

Bibeli Gusunon Gari

Bariba Bible

Contents

HANDUNIAN TORUBU	1
ISIRELIBAN YARIBU YORUN DI	59
SĀARUN WOODA	109
ISIRELIBAN SANUM GBABURU SƆƆ	143
WOODAN SƆƆSIRU	190
YOSUE	232
KPAROBU	260
RUTU	289
SAMUĒLIN TIRE GBIIKIRU	294
SAMUĒLIN TIRERU YIRUSE	332
SINAMBUN TIRE GBIIKIRU	366
SINAMBUN TIRERU YIRUSE	405
ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKII	443
ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE	480
ƐSIDARASI	523
NEƐMI	536
ƐSITEƐ	555
YOObU	564
WOMU SI BA GUSUNƆ KUA	601
MƆNNU	691
WAASU KOWON TIRERU	719
WOMU GE GA DOBU BO	728
YEREMI	735
YEREMIN SWĪ	810
ESEKIELI	817
DANIELI	874
OSEE	892
YOĒLI	904
AMƆSU	909
ABUDIASI	919
YONASI	921
MISEE	924
NAHUMU	932
HABAKUKU	935
SOFONI	939
ASEE	944
MALASI	946
LABAARI GEA NGE MƐ MATEU U YORUA	950
LABAARI GEA NGE MƐ MAAKU U YORUA	994
LABAARI GEA NGE MƐ LUKU U YORUA	1023
LABAARI GEA NGE MƐ YOHANU U YORUA	1069
GƆROBUN KOOKOOSU	1103
TIRE TE POLU U ROMUGIBU KUA	1144

TIRE GBIKIRU TE PĀLU U KORINTIGIBU KUA	1161
TIRERU YIRUSE TE PĀLU U KORINTIGIBU KUA	1178
TIRE TE PĀLU U GALATIGIBU KUA	1189
TIRE TE PĀLU U EFESUGIBU KUA	1195
TIRE TE PĀLU U FILIPIGIBU KUA	1202
TIRE TE PĀLU U KOLOSEGIBU KUA	1207
TIRE GBIKII TE PĀLU U TĒSALONIKAGIBU KUA	1212
TIRERU YIRUSE TE PĀLU U TĒSALONIKAGIBU KUA	1216
TIRE GBIKII TE PĀLU U TIMŌTE KUA	1219
TIRERU YIRUSE TE PĀLU U TIMŌTE KUA	1225
TIRE TE PĀLU U TITU KUA	1229
TIRE TE PĀLU U FILEMŌŌ KUA	1232
TIRE TE BA HEBERUBA KUA	1234
TIRE TE YAKŌBU U YORUA	1248
TIRE GBIKII TE PIĒĒ U YORUA	1253
TIRERU YIRUSE TE PIĒĒ U YORUA	1258
TIRE GBIKII TE YOHANU U YORUA	1261
TIRERU YIRUSE TE YOHANU U YORUA	1266
TIRERU ITASE TE YOHANU U YORUA	1267
TIRE TE YUDU U YORUA	1268
YOHANUN KĀSIRU TE TA YESU KIRISI SŌŌSI	1270

Bibeli Gusunɔn Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also called the Bariba language

Language: Bariba (Baatonum)

Provided by: SIM International

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2013 SIM

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.
8f8ba766-55c0-5007-907d-99c30e72dc0b
ISBN: 978-1-5313-0071-5

HANDUNIAN TORUBU

Bibelin tire gbiikira ba sokumɔ Handunian Torubu. Tera ta sun sɔɔsimɔ nge me ba ka handunia ka tɔnu taka kua, ka nge me durum ka wahala ya ka torua handunia sɔɔ. Tera ta maa sun Isireliban sikadoban gari sɔɔmɔ. Sikado ben gbiikoowa Aburhamu wi u yisiru yara win naane dokebun sɔ ka win mem nɔɔbun sɔ. Tera ta maa sun win bii Isakin gari sɔɔmɔ ka sere maa win debubu Yakɔbu wi u bibu wɔkura yiru mara.

Bibu wɔkura yiru yen turo u kua nenem. Win yisira Yosefu. Wiya u win tundo ka win maabu ka win wɔnɔbu faaba kua Egibitiɔ gɔɔrun saa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Handunian torubu, wiru 1n di sere wiru 11.
2. Aburhamun gari, wiru 12n di sere wiru 25:18.
3. Isakin gari, wiru 25:19n di sere wiru 26:35.
4. Yakɔbun gari, wiru 27n di sere wiru 36.
5. Yosefun gari, wiru 37n di sere wiru 50.

GĀANU KPURON TORE

Nge me Gusunɔ u ka handunia taka kua

1 Sanam me Gusunɔ u handunia torua, u wɔllu ka tem taka kua.

² Tem daa wāawa bitam. Gāanu kun wāa me sɔɔ. Men temɔ wɔru bɔkɔwa ga wāa mi, ma yam wɔkura gu wukiri. Ma nim mu terie tem men wɔllu gia. Nim men wɔllɔwa Gusunɔn Hunde ra n belimɔ. ³ Yera Gusunɔ u nee, yam bururam mu kooro. Ye u gerua me, ma mu kooro.

⁴ Ma yam bururam me, mu nùn wēre. Saa yera u mu wunana ka yam wɔkuru.

⁵ Ma u yam bururam soka sɔɔ sɔɔ, yam wɔkuru maa wɔkuru. Ma sɔɔ sɔɔ ge ka wɔku te, n swiina ma n kua tɔɔ gbiikuru.

⁶ Ma Gusunɔ u nee, gāanu nu terio wɔllɔ nge gɔna kpa mu n nim bɔnu sāa.

⁷ Ye u gerua me, ma wom mu teria mu nim me bɔnu kua. Sukum wāa nim wɔllɔ, sukum maa wāa temɔ. ⁸ Ma u gāa ni soka wɔllu. Saa ye u yeba mɔ, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru n swiina ma n kua tɔru yiruse.

⁹ Ma Gusunɔ u nee, nim me mu wāa wom dirum temɔ mu subenu koowo kpa tem gbebum mu tera.

Ye u gerua me, ma n kooro. ¹⁰ Ma u tem gbebum me soka tem, ma u maa nim sube nin baatere soka nim wɔku. Ma n nùn wēre.

¹¹ Yera u nee, tem mu gāa dabinu kpiyo, ka yaka si su ko n binu marumɔ ka dāa binugii bwese bweseka ni nu nin bweseru mɔ nin marum sɔɔ.

Ye u gerua me, ma n kooro. ¹² Tem mu gāa dabinu kpia, ka yaka bwese bweseka si su binu marumɔ, ka dāa binugii bwese bweseka ni nu bweseru mɔ nin marum sɔɔ. Ma n nùn wēre. ¹³ Ye u yeba mɔ, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru n swiina ma n kua tɔru itase.

¹⁴ Ma Gusunɔ u nee, fitilanu nu kooro wom dirum sɔɔ kpa nu sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru wunana, kpa nu n sɔɔsimɔ saa ye wɔsu ka tɔɔ bakanu koo tore. ¹⁵ Kpa nu n sāa fitilanu wom dirum sɔɔ nu ka tem yam bururasia.

Ye u gerua me, ma n kooro. ¹⁶ U fitila bakanu yiru kua, niya sɔɔ ka suru. U maa kperi kua. U sɔɔ kuawa u n ka bandu dii sɔɔ sɔɔ, ma u suru kua u n ka bandu dii wɔkuru. ¹⁷ Ma u ni kpuro doke wɔllɔ nu n ka tem yam bururasie, ¹⁸ kpa nu n sāa sɔɔ sɔɔ ka wɔkurun sunɔ, kpa nu n yam bururam ka yam wɔkuru wunane. Ma n nùn wēre. ¹⁹ Saa ye u yeba mɔ, sɔɔ

sɔɔ ka wɔ̄kuru n swiina ma n kua tɔ̄ru nneɛ.

²⁰Ma Gusunɔ u nɛɛ, nim mu de hunde koniba dabi dabinu nu kooru me sɔɔ, kpa gunɔsu su n yɔ̄mɔ̄ wom dirum sɔɔ.

²¹Yera u swɛɛ beke taka kua ka yee kpuro yi yi siimɔ yi yiba nim me sɔɔ bwese bweseka. U maa gunɔsu kua bwese bweseka. Ma n nɔ̄n wɛre.

²²Yen biru u yi domaru kua u nɛɛ, yi kɔwaro yi dabia yi yibu nim wɔ̄kun nim sɔɔ kpa gunɔsu su dabia handunia sɔɔ.

²³Saa ye u yeba mɔ̄, sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ ka wɔ̄kuru n swiina ma n kua tɔ̄ru nɔ̄ɔbuse.

²⁴Ma Gusunɔ u nɛɛ, yɛɛ bwese bweseka yi maruro tem sɔɔ. Yiya kpaaku yee ka gbeeku yee ka yee yi yi ra kabiri, yi kpuro bwese bweseka.

Ye u gerua me, ma n kooru. ²⁵U gbeeku yee kua bwese bweseka ka kpaaku yee ka yee yi yi ra kabiri. Ma n nɔ̄n wɛre.

²⁶Yen biru Gusunɔ u nɛɛ, kon tɔnu taka ko u n sɔ̄a nen weenasii mam mam, kpa u n sɔ̄a ye na taka kua kpuron wirugii. Yeya tem kpuro ka swɛɛ ka gunɔsu ka kpaaku yee ka yee yi yi ra kabiri temɔ kpuro.

²⁷Ye u gerua me, ma u tɔnu taka kua u ka nɔ̄n weene mam mam. U bu kuawa durɔ̄ ka kurɔ̄.

²⁸Ma u bu domaru kua u nɛɛ, i maruro i dabia i handunia yibu ya n sɔ̄a beɛgia kpa i n yee kpuro nɔ̄ma sikerene. Yiya swɛɛ ka gunɔsu ka yee yi yi siimɔ temɔ kpuro.

²⁹U maa nɛɛ, wee ye i ko n da di. Yeya yakɔ bweseru baatere tem sɔɔ kpuro te ta ra binu ma, ka dɔ̄a binugiru baatere te ta ten bweseru mɔ̄ ten marum sɔɔ. ³⁰Ma u maa handunian yee kpuro yi yi hunde mɔ̄ yi siimɔ temɔ ka gunɔsu kpuro sɔ̄ɔwa u nɛɛ, na beɛ yakɔ beku baagere wɛ̄ i n da di.

Ye u gerua me, ma n kooru. ³¹Yera u meera kpuro ye u kua, ma n nɔ̄n wɛre gem gem. Saa ye u yeba mɔ̄, sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ ka wɔ̄kuru n swiina ma n kua tɔ̄ru nɔ̄ɔba tiase.

2 Nge meya Gusunɔ u ka wɔ̄llu ka tem ka kpuro ye ya wɔ̄a sɔ̄ɔ taka kua u wiru go. ²Tɔ̄ru nɔ̄ɔba tiase sɔ̄ɔra u win sɔ̄ma ye u kua kpuro wiru go ma u wɛra tɔ̄ru nɔ̄ɔba yiruse. ³Ma u nɔ̄ɔba yiruse te yi nenem win sɔ̄, u tu domaru kua yɛn sɔ̄ te sɔ̄ra u wɛra ye u kpuro taka kua u kpa.

Gusunɔ u tɔnu doke gbaa te ba sokumɔ Edeniɔ

⁴Sanam me Yinni Gusunɔ u wɔ̄llu ka tem taka kua, ⁵dɔ̄ru gara kun gina kpia tem sɔɔ, yakasu gasu kun maa kpia domi Yinni Gusunɔ kun gina gura neesie sanam me. Tɔnu maa sari wi u koo tem me wuku. ⁶Adama kakoru garu ta ra se tem di tu tem me nikererasia kpuro.

⁷Yen biruwa Yinni Gusunɔ u tɔnu mɔ̄ma ka tem u nɔ̄n wɔ̄arun wom wɛsie win wɛrɔ̄, ma tɔnu kua waso. ⁸Ma Yinni Gusunɔ u gbaaru kua Edeniɔ sɔ̄ɔ yari yerun bera, ma u tɔnu wi u kua mi sua u doke sɔɔ. ⁹Ma u dɔ̄a bwese bweseka kpiisia te sɔɔ, ni nu waabu wɔ̄ ka ni nu dim do, ka sere dɔ̄a tɛn binu nu koo tɔnu wɔ̄aru wɛ̄, ka maa tɛn binu nu koo tɔnu gea ka kɔ̄sa giasia. Dɔ̄nu yiru ye, nu wɔ̄awa gbaa ten suunu sɔɔ.

¹⁰Daaru gara wɔ̄a gbaa te sɔɔ, te ta tu nike nikeru sɔ̄a. Min diya ta yara ma ta keru kua nne. ¹¹Gbiikaan yisira Pisoni. Yeya ya tem me ba mɔ̄ Hafila sikerene. ¹²Tem me sɔ̄ra wura gea wɔ̄a. Turare nubu durorugia maa wɔ̄a mi, ka kpee gobiginu. ¹³Kera yirusen yisira maa Gihoni. Yeya ya tem me ba mɔ̄ Kusi sikerene. ¹⁴Kera itasewa maa Tigiri. Yeya ya kokumɔ tem me ba mɔ̄ Asirin sɔ̄ɔ yari yeru gia. Kera nnesewa maa Efarati.

¹⁵Ye Yinni Gusunɔ u gbaa te sɔɔru kua u kpa Edeniɔ, yera u tɔnu wi sua u doke sɔɔ u ka tu wuku kpa u n tu kɔsu. ¹⁶Ma u nɔn wooda yeni wɛ u nɛɛ, kaa kpɪ a gbaa ten dānu kpuron binu di. ¹⁷Adama dāa tɛn binu nu koo tɔnu gea ka kɔsa giasia, a ku ra ten binu di, domi dɔma te a nu di, kaa gbiwa.

¹⁸⁻²⁰Ka tema Yinni Gusunɔ u gbeeku yeɛ kpuro kua ka gunɔsu kpuro, ma u ka ye kpuro na tɔnu win mi, u ka wa mɛ u koo ye yisuru kɛ. Ma tɔnu wi, u yaa sabenu kpuro ka gunɔsu ka gbeeku yeɛ kpuro yisa kã. Yisi te tɔnu wi, u maa yaa baayere kã teya ba ka ye sokumɔ. Adama ye kpuro sɔɔ, sari ye ya ka nɔn weene ye ya koo nɔn somi. Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, n n̄ wã tɔnu u n wãa wi turo. Kon nɔn goo kua u n sãa nge wi, wi u koo nɔn somi.

²¹Yera Yinni Gusunɔ u tɔnu wi dom mɔn bakarar kpɛɛ u dweeya. Ma u win yɛsan kuku teeru wuna ma u yɛsa ye kɔrua ka yaa baasi. ²²Ma u tɔn kurɔ taka kua ka tɔn durɔn kuku te, te u wuna. Ma u ka nɔn na tɔn durɔ win mi. ²³Yera durɔ wi, u nɛɛ, wee tɛ, wini u wasi mɔ nge nɛgii mam mam.

Ba koo nɔn sokuwa tɔn kurɔ,
domi tɔn durɔn min diya u yara.

²⁴Yen sɔna durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine, kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.

²⁵Saa ye sɔɔ, durɔ wi ka win kurɔ terera ba wãa. Sekura kun maa ben goo mɔ.

Gusunɔ u win taka koora kpuro bɔrusi

3N deema waa ya bwisi bo gbeeku yeɛ kpuro sɔɔ yi Yinni Gusunɔ u taka kua. Yera ya na kurɔ win mi, ya nɔn bikia ya nɛɛ, ka gem Gusunɔ u nɛɛ, i ku gbaa tenin dāa binu kpuro di?

²Ma kurɔ wi, u ye wisa u nɛɛ, sa ra gbaa ten dāa binu di ni, ³ma n kun mɔ te ta wãa suunu sɔɔ. Tera u nɛɛ, su ku mam ten binu baba su sere di su ku ka gbɪn sɔ.

⁴Yera waa ye, ya kurɔ wi wisa ya nɛɛ, i n̄ gbimɔ pai! ⁵Domi Gusunɔ u yɛ dɔma te i ten binu di, been nɔni koo wukiarawa kpa i n sãa nge win tii, i n gea ka kɔsa yɛ.

⁶Ma kurɔ wi, u wa dāa te, ta ka dii dobu weene ta waabu wã, ta koo maa kpɪ tu nɔn ko bwisigii. Ma u ten bii ni sɔra u di. U maa win durɔ wɛ ka wi ba wãasine, ma wi, u maa di. ⁷Yera be yiru kpuron nɔni wukiara ba gia ma terera ba wãa. Ma ba da ba dāa te ba mɔ figien wuru bakasu bura ba swɛena ba ka tii gandi.

⁸Ye ba Yinni Gusunɔn nɔɔ nua u bɔsu gbaa te sɔɔ yoka, yera ba da ba nɔn kukue gbaa ten dānun suunu sɔɔ. ⁹Adama Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka u nɛɛ, mana a wãa.

¹⁰Durɔ wi, u wisa u nɛɛ, ye na wunen nɔɔ nua gbaaru sɔɔ, berum man mwa domi terera na wãa, ma na kukua.

¹¹Gusunɔ u nɛɛ, wara nun sɔɔwa ma terera a wãa. Nge a dāa ten binu diwa te na nɛɛ, a ku di.

¹²Durɔ wi, u nɛɛ, kurɔ wi a man wɛ u n ka man wãa wiya man dāa ten binu wɛ ma na di.

¹³Ma Yinni Gusunɔ u kurɔ wi bikia u nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ.

Ma u wisa u nɛɛ, waa ya man kɔkura na ka di.

¹⁴Yinni Gusunɔ u waa ye sɔɔwa u nɛɛ, yɛn sɔ a kua mɛ, a kua bɔrura n yeɛ kpuro kere.

Wunen nukura kaa n da ka kabiri.

Tema kaa n da di
sere ka wunen wāarun nɔɔ.

¹⁵Na kon maa yibere teeru doke wune ka kurɔ win baa sɔɔ,

ka maa wunen bweseru ka win bweserun baa sɔɔ.

Win bweserun goo u koo nun wiru kɔra, kaa maa win naa tokuru meera ko.

¹⁶Yera u maa kurɔ wi sɔɔwa u nee, kon wunen guran wahala sosi. Kaa n da mawa ka nɔni swāaru. Wunen kīru kpuro ta ko n wāawa wunen durɔ sɔɔ, wiya ko n maa sāa wunen wirugii.

¹⁷⁻¹⁹U maa durɔ wi sɔɔwa u nee, yèn sɔ a wunen kurɔn gari wura, ma a dāa ten binu di te na nee, a ku di, na tem bōrusi wunen sɔ. Sākunu ka awīiya mu koo nun kpīiya, wunen wāaru kpuro sɔɔ, nɔwiawa kaa n da ko kpa a wenya a sere wunen dīanu wa gberɔ.

Yen biru kaa gbi kpa bu nun sike temɔ, domi tema na ka nun kua. Kaa maa wura a ko tem me.

²⁰Ma Adamu u win kurɔ yīsiru kã Efa, domi wiya u sāa tɔmbu kpuron mero. ²¹Ma Yinni Gusunɔ u Adamu ka win kurɔ yaa gɔnan yabenu kua u bu sebusia.

²²Ma Yinni Gusunɔ u nee, wee tɔnu wi, u kua nge me na sāa, u gea ka kōsa gia. Tē na ñ kon de u dāa bii ni nu koo nùn wāaru wē sɔri u di u n ka wāa ka baadommaɔ.

²³Yera u nùn gira Edenin gbaa ten min di u da u tem wuku me u ka nùn mɔma. ²⁴Nge meya u ka Adamu gira ma u wəllun kōsobu doke Edenin gbaa ten kɔnɔkɔw, ge ga wāa sɔɔ yari yerun bera gia. Ba takobi neni ba ye fiamɔ ma ya ballimɔ sɔɔ sɔɔ nge dɔɔ yara, ba ka dāa tèn binu nu koo tɔnu wāaru wē kōsu.

Kaeni ka Abeli

4 Yen biru Adamu ka win kurɔ Efa ba menna ma Efa u gura sua u

Kaeni mara. Ma u nee, ka Yinni Gusunɔn somira na tɔnu taka kua.

²Ma u maa gura sua u Abeli, Kaenin wɔnɔ mara.

Abeli wiya u ra yāanu kpare, Kaeni maa kua gbee wuko. ³Sɔɔ meerun biru, Kaeni u ka win kēru na Yinni Gusunɔn mi, te ta sāa win gberun dīanu. ⁴Ma Abeli maa ka wigiru na te u gɔsa saa win yaa sabenun bii gbiikinun di ni nu bɔɔru. Yinni Gusunɔ u ka Abeli nɔni geu meera ma u win kēru mwa. ⁵Adama u ñ ka Kaeni nɔnu geu meera, u ñ maa win kēru mwe. Ma Kaeni u mɔru bara sere win wuswaa burisina. ⁶Yera Yinni Gusunɔ u Kaeni bikia u nee, mban sōna a mɔru bare, mban sōna wunen wuswaa burisine. ⁷Geema, à n gea mɔ, wunen bwēra ko n kpī. Ñ n maa kōsan na a mɔ, durum ya kpī wunen dii kɔnɔkɔw nge yaa gɔba ya nun mara. Adama a de a ye kamia.

⁸Sɔɔ teeru Kaeni u win wɔnɔ Abeli sɔɔwa u nee, su da gberɔ.

Sanam me ba wāa mi, yera u win wɔnɔ wi sere u go.

⁹Ma Yinni Gusunɔ u da Kaenin mi, u nùn bikia u nee, mana wunen wɔnɔ Abeli u wāa.

U wisa u nee, na yē ro? Nena na nen wɔnɔn kōso?

¹⁰Ma Yinni Gusunɔ u kpaam nee, mba a kua mi. Wunen wɔnɔn yem me mu yari temɔ, mu nen laakari seeye. ¹¹Tē kaa ko bōruro n kere tem me a dera mu wunen wɔnɔ win yem nɔra. ¹²À n tem me wuka, mu ñ maa nun dīanu kuamme sāa sāa. Kaa n sāawa kpiko ka yaayaare kowo handunia sɔɔ.

¹³Yera Kaeni u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nee, wee, a man seeyasiamɔ bi bu man kere. ¹⁴A man gire gisɔ tem men di. Na dɔɔ na n kukua mi n toma wunen min di, kpa na n sāa kpiko na n yaayaare mɔ handunia sɔɔ. Wi u man wa kpuro, kpa u man go.

¹⁵ Adama Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, aawo, n n̄ mɛ. Goo ù n nun go, kon ȳero m̄oru k̄osiawa tia tian n̄on n̄ɔɔba yiru.

Ma u Kaeni ȳireru koosi, wi u nùn wa u ku ka nùn gon s̄. ¹⁶ Ma Kaeni u doona n toma Yinni Gusunɔn min di, u da u sina Edenin s̄ɔ yari yerun bera gia, Nɔ-duɔ. Ȳisi ten tubusiana yaayaaren tem.

Kaenin bibun bweseru

¹⁷ Yen biru Kaeni ka win kurɔ ba menna ma kurɔ wi, u gura sua u Enɔku mara. Ma Kaeni u wuu gagu bana u gu soka Enɔku nge win biin yisiru. ¹⁸ Enɔku wi, u Iradi mara, Iradi maa Mehuyaeli mara. Mehuyaeli u Metusaeli mara ma Metusaeli u Lemeki mara.

¹⁹ Lemeki wi, u kurɔbu yiru sua. Turon ȳisira Ada, turogira maa Sila. ²⁰ Ada u Yabali mara. Wiya u s̄aa be ba w̄aa kunɔ ba yaa sabenu kparamon baaba. ²¹ Win w̄onon ȳisira Yubali. Wiya maa s̄aa be ba ra m̄ɔɔkunɔ ka guunu so kpuron baaba. ²² Sila wi maa, u Tubali Kaeni mara wi u ra dendi ȳanu kpuro seku ye n s̄aa sisu ka sii gandu. Win sesun ȳisira Naama.

²³ Yera Lemeki u win kurɔbu sɔɔwa u nɛɛ,

i man swaa dakio,
bɛɛ nen kurɔbu, Ada ka Sila.

Na t̄onu go been s̄

ȳen s̄ u man m̄era kua.

²⁴ B̄a n wi u Kaeni go m̄oru k̄osia n̄on n̄ɔɔba yiru,

ba koo ne Lemeki m̄oru k̄osia
n̄on wata ka w̄akura n̄ɔɔbu ka yiru.

²⁵ Adamu ka win kurɔ Efa ba menna k̄pam, ma Efa u gura sua u bii t̄on durɔ mara u nùn ȳisiru k̄a Seti. U nɛɛ, domi Yinni Gusunɔ u k̄pam man bii t̄on durɔ k̄a u kua Abelin k̄osire, wi Kaeni u go.

²⁶ Setin tij, u bii t̄on durɔ mara ma u nùn ȳisiru k̄a Enɔsi. Sanam m̄e s̄ɔɔra t̄omba Yinni Gusunɔ s̄aru torua.

Adamun bibun bweseru

5 Wee nge m̄e ba Adamun bweserun ȳisa yorua. D̄oma te Gusunɔ u t̄on durɔ ka t̄on kurɔ taka kua u bu kuawa win weenasibu. ² U bu soka t̄ambu ma u bu domaru kua.

³ Ye Adamu u kua w̄ɔɔ wunaa teeru ka w̄akuru (130) u bii t̄on durɔ mara wi u ka nùn weene mam mam. Ma u nùn ȳisiru k̄a Seti. ⁴ Setin marubun biru Adamu wi, u bii t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu marumɔ sere n ka kua w̄ɔɔ nene (800). ⁵ U kuawa w̄ɔɔ nene ka wunaa teeru ka w̄akuru (930) ma u kpuna u gu.

⁶ Ye Seti u kua w̄ɔɔ wunɔbu ka n̄ɔɔbu (105), yera u Enɔsi mara. ⁷ Enɔsin marubun biru, Seti wi, u bii t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu marumɔ sere n ka kua w̄ɔɔ nene ka n̄ɔɔba yiru (807). ⁸ U kuawa w̄ɔɔ nene ka wunɔbu ka w̄akura yiru (912) ma u kpuna u gu.

⁹ Ye Enɔsi u kua w̄ɔɔ wene ka w̄akuru, yera u Kenani mara. ¹⁰ Kenanin marubun biru Enɔsi wi, u bii t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu marumɔ sere n ka kua w̄ɔɔ nene ka w̄akura n̄ɔɔbu (815). ¹¹ U kuawa w̄ɔɔ nene ka wunɔbu ka n̄ɔɔbu (905) ma u kpuna u gu.

¹² Ye Kenani u kua w̄ɔɔ wata ka w̄akuru, yera u Mahalalɛeli mara.

¹³ Mahalalɛelin marubun biru Kenani wi, u bii t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu marumɔ sere n ka kua w̄ɔɔ nene ka weeru (840). ¹⁴ U kuawa w̄ɔɔ nene ka wunɔbu ka w̄akuru (910) ma u kpuna u gu.

¹⁵ Ye Mahalalɛeli u kua w̄ɔɔ wata ka n̄ɔɔbu, yera u Yerɛdi mara. ¹⁶ Yerɛdin marubun biru Mahalalɛeli wi, u bii t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu marumɔ sere n ka kua w̄ɔɔ nene ka tena (830). ¹⁷ U kuawa w̄ɔɔ nene ka wene ka w̄akura n̄ɔɔbu (895) ma u kpuna u gu.

¹⁸ Ye Yerɛdi u kua w̄ɔɔ wunaa wata ka yiru (162), yera u Enɔku mara.

¹⁹Enəkun marubun biru Yeredi wi, u bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua wəw nene (800). ²⁰U kuawa wəw nene ka wunaa wata ka yiru (962) ma u kpuna u gu.

²¹Ye Enəku u kua wəw wata ka nəwbu, yera u Metusela mara. ²²Metuselan marubun biru Enəku wi, u ka Gusunə swīina. U bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua wəw gooba wunəbu (300). ²³U kuawa wəw gooba wunəbu ka wata ka nəwbu (365). ²⁴U ka Gusunə swīina, yen biru u doona wəllə, domi Gusunə u nūn suawa wasiru.

²⁵Ye Metusela u kua wəw wunaa wene ka nəwba yiru (187), yera u Lemeki mara. ²⁶Lemekin marubun biru Metusela wi, u bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua wəw nata ka wunaa wene ka yiru (782). ²⁷U kuawa wəw nene ka wunaa wata ka nəwba nne (969) ma u kpuna u gu.

²⁸Ye Lemeki u kua wəw wunaa wene ka yiru (182), u bii tən durə mara. ²⁹Ma u nūn yīsiru kā Nəwe, u nē, winiwa koo sun somi besen wasiraru ka besen som sēsəgia səw ye sa mə yèn sō Yinni Gusunə u tem bōrusi.

³⁰Nəwen marubun biru Lemeki wi, u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua wəw nēra wunəbu ka wene ka wəkura nəwbu (595). ³¹U kuawa wəw nata ka wunaa wata ka wəkura nəwbu ka yiru (777) ma u kpuna u gu.

³²Ye Nəwe u kua wəw nēra wunəbu (500), yera u Semu ka Kamu ka Yafeti mara.

Təmbun daa kōsa

6 Sanam mē tamba kəwarabu torua handunia səw ma ba bii tən kurəbu marumə, ²Wəllun təmbu *gaba na ba

wa ma təmbun bii tən kurəbu ba wā ma ba tii kurəbu gōsia. ³⁻⁴Ma ba ka bu menna ba bibu mara. Bii beya ba kua durə ghebunu handunia səw, ni nu raa yīsiru yara yellu. Ma Yinni Gusunə u nē, nen hunde kun ko n wāa təmbu səw ka baadomma domi ba sāawa be ba koo gbi. Ka mē, kon de ba n gina wāa wəw wunaa teeru.

⁵Domi u wa təmbun daa kōsa kpēa handunia səw. Ben gōrun bwisikunu nu ra n wāawa kōsa səw baadomma. ⁶Ma win gōru ga sankira yèn sō u təmbu taka kua handunia. Ya nūn dua too sere win nukurə. ⁷Ma u nē, wi, u koo kpuro kpeerasiawa handunia sən di, saa tənun min di n ka girari yeeyə yi yi ra sī ka yi yi ra kabiri ka gunəsu. Domi win nukura sankira yèn sō u yeba kpuro taka kua.

Ye Gusunə u Nəwe yīire

⁸Adama Gusunə u ka Nəwe nənū geu mēera ⁹⁻¹⁰domi u win woodaba mem nəwba. U n taare mə win waati ye səw, ma u ka Gusunə swīina. Bii tən durəbu itawa u mara. Ben yīsa wee, Semu ka Kamu ka Yafeti.

¹¹Saa ye səw, handunian kōsa kpēa Gusunən wuswaa ma ya gəba banda. ¹²Yera u handunia mērima u wa yen kōsa kpēa domi hunde koni baayere ya yen daa sanki. ¹³Ma u Nəwe sōwba u nē, na gōru doke n hunde koniba kpuro kpeerasia, domi ba dera handunian gəba banda. Kon bu kpeerasia, be ka tem sannu. ¹⁴Adama wunə Nəwe, a tii kpakoro bakaru kuo ka dāa damgia, ta n dii səsū mə, kpa a tu dāa fiifiinu tēni ten səkəkə ka təkəkə. ¹⁵Ameniwa kaa tu koosina. A de ten dēəbu bu n sāa gəm soonu gooba wunəbu (300) kpa ten yasum mu n sāa gəm soonu weeraakuru,

*6:2 wəllun təmbu - Ka Heberum ba yorua, Gusunən bii tən durəbu. Gaba tamaa yen tubusiana wəllun təmbu. Gaba maa tamaa ba sāa Setin bweseru. Gaba maa tamaa ba sāawa sina bibu.

8 Adama Gusunɔ kun Nɔwɛ duari ka gbeeku yɛɛ kpuro ka yaa sabe ni kpuro yi yi ka nùn wāa kpakoro te sɔɔ. Ma u dera woo ga kua tem sɔɔ ma nim me, mu kaaram torua. ²Nim me mu kuramɔ tem di mu yōra, wolla maa kenua, gura yōra. ³Nim mu doonamɔ fiiko fiiko. Sɔɔ wunaa weeru ka wɔkurun biru ma mu kaara. ⁴Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiruse sɔɔ, yera kpakoro te, ta da ta yōra guu te ba mɔ Araratin wolla. ⁵Nim mu kaaramɔ sere n ka kua suru wɔkuruse. Suru win tɔɔ gbiikiru sɔɔra guunun wii wolla tera.

⁶Ye n maa kua sɔɔ weeru, ma Nɔwɛ u kpakoro ten fenenti wukia. ⁷U gbanamgbaaru yōsu ta n ka yaayaare mɔ ta n daamɔ ta n wuramamɔ sere nim mu ka gbera temɔ. ⁸Yen biru u totobereru yōsu u ka wa nim mù n kaara temɔ. ⁹Adama totoberɛ te, ta ñ ayeru wa mi ta koo sura. Ma ta wura win mi, kpakoro te sɔɔ, yèn sɔ nim gina tie tem sɔɔ kpuro. Ma Nɔwɛ u nɔmu demia u tu mwa u doke kpakororu sɔɔ. ¹⁰U maa mara n kua sɔɔ nɔɔba yiru u sere maa totoberɛ te yōsu. ¹¹Ta wurama win mi yoka ta dāa wuru beku nɔɔ beri. Ma Nɔwɛ u gia ma nim mu kaarawa temɔ. ¹²Ma u maa mara sɔɔ nɔɔba yiru, u kpam totoberɛ te yōsu. Ta ñ maa wurame win mi.

¹³Yen dɔma tera n kua Nɔwen wɔɔ nata ka tiasen (601) suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru. Ma u kpakoro te kpɛɛya u deema wee, nim mu kpa tem mu gberama. ¹⁴Ye n kua suru yirusen sɔɔ yenda nɔɔbu ka yiru, yera u deema wee, tem mu gbera mam mam.

¹⁵Yera Gusunɔ u Nɔwɛ sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶i yario kpakororun di wunɛ ka wunen kurɔ ka wunen bibu ka ben kurɔbu. ¹⁷I ka yɛɛ bwese bweseka kpuro yario saa gunɔsu sere yɛɛ naasu nnegii ka yɛɛ yi yi ra kabiri temɔ, kpa yi marura yi dabia kpa yi teria temɔ.

¹⁸Ma Nɔwɛ u yara wi ka win kurɔ ka win bibu ka ben kurɔbu. ¹⁹Ma yɛɛ yi yi naasu nne mɔ kpuro ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu kpuro, yaa baayere gesi ye ya wāa temɔ kpurowa ya yara goon di, baayere ka yen bweseru.

²⁰Saa yera Nɔwɛ u yāku yeru bana mi u koo Yinni Gusunɔ sã. Ma u yɛɛ ka gunɔsu gɔsa bweseru baatere sɔɔ te ba ra ka yāku ko. Ma u ka yāku dɔɔ mwaararuginu kua yāku yee ten wolla. ²¹Ma Yinni Gusunɔ u yāku ni mwa ma u tii sɔɔwa u nɛɛ, na ñ kon maa tem bɔrusi tɔnun sɔ. Domi tɔnun gɔrun bwisikunu sãawa kɔsunu saa win birun di. Na ñ maa hunde koniba kpuro kpeerasiamɔ nge me na kua.

²²Sere dunia yu ka kpe, duuruu ka gɛɛbun saa ka wooru ka yam susurun saa ka sɔɔ sāreru ka wuburun saa, ka sere maa sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru, yen gaa kun kpeemɔ.

Arukawani ye Gusunɔ u ka Nɔwɛ bɔkua

9 Yen biru Gusunɔ u Nɔwɛ ka win bibu domaru kua u nɛɛ, i maruro i dabia kpa i yibu tem sɔɔ. ²Handunian yaa baayere ka gunɔ baagere ka ye ya kabirimɔ temɔ ka swāa baayere nim wɔku sɔɔ ya ko n bɛɛn berum mɔ, domi na bɛɛ ye kpuro nɔmu sɔndia. ³Ye ya siimɔ ya wasi kpuro, ya ko n sãawa bɛɛn dīanu nge me na raa bɛɛ dāa binu ka yaka bii wɛ, meya na maa bɛɛ ye kpuro wɛɛmɔ. ⁴Adama i ku yaa tem ka yen yem sannu, i kun ye sake, domi yen yema mu dera ya wāa. ⁵I n maa yɛ ma hunde koni baayere ye ya tɔnu go, kon ye win yem kɔsire bikia.

⁶Wi u tɔnun yem yari, tɔnuwa koo maa yɛron yem yari, domi na tɔnu taka kuawa nen weenasii. ⁷Adama i n maruramɔ i n dabiamɔ kpa i teria tem sɔɔ.

⁸Gusunɔ u kɔam Nɔwe ka win bibu sɔɔwa u nɛɛ, ⁹wee, na wure na ka bɛɛ nen arukawani bɔkumɔ ka bɛɛn bwese te ta koo marura bɛɛn min di, ¹⁰ka sere hunde koni baayere ye ya ka bɛɛ wāa, saa gunɔsu sere yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ yi yi ka bɛɛ yara kpakoro ten di kpuro gesi. ¹¹Arukawani yera, nim yiburu ta ñ maa hunde koniba kpuro kam koosiamɔ, mɛya ta ñ maa handunia kpeesiamɔ. ¹²Arukawani ye na wure na bɔkumɔ ka bɛɛ ka hunde koni baayere sere ka baadommaɔ, yen yīreru wee. ¹³Tera guru waa ye na dokemɔ wɔllɔ. ¹⁴Nà n guru winu doke wɔllɔ, guru waa ye, ya koo sɔɔsira ni sɔɔ, ¹⁵kpa n nen arukawani yaaya ye na ka bɛɛ bɔkua ka hunde koni baayere, kpa nim mu ku maa yibu mu sere baayere kam koosia ye ya wasi. ¹⁶Guru waa ye, ya koo sɔɔsira guru wiru sɔɔ. Nà n ye mɛera kpa n arukawani nɔru sarigia ye yaaya ye ya wāa nɛ Gusunɔ ka hunde koni baayere baa sɔɔ. ¹⁷Nen arukawani yen yīrera mi.

Nɔwe ka win bibun gari

¹⁸Nɔwen bibu ita be ba raa dua kpakoro te sɔɔ ba yara, bera Semu ka Kamu ka Yafeti. Kamu sáawa Kananin tundo. ¹⁹Be ita beya ba sāa Nɔwen bibu. Ben min diya handuniagiba teriara kpuro.

²⁰Sanam mɛya Nɔwe u wukubu torua u dāa bii ni ba mɔ resɛm duura. ²¹Sɔɔ teeru u nin tam nɔra ya nùn goomɔ, ma u da win kurɔ u kpuna tereru. ²²Ye Kamu Kananin tundo u win baan tere te wa u da tɔɔwɔ u win mɔɔ ka wɔɔɔ, Semu ka Yafeti sɔɔwa. ²³Yera ba na ba kumbooro sua ba sɔɔndi ben senɔ ba ka birum birum sīa ba ben tundon tereru wukiri. Ba ñ tu wa yèn sɔ ba ben wuswaa sīyɛ. ²⁴Sanam me Nɔwen tam mu kpalla, yera u nua ye win bii yiruse u nùn kua. ²⁵Ma u nɛɛ,

kam koorewa Kanani.

U koo kowa win maabu ka win wɔɔɔbun yoo.

²⁶U maa nɛɛ,

bu Gusunɔ siaro wi u sāa Semun Yinni.

Wiya u koo Kanani ko Semun yoo,

²⁷kpa u maa Yafeti dukia sosia,

u de wi ka Semu ba n wāa sannu,

kpa Kanani u ko ben yoo.

²⁸Nim yibu baka ten biru Nɔwe u kua wɔɔ gooba wunɔbu ka weeraakuru (350). ²⁹Win wɔɔ kpuro ga kuawa nene ka wunaa weeru ka wɔkuru (950) ma u kpuna u gu.

Nɔwen bibun bweseru

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 1:5-23)

10 Nɔwen bibu Semu ka Kamu ka Yafeti ben bweseru wee. Be ita kpuro ba bibu mara nim yibu baka ten biru.

²Be Yafeti u mara be wee, Gomɛɛ ka Magɔgu ka Madai ka Yafani ka Tubali ka Mɛseki ka Tirasi. ³Ma Gomɛɛ u seewa u maa Asikenasi ka Rifati ka Togaama mara. ⁴Yafaniwa u maa Elisa ka Taasisi ka Kitimu ka Dodanimu mara. ⁵Yafetin bwese tera ta da ta sina nim wɔkɔn bɔkɔɔ ka tem bureɔ. Miya ba marura ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumɔ.

⁶Be ba maa sāa Kamun bibu, be wee, Kusi ka Misiraimu ka Puti ka Kanani. ⁷Kusi u seewa ma u Saba ka Hafila ka Sabuta mara ka Raema ka Sabuteka. Raema u maa seewa u Seba ka Dedani mara. ⁸Kusi u maa bii mara wi ba sokumɔ Nimurodu. Wiya u gbia u kua wɔrugɔ dangii handunia sɔɔ. ⁹Yinni Gusunɔ u dera u kua taaso geon tii tii. Yen sɔna ba ra mɔndu garu ko bu nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nun ko taaso geo nge Nimurodu. ¹⁰Nimurodu wi, u gina gbia u bandu di Babeliɔ ka Erekiɔ ka Akadiɔ ka Kalineɔ Sinean temɔ. ¹¹Tem min diya u yara u da Asirin temɔ. Ma u wuu sini

bana si ba m̀ Ninifu ka Rehob̄tuhiro ka Kalasi, ¹²ka maa Reseni, Ninifu ka Kalasin baa s̄. Wuu si kpuro su kuawa wuu b̄k̄o teu.

¹³Misiraimu wiya u Ludiba mara ka Ananiba ka Lehabuba ka Nafituba ¹⁴ka Paturusigibu ka Kafitorigibu ka Kasulugibu m̀n di Filisitiban bwesera yarima.

¹⁵Kanani u maa Sidoni mara. Wiya u s̄a win bii gbiikoo. Ma u maa Heti mara. ¹⁶Win bibun gaba ba kua Yebusiba ka Am̄reba ka Girigasiba ¹⁷ka Hefiba ka Aakiba ka Siniba ¹⁸ka maa Aafadiba ka Semarigibu ka Hamatiba. Yen biru Kanani bwese keri yi, yi yarina. ¹⁹Yi da da Sidoni, Geran bera gia sere ka Gas̄o ka maa Sodomu ka Gom̄ra gia ka Adima ka Seboimu n ka girari Les̄o. ²⁰Beya ba s̄a Kamun bibu. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerum̄.

²¹Be ba maa s̄a Semu, Yafetin m̄on bibun bweseru beya Heberuba. ²²Ben ȳisa wee, Elamu ka Asuri ka Aapasadi ka Ludi ka Aramu. ²³Ma Aramu u seewa u maa Usi ka Uli mara ka Get̄e ka Masi. ²⁴Aapasadi u maa Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ²⁵Ma Heberu u bii t̄n dur̄bu yiru mara. Turowa ba sokum̄ Pelegi, ȳen s̄ win waati s̄ora duniagiba tem b̄nu kua. Win w̄on̄n ȳisira maa Yokutani. ²⁶Ma Yokutani wi, u maa Alim̄dadi mara ka Selefu ka Hasamafeti ka Yeraa ²⁷ka Hadoramu ka Usali ka Dikila ²⁸ka Obali ka Abimāli ka Saba ²⁹ka Ofiri ka Hafila ka Yobabu. Be kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu. ³⁰Ba sinawa saa Mesan di sere ka guu te ta w̄a s̄o yari yeru gia te ba m̀ Sefaa. ³¹Be ba s̄a Semun bibu bera mi. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerum̄.

³²Nge me N̄wen bibun bweserun keri yi s̄a ka sere maa tem mi ba da ba w̄a w̄a ka barum me kera baayere ya ra gere, meya mi. Ben min diya handunian bweseru baatere ta yara nim yibu baka ten biru.

Ba gidambisa bana Babeli

11 N deema yellu handunia kpuro s̄, barum tema ba ra gere mam mam. ²Ma ba seewa ba doona saa s̄o yari yerun di ba batuma deema Sinean tem̄ ma ba sin yeru kua mi. ³Yera ba geruna ba n̄e, too, i de su biriki mura su ye w̄o yu gbera.

Ma ba ka biriki ye bana kua ȳen s̄ ba ñ kpenu m̄. Ma ba k̄ntaa kua ben simaa. ⁴Ba kpam n̄e, i de su wuu sw̄i kpa su gidambisa bani ȳen wii kpiira koo w̄ollu girari, kpa su ȳisuru yari kpa su ku yarina handunia kpuro s̄.

⁵Yera Yinni Gusun̄ u sarama u ka wuu ge ka gidambisa ye meeri ye t̄mba banim̄ mi. ⁶Ma u n̄e, be wee, ba s̄a bwese teeru ba maa barum tem gerum̄ ma ba bwisika bu yeni ko. Saa t̄n di ḡānu kun bu yinarim̄ bu ka ko ye ba bwisika kpuro. ⁷Yen s̄, kon sara n da n ben barum burisina kpa bu ku maa n̄osina.

⁸Yera Yinni Gusun̄ u bu yarinasia n toma min di, ba wuu gen bana deri ba da ba pusa tem kpuro s̄. ⁹Yen s̄na ba wuu ge soka Babeli, domi miya Yinni Gusun̄ u barum burisina. Min diya u maa t̄mbu kpuro yarinasia ba pusa handunia kpuro s̄.

Semun bibun bweseru n ka Aburamu girari

¹⁰Semun bibun bweseru wee. Nim yibu baka ten biru n kua w̄o yiru yera u Aapasadi mara. N deema saa ye s̄ora u m̄ w̄o wun̄bu (100). ¹¹Aapasadin marubun biru Semu u maa bii t̄n

durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛera wunɔbu (500).

¹²Ye Aapasadi u kua wɔɔ tena ka nɔɔbu ma u Sela mara. ¹³Selan marubun biru Aapasadi u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛeru ka ita (403).

¹⁴Ye Sela u kua wɔɔ tena ma u Heberu mara. ¹⁵Heberun marubun biru Sela u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛeru ka ita (403).

¹⁶Heberu u kua wɔɔ tena ka nne ma u Pelegi mara. ¹⁷Pelegin marubun biru Heberu u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛeru ka tena (430).

¹⁸Pelegi u kua wɔɔ tena ma u Rehu mara. ¹⁹Rehun marubun biru Pelegi u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ goobu ka nɔɔba nne (209).

²⁰Rehu u kua wɔɔ tena ka yiru ma u Serugu mara. ²¹Serugun marubun biru Rehu u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ goobu ka nɔɔba yiru (207).

²²Ye Serugu u kua wɔɔ tena ma u Nakori mara. ²³Nakorin marubun biru Serugu u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ goobu (200).

²⁴Ye Nakori u kua wɔɔ tena tia sari ma u Tera mara. ²⁵Teran marubun biru Nakori u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ wunaa teeru tia sari (119).

²⁶Tera u kua wɔɔ wata ka wɔkuru ma u Aburamu ka Nakori ka Harani mara.

²⁷Teran bibun bweseru wee. Tera u Aburamu mara ka Nakori ka Harani. Ma Harani u seewa u Lɔtu mara. ²⁸Harani wi, u gu ben wuu Uru sɔɔ, Kaladen temɔ mi ba nɔn mara, win tundo Tera u sɔ. ²⁹Aburamu ka Nakori ba kurɔbu sua. Aburamun kurɔn yīsira

Saarai, Nakorigiin yīsira maa Milika. Wi ka Yisika ba sāawa Haranin bibu.

³⁰Saarai u sāawa wīro, u ñ bii mara.

³¹Yen biru Tera u win bii Aburamu sua ka Saara Aburamun kurɔ ka Lɔtu Haranin bii, ba seewa ba yara sannu Urun di Kaladen temɔ ba dɔɔ Kananin temɔ. Ye ba tura wuu ge ba mɔ Karaniɔ ma ba sina mi. ³²Ye Tera u kua wɔɔ goobu ka nɔɔbu (205) ma u kpuna u gu Harani mi.

ABURAHAMU

Gusunɔ u Aburamu gɔsa nenem

12 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, a seewo wunen tem di a wunen wuu deri ka wunen tondon yenu a da tem gam mi kon nun sɔɔsi. ²Wunen min diya kon de bwese bakaru tu yari. Kon nun domaru kua kpa wunen yīsiru tu kpɛa kpa a ko domarun nuuru. ³Baawure wi u nun domaru kua, kon maa yēro domaru kua. Wi u maa nun bōrusi, kon yēro bōrusi. Wunen min diya handunian tumbu kpuro ba koo domaru wa.

⁴Yera Aburamu u swaa wɔri nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa ma ba da sannu ka Lɔtu. Sanam me ba yara Haranin di, Aburamu u mɔwa wɔɔ wata ka wɔkura nɔɔbu. ⁵U win kurɔ Saara sua ka Lɔtu win wɔnɔn bii ka ben arumani ye ba mɔ kpuro ka sɔm kowo be ba wa Haraniɔ. Be kpurowa ba swaa wɔri ma ba tura Kananin temɔ.

Aburamu u Egibiti da saa Kananin di

⁶Ye ba tura mi, ma Aburamu u tem me bukiana sere u ka tura Sikemu mi dāa sɔɔ ga wāa ge ba mɔ Mɔre. Kananiba maa wāa tem me sɔɔ, saa ye.

⁷Sɔɔ teeru yera Yinni Gusunɔ u Aburamu kure u nɛɛ, wunen bibun bwesera kon tem me wē.

Ma u yāku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sã wi u nùn kure mi. ⁸Yen biruwa u seewa min di u da guuru garun bera gia Betelin sɔɔ yari yerɔ u win dii bekuruginu gira. U Beteli mɛera sɔɔ kpee yeru gia, Ayi maa sɔɔ yari yerɔ. Miya u maa yāku yeru bana u Yinni Gusunɔ sãwa. ⁹Ma u maa seewa u win sanum wɔri u dɔɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia Negebuɔ.

¹⁰Ye Aburamu u tura mi, yera gɔɔra tunuma tem me sɔɔ. Ma u seewa u da Egibitin temɔ u sina mi, domi gɔɔ te, ta kpɛa win tem mi. ¹¹Sanam me ba Egibitin tem turuku kua, Aburamu u win kurɔ Saaraɪ sɔɔwa u nɛɛ, wee wune kurɔ burɔwa. ¹²Egibitigibu bā n nun wa ba koo nɛɛ, a sãa nen kurɔ kpa bu man go bu nun deri. ¹³Na nun kanamɔ, a nɛɛ, wune nen sesuwa kpa bu ku man wahala ko wunen sɔ, kpa a wa a nen wiru dwe.

¹⁴Ye ba tura Egibitiɔ, Egibitigiba wa ma kurɔ wi, u wā gem gem. ¹⁵Egibiti sunɔn bwāaba nùn wa ma ba na ba sunɔ kurɔ win buram gari saaria, ma sunɔ u dera ba ka nùn na win mi. ¹⁶Ma u Aburamu gea kua gem gem kurɔ win sɔ. U nùn yāanu kã ka nɛɛ ka ketekunu ka keteku mɛrobu ka yooyoosu ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. ¹⁷Adama Yinni Gusunɔ u sunɔ wi ka win yenugibu kpuro wahala baka doke Saaraɪ, Aburamun kurɔn sɔ. ¹⁸Yera u Aburamu soka u nɛɛ, mban sɔna a man kua mɛ. Mban sɔna a ñ man sɔɔwa ma wunen kurɔwa. ¹⁹Ma a nɛɛ, wunen sesuwa, a dera na nùn sua kurɔ. Tɛ wunen kurɔ wee, a nùn suo a ka doona.

²⁰Ma u wooda wɛ bu de u doona ka win kurɔ ka win ye u mɔ kpuro.

13 Ma Aburamu u seewa Egibitin di u wura Negebu gia wi ka win kurɔ ka ye u mɔ kpuro ka Lɔtu sannu.

Aburamu ka Lɔtu ba karana

²Aburamu u sãawa dukiagii. U yaa sabenu mɔ ka sii geesu ka wura. ³Ma u sanum so Negebun di u da Beteli gia u tura mi u raa win dii bekuruginu gira Beteli ka Ayin baa sɔɔ. ⁴Miya u Yinni Gusunɔ sãwa mi u raa yāku yeru bana.

⁵N deema Lɔtu u maa yāanu mɔ ka nɛɛ ka dii bekuruginu u ka Aburamu swii. ⁶Ben arumani ye, ya kpā sere yam mi ba wāa mu ñ tura ba n ka wāa mi sannu. ⁷Yen sɔna sannɔ ga dua Aburamun kparobu ka Lɔtugibun suunu sɔɔ. N deema Kananiba ka Feresiba ba wāa tem me sɔɔ sanam me. ⁸Yera Aburamu u Lɔtu sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a ku de sikirinɔ ga n wāa nɛ ka wunen suunu sɔɔ, ñ kun mɛ nen kparobu ka wunegibun suunu sɔɔ. Domi bese dusina. ⁹A ñ tem waamɔ kpuro wunen wuswaɔɔ? A de su kabana. Æ n da nɔm dwarɔ, kon da nɔm geuɔ, ñ n maa nɔm geu gian na a da, kon da nɔm dwarɔ.

¹⁰Ma Lɔtu u nɔni seeya u Yuudenin daarun bera mɛera sere n ka da wuu ge ba mɔ Soari. U wa tem mu gea sãa mu nike nikeru mɔ nge gbaa te Yinni Gusunɔ u kua Edeniɔ, ñ kun mɛ Egibitin tem. N deema Yinni Gusunɔ kun gina Sodomu ka Gomɔra kpeerasie. ¹¹Yera Lɔtu u Yuudenin wɔwa ye kpuro tii gɔsia ma u da sɔɔ yari yeru gia. Meya n kua ba ka karana. ¹²Aburamu u sina Kananin temɔ, Lɔtu u maa da u sina wɔwa yen wusun bɔkuɔ ma u ka win dii bekuruginu susimɔ sere ka Sodomuɔ. ¹³Sodomugibu wee, tɔn kɔsoba. Ba sãawa durumgibu mam mam Gusunɔn wuswaɔɔ.

¹⁴Ye Lɔtu ka Aburamu ba karana ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, a nɔni seeyo kpa a sɔɔ yari yeru ka duu yeru mɛeri n toma ka sɔɔ yɛsi yɛsika. ¹⁵Domi tem me a waamɔ mi kpuro, wune ka wunen bi-

bun bwesera kon mu wē ka baadommaɔ. ¹⁶Kon wunen bibun bweseru dabiasia nge yanim. Wi u koo kpī u yanim gari wiya u koo maa kpī u wunen bibun bweseru gari. ¹⁷A seewo a tem me bɔsu kpa a men kpāaru wa nge me mu ne. Domi wuna kon mu wē.

¹⁸Ma Aburamu u win dii bekuruginu kparenu kua u da u sina Manden sɔɔwɔ, wuu ge ba mɔ Heboronin bɔkuɔ. Ma u yāku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sã mi.

Aburamu u Lɔtu wɔra

14 Sanam me Amurafeli u sãa Sinean sunɔ, ma Ariɔku sãa Elasan sunɔ, ma Kedolameɛ sãa Elamun sunɔ, ma Tideali sãa Goyimun sunɔ, ²sanam meya sinam be, ba tabu kua ka Bera, Sodomun sunɔ, ka Birisa, Gomɔran sunɔ, ka Sineabu, Adiman sunɔ, ka Semebeɛ, Seboimun sunɔ, ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari. ³Beni kpurowa ba menna nim wɔku bɔruguu ge ba maa sokumɔ Sidimu, gen wɔwɔɔ. ⁴N deema wɔɔ wɔkura yiruwɔ ba Kedolameɛ yoru diiya, adama wɔɔ wɔkura itase sɔɔ ba seewa ba ka tii yina. ⁵Yera wɔɔ wɔkura nnese, Kedolameɛ ka sinam be ba wãa ka wi, ba tabu da ma ba Refaba tabu di Asiterɔtu Kaanaimuɔ, ma ba Susiba tabu di Hamuɔ, ma ba Emiba tabu di Safe Kiriataimuɔ. ⁶Ba maa Horiba tabu di ben guu te ba mɔ Seirio sere Paranin sɔɔwɔ ge ga wãa gɔbaburun bera. ⁷Yen biru ba gɔsiramɔ ba da Eni Misipatio, ye ba maa sokumɔ Kadesi. Miya ba Amalɛkiba tabu wɔri ba kamia ben tem kpuro sɔɔ ka Amɔreba be ba terie Hasasɔntamaɔ. ⁸Yera Sodomun sunɔ seewa ka Gomɔran sunɔ ka Adiman sunɔ ka Seboimun sunɔ ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari, ba da ba ka sinam be tabu yinna Sidimun wɔwɔɔ. ⁹Sinam beya Kedolameɛ, Elamun sunɔ,

ka Tideali, Goyimun sunɔ, ka Amurafeli, Sinean sunɔ, ka Ariɔku, Elasan sunɔ. Sinambu nne be, ba ka nɔɔbu be tabu mɔ. ¹⁰Sidimun wɔwa miya kɔntaan wɔrusu wãa nge dɔkɔba. Yera Sodomun sunɔ ka Gomɔran sunɔ ba duki sua ba da ba wɔriki si sɔɔ. Be ba tie ba maa duki doona guunu gia. ¹¹Be ba bu tabu di, ba Sodomu ka Gomɔragibun dukia gura ka ben dīanu kpuro ba ka doona. ¹²Ba maa Aburamun wɔnɔn bii Lɔtu mwa wi u wãa Sodomuɔ ka win dukia kpuro ba ka doona.

¹³Yera durɔ goo wi u kpikuru sua Sodomun di u na u Aburamu, Heberu wi sɔɔwɔ. N deema Aburamu u sɔ Manden sɔɔwɔ. Mande sãawa Amɔren bweseru, Esikoli ka Anɛen wɔnɔ, be ba arukawani bɔkua ka Aburamu. ¹⁴Ye Aburamu u nua ma ba win wɔnɔn bii yoru mwa, yera u win sɔm kowo wɔrugɔba gɔsa gooba wunɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka ita (318) be ba mara win yenuɔ u bu tabu yānu wē. Ma u ka sinam be naa gira sere Danuɔ. ¹⁵Ma u win tɔmbu bɔnu kua u ka bu wɔri wɔkuru, wi ka win sɔm kowobu. U bu tabu di ma u bu naa swii sere Kobɔ, ye ya wãa Damasın sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁶U dukia ye kpuro wɔrama ma u win wɔnɔn bii Lɔtu wɔrama ka win ye u mɔ ka sere maa tɔn be ba raa mwɛera ka ben kurɔbu.

Aburamu u ka Meekisideki ka Sodomun sunɔ yinna

¹⁷Ye Aburamu u Kedolameɛ ka sinam be ba wãa ka wi tabu diima u wee, Sodomun sunɔ u nūn sennɔ da Safen wɔwɔɔ ye ba maa sokumɔ sunɔn wɔwa.

¹⁸Ma Meekisideki, Salemun sunɔ u ka pɛɛ na mi ka tam. Durɔ wi sãawa Wɔrukoon yāku kowo. ¹⁹U Aburamu domaru kua u nɛɛ, Gusunɔ, wi, wi u kpuro kere, u maa wɔllu ka tem taka kua, u koo nun domaru kua. ²⁰Wigia

siarabu domi u nun wunen werɔbu nɔmu beria.

Ma Aburamu u ye u waama kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u Mɛekisideki wi wɛ.

²¹Yen biru Sodomun sunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, a man tɔmbu wɛɛyɔ kpa a dukia sua yu ko wunegia.

²²Aburamu u Sodomun sunɔ wisa u nɛɛ, na nɔmu sua wɔllɔ na bɔrua ka Gusunɔn yisuru, wi, wi u kpuro kere u maa wɔllu ka tem taka kua, ²³ma na n gāanu ganu suamɔ ni nu sāa wuneginu baa wɛɛ siira, baa bara wɛru kpa a ku ra ka nɛɛ, wuna a man kua dukiagii. Na n gāanu ganu suamɔ, ²⁴ma n kun mɔ ye nen aluwaasiba ba di. Adama a de Aneɛ ka Esikoli ka Mande be ba ka man da bu ben bɔnu sua.

Arukawani ye Gusunɔ u ka Aburamu bɔkua

15 Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u ka Aburamu gari kua kāsiru sɔɔ u nɛɛ, Aburamu, a ku berum ko, nena na wunen tereru, wunen are ko n kpā gem gem.

²Aburamu nùn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, mba kaa maa man wɛ. Wee na gɔɔ dɔɔ bii sari kpa Eliesɛɛ Damasigii u ko nen tubi dio. ³Yèn sɔ a n man bii kã, nen yoo Eliesɛɛ wi ba mara nen yenuɔ wiya koo nen tubi di.

⁴Yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, n n wi, u koo ko wunen tubi dio. Wunen tii tiin biiwa u koo wunen tubi di.

⁵Ma Gusunɔ u ka nùn da tɔɔwɔ u nɛɛ, a wɔllu mɛerio kpa a kperi gari, à n kaa kpĩ. Nge meya wunen bwesera koo dabiru nera.

⁶Ma Aburamu u Yinni Gusunɔ naane kua. Yen sɔna Gusunɔ u nùn garisi gemgii. ⁷Ma u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, nena na Yinni Gusunɔ, ne wi na nun

yarama saa Urun di Kaladen temɔ kpa n ka nun tem meni wɛ.

⁸Adama u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, amɔna ko na n ka yɛ ma tem meni mu koo ko negim.

⁹Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiba wɔɔ itagia tama ka boo niu wɔɔ itaguu, ka yāa kineru wɔɔ itagiru ka kparuko ka totoberɛ buu kpa a man ye goowa a yi.

¹⁰Yera Aburamu u yeɛ yi kpuro menna u yi go u berana yiru u yin besi yi u karinasia, adama u n gunɔsu bere si. ¹¹Yaberekunu nu sarama yaa goo ni sɔɔ, ma Aburamu u nu gira.

¹²Ye sɔɔ duɔ, dom mɔn bakara Aburamu wɔri ma berum nùn mwa yam wɔku te sɔɔ. ¹³Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a n yɛ ma wunen bibun bwesera ta koo tem tukumɔ sina mi ba koo bu yoru diisia kpa bu bu nɔni sɔ sere wɔɔ nɛeru (400). ¹⁴⁻¹⁶Adama kon tem men tɔmbu siri be ba koo bu yoo te diisia. Wɔɔ dabirun biru ba koo yari tem min di ka dukia baka kpa bu kpam gɔsirama mini, domi Amɔreban durum kun gina yiba n ka bu kpeerasia. Adama wunɛ kaa tɔkɔ kowa kɔɔ kɔɔ kpa a da a wunen baababa deema ka alafia.

¹⁷Ye sɔɔ kpa yam tira niki niki, yera Gusunɔ u kurama yaa besi yin kpoo kpooka sɔɔ. U sāa nge dɔɔ bokon wiisu ka dɔɔ yari. ¹⁸Nge meya u ka Aburamu arukawani bɔkua tɔɔ te sɔɔ u nɛɛ, wunen bwesera kon tem meni wɛ saa daa piibu ge ga wāa Egibitin tem nɔɔ bura yerun di sere daa baka ten mi, te ba mɔ Efarati. ¹⁹Tem mɛ, mu sāawa Keniban tem ka Kenisibagim ka Kadimɔnibagim ²⁰ka Hetibagim ka Feresibagim ka Refaban tem, ²¹ka Amɔreban tem ka Kananiban tem ka Girigasiaban tem ka Yebusiban tem.

Agaa u Aburamu Isimeeli marua

16 Aburamu ka win kurɔ Saarai ba n bii mara. Wee Saarai wi, u yoo

tɔn kurɔ goo mɔ wi u s̄aa Egibitigii. Win yīsira Agaa. ²Ma Saaraɪ u win durɔ s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, wee, Yinni Gusunɔ u man kua wīro. Na nun kanamɔ, a ka nen yoo duo. S̄ɔɔkudo kon bibu wa saa win min di.

Ma Aburamu u win kurɔn gari wura. ³Saa ye s̄ɔɔra Saaraɪ u win yoo Agaa wi sua u win durɔ k̄a kurɔ. N deema ba w̄ɔɔ w̄akuru kua k̄o Kananin temɔ. ⁴Ma Aburamu u ka Agaa menna ma Agaa u gura sua. Ye u wa u gura mɔ, yera u win yinni Saaraɪ gendu w̄ɔri. ⁵Ma Saaraɪ u Aburamu s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, nen w̄amburu tu w̄ɔri wunɛ s̄ɔɔ. Na nun nen yoo k̄a kurɔ, adama ye u wa ma u gura mɔ, yera u man gendu w̄ɔri. Yinni Gusunɔwa koo sun siria n̄ɛ ka wunɛ.

⁶Aburamu u Saaraɪ wisa u n̄ɛɛ, wuna a wunen yoo mɔ, a ka n̄n̄n koowo nge m̄ɛ a k̄i.

Saa yera u Agaa n̄n̄n meni ma Agaa u duka sua win min di. ⁷Yinni Gusunɔn ḡɔrado †u n̄n̄n wa ḡbaburɔ bwia gaan b̄okuo Surin swaaɔ. ⁸U n̄ɛɛ, Agaa, Saaraɪn yoo, man diya a wee. Mana a d̄ɔɔ.

Agaa u n̄ɛɛ, na duka suɔwa nen yinni Saaraɪn min di.

⁹Ma ḡɔrado wi, u n̄n̄n s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, a ḡsiro wunen yinnin mi, kpa a n̄n̄n wiru kp̄iɪya. ¹⁰Kon wunen bweseru dabiasia sere goo kun kp̄ɛ u tu gari. ¹¹Wee a gura mɔ, kaa bii tɔn durɔ ma kpa a n̄n̄n yīsiru k̄ɛ Isimeeli. Domi Yinni Gusunɔ u wunen n̄ɔɔ nua n̄n̄n sw̄aa te s̄ɔɔ. ¹²Bii wi, u ko n s̄aaɔwa nge keteku gbeeku. U ko n ka t̄ambu kpuro n̄ɔɔ ḡɔm̄unu m̄ɔ. T̄ambu kpuro ba koo maa ka n̄n̄n n̄ɔɔ ḡɔm̄unu ko. U ko n ka win dusibu tondine.

¹³Ye Yinni Gusunɔ u ka Agaa gari yi kua u kpa, ma Agaa u n̄n̄n yīsiru k̄a u n̄ɛɛ, wuna Yinni wi u waamɔ. Domi u tii

bikia u n̄ɛɛ, ka gem na Gusunɔ wa ka n̄n̄n, ma na w̄aa na n̄ gu? ¹⁴Yen s̄ɔna ba d̄ɔkɔ ye soka Gusunɔ u man waamɔ. D̄ɔkɔ ye, ya w̄aaɔwa Kadesi ka Baredin baa s̄ɔɔ.

¹⁵Yen biru Agaa u Aburamu bii tɔn durɔ marua, ma Aburamu u bii wi yīsiru k̄a Isimeeli. ¹⁶Aburamun w̄ɔɔ ga s̄aaɔwa wene ka n̄ɔɔba tia sanam m̄ɛ ba Isimeeli mara.

Bango s̄aaɔwa Gusunɔn arukawani yen yīreru

17 Ye Aburamu kua w̄ɔɔ wunɔbu tia sari yera Yinni Gusunɔ u n̄n̄n kure u n̄ɛɛ, nena na Gusunɔ Dam kpurogii. A n s̄iimɔ nen wuswaaɔ kpa a kun taare mɔ. ²Kon ka nun arukawani b̄oke kpa n wunen bweseru dabiasia gem gem.

³Yera Aburamu u yiira mii mii u wuswaa tem girari. Ma Gusunɔ u kpaɔm ka n̄n̄n gari kua u n̄ɛɛ, ⁴nen arukawani wee, ye na ka nun b̄okumɔ. Kon nun kowa bwese dabinun baaba. ⁵Ba n̄ koo maa nun soku Aburamu, ba koo nun sokuwa Aburahamu, ye ya gerumɔ bwese dabinun baaba. ⁶Kon de wunen bibu bu marura bu sosi sere ba n̄ garirɔ, kpa bwesenu ka sinambu bu k̄ɔwara wunen min di. ⁷Kon wure n ka b̄ɛɛ nen arukawani b̄oke, wunɛ ka wunen bibu ka ben bweseru kpuro kpa na n s̄aa wunen Yinni ka wunen bweserun Yinni sere ka baadommaɔ. ⁸Kpa n wunɛ ka wunen bibun bweseru Kananin tem m̄ɛ w̄ɛ, m̄ɛ s̄ɔɔ a w̄aa mi, a s̄ɔru dimɔ. M̄ɛ kpuro mu koo ko begim sere ka baadommaɔ kpa na n s̄aa ben Yinni.

⁹Ma u kpaɔm Aburahamu s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, i nen arukawani nenuɔ, wunɛ ka wunen bibun bweseru. A ku de bu ye duari wunen bweserɔ. ¹⁰Arukawani ye wee,

†16:7 *Yinni Gusunɔn ḡɔrado* - Isireliba ba ku ra k̄a bu Gusunɔn yīsiru sia. Yen s̄ɔna i n bu kurema ba ra n̄ɛɛ, Gusunɔn ḡɔradowa.

ye na ka bæe bøkumɔ, ye i ko nene wune ka wunen bibun bweseru. I ko i tɔn durɔ baawure bango kua wi u wāa bæen suunu sɔɔ. ¹¹ Kpa ya n sāa arukawani yen yīreru ye ya wāa nɛ ka bæen suunu sɔɔ. ¹² I n da bii tɔn durɔ baawure bango kue ù n sɔɔ nɔɔba ita tura. N ñ mɔ be ba mara bæen yenuɔ tɔna, ka maa be i ka gobi dwawa tɔn tukobun mi. ¹³ I ko be kpuro bango kuawa kpa nen arukawani yen yīreru ta n wāa bæen wasi sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁴ Tɔn durɔ wi ba ñ bango kue, i ko i nùn wunawa wigibun min di i go. Domi u nen arukawani sanku.

¹⁵ Gusunɔ u kpm Aburahamu sɔɔwa u nɛɛ, a ku maa wunen kurɔ soku Saaraɪ. Saaraawa kaa n da nùn soku. ¹⁶ Kon nùn domaru kua kpa u nun bii tɔn durɔ marua. Nen doma ten saabu bwese dabinu ka sinambu ba koo kɔwara win min di.

¹⁷ Yera Aburahamu u Gusunɔ yiira mii mii u siriru tem girari u yēe ma u gerua win tii sɔɔ u nɛɛ, ba koo maa tɔnu wɔɔ wunɔbugii bii marua? Saaraa wi u kua wɔɔ wene ka wɔkuru mini, u koo bii ma? ¹⁸ Yera u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a de Isimeelin sanu sanusu su nun wēre kpa u nen tubi di.

¹⁹ Ma Gusunɔ u nɛɛ, aawo, wunen kurɔ Saaraawa koo nun bii tɔn durɔ marua kam kam, kpa a nùn yīsiru kē Isaki. Wiya kon wure n ka nen arukawani bɔke ye ya ñ kpeemɔ win bweseru. ²⁰ Meyu na wunen kanaru nua te a kua Isimeelin sɔ. Wee, kon maa nùn domaru kua kpa u marura, win bibu bu dabia sere ba ñ garirɔ. U koo bibu wɔkura yiru ma, kpa bii be, bu ko bwese bakarun kerɪ wɔkura yirun nuru. ²¹ Adama nen arukawani ye, ya ko n wāawa Isakin mi, wi Saaraa koo nun marua gasɔku amadaare.

²² Ye Gusunɔ u ka Aburahamu gari kua u kpa, u nùn deri u doona wɔllɔ. ²³ Yen biru Aburahamu u Isimeeli sua ka

yobu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u ka gobi dwa, tɔn durɔ be ba wāa win yenuɔ kpuro gesi, ma u bu bango kua dɔma te, nge me Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ²⁴ Aburahamu u mɔwa wɔɔ wunɔbu tia sari sanam me u bango kua. ²⁵ Win bii Isimeeli u maa mɔwa wɔɔ wɔkura ita. ²⁶ Sɔɔ tee tera ba Aburahamu ka win bii Isimeeli bango kua. ²⁷ Tɔn durɔbu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u dwa tɔn tukobun mi, ba bu bango kuawa ka wi sannu.

Ba Aburahamu biin nɔɔ mwɛeru kua

18 Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Aburahamu kure Manden sɔɔwa ye u sɔ win dii bekurugirun kɔnnɔwɔ sɔɔ sɔɔ gbāara. ² U nɔni seeya u mɛera. Wee tɔn durɔbu ita ba yɔ saruɔ. Ye u bu wa yera u seewa u duka da ben mi, u yiira ben wuswaɔɔ. ³ Ma u ben tɔnwero sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, à n wura, a yɔro, a ku man sarari a doona. ⁴ I de bu nim tama i ka bæen kɔri kpakia kpa i wēra dāa saaru mini. ⁵ Kon da n dīanu tama fiiko kpa i di i ka dam wa. Yen biru kpa i sere swaa wɔri i doona. Bæen naa te, ta beere kua. Yen sɔ, i de i nen yaare di.

Ma ba nɛɛ, a koowo nge me a gerua.

⁶ Yera Aburahamu u gɔsira ka sendaru win dii bekurugirɔ Saaraan mi. U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wasi suo a som sakakun nɔɔ ita sua a buri kpa a kiraru sɔme.

⁷ Ma Aburahamu u duka da win naa gɔɔwɔ u naa kine kpembu ge ga wā mwa u win sɔm kowo turo wē. Ma u gu go u sawa fuuku. ⁸ Aburahamu u naa bogum sua ka bom ka yaa saara ye, u ka da u yi tɔn ben wuswaɔɔ. Win tii u da u sina bee tia dāa ten saarɔ sanam me ba dimɔ nge me ben komaru. ⁹ Yera ba nùn bikia ba nɛɛ, mana wunen kurɔ Saaraa u wāa.

Ma u nɛɛ, u wāa dirɔ.

¹⁰ Ma ben turon min di Gusunɔ u nɛɛ, gasɔku amadaare kon wurama wunen

mi. Saa ye sɔɔ, wee, wunen kurɔ Saaraa u koo bii tɔn durɔ ma.

N deema Saaraa u yɔ u gari yi swaa daki dii kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ win biruɔ. ¹¹ Aburahamu ka Saaraa ba maa bukura gem gem. Saaraa kun sāa wi u koo bii ma. ¹² Ma u tii yēē u nēē, tē ye na tɔkɔ kua na kpa, nen durɔn tii maa tɔkɔ kua, yera sa ko maa kpī su mennabun nuku dobu wa?

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u Aburahamu sɔɔwa u nēē, mban sɔna Saaraa u yēē u nēē, u koo bii mawa mi ka gem? Wi, wi u tɔkɔ kua u kpa? ¹⁴ Gāanu ganu wāa ni nu ka man sē? Nge me na yi, suru nɔɔba nnen biru kon wurama kpa Saaraa u bii tɔn durɔ ma.

¹⁵ Ma Saaraa u siki u nēē, na ñ yēē. Domi berum nùn mwa.

Adama Yinni Gusunɔ u nēē, weesa, a yēē.

Aburahamu u Gusunɔ suuru kana Sodomun sɔ

¹⁶ Ma tɔn be, ba seewa ba doonɔ. Ba wuswaa tii Sodomun bera gia. Ma Aburahamu u bu swaa yɔra. ¹⁷ Yera Yinni Gusunɔ u nēē, ye kon ko, n weene n ye Aburahamu berua? ¹⁸ N ñ gāanun sɔ, Aburahamun bwesera koo kpēa kpa ta n dam mɔ. Win min diya handunian bwe-senu kpuro nu koo domaru wa. ¹⁹ Domi wiya na gɔsa u ka win bibu ka ben bweseru wooda wē bu nen swaa swii kpa ba n siimɔ dee dee ba n nen kīru mɔ, kpa n nen nɔɔ mwēenu yibia ni na nùn kua.

²⁰ Ma u nēē, tɔmbun weeweenu kpēa Sodomu ka Gomɔraqibun daa kɔsan sɔ. Ben durum ya banda. ²¹ Yen sɔna kon sara kpa n wa bā n mɔ ka gem nge me na nɔɔmɔ. Ñ kun me, kpa na n yē.

²² Tɔn ben yiru ba ben swaa wɔri ba doonɔ Sodomun bera gia. Adama Yinni Gusunɔ u gina yɔra ka Aburahamu. ²³ Ma Aburahamu u nùn susi u nēē, ka gem kaa tɔn geobu ka tɔn kɔ-

sobu go sannu? ²⁴ Sɔrɔkudo tɔn geobu weeraakuru ba ko n wāa wuu ge sɔɔ, be ba wunen kīru mɔ. Ñ n man na, kaa maa bu gowa? A ñ wuu gen tɔmbu suuru kuamme tɔmbu weeraaku ten sɔ? ²⁵ N ñ weene a tɔn geobu ka tɔn kɔsobu kpeerasia sannu kpa be kpuro bu are tee wa. Yen bwesera kun ka nun weene. Wune wi kaa handunia kpuro siri, a ñ kaa ko ye n wā?

²⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nēē, nà n tɔn geobu weeraakuru wa Sodomun nukuru sɔɔ, kon wuu ge kpuro suuru kua ben sɔ.

²⁷ Aburahamu u kpaam gari sua u nēē, wee, na kāka na ka nen Yinni gari kua, ne wi na sāa tua ka torom dirum. ²⁸ Sɔrɔkudo tɔnu weeraaku te sɔɔ, nɔɔbu koo kaara. Nɔɔbu yen sarirun sɔ kaa wuu ge kpeerasia?

Ma Yinni Gusunɔ u nēē, na ñ gu kpeerasiamɔ nà n tɔn geobu weeru ka nɔɔbu wa ge sɔɔ.

²⁹ Aburahamu u kpaam nùn sɔɔwa u nēē, sɔrɔkudo tɔn geobu weeruwa ba ko n wāa mi.

Ma Yinni Gusunɔ u nēē, kon wuu ge deri gen tɔnu weeru yen sɔ.

³⁰ Aburahamu u nēē, a ku ka man wasira. Kon kpaam gari gere. Ñ n tɔn geobu tenan na ya wāa mi maa ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nēē, na ñ gu kam koosiamɔ nà n tena ye wa mi.

³¹ Ma Aburahamu u nēē, Yinni, wee na kāka na ka nun gari mɔ. Ñ n tɔn geobu yendun na ta maa wāa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nēē, na ñ gu kpeerasiamɔ nà n yen te wa.

³² Aburahamu u kpaam nēē, a suuru koowo, nɔn tee teniwa kon gari gere. Baa ñ n wɔkurun na ta wāa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nēē, na ñ gu kpeerasiamɔ nà n wɔku te wa.

³³ Yen biru Yinni Gusunɔ u doona ye u ka Aburahamu gari kua u kpa. Aburahamu u maa gɔsira u da win yenuɔ.

Lotu u yara Sodomun di

19 Tambu yiru be ba raa Sodomun swaa w̄ri ba tura mi yoka. N deema ba s̄awa Gusun̄n ḡradoba. Wee, saa ye s̄w̄, Lotu u s̄w̄ wuun gb̄ara k̄n̄n̄w̄w̄ mi wuun wirugibu ba ra sine. Ye u bu wa u seewa ² u bu senn̄o da u yiira ben wuswāw̄ u n̄e, i dam kooma nen yinnibu, i de su da nen yenūo i been k̄ri kpakia i kpuna mi. Bururu kpa i yellu se i been swaa w̄ri.

Ba n̄e, aawo, t̄w̄w̄wa sa ko kpuna.

³ Adama Lotu u bu n̄w̄ ḡe be sere wura ba dua win yenūo. U t̄w̄ baka dim kua ka p̄e ye ba kun seeyatia doke ma ba di.

⁴ Ba ñ gina kpunam kpa Sodomugibu ba ka yenu ge tarusi saa bukurobun di sere ka aluwaasi ȳakamin̄o, wuu gen t̄n dur̄bu kpuro gesi. ⁵ Ma ba Lotu soka ba n̄e, mana dur̄o be, ba w̄a be ba s̄bia wunen yenūo yoka ye. A bu yarama su ka bu kpuna nge t̄n kur̄bu.

⁶ Ma Lotu u yara u bu deema yenu k̄n̄n̄w̄w̄, u gambo k̄nua birum birum. ⁷ U n̄e, kpaasibu, i suuru koowo i ku daa k̄sa ko m̄e. ⁸ Wee, na bii w̄ndiaba yiru m̄o be ba kun gina dur̄o ȳe. I de n b̄e bu yarama kpa i ka bu ko nge m̄e n b̄e w̄re. Adama dur̄o beni, i man bu derio domi s̄ba.

⁹ Ba n̄e, wun̄e s̄w̄wa, ma a k̄i a sun siri? A tii gawo min di, ñ kun m̄e, ye sa ko nun kua ya koo begia kera.

Ma ba Lotu b̄rikiya ka dam sere ba k̄i bu win gambo k̄ra. ¹⁰ Saa yera s̄w̄ be, ba Lotu gawa ba sure yenūo ba gambo k̄nua. ¹¹ Ma ba t̄n be kpuro w̄koru kp̄e be ba ȳo yenu gen k̄n̄n̄w̄w̄ saa aluwaasi ȳakaminun di sere ka bukurob̄o. Yera ba babi babi ba ñ k̄n̄n̄w̄w̄ ge wa.

¹² S̄w̄ be, ba Lotu bikia ba n̄e, wara a m̄o mini maa. Wunen bibun dur̄bu ka wunen bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu. Be

ba s̄a wunegibu kpuro gesi, a bu men̄o i yari minin di. ¹³ Domi sa ko wuu ge kpeerasia t̄e ȳn̄ s̄w̄ t̄mbun weeweenu kp̄a ni ba Gusun̄o koosim̄o gen t̄mbun daa k̄san̄ s̄w̄. Yen s̄na u sun ḡrima su ka gu kam koosia.

¹⁴ Ma Lotu u yara u da u win bibun dur̄o k̄erobu s̄w̄wa bu seewo bu yari min di domi Yinni Gusun̄o u koo wuu ge kam koosia.

Adama ba gari yi atafiiru kua.

¹⁵ Buru buru yam s̄areru grado be, ba Lotu n̄w̄ ḡe ba m̄d, a seewo a wunen kur̄o sua ka wunen bii w̄ndiaba yiru be ba w̄a mini kpa i ku ra kam ko b̄a n wuu ge kpeerasiam̄o.

¹⁶ Ye ba wa ma Lotu u t̄em̄o, ba wi ka win kur̄o ka win bii w̄ndiaba yiru yen n̄omu n̄enua ba gawa ba ka yara sere wuun birūo, domi Yinni Gusun̄o u ben w̄n̄w̄ndu wa.

¹⁷ Ye ba bu yara ba kpa ben turo u n̄e, a ka wunen hunde dukao, a ku ra s̄ira, a ku ra maa ȳra batuma mi. A duka doo guunun bera gia kpa a ku ra kam ko.

¹⁸ Ma Lotu u n̄e, aawo, yinni. ¹⁹ Wee, a man durom kua, a maa man wunen w̄n̄w̄ndun kp̄aru s̄w̄si ye a ka nen hunde faaba kua. Adama na ñ kp̄e n duka turi guu ten mi, wahala ye, ya kun ka man babe kpa n kam ko. ²⁰ Wuu geni wee, ga w̄a turuku, ga ñ maa kp̄a. A de n da n kuke mi, kpa n faaba wa. Ye u wa grado wi, u ñ wisa, ma u n̄e, nge ga ñ piibu s̄a ro?

²¹ Ma grado wi, u n̄e, kon kpam nun durom kua. Wuu ḡen gari a m̄d mi, na ñ gu kpeerasiam̄o. ²² A hania koowo a da a kuke mi, domi na ñ kp̄e n ḡānu ganu ko ma n kun m̄o a tura mi.

Yen s̄na ba wuu ge ȳsiru k̄a Soari. Yen tubusiana wuu piibu.

²³ N deema s̄w̄ yarima Lotu u sere dua Soarīo. ²⁴ Yera Yinni Gusun̄o u s̄w̄ bisu ka d̄w̄ n̄esia saa w̄llun di Sodomu ka Gom̄ra s̄w̄. ²⁵ U wuu si kpeerasia ka sin

tambu kpuro ka sin batuma ka ye ya kpia mi kpuro. ²⁶Adama suaru sɔɔ Lɔ-tun kurɔ u sīira, ma u gɔsira bɔɔ kperu.

²⁷Ye n kua buru buru yellu, yera Aburahamu u da u yōra mi u raa ka Yinni Gusunɔ gari kua. ²⁸Ye u mēera Sodomu ka Gomɔran bera ka batuma yen mi gia, u wa wee, dɔɔ wiira seemɔ nge gbee burɔn dɔɔ wiiru.

²⁹Sanam mē Gusunɔ u batuma yen wusu kpeerasiamɔ, u Aburahamu yaaye ma u Lɔtu yara kam koo bin min di.

Mɪn di Mɔabuba ka Amɔniban bwesera yara

³⁰Yen biru Lɔtu u yara Soarin di u da u sina guuru garun kpee wɔru sɔɔ ka win bii wɔndiaba yiru ye sannu, domi u berum bara u sina Soariɔ. ³¹Yera win bii yeruma u win wɔnɔ sɔɔwa u nēe, besen tundo wee, u tɔkɔ kua. Tɔn durɔ goo maa sari bera mi, wi u koo sun sua nge mē siba mɔ tem baama. ³²A na su besen tundo tam nɔrusia mu n kpā kpa su de u ka sun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³³Wɔku te, ba ben tundo tam nɔrusia, ma yeruma u da u win tundo kpunē, adama Lɔtu kun yē saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa. ³⁴Yen sisiru yeruma wi, u win wɔnɔ sɔɔwa u nēe, wee, gīa wɔkuru na dera besen tundo ka man kpuna. Su kpm nūn tam nɔrusia wɔku te, kpa wunē a maa da u ka nun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³⁵Ma ba wure ba ben tundo tam nɔrusia wɔku te, ma wɔnɔ da u nūn kpunē. Tundo kun yē saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁶Ma Lɔtun bii tɔn kurɔbu yiru ye, ba win guri sua. ³⁷Bii yeruma wi, u mara tɔn durɔ ma u nūn yīsiru kā Mɔabu. Yen tubusiana nen tundon bii. Win min diya Mɔabuban bwesera yara. ³⁸Wɔnɔ wi, u maa mara tɔn durɔ, ma u nūn yīsiru kā Beni Ami. Yen tubusiana nen dusin bii.

Win min diya Amɔniban bwesera maa yara.

Aburahamu ka Abimeleki

20Yeniban biru Aburahamu u seewa Manden di, ma u da sɔɔ yēsan nɔm dwardu gia Negebuɔ Kadasi ka Surin baa sɔɔ, u da u wāa wuu ge ba mɔ Geraɔ. ²Gera miya u ra n win kurɔ Saaraa sokumɔ win sesu. Ye Geran sunɔ Abimeleki u nua mē, yera u Saaraa sua kurɔ u yenu doke. ³Adama Yinni Gusunɔ u Abimeleki sɔɔwa dosu sɔɔ wɔkuru u nēe, wee, kaa gbi tē kurɔ win sɔ wi a sua mi, domi wi ka win durɔwa ba wāa mi.

⁴N deema Abimeleki u n gina ka Saaraa mennare. Yera u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nēe, kaa tɔnu go wi u kun taare gaa mɔ? ⁵N n win tiiwa u man sɔɔwa ma win sesuwa? Ma kurɔ win tii u maa gerua mē. N n men na, na n kōsa bwisika nen gōruɔ n sere mam nēe, na durum kua ka nen nɔma.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nēe, geema na yē ma a n taare gaa mɔ wunen gōruɔ sanam mē a yeni kua. Yen sōna na n dere a nūn baba kpa a ku ra durum ko. ⁷N n men na, a durɔ wi nūn win kurɔ wesio tē, domi nen sɔmɔwa u sāa. U koo maa nun kanaru kua kpa a ku gbi. A n maa yina a nūn kurɔ wi wesia, i ko gbiwa wunē ka wunen tambu kpuro.

⁸Yera Abimeleki u seewa buru buru yellu u win bwāabu kpuro menna u bu Yinni Gusunɔn gari yi saaria. Ma berum bwāa be mwa gem gem. ⁹Saa ye sɔɔra Abimeleki u Aburahamu bikia u nēe, amɔna a ka sun kua mē. Mba na nun torari a ka sun durum baka yenin bweseru sɔbi nē ka nen tambu. A man gāanu kua ni nu n weene bu tɔnu kua. ¹⁰Mba a bwisika a ka yenin bweseru kua.

¹¹Ma Aburahamu u wisa u nēe, na raa tamaa ba n Gusunɔn berum mɔwa tem mini, kpa bu man go nen kurɔn sɔ.

¹²Adama ka yen de kpuro u s̄awa nen sesu tundo turosi, sa ñ s̄a mero turo. Ma na nùn sua kurɔ. ¹³Yen s̄ɔ, saa mìn di Gusunɔ u man yara nen yenun di na b̄osu, na nùn s̄ɔwa na n̄e, u man biru wukirio. Mi sa dua kpuro u n da n̄e, u s̄awa nen sesu.

¹⁴Yera Abimeleki u nùn win kurɔ Saaraa wesia. Ma u maa nùn yoo t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu w̄e ka yāanu ka keteba. ¹⁵Ma u nùn s̄ɔwa u n̄e, n̄ena na tem me m̄ɔ. A ḡosio me s̄ɔ, bera mi a k̄i a n w̄a.

¹⁶Ma u maa Saaraa s̄ɔwa u n̄e, wee wi a sokumɔ wunen sesu mi, na nùn sii geesun gobi n̄rɔbu (1.000) w̄e m̄ɔ. Yeni ya koo wunen t̄mbu s̄ɔsi ma a deere, kpa ba n ȳe ma a ñ k̄sa gaa kue.

¹⁷⁻¹⁸N deema Gusunɔ u raa Abimeleki ka win kurɔ ka win yobu bararu kp̄e te ta ñ derimɔ bu ma, ye u ka Saaraa mwan s̄ɔ. Yen s̄ona ye u Saaraa wesia, Aburahamu u Gusunɔ kana, ma u bu bekia bu ka kp̄i bu ma.

Isakin marubu

21 Yinni Gusunɔ u yaaye ye u raa Saaraa s̄ɔwa. U maa win n̄ɔ mw̄e ru yibia. ²Saaraa u gura sua ma u Aburahamu bii t̄n durɔ marua win t̄k̄ru s̄ɔ, saa ye Gusunɔ u raa nùn bura. ³Aburahamu u bii wi ȳisuru k̄a Isaki. ⁴Ye Isaki kua s̄ɔ n̄ɔba ita u nùn bango kua nge me Gusunɔ u raa nùn wooda w̄e. ⁵Aburahamu m̄wa w̄ɔ wunɔbu (100) sanam me ba win bii Isaki mara. ⁶Saa ye s̄ɔra Saaraa n̄e, Gusunɔ u man ȳesu go. Be ba maa nua kpuro ba koo ka man ȳewa.

⁷U kpam n̄e, wara koo raa Aburahamu s̄ɔ ma n̄e Saaraa kon bii b̄om k̄e. Wee t̄e na nùn bii t̄n durɔ marua win t̄k̄ru s̄ɔ.

Aburahamu u Agaa ka Isimeeli gira

⁸Bii wi, u kp̄a ma ba nùn b̄om kara. Yera Aburahamu u yaa dii bakabu kua d̄oma te.

⁹Ye Saaraa wa ma bii wi Agaa Egibitigii wi, u Aburahamu marua u Isaki ȳe m̄ɔ, ¹⁰yera u Aburahamu s̄ɔwa u n̄e, a yoo wi giro ka win bii, domi win bii kun tubi dimɔ ka nen bii sannu.

¹¹Gari yi, yi Aburahamu dua gem gem win bii Isimeelin s̄ɔ. ¹²Adama Gusunɔ u Aburahamu s̄ɔwa u n̄e, a ku gari yi ḡoburu wa wunen yoo wi ka win biin s̄ɔ. A Saaraa kuo ye u nun bikia kpuro. Domi Isakin min diya bwese baka t̄n n̄ɔ mw̄e ru na nun kua ta koo yari. ¹³Kon maa de wunen yoo win bii u ko bweseru garun nuuru, domi wunen biiwa u s̄a.

¹⁴Ye n kua sisiru Aburahamu u seewa buru buru yellu u d̄ianu ka nim bw̄aru sua u Agaa w̄e. U maa nùn bii wi n̄omu beria u n̄e, bu doo. Ma ba doona ba da ba tora ḡaburɔ te ba ra soku Beri Seba. ¹⁵Ye bw̄a ten nim mu kpa, yera u bii wi deri d̄a piibu gagun saarɔ. ¹⁶Ma u da u sina n desire n tura mi b̄a n s̄e u toba ga koo wen saka. Domi u n̄e, u ñ kp̄e u n win bii m̄eera u n gbimɔ. Mi u s̄ɔ mi, ma u wura takana u sw̄i.

¹⁷Gusunɔ u bii win n̄ɔ nua ma win ḡrado u Agaa soka w̄ollun di u n̄e, mba n nun m̄ɔ, Agaa. A ku nanda, domi Gusunɔ u bii win n̄ɔ nua mi u w̄a. ¹⁸A seewo a da a nùn sua a k̄kiri domi kon nùn ko bwese bakarun nuuru.

¹⁹Saa yera Gusunɔ u kurɔ win n̄oni wukia ma u d̄k̄ɔ gaa wa mi. U da u bw̄a te nim yibia u bii w̄e u n̄ra.

²⁰⁻²¹Gusunɔ u w̄a ka bii wi, sanam me u kp̄am̄ɔ. U w̄a ḡaburɔ te ba m̄ɔ Parani, ma u kua ten towo. Win mero maa nùn kurɔ sua Egibitin tem di.

Aburhamu u ka Abimeleki arukawani bɔkua

²²Saa ye sɔɔra Abimeleki ka win tabu sunɔ wi ba mɔ Pikoli ba na Aburhamun mi. Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa wa ma Gusunɔ u wāa ka wunɛ ye a mɔ kpuro sɔɔ. ²³Yen sɔ, a bɔruo ka win yīsiru ma a ñ nɛ ka nen bibu ka nen debuminu bɔɔ kɔɔ kom kuamme, kpa a nɛ ka nen tem megibu durom kua nge mɛ na nun kua.

²⁴Ma Aburhamu u nɛɛ, na wura, kon bɔre.

²⁵Adama u Abimeleki gerusi dɔko gaan sɔ ye Abimelekin yobu ba nùn mwaari. ²⁶Abimeleki u nɛɛ, na ñ yɛ wi u yen bweseru kua. Meya wunen tii, a ñ maa man sɔɔre ma n kun mɔ gisɔ.

²⁷Ma Aburhamu u yāanu ka ketɛba sua u Abimeleki wɛ, be yiru ba ka arukawani bɔkua. ²⁸Ma Aburhamu u maa yāa gbiibi gɔsa nɔɔba yiru u yi nenem.

²⁹Yera Abimeleki u nùn bikia u nɛɛ, mba kaa ka yāa gbiibi nɔɔba yiru yeni ko.

³⁰Aburhamu u nùn wisa u nɛɛ, a nu mɔɔ kpa nu n sāa seeda ma nena na dɔko yeni gba.

³¹Yen sɔna ba yam mi soka Beri Seba domi miya ba arukawani bɔkua ka bɔri. Yisi ten tubusiana dɔko yèn nuurɔ ba bɔrua.

³²Ye ba arukawani bɔkua ba kpa, yera Abimeleki ka win tabu sunɔ Pikoli ba gɔsira ba wura ben wuuɔ Filisitiban temɔ.

³³Yen biru Aburhamu u dāru garu duura Beri Seba mi, ni nu ra saa bakaru ko. Ma u Yinni Gusunɔ sāwa mi. Yinni Gusunɔ wi, u ko n wāawa ka baadom-maɔ. ³⁴Aburhamu u sina Filisitiban tem mi, u tɛ.

Gusunɔ u nɛɛ, Aburhamu s2 u ka Isaki yākuru koowo

22 Yeniba kpuron biruwa Gusunɔ u Aburhamun laakari meera u nùn soka u nɛɛ, Aburhamu.

Ma Aburhamu u wura u nɛɛ, nɛ wee, Yinni.

²Ma u nɛɛ, a Isaki wunen bii teere te suo wi a kī mi, a ka da Mɔriyan temɔ kpa a ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru ko guuru garun wɔllɔ te kon nun sɔɔsi.

³Yera Aburhamu u seewa buru buru yellu u win keteku gaari bɔkua ma u win sɔm kowo aluwaasiba yiru sua ka win bii Isaki sannu. U yāku dāa besuka. Yen biru ba swaa wɔri ba dɔɔ mi Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ⁴Ba sanum so sɔɔ yiru, yen itasera Aburhamu u yam mi wa sarun di ye u nɔni seeya. ⁵Ma u win sɔm kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i yɔro mini ka keteku. Nɛ ka nen bii sa dɔɔ guu teɔnɔn mi, su sāaru ko kpa su wurama su bɛɛ deema.

⁶Ma Aburhamu u yāku dāa ye sua u win bii Isaki sɔbi. Win tii u dɔɔ ka woburu sua u neni ma be yiru ba swiine.

⁷Yera Isaki u nùn bikia u nɛɛ, baaba.

Aburhamu u nɛɛ, nɛ wee, nen bii.

Isaki nɛɛ, dɔɔ ka dāa wee, adama mana yāku yāara wāa.

⁸Aburhamu nùn wisa u nɛɛ, nen bii, Gusunɔ u koo tii win yāku yāaru waawa.

Ma be yiru ye, ba n dɔɔ. ⁹Ye ba tura mi Gusunɔ u raa nùn yīreru kua, Aburhamu u yāku yeru kua u yāku dāa ye tɛria ten wɔllɔ, ma u win bii Isaki bɔkua u sɔndi mi. ¹⁰Yen biru Aburhamu u woburu sua u ka win bii Isaki saka. ¹¹Yera Yinni Gusunɔn gɔrado [‡]u nùn soka wɔllun di u nɛɛ, Aburhamu, Aburhamu.

Ma u nɛɛ, nɛ wee, Yinni.

[‡]22:11 *Yinni Gusunɔn gɔrado* - I wiru 16:7n tubusianu mɛerio.

¹²Ma gɔrado wi, u nɛɛ, a ku ra bii wi baba, a ku nùn gāanu ganu kua. Domi na gia tē ma a man nasie, a ñ maa ka man wunen bii teere te yinari.

¹³Yera Aburahamu u nɔni seeya u sīira u yāa kineru wa tèn kɔba tōki tēke ta yō. Ma u da u tu mwa u ka yāku dōo mwaararugii te kua win biin ayerɔ.

¹⁴Ma u yam mi yīsiru kā, Yinni Gusunɔ u koo bukata wunana. Yen sōna ba ra mɔndu ko ka gisɔ bu nɛɛ, Yinni Gusunɔn guurɔ bukata ya koo wunanara.

¹⁵Yinni Gusunɔ u kpam Aburahamu soka nɔn mɛeruse wɔllun di u nɛɛ, ¹⁶yèn sō a kua mɛ, ma a ñ ka man wunen bii teere te yinari, nɛ, Yinni Gusunɔ na bōrumɔ ka nen tiin yīsiru ¹⁷kon nun domaru kua ka gem kpa n wunen bweseru dabiasia nge wɔllun kperi, ñ kun mɛ nge yani seeri yi yi wāa nim wōkun goorɔ, kpa ba n ben yiberɛba taare.

¹⁸Bwesenu kpuro handunia sɔɔ nu koo domaru wa saa wunen bweserun min di, yèn sō a nen gari mem nɔɔwa.

¹⁹Ma Aburahamu u gɔsirama u na u win sɔm kowo be deema ba wɔma yenuɔ Beri Sebaɔ.

Nakorin bibun bweseru

²⁰Yeniban biruwa Aburahamu u nua ma Milika u maa ka win wɔnɔ Nakori bibu mara. ²¹Win bii gbiikoon yīsira Usi. Usin wɔnɔba Busi ka Kemueli wi u sāa Aramun tundo, ²²ka Kesedi ka Haso ka Pilidasi ka Yidilafu ka Betueli. ²³Betueliwa u Rebeka mara. Bibu nɔɔba ita ye Milika u Aburahamun wɔnɔ Nakori marua, bera mi. ²⁴Nakorin kurɔ goo wi ba mɔ Reuma u maa nùn bibu marua. Bera Tebaki ka Gahamu ka Tahasi ka Maaka.

Saaraa u gu. Aburahamu u tem dwa mi u koo nùn sike

23 Saaraa u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka nɔɔba yiru (127) u sere

gu. ²Heboroniɔwa u gu Kananin temɔ ma Aburahamu u na u win gɔɔ swī. ³N deema u ñ win goo te sikum kpa. Yera u seewa u da Hetiban mi, u bu sōɔwa u nɛɛ, ⁴been tii i yē ma nɛ sɔɔwa been tem mi. Yen sō, i man tem dɔreo mi ko na n da nen tɔmbu sike kpa n da n nen kurɔ sike mi tē, na kun win goru mɛera mɛ.

⁵Ma Heti be, ba Aburahamu wisa ba nɛɛ, ⁶yinni, a besen gari swaa dakio. Gusunɔ u nun kuawa sina bii besen suunu sɔɔ. A wunen kurɔ sikuo besen win siki wɔru ga nun wēre sɔɔ. Goo kun ka nun gu yinarimɔ.

⁷Yera Aburahamu u tɔn be yiira u bu beere wē. ⁸U nɛɛ, ñ n kī n nen kurɔ sike kpa na kun win goru mɛera, i Eforoni Sokaan bii sōɔwɔ yèn bukata na mɔ, ⁹kpa u man Makpelan kpee wɔru ge ga wāa win gbee goorɔ deria kpa n nùn gobi kɔsia nge mèn nɔɔ u gerua, kpa gu ko nen siku yeru been suunu sɔɔ.

¹⁰N deema Eforoni Heti wi, u sō ka wuun wirugibu gbāra kɔnnɔwɔ mi ba ra sine. Ma u Aburahamu wisa Heti be ka be ba dumɔ min nɔni biru u nɛɛ, ¹¹aawo, nen yinni, na nun gbee te kāwa ka kpee wɔru ge ga wāa mi. A gu mɔɔ nen tɔmbu kpuron nɔni birɔ. A doo a wunen kurɔ sike mi.

¹²Ma Aburahamu u yiira tɔn ben wuswaaɔ ¹³u Eforoni sōɔwa u nɛɛ, a maa negii swaa dakio. Kon nun gbee ten gobi kɔsiawa. A yi mɔɔ kpa n nen kurɔ sike mi.

¹⁴Adama Eforoni u Aburahamu sōɔwa u nɛɛ, ¹⁵nen yinni, a swaa dakio a nɔ. Mba sii geesun gobi neeru (400) ya tura ne ka wunen baa sɔɔ. A wunen kurɔ sikuo kperu mi.

¹⁶Aburahamu u Eforonin gari yi wura, ma u sii geesun gobi nɛɛ te sua u Eforoni wē Hetiba kpuron nɔni biru. Sii geesun gobi yira tenkuba ba ra ka kiaru dwe saa ye sɔɔ. ¹⁷Nge meya Eforonin gbee te ka ten kpee wɔru ge ka ten dāa

ni nu wāa mi kpuro ¹⁸ya kua Aburahamugia Hetiba kpuron nōni biru ka sere be ba maa dumō gbāra kōnnōn min di.

¹⁹Yen biruwa Aburhamu u win kurō Saaraa sikua Makpelan kpee wōru ge sō Manden deedeeru Heboronio Kananin temō. ²⁰Nge meya gbee te Aburhamu u dwa Heti win mi, ka kpee wōru ge, n ka kua win tōmbun siku yeru.

Ba Isaki kurō kasua

24 Aburhamu wee, u tōkō kua gem gem. Yinni Gusunō u maa nūn domaru kua yabu baayere kpuro sō. ²Sō teeru u win yobun tōnwero wi u win yenun dukia kpuro nōmu sōndia sōwā u nē, na nun kanamō, a wunen nōma dokeo nen tōbu, ³kpa a bōre ka Yinni Gusunōn yīsiru wi u sāa wōllu ka tem Yinni, ma a ñ kaa nen bii kurō sua Kananin bii wōndiaba sō bēn suunu sō sa wāa mini. ⁴Adama kaa da nen temō sere nen wuu a nen bii Isaki kurō kasuama.

⁵Yoo wi, u nūn wisa u nē, à ku tuba kurō wi, u ñ ko n kī u man swīima sere tem mini. N weene n ka wunen bii da tem mìn di a yarima?

⁶Aburhamu u nē, aawo, a laakari ko a ku ra ka nen bii da mi. ⁷Gusunō, wōllun Yinni, wi u man yarama nen baan yenu ka nen tem di, u ka man gari kua u bōrua u nē, nen bibun bwesera u koo tem mē wē. Wiya u koo de win grado u nun gbīiya kpa a ka nen bii kurō kasuama min di. ⁸Kurō wi, ù kun kī u nun swīima a dibu yara bōri yin min di. Adama a ku ra ka nen bii da tem mi.

⁹Yera yoo wi, u win nōma doke win yinni Aburhamun tōbu u ka bōrua ma u koo ye kpuro ko mam mam. ¹⁰Yen biru u yooyoosu wōkuru wuna saa win

yinnin yooyoosu sōn di, domi win yinnin arumani kpuro wāawa win nōmā. Ma u seewa u swaa wōri u da Aburhamun wōnō Nakorin wuu Mesopotamin temō.

¹¹Ye u tura wuu gen bōku u win yooyoosu yiirasia su ka wēra dōkō gaan bōku yoka, saa ye tōn kurōba ra nim takam nē. ¹²Yera u nē, Gusunō, wune wi a sāa nen yinni Aburhamu Yinni, na nun kanamō, a Aburhamu durom kuo, a de ye na kaso na n ye wa gisō. ¹³Wee na wāa dōkō yèn bōku mi wuu gen wōndiaba ba koo yarima bu nim takiri. ¹⁴Ben wi kon nim nōruram kana n nō, kpa u win tooru sika u nē, n nōruo, kpa u maa nen yooyoosu kē, a de wōndia wi, u n sāa wi a wunen bō Isaki gōsia. À n kua mē, ko na n yē ma a nen yinni durom kuawa.

¹⁵U ka gari yi gere u kpe, wee Rebeka u yarima ka tooru. Rebeka wi, win tūndowa Betueli, Nakorin bii wi Milika u nūn marua. ¹⁶Wōndia wi, kurō burōn tii tiiwa. Meya u ñ durō yē. U dua bwiaō u nim taka ma u kpam makama. ¹⁷Yera yoo wi, u duka da u ka nūn yinna u nūn bikia u nē, kaa wura a man nim kē n nō fiiko wunen tooru min di?

¹⁸U nē, oo.

Ma u too te sōbia u nūn mu kā. ¹⁹Sanam mē u durō wi nim mē kā u kpa u nē, kon maa wunen yooyoosu takiriama su nō su debu.

²⁰Yera u nim mē mu tie wisi ka sendaru mi yē ra nim nō ma u duka wura bwiaō u yooyoo si kpuro takiria. ²¹Durō wi, u nūn mēera ka biti, adama u mari u ka wa Yinni Gusunō ù n win sanum mē dorasiāmōn na. ²²Sanam mē yooyoo si, su nim nōra su kpa, durō wi, u wuran taabu yarama ge ga gea "sāa ka

^{24:22} *gea* - Ka Heberum ba nē, taabu gen bunum mu sāawa sikilin bōnu, ye ya sāa garamu nōba ita.

wuran sum beke yiru yi yi bunu §u nùn wē. ²³Ma u nēē, waran biiwa a sāa. A gem mō, a man sōwō, ayera wāa wunen baan yenuō n ka sōbia mi?

²⁴Rebeka u nùn wisa u nēē, nen baawa Betueli wi Milika u Nakori marua. ²⁵Besen yenuō yakasu ka taka kpuro yibawa, ayera maa wāa mi kaa sōbia.

²⁶Ma durō wi, u yiira u Yinni Gusunō siara u nēē, ²⁷Gusunōgia siarabu wi u sāa nen yinni Aburahamun Yinni, wi u kun dere win wōnwōndu ka win bōrōkiniru tu nùn dēsirari. Ma u man kpāra u ka da sere win wōnōbun yenuō.

²⁸Ma Rebeka u duka da u win meron yenugibu ye kpuro saaria. ²⁹N deema u sesu goo mō, win yīsira Labani. ³⁰Labani wi, u taabu ge ka sumi yi wa win sesu Rebekan nōmāō, u maa win gere kpuro nua ye u nēē, mēsuma durō wi, u nùn sōwōwa. Yera u yara ka duka u durō wi sennō da mi u wāa ka win yooyoosu bwian bōkuō. ³¹Ye u tura mi, u nēē, a seewo su da yenuō, wune wi Yinni Gusunō u domaru kua. Mban sōna kaa n yō tōwō. Wōō, na nun ayeru kua yenuō ka wunen yooyoosugiru kpuro.

³²Ye durō wi, u tura yenu mi, Labani u dera ba yooyoosun sōmunu kusia ma u su yakasu ka taka wē su di. Ma u nim tama mē durō wi ka wigibu ba koo ka kōri kpakia. ³³Ma ba nùn dīanu yiya. Adama u nēē, na ñ gina dimō ma n kun mō na gari yi na ka siimō gerua na kpa.

Ma Labani u nēē, a geruo.

³⁴Yera u nēē, na sāawa Aburahamun yoo. ³⁵Yinni Gusunō u nen yinni wi domaru kua gem gem ma u kua gobigii kpoko. U nùn yāanu kā ka keteba ka yooyoosu ka ketekunu ka sii geesu ka wura ka yoo tōn durōbu ka tōn kurōbu. ³⁶Win kurō Saaraa u maa nùn bii tōn

durō marua win tōkōru sōō, ma u bii wi ye u mō kpuro wē. ³⁷U maa man bōrusia sanam me u nēē, n ku ra win bii wi kurō sua Kananin wōndiaba sōō, bēn temō u wāa mi. ³⁸Adama n doo win dusibun mi, n nùn kurō kasua. ³⁹Na nùn sōwōwa na nēē, kurō wi, ù kun kī u man swiima maa ni? ⁴⁰Ma u man wisa u nēē, Yinni Gusunō wi u sāamō u koo win gōrado gōrīma u ka man da kpa u nen sanum dorasia kpa n win bii kurō suama win dusibun min di. ⁴¹Nà n wura na da win dusibun mi, na dibu yara nen bōrin di. Nà n maa tura mi, ma ba kun man goo wē, ka mē, na dibu yara nen bōrin di. ⁴²Ye na tunuma bwiaō gisō na nēē, Gusunō, wune wi a sāa nen yinni Aburahamun Yinni, a man nen sanum mē dorasio. ⁴³Wee, na wāa bwia yen bōkuō. Bii wōndia wi u koo nim takam na, ma na nùn kana na nēē, u man nim kē n nō win toorun di, ⁴⁴kpa u man wisi u nēē, n nōruo kpa u maa nen yooyoosu taka, a de wōndia wi, u n sāa kurō wi a nen yinnin bii gōsia. ⁴⁵N ka nen gōruō gari yi gere n kpe, ma Rebeka u yarima ka win tooru. Ma u dua bwiaō u nim takama. Ma na nùn kana na nēē, u man nim kē n nō. ⁴⁶U win tooru sōbia fuuku u nēē, n nōruo. Yen biru u koo maa nen yooyoosu takiriama su nō. Na nōra ma u maa su kā su nōra. ⁴⁷Na nùn bikia na nēē, waran biiwa u sāa. U wisa u nēē, Betueliwa u sāa win tundo wi Nakori ka Milika ba mara. Ma na nùn taabu dokea wēro. Ma na sumi doke win nōmāō. ⁴⁸Yera na Yinni Gusunō kpuna wi u sāa nen yinni Aburahamun Yinni. Ma na nùn siara yēn sō u man kpāra ka bōrōkiniru n ka na n nen yinnin wōnōn debubu win bii sua. ⁴⁹Tē, ì n kī ñ nen yinni durom ka bōrōkiniru kua, i man

§24:22 *bunu* - Ka Heberum ba nēē, sumi yin bunum mu sāawa sikili wōkuru, ye ya sāa garamu wunaa wata ka nōōbu (165).

sɔ̄wɔ̄. Ì kun maa m̀, i man sɔ̄wɔ̄, kpa n da gam.

⁵⁰ Labani ka Betueli ba wisa ba n̄e, Yinni Gusun̄n min diya yeni kpuro ya wee. Sa ñ kp̄e su yen gea ñ kun me yen k̄sa gere. ⁵¹ Rebeka wee wunen wuswaa. A n̄n suo a ka da u n s̄a wunen yinnin biin kur̄o nge me Yinni Gusun̄o u gerua.

⁵² Ye Aburahamun yoo wi, u ben gari yi nua, ma u Yinni Gusun̄o kpuna. ⁵³ Yen biru u sii geesu ka wuraba yarama ka beka u Rebeka k̄a. U maa win sesu ka win m̄ero ḡa geenu k̄a. ⁵⁴ Yenin biru dur̄o wi ka win t̄ambu ba di ba n̄ra ma ba kpuna.

Ye ba seewa bururu, yoo wi, u n̄e, i de n ḡsira n wura nen yinnin mi.

⁵⁵ Adama Rebekan sesu ka win m̄ero ba n̄e, a de w̄ndia wi, u ka sun sina saa fiiko nge s̄w̄ w̄kurun saka kpa a sere doona.

⁵⁶ U bu wisa u n̄e, i ku maa de n t̄e, domi Yinni Gusun̄o u nen sanum dorasia. Yen s̄, i man karo n da nen yinnin mi.

⁵⁷ Yera ba n̄e, su w̄ndia win tii soku su n̄o ye u koo gere.

⁵⁸ Ma ba Rebeka soka ba n̄n bikia ba n̄e, a wura a ka dur̄o wi da?

Ma u n̄e, oo, kon da.

⁵⁹ Ma ba ben sesu Rebeka ka yoo wi u n̄n n̄w̄ri win birun di n̄w̄ kana ba doona ka Aburahamun yoo wi ka t̄n be ba n̄n ȳsirima. ⁶⁰ Ba Rebeka domaru kua ba n̄e,

wuna besen sesu, Gusun̄o u de a ko t̄n dabinun mero, kpa wunen bibun bweseru tu ten yibereba taare tu ben wusu mw̄eri.

⁶¹ Rebeka ka win yoo t̄n kur̄bu ba seewa ba yooyoosu s̄ni ba dur̄o wi sw̄i ba n doon̄o.

⁶² N deema Isaki u wurama d̄k̄n di ye ba m̀ Gusun̄o u man waam̄, ma u

da u w̄a ḡbabur̄o Negebu. ⁶³ S̄w̄ teeru u yara yoka u swaa gawa u ka bwisiku. Yera u n̄ni seeya u m̄era sarūo u yooyoosu wa su wee. ⁶⁴ Rebekan tii u maa n̄ni seeya u m̄era u Isaki wa ma u sara yooyoon di ⁶⁵ u yoo wi bikia u n̄e, dur̄o wara u sisi yakasun di u ka sun yinna mini.

Yoo wi, u n̄e, nen yinniwa.

Yera Rebeka u s̄nditia sua u tii wukiri nge me ben komaru. ⁶⁶ Ye ba ka Isaki yinna, yoo wi, u n̄n gari yi kpuro saaria ye u kua. ⁶⁷ Ma Isaki u ka Rebeka da win mero Saaraan kuu bekurugir̄o. Ma u n̄n sua win kur̄o. U n̄n k̄a gem gem. Nge meya Isakin nukura ka yemia win meron ḡw̄n biru.

Aburahamun bibu gabu

25 Saaraan ḡw̄n biru Aburahamu u maa kur̄o sua. Kur̄o win ȳsira Ketura. ² Kur̄o wi, u Aburahamu bibu n̄w̄ba tia marua. Bera Simurani ka Yokusani ka M̄edani ka Madiani ka Yisibaku ka Sua. ³ Ma Yokusani u seewa u Seba ka Dedani mara. Dedanin bibun bwesera Asuriba ka Letusiba ka Lumiba. ⁴ Madiani u maa seewa u bibu mara. Bera Efa ka Efēe ka En̄ku ka Abida ka Elida. Beni kpurowa ba s̄a Keturan bibu ka win nikur̄minu.

⁵ Adama ye Aburahamu u m̄o kpuro, Isaki turowa u w̄. ⁶ Ma u win kur̄o be ba tien bibu k̄nu k̄a k̄a. Yen biru u bu gira Isakin min di, ba da s̄w̄ yari yerun bera gia.

Aburahamu u gu, ba n̄n sikua

⁷⁻⁸ Aburahamu u t̄k̄o kua k̄w̄ k̄w̄, u kuawa w̄w̄o wuna wata ka w̄kura n̄w̄bu (175) ma u kpuna u gu. ⁹ Yera win bibu Isaki ka Isimeeli ba na ba n̄n sikua Makpelan kpee w̄rūo Eforoni Sokaan biin gber̄o, Manden deedeeru. Eforoni wi, u s̄awa Heti. ¹⁰ Aburahamun tiiwa u gbee te dwa Hetiban mi.

N deema miya ba raa win kurɔ Saaraa sikua. ¹¹ Aburahamun gɔɔn biru Gusunɔ u win bii Isaki domaru kua. Saa ye sɔɔ, u wāawa dɔkɔn bɔkuɔ ye ba mɔ Gusunɔ u man waamɔ.

Isimælin bibun bweseru

¹² Isimælin bibun bweseru wee. Isimæli u sāawa Aburahamun bii wi u ka Agaa Egibitigii mara. Agaa wi, u sāawa Saaraan yoo wi u Aburahamu wē kurɔ. ¹³ Isimæli wiya u seewa u bibu mara. Ben yīsa wee nge me ba bɔm wēena. Nebayɔtuwa u sāa win bii gbiikoo. Nebayɔtun wɔnɔba Keda ka Adibeli ka Mibusamu ¹⁴ ka Mikima ka Duma ka Masa ¹⁵ ka Hadadi ka Tema ka Yeturi ka Nafisi ka Kɛdima. ¹⁶ Ma be wɔkura yiru yen baawure u kua win bwese keran wirugii. Ben tiin yīsa ba ben wusu kã ka ben gberu kpaaneba. ¹⁷ Isimæli u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka yiru. Yen biru u kpuna u gu u win baababa deema gɔriɔ. ¹⁸ Win bibu ba wāawa nenem ba ka Aburahamun bii be ba tie tondine. Ba da ba sina Hafila ka Surin tem baa sɔɔ Egibitin tem sɔɔ yari yeru gia, Asirin swaaɔ.

YAKɔBU

Esau ka Yakɔbu

¹⁹ Aburahamun bii Isakin bibun bweseru wee. ²⁰ Ye Isaki u kua wɔɔ weeru yera u Rebeka sua kurɔ. Rebeka u sāawa Labanin sesu. Ben baawa Betueli Aramugii. Ben wuuwa maa Padanaramu. ²¹ Isaki u Yinni Gusunɔ kana win kurɔn sɔɔ domi u kua wīro. Gusunɔ u win kanaru mwa, ma win kurɔ Rebeka u gura sua. ²² Yera biba kuru karanamɔ

win nukurɔ. Ma u nɛɛ, mban sɔna yenin bwesera man deema.

Ma u Gusunɔ bikia, mba yenin tubusianu.

²³ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ,

bwesenu yiruwa nu wāa wunen nukurɔ.

Bwese ni, nu koo kabana

sanam me nu yara wunen nukurun di.

Nin teera koo tensim dam kera.

Mɔɔ ^{**} wiya u koo win wɔnɔ wiru kpīiya.

²⁴ Ye kurɔ win maru suru yiba, wee

sikabara ba wāa win nukurɔ. ²⁵ Gbi-

ikoo u yara ma win wasi sansu yiba,

ma ba nùn yīsiru kã Esau ††. ²⁶ Yen

biru yiruse maa yarima. Win nɔma Es-

aun naa tokuru neni. Ma ba nùn yīsiru

kã Yakɔbu ‡‡, Isaki u mɔwa wɔɔ wata

sanam me ba bu mara.

²⁷ Bii be, ba seewa ba kpēa. Esau u

kua taaso geo, u ra n wāawa yakasɔ.

Adama Yakɔbu u kuawa tɔn sēɛ wi u ra n

wāa yenuɔ. ²⁸ Isaki u Esau kīru bo, domi

u ra win taasorun yaa tem. Ma Rebeka

u maa Yakɔbu kīru bo.

²⁹ Sɔɔ teeru nge me Yakɔbu u agbaara

ye ya swēri mɔ, yera Esau u wurama

taaso gberun di ka wasira bakaru.

³⁰ Yera u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a man

yabu swāa ye sɔko n nɔ, domi na wasira

too.

Yen sɔna ba Esau soka Edɔmu. Yen

tubusiana tɔn swāɔ.

³¹ Ma Yakɔbu u nɛɛ, a gina man wunen bii yerumarun tubi dɔreo.

³² Esau u nɛɛ, n wee na gɔɔ dɔɔ. Mba nen yerumarun arufaani.

³³ Ma Yakɔbu nɛɛ, a bōruo gina.

Ma u bōrua ma u win yerumaru

Yakɔbu dɔre. ³⁴ Saa yera Yakɔbu u pēɛ

ka agbaara yè sɔɔ u swii doke sua u Esau

wē. Esau u di u nɔra ma u wīguru doona.

^{**}25:23 *mɔɔ* - Yuuban mi, sika wi ba gbia ba mara, wiya tɔnwero.

^{††}25:25 *Esau* - Yīsi ten tubusiana, wi u sansu mɔ.

^{‡‡}25:26 *Yakɔbu* - Yīsi ten tubusiana, wi u goon ayeru mwa.

Nge meya n kua u ka win yerumaru gema.

Isaki u da u wāa Gerao

26 Gōra kparam dua tem me so, nge me ta raa kua Aburahamun waati. Ma Isaki u da u wāa Abimeleki Filisitiban sina bokon mi Gerao. ²Sō teeru Yinni Gusunō u Isaki kure u ka nūn gari kua u nee, a ku ra da Egibitiō. A de a sina tem me kon nun sōsi so. ³A ku doona tem minin di. Ko na n wāa ka wunε kpa n nun domaru kua. Domi wunen bibun bwesera kon tem me wē. Mesuma kon ka nen nō mwēru yibia te na wunen tundo Aburhamu kua. ⁴Kon de wunen bibun bweseru tu dabia nge wollun kperi. Beya kon maa tem me kpuro wē. Ben min diya handunian bwesenu nu koo domaru wa. ⁵Domi Aburhamu u nen gere mem nōwa, u maa nen woodaba swii ye na nūn sōwa kpuro.

⁶Yera n dera Isaki u sina Gerao. ⁷Ye u wāa mi, tumbu bā n nūn win kurōn gari bikia, u ra nee, win sesuwa yēn sō u berum mō bu ku raa nūn go ù n nee win kurōwa. Domi Rebeka u sāawa kurō burō.

⁸Nge me u teemo wuu mi, yera sō teeru Abimeleki Filisitiban sunō wi, u meerima saa win dirun fenentini di u wa wee, Isaki ka Rebeka ba bōnda mō. ⁹Ma u Isaki sokusia. Ye u na, u nūn bikia u nee, ase wunen kurōwa Rebeka. Ma a sun weesu kua a nee, wunen sesuwa?

Isaki u nūn wisa u nee, na ñ kī bu man gowa. Yen sōna na ka gerua me.

¹⁰Abimeleki u nūn sōwa u nee, mban bwesera a sun kua me. Wee, n daa tie fiiko goo u ka wunen kurō wi kpuna, kpa a ra de sa n sāa taaregibu.

¹¹Saa yera u kpara u nee, wi u Isaki ñ kun me win kurō baba ba koo yēro gowa.

¹²Yeniba kpuron biru Isaki u gberu kua tem mi. Ma win dīanu gea kua wō ge so. Nu kuawa ye u duuran nōn wunōbu (100) yēn sō Yinni Gusunō u nūn domaru kua. ¹³Nge meya Isakin dukia ya ka kuuramō ya dō. Ma u kua gobigii kpoko. ¹⁴U yāanu ka keteba mō ka yoo dabinu.

Isaki u ka Abimeleki arukawani bōka

Yera n dera Filisitiba ba ka nūn nis-inu seewa. ¹⁵Ma ba dōkō be win tundo Aburahamun yoba raa gba kpuro kōrua ka tem. ¹⁶Yera Abimeleki u nee, a doonō besen min di, domi a sun dam kere.

¹⁷Ma Isaki u doona ben min di u da u wāa daru wōwa gaan mi, Geran tem me so. ¹⁸U win tundo Aburahamun dōkōba wia ye Filisitiba ba raa kōrua win gōn biru. Ma u dōkō be yīsa kā kā nge me win tundo u ra raa bu soku. ¹⁹Ma Isakin yoo be, ba dōkō gba wōwa ye so, ba nim gem kame. ²⁰Ka me, Geragibun naa kparoba na ba Isakin naa kparobu sannō nō kuura ba nee, ben dōkōwa.

Ma Isaki u dōkō ye yīsiru kā Sikirinōsu. ²¹Yera Isakin yoo be, ba kparam dōkō gaa gba, ma Geragibun naa kparo be, ba kparam na ba ka bu sanna dōkō yen sō. Ma Isaki u dōkō ye yīsiru kā Yibere. ²²Ma u win kuru wuka saa min di u da u sina gam gia. Ma u kparam dōkō gba mi. Adama ba ñ maa ka nūn sanne. Ma u yam mi yīsiru kā Tii mōru.

²³Yen biru Isaki u doona saa min di ma u da Beri Sebaō. ²⁴Yera Yinni Gusunō u nūn kure wōku te, u nee, nena na Gusunō wunen tundo Aburahamun Yinni. A ku berum ko. Ko na n wāa ka wunε. Kon nun domaru kua kpa n de wunen bweseru tu dabia nen bō Aburahamun sō.

²⁵Ma Isaki u yāku yeru bana Beri Seba mi, u Yinni Gusunō sāwa. U win

kuu bekuruginu gira, ma win yoba dɔko gba mi.

²⁶Saa yera Abimeleki ka win bɔro Ahusati ka sere maa win tabu suno Pikoli ba seewa Geran di ba Isaki beram da. ²⁷Ye ba tura mi, yera u bu bikia u nee, mban sɔna i maa man naa swii. Domi beeya i man tusa i gira been suunu sɔɔn di.

²⁸Ma ba nɔn wisa ba nee, sa yɛ ma Yinni Gusunɔ u waa ka wunɛ. Yen sɔna sa na a ka sun arukawani bɔke. ²⁹Ɔ n men na, a bɔruo ma a ɛ kaa sun kɔsa gaa kua nge me sa nun gea kua sa dera a doona ka bɔri yendu besen min di. Wee tɛ Yinni Gusunɔ u nun domaru kua.

³⁰Ma Isaki u bu yaare kua, ba di ba nɔra ma ba kpuna mi. ³¹Yera ba seewa buru buru yellu ba arukawani ye bɔkua ka bɔri. Ma Isaki u dera ba doona ka alafia.

³²Yen tɔɔ tera Isakin yobu ba na ba nɔn sɔɔwa ba nee ba nim wa dɔko ye ba gba sɔɔ.

³³Ma u dɔko ye yisuru ka Seba. Yen tubusiana Nɔɔ mweeru. Yen sɔna ba ka wuu ge sokumɔ Beri Seba sere ka gison giso. Yen tubusiana nɔɔ mweerun dɔko.

Esau u bwese tukunu sua kurɔbu

³⁴Esau u mɔwa wɔɔ weeru u ka kurɔbu yiru sua. Bera Yuditi, Berin bii, ka Basimati, Elonin bii. Be kpuro ba sɔawa Hetiba. ³⁵Adama kurɔ be, ba Isaki ka Rebeka nuki sanko to.

Yakɔbu u Esaun domaru mwa

27 Sanam me Isaki u tɔko kua, win nɔni dam dwiyya, u ɛ maa yam waamɔ, ma u win bii yeruma soka u nee, Esau.

Esau u nee, ne wee.

²Ma Isaki u nee, wee na tɔko kua, na ɛ maa nen gɔɔn tɔru yɛ. ³Yen sɔ, na nun kanamɔ tɛ, a seewo a wunen sɛe bwāaru ka wunen tendu sua a da yakaso a man

yaa goowama. ⁴Kpa a ka man ye yaa dibu kua nge me na ra ka a ka man naawa n di kpa n nun domaru kua n sere gbi.

⁵Ma Esau u seewa u da yakaso u ka gbeeku yaa ye gooma. N deema Rebeka u nɔɔmɔ ye Isaki u win bii Esau sɔɔmɔ. ⁶Yera u win bii Yakɔbu sɔɔwa u nee, wee na nua wunen baa u wunen mɔɔ Esau sɔɔwa u nee, ⁷u doo u nɔn yaa goowama kpa u ka nɔn ye yaa dibu kua u di kpa u nɔn domaru kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ u sere gbi. ⁸Tɛ nen bii, a nen gari nɔɔwɔ yi kon nun sɔ. ⁹A doo boo gɔro a man boo binu yiru tama ni nu wā kpa n nu wunen baaba kua nge me u ra ka, ¹⁰kpa a ka nɔn daawa u di, kpa u nun domaru kua u sere gbi.

¹¹Yakɔbu u win mero wisa u nee, wee, nen mɔɔ u sansu mɔ adama nena kun mɔ. ¹²À ku tuba, nen baaba koo man baba kpa n ko wee kowo win mi. Kpa doma te na kī mi, tu ko bɔri.

¹³Win mero nɔn sɔɔwa u nee, nen bii, a de bɔri yi, yi wɔri nen wirɔ. A gesi nen gari nɔɔwɔ kpa a man boo ni tama.

¹⁴Ma Yakɔbu u da u ka boo ni na u win mero wɛ. U ka yaa dibu kua bi Isaki u ra ka. ¹⁵Yen biru u win bii gbiikoo Esau tɔɔ baka yānu sua ni nu wā dirɔ u nu Yakɔbu sebusia. ¹⁶Ma u nɔn boo bii nin gɔni tɛkusi win nomaɔ ka win wīro, domi u ɛ sansu mɔ. ¹⁷Ma u dia duro ni ka pɛe ye u kua win bii Yakɔbu nɔmu beria. ¹⁸Saa yera Yakɔbu u ka nu da win tondon mi, u nee, baaba.

Ma tundo u wura u nee, ne wee, wuna were nen bii.

¹⁹Yakɔbu u win tundo wisa u nee, nena Esau, wunen bii yeruma. Wee, na kua nge me a gerua. A seewo a sina a nen taasorun yaa tem, kpa a man doma te kua.

²⁰Ma Isaki u nɔn bikia u nee, amɔna a ka ye wa fuuku me, nen bii.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinniwa u man ye gawama.

²¹ Ma Isaki u nɛɛ, ò n men na, a susima nen bii, n nun baba n wa à n s̄a Esaun na ka gem.

²² Yakɔbu u susi win baaba Isakin mi, ma u nùn baba u nɛɛ, Yakɔbun nɔɔwa na nɔɔmɔ, adama Esaun nɔma na baba.

²³ U ò nùn tuba yèn s̄o win nɔma sansu mɔ nge Esaugia. Adama ye u kī u nùn domaru kua, ²⁴ u gina nɛɛ, wuna nen bii Esau ka gem?

U wisa u nɛɛ, oo, nena.

²⁵ Isaki u nɛɛ, a ka susima n wunen taasorun yaa tem kpa n nun domaru kua.

Yakɔbu u ka susi win mi, ma u di. U maa tam sua u nùn w̄e ma u nɔra. ²⁶ Yen biru Isaki u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a susima a man s̄su, nen bii.

²⁷ Yakɔbu u susi u nùn s̄su. Isaki u win yānun nuburu nua ma u nùn domaru kua u nɛɛ, wee nen biin nubura ka gberun nuburu weene te Yinni Gusunɔ u domaru kua.

²⁸ Gusunɔ u de gura ya n da nun nɛɛye tem barukagim s̄ɔ, kpa a alikama ka resem wa n kp̄a n banda.

²⁹ Tɔn dabinu nu nun wiru kp̄iya, kpa bwese dabinu nu nun yiira. Kpa a ko wunen mero bisibun yinni, kpa ben tii bu nun yiira.

Wi u nun b̄rusi u koo b̄ri wa. Wi u maa nun domaru kua, ȳero koo domaru wa.

³⁰ Ye Isaki u Yakɔbu domaru kua u kpa, sanam mɛ Yakɔbu u doona kese, yera win mɔɔ Esau u wurama taasorun di. ³¹ Ma u d̄ianu kua u ka da win tundo mi, u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, baaba, a seewo a nen taasorun yaa tem kpa a man doma te kua.

³² Win tundo Isaki u nùn bikia u nɛɛ, wuna were.

U nɛɛ, nena Esau wunen bii yeruma.

³³ Ma Isaki u diira gem gem u nɛɛ, ò n men na, wara u man gbeeku yaa tama na tema a sere tunuma, na maa nùn domaru kua. Ȳero koo maa baruka ko.

³⁴ Ye Esau u gari yi nua win tundo nɔɔn di, yera u wura kua ka nuku sankira bakanu, ma u win tundo s̄ɔwa u nɛɛ, baaba, a maa nen tii domaru kuo.

³⁵ Isaki u nɛɛ, wunen wɔnɔ u na u wunen domaru mwa ka bwisi.

³⁶ Esau u nɛɛ, wee u man taki di nɔn yiru nge mɛ win ȳisuru. U man nen yerumarun mwaari. Gisɔ u maa nen domaru mwa. A ò maa domaru garu mɔ a man kua?

³⁷ Isaki u nùn wisa u nɛɛ, wee na nùn kua wunen yinni, na maa nùn win mero bisibu kpuro w̄e bu ko win yobu. Na maa sii d̄ianu ka d̄a bii ni ba ra ka tam ko kpuron domaru kua. Ò n men na, mba kon kp̄i n maa nun kua, nen bii.

³⁸ Esau u nɛɛ, ò n men na, doma teni tɔnawa a mɔ, baaba? A maa man domaru kuo.

Ma u wura nɔɔ kp̄e u swī. ³⁹ Win tundo Isaki u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, wee ye kon nun s̄o.

Wunen tem kun baruka wasi.

Meya gura kun maa nemɔ wunen mi.

Wunen takobin areya kaa n dimɔ a n ka w̄a.

⁴⁰ Kaa maa ko wunen wɔnɔn yoo.

Adama à n da ka tii yina,

kaa win yoru yari nge mɛ kete ya ra yen sugu f̄ere yu k̄o.

Yakɔbu u da Labanin mi

⁴¹ Saa d̄oma ten diya Esau u Yakɔbu tusa doma te ben tundo nùn kuan s̄o. Ma u gerua win tii s̄ɔ u nɛɛ, nen baaban gɔɔ turuku kua. Win gɔɔ gbabu sindun biruwa kon nen wɔnɔn go.

⁴² Ba Rebeka gari yi d̄omeya yi win bii gbiikoo Esau u gerua. Ma u win bii d̄aako Yakɔbu sokusia u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, n wee, wunen mɔɔ u kī u win mɔru

kōsia u nun go. ⁴³Tē nen bii, a nen gari swaa dakio. A seewo a kpikuru da nen sesu Labanin mi Harani. ⁴⁴Kpa a sina mi sō mēru gaa sere wunen mōn bwēra yā n kpuna. ⁴⁵Win mōru yā n sara wunen min di, u koo duari ye a nūn kua. Sanam meya kon de a gōsirama. Domi na ñ kī n beē yiru kpuro bia sō teeru.

⁴⁶Yera Rebeka u da u Isaki sōwa u neē, na ka nen wāaru wasira Esaun kurō benin daan sō, be ba sāa Hetiba. Yakōbu ù n maa kurō sua tem mini nge be, mban wāara ko na n maa wāa.

28 Yera Isaki u Yakōbu soka u nūn domaru kua, ma u nūn sōwa u neē, a ku ra ko a Kanani minin kurō sua. ²Yen sō, a seewo a da Padanaramu, Betueli wunen meron baaban yenuō kpa a kurō sua mi, Labani wunen dwaanin bibu sō. ³Kpa Gusunō Dam kpurogii u nun domaru kua, a marura a teria a ka ko bwese dabinun nuuru. ⁴Kpa u nun domaru kua wune ka wunen bibun bweseru nge me u Aburahamu kua, kpa tem me, mu ko wunegim mi a sōru dimō, me Gusunō u Aburahamu kā.

⁵Isaki u dera Yakōbu u da Padanaramu gia Labanin mi, wi u sāa Betueli Aramugiin bii, Yakōbu ka Esaun dwaani.

⁶Esaun u wa ma Isaki u Yakōbu domaru kua ma u nūn gōra Padanaramu gia u win kurō kasu. U maa nua ma saa ye u nūn domaru kuamme u neē, u ku raa kurō sue Kananin bii tōn kurōbu sō. ⁷U maa wa ma Yakōbu u win baa ka win meron gari nua ma u doona Padanaramu gia. ⁸Yera u gia ma Kananin bii tōn kurōbun daa ya ñ win baa wēremō. ⁹Ma u seewa u da Isimeelin mi, u win bii Mahalati, Nebayōtun sesu sua kurō u doke kurō be u raa mō sō. Isimeeli wi, u sāawa Aburahamun bii.

Yakōbu u dosa Betelio

¹⁰Yakōbu u seewa saa Beri Seban di u doona Harani gia. ¹¹U tura yam gam. Miya u sī domi sō u dua. Ye u kpunamō u kperu garu sua u tu wiru kpīiri. ¹²Yera u dosa u wa wee, sera gaa ya yō temō ma yen wira wōllu girari, ma u Gusunō gōradoba wa ba yōmō ba saramamō ka sera ye. ¹³Yinni Gusunōn tii u yō yen wōllō ma u ka nūn gari kua u neē, nena Gusunō, Aburahamu wunen debun Yinni ka Isakin Yinni. Tem mi a kpī mi, wuna kon mu wē ka sere maa wunen bibun bweseru. ¹⁴Wunen bibun bwese te, ta koo kowa nge yani sēeri kpa tu teria tem men goonu nne kpuro sō. Wune ka wunen bibun bweserun min diya handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa. ¹⁵Wee na wāa ka wune, ko na n maa nun kōsu yam kpuro mi a dō kpa n maa ka nun wurama tem me sō. Domi na ñ nun derimō sere n ka ko nge me na nun sōwa.

¹⁶Yakōbu u dom yanda ma u neē, Yinni Gusunō u wāa mini ka gem. Na ñ daa maa yē me.

¹⁷Yera berum nūn mwa ma u neē, n wā bu suunu mi nasia. Gusunōn yenuwa mini ka maa wōllun duu yeru.

¹⁸Ma u seewa buru buru yellu u kpee te sua te u wiru kpīiri mi, u gira temō tu ka ko yīreru. Ma u ten wōllō gum wisi. ¹⁹U yam mi yīsiru kā Beteli. Yen tubusiana Gusunōn wāa yeru. Adama wuu ge ga wāa mi, ba ra raa gu sokuwa Lusi. ²⁰Yen biru u nō mweeru kara u neē, Gusunō ù n ka man wāa, ma u man kōsu nen sanum me sō, ma u man dīanu wē ka yāa ni kon sebe, ²¹kpa n gōsira nen baaban yenuō ka alafia, wiya ko n sāa nen Yinni. ²²Kpee te na gira mini, ta kua yīreru ma miya n ko n ko win wāa yeru. Ye u maa man wē kpuron wōkuru baateren wōllō kon nūn tia tia wesia.

Yaköbu u tura Labanin mi

29 Ma Yaköbu u seewa u win sanum wöri u da sōo yari yeru gia. ²Ye u Harani turuku tia, yera u meera u dōko gaa wa yakaso. U wa wee, yāa gōsu gasu ita ya kpī ya wēramō dōko yen bōkuo, domi miya ba ra yaa sabenu nim kē nu nō. Kpee te ba maa ka dōko yen nōo wukiri ta kpā. ³Miya yaa sabenu kpuro ra mēne, kpa bu kpee te swenya dōkon nōon di bu nu nim kē, kpa bu kpaam wure bu dōko ye wukiri ka kpee te. ⁴Yaköbu u yāa nin kparobu bikia u nēe, kpaasibu, saa man diya i na.

Ba nūn wisa ba nēe, besē Haranigiba.

⁵U bu bikia u nēe, i Labani Nakorin bii yē?

Ba nēe, oo, sa nūn yē.

⁶Ma u nēe, u sere bwāa do?

Ba nēe, oo, u alafia mō. A ñ mam win bii Raseli wa u wee mini ka win yāanu?

⁷Yaköbu u nēe, wee sōo kpā, saa kun tura gina i ka yaa sabenu mēna. I nu nim kēeyo kpa i kpaam da i nu kpara.

⁸Ba nūn wisa ba nēe, sa ñ kpē sere yāa gōsu kpuro sū n mēna. Sanam meya sa ra kpee te swenye dōkon nōon di su sere yāanu nim kē.

⁹Saa ye u ka bu gari mō mi, yera Raseli u tunuma ka win tondon yāanu, domi wiya u sāa nin kparo. ¹⁰Ye Yaköbu u win dwaani Labanin bii Raseli wa ka win yāa gōo, u susi u kpee te swenya dōkon nōon di ma u yāa ni nim kā. ¹¹Ma u Raseli tōbura u nūn sōsu. Ma durō wura nōo kpēe u swī nuku dobun sō. ¹²U Raseli sōowa u nēe, sa sāawa dusinu. Domi ne Rebekan biiwa.

Ma Raseli u duka da u win tundo gari yi sōowa. ¹³Ye Labani u win dwaanibu Yaköbun labaari nua, u duka na u nūn senna. U nūn tōbura u nūn bōkasi u sōsu, ma u ka nūn da yenuo. Ma Yaköbu u Labani sōowa kpuro ye u ka siimō.

¹⁴Yera Labani u nēe, ka gem ne ka wune yem tema.

Ma Yaköbu u sina Labanin mi suru tia.

Yaköbu u Labani sōmburu kua Raseli ka Lean sō

¹⁵Yen biru Labani u Yaköbu sōowa u nēe, kaa man sōmburu kua kam yēn sō a sāa nen dusi? A man sōowo nyen na kaa man mwaari.

¹⁶N deema Labani u bii tōn kurōbu yiru mō. Gbiikoon yīsira Lea, wōngira maa Raseli. ¹⁷Lean nōni kun dam mō, adama Raseli kurō burōwa, win wasi ka win wuswaa ya girima mō. ¹⁸Yaköbu u Raseli kī. Ma u Labani sōowa u nēe, kon nun sōmburu kua sere wōo nōoba yiru wunen bii Raselin sō.

¹⁹Ma Labani u nēe, ya wā. N buram bo n nun wi kē, ye kon ka nūn durō goo kē. Ñ n men na, a ka man sinō.

²⁰Yera n dera Yaköbu u sōmburu kua wōo nōoba yiru Labanin mi. Ma n nūn kua nge sōo yiru yēn sō u Raseli kī. ²¹Yen biru u Labani sōowa u nēe, a man nen kurō wēeyo kpa n nūn yenu doke, domi nen tōra yiba.

²²Yera Labani u win wōo beran tōmbu mēna kpuro ma u tōo baka dim kua. ²³Ye n kua yoka, u win bii Lea sua u Yaköbu duusia ma ba mēna. ²⁴Ma u win yoo tōn kurō Silipa sua u win bii Lea wē. ²⁵Sisiru bururu, wee Yaköbu deema Leawa. Ma u Labani sōowa u nēe, mban bwesera a man kua mēni. N ñ Raselin sōna na nun sāwa ro? Mban sōna a man weesu kua.

²⁶Labani u nēe, n ñ besen komaru bu wōko kurō kpaaru sua kpa mōo u n wā. ²⁷A gina kurō kpaarun sōo nōoba yiru dakuro ka Lea. Yen biru sa ko maa nun wōko wē. Kpa a kpaam man sōmburu kua wōo nōoba yiru win sō.

²⁸Ma Yaköbu u kua nge mē. U sōo nōoba yiru ye dakura ka Lea. Yen biru Labani u nūn win bii Raseli kā kurō.

²⁹Ma u maa win yoo tɔn kurɔ Biliha sua u win bii Raseli wē. ³⁰Yakɔbu u ka Raseli menna, u nùn kīa n kere Lea. Ma u kɔam Labani sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba yiru.

Yakɔbun bibu

³¹Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Yakɔbu u n̄ Lea kī, ma u dera Raseli u kua wīro ma u Lea kua bii mero. ³²U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nùn yīsiru kā Rubeni, u n̄e, Yinni Gusunɔ u wa ma ba man gema. Tē nen durɔ u koo man kīa.

³³Yen biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u n̄e, Yinni Gusunɔ u nua ma ba n̄ man kī. Yera u ka kɔam man wini kā.

Yera ba nùn yīsiru kā Simeɔ. ³⁴Simeɔn biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yīsiru kā Lefi. Yera u n̄e, tēra nen durɔ u koo man tii gawe, domi na nùn bii tɔn durɔbu ita marua.

³⁵Lefin biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma u n̄e, tē kon Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna u bii wi yīsiru kā Yuda.

Yen biru u gina marubu yōra.

30 Ye Raseli u deema u n̄ ka Yakɔbu marumɔ, yera u ka win mɔɔ nisinu seewa. Ma u Yakɔbu sɔɔwa u n̄e, a de n ka nun ma. Ma n kun m̄e, kon gbi.

²Yera Yakɔbu u ka Raseli m̄aru besira u nùn sɔɔwa u n̄e, nena Gusunɔ n ka nun yinari a ma?

³Raseli u n̄e, too, ya n̄ taare, nen yoo Biliha wee, a ka duo kɔa n bibu wa saa win min di n taaru sɔndi, kɔa sa n wāasine.

⁴Ma u win yoo Biliha sua u Yakɔbu wē kurɔ. Yakɔbu u ka nùn menna, ⁵yera u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ⁶Raseli u n̄e, Gusunɔ u nen kanaru nua ma u man siria ma u man bii tɔn durɔ kā.

Yen sɔna u bii wi yīsiru kā Danu. ⁷Danun biru Biliha u maa gura sua ma u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ⁸Raseli u n̄e, na ka nen mɔɔ gabirina gem gem na nùn kamia.

Ma u bii wi yīsiru kā Nefitali.

⁹Saa ye Lea u deema u marubu yōra, yera u win yoo Silipa sua u Yakɔbu wē kurɔ. ¹⁰Ma Silipa u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ¹¹Lea u n̄e, anna a nen wii dobu wa!

Ma u nùn yīsiru kā Gadi. ¹²Gadin biru Silipa u kɔam gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ¹³Yera Lea u n̄e, doo n̄ɔrugiiwa na s̄aa, domi tɔn kurɔbu ba koo man soku doo n̄ɔrugii.

Ma u nùn yīsiru kā Aseɛ.

¹⁴S̄ɔ teeru doo ḡɛrun saa s̄ɔɔ, yera Rubeni u seewa u da yakasɔ u d̄aa te ba sokumɔ mandaragoren [¶]binu s̄ɔrima u ka win mero Lea w̄oma. Saa yera Raseli u Lea s̄ɔɔwa u n̄e, a suuru koowo, a man wunen biin d̄aa bii ni s̄ɔko.

¹⁵Lea u nùn wisa u n̄e, ye a man nen durɔ mwaari n̄ n̄ nun tura? Yera a kɔam kī a man nen biin d̄aa binu mwaari?

Raseli n̄e, a suuru koowo, kon de besen durɔ u ka nun du yoka ye, wunen biin d̄aa bii nin s̄ɔ.

¹⁶Ye n kua yoka Yakɔbu u gberun di wee, yera Lea u seewa u da u ka nùn yinna ma u n̄e, nena kaa ka du gisɔ, domi nen biin mandaragoren bina na ka nun dwa.

Ma Yakɔbu u ka nùn dua d̄oma te. ¹⁷Ma Gusunɔ u Lean kanaru mwa, u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ n̄ɔɔbuse marua. ¹⁸Yera u n̄e, Gusunɔ u man nen are wē, yèn s̄ɔ na dera nen durɔ u nen yoo sua kurɔ.

Ma u bii wi yīsiru kā Isakari. ¹⁹Isakarin biru Lea u kɔam gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ n̄ɔɔba tiase marua. ²⁰Ma u n̄e, Gusunɔ u man k̄ɛe geeru kā.

[¶]30:14 *mandaragore* - Ba n̄e, d̄aa ten binu nu koo k̄pī nu tɔn kurɔ ko bii mero.

Tē nen durɔ u koo man tii gawe u man beere doke yèn sɔ na nùn bii tɔn durɔbu nɔɔba tia marua.

Ma u bii wi yisuru kã Sabuloni. ²¹ Yen biru u bii tɔn kurɔ mara ma u nùn soka Dina.

²² Gusunɔ u maa Raselin tii yaaye u win kanaru mwa ma u nùn kua bii mero. ²³ U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nɛɛ, Gusunɔ u man sekuru yara.

²⁴ Yera u bii wi yisuru kã Yosefu. U nɛɛ, kpa Yinni Gusunɔ u kparam man bii tɔn durɔ sosia.

Yakɔbu u kī Labani u nùn kara

²⁵ Saa ye Raseli u Yosefu mara, yen biruwa Yakɔbu u Labani sɔɔwa u nɛɛ, a den man karo mɛ, n we nen temɔ. ²⁶ Kpa a de n ka nen kurɔbu ka nen bibu da bèn sɔ na nun sãwa. A maa yē kɔ mèn nɔɔ na nun sɔmburu kua.

²⁷ Ma Labani u nùn wisa u nɛɛ, a suuru koowo, a de a yɔra gina. Domi na wa ma wunen sɔna Gusunɔ u man domaru kua. ²⁸ Yen sɔ, a man sɔɔwɔ nyen na n weene n nun kɔsia, kpa n nun wē.

²⁹ Yera Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a yē nge mèn nɔɔ na nun sãwa. A maa wa nge mèn nɔɔ wunen yã gɔɔ ga kuura nen nɔmaɔ. ³⁰ Domi yã gɔɔ pi-ibuwa a raa mɔ n sere tunuma wunen mi. Adama ye na tunuma, Yinni Gusunɔ u nun domaru kua ma ga kpēa. Ñ n men na, saa yerà kaa den man yɔsu n nen tiin sɔmburu ko.

³¹ Ma Labani u nùn wisa u nɛɛ, mba kon nun wē.

Yakɔbu u nɛɛ, na ñ kī a man gãanu ganu wē. Ye kon nun sɔ wee. À n wura, a de n kparam wunen yã gɔɔ ge sua n kpara. ³² Gisɔ kon du wunen sabenu sɔɔ n meeri meeri n wa yãanu ka bonu ni nu bausu mɔ ka yãa nìn sansu tiri. Niya kon gɔsi nenem nu n sãa nen kɔsiaru. ³³ Siara gem mu koo sɔɔsira sanam mɛ a na a ka nen kɔsiaru wa. Domi boo ni nu ñ bausu

mɔ ka yãa ni nu ñ tiri nùn n wãa neginu sɔɔ, a man garisio gbɛnɔ.

³⁴ Labani u nùn wisa u nɛɛ, n kooro nge mɛ a gerua.

³⁵ Yen tɔɔ te, Labani wi, u bonu ka yãa ni nu bausu mɔ ka ni nu tiri wuna u yi nenem ma u nu win bibu nɔmu beria. ³⁶ Yen biru u dera ba ka sabe ni tonda saa Yakɔbun min di nge sɔɔ itan sanum saka.

Ma Yakɔbu u ni nu tie kparamɔ. ³⁷ Sanam mɛ u nu kparamɔ, yera u dānu ganun kãasi beki bura u yin koro wurukisu yorua yorua nge mɛ ba ra kaaru yore. ³⁸ Ma u dāa kãasi yi sua u doke mi sabenu ra nim nɔ, domi miya nu ra n yɔɔnamɔ. ³⁹ Sanam mɛ, nùn n yɔɔna dāa kãasi yin bɔkuɔ, nu ra binu mawa ni nu bausu mɔ.

⁴⁰ Yen biru Yakɔbu u ni nu tiri ka ni nu bausu mɔ wunamɔ nenem u yiimɔ bee tia nu ko wiginu. ⁴¹ Û n deema yãa damgina nu yɔɔnamɔ, u ra dāa kãasi yi kɔwa nin wuswaaɔ. ⁴² Adama ù n wa ni nu ñ gea sãa, niya nu yɔɔnamɔ, u ra yi suewa min di kpa ni, nu n sãa Labaniginu.

Yakɔbu u duka sua saa Labanin min di

⁴³ Meyã Yakɔbu u kua u ka dukia wa ya kpã. U yãanu ka bonu ka yooyoosu ka ketekunu ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu mɔ.

31 Sɔɔ teeru Yakɔbu u nua Labanin bibu ba gerumɔ ba mɔ, Yakɔbu u besen tundon arumani kpuro gura ma u kua dukiagii. ² Yen biru u wa ma Labani kun maa nùn meera nge yellu. ³ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a gɔsiro wunen baaban temɔ mi ba nùn mara. Ko na n ka nun wãa.

⁴ Ma Yakɔbu u win kurɔbu Lea ka Raseli sokusia bu na win mi kpara gberɔ. ⁵ U bu sɔɔwa u nɛɛ, na wa been baaba kun maa man meera nge yellu.

Adama Gusunɔ, nen baaban Yinni, u ka man wāa. ⁶ Been tii i maa wa nge me na been baaba sɔmburu kua ka nen dam kpuro. ⁷ Wee tē, u man kam mēera, u nen kɔsiarun gari kɔsa sere nɔn wɔkuru. Adama Gusunɔ kun dere u man kɔsa kua. ⁸ Domi beɛn tundo wi, ù n nē, sabe ni nu bau bakasu mɔ niya nu ko n sāa neginu, ni kpurowa nu ra bau si ko. ù n maa nē, ni nu bau piiminu mɔ, ni kpurowa nu ra ko me. ⁹ Nge meya Gusunɔ u ka been tondon yāa gɔɔ wɔra u man wē. ¹⁰ Saa ye sabe ni, nu yɔɔnamɔ na dosa. Dosu ge sɔɔ, na nɔni seeya wɔllɔ na wa nin dwanu kpuro bausu mɔwa. ¹¹ Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u man soka u nē, Yakɔbu! Yera na wura na nē, ne wee. ¹²⁻¹³ Ma u nē, wiya Gusunɔ, wi, wi u man kure Beteliɔ mi na kperu gira na gum wisi ta n ka sāa yīreru. Miya na maa nùn nɔɔ mweeru kua. Tē, n nɔni seeyo kpa n wa ma sabe nin dwanu kpuro bausu mɔwa. Domi u wa ye Labani u man kua. Kpa n se tem minin di n wura tem mi ba man mara.

¹⁴ Raseli ka Lea ba nùn wisa ba nē, sa ñ maa bɔnu gaa mɔ besen tondon mi. ¹⁵ U sun mēera nge sɔbu domi u sun dɔra u besen gobi di. ¹⁶ Arumani ye Gusunɔ u nùn wɔrari ya maa kua bese ka besen bibugia. Ñ n men na, a koowo ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

¹⁷ Yen biru Yakɔbu u seewa u win kurɔbu ka win bibu yooyoosu sɔndi. ¹⁸ Ma u win dukia kpuro sua ka win sabe ni u wa Padanaramuɔ. U swaa wɔri u dɔɔ win tundo Isakin mi, Kananin temɔ. ¹⁹ Ye ba doonɔ, yera Raseli u da u win tundo Labanin būu wi ba mɔ Terafimu gbena. N deema saa ye sɔɔ, Labani u win yāanun sansu bɔɔrimɔ. ²⁰ Nge meya Yakɔbu u ka Labani nɔni wɔkua u doona, u ñ maa nùn gāanu sɔɔwa. ²¹ U win ye u mɔ kpuro gura. Ma u da u daa te ba mɔ Efarati tɔbura u doona Galadin guunu gia.

²² Ye Yakɔbu u doona, yen sɔɔ itasera ba na ba Labani sɔɔwa ma Yakɔbu u duka sua. ²³ Ma Labani u win tɔmbu sua ba Yakɔbu naa gira. Sɔɔ nɔɔba yiruwa ba kua swaa sɔɔ ba sere nùn naamwe Galadin guunɔ. ²⁴ N deema Gusunɔ u Labani sɔɔwa dosu sɔɔ wɔkuru u nē, a tii laakari ko, a ku ra Yakɔbu gāanu ganu sɔ.

²⁵ Ye u Yakɔbu naamwe me, u deema wee, u win kuu bekuruginu gire Galadin guu nin mi. Yera ba maa beginu gira mi, wi ka win tɔmbu. ²⁶ Yen biruwa u Yakɔbu bikia u nē, mban sɔna a man kua me. A man kam mēera a ka nen bibu doonama nge yoo be a mweerima tabu gberun di. ²⁷ Mban sɔna a duka sua asiri sɔɔ, a ñ man nɔɔ kanɛ. À n daa man sɔɔwa, kon de a doona ka nuku dobu ba n womusu mɔ, kpa ba n mɔɔkunu ka gāasu soomɔ. ²⁸ Wee, a yina n nen bibu ka nen debuminu nɔɔ kana n bu bɔkasi a sere doona. Anna a ka gari bakaru kua me! ²⁹ Na yiiko mɔ n ka nun kɔsa kua, adama Gusunɔ, wunen baaban Yinni, u man sɔɔwa gīa u nē, n laakari ko n ku ra nun gāanu ganu sɔ. ³⁰ Wee a doonɔ wunen baaban yenuɔ gèn beke a ra n mɔ, a ñ maa wee mini. Adama mban sɔna a nen būu kpēeru gbena.

³¹ Ma Yakɔbu u Labani wisa u nē, na ñ yē à n kaa ra man wunen bibu wɔrari. Yen sɔna na kua me. ³² Adama a būurio besen sɔmunu sɔɔ tɔn beni kpuron wuswaa. À n wunen gāanu wa mi, kpa a sua. Wīn mi a wunen būu kpēeru wa, kpa bu yēro go.

N deema Yakɔbu kun yē ma win kurɔ Raseliwa u būu kpēe te gbena u neni.

³³ Ma Labani u dua Yakɔbun kuu bekurugirɔ ka Bilihagirɔ ka Silipagirɔ ka sere maa Leagirɔ, adama u ñ gāanu wa. Ye u yara Lean kurun di, ma u dua Raseligirɔ. ³⁴ Ma u kuu te būura u ñ gāanu wa. N deema Raseli u būu kpēe te sua u doke win yooyoon gaarin kɔkɔɔ u

sinari. ³⁵Yera u win tundo sōwa u nē, a ku ka man mōru ko, na ñ kpē n se domi na nōma neni.

Labani u win būu kpē te kasu kuu te sō kpuro u ñ wa. ³⁶Saa yera Yakōbu u mōru besira ma u ka Labani sannō wōri u nē, toraru mba na nun torari mē, ñ kun mē kōsa yerā na nun kua mē, a ka man naa gire ka dam. ³⁷Sanam mē a besen yānu būura mba a wa mi, ye ya sāa wānen yenun gāanu. A man ye sōsio nen tōmbu ka wunegibun wuswaa, kpa ba n sāa besen seeda. ³⁸Wee wō yenda na kua wunen mi. Wunen yānu ñ kun mē wunen bonu yen gaa kun nukuru yarire nen nōma sō. Meya na ñ maa wunen yāa gōon di yāa kineru garu suare n tem. ³⁹Gbeeku yaa yā n wunen saberu garu go, na ku ra ka nun tu naawe. Nena na ra ten kōsire wē. Ten te ba maa gbena wōkuru ñ kun mē sō sō, a ra man ten kōsire bikiewa. ⁴⁰Meya na ra n sō soore kpara gberō, kpa wōkuru na n wooru nōrure, na ñ dweeyamō. ⁴¹Nge meya na kua sere wō yendu, na nun sōmburu kuawa wō wōkura nne wunen bii tōn kurōbun sō, ma na maa kua wō nōba tia yāa ni ka boo nin sō. Ka mē, a nen kōsiarun gari gōsiawa sere nōn wōkuru. ⁴²Gusunō, wi, wi Aburhamu ka nen baaba Isaki ba nasie ù kun daa ka man wāa, kaa man deriwa nōm dira. Wee, u nen wōnwōndu wa ka nen wahala ye na kua. Yen sōna u man siria gīa.

⁴³Yera Labani u nūn wisa u nē, wunen kurō be, ba sāawa nen bibu. Bii beni ba maa sāawa nen debuminu. Yāa gōo sini, su maa sāawa negistu. Ye a gesi wa mini kpuro negia. Adama na ñ kpē n nen bibu ka nen debumii ni nene. ⁴⁴Yen sō tē, a de ñe ka wune su arukawani bōke kpa su yīreru doke ta n sāa yen seeda.

⁴⁵Ma Yakōbu u kperu sua u gira yam mi, ta n ka sāa yīreru. ⁴⁶Ma u win tōmbu sōwa u nē, i kpenu gurama. Ma ba nu

gurama ba suba. Yen biru ba sina ba di nin bōkuō. ⁴⁷⁻⁴⁸Labani u nē, kpee sube teni, ta sāawa besen seeda ñe ka wune.

Yen sōna ben baawure u yam mi yīsiru kā ka win barum, Seeda yeru. ⁴⁹Ba maa yam mi soka Misipa domi Labani u Yakōbu sōwa u nē, Gusunō u besen baawure gbara su ku ka wōrina sā n yarina minin di. ⁵⁰À n nen bibu nōni sōmō, ñ kun mē à n kurō kpao sua, n ñ tōnu koo sun siria, Gusunōwa koo sun siria ñe ka wune. Yen sō, a laakari ko. ⁵¹⁻⁵²Kpee sube teni ka kpee te a gira mi, nu kua seeda ñe ka wunen baa sō. Meya na ñ kpee ni saramō n nun wōri. A ku ra maa nu sara a man wōrima. ⁵³Sā n kua mē, Gusunō, Aburhamu ka Nako-rin Yinni, u koo sun siria.

Ma Yakōbu u maa bōrua ka Yinni Gusunōn yīsiru, wi, wi win tundo Isaki u nasie. ⁵⁴Saa yera u yākuru kua guuru wōllu mi, ma u win tōmbu menna ba di sannu. Yen biru ba kpuna mi wōku te.

32 Ye n kua buru buru yellu, Labani u seewa u win bibu ka win debuminu nōo kana u bu bōkasi, ma u ben baawure domaru kua. Yen biru u gōsira u wura win yenuō.

Yakōbun sōuru bu sere yinna ka Esau

²Yakōbu u swaa mō u doonō, yera Gusunōn gōradoba ba ka nūn yinna. ³Ye Yakōbu u gōrado be wa, yera u nē, Gusunōn tabu kowoba beni.

Ma u yam mi yīsiru kā Mahanaimu. Yīsi ten tubusiana, sansani yiru.

⁴Yera u sōmōbu gōra win mōo Esaun mi, Edōmun temō mē ba maa mō Seiri. ⁵U bu wooda wē u nē, ameniwa i ko nen tōnwero Esau sō i nē, ñe Yakōbu win bōo, na da na sina Labanin mi sere n ka kua gisō. ⁶Na nē mō ka ketekunu ka yāanu ka yoo tōn durōbu ka tōn kurōbu. Yera na nūn nōosiamō u ka man nōnu geu mēeri, wi, wi u sāa nen tōnwero.

⁷ Sómɔ be, ba da ba wurama Yakɔbun mi, ba nɛɛ, sa tura wunen mɔɔ Esaun mi, u maa sun sennɔ sisi ka tabu kowobu tɔmbu nɛɛru (400).

⁸ Yera berum Yakɔbu mwa u nanda gem gem. Ma u tɔn be ba wāa ka wi bɔnu kua wuunu yiru ka win yāanu ka keteba ka yooyoosu. ⁹ Ma u nɛɛ, baa Esau ù n na u sube teeru wɔri u tu kamia, te ta tie ta koo yari baani.

¹⁰ Ma u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, nen baaba Aburahamu ka nen tundo Isakin Yinni, a man sɔɔwa n wuro nen temɔ mi ba man mara. Gea tɔnawa kaa man kua. ¹¹ Na ù tura n ka wunen durom bakam ka wunen bɔrɔkiniru kpuro wa te a man sɔɔsi, ne wi na sāa wunen bɔɔ. Domi na Yuudeni yeni tɔburawa ka nen deka tɔna. Adama tē nen tɔmbu ka nen sabenu kua wuunu yiru. ¹² Na nun kanamɔ a man wɔro saa nen mɔɔ Esaun nɔmun di. Domi na berum mɔ u ku raa sun wɔrima u go ka nen kurɔbu ka bibu sannu. ¹³ Wuna a maa gerua kaa man durom kua kpa a nen bibun bweseru dabiasia nge nim wɔkun yanim mɛ goo kun kpē u gari.

¹⁴ Yam miya Yakɔbu u sɔbia u kpuna. Ma u win yaa sabenun sukum sua u ka win mɔɔ Esau kē. ¹⁵ Sabe niya boo ninu goobu (200) ka boo kinenu yendu ka yāa ninu goobu ka yāa kinenu yendu ¹⁶ ka naa merobu weeru ka naa kinenu wɔkuru ka keteku merobu yendu ka keteku dwanu wɔkuru, ka mam yooyoo merobu tena ka sin bii ni nu bom nɔrumɔ. ¹⁷ U ye kpuro sua u win yobu nɔmu beria gɔɔ ka gɔɔ nennenka. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i n gbia nen wuswaaɔ kpa i de gɔɔ si, su n swiine dandankuru.

¹⁸ Ma u gbiikoo sɔɔwa u nɛɛ, Esau nen mɔɔ ù n ka nun yinna, ù n nun bikia weren min diya a wee, mana a dɔɔ, weren sabena a gbiisie, ¹⁹ a nùn wisio a nɛɛ, win bɔɔ Yakɔbugina. Nu sāawa kēɛ

te na wi, nen tɔnwero mɔrisiama. Nen tii na wee biruɔ.

²⁰ Gari teeya u yiruse sɔɔwa ka itase. Meya u be kpuro sɔɔwa be ba sabe ni kpare gesi. ²¹ Ma Yakɔbu u maa nɛɛ, i geruo i nɛɛ, wee, nɛ win bɔɔ na wee bɛɛn biruɔ.

Domi u bwisika win tii sɔɔ u nɛɛ, Esau ù n kēɛ te na gbiisie wa, win mɔru koo sure. Yen biru nɛ ka wi sa ko waana nɔni ka nɔni. Sɔrɔkudo u koo man dam koosia ka nuku dobu. ²² Kēɛ te, ta gbia ma u yɔra u kpuna mi, wɔku te.

Durɔ goo u ka Yakɔbu gabirina Penieliɔ

²³ Yakɔbu u seewa wɔku te, u win kurɔbu yiru ka win yoo tɔn kurɔbu yiru ka win bibu wɔkura tia sua u da u ka bu Yabɔkun daaru tɔbura. ²⁴ Ye u bu tɔburasia u kpa, ma u wura u maa ye u mɔ kpuro tɔburasia. ²⁵ Yakɔbu u tia wi turo. Yera durɔ goo u na u ka nùn gabirina sere yam ka sāra. ²⁶ Ye durɔ wi, u wa ma u ù kpē u Yakɔbu sura, ma u win gāa kpɔɔ so, ga sɔsiara ye ba wɔri mɔ. ²⁷ Yen biru durɔ wi, u nɛɛ, a de n doona, domi yam sārera wee.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, na ù nun derimɔ a doona ma n kun mɔ a man domaru kua.

²⁸ Yera durɔ wi, u bikia u nɛɛ, amɔna wunen yisiru.

U wisa u nɛɛ, Yakɔbu.

²⁹ Durɔ wi, u maa nɛɛ, ba ù maa nun sokumɔ Yakɔbu. Isireliwa ba koo nun soku yèn sɔ a ka Gusunɔ gabirina ka maa tɔnu, ma a kamia.

³⁰ Yera Yakɔbu u nɛɛ, a gem mɔ, a man wunen yisiru sɔɔwɔ.

U nùn wisa u nɛɛ, mban sɔna a nen yisiru bikiamɔ.

Ma u nùn domaru kua. ³¹ Yakɔbu u yam mi yisiru kā Penieli. Yisi ten tubusiana, Gusunɔn wuswaa. U nɛɛ, na

Gusunɔ wa nɔni ka nɔni, nen hunde maa faaba waara.

³²Ye u Penieli tɔbura, ma sɔɔ u n yarimɔ. Saa dɔma ten diya u killimɔ ka gāa te. ³³Yen sɔna sere ka gisɔ Isireliba ba ku ra yaan siiru tem te ta ka gāaru sɔrine, yèn sɔ siiru miya Gusunɔ u Yakɔbu so u ka kua gāarugii.

Yakɔbu u ka Esau yinna

33 Yeniban biru Yakɔbu u nɔni seeya u wa wee, Esau u wee ka win tabu kowobu tɔnu nɛe te. Yera Yakɔbu u win bibu bɔnu kua u Lea nùn wigibu wē. Ma u maa Raseli wigii wē. Ma u maa win yoo tɔn kurɔbu yiru begibu wē. ²Ma u win yoo tɔn kurɔ be gbiisia ka ben bibu, ma u dera Lea ka win bibu ba bu swii, yen biru Raseli ka win bii Yosefu ba swii. ³Ma Yakɔbu u besira u bu gbiiya u da u yiira nɔn nɔɔba yiru win mɔɔn wuswaaɔ. ⁴Yera Esaun tii u maa duka na u Yakɔbu gaba wiiɔ ba bɔkasina ba sɔsuna. Ma be yiru kpuro ba swi. ⁵Ye Esau u nɔni seeya u Yakɔbun kurɔ be ka bii be wa, yera u nɛe, berà beni.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛe, bii be Gusunɔ u man kã win durom saabu, bera mi.

⁶Yera yoo be, ba na Esaun wuswaaɔ ba yiira. ⁷Ma Lea ka wigibu ba na ba yiira. Yen biru Raseli ka Yosefu ba maa na ba yiira. ⁸Ma Esau u maa Yakɔbu bikia u nɛe, mban sɔna a tɔn be ka sabe ni gbiisiam a nen mi.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛe, na nun ye kpuro mɔrisiawa kpa a ka man nɔnu geu meerin sɔ.

⁹Ma Esau u nɛe, nen wɔɔɔ, sabe ni na mɔ nen tii nu man tura, a wunɛginu nenuɔ.

¹⁰Yera Yakɔbu u nɛe, aawo, à n ka man nɔnu geu meera, a nen kɛe te mɔɔ. Domi ye a man dam koosia ka nuku dobu na wunen wuswaa waasinawa nge

Gusunɔgia. ¹¹N̄ n men na, a nen kɛe te mɔɔ. Domi Gusunɔ u man durom kua u man wē kpuro yèn bukata na mɔ.

Ma u Esau suuru kana gem gem u sere kɛe te mwa. ¹²Ma u nɛe, a seewo su doona kpa na n nun swaa gbiiye.

¹³Yakɔbu u nùn wisa u nɛe, nen tɔnwero, a yē ma na bibu mɔ be ba kun gina dam mɔ, ka yāa binu ka kete binu ni nu bom nɔrumɔ. Yen sɔ, sà n dera ba sia too baa sɔɔ teeru, sabe ni kpuro nu koo gbisuku. ¹⁴Yen sɔ, a n gbia, kpa nɛ ka bii be ka sabe ni, sa n wunen yira swii kpure kpure sere su ka tunuma Seiriɔ mi a wāa.

¹⁵Ma Esau u nùn sɔɔwa u nɛe, to, kon nun nen tɔmbu gabu deria.

Yakɔbu u nɛe, aawo, tɔnwero, n de gesi durom wa wunen min di.

¹⁶Yen dɔma tera Esau u gɔsira u doona Seiriɔ. ¹⁷Adama Yakɔbu u da Sukɔtuɔ. Ye u tura mi, u diru bana ma u win sabenu kunu kua. Yen sɔna ba yam mi soka Sukɔtu. Yen tubusiana, kunu.

Yakɔbu u win sansani gira Sikemun bɔkuɔ

¹⁸Yen biru u seewa min di u tura ka alafia Kananin temɔ mìn di u raa da Padanaramuɔ. Ma u win kunu gira wuu ge ba mɔ Sikemun bɔkuɔ. ¹⁹Tem mi u nu gira mi, ma u mu dwa ka sii geesun gobi wunɔbu (100) Hamɔrin bibun mi. Ben turon yisira Sikemu. ²⁰Yera u yāku yeru kua mi, u tu yisuru kã u nɛe, Gusunɔwa u sã Isirelin Yinni.

Sikemu u Dina gaba

34 Sanam mɛ ba wāa Sikemu mi, yera Dina, Lean bii tɔn kurɔ, wi u Yakɔbu marua, u da win wɔndia kpaasibun mi, be ba sãa tem migibu. ²Ma Sikemu wi u sãa Hamɔri, tem min sunɔn bii u Dina wa. Ma u nùn gaba u sere u ka kpuna. N deema Hamɔri wi, u sãawa Hefi. ³Sikemu wi, u Dina kĩa gem gem

sere u ka nùn gari kua u wa u ka win gōru sīye win mi. ⁴Yen biruwa u win tundo sōwa u nē, a man wōndia wini kasuo n sua kurō.

⁵Saa ye sōra Yakōbu u maa nua ma ba ka win bii Dina kpuna ka dam. Yera u mari u nē gāanu gerua sere ye win biba wōma kpara gberun di.

⁶⁻⁷Ye ba gari yi nua, ma be kpuro ba mōru besira ye Sikemu u ka Isirelin bwe-serun yīsiru sanku u ka ben sesu Dina kpuna. Domi n nē weene bu yen bweseru ko ben suunu sō.

Yen biru Hamōri, Sikemun tundo wi, u seewa u da Yakōbun mi, u ka nùn gari yi ko. ⁸Sanam mē u tunuma u nē, nen bii Sikemu u wunen bii wōndia wi ba mō Dinan gōw gbimō kīrun sō. Yen sō, a su-uru koowo a nùn wōndia wi kēeyō u sua kurō. ⁹Domi besen bibu bā n suana sa ko ko tia bese ka bē. Yen sō, i sun been wōndiaba wēema kpa su maa besegibu bē wē. ¹⁰Yen biru i ko n wā besen tem mē sō, i n mō ye i kī, i n tenkuru mō kpa i dukia wa.

¹¹Yera Sikemun tii u maa Yakōbu ka win bii be ba tie sōwa u nē, kon ko kpuro ye i man sōwa kpa i ka man nōnu geu mēeri. ¹²Yen sō, i man dokiri gobi beke bureo ka kēe dabinu nge mēn nō i kī. Kon ye kpuro wē i n ko gesi man bii wi kē n sua kurō.

¹³Adama yēn sō Sikemu u Dina sanku, yen sōna Yakōbun bii be, ba wi ka win tundo Hamōri wisa ka bwisi ba nē, ¹⁴n nē koorō su besen sesu bango sari wē, domi besen mi, seku bakara. ¹⁵Ye sa bik-iamō tōna, yera been tōn durō baawure u bango ko nge bese. ¹⁶Saa yera sa ko besen wōndiaba bē kē kurōbu kpa i maa sun besegibu wē kurōbu kpa sa n wā sannu su ko bwese teeru. ¹⁷Adama i n yina i bango ye ko, sa ko besen wōndia mwawa kpa su doona minin di.

¹⁸Gari yi, yi ka Sikemu ka win tundo naawa. ¹⁹N nē maa te Sikemu ka yi mem

nōwa domi u Yakōbun bii wōndia wi kī too. N deema wiya u bēere bo win baaban yenuō. ²⁰Ma wi ka win tundo Hamōri ba da wuun gbāra kōnnōwō mi bukurobu ba ra siri, ba bu sōwa ba nē, ²¹tōn beni ba ka sun do. Yen sō, su de ba n wā besen tem mē sō ba n tenkuru mō. Domi tem mē, mu kpā. Kpa su ben wōndiaba sua kurōbu, kpa be, bu maa besegibu sua kurōbu ²²kpa su ko bwese teeru. Yu ka kooru mē, sere besen tōn durō baawure u bango ko nge mē ben tii ba sā. ²³Yā n kooru mē, berā ba ben sabe ni mō ka ben dukia. I de su ko mē kpa bu wa bu sina ka bese sannu.

²⁴Be ba wā gbāra kōnnōwō kpuro ba Hamōri ka win biin gari yi nōwō, ma tōn durōbu be ba yi nua ba da ba bango ye kua. ²⁵Ye tōn be, ba bango ye kua ba wā wahala sō gina, ba tamaa goo kun bu wōrimō, yen sō itasera Yakōbun bibu Simeō ka Lefi, Dinan sesubu, ba ben takobiba sua ba wuu ge wōri ba gen tōn durōbu kpuro go. ²⁶Meya ba maa Hamōri ka win bii Sikemu go. Ma ba ben sesu Dina yara Sikemun yenun di.

²⁷Ma Yakōbun bii be ba tie ba da ba wuu ge wōri ba gen yānu gurama yēn sō ba ben sesu sanku. ²⁸Ba ben yānu ka keteba gura ka ben ketekunu ka yaa sabe ni nu wā ben gberu kpaanō ²⁹ka ben arumani kpuro ka ben bibu ka ben kurōbu. Ye tōn be, ba mō gesi yenusō kpuro ba gurawa.

³⁰Yera Yakōbu u win bibu Lefi ka Simeō sōwa u nē, wahala baka i ka man kasu mi. I dera nen bwēra kun kpī. Domi Kananiba ka Feresiba ba koo man tusi. Yen biru bā n da nōwō tia kua ba man wōrima ba koo sun kpeerasiawa mam mam, domi nen tōmba kun dabi.

³¹Ma ba Yakōbu wisa ba nē, sa ko dewa ba n besen sesu garisi kurō tanō?

Gusunɔ u Yakɔbu domaru kua Beteliɔ

35 Yeniban biru Gusunɔ u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a da Beteliɔ kpa a n wāa mi, kpa a man yāku yeru kua mi na raa nun kure sanam me a wunen mɔɔ duka suurimɔ.

²Yakɔbu u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, būu ni i raa mɔ, i nu wunɔ been suunu sɔɔn di, kpa i tii deerasia i been yānu tea. ³Domi sa ko se su da Beteliɔ. Miya kon Gusunɔ yāku yeru kua domi wiya u man somi sanam me na wāa wahala sɔɔ. Meya u maa ka man wāa nen sanum kpuro sɔɔ.

⁴Ma be kpuro ba ben būu kpeɛ ni ba wa saa tɔn tukobun min di gura ba Yakɔbu wē ka maa ben swaa tonkunu. Ma u ye kpuro sua u sikua dāa bakaru garun nuurɔ Sikemu mi. ⁵Yen biru ba seewa ba doona min di. Ma Gusunɔ u dera tɔn be ba ka bu sikerene mi, ba berum soora. Yen sɔna ba ñ bu swaa naamwe.

⁶Yakɔbu u tunuma, wi ka win tɔn be, Lusio ye ba maa sokumɔ Beteli, Kananin temɔ. ⁷Yera u Yinni Gusunɔ yāku yee te bania ma u tu yīsiru kā Gusunɔ u wāa Beteliɔ. Domi miya u nùn kure sanam me u win mɔɔ duka suurimɔ.

⁸Yam miya Debora wi u Rebeka nɔɔri birun di u gu. Ma ba nùn sikua Betelin guurun nuurɔ dāa bakaru garun korɔ. Yen sɔna ba dāa te soka gɔɔ wurin dāru.

⁹Yen biru Gusunɔ u kparam Yakɔbu kure Beteliɔ ma u nùn domaru kua, sanam me u wurama Padanaramun di. ¹⁰U nɛɛ, wunen yīsira Yakɔbu, adama ba ñ koo maa ka nun tu soku. Isireliwa ba ko n da nun soku.

¹¹U maa nɛɛ, ne Gusunɔ na sāawa Dam kpurogii. A maruro kpa wunen bibu bu kɔwara kpa bwese dabinu ka

sinambu bu marura wunen min di. ¹²Wune ka wunen bibun bwesera i ko n tem me mɔ me na Aburahamu ka Isaki wē.

¹³Ye Gusunɔ u gari yi gerua u kpa, u doona wɔllɔ u Yakɔbu deri. ¹⁴Ma Yakɔbu u kperu sua u gira ba n ka yaaye ma miya Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua. Ma u tu tam ka gum wisi kpa ta n ka sāa Gusunɔgiru. ¹⁵Yera u yam mi soka Beteli, domi miya Gusunɔ u ka nùn gari kua.

Raselin gɔɔ

¹⁶Yen biru Yakɔbu ka win tɔmbu ba seewa Betelin di ba dɔɔ Efarataɔ. Ye ba Efarata turuku kua, yera Raseli u yiira u mara swaa ye sɔɔ. Kurɔ wi, u wahala kua win maru bi sɔɔ. ¹⁷Sanam me u wahala mɔ, yera marusio u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, bii tɔn durɔwa a maa wa.

¹⁸Ye u mara u kpa u gɔɔ dɔɔ, yera u win bii wi yīsiru kā Beni Oni. Yen tubusiana, bii wi na mara ka wahala. Adama win tundo u nùn soka Benyameɛ. Yen tubusiana maa, nen nɔm geun bii ^{§§}.

¹⁹Ma Raseli u kpuna u gu. Ba nùn sika Efaratan swaaɔ ye ba maa sokumɔ Betelehemu. ²⁰Yera Yakɔbu u kperu garu sua u gira Raselin siki ten mi, ba n ka nùn yaaye. Kpee te, ta wāa mi sere ka gisɔn gisɔ.

²¹Min diya u seewa u da u win kuu bekurugiru gira Migidali Edeɛɔ. ²²Sanam me ba wāa Migidali Edeɛ mi, yera ben turo Rubeni u da u ka win tondon kurɔ Biliha kpuna. Ma tundo wi, u ye nua.

Yakɔbun bii tɔn durɔbu ba sāawa wɔkura yiru. ²³Bibu wɔkura yiru ye sɔɔ, Leagiba Rubeni wi, wi u sāa Yakɔbun bii gbiikoo, ka Simeɔ ka Lefi ka Yuda ka

§§35:18 *nen nɔm geun bii* - Heberuban mi, ba nɔm geu garisiwa gāa geenu n kere nɔm dwa.

Isakari ka Sabuloni. ²⁴ Be ba maa s̄a Raseligibu, bera Yosefu ka Benyamee. ²⁵ Be ba s̄a Biliha, Raselin yoon bibu, bera Danu ka Nefitali. ²⁶ Silipa wi u s̄a Lean yoo, wigiba maa Gadi ka Asee. Bii be ba Yakōbu marua Padanaramu bera mi.

²⁷ Yen biru Yakōbu u tura win tundo Isakin mi, Mande, Kiriati Ariban bōku ye ba maa m̄ Heboroni. Miya Aburahamu ka Isaki ba s̄ru di. ²⁸⁻²⁹ Isaki u tōku kua gem gem u kuawa wō wunōbu ka wene (180), ma u kpuna u gu u da u win baababa deema. Win bibu Esau ka Yakōbu ba na ba n̄n sika.

Esau u sina Edōmun temō

36 Esau wi ba maa sokumō Edōmu win bibun bweseru wee. ² U kurōbu sua Kananiban bweseru sō. Kurō ben ȳsa wee, Ada, Eloni Hetin bii, ka Oholibama, Anan bii, Sibeoni Hefin debubu, ³ ka Basimati, Isimeelin bii, Nebayōtun sesu. ⁴ Ada u Esau Elifasi marua. Ma Basimati u Reweli mara. ⁵ Ma Oholibama u Yeusi mara ka Yalamu ka Kore. Bii be Esau u mara Kananin temō, bera mi.

⁶ Ma u win kurōbu sua ka bii be kpuro ka win t̄n be u mō kpuro, ka win yaa sabenu ka win dukia ye u wa Kananin tem mi kpuro, ma u seewa u da tem gam u ka win wōnō Yakōbu tonda. ⁷ Domi ben yaa sabenu dabi sere ayera kun bu turi bu ka nu kpara. Yen s̄, ba ñ kp̄ ba n wā yam tem. ⁸ Ma Esau u da u wā Seirin guunun bera gia. Esau wiya ba ra maa soku Edōmu.

Esau bibun bweseru

⁹ Bii be u mara, bera ba kua Edōmuba. Ma ba sina Seirin guunu gia. Ben bweseru wee. ¹⁰⁻¹³ Elifasi, Adan bii u seewa u Temani mara ka Oma ka Sefo ka Gatamu ka Kenasi.

Ma win kurō wi ba m̄ Tinna u n̄n Amaleki marua.

Reweli, Basimatin bii u maa seewa u Nahati ka Seraki ka Sama ka Misa mara. Bera ba kua Rewelin bweseru.

¹⁴ Be ba maa s̄a Oholibaman bibu, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

¹⁵ Be ba s̄a Esaun bibun bweserun tore, bera mini. Esaun bii gbiikoo Elifasi wiya u s̄a bwese ninin sikado, Temanigibu ka Omaagibu ka Sefogibu ka Kenasigibu ¹⁶ ka Koreba ka Gata-mugibu ka Amalekiba. Bera ba s̄a Adan bibu.

¹⁷ Reweliwa u maa s̄a benin sikado, Nahatigibu ka Serakiba ka Samagibu ka Misagibu. Be kpurowa ba s̄a Basimatin bibun bweseru.

¹⁸ Be ba maa s̄a Oholibaman bibun bweserun nuuru, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

¹⁹ Saa Esaun min diya bwese ni kpuro nu marura.

²⁰ Seiri Horin bweserun diya t̄n beni ba yara. Ma ba kua win bwese ten kerin nuuru. Beya Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana ²¹ ka Disoni ka Esee ka Disani. Bera ba kua Horiban sikadoba be ba wā Edōmun temō saa yellun di. ²² Ye Lotani u seewa ma u Hori mara ka Hemamu. N deema Lotani wi, u sesu goo mō wi ba m̄ Tinna. ²³ Ma Sobali u maa seewa u Alifani mara ka Manahati ka Ebalu ka Sefo ka Onamu. ²⁴ Ma Sibeoni u maa bibu yiru mara, Aya ka Ana. Ana wiya u bwii wa ȳn min di nim sum mu yarimō saa ye u win tundon ketekunu kparamō gbaburō. ²⁵ Wiya u Disoni ka win sesu Oholibama mara. ²⁶ Be ba maa s̄a Disonigibu, bera Hemudani ka Esibani ka Yitirani ka Kerani. ²⁷ Be ba maa s̄a Eseeigibu, bera Bilani ka Safani ka Akani. ²⁸ Ma Disani u maa Usi ka Arani mara.

²⁹⁻³⁰ Beniwa ba kua Horiban bwese kerin wirugibu Edōmun temō, Lotani ka

Sobali ka Sibeoni ka Ana ka Disoni ka Esee ka Disani.

³¹ Sinam be ba bandu di di Edōmuo Isireliba bu sere maa bandu swii ben temo, be wee. ³² Bela, Beorin bii, win wuun yisira Dinaba. ³³ Ye Bela u gu ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kōsire kua. ³⁴ Ye Yobabu u gu ma Husamu Temanigii u gona kōsire kua. ³⁵ Ye Husamu u gu ma Hadadi, Bedadin bii u gona kōsire kua. Wiya u Madianiba go Moabun baru kpaano. Win wuuwa Afiti. ³⁶ Ye Hadadi u gu ma Samula Masirekagii u gona kōsire kua. ³⁷ Ye Samula u gu ma Sōlu u gona kōsire kua. Sōlu wi, u sāawa Rehobotugii. Wu ge, ga wāawa daa te ba m̄ Efaratin gooro. ³⁸ Ye Sōlu u gu ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kōsire kua. ³⁹ Ye Baali Hanani u gu ma Hadari Paugii u gona kōsire kua. Win kuron yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁴⁰ Be ba maa sāa Esaun bweserun sikadoba ba ka wāa Edōmuo, be wee, Tinna ka Alifa ka Yeteti ⁴¹ ka Oholibama ka Ela ka Pinoni ⁴² ka Kenasi ka Temani ka Mibisaa ⁴³ ka Madieli ka Iramu. Tem mi ben baawure u sina, win yisira ba ra ka mu soku.

Be kpuro ba marurawa saa Esaun min di.

YOSEFU

Yosefu ka win maabu

37 Yakabu u sina Kananin temo mi win tundo u raa sina. ² Win bibun gari wee. Ye Yosefu u kua wō wōkura nōbu ka yiru, u yaa sabenu kparamo ka win maabu. U ra n wāawa ka win tundo turosibu, Biliha ka Silipan bibu sannu. Yera u ra ben tundo dōmēye daa kōsa ye win maa be, ba m̄.

³ N deema Yakabu wi ba maa m̄ Isireli u Yosefu kī n win bii be ba tie kpuro kere, yèn sō tōkoro sōra u n̄n mara. Ma u n̄n tako *n̄ni bwese bwe-sekagia kua. ⁴ Ye win maaba wa ben tundo u n̄n kī n be kpuro kere, yera ba n̄n tusiru seewa. Ba ku ra kpī bu ka n̄n kīru gari s̄.

⁵⁻⁷ Sō teeru Yosefu u dosa. Yera u win maabu dosu ge saaria. U bu sōwa u n̄e, i swaa dakio n b̄e nen dosu s̄. Doo bōka sa bōkumo gberō, yera nen doo bōkuru ta seewa ta yōra, ma b̄eginu na nu tu sikerena nu tu kpunamme.

Ye ba win gari nua yera ba n̄n tusiru sosi ⁸ ba n̄e, wuna a tamaa kaa ko besen suno kpa a n sun kpare?

Ma ba kparam n̄n tusa ba sosi win dosu ka win garin s̄.

⁹ Yen biru u kparam dosu gagu kua u gu win maabu saaria u n̄e, wee na kparam dosa na wa sō ka suru ka kperi wōkura tia man kpunamme.

¹⁰ U maa gu win tundo sōwa. Ma win tundo u n̄n gerusi u n̄e, mba wunen dosu genin tubusianu. Ne ka wunen mero ka wunen maabu sa ko na su nun kpunawa?

¹¹ Win maaba ka n̄n nisinu neni, adama win tundo u ye kpuro lasabu m̄ win gōruo.

Ba Yosefu dwa ba ka doona Egibitio

¹² Sō teeru Yosefun maaba ka ben tondon sabenu kōsoro da Sikemu. ¹³ Ma Isireli u Yosefu sōwa u n̄e, n ñ Sikemu gia wunen maaba kōsoro da? A na n nun gōri ben mi.

Yosefu u n̄e, too.

¹⁴ Ma Isireli u n̄e, a doo a m̄eri b̄a n bwāa do kpa a wa sabenu n̄ n maa alafia m̄, kpa a wurama a man s̄.

Nge meya u ka Yosefu gōra Sikemu saa Heboronin di. ¹⁵ Sanam m̄e u sirene

*37:3 tako - Yabe te ba ka yā mini ta sāawa te sina bokon bibu ba ra doke.

gbabu te sɔɔ, yera durɔ goo u ka nùn yinna u nùn bikia u nɛɛ, mba a kasu.

¹⁶Yosefu u nɛɛ, nen maaba na kasu. A gem mɔ a man sɔɔwɔ mi ba ben sabenu kparamɔ.

¹⁷Durɔ wi, u nɛɛ, ba doona minin di. Domi na nua ba nɛɛ, bu doona Dotani gia.

Ma Yosefu u win maabu naa gira u bu deema Dotaniɔ. ¹⁸Ye ba nùn wa sarun di, u sere turi ben mi, ba wesiana kɔ bu ka nùn go. ¹⁹Ba sɔɔna ba nɛɛ, besen dosugii wee u sisi. ²⁰I de su nùn go tɛ su kpɛɛ dɔkɔ kpiri ninin teeru sɔɔ, kpa su nɛɛ, yaa kɔsa gaa ya nùn tema, kpa su wa me win dosu si, su koo ka koora.

²¹Ye Rubeni u nua mɛ, u kasu u nùn faaba ko. Ma u nɛɛ, i ku de su nùn go. ²²I nùn kpɛɛyɔ dɔkɔ kpiri teni sɔɔ gbaburu mi. Adama i ku nùn nɔma doke.

N deema Rubeni u bwisikumɔ u nùn wɔra ben nɔman di kpa u nùn gɔsia ben tundon mi.

²³Saa ye Yosefu u tunuma ben mi, ba nùn win tako nɔni bwese bwesekagia ye potari. ²⁴Ma ba nùn sua ba kpɛɛ dɔkɔ kpiri te sɔɔ, te ta ñ nim mɔ. ²⁵Yen biru ba sina ba dimɔ. Ye ba nɔni seeya ba tenku wuuru garu wa be ba sãa Isimeeliba ba swĩne ba wee Galadin di ba ben yooyoosu turare ka gum sawaram ka tim me ba ra soku miru sɔbi ba ka dɔɔ Egibiti gia. ²⁶Ma Yuda u win maabu ka wɔnɔbu sɔɔwa u nɛɛ, arufaani yerà sa ko wa sà n besen wɔnɔ go sa tii marisi. ²⁷I na su da su nùn Isimeeliba dɔre, su ku nùn nɔma doke. U sãawa besen yem domi besen wɔnɔwa.

Ma ba win gari wura. ²⁸Ye Isimeeli be, be ba sãa Madianin temgibu, ba sarɔ, yera Yosefun maaba nùn gawa ba yara dɔkɔ kpiri ten min di ba nùn Isimeeli be dɔre ka sii geesun gobi yendu, ma ba ka nùn doona Egibitiɔ.

²⁹Ma Rubeni u wurama dɔkɔ kpiri ten mi, u deema wee, Yosefu kun maa

wãa mi. Yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. ³⁰Ma u gɔsira u wigibu deema u nɛɛ, bii wi kun maa wãa mi ni! Nen wãaru! Mana kon du!

³¹Sanam meya ba boo kineru go ma ba Yosefun yaberu sua ba ka tu boo gen yem tɛera. ³²Yera ba goo gɔra ben tundon mi ka tako nɔni bwese bwesekagia ye, u nùn sɔ u nɛɛ, u mɛerio ye ba wa. Win biin yabera mi? Nge n ñ te.

³³Ye u tura mi, Yakɔbu u yabe te tuba. Ma u nɛɛ, nen biin yabera mi. Gbeeku yaa ya nùn kasuka ya tema.

³⁴Yera u win tiin yaberu nenua u karana ma u saaki sua u deewa nuku sankiranun sɔ. U win biin gɔɔ wooru sina sɔɔ dabi dabinu. ³⁵Win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu kpuro ba na bu ka nùn nukuru yemiasia, adama u yina u ben goon gari nɔ. U nɛɛ, u koo win biin gɔɔ swĩwa sere u ka nùn naamwe gɔriɔ. Ma u gɔɔ wi swĩ n ka tɛ.

³⁶Saa ye sɔɔ, Madiani be, ba tura Egibitiɔ, ma ba Yosefu Potifaa dore wi u sãa Egibiti sunɔn sina kpa kɔsobun wirugii.

Yuda ka Tamaa

38 Yen biru Yuda u win maabu ka wɔnɔbu deri u da Hiran mi, Adulamɔ. ²Miya u Kananin wɔndia bii goo wa win tundo ba mɔ Sua. Ma u nùn sua kurɔ, ba menna. ³Kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba bii wi yĩsiru kã Eru. ⁴U maa wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yĩsiru kã Onani. ⁵Ye u Onani sarasia, u kparam wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yĩsiru kã Sela. Saa yè sɔɔ kurɔ wi, u Sela mara, Yuda u ñ wãa mi. U da u wãawa Kisibuɔ.

⁶Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kpɛa ma win tundo u nùn kurɔ kasua. Kurɔ win yĩsira Tamaa. ⁷Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Eri u sãa tɔn kɔso, ma u dera u gu.

⁸ Saa ye sɔɔra Yuda u Onani sɔɔwa u nɛɛ, a wunen mɔɔn kuro suo a yenu doke kpa a nɔn bweseru kasua nge me wooda ya gerumɔ.

⁹ Onani u wa ma kuro wi, u n mara, bii be, ba n ko n saa wigibu. Yera u n ka nɔn mennamɔ u ku ra wure u tii wa kuro wi sɔɔ, u ku ka win mɔɔ bibu maruan sɔ. ¹⁰ Ye Onani u mɔ mi, ya n Yinni Gusunɔ dore. Yen sɔna u maa dera u gu. ¹¹ Yera Yuda u Tamaa sɔɔwa u nɛɛ, a doo a gɔminiru di sere nen bii Sela u n kpɛa.

Domi u tii sɔɔwa u nɛɛ, Sela u n kuro wi sua, u koo ra maa gbi nge win maabu.

Ma Tamaa u doona u da u waa win tundon yenuɔ.

¹² Sanam dɔɔ sanam wee, Yudan kuro Suan bii u gu. Ye Yuda u yen gɔminiru di u kpa, win bwɛra wurama, yera ba da Tinnɔ wi ka win bɔɔ Hira Adulamugii wi. Miya ba Yudan yaanun sansu bɔɔrimɔ. ¹³ Yera goo u da u Tamaa sɔɔwa u nɛɛ, wee wunen dwaatundo u dɔɔ Tinnɔ u ka win yaanun sansu bɔɔri.

¹⁴ Ye u nua me, yera u win gɔmini yānu pota, ma u tii sɔnditia wukiri nge kuro tanɔ, u da u sina wuu ge ba mɔ Enaimun kɔnnɔwɔ Tinnan swaaɔ. Domi u wa Sela u kpɛa, ba n maa nɔn wi wɛ durɔ.

¹⁵ Ye Yuda u sarɔ u nɔn wa u sɔ mi, ma u nɔn garisi kuro tanɔ yɛn sɔ u win wuswaa sɔnditia wukiri. ¹⁶ Ma u susi win bɔkuɔ u ka nɔn gari kua u nɛɛ, su da wunen yenuɔ n ka nun kpuna.

Domi u n yɛ win biigii kurɔwa. Ma kuro wi, u nɔn wisa u nɛɛ, mba kaa man kɛ a n ka man kpuna.

¹⁷ Ma Yuda u nɛɛ, kon de bu ka nun boo kpemu naawa.

Kuro wi, u nɛɛ, n n men na, a man gāanu tɔruba yiiyo sere a n boo ge mɔrisiama.

¹⁸⁻¹⁹ Yuda u nɔn wisa u nɛɛ, mba a kɛ n nun tɔruba yiiya.

Ma u nɛɛ, a man wunen taabu ge ga wunen yireru mɔ ka gen wɛɛ ka dɛka ye a neni wɛɛma.

Yera u ye kpuro kuro wi wɛ, ma u da u ka nɔn kpuna. Yen biru kuro wi, u seewa u doona. U da u sɔnditia ye wuna ma u maa win gɔmini yāa ni doke. Amen biru u deema wee, u gura mɔ. ²⁰ Yuda u win bɔɔ Hira Adulamugii wi gɔra u ka boo ge kuro wi daawa, kpa u win yāa ni u tɔruba yii mi mwaama. Adama ye u tura mi, u n kuro wi wa. ²¹ Yera u yam min tɔmbu bikia u nɛɛ, mana kuro tanɔ wi u raa waa Enaimun kɔnnɔwɔ swaa sɔ mini.

Ma ba nɔn wisa ba nɛɛ, kuro tanɔ goo sari mini.

²² Yera u gɔsira Yudan mi, u nɛɛ, na n kuro wi wa. Yam min tɔmbu ba maa nɛɛ, kuro tanɔ goo sari ben wuu mi.

²³ Yuda u nɛɛ, n n men na, u nenuɔ, ye u wa kɔ. Wee, na ka nun boo kpemu ge gɔra win mi, a n maa nɔn wa. Yen sɔ, su ku de bu sun yɛɛ.

²⁴ Suru itan biru ba na ba Yuda sɔɔwa ba nɛɛ, wunen biigii kuro Tamaa u kuro tanaru dimɔ sere u mam ten gura sua.

Ma Yuda u nɛɛ, bu nɔn yaro wuun di bu dɔɔ meni.

²⁵ Sanam me ba ka nɔn yariɔ wuun di, yera u gɔra bu Yuda taabu ge ka gen wɛɛ yi ka dɛka ye sɔɔsi, kpa bu nɔn sɔ ma wi u ye kpuro mɔ, yɛron gura u mɔ.

²⁶ Ye ba ka yāa ni tura, Yuda u nu gia ma u nɛɛ, kuro wi, u man gem kere, domi na yina n nɔn nen bii Sela wɛ durɔ.

Yen biru Yuda kun maa ka nɔn mennare.

²⁷ Sanam me kuro wi, u marubu tura yera ba wa ma sikabara ba waa win nukuro. ²⁸ Ye u yiire, yera bii ben turo u nɔma yarama, ma marusio u nɔmu ge sɔɔ wɛɛ wunɔmgii gbiniisi u nɛɛ, winiwa koo gbi u yarima.

²⁹ Adama u nɔmu ge wesia, ma wi u kun daa nɔma yare mi, u gbia u yarima.

Yera marusio u n̄e, anna a ka tii swaa kenia m̄e!

Yen s̄ona ba n̄un ȳisuru k̄a Peresi. Yen tubusiana, swaa kenio. ³⁰Yen biruwa wi ba w̄e wun̄mgii gbinisi mi, u yarima. Ma ba n̄un ȳisuru k̄a Seraki.

Yosefu u w̄a Potifaa mi

39 Isimeeliba ba ka Yosefu da Egibiti. Ma Potifaa Egibitigii u n̄un dwa ben mi. Potifaa wi, u s̄aawa Egibiti sun̄n sina kpa k̄sobun wirugii. ²Yinni Gusun̄o u w̄a ka Yosefu, ma u n̄un kua t̄n barukagii. U w̄a win yinni Egibitigiin yenu. ³Yinni wi, u wa ma Yinni Gusun̄o u ka n̄un w̄a, ma u maa n̄un swaa kusiamme yabu baayere s̄o ye u m̄. ⁴Yen s̄, u ka n̄un n̄onu geu m̄era u n̄un kua win yenun s̄m kowobu kpuron wirugii, ma win ye u m̄o kpuro u n̄un n̄omu s̄ndia. ⁵Saa m̄in di u Yosefu kua win yenun s̄m kowobu kpuron wirugii ma u n̄un ye u m̄o kpuro n̄omu s̄ndia, Yinni Gusun̄o u win yenu ge domaru kua ka ye u m̄o kpuro yenu ka gber̄. ⁶Potifaa wi, u ye u m̄o kpuro deri Yosefun n̄oma s̄o. U ñ maa yen gaan gari ȳe ma n̄ kun m̄o win d̄ia ni u koo doke n̄o w̄o baasi.

Yosefu ka Potifaa kuro

N wee Yosefu dur̄o bur̄wa. Win wasi ka win wuswaa girima m̄. ⁷Yera s̄o teeru win yinnin kur̄o u n̄un n̄oni girari ma u n̄e, a de a ka man kpuna.

⁸Adama Yosefu u yina. U kur̄o wi s̄o w̄a u n̄e, n̄ wee, nen yinni u ñ yenun ḡaanun gari ȳe. Win ye u m̄o kpuro, nena u n̄omu s̄ndia. ⁹U ñ man dam kere yenu ge s̄o, u ñ maa man ḡaanu yinari ma n̄ kun m̄o wun̄e t̄na ȳen s̄ a s̄a win kur̄o. Yera kon ḡa ninin bweseru ko kpa n̄ Gusun̄o torari?

¹⁰Baadommawa kur̄o wi, u ra n̄ ka n̄un gari yi m̄. Ka m̄e, Yosefu u yina u

ka n̄un kpuna. U ku ra mam k̄a ba n̄ w̄a sannu.

¹¹S̄o teeru Yosefu u dua dir̄o u ka win s̄mburu ko. N deema yenu gen t̄nu goo sari turuku. ¹²Yera kur̄o wi, u Yosefun bekuru nenua u n̄e, a ka man kpuna.

Yosefu u n̄un beku te deria u duka yara t̄o w̄o. ¹³Ye kur̄o wi, u wa ma u n̄un beku te deria u duka yara t̄o w̄o, ¹⁴yera u win yenugibu soka u n̄e, i na i wa. Heberu wi nen dur̄o ka na u sun kam m̄era. U k̄i u ka man kpuna adama na wura kua t̄a t̄a. ¹⁵Ye u nua na wura kua m̄e, u man win bekuru deria u duka yara t̄o w̄o.

¹⁶Ma kur̄o wi, u beku te yii yeru kua sere win yinni u ka wurama yenu.

¹⁷Sanam m̄e u wurama mi, kur̄o wi, u n̄un s̄o w̄a u n̄e, yoo Heberu wi a ka sun naawa mi, u man duwi u ka man sanku. ¹⁸Ye na wura kua, yera u man win bekuru deria u duka yara t̄o w̄o.

¹⁹Ye dur̄o wi, u win kur̄on gari yi nua, yera u m̄oru besira. ²⁰Ma u Yosefu sua u doke piris̄m dir̄o mi ba ra sun̄n piris̄mba doke.

Ba Yosefu piris̄m kp̄e

Miya u w̄a. ²¹Adama Yinni Gusun̄o u w̄a ka wi. U maa n̄un domaru kua u dera u k̄i geeru wa piris̄m k̄sobun wirugiin mi. ²²Ma wirugii wi, u n̄un piris̄m be ba w̄a mi kpuro n̄omu s̄ndia. Ye ba koo ko kpuro, wiya ra yen wooda w̄e. ²³Wirugii wi, u ku ra m̄eri ye Yosefu u m̄o domi Yinni Gusun̄o u w̄a ka wi. Ma u dera win ye u kua kpuro ya w̄era.

40 Yeba kpuron biru Egibiti sun̄n s̄m kowobun wirugibu yiru ba n̄un torari. Turo u s̄a p̄e kowobun wirugii, turo maa wi u ra n̄un n̄ora w̄e. ²Ma u ka be yiru ye m̄oru bara. ³U bu doke piris̄m k̄sobun wirugiin dir̄o mi ba Yosefu kenua. ⁴Piris̄m k̄sobun wirugii wi, u bu Yosefu n̄omu s̄ndia u n̄

bu sɔmburu kuamme. Ma ba sɔɔ mɛeru kua pirisɔm diru mi.

Yosefu u dosusu tubusia pirisɔm dirɔ

⁵Yera wɔkuru garu be yiru ye, ba dosa pirisɔm diru mi. Ben baawure ka wiguu ka gen tubusianu nenem. ⁶Ye Yosefu u na ben mi bururu u bu mɛera, yera u deema ben nuki sankire. ⁷Ma u bu bikia u nɛɛ, amɔna been wuswaa ka burisine mɛ gisɔ.

⁸Ba nɔn wisa ba nɛɛ, sa dosawa. Goo maa sari wi u koo sun dosu si tubusia.

Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, n n Gusɔɔwa u ra n gāanu kpuron tubusianu yɛ? N n men na, i man been dosu si saario.

⁹⁻¹⁰Ma wi u ra Egibiti sunɔ tam nɔra wɛ, u win dosu Yosefu saaria u nɛɛ, nen dosu sɔɔ wee, na resem dāru wa nen wuswaaɔ ta kpia. Dāa te, ta kāasi ita mɔ. Ma ta wɛsu kua ta binu mara nu ye. ¹¹N deema na Egibiti sunɔn nɔra neni nen nɔmuɔ. Na resem ye wɔka na game nɔra ye sɔɔ. Ma na ye sua na nɔn wɛ.

¹²Ma Yosefu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, dosu gen tubusianu wee. Kāasi ita ye, sɔɔ itawa mi. ¹³N tie sɔɔ ita sunɔ u ka nun yara pirisɔm di kpa u nun wesia wunen sɔmburu sɔɔ. Kaa kpam nɔn win nɔra wɛ nge mɛ a ra raa ko sanam mɛ a sāa win sɔm kowo. ¹⁴Adama a n man yaaye sanam mɛ a doo nɔɔru wɔri. Na nun kanamɔ, a man durom kuo a sunɔ nen gari sɔ kpa a man yara dii tenin di. ¹⁵Domi ba man gbenawa saa Heberuban tem di, ba ka man na mini. Yen biru na n maa gāanu kue ba ka man kpɛema pirisɔm diru mi.

¹⁶Ye pɛɛ kowobun wirugii wi, u wa ma Yosefu u winɔnɔn dosu ge tubusia n dora, yera u nɛɛ, wee, nen dosu sɔɔ, nena maa birenu ita sɔɔwa nɔ sɔɔ ba ra pɛɛ doke. ¹⁷Bire te ta wāa wɔllɔ, kira bwese bwesekawa wāa mi, ye ba yeesia pɛɛ

doo sɔɔ. Ma gunɔsu kira ni dimɔ bire te sɔɔ, nen wiru wɔllɔ.

¹⁸Yosefu nɔn wisa u nɛɛ, gen tubusianu wee. Birenu ita ye, sɔɔ itawa mi. ¹⁹N tie sɔɔ ita sunɔ u ka wunen wiru bura kpa bu nun sāarusia dāa wɔllɔ, gunɔsu su wunen yaa di.

²⁰Ye n kua sɔɔ ita ye, Egibiti sunɔ u win marubun tɔɔ bakaru kua. Ma u sɔm kowobu yiru ye yara pirisɔm di, u bu yɔrasia win sɔm kowo be ba tien wuswaaɔ. ²¹Ma wi u ra nɔn nɔra wɛ mi, u nɔn wesia win sɔmburu sɔɔ. ²²Adama ba pɛɛ kowobun wirugii wi sāarusia nge mɛ Yosefu u raa bu tubusia. ²³Yen biru sunɔn nɔri wɛɔ wi, u Yosefu duari.

Egibiti sunɔ u dosa

41 Wɔɔ yirun biru Egibiti sunɔn tii u dosa. Wee u yɔ daru bɔɔwɔ.

²Yera naa mero bure nɔɔba yiru yi yi bɔɔru yi yarima daarun di yi dimɔ daru bɔɔwɔ. ³Ma nɛɛ nɔɔba yiru geɛ maa yarima daarun di yi yi woore yi n waabu wā, yi yɔra yɔnɔn bɔkuɔ daru bɔɔ mi.

⁴Ma yi nɛɛ bure yi yi bɔɔru mwe. Ma u dom yanda.

⁵U kpam dweeya ma u dosa nɔn mɛeruse. Wee, doo gāa teeru sɔɔ, u doo wii geenu nɔɔba yiru wa ni nu bem mɔ sweɛ sweɛ. ⁶Ma doo winu nɔɔba yiru ganu nu maa yara nɔnɔn temɔ, ni nu sakosu sāa nu gbere sɔɔ ka woon sɔ. ⁷Doo wii sako si, su doo wii geenu mwe mwe. Ma u dom yanda u deema u dosawa.

⁸Ye n kua bururu win bwɛra kun kpune. U sɔrobu ka bwisigibu kpuro soka be ba wāa Egibitiɔ. U bu win dosu si kpuro saaria. Adama baa ben turo kun kpāa u nɔn dosu si tubusie.

⁹Saa ye sɔɔra win nɔri wɛɔ wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, gisɔra na yaaya ma na tora. ¹⁰Sanam mɛ a mɔru kua ka bese wunen sɔm kowobu, ma a dera ba sun kpɛɛ ne ka pɛɛ kowobun wirugii pirisɔm

kōsobun wirugiin dirɔ, ¹¹ bese yiru ye, sa dosa wōku teeru. Ma besen baawure u win dosun tubusianu nua nge me u dosa. ¹² N deema bese ka Heberu bii goowa sa wāa mi, wi u sāa pirisəm kōsobun wirugiin yoo. Ye sa nūn besen dosu si saaria, yera u sun si tubusia. ¹³ Ma n kua nge me u baawure tubusia. A man we-sia nen sɔmburu sɔɔ, ma a dera ba pēe kowobun wirugii wi sāarusia.

Yosefu u Egibiti sunɔn dosusu tubusia

¹⁴ Ye Egibiti sunɔ u nua me, u Yosefu sokusia. Mii mii ba nūn yarama pirisəm dirun di, u win toburu kɔna ka win baa sansu u yānu kɔsa, ma u seewa u da sunɔ win mi. ¹⁵ Sunɔ u nūn sōɔwa u nee, na dosa. Goo kun kpīa u man dosu ge tubusie. Na maa nua a ra dosu tubusie bā n nun gu sōɔwa.

¹⁶ Ma Yosefu u nūn wisa u nee, n n̄ ne, Gusunɔwa u koo nun ge tubusia n dora.

¹⁷ Ma sunɔ u nee, wee, nen dosu sɔɔ na yō daru bōɔwɔ. ¹⁸ Yera naa mero bure nɔɔba yiru yi yi bōɔru yi yarima daarun di yi dimɔ daru bōɔwɔ. ¹⁹ Ma nee nɔɔba yiru gee maa yarima daarun di yi yi woore yi n̄ waabu wā. Na n̄ naa kōsimii nin bweseru waare Egibitin tem kpuro sɔɔ. ²⁰ Nee yi, yi nee gbiikii nɔɔba yiru yi yi bōɔru mi mwe. ²¹ Adama ye yi yi mwe me, a n̄ kaa n mam yē nge yi gāanu mwe. Domi me yi woore yellun di, meya yi woore mi. Ma na dom yanda. ²² Yen biru na kpm dosa na doo gāa teeru sɔɔ doo wii geenu nɔɔba yiru wa ni nu bem mɔ swē swē. ²³ Ma doo winu nɔɔba yiru ganu nu maa yara niɔnɔn temɔ ni nu sakosu sāa nu gbere sōɔ ka woon sō. ²⁴ Doo wii sako si, su doo wii gee ni mwe mwe. Na dosu ge nen sɔɔrobu saaria adama ben goo kun man gu tubusie.

²⁵ Yosefu u nūn sōɔwa u nee, gāa teena a dosa. Gusunɔwa u nun sōɔsi ye u koo ko. ²⁶ Naa mero bure nɔɔba yiru ye, ka doo wii geenu nɔɔba yiru ye, wōɔ nɔɔba

yiruwa. Ye kpuro ya sāawa dosu teu. ²⁷ Nee nɔɔba yiru yi yi woore yi n̄ waabu wā mi, yi yi yara yiɔnɔn biruɔ, ka doo wii sakosu nɔɔba yiru si su gbere sōɔ ka woon sō mi, nu sāawa wōɔ nɔɔba yiru yē sɔɔ gōɔra ko n wāa. ²⁸ Gusunɔwa nun sōɔsi ye u koo ko nge me na ra nun sōɔwa, sunɔ. ²⁹ N wee, wōɔ nɔɔba yiru sɔɔ, debura ko n wāa Egibitin tem kpuro sɔɔ. ³⁰⁻³¹ Adama yen biru gōɔra koo tem me kpuro wɔri wōɔ nɔɔba yiru kpa tu kpēa gem ka tia sere ba n̄ koo maa debu ten yira wa. ³² Ye a ka dosu ge kua nɔn mēeru, Gusunɔ u kī a n yē ma ya koo koorawa ya n̄ maa tēemɔ. ³³ Tē, sunɔ, n weene a bwisigii goo kasu wi u lasabu mɔ, kpa a nūn ko Egibitin wirugii. ³⁴ Kpa a maa tɔmbu gabu wuna be ba koo deburun saan dīanu kpuro bɔnu ko suba nɔɔbu kpa bu nin sube teeru mwa baawuren mi. ³⁵ Kpa bu dīa ni kpuro menna ka wunen yiiko bu doo bɔkunu bere biranu sɔɔ wuu baageren sō kpa ba n nu kōsu. ³⁶ Niya nu ko n berua tɔmbun sō ba n ka gōɔrun wōɔ nɔɔba yiru ye mara ye ya wee tem me sɔɔ, kpa tu ku ra ka tɔmbu kpuro go.

Ba Yosefu kua Egibitin wirugii

³⁷ Ma Yosefun gari yi, yi Egibiti sunɔ dore ka win sina asakpɔbu kpuro. ³⁸ Yera u bu bikia u nee, mana sa ko maa tɔnu wa wi u Gusunɔn Hunde m̄ nge wini.

³⁹ Ma u Yosefu sōɔwa u nee, nge me Gusunɔ u nun ye kpuro sōɔsi, goo maa sari wi u bwisi ka lasabu m̄ nge wune. ⁴⁰ Kon nun ko nen yenu yēro. Nen tɔmbu kpuro ba koo wunen gari mem nɔɔwa. Nen sina gɔna tɔnawa ko na n ka nun kere. ⁴¹ U maa nee, wee, na nun kua Egibitin tem kpuron wirugii.

⁴² Yera u win taabu ge ga win yīreru m̄ pota win nɔmun di u Yosefu dokea win nɔmuɔ. Ma u nūn yāa buranu sebusia. Yen biru u nūn yɔni wuragii

dokea wīro. ⁴³Ma u dera ba nùn yǒsɔsia kɛkɛ sɔɔ ye dumi gawe ya wigia swīi. Gaba nùn gbiye ba m̀, i yiuro i yiuro. Nge meya Egibiti sunɔ u ka Yosefu kua tem mɛ kpuro wirugii.

⁴⁴Ma u kpam nùn sǒɔwa u nɛɛ, nɛ Egibiti sunɔ, nena na gerua, Egibitin tem kpuro sɔɔ, goo kun kpɛ u gāanu ko ma n kun mɔ ka wunen wooda.

⁴⁵⁻⁴⁶Ma u Yosefu yisuru kǎ Safenati Paniaki te ta sāa be Egibitigibun yisuru. Ma u nùn Potiferan bii Asinati kǎ kuru. Potifera wi, u sāawa wuu ge ba m̀ Onin yǎku kowo. Yosefu u mɔwa wǒɔ tena sanam mɛ Egibiti sunɔ u nùn kua wirugii.

Ma Yosefu u doona u da u Egibitin tem kpuro bera. ⁴⁷Deburun wǒɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tem mu dīanu kua gem gem. ⁴⁸Yera Yosefu u wuu baageren gbean dīanu menna wǒɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, u nu berua wuu gen biranu sɔɔ. ⁴⁹Dīa ni u menna mi, nin kpāara banda sere ba n̄ kpɛ bu nin geeru gia. Nu sāawa nge yani sɛeri.

⁵⁰Gǒɔ ten saa yu sere na, Asinati, Potiferan bii u Yosefu bii tɔn durɔbu yiru marua. ⁵¹Yen gbiikoowa Yosefu u yisuru kǎ Manase, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na nen wahala kpuro duari ka maa nen baan yenu kpuro. ⁵²Ma u yiruse yisuru kǎ Efaraimu, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na mara tem mi na nɔni swāaru wa.

⁵³Sanam dɔɔ sanam wee, debu baka ten wǒɔ nɔɔba yiru yen baa doona Egibitin temɔ. ⁵⁴Ma wǒɔ nɔɔba yiru gǒɔrugia ya tunuma nge mɛ Yosefu u raa gerua. Gǒɔ te, ta tem baama kpuro nenua, ma n kun mɔ Egibitin tem tɔna sɔɔ mi dīanu wāa. ⁵⁵Adama ye gǒɔra ra dua mi, tɔmba Egibiti sunɔ wuri koosimɔ bu ka dīanu wan sǒ. Ma u bu sǒɔwa u nɛɛ, bu doo Yosefun mi, kpa bu ko ye u koo bu sǒ. ⁵⁶Ye Yosefu u wa gǒɔra tem mɛ kpuro nenua, yera u bira ni kpuro wukia u tɔmbu dīanu dɔremɔ. Gǒɔ te,

ta kpɛamɔ. ⁵⁷Ma tɔmba naamɔ Egibitiɔ tem kpuron di bu ka dīanu dwe Yosefun mi, domi gǒɔ te, ta tem kpuro neni gem gem.

Yosefun maaba dīanu dwebu da Egibitiɔ

42 Ye Yakɔbu u nua dīanu wāa Egibitiɔ, yera u win bibu bikia u nɛɛ, mban sǒna i meerine i n̄ gāanu m̀. ²Na nua ma Egibitiɔ dīanu wāa. N̄ n men na, i seewo i da i sun nu dwiama kpa su wa sa n ka wāa.

³Ma Yosefun maabu wɔkuru ba seewa ba da Egibitiɔ bu ka dīanu dwe. ⁴Adama Yakɔbu kun wure Yosefun wɔnɔ Benyameɛ u ka bu da domi u nɛɛ, wahala gaa ya koo ra nùn deema. ⁵Ma ba dīa ni dwem da Egibitiɔ ka Kananiba gabu. Domi gǒɔra wāa Kananin tem kpuro sɔɔ.

Yosefu u win maabu buku buku kua

⁶Saa ye sɔɔ, Yosefuwa u Egibitin tem kparamɔ. Wiya u tem min tɔmbu dīanu dɔrasiamɔ. Ye win maa be, ba tura mi, ba nùn yiira ba wiru tem girari. ⁷Ye u bu wa u bu gia, adama u kua nge u n̄ bu yɛ. Ma u bu gerusi ka dam u nɛɛ, man diya i na.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, saa Kananin tem diya sa na su ka dīanu dwe.

⁸Adama ka me, ba n̄ nùn tuba. ⁹Saa yera u yaaya dosu ge u raa kua ben sǒ. Ma u bu sǒɔwa u nɛɛ, i nawa i ka besen tem saria meeri kpa i wa mi sa dam kɔmie.

¹⁰Ba nùn wisa ba nɛɛ, aawo, yinni, sa nawa su ka dīanu dwe. ¹¹Tɔn turowa u besɛ kpuro mara. Gema sa gerumɔ, sa n̄ sāa be ba tem saria meirim na.

¹²Adama Yosefu u bu wisa u nɛɛ, weesa, i nawa i ka wa mi sa dam kɔmie.

¹³Ba kpam nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa sāawa besɛ tɔnu wɔkura yiru. Tɔn tur-owa u sun mara Kananin temɔ. Besen wi

u piiburu bo, wiya sa deri yenuɔ ka besen tundo, ma turo u sariru kua.

¹⁴Yosefu kɔam bu wisa u nɛɛ, weesa i mɔ. I nawa i ka besen tem saria mɛeri.

¹⁵Wee nge mɛ kon ka bɛɛn laakari mɛeri. Ì kun ka bɛɛn wɔnɔ wi u wāa yenuɔ mi nɛ, sere ka Egibiti sunɔn yisuru i ñ yariɔ minin di. ¹⁶Yen sɔ, i bɛɛn turo gario u da u ka nùn na. Bɛɛ be i tie, bu bɛɛ doke piriɔm dirɔ. Saa ye sɔra sa ko wa ñ n gem na i gerumɔ. Ma n kun mɛ, sere ka Egibiti sunɔn yisuru, i nawa i ka tem saria mɛeri.

¹⁷Ma u bu kenusi piriɔm dirɔ sɔɔ ita.

¹⁸Sɔɔ itase tera u bu sɔɔwa u nɛɛ, na Gusunɔ nasie. Yen sɔ, i koowo meni kpa i wa i n ka wāa. ¹⁹Ì n sāan na tɔn geobu, i bɛɛn turo derio diru mini. Bɛɛ be i tie kpa i ka bɛɛn tɔmbu dīanu daawa gɔɔ ten sɔ. ²⁰Kpa i ka man bɛɛn wɔnɔ dāako wi naawa. Saa yera kon gia ma gema i gerumɔ, kpa su bɛɛ deri i n wāa.

Ba wura mɛ, ²¹ma ba sɔɔna ba nɛɛ, kɔsa ye sa besen wɔnɔ Yosefu kua yera ya sun kɔsiemɔ tɛ, domi sa win nuku sankiranu wa. Ye u sun suuru kana sa ñ wure.

²²Rubeni u bu sɔɔwa u nɛɛ, na ñ daa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ku bii wi kɔsa gaa kua? Adama i ñ nen gari wure. Wee, tɛ Gusunɔ u sun win yem bikiamɔ.

²³Sanam mɛ ba gari yi mɔ, ba ñ yɛ Yosefu u ben barum nɔmɔ. Domi goowa u ra bu gari tusie. ²⁴Ma Yosefu u bu desirari gina u da u swi.

Yosefun maaba gɔsira Kananin temɔ

Yen biru u wura u ka bu gari kua. Ma u be sɔɔ Simeɔ gɔsa u dera ba ka nùn yɔni bɔkua be kpuron nɔni biru. ²⁵Yen biru u wooda wɛ u nɛɛ, bu ben saakiba sɔɔ dīanu yibio kpa bu ben baawuren gobi wesia win saaki sɔɔ, kpa bu be dīanu kusenu kua ni ba koo di swaa sɔɔ. Ma ba kua mɛ. ²⁶Ma ba ben dīa ni ketekunu sɔbi ba doona.

²⁷Swaa sɔɔ mi ba wɛre, yera ben turo u win saaki kusia u ka win keteku dīanu kɛ. Ma u deema gobi wee saaki ye sɔɔ.

²⁸Ma u be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, ba man nen gobi wesia. Yi wee nen saakiɔ.

Yera ba nanda ba geruna ba nɛɛ, mba Gusunɔ u sun kua yeni.

²⁹Ma ba wure ba swaa wɔri ba tura ben tondon mi Kananin temɔ. Ba nùn sɔɔwa kpuro ye n bu deema. ³⁰Ba nɛɛ, durɔ wi u sāa Egibitigibun wirugii u sun gerusi u nɛɛ, sa nawa su ka ben tem saria mɛeri. ³¹Ma sa nùn wisa sa nɛɛ, sa sāawa tɔn geobu. Sa ñ nɛ su ka ben tem saria mɛeri. ³²Sa kɔam nùn sɔɔwa sa nɛɛ, sa sāawa tɔn turon bibu, besɛ wɔkura yiruwaa a mara. Besen turo sariru kua. Wi u piiburu bo, u maa wāa yenuɔ ka wunɛ. ³³Yera u sun wisa u nɛɛ, su nùn besen turo derio. Besɛ be sa tie, kpa su ka besen tɔmbu dīanu naawa ni nu koo bu turi gɔɔ ten sɔ, ³⁴kpa su ka nùn besen wɔnɔ wi u wāa yenuɔ mi naawa. Nge meya u koo be ka gia ma sa sāa tɔn geobu, sa ñ weesu mɔ, sa ñ maa sāa be ba ben tem saria mɛerim na. Kpa u sun besen turo wi wesia. Meya u koo be maa de su tenkuru ko ben tem mi.

³⁵Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera ben baawure u win saaki kusia. Be ka ben tundo ba wa wee, ben baawuren gobi yi u kɔsia yi wāa win saakiɔ. Ma berum be kpuro mwa. ³⁶Yera Yakɔbu u nɛɛ, i ko de n nen bibu kpuro biawa. Domi wee, Yosefu u sariru kua, na maa Simeɔ bia, tɛ i kī i Benyameɛ sua. Ye kpuro nɛ sɔra ya wɔrimɔ.

³⁷Rubeni u ben tundo wisa u nɛɛ, a gesi man Benyameɛ nɔmu sɔndio. Nà kun ka nùn wurame, nen bibu yiru wee, a bu goowo.

³⁸Yakɔbu u bu wisa u nɛɛ, nen bii u ñ ka bɛɛ dɔɔ. Domi win mɔɔ u gu, wi turowa u man tie. Yen sɔ, wahala gaa yà n seewa ya nùn deema gbaburu sɔɔ,

nuku sankiraru ta koo ra man go, domi na tãkã kua.

Yosefun maabu ba ka Benyamee da Egibitiã

43 Sanam dõw sanam wee, gõwra dam mð Kananin temõ ta dõw. ²Ye Yakõbu ka win bibu ba dĩa ni di ba kpa, ni ba raa dweema Egibitin di mi, yera u bu sõwa u nee, i maa wuro Egibiti mi, i sun dĩanu fiiko dwiama.

³Yuda u nùn sõwa u nee, Egibitin wirugii wi, u sun sõwa u sirewa u nee, su ku na win wuswaaw ma sa ñ besen wõkw Benyamee neni. ⁴Ñ n men na, à n wura u sun swii, sa ko da su nun dĩanu dwiama. ⁵À n maa yina, sa ñ dõw. Domi durõ wi, u nee, su ku ra ne win wuswaaw ma n kun ka besen wõkw wi.

⁶Ma Yakõbu wi ba maa sokumõ Isireli, u bu sõwa u nee, gari kõsi yiren bwesera i man kua me, ye i nee, i maa wõkw mõ u bee tie.

⁷Ba nùn wisa ba nee, durõ wi, u sun bikia u sirewa u nee, amõna sa sãa. Wara sun mara. Besen tundo u wãa hunde sãw? Sa maa wõkw goo mõ? Ma sa nùn wisa ye u sun bikia kpuro. Amõna sa ko n ka yẽ ma u koo neewa su ka besen wõkw na.

⁸Yuda u win tundo Isireli sõwa u nee, a de besen wõkw wi, u ka man da kpa su doona kpa bese kpuro su ku ra gbi, bese ka wune ka besen bibu. ⁹Ye n nùn deema kpuro nena kon ye sãbe kpa na n sãa taaregii wunen mi, nã kun ka nùn wurame. ¹⁰Wunen tii a wa saa mìn di sa gari yi mð, sã n dõwn na, sa n gõsirame nõn meeruse.

¹¹Isireli u gerua u nee, ñ n men na, yà n kua tilasi, i gãa buranu suo ni nu sãa besen tem miginu ni nu ñ wãa Egibitiã i ka durõ wi daawa, nge gum sawaram ka tim fiiko ka turare fiiko ka dãa marum fiiko ka tii bi ba ra soku miru. ¹²Kpa i n gobi neni nge me i raa ka dan nõn yiru.

Ì n tura mi, kpa i bu yiwõw wesia yi sa deema been saakiba sãw. À ku tuba, ba yi duariwa. ¹³Yen biru i been wõkw wi suo kpa i da. ¹⁴Gusunõ Dam kpurogii u koo de durõ wi, u been wõnwõndu wa kpa u de i wurama ka Simeõ ka Benyamee. Nã n kon maa bibu bian na, to, kpa n bia.

Yosefu u ka win maabu gari mð

¹⁵Ma bii be, ba kãe ni sua ka gobi yi ba raa ka dan nõn yiru ka Benyamee sannu. Ma ba seewa ba swaa wõri ba da Egibitiã. Ye ba tura mi, ba da Yosefun mi. ¹⁶Sanam me Yosefu u bu wa ka Benyamee sannu, u win sãm kowobun wirugii sõwa u nee, a tãn be duusio nen dirõ. Yen biru a doo a yaa go. Domi sanna sa ko di sõw sãw ge ne ka be.

¹⁷Ma sãm kowo wi, u kua nge me Yosefu u nùn sõwa. U ka bu da diru mi. ¹⁸Ye ba wãa diru mi, yera berum bu mwa ba tii sõwa ba nee, gobi yi ba wesia besen saakiba sãw, yin sõna ba ka sun na mini, kpa bu sun mwa ka dam ka besen ketekunu, kpa su ko ben yobu.

¹⁹Yera saa Yosefun dii kãnkãn di ba sãm kowo wi sõwa ba nee, ²⁰yinni, a sun suuru kuo. Ye sa gbia sa na mini sa dĩanu dwa, ²¹saa ye sa ka nu dõw yenuw, sa yõra swaaw su ka wõra. Yera sa besen saakiba kusia ma sa deema gobi yi sa kusia kpuro wee, yi wãa besen baawuren saaki sãw. Yi wee, sa ka wurama. ²²Domi sa ñ yẽ wi u yi wesia besen saakiba sãw. Meyã sa maa ka gobi na su ka wure su dĩanu dwe.

²³Sãm kowo wi, u bu wisa u nee, i ku nanda, i ku wurura. Gusunõ, been baaban Yinniwa u bee yi kã. Na raa been gobi yi mwa.

Yen biru u bu Simeõ yarama. ²⁴Ma u bu duusia Yosefun yenuw u dera ba ben kõri kpakia, u maa ben ketekunu taka wẽ. ²⁵Ma Yosefun maa be, ba ben kãnu sãwru mð sere u ka tunuma sõw sãw, domi ba nua ma sanna ba koo di ka wi. ²⁶Ye

Yosefu u tunuma yera ba da ba yiira ba nùn kēē ni wē. ²⁷Ma u ben alafia bikia u nēē, bēēn durō tōkō wìn gari i gerua mi, u bwāa do? U wāa hunde sō sere ka tē?

²⁸Ba nùn wisa ba nēē, besen tundo, wunen bōō u wāa hunde sō, u bwāa do.

Ma ba kparam nùn yiira. ²⁹Ye Yosefu u nōni seeya u wìn wōkō Benyamēē wa, yera u bikia u nēē, bēēn wōkō wìn gari i man sōōwa mi, wiya mini?

Ma u Benyamēē domaru kua u nēē, Gusunō u nun durōm kua nen bii.

³⁰Ma u seewa fia u bu deri u da u swī dii sōōwō, domi win wōkōn kīra nùn nenua too too. ³¹Ye u swī u kpa, u wuba ma u yarima. Ka mē, u maa tii dam kāāwa u ku ka swī ben wuswaaō. Ma u wooda wē bu ka dīa ni na. ³²Ma u sina nenem, win maabu ka wōkō maa nenem, Egibitigii be ba ra maa ka nùn di, be maa nenem. Domi Egibitigibu ba ku ra kā bu ka Heberuba di sannu yèn sō ba bu garisi disigibu. ³³Yosefu u win maa be sinasia nge mē ba ka kerane saa gbiikoon di sere ka dāakowō. Ma ba mēerina ka biti ye u ka bu sinasia. ³⁴Ma ba bu dīa ni wēēmō ni nu wāa Yosefun tabulu wōllō, adama Benyamēēginu nu sāawa beginun nōn nōōbu. Ma ba di ba nōra ba nuku dobu kua.

Yosefu u win maabu yina beria ka win nōra

44 Yosefu u win yenun sōm kowobun wirugii sōōwa u nēē, a tōn ben saakiba yibio nge mē ben baawure u koo kpī u sōbe, kpa a ben baawuren gobi wesia win saakiō. ²Kpa a nen nōra ye ba kua ka sii geesu doke ben yākabun saakiō ka sere maa win dīanun gobi.

Sōm kowo wi, u kua kpuro nge mē Yosefu u nùn sōōwa. ³Bururu yam sāreru ba bu kara ba doona ka ben ketekunu. ⁴Ye ba swaa wōri n ò tē, yera Yosefu u win sōm kowo wi sōōwa u nēē,

a tōn be naa swīiyo kpa a bu sō a nēē, mban sōna ba bu gea kua ma ba kōsa wesia. ⁵Ba ò yē ma nōra yera ne wunen yinni na ra ka tam nō, kpa n ka wa ye ya wee sia? Mban sōna ba kōsa yenin bweseru kua.

⁶Ma sōm kowo wi, u bu naa swīi. Ye u bu naamwē, u bu gari yi sōōwa. ⁷Ba nùn wisa ba nēē, mban sōna a gari yinin bweseru gerua. Sere ka Gusunō wi sa sāmōn yīsiru, sa ò yenin bweseru kue. ⁸Bese be sa ka nun gobi yi a duari besen saakiba sōō naawa saa Kanandin di, besera sa ko maa sii geesu ò kun mē wura gbeni wunen yinnin dirun di? ⁹Yen sō, wìn mi a nōra ye wa, yēro u gbi, kpa bese be sa tie, su ko wunen yobu.

¹⁰Ma sōm kowo wi, u bu wisa u nēē, ya wā ye i gerua. Adama wìn mi na nōra ye wa, wi turowa u koo ko nen yoo. Bēē be i tie, kpa i doona.

¹¹Ma ben baawure u win saaki yi temō ka sendaru u kusia. ¹²Ma sōm kowo wi, u na u saaki be mēera mēera saa bukurogian min di n ka girari ben yākabugiaō. Ma u nōra ye wa Benyamēēn saakiō. ¹³Ma ba ben tiin yabenu nenua ba kasuka nuku sankiranun sō. Yera ba maa ben ketekunu sōmunu sōbi ba wura wuu.

Yuda u suuru kanamō Benyamēēn sō

¹⁴Yuda ka wigibu ba tunuma Yosefun yenuō ba deema u ò gina yara. Ma ba yiira win wuswaaō. ¹⁵Yosefu u bu sōōwa u nēē, mban bwesera i kua mē. I ò yē ma tōnu nge ne u koo kpī u wa ye ya wee sia?

¹⁶Ma Yuda nùn wisa u nēē, yinni, yen yerà kon maa gere su ka yari taaren di. Domi Gusunō u sun wa ma sa sāa taaregibu. Tē a sun mōō su ko wunen yobu, bese ka wìn mi ba nōra ye wa.

¹⁷Yera Yosefu u nēē, su ku wa mē bu nēē, nena na yen bweseru kua. Adama wìn mi ba nōra ye wa, wiya u koo ko

nen yoo. Ñ n men na, beɛ be i tie, i gɔsiro yenuɔ ka bɔri yendu i been tundo deema.

¹⁸Ma Yuda u maa Yosefu susi u nɛɛ, a suuru koowo yinni, nà n maa gāanu gerua, a ku mɔru ko, domi a sāawa nge Egibitin sunɔ. ¹⁹Yinni, wuna a sun bikia a nɛɛ, sa tundo mɔ? Sa wɔnɔ mɔ? ²⁰Ma sa nun wisa sa nɛɛ, sa tundo mɔ u tɔkɔ kua, ka wɔnɔ turo wi ba mara tɔkɔru sɔɔ. Bii win mɔɔ u gu, wi turowa u tie win meron bera gia. Besen tundo wi, u maa nùn kī too. ²¹Ye sa yeni gerua, yinni, ma a nɛɛ, su ka nùn na wunen mi, a nùn wa ka nɔni. ²²Ma sa wisa sa nɛɛ, n ñ koorɔ bii wi, u besen tundo deri, domi ù n nùn deri, tundo wi, u koo gbi. ²³Ma a sun sɔɔwa a nɛɛ, sà kun ka nùn sisi, su ku ra ne wunen mi. ²⁴Saa ye sa tura besen tundon mi, sa wunen gari yi nùn sɔɔwa. ²⁵Sɔɔ mɛerun biru ma u nɛɛ, su gɔsirama mini su ka maa nùn dīanu dwia fiiko. ²⁶Yera sa nùn wisa sa nɛɛ, sa ñ dɔɔ ma n kun mɔ ka besen wɔnɔ sannu, domi sa ñ kpɛ su na wunen wuswaɔɔ n kun ka wi. ²⁷Ma besen tundo u sun sɔɔwa u nɛɛ, sa yɛ ma bibu yiruwa win kurɔ Raseli u nùn marua. ²⁸Ben turo u yara yenun di, u ñ maa nùn wa sere ka gisɔ. U yīiyɔ ma gbeku yaa ya nùn sɛre ya kasuka. ²⁹Yen sɔ, sà n maa nùn yiruse wi suari, ù n nua wahala gaa ya nùn deema, nuku sankiranu koo be nùn go, domi u tɔkɔ kua. ³⁰⁻³¹Yen sɔ tɛ, yinni, nà n wura besen tundon mi, bii wi sari, sa ko de durɔ tɔkɔ te, tu gbi ka nuku sankiranu bii win kīrun sɔ. ³²Yen biru ne wi na gari mɔ mini, nena na tii bii wi sɔbi, domi na nɛɛ, nà kun ka nùn wurame, n kua nen sɔmunu sere ka baadommaɔ. ³³Yen sɔ tɛ, na nun kanamɔ a man koowo yoo bii win ayerɔ, kpa wi ka be ba tie bu gɔsira yenuɔ. ³⁴Domi na ñ yɛ amɔna kon besen tundo tusia nà n sīa bii wi sari. Gusunɔ u ku de nen nɔni yi wa kōsa ye ya koo durɔ tɔkɔ te deema.

Yosefu u tii win maabu tusia

45 Yosefu u den kpana u tii nene Egibitigii be ba wāa mi kpuron wuswaɔɔ. Yera u wooda wɛ u nɛɛ, bu yario min di.

Ma be kpuro ba yara ba bu deri wi ka win maabu u ka tii bu tusia. ²U wura kua sere Egibitigii be ba wāa turuku mi, ba ye nua, ma ba ye sunɔn yenugibu sɔɔwa. ³Yosefu u win maabu ka wɔnɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, nena Yosefu. Besen baaba u wāa hunde sɔɔ?

Adama ba kpana bu nùn wisi domi berum bu mwa win wuswaɔɔ. ⁴Ma u nɛɛ, i suuru koowo i susima nen bɔkuɔ.

Ye ba nùn susi, yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, nena been wɔnɔ Yosefu wi i dɔra ba ka na Egibiti mini. ⁵Tɛ, i ku nuki sankira, i ku maa taare wɛɛna ye i ka man dɔra. Domi Gusunɔwa u dera na na mini n ka beɛ faaba ko. ⁶Wee, gɔɔ ten wɔɔ yirusewa sa dɔɔ mini. N maa tie wɔɔ nɔɔbu yɛ sɔɔ goo kun kpɛ u du-ure u sere gɛ. ⁷Gusunɔn sinara na ka na tem mini n ka beɛ dīanu berua kpa n beɛ yara gɔɔ ten di n been bweseru faaba ko. ⁸N ñ beɛ i dera na na mini. Gusunɔwa u dera na na, ma u man kua Egibiti sunɔn yenu yɛro ka win ye u mɔ kpuron wirugii ka sere maa tem men wirugii. ⁹Yen sɔ, i gɔsiro fuuku besen tundon mi, i nùn sɔ i nɛɛ, ameniwa ne win bii Yosefu na gerua, Gusunɔ u man kua Egibitin tem wirugii, u de u na fuuku. ¹⁰Û n na kon de u sina Goseniɔ kpa u n wāa nen bɔkuɔ, wi ka win bibu ka win debuminu ka win yāanu ka win keteba ka win ye u mɔ kpuro gesi. ¹¹Yèn bukata u mɔ kpuro kon nùn wɛ, domi gɔɔra maa tie wɔɔ nɔɔbu. Û n wāa nen bɔkuɔ, gɔɔ te, ta ñ maa bu goomɔ ka win yenugibu ka win ye u mɔ kpuro. ¹²Beɛ kpuro ka wunen tii Benyameɛ, i wa ka nɔni ma nena Yosefu, ne wi na ka beɛ gari mɔ mini. ¹³Ñ n men na, i doo i besen tundo sɔ nge me nen yi-

iko ya ne Egibitiɔ ka ye i wa mini kpuro. I doo fuuku i nùn tama.

¹⁴Yen biru Yosefu u win wɔnɔ Benyameɛ nenua u bɔkasi wīirɔ, ma u swī. Benyameɛn tii u maa swī mi ba bɔkasine. ¹⁵Ye u Benyameɛ yōsu, yera u win maa ben baawure bɔkasi u sōsu u ka swāisimɔ. Yen biruwa ba ka nùn gari kua.

Egibiti sunɔ u Yakɔbu sokusia u na Egibitiɔ

¹⁶Ye Egibiti sunɔn yenugiba nua ma Yosefun maaba tunuma, yera ya sunɔn tii ka win tɔmbu dore. ¹⁷Ma u Yosefu sōɔwa u neɛ, a wunen maa be sōɔwɔ bu ben ketekunu sɔmunu sɔbio bu da Kananin temɔ ¹⁸bu ka been tundo ka been yenugibu na nen turuku. Kon bu tem gem wē kpa ba n dīa geenu mɔ ba n dimɔ. ¹⁹A maa bu sōɔwɔ bu Egibitin saretiba suo bu ka da bu been tundo ka ben kurɔbu ka ben bibu suama. ²⁰Bu ku wurura ben ye ba koo derin sō, domi gāa ni nu gea sāa Egibiti mini, niya nu koo ko beginu.

²¹Ma Isirelin bii be, ba kua mɛ. Yosefu u bu saretiba wē ma u bu dīanu kusenu kua ni ba koo di swaaɔ nge mɛ sunɔ u gerua. ²²U ben baawure yabe kpaaru kā. Adama yabe kpaanu nɔɔbuwa u Benyameɛ kā ka sii geesun gobi gooba wunɔbu (300). ²³Ma u ben tundo Egibitin gāa geenu mɔrisia u nu ketekunu wɔkuru sɔbi. U dīanu sua u bu wē ka kuse ni ba koo di swaaɔ bā n wee Egibitiɔ. Ma u maa ni keteku ninu wɔkuru sɔbi. ²⁴Yen biru u dera win maa be, ba swaa wɔri. Ma u bu sōɔwa u neɛ, i suuru koowo, i ku ra sanna swaaɔ.

²⁵Ma ba doonama saa Egibitin di ba na ben tundo Yakɔbun mi Kananin. ²⁶Ye ba tura, ba nùn sōɔwa ba neɛ, Yosefu kun gu, u wasi. Wiya u mam Egibitin tem kpuro kpare.

Ye Yakɔbu u nua mɛ, u kpana u bu wisi, domi u n̄ naane kue ye ba nùn sōɔmɔ. ²⁷Adama ye ba nùn kpuro saaria ye Yosefu u bu sōɔwa, ma u saretɔ be wa be u mɔrisiama bu ka nùn suama, yera win bwēra den yemia ma win dam wurama. ²⁸Yera u neɛ, wee tē, nen bii Yosefu u wāa hunde sɔɔ, nen bwēra kpuna tē. Kon da n nùn wa n sere gbi.

Yakɔbu ka win tɔmbu ba da Egibitiɔ

46 Yakɔbu wi ba m̄ Isireli u seewa u swaa wɔri ka ye u mɔ kpuro u tura Beri Sebaɔ. Miya u Gusunɔ yākuru kua nge mɛ win tundo Isaki u ra raa ko. ²Yera wōkuru Gusunɔ u ka nùn gari kua kāsiru sɔɔ u neɛ, Yakɔbu, Yakɔbu.

Ma u wura u neɛ, ne wee.

³Ma Gusunɔ u neɛ, nena Gusunɔ, wunen tundon Yinni. A ku berum ko, a doo Egibiti mi, domi miya kon nun ko bwese bakarun nuuru. ⁴Nen tii kon ka nun da kpa n maa ka nun wurama. Yosefun nɔmu sɔɔra kaa gbi.

⁵⁻⁶Yakɔbu ka win tɔmbu kpuro ba seewa Beri Seban di, ma win biba nùn doke saretɔ sɔɔ ka ben tiin bibu ka ben kurɔbu. Saretɔ be, Egibiti sunɔwa u bu mɔrisiama bu ka bu sua. Yen biru ba ben yaa sabenu gura ka ben dukia ye ba wa Kananin temɔ. Ma ba doona Egibitiɔ, ⁷wi ka win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka maa win debuminu, win yenugibu kpuro gesi.

Yakɔbun tɔmbu

⁸Be ba sāa Yakɔbun bweseru be ba na Egibitiɔ, ben yīsa wee.

Rubeni, win bii gbiikoo, ⁹ka win bibu Enɔku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami.

¹⁰Simeɔ ka win bibu Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka sere Sɔɔlu win mero u sāa Kananigii.

¹¹Lefi maa ka wigibu Geesoni ka Kehati ka Merari.

¹² Yuda ka wigibu Eri ka Onani ka Sela ka Peresi ka Seraki. Adama Eri ka Onani ba gu Kananin temɔ. Ma ben wɔnɔ Peresi wi, u Hesironi mara ka Hamulu.

¹³ Isakari ka maa wigibu Tola ka Pufa ka Yoobu ka Simuroni.

¹⁴ Sabuloni maa ka wigibu Seredi ka Eloni ka Yaleli.

¹⁵ Beni ka sere win bii tɔn kurɔ Dina ba sɔa Lean bibu be u Yakɔbu marua Padanaramuɔ. Be ka ben bibu ba sɔawa mi tɔnu tena ka ita.

¹⁶ Gadi ka maa wigibu Sifioni ka Hagi ka Suni ka Esiboni ka Eri ka Arodi ka Areli.

¹⁷ Asee ka maa wigibu Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka ben sesu Seraki. Ma Beria u Heberu mara ka Maakieli.

¹⁸ Bera ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Silipan min di. Be kpuro ba sɔawa tɔnu wɔkura nɔɔbu ka tia. Silipa wi, u sɔawa Lean yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

¹⁹ Yosefu ka Benyamɛɛwa ba sɔa Raselin bibu. ²⁰ Yosefu u wɔawa Egibitiɔ u ka Manase ka Efaraimu mara. Bii ben meron yisira Asinati. U sɔawa Potifera, Onin yaku kowon bii. ²¹ Ma Benyamɛɛ u seewa u Bela mara ka Bekɛɛ ka Asibeli ka Gera ka Namani ka Ehi ka Rɔsi ka Mupimu ka Hupimu ka Aadu. ²² Be ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Raselin min di, bera mi. Be kpuro ba kuawa tɔnu wɔkura nne.

²³ Biliha u bibu yiru mara, beya Danu ka Nefitali. Danu u seewa u Husimu mara.

²⁴ Nefitali u maa seewa u Yaseli ka Guni ka Yesɛɛ ka Silemu mara.

²⁵ Bera ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Bilihan min di. Be kpuro ba sɔawa mi tɔmbu nɔɔba yiru. Biliha wi, u sɔawa Raselin yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

²⁶ Tɔn be ba ka Yakɔbu da Egibitiɔ be ba sɔa win tiin yem, ba sɔawa tɔnu wata ka nɔɔba tia, win bibun kurɔbu baasi.

²⁷ N deema Yosefu u maa bibu yiru mara Egibiti mi. Ma Yakɔbun tɔmbu be ba sɔa win yem ba ka wɔa Egibitiɔ, ben geera kua tɔnu wata ka wɔkuru.

Yakɔbu ka win tɔmbu Egibitiɔ

²⁸ Ye ba sisi mi, yera Yakɔbu u Yuda gɔra u da u Yosefu sɔ ma u dɔɔ Goseni gia. ²⁹ Ma Yosefu u win keke ye dumi gawe dua u ka da Goseniɔ u ka win tundo Isireli yinna. Ye ba yinna u nɔn gaba wɔirɔ u bɔkasi ma u swiisi n ka te. ³⁰ Ma Yakɔbu wi ba maa sokumu Isireli, u Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, baa nɔn n gu gisɔ, ya n taare, domi na wunen wuswaa wa, na maa wa ma a wɔa hunde sɔɔ.

³¹ Yera Yosefu u win maabu ka sere maa win tondon yenugii be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, na kon da n sunɔ nɔɔsia ma beɛ nen tondon yenugibu i tunuma, beɛ be i raa wɔa Kananin temɔ. ³² Kon nɔn sɔ ma yaa sabenun sɔmbura i ra ko. I maa ka been yɔanu ka been ketɛba na, ka sere been ye i mɔ kpuro. ³³ Yen sɔ, u n da beɛ bikia u nɛɛ, ³⁴ sɔmbu terɔ i ra ko, i nɔn wisio i nɛɛ, yaa sabenun nɔɔriba bu sɔa been sɔmburu saa been birun di sere ka gisɔ, beɛ ka been baababa. Nge meya i ko wa i ka sina Gosenin temɔ, domi Egibitigiba ku ra sabe kparobu kɔ.

47 ¹⁻² Yen biruwa Yosefu u win maa ben nɔɔbu sua ba da Egibiti sunɔn mi. Ma Yosefu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nen maabu ka nen tundo ba na saa Kananin tem di ka ben yɔanu ka ben ketɛba ka ben ye ba mɔ kpuro. Wee, ba wɔa Gosenin temɔ.

Ma u win maa be Egibiti sunɔ tusia. ³ Sunɔ wi, u bu bikia u nɛɛ, sɔmbu terɔ i ra ko.

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, yaa sabena sa ra kpare, yinni. Meya maa besen baababan tii. ⁴ Ba maa nɛɛ, sa nawa su ka sina tem mi, domi yaka bekusu sari si besen yaa sabenu koo di, yɛn sɔ gɔɔ te, ta Kananin

tem neni. Yen sōna sa nun kanamō a de su sina Gosenin temō.

⁵Yera sunō wi, u Yosefu sōowa u nēē, wee, wunen tundo ka wunen maabu ba wōma wunen mi. ⁶Egibitin tem kpuro wee wunen nōmuō. A de bu sina Goseniō, domi min tema mu gea sāa. À n maa yē gaba kparabun hania mō be sōō, a bu nen yaa sabenu nōmu sōndio.

⁷Yen biru Yosefu u ka win tundo Yakōbu da Egibiti sunōn mi, ba tōbirina. Ma Yakōbu u sunō wi domaru kua. ⁸Yera sunō u nūn bikia u nēē, wunen wōō nyewa mini.

⁹Yakōbu u nūn wisa u nēē, nen wōō wunaa teeru ka wōkura mi, mìn di na handunia dua, na maa sirenēwa. Nen wōō ga ñ dabi, ga ñ maa nuku dobu mō, mēya ga ñ maa nen baababaguu tura ge ba kua sanam mē ba wāa hunde sōō.

¹⁰Ma Yakōbu u kpam sunō domaru kua ba sere yara win mìn di.

¹¹Yosefu u win tundo ka win maabu sin yeru kua, u bu tem wē Ramusesin bera gia mi n gea bo Egibitin tem sōō, nge mē sunō u raa nūn sōōwa u ko. ¹²Ma u win tondon yenugii be kpuro dīanu wē nge mē ben geera nē.

Gōō bakaru

¹³Sanam dōō sanam wee, gōōra kpēa tem mē sōō. Baa dīa bura kun maa wāa. Egibitigibu ka Kananiba ba wururawa kpuro gōō ten sō. ¹⁴Ba ka ben gobi kpuro dīanu dwa. Ma Yosefu u gobi yi mēna u yi sunōn yenuō. ¹⁵Sanam mē gobi kpa Egibitiō ka Kananiō, Egibitigibu kpuro ba na ba Yosefu deema ba nēē, a sun dīanu wēema. Mban sōna sa ko gbi a n sun mēera, domi besen gobi kpa.

¹⁶Yosefu u bu sōōwa u nēē, ì kun gobi mō, i man been yaa sabenu wēema kpa n bee dīanu wē.

¹⁷Ba ka ben dumi ka yāanu ka bonu ka nēē ka ketekunu Yosefu naawa. Ma u ka ye kpuro bu dīanu kōsina. Nge mēya

ba ka ben sabenu kpuro dīanu kōsina wōō ge. ¹⁸Ye wōō ge, ga doona, ba kpam na Yosefun mi, ba nēē, yinni, sa ñ kpē su nun gāanu berua. Besen gobi kpa, besen yaa sabenu kpuro maa wāa wunen mi. A yē ma gāanu kun maa sun tie ma n kun mō besen wasi ka besen gbea. ¹⁹Mban sōna kaa n sun mēera sa n gbiō, kpa besen gbea yu kam ko. Yen sō, a ka sun dīanu kōsina kpa besen gbea yu ko sunōgia kpa su ko win yobu. A sun dīa bweseru wēyō su duure ni sa ko ra di sa n ka wāa, kpa gbea ye, yu ku ko gbee diinu.

²⁰Ma Yosefu u Egibitigibun gbea kpuro sunō dwia, domi gōōra dera ba nūn ye dōre. Yera tem mē kpuro mu kua sunōgim. ²¹Ma Yosefu u tōmbu kpuro yarinasia u bu yoo sōmburu koosia Egibitin tem kpuro sōō. ²²Adama u ñ yāku kowobun gbea dwa, domi Egibiti sunō u wooda gaa mō ye ya dera u ra bu dīanu wē. Yen sōna ba ñ ben gbea dōre.

²³Ma Yosefu u tōmbu sōōwa u nēē, gisō na bēē dwa bēē ka been gbea i kua sunōn yobu. Wee, na bēē dīa bweseru wēemō i ka duure gbea ye sōō. ²⁴Sanam mē dīanu ra ye, i nu bōnu koowo suba nōōbu, i sunō sube teeru wē kpa i suba nne tii yiya. Mi sōōra ko i bweseru wuna i ka duure kpa i ye ya tie di, bēē ka been tōmbu.

²⁵Ma ba nēē, wunen durom mē, mu sun faaba kua. Tē sa ko ko sunōn yobu.

²⁶Nge mēya Yosefu u ka wooda yeni yi, ye ya nēē, ba n da Egibitin gbean dīanu bōnu ko suba nōōbu kpa sube teeru tu ko sunōguru. Wooda ye, ya wāa sere ka gisō. Yāku kowobun gbea tōnawa ya ñ kue wigia.

Ye Yakōbu u kī bu nūn kua ù n gu

²⁷Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli ka wigibu ba sina Egibitin temō Gosenin bera gia. Ba dukia kpaasinamō mi, ba

maruramɔ ba dabiamɔ. ²⁸Yakɔbu u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru Egibitin temɔ. Ma win wāarun sanam kpuro mu kua wɔɔ wunaa weeru ka nɔɔba yiru.

²⁹Ye win gɔɔ turuku kua, u win bii Yosefu soka u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nà n wunen kii geeru wa, na nun kanamɔ, a wunen nɔmu dokeo nen tɔbuɔ a ka bɔre ma a ñ man sikumɔ Egibitin tem mini. ³⁰Sanam me kon kpuna n gbi n nen baababa deema, a nen goru suo a ka yari Egibitin di kpa a tu sike ben sikaɔ.

Yosefu u nùn wisa u nɛɛ, kon ko nge mɛ a gerua.

³¹Yakɔbu nɛɛ, a bɔruo.

Ma Yosefu u bɔrua. Yen biru Yakɔbu u yiira win kpin yerun wiru gia u Gusunɔ siara.

Yakɔbu u Efaraimu ka Manase domaru kua

48 Yeniba kpuron biru ba na ba Yosefu sɔɔwa ma win tundo kun bwāa do. Yera u win bibu yiru Manase ka Efaraimu sua ba da mi. ²Ye ba Yakɔbu nɔɔsia ma win bii Yosefu u na win mi, yera u kookari kua u seewa u sina win kpinu wɔllɔ. ³Ma u Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ Dam kpurogii u man kure Lusio Kananin temɔ ma u man domaru kua. ⁴U nɛɛ, kon marura n dabia kpa n ko bwese dabirun nuuru kpa u nen bibun bweseru tem me wɛ ba n mu mɔ sere ka baadommaɔ. ⁵Tɛ, Yosefu, wunen bibu yiru beni, Manase ka Efaraimu be ba nun marua Egibitin tem mini n ka sere nun swiima mi, ba kua negibu. Na bu mɛera nge Rubeni ka Simeɔ. ⁶Adama bii be a mara benin biru, bera ba ko n sāa wunegibu. Ben maabun yisa ba koo ka tubi di. ⁷Na yeni mɔwa yèn sɔ na wunen mero Raseli ki. Ye sa wee Padanin di u man gbiiriwa swaɔ Kananin temɔ ye n tie fiiko su ka Efarata du. Miya na nùn sika. Efarata yera ba mɔ Betelehemu.

⁸Ma Isireli u Yosefun bibu mɛera u nɛɛ, berà mini.

⁹Yosefu u win tundo wisa u nɛɛ, nen biba mi, be Gusunɔ u man kā.

Ma Isireli u nɛɛ, a de bu susima nen bɔkuɔ kpa n bu domaru kua.

¹⁰N deema Isirelin nɔni dam dwiyya tɔkɔrun sɔ. U ñ maa kpɛ u yam wa sāa sāa. Yen sɔna Yosefu u bu susisia win bɔkuɔ. Ma Isireli u ben baawure bɔkasi u sɔsu. ¹¹U Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, na ñ daa maa yiyiɔ n nun wa. N wee, sere ka wunen bibɔ Gusunɔ u dera na wa.

¹²Ma Yosefu u bii be seeya saa win tondon taarun kɔkɔrun di, ma win tii u yiira win wuswaɔ u siriru tem tura.

¹³Yen biru u Efaraimu yɔrasia Isirelin nɔm dwarɔ, Manase maa win nɔm geuɔ.

¹⁴Adama Isireli u win nɔm geu demia u sɔndi Efaraimun wirɔ wi u sāa yākabu. Ma u win nɔm dwaru sɔndi Manasen wirɔ. N deema Isireli u yɛ sāa sāa ye u mɔ. U yɛ ma Manasewa u sāa yeruma.

¹⁵Ma u Yosefu domaru kua u nɛɛ, Gusunɔ win wuswaɔ nen baababa Aburahamu ka Isaki ba ben wāaru di,

wiya u man kpara saa nen marubun di sere ka gisɔ.

¹⁶Win gɔrado u maa man wɔra kɔsa kpuron di.

Gusunɔ wiya u koo wunen bii beni domaru kua.

Nen yisiru ka nen baababa Aburahamu ka Isakin yisina ba koo ka bu soku, kpa bu marura bu dabia.

¹⁷Sanam mɛ Yosefu u wa ma win tundo u win nɔm geu sɔndi Efaraimun wirɔ, win nukura kun dore, yera u nɔmu ge nɛnuu u gawa Efaraimun wirun di u sɔndi Manasen wirɔ. ¹⁸Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, n ñ mɛ baaba, domi winiwa u sāa yeruma. A wunen nɔm geu sɔndio win wirɔ.

¹⁹Adama u yina u nɛɛ, na yɛ mɛ, nen bii, na yɛ. Win tii u koo maa ko bwese

bakarun nuuru. Adama win wɔnɔ koo nɔn kera. Wiya u koo ko bwese dabinun nuuru.

²⁰ U bu domaru kua dɔma te, u nɛɛ, Isireliba b̄a n domaru m̄ɔ, been ȳisa ba koo ka ko bu nɛɛ, Gusunɔ u nun koowo nge Efaraimu ka Manase.

Nge meya u ka Efaraimu gbiisia. ²¹ Ma Isireli u Yosefu s̄ɔwa u nɛɛ, wee, na gɔɔ turuku kua. Adama Gusunɔ u ko n ka bɛɛ w̄aa kpa u ka bɛɛ wura been baababan temɔ. ²² Miya kon nun tem gam sosia mɛ na n̄ wunen maabu ka wɔnɔ w̄ɛmɔ. Tem mɛ, mu s̄awa mɛ na mwa Amɔreban nɔman di ka takobi ka tendu.

Yakɔbun gari d̄aaki

49 Yen biru Yakɔbu u win bibu soka u nɛɛ,

i mennama kpa n bɛɛ s̄ɔ

ye n koo bɛɛ deema amen biru.

² I na i nɔ nen bibu, i man swaa dakio.

³ Rubeni, wunɛ nen bii yeruma, a s̄awa nen dam.

Wuna na mara nen aluwaasiru s̄ɔɔ.

Wuna a yiiko ka dam bo nen bibu s̄ɔɔ.

⁴ Adama a s̄awa nge nim tora, a n̄ gaya mɔ.

Yen s̄ɔna a n̄ kaa ko wunen wɔnɔbun wirugii.

Domi a ka nen kurɔ Biliha kpuna,

a nen kpin yeru disi doke.

⁵ Wunɛ Simeɔ ka Lefi, daa tia i mɔ.

I ra been takobi suewa ka gbana i ka k̄ɔsa ko.

⁶ Been m̄orun s̄ɔ i t̄ombu go.

Been nuku k̄ɔsurun s̄ɔ

i kete kinenun naa siinu b̄ɔɔra.

Yen s̄ɔ, nen ḡɔru gu ku raa du

been kankam wesianɔ s̄ɔɔ.

Nen bw̄era yu ku raa ka bɛɛ menne.

⁷ Been m̄oru yu ko b̄ɔrura ȳen s̄ɔ ya s̄aa gbanagia.

Meya maa ka been nuku gbisibu ȳen s̄ɔ bu n̄ wɔnwɔndu mɔ.

I ko n yarinewa been tem kpuro s̄ɔɔ.

⁸ Wunɛ maa Yuda, wunen maabu ka wɔnɔbu ba koo nun siara.

Kaa wunen yibereban wiinu taare.

Wunen tundo bisibu ba koo nun yiirawa.

⁹ Yuda nen bii, a s̄awa nge gbee sunɔ kpembu,

ge ga yaa gooma ga wee,

kpa gu kpmam wura gu yaa s̄akiria.

A s̄ɛ nge gbee sunɔ mero.

Wara koo k̄aku u nun besu.

¹⁰ Banda kun doonɔ wunen bweserun di.

Sina b̄ɔra kun kisiramɔ wunen nɔmun di, sere Silo ù n tunuma,

kpa bwesenu kpuro nu n̄n mem nɔɔwa.

¹¹ Wunen resem ya koo kuura

sere a wunen keteku ka gen buu s̄ori mi. Yen marum mu koo nun tam w̄ɛ mu n

kp̄a

sere a ka mu wunen ȳanu tea nge nim.

¹² Kpa wunen n̄oni yi n s̄ori tam men s̄ɔ.

Kpa wunen donnu nu n buriri bom bekum s̄ɔ.

¹³ Wunɛ maa Sabuloni, kaa n w̄awa nim w̄ɔkun goorɔ mi goo nimkusu ra ȳɔre.

Wunen tem mu ko n teriewa sere Sidoni gia.

¹⁴ Isakari, wunɛ a s̄awa nge keteku damguu.

A ra k̄a a n w̄aa tem nɔɔ bura yenun baaba s̄ɔɔ.

¹⁵ A wa ma mi a w̄ere n w̄a.

Tem mɛ, mu maa gea s̄aa.

Yen s̄ɔna a wura a s̄amunu sua kpa a yoo s̄amburu ko.

¹⁶ Wunɛ maa Danu, wuna kaa n da wunen bweserun gari wunanɛ Isireliban suunu s̄ɔɔ.

¹⁷ Kaa n s̄awa nge surɔkɔru swaa s̄ɔɔ,

te ta dumin naa siinu dw̄emɔ,

maasɔbu bu ka fukura yin w̄ollun di.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, na wunen faaba ȳiyyɔ.

¹⁹ Wunɛ maa Gadi, werɔ dabira ta koo nun w̄ori,

adama kaa bu kamia a gira.

²⁰ Asee, wune maa, wunen tem mu ko n
dīa geenu m̄.

Sina dima kaa n da di.

²¹ Wune maa Nefitali, a s̄awa nge gina
ye ya tii m̄ru kī,

ya maa bii buranu marum̄.

²² Wune Yosefu, a s̄awa nge keteku
gbeeku ge ga w̄a bwian b̄ku.

A s̄awa nge keteku buu ge ga w̄a gu-
urun ḡar̄.

²³ Yiberēba ba nun n̄w̄ kuura,

ba nun w̄ri ka m̄ru,

ba nun s̄enu twee.

²⁴ Adama wunen tenda kun wurure
ȳn s̄ n̄n Yinni, Gusun̄ Dam kpurogii,
u wunen n̄ma dam k̄a.

Wi, wi u Isireliba kpare,

u bu ganua nge kpee bakaru,

²⁵ wiya u koo nun somi u nun domaru
kua,

kpa gura yu nun n̄eya,

kpa nim mu n yiba bwiiȳ yi a m̄ wunen
tem s̄w̄.

U koo maa wunen kur̄bu ko bii m̄robu,
kpa wunen sabenu nu ma.

²⁶ Wunen domaru ta koo wunen
baababagiru kera.

Ta kp̄a ta guunu kpuro kere.

Doma te, ta ko n nun w̄asiwa, Yosefu,
wune wi a s̄a n̄nem wunen maabu s̄w̄.

²⁷ Wune maa Benyamee, a s̄awa nge
demaku

ge ga ra n yaa goom̄ bururu ka yoka
ga n temm̄.

²⁸ Nge meya Isireli u ka win bibu
domaru kua n̄nenka. Ye u maa bu
s̄w̄wa, yera mi. Bii beya ba kua win
bwese keri w̄kura yiru ye.

Yak̄obun ḡw̄

²⁹ Yen biru Yak̄obu u win bibu yiire u
n̄e, na d̄w̄ n n̄n t̄mbu deema ḡrīw̄.
I man sikuo n̄n baababan sikir̄, kpee
w̄ru s̄w̄ ge ga w̄a Eforoni Hetin gber̄.

³⁰ Kpee w̄ru gera ga w̄a Makpelan
gber̄, Manden deedeeru Kananin tem̄.

Gbee tera Aburahamu u dwa Eforoni
Hetin mi, tu ka ko win t̄mbun siku yeru.

³¹ Miya ba Aburahamu sikua ka win
kur̄ Saaraa, ka maa Isaki ka win kur̄
Rebeka. Miya na maa Lea sikua. ³² Ba
gbee te ka ten kpee w̄ru ge dwawa
Hetiban mi.

³³ Sanam m̄e Yak̄obu u win bibu gari
yi s̄w̄wa u kpa, yera u win naasu sua u
sondi kpin yeru w̄ll̄ ma u gu u da u win
baababa deema.

Yak̄obun sikubu

50 Yera Yosefu u da u win tundo
s̄ere u sw̄isim̄. ²Ma u win tiin
dokotoroba yiire bu win tundon goru
tim sawa tu ku ka k̄si. Ma ba tu
tim m̄e sawam̄ ³n ka kua s̄w̄ weeru.
Egibitigiba ḡw̄ wooru sina sere s̄w̄ wata
ka w̄kuru.

⁴Sanam m̄e ba ḡw̄ woo ten baa kpa,
Yosefu u Egibiti sun̄n yenugibu s̄w̄wa
u n̄e, i suuru koowo, n̄a n k̄ii geeru wa
been mi, na k̄i i man sun̄n s̄w̄wa i n̄e,
⁵n̄n tundo u ka man arukawani b̄kua
u n̄e, wee, u koo gbi. Ma u man b̄rusia
u n̄e, ù n gu, n ka n̄n doo n sike siki te
u gba s̄w̄ Kananin tem̄. Yen s̄na na k̄i
n da mi, n n̄n sike, kpa n ḡsirama.

⁶Yera sun̄n u n̄n wisa u n̄e, a seewo
a da a wunen tundo sike nge m̄e u
nun b̄rusia. ⁷Yosefu u seewa u da u
ka win tundo sike. Egibiti sun̄n s̄m
kowobu kpuro ba n̄n sw̄i ka win ye-
nun wirugibu ka Egibitin wirugibu ⁸ka
Yosefun yenugibu ka win maabu ka
w̄w̄w̄, win tundon yenugibu kpuro gesi.
Bibu ka ȳanu ka keteba t̄nawa ba
deri Gosenīw̄. ⁹Keke be dumi gawe ka
maas̄obu ba maa Yosefu sw̄i sere t̄n
w̄ru ge, ga kp̄a n banda.

¹⁰Ye ba tura doo soo yer̄ te ba
ra soku Atadi, Yuudenin daarun gu-
ru, miya ba n̄w̄giri sua t̄a t̄a ba
ḡw̄ wuri m̄. Ma Yosefu u win tun-
don ḡw̄ wooru sina mi, s̄w̄ n̄w̄ba yiru.

¹¹ Kananin temgibu ba gɔɔ woo te wa Atadin doo soo yeru mi, ma ba nɛɛ, wee, Egibitigibu ba ko n damgii goon gɔɔ mɔ.

Yen sɔna ba doo soo yee te soka Abeli Misiraimu ka ben barum. Ta wāawa Yu-udenin daaron gurus.

¹² Nge mɛya Yakɔbun biba kua ye u bu yiire. ¹³ Ba win goru sua ba ka da Kananin temɔ ba sikua kpee wɔru sɔɔ Makpelaɔ. Kpee wɔru ge, ga wāa gberu garu sɔɔ Manden deedeeru te Aburahamu u dwa Eforoni Hetin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

¹⁴ Ye Yosefu u win tundo sikua u kpa, u gɔsirama Egibitiɔ ka win maabu ka be ba ka nɔn da kpuro.

Yosefu ka win maabu Yakɔbun gɔɔn biru

¹⁵ Ye Yosefun maaba wa ben tundo u gu, yera ba nɛɛ, sɔɔkudo Yosefu koo sun tusi kpa u sun kɔsa kpuro kɔsie ye sa raa nɔn kua. ¹⁶ Ma ba nɔn gɔria ba nɛɛ, besen tundo u sere gbi u sun wooda yeni wɛ ¹⁷ u nɛɛ, su nun gari yini sɔ, a be gem mɔ, a ka sun suuru koowo a besen durum ye kpuron gari wunɔ wunen gɔrun di, domi sa nun torari. Yen sɔ, a sun suuru kuo bese be sa Gusunɔ, wunen baaban Yinni sāmɔ.

Sanam mɛ Yosefu u gari yini nua u swi. ¹⁸ Yera win maa ben tii ba da ba yiira win wuswaaɔ ba nɛɛ, a sun gariɔ wunen yobu.

¹⁹ Ma Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko, na n Gusunɔ. ²⁰ Kɔsa i raa bwisika i man kua, adama Gusunɔ u kɔsa ye gɔsia gea u ka tɔn dabinu faaba kua nge mɛ sa waamɔ gisɔ. ²¹ N n men na, i ku berum ko, kon bɛɛ ka bɛɛn bibu nɔri.

Ma u bu nukuru yemiasia ka gari dori.

²² Yosefu u sina Egibitiɔ wi ka win tondon yenugibu. Win wāarun sanam kpuro kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110). ²³ U Efaraimun bibu wa sere ka win debuminɔ. Mɛya u maa Manasen bii Makirin bibu wa u sɔndi win taarɔ.

²⁴ Yen biru u win maabu sɔɔwa u nɛɛ, na kon gbi adama Gusunɔ u koo na u bɛɛ yara tem men di, kpa u ka bɛɛ da tem mɛ sɔɔ, mɛn nɔɔ mwɛeru u Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu kua. ²⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bɔruo ma Gusunɔ u n na u bɛɛ yara mi n toma minin di, i ko nen kukunu sua i ka doona.

²⁶ Yosefu u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru u ka kpuna u gu. Yera ba win goru tim sawa ba doke kpakororu sɔɔ Egibitiɔ.

ISIRELIBAN YARIBU YORUN DI

Ba tire te soka Yaribu yèn sō tera ta sun sōmō nge me Gusunō u ka Isireliba yara Egibitin di mi ba yoru dimō. N deema gōra ta ka Isireliba da Egibiti mi. Gō ten biru, ba sina mi, ba marura. Adama amen biru Egibitin sunō u bu yoru diisia, ma Gusunō u ben weeweenu nua. Yera u kparo goo gōsa be sō, u ka bu yara yoo ten di. Kparo wiya Mōwisi. Nōni swāa dabira Yinni Gusunō u Egibitigibu kpēe ba sere wura ba Isireli be yōsu. Ma ba yara Egibitin min di. Ba da ba wāa gbaburō. Miya u wure u gerua u sire ma ba ko n sāa win tōmbu. Adama ba nūn mem nō sariru koosi nōn dabinu. Sanam me Mōwisi u yōwa Sinain guurō Yinni Gusunō u nūn woodaba wē ka sere maa win kuu bekurugirun kpunaa. Tire ten wii goberu ta ka kuu bekurugii ten sōmburu yā.

Tire ten kpunaa

1. Mōwisin marubu ka win sokuru Gusunōn sōmburu sō, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Gusunō u Isireliba yara yorun di, wiru 5n di sere wiru 18.
3. Gusunō u ka Isireliba arukawani bōkua, wiru 19n di sere wiru 31.
4. Isireliba ba mem nōbu sariru kua, wiru 32n di sere wiru 33:6.
5. Gusunō u wāa Isireliban suunu sō, wiru 33:7n di sere wiru 34.
6. Swaa ye Isireliba ba koo swī bu ka ben toranun suuru wa, wiru 35n di sere wiru 40.

GUSUNO U ISIRELIBA YARA EGIBITIN DI

Isireliba ba yoru dimō Egibitiō

1 Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli, win bibun yīsa wee, be ba ka nūn na Egibitiō, ben baawure ka win kuro ka bibu. ²Beya Rubeni ka Simeō ka Lefi ka Yuda ³ka Isakari ka Sabuloni ka Benyameē ⁴ka Danu ka Nefitali ka Gadi ka Asee. ⁵Yakōbun bibu ka win debumii ni, ba sāawa tonu wata ka wōkuru. N deema Yosefu, wi, u wāa Egibitiō sanam me. ⁶Sanam dō sanam wure Yosefu ka win maabu ka be ba wāa win waati sō kpuro ba gu. ⁷Ma Isirelin bii be, ba marura ba dabia ba teria ba yiba tem me sō ba kua damgibu.

⁸Yen biru sunō kpao u bandu di wi u kun Yosefun wāarun gari gee yē. ⁹Yera u win tōmbu sōwa u nee, Isireliba wee, ba sun dabiru kere ba maa sun dam kere. N n men na, kari baka sa tii derie. ¹⁰Tabu bō n da seewa ba koo besen werōbu somi bu ka sun tabu ko. Bā n kpa bu sere sun kisirari bu doona. Yen sō, i de su bu bwisi gee kasua su ka ben marubu yōrasia kpa bu ku maa dabiru sosi.

¹¹Ma ba bu sōman wirugibu gōsia be ba koo bu yoo sōm sēsōginu koosia. Nge meya ba kua ba ka wuu marosu bana si ba sokumō Pitomu ka Ramusesi, si su kua Egibiti sunōn dukia beru yenu. ¹²Adama nge me ba bu nōni sōmō, nge meya ba maa dabiamō ba sosimō. Ma Egibitigibu ba bu tusa n banda. ¹³Ma ba bu yoo sōmburu doke. ¹⁴Ba birikiba muramō ka sōndu, ba maa gbee sōma baayere mō. Ma ben wāara sēsia domi ka nuku kōsura ba ka bu sōma ye kpuro koosiamō.

Egibiti sunō u Isireliba nōni sōmō

¹⁵Ma Egibiti sunō u Heberuban marusio beni, Sifira ka Pua sōwa u nee, ¹⁶i

n Heberuban kurɔbu marusiamɔ, ì n wa bii tɔn durɔwa ba mara, i nùn goowo. Ñ n tɔn kurɔn na, i nùn derio u n wāa.

¹⁷Adama marusio be, ba Gusunɔ nasie. Yen sɔna ba ñ kue nge me sunɔ wi, u bu yiire. Ba bii be kpuro deriwa.

¹⁸Ma u bu soka u nɛɛ, mban sɔna i ka kua me, i dera bii be, ba wāa.

¹⁹Marusio be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Heberuban kurɔbu ba ñ sāa nge Egibitigibu. Ben wasi yi sāu. Ba ra mawa su sere tunuma.

²⁰⁻²¹Ma Gusunɔ u marusio be durom kua u ben tii bibu kā yèn sɔ ba nùn nasie. Mɛya maa Heberu be, ba dabiamaɔ ba dam sosimɔ. ²²Ma Egibiti sunɔ u win tɔmbu kpuro wooda wɛ u nɛɛ, i Heberuban bii wɛɛ tɔn durɔbu kpuro kpɛɛyɔ daa baka te ba mɔ Nilu sɔɔ, kpa i bii wɛɛ tɔn kurɔbu deri.

Mɔwisin marubu

2 Durɔ goo wāa Lefin bweseru sɔɔ, win kurɔ maa sāa win bwese te. ²Yera saa ye sɔɔ, ye ba menna ka kurɔ wi, ma kurɔ wi, u gura sua u mara bii tɔn durɔ. U wa ma bii wi, u wā, ma u nùn berua suru ita. ³Saa ye bii wi kun maa berurɔ, u kpakoro bwīgiri kua u tu kɔntaa ka dāa swī swīinu teeni, nim mu ku ka du mi, ma u bii wi sua u kpɛɛ sɔɔ. U da u tu yi naa yarin suunu sɔɔ daa baka ten goorɔ. ⁴Ma bii win sesu u da mi, u yɔ n desire u ka mɛera u wa ye n koo bii wi deema.

⁵Saa ye sɔɔra Egibiti sunɔn bii tɔn kurɔ u na daaru mi, u ka wobure. Ma win yoba bɔsu daa ten bɔɔwɔ. Ye u kpakoro bwīgiri te wa, ma u yoo ben turo gɔra u ka tu na. ⁶Yera u tu wukia u deema bii wɛɛra ta wāa mi, tɔn durɔ, ta sumɔ. Ma wɔnwɔnda nùn mwa u nɛɛ, Heberuban biiwa.

⁷Yera bii win sesu besirama u sunɔn bii wi sɔɔwa u nɛɛ, a kī n da n nun

goo kasuama Heberuban kurɔbu sɔɔ wi u koo nun bii wi nɔɔria?

⁸Ma sunɔn bii wi, u nɛɛ, oo, a doo.

Yera wɔndia wi, u da u bii wɛɛ ten mero sokuma. ⁹Ye u na, yera sunɔn bii wi, u nɛɛ, a bii wi mɔɔ a man nɔɔria, kon da nun yen kɔsiaru wɛ.

Kurɔ wi, u bii wɛɛ te sua u ka da u nɔɔri.

¹⁰Sanam me bii wi, u bɔm karabu tura, yera u ka nùn wura, ma sunɔn bii wi, u nùn kua nge win tiin bii maruro. U tii sɔɔwa u nɛɛ, na nùn yaramawa nim di. Yen sɔ, win yīsira Mɔwisi.

Mɔwisi u yakura u da Madianiɔ

¹¹Sanam dɔɔ sanam wure, Mɔwisi u kpɛa. Yera u win mero bisibu Heberuba beram da, u wa ba sɔm sɛsɔginu mɔ. Ma u mam Egibitigii goo wa u ben turo soomɔ u kī u go. ¹²Yera Mɔwisi u mɛera gee ka giɔ, u ñ goo wa. Ma u Egibitigii wi so u go. U nùn sikua yani seeri sɔɔ. ¹³Yen sisiru u kpam wura mi. Yera u deema Heberuba yiru ba sannamɔ. Ma u bu yakiana u wi u kun gem mɔ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a wunen beruse soomɔ.

¹⁴Ma durɔ wi, u Mɔwisi wisa u nɛɛ, wara nun kua besen wirugii a ka sun siri. A kī a man gowa nge me a Egibitigii wi go?

Ye Mɔwisi u nua me, berum nùn mwa. U nɛɛ, ñ n men na, tɔmbu kpuro ba gari yi nua. ¹⁵Saa ye Egibiti sunɔ u nua ye ya kooru yera u swaa kasu u ka Mɔwisi go. Adama Mɔwisi u yakura u doona min di u da u wāa Madianin temɔ.

Sɔɔ teeru u da u sɔ dɔkɔ gaan bɔkuɔ. ¹⁶Yera Madianin yāku kowon bii wɔndiaba nɔɔba yiru ba nim takam na dɔkɔ mi, ma ba nim yibia sabenu nim nɔru yerɔ ben baaban sabenu nu ka nɔ. ¹⁷Ma kparobu gaba na ba bu gire. Adama Mɔwisi u seewa u bu sanna u ben sabenu nim kā. ¹⁸Saa ye ba gɔsira yenuɔ, ben tundo Rewelin mi, wi ba maa

mò Yetoro, u n̄e, am̄ona i ka yellu w̄oma me giso.

¹⁹ Ba n̄un wisa ba n̄e, Egibitigii goowa u ka sun yina ye kparo be, ba sun gire, sere u mam sun nim taka u besen sabenu k̄a.

²⁰ Yera u win bii be bikia u n̄e, mana dur̄o wi, u sere w̄a. Mban s̄na i ñ ka n̄un n̄e. I doo i n̄un sokuma u na u di.

²¹ Ye M̄owisi u na u di ma u wura u ka sina dur̄o win mi. Ma u n̄un bii ben turo k̄a kur̄o, wi ba mò Sefora. ²² Kur̄o wi, u gura sua u M̄owisi bii t̄on dur̄o marua. Yera M̄owisi u n̄un ȳisuru k̄a ka win barum Ḡes̄omu, yen tubusiana, s̄o, domi u n̄e, u s̄aawa s̄o tem tukum̄o.

Gusun̄o u M̄owisi soka u ka Isireliba w̄ra

²³ Sanam d̄o sanam wure, Egibiti sun̄o wi, u gu. Saa ye s̄o, Isireliba ba weeweenu mò ba wuri mò ben yoo s̄oma yen s̄o. Ben wuri yi, yi Gusun̄o girari, ²⁴ ma u ben weeweenu nua. N deema u ñ win arukawani duari ye u ka ben baababa Aburhamu ka Isaki ka Yak̄obu b̄kua. ²⁵ Yera u bu meerima u ben w̄onw̄ondu wa.

3 Saa ye s̄o, M̄owisi u win dokiri Yetoro, Madianin ȳaku kowon sabenu kpare. U ka nu da yakas̄o s̄o duu yeru gia. Ma u tura sere guu te ba mò Horebūo te ba maa sokum̄o Sinai te Gusun̄o u tii ḡosia. ² Yera Yinni Gusun̄on ḡrado †u ka n̄un gari kua d̄o yarin di yi yi w̄a aw̄i geen suun̄o. M̄owisi u meera u wa wee, aw̄i yi kpuro yi d̄o mò, adama yi ñ d̄o mwaaram̄o. ³ Ma u n̄e, kon gera n k̄asi baka te wawa, kpa n wa ȳen s̄o aw̄i yi, yi ñ d̄o mwaaram̄o.

⁴ Ye Yinni Gusun̄o u wa ma u gera u ka wa, yera u n̄un soka saa aw̄i yin suunu s̄on di u n̄e, M̄owisi, M̄owisi.

Ma M̄owisi u wura u n̄e, ne wee.

⁵ Gusun̄o u n̄e, a ku susima mini. A wunen salubata ye poto domi nena na w̄a mini, ⁶ n̄e wi na s̄a wunen sika-doba Aburhamu ka Isaki ka Yak̄obun Yinni.

Ma M̄owisi u win wuswaa berua domi berum n̄un mò u ka Gusun̄o meeri.

⁷ Yinni Gusun̄o u kpam n̄e, na nen t̄ombun n̄on sw̄aru wa be ba w̄a Egibitio. Na maa ben weeweenu nua dam me ba bu d̄orem̄on s̄o. Na ben nuku sankiranu ȳe. ⁸ Yera na sarama n ka bu w̄ra Egibitigibun n̄oman di, kpa n ka bu da tem bakam gam s̄o me mu gea s̄a mu tim ka bom yiba. Tem me s̄ora Kananiba ka Hetiba ka Am̄reba ka Fer-esiba ka Hefiba ka Yebusiba ba w̄a. ⁹ Wee, na Isireliban weeweenu nua. Na maa dam me wa me Egibitigiba bu d̄orem̄o. ¹⁰ A doo n nun ḡari t̄e Egibiti sun̄on mi, a nen t̄ambu Isireliba yarama win tem di.

Gusun̄o u win ȳisuru M̄owisi tubusia

¹¹ M̄owisi u n̄un wisa u n̄e, wara ra n n̄e n ka da Egibiti sun̄on mi, n Isireliba yara win tem di.

¹² Gusun̄o u n̄e, ko na n ka nun w̄a. Sanam me a t̄on be yarama Egibitin di, guu tenin miya i ko na i man s̄a. Yeniwa ya ko n s̄a ȳireru a n ka ȳe ma nena na nun ḡra.

¹³ M̄owisi u Gusun̄o s̄oowa u n̄e, ñ n men na, kon da Isireliban mi, n bu s̄o n n̄e, besen sikadoban Yinniwa u man ḡrima ben mi. Adama bà n man bikia, am̄ona win ȳisuru, mba kon gere.

¹⁴ Gusun̄o u n̄un wisa u n̄e, nena wi na ra n w̄a. A Isireliba wisio a n̄e,

†3:2 Yinni Gusun̄on ḡrado - Heberuba ba ku ra k̄a bu Gusun̄on ȳisuru soku. Yen s̄na ba yorua Yinni Gusun̄on ḡrado. N deema Gusun̄on tii tiwa u ka n̄un gari kua.

wi u tii sokumɔ Wi u ra n wāa, wiya u nun gɔrima ben mi. ¹⁵Meniwa nen yisiru sere ka baadommaɔ. Meyā ba ko n da man soku sere ka ben bwe-serun bibɔ. Ma u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, ne wi na ra n wāa na sāa been sika-doba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, na maa nun gɔrima ben mi. ¹⁶A doo a Isireliban guro gurobu menna a bu sɔ a nɛɛ, ne wi na ra n wāa, na sāa been sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, na maa nun kure na ka nun gari kua na nɛɛ, na bu wa, na maa wa ye ba bu kuamme Egibitiɔ. ¹⁷Ma na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di mi ba nɔni swāaru waamɔ. Kpa n ka bu da Kananiba ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiban temɔ me mu tim ka bom yiba. ¹⁸Ba koo wunen gari wura kpa wune ka Isireliban guro gurobu i da Egibiti sunɔn mi, i nɛɛ, ne wi na ra n wāa na sāa bɛe Heberuban Yinni, na maa ka bɛe gari kua. U de i da gɔburɔ i tonda nge sɔɔ itan sanum saka kpa i ne been Yinni yākuru kua mi. ¹⁹Na yē ma Egibiti sunɔ ù n nua me, u ñ wuramɔ i da ma n kun mɔ na nùn nen dam sɔɔsi. ²⁰Yen sɔ, kon nen nɔmu demia kpa n sɔm maamaaki bwese bweseka dabinu ko Egibitiɔ. Yen biru ba koo bɛe gira i doona. ²¹Sanam me ba koo doona ba ñ doonɔ nɔm dira. Domi kon de nen tɔmbu bu kii geeru wa Egibitigibun mi. ²²Been tɔn kurɔ baawurewa u koo win beruse ñ kun me ka wi ba wāa yenu teu sɔɔ bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka kpa bu ye kpuro ben bibu dokea. Nge meya i ko ka Egibitigibun arumani gura.

Mɔwisi u kī u Gusunɔn sokuru yina

4 Ma Mɔwisi u wisa u nɛɛ, na tɔn be yē. Ba ñ koo man naane ko. Ba ñ gari yi swaa dakimɔ. Ba koo nɛɛ, wune Yinni Gusunɔ a ñ man kure a ka man gari kue.

²Yinni Gusunɔ u nùn bikia u nɛɛ, mba a neni wunen nɔmuɔ mi.

Mɔwisi u nɛɛ, deka.

³Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a ye kɔɔwɔ temɔ. Ma u ye kɔ temɔ, ma ya gɔsia waa. Yera Mɔwisi u duka sua yen min di. ⁴Yinni Gusunɔ u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demio kpa a yen siru nene a sua.

Ma u win nɔmu demia u yen sii te nenua u sua, ma ya kpam gɔsia deka win nɔmuɔ. ⁵Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeniwa kaa ko, kpa bu gia ma ne wi na ra n wāa na ka nun gari kua, ne wi na sāa ben baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ, a wunen nɔmu dokeo wunen yaberun sɔɔwɔ tororɔ.

Ma u doke, yen biru u wuna. Wee ga burura nge wɛsu, ga bara disigiru wa. ⁷Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ, a maa wunen nɔmu ge wesio mi.

U wesia, ma u ge wuna. Ma ga kpam kua nge me ga raa sāa. ⁸Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bà kun nun naane kue, bà kun yire gbiikiru wure, ba koo yiruseru wura. ⁹Bà kun maa wure baa me ba yirenu yiru ye wa, bà n wunen gari yina, a daa baka ten nim sɔko a yari temɔ. Nim me a sɔka mi, mu koo gɔsiawa yem temɔ.

Gusunɔ u Aroni gɔsa u ka Mɔwisi somi

¹⁰Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, Yinni, gari gerubu bu ra n ka man sē yellun di, baa ka tē ye a ka man gari mɔ, domi nen yara bunu.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wara tɔnun nɔɔ kua. Wara ra tɔnu ko soso. Wara ra yam waasie. Wara ra tɔnu ko wɔko. N ñ ne, Yinni Gusunɔ wi ro? ¹²Ñ n men na, a doo tē. Kon nun somi. Kon nun sɔɔsi ye kaa gere.

¹³Adama Mɔwisi u nɛɛ, aawo, a goo gɔsio a gɔri.

¹⁴Saa yera Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi mɔru kua. Ma u nɛɛ, n ɛn Aroni Lefi u sɔa wunen mɔɔ? Na yɛ ma gari gerubu kun ka nɔn sɛ. Win tii wee, u nun sennɔ sisi. Ʋ n nun wa, win nukura koo dora. ¹⁵A ka nɔn gari koowo, kpa a nɔn sɔ ye u koo gere. Nena kon wunen nɔɔ ka win nɔɔ dendi, kpa n bɛɛ sɔɔsi ye i ko ko. ¹⁶Wiya u koo tɔmbu wunen gari tusia. U ko n sɔa nge wunen nɔɔ, kpa a n sɔa nen kɔsire win sɔ. ¹⁷Tɛ, a deka ye suo ye kaa ka yireru ko, kpa a n ye neni wunen nɔmuɔ.

Mɔwisi u gɔsira Egibitiɔ

¹⁸Yen biru Mɔwisi u doona min di. U gɔsira u da win dokiri Yetoron mi. Ye u tura mi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a de n da n nen dusibu wa mɛ ba ka wɔa Egibitiɔ.

Ma Yetoro u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu.

¹⁹⁻²⁰Ma Mɔwisi u win kurɔ ka win bibu sua u bu ketekunu yɔɔsia ba da Egibitin temɔ. U maa deka ye sua ye Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u n neni mi. Domi Yinni Gusunɔ u raa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, be ba raa kasu bu nɔn go, be kpuro ba gu. Yen sɔ, u gɔsiro u da Egibitiɔ.

²¹Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, a doo Egibiti mi, kpa a n yaaye yire ni na nun nɔmu beria, a ka nu ko Egibiti sunɔn wuswaɔɔ. Adama kon win gɔru bobiasia. U ɛn wuramɔ u tɔn be deri bu doona. ²²Kpa a nɔn sɔ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua, Isirelin bweseru ta sɔawa nge nen bii yeruma. ²³Yen sɔ, u de nen bii wi, u doona u ka man sɔ. Ʋ n maa yina, kon win bii yeruma go.

²⁴Swaa sɔɔ mi Mɔwisi u yɔra u kpuna, miya Yinni Gusunɔ u nɔn sɛre, u kɔ u nɔn go. ²⁵Ma Sefora u kpee nɔɔ duruguru sua u win bii bango kua, ma u win sen sarusu sua u ka Mɔwisin tiin tɔn durɔru baba u nɛɛ, wee, na wunen woro

yemgiru kua. ²⁶Bango yen sɔna u gerua mɛ. Sanam mɛ sɔra Yinni Gusunɔ u Mɔwisi deri.

²⁷N deema Yinni Gusunɔ u raa Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a Mɔwisi sennɔ da gbaburɔ.

Aroni u seewa u da ma u ka Mɔwisi yinna guu ten mi, te Gusunɔ u tii gɔsia. Ma ba gabana ba bɔkasina nuku dobun sɔ. ²⁸Yen biru Mɔwisi u Aroni saaria kpuro ye Yinni Gusunɔ u ka nɔn gɔrima, ka yire ni u nɔn sɔɔwa u ko. ²⁹Ma Mɔwisi ka Aroni ba gurena ba da Egibitiɔ, ba Isireliban guro gurobu menna. ³⁰Ma Aroni u bu gari yi kpuro saaria yi Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa mi. Ma Mɔwisi u tɔn be yire ni kua. ³¹Yera, ba naane doke. Ba gia ma Yinni Gusunɔ u wa nge mɛ ba bu nɔni sɔɔmɔ. Tɛ u kɔ u bu faaba ko. Ma ba yiira ba nɔn sɔwa.

Mɔwisi ka Aroni ba da Egibiti sunɔn mi

5 Yen biru Mɔwisi ka Aroni ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi ba nɛɛ, ameniwa Isireliban Yinni wi ba mɔ Wi u ra n wɔa, u gerua. U nɛɛ, a de win tɔmbu bu da gbaburɔ bu sɔaru ko.

²Ma Egibiti sunɔ u nɛɛ, wara ba mɔ Wi u ra n wɔa, n ka sere nɔn mem nɔɔwa, n de bɛɛ Isireliba i doona. Na ɛn nɔn yɛ. Na ɛn maa derimɔ i doona.

³Yera ba nɛɛ, bese Heberuban Yinniwa u sun kure u ka sun gari kua. Yen sɔ, a de su da gbaburɔ nge sɔɔ itan sanum saka su ka nɔn yɔkuru kua, kpa u ku raa sun bara bakaru kpɛɛ su gbi, ɛn kun mɛ u de bu sun go tabu sɔɔ.

⁴Ma Egibiti sunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ, wune Mɔwisi ka Aroni, mban sɔna i tɔn be sɔmburu yɔrasia. I doo i been sɔma ko. ⁵Wee, ye tɔn be, ba marura ba dabia tɛ tem meni sɔɔ, yera i kɔ i ben sɔmburu yɔrasia?

Ba Isireliba sɔmburu sosia

⁶Dɔma teya Egibiti sunɔ u wigii be ba tɔn be kpare sɔma ye sɔɔ, ka Isireliban swaa gbiobu sɔɔwa u nɛɛ, ⁷i ku ra maa tɔn be taka nɔɔ wɛ nge yellu bu ka birikiba ko. I de ben tii bu da bu taka nɔɔ kasu. ⁸Ka mɛ, i ku ben birikiban geeru kawa mɛ ba ra raa ko yellu. Domi yikura ta bu mɔ. Yen sɔna ba weeweenu mɔ ba mɔ, bu da bu ben Yinni yākuru kua. ⁹I de tɔn ben sɔmburu tu sɛsɔ sosi, kpa ba n tu mɔ. Sanam mɛ, ba n̄ koo maa weesu swaa daki.

¹⁰Ma be ba tɔn be kpare sɔma ye sɔɔ mi, ka Isireliban swaa gbiobu ba na ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, ameniwa Egibiti sunɔ u gerua. U nɛɛ, u n̄ maa bɛɛ taka nɔɔ wɛɛmɔ. ¹¹N̄ n men na, i doo i bɛɛn taka nɔɔ kasu mi i ko wa. Adama ka mɛ, sa n̄ gāanu kawamɔ bɛɛn sɔma sɔɔ.

¹²Ma tɔn be, ba yarina baama Egibitin tem sɔɔ, ba yakasu kasu bu ka taka nɔɔ ko. ¹³Be ba bu kpare sɔma ye sɔɔ, ba bu baasi ba mɔ, i bɛɛn sɔma yibio tɔru baatere nge mɛ i ra raa ko, sanam mɛ ba bɛɛ taka nɔɔ wɛɛmɔ.

¹⁴Ma ba Isireliban swaa gbio be Egibiti sunɔn tɔmba wuna soomɔ ba bu bikiamɔ, mban sɔna i n̄ bɛɛn birikiban geeru yibie gīa ka gisɔ nge mɛ i ra raa ko.

¹⁵Sanam mɛ sɔɔra Isireliban swaa gbio be, ba da ba Egibiti sunɔ wuri koosimɔ ba mɔ, mba n kua, yinni, a ka sun yenin bweseru kuammɛ. ¹⁶Ba ku ra maa sun taka nɔɔ wɛ. Kpa ba n mɔ su birikiba muro. Yen biru sà kun kue, kpa ba n sun soomɔ. N sere deema, wunen tɔmbun taarewa.

¹⁷Ma Egibiti sunɔ u bu wisa u nɛɛ, yikurobu bɛɛ, i n̄ garu kobu kī. Yen sɔna i gerumɔ, n de i da i Yinni Gusunɔ yākuru kua. ¹⁸I doo tɛn tɛ ge i bɛɛn sɔmburu ko. Goo kun maa bɛɛ taka nɔɔ wɛɛmɔ.

Adama birikiban gee tee tera i ko n muramɔ mi.

¹⁹Isireliban swaa gbio be, ba wa ma ben wahala ya sosimɔwa domi ba nɛɛ, bu ku raa ben birikiban geeru kawɛ. Tɔru baatere ka ten sɔmbura. ²⁰Ye tɔn be, ba yarima Egibiti sunɔn min di, ba Mɔwisi ka Aroni deema ba yɔ ba bu mara. ²¹Yera ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ u bɛɛ waamɔ. U koo maa bɛɛ siri. Bɛɛya i sun tusiru kasua Egibiti sunɔ ka win tɔmbun mi. Wee, i takobi doke ben nɔmuɔ bu ka sun go.

²²Ma Mɔwisi u wura Yinni Gusunɔn mi, u nɛɛ, Yinni, mba n dera a tɔn be kɔsa kuammɛ. Mban sɔna a man gɔrima ben mi. ²³Saa min di na da Egibiti sunɔn mi, na ka wunen yīsiru n̄n gari sɔɔwa, u wunen tɔmbu gɔba kuammɛwa, a n̄ maa bu wɔre sere ka tɛ.

6 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛ kaa wa ye kon Egibiti sunɔ kua. Kon n̄n tilasi ko u ka bu yɔsu bu doona. U koo mam bu girawa win tem di.

Gusunɔ u kɔm ka Mɔwisi gari kua

²Ma Gusunɔ u kɔm ka Mɔwisi gari kua u nɛɛ, nena Wi u ra n wāa. ³Na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu kure na ka bu gari kua. Ba maa gia ma nena na sāa Gusunɔ Dam kpurogii. Adama ba n̄ tuba ma nen yīsira Wi u ra n wāa. ⁴Na maa ka bu arukawani bɔkua ma kon bu Kananin tem wɛ mu ko begim mɛ sɔɔ ba sina nge sɔbu. ⁵Na Isireliban weeweenu nua mi ba yoru dimɔ Egibitigibun mi, na maa nen arukawani ye yaaye. ⁶Yen sɔ, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, nena Wi u ra n wāa, na kon maa bu wɔra saa wahala ye Egibitigiba bu koosiamɔn di. Kon bu yakia ben yorun di, kpa n nen dam sɔɔsi n Egibitigibu wahala doke, kpa n nen tɔmbu faaba ko. ⁷Kon bu mwa bu ko nen tɔmbu, kpa n ko ben Yinni, kpa bu gia ma nena Wi u ra n wāa, na maa sāawa ben Yinni ne wi na bu yakiamɔ ben

yoo sɔma ye Egibitigiba bu koosiamɔn di. ⁸Na kon bu duusia tem me sɔɔ, me na Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔɔ mwɛeru kua na nɛɛ, kon bu wɛ ba n mɔ. Ne wi na ra n wɔa nena na gerua me.

⁹Yera Mɔwisi u da u Isireliba gari yi sɔɔwa. Adama ba n nɔn swaa daki, domi ben yoo sɔm sɛsɔgii ni, nu kpɛa sere ba mwia kpanamɔ.

¹⁰Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹¹a seewo a da a Egibiti sunɔ sɔ u be de Isireliba bu doona win tem di.

¹²Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, wee Isireliba ba n nɛn gari swaa daki. Amɔna Egibiti sunɔ u koo ka man swaa daki. Na n daa nun sɔɔwa ma gari gerubu ra n ka man sɛ?

¹³Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni wooda wɛ ye ba koo Isireliba ka Egibiti sunɔ sɔ kpa bu ka Isireliba yara Egibitin di.

Mɔwisi ka Aronin bwese kera Isireliba sɔɔ

¹⁴Isirelin bii gbiikoo wi ba mɔ Rubeni, win bibun yisa wee, Enɔku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami. Ben min diya Rubenin bwese keru marura.

¹⁵Be ba maa sɔa Simeɔba, beya Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka Sɔɔlu win mero sɔa Kananigii. Ben min diya Simeɔn bwese keru marura.

¹⁶Be ba maa sɔa Lefin bibu, beya Gɛsɔni ka Kehati ka Merari. Ben min diya Lefin bwese keru maa marura. Ben baaba Lefi wi, u kuawa wɔɔ wunaa weeru ita sari u sere gu. ¹⁷Ma Gɛsɔni u seewa u bii tɔn durɔbu yiru mara. Beya Libini ka Simeɪ. Ma ba marura ba kua Gɛsɔnin bweseru. ¹⁸Be ba maa sɔa Kehatiba, beya Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. Ma ben baaba Kehati wi, u kua wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura ita u sere kpuna u gu. ¹⁹Be ba maa sɔa Merariba, beya Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua Lefin bwese keru.

²⁰Amuramu u win tiɔ Yokebedi sua kurɔ. Wiya u ka Aroni ka Mɔwisi mara. Amuramu wi, u kuawa wɔɔ wunaa weeru ita sari u sere kpuna u gu.

²¹Be ba maa sɔa Yiseharin bibu, beya Kore ka Nefegi ka Sikiri. ²²Be ba maa sɔa Usielin bibu, beya Mikali ka Elisafani ka Sitiri.

²³Aroni u Eliseba, Abinadabun bii sua kurɔ. Kurɔ wi, u sɔawa Nasonin sesu. Ma u ka Aroni bibu mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

²⁴Be ba maa sɔa Koren bibu, beya Asiri ka Elikana ka Abiasafu. Ben min diya Koren bwesera marura.

²⁵Ma Eleasaa, Aronin bii wi, u Putielin bii wɔndia turo sua kurɔ. U ka nɔn bii tɔn durɔ mara. Bii win yisira Finɛesi. Be sa wa mi kpuro, beya ba sɔa Lefin bwese keru wirugibu.

²⁶Be sɔɔra Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni gɔsa bu ka Isireliba yara saa Egibitin di. U nɛɛ, bɔ n yariɔ bu de ba n swiine bweseru ka bweseru ba n sɔka sɔa swɛɛ swɛɛ. ²⁷Ma Mɔwisi wi ka Aroni wi, ba wura ba da ba Egibitin sina boko wi kana u de Isireliba bu yari win tem di.

Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛeru sire

²⁸Sanam me Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Egibitiɔ, ²⁹u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nena Wi u ra n wɔa. A Egibiti sunɔ sɔɔwɔ kpuro ye na nun sɔɔmɔ mini.

³⁰Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, wee, gari gerubu ra n ka man sɛ. Egibiti sunɔ u koo wura u man swaa daki?

7 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, wee, na nun kua nɛn kɔsire Egibiti sunɔn sɔ. Wunen mɔɔ Aroni u ko n maa sɔa wunen gari gero. ²Wuna kaa nɔn sɔ ye na nun sɔɔmɔ kpuro. Wiya u koo maa Egibiti sunɔ sɔ, kpa u de Isireliba bu doona win tem di. ³⁻⁴Kon de Egibiti sunɔn gɔru gu bɔbia sere u n bɛɛ

swaa dakimɔ, baa mɛ kon yīre nanumgii dabinu ko win temɔ. Yen sɔ, na kon nùn nen dam sɔɔsi n win tɔmbu wahala doke, kpa n nen tɔmbu Isireliba yara win tem di, ba n sɔka s̄aa swɛe swɛe nge tabu kowobu. ⁵Sanam mɛ na nen dam sɔɔsi tem mi, ma na Isireliba yara min di, sanam meya Egibitigiba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ.

⁶Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua mam mam nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa. ⁷Sanam mɛ ba ka Egibiti sunɔ gari yiba mɔ, Mɔwisi u mɔwa wɔɔ wene, ma Aroni u mɔ wɔɔ wene ka ita.

Egibiti sunɔ u yina u Mɔwisi ka Aroni swaa daki

⁸Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ⁹Egibiti sunɔ ù n bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, i nùn yīreru kuo te ta sɔɔsi ma nena na bɛɛ gɔrima, saa ye sɔɔra wune Mɔwisi kaa Aroni sɔ u win dɛka suo u ye kɔ sunɔ win wuswaaɔ. Ya koo gɔsia waa.

¹⁰Ma ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi, ba kua ye Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa. Aroni u win dɛka ye kɔ sunɔ wi ka win bwāabun wuswaaɔ. Ma ya gɔsia waa. ¹¹⁻¹²Yera Egibiti sunɔ u win bwisigibu ka win timgibu ka win sɔrobu soka. Ben baawure u dobo dobo kua, u win dɛka kɔ ma ya gɔsia waa. Adama Aronigia ya begii mwɛeki. ¹³Ka mɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia, u ù maa Mɔwisi ka Aronin gere swaa daki, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala gbiikaa ye Gusunɔ u Egibitigibu doke, yem

¹⁴Yinni Gusunɔ u kɔm Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia. U yina tɔn be, bu doona. ¹⁵Wee u koo da daarɔ buru buru yellu. A doo a ka nùn yinna daaron goorɔ kpa a n dɛka ye neni, ye ya raa gɔsia waa mi. ¹⁶Kpa a nùn sɔ a nɛɛ, nɛ Gusunɔ Heberuban Yin-

niwa na nun gɔrima win mi. U de nen tɔmbu bu da bu man s̄a gbaburɔ. Na wa ma sere ka t̄ɛ u ù gari yi swaa sue. ¹⁷Yèn sɔ u nɛɛ, u ù man ȳɛ, yen s̄na na nɛɛ, ameniwa u koo ka man gia, nɛ wi na ra n wāa. A daa ten nim soowo ka dɛka ye a neni mi, kpa n nim mɛ gɔsia yem. ¹⁸Swɛɛ yi yi wāa daa te sɔɔ, kpa yi gbi, kpa daa ten nim mu sankira sere Egibitigibu bu kpana bu mu nɔ.

¹⁹Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Aroni sɔɔwɔ u win dɛka suo u ye t̄ii Egibitin nim kpuron wɔllɔ me mu wāa daanɔ ka yerusɔ ka sere kotosɔ ka wekenɔ. Mi nim mu wāa kpuro gesi mu koo gɔsiawa yem, kpa yem mu n wāa Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²⁰Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa. Aroni u win dɛka ye sua, ma u daa ten nim so Egibiti sunɔ ka win bwāabun wuswaaɔ. Ma mu gɔsia yem. ²¹Swɛɛ yi yi wāa daa te sɔɔ, yi gu. Ma daa ten nim mu sankira. Egibitigiba kpana bu mu nɔ. Ma nim mɛ mu wāa tem mɛ kpuro sɔɔ mu kua yem.

²²Adama Egibitin sɔrobu ba maa kua mɛ ka ben dobo dobo. Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, ma win gɔru ga bɔbia, u ù Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua. ²³Egibiti sunɔ u gɔsira win yenuɔ. Gari yi, yi ù mam nùn nande. ²⁴Ma Egibitigibu kpuro ba tem gba gba daa ten goorɔ bu ka nim wa bu nɔ, domi ba ù kpɛ bu daa ten nim nɔ.

²⁵Ma daa ten nim mɛ, mu gɔsire yem n ka kua s̄ɔ nɔɔba yiru saa doma t̄ɛn di Yinni Gusunɔ u dera ba mu so.

Wahala yiruse, surenu

²⁶Yen biru Yinni Gusunɔ u kɔm Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi, a nùn sɔ a nɛɛ, nɛ Yinni Gusunɔ na nɛɛ, u de nen tɔmbu bu da bu man s̄a. ²⁷Û n maa yina u bu kara bu doona, kon de surenu yibu nu wahala doke win

tem sɔɔ kpuro. ²⁸ Surenu koo marura daa baka ten di, kpa nu gasirima sere win yenuɔ ka win dii sɔɔwɔ ka win kpinu wɔllɔ n ka da win bwāabu ka win tɔmbun diaɔ. Nu koo mam du sere doo koo yenuɔ ka sonɔ. ²⁹ Sure ni, nu ko nu n kabirimɔ kpa nu win tii ka win tɔmbu ka win bwāabu makiri.

8 Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Aroni sɔ u doo u win nɔmu demia u deka ye tii daanu ka yerusun wɔllɔ kpa surenu nu gasirima nu na nu n wāa Egibitin tem sɔɔ.

² Yera Aroni u win nɔma demia Egibitin daanu gia, ma surenu nu gasirima nu Egibitin tem wukiri. ³ Adama Egibiti sunɔn sɔro be, ba maa kua mɛ, ka ben dobo dobo. Ba dera surenu nu gasirima Egibitin temɔ. ⁴ Ma Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni soka u nɛɛ, i Yinni Gusunɔ kanɔ u sure ni doonasia nɛ ka nen tɔmbun min di, kpa n de tɔn be, bu doona bu nùn yākuru kua.

⁵ Sanam meya Mɔwisi u Egibiti sunɔ sɔɔwa u nɛɛ, na wunen gere mara, a man sɔ saa yerà dim dim kon Yinni Gusunɔ kana wunɛ ka wunen tɔmbu ka wunen bwāabun sɔ, u ka de sure ni, nu tonda beɛ ka beɛn yenusun di, kpa nu kun maa tie ma n kun mɔ daa bakaru sɔɔ.

⁶ U wisa u nɛɛ, sia.

Ma Mɔwisi u nɛɛ, n koo kooru mɛ, kpa a gia ma goo sari wi u sāa nge Gusunɔ besen Yinni. ⁷ Sure ni, nu koo ka nun tonda nu gɛera wunen bwāabu ka wunen tɔmbu ka beɛn yenusun di. Daa bakaru tɔna sɔɔra nu ko nu n tie.

⁸ Yen biru Mɔwisi ka Aroni ba yara Egibiti sunɔn min di. Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ nɔɔgiri sue u sure ni gira ni u Egibiti sunɔ wisi mi. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u kua nge mɛ Mɔwisi u bikia. Yera sure ni, nu gbisuka diaɔ ka yenu yaariɔ ka gbeaɔ. ¹⁰ Ba nu gura ba menna menna. Ma nin nubura yiba tem mɛ sɔɔ.

¹¹ Ye Egibiti sunɔ u wa ma wahala ya dwiia yera u kpam win gɔru bɔbiasia. U ñ maa Mɔwisi ka Aroni swaa daki, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala itase, gaanikunu

¹² Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, u Aroni sɔɔwɔ u win deka suo u tem so, kpa tua yu gɔsia gaanikunu Egibitin tem kpuro sɔɔ.

¹³ Ma ba kua nge mɛ. Tua kpuro ya gɔsia gaanikunu tem mɛ kpuro sɔɔ. Gaanikuu ni, nu dua tɔmbu ka yaa sabenu sɔɔ. ¹⁴ Ma sɔrobu ba dobo dobo kua bu ka maa gaanikunu ko. Adama ba kpama. Gaanikuu ni, nu wāawa baama. ¹⁵ Yera sɔro be, ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔn tiin dama mini.

Adama ka mɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔɔbu. U ñ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala nneɛ, gbabu swɛɛ

¹⁶ Yen biru Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da a ka Egibiti sunɔ yinna sanam mɛ u dɔɔ daara, kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunɔ na gerua. U de nen tɔmbu bu da bu man sā. ¹⁷ Û n maa yina nen tɔmbu bu doona kon nùn gbabu swɛɛ surema yi yi koo wi ka win bwāabu ka win tɔmbu kuni. Egibitigibun yenusu kpurowa su ko n gbabu swɛɛ yiba kpa yi tem wukiri. ¹⁸ Adama dɔma te, na ñ derimɔ gbabu swɛɛ yi da Goseniɔ mi nen tɔmba wāa, kpa u gia ma nɛ, Yinni Gusunɔ na wāa tem mɛ sɔɔ. ¹⁹ Kon nen tɔmbu ka win tɔmbu wunana. Siawa yire te, ta koo sɔɔsira.

²⁰ Yinni Gusunɔ u kua nge mɛ. Gbabu swɛɛ wuuru ta Egibiti sunɔ ka win bwāabun yenusu wɔri. Ma Egibitin tem kpuro mu sankira gbabu swɛɛ yin saabu. ²¹ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, i doo i beɛn Yinni yāku te kua tem mɛ sɔɔ, i ku yari.

²² Adama Mɔwisi u wisa u nɛɛ, n ɛ̃ koorɔ me domi besen yākunu ko n s̄a taare Egibitigibun nɔni s̄ɔɔ. S̄a n maa yāku taareginu kua ben nɔni biru, ba ɛ̃ koo sun kpenu kasuku? ²³ Yen s̄ɔ, sa ko dawa gɔburɔ mi n toma nge s̄ɔ itan sanum saka su ka Gusunɔ besen Yinni yākuru kua, nge me u sun s̄ɔwa su ko.

²⁴ Egibiti sunɔ u nɛɛ, kon de i da i Gusunɔ beɛn Yinni yākuru kua gɔburɔ, adama i ku tonda. Yen s̄ɔ, i kanaru koowo nen s̄ɔ.

²⁵ Ma Mɔwisi u n̄n wisa u nɛɛ, wee, na doonɔ wunen min di, n ka Yinni Gusunɔ kana wunen s̄ɔ. Sia gɔbabu sw̄ɛɛ yi, yi koo doona wunɛ ka wunen bwāabu ka wunen tɔmbun min di. Adama a ku maa sun yaakorɔ ko a yina su da su Gusunɔ besen Yinni yākuru kua.

²⁶ Yera Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di, u da u Yinni Gusunɔ suuru kana.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u kua nge me Mɔwisi u n̄n bikia. Gɔbabu sw̄ɛɛ yi, yi tonda Egibiti sunɔ ka win bwāabu ka win tɔmbun min di. Yi ɛ̃ maa tie mi, baa tia.

²⁸ Adama ka me kpuro, Egibiti sunɔn ḡrɔ ga bɔbia kpam maa, ma u yina tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔbuse, yaa sabenun gɔɔ

9 Yen biru kpam Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwa u nɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi kpa a n̄n s̄ɔ a nɛɛ, ameniwa ne Heberuban Yinni Wi u ra n wāa na gerua. Na nɛɛ, u de nɛn tɔmbu bu doona bu man s̄a. ² Adama ɛ̃ kun bu ȳɔsu, ma u yen yina yinaminu m̄d kpam, ³ wee, kon nen nɔm damguu doke win dumi ka ketekunu ka yooyoosu ka ketɛba ka yāanu s̄ɔɔ, win yaa sabenu kpuro gesi ni ba kparamɔ gberɔ. Adumgbeku baka ya koo nu w̄ri. ⁴ Saa ye s̄ɔɔ, kon Isireliban sabenu ka Egibitiginu wunana. Ye ya s̄a Isireliban sabenu, yen gaa kun gbimɔ.

⁵ Ma Yinni Gusunɔ u t̄rɔu yi u nɛɛ, ɛ̃ kun bu ȳɔsu, siawa kon yabu ye ko tem me s̄ɔɔ.

⁶ Yen sisiru Yinni Gusunɔ u kua me. Egibitigibun sabenu gɔbisuka kpuro, adama Isireliban sabenu s̄ɔɔ, baa teeru ta ɛ̃ gu. ⁷ Egibiti sunɔ u ye ya kooran labaari bikia. U nua ma Isireliban sabenu s̄ɔɔ baa teeru ta ɛ̃ gu. Ka me, win ḡrɔu ga kpam bɔbia, u ɛ̃ wure tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔba tiase, bwisinu

⁸ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi ka Aroni s̄ɔwa u nɛɛ, i torom s̄ako doowɔ i n neni, kpa Mɔwisi u me ȳka w̄llɔ Egibiti sunɔn wuswaaɔ. ⁹ Torom me, mu koo ḡsia nge tua, kpa mu Egibitin tem kpuro wukiri. Mu koo bwisinu wisi tɔmbu ka sabenu s̄ɔɔ, kpa nu booboosu ko.

¹⁰ Yera ba torom me s̄aka ba da Egibiti sunɔn wuswaaɔ. Ma Mɔwisi u torom me ȳkana w̄llɔ, ma mu kua bwisinu tɔmbu ka sabenun wasi s̄ɔɔ. ¹¹ Saa ye s̄ɔɔ, s̄roba kpama bu yarima Mɔwisin wuswaaɔ bwisi nin s̄ɔ. Domi nu ben tii wisiwa nge Egibitigii be ba tie. ¹² Egibiti sunɔ u ɛ̃ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki. Yinni Gusunɔ u dera win ḡrɔu ga bɔbia ga sosi nge me u raa Mɔwisi s̄ɔwa.

Wahala nɔɔba yiruse, guru kpenu

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi s̄ɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da Egibiti sunɔn mi, kpa a n̄n s̄ɔ a nɛɛ, ameniwa ne Gusunɔ Heberuban Yinni ne wi na ra n wāa na gerua. U de nen tɔmbu bu doona bu man s̄a. ¹⁴ Domi t̄ɛ, n ɛ̃ mɔ win bwāabu ka win tɔmbu tɔna kon wahala doke ye ya koo nen dam bakam s̄ɔɔsi. Ka win tiiwa kpa u gia ma goo sari nge nɛ handunia s̄ɔɔ. ¹⁵ N̄a n daa nen nɔm damguu demia na wi ka win tɔmbu bara k̄s̄uru kp̄ɛɛ, u ɛ̃ ko n daa maa wāa

handuniaɔ. ¹⁶ Adama na dera u wāa u ka nen dam wan sō, kpa nen yīsiru tu ka nɔɔra handunia kpuro sɔɔ. ¹⁷ Wee u ka nen tɔmbu seewa sere ka tē. U ñ dere bu doona. ¹⁸ Yen sō, sia amadaare kon de guru kpenu nu nɛera ka dam n̄n bwe-seru nu ñ koore Egibitin temɔ saa yen toren di sere n ka giso girari. ¹⁹ Ñ n men na, a de bu win yaa sabenu kuku yeru kua, ka yabu ye u mɔ kpuro gberɔ. Domi guru kpee ni, nu koo tɔmbu kpuro so gbeaɔ ka yaa sabenu kpuro ni nu ñ kuku yeru wa, kpa sabe ni, ka tɔn be, bu kam ko.

²⁰ Yera Egibiti sunɔn bwāabu gabu be ba Yinni Gusunɔn gari nasie, ba dera ben yobu ba ka ben sabenu wɔma yenuɔ fuuku fuuku. ²¹ Be ba kun maa Yinni Gusunɔn gari gara, ba ben yobu ka yaa sabenu deri gbeaɔ.

²² Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔma suo wɔllɔ kpa guru kpenu nu yēkama Egibitin tem kpuro sɔɔ, tɔmbu ka sabenu ka ye ya kpia gbeaɔ kpuron wɔllɔ.

²³ Yera Mɔwisi u win dɛka sua u tii wɔllɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera guru kpenu nɛmɔ. Guru maakinu m̄ ñu girarimɔ sere temɔ. ²⁴ Gura yen bwe-sera kun nɛere Egibitin tem sɔɔ saa yen toren di. ²⁵ Ma guru kpee ni, nu baayere kpuro so nu go ye ya wāa gbeaɔ Egibitin tem sɔɔ, saa tɔmbu sere ka sabenu ka ye ya kpia kpuro. Ma dānu kpuro nu besikira. ²⁶ Gosenin bera mi Isireliba ba wāa tɔnawa guru kpee ni, nu ñ na. ²⁷ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, na wa ma nena na tora. Gusunɔ wi u ra n wāa u gem mɔ. Ne ka nen tɔmbu sa taare kua. ²⁸ A Yinni Gusunɔ kanɔ domi guru gbāsuku ni, ka guru kpee ni, nu den tura. Kon de i doona, na ñ maa bɛɛ nenumɔ.

²⁹ Ma Mɔwisi u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ ñ yara wuun di kon nen nɔma sua wɔllɔ n Yinni Gusunɔ kana, kpa guru gbā-

sukunu ka guru kpenu nu mari a ka gia ma wiya handunia mɔ. ³⁰ Adama na yē ma wunɛ ka wunen bwāabu i ñ Yinni Gusunɔ nasiam kpa.

³¹ Saa ye gura ye, ya na, wēsu ka ɔɔsu kam kua yèn sō ɔɔsu ya nɔɔ kusia, wēsu maa wēsu sāa. ³² Adama alikama ya ñ kam kue yèn sō ya ñ sanam mɛ kpā.

³³ Yen biru Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di u da wuun biruɔ. Ma u win nɔma sua wɔllɔ u Yinni Gusunɔ kana, ma guru gbāsukunu ka guru kpee ni, nu mari. Gura kun maa nɛmɔ.

³⁴ Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, u win toraru sosi. Wi ka win bwāaba ben gōrusu bɔbiasia. ³⁵ U ñ wure Isireliba bu doona nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa Mɔwisin nɔɔn di.

Wahala nɔɔba itase, twee

10 ¹⁻² Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, na dera Egibiti sunɔ ka win bwāabun gōrusu bɔbia, kpa n ka nen yīre ni sɔɔsi ben suunu sɔɔ. Kpa wunen tii a ka wunen bibu ka wunen debuminu sō nge mɛ na ka Egibitigibu yaakoru kua, ka yīre ni na sɔɔsi ben suunu sɔɔ kpa i n ka yē ma nena Gusunɔ wi u ra n wāa. Ñ n men na, a doo Egibiti sunɔn mi.

³ Mɔwisi ka Aroni ba da sunɔ win mi, ba nɛɛ, ameniwa bɛɛ Heberuban Gusunɔ wi u ra n wāa u gerua. U nɛɛ, sere domma kaa n yinɛ a tii kawa win wuswaaɔ. A de win tɔmbu bu doona bu n̄n s̄a. ⁴ À n maa yina a bu kara, wee, sia u koo de twee yi na wunen tem kpuro sɔɔ. ⁵ Yi koo teria yi tem wukiri. Baa tem bau ba ñ wasi. Yi koo dīa ni nu tie di ni guru kpenu kun sankaa, kpa yi bɛɛn gbean dāa wurusu kpuro di. ⁶ Yi koo wunɛ ka wunen bwāabu ka Egibitigibu kpuron dia duuri yi yibu. Wunen baababa ka wunen sikadoba ba ñ yen bweseru waare saa m̄n di ba wāa handunia sɔɔ sere ka gisɔ.

Ma Mōwisi u seewa u yara Egibiti sunɔn min di. ⁷Yera Egibiti sunɔn bwāaba nùn bikia ba nēe, sere domma durɔ wini u ko n sun wahala m̄. A de tɔn be, bu doona bu da bu Gusunɔ ben Yinni s̄a. A ñ wa ma besen tem mu kam kōbu dɔɔ?

⁸Ma ba dera Mōwisi ka Aroni ba wurama Egibiti sunɔn mi. Ye ba tura mi, yera u bu s̄ɔwa u nēe, i doo i Gusunɔ been Yinni s̄a, adama bēe s̄ɔ ber̄a ba koo da.

⁹Mōwisi u wisa u nēe, besē kpurowa, bibu ka bukurobu ka besen yaa sabenu. Sanna sa ko da. Domi t̄ɔ bakara sa ko Yinni Gusunɔ kua.

¹⁰Ma Egibiti sunɔ u bu yaakoru kua u nēe, Yinni Gusunɔ u ka bēe da baani, n̄a n dera i da ka been kurɔbu ka bibu. Domi ḡāa k̄ɔsuna i bwisikum̄. ¹¹Adama bēe tɔn durɔbu tɔnawa i ko da. Domi meya i bikia.

Yera u dera ba bu gira win min di.

¹²Ma Yinni Gusunɔ u Mōwisi s̄ɔwa u nēe, a wunen deka suo a t̄ii Egibitin tem s̄ɔ kpa twee yi na yi tem mē wukiri, yi kpuro di ye ya kpia mi, ye guru kpenu nu deri.

¹³Yera Mōwisi u win deka ye sua u t̄ii mi. Ma Yinni Gusunɔ u dera woo gaga seema saa s̄ɔ yari yerun di tem mē s̄ɔ. Woo ge, ga kuawa saa s̄ɔ s̄ɔn di sere ka w̄kuru kpuro. Sisi bururu ba deema twee wee yam kpuro yi woo ge, ga ka na. ¹⁴Twee yi, yi na wuunu ka wuunu yi pusa Egibitin tem baama. Yi dabia yi sara yi ba raa waare. Meya ba ñ maa yin bweseru wasi. ¹⁵Tem kpuro mu t̄ira twee yin saabu. Ma yi yakasu ka d̄āa binu kpuro di, ni guru kpenu kun daa sankā. Wuru gaga kun maa tie Egibitin tem s̄ɔ d̄āa ka d̄āa kikis̄ɔ.

¹⁶Yera Egibiti sunɔ u Mōwisi ka Aroni sokusia fuuku u nēe, na Gusunɔ been Yinni tora, meya, na maa been tii tora.

¹⁷Tē, i man suuru kuo n̄on tee teni kpa i Gusunɔ been Yinni kana u man wahala ḡɔɔgia yeni wunari.

¹⁸Ma Mōwisi u yara min di u da u Yinni Gusunɔ suuru kana. ¹⁹Yera Yinni Gusunɔ u dera woo damguu ga seema saa s̄ɔ duu yerun di ga ka twee yi doona ga gure nim w̄ku s̄ɔ ge ba m̄ Naa yari. Baa yin tia kun tiare tem mē kpuro s̄ɔ. ²⁰Adama Yinni Gusunɔ u kparam dera Egibiti sunɔn ḡɔru ga b̄ɔbia, u ñ wure Isireliba bu doona.

Wahala n̄ɔɔba n̄nese, yam w̄kuru

²¹Yen biru Yinni Gusunɔ u Mōwisi s̄ɔwa u nēe, a wunen deka t̄iiyɔ w̄llɔ kpa yam w̄ku sinumḡiru tu Egibitin tem wukiri, sere bu tu baba.

²²Yera Mōwisi u win deka ye t̄ii w̄llɔ ma yam w̄kura kua Egibitin tem kpuro s̄ɔ s̄ɔ ita. ²³Egibitigiba kun waanam̄, goo kun seere win yenun di sere s̄ɔ ita ye. Adama mi Isireliba ba w̄āa kpuro, yam bururam mu w̄āawa. ²⁴Egibiti sunɔ u Mōwisi sokusia u nēe, i doo i Yinni Gusunɔ s̄a ka been kurɔbu ka bibu sannu. Adama i ku ka been yaa sabenu da.

²⁵Mōwisi u wisa u nēe, ñ n men na, a sun yaa sabenu w̄ēeyɔ domi n ñ koo koorā sa kun nu m̄ su ka Gusunɔ besen Yinni ȳaku d̄ɔ m̄waaruginu ka ȳakunu ganu kua. ²⁶Yen s̄, sa ko ka besen yaa sabenu dawa, baa samu sa ñ derim̄. Domi miya sa ko ḡosi ye sa ko ka n̄n s̄a. Sa ñ maa gina yen geeru ȳē ka yen ye sa ko ḡosi sere s̄a n tura mi.

²⁷Adama Yinni Gusunɔ u dera Egibiti sunɔn ḡɔru ga b̄ɔbia, u ñ wure bu doona. ²⁸Ma sunɔ wi, u Mōwisi s̄ɔwa u nēe, a gesiro nen b̄ɔkun di. A ku ra maa na nen wuswaɔ, domi d̄oma te na maa nun wa, a guwa.

²⁹Mōwisi u nēe, too, ya w̄ā, a ñ maa man wasi.

Mɔwisi u wahala wɔkurusen gari mɔ

11 N deema Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, n tie wahala tia ye kon Egibitigibu ka ben sunɔ doke. Yera ya koo de u bɛɛ yɔsu. U koo mam bɛɛ girawa minin di ka dam. ²A tɔn durɔ ka tɔn kurɔ baawure sɔɔwɔ u bura yaa wuraginu ka sii geesuginu kana win beruse Egibitigiin mi.

³N deema Yinni Gusunɔ u dera Egibitigibu ba ka Isireliba nɔnu geu mɛera. Mɔwisi u maa sɔa tɔn boko sunɔn bwɔabu ka Egibitigii be ba tien nɔni sɔɔ.

⁴Mɔwisi u sere doona Egibiti sunɔn min di, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. Wɔkurun bɔnun sakawa u koo Egibitin tem bukiana. ⁵Bii yerumaba kpuro ba koo gbi, saa wunen bii yeruman di, wi u koo wunen sina gɔna tubi di sere ka yoo tɔn kurɔn bii tɔn durɔ gbiikoowɔ. Yaa sabenun bii gbiikii dwanu nu koo maa gbi. ⁶Wuri beke yi ko n waa Egibitin tem kpuro sɔɔ dɔma te, yin bweseru yi n koore. Meya yi n koo maa wure yi ko. ⁷Adama bese Isireliban mi, baa bɔɔ ga n sun worimɔ sere ka besen yaa sabenɔ, kpa i n ka yɛ ma Yinni Gusunɔ u sun wunane ka bɛɛ Egibitigibu. ⁸Ma Mɔwisi u kpm nɛɛ, wunen bwɔabu kpuro ba koo na bu kpuna nen wuswaaɔ bu man sɔ bu nɛɛ, n yario ka nen tɔmbu kpuro be ba man swii. Yen biru na kon den yari n doona.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u yara Egibiti sunɔn min di ka mɔru baka.

⁹Yinni Gusunɔ u raa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Egibiti sunɔ kun wunen gari swaa dakimɔ. Yera ya koo de n maa sɔm maamaakiginu ganu ko Egibitin temɔ.

¹⁰Mɔwisi ka Aroni ba sɔm maamaakigii ni kpuro kua Egibiti sunɔn wuswaaɔ adama Yinni Gusunɔ dera win gɔru ga bɔbia ma u n wure Isireliba bu doona win tem di.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

12 Mɔwisi ka Aroni bu sere yari Egibitin di Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ, ²suru winiwa u koo ko been suru gbiikoo wɔɔ sɔɔ. ³I Isireliba kpuro sɔɔwɔ i nɛɛ, suru winin sɔɔ wɔkurɔ, ben yenu yɛro baawure u yaa kine kpendu gɔsi win yenu sɔ. ⁴Yenu yɛro win tɔmba kun dabiru tura bu ka yaa giriru tem, wi ka win beruse bu yaa ru gɔsio te begiba koo kpɛ bu tem bu kpe. ⁵I ko kpɛ i yaa ru n kun mɛ boo gɔsi, adama i de ya n sɔa kineru te ta wɔɔ tia mɔ, kpa ta kun alebu mɔ. ⁶I ko nu berewa sere suru win sɔɔ wɔkura nɛɛ, kpa bɛɛ Isireliba kpuro i nu go dɔma ten yoka kpa. ⁷I ko nin yem sua i tɛeniwa dinu mi i ko nin yaa tem kɔnnɔsun beri berika ka sin wɔllɔ. ⁸Wɔku tera ba koo yaa ye wɔ kpa bu ye di ka pɛɛ ye ba n seeyatia doke ka kpee wuru si su sosu sannu. ⁹I ku yen gɔma tem, n kun mɛ ye ba yikua. I ye wɔɔwɔ girum girum ka yen wiru ka taanu ka bɔsɔ yaa nu. ¹⁰Yaa n maa tiara i ko ye wisiwa dɔɔ sɔɔ. I ku de yen gaa yu yam sara. ¹¹Wee mɛ i ko i n sɔa i ka ye di. I n sɔɔru sɔa i ka swaa wari, i n gbaburun yaa nu doke, i n bokunu neni, kpa i di ka wasi kasanu, domi ya sɔawa tɔɔ bakaru te i ko man diiya Gɔɔ sararibun sɔ.

¹²Wɔku tera kon Egibitin tem bukiana kpa n bii tɔn durɔ gbiikoo baawure go, tɔmbun bibu ka yaa sabenun binu. Meya kon ka sɔɔsi ma Egibitigibun bɔnu nu n dam mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa kon ye ko. ¹³Yem meya mu koo ko yireru te ta yenusu sɔɔsimɔ mi i waa. Na n yem me wa, kon bɛɛ sarariwa. Kɛsi te, ta n bɛɛ babamɔ te kon ka Egibitigibu wahala ko.

¹⁴I ko i n da tɔɔ te yaayewa wɔɔ ka wɔɔ, kpa i man tɔɔ bakaru diiya. Been bibun bweseru ba ko n da maa tu yaayewa sere ka baadommaɔ.

Pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakaru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, i ko kowa sɔɔ nɔɔba yiru i ku pɛɛ di ye ba seeya. Tɔɔ gbiikuru i ko pɛɛ seeyatia yara been yenusun di. Domi been goo ù n gāanu di ni nu seeyatia mɔ sɔɔ nɔɔba yiru ye, yu sere yibu, ba koo yɛro gowa. ¹⁶ Tɔɔ gbiikuru ka tɔru nɔɔba yiruse, i ko mennawa i man sã. I ku ra sɔmburu garu ko tɔnu yiru ye sɔɔ, ma n kun mɔ been dia ni i ko din kobu.

¹⁷ I ko n da pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakaru di, domi tɔɔ te sɔra na been bweseru kpuro yara Egibitin tem di. Yen sɔ, been bibun bweseru ba ko n da tɔɔ bakaru diwa tɔɔ te sɔɔ, sere ka baadommaɔ. ¹⁸ Suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnɛsen yokan di, pɛɛ ye ba ñ seeyatia dokewa i ko i n dimɔ sere ka win sɔɔ yenda tiasen yokaa. ¹⁹ Sɔɔ nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, bu ku raa pɛɛ seeyatia wa been yenusɔ. Domi wi u gāanu di ni ba seeyatia doke, ba koo yɛro gowa, baa ù n sɔɔn na. ²⁰ Ñ n men na, been yenusu kpuro sɔɔ, i ku ra gāanu di ni ba seeyatia doke.

Gɔɔ sararibun torubu

²¹ Yen biru Mɔwisi u Isireliban guro gurobu sokusia u nɛɛ, i yāa kine kpennu gosio nge mɛ been yenusu ne, kpa i nu go gɔɔ u ka beɛ sarari. ²² Kpa been baawure u dāa kiku ge ba mɔ isɔpu sua u wasi yāa yem sɔɔ mɛ mu ko n wāa gbɛɛro, kpa u tɛni win dii kɔnnɔn beri berikaɔ ka gen wɔllɔ. Been goo u ku raa yari dirun di ma n kun mɔ yam sāra mam mam. ²³ Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo tem mɛ bukiana u ka Egibitigibu go, u koo yem mɛ wa been dii kɔnnɔsun beri berikaɔ ka sin wɔllɔ, kpa u been dia sarari. U ñ wuramɔ gɔɔn gɔrado u du u beɛ go. ²⁴ Beɛ ka been bibun bweseru, meya i ko i n da tɔɔ baka te di sere ka baa-

dommaɔ. ²⁵ Sanam mɛ i tem mɛ dua, mɛ Yinni Gusunɔ u koo beɛ wɛ nge mɛ u nɔɔ mwɛeru kua, i de tɔɔ baka te, tu ko been wororu. ²⁶ Been bibu bā n beɛ woro ten tubusianu bikia, ²⁷ i ko bu wisi i nɛɛ, Gɔɔ sararibun yākura te sa ka Yinni Gusunɔ sāamɔ, domi u bese Isireliban dia sarari, u ñ sun go sanam mɛ u Egibitigibu goomɔ.

Yen biru Isireliba ba yiira ba Gusunɔ sāwa. ²⁸ Ma ba da ba kua dee dee ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa.

Bii gbiikobun gɔɔ

²⁹ Ye n kua wɔkurun bɔnu, Yinni Gusunɔ u bii gbiikobu kpuro go Egibitin temɔ, saa Egibiti sunɔn tiin bii gbiikoon di wi u koo win sina gɔna tubi di, sere ka be ba wāa pirisɔm sɔɔn bii gbiikobu, n ka da yaa sabenun bii gbiikoon. ³⁰ Egibiti sunɔ ka win bwāabu ka tɔn be ba tie Egibiti ye sɔɔ kpuro, ba seewa wɔkuru ba wuri beke kua domi yenu gagu sari gɛn mi tɔn tia tia kun gu. ³¹ Wɔku tee te sɔɔ, Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni soka, u nɛɛ, i seewo i doona nen tɔmbun min di, beɛ ka been tɔmbu Isireliba. I doo i Yinni Gusunɔ sã nge mɛ i gerua. ³² I ka been yāanu ka been ketɛba doo nge mɛ i gerua, kpa i maa man domaru kana been Yinnin mi.

³³ Ma Egibitigiba Isireliba baasi bu ka yari ben tem di fuuku, ba nɛɛ, domi sa ko gbi su kpe. ³⁴ Ma Isireli be, ba ben pɛɛ kpɛi te ta ñ seeyatia mɔ sua gbɛa sɔɔ ba tu beka wukiri ba sɔɔwa.

³⁵ N deema Isireliba ba raa kua nge mɛ Mɔwisi u gerua, ba Egibitigibu bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka. ³⁶ Yinni Gusunɔ u maa dera tɔn be, ba kii geeru wa Egibitigibi ben mi. Ma ba bu wɛ ye ba bikia kpuro. Nge meya ba ka Egibitigibun yānu wa ba gura.

Isireliba ba yara Egibitin di

³⁷ Isireliba ba swaa w̄ri ka naasu saa Ramusesin di ba d̄w̄ Suk̄t̄u. Ben geera s̄a n̄r̄obun suba natan saka (600.000), t̄n kur̄bu ka bibu ka dur̄ t̄k̄n̄u baasi. ³⁸ Ma ba ka ben yaa sabenu da dabi dabinu, keteba ka ȳanu ka bonu. T̄n tuko dabira maa bu sw̄i. ³⁹ Ba p̄e kua ka p̄e kp̄i te ba ñ seeyatia doke, domi ba bu girawa Egibitin di ba yara ka sendaru. Ba ñ maa f̄e wa bu d̄a kusenu sua.

⁴⁰⁻⁴¹ Gusun̄n t̄mbu Isireliba ba kuawa Egibit̄i w̄w̄ n̄eru ka t̄na (430). Doma te w̄w̄ n̄eru ka t̄na ye, ya yiba, yera be kpuro ba yara Egibitin di. ⁴² W̄ku te s̄w̄, Yinni Gusun̄ u Isireliba k̄su ba ka yara Egibitin di. Yen s̄na w̄w̄ ka w̄w̄ Isireliba ba ko n da dom se w̄ku te. Kpa bu Yinni Gusun̄ t̄w̄ bakaru diiya, be ka ben bibun bweseru sere ka baadomma.

Ḡw̄ sararibun t̄w̄ bakarun yaa dibun wooda

⁴³ Yinni Gusun̄ u M̄wisi ka Aroni s̄w̄wa u n̄e, wooda ye na bē w̄em̄ Ḡw̄ sararibun t̄w̄ bakarun s̄ wee. S̄w̄ goo u ku raa ten yaa dibu di.

⁴⁴ Adama yoo t̄n tuko be i dwa ka gobi, ma i bu bango kua, ba koo kp̄i bu di.

⁴⁵ S̄w̄ wi u sar̄, ñ kun me t̄n tuko goo wi u s̄mburu m̄ been mi, u ka gobi wa, be yiru yen goo kun yaa dii bi dim̄.

⁴⁶ Dir̄wa i ko t̄w̄ baka ten yaa dibu di. I ku ra ka yen yaa yari t̄w̄w̄.

Baa yen yaa kuku teeru i ku ra k̄ra.

⁴⁷ Isireliba kpurowa ba koo t̄w̄ baka te di.

⁴⁸ S̄w̄ goo ù n tem yarima u w̄a been mi, ù n k̄i u t̄w̄ baka ten yaa dibu di, i n̄n bango koowo ka win yenun t̄n dur̄bu kpuro i sere yaa dii bi di ka wi sannu. Domi u ñ ko n maa s̄a nge s̄w̄.

Adama bango sarirugii goo kun bu dim̄.

⁴⁹ Wooda tia ye, ya ka bē kpuro ȳa, bē Isireliba ka sere s̄w̄ be ba w̄a been mi.

⁵⁰ Ma Isireliba ba kua nge me Yinni Gusun̄ u M̄wisi ka Aroni s̄w̄wa. ⁵¹ Yen t̄w̄ tera u maa Isireliba yara Egibitin di bwese kera ka bwese kera.

Ḡw̄ sararibun t̄w̄ bakarun woodaba

13 Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u n̄e, ² a de Isireliba bu ben bii t̄n dur̄ gbiikobu ka ben yaa sabenu bii gbiikii dwanu wuna nenem kpa ye kpuro ya n s̄a negia.

³ M̄wisi u Isireliba s̄w̄wa u n̄e, i n da t̄w̄ te yaaye t̄e s̄w̄ Gusun̄ u bē yarama ka win dam bakam saa Egibitin di, mi i yoru di. Yen s̄, ù n t̄w̄ ten yaa dibu dim̄, i ku ra p̄e ye ba seeyatia doke di. ⁴ Suru w̄i s̄w̄ ba ra ḡēbu tore, wi ba m̄ Abibu, win t̄w̄ gbiikuru s̄w̄ra i yara. ⁵ Yinni Gusun̄ u been baababa n̄w̄ m̄weeru kua ka b̄ri sannu u n̄e, u koo bu tem gem w̄e mi tim ka bom yiba. Tem miya Kananiba ka Hetiba ka Am̄reba ka Hefiba ka Yebusiba ba w̄a. ù n ka bē tura tem mi, i n da t̄w̄ baka teni di i ka n̄n s̄a suru win t̄w̄ gbiikuru s̄w̄. ⁶ S̄w̄ n̄w̄ba yirun baa s̄w̄ra i ko p̄e di ye ba ñ seeyatia doke. Yen n̄w̄ba yirusen tii s̄w̄ra i ko Yinni Gusun̄ t̄w̄ bakaru diiya. ⁷ S̄w̄ n̄w̄ba yiru ye s̄w̄, i ku maa de p̄e ye ya seeyatia m̄ ñ kun me seeyatia gaa ya n w̄a been suunu s̄w̄ tem me kpuro s̄w̄. ⁸ Doma te i t̄w̄ baka te m̄, i been bibu s̄w̄w̄ i n̄e, sa yeni m̄w̄a su ka yaaya ye Yinni Gusun̄ u sun kua sanam me sa yara Egibitin di. ⁹ Yeni ya ko n s̄aawa nge ȳre te ba yorua n̄mma, ñ kun me sirikana, kpa i n Yinni Gusun̄n woodaba yaayam̄ been faagi s̄w̄. Domi wiya u bē yarama ka win dam bakam Egibitin di. ¹⁰ Yen s̄na n weene i t̄w̄

baka ten wooda yibia wɔɔ baagere, ten saa yà n tura.

¹¹Saa ye Yinni Gusunɔ u dera bɛɛ Isireliba i dua Kananin temɔ, mɛ u bɛɛ ka bɛɛn baababa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri ma u bɛɛ mu wɛ, ¹²i ko nùn bɛɛn bii tɔn durɔ gbiikobu ka bɛɛn yaa sabenun bii gbiikii dwanu yiyawa nenem n sãa wigia. ¹³Adama bɛɛn goo ù n kɪ u win keteku buu gbiikuu nenɛ, u koo gu yakiawa ka yãa buu. Ù kun maa kue mɛ, u koo gen wii suma buawa u go. I ko maa bɛɛn bii tɔn durɔ gbiikoo baawure yakiawa ka gobi. ¹⁴Baa sia bɛɛn bibu bà n da bɛɛ bikia ba nɛɛ, mba yenin tubusianu, kpa i bu wisi i nɛɛ, tɔɔ te Yinni Gusunɔ u sun yarama ka win dam bakam Egibitin di, mi sa raa yoru di, tera sa yaayamɔ mi. ¹⁵Domi saa ye Egibiti sunɔ u yina mam mam su yari tem min di, yera Yinni Gusunɔ u dera tem min bii tɔn durɔ gbiikoba gu gu ka maa yaa sabenun bii gbiikii dwanu. Yen sɔna sa ra ka besen yaa sabenun bii gbiikii dwanu Yinni Gusunɔ yãkuru kue, kpa su besen bii tɔn durɔ gbiikobu yakia. ¹⁶Yeni ya ko n sãawa nge yĩre te ba yorua nɔmaɔ ka sirikanɔɔ kpa ta n sun yaayasie ma dam bakama Yinni Gusunɔ u ka sun yara saa Egibitin di.

Yinni Gusunɔ u dera guru wii wurora Isireliba kpare

¹⁷Sanam mɛ Egibiti sunɔ u dera Isireliba ba doona, Yinni Gusunɔ u ñ wure bu kpe ka swaa ye ya dɔɔ Filisitiban temɔ, baa mɛ ya turuku bo. Domi u nɛɛ, u ñ kɪ bu gɔru gɔsia bu wura Egibitiɔ sanam mɛ ba bu tabu wɔri. ¹⁸Yen sɔna u ka bu gɔburun swaa bɛɛri nim wɔkun bera gia, ge ba mɔ Naa yari. Tɔn be, ba yarawa Egibitin di ka tabun sɔɔru. ¹⁹Ma Mɔwisi u Yosefun goru sua ba ka da, nge mɛ Yosefu u raa Isireliba bɔrusia bu ko. U nɛɛ, bu de bu ka win goru yari sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo bu yakia.

²⁰Isireliba ba doona Sukɔtun di ba da ba ben sansani kua Etamuɔ gbabu dirirun nɔɔwɔ. ²¹Yinni Gusunɔ u bu swaa gbiiye guru wii wuroru sɔɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Wɔkuru kpa ta n sãa nge dɔɔ yari bakaru ta n ka bu yam bururasie. ²²Sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru guru wii wuro te, ta ku ra biare tɔn ben wuswaaɔ.

Ba nim wɔku ge ba mɔ Naa yari tɔbura

14 Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba sɔɔwa bu wuro Piha Hiroton bera gia bu ben sansani gira Migidoli ka nim wɔkun baa sɔɔ, Baali Sefonin deedeeru. Miya i ko gina yɔra nim wɔkun bɔkuɔ, ³kpa Egibiti sunɔ u n tamaa bɛɛ Isireliba i kɔɔrawa tem mɛ sɔɔ, mi gbaburu ta bɛɛ sikerene, ⁴kpa n win gɔru bɔbiasia u bɛɛ naa swii. Adama kon wi ka win tabu kowobu dendi n ka nen yiiko sɔɔsi kpa Egibitigibu bu ka gia ma nena Yinni Gusunɔ.

Ma Isireliba ba kua mɛ.

⁵Sanam mɛ ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ma tɔn be, ba yakurawa, yera wi ka win bwãabu ba ben himba gɔsia. Ba nɛɛ, mban bwesera sa kua mini. Domi sa dera Isireliba ba besen yoru yara ba doona. ⁶Ma Egibiti sunɔ u win tabu keke sɔɔru kua ka win tabu kowobu sannu. ⁷U tabu keke nata (600) sua yi yi gia sãa ka sere Egibitin tabu kekeba kpuro, yen baayere ka yen tabu kowo damgii. ⁸Saa yera Yinni Gusunɔ u sunɔ win gɔru bɔbiasia, ma u Isireliba naa gira baa mɛ u yɛ ma Yinni Gusunɔwa u bu yara. ⁹Egibitigibun tabu kowobu ka ben maasɔbu ka dumi, ka tabu kekeba ba bu naa gira ma ba bu naamwe mi ba yɔra nim wɔkun bɔkuɔ ba ben sansani gira Piha Hiroton bera gia Baali Sefonin deedeeru.

¹⁰Sanam mɛ Egibiti sunɔ u turuku kua, Isireliba ba nɔni seeya ba wa wee,

Egibitigiba kekua ba wee. Ma berum bu mwa gem gem, ma ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue. ¹¹ Ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, siku yeru sariwa Egibitiɔ? Yen sɔna a ka sun na su gbi gɔburu mini? A wa ye a ka sun deema ye a sun yarama Egibitin di? ¹² Sa ñ daa nun sɔɔwa me Egibitiɔ sa nɛɛ, a sun derio su Egibitigibu yoru di-ya? Domi sa kɪru bo su bu yoru diya ka sere ye sa ko gbi gɔburu mini.

¹³ Yera Mɔwisi u tɔn be wisa u nɛɛ, i ku berum ko, i yɔro sɛɛ, kpa i wa nge me Yinni Gusunɔ u koo beɛ faaba ko gisɔ. Domi Egibitigii be i waamɔ mini, i ñ maa bu wasi sere ka baadommaɔ. ¹⁴ I yɔro sɛɛ, Yinni Gusunɔwa u koo beɛ sanna.

Yinni Gusunɔ u nim wɔku burana

¹⁵ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi bikia u nɛɛ, mban sɔna i man nɔɔgiru mɔ. A Isireliba sɔɔwɔ bu seewo bu da wuswaɔ. ¹⁶ Wune maa, a wunen deka suo a tii nim wɔku wɔllɔ kpa gu bɔnu ko yiru Isireliba bu ka du bu tɔbura ge sɔɔ, ga n tem gɔbere. ¹⁷ Nena kon Egibitigibun gɔrusu bɔbiasia bu ka bu swii mi. Kpa n ben sunɔ kamia ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba ka win maasɔbu, kpa bu nen yiiko wa. ¹⁸ Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na Yinni Gusunɔ.

¹⁹ Sanam me sɔɔ, Gusunɔn gɔrado wi u Isireliba gɔbiye u gɔsira ben biru gia ma guru wii wuro te, te ta raa bu gɔbiye, ta maa wurama biru. ²⁰ Ma ta da Egibitigibu ka Isireliban sansani yiru yen baa sɔɔ. Ta yam tiri Egibitigibun bera gia ma ta yam buriri Isireliban mi gia. Ma Isireliba ka Egibitigibu ba ñ susine wɔku te kpuro.

²¹ Ye ba tura nim wɔku gen mi, yera Mɔwisi u win deka tii gen wɔllɔ ma Yinni Gusunɔ u woo damguu seeya sɔɔ yari yerun di wɔku giriru sɔɔ, ga dera nim wɔku gen nim mu bɔnu kua yiru, ma gen

suunu sɔɔ mi, n gɔbera. ²² Nim mu kpaasine bera ka bera ben nɔm geuɔ ka nɔm dɔwarɔ. Ma Isireliba ba sia tem gɔbebum sɔɔ, ba tɔbura. ²³ Egibitigibu ba bu naa swii ba dua nim wɔku gen suunu sɔɔ, ka ben sunɔn dumi ka win tabu kekeba ka win maasɔbu. ²⁴ Ye n kua buru buru yellu, ma Yinni Gusunɔ u bu mɛerima saa guru wii wuro ten min di, ma u bu nandasia. Be kpuro ba yɔsuna. ²⁵ U dera ben kekeban naasu wɔɔramɔ, ba kpana bu si fuuku. Ma ba nɛɛ, su duki gɔsira Isireliban min di, domi Yinni Gusunɔ u ka sun sannamɔwa ben sɔ.

²⁶ Ma Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen deka tiiyo nim wɔku mi, kpa nim me, mu wurama mu Egibitigibu ka ben tabu kekeba ka maasɔbu wukiri.

²⁷ Mɔwisi u win deka ye tii nim wɔku gen mi. Ye n kua yam sɔreru, ma nim me, mu wurama nge me mu raa saa. Egibitigibu ba ki bu nim me suuri, adama Yinni Gusunɔ u bu sure men suunu sɔɔ. ²⁸ Nim me, mu wurama mu Egibiti sunɔn tabu kekeba ka win maasɔbu ka tabu kowobu kpuro wukiri be ba Isireliba naamwem da nim wɔku gen suunu sɔɔ. Baa ben turo, u ñ yara. ²⁹ Adama Isireliba ba sia tem gɔbebum sɔɔ nim wɔku gen suunu. Domi nim mu kpaasinewa bera ka bera ben nɔm geuɔ ka nɔn dɔwarɔ.

³⁰⁻³¹ Ye Isireliba ba sɔm damgiru wa te Yinni Gusunɔ u Egibitigibu koosi ma ba ben gonu wa nim wɔkun goorɔ, yera ba gia ma Yinni Gusunɔwa u bu faaba kua dɔma te, saa Egibitigibun nɔman di. Ma ba nɔn nasia ba sosi, ba nɔn naane kua ka maa win gɔro Mɔwisi.

Mɔwisi ka Isireliban womu

15 Saa yera Mɔwisi ka Isireliba ba Yinni Gusunɔ siarabun womu kua. Ba nɛɛ, kon Yinni Gusunɔ tɔma ka womu

domi u win werɔbu tabu di.

U dumi ka yin maasɔbu sure nim wɔku
sɔɔ.

² Yinni Gusunɔwa nen dam,
wiya na siaramɔ ka nen womu.

Wiya u man faaba kua.

Wiya nen Yinni, kon nɔn beere wɛ.

Wiya nen baaban Yinni, kon nɔn wolle
sua.

³ U sɔawa tabu kowo ka gem.

Win yisira Yinni Gusunɔ.

⁴ U Egibiti sunɔn tabu kekeba ka win
tabu kowo damgibu sure

nim wɔku sɔɔ ge ba mɔ Naa yari.

Win tabu kowo gisonkoba ba nim diira.

⁵ Nim mɛ, mu bu wukiri,
ma ba numa temɔ nge kperu.

⁶ Yinni Gusunɔ, wunen nɔm geu ga dam
yiikogim mɔ.

Geya ga wunen werɔbu munku muku.

⁷ Wunen sinandun kpāaru ta ra wunen
werɔbu taare.

Wunen mɔru yà n seewa,
a ra de bu dɔɔ mwaarewa nge wii.

⁸ A wɛru wura ma nim mu kpaasina
mu sinum kua bera ka bera nge gbāraru.

⁹ Werɔ u nɛɛ, u koo bu naa swii kpa u bu
naamwɛ.

U koo mɔru kɔsia be sɔɔ nge mɛ u kī,
kpa u takobi woma u bu go ka win
nɔma,

kpa u ben dukia bɔnu ko.

¹⁰ Adama a wunen wom wɛsia,
ma nim mu bu wukiri.

Ba numa ba kpuna nge dɔɔ kpenu mi
nim mu duku.

¹¹ Yinni Gusunɔ, mba n ka nun weene
ye tɔmba sɔamɔ kpuro sɔɔ.

Mba n ka nun dɛeraru nɛ, wunɛ wi a
nanum mɔ.

Mba n ka nun weene, wunɛ wi ba koo
siara.

Mba n ka nun weene, wunɛ wi a ra sɔm
maamaakiginu ko.

¹² Domi a wunen dam sɔɔsi, ma tem bu
mwɛ.

¹³ Wunen wɔnwɔndu sɔara
a wunen tɔmbu swaa sɔɔsi be a yakia.

A maa bu kparama ka wunen dam
a ka dɔɔ sere wāa yee te a bu nɔɔ
mwɛeru kua sɔɔ.

¹⁴ Tɔn tukobu ba ye nua, ma ba diirumɔ.
Filisitiba ba berum soora.

¹⁵ Edɔmun sinambun toronu kara.
Ma Mɔabun tabu durɔbu ba diirumɔ.

Kananiba kpuro, ben wasi dwiia.

¹⁶ Berum ka nandabu koo bu deema sub-
aru sɔɔ.

Wunen dam saabu ba koo mari sɔɔ sɔɔ
nge kperu.

Sere wunen tɔn be a yakia yorun di
bu ka nim wɔku tɔbura, Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Kaa ka bu da kpa a bu tāsisia
wunen tiin guuru wolle,

mi a wunen wāa yeru sɔɔru kua.

Tera ta sāa wunen sāa yeru te a tii kua.

¹⁸ Wunɛ Yinni Gusunɔ, kaa n bandu di-
iwa ka baadommaɔ.

¹⁹ Sanam mɛ Egibiti sunɔn dumi ka
win tabu kekeba ka maasɔbu ba dua nim
wɔku sɔɔ, Yinni Gusunɔ u dera nim mu
wurama mu bu wukiri. Adama u dera
tem mu gbera nim wɔku gen suunu sɔɔ,
ma Isireliba ba tɔbura.

²⁰ Yen biruwa Aronin sesu Mariamu
wi u sāa Gusunɔn sɔmɔ, u bara kpāru
sua ma tɔn kurɔbu kpuro ba nɔn swii ba
bara kpānu soomɔ ba yaamɔ.

²¹ Mariamu u bu womu geni kua u nɛɛ,
i Yinni Gusunɔ tɔmɔ ka womu,
domi u nasara wa ka win yiiko.

Dumi ka yin maasɔbu u sure nim wɔku
sɔɔ.

ISIRELIBAN SANUM GBABURɔ

Nim sosuram

²² Yen biru Mɔwisi u Isireliba kpara
saa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin di
ba da gbaburɔ te ba mɔ Suri. Sɔɔ itawa

ba s̄a ḡbabu te s̄o ba ñ nim wa. ²³Ma ba tura Maraḗ adama nim me ba wa mi, mu sosu, ba ñ kp̄ia bu n̄. Yen s̄na ba yam mi soka Mara. Yen tubusiana sosura. ²⁴Ma t̄n be, ba M̄wisi w̄kisi ba n̄e, mba sa ko n̄. ²⁵M̄wisi u Yinni Gusun̄ n̄oḡiru sue. Ma Yinni Gusun̄ u ñn deka gaa s̄osi. Ye u deka ye sua u kare nim me s̄o, ma mu dora.

Miya Yinni Gusun̄ u win t̄mbu woodaba w̄e ka woronu. Miya u maa ben laakari meera. ²⁶U n̄e, ñ n̄e Gusun̄ been Yinnin gere nua s̄a s̄a, ma i m̄o ye n̄ man w̄ere ma i nen woodaba mem n̄oḡwa, na ñ ka bēe bara ni seeyasiam̄o ni na Egibitigibu kp̄e. Nena Yinni Gusun̄ n̄e wi na ra n̄ bēe bekiam̄o.

²⁷Yen biru ba tura Elimuḗ mi nim bwii w̄kura yiru ya w̄a ka kpakpa b̄ēe wata ka w̄kuru. Ma ba ben sansani gira bwii yin b̄oku.

Manna ka kusunu

16 Ma Isireliban wuu te kpuro ta seewa Elimun di ta da ḡbabur̄o te ba m̄o Sini te ta w̄a Elimu ka Sinain baa s̄o. Saa d̄oma t̄n di ba doona Egibitin di, ba kuawa suru tia ka s̄o w̄kura n̄oḡbu ba sere tura mi. ²Ma be kpuro ba M̄wisi ka Aroni w̄kisir̄im w̄ri ḡbaburu mi. ³Ba n̄e, n̄ daa san̄o bo Yinni Gusun̄ u sun go Egibit̄io mi sa ra raa sine su d̄ianu di ni sa k̄i ka yaa. Adama wee, i ka sun na ḡbabu teni s̄o ḡḡru tu ka sun go bese kpuro.

⁴Yen biru Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄oḡwa u n̄e, t̄e kon de d̄ianu nu n̄era w̄ollun di nge gura bēe kpuron s̄o, kpa t̄mbu ba n̄ da yari bu gure baadomma m̄en bukata ba m̄o t̄o te. Nge meya kon ka ben laakari meeri n̄ wa b̄a n̄ koo nen woodaba mem n̄oḡwa. ⁵S̄o n̄oḡba tiase, me ba ra guren n̄on yiruwa ba koo gura kpa bu yen s̄amburu ko.

⁶Ma M̄wisi ka Aroni ba Isireliba kpuro s̄oḡwa ba n̄e, yoka ye, i ko gia ma Yinni Gusun̄wa u bēe yarama Egibitin di. ⁷⁻⁸Domi u koo bēe yaa w̄e i tem ȳen s̄o u nua i ñn w̄kisir̄im. I n̄ ȳe ma wiya i w̄kisir̄im, n̄ ñ m̄o bese. Sia bururu u koo maa bēe d̄ianu w̄e i di i debu, kpa i win yiiko wa.

⁹Ma M̄wisi u Aroni s̄oḡwa u n̄e, a Isireliban wuuu kpuro s̄oḡwa a n̄e, bu susima Yinni Gusun̄ mi, ȳen s̄o u ben w̄kinu nua.

¹⁰Saa ye Aroni u ka Isireliban wuu te gari m̄o, ba s̄ira ḡbaburu gia ba wa wee, Yinni Gusun̄on yiikon girima s̄oḡsira guru wii wuro te s̄o. ¹¹Ma Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄oḡwa u n̄e, ¹²na Isireliban weeweenu nua. A bu s̄oḡwa ma yoki yam bere berebu ba koo yaa tem kpa sia bururu bu d̄ianu di bu debu kpa bu gia ma nena na Gusun̄ ben Yinni.

¹³Ye n̄ kua yoka yera kusu wuu bakara na ta teria sansani ye kpuro s̄o. Sisuru bururu ma tem kpuro mu kakoru s̄a. ¹⁴Saa ye kako te, ta gbera ḡa pi-iminu terie tem̄o nge d̄ia bimi. N̄ s̄a nge guru kpenu nu tem wukiri. ¹⁵Ye Isireliba ba ye wa, ba s̄oḡna ba n̄e, mba yeni. Domi ba ñ ye ȳe.

M̄wisi u bu s̄oḡwa u n̄e, yeniwa d̄ia ni Yinni Gusun̄ u bēe w̄ema i di. ¹⁶U n̄e, yenu ȳero baawure u koo gurawa m̄en n̄o win yenugibu ba koo di s̄o teeru nge me ben geera n̄e.

¹⁷Ma Isireliba ba kua me. Gaba gura n̄ kp̄a n̄ kere gabu. ¹⁸Yen biru ba ye ȳira. Ma ba deema wi u gura n̄ kp̄a u ñ saka sare. Wi u maa gura fiiko u ñ saka k̄mie. Baawure u wa dee dee nge m̄en n̄o u koo di.

Mannan wooda

¹⁹M̄wisi u bu s̄oḡwa u n̄e, been goo u ku de yu tiara sere sisuru bururu.

²⁰Adama ba ñ M̄wisigia nua. Ben gaba dera ya tiara sere sisuru bururu ma

ya kōsa ya kākōnu kua. Yera Mōwisi u ka bu mōru bara. ²¹Bururu baatere ba ra gurewa mēn nō ba koo di, adama sōō ù n ye, ya ra yandewa.

²²Alusuman sōō nōba tiase, ben sōō yirun dim sakawa ba gura. Ben guro gurobu kpuro ba na ba Mōwisi sōōwa ba nēē, ba kua mē. ²³Ma u bu sōōwa u nēē, Yinni Gusunō u gerua u nēē, sia tōō wērarugira te sa ra nūn derie, i sōnwō ye i kī i sōmē, kpa i yike ye i kī i yike. Kpa i sukum yi sere sia bururu.

²⁴Ba ye yi sere sisiru bururu nge me Mōwisi u gerua. Ya ñ maa kōsa, yu sere kākōnu ko. ²⁵Mōwisi u nēē, i ye dio domi tōō wērarugira te i ko Yinni Gusunō deria. Gisō i ñ ye wasi temō. ²⁶Sōō nōba tia i ko n da ye gure. Adama sōō nōba yiruse, tōō wērarugira. Te sōōra i ñ ko ye wa i gura.

²⁷Ka mē, sōō nōba yiruse te, tōn ben gaba yara bu wa bu ka gura adama ba ñ gāanu wa. ²⁸Yera Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, sere domma i ko i n nen gere ka nen woodaba yinamō. ²⁹I yaayo ma nē, Yinni Gusunō na bēē tōō wērarugiru wē. Yen sōna na ra bēē sōō yirun dīanu wē sōō nōba tiase. I de been baawure u sina u ku yari win wāa yerun di u sōmburu ko sōō nōba yiruse te sōō.

³⁰Ma tōn be, ba wēra tōō te sōō.

³¹Isireliba ba dīa ni soka ka ben barum manna. Yen tubusiana, mba yenī. Ya sāawa nge dīa bima kpika pi-ibu. À n denda, ya dowā nge kira te ba kua ka tim.

³²Sōō teeru Mōwisi u nēē, wooda wee ye Yinni Gusunō u bēē wēēmō. I manna beruo, sōō teerun dim saka been bibun bweserun sō bu ka wa dīa ni u bēē wē i di gbaburō sanam mē u bēē yarama Egibitin di.

³³Mōwisi u maa Aroni sōōwa u nēē, a wekeru garu tama a manna doke sōō teerun dim saka, kpa a tu yi Yinni

Gusunōn sāa yerō, kpa ya n berua been bibun bweserun sō.

³⁴Ma Aroni u ye sua u yi woodan kpakororun wuswaāō kpa ya n berua nge me Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u ko.

³⁵Isireliba ba manna ye diwa wōō weeru, sere ba ka tura Kananin tem nōō bura yerō, tem mē sōō ba koo du ba n wāa.

³⁶Mannan sōō teerun dim sakawa ba ra soku omeri. Omeri ye, ya sāawa ditiri nnen saka. Omeri wōkurun sakawa ba ra soku efa.

Nim mu yara kperun di

17 Isireliban wuu te kpuro ta sīima saa gbaburun di te ba mō Sini, ta ka ten sanum dōō nge me Yinni Gusunō u bu sōōwa. Ye ba tura Refidimūō ma ba ben sansani gira, adama ba ñ nim wa mi, bu nō. ²Miya ba Mōwisi nōō kuurim wōri ba nēē, a sun nim wēēyō su nō.

Mōwisi u bu sōōwa u nēē, mban sōna i ka man nōō kuurimō. Nge mba n kua i ka Yinni Gusunōn laakari mēerimō.

³Adama nim nōru ga tōn be baasi gia ma ba Mōwisi wōkisimō ba mō, mban sōna a sun yarama Egibitin di. Kaa ka de nim nōru gu sun go, bese ka besen bibu ka besen yaa sabenu.

⁴Ma Mōwisi u Yinni Gusunō nōōguru sue u nēē, mba kon tōn beni kua. Wee, ba kī bu man kpenu kasuku.

⁵Yinni Gusunō u nūn sōōwa u nēē, i saro i da i n tōn be gbīiye wunē ka ben guro gurobu sannu, kpa a n wunen deka ye neni yē a ka daa ten nim so. ⁶Wee, kon yōra wunen wuswaāō kperu garun wōllō Horebun guurō, te ba maa sokumō Sinai, kpa a kpee te so. Nim mu koo yari min di tōn be, bu ka nō.

Ma Mōwisi u kua mē, Isireliban guro gurobun wuswaāō.

⁷Yera u yam mi yīsinu yiru kā Teera Masa domi miya Isireliba ba nūn nōō

kuura. Yiruse maa Meriba domi miya ba Yinni Gusunon laakari mæera ba næe, Yinni Gusunon u wāa besen suunu sōw? Nge u sari.

Isireliba ba ka Amalekiba tabu kua

⁸Sanam mæ sōra Amalekiba ba na ba Isireliba tabu wōri Refidimuw. ⁹Yera Mōwisi u Yosue sōwa u næe, a durōbu gabu gosio kpa i yari i da i ka Amalekiba tabu ko sia. Nen tii kon da n yō guuru wōllō na n dēka ye sue wōllō ye Gusunon u næe, na n neni.

¹⁰Yosue u Amalekiba tabu wōri nge mæ Mōwisi u nūn sōwa. Ma Mōwisi ka Aroni ka Huri ba da guu ten wōllō.

¹¹Mōwisi ù n win nōma sue wōllō, Isireliba ba ra n kamiamōwa, adama ù n ye sura temō, Amalekibara ba ra n bu kamiamō. ¹²Mōwisin nōma ya mōnya ma ba kperu garu sua ba yi win kōkōrō ma u tu sinari. Ma Aroni ka Huri ba win nōma sue wōllō, turo nōm geuw, turo maa nōm dwarō. Ma win nōma suare wōllō dim dim sere sōw ka dua. ¹³Ma Yosue u Amaleki ka win tōmbu kamia mam mam.

¹⁴Ma Yinni Gusunon u Mōwisi sōwa u næe, a yeni yoruo tireru sōw i ka ye yaaya, kpa a Yosue sōw ma kon de bu Amalekiba duari mam mam handunia sōw.

¹⁵Yen biru Mōwisi u yāku yeru gira ma u tu yīsiru kā Yinni Gusunowa nen tuuta. Domi wiya u bu nasara wē. ¹⁶U næe, yèn sō Amalekiba ba Yinni Gusunon seesi, yen sōna u koo ka bu tabu ko sere ka baadommaō.

Yetoro u Mōwisi beram da

18 Saa ye sōw, Yetoro Madianiban yāku kowo, wi u sāa Mōwisin dokiri, u nua kpuro ye Yinni Gusunon u Mōwisi ka win tōmbu Isireliba kua sanam mæ u bu yarama Egibitin di. ²⁻³Ma u seewa u da Mōwisin mi ka

Mōwisin kurō Sefora ka win bibu yiru be u raa deri wi, Yetoron mi. N deema, ye Mōwisi u bii be mara, u turo yīsiru kā Gæesōmu yèn sōw u wāa tem tukumō u ka nūn mara. ⁴Ma u yiruse yīsiru kā Eliesee yèn sōw Gusunon win baaban Yinniwa u nūn somi u nūn wōra Egibiti sunon nōmun di.

⁵Ma Yetoro ka Mōwisin kurō ka win bii be, ba tura mi Isireliba ba ben sansani gire guu te ba mō Sinaiō. ⁶Saa yera Yetoro u Mōwisi gōria u næe, bu nūn sōw wee, u ka nūn win kurō naawa ka win bibu yiru ye. ⁷Ye Mōwisi u nua mæ, yera u yara u win dokiri sennō da. Ye u tura mi, ma u yiira win wuswaaw. Yen biru u seewa ba bōkasina ba tōbirina. Ma Mōwisi u ka nūn da win dii bekurugirō.

⁸Ma u win dokiri wi saaria kpuro ye Yinni Gusunon u Egibitigibu ka ben sunon kua be Isireliban sōw, ka sere nōni swāa te ba wa swaa sōw, ka nge mæ Yinni Gusunon u bu yara te sōwn di. ⁹Durom mæ Yinni Gusunon u Isireliba kua mi, sanam mæ u bu yara Egibitigibun nōman di, ya Yetoro dore. ¹⁰Yera u næe, na Yinni Gusunon siara wi u bee wōra saa Egibiti sunon ka win tōmbun yorun di. ¹¹Tē na gia ma wiya u būnu kpuro kere. Domi u dera Egibitigibun nuku kōsura wōri ben tii sōw.

¹²Ma u Gusunon yāku dōw mwaararugiru kua ka yākunū ganu. Yera Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na ba di ka Mōwisin dokiri wi sannu ba ka Gusunon sāwa.

Yetoro u Mōwisi bwisi kā

¹³Yen sisiru bururu yera Mōwisi u sina u ka Isireliba siria, ma tōn be, ba yō win wuswaaw saa bururun di sere ka yokao. ¹⁴Ye Yetoro u wa mæ, yera u Mōwisi sōwa u næe, mba a tōn be kuammæ mæ. Mban sōna a sōw wunē turo a bu siriammæ saa bururun di sere ka yokao.

¹⁵Ma Mōwisi u nùn sōwa u nē, tōn be, ba naamōwa nen mi, n ka bu Gusunō bikia ye u kī bu ko. ¹⁶Bà n maa gari gee mō ben tii tiine sōw kpa n bu siria n bu sōwsi ye Yinni Gusunō u kī.

¹⁷Yera win dokiri wi, u nē, ye a mō mi, ya ñ wā. ¹⁸Kaa ra tii mēera kowa mi, ka sere maa tōn be ba nun sikerene mini. Domi sōmbu te, ta kpā. A ñ kpē a tu ko wune turo. ¹⁹Tē a nen gari nōwō, kpa Gusunō u nun somi. Bwisi yi kon nun kē wee. A koowo tōn ben wirugii Gusunōn wuswaa, kpa a n da ka ben gari de win mi. ²⁰Kpa a bu Gusunōn woodaba tubusia ka swaa ye ba koo swīi, ka sōma ye ba koo ko. ²¹Kpa a gabu gōsi be sōw, be ba koo kpī bu bu kpara kpa yēroba n sāa be ba Gusunō nasie, ba gem swīi, ba ku ra nōm biran kēnu mwe. Kpa a ben gabu ko tōmbu nōrōbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunōbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wōkurun wirugibu. ²²Beya ba ko n da tōn be sirie baadomma kpa ba n da ka gari yi yi sē ne wunen mi. A de bu nun wunen sōmunu kawa, kpa bu ka nun sōbe. ²³À n kua mē, ma Gusunō u nun kpere swaa ye sōw, kaa kura, kpa tōn be, bu maa turi mi ba dōw ka bōri yendu.

²⁴Mōwisi u win dokirin gere wura u kua kpuro nge mē u nùn sōwa. ²⁵U tōn be gōsa Isireliba sōw be ba koo sōmbu te kpī. Ma u ben gabu kua tōmbu nōrōbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunōbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wōkurun wirugibu. ²⁶Bera ba ra gari yi yi ñ sē siri. Yi yi sē kpa bu ka Mōwisi daawa.

²⁷Yen biru win dokiri u nùn nōw kana ma u doona u da win temō.

GUSUNO U KA ISIRELIBA ARUKAWANI BOKUA

Isireliba ba wāa Sinain guurun nuurō

19¹⁻²Yen biru Isireliba ba doona Refidimun di. Ye n kua suru itasen tōw gbiikuru saa mìn di ba yara Egibitin di, yera ba tura Sinain gbaburō. Ma ba ben sansani gira guu te ba mō Sinain nuurō. ³Yera Yinni Gusunō u Mōwisi soka guu ten wōllō u ka nùn gari ko.

Ye u yōwā mi, yera Yinni Gusunō u nē, ameniwa kaa Yakōbun bibu Isireliban bwese kerī sō a nē, ⁴i wa ye na Egibitigibu kua ka nge mē na bēe tii gawe na sua ka nen nōm damguu nge mē gunō bakeru ta ra ten binu sue. ⁵Tē, ì n nen gere nua, ì kun nen arukawani kusie, i ko ko nen tiin tōmbu n tōmbu kpuro kere. Handunia kpuro sāawa negia, ⁶adama bēe i ko n sāawa nen tōn be na gōsa na tii yīiye, kpa i n sāa nen yāku kowobu tōn be ba tien sō. Gari yi kaa Isireliba sōwa mi.

⁷Yen biru Mōwisi u sarama u tōn ben guro gurobu sokusia u bu sōwa kpuro ye Yinni Gusunō u nē u bu sō. ⁸Ma tōn be kpuro ba wura ba nē, ye Yinni Gusunō u gerua kpuro, yeya sa ko ko.

Ma Mōwisi u maa ka tōn ben gere wura Yinni Gusunōn mi. ⁹Ma Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, wee, kon na wunen mi guru wii wuro te ta sinum mō sōw, kpa tōn be, bu nō sanam mē na ka nun gari mō, kpa ba n da n nun naane sāa.

Saa ye sōwra Mōwisi u den Yinni Gusunō tōn ben gari yi tusia.

Gusunō u ka Mōwisi yinna Sinain guuru wōllō

¹⁰Yera Yinni Gusunō u kpaam nùn sōwa u nē, a doo a tōn be deema a bu sō bu ben beka teo bu tii deerasia gisō

ka sia, ¹¹ kpa ba n sɔɔru sãa ba n ka sɔɔ itase mara. Domi sɔɔ itase te sɔɔra ne, Yinni Gusunɔ kon sarama Sinain guurɔ be kpuro bu ka man wa. ¹² Kaa tɔn be yīreru kua mi ba koo yōra guu ten bɔkuɔ, kpa a bu sɔ ba n tii se bu ku raa guu te yɔ, bu ku mam susi ten gāarɔ bu tu besu. Ben wi u tu besu, yēro koo gbiwa. ¹³ Ba ñ nùn sēremɔ ka nɔma, kpena ba koo nùn kasuku, ñ kun me bu nùn sēenu twee bu ka go. Baa ñ n yaa saberun na, meya ba koo ka tu go. Kɔba yà n swīwa ba koo susi guu ten bɔkuɔ.

¹⁴ Ma Mɔwisi u sarama guu ten min di, u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, bu tii dɛerasio bu ka Gusunɔ sã. Ma ba ben beka tea. ¹⁵ U kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku ra ka been kurɔbu bakuna i n sɔɔru sãa i n ka sɔɔ itase te mara.

¹⁶ Sɔɔ itase ten bururu ba guru kukiribu nua, ma ba guru maakinu ka guru wii wuro te ta sinum mɔ wa guu ten wɔllɔ. Ma kɔba ya sumɔ tãa tãa sere tɔn be ba wãa sansani ye sɔɔ kpuro berum bu mwa ba diira. ¹⁷ Yera Mɔwisi u tɔn be yarama ben sansanin di bu da bu ka Gusunɔ yinna, ma ba yōra guu ten nuurɔ.

¹⁸ Wiisu Sinain guu te wukiri, domi Yinni Gusunɔ u sarama ka dɔɔ u wãa ten wɔllɔ. Wii si, su yɔɔmɔ nge dɔɔ bokon wiisu. Ma guu te, ta yīrumɔ ka dam. ¹⁹ Kɔba yen swīi maa sosimɔ. Yera Mɔwisi u gari gerua, ma Gusunɔ u nùn wisa ka nɔɔgii te ta sãa nge guru kukiribu.

²⁰ Nge meya Yinni Gusunɔ u ka sarama guu ten wɔllɔ, ma u Mɔwisi soka. Yera Mɔwisi u yɔɔwa u da mi. ²¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a saro a tɔn be kirɔ ko gem gem bu ku raa susima bu yīre te sara bu man mɛeri, kpa ben dabiru tu ku raa kam ko. ²² Meya yāku kowobun tii, be ba ra man susi, bu de bu tii dɛerasia kpa n ku ra ben gabu go.

²³ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, tɔn be, ba ñ yɔɔmɔ guuru wɔllu mi. Domi a sun kirɔ kua gem gem a nɛɛ n bu yīreru kuo guu ten bɔkuɔ mi ba koo yōra. Kpa su tu garisi guu te a tii yīye.

²⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a saro a da kpa wunɛ ka Aroni i yɔɔma, adama yāku kowobu ka tɔn be ba tie, bu ku raa yīre te sara bu man mɛeri, kpa n ku ra ben gabu go.

²⁵ Ma Mɔwisi u sara u da u tɔn be gari yi sɔɔwa.

Wooda wɔku te Gusunɔ u Isireliba wɛ

(I maa mɛerio Wooda Yiruse 5:6-21)

20 Yen biru Gusunɔ u gari yini kpuro gerua u nɛɛ. ² Nena Gusunɔ been Yinni wi u ra n wãa ne wi na bɛɛ yarama Egibitin tem di, na bɛɛ yakia saa yorun di.

³ Yen sɔ, i ñ ko i gāanu ganu sã ne baasi.

⁴ I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu sãa gāanun weenasinu ni nu wãa wɔllɔ, ñ kun me temɔ, ñ kun me nim sɔɔwɔ. ⁵ I ku ra yīira i bwāaroku gagu sã, domi nena been Yinni wi u ra n wãa. Ne, Yinni nisinugiwa, ne wi na ra baababan durum mɔɔru mwe ben bibun mi be ba man tusan suunu sɔɔ sere ka ben sika-dominun bibɔ. ⁶ Adama be ba man kī, ma ba nen wooda nasie, na ra ben bibun bweseru wɔnwɔndu kue sere ka baadommaɔ.

⁷ Nena been Yinni wi u ra n wãa. I ku ra nen yīsiru soku kam. Wi u tu soka kam, kon yēro sɛeyasia.

⁸ I wēro tɔɔ wērarugiru sɔɔ, kpa i tu garisi te na yi nenem nen sɔ. ⁹ Sɔɔ nɔɔba tia i ko n da been sɔma kpuro ko. ¹⁰ Adama sɔɔ nɔɔba yirusera ta sãa tɔɔ wērarugiru te i ne Gusunɔ been Yinni dɛrie. Tɔɔ te sɔɔ, i ku ra sɔmburu garu ko, bɛɛ ka been bibu, ñ kun me been yobu, ñ kun me been yaa sabenu, ñ kun me sɔɔ be ba wãa been yenusɔ. ¹¹ Domi sɔɔ

nɔɔba tian baa sɔɔra na ka wɔllu ka tem ka nim wɔku kua ka baayere kpuro ye ya wāa mi sɔɔ. Ma na wēra sɔɔ nɔɔba yiruse. Yen sɔna na sɔɔ nɔɔba yiruse te domaru kua na tu yi nenem nen sɔ.

¹² I been tundo ka mero beere wēeyɔ kpa been hunde yu wa yu daka da tem me na be wē sɔɔ.

¹³ I ku ra tɔnu go.

¹⁴ I ku ra sakararu ko.

¹⁵ I ku ra gbeni.

¹⁶ I ku ra goo gari mani.

¹⁷ I ku ra been tɔnusin diru bine ko, n̄ kun me win kurɔ, n̄ kun me win yobu, n̄ kun me win yaa sabenu, ye n s̄a wunen tɔnusin ḡānu kpuro gesi.

¹⁸ Yen biru tɔn be kpuro ba guru kukiribu ka kɔban sw̄i nua ma ba guru maakinu wa guu ten wɔllɔ te wiisu wukiri. Yera ba diira ba da ba yōra n desire. ¹⁹ Ba M̄wisi s̄ɔwa ba nee, wunen tii, à n ka sun gari kua, sa ko nun swaa daki. Adama a ku de Gusunɔ u ka sun gari ko, kpa su ku ra gbi.

²⁰ Ma M̄wisi u tɔn be s̄ɔwa u nee i ku berum ko. Domi Yinni Gusunɔ u nawa u ka been laakari meeri kpa i n n̄n nasie, i ku ra maa ka durum ko.

²¹ Ma tɔn be, ba yɔ n desire saa ye M̄wisi u guru wii sinumgii te susi mi Gusunɔ u wāa.

Yāku yerun wooda

²² Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u nee, a Isireliba s̄ɔwa a nee, been tii i wa ma wɔllun diya na ka bu gari kua. ²³ Yen s̄, i ku ra maa tii bw̄aroku gagu kua ka wura, n̄ kun me ka sii geesu, kpa i gu ko been būu. ²⁴ Adama i ko man yāku yeru bania ka tem. Kpa i been yaa sabenu ḡosi i ka man yāku d̄ɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua ten wɔllɔ. Yam kpuro mi na ḡɔsa i ka man s̄a, ko na n wāa mi, kpa n be domaru kua. ²⁵ Ì n man yāku yeru baniamme ka kpenu, i

ku tu bani ka kpee ni i dāka. Domi ì n kpee ni dāka, i nu disi dokewa mi. ²⁶ I ku ra de ta n yɔɔtia mɔ, kpa bu ku raa ka been tereru wa ì n yɔɔmɔ mi.

Wooda ye Yinni Gusunɔ u Isireliba wē yobun s̄

21 Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u nee, a Isireliba wooda yeni wēeyɔ. ² Ben goo ù n win Isirelisi dwa yoo, yoo wi, u koo win yinni s̄awa wɔɔ nɔɔba tia, nɔɔba yiruse u koo yariwa yoo ten di u kun ḡānu kɔsie. ³ Û kun kurɔ mɔ u ka dua yoo te sɔɔ, wi turowa u koo yari. Û n maa kurɔ mɔ ba ka n̄n dwa, sanna ba koo yari. ⁴ Ñ n win yin-nin na, u n̄n kurɔ wē, ma u ka kurɔ wi bibu mara, dɔma te u yariɔ yorun di, u koo kurɔ ka win bibu win yinni deriawa kpa u yari wi turo. ⁵ Adama yoo wi, ù n gerua batuma sɔɔ u nee, u win yinni k̄i ka maa win kurɔ wi, ka win bibu, yen s̄, u ñ yariɔ, ⁶ saa yera yinni wi, u koo ka n̄n da Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. Miya u koo n̄n seririsia s̄a yee ten gamboɔ, u n̄n swaa yaba ka s̄kura. Kpa n s̄a ȳireru ma yoo wi, u s̄awa win yoo sere ka baadommaɔ.

⁷ Goo ù n maa win bii tɔn kurɔ d̄ra yoo, ba ñ n̄n yakiamɔ nge me ba ra yoo tɔn durɔbu yakie. ⁸ Win yinni ù n n̄n sua kurɔ, ma u wa dākuru ya ñ ka n̄n naawe u koo kp̄i u n̄n win t̄mbu yakie. Adama u ku raa n̄n tɔn tuko yakie. Domi durɔ wi, u kua naane sarirugii. ⁹ Goo ù n yoo tɔn kurɔ dwa u ka win bii tɔn durɔ wē, u n̄n kuo nge me ba ra bii wɔndia kue bà n n̄n suamɔ. ¹⁰ Goo ù n yoo sua kurɔ, yen biru ù n maa kurɔ kpao sua, u ku raa yoo win d̄ianu ka win yāa ni u ra raa n̄n wē kawa. Meya maa ben wāasinaa sɔɔ, u ku raa de ḡānu ganu kɔsi. ¹¹ Û kun maa n̄n ḡānu ita yenin gaa kuamme, u de kurɔ wi, u yari yorun di u kun ḡānu kɔsie.

**Daa kōsa ye tōnu ù n
kua ba koo nùn go**

¹² Wi u tōnu so u go, ba koo yēron tii gowa. ¹³ Adama wi u kun kī u ka tōnu go samba sō, ne Yinni Gusunō kon yam gam gōsi mi u koo kpikuru da u kuke. ¹⁴ Wi u win winsim mwa u go nuku kō-surun sō ka bwisi, bu yēro mō bu go, baa ù n dua nen sāa yerō u yāku yeru nenua u ka bōre.

¹⁵ Wi u win tundo so, ñ kun mē win mero, ba koo yēro mwa bu gowa.

¹⁶ Wi u tōnun tii gbena u dōra, ñ kun mē u nùn kua win yoo, ba koo yēro mwa bu gowa.

¹⁷ Wi u win mero, ñ kun mē win tundo kōsa gerusi, ba koo yēro gowa.

**Wooda ye Gusunō u yi be
ba tōmbu mēera kuan sō**

¹⁸ Saa ye tōmbu yiru ba sannamō ma ben turo u win winsim so ka nōm kuseru, ñ kun mē u nùn kara ka kperu u mēera kua, ma ya kun nùn go, ba ñ wi u nùn so mi goomō. Yà n nùn kpī, ¹⁹ ma u ra sanō kua u ka deka sīimō, wi u nùn mēera kua mi, ba ñ nùn gāanu kuamme. Adama durō win sōmbu te u koo raa ko ù n bwāa do, wi u nùn mēera kua mi, wiya u koo tu ko, kpa u maa mēera yen nōribun gobi kōsia.

²⁰ Goo ù n win yoo so ka bokuru u go mii mii ba koo yēro gowa. ²¹ Adama yoo wi, ù n kua tō giriru ñ kun mē sō girira yiru u sere gu, ba ñ maa win yinni gāanu kuamme, domi yoo wi, u sāawa win gobi.

²² Tōn durōbu gabu bà n sannamō, ma ba guragii wōri sere win nukura ka yara, ma win gam kun mēera wa, yen mē kurō win durō u tōn be bure, meya ba koo kōsia siri kowobun wuswaaō. ²³ Adama kurō wi, ù n mēera gaa wa, mēera yen bwesera ba koo maa bu ko. Ù n maa gun na, ba koo bu gowa. ²⁴ Ñ n win nōnin na

ba wuna ba koo maa begii wunawa. Ñ n win dondun na ba bua, ba koo maa beginu buawa. Ñ n win nōman na ba bua, ba koo maa begia buawa. Ñ n win naasun na ba bua, ba koo maa begisu buawa. ²⁵ Ñ n maa dōn na ba nùn meni, ba koo maa be dōn meniwa. Mēera yèn bweseru ba nùn kua gesi, yen bwesera ba koo maa bu ko.

²⁶ Goo ù n win yoo tōn durō, ñ kun mē tōn kurōn nōnu kōra, u koo yoo wi karawa u doona nōnu gen sō. ²⁷ Ñ n maa win dondun na u wuna, u koo nùn karawa u doona don ten sō.

²⁸ Kete yà n tōnu kōba so ya go, ba koo yen tii kpenu kasuku bu gowa, ba ñ yen yaa temmō. Yen biru ba ñ maa yen yinni gāanu kuamme. ²⁹ Adama kete ye, yà n daa goo kōba sōkure ma ba yen yinni sōōwa ma u ñ ka ye gāanu kue, ba koo win tii gowa ka kete ye sannu. ³⁰ Bà n maa nùn gāanu buren na u wa u ka win wāaru yakia, u koo ni kpuro kōsiawa nge mē ba gerua. ³¹ Kete yen bweseru yà n bii goo kōba sōka, siri tee biya ba koo ye kua mi, ka yen yēro. ³² Adama kete ye, yà n goon yoo so ya go, sii geesun gobi tena yen yinni u koo yoo win yinni wē, kpa bu kete ye kpenu kasuku bu go.

³³ Goo ù n dōkō mō, ñ kun mē u wōru gagu gba u deri u ñ wukiri, ma goon yaa sabera wōri mi, ta gu, ³⁴ wi u dōkō ye mō ñ kun mē wōru ge, u koo sabe ten kōsire wēwa kpa u sabe goo te sua.

³⁵ Goon kete yà n googia mēera kua ya go, ba koo kete wasa ye dōrawa bu yen gobi bōnu ko. Kpa bu maa ye ya gu min yaa bōnu ko. ³⁶ Kete ye, yà n daa gē mēera koore, ma yen yēro u yē adama u ñ gāanu kue, u koo ye ya gu min kōsire wēwa kpa wi, u goo te sua.

Yaa sabenun gbenan wooda

³⁷ Goo ù n kete gbena u go, ñ kun mē u ye dōra, kete nōbuwa u koo kōsia tia

yen wǎllɔ. Ñ n maa yāarun na, yāanu nnɛwa u koo kɔsia tee ten wǎllɔ.

22¹⁻³ Ye u gbena mi, bà n ye wa win nɔma sɔɔ, ñ n keten na, ñ kun me keteku, ñ kun me yāaru, ma ya gesi wasi, yen yiruwa u koo wē. Û kun maa gāanu mɔ, ba koo win tii dɔrawa.

Goo ù n gbena da wǎkuru, bà n nùn mwa wǎku te, ba so ba go, ba ñ goo win yem bikiamɔ. Adama yam mù n sāra ba sere nùn go, be ba nùn go mi, ba koo bu win yem bikia.

Goon gāa ni ba suan woodaba

⁴ Bɛn goo ù n win sabenu sure win winsim gberɔ, ñ kun me win dāa gbaarɔ, ma nu dīanu asɔrɔ kua, win gberun dīa geena u koo yēro kɔsire wē, ñ kun me win dāa marum.

⁵ Goo ù n dɔɔ menima, dɔɔ wi, ù n dua goon gberɔ, ma yēron dīanu kpuro dɔɔ mwaara, wi u dɔɔ meni mi, u koo dīa ni nu dɔɔ mwaaran kɔsire wēwa.

⁶ Goo ù n win winsim gobi, ñ kun me gāanu berusia, ma ba nu gbena mi u berua mi, bà n gbenɔ wi wa ye u sua min nɔn yiruwa u koo kɔsia. ⁷ Bà kun maa nùn wa, wɔn mi ba gāa ni gbena u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u nɔma sua wǎllɔ u bōre u nɛɛ, u ñ gāanu ganu sue ni ba nùn berusia mi sɔɔ. ⁸ Tɔmbu yiru bà n gāanu sikirinɛmɔ, ñ n yaa saberun na, ñ kun me yānu, ñ kun me gāa ni nu kɔɔra, be kpuro ba koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bu siria. Ben wi u kun gem mɔ, ye ba sikirine min wasi yiruwa u koo kɔsia.

⁹ Goo ù n win winsim yaa saberu garu sabusia, ma ta bɔɔra ñ kun me ta gu ñ kun me ba tu sēre ba mwa goo kun wa, ¹⁰ wi ba tu sabusia mi, u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bōre u nɛɛ, u ñ tu babe. Sanam meya, wi u sabe te mɔ mi, u koo durɔ win gere wura kpa wi ba sabe te sabusia u ku maa gāanu ganu kɔsia. ¹¹ Adama bà n sabe te gbenan na win yenuɔ, u koo ten kɔsire wēwa. ¹² Ñ n maa

gbeeku yaan na ya tu mwa ya kasuka, u ka ten seeda na u sɔɔsi. Saa ye, u ñ maa ten kɔsire wēɛmɔ.

¹³ Goo ù n maa win winsim yaa saberu bɔkura, ma ta bɔɔra ñ kun me ta gu sanam me wi u tu mɔ u ñ wāa mi, ba koo nùn ten kɔsire wēwa. ¹⁴ Adama ù n wāa mi, ba ñ maa nùn kɔsire wēɛmɔ. Bà n maa tu due kuan na, ten due gobi yi, yi tura.

Tɔmbun wāasinaan wooda ka sārugia

¹⁵ Goo ù n wɔndia kɔkura u nùn bekuru doke, ma ba ñ daa wɔndia wi durɔ kǎ, wi u nùn bekuru doke mi, u koo dokiriru kpuro kowa nge me ba ra ko, kpa u wɔndia wi sua kurɔ. ¹⁶ Baa wɔndia win tundo ù n yina bu suana, ka me, durɔ wi, u koo dokiriru kpuro kowa nge me ba ra ko bu ka wɔndia sua.

¹⁷ Tɔn kurɔ sɔro ù n wāa bɛn suunu sɔɔ, i nùn goowo.

¹⁸ Wi u maa ka yaa saberu kpuna, i yēro goowo.

¹⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ turowa i ko sǎ. Wi u yina u būu goo sāamɔ, i yēro goowo.

²⁰ I ku sɔɔ goo nɔni sǎ. I ku maa nùn taki di. I yaayo ma bɛn tii i raa sɔru di Egibitin temɔ. ²¹ I ku gɔmini goo nɔni sǎ, ñ kun me gobeku goo. ²² Wi u bu nɔni sɔɔmɔ ma ba man somiru kana, ka geema na bɛe sɔɔmɔ, kon bu somi. ²³ Kpa n de nen mɔru yu se bu bɛe go tabu gberɔ, bɛn kurɔbu bu maa ko gɔminibu kpa bɛn bibu bu maa ko gobekuba.

²⁴ Bɛe Isireliba sɔɔ, bɛn wi u sāaro gobi bɔkura, u ku raa yi nim dokea nge me bwese tukunu nu ra ko.

²⁵ Ì n goon bekuru tɔruba mwa, i nùn tu wesia sɔɔ u sere du. ²⁶ Domi beku tee tera u mɔ mi, u ka win wasi wukiri. Yen sǎ, à n tu neni mba u koo wukiri wǎkuru. Sanam me sɔɔ, ù n man wuri koosima, kon nùn wɔnwɔndu kua, n nùn swaa daki.

²⁷ I ku ra man kōsa gerusi, i ku ra maa been wirugii bōre.

²⁸ Ì n been dīa gbiikinu gā i ku de n te i sere ka neginu na.

I ku maa te i ka been bii tōn durō gbiikobu yakia domi ba sāawa negibu.

²⁹ Meyā i ko maa man been yaa sabenu bii gbiikinu yīya nenem adama i ko de nu gina bōm nōwa sōw nōba yiru, nōba itase i sere ka man nu yākuru kua.

³⁰ Been tii maa, i ko n wāawa nenem nen sō, i n deere. Yen sō, i ku yaa gaa tem ye gbeeku yaa ya go ya deri. I ye bōnu wēeyō domi ba ñ ye sake.

I n da bwēebwēebu sirie dee dee

23 I ku labaari weesugia kpara. I ku maa tōn kōso seeda weesugia di-iyā u ka yari. ² Been goo u ku raa tōn dabunin gere swīi u ka kōsa ko. Meyā u ku maa bu swīi bā n gem sīiyamō siribu sōw. ³ I ku goo siri ka wōnwōndu baa ù n sāa bwēebwēe.

⁴ Ì n been wērōbun saberu garu wa ta kōwō, ketewa? Ñ kun me keteku? I tu mōw i ka nūn wurama. ⁵ Ì n maa win keteku wa ga wōrume ka sōmunu, i ku doona i nūn deri. I nūn somiō i ka gu seeya.

⁶ Siribu sōw, i ku wi u gem mō gem bira win bwēebwēerun sō. ⁷ I ku seeda weesugia wura. I ku maa goo go wi u kun taare gaa kue. Domi wi u kua me, ne, Yinni Gusunō kon yēro seeyasia. ⁸ I ku nom biran kēnu mwa domi nu ra tōnu nōni wōkewa gem swaa sōw kpa u kpana u mu gere.

⁹ I ku wi u sōru dimō been suunu sōw nōni sō. Domi been tii i yē nge me u bwisikumō, yèn sō i raa sōru di Egibitiō.

Wōw wēraruguu ka tōw wēraruguru

¹⁰ Wōw nōba tian baa sōwra i ko i n da been gberun dīanu duure, kpa i nu gē. ¹¹ Adama wōw nōba yiruse, i ko i been gbean tem kpuro deriwa mu wēra,

ka been dāa gbaanō. Kpa i de be ba sāa sāarobu bu da bu dīanu kunōnu ko be ka yaa sabenu.

¹² Meyā maa sōw nōba tian baa sōwra i ko i been sōma kpuro ko. Adama nōba yiruse i ko wērawa ka been yobu ka sōw be ba sōmburu mō been mi, ka sere been yaa sabe ni i ra ka sōmburu ko.

¹³ Ye na beē sōwra kpuro, i ye mem nōwōw mam mam. Kpa i ku ra būnu ganun yīsiru sia i sere nēē, ko i nu sā.

Tōw bakanu ita ni nu kpāaru bo

¹⁴ Wōw baagere nōn itawa i ko i n da man tōw bakaru kue. ¹⁵ Pēē ye ba ñ seeyatia doken tōw bakara i ko gbi i ko. Sōw nōba yiruwa i ko pēē di ye ya kun seeyatia mō nge me na raa beē yen wooda wē, wōwōn suru gbiikoo wi ba mō Abibu sōw, domi saa yera i yara Egibitin di. Ì n kanaru mō, goo u ku raa na nen wuswaaō u kun kēru neni. ¹⁶ Yiruse kpa i maa been gbean dīa gbiikinun yaa kpaabun tōw bakaru di. Yen biru ñ n been gberun dīanu kpuro gā kpa i maa yen tōw bakaru di, i n wāa kunu sōw. ¹⁷ Nge meya wōw baagere beē tōn durōbu i ko i n da ka menne nōn ita nen sāa yerō.

¹⁸ Ì n man yākuru kua, i ten yaa gum dōw meniō dōma te. Ì n maa ten yaa dimō, i ku ye menna ka pēē ye ba seeyatia doke. ¹⁹ I n da ka man been gberun dīa gbiikii ni nu gea sāa naawe nen sāa yerō. Domi nena na sāa Gusunō been Yinni. I ku boo buu yike ka gen meron bom.

Sōwsinu ganu ka nōw mweenu

²⁰ Yeniba kpuron biru Yinni Gusunō u Isireliba sōwra u nēē, kon beē nen gōrado gōriama u ka beē kpara kpa u n beē kōsu been sanum sōw. U koo ka beē da tem me na beē sōwru kua sōw. ²¹ Yen sō, i de i n tii se kpa i nūn mem nōwra, kpa i ku nūn nuki sanku. Domi u ñ da beē suuru kuamme ñ n tora, yèn sō nen yīiko

ya wāa wi sɔɔ. ²²Adama ì n nùn mem nɔɔwa mam mam, ma i m̀ dee dee ye na bɛe yiire, nena kon ka bɛen werɔbu kpuro sanna.

²³Nen gɔrado wi, u koo bɛe swaa gbi-ya u ka bɛe turi sere tem mi Amɔreba ka Hetiba ka Feresiba ka Kananiba ka Hefiba ka sere Yebusiba ba wāa. Kpa n be kpuro go bɛen sɔ. ²⁴Adama ì n tura mi, i ku ra ben b̄nu s̄a, i ku maa ben komanu saari. I ben b̄nu turanu suririo kpa i ben bw̄arokunu kɔsuku muku muku. ²⁵Ne Gusunɔ bɛen Yinniwa i ko i s̄a kpa n bɛe domaru kua, i n d̄ianu mɔ ka nim. Mɛya na kon maa bɛe baranu gbara. ²⁶Na ñ maa derimɔ tɔn kurɔ goon nukuru tu yari, mɛya bɛen goo kun maa m̀ w̄iro. Kon maa de bɛen hunde yu d̄ɛɛya.

²⁷Ye kon maa wure n ko wee. Be ba nua i duɔ ben temɔ kpuro, kon de bu nanda, kpa bu yari bu doona bɛen sɔ. ²⁸Kon Hefi be, ka Kanani be, ka Heti be susunu kpare, kpa bu yari bu doona tem min di. ²⁹Adama na ñ be kpuro giramɔ w̄ɔ tian baa sɔɔ, tem mɛ, mu ku raa ka ko bansu, kpa gbɛeku yee yi bɛe yibusi. ³⁰Fiiko fiikowa kon de ba n doonamɔ min di, sere i ka dabia i teria i sina tem mɛ kpuro sɔɔ. ³¹Tem mɛ kon bɛe w̄ɛ mi, men nɔɔ bura yera ko n w̄awa saa nim w̄ɔku ge ba m̀ Naa yarin di sere n ka girari Filisitiban nim w̄ɔkuɔ, ka maa saa Sinain gɔburun di, sere n ka girari daa te ba m̀ Efaratiɔ. Tɔn be ba wāa tem mi kpuro, kon bɛe bu n̄mu b̄riawa kpa i bu gira. ³²I ku ra ka bu arukawani gaa b̄ke. I ku maa ben b̄nu goo s̄a. ³³Ì n ben b̄nu s̄amɔ, nu ko n s̄awa bɛen yina. Yen sɔ, i ku de ben goo u n wāa bɛen suunu sɔɔ kpa u ku raa bɛe torasia nen swaa sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛeru sire

24 Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, i yɔɔma Sinain guuru mini,

nen mi, wunɛ ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka w̄kuru, kpa i man kpuna sarun di. ²Wunɛ M̄wisi, kaa man susima wunɛ turo. Be ba ka nun yɔɔma bu ȳɔro mi ba wāa mi. Tɔn be ba maa tie, bu ku raa yɔɔma mini.

³Ma M̄wisi u da u tɔn be Yinni Gusunɔn gari ka win woodaba kpuro s̄ɔɔwa. Ma be kpuro ba wura ka ḡɔru teu ba nɛɛ, sa ko ko ye Yinni Gusunɔ u gerua kpuro.

⁴M̄wisi u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro yorua ma u seewa buru buru u ȳaku yeru bana guu ten nuurɔ. U maa kpenu w̄kura yiru gira nge mɛ Isireliban bwese kerin geera nɛ. ⁵Ma u Isireliban aluwaasiba gabu gɔra bu ka Yinni Gusunɔ ȳaku d̄ɔɔ mwaararuginu kua kpa bu naa kinenu go bu ka siarabun ȳakunu ko. ⁶M̄wisi u yaa yem men b̄nu sua u doke gb̄ɛa sɔɔ. Ma u sukum mɛ n tie ȳɛka ȳaku yee ten w̄ɔɔ. ⁷Ma u woodan tire te sua u tu gara tɔn ben wuswaaɔ. Ma ba nɛɛ, sa ko Yinni Gusunɔ mem nɔɔwa kpa su ko kpuro ye u gerua.

⁸Ma M̄wisi u yem mɛ sua u ȳɛka tɔn ben w̄ɔɔ u nɛɛ, yem mɛ wee, mɛ mu Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛeru siremɔ te u bɛe kua sanam mɛ u bɛe wooda yeniba kpuro w̄ɛ.

⁹Ma M̄wisi ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka w̄ku te, ba guu te yɔɔwa. ¹⁰Ma ba Gusunɔ, be Isireliban Yinni wi wa. N s̄are nge u ȳɔ turaru garun w̄ɔɔ te ba kua ka kpee boogu ni nu baalimɔ weene. Nu deereewa nge w̄ɔɔ te ta kun guru wiru mɔ. ¹¹Gusunɔ u ñ Isireliban guro guro be k̄sa gaa kue. Ba nùn wa ma ba di ba n̄ra.

M̄wisi u yɔɔwa Sinain guuru

¹²Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔma a ȳra guuru mini. Kon nun

kpee besi wē mī sɔɔ na wooda kpuro yorua, tɔn be ka ben bibun bweseru ba n ka ye m̄erimɔ baadomma.

¹³Ma M̄owisi u seewa ka win b̄ɔɔ Yosue. Adama u sere guu te yɔ, ¹⁴u guro guro be s̄ɔɔwa u n̄e, i ȳɔro mini, i sun ma sere su ka wurama been mi. Wee Aroni ka Huri ba wāa ka b̄e. Been goo ù n gari giri ḡe m̄ɔ, u na ben mi. ¹⁵Yen biru u yɔɔwa guu ten w̄llɔ, ma guru wii wurora tu wukiri. ¹⁶⁻¹⁷Yera Yinni Gusunɔn yikɔn girima ya s̄ɔsira mi. Isireliba ba ye wa, ya s̄a nge d̄ɔɔ boko. Ma guru wii wuro te, ta Sinain guu te wukiri sere s̄ɔɔ nɔɔba tia. S̄ɔɔ nɔɔba yiruse Yinni Gusunɔ u M̄owisi soka saa guru wii wuro ten min di. ¹⁸Yera M̄owisi u dua guru wii ten s̄ɔɔwɔ ma u yɔɔwa guu ten w̄llɔ. Miya u wāa s̄ɔɔ s̄ɔɔ weeru ka w̄kuru weeru.

YINNI GUSUNɔN KUU BEKURUGIRUN KPUNAA

**K̄e ni Isireliba ba koo wē bu ka
Yinni Gusunɔn s̄a yeru ko**

25 Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄ɔɔwa u n̄e, ²a Isireliba s̄ɔɔwɔ bu ka man k̄enu naawa. Ye ba wē ka nuku tia kpuro, a m̄ɔ. ³K̄e ni ba koo wē, niya, wura ka sii geesu ka sii gandu, ⁴ka ana bekunu ni ba w̄kua ka bura, ka maa gaadura ka ni ba sw̄erasia ka s̄ēesu, ka ni ba wesa ka w̄e damgii ka yaa sansun beka, ⁵ka yāa ḡoni yi ba sw̄erasia ka s̄ēesu, ka ḡoni sinumgii, ka dāa damgia, ⁶ka gum m̄e ba ra ka fitila s̄ore ka gum m̄e mu turare m̄ɔ m̄e ba ra kpuro tāre bu ka s̄ɔɔsi ma Gusunɔ u ye ḡɔsa nenem, ka turare ye ba ra d̄ɔɔ doke, ⁷ka kpee gobiginu n̄in n̄oni s̄a berɔ wuru ka kpee gobiginu bwese bweseka ka ni ba koo doke yāku kowo t̄ɔnweron yabe tarakpe s̄ɔɔ ka sere maa win b̄ɔɔ baran w̄llɔ. ⁸Yen biru i ka man ye kpuro kuu beku-rugiru kuo na n ka wāa been suunu s̄ɔɔ.

⁹I ko tu kowa ka ten dendi yānu kpuro nge m̄e kon b̄e s̄ɔɔsi.

Yinni Gusunɔn woodan kpakororu

¹⁰Ba koo kpakororu ko ka dāa damgia. Ten d̄ēebu bu ko n s̄aawa ḡɔm soonu yiru ka b̄onu. Ten yasum mu ko n maa s̄aawa ḡɔm soo teeru ka b̄onu kpa ten gunum mu n s̄a ḡɔm soo teeru ka b̄onu. ¹¹Kpa a tu wura pote ten s̄ɔɔwɔ ka t̄ɔɔwɔ. Kpa a ten goonu n̄e kpuro n̄ɔɔ b̄oka kua ka wura. ¹²Kpa a wuran sumi ko wasi n̄e a doke ten goo gookan yinna yenu s̄ɔɔ, yiru ya n m̄erine bee tia, yiru yeni ya n maa m̄erine bee tia. ¹³Yen biru a dāa p̄ɔɔsi kasu yiru a yi wura pote. ¹⁴Kpa a yi wasi kpakoro ten sumi s̄ɔɔ beri berika, yi n s̄a ten nenutii. ¹⁵Sumi yi s̄ɔɔra dāa p̄ɔɔsi yi, yi ko n da n wāa. Ba ñ yi wunamɔ min di. ¹⁶Yen biru kaa woodan kpee besi yi kon nun wē doke kpakoro te s̄ɔɔ.

¹⁷Kpa a kpakoro te wukiritia kua ka wura ya n ka tu saka n̄e. ¹⁸⁻¹⁹Kpa a w̄llun k̄sɔbu yirun weenasibu ko ka wura a mani wukiritia yen goo p̄i-iminun w̄llɔ gee ka gee. ²⁰Kpa yi n kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi ko n wuswaa kisinewa yi n m̄erine. ²¹Kaa woodan kpee besi yi doke kpakoro te s̄ɔɔ, a sere ten wukiritia ye doke. ²²Yen w̄llɔwa ko na n da ka nun yinne k̄sɔbu yiru yen baa s̄ɔɔ, kpa n nun nen woodaba kpuro wē Isireliban s̄ɔ.

Tabulu yèn mi ba koo p̄e yi, ye ba ka Gusunɔ naawa

²³Yinni Gusunɔ u kpaM̄owisi s̄ɔɔwa u n̄e, kaa tabulu ko ka dāa damgia. Yen d̄ēebu ko n s̄aawa ḡɔm soonu yiru, yen yasum mu ko n maa s̄a ḡɔm soo teeru, kpa yen gunum mu n s̄a ḡɔm soo teeru ka b̄onu. ²⁴Kpa a ye kpuro wura pote, kpa a maa yen goo gooka n̄ɔɔ b̄oka kua ka wura. ²⁵Yen biru kpa a

dāa besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nōm tararu yasum nē, a ka sik-erena, kpa a nin tii wura pote. ²⁶ Kpa a maa sumi nne ko ka wura a doke tabulu yen goo gooka mi yen naasu gire gire. ²⁷ Mi ba dāa besi piimii ni goren bōku bōkuka sōra sumi yi, yi ko n wāa, kpa bu dāa pōsi wasi yi sō, ba n da ka tabulu ye sue. ²⁸ Dāa pōsi yi, yi ko n sāawa dāa damgia kpa a yi wura pote. ²⁹ Yen biru kaa gbēa ko ka nōri ka perēntiba ka gbēe yorokunu, ye kpuro ya n sāa wuragia kpa ba n da ka dendi ba n yāku tam wisimō. ³⁰ Kpa a pēe ye ba ka man naawa sōndi tabulu yen wōllō. A ku ra de pēe ye, yu biara mi. A de ya n da n wāa nēn wuswaa baadomma.

Fitilan dabu

³¹⁻³² Yinni Gusunō u kpa Mōwisi sōwa u nēe, kaa dabu ko ka wura gea, ga n kāasi mō nōba tia, gen yēsi yēsika ita ita. Kpa gen yōratia ka gen pōtura ka gen kāasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weene, ye kpuro ya n sāa bōri tia.

³³ A de kāasi nōba tia yen baayere ya n buranu ita ita mō ni nu ka biibii weene.

³⁴ Kpa dabu gen pōturan tii ya n buranu nne mō ni nu ka dāa marum weene. ³⁵ Mi kāasi yiru yiru yi gbinne ka pōtura, kaa nin temō buraru koosiwa te ta ka dāa marum weene. ³⁶ Bura te, ka kāasi yi, ye kpuro ya n sāa wuran bōri tia. ³⁷ Yen biru kaa fitilanu nōba yiru ko, kpa a nu sōndi sōndi dabu gen wōllō ka gen tiin wii kpiirō. Kpa ba n nu sōre nu n yam bururasie. ³⁸ Baku piibu ge ba ko n da ka fitila nin dō sōmē ka mī sō nin torom mu ko n da wōriki, kaa ye kpuro kowa ka wura gea. ³⁹ Dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, wuran kilo tenan sakawa kaa ka ye ko. ⁴⁰ Wunē Mōwisi, a de a n sōmbu te nōni doke kpa a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sōsi guuru wōllō.

Kuu bekurugii tēn mi ba ra ka Yinni Gusunō yinne

26 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, a bekunu wōkuru wesio ka wēe damgii ka wēe yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka maa wēe wunōmgii, kpa a beka ye buraru doke ta n sāa wōllun kōsobun weenasibu. Kpa a ka man kuu bekuruguru kua. ² Beka ye kpuro ya ko n nēwa. Yen dēebu bu ko n sāawa gōm soonu tena yiru sari. Yen yasum maa gōm soonu nne. ³ Beka yen nōbu nōbuwa ba koo sua bu swēna. ⁴ Yen biru kpa a yen baayeren goo baka teerō wēri doke ka wēe yi ba wōkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sōrena. ⁵ Wēri weeraakuukuubuwa kaa doke beka ye ba swēnan baayeren goo baka teerō yi n nō kisine. ⁶ Yen biru kaa sōretinu weeraakuru ko ka wura bu ka beka ye kpuro sōrena, kpa yu ko beku teeru kuu ten sō.

⁷ Kpa a maa bekunu wōkura tia wesi ka boo sansu ni ba koo kuu bekurugii te wukiri. ⁸ Beka ye kpuro ya ko n nēwa. Yen dēebu bu ko n sāawa gōm soonu tena. Yen yasum maa gōm soonu nne. ⁹ Beka yen nōbuwa ba koo gbi bu swēna kpa bu maa nōba tia yeni swēna. Kpa bu nōba tiase ten sukum bue kuu ten wōllō wuswaa gia. ¹⁰ Kpa a wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swēnan baayeren goo baka teerō. ¹¹ Yen biru kaa sōretinu weeraakuru ko ka sii gandū, kpa a nu doke beka yen wēri yi sō, a ka ye sōrena, yu ko beku teeru. ¹² Bā n ka tu kuu te wukiri, beku te ta kuu te sare mi, a de ta n sāare kuu ten biru. ¹³ Kuu ten yasum gia, beka ye ya maa tiara, a de ya n sāare beri berika gōm soo teeru. ¹⁴ Kaa bekunu yiru ko bu ka kuu te wukiri, teeru ka yāa kinēnū gōni, yi ba swērasia, teeru maa ka yaa gōni sinūmgii, te ta ko n wāa kpuron wōllō.

¹⁵ Akasian dāa besiya kaa gira a ka kuu te ko. ¹⁶⁻¹⁷ Dāa besi yi, yi ko n newa. Yin dēebu bu ko n sāawa gōm soonu wākuru kpa yin yasum mu n sāa gōm soo teeru ka bōnu. Kpa a yin baayere sōretinu yiru dokea yi n ka sōrene. ¹⁸ Kuu ten sōo yēsan nōm dwaru gia dāa besi yenda kaa gira. ¹⁹ Kpa a yi yōratii kua weeru ka sii geesu a doke yiru yiru, yin tia sōo temō, yi n ka sōretii ni neni. ²⁰ Ten sōo yēsan nōm geu gia besi yenda kaa maa ko. ²¹ Kpa a maa yi yōratii weeru kua ka sii geesu bu doke yiru yiru yin tia sōo. ²² Ten sōo duu yeru gia dāa besi nōoba tia kaa gira. ²³ Dāa besi yiru yiruwa kaa doke ten goo gōmkinu yiruwō biru gia. ²⁴ Dāa besi yi, yi ko n maninewa yiru yiru saa tem di sere ka wōllō. Kpa a sumi doke yi n ka sōrene wōllō. Mesuma kaa goo gōmkinu yiru yen dāa besi yiru yiru ye kua. ²⁵ Kpa yi kpuro yi n sāa dāa besi nōoba ita. Kpa a yen baayere sōo yōratii doke yiru yiru yi ba kua ka sii geesu.

²⁶⁻²⁷ Yen biru kpa a ten yēsi itao akasian dāa nōobu nōobu kare. ²⁸ Dāa karetia ye ya wāa yēsa baayeren suunu sōo mi, yen nōo ga koo yōrawa dāa gōmkinō. ²⁹ Kpa a maa dāa besi yi ka dāa kareti yi wura pote. Kpa a maa wuran sumi ko yi sōo ba koo dāa kareti yi wasi wasi. ³⁰ Ā n yeniba kpuro menna a kpa, saa yera kaa den kuu bekurugii te gira ta n sāa nge te na nun sōosi guu te ba mō Sinain wōllō.

³¹ Kpa a maa beku kareru ko ka wēē damgii ka wēē ye ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēē wunōmgii. Kpa a wōllun kōsobun weenasibu ko beku te sōo, kpa ya n sāa buraru. ³² Kaa akasian dāa besi sinūmgii nne ko a wura pote kpa a sōretii wuragii doke yi sōo, yi ka beku kare te gaba. Kpa a dāa besi yi yōratii dokea yi ba kua ka sii geesu. ³³⁻³⁴ Kpa a beku kare te bwē te ta ko n dii sōo ge ga deere gem gem ka adero ge ga deere bōnu sāa.

Ā n beku kare te bwē a kpa, ten sōowōwa kaa ka kpakoro te da a yi tē sōo woodan kpee besi yiru ye, ya wāa. Kpa a kpakoro te wukiritia dokea dii te ta deere gem gem sōo mi. ³⁵ Kaa tabulu ye yiwa nōm geu gia adero ge sōo ā n duu kuu ten mi, kpa a dabu ge yi nōm dwaru gia, tabulu ye ka dabu ge, nu n mēerine.

³⁶ A kuu ten beku kenutiru wesio ka wēē yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēē wunōmgii ka wēē damgii, kpa a beku te sōma dokea. ³⁷ Kpa a akasian dāa besi sinūmgii nōobu wura pote kpa a yin baayere yōratia kua ka sii gandu. Yen biru kpa a sōretii wuragii doke yin baayere sōo bu ka beku kenutii te bwē.

Yāku yeru

27 Yinni Gusunō u kpa Mōwisi sōowā u nēē, kaa yāku yeru ko ka akasian dāa. A de ten goonu nne kpuro nu n nē, nu n sāa gōm soonu nōobu nōobu, kpa ten gunum mu n sāa gōm soonu ita. ² Kpa a ten wōllun goo gōmkinō kāanu doke kpa a nu sii gandu pote. ³ Kaa yāku yee ten dendi yānu kpuro kowa ka sii gandu. Niya gbēē ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu ka kaato donnuginu, ka gbēē nī sōo ba koo yaa yem doke bu ka yēka, ka dōo guratii. ⁴ Kpa a kōkōsō ko ka sii gandu kpa a yen goo gōmkinō sii gandun sumi doke. ⁵ Yen biru kpa a ye sua a doke yāku yee ten kōkōrō kpa yen nōo gu seema wōllō yāku yee ten suunu suunukao. ⁶ Kpa a tu suatii yiru kua ka akasian dāa pōosi a yi sii gandu pote. ⁷ Kaa dāa pōosi yi wasi sumi yi sōo ba n da ka yāku yee te sue. ⁸ Kaa yāku yee te kowa ka dāa besi ta n wōru mō, nge te na nun sōosi.

Kuu ten kara

⁹ Yeniba kpuron biru Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōowā u nēē, a kuu beku-

rugii te kara koosio. Yen sɔɔ yēsan nɔm dɔwuru gia kpa a bekonu kare ni ba wesa ka wēe damgii. Bā n ni kpuro swēena, nu ko gɔm soonu wunɔbu (100). ¹⁰Ba koo beka ye sɔrewa dāa besi sinumgii yendu sɔɔ ka sɔretii ka sii deki yi ba kua ka sii geesu. Kpa dāa besi yin yōratii yi n sāa sii gandu. ¹¹Nge meya ya ko n maa sāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia, kpa ye yiru ye, ya n dēebu nē. ¹²Kara yen sɔɔ duu yeru gia kaa bekonu kare dāa besi sinumgii wɔkuru sɔɔ yi ba yōratii kua. Kara yen yasum mu ko n sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹³Meya yen sɔɔ yari yeru gia yen yasum ko n maa sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁴⁻¹⁵Yen suunu sɔɔ kaa kɔnnɔ wīa ga n sāa gɔm soonu yendu. Kpa a kɔnnɔ gen beri berikaɔ beka kare gɔm soonu wɔkura nɔɔbu nɔɔbu dāa besi sinumgii ita ita sɔɔ. Dāa besi yin baayere ya ko n yōratia mɔ. ¹⁶Kara yen kɔnnɔn tii sɔɔ, kaa beku kenutiru doke, tèn yasum ko n sāa gɔm soonu yendu. Wēe damgiiya kaa ka tu ko kpa a tu bururu kua ka wēe wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura. Kpa a maa tu gaba kua ka dāa besi sinumgii nne yi yi yōratii mɔ. ¹⁷Kara yen beku sɔretii ka yen sii deki yi, yi sɔɔ ba koo beku ni sɔresi, ye kpuro ya ko n sāawa sii geesu, kpa yen dāa besi sinumgii yin yōratii yi n sāa sii gandu. ¹⁸Kara yen dēebu bu ko n sāawa gɔm soonu wunɔbu (100) kpa yen yasum mu n maa sāa gɔm soonu weeraakuru, kpa yen gunum mu n sāa gɔm soonu nɔɔbu. Ba koo yen beka wesiwa ka wēe damgii kpa bu sii pɔɔsi yin yōratii ko ka sii gandu. ¹⁹Kuu bekurugii ten dendi yānu kpuro, sii ganda ba koo ka nu ko. Meya kuu te ka kara yen gabatian kurum kpuro ya ko n sāawa sii gandu.

Fitila gen gum

²⁰Yera Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nēe, a de Isireliba bu dāa ye

ba m̀ olifin binun gum ko mē mu gea sāa, ba n da ka kuu ten fitila sɔre baadomma. ²¹Kuu bekurugii ten aderɔ ge sɔɔra Aroni ka win bibu ba koo da bu fitila ni yi yi, beku kare ten biruɔ te ta woodan kpakororu berua. Meya fitila ni, nu ko n da n sɔre saa yokan di sere ka bururu. Isireliba ba koo wooda yeni nenewa sere ka baadommaɔ.

Yāku kowobun sāa yānu

28 Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nēe, a wunen mɔɔ Aroni ka win bibu nne ye wunɔ nenem Isireliban suunu sɔɔn di kpa ba n sāa nen yāku kowobu. Bii bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ²A de bu wunen mɔɔ Aroni wi sāa yānu kua ni nu koo win yiiko ka win girima sɔɔsi. ³Yen sɔɔ, be na yen bwisi wē, a bu wooda wēeyɔ bu ka nùn yāa ni kua ni u koo doke dɔma te ba koo nùn tusia tɔmbun wuswaɔ ka sanam mē u win sɔmburu m̀. ⁴Yāa ni ba koo ko wee, bɔɔ bara ye u koo doke win tororun wɔllɔ, ka yabe tarakpe, ka yaberu ka tako ye ba sɔma kua ka dawani ka sere maa sēkatia. Yeniba kpuro ya ko n sāawa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bā n yākurun sɔmburu m̀. ⁵Ba koo yāa ni kpuro kowa ka beku ni ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunɔm doke, ka ni ba kua ka wēe damgii ka wuran wēe siiri.

Yabe tarakpe

⁶Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nēe, kaa yabe tarakpe kowa ka beku te ba kua ka wēe damgii kpa a ge bururu kua ka wēe wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wuran wēe siiri. ⁷Kpa a gu sari kua yi ba koo ka gen senu sɔrena. ⁸Kpa a sēkatia ko ya n sāa beku nɔni tee ka yabe tarakpe ge. Kpa ya n yinusi ge sɔɔ. ⁹Yen biru a kpee gobiginu yiru suo ǹn ǹn sāa berɔ wuru,

kpa a Isirelin bibu wākura yiru yen yīsa yore ni sɔɔ. ¹⁰Teerɔ ben nɔɔba tian yīsa. Teerɔ maa nɔɔba tia benin yīsa. Kaa ye kpuro yorewa nge m̄sum ba kerane. ¹¹Kaa yīsa ye yorewa kpee ni sɔɔ, nge m̄ ba ra yore sisɔ. Ǻ n ye yorua a kpa, kpa a kpee ni wura gore a ka sikerena. ¹²Kpa a nu mani tarakpe gen sari sɔɔ. Aroni ù n nu doke win senɔ, niya nu koo s̄ɔsi ma ka Isireliban yīsina u dua nen s̄āa yerɔ, kpa ne, Yinni Gusunɔ na n ka bu yaaye. ¹³Mi ba kpee ni gore mu ko n s̄āawa wura, ¹⁴kpa a yɔni wuragii yiru tari a yi s̄re wura ye sɔɔ.

Bɔɔ bara

¹⁵Kaa bɔɔ bara ko ye Aroni u ko n da doke win tororɔ, u ka ne, Yinni Gusunɔn kīru bikia. Ye ka tarakpe ge, ya ko n s̄āawa beku nɔni tee, ka bura teeru.

¹⁶Bɔɔ bara yen goonu nne kpuro nu ko n newa, nu n s̄āa gɔm soonun bɔnu bɔnu.

¹⁷Kpa a bɔɔ bara ye sɔɔ kpee gobigii bwese bweseka mani yu ko s̄āa nne. Kpee nin nɔni wee. S̄ii gbiikaa sɔɔ, sw̄āaru ka d̄m buuru, ka wuru beku. ¹⁸Yiruse sɔɔ maa, sw̄āaru ka boogu ka s̄ɔɔ tiro.

¹⁹Itase sɔɔ, d̄m buuru ka nɔni bwese bweseka ka gaadura. ²⁰Nnese sɔɔ, wuru beku ka berɔ wuru, ka nɔni bwese bweseka. Kpa a ni kpuro wura gore gore. ²¹Kpee bwese bweseka wākura yiru yen baatere sɔɔra kaa Isirelin bibun yīsina yore tia tia. Kaa nu yorewa nge m̄ ba ra yore sisɔ.

²²Kaa yɔni wuragii yiru ko bɔɔ bara ye sɔɔ. ²³Kpa a taaminu yiru ko ka wura, a s̄re bɔɔ bara yen soo w̄arikisɔ. ²⁴Taaminu yiru ye sɔɔra ba koo yɔni yi s̄re s̄re. ²⁵Kpa a bɔɔ bara yen yɔni yi gbinisi tarakpe gen sariɔ. ²⁶Yen biru kaa maa taaminu yiru ko ka wura, a nu doke bɔɔ bara yen soo temkisɔ si su yabe tarakpe ge girari. ²⁷Kpa a taaminu yiru ko a doke yabe tarakpe gen sarin nɔɔwɔ wuswaaɔ, s̄ekatia yen w̄ollu gia. ²⁸Yen

biru kaa bɔɔ bara yen taamii ni sɔɔ w̄ēē gaaduragii doke kpa a yi gbine yabe tarakpe gen taaminu sɔɔ. Nge meya kaa ka ye s̄re yabe tarakpe ge sɔɔ, kpa yu ku ka b̄āari.

²⁹Saa ye Aroni u duɔ kuu bekurugii ten mi, u ko n bɔɔ bara ye dokewa win tororɔ yè sɔɔ ba Isireliban bwese keru wākura yiru yen yīsa yorua, kpa ne, Yinni Gusunɔ na n ka bee yaaye baadomma. ³⁰Kaa maa urimu ka tumimu doke bɔɔ bara ye sɔɔ, kpa ya n w̄āa Aronin tororɔ saa kpuro ye u duɔ nen s̄āa yerɔ, kpa u ka gia ye na kī Isireliban s̄.

S̄āa ȳāa ni nu tie

³¹Yinni Gusunɔ u kpm M̄owisi s̄ɔɔwa u neē, yabe t̄en w̄ollɔ ȳāku kowo u koo yabe tarakpe ge s̄ondi, kaa tu kowa ka beku gaaduragiru. ³²Kpa a ten w̄iirɔ s̄oma doke a sinum koosia tu ku raa ka ḡēra. W̄ii ten min diya u koo wiru wasi ù n yabe te sebumɔ. ³³Kpa a maa ten temɔ tusanu doke nu n ka d̄āa marum gam weene ni ba kua ka w̄ēē yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura ka w̄ēē wunɔmgii, ka sere maa yangire piiminu wuraginu a ka sikerena. ³⁴Kpa a de d̄āa marum weenasim me ka yangire ni, nu n kpasa s̄āa. ³⁵Yabe tera Aroni ko n da n sebua ù n s̄amburu m̄ kuu bekurugii te sɔɔ. M̄en nɔɔ u duɔ, ka m̄en nɔɔ u yariɔ na kon da n yangire nin w̄akinu nɔɔmɔwa, kpa n ku n̄n go kuu bekurugii te sɔɔ.

³⁶Kpa a maa wuran batani ko a yore ye sɔɔ, wini s̄āawa Yinni Gusunɔgii. Kaa ye yorewa nge m̄ ba ra yore sisɔ. ³⁷Kpa a batani ye s̄resi Aronin dawanin wuswaaɔ ka w̄ēē gaaduragii. ³⁸U ko n ye dokewa baadomma ù n d̄ɔɔ nen s̄āa yerɔ, kpa ne, Yinni Gusunɔ n ka Isireliban ȳākunu mwa baa b̄a n toranu ganu kua saa ye ba ȳāku ni m̄.

³⁹Kpa a maa tako ka dawani ko ka w̄ēē damgii, ka s̄ekatia ye ba s̄oma doke.

⁴⁰ Kaa maa Aronin bibu takoba kua ka maa sēkatii ka furɔsu, ya n sāa ben buraru te ta ben girima sōsimɔ.

⁴¹ Yen biru kaa Aroni ka win bibu yāa ni sebusia, kpa a bu gum tāre wirɔ a ka sōsi ma na bu gɔsa ba n sāa nen yāku kowobu. ⁴² A bu sokoto kpirinu kuo kpa bu ku ka ben tereru wan sō. Kaa ye kpuro kowa ka wēē damgii. ⁴³ Aroni ka win bibu ba ko n nu dokewa bā n dɔɔ kuu bekurugii te sɔɔ, ñ kun mē bā n susiɔ yāku yerɔ bu ka ben sɔmburu ko. Yera ya koo de na kun bu go nen sāa yerɔ, domi ba ñ wāa mi tereru. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ Aroni ka win bibun bweserun sō.

Nge mē ba koo ka sōsi ma Yinni Gusunɔ

u yāku kowobu gɔsa

29 Yinni Gusunɔ u kpm Mɔwisi sōɔwa u nēē, wee nge mē kaa koosina a ka sōsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa na yi nenem bu ka ko yāku kowobu nen sāa yerɔ.

A naa kinē kpendu suo ka yāa kinenu yiru. A ku de yen gaa ya n alebu mɔ. ² Kpa a pēē ko ka alikaman som, a ku seeyatia doke, kpa a maa kira wōranu ko ñin somɔ ba ñ seeyatia doke, ka kira ñin som ba ka gum burina. ³ Kpa a nu doke bireru sɔɔ a ka da yāku yerɔ ka naa kinē kpen te, ka yāa kinenu yiru ye, kpa a ka ye kpuro yākuru ko.

⁴ Kpa a de Aroni ka win bibu bu na kuu ten kɔnnɔwɔ mi ne, Yinni Gusunɔ na ra ka Isireliba yinne, kpa a bu wobure ka nim. ⁵ Kpa a Aroni nūn win sāa yāa ni sebusia. Niya tako ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ka bɔɔ bara ye. Kpa a sēkatia ye sēke yabe tarakpe gen wɔllɔ. ⁶ Kpa a maa dawani sua a doke win wirɔ, kpa a wuran batani ye sua yē sɔɔ ba yorua, wini sāawa Yinni Gusunɔgii, a doke win dawani yen

wuswaaɔ. ⁷ Yen biru kpa a maa gum sua a tāre win wirɔ a ka sōsi ma na nūn gɔsa na yi u n sāa nen yāku kowo. ⁸ Kpa a maa win bibu soku a bu tako be sebusia, ⁹ a bu ben sēkatii sēkea kpa a bu ben furɔsu dokea nge mē a Aronin tii kua. Saa dɔma ten diya ba koo ko yāku kowobu sere ka baadommaɔ.

Yeniba kpuron biru, ameniwa kaa de bu ka sɔmbu te tore.

¹⁰ Naa kinē te a gɔsa mi, kaa ka tu nawa kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa Aroni ka win bibu bu ben nɔma sɔndi naa yen wiru wɔllɔ. ¹¹ Kpa a ye saka nen wuswaaɔ kuu ten kɔnnɔ mi. ¹² Kpa a yen yem deka ka niki bia a tēni yāku yee ten kāanɔ. Me mu tie kpa a yēka ten temɔ. ¹³ Kpa a yen bɔsɔnɔn gum sua ka yen worun besi baka ka yen gabu swii ka yen gum sannu, kpa a ye kpuro menna a dōɔ doke yāku yee ten wɔllɔ. ¹⁴ Adama naa kinē ten yaa ka ten gɔna ka ten bɔɔ bisu, ye kpurowa kaa dōɔ doke been san-sanin biruɔ. Yāku te, ta ko n sāawa te ta koo ben durum wukiri.

¹⁵ Yen biru ba koo ka yāa kinē nin teeru na, kpa Aroni ka win bibu bu ben nɔma sɔndi ten wiru wɔllɔ. ¹⁶ Bā n kua mē ba kpa, yera kaa tu saka kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten goo gookaɔ. ¹⁷ Kpa a ten yaa bɔɔri bɔɔri a yi ka ten wiru sannu, kpa a maa ten bɔsɔnu tea ka ten kōri kpa a ye kpuro sɔndi wii te ka ye a bɔɔra min wɔllɔ. ¹⁸ À n kua mē a kpa, kpa a ye kpuro dōɔ sōre yāku yee ten wɔllɔ. Ya ko n sāawa yāku dōɔ mwaararugiru tēn nubura koo ne, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁹ Kpa a maa yāa kineru yiruse teni sua. Kpa Aroni ka win bibu bu kpm ben nɔma sɔndi ten wirɔ. ²⁰ Yen biru, kpa a tu saka a ten yem sua a tēni Aronin soo nɔm geuguuɔ, ka win bibun soo nɔm geugisɔ, ka ben nɔm geun niki bii bakanɔ, ka sere ben nɔm geun naa niki bii bakanɔ. Yem mē mu tie, kpa

a mu yēka yāku yee ten goo gookaᵋ. ²¹ Kpa a maa yem me mu wāa yāku yee ten wǎllᵋ sua a menna ka gum me ba ra kpuro tāre ye Gusunᵋ u gᵋsa nenem kpa a mu wisi Aroni ka win bibun sāa yāa ni ba sebuan wǎllᵋ. Nge meya Aroni ka win bii be, ka ben sāa yāa ni kpuro, ba ko n sāa nenem nen sᵋ. ²² Kpa a yāa ten gum sua ka ten siru ka ten bᵋᵋᵋnun gum ka ten worun besi baka, ka ten gabu swii yiru ka yin gum sannu, ka ten nᵋm geun nᵋmu. Domi yāa kine te, ta ko n sāawa te ba ka sᵋᵋsi ma na Aroni ka win bibu gᵋsa nenem nen sᵋ. ²³ Kpa a maa pēḗ tia sua ye ba ḥ seeyatia doke, ka kira wᵋᵋra teeru ka kira teeru tēn som ba ka gum burina, saa birerun di te ta yii sāa yerᵋ. ²⁴ Kpa a ye kpuro Aroni ka win bibu nᵋmu beria kpa a ben nᵋma sua a ka sᵋᵋsi beri berika ne, Yinni Gusunᵋn wuswaaᵋ. ²⁵ Yen biru kpa a ye kpuro mwa ben nᵋman di a ye sᵋndi yāku dᵋᵋ mwaara ten wǎllᵋ kpa a dᵋᵋ doke kpa ya n sāa yāku dᵋᵋ mwaararugii te ta man nuburu dore. ²⁶ Kpa a maa yāa kine te ba ka sᵋᵋsi ma na Aroni ka win bibu gᵋsa nenem min guroguroru sua a sᵋᵋsi beri berika nen wuswaaᵋ. Ḃ n kua me a kpa, yaa ye, ya ko n sāawa wunegia.

²⁷ Kpa a yāa kine ten nᵋmu sua a yi-
iya wǎllᵋ nen wuswaaᵋ. Nge meya kaa ka sᵋᵋsi ma guroguro te ka nᵋmu ge, ya sāawa negia. ²⁸ Meyā maa Isireliba bā n siarabun yākunū mᵋ ba ko n da yaan guroguroru ka yen nᵋm geun nᵋmu wunē nenem nen sᵋ kpa bu ye Aroni ka win bibun bweseru wē kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaᵋ.

²⁹ Aroni ḥ n maa gu, win bibun bweseru sᵋᵋra ba koo turo wuna bu sāa yāa ni sebusia bu nḥn gum tāre wirᵋ dᵋma te ba koo sᵋᵋsi ma u sāa win kᵋsire. ³⁰ Wi, wi u kua Aronin kᵋsire mi, u ko n yāa ni dokewa sere sᵋᵋ nᵋᵋba yiru. Wiya u ko n da du kuu ten mi, mi Yinni Gusunᵋ u

ra ka Isireliba yinne kpa u sᵋmburu ko aderᵋ ge ga dēere sᵋᵋ.

³¹ Kaa yāa kine te ba ka sᵋᵋsi ma na Aroni ka win bibu gᵋsa nenem yaa sua a yike sāa yerᵋ. ³² Kuu ten kᵋnᵋᵋwᵋra Aroni ka win bibu ba koo yaa ye ka pēḗ ye ya wāa bireru sᵋᵋ mi menna bu tem. ³³ Be tᵋnawa ba koo yāku dīa ni di, ni ba ka ben durum wukiri sanam me ba sᵋᵋsi ma na bu gᵋsa nenem nen sᵋ. Tᵋn tuko goo u ku raa nu di, domi nu sāawa dīa ni ba wuna nenem nen sᵋ. ³⁴ Nḥ n tiara sere sisiru bu ku maa nu di. Bu nu wisio dᵋᵋ sᵋᵋ nu dᵋᵋ mwaara.

³⁵ A Aroni ka win bibu kuo mam mam nge me na nun sᵋᵋwa. Sᵋᵋ nᵋᵋba yiruwā kaa bu yen yāku yāki kua a ka sᵋᵋsi ma na bu gᵋsa nenem nen sᵋ.

³⁶ A n da naa kineru go yen tᵋᵋ baatere yāku yee ten wǎllᵋ, yen yem mu ka tᵋmbun durum wukiri. Yāku niya nu koo yāku yee te disi wᵋka. Yen biru kpa a gum tāre ten wǎllᵋ a ka sᵋᵋsi ma ta wāa nenem nen sāarun sᵋ. ³⁷ Meyā kaa n da ko sere sᵋᵋ nᵋᵋba yiru ye, yu ka yibu, kpa yāku yee te, ta n sāa nenem ta n dēere. Yen sᵋ, ye n koo tu ture kpuro, baa ḥ n tᵋnun na, u de u n dēere.

Yāku ni ba ko n da ko tᵋᵋ baatere

³⁸ Yinni Gusunᵋ u Mᵋwisi sᵋᵋwa u neḗ, wee ye kaa n da ko baadomma. Kaa ka yāa kine kpemminu yiru wᵋᵋ tiaginu yākuru ko tᵋᵋ baatere, ³⁹ teeru bururu, teeru maa yoka. ⁴⁰⁻⁴¹ Bururu ka yokan yāku nin baateren wǎllᵋwa kaa som kilo ita ye ya ka olifin binun gum yarum ditiri tia ka bᵋnu, kpa a ye kpuro dᵋᵋ doke. Yen nubura koo ne, Yinni Gusunᵋ dore. ⁴² Yāku dᵋᵋ mwaararugii tera been bibun bweseru ba ko n da ko kuu bekurugii ten kᵋnᵋᵋwᵋ nen wuswaaᵋ sere ka baadommaᵋ. Miya beḗ Isireliba i ko ka man yinna, kpa n ka nun gari ko.

⁴³Ƙpa yam mi, mu n s̄a nenem mu n deere nen yikon s̄. ⁴⁴Nen tiiwa kon kuu te deerasia ka ȳaku yee te, n yi nenem ka sere maa Aroni ka win bibu ba n ka s̄a nen ȳaku kowobu. ⁴⁵Ƙpa na n w̄a beɛ Isireliban suunu s̄ɔ i n man s̄aamɔ. ⁴⁶Ƙpa i n ȳɛ ma nena na s̄a Gusunɔ been Yinni ne wi na beɛ yarama Egibitin di. Ƙpa na n ka beɛ w̄a.

Nena Gusunɔ been Yinni.

Ƙpakoro t̄en w̄allɔ ba ko n da turare d̄ɔ doke

30 Yinni Gusunɔ u kɓam M̄owisi s̄ɔwa u neɛ, kaa ƙpakororu garu ko t̄en w̄allɔ ba ko n da turare d̄ɔ doke. Kaa tu kowa ka akasian d̄a. ²Ten d̄ɛɛbu ka ten yasum mu ko n newa, me ƙpuro mu n s̄a ḡɔm sooru tia tia, ƙpa ten gunum mu n s̄a ḡɔm soonu yiru. Ƙpa a de ten goo ḡɔmkinu nnen d̄a ya nɔɔ yari nge k̄aanu. ³Ƙpa a ten baama ƙpuro wura pote sere ka ten k̄aanɔ. Ƙpa a ten goonu nne nɔɔ b̄ɔka kua ka wura a ka sikerena. ⁴Ƙpa a maa ten goo ḡɔmkinɔ wuran sumi doke ten nɔɔ b̄ɔkan temɔ, ƙpa ba n da d̄a wasi yi s̄ɔ, bu ka tu sua. ⁵D̄a ye kaa wasi sumi yi s̄ɔ, ya ko n s̄awa akasian d̄a ye ba wura pote. ⁶À n kua me a ƙpa, ƙpa a ƙpakoro te sua a yi ad̄ɛɔ ge s̄ɔ beku kare ten deederu te ta ne, Yinni Gusunɔn woodan ƙpakororu berua dii s̄ɔ ge ga deere gem gem s̄ɔwɔ. Miya ko na n da ka nun yinne. ⁷⁻⁸Bururu baatere saa ye Aroni u fitilanu gum dokemɔ ka yoka baayere saa ye u nu s̄ramɔ, u ko n da turare d̄ɔ dokewa ƙpakoro ten w̄allɔ. Nge meya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ. ⁹Adama i ñ ko turare tuka d̄ɔ doke ƙpakoro ten w̄allɔ. Meya i ñ maa ȳaku d̄ɔ mwaararuginu m̄ɔ mi, ñ kun me i d̄ianu ganu s̄ondi mi, ñ kun me i tam wisi mi, i ka ȳakuru ko. ¹⁰W̄ɔ ka w̄ɔwa Aroni u ko n da ten k̄a ni s̄ɔ ȳaku yem

teeni me ba ra ka durum wukiri u ka tu disi w̄aka. Nge meya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ, ƙpa ta n yii nenem nen s̄.

Gobi yi ba koo w̄ɛ kuu bekurugii ten s̄

¹¹Yinni Gusunɔ u kɓam M̄owisi s̄ɔwa u neɛ, ¹²a Isireliba gario. Be ba w̄ɔ yendu turan diya kaa gari ƙpa a de ben baawure u gobi geɛ w̄ɛ u ka win w̄aru yakia. Ƙpa n de wahala yu bu suuri saa ye a bu garimɔ mi. ¹³Wi ba gara, sii geesun b̄ɔri piibuwa u koo w̄ɛ. Yi ƙpuro yi ko n newa. Gobi yi, yi ko n s̄awa nge me ba ra s̄a yerun gobi di. ¹⁴Be ba w̄ɔ yendu tura ka be ba kere me, beya ba koo gobi yi w̄ɛ. ¹⁵Gee tee tera baawure u koo w̄ɛ. Gobigii kun w̄ɛmɔ n s̄aro kere, u ka win w̄aru yakia. Domi hunde tia be ƙpuro ba m̄ɔ. ¹⁶Gobi yiya kaa n da ka kuu bekurugii ten s̄amburu ko. Nge meya kon ka yaaya ma Isireliba ba ben w̄aru yakia.

Boo ḡɛn mi ba ko n da s̄a yerun nim take

¹⁷Yinni Gusunɔ u kɓam M̄owisi s̄ɔwa u neɛ, ¹⁸kaa boo ko ka gen s̄waritia, ye ƙpuro ya n s̄a sii gandɔ. À n gu kua a ƙpa, a gu yiiyo ȳaku yeru ka kuu bekurugii ten baa s̄ɔ ƙpa bu gu nim take. ¹⁹Nim meya Aroni ka win bibu ba ko n da ka ben n̄oma ka naasu ƙpakie bu ka deera, ²⁰bu sere du kuu ten mi, bu ka ben s̄amburu ko, ñ kun me bu sere susi ȳaku yerɔ bu ka ȳakuru ko ƙpa bu ku raa gbi. ²¹Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ been bibun bweseru s̄ɔ.

Gum me ba kua s̄aaran s̄

²²Yinni Gusunɔ u kɓam M̄owisi s̄ɔwa u neɛ, ²³a turare bwese bweseka ye ya nuburu do suo, miru kilo n̄ɔɔbu, ka sinamɔmu kilo yiru ka b̄onu, ka kaneli kilo yiru ka b̄onu ²⁴ka kasi kilo n̄ɔɔbu,

ka sere olifin gum ditiri nɔɔba tia. ²⁵Ye kpurowa kaa de wi u turare kobu yē u menna u ka gum ko me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma na ye gɔsa nenem. ²⁶Gum meya kaa kuu te yēka, ka nen woodan kpakoro te, ²⁷ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu ge, ka gen dendi yānu, ka sere kpakoro tèn wɔllɔ ba ra turare dɔɔ doke, ²⁸ka yāku yee tèn mi ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ko, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia. ²⁹Nge meya kaa ka sāa yāa ni kpuro dɛerasia kpa nu n yii nen sɔ. Ye n koo nu besu kpuro, a de ya n dɛere. ³⁰Kpa a maa Aroni ka win bibu gum me tāre ba n ka sāa nen yāku kowobu.

³¹Meya kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, gum me, mu ko n sāawa dɛeram me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma ya wāa nenem nen sāarun sɔ. Yeni ya ko n sāawa wooda bɛɛ sɔ sere ka baadommaɔ. ³²Goo u ku raa mu sawa. Goo u ku raa maa men bweseru ko. I ko nu yiwa nenem nen sāarun sɔ. ³³Yen sɔ, goo ù n yina u men bweseru kua, ù kun me u tɔn diro goo mu tɛeni, ba koo yēro wunawa been suunu sɔɔn di.

Turare ye ba koo dɔɔ doke sāa yero

³⁴Yera Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a turare bwesenu ita kasuo ye ya nuburu do, ka maa turare ye ba mɔ ansam, ye kpuro ya n saka ne. ³⁵Wi u turaren kobu yē kpa u ye kpuro menna u bɔru doke yu ko turare dɛera ye ba kua nenem nen sāarun sɔ. ³⁶Kpa a yen sukum buuru wuna, a da a yi kuu bekurugii te sɔɔ, woodan kpakoro ten wuswaaɔ mi ko na n da ka nun yinne. Kpa i ye yi nenem nen sāarun sɔ. ³⁷Yen sɔ, goo u ku raa turare yen bweseru ko win tiin sɔ. I ko ye yiwa nenem nen sāarun sɔ. ³⁸Wi u yina, u yen bweseru kua win tiin sɔ, ba koo yēro wunawa been suunu sɔɔn di.

Kuu bekurugii ten sɔm kowobu

31 Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²wee na Besaleli, Urin bii, Hurin debubu gɔsa Yudan bweseru sɔɔ. ³Na nùn nen Hunde yibie u n ka sɔm bwese bwesekan bwisi mɔ, kpa u n yen asansi kpuro yē. ⁴U koo kpī u yen kpunaaba yi. U wuran sɔmburu yē, ka sii geesu ka sii gandu. ⁵Ka nge me ba ra kpee gobiginu sɔɔ yore ni ba koo gore, ka sere maa dāa dākubu, ye kpuro gesi ye n sāa burarun sɔmburu. ⁶Ma na nùn Oholiabu, Ahisamakin bii wi u sāa Danun bweseru nɔmu sɔndia u ka nùn somi. Yen biru na maa gabu bwisi kā be ba sɔmbu te yē. Be kpurowa ba koo menna bu sɔmbu te ko te na nun sɔɔwa mi. ⁷Tera kuu bekurugii te, ka nen woodan kpakoro te, ka ten wukiritia, ka sere maa kuu ten dendi yāa ni nu tie, ⁸ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu wuragu ge, ka gen dendi yānu, ka kpakoro tèn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ⁹ka yāku yee te, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia, ¹⁰ka sere yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da sebe bu ka yākurun sɔmburu ko, ¹¹ka gum me ba ko n da gāanu yēke bu ka sɔɔsi ma ya wāa nenem nen sāarun sɔ, ka sere turare nubu dururgia ye. Ye kpurowa ba koo ko nge me na nun sɔɔwa.

Tɔɔ wɛrarugiru

¹²Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹³a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, i ko tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔɔwawa mam mam. Domi ta ko n sāawa nen arukawanin yīreru ye na bɔkua ka bɛɛ sere ka baadommaɔ. Yīre tera ta koo sɔɔsi ma nena na bɛɛ gɔsa na yi nenem nen sɔ. ¹⁴I n da wɛre tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ. I ku tu garisi nge sanam dirum. Wi u yina ma u sɔmburu kua te sɔɔ, ba koo yēro wunawa been suunu sɔɔn di bu

go. ¹⁵Yen sō, alusuma tia sō, sō nōba tia i ko n da sōmburu ko, adama nōba yiruse te, ta ko n sāawa tō wērarugiru te na yi nenem nen sō. Bēen wi u sōmburu kua tō te sō, ba koo yēro gowa. ¹⁶A de bēe Isireliba i n tō wērarugii ten wooda mem nōwamme, sere ka bēen bibun bweserō, domi arukawani ye, ya ko n wāawa sere ka baadomma. ¹⁷Tō te, ta sāawa yireru te ta ko n wāa ne ka bēen suunu sō. Domi sō nōba tia sōra na wōllu ka tem taka kua na kpa. Nōba yiruse ma na sōmburu deri na wēra.

¹⁸Ye Yinni Gusunō u ka Mōwisi gari yi kua guu te ba mō Sinaio u kpa, yera u nūn kpee besi yiru wē yi sō win tii u woodaba yorua.

ISIRELIBA BA GUSUNŌN ARUKAWANI KUSIA

Ba naa buu wuraguu kua ba sāwa

32 Sanam me tōn be, ba wa Mōwisi u teemo u n saramē saa guu ten wōllun di, ba da ba menna Aronin mi, ba nūn sōwa ba nēe, a seewo a sun yinni kua wi u ko n sun swaa gbiiye. Domi Mōwisi wi u sun yarama Egibitin tem di, sa n yē ye n nūn deema.

²Yera Aroni u bu sōwa u nēe, i bēen kurōbun swaa tonku wuraginu potirima ka bēen bibuginu i ka na.

³Ma be kpuro ba ben swaa tonku wuraginu potira ba ka Aroni naawa. ⁴U nu mwa u yania ma u kuura kua ye ya ka naa buu weene, u wura ye wisi mi, ma ya kua bwāaroku.

Ma ba nēe, besen yinni wee, wi u sun yarama saa Egibitin di.

⁵Ye Aroni u ye wa, yera u yāku yeru gira bwāaroku gen wuswaa. Ma u kpara u nēe, sia sa ko Yinni Gusunō tōo bakaru kua.

⁶Yen sisiru, ba seewa buru buru yellu ma ba yāku dōo mwaaruginu kua ka siarabun yākunu. Tōn be, ba sina ba di

ba nōra, ma ba seewa ba kom bereteke mō.

⁷Saa yera Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, a saro fuuku domi wunen tōn be a yarama Egibitin di mi, wee ba disi duura. ⁸Ba swaa ye deri kō ye na nēe bu swii. Wee ba tii wuran bwāaroku kua ge ga ka naa buu weene. Ma ba yira ba gu yāku koosi. Ba nēe, geya ga ben yinni wi u bu yarama saa Egibitin di. ⁹Ma u kpam nēe, na tōn be wa, ben swaa tau, ba n kī bu wiru kpī. ¹⁰Tē nen mōru ya seewa. A de n bu kam koosia. Adama wune, kon de wunen tōmbu bu ko bwese bakaru.

¹¹Mōwisi u Gusunō win Yinni suuru kana u nēe, Yinni, mban sōna a ka wunen tōmbu mōru mō be a yarama Egibitin di ka wunen dam bakam. ¹²Mban sōna kaa de Egibitigibu bu gere bu nēe, kōsa a kī a wunen tōmbu kua. Yen sōna a ka bu yarama kpa a bu go guunun bera gia, a bu kpeerasia ba kun maa wāa handunia. A wunen mōru ye suresio, a ku maa kōsa ye ko, ye a kī a bu kua mi. ¹³A wunen bwāabu Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu yaayo be a nō mweeru kua ka bōri a nēe, kaa de ben bibun bweseru tu dabia nge wōllun kperi, kpa a bu tem me kpuro wē mēn gari a ka bu kua, ba n ka mu mō ka baadomma.

¹⁴Ma Yinni Gusunō u kōsa ye deri ye u raa nēe u koo win tōmbu kua mi.

¹⁵Saa yera Mōwisi u sarama guu ten wōllun di u woodan kpee besi yiru ye neni yēn beri yiru yiru kpuro ba yorua. ¹⁶Kpee besi yi, yi sāawa yi Gusunōn tii u kua. Win tiiwa u maa yorua yi sō. ¹⁷Ye ba saram wee, Yosue u tōmbun wurenu nua nge me ba gbisimō. U Mōwisi sōwa u nēe, tabun wurenu wāa sansaniō.

¹⁸Mōwisi u nēe, n n be ba nasara suan wurenu mi. N n maa mō be ba desiru mweeruginu. Be ba womusu mōn wurena na nōmō.

¹⁹Ye Mōwisi u sansani ye turuku kua, u naa buu wuraguu ge wa ka tɔn be ba yaamɔ, ma u mɔru besira u kpee besi yi sura u kɔsuka guu ten nuurɔ. ²⁰Ma u naa buu ge sua u dɔɔ meni. Ma u ge munia muku muku u wisi nim sɔɔ. Ma u dera ba nim mɛ nɔra. ²¹Ma u Aroni bikia u nɛɛ, mba tɔn be, ba nun kua a ka bu durum baka yen bweseru koosia.

²²Aroni u nùn wisa u nɛɛ, a ku de wunen mɔru yu kpɛa. A yɛ ma tɔn be, ba ra n bɔ kɔsan kobu sɔɔ. ²³Ba man sɔɔwa ba nɛɛ, n bu yinni kuo wi u ko n bu swaa gbiiye, domi wune wi a bu yarama Egibitin tem di, ba ñ yɛ ye n nun deema. ²⁴Ma na bu sɔɔwa na nɛɛ, ben wi u wuran gāanu mɔ u nu tama. Ye ba ka na, ma na nu kpɛɛ dɔɔ sɔɔ. Yera naa buu wuraguu ge, ga yarima.

Ba Isireliba sɛyasia

²⁵Mōwisi u wa ma Aroni u kpāna u tɔn be nɔni doke, ma u dera ba mɔ ye ba kī. Yera n dera ben yibereba ba bu yaa kasikimɔ. ²⁶Sanam meya u yōra sansani yen duu yerɔ u nɛɛ, baawure wi u ka Yinni Gusunɔ yɔɔ, u na nen bera gia.

Ma Lefiba kpuro ba menna win mi. ²⁷Ma u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. Been baawure u win takobi suo u n neni, kpa u n sirene sansani ye sɔɔ duu yee teerun di sere ten tensim mi. Kpa u win dusi ka win beruse ka win kpaasi go.

²⁸Ma Lefi be, ba kua nge mɛ Mōwisi u bu yiire. Be ba gu dɔma te, ben sunu sɔɔ, ba tura tɔnu nɔrɔbun suba itan saka (3000). ²⁹Yera Mōwisi u nɛɛ, gisɔra i been tii Yinni Gusunɔ wɛ mam mam, ye been baawure u ka win bii tɔn durɔ ka win dusi seesi. Yen sɔɔ, u bɛɛ domaru kua gisɔ.

Mōwisin kanaru

³⁰Yen sisiru u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, wee, i durum baka kua. Yen sɔɔ, kon yɔ guu

ten mi, n Yinni Gusunɔ suuru kana been durum yen saabu.

³¹Yera u gɔsira u da Yinni Gusunɔn mi, u nɛɛ, kuku, tɔn be, ba durum baka kua. Ba tii bwāroku kua ka wura. ³²Na nun kanamɔ a bu suuru kuo. Ā kun maa suuru mɔ, a nen yisiru wunɔ tire te sɔɔn di, tɛn mi a wunen tɔmbun yīsa yorua.

³³Yinni Gusunɔ u Mōwisi wisa u nɛɛ, wi u man torari, yɛron yisira kon wuna nen tireru sɔɔn di. ³⁴Yen sɔɔ, a doo a tɔn be kpara i da sere yam mi na nun sɔɔwa. Wee nen garado u ko n nun gbiiye mi. Adama saa ya sisi yɛ sɔɔ kon tɔn be nɔma doke n bu sɛyasia ben durum sɔɔ.

³⁵Yen biru u tɔn be baranu kpɛɛ yèn sɔɔ ba dera Aroni u bu naa buu ge kua.

Yinni Gusunɔ u Isireliba wooda wɛ bu ka doona Sinain guurun di

33 Yinni Gusunɔ u kpam Mōwisi sɔɔwa u nɛɛ, i seewo i doona minin di, wune ka tɔn be a yarama Egibitin di, kpa i da tem mi, mɛn nɔɔ mwɛeru na kua ka bōri na nɛɛ, kon mu Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu ka ben bibun bweseru wɛ. ²Kon nen garado goo gɔri u n nun gbiiye kpa n nun Kananiba ka Amɔreba ka Hetiba, ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira. ³I doo tem mɛ sɔɔ. Tim ka bom yiba mi. Adama na ñ ka bɛɛ dɔɔ. Kpa n ku ra bɛɛ kam koosia swaaɔ, domi been swaa tau.

⁴Ye tɔn be, ba labaari kōsa ye nua, ben wasi dwiiya. Ba ñ maa ben bura yānu ganu doke nuku sankiranun sɔɔ.

⁵Yinni Gusunɔ u Mōwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, ben swaa tau. Nā n ka bu sīimɔ nɔni kpaki teeru sɔɔ mam, kon bu kam koosia. Bu ben bura yānu potirio tɛ, kpa n wa ye kon bu kua. ⁶Ma ba ñ maa ben bura yāa ni doke saa mìn di ba doona Horebun guu ten di.

Yinni Gusunɔn kuru

⁷Mi Isireliba ba ben sansani gira kpuro, Mɔwisi u ra ka kuu bekurugii te dewa u gira mi n ka sansani ye desire. U tu soka Yinni Gusunɔn kuru. Be ba kɪ bu Yinni Gusunɔ gāanu bikia bera ba ra yari sansanin di bu da kuu ten mi. ⁸Mɔwisi ù n yariɔ u dɔɔ kuu ten mi, tɔn be kpuro ba ra sewa bu yɔra ben kunun kɔnnɔwɔ ba n Mɔwisi mɛera sere u ka du kuu te sɔɔ. ⁹Ù n dua mi, saa yera guru wii wuro te, ta ra sarame tu yɔra kuu ten kɔnnɔwɔ kpa Yinni Gusunɔ u ka nùn gari ko. ¹⁰Tɔn be kpurowa ba ra guru wii wuro te wa, ta yɔ kuu ten kɔnnɔwɔ. Kpa ben baawure u yiira win kurun kɔnnɔwɔ. ¹¹Yinni Gusunɔ u ra ka Mɔwisi gari kowa nɔni ka nɔni nge mɛ tɔnu u ra ka win bɔrɔ gari ko. Yen biru Mɔwisi u ra gɔsirame u na sansaniɔ. Adama win bɔɔ aluwaasi Yosue, Nunin bij, u ku ra yari kuu ten min di.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu kɔ mweeru kua ma u ko n ka bu wāa

¹²Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, a nɛɛ, n ka tɔn be doo tem mɛ sɔɔ. Meyā a maa nɛɛ, a man yɛ sāa sāa. Kaa n ka man nɔnu geu mɛera. Adama a ñ man sɔɔwa wi u koo man yɔsiri. ¹³Ñ n men na, tɛ, a man wunen himba sɔɔsio kpa n nun gia, kpa n kpam wunen durom wa. A yaayo ma tɔn be, ba sāawa wunen tɔn be a gɔsa.

¹⁴Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nen tii kon ka nun da kpa n nun nasara wɛ.

¹⁵Mɔwisi u wisa u nɛɛ, à kun ka sun dɔɔ wunen tii, a ku de su doona minin di. ¹⁶Amɔna ba koo ka tubu ma sa wunen kɪi geeru wa, nɛ ka wunen tɔmbu, ma n kun mɔ a ka sun da. À n ka sun da, saa yera sa ko n sāa nenem handunian tɔn be ba tie sɔɔ.

¹⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kon ko nge mɛ a man bikia. Domi na nun yɛ sāa sāa, a maa nen kɪi geeru wa.

¹⁸Mɔwisi u nɛɛ, a man wunen yiikon girima sɔɔsio.

¹⁹Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, kon na n sara wunen wuswaaɔ ka nen girima kpuro, kpa n nun nen yīsiru sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ. Be na kɪ n durom kua, beya na ra durom kue. Be na maa kɪ n wɔn-wɔndu kua, kpa n bu wɔn-wɔndu kua. ²⁰Adama na ñ derimɔ a nen wuswaa wa, domi goo sari wi u koo nen wuswaa wa kpa u n wāa. ²¹Yen sɔ, ayeru garu wee nen bɔkuɔ kpee baa sɔɔ, mi kaa kpɪ a n wāa. ²²Sanam mɛ na sarɔ ka nen yiikon girima, kon nun nen nɔma wukiri kpee baa ye sɔɔ. ²³Yen biru kon nen nɔma wuna kpa a nen biru wa, adama a ñ nen wuswaa wasi.

Kpee besi yiru yen kɔsire

34 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kpee besi yiru menɔ a dāku nge yikɔ. Kon kpam gari yi yore mi, yi yi raa wāa kpee besi yi sɔɔ, yi a kɔsuka. ²A sɔɔru koowo sia bururu yellu, a yɔɔma Sinain guuru mi, kpa a yɔra nen wuswaaɔ ten wɔllɔ. ³A ku de goo u ka nun yɔɔma mi. A ku ra maa de n goo wa guu ten gam gum. Meyā a ku maa de keteba ka yāanu, yen gaa yu yakasu di guu ten turuku.

⁴Ma Mɔwisi u kpee besi yiru menā u dāka nge yikɔ. U seewa buru buru yellu u yɔɔwa Sinain guuru u kpee besi yiru ye neni nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ⁵Yera Yinni Gusunɔ u sarama guru wii wuroru sɔɔ u yɔra win bɔkuɔ. Ma u win tiin yīsiru gerua u nɛɛ, nena na Yinni Gusunɔ. ⁶Ma u sara Mɔwisin wuswaaɔ u nɔɔgiri sua u nɛɛ, nena Yinni Gusunɔ durom ka wɔn-wɔndugii. Na ra saku n sere mɔru ko. Nen tɔn geeru ka nen bɔrɔkɪniru ta kpā. ⁷Na ra tɔmbu nen kɪru sɔɔsi sere ka baadommaɔ. Na ra tɔn

be ba kōsa kua bu ben durum suuru kue, adama na ku ra taaregii garisi deero. Na ra baababan durum mōru mwe ben bibun mi sere ka ben sikadominun bibō.

⁸Yera Mōwisi u yiira fuuku u nūn sāwa. ⁹Ma u nee, Yinni, à n ka man nōnu geu mēera, na nun kanamō, a de a ka sun da. Wee, tōn be, swaa taoba. Adama a sun besen daa kōsa ka besen durum suuru kuo kpa a sun ko wunegibu.

Gusunō u wure u ka Isireliba arukawani bōkua

¹⁰Ma Yinni Gusunō u nee, wee, na ka bee arukawani bōkumō. Kon sōm maamaakigia ko wunen tōn be kpuron wuswaao, yēn bweseru goo kun koore tem gam. Tōn be kpuro bēn suunu sōo i wāa, ba koo ne, Yinni Gusunōn sōmburu wa. Domi gāa nanumgina kon bee kua.

¹¹Wooda ye na bee wēmō mi gisō, i ye mēm nōwō. Wee, kon Amōreba ka Kananiba ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira beēn wuswaan di. ¹²Wune, Mōwisi, a n tii se, kpa a ku ra ka tem min tōmbu arukawani bōke, mi i ko i du kpa bu ku raa ko beēn yina.

¹³Adama i ko ben yāku yenu sura kpa i ben būu wi ba mō Asitaaten sāa yerun dānu wukiri, kpa i win bwāarokunu kōsuku. ¹⁴I ku ra būu goo sā domi nen yīsira nisinugii. Na ku ra wure bu maa yinni goo sā. ¹⁵A n tii se kpa a ku ra ka tem min tōmbu arukawani bōke. Domi bā n ben būnu gasirimō ba sāmō ba yākunu mō, ba koo bee soku i ka bu ko. Kpa ben yāku yaa yu bee bine ko i di. ¹⁶Sōrōkudo i ko beēn bii tōn durōbu kurōbu sua ben bii wōndiaba sōo, kpa kurō be, bu de beēn bii be, bu nen sāaru deri bu tōn ben būnu sā.

¹⁷I ku ra sisu sua i ka tii bwāaroku kua i sā.

¹⁸I n da pēe ye ba n seeyatia doken tōo bakaru ko saa ye na yi, suru wi ba mō Abibu sōo. Kpa i pēe ye di sōo nōoba

yiru nge me na bee yiire. Domi suru wi sōora i yarima Egibitin di.

¹⁹Bii gbiikoo tōn durō baawure u ko n sāawa negii, meya maa yaa sabenu kpuron bii gbiikii dwanu, n n keten na, n n maa yāarun na, n kun me boo. ²⁰N n ketekun na, i ka gen buu gbiikuu yāa buu kōsinō kpa gu ko yāku yāaru. I kun maa kue mē, i gen wii suma buo i go. I ko bii gbiikoo tōn durō baawure yak-iawa ka gobi.

I ku de goo u na nen wuswaao u kun kēru neni.

²¹Alusuma sōo, sōo nōoba tia i ko sōm-buru ko, kpa i wēra sōo nōoba yiruse, baa n n duurbun saan na, n kun me gēebun saa.

²²I n da gēebun tōo bakaru ko sanam me i alikama yē ya gbia ya ye gēebu torua, kpa i Kunun tōo bakaru ko sanam me i beēn dāa binu sōrimō, wōo gā n kpeeyō.

²³Wōo tia sōo, nōn itawa tōn durō baawure u koo na ne Gusunō, Isireliba Yinnin sāa yerō. ²⁴I ku berum ko. Kon bwese ni gira beēn wuswaan di, kpa n beēn tem yasiasia. Goo kun kākō u mu bine ko sanam me i man tōo bakaru di-iyamme nōn ita ye, wōo ka wōo.

²⁵I ku man yāku yaan yem wē ka pēe ye ba seeyatia doke sannu. I n Gōo sararibun tōo bakaru mō, i ku de ten yaa yu tiara sere sisiru bururu. ²⁶Wōo ka wōo i n da ka beēn gbean dīa gbiikinū ne, ne, Yinni Gusunōn sāa yerō.

I ku ra boo buu yike ka gen meron bom.

²⁷Ma Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee, a gari yi yoruo domi yiya nen arukawanin wiru ye na ka bee bōkumō, wune ka Isireliba.

²⁸Mōwisi u wāa mi ka Yinni Gusunō sōo sōo weeru ka wōkuru weeru. U n dīanu di, u n maa nim nōra. Ma Yinni Gusunō u arukawani yen gari yorua kpee besi yi sōo, yiya wooda wōku te.

Mɔwisi u sarama Sinain guurun di

²⁹Ye Mɔwisi u ka Yinni Gusunɔ gari kua u kpa, u sarama Sinain guurun di u woodan kpee besi yiru ye neni, win wuswaa ya ballimɔ. Adama win tii u ñ yē mē. ³⁰Aroni ka Isireliba kpuro ba nùn mɛɛra ba wa wee, win wuswaa ballimɔ ma ba berum bara bu nùn susi. ³¹Adama u bu soka, ma Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na win mi, u ka bu gari kua. ³²Yen biru Isireliba kpuro ba nùn susi, ma u bu wooda ye kpuro saaria ye Yinni Gusunɔ u nùn wē Sinain guuru wollu mi.

³³Ye u ka bu gari kua u kpa, u win wuswaa sɔnditia wukiri. ³⁴Û n da Yinni Gusunɔn kuu ten mi u ka nùn gari ko, u ra sɔnditia ye wunewa sere ù n kpm yarima. Û n yarima min di, yera u ra Isireliba sɔ ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ³⁵Kpa bu win wuswaa wa ya ballimɔ. Yen biruwa u ra ye sɔnditia wukiri sere ù n kpm duɔ u ka Yinni Gusunɔ gari ko.

YINNI GUSUNɔN KURUN SɔMBURU

Tɔɔ wɛrarugiru

35 Mɔwisi u Isireliba kpuro menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u sun sɔɔwa su ko. ²Alusuma tia sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia sa ko n da besen sɔma kpuro ko. Adama sɔɔ nɔɔba yiruse ya ko n sɔawa tɔɔ wɛrarugiru te sa ko Yinni Gusunɔ deria. Yen sɔ, besen wi u sɔmburu kua te sɔɔ, ba koo yēro gowa. ³Baa dɔɔ i ku ra sɔre tɔɔ te sɔɔ, bɛɛn yenusɔ.

Kɛɛ ni ba koo ka na Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten sɔ

⁴Mɔwisi u kpm Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ yire. ⁵U nɛɛ, i ka nùn kɛnu naawa ka nuku tia bɛɛn ye i mɔ sɔɔ. Kɛɛ nìn bweseru i ko i ka

na wee. Niya wura ka sii geesu ka sii gandu, ⁶ka beka ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere ye ba kua ka boo sansu, ⁷ka yāa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke ka gɔni damgii ka akasian dāa, ⁸ka gum me ba koo ka fitilanu sɔra, ka gāa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sɔɔ me ba ra kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare sɔɔ ye ba ra dɔɔ doke ⁹ka kpee gobiginu nìn nɔni sāa berɔ wuru ni ba koo doke yabe tarakpe ge sɔɔ, ka ni ba koo doke bɔɔ bara yen wollɔ. ¹⁰Bɛɛn baawure wi u maa sɔmbu ten bwisi mɔ, u na u tu ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ¹¹ye u nɛɛ, su kuu bekurugiru koowo mi sa ko n da nùn sā, kpa su ten wukiritii ko yi ba kua ka boo sansu ka yaa gɔni, ka sɔretii ni, ka dāa besi yi, ka dāa karetii yi, ka ten dāa besi sinumgii ka yin yɔratii, ¹²ka woodan kpakororu ka ten wukiritia ka ten dāa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka beku kare te ta ko n tu berua dii te ta dɛere gem gem sɔɔ, ¹³ka tabulu ye, ka yen dendi yānu kpuro, ka sere dāa pɔɔsi yi ba ko n da ka ye sue, ka pɛɛ ye ba koo yi yen wollɔ, ¹⁴ka dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, ka gen fitilanu, ka nin gum, ¹⁵ka kpakoro tèn wollɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ka sere ten dāa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka gum me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem ka turare ye ba ko n da dɔɔ doke, ka beku kenutii te ba koo doke kuu ten kɔnnɔwɔ, ¹⁶ka yāku yeru ka ten kɔkɔsɔ ye ba koo ko ka sii gandu, ka ten dāa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia, ¹⁷ka kuu ten karan bekunu, ka yen sii pɔɔsi ka yin yɔratii ka sere maa kara yen kɔnnɔn beku kenu-tiru ¹⁸ka kuu ten gabatian kurumba ka ten wɛɛ, ¹⁹ka beka ye ba koo ka kuu ten dendi yānu kpuro bɔke, ka sere sāa yāa

ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi.

²⁰Ye Mɔwisi u gari yi gerua u kpa ma Isireliba kpuro ba doona win min di.

²¹Yen biru, be ba gari yi gɔru doke, ba ka kɛɛ ni na ka nuku tia bu ka Yinni Gusunɔn kuu te ko, ka ten dendi yānu kpuro ka yāa ni yāku kowobu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi.

²²Tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu be ba gɔru doke bu ka Yinni Gusunɔ kɛru naawa, ba ka swaa tonkunu ka sumi ka taaminu ka sɛenin bataniba, ye ya sāa wuran gāanu kpuro gesi, ben baawure u ka na ma u yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu.

²³Be ba maa beka mɔ ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere maa ye ba kua ka boo sansu, ka yāa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke, ka gɔni damgii, ye kpurowa ba ka na Yinni Gusunɔn kuu ten sɔ.

²⁴Be ba maa sii geesu mɔ, ka sii gandu, ba ka na ba yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu. Be ba maa akasian dāa mɔ ba ka na sɔmbu ten sɔ.

²⁵Tɔn kurɔ be ba maa wɛɛ taribu yɛ, ba wɛɛ bwese bweseka tara, gaaduragii, ka boogugii ka wunɔmgii, ka wɛɛ damgii, ba ka na.

²⁶Ma ben gabu be ba sɔmbu ten yɛru ka ten kīru mɔ, ba boo sansun wɛɛ tara.

²⁷Be ba maa sāa wirugibu ba ka kpee gobiginu nīn nōni sāa berɔ wuru na bu ka yabe tarakpe ge ka bɔɔ bara ye buraru koosi.

²⁸Ma gaba ka gum na mɛ ba koo ka fitilanu sīra, ka gāa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sɔɔ mɛ ba ra kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare sɔɔ ye ba ra dɔɔ doke.

²⁹Isireliba sɔɔ, be ba tii wɛ bu ka somi sɔmbu te sɔɔ, te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa mi, ba ka ben kɛɛ ni nawa ka nuku tia.

Besaleli ka Oholiabu ba sɔmbu te torua

³⁰Mɔwisi u kɔpam Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, wee, Yinni Gusunɔ u Besaleli Urin bii gɔsa wi u sāa Hurin debubu Yudan bweseru sɔɔ.

³¹Ma u nūn win Hunde yibia u bwisi ka laakari ka yɛru wa u ka sɔm bwese bweseka ko.

³²U koo kpī u sɔmbu ten baayeren kpunaa yi. Ye u koo ko, yera wura ka sii geesu ka sii gandun sɔmburu, ³³ka kpee gobiginun dākubu ka nin gorebu ka dānun dākubu, sāa yee ten bura yānu baaniren sɔmburu gesi.

³⁴Yen biru Gusunɔ u maa bu bwisi kā, wi ka Oholiabu wi u sāa Ahisamakin bii Danun bweseru sɔɔ, bu ka gabu sɔmbu te sɔɔsi.

³⁵Bera u yɛru wɛ bu ka sāa yee ten bura yānu ko kpa bu beka ye kpuro buraru kua. U bu yɛɛ te wɛwa sāa yee ten sɔma baayere kpuron sɔ.

36 Besaleli ka Oholiabu ka tɔn be Yinni Gusunɔ u bwisi ka yɛru ka laakari wɛ bu ka kuu ten sɔmburu kpuro ko, ba koo tu kowa nge mɛ u gerua.

²Ma Mɔwisi u Besaleli ka Oholiabu sokusia ka sere be Yinni Gusunɔ u maa sɔmbu ten bwisi ka yɛru kā ma ba tii wɛ ka nuku tia.

³Ma ba kɛɛ ni mwɛera Mɔwisin min di, ni Isireliba ba wɛ Yinni Gusunɔn kuu ten sɔ. Adama bururu baatere ba ra n maa ka kɛɛ ni naamɔwa Mɔwisin mi ka kīru.

⁴Ma tɔn be ba sɔmbu te mɔ mi, ben baawure u gina win sɔmburu deri,

⁵ma ba na Mɔwisin mi, ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, tɔmba ka kɛnu naamɔ n kere mèn bukata sa mɔ su ka sɔmbu te ko te Yinni Gusunɔ u gerua.

⁶Yera Mɔwisi u dera ba kpara ba nɛɛ, goo u ku maa ka kɛnu na kuu ten sɔ. Me-suma u kua u ka kɛɛ ni yɔrasia.

⁷Domi ni ba wɛ kɔ nu koo turi nu tiara.

Ba kuu ten sɔma mɔ

⁸Tɔn be ba sɔmbu ten yɛru mɔ mi, ba kuu te kua ka beka wɔku te ba wesa ka

wēe damgii ka wēe yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēe wunōmgii. Ma ba wōllun kōsobun weenasibu kua ya kua buraru beka ye sōw. ⁹Beku nin teerun dēebu bu sāawa gōm soonu tena yiru sari. Ten yasum maa gōm soonu nne. ¹⁰Yen biru ba beka yen nōobu sua ba swēena. Nge meya ba maa kua ka nōobu ye ya tie. ¹¹Ma ba yen baayeren goo baka teerō wēri doke ka wēe yi ba wōkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sōrena. ¹²Wēri weeraakuukuubuwa ba doke beka ye ba swēenan baayeren goo baka teerō yi n nōw kisine. ¹³Yen biru ba sōretinu weeraakuru kua ka wura ba ka beka ye kpuro sōrena ma ya kua beku teeru kuu ten sō.

¹⁴Ba maa bekunu wōkura tia wesa ka boo sansu bu ka kuu bekurugii te wukiri. ¹⁵Beku nin baateren dēebu bu sāawa gōm soonu tena, ten yasum gōm soonu nne. ¹⁶Ma ba beka yen nōobu sua ba swēena. Ma ba maa nōoba tia ye ya tie swēena nenem. ¹⁷Ma ba wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swēenan baayeren goo baka teerō. ¹⁸Ma ba sōretii kua weeraakuru ka sii gandu bu ka beka ye kpuro sōrena, kpa bekunu wōkura tia ye, yu ko beku teeru. ¹⁹Ma ba yāa kinenun gōni swērasia ba swēena bu ka kuu te wukiri. Ma ba maa yaa gōni sinumgii gēe swēena yi ba koo sōndi ye kpuron wōllō.

²⁰Yen biru ba akasian dāa besi kasu yi ba koo gira yi ka ko kuu ten dāa. ²¹Dāa besi yin dēebu bu sāawa gōm soonu wōkuru, yin yasum maa gōm soo teeru ka bōnu. ²²Ma ba yi sōretii dokea yiru yiru yi biru kisine. ²³Dāa besi yenda ba kua bu ka gira kuu ten sōw yēsān nōm dwaru gia. ²⁴Ma ba yen baayere yōratii yiru kua ka sii geesu. Ma ba yi doke mi sōretii yi, yi wāa. ²⁵Ma ba maa dāa besi yendu kua bu ka gira ten sōw yēsān nōm geu gia. ²⁶Ma ba yen baayere yōratii yiru dokea yi ba kua ka sii geesu. ²⁷Dāa

besi nōoba tia ba kua bu ka gira ten biru sōw duu yeru gia. ²⁸Ba maa dāa besi yiru kua bu ka doke tia tia ten goo gōmkinō biru gia, ²⁹yi n ka yinōw manine saa tem di sere ka wōllō ma ba yi sumi wasi wōllō. Mesuma ba goo gōmkinu yiru ye kpuro kua. ³⁰Nge meya ba dāa besi nōoba ita kua bu ka gira kuu ten biru gia, yin baayere ka yen yōratii yiru yi ba kua ka sii geesu. Ma yi kua yōratii wōkura nōobu ka tia.

³¹⁻³²Yen biru ba ten yēsī ita akasian dāa nōobu nōobu kare. Ma ba sōw yari yerugia deri. ³³Dāa karetia ye ya wāa yēsā baayeren suunu sōw mi, yen nōw ga yōra dāa gōmkinō. ³⁴Ma ba dāa besi yi ka dāa kareti yi wura pote. Ma ba wuran sumi kua yi sōw ba koo dāa kareti yi wasi wasi.

³⁵Ma ba beku kareru kua ka wēe damgii ka wēe yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēe wunōmgii. Ma ba wōllun kōsobun weenasibu kua beku te sōw, ya kua ten buraru. ³⁶Yen biru ba dāa besi sinumgii nne kua ba wura pote, ma ba sōretii wuragii doke yi sōw yi ka beku kare te gaba. Ma ba dāa besi yi yōratii dokea yi ba kua ka sii geesu.

³⁷Ma ba kuu ten beku kenutiru wesa ka wēe damgii ka wēe yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēe wunōmgii ma ba beku te sōma dokea. ³⁸Ba akasian dāa besi sinumgii nōobu kua bu ka beku kenutii te bwē, ka sōretii yi yi koo tu gaba, ma ba dāa besi yi furōsu ka sii deki kua ba ye kpuro wura pote. Ma ba yin baayere yōratia kua ka sii gandu.

Woodan kpakororu

37 Besaleli u Yinni Gusunōn woodan kpakoro te kua ka akasian dāa. Ten dēebu bu sāawa gōm soonu yiru ka bōnu. Ten yasum ka ten gunum mu newa, ye kpuro gōm soo teeru ka bōnu bōnu. ²Ma u tu wura pote ten sōwōw ka

ṭṭṭṭ. Ma u ten goonu nne ye, ṭṭṭṭ bōka kua ka wura. ³Ma u wuran sumi kua wasi nne u doke ten goo gookan yinna yenu ṭṭṭ, yiru ya mēerine bee tia, yiru yeni ya maa mēerine bee tia. ⁴Ma u dāa pṭṭsi kua yiru u yi wura pote. ⁵Ma u yi wasi kpakoro ten sumi yi ṭṭṭ beri berika. Yiya ba ko n da ka tu sue.

⁶Yen biru u kpakoro te wukiritia kua ka wura. Wukiritia yen dēebu bu sāawa gṭm soonu yiru ka bṭnu, yen yasum maa gṭm soo teeru ka bṭnu. ⁷⁻⁸Ma u wollun kōsobun weenasibu yiru kua ka wura u mani wukiritia yen goo piiminun wṭṭṭṭ gee ka gee. ⁹Ma yi kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi wuswaa kisinewa yi mēerine.

Tabulu mi ba ra pēe yi

¹⁰U tabulu ye kua ka akasian dāa. Yen dēebu bu sāawa gṭm soonu yiru, yen yasum maa gṭm soo teeru. Ma yen gunum maa sāa gṭm soo teeru ka bṭnu. ¹¹U ye kpuro wura pote ma u ye ṭṭṭ bōka kua ka wura. ¹²Ma u dāa besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nṭm tararun yasum nē u ka sikerena ma u maa nin tii wura pote. ¹³Ma u sumi nne kua ka wura u doke yen goo gookṭṭ mi yen naasu gire gire. ¹⁴Sumi yi, yi wāa mi ba dāa besi piimii ni goren bōku bōkukṭṭ. Yi ṭṭṭ ba koo dāa pṭṭsi wasi bu ka tabulu ye sua. ¹⁵Ma u dāa pṭṭsi yiru kua u wura pote. ¹⁶Yen biru u tabulu yen dendi yānu kua. Niya perentiba ka nṭri ka gbēa ka gbēe yorukunu ni ṭṭṭ ba ko n da tam doke bu ka yākunu ko. U ye kpuro kuawa ka wura.

Fitilan dabu

¹⁷Ma ba dabu ge seka ka wura. Gen yṭratia ka gen pṭura ka gen kāasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weene, ye kpuro ya sāawa bṭri tia. ¹⁸Kāasi ṭṭṭba tia ga mṭ. Gen yēsi yēsikṭṭ kāasi ita ita. ¹⁹Gen kāasa

baayere, buranu itawa ya mṭ. Nu ka dāa marum ka biibii weene. ²⁰Dabu gen pṭuran tii ya buranu nne mṭ ni nu ka dāa marum ka biibii weene. ²¹Mi kāasi yiru yiru yi gbinne ka pṭura, u min temṭ buraru koosiwa te ta ka dāa marum weene. ²²Bura ni ka kāasi yi, ye kpuro ya sāawa wuran bṭri tia. ²³Yen biru ba fitila ṭṭṭba yiru ye kua ka nin baku ka mi torom mu ko n da wṭriki. Ye kpurowa ba kua ka wura. ²⁴Wura ye ba ka dabu ge ka gen dendi yānu kpuro kua, ya sāawa kilo tena.

Kpakoro tēn wṭṭṭṭ ba ko n da turare dṭṭ doke

²⁵Yen biru ba maa kpakororu kua tēn wṭṭṭṭ ba ko n da turare dṭṭ doke. Ten dēebu bu sāawa gṭm soo teeru. Ten yasum maa gṭm soo teeru. Ten goonu nne ye, ya newa. Ten gunum maa gṭm soonu yiru. Ma ba dera ten goo gṭmkinu nnen dāa ya ṭṭṭ yara nge kāanu. ²⁶Ma ba kpakoro te kpuro wura pote, sere ka ten kāanṭṭ ma ba tu ṭṭṭ bōka kua ka wura ba ka sikerena. ²⁷Ma ba sumi nne kua ka wura ba doke ten goo gṭmkinṭṭ ṭṭṭ bōka yen temṭ yi mēerine yiru yiru. Sumi yi ṭṭṭ ba koo dāa pṭṭsi yiru wasi beri berika yi ba ko n da ka tu sue. ²⁸Ma ba dāa pṭṭsi yi kua ka akasian dāa ba yi wura pote.

²⁹Yen biru be ba ra turare ko ba gum mē kua mē ba ko n da kpuro tāre bu ka ṭṭṭsi ma Gusunṭṭ u ye gṭsa nenem, ka sere maa turare ye ba ko n da dṭṭ doke.

Yāku yeru ka boo sii ganduguu

38 Ma ba yāku yee te kua ka akasian dāa. Ten goonu nne ye kpuro ya newa. Ya sāa gṭm soonu ṭṭṭba ṭṭṭbu. Ten gunum maa gṭm soonu ita. ²Ma ba dera kāanu nu yara ten wollun goo gṭmkinṭṭ ma ba yāku yee te kpuro sii gandu pote. ³Ma ba ten dendi yānu kpuro kua ka sii gandu. Niya gbēe ni

ba koo ka torom gura, ka kaatonu, ka kaato donnuginu, ka gbēē ni sɔɔ ba koo yaa yem doke bu ka yēka, ka dōo guratii. ⁴Ma ba kəkəsɔ kua ka sii gandu, ba ye sua ba doke yāku yee ten kəkɔɔ ma yen nɔɔ ga seema wɔllɔ yāku yee ten suunu suunukaɔ. ⁵Ma ba yen goo gookaɔ sumi doke yi sɔɔ ba koo dāa pɔɔsi wasi. ⁶Ma ba akasian dāa pɔɔsi yiru kua ba sii gandu pote. ⁷Ma ba dāa pɔɔsi yi wasi sumi yi sɔɔ beri berika yi ba ko n da ka yāku yee te sue. Ba tu kuawa ka dāa besi ma ta waru mo.

⁸Ma ba boo ge kua ka gen sɔwari-tia, ye kpuro ya sāawa sii gandu. Ba nu mwēerawa tɔn kurɔbun mi be ba ra sine sāa yee ten kɔnnɔwɔ. N deema sii gan niya nu ra n sāa ben digi.

Kuu ten kara

⁹Ba kuu te kara koosi ka beku damginu. Yen sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia yen dēebu bu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100). ¹⁰Ma ba dāa besi sinumgii yendu sua yi kua kara yen dāa. Ma ba yin yōratii kua ka sii gandu. Yen biru ba maa yin beku sɔretinu kua ka sii geesu. Ma ba sii geesun deki kua bu ka beka ye taare. ¹¹Kara yen sɔɔ yēsan nɔm geu gia, yen bekunun dēebu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100). Ma ba nu sɔre kara dāa sɔɔ nge mē ba sɔɔ yēsan nɔm dwarugii ni kua. ¹²Sɔɔ duu yeru gia kara yen bekunun dēebu sāawa gɔm soonu weeraakuru. Ma ba nu sɔre kara dānu wɔkuru sɔɔ ye ya sɔretii mɔ nge mē ba sɔɔ yēsan nɔm dwarugii ni kua. ¹³Yen sɔɔ yari yeru gia maa, yen dēebu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁴⁻¹⁵Kara beku ni nu wāa kara yen kɔn-nɔn beri berikaɔ, nin dēebu bu sāawa gɔm soonu wɔkura nɔɔbu nɔɔbu. Ma ba nu kara dānu kua ita ita, ten baatere ka ten yōratia.

¹⁶Ba kara yen beku kpuro kuawa ka wēē damgii. ¹⁷Kara dāa nin yōratii,

sii ganda ba ka yi kua. Yen sɔretii ni nu wāa dāa ye sɔɔ, ka sii deki yi, ye kpuro ya sāawa sii geesu. Ma ba dāa nin wɔllɔ sii geesu pote. Dāa ni kpuro nu sɔrenewa ka sii deki yi. ¹⁸Ba kara kɔnnɔ gen beku kenutii te kuawa ka wēē damgii ma ba tu buraru kua ka wēē wunɔmgii ka yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura. Ten yasum sāawa gɔm soonu yendu, ten gunum maa gɔm soonu nɔɔbu nge me kuu ten beku teera yasum nē. ¹⁹Dāa besi sinumgii nne sɔra ba beku kare te sɔre, ma ba yin yōratii kua ka sii gandu. Ba yin wii wɔllɔ sii geesu pote nge furɔ. Ma ba yin sɔretinu ka sere yin sii deki yi kua ka sii geesu. ²⁰Kuu bekurugii te, ka kara yen gabatian kurum kpuro ya sāawa sii gandu.

Sii si kuu bekurugii te, ta di

²¹Mɔwisi u Lefiba sɔɔwa bu sisun dooru ko si kuu bekurugii te, ta di, tē sɔɔ ba koo Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te doke. Itamaa, Aroni yāku kowon biiwa u sāa ben wirugii. ²²Besaleli, Urin bii, Hurin debubu, Yudan bweseru sɔɔ, u kuu ten sɔmburu kua kpuro te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ko. ²³Oholiabu, Ahisamakin bii, Danun bweseru sɔɔ, wiya u Besaleli somi u ka sɔmbu te kua. Wiya u gāa dabinu kua kua. U sɔman kpunaaba kua, u kpee gobiginu dāka, ma u beku buraru kua ka wēē wunɔmgii ka yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura.

²⁴Wura ye Isireliba ba wē ba ka kuu bekurugii te, ka ten dendi yānu kpuro kua ya sāawa kilo nene ka wata ka wɔkura nɔɔbu ka yirun (875) saka. Ba ye yīirawa ka ben sāa yerun sakaku.

²⁵Sii gee si Isireliba ba maa wē sanam mē ba bu garimɔ, su kuawa kilo nɔɔbun suba ita ka wɔkura nɔɔbu ka yirun (3.017) saka. Ba su yīirawa ka ben sāa yerun sakaku. ²⁶Tɔn be ba sii gee si wē, ben geera sāawa tɔnu nɔɔbun

suba nata ka ita, ka neera wunɔbu ka weeraakuru (603.550). N deema be ba wɔ̄ yendu tura, ka be ba kere me, bera ba gara. Ben baawure u wɛ̄wa garamu nɔ̄bu. ²⁷Sii geesun kilo nɔ̄ɔ̄bun suba itawa (3.000) ba ka kuu bekurugii te ka ten beku kare ten dāa besin yōratii wunɔbu (100) kua. Yen baayere, kilo tena. ²⁸Ma ba maa ka sii geesun kilo wɔ̄kura nɔ̄bu ka ita ye ya tie sɔ̄retii ni, ka dāa besi yin fursu, ka sii deki yi kua.

²⁹Sii gan ni Isireliba ba maa menna, nu kuawa kilo nɔ̄ɔ̄bun suba yiru ka wunaa teeru ka nne (2.124). ³⁰Sii gan niya ba ka kuu ten kɔ̄nɔ̄n dāa besi sinumgiin yōratii kua ka yāku yee te, ka ten kɔ̄kɔ̄sɔ̄ ye, ka ten dendi yānu. ³¹Ka niya ba maa kuu ten kara dānun yōratii, ka yen kɔ̄nɔ̄n pɔ̄ɔ̄sin yōratii ka sere kuu te, ka kara yen gabatian kurum kpuro kua.

Yāku kowon yabe tarakpe

39 Ba yāku kowobun yāa ni kua ka yāa sansun beku ni ba wɔ̄kua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunɔm doke. Ma Mɔ̄wisi u dera ba Aronin sāa yāa ni kua nge me Yinni Gusunɔ̄ u gerua.

²Ba yabe tarakpe ge kua ka beku te ba kua ka wɛ̄ε damgii, ma ba ge buraru kua ka wɛ̄ε yi ba wɔ̄kua ka bura ka maa gaadura ka wɛ̄ε wunɔ̄mgii ka wura. ³Ba wura ye besukawa teere teere ba doke doke yabe tarakpe gen bekuru sɔ̄. ⁴Ma ba gu sari yiru kua bu ka gen senu sɔ̄rena. ⁵Yabe tarakpe ge ka gen sɛ̄katia ya sāawa beku nɔ̄ni tee, ma ba sɛ̄katia ye yinusi yabe te sɔ̄. Ba ye kuawa nge me Yinni Gusunɔ̄ u Mɔ̄wisi sɔ̄ɔ̄wa u ko. ⁶Ma ba kpee gobiginu yiru n̄n nɔ̄ni sāa berɔ̄ wuru wura gore n̄ sɔ̄ ba Isireli bi-bun yīsa yorusi nge me ba ra yore sisɔ̄. ⁷Ma ba nu mani sari yi sɔ̄ nu ka sɔ̄ɔ̄si ma Isirelin bwesenu kpuron yīsa Aroni u sɔ̄ɔ̄wa sanam me u duɔ̄ sāa yee ten mi.

Meya ba ye kpuro kua nge me Mɔ̄wisi u gerua.

Yāku kowon bɔ̄ɔ̄ bara

⁸Ba maa bɔ̄ɔ̄ bara ye kua. Ye ka yabe tarakpe ge, ya sāawa beku nɔ̄ni tee ka bura teeru. ⁹Bɔ̄ɔ̄ bara yen yasum ka yen dɛ̄ebu mu nɛ̄wa. Ye kpuro gɔ̄m soonun bɔ̄nu bɔ̄nu. ¹⁰Ma ba ye kpee gobiginu bwese bweseka mani sīa nne. Kpee nin nɔ̄ni wee. Sii gbiikaa sɔ̄ɔ̄, swāaru ka dɔ̄m buuru ka wuru beku. ¹¹Yiruse sɔ̄ɔ̄ maa, swāaru ka boogu ka sɔ̄ɔ̄ tiro. ¹²Itase sɔ̄ɔ̄, dɔ̄m buuru ka nɔ̄ni bwese bweseka ka gaadura. ¹³Nnese sɔ̄ɔ̄, wuru beku ka berɔ̄ wuru ka nɔ̄ni bwese bweseka. Ba ye kpuro wura gore gorewa ba sere mani bɔ̄ɔ̄ bara ye sɔ̄ɔ̄. ¹⁴Ma ba nin baatere sɔ̄ɔ̄ Isirelin bibun yīsinu yorua tia tia, domi ben baawuren yīsiru ta sāawa Isireliban bwese kera tian yīsiru.

¹⁵Ma ba bɔ̄ɔ̄ bara ye wuran yɔ̄ni yiru kua. ¹⁶Ma ba taaminu yiru ka sɔ̄retinu yiru kua ka wura, ma ba taamii ni doke bɔ̄ɔ̄ bara yen soo wɔ̄rikisɔ̄. ¹⁷Taaminu yiru ye sɔ̄ɔ̄ra ba wuran yɔ̄ni yiru ye sɔ̄re. ¹⁸Ma ba bɔ̄ɔ̄ bara yen yɔ̄ni yi gbiniisi yabe tarakpe gen sariɔ̄ mi wuran sɔ̄retii ni, nu wāa, kpa ya n ka sɔ̄ndi tororu wɔ̄llɔ̄. ¹⁹Ma ba maa wuran taaminu yiru kua ba doke bɔ̄ɔ̄ bara yen soo temk-isɔ̄ si su yabe tarakpe ge girari. ²⁰Ma ba maa taaminu yiru kua ka wura ba nu doke yabe tarakpe gen sarin nɔ̄ɔ̄wɔ̄ wuswaɔ̄ sɛ̄katia yen wɔ̄llu gia. ²¹Yen biru ba bɔ̄ɔ̄ bara yen taamii ni sɔ̄ɔ̄ wɛ̄ε gaaduragii doke ba yi gbina yabe tarakpe gen taaminu sɔ̄ɔ̄. Nge meya ba ka ye sɔ̄re yabe tarakpe ge sɔ̄ɔ̄ yu ku ka bāari. Ba ye kuawa nge me Yinni Gusunɔ̄ u Mɔ̄wisi sɔ̄ɔ̄wa.

Yāku kowon sāa yāa ni nu tie

²²Yabe t̄en wɔ̄llɔ̄ ba yabe tarakpe ge sɔ̄ndi, ba tu wesawa ka wɛ̄ε gaaduragii. ²³Ma ba ten wīirɔ̄ sɔ̄ma doke ba sinum

koosia kpa tu ku raa ka gēera. ²⁴Ma ba ten temɔ tusanu doke ni nu ka dāa marum gam weene. Ba nu kua ka wēe damgii ka yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēe wunɔmgii. ²⁵Ma ba maa wuran yangire piiminu kua ba nu doke ba ka sikerena, nu kpasā sāa ka tusa ni. ²⁶Ba ye kuawa nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

²⁷Ma ba Aroni ka win bibu takoba kua ka wēe damgii. ²⁸Meya ba maa dawani ye kua ka furusu si su sāa ben buraru te ta ben girima sɔɔsimɔ, ka sokoto kpirinu. Ba ye kpuro kua ka wēe damgii. ²⁹Ba maa sēkatia ye wesa ka wēe damgii ba buraru koosi ka wēe yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēe wunɔmgii. Meya ba ye kpuro kua nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³⁰Ba batani wuragia ye kua ba yorua ye sɔɔ, wini sāawa Yinni Gusunɔgii. Ba ye yoruawa nge me ba ra yore sisɔ. ³¹Ma ba ye sɔresi dawani yen wɔllɔ ka wēe gaaduragii nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Ba Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten sɔmburu kua ba kpa

³²Isireliba ba Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te kua ba kpa. Ba ye kpuro kuawa nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³³Ma ba ka Mɔwisi ten yānu kpuro naawa.

Niya beka ye ka yen sɔretinu ka dāa besi yi ka dāa kareti yi ka dāa besi sinumgii yi ka yin yōratii

³⁴ka yāa kinenun gɔni yi ba swērasia ka yaa gɔni sinumgii yi ka beku kare te

³⁵ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te ka ten nenutii ka ten wukiritia,

³⁶ka tabulu ye ka yen dendi yānu ka pēe ye ba ra yi yen wɔllɔ,

³⁷ka dabu wuragu ge ka gen fitilanu ka nin dendi yānu ka nin gum,

³⁸ka kpakoro wuragiru tèn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ka gum me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare nubu durorugia ye

ka kuu ten kɔnnɔn beku kenutiru,

³⁹ka yāku yee te ba kua ka sii gandu ka ten kɔkɔsɔ sii gandugia ka ten nenutii ka sere ten dendi yānu kpuro

ka maa boo ge ka gen sɔwaritia,

⁴⁰ka kuu ten karan beku ka yen dānu ka nin yōratii ka yen kɔnnɔn beku kenutiru ka yen wēe ka yen gabatian kurumba,

ka sere sāarun dendi yānu kpuro ni ba koo dendi kuu te sɔɔ,

⁴¹ka sāa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bā n sɔmburu mɔ sāa yee ten mi. Niya nu koo ben girima sɔɔsi.

⁴²Isireliba ba sɔmbu te kuawa mam mam nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa. ⁴³Ye Mɔwisi u yāa ni meera u kpa, yera u wa ba nu kuawa nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Ma u bu domaru kua.

Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u kuu te giro

40 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ²suru gbiikoon tɔɔ gbiikuru sɔɔra kaa nen kuu te gira. ³À n tu gira a kpa, kpa a woodan kpakoro te sua a doke te sɔɔ, kpa a tu gandi ka beku kare te. ⁴Kpa a tabulu ye duusia ka yen dendi yānu, ka maa dabu ge, kpa a gen fitilanu doke nin ayenɔ. ⁵Kaa maa de bu kpakoro wuragiru tèn mi ba ko n da turare dɔɔ doke yi woodan kpakororun deedeeru. Kpa a maa beku kenutiru doke kuu ten kɔnnɔnɔ. ⁶Kpa a ma yāku yee te yi ten ayerɔ kuu ten kɔnnɔn deedeeru. ⁷Kpa a boo ge yi yāku yee te ka kuu ten baa sɔɔ kpa a gu nim yibia. ⁸Kpa a kuu ten kara ye gira a ka sikereena, kpa a yen kɔnnɔn beku kenutiru doke.

Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u kuu te gum yɛka ta n ka s̄a nenem

⁹Yen biru kaa gum yɛka kuu te sɔɔ ka ten dendi yānu kpuro sɔɔ. Nge meya kaa ka s̄osi ma ta s̄a s̄aarugiru. ¹⁰Meya kaa maa yāku yee te gum mɛ yɛka ka ten dendi yānɔ. Nge meya kaa ka s̄osi ma ta s̄a s̄aarugiru. ¹¹Kaa maa boo gen tii ka gen sɔwaritia gum mɛ yɛka a ka s̄osi ma ga s̄a s̄aaruguu.

¹²Yen biru kaa ka Aroni ka win bibu na kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa a bu wobure ka nim dirum. ¹³Kpa a Aroni s̄a yā ni sebusia a nùn gum mɛ tāre a ka s̄osi ma u s̄a nen yāku kowo. ¹⁴Meya kaa maa win bibu s̄ bu susima kpa a bu tako be sebusia. ¹⁵Yen biru kpa a maa bu gum mɛ tāre nge mɛ a ben tundo kua. Nge meya kaa ka s̄osi ma ba s̄a nen yāku kowobu, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

Mɔwisi u kuu te gira

¹⁶Mɔwisi u kua kpuro nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ¹⁷Ye n kua wɔɔ yirusen suru gbiikoon t̄ɔɔ gbiikiru saa mìn di ba yarima Egibitin di, yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira.

¹⁸U gbia u dāa besi yin yɔratii gira ma u dāa besi yi doke sɔɔ, ma u yi dāa kare. Ma u dāa besi sinumgii gira. Ma u beka ye wukiri yin wɔɔ. ¹⁹Ma u boo sansun beka ye sɔndi beka yen wɔɔ. Ma u yaa gɔni yi sua u ka ye kpuro wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

²⁰Ma u woodan kpee besi yi sua u doke yin kpakoro te sɔɔ. Ma u dāa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue wasi yin beri yenɔ. Ma u ten wukiritia doke. ²¹Ma u ka kpakoro te na u yi kuu ten dii te ta dɛere gem gem sɔɔ, ma u beku kare te doke u ka kpakoro te gandi nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

²²Ma u tabulu ye doke nɔm geu gia adɛrɔ ge sɔɔ, à n duɔ kuu ten mi. ²³Ma

u p̄ɛ ye yorua tabulu wɔɔ mam mam, ye ba ka Yinni Gusunɔ naawa, nge mɛ u nùn sɔɔwa.

²⁴Ma u dabu ge doke nɔm dwareu gia tabulun deedeeru. ²⁵Ma u gu fitilanu sɔndi u s̄ra Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge mɛ u nùn sɔɔwa.

²⁶Ma u kpakoro wuragii te doke adɛrɔ ge sɔɔ beku kare ten bɔkuɔ te ta woodan kpakoro te gandi. ²⁷Ma u turare d̄ɔɔ doke ten wɔɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

²⁸Ma u beku kenutiru doke kuu ten kɔnnɔwɔ. ²⁹Ma u yāku yee te yi kuu ten kɔnnɔwɔ. Ma u yāku d̄ɔɔ mwaararugiru ka abɔru garu kua mi, nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

³⁰Ma u boo ge doke yāku yee te ka kuu ten baa sɔɔ. Ma u gu nim yibia, mɛ ba koo ka tii dɛerasia s̄aarun s̄. ³¹Meya Mɔwisi ka Aroni ka win bii tɔn durɔbu ba ra ka ben nɔma ka naasu kpakie, ³²bà n duɔ kuu ten mi, ñ kun mɛ bà n yāku yee te susiɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³³Ma Mɔwisi u kuu te ka yāku yee te kara koosi. Ma u beku kenutiru doke yen kɔnnɔwɔ. Nge meya u ka sɔmbu te wiru go.

Guru wii wuro te, ta ȳra kuu ten wɔɔ

³⁴Sanam meya guru wii wuro te, ta kuu te wukiri ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya tu yiba. ³⁵Mɔwisi u ñ maa kp̄ia u kuu te du yèn s̄ guru wii wuro te, ta ȳ ten wɔɔ ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya yiba te sɔɔ.

³⁶Saa ye Isireliba ba wāa gɔburɔ, guru wii wuro te, tà n seewa kuu ten wɔɔlun di yera ba ra se bu swaa wɔri. ³⁷Adama tà kun seewe, ba ku ra swaa wɔri.

³⁸Isireliban sanum mɛ kpuro sɔɔ, Yinni Gusunɔn guru wii wuro te, ta ra

n wāawa win kuu ten wollo sōō sōō. Ñ n
kua wōkuru, dōōwa ta ra n ka weene.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōwɔ wooda ye Isireliba ba swīi ba ka Gusunɔ sāwa. Yāku kowoba ba tɔmbu wooda ye sōsi. Wooda ye, ya bu sōsimɔwa gāa ni nu disi mɔ ka ni nu ñ disi mɔ. Ya maa nɛɛ, n weenɛ Isireliba ba n deere bu sere Gusunɔ susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mɔ ka ye ya ñ disi mɔ, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunū, wiru 16.
5. Deerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dōɔ mwaararuginu

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi soka saa win kuu bekurugii tèn mi ba ra nùn sān di. ² U nùn sōɔwa u nɛɛ, a Isireliba sōɔwa a nɛɛ, ben goo ù n kī u nɛ, Yinni Gusunɔ yāku kua, u koo kpī u kete go, ñ kun mɛ yāaru.

³ Ñ n yāku dōɔ mwaararugira yēro u mɔ ka kete, kete ye, ya ko n sāawa kete kineru te ta ñ alebu gaa mɔ. U koo yāku te kowa nen sāa yerun kɔnnɔwɔ, kpa u ka nɛ, Yinni Gusunɔn durom wa. ⁴ U koo win nɔma sɔndiwa kete yen wiru wɔllɔ ye nɛ Gusunɔ na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo kete ye gowa nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ nen kuu ten kɔnnɔwɔ. Aronin bibu be ba sāa yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa

kpa bu ten yaa bɔtiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dōɔ doke. ⁸ Dōɔ wi sɔɔra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen bɔsɔ yānu ka yen wɔbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dōɔ doke. Ya ko n sāawa yāku dōɔ mwaararuginu nìn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dōɔ mwaararugiru mɔ ka yāaru, ñ kun mɛ ka boo, yāa kineru u koo go, ñ kun mɛ boo kineru te ta ñ alebu gaa mɔ. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sōɔ yēsɔn nɔm geu gia Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nɔɔ bɔka sikerena. ¹² U koo yaa ye bɔtiriwa kpa u kpēe yāku dōɔ sɔɔ ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen bɔsɔ yānu ka yen wɔbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dōɔ doke, yu dōɔ mwaara mam mam. Ya ko n sāawa yāku dōɔ mwaararugiru tèn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dōɔ mwaararugiru mɔ ka gunɔsu, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun mɛ totoberenu. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunɔ ge na yāku yerɔ. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yēka yēka yāku yee ten yēsɔɔ. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōɔru wīa u kō yāku yerun sōɔ yari yeru gia mi ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun sɔsianɛ. Yen biruwa u koo gu dōɔ kpēe, kpa gu dōɔ mwaara. Ya ko n sāawa yāku dōɔ mwaararugiru tèn nuburu ta koo nɛ Yinni Gusunɔ dore.

Yāku ni ba kua ka dīa binu

2 Goo ù n kī u Yinni Gusunɔ yāku kua ka win dīa binu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dōɔ doke yāku yerɔ. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba sāa yāku kowobu. Ben turowa u koo som mɛn nɔm wɔɔ teeru sɔka u doke

yāku yerun wollo ka turare ye kpuro kpa u dō doke. Yera ya koo de Gusunō u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore. ³Som me mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa dēeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunō yākuru kua.

⁴À n Yinni Gusunō yākuru kuamme ka kira ni ba wōwa, kaa nu kowa ka som me ba gum yēka ñ kun me me ba ka gum burina ba ñ seeyatia doke.

⁵Bà n koo yāku te kon na ka kira ni ba sōnwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wollo. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷Bà n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunōn sāa yerō. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerō. ⁹U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye kpa u tu dō doke yāku yee ten mi, kpa tu dō mwaara. Ta ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore. ¹⁰Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mō. Nu kuawa mi dīa dēeranu domi ba ka nu Gusunō yāku dō mwaararugiru kua.

¹¹Kira ni ba koo ka yāku dō mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹²Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunō naawa. Adama a ñ ka nu yāku dō mwaararuginu mō yāku yerō.

¹³Dīa ni a ka yākuru mō kpuro, kaa nu bōru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bōru ta sāawa wune ka Gusunōn arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n da tu doke yākuru baatere sō.

¹⁴Ì n kī i ka bēen gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunōn mi, i ko i nu sōmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵Kpa i ka nu gum burina, i turare sōndi nin wollo. Ya

ko n sāawa yākuru. ¹⁶Yāku kowowa u koo som me mu sāa Gusunōgim dō doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunō u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru Yinni Gusunōn sō.

Siarabun yākunu

3 Goo ù n siarabun yākuru mō Yinni Gusunōn mi ka kete kineru, ñ kun me ka kete nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mō. ²U koo win nōmu sōndiwa kete yen wiru wollo kpa u ye saka kuu ten kōnōwō mi ba ra Yinni Gusunō sā. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem yēka bu ka sāa yerun nō bōka sikerena. ³Wee ye ba koo Yinni Gusunō dō dokea, yera gum me mu bōsō yānu tēke, ⁴ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi tēke yēsi yēsikaō, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu. ⁵Yāku kowoba ba koo ye kpuro dō doke yu dō mwaara ka yāku dō mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yāku tēn nubura koo Yinni Gusunō dore.

⁶Goo ù n siarabun yākuru mō ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa ñ n nirun na, ta kun gesi alebu mō. ⁷Ñ n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunōn wuswaaō. ⁸Kpa u win nōma sōndi ten wiru wollo u sere tu saka Yinni Gusunōn kurun kōnōwō. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten nō bōka sikerena. ⁹Wee ye ba koo Yinni Gusunō dō dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum me mu bōsōnu wukiri, ¹⁰ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wāa yēsāō ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹¹Yāku kowo u koo ye kpuro dō dokewa yāku yerō, kpa ya n sāa yāku dō mwaararugiru Yinni Gusunōn sō.

¹²Goo ù n maa ka boo yáku m̀, u koo ka gu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹³U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa u sere gu saka. Kpa yáku kowobu bu gen yem sua bu yēka yáku yerun nɔwɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ¹⁴Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dɔwɔ dokea, yera gum me mu gen bɔwɔ yánu tēke, ¹⁵ka gabu swii yiru ka gum me mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wia ka gabu swii sannu. ¹⁶Yáku kowowa u koo ye kpuro dɔwɔ doke mu dɔwɔ mwaara. Kpa ya n sáa yáku dɔwɔ mwaarugiru tɛn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

Yen gum kpuro mu ko n sáawa Yinni Gusunɔgim. ¹⁷Yen sɔna baa ñ n saa yeren na, mi i wáa kpuro, i wooda yeni mem nɔwɔwɔ sere ka baadommaɔ, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

Toranun yáku

1. Yáku kowo tɔnweron toranun yáku

4 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba wooda yeniba sɔwɔwɔ a nɛɛ, goo ù n Yinni Gusunɔn wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³Ñ n yáku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ketɛ kinɛ kpɛmbu nawa ge ga ñ alebu gaa mɔ, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴U koo ka ketɛ ye dawa Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ, kpa u win nɔma sɔndi yen wiru wɔllɔ u sere ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten sɔwɔwɔ. ⁶U koo ka mu win niki bia deka, kpa u mu yēka nɔn nɔwɔba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁷Yen biru u koo yem me yēka kpakoro tɛn mi ba ra turare dɔwɔ doken káanɔ te ta wáa kuu ten sɔwɔwɔ, kpa u men sukum wisi yáku yerun temɔ te ta wáa kuu ten kɔnnɔwɔ. ⁸U koo yaa yen gum

kpuro wuna me mu wáa bɔwɔ yánu sɔwɔ, ⁹ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsikaɔ, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wia ka gabu swii sannu. ¹⁰Ye ba ra wīe bà n siarabun yáku m̀ gesi, yera ba koo maa wia yeni sɔwɔ. Yen biru yáku kowo tɔnwerowa u koo ye dɔwɔ doke yáku yerun wɔllɔ. ¹¹⁻¹²U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruɔ mi ba gɔsa ba n da yáku dɔwɔ mwaarugirun torom kube. Miya u koo yen gɔna ka yaa ye ya tie kpuro dɔwɔ doke torom men wɔllɔ, ka yen wiru ka yen wɔbunu ka yen bɔwɔ yánu.

2. Yáku te ba koo ko Isireliba kpuron torarun sɔ

¹³Isireliba kpuro bà n Gusunɔn wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴Adama bà n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinɛ kpɛmbu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinɛ te dawa Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. ¹⁵Kpa Isireliban wirugibu bu ben turo u ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶Yáku kowo tɔnwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷Saa ye sɔwɔra u koo yem me deka ka win niki bia kpa u mu yēka nɔn nɔwɔba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸Yen biru, kpa u maa kpakoro tɛn mi u ra turare dɔwɔ doken káanɔ yem yēka. Yem me mu tie, kpa u mu wisi yáku yerun temɔ te ta wáa kuu ten kɔnnɔwɔ. ¹⁹Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dɔwɔ doke yáku yerun wɔllɔ. ²⁰Nge me u raa kua win tiin torarun sɔ, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sɔ kpa Gusunɔ u sere bu suuru kua. ²¹Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruɔ kpa bu ye doke dɔwɔ sɔwɔ nge me ba raa kua wi, yáku kowon torarun sɔ. Yáku te, ta sáawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii u koo ko win torarun s̄

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ò ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kina u koo go te ta ò alebu gaa mɔ u ka yāku ko. Kpa Gusunɔ u nùn win tora te suuru kua. ²⁴ Ù n ka boo ge na, u koo win nɔma s̄ndiwa boo gen wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta s̄awa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem me dekawa kpa u mu yēka yāku yerun k̄anu s̄ɔ. Yem me mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temɔ. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u d̄ɔ doke nge me ba ra siarabun yāku ko. Nge meya yāku kowo t̄nwero wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye s̄ɔ, Gusunɔ u koo nùn tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko t̄n diron torarun s̄

²⁷ T̄n diro goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ò ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ò alebu gaa mɔwa u koo ka yāku ko Gusunɔ u ka nùn win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win nɔma s̄ndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugirun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem me deka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun k̄anɔ, kpa u yem me mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro w̄awa nge me ba ra siarabun yākurugim w̄e. Kpa yāku kowo u mu d̄ɔ meni, kpa men nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge meya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄ɔ, Gusunɔ u koo nùn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa k̄in na, u ka yāa kpendu yāku ko, yāa nira u koo ka na

u go, te ta ò alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa. ³³ Ù n k̄i u tu go, u koo win nɔma s̄ndiwa ten wiru wɔllɔ kpa u tu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugirun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem me deka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun k̄anɔ. Yem me mu tie kpa u mu wisi s̄a yee ten temɔ. ³⁵ Yen biru u koo yen gum w̄awa nge me ba ra siarabun yākurugim w̄e. Yāku kowowa u koo me kpuro d̄ɔ doke ka yāku d̄ɔ mwaararugiru sannu. Nge meya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄ɔra Yinni Gusunɔ u koo nùn win tora te suuru kua.

5. Tora bwese bwesekan yāku

5 Su tē n̄e, goo u b̄rua ma u koo seeda di ḡa ni u wan s̄, adama u ò gerua ye u wa, ò kun me ye u yē. Saa ye s̄ɔ, yēro u torawa mi.

² Su tē kpam n̄e, goo u ḡanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? Ñ kun me gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? Ñ kun me yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye s̄ɔ, yēro u disi duurawa mi.

³ Su maa tē n̄e, goo ù n win winsim baba wi u disi geɛ mɔ yi yi koo nùn tia, n deema u ò yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tē n̄e, goo u b̄rua u win winsim k̄sa kua ò kun me u nùn gea kua, u ò bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru ò kun me boo niu gowa u ka Yinni Gusunɔ yāku ko. Yen biru yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwëebwëebun toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru ò kun me boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ò kun me totoberenu yiru kasu. Gunò gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunò ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wiiru bua u kun sōsie. ⁹ Kpa u gen yem deka u yēke yāku yerun nōo bokao, me mu tie kpa u wisi ten temo. Ya ko n sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunò yiruse sua nge me wooda ya gerua u ka yāku dōo mwaararugiru garu ko. Kpa u nùn suuru kanabun wororu koosi. Nge meya Gusunò u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ò kun me totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som me dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nòm kure teeru soka u dōo doke mi ba ra yāku dōo mwaararugiru ko. Som nòm kure tee te, ta koo de Yinni Gusunò u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye sōo, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunò u nùn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u me mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yākuunu.

Yāku ni ba ra ka toranu sōme

¹⁴ Yinni Gusunò u Mōwisi sōowa u nee, ¹⁵ goo ù n gāanu neni ni n weene u Yinni Gusunò wē, ma u ò yē ma Yinni Gusunògina, wee ye u koo ko win tora

ten sō. Kaa nùn yāa kineru te ta ò alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunò kuu bekurugirò. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōobusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nùn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunò wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nùn wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta ò alebu gaa mō dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge me n weene u kōsia. Kpa yāku kowo u nùn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōora Gusunò u koo nùn suuru kua. ¹⁹ Ya ko n sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusunò torariwa.

²⁰ Yinni Gusunò u kpm Mōwisi sōowa u nee, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nùn berusie sōo, ò kun me u bokura, ò kun me u gbena, ò kun me u kawa, ²² ò kun me u gāanu dōba ma u siki, ò kun me u bōri weesugii kua, ²³ tōnu win bweseru u Yinni Gusunò torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, ò kun me ni u kawa mi, ò kun me ye ba nùn berusia mi, ò kun me ye u dōba ma u siki, ²⁴ ò kun me yèn bōri u kua mi. Adama n ò mō ye tōna u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōobusen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunò yākuru kua. ²⁶ Yinni Gusunò wuswaaōra yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunò u koo yēro suuru kua, baa ò n meren na win torara ne.

Yākunun woodaba

1. Yāku dō mwaararugii te yāku kowobu ba ko n da ko

6 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sōwa u nɛɛ, ²a Aroni ka win bibu wooda yeni wɛɛyɔ a nɛɛ, wee ye ya sāa yāku dō mwaararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa dō sɔ wōku giriru, kpa bu ku de dō wi, u gbi sere yam mu ka sāra. ³Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku dō mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten bɔku. ⁴Yen biruwa u koo win yā ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom me sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gɔsa mɛn sɔ u yi mi. ⁵Dō wi u mwaaramɔ yāku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wɔllɔwa u koo yāku yaa sɔndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶Dō u ko n wāawa yāku yee te sɔ sere ka baadommaɔ, ba ñ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko ka gberun dīanu

⁷Yāku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yerɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁸Kpa ben wi u yākuru mɔ dɔma te, u som nɔm kure teeru sɔka mɛ ba ka yākuru na me ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menna bu dō doke kpa ten nuburu tu Gusunɔ dore kpa u n yēro yaaye. ⁹⁻¹⁰Som mɛ mu tiara Aroni ka win biba ba koo mɛ di. Yera ya ko n sāa begia yāku dō mwaararugiru sɔ. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun yaaraɔ. Ba ñ mɛ pɛɛ seeyatia dokemɔ. Ya sāawa nenem nge yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun mɛ te ba ra ka toraru sɔmen

dīanu. ¹¹Aronin bii tɔn durɔ baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sɔ sere ka baadommaɔ. Tɔn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹²Yinni Gusunɔ u kpa Mɔwisi sōwa u nɛɛ, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunɔ kua wee.

¹³Bà n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yāku kowobu, saa dɔma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko tō baatere, tia ka bɔnu bururu, yoka maa tia ka bɔnu. ¹⁴Ba koo som mɛ mɔmwa buturu buturu, kpa bu mɛ sɔmɛ siru sɔ ka gum, kpa mɛn nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁵Yāku kowo wi ba gum tāre ba gɔsa Aronin bibu sɔ u ka nùn kɔsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. Ba koo som mɛ dō dokewa kpuro.

¹⁶Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu dō mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko bu ka suuru kana

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sōwa u nɛɛ, ¹⁸a Aroni ka win bibu sōwa a nɛɛ, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku dō mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa dɛranu. ¹⁹Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dɛramɔ, kuu ten yaaraɔ. ²⁰Tɔn tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem mù n wisi win yaberɔ u koo tu teawa yam dɛram mi. ²¹Bà n tu sawa wekeru sɔ te ba kua ka sɔndu, ba koo weke te kɔrawa. Ñ n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim. ²²Yāku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo kpī u tu di domi ta

sáawa día deeranu. ²³Adama ba ñ koo torarun yáku yaa tem tèn yem ba ka dua sáa yerɔ. Ba koo ye dɔɔ dokewa yu dɔɔ mwaara mam mam.

4. Yáku te ba ra ko bu ka toraru sɔme

7 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yáku te ba ra ko bu ka toraru sɔmen wooda wee.

Yáku te, ta ko n sáawa yáku deeraru. ²Mi ba ra yáku dɔɔ mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yêka yáku yerun nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ³Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunɔ yáku kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bɔɔ yánun gum, ⁴ka yen gabu swii yiru, ka gum me mu yi têke yêsi yêsiika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵Yáku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yáku yerɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Yáku te, ta sáawa te ta koo toraru sɔme. ⁶Yáku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam deeramɔ domi ta sáawa día deeranu. ⁷Yen wooda ye, ya sáawa tia ka torarun yákurugia. Yáku kowo wi u yáku te kua, wiya u yen yaa mɔ.

5. Ye ya ko n sáa yáku kowobugia

⁸Goo ù n yáku dɔɔ mwaararugiru kua, yáku kowo wi u nùn tu kua wiya u ten gɔna mɔ. ⁹Yáku te ba kua ka gberun díanu ba wɔɔwawa? Aawo, ba sɔnwawa? Yáku kowo wi u tu kua wiya u tu mɔ. ¹⁰Adama ni ba ka gum burina ka ni ba ñ yeesie, ba koo nu Aronin bibu bɔnu kuawa.

6. Siarabun yáku

¹¹Siarabun yákurun wooda wee.

¹²Goo ù n siarabun yáku mɔ, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiik-inu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ, kpa u yirusenun som gum yêka nu kun seeyatia mɔ, kpa u itasenun som burina ka gum u sɔme. ¹³Kira nin biru, u

koo pêe ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yákurun yaa. ¹⁴Ba koo yáku día nin baaniren sukum suawa wɔllɔ bu Yinni Gusunɔ sɔɔsi. Yera ya ko n sáa wi u yem yêkaginu. ¹⁵Dɔma te ba siara bin yáku kua, yen dɔma tera ba koo ten yaa di, ba ñ koo de ten yaa yu yam sára.

¹⁶Adama goo ù n yáku kua u ka win nɔɔ mwɛru yibia ñ kun me win tii ù n gɔru doke u ka nɛ, Yinni Gusunɔ kêru wê, u koo kpí u ten yaan sukum di yen tɔɔ te, kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷Adama yà n maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo ye dɔɔ meniwa. ¹⁸Goo ù n siarabun yáku yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yêron yáku te mwaamɔ. U win yáku garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wí u maa ye tema, yêro u torawa mi. ¹⁹Meya bà n maa ka yáku yaa gāanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye dɔɔ meniwa, ba ñ ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yáku yaa tem, ²⁰adama goo ù n wāa disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yáku dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yêro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ²¹Goo ù n maa tɔnu baba wi u disi mɔ, ñ kun me yaa gaa ye ya sáa seseru, ñ kun me gāanu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yáku di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yêro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

Wooda Isireliban sɔ

²²Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²³a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru ñ kun me kete, ñ kun me boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴Sabe te gbeeku yaa ya go, ñ kun me te ta gu, i ko i kpí i ka ten gum gāanu ko. Adama i ñ mu dimɔ. ²⁵Goo ù n yákurun yaan gum di me ba ka Yinni Gusunɔ yáku dɔɔ mwaararugiru kua, ba koo yêro girawa wigibun suunu sɔɔn di. ²⁶I ku gunɔ gagun yem di ñ kun me yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷Wi u mu di,

ba koo yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

²⁸Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁹a Isireliba wooda yeni wēɛyo a neɛ, goo ù n ne Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuamme, u koo wunawa ye ya sāa negia. ³⁰Win tiiwa u koo ka ne, Yinni Gusunɔ yen gum ka yen guro gururu naawa u kpara nen wuswaaɔ. ³¹Yāku kowowa u koo yen gum me dɔɔ doke yāku yerɔ. Adama yaa guro guro te, ta ko n sāawa Aroni ka win bibugiru. ³²Yāku yaa yen nɔmu nɔm geuguu ga ko n maa sāawa Aroni ka win bibuguu. ³³Yaa nɔmu ge, ga ko n sāawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum me doke yāku yerɔ. ³⁴Yaa nɔmu ge, ge ba man sɔɔsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaaɔ sanam me ba siarabun yākuru m̀ mi, yera ya ko n da n sāa Aroni ka win bibugia sere ka baadommaɔ.

³⁵Yāku dɔɔ mwaararuginu sɔɔ, yeniwa ya ko n sāa Aroni ka win bibugia dɔma tèn di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. ³⁶Wooda yera Yinni Gusunɔ u Isireliba wēɛmɔ bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wē saa dɔma tèn di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweserɔ.

³⁷Nge meya ba ko n da ko bà n yāku dɔɔ mwaararugiru m̀, ñ kun me bà n yākuru m̀ ka gberun dīanu, ñ kun me bà n torarun yākuru m̀, ñ kun me bà n yākuru m̀ te ba ra ka toraru sɔme, ñ kun me te ba ra ko bu ka tɔnu gum tāre u sere sɔmburu tore, ñ kun me bà n siarabun yākuru m̀. ³⁸Yinni Gusunɔwa u Mɔwisi wooda yeni wē gbaburɔ, Sinain guurɔ, tɔɔ te u bu wooda wē bu ka nùn yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

**Woro te ba koo ko yāku kowobun sɔ
bu sere sɔmburu tore**

8 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁻³a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum me ba ra gāanu tāre bu ka nu gosi Yinni Gusunɔn sɔ ka naa kinɛ te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kinenu yiru ka bire te ta pēɛ mɔ ye ba ñ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro mennɔ mi.

⁴Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi wura u Isireliba kpuro menna sāa yee ten kɔnnɔ mi. ⁵Ma u bu sɔɔwa u neɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua su ko. ⁶Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷Ma u Aroni win tako sebusia ka sēkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sɔɔ ka gen sēkatia. ⁸Ma u bɔɔ bara ye sɔndi win tororu wɔllɔ. Ma u urimu ka tumimu doke bɔɔ bara yen sɔɔwɔ. ⁹Ma u dawani ye bɔkua win wirɔ. Ma u wuran batani ye mani nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

¹⁰Mɔwisi u gum me sua u sāa yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusunɔn sɔ. ¹¹Ma u mu yēka nɔn nɔɔba yiru yāku yerun wɔllɔ, ka ten dendi yānɔ ka boo sii ganduguu ge, ka gen yɔrtatiyɔ, ye kpuro ya n ka sāa Gusunɔn kuu bekurugirugia. ¹²Ma u Aroni gum me tāre wirɔ u ka nùn wuna nenem u ko yāku kowo. ¹³Yen biru Mɔwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sēkatii ka furɔsu nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

¹⁴Mɔwisi u maa ka naa kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi naa kinɛ ten wiru wɔllɔ. ¹⁵Ma Mɔwisi u ye saka

u yen yem deka ka win niki bia u teeni yáku yerun káanu wóllo ka sere maa ten nɔɔ bɔkaɔ u ka sikerena. Nge meya u ka kuu te deerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten temɔ. Nge meya u ka kuu te kua nenem tèn mi ba ko n da toranun yáku ko. ¹⁶Ma u yen gum me sua me mu bɔsɔ yánu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dɔɔ doke yáku yerun wóllo. ¹⁷Adama u naa kine ten tii ka ten bisu ka ten gɔna yarawa tɔwɔ u dɔɔ doke nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

¹⁸U maa ka yāa kineru na yáku dɔɔ mwaararugirun sɔ. Ma Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi yāa ten wiru wóllo. ¹⁹Ma Mɔwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yáku yee ten nɔɔ bɔka sikerena. ²⁰Ma u yāa ten yaa bɔɔra, yen biru u ten wiru dɔɔ doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kine ten yaa doke dɔɔ sɔɔ yáku yeru wóllo u ka yáku dɔɔ mwaararugiru kua nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Ma yáku ten nubura Yinni Gusunɔ dore.

²²Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yáku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi yāa ten wiru wóllo. ²³Ma Mɔwisi u tu saka, u ten yem sua u teeni Aronin soo nɔm geuguuɔ ka nɔm geun niki bii bakaa ka maa win nɔɔ nɔm geuguun niki bii bakaa. ²⁴Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me teeni ben soo nɔm geugisɔ, ka maa nɔm geun niki bii bakanaɔ ka ben naa nɔm geugisun niki bii bakanaɔ. Ma u yem me mu tie yēka yáku yee ten nɔɔ bɔkaɔ. ²⁵Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nɔm geu. ²⁶Ma u pēe sua bireru sɔɔ ye ba ñ seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sɔndanu. Ma u ye kpuro sɔndi yaa

gum men wóllo ka yāa nɔmu gen wóllo. ²⁷Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nɛɛ, bu ye Yinni Gusunɔ wēeyɔ. Kpa bu ye sɔɔsi beri berika. ²⁸Yen biru u ye kpuro mwa ben nɔman di u dɔɔ meni yáku dɔɔ mwaararugii ten wóllo. Ma yen nubura Yinni Gusunɔ dore. Nge meya ba ka Aroni ka win bibu wuna nenem. ²⁹Ma Mɔwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma ta kua Mɔwisigiru nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

³⁰Mɔwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yáku yeru wóllo, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānɔ ka sere maa win bibun wóllo ka ben sāa yānu sɔɔ. Nge meya u ka ye kpuro deerasia u yi nenem.

³¹Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu sɔɔwa u nɛɛ, i yáku yaa ye saawo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Miya i ko i ye di ka pēe ye ya wāa bire te sɔɔ. Bɛɛya i ko ye di nge me Yinni Gusunɔ u gerua. ³²Yaa ka pēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dɔɔ sɔɔ yu dɔɔ mwaara. ³³I ko i n wāawa kuu ten kɔnnɔ mi sere sɔɔ nɔɔba yiru. I ñ yariɔ min di. Domi sɔɔ nɔɔba yiruwa i ko i ko ba n bɛɛ tusiamɔ. ³⁴Yinni Gusunɔwa u yenin wooda wē i n da ko nge me i wa sa kua gisɔ i ka bɛɛn toranun suuru wa. ³⁵Ñ n men na, i ko i sinawa kuu ten kɔnnɔ mi sere sɔɔ nɔɔba yiru, wōkuru ka sɔɔ sɔɔ. Kpa i win woodaba mem nɔɔwa i ku ra ka gbɛn sɔ. Wooda be Yinni Gusunɔ u man wē bera mi.

³⁶Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunɔ u bu yiire saa Mɔwisin min di.

Aroni ka win bibu ba sɔmburu torua

9 Sɔɔ nɔɔba itase, Mɔwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ²U Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a naa kine kpendu suo a ka yáku ko wunen torarun sɔ, kpa a yāa kineru kasu a ka yáku dɔɔ mwaararugiru ko. A ñ kaa

de yen gaa ya n alebu m̄. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusun̄o yākuru kua s̄a yer̄. ³Yen biru kaa Isireliba s̄o a n̄e, bu boo kineru suo ben torarun yākurun s̄o ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n w̄o tia tia m̄, kpa ya kun alebu gaa m̄. Ba koo ka ye yāku d̄o mwaararugiru kowa. ⁴Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yākuru ko Yinni Gusun̄on mi, ka som m̄e ba bura ka gum. Domi Yinni Gusun̄o u koo b̄e kure mi gis̄o.

⁵Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye M̄owisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusun̄on wuswāa. ⁶M̄owisi u n̄e, i koowo ye Yinni Gusun̄o u gerua. Kpa u de win yiiko yu b̄e kure.

⁷M̄owisi u Aroni s̄ōwa u n̄e, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākuru ko ka yāku d̄o mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen t̄mbu Isireliban toranun yākuru ko nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua.

⁸Ma Aroni u susi yāku yee ten b̄okū. Ma u naa kin̄e kpem te go win torarun s̄o. ⁹Ma win biba n̄un yen yem w̄e. Ma u mu deka ka niki bia u teeni s̄a yerun k̄aanu s̄o, ma u m̄e mu tie wisi yāku yee ten tem̄. ¹⁰Yen biru u yaa yen gum sua u d̄o doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua. ¹¹Adama yen yaa ka yen ḡona, t̄w̄owa u da u ye d̄o doke.

¹²Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku d̄o mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba n̄un w̄e. Ma u mu ȳeka u ka yāku yee ten n̄o b̄oka sik-erena. ¹³Yen biru ba yāa ten yaa b̄ora ba Aroni w̄e ka ten wiru. Ma u ye kpuro d̄o doke. ¹⁴U ten nuki tea ka ten k̄ori u s̄ondi yāku d̄o mwaararugii ten w̄oll̄o u d̄o doke.

¹⁵Yen biru u Isireliban yākunu kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākuru ko t̄mbun toranun s̄o ma u kua nge m̄e u raa yāku gbiikii te kua ka naa

kin̄e kpembu ge. ¹⁶Yen biru u yāku d̄o mwaararugiru kua nge m̄e wooda ya gerua. ¹⁷Ma u gberun d̄ianu sua u ka yākuru kua. U som n̄om kureru sua u d̄o doke yāku yerun w̄oll̄o bururu baateren yāku d̄o mwaararugii te baasi. ¹⁸U ket̄e ye ka yāa kin̄e te saka ba ka siarabun yākuru kua Isireliban s̄o. Ma win bibu ba n̄un yen yem w̄e u ka mu ȳeka yāku yerun n̄o b̄okāo u ka sikerena. ¹⁹Ma ba maa n̄un ket̄e yen gum w̄e ka yāa ten siru ka maa ten gum m̄e mu ten b̄ōo yānu t̄ke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰Ma u yaa yen gum s̄ondi yen guro gurorun w̄oll̄o. Yen biru u gum m̄e d̄o doke yāku yeru w̄oll̄o. ²¹Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen n̄om geu ge, u s̄ōsi beri berika Yinni Gusun̄on wuswāa nge m̄e M̄owisi u gerua.

²²Sanam m̄e Aroni u toranun yākunu ka yāku d̄o mwaararuginu ka siarabun yākunu kua u kpa, yera u n̄oma sua w̄oll̄o u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³M̄owisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba t̄mbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusun̄o u bu win yiikon girima s̄ōsi. ²⁴Ma d̄o yari yara win wuswaan di yi da yi yāku d̄o mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum m̄e. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki w̄ori ba yiira sere tem̄.

Aronin biba d̄o mwaara

10 Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win d̄o guratia sua ba d̄o gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusun̄o daawa kuu bekurugir̄o. Nge meya ba ka d̄o tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusun̄o u bu ye yinari. ²Yera u dera d̄o u yara u bu di ma ba gu mi. ³Ma M̄owisi u Aroni s̄ōwa u n̄e, Yinni Gusun̄o u ñ daa b̄e s̄ōwa u n̄e,

u kīwa be ba nùn susimɔ bu win dɛeraru nasia,
kpa bu nùn beere wē tɔmbu kpuron wuswaaw?

Ma Aroni u win nɔɔ mari.

⁴Ma Mɔwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sáawa Aronin tundon wɔnɔn bii. Mɔwisi u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i been wɔnɔbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruɔ. ⁵Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua. ⁶Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i ku been winu deri diinu, i ku maa been yānu gēeku nuku sankiranun sɔ kpa Gusunɔ u ku raa beɛ go kpa u ka Isireliba mɔru ko. Adama i de been mero bisibu Isireliba bu swī be dɔɔ u din sɔ. ⁷Been tii i ku doona kuu ten kɔnɔn di kpa i ku ra ka gbɩn sɔ. Domi gum mɛ ba beɛ tāre mi, mu beɛ kuawa mi Yinni Gusunɔn yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mɔwisi u gerua.

Gusunɔ u yāku kowobu yinari bu tam nɔ

⁸Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ⁹⁻¹¹a ñ kaa tam bɔɔbɔm gam nɔ wunɛ ka wunen bibu ñ n dɔɔ nɛn kuu bekurugirɔ, kpa i ku ra ka gbɩn sɔ. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sáa sáarugia ka ye ya ñ sáa sáarugia. Meya i ko i maa kpī i wunana ye ya dɛere ka ye ya ñ dɛere. Meya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunɔn woodaba kpuro sɔɔsi ye u Mɔwisi wē. Yeni ya ko n sáawa wooda sere ka been bibun bweserɔ.

Wooda ye ba yi yāku dīanun sɔ

¹²Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nùn tie, Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i som mɛ suo mɛ ba ka yāku kua mu tiara. Kpa i ka mu pēɛ ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun

bɔkuɔ. Domi nu kuawa mi dā dɛeranu. ¹³I ko ye diwa yam dɛeram sɔɔ. Yera ya ko n sáa wunɛ ka wunen bibugia nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. ¹⁴Meya wunɛ ka wunen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu i ko i yaa nɔmu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaw. Yera ya ko n sáa wunɛ ka wunen bibugia Isireliba bā n siarabun yāku kua. ¹⁵Isireliba ba ko n da ka yen nɔmu ge ka guro guro te newa ka sere maa yaa gum mɛ ba ra dɔɔ doke yāku yerun wollu mi. Bā n ye kpuro sɔɔsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunɛ ka wunen bibugia. Ya ko n sáawa wooda sere ka baadommaɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁶Yera Mɔwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dɔɔ meni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mɔru bara u nɛɛ, ¹⁷mban sɔna i ñ boo gen yaa teme Yinni Gusunɔn kuru mini. Domi ga sáawa dā dɛeranu. Yinni Gusunɔ u beɛ gu wēwa i ka Isireliba kpuron toranun yāku ko. ¹⁸Adama i ñ ka gen yem duume Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔwɔ. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa.

¹⁹Aroni u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yē ye n man deema sanam mɛ Isireliba ba Yinni Gusunɔ yāku kua ben toranun sɔ ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen dɔma te, ñ n torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunɔ dore? Aawo! Ya ñ Gusunɔ doremɔ.

²⁰Ma Aronin wisi bi, bu Mɔwisi dore.

YE YA DɛERE KA YE YA Ñ DɛERE

Yaa ye ya sáa seseru

11 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²bu Isireliba sɔɔwa bu nɛɛ, yɛɛ yi ba koo kpī bu di wee. ³Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosu

mɔ ma ya ra tuka ko. ⁴Adama ba ñ yee dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi ñ naa kaburosu mɔ. Nge meya ba ñ yooyoo temmɔ yèn sɔ ga ñ naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵Ba ñ koo yaa ye ba mɔ damaa †tem baa me ya ra tuka ko yèn sɔ ya ñ naa kaburosu mɔ. ⁶Meya ba ñ koo maa wukun yaa tem domi ga ñ naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷Meya ba ñ koo maa kurusɔ di. Ga naa kaburosu mɔ adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸Bu ku yee yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹Yee yi yi maa wāa daanɔ ka nim wɔkuɔ, yi yi wāa nim sɔɔ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kēeritii mɔ ka kokosu sannu. ¹⁰Adama yi yi kun kēeritii mɔ ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹Ba ñ koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba. ¹²Yee yi yi gesi wāa nim wɔku sɔɔ, ka daanɔ, ma yi ñ kēeritii ka koko si mɔ, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³Gunɔsu sɔɔ, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunɔ bakeru ka sere maa si su ra swēe di ka si su ra yaa di ¹⁴ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro dāa kɔɔru ¹⁸ka gunɔ gbanmbayaku ka gunɔ si su ra swēe din bweseru ¹⁹ka swāa wīaku ka si su ka ye weene ka kɔɔ.

²⁰I ku maa kɔkɔmii ni nu kasa ka naasu mɔ di. ²¹Adama ni sɔɔ, i ko i kpī i di ni nu ra yɔɔku tem sɔɔ ²²nge twea ka gbɔɔ ka ni nu ka ye weene. ²³Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mɔ mi, i ku nu di.

Ye ya ra tɔnu ko disigii

²⁴Yee gee wāa yin goru tɔnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaɔ. ²⁵Wi u yin goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wāa disi sɔɔ sere ka yokaɔ. ²⁶⁻²⁸Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mɔ ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mɔ yi sīimɔ ka naa sēnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tɔɔ ten yokaɔ. Wi u maa yin goru sɔɔwa u koo win yānu teawa kpa u n disi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaɔ.

²⁹Yee yi yi kabirimɔ sɔɔ wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunɔ yantaru ka gunɔ kiikiiru ka dēba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ka duurubɛeku ka sureru ka korombɔɔru ka sokoro ka sunɔ naki. ³¹Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirimɔ sɔɔ. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaɔ. ³²Yin gaan goru tà n wɔri dendi yānu sɔɔ ni ba kua ka dāa ñ kun me ka bekuru ñ kun me ka gɔna ñ kun me ka saaki, dendi yāa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sɔɔ sere ka tɔɔ ten yokaɔ. Yen biru nu sere dēera. ³³Yen gaa yà n wekeru garu wɔri te ba kua ka sɔndu, ye ya wāa mi sɔɔ kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kɔrawa. Bà n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu tāra dīanu sɔɔ ñ kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴Bà n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu dāare dīanu sɔɔ ñ kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere sɔɔn na ya wāa. ³⁵Mi yaa yen goru ta wɔri kpuro gesi, doo koo yerɔ ñ kun me pēe wɔɔ yerɔ, ba koo ye kpuro kɔsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶Yaa goo te, tà n wɔri dɔkɔ sɔɔ ñ kun me daarɔ, i ñ ko i nim me garisi disi. Adama wi u tu baba u

†11:5 *damaa* - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

disi duurawa. ³⁷Tà n wəri dīa bwese te ba koo duure sɔɔ, dīa bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸Adama bà n daa dīa bwese te wasan na bu ka dī, ta disi duurawa mi.

³⁹Yaa ye ba ra dī yà n ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawa mi sere n ka ko tɔɔ ten yoka. ⁴⁰Wi u yen yaa tema ñ kun me u yen goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaɔ.

⁴¹I ku yee yi yi kabirimɔn yaa tem ⁴²ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimɔ ka naasu nne ñ kun me yi yi naa dabinu mɔ. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³I ku de yee yin bweseru yi bee ko disigibu. ⁴⁴Domi ne Gusunɔ na sāawa been Yinni. I ko i tii deerasia kpa i n deere. Domi na sāawa Deero. Yen sōna i ñ ko i tii disi doke ka yee yi yi kabirimɔ. ⁴⁵Nena na bee yarama Egibitin di na n ka sāa been Yinni. Yen sō, i de i n deere. Domi na deere.

⁴⁶Wooda yeni kpurowa na yi yee kpuron sō ka gunɔsu ka yee yi yi wāa nimɔ ka sere yi yi kabirimɔ. ⁴⁷Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka yāku ko ka ye ba ñ ka yāku mɔ. Meya maa ya koo bee sōsi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimɔ.

Tɔn kurɔ ù n maran wororu

12 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wē u nee, ²a Isireliba sōwɔ a nee, tɔn kurɔ ù n gura sua ma u bii tɔn durɔ mara, u ko n disi mɔwa sōɔ nɔɔba yiru nge sanam me u yasa mɔ. ³Sōɔ nɔɔba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴Adama kurɔ wi, u ko n wāawa disi sɔɔ sōɔ tena ka ita kpam u sere deera yem me u yarin sō marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunɔn kuu bekurugirɔ sere tɔɔ te, tu ka turi.

⁵Ñ n maa tɔn kurɔn na u mara, u ko n wāawa disi sɔɔ alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam me u yasa mɔ. Yen

biru u koo kowa sōɔ wata ka nɔɔba tia u sere deera win yem me mu yarin sō marubun saa.

⁶Tɔn kurɔ wi u mara, win deerasiabun saa yà n tura, u koo ka yāaru wōɔ tiagiru nawa u ka yāku dōɔ mwaararugiru ko. Kpa u totobereru ñ kun me kparuko sua u ka win torarun yāku ko. ⁷Yāku kowowa u koo ka ye yāku ko. Kpa u nùn win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔra u koo deera win yem me mu yarin sō.

Wooda yeniwa ne, Yinni Gusunɔ na wēemɔ tɔn kurɔ wi u bii maran sō.

⁸Û kun yāaru wa, u koo totoberenu yiru ñ kun me kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku dōɔ mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yāku ko. Yāku kowowa u koo nùn yāku te kua. Saa ye sɔɔra u koo deera.

Gɔnan bararun wooda

13 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sōwɔ u nee, ²goo ù n mɔsiru mɔ wasi sɔɔ, ñ kun me debu, ñ kun me bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi ñ kun me win bibun turon mi. ³Yāku kowo wiya u koo bara te meeri. Û n deema bau ge, ga san kpikisu mɔ, ma ga wɔru mɔ, saa ye sɔɔra u koo gere ma yēro u bara disigiru barɔ. ⁴Û n maa bau kpiku gagu mɔ ma ga ñ wɔru mɔ, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yēro dawa diru garu sɔɔ u kenusi sōɔ nɔɔba yiru. ⁵Sōɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nùn kenusiwa sōɔ nɔɔba yiru. ⁶Sōɔ nɔɔba yiruse te, yāku kowo u koo maa nùn yarawa u meeri. Û n deema ga ñ yabi baama, u koo yēro sōwa ma u deere, ya sāawa debu, kpa u win yānu tea u deera. ⁷Amen biru, debu ye, yà n yabi gɔna ye sɔɔ, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u nùn meeri. ⁸Yāku kowo wi, ù n nùn meera ma u deema ya

yabi win gɔna sɔɔ, u koo yēro sɔwa ma u n̄ deere, u bara disigiru mɔwa.

⁹Goo ù n bara disigiru barɔ, ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi. ¹⁰Yāku kowo wiya u koo nùn mēeri. Û n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gɔna ye, ya boo kua, ¹¹ya sāawa bara disigii te ta torumɔ yēron gɔna sɔɔ. Yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. U n̄ maa nùn kenusimɔ. ¹²Adama yāku kowo ù n mɔsi mɔsiminu wa nu yabi yēron gɔna kpuro sɔɔ, saa win wirun di sere ka naaso, ¹³u koo yēro garisiwa u deere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴Adama dɔma te ba boo swāɔ wa win wasi sɔɔ, ba koo nùn garisiwa disigii. ¹⁵Yāku kowon tiiwa u koo nùn mēeri. Û n deema boo swāɔ u wāa mi, u koo nùn garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru. ¹⁶Adama win wasi yi, yi n̄ kɔsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷Yen biru, yāku kowo u koo ye mēeriwa. Û n wa ya burura, saa ye sɔɔ, u koo yēro garisiwa u deere.

¹⁸Goo ù n win bwisi kpaka sɔɔ ¹⁹mɔsiru garu wa, ma u deema ta buriri, n̄ kun me ta s̄ri, yēro u koo dawa u tii s̄ɔsi yāku kowon mi. ²⁰Yāku kowo wi, u koo nùn mēeriwa. Û n deema mɔsi te, ta wɔru mɔ, ma win wasin sansu su burura, saa ye sɔɔra yāku kowo u koo nùn garisi disigii. Bara disigira ta yarimɔ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mɔsi ten wollo, yen biru mɔsi te, ta n̄ wɔru mɔ, ma ta buriri fiiko, u koo durɔ wi kenusiwa dirɔ s̄ɔɔ nɔɔba yiru. ²²Mɔsi te, t̄a n̄ gɔna yabi, yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³Adama mɔsi te, ta kun yabi, ta sāawa bwisi kpaka. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo gere ma yēro kun disi mɔ.

²⁴Goo ù n d̄ɔ mwaara ma yen boo kpaka sɔɔ bau kpiku ga yara, n̄ kun me bau s̄ɔɔ, yāku kowo u koo yēro mēeriwa. ²⁵Gen sansu s̄u n̄ kua kpikisu ma wɔru

ga s̄ɔsire gɔna ye sɔɔ, saa ye sɔɔ bara disigira ta s̄ɔsira mi. Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sɔɔ, ga n̄ maa wɔru mɔ, ma ga buriri fiiko, u koo yēro kenusiwa dirɔ s̄ɔɔ nɔɔba yiru. ²⁷S̄ɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo nùn mēeri. Û n wa bau ge, ga yabi win gɔna sɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru. ²⁸Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, d̄ɔ mwaara kpaka yera. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere.

²⁹Tɔn durɔ n̄ kun me tɔn kurɔ ù n bau gagu mɔ win wirɔ, n̄ kun me win tonkurorɔ, ³⁰yāku kowo u koo gu mēeriwa. Ḡa n̄ wɔru mɔ ma gen sansu su n̄ sinum mɔ, ma su swērama nge d̄ɔm buuru, yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirɔ, n̄ kun me tonkurorɔ. ³¹Yāku kowo wi, ù n wa ya wɔru mɔ, ma san w̄kusu sari, u koo yēro kenusiwa dirɔ s̄ɔɔ nɔɔba yiru. ³²S̄ɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yēro mēeriwa. Û n deema wii kpaka ye, ya n̄ yabi ma ya sansu mɔ si su ka d̄ɔm buuru weene, ma su n̄ wɔru mɔ, ³³yēro u koo win sansu kɔniwa. Adama u n̄ kpaka ye kɔnimɔ. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ s̄ɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴S̄ɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye mēeriwa. Wii kpaka ye, ȳa kun yabi, ma ya n̄ t̄ire ya gɔna kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere. U koo win yānu tea. Saa ye sɔɔ, u deerawa mi. ³⁵Adama wii kpaka ye, ȳa n̄ d̄akuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn mēeriwa. ³⁶Û n wa ya yabi gɔna ye sɔɔ, yāku kowo u n̄ maa kasumɔ yēro ù n san d̄ɔm buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷Wii kpaka ye, ȳa kun yabi, ma yen sansu t̄ira, yēro u bekurawa mi. U n̄ maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u deere.

³⁸Tɔn durɔ goo n̄ kun me tɔn kurɔ goo ù n win gɔna sɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹yāku

kowowa u koo nùn mæeri. Û n bausu gasu wa si su ñ buriri sãa sãa, bau si, su ñ sê. U koo yêro garisiwa u deere.

⁴⁰Goo ù kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yêro garisi. U deere wa mi. ⁴¹Ñ n wuswaa gian na u ñ seri mɔ, yêro u sãawa wii kpararugii. Ka me, yêro u deere wa. ⁴²Adama wii kpara te sɔɔ, bau gagu gâ n sɔɔsira ga sɔri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³Yâku kowowa u koo gu mæeri. Û n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U ñ deere. ⁴⁴Yâku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen sɔ.

⁴⁵Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yânu dokewa ni nu gêere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nɔɔguru sue u n mɔ, disigii, disigii. ⁴⁶U ko n sãawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sɔna u ko n wãa yeru mɔ bee tia u n ka tãmbu desire.

Disi gɔmi yânu sɔɔ

⁴⁷⁻⁴⁹Bà n disi gɔmi gɛe wa yi sɔri ñ kun me yi sãa nge wuru biresu yânu ganu sɔɔ, ni ba kua ka yãa sansu ñ kun me kãa si ba kua ka wêe damgii ñ kun me yaa gɔna, bau ge, yâku kowo u koo gu mæeriwa. ⁵⁰Yâku kowo wi, ù n yãa ni mæera u koo nu yiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵¹Yen sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa yãa ni mæeriwa. Û n deema disigii yi, yi yabi baama, ma ba ñ kpê bu yi wãa, saa ye sɔɔ, u koo nu garisiwa yãa disiginu. ⁵²Saa ye sɔɔra yâku kowo u koo yãa ni dɔɔ meni. Baa bà n nu kua ka wêsu ñ kun me ka wêe damgii ñ kun me ka yãa sansun wêe ñ kun me ka mam gɔna, ka me, ba koo ye kpuro dɔɔ meniwa. Domi ba ñ kpê bu disigii yi wãa. Dɔɔwa u koo ye go. ⁵³Adama yâku kowo ù n wa gɔmi yi, yi ñ yabi yãa ni sɔɔ, ⁵⁴u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sɔɔ nɔɔba yiru.

⁵⁵Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa nu mæeriwa. Û n deema disigii yi ñ kɔsa, yi ñ maa yabi, ba koo yãa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dɔɔ doke. Domi disigii yi, yi nu di biru ñ kun me wuswaa. ⁵⁶Adama yâku kowo ù n deema disigii yi, yi burura, u koo ye wɔkawa yãa nin min di. ⁵⁷Yen biru yi n maa wurama yãa ni sɔɔ, yi ko n sãawa disigii yi. Ba koo yãa ni dɔɔ meniwa.

⁵⁸Bà n yânu ganu tea ni nu disigii kpa, ma disigii yi, yi wãara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹Yeniwa ya sãa disigii gɔmin wooda yi yi ra kpi yânu sɔɔ ye ba kua ka wêsu ñ kun me ka wêe damgii ñ kun me ka gɔna. Wooda yera ya koo sɔɔsi yãa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Wi u raa bara disigiru mɔn deerasiabu

14 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛe, ²wee nge me ba koo ka tɔnu deerasia wi u raa bara disigiru mɔ. Ba koo ka nùn dawa yâku kowon mi, ³kpa yâku kowo u ka nùn yari sansanin di u nùn mæeri. Û n deema u bekura, ⁴yâku kowo u koo nùn sɔɔwa ye ba koo ka nùn deerasia. U koo gunɔminu yiru sua ni ba ra ka yâkuru ko ka sere dãa ye ba mɔ seduru ka wêe wunɔmgii ka dãa kiku gagun kãasa ge ba mɔ isɔpu. ⁵Yâku kowo u koo de bu gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu te ta nim gem mɔ. ⁶Yen biru u koo gunɔ ge ga wasi mi, ka sedurun dãa ye, ka wêe wunɔmgii yi, ka isɔpun kãasa ye dokewa yem me sɔɔ, me ba wisi nim sɔɔ mi. ⁷U koo ye yêkawa nɔn nɔɔba yiru wi ba koo deerasian wɔllɔ. Yen biru u koo nùn garisiwa u deere kpa u gunɔ ge yɔsu gu doona. ⁸Wi u koo tii deerasia, u koo win yânu teawa kpa u win sansu kɔni, kpa u wobure nim sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo nùn garisi u deere. Yen biru, u koo

kpī u wurama sansaniɔ. Adama u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru tɔɔwɔ u kun due win kuu bekurugirɔ. ⁹Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo win sansu kɔniwa ka win seri ka win toburu ka win nɔni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kɔniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u deera.

¹⁰Sɔɔ nɔɔba itase, u koo yānu yiru sua ni nu n̄ alebu mɔ ka yāa nii teeru wɔɔ tiagiru ka som kilo nɔɔba nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bɔnu. ¹¹Yāku kowo wi u koo tɔnu wi deerasia u koo n̄n tusia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kuu ten kɔnɔwɔ ka maa win yāku dīanu. ¹²Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yāku ko te ba ra ka toraru sɔme ka sere gum litirin bɔnu ye, kpa u ye kpuro sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹³Kpa u tu saka yam deeram mi, mi ba ra torarun yāku ka yāku dɔɔ mwaarugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sɔmegia ya sāawa dīa deeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u teeni wi u deerasiamɔn soo nɔm geuguuɔ ka win nɔm geun niki bia bakaaɔ ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. ¹⁵Yāku kowo u koo maa gum litirin bɔnu ye wisiwa win nɔm dwarun nɔm wɔwɔ. ¹⁶Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum me deka u mu yēka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁷Yen biru, kpa u gum me mu tie teeni wi u deerasiamɔn soo nɔm geuguuɔ ka maa win nɔm geun niki bia bakaaɔ ka win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. U koo mu teeniwa mi u raa yem me doke. ¹⁸Kpa u maa me mu tie win nɔma sɔɔ doke yēron wiru wɔllɔ kpa u n̄n deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁹Kpa u n̄n torarun yāku kua. Nge meya u koo ka n̄n deerasia. Yen biruwa u koo yāku dɔɔ mwaarugirun yaa go. ²⁰Kpa u ye dɔɔ

doke yāku yerɔ ka kēnu. Nge meya u koo ka yēro torarun yāku kua kpa u deera.

Bwēebwē wi u raa bara disigiru mɔn deerasiabun

²¹Wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yāku ko te ta sāa torarun sɔmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yen biru durɔ wi, u koo som kilo ita wē me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bɔnu. ²²U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun me totoberenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun sɔ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dɔɔ mwaarugirun ko. ²³Win deerasiabun sɔɔ itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kɔnɔwɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁴Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bɔnu ye, kpa u ye kpuro sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁵Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u teeni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka win nɔm geun niki bia bakaaɔ ka sere maa win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. ²⁶Yen biru yāku kowo wi, u koo gum me wie win nɔm dwarun nɔm wɔwɔ. ²⁷Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum me deka u yēka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁸U koo maa gum me teeni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka nɔm geun niki bia bakaaɔ ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem teeni. ²⁹Yen biru gum me mu tie win nɔmaa, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mɔn wirɔ u sere n̄n deerasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³⁰Yen biru, u koo gunɔ gen teu go, gèn bweseru u wa. ³¹Ba koo ka gen teu torarun suurun yāku ko. Teu maa yāku dɔɔ mwaarugirun ka som me, ka gum me.

Kpa yáku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mɔ deerasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ.

³² Wooda yeniwa wi u bara disigiru mɔ ma u ñ dam mɔ u koo swii u ka deerasiabun yáku ko.

Disi gɔmi dirun gani sɔɔ

³³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u neɛ, ³⁴ sanam me i ko i du Kananin temɔ me kon beɛ wɛ, ña n dera disi gɔmi yi kpia diru garu sɔɔ tɛ sɔɔ i wáa, ³⁵ wi u dii te mɔ, u koo dawa u yáku kowo sɔ u neɛ, wee u gáanu waamɔ win dirɔ nge disi gɔmi. ³⁶ Yáku kowo wi, u sere du u ka dii te meeri, u koo dewa bu ten yánu kpuro yara kpa yáa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gɔmi yi meeri. ³⁷ Û n deema gɔmi yi sáa nge wuru bekusu, ñ kun me yi sɔri, kpa yi n sáa nge wɔru gana ye sɔɔ, ³⁸ u koo yariwa kpa u dii te kene sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁹ Sɔɔ nɔɔba yiruse, yáku kowo u koo wura diru mi. Û n deema disi gɔmi yi yabi dii ten gani sɔɔ, ⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu wɔɔriwa ñn mi disi gɔmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu kɔ mi n kun deere. ⁴¹ U koo dewa bu dii ten sɔɔwɔ kpuro kera kpa bu yanim me ba kera mi yari wuun biruɔ mi n kun deere. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu kɔsire ko. Kpa bu wure bu dii te táwa.

⁴³ Amen biru, disi gɔmi yi, yi n maa wurama dii te sɔɔ, ⁴⁴ yáku kowo u koo maa sewa u da u tu meeri. Û n deema disi gɔmi yi, yi maa kpia dii ten gani sɔɔ, saa ye sɔɔ, n ñ maa koorɔ bu yi wáa min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dáa ka tem gura bu ka da wuun biruɔ mi n kun deere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam me ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokaɔ. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, ñ kun me u gáanu di mi, u koo win yánu teawa.

⁴⁸ Sanam me ba dii te sɔnwa ba kpa, yáku kowo ù n wura u ka tu meeri, ma u deema disi gɔmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta deere. Domi disi gɔmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten deerasiabun woronu ko, ba koo gunɔsu yiru kasuwa ka dáa ye ba mɔ seduru ka kiku ge ba mɔ isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii. ⁵⁰ U koo gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gem mɔ. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka seduru ye, ka isɔpu ye, ka wɛɛ wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunɔ ge ba sakan yem me sɔɔ, me ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu yéka ñn nɔɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵² U koo ka gunɔ gen yem me ba wisi nim sɔɔ mi, disi wɔka ka gunɔ ge ga wasi ka seduru ye, ka isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii yi. ⁵³ Kpa u gunɔ ge ga wasi yɔsu gu doona yakasɔ. Saa ye sɔɔra u koo dii te deerasiabun wororu koosi kpa tu deera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swii bara disigiru ka wii kpakin sɔ ⁵⁵⁻⁵⁶ ka mɔsiru ka debu ka disi gɔmi yi yi ra kpi yánu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷ Wooda yera ya koo sɔɔsi gáa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Tɔn durɔrun disi

15 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u neɛ, ² i Isireliba sɔɔwa i neɛ, ben goo ù n kentu kpika mɔ, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wí? Ya ku ra wí? Ka me, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi durawa mi, ka sere maa gáa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, yéro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokaɔ. ⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim.

Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokaɔ. ⁸Barɔ wi, ù n goo yáatam sie, yéro u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokaɔ. ⁹Gáa ni barɔ wi, u sɔni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰Gáa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yéro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. Wi u maa nu sɔɔwa yéro u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ¹¹Wi u dera barɔ wi, u nún baba, ma u ñ nie, u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, yéro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ¹²Barɔ wi, ù n dendi yánu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu kɔsukuwa. Nún n maa sáan na ni ba kua ka dáa, ba koo nu teawa.

¹³Sanam me kentu ye, ya wíibu yóra, u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru u sere deera. U koo win yánu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u deerawa mi. ¹⁴Sɔɔ nɔɔba itase u koo kparukonu yiru ñ kun me totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ kpa u nu yáku kowo wē. ¹⁵Yáku kowo u koo nin teu gowa torarun sɔ. Kpa u ka teu geni yáku dɔɔ mwaararugiru ko kpa u nún deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u deera.

¹⁶Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ¹⁷Mù n yánu ganu táre, ñ kun me gɔna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka me, ya ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

¹⁸Kurɔ ka durɔ bà n menna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka me, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaɔ.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹Tɔn kurɔ ù n yasa mɔ, ba koo nún garisiwa disigii sɔɔ nɔɔba yiru. Wi u nún baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. ²⁰Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro,

ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokaɔ. ²²Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yéro u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ²³Gáa ni nu wáa win kpin yee ten wɔllɔ ñ kun me ye u sinarin wɔllɔ, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. ²⁴Tɔn durɔ goo ù n ka nún menna, ma win yem mu nún táre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere sɔɔ nɔɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵Tɔn kurɔ wi u yem wíimɔ, win yasan saa baasi, ñ kun me, mu wíimɔ mu win yasan saa kera, ba koo nún garisiwa disigii yem wíi bin saa kpuro sɔɔ nge win yasan saa. ²⁶Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam me u win yasa mɔ. ²⁷Wi u kpin yee te baba, ñ kun me sin yee te, u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ.

²⁸Sanam me yem me, mu yóra u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru bu sere nún garisi wi u deere. ²⁹Yen sɔɔ nɔɔba itase sɔɔra u koo kparukonu yiru ñ kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yáku kowo daawa Gusunɔn kuu ten kɔnnɔwɔ. ³⁰Kpa yáku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yáku ko kpa u maa teu geni sua u ka yáku dɔɔ mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurɔ wi deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u deera.

³¹Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u neɛ, i Isireliba sɔɔwɔ i neɛ, bu de bu ka nen kuu te ta wáa ben sunu sɔɔ tonda sanam me ba disi mɔ kpa bu ku raa gbi.

³²Wooda yeni ya wáawa kentugibun sɔ ka win sen nim mu yari ³³ka tɔn kurɔ wi u yasa mɔ ka tɔn durɔ wi u yem wíimɔ

win tɔn durɔrun di ka tɔn kurɔ wi yem wíimɔ win tɔn kurɔrun di ka maa tɔn durɔ wi u ka tɔn kurɔ disigii kpuna.

**Wɔ̄ɔ ka wɔ̄ɔn yáku te ba ra ko
Isireliba kpuron toranun s̄**

16 Aronin bii be ba gu Yinni Gusunɔn kurɔ yèn s̄ ba ka turare tuka da mi, ben gɔɔn biruwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwɔ u nɛɛ, ²a wunen mɔɔ Aroni s̄ɔwɔ a nɛɛ, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta deere gem gem s̄ɔ mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin s̄. Domi kpakoro ten wukiritian wɔllɔwa kon tii s̄ɔsi guru wii wuroru s̄ɔ.

³Dɔma te u duɔ mi, u koo kete kine kpendu kasuwa u ka win torarun yáku ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku d̄ɔ mwaararuguru ko. ⁴Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka s̄katia. Ye kpuro ya ko n s̄awa ye ba kua ka w̄ɛ damgii kpa u dawani b̄ake. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru w̄ɛ u ka ben toranun yáku ko kpa bu n̄n yāa kineru w̄ɛ u ka yáku d̄ɔ mwaararuguru ko.

⁶Ū n koo yáku tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yáku kowa ka kete kine te. ⁷Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunɔn wuswaɔ kuu ten kɔn-nɔwɔ. ⁸Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga s̄a Yinni Gusunɔguu ka ge ba koo ȳsu gbaburɔ. ⁹Boo ge ga s̄a Yinni Gusunɔguu, gera u koo ka torarun yáku ko. ¹⁰Ge ba koo maa ȳsu gbaburɔ, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu sere gu ȳsu gu doona gbaburɔ.

¹¹Aroni u koo gina gbiwa u win tiin kete kine te go win toranun s̄ ka sere maa win yenugibuginun s̄. ¹²Kpa u d̄ɔ ḡɛ gura saa yáku yerun di yi ba yi-

bie d̄ɔ guratii s̄ɔ kpa u turare buuru s̄ka nɔm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta deere gem gem s̄ɔ. ¹³U koo turare ye doke d̄ɔ ḡɛ yi s̄ɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin s̄. ¹⁴Yen biru kpa u kete yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia s̄ɔ s̄ɔ yari yeru gia. Kpa u maa ko me kpakoro ten wuswaɔ nɔn nɔɔba yiru. ¹⁵Yen biruwa u koo maa boo ge ga s̄a Yinni Gusunɔguu mi go Isireliba kpuron toranun s̄ kpa u gen yem sua u ka da dii te ta deere gem gem s̄ɔ kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wɔllɔ ka maa ten wuswaɔ nge me u kua ka kete yen yem. ¹⁶Kpa u dii te ta deere gem gem deerasiabun wororu koosi u ka ten disi w̄ka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nɔɔbu sarirun s̄. Nge meya u koo ko u ka dii deera ten disi w̄ka, domi ta wāa disigibun suunu s̄ɔ. ¹⁷Goo kun ko n wāa dii ten s̄ɔwɔ sanam me Aroni u koo du mi, u ka toranun yáku ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yáku ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko. ¹⁸Ū n yariɔ, u koo dawa yáku yerɔ kpa u tu deerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u kete ye, ka boo gen yem sua u t̄eni yáku yerun k̄aanu nne yen baayere s̄ɔ. ¹⁹U koo yem me deka wa ka win niki bia u yēka nɔn nɔɔba yiru yáku yee ten wɔllɔ. Nge meya u koo ka tu deerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunɔn s̄.

²⁰Sanam me u dii te ta deere gem gem deerasia u kpa, ka dii deera te, ka yáku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹Aroni u koo win nɔma kpuro s̄ndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem nɔɔbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro s̄bi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburɔ. ²²Nge meya boo ge, ga

koo ka Isireliba kpuron toranu sɔbe gu ka doona gɔburɔ mi goo kun wāa.

²³Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win s̄a yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴Kpa u wobure yam deeramɔ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku d̄ɔ mwaararugiru ko win tiin s̄ɔ ka sere maa Isireliban s̄ɔ. Yen biru kpa u torarun yāku ko win tiin s̄ɔ ka sere Isireliban s̄ɔ. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban s̄ɔ. ²⁵Yen biru kpa u yaa yen gum d̄ɔ doke yāku yerɔ ye ba ka torarun yāku kua mi.

²⁶Wi u boo ge gira u ka da gɔburɔ u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniɔ. ²⁷Ketɛ ye, ka boo gen yem mɛ ba ka da dii te ta deere gem gem sɔɔ toranun s̄ɔ, ba koo yen yaa ka yen gɔni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu d̄ɔ doke. ²⁸Wi u ye kpuro d̄ɔ meni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniɔ.

²⁹Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ. Suru nɔɔba yirusen s̄ɔ wɔkuruse, i nɔɔ bɔkuo kpa i been sɔma deri sere ka sɔɔ be ba wāa been suunu sɔɔ. ³⁰Domi t̄ɔ te sɔɔra ba koo bee torarun yāku kua bu ka bee deerasia. Nge meya i ko i ka deera been durum kpuron di Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. ³¹T̄ɔ te, ta koo kowa t̄ɔ w̄erarugiru kpa i n da nɔɔ bɔke. Kpa ya n s̄a wooda sere ka baadommaɔ.

³²Amen biru yāku kowo wi ba gum t̄are ba gɔsa u ka ko yāku kowo t̄n-wero win baaban k̄sire, wiya u koo s̄a yāa ni doke ni ba kua ka w̄ɛ damgii. ³³Wiya u ko n da yāku ko u ka dii te ta deere gem gem deerasia ka sere dii deera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ. W̄ɔ tia sɔɔ, ba ko n da yāku kowa Isireliba kpuron toranun s̄ɔ nɔn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa.

NGE Mɛ ISIRELIBA BA KO N KA DEERE

Gusunɔ u yina bu yem di

17 Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u neɛ, ²a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro s̄ɔwɔ a neɛ, wooda wee ye ne, Yinni Gusunɔ na w̄emɔ.

³Isireliba sɔɔ goo ù n k̄i u saberu garu saka sansaniɔ ù kun me mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun k̄nɔwɔ u ka tu yāku ko ne, Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. ⁴Ȳero u kun kue mɛ, ba koo n̄n sabe ten yem bik-iawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sɔɔ, ba koo ȳero yarawa Isireliban suunu sɔɔn di. ⁵Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten k̄nɔwɔ bu go ne, Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n s̄a siarabun yāku. ⁶Yāku kowowa u koo ten yem mɛ ȳka yāku yerɔ kuu ten k̄nɔwɔ. Kpa u ten gum d̄ɔ doke m̄n nuburu ta koo ne, Yinni Gusunɔ dore. ⁷Nge meya Isireliba ba ù maa ka būnu yāku kuamme n̄n bw̄arokunu nu ka bonu weene. Yeni ya ko n wāawa ben tiin s̄ɔ ka ben bibun bibun s̄ɔ sere ka baadommaɔ.

⁸Ñ n men na, Isireli goo, ù kun me sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n yāku d̄ɔ mwaararugiru m̄, ù kun me yāku ganu, ⁹ma u ù ka nu ne ne, Yinni Gusunɔn kurun k̄nɔwɔ u ka nin yaa go, ba koo ȳero yarawa ben suunu sɔɔn di.

¹⁰Wee wooda ye ne, Yinni Gusunɔ na maa w̄emɔ. Isireli goo, ù kun me sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ ù n yem di, baa ù n meren na mu s̄a, ne, Yinni Gusunɔwa kon ȳero w̄rima n n̄n yara win t̄mbun suunu sɔɔn di. ¹¹Domi yem

sɔɔra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimɔ yāku yerɔ i ka been toranun suuru wa. Yem meya mu ra de tɔnu u win torarun suuru wa. ¹²Yen sɔna na nee, Isireliban goo ñ kun me sɔɔ goo been suunu sɔɔ u ñ yem dimɔ.

¹³Beɛ Isireliban goo ñ kun me sɔɔ goo wi u wāa been suunu sɔɔ, ù n yaa gaa mwa taasoru sɔɔ ñ kun me gunɔ gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun me gunɔ gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sɔɔ. Yen sɔna na nee, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sɔɔra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sɔɔn di.

¹⁵Beɛ Isireliban goo, ñ kun me sɔɔ goo wi u wāa been suunu sɔɔ, ù n yaa goru di ñ kun me yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka tɔɔ ten yokɔɔ u sere deera. ¹⁶Ū kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

Kɔɔ menna bi bu ñ beere mɔ

18 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ²a Isireliba sɔɔwɔ a nee, nena na Gusunɔ been Yinni. ³I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiɔ mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mɔ mi na ka beɛ dɔɔ. I ku ben komanu swii. ⁴Adama i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwɔ kpa i ye swii. Domi nena na sāa Gusunɔ been Yinni.

⁵Ñ n men na, i nen gere ka nen woodaba mem nɔɔwɔ. Wi u ye mem nɔɔwa u ko n wāawa yen sɔ. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁶Nena na wooda yeniba wēemɔ. Na nee, been goo u ku raa ka win dusi tɔn kurɔ kɔɔ menna.

⁷I ku been tundo sekuru doke i ka been mero kɔɔ menna. Domi u sāawa been mero.

⁸I ku ka been meron nisi goo kɔɔ menna, domi ñ n kua me, i been tundo sekuru dokewa mi.

⁹I ku ka been sesu tundo turosi ñ kun me mero turosi kɔɔ menna baa bà kun beɛ seeye yenu teu sɔɔ.

¹⁰I ku ka been nikurɔbu kɔɔ menna baa ù n sāan na tɔn durɔn bii, ñ kun me tɔn kurɔn bii. Domi wi u kua me, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹I ku ka been tundon kurɔ goon bii kɔɔ menna domi u sāawa been sesu.

¹²I ku ka been tiɔ kɔɔ menna, domi u sāawa been tundon dusi.

¹³I ku maa ka been meron wɔɔ ñ kun me win mɔɔ kɔɔ menna. Domi u sāawa been meron dusi.

¹⁴I ku maa been tundon wɔɔ ñ kun me win mɔɔ sekuru doke i ka win kurɔ kɔɔ menna. Domi kurɔ wi, u sāawa nge been tiin mero.

¹⁵I ku ka been bigii kurɔ kɔɔ menna, domi u sāawa been biin kurɔ.

¹⁶I ku ka been wɔɔ ñ kun me been mɔɔn kurɔ kɔɔ menna. Ì n kua me, i nùn sekuru dokewa.

¹⁷I ku ka tɔn kurɔ kɔɔ menna kpa i maa ka win bii kɔɔ menna, ñ kun me win nikurɔbu, domi ba sāawa mi dusinu. Ì n kua me, ya sāawa mi tora bakaru.

¹⁸I ku been kurɔn wɔɔ ñ kun me win mɔɔ sua kurɔ sanam me kurɔ win tii u wāa wāaru sɔɔ. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹I ku ka tɔn kurɔ menna sanam me u yasa mɔ, domi u sāawa disigii.

²⁰I ku ka been winsim kurɔ kɔɔ menna. Ì n kua me, i tii disi koosiwa mi.

²¹I ku ka been bii yākuru ko būu wi ba mɔ Mɔɔkun mi. Domi ñ n kua me, ne, Yinni Gusunɔn yīsira i sanku mi. I n yē ma nena na sāa Gusunɔ been Yinni.

²²I ku ka been tɔn durɔsi kɔɔ menna nge me i ra ka tɔn kurɔ ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

²³I ku ka yaa saberu kɔɔ menna nge tɔn kurɔ. Domi ñ n kua me, i tii disi

dokewa. Nge meya maa tɔn kurɔ goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn menna. Ya sáawa seku bakaru.

²⁴I ku de koma ninin bweseru nu bɛe ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bɛen suunu sɔɔn di. ²⁵Ba tem men tii disi doke, ma na mu sɛeyasia ma mu men tɔmbu yarinasia.

²⁶Bɛe Isireliba ka bɛe sɔbu bɛe be i wáa Isireliba sɔɔ, i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔwɔ. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷Be ba raa sina tem mɛ sɔɔ i sere na, ba koma ni kua ma tem mɛ, mu disi duura. ²⁸Ñ n men na, bɛen tii i ku mu disi doke kpa mu ku raa maa bɛe yarinasia nge yellugibu. ²⁹Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔɔ, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di.

³⁰Nena Gusunɔ bɛen Yinni. I de i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔwa mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swíi ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

Nge mɛ n weene bu Gusunɔ sá

19 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Isireliba kpuro sɔɔwɔ a neɛ, i de i n deere, domi ne Gusunɔ bɛen Yinni na deere.

³Yen sɔ, bɛen baawure u win tundo ka win mero bɛere wɛɛyɔ kpa u n da wɛre tɔ wɛrarugiru sɔɔ. Nena Gusunɔ bɛen Yinni.

⁴I ku tii b́unu wɛ, i ku ra maa bwáaroku gagu seku.

⁵Ì n ne, Yinni Gusunɔ siarabun yáku kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wɛre. ⁶I ko ten yaa diwa dɔma te i ka ye yáku kua ñ kun mɛ sisiru. Adama ye ya tiara sɔɔ itase, i ko ye dɔɔ meniwa. ⁷Ì n ye di sɔɔ itase, na ñ yáku te mwaamɔ. Domi yaa ye, ya disi durawa mi. ⁸Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u ñ ye garisi negia. Ba koo yɛro wunawa bɛen suunu sɔɔn di.

⁹Ì n bɛen díanu gɛemɔ, i ku gɛ ye ya wáa gbee goorɔ. I ku maa bɛen gberun díanu kunɔnu ko. ¹⁰Meya i ku maa resɛm gberu sɔɔ resɛm kunɔnu ko ka maa resɛm ye ya wɔruma. I ko ye deriwa sáarobu ka sɔbun sɔ. Ne Gusunɔ bɛen Yinniwa na yeni gerua.

¹¹I ku gbeni, i ku maa bɛen winsim weesu kua ñ kun me i nùn nɔni wɔke. ¹²I ku b́ri weesugii ko ka nen yísiru. Domi ñ n kua mɛ, i nen yísiru sankawa. Ne Gusunɔ bɛen Yinniwa na yeni gerua.

¹³I ku bɛen winsim dam dore. I ku maa nùn gáanu mwaari ka dam. I ku bɛen sɔm kowon kɔsiaru nene sere yam mu ka sára. ¹⁴I ku soso wɔmɛ. I ku maa gáanu yi wɔkon wuswaaɔ ni nu koo nùn sura. I de bɛen daa yu sɔɔsi ma i man nasie ne Gusunɔ bɛen Yinni.

¹⁵I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwɛɛbwɛɛru ñ kun mɛ win dam mɛeri i ka nùn siri. Adama i ko i bu siriwa nge mɛ baawuren gem mu ne. ¹⁶I ku gari weesugii kpara bɛen tɔnusin sɔ. I ku maa nùn gari mani yi yi koo nùn go.

¹⁷I ku bɛen winsim tusi gɔruɔ. Adama i nùn gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win sɔ. ¹⁸I ku bɛen winsim mɔru kɔsie. I ku maa ka goo mɔru nene. I bɛen tɔnusi kɔ nge bɛen tii. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁹I de i nen wooda yeniba mem nɔɔwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yɔɔna. I ku día bwesenu yiru duure gbee teeru sɔɔ. I ku yánu doke ni ba kua ka wɛɛ bwesenu yiru.

²⁰Goo ù n ka yoo tɔn kurɔ kɔɔ menna wi ba durɔ ká, adama ba ñ gina nùn yakie win yorun di, yɛro u koo yen gobi kɔsiawa, adama ba ñ bu goomɔ. Domi kurɔ wi, u gina sáa yoo. ²¹Durɔ win torarun sɔ, u koo ka yáa kineru na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ win kurun kɔnnɔwɔ u ka torarun sɔmbun yáku ko. ²²Kpa yáku kowo u nùn torarun suurun wororu

koosi ne Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Saa ye sɔɔra u koo win torarun suuru wa.

²³Sanam me i dua Kananin temɔ i kpa, ma i dāa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, wɔɔ ita. I ñ n dimɔ. ²⁴Wɔɔ nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sāawa ne Yinni Gusunɔgim, i ka man siara tɔɔ bakarun saa. ²⁵Saa wɔɔ nɔɔbusen diya been tii i ko i n da dāa marum me sɔri i di. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

²⁶I ku gāanu ganu di ka yem. I ku wee ñ kun me guru wiru mɛeri i ka bikiaru ko. ²⁷I ku been wirun goo gookan seri kɔni bwɛereke. I ku maa been toburun beri berika kɔni. ²⁸I ku been wasi muriri goon gɔɔn sɔ. I ku maa been wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹I ku been bii wɔndiaba sekuru doke i bu kurɔ tanaru kpɛɛ sāaru garun sɔ, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me sɔɔ. ³⁰I n da tɔɔ wɛraruguru yaaye kpa i nen kuu bekuruguru beere wɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹I ku da be ba ra gɔribu sokun mi ñ kun me sɔrobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nena na sāa Gusunɔ been Yinni.

³²I wi u seri kpiki mɔ kpuro kpuna kpa i durɔ tɔko beere wɛ. I maa ne, Yinni Gusunɔ nasio. Domi nena na sāa been Yinni.

³³Sɔɔ goo ù n wāa been tem sɔɔ, i ku nùn dam dɔre. ³⁴I ko i nùn kuawa nge kpaɔ yɛro, kpa i nùn kīa nge been tii. Domi been tii i raa sɔru di Egibitio. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

³⁵I ku murafitiru ko siribu sɔɔ, ka gāa yīirubu sɔɔ, ka kiloba sɔɔ ka sakakunu sɔɔ. ³⁶I de been kiloba ka been sakakunu ye kpuro ya n sāa dee dee. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua, ne wi na beɛ yara Egibitin di.

³⁷I nen woodaba kpuro mem nɔɔwɔ kpa i ye swii. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Sāa ni Gusunɔ u yina

20 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, ben goo ñ kun me sɔɔ wi u wāa be sɔɔ ù n win bii sua u ka būu wi ba mɔ Mɔlɔku yākuru kua, ba koo nùn kasukuwa bu go. ³Ne, Yinni Gusunɔwa kon nùn wɔri kpa n nùn wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di yèn sɔ u ka win bii Mɔlɔku yākuru kua ma u nen kuru disi doke u nen yisi deɛraru sanku. ⁴Isireliba bā n yina bu durɔ win bweseru go, ma ba nùn mɛera u daa yen bweseru mɔ, ⁵nen tiiwa kon nùn wɔri wi ka win yenugibu kpuro kpa n nùn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di ka sere be ba maa Mɔlɔku ye sāmɔ.

⁶Goo ù n bikiaru da gɔri sokobun mi ñ kun me sɔrobun mi, kon nùn wɔriwa kpa n nùn wuna win tɔmbun suunu sɔɔn di.

⁷I de i n deere, domi nen tii na deere. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua.

Kɔɔ menna bi Gusunɔ u yina

⁸Nena Yinni Gusunɔ wi u beɛ gɔsa i n ka deere. I ko i nen woodaba mem nɔɔwawa kpa i sī ye sɔɔ.

⁹Goo ù n win tundo ñ kun me win mero bɔrusi, ba koo yɛro gowa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

¹⁰Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

¹¹Goo ù n ka win tondon kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yɛro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹²Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yɛro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹³Tɔn durɔ ù n ka win tɔn durɔsi kpuna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menne, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi gāa kɔsuna ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁴Goo ù n bii ka mero sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ meniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa been suunu sɔɔ.

¹⁵Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo nɔn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹⁷Goo ù n win sesu tundo turosi ñ kun me mero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are sɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸Goo ù n ka tɔn kurɔ menna wi u yasa mɔ, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹I ku ka been meron wɔɔ ñ kun me win mɔ ñ kun me been tiɔ kɔɔ menna. Domi i sáawa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

²⁰Goo ù n ka win tondon wɔɔ ñ kun me tondon mɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ñ bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹Goo ù n win wɔɔ ñ kun me win mɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔɔ ñ kun me win mɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba ñ bibu marumɔ.

²²I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka bee dɔɔ mu ku raa bee yarinasia. ²³I ku bwese nin komanu swii ni na kon bee gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴Na bee sɔɔwa na nee,

bee ya i ko i n ben tem me mɔ.

Nena kon bee mu wɛ.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Nena Gusunɔ been Yinni ne wi na bee wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵Yen

sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i ñ dimɔ kpa i ku ra been tɔmbu disi doke yee yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi nee, i ku di mi.

²⁶I de i n deere i n wāa nen sɔ, domi na deere. Ne, Yinni Gusunɔwa na bee wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n ka sāa negibu.

²⁷Goo ù n wāa been suunu sɔɔ, tɔn kurɔ ñ kun me tɔn durɔ ma u ra garibu soku ñ kun me u ra sɔroru ko, ba koo yɛro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka yāku kowon tii yā

21 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, a Aroni ka win bibu sɔɔwa a nee, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ²ma n kun mɔ win mero ka win tondon goru ka win tiin biigiru ka win wɔɔ ka win mɔɔguru ³ka sere win sesu wi u kun durɔ yɛguru wi ba ñ gina sue. ⁴Isireliban suunu sɔɔ, yāku kowo wi, u sáawa ben guro guro. Yen sɔ, u ñ koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶Meya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wāawa ne Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba ñ nen yisiru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yākunu kue ni nu sāa nen dīanu. Yen sɔ, ba ko n deere wa.

⁷Ba ñ koo kurɔ tanɔ ñ kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba ñ maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n deere wa ba n wāa ne, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisɔ tɔn deero. Domi wiya u ra ka been yākunu ne, ne, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n deere wa, domi ne, Yinni Gusunɔ na deere. Nena na bee gɔsa i n ka maa deere.

⁹Yāku kowo goon bii wǎndia ù n tii sekuru dokemǎ u kurǎ tanaru dimǎ, win tundowa u sekuru dokemǎ. Ba koo bii wǎndia wi dǎǎ meniwa.

¹⁰Yāku kowo wi ba gum tāre wirǎ u kua yāku kowo tǎnwerǎ, ma ba nǎn sǎa yǎnu dokea, u ku maa win seri sanku goon gǎǎn sǎ. Meya u ku maa win yǎnu gǎeku. ¹¹U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa ñ n win tundo ñ kun me win meron gorun na. ¹²U ñ maa yariǎ nen kurun di goon gorun sǎ, u ku ka kuu te disi doken sǎ. Domi ba nǎn gum tāre u n ka sǎa nenem. Ne, Yinni Gusunǎwa na ye gerua.

¹³Wǎndia wi u kun durǎ yǎwa yāku kowo tǎnwerǎ u koo sua kurǎ. ¹⁴U ñ koo gǎmini goo sua kurǎ ñ kun me kurǎ wi ba yina ñ kun me kurǎ wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun me kurǎ tanǎ. Adama wǎndia wi u kun durǎ yǎwa u koo sua win dusibu sǎ. ¹⁵Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sǎ. Ne Yinni Gusunǎwa na nǎn gǎsa u n ka deere.

2. Wi u kun kpǎ u ko yāku kowo

¹⁶Yinni Gusunǎ u maa Mǎwisi sǎǎwa u nee, ¹⁷a Aroni ka win bibu sǎǎwa a nee, baa ka win bibun bweseru goo ù n alebu gaa mǎ win wasi sǎ, yǎro kun kpǎ u da nen kuu te sǎ u ne, Yinni Gusunǎ dǎanu ganu yākuru kua. ¹⁸Alebugii goo kun kpǎ u nen sǎmbu te ko, aa wǎkowa? Aa kǎri barǎwa? Ñ kun me yǎron wuswaa ya kǎsikirewa? ¹⁹Ñ kun me yǎron naasu ñ kun me win gǎsera bǎǎrewa? ²⁰Ñ kun me yǎro u kundu kpǎiwa? Ñ kun me u sǎawa tǎn kǎmiakubu? Ñ kun me yǎron nǎni kpǎiwa? Ñ kun me yǎro taataaru ñ kun me debu mǎwa? Ñ kun me win tǎa bii kǎsikira? ²¹Wi u alebu gaa mǎ wasi sǎ gesi Aronin bweseru sǎ, u ñ kpǎ u ne, Yinni Gusunǎ yākuru kua. U ñ maa kpǎ u ka dǎanu ganu na u ka yākuru ko nen kuu te sǎ. ²²Adama u koo kpǎ u ne, Yinni Gusunǎn dǎa deeranu

di. ²³Win alebun sǎna u ñ kpǎ u susi yāku yerǎ ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunǎwa na ra yāku kowobu gǎsi ba n ka deere.

²⁴Ma Mǎwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sǎǎwa.

3. Be ba koo yāku dǎanu di

22 Yinni Gusunǎ u Mǎwisi sǎǎwa u nee, ²a Aroni ka win bibu sǎǎwa a nee, ba n tii se dǎa ni Isireliba ba ka man naawamme sǎ, kpa bu ku raa nen yǎsi deera te sanku. Nena na sǎa Yinni Gusunǎ.

³Ben bweseru sǎ, goo ù n nu susi, ma u disi gǎe mǎ, ba koo yǎro yarawa nen sǎmburun di. ⁴Aronin bweseru sǎ, goo ù n bara disigiru mǎ, ñ kun me ù n kentú kpika mǎ, u ñ yāku dǎa ni dimǎ sere ù n deera, ⁵ka sere wi u goru baba ñ kun me win sen nim mu wǎa ñ kun me wi u yaa gaa baba ye ya disi mǎ ñ kun me wi u goo baba wi u disi mǎ. ⁶Wi u yen gaa baba gesi, u disi duurawa mi sere ka yokǎ. U ñ kpǎ u yāku dǎa ni di ma n kun mǎ u wobura mam mam. ⁷Ù n wobura, yokan di u deera, u koo kpǎ u nen dǎa ni di. Domi niya nu sǎa win dǎanu. ⁸Meya yāku kowo goo kun yaa goru temmǎ ñ kun me yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sǎ. Ne, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.

⁹Ba koo nen woodaba mem nǎǎwawa domi bà n nen dǎanu disi doke, ba koo ben torarun are sǎbe kpa bu gbi. Ne, Yinni Gusunǎwa na bu gǎsa ba n ka deere.

¹⁰Tǎn diro kun yāku dǎa ni dimǎ baa yāku kowon sǎm kowo ñ kun me win sǎ. Yǎro kun yāku dǎa ni dimǎ. ¹¹Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuǎ, ba koo kpǎ bu dǎa ni di. ¹²Yāku kowon bii tǎn kurǎ ù n tǎn diro sua durǎ, ù ku raa yāku dǎa ni di. ¹³Adama bii wi, ù n sǎa gǎmini ñ kun

mε win durɔ u nùn yina, ma u ñ ka durɔ wi mara, ma u gɔsira win tundon yenuɔ u sɔ̄ nge sanam mε u ñ durɔ sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun mε, tɔn diro u ku dīa ni di.

¹⁴Tɔn tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kɔsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u nùn nin bɔnu nɔɔbun tia sosia.

¹⁵Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ni Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunɔn wuswaaw. ¹⁶Bà n nu di sanam mε n ñ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimɔwa. Nena Yinni Gusunɔ, ne wi na ra yākuu deerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ¹⁸a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nee, goo be sɔɔ ñ kun mε sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n kī u yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka kīru, ñ kun mε u ka nɔɔ mwεeru garu yibia, ¹⁹ne, Yinni Gusunɔ n sere tu mwa, yaa sabe dɔɔ ge ga ñ alebu mɔ gera u koo ka na, naa, ñ kun mε yāaru, ñ kun mε boo, ya n gesi sāa dwa. ²⁰U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mɔ. Domi ù n ka tu yākuru kua, na ñ mwaamɔ. ²¹Goo ù n siarabun yākuru mɔ ka kīru ñ kun mε u ka nɔɔ mwεeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mɔ n sere win yāku te mwa. ²²Ñ n men na, bu ku ka sabe wɔko na, ñ kun mε te ta kōri bɔɔre, ñ kun mε te ba so ba kɔsiki, ñ kun mε te ta boo boosu ñ kun mε taataaru mɔ gɔnaɔ. Bu ku ka yen gaa yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ²³Ba koo kpī bu ka yaa sabe tèn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nɔɔ mwεerugiru ko. ²⁴Bu ku raa ka yaa sabe tèn tīara kɔra ñ kun mε ba wīa ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n dua ben temɔ. ²⁵Bu ku ka ne, Yinni Gusunɔ sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sɔbun

mi. Domi sabe tèn wasi ba mēera kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, na ñ yāku ten bweseru mwaamɔ.

²⁶Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ²⁷bà n kete buu mara ñ kun mε yāaru ñ kun mε boo, ga koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru ka gen mero. Adama saa sɔɔ nɔɔba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ²⁸Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sɔɔ teeru.

²⁹Bà n ne, Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuamme, bu tu koowo nge mε kon ka tu mwa. ³⁰Yen dɔma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamɔ sere sisiru.

³¹Ba koo nen wooda ye mem nɔɔwawa kpa bu ye swīi. ³²Bu ku raa nen yīsiru sanku kpa bu wa bu man beere wē ben suunu sɔɔ. Nena na Yinni Gusunɔ wi u beε gɔsa i n ka deere. ³³Nena na beε yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunɔ been Yinni.

Tɔɔ baka bwese bweseka

23¹⁻²Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u nee, tɔɔ baka ñ sɔɔ i ko i n da menne i man sā, ni wee.

Tɔɔ wērarugiru

³Alusuma tia sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia i ko i n da sɔmburu ko, sɔɔ nɔɔba yiruse, i ko i wēra kpa i menna i ka man sā. Yen tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. I ko i tu diwa nen sɔ̄ baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴Tɔɔ baka ni nu maa tie, ñ sɔɔ i ko i menna i ka man sā, nin tɔnu wee.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

⁵Yinni Gusunɔ u nee, wɔɔn suru gbi-ikoon sɔɔ wɔkura nnesen yokan di, i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru dio ne, Yinni Gusunɔn sɔ̄.

⁶Yen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra i ko i pēε ye ba kun seeyatia doken tɔɔ

bakaru tore. I ko i kowa sɔɔ nɔɔba yiru i n pɛɛ dimɔ ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen tɔɔ gbiikiru sɔɔra i ko i menna i man sã. Yen tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. ⁸ Alusuma yen tɔɔ baatere i ko i n da man yãku dɔɔ mwaararugiru kuewa. Sɔɔ nɔɔba yiruse, i ko i kɔam menna i man sã. Yen tɔɔ te, i ku sɔmburu garu ko.

Gberun dĩa gbiikinun tɔɔ bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunɔ u maa Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u nɛɛ, ì n dua tem mɛ kon bɛɛ wɛ sɔɔ, ma i dĩanu gã, i ko i ka dĩa gbiikii ni i gã mi yãku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yãku kowon tii u man nu tusia tɔɔ wɛrarugirun sisiru kpa n wa n ka bɛɛ nɔnu geu mɛɛri. ¹² Yen tɔɔ te, i ko i man yãku dɔɔ mwaararugiru kua ka yãaru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. ¹³ I ko i maa som kilo nɔɔba tia me i ka gum burina sɔndi kpa ye kpuron nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bɔnu tãre som men wɔllɔ. ¹⁴ I ñ ko i dĩa gbiikii nin pɛɛ di ñ kun mɛ nin bima ye ba sɔnwa ñ kun mɛ ye ba kɔsuka sere dɔma te i ka nɛ, Yinni Gusunɔgia na. I ko wooda yeni mem nɔɔwawa mi i wãa kpuro sere ka baadommaɔ.

Gɛɛbun tɔɔ bakaru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u nɛɛ, i ko i maa alusuma gariwa nɔɔba yiru saa tɔɔ wɛrarugirun sisirun di dama tɛn di i ka bɛɛn dĩa gbiikii ni, nɛ, Yinni Gusunɔ naawa. ¹⁶ I ko i gariwa sɔɔ weeraakuru sere n ka ko tɔɔ wɛrarugiru nɔɔba yirusen sisiru. Kpa i maa nɛ, Yinni Gusunɔ yãkuru kua. ¹⁷ I ko i ka pɛɛ yiru na saa bɛɛn yenun di yɛn baayere ba kua ka som kilo ita ka pɛɛ seeyatia. Bɛɛn gberun dĩa gbiikii niya i ko i ka yen som mɛ ko, kpa yãku kowo u ye sɔɔsi beri berika. ¹⁸ Yen biru, i ko i nɛ,

Yinni Gusunɔ yãku dɔɔ mwaararugiru kua ka yãanu nɔɔba yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ ka maa kete kine kpem teeru ka yãa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore. ¹⁹ I ko i maa boo go bɛɛn toranun yãkurun sɔɔ ka maa yãanu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ siarabun yãkurun sɔɔ ²⁰ ka pɛɛ ye sannu. Yãku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunɔ daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sãa nɛ, Yinni Gusunɔgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yãku kowogia. ²¹ Yen tɔɔ te, i ko mennawa bɛɛ kpuro i man sã. I ñ maa sɔmburu mɔ dɔma te. Mi i wãa kpuro, i ko i wooda yeni mem nɔɔwawa sere ka baadommaɔ.

²² Ì n bɛɛn gberun dĩanu gɛɛmɔ, i ku ni nu wãa bɛɛn gbee gooro gɛ. Yen biru i ku maa nu kunɔnu ko. I ko i nu sãarobu ka sɔbu deriawa. Ne Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

Tɔɔ baka tɛ sɔɔ ba ra kɔbi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u nɛɛ, wɔɔn suru nɔɔba yirusen tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i wɛrawa kpa i kɔbi so Gusunɔ u ka bɛɛ yaaya. Tɔɔ te, i ko i mennawa kpa i man sã. ²⁵ I ku ra sɔmburu garu ko. Kpa i man yãku dɔɔ mwaararuginu kua.

Torarun suurun tɔɔ bakaru

²⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁷ wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuru-sewa i ko i yãkuru ko bɛɛn toranun suurun sɔɔ. I ko i mennawa kpa i nɔɔ bɔke kpa i man sã. Kpa i man yãku dɔɔ mwaararuginu kua. ²⁸ I ku ra sɔmburu garu ko tɔɔ te sɔɔ. Domi tɔɔ te sɔɔra ba koo bɛɛ toranun suuru kobun woronu koosi Gusunɔ bɛɛn Yinnin wuswaɔ. ²⁹ Wi u kun nɔɔ bɔkue yen tɔɔ te, ba koo nùn wunawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ³⁰ Wi u maa sɔmburu

kua t̄ɔ te sɔɔ, kon de bu ȳero gowa. ³¹ I ku ra sɔmburu garu ko t̄ɔ te. Ya ko n s̄awa wooda ka baadommaɔ ka been bibun bweserɔ. Mi i w̄a kpuro, i ko ye mem nɔɔwawa. ³² Ya ko n s̄awa nge t̄ɔ w̄erarugiru kpa i nɔɔ bɔke. I ko i w̄erawa saa surun s̄ɔ nɔɔba nnen yokan di sere ka yen sisirun yokaɔ.

Kunun t̄ɔ bakaru

³³⁻³⁴ Yinni Gusunɔ u Isireliba s̄ɔɔwa saa M̄owisin nɔɔn di u n̄e, saa w̄ɔn suru nɔɔba yirusen s̄ɔ wɔkura nɔɔbun di, i ko i Kunun t̄ɔ bakaru diwa s̄ɔ nɔɔba yiru i ka ne, Yinni Gusunɔ s̄a. ³⁵ Yen t̄ɔ gbiikiru, i ko i menna i man s̄a. I ku ra sɔmburu garu ko t̄ɔ te. ³⁶ T̄ɔ baatere i ko i n da man ȳaku d̄ɔ mwaararugiru kuewa sere n ka ko s̄ɔ nɔɔba yiru ye. Yen s̄ɔ nɔɔba itase, i ko i kpam mennawa i man s̄a kpa i man ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua. T̄ɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. Ta s̄awa ḡa girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya s̄awa t̄ɔ baka ni i ko i di ne Yinni Gusunɔn s̄. Kpa i man ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua ka been gberun d̄ianu ka siarabun ȳakunu ka tam. Ȳakuru baatere ka ten t̄ru. ³⁸ Meya i ku maa t̄ɔ w̄erarugiru duari ka ȳaku ni i ra man kue ka sere maa k̄e ni i ra ka ne ka maa nɔ m̄w̄erun ȳakuru.

³⁹ Suru nɔɔba yirusen s̄ɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, ì n been gberun d̄ianu ḡa, i ko i t̄ɔ bakaru diwa s̄ɔ nɔɔba yiru i ka man beere w̄e. Yen t̄ɔ gbiikiru ka yen t̄ru nɔɔba itase, i ko i w̄erawa i ku sɔmburu garu ko. ⁴⁰ Yen t̄ɔ gbiikii te, i ko i d̄a marum buram sua ka kpakpa wurusu ka d̄a wuru bakasu si su ra n w̄a daarɔ kpa i n nuku dobu m̄ nen wuswaɔ s̄ɔ nɔɔba yiru ye. ⁴¹ W̄ɔ baagere i ko i n da t̄ɔ baka te diwa i ka man beere w̄e suru nɔɔba yiruse ye sɔɔ. Ya ko n s̄awa wooda sere ka baa-

dommaɔ. ⁴² B̄e Isireliba kpurowa i ko i n w̄a kunu sɔɔ sere s̄ɔ nɔɔba yiru. ⁴³ Kpa been bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sɔɔ sanam me na bu yarama Egibitin di. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴ Nge meya M̄owisi u Isireliba t̄ɔ baka ni s̄ɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunɔ beere w̄e.

Gusunɔn kuu bekurugirun dabu

24 Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄ɔɔwa u n̄e, ² a Isireliba s̄ɔɔwa a n̄e, bu n̄n olifin gum kasuo me mu gea bo kpa fitilanu nu n ka s̄re yoka baayere. ³ Aroni u koo ka gum me dawa ne, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n s̄re yokan di sere yam mu ka s̄ara. Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ⁴ Aroni u koo fitila ni s̄ndiwa dabu wuraguun w̄llɔ kpa nu n s̄re w̄kuru baatere sere yam mu ka s̄ara.

P̄e ye ba ra Yinni Gusunɔ w̄e

⁵ Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄ɔɔwa u n̄e, a p̄e wɔkura yiru w̄ɔɔwa yen baayere ya n s̄a kilo nɔɔba tia. ⁶ Kaa ye yorewa nen wuswaɔ tabulu wuragia yen w̄llɔ s̄a yiru, yen baayere sɔɔ p̄e nɔɔba tia. ⁷ S̄a baayeren w̄llɔ kaa turare gea s̄ndi kpa bu ye d̄ɔ meni nen s̄ p̄e yen ayerɔ kpa n b̄e yaaya.

⁸ T̄ɔ w̄erarugiru baatere, ba ko n da man p̄e yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n s̄awa wooda been bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁹ P̄e ye ba k̄sire kua mi, ya ko n s̄awa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam d̄eramɔ. P̄e ye, ya s̄awa nenem domi nena ba ye w̄e sanam me ba ȳaku d̄ɔ mwaararugiru m̄. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaɔ.

Wi u Gusunɔ gari kam gerusin seeyasiabu

¹⁰⁻¹¹ Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u ka Isireli tɔn kurɔ mara ba sanna. Kurɔ Isireli win yìsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yìsiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nùn da Mɔwisin mi. ¹²Ma ba nùn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁴i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nɛ Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nùn kpenu kasuku bu go. ¹⁵Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wɛ a nɛɛ, wi u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yɛro u koo yen are wa. ¹⁶Wi u gesi nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yɛro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nùn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sãan na sɔɔ, ba koo nùn gowa yèn sɔ u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷Goo ù n win winsim go, ba koo maa yɛro gowa. ¹⁸Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹Goo ù n maa win winsim mɛera kua, mɛera yen bwesera ba koo yɛro ko. ²⁰Wi u goo bua, ba koo maa yɛro buawa. Wi u goon nɔni wíá, ba koo maa yɛron nɔni wíawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yɛrogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nùn kɔsie.

²¹Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yɛro gowa.

²²Wooda tia yera ba koo ka bɛɛ ka been sɔbu siri. Nɛ Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua.

²³Ma Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nùn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Tem wɛrasiabu

25¹⁻² Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua guu te ba mɔ Sinain wɔllɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba ì n dua tem mɛ sɔɔ, mɛ kon bɛɛ wɛ mi, i ko i dewa been gbean tem mu wɛra nen sɔ. ³Wɔɔ nɔɔba tia sɔɔra i ko i been gbea du-ure kpa i been resem gbaanu sɔmɛ i nin dānu kɔni. Kpa i yen marum sɔri. ⁴Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n sãawa wɔɔ wɛraruguu Yinni Gusunɔn sɔ. Been gbenu nu koo wɛrawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i ñ ko i maa been resem kɔni. ⁵Baa dīa ni nu wɔruma sanam mɛ i gɛɛmɔ ma nu kpia ka tii, i ñ nu gɛɛmɔ. I ñ maa resem sɔrimɔ ye ya ka tii mara. Domi been gbea ya koo wɛrawa mam mam wɔɔ ge sɔɔ. ⁶Adama wɔɔ wɛraruguu ge sɔɔ, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bɛɛ ka been sɔm kowobu ka been yobu ka sere maa sɔɔ be ba wāa been suunu sɔɔ ⁷ka been yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ. Ye tem mɛ, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wɔɔ

⁸I ko i wɔɔ nɔɔba yirun suba nɔɔba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sãawa mi, wɔɔ weeraakuru tia sari. ⁹Yen wɔɔ dāakun suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuru, tɔɔ te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kɔbi wurawa ka kuuki tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹⁰Wɔɔ weeraakurusen wɔɔ ge, ga ko n sãawa nenem nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. Kpa i kpara ma baawure u tii mɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba koo gbee te goo u raa dɔra ñ kun mɛ te ba nùn mwaari we-siawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimɔ, u koo yakiara u wura win yenuɔ. ¹¹Nge meya i ko n da wɔɔ weeraakuru

baateren yakiabun tɔɔ bakaru di. I ko i wērawa wɔɔ ge sɔɔ. I ñ dīanu ganu duurumɔ. I ñ maa dīanu ganu gēemɔ ni nu ka tii kpia. Meya i ñ maa resem sɔrimɔ ye ya mara resem gbaarɔ te ba ñ sɔnwa. ¹² Domi nuku dobun wɔɔwa ge i ko i wuna nenem ne Yinni Gusunɔn sɔ. Adama been gbean diana i ko i di.

¹³ Wɔɔ ge sɔɔ, baawure u koo win tem mwawa me ba raa nùn mwaari. ¹⁴ Ì n tem dɔramɔ, ñ kun me ñ n dwemɔ, been goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. ¹⁵ Wi u kī u win gberu dɔra, u koo gina lasabu kowa u wa mèn nɔ ta koo dīanu ma sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu tɛ sɔɔ ba ra yakiabun tɔɔ bakaru ko tɛ sɔɔ yēro u koo tu wesia. ¹⁶ Nge me wɔsu su dabiru ne, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpāaru ne. Wɔsun sukum me mu tie mù kun dabi sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi ñ ko yi n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sɔɔ, yera u dɔramɔ. ¹⁷ Been goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. I ko i man nasiawa domi nena na sāa Gusunɔ been Yinni. ¹⁸ I nen woodaba mem nɔwɔ kpa i sī ye sɔɔ. Saa ye sɔɔra i ko i sina tem me sɔɔ ka bɔri yendu. ¹⁹ Tem me, mu koo dīanu ko ni nu koo beɛ turi kpa i n ka wāa bɔri yendu sɔɔ.

²⁰ Sɔɔkudo i ko i tii bikia i neɛ, mba i ko i di wɔɔ nɔɔba yiruse te. Domi i ñ wɔɔ ge sɔɔ dīanu duurumɔ, i ñ maa gēemɔ. ²¹ Kon beɛ domaru kua wɔɔ nɔɔba tiase kpa been gbea yu wɔɔ itan dīanu ma. ²² Wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i ko i dīanu duure kpa been dīa gurunu nu n tie sere i ka wɔɔ nɔɔba nnesen dīanu gē.

Tem ka dian yakiabu

²³ Goo kun tɔnu tem dɔremɔ kpa yēro u n mu mɔ sere ka baadommaɔ, domi ne, Yinni Gusunɔwa na tem mɔ, i maa wāawa nen mi nge sɔbu. ²⁴ Yen sɔna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mem nɔwawa.

²⁵ Beɛ sɔɔ, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dɔra, win dusi goo ù n gobi mɔ, u koo kpī u mu yakia. ²⁶ Yēro ù kun maa dusi goo mɔ wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷ U koo wɔsu gariwa si su tie wɔɔ weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kɔsia kpa tem me, mu ko wigim. ²⁸ Ù kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem me dwa deria sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem me sɔɔ.

²⁹ Yinni Gusunɔ u neɛ, goo ù n win diru dɔra te ta wāa wuu gbāraruuguu sɔɔ, wɔɔ tia u mɔ u ka tu yakia. ³⁰ Yēro ù n kpana u dii te yakia wɔɔ tia yen baa sɔɔ, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaɔ. U ñ maa tu wesiamɔ baa yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma. ³¹ Adama dii te ta wāa wuu ge ga ñ gbāraru mɔ sɔɔ, ba koo tu yakiawa nge me ba ra tem yakie. Baa ñ n meren na, wi u raa dii te mɔ, ba koo nùn tu wesiaawa yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔɔ. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpē u nu dɔra. Domi bera ba nu mɔ sere ka baadommaɔ.

Bɔkurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ u neɛ, wunen Isirelisi ù n sāaru duura, ma u ñ kpē u tii nɔɔri, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge meya kaa maa sɔɔ kua kpa u wa u sina tem me sɔɔ wunen bɔkuɔ. ³⁶ À n nùn gāanu bɔkura, a ku nùn are kasusi. A de a ne Gusunɔ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bɔkuɔ. ³⁷ À n nùn gobi bɔkura ñ kun me dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Ne Gusunɔ been

Yinniwa na ye gerua. Nena na bee yara saa Egibitin di n ka bee Kananin tem wē kpa na n sāa been Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ u maa nee, wunen Isirelisi ù n sáaru duura ma u nun tii dɔre, a ku nùn yoo sɔma koosia. ⁴⁰ U ko n sáawa wunen sɔm kowo, u n wāa wunen yenuɔ sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tɔɔ baka te, tã n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sáawa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu dɔra nge me ba ra yobu dɔre. ⁴³ A ku nùn dam dɔre. A sɔsio ma a ne Gusunɔ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ À n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mwɛeri ba n sāa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kpī a sɔbun bibu dwe be ba wāa wunen yenuɔ ka sere be ba mara been tem sɔɔ. À n bu dwa, ba ko n sáawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dɔre.

⁴⁷ Sɔɔ goo ù n wāa wunen yenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sáaru duura, ma u tii sɔɔ wi dɔre, ñ kun me sɔɔ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun me win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ ñ kun me win baan mɔɔ ñ kun me win baan wɔɔ ñ kun me ben bii goo ñ kun me win dusi goo gesi. Wi u maa tii dɔra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wɔsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dɔra sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sáawa nge gobi yi ba koo sɔm kowo kɔsia wɔɔ si sɔɔ. ⁵¹ Wɔsu sù n maa tie su kpā yakiabun tɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge me wɔɔ sin geera ne. ⁵² Wɔsu sù kun maa

dabi sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge me wɔɔ sin geera ne. ⁵³ Û n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge me ba ra sɔm kowo kue. U ñ koo nùn dam dɔre. ⁵⁴ Û kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

Nena Gusunɔ been Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sáawa ne, Yinni Gusunɔn yobu be na yara Egibitin di. Ne Gusunɔ na sáawa ben Yinni.

26 Na nee, i ku bwāaroku gagu sā. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sā. Domi nena na Gusunɔ been Yinni.

² I tɔɔ wērarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru beere wē. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Domanu

³ Ì n nen woodaba mem nɔɔwa ma i ye swii, ⁴ kon de gura yu ne yen saa sɔɔ kpa tem mu dīanu wē kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gēemɔwa sere been resem yu ka sɔribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bɔri yendu been tem sɔɔ. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem me sɔɔ. Goo kun bee baasimɔ ñ n dɔ. Kon de yeɛ gɔbi yi doona. Meya tabu kun maa duɔ tem me sɔɔ. ⁷ I ko i been yiberɛba naa girawa kpa i bu takobi sɔkiri i kamia. ⁸ Been nɔɔbu ba koo kpī bu tɔmbu wunɔbu (100) naa swii bu go. Kpa been wunɔbu bu tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) naa swii bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bee nɔnu geu meeri kpa n de i marura i kɔwara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka been bibun bibɔ. ¹⁰ I ko i been dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔsire ko been biranɔ. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira been

suunu sɔɔ. Na ñ maa beɛ biru kisimɔ. ¹²Na kon siimɔwa been suunu sɔɔ kpa na n sãa been Yinni kpa i n maa sãa nen tɔmbu. ¹³Nena Gusunɔ been Yinni, ne wi na beɛ yara saa yorun di Egibitiɔ. Nena na Egibitigibun dam dɔrebu kpeerasia. Tē i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bōri

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, ì kun nen woodaba mem nɔɔwe, ma i ñ siimɔ ye sɔɔ, ¹⁵ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu samburu kue, ¹⁶wee ye kon beɛ kua.

Kon beɛ berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu beɛ wɔri i woora sere been nɔni yi tonda kpa i n wahala mɔ. Kam sɔɔra i ko i been dīanu duure. Domi been yiberebara ba koo nu di. ¹⁷Kon beɛ biru kisi kpa been yibereba bu beɛ kamia. Kpa be ba beɛ tusa bu beɛ dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bà kun beɛ naa gire.

¹⁸Yeniba kpuron biru, ì kun man mem nɔɔwe, kon beɛ seeyasia too too been torarun sɔ. ¹⁹Kon been dam bua mɛn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandɔ. ²⁰I ko i been dam dɔrawa kam sɔɔ. Domi tem mu ñ dīanu mɔ. Meya dānu nu ñ maa marumɔ.

²¹Ì n man seesimɔ, kon beɛ seeyasia too too been toranun sɔ. ²²Kon beɛ gbeeku yeɛ surema yi been bibu go sere ka been yaa sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa been swɛɛ yi gbi.

²³Seeyasia bini bù kun maa dere i gōru gɔsie, ma i man seesimɔ, ²⁴nen tii kon beɛ seesi kpa n maa beɛ seeyasia too too n kere yellu been toranun sɔ. ²⁵Kon de tabu bu beɛ wɔri yèn sɔ i nen arukawani kusia. Ì n menna i kukua been wusɔ, kon de bararu tu beɛ wɔri kpa yibereba bu beɛ nɔma turi. ²⁶Kon de gōru tu na. Saa ye sɔɔ, tɔn kurɔbu

wɔkuru ba koo pēɛ wōwa doo teu sɔɔ kpa bu ka beɛ naawa ye ya ñ beɛ debumɔ.

²⁷Yeniban biru ì kun man mem nɔɔwe, ma i man seesimɔ, ²⁸nen tii kon beɛ seesi ka mɔru kpa n beɛ seeyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu been toranun sɔ. ²⁹I ko i gōru wa sere i been bibu tem. ³⁰Kon beɛ tusi sere n beɛ gunguu nɔn mi i ra yākuru ko kɔsuku ka bwāarokunu ni i ra ka sɔɔ sã. Kon been gonu sɔndi bwāaroku nin kēkin wɔllɔ. ³¹Kon been wusu gɔsia bansu kpa n been sãa yenu kɔsuku. Na ñ maa been yākunu mwaamɔ. ³²Kon been tem kam koosia. Been yibere be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³Kon de bu beɛ tabu wɔri kpa i yarina i da tem tukumɔ. Kpa been wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵Saa yè sɔɔ i ko i n wāa tem tukum mi, been tem me, mu koo wēra, wēra bi i ñ daa mu wēere.

³⁶Be ba koo tiara ba n wāa yibereban temɔ, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yibereba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swī. ³⁷Ba koo wɔrikinawa nge be ba goonamɔ tabu sɔɔ ka takobi. Ba ñ kpē bu yōra bu ben yibereba ma. ³⁸Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔɔ. Kpa yibereba bu bu kam koosia. ³⁹Be ba koo tiara yibereban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sɔ ka ben baababaginun sɔ.

Gusunɔ u koo win arukawani yaaya

⁴⁰Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua ne, Yinni Gusunɔn wuswaadɔ ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumɔ ben yibereban mi. Saa ye sɔɔra ba koo tii kawa ben naane sarirun sɔ kpa bu gia ma nena na bu seeyasiamɔ ben toranun sɔ. ⁴²Saa ye sɔɔ, kon nen

arukawaniba yaaya ye na bókua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakóbu. Kon maa nen nɔɔ mweeru yaaya te na kua ben tem sɔ. ⁴³Ben biru, tem me, mu koo wɛra. Saa ye sɔɔra ba koo seeyasiabu wa yèn sɔ ba nen woodaba deri. ⁴⁴Adama baa bà n wāa tem tukumɔ ben yibereban mi, na ñ bu derimɔ mam mam. Na ñ bu biru kisimɔ, na ñ maa bu kpeerasiamɔ. Na ñ nen arukawani ye kusiamɔ. Domi na sáawa Gusunɔ ben Yinni. ⁴⁵Ben arufaanin sɔ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bókua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nɔni biru, ma na kua ben Yinni. Nena Yinni Gusunɔ.

⁴⁶Wooda ka sɔɔsi niniwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wɛ Sinain guurɔ u ka Isireliba sɔ.

Nɔɔ mweenun yibiabu

27 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba wooda yeni sɔɔwa a nɛɛ, goo ù n nɔɔ mweeru kua u nɛɛ, u koo nɛ, Yinni Gusunɔ tɔnu kɛ, u koo kpɛ u gobi kɔsia tɔnu win ayerɔ nge meni u ka win nɔɔ mweeru yibia.

³Saa tɔn durɔ wi u wɔɔ yendu mɔn di n ka da wɔɔ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kɔsia nge me ba ra sáa yerun gobi kɔsi. ⁴Ñ n tɔn kurɔn na, sii geesun gobi tena.

⁵Tɔn durɔ wi u mɔ wɔɔ nɔɔbu n ka da wɔɔ yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru.

⁶Saa tɔn durɔ suru tiagii sere n ka da wɔɔ nɔɔbugii, sii geesun gobi nɔɔbuwa u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi itawa u koo kɔsia.

⁷Goo ù n maa wɔɔ wata mɔ ñ kun me ù n kere me, sii geesun gobi wɔkura nɔɔbuwa u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkura u koo kɔsia.

⁸Goo ù n sáa sáaro too, ma u ñ kpɛ u kɔsia me ba gerua, ba koo ka yɛro dawa yáku kowon mi, kpa yáku kowo wi, u nùn sɔ mèn nɔɔ u koo kɔsia nge me win waara nɛ.

⁹Goo ù n nɛ, Yinni Gusunɔ nɔɔ mweeru kua ma u koo man yaa saberu kɛ te ba ra ka yáku ko, yaa sabe te, ta ko n sáawa negiru. ¹⁰Ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ te ta kun wā. Baa tà kun maa wā, ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ te ta wā. Ka me, bà n maa ka tu kɔsina, ni yiru kpuro nu ko n sáawa neginu.

¹¹Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yáku ko, ba koo ka tu dawa yáku kowon mi. ¹²Kpa yáku kowo u tu meeri u ten geeru bura. ¹³Wi u ka yaa sabe te na, ma u kɛ u tu yakia, gee te yáku kowo u nùn bure, tera u koo kɔsia. Kpa u maa gee ten bɔnu nɔɔbun tia sosi.

¹⁴Goo ù n win diru Yinni Gusunɔ ká, yáku kowowa u koo da u tu meeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sɔmburu ko. ¹⁵Adama ù n kɛ u win dii te yakia, u koo gina gee te yáku kowo u bura mi kɔsiawa kpa u ten wɔllɔ bɔnu nɔɔbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunɔ wɛ, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo meeri. Nge tɛ bà n dīa ni ba mɔ ɔɔsu duura, ma nu kilo gooba wunɔbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kɔsia. ¹⁷Ñ n sáan na yakiabun tɔɔ bakarun diya u gbee te wɛ, ten gobi kpurowa u koo kɔsia. ¹⁸Û n gbee te Yinni Gusunɔ wɛ yakiabun tɔɔ bakarun biru, yáku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wɔɔ si su tie sere yakiabun tɔɔ bakarun tu ka turin gobi kɔsiawa.

¹⁹Yɛro ù n kɛ u win gbee te yakia, u koo kɔsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bɔnu nɔɔbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ Û kun tu yakie, ma ba tu goo dāre, u ñ maa kpē u tu yakia win tii. ²¹ Yak-iabun tōo bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunogiru. Yāku kowoba ba ko n tu mō sere ka baadommao.

²² Goo ù n Yinni Gusunō gberu wē te u dwa, n ñ mō te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mēeri kpa u ten geeru bura. U koo wōsu gariwa si su tie yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Wōo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunōgii. ²⁴ Adama yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dōregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mē ba ra sāa yerun gobi kōsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wōkuru.

Kēe bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunō kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunōguu kō yèn sō ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mē kete, ga sāawa Yinni Gusunōguu. ²⁷ Gā n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo

u nùn bure kōsia kpa u maa ten bōnu nōobun tia sosi. Û n kpana u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dāre nge mē u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunō kā sere ka baadommao, aa tōnuwa? Ñ kun mē yaa sabera? Ñ kun mē gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gōsa ba yi Yinni Gusunōn sō gesi, n ñ maa koorō u nu yakia ñ kun mē u nu dōra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunōginu sere ka baadommao. ²⁹ Baa ñ n tōnun na n ñ koorō u nùn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunō bēen gberun dīanun suba wōkuru sōo tia yiyewa sere ka dāa marumō. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kōsiawa kpa u maa yen bōnu nōobun tia sosi. ³² Meya maa yaa sabenu sōo. Yāara? Ketewa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wōkuru baateren wōllo Yinni Gusunō u teeru mō.

³³ Wi u sabe ni mō, u ñ koo gōsi te ta wā ñ kun mē te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kōsinamō. Baa ù n ka tu garu kōsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunōginu. N ñ koorō bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunō u Mōwisi wē Isireliban sō Sinain guurō.

ISIRELIBAN SANUM GBABURU SƆƆ

Gabu ba tire te yĩsiru k̄awa Gari Gari yèn s̄Ɔ te s̄Ɔra ba Isireliba gara sanam m̄e ba yarima Egibitin di. Adama s̄a n m̄era s̄aa s̄aa, sa ko wa ma yĩsi te, ta ñ ka tire ten gari kpuro ȳa. Domi ten gari mero ya s̄aawa Isireliban sirenabu w̄Ɔ weeru Sinain gbabur̄Ɔ. Yen s̄ona ba tu soka ka Heberum Gbaburun Tireru. W̄Ɔ wee te s̄Ɔ, Isireliba ba wurura ba nuki sankira, ba ben gutururu s̄Ɔsi ka sere ben naan̄e sariru Yinni Gusun̄Ɔ mi, ye ba ka n̄un seesi n̄on dabinu. Adama Yinni Gusun̄Ɔ u ñ ka bu k̄sa n̄enua. U bu win durom ka win t̄on geeru s̄Ɔsiwa. Ka m̄e, u ku ra de u kun bu s̄eeyasie. Domi u s̄aawa gemgii.

Tire ten kpunaa

1. Sanum s̄ƆƆru, wiru 1n di sere wiru 10:10.
2. Isireliban sanum Sinain guurun di n ka da M̄abuban tem̄Ɔ, wiru 10:11n di sere wiru 21.
3. Isireliba M̄abuban tem̄Ɔ, wiru 22n di sere wiru 25.
4. Kananin tem̄ dubun s̄ƆƆru, wiru 26n di sere wiru 36.

ISIRELIBA BA W̄AA SINAIN GBABUR̄Ɔ

Ba Isireliba gara

1 Ye Isireliba ba yarima Egibitin di, yen w̄Ɔ yirusen suru yirusen t̄Ɔ gbiikuru s̄Ɔra Yinni Gusun̄Ɔ u ka M̄owisi gari kua win kuu bekurugir̄Ɔ, gbabu te ba m̄è SinaīƆ. ²U n̄e, i Isireliban t̄on dur̄Ɔbu kpuro gario, wun̄e ka Aroni, yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, kpa i baawuren yĩsiru yore. ³I bu gario

be ba w̄aa tabu wuunu s̄Ɔ, saa be ba w̄Ɔ yendu m̄on di sere ka be ba kere m̄e, be ba koo kp̄i bu tabu ko. ⁴Bwese kera baayeren guro gurowa u koo b̄e somi.

⁵Be ba koo b̄e somi mi, beya, Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru s̄Ɔ,

⁶ka Selumieli, Surisadain bii, Simēon bweseru s̄Ɔ,

⁷ka Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru s̄Ɔ,

⁸ka Netan̄eeli, Suarin bii, Isakarin bweseru s̄Ɔ,

⁹ka Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru s̄Ɔ,

¹⁰ka Elisama, Amihudun bii, Efaraimu, Yosefun biin bweseru s̄Ɔ,

ka Gamulieli, Padasurin bii, Manase, Yosefun bii turo goon bweseru s̄Ɔ,

¹¹ka Abidani, Gideonin bii, Benyamēen bweseru s̄Ɔ,

¹²ka Akies̄e, Amisadain bii, Danun bweseru s̄Ɔ,

¹³ka Pagieli, Okiranin bii, Asēen bweseru s̄Ɔ,

¹⁴ka Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru s̄Ɔ,

¹⁵ka sere Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru s̄Ɔ.

¹⁶Guro guro be ba ḡsa mi, ba s̄aawa Isireliban tabu sinambu. ¹⁷Ma M̄owisi ka Aroni ba t̄ambu w̄kura yiru ye sua b̄en yĩsinu ba sia mi. ¹⁸Ma ba Isireliba kpuro soka ba menna w̄Ɔn suru yirusen t̄Ɔ gbiikuru s̄Ɔ, ma ba bu gara bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu, saa t̄on dur̄Ɔ be ba w̄Ɔ yendu m̄on di sere ka be ba kere m̄e, ma ba ben yĩsa yorua. ¹⁹M̄owisi u bu gara Sinain gbabur̄Ɔ nge m̄e Yinni Gusun̄Ɔ u n̄un s̄Ɔwa.

²⁰⁻⁴³Ba Isireliban bwese kera baayeren t̄ambu gara yenu ka yenu. Ma ba ben yĩsa yorua saa be ba w̄Ɔ yendu m̄on di, be ba koo kp̄i bu tabu ko. Ba garim toruawa ka Rubeni, Yak̄obun bii gbiikoon bwese kera. T̄on ben geeru wee.

Rubenin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeru ka n̄ɔɔba tia ka n̄era wunɔɔbu (46.500).

Simeɔn bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeraakuru ka n̄ɔɔba nne ka gooba wunɔɔbu (59.300).

Gadin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeru ka n̄ɔɔbu ka nata ka weeraakuru (45.650).

Yudan bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba wata ka w̄kura nne ka nata (74.600).

Isakarin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeraakuru ka nne ka n̄eru (54.400).

Sabulonin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeraakuru ka n̄ɔɔba yiru ka n̄eru (57.400).

Efaraimu, Yosefun biin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeru ka n̄era wunɔɔbu (40.500).

Manase, Yosefun biin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba tena ka yiru ka goobu (32.200).

Benyameɛn bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba tena ka n̄ɔɔbu ka n̄eru (35.400).

Danun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba wata ka yiru ka nata ka wunɔɔbu (62.700).

Aseɛn bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeru ka tia ka n̄era wunɔɔbu (41.500).

Nefitalin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeraakuru ka ita ka n̄eru (53.400).

⁴⁴Tɔn be M̄wisi ka Aroni ka Isireliban guro gurobu w̄kura yiru ye, ba gara, ben geera mi. ⁴⁵Ba bu garawa saa be ba w̄ɔ yendu m̄n di sere ka be ba kere m̄e, be ba koo kp̄i bu tabu ko. ⁴⁶Be kp̄uron geera kuawa t̄mbu n̄rɔɔbun suba nata ka ita ka n̄era wunɔɔbu ka weeraakuru (603.550).

Lefiban bweserun s̄mburu

⁴⁷Baɔn Lefiban bweserɔ t̄mbu gara, ⁴⁸ȳɛn s̄ɔ Yinni Gusunɔ u raa M̄wisi s̄ɔɔwa u n̄eɛ, ⁴⁹Isireliba sɔɔ, a ku Lefiban bweserun t̄mbu gari. ⁵⁰Kaa de bu n̄e, Yinni Gusunɔn kuu te n̄ɔɔriwa ka ten dendi ȳanu ka ye ya w̄a mi kpuro, beya ba ko n da ye kpuro s̄obe. Kpa bu ben kunu gira bu ka n̄e, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena. ⁵¹Isireliba b̄a n seewa, Lefibara ba ko n da kuu te kure. B̄a n koo maa ben sansani gira, ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu te girewa. T̄n tuko ù n tu besu, ba koo n̄n gowa. ⁵²Isireli be ba maa tie, ba koo sinawa ben bwese keran wuuru sɔɔ, ben baawure u ȳra mi ben gidi b̄ra ya gire nge m̄e ba bu b̄nu s̄a. ⁵³Adama Lefiba ba koo ben sansani girawa bu ka kuu te sikerena mi woodan kpakorora w̄a. Nge meya ba koo ka tu k̄su. Saa ye sɔɔ, Isireliba baɔn maa wasi bu tu susi n sere ka bu m̄ru ko.

⁵⁴Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔn wooda ye kpuro mem n̄ɔɔwa mam mam ye u M̄wisi w̄ɛ mi.

Nge m̄e Isireliba

ba koo ka sinasina ben sansani

2 Yinni Gusunɔ u M̄wisi ka Aroni s̄ɔɔwa u n̄eɛ, ²Isireliba b̄a n ben sansani giramɔ, ben baawure u koo win kuru girawa win bweserun gidi b̄ran b̄kuɔ. Ba koo ben kuu ni girawa bu ka n̄e, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena, kpa begii ni, nu n ka tu desire fiiko.

³S̄ɔ yari yeru giara Yudaba ba koo ben sansani gira ben gidi b̄ran b̄kuɔ be, ka ben tabu kowobu. Ben tabu sunɔn ȳsira Nasoni, Aminadabun bii.

⁴Win tabu kowobun geera s̄awa n̄rɔɔbun suba wata ka w̄kura nne ka nata (74.600).

5-7 Be ba ko n wāa ben wuuru sɔɔ bera, Isakarin bwese kera ka Sabulonin bwese kera.

Isakarin tabu sunɔn yīsira Netanēli, Suarin bii. Win tabu kowobun geera sāawa nɔɔɔɔn suba weeraakuru ka nne ka nēeru (54.400).

Sabuloniban tabu sunɔn yīsira Eliabu, Helonin bii.

8 Win tabu kowobun geera sāawa nɔɔɔɔn suba weeraakuru ka nɔɔɔɔn yiru ka nēeru (57.400).

9 Be kpurowa ba sāa Yudaban tabu kowobu ma ben geera kua nɔɔɔɔn suba wunɔbu ka wene ka nɔɔɔɔn tia ka nēeru (186.400).

Isireliba bā n sanum seewa, bera ba ko n da gbi.

10 Sɔɔ yēsan nɔm dwaru giara Rubeniba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Elisuri, Sedeurin bii.

11 Ben tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba weeru ka nɔɔɔɔn tia ka nēeru wunɔbu (46.500).

12-14 Be ba ko n wāa ben wuuru sɔɔ, bera Simeɔn bwese kera ka Gadin bwese kera. Simeɔban tabu sunɔn yīsira Selumieli, Surisadain bii. Ben tabu kowobu ba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba weeraakuru ka nɔɔɔɔn nne ka gooba wunɔbu (59.300).

Gadigibun tabu sunɔn yīsira Eliasafu, Dewelin bii.

15 Ben tabu kowoba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba weeru ka nɔɔɔɔn ka nata ka weeraakuru (45.650).

16 Be ka Rubenin tabu kowobu kpuro ba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba wunɔbu ka weeraakuru ka tia ka nēeru ka weeraakuru (151.450).

Beya ba koo ko yiruse bā n swaa wɔriɔ.

17 Yen biru, Lefiba ba koo Yinni Gusunɔn kuru sua kpa ba n wāa tabu

kowo wuunu yiru ye ya gbia ka wuunu yiru ye ya wāa biruɔn suunu sɔɔ. Ben tii ba ko n swiinewa nge me ba ra ka sine sine bā n sansani giramɔ. Ben baawure u koo yɔrawa win gidi bɔran bɔkuɔ.

18 Sɔɔ duu yeru giara Efaraimuba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Elisama, Amihudun bii.

19 Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba weeru ka nēeru wunɔbu (40.500).

20-23 Ben wuuru sɔɔra Manaseba ka Benyameeba ba koo ben sansani gira. Manaseban tabu sunɔn yīsira Gamulieli, Pedasurin bii.

Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba tena ka yiru ka goobu (32.200).

Benyameeban tabu sunɔwa Abidani, Gideonin bii. Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba tena ka nɔɔɔɔn ka nēeru (35.400).

24 Be kpuro ka Efaraimun tabu kowobun geera kuawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba wunɔbu ka nɔɔɔɔn ita ka wunɔbu (108.100).

Bera ba ko n sāa itase bā n swaa wɔriɔ.

25 Sɔɔ yēsan nɔm geu giara Danuba ba koo maa ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Akiesee, Amisadain bii.

26 Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba wata ka yiru ka nata ka wunɔbu (62.700).

27-30 Ben wuuru sɔɔra Aseeba ka Nefitaliba ba koo du.

Aseeban tabu sunɔn yīsira Pagieli, Okiranin bii.

Ben tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba weeru ka tia ka nēeru wunɔbu (41.500).

Nefitaliban tabu sunɔn yīsira Ahira, Enanin bii.

Win tabu kowobun geera s̄awa t̄ambu n̄r̄obun suba weeraakuru ka ita ka n̄eru (53.400).

³¹ Be kpuro ka Danuba ben geera kuawa t̄ambu n̄r̄obun suba wuna wata ita sari ka nata (157.600).

Isireliba b̄a n swaa w̄ri, kpa ben baawuren gidi b̄ra ya n bu gbiye, bera ba koo be ba tie sw̄i biru.

³² Isireli be ba koo kp̄i bu tabu ko, ben geera kuawa n̄r̄obun suba nata ka ita ka n̄era wun̄bu ka weeraakuru (603.550). Ba bu garawa bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu. ³³ Bañ Lefiban bweseru gara ȳn s̄ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄owa u ku bu gari.

³⁴ Ma Isireliba ba kua mam mam ye Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄owa. Ben baawure u win sansani girawa mi ben gidi b̄ra ya gire. Yen biru, b̄a n seewa ba swaa w̄ri, ba ra n sw̄inewa bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu.

Lefin bweserun s̄amburu

3 T̄on be ba w̄a Aroni ka M̄wisin bwese kera s̄o sanam m̄e Yinni Gusun̄ u ka M̄wisi gari kua Sinaī, ben ȳsa wee. ² Bibu n̄ewa Aroni u m̄. Gbiikoon ȳsira Nadabu. Be ba maa tie bera, Abihu ka Eleasa ka Itamaa. ³ Be kpurowa ba gum t̄are bu ka ko ȳku kowobu, ma ba bu yi nenem s̄ambu ten s̄. ⁴ Adama Nadabu ka Abihu ba gu s̄a yerun k̄n̄n̄w̄ Sinain gbabur̄o sanam m̄e ba ka Yinni Gusun̄ turare tuka daaw̄ bu ka ȳkunu ko. N deema ben goo kun bii mara. Ma n tia Eleasa ka Itamaa ka sere ben baaba Aroni wi u ra n bu kpare ȳku kobun s̄amburu s̄o.

⁵ Yera Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄owa u n̄e, ⁶ a de Lefin bibun bweseru tu na kpa a tu Aroni n̄mu s̄ndia s̄ambu ten s̄. ⁷ Ba ko n da n w̄awa Gusun̄n kurun k̄n̄n̄w̄ bu ka ten s̄amburu ko Aroni ka Isireliba kpuron ayer̄o. ⁸ Beya ba koo kuu te, ka ten dendi ȳnu kpuron s̄m-

buru ko Isireliban ayer̄o. ⁹ Kaa wooda w̄ewa a n̄e, Aroni ka win biba ba ko n Lefiba m̄ bu ka s̄a yee ten s̄amburu ko. ¹⁰ Adama Aroni ka win bibu t̄nawa ba koo ȳkuru ko. Goo ù n ȳkuru kua, ma n kun be, ba koo ȳro gowa.

¹¹ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄owa u n̄e, ¹² wee na Lefiba wuna Isireliban sunu s̄on di ba n ka s̄a Isireliban bii t̄n dur̄o gbiikobun k̄sire, kpa bu ko negibu.

¹³ Domi saa min di na Egibitigibun bii gbiikobu go, saa min diya na Isireliban bii gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikinu tii ȳiya. Ma ba kua negibu. Nena Yinni Gusun̄o.

Ba gari gari kua Lefiban

bweseru s̄o n̄n gbiikuru

¹⁴ Yinni Gusun̄ u kpa M̄wisi s̄owa Sinain gbabur̄o u n̄e, ¹⁵ a Lefin bibun bweseru gario yenu ka yenu, bweseru ka bweseru. Ben t̄n dur̄o baawurewa kaa gari saa be ba suru tia m̄n di sere ka be ba kere m̄e.

¹⁶ Ma M̄wisi u bu gara nge m̄e Yinni Gusun̄ u gerua.

¹⁷ Be ba s̄a Lefin bibu bera, Ḡēs̄on̄i ka Kehati ka Merari. ¹⁸ Be ba s̄a Ḡēs̄on̄in bibu ka ben bweseru bera, Libini ka Simēi. ¹⁹ Be ba s̄a Kehatin bibun bweseru bera, Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ²⁰ Be ba maa s̄a Merariba ka ben bweseru bera, Makili ka Musi. Beni kpurowa ba s̄a Lefin bibun bweseru.

²¹ Ḡēs̄on̄in min diya Libinin bweseru ka Simēin bweseru ta yara. ²² T̄on dur̄o be ba gara be ba suru tia m̄o ka be ba kere m̄e Ḡēs̄on̄in bweseru s̄o ben geera kuawa t̄ambu n̄r̄obun suba k̄n̄ba yiru ka n̄era wun̄bu (7.500). ²³ Ḡēs̄on̄iba ba ra ben sansani girewa Yinni Gusun̄n kurun biru s̄o duu yeru gia. ²⁴ Ben kparon ȳsira Eliasafu, Laelin bii. ²⁵ Ye Ḡēs̄on̄in bweseru ta ko n da ko kuu

bekurugii te sɔɔ yera, kuu ten beku karenu ni ba koo doke ten sɔɔwɔ ka ten tɔɔwɔ ka ten kɔnnɔwɔ ²⁶ka ten yaaras ka yaara yen kɔnnɔwɔ ka sere maa ten wɛɛ kpuro.

²⁷Kehatin min diya Amuramugibu ka Yiseharigibu ka Heboronigibu ka Usieligibun bwese keru maa yara. ²⁸Tɔn durɔ be ba gara Kehatin bwese te sɔɔ, be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔɔbun suba nɔɔba ita ka nata (8.600). ²⁹Kehatiba ba ra ben sansani girewa kuu ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ³⁰Ben kparon yisira Elisafani, Usielin bii. ³¹Kehati bera ba ko n da woodan kpakoro ten sɔmburu ko ka tabulu ye, ka dabu ge, ka yaku yenu ka kuu ten dendi yānu kpuro ka dii dɛerarun beku kare te. Beya ba ko n da ye kpuron sɔmburu ko.

³²Wi u sɔa Lefiba kpuron guro guro wiya, Eleasaa, Aroni yaku kowon bii. Wiya u tɔn be kpuro kpare be ba sɔa yee ten sɔma mɔ.

³³Merarin min diya Makiligibu ka Musigibun bwesera yara. ³⁴Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔɔbun suba nɔɔba tia ka goobu (6.200). ³⁵Ben kparon yisira Surieli, Abihailin bii. Ba ra ben sansani girewa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ³⁶Beya ba Yinni Gusunɔn kuu ten dāa besi ka ten dāa pɔɔsi ka ten gbereba ka ten yɔratii ka ten sɔm yānu kpuro nɔmu sɔndia, ³⁷ka sere ten kara dānu ka ten yɔratii ka ten kurumba ka ten wɛɛ.

³⁸Mɔwisi ka Aroni ka win bibu ba ra ben sansani girewa kuu ten kɔnnɔwɔ sɔɔ yari yeru gia. Domi beya ba ko n da sɔmburu ko kuu te sɔɔ Isireliban sɔ kpa ba n tu kɔsu tɔn tuko goo u ku raa ka tu susin sɔ, kpa u ku raa gbi.

³⁹Lefi tɔn durɔ be Mɔwisi ka Aroni ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben

geera sɔawa tɔmbu nɔrɔɔbun suba yenda yiru (22.000).

Bii gbiikobun yakia bu

⁴⁰Yinni Gusunɔ u kram Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobu gario saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ, kpa a bu gari baawure ka win yisuru. ⁴¹Yen biru, kpa a Lefiba wuna a yi nenem ba n sɔa ne Yinni Gusunɔgibu Isireliban bii gbiikobun ayero. Meyu kaa maa man ben yaa sabenu yiyi Isireliban yaa sabenun bii gbiikobun ayero.

⁴²Ma Mɔwisi u Isireliban bii gbiikobu be gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u ko. ⁴³Ma be kpuron geera kua tɔnu nɔrɔɔbun suba yenda yiru ka goobu ka wata ka wɔkura ita (22.273).

⁴⁴Yinni Gusunɔ u kram Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ⁴⁵a Lefiba wunɔ nenem kpa bu ko bii gbiikoo be kpuron kɔsire. Meyu kaa maa ko ka ben yaa sabenu kpuro, nu ko Isireliban yaa sabenun buu gbiikuu baageren kɔsire. Ba ko n wāawa nen sɔ. Nena Yinni Gusunɔ. ⁴⁶Ba n kī bu Isireliban bii gbiikobu goobu ka wata ka wɔkura ita (273) be ba Lefiba dabiru kere mi yakia, ⁴⁷sii geesun gobi nɔɔbuwa kaa mwa ben baawuren wɔllɔ. Gobi yin tian bunum mu sɔawa garamu wɔkuru nge mɛ ba ka yi dimɔ sɔa yero. ⁴⁸Aroni ka win biba kaa yi nɔmu beria bu ka Isireliban bii gbiikobu yakia be ba Lefiba dabiru kere.

⁴⁹Ma Mɔwisi u gobi yi mwɛera u yi bii gbiikoo ben yakia bun sɔ. ⁵⁰Ma yi kua sii geesun gobi nɔrɔɔbu ka gooba wunɔbu ka wata ka nɔɔbu (1.365) nge mɛ ba ka yi dimɔ sɔa yero. ⁵¹Ma u yi kpuro Aroni ka win bibu wɛ nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Kehatin bwese keran sɔmburu

4 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²i Kehatin bweserun

tambu gario Lefin bibun bweseru sɔɔ, yenu ka yenu, ³saa be ba wɔɔ tena mɔn di n ka girari be ba mɔ wɔɔ weeraakurɔ, be ba koo kpī bu Yinni Gusunɔn kuu ten sɔmburu ko. ⁴Sāa yerun dii te ta deere gem gem sɔɔra ba koo sɔmburu ko. Sɔmbu te ba koo ko wee. ⁵Bà n seewa ba doonɔ, Aroni ka win biba ba koo beku kare te sɔsia te ta wāa dii te ta deere gem gem kɔnnɔwɔ, kpa bu tu woodan kpakoro te wukiri. ⁶Ten wɔl-lɔwa ba koo gɔni damgii teria kpa bu maa yin wɔllɔ beku booguguru sɔndi kpa bu sere kpakoro ten nenutii wasi. ⁷Ba koo beku booguguru teriawa tabulu yen wɔllɔ mi ba ra pɛɛ sɔndi kpa bu yen wɔllɔ gbɛenu sɔndi ka nɔri ka perentiba ka tam kparabanu, kpa bu ku de pɛɛ yu biara mi baadomma. ⁸Yen biruwa ba koo ye kpuron wɔllɔ beku wunɔmguru wukiri kpa bu gɔni damgii sɔndi. Bà n kpa, kpa bu tabulu yen nenutii wasi. ⁹Yen biru, ba koo maa beku booguguru sua bu dabu ge wukiri ka gen fitilanu ka gen bakusu ka gen torom guratii ka gum kparabanu, gen dendi yānu kpuro gesi. ¹⁰Ba koo dabu ge, ka gen dendi yāa ni kpuro dokewa bɔɔru sɔɔ te ba kua ka gɔni damgia. Yen biru, kpa bu tu sāarusia dāa pɔtura sɔɔ ye ba koo ka tu sua. ¹¹Kpa bu maa beku booguguru sua bu wukiri kpakoro ten wɔllɔ mi ba ra turare dɔɔ doke kpa bu maa tu gɔni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu ten nenutii wasi. ¹²Kpa bu kuu ten dendi yānu kpuro sua bu nu kure ka beku booguguru. Yen biru, kpa bu nu doke bɔɔru sɔɔ te ba kua ka gɔni damgii kpa bu bɔɔ te sāarusia dāa pɔtura sɔɔ ye ba koo ka tu sua. ¹³Kpa bu maa torom gura yāku yerun di. Yen biru, kpa bu tu beku wunɔmguru wukiri. ¹⁴Ten wɔllɔwa ba koo ten dendi yāa ni kpuro doke. Niya, dɔɔ guratii ka kaato donnuginu ka kaato ni nu tie ka gbɛɛ ni ba ra ka yem yēke, kpa bu ye gɔni damgii wukiri. Yen

biru, kpa bu yen nenutii wasi. ¹⁵Aroni ka win bibu bà n dendi yāa ni kpuro wukiri ba kpa, Kehatin bwesera ta koo na tu nu sua tu sɔbe. Adama tu ku raa dendi yāa nin tii baba bà kun nu bekuru wukiri kpa tu ku raa gbi. Isireliba bà n seewa ba swaa wɔri, Kehatin bwese tera ta ko n da sāa yāa ni sɔbe. ¹⁶Eleasaa, Aroni yāku kowon biiwa u ko n da maa dabu gen gum gari yē, ka sere turare nubu durorugia ye, ka bururu ka yokan yāku te ba ra ko tɔɔ baatere ka gum me ba ra gāanu tāre bu ka nu gɔsi bu yi nenem ne, Yinni Gusunɔn sɔ. Wiya u koo ne, Yinni Gusunɔn kuu te nɔni doke ka ye ya wāa te sɔɔ.

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸⁻¹⁹i de i Kehatin bweseru nɔni doke kpa tu ku raa gbi tà n sāa yāa nin sɔmburu mɔ. Wee mɛ kaa ko. Wunɛ Aroni ka wunen bibu, i ko i ka baawure dawa win ayerɔ kpa i nùn sɔɔsi yāa nìn sɔmburu u koo ko. ²⁰Bu ku raa du mi, bu ka sāa yee ten dendi yānu kpuro mɛeri kpa ne, Yinni Gusunɔ n ku ra bu go.

Gɛɛsɔnin bwese keran

sɔmburu

²¹Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²²a Gɛɛsɔnin bwese keran tambu gario yenu ka yenu. ²³Kaa bu gariwa saa be ba wɔɔ tena mɔn di sere n ka girari be ba mɔ wɔɔ weeraakurɔ, be ba koo kpī bu gesi sāa yee ten sɔmburu ko. ²⁴Wee sɔmbu te Gɛɛsɔnin bweseru ta koo ko. ²⁵Ta ko n da kuu ten beka sɔbewa ka ten gɔni damgii yi ba ra wukiri wɔllɔ ka sere ten kɔnnɔn beku kare te, ²⁶ka ten yaaran beka ka yen kɔnnɔn beku kareru ka ten wɛɛ ka ten sɔm yāa ni nu tie. Ye kpuron sɔmbura ba koo ko. ²⁷Gɛɛsɔnin bweseru tà n sɔmburu mɔ, Aroni ka win biba ba koo tu nɔni doke, beya ba koo tu sɔ yè ta koo ko. ²⁸Sɔma

ye kpurowa Geesɔnin bweseru ta koo ko. Itamaa, yāku kowo, Aronin biiwa u koo bu kpara.

Merarin bwese keran sɔmburu

²⁹ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nee, a Merarin bwese keran tɔmbu gario yenu ka yenu. ³⁰ Kaa ben tɔn durɔbu gariwa saa be ba wɔɔ tena mɔn di n ka da be ba mɔ wɔɔ weeraakurɔ, be ba koo kpī bu gesi kuu ten sɔmburu ko. ³¹ Wee sɔmbu te ba koo bu nɔmu beria. Beya ba ko n da kuu ten dāa besi sɔbe ka ten dāa pɔsi ka ten gbereba ka ten yɔratii, ³² ka maa ten yaaran kara dānu ka ten yɔratii ka ten kurumba ka ten wēe ka sere ten dendi yāa ni nu tie. Ba koo baawure wēwa ye u koo sɔbe. ³³ Sɔma yeniwa Merarin bwese kera ya ko n da ko kuu te sɔɔ. Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u koo bu nɔni doke.

Ba Lefiba gara be ba koo kpī

bu kuu ten sɔmburu ko

³⁴⁻⁴⁹ Mɔwisi ka Aroni ka Isireliban yenu yērobu ba Lefiban bwese keri yinin tɔmbu gara, yiya, Kehati ka Geesɔni ka Merari. Ba bu garawa yenu ka yenu saa be ba wɔɔ tena mɔn di sere n ka da be ba mɔ wɔɔ weeraakurɔ, be ba koo kpī bu sɔmburu ko kuu te sɔɔ gesi nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Be ba gara Kehatin bweseru sɔɔ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba yiru ka nata ka wunɔbu ka weeraakuru (2.750).

Geesɔnin bweseru sɔɔ maa, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba yiru ka nata ka tena (2.630).

Merarin bweseru sɔɔ, ben geera maa kua tɔmbu nɔrɔbun suba ita ka goobu (3.200). Ma Lefiba kpuron geera kua tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba ita ka neera wunɔbu ka wene (8.580).

Ba ben baawure sɔɔwa ye u koo ko ka ye u koo sɔbe nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Be ba koo yara sansanin di

5 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ² a Isireliba sɔɔwa a nee, bu bu yaro sansanin di, be ba disi mɔ gɔnan bara disiginun sɔ, ñ kun me kentun sɔ, ñ kun me goru garun sɔ. ³ Yēro u sɔawa tɔn kurɔ? I ko i nɔn yarawa kpa u ku raa sansani ye disi doke, yèn suunu sɔɔ ne, Yinni Gusunɔ na wāa.

⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔn wooda ye mem nɔɔwa. Ma ba tɔmbu kpuro yara be ba disi mɔ mi, nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

Torarun sɔmbu

⁵ Yinni Gusunɔ u maa kpam Mɔwisi sɔɔwa u nee, ⁶ a Isireliba sɔɔwa a nee, tɔn kurɔwa? Aa, tɔn durɔwa? Û n win winsim tora, Yinni Gusunɔwa u tora. ⁷ Yēro u koo win tora te tuuba kowa kpa u gāa nɔn sɔ u tora mi wesia, kpa u yen bɔnu nɔɔbun tia sosi. ⁸ Wi ba koo gāa ni wesia, ù kun wāa ma uñ maa goo mɔ wi ba koo nu wē, Yinni Gusunɔwa ba koo nu wē, kpa nu ko yāku kowoginu. U koo maa yāa kineru wē te ba koo ka nɔn win torarun yākuru kua. ⁹ Yākuru baatere tèn sukum ba wīa nenem Yinni Gusunɔn sɔ, ta ko n sɔawa yāku kowogiru. ¹⁰ Kpuro ye ba wē Yinni Gusunɔn sɔ, ya kuawa yāku kowogia. U koo kpī u ye yi nenem win tiin sɔ.

Tɔn kurɔ wi ba tamaa

u sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ¹² a Isireliba kpuro sɔɔwa a nee, tɔn kurɔ goo ù n naane sarirun kookoosu mɔ, ¹³ ma win durɔ u tamaa durɔ goo u ka nɔn kpuna, baa me ganu sari ni nu nɔn sɔɔsimɔ ma u ka goo kpuna, meya uñ

maa seedagii goo mɔ wi u nùn wa u ye mɔ, durɔ win tii uñ maa ka nùn ye mwe, ¹⁴sɔrɔkudo uñ ye kue, adama ka me, nisinun sɔ, uñ nùn naane sãa, ma u tamaa u sakararu kuawa kam kam, ¹⁵baa ñ n meren na, durɔ wi, u koo ka win kurɔ som dawa yãku kowon mi ka ɔɔsun som kilo ita. Uñ gum dokemɔ som me ɔɔ. Meya uñ maa turare sɔndimɔ men wɔllɔ. Domi ta sãawa yãkuru te ta nisinu yaayamɔ. ¹⁶Saa ye ɔɔ, yãku kowo u koo ka nùn dawa sãa yerɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ, ¹⁷u yɔrasia, kpa u doma nim sua wekerun di te ba kua ka sɔndu, kpa u tua sɔka sãa yerun temɔ u ka nim me burina. ¹⁸U koo de kurɔ wi, u yɔra Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ kpa u nùn win yasa pota, kpa u kɛɛ te sɔndi kurɔ win nɔmɔɔ. Saa ye ɔɔ, yãku kowon tii u ko n nim sosuram neni me mu ka bɔri naamɔ, ¹⁹kpa u kurɔ wi bɔrusia u neɛ, saa ye a wãa wunen durɔn yenuɔ, tɔn durɔ goo ù kun ka nun kpune, ma añ tii disa doke, Gusunɔ u ku de a bɔri wa yi nim me, mu koo ka na. ²⁰Adama ma a ka durɔ goo kpuna, a tii disa kua, ²¹Yinni Gusunɔ u nun seeyasia, kpa u nun wīroru kpɛɛ kpa wunen nukuru tu mɔsi sere ba n da nun sie bà n tɔmbu bɔrusimɔ. ²²Gusunɔ u de nim me mu ka bɔri naamɔ mi, mu du wunen nukurɔ kpa wunen nuku te, tu mɔsi, kpa wunen marutuu gu gbera. Saa ye ɔɔra, kurɔ wi, u koo gere u neɛ, ami!

²³Yãku kowo u koo bɔri yi yorewa tireru ɔɔ kpa u yi tea ka nim sosuram me, ²⁴me mu ka bɔri naamɔ kpa u mu kurɔ wi nɔrusia, kpa nim me, mu du win nukurɔ mu nùn kɔsa kua. ²⁵Yen biru yãku kowo u koo nisinun kɛɛ te mwa kurɔ win nɔman di kpa u tu sɔɔsi beri berika, kpa u ka sere tu da yãku yerɔ. ²⁶Yen biru u koo kɛɛ ten som nɔm kure teeru sua kpa u mu dɔɔ meni yãku yerɔ kpa Yinni Gusunɔ u kurɔ wi yaaya. Yen biru kpa u kurɔ wi nim sosuram me

nɔrusia. ²⁷Ù n kurɔ wi nim me nɔrusia ma u disa mɔ, u kua naane sarirugii win durɔn mi, nim me, mu koo ka nùn bɔri naawa, kpa mu nùn kɔsa kua, win nukuru tu mɔsi kpa win marutuu gu gbera, kpa ba n da nùn sie bà n tɔmbu bɔrusimɔ. ²⁸Adama ù kun disa mɔ, u tii nenua dee dee, ba koo nùn garisiwa taare sarirugii. Saa ye ɔɔ, u koo bibu wa u ma.

²⁹Yeniwa ya sãa kurɔ ka durɔn nisinun wooda. Kurɔ ù n win durɔ nɔni wɔkua u sakararu kua, ³⁰ñ kun me durɔn nisinu nù n seewa, ù n win kurɔ taare weesugia wɛemɔ, yãku kowo u koo ka nùn dawa Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ, kpa u ko mam mam ye wooda ye, ya gerua. ³¹Durɔ u ko n sãa taare sarirugii. Adama kurɔ ù n tora u koo ten are wa.

Be ba tii Yinni Gusunɔ wɛ

6 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, goo ù n tii wuna nenem u ka tii Yinni Gusunɔ wɛ, ³yɛro uñ koo tam gam nɔ, baa me ba kua ka resem. Uñ maa resem beka ñ kun me gbeba dimɔ. ⁴Saa ye u tii Gusunɔ wɛ mi, uñ gãanu dimɔ ye ba kua ka resem. ⁵Uñ maa win seri kɔnimɔ sere win tii wɛɛbun tɔɔ te, tu ka yibu. U koo win seri deriwa yi n kpɛamɔ, kpa u n wãa Gusunɔn sɔ. ⁶U ku raa maa susi goru garun bɔkuɔ u sere tu baba, ⁷baa ñ n win baan gorun na, ñ kun me win merogiru, ñ kun me win wɔnɔ ka win mɔɔgiru, ñ kun me win sesugiru. Domi seri yi u ɔɔwa mi, yi sɔɔsimɔ ma u tii Gusunɔ wɛɛwa.

⁸Win tii wɛɛbun saa ye ɔɔ, u ko n wãawa Yinni Gusunɔn sɔmburun sɔ. ⁹Wi ka goo bà n wãa sannu ma yɛro u gu suaru ɔɔ, ma u disa duura, u koo win seri kɔniwa sɔɔ nɔɔba yiruse dɔma te u tii deerasiama. ¹⁰Sɔɔ nɔɔba itase, u koo ka yãku kowo kparukonu yiru naawa, ñ kun me, totoberenu yiru, sãa yerun kɔn-

nɔwɔ, ¹¹ kpa yāku kowo u gen teu go, u ka durɔ win torarun suuru bikia kpa u ka yiruse yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Yen biru kpa u nùn deerasiabun wororu koosi. Yen tɔɔ te, u deerawa mi. ¹² Kpa u maa wure u tii Yinni Gusunɔ wē. Saa yera u koo yāa kineru wɔɔ tiagiru go u ka win toraru sɔmɛ. Adama tɔɔ gbiikii ni u raa tii wē mi, nu kam kuawa mi.

¹³ Be ba tii Gusunɔ wēn wooda wee. Goo ù n tii wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔ, ma u yen tɔru yibia te u bura ba koo ka nùn dawa Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔwɔ. ¹⁴ Miya u koo ka win kēru na Yinni Gusunɔn mi. Niya yāa kineru wɔɔ tiagiru te tañ alebu mɔ, u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko, ka maa yāa niru wɔɔ tiagiru te tañ alebu mɔ u ka torarun yākuru ko. Kpa u maa ka yāa kineru na te tañ alebu mɔ u ka siarabun yākuru ko. ¹⁵ U koo maa ka pēɛ na bireru sɔɔ ye bañ seeyatia doke, yen gee yi n kpā yèn som ba ka gum burina, yen gee yi kun maa kpā yi ba koo gum tēni. ¹⁶ Yen biru kpa yāku kowo u ka kēɛ ni na Yinni Gusunɔn mi, kpa u torarun yāku ko ka sere yāku dɔɔ mwaararuginu. ¹⁷ Kpa u maa siarabun yāku ko ka yāa kine te, ka pēɛ ye ya wāa bire te sɔɔ, ye bañ seeyatia doke, ka som mɛ, ka tam mɛ. ¹⁸ Saa ye sɔɔ, wi u tii wē mi, u koo win seri yi kɔniwa Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔwɔ, kpa u yi kpēɛ mi ba siarabun yākurun dɔɔ sɔrua. ¹⁹ Yen biru yāku kowo u koo yāa kine ten nɔmu sua te ba sawa mi, kpa u pēɛ ka kira teeru sua birerun di, kpa u ye kpuro sɔndi durɔ win nɔmu wi ba kɔna mi. ²⁰ Yen biru yāku kowo u koo ye Yinni Gusunɔ sɔɔsi, ka sere yaa yen guro guroru ka yen taa teeru sannu, kpa yu ko wi yāku kowogia. Woro nini kpuron biruwa wi u tii Yinni Gusunɔ wē mi, u koo den kpī u tam nɔ.

²¹ Yera ya sāa be ba tii wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔn wooda. Yāku niya ba

koo maa ko. Bā n maa dam mɔ bu ka Yinni Gusunɔ kēnu ganu wē nini baasi, ba koo kpī bu ko. Adama baa ù n meren na, ba koo nùn wēwa ye ba nɔɔ mwɛeru kua nge me yen wooda ya gerua.

Nge mɛ ba ko n da domaru ko

²² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²³ a Aroni ka win bii tɔn durɔbu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee nge mɛ ba ko n da gere bā n Isireliba domaru kuamme. ²⁴ Ba ko n da nɛɛwa,

Yinni Gusunɔ u bɛɛ domaru kua, kpa u bɛɛ kɔsu.

²⁵ Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ nɔnu geu mɛeri kpa u bɛɛ durom kua.

²⁶ Gusunɔ u bɛɛ mɛerima, kpa u bɛɛ bɔri yendu wē.

²⁷ Yāku kowo ù n nen yīsiru sokusina mɛ, sanam mɛ u Isireliba domaru kuamme, saa yera kon doma te mwa.

Keke yi Isireliban

guro guroba wē sāa yerun sɔ

7 Sanam mɛ Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, u tu gum yēka, te ka ten dendi yānu kpuro, ta n ka sāa nenem Yinni Gusunɔn sɔ. Ka yāku yee te ka ten dendi yānu ye kpurowa u gum yēka u wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔ. ² Yera Isireliban bwese kera baayeren guro guro be ba raa tɔmbu gara mi, ba susima. ³ Ben baawure u ka win kēru na. Kēɛ niya nɛɛ wɔkura yiru ka keke nɔɔba tia ye nɛɛ gawe. Ba keke yi wukiritii kua. Wirugibu yiruwa ba menna ba keke tia kasu ba wē. Ma ben baawure u naa tia wē. Ma ba ka ye na Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ⁴ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ⁵ a ye kpuro mɔɔ nen kuu ten sɔmburun sɔ, kpa a ye Lefiba bɔnu kua nge mɛ ben baawuren sɔmbura sāa yu ka nùn somi.

⁶ Ma Mɔwisi u keke be ka nɛɛ yi mwa ma u yi Lefiba wē. ⁷ U Gɛɛsɔnin bwese

kera keke yiru wē ka nē nne ben s̄m-burun s̄. ⁸U Merarin bwese kera keke nne wē ka nē n̄ɔba ita, ben s̄mburun s̄. N deema Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u bu kpare. ⁹Uñ Kehatiba yen gaa wē. Domi s̄a yerun dendi yānun tiwa be, ba ra sue ben sen̄.

Kēē ni ba kua sanam mē

ba yāku yeru wukiam̄

¹⁰D̄oma te ba yāku yee te gum yēka ta n ka s̄a nenem Yinni Gusun̄n s̄, Isireliban bwese kerin wirugibu ba ka ben kēnu na yāku yee ten wuswā. ¹¹Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ɔwa u nē, a de Isireliban guro guro be, bu na tia tia, ben baawure u n win kēru m̄ u ka tu s̄ɔsi yāku yee ten s̄, ben baawure u n win t̄ru m̄.

¹²⁻⁸³Wee nge mē ba ka kēē ni naasina. T̄ɔ gbiikiru Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru s̄, wiya u ka wigiru na. T̄ru yiruse Netanēeli, Suarin bii, Isakarin bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru itase Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru nnese Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru n̄ɔbuse Selumieli, Surisadain bii, Simēn bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru n̄ɔba tiase Eliasafu, Dewēlin bii, Gadin bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru n̄ɔba yiruse Elisama, Amihudun bii, Efaraimun bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru n̄ɔba itase Gamulieli, Padasurin bii, Manasen bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru n̄ɔba nnese Abidani, Gideonin bii, Benyamēn bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru w̄kuruse Akiesē, Amisadain bii, Danun bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

T̄ru w̄kura tiase Pagieli, Okiranin bii, Aseen bweseru s̄, u maa ka wigiru na. T̄ru w̄kura yiruse Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru s̄, u maa ka wigiru na.

Wee ye ben baawure u ka na.

Yera gb̄eru te ba kua ka sii geesu, t̄n bunum mu s̄a kilo tia ka garamu gooba wun̄bu (300), ka maa gb̄eru garu te ba ko n da ka yem yēke. Ba maa te kuawa ka sii geesu. Ten bunum mu s̄awa garamu nata ka wun̄bu (700). Ba ni kpuron bunum ȳirawa ka s̄a yerun ȳirutia. Ma ba gb̄enu yiru ye s̄, som doke mē ba burina ka gum bu ka yāku ko.

Ben baawure u ka n̄ra wuragia na ye ba turare yibie. N̄ra yen bunum mu s̄a garamu wun̄bu (100).

Ba maa ka ketē kineru ka yā kineru ka yā kpendu w̄ɔ tiagiru na. Ye ita kpurowa ba koo ka yāku d̄ɔ mwaararugiru ko, kpa bu ka boo kineru na te ba koo ka torarun yāku ko,

ka maa naa kinenu yiru ka yā kinenu n̄ɔbu ka boo kinenu n̄ɔbu ka yā kpremminu n̄ɔbu w̄ɔ tiaginu ni ba koo ka siarabun yāku ko.

⁸⁴Kēē ni ba kua d̄oma te, yāku yee ten s̄, ni kpuron geera kuawa gb̄enu w̄kura yiru ni ba kua ka sii geesu ka sere maa sii geesun gb̄enu ganu w̄kura yiru ni ba ko n da ka yem yēke, ka maa n̄ri wuragii w̄kura yiru. ⁸⁵Gb̄ē nin baateren bunum mu s̄awa kilo tia ka garamu gooba wun̄bu (300). Ni ba ra ka maa yem yēke mi, nin teerun bunum maa s̄awa garamu nata ka wun̄bu (700). Gb̄ē ni kpuron bunum mu kuawa kilo yenda nne, nge mē ba ra ȳire s̄a yer̄. ⁸⁶N̄ri wuragii yi, yin baayeren bunum mu s̄awa garamu wun̄bu (100). Ma n̄ri w̄kura yiru ye kpuron bunum mu kua kilo tia ka garamu goobu (200). Ba yin baayere turare yi-

bie ye ba koo dō doke. ⁸⁷Yen biru ba yaa sabenu wē. Niya naa kinenu wākura yiru ka yāa kinenu wākura yiru ka yāa kpeṃminu wō tiaginu wākura yiru ni ba koo ka yāku dō mwaararuginu ko ka maa som me ba ra ka yāku te ko, ka maa boo kinenu wākura yiru ni ba koo ka toranun yākuru ko, ⁸⁸ka kete kinenu yenda nne, ka yāa kinenu wata ka boo kinenu wata ka yāa kpeṃminu wō tiaginu wata. Ni kpurowa ba koo ka siarabun yākunu ko. Kēe niniwa ba kua sanam me ba yāku yee te gum yēka ta n ka sāa nenem Gusunon sō.

⁸⁹Sanam me Mōwisi u dua Yinni Gusunon kuu ten mi, u Yinni Gusunon nō nō ge, ga weewa wöllun kō-sobun weenasibu yiru yen baa sōn di, ye ya wāa woodan kpakoro ten wukiritian wöllō. Min diya Gusunō u ka nūn gari mō.

Nge me ba koo fitilanu yiisina

8 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, a Aroni sōwa a nēe, ²ū n fitilanu nōba yiru ye doke dabu ge sō, u de nu n yam bururasie wuswaa.

³Ma Aroni u kua me. U nu doke doke dabu gen wuswaa nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa. ⁴Ba dabu ge kuawa ka wura bōri tia saa gen wöllun di sere n ka da temō, ka sere bura ni ba gu kua. Mōwisi u dera ba gu kuawa nge me Yinni Gusunō u nūn sōsi.

Ba Lefiba wuna nenem

Yinni Gusunon sōmburun sō

⁵Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, ⁶a Lefiba wunō Isireliban suunu sōn di kpa a bu deerasia. ⁷Wee nge me kaa ko a ka bu deerasia. Kaa bu nim yēkawa me mu koo ben toranu wukiri. Kpa a de bu ben wasin sansu kōni. Kpa bu ben yānu tea kpa bu tii deerasia. ⁸Yen biru ba koo kete kine kpeṃbu sua ka som me

ba ka gum burina ka kete kine kpeṃbu gagu bu ka torarun yākuru ko. ⁹Kpa a Isireliba kpuro menna kuu ten kōn-nōwō, kpa a de Lefiba bu susima ¹⁰nē, Yinni Gusunon wuswaa, kpa Isireliba bu ben nōma sōndi Lefi ben wiru wöllō.

¹¹Kpa Aroni u Lefi be sōsi beri berika nē, Yinni Gusunon wuswaa nge yākuru te Isireliba ba ka na. Saa ye sō, ba bu wunawa mi nenem nen sōmburun sō.

¹²Lefiba ba koo maa ben nōma sōndi kete kine nin wiru wöllō. Yen biru kpa Aroni u teeru go ben torarun suurun sō kpa u ka teeru yāku dō mwaararugiru ko u sere bu deerasiabun woronu koosi.

¹³Kaa de Lefiba kpuro bu se bu yōra Aroni ka win bibun wuswaa, kpa a bu sōsi beri berika nge yākuru nē, Yinni Gusunon wuswaa. ¹⁴Kaa Lefiba wunawa nenem Isireliban suunu sōn di, kpa ba n wāa nen sōmburun sō.

¹⁵Yeniban biru ba koo sōmburu ko nen sāa yero. Kaa bu deerasiawa kpa a bu

sōsi beri berika nge yākuru. ¹⁶Domi ba man bu wēwa mam mam ba kua Isireliban bii gbiikobu kpuron kōsire. ¹⁷Ben bii gbiikobu kpuro ba sāawa negibu saa tōmbun bii gbiikobun di n ka da yaa sabenun binō. Na bu wunawa nenem ba kua negibu, saa mīn di na bii gbiikobu go Egibitio. ¹⁸Na Lefiba mwa Isireliban bii gbiikobun ayero. ¹⁹Na bu wunawa na Aroni ka win bibu wē, bu ka sōmburu ko Isireliban sō sāa yero, kpa ba n sāa nge yākuru te Isireliba ba wē ben toranun sō. Saa ye sō, Isireli be, bañ susimo nen kuu ten bōkuō n sere bu go.

²⁰Mōwisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba kua mam mam ye Yinni Gusunō u gerua Lefiban sō. ²¹Lefiba ba tii deerasia ba ben yānu tea, ma Aroni u bu sōsi beri berika nge yākuru. Ma u bu torarun suuru ka deerasiabun woronu koosi. ²²Yen biruwa Lefi be, ba na Yinni Gusunon kuu ten mi, ba ben sōmburu torua Aroni ka win bibun nōni biru, nge

mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ko ben sɔ.

²³Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴Lefi be ba wɔɔ yenda nɔɔbu mɔ ka be ba kere mɛ, beya ba koo sɔmburu ko nen kuu te sɔɔ. ²⁵Be ba wɔɔ weeraakuru tura, ba koo yariwa ben sɔmburun di mam mam. Baɲ maa man sɔmburu kuammɛ. ²⁶Ba ko n da ben Lefisibu somi bɔ n sɔmburu mɔ. Adama ben tii baɲ ko n maa sɔmburu mɔ mi. Nge meya kaa Lefiba kua ben sɔmburun swaa sɔɔ.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

9Ye Isireliba ba yarima Egibitin di yen wɔɔ yirusen suru gbiikoo sɔɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Sinain gɔbaburɔ. ²U nɛɛ, Isireliba ba ko n da Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa saa ye na yi sɔɔ. ³Yera suru winin sɔɔ wɔkura nnesen yoka, sanam mɛ sɔɔ dua. Ba koo tu diwa nge mɛ ten wooda ya gerua.

⁴Ma Mɔwisi u Isireliba sɔɔwa nge mɛ ba koo ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. ⁵Ma ba tɔɔ te di suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnesen yen yoka sanam mɛ sɔɔ dua, Sinain gɔbaburu mi, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa bu ko.

⁶Yen dɔma te, tɔmbu gaba wɔa be ba disi mɔ gorun sɔ. Baɲ kpɔa ba tɔɔ baka te di. Ma ba da ba Mɔwisi ka Aroni deema. ⁷Ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, wee sa disi mɔ gorun sɔ. Yen sɔ, kaa sun yinari su ka besen yɔkuru na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ tɔɔ te sɔɔ, nge Isireli be ba tie?

⁸Ma Mɔwisi u nɛɛ, i yɔro n bikia ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ beɛn sɔ.

⁹Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, ¹⁰ben goo ñ kun mɛ ben bibun bweseru sɔɔ, goo ñ n disi mɔ gorun sɔ, ñ kun mɛ u wuu da, ka mɛ, u koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa nen sɔ. ¹¹Adama ba koo tu diwa suru yirusen sɔɔ wɔkura nnesen yoka sanam mɛ sɔɔ dua. Kpa bu ten yaa tem ka pɛɛ ye

baɲ seeyatia doke ka maa kpee wuru si su sosu. ¹²Bu ku yen gaa deri sere sisiru bururu. Baɲ maa yen kukunu kɔramɔ. Bu de bu yen wooda mem nɔɔwa mam mam. ¹³Goo ñ n deere ma uñ wuu de, ma u ka sere yina u Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di, ba koo yɛro yarawa Isireliban sansanin di, yɛn sɔ u yina u ka win yɔkuru na ten saa sɔɔ. Yɛro u koo win tora ten are mwawa. ¹⁴Sɔɔ goo ñ n wɔa beɛn suunu sɔɔ, u tɔɔ baka te dimɔ, u koo tu diwa nge mɛ na ten wooda yi. Beɛ ka sɔbu, wooda tia yera na beɛ wɛɛmɔ.

Guru wii wuroru ta Yinni

Gusunɔn kuu te wukiri

¹⁵Dɔma te Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, guru wii wurora ta tu wukiri saa yoka yen di n ka girari bururɔ. Ma ta yam bururasie nge dɔɔ kuu ten wɔɔɔ. ¹⁶Nge meya ta tu wukiri saa dɔma ten di. Wɔkuru kpa ta n yam buriri. ¹⁷Guru wii wuro te, tɔ n seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔɔɔn di, Isireliba ba ra kuu te wukewa bu doona. Kpa bu maa yɔra mi guru wii wuro te, ta yɔra. ¹⁸Nge meya ba ra ka Yinni Gusunɔn gere tubu ñ n kɔ bu kuu te gira, ñ kun mɛ, ñ n kɔ bu tu wuka. Guru wii wuro te, tɔ n wɔa kuu ten wɔɔɔ, ba ku ra doone min di. ¹⁹Tɔ n yɔra kuu ten wɔɔɔ n ka te, Isireliba ba ra Yinni Gusunɔn wooda mem nɔɔwewa, ba ku ra doone min di. ²⁰Tɔ n yɔra saa fiiko, miya ba ra ben sansani gire saa fiiko. Yen biru kpa bu se bu doona Yinni Gusunɔ ñ n nɛɛ, bu se bu doona. ²¹Gasɔ guru wii wuro te, ta ra yɔre yam tem, saa yokan di sere ka bururɔ, ñ kun mɛ sɔɔ teeru ka wɔku teeru. Adama tɔ n seewa, Isireliba ba ra sewa bu swaa wɔri. ²²Adama tɔ n yɔra kuu ten wɔɔɔ sɔɔ yiru ñ kun mɛ suru tia ñ kun mɛ wɔɔ tia Isireliba ba ku ra kuu te wuke, ma n kun mɔ ba guru wii wuro te wa ta seewa. ²³Ba ku ra se, ba ku ra

maa sine, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔ u bu wooda wɛ. Ba ra win wooda swiwa nge me u Mɔwisi sɔwa u ko.

Kɔbi yiru

yi ba kua ka sii geesu

10 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwa u nɛ, ²a de bu kɔbi yiru seku ka sii geesu yi ba ko n da so bu ka tɔmbu menna kpa bu bu sɔ bu seewo bu doona sansanin di. ³Bà n kɔbi yiru ye so sannu, tumbu kpurowa ba koo menna wunen mi, Yinni Gusunɔn kuu ten wuswaɔ. ⁴Adama bà n yin tia so, Isireliban wirugibu ka ben yenu yɛroba ba koo menna wunen mi. ⁵Bà n kɔba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire Yinni Gusunɔn kuu ten sɔ yari yeru gia, bera ba koo gbi bu doona. ⁶Bà n maa wure ba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire sɔ yɛsan nɔm dwaru gia kpa be, bu maa doona. ⁷Adama bà n kɔ bu tumbu kpuro menna, ba koo kɔba sowa ba kun kuuki kue.

⁸Aroni ka win bibu, be, be ba sãa yãku kowobu, be tɔnawa ba ko n da kɔbi yi so. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ.

⁹Ì n dua been tem sɔ, i tabu mɔ ka been yibereba i ko i kɔbi yi sowa i n kuuki koosimɔ kpa nɛ, Yinni Gusunɔ n ka bɛ yaaya n bɛ wɔra yibere ben nɔman di. ¹⁰Ì n yãku dɔɔ mwaaruginu mɔ, ñ kun me siarabun yãkunu tɔɔ bakaru sɔ, ñ kun me tɔɔ ni i ra di surun tɔɔ gbiikiru sɔ, ñ kun me nuku dobun saa gaa sɔ, i ko i n da kɔbi sowa. Nge meya kon ka bɛ yaaya. Nena Gusunɔ been Yinni.

ISIRELIBAN SANUM SAA SINAIN DI N KA DA MɔABUN TEM Nɔɔ BURA YERO

Isireliba ba swaa wɔri

¹¹Ye Isireliba ba yarima saa Egibitin di, yen wɔɔ yirusen suru yirusen sɔɔ yenduse sɔɔra, guru wii wurora seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔllun di. ¹²Ma Isireliba ba seewa Sinain gbaburun di ba swaa wɔri nge me ba wooda yi bu ka swiina. Ma guru wii wuro te, ta da ta yɔra Paraniɔ. ¹³Dɔma te, ben see gbiikiba ba seewa mi, sanam me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwa bu da.

¹⁴⁻¹⁶Yudaban tabu kowo wuura ta gbia ta swaa wɔri ba ben gidi bɔra neni. Be ba maa wãa wuu te sɔ, beya Isakariba ka Sabuloniba. Nasoni, Aminadabun biiwa u sãa Yudaban tabu sunɔ. Isakariban tabu sunɔwa maa Netanɛeli, Suarin bii. Sabuloniban tabu sunɔwa maa Eliabu, Helonin bii.

¹⁷Ba Yinni Gusunɔn kuu te kurua. Ma Gɛɛsɔniba ka Merariba be ba sãa Lefin bweseru ba ten yãnu sua ba ka swaa wɔri ba Yudaban tabu wuu te swii.

¹⁸⁻²⁰Yen biruwa Rubenin bwese kera ka yen tabu kowo wuuru, ba Lefi be swii. Be ba maa wãa tabu wuu te sɔ, bera Simeɔba ka Gadiba. Rubeniban tabu sunɔn yisira Elisuri, Sedeutin bii. Simeɔban tabu sunɔn yisira Selumieli, Surisadain bii. Gadiban tabu sunɔn yisira maa Eliasafu, Dewelin bii.

²¹Yen biru Kehatibara ba swii be, be ba sãarun dendi yãnu sɔɔwa. Lefi be ba gbia ba koo kuu te girawa Kehatiba bu sere tunuma.

²²⁻²⁴Kehatiban biru, Efaraimun bwese kera ya swii ka yen tabu kowo wuunu ba ben gidi bɔra gbiisie. Beya Manaseba ka Benyamɛɛba. Efaraimuban tabu sunɔn yisira Elisama, Amihudun bii. Manaseban

tabu sunɔn yīsira Gamulieli, Pedasurin bii. Benyameɛban tabu sunɔn yīsira Abidani, Gideonin bii.

²⁵⁻²⁷ Yen biruwa Danun bwese kera ka yen tabu kowo wuunu ba bu swīi ba ben gidɪ bɔra neni. Beya Aseɛba ka Nefitaliba. Beya ba kua tɔn be kpuro kpuron biru kɔre. Danuban tabu sunɔn yīsira Akiesɛɛ, Amisadain bii. Aseɛban tabu sunɔn yīsira Pagieli, Okiranin bii. Nefitaliban tabu sunɔn yīsira Ahira, Enanin bii.

²⁸ Nge mɛya Isireliba ba swīine ba ka swaa wɔri be ka ben tabu kowobu.

Mɔwisi u goo kasu

u ka bu swaa sɔɔsi

²⁹ Mɔwisi u Hobabu win kurɔn sesu, Reweli Madianin bii sɔɔwa u nɛɛ, sa dɔɔwa tem mi Yinni Gusunɔ u sun nɔɔ mwɛɛru kua u sun wɛ. A na a ka sun da, kpa su ka nun durom mɛ bɔnu ko, mɛ Yinni Gusunɔ u bese Isireliba nɔɔ mwɛɛru kua.

³⁰ Hobabu u nɔn wisa u nɛɛ, naɔ ka bɛɛ dɔɔ. Kon dawa nen temɔ sere nen yenuɔ. ³¹ Ma Mɔwisi u nɔn wisa u nɛɛ, a suuru koowo a ku sun deri. Domi a gbabu te yɛ mi sa wāa mi. A de a sun gbiya. ³² A n sun swīi sa ko ka nun durom mɛ bɔnu ko, mɛ Yinni Gusunɔ u koo sun kua.

³³ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔn guu te deri ba sīa sɔɔ ita. Ma ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu gbɪa bu ka yam kasu mi ba koo wɛra. ³⁴ Guru wii wuro te, ta ra n wāawa ben wɔllɔ sɔɔ sɔɔ bā n swaa wɔri. ³⁵ Woodan kpakoro te, tā n seewa Mɔwisi u ra nɛɛwa, Yinni, a seewo a yɔra, kpa a wunen yibereba yarinasia. Kpa be ba maa nun tusa bu duki wunen wuswaan di. ³⁶ Bā n maa woodan kpakoro te yi, u ra nɛɛwa, Yinni Gusunɔ, a wurama a n wāa Isireli dabi dabi ten suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u dera dɔɔ u na

11 Sɔɔ teeru Isireliba ba ka Yinni Gusunɔ wɔki. Ye u nu nua, yaɔ nɔn dore. Ma u ka bu mɔru kua, u dera dɔɔ u na u ben sansanin bee tia mwa. ² Yera Isireli be, ba Mɔwisi wuri koosi. Ma u Yinni Gusunɔ kana. Ma dɔɔ wi, u yɔra. ³ Ma ba yam mi yīsiru kā Tabera, yɛn sɔ dɔɔ u yabura ben suunu sɔɔ.

Isireliba

ba yaa kanamɔ bu tem

⁴ Sɔɔ teeru tɔn tukobu be ba Isireliba swīima ben gbɛnubu seewa, ka sere maa Isireliban tii ba wɔkinu torua ba mɔ, wara u koo sun yaa wɛ su tem. ⁵ Domi sa yaaye swɛɛ yi sa ra raa wa su tem faara ka gbɛsɛnu ka wīaru ka ayo ka alumasanu ka alumasanu ganu. ⁶ Wee tɛ sa gberamɔ saɔ maa gāanu waamɔ sa dimɔ ma n kun mɔ manna.

⁷ Manna ye, dīa bim kpika ya ka weene. ⁸⁻⁹ Wɔkuru Gusunɔ u ra dewa yu sarama ka kakoru kpa sisiru bururu tɔmbu bu yarima bu gura. Ba ra ye namwa, ñ kun mɛ bu suni soru sɔɔ. Kpa bu ye swɛ wekerɔ. Ba ra maa ka ye kiraru ko. Manna ye, ya ra n numɔwa nge kira te ba sɔnwa.

¹⁰ Mɔwisi u nua ma Isireliba ba wɔki yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera. Ma Yinni Gusunɔn mɔru seewa gem gem. ¹¹ Yera Mɔwisin nukura sankira, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna aɔ ka man nɔnu geu mɛera. Mban sɔna a ka man nuki sankumɔ mɛ, ye a ka man tɔn be nɔmu beria. ¹² Nena na tɔn ben gura sua? Nena na bu mara? Mban sɔna a man sɔɔmɔ n bu bɔkio nge mɛ bii mero u ra win bii bɔki, kpa n ka bu da sere mi a ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua. ¹³ Mana kon yaa wa n tɔn beni kpuro wɛ. Domi wee ba man wuri koosimɔ, ba mɔ, n bu yaa wɛɛyɔ bu tem. ¹⁴ Nɛ turo

nañ kpē n bu sɔbe. Domi sɔmu ni, nu bunu. ¹⁵Na nun kanamɔ, à n ka man nɔnu geu meera, ye kaa ka man deri mesum, a man goowo. A ku de na n wāa nɔni swāaru sɔɔ.

¹⁶Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a man Isireliban guro gurobu wata ka wɔku te ta sāa wirugibu mennama. A de bu na nen kuu ten mi ka wunɛ sannu. ¹⁷Miya nen tii kon na n gari ko. Kon Hunde wi u wāa wunɛ sɔɔn dam sukum wuna n bu wē kpa bu wa bu nun somi a ka tɔn be kpara. Kpa ba kun sāa wunɛ turon sɔmunu. ¹⁸Kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu tii dɛerasio sian sɔ. Ba koo yaa tem domi na ben wɔkinu nua ni ba man koosimɔ. Ba mɔ, wara u koo bu yaa wē bu tem, domi sanam mɛ ba wāa Egibitiɔ ba ye kpuro mɔ. Adama tē nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu yaa wē. ¹⁹N n sɔɔ teeru tɔna ba koo ye tem, n̄ kun mɛ, sɔɔ yiru, n̄ kun mɛ, sɔɔ nɔɔbu, n̄ kun mɛ sɔɔ wɔkuru, n̄ kun mɛ, sɔɔ yendu. ²⁰Suru gira ba koo ye tem sere yu yari ben wērun di, yu bu tusi. Domi ba nɛ, Yinni Gusunɔ yina, nɛ wi na wāa ben suunu sɔɔ. Ba man wɔkisi ba mɔ, mban sɔna ba yara Egibitin di.

²¹Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, tɔn durɔbu nɔɔɔbun suba natawa (600.000) Isireliba ba sāa, bèn suunu sɔɔ na wāa. Yera a nɛɛ, kaa bu yaa wē bu tem sere suru gira mam mam? ²²Domi wee, baa sà n besen yāanu ka keteba kpuro go, n̄ kun mɛ su nim wɔkun swēɛ kpuro mwɛeri, ye kpuro yañ bu turi.

²³Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ, a tamaa nɛ nɔm kpiribugiiwa? Tē kaa wa ye na nun sɔɔwa yà kun koo koora.

Gusunɔ u win Hunde

Isireliban guro gurobu

wata ka wɔku te wē

²⁴Ma Mɔwisi u yara u da u Yinni Gusunɔn gari yi tɔn be sɔɔwa. U Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru menna. Ma u dera ba sina ba ka kuu te sikerena. ²⁵Yinni Gusunɔ u sarama guru wii wuroru sɔɔ. Ma u ka Mɔwisi gari kua. Ma u Hunde ye u Mɔwisi wēn dam sukum sua u guro guro be wē. Ma guro guro be, ba sāaru wɔri nge Gusunɔn sɔmɔbu, adama n n̄ ka te.

²⁶Ben yiru gabu Elidadi ka Mɛdadi ba sina ben sansaniɔ, bañ de Yinni Gusunɔn kuu ten mi. Adama ka mɛ, Hunde u bu yɔɔwa. Ma ba maa sāaru mɔ sansani mi. ²⁷Yera aluwaasi goo u seewa u da u ye Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, wee Elidadi ka Mɛdadi ba sāaru mɔ nge Gusunɔn sɔmɔbu besen sansaniɔ.

²⁸Yera Yosue Nunin bii, wi u sāa Mɔwisin sɔm kowo saa win aluwaasi piiburun di, u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni, a bu yinario bu sāa te ko.

²⁹Mɔwisi u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a nisinu mɔwa nen sɔ? Gusunɔ u de win Hunde yu du Isireliba kpuro sɔɔ, kpa bu ko win sɔmɔbu.

³⁰Yen biru Mɔwisi ka guro guro be, ba doona sansani yen min di.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

kusunu wē bu tem

³¹Yera Yinni Gusunɔ u woo seeya saa nim wɔkun di. Ma woo ge, ga ka kusunu na nu teria sansani ye sɔɔ kpuro nge sɔɔ teerun sanum saka. Kusu ni, nu tem wukiriwa gɔm soonu yirun saka. ³²Tɔɔ te, ba kusunu gurawa sere ka wɔkurɔ. Yen sisiru ba maa gura. Be ba gura fiiko, bera ba kilo nɔɔɔm nɔɔɔm suba dabinu

gura. Ma ba kusu ni teria ba ka ben sansani sikerena. ³³Sanam me ba kusu ni nɔ kpɛɛ, yera Yinni Gusunɔn mɔru seewa ma u Isireliba nɔni swāa bakaru kpɛɛ. ³⁴Ma ba yam mi yīsiru kā kɔden sikiru. Domi miya ba bu sika be ba bine kua too yaa ye sɔɔ.

³⁵Saa min diya Isireliba ba seewa ba da Haserɔtuɔ. Ma ba yɔra mi.

Yinni Gusunɔ u dera

bara disigira Mariamu wɔri

12 Mɔwisi u kuro goo sua wi u sāa Etiopigii. Yera Mariamu ka Aroni ba Mɔwisi wīimɔ. ²Ba nɛɛ, Mɔwisi tɔnan min diya Yinni Gusunɔ u ra ka Isireliba gari ko? Aawo! U ra maa ka bu gari ko saa besen min di.

Yera Yinni Gusunɔ u gari yi nua. ³N deema Mɔwisi u suuru mɔ too. Goo sari wi u nùn suuru kere handunia ye sɔɔ.

⁴Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni ka Mariamu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ kpuro i doo nen kuu bekurugirɔ.

Ma ba da mi. ⁵Ma Yinni Gusunɔn tii u sarama guru wii wuro te sɔɔ, u na u yɔra win kuu ten kɔnnɔwɔ. Ma u Aroni ka Mariamu soka. Ma be yiru ye, ba na.

⁶Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i nen gari swaa dakio. Nen sɔmɔ be ba wāa been suunu sɔɔ, kāsiru sɔra na ra bu tii sɔɔsi, kpa n ka bu gari ko dosu sɔɔ. ⁷Adama n ñ me na ra ka Mɔwisi nen sɔm kowo gari ko. Domi u sāawa naanegii nen tɔmbu sɔɔ.

⁸Nɔɔ ka nɔɔwa na ra ka nùn gari ko, n ñ maa mɔ kāsiru sɔɔ na ra nùn tii sɔɔsi. U ra man wawa sāa sāa nge me na sāa. Ñ n men na, mban sɔna in berum kue i ka nen sɔm kowo Mɔwisi wīi.

⁹Ma Yinni Gusunɔ u ka bu mɔru kua. Yen biru u doona. ¹⁰Yera guru wii wuro te, ta doona. Ma Gusunɔ u dera bara disigira Mariamu wɔri u bau kpikisu yara nge wɛsu. Ma Aroni u Mariamu mɛera u deema bara disigira ta nùn mwa.

¹¹Yera Aroni u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a man suuru kuo. A ku de su besen torarun are wa te sa kua nge gari bakasu. ¹²A ku de Mariamu u n sāa nge bii wi ba mara goru ma win wasin bee tia ya kɔsa.

¹³Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue u nɛɛ, a nùn bekio.

¹⁴Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Mariamun tundo ñ n nùn yāatam sie wuswaɔɔ bañ koo nùn kenusi gina sɔɔ nɔɔba yiru sekurun sɔ? Ñ n men na, bu nùn yaro sansanin di sɔɔ nɔɔba yiru, yen biru kpa bu ka nùn wurama yenuɔ.

¹⁵Ma ba Mariamu yara sɔɔ nɔɔba yiru sansanin biruɔ. Adama Isireliba bañ doone sere ye Mariamu u wurama.

¹⁶Yeniban biru Isireliba ba seewa Haserɔtun di ba da ba sina Paranin gbaburuɔ.

Mɔwisi u tɔmbu gɔra bu Kananin tem saria mɛeri

13 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a tɔmbu gɔsio bu ka Kananin tem saria mɛerim da, me na bɛɛ Isireliba wɛɛmɔ. Bwese kera baayere sɔɔ, tɔn turowa kaa gɔsi u da. Yɛro u ko n sāawa bwese kera yen wirugii turo.

³Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gere wura. U tɔn be gɔsa u bu gɔra saa Paranin gbaburun di. Be u gɔsa mi, be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu.

⁴Ben yīsa wee.

Rubenin bweseru sɔɔ, Samua, Sakurin bii.

⁵Simeɔn bweseru sɔɔ, Safati, Horin bii.

⁶Yudan bweseru sɔɔ, Kalebu, Yɛfunen bii.

⁷Isakaran bweseru sɔɔ, Yiguali, Yosefun bii.

⁸Efaraimun bweseru sɔɔ, Osee, Nunin bii.

⁹Benyamɛen bweseru sɔɔ, Paati, Rafun bii.

¹⁰Sabulonin bweseru sɔɔ, Gadieli, Sodin bii.

¹¹Yosefun bweseru sɔɔ, be ba sāa Manasen bwese kera, Gadi, Susin bii.

¹²Danun bweseru sɔɔ, Amieli, Gemalin bii.

¹³Asɛen bweseru sɔɔ, Seturi, Mikaelin bii.

¹⁴Nefitalin bweseru sɔɔ, Nakabi, Fofusin bii.

¹⁵Gadin bweseru sɔɔ, Geweli, Makin bii.

¹⁶Tɔn be ba sia mi, beya Mɔwisi u gɔsa u gɔra bu ka tem men saria mɛerim da. Ma u Osee Nunin bii yīsiru kã, Yosue.

¹⁷Mɔwisi u sere bu gɔri u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo Kananin temɔ saa men sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di kpa i ka da guunun bera gia. ¹⁸Kpa i tem men saria mɛeri kpa i wa men tɔmbu bà n dam mɔ, bà kun maa dam mɔ, bà n dabi, bà kun maa dabi. ¹⁹I ko i maa mɛeri tem mɛ, mù n gea sāa, mù kun maa gea sāa. Kpa i mɛeri men wusu sù n gbāranu mɔ, sù kun maa mɔ. ²⁰Kpa i maa mɛeri mù n koo dīanu ko, mù kun maa mɔ, mù n dānu mɔ, mù kun maa mɔ. I wɔrugɔru koowo. Kpa i ka men dāa marum wɔma.

N deema saa ye sɔɔra resem gbiikaa ya ra ye.

²¹Yen biruwa tɔn be, ba seewa ba tem men saria mɛerim da saa gbaburu te ba mɔ Sinin di n ka da Rehɔbuɔ, Hamatin swaaw. ²²Ba dua tem mɛ sɔɔ saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di ma ba ka da sere Heboroniɔ mi Ahimani ka Sesai ka Talimai, Anakin bibun bwesera wāa. Heboroni ye, ya Egibitin wuu ge ba mɔ Soani tɔkoru kere ka wɔɔ nɔɔba yiru. ²³Ma ba tunuma wɔwa ye ba mɔ ɛsikoliɔ. Miya ba resem kãasa bura ka sere yen swaaru. Ma ba ye sɔɔwa be yiru ba sãarusie ka deka. Ba maa dāa marum gam sua mɛ ba mɔ gerenadi ka figi. ²⁴Ba wɔwa ye yīsiru kã ɛsikoli, yèn sɔ miya Isireliba ba resem swaaru bura.

Mɔwisin gɔrobu ba gɔra tusia

²⁵Sɔɔ weerun biru gɔro be, ba wurama. ²⁶Ye ba tunuma, ba wura Kadesiɔ, Paranin gbaburɔ, mi Mɔwisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba wāa. Ma ba gerua ye ba wa kpuro. ²⁷Ba nɛɛ, too, sa da tem mi a sun gɔra mi. Ka gem tem mɛ, mu tim ka bom kokumɔwa. Men dāa marum gam wee sa ka na. ²⁸Adama tɔn be ba wāa mi, ba dam mɔ. Ben wusu su kpã su maa gbāranu mɔ. Sa maa Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n gunu. ²⁹Ma Amalekiba ba wāa men sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma Hetiba ka Yebusiba ka Amɔreba ba wāa guunun bera gia. Kananiba ba maa wāa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen bɔkuɔ, ka sere Yuudenin daarun goorɔ.

³⁰Yera tɔmba Mɔwisi wɔkisim seewa. Ma Kalebu u bu marisia u nɛɛ, su da su tem mɛ mwa mu ko besegim. Sa ko nasara wa.

³¹Adama tɔn be ba ka nùn tem mɛ mɛerim da mi, ba nùn siki ba nɛɛ, sañ kpɛ su ka tem men tɔmbu sanna. Domi ba sun dam kere.

³²Ma ba seewa ba tem mɛ nanum sosi Isireliban wuswaaw. Ba nɛɛ, tem mi sa bɔsu mi, mu ra tɔmbu gowa be ba kī bu sina mi. Be sa wa mi kpuro ba gunuwa. ³³Sa mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba sāa doogo bweseru. Ben wuswaaw sa sãawa nge twee. Meya ben tii ba koo sun gariisi.

Isireliba ba yina

bu du Kananin temɔ

14 Ye Isireliba ba gari yi nua ba kpa, yera ba nɔɔguru sua ba swī wɔku giriru. ²Ma ba Mɔwisi ka Aroni wɔkisim wɔri ba nɛɛ, mban sɔna sañ daa yande gu Egibitiɔ, ñ kun mɛ gbaburu mini. ³Mban sɔna Yinni Gusunɔ u ka

sun na tem mini bu sun go ka takobi kpa besen kurɔbu ka besen bibu bu ko yiberebagibu. N buram bo su wura Egibitiɔ.

⁴Ma ba wesiana ba nɛɛ, su besen tii kparo kua, kpa su wura Egibitiɔ.

⁵Ye Mɔwisi ka Aroni ba nua mɛ, yera ba kibari ba wuswaa tem girari Isireliba kpuron wuswaaɔ. ⁶Yera be sɔɔ, be ba tem men saria mɛrim da mi, Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii ba ben tiin yānu gēka nuku sankiranun sɔ̄. ⁷Ba gerua ba nɛɛ, tem mɛ sa mɛrim da mi, mu wā gem gem. ⁸Tim ka boma mu kokumɔ mi. Gusunɔ̄ ù n ka sun nɔnu geu mɛera, u koo ka sun da mi, kpa u sun mu wē. ⁹Yen sɔ̄, i ku nùn seesi, kpa i ku tɔn ben berum ko. Domi ba koo kowa nge besen dīanu. Ben būnu kun bu kɔsumɔ. Adama Yinni Gusunɔ̄ u ko n ka sun wāa. I ku ben berum ko.

¹⁰Saa ye Isireliba ba gerunamɔ bu Kalebu ka Yosue kpenu kasuku, saa yera Yinni Gusunɔ̄n yiiko ya sɔ̄sira win kuu ten wɔllɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ.

Mɔwisi u Isireliba

suuru kanamme Gusunɔ̄n mi

¹¹Ma Yinni Gusunɔ̄ u Mɔwisi sɔ̄ɔwa u nɛɛ, sere saa yerà Isireliba ba ko n man gema. Sere saa yerà ba koo den man naanɛ ko, baa mɛ na maamaaki dabinu kua ben suunu sɔɔ. ¹²Kon bu baranu kpɛɛwa, kpa n bu go. Adama wunɛ kon de wunen bweseru tu kpɛa tu dam ko n kere Isireli be ba tie.

¹³Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔ̄ sɔ̄ɔwa u nɛɛ, wuna a Isireliba yarama Egibitin di ka wunen dam. Egibitigibu bà n nua ye a Isireliba kua, ¹⁴ba koo ye Kananiba sɔ̄. N deema ben tii ba nua ma wuna a Isireliba kpare, a ra tii bu sɔ̄sɔ̄i nɔni ka nɔni. Ba maa nua ma wuna a bu kɔsu. Domi a ra n bu swaa gbiiye sɔ̄ sɔ̄ ka guru wii wuroru, wɔ̄kuru kpa a n wāa

dɔ̄ɔ yara sɔɔ. ¹⁵Wee tē, à n wunen tɔn be kpeerasia nɔn teeru, bwese tuku ni nu wunen gari nua, nu koo gere nu nɛɛ, ¹⁶wunɛ Yinni Gusunɔ̄ aɔ̄n dam mɔ a ka wunen tɔn be kpara a ka da tem mi a bu nɔɔ mwɛeru kua. Yen sɔ̄na a na a bu go gbaburɔ. ¹⁷Yen sɔ̄ tē, na nun kanamɔ a de a wunen dam bakam sɔ̄sɔ̄i nge mɛ a gerua a nɛɛ, ¹⁸a sāawa suurugii. Wunen durom mu kpā. A ra tɔmbu ben toranu suuru kue. A ku ra toro deri a kun nùn seeyasie. Meyā a ra baababan toranun mɔɔru mwe ben bibun mi, sere ka ben sikadominɔ. ¹⁹Yen sɔ̄, Yinni, a tɔn be, ben toranu suuru kuo. A wunen wɔn-wɔndu yaayo. A yaayo nge mɛ a ra n bu suuru kuamme saa mìn di a bu yarima Egibitin di.

²⁰Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, kon bu suuru kua nge mɛ a kana. ²¹Adama sere ka nen wāaru ka sere maa nen yiiko ye ya tem kpuro yiba, ²²⁻²³Isireli be, baɔ̄n duɔ tem mɛ sɔɔ, bu sere mu wa, mɛ na bɔrua na nɛɛ, kon ben baababa wē. Domi ba nen yiiko ye wa ka sɔm maamaakigii ni na kua Egibitiɔ ka gbaburɔ. Ba maa nen laakari mɛera gbaburɔ nɔn dabinu, ma baɔ̄n nen gere mem nɔɔwe, ba man gema. ²⁴Adama yèn sɔ̄ Kalebu, nen sɔm kowo uɔ̄n bwisika nge be, ma u nen gere swii mam mam, kon de u du tem mɛ sɔɔ, mɛ u beram da kpa win bibun bweseru ta n mu mɔ. ²⁵Adama Amalekiba ka Kananibara ba wāa tem mi, wɔwa sɔɔ. Yen sɔ̄, sia i gɔsiro i da gbaburɔ nim wɔ̄ku ge ba mɔ Naa yari gia.

Yinni Gusunɔ̄

u win tɔmbu seeyasia

²⁶Yinni Gusunɔ̄ u Mɔwisi ka Aroni sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ²⁷na nua Isireliba ba man wɔ̄kisimɔ. Sere saa yerà ba koo man wɔ̄kisim mari. ²⁸I bu sɔ̄ɔwɔ̄ i nɛɛ, sere ka nen wāaru kon bu kuawa nge mɛ

ba gerumɔ. ²⁹Gbaburu miniwa ba koo della bu gbi, be, be ba gesi gara be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba kere mɛ, ba ka man wɔkisi. ³⁰Ben goo kun duɔ tem mi, mɛ na bɛɛ nɔɔ mwɛɛru kua, i ka sina, ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii, ka Yosue, Nunin bii. ³¹Adama ben bii be ba nɛɛ, ba koo ko yibereban yobu mi, beya kon de bu du tem mɛ sɔɔ, kpa ba n wɔa mi, mɛ be, ba gɔburu wa mi, ³²kpa be, bu della gbaburu mini bu gbi. ³³Ben bii be, ba koo sirena wɔɔ weeru gbaburu mi, ben baababan mem nɔɔbu sarirun sɔ sere bu ka gbisuku bu kpe. ³⁴Nge mɛ ba kua sɔɔ weeru ba ka tem men saria mɛera, nge meya kon maa de bu ko wɔɔ weeru gbaburu ben toranun sɔ. Sɔɔ wee ten tɔɔ baatere ta ko n sɔawa nge wɔɔ tia. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma gɔa girina nà kun ka bu wɔa. ³⁵Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Meya kon bu kua domi ba man seesi ben nuku kɔsurun sɔ. Ba koo gbisukuwa gbaburu mi, kpa ben gonu nu kam ko mi.

³⁶Be Mɔwisi u raa gɔsa ba ka tem men saria mɛɛrim da, ye ba wurama ba wɔki, ma ba tem mɛ nanum doke, ³⁷beya Yinni Gusunɔ u so u go, ³⁸ma n kun mɔ Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii.

Isireliba ba maa tora

³⁹Ma Mɔwisi u da u Yinni Gusunɔn gari yi Isireliba kpuro sɔɔwa. Ma ben nuki sankira gem gem. ⁴⁰Ma ba seewa buru buru yellu ba yɔɔwa guuru wɔllɔ ba mɔ, Yinni, bese wee sa ko da mi a nɛɛ, su da mi. Sa torawa.

⁴¹Yera Mɔwisi u nɛɛ, mban sɔna i Yinni Gusunɔn wooda sara kpam. Ye i mɔ mi, yaɔn ka bɛɛ gam dɔɔ. ⁴²I ku da, domi Yinni Gusunɔ uɔn ka bɛɛ wɔa. I ku de been yibereba bu bɛɛ kamia. ⁴³Amalekiba ka Kananiba ba wɔa been wuswaɔ. Ba koo maa bɛɛ go ka takobi,

domi i Yinni Gusunɔ biru kisi. Uɔn ko n maa wɔa ka bɛɛ.

⁴⁴Ka mɛ, ba da guuru wɔllu mi. Adama baɔn ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te de. Meya Mɔwisin tii kun maa ka bu de. ⁴⁵Saa ye sɔɔra Amalekiba ka Kanani be ba wɔa guurun bera mi, ba na ba Isireliba wɔri. Ma ba bu go go ba ka da sere Hɔɔmaɔ.

Som ka gum ka tam yɔkuru

15 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, i n dua tem mɛn nɔɔ mwɛɛru na bɛɛ kua sɔɔ, i ka sina, ³ma i nɛ, Yinni Gusunɔ yɔku dɔɔ mwaararugiru kuamme, n kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yɔkuru, n kun mɛ kɛru garu te i kua ka kɔru, n kun mɛ tɔɔ bakarun yɔkuru, i ko i tu kowa ka yɔaru, n kun mɛ ka kete, n kun mɛ ka boo, kpa yɔku ten nuburu tu man dore. ⁴Wi u koo ka yaa saberu garu yɔkuru na, u koo som sɔndimawa kilo ita mɛ ba burina ka gum ditiri tia ka bɔnu. ⁵N n maa yɔarun na ba ka yɔku dɔɔ mwaararugiru mɔ, n kun mɛ siarabun yɔkuru, ba koo tam ditiri tia ka bɔnu sɔndiwa te sɔɔ. ⁶N n maa yɔa kinerun na, ba ka yɔkuru mɔ, ba koo som sɔndimawa kilo nɔɔba tia, mɛ ba burina ka gum ditiri yiru, ⁷ka sere tam ditiri yiru. Bɔ n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore. ⁸N n maa keten na, ba ka yɔku dɔɔ mwaararugiru mɔ, n kun mɛ siarabun yɔkuru, n kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yɔkuru, n kun mɛ yɔkuru garu, ⁹ba koo som kilo nɔɔba nne mɛ ba burina ka gum ditiri ita sɔndiwa yaa ye sɔɔ, ¹⁰ka sere tam ditiri ita. Saa ye sɔɔ, bɔ n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore. ¹¹Nge meya ba ko n da ko bɔ n ka kete yɔkuru mɔ, n kun mɛ yɔa kineru, n kun mɛ yɔa kpɛmbu, n kun mɛ boo kpɛmbu. ¹²Yɔkuru baaterewa i ko i n da kue mɛ, nge mɛ ten wooda ya gerua. ¹³Isireli baawurewa u ko n

da ko me, ù n yākuru m̀ tèn nubura koo man dore. ¹⁴Sɔbu be ba wāa saa fi-iko, ù kun me be ba te mi, bà n yākuru m̀ tèn nubura koo ne, Yinni Gusunɔ dore, ba koo kowa nge me. ¹⁵Wooda tia yera baawure u koo swii. Ya ko n maa wāawa sere ka been bibun bweserɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, nañ beɛ Isireliba ka sɔbu wunanamɔ. ¹⁶Wooda tia yera i ko i swii beɛ kpuro.

Dīa gbiikii ni ba koo din kēru

¹⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁸a Isireliba wooda yeni sɔɔwɔ a neɛ, sanam me i ko i du tem me sɔɔ, mi na ka beɛ dɔɔ, ¹⁹ma i dīanu kua i ka di i ko i yen sukum suawa i man wē. ²⁰I ko i som buri kpa i man kiraru kua i ka na kpa i tu sɔɔsi beri berika, nge me i ra ka been dīa gbiikinu ne i sɔɔsi. ²¹Nge meya i ko i ka man kira gbiikiru wē te i wɔɔwa. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ.

Yāku ni ba koo ko

tora ni bañ yēn s̄

²²⁻²³Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, tēwa? Ñ kun me siawa? Ì n nen wooda gaa sara ìn ka baaru, ye na beɛ ka been bibun bweseru wē saa wunen min di, ²⁴ma goo kun tora te wa, beɛ kpurowa i ko i man yāku d̄ɔ mwaararugiru kua ka naa kine kpambu tèn nubura koo man dore. Kpa i som ka tam me ba ra sɔndi mi, doke ka sere maa boo kineru, tora ten surun s̄. ²⁵Yāku kowowa u koo Isireliba kpuro deerasiabun wororu koosi. Kpa be kpuro bu ben torarun suuru wa. Domi ba torawa bañ ka baaru, ma ba ka ben yāku d̄ɔ mwaararugiru na ka torarun yākuru ne, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ²⁶Kon bu ben tora te suuru kua ka maa sɔɔ be ba wāa ben suunu sɔɔ. Domi ba torawa bañ ka baaru. ²⁷Ñ

n maa tɔn turon na u tora uñ ka baaru, u koo boo niu wɔɔ tiaguu gowa win tora ten s̄. ²⁸Yāku kowowa u koo nùn deerasiabun wororu kua. Û n tu kua u kpa yēro u koo suuru wa. ²⁹Isireliba ka sɔbu kpuro wooda tia yera ba ko n mɔ ben goo ù n tora uñ ka baaru. ³⁰Adama ben goo ù n yē ma torara u ka m̀, u man torariwa. Ba koo nùn yarawa win tɔmbun min di. ³¹Domi u nen gari gema, ma u nen woodaba sara. Ba koo nùn yarawa win tɔmbun min di kpa u win torarun are sɔbe.

Goo u t̄ɔ wērarugirun

wooda sara

³²Sanam me Isireliba ba wāa gbaburɔ ba goo mwa u dāa guramɔ t̄ɔ wērarugiru sɔɔ. ³³Be ba nùn wa, ba ka nùn da Mɔwisi ka Aronin mi ka Isireliba kpuron mi. ³⁴Ma ba nùn kenusi dirɔ gina, domi bañ yē ye ba koo nùn kua. ³⁵Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ba koo yēro yarawa sansanin di kpa bu nùn kpenu kasuku bu go.

³⁶Ma ba nùn yara sansanin di ba kpenu kasuka ba go, nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Yabenun sari

³⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ³⁸a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, bu tii sari kuo yi n sāare ben yabenun swaa buɔɔ kpa bu yi wēɛ gaaduragii s̄re. ³⁹Bà n sari yi wa, yi sāare, ba koo nen woodaba yaaya bu ye mem nɔɔwa. Saa ye, bañ maa ben tiin ḡrɔ k̄iru m̀ bu sere ko naane sarirugibu, bu da bu būnu gasiri. ⁴⁰Nge meya ba koo ka nen woodaba yaaya, kpa bu ka ye mem nɔɔwa kpa ba n sāa nenem nen s̄. ⁴¹Nena na sāa Gusunɔ wi u bu yara Egibitin di na n ka sāa ben Yinni.

Kore u Mōwisi seesi

16 Kore, Yiseharin bii, Kehatin debubu, Lefin bweseru sɔɔ, ka Datani ka Abiramu, Eliabun bibu ka Oni, Peletin bii, Rubenin bweseru sɔɔ, ²be kpurowa ba Mōwisi seesi, ka sere maa tɔmbu goobu ka weeraakuru (250) gabu be ba sāa Isireliban wirugii be ba naane sāa. ³Yera ba menna ba Mōwisi ka Aroni soka ba nɛɛ, ya den tura mɛ, bese Isireliba kpuro sa sāawa be Gusunɔ u gɔsa. U maa wāa bese kpuron suunu sɔɔ. Mban sōna i tamaa i sun kere, bese, Gusunɔn tɔn be sa tie.

⁴Sanam mɛ Mōwisi u gari yi nua, yera u wuswaa tem girari. ⁵U Kore ka win tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, sia bururu, Yinni Gusunɔ u koo sun sɔɔsi wi u sāa wigii ka wi u gɔsa. U koo maa de yēro u nùn susi. ⁶Tē, wunɛ Kore ka wunegibu, i dɔɔ guratii suo. ⁷Sia kpa i turare dɔɔ doke Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Sa ko wa wi u koo gɔsi u n sāa wigii. Añ wa bɛɛ Lefin bibu i banda?

⁸Mōwisi u kpaam Kore sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio bɛɛ Lefiba. ⁹Ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ gɔsa Isireliba sɔɔ, i ka win sɔmburu ko win kuru sɔɔ, kpa i n sāa win tɔmbun sɔm kowobu, yañ bɛɛ tura? ¹⁰U wura wunɛ Kore ka wunegibu i nùn susi, yera i maa yāku kowobun sɔmburu kī? ¹¹Ñ n mɛn na, Yinni Gusunɔwa i seesimɔ. Domi wara ra n Aroni i n ka sere nùn wɔki.

¹²Yera Mōwisi u gɔra bu da bu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu sokuma. Adama ba yina bu na. ¹³Ba nɛɛ, wee Mōwisi u dera sa tem deri mi tim ka bom mu kokumɔ, ma u ka sun na gbaburu mini u ka sun go. Yeni yañ nùn tura? Yera u kī u maa sun dam dɔre? ¹⁴Uñ ka sun nɛ tem mi tim ka bom mu kokumɔ. Uñ maa sun resem gbaanu wē. U tamaa u koo sun nɔni wɔkewa? U doo, sañ wee.

¹⁵Ma mɔru ya Mōwisi mwa, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a ku ben yākuru mwa. Nañ bu ketɛku mwaarire. Nañ maa ben goo kōsa kuare.

Yinni Gusunɔ u Kore

ka wigibu kam koosia

¹⁶Mōwisi u maa Kore sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ ka wunegibu i na sia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, kpa Aroni u n wāa mi. ¹⁷Kpa bɛɛn baawure u win dɔɔ guratia sua u turare dɔɔ doke Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yi kpuro yi ko n sāawa mi, goobu ka weeraakuru (250). Wunɛ ka maa Aroni i ko i n maa beegia neni.

¹⁸Ma ben baawure u win dɔɔ guratia neni u dɔɔ doke. Ma ba turare doke. Ba da ba yōra Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ ka Aroni ka sere maa Mōwisi.

¹⁹Ma Kore u Isireliba kpuro menna Mōwisi ka Aronin sɔ, kurun kɔnnɔ mi.

Yera Yinni Gusunɔn yikon girima ya sɔɔsira. ²⁰Ma u Mōwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²¹i doonɔ tɔn ben min di, domi kon bu gowa mi tēn tē ge.

²²Ma Mōwisi ka Aroni ba wuswaa tem girari ba nɛɛ, Gusunɔ wuna a hunde koni kpuro wāaru wē. Tɔn turon torarun sōna kaa tɔmbu kpuro go?

²³Yinni Gusunɔ u Mōwisi wisa u nɛɛ, ²⁴a de tɔn be, bu se Kore ka Datani ka Abiramun bɔkun di bu da n toma.

²⁵Mōwisi u seewa ka Isireliban guro gurobu ba da ba Abiramu ka Datani deema. ²⁶Saa yera u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i tondo saa tɔn kōso ben kunun di. I ku maa ben gāanu baba. Ì n maa yina i kua mɛ, i ko i gbi ben tora nin sɔ.

²⁷Ma tɔn be kpuro ba ka Kore ka Datani ka Abiramu tonda.

Ma Datani ka Abiramu ba yara ba wāa ben kunun kɔnnɔwɔ ka ben bibu ka ben kurɔbu ka ben debuminu. ²⁸Ma Mōwisi u nɛɛ, tē i ko i gia ma Gusunɔwa

u man gɔsa n ka sɔma ye ko ye i waama na mɔ. Naɲ ye mɔ ka nen gɔru kiru. ²⁹Tɔn be, bɑ n gu nge me tɔmbu kpuro ba ra gbi, n ɛ Yinni Gusunɔ u man gɔsa. ³⁰Adama Yinni Gusunɔ ɛ n gɑa nanumginu kua, u dera tem mu nɔ baara mu bu mwe ka ye ba mɔ kpuro, kpa bu da gɔribun wɑa yerɔ, saa yera, i ko i gia ma tɔn be, ba Yinni Gusunɔ gemawa.

³¹Sere Mɔwisi u ka gari gere u kpe, ma mi ba yɔ mi, mu besira. ³²Ma tem mu nɔ baara mu Kore ka win yenugibu ka ben arumani kpuro mwe, ka sere maa Datani ka Abiramu ka ben yenugibu, ka ben arumani kpuro. ³³Ma ba dua gɔribun wɑa yerɔ wasiru, ka sere ben ye ba mɔ kpuro. Ma tem me, mu bu wukiri. Nge meya ba ka doona Isireliban suunu sɔɔn di. ³⁴Isireli be ba wɑa mi, sanam me ba tɔn ben wuri nua, yera ba duki yakikira. Domi berum bu mwa, tem mu ku raa ben tii mwe. ³⁵Ma dɔɔ yara ya na, ya tɔmbu goobu ka weeraaku (250) te di, te ta turare dɔɔ dokemɔ mi.

Kore ka wigibun dɔɔ guratiin

gari

17 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Eleasaa, Aroni yāku kowon bii sɔɔwɔ a neɛ, u tɔmbu goobu ka weeraaku ten dɔɔ guratii yi wunɔ saa dɔɔn di. Domi yi sɑawa Yinni Gusunɔgii. Adama u yin dɔɔ yɛɛ guro u ka da u yari n toma. ³Kpa u de bu dɔɔ guratii yi so yi ko fere fere kpa bu ka yi yāku yeru wukiri. Domi Yinni Gusunɔwa ba ka yi turare dɔɔ dokea, kpa ye kpuro ya n sɑa yaayatia Isireliban mi.

⁴Ma yāku kowo Eleasaa u dɔɔ guratii yi ba kua ka sii gandu mi gura, ba ka yāku yerun wukiritii kua. ⁵Ma ya kua yaayatia Isireliban sɔ ye ya bu sɔɔmɔ ma goo kun kpɛ u Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokea, ma n kun mɔ be ba sɑa Aronin

bibun bweseru. Wi u maa yina u kua me, ba koo yɛro kuawa nge me ba Kore ka wigibu kua. Domi meya Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa, saa win sɔm kowo Mɔwisin nɔɔn di.

Tɔmba Mɔwisi ka Aroni

taare wɛ

⁶Yera sisiru bururu Isireliba kpuro ba ka Mɔwisi ka Aroni waki ba mɔ, wee i dera Yinni Gusunɔn tɔmba gu.

⁷Sanam me tɔn be kpuro ba menamɔ bu ka Mɔwisi ka Aroni seesi, yera ba mɛera Yinni Gusunɔn kurun bera gia, ma ba wa guru wii wuroru ta tu wukiri. Ma Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔɔsira. ⁸Mɔwisi ka Aroni ba da kuu ten mi. ⁹Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁰i yario tɔn ben suunu sɔɔn di. Kon bu gowa nɔni kpaki teeru.

Ma Mɔwisi ka Aroni ba yiira ba wuswaa tem girari. ¹¹Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u neɛ, a dɔɔ guratia ye suo, kpa a dɔɔ sua yāku yerun di a doke ye sɔɔ, kpa a turare doke mi, kpa a da tɔn ben mi gia fuuku a bu deerasiabun wororu koosi. Domi Yinni Gusunɔn mɔru ya seewa. Kɛsi kɛsi bararu ta torua.

¹²Aroni u dɔɔ guratia ye sua nge me Mɔwisi u gerua. U da tɔn ben mi. Ma u deema kɛsi kɛsi bararu ta torua tɔn ben suunu sɔɔ. Ma u turare dɔɔ doke, u bu deerasiabun wororu koosi. ¹³Ma u yɔra be ba gu ka be ba wasin baa sɔɔ. Ma bara te, ta yɔra. ¹⁴Tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkura nne ka nata ka wunɔbuwa ba gu yen dɔma te (14.700), be ba gu Koren torarun sɔ baasi. ¹⁵Yen biru Aroni u gɔsira u da Mɔwisin mi, Yinni Gusunɔn kuu ten kɔnɔwɔ. Ma bara te, ta yɔra.

Aronin deka

¹⁶Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁷a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, ben bwese kera baayeren wirugii u ka deka tia na,

¹⁸ kpa a ben baawuren yīsiru yore win deka sɔɔ, kpa a Aronin yīsiru yore Lefin bwese keran deka sɔɔ. Domi bwese kera baayeren wirugii u ko n win deka mɔwa. ¹⁹ Yen biru kpa a deki yi yi nen kuu bekurugirɔ, mi na ra ka beɛ yinne. ²⁰ Wi na gɔsa, win deka ya koo kpara. Saa yera kon Isireliba marisia wɔki ni ba beɛ koosimɔ min sɔ.

²¹ Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma bwese kera baayeren wirugii u deka tia wɛ. Ma yi kpuro yi kua deki wɔkura yiru. Ma Aronin deka ya wɔa begiin suunu sɔɔ. ²² Mɔwisi u ka deki yi da Yinni Gusunɔn wuswaɔ kuu bekurugiru mi. ²³ Bururu yam sāreru Mɔwisi u dua kuru mi, ma u deema Aronin deka ye ya sɔa Lefiban deka, ya kpara ya wɛsu kua sere ya binu mara nu ye. ²⁴ Ma Mɔwisi u deki yi gura Yinni Gusunɔn wuswaan di, u ka da Isireliba kpuron wuswaɔ bu ka wa kpa ben baawure u win deka sua. ²⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ka Aronin deka wuro a yi woodan kprakoro ten wuswaɔ, ya n ka sɔa seeda Isireliban sɔ be ba man seesi. Nge meya baɛ maa ka man wɔkimɔ n sere bu go.

²⁶ Ma Mɔwisi u kua kpuro nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Yāku kowobu

ka Lefiban sɔmburu

²⁷ Yera Isireliba ba na ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, wee, sa gbimɔ sa dɔɔ. ²⁸ Wi u gesi Yinni Gusunɔn kuu te susi, u ra gbiwa. Meya sa ko n gbimɔ sa n dɔɔ?

18 Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ ka wunen bibun bwe-seru ka Lefiba kpurowa i ko i beɛn toranun are sɔbe ì n tora Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Adama wunɛ ka wunen bibun bwe-seru tɔnawa i ko beɛn toranun are sɔbe ni i kua yāku kobun sɔmburu sɔɔ. ² Ì n da kuu bekurugii ten wuswaɔ, mi woodan kprakoro te, ta wɔa, a de wunen tundo

bisibu Lefiba bu na bu ka beɛ somi, wunɛ ka wunen bibu. ³ Ba ko n da kowa ye a bu sɔɔwa kuu ten nenubu sɔɔ. Adama baɛ sāraru dendi yānu ganu babamɔ, ñ kun me yāku yeruginu, kpa i ku ra ka gbin sɔ, wunɛ ka be. ⁴ Beya ba ko n da beɛ somi kpa ba n da kuu ten sɔmburu ko. Tɔn tuko goo kun susimɔ mi. ⁵ Beɛn tii i ko n da sɔmburu kowa yāku yerɔ ka dii te ta deere gem gem mi. Nge meya nen mɔru kun maa ka seemɔ Isireliban sɔ. ⁶ Na beɛn tundo bisibu Lefiba gɔsa Isireliban suunu sɔɔn di. Ba sɔawa negibu, adama na beɛ bu wɛwa bu ka kuu ten sɔmburu ko. ⁷ Wunɛ ka maa wunen bibu, beɛgia yāku kobu yāku yerɔ ka sere ye ya sɔa dii te ta deere gem gem sɔma. Sɔmbu tera i ko i ko. Nena na beɛ tu wɛemɔ. Ta sɔawa kɛɛ geeru. Tɔn tuko goo ù n man susi, kon nɔn gowa.

Ye ya sɔa

yāku kowobun dīanu

⁸ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wee, yāku ni Isireliba ba ka man naawamme kpuro sɔɔ, kon beɛ beɛn saria wɛ wunɛ ka wunen bibu. Ya ko n sɔawa wooda sere ka baadommaɔ. ⁹ Yāku ni ba koo man kua, bà n kpa, nɔn sukum kaa n mɔ, ni wee, torarun yāku, ka yāku ni ba ra ka toraru sɔme, ka gberun dīanun yāku, ka kɛnu. Bà n yāku ni sɔɔ negia wɔa, sukum me mu tia wunɛ ka wunen biba i me kpuro mɔ. ¹⁰ I ko i da i mu diwa yam deeramɔ. Wunɛ ka wunen bii tɔn durɔ baawurewa i ko mu di. I ko mu garisiwa dīa deeranu. ¹¹ Wee ye ya ko n maa sɔa beɛgia. Yera kɛɛ ni ba ka man naawa ba sɔɔsi beri berika. Ya ko n sɔawa wunɛ ka wunen bibugia. Be ba deere wunen yenuɔ kpuro, bera ba koo ye di. ¹² Kaa maa dīa gbiikii ni ba ka man naawan tii sua. Guma? Aa, alikamawa? Aa, tam kpama? Wunɛ ka wunen biba i

ko n ye mɔ. ¹³Dīa gbiikii ni ba ka man gesi naawa kpuro, nu ko n s̄awa wune ka wunen bibuginu. Be ba d̄ere wunen yenu s̄ɔ, bera ba koo nu di. ¹⁴Gāa ni ba maa yi nen s̄o mam mam, nu ko n s̄awa b̄eginu. ¹⁵Bii t̄n dur̄o gbiikoo ka yaa saberun buu d̄ɔ gbiikuu ge ba koo man w̄e, ye kpuro ya ko n s̄awa wune Aronigia. Adama kaa dewa ba n da bii t̄n dur̄o gbiikoo yakie ka sere maa yaa ye ba ku ra ka ȳkuru kon buu. ¹⁶Kaa de bu ye yakiawa saa min di ya suru tia mɔ, ka sii geesun gobi n̄ɔbu nge m̄e ba ra yi ȳire s̄a yer̄o. Gobi yin tian bunum mu s̄awa garamu w̄kuru. ¹⁷Adama ān ket̄e buu d̄ɔ gbiikuu yakiam̄, ñ kun m̄e ȳa buu, ñ kun m̄e boo buu. Sabe nini kpuro nu s̄awa ni ba ra ka ȳkuru ko. Kaa nu gowa a nin yem wisi ȳaku yer̄o kpa a nin gum d̄ɔ doke kpa men nuburu tu ne, Yinni Gusun̄o dore. ¹⁸Yen yaa kpuro ya ko n s̄awa b̄egia nge m̄e siarabun ȳakurun yaa taa n̄m geugiru ka ten guro guroru nu s̄a b̄eginu. ¹⁹Ȳakunu kpuro ni Isireliba ba ka gesi na nen mi, ba s̄ɔsi beri berika na b̄e nu w̄em̄. Ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommā wune ka wunen bibun bweserun s̄o.

²⁰Yinni Gusun̄o u maa Aroni s̄ɔwa u n̄e, ān tem wasi Isireliban suunu s̄ɔ. Nena kaa n mɔ. Nena na s̄a wunen arumani.

Ye ya ko n s̄a Lefiban saria

²¹Ye Isireliba ba wa kpuron w̄kuru baateren w̄ll̄o, yen tia ye ba ra man w̄e, Lefibara kon ye w̄e ben s̄ambu te ba m̄o nen s̄a yer̄on s̄o. ²²Isireli be ba tie, bān maa susim̄o nen s̄a yer̄o bu sere taare wa ye ya koo de bu gbi. ²³Lefibara ba koo s̄amburu ko nen s̄a yer̄o, beya ba koo maa ben tiin toranu s̄obe ni ba koo ko mi. Bān ko ba n tem m̄o Isireliban suunu s̄ɔ. Ya ko n s̄awa wooda sere ka ben bibun bweser̄o. ²⁴Adama ye

Isireliba ba wa kpuron w̄kuru baateren w̄ll̄o, yen tia ye ba ra man w̄e, yeya ya ko n s̄a begia. Yen s̄na na n̄e, bān tem gam wasi nge Isireli be ba tie.

²⁵Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ɔwa u n̄e, ²⁶a Lefiba s̄ɔw̄o a n̄e, Isireliban ye ba wa kpuron w̄kuru baatere s̄ɔ, yen tia tia ye ba ra man w̄e, Lefi be, b̄a n ye mwa ya kua begia, ben tii bu maa w̄kuru baatere s̄ɔ tia wun̄o nen s̄o. ²⁷Nge meya ben tii ba koo maa ka ben k̄enu na ni nu s̄a nge ben gberun d̄ianu, ñ kun m̄e tam. ²⁸Nge meya ba ko n da maa ye ba wa Isireliban min di kpuron w̄kuru baateren w̄ll̄o tia wune. Aroniwa ba ko n da ye w̄e. ²⁹K̄e ni ba gesi wa kpuro ba ko n da Gusun̄ogia wun̄ewa. Gea ba koo n̄un wuna. ³⁰B̄a n Gusun̄ogia w̄a, ye ya tie ya ko n s̄awa begia, nge m̄e Isireli be ba tie ba ra ben alikama ñ kun m̄e ben tam tii ȳiye, b̄a n Gusun̄ogia w̄a. ³¹Be ka ben yenugibu ba koo kp̄i bu d̄ia ni di mi ba tura. Domi nu s̄awa ben s̄amburun k̄s̄iaru. ³²B̄a n gea wuna nen s̄o, ma ba ye ya tie di, bān Isireliban k̄e ni ba man w̄e disi doke, bān maa toraru garu m̄o mi s̄ɔ, bu sere gbi.

Naa nia sw̄aan torom

19 Yinni Gusun̄o u M̄owisi ka Aroni s̄ɔwa u n̄e, ²i Isireliba s̄ɔw̄o i n̄e, wee ye ne, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, bu ka naa nia sw̄a na ye ya kun bau m̄o, kpa ya kun alebu gaa m̄o, kpa ba kun ka ye s̄amburu koore. ³Kpa bu ye ȳaku kowo Eleasaa n̄mu beria. U ko de bu ka ye dawa sansanin birūo kpa bu ye saka win wuswāo. ⁴Eleasaa wi, u koo naa yen yem dekawa ka win niki bia kpa u mu ȳeka n̄on n̄ɔba yiru nen kurun k̄onn̄o gia. ⁵Kpa u de bu naa gira ye d̄ɔ meni win n̄oni biru ka yen ḡona ka yen yem ka yen bisu kpuro. ⁶Saa ye s̄ɔra u koo sedurun d̄a ka d̄a kiku ge ba m̄o

isɔpu ⁶doke dɔɔ wi sɔɔ, ka wɛɛ wunɔmgii kpa ye kpuro yu dɔɔ mwaara ka naa ye sannu. ⁷Yen biru Eleasaa wi, u koo win yānu teawa kpa win tii u wobure. Yen biru kpa u gɔsira u wura sansaniɔ. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ⁸Wi u naa ye dɔɔ meni, u koo maa win yānu teawa kpa u wobure. Win tii u ko n maa disi mɔwa sere ka yokaɔ. ⁹Wi u deere wiya u koo da u yen torom gura kpa u mu yi sansanin biruɔ mi disi kun wāa. Miya ba koo ka mu Isireliba deerasiabun nim kua. Nim mɛ, mu ko n sāawa nge yākuru torarun sɔ. ¹⁰Wi u torom mɛ gura, u koo win yānu teawa. Ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ Isireliban sɔ, ka sere maa sɔɔ be ba wāa ben suunu sɔɔn sɔ.

Deerasiabun wooda

¹¹Wi u tɔn goru baba u ko n disi mɔwa sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹²Deerasiabun nim meya ba koo nùn yēka sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse, kpa u sere deera. Adama ù kun tii deerasie sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse te, u ko n disi mɔwa. ¹³Wi u tɔn goru baba, ma uñ tii deerasie, u nen kuru disi dokewa mi. Ba koo nùn yarawa Isireliban suunu sɔɔn di. Domi bañ nùn deerasiabun nim mɛ yēke. Yero u gina disi mɔwa mi.

¹⁴Wooda gaa wee maa. Goo ù n gu win kurɔ, be ba wāa kuu te sɔɔ, u ka gu ka be ba dua mi, be kpuro ba disi duurawa mi, sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁵Weke te ta maa wāa kuru mi, ma tañ wukiri, ten tii ta disi duurawa mi. ¹⁶Wi u goru baba yakasɔ wi ba go ka takobi, ñ kun mɛ wi u gɔɔ diro gu, ka maa wi u tɔn kukunu ñ kun mɛ sikiru baba, be kpuro ba disi duurawa mi sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁷Bu ka wi u disi duura deerasia,

naa swāa yen torom meya ba koo doke gbɛeru sɔɔ bu nim gem doke. ¹⁸Wi u deere wiya u koo dāa kiku ge ba mɔ isɔpu sua kpa u ge wasi nim mɛ sɔɔ u kuu te yēka ka sere dendi yāa ni nu wāa mi ka tɔn be ba wāa mi. Nim meya ba koo maa ka tɔnu baawure yēka wi u tɔn goru ñ kun mɛ tɔn kukunu ñ kun mɛ, sikiru baba. ¹⁹Ba koo nùn nim mɛ yēkawa sɔɔ itase ka sɔɔ nɔɔba yiruse. Yen biru wi ba mu yēka mi, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Saa yoka yen diya u deera. ²⁰Adama goo ù n disi mɔ, ma bañ nùn deerasiabun nim mɛ yēke u ka deera, ba koo nùn yarawa Isireliban suunu sɔɔn di, yèn sɔ u nen kuru disi doke. ²¹Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ Isireliban sɔ. Wi u tɔnu deerasiabun nim mɛ yēka, u koo maa win yānu teawa. Wi u maa nim mɛ baba kpuro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ. ²²Tɔnu wi u disi mɔ, gāa ni u baba kpuro nu disi duurawa mi. Wi u maa nu baba, yeron tii u disi duurawa mi, sere ka yokaɔ.

Meriban nim

20 Wɔɔn suru gbiikoo sɔra Isireliba kpuro ba tunuma gbaburɔ te ba sokumɔ Sini, ma ba sina Kadesiɔ. Miya Mariamu u gu, ma ba nùn sika.

²Saa ye sɔra Isireliba ba nim bia ma ba Mɔwisi ka Aroni seesi. ³Ma tɔn be, ba ka Mɔwisi waki ba nɛɛ, mban sɔna añ dere Yinni Gusunɔ u yande sun go sanam mɛ u besegibu goomɔ. ⁴Mban sɔna a ka bese Gusunɔn tɔmbu na gbaburu sɔɔ mini su ka gbi bese ka besen yaa sabenu. ⁵Mban sɔna a sun yarama Egibitin di ma a ka sun na yam kɔsum mini, mi sañ kpɛ su dīanu ganu duure. Dāa ye ba mɔ figie sari mini, resem maa sari, gerenadi maa

^{19:6} *isɔpu* - Yuuban tem kikisa. Sin wurusa ba ra ka sārurun dendi yānu yem yēke bu ka nu deerasia.

sari. MeƳa nim kun mam wāa me sa ko nɔ.

⁶Ma Mɔwisi ka Aroni ba tɔn be deri ba da Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Ma ba yiira ba wuswaa tem girari. Ma Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔɔsira. ⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ⁸a wunen deka suo kpa wune ka wunen mɔɔ Aroni i Isireliba menna kpa i ka kpee te gari ko be kpuron wuswaaɔ. Ta koo nim yara i nɔ bee ka been yaa sabenu.

⁹Ma Mɔwisi u deka ye sua ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yero nge me Yinni Gusunɔn tii u nɔn sɔɔwa. ¹⁰Ma wi ka Aroni ba Isireliba kpuro soka ba da kpee ten mi. Yera Mɔwisi u nee, i swaa dakio i nɔ bee mem nɔɔ sariba. Kpee tenin min diya sa ko de nim mu yari?

¹¹Yera Mɔwisi u kpee te so ka win deka ye, nɔn yiru ma nim mu yara n kpā kpee ten min di. Ma tɔn be kpuro ka ben yaa sabenu ba nim me nɔra. ¹²Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, yèn sɔ i man naane bira in man beere wē Isireliban wuswaaɔ, yen sɔna nañ derimɔ i ka bu du tem me sɔɔ, me na bu nɔɔ mwɛeru kua.

¹³Gari yinin sɔna ba ra nim me soku Meriban nim. Yen tubusiana sannɔn nim. Domi miya Isireliba ba Yinni Gusunɔ wɔkisi ma u bu win deeraru sɔɔsi.

Edɔmuban sunɔ u yina

Isireliba bu kpe

saa win tem di

¹⁴Saa Kadesi min diya Mɔwisi u Edɔmun sunɔ gɔria bu nɔn sɔ nge me be Isireliba ba wahala kua. ¹⁵U nee, yellu, besen baababa ba da Egibitiɔ. Miya besen bwesera sina n ka te. Ma Egibitigibu ba sun nɔni sɔɔwa beɛe ka besen baaba be. ¹⁶Saa ye sɔra sa Yinni Gusunɔ nɔɔgiri sue sa nɔn somiru kana.

Ma u besen nɔɔ nua u win gɔrado gɔrima u sun yara Egibitin di. Wee tē sa wāa Kadesi mini wunen tem nɔɔ bura yero. ¹⁷Yen sɔ, sa nun kanamɔ a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeyɔ ka been gbea gia, sañ been resem gbaanu duɔ, sañ maa been dɔkɔban nim nɔrumɔ. Swaa baka sa ko mwa sañ geramɔ gam sere su ka been tem sara.

¹⁸Adama Edɔmun sina boko wi, u nee, in nen tem bukianamɔ. In maa yina i na, kon ka bee tabu ko.

¹⁹Ma Isireliba ba nɔn wisa ba nee, sa ko kpewa ka swaa baka. Beɛe ka besen yaa sabenu sà n wunen dɔkɔban nim nɔra sa ko yen gobi kɔsia. A gesi de su wunen tem bukiana su doona.

²⁰Ma Edɔmun sina boko wi, u nee, nañ wurewa i nen tem bukiana.

Yera Edɔmuban tabu kowobu ba seewa ba da ba ka Isireliba yinna. ²¹Ma ba yina Isireliba bu ben tem me bukiana bu doona. Saa ye sɔra Isireliba ba gɔsira, ba kpa gam gian di.

Aronin gɔɔ

²²⁻²³Isireliba kpuro, ba seewa Kadesi min di ba da Horin guurɔ, Edɔmun tem nɔɔ bura yero. Miya Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi ka Aroni gari kua u nee, ²⁴wee Aroni u koo gbi. Uñ duɔ tem me sɔɔ me kon Isireliba wē yèn sɔ in nen wooda mem nɔɔwe ye na bee wē Meribaɔ. ²⁵Wune Mɔwisi, a Aroni ka win bii Eleasaa suo a ka bu da Horin guu ten wɔllɔ. ²⁶Kpa a Aronin sāa yānu pota a nu Eleasaa sebusia. Domi miya Aroni u koo gbi.

²⁷Ma Mɔwisi u kua ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Wi ka Aroni ka Eleasaa ba yɔɔwa guu ten wɔllɔ Isireliba kpuron nɔni biru. ²⁸Ye ba tura mi, u Aronin sāa yāa ni pota u nu Eleasaa sebusia. Yen biru, Aroni u kpuna u gu guu ten mi. Ma Mɔwisi ka Eleasaa ba sarama. ²⁹Ye

Isireliba ba wa ma Aroni u guwa, yera be kpuro ba win gɔɔ swī sɔɔ tena.

Isireliba ba Kananiba tabu di

21 Aradin sunɔ Kananigii wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia u nua ma Isireliba ba wee ka Atarimun swaa. Yera u da u bu tabu wɔri, ma u ben gabu yoru mwɛɛra. ²Yera Isireliba ba Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛɛ teni kua ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, à n sun tɔn beni nɔmu beria, sa ko ben wusu kpeerasiawa mam mam.

³Ma u Isireliban gari yi wura u bu Kanani be nɔmu beria. Ma ba Kanani be, ka ben wusu kpeerasia. Yera ba yam mi yīsiru kã Hɔɔma. Yen tubusiana bansu.

Wee dɛɛgii

⁴Yeniban biru, Isireliba ba seewa Horin guurun di ma ba kpa ka nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin swaaɔ kpa bu ka Edɔmun tem bewa. Adama ba temanabu kpɔna swaaɔ. ⁵Ma ba Yinni Gusunɔ ka Mɔwisi wɔkisim wɔri ba mɔ, mban sɔna i sun yarama Egibitin di. Su ka gbi gbaburɔ? Domi dīanu ka nim sari mini. Manna ye wee, ya sun tusa. Dīa kamwa.

⁶Yera Yinni Gusunɔ u bu wee dɛɛgii sure ma ben dabira gu. ⁷Yera be ba tie ba na ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, wee sa tora sa wune ka Gusunɔ wɔkisi. Tē, a Gusunɔ kanɔ u sun wee yi gira yi tonda.

Ma Mɔwisi u kanaru kua tɔn ben sɔ. ⁸Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a waan weenasia koowo kpa a ye bwē dɛkan wɔllɔ. Wi waa ya dɔma ma u waan weenasia ye mɛɛra, un̄ maa gbimɔ.

⁹Ma Mɔwisi u waa sii gandugia ye kua u ye bwē dɛkan wɔllɔ. Wi waa ya dɔma kpuro ma u waa sii gandugia ye mɛɛra, u ku ra maa gbi.

Isireliba

ba tura Pisigan guuro

¹⁰Yeniban biru, Isireliba ba swaa wɔri ma ba da ba ben sansani gira Obɔ-tuɔ. ¹¹Saa Obɔtun di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Iye Abarimun gbaburɔ, Mɔabun deedeeru, sɔɔ yari yeru gia. ¹²Saa min di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Serɛdin wɔwaaɔ. ¹³Saa Serɛdin di, ba maa da ba ben sansani gira Aanɔɔn daarun guru giɔ, tɛn nim mu kokumɔ Amɔreban tem di mu dɔɔ gbaburu gia. Domi Aanɔɔ ya sãawa Mɔabu ka Amɔreban tem nɔɔ bura yeru. ¹⁴Yen sɔna Yinni Gusunɔn tabun tireru sɔɔ ba Fahebun gari mɔ ye ya wāa Sufan temɔ ka yen daa tori ka Aanɔɔ ¹⁵ka yen daa tori yi yi wāa Arin bera ma yi da yi girari Mɔabun tem nɔɔ bura yerɔ. ¹⁶Saa min di, ba da Beria. Beri miya Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be mennɔ kpa n bu nim wē.

¹⁷Yera Isireliba ba womu geni kua ba nɛɛ,

nim, a yarima dɔkɔn di kpa su taki ko.

¹⁸Sinamba ba dɔkɔ ye gba.

Damgiba ba ye gba ka ben sina dɛki.

Yen biruwa Isireliba ba seewa gbabu ten min di ba da Matanaɔ. ¹⁹Saa Matanan di, ba da Nahalieliɔ. Saa Nahalielin di, ba da Bamɔtuɔ. ²⁰Saa Bamɔtun di, ba maa da wɔwa gaan mi, Mɔabun temɔ, guu te ba mɔ Pisigan wɔllɔ gbaburun deedeeru.

Isireliba

ba Sihoni ka Ogu kamia

²¹Isireliba ba Sihoni Amɔreban sina boko sɔmɔbu gɔria ba nɛɛ, ²²a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeyɔ ka been gbea gia, sañ been resem gbaanu duɔ, sañ maa been dɔkɔban nim nɔrumɔ.

Swaa baka sa ko mwa, sañ gam geramɔ sere su ka bɛn tem yari.

²³ Adama Sihoni u yina Isireliba bu kpe saa win tem di. Yera u win tabu kowobu menna ba da ba Isireliba wɔri Yahasiɔ gbaburɔ. ²⁴ Ma Isireliba ba bu go go ba ben tem mwa saa daa te ba mɔ Aanɔɔn di n ka da daa te ba mɔ Yabɔkuɔ, sere n ka girari Amɔniban tem nɔɔ bura yerɔ. N deema Amɔni be, ba ben tem nɔɔ bura yerɔ tem kɔsobu yii. ²⁵ Ma Isireliba ba Amɔreban wusu kpuro mwɛɛra ba sina mi ka Hesiboniɔ ka gen baru kpaanɔ. ²⁶ Hesiboni ye, ya sɔawa Sihonin tiin wuu. Sihoni wi, u raa ka Mɔabuba tabu kua ma u bu tabu di sere u Mɔabuban tem mwa u ka na sere daa te ba mɔ Aanɔɔwɔ. ²⁷ Yen sɔna wom kowobu ba ra mɔndu ko bu nɛɛ, i na i Hesiboni bani.

I na i Sihonin wuu bani i gu gbāraru toosi.

²⁸ Domi dɔɔ u yara Hesibonin di. Dɔɔ yara ya yara Sihonin wuun di. Ma u wuu ge ba mɔ Ari Mɔabu di ka b̄uu ni nu wāa Aanɔɔn gungunu wɔllɔ.

²⁹ Mɔabu, a kam kuawa!
Bɛɛ be i maa b̄uu wi ba mɔ Kemɔsi s̄aamɔ, i kɔɔrawa!

Domi u dera Amɔreban sina boko Sihoni u tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu yoru mwɛɛra.

³⁰ Adama sa Amɔreba s̄ɛnu twee.
Ma Hesiboni ya wɔruka.
Ma tem mɛ kpuro mu kam kua sere Diboniɔ n ka girari Nɔfaɔ, ka Mɛdebaɔ.

Sa ye kpuro kam koosiawa mam mam.
³¹ Nge meya Isireliba ba ka sina Amɔreban tem sɔɔ. ³² Ma Mɔwisi u gɔra bu da bu Yaseen saria mɛeri. Yen biru ba ye mwa ka yen baru kpaanu ma ba Amɔre be ba wāa mi gira. ³³ Yen biru ba swaa kɔsa ba da Basani gia. Yera Ogu Basanin sunɔ u seewa ka win tabu

kowobu u bu tabu wɔrim da Edeɛɔ. ³⁴ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ku win berum ko, domi kon nun n̄n nɔmu sɔndia, wi ka win tɔmbu ka ben tem kpuro, kpa a bu kua nge me a Sihoni, Amɔreban sunɔ kua wi u wāa Hesiboniɔ.

³⁵ Ma Isireliba ba bu go, wi ka win bibu ka sere win tɔmbu. Baa tɔn turo, bañ deri. Ma ba win tem mwa.

ISIRELIBA BA WĀA MɔABUBAN TEM BɔKUɔ

Balamun gari

22 Yen biru, Isireliba ba da ba ben sansani gira Mɔabun wɔwɔɔ, Yu-udenin bɔkuɔ, sɔɔ yari yeru gia, Yerikon deedeeru.

² Balaki, Siporin bii u wa ye Isireliba ba Amɔreba kua. ³ Yera Mɔabuba ba nanda Isireliban dabirun s̄. ⁴ Ma ba Madianiban guro gurobu sɔɔwa ba nɛɛ, tɔn dabi teni, ta koo sun wɔri tu di nge mɛ nɛɛ yi ra yakasu di. Saa ye sɔɔ, Balakiwa u s̄a Mɔabuban sunɔ.

⁵ Yera u sɔmɔbu gɔra Balamu Beorin biin mi, Petoriɔ ye ya wāa Efaratin daarɔ win tɔmbun temɔ, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, wee, bweseru gara yarima saa Egibitin di ma ta handunia kpuro pusi. Ta maa man turuku kooma. ⁶ Yen s̄, na nun kanamɔ a na a man tɔn be b̄ɔrusia. Domi ba man dam kere. À n kua mɛ, sɔɔkudo kon kp̄i n bu kamia n gira nen tem di. Domi na ȳɛ ma wi a domaru kua u ra domaru wa. Wi a maa b̄ɔrusi, u ra b̄ɔri wa. ⁷ Ma Mɔabuba ka Madianiban guro guro be, ba da Balamu sɔro win mi, ba k̄ɛnu neni. Ye ba tura mi, yera ba n̄n Balakin gari yi sɔɔwa. ⁸ Balamu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i kpunɔ mini wɔku te, sisiru kpa n bɛɛ s̄ ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa.

Ma Mɔabun guro guro be, ba sina mi. ⁹Yera Yinni Gusunɔ u Balamu bikia u nɛɛ, tɔn berà ba wāa wunen mi.

¹⁰Balamu u Gusunɔ wisa u nɛɛ, Balaki Siporin bii, Mɔabuban sina bokowa u tɔn be gɔrima bu man sɔ bu nɛɛ, ¹¹wee, bweseru gara yarima Egibitin di ma ta handunia pusi. Yen sɔ, n be na n tɔn be bɔrusi. Sɔrɔkudo u koo kpī u tɔn be wɔri u kamia u gira win tem di.

¹²Gusunɔ u Balamu sɔɔwa u nɛɛ, a ku da. A ku tɔn be bɔrusi domi na bu domaru kua.

¹³Ma Balamu u seewa buru buru u Balakin sɔmɔ be sɔɔwa u nɛɛ, i wuro been temɔ, domi Yinni Gusunɔ u yina n ka bɛɛ da.

¹⁴Ma tɔn be, ba seewa ba gɔsira Balakin mi. Ma ba nùn sɔɔwa ma Balamu u yina u na. ¹⁵Yera Balaki u maa wirugibu gabu soka u gɔra be ba gbiikobu dabiru ka beere kere. ¹⁶Ba seewa ba da Balamun mi. Ye ba tura mi, yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ameniwa besen sina boko Balaki, Siporin bii u gerua. U nɛɛ, u nun kanamɔwa a ku yina a na. ¹⁷Domi u koo be nun beere baka wē. U koo ko kpuro ye a nùn bikia. A gesi na a nùn tɔn be bɔrusia.

¹⁸Yera Balamu u tɔn be wisa u nɛɛ, baa Balaki ù n man win diru kā te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpē n gāanu ko. Domi nañ kpē n Yinni Gusunɔn gere yina. ¹⁹Ka mɛ, i kpunɔ wɔku te, kpa n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa.

²⁰Ma Yinni Gusunɔ u Balamu kure wɔku te, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, tē yèn sɔ tɔn be, ba na bu nun soku, a seewo a ka bu da. Adama kaa kowa ye na nun sɔɔwa.

²¹Balamu u seewa buru buru, u win keteku niu gaari bɔkua ma u ka Mɔabuban guro guro be da.

Balamu ka win keteku

²²Ye Balamu u swaa wɔri u win keteku sɔni ma win sɔm kowobu yiru

ba nùn swii, yera Yinni Gusunɔ u ka nùn mɔru kua ma u nùn win gɔrado gɔria u bunana swaaɔ. ²³Ye keteku ge, ga gɔrado wi wa u yɔ swaa suunuɔ u win takobi wome, yera ga gera ga da yakasɔ. Ma Balamu u gu so, u ka gu swaa sure. ²⁴Ma gɔrado wi, u da u yɔra swaa kisa gaa sɔɔ, reseɛm gbaanu yirun ganin baa sɔɔ. ²⁵Yera keteku ge, ga maa Yinni Gusunɔn gɔrado wi wa ma ga da ga mani gani yin tiaɔ. Ma ga Balamun naasu ka gani ye baari. Ma u gu so kpaɛ. ²⁶Yera gɔrado wi, u swenya u da wuswaaɔ, mi bañ kpē bu maa gera gam. ²⁷Yera keteku ge, ga maa gɔrado wi wa ma ga wɔruma. Saa yera Balamu u maa gu soberu wɔri ka mɔru. ²⁸Yera Yinni Gusunɔ u dera keteku ge, ga nɔɔ wukia ga gari gerua ga nɛɛ, Balamu, mba na nun kua a ka man so mɛ sere nɔn ita.

²⁹Ma u keteku ge wisa u nɛɛ, a man yaakorɔ mɔwa. Nà n daa mam takobi neni, na n nun go kɔ.

³⁰Ma keteku ge, ga nùn wisa ga nɛɛ, na sɔawa wunen keteku, a ra man sɔni baadomma sere n ka gisɔ girari. Nge meya na ra nun kue?

Ma Balamu u wisa u nɛɛ, aawo, n ò mɛ.

³¹Saa yera Yinni Gusunɔ u Balamun nɔni wukia ma u Gusunɔn gɔrado wi wa u yɔ swaa suunu sɔɔ u win takobi wome. Yera u yiira u wuswaa tem girari. ³²Ma gɔrado wi, u nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a ka wunen keteku so mɛ, sere nɔn ita. Na nawa n ka nun yɔrasia. Domi karin swaa a swii mi. ³³Keteku ge, ga man wa ma ga gera sere nɔn ita. Gà kun daa gere mɛ, kon daa nun gowa kpa n gen tii deri.

³⁴Ma Balamu u gɔrado wi sɔɔwa u nɛɛ, wee na tora. Nañ yē ma a wāa swaaɔ. Tē, nen sanum mɛ, mù kun ka nun naawe, kon gɔsira n wura nen yenɔ.

³⁵Ma gɔrado wi, u nɛɛ, aawo. A ka tɔn be doo. Adama gari yi kon nun sɔ̄, yiya kaa gere.

Ma Balamu u ka Balakin tɔn be da.

Balamu ka Balaki ba yinna

³⁶Sanam mɛ Balaki u nua ma Balamu u wee, yera u nɔn sennɔ da sere Mɔabuban wuuɔ ben tem nɔɔ bura yera Aaɔɔɔn daaɔɔ. ³⁷Ma Balaki u nɔn sɔ̄wa u nɛɛ, mban sɔ̄na aɔ̄ ne sanam mɛ na gbɔa na nun sɔ̄mɔbu gɔria. A tamaa naɔ̄ kpɛ̄ n nun gāanu kɛ̄?

³⁸Ma Balamu u Balaki wisa u nɛɛ, geema, wee, na na wunen mi tɛ̄, adama naɔ̄ gɛɛ mɔ̄ n nun sɔ̄. Yinni Gusunɔwa u koo man sɔ̄ ye kon nun sɔ̄.

³⁹Ma Balamu ka Balaki ba swaa wɔrima ba tunuma Kiriati Husɔtuɔ.

⁴⁰Yera Balaki u ketɛba ka yāanu go u ka yākuru kua.

Balamu u Isireliba

domaru kua

⁴¹Yen sisiru bururu, Balaki u Balamu sua ba yɔɔwa Bamɔtu Baaliɔ. Min diya ba Isireliban sukum waamɔ.

23 Ma Balamu u Balaki sɔ̄wa u nɛɛ, u nɔn yāku yenu nɔɔba yiru kuo. Yen biru, kpa u kete nɔɔba yiru ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru kasu. ²Ma Balaki u kua ye Balamu u nɔn sɔ̄wa. Ma wi ka Balamu ba kete yen tia ka yāa kinɛ teeru go yāku yee nin baateren wɔllɔ. ³Yera Balamu u Balaki sɔ̄wa u nɛɛ, a yōro yāku dɔ̄ mwaarugii nin bɔkuɔ kpa ne n desira n da gam gum. Sɔ̄ɔkudo Yinni Gusunɔ u koo man kure mi, kpa u man sɔ̄ ye kon nun sɔ̄.

Ma Balamu u da gunguru garun wɔllɔ. ⁴Yera Yinni Gusunɔ u nɔn kure ma Balamu u gerua u nɛɛ, wee na yāku yenu nɔɔba yiru kua ma na ketɛ ka yāaru go yāku yee nin baateren wɔllɔ.

⁵Saa yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔ̄wa ye u koo Balaki sɔ̄, ma u nɛɛ, u gɔsiro u wura Balakin mi. ⁶Ma Balamu u wura u da u Balaki deema mi u win yāku ni mɔ̄ ka Mɔabuban wirugibu gabu. ⁷Saa yera Balamu u gari gerua u nɛɛ, wee Balaki Mɔabun sunɔ u dera na na saa Aramun di.

Wiya u dera na sarama saa sɔ̄ yari yerun guunun di.

U nɛɛ, n be na n Yakɔbun bweseru bɔrusi.

N be na n ka be Isireliba mɔru ko.

⁸Adama kon tɔnu bɔrusi wi Gusunɔ kun bɔrusi?

Amɔna kon ka tɔnu mɔru ko wi Gusunɔ kun ka mɔru mɔ̄.

⁹Na Isireliba waamɔ guunu wɔllɔ ka gungunu wɔllɔ

ba wāa nenɛm baɔ̄ ka bweseru garu weene.

¹⁰Goo kun kpɛ̄ u bu gari.

Ba dabi nge yani seeri mini.

Wara u koo kpī u ben bɔnu nɛn sube teeru gari.

Na kanamɔwa n gbi nge Isireli be, be ba sāa gemgibu.

Na kīwa nen wāarun wii goberu ta n sāa nge begiru.

¹¹Yera Balaki u Balamu bikia u nɛɛ, mba a man kuamme mesum. Na nun sokusiawa a ka nen yibereba bɔrusi. Adama wee domara a bu kuamme.

¹²Ma Balamu u nɔn wisa u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u man sɔ̄wa, n ñ yera kon gere?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn mɛeruse

¹³Balaki u maa Balamu sɔ̄wa u nɛɛ, a man swīima su da gam gia. Min di kaa ben sukum wa n ñ be kpuro. Be a wa mi, kpa a bu bɔrusi.

¹⁴Ma u ka nɔn da sansanin kōsu yeru garun mi, Pisigan guuru wɔllɔ. Miya

u maa yāku yenu nɔɔba yiru kua. Ma u naa kineru ka yāa kineru go yāku yee nin baateren wɔllɔ. ¹⁵Ma Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mi a yāku dɔɔ mwaararuginu m̄ mini, kpa n da n nɔ ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ.

¹⁶Yera Yinni Gusunɔ u na u ka Balamu yinna. Ma u n̄n sɔɔwa ye u koo Balaki sɔ. Ma u nɛɛ, u wuro Balaki win mi. ¹⁷Ma u wura u da Balakin mi u deema u wāa win yākunun bɔkuɔ, wi ka Mɔabuban wirugibu. Saa yera u Balamu bikia u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa.

¹⁸Ma Balamu u nɛɛ, Balaki, a seewo a swaa daki. Wunɛ Siporin bii, a swaa tem kp̄iyoɔ a nɔ.

¹⁹Gusunɔ kun s̄a nge tɔnu u sere weesu ko.

Ūn s̄a nge tɔnu u sere kɔbia ye u raa gerua.

Ye u gerua, yera u ra ko.

Yèn himba u maa yi, ya ra koorewa.

²⁰Wee Gusunɔ u man wooda w̄n Isireliba domaru kua.

Win tiiwa u bu tu kua kɔ.

Yen sɔ, nān kp̄ɛ n tu yina.

²¹Ūn toraru garu wa Isireliba sɔɔ.

U s̄awa Gusunɔ ben Yinni, u maa wāa ka be.

U s̄awa ben sina boko.

U maa nuku dobu mɔ ben sɔ.

²²Wiya u bu yara Egibitin di.

U bu dam w̄n nge kete gbeekiru.

²³Sɔroru tān kp̄ɛ tu Isireliba gāanu kua.

Dobo dobo yān kp̄ɛ yu bu n̄ni w̄ke.

Saa yà n tura ba koo bu sɔ bu nɛɛ,

bu m̄erio ye Yinni Gusunɔ u kua.

²⁴Ba s̄awa nge gbee sunɔ ge ga ra yaa mwe gu tem

kpa gu yen yem nɔ gu sere da gu kpuna.

²⁵Ma Balaki u Balamu sɔɔwa u nɛɛ, à kun k̄i a bu b̄rusi, a ku bu domaru kua.

²⁶Yera Balamu u n̄n wisa u nɛɛ, nān daa nun sɔɔwa na nɛɛ, kon kowa ye Yinni Gusunɔ u gerua?

Balamu u Isireliba

domaru kua n̄n itase

²⁷Balaki u maa Balamu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, a na su da gam gia. Sɔɔkudo Yinni Gusunɔ u koo wura a Isireliba b̄rusi nen sɔ.

²⁸Ma Balaki u ka Balamu da Peorin guuru wɔllɔ t̄n min di ba gbaburu m̄era. ²⁹Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, a man yāku yenu nɔɔba yiru kuo, kpa a ka man naa kinenu nɔɔba yiru ka yāa kinenu nɔɔba yiru naawa, ³⁰ma Balaki u kua ye Balamu u n̄n sɔɔwa mi. U naa kineru ka yāa kineru go yāku yee nin baateren wɔllɔ.

24 Ye Balamu u wa ma Yinni Gusunɔ u yɔrariwa u Isireliba domaru kua, yera ūn maa bikiaru kue Yinni Gusunɔn mi nge m̄e u ra raa ko yellu. Adama u win wuswaa t̄iwa gbaburun bera gia. ²Ye u n̄ni seeya u wa Isireliba ba ben sansani gire bwese kera ka bwese kera, yera Gusunɔn Hunde n̄n yɔɔwa. ³Ma u gari gerubu w̄ri u nɛɛ, nɛ, Balamu, Beorin bii, wee ye na gerumɔ.

Na ra yam wa.

⁴Na ra Gusunɔn n̄n nɔ.

Wi, Dam kpurogii u ra de n k̄asinu wa.

Domi u ra man tii s̄ɔsi n̄n n̄n s̄amɔ.

⁵Bee Isireliba Yakɔbun bweseru, been kunu nu wā.

⁶Nu terie nge wɔwa ma nu s̄a nge gbaa te ta wā daarun bɔkuɔ.

Ma nu gire nge d̄a ni ba m̄ s̄eduru ni Yinni Gusunɔ u duura daarun bɔkuɔ ka sere d̄a kiki si ba m̄ aloesi.

⁷Ba nim m̄ mu yiba mu yarimɔ

mu d̄a gbaaru nim ȳkamɔ.

Isireliban sina boko u koo Agagi tabu di

kpa win bandu tu dam ko.

⁸Gusunɔwa u bu yara Egibitin di ka win dam bakam nge ketɛ gbɛekiru. Wiya u ra de bu bwese tukunu kamia nɔni kpaki teeru kpa bu nu sɛenu twee bu nin kukunu kɔsuku bu go.

⁹Be wee ba kpunamɔ nge gbɛɛ sinansu. Wara u koo kpɪ u bu seeya. Bɛɛ, Isireliba, wi u bɛɛ domaru kua, u koo domaru wa.

Wi u maa bɛɛ bɔrusi, u koo bɔri wa.

¹⁰Yera Balakin mɔru ya seewa sere u nɔma yɛkana. Ma u nɛɛ, Balamu, na nun sokawa a ka nen yibereba bɔrusi. Adama wee a bu domaru kua nɔn ita.

¹¹Yen sɔ, a doonɔ minin di tɛ, a wura wunen yenuɔ. Na raa nɛɛ, kon nun gāanu kɛ, adama Yinni Gusunɔ kun wure a ye wa.

Balamu u gerumɔ

ye ya koo koorɔ

¹²Ma Balamu u Balaki wisa u nɛɛ, nañ daa wunen gɔro be sɔɔwa na nɛɛ, ¹³baa à n man wunen diru kā, te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpɛ n gea ñ kun mɛ kɔsa gere ma n kun mɔ ye Yinni Gusunɔn u man sɔɔwa? ¹⁴Tɛ wee na gɔsirɔ nen tɔmbun mi. Adama a na a nɔ yɛ Isireliba ba koo wunen tɔmbu kua sia.

¹⁵Ma u maa nɛɛ, wee ye nɛ Balamu Beorin bii na gerumɔ, nɛ wi na ra yam wa.

¹⁶Na ra Yinni Gusunɔn nɔɔ nɔ. Na maa wi, Wɔrukoon himba yɛ. Na ra wi Dam kpurogiin kāsini wa, domi u ra man tii sɔɔsi nà n nùn sāmɔ.

¹⁷Na wa ye ya sisi, adama n ñ mɔ gisɔ. Na wa ye ya koo koorɔ, adama n ñ tɛ. Wee kpera gaa yara Yakɔbun bweserun di.

Sina boko goo u yara Isireliban suunu sɔɔn di, be, be ba sāa Yakɔbun bweseru.

Ma u ka win sina deka Mɔabuba soomɔ baa saburosɔ.

Ma ya be ba tii suen bweserun winu kɔsukumɔ.

¹⁸U maa Edɔmu be ba sāa win yibereban tem mwa me ba mɔ Seiri. Ma Isireliba ba nasara sua.

¹⁹Sina boko wi, u win yibereba taare. Ma u be ba raa tie go u kpeerasia mam mam.

Isireliban yibereba

ba koo kam ko

²⁰Ye Balamu u Amalɛkiba wa, yera u nɛɛ,

Amalɛkibara ba dam bo dunia sɔɔ.

Adama ba koo bu kam koosia sɔɔ teeru.

²¹Ye Balamu u maa Keniba wa, yera u nɛɛ,

bɛɛ Keniba, wee bɛɛn wāa yera naane mɔ

nge gunɔ sokuru te ta yii kpee baa sɔɔ.

²²Adama Asirigibu ba koo bɛɛ yoru mwɛeri

kpa bu bɛɛn wāa yenu kɔsuku.

²³Ma Balamu u maa nɛɛ, Gusunɔ ù n goon gɔɔn saa yi, yɛro u koo kpɪ u n wāa?

²⁴Goo nimkusu su koo na saa Kitimun di

kpa yibereba bu Asirigibu ka Ebɛɛn bweseru sekuru doke.

Adama yibere ben tii ba koo kam kowa.

²⁵Yeniban biru, Balamu u gɔsira u da win wuuɔ, ma Balaki u maa wura win yenuɔ.

Isireliba ba būu sāaru wɔri

25 Saa ye Isireliba ba wāa Sitimuɔ, yera ba ka Mɔabuban wɔndiaba sakararu torua. ²Ma wɔndia be, ba dera Isireli be, ba ben būu sāaru wɔri, ba ka bu di, ba ka bu nɔra. Ma ba ben būnu yiira ba sāwa. ³Ba tii būu wi ba mɔ Baali Peorigii wɛ. Ma Yinni Gusunɔ u

ka bu m̄ru kua. ⁴U M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, a Isireliban wirugibu kpuro menn̄, kpa a de bu be ba taare m̄ go s̄ɔ s̄ɔ nen wuswaɔ. Saa yera nen m̄ru ya koo sure.

⁵Ma M̄wisi u Isireliban wirugibu s̄ɔwa u n̄e, ben baawure u m̄erio win t̄mbu s̄ɔ be ba M̄abuban b̄u wi ba m̄ Baali Peorigii s̄am̄, kpa u bu go.

⁶Saa ȳe s̄ɔ Isireliba ba wuri m̄ Yinni Gusun̄n kurun k̄n̄k̄w̄, saa yera ben turo u ka kur̄ Madiani goo na wigibun mi, Isireliba kpuron wuswaɔ ka M̄wisin wuswaɔ. ⁷Ye Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu u wa me, yera u seewa t̄n ben suunu s̄ɔn di u yaasa sua. ⁸Ma u Isireli wi sw̄i sere win kur̄ ma u bu yaasa s̄kura ben b̄ɔk̄. Saa yera wahala ya ȳra Isireliba s̄ɔ. ⁹Yen d̄ma te, t̄mbu n̄r̄ɔbun suba yenda nn̄ewa (24.000) ba gu.

¹⁰Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, ¹¹wee ȳku kowo Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu, u nen m̄ru sure-sia ye u ka man sanna, Isireliban suunu s̄ɔ. Yen s̄na nān bu kpeerasie. ¹²Yen s̄, a n̄n s̄ɔw̄ a n̄e, wee na ka n̄n arukawani b̄kum̄ ye ya s̄a b̄ri yendugia. ¹³Arukawani ye, ya koo de wi ka win bibun bweseru ba n̄ s̄a ȳku kowobu sere ka baadommaɔ. Domi u ne, Gusun̄ win Yinni sanna. Ma ya dera Isireliba ba ben torarun suuru wa.

¹⁴Isireli wi ba go ka kur̄ Madiani wi sannu, win ȳsira Simiri, Salun bii. U s̄awa Simēn bwese kera tian wirugii. ¹⁵Kur̄ Madiani win ȳsira maa Kosibi. Win tundon ȳsira Suri. U s̄awa Madianiban bwese kera tian wirugii.

¹⁶Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, ¹⁷i Madianiba w̄rio, kpa i bu go. ¹⁸Domi ba s̄awa b̄en yibereba be ba b̄e torasia ben b̄u Baali Peorigiin s̄ ka Kosibi, ben wirugii turon bii w̄ndian s̄, wi ba go sanam me wahala ya seewa Peorio.

Ba Isireliba gara n̄n m̄eruse

26 Wahala yen biru, Yinni Gusun̄ u M̄wisi ka ȳku kowo Eleasaa, Aronin bii s̄ɔwa u n̄e, ²i Isireliban bii t̄n dur̄bu gario be ba w̄ɔ yendu m̄ ka be ba kere me, be ba koo gesi kp̄i bu tabu da. I ko i bu gariwa bwese kera ka bwese kera.

³Ma M̄wisi ka Eleasaa ba ye Isireliba s̄ɔwa M̄abun w̄waw̄, Yuudenin b̄ku, Yerikon deedeeru. ⁴Ba n̄e, bu gario ben be ba w̄ɔ yendu m̄ ka be ba kere me, be ba koo kp̄i bu tabu ko nge me Gusun̄ u raa bu yen wooda w̄ sanam me ba yarima Egibitin di.

⁵B̄n min di Rubeni, Yak̄bun bii gbi-koon bwese keri torua, bera En̄ku, w̄n min di En̄kuban bwese kera yara, ka Paalu, w̄n min di Paaluban bwese kera yara, ⁶ka Hesironi, w̄n min di Hesironiban bwese kera yara, ka Kaami w̄n min di Kaamiban bwese kera yara. ⁷Be ba s̄a Rubenin bwese keri, bera mi. Ben geera s̄awa t̄mbu n̄r̄ɔbun suba weeru ka ita ka t̄mbu nata ka wun̄bu ka t̄mbu tena (43.730).

⁸Eliabu, Paalun bii, ⁹wiya u Nemueli mara, ka Datani, ka Abiramu. Datani wi, ka Abiramu ba s̄awa win gerunasibu. Beya ba M̄wisi ka Aroni seesi, ma ba ka Koren bibun bweseru ȳra sanam me ba Yinni Gusun̄ seesi. ¹⁰Ma tem mu n̄ɔ baara mu bu m̄we ka Koren tii sannu. Ma d̄ɔ u gabu di. Ben geera s̄a t̄mbu goobu, ka weeraakuru (250). Ma ya kua kir̄ be ba tien s̄. ¹¹Adama Koren bibu bān d̄ma te gu.

¹²B̄n min di Simēn bwese keri torua bera, Nemueli, w̄n min di Nemueliban bwese kera yara, ka Yamini, w̄n min di Yaminiban bwesera yara, ka Yakini, w̄n min di Yakiban bwesera yara, ¹³ka Seraki, w̄n min di Serakiban bwesera yara, ka S̄ɔlu, w̄n min di S̄ɔluban bwesera yara. ¹⁴Be ba s̄a

Simeon bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba yenda yiru ka tumbu goobu (22.200).

¹⁵ Bèn min di Gadin bwese keri torua, bera Sefoni, wìn min di Sefoniban bwese kera yara, ka Hagi, wìn min di Hagiban bwese kera yara, ka Suni, wìn min di Suniban bwesera yara, ¹⁶ ka Osini, wìn min di Osiniban bwesera yara, ka Eri, wìn min di Eriban bwesera yara. ¹⁷ Ka Arodi, wìn min di Arodiban bwesera yara, ka Arel, wìn min di Areliban bwesera yara. ¹⁸ Be ba sāa Gadin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nɔɔɔba wunɔɔbu (40.500).

¹⁹⁻²¹ Bèn min di Yudan bwese keri torua, bera Sela, wìn min di Selaban bwese kera yara, ka Peresi, wìn min di Peresiban bwesera yara, ka Seraki, wìn min di Serakiban bwesera yara. Bèn min di Peresin bwese keri torua, bera Hesironi wìn min di Hesironiban bwese kera yara, ka Hamulu wìn min di Hamuluban bwesera yara. Yudan bibu yiru Eri ka Onani ba gu Kananin temɔ. ²² Be ba sāa Yudan bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka wɔkura nɔɔbu ka tia ka nɔɔɔba wunɔɔbu (76.500).

²³ Bèn min di Isakarin bwese keri torua, bera Tola, wìn min di Tolaban bwesera yara, ka Pufa, wìn min di Pufaban bwesera yara, ²⁴ ka Yasubu, wìn min di Yasububan bwesera yara, ka Simuroni, wìn min di Simuroniban bwesera yara. ²⁵ Be ba sāa Isakarin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa nɔɔɔbun suba wata ka nne ka gooba wunɔɔbu (64.300).

²⁶ Bèn min di Sabulonin bwese keri torua, bera Seredi, wìn min di Serediban bwese kera yara, ka Heloni, wìn min di Heloniban bwesera yara, ka Yalɛli wìn min di Yalɛliban bwesera yara. ²⁷ Be ba sāa Sabulonin bwese keri torua, bera mi.

Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka nɔɔɔba wunɔɔbu (60.500).

²⁸ Yosefun bweseru sɔɔɔba Manase ka Efaraimu ba wāa. ²⁹ Manasen biiwa Makiri, wìn min di Makiriban bwese kera yara. Makiriwa u Galadi mara, wìn min di Galadiban bwese kera yara. ³⁰ Bèn min di Galadin bwese keri torua, bera Yesɛɛ, wìn min di Yesɛɛban bwese kera yara, ka Heleki wìn min di Helekiiban bwese kera yara. ³¹ Ka Asirieli wìn min di Asirieliban bwesera yara, ka Sikemu wìn min di Sikemuban bwesera yara, ³² ka Semida wìn min di Semidaban bwesera yara, ka Hefɛɛ, wìn min di Hefɛɛban bwesera yara. ³³ Selofadi Hefɛɛn bii, uɔ bii tɔn durɔbu mara ma n kun mɔ tɔn kurɔbu tɔna. Beya, Mala ka Nɔa, ka Hogula, ka Milika, ka Tirisa. ³⁴ Be ba sāa Manasen bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeraakuru ka yiru ka tumbu nata ka wunɔɔbu (52.700).

³⁵ Bèn min di Efaraimun bwese keri torua, bera Sutelaki, wìn min di Sutelakiban bwese kera yara, ka Bekeɛ wìn min di Bekeɛban bwesera yara, ka Takani wìn min di Takaniban bwesera yara. ³⁶ Sutelakin biiwa Erani wìn min di Eraniban bwese kera yara. ³⁷ Be ba sāa Efaraimun bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba tɛna ka yiru ka tumbu nɔɔɔba wunɔɔbu (32.500). Be kpuro ba sāawa Yosefun bibu.

³⁸ Bèn min di Benyamɛn bwese keri torua, bera Bela, wìn min di Belaban bwesera yara, ka Asibeli wìn min di Asibeliban bwesera yara, ka Akiramu wìn min di Akiramuban bwesera yara, ³⁹ ka Sufamu wìn min di Sufamuban bwesera yara, ka Hufamu wìn min di Hufamuban bwesera yara. ⁴⁰ Belan biba Aadi ka Namani. Aadin min diya Aadiban bwese kera yara. Namanin min diya maa Namaniban bwese kera yara. ⁴¹ Be

ba sāa Benyameen bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nɔɔɔbu ka tumbu nata (45.600).

⁴² Bèn min di Danun bwese kera torua, bera Sukamu, wìn min di Sukamuban bwese kera yara. ⁴³ Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka nne ka tumbu nɛeru (64.400).

⁴⁴ Bèn min di maa Aseɛn bwese keri torua, bera Yimina, wìn min di Yiminaban bwesera yara, ka Yisifi wìn min di Yisifiban bwesera yara, ka Beria wìn min di Beriaban bwesera yara. ⁴⁵ Berian bweseru sɔɔra Hebeɛ u wāa, wìn min di Hebeɛban bwesera yara, ka Maakielì wìn min di Maakielìban bwesera yara. ⁴⁶ Aseɛ u bii tɔn kurɔ mɔ wi ba sokumɔ Seraki. ⁴⁷ Be ba sāa Aseɛn bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeraakuru ka ita ka tumbu nɛeru (53.400).

⁴⁸ Be ba Nefitalin bwese keri torua, bera Yasieli, wìn min di Yasieliban bwesera yara, ka Guni wìn min di Guniban bwesera yara. ⁴⁹ Ka Yesɛɛ wìn min di Yesɛɛban bwesera yara, ka Silemu wìn min di Silemuban bwesera yara. ⁵⁰ Be ba sāa Nefitalin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nɔɔɔbu ka tumbu nɛeru (45.400).

⁵¹ Isireli be ba gara mi, be kpuron geera kuawa tumbu nɔɔɔbun suba nata ka tia ka tumbu nata ka wunɔɔbu ka tena (601.730).

Nge mɛ ba koo tem mɛ

bɔnu koosina

⁵² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ. ⁵³ A bwese keri yi tem mɛ bɔnu kuo nge mɛ yin geera nɛ. ⁵⁴ Bwese kera yèn tɔmba dabiru bo, a ye tem wɛɛyɔ mu n kpā. Bwese kera yèn tɔmba kun maa dabi kpa a ye tem wɛ fiiko. A yen baayere tem wɛɛyɔ nge mɛ yen tɔmba geeru nɛ. ⁵⁵ Adama kaa bu tem mɛ bɔnu

kuawa ka tete a bu wɛ bwese kera ka bwese kera. ⁵⁶ Ba koo tem mɛ bɔnu kowa ka tete bu ka bwese kera baayere wɛ nge mɛ yen tɔmba geeru nɛ.

Ba Lefiban bweseru gara

nɔn mɛɛruse

⁵⁷ Lefin bweseru sɔɔ, be ba gara, bera Geɛsɔni wìn min di Geɛsɔniban bwese kera yara, ka Kehati wìn min di Kehatiban bwesera yara, ka Merari wìn min di Merariban bwesera yara. ⁵⁸ Be ba sāa Lefin bwese keri, bera Libinan yenugibu, ka Heboronin yenugibu ka Makirin yenugibu, ka Musin yenugibu, ka Koren yenugibu, Kehatiwa u Amuramu mara. ⁵⁹ Amuramun kurɔn yisira Yokebedi. U sāawa Lefin bii wi u mara Egibitiɔ. Bii be u Amuramu marua, bera Aroni, ka Mɔwisi, ka Mariamu ben sesu. ⁶⁰ Bii be Aroni u mara, bera Nadabu, ka Abihu, ka Eleasaa, ka Itamaa. ⁶¹ Adama Nadabu ka Abihu ba guwa sanam mɛ ba ka dɔɔ tuko dua Yinni Gusunɔn sāa yerɔ bu ka yākuru ko. ⁶² Tɔn durɔ be ba suru tia tia mɔ ba gara ka be ba mɛ kere, ben geera kuawa tumbu nɔɔɔbun suba yenda ita (23.000). Bañ bu gara sanam mɛ ba Isireliba garimɔ domi bañ ka bu tem bɔnu mɔ.

Gari gari yen wii goberu

⁶³ Isireli be Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaa ba gara Mɔabun wɔwaa, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, bera mi. ⁶⁴ Isireli be kpuro sɔɔ, goo sari mi, wi Mɔwisi ka yāku kowo Aroni ba raa gara Sinain gbaburɔ, ⁶⁵ ma n kun mɔ Kalɛbu, Yefunen bii ka Yosue, Nunin bii. Domi nge meya Yinni Gusunɔ u raa bu sɔɔwa.

Tabi ye tɔn kurɔba ko n mɔ

27 Selofadi, wi u sāa Hefɛɛ ka Galadi ka Makiri ka Manasen

sikadobu Yosefun bweseru sɔɔ, u bii tɔn kurɔbu nɔɔbu mara. Bera Mala ka Nɔa ka Hogula ka Milika ka Tirisa ²ma be, ba na Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaan mi, ka wirugibun mi ka sere Isireliba kpuron mi Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnɔɔwɔ ba nɛɛ, ³besen tundo u guwa gbaburɔ. Uñ wāa Koren bibun wuuru sɔɔ be ba Yinni Gusunɔ seesi. U guwa win tii tiin toranun sɔ. Adama uñ bii tɔn durɔ mɔ. ⁴N weene bu win bwese kera deri yèn sɔ uñ bii tɔn durɔ mɔ? I sun tem wēɛyɔ besen tundon maabu ka wɔnɔbun suunu sɔɔ.

⁵Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ kana ben gari yin sɔ. ⁶Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ. ⁷Selofadin bii be, ba gem mɔ. A bu tem wēɛyɔ mɛ ben tundo u ko n daa mɔ. Kaa bu mu wēwa ben tundo maabu ka wɔnɔbun suunu sɔɔ. ⁸Yen biru, kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, goo ù n gu ma uñ bii tɔn durɔ mɔ, win bii tɔn kurɔwa u koo win arumani sua u tubi di. ⁹Ù kun maa bii tɔn kurɔ mɔ, win maabu ka wɔnɔba ba koo win arumani sua bu tubi di. ¹⁰Ù kun maa maabu ka wɔnɔbu mɔ, win tundon maabu ka wɔnɔba ba koo win arumani sua bu tubi di. ¹¹Win tundo ù kun maa maabu ka wɔnɔbu mɔ, win mero bisi wi u fɛɛ fɛɛ bo wiya u koo win arumani tubi di. Yeni ya ko n sāawa wooda Isireliba sɔ nge mɛ ne, Yinni Gusunɔ na ye Mɔwisi wē.

Yinni Gusunɔ u Yosue gɔsa

u ka ko Mɔwisin kɔsire

¹²Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔwo Abarimun guu tenin wii kpi-irɔ, kpa a nɔni seeya a tem mɛ mɛɛri mɛ kon Isireliba wē. ¹³Yen biru, kpa a kpuna a gbi nge mɛ wunen mɔɔ Aroni u gu. ¹⁴Domi in woodaba mem nɔɔwe Sinin gbaburɔ, sanam mɛ Isireliba ba man seesi. In maa man beere wē ben wuswaɔ sanam mɛ ba nim kanamɔ.

Yera n dera na Meriban nim mɛ soka Sannɔn nim Kadesiɔ, Sinin gbaburɔ.

¹⁵Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶⁻¹⁷Yinni Gusunɔ, wune wi a taka kooa kpuro hunde wē, a goo gɔsio, a nùn ko wirugii wi u koo kpī u wunen tɔmbu kpaa kpa ba kun ka sāa nge yāa ni nuñ kpara mɔ.

¹⁸Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ, Yosue Nunin bii wee, wi sɔɔ nen Hunde u yiba. A nùn suo kpa a nùn nɔma sɔndi. ¹⁹Kaa ka nùn dawa yāku kowo Eleasaan wuswaɔ, kpa a nùn ko wunen kɔsire Isireliba kpuron nɔni biru. ²⁰A nùn wunen yiikon bɔnu wēɛyɔ kpa Isireliba kpuro bu nùn mem nɔɔwa. ²¹Yāku kowo Eleasaawa u ko n da wa kpa Eleasaa u man kana win sɔ ka woro te ba ra ko ka urimu. Win gariya Yosue ka Isireliba kpuro ba ko n da ka sɔmburu ko.

²²Ma Mɔwisi u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. U Yosue sua ma u ka nùn da yāku kowo Eleasaan wuswaɔ Isireliba kpuron nɔni biru. ²³Ma u nùn nɔma sɔndi u nùn kua win kɔsire nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

Tɔru baateren yākurun

wooda

28 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba wooda yeni wēɛyɔ.

A nɛɛ, bu ku duari saa ye na yi ba n da ka man kēnu naawe kpa bu man yāku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore.

³A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔɔ baatere, yāa kpemminu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ, niya ba koo ka man yāku dɔɔ mwaararuguru kua baadomma. ⁴Ba koo ka teeru yākuru kowa bururu, teeru maa yoki kpaa, ⁵ka som kilo ita mɛ ba burina ka olifin gum ditiri tia ka bɔnu. ⁶Tɔɔ baateren yāku te,

ta ko n sāawa nge yāku nubu durorugii te ba ne, Yinni Gusunɔ kua Sinain guurɔ. ⁷Bururu ba ko n da ka tam newa ditiri tia ka bɔnu nen sāa yerɔ bu ka yākuru ko ka yāa te sannu. ⁸Yoka, kpa bu maa man yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka yāa tee te ta tie ka som ka tam nge me ba raa kua bururu. Ta ko n sāawa yāku dɔɔ mwaararugiru te ta koo ne, Yinni Gusunɔ nuburu dore.

Tɔɔ wɛrarugirun yākunun

wooda

⁹Tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yāanu yiru ni nu wɔɔ tia tia ma ma nuh alebu gaa mɔ, niya i ko i ka ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua ka tam ka som kilo nɔɔba tia me ba burina ka gum. ¹⁰I ko i n da yāku te kowa tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaararugii ni i ra ko baasi.

Surun tɔɔ gbiikirun yākunun

wooda

¹¹Suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i ne, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔɔba yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ. Kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ. ¹²I ko i ka ten baatere yākuru kowa ka som me ba burina ka gum. ¹³Yāa kpemmii nin baatere maa ka som kilo ita me ba burina ka gum. Yāku dɔɔ mwaararugii niya nu koo ne Yinni Gusunɔ nuburu dore. ¹⁴Ī n ka kete yākuru mɔ, tam ditiri itawa i ko i ka ko. Ī n ka yāa kineru mɔ, tam ditiri yiruwa i ko i ka ko. Ī n maa ka yāa kpembu mɔ, tam ditiri tia ka bɔnuwa i ko i ka ko. Yāku dɔɔ mwaararugii ni i ko i n da ko wɔɔn suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔɔ, niya mi. ¹⁵Yen biru, i ko i maa ne, Yinni Gusunɔ torarun yākuru kua ka tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaararugiru ka ten tam baasi.

Gɔɔ sararibun yākunun

wooda

¹⁶Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnese sɔɔra i ko i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, ne, Yinni Gusunɔn sɔ. ¹⁷Suru win sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra i ko i tɔɔ bakaru tore te i ko i di sɔɔ nɔɔba yiru. Tɔɔ ni sɔɔ, pɛe ye bañ seeyatia dokewa i ko i di. ¹⁸Tɔɔ baka ten tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i been sɔma deriwa, kpa i menna i ne, Yinni Gusunɔ sā. ¹⁹I ko i man yāku dɔɔ mwaararugiru kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔɔba yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ, kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ. ²⁰I ko i ka yaa saberu baatere yākuru kowa ka som sannu me ba burina ka gum. Ī n yākuru mɔ ka naa, som kilo nɔɔba nnewa i ko i ka ko. Ī n ka yāa kineru mɔ som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko. ²¹Ī n maa ka yāa kpembu mɔ, som kilo itawa i ko i ka ko. ²²Yen biru, kpa i boo kineru go i ka torarun yākuru ko. ²³Yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ²⁴Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i ko i ne, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuawa baadomma te ta koo man nuburu dore tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ²⁵Yen sɔɔ nɔɔba yiruse, i ko i been sɔma deriwa kpa i menna i man sā.

Gɛɛbun saan yākunun wooda

²⁶Gɛɛbun tɔɔ bakaru sɔɔ, i ko i ka ne, Yinni Gusunɔ been gbean dīa gbiikinu naawawa kpa i menna i man sā. Īn dɔma te sɔmburu garu mɔ. ²⁷I ko i man yāku dɔɔ mwaararuginu kuawa ni nu nuburu do ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔɔba yiru ni nu wɔɔ tia mɔ. ²⁸I ko i ka yaa saberu baatere yākuru kowa ka som sannu me ba burina ka gum. Ī n yākuru mɔ ka naa,

som kilo nɔɔba nnewa i ko i ka ko. Ì n ka yāa kineru mɔ̄ som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko. ²⁹ Ì n maa ka yāa kpembu mɔ̄ som kilo itawa i ko i ka ko. ³⁰ Yen biru, kpa i boo go i ka torarun yāku ko, ³¹ yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔ̄ baateren bururun yāku dɔ̄ mwaararugii te baasi. Yaa sabe ni nuñ alebu gaa mɔ̄wa i ko i n da ka yāku ko, ka tam sannu.

Yāku te ba koo

ka Yinni Gusunɔ̄ takaru ko

29 Suru nɔɔba yirusen tɔ̄ gbiikiru sɔ̄, i ku sɔmburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusunɔ̄ takaru ko. I ko i tɔ̄ te diwa i n kɔbi soomɔ̄. ² I ko Yinni Gusunɔ̄ yāku dɔ̄ mwaararuginu kua ni nu koo nùn nuburu dore, ka kete kpema, ka yāa kineru, ka yāa kine kpemminu wɔ̄ tia tiaginu nɔɔba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sāawa ni nuñ alebu gaa mɔ̄. ³ I ko i ka yaa sabe ten baatere yāku kowa ka som me ba burina ka gum. Ì n yāku mɔ̄ ka kete, som kilo nɔɔba nnewa i ko i ka ko. Ì n mɔ̄ ka yāa kineru, som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko. ⁴ Ì n maa mɔ̄ ka yāa kine kpembu, som kilo itawa i ko i ka ko. ⁵ I ko i maa torarun yāku ko ka boo kineru. ⁶ Yāku niniwa i ko i n da ko suru baawuren tɔ̄ gbiikiruginu ka tɔ̄ baatereginu ka nin som ka tam baasi. I ko nu kowa nge me ba nin wooda yi. Nu ko n sāawa yāku dɔ̄ mwaararuginu ni nu koo ne, Yinni Gusunɔ̄ nuburu dore.

Durum wɔkabun yākurun

wooda

⁷ Suru nɔɔba yirusen sɔ̄ wɔkuruse sɔ̄, i ku sɔmburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusunɔ̄ sã kpa i nɔ̄ bɔke. ⁸ I ko i Yinni Gusunɔ̄ yāku dɔ̄ mwaararuginu kuawa ni nu koo nùn nuburu dore, ka naa kpema, ka yāa kine kpemminu wɔ̄

tia tiaginu nɔɔba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sāawa ni nuñ alebu gaa mɔ̄. ⁹ Ì n yāku mɔ̄, i ko i nu kowa ka som me ba burina ka gum. Ì n yāku mɔ̄ ka naa, som kilo nɔɔba nnewa i ko i ka ko. Ì n mɔ̄ ka yāa kineru som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko. ¹⁰ Ì n maa mɔ̄ ka yāa kine kpembu, som kilo itawa i ko i ka ko. ¹¹ Yāku ninin biru, i ko i yāku ko ka boo kineru bu ka beɛ been durum wɔka, torarun yāku ko tɔ̄ baatereginu ka nin som ka tam baasi.

Kunun tɔ̄ bakarun yākunun

wooda

¹² Suru nɔɔba yirusen sɔ̄ wɔkura nɔɔbuse sɔ̄, i been sɔma derio ye i ra ko, kpa i menna i ne, Yinni Gusunɔ̄ sã kpa i man tɔ̄ bakaru diiya sɔ̄ nɔɔba yiru. ¹³ Tɔ̄ baka ten tɔ̄ gbiikiru sɔ̄, i ko i ne, Yinni Gusunɔ̄ yāku dɔ̄ mwaararuginu kuawa ni nu koo man nuburu dore. I ko i nu kowa ka naa kpemi wɔkura ita ka yāa kinenu yiru, ka yāa kine kpemminu wɔkura nne ni nu wɔ̄ tia tia mɔ̄. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sāawa ni nuñ alebu gaa mɔ̄. ¹⁴ I ko i ka yaa sabe nin baatere yāku kowa ka som me ba burina ka gum. Ì n yāku mɔ̄ ka naa, som kilo nɔɔba nnewa i ko i ka ko. Ì n mɔ̄ ka yāa kineru, som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko. ¹⁵ Ì n maa mɔ̄ ka yāa kine kpembu, som kilo itawa i ko i ka ko. ¹⁶ I ko i maa yāku ko ka boo kineru bu ka beɛ been durum wɔka, tɔ̄ baateren yāku dɔ̄ mwaararugii te i ra ko ka som ka tam sannu baasi.

¹⁷⁻³⁴ Tɔ̄ baateren yāku ni baasi, i ko i maa yāku ko ka yaa sabe ni nuñ alebu gaa mɔ̄ ka maa som me ba burina ka gum, nge me i ra ko saa tɔ̄ baka ten sɔ̄ yirusen di n ka girari ten sɔ̄ nɔɔba yiruse. Nge meniwa i ko i yāku ni koosina.

Sɔɔ yiruse sɔɔ, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu wākura yiru ka yāa kinenu yiru, ka yāa kine kpemminu wākura nne wɔɔ tia tiaginu ka maa boo kineru.

Sɔɔ itase sɔɔ, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu wākura tia ka yāa kinenu yiru, ka yāa kine kpemminu wākura nne, wɔɔ tia tiaginu ka maa boo kineru.

Sɔɔ nnese sɔɔ, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu wākuru, ka yāa kinenu yiru ka yāa kine kpemminu wākura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kineru.

Sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu nɔɔba nne ka yāa kinenu yiru, ka yāa kine kpemminu wākura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kineru.

Sɔɔ nɔɔba tiase, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu nɔɔba ita ka yāa kinenu yiru ka yāa kine kpemminu wākura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kineru.

Sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, i ko i yākuru kowa ka kete kine kpennu nɔɔba yiru, ka yāa kinenu yiru, ka yāa kine kpemminu wākura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kineru.

³⁵Tɔɔ baka ten sɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i been sɔma derio ye i ra ko, kpa i menna i ka ne, Yinni Gusunɔ sɔ, ³⁶kpa i man yāku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore, ka kete kineru, ka yāa kineru ka yāa kine kpemminu nɔɔba yiru wɔɔ tia tiaginu. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sāawa ni nuh alebu gaa mɔ. ³⁷I ko i yāku nin baatere kowa ka som ka tam nge me ba yen wooda yi. ³⁸Kpa i maa yākuru ko ka boo kineru bu ka bee been durum wɔka, tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaararugiru ka ten som ka tam baasi.

³⁹Yāku nini kpurowa i ko i ne, Yinni Gusunɔ kua tɔɔ baka te sɔɔ, ka sere maa yāku ni i ra ko baadomma. Niya yāku dɔɔ mwaararuginu ni i ra ko ka som ka tam, ka siarabun yākunu, ka kēnu, ka sere maa ni i ra ko nɔɔ mwɛerun sɔ.

30 Yeniwa Mɔwisi u Isireliba kpuro sɔɔwa nge me Yinni Gusunɔ u nùn yiire.

Wooda ye ba yi

nɔɔ mwɛerun sɔ

²Mɔwisi u Isireliban bwese kerin wirugibu sɔɔwa u neɛ, wee wooda ye Yinni Gusunɔ u wɛ.

³U neɛ, goo ù n nɔɔ mwɛeru kua ma u koo nùn kɛru wɛ, ù kun me ù n bɔrua u neɛ, u koo tii nene gāanu ganun sɔ, uñ win gari yi kɔbiamɔ. U koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa.

⁴Bii wɔndia ù n Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua, ù kun me, ù n bɔrua sanam me u gina wāa win tundon nɔma sɔɔ, ⁵ma tundo wi, uñ nùn ye yinari sanam me u yen gari nua, saa ye sɔɔ, wɔndia wi, u koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa. ⁶Adama win tundo ù n nùn ye yinari sanam me u yen gari nua, saa ye sɔɔ, wɔndia wi, uñ maa nɔɔ mwɛɛ te yibiamɔ. Yinni Gusunɔ u koo nùn yen suuru kua, domi win tundowa u nùn ye yinari.

⁷Wɔndia goo ù n nɔɔ mwɛeru kua, ù kun me ù n bɔrua n deema uñ bwisika saa ye u bɔri yi mɔ, yen biru ma u durɔ sua, ⁸ma win durɔ kun nùn ye yinari sanam me u yen gari nua, u koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa. ⁹Adama win durɔ ù n ye yina sanam me u yen gari nua, uñ maa nɔɔ mwɛɛ te yibiamɔ te u kua. Yinni Gusunɔ u koo maa nùn suuru kua.

¹⁰Tɔɔn kurɔ win durɔ gu, ù kun me wi ka durɔ ba yinana, ù n nɔɔ mwɛeru kua, u koo tu yibiawa.

¹¹Kurɔ mɔro goo ù n nɔɔ mwɛeru kua, ù kun me ù n bɔrua, ¹²ma win durɔ kun nùn ye yinari sanam me u yen gari nua, kurɔ wi, u koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa. ¹³Adama win durɔ ù n nùn ye yinari sanam mɛ sɔɔ u yen gari nua, kurɔ wi, uñ maa nɔɔ mwɛɛ te yibiamɔ. Yinni

bañ tabu degia. ²⁸ Be ba tabu dan bɔnu sɔɔ, wee ye i ko i wuna ne Yinni Gusunɔn sɔ. Yera neera wunɔbu (500) baayeren wɔllɔ i tia wuna nen sɔ, tɔmbu sɔɔ ka keteba sɔɔ, ka ketekunu sɔɔ, ka yāanu ka bonu sɔɔ. ²⁹ Kpa a ye yāku kowo Eleasaa wē. ³⁰ Be bañ maa tabu den bɔnu sɔɔ, weeraakuru baateren wɔllɔ, kaa tia tia wuna nen sɔ tɔmbu sɔɔ ka keteba sɔɔ ka ketekunu sɔɔ ka yāanu sɔɔ ka bonu sɔɔ, ka sere yaa sabe ni nu tie sɔɔ, kpa a ye Lefiba wē be ba sɔmburu mɔ sāa yero.

³¹ Ma Mɔwisi ka Eleasaa ba kua ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi yiire. ³² Arumani ye ba gura kpuro, yen geeru wee. Yāanu ka bonun geera sāa nɔɔɔɔ suba nata ka wata ka wɔkura nɔɔɔɔ (675.000). ³³ Keteban geera sāa nɔɔɔɔ suba wata ka wɔkura yiru (72.000). ³⁴ Ketekunun geera sāa nɔɔɔɔ suba wata ka tia (61.000). ³⁵ Wɔndiaban geera maa sāa nɔɔɔɔ suba tena ka yiru, be bañ durɔ yē (32.000). ³⁶ Be ba tabu dan bɔnu ya kua yāanu nɔɔɔɔ suba gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔɔɔ yiru ka neera wunɔbu (337.500). ³⁷ Mi sɔɔ, ba nata ka wata ka wɔkura nɔɔɔɔ wuna Yinni Gusunɔn sɔ (675). ³⁸ Ben keteban geera sāa nɔɔɔɔ suba tena ka nɔɔɔɔ tia (36.000). Mi sɔɔ, ba wata ka wɔkura yiru wuna Yinni Gusunɔ sɔ. ³⁹ Ben ketekunun geera sāa nɔɔɔɔ suba tena ka neera wunɔbu (30.500). Mi sɔɔ, ba wata ka tia wuna Yinni Gusunɔn sɔ. ⁴⁰ Tɔn be ba mweeran geera maa sāa nɔɔɔɔ suba wɔkura nɔɔɔɔ ka tia (16.000). Mi sɔɔ, ba tena ka yiru wuna Yinni Gusunɔn sɔ. ⁴¹ Ma Mɔwisi u Gusunɔgia kpuro yāku kowo Eleasaa wē nge me Gusunɔ u nɔn sɔɔɔɔ u ko. ⁴²⁻⁴³ Bɔnu ye ba Isireli be ba tie wē ya newa ka be ba tabu dagia. Ya sāawa nɔɔɔɔ suba gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔɔɔ yiru ka neera wunɔbu (337.500), ⁴⁴ ka keteba nɔɔɔɔ suba tena ka nɔɔɔɔ tia (36.000) ⁴⁵ ka

ketekunu nɔɔɔɔ suba tena ka neera wunɔbu (30.500), ⁴⁶ ka tɔmbu nɔɔɔɔ suba wɔkura nɔɔɔɔ ka tia (16.000). ⁴⁷ Bɔnu ye Mɔwisi u Isireli be wē sɔɔ, ye u wuna Yinni Gusunɔn sɔ, yera tia tia weeraakuru baateren wɔllɔ, tɔmbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ. Ma u ye kpuro Lefiba wē be ba sɔmburu mɔ sāa yero, nge me Yinni Gusunɔ u nɔn wooda wē.

Kēe ni ba Yinni Gusunɔ wē

⁴⁸ Tabu kowobu nɔɔɔɔ nɔɔɔɔ wirugibu ka wunɔm wunɔm wirugibu ba mennama ba na Mɔwisin mi. ⁴⁹ Ma ba nɔn sɔɔɔɔ ba nee, sa tabu kowobu gara be sa kpare. Baa tɔn turo uñ kare be sɔɔ. ⁵⁰ Yen sɔna sa ka Yinni Gusunɔ takarun kēnu naawa ni ba kua ka wura. Niya sumi ka taaminu ka swaa tonkunu ka yɔni. Kpa nu n sāa nge torarun yāku.

⁵¹ Ma Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaa ba kēe ni kpuro mwa ni ba kua ka wura mi. ⁵² Kēe ni tabu kowobun wirugii be, ba Yinni Gusunɔ wē mi, nin bunum mu koo ko nge kilo wunaa wata ka wɔkurun saka. ⁵³ Adama be ba sāa tabu kowobu ba ben arumani ye ba gura tii yiyawa kpuro. ⁵⁴ Mɔwisi ka Eleasaa ba ka kēe ni kpuro da ba yi Yinni Gusunɔn kurɔ, Yinni Gusunɔ u n ka win tɔmbu Isireliba yaaye.

Isireliban bwese keri ita

yi sina Yuudenin

sɔɔ yari yeru gia

32 Rubenin bwese kera ka Gadin bwese keran tɔmbu ba yaa sabenu mɔ nu dabi too. Ma ba wa ma Yaseen tem ka Galadin tem mu gea sāa ben yaa sabenu sɔ. ² Yera ba da ba Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu deema, ba nee, ³ wuu sini, Atarɔtu ka Diboni ka Yasee

ka Nimura ka Hesiboni ka Eleale ka Sebamu ka Nebo ka sere Beoni, ⁴si Yinni Gusunɔ u dera bese Isireliba sa kambia, sin tem mu gea sā yaa sabenun sō. Wee sa maa yaa sabenu mɔ nu dabi.

⁵Yen sō, à n ka sun nɔnu geu meeran na, a de bu sun tem me wē bese wunen sɔm kowobu. A ku de su Yuudeni tɔbura.

⁶Ma Mɔwisi u bu wisa u nee, been mero bisibu ba koo dawa ba n tabu mɔ kpa bēe i n sō mini? ⁷Ìn yē ma i ko i bu mwia kpanasiawa kpa ba kun kī bu da tem me Yinni Gusunɔ u bu wē sɔɔ?

⁸Nge meya been baababa ba kua yellu sanam me sa wāa Kadesi Baaneɔ, ye na bu gɔra ba da ba Kananin tem saria meera. Ye ba da ba tura sere Esikolin wɔwɔ ma ba tem men saria meera.

⁹Ye ba gɔsirama, ma ba begibu Isireliba mwia kpanasia bu ku ka da tem me Yinni Gusunɔ u bu wē sɔɔ. ¹⁰Yen tɔɔ te sɔɔ, Yinni Gusunɔ u mɔru besira ma u bɔrua u nee, ¹¹tɔn be ba yarima Egibitin di mi, be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba kere me, ben goo kun duɔ tem me sɔɔ, me u nɔɔ mweeru kua u Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu wē. Domi ba yina bu win gere mem nɔɔwa. ¹²Kalebu, Yefunen bii, Kenasin bweseru sɔɔ, ka sere Yosue, Nunin bii, be tɔnawa ba koo du tem me sɔɔ yèn sō ba nùn mem nɔɔwa mam mam. ¹³Yinni Gusunɔ u ka been baababa mɔru kua ma u dera ba yaayaare kua gbaburɔ wɔɔ weeru sere be kpuro ba ka kpeera, be, be ba kua ye yañ nùn wēre. ¹⁴Wee, tē bēe, i kī i been baaba ben yira swīi, kpa i de Yinni Gusunɔ u kɔm mɔru besira ka bēe Isireliba. ¹⁵Domi ì n gera win swaan di, u koo de bēe kpuro i kɔm te gbaburɔ. Saa ye sɔɔ, kpa i de beegibu bu kam ko.

¹⁶Ma ba Mɔwisi wisa ba nee, aawo. Sa ko besen yaa sabenu karaba kua kpa su maa wusu bani su gbāranu toosi besen kurɔbu ka bibun sō. ¹⁷Yen biru, sa ko tabu yānu sua kpa sa n gbia su ka

besegibu duusia ben temɔ, me ba bu wē. Sa ye sɔɔ, sa ko besen kurɔbu ka bibu deriwa ba n wāa wuu gbāranugii si sɔɔ, tem men tɔmbun sō. ¹⁸Sañ wurɔ besen yenusɔ ma n kun mɔ Isireli baawure u win tem mwa. ¹⁹Sà n tem meni wa guru gee sō yari yeru mi, sañ maa tem gam kī Yuudenin guru gɔ.

²⁰Ma Mɔwisi u bu sɔɔwa u nee, ì n men na, i de i been nɔɔ mweeru yibia. I tabu yānu suo kpa i da i tabu ko ka werɔbu nge me Yinni Gusunɔ u bēe yiire. ²¹Bēe kpuro, i Yuudeni tɔburo nge me Gusunɔ u kī kpa i n wāa mi sere u ka win yiberɛba gira win wuswaan di, ²²kpa u tem me mwa. Saa ye sɔɔ, ìn ko i n maa taare gaa mɔ. I ko i kpī i wurama been temɔ, kpa mu n sāa beegim. ²³Adama ì kun kue me, i Yinni Gusunɔ torariwa mi. Kpa i n yē ma bēeya i ko i tora ten are sɔbe. ²⁴I doo i wusu bani been kurɔbu ka bibun sō, kpa i maa karaba ko been yaa sabenun sō. Yen biru kpa i na i been nɔɔ mweeru yibia.

²⁵Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba Mɔwisi wisa ba nee, Yinni, ye a gerua mi kpuro, sa wura. ²⁶Sa ko besen kurɔbu ka besen bibu ka besen yaa sabenu deri Galadi mini. ²⁷Kpa bese kpuro su Yuudeni tɔbura sa n tabu yānu neni su ka tabu ko Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge me a gerua.

²⁸Yera Mɔwisi u yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren wirugii wooda wē ben sō. ²⁹U nee, Gadin bwese kera ka Rubenigia bà n tabu yānu sua ma ba Yuudeni tɔbura ka bēe sannu bu ka tabu ko Yinni Gusunɔn wuswaɔ, ma ba bēe somi i ka tem me mwa, i bu Galadin tem wēeyɔ mu ko begim. ³⁰Adama bà kun kue me, i ko i bu tem wēwa been suunu sɔɔ Kananin temɔ.

³¹Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba kɔm nee, ye Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa kpuro, sa wura. ³²Sa ko tabu yānu

sua su Kananin tem w̄ri nge me Yinni Gusun̄ u gerua kpa sa n besen tem m̄ Yuudenin bera gee.

³³Ma M̄wisi u Gadigii be ka Rubeni be, ka Manase, Yosefun biin bwese keran b̄nu Am̄reba ka Basanigibun tem kpuro w̄ē, men wuu marosu ka men baru kpaanu, mi Sihoni ka Ogu ba raa bandu dii.

³⁴Wuu si Gadigiba ba bana, siya Di-boni ka Atar̄tu ka Arōē, ³⁵ka Atar̄tu Sofani ka Yas̄ē ka Yogbea, ³⁶ka Beti Nimura ka Beti Harani. Ma ba su gb̄aranu toosi. Ba maa ben yaa sabenu karaba kua.

³⁷Wuu si Rubeniba maa bana, siya Hesiboni, ³⁸ka Eleale ka Kiriataimu ka Nebo ka Baali M̄oni ka Sibima. Ma ba si kpuro ȳsinu k̄sa.

³⁹Makiri Manasen biin sikadominu, beya ba Galadin tem w̄ri ba Am̄reba gira tem men di ma ba mu mwa. ⁴⁰Ma M̄wisi u bu tem me w̄ē ba sina mi. ⁴¹Manasen bii wi ba maa m̄ Yairi, win sikadomina nu da nu Am̄reban baru kpaanu w̄ri nu mwa, ma nu nu soka Yairin wusu. ⁴²Yen biru N̄baki u Kenati w̄ri u mwa, ka yen baru kpaanu ma u ye soka ka win tiin ȳsiru, N̄baki.

Mi Isireliba ba sirena gbaburo

33¹⁻²Sanam me M̄wisi ka Aroni ba Isireliba kparama wuuru ka wuuru Egibitin di Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄̄wa u n̄ē, u yoruo mi ba da da. Ye u yorua wee.

³U n̄ē, w̄̄n suru gbiikoon s̄̄ w̄kura nnese s̄̄ yera ba Ḡ̄ sararibun t̄̄o bakaru di n̄n gbiikiru. Yen sisiru ma ba seewa ba yara Ramusesin di Egibitigibun n̄ni biru ka toro sindu. ⁴Saa ye s̄̄, Egibitigibu ba ben bii gbiikobu sikum̄ be ba gu saa ye Yinni Gusun̄ u ka ben b̄nu siri. ⁵Ye Isireliba ba seewa Ramusesin di, ba dawa Suk̄tu, ba ben sansani gira. ⁶Suk̄-

tun di ba da Etam̄u tem saaram gam b̄ku, ba ben sansani gira. ⁷Saa Etamun di, ba na Pihahir̄tu ye ya w̄a Baali Sefonin deedeeru ma ba ben sansani gira Migidolin wuswaa. ⁸Saa Pihahir̄tun di ba nim w̄ku t̄bura ba da Etamun tem saaram bera gia. Ba sanum sowa s̄̄o ita ma ba da ba ben sansani gira Mara. ⁹Saa maran di ba tunuma Elim̄u mi nim n̄nusu w̄kura yiru ka kpakpa b̄ē wata ka w̄kura w̄a ma ba ben sansani gira mi. ¹⁰Saa Elimun di ba da ba ben sansani gira nim w̄kun b̄ku ge ba m̄ Naa yari. ¹¹Saa min di, ma ba da bera mi ba m̄ Sini, mi tem mu s̄a saaram. ¹²Saa min di ma ba da ba ben sansani gira Dofuka. ¹³Saa min di ma ba da Alusi ba ben sansani gira mi. ¹⁴Saa min di, ma ba da Refidim̄u ba ben sansani gira mi. Miya Isireliba ba nim bia bu n̄.

¹⁵Saa min diya ba seewa ba da bera mi ba m̄ Sinai mi tem mu s̄a saaram ba ben sansani gira mi. ¹⁶Saa min diya ba da Kibur̄ti Hatafa ba ben sansani gira mi. ¹⁷Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haser̄tu. ¹⁸Saa min diya ba da ba ben sansani gira Ritima. ¹⁹Saa min diya ba da ba ben sansani gira Rim̄ Peresi. ²⁰Saa min diya ba da ba ben sansani gira Libina. ²¹Saa min diya ba da ba ben sansani gira Risa. ²²Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kehelata. ²³Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba m̄ Saf̄ē. ²⁴Saa min diya ba da ba ben sansani gira Harada. ²⁵Saa min diya ba da ba ben sansani gira Makel̄tu. ²⁶Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tahati. ²⁷Saa min diya ba da ba ben sansani gira Taraki. ²⁸Saa min diya ba da ba ben sansani gira Mitika. ²⁹Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hasim̄na. ³⁰Saa min diya ba da ba ben sansani gira M̄ser̄tu. ³¹Saa min diya ba da ba ben sansani

gira Bene Yakaniɔ. ³²Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hori Gidigadiɔ. ³³Saa min diya ba da ba ben sansani gira Yotibataɔ. ³⁴Saa min diya ba da ba ben sansani gira Aboronaɔ. ³⁵Saa min diya ba da ba ben sansani gira Esioni Gebɛɛɔ. ³⁶Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kadesiɔ bera mi ba mɔ Sinio, mi tem s̄a saaram. ³⁷Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba mɔ Horiɔ Edɔmun tem nɔɔ bura yerɔ.

³⁸⁻³⁹N deema n kua wɔɔ weeru saa min di ba yarima Egibitin di. Saa ye, yāku kowo Aronin wɔɔ wunaa teeru ka itawa mi. Ma u yɔɔwa guu ten wɔllɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. Miya u kpuna u gu wɔɔn suru nɔɔbusen t̄ɔ gbi-ikuru s̄ɔɔ. ⁴⁰Ma Aradin sina boko wi u s̄a Kananigii u ka wāa Kanani yen s̄ɔɔ ȳsan n̄m dwaru gia, u nua ma Isireliba ba tunuma.

⁴¹Ye Isireliba ba seewa Hori min di, ma ba da Salumɔnaɔ, ba ben sansani gira. ⁴²Saa min diya da ba ben sansani gira Punɔɔwɔ. ⁴³Saa min diya ba da ba ben sansani gira Obɔtuɔ. ⁴⁴Saa min diya ba da ba ben sansani gira Iye Abarimuɔ Mɔabuban tem nɔɔ bura yerɔ. ⁴⁵Saa min diya ba da ba ben sansani gira Diboni Gadiɔ. ⁴⁶Saa min diya ba da ba ben sansani gira Alimɔɔ Dibilataimuɔ. ⁴⁷Saa min diya ba da ba ben sansani gira Abarimun guunun bera gia, Nebon deedeeru. ⁴⁸Ye ba doona Abarimun guunun di, ba nawa Mɔabuban wɔwɔɔ Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru. ⁴⁹Ma ba ben sansani gira mi, saa Beti Yesimɔtin di, n ka girari Abeli Sitimuɔ.

Yinni Gusunɔ u wooda w̄ɛ

bu Kananin tem bɔnu ko

⁵⁰Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Mɔabun wɔwɔɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, u nɛɛ, ⁵¹a Isireliba s̄ɔɔwɔ a nɛɛ, sanam mɛ ba koo Yuudeni

tɔbura bu du Kananin temɔ, ⁵²bu tem men tɔmbu kpuro giro ben wuswaan di kpa bu ben bw̄arokunu kɔsuku ni ba d̄aka ka ni ba seka, ka sere maa ben yāku yenu. ⁵³Bu tem mɛ mɔɔ kpa bu sina mi, domi na bu mu w̄ewa mu n s̄a begim, ⁵⁴kpa bu tem mɛ bɔnu ko ka tete nge mɛ ben bwese kerin tɔmba geeru nɛ. B̄en tɔmbu ba dabi, bu bu tem w̄eyɔɔ mu n kp̄a. Be bañ maa dabi kpa u bu w̄e fi-iko. Ba koo bwese kera baayere yen tem w̄ewa bera ye ba tete di kpa mu n s̄a begim. ⁵⁵Adama b̄a kun tem men tɔmbu gire ben wuswaan di, be ba deri mi, ba ko n s̄awa nge s̄aki yi yi ko n ben n̄ni s̄okumɔ, ka yabiri yi yi ko n bu s̄akir-imo bera ka bera. Ba ko n s̄awa ben yibereba tem mɛ s̄ɔɔ, mi ba koo sina mi. ⁵⁶Saa ye, beya kon kua ye na raa ḡoru doke n yibere be kua.

Kananin tem nɔɔ bura yenu

34 Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua u nɛɛ, ²a Isireliba s̄ɔɔwɔ a nɛɛ, b̄a n dua Kananin temɔ, mɛ mu koo ko begim, men nɔɔ bura yenu wee.

³S̄ɔɔ ȳsan n̄m dwaru gia mu koo nɔɔ ȳrawa bera mi ba mɔ Sinio mi tem mu saaram s̄a kpa gu maa da Mɔabun tem bɔkuɔ. Nɔɔ ge, ga koo torewa nim w̄ɔku b̄ɔruguun bɔkuɔ, s̄ɔɔ yari yeru gia. ⁴Min di, kpa gu fuka gu da Akarabimun guunu gia s̄ɔɔ ȳsan n̄m dwarɔ kpa gu bera mi ba mɔ Sinin sukum sara sere ka Kadesi Baaneɔ, n ka da Hasaa Adario sere ka Asimɔwɔ. ⁵Saa Asimɔɔn di kpa gu maa da Egibitin daa tora gaan mi kpa gu da gu ȳra nim w̄ɔku ge ba mɔ Mediterane.

⁶S̄ɔɔ kpɛɛ yeru gia men nɔɔ ga koo ȳrawa nim w̄ɔku teu gen mi.

⁷S̄ɔɔ ȳsan n̄m geu gia ba koo tem men nɔɔ suawa saa nim w̄ɔku gen min di n ka da Horin guurɔ. ⁸Min di, ba koo de gu kpewa ka Hamatio n ka na Sedadio.

⁹Kpa gu doona min di gu da Siforonio

kpa gu da gu yōra Hasaa Enani. Miya n ko n sāa been tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yēsan nɔm geu gia.

¹⁰ Sɔɔ yari yeru gia maa, men nɔɔ bura yera koo torewa saa Hasaa Enanin di kpa tu da Sefamu. ¹¹ Saa Sefamun di kpa tu da Ribilan bera gia Ainin sɔɔ yari yeru gia kpa tu Kineretin daa burerun gooru bewa. ¹² Saa min di, kpa tu da Yuudenin bera gia kpa tu da tu yōra nim wōku bɔruguu. Mi n ko n sāa been tem nɔɔ bura yeru miya mi.

¹³ Ye Mōwisi u Isireliba gari yi sɔɔwa ma u maa nɛɛ, tem meya mi, me Yinni Gusunɔ u himba kua u bɛɛ bwese kerɪ nɔɔba nne ka bɔnu wē i bɔnu ko ka tɛtɛ. ¹⁴⁻¹⁵ Bwese kerɪ yiru ka bɔnu yeni, Rubenigiru ka Gadigiru ka Manasegirun bɔnu, ba ben tem mwa kɔ Yuudenin bera gee, Yerikon deedeeru, sɔɔ yari yeru gia.

Wirugii be Gusunɔ u gɔsa bu ka tem me bɔnu ko

¹⁶ Yinni Gusunɔ u Mōwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷ yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, beya ba koo tem men bɔnu kobun wunanɔsu ko, ¹⁸ kpa a ben bwese kera baayeren di wirugii turo wuna u raa bu somi. ¹⁹ Be ba koo bu somi, beya Kalebu, Yefunen bii, Yudan bweseru sɔɔ.

²⁰ Ka Samueli, Amihudun bii, Simeon bweseru sɔɔ,

²¹ ka Elidadi, Kisilonin bii, Benyameen bweseru sɔɔ,

²² ka Buki, Yogilin bii, Danun bweseru sɔɔ,

²³⁻²⁴ ka Hanieli, Efodun bii, Manasen bweseru sɔɔ ka Kemueli, Sifitanin bii, Efaraimun bweseru sɔɔ. N deema Manase ka Efaraimun bwesenu nu sāawa Yosefun bwese kerɪ.

²⁵ Ka Elisafani, Paanakin bii, Sabulonin bweseru sɔɔ,

²⁶ ka Patieli, Asanin bii, Isakarin bweseru sɔɔ,

²⁷ ka Ahihudu, Selamin bii, Aseen bweseru sɔɔ,

²⁸ ka Pedaheli, Amihudun bii, Nefitalin bweseru sɔɔ.

²⁹ Be Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka Isireliban bwese kerɪ Kananin tem me bɔnu kua, bera mi.

Wuu si ba Lefiba wē

35 Yinni Gusunɔ u ka Mōwisi gari kua Mɔabun wɔwaa, Yuudenin boku, Yerikon deedeeru u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwa bu wusu gɔsi ben tem sɔɔ bu Lefiba wē mi ba ko n wāa ka sere maa kpara yenu. ³ Lefiba ba koo sinawa wuu marosu sɔɔ, kpa ba n tem mɔ mi ba ko n da ben yaa sabenu kpare. ⁴ Kpara yee ni i ko i bu wē mi, nin yasum mu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔbu (1.000) saa gbārarun beri berikan di, ⁵ kpa nin dēebu bu n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yiru (2.000) sɔɔ yari yeru gia, ka sɔɔ duu yeru gia, ka sɔɔ yēsan nɔm dwardu gia, ka maa nɔm geu gia, kpa wuu ga n wāa suunu sɔɔ. Nge meya ben kpara yee ni, nu ko n sāa wuu baagere sɔɔ. ⁶ Ba koo bu wusu nɔɔba tia wē mi wi u tɔnu go u ko n da kpikuru de, ka maa wusu gasu weeru ka yiru. ⁷ Wuu si kpuro su ko n sāawa weeru ka nɔɔba ita, ka sin kpara yenu. ⁸ Isireliban bwese kera baayere ya koo Lefiba wusu wēwa nge me yen tem mu kpāaru ne. Be ba dabi ba koo wēwa n dabi. Be bañ maa dabi, kpa bu wē fiiko.

Wuu sin mi

ba ko n da kpikuru de

⁹ Yinni Gusunɔ u Mōwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰ a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, bā n Yuudenin tɔbura ba dua Kananin tem, ¹¹ bu wusu gasu gɔsio mi wi u kun kī u ka tɔnu go u ko n da kpikuru de, ¹² sere bu ka nùn da bu siri tɔmbun wuswaa. Nge meya u koo ka yari wi u kī u nùn mɔru kɔsian nɔman di. ¹³ Wuu sin mi ba ko n

da kpikiru de, su ko n sāawa nɔɔba tia, ¹⁴ ita ya n wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, ita ye ya maa tie ya n wāa Kananin temɔ. ¹⁵ Isireli goo, ñ kun me sɔɔ wi u wāa Isireliban suunu sɔɔ, ù kun kī u ka tɔnu go, u koo kpī u kpikiru da wuu sin gagan mi.

¹⁶⁻¹⁹ Goo ù n tɔnu so u go ka gāa ni ba kua ka sisu, ñ kun me ka kperu, ñ kun me ka bokuru, u sāawa tɔn gowo. Wi u go min tɔnu u koo maa nùn mɔru kɔsie u gowa. ²⁰ Goo ù n win winsim tusa u bɔria, ñ kun me u nùn gāanu kara, ²¹ ñ kun me u nùn so ka nɔma u go, ba koo yēron tii gowa, domi u sāawa tɔn gowo. Wi u go min tɔnu u koo maa nùn mɔru kɔsie u gowa.

²²⁻²³ Goo ù kun maa kī u ka win winsim bɔria, ñ kun me u nùn kara ka gāanu ñ kun me, u ka nùn kperu so u go, ²⁴ tɔmbu ba koo ye ya koora min saria meeriwa bu ka yēro siri wi u tɔnu go mi. ²⁵ Kpa bu nùn wiru dwe bu de u wura wuu gèn mi u raa kpikiru da, kpa u sina mi sere yāku kowo tɔnwero u ka gbi wi ba gum tāre wirɔ. ²⁶ Wi u tɔnu go mi, ù n yara wuu gen min di, gèn mi u kpikiru da mi, ²⁷ ma wi u kī u nùn mɔru kɔsia u nùn go, yēro kun taare gaa mɔ. ²⁸ Domi wi u tɔnu go mi, n weene u sinawa wuu mi u raa kpikiru da sere yāku kowo tɔnwero u ka gbi. Yen biru u koo kpī u wura win temɔ.

²⁹ Wooda beniwa ba ko n da swīi, be ka ben bibun bweseru yam kpuro mi ba wāa.

³⁰ Goo ù n tɔnu go, tɔn dabira ba koo yen seeda di bu sere yēro go. Tɔn turon seeda dibu kun tura bu ka tɔnu taare wē bu go. ³¹ Bu ku nɔm biran kēru mwa bu ka tɔn gowo deri. N weene u gbiwa kam kam. ³² Bañ maa nɔm biran kēru mwaamɔ bu ka de u da wuu gèn mi ba ra kpikiru de, kpa u wura win temɔ yāku kowo tɔnwero ù n gu.

³³ Bu ku raa tɔnu go, domi yera ya koo ben tem disi doke. N ñ maa koorɔ bu me deerasia ma n kun mɔ ba yēro go, wi u tɔnu go mi. ³⁴ Bu ku raa tem me disi doke mē sɔɔ ba ko n wāa, domi ne Yinni Gusunɔ, ko na n wāa ka be, ne wi na ra n wāa be Isireliban suunu sɔɔ.

Kurɔ suabun wooda ye ba yi

tɔn kurɔ be ba tem tubi din sɔ

36 Manasen bweseru ta sāawa Yosefun bwese kera. Bwese te sɔɔ, Galadi u sāa Makirin bii, Manasen debubu. Galadi win bweserun wirugiba ba da ba Mɔwisi ka Isireliban yenu yērobu deema, ² ba neɛ, Mɔwisi, wee sanam me Yinni Gusunɔ u nun yiire a Isireliba tem bɔnu kua ka tete, u nun sɔɔwa u neɛ, a besen mɔɔ Selofadin tem win bii wɔndiaba wē. ³ Tē, bii wɔndia be, bà n durɔbu sua Isireliban bwese keru yi yi tien gaa sɔɔ, ba koo ben tem me ba tubi di suawa bu bwese kera yèn mi ba wura sosia. An̄ wa ma besen tem mu koo kaara me ba sun wē ka tete? ⁴ Isireliban yakiabun tōru tà n tunuma, ba koo ben bɔnu wunawa besen min di bu ye bwese kera yèn mi ba wura sosia.

⁵ Ma Mɔwisi u Isireliba sɔɔwa u neɛ, Yosefun bweserun tɔn be, ba gem mɔ. ⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Selofadin bii wɔndiaban sɔ. U neɛ, ba koo kpī bu durɔ sua wi ba kī, adama ya n gesi sāa ben tundon bwese kera sɔɔ. ⁷ Isireliban bwese kera gaan tem muñ duɔ bwese kera gaan tem sɔɔ. Isirelin bwese kera baayere, ya koo yen tem nenewa me ya tubi di. ⁸ Tɔn kurɔ baawure wi u tem wa u tubi di Isireliban bwese kera gaa sɔɔ, u koo durɔ suawa win bwese kera ye sɔɔ, u wa u ka win tundon tem me u tubi di nene. ⁹ Bwese kera gaan tem kun duɔ bwese kera gaan temɔ. Adama Isireliban bwese kera baayere ya koo yen tem nenewa kem kem me ya tubi di.

¹⁰⁻¹¹Ma Selofadin bii wɔndia be, Mala ka Tirisa ka Hogula ka Milika ka Nɔa ba Yinni Gusunɔn wooda ye wura ye u Mɔwisi wɛ mi. Ma ba ben tondon maabu ka wɔnɔbun bibu sua durɔbu. ¹²Ba durɔbu suawa Yosefun bwese kera sɔɔ, Manasen bibun bweserɔ, ma tem mɛ

ba tubi di muɔn menane ka ben tundobun tem.

¹³Wooda ka yiire bi Yinni Gusunɔ u Isireliba wɛ Mɔwisin min di, Mɔabun wɔwɔɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, biya mi.

WOODAN SŌSIRU

Tire teni ta ka Mōwisin gari yā yì sō u Isireliba wooda tubusiamō. Ta maa ka sōm maamaakigii ni yā ni Yinni Gusunō u kua be, win tōmbu Isireliban sō. U ka Isireliba arukawani bōkua, ma u bu kpara wō weeru gbaburu sō. U bu yakia ben yibereban nōman di, ma u bu nō mwēnu kua. Ma u bu wooda wē ye ba koo mem nōwa ba n ka wā. Ta maa sun Mōwisin gōn gari sōwa ka nge me Yosue u kua ben kpara.

Tire ten kpunaa

1. Ye Gusunō u gbia u kua ben sōn yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Woodaban sōsibu, wiru 5n di sere wiru 26.
3. Domanu ka bōri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. Mōwisin kirō dāaki, wiru 31n di sere wiru 33.
5. Mōwisi u gu ma Yosue u sōmburu sua, wiru 34.

MŌWISIN SŌSI GBIKIRU

1 Wee gari yi Mōwisi u Isireliba sōwa sanam me ba wā Yuudenin sō yari yeri gia wōwa gaa sō, mi tem saara wā, Sufun deederu, wuu sinin suunu sō, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserōtu ka Disahabu. ²À n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadesi Baanēa, kaa sīwa sō wōkura tia. ³Wō weeruse sō, mìn di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wōkura tiasen tō gbiikuru sōra Mōwisi u Isireliba sōwa kpuro ye Yinni Gusunō u nē, u bu sō. ⁴Ya koorawa sanam me Mōwisi u Sihoni, Amōreban sina boko wi u wā Hesiboniō kamia u

kpa ma u da u Ogu, Basanin sina boko wi u wā Edeē ka Atarōtuō kamia.

⁵Mōabuban temō, Yuudenin sō yari yeri gia, miya Mōwisi u Isireliba Yinni Gusunōn woodaba sōsibu torua.

Yinni Gusunō u Isireliba wooda

wē bu ka doona Horebun di

⁶Mōwisi u nē, Gusunō besen Yinni u ka sun gari kua Horebun guurō u nē, sa sina sa te guu ten gāarō. ⁷N n men na, su seewo su swaa wōri su da guunun bera gia mi Amōreba ba wā ka Kananin temō Yuudenin tem teeraō ka guunu gia ka wōwaō ka sō yēsan nōm dwaru gia ka nim wōkun goorō ka Libaniō sere n ka da Efaratin daarō, ⁸kpa su tem me meeri domi u sun mu nōmu sōndiawa. U nē, su doo su mu mwa domi u nō mwēeru kua ka bōri u mu besen baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu wē, be ka ben bibun bweseru.

Mōwisi u wirugibu gōsa

⁹Saa yē sō Yinni Gusunō u nē, su doo su tem me mwa, nē Mōwisi na bē sōwa na nē, na ñ kpē n bē sōbe nē turo. ¹⁰Gusunō besen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wōllun kperi. ¹¹Na kanamō Gusunō besen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u bē domaru kua nge me u bē nō mwēeru kua. ¹²Adama i n yē ma na ñ kpē n bē sōbe nē turo. ¹³N n men na, i tōmbu gōsio bēen bwese kera baayere sō be ba yēru ka bwisi mō, ma ba bēere mō tōmbu sō, kpa n bu ko bēen wirugibu. ¹⁴Ma i man wisa i nē, ye na gerua mi, ya wā. ¹⁵Ma i ka tōn be na bēen bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua bēen wirugibu, gabu nōrōm nōrōm (1.000) wirugibu, gabu wunōm wunōm wirugibu, gabu weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa wōku wōkubun wirugibu, ma na gabu sōma wē bu ka wirugii be kpara

been bwese kera baayere sɔɔ. ¹⁶Ma na wirugii be wooda wē na nē, ben mero bisibu bā n gari mɔ ben tii tiine sɔɔ, ñ kun mē, ka tɔn tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee. ¹⁷Bu ku tɔmbun beere mēeri bā n sirimɔ. Bu bu swaa dakio, bwēebwēē ka damgii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo sirirwa ka Yinni Gusunɔn yīsiru. Bā n ka gari gēe yinna yi yi bu sēsiemɔ, bu ka yi na nen mi bu man sō kpa n yi wēeri. ¹⁸Nge meya na bēe sōsi saa ye sɔɔ, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban mem nɔɔbu sariru

¹⁹Yen biru, Gusunɔ besen Yinni u sun nɔɔ kã ma sa seewa Horebun guurun di sa gbabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i yē mi, ma sa kpa ka guunun swaaɔ mi Amɔreba ba wāa nge mē Gusunɔ besen Yinni u sun yiire. Ma sa tura Kadesi Baaneɔ. ²⁰Miya na bēe sōɔwa na nē, wee i tunuma Amɔreban guurɔ te Gusunɔ besen Yinni u koo sun wē. ²¹I mēerio wee, Gusunɔ besen Yinni u bēe tem mē nɔmu beria. I seewo kpa i mu mwa nge mē wi, besen baababan Yinni u bēe sōɔwa. I ku berum ko. I de i n wɔrugru mɔ.

²²Ma bēe kpuro i na i man deema i nē, su tɔmbu gari bu da bu tem men saria mēeri kpa bu wurama bu sun sō swaa ye sa ko kpe, ka wuu sìn mi sa ko gbi su turi. ²³Been gari yi, yi man wēre, ma na tɔmbu wɔkura yiru gɔsa been bwese kera baayere sɔɔ tia tia. ²⁴Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere Esikolin wɔwaa. Mi kpurowa ba bɔsu ba mēera. ²⁵Ma ba tem men dāa binu sɔrima ba ka sun naawa. Ma ba nē, tem mē, mu gia sāa mē Gusunɔ besen Yinni u sun wēemɔ. ²⁶Adama i ñ Gusunɔ besen Yinnin gere mem nɔɔwē, domi i yina i da. ²⁷I nùn seesiwa been kuu bekuruginu sɔɔ i nē, yèn sō u sun tusa, yen sōna u sun yarama Egibitin di u ka sun Amɔreba nɔmu

sɔndia, bu sun kpeerasia. ²⁸I nē, mban sōna i ko i da i bu wari. Bēegibu ba dera i mwia kpana domi ba nē, tɔn be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gbāranu toosiwa n ka wollu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n sāa doogoba.

²⁹Ma na bēe wisa na nē, i ku nanda, i ku maa ben berum ko. ³⁰Gusunɔ besen Yinni u ko n sun gbiiye kpa win tii u sun sanna nge mē u kua besen nɔni biru Egibitia, ³¹ka gbaburɔ. Been tii i wa ma u sun bɔki besen sanum sɔɔ nge mē tɔnu u ra win bii bɔki sere sa ka tura mi sa dɔɔ. ³²Adama ka mē, i ñ Gusunɔ besen Yinni naane kue, ³³baa mē u ra n sun swaa gbiiye u ka sun ayeru sōsi mi sa ko yōra. Wōkuru, u ra sun kparewa u n besen swaa yam bururasie ka dōɔ yara, sōɔ sɔɔ maa ka guru wii wururu.

³⁴Yinni Gusunɔ u been weeweenu nua, ma u mɔru kua u bōrua u nē, ³⁵baa been turo kun duɔ tem mē sɔɔ, mē mu gea sāa mi, mē u nɔɔ mwēeru kua u besen baababa wē, ³⁶ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii. Wiya u koo mu wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem mē wē mē u bɔsu u mēera mi, domi u win swee kpuro swiwa dee dee.

³⁷Yinni Gusunɔ u maa ka man mɔru kua been sō, ma u nē, nen tii na ñ maa duɔ tem mē sɔɔ. ³⁸Nen sɔm kowo Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen sō, n be nùn dam kēeyɔ, domi wiya u koo bēe Isireliba kpara u ka bēe tem mē wē. ³⁹Ma Yinni Gusunɔ u nē, bēe, i nē, yibereba ba koo been bibu gurawa. Adama bii be, be ba ñ gina gea ka kōsa yē mi, beya ba koo du tem mē sɔɔ ka Yosue sannu. Beya u koo tem mē wē ba n mɔ. ⁴⁰Yen sō, bēe i gɔsiro kpa i da gbaburu gia nim wōku ge ba m̀ Naa yarin bera gia.

⁴¹Ma i man wisa i nē, i tora Yinni Gusunɔn mi. Adama tē, i ko da i tabu ko nge mē wi, Gusunɔ besen Yinni u gerua.

Ma i been tabu yānu sua i dōo ka wōbia i ka guunun bera gia tabu wōri. ⁴²Ma Yinni Gusunō u man sōowa u nēē, n bēē sōowō n nēē, i ku ra da i tabu ko. U n wāa ka bēē. Yen sō, i ku da, domi ba koo bēē kamia. ⁴³Na bēē ye sōowa adama i yina i man swaa daki. I n Yinni Gusunōn gere mem nōowē. Ma i gōru bōbia i da i tabu wōri guunun bera gia. ⁴⁴Saa yera Amōre be ba wāa bera mi, ba yarima ba bēē kamia Seirio, ma ba bēē naa swii nge tii sere ba ka girari Horimaō. ⁴⁵Ye i wurama, i Yinni Gusunō weeweenu koosi. Adama u n bēē swaa daki. ⁴⁶Ma i sina n ka tē Kadēsi Baaneāō.

2 Yen biru ma sa gōsira sa da ka gbaburun swaa nim wōku ge ba mō Naa yarin bera gia nge mē Yinni Gusunō u gerua. Ma sa sirena Seirin guunō n ka tē.

Isireliba ba Edōmuba

ka Mōabuba ka Amōniban tem

bukiana

²Yinni Gusunō u man sōowa u nēē, ³wee sa sirena guunun bera mi gia n ka tē. Su maa doo sōō yēsān nōm geu gia. ⁴U nēē, n bēē wooda yeni wē n nēē, i seewo i Seirin tem bewa mi been mero bisibu Esaun bibun bweseru ba wāa. Ba ko n been berum mō, adama i n tii se, ⁵i ku ra bu wōri. Domi u n bēē ben tem wēemō baa mēn nōō i ko i naasu sōndi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem mē wē ba n mō. ⁶Dīa ni i ko i di ka sere maa nim mē i ko i nō, i ko i ye kpuro dwewa ben mi. ⁷Domi Gusunō besen Yinni u besen sōma kpuro domaru kua ma u sun kōsu sanam mē sa ghabu baka te bukianamō. U wāa ka besē sere n ka kua gisō wōō weeru. Sa n gāanu bie.

⁸Ma sa Seirin tem bewa mi besen mero bisibu Esaun bibun bwesera wāa. Sa n maa tem tēeran swaa mwe ye

ya dōo Elatio ka Esioni Gebēēō. Ma sa gōsira sa Mōabun ghaburun swaa mwa. ⁹Yinni Gusunō u man sōowa u nēē, su ku Mōabuba nōō kuuri, su ku bu tabu wōri, domi u n sun gāanu nōmu sōndiamme ben temō. Lōtun bibun bwesera u Arin tem mē wē ba n mō.

¹⁰Yellu, Emibara ba wāa Arin tem mē sōō. Ba sāawa bwese te ta dam mō. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru. ¹¹Gabu ba tamaa ba sāawa Refaba nge mē Anakiba ba sāa, adama Mōabuba ba ra bu sokuwa Emiba. ¹²Nge mēya maa Horiba ba raa wāa Seirin temō yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba sina mi, nge mē bēē Isireliba i kua tem mē Yinni Gusunō u bēē wē sōō.

¹³Yen biru, Yinni Gusunō u wooda wē u nēē, su seewo su swaa wōri kpa su Seredin daaru tōbura. Ma sa tu tōbura. ¹⁴Saa mīn di sa seewa Kadēsi Baaneān di sere sa ka Seredin daaru tōbura, n kuawa wōō tena ka nōōba ita. Be ba raa sāa tabu kowobu sa ka seema ba n maa wāa nge mē Yinni Gusunō u raa gerua ka bōri. ¹⁵Win tiiwa u bu nōma doke u kpeerasia.

¹⁶Sanam mē tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa, ¹⁷sanam mē sōōra Yinni Gusunō u man sōowa u nēē, ¹⁸tē, su Mōabun tem nōō bura yeru saro kpa su Arin tem bukiana, ¹⁹su na Amōniban mi. Adama su ku bu nōō kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u n sun gāanu wēemō ben tem mē sōō. Ba sāawa Lōtun bibun bweseru. Bera u maa tem mē wē ba n mō.

²⁰Tem mē, mu raa sāawa Refaban tem. Domi yellu Refabara ba raa wāa mi, be, be Amōniba ba ra soku Sansumiba. ²¹Bwese te, ta dam mō ma ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni Gusunō u bu Amōniba nōma beria, ba bu gira ma ba sina mi. ²²Nge mēya Yinni Gusunō u Esaun bibun bweseru kua be

ba wāa Seiriõ. U dera ba Horiba gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temõ sere ka gisõ. ²³Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be ba wāa baru kpaanõ n ka girari Gasao kpeerasia ma ba sina ben wusõ.

²⁴Yen biru, Yinni Gusunõ u nēē, su seewo su swaa wõri kpa su Aanõn daaru tåbura. Wee u koo sun Sihoni Amõre, Hesibonin sina boko nõmu beria ka win tem. U nēē, su doo su nõn wõri kpa su ka nõn tabu ko. ²⁵Saa gisõn di u koo de nandabu bu n wāa handunian bwesenu kpuro sõ besen sõ. Bà n besen damu nua, kpa bu diiri berum sõ.

Ba Sihoni, Hesibonin

sina bokon tem wõri

²⁶Saa Kedemõtin di, na sãmõbu gõra Sihoni, sina bokon mi, kpa bu nõn bõri yendun gari sõ bu nēē, ²⁷u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n swi, sa ñ gam geramõ. ²⁸Sa ko nõn dĩa ni sa ko di ka nim me sa ko nõn gobi kõsia. U gesi de su win tem bukiana. ²⁹Esaun bibun bweseru be ba wāa Seiriõ ka Mõabuba be ba wāa Arin temõ ba wura sa ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudenin tåbura kpa su du tem me Gusunõ besen Yinni u sun wē sõ. ³⁰Adama Sihoni, Hesibonin sina boko u yina su sara ka win temõ. Domi Gusunõ besen Yinni u win gõru bõbiasia u sun nõn nõmu sãndia nge me i waamõ gisõ. ³¹Ma Yinni Gusunõ u man sõõwa u nēē, n mærio u sun Sihoni ka win tem nõmu beria. Su nõn wõrio su tem me mwa. ³²Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wõri Yahasiõ. ³³Ma Gusunõ besen Yinni u sun nõn nõmu beria. Ma sa nõn kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro. ³⁴Sa win wusu kpuro mweera sa kam koosia mam mam, ma sa tån durõbu ka tån kurõbu ka bibu kpuro kpeerasia, baa tån turo kun tiare.

³⁵Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sõ tii koosi. ³⁶Saa Aroeen di ye ya wāa Aanõn daarun goorõ ka wuu ge ga wāa wõwaõ n ka da sere Galadiõ, wuu gaga kun kpia gu sun ma. Gusunõ besen Yinni u sun si kpuro nõmu beriawa. ³⁷Adama sa ñ Amõniban tem babe ka tem me mu wāa Yabõkun daarun goorõ ka wuu si su wāa guunõ ka sere mi Gusunõ besen Yinni u sun yinari su wõri.

Ba Ogu, Basanin sina bokon

tem mwa

3Yen biru, sa tem tureru yõõwa sa da Basaniõ. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wõri Edeeo. ²Ma Yinni Gusunõ u man sõõwa u nēē, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun nõn nõmu beria, wi ka win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko nõn kuawa nge me sa Sihoni, Amõreban sina boko kua, wi u wāa Hesiboniõ. ³Ma Gusunõ besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko nõmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa tån turo sa ñ deri. ⁴Sa win wusu kpuro mweera, baa teu ga ñ kpia gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wāa Aaqõbun temõ Basaniõ. Ogun tema sere mi. ⁵Wuu si kpuro su gbãranu mõwa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka kenē. Wusu maa wāa su dabi mi, si ba ñ gbãranu toosi. ⁶Sa si kpuro mweera ma sa tån durõbu ka tån kurõbu ka bibu kpuro kpeerasia nge me sa Sihoni, Hesibonin sina boko kua. ⁷Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yiyi.

Ba Galadin tem bõnu kua

⁸Nge meya sa ka Amõreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sõ yari yeru gia saa Aanõn daarun di n ka da Heemõn guurõ. ⁹Sidonigibu ba ra

Hæmɔɔn guu te sokuwa Sirioni, kpa Amɔreba bu maa tu soku Seniri. ¹⁰Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wāa gunguru wɔllɔ ka Galadin temɔ ka Basanin tem me kpuro sɔɔ n ka girari Salikaɔ ka Edeɛɔ. ¹¹N deema Refaban bweseru sɔɔ, Ogu, Basanin sina boko, wi turowa u raa tie. Kpakoro sisuguru sɔɔra ba win goru doke. Kpakoro te, ta wāa Amɔniban wuu maro Rabaaɔ. Ten dɛɛbu sāawa gɔm soonu nɔɔba nne. Ma ten yasum sāa gɔm soonu nne.

¹²Saa ye sɔɔra na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru tem me wɛ me mu wāa Aanɔɔn bera gia Aroɛɛn sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka wuu si su wāa Galadin guunun bee tia. ¹³Ma na Manasen bweserun bɔnu Galadin tem sukum me mu tie wɛ ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagɔbun tem ka Basanin tem meya ba ra maa soku Refaban tem. ¹⁴Yairi, Manasen bii, u Aagɔbun tem kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nɔɔ bura yerɔ. Ma u wuu si su wāa tem me sɔɔ soka Yairin wusu nge me ba su sokumɔ sere ka gison giso. ¹⁵Ma na Makiri Galadin tem wɛ. ¹⁶Ma na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru Galadin tem bee tia wɛ n ka da Aanɔɔn daarɔ sere ka Yabɔkun daarɔ. Aanɔɔn daara ta sāa tem men nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia, ma Yabɔkun daaru ta maa bu burane ka Amɔniba. ¹⁷Ben tem meya mu wāa Yuudenin wɔwaaɔ, saa Genesaretin daa burerun di n ka da nim wɔku bɔruguuɔ. Ma mu da sere ka Pisigan guurɔ sɔɔ yari yeru gia.

¹⁸Saa ye sɔɔ, ma na bee wooda yeni wɛ na nɛɛ, tɛ, wee Gusunɔ besen Yinni u bee tem me wɛ i n mɔ. Tɛ, bee tabu kowobu kpuro, i been tabu yānu suo kpa i Yuudeni tɔbura ka beegibu Isireliba sannu. ¹⁹Been kurɔbu ka been bibu ka been yaa sabe ni tɔnawa i ko i deri

wuu si na bee wɛ sɔɔ. ²⁰I been mero bisibu somiɔ sere Gusunɔ besen Yinni u ka bu swii ben temɔ nge me u bee kua, kpa bu sina tem me sɔɔ me u koo bu wɛ Yuudenin sɔɔ kpee yeru gia. Saa ye sɔɔra i ko i wura been temɔ me na bee wɛ.

²¹Ma na Yosue wooda yeni wɛ na nɛɛ, win nɔni yi wa ye Gusunɔ besen Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge meya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam me i Yuudeni tɔbura. ²²I ku bu nasia, domi Gusunɔ besen Yinni u koo bee sanna.

Mɔwisi u ñ duɔ

Kananin temɔ

²³Saa ye sɔɔ, na Yinni Gusunɔ suuru kana na nɛɛ, ²⁴Gusunɔ nen Yinni, a ne wunen sɔm kowo wunen kpāaru ka wunen dam bakam kookoo gbiikisu sɔɔsi. Yinni goo sari wɔllɔ ka temɔ wi u koo kpɛ u ko ye a ra ko. ²⁵A de n Yuudeni tɔbura kpa n tem buram me wa guru giɔ mi guu buranu wāa ka maa Libani.

²⁶Adama Yinni Gusunɔ u ka man mɔru kua been sɔ ma u yina u nen kanaru nɔ. U nɛɛ, ya tura me. N ku maa nɔn yen gari sɔ. ²⁷U nɛɛ, n yɔwɔ Pisigan guurun wii kpiirɔ kpa n nɔni seeya n mɛeri sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia ka sɔɔ kpee yeru gia ka sere maa sɔɔ yari yeru gia. Adama na ñ Yuudeni tɔburamɔ. ²⁸U nɛɛ, n Yosue bwisi kɛɛyɔ kpa n nɔn dam kɛ, n de u n wɔrugɔru mɔ. Domi wiya u koo Yuudeni tɔbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem me wɛ me kon wa mi.

²⁹Ma sa sina wɔwa mi, Beti Peorin dedeeru.

I Yinni Gusunɔn wooda

mɛm nɔwɔ

4 Tɛ, bee Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio be na bee

wēemɔ. I ye mem nɔɔwɔ kpa i wa i n wāa, kpa i du tem me sɔɔ, me Gusunɔ besen baababan Yinni u beɛ wē. ²I ko i win woodaba mem nɔɔwawa nge me na beɛ ye wē. I ku gāanu ganu sosi ye sɔɔ, i ku maa gāanu ganu kawa. ³Been nɔni yi wa ye Gusunɔ besen Yinni u kua Baali Peorigiin sɔ. U tumbu kpeerasia kpuro beɛ sɔɔ be ba da ba nùn sāwa. ⁴Adama beɛ be i Gusunɔ besen Yinni naane sāa, beeya i wāa wāaru sɔɔ gisɔ.

⁵Wee na beɛ yiirebu ka woodaba wē nge me Gusunɔ besen Yinni u man sɔɔwa n ko. I ko i ye mem nɔɔwawa tem me u koo beɛ wē sɔɔ. ⁶Ì n ye mem nɔɔwa ma i ye swii dee dee, bwese ni nu tie nù n wooda ye nua, nu koo beɛ garisiwa yērobu ka bwisigibu, kpa nu nēe, anna a bwese baka ten yēru ka bwisi wa! ⁷Sà n Gusunɔ besen Yinni somiru kana u ra n ka sun wāa saa kpuro. Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sɔɔ, te ta Yinni mɔ nge me? ⁸Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sɔɔ tèn yiirebu ka ten woodaba ba sāa dee dee nge wooda be na beɛ wē gisɔ?

Isireliba ba yōra

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ

Horebun guurɔ

⁹I n tii se kpa i ku duari been wāaru kpuro sɔɔ ye i wa ka nɔni. I ku maa de yu yari been gōrun di. I ye been bibu ka maa been bibun bibu nɔsio.

¹⁰I tɔɔ te yaayo tē sɔɔ i da i yōra Gusunɔ besen Yinnin wuswaaɔ Horebun guurɔ sanam me u man sɔɔwa u nēe, n beɛ Isireliba kpuro mennama win mi, kpa u beɛ win woodaba sɔ, kpa i gia nge me i ko i ka nùn mem nɔɔwa been wāarun tōru kpuro sɔɔ kpa i maa ye been bibu nɔsia. ¹¹Ma i mennama i na i yōra guu ten nuurɔ tèn min di dɔɔ buri yi yarimɔ yi wɔllu girari dɔɔ wiisu ka

guru wii wuroru sɔɔ. ¹²Ma Yinni Gusunɔ u ka beɛ gari kua dɔɔ yara sɔɔn di. I win nɔɔ nua adama i n nùn wa. ¹³U ka beɛ arukawani bɔkua u nēe, i win wooda wɔkuru mem nɔɔwɔ te u yorua kpee besi yiru sɔɔ. ¹⁴Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u man yiire n beɛ wooda wē kpa i ye mem nɔɔwa tem me i ko i mwa sɔɔ.

Ba Isireliba kirɔ mɔ

būu sāanun sɔ

¹⁵Wee, i n Yinni Gusunɔn tii wa sanam me u ka beɛ gari kua dɔɔ yara sɔɔn di Horebun guurɔ. Yen sɔ, i n tii se, ¹⁶i ku ra ka nùn torari i bwāarokunu ko ni nu ka tɔn durɔ weene n kun me tɔn kurɔ, ¹⁷n kun me yaa ye ya sīimɔ tem sɔɔ, n kun me gunɔ, ¹⁸n kun me yaa ye ya kabirimɔ temɔ, n kun me swāa. ¹⁹Ì n nɔni seeya wɔllɔ i ka sɔɔ ka suru ka kperi meeri ka kpuro ye ya wāa mi, i ku de yu beɛ gawa i ka yiira i ye sā. Yeba kpurowa Gusunɔ besen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria nu n mɔ. ²⁰Adama beɛ, u beɛ nɔma nenua u yara Egibitigibun nɔni yi ba beɛ sɔɔmɔn di kpa i n ka sāa win tumbu nge me i sāa gisɔ.

²¹Ma Gusunɔ besen Yinni u ka man mɔru kua been sɔ. U bōrua u nēe, na n Yuudeni tɔburamɔ, na n maa duɔ tem gem me sɔɔ, me u koo beɛ wē i n mɔ. ²²Miniwa kon kpuna n gbi. Na n Yuudeni tɔburamɔ. Adama beɛ, i ko ye tɔbura kpa i tem gem me mwa i sina mi. ²³I n tii se kpa i ku duari arukawani ye Gusunɔ besen Yinni u ka beɛ bɔkua. I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu ka gāanu weene ni u beɛ yinari i ko. ²⁴Domi Gusunɔ besen Yinni u sāawa nge dɔɔ wi u ra kam koosie, u maa sāa nisinugii.

²⁵Ì n sina n ka te tem me Gusunɔ besen Yinni u beɛ nɔɔ mweeru kua sɔɔ, ma i bibu ka debuminu wa, i ku ra nùn torari i tii bwāarokunu kua ni nu ka

gāanu weene, i ku maa kōsa gaa ko ye ya koo win mōru seeya. ²⁶ Ì n tora ten bweseru kua, na beɛ sōwɔ na siremɔ gisɔ, wollu ka tem mu sāa nen seeda ma i ko i gbiwa tem me i ko i mwa mi sɔɔ Yuudenin guru giɔ. Beɛn wāaru ta ñ dakaa dɔɔ. Ba koo beɛ kpeerasiawa mam mam. ²⁷ Yinni Gusunɔ u koo de i n yarinewa bwese tukunun suunu sɔɔ kpa i kun dabi yāatem mi u dera i yoru dimɔ. ²⁸ Miya i ko i būnu sā ni tamba kua ka dāa ñ kun me ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku ra gari nɔ, nu ku ra maa nuburu nɔ. ²⁹ Miya i ko i Gusunɔ besen Yinni kasu. Ì n nùn kasu ka beɛn gōru kpuro, ka beɛn bwēra kpuro, i ko i nùn wa. ³⁰ Ye na beɛ sōwa mi kpuro yā n koorā, ma i wāa nōni swāaru sɔɔ, i ko i gōsiramawa Gusunɔ besen Yinnin mi kpa i wure i nùn mem nɔɔwa. ³¹ Domi u sāawa wɔnɔwɔndugii wi u kun beɛ derimɔ. U ñ beɛ kpeerasiamɔ. U ñ maa duarimɔ arukawani ye u ka beɛn baababa bɔkua ka bōri.

Isireliba ba kua seeda

³² I bwisikuo ye ya koorā yellu, ye ya koorā tɛɛ tɛɛbun di saa mìn di Gusunɔ u tɔnu taka kua handunia sɔɔ. I bwisikuo ye ya koorā handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Gāa maamaakiginu ganu nu koore nge nini? I nɔɔre ba gāanu gerure nge meni? ³³ Bweseru gara wāa te Yinni Gusunɔ u ka gari koore dōɔ yara sɔɔn di nge beɛ ma ta wāa ta wasi? ³⁴ Yinni goo u win tambu wɔrare ben yibereban nōman di ka win dam bakam, ka laakari mɛeribu, ka yīrenu, ka sɔm maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gāa nanumginu nge me Gusunɔ besen Yinni u Egibitigibu kua beɛn wuswaaɔ? ³⁵ Beeya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunɔ turowa u sāa Yinni. Goo maa sari nge wi. ³⁶ U dera i win nɔɔ nua wɔllun di u ka beɛ sōwsinu wē kpa i ka nùn mem nɔɔwa. U maa dera i dōɔ wa temɔ

ma u ka beɛ gari kua wi sɔɔn di. ³⁷ U beɛn baababa kīa ma u beɛ gōsa beɛ be i sāa ben bibun bweseru. Yen sōna u beɛ yarama Egibitin di ka win dam bakam. ³⁸ U beɛ bwese tukunu gira ni nu beɛ dabiru ka dam kere ma u beɛ kpāra u ka dua ben temɔ u beɛ mu wē nge me i waamɔ gisɔ. ³⁹ Ñ n men na, i bwisikuo gisɔ kpa i n yē ma Gusunɔ turowa u sāa Yinni wollɔ ka temɔ. Goo maa sari nge wi. ⁴⁰ I win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwɔ bi na beɛ wēemɔ gisɔ, kpa i wa i n bōri yendu mɔ beɛ ka beɛn bibun bweseru kpa beɛn wāaru tu dakaa da tem me sɔɔ, me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wēemɔ.

Mɔwisi u wusu ita gōsa

mi ba ko n da kpikuru de

⁴¹ Mɔwisi u wusu ita gōsa Yuudenin sōɔ yari yeru gia, ⁴² kpa su n sāa kpiki yenu. Wi u tɔnu go ka samba, u ñ daa ka yēro mōru neni, u ko n da kpikuru de mi, u ka win wāaru bere. ⁴³ Rubenin tem sɔɔ, u Beseri gōsa ye ya wāa gunguru wollɔ mi gāanu ku ra kpi. Gadin temɔ, u Ramɔti gōsa ye ya wāa Galadiɔ. Manasen tem sɔɔ, u Golani gōsa ye ya wāa Basanin temɔ.

MŌWISIN SŌWSIRU YIRUSE

⁴⁴⁻⁴⁵ Mɔwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sōwsinu wē sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁶ Saa ye, ba wāa Yuudenin sōɔ yari yeru gia wɔwaaɔ, Beti Peorin deedeeru, Sihoni, Amɔreban sina bokon temɔ wi u wāa Hesiboniɔ. Wiya Mɔwisi ka Isireliba ba kamia sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁷ Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amɔreban sinambu yiru ye, ba raa wāawa ba bandu dii Yuudenin guru giɔ sōɔ yari yeru gia. ⁴⁸ Ben tem men nɔɔ bura yera dawa Aroɛɛɔ, Aanɔɔn

daarun goorɔ sere n ka girari guu te ba mɔ Hɛɛmɔwɔ te ba maa sokumɔ Siɔni, ⁴⁹ka tem mɛ mu wāa Yuudenin wɔwɔ sɔɔ yari yeru gia n ka girari nim wɔku bɔruguuɔ sere n ka da guu te ba mɔ Pisigan nuurɔ.

Wooda wɔkuru

5 Mɔwisi u Isireliba kpuro sokusia ba menna ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nɔ bi na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ. I bu nenuɔ kpa i bu mem nɔɔwa mam mam. ²Gusunɔ besen Yinni u ka sun arukawani bɔkua Horebun guurɔ. ³N ñ besen baababa tɔna u ka ye bɔkua, adama ka besen ti-iwa bese be sa wāa sa wasi mini gisɔ. ⁴Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari kua nɔni ka nɔni guuru wɔllɔ saa dɔɔ yara sɔɔn di. ⁵Saa ye sɔɔ, ma na yɔ bɛɛ ka win su-unu suunuka sɔɔ na ka bɛɛ tusiamɔ ye u gerumɔ, domi i ñ yɔɔwe guu ten wɔllɔ yɛn sɔ i dɔɔ win berum mɔ. U nɛɛ, ⁶wiya u sāa Gusunɔ besen Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wāa sa yoru dimɔ. ⁷U maa nɛɛ, sa ñ ko n maa Yinni goo mɔ wi baasi. ⁸Su ku ra tii bwāaroku gagu kua ga n ka gāanu weene wɔllɔ, ñ kun mɛ temɔ, ñ kun mɛ nim sɔɔ. ⁹Su ku ra yiira su nu sã. Domi wi, Gusunɔ besen Yinni u sãawa nisinugii. U ra baababan durum mɔɔru mwe ben bibun mi, be ba nùn tusan suunu sɔɔ sere ka ben bibun bibɔ. ¹⁰Adama be ba nùn kī ma ba win woodaba mem nɔɔwamme u ra ben bibun bweserun nɔɔɔm nɔɔɔm (1.000) wɔɔwɔndu kue. ¹¹Su ku ra wi, Gusunɔ besen Yinnin yīsiru soku kam. Domi wi u win yīsiru soka kam, u koo yēro sɛɛyasia. ¹²Su tɔɔ wɛɛrarugiru mem nɔɔwɔ su tu beere wɛ nge mɛ wi, Gusunɔ besen Yinni u sun yiire. ¹³Sɔɔ nɔɔba tia sɔɔra sa ko n da besen sɔma kpuro ko. ¹⁴Adama sɔɔ

nɔɔba yiruseru ta sãawa Gusunɔ besen Yinnin tɔru tɛ sɔɔ u wɛra. Yen sɔ, su ku ra sɔmburu garu ko bese ka besen bibu ka besen sɔm kowobu ka besen keteba ka besen ketekunu, besen yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sɔɔ wi u wāa besen yenuɔ. Bese kpuro sa ko wɛrawa. ¹⁵Su yaayo nge mɛ sa raa yoru dimɔ Egibitiɔ, ma wi, Gusunɔ besen Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sɔna u sun yiire su tɔɔ wɛrarugii te mem nɔɔwa.

¹⁶Su besen tundobu ka besen merobu beere wɛɛyɔ nge mɛ wi, Gusunɔ besen Yinni u sun yiire kpa besen wāaru tu daka da kpa sa n bɔri yendu mɔ tem mɛ u sun wɛ sɔɔ.

¹⁷Su ku ra tɔnu go.

¹⁸Su ku ra sakararu ko.

¹⁹Su ku ra gbeni.

²⁰Su ku ra goo gari mani.

²¹Su ku ra besen tɔnusin kurɔ bine ko, ñ kun mɛ win diru, ñ kun mɛ win gberu, ñ kun mɛ win sɔm kowo tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ, ñ kun mɛ win ketɛ, ñ kun mɛ win keteku, win gāanu kpuro gesi.

²²Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u nɔɔ sua guuru wɔllɔ u bese win tɔmbu kpuro sɔɔwa dɔɔ yara sɔɔn di ka guru wii wuroru sɔɔn di ka guru wii sinumgirun di, u ñ gāanu sosi. Yen biru, u ye yorua kpee besi yiru sɔɔ u man wɛ.

Mɔwisi u sãawa Yinni Gusunɔn gɔro

²³Sanam mɛ i Yinni Gusunɔn nɔɔ ge nua guru wii sinumgiru sɔɔn di, guuru wɔllɔ tɛn mi dɔɔ u wāa, yera been bwese kerin wirugibu ka been guro gurobu ba na ne Mɔwisin mi. ²⁴Ma ba nɛɛ, wee Gusunɔ besen Yinni u bu win yiikon girima ka win kpāaru sɔɔsi. Ba win nɔɔ nua dɔɔ yara sɔɔn di. Gisɔ, ba wa ma Gusunɔ u ka tɔmbu gari kua ma ba wāa ba ñ gu. ²⁵Adama mban sɔna ba koo de dɔɔ boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bā n Gusunɔn nɔɔ nɔɔm mɛ, ba koo gbi. ²⁶Wara u Yinni Gusunɔ wi u ra n wāan

gari nõõre dõõ yara sõõn di nge be, ma yẽro u wãa u ñ gu. ²⁷Yen sõ, ne Mõwisi, n susio Gusunõ besen Yinnin bõkuõ kpa n swaa daki ye u gerua. Yen biru, kpa n bu ye nõõsia. Ba koo ye nõ, kpa bu ka ye sõmburu ko. ²⁸Ma Yinni Gusunõ u nua ye ba man sõõwa. Ma u nee, ye ba gerua mi kpuro gari bureya. ²⁹Bà n koo raa kpĩ bu nùn ben gõru wukia nge me, bu ka nùn beere wẽ kpa bu win woodaba mem nõõwa, ba ko n daa bõri yendu mõ be ka ben bibun bweseru sere ka baadomma. ³⁰Yen sõ tẽ, u nee, n doo n bu sõ bu wuro ben kuu bekuruginõ. ³¹Adama u nee, ne, n sinõ ka wi, kpa u man woodaba ka sõõsinu ka yiirebu sõ ye kon bu wẽ bu mem nõõwa tem me u bu wẽemõ sõõ.

³²Ma Mõwisi u maa bu sõõwa u nee, i wooda be kpuro mem nõõwõ mam mam be Gusunõ besen Yinni u bee wẽ. I ku ra gam gera be sõõn di. ³³I swaa ye swiĩyõ mam mam kpa been wãaru tu daka da kpa i n bõri yendu mõ tem me wi, Gusunõ besen Yinni u koo bee wẽ sõõ.

I Gusunõ been Yinni kĩõ

6 Mõwisi u maa nee, wee wooda ka sõõsi ni Gusunõ besen Yinni u man yiire n bee wẽ i mem nõõwa tem me i ko i mwa sõõ. ²Nge meya i ko i ka Gusunõ besen Yinni beere wẽ been wãarun tõru kpuro sõõ kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nõõwa be na bee wẽemõ bee ka been bibu ka been debuminu kpa been wãaru tu wa tu daka da. ³Bee Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mem nõõwa kpa i wa i n bõri yendu mõ kpa i marura i dabia nge me Gusunõ besen baababan Yinni u sun sõõwa sanam me u sun tem nõõ mwẽeru kua mi tim ka bom mu kokumõ.

⁴Bee Isireliba, i swaa dakio i nõ. Gusunõ besen Yinni turowa u sãa kpuron Yinni. ⁵I nùn kĩõ ka been gõru kpuro ka been bwẽra kpuro ka been dam kpuro.

⁶Wooda be na bee wẽemõ gisõ, i de ba n wãa been gõruõ. ⁷I been bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yenuõ ka swaaõ ñ n wuu dõõ ka saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa. ⁸I de ya n gbiniisi been nõõmõõ ka been sirinõ kpa i ku ra ka ye duari. ⁹I ye yoruo been dian gambon kadiriba sõõ ka wuun duu yerun kõnnõõõ.

Isireliba, i ku Gusunõ

besen Yinni duari

¹⁰Sanam me Gusunõ besen Yinni u koo bee kpara u ka da tem me u koo bee wẽ sõõ, nge me u besen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakõbu nõõ mwẽeru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu burõsu wa si i ñ bane, ¹¹ka yenu si su arumani bwese bweseka yiba ye i ñ kasu ka dõkõba be i ñ gba ka resemba ka olifiba be i ñ duure. ¹²I ko i dãanu wa siki siki i n dimõ. Adama i n tii se kpa i ku ra Gusunõ besen Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di. ¹³I ko i nùn nasiawa kpa i n wi turon wãaru wãa. Win yĩsira i ko i n da ka bõre. ¹⁴I ku ra da i bwese tuku ni nu ka bee sikerenen bũnu sã. ¹⁵Domi Gusunõ besen Yinni u wãa besen suunu sõõ. U sãawa nisinugii. Ñ n men na, i n tii se. I ku ra win mõru seeya kpa u bee kpeerasia handunia sõõ. ¹⁶I ku ra win dam meeri i ka wa me mu ne nge me i kua sanam me i wãa Masã. ¹⁷Adama i win woodaba ka win sõõsinu ka win yiire bi u bee wẽ mem nõõwõ dee dee. ¹⁸⁻¹⁹Ï n mð ye ya wã Yinni Gusunõn nõõni sõõ, i ko i bõri yendu wa kpa i tem gem me mwa sanam me u been yibereba gira u kpa. Domi u besen baababa nõõ mwẽeru kua ka bõri u nee, u koo bu mu wẽ.

²⁰Sõõ teeru been bibu bà n bee bikia ba nee, mban sõõna Gusunõ besen Yinni u bee wooda beni ka sõõsi nini ka yiire bini wẽ, ²¹kpa i bu wisi i nee, sa raa sãawa

Egibiti sunõn yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunõ u sun yarama min di ka win dam bakam. ²²U sõm maamaakiginu kua nu kpā besen nõni biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yenugibu nõni swāaru kpēē. ²³Ma u sun yarama min di u ka sun da tem me sõ, me u besen baababa nõ mwēeru kua ka bõri u nē, u koo bu wē. ²⁴Gusunõ besen Yinni u sun yiire u nē, su wooda be kpuro mem nõwõ, kpa su nõn bēere wē. Saa yera bõri yenda ko n sun wāasi baadomma kpa u n sun kõsu nge mē u mō gisõ. ²⁵Sà n wooda be kpuro mem nõwõa dee dee nge mē u sun yiire, saa yera sa ko n sãa gemgibu win wuswaaõ.

Isireliba ba sãawa

Yinni Gusunõn tõmbu

7 Gusunõ besen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sõ kpa u bwese dabi nini gira bēen wuswaan di. Niya, Hetiba ka Girigasiba ka Amõreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu sãawa mi bwesenu nõõba yiru ni nu bēe dabiru kere ma nu bēe dam kere. ²U koo bēe bu nõmu beria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bõke, i ku ra maa ben wõnwõndu ko. ³I ku ra ka bu nõõ tia ko i suana bēe ka be. I ku ra bēen bii wõndiaba ben bii aluwaasiba kē bu sua kurõbu. I ku ra maa ben bii wõndiaba kasu bēen bii aluwaasiba bu sua kurõbu. ⁴Domi ba koo de bēen bibu bu gera Yinni Gusunõn swaan di bu ben bõnu sã, kpa Yinni Gusunõ u ka bēe mõru ko u bēe kpeerasia mii mii. ⁵Wee nge mē i ko i bu kua. I ko i ben bõu turanu suririwa, kpa i ben bwāarokunu kõsuku i dõõ meni. ⁶Domi i sãawa bwese te Gusunõ besen Yinni u wuna nenem handunian bwese ni nu tie sõõn di, kpa i n ka sãa win tõmbu.

Yinni Gusunõ u sãawa

naanegii

⁷N ñ mō yèn sõ i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusunõ u ka bēe arukawani bõkua. Bēeya i mam piiburu bo bwesenu kpuro sõ. ⁸Adama Yinni Gusunõ u bēe kīwa ma u kī u win nõõ mwēeru yibia te u bēen baababa kua. Yen sõna u bēe yarama ka win dam bakam Egibiti sunõn yorun di.

⁹Yen sõ, i de i n yē ma Gusunõ besen Yinniwa u sãa Gusunõ. U ra win arukawani nēne ka be ba win woodaba mem nõõwammē sere ka ben bibun bweserun nõõm nõõmwõ (1.000). Be ba nõn kī, u ku ra bu tõnu kandu kue. ¹⁰Adama u ra be ba nõn tusa ben kõsa kõsiewa u bu kpeerasia yande. ¹¹Yen sõ, i win woodaba ka win yiirebu ka win sõõsinu mem nõõwõ ni na bēe wēemõ gisõ, kpa i ka ye sõmburu ko.

¹²Ï n wooda be swaa daki, ma i bu mem nõõwa, u ko n arukawani ye neniwa mam mam ye u ka besen baababa bõkua ka bõri. ¹³U koo bēe kīa kpa u bēe domaru kua u de i dabia. U koo bēen bibu domaru kua ka dīa ni i duura ka dīa binnu ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de bēen naa gõsu ka bēen yāa gõsu ka bēen boo gõsu su kuura tem me sõ, me u nõõ mwēeru kua ka bõri u nē, u koo bēen baababa wē. ¹⁴U koo bēe domaru kua n bwesenu kpuro kere. Bēe sõ, tõn durõ goo, ñ kun me tõn kurõ goo kun mō wīro. Meyā bēen yaa saberu gara kun maa gimare mō. ¹⁵Yinni Gusunõ u koo de baranu nu ka bēe tonda. I yē bara kõsu ni u raa Egibitigibu sure. U ñ derimõ ten garu tu bēe deema. Adama be ba bēe tusa, bera u koo nu sure.

¹⁶I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusunõ u bēe nõmu beria. I ku ra nin wõnwõndu ko, i ku ra

maa nin būnu sã. Domi būu ni, nu ko n sãawa yina been sō.

Yinni Gusunɔwa

u win tɔmbu kōsu

¹⁷ Sɔɔkudo i ko i gere been gōruɔ i nɛɛ, bwese ni, nu bɛɛ dam kere. Amɔna i ko i ko i ka nu gira. ¹⁸ I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusunɔ besen Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben sunɔ kua. ¹⁹ Been nɔni yi wa nɔni swãa baka te u bu kpɛɛ ka sɔm maamaakigii ni u kua ka win dam bakam mɛ u sōosi sanam mɛ u bɛɛ yarama tem men di. Nge mɛya u koo maa bwese ni kpuro kua nin berum i mɔ mi. ²⁰ U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam. ²¹ I ku diiri bwese nin sō. Domi Gusunɔ besen Yinni u ka bɛɛ wãa wi, wi u kpã ma u nanum mɔ. ²² U koo bɛɛ bwese ni kpuro gira kpure kpure. I ñ kpɛ i nu kpeerasia mii mii gbeeku yɛɛ yi ku ka bɛɛ yibusin sō. ²³ Gusunɔ besen Yinni wi, u koo bɛɛ bu nɔmu beria. U koo de bu duki su been wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam. ²⁴ U koo bɛɛ ben sinambu nɔmu beria kpa i de ben yīsiru tu gbi handunia sɔɔ. Ben goo kun yōramɔ been wuswaaɔ. I ko i bu kpeerasiawa kpuro. ²⁵ I ko i ben bwāarokunu dōɔ meniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebusie bine ko i sua kpa yu ku raa ko been yina. Domi ya sãawa disi wi, Gusunɔ besen Yinnin mi. ²⁶ I ku ra bwāaroku nin bweseru duusia been diaɔ. Ì n kua mɛ, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwēra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

sɛeyasia gɔbaburɔ

8 I wooda be mem nɔɔwɔ be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ kpa been hunde yu

dakaa da, kpa i marura i dabia, kpa i du tem mɛ sɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u nɔɔ mwɛeru kua ka bōri u nɛɛ, u koo been baababa wɛ. ² I yaayo sanum bakam mɛ Gusunɔ besen Yinni u dera sa sĩa gɔbaburɔ sere wɔɔ weeru. Ma u besen laakari mɛera, u dera sa nɔni sōɔra su ka tii kawa kpa u ka besen gōrun bwisikunugia, kpa u wa sã n ko win wooda mem nɔɔwan na, ñ kun mɛ su ye yina. ³ U dera sa nɔni sōɔra sa wahala kua gōɔrun sō, su ka tii kawa ma u sun manna wɛ, dia ni bese ka besen baababa sa ñ daa yɛ. Nge mɛya u ka sun sōosi ma tɔnu kun ko n wãa dīanu tɔnan sō ma n kun mɔ wi, Gusunɔn gere kpuron sō. ⁴ Wɔɔ weeru ye sɔɔ, besen yānu kun kpeere, besen naasu kun maa mɔsire. ⁵ I n yɛ ma Gusunɔ besen Yinni u sun nɔni dokewa nge mɛ tɔnu u ra win bii nɔni doke. ⁶ I Gusunɔ besen Yinnin woodaba mem nɔɔwɔ i sī win swɛɛ sɔɔ, kpa i nùn nasia.

Kirɔ kɔkiribun sō

⁷ Gusunɔ besen Yinni u koo bɛɛ duusia tem gem sɔɔ, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wãa wɔwi sɔɔ ka gunɔ. ⁸ Alikama ka dobi ka dāa bii ni ba mɔ resɛm ka figi ka gerenadi ya kpia tem mɛ sɔɔ ma mu olifin gum ka tim yiba. ⁹ Tem mɛ sɔɔ, i ko i dīanu wa n n kpã i di, i ñ maa gāanu ganun yāaru mɔ. Mɛn kpenu nu ko n sii wōksusu mɔ, kpa mɛn guunun sɔɔwɔ sii ganda n wãa. ¹⁰ Sanam mɛ i dīanu wa i di i deba, i Gusunɔ besen Yinni siaro tem gem mɛ u bɛɛ wɛn sō.

¹¹ I n tii se kpa i ku ra Gusunɔ besen Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win sōosinu ka win yiirebu mem nɔɔbu yina be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ. ¹² I ko i dīanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n wãa ni sɔɔ. ¹³ Been ketɛba ka been yāanu ka been bonu nu koo marura nu dabia kpa been sii geesu ka been wura ka been arumani bwese bweseka ye i mɔ yu ku-

ura. ¹⁴Saa ye sɔɔ, i n tii se kpa i ku ra tii sua i Gusunɔ besen Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimɔ. ¹⁵U dera sa sɪa gbabu baka nanumgiru sɔɔ mi weɛ dɛɛgii ka nii yi wɔa, mi tem mu gberɛ, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di besen sɔ. ¹⁶U sun manna wɛ gbaburu mi, sa di ye besen baababa ba n̄ daa yɛ. Ma u dera sa nɔni sɔɔra su ka tii kawa kpa u ka besen laakari mɛeri u sere sun gea kua. ¹⁷I n tii se kpa i ku ra gere i nɛɛ, bɛn hania ka bɛn tiin dama i ka arumani ye wa. ¹⁸I yaayo ma Gusunɔ besen Yinniwa u bɛɛ dam wɛ i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka besen baababa bɔkua ka bɔri nge mɛ i waamɔ gisɔ.

¹⁹⁻²⁰ɪ kun Gusunɔ besen Yinni mem nɔɔwɛ, ma i n̄n duari, i da i b̄nu yi-iramme i s̄amɔ, na bɛɛ s̄ɔɔmɔ na siremɔ gisɔ, i ko i kpeerawa nge mɛ u bwese ni kpeerasia besen wuswaɔ.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

durom kua

9 Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ. Wee gisɔ, i ko i Yuudeni tɔbura kpa i bwese bakanu gira ni nu bɛɛ dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gb̄aranu toosi nu gunu too. ²I Anakiba yɛ. Ba dam mɔ, ma ba gunu. I maa nɔɔre ba ben gari gerumɔ ba m̄, wara u koo kp̄i u yɔra ben bweserun wuswaɔ. ³Wee i ko bu gira. Gisɔ i ko i gia ma Gusunɔ besen Yinnin tiiwa u ko n bɛɛ gb̄iye nge d̄ɔ wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarina bɛn wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ s̄ɔɔwa.

⁴Sanam mɛ Gusunɔ besen Yinni u koo bɛɛ bu gira bɛn wuswaan di, i ku ra tii sua i nɛɛ, bɛn gean kobun s̄ɔna Yinni Gusunɔ u bɛɛ duusia tem mɛ sɔɔ. Domi

bwese nin k̄ɔsan kobun s̄ɔna u koo nu gira bɛn wuswaan di. ⁵N n̄ mɔ gea ye i m̄n s̄ɔna i ko i ben tem mɛ mwa. Ben k̄ɔsan kobun s̄ɔna Gusunɔ besen Yinni u koo bu gira bɛn wuswaan di, kpa win nɔɔ mwɛɛru tu ka sirera te u besen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu kua ka b̄ri. ⁶I n yɛ ma n n̄ mɔ bɛn gean kobun s̄ɔna Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ tem gem mɛ wɛɛmɔ i n mɔ. Domi i s̄awa bwese te ta ku ra mem nɔ.

Isireliba ba tora

⁷I yaayo nge mɛ i Gusunɔ besen Yinnin m̄ru seeya gbaburɔ. Saa d̄ma t̄n di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n n̄n seesimɔwa.

⁸I win m̄ru seeya guu te ba m̄ Horebuɔ, ma u ka bɛɛ m̄ru kua u ḡru doke u bɛɛ kpeerasia. ⁹Sanam mɛya na yɔɔwa guuru w̄llɔ n ka woodan kpee besi mwa ȳi sɔɔ arukawani ye Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ bɔkua ya yorua. Na sinawa migum s̄ɔ sɔɔ weeru ka w̄kuru weeru, na n̄ di, na n̄ maa n̄ra.

¹⁰⁻¹¹S̄ɔ sɔɔ weeru ka w̄kuru wee ten biru, yera Yinni Gusunɔ u man kpee besi yiru ye wɛ, ȳi sɔɔ win tii u woodaba kpuro yorua, be u bɛɛ s̄ɔɔwa d̄ɔ yara s̄ɔn di sanam mɛ i menne guurun nuurɔ. Kpee besi yiya ȳi sɔɔ ba arukawani yen wooda yorua. ¹²Ma u man s̄ɔɔwa u nɛɛ, n seewo kpa n sara fuuku fuuku. Domi bɛɛ nen t̄n be na yarama Egibitin di, i k̄sa kua. I gera fuuku win swaan di ye u bɛɛ s̄ɔsi. I sisu yania i ka tii bw̄aroku kua. ¹³Ma u maa nɛɛ, u wa ma i s̄awa bwese te ta degangam mɔ. ¹⁴N be de u bɛɛ kpeerasia, kpa u bɛn ȳsiru go handunia sɔɔ, kpa u man ko bwese damgiru te ta koo bɛɛ dabiru kera. ¹⁵Ma na ḡsiramama na sarama guu ten min di, t̄n w̄llɔ d̄ɔ u wɔa. Na kpee besi yiru ye neni ȳi sɔɔ arukawanin wooda ya yorua. ¹⁶Ma na m̄era na deema wee, i Gusunɔ besen Yinni torariwa ka gem. I

sisu yania i ka tii bwāaroku kua ga ka naa buu weene. Geema, i gerawa fuuku fuuku win swaan di ye u beē sōōsi. ¹⁷Ma na kpee besi yiru ye na neni mi menna na sura na kāsuka beēn wuswaaō.

Mōwisi u Yinni Gusunō

somiru kana Isireliban sō

¹⁸Yen biru, na kpuna Yinni Gusunōn wuswaaō sōō sōō weeru ka wōkuru weeru nge yellu, na ñ di, na ñ maa nōra beēn torarun sō te i kua Yinni Gusunōn nōni sōō ma ta win mōru seeya. ¹⁹Ma berum man mwa win mōru yen kpāarun sō ye ya dera u kī u beē kpeerasia. Adama dōma te, u kpam nen kanaru mwa. ²⁰Yinni Gusunō u maa ka Aroni mōru kua too, ma u kī u nūn go. Adama na maa kanaru kua win sō tōō te sōō. ²¹Ma na bwāaroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, gēn sō i tora, ma na gu kpēē dōō sōō. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim bwerō tēn nim mu saramamō guurun di.

²²I maa Yinni Gusunōn mōru seeya Taberaō ka Masāō ka Kiburōti Hatafaō. ²³Sanam mē u beē gōra Kadesi Baaneāō u nēē, i doo i tem mē mwa mē u beē wēēmō, i nūn seesiwa wi, wi u sāa Gusunō beēn Yinni. I yina i beēn naane doke wi sōō. I ñ maa win gere mem nōōwē. ²⁴I ra n Yinni Gusunō seesimōwa saa mīn di na beē yē.

²⁵Ma na kpuna Yinni Gusunōn wuswaaō na nūn kana sōō sōō weeru ka wōkuru weeru yēn sō u nēē, u koo beē kpeerasia. ²⁶Ma na nūn kana na nēē, Gusunō nen Yinni, a ku wunen tōmbu kpeerasia be ba sāa wunen arumani, be, be a yakia wunen kpāarun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam. ²⁷A wunen sōm kowobu, Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu yaayo. A ku wunen tōmbun degangam ka ben nuku kōsuru ka ben toranu mēeri,

²⁸kpa tōn bēn tem di a bu yarama bu ku raa gere bu nēē, wunē Yinni Gusunō a ñ kpē a ka bu dawa tem mē a bu nōō mwēeru kua sōō. A ñ bu kīwa. Yen sōna a bu yarama a ka de bu gbi gbarōō. ²⁹N sere deema ba sāawa wunen tōmbu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunō u suuru kua

10 Saa ye sōō, Yinni Gusunō u man sōōwa u nēē, n kpee besi yiru dākuo yi n ka yōnō weene kpa n kpakororu ko ka dāa kpa n yōōma win mi guuru wōllō. ²U koo maa wooda be ba raa wāa kpee besi yi na kāsuka sōō yore kpee besi yini sōō, kpa n yi doke kpakororu sōō. ³Ma na kpakoro te kua ka akasian dāa. Na kpee besi yiru ye dāka yi ka yōnō weene. Ma na yōōwa guu ten wōllō na kpee besi yi neni. ⁴Ma Yinni Gusunō u wooda wōku te ta raa yorua kpee besi yōnō sōō yorua yini sōō, be u raa beē sōōwa dōō yara sōōn di dōma te i ka menna guu ten nuurō. Ma u man yi wē. ⁵Ma na gōsirama na sarama guu ten wōllun di. Ma na kpee besi yi doke kpakoro te na kua mi sōō. Miya yi wāa nge mē Yinni Gusunō u man yiire n ko.

⁶Yen biru, bese Isireliba sa doona Beerōtu Bene Yakanin di sa da Mōserāō. Miya Aroni u kpuna u gu ma sa nūn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua yāku kowo win ayerō. ⁷Saa min di, ma sa da Gudugodaō. Saa Gudugodan di, ma sa da Yotibataō, tem mi daru tori yiba. ⁸Saa ye sōōra Yinni Gusunō u Lefin bwese kera gōsa, ma u bu yiire u nēē, bera ba ko n da win woodan kpakororu sōbe kpa ba n da sōmburu ko win sāa yerō. Kpa ba n da maa Isireliba domaru kue ka win yīsiru. Sōmbu tera ba ra ko sere ka gisō. ⁹Yen sōna Lefiba ba ñ tem wa ben mero bisibun suunu sōō. Yinni Gusunōgia ya sāa ben tubi nge mē u bu sōōwa.

¹⁰Ma na sina guuru wǎllu mi, sōw soƵ weeru ka wōkuru weeru nge me na raa kua yellu. Ma Yinni GusunƵ u maa nen kanaru mwa u nee, u ñ maa bee kpeerasiamƵ. ¹¹Ma u man sōwƵa u nee, n seewo n da n bee gbiiya kpa i da i tem me mwa me u bōrua u nee, u koo besen baababa wē.

Kīru ka mem nōobun wooda

¹²Tē, bee Isireliba, ye GusunƵ besen Yinni u kī, yera i nùn nasia, i n siimƵ win swee kpuro soƵ, kpa i nùn kīa i n nùn sāmƵ ka been gōru kpuro ka been bwēra kpuro, ¹³kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nōwƵa be na bee wēemƵ gisƵ kpa i wa i n bōri yendu mƵ. ¹⁴Domi wiya u wǎllu mƵ ka tem ka ye ya wāa me soƵ. ¹⁵Been baababa tōnawa u ka arukawani bōkua ma u bu kīa. Yen biru, bwesenu kpuro soƵ, beeya u gōsa bee be i sāa ben bibu nge me i waamƵ gisƵ. ¹⁶Yen sō, i nùn tii wēeyƵ mam mam kpa i ku maa nùn seesi. ¹⁷Domi u sāawa wǎllun Yinni ka yinnibun Yinni. U kpā, u dam mƵ, ma u nanum mƵ. U ku ra goon nōnu meeri, u ku ra maa nōm biran kēru mwē. ¹⁸U ra gobekuba ka gōminibu ben gem wē, kpa u sōbu kīru sōsī u bu dīanu ka yānu wē. ¹⁹Yen sō, i sōbu kīƵ been tii, domi i raa sōru di EgibitiƵ.

²⁰I GusunƵ besen Yinni nasio kpa i wi turo sā. I ka nùn maninƵ, kpa i n da bōre ka wi turon yīsiru. ²¹Wiya n weene i siara domi u sāawa besen Yinni. U maa gāa baka nanumginu kua besen suunu soƵ sa wa ka nōni. ²²Besen baababa ba sāawa tōmbu wata ka wōkuru sanam me ba da EgibitiƵ. Adama tē, u dera sa dabia nge wǎllun kperi.

Mōwisi u Isireliba yaayasiama

ye Yinni GusunƵ u kua ben sō

11 I GusunƵ besen Yinni kīƵ kpa i win yiirebu ka win sōsīnu ka

win gere ka win woodaba mem nōwƵa baadomma. ²Tē, na ñ ka been bibu gari mƵ, be, be ba ñ wa, ba ñ maa yē nge me GusunƵ besen Yinni u win dam sōsīsina. Adama been tiwa na ka gari mƵ, bee be i win kpāaru ka win dam bakam seeda kua ³ka sere maa maamaaki nanumgia ye u kua u ka Egibitin sunƵ ka win temgibu kpuro seeyasia. ⁴I yē ye u ben tabu kowoba ka ben dumi ka ben tabu kekeba kua. U dera nim wōku ge ba mƵ Naa yari ga bu di sanam me ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam. ⁵Ma u sun kōsu gbaburƵ sere sa ka tunuma mini. ⁶U dera tem mu nōw wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rubenin bweseru soƵ mwē ka ben yenugibu ka ben kuu bekuruginu ka be ba ka bu nōw tia kua kpuro sannu bese Isireliba kpuron wuswaaƵ. ⁷Besen nōni yi gāa baka ni kpuro wa ni Yinni GusunƵ u kua. ⁸Yen sō, i wooda be kpuro mem nōwƵa be na bee wēemƵ gisƵ kpa i dam wa i ka tem me mwa mē soƵ i ko i du mi, ⁹kpa been wāaru tu daka da tem me soƵ, mēn nōw mwēeru Yinni GusunƵ u kua ka bōri u nee, u koo besen baababa ka ben bibun bweseru wē, mē soƵ tim ka bom mu yiba.

Tem me Yinni GusunƵ

u nōwrimƵ

¹⁰Tem me i ko i mwa mi, mu ñ sāa nge Egibitin tem mìn di i yarima, mi ñ n dīanu duura i kpa, i ra nu nim yēke nge kara mi ba kpee duura. ¹¹Tem meni, mu sāawa tem guunugim ka wōwigim mē soƵ gura ya ra ne. ¹²GusunƵ besen Yinni u ra tem me nōwriwa kpa u mu kōsu saa wōƵn torubun di sere gen kpeerƵ.

¹³Ì n woodaba mem nōwƵa be na bee wēemƵ gisƵ, ma i GusunƵ been Yinni kīa ma i nùn sāmƵ ka been gōru kpuro ka been bwēra kpuro, ¹⁴u koo de gura yu ne yen saa soƵ been tem soƵ kpa alikama yu

koora i wa i gē kpa i maa dāa binu sōri ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. ¹⁵U koo maa de yakasu su kpi been yaa sabenun sō. I ko i maa deburu wa.

¹⁶Yen sō, i n tii se kpa i ku ra gera swaa gean di i da i būnu yiira i nu sā. ¹⁷Domi ya koo de Yinni Gusunō u ka beē mōru ko, kpa u wōllu kene gura yu yōra yu ku maa ne, kpa tem mu ku maa dīanu ko kpa i gbi mii mii tem gem me sō, me u beē wēemō. ¹⁸Gari yi na beē sōmō, i de yi n wāa been gōruō ka been nōwō. I de yi n gbinisi been gāsēnō ka been sirinō kpa i n ka yi yaaye. ¹⁹I ko i yi been bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari sō yenusō ka swaaō ò n wuu dōō ka sanam me i ko i kpuna ka sanam me i seewa. ²⁰I yi yoruo been dian gamboban kadiriba sōō ka wuu duu yerun kōnōsō. ²¹Ì n kua me, nge mēn nōō wōllu ka tem mu wāa, nge men nōra Yinni Gusunō u koo de been wāaru tu denya tem me sō, me u besen baababa nōō mweeru kua ka bōri u nee, u koo bu wē.

²²Ì n wooda be kpuro mem nōōwa be na beē wē mi, ma i ka be sōmburu kua i Gusunō besen Yinni kīa, ma i sīa win swee kpuro sōō, ma i ka nūn manine mam mam, ²³saa ye sōōra u koo beē bwese ni kpuro gira ni nu beē dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa. ²⁴Mi i naasu sōndi kpuro mu koo kowa beegim. Been tem men nōō bura yera ko n wāawa saa tem saaran di sōō yēsān nōm dwarō n ka da Libanin guunō sōō yēsān nōm geuō, saa maa daa baka te ba mō Efaratin di sōō yari yerō, n ka girari nim wōku ge ba mō Mediteranō sōō duu yeru gia. ²⁵Goo kun kpē u yōra been wuswaaō u beē ma. Yam kpuro mi i ko da tem me sōō, Gusunō besen Yinni u koo de min tōmbu bu berum soora kpa ba n nande been sō nge me u beē yen nōō mweeru kua.

²⁶I swaa dakio i nō. Domaru ka bōri wee. I gōsio ye i kī gisō. ²⁷Ì n Gusunō

besen Yinnin woodaba mem nōōwa be na beē wēemō gisō, i ko i domaru wa. ²⁸Adama ò n yina i win woodaba mem nōōwa, ma i gera win swaan di ye na beē sōōsimō gisō, ma i da i būnu sāwa ni i ò daa yē, i ko i bōri wa.

²⁹Sanam me Gusunō besen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sōō, guu te ba mō Garisimun wōllōwa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bōrin gari kpara guu te ba mō Ebalin wōllō. ³⁰Guu ni, nu wāawa Yuudenin guru giō, swaa ye ya wāa sōō duu yeru gian biruō, Kananiban temō, be ba wāa Yuudenin wōwawō, Giligalin deedeeru, Mōren dāa sōōn bōkuō. ³¹I ko i Yuudeni tōbura i da i tem me mwa me Gusunō besen Yinni u beē wēemō. Mu koo ko beegim kpa i sina mi, ³²kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mem nōōwa mam mam be na beē wēemō gisō.

YINNI GUSUNŌN WOODABA

12 Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mem nōōwa i ka sōmburu ko been wāarun tōru kpuro sōō tem me sōō, me Gusunō besen baababan Yinni u beē wēemō.

Sāa yee teera ta ko n wāa

Yinni Gusunōn sō

²I ko i bwese ni i ko i gira min būnun sāa yenu kpuro kōsukuwa mam mam guunō ka gungunō ka dāa kubenō. ³I ko i ben yāku yenu suririwa, kpa i ben būu turanu kōsuku. I ko i ben bwāarokunu bōōkuwa i dōō meni kpa bu ku maa nin yīsīnu yaaya yam mi kpuro sōō. ⁴I ku bwese tuku nin komanu saari ò n Gusunō besen Yinni sāmō. ⁵Yam mi u koo gōsi u win wāa yeru ko, miya beē kpuro i ko i da i nūn sā kpa u beē win tii sōōsi mi. ⁶Miya i ko i n da ka been yāku dōō mwaararuginu de ka siarabun yākunū

ka been ye i mō kpuron wōkuru baateren wōllōn tia tia ka been gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka maa kēe ni i kua i ka been nō mweenu yibia ka sere maa been yaa sabenu bii gbiikinu. ⁷ Gusunō been Yinnin sāa yeru miya i ko i yāku diiranun sukum di sannu bēe ka been yenugibu kpa i n nuku dobu yiba yēn sō u bēe domaru kua ye i kua kpuro sō.

⁸ Saa ye, i ñ ko i maa Yinni Gusunō sā nge mē sa mō mini gisō mi baawure u mō ye u kī. ⁹ Geema, i ñ gina tura tem mē sō, mē Gusunō besen Yinni u koo bēe wē kpa i n ka wāaru dimō bōri yendu sō. ¹⁰ Adama i ko i Yuudeni tōbura kpa i sina tem mē sō mē u bēe wēemō mi. U koo bēe wērabu wē sanam mē u koo bēe wōra been yibereba kpuron nōman di be ba bēe sikerene kpa i sina mi ka bōri yendu. ¹¹ Miya Gusunō besen Yinni u koo win wāa yeru gōsi mi u koo bēe win tii sōsi. Miya i ko i n da ka been yāku dō mwaararuginu de ka siarabun yākunu ka been ye i mō kpuron wōkuru baateren wōllōn tia tia ka been gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka sere maa kēe ni i kua i ka been nō mweenu yibia nge mē na raa bēe sōwa. ¹² Gusunō besen Yinnin sāa yeru miya i ko i nuku dobu ko bēe ka been bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka been sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefi be ba wāa been suunu sō yēn sō ba ñ ben tiin tem mō.

¹³ I n tii sē kpa i ku ra yāku dō mwaararuginu ko yāku turanu kpuron mi, ni i ko i wa. ¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunō u koo gōsi been bwese kerī tian temō kpa i ko mi kpuro ye na bēe yiiremo. ¹⁵ Arumani ye Gusunō besen Yinni u koo bēe wē sō, mi i wāa, i ko i kpī i yaa go i tem saa ye i kī. Be ba dēere ka be ba kun dēere, be kpuro ba koo kpī bu ye tem nge mē ba ra nemu ka gina tem. ¹⁶ Yen yem tōnawa i ñ dimō. I ko i mu yariwa temō nge nim.

¹⁷ I ku ra wōkuru baateren wōllōn tia tia di been yenuō, ye i wuna alikama sō ka dāa binu sō ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa been nēe ka been yāanu ka been bonun bii gbiikinu di been yenuō ka kēnu ka kēe ni i kua i ka been nō mweenu yibia ka sere maa been gbean dīa gbiikinu. ¹⁸ Adama i ko i ye diwa sāa yerō te Gusunō besen Yinni u gōsa bēe ka been bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka been sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefi be ba wāa been suunu sō. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mōn sō. ¹⁹ I n tii sē saa kpuro ye i ko i n wāa been tem mē sō kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam mē Gusunō besen Yinni u koo been tem yasiafia nge mē u bēe nō mweeru kua, saa ye, yaa yā n bēe bine mō, i ko i kpī i ye tem nge mē i kī. ²¹ Sāa yee te Gusunō besen Yinni u gōsa tā n ka bēe toma, i ko i kpī i yaa sabenu wuna been naa gōō ka been yāa gōō ka been boo gōō sōn di nge mē na bēe yiire, kpa i ye go i tem been yenuō nge mē i kī. ²² Wi u dēere ka wi u kun dēere, bēe kpurowa i ko i ye tem nge mē ba ra nemu ka gina tem. ²³ Adama i tii nenuō kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem meya mu sāa yen wāaru. N ñ maa weene i yaa ye menna i di ka yen wāaru sannu. ²⁴ I ko i mu yariwa temō nge nim. ²⁵ ñ n kua mē, i ko i bōri yendu wa bēe ka been bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunō wēre.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunō yiya ka kēe ni i kua i ka been nō mweenu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sāa yerō te u gōsa. ²⁷ ñ n yāku dō mwaararuginu mō, yaa ka yen yem sanna i ko i menna i yi Gusunō besen Yinnin yāku yeru wōllō. ñ n maa siarabun yākunu mō, i ko i yen yem yariwa yāku yeru wōllō kpa i yen yaa tem.

²⁸ I sōsi ni kpuro swaa dakio, i nu mem nōwa ni na bēe wē mi, kpa i wa

i n bõri yendu mɔ sere ka baadommaɔ beɛ ka been bibun bweseru, kpa i n m̀ m̀ ye ya wā ya Gusunɔ besen Yinni doremɔ.

I ku ra Kananiban bũnu sã

²⁹ Gusunɔ besen Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam me i nu gira i sina nin temɔ, ³⁰ i n tii se kpa i ku ra de nu beɛ yina mwa i nin kookoosu saari. I ku ra kasu i gia nge me nu ra ka nin bũnu sã, kpa i gere i neɛ, i ko i kowa nge me. ³¹ I ku ra bu saari i n Gusunɔ besen Yinni sãamɔ, domi b̀ n sãaru m̀, gāa disigina ba ra n m̀ ni Gusunɔ u tusa. Ba ra mam ben bũnu yāku d̄ɔ mwaararuginu kuewa ka ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

13 I ko i wooda be kpuro mem nɔwwawa be na beɛ wē mi. I ku ra gāanu ganu sosi, i ku ra maa gāanu ganu kawa be sɔɔ.

Ba koo Isireli

be ba bũnu sãamɔ seeyasia

² Been suunu sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ goo ñ kun me yam wao goo ù n beɛ maamaakin gari s̄ɔwa, ³ ma ye yēro u beɛ s̄ɔwa mi, ya koorā, ma u beɛ s̄ɔwa u neɛ, i da i bũnu sã ni i ñ daa yē, ⁴ i ku ra win gari nɔ. Domi Gusunɔ besen Yinniwa u been laakari meɛrimɔ u ka wa ñ n nùn kīn na ka been ḡɔru kpuro ka been bwēra kpuro. ⁵ Gusunɔ besen Yinni tur-owa i ko i kasu kpa i nùn nasia. I win woodaba nɔni dokeo, i nùn mem nɔwwa, kpa i nùn sã kpa i n ka nùn manine. ⁶ I ko sɔmɔ wi, ñ kun me yam wao wi gowa wi u beɛ b̄riamɔ i ka Gusunɔ besen Yinni deri wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. I ko yēro gowa yèn s̄ɔ u kī u beɛ gerasia Gusunɔ besen Yinnin swaan di, ye u sun s̄ɔwa su swii. Nge meya i ko i ka k̄sa kpeerasia been suunu s̄ɔn di.

⁷⁻⁸ Bwese tukunu nu ko n beɛ sikerene, ganu nu n wāa turuku kpa ganu nu

n wāa n toma handunian goonu nne kpuro sɔɔ, nu n bũnu sãamɔ ni beɛ ka been baababa i ñ daa yē. S̄ɔɔkudo been mɔɔ ñ kun me been wɔnɔ ñ kun me been bii tɔn durɔ ñ kun me tɔn kurɔ ñ kun me been kurɔ ñ kun me been b̄ɔɔ kīnasi goo u koo beɛ k̄kiri asiri sɔɔ u neɛ, i da i bũu ni sã. ⁹ I ku ra yēro swaa daki i win gari gem mwa. I ku ra maa win wɔnwɔndu ko i sere nùn biru wakiri. ¹⁰ Adama i ko i nùn gowa. Wune wi u k̄kura, wuna kaa gbi a nùn kpenu kasukum tore a ka go, tɔn be ba tie bu sere nun swii. ¹¹ I ko i nùn kpenu kasuku i gowa yèn s̄ɔ u kasu u beɛ gerasia Gusunɔ besen Yinnin swaan di wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. ¹² Meya n ko n sãa kpa beɛ Isireliba kpuro i nɔ, kpa i berum soora i ku maa ka k̄sa yen bweseru ko been suunu sɔɔ.

¹³⁻¹⁴ S̄ɔɔkudo wuu si Gusunɔ u beɛ wēn teu sɔɔ, tɔn k̄sobu gabu ba koo wu-ugibu k̄kiri bu neɛ, bu da bu bũnu sã ni, ni i ñ daa yē. Ì n nua me, ¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wēeri kpa i yi bikikia ka laakari i wa b̀ n k̄sa ye kuan na ka gem. ¹⁶ B̀ n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen t̄mbu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wāa ge sɔɔ. ¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mennawa gen yaaraɔ mi ba ra menne, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro d̄ɔ menī muku muku. Ya ko n s̄awa nge yāku d̄ɔ mwaararugiru te i Gusunɔ been Yinni kua. Wuu ge, ga ko n s̄awa bansu sere ka baadommaɔ. Ba ñ maa su seeyamɔ. ¹⁸⁻¹⁹ I ku ra maa tii gāanu yiiya arumani ye sɔɔ. Ya ko n s̄awa Gusunɔ besen Yinnigia, kpa win m̄ɔru yu wa yu sure. Ì n win nɔɔ nua ma i win woodaba kpuro mem nɔwwa be na beɛ wēemɔ giso, kpa i n m̀ ye ya wā win nɔni sɔɔ, u koo beɛ wɔnwɔndu ka durom kua, kpa i dabia nge me u besen baababa yen nɔɔ mweeru kua ka b̄ri.

Gõõ woro ni Gusunõ u yina

14 Bēē Isireliba, i sāawa Gusunõ besen Yinnin tõmbu. Goo ù n gu, i ku ra been wasin gam mura. I ku ra maa bēēn seri kōni wuswaa gia. ²Domi i sāawa bwese te Gusunõ besen Yinni u gosa nenem. Handunian bwesenu kpuro sõõ, beeya u gosa i n ka sāa win tõmbu.

Yaa ye n weene bu di

ka ye n ñ weene bu di

³I ku ra gāa disiginu di. ⁴Yēē yi i ko i di, yiya naa ka yāaru ka boo ⁵ka yaa kpiku ka nemu ka kpasa ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee bera ka gina. ⁶Yēē yi yi naa kaburosu yiru mō ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di. ⁷Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko tōna ñ kun me ye ya naa kaburosu yiru mō tōna. Nge meya i ku ra yooyoo di ka saataburu ka maa damaa ⁸. Yēē yi, yi ra tuka ko adama yi ñ naa kaburosu yiru yiru mō. I ko i yi garisiwa disigii. ⁸I ku ra kuruso di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru mō, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yēē yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹Yēē yi yi wāa nim sõõ i ko i di yiya, yēē yi yi kēeritii ka kokosu mō kpuro. ¹⁰Adama yi yi ñ kēeritii ka kokosu mō, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹Gunõ ge ga dēere kpurowa i ko i di. ¹²Adama gunõ si i ñ dimõ siya, gunõ bakeru ka yabereku ka gunõ bake te ta ra n wāa nim wõku ¹³ka bõsu sooku ka siro ka ye ya ka gu weene kpuro ¹⁴ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weene kpuro ¹⁵ka taataaru ka booro ka kparuko yāatam barebu ka kasa ka ye ya ka ye weene kpuro

¹⁶ka booron bweseru baatere ¹⁷ka gbamgbayaku ka tionko ka swāa wīaku

¹⁸ka nim kpakpaye ka bukaabo ka ye ya ka ye weene kpuro ka kpurabu ka sere kōõ.

¹⁹I ko i kōkōmii ni nu ra yõ yõ garisiwa disiginu. I ku ra nu di. ²⁰Adama ni nu dēere kpurowa i ko i kpī i di.

²¹I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye sõõ wi u wāa been yenuõ kēeyõ u di ñ kun me i ye sõbu gabu dōre. Domi i sāawa Gusunõ besen Yinnin tõmbu mam mam. I ku ra maa boo buu yike ka gen meron bom.

Wõkuru baateren wõllun

tia tian wooda

²²Wõõ baagere, been gbean dīanu sõõ, wõkuru baateren wõllõ tia tiawa i ko i n da wune, ²³kpa i n da ka de Gusunõ besen Yinnin sāa yerõ te u gosa. I ko i tia tia ye wuna been alikama sõõ ka dāa bii ni ba ra ka tam ko sõõ ka ni ba ra ka gum ko sõõ, kpa i ye di mi, ka been nēē ka been yāanu ka been bonun bii gbiikin. Ye kpurowa i ko i n da di mi, kpa i ka gia nge me i ko i n da Gusunõ been Yinni nasie baadomma. ²⁴Sanam me Gusunõ besen Yinni u koo bēē domaru kua ma been dīanu nu koora, sōrōkudo i ñ kpīa i ka tia tia ye na ye i wuna wõkuru baateren wõllõ yēn sō been ghabura toma ka win sāa yee te u gosa mi. ²⁵Saa ye sõõ, i ko i tia tia ye dōrawa yē i wuna wõkuru baateren wõllõ mi, kpa i yen gobi nēnuma i ka na Gusunõ besen Yinnin sāa yerõ te u gosa. ²⁶Miya i ko i ka gobi yi nēē dwe ka yāanu ñ kun me bonu ka tam me mu du ka me mu bõ ye ya koo ka bēē naawa kpuro gesi kpa i ye di mi, i n ka Gusunõ been Yinni sāamõ, kpa i n nuku dobu mō bēē ka been yenugibu. ²⁷Saa ye sõõ, i ku ra Lefiba duari be ba wāa been wusõ, domi ba ñ tem mō been suunu sõõ.

[§]14:7 *damaa* - A maa mēerio Sāarun Wooda 11:5

²⁸I ko i n da wō itase ka wō itasen wākuru baateren wōllōn tia tia yiwa been wusō, ²⁹kpa ya n sāa Lefibagia be, be ba ñ tem mō been suunu sō ka sōbugia ka gobekubagia ka gōminibugia be ba wāa been suunu sō, kpa bu di bu debu kpa Gusunō besen Yinni u beē domaru kua been sōma kpuro sō ye i mō.

Dibun karabu wō nōba yiru

ka wō nōba yiru

15 I ko i n da be ba been dibu neni karewa wō nōba yiru ka wō nōba yiru. ²Wee nge mē i ko i ka wooda ye sōmburu koosina. Sanam mē ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusunōn sō, n weenewa be ba ben winsim gobi bōkura bu yērobu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gāanu bikia. ³I ko i kpi i sōbu baasi bu ka beē been dibu kōsia, adama i ko i been mero bisibu karawa.

⁴⁻⁵ Ì n gesi Gusunō besen Yinnin nō nua, i win woodaba mem nōwa mam mam be na beē wēemō gisō, u koo beē domaru kua tem mē u koo beē wē sō kpa sāaro u kun wāa beē sō. ⁶U koo beē domaru kua nge mē u beē nō mwēeru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi bōkura, adama beē, i ñ ko i n gobi bōkurabun bukata mō. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu ñ kpē nu beē kera.

⁷Ka mē, been goo ù n sāa sāaro tem mē Gusunō been Yinni u koo beē wēn wuu gagu sō, i ku ra gōbia i yina i nùn gobi bōkura. ⁸I ko i nùn bōkurawa ka nuku tia yìn bukata u mō. ⁹I laakari ko, kpa i ku ra nuku kōsu bwisikunu ko i nēē, wō nōba yiruse wee ya turuku kooma yē sō ba ra dibugibu kare, kpa i sēsia i yina i nùn bōkura. Ì n kua mē, u koo Yinni Gusunō nōngiru sue been sō, kpa i yen taaren are sōbe. ¹⁰I nùn bōkuro ka nuku tia. Ì n kua mē, Gusunō besen

Yinni u koo been sōma kpuro domaru kua ye i mō. ¹¹Sāarobu ba ko n wāawa tem mē sō saa kpuro. Yen sōna na beē wooda yeni wē na nēē, i de i n sāa nuku tiagibu been mero bisi be ba sāa sāarobu ka wōnwōndobu sō.

Yobun karabu

¹²Been Heberusi goo, tōn durō ñ kun mē tōn kurō ù n tii beē dōre, u koo beē sōmburu kuawa wō nōba tia. Wō nōba yiruse i ko i nùn karawa u doona. ¹³ Ì n nùn karamō, i ku de u doona nōm dira. ¹⁴I ko i nùn kēru wēwa been yaa sabenu sō ka been alikama sō ka tam sō, kpuro sō gesi ye Gusunō besen Yinni u koo beē domaru kua. ¹⁵I yaayo ma i raa yoru di Egibitiō, ma Gusunō besen Yinni u beē yakia. Yen sōna na beē wooda yeni wēemō gisō.

¹⁶Been yoo goo ù n nēē, u ñ yariō been min di yēn sō u beē ka been yenugibu kī, u maa dobu nōmō been mi, ¹⁷saa ye sō, u koo gambo gballiwa kpa i sōkura sua i ka win swaa yaba kpa u ko been yoo sere ka baadommaō. Nge meya i ko i maa yoo tōn kurōn tii kua.

¹⁸I ku ra de n beē sēsie i ka yoo kara u doona been min di yēn sō sōmbu te u beē kua wō nōba tia sō ta beē sōm kowo wi i kōsiamōn aren nōn yiru wē, kpa Gusunō been Yinni u beē domaru kua ye i mō kpuro sō.

Yaa sabenun bii gbiikinu

¹⁹I ko i been nēē ka been yāanu ka been bonun bii gbiiki dwanu Gusunō besen Yinni yiyewa. I ku ra ka been nēēn bii gbiikinu sōmburu ko, i ku ra maa been yāanun bii gbiikinun sansu bōori. ²⁰I ko i n da nin yaa temwa beē ka been yenugibu wō baagere Gusunō besen Yinnin sāa yerō te u gōsa. ²¹Yaa sabe nin garu tō n naasu barō ñ kun mē tō n wōko sāa ñ kun mē tō n alebu gaa mō, i ku ra ka tu Gusunō been Yinni

yākuru kua. ²²I ko i ten yaa temwa yenu. Wi u deere ka wi u ñ deere, be kpurowa ba koo ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem. ²³Adama i ku ra yen yem di. I ko i mu yariwa tem nge nim.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

16 Suru wi ba m̀ Abibu sɔɔ, i ku ra duari i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Gusunɔ besen Yinnin s̄. Domi suru wi sɔɔra u beɛ yara Egibitin di w̄kuru. ²Yee yi i ko i wuna been yaa sabenu sɔɔ i ka Gusunɔ besen Yinni yākuru kua Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te sɔɔ, yiya, yāanu ka bonu ka keteba. I ko i tɔɔ baka te diwa Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ te u gɔsa. ³Tɔɔ baka ten s̄ɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i ñ p̄ɛ dimɔ ye ba seeyatia doke. Ye ba ñ seeyatia dokewa i ko i di yèn s̄ ka duka i yara Egibitin di. Ì n nɔni swāarun p̄ɛ ye dimɔ, nge meya been wāaru kpuro sɔɔ i ko i ka tɔɔ baka te yaaya t̄e sɔɔ i yara Egibitin di. ⁴S̄ɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i ñ ko i de p̄ɛ seeyatia ya n wāa been tem me kpuro sɔɔ. I ñ maa yaa ye i ka yākuru kua tɔɔ gbiikirun yoka yiimɔ sere sisiru bururu. ⁵I ku ra tɔɔ baka te di been wusu kpuro sɔɔ mi Gusunɔ besen Yinni u beɛ swii, ⁶ma n kun m̄ wuu ge u gɔsa sɔɔ, mi win s̄a yeru ta wāa. I ko i yākuru kowa yoka sanam me s̄ɔɔ u dua nge saa ye i yarima Egibitin ñin saka. ⁷I ko i yaa sabe te w̄wa kpa i tu tem yam mi Gusunɔ besen Yinni u gɔsa mi. Ì n tɔɔ baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gɔsira i wura been wusɔ. ⁸S̄ɔɔ nɔɔba tia sɔɔ, i ko i p̄ɛ diwa ye ba ñ seeyatia doke. S̄ɔɔ nɔɔba yiruse, kpa i menna Gusunɔ besen Yinnin s̄. I ñ ko i s̄mburu garu ko tɔɔ te sɔɔ.

Ḡɛɛbun tɔɔ bakaru

⁹Saa yèn di i dīanu ḡɛɛbu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nɔɔba yiru. ¹⁰Yen biru, kpa i Gusunɔ besen Yinni ḡɛɛbun tɔɔ bakaru diiya kpa i maa

ka n̄n k̄enu naawa ye u domaru kua u beɛ w̄e sɔɔ. ¹¹I ko i nuku dobu ko win wuswaa win s̄a yee te u gɔsa sɔɔ beɛ ka been bii t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu ka been s̄m kowo t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu ka Lefiba ka s̄ɔbu ka gobekuba ka ḡominibu, be kpuro gesi be ba wāa been suunu sɔɔ. ¹²I wooda be mem n̄ɔwɔ kpa i ka s̄mburu ko. I yaayo ma i raa s̄awa yobu Egibitiɔ.

Kunun tɔɔ bakaru

¹³Ì n been gbean dīa bimiginu so i kpa, ma i been resem binu gama i kpa, i ko i Kunun tɔɔ bakaru diwa s̄ɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁴I ko i nuku dobu kowa tɔɔ baka te sɔɔ, beɛ ka been bii t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu ka been s̄m kowo t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu ka Lefiba ka s̄ɔbu ka gobekuba ka ḡominibu be ba wāa been suunu sɔɔ. ¹⁵I ko i Gusunɔ besen Yinni tɔɔ baka te diiyawa s̄ɔɔ nɔɔba yiru s̄a yee te u gɔsa sɔɔ. Domi u koo been gbean dīanu ka s̄ma ye i m̄ kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu sɔɔ mam mam.

¹⁶W̄ɔɔ baagere, n̄n itawa been t̄n durɔbu kpuro ba ko n da de Gusunɔ besen Yinnin s̄a yerɔ te u gɔsa. Saa yera, p̄ɛ ye ba ñ seeyatia doken t̄ɔɔ bakarun saa ka ḡɛɛbun t̄ɔɔ bakarun saa ka kunun t̄ɔɔ bakarun saa. Adama bu ku da mi ka n̄m dira. ¹⁷Ben baawure u koo ka k̄eru dawa m̄n n̄ru u koo kp̄i ye Gusunɔ besen Yinni u domaru kua u n̄n w̄e sɔɔ.

Wooda ye ba yi siribun s̄

¹⁸I ko i been bwese keru s̄ɔɔ siri kowobu ka wirugibu swiiwa been wusu kpuro sɔɔ si Gusunɔ besen Yinni u beɛ w̄e. Kpa ba n da t̄mbu siri gem sɔɔ. ¹⁹I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra goo gem w̄e win beeren s̄. I ku ra maa n̄m biran k̄eru mwa domi ta ra laakarigibun n̄ni w̄kewa kpa tu gemgibun gere gɔsia. ²⁰I

ko i gem swīiwa mam mam kpa i wa i n wāa, kpa i tem me mwa me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wēemɔ.

Ba būu sāaru yina

²¹I ku ra būu dāru garu gira yāku yerun bɔkuɔ te i ko i Gusunɔ besen Yinni bania. ²²I ku ra maa kperu garu gira ta n sāa būu, domi Gusunɔ besen Yinni u ye kpuro tusa.

17 I ku ra Gusunɔ besen Yinni yākuru kua ka ketɛ ñ kun me ka yāaru ñ kun me ka boo, yen gaa yà n bararu garu ñ kun me alebu gaa mɔ, domi ya sāawa sese disigiru win mi.

²⁻³ Ì n da da i wāa wuu si Gusunɔ besen Yinni u beɛ wē sɔɔ, sɔrɔkudo sɔɔ teeru wuu sin gagu sɔɔ, tɔn durɔ goo ñ kun me tɔn kurɔ goo u koo Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua u da u būnu yiira u sā, ka mam sɔɔ ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n sāa kōsa Gusunɔn nɔni sɔɔ domi n ñ me u beɛ yiire i ko. ⁴Sanam me i nua ba nɛɛ, goo u yen bweseru kua, i ko i yen gari wēeriwa ka laakari. Ì n deema yēro u sese disigii te kuawa ka gem beɛ Isireliban tem sɔɔ, ⁵saa ye sɔɔra i ko i ka yēro da wuun gbāra kɔnnɔwɔ ñ n tɔn durɔn na, ñ n maa tɔn kurɔn na kpa i nùn kpenu kasuku i go.

⁶I ku ra goo taare wē i go ma n kun mɔ tɔmbu yiru ñ kun me ita ba win seeda di. Tɔn turon seeda dibu kun tura. ⁷Seedagii beya ba koo gbi bu yēro kpenu kasukum tore bu ka go kpa tɔn be ba tie bu sere maa swīi. Nge mɛya i ko i ka kōsa ye wuna been suunu sɔɔn di.

Siribu

⁸Goo ù n tɔnu go ñ kun me gabu bà n sanna ñ kun me goo ù n goo mɛera kua, ma i kpana i bu siria, i seewo i ka bu da yam mi Gusunɔ besen Yinni u koo tii gɔsia sɔɔ. ⁹I doo yāku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu beɛ sɔ nge

me i ko i siri bi koosina. ¹⁰I ko i kowa dee dee ye ba beɛ sɔɔwa sāa yee ten min di tɛ Yinni Gusunɔ u tii gɔsia. ¹¹I ko i wooda ka sɔɔsi ni ba beɛ wē mi mem nɔɔwawa mam mam. I ku ra yen gaa yina. ¹²Wi u tii sua ma u yina u yāku kowo wi u Gusunɔ besen Yinnin sɔmburu mɔ mi ka siri kowon gari swaa daki, ba koo yēro gowa. Nge mɛya i ko i ka kōsa wuna beɛ Isireliban suunu sɔɔn di ¹³kpa tɔnu baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon swīibun sɔ

¹⁴Sanam me i dua i wāa tem me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wēemɔ sɔɔ, ma i gerua i nɛɛ, i kī i n sina boko mɔwa nge me bwese ni nu beɛ sikerene nu mɔ, ¹⁵wi Gusunɔ besen Yinni u gɔsa, wiya i ko i swīi u ko sina boko. U ko n sāawa Isireli. I ku ra de sɔɔ wi i ñ sāa bwese teeru u ko been sina boko. ¹⁶Sina boko wi, u ñ ko u n dumi mɔ dabi dabiru. U ñ ko u n da maa gabu gɔri Egibitiɔ bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunɔ u beɛ sɔɔwa u nɛɛ, u ñ kī i maa wura mi. ¹⁷Win kurɔbu ba ñ ko ba n dabi win gɔru gu ku raa ka gera Gusunɔn min di. U ñ koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

¹⁸Sina boko wi, ù n sina gɔna sina u kpa, u koo de bu nùn wooda yen yoruawa tireru sɔɔ ye ya ko n wāa yāku kowo Lefiban mi. ¹⁹Tire te, ta ko n wāawa win bɔkuɔ kpa u n da tu gari tɔɔ baatere win wāarun tɔru kpuro sɔɔ kpa u ka gia nge me u koo Gusunɔ win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwa. ²⁰Kpa u ku tii sua u n tamaa u win Isirelisibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win biibun bweserun bandu tu dakaa da Isireliban suunu sɔɔ.

Ye ya ko n sāa Lefibagia

18 Yāku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru sɔɔ kpuro ba ñ tem wasi nge Isireli be ba tie. Yāku ni ba Yinni Gusunɔ kua ka gāa ni ba ka nùn naawa, yera ya ko n sāa ben dīanu. ²Ba ñ tem wasi mu n sāa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunɔgia ya ko n sāa ben tubi nge me u bu sōɔwa.

³Yāku yaan mi bɛɛ Isireliba i ko yāku kowobu wē ñ n yākuru kua ka ketē ñ kun mɛ ka yāaru ñ kun mɛ ka boo, miya yen nɔm faram ka yen baa saburosu ka yen bɔsɔnu. ⁴Kpa i maa bu bɛɛn dīa ni i gbia i gā wē. Niya, alikama ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko ka sere bɛɛn yāanun san si i gbia i bɔɔra. ⁵Domi bɛɛn bwese keri kpuro sɔɔ, Lefin bwese kera Gusunɔ besen Yinni u gɔsa bu ka sɔmburu ko win sāa yerɔ be, ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

⁶Lefi goo ù n kī u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunɔn sāa yera wāa, ⁷u koo kpī u win sɔmburu ko mi, Gusunɔ win Yinnin wuswaɔ nge mɛ win mero bisibu Lefi be u deema mi ba mɔ. ⁸Ba koo nùn dim wēwa mu n ka begim nɛ baa mɛ u ye u raa mɔ dɔra.

Gusunɔn sɔmɔ weesugibu

ka win sɔmɔ gemgii

⁹Ñ n tura tem mɛ sɔɔ, mɛ Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ wē, i ku ra mɛn tɔmbun sāaru saari te Yinni Gusunɔ u tusa. ¹⁰I ku ra de bɛɛ sɔɔ, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sɔroru mɔ bɛɛn suunu sɔɔ, ¹¹ñ kun mɛ u n gɔribu sokumɔ ñ kun mɛ u n dobo doboba mɔ. ¹²Domi yeni kpurowa Yinni Gusunɔ u tusa. Yen sōna u koo tem min tɔn be kpuro gira bɛɛn wuswaan di, ¹³kpa bɛɛ i n sāa Gusunɔ besen Yinnigibu mam mam.

¹⁴Domi bwese te i ko i gira mi, ba ra sɔroru kowa kpa bu kperin saria mɛeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunɔ besen Yinni u ñ bɛɛ ye wurarimɔ. ¹⁵U koo bɛɛ win sɔmɔ goo seeya bɛɛn bweseru sɔɔn di nge nɛ, Mɔwisi. Wiya i ko i swaa daki. ¹⁶Domi yera i Yinni Gusunɔn bikia sanam mɛ i menna Horebun guurɔ. I nɛɛ, i ñ maa kī i Yinni Gusunɔn tiin nɔɔ nɔ ñ kun mɛ i win dōɔ boko wi wa. Domi i ñ kī u bɛɛ go. ¹⁷Ma Yinni Gusunɔ u man sōɔwa u nɛɛ, bɛɛn bikia bi, bu wā. ¹⁸U nɛɛ, u koo bɛɛ win sɔmɔ goo seeya bɛɛgibun suunu sɔɔn di nge nɛ, kpa u win gari doke win nɔɔ sɔɔ. Kpa sɔmɔ wi, u bɛɛ sō kpuro ye u nùn yiire. ¹⁹Bɛɛn goo ù n yina u gari yi swaa daki yi sɔmɔ wi, u koo gere ka Gusunɔn yīsiru, u koo yēro seeyasiawa. ²⁰Adama sɔmɔ wi, ù n gari gɛɛ sosi ka Yinni Gusunɔn yīsiru ye u ñ nùn yiire u gere ñ kun mɛ ù n gari gerua ka bünun yīsiru, ba koo nùn gowa.

²¹Sɔɔkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, amɔna sa ko n ka yē gari yi Yinni Gusunɔ kun gerua. ²²Gusunɔn sɔmɔ goo ù n gari gerua ka Yinni Gusunɔn yīsiru, ma yi ñ koore mɛ, yiya yi ñ sāa Yinni Gusunɔn gere. Sɔmɔ wiya u win gari seka. I ku win berum ko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikuru de

19 Gusunɔ besen Yinni u koo bwese tukunu gira nin tem di kpa u nin tem mɛ bɛɛ wē, kpa i n ben wusu ka ben yenusu mɔ. ²⁻³Tem mɛ Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ wē mi, ñ n mu mwa i kpa, i mu bɔnu koowo beri ita kpa i yen baayere sɔɔ wuu teu wuna mi be ba tɔnu go ba ko n da kpikuru we, kpa i swɛɛ yabiri yi ba ko n da ka de mi.

⁴Tɔn be ba ben winsim go ba ñ ka baaru, ba ñ daa maa yibere tɛru mɔɔsine, be tɔnawa ba koo kpī bu kpikuru da wuu sìn mi. ⁵Nge tē, gabu bà n da

yakasõ ba dāa kiimõ, kpa gbāa yu wõõra yu win beruse wõri yu go, wuu gen teu sõõra u koo kpikuru da u wa u n ka wāa, ⁶kpa wi ba gon dusibun mõru yà n seewa bu ku raa yẽro naa turi bu mwa swaan tondabun sõ. Domi wi, ka wi u gu mi, ba ñ daa yibere teeru sãa. ⁷Yen sõna na bẽe sõõwa na nẽe, i wusu ita gõsio su n sãa kpiki yenu.

⁸⁻⁹Ma i wooda ye kpuro mem nõõwa i ye nõni doke ye na bẽe wẽemõ gisõ, ma i Gusunõ besen Yinnin kĩru mõ, u koo bẽen tem mẽ yasiaasia kpa u mu bẽe wẽ mẽ u besen baababa nõõ mwẽeru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gasu gõsi i sosi sìn mi ba ko n da kpikuru de. ¹⁰Nge meya ba ñ koo maa be ba kun toren yem yari tem me sõõ mẽ Gusunõ besen Yinni u bẽe wẽ i n mõ, kpa yẽron yem mu kun wāa bẽen winõ.

¹¹Adama goo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikuru we wuu sin gagu sõõ, ¹²win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wi u koo nùn mõru kõsie nõmu beria u nùn go. ¹³I ku nùn wõnwõndu kua. I taare sarirugiin yem wunõ bẽe Isireliban suunu sõõn di kpa n bẽe wẽra.

Gbee kõõrõn wooda

¹⁴Ì n dua tem me sõõ i kpa mẽ Gusunõ besen Yinni u koo bẽe wẽ, bà n bẽe mu bõnu kua ba kpa, i ku ra bẽen winsim kõõrõ mure bẽegia sõõ.

Seeda ye ba koo wura

¹⁵Goo ù n tõnu go ñ kun mẽ ù n toraru garu kua, tõn turon seeda kun tura bu ka yẽro taare wẽ. Adama tõmbu yiru ñ kun mẽ ita bà n seeda di, saa yera ba koo yẽro garisi taaregii.

¹⁶Goo ù n win winsim kõõsa gaa mani, ¹⁷be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunõn sãa yerõ bu yāku kowobu ka siri kowobu wa be ba dõma te sõm-buru mõ mi. ¹⁸Siri kowo be, ba koo ben

gari wẽeriwa ka laakari. Bà n deema seeda weesugia u win winsim manimõ, ¹⁹saa ye sõõra ba koo nùn kua nge mẽ u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge meya i ko i ka kõõsa wuna bẽen suunu sõõn di. ²⁰Tõmbu bà n ye nua, ba koo berum duura. Ba ñ maa kõõsa yen bwe-seru mõ bẽen suunu sõõ. ²¹I ku taaregii wõnwõndu kua. Wi u tõnu go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nõni wuna, ba koo maa wigii wunawa. Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nõma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20 Sanam mẽ i bẽen yibereba tabu wõri, ì n ben dumi wa ka ben tabu keke yi dumi gawe ka sere ben tõmbu be ba bẽe dabiru kere, i ku ben berum ko. Domi Gusunõ besen Yinni u wāa ka bẽe wi, wi u bẽe yarama Egibitin di. ²I sere tabu tore, yāku kowo u koo nawa bẽen wuswaaõ u nẽe, ³i nõõwõ bẽe Isireliba. Wee i na gisõ i ka bẽen yibereba tabu ko. I ku de bẽen goon tororu tu kara. I ku berum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben sõ. ⁴Gusunõ besen Yinni u ka bẽe wāa. Wiya u koo bẽe nasara wẽ.

⁵Yen biru be ba ra tabu kowobu mwẽeri, ba koo bikia bu nẽe, bẽe sõõ, wara u yenu kpõõ bana ma u ñ gina wure ge sõõ. Yẽro u de u wura yenuõ, kpa u ku gbi taa bi sõõ goo u du win yenu ge sõõ. ⁶Ba koo maa bikia bu nẽe, bẽe sõõ, wara u dāa gbaanu kua ma u ñ gina yen are diire. Yẽron tii u de u gõsira yenuõ kpa u ku raa gbi taa bi sõõ goo u tu tubi di. ⁷Ba koo maa bikia bu nẽe, wara ba kurõ kã ma u ñ nùn sue gina. Win tii u wuro yenuõ kpa u ku raa gbi taa bi sõõ kpa goo u kurõ wi sua. ⁸Kpa bu maa nẽe, bẽe sõõ, wara u wurure. Bu de yẽro u wura win yenuõ. Kpa u ku raa

be ba tie berum tia. ⁹Bà n gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰Sanam me i wuu gagu tabu w̄ri, i gina gen t̄mbu bikio bu tii w̄ ka alafia. ¹¹Bà n wura ba b̄e ben wuun k̄n̄n̄ k̄enia i dua, be kpurowa i ko i yoo s̄ma koosia. ¹²Adama bà kun k̄i bu b̄e senna ka alafia, ma ba n̄e, ba koo ka b̄e sannawa, i bu tabu w̄rio. ¹³Saa ȳe s̄o Gusun̄ besen Yinni u b̄e bu n̄mu beria, saa yera i ko i t̄n dur̄ be ba w̄a mi kpurowa go ka takobi. ¹⁴Adama t̄n kur̄bu ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya w̄a wuu ge s̄o kpurowa i ko i gura yu ko b̄egia, kpa i ye dendi nge me i k̄i, domi Gusun̄ besen Yinniwa u b̄e ye w̄. ¹⁵Mesuma ko i bwese nin wusu kpurowa kua ni nu ka b̄e toma, nu ñ w̄a tem me i ko i mwa s̄o. ¹⁶Adama t̄n benin wusu s̄o, si Gusun̄ besen Yinni u b̄e w̄ mi, i n m̄, i ku ra de sin t̄nu goo u n w̄a. ¹⁷I de i bu go kpurowa mam mam, be ba s̄a Hetiba ka Am̄reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba nge me Gusun̄ besen Yinni u b̄e yiire. ¹⁸Kpa bu ku raa b̄e ben koma b̄r̄n̄ugii ni tie ni ba ra ben b̄nu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusun̄ besen Yinni torari.

¹⁹Sanam me i wuu gagu w̄ri i gu tarusi n ka t̄e i sere gu kamia, i ku ra gen d̄a binuginu gb̄a suasi. I ko i kp̄i i nin binu di, adama i ku nu k̄i i sura domi d̄aru ta ñ s̄a t̄nu wi i ko i w̄ri i go. ²⁰D̄a te i ȳe ta ñ s̄a diiraru, tera i ko i kp̄i i bura i ka seri ko yi i ko i ka gb̄araru ȳo sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakas̄n gari

21 Sanam me i w̄a tem me Gusun̄ besen Yinni u koo b̄e w̄ s̄o, ma i wa ba goo go me s̄o, ȳeron gora kp̄ii yakas̄, ma i ñ sere ȳe wi u n̄n go, ²sanam me s̄ora gurowa gurowa ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam ȳire si su wi ba go mi sikerene.

³Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen gurowa gurowa ba koo naa gbiiba kasuma tia ye ba ñ sugu dokere yu ka s̄mburu garu ko. ⁴Kpa wuu gen gurowa gurowa be, bu ka naa gbiiba ye da w̄wa gaa s̄o ye ya nim kokum̄, mi goo kun wukure u sere ḡanu duure. Kpa bu naa gbiiba yen w̄i suma bua mi.

⁵Kpa ȳaku kowobu bu susima yen b̄oku be, be ba s̄a Lefin bibu be Gusun̄ besen Yinni u wuna nenem bu ka win s̄a yerun s̄mburu ko kpa bu maa t̄mbu domaru kua ka Yinni Gusun̄n ȳisuru. Beya ba ko n da gari kpurowa wunane yi yi s̄a soonaa ka m̄eran gari.

⁶Kpa wuu gen gurowa gurowa be kpurowa be ba susi wi ba go min b̄oku bu ben n̄ma nia naa yen w̄ll̄o w̄wa mi. ⁷Kpa bu gere bu n̄e, ben n̄ma kun yem meni yari, meya ben n̄ni kun maa wa me n kua u ka gu. ⁸Yinni u be win t̄mbu Isireli be u yakiam̄ tora ten suuru kuo, kpa u ku yem me garisi ben win̄ me mu s̄a toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusun̄ u koo maa bu yem me suuru kua.

⁹Nge meya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna b̄e s̄on di kpa i n m̄ ye ya koo Gusun̄ w̄re.

Kur̄ deson suabu

¹⁰Sanam me i yara i b̄en yibereba tabu w̄rim d̄o be Gusun̄ besen Yinni u b̄e n̄mu beria, ma i bu desiru mwa, ¹¹be s̄o, ma b̄en turo u kur̄ bur̄ wa ma u n̄n k̄iru ḡru doke u ka n̄n sua kur̄, ¹²saa ye, u koo n̄n suawa u ka da win yenū kpa u de u wii p̄oru woka kpa u win nii k̄ok̄su b̄ori. ¹³Kpa u win ȳa ni u raa doke pota kpa u da u sina ȳeron yenū u sw̄i win baaba ka win meron s̄o suru tia. Yen biru, kpa ȳero u den da u n̄n deema u ko win dur̄ kpa wi, u maa ko win kur̄. ¹⁴Adama ù n da n̄n bw̄era yara, u de u doona mi u k̄i. U ku raa n̄n d̄ra u gobi mwa. Meya u

ku maa nùn garisi yoo. Domi u ka nùn menna.

Ye ya sãa bii yerumagia

¹⁵Goo ù n maa kurɔbu mɔ yiru, ma u turo kī n kere turo, ma be yiru kpuro ba nùn bii tɔn durɔbu marua, wi u kun kī mi, ma wiya u nùn yeruma marua, ¹⁶sanam me u bii be tubi bɔnu kuamme, n ñ weene u wi u kīn bii garisi yeruma wi u ñ kīn biin ayerɔ. ¹⁷Adama n weene u wi u ñ kīn bii wura nge win yeruma, kpa u nùn win tubin bɔnu yiru wē. Domi u sãawa win tondon dam yīre gbiikiru. N weenewa u yerumarun baa wa.

Bii mem nɔɔ sariin kɔkɔɔ

¹⁸Goo ù n bii tɔn durɔ mɔ, ma bii wi, u kua mem nɔɔ sari wi u ku ra win tundo ka win meron gere nɔ baa bà n nùn seeyasia, ¹⁹saa ye sɔɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi, ²⁰kpa bu guro guro be sɔ bu nɛɛ, ben bii wee, u ku ra ben gari nɔ. U win wāaru dimɔwa bereteke tam nɔrubu sɔɔ. ²¹Saa yera wuun tɔn durɔbu kpuro ba koo nùn kpenu kasuku bu go kpa i kōsa wuna been suunu sɔɔn di. Isireliba kpuro bà n ye nua kpa bu berum ko.

Wi ba soora doken goru

²²Goo ù n toraru garu kua te ta tura bu ka nùn go, ma ba nùn soora doke ba bwē dāa wɔllɔ, ²³bu ku de win goru ta n wāa dāa mi sere ka wɔkurɔ. Baa ñ n yen meren na, bu de bu nùn sike yen tɔɔ te. Domi wi ba soora doke ba bwē u kuawa mi bōruro Gusunɔn wuswaaɔ. I n da ko me, kpa i ku ra been tem disi doke me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wē.

A wunen tɔnusin gāanu

garisio nge wunen tiiginu

22 Ì n been tɔnusin naa ñ kun me win yāaru wa ta kōramɔ, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu mɔn mi. ²Yēron yenu gà n toman na, ñ kun me ñ kun nùn yēn na, i yaa sabe te suo i ka da been yenuɔ i tu nɔɔri sere wi u tu mɔ ù n tu kasum na. Saa yera i ko i nùn tu wesia. ³Ì n maa been tɔnusin keteku wa ñ kun me win yaberu ñ kun me win gāanu ganu ni nu kōra, nge mɛya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

⁴Ì n wa goon keteku ñ kun me win naa ya wɔruma swaa sɔɔ, i ku de yen yēro u ye seeya wi tɔna. I ko i nùn somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

⁵Tɔn kurɔ u ku raa tɔn durɔn gāanu sebe, mɛya tɔn durɔ u ku raa maa tɔn kurɔn gāanu sebe. Domi wi u kua me, Gusunɔ besen Yinni u koo yēro tusi.

⁶Ì n wuu dɔɔ ma i gunɔ wa ga sēa wɔkusi ñ kun me ga binu wɔkusi dāa ñ kun me temɔ, i ku gu mwa ka gen binu sannu. ⁷I de mero gu doona kpa i tii binu yiya, kpa been wāaru tu beɛ wēra kpa tu daka da.

⁸Ì n dii kpaaru bana i kpa, i ten tɛera wɔllɔ gani dumi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ù n wɔruma min di u gu, i kun taare mɔ.

⁹Been resem gbaanu sɔɔ, i ku ra maa dīa bweseru garu duure. Ì n kua me, ten marum kpuro ka maa resem ye, ya ko n sãawa Gusunɔgia. ¹⁰Ì n wukumɔ, i ku naa ka keteku sugu doke sannu. ¹¹I ku yānu sebe ni ba wesa ka wēɛ dangii ka yāa sansun wēɛ sannu.

¹²I been bekan soo sookaɔ sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³Goo ù n kurõ sua ma ba menna ka kurõ wi, yen biru ma u ñ maa kurõ wi kī, u nùn tusa, ¹⁴sere u nùn fune wuna u win yīsiru sankā, u gerua u nēē, u kurõ wi sua, ye ba dua ka wi, u ñ ka nùn deeme, ¹⁵saa ye sōra bii kurõbu gen tundo ka gen mero ba koo ka bii win wōndiarun seeda na bu wuun guro gurobu sōsi wuun duu yerõ mi ba ra menne. ¹⁶Kpa bii win tundo u guro guro be sō u nēē, na nen bii wōndia wi durõ wini kāwa u n mō kurõ, adama u nùn tusa. ¹⁷Wee u nùn weesu mani u nēē, u ñ ka nùn deeme. Adama nen biin wōndiarun yīreru wee. Kpa bu beku te deria wuun guro gurobu wuswaa. ¹⁸Kpa wuun guro guro be, bu durõ wi mwa bu so, ¹⁹kpa bu nùn sii geesun gobi wunõbu (100) bure u wōndia win tundo kōsia domi u Isireliban wōndia turon yīsiru sankā. Yen sō, u ñ maa kpē u kurõ wi yina, u ko n nùn suewa sere ka win wāarun tōru kpuro sō.

²⁰Adama gari yi, yì n sāan na gem, ma ba ñ yīreru garu wa te ta sāa bii wigiru, ²¹saa ye sōra ba koo kurõ wi sua bu ka da win baaban yenu kōnōwō kpa win wuun tōn durõbu bu nùn kpenu kasuku bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nēē, bii wōndia u durõ damaru kua win baaban yenu. Nge meya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna been suunu sōn di.

²²Bà n durõ goo mwa u sakararu mō ka goon kurõ, ba koo be kpuro gowa durõ wi ka kurõ wi. Nge meya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna been suunu sōn di.

²³Bii wōndia goo ù n wāa, ma ba nùn durõ kāa, adama ba ñ gina suane, ma durõ goo u nùn wa ma u ka nùn kpuna, ²⁴i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yerõ mi guro gurobu ba ra menne, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sō

bii wōndia wi, u ñ wura kue saa ye u nùn gaba wuuõ ka yèn sō durõ wi, u win win-sim kurõ bekuru doke. Nge meya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna been suunu sōn di. ²⁵Adama durõ wi, ù n wōndia wi ba durõ kāa mi wan na yakasõ u ka nùn gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durõ wi tōnawa ba koo go. ²⁶I ku wōndia wi gāanu kua. U ñ toraru garu kue te ta weene bu ka nùn go. N sāawa nge durõ goo wi u win beruse wōri u go. ²⁷Domi u nùn deemawa yakasõ. Ma bii wōndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nùn wōra.

²⁸Durõ goo ù n maa bii wōndia goo wa wi ba ñ gina durõ kā, ma u nùn gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa, ²⁹durõ wi, u koo bii wōndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wēwa kpa u bii wi sua kurõ, domi u nùn bekuru doke. U ñ maa kpē u nùn yina sere ka win wāarun nōrõ.

23 Durõ goo u ku raa maa win baaban kurõ kīa. Ù n kua mē, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tōn be ba ñ ko n wāa

Gusunõn tōmbun wuuru sō

²Wìn tīa bii ba kōsuka ñ kun mē wìn tōn durõru ba bura, u ñ kpē u ka Yinni Gusunõn tōmbu menna.

³Be ba ñ weene bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba ñ kpē bu ka Yinni Gusunõn tōmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nōn wōkurõ.

⁴Meya Amōniban goo ñ kun mē Mōabuban goo u ñ kpē u ka Yinni Gusunõn tōmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nōn wōkurõ. ⁵Domi ba ñ ka sun nim ka dīanu sennõ kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mesopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi. ⁶Adama Gusunõ besen Yinni u ñ Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gōsiawa domaru domi u sun kī. ⁷I ku ra

ben alafia kasu ñ kun me ben gea sere ka baadommaɔ been wāarun tōru kpuro sɔɔ.

⁸I ku ra ko i Edomu goo tusi, domi ba sāawa besen wɔnɔbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa sɔru di ben temɔ. ⁹Ben bibu ba ko n da ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mennewa sere ka ben sikadominɔ.

Sansanin deeraru

¹⁰ Ì n yara i ka yiberɛba tabu wɔri, saa ye sɔɔra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro. ¹¹ Tɔn durɔ goo ù n wāa bɛɛ sɔɔ, ma u dosa sere u tii wa dosu ge sɔɔ, i ka nùn yario sansanin di gina. ¹² Adama sɔɔ ù n kella, u koo woburewa. Yen biru, sɔɔ ù n dua kpa u wurama sansaniɔ.

¹³ I de i n gam mɔ sansanin biruɔ mi i ko i n da dii bera ko, ¹⁴ kpa i n gāanu neni ni i ko ka wɔru gbe i ka been dii bera ye sike. ¹⁵ Domi Gusunɔ besen Yinni u wāa been sansani ye sɔɔ u sīimɔ sīimɔ u ka bɛɛ kɔsu kpa u bɛɛ been yiberɛba nɔmu beria. Yen sɔ, n weenewa been sansani ya n dɛere kpa u ku bɔrɔnu ganu wa been suunu sɔɔ ni nu koo de u bɛɛ biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi. ¹⁷ I de u n wāa mi u kī been suunu sɔɔ wuu ge u koo gosi sɔɔ. I ku nùn dam dɔre.

Kurɔ damaru sāaru sɔɔ

¹⁸ I ku de durɔ dama woronu ñ kun me kurɔ dama woronu nu n wāa been sāaru sɔɔ. ¹⁹ I ku ra ka durɔ dama gobi ñ kun me kurɔ dama gobi gɛɛ na Yinni Gusunɔn sāa yerɔ i ka ye i Gusunɔ nɔ mweeru kua kɔsia. Domi Gusunɔ besen Yinni u yen bweseru tusa.

Bɔkurabun nim dokebu

²⁰ Been Isirelisibu bà n gāanu bɔkura, i ku bu nim dokea, ñ n gobin na, ñ n maa dīanun na ñ kun me gāanu ganu. ²¹ Sɔɔwa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra been Isirelisibu kua me, kpa Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ domaru kua tem me sɔɔ me i ko i du mi, i n mɔ.

Nɔɔ mweenun gari

²² Ì n Gusunɔ nɔɔ mweeru garu kua, i ku te i ka tu yibia domi u koo bɛɛ tu bikia kpa i n taare mɔ. ²³ Adama ñ kun nɔɔ mweeru garu kue, i ñ ko i n taare mɔ. ²⁴ Nɔɔ mwee te i yara been nɔɔn di, i ko i tu yibiawa domi i tu kuawa ka been tiin nɔɔ, n ñ ka tilasi.

Ye kaa kpī a ko goon gbaarɔ

²⁵ Ì n dua goon dāa gbaarɔ, i yen binu dio nge me i kī, adama i ku ra nin ganu doke birerɔ i ka doona. ²⁶ Ì n maa dua goon alikama gbaarɔ, i ko i kpī i alikama wɔka ka nɔma adama i ku ye kɔmbɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24 Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gāanu waasi ye ya ñ ka nùn naawe, ma u kurɔ wi yinanaan tireru yorua u nùn nɔmu beria, ma u nùn gira win yenun di u doona, ² ma yen biru, kurɔ wi, u da u mɔre durɔ goon mi, ³ durɔ dāako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yenun di ñ kun me ù n gu, ⁴ win durɔ gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu menna. Domi kurɔ wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunɔ u tusa. Ì n kua me, i tem me Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ wɛ beere sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurɔ kpao sua

⁵ Goo ù n kurɔ kpao sua, u ku tabu da. Meya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu

de u n tii mō sere wōō tia, kpa u wa u win kurō wi nukuru dorasia.

T̄ruban wooda

⁶N ñ weene i goon n̄eru t̄ruba mwa baa ten bia. Domi ñ n kua mē, i mwawa mi ye n ko n de u n wāa.

T̄nu wi u win t̄nusi gbenan

wooda

⁷B̄een goo ù n win Isirelisi mwa u gōsia yoo ñ kun mē u n̄n dara, i ko i ȳero wi gowa. Nge meya i ko i ka kōsa yen bweseru wuna b̄een suunu s̄ōn di.

Bara disigirun wooda

⁸I de i be ba bara disigiru mō laakari ko gem gem kpa i ko nge mē yāku kowobu Lefiba ba koo b̄ee s̄ōsi. Nge me na yiire i ko, nge meya i ko i ko mam mam. ⁹I yaayo ye Gusunō besen Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa wāa swaaō.

T̄ruban gari

¹⁰ ñ n b̄een Isirelisi goo gāanu b̄akura, i ku du win dirō i ka t̄ruba sua. ¹¹I ȳōro t̄ōwō kpa wi i gāanu b̄akura mi u yarima u b̄ee t̄ruba wē. ¹²⁻¹³ ñ n yāaro gāanu b̄akura ma u b̄ee win yaberu t̄ruba wē, i ku de ta n wāa b̄een mi sere yam mu ka t̄ira. Baa ñ n kua amō, s̄ō ù n dua, i ko i n̄n win yabe te wesiawa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u b̄ee domaru kua kpa Gusunō besen Yinni u maa b̄ee siara.

I yāarobu b̄eere w̄ēyō

¹⁴ ñ n yāaro goo mō s̄ōm kowo, ù n s̄āa Isireli ñ kun mē s̄ō, i ku n̄n taki di. ¹⁵I n̄n win s̄ōmburun gobi w̄ēyō baadomma s̄ō u sere du. Domi u s̄āawa yāaro, u win gobin bukata mō gea. ñ kun kue mē, ma u Yinni Gusunō n̄ōgiru sue b̄een s̄ō, i ko i taare wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

¹⁶Ba ñ t̄nu goomō win biin torarun s̄ō, meya ba ñ maa bii goomō win m̄ōwōbun torarun s̄ō. Ba ñ goo goomō goon torarun s̄ō.

Ye ba koo ko yāarobun s̄ō

¹⁷I ku ra ko i s̄ō ñ kun mē gobeku gem bira siribu s̄ō. Meya i ku ra maa ḡōmini goon bekuru t̄ruba mwa. ¹⁸Adama i yaayo ma sa raa yoru di Egibitiō ma Gusunō besen Yinni u sun yakia. Yen s̄ōna na b̄ee yiiremō i n da wooda yeni swii.

¹⁹Saa yē s̄ō i b̄een d̄ianu ḡēemō, ma i yen gesē tia duari gbee suunu s̄ō, i ku maa wura i ye sua. I de yu ko s̄ōbu ka gobekuba ka ḡōminibugia, kpa Gusunō b̄een Yinni u wa u b̄een n̄ōman s̄ōma kpuro domaru kua. ²⁰ ñ n ȳōwa b̄een d̄āa ye ba m̄ō olifin w̄ollō i ye s̄ōra, i ku ra maa wure i yō i ye i duari s̄ōri. I de ye, yu ko s̄ōbu ka gobekuba ka ḡōminibugia. ²¹Sanam mē i b̄een resem binu s̄ōrimō, i ku ra maa ḡōsira i wura biruō. Ye i deri mi, yeya ya koo ko s̄ōbu ka gobekuba ka ḡōminibugia. ²²B̄een tii i yaayo ma i yoru di Egibitiō. Yen s̄ōna na b̄ee yiiremō i n da yeni swii.

Siribun wooda

25 N̄ōsinaa sariru t̄a n dua t̄ambu gabun baa s̄ō, ma ba da siri yerō ba bu siria, saa ye s̄ō, wi u gem mō, i n̄n win gem w̄ēyō. Wi u maa taare mō kpa i n̄n win taare wē. ²Wi siribu di, b̄a n n̄n soberu bure, siri kowo u koo de ȳero u kpunawa win wuswaaō kpa bu n̄n so nge mē win torara nē. ³Adama bu ku seni n̄ō weeru sara, domi ȳa n kera mē, i b̄een mero bisi wi b̄eere birawa mi.

Naa yà n sɔmburu m̀ dīanɔn*wooda*

⁴I ku been naa kinerun nɔɔ bɔke saa ye ta sɔmburu m̀ dīanu sɔɔ.

Gɔmini wi u kun bii mɔn*wooda*

⁵Mɔɔ ka wɔnɔɔ b̀ n w̄a yenu teu sɔɔ, ma mɔɔ u gu u ñ bii mara, win gɔmini wi, u ku yari yenu min di u mɔraru da gam. Win durɔn wɔnɔɔ wiya u koo nùn sua kurɔ. ⁶B̀ n bii tɔn durɔ mara, ba koo bii gbiikoo wi garisiwa wi u gu min bii kpa win yīsiru tu wa ta n w̄a Isireliban suunu sɔɔ.

⁷Goo ù n yina u win mɔɔn kurɔ gɔmini sua, kurɔ wi, u doo siri yerɔ u wuun guro gurobu deema kpa u bu s̄ u n̄e, nen durɔn wɔnɔɔ u yina u man sua kurɔ u ka win mɔɔ bii marua win yīsiru tu ka wa ta n w̄a Isireliban suunu sɔɔ. ⁸Saa ye sɔɔra wuun guro guro be, ba koo durɔ wi soku kpa bu nùn gari yi bikia. ù n yinan na mam mam u win mɔɔn gɔmini wi sua kurɔ, ⁹kurɔ wi, u koo dawa u win bara nɔɔ teu wuna guro guro ben wuswaaɔ, kpa u nùn yāatam sie kpa u gere u n̄e, wee nge m̄e ba ra durɔ kue wi u yina u win mɔɔ bii marua. ¹⁰Kpa bu win bweseru yīsiru k̄ Isireliba sɔɔ bu n̄e, w̄in bara nɔɔ ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannɔ sɔɔ

¹¹Tɔn durɔbu yiru b̀ n sannamɔ, kpa mi ba sannamɔ mi, ben turon kurɔ u na u ka win durɔ wɔra win yiberen nɔman di, kpa u yibere win tɔn durɔru n̄e, ¹²saa ye sɔɔ, i kurɔ win nɔmu ge buro. I ku nùn wɔnɔwɔndu kua.

Tenkurun swaan wooda

¹³I ku kiaru d̄rena ka taki, i de been kilo ya n s̄a dee dee, kpa yen gaa kun

gaa kere. ¹⁴I de been sakakunu nu n s̄a dee dee. I ku de gagu ga n gagu kere. ¹⁵I de been kilo ya n s̄a dee dee kpa been sakakunu nu n s̄a tia. Kpa been w̄aaru tu wa tu daka da tem me Gusunɔ besen Yinni u koo bē w̄e sɔɔ. ¹⁶Domi Gusunɔ besen Yinni wi, u be ba yen bweseru m̀ tusa.

Amalekiban kpeerasiabu

¹⁷I yaayo ye Amalekiba ba bē kua saa ye i wee Egibitin di, ¹⁸i wasire, ma ba bē w̄ari birun di ba be ba w̄a biruɔ go go, ba ñ Gusunɔn berum kue. ¹⁹Saa ȳe sɔɔ Gusunɔ besen Yinni u koo bē w̄rabu w̄e u de yibereba kpuro bu bē deri tem me u koo bē w̄e sɔɔ mu n ka s̄a beegim, i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yīsiru yaaya handunia sɔɔ. I ku ra ye duari.

Dīa gbiikinun wooda

26 Ì n da i dua tem me Gusunɔ besen Yinni u koo bē w̄e sɔɔ, ma i mu mwa, i sina m̄e sɔɔ, ²i de been baawure u win gbean dīa gbiikinu tama ni u du-ura tem me sɔɔ, u nu doke bireru sɔɔ u ka na Gusunɔ besen Yinnin s̄a yerɔ, ³kpa u da saa ye sɔɔn ȳaku kowon mi, u nùn s̄ u n̄e, u gerumɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ gisɔ ma u dua tem me sɔɔ, me Yinni Gusunɔ wi, u besen baababa nɔɔ mw̄eru kua u n̄e, u koo sun w̄e. ⁴Kpa ȳaku kowo wi, u ȳro bire te mwaari u yi Gusunɔ besen Yinnin ȳaku yerun wuswaaɔ. ⁵Kpa ȳro u gere Gusunɔn wuswaaɔ u n̄e, win sikado u s̄awa Aramugii wi u kun w̄a yeru m̄. U da Egibitiḡ u sina mi ka t̄mbu fiiko be ba w̄a ka wi. Yen biru, tɔn be, ba dabia ba kua bwese damgiru. ⁶Adama Egibitiḡibu ba bu dam d̄re, ba bu n̄ni s̄ɔw̄a, ma ba bu kua yobu. ⁷Yera ba Gusunɔ besen baababan Yinni nɔɔgiru sue, ma u begia nua. U ben n̄ni sw̄aaru wa ka dam me ba bu d̄remɔ ka nge m̄e

ba bu taare. ⁸Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win nõm damguu, ka nanum bakam, ka sõm maamaakiginu. ⁹U ka bu tunuma tem mini, me mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wē. ¹⁰Yen sõna tē, u ka tem me Yinni Gusunõ u nõn wēn dīa gbiikinu na win wuswaaõ.

Kpa yēro u yiira u wuswaa tem girari u ka Gusunõ sã. ¹¹Yen biru, bēe ka Lefiba ka sõõ be ba wãa bēen suunu sõõ, i ko n nuku dobu mō gãa geenu kpuron sõ ni Gusunõ besen Yinni u bēe ka bēen bibu wē.

Wõkuru baateren wõllõn

tia tian wēebun wõõ

¹²Wõõ yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wõkuru baateren wõllõn tia tian wēebun wõõ. Ì n bēen dīanu gã i kpa, i ko nin wõkuru baateren wõllõ tia tia wunawa kpa i Lefiba wē ka sõbu ka gobekuba ka gõminibu kpa ba n da di bu debu bēen wuu si sõõ. ¹³Saa yera i ko i Gusunõ besen Yinni sõ i nēe, wõkuru baateren wõllõn tia tia ye ya sãa wigia, wee i wunama bēen yenun di i Lefiba wē ka sõbu ka gobekuba ka gõminibu nge me u bēe yiire i ko. I ñ yen gaa duari i sere ye deri. ¹⁴I ñ wõkuru baateren wõllõn tia tia yen gaa di sanam me i gõõ wooru sõ. I ñ ye sue sanam me i ñ deere. I ñ maa yen gaa gõribu wē. ¹⁵U tukama u bēe mēeri saa win sin yee deerarun di te ta wãa wõllõ, kpa u bēe win tõmbu Isireliba domaru sosia ka bēen tem me u bēe wē, me mu tim ka bom yiba nge me u besen baababa nõõ mwēeru kua.

Isireliba ba sãawa

Gusunõn tõmbu

¹⁶Gisõ, Gusunõ besen Yinni u bēe sõõmõ u nēe, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nõõwõ. I n tii se kpa i ye kpuro swii ka gõru tia ka bēen bwēra

kpuro. ¹⁷Gisõ, i wura ma Gusunõwa u sãa besen Yinni, i maa wura ma i ko i sī win swaa sõõ, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nõõwõ. ¹⁸Yinni Gusunõn tii u maa wura gisõ ma i sãa win tõn be u gõsa nenem win tiin sõ i ka win yiirebu kpuro swii nge me u bēe nõõ mwēeru kua. ¹⁹Meya u koo maa bēe wõlle sua i yīsiru yari kpa i n bēere mõ n kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n sãa win tõn be u tii yiya nge me u gerua.

ISIRELIBA BA GUSUNÕN ARUKAWANI YAAYAMÕ

Kpee ni ba koo sõnna

Ebalin guurõ

27 Mõwisi ka Isireliban guro gurobu ba tõmbu sõõwa ba nēe, i wooda be kpuro mem nõõwõ be Mõwisi u bēe saaria mi gisõ. ²Tõõ tē sõõ i da i Yuudenin daaru tõbura, i dua tem me Gusunõ besen Yinni u bēe wē sõõ, i de i kpee bakanu gurama i sõnna i tãwaru koosi, ³kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sõõ dõma te. Nge meya i ko i ka tem me du me mu tim ka bom yiba me Gusunõ besen baababan Yinni u bēe nõõ mwēeru kua. ⁴Ì n Yuudeni ye tõbura i kpa, yera i ko i sere kpee nin wooda na bēe wē gisõ gurama i sõnna Ebalin guurõ kpa i nu tãwaru koosi. ⁵Miya i ko i Gusunõ besen Yinni yãku yeru kua ka kpee ni i ñ ka sisu dãke. ⁶Kpee ni ba ñ dãke tõnawa i ko i ka nõn yãku yee te bania. Miya i ko i nõn yãku dõõ mwaararuginu ⁷ka siarabun yãkunu kua, kpa i sina mi i di ka nuku dobu Gusunõ besen Yinnin wuswaaõ. ⁸Kpa i woodan gari yi yore kpee ni sõõ me baawure u koo kpī u ka yi gari sãa sãa.

⁹Ma Mõwisi ka yãku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro sõõwa ba nēe, i mario

i nõ, gisõra i kua Gusunõ besen Yinnin tõmbu. ¹⁰Yen sõ, i de i nõn mem nõõwa kpa i win yiirebu ka win woodaba swii ye na bõe saaria mi gisõ.

¹¹Mõwisi u dõma te tõn be sõõwa u nõe, ¹²i n Yuudenin daaru tõbura i kpa, bwese nini, Simeõba ka Lefiba ka Benyamõeba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu yõrawa Garisimun guurõ kpa bu tõmbu domaru kua, ¹³kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseõba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu yõra Ebalin guurõ kpa bu bõrin gari gere.

Bõri wõkura yiru

¹⁴Guuru miya Lefiba ba koo gbõra tãa tãa bu Isireliba kpuro sõ bu nõe,

¹⁵bõrurowa wi u dõa dõka nõ kun me u sisu yania u wisi u ka tii bwãaroku gagu kua u sõ gbenum, domi Yinni Gusunõ u yabu yen bweseru tusa ye ba ka nõma kua ba sãamõ. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

¹⁶Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u kun win tundo nõ kun me win mero bõere doke. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

¹⁷Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u win winsim tem nõõ bura yeru sare. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

¹⁸Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u wõko swaa sõõsi kankam. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

¹⁹Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u sõõ nõ kun me gobeku nõ kun me gõmini win gem bira siri yerõ. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²⁰Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u win tundon kurõ kĩa, domi u win tundon kpın yeru disi dokewa mi. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²¹Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²²Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u ka win sesu mero turosi nõ kun me tundo

turosi kpuna. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²³Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u ka win kurõn mero kpuna. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²⁴Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u win tõnusi so u go bõkuõ gbenum. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²⁵Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u nõm biran gobi mwa u ka taare sarirugii go. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

²⁶Kpa Lefiba bu nõe, bõrurowa wi u yina u woodan gari yini mem nõõwa. Kpa tõmbu kpuro bu nõe, ami!

Domarun nõõ mwõenu

28 Mõwisi u nõe, i n Gusunõ besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro mem nõõwa bi na bõe sõõmõ mini gisõ, saa yera u koo bõe wõlle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie. ²Ma i win gere kpuro mem nõõwa, wee nge me u koo bõe domaru kua.

³U koo bõe kpuro domaru kua, be ba wãa wuu marosõ ka be ba wãa baru kpaanõ. ⁴U koo de i bii dabinu ma kpa u de dĩanu nu koorã been gbeaõ kpa been keteba ka been yãanu ka bonu nu marura nu dabia. ⁵U koo de i dõa bii dabinu wa i birenu yibia kpa u de i n som mõ mu n kpã i ka põe ko. ⁶Mi i dõõ kpuro, u koo bõe domaru kua.

⁷Wi, Yinni Gusunõ, u koo de yibere be ba bõe seesi bu yarina been wuswaan di. Swaa tia ba koo ka duuma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabinu mwa. ⁸U koo been dĩa ni i gã i doke biranu sõõ kõsu, kpa u de ye i mõ kpuro yu wõra. U koo bõe domaru sosia tem me sõõ, me u bõe wõemõ.

⁹İ n win wooda be kpuro mem nõõwa, ma i win kĩru mõ, u koo bõe wuna nenem win tiin sõ nge me u bõe nõõ mwõeru kua. ¹⁰Handunian tõmbu kpuro ba koo wa ma i sãa Yinni Gusunõn tõmbu kpa ba n been berum mõ. ¹¹Yinni Gusunõ u

koo bēe durom dabinu yibusu tem me sōō me u besen baababa nōō mwēeru kua u nēē, u koo bēē wē. I ko i bii dabinu ma kpa been yaa sabenu nu dabia kpa been gbea yu dīanu ko. ¹²U koo bēē wōllu wukia mi win arumanin beru yera wāa kpa u de gura yu nē been tem sōō saa ye n weenē. Kpa ye i mō kpuro yu kuura. I n̄ maa gobi bōkura mō gabun mi. Tōn tuko dabira ta koo gobi bōkura been mi. ¹³Yinni Gusunō u koo bēē kowa wiru, n n̄ mō siru. I ko i n̄ da n yīsiru yarawa, i n̄ biru wurō. Adama yu ka sere koorā me, i ko i wi, Gusunō besen Yinnin woodaba mem nōōwawa mam mam ye na bēē sōōmō mini gisō. ¹⁴I ku ra ko i gera gari yi na bēē sōōwa mini kpuron gaan di, kpa i da i būnu sā.

Bōrin nōō mwēenu

¹⁵Mōwisi u maa nēē, ma i n̄ Gusunō besen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro mem nōōwē ka yiire bi na bēē sōōmō mini gisō, bōri yiniwa yi koo bēē wōri.

¹⁶Bēē kpuro i ko i bōri wa, be ba wāa wuu marosō ka be ba wāa baru kpaanō. ¹⁷I n̄ dāa binu wasi i birenu yibia, i n̄ maa som wasi i ka pēē ko. ¹⁸I n̄ bibu marumō ba n dabi. Been dīanu nu n̄ kooramō been gbeaō. Meya been ketēba ka been yāanu ka bonu nu n̄ maruramō nu dabia. ¹⁹Mi i dōō kpuro, bōriya yi ko n bēē swīi.

²⁰Ye i mō kpuro sōō, Gusunō been Yinni u koo de i bōri wawa kpa i n berum mō kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam yēn sō i n̄n deri ma i kōsa kua. ²¹U koo ka bēē bara kōsunu naawa ni nu koo bēē kpeerasia tem min di mē i ko n mō. ²²U koo de been wasi yi gbera n̄ kun mē yi swīa n̄ kun mē yi mōsi n̄ kun mē yi wooru bara. U koo maa yina gura yu ne kpa been gbean dīanu nu gbera n̄ kun mē nu kōsi. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka bēē kpeerasia

mam mam. ²³Wōllu ta koo bōbiawa nge sii gandu been wii wōllō kpa tem mu bōbia nge sisu. ²⁴Tua ka yanima u koo sure been gbeaō guran ayerō sere u ka bēē kpeerasia mam mam. ²⁵Yinni Gusunō u koo de been yibereba bu bēē kamia. Swaa tia ko i ka bu wōri adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabinu mwa. Handunian bwe-senu kpuro nu koo biti ko n̄n wa ye ya bēē deema. ²⁶Been gonu nu koo kowa gunōsu ka gbeeku yēen dīanu. Goo kun yin gaa giramō.

²⁷Yinni Gusunō u koo bēē bwisinu wisi nge mē u Egibitigibu kua. U koo de i n gōnan bara bwese bweseka mō ye ya n̄ bekuramō. ²⁸U koo de wiiraru ka wōkoru ka fanfankura n bēē wāasi. ²⁹Sōō sōō gbāara, i ko n sīimōwa i n babi nge wōkobu. Gāanu sari ni nu koo wēra ye i ko i ko kpuro sōō. Meya gaba ko n bēē taki dimō ba n bēē gbenimō. Goo kun ko n maa wāa wi u koo ka bēē yina.

³⁰Been goo ù n kurō wa, goowa u koo n̄n sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te sōō. Goo ù n maa resem gbaaru kua, goowa u koo ten dāa binu di. ³¹Ba koo been naa kinenu go been wuswaaō, adama i n̄ nin yaa temmō. Ba koo been ketekunu mwa ka dam, i n̄ maa kpē i nu wōrama. Been yibereba ba koo been sabe piiminu gura, i n̄ maa wasi wi u koo ka bēē yina. ³²Ba koo been bii tōn durōbu ka tōn kurōbu mwēeri bu ko tōn tukobun yobu been nōni biru i n mēera, kpa i wasira ka swaan mēeribu saa kpuro, adama i n̄ kpē i gāanu ko. ³³Bwese tuku ni i n̄ yē nu koo na nu been tem dīanu kpuro ka been wahala ye i kuan are di. Ba ko n bēē dam dōremōwa kpa ba n bēē taki dimō baadomma. ³⁴Meya i ko i ko wiirobu kēsi ni been nōni yi koo wan sō.

³⁵Yinni Gusunō u koo de i bosu wa si i n̄ bekuramō. Su ko n wāawa been dūunō ka been taanō kpa su yēbi been

wasi kpuro sɔɔ saa been wirun di sere ka been naasɔ.

³⁶ Meyá u koo de bu bɛɛ mwɛeri ka been sunɔ wi i ko i ko been wirugii bu ka da tem tukumɔ bwese te bɛɛ ka besen baababa i ñ yɛ mi, kpa i būnu sá mi, ni ba kua ka dāa ka maa kpenu. ³⁷ Bwesenu kpuro n̄n mi Yinni Gusunɔ u koo de i da, nu ko n bitɔ sáawa ye ya bɛɛ deema min s̄s. Saa yera ba koo bɛɛ fune wuna kpa bu bɛɛ yaakorɔ ko.

³⁸ Dīa bwese bakara i ko i ka da gbeaɔ i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gɛ, domi twee yi koo na yi nu di. ³⁹ I ko i resem gbaanu ko i nu n̄ori, adama i ñ nin binun tam n̄rumɔ, meya i ñ maa nin dāa marum wasi i s̄ri domi k̄k̄ona nu koo mu di. ⁴⁰ I ko i n olifin dāa mɔ been tem beri berika kpuro sɔɔ. Adama i ñ yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo della yu w̄rukuwa ya kun ye. ⁴¹ I ko i bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu ma adama ba ñ m̄ bɛɛgibu domi ba koo bu yoru mwɛeriwa bu ka doona tem tukumɔ. ⁴² Been dāa ka been gbean marum kpurowa mu koo ko tween dīanu.

⁴³ Sɔɔ be ba wāa been suunu sɔɔ ba ko n dam m̄ ba n d̄ɔwa. Adama bɛɛ, i ko i biru wurawa. ⁴⁴ Bera ba ko n da bɛɛ b̄kure. I ñ wasi i bu b̄kura. Ba ko n s̄áawa wiru kpa i n s̄a siru.

⁴⁵ B̄ri yini kpurowa yi koo bɛɛ deema. Kpa yi n bɛɛ wāasi sere bu ka bɛɛ kam koosia. Domi i ñ Gusunɔ been Yinnin gere swaa daki, i ñ win yiirebu wure, i ñ maa win woodaba m̄m n̄ɔwe ye u bɛɛ w̄. ⁴⁶ Meyá ya ko n s̄áawa ȳreru te Gusunɔ u koo ka bɛɛ ka been bibun bweseru kir̄ ko.

⁴⁷ Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ doma bakaru kua. Adama i ñ n̄n s̄áwa ka ḡru teu ka nuku dobu. ⁴⁸ Yen s̄na u koo bɛɛ yiber̄ba sure kpa i bu yoru diiya i n wāa ḡru ka nim n̄ru ka s̄aru ka tereru sɔɔ. Ba koo bɛɛ yoo te diisiawa

sere bu ka bɛɛ kam koosia. ⁴⁹ U koo bɛɛ bweseru garu surema tontonden di, tu bɛɛ wukiri nge gunɔ bakeru. I ñ ko i bwese ten barum n̄. ⁵⁰ Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta ñ ko n bukurobun beere ȳ. Ta ñ maa bibun w̄n̄w̄ndu m̄. ⁵¹ Ta koo been yaa sabenu ka been gbean dīanu mwɛeriwa sere tu ka bɛɛ kam koosia. Ta ñ bɛɛ dīanu ganu deriamme ñ kun me gum ñ kun me tam ñ kun me yaa saberu. ⁵² Ba koo bɛɛ tarusiwa baama mi i wāa kpuro sere been gb̄ra damgii ni i naane s̄a nu ka w̄ruku. Ba koo bɛɛ tarusiwa tem m̄ kpuro sɔɔ me Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄. ⁵³ Sanam me been yiber̄e be, ba bɛɛ tarusi, ḡɔra koo ko sere i been bibu tem be Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄. ⁵⁴ Been suunu sɔɔ, dur̄ wi ba mam m̄era u w̄n̄w̄ndu m̄ too, u koo win w̄n̄bu ka win maabu ka win tiin kur̄ ka win bii be ba tie tusi. ⁵⁵ Domi n̄ni swāa ten saa sɔɔ, u ñ ko n k̄i u ka ben goo win bii be u gon yaa b̄nu ko. Domi win bii bera ba ko n s̄a win dīa ni nu tie. ⁵⁶ Kur̄ wi ba raa maa m̄era u du u sam m̄ sere u ku ra yari t̄ɔw̄ u b̄su, u koo maa ko nge m̄. ⁵⁷ U koo mam bii w̄ɛ te u mara ka ten yāa ni nu w̄ruma sua u bere u n temm̄ asiri sɔɔ. Domi u ñ dīanu ganu wasi u di saa ye yiber̄ba ba bɛɛ tarusi mi.

⁵⁸ Ì kun Yinni Gusun̄n wooda m̄m n̄ɔwe ye ya yorua tire teni sɔɔ, ma i ñ win ȳisi baka te nasie, ⁵⁹ u koo de bara bakanu nu bɛɛ ka been bibu w̄ri. Kpa nu n wāa sere ka been bibun bweser̄ nu ka t̄. ⁶⁰ U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bɛɛ sure n̄n berum i m̄ mi. ⁶¹ Baranu kpurowa u koo bɛɛ sure, ka mam ni nu ñ yorua woodan tireru sɔɔ. Ni kpurowa nu koo bɛɛ w̄ri sere nu ka bɛɛ kam koosia. ⁶² Been fiiko t̄nawa ya koo tiara bɛɛ sɔɔ, bɛɛ be i dabi mi nge w̄llun kperi. Domi i ñ Gusunɔ been Yinnin gere m̄m n̄ɔwe. ⁶³ Nge m̄ Yinni Gusunɔ u raa bɛɛ durom kua, u bɛɛ dabiasia ka k̄ru, nge meya u

koo maa bēe yara ka win kīru tem me u bēe wēn di kpa i kam ko. ⁶⁴Nge meya u koo de i yarina i n wāa handunian bwesenu kpuro sɔɔ. Miya i ko i būnu sã ni bēe ka besen baababa i ñ daa yē ni ba ka dāa ka kpenu kua. ⁶⁵Bwese ni sɔɔ, i ñ bōri yendu wasi. Meya i ñ sinamɔ yam tem. Yinni Gusunɔ u koo de i burisina kpa i n nukɩ sankire i n sumɔ. ⁶⁶Been hunde ya ko n sãawa nge ye ba ka wēe sɔri kpa i n berum soore wōkuru ka sɔɔ sɔɔ, kpa i n sika mɔ been wāarun sɔ. ⁶⁷Berum men saabu ye i ko wan sɔ, i ko i n kī bururu tu na fuuku yokan saa sɔɔ. Kpa bururun saa, i n kī yoka yu na fuuku. ⁶⁸Yinni Gusunɔ u koo de bu ka bēe wura Egibitiɔ ka goo nimkusu. U koo ka bēe wura tem me sɔɔ me na raa nēe, i ñ wasi. Ì n tura mi, i ko i been tii yibereba dɔre i ko yobu. Adama goo kun bēe dwemɔ.

MŌWISIN SŌSI DĀAKIRU

⁶⁹Gusunɔ u Mōwisi wooda wē u ka Isireliba arukawani bōke Mɔabuban temɔ ye u raa ka bu bōkua Horebuɔ baasi.

Ye Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

29¹⁻²Mōwisi u Isireliba kpuro menna u bu sōwa u nēe, been tii i wa sɔm maamaakigii ni Yinni Gusunɔ u kua, ka nɔni swāa ni u Egibitin sunɔ ka win sɔm kowobu kpuro kpēe ben tem me kpuro sɔɔ. ³Adama sere ka tē u ñ dere i tubu ye been nɔni wa ka ye been swasu nua. ⁴U bēe kpara gbaburɔ wɔɔ weeru ma been yāa ni i doke nu ñ gēekire, been baranu kun maa diire nu sere kpe. ⁵U ñ dere i pēe di. I ñ maa tam nɔrure. Win tiiwa u bēe nɔri i ka tubu ma wiya u sãa Gusunɔ been Yinni. ⁶Sanam me sa tunuma mini, Sihoni, Hesibonin sunɔ ka Ogu, Basanin sunɔ

ba yarima ba sun tabu wōri ma sa ka bu tabu kua sa kamia. ⁷Sa ben tem mwa sa Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum wē. ⁸Yen sɔ, i de i wooda yen gari mem nɔwa kpa ye i mɔ kpuro yu bēe wēra.

I arukawani ye nenuɔ n wā

⁹⁻¹⁰Mōwisi u maa nēe, wee gisɔ i na Gusunɔ besen Yinnin wuswaɔ ka been bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, bēe Isireliba kpuro gesi ka been kurubu ka bibu ka sere tɔn tukobu be ba wāa been suunu sɔɔ ka been sɔm kowobu be ba ra bēe dāa kasue ka be ba nim takirimɔ. ¹¹Bēe kpurowa i menna i ka Yinni Gusunɔ arukawani bōke. Tē, u bēe kanamɔ i ye wuro ka bōri, ¹²kpa i n sãa win tɔmbu kpa wi, u n maa sãa been Yinni nge me u been sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔ mweeru kua ma u been tii sōwa me. ¹³N ñ mɔ bēe tɔna u ka arukawani ye bōkua ka bōri, ¹⁴ka be ba menne win wuswaɔ mini kpurowa ka mam be ba kun wāa minin tii kpuro.

¹⁵Been tii i yē nge me sa raa ka wāa Egibitiɔ ka nge me sa sina bwese tuku-nun suunu sɔɔ nɩn tem sa sasira. ¹⁶I ben būu kamgii ni wa ni ba kua ka dāa ka kpenu ka sii gesu ka sere maa wura. ¹⁷Yen sɔ, been suunu sɔɔ, goo ñ kun me yenu gagu ñ kun me bwese kera gaa yu ku raa Gusunɔ besen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin būnu sã. Been suunu sɔɔ, goo u ku raa gɔsira u ko nge dāa ye ya dēe mɔ. ¹⁸Wi u arukawani yen gari nua ye ba bōkua ka bōri mi, u ku tii sua win gōruɔ u nēe, u koo bōri yendu wa baa ù n win tiin kīru mɔ, kpa u de goo u wōri būu sãaru sɔɔ. ¹⁹Yinni Gusunɔ kun nùn suuru kuamme. Win mɔru ka win nisinu koo wōriwa yēro sɔɔ. Bōri yi ba yorua tire te sɔɔ, yi koo nùn diwa kpa Yinni Gusunɔ u de bu win yīsiru duari

handunia sɔɔ. ²⁰U koo yēro wunawa Isireliban bwese kerin suunu sɔɔn di nge me bōri yi, yi gerumɔ woodan tire te sɔɔ.

Yinni Gusunɔn bōri

yi koo bu di

²¹Sõõ teeru bii be ba koo ra marura ka sɔɔ be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asɔɔ ye ya been wuu kua ka nge me Yinni Gusunɔ u been tem me kam koosia ²²ka sɔɔ bisu ka bɔru sere ba ñ kpē bu gāanu duure, gāanu kun mam kpē nu kpi me sɔɔ baa yakasu su ñ seemɔ mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomɔra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunɔ u kpeerasia ka win mɔru baka. ²³Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nɛɛ, mban sōna Yinni Gusunɔ u tem me kua mesum. Mban sōna u mu kpeerasia ka win mɔru baka. ²⁴Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, men tumbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunɔ ben sikadoban Yinni u ka bu bɔkua sanam me u bu yarama Egibitin di. ²⁵Ma ba būnu sāaru wɔri ni ba ñ daa yē ni Yinni Gusunɔ u bu yinari. ²⁶Yen sōna u mɔru kua u bu bōri yi yi wāa tire te sɔɔ sure. ²⁷Ma u win tumbu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wāa tem tukumɔ mi ba bu waamɔ gisɔ.

²⁸Ye ya berua, Yinni Gusunɔ turowa u ye yē. Adama besegia ye u sun sōɔsi besɛ ka besen bibun bweseru kpa su win wooda ye mem nɔɔwa.

Isireliba ba koo wura

Yinni Gusunɔn mi

30 Sanam me bōri ka domarun gari yi na beɛ sōɔwa kpuro yi beɛ deema, ma Yinni Gusunɔ u beɛ gira i da i wāa tem tukumɔ, ²ma i gōru gɔsia i wurama win mi, ma i win gere mem nɔɔwa ka gōru tia beɛ ka been bibu nge

me na beɛ yiiremɔ gisɔ, ³saa ye sɔɔra wi, Yinni Gusunɔ u koo beɛ wɔnwɔndu kua kpa u ka beɛ wurama min di u raa beɛ yarinasia i yoru dimɔ. ⁴Û n daa dera ba ka beɛ yoru da n toma, u koo da u beɛ kasuma ⁵u ka beɛ wurama tem me been baababa ba raa mɔ sɔɔ kpa i n mu mɔ. U koo beɛ gea kua n kere been baababa kpa i bu dabiru kera. ⁶Yinni Gusunɔ u koo been gōrusu ka been bibugisu deerasia kpa i nùn kīa ka gōru tia ka been bwēra kpuro kpa i wa i n wāa. ⁷Saa ye, kpa u bōri yi yi wāa tire te sɔɔ been yibereba sure be ba beɛ tusa ba nɔni sōɔwa mi. ⁸Beɛ maa, i ko i gɔsirama i wi, Yinni Gusunɔ mem nɔɔwa, kpa i win woodaba swīi ye na beɛ wēemɔ mini gisɔ. ⁹Yinni Gusunɔ u koo beɛ dukia yibie kpa u beɛ kurasia ye i mɔ kpuro sɔɔ. U koo been bibu ka been yaa sabenu ka been gbean dīanu dabiasia. Domi u koo maa been doo nɔɔru kīa nge me u raa yellu been sikadobagiru kīa. ¹⁰Yeni kpuro ya koo koora ñ n wurama win mi ka gōru teu ka been bwēra kpuro ma i win gere mem nɔɔwa ma i win woodaba swīi dee dee ye ba yorua win tire te sɔɔ.

Gusunɔn gari yi wāa turuku

¹¹Wooda ye na beɛ wēemɔ mini gisɔ, ya ñ sē yu ka beɛ yeeri. Ya ñ maa sē i ka ye mem nɔɔwa. ¹²Ya ñ wāa wɔllɔ bu sere nɛɛ, wara u koo da wɔllɔ u ka sun ye naawa u sun nɔɔsia su sere ye mem nɔɔwa. ¹³Ya ñ maa wāa daarun guru giɔ bu sere nɛɛ, wara u koo nim wōku tɔbura u da u ka sun ye naawa u sun nɔɔsia su sere ye mem nɔɔwa. ¹⁴Ka gem wooda ye, ya wāawa been bɔkuɔ ka been nɔɔ ka been gōrusɔ. I ko i kpī i ye mem nɔɔwa.

I de i wāaru gɔsi

¹⁵Beɛ Isireliba, wee na wāaru ka gea ka maa gɔɔ ka kōsa yiimɔ been wuswaaɔ

i ka gõsi. ¹⁶Yen sõna na bæe yiiremõ gisõ, i Gusunõ been Yinni kīõ kpa i sī win swæe sõõ. Kpa i win woodaba mem nõõwa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpī i n wāa i n dabiamõ. Saa ye sõõ, u koo bæe domaru kua tem me i ko i mwa sõõ i n mõ. ¹⁷Adama been gõru gā n sīira ma i ñ nùn mem nõõwe, ma i da i būnu sāmõ, ¹⁸na bæe sõõmõ ma i ko i gbiwa tem me sõõ me i ko i mwa i n mõ mi, ñ n Yuudeniin daaru tǔbura.

¹⁹Wǎllu ka tema mu sāa nen seeda gisõ ma na bæe wāaru ka gõõ, ka maa domaru ka bõri yiyamme. Ñ n men na, i wāaru gõsio kpa i wa i n wāa bæe ka been bibun bweserõ. ²⁰Kpa i Gusunõ besen Yinni kīa i n ka nùn manine kpa i n nùn mem nõõwamme. Domi yera ya koo de i n wāa kpa yu been wāaru denyasia i ka wa i n wāa tem me sõõ, me u besen sika-doba Aburhamu ka Isaki ka Yakõbu nõõ mweeru kua.

MÕWISIN NÕÕ KANABU KA WIN GÕÕ

Yinni Gusunõ u Yosue kua

Mõwisin kõsire

31 Mõwisi u kpa Isireliba gari yini sõõwa u nēe, ²wee gisõ na wõõ wunaa teeru mõ, na ñ maa kpē n bæe kpara. Yeniba kpuron biru, Yinni Gusunõ u man sõõwa u nēe, na ñ Yuudeni tǔburõ. ³Adama win tiiwa u koo bæe swaa gbiiya kpa u bwese ni nu wāa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko been kparo nge me wi, Yinni Gusunõn tii u gerua. ⁴U koo bwese ni kam koosia nge me u Amõreban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia. ⁵U koo bæe bu nõõmu beria kpa i bu kua nge me na bæe sõõwa. ⁶Yen sõõ, i tii dam kēeyõ kpa i n wõrugõru mõ. I ku nanda, i ku maa diiri ben wuswaaõ. Domi Gusunõ besen Yin-

nin tiiwa u koo bæe swaa gbiiya. U ñ bæe derimõ, u ñ maa bæe biru kisimõ.

⁷Yera Mõwisi u Yosue soka u na Isireliba kpuron wuswaaõ ma u nùn sõõwa u nēe, a tii dam kēeyõ kpa a n wõrugõru mõ. Domi wuna kaa ka tǔn be da tem me sõõ, me Yinni Gusunõ u ben baababa nõõ mweeru kua ka bõri. Wuna kaa bu mu bõnu kua. ⁸Win tiiwa u koo nun swaa gbiiya kpa u n ka nun wāa. U ñ nun biru kisimõ, u ñ maa nun derimõ. Yen sõõ, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wõõ nõõba yiru

ka wõõ nõõba yiru

⁹Mõwisi u wooda ye yorua ma u ye yāku kowobu Lefiban bweseru be ba ra Yinni Gusunõn woodan kpakororu sõbe ka Isireliban guro gurobu wē. ¹⁰U bu sõõwa u nēe, wõõ nõõba yiru baayere yē sõõ ba ra be ba dibu neni kare, Kunun tõõ bakarun saa, ¹¹sanam me Isireliba kpuro ba menna Yinni Gusunõn wuswaaõ batuma ye u gõsa sõõ, saa yera kaa n da wooda ye kpuro gari bu nõõ. ¹²Be kpurowa kaa menna, tǔn durõbu ka tǔn kurõbu ka bibu ka tǔn tukobu be ba wāa ka bæe, bu ka woodan gari yi nõõ, kpa bu wa bu Gusunõ besen Yinni nasia kpa bu wooda ye kpuro mem nõõwa. ¹³Nge meya been bii be ba ñ wooda yen gari yē ba koo ka ye nõõ, kpa bu Gusunõ besen Yinni nasia saa kpuro ye ko i n wāa tem me sõõ, me i ko i mwa ñ n Yuudeni tǔbura.

Gari dāaki yi Gusunõ

u ka Mõwisi kua

¹⁴Yinni Gusunõ u Mõwisi sõõwa u nēe, wee tõõ te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sõõ, a Yosue sokuma kpa i na i yõra nen kuu bekurugii ten mi, mi na ra ka bæe yinne, kpa n Yosue sõõ ye u koo ko.

Ma Mõwisi ka Yosue ba da ba yõra kuu ten mi. ¹⁵Miya Yinni Gusunõ u bu kure guru wii wuroru sõõ. Ma guru wii wuro te, ta da ta yõra kuu ten kõnnõwõ. ¹⁶Yinni Gusunõ u Mõwisi sõõwa u nẽe, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nen arukawani kusia ye na ka bu bõkua kpa bu da bu bõnu gasiri bu sã tem mi ba duõ mi sõõ. ¹⁷Yen tõõ te, kon ka bu mõru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nõni swãa dabinu koo bu deema. Saa ye sõõra ba koo tii sõõ bu nẽe, nẽe, Gusunõ ben Yinni na ñ wãa ben suunu sõõ, yen sõõna wahala yeni ya bu deemamõ. ¹⁸Ka gem nẽe, Yinni Gusunõ kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba kõsa kua ba bõnu sãwa. ¹⁹Tẽ, a womu geni yoruo ga n sãa seeda nẽe ka Isireliban suunu sõõ. A bu womu ge sõõsio kpa ga n wãa ben nõõwõ. ²⁰Domi kon de bu du tem mẽe na gerua ka bõri na nẽe, kon ben baababa wẽ sõõ, mi tim ka bom mu kokumõ. Ba koo di bu debu bu bõria. Adama ba koo man torari bu nen arukawani kusia bu ben gõru gõsie bõnu ganun mi bu nu sã. ²¹Saa ye sõõ, wahala ka nõni swãaru garu tã n maa seewa ben suunu sõõ, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sãa seeda. Na ben gõrun gari yẽ saa tẽn di n sere mam bu duusia tem mẽe sõõ mẽe na bu nõõ mwẽeru kua ka bõri. ²²Tõõ te sõõra Mõwisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sõõsi. ²³Yinni Gusunõ u Yosue, Nunin bii wooda yeni wẽ u nẽe, a de a tii dam kẽ kpa a n wõrugõru mõ. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mẽe sõõ, mẽe na bu nõõ mwẽeru kua ka bõri. Meyã nen tii ko na n wãa ka wunẽ. ²⁴Sanam mẽe Mõwisi u wooda ye yorua tireru sõõ u kpa, ²⁵yera u Lefiba be ba ra Yinni Gusunõõn woodan kpakororu sõõbe sõõwa u nẽe, ²⁶i woodan tire teni suo kpa i tu yi kpakoro ten bõkuõ

kpa ta n sãa seeda beẽn sõõ. ²⁷Na beẽn swaa taabu yẽ. Domi i ra Yinni Gusunõ seesi nen wuswaaõ. Kaa ra sere gere nen gõõn biru? ²⁸I beẽn bwese kerin guro gurobu ka beẽn tabu sinambu mennama bu na nen mi. Kon gari yini gere bu yi nõõ. Kpa wõllu ka tem mu n sãa nen seeda beẽn wuswaaõ. ²⁹Na yẽ ma nen gõõn biru i ko wõri durum sõõ. Kpa i swaa ye deri ye na beẽ sõõsi. Yen sõõ, wahala koo beẽ deema. Domi i ko kõsa ko i Yinni Gusunõõn mõru seeya ka bwãaroku ni i seka.

Mõwisin womu

³⁰Ma Mõwisi u womu genin gari kpuro gerua, ma Isireliba kpuro ba yi nua. Ge wee.

32 Wõllu, a swaa dakio a nen gari nõõ.

Tem, a swaa tem kpõiyõ a nen nõõ nõõ.

²Nen yẽru ta kokumõ nge guru nim ma nen gari nemõ nge kakoru ma yi dãakumõ nge dirum yaka bekusu sõõ.

³Kon Yinni Gusunõõn yõsiru kpara. Beẽ Isireliba, i Gusunõõ besen Yinnin yõsirun kpãaru kparo.

⁴Yinni Gusunõõ u sãawa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n deẽrewa.

U sãawa naanegii, murafitiru sari win mi.

U sãawa gemgii.

⁵Adama beẽ, i sãawa tõn kõsobu be ba ñ dee dee swiõ.

I nõn torari.

Ya kua beẽn sekuru.

I ñ maa sãa win bibu.

⁶Gari bakasu beẽ, nge meya ba ra Yinni Gusunõõ kue?

U ñ sãa beẽn baaba ka beẽn taka kowo?

N ñ wi, u beẽ tãsisia u kua win tõmbu?

⁷I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n koora yellu.

I been baababa ka bukurobu bikio, ba koo beɛ sō.

⁸Sanam me u tumbu tem bōnu kua, ka saa ye u bweseru baatere ten tem nō bura yeru kua, u nin baatere goo wē wollun di wi u ko n tu kpare.

⁹Adama u tii Isireliba yiya, be ba sāa Yakōbun bweseru.

¹⁰Yinni Gusunō u bu deema gbaburō mi gbeeku bōnu nu gberi.

Ma u bu sua u nōrō u keu sōsi.

U ben laakari mō nge win tiin nōni.

¹¹U bu kōsu nge kasa

ye ya yōwa yen sokuru wollō

ya ka yen binu yōsiamō.

Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.

¹²Yinni Gusunō turowa u bu kpara.

Būu goo kun nūn somi.

¹³U dera ba da ba sina gunguru wollō.

Ma u bu gberun dīanu diisia.

U dera ba kperun tim di.

U dera ben dāa gbaanu gea kua kpenu wollō bu ka gum wa.

¹⁴Ba keteba ka yāanun bom nōrumō.

Ba yāa kpremminu ka yāa kinenu ka boo kinenun yaa gungia temmō.

Som gem dīana ba ra n dimō.

Meya ba ra maa resem tam gem nō.

¹⁵Ye ba deba ba kpa ma ba Gusunō seesi.

Ye ba bōria ba kpa, yera ba wi, Gusunō ben taka kowo deri.

Ma ba nūn gema wi, wi u sāa ben faaba kowo.

¹⁶Ba win nisinu seeya ba da ba būnu sāamō.

Ba win mōru seeya ba da ba būnu yiire

¹⁷ma ba nu yākuru koosimō ni,

ni nu nē sāa gem.

Ba nē daa nu yē,

ben baababa ba nē nu sāare.

¹⁸Ba Gusunō duari wi u sāa nge ben kpee baa mi ba ra kuke,

wi, wi u bu wāaru wē.

¹⁹Sanam me Gusunō u wa me,

yera win mōru seewa ma u bu gema be, be ba sāa win bibu.

²⁰U nēɛ, u nē maa bu somimō kpa u wa ye ya koo bu deema.

Domi ba sāawa mem nō sarirugibu ka naane sariba.

²¹Ba win mōru ka win nisinu seeya

ben būu ni ba sokumō Gusunōn sō,

ni nu nē sāa gāanu.

Yen sōna u nēɛ,

wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia

u ka ben mōru seeya,

kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,

te ba nē garisi gāanu.

²²Win mōru koo se nge dōɔ yara

kpa yi gāanu kpuro dōɔ meni tem sōɔ,

kpa yu maa da sere tem sōɔ sōɔwō.

Kpa yu guunun kpeekpeekunu dōɔ meni.

²³U koo bu nōni swāaru sure.

Kpa u bu twee.

²⁴Ba koo gbi gōɔru ka bararun sō.

Bara bakanu koo bu go.

U nēɛ, u koo bu gbeeku yeɛ sure yi bu mwēeri.

Kpa u maa de wēɛ dēɛgii yi bu dwēɛ.

²⁵Tabu koo bu go swēɛ sōɔ kpa be ba wāa yenuso bu berum soora.

Aluwaasiba ka wōndiaba ba koo gbisuku,

baa ka bii wēɛnō ka tōkōnō ba nē derimō.

²⁶U koo bu kam koosiawa mam mam sere goo kun maa bu yaayamō.

²⁷Adama u nē wuramō yibereba bu nūn yēɛ

yèn sō ba win tumbu kamia,

kpa bu nēɛ, n nē wi, Yinni Gusunō u ye kua.

²⁸Isireliba ba sāawa bwese te ta nē bwisi mō,

ta nē maa laakari mō.

²⁹Ba nē daa bwisi mōn na,

ba koo raa gia ye ya koo bu deema.

³⁰Kpa bu tii bikia bu nēɛ,

tōn turo u koo kpī u tumbu nōrōbu (1.000) yarinasia?

Ñ kun me tõmbu yiru bu tõmbu nõõõbun
suba wõkuru (10.000) yarinasia?

Geema Gusunõ besen Yinni damgii u sun
deriwa,
u sun yibereba nõmu beriawa.

³¹ Adama yibere ben tii ba yẽ
ma ben bũu wi u bu kõsu
u ñ wi, Gusunõ Isireliban Yinni dam
tura.

³² Ben yibere be, ba sankirewa nge
Sodomu ka Gomõragibu.

Ba sãawa nge tam me mu sosu, ma mu
dẽẽ mõ.

³³ Ba sosuwa nge waan dẽẽ.
Ba sãawa nge waa gõõõrun dẽẽ.

³⁴ Yinni Gusunõ u yẽ ye yibere be, ba
kua.

U maa yẽ ye u koo bu kõsie.

³⁵ Wiya u koo bu mõru kõsie u bu
seeyasia.

Tõru gara sisi tẽ sõõ ba koo wõruma.

Tõõ te, nõni swãarugira, ta ñ maa tẽẽmõ.

³⁶ Yinni Gusunõ ù n deema
win tõmbu ba ñ dam mõ,
ba ñ maa tãsi yeru garu mõ,
u koo bu siria,
kpa u be, win sõm kowobun wõnwõndu
wa.

³⁷ Saa ye sõõ, u koo bikia u nẽẽ,
mana beẽn bũu damgii ni, nu wãa,
nĩn mi i kuku yeru kasu,

³⁸ ni i ra yaa gumgia goowe,
kpa i nu tam wẽ nu nõ.

I nu sokuo nu na nu beẽ somi tẽ.

I de nu duki na nu beẽ faaba ko.

³⁹ Yinni Gusunõ u nẽẽ, nena na wãa.

Goo maa sari wi u sãa Gusunõ.

Nena na ra go,

nena na ra maa seeye.

Nena na ra mæera ko

kpa n wure n bekia.

Goo sari wi u koo kpĩ u tõnu wõra nen
nõmun di.

⁴⁰ Sere ka nen wãaru, na nõmu sua wõllõ
na bõrua na nẽẽ,

⁴¹ kon nen takobi nõõ dẽeri,

kpa n tõmbu siri.

Kon nen yibereba mõru kõsie

kpa n bu seeyasia

be, be ba man tusa.

⁴² Nen sẽenu koo yem debu

kpa nen takobi yu be ba man seesimõ go.

Na ñ goo derimõ

wi u ka man tabu mõ.

Be, be ba mæera kua ka be ba yoru
mweera

ba koo gbiwa.

⁴³ Bẽẽ bwese tukunu, i Yinni Gusunõn
tõmbu tõmõ,

domi u koo bu mõru bara,

kpa u bu ben toranu suuru kua

u ben tem dæerasia.

⁴⁴ Ma Mõwisi ka Yosue, Nunin bii ba
na Isireliban wuswaawõ ba bu womu gen
gari kpuro saaria.

Mõwisin kiro dãaka

⁴⁵ Sanam me Mõwisi u Isireliba Yinni
Gusunõn sõõsi te sõõwa u kpa, yera u nẽẽ,

⁴⁶ wooda ye na beẽ wẽẽmõ mini gisõ, i ye
mem nõõwõ. I de i ye beẽn bibu sõõsi kpa
bu wa bu ye mem nõõwa kpuro. ⁴⁷ I n yẽ
ma wooda ye, ya ñ faagin gari. Domi
yeya ya koo beẽ wãaru wẽ kpa yu de tu
daka da tem me sõõ, me i ko i mwa Yu-
udenin guru giõ.

Mõwisi

u win gõõõn labaari nua

⁴⁸ Yen tõõ tera Yinni Gusunõ u Mõwisi
sõõwa u nẽẽ, ⁴⁹ a doo guu ni ba
mõ Abarimuwõ, Mõabun temõ Yerikon
deedeeru, kpa a yõ Nõbon guurõ. Saa
min diya kaa Kananin tem wa me kon
Isireliba wẽ. ⁵⁰ Guu ten wõllõwa kaa gbi
nge me wunen mõõ Aroni u gu Horio, kpa
a da a wunen sikadoba deema. ⁵¹ Domi
beẽ kpuro i ñ man naane kue Isire-
liba kpuron wuswaawõ sanam me i wãa
Meriban bwiaawõ, Kadesio, Sinin gburõõ.
A ñ man beere wẽ Isireliban wuswaawõ

dama te. ⁵²Yen sōna kon de a tem me wa tontonden di me na nē, kon Isireliba wē mi, adama a ñ duɔ me sɔɔ.

Mōwisi u Isireliban

bwese kerī domaru kua

33 Mōwisi Gusunɔn tɔnu u sere gbi, u Isireliba domaru kua, u nē,

²Yinni Gusunɔ u na Sinain guurun di nge dō wi u Seirin guuru wukiri, ma u win tumbu yam bururasia saa Paranin guurun di.

Gusunɔn ɔradoba dabi dabira ta nùn yōsirima.

Ma u wooda neni win nɔm ɣeuɔ nge dō.

³Yinni Gusunɔ u Isireliba kī.

U ra tumbu kpuro kōsu be ba sāa wigibu, ba ra yiire win nuurɔ bu ka win sōsiru wa.

⁴Nē, Mōwisi, na bē wooda wē ye ya sāa bē Yakɔbun bibun bweserun tubi ye ya kpuro kere.

⁵Yinni Gusunɔ u kua sina boko Isireliɔ sanam me ben guro gurobu ka ben kparobu ba menna ka sere maa ben bwese kerī.

⁶Mōwisi u den domaru torua u nē, Rubenin bwese kera yu daka da, yu ku raa gbi.

Gusunɔ u de yen tumbu bu dabia.

⁷U maa gerua Yudan bwese keran sō u nē,

Yinni Gusunɔ, a swaa dakio a Yudan bwese keran sokuru nɔ.

A de ba n nɔɔ tia sāa ka Isirelin bwese kerī yi yi tie.

A ye somiɔ yen yibereba bā n ye wɔrim wee.

⁸Lefin bwese keran sō u nē, Yinni Gusunɔ, wuna a wunen sɔm kowobu Lefiba urimu ka tumimu nɔmu beria.

A ben laakari mēera Masaɔ, ma a bu siri Meriban bwian gari sɔɔ.

⁹Ba nun naane kua n kere ben mero ka ben tundo

ka ben wɔnɔbu ka sere ben bibu.

Ba wunen woodaba mem nɔɔwa.

Ma ba wunen arukawani ye yibia.

¹⁰Ba wunen tumbu wunen wooda sōsi bu ka nun mem nɔɔwa.

Ba ra yāku dō mwaararuginu ko

kpa bu turare dō doke wunen yāku yerɔ.

¹¹Yinni Gusunɔ, a ben bwese kera somiɔ bu ka dam ko.

A ben ye ba m̄ kpuro domaru kuo.

A ben yibereban dam buo.

A ku maa de bu se sere ka baadommaɔ.

¹²Benyameen bwese keran sō u nē, Benyameen bwese kera ya sāawa ye Yinni Gusunɔ u kī.

Maa ya wāa bɔri yendu sɔɔ win bɔkuɔ.

U bu kōsu baadomma.

U maa wāa ben suunu sɔɔ.

¹³Yosefun bwese keran sō u nē, Yinni Gusunɔ, a ben tem domaru kuo, kpa mu guran nim wa, ka maa nim me mu koo yari tem sɔɔn di.

¹⁴A ben tem me domaru kuo,

kpa dīanu nu se,

kpa suru baawure ba n da n ɣēru m̄.

¹⁵A de dīa geenu nu koora ben guunu kpuron wollo.

¹⁶A de tem me, mu dukia yibu.

Kpa wunē wi a gari gerua saa kiki bekusun din domaru tu du Yosefun bwese kera sɔɔ.

Domi yen tumbu ba kua begibun wirugibu.

¹⁷Yosefun bwese kera ye, ya beere mɔ.

Ya dam mɔ nge kete kineru.

Yen dam mu sāawa nge gbeku keten kɔbin dam.

Dam meya ya ra ka bwese tukunu so, kpa yu nu gira.

Efaraimun tɔn dabira ta sāa nge kɔbi yin tia,

ma Manasen tɔn dabira maa sāa nge kɔbi yin yiruse.

¹⁸ Sabuloni ka Isakarin bwese kerin sō u nēē,
Gusunō, a Sabulonin bwese kera kuurasio
yen tenkurun sō te ya mō nim goorō.
Kpa a de Isakarin bwese kera ya n wāa
bōri yendu sōo yen kunō.

¹⁹ Ba koo tōmbu soku ben guunō
kpa bu yākunu ko sannu
nge mē wooda ya gerua.
Ben dukia ya koo nawa nim wōkun
tenkurun di
ka sere maa yani sēerin di.

²⁰ Gadin bwese keran sō u nēē,
bu Gusunō siaro
wi u Gadin bwese kera batuma baka wē.
Ya yen yibereba mara
nge gbee sunō ge ga gen yaa mara gu
kasuku
saa wirun di sere ka naasō.

²¹ Ya tii tem mē mu gea bo gōsia.
Ye wirugii u ra sue yera ya sua.
Ya gbia Isireliba kpuron wuswaa tabu
sōo.

Ya Yinni Gusunōn wooda ka win gere
mem nōwa.

²² Danun bwese keran sō u nēē,
Danun bwese kera ya sāawa nge gbee
sunō kpambu
ge ga yōoma Basanin di.

²³ Nefitalin bwese keran sō u nēē,
Nefitalin bwese kera ya Yinni Gusunōn
domaru yiba
ma ya win durom wa.
Yen tem mu ko n wāawa saa sōo duu
yerun di
n ka da sōo yēsan nōm dwarō.

²⁴ Aseen bwese keran sō u nēē,
Aseen bwese kera yu domaru wa
n kere bwese kerī yi yi tie.
Gusunō u de yen maabu bu ye kīru sōosi,
kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,

²⁵ kpa yen wusun gbāranun kōnnōsu su
n sāa sisugisu ka sii gandugisu,
kpa ya n dam mō yen wāarun tōru kpuro
sōo.

²⁶ Yera Mōwisi u kparam gerua u nēē,
bēē Isireliba, i n yē ma Yinni goo sari nge
Gusunō.

Wee u wōllu sōni u ka sisi been mi ka win
yiiko baka.

Guru wira u dua u ka wee u bēē somi.

²⁷ Wiya u sāa been kuku yeru sere ka
baadommaō.

Saa yee yellun diya win nōm damguu ga
bēē kōsu.

Ma u bēē yibereba gira u nēē, i bu kam
koosio.

²⁸ Yen sōna bēē Isireliba, Yakōbun bwe-
seru, i sō bōri yendu sōo.

I sōwa mi dīa binnu ka resem ya ra koore
too.

Meya gura ya ra maa ne mi.

²⁹ Bēē Isireliba, i sāawa doo nōrugibu.

I ñ ka bweseru garu weenē.

Domi i sāawa bwese te Yinni Gusunō u
faaba kua.

U sāawa nge bēēn tereru

te ta bēē kōsu.

U sāawa nge bēēn takobi

ye ya bēē nasara wēemō.

Bēēn yibereba ba koo na bu bēē suuru
kana

kpa i ben tii suabu kpeerasia.

Mōwisin gōo

34 Yeniban biru, Mōwisi u seewa
u da Mōabun guunu gia. Ma
u yōwa guu te ba mō Neboō sere
Pisigan wii kpiirō Yerikon deedeeru. Ma
Yinni Gusunō u nūn tem mē kpuro sōosi
saa Galadin di sere n ka da Danuō,
²ka Nefitalin tem ka Efaraimugim ka
Manasegim saa Yudan tem di n ka da
nim wōkuō ge ga wāa sōo duu yeru gia,
³ka sōo yēsan nōm dwaru gia Negebūō
ka Yuudenin bera gia ka wōwāō ye ya
wāa Yeriko ye ba maa mō Kpakpa bēēn
wuun bera gia n ka girari Soarīō. ⁴Ma
Yinni Gusunō u nūn sōōwa u nēē, tem
mē na Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu
nōō mweeru kua meya mi, meya na maa

dera a wa mi. Tē, kon mu ben bibun bweseru wē. Adama wune, na ñ derimō a taara mi.

⁵Yeniban biru, Mōwisi Yinni Gusunōn sōm kowo u kpuna u gu Mōabun tem mi nge mē wi, Yinni Gusunō u gerua. ⁶Ma Yinni Gusunō u nūn sikua Mōabun wōwa mi, Beti Peorin deedeeru. Adama sere ka gisō goo kun win sikiru waare.

⁷Sanam mē Mōwisi u gu, u mōwa wōō wunaa teeru. Adama win dam tie. Mēya win nōni kun maa dam dwiye. ⁸Ma Isireliba kpuro ba win gōō wooru sina sōō tena ba wuri mō, Mōabun wōwa mi.

⁹Mōwisi u Yosue, Nunin bii nōma sōndi u ka ko win kōsire. Yosue wi, u

bwisi yiba. Ma Isireliba ba nūn mem nōōwa ba Gusunōn wooda ye u Mōwisi wē swīi dee dee.

¹⁰Isireliba sōō, Gusunōn sōmō goo kun maa yīsiru yarire nge Mōwisi. Domi Yinni Gusunō u ra ka nūn gari kowa nōō ka nōō. ¹¹Goo sari wi ba koo ka nūn weesina win sōm maamaakigia ye u kuan sō sanam mē Yinni Gusunō u nūn gōra Egibitin sunō ka win sina bwāabu ka win tem tōmbu kpuron mi.

¹²Gusunōn sōmō goo sari wi u koo kpī u maamaaki ye, ka gāa nanungii ni ko, ni Mōwisi u kua Isireliba kpuron wuswaac.

YOSUE

Ba tire te sokumɔ Yosue yèn sɔ wiya u sãa Isireliban kparo waati yè sɔɔ ba ka dua Kananin temɔ, me Gusunɔ u bu nɔɔ mwɛeru kua.

Tire te, ta gerumɔ nge me ba koosina ba ka Kananin tem mwa ka nge me ba ka mu Isireliban bwese kera baayere bɔnu kua. Yosue u sere gbi u Isireliba kana bu tii Gusunɔ wɛ bu wi turo sã.

Tire ten kpunaa

1. Kananin tem mwaabu, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Tem men bɔnu kobu, wiru 13n di sere wiru 21.
3. Yosuen kirɔ dãaki, wiru 22n di sere wiru 24.

Yosue u kua Mɔwisin kɔsire

1 Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowon gɔɔn biru, Yinni Gusunɔ u ka Yosue, Mɔwisin asakpɔ gbiikoo wi u sãa Nunin bii gari kua. ²U nɛɛ, wee, nen sɔm kowo Mɔwisi u gu. Ñ n men na, a seewo a Yuudeni ye tɔbura, wunɛ ka Isireliba kpuro i da tem me na bu wɛɛmɔ sɔɔ. ³Tem mi i dua kpuro, mu koo kowa bɛɛgim. Nena na bɛɛ mu wɛɛmɔ, nge me na Mɔwisi nɔɔ mwɛeru kua. ⁴Saa Negebun tem di n ka da Libanin temɔ, saa maa daa baka ten min di te ba mɔ Efarati, ka Hetiban tem kpuro, n ka da nim wãku bɔkɔ gen mi, ge ba mɔ Mediteranɛ, ge ga wãa sɔɔ duu yerɔ, mi kpurowa mu ko n sãa been tem. ⁵Yibere goo kun kpɛ u yɔra u nun ma wunen wãaru kpuro sɔɔ. Nge me na raa ka Mɔwisi wãa, nge meya ko na n maa ka nun wãa. Na ñ nun derimɔ pai. Meyya na ñ maa nun kɔɔmɔ. ⁶A de a n wɔrugɔru mɔ. Domi wuna kaa tɔn be gbiiya bu ka tem me mwa, me na gerua ka bɔri na nɛɛ, kon ben baababa wɛ.

⁷A n gesi wɔrugɔru mɔ. Kpa a laakari doke a ka wooda kpuro mem nɔɔwa ye nen sɔm kowo Mɔwisi u nun wɛ. A ku ra yen gaa geerari baa fiiko, kpa n nun wɛra mi a da kpuro. ⁸A de woodan tire ten gari yi n da n wãa wunen nɔɔ sɔɔ, kpa a n yi bwisikumɔ saa baayere, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Kpa a laakari doke a ka ye kpuro mem nɔɔwa mam mam ye ba yorua mi. Domi ã n kua me, ye a mɔ kpuro ya koo arufaani ko. ⁹A yaayo ma na nun yiire na nɛɛ, a n wɔrugɔru mɔ. A ku de wunen tororu tu kara, domi nɛ Gusunɔ wunen Yinni ko na n wãa ka wunɛ baama mi a dɔɔ.

Yosue u Isireliba wooda wɛ

¹⁰Yen biru Yosue u win tɔmbu Isireliban wirugibu wooda wɛ, ¹¹u nɛɛ, i san-sani bukianɔ, kpa i tɔmbu sɔɔ bu dɔanun sɔɔru ko, domi min di ka sɔɔ ita, sa ko Yuudeni ye tɔbura su da su tem me mwa, me Gusunɔ besen Yinni u sun wɛɛmɔ sa n mɔ. ¹²Ma u Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum sɔɔwa u nɛɛ, ¹³i yaayo ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ yiire. U nɛɛ, Gusunɔ been Yinni u koo bɛɛ tem me wɛ mi i ko i n bɔri yendu mɔ. ¹⁴Yen sɔɔ tɛ, been kurɔbu ka been bii piiminu ka been sabenu koo sina tem me sɔɔ Yuudenin bera mini, adama bɛɛ tabu durɔbu kpuro i ko i tɔbura i n tabu yãnu neni, i ka been mero bisibu somi, ¹⁵sere bu ka tem me mwa me Gusunɔ been Yinni u koo bu wɛ kpa u ben tii bɔri yendu wɛ nge me u bɛɛ wɛ. Sanam meya i ko i wurama i been tem mwa me Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ wɛ Yuudenin sɔɔ yari yerun bera gia.

¹⁶Ba Yosue wisa ba nɛɛ, ye a sun yiire kpuro, yeya sa ko ko. Mi a maa sun gɔra kpuro, sa ko dawa. ¹⁷Nge me sa Mɔwisin gari mem nɔɔwa mam mam, nge meya sa ko maa wunegii mem nɔɔwa. Yinni Gusunɔ u n gesi ka nun

wāa nge me u raa ka Mōwisi wāa. ¹⁸Baa ñ n weren na, ma u wunen wooda sɔɔ degangam mɔ, ma u ñ wunen gere mem nɔɔwe, sa ko yēro gowa. Adama wunen tii, a n gesi wɔruguru mɔ.

Yosue u sɔmɔbu gɔra

bu ka Yerikon saria mɛeri

2 Yosue Nunin bii, u durɔbu yiru gabu gɔra asiri sɔɔ saa Sitimun di u nɛɛ, i doo i tem men saria mɛeri, n mam nɛere wuu ge ba mɔ Yeriko. Ye ba tura mi, ba dua kurɔ tanɔ goon yenuɔ wi ba sokumɔ Rahabu bu ka kpuna mi. ²Yera ba Yerikon sunɔ sɔɔwa ba nɛɛ, wee, Isireli gaba na mini yoka ye, bu ka sī sī bu besen tem saria mɛeri. ³Ma Yerikon sunɔ wi, u Rahabu gɔria u nɛɛ, a durɔ be yarama be ba na ba dua wunen yenuɔ mi, domi ba nawa bu ka sī sī bu besen tem me kpuron saria mɛeri.

⁴⁻⁶N deema gɔro be, bu sere tunuma, kurɔ wi, u durɔbu yiru ye berua dii teeran wɔllɔ, ma u bu dāa wēe damgiru garun dɛki wukiri yi yi keewa. Ma u nɛɛ, geema, durɔ be, ba na nen mi, adama na ñ yē min di ba na. Ye sɔɔ u kpa bu sere gbāra kɔnnɔ kene, saa yera ba yara nen min di. Na ñ maa yē gee ba da. I bu kaso fuuku, i ko i bu wa.

⁷Ye ba nua me, ba bu kaso wɔri ba da ka swaa ye ya dɔɔ Yuudenin daarun tɔbura yerɔ. Ma ba gbāra kɔnnɔ kenua ben biru. ⁸Yen biruwa Rahabu u yɔɔwa dii teera yen wɔllɔ Yosuen gɔro ben mi, bu sere kpuna, ⁹u bu sɔɔwa u nɛɛ, na yē ma Yinni Gusunɔ u bɛɛ tem me wē, yeya n dera been berum sun mwa. Tem men tɔmbu kpuro ba diirimɔwa been sɔ. ¹⁰Domi sa nua nge me Yinni Gusunɔ u nim wɔku ge ba mɔ Naa yari gberasia i ka tɔbura sanam me i yarima Egibitin tem di. Sa maa nua nge me i Amɔreban sinambu yiru Sihoni ka Ogu go Yuudenin guru giɔ ma i ben ye ba mɔ

kpuro munka muku muku. ¹¹Yande ye sa yeni nua, sa nanda. Ma bese kpuron toronu kara been saabu. Domi Gusunɔ been Yinni wiya u sāa wɔllu ka tem yēro. ¹²Ñ n men na, na bɛɛ kanamɔ tē, i bōruo ka Yinni Gusunɔn yīsiru ma i ko i nen baan yenugibu tɔn geeru kua nge me na bɛɛ kua. I man yīreru garu kuo te ta sɔɔsimɔ ka gem, ¹³ma i ko nen baa ka nen mero ka nen sesubu ka nen wɔnɔbu ka besen bweseru kpuro faaba ko sa kun ka gu.

¹⁴Durɔ be, ba nùn wisa ba nɛɛ, sere ka besen wāaru, à kun bu besen asiri dɔmɛyɛ, sa ko nun tɔn geeru ka bɔrɔkiniru sɔɔsi sanam me Yinni Gusunɔ u sun tem me nɔmu beria u kpa.

¹⁵N deema Rahabun diru ta girariwa wuun gbāraru sɔɔ, ma u bu sarasia wuun biruɔ win fenentin di ka wēe wɔba. ¹⁶U nɛɛ, i saro i da guunun bera gia, be ba bɛɛ kasu mi, bu ku raa ka bɛɛ wa. Kpa i kuke mi nge sɔɔ ita sere bà n wurama. Yen biru kpa i been swaa wɔri i doona.

¹⁷Durɔ be, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, yèn nɔɔ mweeru sa kua ka bōri mi, sa ko ye ko. Adama wee ye wunen tii kaa ko. ¹⁸Sà n dua tem me sɔɔ, kaa wēe wunɔmgii yini gbinisiwa wunen fenenti mini min di kaa sun sarasia, kpa a wunen baa ka wunen mero, ka wunen sesubu menna wunen diru mini, be ba sāa wunen yenugibu kpuro gesi. ¹⁹Ben goo ù n yara wunen dirun di u da tɔɔwɔ, win tii sɔɔra win yem mu koo wɔri, bese sa ñ ko sa n toraru mɔ wi sɔɔ. Adama wi u wāa ka wune sannu wunen dirɔ, goo ù n nùn go, win yem mu wɔri besen wirɔ. ²⁰Adama à n bu besen asiri ye dɔmɛya, bōri yi a sun koosia mi, yi ñ maa sun dimɔ.

²¹U bu wisa u nɛɛ, na wura n kooru nge me i gerua.

Nge meya u ka bu nɔɔ kana ma ba doona. Ma u wēe wunɔmgii yi sɔri fenenti yen mi. ²²Ba doona ba tura gu-

unun bera gia. Ba sina mi sɔɔ ita sere be ba bu kasu mi, ba ka gɔsirama domi ba bu mɛera swaa yen baama kpuro ba ñ bu wa. ²³Yen biru Yosuen goro be, ba sarama guunun beran di ba Yuudeni tɔbura ba wura win mi. Ma ba nùn saaria kpuro ye n bu deema mi gia. ²⁴Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, geema, Yinni Gusunɔ u sun tem me kpuro nɔmu sɔndiawa. Men tɔmbu kpuro ba nandewa ba diirimɔ besen sɔ.

Isireliba ba Yuudeni tɔbura

3 Yosue u seewa buru buru yellu, wi ka Isireliba kpuro, ma ba doona Sitimun di ba tura Yuudenin daaro. Ba kpuna mi sɔɔ ita bu sere tu tɔbura. ²Sɔɔ ita yen biru, yera wirugibu ba sansani bukiana ba tɔmbu sɔɔwa ³ba nɛɛ, sanam mɛ i yāku kowo Lefiba wa ba Gusunɔ besen Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, i seewo i bu swii biru. ⁴Ba ko n bɛɛ gbiiye yèn sɔ i ñ swaa ye swiire. Adama i ku susi kpakoro ten bɔku. I de i n tu swii dandankuru nge kilo tian saka.

⁵Ma Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, i tii deerasio domi sia Yinni Gusunɔ u koo sɔm maamaakiginu ko beɛn suunu sɔ.

⁶U maa yāku kowobu sɔɔwa bu woodan kpakoro te suo bu swaa wɔri bu tɔn be gbiiya. Ma ba kua nge mɛ u bu sɔɔwa. ⁷Yen biru Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, saa gison di, kon de a n yiko mɔ Isireliba kpuron nɔni sɔɔ, kpa ba n yɛ ma na wāa ka wune nge mɛ na raa wāa ka Mɔwisi. ⁸Kaa yāku kowo be ba woodan kpakororu sɔɔwa sɔ a nɛɛ, bā n tura Yuudenin daaro bu nim duo bu yōra men gooro.

⁹Ma Yosue u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i susima mini kpa i Gusunɔ beɛn Yinnin gari nɔ. ¹⁰⁻¹¹Ï n wa Gusunɔ Yinni wason kpakororu ta bɛɛ gbiiye ta Yuudeni duo, i ko i n yɛ ma Gusunɔ u wāa beɛn suunu sɔɔ. U koo maa Kananiba ka Hetiba ka Hefiba ka Feresiba ka Gir-

igasiba ka Amɔreba ka Yebusiba gira beɛn wuswaan di. ¹²I tɔn durɔbu gabu gɔsio tɛ Isireliban bweseru baateren di tia tia, sɔmburu garun sɔ. ¹³Yāku kowo be ba Gusunɔ, tem kpuron Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, bā n ben naasu kpɛɛ Yuudenin daaro, nim mɛ, mu koo burana. Me mu wee, kpa mu guna ko.

¹⁴Ma tɔn be, ba yara ben kunun di bu ka Yuudeni tɔbura. Yāku kowo be, ba gbia wuswaan. ¹⁵Saa ye, gɛɛbun saawa. Saa ye sɔra daa ten nim mu ra n yiba mu n terie sere ka ten guru. Ye yāku kowo ben naasu daa ten nim baba, ¹⁶yera mu burana mu guna kua sarun di wuu ge ba mɔ Adamun bera. Wuu ge, ga wāawa Saatanin bɔku. Ma nim mɛ mu daamɔ nim wōku bɔruguu gia mu doona mam mam. Saa yera tɔn be, ba tɔbura Yerikon deedeeru. ¹⁷Be kpuro ba ka tɔbura ba kpa, yāku kowo be, ba yōwa sim sim daa te sɔɔ mi ba naasu kpɛɛ nim ka burana mi.

Isireliba ba kpenu wākura yiru

sɔnna seedan sɔ

4 Saa ye tɔn be kpuro ba Yuudeni tɔbura ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, ²i durɔbu wākura yiru gɔsio beɛn bweseru baatere sɔɔ tɔn tia tia. ³I bu sɔɔwa bu kpenu wākura yiru sua Yuudenin tora minin di, mi yāku kowoba yōra sim sim mi, kpa i ka da i yi mi i ko beɛn sansani gira i kpuna yoka ye.

⁴Ma Yosue u durɔbu wākura yiru ye soka be u gɔsa Isireliba sɔɔ, ⁵u bu sɔɔwa u nɛɛ, i gɔsiro Gusunɔ besen Yinnin kpakoro ten mi, Yuudenin daaron tora sɔɔ, kpa beɛn baawure u da u kperu sua u seru sɔndima kpa nu n sāa wākura yiru nge mɛ bese Isireliban bwesenun geera nɛ. ⁶Kpa nu n sāa seeda ye ya koo sun yaayasia ye ya koo

mini. Besen bibu bà n sun bikia s̄w̄o teeru, mba kpee nin tubusianu, ⁷kpa su bu s̄w̄o ma Yuudenin daaruɓu nim mu kokubu ȳra Yinni Gusunɓu kpakororun wuswaaɓu sanam me ba ka tu tɔburɔ. Kpee nini nu ko n s̄a yen seeda bese Isireliban s̄w̄o sere ka baadommaɓu.

⁸Ma ba kua nge me Yosue u bu s̄w̄owa. Ba kpenu wɔkura yiru sua Yuudenin tora s̄w̄o di nge me ben bweserun geera ne, ba ka da ba yi yam mi ba ben sansani gira dɔma te, nge me Yinni Gusunɓu u Yosue s̄w̄owa. ⁹Yosue u maa kpenu wɔkura yiru ganu sua u s̄onna Yuudenin tora s̄w̄o mi ȳku kowo be, ba ȳra. Nu maa w̄a mi sere ka gisɓu gisɔ.

¹⁰Ȳku kowo be, ba ȳra Yuudenin tora s̄w̄o, sere ye Yinni Gusunɓu u Yosue s̄w̄owa u tɔmbu s̄w̄o kpuro ya ka kooru. N deema meya M̄wisi u raa maa Yosue yiire. Ma tɔn be, ba kua bara bara ba tɔbura. ¹¹Ye tɔn be kpuro ba tɔbura ba kpa, saa yera be ba kpakoro te s̄w̄owa ba maa tɔbura, ma ba besira ba da tɔn ben wuswaaɓu. ¹²N deema Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba tɔbura ka ben tabu ȳnu Isireli be ba tien wuswaaɓu nge me M̄wisi u raa bu s̄w̄owa bu ko. ¹³Ben geera s̄awa nɔɔɓun suba weerun (40.000) saka be ba tɔbura Yinni Gusunɓu wuswaaɓu ba da wɔwaaɓu Yerikon bɔkuɓu ka ben tabu s̄w̄oru. ¹⁴T̄w̄o tera Yinni Gusunɓu u Yosue walle sua Isireliba kpuro wuswaaɓu ma ba n̄n nasia win w̄aruɓu t̄ru kpuro s̄w̄o nge me ba raa M̄wisi nasie.

¹⁵Yinni Gusunɓu u Yosue s̄w̄owa u nee, ¹⁶a ȳku kowo be ba woodan kpakoro te s̄w̄owa s̄w̄o bu yario Yuudenin toran di bu da guruɓu.

¹⁷Ma Yosue u bu s̄w̄owa me. ¹⁸Saa ye s̄w̄o ȳku kowo be, ba yara daa ten min di, ye ben naasu maka guruɓu, saa yera daa ten nim me, mu wura men ayero mu yiba mu terie sere ka ten guruɓu nge yellu. ¹⁹Ben w̄ɔn suru gbi-

ikoon s̄w̄o wɔkuruse, yera tɔn be, ba Yuudenin tɔbura. Ma ba ben sansani gira Giligaliɓu, Yerikon s̄w̄o yari yeru gia.

²⁰Kpenu wɔkura yiru ye ba gurama Yuudenin daa tora yen di, Giligali miya Yosue u nu s̄onna. ²¹Ma u Isireliba s̄w̄owa u nee, been bibu bà n bee bikia s̄w̄o teeru ba nee, mba kpee ninin tubusianu, ²²kpa i bu tubusia nge me bese Isireliba sa ka Yuudenin yeni tɔbura yen gbeba, ²³i nee, Gusunɓu besen Yinniwa u yen nim gberasia besen wuswaaɓu sere sa ka tɔbura sa kpa, nge me u nim w̄ku ge ba m̄ Naa yari kua. ²⁴Kpa handunian tɔmbu kpuro bu ka gia ma win dam mu kp̄a, kpa sa n n̄n nasie sere ka baadommaɓu.

5 Saa ye s̄w̄o, Am̄reban sinam be ba w̄a Yuudenin s̄w̄o duu yeru gia ka Kananiɓu be ba w̄a nim w̄ku ge ba m̄ Mediteranen bera gia, be kpuro ba nua ma Yinni Gusunɓu u Yuudenin nim gberasia Isireliban wuswaaɓu sere ba ka tɔbura ba kpa. Yera ba nanda ma ben toronu kara Isireli ben s̄w̄o.

Ba Isireliba bango kua

Giligaliɓu

²Sanam me s̄w̄o Yinni Gusunɓu u Yosue s̄w̄owa u nee, a wobunu koowo ka kpenu kpa a Isireli be kpuro bango ko be ba mara gbaburuɓu.

³Ma Yosue u kua nge me Yinni Gusunɓu u gerua, u Isireliba bango ye kua guuru garun mi, ma ba tu soka Bangon kperu. ⁴⁻⁵N deema be ba yarima Egibitin di mi, be kpurowa ba bango s̄a. Adama be ba mara gbaburuɓu, ba ñ ben goo bango kue. Ma ben tɔn durɔ be ba tabu toobun saka tura ba ka yara Egibitin di mi, be kpuro ba gu gbaburuɓu swaa s̄w̄o sanam me ba wee. ⁶Domi Isireliba ba s̄a w̄o weeru gbaburu mi, ma ben tabu durɔ be ba raa bango s̄a, ba kam kua, ȳn s̄w̄o ba

ñ Yinni Gusunɔn gere mem nɔwɛ. Ma u gerua ka b̄ri u nɛɛ, ba ñ koo maa tem mɛ wa mɛ mu tim ka bom yiba, mɛ u ben baababa nɔ m̄wɛru kua. ⁷ Ben bii be Yinni Gusunɔ u seeya ben ayenɔ, beya Yosue u bango kua, domi ba ñ daa bu bango kue swaaɔ. ⁸ Saa ye ba tɔn be bango kua, ba sina sansaniɔ s̄ɛɛ sere ben boo u ka kpa. ⁹ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, gisɔra na b̄ɛɛ seku te wunari te i raa mɔ saa ye i s̄aa yobu Egibitiɔ.

Yen s̄na ba yam mi sokumɔ Giligali sere ka gisɔ. Ȳisi ten tubusiana, ba wuna.

Ba Gɔɔ sararibun

t̄ɔ bakaru di

¹⁰ Isireliba ba sina ben sansaniɔ Giligali mi, ye ya w̄aa wɔwɔa Yerikon b̄kukɔ. Ma ba Gɔɔ sararibun t̄ɔ bakaru di surun s̄ɔ wɔkura nnesen yoka. ¹¹ T̄ɔɔ baka ten sisira ba tem men d̄ianu dibu torua. Ba dobi sɔnwa ba tema, ba maa p̄ɛɛ di ye ba kun seeyatia doke. ¹² D̄oma tera manna ya ȳra ma ba Kananin tem min d̄ianu dim torua w̄ɔɔ ge.

Yosue ka durɔ

wi u takobi neni

¹³ Ye Yosue u Yeriko turuku kua, subaru s̄ɔ u durɔ goo wa u ȳ win wuswaaɔ u takobi wome u neni. Yera u susi durɔ win mi, u nɛɛ, wunɛ b̄ɛɛgiiwa? Nge wɛwɔwa a s̄aa.

¹⁴ Durɔ wi, u wisa u nɛɛ, aawo, na ñ yen goo. Na s̄awa Yinni Gusunɔn tabu kowobun wirugii. Yen s̄na na na wunen mi t̄ɛ.

Ye Yosue u nua mɛ, ma u kpuna u wuswaa tem girari, u nɛɛ, yinni, na s̄awa wunen b̄ɔɔ, mba a k̄i a man s̄ɔ.

¹⁵ Tabu kowobun wirugii wi, u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, a wunen salubata poto, domi yam mi a ȳ mi, Gusunɔ u w̄aa mi. Ma Yosue u kua mɛ.

Isireliba ba Yeriko kpeerasia

6 Yerikogibu ba ben wun gb̄ararun gamboba beri, ba d̄aa s̄ɛsiki, Isireliba bu ku ka du. Goo kun duɔ mi, goo kun maa yariɔ min di. ² Ma Yinni Gusunɔ u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, wee, na nun Yeriko nɔmu beria ka yen sunɔ ka yen tabu durɔ damgibu. ³ Wunɛ ka wunen tabu durɔbu kpuro i n da s̄i s̄i i ka wuu ge sikerena nɔn teeru t̄ru baatere sere n ka ko s̄ɔ nɔɔba tia. ⁴ Ȳaku kowobu nɔɔba yiru ba ko n Yinni Gusunɔn woodan kpakororu gbiiye ba n yaa kɔbi neni. S̄ɔɔ nɔɔba yiruse i ko wuu ge sikerenawa nɔn nɔɔba yiru kpa ȳaku kowo be, ba n kɔbi yi soomɔ. ⁵ B̄a n kɔbi yi so ba gawa, ma i yin sw̄ii nua, t̄mbu kpuro bu tabun kuuki koowo. Saa yera wuu gen gb̄araru ta koo wɔruma, kpa baawure u du deedeeru mi u ȳn di.

⁶ Ma Yosue Nunin bii u ȳaku kowobu soka u bu s̄ɔwa u nɛɛ, bu Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suo bu senu s̄andi kpa ben nɔɔba yiru bu kɔbi sua bu woodan kpakoro te gbiiya.

⁷ Yera u win t̄mbu s̄ɔwa u nɛɛ, i seewo i s̄i s̄i i n ka wuu ge sikerenamɔ, kpa tabu kowobu gabu ba n woodan kpakoro te gbiiye.

⁸⁻⁹ Ye Yosue u ka tɔn be gari yi kua u kpa, ma ba swaa w̄ri. Tabu kowo be, ba gbia, ma ȳaku kowo be ba kɔbi neni ba swaa w̄ri ba kɔbi yi soomɔ. Ma ba ka bu woodan kpakoro te sw̄ii biruɔ. Tabu kowo be ba maa tie, ba kpakoro te sw̄ii. Saa ye be kpuro ba s̄iimɔ ba wuu ge sikerenamɔ, ȳaku kowo be, ba ben kɔbi soomɔ. ¹⁰ N deema Yosue u raa tɔn be yiire bu ku gb̄ara, bu ku w̄ki, bu ku mam de gari gɛɛ yi yari ben nɔsun di, sere t̄ɔ te u koo bu s̄ɔ bu kuuki

ko. Tõo tera ba koo kuuki ko. ¹¹ Yera ba ka woodan kpakoro te wuu ge sikerena nɔn teeru. Ma ba wura ben sansaniɔ sere maa sisiru.

¹² Yosue u seewa buru buru yellu ma yāku kowobu ba woodan kpakoro te sua. ¹³ Ben nɔɔba yiru be ba kɔbi neni, ba swaa wɔri ba siimɔ ten wuswaaɔ. Tabu kowobu gabu ba bu gbiiye ba tabu yānu beki. Ma gabu ba kpakoro te swii biruɔ, saa ye be kpuro ba siimɔ ma yāku kowo be, ba kɔbi yi soomɔ. ¹⁴ Sõo yiruse ba wuu ge sikerena nɔn teeru ma ba wura ben sansaniɔ. Nge meya ba kua sere n ka kua sɔo nɔɔba tia. ¹⁵ Ye n kua sɔo nɔɔba yiruse, ma ba seewa buru buru yam sāreru ba wuu ge sikerena nɔn nɔɔba yiru. Tõo te tɔnawa ba gu sikerena nɔn nɔɔba yiru. ¹⁶ Nɔn nɔɔba yiruse te, saa ye yāku kowo be, ba kɔbi yi so, yera Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, i kuuki koowo. Domi Yinni Gusunɔ u bɛɛ wuu ge nɔmu beria. ¹⁷ I ñ ko i ko i kun wuu ge ka ye ya wāa ge sɔo kpuro kpeerasie. Ya ko n sāawa nge yāku dõo mwaaruguru Yinni Gusunɔn sɔ. Adama i ko i Rahabu, kurɔ tanɔ wi, ka wigii be ba wāa win dirɔ deri, yèn sɔ u tɔn be sa raa gɔra mi berua. ¹⁸ I n tii se ka gāa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i kpeerasia. Domi ñ n nu sua, bese Isireliba sa ko nɔni swāaru wa kpa su kam ko. ¹⁹ Adama ye n sāa sii geesu ka wura, ka sii gandu ka sere sii wɔkusu, ye kpurowa i ko Yinni Gusunɔ gura i yiiya win arumanin beru yerɔ.

²⁰ Ye yāku kowobu ba ben kɔbi so, tɔn be, ba yin swii nua ma ba kuuki kua. Yera wuu gen gbārara wɔruma. Ma ben baawure u dua deedeeru mi u yɔn di. Ma ba wuu ge mwa. ²¹ Ma ba ye ya wāa ge sɔo kpuro go mam mam ka takobi, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, bibu ka bukurobu, ka yaa sabenu kpuro.

Yosue u Rahabu ka wigibu

faaba kua

²² N deema Yosue u raa durɔbu yiru be ba tem men saria meerim da sɔɔwa u nɛɛ, bu doo kurɔ win dirɔ kpa bu wi ka wigibu kpuro yarama nge me ba raa yen nɔo mwɛeru kua ka bõri.

²³ Ma durɔ be, ba dua ba Rahabu yarama ka win baa ka win mero ka win sesubu, win mero bisibu kpuro gesi, ba ka bu da Isireliban sansanin biruɔ. ²⁴ Yen biruwa ba wuu ge dõo sɔka ka baayere kpuro ye ya wāa wuu ge sɔo ma n kun mɔ ye n sāa sii geesu, ka wura, ka sii gandu ka sere sii wɔkusu. Yera ba doke Yinni Gusunɔn sāa yerun arumanin beru yerɔ. ²⁵ Yosue u Rahabu, kurɔ tanɔ wi faaba kua ka win mero bisibu kpuro. Ma ba wāa ka Isireliba sannu sere ka gisɔ yèn sɔ u Yosuen tɔmbu berua be u gɔra bu Yerikon saria meeri.

²⁶ Yen biruwa Yosue u bõrua u nɛɛ, baawure wi u seewa u Yeriko bana kpm, u koo ko bõruru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Û n kpeekpeeku suramɔ, win bii gbiikoowa u koo gbi. Û n maa bana wiru go u gamboba dokemɔ, kpa win bii dāako u gbi.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u wāa ka Yosue ma u yisiru yara tem me kpuro sɔo.

Akanin durum ka win gɔo

7 Adama Isireliba ba kua naane sarirugibu gāa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bu kpeerasia mam mam Yerikoɔn sɔ. Domi Akani u gāanu sua min di, ma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru kua. Akani wi, u sāawa Kaamin bii. U maa sāa Sabidin debubu ka sere maa Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔo.

²Yera Yosue u tumbu gɔra Yerikon di Ayiɔ, ye ya wāa Beti Afenin bɔkuɔ, Betelin sɔɔ yari yeru gia. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i tem men saria mɛeri. Ma ba da ba Ayin saria mɛera. ³Ye ba wurama Yosuen mi, ba nɛɛ, wuu ge, ga ñ tura ge tumbu kpuro ba koo daawa. A de tumbu nɔɔɔ bun suba yiru (2.000), ñ kun mɛ ita bu da bu Ayi wɔri, a ku tumbu kpuro wahala doke. Domi wuu gen tumbu ba ñ dabi.

⁴Ma tumbu nɔɔɔ bun suba itan (3.000) saka ba swaa wɔri ba da mi, adama ba Ayin tumbu kpana ba duki gɔsirama. ⁵Ayigibu ba bu naa swii saa wuu gen duu yerun di sere Sebarimuɔ, ma ba Isireliban tɔnu tena ka nɔɔba tia go sanam mɛ ba duki mɔ ba wee. Yeya n dera Isireliba ba nanda, ba mwia kpana.

⁶Yosue ka Isireliban guro gurobu ba ben yabenu nenua ba karana ba tii tua wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ, ma ba wiru tem girari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ sere sɔɔ ka kpa. ⁷Yosue u nɛɛ, kuku, Yinni Gusunɔ, mban sɔna a dera sa Yuudeni tɔbura ma a sun Amɔreba nɔmu beria bu sun go. Sà n daa yɛ mɛ, sa n sine Yuudenin guru giɔ. ⁸Yinni, mba kon gere. Wee, Isireliba ba ben yibereba nasia ba biruku yira wura. ⁹Domi Kananiba ka tem men tumbu kpuro ba koo ye nɔ kpa bu sun kooro bure bu besen yisuru wuna handunian di. Amɔna kaa ko wunen yisi baka te, ta kun ka gu.

¹⁰Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a seewo. Mban sɔna a wunen wuswaa tem girari mesum. ¹¹Isireliba ba durum kuawa. Ba nen wooda sara ye na bu wɛ. Ba gāanu sua ni na nɛɛ bu kpeerasia. Ba nu gbena ba doke ben tiin yānu sɔɔ ba berua. ¹²Yen sɔna ba ñ kpɛ bu yɔra bu ben yibereba ma. Ma ba biruku yira wura. Domi tɛ ba sāawa be ba koo kpeerasia. Ì kun gāa ni wune

been suunu sɔɔn di, na ñ kpɛ na n maa wāa ka bɛɛ. ¹³A seewo a tɔn be sɔɔru koosia kpa bu tii dɛerasia sian sɔ, domi nɛ Gusunɔ, be Isireliban Yinni, na nɛɛ, ba gāanu neni ni na nɛɛ bu kpeerasia. Yen sɔ, ba ñ kpɛ bu yɔra bu ben yibereba ma, ma n kun mɔ ba nu wuna ben suunu sɔɔn di. ¹⁴Yen sɔna sia bururu been bwesenu kpuro nu koo na nu sara nen wuswaaɔ tia tia. Bwese te na gɔsa, ten kāsasi kpuro yi koo na yi sara tia tia. Bwese kāsasa ye na gɔsa, yen yenusu kpurowa su koo na su sara tia tia. Yenu ge na gɔsa, gen tɔn durɔbu kpurowa ba koo na bu sara tia tia. ¹⁵Sanam mɛ, kpa n gɔsi wi u gāa ni sua kpa i nùn dɔɔ meni, wi ka win ye u mɔ kpuro yèn sɔ u nen wooda sara, ma u dera Isireliba ba sekuru wa.

¹⁶Yen sisiru Yosue u seewa buru buru yellu u dera Isireliban bwesenu nu na nu sara Gusunɔn wuswaaɔ tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Yudan bweseru gɔsa. ¹⁷Ma Yosue u dera Yudan bweserun kāsasi yi na yi sara tia tia, ma Yinni Gusunɔ u Serakin kāsasa gɔsa. Ma u dera win kāsasan yenusu kpuro su na su sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Sabidin yenu gɔsa. ¹⁸Ma u dera Sabidin yenun tɔn durɔbu kpuro ba na ba sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Akani gɔsa wi u sāa Kaamin bii, ka Sabidin debubu, ka Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ. ¹⁹Yosue u Akani sɔɔwa u nɛɛ, nen bii, a Gusunɔ Isireliban Yinni beere wɛyɔ, kpa a gem gere. A man sɔɔwɔ ye a kua. A ku man yen gaa berua.

²⁰Akani u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, geema, na Gusunɔ Isireliban Yinni tora. Ye na kua wee. ²¹Ye sa tabu di sa mwa sɔɔ, na yabe buraru garu wa te ba kua Babiloniɔ ka sii geesun gobi goobu (200) ka wura dɛka yèn bunum ka kilon bɔnu nɛ. Na ye bine kua ma na sua na sikua nen kurɔ, sii gee siya su wāa ten temɔ.

²²Yande Yosue u tumbu gɔra ba duki da Akanin kuru mi, ba deema wee, gāa ni kpuro nu berua kuu te sɔɔ. Ma sii gee si, su wāa nin temɔ. ²³Ba ni kpuro suama kuu ten min di ba ka da Yosue ka Isireliba kpuron mi, ba yi Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaaɔ. ²⁴Yosue ka Isireliba kpuro ba Akani Serakin sikadobu sua ka gāa ni u gura, ka win bibu ka win yaa sabenu ka win kuu te, ka sere win ye u mɔ kpuro gesi, ba ka da sere Akɔɔn wɔwaaɔ. ²⁵Ma Yosue u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a dera sa wahala yeni wa. Yinni Gusunɔ u koo maa de a wahala wa gisɔ.

Ma Isireliba kpuro ba wi ka win tumbu kpenu kasuka. Ma ba bu dɔɔ menɔ ka win ye u mɔ kpuro sannu. ²⁶Ma ba kpenu gura ba nin takanu kua ben wɔllɔ te ta wāa mi sere ka gisɔ. Ye kpuron sɔna ba yam mi sokumɔ Akɔɔn wɔwa sere ka gisɔn gisɔ. Yisi ten tubusiana, nɔni swāarun wɔwa.

Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Isireliba ba Ayigibu kamia

8 Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, a seewo a tabu durɔbu kpuro sua kpa i Ayi wɔri. Domi na bɛɛ yen sunɔ ka win tumbu ka win wuu ka gen baru kpaanu kpuro nɔmu beria. ²Kaa bu kpeerasiawa nge me a Yerikogibu ka ben sunɔ kua. Kpa i ben ye ba mɔ ka ben yaa sabenu mwɛeri, ye kpuro yu ko bɛɛgia. Yen sɔ, i n da, bɛɛn gaba koo kukewa wuu gen biruɔ, ba n bu yɔɔru bwɛɛye.

³⁻⁴Ma Yosue u seewa u ka Ayi wɔri ka win tabu durɔbu kpuro. Yera be sɔɔ, u nɔɔɔbun suba tena (30.000) gɔsa u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i kuke wuu gen biruɔ wɔkuru, adama i kun ka bu toma kpa i n yɔ mi, i n sɔɔru sāa. ⁵Ne ka maa tabu kowo be ba tie, sa ko wuu ge susi. Bā n sun wɔrim wee, kpa su duki gɔsirama nge yellu. ⁶Kpa bu sun naa gira. Meya

sa ko ka bu yara wuun di mam mam. Domi ba koo nɛɛ, sa duki mɔwa nge me sa raa kua yellu ben wuswaaɔ. Kpa bu sun naa swii. ⁷Saa yera, bɛɛ be i kukua mi, i ko yarima i wuu ge wɔri, i gu mwa. Yinni Gusunɔwa u koo bɛɛ gu nɔmu beria. ⁸Wee, na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. Sanam me i gu mwa i kpa, i gu dɔɔ sɔreo, nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

⁹Ma Yosue u dera ba da ba kukua Ayi ka Betelin baa sɔɔ, Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama win tii ka tɔn be ba tie ba kpuna sansaniɔ wɔku te.

¹⁰Ye n kua buru buru yellu, u seewa u win tabu kowobu mɛera mɛera ma wi ka Isireliban guro gurobu ba bu kpara ba ka da Ayi gia. ¹¹Yosue ka win tabu kowo be, ba Ayi susi. Sanam me ba tura yen deedeeru, yera ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. N deema wɔwa gaa wāa be ka Ayin baa sɔɔ. ¹²Yosue u maa dera tabu durɔbu nɔɔɔbun suba nɔɔbu (5.000) ya da ya kukua Beteli ka Ayin baa sɔɔ, sɔɔ duu yeru gia. ¹³Isireli be ba tie, ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ben gaba maa da ba kukua Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama Yosuen tii u da u kpunawa wɔwa yen mi, wɔku te. ¹⁴Ye n kua buru buru yellu, yera Ayin sunɔ u Isireliba wa. Ma wi ka win tabu kowobu ba seewa ka sendaru bu ka Isireliba wɔri Yuudenin wɔwa mi, mi ba raa bu kamia. Adama ba n̄ yɛ ma Isireliban sukum mu kukua wuun biruɔ. ¹⁵Ye Yosue ka win tumbu ba bu wa, yera ba bwisi kua ba duki yakura ba swaa mwa ye ya dɔɔ gɔbaburu gia. ¹⁶Ma ba Ayin tɔn durɔbu kpuro soka. Yera ba yara ba bu naa gira sere mi n toma wuun di. ¹⁷Tɔn durɔ goo kun maa tiare Ayi ka Betelin wuu si sɔɔ. Ba wuu ge deriwa ba n̄ kenua ba Isireliba naa gira. ¹⁸Ma Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a wunen yaasa ye a neni mi tiiyɔ Ayi gia, domi kon nun wuu ge nɔmu beria.

Ma Yosue u win yaasa ye tii mi. ¹⁹Saa yera tɔn be ba kukua mi, ba yara saa ben kuku yerun di ba wuu ge wɔri. Ye ba gu mwa ba kpa, ma ba yande gu dɔɔ sɔre.

²⁰⁻²¹Ye Ayigibu ba biru sɔira, yera ba wa wee, dɔɔ wiira ta ben wuu wukiri ta wɔllu girari. Ma ba deema ba n̄ maa kpɛ bu gam susi bu ka tii faaba ko. Saa yera Yosue ka Isireli be ba raa duki m̄ ba dɔɔ gbaburu gia mi, ba wa ma begibu ba wuu ge dɔɔ sɔre, yera ba gɔsirama ba Ayigii be wɔri. ²²Sanam meya Isirelin tabu kowo be ba raa wuu ge dɔɔ meni mi, ba yara min di ba gen tabu kowo be mara. Ma ba bu suunu doke sere ba n̄ yɛ mi ba koo da. Ba bu mwɛera ba go go kpuro. Ben goo kun bu kisirari, ²³ma n kun m̄ ben sunɔ wi ba mwa wasiru ba ka da Yosuen mi. ²⁴Ye Isireliba ba ben yibere be mwa ba go go gbaburu mi, mi ba bu naa swii, yera ba maa gɔsirama Ayiɔ ba tɔn be ba tie go go. ²⁵Tɔn be ba go dɔma te, kurɔbu ka durɔbu, ba s̄awa n̄rɔbun suba wɔkura yiru (12.000). ²⁶Saa ye ba taa bi m̄ Yosue u win yaasa ye wuu ge tiiwa sere ba ka gen tɔmbu kpuro go mam mam. ²⁷Isireliba ba Ayigibun yaa sabenu gura ka ben arumani kpuro, nge me Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa. ²⁸Ma Yosue u wuu ge dɔɔ sɔka ma ga kua bansu sere ka gisɔn gisɔ. ²⁹Saa yera u dera ba Ayin sunɔ wi soora doke ba bwɛ ba deri saa bururun di sere sɔɔ ka kpa. Yoka u dera ba win goru bwɛya ba kɔ wuu gen duu yerɔ. Ma ba tu kpenu s̄esiki. Kpee ni, nu w̄a mi sere ka gisɔn gisɔ.

Yosue u Isireliba

Yinni Gusunɔn wooda garia

guu te ba m̄ Ebalɔ

³⁰Yeniban biru Yosue u Gusunɔ, Isireliban Yinni yāku yeru bania guu te

ba m̄ Ebalin wɔllɔ. ³¹U yāku yee te banawa nge me M̄wisi, Yinni Gusunɔn s̄am kowo u Isireliba s̄ɔɔwa ye u yorua woodaban tireru sɔɔ. U n̄ɛ, bu Yinni Gusunɔ yāku yeru kuo ka kpee ni ba n̄ dāke. Ye ba tu bana ba kpa ma ba yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua mi. ³²Isireliba kpuron wuswaaɔ Yosue u wure u wooda yorua ye M̄wisi u raa yorua. ³³Isireliba kpuro ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben guro gurobu ka sere be ba s̄a s̄abu kpuro ba yɔ ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te d̄esire. Ben gabu ba yɔ guu te ba m̄ Garisimun bera gia, gabu maa guu te ba m̄ Ebalin bera gia. Ma be kpuro ba yāku kowobu Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa wuswaa kisi. Domi meya M̄wisi u bu sɔɔwa bu ko saa ye ba koo bu domaru kua. ³⁴Yen biru Yosue u bu wooda ye garia sere ka ye ya b̄ri ka domarun gari m̄, nge me M̄wisi u yorua yen tireru sɔɔ. ³⁵Ye kpurowa u gara Isireliban wuswaaɔ, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sere maa s̄abu be ba w̄a ben suunu sɔɔ. Baa yen tia, u n̄ bure.

Isireliba ba ka Gabaonigibu

arukawani b̄kua

9¹⁻²Sinam be ba w̄a s̄ɔɔ duu yeru gia, guunun bera gia ka nim w̄ku ge ba m̄ Mediterane gia n ka da Libanin tem bera gia, ba nua ma Isireliba ba Yerikogibu ka Ayigibu kamia. Yera ba nɔɔ tia kua bu ka Isireliba ka ben wirugii Yosue w̄rima. Bwese ninin sinamba, Hetiba ka Am̄reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba.

³Adama ye Gabaonigibu be ba s̄a Hefiba ba maa nua ye Yosue u Yerikogibu ka Ayigibu kua, ⁴⁻⁵yera ba swaa kasu bu ka tii dwe. Ma ba d̄ianu kusenu kua ba doke saaki t̄kɔnu sɔɔ, ma ba maa gɔni b̄ɔ t̄kɔnu sua m̄ sɔɔ

ba ra tam doke ka sere maa p̄ē gbebi yi yi bukusa kua, ma ba ye kpuro ben ketekunu s̄abi. Ma ben tii ba yāa t̄ak̄onu ka bara t̄ak̄onu doke. ⁶Ma ba da ba Yosue ka Isireliba deema Giligaliō ba n̄ē, saa tontonden diya sa wee su ka b̄ē arukawani b̄ake.

⁷Ma Isireliba ba bu wisa ba n̄ē, s̄ar̄akudo i wāawa besen turuku mini, sa n̄ kp̄ē su ka b̄ē arukawani b̄ake.

⁸Ma ba Yosue wisa ba n̄ē, sa wura su ko wunen s̄om kowobu.

Ma Yosue u bu bikia u n̄ē, man diya i wee. Bwese terà i s̄āa.

⁹Ma ba n̄un wisa ba n̄ē, bes̄e wunen bwāabu sa weewa saa tontonden di yèn s̄ō sa Gusunō wunen Yinnin baaru nua ka maamaaki ye u kua Egibitiō, ¹⁰ka nge m̄e u Am̄reban sinambu yiru ye kua, be ba wāa Yuudenin s̄ōo yari yeru gia. Beya Sihoni, Hesibonin sunō, ka Ogu, Basanin sunō wi u wāa Asitarō-tuō. ¹¹Ye sa maa seewa besen wun bukurobu ka be ba tie ba sun kirō kua ba n̄ē, su d̄ianu kusenu koowo swaan s̄ō kpa su na su b̄ē deema su b̄ē bikia i ka sun arukawani b̄ake kpa sa n b̄ē s̄āamō. ¹²Ben tii i wa nge m̄e besen p̄ē ye, ya gbere ya bukusa s̄āa. Sanam m̄e sa seewa yenun di, ya s̄āawa p̄ē suma. ¹³I maa besen ḡoni m̄erio yi s̄ō sa tam doke. Yi raa s̄āawa ḡoni kp̄ē, wee t̄ē yi ḡēekire. M̄eya maa besen baranu ka yāa ni sa doke, nu ḡēekira swaa s̄ōo ḡbabu ten d̄ēebun s̄ō.

¹⁴Adama Isireliba ba n̄ Yinni Gusunō bikie bu n̄ ù n kī bu ka bu arukawani b̄ake. Ma ba sibun d̄ia kuse ni mura ba di. ¹⁵Ma Yosue u ka bu n̄ōo tia kua, ba arukawani b̄akua ba n ka wāasine alafia s̄ōo. Ma Isireliban bukurobu ba wura ka b̄ōri ma ba koo ben arukawani ye yibia.

¹⁶Yen s̄ōo itasera Isireliba ba nua ma t̄on ben wusu wāawa ben turuku mi. ¹⁷Ma ba seewa ba wuu si m̄erim da. Ba s̄āawa s̄ōo yiru, itase ma ba tura mi. Wuu

siya, Gabaoni, ka Kefira ka Berōtu ka Yarimun wuu. ¹⁸Adama ba n̄ bu go yèn s̄ō ben bukuroba ka bu arukawani b̄akua k̄ō, ma ba koo bu deri alafia s̄ōo. Ma ba ye b̄ōrua ka Gusunō ben Yinnin ȳisuru. Ka m̄e, be Isireli be, ba ka ben bukuro be w̄aki. ¹⁹Ma bukuro be, ba wisa ba n̄ē, sa n̄ kp̄ē su t̄on be n̄oni s̄ō, domi sa ka bu arukawani b̄akua k̄ō. Sa b̄ōrua ka Yinni Gusunōn ȳisuru ma sa n̄ bu ḡāanu kuamme. ²⁰Tilasiwa su ka bu deri. Ma n kun m̄e, sa ko Yinni Gusunōn m̄uru seeya. ²¹Yen s̄ō, wee ye sa ko bu kua. Ba ko n da sun d̄āa kasuewa kpa ba n da sun nim takirie.

²²Ma Yosue u Gabaonigii be kpuro sokusia. Ye ba tunuma u bu bikia u n̄ē, mban s̄ōna i sun weesu kua, i n̄ē, i weewa tontonden di. Ma sa deema i wāa besen turuku. ²³T̄ē i kua b̄ōrurobu b̄ē kpuro. I ko i n s̄āawa besen yobu, kpa i n da nim takiri, i d̄āa kasu besen Yinnin s̄āa yerun s̄ō.

²⁴Ma Gabaonigii be, ba n̄ē, wee yèn s̄ō sa kua m̄e. Sa nua ma Gusunō wunen Yinni u win s̄om kowo M̄owisi wooda w̄ē u b̄ē tem m̄e kpuro w̄ē kpa i men t̄ambu kpuro go be i ka gesi yinna kpuro. Yen s̄ōna sa ka besen wāaru nanda. ²⁵T̄ē, wee sa wāa wunen n̄om̄uō. A ka sun koowo nge m̄e n weene.

²⁶Ma Yosue u n̄ wure Isireliba bu bu go. ²⁷Adama u bu sure ba n da d̄āa kasu kpa bu nim takiri Isireliban s̄ō ka ben ȳakunun s̄ō yam mi Yinni Gusunō u koo ra ḡosi bu n̄un s̄ā. Sere ka ḡis̄on ḡis̄o Gabaonigibun bibun bwese tera, ta s̄ombu te m̄ē.

Isireliba ba Am̄reba kamia

10 Adoni Sedeki, Yerusalemun sunō u nua ma Yosue u Ayi kamia u ye kpeerasia u yen sunō go, nge m̄e u raa Yeriko ka yen sunō kua. U maa nua ma Gabaonigibu ba ka Isireliba arukawani b̄akua, ba wāa ben suunu

sɔɔ. ²Yeniba kpuron sɔ u nanda gem gem, domi Gabaoni wuu bɔkɔwa nge sɪn mi tem yɛrobu ba ra n wāa. Ga maa Ayi kere. Yen biru gen tɔmbu kpuro tabu durɔ wɔrugɔbara. ³Yen sɔna Adoni Sedeki, Yerusalemun sunɔ wi, u sinam beni gɔria. Beya Hohamu Heboronin sunɔ, ka Pireamu Yaamutin sunɔ, ka Yafia Lakisin sunɔ ka Debiri Egonin sunɔ.

⁴U nɛɛ, bu na win mi, kpa bu nɪn somi bu ka Gabaoni wɔri yɛn sɔ yen tɔmbu ba ka Yosue ka Isireliba arukawani bɔkua.

⁵Nge meya Amɔreban sinambu nɔɔbu be, ba menna ba ka ben tabu kowobu kpuro da ba ben sansani gira Gabaonin bɔkuɔ. Ma ba ye wɔri. ⁶Ma Gabaonigibu ba Yosue sɔmɔ gɔria win sansaniɔ Giligaliɔ ba nɛɛ, a ku wunen nɔma wuna bese wunen bwāabun min di. A na fuuku a sun faaba ko, a sun somi. Domi Amɔreban sinambu kpuro be ba wāa guunun bera gia, ba menna ba sun wɔrima.

⁷Ma Yosue u seewa saa Giligali min di, ka win tabu kowobu kpuro bè sɔɔ tabu durɔ wɔrugɔba ba wāa. ⁸Yinni Gusunɔ u nɪn sɔɔwa u nɛɛ, a ku bu nasia domi na nun bu nɔmu beria. Ben goo sari wi u koo yɔra wunen wuswaaɔ.

⁹Yosue ka win tɔmbu ba sanum so wɔku giriru. Ma ba Amɔreba wɔri suaru sɔɔ. ¹⁰Yera Yinni Gusunɔ u dera Amɔre be, ba burisina Isireliban wuswaaɔ. Ma Isireliba ba bu go go gem ka tia Gabaonin bɔkuɔ. Ba ben gabu naa swii ba go Beti Horonin swaaɔ sere ba ka tura Asekɔ ka Makedaɔ. ¹¹Sanam me ba Isireliba duki suurimɔ Beti Horonin swaaɔ, ye ya saramɔ guurun di, miya Yinni Gusunɔ u dera guru kpee bakanu nu bu wɔrikimɔ wɔllun di nu goomɔ, sere ba ka tura Asekɔ. Be guru kpee ni, nu go, ba dabi ba kere be Isireliba ba go.

¹²Dɔma te Yinni Gusunɔ u Isireliba Amɔreba nɔmu beria, Yosue u nɪn kana Isireliban nɔni biru u nɛɛ, a de sɔɔ u yɔra sau Gabaonin deedeeru

kpa suru u maa yɔra Ayalonin wɔwan deedeeru.

¹³Ma sɔɔ u yɔra sɛɛ, meya maa suru u yɔra sere ba ka ben yibere be kpuro kamia. Gari yi, yi yorua Yasarin tirerɔ, yi nɛɛ, sɔɔ u yɔra wɔllun suunu suunukaɔ. U n̄ ka dubu sende nge sɔɔ teerun saka. ¹⁴Tɔru gara kun maa naare nge te, tɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u tɔnun gere wura me, dɔma te u Isireliba sanna mi.

¹⁵Yen biru Yosue u gɔsira u da win sansaniɔ Giligaliɔ, wi ka Isireliba kpuro.

Yosue u Amɔreban

sinambu nɔɔbu ye go

¹⁶Saa ye sɔɔ, sinambu nɔɔbu be, ba kpikiru sua ba da ba kukua kpee wɔruɔ Makedaɔ. ¹⁷Yera goo u na u Yosue sɔɔwa ma sinam be, ba wāa kpee wɔru gen mi. ¹⁸Ma Yosue u nɛɛ, i ge kenuɔ ka kpee bakanu kpa i kɔsobu yi mi. ¹⁹Adama i ku tɛ mi, i yibere be ba tie naa swiiyɔ kpa i ku de bu du ben wusɔ, domi Gusunɔ besen Yinniwa u sun bu nɔmu beria.

²⁰Yosue ka Isireliba ba Amɔreba kpuro kamia, ma n kun mɔ be ba kpia ba duki sua ba kukua wuu si su gbāraru mɔ sɔɔ. ²¹Ma Yosuen tɔmbu ba wurama ka bɔri yendu win mi Makedaɔ. Tem me sɔɔ, goo kun maa kaka u ben kɔsa gere.

²²Yen biruwa Yosue u nɛɛ, i man kpee wɔru ge wukio kpa i man sinambu nɔɔbu ye yarama. ²³Ba bu yarama ba ka da Yosuen mi. Ba sɔawa wuu sinin sinambu, Yerusalemu ka Heboroni ka Yaamuti ka Lakisi ka Egoni. ²⁴Ye ba ka sinam be kpuro na Yosuen mi, yera u Isireliba kpuro sokusia u nɛɛ, be ba sɔa tabu kowobun wirugibu ba ka taa bi kua, bu na bu sinam ben wiinu ka naasu taare.

Ma ba kua nge me u gerua. ²⁵Yosue u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko, i de i n wɔrugɔru mɔ kpa i ku mwia kpana.

Nge mesuma Yinni Gusunɔ u ko n da besen yiberɛba kpuro kue.

²⁶Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sinam be go u ben gonu bwɛ dānu nɔɔbu sɔɔ. U nu deri mi sere n ka kua yoka.

²⁷Yoka yera u wooda wɛ u nɛɛ, bu goo ni sarasio kpa bu nu kpɛɛ kpee wɔru ge sɔɔ. Yen biru ba kpee bakanu sua ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Kpee ni, nu wāa mi, sere ka gisɔn gisɔ.

Yosue u maa Amɔreban

wusu gasu mwa

²⁸Yen tɔɔ tera Yosue u wuu ge ba mɔ Makeda wɔri u mwa. U gen sunɔ go ka tɔn be ba wāa mi kpuro. Baa tɔn turo u n̄ deri. U Makedan sunɔ wi kuawa nge mɛ u Yerikogii kua.

²⁹Yen biru saa Makedan di, Yosue ka win tɔn be, ba da ba Libina wɔri. ³⁰Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu beria. Ba gen tɔmbu go kpuro. Baa tɔn turo, ba n̄ deri. Ma ba gen sunɔ kua nge mɛ ba Yerikogii kua.

³¹Saa Libinan di Yosue ka win tɔmbu ba maa da ba Lakisi tarusi ba ye wɔri. ³²Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu beria. Ye ba gu wɔri mɛ, yen sɔɔ yirusera ba gu kamia ba gen tɔmbu kpuro go. Baa tɔn turo, ba n̄ deri, nge mɛ ba kua Libinaɔ. ³³N deema Horamu Gesɛn sunɔ ka win tabu kowobu ba wāa mi, ba Lakisigibu somimɔ. Adama Yosue u be kpuro kamia u bu go, u n̄ ben goo deri.

³⁴Saa Lakisin min diya Yosue ka win tɔn be, ba maa da Egoloniɔ ba ye tarusi ba wɔri. ³⁵Yen dɔma tera ba wuu ge kamia, ma ba gen tɔmbu go nge mɛ ba kua Lakisiɔ.

³⁶Egoloni min diya ba maa da ba Heboroni wɔri. ³⁷Ma ba wuu gen tɔmbu mwɛɛra ba go go, ka gen sunɔn tii, ka sere maa gen baru kpaanugibu kpuro. Baa tɔn turo, ba n̄ deri, ba bu gowa nge mɛ ba kua Egoloniɔ.

³⁸Yen biru ba maa gɔsira ba da De-biriɔ. Ma ba ye wɔri ³⁹ba kamia ba yen tɔmbu ka yen sunɔ ka yen baru kpaanugibu kpuro mwɛɛra ba go. Baa tɔn turo, ba n̄ deri. Yosue u dera ba tɔn be kpuro gowa nge mɛ u Heboronigibu ka Libinagibu ka ben sinambu kua.

⁴⁰U bera min tɔmbu gowa ka min sinambu wuu si su wāa guunun bera gia ka si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ ka si su wāa wɔwɔɔ ye ya wāa nim wɔkun bera gia, ka sere maa si su wāa gungunɔ. Baa tɔn turo u n̄ deri. U bu gowa nge mɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni u n̄n sɔɔwa u ko. ⁴¹Ma Yosue u maa wusu kpuro wɔri saa Kadɛsi Baanea ka Gasan di si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n ka girari Gosenin bera gia Yudan temɔ sere n ka da Gabaoniɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴²U wuu si su wāa mi kpuro mwɛɛra u sin sinambu kamia. Domi Gusunɔ Isireliban Yinniwa u bu sannamme. ⁴³Yeniba kpuron biru Yosue ka win tɔmbu ba gɔsirama ben sansaniɔ Giligaliɔ.

Yosue u Yabini ka win bɔrɔba

kamia

11 Saa ye Yabini, Hasorin sina boko u nua ma Yosue ka wigibu ba tabu dimɔ, yera u sɔmɔbu gɔra Yobabu, Madonin sunɔn mi ka Simuronin sunɔn mi ka Akusafun sunɔn mi, ²ka sere sinam be ba wāa guunun bera gia, sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ka be ba wāa Yuudenin wɔwɔɔ daa bure te ba mɔ Genesaretin sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ka be ba wāa batuma ye ba mɔ Sefalaɔ, ka maa Dorin bera gia, nim wɔkun bɔkuɔ sɔɔ duu yeru gia. ³Meya u maa Kananiba nɔɔsia be ba wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia ka gen sɔɔ duu yeru gia. Beya Amɔreba ka Hetiba ka Feresiba ka Yebusiba be ba wāa guunun bera gia, ka Hefiba be ba wāa guu te ba mɔ

Heemɔɔn gāarɔ Misipan temɔ. ⁴ Sinam be kpuro ba seewa ka ben tabu kowo dabi dabinu nge yani seeri yi yi wāa nim wōkun bōkuɔ. Meya ba maa tabu kekeba mɔ ka dumi dabi dabinu. ⁵ Ma ba nɔɔ tia kua ba na ba ben sansani gira Meromun daarɔ bu ka Isireliba wōri.

⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sōɔwa u nee, a ku ben berum ko. Sia amadaare kon beɛ bu nɔmu sɔndia, kpa i bu mwɛeri i go, kpa i ben dumin naa sīnu bɔɔri, yen biru i ben tabu keke be dumi gawe dōɔ meni.

⁷ Saa yera Yosue ka win tabu kowobu ba da ba tɔn be wōri subaru sɔɔ Mero-mun daaru mi. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u bu beri ben nɔmɔɔ ba bu kamia. Be ba duki sua ba bu naa swīi sere wuu bōkɔ ge ba mɔ Sidoniɔ sōɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Miserefoti Maimuɔ ka Misipan wɔwɔɔ sōɔ yari yeru gia. Ba bu gowa mam mam, baa tɔn turo ba n̄ dere u sīa. ⁹ Yosue u kuawa nge me Yinni Gusunɔ u n̄n sōɔwa. U tɔn ben dumin naa sīnu bɔɔra ma u tabu keke be dumi gawe mi dōɔ meni.

Ba Hasori mwa

¹⁰ Ye Yosue u gosirama, yera u wuu ge ba mɔ Hasori wōri u mwa u gen sunɔ go. N deema wuu gera ga sīa bera min wuu maro gɛn mi ben sina boko u wāa. ¹¹ Yosue u dera ba gen tɔmbu kpeerasia mam mam, ma ba gu dōɔ meni. ¹² Ma ba sinam ben wuu si su tie wōri ba sin sinambu ka sin tɔmbu kpuro kpeerasia. Ba kuawa nge me Mōwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u Yosue sōɔwa. ¹³ Adama ba n̄ wuu si su wāa gungunu wollo dōɔ meni, ma n kun mɔ Hasori ye. ¹⁴ Ye ba tɔn be kpuro go ba kpa, yera ba ben dukia ka ben yaa sabenu gura ba tii koosi. ¹⁵ Yosue u dera ba kua nge me Yinni Gusunɔ u win sɔm kowo Mōwisi sōɔwa u ko. U n̄ yen gaa bure.

Yosue u Kananin tem kpuro

mwa

¹⁶ Nge meya Yosue u ka Kananin tem me kpuro mwa, men guunun bera gia ka men sōɔ yɛsan nɔm dwareu gia ka Gosenin tem kpuro, ka Sefalan bera gia, ka Yuudenin wɔwa gia, ka sere guu ni nu wāa sōɔ yɛsan nɔm geu gia ka bera min batuma. ¹⁷ Sinam be ba kamia mi, ben wusu wāawa saa guu tɛn mi gāanu ku ra kpin bera gian di Seirin bōkuɔ, sōɔ yɛsan nɔm dwareu gia n ka girari Baali Gadio ye ya wāa Libanin wɔwɔɔ guu te ba mɔ Heemɔɔn gāarɔ sōɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁸ Ba ka sinam be tabu kua n te ba sere bu kamia be kpuro. ¹⁹ Tɔn be kpuro sɔɔ, Hefi be ba wāa Gabaoniɔ tɔnawa ba ka Isireliba dora. Be ba tie Isireliba ba bu wōriwa ba go mam mam. ²⁰ Dumi Yinni Gusunɔ u dera sin tɔmbun gōrusu bɔbia ba ka Isireliba tabu kua, kpa Isireliba bu wa bu ka bu kpeerasia mam mam ba kun ben wɔnwɔndu kue, nge me Yinni Gusunɔ u win sɔm kowo Mōwisi sōɔwa.

²¹ Saa ye sɔɔ, Yosue u maa seewa u Anakiba wōri be ba wāa guunun bera gia Heboroniɔ ka Debiriɔ ka Anabuɔ ka sere be ba wāa Yuda ka Isirelin guunun bera gia, u bu kpeerasiawa mam mam be ka ben wusu, ²² ma n kun mɔ be ba duki sua ba da Gasɔɔ ka Gatio ka Asidɔduɔ. ²³ Nge meya Yosue u ka Kananin tem me kpuro mwɛera nge me Yinni Gusunɔ u Mōwisi sōɔwa. Yen biru u mu bɔnu kua. U Isireliban bwese kera baayere yegim wɛ. Saa ye sɔɔra ba tabun baa deri ba wɛra.

Sinam be Isireliba ba kamia

12 Mōwisin waati sɔɔ Isireliba ba sinam be ba wāa Yuudenin sōɔ yari yeru gia kamia. Ma ba bera min tem mwɛera me mu wāa Yuudenin

wɔwa kpuro sɔɔ saa daa te ba m̀ Aanaɔn di sere n ka girari guu te ba m̀ Hɛɛmɔwɔ. ²⁻³ Sinam ben turon yīsira Sihoni. U s̄awa Amɔreban sunɔ. Win wuuwa Hesiboni. Wiya u mɔ kpuro saa Aroɛɛn di ye ya w̄a daa te ba m̀ Aanaɔn goorɔ s̄ɔ ȳɛsan nɔm dwaru gia, sere n ka girari guu te ba m̀ Pisigaɔ, saa min di, n ka da daa te ba m̀ Yabɔkuɔ Amɔniban tem nɔɔ bura yerɔ, ka Galadin tem bee tia sere daa bure te ba m̀ Genɛsaretɔ. ⁴ Turowa maa Ogu, wi u s̄a Basanin sunɔ. Wiya u tie Refan bweseru sɔɔ. U w̄awa Asitarɔtuɔ, ka Edeɛɔ. ⁵ Wiya u Basanin tem kpuro mɔ saa guu te ba m̀ Hɛɛmɔɔn di sere ka Salikaɔ ka mi Gesuriban tem ka Maakagibun tem nɔɔ ga ȳɔra, ka Galadin tem bee tia mi Sihoni, Hesibonin sunɔn tem nɔɔ ga ȳɔra. ⁶ Tem men tɔmbu kpuruwa Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo ka Isireliba ba go. Ma Mɔwisi u tem me Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum bɔnu kua.

⁷ Yosue ka win tɔmbu Isireliba ba sinam be ba w̄a Yuudenin s̄ɔɔ duu yeru gia kamia. Sinam ben tema mu w̄a saa Baali Gadin di Libanin guunun wɔwa sɔɔ, s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm geuɔ, sere guu t̄ɛn mi ḡaanu ku ra kpi te ta w̄a Seirin bɔkuɔ, s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm dwaru gia. Tem meya Yosue u Isireliban bwese kerɔ bɔnu kua. ⁸ Meya mu w̄a guunun bera gia ka sere Sefalan beran batumaɔ ka Yuudenin wɔwaɔ ka min guunɔ ka s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm dwaru gia mi ḡaanu ku ra kpi. Hetibara ba w̄a tem mi, ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka sere maa Yebusiba. ⁹ Sinam be ba maa kamia mi, ben wusu wee, siya Yeriko ka Ayi ye ya w̄a Betelin bɔkuɔ ¹⁰ ka Yerusalemu ka Heboroni, ¹¹ ka Yaamuti ka Lakisi, ¹² ka Egoloni ka Gesɛɛ, ¹³ ka

Debiri ka Gedɛɛ, ¹⁴ ka Hɔɔma ka Aradi ¹⁵ ka Libina ka Adulamu ¹⁶ ka Makeda ka Beteli, ¹⁷ ka Tapua ka Hefɛɛ, ¹⁸ ka Afeki ka Lasaroni, ¹⁹ ka Madoni ka Hasori ²⁰ ka Simuroni Meroni ka Akusafu ²¹ ka Tanaki ka Megido, ²² ka Kedesi ka Yokunɛamu ye ya w̄a guu te ba m̀ Kaameliɔ, ²³ ka Dori ye ya w̄a Dorin guunun bera gia, ka Goyimu ye ya w̄a Giligalin bɔkuɔ, ²⁴ ka Tirisa. Sinam be kpuro ba s̄awa tena ka tia.

Tem me mu tie

Isireliba bu mwa

13 Yosue u tɔkɔ kua gem gem. Yera Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwɔ u nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua. Adama tem me mu tie mu kp̄a me Isireliba ba ñ gina mwe. ² Meya Filisitiban tem ka Gesuriban tem ³ ka Afaban tem me mu w̄a s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm dwarɔ. Tem me kpuro mu s̄awa Kananiban tem. Mu w̄awa saa daa te ba m̀ Sikorin di te ta w̄a Egibitin tem nɔɔ bura yerɔ, sere Ekoronin tem nɔɔ bura yerɔ s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm geu gia. Men wuu marɔwɔwa Filisitiban sinambu nɔɔbu ba w̄a. Wuu siya Gasa ka Asidɔdu ka Asikaloni ka Gati ka Ekoroni. ⁴ Kananin tem me mu maa tie bu mwa, mu w̄awa saa Mearan di ye ya s̄a Sidonigibun wuu, n ka girari Afekiɔ Amɔreban tem nɔɔ bura yerɔ, ⁵ ka maa Gibaligibun tem, ka sere Libanin tem kpuro s̄ɔɔ yari yeru gia, saa Baali Gadi ye ya w̄a guu te ba m̀ Hɛɛmɔɔn ḡaarɔn di n ka girari Hamatin duu yerɔ, ⁶ ka sere Libanin guunun bera gia n ka da Miserefɔti Maimuɔ mi Sidonigibu ba w̄a. Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu tem men tɔmbu gira kpa a bu tem me bɔnu kua ka tete nge me na nun yiire a ko. ⁷ Ben bwese kerɔ nɔɔba nne ye ka Manasen bwese keran sukum be ba ñ daa ḡaanu wa, bera kaa tem me bɔnu kua.

Ba tem me mu wāa Yuudenin

sōo yari yeru gia bōnu kua

⁸Mōwisi, Gusunōn sōm kowo u Rubenin bwese kera ka Gadiba ka Manasen bwese keran sukum tem bōnu kua me mu wāa Yuudenin daaru sōo yari yeru gia. ⁹Ben tem me, mu wāawa saa Aroēen di ye ya wāa daa te ba mō Aanōōn goorō, sōo yēsan nōm dwaru gia n ka da wuu ge ga wāa daa ten wōwan suunu sōo, sere Diboniō Mediban batuma sōo, ¹⁰ka wuu si Sihoni Amōreban sina boko wi u wāa Hesiboniō u mō n ka girari Amōniban tem nōo bura yerō, ¹¹ka Galadiō ye ya sāa Gesuriba ka Maakagibun tem ka sere guu te ba mō Hēemōōwō, ka Basaniō n ka girari Salikaō, ¹²ka sere sina boko Ogun temō wi u raa wāa Basaniō u bandu dii Asitarōtuō ka Edeēō. Wiya u tie Refan bweseru sōo. Sinam be yiru kpurowa Mōwisi u kamia u ben tem mwēera. ¹³Adama Isireliba ba ñ Gesuriba ka Maakagibu gire. Yen sōna bwesenu yiru ye, ya wāa Isireliban suunu sōo sere ka gison giso.

¹⁴Lefin bwese kera tōnawa ba ñ tem wē mi ba ko n wāa. Domi Gusunō u dera be ka ben bibun bweseru ba yākunun sukum dimō, yera ya kua ben tubi nge me u raa bu sōōwa.

¹⁵Tem me Mōwisi u Rubenin bwese kera wē yenu ka yenu, ¹⁶meya mu wāa saa Aroēen di ye ya wāa daa te ba mō Aanōōn goorō, n ka da wuu ge ga wāa wōwa yen suunu sōo ka batuma ye ya wāa Mediban bōkuō, ¹⁷ka Hesiboni ka wuu si su wāa batuma ye sōo. Siya Diboni ka Bamōtu Baali ka Beti Baali Mēōni, ¹⁸ka Yahasi ka Kedemōti, ka Mēfati, ¹⁹ka Kiriataimu ka Sibima ka Sere Hasasaa ye ya wāa guurō te ta wāa wōwō, ²⁰ka Beti Peori ka guu te ba mō Pisigan bera gia ka Beti Yes-

imōti, ²¹ka sere Sihoni Amōregii wi u raa bandu dii Hesiboniōn wuu si su wāa batuma sōo. N deema Mōwisi u sunō wi kamia, ka Madianiban sinambu. Beya Efi ka Rekemu ka Suri ka Huri ka Reba. Be kpurowa ba raa Sihoni sāmō. ²²U maa dera ba Balamu Beorin bii go wi u sāa sōro. ²³Rubenin bwese keran tem men nōo ga yōrawa sere Yuudenio sōo duu yeru gia. Beya ba wuu si ba sia sia mi kpuro mō.

²⁴Tem me Mōwisi u Gadin bwese kera wē meya mu wāa ²⁵saa Yaseēn di ka Galadin wusu kpuro ka wuu si su wāa Amōniban tem sukum sōo n ka girari Aroēēō, Raban sōo yari yerun deedeeru. ²⁶Meya mu maa da saa Hesibonin di n ka girari Ramati Misipeō ka Betonimuō, saa maa Mahanaimun di, n ka girari Debirin tem nōo bura yerō, ²⁷ka Yuudenin wōwan wuu sini, Beti Haramu ka Beti Nimura ka Sukōtu ka Safoni. Wuu siya su raa sāa sina boko Sihonin wusu, wi u raa sō Hesiboniō. Yuudenin daara ta sāa tem men nōo bura yeru sere n ka da daa bure te ba mō Genesareti. ²⁸Wuu si ba sia mi, siya su kua Gadin bwese keran tubi.

²⁹Tem me Mōwisi u Manasen bwese keran sukum wē mu n saa ben tubi, ³⁰meya mu wāa Mahanaimun sōo yēsan nōm geu gia. Tem meya Basanin tem kpuro mi sina boko Ogu u raa bandu dii ka sere Yairin wusu kpuro. Sin geera sāawa wata. ³¹Tem meya, mu maa Galadin tem sukum mō ka Asitarōtu ka Edeē, wuu si su raa sāa sina boko Ogun wusu. Tem me kpurowa ba Makiri, Manasen biin bwese keran sukum wē.

³²Mōwisi u tem me bōnu kuawa sanam me u wāa Mōabun temō Yuudenin sōo yari yeru gia Yerikon deedeeru. ³³Adama u ñ Lefin bwese kera tem gam wē. U bu sōōwa bu ko Gusunō ben Yinnin yāku kowobu. Yeya

ya ko n sāa ben tubi, nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

Ba Yuudenin sɔɔ duu yerun

bera bɔnu kua

14 Yāku kowo Eleasaa ka Yosue, Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren guro gurobu bera ba Isireliba tem bɔnu kua. Wee nge me ba mu bɔnu koosina. ²Bwese kera nɔɔba nne ka Manasen bwese keran sukum ye ya tie ye ya ñ daa tem wa, yera ba tem me bɔnu kua. Tɛtewa ba ka mu bɔnu kua nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa bu ko. ³N deema Mɔwisi u raa Isireliban bwese kera yiru ka Manasen bwese keran sukum tem wē Yuudenin sɔɔ yari yeru gia. Adama u ñ Lefiba tem gam wē, ⁴ma n kun mɔ wusu gasu ka sin kpara yenu. Manase ka Efaraimu ba sāawa Yosefun bibu. Bera ba kua bwese kera yiru. ⁵Isireliba ba tem me bɔnu kuawa nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

⁶Sɔɔ teeru Yudan bibu ba Yosue deema Giligaliɔ. Ma Kalebu, Yefune Kenisin bii, u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wunen tii a yaaye ye Yinni Gusunɔ u win sɔm kowo Mɔwisi sɔɔwa ne ka wunen sɔ Kadesi Baaneɔ. ⁷Ne Kalebu, wɔɔ weeruwa na mɔ sanam me Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u man gɔra Kadesi Baaneɔ di n na n tem me bɔsu bɔsu n men saria meeri. Na na na bɔsu na meera. Ma na wura na nɔn sɔɔwa mam mam ye na wa. ⁸Adama be ba man yɔsirima na ka tem me meirim na mi, ba dera tɔmba tem me bwēra yara. Adama ne, na Gusunɔn gere mem nɔɔwawa mam mam. ⁹Yen dɔma tera Mɔwisi u bɔrua u nɛɛ, bera mi nen tii na meirim da mi, ya koo ko ne ka nen bibun bwe-serugia sere ka baadomma yèn sɔ na Gusunɔn gere mem nɔɔwa mam mam.

¹⁰Yen wɔɔ weeru ka nɔɔbuwa mini ye Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari yi sɔɔwa saa ye bese Isireliba sa wāa gbaburɔ. Saa maa dɔma ten diya Yinni Gusunɔ u man kɔsu nge me u nɔɔ mwɛeru kua sere na ka gisɔ wɔɔ wene ka nɔɔbu tura. ¹¹Ka me, na dam mɔ sere ka gisɔ n ka tabu da, ñ kun me n ka sɔmburu garu ko, nge me na raa mɔ sanam me Mɔwisi u man gɔrima n tem men saria meeri. ¹²Yen sɔ tē, a man guunun bera gia wēyɔ mi Yinni Gusunɔ u man nɔɔ mwɛeru kua. Na nɔn sɔɔwa ma Anakin bwesera ta wāa bera mi. Ba ben wusu gbāranu toosiwa mam mam. Yen sɔ, Gusunɔ ù n ka man wāa, kon tem me mwa nge me win tii u gerua.

¹³⁻¹⁴Yosue u Kalebu Yefune Kenisin bii domaru kua. Ma u nɔn Heboronin bera wē. Yera ya kua wigia yèn sɔ u Gusunɔ ben Yinnin gere mem nɔɔwa mam mam. ¹⁵Heboroni yera ba ra raa soku Ariban wuu. Ariba wi, u yīsiru yara Anakin bweseru sɔɔ.

Yeniba kpuron biruwa Isireliba ba wēra ba ñ maa tabu kue.

Tem me ba Yudan bwese kera

wē

15 Tem me ba Yudan bwese kera wē, men sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia mu yɔrawa Edɔmun tem nɔɔ bura yerɔ. Mi gia n sāawa batuma mi gāanu ku ra kpi. Yera ba sokumɔ Sini. ²Bera min nɔɔ bura yeru ta toruawa saa nim wɔku bɔruguun di ³ma ta da gunguu te ba mɔ Akarabimuɔ ka Siniɔ sere ka Kadesi Baaneɔ. Saa maa min di, ta da Hesironiɔ ka Adariɔ sere ka Kaakaɔ. ⁴Saa min di ta da Asimɔn bera gia n ka da Egibitin daarɔ, ma ta daa te swī sere nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeraneɔ. Nge meya Yudaban tem nɔɔ bura yeru ta sāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia.

⁵Sōo yari yeru gia nim wōku bōruguwawa ga sāa men nōo bura yeru, n ka girari mi Yuudenin daara ra nim sure.

⁶Saa min di, men sōo yēsan nōm geu gian nōo bura yeru ta dawa Beti Hogulao ka Beti Araban sōo yēsan nōm geu n ka girari Bohanin kperō. Bohani wi, u sāawa Rubenin bii. ⁷Saa min di, ta maa da Debiriō, Akōon wōwan bōkuo. Saa min di ta da sōo yēsan nōm geu gia sere Giligalin bōkuo, Adumimun guurun deedeeru, yen daaru sōo yēsan nōm dwaru gia, n ka da Eni Semesin bwiin bōkuo, sere ka Eni Rogeliō. ⁸Saa min di, ta sara ta da Beni Hinōmun wōwao, Yebusin sōo yēsan nōm dwaru gia, ye ba maa sokumō Yerusalemu, ka sere guu ni nu wāa wōwa yen sōo duu yeru gia, ka mi Refan wōwa ya yōra sōo yēsan nōm geu gia. ⁹Saa maa min di ta da ta Nefitoan bwii girari n ka da wuu si su wāa guu te ba mō Eforoniō, n ka maa da sere Balao ye ba maa sokumō Yarimun wuu. ¹⁰Saa Balan di, ta maa da sōo duu yeru gia n ka girari Seirin guuru gia ka guu te ba mō Yarimun sōo yēsan nōm geu gia Kesaloniō, ma ta da Beti Semesiō ka Tinnao, ¹¹ka Ekoronin sōo yēsan nōm geu gia, n ka da Sikoronio ka guu te ba mō Bala gia sere Yabuneeleio ma ta yōra nim wōku ge ba mō Mediteraneo.

¹²Nim wōku geya, ga sāa tem men nōo bura yeru sōo duu yeru gia.

Nge meya ba Yudaban tem men nōo bura yenu yi yi.

¹³Ba Kalebu Yefunen bii Yudaban tem gam wē nge me Yinni Gusunō u Yosue sōowa. Ba nūn Ariban wuu wē ye ba maa mō Heboroni. Ariba wi, u sāawa Anakiban sikado. ¹⁴Kalebu wi, u Anakiban bwesenu ita gira. Bera Sesaiba ka Akimaniba ka sere Talimaiba. ¹⁵Heboronin diya u seewa u da u Debirigibu wōri. Wuu gera ba ra raa soku Sefeēn wuu. ¹⁶Ma Kalebu u nēē, wi u kpāa u Sefeēn wuu kamia, yērowa u

koo win bii wōndia Akusa kē u sua kurō. ¹⁷Yera Otinieli, Kalebun mōo Kenasin bii, u wuu ge kamia. Ma Kalebu u nūn win bii wōndia wi wē kurō. ¹⁸Sanam me kurō wi, u dua Otinielin yenuō u kpa, yera u nūn bwisi kā u nēē, a doo a tem bikia nen tundo mi. Adama kurō win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u nūn bikia u nēē, mba a kī. ¹⁹Ma u wisa u nēē, a suuru koowo a man bwii kē. Domi bera ye a man wē sōo yēsan nōm dwaru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u nūn bwii wē yi yi wāa guunō ka wōwao.

²⁰Tem me ba sia sia mini kpurowa mu kua Yudan bwese keran tubi.

²¹Wuu si su wāa Edōmun tem nōo bura yeru gia Yudaban tem sōo yēsan nōm dwaru gia, siya Kabiseeli, ka Edeē ka Yaguri, ²²ka Kina, ka Dimōna, ka Adada, ²³ka Kedesi, ka Hasori, ka Itinani, ²⁴ka Sifu, ka Telemu, ka Bealōtu, ²⁵ka Hasori Hadata, ka Keriōtu Hesironi ye ba maa sokumō Hasori, ²⁶ka Amamu, ka Sema, ka Mōlada, ²⁷ka Hasori Gada, ka Hesimōo, ka Beti Paleti, ²⁸ka Hasaa Suali, ka Beri Seba, ka Bisotia, ²⁹ka Bala, ka Iyimu, ka Asemu, ³⁰ka Elitoladi, ka Kesili, ka Hōōma, ³¹ka Sikilagi, ka Madimana, ka Sansana, ³²ka Lebaoti, ka Silimu, ka Aini, ka Rimōo. Wuu si kpuro su kuawa tena tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³³Wuu si su maa wāa wōwa sōo, siya Esitaoli, ka Sorea, ka Asina, ³⁴ka Sanōa, ka Eni Ganimu, ka Tapua, ka Enamu, ³⁵ka Yaamuti, ka Adulamu, ka Soko, ka Aseka, ³⁶ka Saaramu, ka Aditaimu, ka Gedera, ka Gederōtaimu. Si maa, su kuawa wōkura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³⁷Ka Senani, ka Hadasa, ka Migidali Gadi, ³⁸ka Dilani, ka Misipe, ka Yokuteeli, ³⁹ka Lakisi, ka Bosikati, ka Egoloni, ⁴⁰ka Kaboni, ka Lasimasi, ka Kitilisi, ⁴¹ka Gederōtu, ka

Beti Dagoni, ka Naama, ka Makeda. Si maa, su kuawa mi wɔkura nɔɔbu ka tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁴²Ka maa Libina, ka Etee, ka Asani, ⁴³ka Yifuta, ka Asina, ka Nesibu, ⁴⁴ka Keila, ka Akisibu, ka Maresa. Ma si kpuro su maa kua nɔɔba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁴⁵Ka maa Ekoroni, ye ka yen wuu marosu ka yen baru kpaanu. ⁴⁶Ka sere wuu marosu ka baru kpaanu ni nu ka Asidɔdu sikerene ka ni nu waa Ekoroni ka nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen baa sɔɔ, ⁴⁷ka Asidɔdu, ka Gasa, ka sin wuu marosu ka baru kpaanu, n ka girari Egibitin daarɔ sere n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ.

⁴⁸Wuu si su maa waa guunɔ, siya Samiri ka Yatiri ka Soko, ⁴⁹ka Dana, ka Sanan wuu, ge ba maa mɔ Debiri, ⁵⁰ka Anabu, ka Esitemɔa, ka Animu, ⁵¹ka Goseni, ka Holoni, ka Gilo. Ma si, su maa kua wɔkura tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵²Ka Arabu, ka Duma, ka Eseani, ⁵³ka Yanumu, ka Beti Tapua, ka Afeki, ⁵⁴ka Humuta, ka Ariban wuu ge ba maa mɔ Heboroni, ka Siori. Ma si kpuro su maa kua nɔɔba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵⁵Ka maa Maoni, ka Kaameli, ka Sifu, ka Yuta, ⁵⁶ka Yisireeli, ka Yokudeamu, ka Sanɔa, ⁵⁷ka Kaeni, ka Gibeaa, ka Tinna. Si kpuro su maa kua wɔkuru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵⁸Ka sere maa Halulu, ka Beti Suri, ka Gedori, ⁵⁹ka Marati, ka Beti Anɔtu, ka Eletekonu. Si kpuro su sɔawa nɔɔba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁶⁰Ka sere maa Baalin wuu ge ba maa mɔ Yarimun wuu, ka Raba. Ma si, su maa kua yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶¹Wuu si su waa bera mi gaaanu ku ra kpi, siya Beti Araba, ka Midini, ka Sekaka, ⁶²ka Nibusani, ka wuu mi bɔra waa, ka Eni Engedi. Si kpuro su kuawa

wusu nɔɔba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶³Adama Yudan bibun bweseru, ba n kpia ba Yebusiba gire be ba waa Yerusalemuɔ. Yen sɔna ba waa sere ka gison giso, ka Yudaba sannu.

Tem me ba Efaraimu

ka Manasen bwese keri we

16 Tem me ba Yosefun bibun bweseru we, men nɔɔ bura yeru ta wawaa saa Yuudenin di, Yerikon bokuo, n ka da bwiiyo yi yi waa Yerikon sɔɔ yari yeru gia gbaburo, n ka girari Betelio mi guunu waa. ²Saa maa min di, ta da Lusio ka Atarɔtuɔ, Aakiban tem nɔɔ bura yero. ³Ma ta da sɔɔ duu yeru gia mi Yafiletiban tem mu nɔɔ yɔra. Ma ta maa da Beti Horonio ka Geseeɔ n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ. ⁴Tem meya mu kua Yosefun bibu Manase ka Efaraimun bweserun tubi.

⁵Efaraimuba ba men sukum sua men nɔɔ bura yeru ta waa saa Atarɔtu Adarin di sɔɔ yari yero sere n ka girari Beti Horonio ye ya waa gunguru wallo. ⁶Min diya ta da nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ. Sɔɔ yesan nom geu gia ta da Mikimetatin di sere Taanati Siloɔ sɔɔ yari yeru gia, n ka girari Yanɔaɔ. ⁷Saa Yanɔan di ta da Atarɔtuɔ ka Naarataɔ ka Yerikoɔ n ka girari Yuudenio. ⁸Sɔɔ duu yeru gia maa, ta da saa Tapuan di n ka da Kanan daarɔ, n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ. Meni kpurowa ba Efaraimun bwese kera we. ⁹Ma ba maa Manasen tem wusu gasu ka sin baru kpaanu sua ba bu sosia. ¹⁰Efaraimuba ba n Kananiba gire be ba waa Geseeɔ. Ba bu deriwa ben suunu sɔɔ ba yoo sɔma koosiamɔ sere ka gison giso.

17 Yosefun bii gbiikoo Manase, wigibu ba maa ben tem bonu wa. N deema ba raa Makiri, Manasen

bii gbiikoon bwese kera ben tem wē kɔ. Makiri wi, u s̄awa tabu durɔ, wiya maa s̄a Galadin tundo. Tem m̄e ba wa mi, m̄eya Galadi ka Basani Yuudenin s̄ɔ yari yeru gia. ²Manasen bibun bweserun kerɔ yi yi tie ba maa bu tem gam wē Yuudenin s̄ɔ duu yeru gia. Bera Abies̄eba ka Helekiba ka Asirielibaba ka Sikemuba ka Hef̄eba ka Semidaba. Be kpurowa ba s̄a Yosefun sikadominu.

³Galadi, Makirin bii, Manasen debubu u Efēe mara. Efēe wi, u Selofadi mara. Selofadi wi, u ñ bii t̄n durɔ mara, sere t̄n kurɔbu t̄na. Bii ben ȳisa wee. Mala ka N̄ɔa ka Hogula ka Milika ka Tirisa. ⁴Beya ba da ba ȳaku kowo Eleasaa deema ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban guro gurobu ba n̄e, Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄ɔwa bu maa sun tem wē bes̄egibun suunu s̄ɔ.

Ma ba bu tem m̄e wē n kua ben tubi. ⁵Yeya n dera Manase be, ba ka tem men suba w̄kuru wa, Galadi ka Basani baasi. ⁶N ñ m̄ɔ t̄n durɔbu t̄nawa ba tem m̄e b̄nu kua, ka t̄n kurɔba be ba w̄a bwese te s̄ɔ. Ma Manasen bwese keran sukum mu sina Galadiɔ.

⁷Be ba w̄a s̄ɔ duu yeru gia, ben tem n̄ɔ bura yeru ta w̄awa saa Aseen di sere Mikimetatiɔ Sikemun b̄kuɔ, ka Yaminiɔ n ka girari Eni Tapuagibun bera gia. ⁸Bera ye, ya s̄awa Manaseban tem. Adama Tapua ye ya w̄a ben tem n̄ɔ bura yeru mi, ya s̄awa Efaraimuban wuu. ⁹N̄ɔ bura yee te, ta maa dawa sere Kanan daarun s̄ɔ ȳesan n̄m dwaru gia. Wuu si su w̄a mi, su s̄a Efaraimubagisu baa m̄e su ka w̄a Manaseban temɔ. Ma ta da daa ten s̄ɔ ȳesan n̄m geu gia n ka girari nim w̄ku ge ba m̄ Mediteraneɔ. ¹⁰Nge m̄eya ba tem m̄e b̄nu kua. Ma Efaraimun bwese kera ya w̄a s̄ɔ ȳesan n̄m dwaru gia. Manasegia maa w̄a s̄ɔ ȳesan n̄m geu

gia. Nim w̄ku ge ba m̄ Mediterane, gera ga s̄a tem yiru ye kpuron n̄ɔ bura yeru s̄ɔ duu yeru gia. Ma Aseeban tem ka Isakariban tem mu maa s̄a ben n̄ɔ bura yeru s̄ɔ ȳesan n̄m geu gia. Aseeban tem mu w̄awa s̄ɔ duu yeru gia, ma Isakarigibun tem maa w̄a s̄ɔ yari yeru gia. ¹¹Yera ba Manaseba wusu gasu wē si su w̄a Isakariban tem s̄ɔ, ka Aseebagim s̄ɔ. Wuu siya Beti Seani, ka Yibileamu, gen baagere ka gen baru kpaanu, ka sere maa Dori ka Eni Dori, ka Tanaki, ka M̄egido, gen baagere ka gen baru kpaanu. ¹²Adama Manaseba ba kpana bu Kananiba gira wuu sin min di, ma ba dera ba w̄a ka be sannu. ¹³Baa sanam m̄e Isireliba ba dam kua, ba ñ kp̄ia bu Kanani be kpuro gira, adama s̄m s̄es̄gina ba bu koosia.

¹⁴Yera Efaraimun bwese kera ka Manasen bwese keran sukum ba Yosue bikia ba n̄e, mban s̄na a sun tem besi tia t̄na wē, bes̄e be Yinni Gusunɔ u domaru kua sa dabia.

¹⁵Ma Yosue u bu wisa u n̄e, ñ n dabin na, ma Efaraimun guurun bera ya bes̄e basa, i doo d̄a s̄ɔ mi Feresiba ka Refaba ba w̄a i tii ayeru kasua.

¹⁶Ma t̄n be, ba n̄n wisa ba n̄e, geema, guurun bera mi gian tem kun sun turi. Yen biru Kanani be ba w̄a w̄waw ba tabu keke sisugii yi dumi gawe m̄. M̄eya maa be ba w̄a Beti Seaniɔ ka yen baru kpaanɔ, ka sere maa be ba w̄a Yisireelin w̄waw.

¹⁷Ma Yosue u Efaraimun bwese kera ye ka Manasen bwese keran sukum m̄e s̄ɔwa u n̄e, i dabi, i maa dam m̄. Yen s̄ɔ, n ñ tem besi tia t̄na mu ko n s̄a bes̄gim. ¹⁸Bera mi d̄a s̄ɔ ga w̄a mi, yera ya ko n maa s̄a bes̄gia. I ko yen d̄a ye b̄ori kpa i Kanani be kamia baa m̄e ba dam m̄ ba tabu keke sisugii yi m̄, kpa tem m̄, mu ko bes̄gim.

Tem me mu tie bu bɔnu ko

18 Sanam me Isireliba ba Kananiba kamia, yera ba menna Silo. Ma ba kuu bekuruɗii te gira tɛn mi ba ra Yinni Gusunɔ sã. ²N deema Isireliban bwese kera nɔɔba yiruwa ya ñ gina tem wa. ³Ma Yosue u bu sɔɔwa u nɛɛ, saa yerà i mara i sere da i tem me mwa me Gusunɔ beɛn baababan Yinni u beɛ wẽ. ⁴Yen sɔ, bwese kera baayere sɔɔ, i tɔmbu ita ita ɗɔsio n bu ɗɔri bu tem me mɛrim da, kpa bu wa nge me ba koo mu burana burana kpa bu wurama bu man sɔ nge me n sã. ⁵Ba koo mu bɔnu kowa wasi nɔɔba yiru. Adama Yudaba ba ko n wãawa mi ba wã mi, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, Yosefun bwese keru maa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁶Ñ n men na, i doo tɛ, i tem me bɔnu ko wasi nɔɔba yiru ye, kpa i na i man sɔ. Kpa su mu tete toosi Gusunɔ besen Yinnin wuswaaɔ su ka wa me mu sã beɛn baawuregim. ⁷Adama Lefiba ba ñ ko ba n tem mɔ. Domi ba kon sã Yinni Gusunɔn yãku kowobu. N deema Gadi ka Rubenin bwese keru ka Manasen bwese keran sukum ba tem wa kɔ Yuudenin sɔɔ yari yeru gia me Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bu bɔnu kua.

⁸Yen biru tɔn be, ba da ba tem me bukiana ba kua ye Yosue u bu sɔɔwa.

⁹Ma ba ye kpuro yorua ye ba wa mi, ka nge me ba tem me ka men wusu burana burana ma ba wurama Yosuen mi Silo. ¹⁰Yen biru Yosue u bu tem me bɔnu kua ka tete Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, u bwese kera baayere yen tem wẽ.

Tem me ba Benyameɛn

bwese kera wẽ

¹¹Tem me ba gbia ba tete toosi, Benyameɛn bwese kera ya mu di. Ben tem me, mu wãawa Yudan bwese

keragim ka Yosefun bwese kerigim baa sɔɔ. ¹²Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, tem men nɔɔ bura yeru ta wãawa saa Yuudenin di n ka girari Yerikon sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ma ta da guunun bera gia sɔɔ duu yerɔ sere Beti Afeniɔ mi ɗãanu ku ra kpi. ¹³Saa min diya ta da ta yɔra Lusio ye ba ra maa soku Beteli, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Min diya ta maa da ta girari Atarɔtu Adariɔ. Ma ta guu te bewa te ta wãa Beti Horonin sɔɔ yɛsan nɔm dwaru. Beti Horoni ye, ya wãawa wɔwa sɔɔ. ¹⁴Sɔɔ duu yeru gia maa, ta dawa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia saa guu ten di n ka girari Baalin wuu ge ba maa sokumɔ Yarimun wuu. Wuu ge, ga sãawa Yudaban wuu.

¹⁵Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia maa, ta dawa sɔɔ duu yeru gia saa Yarimun wuun di sere Nefitoan bwiiyɔ. ¹⁶Saa maa min di, ta dawa guu te ta wãa Beni Hinɔmun wɔwan deedeeru, Refaban wɔwan sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ta da Yebusiban guunun sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n ka girari Eni Rogeliɔ. ¹⁷Saa maa min di, ta dawa Eni Semesio sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka Gelilɔtuɔ, gunguu te ba mɔ Adumimun deedeeru. Min di ta maa da sere Bohanin kperɔ. Rubenin biin yisira ba ka kpee te sokumɔ. ¹⁸Ma ta da Yuudenin wɔwɔɔ guunun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ¹⁹sere ka Beti Hogulaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi Yuudenin daara suremɔ nim wɔku bɔruguuɔ, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru. ²⁰Yuudenin daara ta sãa tem men nɔɔ bura yeru sɔɔ yari yeru gia.

Men nɔra Benyameɛn bwese keran tem mu yasum ne.

²¹Wuu si su wãa tem me sɔɔ, siya Yeriko ka Beti Hogula ka Emeki Kesisu, ²²ka Beti Araba ka Semaraimu ka Beteli, ²³ka Afimu, ka Para, ka Ofara, ²⁴ka Kefaa Amɔnai, ka Ofini, ka Geba. Wuu si kpuro su sãawa wɔkura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ²⁵Sin gasa, Gabaoni, ka Rama ka Berɔtu,

²⁶ka Misipe, ka Kefira, ka Mōsa, ²⁷ka Rekemu ka Yiipeeli, ka Tareala, ²⁸ka Sela, ka Elefu, ka Yebusi ye ba maa mō Yerusalemu, ka Gibeaa ka Kiriati. Si kpuro su sāawa wusu wākura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

Yeni kpurowa n kua Benyameen bwese keran tubi.

Tem me ba Simeon

bwese kera wē

19 Tem men bōnu yirusewa ya kua Simeon bwese keragia. Yudaban tema mu ka begim sikerene. ²Wuu si su wāa mi, siya Beri Seba ka Seba ka Mōlada, ³ka Hasaa Suali, ka Bala ka Asemu, ⁴ka Elitoladi, ka Betuli ka Hōoma, ⁵ka Sikilagi, ka Beti Maakabōti ka Hasaa Susa, ⁶ka Beti Lebaōti, ka Saruseni. Si kpuro su sāawa mi wusu wākura ita, gen baagere ka gen baru kpaanu, ⁷Aini, ka Rimō, ka Eteε, ka Asani, si maa wusu nne, gen baagere ka gen baru kpaanu, ⁸n ka da Balati Beriō ye ba maa sokumō Ramati, Negebuō. Tem me ba sia sia mi kpuro, meya mu saa Simeon bwese keragam. ⁹Yudaban tem sukuma ba Simeon bwese kera wē, domi Yudabagim me, mu kpā.

Tem me ba Sabulonin

bwese kera wē

¹⁰Sabulonin bwese kera ya Kananin tem bōnu itase tete di. Ben tem me, mu dawa sōo yēsan nōm dwaru gia sere Saridiō. ¹¹Saa maa min di mu da mu nōo yōrawa sōo duu yeru gia Marealaō ka Dabesetiō sere daru koka ye ya wāa Yokuneamun sōo yari yeru gia. ¹²Saridin bera gia maa tem men nōo bura yeru ta dawa sōo yari yeru gia sere Kisilōti Taboriō, n ka girari Dabaratiō ka Yafiaō. ¹³Min di ta da Gita Efεε ka Ita Kasiniō n ka da Rimōwō sere Nea

gia. ¹⁴Ma ta da sōo yēsan nōm geu gia sere Hanatoni gia n ka girari Yifuta Elin wōwao. ¹⁵Wuu si su wāa tem me sōo, su sāawa wusu wākura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. Sin gasa, Katati ka Nahalali ka Simuroni ka Yideala ka Betelehemu. ¹⁶Bera yeni kpurowa ya kua Sabulonin bwese keragia.

Tem me ba Isakarin

bwese kera wē

¹⁷Isakarin bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nneese tete di. ¹⁸Wuu si su wāa ye sōo, siya Yisireeli ka Kesulōtu ka Sunemu, ¹⁹ka Hafaraimu, ka Sioni, ka Anasarati, ²⁰ka Rabiti, ka Kisioni, ka Abesi, ²¹ka Remeti, ka Ani Ganimu, ka Ani Hada, ka Beti Pasesi. ²²Ma tem men nōo bura yeru ta maa da Taboriō ka Sakasimaō ka Beti Semesio n ka girari daa te ba mō Yuudenio. Wusu wākura nōobu ka tia su sāa, gen baagere ka gen baru kpaanu. ²³Bera ye kpurowa ya kua Isakarin bwese keragia ye ba wa bōnu sōo.

Tem me ba Aseēn bwese kera

wē

²⁴Aseēn bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nōobuse tete di. ²⁵Wuu si su wāa mi, siya Helikati, ka Hali, ka Beteni, ka Akusafu, ²⁶ka Alameleki, ka Ameadi, ka Mikali. Tem men sōo duu yeru gia, men nōo bura yeru ta wāawa saa Kaamelin guurun di n ka girari daa te ba mō Sikori Libinatiō. ²⁷Sōo yari yeru gia maa, ta dawa saa Beti Dagonin di n ka Sabulonin bwese keran tem girari sere wōwao ye ba mō Yifuta Eliō, ma ta da sōo yēsan nōm geu gia Beti Emekio ka Neyelio, ka Kabuluō, ²⁸ka Abudonio ka Rehōbuō ka Hamōwōwō ka Kanaō. Ma ta yōra wuu bōkō ge ba mō Sidoniō. ²⁹Min di ta maa da Rama gia ka sere

Tiriɔ, wuu ge ba gb̄araru koosi, sere n ka girari Hosao ma ta yōra nim wōku ge ba m̄ Mēditeranɛɔ, Akisibun beraɔ. ³⁰Wuu siniwa su maa wāa tem me sɔɔ. Siya Uma ka Afeki ka Rehɔbu. Wuu si su wāa tem me kpuro sɔɔ, su sāawa yenda yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³¹Bera ye kpurowa ya kua Aseɛn bwese keragia ye ba wa bɔnu sɔɔ.

Tem me ba Nefitalin

bwese kera wē

³²Nefitalin bwese kera ya maa Kananin tem bɔnu nɔɔba tiase tete di. ³³Sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia, men nɔɔ bura yeru ta wāawa Helefun di sere Sananimun dāa sɔɔwɔ n ka girari Adami Nekebuɔ ka Yabunɛɛliɔ ka Lakumuɔ, ma ta yōra Yuudenɔ. ³⁴Sɔɔ duu yeru gia maa, tem me, mu nɔɔ yōrawa Asinɔtu Taboriɔ ka Hukɔkuɔ n da n Sabulonin bwese keran tem bewa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia n ka girari Aseɛn bwese keran tem sɔɔ duu yeru gia. Sɔɔ yari yeru gia daa te ba m̄ Yuudeni ta kua men nɔɔ bura yeru. ³⁵Ben tem me sɔɔ, wuu si su gb̄araru mɔ wee, Sidimu ka Seri ka Hamati ka Rakati ka Kinereti, ³⁶ka Adama ka Rama ka Hasori ³⁷ka Kedesi ka Edeɛ ka Eni Hasori, ³⁸ka Yireoni ka Migidali Eli, ka Horemu, ka Beti Anati ka Beti Semesi. Wuu si kpuro su sāawa yendu tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³⁹Bera ye kpurowa ya kua Nefitalin bwese keragia ye ba wa bɔnu sɔɔ.

Tem me ba Danun

bwese kera wē

⁴⁰Danun bwese kera ya maa Kananin tem men bɔnu nɔɔba yiruse tete di. ⁴¹Wuu si su maa wāa ben tem me sɔɔ, siya Sorea ka Esitaoli ka Yiri Semesi,

⁴²ka Salabini, ka Ayaloni ka Yitila, ⁴³ka Eloni ka Tinnata, ka Ekoroni, ⁴⁴ka Eliteke, ka Gibetoni ka Balati, ⁴⁵ka Yehudi, ka Bene Beraki, ka Gati Rimɔɔ, ⁴⁶ka Yaakonin daaru ka Rakoni, ka Yafon bera. ⁴⁷Sanam me Danuba ba wa yibereba ba kpam ben tem mwēerimɔ, yera be, ba maa da ba Lesemu wɔri ba yen tumbu kpuro go. Ma ba yande sina mi, ya kua ben wuu. Yera ba ye ben sika-don yisuru k̄a te ba m̄ Danu. ⁴⁸Wuu si su wāa mi kpuro su kuawa begisu ka sin baru kpaanu.

⁴⁹Sanam me Isireliba ba tem me bɔnu kua ba kpa, yen biruwa ba Yosue Nunin bii wigim wē. ⁵⁰Wiya ba wuu ge ba m̄ Tinnati Seraki wē ye u bikia nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Wuu gera ga wāa Efaraimun guunun bera gia. Ma u gu bana sɔnwa u sina mi.

⁵¹Yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka sere maa Isireliban bwese kerin wirugiba ba Kananin tem me kpuro bɔnu kua ka tete Siloɔ Yinni Gusunɔn s̄a yerun kɔnnɔwɔ. Ma ba bwese kera baayere wē bɔnu ye ya tete di. Mesuma ba ka tem me bɔnu kua.

Wuu s̄in mi ba ra kpikuru de

20 Yinni Gusunɔ u Yosue s̄ɔwɔ u n̄ɛɛ, ²a Isireliba s̄ɔwɔ bu wusu gɔsio s̄in mi ba ko n da kpikuru de nge me na raa M̄wisi s̄ɔwɔ. ³Ben suunu sɔɔ, goo ù n win winsim go u kun k̄i, u koo kp̄i u da u kuke wuu sin teu sɔɔ. Sanam me, wi u n̄n naa sw̄i u go, u ka m̄ru k̄ɔsia, u ù n maa n̄n goomɔ. ⁴Ù n tura wuu sin gagu sɔɔ, u koo yōrawa wuu gen gb̄ara kɔnnɔwɔ mi guro gurobu ba ra siri, kpa u tii tusia u gere ye ya n̄n deema. Saa ye sɔɔ, ba koo n̄n wāa yeru kasua wuu ge sɔɔ. ⁵Wi u maa n̄n naa sw̄i mi, ù n tunuma wuu gen mi, ba ù maa wiɔnɔ yaramamɔ u sere n̄n go. Domi u ù n̄ k̄i u ka tɔnu wi go. ⁶Wuu gen bukurobu b̄a n n̄n siri, miya u ko n

wāa sere yāku kowo tōnwero u ka gbi. Yen biruwa u koo den kpī u wura win wuu, u n tii m̄.

⁷Ma Isireliba ba wuu sini gōsa mi ba ko n da kpikuru we. Siya Kedesi ye ya wāa Galileo, Nefitalin guunun bera gia, ka Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia, ka Ariban wuu ye ba m̄ Heboroni ye ya wāa Yudan guunun bera gia. ⁸Yuudenin guru gjo ba maa Besēe gosa Yerikon sōo yari yeru gia batumao mi gāanu ku ra kpi, Rubeniban tem sōo, ka Ramōti ye ya wāa Galadio, Gadiban tem sōo, ka Golani ye ya wāa Basanio Manaseban tem sōo. ⁹Wuu siya ba gōsa mi goo wi u n kī u ka tōnu go, u koo kpī u kpikuru da, n̄ n Isirelin na, n̄ n maa tōn tukon na, b̄a n n̄n gire bu go. Ba n̄ kpē bu n̄n go ba kun n̄n siri.

Wuu si ba Lefin bwese kera wē

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 6:39-66)

21 Lefin bwese keran bukurobu ba na ba yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka Isirelin bwese keru yi yi tien bukurobu deema ²Siloō Kananin temō. Ba n̄e, Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u n̄e, u sun wusu wē mi sa ko n wāa ka sere maa kpara yenu.

³Yera Isireliba ba wusu gasu gōsa ben bwese kera baayeren tem sōo ka kpara yenu ba Lefiba wē nge m̄e Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa.

⁴Ye ba wuu si bōnu m̄d̄ ka tete, Kehatin yenugibu be ba s̄a Aroni yāku kowon bibu, beya ba gbia ba tete di. Wusu wākura itawa ba wa Yudaban tem sōo ka Simeōbagim sōo ka Benyameēbagim sōo. ⁵Ben be ba maa tie yenu ge sōo, beya ba wusu wākuru tete di si su wāa Efaraimuban tem sōo ka Danubagim sōo ka Manasen bwese kera ye ya wāa sōo duu yeru gian tem sōo. ⁶Gēsōnin yenugibu ba maa wusu wākura ita tete di si su wāa Isakariban tem sōo ka Aseebagim sōo,

ka Nefitalibagim sōo ka Manasebagim sōo m̄e mu wāa Basanio sōo yari yerō. ⁷Merarin yenugibu, be, ba maa wusu wākura yiru tete di si su wāa Rubeniban tem sōo ka Gadibagim sōo ka Sabulonibagim sōo. ⁸Meya Isireliba ba kua ba ka Lefin bwese kera ye wuu si wē ka sin kpara yenu nge m̄e Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa.

⁹⁻¹⁰Lefin tōn be ba s̄a Kehatin yenugibu Aronin bweseru sōo, beya ba gbia ba tete di. Wuu si ba wa Yudaban tem sōo ka Simeōbagim sōo, si wee. ¹¹Ba bu Ariban wuu wē ge ba ra maa soku Heboroni ka gen kpara yenu. Anakiban sikado Ariban yīsira ba ka gu sokumō. Ga wāawa Yudan guunun bera gia. ¹²Gen gberu kpaanebara ba raa Kalebu Yefunen bii wē. ¹³Heboroni yen biru, ba maa bu Libina wē, ¹⁴ka Yatiri ka Esitemōa, ¹⁵ka Holoni, ka Debiri, ¹⁶ka Aini, ka Yuta, ka Beti Semesi. Si kpuro su s̄awa wusu nōōba n̄e, gen baagere ka gen kpara yenu. Yudaba ka Simeōban tem sōora si kpuro su wāa. ¹⁷Benyameēban tem sōo, ba Gabaoni tete di ka Geba, ¹⁸ka Anatōtu ka Alimōo. Wusu nnewa mi, gen baagere ka gen kpara yenu. ¹⁹Wuu si kpuro, si ba yāku kowo Aronin bweseru wē su s̄awa wākura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁰Kehatin yenugii be ba tie Aronin bwese te sōo, ba maa wusu wa Efaraimuban tem sōo. ²¹Siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia mi ba ko n da kpikuru de, ka Gesēe, ²²ka Kibisaimu ka Beti Horoni. Si kpuro su s̄awa wusu n̄e, gen baagere ka gen kpara yenu. ²³Danuban tem sōo, ba bu Eliteke wē ka Gibetoni, ²⁴ka Ayaloni ka Gati Rimōo. Si kpuro su s̄awa wusu n̄e, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁵Manasen bwese kera ye ya wāa sōo duu yeru gian temō be, ba maa bu wusu yiru wē, Tanaki ka Gati Rimōo,

gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁶Wuu si ba bu wē mi kpuro su sāawa wākuru, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁷Lefi be ba tie ba sāa Gēesōnin yenugibu, ba maa wusu yiru wa Manasen bwese kera ye ya wāa sōo yari yeru gian temō. Wuu siya Golani, Basanin temō mi ba ko n da kpikuru de ka Besitara, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁸Isakariban tem sōo, ba bu Kisioni wē ka Dabarati, ²⁹ka Yaamuti, ka Eni Ganimu. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ³⁰Aseēban tem sōo, ba bu Mikali ka Abudoni ka Helikati ³¹ka Rehōbu wē. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ³²Nefitalibagim sōo maa, ba bu Kedēsi wē ye ya wāa Galilen temō, mi ba ko n da kpikuru de, ka Hamōti Dori, ka Kaatani. Siya su kua wusu ita, gen baagere ka gen kpara yenu. ³³Wuu si Gēesōni be, ba tete di mi, su sāawa wākura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

³⁴Be ba sāa Merariba Lefin bwese te sōo, ba maa bu wusu nne wē, gen baagere ka gen kpara yenu Sabuloniban tem sōo. Wuu siya Yokuneamu ka Kaata ³⁵ka Dimma ka Nahalali. ³⁶Rubeniban tem sōo ba bu wusu nne wē, gen baagere ka gen kpara yenu. Siya Besēe ka Yasa, ³⁷ka Kedemōti ka Mefati. ³⁸⁻³⁹Gadiban tem sōo, Merari be, ba maa wusu nne wa, gen baagere ka gen kpara yenu. Wuu siya Mahanaimu ka Hesiboni ka Yesēe ka Ramōti ye ya wāa Galadin temō, mi ba ko n da kpikuru de. ⁴⁰Wuu si Merari be, ba tete di, si kpuro su sāawa wākura yiru.

⁴¹⁻⁴²Wuu si Lefin bwese keri yi wa Isirelin bwese keri yi yi tien mi, su kuawa weeraakuru yiru sari, gen baagere ka gen kpara yenu.

⁴³Nge mesuma Yinni Gusunō u ka Isireliba tem me kpuro wē nge me u ben sikadoba nō mwēeru kua. Ma ba sina

me sōo, mu kua begim. ⁴⁴Meya u maa dera ba wāa bōri yendu sōo, nge me u raa ben sikadoba nō mwēeru kua. U bu ben yibereba kpuro nōmu beria. Ben goo sari wi u ka tii yina. ⁴⁵Nge meya Yinni Gusunō u ka win nōo mwēe ni kpuro yibia ni u Isireliba kua, baa nin teeru ta ñ kam wōra.

Isireliban bwese keri

yi yi wāa Yuudenin sōo yari yeru gia,

yi gōsira yin temō

22 Yera Yosue u Rubeniba ka Gadiba soka ka Manasen bwese keran sukum me mu wāa sōo yari yeru gia. ²U bu sōowa u nee, ye Mōwisi, Yinni Gusunōn sōm kowo u gerua kpuro wee, i ye mem nōowa ma i kua mam mam ye nen tii na bee yiire. ³I ñ beegibu Isireliba deri baa fiiko tabu sōo sere ka giso. I Gusunō besen Yinnin gere mem nōowawa. ⁴Wee tē u dera beegibu ba wēre tem me sōo, nge me u raa gerua. Yen sō, i gōsiro i wura tem me Mōwisi, Gusunōn sōm kowo u been baawure bōnu kua sōo Yuudenin sōo yari yeru gia, kpa i da i sina mi. ⁵I n tura mi, i de i wooda ye Mōwisi u bee wē mem nōowa mam mam. Yera, i Yinni Gusunō kīo kpa i win woodaba mem nōowa. I de i n ka nūn manine kpa i nūn sā ka been gōru kpuro ka been bwisikunu kpuro.

⁶⁻⁸Yen biru u bu domaru kua ma u nee, i gōsiro been temō ka been yaa sabenu ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wōkusu. Arumani ye i gura been yibereban min di gesi kpuro, i ye bōnu koowo ka been tōn be i raa deri mi. I n maa yē ma Mōwisi u Manasen bwese keran sukum tem wē Basanio Yuudenin sōo yari yeru gia. Na maa ben sukum bōnu wē sōo duu yeru gee nge me u Isireliban bwese keri yi yi tie kua.

Ba yāku yeru bana Yuudenin bōkuo

⁹Ma Rubeniba ka Gadiba ka Manase be, ba gōsira ba da ben temō ba Isireliban bwese kerī yi yi tie deri, Kananin tem mi. Ba da ba sina Galadin temō nge mē Yinni Gusunō u gerua saa win sōm kowo Mōwisin nōn di. ¹⁰Ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseban sukum ba Yuudenin daaru tura Kananin bera gia, yera ba yāku yee nanumgiru bana daa ten bōkuo. ¹¹Ma goo u na u Isireli be ba tie sōōwa u nē, wee Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba yāku yeru bana Yuudenin bōkuo besen bera gee.

¹²Ye Isireli be ba tie ba nua mē, yera be kpuro ba mēna Silō bu ka ben tundo bisibu tabu wōri. ¹³⁻¹⁴Yera ba Fineesi yāku kowo Eleasaan bii gōra Galadin tem mi, ka Isireliban bwese kerī wōku ten baayeren wirugii bu ka Rubeniba ka Gadiba ka Manase be gari ko. ¹⁵Ye ba tura mi, yera ba bu sōōwa ba nē, ¹⁶ka Isireli be ba tie kpuron yīsira sa ka bē bikiamō, mban sōna i Yinni Gusunō seesi i bēen arukawani kusia ye i ka nūn bōkua. Domi i tii yāku yeru bania. ¹⁷I yaaye ma Peoriō sa tora ten bweseru kua ma Gusunō u sun seeyasia. Wee, sere ka gisō sa yen wahala mō. Yeni ya n bē tura? ¹⁸Wee tē, i nūn mēm nōōbu sariru koosi gisō. I n yē ma bese Isireliba kpuro sōōra win mōru ya koo wōri sia. ¹⁹Ì n maa yē tem mi i wāa mi, i n kpē i Gusunō sā, i gōsirama besen mi, mi win sāa yee dēerara wāa. Sa ko bē tem wē. Yen sō, sa bē kanamō, i ku Gusunō seesi. I ku maa sun seesi i yāku yeru garu bani. ²⁰I yaayo sanam mē Akani wi u wāa Serakin bweseru sō u tora ye u ka arumani sua ye ba nē, goo u ku sua. Isireliba kpurowa Gusunō u seesi. Domi n n Akani tōna u gu dōma te, tora ten sō.

²¹Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseba ba wisa ba nē, ²²Yinni Gusunō turowa u wāa. Wiya u yē yēn sō sa kua mē. Isireliba kpuro ba koo maa gia. Sā n Yinni Gusunō seesi sa nūn toran na, u ku de sa n wāa. ²³Sā n maa yāku yee teni bana besen tiin sōn na, su ka yāku dōō mwaararuginu ko n kun mē kēnuginu n kun mē siarabuginu, Gusunōn tii u sun siri. ²⁴Adama yēn sō sa tu kua wee, beruma n sun mwa domi sa n kī amen biru bēen bibun bweseru tu besegibu sō tu nē, mba n sun mōōsine, besē ka Gusunō Isireliban Yinni. ²⁵Win tiiwa u bē tem nōō burana, u Yuudenin daaru doke besen suunu sō. Yen sō, sa n baa mō win sāaru sō. Kpa a deema besen bibun bweseru ta Gusunōn sāaru deri bēen bibun sō. ²⁶Yeniban saabuwa sa ka yāku yee teni bana, n n mō sa kī su tii yāku kua. ²⁷Adama sa kīwa ta n sāa seeda besen bibun bweseru ka bēen bibun bweserun sō. Kpa tu bu sōōsi ma sa ra Yinni Gusunō sā ka yāku. Be kpuro bā n seeda ye wa mē, bēegibu ba n maa kpē bu nē, besegiba kun baa mō Yinni Gusunōn sāaru sō. ²⁸Baa n n saa yeren na ba sun sōōwa mē, n n maa besen bibun bwesera ba sōōwa mē, ba koo kpī bu bu wisi bu nē, i mēerio nge mē besen sikadoba ba yāku yee teni bana nge te ta wāa Yinni Gusunōn sāa yerō, adama ba n tu bane bu ka tii yāku kua mi. Seedan sōna ba tu bana. ²⁹Yen sō, i n yē ma sa n gōru doke su Yinni Gusunō seesi kpa su ko naane sarirugibu win mi, yāku yee tenin sō. Meya sa n maa kī su yāku ko gam, ma n kun mō yāku yee ten mi, te ta wāa Yinni Gusunōn sāa yee dēerarō.

³⁰Sanam mē yāku kowo Fineesi Eleasaan bii ka Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ba nua ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseba ba gerua, yera ben bwēra kpuna. ³¹Ma Fineesi

u Rubeniba ka Gadiba ka Manase be sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ sa gia ma Yinni Gusunɔ u wāa ka bese, domi i ñ nùn mem nɔɔ sariru koosi. Meyā win mɔru ya ñ maa wɔrimɔ bese sɔɔ yèn berum sa raa mɔ.

³²Yen biru Finɛɛsi wi, ka Isireliban guro guro be, ba gɔsira Galadin di ba wura ba begibu sɔɔwa ye ba nua mi kpuro. ³³Ye begii be, ba nua mɛ, ya bu dore. Ma ba Yinni Gusunɔ siara ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, ba ñ maa Rubenin bwese kera ye, ka Gadigia ye wɔrimɔ bu ben tem kam koosia. ³⁴Yen biruwa Rubeniba ka Gadiba ba nɛɛ, yāku yee teni ta sāawa seeda bese kpuron wuswaɔ ma Yinni Gusunɔ turowa u wāa.

Ma ba tu yīsiru kā, Seeda.

Yosuen gari dāaki

23 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔra ben yiberɛ be ba ka bu sikerenen nɔman di. Ma ba wāa bɔri yendu sɔɔ sere n ka tɛ. Yosue u maa tɔkɔ kua gem gem. ²Yera u Isireliba kpuro sokusia ka ben guro gurobu ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ wee na tɔkɔ kua gem gem. ³I maa wa nge mɛ Gusunɔ been Yinni u bwese ni i deema mini kua. Wiya u ka bu tabu kua been sɔ u bu kamia. ⁴Yen biru i wa nge mɛ tem mɛ sa mwa ka mɛ sa ñ mwaabu kpa, na mu bɔnu kua ka tɛtɛ, ma na bwese kera baayere yegim wɛ. Tem meya mu wāa saa Yuudenin di sɔɔ yari yeru gia n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ, sɔɔ duu yeru gia. ⁵Tɔn be ba wāa mɛ sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ bu gira kpa ben tem mɛ, mu ko bɛɛgim, nge mɛ win tii u gerua. ⁶Yen sɔ, i temanɔ, i hania koowo kpa i wa i wooda ye mem nɔɔwa ye Mɔwisi u yorua tireru sɔɔ kpa i ku yen gaa gɛɛrari baa fiiko. ⁷I ku ka bwese tuku ni nu wāa been su-

unu sɔɔ arukawani bɔke i suana. I ku yira i nin būnu sā. I ku maa ka nin yīsa bōre. ⁸Adama i n yɛ ma Yinni Gusunɔ tɔnawa i ko n ka manine nge mɛ i sāa sere ka gisɔ. ⁹Domi u bwese damginu gira been suunu sɔɔn di. Goo maa sari wi u kpīa u yōra been wuswaɔ sere ka gisɔ. ¹⁰Been tɔn turo u koo kpī u yibere nɔɔɔbu (1.000) go, nge mɛ Gusunɔn tii u nɔɔ mwɛeru kua, yèn sɔ u ra n wāa ka bɛɛ tabu sɔɔ. ¹¹Yen sɔ i de i nùn kīa. ¹²Ï n nùn biru kisi i ka bwese ni nu wāa been suunu sɔɔ nɔɔ tia kua, i nin wɔndiaba sua kurɔbu kpa nin tii nu bɛɛgibu sua kurɔbu, ¹³saa ye sɔɔ, i n yɛ ma u ñ maa yiberɛ be giramɔ. U koo dewa ba n sāa been yina. Ba ko n bɛɛ wahala mɔ ba n nɔni sɔɔwa, kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ mɛ Gusunɔ been Yinni u bɛɛ wɛ. ¹⁴Ï n nen sɔn na, wee na gɔɔ tura. I n yɛ sāa sāa ma nɔɔ mwɛɛ gee ni u bɛɛ kua, u ni kpuro yibia mam mam. Baa nin teera kun kam kue. ¹⁵Meya i n maa yɛ nge mɛ u nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia mi, meya u koo maa kōsa ye u gerua kpuro ko. U koo bɛɛ go mam mam tem durom mɛ sɔɔ mɛ u bɛɛ wɛ mini. ¹⁶Ï n win arukawani ye kusia ye u ka bɛɛ bɔkua kpa i da i n bwese tukunun būnu yīramme i n sāamɔ, saa yera win mɔru koo se kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ.

Yosue u ka Isireliba gari kua

Sikemuɔ

24 Yosue u Isireliban bwesenu kpuro menna Sikemuɔ ma u ben guro gurobu soka ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma ba ben tii tusia Gusunɔn wuswaɔ. ²Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u be kpuro sɔɔwa saa Yosuen nɔɔn di u nɛɛ, yellu, been baababa ba wāa daa te ba mɔ Efaratin guruɔ. Miya ba būnu sāamɔ. Ben turowa Tera, Aburahamu ka Nakorin tundo. ³Ma na been baaba

Aburahamu yara saa daa ten bera gion di. Na dera u bosu Kananin tem kpuro sɔɔ ma na win bibu dabiasia. Na nùn Isaki kã. ⁴Ma na maa Isaki Yakɔbu ka Esau kã. Na Esau Seirin guuru gia wē u n mɔ, adama Yakɔbu ka win bibu, be, ba dawa Egibiti gia. ⁵Na Mɔwisi ka Aroni gɔra Egibitigibun mi. Ma na Egibitigii be t̄ya kua ka gãa maamaakigii ni na kua. Yen biru na beɛ Isireliba yara min di. ⁶Ye na been baababa yara min di, ma Egibitigiba bu naa gira ka ben tabu kekeba ka maasɔbu. Saa ye been baaba be, ba tura nim wɔkuɔ ge ba mɔ Naa yari, ⁷miya ba man nɔɔgiri sue ma na yam wɔkuru doke be ka Egibitigibun baa sɔɔ. Na dera nim wɔkun nim mɛ, mu Egibitigii be wukiri ba nim diira. Been baababa ba wa ka nɔni ye na Egibitigibu kua. Yen biru i wɔɔ dabinu kua gɔburɔ. ⁸Ma na ka beɛ na Amɔreban temɔ be ba wãa Yuudenin guru giɔ. Ba ka beɛ sanna, na maa beɛ bu nɔmu beria, ma ben tem mu kua beɛgim. Ma na bu kpeerasia been wuswaaɔ. ⁹Balaki, Siporin bii, Mɔabun sunɔ, u seewa u ka beɛ tabu kua. U Balamu Beorin bii sokusia u na u beɛ b̄rusi. ¹⁰Adama na yina n Balamun gere swaa daki ma na dera u beɛ domaru kua, ma na beɛ wɔra Balakin nɔman di. ¹¹Yen biru i Yuudeni tɔbura i tura Yerikɔɔ, ma Yerikogibu ka Amɔreba ka Feresiba ka Kananiba ka Hetiba ka Girigasiba ka Hefiba ka Yebusiba ba beɛ sannɔ seesi. Ma na beɛ bu nɔmu beria. ¹²Na susu bakanu gɔra been wuswaaɔ, nu bu gira nge me nu Amɔreban sinambu yiru ye kua. N ñ mɔ been takobiba, ñ kun mɛ been tennu i ka bu kamia. ¹³Na beɛ gbea wē ye i ñ kasire, ka wusu mi i wãa si i ñ bane, ka dãa yèn binu i dimɔ ye i ñ duure. ¹⁴Yen biru Yosue u nɛɛ, yen s̄s̄, i de i Yinni Gusunɔ nasia kpa i nùn sã ka ḡru teu ka b̄rɔkiniru. I been baababan

būnu derio ni ba raa sãamɔ daa te ba mɔ Efaratin guruɔ ka maa Egibitiɔ. ¹⁵Ì kun maa k̄i i Gusunɔ sã, i ḡsio giɔ wi i ko i sã, ñ n būnun na, ni besen baababa ba sãwa daa ten guruɔ, ñ n maa Amɔrebaginun na, bèn temɔ i wãa mi. Adama nɛ ka nen yenugibu, Yinni Gusunɔwa sa ko sã.

¹⁶Ma tɔn be, ba nùn wisa ba nɛɛ, sa ñ Yinni Gusunɔ derimɔ su būnu sã pai! ¹⁷Domi wiya besen Yinni wi u sun yarama saa Egibitigibun yorun di, bese ka besen baababa. U maa sɔm maamaakigii dabinu kua besen nɔni biru. Ma u sun k̄su baama mi sa da kpuro besen sanum sɔɔ ka bwese tukunun suunu sɔɔ. ¹⁸Ma u sun bwese dabinu gira, ka mam Amɔreba be ba raa wãa tem mɛ sɔɔ. Yen s̄na sa ko Yinni Gusunɔ sã. Domi u sãawa besen Yinni ka gem.

¹⁹⁻²⁰Yosue u tɔn be s̄ɔwa u nɛɛ, ya s̄ɛ i ka Yinni Gusunɔ sã domi u sãawa deero, u ñ wuramɔ i maa goo sã. Yen s̄s̄, ñ n nùn deri ma i būnu sãwa, u ñ beɛ been durum suuru kuamme. Baa me u beɛ gea kua kɔ, u koo ḡsirawa u beɛ k̄sa kua kpa u beɛ kam koosia.

²¹Ma tɔn be, ba Yosue s̄ɔwa ba nɛɛ, baa ñ n meren na, Yinni Gusunɔwa sa ko sã.

²²Yosue u bu s̄ɔwa u nɛɛ, beɛ, i been tii seeda diiya ma Yinni Gusunɔwa i ḡsa i sã.

Ma ba nɛɛ, meya sa gerua.

²³Ma u nɛɛ, ñ n men na, i būnu wunɔ i k̄ɔ ni nu wãa been suunu sɔɔ, kpa i tii Gusunɔ besen Yinni wē.

²⁴Ma tɔn be, ba Yosue s̄ɔwa ba nɛɛ, Gusunɔ besen Yinniwa sa ko sã, kpa su nùn mem nɔɔwa.

²⁵Dɔma tera Yosue u ka tɔn be arukawani bɔkua u bu wooda wē Sikemu mi. ²⁶Yen biru u gari yi yorua Gusunɔn woodan tireru sɔɔ ma u kpee bakaru sua u gira dãa bakaru garun

nuurɔ mi ba Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru gire. ²⁷Yosue u tɔn be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, wee kpee teni ta ko n sɔɔwa besen seeda domi ta gari kpuro nua yi Yinni Gusunɔ u sun sɔɔwa. Ta koo beɛ yi yaayasia kpa i ku ra ka ko naane sarirugibu Gusunɔn sɔɔru sɔɔ.

²⁸Ma Yosue u tɔn be yarinasia u dera ben baawure u da win tem me u mwa sɔɔ.

Yosue ka Eleasaa ba gu

²⁹Yeniba kpuron biru Yosue Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u gu. U kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110).

³⁰Ba nɔn sika win temɔ Tinnati Serakiɔ

Efaraimun guunun bera gia, Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ³¹Isireliba ba Yinni Gusunɔ sɔɔwawa Yosuen waati ye kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba yɛ ye Yinni Gusunɔ u be Isireliba kua gesi.

³²Yosefun kuku ni Isireliba ba ka na Egibitin di, ba nu sika Sikemun tem me sɔɔ, me Yakɔbu u dwa Hamɔrin bii Sikemu ka win wɔnɔbun mi, ka sii geesun gobi wunɔbu (100). N deema tem meya ba Yosefun bibun bweseru wɛ.

³³Ma Aronin bii Eleasaa u maa gu ma ba nɔn sika gunguru wɔllɔ te ba win bii Fineesi wɛ. Ta wɔɔwawa Efaraimun guunun bera gia.

KPAROBU

Tire te ba m̀ Kparobu tera ta Isireliban sindun torubu Kananin tem̀n gari gerum̀ n ka girari saa ye ba sina boko swii.

Ben waati ye s̀w, Isireliba ba kua ye ba kī. Ba ku ra Gusuǹ mem ǹwwe. Ma u dera yibereba ba bu ǹni s̀wwa. Ben ǹni swāaru s̀w, b̀n n g̃ru g̃sia ba Gusuǹ ǹw̃guru sue, u ra bu suuru kuewa kpa u bu kparo goo seeya wi u koo bu w̃ra saa yibereban ǹman di.

Tire ten kpunaa

1. Yosuen g̃w̃n gari, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Kparo be Gusuǹ u seeya, wiru 2:11n di sere wiru 16.
3. Mero bisi sanñsu, wiru 17n di sere wiru 21.

Isireliba ba w̃a Kananin temo

1 Yosuen g̃w̃n biru Isireliba ba Yinni Gusuǹ bikia u bu s̃ bwese kera ye ya koo gbi yu da yu Kanani be ba tie w̃ri. ²Yera u bu wisa u ñe, Yudan bwese kera, domi na bu tem me ñmu s̃ndia.

³Ma Yudaba ba ben maabu Simẽba s̃w̃wa ba ñe, i na i ka sun Kanani be ba w̃a besen tem me s̃w̃ w̃ri su go. Yen biru kpa su maa da been mi.

Ma Simẽ be, ba wura ba da. ⁴⁻⁵Yera be kpuro ba menna ba Kanani be w̃ri. Yinni Gusuǹ u maa bu Kanani be ka Feresiba ñmu s̃ndia. Ma ba bu kamia ba ben t̃mbu ñw̃bun suba w̃kuru (10.000) go Besekio. Miya ba yande wuu gen suǹ deema ba ñn w̃ri. ⁶Yera u duka sua ma ba ñn naa gira ba mwa ba win ñman niki bii bakanu b̃w̃ra ka win naa niki bii bakanu. ⁷Yera Besekin suǹ wi, u gerua u ñe, sinambu wata

ka w̃kura na dera ba ben ñman niki bii bakanu b̃w̃ra ka ben naasuginu. Dīa buri yi na deri, yiya ba ra n dim̃. Wee t̃e Gusuǹ u man ye kpuro k̃siemu.

Ma ba ka ñn da Yerusalemu. Miya u gu.

⁸Yeniba kpuron biru Yudaba ba Yerusalemu w̃ri ba ye kamia. Yen d̃ma te, ba yen t̃mbu go ma ba wuu ge d̃w̃ meni. ⁹Yera ba maa da ba Kanani be ba w̃a guuǹ w̃ri ka be ba w̃a s̃w̃ ỹsan ñm d̃waru gia g̃babur̃, ka sere be ba w̃a s̃w̃ duu yeru gia. ¹⁰Ma ba maa Kanani be ba w̃a Hebronio w̃ri ye ba ra raa soku Ariban wuu. Miya ba Sesaiba ka Akimaniba ka Talimaiba kamia. ¹¹Hebronin di ba maa da ba Debirigibu w̃ri. Saa ye s̀w, ba ra wuu ge sokuwa Sef̃en wuu. ¹²Ma Kalebu u ñe, wi u kp̃ia u Sef̃en wuu ge mwa, ỹrowa u koo win bii w̃ndia Akusa k̃e kur̃. ¹³Yera Otinieli, Kalebun w̃ñ Kenasin bii u wuu ge kamia. Ma Kalebu u ñn win bii w̃ndia wi k̃a kur̃. ¹⁴Sanam me kur̃ wi, u dua Otinielin yenũ u kpa, yera u ñn bwisi k̃a u ñe, a doo a tem bikia nen t̃ndon mi. Adama kur̃ win tii u da win t̃ndo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u ñn bikia u ñe, mba a k̃i. ¹⁵Ma u wisa u ñe, a suuru koowo a man bwii k̃e. Domi bera ye a man w̃e s̃w̃ ỹsan ñm d̃waru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u ñn bwii w̃e yi yi w̃a guuǹ ka w̃w̃aw̃.

¹⁶Keniba be ba s̃a M̃wisin dokirin bweseru ba Yudaba swii ba doona Yerikon di sannu, mi kpakpa b̃e w̃a. Ba da ba sina g̃babur̃ Yudaban temo Aradin s̃w̃ ỹsan ñm d̃waru gia.

¹⁷Yen biru Yudaba ka ben maabu Simẽba ba Kanani be ba w̃a Sefatio w̃ri ba kpeerasia mam mam. Wuu gera ba ỹsiru k̃a H̃w̃ma. Yen tubusiana bansu. ¹⁸Yuda be, ba maa Gasa mwa ka Asikaloni ka Ekoroni, yen baayere

ka yen baru kpaanu. ¹⁹Yinni Gusunɔ u ka Yuda be wāa. Yera ba bera mi guunu wāa mwa ya kua begia. Adama baɛ kpīa ba tɔn be ba wāa nin wɔwɔa kamie. Domi tɔn be, ba tabu keke sisugii mɔ yi dumi gawe. ²⁰Mesuma Kalebu u ka Heboroni wa nge me Mɔwisi u raa gerua. Ma u Anakiban bwese keru ita gira min di. ²¹Adama Benyameeba baɛ kpīa ba Yebusiba gire saa Yerusalemun di. Yera n dera ba ka wāa ben suunu sɔɔ sere ka gisɔn gisɔ.

²²Yinni Gusunɔ u wāa ka Manaseba ka Efaraimuba be ba sāa Yosefun bibun bweseru. Ma ba Beteli wɔrim da. ²³Adama ba gina dera gaba da ba yen saria mɛera. Beteli yera, ba ra raa soku Lusi. ²⁴Ye ba tura mi, yera ba goo wa u yariɔ wuu gen min di. Ma ba nɔn sɔɔwa ba nee, a sun sɔɔsio min di ba ra ka wuu geni du, kpa su nun gea kua.

²⁵Ma durɔ wi, u bu sɔɔsi. Ye ba dua wuu ge sɔɔ, yera ba gen tɔmbu go. Ma ba durɔ wi deri ka win yenugibu kpuro. ²⁶Yen biru durɔ wi, u yara wuu gen min di u da Hetiban temɔ u wuu kpɔɔ bana. Ma u gu yīsiru kā Lusi. Yīsi tera ba ka gu sokumɔ sere ka gisɔ.

²⁷Manaseba baɛ kpīa ba Beti Seanigibu ka Taanakigibu ka Dorigibu ka Yibileamugibu ka sere maa Megidogibu ka ben baru kpaanugibu gire. Yera n dera Kanani be, ba ka wāa Manaseban suunu sɔɔ. ²⁸Baa sanam me Isireliba ba dam kua, baɛ maa kpīa ba tɔn be gire. Adama ba bu yoo sɔma koosia.

²⁹Meya maa Efaraimuba baɛ kpīa ba Kananigii be ba wāa Geseeɔ gire. Yera n dera tɔn be, ba ka wāa ben suunu sɔɔ.

³⁰Sabuloniba, be maa, baɛ kpīa ba Kitironigibu ka Nahalaligibu gire. Ba dera ba wāa ka be sannu, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³¹Aseeba baɛ maa kpīa ba Akogibu ka Sidonigibu ka sere Alabugibu ka Ak-

isibugibu ka Helubagibu ka Afikigibu ka Rehɔbugibu gire. ³²Ma Asee be, ba wāa ka be sannu.

³³Nefitaliba baɛ maa kpīa ba Beti Semesigibu ka Beti Anatigibu gire. Ba wāa ben suunu sɔɔ, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³⁴Amɔreba ba Danuba gira saa wɔwan di. Ma Danu be, ba da ba wāa guunɔ. ³⁵Yen sɔna Amɔre be, baɛ doone saa Haari Heresi ka Ayaloni ka Saabimun di. Adama yen biru Efaraimuba ka Manaseba ba bu taare ba yoo sɔma koosia. ³⁶Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, Amɔreban tem nɔɔ ga Edɔmuban tem bewa n ka da sere gunguu te ba mɔ Akarabimuw sɔɔ yari yeru gia. Akarabimu yen tubusiana nia.

Gusunɔn gɔrado u da

Bokimuw

2 Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn gɔrado u seewa Giligalin di u da Bokimuw. Ma Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa gɔrado win nɔɔ sɔɔn di u nee, na bee yarama Egibitin di na ka bee na tem me sɔɔ, me na been baababa nɔɔ mweeru kua ka bɔri. Na nee, naɛ nen arukawani kusiamɔ pai ye na ka bee bɔkua. ²Na maa bee sɔɔwa na nee, i ku ra ka tem men tɔmbu arukawani bɔke. I ben bɔu sāa yenu kɔsukuo. Adama in nen gere mem nɔɔwe. Mban sɔna i kua me. ³Yen sɔna na bee sɔɔmɔ ma naɛ bu giramɔ been min di. Ba ko n wāawa been bɔkuɔ, ba n sāa been werɔbu, kpa ben bɔnu nu ko been yina.

⁴Saa ye Yinni Gusunɔn gɔrado wi, u gari yi gerua u kpa, yera Isireliba kpuro ba nɔɔguru sua ba swī. ⁵Yen sɔna ba yam mi soka Bokimu. Miya ba Yinni Gusunɔ yākunu kua.

Yosuen gwo

⁶Sanam me Yosue u waa waaaru so, u dera Isireli baawure u dawa u win tem mwa me mu kua wigm. ⁷Ton be, ba Yinni Gusunō sawa Yosuen waati kpuro so ka maa guro guro be u derin waati so, be ba som maamaakiginu kpuro wa ni Yinni Gusunō u Isireliba kua. ⁸Yosue, Nunin bii, Yinni Gusunōn som kowo, u kuawa wō wunōbu ka wōkuru (110) ma u gu. ⁹Ba nūn sika win temō Tinnati Heresiō, Efaraimuban bera gia Gaasin guurun sō yēsan nōm geu gia. ¹⁰Saa yen tōmbu kpuro ba gu, ma be ba seewa ben ayenō bañ Yinni Gusunōn bēere yē. Meya ba maa duari ye u raa ben baababa kua.

Isireliba ba Yinni Gusunōn

sāaru deri

¹¹Ye Isireliba ba kua, yañ Yinni Gusunō dore. Domi ba nūn deri ba da ba būnu sāmō ni ba ra soku Baaliba. ¹²⁻¹³Ba Gusunō ben baababan yinni deri wi u bu yarama Egibitin di. Ma ba be ba bu sikerenen būu ni ba mō Baaliba ka Asitaateba sāmō ba nu wiru kpīiyammē. Yera n dera Yinni Gusunōn mōru seewa. ¹⁴Ma u bu tōn diobu nōmu beria ba bu ye ba mō kpuro gurari. U maa bu ben yibere be ba bu sikere ne dōre. Bañ maa kpīa ba ka tii yine. ¹⁵Baama mi ba tabu da, Yinni Gusunō u ra dewa bu kōsa wa nge me u raa gerua ka bōri. Ba nōni swāaru wa ta kpā. ¹⁶Yen biruwa u bu kparobu seeya be ba koo bu faaba ko tōn diobun nōmun di. ¹⁷Ka me, ba ku ra kparobu ben gere wure. Bañ ka Gusunō turo yōre. Būna ba ra sā. Mii mii ba swaa ye deri ye ben baababa ba raa swīi. Bañ maa Yinni Gusunōn wooda mem nōwē. ¹⁸Yinni Gusunō ù n bu kparō wē, u ra n wāawa ka yēro u ka

bu wōra ben yibereban nōman di, kparobu win waati kpuro so. Domi u ra ben wōn-wōndu wa sanam me ba weeweenu mō, be ba bu tōya mō ba bu nōni sōwōmōn sō. ¹⁹Adama kparobu wi, ù n gu, ba ra maa kōsa kowa n kere ben baababa. Būna ba ra kasu bu wiru kpīiya bu sā. Ben gōru ga ra bōbiewa bu ka swaa kōsa ye swīi ka degangam.

Yinni Gusunō

u Isireliban laakari mēera

²⁰Kpa Yinni Gusunō u ka bu mōru ko gem gem u nē, tōn be, ba nen wooda sanku ye na ben baababa wē. Bañ maa nen gere mem nōwē. ²¹Yen sōna nañ maa bu bweseru garu girammē bwese ni Yosue u deri so sanam me u gu. ²²Bwese niya kon ka ben laakari mēeri, kpa n wa bā n koo lasabu ko, bu nen swaa swīi, nge me ben baababa ba kua.

²³Ma Yinni Gusunō u bwese ni deri, uñ ka nin girabu sende.

3 Yinni Gusunō u bwese ni nu tie deri Isireliban suunu so, u n da ka ben laakari mēeri be bañ tabu koore nge ben baaba be ba Kananin tem mwa. ²U yeni kuawa be ba kun tabu koore mi bu ka tabu gia. ³Bwese ni u deri ben suunu so wee, Filisitiba ka ben sinambu nōbu ka Kananiba ka Sidonigibu ka sere Hefiba be ba wā Libanin guunō, saa Baali Hēemōn guurun di n ka girari Lebo Hamatiō. ⁴Yinni Gusunōwa u dera ba wā Isireliban suunu so kpa u n da ka Isireli ben laakari mēeri. Saa ye sōra u koo gia bā n koo win woodaba swīi ye u ben baababa wē saa Mōwisin min di. ⁵Yen sōna Isireliba ba wā ka Kananiba ka Hetiba ka Amōreba ka Filisitiba ka Hefiba ka Yebusiba sannu. ⁶Ma ba ben bii wōndiaba sua kurōbu. Be, ba maa bu begibu wē ba sua kurōbu. Saa yera Isireliba ba tōn ben būnu sāaru wōri.

KPAROBU

Otinieli

⁷Yeniban biru, Isireliba ba Yinni Gusunɔ duari ma ba kɔsa kua ba b̄u ni ba m̄ Baaliba ka Asitaateba s̄amɔ. ⁸Yera Yinni Gusunɔ u ka bu m̄ru kua, u bu Mesopotamin sina boko n̄mu beria, wi ba m̄ Kusani Risetaimu. Ma ba n̄n s̄awa w̄ɔ w̄ɔba ita. ⁹Saa ye s̄ɔra ba Yinni Gusunɔ n̄ɔguru sue ba faaba kana. Ma u ben kanaru nua u bu faaba kowo waawa, u bu w̄ra sunɔ win n̄man di. Faaba kowo win ȳsira Otinieli, Kenasin bii. Kenasi wi, u s̄awa Kalebun w̄ɔ. ¹⁰S̄ɔ teuru Yinni Gusunɔn Hunde u Otinieli wi ȳɔwa ma u kua Isireliban kparo. Yen biru u seewa u da u ka sina boko wi tabu kua. Ma Yinni Gusunɔ u n̄n sunɔ wi n̄mu beria u kamia. ¹¹Saa yera Isireliba ba maa b̄ri yendu wa w̄ɔ weeru. Yen biruwa Otinieli u gu.

Ehudu

¹²Otinielin biru, Isireliba ba maa kɔsa kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma u M̄abun sina boko Egoloni dam w̄, u n̄n Isireliba n̄mu beria. ¹³Ma sina boko wi, u Am̄niba m̄nna ka Amalekiba ba da ba Isireliba w̄ri, ma ba Yeriko mwa. ¹⁴Yera Isireli be, ba Egoloni wi s̄awa w̄ɔ yendu yiru sari. ¹⁵Sanam m̄ s̄ɔra ba Yinni Gusunɔ n̄ɔguru sue ba faaba kowo kana. Ma u bu faaba kowo wi waawa. Win ȳsira Ehudu, Geran bii, Benyam̄en bweseru s̄ɔ. Durɔ wi, u s̄awa n̄m dwaagii.

S̄ɔ teuru Isireliba ba n̄n ḡra u da u Egoloni k̄ru w̄. ¹⁶Ma Ehudu wi, u takobi kua. Yen beri berika n̄ɔ do. Yen d̄ebu bu s̄awa ḡm soo teuru. Ma u ye doke win p̄raɔ n̄m geu gia u yaberu sebusi. ¹⁷Ye u tura Egolonin mi, u n̄n k̄e te w̄. N deema sunɔ wi, durɔ

bemberera. ¹⁸Yen biru Ehudu u ḡsirɔ yenuɔ, wi ka t̄n be ba ka k̄e te na. ¹⁹Adama sanam m̄ ba tura kpee k̄ra yeru garun mi, Giligalin b̄kuɔ, yera Ehudu u ḡsirama u na sina boko win mi, u n̄n s̄ɔwa u n̄e, yinni, na gari asirigii geɛ m̄ kon nun s̄.

Ma sina boko u n̄e, win sina bw̄abu bu gina yario be kpuro.

²⁰Saa ye s̄ɔ, sina boko u s̄ gidambisan dii woo durruguru garu s̄ɔ te ba kua wi turon s̄. Ehudu u n̄n susi u n̄e, gari yi na m̄ yi weewa Gusunɔn min di.

Ma Egoloni u seewa saa win kitarun di u ȳra. ²¹Sanam meya Ehudu u win n̄m dwaɔ ye demia u takobi ye woma saa win ȳsi n̄m geu gian di, u sunɔ wi s̄ka nukurɔ. ²²Takobi ye, ya duawa ka yen buru sannu. Ma win wasin gum mu ye n̄nua s̄ɔwɔ. Yera u ye derisi Egolonin nuku te s̄ɔ. ²³Yen biru Ehudu u yara dii ten bee tia gian di ma u ten gambo kenua u beri. ²⁴Ye u doona, yera sina bokon bw̄aba na ba deema dii ten gamboba ba kenua sim sim. Ma ba n̄e, u ko n swaa sw̄ibu m̄wa. ²⁵Ma ba n̄n mara n ka te. Ye ba wa uñ kenie, yera ben tii ba k̄k̄ɔ sua ba kenia. Ma ba deema wee, ben sina boko u kp̄i temɔ u guu. ²⁶Saa ye s̄ɔ, Ehudu u tonda u kpee k̄ra yee te sara, u da Seiraɔ. ²⁷Ye u tura mi, u tabu k̄ba so Efaraimun guunɔ. Ma Isireliba kpuro ba sarama ba ka n̄n taa bi da, u bu swaa gb̄iye. ²⁸U bu s̄ɔwa u n̄e, i man sw̄iyɔ, domi Yinni Gusunɔ u sun besen yibereba M̄abuba n̄mu beria.

Ma ba n̄n sw̄i ba da. Ba ȳra Yuudenin t̄bura yerɔ, M̄abuban tem bera gia. Bañ dere baa M̄abu ben turo u daa te t̄bura. ²⁹Yen d̄oma te, M̄abuban tabu durɔ damgibu n̄ɔbun suba w̄kura (10.000) ba go. Baa ben t̄n turo kun bu kisirari. ³⁰T̄ɔ te, Isireliba ba M̄abuba sekuru doke. Saa d̄oma

ten diya Isireliban tem mu b̄ri yendu wa sere w̄ō wene.

Sangaa

³¹Ehudun biru Yinni Gusun̄o u maa Sangaa, Anatin bii ḡsa u kua Isireliban kparo. Sangaa wi, Filisitiban tabu dur̄bu natawa u go ka ket̄e kpara deka ȳn n̄ō ga s̄u m̄.

Debora ka Baraki

4 Ehudun ḡōn biru Isireliba ba kpm̄ kua ye yañ Yinni Gusun̄o dore. ²Ma u bu Kananin sun̄o Yabini n̄mu beria wi u bandu dii Hasorīo. Win tabu sun̄wa Sisera wi u w̄a Haroseti Goimūo. ³Yabini wi, tabu keke sisugii nene ka wun̄buwa (900) u m̄. Ma u Isireliba dam d̄re sere n ka kua w̄ō yendu. Yera ba Yinni Gusun̄o n̄ōgiri sue ba faaba kana.

⁴N deema Gusun̄on s̄m̄ō t̄n kur̄o wi ba m̄ Debora, Lapid̄tun kur̄o, wiya u s̄a Isireliban kparo saa ye s̄ō. ⁵U ra n s̄ōwa kpakpa b̄a gaan nuur̄o ye ya w̄a Rama ka Betelin baa s̄ō, Efaraimun gu-unun bera ḡia. Ma ba ye ȳsiru k̄a Deboran kpakpa b̄a. Miya Isireliba ba ra de u ka bu siribu kua. ⁶S̄ō teeru u Abin̄camun bii Baraki sokusia wi u w̄a Kedesīo Nefitaliban tem̄o. U n̄n s̄ōwa u n̄e, Gusun̄o, b̄ese Isireliban Yinni, wiya u nun wooda yen̄i w̄ē u n̄e, a t̄mbu n̄ōrbun suba w̄akuru (10.000) ḡsio saa Nefitaliba ka Sabuloniban min di a ka bu da guu te ba m̄ Taborīo. ⁷U koo Sisera, Yabinin tabu sun̄o ka win tabu kekeba ka win tabu kowobu gawama wunen mi, Kisionin daar̄o, kpa u nun bu n̄mu beria.

⁸Ma Baraki u n̄n wisa u n̄e, à n kaa ka man da, kon da. Adama à kun ka man d̄ō, nañ d̄ō.

⁹Ma Debora u n̄e, ya w̄a, kon ka nun da, adama añ siarabu wasi s̄a n da

sannu. Domi Yinni Gusun̄o u koo Sisera t̄n kur̄o goo n̄mu beria.

Ma Debora u seewa u ka Baraki da sere Kedesīo. ¹⁰Baraki u Sabuloniba ka Nefitaliba sokusia Kedesīo. Ma ben t̄mbu n̄ōrbun suba w̄akuru (10.000) ba ka n̄n ȳra ka Debora sannu. ¹¹N deema M̄wisin kur̄on sesu Hobabu, win bwesera ba m̄ Keniba. Ben turo Hebēe u ka Keni be ba tie karana. Ma u da u win kuru gira d̄a bakaru garun nuur̄o Sanaimūo, Kedesīn bakūo.

¹²Yen biruwa ba Sisera s̄ōwa ba n̄e, Baraki, Abin̄camun bii, u da guu te ba m̄ Taborīo. ¹³Ma Sisera u win tabu kowobu kpuro sokusia u n̄e, bu na Haroseti Goimun di ka win tabu keke sisugii nene ka wun̄bu (900) ye. Ma ba menna Kisionin daar̄o. ¹⁴Ma Debora u Baraki s̄ōwa u n̄e, a seewo, domi gis̄ra Yinni Gusun̄o u koo nun gbiiya u ka nun Sisera n̄mu beria.

Yera Baraki u sarama guu ten min di ka win t̄mbu n̄ōrbun suba w̄aku (10.000) te ta n̄n sw̄i. ¹⁵Ye ba Sisera ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba w̄ri, Yinni Gusun̄o u dera Siseran t̄n be, ba burisina Barakin wuswaāo. Ma Sisera u sara win keken di u duka sua ka naasu. ¹⁶Baraki u Siseran tabu kowobu ka win tabu kekeba naa gira sere Haroseti Goimūo. Ma ba bu go be kpuro ka takobi. Baa ben turo bañ deri.

¹⁷Adama Sisera u duka sua u da u kukua Hebēe Kenin kur̄o wi ba m̄ Yaelin kuu bekurugir̄o, domi Hebēe ka Yabini, Hasorin sun̄o ba n̄ōsinam̄o. ¹⁸Yaeli u yara u Sisera dam koosia u n̄e, a du-uma nen yinni, a ku berum ko.

Ma u dua kur̄o win mi, ma kur̄o wi, u bekuru sua u n̄n wukiri. ¹⁹Yera Sisera u n̄e, a suuru koowo, a man nim k̄ēȳo n n̄o. Nim n̄ru ga man m̄dwa.

Ma kur̄o wi, u bom bw̄aru sua u n̄n w̄ē u n̄ra. Yera u kpm̄ n̄n bekuru wukiri.

²⁰ Sisera maa n̄e, a ȳro dii k̄onn̄w̄. Goo ù n na u nun bikia, u n̄e, goo w̄a mini? A n̄e, aawo.

²¹ N deema Sisera u wasire too, ma u dweeya mam mam. Yera Yaeli, Hebeen kur̄ wi, u kurun sii deka sua ka matalaka u dur̄ wi susi s̄e u sii deka ye kpare win baa saburon deedeeru. Ma ya girari tem̄. Ma dur̄ wi, u gu. ²² N wee, saa ye s̄w̄, Baraki u Sisera naa gire. Ye Yaeli u yara u n̄n senn̄ da u n̄e, a na, kon nun dur̄ wi s̄w̄si wi a kasu.

U dua kur̄ win kuru mi, u wa wee, Sisera u kp̄i u guu, sii deka gire win baa saburō.

²³ D̄oma te, Gusun̄o u dera Isireliba ba Yabini, Kananiban sun̄ kawa. ²⁴ Yen biru ba ra n ka n̄n tabu m̄dwa sere ba ka n̄n taare mam mam ba go.

Debora ka Barakin womu

5 D̄oma tera Debora ka Baraki Abin̄amun bii ba womu geni kua ba n̄e,

² i Yinni Gusun̄o siaro domi Isireliban wirugibu ba ḡru doke bu tabu ko.

T̄mbu kpuro ba maa tii w̄e bu ka bu sw̄i.

³ I n̄w̄w̄ b̄e sinambu, i swaa dakio b̄e tem ȳrobu. Na kon Gusun̄o, Isireliban Yinni t̄ma ka womusu.

⁴ Yinni, sanam m̄e a sarama Seirin guurun di Ed̄mun tem̄,

tem mu ȳira, guru winu ḡsira nim, ma gura na.

⁵ Guu bakanu nu ȳira wune Gusun̄o Isireliban Yinnin wuswaa, wune wi a tii s̄w̄si Sīnī.

⁶ Sangaa, Anatin biin waati s̄w̄, ka maa Yaelin saa s̄w̄, goo ku ra s̄i swaa dos̄. Be ba gam d̄w̄, swaa kisiya ba ra ka de.

⁷ Wirugii goo sari wi u dam m̄ Isireliba s̄w̄, sere n̄e Debora na ra ka seewa nge ben mero.

⁸ Sanam m̄e ba Gusun̄o deri ba b̄nu s̄am̄, saa yera ba bu tabu w̄rima.

Adama baa ben t̄mbu n̄r̄obun suba weeru (40.000) s̄w̄, goo sari wi u tereru ñ kun m̄e yaasa m̄.

⁹ Nen ḡru ga dora Isirelin wirugibun s̄, ka be ba tii w̄e bu ka tabu ko. I Yinni Gusun̄o takaru koowo.

¹⁰ B̄e sinambu, b̄e be i keteku kpikin̄u s̄ni, i gari yi kparo.

B̄e gobigibu, b̄e be i s̄ beku buranu w̄ll̄, i yi geruo.

B̄e maa bw̄e bw̄e bu, b̄e be i ka naasu s̄im̄, i yi wonw̄.

¹¹ I swaa dakio. D̄k̄oban b̄kū t̄mba Yinni Gusun̄on nasaran womusu m̄, ye u Isireliba w̄e.

Yen biru Yinni Gusun̄on t̄mbu ba sarama ba da ba w̄a ben wus̄.

¹² A seewo, Debora, a tabun womu ko, a n ka sun gb̄iye.

A seewo, Baraki, Abin̄amun bii, a ka wunen yobu wurama.

¹³ Isireliban sukum ba damgibu kamia. Yinni Gusun̄o u dera na nasara wa tabu dur̄obun w̄ll̄.

¹⁴ Be ba Amalekiba kamia, ba na Efaraimuban tem di. Benyameeba ba maa bu sw̄i.

Wirugiba na Makirin bweserun di. Tabu sinamba maa na Sabuloniban min di.

¹⁵ Isakariban wirugibu ba ka Debora ȳra.

Ma ben t̄mbu kpuro ba Baraki sw̄i. Ba duki na w̄wa mi.

Adama Rubeniba bañ nɔɔ tia kue.
 Ba sika kua taa bin daabu sɔɔ.
¹⁶Mban sɔna ba yāanu sine.
 Ba kīwa bu kparobun nɔɔ nɔ be ba nu
 sokumɔ?
 Meyā Rubeniba bañ nɔɔ tia kue.
 Ba sika kua taa bin daabu sɔɔ.
¹⁷Galadigibu ba sina Yuudenin guruɔ.
 Mba n kua Danuba ba ka ben goo
 nimkusu sine.
 Aseeba ba maa sɔ
 nim wɔkun bera gia ka gen goorɔ, bañ
 nɛ.
¹⁸Adama Sabuloniba ka Nefitaliba
 ba tii doke kari sɔɔ tabu gberɔ.
¹⁹Kananin sinamba na ba ka bu tabu
 kua Tanakio
 daarun bɔkuɔ te ba mɔ Megido.
 Adama bañ bu kamie bu sere ben
 arumani gaa gura.
 Baa sii geesu bañ wa ba sue.
²⁰Wollun diya kperi yi ka Sisera tabu
 kua.
 Yi wāawa yin swɛɛ sɔɔ saa ye yi ka nùn
 sannamɔ.
²¹Kisionin daaru te ta wāa yellun di,
 ten nim mu seewa mu bu gura.
 Su se su tabu wɔri ka wɔrugɔru.
²²Siseran tabu kowobu ba duki doona.
 Ben dumin naasun wɔkinu nɔɔra.
²³Yinni Gusunɔn gɔrado u gerua u
 nɛɛ,
 i Merosi bɔrusio,
 i yen tɔmbu bɔrusio.
 Domi bañ nɛ ka wɔrugɔba sannu
 bu ka Yinni Gusunɔ somi.
²⁴Kaa domaru wa, Yaeli, Hebeɛ Kenin
 kurɔ.
 Kaa domaru wa, Yaeli,
 n kere kurɔbu gabu be ba wāa kunɔ.
²⁵Sisera u nun nim bikia, ma a nùn bom
 wɛ.
 A ka nùn naa bom gum naawa gbɛɛ
 beeregiru sɔɔ.
²⁶A kurun sii dɛka sua ka nɔm dwaru.
 Ma a matalaka sua wunen nɔm geuɔ.

A Sisera kpare a win baa saburosu
 yabura.
²⁷Sisera u dwiia u kpuna wunen naasɔ.
 Mi u kpī mi, miya u gbiisi.
²⁸Siseran mero u mɛera fenentin di
 u nɔɔguru sua u nɛɛ,
 amɔna win tabu keke yañ ka tunume.
 Mba n kua win dumi yi ka tɛ mɛ.
²⁹⁻³⁰Win bwāa bwisigiba nùn sɔɔwa ba
 nɛɛ,
 ba arumani gura ba bɔnu mɔwa,
 kpa tabu kowo baawure u wɔndia turo
 ñ kun mɛ yiru sua.
 Sisera u beku gobiginu suamɔ win tiin
 sɔ,
 ka yabe ni ba sɔma dokea.
 N deema meya win mero u maa tii
 sɔɔmɔ.
³¹Yinni Gusunɔ, a de wunen yibereba
 kpuro bu gbi nge Sisera.
 Adama be ba nun kī, ba n ballimɔ nge
 sɔɔ wii wollun sɔɔ.
 Yen biruwa tem mɛ, mu bɔri yendu wa
 wɔɔ weeru.

Madianiba

ba Isireliba nɔni sɔɔwa

6 Yen biru Isireliba ba kpam kua ye
 yañ Yinni Gusunɔ dore. Ma u bu
 Madianiba nɔmu sɔndia sere wɔɔ nɔɔba
 yiru. ²Madiani be, ba bu dam dɔremɔ
 gem gem. Yen sɔna Isireliba ba da ba
 kuku yenu kua kpee baaba sɔɔ ka kpee
 wɔrusɔ guunun bera gia. ³Isireliba bā
 n ben dīanu duura, Madiani be, ka
 Amalekiba ka bwesenu ganu saa sɔɔ
 yari yerun di, ba ra newa bu bu wɔri.
⁴Kpa bu ben sansani gira Isireliban
 gbeaɔ, bu ben dīa ni kpuro sanku sanku,
 bu ka da sere Gasan bɔkuɔ, kpa bu maa
 ben yaa sabenu gura. Ba ku ra bu gāanu
 derie ni ba koo di. ⁵Ba ra newa ka ben
 yaa sabenu ka ben kuu bekuruginu ba n
 dabi nge twee. Be ka ben yooyoosu bañ
 geeru mɔ. Ba ra newa tem mɛ sɔɔ bu ka

mu sanku, ⁶kpa bu Isireliba deri n̄ni swāaru s̄w̄. Yera n dera Isireli be, ba Yinni Gusun̄ n̄w̄giri sue ba n̄n soka.

⁷Sanam me ba n̄n soka Madiani ben s̄, ⁸u bu win s̄w̄m̄ goo ḡria wi u bu s̄w̄wa u n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, u be yarama yorun di te i raa Egibitigibu diiyamme. ⁹U be w̄ra ben n̄man di ka sere maa be ba be dam d̄rem̄ kpuron n̄man di. Ma u be kpuro gira be n̄ wuswaan di. U ben tem mwa u be w̄. ¹⁰U be s̄w̄wa ma wiya Gusun̄ be n̄ Yinni. Yen s̄, i ku Am̄reban b̄nu s̄a b̄n tem̄ i w̄a. Adama in̄ win gere mem̄ n̄w̄.

Gusun̄ u Gedeoni ḡsa

u ka Isireliba faaba ko

¹¹Yen biruwa Yinni Gusun̄n̄ ḡrado u na Ofarā u sina d̄aru garun nuur̄. D̄a te, ta s̄awa Yoasigiri wi u s̄a Abiese n̄ bweseru. Win bii Gedeoni u alikama soom̄ d̄a bii gama yer̄ Madianiba bu ku raa ka n̄n wa. ¹²Ma Yinni Gusun̄n̄ ḡrado wi, u tii Gedeoni s̄w̄si, u n̄n s̄w̄wa u n̄e, tabu dur̄ damgii wune, Yinni Gusun̄ u ka nun w̄a.

¹³Gedeoni u n̄n wisa u n̄e, nen yinni, Yinni Gusun̄ ù n w̄a ka bese, mba n kua yeniba kpuro ya ka sun deema. Mban s̄na u ku ra maa s̄m̄ maamaakiḡia ko ye besen baababa ba sun s̄w̄wa u ra raa ko ye u ka bu yarama Egibitin di. T̄e wee, u sun Madianiba n̄mu s̄ndia u deri.

¹⁴Ma Yinni Gusun̄ u n̄n meera u n̄e, a doo ka wunen dam kpuro a Isireliba w̄ra Madianiban n̄man di. Nena na nun ḡra.

¹⁵Gedeoni u n̄n s̄w̄wa u n̄e, nen yinni, swaa yer̄ kon kpe n ka Isireliba faaba ko, domi Manasen bweseru s̄w̄, nen t̄mba ba bw̄ebw̄eeru bo. Nena na maa s̄a ȳakabu nen baan yenū.

¹⁶Yinni Gusun̄ u n̄n wisa u n̄e, ka me, ko na n ka nun w̄a. Madianiban dam mu koo ko nge t̄n turogim kpa a bu s̄suku.

¹⁷Gedeoni u n̄e, à n ka man n̄nu geu meeran na, a man ȳireru garu s̄w̄sio te ta gerum̄ ma wune Gusun̄wa a ka man gari m̄. ¹⁸Na nun kanam̄ a ku doona minin di sere n ka wurama wunen mi ka nen k̄ru kpa n nun tu w̄.

Ma Yinni Gusun̄ u n̄e, to, kon nun ma sere a ka wurama.

¹⁹Ye Gedeoni u da yenū u boo buu gu u gu sawa ma u som sua kilo tenagim u ka p̄e kua ye ya n̄ seeyatia m̄. U yaa ye doke bireru s̄w̄, ma u kpee t̄m̄ doke wekeru s̄w̄ u ka na u n̄n ye kpuro yiyi d̄a ten nuur̄. ²⁰Ḡrado wi, u n̄e, a yaa ye ka p̄e ye suo a s̄ndi kpee tenin w̄ll̄ kpa a kpee t̄m̄ me wisi yen w̄ll̄.

Ma u kua me. ²¹Ḡrado wi, u yaa ye ka p̄e ye baba ka win deka ye u nenin s̄ru. Ma d̄w̄ u yarima kpee ten min di u yaa ye ka p̄e ye mwa. Yera Gedeoni u ḡrado wi bia. ²²Saa yera u tuba ma Yinni Gusun̄n̄ ḡradowa ma u n̄e, Yinni Gusun̄, na kam kua, domi na wunen ḡrado wa n̄ni ka n̄ni.

²³Adama Yinni Gusun̄ u n̄n s̄w̄wa u n̄e, a wunen laakari kp̄iȳ, a ku berum ko, a n̄ gbim̄.

²⁴Ma Gedeoni u n̄n ȳaku yeru bania mi, ma u tu ȳisuru k̄, Yinni Gusun̄ u ra b̄ri yendu w̄. Ȳaku yee te, ta w̄a mi sere ka ḡis̄ Ofarā Abiese n̄ban tem̄.

Gedeoni u b̄u wi ba m̄

Baal̄in ȳaku yeru sura

²⁵W̄ku tee te s̄w̄ra Yinni Gusun̄ u maa Gedeoni s̄w̄wa u n̄e, a wunen baan naa kineru suo ka naa kineru garu te ta w̄w̄ n̄w̄ba yiru m̄, kpa a b̄u wi ba m̄ Baal̄in s̄a yee te sura te wunen baa u m̄ mi, kpa a ten b̄u d̄a te ta gire mi wuka. ²⁶Kpee tenin w̄ll̄wa kaa man

yāku yeru bania nge me ba ra ko, kpa a naa kineru yiruse te sua a ka yāku d̄s̄o mwaaruguru ko ka būu d̄a te a wuka mi.

²⁷ Ma Gedeoni u t̄mbu w̄kuru ḡsa win s̄om kowobu s̄o u da u kua ye Yinni Gusun̄o u n̄n yiire. Adama ȳn s̄o u win baan yenugibu ka wuugibun berum m̄o, uñ ye kue s̄o s̄o. W̄kura u ye kua. ²⁸ Ye wuugiba seewa buru buru yellu, ba wa wee, ba būu wi ba m̄ Baalin yāku yeru sura, ma ba ten būu d̄aru wuka, ma ba naa kineru yiruse te go ba ka yāku d̄s̄o mwaaruguru kua s̄a yee kpa te ba gira mi s̄o. ²⁹ Yera ba bikianam̄ ba m̄, wara u yabu ye kua.

Ba kaso kua baama bu ka n̄o. Ma ba nua ma Gedeoni, Yoasin biiwa u ye kua. ³⁰ Ma ba Yoasi s̄o w̄a ba n̄e, a wunen bii yarama su n̄n go, domi u būu wi ba m̄ Baalin yāku yeru sura, u maa ten būu d̄aru wuka.

³¹ Yoasi u be ba ȳo mi kpuro s̄o w̄a u n̄e, beeya i ko Baali sanna? Beeya i ko n̄n faaba ko? Baawure wi u n̄n m̄ru bara, u koo gbi yam mu sere s̄ara. Û n s̄an na Gusun̄o, i de u ka tii yina. Domi win s̄a yera ba sura.

³² Saa d̄oma ten diya ba Gedeoni soka Yerubaali ȳn s̄o Yoasi u n̄e, bu de Baali u ka tii yina, domi win yāku yera ba sura.

Gedeoni u Gusun̄o

ȳreru bikiam̄

³³ Yen biru Madianiba kpuro ka Amalekiba ka bwese ni nu w̄a s̄o yari yeru gia ba menna ba Yuudeni t̄bura ba ben sansani gira w̄wa ye ba ra soku Yisireeli. ³⁴ Ma Yinni Gusun̄on Hunde u Gedeoni ȳw̄a. Ma u k̄ba wura u ka Abieseeba soka bu n̄n sw̄i. ³⁵ Ma u Manaseba kpuro sokusia ka Aseeba ka Sabuloniba ka Nefitaliba. Ma be kpuro ba na ba menna sannu, ba n̄n sw̄i.

³⁶ Yera Gedeoni u Gusun̄o s̄o w̄a u n̄e, à n kaa Isireliba faaba kon na saa nen min di nge me a gerua, a man ȳreru s̄o s̄io. ³⁷ Wee, kon ȳa san sini yi tem̄o alikama soo yero. Ñ n kua bururu, dirum m̄ n w̄a ȳa san si t̄na s̄o, kpa alikama soo yee te kpuro ta n gbera, sanam me s̄ora kon gia ma geema, kaa Isireliba faaba kowa saa nen min di nge me a gerua.

³⁸ Ma n kooru me. Sisiru u seewa buru buru yellu u ȳa san si gama ma sin nim mu gb̄e yoruku yiba. ³⁹ Ma Gedeoni u Gusun̄o s̄o w̄a u n̄e, a ku ka man m̄ru ko, a de n ka nun gari ko n̄n tee teni. Na k̄i a maa man ȳreru s̄o si ka ȳa san si. A de si t̄na su n gbera kpa alikama soo yee te, ta n kakoru s̄a baama.

⁴⁰ Ma Gusun̄o u kua me w̄ku te. Ȳa san si t̄na su gbera, ma alikama soo yee te, ta kakoru s̄a.

Gedeoni ka win t̄mbu

gooba wun̄bu

7 Ma Gedeoni wi ba maa m̄ Yerubaali, wi ka win t̄mbu kpuro ba seewa buru buru ba da ba ben sansani gira yeru ge ba m̄ Harodun b̄ku. Madianiban sansani ya maa w̄a ben s̄o ȳsan n̄m geu gia w̄wa gaa s̄o guu te ba m̄ M̄ren b̄ku.

² Yera Yinni Gusun̄o u Gedeoni s̄o w̄a u n̄e, wunen t̄n be, ba dabi too. Nà n bu Madianiba n̄mu beria ba ko n tamaa ben tiin dama ba ka bu kamia. Bañ koo maa man siara. ³ Yen s̄o, a doo a kpara t̄n be s̄o, a n̄e, baawure wi u nande ma berum n̄n m̄, u ḡsiro saa Galadi minin di u wura yenu. Ma t̄mbu n̄r̄bun suba yenda yiru (22.000) ba ḡsira ba wura.

Ma n tie t̄mbu n̄r̄bun suba w̄kuru (10.000). ⁴ Ma Yinni Gusun̄o u maa Gedeoni s̄o w̄a u n̄e, ka me, t̄n be, ba dabi too. A ka bu doo daar̄o. Miya kon

nun bu wunana. Ben wi na n̄e, u koo ka nun da, wiya u koo da. Ben wi na n̄e, uñ ka nun d̄o, wiya kun d̄o.

⁵Yera Gedeoni u dera t̄n be, ba da daar̄o. Miya Yinni Gusun̄o u maa n̄n s̄ōwa u n̄e, be ba nim s̄ka ka n̄ma ba n̄ra, a bu wunan̄o ka be ba yiira ba n̄o girari daar̄o.

⁶Be ba ka n̄ma nim s̄ka ba n̄ra, ben geera kuawa t̄nu gooba wun̄bu (300). Be ba tie ba yiirawa ba ka n̄ra. ⁷Ma Yinni Gusun̄o u Gedeoni s̄ōwa u n̄e, wun̄e ka t̄mbu gooba wun̄bu be ba nim s̄ka ba ka n̄ra mi, b̄en n̄muora kon Madianiba beri, n ka b̄e faaba ko. A de be ba tie kpuro bu wura yenūo.

⁸Ma Gedeoni u dera t̄n be kpuro ba ḡsira ma n kun m̄o t̄mbu gooba wun̄bu ye. Adama u dera ba d̄ianu ka k̄bi kpuro deri mi.

N deema Madianiban sansani ya w̄a w̄ōwa ma Isireliba ba maa w̄a yen gungur̄o.

Nasaran ȳireru

⁹Ye n kua w̄okuru, Yinni Gusun̄o u Gedeoni s̄ōwa u n̄e, a seewo a da a Madianiban sansani w̄ri domi na nun ye n̄mu beria. ¹⁰À n maa berum m̄n na, a ka da mi, a gina doo mi, wun̄e ka wunen b̄ō Pura, ¹¹kpa i n̄o ye ba gerum̄o, kpa i dam wa i ka da i bu w̄ri.

Yera ba sara ba da sere be ba sansani k̄sun b̄oku. ¹²Madianiba ka Amalek-iba ka bwese ni nu na saa s̄ō yari yerun di ba teriewa w̄wa ye s̄ō nge twee. Ben yooyoosu kun geeru m̄o, su dabiwa nge yani s̄eri yi yi w̄a nim w̄kun goor̄o. ¹³Saa ye Gedeoni u tura mi, saa yera dur̄o goo u win beruse s̄ōm̄o dosu ge u kua. U n̄e, wee na dosa na wa ma kira tumaani gaa ya binda ya na ya w̄ri bese Madianiban sansanin kuu teer̄o ya tu fuka ta w̄ruma.

¹⁴Win beruse wi, u n̄n s̄ōwa u n̄e, n ñ m̄o ḡa tukunu ganu. Gedeoni, Yoasin

bii, Isireli win takobiwa ya koo sun tabu di. Gusun̄wa u n̄n bese Madianiba ka besen sansani kpuro n̄mu beria.

¹⁵Gedeoni u dosu ge ka gen tubusianu nua. Yera u yiira u Gusun̄o siara. Ma u ḡsira u wura win sansanīo u n̄e, i seewo domi Yinni Gusun̄o u b̄e Madianiba n̄mu beria.

Gedeoni u Madianiba kamia

¹⁶Gedeoni u win t̄mbu gooba wun̄bu (300) ye b̄nu kua wuunu ita. Ma u ben baawure k̄ba w̄e ka wekeru t̄e s̄ō wii b̄nda w̄a. ¹⁷U bu s̄ōwa u n̄e, ì n deema na ben sansani turuku kua i man m̄erio s̄a s̄a kpa i ko nge m̄e na m̄. ¹⁸Saa ye ne ka be sa w̄a sannu sa besen k̄bi wura, saa yera i ko i maa b̄egii wura kpa sa n ka sansani ye sikerene kpa i n gb̄asukum̄o i n m̄, Yinni Gusun̄o u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

¹⁹W̄ku suunu s̄ō, saa ye wuu k̄sobu ba ra k̄sine, yera Gedeoni ka win t̄n be ba w̄a win mi, ba tura sansani yen k̄n-n̄ōw̄o. Ma ba ben k̄bi wura ba weke ni k̄suka ni ba n̄ni mi. ²⁰Saa yera wuunu yiru ye ya tie ya yen k̄bi wura, ma ba ben wekenu k̄suka. Ba wii b̄n ni sua ka n̄m dwāa ma ba k̄bi n̄ni ka n̄m geu. Ba yi wuram̄o, ma ba gb̄asukum̄o ba m̄, Yinni Gusun̄o u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

²¹Ben baawure u ka ȳo win ȳra yer̄o ba sansani ye sikerene. Ma w̄er̄o be kpuro ba duku dukubu m̄ ka n̄ōgiru. Ma ben gaba kpooru so ba doona. ²²Sanam m̄e t̄mbu gooba wun̄bu ye, ya yen k̄bi wuram̄o yera Yinni Gusun̄o u dera w̄er̄o be kpuro ba goonam̄o ka takobi. Ma ben gabu ba duki sua sere Beti Sit̄o ye ya w̄a Sereran bera gia Abeli M̄holan deedeeru Tabatin b̄oku.

²³Ma Gedeoni u Isireliba sokusia saa Nefitaliba ka Aseeba ka Manaseban tem kpuron di. Ma ba Madianiba kpuro naa

swii. ²⁴U maa gɔra Efaraimuban gu-unun beri berika kpuro sɔɔ u nɛɛ, bu sarama bu Madianiba swaa bura Yuudenin tɔbusɔ sere n ka girari Beti Baraɔ.

Yera Efaraimuba kpuro ba menna ba da ba swaa bura Yuudenin tɔbusun di sere n ka girari Beti Baraɔ. ²⁵Ba Madianiban sinambu yiru mwa be ba mɔ Orebu ka Seebu. Ba Orebu gowa kpee saara gaan wɔllɔ, ma ba ye soka Orebutun kpee saara. Ba maa Seebu go dɔa bii gama yerɔ, ma ba te soka Seebun dɔa bii gama yeru. Yen biru ba maa Madianiba naa swii. Ma ba ka Orebu ka Seebun winu na Gedeonin mi Yuudenin gurusɔ.

Efaraimuba

ba ka Gedeoni mɔru kua

8 Yen biru Efaraimuba ba Gedeoni sɔɔwa ba nɛɛ, mban sɔna a sun kua mɛ, aɔ sun soka su nun somi sanam mɛ a dɔɔ a ka Madianiba tabu ko.

Ma ba nɔn gerusi gem gem. ²Gedeoni u bu wisa u nɛɛ, tɔn be i naa gira i go mi, i kua n kere ye Abieseɛba be ba sɔa nen tiin tɔmbu ba kua. ³Beeya Gusunɔ u Madianiban sinam beni Orebu ka Seebu nɔmu beria. N n men na, taa bi na kua buɔ gɔanu tura bi bɛɛ i kua sɔɔ.

Ye u bu sɔɔwa mɛ, yera ben mɔru ya sure.

Gedeoni u da

Yuudenin sɔɔ yari yeru gia

⁴Yen biruwa Gedeoni u na Yuudenin u ye tɔbura wi ka win tɔmbu gooba wunɔbu (300) ye. N deema ba wasire. Adama ka mɛ, ba werɔ be naa swii. ⁵Ye ba tura Sukɔtuɔ yera u Sukɔtugii be sɔɔwa u nɛɛ, na bɛɛ kanamɔwa i man dɔanu kɛɛyɔ baa fiiko nen tɔn be, bu wa bu di domi ba wasira. Sa maa Sebaki

ka Salumuna, Madianiban sinambu naa swiiwa.

⁶Ma Sukɔtugibun wirugiba nɔn wisa ba nɛɛ, mban sɔna sa ko wunen tabu kowobu dɔanu kɛ. In Sebaki ka Salumuna nɔma tura gina.

⁷Ma Gedeoni u nɛɛ, too, yaɔ taare. Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u man Sebaki ka Salumuna nɔmu beria, sɔki ka awiin seniya kon ka bɛɛ so.

⁸Min diya u da Penueliɔ. Ye u tura mi, gɔa tee niya u maa ben tii kana. Ma ba nɔn wisa nge mɛ Sukɔtugiba wisa. ⁹Ma Gedeoni u Penueligibu sɔɔwa u nɛɛ, na n nasara wa ma na gɔsirama na wee, kon been gidambisa ye sura.

¹⁰N deema Sebaki ka Salumuna ba wɔa Kaakorɔ ka ben tabu kowobu bɛn geera sɔa nɔrɔbutun suba wɔkura nɔɔbu (15.000). Beya ba tie ben tabu kowo be sɔɔ, be ba na saa sɔɔ yari yerun di. Domi ba ben nɔrɔbutun suba wunaa teeru (120.000) go. ¹¹Gedeoni u swaa mwa ye ya gɔburi bewe, Nɔbaki ka Yogbean sɔɔ yari yeru gia. Ma u da u tɔn be wɔri Kaakorɔ subaru sɔɔ baɔn ka baaru. ¹²Yera Madianiban sinambu yiru be, Sebaki ka Salumuna ba duki yakikira. Ma Gedeoni u bu naa swii u mweerima. U ben tabu sɔa ye kpuro burisina.

¹³Ye u gɔsirama u wee, u kpawa ka Heresiɔ ye ya wɔa gungunun baa sɔɔ.

¹⁴Ma u Sukɔtun bii aluwaasi goo mwa, u nɔn gari bikikia. Ma aluwaasi wi, u nɔn Sukɔtun guro gurobu ka yen wirugibun yɔsa yoruɔ tɔnu wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru. ¹⁵Ma u da u Sukɔtugii be deema u nɛɛ, Sebaki ka Salumuna be wee, bɛn sɔ i man kem sɔɔwa i nɛɛ, mban sɔna i ko i nen tabu kowobu be ba wasira dɔanu kɛ. Domi saɔ Sebaki ka Salumuna nɔma tura gina.

¹⁶Ma u wuu gen guro gurobu mweera u bu seeyasia ka sɔki ka awiin seni. ¹⁷Yen biru u Penueligibu go go, ma u ben gidambisa sura.

¹⁸Ma u Sebaki ka Salumuna bikia u n̄e, durɔ be i go Tabori mi, am̄na ba s̄a.

Ba n̄n wisa ba n̄e, ba ka nun weenewa, ba s̄a nge sina bibu.

¹⁹Yera u n̄e, nen maaba mi, nen mero turosibun tii tii. Na b̄rua ka Yinni Gusun̄n ȳisiru, ì kun daa bu go, nañ b̄e goom̄.

²⁰Ma u win bii yeruma Yet̄e s̄ɔwa u n̄e, a seewo a bu go.

Adama bii durɔbu ge, gañ gen takobi wom̄e berum s̄. Domi uñ gina kp̄.

²¹Yera Sebaki ka Salumuna ba n̄e, wunen tii a seewo a sun go. Domi t̄n dur̄n tiiwa u koo kp̄i u yen bweseru ko.

Ma Gedeoni u seewa u Sebaki ka Salumuna go. Yen biru u bura ȳa ni nu w̄a ben yooyoosun w̄in̄ kusia u ka doona.

Ye Gedeoni u kua

win w̄a d̄akiru s̄ɔ

²²Yen biru Isireliba ba Gedeoni s̄ɔwa ba n̄e, wuna kaa ko besen wirugii, wune ka wunen bii ka win bibun bweseru. Domi wuna a sun w̄ra Madianiban n̄man di.

²³Gedeoni u bu wisa u n̄e, nañ m̄ been wirugii, nen bibu bañ maa m̄ been wirugibu. Yinni Gusun̄wa u koo ko been wirugii. ²⁴Adama kon b̄e ḡa teenu kana. I de been baawure u man swaa tonkunu w̄e ni i werɔbu mwaari.

N deema Madianiba ba swaa tonku wuraginu m̄, domi ba s̄awa Isimeelin bweseru. ²⁵Ba n̄e, sa ko nun w̄e ka nuku tia.

Yera ba bekuru garu teria t̄e s̄ɔ be kpuro ba swaa tonku ni kp̄e ni ba werɔbu mwaari mi. ²⁶Swaa tonku wuragii ni ba Gedeoni w̄e mi, nin bunum mu tura kilo yendun saka. Ni baasi u maa Madianiban sinambun wuraba ka swaa tonkunu ka yabe gobiginu wa, ka maa bura ȳa ni nu raa w̄a ben

yooyoosun w̄in̄. ²⁷Ma u bw̄aroku kua ka wura ye, u gu yii yeru kua win wuu Ofaraɔ. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusun̄n s̄aru deri, ba da ba gu s̄am̄. Ma ga ra kua Gedeoni ka win t̄mbun yina.

²⁸Taa bi s̄ɔ, Isireliba ba Madianiba kamia ba bu taare mam mam. Ma tem̄e, mu w̄a b̄ri yendu s̄ɔ w̄ɔ weeru sere Gedeoni u da u ka gu.

²⁹Saa ye s̄ɔra Gedeoni, Yoasin bii wi, u da u sina win yenu. ³⁰U bii t̄n durɔbu marawa wata ka w̄kuru, domi win kurɔba dabi. ³¹Win kurɔ t̄n wi u w̄a Sikemuɔ u maa n̄n bii t̄n durɔ marua, wi ba ȳisiru k̄a Abimeleki. ³²Gedeoni u t̄k̄ kuawa k̄ɔ k̄ɔ ma u gu. Ba n̄n sika win tundo Yoasin sikirɔ Ofaraɔ, Abieseɛban tem̄.

³³Win ḡɔn biru Isireliba ba kpm̄ Yinni Gusun̄n s̄aru deri, ba b̄u ni ba m̄ Baaliba s̄am̄. Ma ba Baali Beriti kua ben b̄u. ³⁴Bañ maa Gusun̄ ben Yinni yaaye wi u raa bu w̄ra ben yibereban n̄man di be ba bu sikereɛ kpuro. ³⁵Meya bañ maa Gedeonin t̄mbu takaru garu kue, gea ye u raa bu kua kpuron s̄.

Abimeleki u kua Sikemugibun kparo

9Yen biruwa Abimeleki, Gedeonin bii, u da Sikemuɔ win dwaanibun mi, u ka bu gari kua. ²U n̄e, i doo i Sikemun wirugibu bikia, mba ba k̄ru bo, Gedeonin bibu wata ka w̄ku te kpuro ta n̄ s̄a ben kparobu? Nge t̄n turowa ba k̄. I de bu yaaya ma nena na s̄a ben mero bisi wi ba bu marua.

³Ma win dwaani be, ba win gari yi kpuro Sikemun wirugii be s̄ɔwa. Ma ben laakari ya wura win mi mam mam ȳn̄ s̄ u s̄a ben mero bisi. ⁴Ba n̄n sii geesun gobi wata ka w̄kuru w̄e yi ba sua Baali Beritin s̄a yerun di. Ka gobi yiya u t̄n garu koo sariba ka naanaanugibu kasu ba n̄n sw̄i.

⁵U da win tondon yenuo Ofarao, ma u win tundo tuosibu wata ka woku te go kperu garun wollo ma n kun mo ben daako Yotamu wi u da u kukua. ⁶Ma Sikemugibu kpuro ka Milon yenugibu ba da ba menna Sikemu mi, daa bakaru garun nuuro kpee te ba giran bokuo, ma ba Abimeleki wi kua ben kparo.

Yotamun mandu

⁷Ye Yotamu u gari yi nua, u da u yora guuru wollo te ba mo Garisimu u nwojiru sua u gbara u nee, i nen gari swaa dakio bee Sikemugibu, kpa Gusuno u maa beegii swaa daki.

⁸Soo teeru danu menna nu suno kaso da wi u koo bandu di nin suunu so. Nu daa te ba mo olifi deema nu nee, a de a ko besen suno. ⁹Adama olifi ye, ya nee, nan nen gum kobu derimo n ko been suno, domi mena ba ra ka tonu wolle sue kpa bu maa ka mu Gusuno beere we. ¹⁰Ma nu daa ye ba mo figie deema nu nee, a na a ko besen suno. ¹¹Adama figie ye, ya nu wisa ya nee, nan nen bii geenu ka nen bam derimo n ko been suno. ¹²Ma daa ni, nu maa da resem mi, nu ye soowa nu nee, a na a ko besen suno. ¹³Adama resem ye, ya nu wisa ya nee, nan nen tam derimo n ko been suno, domi tam mena mu Gusuno ka tambu nuku dobu weemo. ¹⁴Saa yera daa ni kpuro nu maa da nu awii deema nu nee, a na a ko besen suno. ¹⁵Ma awii yi, yi daa ni wisa yi nee, i n ki n ko been suno ka gem, i na i kuke nen kokoro. Ma n kun me, doo u koo yari saa nen min di, kpa u Libanin daa baka ni ba mo seduruba mwa.

¹⁶Ma Yotamu u kparam nee, te na bee bikiamo, ye i Abimeleki kua been kparomi, i ye kuawa ka nuku tia murafitiru sari? I besen tundo Gedeoni ka win yenugibu ton geeru soosi? I nun kua nge me u bee kua? ¹⁷Domi nen tundo u bee sanna, u win waaaru kari borie ye u ka bee wora Madianiban noman di. ¹⁸Bee

wee, i nen tondon yenugibu seesi giso ma i nen maabu wata ka nooba nne mwera i go kperu garun wollo. Ma i win yoo ton kuron bii Abimeleki kua bee Sikemugibun kparo yen so u saa been mero bisi. ¹⁹Te ye i Gedeoni ka win yenugibu kua mi, i n ye kuan na ka nuku tia murafitiru sari, Gusuno u de bee ka Abimeleki i n waasine ka nuku dobu. ²⁰Adama ya kun saa me, u de doo u yari Abimelekin min di u bee Sikemugibu ka Milon yenugibu mwa, kpa doo u maa yari bee Sikemugibu ka Milon yenugibun min di u Abimeleki mwa.

²¹Yen biru Yotamu u duka sua u doona min di, u da u sina Berio yen so u win mo Abimelekin berum mo.

Sikemugibu

ba Abimeleki seesi

²²Abimeleki u Isireliba kpaa woo ita. ²³Yen biru Gusuno u dera Abimeleki ka Sikemugibu ba ku ra noosine. Yen sone ton be, ba Abimeleki seesi. ²⁴Yeni ya koorawa kpa Abimeleki ka Sikemugii be ba raa Gedeonin bibu wata ka wakuru go mi, bu ka yen noni swaaru wa. Domi be kpurowa ba noo tia kua ba ka bu go. ²⁵Sikemugibu bu ka Abimelekin waaru go, yera ba tambu gabu berua guunu wollo. Ton be, ba n goo wa u saru mi, kpa bu yero sere bu win yanu mwa. Yera ba da ba ye Abimeleki soowa.

²⁶Soo teeru Gaali, Ebedin bii, u da Sikemu, wi ka wigibu. Ma Sikemugibu ba nun tii we. ²⁷Yera ba da ben gbeao ba resemba sora ba gama ma ba too bakaru kua. Ba da ben buu diru ba di ba nora ma ba Abimeleki borusi. ²⁸Gaali u Sikemugibu soowa u nee, mban sone bese Sikemugibu sa ko ka wura Abimeleki u sun taare. Wara ra n Abimeleki. N n Gedeonin bii ro? N n Sebuluwa u saa win tabu suno ro? N n men na, i de su besen sikado Hamari wiru kpaiya wi u

wuu ge swii. Domi nañ wa mban sōna sa ko Abimeleki sã. ²⁹Bà n daa man kua wuu gen kparo, kon daa Abimeleki fukawa, kpa n nùn sō n n̄e, u wureo u win tabu yānu sosi kpa u na u ka man w̄ri.

³⁰Sanam m̄e Sebulu wi u wuu ge kpare, u nua ye Gaali u gerua kpuro, yera u m̄oru besira. ³¹Ma u t̄mbu ḡora asiri s̄o u n̄e, bu Abimeleki sō ma Gaali, Ebedin bii u tunuma u t̄mbu gari k̄m̄o bu ka wi Abimeleki fuka. ³²Yen sō, u de wi ka win t̄mbu bu da bu kuke w̄kuru yakas̄o, ³³kpa u wuu ge w̄rima buru buru yellu, saa ye Gaali ka wigibu ba yarima kpa u bu kua nge m̄e u k̄i.

³⁴Ye n kua sisirun w̄kuru, yera Abimeleki u win tabu kowobu b̄onu kua wuunu n̄e, ma ba da ba kukua Sikemun biru. ³⁵Saa ye Gaali ka win t̄mbu ba yarima wuu gen min di, yera Abimeleki ka wigibu ba yarima ben kuku yenun di bu ka nùn w̄ri. ³⁶Ye Gaali u bu wa, yera u Sebulu s̄ōwa u n̄e, a m̄erio nge m̄e t̄mba saram wee guunun di.

Ma Sebulu u nùn wisa u n̄e, guunun tirosa a waam̄o mi, n ñ t̄mbu.

³⁷Gaali u n̄e, ka gem, t̄mba ba saram wee guu te ta w̄a suunu s̄on di. Ma gaba maa wee d̄a bakarun beran di mi s̄roba ra sine.

³⁸Saa ye s̄ōra Sebulu u n̄e, gari dori yi a raa maa saarim̄o mi ni? Yi a sun s̄ōwa a n̄e, wara ra n Abimeleki su ka de u sun taare. T̄e wiya wee mi, ka win t̄mbu be a gema mi. Ñ n men na, i w̄rin̄o wune ka wi.

³⁹Ma Gaali u ḡosira u Sikemugibu menna u bu kpara ba ka Abimeleki tabu kua. ⁴⁰Adama u nùn kpana u duka sua. Ma Abimeleki u nùn naa gira u win t̄n dabiru m̄era kua googookum, bu sere wuun gb̄ararun k̄nn̄o turi. ⁴¹Ma Abimeleki u da u w̄a Arum̄o. Saa ye s̄ōra Sebulu u Gaali gira ka sere maa

Sikemugii be ba ka nùn ȳra. Ma u n̄e, bu ku raa maa wurama wuu mi.

⁴²Sisiru, Sikemugii be ba tie, ba s̄ōru kua ba gbea d̄o. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄ōwa. ⁴³Ma u win t̄mbu b̄onu kua wuunu ita, u dera ba kukua yakas̄o. Ye ba Sikemugii be wa ba yarima wuun di, yera ba bu tabu w̄ri. ⁴⁴Ma Abimelekin tii ka wuu teeru ba da ba ȳo wuun gb̄ararun k̄nn̄o. Yera wuunu yiru ye ya tie, ya da ya be ba w̄a gbea mi deema ya bu go go. ⁴⁵Ma ba ka wuu gen t̄mbu tabu kua, sere s̄ō u ka kpa. Ma u gen tii k̄suka mam mam u b̄oru wisi gen k̄eek̄eeku w̄ll̄o u ka s̄ōsi ma u gu b̄rusi.

⁴⁶Sanam m̄e be ba w̄a Sikemun tabu kowobun karīo, ba nua m̄e, yera be kpuro ba dua w̄ru b̄u wi ba m̄o Beritin dirun tem̄o. ⁴⁷Ma goo u na u Abimeleki s̄ōwa u n̄e, t̄mba w̄a ba menne w̄ru ge s̄o. ⁴⁸Yera Abimeleki ka wigibu ba na guu te ba m̄o Saam̄o, ma u gb̄a sua u ka d̄a k̄asa gaa bura u seru s̄ondi. Yen biru u win bw̄abu s̄ōwa u n̄e bu maa koowo nge m̄e. ⁴⁹Ma ben baawure u d̄a k̄asa bura u seru s̄ondi ba ka nùn swii. Ma be kpuro ba ben d̄a ye sure w̄ru gen k̄nn̄o. Yen biru ba ye d̄ō doke. Ma Sikemugii be ba w̄a w̄ru ge s̄o kpuro ba d̄ō mwaara. Ba s̄awa t̄mbu n̄r̄bu (1.000), kur̄bu ka dur̄bu.

Abimelekin ḡo

⁵⁰Yen biru Abimeleki u maa da u wuu ge ba m̄o Tebesi w̄ri, u gu kamia. ⁵¹N deema wuu ge s̄o, ba kuku yeru garu m̄o te ba bana. Ta s̄awa dii t̄era. Ten w̄ll̄owa wuu gen t̄mbu, kur̄bu ka dur̄bu kpuro ka gen wirugibu ba ȳowa ba kukua. ⁵²Ma Abimeleki u kp̄ia u da dii t̄era yen b̄kūo u ka bu w̄ri. Sanam m̄e u w̄a ten k̄nn̄o, u ka tu d̄ō s̄re, ⁵³yera kur̄o goo u nùn n̄e bia kara u wiru k̄ra. ⁵⁴Saa yera Abimeleki

u aluwaasi wi u win tabu yānu sɔɔwa sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen takobi sɔkuo n gbi kpa bu ku nɛɛ tɔn kurɔwa u man go.

Ma aluwaasi wi, u nùn ye sɔka u go. ⁵⁵Ye Isireliba ba wa Abimeleki u gu, yera ba yarina be kpuro. Ben baawure u da win yenuɔ.

⁵⁶Mesuma Yinni Gusunɔ u ka Abimeleki kɔsie kɔsa ye u win tundo turosibu wata ka nɔɔba nne ye kua be u go. ⁵⁷Meya Yinni Gusunɔ u maa Sikemugibu ben kɔsa ye ba kua kɔsie. Ma Yotamu, Gedeonin biin bɔri yi bu di.

Kparobu gabu, Tola ka Yairi

10 Abimelekin gɔɔn biru, Tola, Puan bii, Dodon debubu Isakaran bwe-seru sɔɔ u seewa u Isireliba faaba kua. Tola wi, u raa wāawa Samiriɔ Efaraimun guunun bera gia. ²Wɔɔ yenda itawa u Isireliba kpara. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika Samiri mi.

³Tolan biru Yairi Galadigiwi u Isireliba kpara wɔɔ yenda yiru. ⁴Bibu tena u mɔ, ben baawure ka win keteku. Wusu tena ba maa mɔ si ba ra soku Yairin baru kpaanu. Su wāawa Galadiɔ. ⁵Yen biru Yairi u kpuna u gu ma ba nùn sikua Kamɔɔwɔ.

Isireliba

ba kparam būu sāaru wɔri

⁶Yeniban biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusunɔ dore. Ba da ba būu tɔn durɔ be ba mɔ Baaliba ka būu tɔn kurɔ be ba mɔ Asitaateba sāmɔ. Būu ni, nu sāawa Sirigibu ka Sidonigibu ka Amɔniba ka Mɔabuba ka Filisitiban būnu. Nge meya Isireliba ba kua ba ka Yinni Gusunɔ deri, bañ maa nùn sāmɔ. ⁷Yera win mɔru ya seewa u bu Filisiti be ka Amɔni be nɔmu sɔndia. ⁸Ma ba Isireli be ba wāa Amɔreban temɔ

Galadiɔ, Yuudenin sɔɔ yari yeru gia mi nɔni sɔɔwa n ka kua wɔɔ yendu yiru sari. ⁹Saa ye sɔɔ, Amɔniba ba maa Yuudenin daaru tɔbura ba da ba Yudaba wɔri ka Benyameeba ka Efaraimuba. Ma Isireliba kpuro ba nɔni sɔɔra. ¹⁰Yera ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba nɛɛ, sa nun torari sa durum kua. Domi sa nun deri wune wi a sāa besen Yinni ma sa da sa būu ni ba mɔ Baaliba sāmɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ bu wisa u nɛɛ, ye Egibitigibu ka Amɔreba ka Amɔniba ka Filisitiba, ¹²ka Sidonigibu ka Amalekiba ka Maoniba ba raa bɛɛ taare i sāa ben yobu, ma i man nɔɔgiru sue i faaba kana, nañ bɛɛ wurari ro? Nañ bɛɛ wɔre ben nɔman di? ¹³Adama wee, i man deri i būnu sāmɔ. Yen sɔ tɛ, nañ maa bɛɛ somimɔ. ¹⁴I doo i būu ni i sāmɔ mi faaba kana nu bɛɛ wɔra nɔni swāa ten min di.

¹⁵Ma ba nɛɛ, sa yɛ ma sa nun torariwa, a ka sun koowo nge me a kī. Adama a ku de a kun sun faaba kue gisɔ.

¹⁶Yera Isireli be, ba būu ni wuna ben suunu sɔɔn di, ba Yinni Gusunɔ sāwa. Saa ye sɔɔra u ben wɔnwɔndu wa, wahala ye ba bu mɔn sɔ.

¹⁷Ma Amɔniba ba menna ba ben san-sani gira Galadiɔ. Yera Isireliba ba maa begia gira Misipaɔ Galadin tem mi. ¹⁸Ma ba wesiana ba nɛɛ, wara u koo sun kpara su ka Amɔniba wɔri. Wi u kpīa u kua me, yɛrowa u koo ko bese be sa wāa Galadi mini kpuron kpara.

Yefite

11 Durɔ goo u wāa Galadi mi, win yīsira Yefite. Durɔ wi, tabu durɔn tiwa. Galadiwa u nùn mara ka kurɔ tanɔ goo. ²Galadi wi, u maa bibu gabu mara ka win kurɔ. Sanam me bii be, ba kpɛa ba Yefite gira win tondon yenun di ba nɛɛ, uñ tondon tubi dimɔ domi u sāawa kurɔ tanɔ bii.

³Ma Yefite u win tundo turosi be duka suuri, u da u wāa Tobu. Ma u garu koo sariba menna u ka tambu wāraa daam.

⁴Yen biru Amōniba ba Isireliba wāri.

⁵Sanam me tabu swā, yera Isireliban guro gurobu be ba wāa Galadi ba da ba Yefite deema Tobu mi. ⁶Ba nē, a na a ko besen kparo su ka Amōniba wāri.

⁷Yera u guro guro be sōwa u nē, ne wi na sāa been yibere? N ñ bēe i man gira saa nen tundon yenun di? Yēn sō i wāa wahala sō, n ñ yen sōna i man somiru kanam?

⁸Ma Galadigii be, ba nūn wisa ba nē, geema, yen sōna sa na wunen mi, a sun kpara su ka Amōniba tabu ko. Yen biru kpa a n sāa besen kparo, bese be sa wāa Galadin bera mi.

⁹Yefite u bu wisa u nē, ì n ka man da sa Amōniba tabu wāri, ma Yinni Gusunō u dera sa bu kamia, nena kon ko been kparo ka gem?

¹⁰Ma tōn be, ba nūn wisa ba nē, Yinni Gusunōwa ko n sāa besen seeda sà kun kue ye sa gerua.

¹¹Yera Yefite u ka bu da, ma ba nūn kua ben kparo. Saa ye sōra u win gari yi kpuro Yinni Gusunō saaria Misipa.

Gari yi Yefite

u Amōniba sōwa

¹²Yera Yefite u Amōniban sina boko gōria u nē, mba n sun mōsine ne ka wune, a ka nen tem tabu wōrim.

¹³Ma sina boko wi, u nūn wisa u nē, sanam me Isireliba ba wee Egibitin di, ba nen tem mwa saa daa te ba mō Aaōōn di n ka girari daa te ba mō Yabōku ka Yuudenin wōwā. Yen sō, i sun besen tem wesio ka been tii. Ì n kua me, sannō maa sari.

¹⁴Yera Yefite u maa sunō wi gōria u nē, ¹⁵Isireliba bañ Mōabuban tem ka Amōniban tem mwe. ¹⁶Geema, sanam me ba wee Egibitin di, ba gbaburu

sara ma ba nim wōku ge ba mō Naa yari tōbura. Yen biru ba da Kadēsio.

¹⁷Saa min diya ba Edōmun sunō gōria ba nē, u de bu win tem sara bu da wuswaaō Kananin tem. Adama u yina mam mam. Meya ba maa Mōabun sunō gōria. Yera win tii, u maa yina. Ma Isireliba ba sina Kadēs mi. ¹⁸Yen biruwa ba seewa Kadēs min di ba gbaburun swaa mwa ba Mōabuba ka Edōmuban tem sēna sere ba ka tura Mōabu ben tem sō yari yero. Ma ba ben sansani gira daa te ba mō Aaōōn bōku mi Mōabuban

tem mu nō yōra. ¹⁹Saa min diya ba maa Sihoni, Amōreban sina boko gōria wi u wāa Hēsibonō ba nē, u de bu sara win tem bu doona Kananin tem gia. ²⁰Adama Sihoni uñ Isireliba naane kue u sere de bu sara win tem. Ma u win tabu kowobu kpuro menna ba ben sansani gira Yahasio. Ma ba ka Isireliba tabu kua. ²¹Yera Yinni Gusunō u Sihoni ka win tōmbu kpuro Isireliba nōmu beria. Ma Isireliba ba bu go go ba kamia ba tem me kpuro mwa. ²²Ba mwawa saa daa te ba mō Aaōōn di n ka girari daa te ba mō Yabōku. Saa maa gbaburun di te ta wāa sō yari yero n ka girari Yuudenō. ²³Wee tē Gusunō, bese Isireliban Yinni u Amōreban tem me mwa u sun wē. Yera a kī a maa sun mu mwaari?

²⁴Tem me wunen būu Kemōsi u nun wē, añ mu neni wunē ro? Ñ n men na, sa ko maa tem me Gusunō besen Yinni u sun wē nenewa. ²⁵Baa Balaki Siporin bii, Mōabuban sunō wi u dam bakam mō, uñ wure u ka sun sikirina u sere nē, u koo sun tabu wāri. Wunē a nūn dam kerewa?

²⁶Wee yen wōō gooba wunōbuwa (300) mini ye Isireliba ba ka wāa Hēsibonō ka Aroēō ka sere wuu si su wāa mi kpuro ka si su wāa daa te ba mō Aaōōn bōku. Mban sōna ìn bu tem me mwaari saa saa yen di. ²⁷Sina boko, n ñ ne na tora, wuna a tora. Domi wuna a gbāa a sun tabu wōrima. Yen sōna Yinni Gusunō wi

u ra tumbu sirie u sun siria gisɔ bese ka bee.

²⁸ Adama Amɔniban sina boko wi, uñ Yefiten gari wure.

Yefiten nɔɔ mwɛeru

²⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yefite yɔɔwa. Ma u Manasen tem sara u da Misipaɔ Galadin temɔ. Min diya u maa da Amɔniban temɔ. ³⁰ Miya u Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛe teni kua u nɛɛ, Yinni, à n man Amɔniba nɔmu beria, ³¹ ma na bu kamia na wee, tɔnu wi na gbia na ka yinna, wiya kon mwa n ka nun yāku dɔɔ mwaaruguru kua.

³² Min diya u seewa u da Amɔniban temɔ u ka bu tabu ko. Ma Yinni Gusunɔ u maa nùn bu nɔmu beria. ³³ Ma u bu kamia u nasara sua u ben wusu yendu mwa si su wāa Aroɛen di n ka da Minitio sere ka Abeli Keramimuɔ. Ma Gusunɔ u dera Isireliba ba bu taare mam mam.

³⁴ Sanam mɛ Yefite u gɔsirɔ win wuuɔ, Misipaɔ, yera win bii wɔndia u yarima u nùn sennɔ wee, u bara kpāru soomɔ u yaamɔ. N deema bii wɔndia wi turowa u mara. Uñ maa bii goo mɔ. ³⁵ Sanam mɛ u bii wi wa, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ, u nɔɔguru sua u nɛɛ, nen bii, nuku sankira bakanu sɔɔra a man doke mi. Domi na Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua. Tañ maa kɔbiarɔ.

³⁶ Ma bii wɔndia wi, u win tundo wisa u nɛɛ, à n Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua, a ka man koowo kpuro nge mɛ a gerua domi u dera a Amɔniba be ba sāa wunen yibereba mɔru kɔsia. ³⁷ Adama a man suru yiru kɛɛyɔ gina kpa n da guunu wɔllɔ ka nen wɔndia kpaasibu su wuri ko mi, yèn sɔ nañ durɔ sue na ka gbiɔ.

³⁸ Ma Yefite u nùn suru yiru ye kã. U da guunu wɔllu mi, ka win wɔndia kpaasibu ba wuri kua. ³⁹ Ye suru yiru ye, ya yiba, u da u win tundo deema.

Ma tundo u ka nùn yāku te kua, tèn nɔɔ mwɛeru u Yinni Gusunɔ kua. Nge meya wɔndia wi, u ka gu, uñ durɔ sue. Saa dɔma ten diya ba woro teni yi Isireliɔ. ⁴⁰ Wɔɔ baagere Isireliban tɔn kurɔbu ba ra yariwa wuun di bu da bu Yefite Galadigiin bii wɔndia wi swiɣya sɔɔ nne.

Yefite ka Efaraimuba

12 Yeniban biruwa Efaraimuba ba menna ba Yuudeni tɔbura ba da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia Yefiten mi, ba nɛɛ, mban sɔna a Amɔniba tabu wɔri ma añ sun soka su nun somi. Yen sɔ tɛ, sa ko nun dɔɔ meni ka wunen diru sannu.

² Yera Yefite u bu wisa u nɛɛ, geema, nɛ ka negibu sa ka Amɔniba tabu kua gem gem. Saa ye sɔɔra na bee soka i ka sun somi. Adama been goo kun nɛ. ³ Ye na wa mesum, yera na nen wāaru kari bɔrie na ka Amɔni be tabu kua. Yinni Gusunɔ u maa man bu nɔmu beria. Ñ n men na, mba na kua i ka man tabu wɔrima gisɔ.

⁴ Yera Efaraimu be, ba Galadigii be sɔɔwa ba nɛɛ, i sāawa be ba duki yakura bese Efaraimun bwese keran di i da i wāa Manaseban suunu sɔɔ.

Ye Yefite u nua mɛ, ma u win tumbu kpuro menna ba Efaraimuba tabu wɔri ba kamia. ⁵ Yera Galadigii be, ba da Yuudenin tɔbura yerɔ ba swaa bura mi Efaraimuba ba koo tɔbura. Efaraimu goo ù n na mi, ù n kī u tɔbura, yera Galadigibu ba ra nùn bikie bu nɛɛ, a sāawa Efaraimu?

Ù n nɛɛ, aawo, ⁶ kpa bu nɛɛ, ñ n men na, a geruo a nɛɛ, Kiboleti.

Kpa u nɛɛ Giboleti.

Domi Efaraimu be, ba ku ra kpī bu gere dee dee. Sanam meya Galadigii be, ba koo nùn sɛre yande bu saka Yuudenin tɔbu mi. Ben taa bi sɔɔ, Efaraimuba nɔɔɔbun suba weeru ka yiruwa (42.000) ba gu.

⁷Yefite wi, u Isireliba kparawa wɔ̄ɔ nɔ̄ɔba tia ma u kpuna u gu, ba nùn sikua win wuuɔ, Galadin temɔ.

Kparobu gabu, Ibisani

ka Eloni ka Abudoni

⁸Yefiten biru Ibisani, Betelehemugi-wia u kua Isireliban kparo. ⁹Bibu watawa u mara, bii tɔn durɔbu tena, tɔn kurɔbu maa tena. Ma u dera bii tɔn kurɔ be, ba mɔra ka Isireliban bwese kerɔ gɛɛ. Mɛya maa win tɔn durɔ be, ba wɔndiaba sua Isireliban bwese kerɔ gɛɛ sɔɔ. U Isireliba kparawa wɔ̄ɔ nɔ̄ɔba yiru. ¹⁰Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Betelehemuɔ.

¹¹Ibsanin biru, Eloni, Sabulonin bwese keragiiwa u kua Isireliban kparo. U Isireliba kparawa wɔ̄ɔ wɔkuru. ¹²Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Ayalonio Sabulonin temɔ.

¹³Elonin biru, Abudoni, Hilelin bii, Piratonigiiwa u kua Isireliban kparo. ¹⁴Bibu weeruwa u mara. Ma win debu-minu sɔ̄a tena. Win bii be, ka win debu-mii ni, ben baawure u win keteku mɔwa. Abudoni u Isireliba kparawa wɔ̄ɔ nɔ̄ɔba ita. ¹⁵Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Piratonio Efaraimun temɔ Amalekiban guurɔ.

Sansom marubu

13 Abudonin biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusunɔ dore, ma u bu Filisitiba nɔmu beria wɔ̄ɔ weeru.

²N deema durɔ goo wɔ̄a Soreaw Danun bweseru sɔɔ, win yisira Manɔa. Win kurɔ u sɔ̄awa wiro. ³⁻⁵Sɔ̄o teeru Yinni Gusunɔn gɔrado **goo u kurɔ wi kure u nɛɛ, wee, a sɔ̄a wiro, adama kaa gura

sua kpa a bii tɔn durɔ ma. U ko n sɔ̄awa wi ba wuna nenem Gusunɔn sɔ̄ saa win marubun di. Yen sɔ̄, a n tii se, a ku tam gam nɔ, kpa a ku gɔ̄a seseruginu di. A ku ra maa de bu bii win seri bura, domi wiya u koo Isireliba wɔram tore saa Filisitiban nɔman di.

⁶Ma kurɔ wi, u da u win durɔ sɔ̄owa u nɛɛ, Gusunɔn tɔnu goowa u man deema. U sɔ̄awa nge Gusunɔn gɔrado goo. U nanum mɔ too. Nañ maa nùn bikie mìn di u na. Uñ maa man win yisuru sɔ̄owa. ⁷Adama u man sɔ̄owa u nɛɛ, kon be gura sua kpa n bii tɔn durɔ ma. Yen sɔ̄, n ku be tam gam nɔ, kpa n ku gɔ̄a seseruginu di. Domi bii wi, u ko n sɔ̄a wi ba wuna nenem Gusunɔn sɔ̄ saa win marubun di sere ka win wɔ̄arun nɔrɔ.

⁸Yera Manɔa u kanaru kua nge meni, u nɛɛ, Yinni, a de wunen tɔnu wi a gɔrima mi, u kparam sun naawa kpa u sun sɔ̄osi ye n weene su bii wi kua wi sa ko ma mi.

⁹Ma Gusunɔ u Manɔan kanaru mwa, u dera win gɔrado wi, u wura kurɔ win mi, mi u sɔ̄ gberɔ. Adama win durɔ sari mi. ¹⁰Ma u duka da win durɔn mi, u nùn sɔ̄owa u nɛɛ, durɔ wi u na nen mi gin teeru, wee u maa na tɛ.

¹¹Manɔa u seewa u win kurɔ swii ba na durɔ win mi. Yera Manɔa nùn bikia u nɛɛ, wuna a ka kurɔ wi gari kua?

Ma u nɛɛ, oo, nena.

¹²Manɔa u nɛɛ, wunen gari yi, yi n koo, wooda yerà sa ko swii bii win sɔ̄. Amɔna sa ko nùn kua.

¹³Ma Yinni Gusunɔn gɔrado wi, u nùn wisa u nɛɛ, ye na kurɔ wi sɔ̄owa mi kpuro, yera u koo se. ¹⁴Uñ koo gɔ̄anu di ni nu yara resem di. Uñ tam gam nɔrumɔ, uñ maa gɔ̄a seseruginu dimɔ. Ye na nùn yiire mi kpuro, yera u koo ko.

** 13:3-5 *Yinni Gusunɔn gɔrado* Isireliba ba ku ra kɔ̄ bu Gusunɔn yisuru sia. Yen sɔ̄na ù n bu kurema ba ra nɛɛ, Gusunɔn gɔradowa.

¹⁵ Manɔa u Yinni Gusunɔn ɔrado wi sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a de su nun ɔɔrasia, kpa su nun boo kpemu yaare ko.

¹⁶ Ma ɔrado wi, u nɛɛ, baa à n man ɔɔrasia, nañ wunen dīanu dimɔ. Adama à n kī a nu kon na ka mɛ, a ka ye Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuo.

Manɔa uñ yē ma Yinni Gusunɔn ɔradowa durɔ wi, u sāa. ¹⁷ Ma u nɛɛ, amɔna wunen yīsiru, kpa su wa su nun takaru ko, wunen gari yi, yi n koorā.

¹⁸ Yera ɔrado wi, u nɛɛ, mban sōna a nen yīsiru bikiamɔ. Nen yīsira, wi u ra maamaaki ko.

¹⁹ Saa yera Manɔa u boo kpemu sua ka dīanu ganu u yi kperu wɔllɔ u ka Yinni Gusunɔ yākuru kua, wi, wi u ra maamaaki ko. Saa ye Manɔa ka win kurɔ ba yāku te mɛera, ²⁰ saa ye sɔɔra dɔɔ yara ya seewa wɔllɔ yāku ten min di, ma Yinni Gusunɔn ɔrado wi, u dua dɔɔ yara ye sɔɔ u ka suara. Ye Manɔa ka win kurɔ ba wa mɛ, ma ba kpuna ba wuswaa tem girari. ²¹ Saa ye sɔɔra u den ɔa ma Yinni Gusunɔn ɔradowa mi. Saa dɔma ten di Gusunɔn ɔrado wi, uñ maa naare ben mi. ²² Ma Manɔa u win kurɔ sɔɔwa u nɛɛ, sa ko gbiwa mi, domi sa Gusunɔ wa.

²³ Yera win kurɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ ù n kī u sun gon na, uñ koo raa besen yāku te mwa. Uñ koo raa maa de su yeniba kpuro wa kpa su yenin bweseru nɔ ye sa nua tē.

²⁴ Amen biru kurɔ wi, u gura sua ma u bii tɔn durɔ mara. Ma ba nùn yīsiru kā Sansom. Bii wi, u kpɛa ma Yinni Gusunɔ u nùn domaru kua. ²⁵ Sanam mɛ u wāa Makane Danuɔ, Sorea ka ɛsitaolin baa sɔɔ, Yinni Gusunɔn Hunde u nùn yɔɔwa u ka win sɔmburu tore.

Sansom u wɔndia goo kī

Tinnaɔ

14 Sɔɔ teeru, Sansom u seewa u da Tinnā. Ma u bii kurɔbu gagu wa mi, Filisitiban bii wɔndiaba sɔɔ, ga nùn wēre. ² Ye u wuma u win tundo ka win mero sɔɔwa u nɛɛ, na bii kurɔbu gagu wa Tinnā Filisitiban bibu sɔɔ. I man nùn kasuo n sua kurɔ.

³ Win tundo ka win mero ba nùn wisa ba nɛɛ, tɔn kurɔbu sariwa wunen mero bisibu sɔɔ, ñ kun mɛ besen bweseru sɔɔ, a ka da a kurɔ kasu Filisitiba sɔɔ be ba ku ra bango ko mi?

Adama Sansom u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, ka mɛ, a man nùn kasuo domi u man wērewa.

⁴ Win tundo ka win mero bañ yē ma gari yi, yi weewa saa Yinni Gusunɔn min di, domi swaa u kasu u ka Filisitiba sanna. N deema saa ye sɔɔ, Filisitibara ba sāa Isireliban yinnibu.

⁵ Yera Sansom u seewa u dɔɔ Tinna mi ka win tundo ka win mero. Ye ba tura Tinnagibun dāa gbaarɔ, miya Sansom u gera ma gbee sunɔ kpemu gagu ga nùn kɛenu gurema subaru sɔɔ ga kukirimɔ.

⁶ Saa yera Gusunɔn Hunde u nùn yɔɔwa ma u gbee sunɔ ge nenua u yakana ka win nɔma nge mɛ ba ra boo buu yakane. Adama uñ win tundo ka win mero sɔɔwa ye u kua. ⁷ Ma u doona u da u ka kurɔ wi gari kua. Kurɔ wi, u nùn wēre gem gem.

⁸ Sɔɔ mɛerun biru Sansom u kpam sarɔ mi ka win tundo ka win mero u ka win kurɔ sua. Ma u gera gbee sunɔ goo ten mi, u tu mɛera. Yera u deema wee, tii yi mɔma te sɔɔ, yi tim koosi. ⁹ Ma u nɔma kpɛɛ u tim mɛ wɔwa u dimɔ swaaɔ. Ye u win tundo ka win mero naamwɛ, u maa bu wē ba di. Adama uñ bu sɔɔwa ma gbee sunɔ gorun diya u tim mɛ wunama.

Sansom u Filisitiba

sukuru kua

¹⁰Ma win tundo u da kurɔ win yenuɔ. Miya Sansom u kurɔ kpaɔ dīanu kua domi meya aluwaasiba ba ra ko.

¹¹Sanam mɛ Filisitiba ba wa mɛ, ma ba aluwaasiba tena kasu ba da ba ka nùn sina. ¹²Ma Sansom u bu sɔɔwa u nɛɛ, kon bɛɛ sukuru garu kua. Sere n ka ko kurɔ kpaɔ ten sɔɔ nɔɔba yiru, kpa i man tu tubusia. Ì n tu tuba, kon been baawure yaberu kɛ ka tɔɔ baka yānu. ¹³Adama ì kun tu tuba bɛɛya i ko man ye kpuro wɛ.

Ma ba nɛɛ, oo, a sun tu kuo, sa swaa daki.

¹⁴Ma u nɛɛ, dion min diya dīanu yara. Damgiin min diya gāa duronu yara.

Ma ba kpāna bu suku te tubusia sere n ka kua sɔɔ ita. ¹⁵Yen biru ba Sansom kurɔ wi sɔɔwa ba nɛɛ, a wunen durɔ kɔkirio u ka sun suku te tubusia. À n yina, sa ko bɛɛ dɔɔ meni, wunɛ ka wunen yenugibu kpuro. N ñ i sun sokawa i ka besen yānu wɔra?

¹⁶Ma Sansom kurɔ u na u sumɔ win wuswaaɔ u nɛɛ, a man kam mɛerawa. Añ man kī. A nen tɔmbu sukuru kua, adama añ man tu tubusie.

Ma Sansom u nɛɛ, suku te nañ nen tundo ka nen mero tubusie, wuna kon sere tu tubusia?

¹⁷Ma u sumɔ tɔɔ baatere Sansom wuswaaɔ. Ye n kua sɔɔ nɔɔba yiruseru yera u nùn suku ten tubusianu sɔɔwa. Domi wuri yi, yi den nùn wasira. Ma kurɔ wi, u da u nu win tɔmbu sɔɔwa. ¹⁸Yera sɔɔ nɔɔba yiruse ten yoka tɔn be, ba Sansom sɔɔwa ba nɛɛ, mba n do n tim kere.

Nge mba n dam mɔ n kere gbee sunɔ.

Ma Sansom u nɛɛ, ì kun daa ka nen kurɔ sɔmburu kue nge naa wuku, ìn daa suku te tubu.

¹⁹Yande Yinni Gusunɔn Hunde u nùn yɔɔwa ma u da u Asikalonigibu go tɔnu tena tɔn durɔbu tɔna. U ben yānu gura u ka da u be ba win suku te tuba wɛ. Ma u gɔsira win baan yenuɔ ka mɔru. ²⁰Yera ba win kurɔ wi sua ba aluwaasi tena yen turo kā wi u kua win kurɔ kpaɔ saro.

Sansom u Filisitiba

mɔru kɔsie

15Ye n kua sɔɔ mɛeru, alikama gɛɛbun saa, Sansom u boo kpɛmu gagu sua u ka win kurɔ beram da. Ye u tura mi, yera u win dokiri sɔɔwa u nɛɛ, na kī n da nen kurɔn dirɔ. Adama dokiri wi, u yina. ²U nɛɛ, na tamaa añ maa nùn kīwa mam mam. Ma na nùn wunen bɔrɔ kā. Win wɔnɔ wee, a nùn suo kɔsire. U maa nùn buram kere.

³Sansom u nɛɛ, nà n Filisitiba kɔsa kua tɛ, nañ ko na n taare mɔ ye sɔɔ.

⁴Ma u doona u sɛusu gooba wunɔbu (300) mwa u sin sinu bɔkua yiru yiru. Yera u wii bɔnnu sɔrisi nin sii nin suunu sɔɔ. ⁵Ma u wii bɔn ni dɔɔ doke u sɛu si sure Filisitiban alikama gbaanɔ. Ye ba gā ba suba ka ye bañ gɛɛbu kpa sere ka ben dāa gbaanɔ mi ba olifiba duura, kpuro ya dɔɔ mwaarawa. ⁶Ma Filisitiba ba nɛɛ, wara u sun yenin bweseru kua.

Ma ben gaba nɛɛ, Sansom, Tinnagi-bun dokiriwa, yèn sɔ ba win kurɔ wɔra ba goo kā.

Ma ba da ba kurɔ wi ka win tundo mwa ba bu dɔɔ meni. ⁷Sansom u bu sɔɔwa u nɛɛ, yeniwa i mɔ? Ì n men na, nañ derimɔ na kun mɔru kɔsie.

⁸Ma u bu wɔri ka dam u bu go ta saka sara. Ma u da u wāa Etamun kpee baa sɔɔ.

Sansom u Filisitiba kamia

⁹Saa ye sɔɔra Filisitiba ba seewa ba da ba ben sansani gira Yudaban temɔ ba terie sere Lekio. ¹⁰Ye Yudaba ba bu

wa ba n̄e, mba n kua i ka sun w̄rima meni.

Ba n̄e, Sansomwa sa kasu su mwa su b̄ke su n̄n kua nge m̄e u sun kua.

¹¹Yera Yudaban t̄nu n̄r̄obun suba ita (3.000) ba seewa ba da Etamun kpee baa mi, ba Sansom deema ba n̄e, ān ȳe ma Filisitibara ba s̄a besen yinnibu? Mban bwesera a sun kua meni.

Sansom u bu wisa u n̄e, nge m̄e ben tii ba man kua, nge meya na maa bu kua.

¹²Ba n̄n s̄owa ba n̄e, sa nawa su ka nun mwa su b̄ke su nun Filisitiba n̄mu beria.

Ma u n̄e, i b̄ruo b̄en tii i kun man goom̄.

¹³Ba n̄e, ya w̄. Sa k̄i su nun b̄kewa su nun Filisitiba n̄mu beria. Sān nun goom̄.

Ma ba n̄n b̄kua ka w̄e kpee yiru. Ba n̄n yarama kpee baa yen min di. ¹⁴Ye u tura Lekio, Filisitiba ba n̄n senn̄ na ka wure bakanu. Saa yera Yinni Gusun̄n Hunde u n̄n ȳowa. Ma u w̄e yi ba ka n̄n b̄kua kasuka yi kua nge w̄e yi yi d̄o soora. Ma yi w̄ruma win n̄man di. ¹⁵Yera u ketekun baa saburo beku gagu d̄ba u ka t̄mbu n̄r̄obu (1.000) go. ¹⁶Ma u n̄e, ka ketekun baa saburowa na t̄mbu n̄r̄obu go.

Na bu suba suba nge takanu.

¹⁷Ye u gari yi saara u kpa, ma u ketekun baa saburo ge k̄. Ma ba yam mi ȳisuru k̄a Ramati Leki. Ȳisi ten tubusiana baa saburon gunguru. ¹⁸Yen biru nim n̄ru ga Sansom kua gem gem. Yera u Yinni Gusun̄ somiru kana u n̄e, wuna a dera na n̄n t̄mbu faaba baka yeni kua. T̄e kaa de n gbiwa ka nim n̄ru? Kpa n w̄ri t̄n tuko be bān bango kuen n̄ma s̄a?

¹⁹Yera Yinni Gusun̄ u dera nim mu yara kpee w̄ru gagun min di Leki mi, ma ya kua nim n̄nu. Sansom u n̄ra ma win hunde ya wurama, u dam kua. Yen

s̄na ba nim n̄nu ge soka Eni Hakore. Yen tubusiana, wi u somiru kanan nim n̄nu. Ga w̄a mi sere ka gis̄n gis̄.

²⁰Sansom u kuawa Isireliban kparo w̄o yendu saa ye Filisitiba ba s̄a ben yinnibu.

Sansom u Gasa da

16 S̄o teeru Sansom u da Gasa. U kur̄ tan̄ goo wa mi, ma u da u kpuna win mi. ²Yera Gasagiba nua ma u w̄a mi. Ma ba yam mi tarusi ba n̄n mara w̄ku giriru wuu gen k̄nn̄w̄. Ba ȳra s̄e w̄ku giri te, ba n̄e, ñ n kua yam s̄areru, kpa bu n̄n go. ³Ye n kua w̄kurun bonu, yera Sansom u seewa u wuu gen gambo gira ye kpuro wuka u seru s̄andi u ka da sere guuru w̄ll̄o te ta w̄a Heboronin deederu.

Sansom ka Dalila

⁴Yen biru Sansom u kpa kur̄ goo wa u n̄n w̄re. Kur̄ wi, u w̄awa Sorekin w̄w̄a. Win ȳisira Dalila. ⁵Ma Filisitiban sinambu ba da kur̄ win mi, ba n̄e, a n̄n k̄kirio kpa a n̄ min di win dam bakam m̄e, mu wee, ka nge m̄e sa ko ko su ka n̄n n̄ma turi. Saa yera sa ko n̄n kamia kpa besen baawure u nun sii geesun gobi n̄r̄obu ka wun̄bu (1.100) w̄.

⁶Ma Dalila u da u Sansom s̄owa u n̄e, na nun kanam̄ a man s̄ow̄ man diya wunen dam bakam m̄e, mu wee. Mba ba koo ka nun b̄ke, bu ka nun kamia.

⁷Sansom u n̄n wisa u n̄e, b̄a n man b̄kua ka ten w̄e beki n̄oba yiru, kon kowa dam sarirugii kpa na n s̄a nge t̄n be ba tie.

⁸Ma Filisitiban sinambu ba ten w̄e beki kasuma wasi n̄oba yiru yi bān keewe. Yera Dalila u ka yi Sansom b̄kua. ⁹N deema Filisiti gaba w̄a ba kukua win mi, dii s̄ow̄. Ma u n̄e, Sansom, Filisitiba wee ba nun w̄rima.

Yera Sansom u seewa u ten wēe yi kasuka nge sobu ye ya dōo soora. Ma bañ gie mìn di win dam mē, mu naamō.

¹⁰Ma Dalila u Sansom sōowa u nēe, wee, a man yaakoru kua, ma a man weesu kua. Tē a suuru koowo a man gem sōowō. Ka mba ba koo nun bōke.

¹¹Yera u nēe, bà n ka man wēe kpēe bōkua yi bañ ka gāanu bōkure, kon kowa dam sarirugii kpa na n sāa nge tōn be ba tie.

¹²Ma Dalila u wēe kpēe sua u ka nùn bōkua u nùn sōowa u nēe, Sansom, Filisitiba wee ba nun wōrima.

N deema ben gaba wāa ba kukua dii sōowō. Adama Sansom u wēe yi ba ka nùn bōkua kasuka nge wēe siira.

¹³Dalila u kpam Sansom sōowa u nēe, sere ka tē a man yaakoru mōwa a man weesu kuammē. A den man sōowō ka gem ye ba koo ka nun bōke.

U nēe, a nen wirun tara nōoba yiru ye menō ka wēe siiri a wesi.

¹⁴Ye Sansom u dweeya, ma Dalila u win wirun tari yi menna ka wēe siiri u wesa. Ma u ka yi dāru kparesi temō. Yera u nùn yamia u nēe, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wōrima.

Sansom u yanda, win dom kpalla, ma u dāa te wuka ka wesi te sannu.

¹⁵Kurō wi, u nùn sōowa u nēe, ma a maa nēe a man kī ni? Adama wunen gōru gañ wāa dee dee nē sōo. Wee, a man yaakoru kua sere nōn ita. Añ man sōowa mìn di wunen dam bakam mē, mu wee.

¹⁶Baadommawa u ra n nùn gari yi sōowō sere win baasi bi, bu Sansom bande, u ka bu wasira. ¹⁷Ma u nùn win gōru wukia u nùn sōowa u nēe, kōo gañ nen wiru yē saa mìn di ba man mara. Domi na sāawa wi Gusunō u gōsa saa nen meron nukurun di. Bà n man kōna, nen dam mu koo man deri kpa n ko dam sarirugii nge tōn be ba tie.

¹⁸Sanam mē Dalila u wa ma u nùn win gōru kpuro wukia, ma u Filisitiban sinambu sokusia u nēe, bu den na tē, domi Sansom u nùn win gōru kpuro wukia.

Yera Filisitiban sinam be, ba seema ba na kurō win mi ka gobi yi. ¹⁹Ma Dalila u dera Sansom u dweeya win taarō ma u goo soka, u na u win tari nōoba yiru ye kpuro kōna. Ma Sansom dam mu doona. Nge meya Dalila u ka nùn nōma tura. ²⁰U nēe, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wōrima.

Ma u dom yanda, u tii sōowa u nēe, kon yari n ka tii yina nge mē na ra ko. Domi uñ yē ma Yinni Gusunō u nùn deri. ²¹Yera Filisitiba ba nùn sēre ba win nōni yiru kpuro wōwa. Ma ba ka nùn da Gasāo. Ba nùn bōkua ka sii gandun yōni ba nùn doke pirisōm dirō. Ba dera u dobi nammō nge mē ba ra ben yaa sabenu koosie. ²²Sanam dōo sanam wee, win seri kpiimō yi ba raa kōna mi.

Sansom gōo

²³Saa ye sōo, Filisitiban sinambu ba menna bu ka ben būu Dagoni yāku bakaru kua kpa bu maa nuku dobu ko. Domi ba nēe, u bu ben yibere Sansom nōmu beria.

²⁴Sanam mē ba būu wi wa, yera ba nùn siarabu wōri ba mō, besen būu u sun besen yibere nōma beria wi u raa besen tem sankumō, ma u besen tōn dabinu goomō.

²⁵Ben nuku doo bi sōo, ba nēe, su Sansom yarama u na u sun yēesu go. Ma ba nùn yarama pirisōm dirun di. U na ma ba nùn yaakoru kua. Ba nùn yōrasia gberere yirun baa sōo. ²⁶Yera Sansom u aluwaasi wi u win nōma neni sōowa u nēe, a man yōsuo kpa n gberere be nene bèn wōllō gidambisa yeni ya sō kpa n yi gballi.

²⁷N deema tōmba yiba dii te sōo, tōn durōbu ka tōn kurōbu. Filisitiban

sinambu nɔɔbu kpuro ba wāa mi. Be ba wāa wɔllɔ, ben geera kua tɔnu nɔɔɔbun suba ita (3.000) be ba Sansom mɛera dɔma te.

²⁸ Yera Sansom u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ, Yinni, na nun kanamɔ, a man yaayo, a maa man dam kɛɛyɔ nɔn tee teni tɔna kpa n Filisitiba mɔru kɔsia n wiru go nen nɔni yiru yen sɔ.

²⁹ Ma Sansom u gbere suunukii yiru ye nenua yɛn wɔllɔ gidambisa ye, ya yɔ, tia win nɔm geuɔ, tia maa win nɔm dwarɔ.

Ma u ye bɔria, ³⁰ u nɛɛ, a de n gbi ka Filisitiba sannu. Ma u yāara ka win dam kpuro, ma dii te, ta Filisitiban sinambu wɔri ka tɔn be ba wāa mi. Tɔn be ba gu ka wi sannu dɔma te, ba dabi ba kere be u go sanam mɛ u wasi.

³¹ Yera win wɔnɔbu ka win tondon yenugibu kpuro ba na ba win goru sua ba ka da ba sikua win tundo Manɔan sikirɔ, Sorea ka Esitaolin baa sɔɔ.

Wɔɔ yenda Sansom u Isireliba kpara.

Mika u būnu kua

17 Durɔ goo u wāa Efaraimun gu-unun bera gia, win yīsira Mika. ² Sɔɔ teeru u win mero sɔɔwa u nɛɛ, sii geesun gobi nɔɔɔbu ka wunɔbu (1.100) yi a nɛɛ, ba gbena, sere a gbɛnɔ wi bɔrusi nen nɔni biru, yi wee. Nena na yi sua.

Ma win mero u nɛɛ, Gusunɔ u bɔri yi gɔsia domaru wune sɔɔ, nen bii.

³ Ma Mika u gobi yi suama u win mero wesia. Yera mero u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee, na sii gee si Yinni Gusunɔ wɛɛmɔ, bu bwāaroku koowo wunen sɔ kpa bu su pote. Ñ n men na, a yande su nenuɔ.

⁴ Adama u yina. Ma u su mero wesia. Yera win mero wi, u sin gobi goobu (200) sua u seko wɛ. Ma seko wi, u bwāaroku kua u gu sii gee si pote. Yen biru ba gu yi Mikan dirɔ.

⁵ N deema Mika u raa sāa yeru mɔ win yenuɔ. Ma u dera ba nùn bwāaroku ganu kua. Ma u win tiin bii turo gɔsa

u kua nin yāku kowo. ⁶ Domi saa ye sɔɔ, Isireliba bañ kpara mɔ, baawure u mɔwa ye u kī.

⁷ Saa ye sɔɔ, aluwaasi goo wāa Betelehemuɔ Yudan temɔ. Durɔ wi, u sāawa Lefin bweseru. ⁸ Ma u seewa Betelehemun di u win wasangariru doona. Ye u tura Efaraimun guunɔ, ma u dua Mikan yenuɔ. ⁹ Yera Mika u nùn bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u wisa u nɛɛ, ne yāku kowon bwesera. Na weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temɔ. Na nen bɔsunu mɔwa, na kasu mi kon sina.

¹⁰ Ma Mika u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, a sinɔ nen mini kpa a n sāa nen yenun yāku kowo, kpa na n da nun sii geesun gobi wɔkuru wɛ wɔɔ baagere, ka sere maa yāa ni kaa n da doke, kpa na n nun nɔɔrimɔ.

Ma durɔ wi, u wura. ¹¹ Nge meya u ka sina Mikan mi. Ma Mika u nùn mɛera nge win tiin bii. ¹² Ma u nùn kua win yāku kowo. ¹³ Yera Mika u tii sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Yinni Gusunɔ u koo man domaru kua tɛ domi na yāku kowo mɔ wi u sāa Lefin bweseru.

Danuba

ba Mikan bwāarokunu

ka win yāku kowo wɔra

18 Saa ye sɔɔ, Isireliba bañ kpara mɔ. Meya maa Danuba ba kpaba bu ben tem mwa mɛ ba tubi di. Yera ba bɔsu ba tem kasu. ² Ma ba tabu durɔ wɔrugɔba nɔɔbu gɔsa ben suunu sɔɔ ba bu gɔra saa Sorean di ka Esitaolin di bu ka da bu tem saria mɛeri. Ma tɔn be, ba seewa ba da. Ye ba tura Efaraimun guunɔ, yera ba dua Mikan yenuɔ ba kpuna. ³ Sanam mɛ ba wāa mi, yera ba Lefi goon nɔɔ nua, ma ba win gari gerubu tuba. Yera ba nùn soka ba bikia ba nɛɛ,

mba a kom na bera gee. Mban sōna a wāa mini.

⁴U bu wisa u n̄e, Mikawa u man yii mini na n s̄a win yāku kowo, u n man gobi kōsiam̄.

⁵Ma t̄n be, ba n̄n s̄ōwa ba n̄e, a Gusun̄o bikio u sun s̄ōsi besen sanum m̄ n koo dora.

⁶Ma yāku kowo wī, u bu wisa u n̄e, i doo ka b̄ri yendu. Yinni Gusun̄o u koo b̄e kpara b̄en sanum s̄ō.

⁷Ma t̄nu n̄ōbu be, ba doona min di, ba da Laisio. Ba deema bera min t̄mba wāawa b̄ri yendu s̄ō, nandabu sari, nge Sidonigibu. Domi t̄n tuko goo kun bu baasi. M̄ya bañ maa wer̄o goo m̄o turuku. Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa wāasine ka bweseru garu. ⁸Laisi min di, t̄mbu n̄ōbu be, ba ḡsira ba da ba begibu deema Soreac̄ ka Esitaoliō. Ma begii be, ba bu bikia ba n̄e, mba ka mba i wa mi gia. ⁹Ma ba wisa ba n̄e, i seewo su da su Laisigibu w̄ri. Domi tem mi ba wāa mi, tem gem tiiwa. I ku de sa n wāa mini sa n kom yaa bie. I seewo su da fuuku su bu w̄ri, su ben tem m̄e mwa. ¹⁰Tem m̄e, mu kp̄ā, gāanu kun maa bu k̄mie. S̄a n tura mi, sa ko deema wee ba wāa b̄ri yendu s̄ō. Gusun̄o u koo maa sun bu n̄omu beria.

¹¹Yera Danun bwese te s̄ō, t̄mbu nata (600) ba seewa saa Sorean di ka Esitaolin di ba ben tabu yānu neni. ¹²Ba da Yarimun wuūo Yudan tem̄o ba ben sansani gira mi. Yen s̄ōna ba yam mi sokum̄o Makan̄e Danu sere ka ḡis̄o. Yen tubusiana Danun sansani. ¹³Saa min diya ba maa da Efaraimun guun̄o ma ba da sere Mikan yenūo. ¹⁴Yera t̄mbu n̄ōbu be ba raa tem min saria m̄erim na mi, ba begibu s̄ōwa ba n̄e, i ȳe ma bwāaroku ge ba sii geesu pote ka bwāarokunu ganu nu wāa diru mini? Ñ n men na, i de su bwisiku ye n weene su ko.

¹⁵Ma t̄n be, ba da diru mi Lefi aluwaasi wi, u wāa. Ma ba n̄n t̄bura.

¹⁶T̄mbu nata ye, ba da ba ȳō dii k̄n̄n̄ōw̄o ba tabu yānu neni. ¹⁷Ma t̄mbu n̄ōbu be, ba dua Mikan dir̄o, ba bwāaroku ni yarama kpuro. Saa ye s̄ō, yāku kowo wī, u ȳō dii k̄n̄n̄ōw̄o ka t̄nu nata ye. ¹⁸Ye u wa t̄n be, ba dua Mikan dir̄o ba bwāaroku ni yarama, yera u bu bikia u n̄e, mba i m̄ō mi.

¹⁹Yera ba n̄n wisa ba n̄e, a wunen n̄ōo mario. A ku gam gere. Sa ko nun ko besen yāku kowo. Yen yer̄a a k̄iru bo, a n s̄a t̄n turon yāku koowo? Nge Isirelin bwese ker̄i giragii.

²⁰Ma gar̄i yi, yi yāku kowo wi dore. Yera ba n̄n bwāaroku ni w̄e u ka bu swii.

²¹Ma Danu be, ba gurena ba doona, ba ben bibu gbiisie ka yaa sabenu ka sere ben s̄omunu. ²²Ye ba yara Mikan yenun di ba tonda, yera be ba ka Mika wāa sannu ba gurena ba Danu be naa gira, ²³ba bu sokum̄o t̄āa t̄āa. Yera Danu be, ba ȳōra ba Mika bikia ba n̄e, mba a k̄i a ka sun naa gire m̄e.

²⁴Ma u bu wisa u n̄e, mba n maa man tie. Wee, i nen b̄nu gura ma i nen yāku kowo mwa, ma i m̄ō, mba na k̄i?

²⁵Yera ba n̄e, sañ maa k̄i su wunen n̄ōo n̄ō. À n maa yina, besen gabun m̄ōru koo se kpa bu nun w̄ri bu go t̄ē, wune ka wunen yenugibu.

²⁶Ma Danu be, ba ben swaa w̄ri ba n doon̄o. Ye Mika u wa t̄n be, ba n̄n dam kere, yera u ḡsirama u wuma win yenūo.

Danuba ba Laisi kamia

²⁷Nge m̄ya Danuba ba ka Mikan bwāarokunu doona ka win yāku kowo sannu. Yen biruwa ba da ba Laisi w̄ri, ba yen t̄mbu go be ba raa wāa b̄ri yendu s̄ō mi. Ye ba bu go ba kpa, ma ba wuu ge d̄ōo meni. ²⁸Goo kun kp̄ia u Laisigii be faaba kue, domi Sidonigibu

ba ka bu toma. Bañ maa ka bweseru garu wāasine. Ba wāawa Beti Rehobun wōwaw. Yen biruwa Danu be, ba wuu ge bana ba sina mi. ²⁹Ma ba gu yīsi kpaaru kā, Danu. N deema ben sikadon yīsira mi, wi u sāa Yakobun bii. ³⁰Yera Danu be, ba bwāaroku ge gira bu ka sā. Ma Yonatan, Gēesōmun bii, Mōwisin debubu, ka win bibu ba kua ben yāku kowobu sere ba ra ka Isireliba gura ba ka doona tem tukumō. ³¹Nge me Isireli be ba tie ba Yinni Gusunō sāamō Silō n ka te, nge meya Danu be, ba maa bwāaroku ge ba gira mi sāwa n ka te.

Lefi goo ka win kurō

19 Lefi goo wāa Efaraimun guunun bera gia, baru kpaaru garun mi. Yera u kurō tanō goo sua wi u sāa Betelehemugii Yudan temō. Saa ye sōw, Isireliba bañ sunō mō. ²Durō wi ka win kurō ba sanna. Yen sōna kurō wi, u da u sina suru nne win tundon yenuō Betelehemuō. ³Yera win durō u nūn naa da u nūn kōkiri u ka wurama yenuō. Sanam me u dōw, win sōm kowo u nūn yōsiri ka ben ketekunu yiru. Ye ba tura kurō win mi, ba dua win tundon dirō. Ye tundo wi, u durō wi wa, ma u nūn dam koosia ka nuku dobu. ⁴U dera ba sina mi, sōw ita. Ba di ba nōra. ⁵Sōw nne se ba seewa buru buru yellu ba sōru kua bu ka doona. Adama win dokiri u nē, bu yōro bu gāanu di bu sere doona.

⁶Ma ba sina ba di be yiru ye. Yera dokiri wi, u maa bu gōra u nē, bu kpunō sere sisiru bu maa nuku dobu ko.

⁷Lefi wi, u kīa u doona adama win dokiri u nūn suuru kana ma u maa sina wōku teeru. ⁸Sōw nōwuse u seewa buru buru yellu u ka doona. Yera dokiri wi, u maa nē, u sinō u gāanu di kpa u doona sōw ù n kella.

Ma ba sina ba di sannu. ⁹Sanam me Lefi wi, u seewa ka win kurō ka win sōm kowo, win dokiri wi, u nūn sōwwa u nē,

sōw u kpa, yam maa tīramō. Bu maa sinō sere sia bururu, kpa bu yellu se bu swaa wōri.

¹⁰Adama Lefi wi, u den yina, ma ba swaa wōri ka win kurō ka win sōm kowo wi, ka ben ketekunu yiru ye. Yen dōma te, ba tura Yebusin deedeeru ye ba maa sokumō Yerusalemu. ¹¹Sanam me ba Yebusi ye bōku kua, saa ye sōw, sōw u kpeema. Yera sōm kowo wi, u win yinni sōwwa u nē, a de su da Yebusiban wuu genin mi su kpuna.

¹²⁻¹³Yera win yinni u nūn wisa u nē, tōn tukobun wuuōra sa ko da? A de su yande turi Gibeaw, ñ kun me Ramaō mi Isireliba ba wāa, kpa su kpuna min gam.

¹⁴Yera ba ben swaa wōri ba n doonō. Sanam me ba tunuma Gibeaw Benyameen temō, sōw u dua u kpa. ¹⁵Ye ba tura mi, ba da ba wāawa batuma mi wuugiba ra menne. Adama goo kun bu soka bu na bu kpuna win yenuō.

¹⁶Yera durō tōkō goo u wee gberun di, u sarō. U sāawa Efaraimun guunun beragii. Adama u wāawa wuu gen mi. N deema Gibeagii be, ba sāawa Benyameeba. ¹⁷Yera u nōni seeya u tōn be wa, ba sō wuun mennō yeru mi. Ma u bu susi u nē, beē ka sanum. Man diya i wee. Mana i dōw.

¹⁸Lefi wi, u nūn wisa u nē, sa weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temō. Sa dōwwa sere Efaraimun guunun bera gia baru kpaaru garun mi, domi miya na wāa na ka sāa yāku kowo. Yen sōna na gōsirō mi. Adama ye sa tunuma mini, goo kun sun dam koosie su sere nē, sa ko sōbia yēron yenuō, ¹⁹baa me sa taka mō besen ketekunun sō, sa maa dīanu ka tam mō. Gāanu kun sun kōmie.

²⁰Saa yera durō tōkō wi, u nē, to, i duuma. Gusunō u de i bōri yendu wa. Yèn bukata i mō, kon beē ye kpuro kasua. I ku kpuna batuma mini. I na su da nen yenuō.

²¹Ma u ka tɔn be da win yenuɔ u ben ketekunu dīanu wē. Ben tii ba ben naasu kpakia, ma u bu dīanu wē ba dimɔ ba nɔrumɔ ²²ba nuku dobu mɔ.

Yera wuu min tɔmbu gabu be ba sāa garu ko sariba, ba na ba dii te sikerena, ba ten gambo soomɔ ba baasi ba mɔ, a durɔ wi u dua wunen yenuɔ mi sun yarama su ka nɔn kpuna nge tɔn kurɔ.

²³Ma durɔ tɔkɔ wi, u yara u bu suru kana u nɛɛ, aawo, negibu. I ku daa kōsa yenin bweseru ko domi nen yenuora durɔ wi, u wāa. ²⁴Wee na bii wɔndia mɔ wi u kun durɔ yē. Durɔ win tii, u maa kurɔ mɔ. Na kon bɛɛ bu yarama kpa i ka bu ko nge mɛ i kī. Adama i ku ka durɔ win tii kōsa yenin bweseru ko.

²⁵Ka mɛ, tɔn be, baɔn durɔ win gari wure. Yera Lefi wi, u win kurɔ yarama u bu wē. Ma ba nɔn tilasi kua ba ka nɔn kpuna wōku giriru sere yam ka sāra. Yen biru ba nɔn deri u doona. ²⁶Yera kurɔ wi, u seewa u na u wɔruma yenu gɛn mi win durɔ u wāan kɔnnɔwɔ. ²⁷Ye n kua bururu, Lefi wi, u seewa u kī u swaa wɔri. U gambo kenia, yera u deema wee, win kurɔ u kpī u gāseru demie kɔnnɔwɔ. ²⁸Ma u kurɔ wi sōwɔa u nɛɛ, a seewo su doona.

Adama uɔn wisibu nua. Ase kurɔ wi, u guwa mi. Yera durɔ nɔn sua u sɔndi win ketekun wɔllɔ u ka doona win wuuɔ. ²⁹Ye u tura win yenuɔ, yera u woburu sua u ka kurɔ win goo te bɔtira kpirinu wɔkura yiru, ma u Isireliban bwese kera baayere kpiri tia tia mɔrisia. ³⁰Be ba ye wa kpuro, ba biti soorawa ba nɛɛ, saɔn yenin bweseru waare saa mɔn di sa yarima Egibitin di. Yen sɔ, i de su menna su wesiana kpa su wa yen mɛ sa ko ko.

Ba Benyameɛba seeyasia

20 Isireli be ba wāa Danuɔ sɔɔ yēsan nɔm geu gia sere n ka girari Beri Sebɔɔ sɔɔ yēsan nɔm dware ka maa be ba wāa Galadin temɔ sɔɔ yari yeru gia,

ba menna ba nɔɔ tia kua nge tɔn turo Yinni Gusunɔn sāa yerɔ Misipaɔ. ²Ben bwese kera baayeren wirugibu ba nawa dɔma te. Ben tabu naanaakobu be ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sāawa tɔmbu nɔrɔbun suba nɛɛru (400.000). ³N deema Benyameɛba ba nua ko ma Isireli be ba tie ba menne Misipaɔ.

Ma Isireli be, ba bikia ba nɛɛ, amɔna daa kōsa yenin bweseru ya ka koora.

⁴Ma Lefi win kurɔ ba go mi, u bu sōwɔa u nɛɛ, na nen kurɔ naa dawa sa wee. Ma sa tunuma Gibeɔɔ sa kpuna mi.

⁵Yera Gibeagii be, ba man seesi, ba na ba man tarusi diru mi na kpī wōkuru. Nen tiiwa ba raa kasu bu ka kpuna bu go adama na bu nen kurɔ wē ma ba ka nɔn kpuna ka tilasi ba go. ⁶Yera na win goo te sua na bɔtira na Isirelin bwese kera baayere kpiri tia tia mɔrisia. Domi gāa kōsuna ba kua mi, nɔn bweseru n n weene Isireliba bu ko. ⁷Yen sɔ, bɛɛ Isireliba, wee i menne mini tē. I wesiana kpa i ko ye n weene i ko.

⁸Ma be kpuro ba nɔɔ nera nge tɔn turo. Ba nɛɛ, besen goo kun wurɔ win yenuɔ u sere nɛɛ u koo sina win kuu bekurugirɔ. ⁹Wee ye sa ko Gibeagii be kua. Sa ko tete towa ¹⁰su ka tɔmbu gɔsi Isirelin bwese kera baayere sɔɔ. Tɔmbu wunɔbu (100) sɔɔ, sa ko wɔkuru wīa. Tɔmbu nɔrɔbu (1.000) sɔɔ, sa ko wunɔbu wīa. Tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ, kpa su nɔrɔbu wīa. Tɔn beya ba koo da bu sun dīanu kasuama su ka wa su di bese be sa menne mini, kpa su wa su Gibeagii be seeyasia ben daa kōsa ye ba kua min sɔ.

¹¹Nge meya Isireliba kpuro ba ka menna ba nɔɔ tia kua bu ka Gibeagii be wɔri. ¹²Ma Isireli be, ba tɔmbu gɔra Benyameɛn tem kpuro sɔɔ ba nɛɛ, amɔna kōsa yenin bweseru ya ka koora bɛɛn su-unu sɔɔ mɛ. ¹³Yen sɔ, i sun tɔn kōso be nɔmu sɔndio su bu go, kpa su kōsa ye wuna bese Isireliban suunu sɔɔn di.

Adama Benyamεε be, ba yina bu ben mero bisi ben gari nɔ. ¹⁴Ma ba maa menna Gibeao bu ka Isireliba tabu ko. ¹⁵Yen dɔma te, tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu ka tia (26.000) be ba koo kpī bu ka takobi sanna, ba menna Benyamεen tem sɔɔ ka sere maa tabu durɔbu nata ka wunɔbu (700) be ba s̄aa Gibeau tiigibu. ¹⁶Benyamεeban tabu durɔbu sɔɔ, ben nata ka wunɔbu (700) ba s̄awa nɔm dwaagibu. Be kpuro ba nɔma dowa gem gem. Domi ben goo sari wi u koo tɔnun sera kpurantɛeru yīisi u kɔmia. ¹⁷Isireliba sɔɔ maa, be ba tabun dɔnɛ mɔ ba koo kpī bu ka takobi sanna ba s̄awa nɔrɔbun suba nɛeru (400.000).

¹⁸Ma Isireli be, ba da Beteliɔ bu ka Gusunɔ bikia u bu s̄ɔsi bwese kera ye ya koo gbi yu Benyamεeba wɔri. Ma Yinni Gusunɔ u Yudaba gɔsa. ¹⁹Sisuru bururu Isireliba kpuro ba seewa ba ben sansani gira Gibeau bɔkuɔ. ²⁰Yen biru ba ben tabu s̄ia yi Gibeau deedeeru bu ka Benyamεeba wɔri. ²¹Yen dɔma tera Gibeagii be, ba yarima ba Isireliba wɔri ba ben tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ²²⁻²³Ma Isireliba ba da ba Gusunɔ weeweenu koosi sere n ka kua yoka. Ma ba n̄n bikia ba nɛε, bu maa ben mero bisi be wɔriɔ?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛε, oo, bu doo.

Saa yera ba dam wa. Ma ba ben tabu s̄ia kpī mi ba raa yellu kpī ba ka Benyamεε be wɔri. ²⁴Yera ba kɔm Benyamεeba wɔri nɔn yiruse te. ²⁵Benyamεε be, ba kɔm yarima ba Isireliban tabu durɔbu nɔrɔbun suba yendu yiru sari go (18.000). ²⁶Yera Isireliba kpuro ba menna Beteliɔ ba sina Yinni Gusunɔn s̄aa yeru mi, ba weeweenu m̄ɔ. Yen dɔma te, ba nɔ bɔkuawa sere n ka kua yoka. Ma ba Yinni Gusunɔ yāku d̄ɔ mwaararuginu kua ka siarabun yākunu. ²⁷⁻²⁸N deema Yinni Gusunɔn woodan kɔkoro te, ta

wāa Beteli mi. Finɛesi, Eleasaan bii, Aronin debubuwa u s̄aa yāku kowo saa ye. Yera Isireli be, ba Yinni Gusunɔ bikia ba nɛε, su kɔm Benyamεeba wɔriɔ?

Ma u nɛε, oo, i doo. Kon bɛε bu nɔmu beria sia.

²⁹⁻³⁰S̄ɔ itase Isireliba ba da ba tabu s̄ia kpī bu ka Benyamεeba wɔri nge mɛ ba raa kua yellu. Adama ba maa tabu kowobu berua ba ka Gibeau sikerena. ³¹Yera Benyamεeba ba maa yara ba ka Isireli be yinna. Ma ba bu naa gira ba ka wuu yara ba tonda. Nge mɛ ba raa kua ba ka Isireliba go yellu, nge meya ba maa torua ma ba maa ben tɔnu tena go Betelin swaao ka Gibeagii sɔɔ yakasɔ. ³²Ma Benyamεε be, ba nɛε, wee, sa maa bu kamia nge yellu. Adama Isireliba ba nɛε, i de su duki su kpa bu ben wuu deri bu tonda. ³³Ma ba da ba menna Baali Tamaao. Yera be ba raa kukua ba yarima Mare Geban di mi ba wāa. ³⁴Ba s̄awa tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000). Ma ba da Gibeao ba tabu kua gem gem ka Benyamεeba. Benyamεε be, bañ yē ba kam kobu d̄ɔwa mi. ³⁵Ma Yinni Gusunɔ u dera ba burisina Isireliban wuswaa. Yen dɔma tera Isireliba ba tɔmbu go nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu ka wunɔbu (25.100) Benyamεen tabu kowobu sɔɔ. ³⁶Saa ye s̄ɔra Benyamεeba ba tuba ma ba kam kuawa.

Isireliba ba raa duki sua ba bu deri yèn s̄ɔ ba yē ma ben tabu kowobu gaba kukua Gibeao ba Benyamεeba mara. ³⁷Bera ba yarima ba Gibeau ye wɔri ba yen tɔmbu go. ³⁸N deema Isireliba ba raa wesiana ba nɛε, be ba kukua mi, bu wuu ge d̄ɔ s̄ɔreo, kpa be ba tie bu gɔsirama b̄a n wiisu wa. ³⁹Ye ba wii si wa, yera ba gɔsirama. Benyamεeba ba raa bu tɔmbu tena goori. Yen s̄na ba tamaa ba maa bu kamiawa nge yellu. ⁴⁰Adama saa ye sɔɔ, wii bakara seewa saa Gibeau di, ma Benyamεeba

ba wa dōo wiira ben wuu wukiri mam mam. ⁴¹ Isireli be ba raa duki sua mi, ba gōsirama. Saa yera Benyamēe be, ba nanda, domi ba wa wōrō ye ya bu deema. ⁴² Yen sōna ba duki sua ba doona tem saaram bera gia. Adama Isireli be ba wuu ge dōo sōre ba yarima ba bu naa swīi ba goomō ⁴³ sere Gibeian sōo yari yerō. Bañ wure Benyamēe be, bu yōra baa fiiko bu sere wēra. ⁴⁴ Nge meya ba kua ba ka Benyamēeban tabu durōbu nōrōbun suba yendu yiru sari (18.000) ye go. ⁴⁵ Ba maa ben tōmbu nōrōbun suba nōobu (5.000) go swaa sōo be ba duki mō ba dōo tem saaramō Rimōon kperu gia. Ma ba be ba tie naa swīi sere Gideomuō. Miya ba maa ben tōmbu nōrōbun suba yiru (2.000) go. ⁴⁶ Be ba gu dōma te, ben bwese te sōo, ba sāawa tabu durōbu nōrōbun suba yenda nōobu (25.000).

⁴⁷ Adama Benyamēeba nata (600) ba kpīa ba tura Rimōon kperu mi, tem saaramō ma ba kua suru nne bera mi. ⁴⁸ Isireliba ba gōsirama ba na Benyamēe be ba tien wusu sōo. Ba bu go go sere ka ben yaa sabenō. Hunde koni ye ya wāa mi kpuro gesi, ba gowa. Ma ba ben wuu si kpuro dōo menī.

Benyamēen bwese kera

maa seewa

21 N deema Isireliba ba raa nōo mwēeru kua Misipāo ba nēe, bañ Benyamēe goo ben bii wōndia goo wēemō u sua kurō. ² Ma ba na ba sina Beteliō Yinni Gusunōn wuswaāo sere n ka kua yoka. Ba wuri kua ka dam ³ ba nēe, Gusunō, bese Isireliban Yinni, mban sōna besen bwese kera tia ya kpeera.

⁴ Ma ba seewa buru buru yellu ba yāku yeru kua mi, ma ba yāku dōo mwaaruginu ka siarabun yākunu kua ten wōllō. ⁵ Yen biruwa ba nēe, geema sa nōo mwēeru kua ka bōri sa nēe, be ba

kun de Misipāo Yinni Gusunōn sāa yerō sa ko bu gowa. Ñ n men na, berā bese Isireliba sōo, bañ ka sun menne mi.

⁶ N deema Isireliba ba gōru gōsia ba nēe, wee sa besen bwese kerī tia go. ⁷ Tē amōna sa ko ko su ka Benyamēe be ba tie kurōbu waawa. Domi sa bōrua kō Yinni Gusunōn wuswaāo sa nēe, sañ maa bu besen bii wōndiaba wēemō bu sua kurōbu.

⁸ Ma ba bikiana ba nēe, bese sōo berā bañ nē Yinni Gusunōn wuswaāo Misipāo. Ma ba deema goo kun nē saa Yabesin di ye ya wāa Galadiō. ⁹ Domi sanam mē ba tōmbu gara ba deema Yabesigii goo kun wāa mi. ¹⁰ Saa yera Isireli be sōo, ba tabu kowobu nōrōbun suba wōkura yiru (12.000) gōsa ba bu wooda wē ba nēe, i doo i Yabesigibu go kpuro. ¹¹ I tōn durōbu kpuro goowo ka kurō be ba durō yē kō.

¹² Ye ba tura mi, ba wōndiaba wa tōnu nēeru (400) be ba kun durō yē. Ma ba bu mwēerima ba ka na ben sansaniō Silōo Kananin temō.

¹³ Yen biruwa Isireliba ba Benyamēe be ba da ba kukua Rimōon kpee wōruō gōria ba nēe, bu yarima, tabu kpa, ba dora. ¹⁴ Yera Benyamēe be, ba yarima. Ma ba bu wōndia be wē ba sua kurōbu, be ba mwēerima saa Yabesin di mi, Galadin temō. Adama kurō be, bañ bu dabiru tura.

¹⁵ Ma Isireliba ba Benyamēe ben wōn-wōndu wa yēn sō Yinni Gusunō u dera ben bwese kera kanda. ¹⁶ Ma Isireliban guro gurobu ba nēe, wee tōn kurōbu sari Benyamēen bweseru sōo. Mana ben tōn durō be ba tie ba koo kurōbu wa. ¹⁷ Domi n ñ weene ben bweseru tu kam ko, kpa bese Isireliban bwese kerī tia ye, yu gbi. ¹⁸ Adama sañ kpē su bu besen bii wōndiaba wē bu sua kurōbu, domi sa nōo mwēeru kua ka bōri sa nēe, Isireli wi u win bii wōndia Benyamēe goo wē u sua kurō, yen yēro u kam ko.

¹⁹ Adama ba bwisika ba n̄e, wee w̄ɔ̄ ka w̄ɔ̄n t̄ɔ̄ bakara turuku kua te sa ra Yinni Gusunɔ̄ kue Silo. Silo ye, ya w̄aawa swaaɔ̄ ye ya d̄ɔ̄ saa Betelin di sere Sikemuɔ̄ s̄ɔ̄ yari yerɔ̄, Beteli ka Lebanon baa s̄ɔ̄. ²⁰ Ma ba Benyameɛba bwisi yini k̄a ba n̄e, i doo i kuke resem gbaanɔ̄. ²¹ Kpa i n ȳɔ̄ru bw̄e i n Silon w̄ɔ̄ndiaba mara, be ba koo yarima ba n yaamɔ̄. Ì n bu wa me, kpa i yarima gbaa nin min di, i bu s̄ere i mw̄eri i ka doona b̄en temɔ̄ bu ko b̄en kurɔ̄bu. ²² Ben m̄ɔ̄wɔ̄bu b̄a n na, ba sun weeweenu koosi, sa ko bu wisi su n̄e, sañ kp̄ia sa

b̄e kpuro kurɔ̄bu waawe Yabesin taa bi s̄ɔ̄. Nge me n ñ ben tii ba b̄e bii w̄ɔ̄ndia be w̄e, bañ ben n̄ɔ̄ mw̄eru k̄obie.

²³ Ma Benyameɛ be, ba ka t̄ɔ̄n ben gari s̄ɔ̄mburu kua. Ba w̄ɔ̄ndia be mw̄era sanam me ba yaamɔ̄ Silo. Ben baawure u w̄ɔ̄ndia wa u s̄ere u sua kurɔ̄. Ma ba ka da ben temɔ̄. Ba wure ba ben wusu bana, ba sina mi. ²⁴ Yen biruwa Isireli be ba tie ba yarina. Baawure u da u win bwese kera deema win temɔ̄.

²⁵ N deema saa ye s̄ɔ̄, Isireliba bañ kparo m̄. Ben baawure u m̄wa nge me u k̄i.

RUTU

Tire te, ta ka kurɔ goon gari yā wi ba m̄ Rutu. Rutu wi, u ñ sāa Isireli. Ta sun s̄ɔsim̄ nge me u ka dua Gusunɔn t̄mbu Isireliba s̄ɔ. Ta maa Rutu win b̄ɔr̄kiniru s̄ɔsi win dur̄ɔn t̄mbu s̄ɔ ka naane ye u Gusunɔ Isireliban Yinni kua.

Rutu ka win dwa mero ba raa wāa yāaru s̄ɔ. Ben naane ye ba Gusunɔ kuan s̄, u bu kua dukiagibu sere u mam dera Rutu u bii mara ma bii wi, u kua Dafidin debu.

Tire ten kpunaa

1. Naomi u ḡsira u wura Betelehemu, wiru 1.
2. Rutu u Boasin k̄i geeru wa, wiru 2 ka wiru 3.
3. Boasi u Rutu sua kurɔ, wiru 4.

Elimelekin yenun n̄ni swāaru

1 Kparobun waati s̄ɔ, ḡɔra dua Isireliban tem̄. Yera dur̄ɔ goo u seewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan tem̄, u da u wāa M̄abun ka win kurɔ ka win bii t̄n dur̄ɔbu yiru. ²Dur̄ɔ win ȳsira Elimeleki. Win kurɔwa Naomi. Win bii ben ȳsa wee, Maloni ka Kiloni. Be kpuro ba sāawa Efaratan bweseru. Ben wuuwa Betelehemu, Yudan tem̄. Ye Elimeleki ka win t̄n be kpuro ba tura M̄abu mi, yera ba ben wāa yeru kua. ³S̄ɔ teeru, Elimeleki u kpuna u gu. Ma u Naomi ka bibu yiru ye deri. ⁴Ma bii be, ba M̄abun bii w̄ndiaba sua kurɔbu. Kurɔ ben turon ȳsira Oripa, turowa maa Rutu. Ma ba wāa mi sannu sere n ka kua w̄ɔ w̄kuru. ⁵Yen biruwa Maloni ka Kiloni ba kpuna ba gu. Ma Naomi u tia wi turo. U ñ ka win dur̄ɔ, u ñ maa ka win bibu yiru ye.

Naomi ka Rutu

ba ḡsira Betelehemu

⁶⁻⁷Yeniban biru, Naomi u nua Gusunɔ u win t̄mbu durom kua u bu d̄ianu w̄. Yera u seewa s̄ɔ teeru ka win bigii kurɔbu M̄abun di, ba wiɔ Yudan tem̄. ⁸Ma u bigii kurɔ be s̄ɔwa u n̄e, been baawure u wuro win meron yenuɔ, kpa Yinni Gusunɔ u b̄e gea kua nge me i been dur̄ɔ be ba gu kua, ka maa nen tii. ⁹Kpa Yinni Gusunɔ u de been baawure u dur̄ɔ wa u w̄ra win yenuɔ.

Ma u ben baawure s̄su u bu n̄ɔ kana. Saa ye s̄ɔra ba wuri n̄ɔ kp̄e ba sw̄i. ¹⁰Yera ba n̄n s̄ɔwa ba n̄e, sa ko ka nun dawa wunen t̄mbun mi.

¹¹Ma Naomi u bu s̄ɔwa u n̄e, bii kurɔminu, i wuro been t̄mbun mi. Mban daaba i ko ka man da. Domi na ñ maa bii t̄n dur̄ɔbu tie nukurɔ be ba koo ko been dur̄ɔbu. ¹²Ñ n men na, i ḡsiro nen bii kurɔminu. Domi na bukura k̄, na ñ maa sāa wi u koo dur̄ɔ sua. Baa n̄a n maa b̄e s̄ɔwa na n̄e, kon dur̄ɔ wa w̄ku te kpa n gura sua n bii ma, ¹³i ko i ȳra ù n kp̄a i sere n̄n sua dur̄ɔ? Nge win s̄na i ko n̄e, i ñ dur̄ɔ goo suam̄? Aawo, nen bii kurɔminu, yeni ya ñ koorɔ. Been s̄na na nuki sankire too. Domi Gusunɔ u man win n̄mu s̄re.

¹⁴Yera be kpuro ba maa wuri n̄ɔ kp̄e ba sw̄i. Ma Oripa u Naomi s̄su u n̄n n̄ɔ kana u doona. Adama Rutu kun n̄n deri. ¹⁵Yera Naomi u n̄e, wee wunen beruse u wura win t̄mbun mi, kpa ba n ben b̄unu s̄am̄ sannu. Wunen tii a ḡsiro a n̄n sw̄i.

¹⁶Ma Rutu u n̄e, a ku man tilasi ko n ka nun deri. A de n ka nun da. Domi mi a d̄ɔ miya kon da. Mi a wāa, miya ko na n wāa. Kpa wunen t̄mbu bu ko nen t̄mbu. Kpa Gusunɔ wunen Yinni u ko nen Yinni. ¹⁷Mi kaa gbi, miya kon gbi, kpa bu sun sike mi sannu. Gāanu

nùn n dera na nun deri, ma n kun mɔ ɔɔ, Gusunɔ u man kuo nge me u kī.

¹⁸Ye Naomi u wa ma Rutu u yɔrawa u ka nùn da, yera u ñ maa gɛe gerua.

¹⁹Ma be yiru ye kpuro ba da Betelehemuɔ sannu. Ye ba tura mi, ma biti tɔmbu mwa ba mɔ, Naomiwa mini? ²⁰Ma u bu wisa u nɛɛ, i ku maa man soku Naomi, i man soku Mara ††. Domi Dam kpurogii u man nuki sanku. ²¹Doo nɔɔra na ka yara minin di, adama Yinni Gusunɔ u dera na ɔɔsirama nɔm dira. Ñ n men na, mban sɔna i man sokumɔ Naomi. Domi wee Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u man taare wɛ, ma u man nuku sankiranu kpɛɛ.

²²Nge meya Naomi ka win bigii kuro Rutu, Mɔabu, ba ka Mɔabun tem deri ba na Betelehemuɔ dīa ni ba mɔ ɔɔsun gɛɛrun tore sɔɔ.

Rutu u dīanu kunɔnu mɔ

Boasin gberɔ

2Naomin durɔ Elimelekin dusi goo u wāa wi ba mɔ Boasi. Durɔ wi, u dukia mɔ, u maa beere mɔ. ²Yera sɔɔ teeru Rutu Mɔabu u Naomi sɔɔwa u nɛɛ, a de n da goo wi u koo man tɔn geeru kuan gberɔ n dīanu kunɔnu ko. Ma Naomi u nɛɛ, ya wā, a doo nen bii kurɔbu.

³Ma u seewa u da goon gberɔ u ɔɔsu kunɔnu mɔ, u ka be ba ɔɔsu gɛɛmɔ swii. N deema gbee te, ta sāawa Boasigiru Elimelekin dusi.

⁴Yera Boasin tii u seema Betelehemun di u na gberu mi, u win sɔm kowobu tɔbura u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u n ka be wāa.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, kpa u maa nun domaru kua.

⁵Saa yera u win sɔm kowo ben wirugii bikia u nɛɛ, waran kurɔwa bii kurɔbu ge.

⁶Wirugii wi, u nùn wisa u nɛɛ, kuro Mɔabu wi u ka Naomi wɔma wiya mi.

⁷U na u nɛɛ, su de u sun swii u n dīanu kunɔnu mɔ. Ye sa wura, ma u win sɔm-buru wɔri saa buru ten di, u ñ wɛre sere ka tɛ, ma n kun mɔ ye u da u sina saa fiiko saarɔ.

⁸Saa yera Boasi u Rutu sɔɔwa u nɛɛ, a nɔɔmɔ bii kurɔbu, a n da ne mini baadomma, a ku maa da goon gberɔ. A na a n kunɔnu mɔ a n nen sɔm kowo bii kurɔmii nini swii a n laakari sāa mi ba gɛɛmɔ. ⁹Na maa nen sɔm kowobu sɔɔwa na nɛɛ, bu ku nun baba. Nim nɔru gā n nun mɔ, a doo a nɔ ben bwāa nin mi, mi sɔɔ ba nim take.

¹⁰Saa ye sɔɔra Rutu u yiira kure u wiru tem girari u nɛɛ, amona na ka kii geeru wa wunen mi, ne wi na sāa sɔɔ.

¹¹Ma Boasi u nùn wisa u nɛɛ, sa nua ye a wunen dwaa mero kua saa mìn di wunen durɔ u gu, ka nge me a wunen baaba ka wunen mero deri, ka wunen tem ka sere maa wunen bweseru. Ma a na besen bweseru sɔɔ te a ñ daa yɛ. ¹²Ñ n men na, Gusunɔ Isireliban Yinni wi, wìn mi a na u ka nun kɔsu u nun yen dibu kɔsia mam mam ye a kua kpuron sɔ.

¹³Saa yera Rutu u nɛɛ, nen yinni, na wa ma a man kii geeru sɔɔsi. Domi a ka man gari kua, a nen nukuru yemiasia, ne wi na ñ wunen sɔm kowobun goo tura.

¹⁴Sanam me ba dimɔ, Boasi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a susima a pɛe sua a sɔre kpee sɔɔ kpa a di.

Ma Rutu u sina sɔm kowo ben bɔkuu. Yera ba nùn dobi sɔnde wɛ u di. Ye u deba ma u sukum berua. ¹⁵Yen biru, u seewa u ka dīanu kunɔnu ko. Ma Boasi u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i de u mam dīanu kunɔnu ko ka mi i ñ gā. I ku nùn yinari. ¹⁶Kpa i dīa nɔmusu gasu deri u ka wa u gura. I ku maa nùn wɔkisi.

††1:20 *Mara* - Yīsi ten tubusiana sosura. Naomi, yīsi ten tubusiana, dobu.

¹⁷Yen dōma te, Rutu wi, u dīanu kunōnu kuawa saa bururun di sere ka yoka. Domi ni u wa nin yari yi kuawa kilo tenan saka. ¹⁸Yen biru, u yi sua u ka da yenuō u win dwaa mero sōsi ka sere maa dīa ni u din sukum, ma u ye kpuro win dwaa mero wi yīya. ¹⁹Yera win dwaa mero u nūn bikia u nēē, waran gberōwa a dīa nini wa a kunōnu kua mē gisō. Gusunō u yēro domaru kua wi u wunen bwisiku nini kua.

Ma Rutu u nūn wisa u nēē, Boasin gberōwa u sōmburu kua dōma te. ²⁰Ma Naomi u nēē, Boasi wi, u sāawa besen dusi wi u ra sun tubi di. Yinni Gusunō wì u ra baadomma gōribu ka wasobu durom kue, u nūn domaru kua.

²¹Rutu u maa Naomi sōwa u nēē, durō wi, u mam man sōwa u nēē, na n da n wāa ka win sōm kowobu sere bu ka win dīa ni gē bu kpe.

²²Ma Naomi u nēē, ya wā. Ñ n men na, a ku ra maa da goon gberō. A doo a ka win sōm kowo tōn kurō be swīina.

²³Yera Rutu u ra n ka Boasin sōm kowo tōn kurō be sōmburu mō sere ba ka ben ɔsu ka alikama gā ba kpa. Adama Naomin miya u wāa u ka sōmbu te daamō.

Rutu u durō wa

3 Sō teeru Naomi u win bigii kurō Rutu sōwa u nēē, na kon nun wāa yeru kua mi kaa wēra, kpa a n ka nuku dobu mō. ²Boasi win sōm kowo tōn kurōbu a ra n swīi, u sāawa besen dusi. Wee tē, u koo da wōku te, u alikama sara doo soo yerō. ³Yen sō, a woburoo, kpa a wunen yāa geenu doke, kpa a tii turare yēka, kpa a nūn naamwe doo soo yeru mi. Adama a ku de durō wi, u nun tubu sere u ka di u nō u kpe. ⁴Saa ye u da u kpuna, a mēerio mi u kpī. Yen biru, kpa a win bekuru ghabia a kpuna win naasu gia. Saa yera u koo nun sō ye u kī a ko.

⁵Ma Rutu u win dwaa mero sōwa u nēē, ye a man sōwa kpuro, yera kon ko.

⁶Ma u seewa u da doo soo yeru mi, u kua nge mē win dwaa mero wi, u nūn sōwa kpuro. ⁷Ye u wa Boasi u di u kpa u nōra, u da u kpuna mi win dīanu suba, saa yera Rutun tii u da sēē u durō win bekuru ghabia u kpuna win naasō. ⁸Ye n kua wōku suunu, yera Boasi u dom nanda u yēsa gōsia, ma u deema wee kurō goo u kpī win naasō. ⁹Ma u bikia u nēē, wara mi.

Rutu nūn wisa u nēē, nena wunen yoo Rutu. A man yakio kpa n ko wunen kurō, domi wuna a ra man tubi di.

¹⁰Ma Boasi u nēē, Yinni Gusunō u nun domaru kua nen bii kurōbu. Wunen bōrōkini te a man sōsi mini, ta kere te a wunen dwaa mero kua. Domi a ñ aluwaasi goo kasu a sua wi u sāa sāaro, ñ kun mē gobigii. ¹¹Yen sō, nen bii kurōbu, a ku berum ko. Ye a bikia kpuro yera kon nun kua. Domi nen tōmbu kpuro ba nua ma wunē kurō geowa. ¹²Geema, kon kpī n nun tubi di, adama goo wāa wi u sāa wunen durōn mero bisi n nen mi turuku kere. ¹³A kpunō mini wōku te. Sia bururu, ù n kī u nun tubi di, u koo yen gari ko. Adama ù n yina, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, nen tiiwa kon ye ko. Ñ n men na, a kpunō mini sere sia.

¹⁴Ma Rutu u kpuna gee Boasi u naasu tii sere n ka kua bururu. Adama tōmbu bu ka nūn wa kpuro, u seewa. Yera Boasi u nūn sōwa u nēē, a ku de goo u nō ma tōn kurō goo u na doo soo yeru mini. ¹⁵Ma u maa Rutu sōwa u nēē, a wunen beku te a wukiri mi terio.

Ma u tu teria. Yera Boasi u nūn ɔsu kilo wōkura nōobu wisia u bōkua u nūn wē. Ma Rutu u gōsira u da wuuō. ¹⁶Saa ye u tura win dwaa meron mi, ma dwaa mero u nūn bikia u nēē, wuna mi nen bii kurōbu?

Ma Rutu u nēē, oo, nena.

Yen biru, u dwa a mero saaria ye Boasi u nùn kua. ¹⁷ U n̄e, dur̄ wi, u n̄e, na ñ ḡs̄ir̄o wunen mi n̄m dira. Yen s̄na u man ɔ̄su kilo w̄kura n̄ɔ̄bu ye w̄.

¹⁸ Ma Naomi u nùn wisa u n̄e, a sin̄o mini s̄e nen bii kur̄ɔ̄bu sere su ka wa me gari yi, yi koo ka wiru goora. Domi dur̄ win bw̄era kun k̄pnam̄o ma n kun m̄o u yi wiru go gis̄o.

Boasi u Rutu sua kur̄o

4 Bururu Boasi u da u sina wuun gb̄ara k̄nn̄w̄o mi ba ra siri. Yera u win m̄ero bisi goo wa u sar̄o. N deema win gariya u ra Rutu s̄ɔ̄wa u n̄e, wiya u koo nùn yakia u tubi di. Ma u nùn soka u n̄e, waane, a na mini.

Ma u na u ȳra. ² Yera Boasi u wuun guro gurobu s̄ɔ̄ t̄mbu w̄kuru soka, ma u n̄e, i sin̄o mini. Ma ba sina. ³ Saa yera u win mero bisi wi s̄ɔ̄wa u n̄e, Naomi wi u w̄ma saa M̄abun di u tem d̄oram̄o me mu s̄a Elimeleki besen mero bisigum. ⁴ Yen s̄na na ḡr̄u doke n nun ye n̄ɔ̄sia. Kpa a mu yakia a tubi di wu-ugibu ka besen guro gurobun wuswaa. A kun maa mu yakiam̄o, a man s̄ kpa na n ȳ. Domi wunen biru goo sari wi koo mu yakia u tubi di ma n kun m̄o n̄e.

Ma dur̄ wi, u n̄e, kon mu yakia.

⁵ Yera Boasi u nùn s̄ɔ̄wa u n̄e, d̄oma te kaa mu yakia a tubi di, ka Rutu M̄abu Elimelekin biin ḡmini sanna kaa menna a yakia a tubi di. Kpa Elimelekin ȳsiru tu ku ka gbi.

⁶ Ma dur̄ wi, u n̄e, ñ n men na, na ñ maa mu yakiam̄o. Domi ye na m̄o nen tii ya koo ra kam ko. Yen s̄, na nun mu deria. A yakio a tubi di.

⁷ N deema sanam me, Isireliba s̄ɔ̄, wi u ḡānu k̄sinam̄o ka goo, ñ kun me u ḡānu yakiam̄o, u ra win bara n̄ɔ̄ teu potewa u wiw̄o w̄ ga n ka s̄a seeda.

⁸ Yera dur̄ wi, u Boasi s̄ɔ̄wa u n̄e, a tem me yakio. Ma u win bara n̄ɔ̄ teu sua u nùn w̄. ⁹ Ma Boasi u wuun bukuro be,

ka t̄n be ba w̄a mi kpuro s̄ɔ̄wa u n̄e, beeya i s̄a nen seedagibu gis̄o, ma na Elimeleki ka win bibu Kilioni ka Malonin ȳānu kpuro yakia saa Naomin min di na tubi di. ¹⁰ Meyā na maa Rutu M̄abu wi u s̄a Malonin ḡmini yakia u kua nen kur̄o. Kpa Malonin tubi ye u deri yu ku ka kam ko. Kpa win ȳsiru tu ku gbi win bweseru s̄ɔ̄ ka sere maa wuu geni s̄ɔ̄.

¹¹ Ma guro guro be, ka t̄n be ba w̄a mi, ba n̄e, meya sa s̄a wunen seedagibu. Yinni Gusun̄o u de kur̄ wi u duɔ wunen yenuɔ mi, u ko nge Raseli ka Lea. Domi be yiru yera ba Isirelin bweseru mara. Gusun̄o u maa nun ko t̄n boko kpa a ȳsiru yari Betelehemu ye s̄ɔ̄ Efaratan bweseru s̄ɔ̄. ¹² Kpa u de bii be kur̄ wi, u koo nun maruan bweseru tu ko nge Peresin bweseru wi Tamaa u Yuda marua.

Boasin bweseru

¹³ Yen biru, Boasi u Rutu yenu doke. Ma u ka nùn menna. Yinni Gusun̄o u dera Rutu u gura sua, ma u bii t̄n dur̄ mara. ¹⁴ Ma t̄n kur̄ɔ̄bu ba Naomi s̄ɔ̄wa ba n̄e, sa Yinni Gusun̄o siara wi u dera a goo wa u nun yakia. Gusun̄o u de u ȳsiru yari Isireliɔ. ¹⁵ Wunen bigii kur̄ wi, u bibu n̄ɔ̄ba yiru kere be kaa n m̄o. Domi u nun k̄i too. Wee u nun bii t̄n dur̄ marua wi u koo nun w̄a kpaaru w̄. Kpa u nun n̄ɔ̄ri wunen t̄k̄ru s̄ɔ̄.

¹⁶ Ma u bii wi sua u taaru s̄ndi u ka s̄ɔ̄si ma u kua win tii tiigii. Yen biru, u nùn mwa u n̄ɔ̄rim̄o. ¹⁷ Yera Naomin kpaasibu ba n̄e, wee ba Naomi bii t̄n dur̄ marua. Ma ba nùn ȳsiru k̄a Obedi. Wiya u seewa u Isai Dafidin tundo mara.

Dafidin sikadoba

¹⁸ Be ba s̄a Peresin bweseru be wee. ¹⁹ Peresi u Hesironi mara. Ma Hesironi u seewa u Ramu mara. Ma Ramu u seewa u maa Aminadabu mara. ²⁰ Ma Aminadabu u seewa u Nasoni mara. Ye

Nasoni u seewa, yera u Saamᵋᵋ mara.

²¹Ma Saamᵋᵋ u seewa u Boasi mara. Ye
Boasi u seewa ma u Obedi mara. ²²Ma

Obedi u seewa u Isai mara. Ma Isai u
maa seewa u Dafidi mara.

SAMUĒLIN TIRE GBIIKIRU

Tire teni ta sun sōmō nge me kparoba ka nōru kua ma banda torua Isireliban suunu sō. Ta sun sōmō nge me Samueli u win sōmburu koosina. Wiya u Sōlu Isireliban sina boko gbiikoo bandu wē.

Tire te, ta maa sun sōmō ye Sōlu wi, u kua. U mem nōbu sariru kua, u Gusunōn arukawani kusia. Ma u kua sunō kōso. Ye Gusunō u wa me, yera u Dafidi gōsa u swīi bandu sō, Sōlun ayerō.

Tire ten kpunaa

1. Samuelin waati, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Sōlu u bandu di Isireliba sō, wiru 8n di sere wiru 15.
3. Gusunō u Sōlu biru kisi, ma u Dafidi gōsa, wiru 16n di sere wiru 31.

Ēlikana ka wigibu Silō

1 Durō goo u wāa Efaraimun bwe-seru sō, win yīsira Ēlikana. Win wu-uwa Ramataimu Sofimu, Efaraimun gu-unun bera gia. U sāawa Yerohamun bii. N deema Sufuwa u Tohu mara. Tohu u Elihu mara. Ma Elihu u Yerohamu wi mara. ²Ēlikana wi, u kurōbu yiru mō. Gbiikoon yīsira Hana, yirusen yīsira Penina. Ma Penina u bibu mara adama Hana u ñ bii marure.

³Wō baagere durō wi, u ra win wuu deriwa u da Silō u Gusunō wōllu ka tem Yinni sā, kpa u yākuru ko mi, mi Elin bibu yiru Hofini ka Fineesi ba wāa be ba sāa Yinni Gusunōn yāku kowobu. ⁴Ēlikana ù n yākuru kua, u ra Penina ka maa win bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ben yāku yaa wēwa. ⁵Adama Hanagia u ra de ya n kpāaru bo. Domi u nùn kī baa me Yinni Gusunō u nùn kua wīro. ⁶Adama win nisi u ra n nùn nō ku-

urimōwa win wīro ten saabu. ⁷Meya u ra nùn kue wō baagere. Hana ù n tura Yinni Gusunōn sāa yeru mi, win nisi u ra nùn nō kuuriwa sere u swī, kpa u kun di. ⁸Kpa win durō Ēlikana u nùn bikia u nē, Hana, mba n kua a ka sumō. Mban sōna a ñ dimō. Mba n kua wunen nuki ra n ka sankire. Ne ka wunen wāasinaa ya ñ kere bii tōn durōbu wōkuru?

Hanan kanaru

⁹⁻¹¹Sō teeru ye ba di ba kpa, yera Hana u seewa ka nuku sankira bakanu u da u Yinni Gusunō kanamō ka swīi. U nō mwæru kua ka bōri u nē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, a de a nē wunen yoon nōni swāaru wa, kpa a man yaaya, a ku man duari. À n man bii tōn durō kā, kon de u n sāa wunegii win wāaru kpuro sō. Meya kō ga ñ win wiru babamō baa nōn teeru. N deema Eli wi u sāa yāku kowo tōnwero u sō kitarō Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō.

¹²Nge me Hana u kana te mō kpeetim sari, yera Eli u win nō mēera tii. ¹³Hana u gari mōwa gōruō, win nō ga mō sumi sumi, adama u ñ gari gerua u yare goo u nō. Yen sōna Eli u tamaa tama u nōra too. ¹⁴Ma u nùn sōwa u nē, sere dōmma kaa de tam mu n nun goomō. A wunen tam nōru bi derio.

¹⁵Hana u nùn wisa u nē, n ñ me, yinni. Na ñ tam gam nōra. Ne tōn kurō nuku sankiranugiiwa. Nen gōrun gariya na Yinni Gusunō sōmō. ¹⁶A ku nē wunen bii garisi nge bii kam. Nen nuku sankira bakanun saabuwa na kanaru mō sere ka tē.

¹⁷Saa yera Eli u nùn wurari u nē, a doo ka alafia kpa Isireliban Yinni u nun wē ye a nùn bikia.

¹⁸Ma Hana u nùn nō kana u nē, a ka man wunen nōnu geu mēerio.

Ma u doona. U da u di. U ñ maa mōrua.

¹⁹Ma ba seewa buru buru yellu ba Yinni Gusunɔ s̄awa ba sere swaa w̄ari ba s̄ia ben wuuɔ Ramaɔ.

Samuelin marubu

ka win tusiaru

Ɛlikana u ka Hana menna, ma Gusunɔ u Hanan kanaru mwa. ²⁰Sanam dɔɔ sanam wee, Hana u gura sua u bii tɔn durɔ mara. U n̄n ȳisuru k̄a Samueli u n̄e, domi na n̄n n̄na kuawa Yinni Gusunɔn mi.

²¹Ye w̄ɔɔ ga kpam wurama, Ɛlikana u seewa ka win yenugibu kpuro, ba dɔɔ bu ka w̄ɔɔ ka w̄ɔɔn ȳakuru ko Yinni Gusunɔn s̄a yero kpa u ka win n̄ɔ mw̄eɛru yibia. ²²Adama Hana u ñ de. U win durɔ s̄ɔɔwawa u n̄e, n kua ù n bii wi b̄m kara, yera u koo ka n̄n da kpa bu n̄n Yinni Gusunɔ tusia kpa u n̄n deri mi, sere ka baadommaɔ.

²³Win durɔ Ɛlikana u n̄n wisa u n̄e, a koowo nge me n w̄a wunen n̄ni s̄ɔɔ. A sinɔ sere à n bii wi b̄m kara kpa Yinni Gusunɔ u de wunen gari yi koora.

Ma kurɔ wi, u sina u win bii b̄m k̄emɔ sere u ra ka n̄n b̄m kara.

²⁴Ye u n̄n b̄m me kara u kpa, ye ba maa w̄ɔɔ ka w̄ɔɔn ȳakuru dɔɔ, ma u ka n̄n da ka naa kin̄eru w̄ɔɔ itagiru ka som saaki kpiriruru ka tam bw̄a teeru. Yera u ka da Silo mi, Yinni Gusunɔn s̄a yero. Sanam me, bii wi, u ñ kp̄a. ²⁵Ba naa kin̄e te saka, ma ba ka bii wi da Elin mi. ²⁶Ma Hana u gerua u n̄e, nen yinni, a man gafara kuo. Sere ka wunen w̄āaru, nena kurɔ wi u d̄oma te ȳra wunen b̄kuɔ mini, u kanaru kua Yinni Gusunɔn mi. ²⁷Bii winiwa na kana, ma Yinni Gusunɔ u nen kanaru mwa u man n̄n k̄a. ²⁸Yen s̄na na k̄i n̄n Yinni Gusunɔ w̄e kpa u n̄n s̄a wigii win w̄āaru kpuro s̄ɔɔ ma ba yiira ba Yinni Gusunɔ s̄awa.

Hanan siarabu

2 Hana u Gusunɔ siara u n̄e, nen ḡru ga dora ye Yinni Gusunɔ u man kuan s̄.

Nen nukura do win faaban s̄.

Wee na dam kua.

Na n̄n siaramɔ nen yibereban wuswaaɔ.

²Yinni Gusunɔ turowa u deere.

U s̄awa nge kpee baa mi na ra kuke.

Wi turowa u s̄a Gusunɔ.

³I kun da n maa tii siaramɔ.

I ku de tii sua gari yi yari been n̄sun di. Domi Gusunɔ u s̄awa Yinni wi u kpuro ȳe.

Wiya u ra t̄n̄un daa w̄eeri.

⁴Wiya u dera tabu kowo damgibun t̄ma b̄okira.

Ma dam sarirugiba dam kua.

⁵Be ba raa deburu m̄,

bera ba t̄e s̄mburu kasu

bu ka d̄ianu wa.

Be ḡɔra raa m̄,

beya ba t̄e w̄ere.

W̄iro u mara bibu n̄ɔba yiru.

Adama wi u raa bii dabinu mara

u tia wi turo.

⁶Yinni Gusunɔwa u ra de t̄nu u gbi.

Wiya u ra maa de u n w̄a.

Wiya u ra de u da ḡriɔ.

Wi turo wiya u ra maa n̄n yare min di.

⁷Yinni Gusunɔn min diya

ȳāaru ka arumani ya ra n̄e.

U ra goo taare temɔ,

kpa u goo w̄olle sua.

⁸U ra w̄n̄w̄ondo seeye tem di.

Kpa u wi ba gema w̄olle sua.

U ra bu sinasie ka sina bibu sannu

kpa bu ko beeregibu.

Wiya u handunian kpeekpeeku sw̄i.

Gen w̄oll̄owa u ye s̄ondi.

⁹U koo win b̄r̄akiniban sanu sanusu k̄su.

Adama u koo de t̄n̄ k̄sobu

bu kam ko yam w̄okurɔ.

Domi goo sari wi u koo nasara wa ka win tiin dam.

¹⁰Yinni Gusunɔ u koo win yiberɛba kɔsuku

muku muku ka guru kpenu.

U koo handunia kpuro siri.

U koo wi u gɔsa ko sunɔ,

kpa u nùn dam wē.

¹¹Yen biru Elikana u wura win wuuɔ Ramaɔ. Adama Samueli u sina yāku kowo Elin mi, u ka Yinni Gusunɔn sɔm-buru mɔ.

Elin bii tɔn durɔbu

¹²Elin bii tɔn durɔbu ba sāawa bii kamba. Ba ñ Yinni Gusunɔ nasie. ¹³Baa mɛ ba sāa yāku kowobu, wee ye ba ra ko. Goo ù n yākuru na, ma ba ten yaa yikumɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra ka win sii kaato donnu itaguu nɛwa, ¹⁴kpa u gu kpēɛ wekerɔ. Ye ga sɔka kpuro, yera ya ra ko yāku kowogia. Mɛsuma ba ra Isireliba kpuro kue be ba yākuru na Siloɔ.

¹⁵Gasɔ, bu sere yaa gum dɔɔ doke Yinni Gusunɔn sɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra nɛwa u durɔ wi u ka yāku te na sɔ u nɛɛ, a man yāku kowon yaa wēema u winyam wɔ. Domi u ñ yaa yikura mwaamɔ wunen nɔman di. Yaa gɔma u kī.

¹⁶Durɔ wi, ù n nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de bu yaa gum dɔɔ doke gina nge mɛ wooda ya gerua, bà n kpa, kpa a sua mèn nɔ a kī, sanam meya yāku kowon sɔm kowo wi, u ra nɛɛ, aawo, a man ye wēeyɔ tēn tē, ñ kun mɛ, kon mwa ka dam.

¹⁷Nge meya ba yāku ni ba ra Yinni Gusunɔ kuen beɛɛ kawa. Ma ya kua durum baka win wuswaɔɔ.

¹⁸Samueli u sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. U sāawa bii piibu ma ba nùn yāku kowon yaberu kua ka wēɛ damgii u sebua.

Yinni Gusunɔ u Elikana

ka Hana domaru kua

¹⁹Meya maa wɔɔ baagere Samuelin mero u ra n nùn yabe piibu kuamme u ka na bà n yākuru sisi ka win durɔ. ²⁰Kpa Eli u Elikana ka win kurɔ Hana domaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de kurɔ wi, u ka nun bii dabinu ma, kpa bu ko Samueli wi i Yinni Gusunɔ wèn kɔsire.

Yen biru kpa Elikana ka Hana bu gɔsira ben wuuɔ. ²¹Ma Yinni Gusunɔ u Hana domaru kua. U maa bibu mara tɔn durɔbu ita, tɔn kurɔbu yiru.

Samueli u maa kpɛamɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ.

Eli ka win bii tɔn durɔbu

²²Eli u tɔkɔ kua gem gem ma u nua ye win bii tɔn durɔbu ba Isireliba kuamme kpuro ka nge mɛ ba ra ka kurɔbu kpune be ba sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔwɔ. ²³Ma u bu bikia u nɛɛ, amɔna i ka daa yenin bweseru mɔ, domi tɔmbu kpurowa ba man beɛn daa kɔsan gari sɔɔmɔ. ²⁴I ku maa ko mɛ, beɛ nen bibu. Beɛn labaari ye na nɔɔmɔ ya ñ wā. Domi i dera Yinni Gusunɔn tɔmba durum mɔ. ²⁵Goo ù n win winsim torari, Gusunɔwa u koo nùn yen suuru kana, adama goo ù n Yinni Gusunɔ torari, wara u koo nùn suuru kana.

Ka mɛ, ba ñ ben tondon gere ye nua, domi Yinni Gusunɔ u sɔɔru kpa kɔ u ka bu go.

²⁶Adama Samueli u kpɛamɔ ma Yinni Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛɛra. Meya maa tɔmbun tii.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Elin bweserun sɔ

²⁷Gusunɔn sɔmɔ goo u na Elin mi, u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, saa ye wunen baababa ba wā

Egibitiᵇ ba yoru dimᵇ Egibiti sunᵇn mi, u bu win tii sᵇᵇsi kpasasa. ²⁸Ma u wunen baaba Aroni gᵇsa Isireliban bweseru kpuro sᵇᵇ u ka ko win yāku kowo kpa u n da nᵇn yākuᵇnue, u turare dᵇᵇ doke, kpa u n da Isireliba bikiaru kue wi Yinni Gusunᵇn mi. U mam wi ka win yenugibu Isireliban yāku yaan sukum yᵇlla kua bu di. ²⁹Mba n kua i ka win yākuᵇnue kam mᵇera mᵇ, ka kᵇᵇ ni u yiire bu ka na win sāa yerᵇ. Mban sᵇna i win tᵇmbu Isireliban yākuᵇnue yaa gumgia dimᵇ i boriamaᵇ. Amᵇna a ka wunen bibu bᵇere wᵇemᵇ n kere wi. ³⁰Yen sᵇ, u nᵇe, wiya u raa gerua ma wunen yenu ka wunen baaban yenugibu ba koo ko win yāku kowobu sere ka baadommaᵇ. Adama tᵇ u gerua u nᵇe, ya ᵇn maa koorᵇ mᵇ, domi be ba nᵇn bᵇere wᵇemᵇ, beya u koo bᵇere wᵇ. Be ba kun nᵇn gara, beya u ᵇn garisimᵇ. ³¹Wee, sanam sisi mᵇ sᵇᵇ u koo wunen dam sura ka maa wunen baaban yenun dam, kpa goo u ku maa tᵇkᵇ ko wunen bweserᵇ. ³²Goo koo ko wunen kᵇsire win sāa yerᵇ. Isireli be ba tie ba koo durom wa adama wunen bweseru sᵇᵇ goo kun maa tᵇkᵇ mᵇ. ³³Ba koo gbiwa tabu sᵇᵇ. Baa ᵇn n goo deri u waamᵇ ye ba mᵇ win sāa yerᵇ, u ko n nisinu mᵇwa kpa u n nuki sankire.

³⁴Yeniwa ya koo ko nen garin yireru wune sᵇᵇ. Wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finᵇesi, ba koo gbi sannu sᵇᵇ teerun sᵇᵇ. ³⁵Na kon yāku kowo naanegii goo seeya wi u koo nen kīru ko nge mᵇ na gᵇru doke, kpa win bweseru tu ko yāku kowobu sere ka baadommaᵇ sunᵇ wi na gᵇsan wuswaaᵇ. ³⁶Goo ᵇn n tiara wunen bweserᵇ u koo da u yᵇro wiru kpīiyawa gobi fiikon sᵇ, ᵇn kun mᵇ dīanun sᵇ, kpa u gere u nᵇe, a suuru koowo, a de n ko yāku kowo goon sᵇm kowo kpa na n da dīanu fiiko wa n di.

3 Samueli, bii aluwaasi wi, u wāa u Yinni Gusunᵇn sᵇmburu mᵇ Elin wuswaaᵇ.

Yinni Gusunᵇ u Samueli kure

Saa ye sᵇᵇ, daa daakawa Yinni Gusunᵇ u ra ka tᵇnu gari ko, kpa u bu kure kāsiru sᵇᵇ gasᵇ ka gasᵇ tᵇna.

²N deema saa ye sᵇᵇ, Elin nᵇni dam dwiiyama. U ku ra maa yam wa sāa sāa. Sᵇᵇ teeru, u kpī win kpīn yerᵇ sāa yerᵇ, ³Samueli u maa kpī Gusunᵇn woodan kpakororun bᵇkuᵇ. Saa ye, fitila ga gina sᵇre. ⁴Yera Yinni Gusunᵇ u Samueli soka ma u wuru. ⁵Ma u duka da Elin mi, u nᵇe, nᵇ wee.

Eli u nᵇe, amᵇna.

U nᵇe, na nua a man sokawa.

Ma Eli u nᵇe, na ᵇn nun soka, a wuru wunen kpīn yerᵇ.

Ma u wuru u kpuna. ⁶Yinni Gusunᵇ u maa nᵇn soka u nᵇe, Samueli, Samueli.

Ma u seewa u da Elin mi, u nᵇe, nᵇ wee. Na nua a man sokuwa.

Eli u nᵇe, na ᵇn nun soka, nen bii. A doo a kpuna.

⁷N deema Samueli u ᵇn Yinni Gusunᵇn nᵇᵇ tuba domi u ᵇn gu nᵇre.

⁸Yinni Gusunᵇ u maa nᵇn soka nᵇn itase. Ma u seewa u da Elin mi, u nᵇe, nᵇ wee, domi na nua a man soka.

Ma Eli u tuba ma Yinni Gusunᵇwa u bii wi soku. ⁹Yen sᵇna u nᵇn sᵇᵇwa u nᵇe, a doo a kpuna. Bā n kpam nun soka a geruo a nᵇe, wune win sᵇm kowo a nᵇᵇmᵇ, u geruo.

Ma Samueli u da u kpuna win kpīn yerᵇ.

¹⁰Yinni Gusunᵇ u nᵇn susi ma u nᵇn soka nge mᵇ u raa kua. U nᵇe, Samueli, Samueli.

Saa yera Samueli u wuru u nᵇe, nᵇ wunen sᵇm kowo, na nᵇᵇmᵇ, a geruo.

¹¹Ma Yinni Gusunᵇ u nᵇn sᵇᵇwa u nᵇe, wee, kon gāa kᵇsunu ko Isireliban suunu sᵇᵇ. Tᵇn be ba ye nua kpuro ba koo gᵇma dwiiya. ¹²Tᵇᵇ te sᵇra kon de ye kpuro yu koora mam mam ye na gerua Elin yenun sᵇ. ¹³Domi Eli u yᵇ ma win

biba bōrin kookoosu m̀, u ñ maa bu gerusi. Yen sōna na bōrua na n̄e, kon win yenugibu s̄eyasia sere ka baadom-maɔ ben daa kōsan s̄. ¹⁴Yākuru garu sari te ba koo maa ko n ka bu suuru kua.

¹⁵Samueli u kpuna sere n ka kua sisiru. Ma u sāa yerun gamboba kenia. Adama u ñ kākā u Eli kāsī ten gari yi s̄. ¹⁶Saa ye s̄w̄ra Eli u n̄n soka u n̄e, Samueli, nen bii.

Ma Samueli u wura u n̄e, n̄e wee.

¹⁷Eli u gerua u n̄e, mba Yinni Gusunɔ u nun s̄w̄wa. A suuru koowo, a ku man yi berua. Gusunɔwa u koo nun s̄eyasia à kun man ye kpuro s̄w̄wa.

¹⁸Ma Samueli u n̄n gari yi kpuro saaria. U ñ n̄n yin ḡe berue. Ma Eli u n̄e, Gusunɔ wiya Yinni. U koowo nge m̄n u weene win n̄ni s̄w̄.

¹⁹Ma Samueli u kp̄eam̄. Yinni Gusunɔ u w̄a ka wi. U ñ maa dere Samuelin gari yi kam w̄ri, baa yin tia. ²⁰Isireliba kpuro saa Danun di s̄w̄ ȳsan n̄m geu gia sere n ka da Beri Sebaɔ s̄w̄ ȳsan n̄m d̄waru gia ba gia ma Gusunɔwa u Samueli kua win s̄w̄m̄ ka gem. ²¹Yinni Gusunɔ u ra n tii s̄w̄s̄im̄ Siloɔ mi u Samueli kure u ka n̄n gari kua.

4 Ma Isireliba kpuro ba Samuelin gari nua.

Filisitiba ba Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu mwa

S̄w̄ teeru Isireliba ba yara bu ka Filisitiba tabu w̄ri ma ba ben sansani gira Ebeni Eseen b̄kuɔ. Filisiti be, ba maa w̄a Afeki gia. ²Miya ba ben tabu teria ba d̄w̄ bu ka Isireliba yinna. Saa ȳe s̄w̄ ba sannɔ w̄rina ma Filisitiba ba Isireliba kamia ba bu go dabi dabinu nge t̄mbu n̄r̄w̄bun suba n̄en saka (4.000) tabu gberu mi. ³Ye Isireliba ba wura ben sansaniɔ, yera ben guro gurobu ba gerua ba n̄e, mba n kua gis̄, Gusunɔ u

ka dera Filisitiba ba sun kamia. I de su da su Gusunɔn woodan kpakororu tama Silon di ta n w̄a besen suunu s̄w̄, kpa tu sun w̄ra besen yibereban n̄man di.

⁴Ma t̄n be, ba gabu ḡra Siloɔ, ma ba ka bu Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin woodan kpakoro te naa. Ten w̄ll̄wa Yinni Gusunɔ u ra tii s̄w̄si w̄llun k̄-sobun weenasibun suunu s̄w̄. Ma Elin bii t̄n dur̄bu yiru, Hofini ka Fineesi ba kpakoro te ȳsirima. ⁵Sanam m̄e ba ka kpakoro te tura Isireliban sansani mi, ma be kpuro ba seewa ba kuuki m̄ sere tem mu ȳirim̄.

⁶Ye Filisitiba ba wure ni nua, ba n̄e, mban s̄na Heberu be, ba wure m̄e, ben sansaniɔ.

⁷Ma ba ra nua ma Yinni Gusunɔn woodan kpakorora ta tunuma mi. Yera berum bu mwa ba n̄e, Gusunɔ u dua Heberuban sansaniɔ. Gbera sun di. Yenin bweseru raa sari. ⁸Gbera sun di. Wara koo sun w̄ra Gusunɔ damgii winin n̄man di. Wiya u Egibitigibu n̄ni sw̄a bwese bweseka doke sere ka gbabur̄. ⁹Yen s̄, i w̄ruḡru koowo kpa i t̄n dur̄ kom s̄w̄si, beɛ Filisitiba, kpa i ku ra ko ben yobu, nge m̄e ba raa gas̄ kua beɛn yobu. I t̄n dur̄ kom s̄w̄s̄io kpa i ka bu sanna.

¹⁰Ma Filisitiba ba Isireliba tabu w̄ri ba kamia. Yera Isireli be kpuro ba duki sua. Ben baawure d̄w̄ win kuru gia. Ben be ba gu taa bi s̄w̄ d̄ma te, ba kuawa t̄nu n̄r̄w̄bun suba tena (30.000). ¹¹Ma Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa. Miya Elin bii t̄n dur̄bu yiru ye, Hofini ka Fineesi ba gu.

Eli ka Fineesin kur̄n ḡw̄

¹²D̄ma tera, dur̄ goo wi u sāa Benyameen bweseru u duka yara tabu sansani min di u da Siloɔ. N deema u win yaberu ḡɛka u tua wisi win wir̄ u ka win nuku sankiranu s̄w̄si. ¹³⁻¹⁵Ma u dua wuuɔ u wuuigibu tabun

labaari sɔɔwa. Ma wuu giru ge kpuron tɔmba seewa ba wuri mɔ. N deema Eli u tɔkɔ kua u wɔɔ wunɔbu yiru sari mɔ. Win nɔni kun dam mɔ. U ñ maa yam waamɔ sãa sãa. Saa ye, u sɔ kitarɔ u swaa meera, domi win bwɛra kun kpune Gusunɔn woodan kpakoro ten sɔ. Ye u wuri yi nua, ma u nɛɛ, mban sɔna ba wuri mɔ mɛ. Ma durɔ wi, u duka da win mi, u ka nùn sɔ ye n kooro. ¹⁶Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na weewa tabu gberun di. Gisɔra na yarima min di.

Ma Eli u nùn bikia u nɛɛ, amɔna n kua, nen bii.

¹⁷Ma u wisa u nɛɛ, Isireliba ba duki sua Filisitiban wuswaan di. Tɔn be ba go mi ba dabi. Meya maa wunen bibu yiru ye, Hofini ka Fineesi, ba gu. Ma Filisitiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu mwa.

¹⁸Saa yè sɔɔ Eli u nua ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa, yera u wɔruma win kitarun di gbaru gbara gambon bɔkuɔ. Win wii suma bɔɔra ma u gu, domi u tɔkɔ kua, u maa kpã. Wɔɔ weeruwa Eli wi, u kua Isireliban kparo.

¹⁹Saa ye sɔɔ, Elin bii Fineesin kurɔ u gura mɔ. Win marubu maa turuku kua. Saa ye u nua ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa, win dwaa tundo u maa gu, ka win durɔn tii, yera win nukura wuriribu torua, ma u yiira u mara. ²⁰Yen biru u gɔɔ dɔɔ. Ye u wasikiramɔ, be ba nùn yɔre saa ye u yiire, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a ku berum ko, wee, a bii tɔn durɔ mara.

Adama u ñ ben gari wure. U bu atafiri kua. ²¹Ma u bii wi yisuru kã Ikabɔdu. Yisi ten tubusiana, Gusunɔn kun maa wãa Isireliban suunu sɔɔ. U nùn soka mɛ, yèn sɔ ba bu Yinni Gusunɔn woodan kpakororu mwaari ka maa win dwaa tundo ka win durɔn gɔɔn sɔ. ²²Ma u nɛɛ, Gusunɔn kun maa wãa Isireliban suunu sɔɔ. Domi yibereba ba win woodan kpakororu mwa.

Gusunɔn woodan kpakororu

Filisitiban mi

5 Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakoro te sua saa Ebeni Eseen di ba ka da Asidɔduɔ, ²ba tu duusia ben bũu Dagonin dirɔ ba yi temɔ win bɔkuɔ. ³Ye n kua sisuru Asidɔdugibu ba seewa buru buru yellu ba deema wee, ben bũu wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaaɔ. Ma ba nùn seeya ba kpam wesia win ayerɔ. ⁴Sisuru ba maa seewa buru buru yellu ba deema wee, bũu wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, ma win wiru ka nɔma kpuro ya bɔtikire ya yii dii kɔnnɔwɔ. Win kuseru tɔnawa ta tie. ⁵Yen sɔna Dagonin yãku kowobu ka be ba ra du win dirɔ bu ka nùn sã kpuro Asidɔduɔ, ba ku ra maa dii kɔnnɔ gen deedeeru taare sere ka gisɔn gisɔ.

⁶Ma Yinni Gusunɔn u Asidɔdugibu ka ben baru kpaanugibu kpuro nɔmu doke u bu bwisinu wisi u dera ba nɔni swãaru wa. ⁷Saa ye Asidɔdugibu ba deema meya n sãa, ma ba nɛɛ, sa ñ maa Isireliban Yinnin woodan kpakororu yi-imɔ besen mini domi u sun nɔmu doke ka mam besen bũu Dagonin tiɔ. ⁸Ma ba gɔra baama kpuro mi Filisitiban sinamba wãa. Ba na ba menna ba wesiana ba nɛɛ, amɔna sa ko ko ka Isireliban Yinnin woodan kpakoro te.

Yera ba nɛɛ, i de su ka tu da Gatic.

Ma ba tu sua ba ka da mi. ⁹Ye ba ka tu tura wuu gen mi, Yinni Gusunɔn u maa wuu gegibu nɔmu doke sere wuu ge, ga burisina. Gen tɔn durɔbu saa bukurobun min di, sere ka bibɔ, ba bwisinu barawa. ¹⁰Yen sɔna ba ka maa kpakoro te da Ekoroniɔ. Ye ba ka tu wuu dua, yera Ekoronigiba wuri wura ba nɛɛ, wee, ba ka sun Isireliban Yinnin

woodan kpakoro te naawa bu ka sun go bese kpuro.

¹¹Ma ba gɔra Filisitiban sinambu kpuron mi, ba bu menna ba nee, i de bu ka Isireliban Yinnin kpakoro te wura ten ayero kpa tu ku sun go tu kpe.

Domi wuu ge kpuro ga burisina gɔɔn berum sɔ, yèn sɔ Gusunɔ u bu nɔmu doke gem gem. ¹²Wuu gen tɔn durɔ be ba ñ gu, bwisinu bu wiswa kpuro sere ben wuri yi wɔllu girari.

Filisitiba ba kpakoro te wesia

6 Yinni Gusunɔn woodan kpakorora wāawa Filisitiban temɔ suru nɔɔba yiru. ²Ma Filisitiba ba ben yāku kowobu ka ben sɔrobu soka ba bu bikia ba nee, amɔna sa ko ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te ko. I sun sɔɔwɔ nge me sa ko koosina su ka tu wesia Isireliban mi.

³Ma ba bu sɔɔwa ba nee, ñ n Isireliban Yinnin kpakoro te wesiamɔ, i ku ra tu wesia kam dirum, adama baa ñ n merena, i suuru kanabun kēnu wēeyɔ, i ka bekura, kpa i gia yèn sɔ u bɛe nɔmu doke sere ka tē.

⁴Ma Filisitiba ba nee, kēe nirà sa ko wē su ka suuru kana.

Ma ba bu sɔɔwa ba nee, i bwisinun weenasinu koowo wasi nɔɔbu ka maa gunɔnun weenasinu wasi nɔɔbu, ye kpuro ka wura, nge me bɛe Filisitiban sinamba geeru ne, yèn sɔ bara tee tera ta bɛe mwa ka bɛen sinambu. ⁵Yen sɔna i ko i bwisinun weenasinu ko ka gunɔ ni nu tem sankumɔn weenasinu, kpa i Isireliban Yinni bɛere wē. Sɔɔkudo u koo win nɔman bunum kawa u bɛe wahala wunari bɛe ka bɛen būnu ka bɛen tem min di. ⁶Ñ n men na, i ku bɛen gɔru bɔbiasia nge me Egibitigibu ka ben sunɔ ba kua. I yaayo nge me Gusunɔ u bu kua sanam me ba ñ Isireliba yɔsu ba doone. ⁷Yen sɔ, i naa keke kpa koo wo tē, kpa i naa merobu tama yiru yi yi binu bom kēmɔ yi ba kun sugu dokere kpa i yi sɔri

keke ye sɔɔ, kpa i ka yin binu da yenuɔ.

⁸Kpa i Yinni Gusunɔn kpakoro te sua i sɔndi keke ye sɔɔ, kpa i wuran yabu ye i nùn kua mi sua i doke kpakororu garu sɔɔ i yi teɔnɔn bɔkuɔ, kpa i nee yi yɔsu yi doona ka yin tii. ⁹Sanam me yi doonɔ, i n yi mɛera. Yi n dɔɔ Beti Semesi gia Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ, i n yē ma Yinni Gusunɔwa u sun kɔsa yeni kua. Adama yi kun kue me, sanam meya i ko i gia ma n ñ win nɔma ya sun so, ya yen naaru nawa.

¹⁰Ma durɔ be, ba kua me. Ba naa merobu yiru ye kasu ba yi sɔri naa keke ye sɔɔ, ma ba yin binu kenusi yenuɔ.

¹¹Ma ba ka Yinni Gusunɔn kpakoro te na ba yi keke ye sɔɔ, ka kpakoro tē sɔɔ bwisinu ka gunɔnun weenasinu wāa mi.

¹²Ma nee yi, yi yande doona Beti Semesin swaɔɔ tururu. Yi sumɔ yi ka swaa ye swii, yi dɔɔ sɔru sɔrum me, yi ñ gam gere. Ma Filisitiban sinamba yi swii dandankuru ba ka dɔɔ sere Beti Semesiɔ, Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ. ¹³N deema Beti Semesigibu ba ben alikama gēemɔ wɔwɔɔ. Ye ba nɔni seeya, yera ba woodan kpakoro te wa, ma ba nuku dobu wɔri.

¹⁴⁻¹⁵Ma naa keke ye, ya dua Yosue Beti Semesigiin gberɔ, ya yɔra mi. Wee kpee bakaru gara wāa mi. Ma Lefiba ba na ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua keke yen di ka sere maa kpakoro te ta wuran yabu ye ba mɔ, ma ba ye kpuro yi kpee baka ten wɔllɔ. Ma ba keke yen dāa besuka ba ka naa mero be Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kua. Ma ba maa siarabun yāku kua dɔma te. ¹⁶Ye Filisitiban sinambu nɔɔbu be, ba wa me, yera ba gɔsira Ekoroniɔ dɔma te.

¹⁷Bwisinun weenasii ni Filisitiba ba kua ka wura ba Yinni Gusunɔ wē ben durum sɔ, ba nu kuawa wuu sinin sɔ, Asidɔdu ka Gasa ka Asikaloni ka Gati ka maa Ekoroni. ¹⁸Gunɔnun weenasii ni ba

kua ka wura, nin geera maa kuawa nge me Filisitiban sinambu nɔɔbu yen wusu ne si su gb̄araru mɔ ka si su kun mɔ. Kpee baka t̄en wɔllɔ ba kpakoro te yi, ta wāawa Yosue Beti Semesigiin gberɔ, ta sāa seeda sere ka gison giso.

¹⁹Yinni Gusunɔ u maa Beti Semesigibu gabu go domi ba win kpakoro ten sɔɔwɔ m̄era. Be u go mi, ben geera kuawa t̄onu wata ka w̄okuru. Ma be ba tie ba n̄ɔɔguru sua ba gɔɔ swi ȳen s̄ɔ Yinni Gusunɔ u ben dabinu go.

²⁰Ma Beti Semesigibu ba n̄e, wara u koo ȳra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, domi u d̄ere. Nge weren miya kpakoro te, ta koo da t̄a n yara besen min di.

²¹Ma ba sɔmɔbu ḡra Yarimun wuugibun mi, ba n̄e, Filisitiba ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wurama mini. I na i tu sua i ka da been mi.

7 Ma Yarimun wuugiba na ba kpakoro te sua ba ka da Abinadabun yenuɔ guuru wɔllɔ. Ma ba win bii Eleasaa wuna nenem u ka kpakoro te k̄osu.

Samueli u Isireliba kpare

²Saa m̄in di Yinni Gusunɔn kpakoro te, ta wāa Yarimun wuu mi, ya te ya kuawa w̄ɔ yendu. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔ kasu.

³Ma Samueli u bu s̄ɔɔwa u n̄e, i n ȳe i ḡsirawa Yinni Gusunɔn mi, ka been ḡru kpuro, i b̄u wi ba m̄ Asitaaten bw̄arokunu wunɔ been suunu s̄ɔn di, ka ni nu tie, kpa i been ḡrusu Yinni Gusunɔ w̄e i wi turo s̄a. U koo bee faaba ko Filisitiban n̄oman di.

⁴Ma Isireliba ba b̄u ni ba m̄ Asitaate ka Baali kpuro wuna ben suunu s̄ɔn di, ba Gusunɔ s̄amɔ wi turo. ⁵Ma Samueli u n̄e, Isireliba kpuro bu mennama Misipaɔ, kpa u Yinni Gusunɔ suuru kana ben s̄ɔ.

⁶Ma ba menna Misipa mi, ba n̄ɔ b̄okua ba gerua ba n̄e, sa Yinni Gusunɔ

tora. Ma ba nim taka ba mu ȳka win s̄a yero bu ka s̄ɔsi ma ba tii w̄e. Yen t̄ɔ te, be kpuro ba wura ma Samueli s̄a ben kparo.

⁷Ye Filisitiba ba nua ma Isireliba ba menna Misipaɔ, yera ben sinamba bu daawa. Saa ye Isireliba ba ben baaru nua, ma ba nanda ben s̄ɔ. ⁸Ma ba Samueli s̄ɔɔwa ba n̄e, a ku mari, a n da sun Gusunɔ besen Yinni sokue u sun faaba ko Filisitiban n̄oman di.

⁹Ma Samueli u ȳa kineru sua te ta bom n̄rumɔ u ka tu Yinni Gusunɔ ȳaku d̄ɔ mwaararuguru kua. U maa n̄un kana Isireliban s̄ɔ, ma u n̄un wurari.

¹⁰Saa ye Samueli u ȳaku te m̄ mi, saa yera Filisitiba ba Isireliba tabu w̄rima. Yera Yinni Gusunɔ u dera gura ya gb̄ara ya Filisiti be nandasia, ben laakari ya burisina, ma ba duki yarina Isireliban min di. ¹¹Ma Isireliban tabu durɔbu ba yara Misipan di ba Filisiti be naa gira ba bu go go ba ka tura sere Beti Kariɔ. ¹²Ma Samueli u n̄e, Gusunɔ u sun somimɔwa sere ka giso. Ma u kperu garu sua u tu gira Misipa ka Senin baa s̄ɔ, u tu soka Ebeni Esee. Yen tubusiana, somirun kperu.

¹³Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Filisitiba taare, ba ñ maa naare Isireliban mi. Ma u bu n̄oni s̄ɔɔwa sere Samuelin w̄arun n̄ɔ. ¹⁴Wuu si Filisitiba ba raa mwa Isireliban mi, saa Ekoronin di sere n ka da Gatiɔ, Isireliba ba si kpuro w̄rawa ka sin baru kpaanu Filisitiban n̄oman di. Ma alafia ya dua Isireliba ka bwese ni nu ka bu sikerenen suunu s̄ɔ.

¹⁵Samueli u kuawa Isireliban kparo win w̄arun t̄ru kpuro s̄ɔ. ¹⁶W̄ɔ ka w̄ɔ u ra dewa u Beteligibu ka Giligaligibu bera ka maa Misipagibu, kpa u bu siribu kua. ¹⁷Yen biru kpa u wura Ramaɔ mi win t̄amba w̄a, u bu siribu kua. U maa Yinni Gusunɔ ȳaku yeru kua mi.

Isireliba ba sina boko bikia

8 Saa ye Samueli u tɔkɔ kua, u dera win biba kua Isireliban kparobu. ²Win bii gbiikoon yīsira Yoeli, yirusegira maa Abia. Bera ba kua kparobu Beri Sebaw. ³Adama win bii be, ba ñ win yira swīi. Ba ye gerariwa gobin binen sō. Ba nɔm biran kēnu mwaamɔ. Ba ku ra tɔmbu sirie dee dee. ⁴Ma Isireliban guro gurobu kpuro ba menna ba da Samuelin mi Ramaw. ⁵Ba nùn sōwɔa ba nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua, wunen biba kun maa wunen yira swīi. Ñ n men na, a sun goo kasuo u ko besen sina boko u n sun kpare nge mɛ bwesenu kpuro nu mɔ.

⁶Adama gari yi, yi ñ Samueli dore, ye ba nɛɛ, u bu sina boko kasuo wi u ko n bu kpare. Ma u kanaru kua. ⁷Yera Yinni Gusunɔ u nùn sōwɔa u nɛɛ, ye tɔn be, ba nun sōwɔa kpuro, a wuro. A ku yina. Domi n ñ wunɛ ba yinamɔ, nena ba yina na n sãa ben sunɔ. ⁸Saa mìn di na bu yarama Egibitin di sere ka gisɔ ba man yinawa ba būnu sãamɔ. Nge meya ba maa nun kuammɛ. ⁹Yen sō, a ben gere wuro, adama a bu sōwɔa ye sina boko wi, u koo ra bu kua, kpa ba n yē.

Sina bokon saria

¹⁰Ma Samueli u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro tɔn be tusia. ¹¹U nɛɛ, sina boko wi u koo bandu di mi, ameniwa u koo ko. U koo been bii tɔn durɔbu mwɛeri ba n sãa win tabu kowobu, gabu bu win tabu kekeban sɔmburu ko, kpa gabu ba n sãa maasɔbu, kpa gabu ba n sãa win kirukuba ba n duku dukubu mɔ win tabu keken wuswaaw. ¹²U koo gabu gɔsi ba n sãa tabu kowo wuunun wirugibu, kpa u gabu wuna ba n win gbee sɔma mɔ kpa gabu ba n tabu yānu ka tabu kekeban yānu sekumɔ. ¹³U koo maa been bii wɔndiaba mwɛeri ba n da nùn turare kue kpa ba n sãa dīa

kowobu ka pɛɛ kowobu. ¹⁴U koo been gbee geenu mwɛeri ka maa been gbaa geenu mi i dāa binu duura ni ba sokumɔ resɛm ka olifi, kpa u win bwāabu wē. ¹⁵Ï n been gberun dīanu ka been resɛm marum kpuro suba suba wɔkuru, sube teera ko n sãawa wigiru, kpa u tu sua u win sɔm kowobu ka ben wirugibu wē. ¹⁶U koo been sɔm kowo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu be ba dam mɔ mwɛeri, ka been ketekunu ka been naa kine geenu kpa u ka win tii tiin sɔmburu ko. ¹⁷U koo been yaa sabenu menna kpa nin wɔkuru baateren wɔllɔ u teeru sua, kpa been tii i n sãa win yobu. ¹⁸Dɔma te ye kpuro ya koorɔ, i ko weeweenu ko sina boko wi i gɔsan sō, adama Yinni Gusunɔ u ñ bɛɛ wurarimɔ dɔma te.

¹⁹Ka mɛ, tɔn be, ba ñ Samuelin gere wure. Ba nɛɛ, sina bokowa sa kī. ²⁰Kpa besen tii sa n sãa nge bwesenu kpuro. Sina boko wi, u ko n da besen siribu ko kpa u n da sun kpare tabu sɔɔ.

²¹Ye Samueli u tɔn ben gari yi kpuro nua u kpa, yera u yi Yinni Gusunɔ saaria. ²²Yinni Gusunɔ u Samueli sōwɔa u nɛɛ, a tɔn ben gere wuro, kpa a bu sina boko wi kua.

Yen biru Samueli u Isireliba sōwɔa u nɛɛ, ben baawure u gina doo win wuuɔ.

Sɔɔlu u win baan ketekunu

kasu

9 Durɔ goo u wāa Benyameen bweseru sɔɔ, win yīsira Kisi. Win baababara Abieli ka Serori ka Bekorati ka Afia. Be kpuro ba sãawa Benyameen bweseru. Kisi wi, u sãawa tɔn boko, u maa gobi mɔ. ²Wiya u bii tɔn durɔ goo mɔ wi ba sokumɔ Sɔɔlu. U sãa aluwaasi durɔ burɔ. Isireliba kpuro sɔɔ, goo sari wi u nùn gea tura. Meya be kpuron gunum mu ra yōrewa win serɔ.

³Yera Kisi win ketekunu nu kōwra. Ma u win bii Sɔɔlu wi sōwɔa u nɛɛ, u seewo

u sɔm kowo turo sua bu da bu nùn keteku ni kasuama. ⁴Ma ba sara ba da Efaraimun guunun bera gia, ka Salisan temɔ, adama ba ñ nu wa. Min di, ba maa da Salimun temɔ ka Benyameen tem me kpuro sɔɔ, adama ba ñ nu wa. ⁵Saa ye ba tura Sufuɔ, yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nee, a na su wura yenuɔ, domi à n da, nen baaba u keteku nin gari duari u besen weeweenu mɔ.

⁶Ma sɔm kowo wi, u nùn sɔɔwa u nee, wee, Gusunɔn tɔnu goo u wāa wuu ge sɔɔ, u beere mɔ. Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa. A na su da win mi. Sɔɔkudo u koo sun sɔ swaa ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁷Ma Sɔɔlu u sɔm kowo wi wisa u nee, sà n da durɔ win mi, mba sa ko sii kē. Wee, sa ñ maa dīanu tie besen bɔɔɔ. Meya gāanu ganu maa sari ni sa ko nùn kē. Nge mba sa mɔ.

⁸Ma sɔm kowo wi, u Sɔɔlu wisa u nee, na sii geesun gobi piibu gagu mɔ mini, kon yi Gusunɔn tɔnu wi kē kpa u sun besen swaa sɔɔsi ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁹⁻¹¹Saa yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nee, geema a gerua. A na su da. Ma ba da wuu mi, mi Gusunɔn tɔnu wi, u wāa. Ye ba wuu gen tureru yɔɔmɔ, yera ba ka wɔndia gabu yinna ba yarima ba nim takam dɔɔ. Ba bu bikia ba nee, yam wao wi, u wāa mini?

N deema yellu Isireliban goo ù n kī u gāanu bikia Gusunɔn mi, ba ra neewa, a na su da yam waon mi. Wi sa tē sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, wiya ba ra sanam me soku yam wao.

¹²Wɔndia be, ba bu wurari ba nee, oo, tēn tē gera u doona mini. I bɔbio, u bee gbiiye wuuɔ, domi tɔmba yākuru garu kobu na gunguru mi gisɔ. ¹³Ì n wuu dua i ko nùn wa u sere yɔ gunguru mi, u di. Domi goo kun dimɔ ma n kun mɔ u tura mi, yèn sɔ wiya u koo yākuru domaru

koosi, yen biru be ba soka bu sere di. I doo fuuku, i ko i nùn wa.

Sɔɔlu ka Samueli ba yinna

¹⁴Ma ba doona. Ye ba duɔ wuuɔ, yera ba ka Samueli yinna u yariɔ u dɔɔ gunguru mi.

¹⁵N deema Sɔɔlu u sere na wuu mi, Yinni Gusunɔ u Samueli sɔɔwa u nee, ¹⁶sia amadaare kon Benyameeban turo gɔrima wunen mi, kpa a nùn gum tāre wirɔ domi na nùn gɔsa u ka ko nen tɔmbu Isireliban sunɔ. Wiya u koo bu wɔra Filisitiban nɔman di. Domi na ben wuri nua ma na bu mɛerima na ben wahala wa.

¹⁷Saa ye Samueli u Sɔɔlu wa, Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nee, durɔ wiya mi, wìn gari na raa nun sɔɔwa. Wiya u koo bandu di nen tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸Yera Sɔɔlu u susi Samuelin bɔkuɔ wuu duu yerɔ u nee, a gem mɔ, a man sɔɔwɔ mi yam wao wi, u wāa.

¹⁹Samueli u Sɔɔlu wisa u nee, nena yam wao wi. A na su da gunguru mi. Sanna sa ko di gisɔ. Ñ n kua bururu, ye a bwisikumɔ wunen gɔruɔ a bikia, kon nun ye kpuro wisi, kpa n de a doona. ²⁰Keteku ni nu kɔɔra yen sɔɔ ita gisɔ, a ku maa nin gari ko, domi siba nu wa. Adama a n yē ma Isireliban sia ya ko n wāa wunɛ ka wunen baan yenugibun nɔmɔ.

²¹Ma Sɔɔlu u nùn wisa u nee, ne Benyameen bwesera. N ñ beya ba pi-iburu bo Isireliba sɔɔ? Benyameen bwese te sɔɔ kpam, n ñ nen dusiba ba bwēeb-wēeru bo? Mba n kua a ka man gari yinin bweseru mɔ.

²²Samueli u ka Sɔɔlu ka sɔm kowo wi da gunguru mi, u bu duusia dii bakarɔ u bu aye beeregiru wē tɔmbu tenan suunu sɔɔ be ba dim soka mi. ²³Ma Samueli u dīa kowo sɔɔwa u nee, a dīa ni tama ni na nee, a gina yiiyo bee tia wunen mi. ²⁴Dīa kowo u ka yaa taaru

na u yi Sɔɔlun wuswaaɔ. Ma Samueli u nɛɛ, wee ye ba nun yiiya, a tii ye gaweo a di. Domi na ye beruawa wunen gison naa ten sɔ n sere tɔmbu dim soku mini.

Ma Sɔɔlu ka Samueli ba di sannu dɔma te. ²⁵Ye ba sarama gunguru min di, ba wura wuuɔ, ma Samueli u ka Sɔɔlu gari kua win dii tɛera wɔllɔ, ma Sɔɔlu ka win sɔm kowo ba kpuna mi.

Samueli u Sɔɔlu gum tãre

u ka ko sunu

²⁶Buru buru yellu, Samueli u Sɔɔlu soka dii tɛera wɔllu mi, u nɛɛ, a seewo, kon nun kara a doona.

Sɔɔlu u seewa, ma wi ka Samueli ba yara sannu yenun di. ²⁷Sanam me ba wuu yarimam dɔɔ, Samueli u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a de wunen sɔm kowo u sun gbiiya u doona.

Ma sɔm kowo wi, u gbia u doona. Yera Samueli u nɛɛ, a yɔro, kpa n nun sɔ ye Gusunɔ u gerua.

10 Ma Samueli u gum kparaba pi-ibu sua u gen gum tãre Sɔɔlun wirɔ u nùn bɔkasi u nɛɛ, na yeni kuawa a n ka yɛ ma Yinni Gusunɔwa u nun gosa a ka ko win tɔmbun sunɔ. ²Sà n yarina minin di tɛ, kaa ka durɔbu yiru gabu yinna Seetakiɔ, Benyameɛn temɔ Raselin sikirun bɔkuɔ. Ba koo nun sɔ bu nɛɛ, keteku ni a kaso da mi, ba nu wa kɔ. Wunen baa u ñ maa nin bwisikunu mɔ, wunen tiin bwisikuna u mɔ. U tii bikiamɔ, amɔna u koo ko win biin sɔ. ³Kpa a sara a da sere Taborin dāa baka ten mi. Kaa ka durɔbu ita gabu yinna be ba dɔɔ Beteliɔ bu ka Yinni Gusunɔ sã. Ben turo u ko n boo binu ita sɔɔwa, turo ko n pɛɛ ita neni, kpa turo u n maa tam kparaba neni. ⁴Ba koo nun tɔbiri kpa bu nun pɛɛ yiru wɛ kpa a ye mwa. ⁵Yen biru kaa da sere gunguru mi ba ra Gusunɔ sã te ba mɔ Gibea.

Miya Filisitiban tabu kowo wuuru gara wãa. Saa ye a duɔ wuu ge sɔɔ, kaa ka Gusunɔn sɔmɔbun wuuru garu yinna be ba saram wee gunguu ten min di, ba girigbo ka bwãaru ka guuru ka mɔrɔku soomɔ, ba Yinni Gusunɔ sãamɔ. ⁶Saa ye, Yinni Gusunɔn Hunde u koo nun yɔ kpa a ko tɔn kpao kpa a n Yinni Gusunɔ sãamɔ ka win sɔmɔ be sannu. ⁷Saa ye yirenu ita ye, ya nun kooa ya kpa, a koowo kpuro ye wunen nɔma ya baba domi Yinni Gusunɔ u wã ka wunɛ. ⁸Kpa a man gbiiya a da Giligaliɔ a man ma mi sɔɔ nɔɔba yiru. Miya kon nun deema kpa n yãku dɔɔ mwaaruginu ko ka maa siarabun yãkunu kpa n nun sɔɔsi ye n weene a ko.

⁹Sanam me Sɔɔlu u Samueli biru kisi u doonɔ, Gusunɔ u win gɔru gɔsia kpɔɔ, ma yire ni kpuro nu kooa tɔɔ te sɔɔ. ¹⁰Sanam me Sɔɔlu ka win sɔm kowo ba tura Gibeaɔ, Gusunɔn sɔmɔbun wuuru gara ka bu yinna. Yera Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu yɔɔwa, ma u Gusunɔ sãaru wɔri ben suunu sɔɔ. ¹¹Be ba raa nùn yɛ kpuro, ye ba nùn wa u Gusunɔ sãamɔ sɔmɔ ben suunu sɔɔ me, yera ba bikiamɔ ba mɔ, mba n Kisin bii Sɔɔlu deema. U tɛ sãawa Gusunɔn sɔmɔ? ¹²Wuu gen tɔnu goo u wisa u nɛɛ, wara sɔmɔ ben tiin baaba. Yen sɔna ba ra mɔndu ko bu nɛɛ, Sɔɔlu tɛ sãawa Gusunɔn sɔmɔ?

¹³Saa ye Sɔɔlu u sãa te kua u kpa, ma u da gunguu ten mi. ¹⁴Yera win baa yãkabu u nùn bikia u nɛɛ, mana i da ka wunen sɔm kowo.

Sɔɔlu u nùn wisa u nɛɛ, sa ketekunu kaso dawa, adama sa ñ nu wa. Ma sa da Samuelin mi.

¹⁵Yera baa yãkabu wi, u nɛɛ, a man sɔɔwa ye Samueli u nun sɔɔwa.

¹⁶Ma Sɔɔlu u nɛɛ, u sun sɔɔwa dim dim ma ba keteku ni wa.

Adama u ñ nùn bandun gari sɔɔwa yi Samueli u gerua.

Ba Sɔɔlu bandu wē

¹⁷Yen biru Samueli u Isireliba kpuro sokusia ba menna Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ Misipɔ. ¹⁸Ma u bu s̄ɔɔwa u n̄e, ameniwa Gusunɔ b̄e Isireliban Yinni u gerua. U n̄e, u b̄e yarama Egibitin di ma u b̄e wɔra Egibitigibun nɔman di, ka bwesenu kpuro ni nu raa b̄e dam d̄oremɔn nɔman di. ¹⁹Adama wee, i n̄un yina gisɔ, wi u b̄e faaba kua been wahala ka been noni sw̄aarun di. Ma i n̄e, u b̄e sunɔ kuo, u b̄e kpara. Ñ n men na, i yarima bweseru ka bweseru, kpa i tii tusia yenu ka yenu win wuswaɔ.

²⁰Ma Samueli u dera Isireliban bwesenu kpuro nu susi nu tii tusia. Yera Gusunɔ u s̄ɔɔsi ka ȳireru ma u Benyameen bweseru gɔsa. ²¹Yen biru Samueli u dera Benyameen tɔmbu ba susi ba tii tusia yenu ka yenu ma Gusunɔ u Matirin yenu gɔsa. Matirin yenu ge sɔɔ, Kisin bii Sɔɔluwa u gɔsa. Adama ye ba n̄un soka soka ba ñ n̄un wa. ²²Yen s̄ɔna ba kpm Yinni Gusunɔ bikia ba n̄e, durɔ wi, u tunuma kɔ mini?

Ma Yinni Gusunɔ u n̄e, oo, wee, u kukua tɔmbun ȳanu sɔɔ.

²³Ba duki da mi, ma ba ka n̄un na. Ye u ȳra tɔmbun suunu sɔɔ, be kpuron gunum mu ȳrawa win serɔ.

²⁴Ma Samueli u tɔn be kpuro s̄ɔɔwa u n̄e, durɔ wi wee, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. Goo maa sari b̄e kpuro sɔɔ wi u ka n̄un ne.

Ma tɔn be kpuro ba kuuki kua ma ba n̄e, sunɔn hunde yu dakaa da.

²⁵Ma Samueli u bu sinandun wooda tusia, ma u ye yorua tireru sɔɔ u yi Gusunɔn s̄aa yerɔ. Yen biru u tɔn be kpuro kara, ben baawure u da win yenuɔ. ²⁶Sɔɔlun tii u maa da win yenuɔ Gibeɔ. N deema Gusunɔ u tabu durɔ damgibu gabun ḡɔruɔ doke bu n̄un sw̄ii. ²⁷Adama aluwaasi garu ko sariba gabu

ba gerumɔ ba m̄, durɔ winiwa u koo kp̄i u sun faaba ko? Ma ba n̄un gema ba ñ ka n̄un k̄eru naawe. Adama Sɔɔlu kun ḡe gerua.

Sɔɔlu u Amɔniba kamia

11 Amɔniban sunɔ wi ba m̄ Nakasi u seewa u da u Yabesi w̄ri Galadin temɔ. Ma Yabesigibu kpuro ba n̄un s̄ɔɔwa ba n̄e, a ka sun arukawani b̄okuo, sa ko nun yoru diiya.

²Adama Nakasi u bu wisa u n̄e, ì n wura n been baawuren nɔm geun nonu wɔwa, kpa b̄e Isireliba kpuro i sekuru wa, sanam m̄ya kon ka b̄e arukawani b̄oke.

³Yabesin guro gurobu ba n̄un s̄ɔɔwa ba n̄e, a sun s̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru k̄eeyɔ su wa su ka tɔmbu ḡri Isirelin tem kpuro sɔɔ. S̄a kun wa wi u koo sun faaba ko, sa ko b̄e tii ȳsua.

⁴Yera ḡro be, ba da Gibeɔ mi Sɔɔlu u w̄a, ba labaari ye gerua. Ye tɔmba nua m̄, ma be kpuro ba n̄ɔgiri sua ba sw̄i. ⁵N deema Sɔɔlu u wee gberun di ka win keteba, ma u bikia u n̄e, mba n tɔn be deema ba ka sumɔ m̄. Ma ba n̄un Yabesigibun gari yi saaria. ⁶Ye Sɔɔlu u yi nua, yera Gusunɔn Hunde u n̄un yɔɔwa ma win nukura gbisa gem ka tia. ⁷Yera u win keteba yiru sua u go u ye b̄tira b̄tira, ma u dera ba ka yen kp̄iri ni da Isirelin tem kpuro sɔɔ ba n̄e, nge m̄ya ba koo baawuren keteba kua wi u yina u Sɔɔlu ka Samueli sw̄ii b̄a n tabu seewa.

Ma Yinni Gusunɔn berum mu tɔn be mwa, yera be kpuro ba menna ba yara nge tɔn turo. ⁸Sɔɔlu u dera ba tɔn be gara gara Besekiɔ. Isireliban geera kuawa tɔnu n̄ɔɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). Yudaba ba maa s̄aa tɔnu n̄ɔɔbun suba t̄ena (30.000). ⁹Ma ba Yabesigibun ḡro be s̄ɔɔwa ba n̄e, i doo i b̄eegibu s̄i i n̄e, sia sere s̄ɔɔ u ka ye, ba koo faaba wa.

Ye goro be, ba tura ba Yabesigii be sɔɔwa me, yera ben nukura dora. ¹⁰Ma ba Amɔniba sɔɔwa ba nee, sia sa ko bee tii yɔsua i ka sun ko nge me n bee wɛre.

¹¹Sɔɔlu u win tɔmbu bɔnu kua wuunu ita. Yen sisiru saa ye goo gbiikaa swi, u dera ba da ba Amɔniban sansani wɔri ba bu go go sere sɔɔ ka ye. Be ba tie ba yarinewa ba sebiri tia tia. ¹²Yera Isireliba ba Samueli sɔɔwa ba nee, berà ba ñ daa kɪ Sɔɔlu u ko besen sunɔ. Be ba gerua me, a de bu yarima su bu go.

¹³Adama Sɔɔlu u nee, ba ñ goo goomɔ giso, domi gisɔra Yinni Gusunɔ u sun faaba kua.

¹⁴Ma Samueli u be kpuro sɔɔwa u nee, i na su da Giligaliɔ kpa su Sɔɔlun bandun dam sire.

¹⁵Ma be kpuro ba da mi, ba Sɔɔlun bandun dam sire Yinni Gusunɔn sãa yero. Ba maa Yinni Gusunɔ siarabun yãkunu kua. Ma Sɔɔlu ka Isireliba kpuro ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

Samueli u Isireliban kparabu

deri

12 Samueli u Isireliba kpuro sɔɔwa u nee, wee na been gere wura gãanu kpuro sɔɔ ma na bee sunɔ kua. ²Tɛ wiya u koo bee kpara, domi na tɔkɔ kua, nen seri burura, nen biba maa bukura nge bee. Wee na bee kpara saa nen aluwaasirun di sere n ka girari giso. ³I man seeda diiyo Yinni Gusunɔ ka sunɔ wi u gɔsan wuswaacɔ. Waran ketewa na mwaare. Ñ kun me, weren ketekuwa na mwa. Wara na taki diire. Ñ kun me, wara na dam dɔrere. Nge weren kɛra na mwaare n ka nùn gem wɛ. Wi na yen gaa kuare, kon yɛro yen dibu kɔsia.

⁴Ba nee, a ñ sun taki diire, a ñ maa sun dam dɔrere. Meyã a ñ maa besen goon kɛru mwaare a ka nùn gem wɛ.

⁵Samueli u bu sɔɔwa u nee, Yinni Gusunɔ ka sunɔ wi u gɔsa ba sãa seeda giso ma i ñ kɔsa gaa wa ne sɔɔ.

Ba nee, meya.

⁶Yera Samueli u kpaɔ bu sɔɔwa u nee, Yinni Gusunɔwa u sãa nen seeda, wi, wi u Mɔwisi ka Aroni gɔsa ma u been baababa yarama saa Egibitin tem di.

⁷Ñ n men na, i yɔro sɛɛ tɛ, kpa i been taare nɔ Yinni Gusunɔn wuswaacɔ. Kon bee win sɔm geenu yaayasia ni u kua bee ka been baababan sɔ. ⁸Yakɔbu ka wigibu ba da Egibitiɔ. Ma Egibitigibu ba ben bibun bweseru nɔni sɔɔwa, ma ba Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue u ka bu somi. Ma u bu Mɔwisi ka Aroni gɔria. Beyã ba bu yara Egibitin di, ma ba dera ba sina tem mini. ⁹Adama ba Gusunɔ ben Yinni wi duari. Ma u bu Hasorin tabu sunɔ Sisera nɔmu sɔndia ka Filisitiba ka Mɔabun sunɔ. Be kpurowa ba ka bu tabu kua ba bu kamia. ¹⁰Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nùn sɔɔwa ba nee, ba durum kua domi ba nùn deri ba bũu tɔn durɔ be ba mɔ Baaliba ka bũu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate sãamɔ. Adama ù n bu wɔra ben yibereban nɔman di, ba koo nu deri bu nùn sã.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u bu Gedeoni gɔriama ka Baraki ka Yefite ka sere maa ne Samueli. Ma u bee wɔra saa been yibereban nɔman di be ba bee sikerene, ma i sina ka alafia.

¹²Adama sanam me i wa ma Amɔniban sunɔ Nakasi u bee tabu wɔrim wee, yera i man sɔɔwa i nee, sunɔwa i kɪ u bee kpara, baa me Yinni Gusunɔ u bandu dii been suunu sɔɔ. ¹³I nùn sunɔ bikia, ma u bee nùn wɛ. Sunɔ wi i kɪ mi, wi wee mi tɛ.

¹⁴Ì n Yinni Gusunɔ nasie, ì n nùn sãamɔ, ì n win gari mem nɔɔwamme, ma i ñ win gere yine, ma i nùn swii dee dee, bee ka been sunɔ wi u bee kpare, i ko i geã wa.

¹⁵Adama ì kun win gari mem nɔɔwe, ma i win gere yina, u koo bee nɔma doke nge me u been baababa kua. ¹⁶Tɛ, i yɔro i wa gãa baka ni Yinni Gusunɔ u koo ko

been wuswaaw. ¹⁷N ñ doo gēerun saawa sa wāa mi tē? Kon Yinni Gusunɔ kana u de gura yu ne ka gbāsukunu. Sanam meya i ko gia ma durum baka i kua win mi, ye i ka tii sunɔ bikia.

¹⁸Ma Samueli u Yinni Gusunɔ kana. Gura na tɔɔ te sɔɔ, ka gbāsukunu. Yera tɔn be kpuro ba Yinni Gusunɔ ka Samueli nasia. ¹⁹Ma be kpuro ba Samueli sɔɔwa ba nɛɛ, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ bese wunen bwāabun sɔ kpa su ku ra gbi yèn sɔ sa kpm durum sosi besen durum gura sɔɔ domi sa tii sunɔ bikia.

²⁰Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, i ku nanda. Geema, i kɔsa ye kpuro kua, adama i ku maa gera Yinni Gusunɔn swaan di. I nùn sāawɔ ka been gɔru kpuro. ²¹I ku gera i būnu swīi. Nu ñ arufaani gaa mɔ, nu ñ maa kpē nu bee faaba ko, domi kama nu sāa. ²²Yinni Gusunɔ u gɔru doke u bee ko win tambu, u ñ maa bee yinamɔ win yīsi bakarun beeren sɔ. ²³Nen tii maa Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, na ñ maa bee kanaru kuamme. Domi yeya n ko n sāa nen durum win mi. Ko na n bee swaa gea sɔɔsimɔwa ye ya dende. ²⁴I n gesi Yinni Gusunɔ nasie kpa i n nùn sāmɔ ka nuku tia ka been gɔrusu kpuro, kpa i n yaaye gāa baka ni u bee kua. ²⁵Adama ñ n daa kɔsa mɔ, i ko i kam kowa bee ka been sunɔ wi.

Isireliba ba ka Filisitiba

tabu kua

13 Sɔɔlu u mɔwa wɔɔ [†]sanam me u bandu di Isireliba sɔɔ. Ye u bu kpara wɔɔ yiru, ²yera u tɔnu nɔɔɔbun suba ita (3.000) gɔsa be sɔɔ. Ben nɔɔɔbun suba yiru (2.000) ya wāa ka wi Mikimasiɔ, Betelin guurun bera gia. Tɔnu nɔɔɔbu (1.000) ba maa wāa ka

Yonatam Gibeaw, Benyameen temɔ. Ma u dera tɔn be ba tie ba wura ben yenusɔ.

³Gibea miya Yonatam u Filisitiban tabu kowo wuuru garu wɔri u kamia. Ma Filisiti be ba tie ba yen baaru nua. Yera Sɔɔlu u dera ba kɔba so Isirelin tem kpuro sɔɔ ba nɛɛ, i de Heberuba kpuro bu baaru ye nɔ. ⁴Yera Isireliba kpuro ba nua ma Sɔɔlu u Filisitiban tabu kowo be kamia sere ben mɔru seewa. Yera n dera Isireli be kpuro ba menna Sɔɔlun mi ye u bu soka Giligaliɔ. ⁵Ma Filisitiba ba maa menna bu ka Isireliba tabu ko. Ba tabu kekeba mɔwa nɔɔɔbun suba tena (30.000) ka maa maasɔbu nɔɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000). Ben tabu kowobu ba ñ garirɔ. Ba dabiwa nge yani seeri nim wɔkun goorɔ. Ma ba na ba sansani gira Mikimasiɔ, Beti Afenin sɔɔ yari yeru gia. ⁶Sanam me Isireliba ba wa ma ba ñ kuro, domi Filisitiba ba bu sēke, ma ba da ba kukua kpee wɔrusɔ, ka awīi sɔɔ, ka kpee baaba sɔɔ, ka wɔrusɔ, sere ka dɔkɔ kpirinɔ. ⁷Isireliba sɔɔ, gabu ba mam da sere Yuudenin guruɔ Gadi ka Galadin temɔ.

Adama Sɔɔlu u wāa Giligaliɔ. Be ba ka nùn wāa mi kpuro ba berum soore ba diirumɔ. ⁸Ba te mi, ba kuawa sɔɔ nɔɔba yiru nge me Samueli u Sɔɔlu bura, adama Samueli u ñ ne. Yera tamba yarinam torua. ⁹Yen sɔna Sɔɔlu u nɛɛ, bu yaa sabenu tama u ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka maa siarabun yākunu. Ma u yāku dɔɔ mwaararugii te kua ka win tii. ¹⁰Saa ye u yāku te kua u kpa kese, yera Samueli u kurama ma Sɔɔlu u yarima u nùn sennɔ da. ¹¹Samueli u nɛɛ, mban sɔna a yenin bweseru kua.

Sɔɔlu u wisa u nɛɛ, na wa tamba yarinamɔ ma a ñ ne saa ye a bura. Filisitiba wee, ba maa menne Mikimasiɔ. ¹²Ma na bwisika na nɛɛ, Filisitiba ba

[†]13:1 wɔɔ - Ye ba yorua Heberum sɔɔ, ya ñ dɛere.

koo man wɔrima Giligali mini, na ñ maa Gusunɔ somiru kane. Yen sɔna nen tii na yāku te kua.

¹³Ma Samueli u nee, gari bɔkɔn kookoosa a kua mi. A ñ Gusunɔ wunen Yinnin wooda mem nɔɔwe ye u nun wē. A n daa ye mem nɔɔwa, Yinni Gusunɔ u koo raa de wunen bweseru ta n bandu dii Isireliba sɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴Adama tē wunen bandu ta ñ maa tɛmɔ. Yinni Gusunɔ u koo goo kasu win daa ya nùn wēre kpa u nùn ko win tɔm-bun kparɔ. Domi wunɛ, a ñ win wooda mem nɔɔwɛ.

¹⁵Ma Samueli u seewa u doona Giligalin di. Yera Sɔɔlu ka win tabu kowo be ba tie ba maa da Gibeaaɔ, Benyameɛn temɔ. Ma u bu gara mi. Ben geera kua tɔnu natan (600) saka.

¹⁶Sɔɔlu ka win bii Yonatham ka tɔn be ba ka bu wā sanna, ba ben sansani gira Gibeaa mi. Adama Filisitiban sansani ya wā Mikimasiɔ. ¹⁷Filisitiban tabu kowobun wuunu ita ya yara ben sansanin di ya Isireliba wɔraa da. Wu teera da Ofaran swaaɔ Sualin temɔ.

¹⁸Ma yirusera Beti Horonin swaa swii. Ma itasera maa da Benyameɛn tem nɔɔ bura yerɔ wɔwa gaan bɔkuɔ mi purukanu ra n wā gɔburun bera gia.

¹⁹N deema sekobu sari Isireliban tem kpuro sɔɔ domi Filisitiba ba nee, ba ñ wure bu takobiba ko ñ kun mɛ yaasi. ²⁰⁻²¹Yen sɔna Isireliba ba ra de Filisitiban mi bu ka ben naa tebonun yari nɔɔ dera, ka ben dākunu ka ben gbēɛ ka ben tebonu ka maa ben naa kpara dekin nɔɔ sēnu. ²²Yen sɔna tabun sanam mɛ sɔɔ, tɔn be ba wā Sɔɔlu ka win bii Yonatham mi, ben goo kun takobi mɔ, ñ kun mɛ yaasa. Sɔɔlu ka win bii Yonatham tɔnawa ba yeba mɔ.

²³Ma Filisitiban tabu kowobun wuu teeru gara yara ta da Mikimasiɔ, bera mi guunu yiru nu yinna. N deema miya ba ra ka sare.

Yonatham u Filisitiba kamia

14 Sɔɔ teeru Yonatham, Sɔɔlun bii, u win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yānu sɔbe sɔɔwa u nee, a na su da Filisitiban tabu kowo wuu ten mi, te ta wāa giɔ.

Adama u ñ Sɔɔlu sɔɔwa ma u gam dɔɔ. ²Sɔɔlu u wā Migoronio Gibean bɔkuɔ dāru garun nuurɔ te ba ra soku gerenadi. Tɔn be ba wā ka wi, ben geera sāawa tɔnu natan (600) saka. ³N deema yāku kowo wi ba mɔ Aya u wā tɔn ben suunu sɔɔ u sāa yāa ni ba ra ka bikiaru ko Gusunɔn mi neni. Aya wi, u sāawa Akitubun bii. Akitubu wi, ka win wɔnɔ Ikaɔɔdu, be, ba maa sāawa Finesin bibu. Finesin tundowa Eli, wi u raa sāa Yinni Gusunɔn yāku kowo Siloɔ. Tɔnu nata ye sɔɔ, goo kun yē Yonatham u yara.

⁴Swaa ye Yonatham u swii u ka da Filisitiban tabu kowo ben mi, ya kpawa ka kpee bakanu yirun baa sɔɔ. Teerun yīsira Bosesi, yirusera maa Sene. ⁵Teera wā swaa yen sɔɔ yēsan nɔm geu gia Mikimasin deedeeru. Teera maa wā Geban deedeeru. ⁶Yonatham u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nee, a na su da bango sari ben mi. Sɔɔkudo Yinni Gusunɔ u koo sun somi. Domi gāanu sari ni nu koo nùn ganɛ u kun ka sun faaba kue, baa sà kun dabi.

⁷Aluwaasi wi, u nee, a koowo kpuro ye a gɔru doke, a ku sika ko. Na wāa ka wune.

⁸Ma Yonatham u nee, ñ n men na, su da ben bera gia kpa bu sun wa. ⁹Bà n nee, su yɔro su bu ma, sa ko yɔrawa su bu ma. ¹⁰Bà n maa nee, su na ben mi, sa ko dawa, domi ben soku tera ta ko n sāa yīreru ma Yinni Gusunɔ u sun bu nɔmu beria.

¹¹Ma be yiru ye, ba dera Filisitiba ba bu wa. Ma Filisiti be, ba nee, Heberuba

wee, ba yarimamɔ wɔrusun di mi ba raa kukua.

¹²Ma Filisitiban tabu kowo be, ba Yonatam ka win aluwaasi wi nɔɔ kɔ ba nɛɛ, i na mini su bɛɛ gari gɛɛ sɔ.

Ma Yonatam u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nɛɛ, a man swiima domi Yinni Gusunɔ u sun bu nɔmu beria, bese Isireliba.

¹³Yera durɔ u kabura u ka yɔɔwa u da mi ba waa ma aluwaasi wi, u nɔn swii. Ye ba tura mi, ma u bu soomɔ u suririmɔ. Yera win bɔɔ aluwaasi wi, u bu goomɔ win biruɔ. ¹⁴Ben tabun tore ye sɔɔ, be yiru ye, ba tɔmbu gowa nge tɔnu yendun saka batuma piibu sɔɔ. ¹⁵Ma berum Filisitiban tabu kowobu mwa kpuro be ba waa sansaniɔ, ka be ba waa tabu gberɔ, ka be ba sansani kɔsu, ka maa be ba yarimɔ ba tɔmbu wɔraa daamɔ. Sere ka tem tii mu yiirumɔwa ma tɔmba burisina. Gusunɔwa u dera yabu ye kpuro ya kooro mɛ.

¹⁶Be ba Sɔɔlun sansani kɔsu Gibeacɔ Benyameɛn temɔ, ba wa Filisitiban tabu kowo dabinu ba duku dukubu mɔ baama kpuro. ¹⁷Ma Sɔɔlu u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i besen tɔmbu mennɔ i ben yiisa soku kpa su wa be ba kun waa mi.

Ma ba kua mɛ, ba deema Yonatam ka win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yɔnu sɔbe, beya ba sari mi. ¹⁸Ma Sɔɔlu u Aya sɔɔwa u nɛɛ, u Gusunɔn woodan kpakorororɔ suama.

N deema kpakoro te, ta waa Isireliban sansaniɔ sanam mɛ.

¹⁹Nge mɛ Sɔɔlu u ka yaku kowo wi gari mɔ, wure ni nu waa Filisitiban sansaniɔ nu sosimɔwa nu dɔɔ. Yera Sɔɔlu u yaku kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a kpakoro te derio, su ku maa Gusunɔ gaaɔnu bikia.

²⁰Ma Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba mennɔ ba da tabu gberɔ, ba deema wee Filisitiba ba burisine ba goonamɔ ka takobi. ²¹N deema Heberu gabu ba raa yoru dimɔ Filisitiban mi, sere ba ka bu

da ben sansaniɔ. Adama ye ba Sɔɔlu ka Yonatam ka begibu wa, yera ba tii wuna ba wura ben mi.

²²Isireli gabu ba raa maa kukua Efaraimun guunun bera gia. Ye ba nua ma Filisitiba ba duki mɔ, yera ba seema ba wɔri tabu sɔɔ ba bu naa swii, ²³ba ka tura Beti Afenin wuswaaɔ. Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Isireliba faaba kua dɔma te.

Isireliba ba Yonatam yakia

Sɔɔlu nɔman di

²⁴Isireliba ba nɔni sɔɔra gem gem dɔma te, yɛn sɔ Sɔɔlu u bɔrua u nɛɛ, ma n kun mɔ na nen yibereba mɔru kɔsia, wi u di yoka yu sere turi, kon yɛro gowa. Yen sɔna tɔn be sɔɔ, goo kun dɔanu dende. ²⁵Sɔɔlun tɔmbu kpuro ba tura dɔa sɔɔwa mi tim mu terie temɔ. ²⁶Sanam mɛ ba sɔɔ ge duɔ, ba deema wee, tim mɛ, mu koka temɔ. Ka mɛ, goo kun kaka u mu dabure domi ba bɔri yi nasie. ²⁷Adama Yonatam u n daa nua ma win tundo u tɔn be kirɔ kua ka bɔri. Yera u deka ye u neni ka tim bau sɔka u wuna u nɔɔ kpɛɛ, ma u dam wa. ²⁸Saa ye sɔɔra tɔn ben turo u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wunen tundo u sun kirɔ kua ka bɔri u nɛɛ, wi u di gisɔ, u koo yɛro go. Yera n dera tɔn be, ba ka wasira gem gem.

²⁹Ma Yonatam u nɛɛ, nen baaba u besen tɔmbu nɔni sɔɔmɔwa. A n wa nge mɛ na dam wa sanam mɛ na tim men fiiko di? ³⁰N koo raa wɛra too tɔn be, ba n di baa fiiko ye ba wɔra ben yibereban nɔman di. Domi ba koo raa Filisiti be go n kere mɛ.

³¹Dɔma te, ba Filisitiba gowa saa Mikimasin di sere ka Ayalonɔ. Ma ba wasira gem gem. ³²Yera ye Filisitiba ba deri, ba ye kata kua ba gura. Ba yaaɔnu ka keteba ka kete binu mweirimɔ ba goomɔ ma ba yaa ye temmɔ mi ya kpɛ yem sɔɔ. ³³Saa ye sɔɔra ba Sɔɔlu sɔɔwa

ba nɛɛ, wee, tɔn be, ba Yinni Gusunɔ torarimɔ ba yaa temmɔ mi ya kpī yem sɔɔ.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, naane sarirugibu bɛɛ! I kpee bakaru bimiamina mini tē. ³⁴ Kpa i baawure sɔ u ka win ketɛ ñ kun me win yāaru na u saka mi, kpa u da u di. Bā n kua me, ba ñ maa Yinni Gusunɔ torarimɔ.

Wōku te sɔɔ, tɔn ben baawure u ka win ketɛ na u go mi. ³⁵ Ma Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ yāku yeru kua mi, tera ta sāa gbiikuru ni u kua sɔɔ.

³⁶ Yen biru u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, su da su Filisitiba naa gira wōkuru su bu wɔri sa n ben yānu guramɔ sere yam mu ka sāra. Su ku ra ben goo deri, baa turo.

Ma ba nɛɛ, a koowo me n nun wēre.

Adama yāku kowo u nɛɛ, su gina da su Gusunɔ bikia.

³⁷ Ma Sɔɔlu u Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Filisitiba naa gira? Kaa sun bu nɔmu beria?

Adama Gusunɔ u ñ nùn wisa dɔma te. ³⁸ Yera Sɔɔlu u nɛɛ, i mennama bɛɛ be i sāa wirugibu kpa su gia mi torara wāa gisɔ. ³⁹ Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, wi u ra Isireliba faaba ko, baa ñ n nen bii Yonatham na, u tora, u koo gbiwa.

Adama tɔn ben goo kun nùn wisa. ⁴⁰ Ma u nɛɛ, i doo i yōra miɔnɔ, ne ka nen bii Yonatham sa ko maa yōra mini.

Tɔn be, ba nɛɛ, a koowo me n nun wēre.

⁴¹ Ma Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ, bese Isireliban Yinni, a sun sɔɔsio ka yīreru mi torara wāa.

Ma torara sɔɔsira Yonatham ka Sɔɔlun bera gia. Be ba tie ba yara. ⁴² Sɔɔlu u kparam nɛɛ, n tiara ne ka nen bii.

Ma torara sɔɔsira Yonatham mi. ⁴³ Sɔɔlu u Yonatham sɔɔwa u nɛɛ, a man sɔɔwɔ ye a kua.

Yonatham u nɛɛ, na tim bau sɔka ka deka ye na neni ma na men fiiko denda. Ne wee, na wura n gbi.

⁴⁴ Yera Sɔɔlu u nɛɛ, nà kun nun go, Yonatham, Gusunɔ u man kua nge me u kī.

⁴⁵ Adama tɔn be, ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, Yonatham, wi u Isireliba faaba baka yeni kua, wiya u koo gbi? Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, baa win seri tia ya ñ wukuramɔ yu wɔri. Domi ka Gusunɔn somira u sɔmburu kua gisɔ.

Mesuma ba ka Yonatham yakia u ñ ka gu. ⁴⁶ Yen biru Sɔɔlu u sina u ñ maa Filisitiba naa swii. Ma Filisiti be, ba wura ben temo.

Sɔɔlun nasara

⁴⁷ Sanam me Sɔɔlu u bandu di u kpa Isireliban suunu sɔɔ u ka win yibereba tabu kua u ka sikerena. Bera Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba ka Soban sinambu ka sere maa Filisitiba. Mi u tabu da da kpuro u ra kamiewa. ⁴⁸ Sɔɔ teeru u tabu kua ka wɔruguru u Amaleki be ba bu dam dɔremɔ kamia u Isireliba faaba kua ben nɔman di.

⁴⁹ Sɔɔlun bii tɔn durɔbun yīsa wee, Yonatham ka Yisifi ka Maakisua. Win bii tɔn kurɔ gbiikoon yīsira Merabu, yiruse maa Mikali. ⁵⁰ Win kurɔn yīsira Akinɔamu, Akimasin bii. Win tabu sunɔwa Abineɛ, Nerin bii. Neri sāawa Sɔɔlun tundo mɔɔ. ⁵¹ Kisi, Sɔɔlun tundo, ka Neri, Abineɛn tundo, ba sāawa Abielin bibu.

⁵² Sɔɔlun wāaru kpuro sɔɔ, tabu kun dwiiyare wi ka Filisitiban baa sɔɔ. Yen sɔna win tɔmbu sɔɔ, ù n goo wa wi u dam mɔ u wɔruguru mɔ, u ra yēro mwaamewa u ko win tabu kowo.

Isireliba ka Amalekiban tabu

15¹⁻² Samueli u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, nena Gusunɔ wollu ka tem Yinni u gɔrima wunen mi, n nun gum wisi n ka sɔɔsi ma u nun gɔsa a ko sunɔ win tɔmbu Isireliban suunu sɔɔ. Yen sɔ tē, a swaa dakio a nɔ ye u gerua. U nɛɛ, u koo Amalekiba dibu kɔsia ye ba ka Isireliba

swaa bura sanam me ba yara Egibitin di. ³Yen sō, a doo a bu wōri kpa a ye ba mō kpuro kpeerasia mam mam. A ku de bu tiara. A bu goowo kpuro tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bibu sere ka bii wēenō, ka maa ben yaa sabenu.

⁴Ma Sōlu u win tōmbu menna u gara Telaimu. Win tabu kowobun geera kua nōrōbun suba goobu (200.000), ma Yudaba ba maa kua tōmbu nōrōbun suba wōkuru (10.000). ⁵Sanam me Sōlu ka win tabu kowobu ba tura Amalekiban wuu bōkōwō, yera ba kukua gen wōwa gaa sō. ⁶Ma Sōlu u Keniba sōwā u nē, bu de bu tii wuna Amalekiban min di, kpa wi, u ku raa bu menna u go kpuro sannu. Domi be, ba Isireliba durom kuawa saa ye ba wee Egibitin di. Ma Keni be, ba yara saa Amalekiban min di. ⁷Yen biru Sōlu ka win tabu kowobu ba Amalekiba wōri ba bu sunka saa Hafilan di sere ka Surio ye ya wā Egibitin sō yari yeru gia. ⁸Ma ba ben sunō mwa wi ba sokumō Agagi. Be ba tie, ma ba bu go ka takobi. ⁹Adama Sōlu ka win tabu kowobu, ba Agagi deri, ba ñ nūn go, ka sere maa yaa sabe ni nu gea sāa, yāanu ka keteba ka naa kpēmi ka yāa kpemminu ni nu gum mō ka baayere kpuro ye ya gea sāa. Ba yina bu ye kpuro kpeerasia mam mam. Adama ye ya ñ dam mō ka ye ya ñ waabu wā, ba ye kpuro gowa mam mam.

¹⁰Saa ye sōra Yinni Gusunō u ka Samueli gari kua u nūn sōwā u nē, ¹¹nen nukura sankira ye na ka Sōlu kua sunō. Domi u man biru kisi, u ñ nen gere mem nōwē.

Ye Samueli u gari yi nua, yera u mōru kua gem gem, ma u Yinni Gusunō nōogiru sue wōku giriru.

¹²Sisiru bururu u seewa yellu u dō u ka Sōlu yinna. Adama ba nūn sōwā ba nē, Sōlu u da wuu ge ba mō Kaameli gia. Miya u kperu garu gira tōmbu bu

ka win nasara yaaya. Min diya u maa gōsira u da Giligaliō. ¹³Ma Samueli u da win mi. Ye Sōlu u Samueli wa, yera u nē, Gusunō u nun domaru kua. Wee na kpuro kua ye u man yiire.

¹⁴Samueli u nē, ñ n men na, amōna na ka yāanu ka keteban wuri nōwō.

¹⁵Sōlu u nē, tabu kowoba ba yāanu ka kete geenu gōsa ba ka wōma saa Amalekiban min di kpa bu ka Gusunō wunen Yinni yākuru kua. Adama ba ye ya ñ gea sāa kpeerasiawa mam mam.

¹⁶Ma Samueli u nē, a sakuo n nun sō ye Yinni Gusunō u man sōwā gīa wōkuru.

Sōlu nē, a geruo.

¹⁷Samueli u nē, yellu a tii garisiwa bwēebwēē, ma Yinni Gusunō u nun gōsa a kua Isireliban sunō. ¹⁸Ma u nun gōra u nē, a doo a Amaleki durumgii be tabu wōri a bu go a kpeerasia mam mam. ¹⁹Ñ n men na, mban sōna a ñ Yinni Gusunōn gere mem nōwē. Mban sōna i kua ye ya ñ nūn dore, i ben yānu kata kua i gura.

²⁰Sōlu u nē, na Yinni Gusunōn gere mem nōwā fa. Na da mi u man gōra, ma na Amalekiban sunō Agagi mwa na ka na, ma na win tōmbu go mam mam. ²¹Adama nen tabu kowoba ba ben yāanu ka ben kete geenu mwaama bu ka Gusunō wunen Yinni yākuru kua Giligaliō.

²²Samueli u nē, mba Yinni Gusunō u kīru bo. Yākunu? Nge mem nōwō. Wee mem nōwō bu yākuru kere. Wii kpīibu bu maa yāku yaa gum kere. ²³Wi u ku ra Gusunō mem nōwē u sāawa taaregii nge sōro. Wi u ku ra nūn wiru kpīiye, u sāawa nge būu sāō. Tē, yēn sō a Yinni Gusunōn gere yina, win tii u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁴Yera Sōlu u Samueli sōwā u nē, na durum kua, na Yinni Gusunōn wooda sara ka maa wunen gere. Na nen tōmbun berum kua ma na ben gere wura.

²⁵Adama na nun kanamō, a man nen

durum suuru kuo, kpa a ka man wura Giligalió, n ka Yinni Gusunó sã.

²⁶Ma Samueli u nùn sɔ́wa u nɛɛ, na ñ maa ka nun wurɔ. Domi a Yinni Gusunɔn gari yina. Meyá u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁷Sanam mɛ Samueli u gɔ́sirɔ u ka doona, yera Sɔ́lu u win yaberun swaa gaba, ma yabe te, ta gɛ́era. ²⁸Samueli u nùn sɔ́wa u nɛɛ, Yinni Gusunó u nun Isireliban bandu wɔ́rari gisɔ u tu goo wɛ́ wi u nun sanɔ kere. ²⁹Gusunó, Isireliban Yinni yiikogii u ku ra weesu ko, u ku ra maa win himba gɔ́sie, domi u ñ sãa nge tɔ́nu.

³⁰Sɔ́lu u kpam nɛɛ, na durum kua, adama tɛ́ na nun kanamɔ a man beere dokeo nɛn tɔ́mbu Isireliba ka ben guro gurobu kpuron wuswaaɔ. A ka man gɔ́siro Giligali mi kpa n ka Gusunó wunen Yinni sã.

³¹Ma Samueli u gɔ́sira u ka Sɔ́lu da. Sɔ́lu u Yinni Gusunó sãwa.

³²Yera Samueli u nɛɛ, i ka man Agagi, Amalekiban sunɔ wi naawa mini. Ma Agagi wi, u susi ka nuku dobu. Domi u bwisika ma gɔ́ɔ nùn sarari. ³³Adama Samueli u nɛɛ, nge mɛ wunen takobi ya tɔ́n kurɔ́bu gabun bibu go, nge meya wunen mero u koo maa bii bia.

Ma Samueli u Agagi go u bɔ́tira Yinni Gusunɔn sãa yerɔ Giligalió.

³⁴Yen biru Samueli u da Ramaɔ, Sɔ́lu maa da win yenuɔ Gibɛaɔ. ³⁵Sere Samueli u ka gu, u ñ maa Sɔ́lu meirim daare. Adama u ra n nùn swíiyammewa yèn sɔ́ Gusunɔn nuki sankira ye u ka nùn kua Isireliban sunɔ.

Gusunó u Dafidi gɔ́sa

u ka ko sunɔ

16 Yinni Gusunó u Samueli sɔ́wa u nɛɛ, sere saa yerà kaa n wãa a

n Sɔ́lu swíiyamme. Domi na nùn bandu yara. U ñ maa kpɛ́ u bandu di Isireliba sɔ́. Yen sɔ́, a gum yibio wunen kɔ́ba ye sɔ́ kpa n nun gɔ́ri a da Isai, Betelehe-mugiin mi. Domi na win bii turo gɔ́sa u ka ko sunɔ wi na kɪ́.

²Adama Samueli nɛɛ, amɔ́na kon ko n ka da mi, domi Sɔ́lu ù n ye nua, u koo man go.

Ma Yinni Gusunó u nɛɛ, a naa gbi-iba suo kpa a nɛɛ, a nawa a ka man yãkuru kua. ³Kpa a Isai soku yãku yeru mi. Miya kon nun sɔ́ ye kaa ko. Yera a gum tãre wi kon nun sɔ́sin wirɔ.

⁴Samueli u kua nge mɛ Yinni Gusunó u nùn sɔ́wa. Ye u na Betelehemuɔ, yera wuu gen guro gurobu ba na win mi ka berum ba nɛɛ, n ka sere do mɛ?

⁵Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, n do gbãa gbãa. Na nawa n ka Yinni Gusunó yãkuru kua. I beɛn tii disi wunario kpa i na yãku yerɔ.

Ma Samueli u maa Isai ka win bii tɔ́n durɔ́bu soka. Ba tii disi wunari ba na yãku yeru mi. ⁶Saa ye be kpuro ba tunuma, yera Samueli u Eliabu wa. Ma u bwisika u nɛɛ, à n da wiya mi, wi Yinni Gusunó u gɔ́sa. ⁷Adama Yinni Gusunó u Samueli sɔ́wa u nɛɛ, a ku win wasin buram meeri, ñ kun me win gunum, n ñ wi, na gɔ́sa. Domi nɛ, Yinni Gusunó, na ku ra wasin buram meeri nge tɔ́nu. Gɔ́ruwa na ra meeri.

⁸Ma Isai u Abinadabu soka, u dera u susi Samuelin wuswaaɔ. Ma Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunó kun maa wini gɔ́sa.

⁹Ma Isai u dera Sama u susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunó kun winin tii gɔ́sa.

¹⁰Isai u dera win bibu nɔ́ɔba yiru ba susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u nùn sɔ́wa u nɛɛ, Yinni kun ben goo gɔ́sa.

¹¹Ma u Isai bikia u nɛɛ, wunen bii tɔ́n durɔ́bu kpurowa mini?

Isai u nùn wisa u nɛɛ, ben dāako wi ba m̀ Dafidi, wiya u woo, u yāanu kparamo.

Yera Samueli u nɛɛ, a de bu nùn ksuma. Domi sa ñ kpɛ su yākuru ko ma n kum mo u na.

¹²Ma Isai u dera ba nùn kaso da ba ka na. Dafidi wi, u sāawa tɔn swāo, u wasi bwāa do, u maa waabu wā. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a seewo a nùn gum mɛ tāre domi wiya na gɔsa. ¹³Yera Samueli u win kɔba ye sua u nùn gum mɛ tāre win maabun wuswaao. Ma Gusunɔn Hunde u Dafidi yɔɔwa saa dɔma ten di.

Yen biru Samueli u gɔsira u wura Ramao.

¹⁴Yen biru Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu deri ma Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nùn tɔya m̀. ¹⁵Ma Sɔɔlun bwāabu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nun tɔya m̀. ¹⁶Ñ n men na, besen yinni, a de su goo kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ. Yinni Gusunɔ ù n dera hunde kɔsa ya nun seeri, kpa u mɔrɔku ge so kpa yu sara.

¹⁷Ma Sɔɔlu u win bwāa be wisa u nɛɛ, i doo i goo kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ sāa sāa kpa i ka nùn na nen mi.

¹⁸Ma win bɔɔ turo u nɛɛ, na Isai Betelehemugiin bii turo waare wi u mɔrɔku soberu yɛ. U maa wɔrugɔru mɔ gem gem, u sāawa tabu durɔ, u ra maa gari gere ka laakari. Durɔ burɔn tiiwa. Yinni Gusunɔ maa wāa ka wi.

¹⁹Yera Sɔɔlu u gɔra Isain mi, u nɛɛ, a man wunen bii Dafidi yāa kparɔ wi kɛɛma u na nen mi. ²⁰Ma Isai u pɛɛ sua ka tam mɛ ba doke yaa gɔnan bɔɔru sɔɔ, ka boo kpɛmu, u ye kpuro keteku sɔbi. Ma u Dafidi swaa sure ka yāa ni kpuro u da Sɔɔlun mi. ²¹Ye u tura mi, u kua win bɔɔ. Sɔɔlu u nùn kīa gem gem ma u nùn kua win tabu yāa sɔwo. ²²Ma Sɔɔlu u maa gɔra Isain mi, u nɛɛ, a man Dafidi

derio u n sāa nen sɔm kowo, domi win daa ya man dore.

²³Saa dɔma ten di, Yinni Gusunɔ ù n dera hunde kɔsa ya Sɔɔlu seeri, Dafidi u ra win mɔrɔku suewa u so, kpa hunde kɔsa ye, yu sara. Kpa win laakari yu wurama mam mam.

Dafidi ka Goliati

17 Yen biru Filisitiba ba ben tabu kowobu menna ba tabun sɔɔru kua Sokoɔ Yudan temɔ. Ba ben sansani gira Efesi Damimuɔ, ye ya wāa Soko ka Asekan baa sɔɔ. ²Sɔɔlu ka Isireliba ben tii ba menna ba ben sansani gira Elan wɔwa sɔɔ. Miya ba tabu kpī bu ka Filisitiba wɔri. ³Filisitiba ba yɔ wɔwa yen bera gee, ma Isireliba ba maa yɔ yen bera giɔ.

⁴Tabu durɔ goo u yarima Filisitiban sansanin di, u da u yɔra sansani yiru yen baa sɔɔ. Win yīsira Goliati. Gatin diya u na. Ma win gunum tura gɔm soonu nɔɔba tia ka bɔnu. ⁵U sii gandun furɔ doke, ka sii gandun tarakpe ye ba kua nge swāa kokosu. Yen bunum mu kua kilo wata. ⁶U maa sii gandun kɔrɔm doke, ma u sii gandun yaasa beki. ⁷Yaasa yen buru ta sāawa nge weson deka ye u ra beku yasa tɛke. Yen bɛm bunum tura kilo nɔɔba yirun saka. Ma tabu kowo goo u nùn gbiiye u win terɛru neni. ⁸Goliati wi, u yɔra u gbāra u Isireliban tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna i yarima i tabu sīa kpī. I ñ yɛ ma ne Filisitiwa, bɛɛ maa Sɔɔlun yobu? I goo gɔsio been suunu sɔɔ u na u ka man sanna. ⁹Ù n kpīa u man kamia u go, nen tɔmbu bu ko been yobu. Adama nà n nùn kamia na go, beeya ko i ko besen yobu, kpa i sun sā. ¹⁰Sannɔwa na kī gisɔ. I goo wunama wi u koo ka man sanna.

¹¹Ye Sɔɔlu ka Isireliba kpuro ba Filisiti win gari yi nua, ma berum bu mwa gem gem.

¹²Dafidi wee, u s̄awa Isain bii. Isai wi, Efaratigiwa wi u w̄a Betelehemu Yudan tem̄. Bii t̄n dur̄bu n̄ɔba itawa u mara. S̄ɔlun waati ye s̄ɔ, u s̄awa dur̄ t̄k̄ru gem gem. ¹³Win bii bukurobu ita ba S̄ɔlu sw̄i ba ka tabu da. Ben ȳsa wee, Eliabu ka Abinadabu ka Sama. ¹⁴Sanam me ba w̄a S̄ɔlun sansanī, win bii d̄ako Dafidi ¹⁵u ra dewa Betelehemu u ka win tundon ȳanu kpara kpa u gasirama S̄ɔlun mi.

¹⁶Saa ye s̄ɔ, Goliati wi, u ra newa Isireliban wuswaa bururu ka yoka u ka tii bu s̄ɔsi. Meya u kua sere s̄ɔ weeru.

¹⁷S̄ɔ teeru Isai u win bii Dafidi s̄ɔwa u n̄e, a gber̄e s̄ɔndanu saaki tia suo ka p̄e w̄ku te, kpa a ka wunen maabu daawa fuuku tabu gber̄. ¹⁸A maa gasanu w̄ku te suo a ben wuurun wirugii w̄e kpa a wa nge b̄a n bw̄a do, kpa a ka ḡanu wurama ben min di ni nu koo man s̄ɔsi ma a tura mi. ¹⁹Ba w̄a ka S̄ɔlu ka Isireliban tabu kowobu Elan w̄waa. Miya ba tabu m̄ ka Filisitiba.

²⁰Sisuru buru buru, Dafidi u seewa u ȳa ni goo n̄mu s̄ndia. Ma u win s̄munu sua u doona nge me Isai u n̄n yiire. Ye u tura mi, u deema wee, tabu kowoba yarimam̄ ba tabun s̄ɔru m̄. Ba gbamgba soom̄ ba kuuki m̄.

²¹Isireliba ka Filisitiba ba tabu teriam̄.

²²Dafidi u win s̄munu s̄bia u ȳn̄un k̄so n̄mu ber̄ia, ma u duka da tabu gber̄ u win maabu deema u bu t̄bura.

²³Sanam me u ka bu gari m̄, wee Filisitiban tabu dur̄ Gatigii wi ba m̄ Goliati u kurama saa Filisitiban tabu s̄ian di. U win gari yi saarim seewa, ma Dafidi u yi nua. ²⁴Ye Isireliba ba dur̄ wi wa, be kpuro ba berum soora gem gem ba duki yakikira. ²⁵Ma ba m̄, dur̄ wi wee, u maa yarima u ka sun n̄ɔ kasu. Wi u kp̄ia u n̄n go, sun̄ u koo ȳero dukia baka w̄e, kpa u n̄n win bii w̄ndia k̄e kur̄. Meya ȳeron yenugiba

ko n tii m̄. Sun̄ kun maa bu ḡanu bikiam̄.

²⁶Ma Dafidi u be ba w̄a win b̄kuo bikia u n̄e, wara ra n Filisiti, bango sarirugii wi, u sere ka bese Gusun̄n tabu kowobu n̄ɔ kasu. Mba ba koo ȳero w̄e wi u n̄n go, ma u Isireliba sekuru yara.

²⁷Ba n̄n s̄ɔwa ye ba raa gerunam̄. Ba n̄e, yeni ka yeniwa ba koo ȳero w̄e wi u n̄n go.

²⁸Ye Eliabu Dafidin m̄ɔ t̄nwer̄o u nua Dafidi u gari m̄ ka t̄n be, u ka n̄n moru kua u n̄n bikia u n̄e, wara a sere ȳa ḡɔ piibu ge deria gbabur̄. Na wunen anayisuru ȳe ka wunen woo b̄obunu. Na ȳe ma a na a ka tabu m̄eriwa.

²⁹Dafidi u wisa u n̄e, mba n kua. Baa gari na n̄ kp̄e n bikia?

³⁰Ma u n̄n biru kisi u da u goo gari bikia. Yera ba n̄n wisa nge me gbiikoba raa gerua.

³¹Be ba nua ye Dafidi u gerua, yera ba da ba S̄ɔlu saaria. Ma S̄ɔlu u Dafidi sokusia. ³²Dafidi u S̄ɔlu s̄ɔwa u n̄e, a ku de goon tororu tu kara Filisiti win s̄ɔ, yinni, kon da n ka n̄n sanna.

³³S̄ɔlu u n̄e, a n̄ kp̄e a susi Filisiti win mi, a sere ka n̄n sanna. Domi wune bii piibuwa gina. Dur̄ wi, u maa s̄awa tabu dur̄ saa win aluwaasirun di.

³⁴Ma Dafidi u S̄ɔlu s̄ɔwa u n̄e, na raa s̄awa nen tundon ȳa kpara. Gbee sun̄, n̄ kun me yaa k̄sa gaa ȳa n na ya ȳa teeru mwa ȳa ḡɔ s̄ɔ, ³⁵na ra ye naa girewa kpa n ye so n ȳa te w̄ra yen n̄ɔn di. Ȳa n man s̄irema yen n̄ɔ gbiniya na ra nene n ka ye so n go. ³⁶Yinni na yaa k̄si goore. Nge meya kon maa Filisiti bango sarirugii wini go nge yen tia, domi u Gusun̄n tabu kowobu n̄ɔ kasu. ³⁷Yinni Gusun̄n wi u man w̄ra saa gbee sun̄ ka yaa k̄sa yen min di u koo maa man w̄ra Filisiti win n̄man di.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, a doo kpa Yinni Gusunɔ u nun yɔre.

³⁸Ma Sɔɔlu u win tiin tabu yānu kpuro sua u Dafidi sebusia. Niya tarakpe ka sii gandun furɔ, ³⁹ka takobi. Yen biruwa Dafidi u kookari kua u ka sī, domi u ñ yen dɔɔnɛ mɔ. Adama u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, na ñ kpɛ n ka yeniba kpuro sī, domi na ñ yen dɔɔnɛ mɔ.

Ma u ye pota u yi. ⁴⁰Yera u win deka sua u da u kpee gori nɔɔbu dɔbura daarɔ u yi doke win kpara bɔɔɔ ma u win kpurantɛru sua u susi Filisiti win mi.

⁴¹Saa ye sɔɔ, Filisiti wi, u win tere nenɔ gbiisie ba ka susimɔ ba dɔɔ Dafidin mi. ⁴²Ye Filisiti wi, u Dafidi mɛera tii, u wa ma aluwaasi kpembuwa, tɔn swāa durɔ burɔ, yera u nùn gema. ⁴³Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛ bɔɔwa a ka sere deki suama a man kasu? Yera u Dafidi bɔrusi ka win bünun yīsiru. ⁴⁴Ma u nɛɛ, a susima, kon de gunɔsu ka gbeeku yɛɛ yu wunen yaa di.

⁴⁵Dafidi wi, u Filisiti wi sɔɔwa u nɛɛ, wune wee a ka man sannɔ wee ka takobi ka yaasa ka saka. Adama nɛ, na ka nun sannɔ weewa ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin yīsiru, wi u maa sāa Isireliban tabu kowobun Yinni wi a nɔɔ kasu. ⁴⁶Gisɔ Yinni Gusunɔ u koo man nun nɔmu beria. Kon nun so n sura kpa n wunen wiru bura. Gisɔ kon Filisitiban tabu kowobun gonu gunɔsu ka gbeeku yɛɛ wɛ yi di. Kpa handuniagibu kpuro bu gia ma Gusunɔ Isireliban Yinni u dam mɔ. ⁴⁷Be ba wāa mini kpuro ba koo wa ma Yinni Gusunɔ kun takobi ka yaasan bukata mɔ u ka tɔnu faaba ko. Domi wiya u ra tabu di. U koo sun bɛɛ nɔmu beria.

⁴⁸Saa ye Filisiti wi, u susimɔ u ka Dafidi wɔri, saa yera Dafidin tii u maa duka dɔɔ Filisitiban tabu sīaɔ u ka nùn yinna. ⁴⁹Ma u win nɔmu kpɛɛ kpara bɔɔ te sɔɔ u kperu wuna u beri win kpurantɛru sɔɔ. Ma u Filisiti wi kpee te kara ta

da ta numa win sirikanɔɔ ma u wɔruma u kibari.

⁵⁰Kpurantɛruu kpee teera Dafidi u ka Filisiti wi kamia. Ye u nùn sura baa takobi u ñ neni.

⁵¹Ma u duka da u durɔ win takobi woma yen kararun di u ka nùn go u wiru bura. Ye Filisitiba ba wa ma ben tabu durɔ wi, u gu, yera ba duki yarina. ⁵²Yera Isireliban tabu durɔbu ka Yudaba ba seewa ba Filisitiba fɛɛrisi ka tabun wurenu ba bu gira sere Gati ka Ekoronin kɔnnɔwɔ, ma Filisitiban gonu wɔruka Saaramun swaaɔ sere ka Gati n ka girari Ekoronin.

⁵³Ma Isireliba ba gɔsirama ba Filisitiban sansani wɔri ba ben yānu gura. ⁵⁴Yen biru Dafidi u Goliatin wiru sua u ka da Yerusalemɔ. Adama ye ya sāa Goliatin tabu yānu kpuro u ni yiwa win tiin kurɔ.

Yonatam

u ka Dafidi bɔrɔnu kua

⁵⁵Saa ye Sɔɔlu u Dafidi wa u dɔɔ u ka Filisiti wi sanna, yera u win tabu sunɔ Abineɛ bikia u nɛɛ, Abineɛ, weren biiwa bii durɔbu geni.

Abineɛ u wisa u nɛɛ, sere ka wunen wāaru, na ñ yɛ.

⁵⁶Ma sunɔ u nɛɛ, a bikio kpa a nɔ ñ n weren biin na.

⁵⁷Ye Dafidi u Filisiti wi go u kpa u win wiru bura u neni u ka wee, yera Abineɛ u ka nùn da Sɔɔlun mi. ⁵⁸Sɔɔlu u nùn bikia u nɛɛ, bii wune, weren biiwa wune.

Dafidi u nɛɛ, Isai, wunen bɔɔ wi u wāa Betelehemɔ, wiya u man mara.

18 Saa ye Dafidi u ka Sɔɔlu gari kua u kpa, Yonatam u nùn kīa nge win tiin hunde ma u ka nùn bɔrɔnu kua gem gem. ²Saa maa dɔma ten diya Sɔɔlu u nùn mwa u yi u ñ maa wure u da win tundon mi. ³Yonatam u bɔrua ma u ko n sāa Dafidin bɔɔ sere ka baadom-

mao yèn sō u nùn kī nge win tiin hunde. ⁴Yera u win tiin yaberu pota u Dafidi kã ka maa win tabu yaberu ka mam win takobi ka win tendu ka win kpaka.

⁵Mi Sɔɔlu u Dafidi tabu gɔra kpuro, u ra nasara suewa. Yen sōna u nùn kua win tabu kowobun tɔnwero. Ma n tɔmbu kpuro dore ka mam Sɔɔlun tabu durɔbun tii.

Sɔɔlu

u ka Dafidi nisinu seewa

⁶Saa yè sɔɔ tabu kowoba wee tabu gberun di, mi Dafidi u Filisiti wi go, yera tɔn kurɔba yarima Isireliban wusu kpuron di bu ka Sɔɔlu senna. Ba yaamo ba baranu ka mɔrɔkunu soomɔ, ba kuuki mɔ ka nuku dobu. ⁷Ba womusu mɔ ba mɔ,

Sɔɔlu u ra nɔrɔm nɔrɔm (1.000) go. Adama Dafidi u ra nɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

⁸Gari yi, yi ñ ka Sɔɔlu naawe, ma u mɔru bara gem gem. U nee, ba Dafidi siara nɔrɔbun suba wɔku wɔkubun sɔ, adama negibu nɔrɔm nɔrɔm tɔna. Mba na maa ka Dafidi kere sina gɔna baasi. ⁹Saa dɔma ten diya Sɔɔlu u ka Dafidi nɔnu kɔsu meirim torua.

¹⁰Yen sisiru Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya Sɔɔlu seeri ma u bindimɔ win yenun suunu sɔɔ u gari gerumɔ nge b̄nugii. Ma Dafidi u mɔrɔku sua u nùn soowammɛ nge me win dɔɔne. N deema Sɔɔlu u win yaasa neni. ¹¹Ma u ye f̄ia u ka Dafidi sɔku u nee, kon ka nùn gana mennawa. Nge meya u kua sere nɔn yiru, adama Dafidi u ye kpuro fuka ma Sɔɔlu u nùn kɔmia. ¹²Yen biru Sɔɔlu u Dafidi nasia, domi u gia ma Yinni Gusunɔ u nùn deri, ma u ka Dafidi wã. ¹³Yera n dera u nùn desirasia win bɔkun di u nùn kua tabu kowobu nɔrɔbun (1.000) tɔnwero. Ma Dafidi u Isireliba kpara tabu sɔɔ. ¹⁴Ye u gɔru

doke u ko kpuro, ya ra koorewa, domi Yinni Gusunɔ u wã ka wi. ¹⁵Ye Sɔɔlu u wa ye Dafidi u mɔ kpuro ya ra koorewa, yera u nùn nasiam sosi. ¹⁶Adama Isireliba ka Yudaba kpuro ba Dafidi k̄ia yèn sɔ u bu kparamɔ ben tabu sɔɔ.

Dafidi u Sɔɔlun bii Mikali

sua kuro

¹⁷Ma Sɔɔlu u Dafidi sɔɔwa u nee, nen bii wɔndia gbiikoo Merabuwa kon nun kē kuro. Adama a de a n sãa damgii kpa a Yinni Gusunɔ sanna. Domi Sɔɔlu u bwisika u nee, u ñ k̄i u nùn go win tii, Filisitibara u koo nùn bɔrie.

¹⁸Adama Dafidi u Sɔɔlu wisa u nee, yinni, wara ra n ne. Mba nen yenugibu ka nen tundon bweseru n ka sere ko wunen dokiri.

¹⁹Adama saa ye Sɔɔlu u koo Dafidi Merabu wi wē kurɔ, saa yera u nùn sua u Adirieli, Meholaгии wē u sua kuro.

²⁰N deema Sɔɔlun bii wɔndia goo, wi ba mɔ Mikali, u Dafidi k̄i. Ye ba Sɔɔlu gari yi sɔɔwa, n nùn dore. ²¹Ma u nee, kon nùn wi kē, kpa u ko yina Filisitiba bu ka Dafidi nɔma turi. Ma u Dafidi sɔɔwa nɔn yiruse u nee, saa gisɔn di kaa ko nen dokiri.

²²Ma Sɔɔlu u win bwãabu yiire bu ka Dafidi gari yi ko neke neke bu nee, wee, sunɔn nukura do wunen sɔ. Win bwãabu kpuro ba maa nun k̄i. Yen sɔ, a de a n sãa win dokiri.

²³Ma ba da ba Dafidi gari yi nɔɔsia. Ma Dafidi u nee, been nɔni sɔɔ gãa piimina mi? Bu nee, na sãa sunɔn dokiri? Ne bwēebwēewa wi ba kun garisi gãanu.

²⁴Ma Sɔɔlun goro be, ba wura ba nùn Dafidin gari yi sɔɔwa. ²⁵Sɔɔlu u nee, ameniwa i ko i Dafidi sɔ i nee, na ñ dokirirun gãanu ganu k̄i, ma n kun mɔ Filisitiban sen sarusu wunɔbu (100). Yera ya ko n sãa mɔru kɔsiaru nen yibereban mi.

Sɔɔlu u yeni gerumɔwa kpa Filisitiba bu ka Dafidi go. ²⁶Ye ba da ba Dafidi gari yi sɔɔwa ya nùn dore u n ka sãa sunɔn dokiri. Tɔɔ te ba koo nùn kurɔ wē tu sere turi, ²⁷u seewa ka win tabu kowobu ba da ba Filisitiba go tɔnu goobu (200). Ma Dafidi u ka ben sen sarusu na u su gara tia tia u sunɔ wē. Saa yera Sɔɔlu u nùn win bii Mikali wē kurɔ.

²⁸Ye Sɔɔlu u gia ma Yinni Gusunɔ u ka Dafidi wãa, win bii Mikali u maa nùn kī gem gem, ²⁹yera u nùn nasiam sosi. Ma u kua win yibere win wãaru kpuro sɔɔ.

³⁰Yen biru Filisitiban tabu sinambu ba ra n wɔraa naamɔ Isireliban mi. Dafidi ù n ka bu sanna, u ra nasara suewa n kere Sɔɔlun tabu tɔnwero be ba tie. Yen sɔna u yīsiru yara.

Yonatam u ka Dafidi yina

19 Sɔɔlu u win bii Yonatam ka win bwãabu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, bu Dafidi goowo. Adama Yonatam u Dafidi kī n banda. ²Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nen baa Sɔɔlu u swaa kasu u ka nun go. A de a n tii yē sia bururu, kpa a kuku yeru kasu a n wãa mi. ³Ne ka nen baa sa ko na su yōra deederu mi a kukua kpa n ka nùn wunen gari ko. Kpa n nun sɔ ye na nua win min di.

⁴Ye ba na mi, Yonatam u win baa Dafidin gea saaria u nɛɛ, wune sunɔ a ku wunen bɔɔ Dafidi torari. U ñ nun kōsa gaa kue. Ye u kua kpuro, gãa geena. ⁵U tii kari bɔrie ye u ka Filisiti wi go. Ma Yinni Gusunɔ u Isireliba kpuro nasara baka wē. Wunen tii a ye wa, ma wunen nukura dora. Ñ n men na, mban sɔna a kī a tora a ka Dafidi wi u deere mi go kam.

⁶Ma Sɔɔlu u Yonatam gari yi wura ma u bōrua u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wãaru, na ñ maa Dafidi goomɔ.

⁷Ma Yonatam u Dafidi soka u nùn gari yi kpuro saaria. U ka nùn da Sɔɔlun mi, ma Dafidi u nùn sãwa nge yellu.

Mikali u Dafidi faaba kua

⁸Tabu kpam tunuma ma Dafidi u yara u ka Filisitiba sanna. U bu kamia mam mam, ma ba duki sua.

⁹Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u dera hunde kōsa ya kpam Sɔɔlu seeri. Saa ye, u sɔ win dirɔ u win yaasa neni, ma Dafidi u nùn mɔrɔku soowammɛ. ¹⁰Sɔɔlu u kī u Dafidi yaasa kara u ka gana menna, adama Dafidi u fuka ma Sɔɔlun yaasa ya da ya gira ganaɔ. Yera Dafidi u kura u duka sua wōku te. ¹¹Ma Sɔɔlu u sɔmɔbu gɔra Dafidin dirɔ bu tu kōsu bu wa bu ka nùn go yam sãreru. Adama Mikali, Dafidin kurɔ, u nùn gari yi nɔɔsia u nɛɛ, ù kun duka sua wōku te, sisiru ba koo nùn go.

¹²Yera Mikali u Dafidi yara fenentini di ma u kura u kpikiru sua. Nge meya u ka bu kisirari. ¹³Ma Mikali u bwãaroku gagu sua u gu kpī kpin yerɔ. U gen wiru boo gɔna wukiri. Ma u gu bekuru bubusi. ¹⁴Saa ye Sɔɔlu u tɔmbu gɔra bu Dafidi mwaama, yera Mikali u nɛɛ, sii barɔ u kpī.

¹⁵Ye ba wura ba Sɔɔlu sɔɔwa mɛ, yera u nɛɛ, bu doo bu Dafidi wa, kpa bu ka nùn na ka win kpin yee te sannu, u nùn go.

¹⁶Ye ba dua Dafidin dirɔ, ba deema bwãarokuwa ga kpī kpin yeru wɔllɔ. Gen wira boo gɔna wukiri. ¹⁷Yen biru Sɔɔlu u Mikali sokusia u nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a man nɔni wōkua mɛ, a dera nen yibere u man kisirari u doona.

Mikali u nùn wisa u nɛɛ, u nɛɛwa n de u doona. Ñ kun mɛ, u koo man go.

Sɔɔlu u Dafidi naa swīi

Nayɔtuɔ

¹⁸Ye Dafidi u kpikuru sua u Sɔɔlu kisirari, yera u da Samuelin mi Ramaɔ u nùn saaria kpuro ye Sɔɔlu u nùn kua. Ma wi ka Samueli ba sina sannu Raman wɔɔ bera ye ba mɔ̀ Nayɔtuɔ. ¹⁹Yera ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, wɔɔ Dafidi u wāa Ramaɔ ka Samueli sannu wɔɔ bera ye ba mɔ̀ Nayɔtuɔ. ²⁰Ma Sɔɔlu u sɔmɔbu gɔra mi, bu Dafidi mwaama. Adama ye ba tura mi, ba ka Gusunɔn sɔmɔ wuuru yinna, Samueli u bu gbiiye ba sāaru mɔ̀. Ma Gusunɔn Hunde u sɔmɔ be yɔɔwa ma ben tii ba Gusunɔ sāaru wɔri nge sɔmɔ be. ²¹Yera gaba da ba Sɔɔlu sɔɔwa. Ma u maa sɔmɔbu gabu gɔra. Ma ben tii ba maa Gusunɔ sāaru wɔri nge sɔmɔ be. ²²Ye Sɔɔlu nua mɛ, yera win tii u den swaa wɔri u dɔɔ Ramaɔ. Ye u tura dɔkɔ baka ye ya wāa Sekuɔ, yera u bikia u nɛɛ, mana Samueli ka Dafidi ba wāa.

Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ba wāa Raman wɔɔ bera ye ba mɔ̀ Nayɔtuɔ.

²³Ye u dɔɔ mi, yera Gusunɔn Hunde u maa win tii yɔɔwa ma u Gusunɔ sāaru wɔri nge win sɔmɔ, u ka tura sere Nayɔtuɔ. ²⁴U win yaberu pota ma u Gusunɔ sāamɔ Samuelin wuswaɔɔ. Dɔma te, u kpīwa basi sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru kpuro. Yen sɔna ba ra nɛɛ, Sɔɔlun tii u maa kua Gusunɔn sɔmɔ?

Yonatam u Dafidi somi

20 Dafidi u yakura u doona saa Raman wɔɔ bera ye ba mɔ̀ Nayɔtuɔ di, u da u Yonatam deema. U nɛɛ, mba na kua. Mba nen toraru. Nge taare mba na wunen tundo kua u ka kī u man go.

²Yonatam u nùn wisa u nɛɛ, su ku wa me! A ñ gbimɔ. Nen tundo u ku ra gāanu ganu ko u kun man sɔɔwa, baa ñ n gāa piiminun na. Ñ n men na, u ñ yenin bwe-

seru mɔ̀ u kun man sɔɔwa. Gari yi, yi ñ sāa mɛ.

³Dafidi u nɛɛ, kam kam meya n sāawa. Adama wunen tundo u ñ dere a yi nɔ, domi u yē ma a man kī too. U ñ maa kī wunen nukuru tu sankira. Sere ka wunen wāaru ka maa Yinni Gusunɔn wāaru, naa dabusa teera ta man karane ka gɔɔ.

⁴Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, ye a kī kpuro, a geruo. Kon nun ye kua.

⁵Dafidi u nɛɛ, wee siara suru kpao u koo yari. Na ñ kon maa ko na kun de sunɔn mi su di sannu. Adama a de n da n kuke yakasɔ sere n ka ko sin teerun yoka. ⁶Wunen tundo ù n bikia mana na wā, a nùn sɔɔwɔ ma na nun kana n ka da nen wuu Betelehemuɔ. Domi nen yenugibu kpuro ba ben wɔɔ ka wɔɔn yākuru mɔ̀ mi. ⁷Û n nɛɛ, n wā, nɛ wunen bɔɔ, na alafia wawa. Adama ù n mɔru bara, a n yē ma kōsa u bwisikumɔ nen sɔ. ⁸Adama wunɛ, a man kīru sɔɔsio, domi a nɔɔ mweeru kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ma kaa n sāa nen bɔɔ sere ka baadommaɔ. Nà n taare gaa mɔ, a man goowo wunen tii. Mban sɔna kaa ka man da wunen tondon mi u ka man go.

⁹Yonatam u nɛɛ, a ku yenin bweseru bwisiku. Nà n gia ma nen tundo u kī u nun kōsa kua, kon nun sɔ.

¹⁰Dafidi u bikia u nɛɛ, wunen tundo ù n ka nun mɔru wisa, wara koo man sɔ.

¹¹Yonatam u nɛɛ, a na su da yakasɔ.

Ma be yiru ba yara ba da yakasɔ. ¹²Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, sere ka Gusunɔ Isireliban Yinnin wāaru, sia amadaare, ñ kun mɛ sin teeru, kon nen tondon laakari mɛeri. Û n gea bwisikumɔn na wunen sɔ, kon nun goo gɔriama u nun sɔ. ¹³Adama ù n kī u nun kōsa kua, kon nun nɔɔsia kpa n de a doona ka bwē dora. Nà kun kue mɛ, Yinni Gusunɔ u man yen dību kōsia.

Kpa u nun yōre nge me u nen tundo yōre. ¹⁴Adama saa ye na wāa wāaru sɔɔ kpuro, a man kīru sōsio tèn bweseru Yinni Gusunɔ u ra win tɔmbu sōsi, kpa bu ku raa man go. Nà n maa gu, ¹⁵kpa a nen yenugibu kīru sōsi, baa sanam me Yinni Gusunɔ u dera wunen yibereba kpuro ba gbisuka ba kpa.

¹⁶Ma u ka Dafidi arukawani bɔkua win yenugibun sɔ u nee, Yinni Gusunɔ u Dafidin yibereba ben dibu kɔsie. ¹⁷Yen biru Yonatam u dera Dafidi u win nɔɔ mwɛeru sire kīrun sɔ domi u nùn kīa nge win tiin hunde.

¹⁸Ma u Dafidi sōɔwa u nee, siara suru kpao koo yari. Ba koo bikia, mana a wāa. Domi bà n dimɔ, ba koo wa ma a n wāa wunen sin yerɔ. ¹⁹Sin teerun yoka, a doo mi a raa kukua sanam me wahala ye, ya torua. Kpa a n wāa kpee te ba m̄ Eselin gāarɔ. ²⁰Kon sēenu ita to kpee ten bera gia kpa n sāa nge yīreru gara na toosimɔ. ²¹Yen biru kon bii gɔri u da u sēe ni kasuma. Nà n nùn sōɔwa na nee, u meerio, wee sēe ni, nu wāa win biruɔ, u nu tama, a n yē ma kaa kpī a yarima ka bɔri yendu. Domi sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, kari maa sari. ²²Adama nà n bii wi sōɔwa na nee, wee sēe ni, nu wāa win wuswaaɔ, a n yē ma Yinni Gusunɔwa u kī a doona. N̄ n men na, a doonɔ. ²³Gari yi sa maa bɔkua ne ka wune, Yinni Gusunɔwa u sāa besen seeda sere ka baadommaɔ.

²⁴Ma Dafidi u da u kukua yakasɔ.

Ye suru kpao u yara, sunɔ u na u ka yen tōɔ bakaru di. ²⁵Ma u sina win ayerɔ ganan bɔkuɔ, Abineɛ maa wāa win bɔkuɔ, ma Yonatam u sina ben wuswaaɔ, adama Dafidin sin yerɔ goo sari. ²⁶Tōɔ te sɔɔ, Sɔɔlu kun gāanu gerua, domi u tamaa, u disi mōwa. Yiya yi ko n nùn yinari. ²⁷Adama yen sisiru, surun sōɔ yiruse, goo sari kpm Dafidin sin yerɔ. Ma Sɔɔlu u win bii Yonatam

bikia u nee, mban sōna Isain bii u n̄ tōɔ bakaru ne saa gīan di.

²⁸Ma Yonatam u nùn wisa u nee, Dafidi u man suuru kana u nee, n de u da Betelehemuɔ, ²⁹domi miya ba yākuru garu mɔ, ma win mɔɔ u n̄n sokusia. Yen sōna u nee, ù n nen kīi geeru wa, n nùn yolla kuo u da u win maabu wa. Yera n dera u n̄ ne u ka nun di.

³⁰Ma Sɔɔlu ka Yonatam mɔru kua u nùn sōɔwa u nee, bii seege wune! Na yē ma wune ka wunen meron sekura nɔɔ tia ye a ka Isain bii sāa mi. ³¹Domi ù n wāa wāaru sɔɔ, a n̄ maa bandu dimɔ tem me sɔɔ. A n̄ kaa n maa bɔri yendu mɔ. N̄ n men na, a gɔrio bu nùn mwaama, domi n weenewa bu nùn go.

³²Ma Yonatam u win tundo bikia u nee, mban sōna u koo gbi. Mba u kua.

³³Yera Sɔɔlu u win yaasa fia u ka Yonatam soku, ma Yonatam u gia ma win tundo u sɔɔru kpa u ka Dafidi go.

³⁴Yera u seewa dii yerun min di ka mɔru. U n̄ maa sōɔ yirusen tōɔ baka te di. Win nukura sankira gem gem Dafidin sō. Domi win tundo u nùn beere sari kom kua.

³⁵Ye n kua sisiru bururu, Yonatam u da yam mi ba raa yinna yeru kuana, wi ka Dafidi. Ma bii tɔn durɔbu gagu ga nùn swīi. ³⁶Ma u bii wi sōɔwa u nee, a duka doo a sēe ni kon to mi kasuma.

Ye bii wi, u duka dɔɔ, yera Yonatam u sēu toba ga nùn sarari. ³⁷Saa ye bii wi, u tura deederu mi sēu ge, ga da, yera Yonatam u kpm gbāra u nee, ga wāa wunen wuswaaɔ, ³⁸a duka doo, a ku yōra, a wasi suo.

Ma bii wi, u da u sēu ge dɔbama u ka na win yinnin mi. ³⁹Adama u n̄ yē asiri ye ya wāa mi. Yonatam ka Dafidi tɔnawa ba ye yēesine. ⁴⁰Ma Yonatam u win tabu yānu sua u bii wi wē u nee, a ka wuro yenuɔ. ⁴¹Saa ye bii wi, u doona ma Dafidi u yarima saa kpee ten gāarun di sōɔ yēsan nɔm dwaru gia.

Yera u Yonatam kpuna nɔn ita u wiru tem girari. Ma u seewa ba bɔkasina ba swisi be kpuro. Adama Dafidigiya yi kera.

⁴²Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a doo ka alafia, kpa a n yaaye nge me ne ka wune sa nɔɔ tia kua sa bɔrua ka Yinni Gusunɔn yisuru sa nɛɛ, u n wāa besen suunu sɔɔ ka maa besen bibu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

21 Yera Dafidi u seewa min di, u n doonɔ. Ma Yonatam maa gɔsira u da wuuɔ.

Dafidi u Sɔɔlu duka suuri

²Dafidi u da Nɔbuɔ Akimelekin mi, wi u sāa yāku kowo. Ye Akimeleki u nɔn wa, yera u nɔn sennɔ na ka berum, u nɔn bikia u nɛɛ, mba n kua a ka siimɔ wune turo, baa tɔn turo u n ka nun swii.

³Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nɛɛ, sunɔwa u man sɔmburu garu yiire. U maa nɛɛ, n ku de goo u n yē yèn sɔ u man gɔra. Yen sɔna na nen bwāabu sɔɔwa na nɛɛ, su yinna yam kasa. ⁴Tē dīa nira a mɔ yenuɔ. N n pēen na, a man wasi nɔɔbu kēema, n kun mɛ, ye a gesi mɔ kpuro.

⁵Ma yāku kowo wi, u Dafidi wisa u nɛɛ, pēɛ gaa sari ma n kun mɔ pēɛ ye ba Yinni Gusunɔ wē, ye à n kaa di, kaa gina tɔn kurɔ desirari.

⁶Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nɛɛ, ba sun kurɔ dendibu yinari kɔ nge mɛ ba ra sun kue sà n tabu dɔɔ. Kaa ra sere gere gɔra ye ba sun kooma mini? Yen sɔ, nen bwāaba dɛere kɔ.

⁷Yera yāku kowo wi, u pēɛ ye suama u Dafidi wē, domi pēɛ gaa sari mi, ma n kun mɔ ye ba raa gura Yinni Gusunɔn sāa yerun di, ma ba swīa kɔsire kua.

⁸N deema yen tɔɔ te, Sɔɔlun yāa kparobun wirugii u na Yinni Gusunɔn sāa yerɔ u ka sāarun wororu garu ko. Durɔ win yisira Dɔɛgu. U sāawa Edɔmu.

⁹Ma Dafidi u Akimeleki bikia u nɛɛ, a n yaasa n kun mɛ takobi mɔ mi? Domi na n sannɔ yānu ganu suame yenun di yèn sɔ sunɔ u man baasi n win gɔra ye da fuuku.

¹⁰Yera Akimeleki wi, u nɔn wisa u nɛɛ, takobi gaa sari ma n kun mɔ Goliatigia wi a go Elan wɔwɔɔ. Ye wee, ba ka bekuru bɔkua ba yii yāku kowon yabe tarakpen biruɔ. À n ye kī, a suo.

Ma Dafidi nɛɛ, a man ye wēema domi gaa raa ru maa sari ye ya ye tura.

Dafidi u wāa Filisitiban mi

Gatio

¹¹Yen biru Dafidi u seewa u duka yakura Sɔɔlun sɔ ma u da u wāa Akisin mi, wi u sāa Gatin sunɔ. ¹²Adama Akisin sina bwāabu ba nɛɛ, n n Dafidi Isireliban sunɔ, wiya mi? Wi ba ra n tɔmama ba n mɔ,

Sɔɔlu u ra nɔrɔm nɔrɔm go.

Adama Dafidi u ra nɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

¹³Ma gari yi, yi Dafidi sāwana sere u Akisin berum kua. ¹⁴Yera u tii gɔsia wi-iro u dweebu mɔ nge gari bɔkɔ, u seewa u yorumɔ wuun kɔnnɔn gamboba sɔɔ. Ma u yāatam wīimɔ mu kokumɔ win toburɔ. ¹⁵Ma Akisi u win bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, been tii i wa ma durɔ wini kun bwāa do. Mban sɔna i ka man nɔn naawa.

¹⁶I tamaa na n wiiru waarewa i ka sere man durɔ wini naawa u man win wiira kookoosu sɔɔsi? Durɔ winin bwesera i ko i duusia nen dirɔ?

Dafidi u kua

wuuru garun wirugii

22 Yen biru Dafidi u maa kparam da u kukua Adulamun kpee wɔruɔ. Ye win tondon yenugibu kpuro ba nua ma u kukua mi, yera ba seewa ba da win mi. ²Ma be ba dibu neni, ka be ba

dam dāremɔ ka be ba ñ nuku dobu mɔ, ba menna ba da win mi, ba nùn kua ben kparo. Ben geera sāawa tɔnu nēerun (400) saka.

³Saa min diya Dafidi u da Misipɔ Mɔabun temɔ, ma u tem min sunɔ sɔɔwa u nēe, na nun kanamɔ, a de nen tundo ka nen mero bu na ba n kukua wunen mini sere n ka gia ye Gusunɔ u koo ka man ko.

⁴Ma sunɔ u wura. Yera Dafidi u ka win tundo ka win mero da sunɔ win mi. Miya ba wāa sere n ka kua win saa kpuro ye u kukua kperu mi.

⁵Sɔɔ teeru Gusunɔn sɔmɔ Gadi u Dafidi sɔɔwa u nēe, a kun wāa kpee wɔru geni sɔɔ. A seewo a da Yudan temɔ kpa a n wāa mi.

Ma Dafidi u seewa u da u wāa dāa sɔɔ ge ba mɔ Heretio.

Sɔɔlu u dera

ba yāku kowobu go

⁶Sɔɔ teeru Sɔɔlu u da u sɔ dāru garun nuurɔ Gibeaɔ gunguru garun mi, u win yaasa neni, ma win bwāaba nùn sikereɛ. Saa ye sɔɔra u Dafidi ka win tɔmbun labaari nua. ⁷Yera u win bwāa be sɔɔwa u nēe, beɛ nēgibu, Benyameen bweseru, i swaa dakio i nɔ. I tamaa Isain bii u koo beɛ resem gbaaru wē nge mē na beɛ wē, kpa u beɛn baawure ko tɔmbu wunɔbu (100) ñ kun mē nɔrɔɔbun (1.000) wirugii? ⁸Ñ n men na, mban sɔna i man seesi. Domi beɛn goo kun man dɔmeyer arukawani ye nen bii Yonatam u ka Isain bii Dafidi bɔkua. Been goo kun maa man wɔnwɔndu kue, u man sɔ bwisi yi nen bii u Dafidi kā u ka man yina beria nge mē u mɔ gisɔ.

⁹N deema Dɔɔgu Edɔmu wi, u wāa ka Sɔɔlun bwāabu sannu dɔma te. Yera u wisa u nēe, na Isain bii wi wa Nɔbuɔ Akimeleki, Akitubun biin mi. ¹⁰Ma Akimeleki wi, u nùn bikiaru kua

Yinni Gusunɔn mi. Yen biru u nùn dīanu wē ka maa Goliatin takobi ye.

¹¹Ye Sɔɔlu u nua mē, yera u dera ba Akimeleki Akitubun bii wi sokusia ka win yenugibu, be, be ba sāa yāku kowobu Nɔbuɔ. Ma ba menna ba na sunɔn mi.

¹²Ma Sɔɔlu u nēe, Akimeleki, a swaa dakio a nɔ.

Yera Akimeleki u wisa u nēe, na nɔɔmɔ, yinni.

¹³Sɔɔlu u nùn bikia u nēe, mban sɔna i nɔɔ tia kua i man seesi, wunē ka Isain bii. Mban sɔna a nùn dīanu ka takobi wē. Yen biru a nùn bikiaru kua Gusunɔn mi, u ka man seesi, kpa u man yina beria nge mē u mɔ gisɔ.

¹⁴Akimeleki u sunɔ wisa u nēe, wunen bwāabu kpuro sɔɔ, wara u ra nun wiru kpīiye nge wunen dokiri Dafidi wi u ra wunen woodaba mem nɔɔwe. Meya maa wunen yenugibu ba ra n nùn beere wēemɔ. ¹⁵Gisɔra na bikiaru torua Yinni Gusunɔn mi win sɔ? Ñ n men na, yinni, a ku man gari yini sɔbi, ñ kun mē nen yenugii goo. Na ñ yi yē, baa fiiko.

¹⁶Yera sunɔ u nùn wisa u nēe, kon beɛ gowa wunē ka wunegibu kpuro.

¹⁷Ma u win tabu kowo be ba nùn kɔsu sɔɔwa u nēe, i susima i man Yinni Gusunɔn yāku kowo beni goowa, yèn sɔ ben tii ba Dafidi nɔma kā. Ba maa yē ma u man duka suuriwa. Ma ba ñ ne bu man sɔ.

Adama tabu kowo be, ba yina bu Yinni Gusunɔn yāku kowo be go. ¹⁸Yera n dera u Dɔɔgu sɔɔwa u nēe, a susima, kpa a Yinni Gusunɔn yāku kowo be go.

Ma u susi u bu go. Yen dɔma te, yāku kowobu wēne ka nɔɔbuwa u go be ba ben sāa yānu doke. ¹⁹Sɔɔlu u maa dera ba Nɔbugibu go, kurɔbu ka durɔbu, sere ka bii wēenɔ, ka yaa sabenɔ, niya keteba ka ketekunu ka yāanu. N deema wuu ge, ga sāawa yāku kowobun wuu. ²⁰Sanam mē ba tɔn be goomɔ, ba ñ Akimelekin bii

turo Abiataa noma tura. Domi u duka sua u doona Dafidin mi gia. ²¹Ye u tura Dafidin mi, u nun sowa u nee, Sowlu u Yinni Gusunon yaku kowobu go.

²²Yera Dafidi u Abiataa sowa u nee, saa doma ten di na Døegu Edomu wa, u wa mi, na ye kam kam ma u koo da u Sowlu nen labarii s. N n men na, nena na dera ba wunen yenugibu kpuro go. ²³Yen s, a sin a n wa ka ne. A ku nanda, domi wi u kasu u nun go mi, nen tiiwa yero u maa kasu u go. A n maa wa nen bokuo, kaa n wa alafia s.

Dafidi u kpikuru da

23 Sowa teeru ba na ba Dafidi sowa ba nee, wee, Filisitiba ba Keila wari ma ba ben dia ni nu wa biranu s kpuro gura. ²Yera Dafidi u Yinni Gusunon bikia u nee, kon kpi n da n Filisiti be wari?

Ma Yinni Gusunon u nun wisa u nee, oo, a doo a bu wari. Kaa bu kamia kpa a Keila wra.

³Adama Dafidin tambu ba nun sowa ba nee, bese wee, sa nande baa me sa wa Yudan tem s. Amona sa ko n sa s n Filisitiba wrim do.

⁴Yera Dafidi u maa Yinni Gusunon bikia u nee, n doo n Keila ye wra?

Ma Yinni Gusunon u nun wisa u nee, oo, a seewo a da a Filisiti be wari. Domi na nun bu noma beria.

⁵Yera Dafidi u seewa u da Keila mi ka win tambu. Ma u Filisitiba wari u bu kamia mam mam, u ben yaa sabenu gurama. Nge meya u ka Keilagii be faaba kua.

⁶N deema saa ye, Abiataa, Akimelekin bii, u duka yakurama u na u wa Dafidin mi, u yaku kowon yabe tarakpe neni te ba ra ka Yinni Gusunon kiru bikie.

⁷Yen biruwa ba da ba Sowlu sowa ba nee, Dafidi u tunuma u wa Keila. Yera Sowlu u nee, Gusunowa u man nun noma

beria. Domi u na u tii kenusi wuu ge ga gbarraru ka gambo mo s.

⁸Yera Sowlu u win tabu kowobu kpuro menna bu da bu ka Keila wari, kpa bu Dafidi ka win tambu tarusi. ⁹Saa ye s, Dafidi u nua kosa ye Sowlu u ki u nun kua. Yera u yaku kowo Abiataa sowa u nee, a ka yabe tarakpe ye na.

¹⁰Ma Dafidi u nee, Gusunon Isireliban Yinni, wee, na nua ma Sowlu u swaa kasu u ka na Keila mini u ye kpeerasia nen s. ¹¹Yinni, a man sowa, Sowlu u koo na mini ka gem? U n tunuma, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nun noma beria?

Ma Yinni Gusunon u nun wisa u nee, kam kam, Sowlu u koo na.

¹²Ma Dafidi u maa Yinni Gusunon bikia u nee, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nun noma beria?

Ma Yinni Gusunon u nee, oo, meya ba koo nun kua.

¹³Yera Dafidi u seewa ka tambu natan (600) saka ba yara Keilan di ba da ba sirene. Saa ye sora ba maa Sowlu nowsia ma Dafidi sari mi. Ma Sowlu u n maa de u wuu ge wari.

¹⁴Yeniban biru Dafidi u da u kukua gbaburo kpee baa s Sifun guuro. Ma Sowlu u maa nun kaso wari nge me u ra ko baadomma. Adama Gusunon kun dere u nun noma turi. ¹⁵Saa ye sora Dafidi u gia kam kam ma Sowlu u kasuwa u nun go. Ma u da u wa gbaburo Sifun da sowa.

¹⁶Yera Yonatam Sowlun bii u maa wa me, ma u seewa u da Dafidin mi, u ka nun dam ke u Gusunon naane ko. ¹⁷Ye u tura mi, u nun sowa u nee, a ku nanda. Domi Sowlu kun nun naa turi. Wuna kaa bandu di Isireli kpa na n sa wunen yiruse ban te s. Nen tundo Sowlun tii, u ye me.

¹⁸Yera ba arukawani bokua Yinni Gusunon wuswaa. Ma Dafidi u sina da

sɔɔ mi. Yonatam u maa gɔsira u da yenu.

Sɔɔlu u Dafidi naa gire

¹⁹Ma Sifugibu ba da Sɔɔlun mi Gibeaɔ ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u kukua besen mi, kpee baa sɔɔ dāa sɔɔwɔ, Hak- ilan guurɔ te ta wāa bera mi gāanu ku ra kpɪn sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ²⁰Tɛ wee, a nùn kasu a mwa. N n men na, a na, sa ko nun nùn nɔmu beria.

²¹Ma Sɔɔlu u bu wisa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ domaru kua domi na wa i nen wɔn- wɔndu mɔ. ²²⁻²³Yen sɔ, na bɛɛ kanamɔ, i doo i mɛeri mi u ra sɪ sɪ. Kpa i win kuku yenu kpuro mɛeri, kpa i wa mi u wāa. Domi ba man sɔɔwa ma u bwisi mɔ too. Yen biru kpa i na i man sɔ ù n wāa mi. Kpa n se n da n nùn kasu, baa n n Yudan bweseru kpuro sɔɔn na kon bukiana.

²⁴Ma tɔn be, ba kua mɛ. Ba gbia ba da Sifuɔ Sɔɔlu u sere na. N deema saa ye sɔɔ, Dafidi ka wigibu ba wāa Araban guurɔ Maoniɔ mi gāanu ku ra kpɪn sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ²⁵Yen biruwa Sɔɔlu u seewa ka win tɔmbu u da u Dafidi kasu. Yera gaba na ba ye Dafidi sɔɔwa. Ma u seewa min di u da u wāa guuru garun mi Maonin gɔbaburɔ. Ye Sɔɔlu u nua mɛ, yera u Dafidi naa swii gɔbaburu mi. ²⁶Ye u tura mi, guu ten bee tia u bɛwe. Ma Dafidi u maa wāa ten bee tiaɔ ka wigibu. Adama saa ye sɔɔ, Sɔɔlu ka wigibu ba Dafidi ka win tɔmbu kooro bure ba kpa. Yera Dafidi u swaa kasu u ka duka yakura. ²⁷Yera sɔmɔ goo u na yenun di u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a de a na fuuku, Filisitiba wee, ba sun wɔrima.

²⁸Yera Sɔɔlu u gɔsirama u gina Dafidi deri u da Filisiti ben mi gia. Yen sɔna ba yam mi soka kpee te ta bu burana.

Dafidi u yina u Sɔɔlu go

24 Dafidi u seewa bera min di ma u da u kukua Engediɔ. ²Saa yɛ sɔɔ Sɔɔlu u Filisitiba naa swii u gɔsirama,

yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u wāa Engedin gɔbaburɔ. ³Ma Sɔɔlu u tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) sua be ba sāa tabu durɔbu Isireliba sɔɔ, bu da sere kpee bakanun bera gia mi kpee beri yi ra n wāa bu Dafidi ka win tɔmbu kasuma. ⁴Ye ba tura yāanun wāa yeru garun mi, swaa ye sɔɔ, kpee wɔru gaga maa wāa mi, ma Sɔɔlu u dua wɔru ge sɔɔ u ka swaa swiibu ko. N deema Dafidi ka win bwāabu ba wāa wɔru gen sɔɔwɔ. ⁵Ma Dafidin bwāaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a n wa ma tɔɔ te, ta tura? Te Yinni Gusunɔ u nun bura u nɛɛ, u koo nun wunen yibere nɔmu beria kpa a nùn kua nge mɛ a kɪ.

Yera Dafidi u seewa sɛɛ u Sɔɔlun yaberun soo bura. ⁶Yen biruwa u nanda ye u ka Sɔɔlun yaberun soo ge bura. ⁷Saa ye sɔɔra Dafidi u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u man yenin bweseru gbara bu nɛɛ, nena na nen yinni nɔma doke wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ.

⁸Ka gari yiya Dafidi u win bwāabun laakari kpunasia u n ka dere bu Sɔɔlu wɔri.

Ma Sɔɔlu u seewa u yara u doona min di. ⁹Yen biruwa Dafidi u yarima wɔru gen min di u Sɔɔlu soka u nɛɛ, nen yinni, sunɔ.

Ma Sɔɔlu u siira u mɛerima biruɔ. Yera Dafidi u yiira u wuswaa tem girari u nùn bɛɛɛ wɛ. ¹⁰Ma u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka tɔmbun gari nɔwɔm be ba mɔ, wunen kɔsa na kasu. ¹¹Wee, wunen tiin nɔni wa gisɔ ma Yinni Gusunɔ u man nun nɔmu beria kpee wɔru ge sɔɔ. Ba nɛɛ, n nun goowo, adama na nun deri. Na nɛɛ, na n nen yinni, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ nɔmu dokemɔ. ¹²Ka yen de kpuro a mɛerio. Wee, na wunen yaberun sukum neni. Nge mɛ na ka yabe ten soo bura mi, na n ka nun go, n weene a gia ma na n sāa mem nɔɔ sari. Nen kookoosu sɔɔ, kɔsa gaa maa sari, n kun mɛ toraru

garu wunen sō. Adama wunε wee, a man naa swīi a go. ¹³Yen sō, Yinni Gusunōwa u koo sun siria ne ka wunε. Kpa u nun ye a man kuan dibu kōsia. Adama nen nōma kun nun babamō. ¹⁴Nge me ba ra gere bu neε, daa kōsa ya ra nēwa tōn kōson min di. Yen sōna nen nōmu ga ñ nun babamō. ¹⁵Weren sōna wunε Isireliban sunō a yarima. Wara a naa gire. Ne wi na sāa nge bōō goru? Ñ kun me nge goo dēε? ¹⁶Yinni Gusunōwa u sāa siri kowo. Û n besen gari wēera, u koo sun siria, ne ka wunε. Kpa u ka man yina u man wora wunen nōman di.

¹⁷Ye Dafidi u Sōolu gari yi sōōwa u kpa, yera Sōolu u neε, ñ n men na, wunen nōōwa mi, Dafidi nen bii?

Ma Sōolu u nōōgiri sua u wura kua. ¹⁸U Dafidi sōōwa u neε, a man gem kere. Domi a man gea kua, ma na nun kōsa dibu kōsia. ¹⁹Wee, a man sōōsi gisō gea ye a man kua. Yinni Gusunō u raa man doke wunen nōmu. A ñ maa man go. ²⁰Domi tōnu u ku ra win yibere nōma turi kpa u nun yōsu u doona ka alafia. Yen sōna Yinni Gusunō u koo nun gea dibu kōsia ye a man kua minin sō. ²¹Tē na yē kam kam ma kaa ko sunō kpa Isireliban bandu ta n dam mō wunen nōmā. ²²Yen sō, a bōruo tē ka Yinni Gusunōn yīsiru ma a ñ nen bibun bweseru kpuro goomō nen biru, kpa bu nen yīsiru duari nen baaban bweseru sō.

²³Ma Dafidi u Sōolun gari yi wura ka bōri u neε, u ñ bu goomō. Yen biru Sōolu u da yenu. Adama Dafidi ka win bwāabu ba gōsira ba wura ben kuku yero.

Nabali u yina u Dafidi somi

25 Saa ye sōōra Samueli u gu, ma Isireliba kpuro ba menna ba win gōō swī. Ma ba nūn sikua win yenu sōō Ramaō. Yen biruwa Dafidi u seewa u da u wāa Paranin gbaburō.

²⁻³Durō goo wāa Maoniō, win yīsira Nabali. U sāawa Kalebun bweseru. U maa sāawa dukia bakagii. U yāanu mōwa nōōbun suba ita (3.000), bonu maa nōōbu (1.000). Durō wi, u sē, win kookoosu kun wā, adama win kurō Abigali u bwisi mō. U maa sāa kurō burō. Kaameliōra durō win gberu kpaane wāa. Miya u win yāa nin sansu bōōrimō.

⁴N deema saa ye sōō, Dafidi u maa wāa bera mi. Yera u nua ma Nabali u win yāanun sansu bōōrimō mi, ⁵ma u aluwaasi tōnu wōkuru gōra u bu sōōwa u neε, i doo Nabalin mi, i man nūn tōbiria. ⁶I neε, Gusunō u win wāaru daka daasia, kpa u n wāa bōri yendu sōō wi ka win yenugibu, ka ye u mō kpuro. ⁷Wee, tē na nua ma ba win yāanun sansu bōōrimō. Meya sa maa wāa ka win yāa kparobu sannu. Sa ñ ben goo torarire. Meya ben goo kun maa win yāaru biare saa mìn di sa wāa Kaameli mini ka be. ⁸Ñ n weesun na, u win yāa kparo be bikio. Yen sō, u de u beε nen sōm kowobu meeri ka nōnu geu. Domi i nawa tōō bakarun saa sōō. Yen sōna na nūn kanamō u ne win bii ka beε nen sōm kowobu dīanu kēema ni u mō.

⁹Saa ye Dafidin sōmō be, ba tura mi, yera ba Nabali gari yi kpuro sōōwa. Yen biru ba ñ maa gam gerua. ¹⁰Yera Nabali u bu wisa u neε, wara ra n Dafidi, Isain bii. Tē sōō, yoo aluwaasi dabira ta ra kpikiru su saa ben yinnibun min di. ¹¹Yera kon ben bweseru nen dīanu ka nen nim ka yaa wē ye na nen sōm kowobu yiye, be, be na ñ yē mìn di ba wee?

¹²Ma Dafidin aluwaasi be, ba gōsira ma ba nūn sōōwa kpuro ye Nabali u gerua. ¹³Yera u win tōmbu sōōwa u neε, i de beεn baawure u sōōru ko kpa u win takobi sua u beki.

Ma ben baawure u win takobi sua u beki. Dafidi u maa wigai sua u beki. Win

tɔn be, ba s̄awa nata. Yera ben n̄eru (400) ba n̄un sw̄i. Ma u dera goobu (200) be ba tie, ba ben ȳanu k̄su.

Abigali u Dafidi somi

¹⁴ Yera Nabalín s̄om kowo turo u na u Abigali s̄ɔwa u n̄e, wee, Dafidi u besen yinni s̄omɔbu ḡoríama saa gbaburun di bu n̄un t̄biri. Adama u bu gira ka dam, ¹⁵ baa m̄e siba sun gea kua. Ben goo kun sun torari. Ba ñ besen yaa saberu garu m̄we saa ye sa w̄a ka be gbaburɔ. ¹⁶ W̄okuru ka s̄ɔ s̄ɔ, ba kua besen gb̄araru, ba sun k̄su sanam m̄e sa w̄a ka be, sa besen yaa sabenu kparamɔ. ¹⁷ Ñ n men na, a koowo ye kaa kp̄i a ko. Domi Dafidi u bwisika u besen yinni ka win yenugibu kpuro kam koosia. A maa ȳe besen yinni wi, u s̄e sere goo kun kp̄e u n̄un susi u n̄un bwisi k̄e.

¹⁸ Ye Abigali u nua m̄e, yera u p̄e goobu (200) sua fuuku ka tam bw̄a bakanu yiru ka ȳanu n̄ɔɔbun yaa ka d̄ia bii s̄onden sakaku n̄ɔɔbu ka resem gbebi saaki wunɔbu (100) ka d̄a marum m̄e ba sokumɔ figien gbebi saaki goobu (200), ¹⁹ ma u ye kpuro sua u ketekunu s̄obi. Ma u win s̄om kowobu s̄ɔwa u n̄e, i gbiiyo, na wee biruɔ.

Adama u ñ win durɔ ḡānu s̄ɔwa. ²⁰ Yera u win keteku ȳɔwa u kpa ka gururun ȳsaɔ. Saa ye s̄ɔ, Dafidi ka wigibu ba maa saram wee ma ba yinna k̄e.

²¹ N deema Dafidi u raa n̄e, wee, kam s̄ɔra na Nabalín dukia k̄su. Baa win yaa saberun teera kun ḡu gbaburɔ. Wee t̄e, k̄sa u man dibu k̄sie. ²² Yen s̄, n̄a kun Nabali ka win ye u m̄o kpuro kpeerasie yam mu sere s̄ara Gusunɔ u man kuo m̄e u k̄i.

²³ Sanam m̄e Abigali u Dafidi wa, yera u sara win ketekun di fuuku u yiira u wiru tem girari win wuswaɔ. ²⁴ U n̄e, nena na taare m̄o, nen yinni. A de a swaa tem kp̄i a n̄o ye kon nun s̄. ²⁵ Ye Nabali

t̄onu kam wi, u nun kua kpuro, a ku ye garisi ḡānu. Domi u s̄awa nge wiiru nge m̄e win ȳisira gerumɔ. M̄eya maa, t̄n be a ḡrima mi, n̄e ka be, sa ñ waane. ²⁶ Sere ka Yinni Gusunɔn w̄āru ka maa wunen w̄āru, Yinni Gusunɔwa u nun yinari a wunen yibereban yem yari. Yen s̄ t̄e, be ba nun tusa ba wunen k̄sa kasu, u de bu kam ko nge Nabali. ²⁷ Ñ n men na, a nen k̄enu m̄ɔ kpa a nu wunen aluwaasi be ba nun sw̄i b̄onu kua. ²⁸ Na nun kanamɔ, yinni, a man nen toranu suuru kuo. Domi Yinni Gusunɔ u koo de a bandu di kpa ta n w̄a sere ka wunen bibun bweserɔ, ȳen s̄ a tabu m̄ win s̄. Ba ñ maa toraru garu wasi wunen w̄āru s̄ɔ. ²⁹ Goo ù n nun naa gire u kasu u nun go, Gusunɔ u koo wunen hunde bere kpa u nun k̄su, adama u koo wunen yibereban hunde kasa ko n toma nge kpurant̄eerun kperu. ³⁰ Saa ye Yinni Gusunɔ u koo nun durom kua m̄e u nun n̄ɔ m̄weeru kua, kpa u nun ko Isireliban kparo, ³¹ a ku de wunen ḡru gu nun taare w̄e a sere s̄ons̄onu ko yibereban yem m̄e a yarin s̄ a ka wunen tii faaba ko. Yinni Gusunɔ ù n nun durom m̄e kua, a de a man yaaya.

³² Yera Dafidi u Abigali wisa u n̄e, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara wi u nun ḡrima a na a ka man yinna mini gisɔ. ³³ Na n̄un siara bwisi yi u nun k̄an s̄ yi a ka man ȳrasia n ku ka t̄onu go n ka nen tii faaba ko. ³⁴ Ye kpuro s̄ɔ, Gusunɔ Isireliban Yinniwa u man yinari n k̄sa ko. Adama sere ka win w̄āru, à kun daa n̄e nen mini fuuku, sere n ka ko bururu yam s̄areru, baa Nabalín t̄mbun turo, na ñ derimɔ na kun go.

³⁵ Yen biru u Abigalin k̄e ni mwa ni u ka na saa win yenun di. Ma u n̄un s̄ɔwa u n̄e, a ḡsiro ka b̄ori yendu. Domi wunen tii a wa nge m̄e na nun swaa daki. Na maa nun dam koosia ka k̄iru.

Nabalin gɔɔ

³⁶Yen biru Abigali u gɔsira Nabalin mi, ma u deema wee, u tɔɔ bakaru dimɔ nge sina boko, u nuku dobu mɔ, ma tam nùn goomɔ. Adama Abigali kun nùn gāanu sɔɔwa gina sere ye n kua sisiru. ³⁷Sisi ten bururu Nabalin tam mu sara ma Abigali u nùn sɔɔwa kpuro ye n kooro. Yera u nanda sere win torora kara. Ma win wasi kpuro dwiiya. ³⁸Sɔɔ wɔkurun biru Gusunɔ u dera Nabali wi, u gu.

³⁹Ye Dafidi u nua Nabali u gu, yera u gerua u nɛɛ, na Yinni Gusunɔ siara yèn sɔ u man sanna, u Nabali kɔsie ye u man kua. Meyu u maa yina ne win bɔɔ n kɔsa ko. Win tiiwa u Nabali nùn win nuku kɔsuru kɔsie.

Yen biru Dafidi u Abigali gɔria u nɛɛ, u kī u nùn sua kurɔ. ⁴⁰Ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura Abigalin mi, Kaamelio, yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidiwa u sun gɔrima wunen mi, su be nun suama a ko win kurɔ.

⁴¹Ma kurɔ wi, u seewa u wuswaa tem girari ma u nɛɛ, wee, na wura n ko win yoo kpa na n da win bwāabun naasu teye.

⁴²Yera Abigali u yande seewa u wɔndiaba sua tɔmbu nɔɔbu. Ma u win keteku yɔɔwa ba Dafidin sɔmɔ be swīi, u da u kua Dafidin kurɔ.

⁴³Dafidi u raa maa Akinɔamu Yisireeligii sua kurɔ. Ma be yiru ye, ba mɔre win mi. ⁴⁴N deema Sɔɔlu u raa win bii Mikali wɔra Dafidin min di u Paati, Laisin bii kā u sua kurɔ. Paati wi, u sāawa Galimugii.

Dafidi u Sɔɔlu deri

u n̄ nùn go

26 Yeniban biruwa Sifugibu ba da Gibeao ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ,

Dafidi u wāa u kukua Hakilan guurɔ gbaburu mi gāanu ku ra kpin deedeeru.

²Ma Sɔɔlu u seewa u da gbaburu mi, ka tabu durɔ damgibu nɔɔɔbun suba ita (3.000) u ka Dafidi kasu. ³Ye u tura mi, yera u win sansani gira Hakilan guurɔ, swaan bɔkuɔ. N deema Dafidin tii u wāa gbaburu mi. ⁴Ye u nua Sɔɔlu u nùn kasu mɛ, yera u tɔmbu gɔra bu da bu meeri ù n tunuma. Ma tɔn be, ba da. Yen biru ba gɔsiramama ba nɛɛ, Sɔɔlu u wāa mi kam kam. ⁵Yera Dafidin tii u seewa u na mi Sɔɔlu u win sansani gire. U wa mi Sɔɔlu ka win tabu sunɔ Abineɛ, Nerin bii, ba ra kpune. Sɔɔlu u ra kpunewa sansanin suunu sɔɔ kpa tabu kowo be ba tie ba n kpī ba n ka nùn sikerene.

⁶Ma Dafidi u na u Akimeleki Heti ka Abisai bikia u nɛɛ, been wara koo ka man da Sɔɔlun sansaniɔ.

Ma Abisai u nɛɛ, kon ka nun da. N deema Abisai wi, u sāawa Yoabun mɔɔ. Ben meron yīsira Seruya.

⁷Yera Dafidi ka Abisai wi, ba seewa wɔkuru ba da Sɔɔlun sansaniɔ ba deema wee, u kpī u do sansani yen suunu sɔɔ, u win yaasa gire win wiru gia. Ma Abineɛ ka tabu kowo be ba tie ba kpī ba ka nùn sikerene. ⁸Abisai u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a n̄ wa ma Gusunɔ u nun wunen yibereba nɔmu beria? Yen sɔ, a de n Sɔɔlu nen yaasa sɔku nɔn teeru n ka tem menna n derisi mi.

⁹Adama Dafidi u Abisai sɔɔwa u nɛɛ, a ku nùn go. Domi wara u koo wi Yinni Gusunɔ u gɔsa go, kpa Gusunɔ u yēro deri u kun nùn ye kɔsie. ¹⁰Dafidi u maa nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru na yē ma win tii u koo nùn go tabu gberɔ, n̄ kun mɛ win gɔɔn tɔru tà n tura. ¹¹Gusunɔ u man bere bu nɛɛ, nena na wi u gɔsa nɔmu doke na go. Yen sɔ, a de su win yaasa ye ya wāa win wirɔ mi sua ka win nim bwāaru kpa su ka doona.

¹²Ma Dafidi u yaasa ye sua ka nim bwāa te, ma ba doona. Goo kun maa

seewe u sere bu wa, domi Gusunɔwa u bu dom mɔn bakaru kpɛɛ. ¹³Ma u besira u yɔɔwa guu ten bee tia ye ya ka Sɔɔlun sansani desire. ¹⁴Yera u nɔɔgiru sua sansani mi gia ka dam u nɛɛ, Abineɛ, Nerin bii, a ɛn wuramɔ?

Ma Abineɛ u nɔn wisa u nɛɛ, wuna were a ka sina boko wɔkisimɔ.

¹⁵Ma Dafidi u Abineɛ wisa u nɛɛ, a ɛn tɔn durɔ ro? Tabu durɔ wara u ka nun nɛ Isirelio. Mban sɔna a ɛn wunen yinni sina boko kɔsu. Domi wee, goo u na u ka nɔn go. ¹⁶Ye a kua mi, ya ɛn wɔ. Sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru n weenɛwa bu bɛɛ kpuro go, yɛn sɔ i ɛn bɛɛn yinni sina boko kɔsu, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. A meerio tɛ win wiru gia. Mana win yaasa ka win nim bwɔara wɔa.

¹⁷Yera Sɔɔlu u Dafidin nɔɔ gia. Ma u nɛɛ, Dafidi, nen bii, wunen nɔɔwa mi?

Ma Dafidi u nɔn wisa u nɛɛ, yinni sina boko, nena mi.

¹⁸Ma u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man naa gire sere ka tɛ. Mba na nun kua. Mba na tora. ¹⁹Yinni sina boko, a man swaa dakio. N ɛn Yinni Gusunɔn na u nun bɔriamɔ a ka man go, u nen yɔkuru mɔɔ, kpa win bwɛra yu kpuna su dora. Adama ɛn n tɔmbun na, Yinni Gusunɔ u bu bɔrusio domi ba man girewa n ka yari tem minin di me u win tɔmbu wɛ kpa n da n bɔnu sɔ. ²⁰Domi wee wunɛ Sɔɔlu, Isireliban sina boko, a man kasu a go nge goo dɛɛ, ɛn kun me nge kusu guuru wɔllɔ. Adama Gusunɔ u ku de n gbi tem tukumɔ mi ko na n ka nɔn toma.

²¹Sɔɔlu u Dafidi wisa u nɛɛ, nen bii, na gɔba kuawa. A wurama yɛnuɔ. Na ɛn maa nun kɔsa kuamme. Domi gisɔ nen wɔaru ta sɔawa gɔa bakanu wunen nɔni sɔɔ. Wee na kua nge wiiru, na tora too.

²²Yera Dafidi u nɛɛ, sina boko, wunen yaasa wee. A de wunen aluwaasi turo u na u ye mwa. ²³Kpa Yinni Gusunɔ wi u sɔa gemgii ka bɔrɔkini u baawure kɔsie

ye u kua. Wee, u man nun nɔma beria gisɔ, adama na ɛn wure n nun nɔma doke wunɛ wi u gɔsa u kua sunɔ. ²⁴Nge me na wunen wɔaru garisi gɔa bakanu gisɔ, nge meya Yinni Gusunɔ u maa negiru garisi. Wiya u koo maa man yara saa nuku sankiranu kpuron di.

²⁵Ma Sɔɔlu u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun domaru kua, nen bii. Wunen ye a nia sɔa kpuro ya koo koorawa.

Yen biru Dafidi u swaa wɔri u doona. Ma Sɔɔlu u maa gɔsira u da win yenuɔ.

Dafidi u kpikuru da

Filisitiban temɔ

27 Yeniban biru, Dafidi u tii sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru Sɔɔlu u koo man nɔma turi u go. Yen sɔ, n buram bo n duka yakura minin di n kpikuru da Filisitiban temɔ kpa Sɔɔlu u ku maa man kasu Isireliban tem kpuro sɔɔ. Nge meya kon ka wa n kisira win nɔman di. ²Yera Dafidi u seewa wi ka win tabu durɔbu nata (600) ba da Akisi, Maɔkin biin mi. Akisi wi, u sɔawa Gatin sunɔ. ³Durɔ win miya u wɔa ka win tɔmbu nata ye, ben baawure ka win kurɔ ka bibu. Dafidin kurɔbu yiru Akinɔamu, Yisireeligii, ka Abigali, Kaameligii, Nabalín gɔmini, ba maa wɔa ka wi. ⁴Saa yera ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ma Dafidi u kpikuru sua u wɔa Gatiɔ. Ma Sɔɔlu u nɔn deri sɛɛ, u ɛn maa kasu u nɔn go.

⁵Sɔɔ teeru Dafidi u Akisi sɔɔwa u nɛɛ, a man durom kuo, a de n da n sina baru kpaaru garun mi. Domi na ɛn kɔ na n wɔa ka wunɛ sannu wunen tiin wuu mini.

⁶Yen tɔɔ tera Akisi u nɔn wuu ge ba mɔ Sikilagi wɛ. Yen sɔna ga kua Yudaban sina boko wi u bandu diiguu sere ka gisɔ.

⁷Ma Dafidi u wɔa baru kpaaru mi sere n ka kua wɔɔ tia ka suru nne. ⁸Min diya wi ka win tɔmbu ba ra yari

bu Gesuriba ka Girisigibu ka Amalekiba wɔraa de. Domi tɔn beya ba wāa Surio n ka girari Egibitin temɔ saa yellun di. ⁹Dafidi ka win tabu kowobu bā n dua tɔn ben wuu gagu sɔɔ, ba ra gen tɔmbu gowa mam mam, kurɔbu ka durɔbu, kpa bu ben yānu gura ka ben yaa sabenu, niya yāanu ka keteba ka ketekunu ka yooyoosu. Yen biru kpa bu gɔsira Akisin mi. ¹⁰Yera Akisi u ra bu bikie u nɛɛ, mana i gisɔ wɔraa da. Kpa Dafidi u nɔn wisi u nɛɛ, sa dawa Yudan tem sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Gasɔ kpa u maa nɛɛ, sa dawa Yerameɛliban tem sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Gasɔ kpa u maa nɛɛ, Keniban tem sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ¹¹Dafidi ka win tɔmbu bā n wɔra ye da, wuu ge ba wɔri ba ra gen tɔmbu gowa mam mam. Baa tɔn turo ba ku ra deri wasiru, u sere na Gatiɔ u Akisi sɔ u nɛɛ, ameni ka ameniwa Dafidi ka win tɔmbu ba ra ko. Nge meya Dafidi u kua saa ye u wāa Filisitiban tem mi. ¹²Ma Akisi u nɔn naane kua u nɛɛ, Isirelibara Dafidi u mɔru seeyamɔ. Yen sɔ, u ko n sāawa negii sere ka baadommaɔ.

28 Sanam me sɔɔ, Filisitiba ba ben tabu kowobu menna bu wa bu ka Isireliba sanna. Ma Akisi u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a n yɛ kam kam ma kaa ka man taa bini da, wunɛ ka wunen bwāabu.

²Dafidi u nɛɛ, geema, yinni. Kaa maa wa ye kon kpī n ko.

Akisi u nɛɛ, n n mɛn na, kaa kowa nen tii tiin kɔso sere ka baadommaɔ.

Sɔɔlu u bikiaru da

³N deema Samueli u gu kɔ. Ma Isireliba kpuro ba win gɔɔ swī, ba nɔn sikua win wuu Ramaɔ. Sɔɔlu u maa sɔrobu ka gɔri sokobu kpuro gira tem men di.

⁴Yera sɔɔ teeru Filisitiba ba menna ba ben sansani gira Sunemuɔ. Ma Sɔɔlu u Isireliba kpuro menna ba maa ben sansani gira Giliboɔɔ. ⁵Saa ye Sɔɔlu u Filisitiban tabu kowo be wa u nanda, win

torora kara u diirumɔ gem gem. ⁶Ma u Yinni Gusunɔ kana u nɔn sɔɔsi ye u koo ko. Adama u n nɔn wisa dosu sɔɔ, n kun me yāku kowon min di, n kun me win sɔmɔ goon min di. ⁷Ma Sɔɔlu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, i man kurɔ goo kasuo wi u ra gɔribu soku, kpa n da win mi n bikiaru ko.

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, kurɔ goo wāa Endoriɔ wi u ra gɔribu soku.

⁸Ma Sɔɔlu u tii gɔsia u yānu kɔsa u da kurɔ win mi wɔkuru, ka win bwāabu yiru gabu sannu. Ye ba tura mi, ma u nɛɛ, na kī a man gɔri goo sokua wɔn yīsiru kon nun sɔ.

⁹Adama kurɔ wi, u nɔn wisa u nɛɛ, a yɛ sāa sāa ye Sɔɔlu u kua, nge mɛ u gɔri sokobu ka sɔrobu kpuro gira tem men di. N n mɛn na, mban sɔna a man yina beriamme bu ka man go.

¹⁰Ma Sɔɔlu u bɔrua ka Yinni Gusunɔn yīsiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, a n wahala gaa wasi gari yini sɔɔ.

¹¹Ma kurɔ wi, u Sɔɔlu bikia u nɛɛ, ben weren yarowa kon nun sokua.

Ma u nɛɛ, Samueli.

¹²Ye kurɔ wi, u Samueli wa, yera u nɔɔgiru sua u nɛɛ, ase wuna mi, Sɔɔlu? Mban sɔna a man nɔni wɔkua.

¹³Ma sina boko Sɔɔlu u nɛɛ, a ku berum ko, a man sɔɔwɔ ye a wa.

Kurɔ wi, u nɛɛ, siiniwa na wa. Ya yarimam wee tem di.

¹⁴Sɔɔlu u nɛɛ, mba ya ka weene.

U nɛɛ, durɔ tɔkɔra ya ka weene, ta kumbooro sebua ta yarim wee.

Ma Sɔɔlu u gia ma Samueliwa. Ma u yiira u wuswaa tem girari u nɔn beere wɛ. ¹⁵Samueli u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man baasi ka wunen soku te.

Sɔɔlu u nɛɛ, nɔni swāa bakara ta man deema domi Filisitiba ba ka man tabu mɔ. Gusunɔ u maa man deri. U ku ra maa man wisi saa win sɔmɔbun min di,

ñ kun me dosu sɔɔ. Yen sɔna na na n nun soku kpa a man sɔɔsi ye kon ko.

¹⁶Samueli u nee, ma a yē Yinni Gusunɔ u nun deri u kua wunen yibere, mban sɔna a man bikiamɔ ye kaa ko. ¹⁷U kua ye u raa gerua saa nen min di. U wunen bandu wɔra u Dafidi wē, ¹⁸yèn sɔ a ñ win gari mem nɔɔwe, ma a yina a Amalekiba win mɔru kpuro kɔsia. ¹⁹U koo wunɛ ka Isireliba Filisitiba nɔmu beria. Sia wunɛ ka wunen bii tɔn durɔbu i ko man deema mini. Kpa Yinni Gusunɔ u Isireliban tabu kowobu Filisitiba nɔmu beria.

²⁰Mii mii Sɔɔlu u wɔruma birem nge wi u gu. Berum nùn mwa gem gem Samuelin gari yin sɔ. U ñ maa dam mɔ tɔɔ te sɔɔ, domi u ñ di sɔɔ sɔɔn di sere n ka kua wɔkuru. ²¹Ye kurɔ wi, u na Sɔɔlun mi, u wa ma u berum soore ma u nee, wee, yinni, na wunen gari mem nɔɔwa. Na nen wāaru saraa kua, na kua ye a man yiire. ²²Yen sɔ, na nun kanamɔ, a nen gari nɔɔwɔ. Wee kon nun dīanu fikoo yiya. A de a nu di kpa a dam wa a ka swaa wɔri.

²³Adama Sɔɔlu u yina u nee, na ñ dimɔ. Yera win bwāabu ka kurɔ wi, ba nùn suuru kana. Ma u ben gere wura u seewa tem di u sina kpin yerɔ. ²⁴N deema kurɔ wi, u naa kpema gaa mɔ ye ya gea sāa ma u kua bara bara u ye go u sawa. U maa som sua u bura u ka pēɛ kua, u ñ seeyatia doke. ²⁵U ka ye Sɔɔlu ka win bwāabu naawa ba di. Ye ba di ba kpa, ma ba seewa ba doona wɔku te.

Filisitiban tabu sinambu

ba Dafidi yina

29 Filisitiba ba ben tabu kowobu menna Afekiɔ. Saa ye sɔɔra Isireliba ba ben sansani gire Yisireelin bwiin bɔkuɔ. ²Yera Filisitiban tabu kowobu ba seewa wuu wuuka ma ben sinambu ba

bu swaa gbiye ba ka dɔɔ. Ma Dafidi ka win tɔmbu ba wāa Akisin wuuru sɔɔ biruɔ. ³Yera Filisitiban sinambu ba nee, mba Heberu beni ba mɔ mini.

Ma Akisi u bu wisa u nee, Dafidi, Sɔɔlu Isireliban sina bokon bɔɔwa mi. Ye u ka wāa besen suunu sɔɔ, ya sɔɔ yiru kua. Na ñ maa taare gaa wa wi sɔɔ sere ka gisɔ.

⁴Ma Filisitiban sinam be, ba ka Akisi mɔru kua sere ba nùn sɔɔwa ba nee, a durɔ wi giro u wura mi a raa nùn yii. A ku de u ka sun taa bi da kpa u ku raa ko besen yibere sà n ka Isireliba tabu mɔ. Nge amɔna u koo ko u ka durom wa win yinnin mi, ma n kun mɔ u besen tɔmbu go. ⁵Nge n ñ Dafidi turo wi mi rò, wi ba tɔmamɔ ba mɔ,

Sɔɔlu u ra nɔɔrɔm nɔɔrɔm (1.000) go. Adama Dafidi u ra nɔɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

⁶Akisi u Dafidi soka u nùn sɔɔwa u nee, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, a sāawa bɔrɔkini. Na raa kī a n wāa ka ne taa bini sɔɔ. Domi na ñ kɔsa gaa wa wunɛ sɔɔ saa mìn di a ka wāa mini, sere ka gisɔ. Adama Filisitiban sinam be ba tie ba ñ nun kī. ⁷Yen sɔ tē, a wuro yenuɔ ka bɔri yendu kpa a ku ra ben mɔru seeya.

⁸Adama Dafidi u Akisi wisa u nee, mba na nun kua. Tora terà a wa ne sɔɔ saa mìn di na ka wāa wunen mi, a sere nee, na ñ ka nun taa bi dɔɔ.

⁹Ma Akisi u nùn wisa u nee, na yē ma a ñ gāanu kue. Na maa nun kī. Ma na nun mɛera nge Gusunɔn gɔrado. Adama ka me, Filisitiban sinam be, ba nee, a ñ ka sun taa bi dɔɔ. ¹⁰Ñ n men na, a seewo buru buru yellu wunɛ ka wunen yinnin bwāa be ba nun swiima, kpa i doona.

¹¹Ma Dafidi ka win tɔn be, ba seewa buru buru yellu ba wura Filisitiban temɔ. Ma Filisiti be tɔna ba da Yisireliɔ bu ka taa bi ko.

Dafidi u Amalekiba naa gire

30 Ye n kua sōw ita Dafidi ka win tumbu ba Sikilagi tura. N deema Amalekiba ba raa tem men sōw yēsan nōm dwaru gia wōraa da. Saa ye sōwra ba maa na ba Sikilagi wōri, ba ye kōsuka ba dōw meni. ² Ba yen tumbu mwēera tōn kurōbu ka tōn durōbu, saa bukurobun di sere ka bibō. Adama ba n ben goo go. Ba bu gura ba ka doonawa. ³ Ye Dafidi ka win tumbu ba tura mi, ba deema wee, ba wuu ge dōw meni ma ba ben kurōbu ka bibu gura ba ka doona. ⁴⁻⁵ Ba ka Dafidin tiin kurōbu yiru ye doona, Akinōamu Yisireeligi, ka Abigali, wi u raa sōa Nabaln kurō Kaamelō. Yera Dafidi ka win tumbu ba wuri kua sere ba n maa dam tie.

⁶ Ma Dafidin nuki sankira too domi win tumbu ba gerunamō ba mō bu nūn kpenu kasuku bu go, yēn sō ba ben kurōbu ka bibu bia. Yera n dera ba nuki sankire. Adama Dafidi u tii deri Yinni Gusunōn nōmuō. Ma u nūn dam kā.

⁷ Yera Dafidi u yāku kowo Abiataa, Akimelekin bii sōwwa u nēē, a ka man yabe tarakpe ye naawa ye ba ra ka bikiaru ko Yinni Gusunōn mi.

Ma Abiataa u ka ye na. ⁸ Ma Dafidi u bikiaru kua Yinni Gusunōn mi, u nēē, Yinni, nā n Amalekiban tabu kowo be naa gira, kon bu naamwē?

Yera Yinni Gusunō u nūn wisa u nēē, mēya, kaa bu naamwē, kpa a wunen tumbu yakiamā.

⁹⁻¹⁰ Ma Dafidi u seewa ka tabu kowobu nata (600) ye. Ye ba tura Besorin daarō miya ben goobu (200) be ba wāa biruō ba yōra domi ba wasire too. Ma wi ka tumbu nēeru (400) te ta tie ba tōbura ba Amaleki be naa swii. ¹¹ Yera ba Egibitigii goo wa ghabu te sōw, ma ba ka nūn da Dafidin mi, ba nūn pēē wē u di. Ma u nim nōra. ¹² Yera ba maa nūn dāa marum mē ba ra soku figien gbebi

ka maa resem gbebin kurenu yiru wē. Ye u yeba kpuro di u kpa, ma win hunde ya wurama. Domi u raa kuawa sōw ita ka wōkunu ita u n di u n nōra. ¹³ Dafidi u nūn bikia u nēē, wara u sōa wunen yinni. Bwese terā wunen tii a sōa.

Yera u Dafidi wisa u nēē, na sōawa Egibitigii, na ka sere sōa Amaleki goon yoo. Yen sōw itawa mini ye nen yinni u ka man deri yēn sō na barō. ¹⁴ Sa wōraa dawa Keretiba ka Yudaba ka Kalebuban tem sōw yēsan nōm dwaru gia. Mēya sa maa da Sikilagiō sa ye dōw meni.

¹⁵ Ma Dafidi u nūn bikia u nēē, a kī a ka man da tōn ben mi?

Yera durō wi, u Dafidi sōwwa u nēē, a bōruo ka Gusunōn yīsiru ma a n man goomō, a n maa man nen yinni nōmu sōndiammē, nā n ka nun da mi.

Dafidi u Amalekiba kamia

¹⁶ Ma ba nōwsina nge mē. Ma u ka Dafidi da. Ye ba tura mi, yera ba wa wee, Amalekiba ba terie baama ba tōw bakanu mō ba dimō ba nōrumō dukia ye ba gura Filisitiba ka Yudaban min din sō. ¹⁷ Yera Dafidi u bu wōri u goomō saa bururun di n ka kua sisirun yoka. Baa ben goo kun kisire ma n kun mō aluwaasi tōnu nēeru (400) be ba yooyoosu sōni. Bera ba duki. ¹⁸ Dafidi u ye kpuro yakia ye Amaleki be, ba raa mwēera ka sere maa win kurōbu yiru ye. ¹⁹ Ma Yuda ben baawure u win tumbu wa, bukurobu ka bibu. Ye yiberēba ba raa gesi mwa mi kpuro, yen gaa kun kam kue. Ba ye kpuro mwēerimawa ba ka wōma yenuō. ²⁰ U maa yaa sabenu kpuro mwēera, ma win tōn be ba nu kpare ba gerumō ba mō, wee, ye Dafidi u tabu diima.

²¹ Ye u gōsirama u wee, u tura Besorin daarō, mi u raa win tumbu goobu (200) deri be ba wasira, yera ba seewa ba nūn sennō na. Ma u susi u bu tōbura. ²² Yera tōn kōso be ba ka nūn taa bi da,

ba seewa ba wōki ba nēē, sa ñ ka tōn be ba wasira mi dukia ye sa waama bōnu mō. Adama sa ko bu ben kurōbu ka ben bibu wesia. Domi ba ñ ka sun taa bi de.

²³Yera Dafidi u bu sōōwa u nēē, negibu i ku ko mē ye Yinni Gusunō u sun kā sōō. Wee, u sun kōsu besen yibereban suunu sōō, ma u sun bu nōmu beria. ²⁴Ye i man bikiamō mini, goo kun ye wuramō.

Be ba taa bi da
ka be ba sina ba besen yānu kōsu,
be kpuron bōnu ya ko n nēwa.

²⁵Nge mēya ba kua dōma te, ma ya kua wooda Isireliō sere ka gisō.

²⁶Ye Dafidi u tunuma Sikilagiō, yera u dukia yen sukum Yudaban guro gurobu ka win bōrōba mōrisia, u nēē, dukia ye sa mwēerima Gusunōn yibereban min di, ye sōō, ye sa bēē kāwa mi. ²⁷Ma u Beteligibu begia mōrisia ka Ramōtigibu be ba sō sōō yēsān nōm dwardu gia, ka Yatirigibu, ²⁸ka Aroēegibu ka Sifumōtugibu, ka Esitemōagibu, ²⁹ka Rakaligibu ka Yerameeliba ka sere be ba wāa Keniban wusō, ³⁰ka Hōōmagibu ka Korasanigibu ka Atakigibu ³¹ka Heboronigibu ka sere maa bēn mi wi Dafidi ka win tōmbu ba raa da da.

Sōōlu ka win bibun gōō

31 Filisitiba ba Isireliba tabu wōri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurō. ²Ba maa Sōōlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwē. Ma ba bii be go. ³Sannō ge, ga Sōōlu swiīye. Ten towobu ba nūn sēēnu twee ba mēera kua gem gem. ⁴Yera u win tabu yāa sōōwo sōōwa

u nēē, a wunen takobi womō a man ye sōku kpa bango sarirugii be, bu ku raa man sōku bu yaa kasiki.

Adama durō wi, u yina u ko mē, domi berum nūn mwa gem gem. Ma Sōōlu u takobi ye mwa u ka tii sōka u kibarisi u taare. ⁵Ye win tabu yāa sōōwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sōka nge mē Sōōlu u kua. Ma ba gu yāatem mi.

⁶Nge mēya Sōōlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sōōwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu sōō tee te.

⁷Ye Isireli be ba wāa wōwan guruō ka be ba wāa Yuudenin daarun guruō ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sōōlu ka win bii tōn durōbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sōō.

⁸Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimō. Yera ba Sōōlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurō. ⁹Ma ba Sōōlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sōmōbu gōra bu yen labaari kpara ben būu diaō ka ben tōmbun mi, ben tem sōō kpuro gesi. ¹⁰Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu wi ba mō Asitaaten dirō, ma ba win goru sua ba bwē Beti Sanin gbāraru wōllō.

¹¹Sanam mē Galadin wuu ge ba mō Yabesin tōmba nua ye Filisitiba ba Sōōlu kua, ¹²yera be ba sāa tabu durōbu ba seewa ba sanum so wōku giriru. Ye ba tura Beti Sani mi, yera ba Sōōlu ka win bibun gonu bwēeya gbāra ten min di, ba ka na Yabesio, ba nu dōō kpakura. ¹³Ma ba ben kukunu gura ba sikua dāru garun nuurō Yabesio. Ma ba gōō wooru sina, ba na nōō bōkua sōō nōōba yiru.

SAMUĒLIN TIRERU YIRUSE

Samuelin tire gbiikirun gariya tire teni ta kurasiamɔ. Dafidin bandun gariya ta mɔ te u di Yudaba ka Isireliba kpuro sɔɔ.

Ta maa sun sɔɔmɔ taa bi Dafidin tabu kowobu ka win tii ba kua u ka kp̄ia u win bandu dam sire.

Nasia te u Gusunɔ nasie ka sere maa k̄ii te u n̄n k̄i, ye kpuro ya dera tɔmba win tii k̄ia ma u b̄ere kua. Meyā ta maa sun sɔɔsimɔ ma Dafidi u k̄omiɛ win w̄āru sɔɔ. U tora, ma win tora te, ta ka wahala dabinu na win ȳenuɔ. Win biba goona ma ba karana. Ba toranu kua ni nu ñ mam ka n̄ɔ gerurɔ. Adama wahala ye kpuro sɔɔ, Dafidi u nasara wa, ȳen s̄ɔ u win toranu wura Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidi u bandu di Yudaba sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ, wiru 5n di sere wiru 20.
3. Dafidin bandun gari ḡeɛ, wiru 21n di sere wiru 24.

Dafidi u Sɔɔlun gɔɔ nua

1 Ye Dafidi u Amalekiba go u wee, yera u ȳra Sikilagiɔ s̄ɔ yiru. N deema Sɔɔlu u gu kɔ. ²S̄ɔ itaseru, yera durɔ goo u yarima saa tabu gberun di mi Sɔɔlu u raa w̄ā. Durɔ win yabera ḡɛkire ma win wira tua s̄ā nuku sankiranun s̄ɔ. Saa ye u tunuma Dafidin mi, u yiira kure u wiru tem girari. ³Ma Dafidi u n̄n bikia u n̄eɛ, man diya a wee.

Ma u n̄eɛ, saa Isireliban tabun san-sanin diya na duka suuma.

⁴Dafidi u kpam n̄n bikia u n̄eɛ, amɔna gbera s̄ā. A suuru koowo a man s̄ɔwɔ nge m̄e n koosina kpuro.

Ma durɔ wi, u n̄eɛ, tabu Isireliba sw̄iye ba duki. Ben dabira maa w̄ruka ba gu. Meyā Sɔɔlun tii ka win bii Yonatam ba gu.

⁵Ma Dafidi u n̄eɛ, amɔna a kua a ka ȳ ma Sɔɔlu ka win bii Yonatam ba gu.

⁶Ma u n̄eɛ, na nen w̄āru w̄āwā Gili-boan guuru w̄ollɔ na ka Sɔɔlu m̄era u ka tii win yaasa t̄asa. Ma yibereban tabu keke dumigii ka maasɔbu ba n̄n s̄ondi mam mam ba gire. ⁷Saa ye u s̄ira u m̄erima biruɔ u man wa, yera u man soka ma na wura na da win mi. ⁸Ma u man bikia u n̄eɛ, n̄e wara. Na n̄n wisa na n̄eɛ, n̄e Amalekiwa. ⁹Ma u n̄eɛ, n̄ susima win b̄kuɔ kpa n̄ n̄n go baa m̄e u dam tie u tirekiramɔ. ¹⁰Ma na susi win b̄kuɔ na n̄n go. Domi na ȳ ma u ñ maa seemɔ, mi u w̄ra mi. Ma na win sina furɔ pota ka win suma ye u doke n̄ɔmɔ. Yera na ka nun naawa mini, nen yinni.

¹¹Ye Dafidi u nua m̄e, yera u win yaberu n̄enua u karana. Ma be ba w̄ā ka wi, ben tii ba maa kua m̄e bu ka ben nuku sankiranu s̄ɔsi. ¹²Ma ba gɔɔ wooru sina ba sw̄i ba n̄ɔ b̄kua sere s̄ɔ u ka kpa Sɔɔlu ka win bii Yonatam s̄ɔ, ka sere maa Isireliban s̄ɔ, be, Yinni Gusunɔn t̄n be ba go tabu gberɔ. ¹³Ma Dafidi u durɔ wi bikia u n̄eɛ, wuu man diya a na.

U wisa u n̄eɛ, nen baa u yarimawa saa Amalekiban tem di sa ka w̄ā mini.

¹⁴⁻¹⁶Dafidi kpam n̄n bikia u n̄eɛ, amɔna a ka k̄āka a wi Yinni Gusunɔ ḡsa n̄ɔma doke a go. Yen s̄ɔ, wunen ȳem mu ȳra wunen wiru w̄ollɔ. Domi wunen tiin n̄ɔwā ga seeda di ma a wi Yinni Gusunɔ ḡsa go.

Saa yera Dafidi u win aluwaasiban turo soka u n̄eɛ, a susio a n̄n s̄ere a go.

Ma aluwaasi wi, u Amaleki wi sēre u so u go.

Dafidi u Sɔɔlu ka Yonatam gɔɔ swĩ

¹⁷ Ma Dafidi u womu geni kua win gɔɔ swĩ sɔɔ Sɔɔlu ka win bii Yonatam sɔ.

¹⁸ Meya u maa yiire bu Yudaban bibu womu ge sɔsi. Tenda ga tɔmamɔ. Ma ba ge yorua Yasarín tìreru sɔ. Womu ge wee.

¹⁹ Isireli, wunen yiikogiba wɔruma, wunen damgiba kpuna guuru wɔllɔ.

²⁰ I ku de bu labaari ye nɔ Gatio.

I ku de bu ye kpara Asikalonin wuuɔ.

Kpa Filisiti bango sari ben kurɔbu bu ku yēeri.

Kpa ben wɔndiaba bu ku nuku dobu ko.

²¹ Bɛɛ Giliboan guunu,

Gusunɔ u ku de gura yu nɛ bɛɛn wɔllɔ.

Gusunɔ u ku de kakoru tu wɔruma bɛɛn wii kpiirɔ.

Gusunɔ u ku de bɛɛn tem mu dīa geenu ma.

Domi miya ba tabu durɔbu fune wīa.

Miya ba ben terɛnu kasi kua.

Miya Sɔɔlun terera gum tɛɛnibu nɔru kua.

²² Baa mɛ ba yibereba waamɔ,

baa mɛ ba tabu durɔbun wɔrugɔru waamɔ,

Yonatam nɔm wīira kun dwiyare ka ten tobu.

Sɔɔlun takobi kun maa kam wɔrire.

²³ Sɔɔlu ka Yonatam ba kīanawa

ben wāarun tɔru kpuro sɔ.

Ba ñ karane baa ka gɔɔ sɔ.

Ba sāu tabu sɔ n kere gunɔ bakenu.

Ba gbee sinansu dam kere.

²⁴ Bɛɛ Isirelin tɔn kurɔbu,

Sɔɔlu u ra raa de i beku nɔni swāa bureginu dewe.

Wiya u ra raa de i wuran buranu doke bɛɛn yānu sɔ.

I swīiyɔ win sɔ.

²⁵ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.

Yonatam u kpuna Isirelin guunu wɔllɔ.

²⁶ Yonatam nen kīnasi,

na nuku sankira bakanu mɔ wunen sɔ.

A ra n sāawa gāa bakanu nen nɔni sɔ.

Wunen kīi te a man kīa ta tɔn kurɔgiru kere.

²⁷ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.

Tabu yānu nu kam kua.

Ba Dafidi kua sunɔ Yudaɔ

2 Yeniba kpuron biru ye ya koora wee. Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Yudan wuu gagu mwa?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, a doo.

Ma u nɛɛ, gen geren miya kon da.

Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, a doo Heboroniɔ.

² Ma Dafidi u da mi ka win kurɔbu yiru beni, Akinɔamu Yisireeligii ka Abigali Nabalín gɔmini. ³ Ma u dera win bwāa be ba wāa ka wi, be ka ben tɔmbu ba da ba wāa Heboroniɔ ka yen baru kpaanɔ. ⁴ Yudaba ba na Dafidin mi, ba nùn gum tāre wirɔ u ka ko ben sunɔ.

Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Yabesi Galadigibu ba Sɔɔlun goru sikua.

⁵ Yera Dafidi u bu sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, i bu sɔɔwɔ i nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo be bu domaru kua yèn sɔ ba ben yinni Sɔɔlu gea kua, ba win goru sikua. ⁶ Tɛ, Yinni Gusunɔ u be bu durom kuo. Kpa u bu bɔrɔkiniru sɔsi. Nen tii kon maa bu durom kua ben ye ba kua min sɔ. ⁷ Ñ n men na, bu be yɔro dim dim kpa bu ko tabu durɔ wɔrugɔba domi ben yinni Sɔɔlu u gu. Adama ba n yɛ ma Yudaba ba man gum tāre wirɔ n ka ko ben sunɔ.

Ba Isi Boseti kua

Isireliban sunɔ

⁸ Yera Abineɛ, Nerín bii wi u sāa Sɔɔlun tabu kowobun wirugii, u Sɔɔlun bii Isi Boseti sua u ka da Mahanaimuɔ.

⁹ Miya u nùn kua Isireliba kpuron sunɔ be ba wāa Galadiɔ ka Asuriɔ ka Yisireeliɔ ka Efaraimun temɔ ka sere

maa Benyameen temɔ. ¹⁰ Isi Boseti wi, u mɔwa wɔɔ weeru sanam me u bandu di Isireliba sɔɔ. Adama Dafidiwa Yudaba ba ka yɔra. ¹¹ Ma u kua ben sunɔ wɔɔ nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia Heboroniɔ.

Tabu dua Isireliba

ka Yudaban suunu sɔɔ

¹² Abineɛ, Nerin bii ka Isi Bosetin tabu kowobu ba yara saa Mahanaimun di ba da Gabaoniɔ. ¹³ Yera Yoabu Seruyan bii, Dafidin tabu sunɔ ka win tabu kowobu ba maa da Gabaoni mi. Ma ba yinna daa burerɔ ka Isi Bosetin tabu kowo be, ka Abineɛ wi. Ma daa te, ta bu burane. Dafidi ka wigibu ba wɔa guru gee. Ma Isi Bosetigibu ba maa wɔa guru giɔ. ¹⁴ Abineɛ u Yoabu sɔɔwa u neɛ, a de wunen aluwaasi beni bu seema bu gabirina ka negibu besen wuswaɔɔ, ben baawure ka win saro. Kpa su wa wi u kere.

Ma Yoabu u neɛ, oo, na wura.

¹⁵ Yera ba seewa ba da ba yinna ben baawure ka win saro Isi Bosetin bera gia be ba sɔa Benyameen bwe-seru, tɔmbu wɔkura yiruwa ba yarima. Dafidin tɔmbu sɔɔ maa, tɔmbu wɔkura yiru. ¹⁶ Yera aluwaasi be, ba gabirina. Ben baawure u win yiberen wiru neni, ma ba takobi sɔkirina yɛsɔɔ ba wɔruka sannu sannu ba gbisuka. Yera ba yam mi yisiru kɔa, takobin gberu.

¹⁷ Yen dɔma te, taa bi, bu swia. Ma Dafidin tɔmbu ba Abineɛ ka wigibu kamia. ¹⁸ Dafidin tabu kowo be sɔɔ, Seruyan bibu itawa ba wɔa mi. Beya Yoabu ka Abisai ka Asaeli. Asaeli u duka mɔwa wi, nge nem taakɔ. ¹⁹ Yera u dɔma te Abineɛ naa gira, u n wure u nɔn deri baa fiiko. ²⁰ Ma Abineɛ u siira u Asaeli bikia u neɛ, Asaeli, wuna mi?

Ma u wisa u neɛ, oo, nena mi.

²¹ Yera Abineɛ u neɛ, a man derio n doona, a ku man swii. A nen aluwaasi-

ban turo meerio a mwa kpa a win yɔnu wɔra a ka doona.

Adama Asaeli u yina u nɔn deri. ²² Abineɛ u kpam nɔn sɔɔwa u neɛ, a desiro nen bɔkun di. Domi nɔ n nun so na go, amɔna ne ka wunen mɔɔ Yoabu sa ko n meerine.

²³ Adama Asaeli u yina u nɔn deri. Yera Abineɛ u ka nɔn yaasan koru soka nukurɔ ma ya yara win biruɔ. Ma u wɔruma yande u gu. Wi u tunuma mi Asaelin goo te, ta kpɔi, u ra gina yɔrewa.

²⁴ Ma Yoabu ka Abisai ba Abineɛ naa gira. Ye sɔɔ u duɔ yera ba tura Aman gungurɔ te ta wɔa Giasin deedeeru Gabaonin swaɔɔ mi gɔanu ku ra kpin bera gia. ²⁵ Benyameegibu ba menna ba ka Abineɛ yɔra. Ma ba da ba yɔɔwa guuru garun wɔllɔ. ²⁶ Yera Abineɛ u Yoabu soka u nɔn sɔɔwa u neɛ, saa yerɔ kaa wunegibu sɔ bu ku maa ben mero bisibu naa swii. Kaa de sa n tabu mɔwa sere ka tɛ? A n yɛ ma bin wii goberu, nisina ta koo ma?

²⁷ Yoabu u nɔn wisa u neɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru, a kun daa yeni gerua, sere sia burura nen tɔmba koo raa tabu yɔra.

²⁸ Ma u kɔba so. Yera tɔn be kpuro ba tabu yɔra ba Isireliba deri. ²⁹ Abineɛ ka wigibu ba siawa wɔku giriru Yuudenin wɔwaɔ, ma ba Yuudeni tɔbura ba Bitoroni bukiana ma ba tura Mahanaimuɔ. ³⁰ Ma Yoabu u Abineɛ deri u doona. Yera win tii u gɔsirama u win tabu kowobu menna u gara. Ma u deema Dafidin tɔn be sɔɔ, tɔmbu yendu tia sariwa ba go, ka sere maa Asaeli. ³¹ Adama Dafidin tɔmbu ba Benyameeba ka Abineɛen tabu kowobu gabu gowa tɔmbu gooba wunɔbu ka wata (360). ³² Ma ba da ba Asaelin goru sua ba sikua win tundon sikirɔ Betelehemuɔ. Yoabu ka win tɔmbu ba dɔma te siawa wɔku giriru. Sanam

me ba Heboroni duo, yera yam mu n saramo.

3 Soolun yenugibu ba ka Dafidi yibere teeru kua n te. Ma Soolun yenu ga dam dwiyamo ga doo, adama Dafidiguu ga dam sosimowa ga doo.

Dafidin bii be u mara

Heboroni

(I maa meerio Bandun Gari I, 3:1-4)

²Saa ye soo, Dafidi u bibu nooba tia mara Heboroni. Ben gbiikoowa Amoo. Win merowa Akinomamu, Yisireeligii. ³Yirusewa Kileabu. Win merowa Abigali, Nabali Kaameligiin gomini. Itasewa Abusalomu. Win merowa Maaka, Talimai Gesuriban sina bokon bii. ⁴Nnesewa Adoniya. Win merowa Hagiti. Noobusewa Sefatia. Win merowa Abitali. ⁵Nooba tiasewa maa Yitreamu. Win merowa Egila.

Abinee ka Isi Boseti

ba n nwoosine

⁶Saa ye tabu wa Dafidin yenu ka Soolun yenu baa soo, Abinee u ka Sooluba yorawa dim dim. ⁷Adama soo teeru Isi Boseti u Abinee soowa u nee, mban sōna a ka nen tundo Soolun kurō Risipa, Ayan bii kpuna.

⁸Ma Isi Bosetin gari yi, yi Abinee dua. Ma u nee, a tamaa na saawa nge Yudan wirugii be ba Soolu seesimoo? Wee, sere ka te, nena na wunen tundo Soolun yenugibu ka win boroba durom kuamme. Yen biru na n wure n nun Dafidi nomu sōndia. Yera te a man gerusimoo kurō winin sō? ⁹Ŋ n men na, Gusunoo u man kua ye u ki na kun ka Dafidi yore kpa n de Gusunoo u win no mwēeru yibia te u nūn kua, ¹⁰ye u nee u koo bandu wuna saa Soolun bweserun di u tu Dafidi we kpa u n sā suno Isireliba ka Yudaban tem kpuro soo.

¹¹Saa ye soo, Isi Boseti kun maa gaanu gerua. Domi Abineen gari yi, yi nūn berum mwa.

Abinee ka Dafidi ba dora

¹²Yera Abinee u Dafidi somobu goria Heboroni u nee, wara u tem me mo. Yen sō, u be ka man arukawani bokuo. Ko na n wa ka wi, kpa n de Isireliba kpuro bu wura win mi gia.

¹³Ye somo be, ba tura mi, ba Dafidi gari yi saaria. Yera u bu soowa u nee, ya wa, kon ka be nūn arukawani boke. Adama ga teena na nūn bikiamoo. Niya u gina man Mikali, Soolun bii mwaama su sere waana ne ka wi. ¹⁴Ma Dafidi u Isi Boseti somobu goria bu nūn sō bu nee, bu be nūn win kurō Mikali wema win dokuru u raa korua ka Filisitiban sen sarusu wunobu (100) si ba nūn bikia. ¹⁵Yera Isi Boseti u dera ba kurō wi mwaama Patieli, Laisin biin min di mi u more. ¹⁶Ma Patieli wi, u Mikali swi u sumo sere ba ka tura Bahurimoo. Ma Abinee u nūn soowa u nee, a den gosiro. Yera u gosira u wura win yenuo.

¹⁷Yen biru Abinee u Isireliban guro gurobu menna u bu soowa u nee, Dafidiwa i raa ki u n sā been sina boko. ¹⁸Yen sō te, i nūn koowo suno. Domi Yinni Gusunoo u raa gerua u nee, saa win bōo Dafidin noman diya u koo win tambu Isireliba yakia Filisitiban noman di ka sere maa ben yibere be ba tien noman di.

¹⁹⁻²⁰Ma Abinee u da u Benyamēeba be ba sā Soolun bweseru deema u bu gari yi soowa. Ma ba tambu yendu gosa ba nūn yōsiri ba da Dafidin mi. Ye ba tura mi, yera u Dafidi soowa kpuro ye Isireliba ka Benyamēeba ba goru doke bu ko. Ma Dafidi u bu tōo baka dim kua. ²¹Yen biruwa Abinee u maa Dafidi soowa u nee, yinni sina boko, kon se n da n Isireliba kpuro menna kpa bu ka nun arukawani boke ba n ka wunen gari

sɔmburu m̀. Kpa a n bandu dii be sɔɔ, a n m̀ ye a kī.

Yen biru Dafidi u dera Abineɛ u ɔsira u da win yenuɔ ka b̄ri yendu.

Yoabu u Abineɛ go

²²Saa ye sɔɔ, Dafidin tabu kowobu ba gabu wɔraa da, ma ba dukia baka gurama ba ka wee. N deema Dafidi u dera Abineɛ u ɔsira win yenuɔ ka b̄ri yendu saa Heboroni di. ²³Sanam me Yoabu ka tabu kowo be, ba tunuma yenuɔ, yera ba bu Abineɛn labaari sɔɔwa. Ba neɛ, Abineɛ, Nerin bii, u na Dafidi sina bokon mi. Adama Dafidi u n̄n deri u doona ka b̄ri yendu. ²⁴Yera Yoabu u da u sina boko deema u neɛ, mban s̄na a kua me. Ye Abineɛ u na wunen mi, ma a n̄n deri u doona ka b̄ri yendu? ²⁵Wunen tii a Abineɛ wi yē. A yē ma u nawa u ka nun n̄ni w̄ke kpa u ka gia ye a m̀ kpuro.

²⁶Ye Yoabu u gari yi gerua u kpa, yera u doona Dafidin min di, ma u sɔmbu ɔra ba Abineɛ naa swī, ba n̄n naamwe Siran d̄kɔwɔ. Ma ba dera u ɔsirama. Adama Dafidi u n̄ yeniba kpuro yē. ²⁷Saa ye Abineɛ u ɔsirama Heboroni, yera Yoabu u nun soka wuun gb̄rarun k̄n̄n̄n bee tiaɔ, u kua nge u kī u n̄n gari asirigii s̄. Ma u n̄n wobu s̄u s̄ka nukurɔ u go. Nge meya u ka m̄ru k̄sia yèn s̄ u win w̄n̄ Asaeli go.

²⁸Yen biruwa Dafidi u ye nua, ma u neɛ, nen bandu ta d̄ere Yinni Gusunɔn wuswaɔ, nen tii na maa d̄ere, Abineɛ, Nerin biin yem me ba yarin s̄. ²⁹Yen s̄, Gusunɔ u de mu w̄ri Yoabun wirɔ ka sere maa win bweserɔ. Kpa win bweseru sɔɔ, goo u n da n yem w̄imɔ, n̄ kun me u n bara disigiru m̄, n̄ kun me u n s̄a yemɔ, n̄ kun me u gbi tabu sɔɔ, n̄ kun me u dīanu bia u di.

³⁰Nge meya Yoabu ka win w̄n̄ Abisai ba ka Abineɛ go yèn s̄ u ben w̄n̄ Asaeli go tabu sɔɔ Gabaoni.

³¹Ma Dafidi u Yoabu ka t̄n be ba w̄a mi s̄ɔwa u neɛ, i been ȳa ni i doke mi kasukuo kpa i saakiba dewe nuku sankiranun s̄, kpa i Abineɛn ɔɔ swī.

Ma wi, Dafidin tii, u goo te swī ye ba ka tu d̄ɔ bu sike. ³²Ma ba Abineɛn goo te sikua Heboroni mi. Yera wi Dafidi sina boko u wura kua ka dam siki ten mi. Ma t̄n be ba w̄a mi, ba swī.

³³Win ɔɔ wuri sɔɔ u neɛ,

Abineɛ, mban s̄na a gu nge t̄n gowo.

³⁴Ba n̄ nun mwe ba n̄ma ka naasu bokue.

A w̄ruma a gu nge wi t̄n k̄soba so ba go.

Yera t̄mbu kpuro ba kpam wure ba swī. ³⁵Yen biru ba maa na ba Dafidi nukuru yemiasia ba neɛ, u dio. Adama u yina, domi u Yinni Gusunɔ n̄ɔ mw̄eru kua u neɛ, Gusunɔ u n̄n kua ye u kī, n̄ n di s̄ɔ u sere du.

³⁶Ma t̄mbu kpuro ba wa ye Dafidi sina boko u kua ma ya bu dore. ³⁷Dafidin t̄mbu ka Isireliba kpuro gesi, ba gia ma n̄ n̄ ka win ȳru ba ka Abineɛ, Nerin bii go. ³⁸Ma sina boko u win bw̄abu s̄ɔwa u neɛ, i n yē ma t̄n bokowa u gu mi gisɔ Isireliɔ. ³⁹Wee, na n̄ dam m̄, baa me ba man gum t̄re wirɔ na ka kua sunɔ. Seruyan bibu ba man b̄bunu kere. Yen s̄, Gusunɔ u t̄n k̄so n̄n win nuku k̄suru k̄sie.

Ba Isi Boseti go

4 Saa ye Sɔɔlun bii Isi Boseti u nua ma Abineɛ u gu Heboroni, yera win ɔma kpuro dwiia. Ma Isireliba kpuro ba nanda.

²Sɔɔlun bii wi, u tabu sinambu yiru m̄ be ba ra tabu kowobu kpare bu ka wɔraa da. Beya Baana ka Rekabu. Be kpuro ba s̄awa Rimɔɔ, Beerɔtugiin bibu Benyameɛn bweseru sɔɔ. ³Beerɔtu ye, ya w̄awa Benyameɛn tem sɔɔ. Adama yen t̄mbu ba duki sua ma ba da ba w̄a Gitaimuɔ sere ka gisɔn gisɔ. ⁴N deema

Yonatam, Sɔɔlun bii turo u bii tɔn durɔ mɔ wi ba mɔ Mefiboseti. Bii wi, u kua yemɔ. Wɔɔ nɔɔbuwa u mɔ sanam me Sɔɔlu ka Yonatam ba gu Yisireeliɔ tabu sɔɔ. Ye kurɔ wi u bii wi nɔɔrimɔ u gɔɔ win labaari nua, yera u bii wi sua u ka doonɔ. Ye u duka mɔ ka sendaru ma u wɔruma u nɔn sura. Min diya bii wi, u kua yemɔ.

⁵Yera sɔɔ teeru Baana ka Rekabu ba da Isi Bosetin dirɔ sɔɔ sɔɔ mi u do u sɔɔ sure. ⁶⁻⁷Ma ba dua sere dii ten sɔɔwɔ nge ba kɪ bu dobi sua. Ye ba tura mi u kpɪ, yera ba nɔn woburu sɔka ba go. Ma ba win wiru bura ba ka doona. Ma ba swaa mwa ye ya dɔɔ Yuudenin wɔwa gia. Yen dɔma te, wɔku girira ba sɪa. ⁸Yera tɔn be, ba ka Isi Bosetin wii te da Dafidin mi, Heboroniɔ, ba nɛɛ, wunen yibere Sɔɔlu wi u kasu u nun hunde wuna, win bii Isi Bosetin wiru wee. Yinni Gusunɔwa u Sɔɔlu ka win bweseru mɔru kɔsie gisɔ wunen sɔ.

⁹⁻¹¹Dafidi u Rekabu ka Baana wisa u nɛɛ, i ñ yaaye sɔmɔ wi u na u man Sɔɔlun gɔɔ sɔɔwa, ma u tamaa labaari gea u man nɔɔsiamɔ, adama na dera ba nɔn mwa ba go Sikilagiɔ? Na nɔn win labaarin are wɛ. Kaa sere gere tɔn kɔsɔbu be ba tɔnu wi u kun gɔanu kue kɔasi ba go win dirɔ mi u kpɪ? Sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru wi u man wɔra saa nɔni swɔaru kpuron di, kon de bu beɛ gowa.

¹²Ma u win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu Rekabu ka Baana mɔɔ bu go. Yera ba ben naasu ka nɔma bɔɔra, yen biru ba bu bwɛ Heboronin daa burerun bɔkuɔ. Ma ba Isi Bosetin wii te sua ba sikua Abineɛn sikirɔ Heboroni mi.

Dafidi u kua

Isireliba ka Yudaban sunɔ

(I maa meerio Bandun Gari I, 11:1-3)

5 Isireliban bwesenu kpuro nu menna nu na Dafidin mi Heboroniɔ, ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, bese ka wune sa sɔawa yem tem. ²Baa yellun di saa ye Sɔɔlu u wɔa u sɔa besen sunɔ, wuna a ra sun menne a sun kpara su ka tabu da su ka wurama. Yinni Gusunɔ u maa nun sɔɔwa ma wuna kaa ko besen wirugii kpa a bese win tɔmbu kpara.

³Dafidi u ka ben guro gurobu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ Heboroni mi. Yera ba nɔn gum tɔre wirɔ ba nɔn kua be Isireliban sunɔ. ⁴⁻⁵Dafidi u mɔwa wɔɔ tena saa ye sɔɔ u ban dibu torua. U kua Yudaban sunɔ wɔɔ nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia Heboroniɔ. Ma u maa bandu di Yerusalemɔ wɔɔ tena ka ita. Yudaba ka Isireliba kpuron suunu sɔɔ u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ.

Dafidi u Yerusalemu mwa

(I maa meerio Bandun Gari I, 11:4-9, 14:1-2)

⁶Sɔɔ teeru Dafidi sina boko u seewa ka win tɔmbu ba da Yerusalemɔ bu ka Yebusiba tabu wɔri.

Adama Yebusi be, ba nɛɛ, u ñ kpɛ u du mi. Domi baa wɔkɔbu ka yemɔbu ba koo nɔn gira. ⁷Adama Dafidi u ben kari ye ya wɔa wuu gen suunu sɔɔ wɔri u mwa. N deema yeya ba mɔ Sionɪ. Yen biru ba ye soka Dafidin wuu.

⁸Tɔɔ teya Dafidi u gerua u nɛɛ, been baawure wi u kɪ u Yebusiba go, u duo ben nim swaa ye ba gban min di kpa u wɔkɔbu ka yemɔ be, be na tusa mi nɔma turi. Yen sɔna ba ra nɛɛ, wɔkɔbu ka yemɔbu ba ñ duɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero.

⁹Ye Dafidi u kari ye mwa u kpa, yera u sina mi. Ma ba ye soka Dafidin wuu. Yera u gb̄araru bana saa win tiin yenun di u ka da sere batuma ye ba m̄ Milo.

¹⁰Saa ye s̄o, Dafidin banda dam sosim̄ ta d̄oowa. Domi Gusun̄o w̄llu ka tem Yinni u w̄a ka wi.

¹¹Yera Tirin sun̄o wi ba m̄ HIRAMU u Dafidi s̄m̄bu goria ka d̄a gea ye ba sokum̄ s̄duru, ka sere maa d̄a d̄akobu ka be ba ra maa kpenu d̄aku. Kpa bu n̄n sina kpaaru bania. ¹²Ma Dafidi u tuba ma Gusun̄owa u win bandun dam sirem̄. Wiya u maa ban te w̄lle suam̄ win t̄mbu Isireliban s̄.

Dafidin bii be u mara

Yerusalem̄

(I maa meerio Bandun Gari I, 3:5-9; 14:3-7)

¹³Sanam me Dafidi u doonama Heboronin di u da u w̄a Yerusalem̄, yera u maa kur̄bu gabu sua ma ba n̄n bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu marua.

¹⁴Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salom̄ ¹⁵ka Yibaa ka Elisua ka Nefegi ka Yafia ¹⁶ka Elisama ka Eliada ka Elifeleti.

Dafidi u Filisitiba tabu di

(I maa meerio Bandun Gari I, 14:8-16)

¹⁷Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄re wir̄ u kua Isireliban sun̄o, yera be kpuro ba seewa ba n̄n w̄rim wee. Ye u nua me, ma u sara u da kuku yeru garun mi, mi ba ñ n̄n wasi. ¹⁸Saa ye s̄o Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan w̄o. ¹⁹Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o bikia u n̄e, n doo n Filisiti be w̄ri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusun̄o u n̄n wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

²⁰Ma Dafidi u seewa u da Baali Perasim̄. Miya u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusun̄o u nen

yibereban wuuru ḡia nge me nim tora ya ra guna ḡie.

Yen s̄na ba yam mi ȳsiru k̄ Baali Perasim̄. ²¹Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi ka win t̄mbu ba nu gura.

²²Amen biru Filisiti be, ba kpam na ba teria Refan w̄o mi. ²³Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o bikia u n̄e, n doo n bu w̄ri kpam? Ma Yinni Gusun̄o u n̄n wisa u n̄e, oo, adama a ku da s̄ru s̄rum me. A besiro kpa a da ben bir̄o, a n w̄a d̄a ye ba m̄ miren s̄o. ²⁴Sanam me a naa damu damusu gasu n̄o d̄a w̄ll̄o, a wasi suo, domi ne, Yinni Gusun̄owa na nun gb̄iye n ka ben san-sani w̄ri.

²⁵Dafidi u kua nge me Yinni Gusun̄o u n̄n s̄o. U da u Filisiti be go go saa Geban di u ka da Ges̄e.

Dafidi u Yinni Gusun̄o

woodan kpakororu suam da

(I maa meerio Bandun Gari I, 13:4-14)

6 Dafidi u kpam Isireliban tabu dur̄bu kpuro soka u menna ba kua t̄mbu n̄o suba tena (30.000). ²Yera Dafidi u seewa ka win t̄n be kpuro ba da Bal̄o Yudan tem̄ bu ka Gusun̄on woodan kpakororu tama. Gusun̄o w̄llu ka tem Yinnin ȳsira ba ra ka tu soku, wi, wi u ra sine ten w̄ll̄o, w̄llun k̄sobun weenasibun suunu s̄o. ³Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa gaa s̄o ba ka doona Abinadabun yenun di ge ga w̄a gunguru w̄ll̄o. Usa ka Akiyo, Abinadabun bibu, bera ba naa keke ye kpare. ⁴Usa u w̄a yen ȳs̄o, ma Akiyo u ye gb̄iye ba ka d̄o. ⁵Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu sw̄i ba m̄okunu soom̄, ka ḡogenu ka bara kp̄anu ka seketirenu ka yankokonu. Ma ba womusu m̄ ba yaam̄ ka ben dam kpuro, ba ka Gusun̄o s̄am̄. ⁶Saa ye s̄o ba tura Nakonin doo soo yer̄o, yera

nɛɛ yi, yi sokura. Ma kpakoro te, ta sikirama, ma Usa u tu gaba. ⁷Mii mii Yinni Gusunɔ u ka nùn mɔru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten bɔkuɔ u gu, yèn sɔ u tu baba.

⁸Dafidi u mɔru kua too yèn sɔ Yinni Gusunɔ u ka Usa seeyasia mɛ. Ma u yam mi yisiru ká Usan goo yeru. Tera ba ka mi sokumɔ sere ka gisɔn gisɔ. ⁹Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia dɔma te. Yera n dera u ka nɛɛ, amɔna u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yenuɔ.

¹⁰Ma u gɔru doke u ku gina ka tu da win wuuɔ. Ma u dera ba ka tu da Obedi Edɔmu Gatigiin yenuɔ. ¹¹Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yenugibu domaru kua.

Ba ka kpakoro te na

Yerusalemuɔ

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 15:25-16:3)

¹²Yen biru ba Dafidi sɔɔwa ma Yinni Gusunɔ u Obedi Edɔmu ka win ye u mɔ kpuro domaru kua woodan kpakoro ten sɔ. Saa yera Dafidi u da u kpakoro te suama u ka na win wuuɔ ka nuku doo bakabu. ¹³Tɔn be ba kpakoro te sɔɔwa mi, ye ba kua naa dabusanu nɔɔba tia, yera Dafidi u dera ba naa kineru ka naa kpɛmbu ge ga gea sãa go ba ka yãkuru kua. ¹⁴Ma u seewa u yaberu pota u yãku kowon sãa yãnu ganu pɔra sɛke ma u yaamɔ basi ka win dam kpuro Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ¹⁵Wi ka Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama ba wee ba kuuki mɔ ka nuku dobu ma ba kɔbi soomɔ.

¹⁶Ye kpakoro te, ta duɔ Dafidin wuuɔ, ma Mikali, Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u mɛerima saa fenentin di u wa wee, Dafidi u yɔɔkumɔ u yaamɔ kpakoro ten wuswaɔ. Yera u nùn gema. ¹⁷Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi

u kua ten sɔ. Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ yãku dɔɔ mwaararuginu kua ka maa siarabun yãkunu. ¹⁸Ye u yãku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin yisiru. ¹⁹Ma u be kpuro dɔnanu bɔnu kua tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U ben baawure pɛɛ ka yaa wɔra wɛ ka sere maa kira te ba kua ka resɛm gbeba. Ma ben baawure u gɔsira u da win yenuɔ.

²⁰Dafidi u maa seewa u da u ka win yenugibu tɔbiri. Yera Mikali, Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u yarima u Dafidi sennɔ na. Ma u nɛɛ, anna a girima wa gisɔ ye Isireliban sina boko u ka tii kawa, u tii kakia nge tɔn diro win bwãabun yoo tɔn kurɔbun wuswaɔ.

²¹Yera Dafidi u Mikali sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ wi u wunen tundo ka win yenugibu kpuro deri, ma u man gɔsa n ka ko win tɔmbu Isireliban kparo, wiya na yaawa na beere wɛ. ²²Kon maa wure n de bu man gem win sɔ n mɛ kere, kpa n tii kawa. Nge meya ko na n beere mɔ baa ka yoo tɔn kurɔ ben wuswaɔ.

²³N deema Mikali, Sɔɔlun bii tɔn kurɔ wi, u ñ bii marure sere u ka gu.

Nɔɔ mwɛɛ

te Yinni Gusunɔ u Dafidi kua

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 17:1-15)

7 Ye Yinni Gusunɔ u sina boko Dafidi wɔra win yibere be ba nùn sikerenen nɔman di, u dera u wãa bɔri yendu sɔɔ u sɔ win yenuɔ. ²Yera sina boko wi, u Gusunɔn sɔmɔ Natani sɔɔwa u nɛɛ, n wee na wãa diru sɔɔ te ba kua ka dãa gea ye ba mɔ seduru. Adama Gusunɔn woodan kpakoruru wee ta wãa kuu bekurugiru sɔɔ. Amɔna a wa.

³Ma Natani u nùn wisa u nɛɛ, a doo a ko nge mɛ a gɔru doke kpuro. Domi Yinni Gusunɔ u wãa ka wune.

⁴Ye n kua wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u Natani sɔɔwa kãsiru sɔɔ u nɛɛ, ⁵a doo

a nen sɔm kowo Dafidi sɔ a nɛɛ, nɛ Yinni Gusunɔ na nùn sɔwɔ, n n̄ mɔ wiya u koo man diru bania mi na kon wāa. ⁶Domi na n̄ sinare diru garu sɔɔ saa m̄n̄ di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisɔ. Adama na ra n wāawa kuu bekurugiru sɔɔ. ⁷Baama mi sa da ne ka Isireliba gɔburɔ, na ra ben gabu gosiwa ba n ka be ba tie kpare. Adama na n̄ ben goo taarɛ wɛɛre n nɛɛ, mban sɔna u n̄ man diru banie ka dāa ye ba m̄d̄ sɛduru.

⁸Yen sɔ, a doo a Dafidi nen sɔm kowo sɔ a nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, nena na yeni gerumɔ. Yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka sāa nen tɔmbu Isireliban kparo. ⁹Na wāa ka wi baama kpuro mi u da. Meyā na maa nùn win yibereba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tɔn boko dunia sɔɔ. ¹⁰Na Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka b̄ri yendu, kpa tɔn k̄sobu bu ku raa maa se bu bu n̄ni sɔ nge me ba bu kua yellu, ¹¹kparobun waati sɔɔ. Na nùn wɔra win yibereba kpuron n̄mun di ma na nùn w̄rabu w̄ɛ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na nùn sɔwɔ, kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹²Win saa yā n tura u gu ba nùn sika win baababan sikirɔ, kon win bii turo wuna u bandu di. Kpa n win ban ten dam sire. ¹³Wiya u koo man diru bania u ka nen yīsiru bɛɛɛ w̄ɛ, kpa n win sina gɔna swii sere ka baadommaɔ. ¹⁴Na kon sāa win tundo, kpa u n maa sāa nen bii. Û n toraru garu kua, tɔmba kon de bu nùn so bu sɛyasia. ¹⁵Adama na n̄ nùn nen durom wunarimɔ nge mɛ na mu Sɔɔlu wunari wi na yina ma na wi, Dafidi gɔsa. ¹⁶Win bweseru ta n̄ gbimɔ. Win bandu ta ko n maa wāawa win bibun bweseru sɔɔ, kpa n ten dam sire sere ka baadommaɔ.

¹⁷Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u seewa u da u Dafidi sɔwɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔwɔ kpuro k̄asi te sɔɔ.

Dafidi u Gusunɔ siaramɔ

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 17:16-27)

¹⁸Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunɔn sāa yerɔ u gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na ȳɛ ma na n̄ sāa gāanu. Nen bwesera kun maa gāanu tura. Ka mɛ, a man kua sunɔ Yerusalemu mini. ¹⁹Adama a ye garisi gāa piiminu wunen mi. Domi a kpm gerumɔ nge mɛ nen bweseru ta ko n sāa sia. Ma a man ye sɔwɔ, nɛ wi na sāa tɔn diru. ²⁰Yinni, mba kon maa nun sɔ. Domi a man ȳɛ kɔ. ²¹Wunen gari ka maa wunen ḡɔrun k̄irun saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔwɔ. ²²Gāanu kpuro ye sa nua a kua, geema, ya sɔwsimɔ ma a kpā. Goo sari wi u sāa nge wunɛ. Wunɛ turowa a sāa Gusunɔ. ²³Bweseru garu maa sari nge besɛ Isireliba te ta koo nɛɛ, ten b̄u u tu yakiaama yorun di ma u tu yīsiru k̄a ta n ka sāa wigiru. Ka geema gāa bakana a sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua wunen tem sɔ besen wuswaaɔ ye a ka sun yakiaama Egibitigibun min di, ka bwesenu ganun n̄man di, ka ben b̄unun suunu sɔwɔ di, kpa sa n ka sāa wunegibu ²⁴mam mam sere ka baadommaɔ. Ma wunɛ Gusunɔ a kua besen Yinni. ²⁵Ñ n men na, Yinni, gari yi a gerua nɛ ka nen bweserun sɔ, a de yi koora sere ka baadommaɔ. ²⁶A de wunen yīsiru tu wolle suara sere ka baadommaɔ kpa bu nɛɛ, wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa a sāa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaɔ. ²⁷Domi wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, wunɛ wi a maa sāa Isireliban Yinni, wuna a man sɔwɔwa a nɛɛ, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sɔna na ka k̄aka na kana teni m̄d̄. ²⁸Yinni Gusunɔ, wuna a sāa Gusunɔ. Wunen gari yi a gerua yi ra koorewa. Wuna a maa man durom meni n̄wɔ mwɛeru kua. ²⁹Ñ n men na,

a nen bweseru domaru kuo kpa ta n bandu dii sere ka baadommaɔ wunen wuswaaɔ. Domi wuna a gerua mɛ. Kpa a maa de doma te, ta n bu wāasi sere ka baadommaɔ.

Dafidin tabu kowobu

ba nasara wa

(I maa meerio Bandun Gari I, 18:1-13)

8 Yeniban biru ye ya kooru wee. Dafidi u ka Filisitiba tabu kua u kamia u bu sekuru doke. Ma u bu taare u kua ben yinni. ²Yen biru u maa Mɔabuba wɔri u kamia. Be u mwɛera u bu kpī kpīwa sīa ita. Ma u sīa yirun tɔmbu go, ma u tiagibu deri. Nge mɛya Dafidi u ka Mɔabuba mwa u taare u bu wɔɔ gobi sure. ³U maa Hadadesɛ Rehɔbun bii kamia, wi u sāa Soban sina boko Sirin temɔ. Sanam mɛ sɔɔ, Hadadesɛ wi, u dɔɔwa u daa te ba mɔ Efaratin tem mwa. ⁴Yera Dafidi u durɔ win maasɔbu tɔmbu nɔɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) mwa ka maa naanaakobu nɔɔbun suba yendu (20.000). Ma u tii dumi wunɔbu (100) yīiya ben dumi sɔɔ, ma u yi yi tien naa sīinu bɔɔra. ⁵Yen biruwa Sirigibu ba na saa Damasina di bu ka Hadadesɛ Soban sunɔ wi somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶Yera u win tabu kowobu yi yi Siri mi. Ma Sirigii be, ba kua wigibu, u bu taare u wɔɔ gobi sure. Mi Dafidi u gesi dua kpuro, Yinni Gusunɔ u ra nùn nasara wēwa. ⁷Yera Dafidi u Hadadesɛen tere wuraginu suama u ka na Yerusalemuɔ. ⁸Ma u maa sii ganu wa too u gura saa Hadadesɛen wuu maro sinin min di, Betasi ka Berotai.

⁹Ye Toi, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛen tabu kowobu kpuro kamia, ¹⁰yera u win bii Yoramu gɔra Dafidin mi, u ka nùn tɔbiri kpa u nùn siara yèn sɔ u Hadadesɛ tabu wɔri

u kamia. Domi Toi ka Hadadesɛ ba raa tabu wɔrinewa. Ma Yoramu u seewa u dendi yāa ni ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu sua u ka Dafidi naawa. ¹¹⁻¹²Ma Dafidi u ye kpuro mwa u Yinni Gusunɔ yīiya nge mɛ u raa nùn sii geesu ka wura yīiye ye u gura saa Sirigibu ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka Amalekiban min di, ka sere maa ye u wa Hadadesɛ Rehɔbun biin min di.

¹³Sanam mɛ Dafidi u ka Sirigibu tabu kua u wee, yera u Edɔmuba wɔri wɔwa ye ya wāa nim wōku bɔrugun sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma u yīsiru yara, u ben tɔmbu nɔɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹⁴Yera u tabu kowobu yi yi Edɔmun tem kpuro sɔɔ. Edɔmuba ba kua wigibu, ba ka win woodaba sɔmburu mɔ. Mi Dafidi u gesi dua kpuro Gusunɔ u ra nùn nasara wēwa.

Dafidin sɔm kowobun yīsa

(I maa meerio Bandun Gari I, 18:14-17)

¹⁵U bandu dii Isireliba kpuro sɔɔ u be kpuro siriamme nge mɛ n weene. ¹⁶Saa ye sɔɔ, Yoabu Seruyan biiwa u sāa win tabu sunɔ. Yosafati, Ahiludun biiwa maa sāa win tire bero. ¹⁷Sadaku, Akitubun bii ka Akimeleki, Abiataan bii, beya ba sāa yāku kowobu. Serayawa maa sāa win tire yoro. ¹⁸Benaya, Yehoyadan bii u sāawa Dafidin kɔsobun wirugii. Kɔso beya Keretiba ka Peletiba. Beya ba ra tɔn kɔsobu go, kpa bu win gɔra da. Win tiin biba ba maa sāa win tem sina asakpɔbu.

Dafidi ka Mefiboseti

9 Sɔɔ teeru Dafidi u bikia u nɛɛ, Sɔɔlun bweseru sɔɔ, goo u n maa tie, kpa n wa n yɛro durom kua Yonatam sɔɔ?

²N deema sɔm kowo goo u wāa Sɔɔlun yenuɔ wi ba sokumɔ Siba. Ma Dafidi u nùn sokusia. Ye u na, ma u nùn bikia u nɛɛ, wuna ba sokumɔ Siba?

Ma u wura u nɛɛ, oo, nena mi, yinni.

³Ma Dafidi u n̄e, goo sari wi u s̄a S̄ōlun bweseru kpa n wa n ȳero durom kua nge me na Yinni Gusun̄o n̄o mw̄eru kua?

Ma Siba u n̄un wisa u n̄e, Yonatam u bii goo m̄o mi, wi u s̄a yem̄o.

⁴Sina boko u bikia u n̄e, mana u sere w̄a.

Ma Siba u n̄e, u w̄awa Makiri, Amielin biin yenūo Lodebaa.

⁵Ma Dafidi u ḡora Lodebaa mi, bu n̄un kasuma. ⁶Yera ba ka Mefiboseti, Yonatam bii, S̄ōlun debubu ge na Dafidin mi. Ma u kpuna Dafidin wuswaāo u n̄un beere w̄e.

Dafidi u n̄un soka u n̄e, Mefiboseti.

Ma u wura u n̄e, ne wee, yinni.

⁷Dafidi u n̄un s̄ōwa u n̄e, a ku nanda. Duroma kon nun kua ka gem wunen baaba Yonatam s̄o. Kon nun wunen debu S̄ōlun tem kpuro wesia. Yen biru a n da ka man di saa baayere nen dii yer̄o.

⁸Ma u maa kpuna u Dafidi beere w̄e. U n̄e, yinni, mba na s̄a a ka nen laakari m̄o mesum, ne wi na s̄a nge b̄ōo goru mini.

⁹Yera sina boko u Siba S̄ōlun s̄om kowo soka u n̄un s̄ōwa u n̄e, ḡa ni nu raa s̄a S̄ōlu wunen yinniginu kpuro, ka ye ya s̄a win yenun baayere gesi, na ye win debubu Mefiboseti w̄e. ¹⁰T̄e wune ka wunen bibu ka wunen s̄om kowobu, bee kpurowa i ko i n̄un wukua, kpa u ka d̄ianu wa u n dim̄o. Adama Mefiboseti wi, u ko n da ka man diwa baadomma nen dii yer̄o.

N deema Siba wi, bii t̄on dur̄obu w̄akura n̄ōbuwa u m̄o. Win s̄om kowobu maa t̄onu yendu. ¹¹Ma u sina boko wisa u n̄e, yinni, ye a man s̄ōwa kpuro, yera kon ko. Ma Mefiboseti u ra n daam̄o u n dim̄o Dafidin dii yer̄o, nge win bibun turo.

¹²Mefiboseti wi, u bii piibu gagu m̄o ge ba m̄o Mika. Ma t̄on be ba w̄a Siban

yenūo kpuro ba kua Mefibosetin s̄om kowobu. ¹³Mefiboseti, yem̄o wi, u da u w̄a Yerusalemūo kpa u wa u n da ka dim de sina bokon dii yer̄o baadomma.

Ba Dafidigibu sekuru doke

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 19:1-5)

10Yeniba kpuron biru, Am̄oniban sun̄o u kpuna u gu, ma win bii Hanuni u ḡona k̄osire kua. ²Yera Dafidi u n̄e, kon Hanuni durom kuawa nge me win tundo Nakasi u raa man kua. Ma u win bw̄abu ḡora bu da bu ka n̄un nukuru yemiasia win tundon ḡon s̄o. Ye bw̄a be, ba tura mi, ³yera Hanunin sina asakp̄obu ba n̄un s̄ōwa ba n̄e, a tamaa Dafidin bw̄a be, ba nawa bu ka wunen tundo beere w̄e? A ñ ȳe ba nawa bu ka besen wuun saria gia, kpa bu gu w̄orima bu mwa?

⁴Yera Hanuni u Dafidin bw̄a be mw̄era, u ben tobunu k̄ona beri berika u sukum deri. Ma u ben yabenu b̄otira ben taanun deedeerun di. Yen biru u bu gira ba doona. ⁵Yera gaba da ba ye Dafidi s̄ōwa. Ma u t̄ambu seeya bu na bu bu senn̄o ko kpa bu bu s̄o bu gina sino Yerikōo sere ben tobunu n̄u n k̄pia. Domi ba w̄awa seku bakaru s̄o.

Dafidi u Sirigibu ka Am̄oniba kamia

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 19:6-19)

⁶Ye Am̄oniba ba wa ma Dafidin w̄era woo dua ben s̄o, yera ba tabu dur̄obu n̄ōrbun suba yendu (20.000) kana Sirigibun min di. Tabu kowo ben wusa, Beti Reh̄obu ka Soba. Ma ba t̄ambu n̄ōrbu (1.000) wa Maakan sina bokon min di. Sobagibun min di maa t̄ambu n̄ōrbun suba w̄akura yiru (12.000). ⁷Ye Dafidi u nua mesum, yera u bu Yoabu ka win tabu dur̄obu sure ba bu w̄ori. ⁸Ma Am̄oni be, ba yara ba ben tabu s̄a kp̄i ben wuun gb̄ararun k̄onn̄ōw̄o. Adama Sirigii be ba na Soba ka Beti Reh̄obun di, ka To- bugibu ka Maakagibu, ba da ba w̄awa

nenem yakasɔ. ⁹Ye Yoabu u wa ma ba koo bu wɔrimawa biru ka wuswaan di, yera u tabu yɛrobu gɔsa Isireliba sɔɔ, bu ka da bu Sirigibu wɔri. ¹⁰Be ba maa tie u nɛɛ win wɔnɔ Abisai u bu kparɔ, bu ka da bu Amɔniba wɔri. ¹¹U win wɔnɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, Sirigibu bɔ n man dam kera, a na a man somi. Amɔniba bɔ n maa nun dam kera kon na n nun somi. ¹²A de a n wɔruguru mɔ, kpa su sanna ka hania besen tɔmbu ka wuu si Yinni Gusunɔ u sun wɛn sɔ, kpa win tii u sun kua nge mɛ u ki.

¹³Yoabu ka win tabu kowobu ba seewa ba da bu ka Sirigii be wɔri, ma Sirigii be, ba duki yakikira. ¹⁴Ye Amɔniba ba wa ma Sirigibu ba duki yakikira, yera ben tii ba maa yakikira Abisain wuswaan di, ba wɔri wuuɔ. Yen biru Yoabu u gɔsira u wura Yerusalemɔ.

¹⁵Ye Sirigii be, ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba wure ba maa ben tabu kowobu menna. ¹⁶Ma Hadadesɛɛ u gɔra bu Sirigii be ba wɔa daa te ba mɔ Efaratin guruɔ sokuma. Yera ba menna ba na Helamuɔ. Sobaki Hadadesɛɛn tabu sunɔwa u bu kpare. ¹⁷Yera ba Dafidi ye sɔɔwa. Ma u Isireliba menna, ba Yuudeni tɔbura ba na Helamuɔ. Saa ye sɔɔra Sirigibu ba sɔɔru kua ba Isireliba wɔri ba ka bu tabu kua. ¹⁸Adama ba bu kpana ba duki sua. Ma Isireliba ba ben tɔmbu nata ka wunɔbu (700) go be ba tabu kekeba kpare sɔɔ, ka maasɔbu nɔɔɔbun suba weeru (40.000). Ma ba ben tabu sunɔ Sobaki mɛera kua. Miya u gu.

¹⁹Sinam be ba raa Hadadesɛɛ sɔamɔ mi, ba wa ma Isireliba ba nɔn kamia. Yera ba ka Isireli be dora ma ba Dafidi sɔawa. Saa yen dɔma ten di, Sirigibu ba n maa wure bu Amɔniba somiru da.

Dafidi ka Bati Seba

11 Wɔɔ kpɔɔn saa ye sɔɔ sinambu ba ra tabu yari, yera Dafidi u win bwɔabu ka win tabu sunɔ Yoabu ka sere maa Isireliba kpuro gɔra bu da bu Amɔniba go. Kpa bu wuu ge ba mɔ Raba mwa. Adama win tii u n de. U sɔ yenuɔ Yerusalemɔ.

²Yera yoka gaa u seewa saa win kitarun di u bɔsu win sina dii tɛera wɔllɔ. Min diya u kurɔ goo wa u woburumɔ. Kurɔ wi, kurɔ burɔn tiywa. ³Yera u gɔra bu kurɔ win asansi bikia. Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, wiya ba mɔ Bati Seba, Eliamun bii. U sɔawa Uri Hetin kurɔ. ⁴Ma Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nɔn sokuma. Ye u na, ma u ka nɔn menna. Yen biru kurɔ wi, u dɛerasiabun wororu kua, ma u wura win yenuɔ.

⁵Ye u deema wee, n kua gura, ma u Dafidi gɔria bu nɔn sɔ wee, u gura mɔ.

⁶Yera Dafidi u gɔra Yoabun mi, u de Uri Heti wi, u na.

Ma Yoabu u dera Uri u da Dafidin mi saa tabu gberun di. ⁷Ye u tura, yera Dafidi u nɔn bikia u nɛɛ, Yoabu u bwɔa do? Win tɔmbu kpuro ba alafia mɔ? Anna maa tabu gia sɔa. ⁸Yen biru u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, u doo win yenuɔ kpa u win kɔri tea u wɛra.

Yera Uri u seewa u yara sina kpaarun di. Ma Dafidi u nɔn kɛnu mɔrisia yenuɔ. ⁹Adama Uri kun de win yenuɔ. U da u kpunawa sina kpa ten kɔnɔwɔ ka sunɔn kirukuba sannu. ¹⁰Ye ba Dafidi sɔɔwa ma Uri kun de yenuɔ, yera Dafidi u nɔn bikia u nɛɛ, n n gbaburun diya a wee ro? Mba n kua a n ka de wunen yenuɔ.

¹¹Ma Uri u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn woodan kpakororu ka Isireliba ka Yudaba ba wɔa kunu sɔɔ tabu gberɔ, ka sere nen yinni Yoabu. Yera kon da nen yenuɔ n di kpa n nɔ kpa n ka nen

kurɔ menna? Sere ka wunen wāaru, na ñ kpē n yen bweseru ko.

¹²Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, a kpm kpunɔ mini gisɔ kpa a doona sia. Ma Uri u sina Yerusalemuɔ dɔma te. ¹³Yera Dafidi u nùn dim soka u dera u di u nɔra sere tam mu nùn go.

Adama ye n kua wɔkuru u kpm yara u da u kpuna ka sunɔn kirikuba. U ñ de win yenuɔ.

¹⁴Sisiru bururu yera Dafidi u Yoabu tireru yorua u Uri wē u ka da. ¹⁵Ye u yorua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, bu ka Uri doo mi tabu sum kpa bu yarina bu nùn deri, yibereba bu nùn sēre bu go.

Urin gɔɔ

¹⁶Saa yè sɔɔ Yoabu u tire te gara u kpa, yera u Uri sure mi u yē yibereban tabu durɔ damgiba wāa. Domi wiya u wuu gen saria yē ba ka gu tarusi.

¹⁷Yera wuu gen tabu durɔ be, ba yarima ba tabu wɔrina ka Yoabu, ma Dafidin tɔmbu sɔɔ dabira wɔruka. Mi sɔɔra Uri Heti wi, u gu. ¹⁸Ma Yoabu u sɔɔmɔ wuna u ka nùn gɔri Dafidin mi, u nùn taa bin labaari kpuro sɔ. ¹⁹Yera u sɔɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, à n sina boko taa bin baaru kpuro saaria a kpa, ²⁰ma a wa u mɔru besira sere u nun sɔɔwa u nɛɛ, wara raa nɛɛ, i wuu ge susi i gu tabu wɔri. I ñ yē ma gbāraru wɔllun diya ba ra sēnu tweemɛ? ²¹Wara u Abimeleki, Gedeonin bii go. I ñ yaaye ma tɔn kurɔwa u nùn nɛerun bia kara gbāraru wɔllun di ma u gu Tebesiɔ? Ñ n men na, mban sɔna i gbāra te susi. Û n gerua mɛ, u kpa, saa yera kaa nùn sɔ win bɔɔ Uri, Heti wi, u maa gu.

²²Sɔmɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura Dafidin mi, u nùn ye kpuro saaria ye Yoabu u nùn sɔɔwa u gere. ²³U nɛɛ, ka gem, tɔn be, ba sun dam kere. Ba raa yarima ba sun deema yakasɔ, ma sa bu gira sa ka da sere ben gbāra kɔn-kɔwɔ. ²⁴Yera ben ten towobu ba wunen

bwāabu tweema saa gbāra ten wɔllun di. Sina boko, miya wunen bwāabun dabira gu. Mi sɔɔra Uri Heti win tii u gu.

²⁵Ma Dafidi u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, à n wura, a Yoabu sɔ u ku de yeniba yu win nuki sanku. Domi tabu sɔɔ, takobi yà kun gee go, ya koo giɔ go. Ñ n men na, u hania koowo u tɔn be wɔri u wuu ge mwa. Wunen tii à n tura, a nùn dam kēeyɔ.

²⁶Ye Urin kurɔ wi, u nua ma win durɔ u gu yera u win gɔɔ swī. ²⁷Saa ye yen baa ya doona, ma Dafidi u sɔmɔ gɔra ba ka kurɔ wi na win yenuɔ u nùn sua kurɔ, ma u nùn bii tɔn durɔ marua. Adama ye Dafidi u kua mi, ya ñ Yinni Gusunɔ dore.

Natani

u Dafidi nùn win taare sɔɔsi

12Yen biru Yinni Gusunɔ u Natani gɔra Dafidin mi. Ye u tura, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, tɔmbu yiru gaba ba wāa wuu teu sɔɔ. Turo sāa gobigii. Turo maa sāa sāaro. ²Ben wi u sāa gobigii mi, u yāanu ka keteba mɔ dabi dabinu. ³Adama sāaro wi, u ñ gāanu ganu mɔ ma n kun mɔ yāa niu piibu gagu ge u dwa. U gu nɔɔrimɔ ma ga kpēamɔ ka win bibu sannu. Dīa ni durɔ wi, u ra di, niya u ra yāa buu ge wē. Kaa te u ra ka nim nɔ, tera u ra maa ka gu nim kē. Kpa ga n kpī win tororu wɔllɔ. U yāa buu ge mɛerawa nge win bii wɔndia. ⁴Sɔɔ teeru gobigii wi, u sɔɔ wa. Ye u kī u nùn yaare ko, yera u ñ wa win sabe dabi te sɔɔ, ye u koo wuna u go sere sāaro win yāa buu teu ge. Gera u mwa u ka win sɔɔ yaare kua.

⁵⁻⁶Ye Dafidi u gari yi nua u kpa, yera win mɔru seewa gem gem ye durɔ wi, u kua min sɔ. Ma u Natani sɔɔwa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, n weenewa durɔ wi, u yāa buu gen saka nne kɔsia kpa bu durɔ win tii go. Domi u ñ sāaro win wɔnwɔndu kue.

⁷Ma Natani u Dafidi sōwa u nēe, wuna a sāa nge durō wi. Tē wee ye Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nēe, u nun bandun gum tāre a ka kua Isireliban sunō. Ma u nun wōra Sōlun nōman di. ⁸Yen biru u nun wunen yinni Sōlun yenu wē ka win kurōbu ka sere maa Isireliba ka Yudaban bweseru. Ū kun yē ma yenī ya tura u n daa nun sosie. ⁹Ō n men na, mban sōna a win gari atafiiru kua a ka kua ye n sāa kōsa win nōni sō. A dera Amōniba ba Uri Heti wi go ka takobi, ma a win kurō sua a tii koosi. ¹⁰Yen sō, tabu kun maa kpeemō wunen yenuō, domi a nūn gema ma a Uri Hetin kurō wōra a kua wunegii. ¹¹U kpam nun sōmō ma u koo de kōsa gaa yu se wunen bweseru sōn di yu nun deema. Yera u koo de wunen bweserun goo u wunen kurōbu sua u ka kpuna wunen wuswaā sō sō gbāara. ¹²Wune a raa ka Urin kurō kpunawa gbenum, adama u koo de yēro wi, u ka wunegibu kpuna Isireliba kpuron wuswaā sō sō.

¹³Ma Dafidi u Natani sōwa u nēe, nen tora te, ta kpā te na Yinni Gusunō kua.

Natani u nūn wisa u nēe, Yinni Gusunō u maa nun wunen durum suuru kua. A n maa gbimō. ¹⁴Adama ye a kua mi, ya dera Yinni Gusunōn yiberēba ba win yīsiru gari kam gerusi. Yen sō, u koo de bii wi kurō wi, u ka nun mara mi, u gbi. ¹⁵Ye Natani u gari yi gerua u kpa, u gosira u da win yenuō.

Dafidin biin gō

Yen biru Yinni Gusunō u dera bii wi Dafidi u ka Urin kurō Bati Seba mara u bara gem gem. ¹⁶Yera Dafidi u Gusunō kanaru wōri u nō bōkua bii win sō. Ma u dua dirō u kpuna temō wōku giriru. ¹⁷Win bwāabun guro gurobu ba nūn suuru kana u ka se tem sōn di, adama u yina. Mēya u maa yina u gāanu di. ¹⁸Ye n kua sō nōba yiruse, yera bii wi, u gu. Ma Dafidin bwāa be, ba berum bara bu

nūn sō. Domi ba nēe, u n sun swaa daki nuku sankiranun sō sanam mē bii wi, u barō. Amōna sa ko koosina tē su ka nūn bii win gō sō kpa sa kun ka win nuki sankā sa sosi. ¹⁹Sanam mē Dafidi u wa win bwāabu ba gunnu gunnu gari mō, u gia ma bii wi, u guwa. Ma u bu bikia u nēe, bii wi, u guwa?

Ba nūn wisa ba nēe, oo, u gu.

²⁰Saa yera Dafidi u seewa tem di u da u wobura u win yānu kōsa, ma u tii turare yēka u da Yinni Gusunōn sāa yerō u nūn sāwa. Yen biru u gosirama yenuō u dīanu bikia. Ma ba nūn wē u di. ²¹Ma win bwāabu ba nūn bikia ba nēe, yinni, mba wunen kookoo sin tubusianu. Domi sanam mē bii wi, u wasi, a nō bōkua ma a swī. Adama tē ye u gu, ma a seewa a di.

²²U bu wisa u nēe, saa ye bii wi, u wasi, na nō bōkua na swī, domi na n yē Yinni Gusunō u n koo nen wōnwōndu wa kpa u bii wi bekia. ²³Adama tē u gu. Mban sōna ko na n maa nō bōkua. Kon kpī n nūn seeya gōrin di? Nena kon da n nūn deema mi u wāa. N n maa wi, u koo wurama nen mi.

Salomōn marubu

²⁴Yen biru Dafidi u da u win kurō Bati Seba nukuru yemiasia, ma u ka nūn mēna. Kurō wi, u gura sua u mara bii tōn durō. Ma Dafidi u nūn yīsiru kā Salomō. Yinni Gusunō u bii wi kīa gem gem. ²⁵Ma u win sōmō Natani gōra u maa nūn yīsiru garu kē te ba mō Yedidia. Yen tubusiana, wi Yinni Gusunō u kī.

Dafidi u Raba mwa

(I maa mērio Bandun Gari I, 20:1-3)

²⁶Saa ye sōra Yoabu u Amōniban wuu ge ba mō Raba wōri u gen wō bera mwa mi ben sina boko u ra n wāa. ²⁷Yera u Dafidi sōmōbu gōria u nēe, wee, na Raban bera mi nim mu wāa mwa kō.

²⁸Yen sō, a tōn be ba tie mennō kpa i na i wuu ge mwa mam mam. Domi na ñ kī bu nē, nē Yoabuwa na gu mwa. ²⁹Yera Dafidi u tōn be kpuro menna, ma ba da ba Raba wōri ba ye mwa. ³⁰Ma u wuu min sunōn furō wuraguū mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirō. Yen biru u ka gu da Yerusalemu. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura. ³¹Ma u Raban tōn be ba tie yoo sōma koosia. Ben gaba dāa bōrimō ka gbēe, gabu ka sii, gaba tem gbemō ka dākuru, ma gaba birik-iba mō. Nge mēya u Amōniban wusu kpuron tōmbu yoo sōma kpēe. Yen biru u gōsirama Yerusalemu ka win tōmbu kpuro.

Amōw ka Tamaa

13 Yeniban biru, ye ya koora wee. Abusalōmu, Dafidin bii, u sesu mō wi ba sokumō Tamaa. Kurō burōn tiiwa u sāa. Yera ben tundo turosi wi ba mō Amōw u nūn kīa too, ²sere kīi te, ta dera u ñ maa yē ye u mō. Ma u tii kua barō. Adama Tamaa u ñ gina durō yē, ya maa sē Amōw u ka nūn kpuna. ³N deema Amōw u bōrō goo mō wi ba sokumō Yonadabu. U sāawa Dafidin mōw Saman bii. U maa bwisi mō too. ⁴Ma u Amōw bikia u nē, mban sōna a wooramō a dōw, wune wi a sāa sina bokon bii. A man sōwōw ye n nun mō.

Ma Amōw u nūn sōwōw u nē, nen sesu Tamaawa na kī, Abusalōmun mero turosi.

⁵Ma Yonadabu u nūn sōwōw u nē, a doo a kpuna kpa a nē, a barōwa. Wunen tundo, ù n na wunen mi, kpa a nūn sō a nē, u de wunen sesu Tamaa u na wunen mi, u nun dīanu kua a n waamō, kpa a nu mwa win nōman di a sere di.

⁶Ma Amōw u da u kpuna u tii bararu mani. Yera sina boko Dafidi u nūn beram na. Ma Amōw u nūn sōwōw u nē, na nun kanamō, a de nen sesu Tamaa u na u man kiranu yiru kua na n waamō, kpa n nu mwa win nōman di n di.

⁷Ma Dafidi u sōmō gōra Tamaan mi, u nūn sō u nē, u doo u win sesu Amōw deema win dirō u nūn dīanu kua.

⁸Yera Tamaa u da u Amōw deema diru mi u kpī, ma u som sua u bura u kira ni kua Amōwōn nōni biru. ⁹Yen biru u kira weke te sua ma u kira ni gōsie gbēeru garu sōw. Adama Amōw u yina u di. U nē, bu tōmbu kpuro yaro win dirun di. Yera be kpuro ba yara min di. ¹⁰Saa yera Amōw u Tamaa sōwōw u nē, a ka kira ni na dii sōwōw kpa n nu mwa wunen nōmun di, n sere di.

Ma Tamaa u kira ni sua u ka nūn daawa dii sōw mi. ¹¹Ye u nūn kira ni wēemō, yera Amōw u nūn gaba u nē, a de n ka nun kpuna, nen sesu.

¹²Ma Tamaa u nē, aawo, a ku man sanku. Domi ba ku ra yen bweseru ko bese Isireliba sōw. A ku beere sari kom me ko. ¹³À n kua me, mana kon we ka seku ten bweseru. Mēya wunen tii kaa ko beere sari bese Isireliba sōw. Yen sō, a besen tundo sina boko sōwōw. U ñ yinamō a man sua kurō.

¹⁴Adama Amōw kun Tamaan gari yi wure. Ma u nūn tilasi kua u ka nūn kpuna. ¹⁵Yen biru Amōw u nūn tusa too n kere kīi te u raa nūn kī. Ma u nūn sōwōw u nē, a seewo a doona.

¹⁶Yera Tamaa u nē, a ku maa kōsa sosi kōsa ye a man kua sōw a n man gire.

Adama Amōw u ñ win gari swaa daki. ¹⁷Ma u aluwaasi wi u nūn nōrimō soka u nē, a kurō wini giro minin di. A de u yari tōwōw kpa a gambo kene a beri.

¹⁸Ma Amōwōn aluwaasi wi, u Tamaa yara u gambo ye kenua.

N deema yabe n̄nigira ¹⁸Tamaa u se-bua. Ten bwesera sina bokon bii w̄ndia be ba ñ dur̄ yē ba ra sebe. ¹⁹Ye Tamaa u yara, yera u tii torom wisi wir̄ ma u win yabe n̄nigii te ḡia u ka win nuku sankiranu s̄w̄si. U wiru n̄oma s̄ndi u sum̄ ka dam. ²⁰Yera win sesu Abusal̄mu u na u n̄n bikia u n̄e, Am̄w̄ u ka nun kpuna? Ñ n men na, a seewo, nen sesu, a ku gari yi garisi ḡorū too, domi wunen sesuwa.

Adama ka me, Tamaan nukura sankira too. Ma u da u w̄a Abusal̄mun dir̄. ²¹Sina boko Dafidi u ye kpuro nua, yera u m̄ru kua. Adama u ñ Am̄w̄ gerusi, yèn s̄ u s̄a win bii gbiikoo ma u n̄n k̄i too. ²²Abusal̄mu kun maa Am̄w̄ ḡānu s̄w̄wa. Adama u n̄n tusa yèn s̄ u win sesu tilasi kua u ka kpuna.

Abusal̄mu u win sesu

m̄ru bara

²³W̄w̄ yirun biru, s̄w̄ teeru Abusal̄mu u win ȳānun sansu b̄w̄rim̄ Baali Hasorīw̄ Efaraimun tem b̄kū. Ma u win tundo turosibu sina bokon bibu kpuro ñim soka. ²⁴U sere bu ñim me soku, u da u sina boko deema u n̄e, yinni, wee ba nen ȳānun sansu b̄w̄rim̄, sa yen t̄w̄ bakaru m̄. Na k̄i wune ka wunen bw̄ābu i na i ka sun di.

²⁵Ma sina boko u n̄n wisa u n̄e, aawo, nen bii, besen kpuro kun d̄w̄. Domi s̄munu koo kp̄ā.

Ma u n̄e, a suuru ko, a de a da ka me.

Adama sina boko u yina. Domara u n̄n kua. ²⁶Yera u sina boko s̄w̄wa u n̄e, a de baa nen m̄w̄ Am̄w̄ u na.

Ma sina boko u n̄e, mban s̄na a k̄i u na wunen mi.

²⁷Abusal̄mu u maa sina boko suuru kana, ma u dera Am̄w̄ u da ka sere maa win bii be ba tie kpuro.

²⁸Yera Abusal̄mu u win s̄m kowobu s̄w̄wa u n̄e, i n laakari s̄a sanam me tam mu koo Am̄w̄ go. Saa yera kon be s̄ n̄ n̄e, i n̄n soowo i go. I ku berum ko domi n̄na na be wooda w̄em̄. I de i ȳra i t̄n dur̄ kom s̄w̄si.

²⁹Ma Abusal̄mun s̄m kowo be, ba Am̄w̄ kua nge me u gerua. Yera sina bokon bii be ba tie ben baawure u win keteku ȳw̄wa u duka sua.

³⁰Sanam me ba duki yarina mi, yera Dafidi u nua ma ba win bibu kpuro go, baa ben turo kun tie. ³¹Ma u seewa u win yaberu n̄enua u karana u kpuna tem̄ nuku sankiranun s̄. Meya maa win bw̄āba kua. ³²Yonadabu, Dafidin m̄w̄ Saman bii, u gerua u n̄e, yinni, a ku n̄e, ba wunen bibu kpuro go. Domi Am̄w̄ t̄nawa u gu. Saa d̄ma t̄n di u ka Tamaa kpuna ka dam mi, yera Abusal̄mu u ka bwisika u n̄n go.

³³Yen s̄ t̄, a ku ḡoru doke ma wunen bibu kpurowa ba gu. Adama a n̄ yē ma Am̄w̄ t̄nawa u gu.

³⁴Yen biru Abusal̄mu u duka yakura.

Gb̄ararun k̄n̄n̄ k̄so u s̄ira u wa wee, t̄n w̄ru ga wee win birū guurun bera gian di. Ma u da u sina boko s̄w̄wa ye u wa.

³⁵Ma Yonadabu u n̄n s̄w̄wa u n̄e, yinni, wunen biba. Wee ba wee. N ñ meya na nun s̄w̄wa?

³⁶Sere u ka gari yi gere u kpe, yera sina bokon bii be, ba tunuma. Ma ba wuri w̄ri. Sina bokon tii ka win bw̄ābu ba maa sw̄i gem gem.

³⁷⁻³⁸N deema saa ye s̄w̄, Abusal̄mu u kpikuru woo Talimai, Amihudun biin mi, wi u s̄a Gesurin sina boko. Ma u sina mi, n ka kua w̄w̄ ita. Saa ye kpuro s̄w̄, Dafidi u w̄a win sina kpaar̄ u

win bii Amōn gōo sumō. ³⁹Saa ye Da-fidin nukura yemia, win mōru ye u ka Abusalōmu mō ya sure.

Yoabu u kī

Abusalōmu u gōsirama yenuo

14 Yoabu Seruyan bii u gia ma Da-fidi sina bokon gōru ga woowa win bii Abusalōmun mi gia. ²Yera u gara Tekoaō bu da bu kurō bwisigii goo kasuma. Ye kurō wi, u tunuma yera Yoabu u nūn sōowa u nēe, a gōo woорun yānu dokeo kpa a n sāa nge a nuki sankire. A ku turare gaa doke. A n gesi sāa nge wi u gōo sō n tē. ³À n kua me, kpa a da sina bokon mi, a nūn sō ye kon nun sō kpuro.

Ma u nūn sōowa ye u koo gere. ⁴Ma kurō wi, u seewa u da u ka sina boko gari yi ko. Ye u tura mi, yera u yiira u wiru tem girari u nēe, yinni, a man faaba koowo.

⁵Yera sina boko u nūn bikia u nēe, mba n kua.

Ma u wisa u nēe, yinni, wee, ne gōminiwa. Nen durō u gu, ⁶u man bibu yiru deria. Bii bera ba sanna gberō. Saa ye sōo, goo sari ben turuku u sere bu yakiana. Ma turo u win winsim so u go. ⁷Tē wee, nen bweseru ta man seesi ta nēe, n bu wi u win winsim go mi nōmu sōndio bu maa nūn go, yēn sō u win winsim yem yari. Wee, nā n bu bii wi nōmu sōndia, na n maa bii goo mō wi u koo nen durōn tubi di, kpa win bweseru tu gbi.

⁸Ma sina boko u kurō wi sōowa u nēe, a gina wio. Kon nen bwāabu sō bu da bu nun wunen gari yi wunana.

⁹Ma kurō wi, u nūn wisa u nēe, yinni, baa bà n koo goo taare wē, ne ka nen tondon yenugiba ba koo taare wē, n n wune ka wunen bwāabu.

¹⁰Sina boko u nūn sōowa u nēe, goo ù n wunen kōsa gerua, a ka nūn na mini. Saa yera yēro kun maa nun babamō.

¹¹Ma kurō wi, u nēe, a man nōo mwēeru kuo ka Yinni Gusunōn yīsiru, ma a n derimō be ba bii win mōru kōsiamō bu maa kōsa sosi bu nen bii wi u tie go.

Yera sina boko u nūn wisa u nēe, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, wunen bii wi, baa win wirun seri tia kun wōrimō.

¹²Ma kurō wi, u nēe, yinni, a de n maa gari fiiko gere.

Yera sina boko u nēe, a geruo.

¹³Ma u nēe, yinni, mban sōna a kōsa yeni mō ye ya Gusunōn tōmba waamō. A dera wunen tiin bii u kpikuru woo wunen sō. Tē, wunen gari yi a gerua mi, wuna yi ka yā. ¹⁴Tilasiwa besen baawure u ka gbi sōo teeru kpa sa n sāa nge nim me mu yari tem sōo, me ba n kpē bu maa gura. Adama Gusunō kun kī Abusalōmu u gbi tē. U kīwa u gōsirama kpikirun di u n wāa win bōkuo. ¹⁵Yinni, ye na ka na wunen mi, na nun gari yini kpuro sōowa, nen tōmba ba man berum tia. Yera na nēe, kon na n nun yi sō. Sōrōkudo kaa nen gere wura. ¹⁶Kpa a sun wōra ne ka nen bii be ba kasu bu sun gon nōman di, be, be ba n kī sa n maa baa mō tem me Gusunō u sun wē sōo. ¹⁷Na tii sōowa na nēe, wunen gari yi koo man nukuru yemiasia. Domi na nun meerawa nge Gusunōn grado wi u kōsa ka gean wunano yē. Kpa Gusunō wunen Yinni u n wāa ka wune.

¹⁸Ma sina boko u kurō wi sōowa u nēe, na kī n nun gāanu bikia. A ku man weesu kua a yen gaa bere.

Ma kurō wi, u nēe, yinni, a geruo.

¹⁹Yera sina boko u nēe, n n Yoabuwa u nun yeniba sōowa?

Kurō wi, u nūn wisa u nēe, yinni, sere ka wunen wāaru, ye a gerua mi, ya sāawa gem. Wunen bōo Yoabuwa u man gari yi sōowa u nēe, n na n nun sō. ²⁰U ye kuawa n wa gari yi kpuro yi ka wēra. Wee, a maa bwisi mō nge

Gusunɔn gɔrado a n ka yē ye ya kooramɔ handuniaɔ.

²¹Yen biru Dafidi sina boko u da u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, to, kon ko nge me a kī. A doo a nen bii Abusalɔmu wi gosiama.

²²Yera Yoabu u nùn kpuna ka beere u nùn siara. Ma u gerua u nɛɛ, yinni, gisɔra na wa ma a ka man nɔnu geu mɛera. Domi a nɛɛ, kaa ko ye na nun kana.

²³Ma Yoabu u seewa u da Gesurio Abusalɔmun mi, u ka nùn wurama Yerusalemuɔ. ²⁴Ye ba tunuma, sina boko u nɛɛ, a de u da u sina win yenuu. A ku de u na nen mi.

Ma Abusalɔmu u da win yenuu, u ñ de sina bokon mi.

Abusalɔmu ka Dafidi ba dora

²⁵Abusalɔmu wi, durɔ burɔn tiiwa. Goo sari Isireliba sɔɔ wi u yīsiru yara buram men saabu. Saa win naa tararun di sere ka win wirɔ, gam sari mi kaa kpaka wa. ²⁶Wɔɔ ka wɔɔwa u ra win seri kɔni. Domi saa yera yi ra nùn bunie too. Win seri yi ba kɔna mi, yin bunum mu ra kilo yiru kere. ²⁷Bii tɔn durɔbu itawa u mara ka bii tɔn kurɔ turo. Win yīsira Tamaa. U sáawa kurɔ burɔn tii.

²⁸Abusalɔmu wi, u kuawa wɔɔ yiru Yerusalemuɔ, u ñ sina boko waare. ²⁹Yera u Yoabu sokusia u na u nùn gɔri sina bokon mi. Adama Yoabu u yina u na. Ma u kɔam wure u nùn sokusia. Ka me, u yina u na. ³⁰Ma Abusalɔmu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, Yoabun gberu wee negirun bɔkuu. U maa dīanu mɔ mi. I doo i win gbee te dɔɔ meni.

Ma ba da ba tu dɔɔ meni. ³¹Yera Yoabu u seewa u da Abusalɔmun mi, u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua wunen bwāabu ba ka da ba nen gberu dɔɔ meni.

³²Abusalɔmu u nùn wisa u nɛɛ, domi na nun sokusia na nɛɛ, a na n nun gɔri sina bokon mi, kpa a nùn bikia

mban sɔna u dera na wurama Gesurin di. Domi n daa sanɔ na n woo mi gia. Tē na kī su waana ne ka sina boko. Taare gaa yà n man wāasi, kpa u man go.

³³Ma Yoabu u da sina bokon mi, u nùn gari yi tusia. Yera sina boko u Abusalɔmu sokusia. Ye u tunuma win mi, u kpuna ka beere. Ma sina boko u nùn tɔbura u bɔkasi.

Abusalɔmu u nia sãa

u sina boko bandu mwaari

15Yen biru Abusalɔmu u da u tabu keke kasu ka dumi ka tɔmbu weeraakuru be ba ra n nùn gbiiye mi u dɔɔ. ²U ra sewa buru buru yellu u n wāa wuun duu yerɔ. Goo ù n sarɔ u siribu dɔɔ sina bokon mi, yera u ra yēro yōrasie u nùn bikia u nɛɛ, bwese kera yeren min diya a yarima.

Ù n nùn wisa u nɛɛ, u yarimawa Isireliban bwese kera kasan di, ³kpa Abusalɔmu u nùn sɔ u nɛɛ, a wunen gem mɔ, adama à n da sina bokon mi, goo kun nun swaa dakimɔ.

⁴Kpa u n kɔam mɔ, bà n man kua siri kowo tem mɛ sɔɔ, baawure wi u siribu na nen mi, kon nùn siriawa dee dee.

⁵Mi u yɔ wuun duu yerɔ, goo ù n na win mi, u nùn kpuna u ka nun beere wē, u ra nɔmu demiewa u yēro nene u bɔkasi.

⁶Nge meya Abusalɔmu u Isireliba kpuro kua be ba siribu daamɔ sina bokon mi. Ma ba tii wesia win mi gia.

⁷Ye n kua wɔɔ nne, yera Abusalɔmu u sina boko Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a de n da Heboroniɔ n ko yèn nɔɔ mwɛeru na Yinni Gusunɔ kua.

⁸Domi sanam me na wāa Gesurio, Sirin temɔ, na nɛɛ, ma Yinni Gusunɔ u ka man wurama baani ka gem, kon nùn yākunu kua Heboroniɔ.

⁹Ma sina boko u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu.

Ma Abusalōmu u seewa u da Heboroni mi. ¹⁰Min diya u tōmbu gōra gōra asiri sōo Isireliban bwesenu kpuro sōo, u nēē, bu be sō, bā n kākāāgin swīi nua, bu kuuki koowo kpa bu kpara bu nēē, Abusalōmu u bandu di Heboroni. ¹¹Ma u tōmbu goobu (200) kana Yerusalemun di, ba ka nūn da Heboroni mi. Adama ba ñ yē ye u nia sāa win gōru.

¹²Sanam mē u yākuru mō, yera u dera ba da Gilō ba Ahitofeli, Dafidin bwisi kēō kasuma. Yera Abusalōmun nia ye u sāa mi, ya dam kua. Tōn be ba ka nūn yōra ba dabiamō gem gem.

Dafidi u kpikuru sua Yerusalemun di

¹³Yera goo u na u Dafidi sōowa u nēē, Isireliban dabira ba tii wesia Abusalōmun mi.

¹⁴Ma Dafidi u win bwāa be ba ka nūn wāa Yerusalemō sōowa u nēē, ñ n men na, i seewo su kpikuru su. Ma n kun mē, besen goo kun kisiramō Abusalōmun nōman di. I wasi suo su doona, u ku raa sun deema mini u sun wahala doke. Kpa u wuu ge wōri u gen tōmbu go.

¹⁵Yera win bwāa be, ba gerua ba nēē, ye a kī kpuro, yinni, yera sa ko ko.

¹⁶Ma sina boko u swaa wōri, ka win yenugibu. Adama u dera win ban sina kurōbu wōkuru ba sina ba sina kpaaru kōsu.

¹⁷Saa ye sina boko u yariō, yera win tōmbu kpuro ba nūn swīi. Ma ba da ba yōra sere wuun yenu dāaku gagun bōku. ¹⁸Ma win bwāabu kpuro ka Keretiba ka Peletiba ba nūn sararimō ka sere maa tōmbu nata (600) be ba nūn swīima Gatin di ba sara ba da win wuswaa. ¹⁹Ma sina boko u Itai, Gatigii sōowa u nēē, mban sōna a ka sun swīi. A gōsiro a sina Abusalōmu u nun deema. Domi wunē sōowa. Yen biru ba ka nun

nawa saa wunen tem di. ²⁰Sōo mēē tera a tunuma, kpa na n ka nun yaayaare mō giso? Nen tii na ñ yē mi na dōo. Ñ n men na, a gōsiro ka wunen tōn be ba nun swīi, kpa Yinni Gusunōn durom ka win bōrōkiniru ta n ka nun wāa.

²¹Adama Itai u sina boko wisa u nēē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiin wāaru, yinni, yam kpuro mi a wāa, baa ñ n gōo sōon na, miya ko na n maa wāa.

²²Ma Dafidi u nūn sōowa u nēē, ñ n men na, a gbiiyo su da.

Ma Itai, Gatigii wi, u gbia ka win tabu kowobu ka sere ben yenugibu kpuro. ²³Saa ye tōn be, ba sarō ba doonō, yera tem men tōmbu ba wuri wure. Ma sina boko ka win tōmbu kpuro ba daa te ba mō Sedoroni tōbura ba doona gbaburun bera gia. ²⁴Yāku kowo Sadōku u maa wāa mi ka Lefi be ba Yinni Gusunōn woodan kpakororu sōowa. Ba tu sōbia ba yi. Ma yāku kowo Abiataa u yākuru mō sere tōn be kpuro ba ka yara wuun di ba kpa.

²⁵Ye ba yākuru kua ba kpa, yera sina boko u Sadōku sōowa u nēē, a Yinni Gusunōn woodan kpakoro te suo a ka wura wuu. Yinni Gusunō ù n man durom kua, u koo de n wurama kpa n maa tu wa ten wāa yerō. ²⁶Adama ù n nēē, u man yinawa, to, nē wee! U man kuo nge mē u kī.

²⁷Ma u kpaam nūn sōowa u nēē, a wa? A wuro ka bōri yendu, ka wunen bii Akimasi ka Abiataa ka win bii Yonatam. ²⁸Wee, kon yōra daa ten tōbura yerō gbaburu mini, sere a ka man labaari sōoma.

²⁹Nge mēya Sadōku ka Abiataa ba ka Yinni Gusunōn kpakoro te wura Yerusalemō. Ma ba sina mi.

Dafidi u Usai gɔra

u ka Abusalɔmun kpunaa gia

asiri sɔɔ

³⁰Ma Dafidi u Olifin guuru yɔɔmɔ ka swii u yasa wiru wukiri, u siimɔ ka naa dirusu. Nge meya win bwāa be ba ka nūn dɔɔ ba maa kua. Ba guu te yɔɔmɔ ka swii ba yasi wiru wukiri. ³¹N deema goo u raa Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Ahitofeli u wāa ka Abusalɔmu, tɔn be ba sina boko seesi sɔɔ. Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ, u de Ahitofelin bwisi yi u Abusalɔmu kēmɔ mi, yi ko asansi sarirugii. ³²Sanam mɛ Dafidi u tura guuru wɔllɔ mi ba ra Gusunɔ sã, u deema Usai Aakigii u wāa mi, u nūn mara u yabe kīasu sebua. Ma win wira tua sãa u ka win nuku sankiranu sɔɔsi. ³³Ma Dafidi u nūn sɔɔwa u nɛɛ, sà n da sannu, ya ñ man somimɔ. ³⁴Ñ n men na, a gɔsiro wuu kpa a da a Abusalɔmu sɔ ma kaa ko win bɔɔ nge mɛ a raa sãa win tondon bɔɔ. Nge meya kaa man somi à n Ahitofelin bwisi kam koosiamɔ. ³⁵Yāku kowobu Sadɔku ka Abiataa ba wāa mi ka wunɛ. Gari yi a nua saa sunɔ Abusalɔmun yenun di kpuro, a doo a bu yi sɔ. ³⁶Wee, ben bibu yiru Akimasi, Sadɔkun bii ka Yonatam Abiataan bii ba maa wāa mi. Beya kaa grima bu na bu man sɔ ye a nua kpuro.

³⁷Ma Usai, Dafidin bɔɔ wi, u wura Yerusalemɔ. Saa yera Abusalɔmun tii u maa tunuma mi.

Dafidi ka Siba

16 Saa ye Dafidi u saram wee, u guu ten wii kpiiru deri kese, yera Siba, Mefibosetin sɔm kowo u kurama Dafidin wuswaɔ ka ketekunu yiru ni u pɛɛ goobu (200) sɔbi ka resem swaanu wunɔbu (100) ka maa dāa binu ganun swaanu wunɔbu ka sere tam mɛ ba doke

gɔnan bɔɔ bakaru sɔɔ. ²Ma sina boko u Siba bikia u nɛɛ, mba yeniba.

Ma Siba u nūn wisa u nɛɛ, yinni, keteku nini, nu sãawa ni wunen yenugibu ba koo sɔni. Pɛɛ yeni ka dāa bii nini, ya sãawa ye wunen tabu kowobu ba koo di. Be ba maa wasira gbaburɔ, tam meniwa ba koo nɔ, kpa bu dam wa.

³Sina boko u kparam bikia u nɛɛ, Mefiboseti wunen yinnin debubu maa ni?

Ma Siba u nɛɛ, u wāa Yerusalemɔ. Domi u nɛɛ, gisɔra Isireliba ba koo nūn win debun bandu wesia.

⁴Sina boko u nūn sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, ye Mefiboseti u raa mɔ, ya kua wunɛgia.

Ma Siba u kpuna u nūn beere wɛ u nɛɛ, na siara, yinni, ye a ka man durom meni kua.

Simeɪ u Dafidi wɔmmɔ

⁵⁻⁶Ye sina boko Dafidi u tunuma Bahurimuɔ, yera Sɔɔlun dusi goo wi ba mɔ Simeɪ, Geran bii, u yarima wuu gen min di, u kpenu sua u Dafidi ka win sina asakpɔbu kasukumɔ, baa mɛ Dafidin tabu durɔbu ka win tɔmbu ba wāa win nɔm geuɔ ka win nɔm dwarɔ. Ma u nūn wɔmmɔ, ⁷u mɔ, a doonɔ, a doonɔ, tɔn gowo wunɛ, kam wunɛ. ⁸Gusunɔ u nun mɔru kɔsie, ma u ban te sua u wunen bii Abusalɔmu nɔmu beria yèn sɔ a Sɔɔlun yenugibu go ma a bandu di win ayero. Wee tɛ, a wɔnwɔndu soore, meya n maa ka nun wā, domi wunɛ tɔn gowowa.

⁹Yera Abisai, Seruyan bii, u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, yinni, mban sɔna bɔɔ goo teni ta ka nun wɔmmɔ mɛ. A de n da n nūn wiru bura.

¹⁰Ma Dafidi u nɛɛ, ya ñ beɛ wa, beɛ Seruyan bibu. Durɔ wi, ù n man wɔmmɔ yèn sɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ u ko mɛ, wara koo nūn yinari. ¹¹Ma u Abisai ka win bwāabu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, wee, nen tiin bii wi na mara, u kī u man go. Kaa sere

gere Benyamee wini? Ñ n men na, i de u man wome, Yinni Gusunɔ ù n nùn sɔwɔa me. ¹² Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u koo nen wɔnwɔndu wa kpa u kɔsa ye gɔsia gea.

¹³ Ye Dafidi u seewa u win swaa wɔri u doonɔ ka win tɔmbu, yera Simeɪ u sɪimɔ guu ten yɛsɔɔ u bu bewe u bu kpenu kasukumɔ, u bu yanim wisimɔ, u Dafidi wɔnsimɔ. ¹⁴ Ye sina boko ka win tɔn be, ba tura Yuudenin daara, ba wasira gem gem. Ma ba wɛra mi.

Abusalɔmu u wɔa

Yerusalemɔ

¹⁵ Abusalɔmu u tunuma Yerusalemɔ ka Isireliba dabinu. Ahitofeli u maa wɔa ka be. ¹⁶ Sanam me Usai Aakigii, Dafidin bɔrɔ u tunuma Abusalɔmun mi, yera u gerua u nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da.

¹⁷ Ma Abusalɔmu u nùn sɔwɔa u nɛɛ, mba n kua a ñ ka wɔa wunen bɔrɔ Dafidin wuurɔ. Nge meya a ka nùn kɪru sɔwɔsimɔ?

¹⁸ Usai u nùn wisa u nɛɛ, n ñ men baa. Domi wi Yinni Gusunɔ ka tɔn beni ka Isireliba kpuro ba gɔsa, wigiiwa na sɔa. Wiya na kon maa ka yɔra. ¹⁹ Yen biru n ñ wuna win bii? Nge me na raa wunen tundo sɔwa, nge meya kon maa nun sɔa.

Abusalɔmu

u ka Dafidin kurɔbu kpuna

²⁰ Yera Abusalɔmu u Ahitofeli sɔwɔa u nɛɛ, i wesianɔ sannu kpa i gere ye sa ko.

²¹ Ma Ahitofeli u Abusalɔmu sɔwɔa u nɛɛ, a doo a ka wunen tondon kurɔ be ba sina kpaaru kɔsu mi kpuna. Saa ye sɔwɔra Isireliba kpuro ba koo gia ma a ka wunen tundo wi karanawa mam mam. Kpa be ba ka nun wɔa kpuro bu ka nun yɔra dim dim.

²² Ma ba Abusalɔmu kuru gira dii teera wɔllɔ, ma u ka win tondon kurɔ be menna Isireli ben nɔni biru.

²³ N deema saa ye sɔwɔ, ba ra n Ahitofelin gari garisiwa nge Gusunɔn tiin gere. Meya Abusalɔmu ka Dafidin tii ba ra n yi garisi.

Usai u Ahitofelin kpunaa

sanka

17 Yen biru Ahitofeli u Abusalɔmu sɔwɔa u nɛɛ, a de n tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkura yiru (12.000) gɔsi kpa n Dafidi naa swii wɔku te. ² Saa ye sɔwɔ, u ko n wasire, u ñ ko n maa dam gam mɔ, kpa n nùn nare. Win tɔmbu bɔ n yarina ba nùn deri wi turo, kpa n nùn sɛre n go. ³ Mesuma kon ko Isireliba kpuro bu ka wurama wunen mi. Domi wi a kasu mi, sà n nùn nɔma tura, be kpuro ba koo wurama wunen mi, kpa ba n wɔa bɔri yendu sɔwɔ.

⁴ Ma gari yi, yi Abusalɔmu ka Isireliban guro gurobu kpuro dore. ⁵ Adama Abusalɔmu u nɛɛ, bu Usai Aakigii sokuma kpa bu maa nɔ ye win tii koo gere.

⁶ Ye Usai u tunuma Abusalɔmun mi, ma Abusalɔmu u nùn sɔwɔa u nɛɛ, ameniwa Ahitofeli u gerua. Ya nun wɛre su ko me? Nge amɔna a wa.

⁷ Usai u nɛɛ, Ahitofelin bwisi yi u nun kɛmɔ mini gisɔ, yi ñ bwisi gee. ⁸ Wunen tii, a wunen tundo ka win tɔmbu yɛ ma ba sɔawa tabu durɔbu. Ba kɔruawa nge gbeeku yaa gɔba ye ba binu mwaari. Yen biru a yɛ ma wunen tundo wi, u sɔawa tabun saria yɛro. U ñ wuramɔ u kpuna ka tɔn be sannu. ⁹ Wee à n da tɛ, u kukua kpee wɔru gagu sɔwɔ, ñ kun me yam gam. Win tɔmbu bɔ n gbɪa ba sun wɔri, ma ba besen gabu go, wi u ye nua, u koo nɛɛ, wee, ba Abusalɔmun tɔmbu go go. ¹⁰ Saa ye sɔwɔ, besen suunu sɔwɔ, baa goo ù n sɔa tabu durɔ, ma u

wɔrugɔru mɔ nge gbee sunɔ, yɛro koo berum duura. Domi Isireliba kpuro ba yɛ ma wunen tundo u s̄aa tabu durɔ. Meyɔ u maa tabu kowo damgibu mɔ. ¹¹ Bwisi yi na mɔ kon nun kɛ wee. A de Isireliba kpuro be ba w̄aa Danun di sere ka Beri Sebɔɔ bu menna ba n dabi nge yani sɛeri nim w̄okun goorɔ kpa wunen tii a n bu gbiiye i ka taa bi da. ¹² Kpa su bu wɔri subaru sɔɔ mi ba gesi w̄aa su bu wukiri mam mam nge me dirum mu ra yakasu wukiri. S̄a n kua mɛ, ben goo kun kisiramɔ baa sunɔn tii. ¹³ B̄a n dua wuu gagu sɔɔ ba kukua, Isireliba kpuro ba koo wuu ge wɔri bu gen gani w̄ɛ s̄ore bu gawa bu suriri kpa bu gen kpenu gura bu da bu sure wɔwa sɔɔ. Baa gen kpee teera kun tiaramɔ.

¹⁴ Ma Abusalɔmu ka win tɔmbu ba nɛɛ, Usai Aakigiin bwisi yi, yi Ahitofeligii kere.

N deema Yinni Gusunɔwa u k̄i u Ahitofelin bwisi gee yi s̄iyya kpa k̄ɔsa ya Abusalɔmu deema.

Ba Dafidi bwisi k̄a u ka duka

¹⁵ Yera Usai u da u Sadɔku ka Abiataa ȳaku kowo be s̄ɔwa u nɛɛ, meni ka meniwa Ahitofeli u Abusalɔmu ka Isireliban guro gurobu bwisi k̄a. Ma nɛ, na maa bu s̄ɔwa meni ka meni. ¹⁶ Yen s̄ɔ, a goo gɔri tɛ Dafidin mi, u n̄un s̄ɔ u ku raa kpuna daa ten tɔbura yerɔ gɔbɔbu mi, w̄ɔku te. U tɔburo u doona ka win tɔmbu kpa bu ku raa bu nɔma turi bu go.

¹⁷ N deema saa ye sɔɔ, Yonatam ka Akimasi ba w̄aa Eni Rogeliɔ domi ba n̄ k̄ak̄o bu du wuuɔ goo u bu wa. Yen s̄ɔna ba ra wɔndia goo gɔri ben mi, u bu s̄ɔ kpuro ye ya kooramɔ, kpa be maa bu da bu Dafidi sina boko s̄ɔ. ¹⁸ Adama s̄ɔ teeru, aluwaasi goo u bu wa ma u da u Abusalɔmu s̄ɔwa. Yen s̄ɔna ba seewa

fuuku fuuku, ba yakura ba da durɔ goon yenuɔ Bahurimuɔ. N deema durɔ wi, u d̄ɔkɔ mɔ win yenu yaaraɔ. Ma ba dua ye sɔɔ ba kukua. ¹⁹ Yera durɔ win kurɔ u bekuru garu sua u ka d̄ɔkɔ ye wukiri ma u dobi yi ba sura teria ten w̄ollɔ kpa bu ku ka gia ma ba w̄aa mi. ²⁰ Ye Abusalɔmun bw̄aaba da yenu mi, yera ba kurɔ wi bikia ba nɛɛ, mana Akimasi ka Yonatam ba w̄aa.

Ma kurɔ wi, u bu wisa u nɛɛ, ba daa piibu geni tɔbura ba doona.

Ba bu kasu kasu ba n̄ wa. Ma ba ḡsira Yerusalemɔ. ²¹ Ye ba doona ba kpa, yera Yonatam ka Akimasi ba yarima d̄ɔkɔ yen min di, ba da ba Dafidi gari yi s̄ɔwa ba nɛɛ, u seewo fuuku ka win tɔmbu bu daa te tɔbura bu doona. Domi ameniwa Ahitofeli u Abusalɔmu bwisi k̄a win s̄ɔ.

²² Ye Dafidi u gari yi nua, ma u seewa ka win tɔmbu u Yuudenin daa te tɔbura. Be kpurowa ba doona yam mu sere s̄ara.

²³ Ye Ahitofeli u wa ba n̄ ka win gari s̄ɔmburu kue, yera u win keteku gaari b̄okua u s̄ia win wuuɔ, u da win tiin yenuɔ u win yenugibu saaria kpuro me ba koo koosina. Yen biru u win tii soora doke u gu. Ma ba n̄un sikua win baaban sikirɔ.

Dafidi u w̄aa Mahanaimuɔ

²⁴ Ye Dafidi u tura Mahanaimuɔ, saa yera, Abusalɔmu u Yuudenin daaru tɔburama, wi ka win tɔmbu kpuro. ²⁵ U Amasa kua win tabu sunɔ Yoabun ay-erɔ. Amasan tundon ȳisira Yitira, Isireli ^{§§}. Win merowa Abigali, Nakasin bii. Wi ka Seruya, Yoabun mero ba s̄awa mɔɔ ka wɔkɔ.

²⁶ Abusalɔmu ka win tɔmbu ba ben sansani girawa Galadin temɔ.

²⁷ Saa yɛ sɔɔ Dafidi u w̄aa Mahanaimuɔ, yera Sobi, Nakasin

§§17:25 *Isireli* - Bandun Gari I, 2:17 sɔɔ ba nɛɛ, Yitira u s̄awa Isimeeli.

bii, wi u s̄a Am̄oniban bweseru saa Raban di, ka Makiri Amielin bii saa Lodebaan di, ka Baasilai, Galadigii, saa Rogelimun di, ²⁸ba ka Dafidi kpin yenu naawa ka gb̄ē basilaba, ka wekenu, ka maa d̄ianu. Niya alikama ka ɔɔsu, ka som, ka gberɔ w̄ɔranu ka swii ka d̄asi ka s̄ki yi ba s̄nwa, ²⁹ka tim, ka naa bogum ka ȳa yaa, ka gasanu. Domi ba n̄e, ḡɔru ka nim n̄ru ka wasiraru, ya ko n t̄n be wahala koome ḡaburun di.

Ba Abusal̄mun tabu kowobu

kamia

18Yen biru Dafidi u seewa u win tabu kowobu gara be ba ka n̄n w̄a. Yera u bu kua wuu wuuka t̄mbu n̄r̄m n̄r̄m (1.000) ka wun̄m wun̄m (100), wuu nin baatere ka ten wirugii. ²Ma u t̄n be b̄nu kua suba ita. U sube teeru sua u Yoabu Seruyan bii n̄mu beria. U maa sube tee teni sua u Abisai, Yoabun w̄n̄m n̄mu beria. Tee te ta maa tie, ma u Itai Gatigii w̄e. Ma u bu s̄ɔwa u n̄e, nen tii, kon ka b̄e da tabu gber̄ɔ.

³Ma ba n̄n s̄ɔwa ba n̄e, a ku ka sun da. Domi yibereba b̄a n sun w̄ri sa duki m̄, ya n̄ ko n bu ḡanu s̄a, baa b̄a n besen b̄nu go. Adama wun̄e, b̄a n nun n̄ma tura, a s̄awa nge besen n̄r̄bun suba w̄kuru (10.000). Yen s̄, n san̄ a n s̄ wuu kpa a n ka sun somimam̄.

⁴Ma sina boko u bu s̄ɔwa u n̄e, ye ya b̄e w̄re, yeya kon ko.

Ma u da u ȳ gb̄ara k̄nn̄n b̄kuɔ saa ye tabu kowobu ba yariɔ wuu wuuka, gabu wun̄m wun̄m, gabu maa n̄r̄m n̄r̄m (1.000). ⁵Sina boko u Yoabu ka Abisai ka Itai wooda yeni w̄e u n̄e, i ku ka Abusal̄mu bii aluwaasi wi b̄ɔb̄m ko, i n ȳe i man k̄n na.

Ma t̄mbu kpuro ba sina bokon woodan gari yi nua yi u wirugii be s̄ɔwa Abusal̄mun s̄.

⁶Yera ba yara ba da tabu gber̄ɔ bu ka Isireli be ba Abusal̄mu swii yinna. Ma ba sann̄ w̄rina Efaraimun s̄ɔw̄. ⁷D̄a s̄ɔ miya Dafidin t̄n be, ba Abusal̄mugibu go go. T̄mbu n̄r̄bun suba yenda (20.000) ba go d̄ma te. ⁸Ma taa bi, bu teria tem me kpuro s̄ɔ. T̄n be ba kam kua d̄a s̄ɔ ge s̄ɔ, ba kere be ba n̄ma tura ba go.

Yoabu u Abusal̄mu go

⁹Wee ye ya Abusal̄mu deema. U kurama Dafidin tabu kowobun wuswaɔ u win keteku s̄ni. Yera keteku ge, ga ka n̄n dua d̄a bakaru garun k̄k̄ɔ. Miya d̄a ten k̄asa gaa ya win seri s̄re ma keteku ge, ga doona ga n̄n deri mi, u s̄are, u n̄ ka w̄llu, u n̄ maa ka tem. ¹⁰Ye Dafidin t̄mbun turo u n̄n wa, ma u da u Yoabu s̄ɔwa u n̄e, wee, na Abusal̄mu wa u s̄are d̄ru garun k̄k̄ɔ.

¹¹Yoabu u dur̄ wi s̄ɔwa u n̄e, ye a n̄n wa m̄, mba n kua a n̄ ka n̄n so a sure, kpa n da nun sii geesun gobi w̄kuru k̄e ka kpaka.

¹²Ma dur̄ wi, u Yoabu wisa u n̄e, baa n̄ n sii geesun gobi n̄r̄bu (1.000) wa, na n̄ sina bokon bii n̄mu s̄ndim̄. Domi sa n̄ɔm̄ sanam me sina boko u wun̄e ka Abisai ka Itai wooda w̄ɛm̄ u n̄e, i ku ka win bii Abusal̄mu b̄ɔb̄m ko. ¹³Yen biru n̄ n wooda ye sara na n̄n go, wunen tii a n̄ ka man ȳram̄. Ḡanu maa sari ni nu sina boko berue.

¹⁴Ma Yoabu n̄e, na n̄ maa ȳram̄ kam s̄ɔ n ka te ka wunen gari yi.

Yera u deki ita sua yi yi n̄ s̄u s̄a u da mi d̄a te, ta Abusal̄mu s̄re. Ma u n̄n yi s̄kura win s̄ndun deedeer̄ sanam me u n̄ gina ḡɔ kpa. ¹⁵Ma aluwaasi w̄ku te ta Yoabun tabu ȳnu s̄ɔwa ba Abusal̄mu kooro bure ba so ba dakura.

¹⁶Yera Yoabu u dera ba k̄ba so win t̄mbu bu ka wurama bu ku maa

Abusalōmun tambu naa swīi. ¹⁷Ma ba Abusalōmun goru sua ba kpēe wāru bōko gagu sōw dāa sōw mi. Yera ba kpenu menna ba suba win goo ten wōllō ba nin takaru kua. Isireli be ba raa Abusalōmu swīi kpuro ba duki yarina. Ben baawure u wura win yenuo.

¹⁸N deema sanam me Abusalōmu u wāa wāaru sōw, u tii gana gaa bania ka kpenu wōwa sōw ye ba sokumō sina bokogia. U ye kuawa ba n ka nūn yaaye, domi u nēe, u ñ bii mara wi u koo de ba n nūn yaaye. Yen sōna u gana ye soka ka win tiin yīsiru. Yera ba sokumō sere ka gisō Abusalōmun yaayatia.

Ba Dafidi Abusalōmun gōw

sōwā

¹⁹Akimasi, Sadōkun bii, u Yoabu sōwā u nēe, a de n duka da n sina boko labaari dora yeni sō, ma Yinni Gusunō u nūn wōra win yiberēban nōman di.

²⁰Ma Yoabu u nūn sōwā u nēe, a ñ ka labaari ye dōw gisō. A de sere sanam gam domi sina bokon biiwa u gu.

²¹Yera Yoabu u yoo Kusigii wi u ka bu wāa mi sōwā u nēe, a doo a sina boko sō ye a wa ka wunen nōni.

Ma durō wi, u kpuna Yoabun wuswaaō u nūn bēere wē. Yen biru u seewa u duka da. ²²Akimasi, Sadōkun bii wi, u kpam Yoabu sōwā u nēe, a de n Kusigii wi swīi biruō baa ñ n yen meren na.

Ma Yoabu u nēe, nen bii, mban sōna a kī a da, domi labaari yeni, ya ñ nun arufaani gaa wēemō à n ye sina boko sōwā.

²³Ma Akimasi u nēe, baa ñ n yen meren na, ka me, na kon dawa.

Yoabu u nēe, ñ n men na, a doo.

Ma Akimasi u kpa ka Yuudenin wōwa gia u Kusigii wi gbiiri.

²⁴Saa ye sōw, Dafidi u sō wuun gbāraranun kōnnōsu yirun baa sōw. N

deema wuun kōso u yōwā dii tēeran wōllō gbāraranun kōnnōn deedeeru. Ye u wiru seeya, yera u wa wee, goo u duka mō u wee wi turo. ²⁵Yera u nōwōguru sua u sina boko sōwā u nēe, goo wōw u wee!

Ma sina boko u nēe, ñ n tōn turon na, labaari dora u ka wee.

Saa ye sōw, durō wi, u turuku mō. ²⁶Ma kōso wi, u maa goo wa u wee. Yera u kpam nōwōguru sua kōnnōn bera gia u nēe, goo wōw u maa duka mō u wee!

Sina boko u nūn wisa u nēe, labaari dora win tii u maa ka wee.

²⁷Kōso wi, u nēe, wi u gbia mi, win duku naasu su ka Akimasi, Sadōkun bi-igisu weene.

Ma sina boko u nēe, tōn geowa. Labaari gea u ka sisi.

²⁸Ye Akimasi u turuku kua, yera u nōwōguru sua ka dam u nēe, sina boko, wunē ka baruka!

Ma u nūn kpuna u gerua u nēe, su Gusunō wunen Yinni siara ye u ka wunē nen yinni wōra be ba nun seesimōn nōman di.

²⁹Ma sina boko u bikia u nēe, Abusalōmu bii aluwaasi wi, u wāa alafia sōw?

Akimasi u nūn wisa u nēe, yinni, sanam me Yoabu u ne ka wunen sōmō Kusigii wi gōrima, saa yera na tōn dabinun wurenu nua, adama na ñ yē mba n kua.

³⁰Ma sina boko u nūn sōwā u nēe, a desiro minin di a yōra gio.

Yera Akimasi u desira u da u yōra mi.

³¹Saa yera Kusigii wi, u maa tunuma sina bokon mi, ma u nūn sōwā u nēe, nen yinni sina boko, a swaa dakio a labaari dora nō. Gisō Yinni Gusunō u nun siria u nun wōra be ba nun seesimō kpuron nōman di.

³²Sina boko u Kusigii wi bikia u nēe, Abusalōmu, bii aluwaasi wi, u wāa alafia sōw?

Kusigii wi, u wisa u n̄e, nge m̄e n bii aluwaasi wi kua, Gusun̄o u de n wunen yibereba ka be ba nun seesim̄o kpuro kua m̄e.

Dafidin nuku sankiranu

19 Ma gari yi, yi sina boko wurura. Yera u seewa u ȳow̄a gb̄ararun gidambisa w̄oll̄o. Miya u w̄āa u sirene u sum̄o u m̄d̄, nen bii Abusal̄omu, nen bii. N̄a n daa gu wunen ayero, ya san̄o bo. Nen bii Abusal̄omu, nen bii.

²Yera ba da ba Yoabu s̄ow̄a ba n̄e, wee sina boko u sum̄o u kpsa w̄ori m̄d̄ Abusal̄omun s̄o.

³D̄oma ten nasara ye, ya ḡosirawa nuku sankiranu Dafidin t̄ambu kpuron mi. Domi ba nua ma u sum̄o win bii ḡoon s̄o. ⁴Ma t̄on be kpuro ba ḡosirama tabu gberun di ba dua wuu ka sekuru d̄oma te, nge be ba duki yakikirama tabu gberun di. ⁵Sina boko u win wuswaa wukiri u wura m̄d̄ t̄āa t̄āa u m̄d̄, nen bii Abusal̄omu, Abusal̄omu nen bii, nen bii.

⁶Ye Yoabu u tunuma, yera u da u sina boko deema yenu s̄ow̄o. Ma u n̄un s̄ow̄a u n̄e, wee a bese wunen bw̄āabu kpuro sekuru doke gis̄o bese be sa wune ka wunen bibu kpuro faaba kua ka wunen kur̄obu kpuro. ⁷Sa wa wee a wunen yibereba k̄i ma a be ba nun k̄i tusa. Domi a sun s̄ow̄si gis̄o ma bese wunen bw̄āabu ka besen wirugibu sa ñ s̄āa ḡāanu wunen n̄oni s̄o. T̄ē na gia ma Abusal̄omu ù n daa w̄āa w̄āaru s̄o kpa bese kpuro sa n guwa, ya koo nun dore. ⁸Adama t̄ē, a yario a da a wunen bw̄āabu ḡorusu yemiasia. À n yina a ko m̄e, na nun s̄ow̄m̄o sere ka Yinni Gusun̄on w̄āaru baa t̄on turo kun ka nun ȳoram̄o saa w̄oku ten di. Kaa maa wahala wa ya n kere ye a waare saa wunen aluwaasirun di n ka girari gis̄o.

⁹Yera sina boko u da u sina gb̄ara k̄on̄n̄ow̄o. Ma ba t̄on be kpuro s̄ow̄a ba

n̄e, wee sina boko u yarima u s̄o k̄on̄n̄ow̄o. Ma be kpuro ba na win mi.

Dafidi u swaa w̄ori

u wur̄o Yerusalem̄u

N deema Isireli be ba raa Abusal̄omu sw̄ii kpuro ba duki sua. Ben baawure u da u w̄āa win yenu. ¹⁰Yera Isireliban bwese ni s̄o kpuro ba sikirinam̄o ba m̄d̄ Dafidi sina bokowa u sun w̄ora besen yibereban n̄oman di ñ kun mam ko Filisitiba. T̄ē wee u yakura besen tem di Abusal̄omun s̄o. ¹¹Adama n wee Abusal̄omu wi sa bandu w̄ē mi, u gu tabu gber̄o. Ñ n men na, mban s̄ona sa ñ gerunam̄o su ka sina boko naa da.

¹²⁻¹³N deema Dafidi u nua ye Isireli be kpuro ba gerum̄o. Yera u ḡora bu ȳāku kowobu Sad̄oku ka Abiataa s̄o bu da bu Yudaban guro gurobu s̄o bu n̄e, beya ba s̄āa win dusibu, wi ka beya ba s̄āa yem tem, ñ n men na mban s̄ona ba koo n̄e, beya ba d̄akuru seema ba sina boko naa na. ¹⁴U maa n̄e, bu Amasa s̄o ma wi ka wi ba s̄āawa yem tem. Yen s̄o, wi Dafidi u koo n̄un ko win tabu sun̄o sere ka baadommao Yoabun ayero. Û kun kue m̄e, Gusun̄o u be n̄un kua nge m̄e u k̄i.

¹⁵Ma Dafidin gari yi, yi dera Yudaba kpuro ba n̄o nera mam mam. Ma ba n̄un s̄ow̄o ḡoria ba n̄e, ñ n men na, u wurama ka win bw̄āabu kpuro. ¹⁶Yera sina boko u ḡosirama u na Yuudenin daaro.

Dafidi u Simej suuru kua

Ma Yudaba ba n̄un senn̄o da. Ba tura sere Giligalīo kpa bu ka n̄un somi ù n daa te t̄oburam̄o. ¹⁷Ma Simej, Gera Bahurimugiin bii wi u s̄āa Benyameen bweseru u seewa fuuku u ka sina boko Dafidi senn̄o da ka Yudaba sannu. ¹⁸Benyameen bweseru s̄o be ba Simej sw̄iima ba s̄āawa t̄ambu n̄ar̄obu (1.000)

ka sere Siba wi u raa sāa Soolun sōm kowo wi ka maa win bibu wōkura nōobu ka win sōm kowobu yendu. Tōn be kpurowa ba gbia ba sina boko turia Yuudenin daaru mi. ¹⁹Ma ba sina bokon yenugibu guramō ba ka tōburamō ka goo nimkuu bu ka win nōnu geu wa.

Ye sina bokon tii u tōbura u kpa, Simeï wi, u da u yiira win wuswaad. ²⁰U nēē, yinni, a ku kōsa ye garisi ye na nun kua dama te a yariō Yerusalemun di. A ku ye doke gōruo. ²¹Na yē ma na torawa. Yen sōna yinni, be ba sāa Isireliban bweseru kpuro na bu gbiya n ka nun sennō na.

²²Yera Abisai Seruyan bii u sina boko sōōwa u nēē, n ñ weenē bu Simeï wi go? Domi u wunē wi Yinni Gusunō u gōsa wōnwā.

²³Ma Dafidi u Abisai ka win mōō Yoabu wisa u nēē, mba n bēē wa bēē Seruyan bibu. Mban sōna i man yibere tēeru seesimō. N weenē bu goo go gisō? Wara kun yē ma nena na sāa Isireliban sina boko tē.

²⁴Ma sina boko u Simeï sōōwa ka bōri u nēē, a ñ gbimō.

Dafidi u Mefiboseti kīru sōōsi

²⁵Mefiboseti, Soolun debubu, win tii u sina boko sennō da. N deema saa mìn di sina boko u kpikiru sua sere u ka wurama bōri yendu sōō, Mefiboseti kun win naasu nim teenire. U ñ maa win nōō sansu kōnire. Meya u ñ maa win yānu teare. ²⁶Sanam me u tunuma Yerusalemō sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nēē, Mefiboseti, mban sōna a ñ ka man de sanam me na kpikiru dōō.

²⁷Mefiboseti u nùn wisa u nēē, geema a yē ma na sāawa yēmō. Yen sōna na nen sōm kowo sōōwa na nēē, u man nen keteku gaari bōkuo kpa n ka nun da. Adama u man bōrō kōōru kua. ²⁸Ma u da u man sankā wunen mi. Nen yinni sina boko, na yē ma a sāawa nge Gusunōn gōrado. A koowo nge me n nun

wēre. ²⁹Domi gōōwa nen baaban bweseru ta ka weenē wunen mi. Adama ka me, a dera na ra di ka be ba dimō wunen dii yerō sannu. Mba kon kpī n maa nun bikia.

³⁰Sina boko u nēē, mban sōna na maa gari dēēyasiamō, domi na gōru doke kō ma wunē ka Siba i ko wunen debun tem me bōnu kowa.

³¹Yera Mefiboseti u nùn wisa u nēē, yinni, Siba u mam me kpuro suo. Domi wee a wōma yenuō baani.

Dafidi u Baasilai kīru sōōsi

³²Baasilai, Galadigii u maa na saa Rogelimun di u ka Dafidi yōsiri sere Yuudenin daarō kpa bu daa te tōbura sannu. ³³Baasilai wi, u tōkō kua gem gem. U mōwa wōō wenē. U maa sāa go-bigii. Wiya u Dafidi nōōri saa ye u wāa Mahanaimō. ³⁴Yera sina boko u nùn sōōwa u nēē, a na a ka man tōbura su da Yerusalemō a n wāa nen mi. Kon nun nōōri mam mam.

³⁵Adama Baasilai u nùn wisa u nēē, nen wāarun tōra kun maa dēu n sere ka nun swii su da Yerusalemō. ³⁶Wee wōō wenewa na mō. Na ñ maa kpē n gea ka kōsa wunana. Meya baa dīa ni na dimō na ñ kpē n maa ye ya do ka ye ya kun do wunana. Yen biru, na ñ maa kpē n tōn durōbu ka tōn kurōbun womusu nō. Ñ n men na, yinni, mban sōna na kon maa sāa wunen sōmunu. ³⁷Na ñ tura n ka are beke yinin bweseru wa. Kon ka nun Yuudenin daaru tōburawa kpa n nun yōsiri fiiko. ³⁸Kpa a de n gōsira n wura nen wuuō n gbi mi. Kpa bu man sike nen baaba ka nen meron sikinun bōkuō. Adama nen bii Kimuhamu wee, i doo ka wi u n sāa wunen bōō, kpa a nùn kua nge me a kī.

³⁹Ma sina boko u nēē, na wura Kimuhamu u ka man da. Kon maa nùn kua nge me n koo nun wēre. Ye a gōru doke n nùn kua kpuro, yeya kon ko.

⁴⁰Sanam me sina boko ka win tɔn be ba nùn swīi ba daaru tɔbura ba kpa, yera u Baasilai bɔkasi u nùn domaru kua. Ma Baasilai u gɔsira u wura win yenuɔ. ⁴¹Sina boko u Giligalin swaa wɔri. Ma Kimuhamu u nùn swīi.

Yudaba ka Isireliba

ba sina boko sikirinɛmɔ

Yudaba kpuro ka Isireliban sukum ba nùn biru wɔku kua. ⁴²Yen biru Isireliba kpuro ba na sina bokon mi ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, mban sɔna Yudaba besen tundo bisibu ba na ba nun sua gbenum ba Yuudenin daaru tɔburasia wune ka wunen yenugibu, ka wunen tɔmbu kpuro.

⁴³Ma Yudaba ba Isireliba wisa ba nɛɛ, sa yeni kuawa yèn sɔ bese ka sina boko sa sãa bwese keri tia. Nge mban mɔruwa i mɔ. I nua sina boko u sun dīanu wɛɛmɔwa? Nge kɛnu gana i nua u sun kã.

⁴⁴Ma Isireliba ba Yudaba wisa ba nɛɛ, besera sa bɛɛ Dafidi sina boko mɔru kere sere nɔn wɔkuru. Domi sa dabiru bo. Besera sa gbia sa bwisika su ka da su besen sina boko suama. Mba n kua i ka sun gema.

Adama Yudaba ba bu gerusi ka dam.

Seba u Dafidi seesi

20 Saa ye sɔɔ, tɔn kɔso goo wãa Benyamɛɛn bweseru sɔɔ, win yīsira Seba, Bikirin bii. Yera u kɔba so u nɛɛ, mba n sun mɔɔsine bese ka Dafidi Isain bii.

Meya sa ñ maa tubi tia dimɔ.

Yen sɔ, bɛɛ Isireliba, baawure u wuro win yenuɔ.

²Yera Isireli be kpuro ba Dafidi deri ba Seba swīi. Adama Yudaba ba ka Dafidi ben sina boko yɔra. Ma ba nùn yɔsiri saa Yuudenin daarun di sere Yerusalemuɔ.

³Dafidi u tura win yenuɔ Yerusalemuɔ. U win kurɔbu wɔku te u raa deri ba yenu kɔsu sua u doke diru garu sɔɔ u nɔɔrimɔ. Adama u ñ ka bu kpunare. Diru miya u bu kenusi ba wãa nge gɔminibu sere ba ra ka gu.

Yoabu u Amasa go

⁴Yera sina boko u Amasa sɔɔwa u nɛɛ, sere n ka ko sɔɔ ita na kī a man Yudaba menna a ka bu na mini.

⁵Ma Amasa wi, u da u Yuda be kpuro menna. Adama u te n kere sɔɔ ita ye sina boko u nùn bura. ⁶Ma Dafidi u Abisai sɔɔwa u nɛɛ, Seba, Bikirin bii, u koo sun kɔsa kua ya n Abusalɔmugia kere. Yen sɔ, a wunen yinnin tabu kowobu suo kpa i nùn naa swīi, u sere kuke wuu ge ga gbāraru mɔ sɔɔ.

⁷Ma Abisai u seewa ka Yoabun tabu kowobu ka Peletiba ka Keretiba be ba sãa sina bokon kɔsobu, ka sere maa tabu durɔ wɔrugɔba. Beya ba yara Yerusalemun di ba Seba, Bikirin bii wi naa gira. ⁸Sanam me ba tura Gabaonin kpee bakarɔ yera ba ka Amasa yinna. N deema Yoabu u win tabu yãnu sebua ma u win takobin bekitia sɛka pɔraɔ, ma yen tii ya sãare. Ye u Amasa susimɔ, yera takobi ye, ya wɔruma yen kararun di. ⁹Ma u Amasa sɔɔwa u nɛɛ, a bwãa do nen wɔnɔku?

Yen biru u win toburu nenua u ka nùn bɔkasi. ¹⁰N deema Amasa kun takobi yen laakari sãa ye Yoabu u neni. Ma u nùn ye sɔka nɔn teeru nukurɔ u nuki yara. Ma Amasa u wɔruma yande u gu.

Ba Seba kamia ba go

Yen biru Yoabu ka win wɔnɔ Abisai ba wure ba Seba naa gira. ¹¹Yera Yoabun tabu durɔ turo u yɔra Amasan goo ten bɔkuɔ u gerumɔ u mɔ, wi u Yoabu ka Dafidi kī, u Yoabu swīiyɔ.

¹²Ma Amasan goo te, ta kpī ta yem mwɛere swaa suunu sɔɔ. Ye tabu durɔ

wi, u wa tamba yōramo mi, yera u goo te gawa swaan di u ka da yakaso u tu bekuru wukiri. ¹³Ye u kpa, yera tamba sara ba Yoabu swii ba ka Seba Bikirin bii wi naa gira.

¹⁴Ye Yoabu u doo Abeli Beti Maakan bera gia, yera u Isireliban bwese keru kpuro bukiana. Ma ben tabu duru worugoba ba nun swii. ¹⁵Ye ba tunuma Abeli Beti Maaka ba deema Seba u waa mi, yera ba ye tarusi. Ba yanim takaru kua ta ka wuu gen gbāraru gunum nera. Yen biru ba gbāra ten temo gba bu ka tu sura.

¹⁶Yera wuu min ton kuru bwisigii goo u noogiru sua u nee, i swaa dakio i no. I man Yoabu sokuama n ka nun gari ko.

¹⁷Ma Yoabu u nun susi. Yera kuru wi, u nun bikia u nee, wuna Yoabu?

Ma u wisa u nee, oo, nena.

Kuru wi, u maa nee, a nen gari swaa dakio.

Ma Yoabu u nee, a geruma.

¹⁸Kuru wi, u nee, yellu ba ra raa neewa, a bikiaru doo Abeli Beti Maaka kpa n nun kua nge me a ki. ¹⁹Besen wuu geni, ga saawa wuu si su bari yendu mon teu ka si su ra Isireliban woodaba mem noowen teu, n kere wuu si su tie. Adama wune, a kasu a gu go, ge, ge ga sa Isireliban wuu marosun teu. Mban sōna a kasu a Yinni Gusunon arumani kpeerasia.

²⁰Ma Yoabu u nun wisa u nee, su ku wa me, bu nee, nena na wuu ge kpeerasia na gen dukia gura. ²¹N n me nen bwisikunu. Efaraimu wi ba mo Seba, Bikirin biiwa u Dafidi seesi. Wiya sa kasu. Yen so, i nun yarama i sun nomu sōndia, kpa n doona n wuu ge deri.

Ma kuru wi, u Yoabu soowa u nee, sa ko nun win wiru kasa kuama.

²²Ma kuru wi, u da u tumbu menna ka bwisi ba da Seban mi, ba win wiru bura ba tu Yoabu kasa kuama. Yera Yoabu u kōba so ma win tabu kowobu

ba yarina ba wuu ge deri. Ben baawure u wura win yenu. Ma Yoabun tii u gosira Yerusalemu u da sina bokon mi.

Dafidin som kowobu

²³Saa ye so, be ba saa Dafidi sina bokon som kowobu, ben yisa wee. Yoabuwa Dafidi u kua Isireliba kpuron tabu suno. Benaya, Yehoyadan bii, wiya u maa Keretiba ka Peletiba kpare be ba saa Dafidin tiin kosobu. ²⁴Adoramuwa u ra maa tumbu wo gobi mwaari. Yosafati, Ahiludun biiwa u ra maa tirenu bere. ²⁵Seyawa maa saa tire yoro. Ma Sadoku ka Abiataa ba saa yaku kowobu. ²⁶Ira, Yairigiiwa maa saa Dafidin sina kpaarun wirugii turo.

Ba Soɔlun bweseru go

21 Dafidin bandun waati, goora dua tem me so, ta kua wo ita. Ma Dafidi u Yinni Gusunon bikia u nee, mban sōna go te, ta waa me. Ma Yinni Gusunon u nun soowa u nee, go te, ta wawa yen so Soɔlun yenugibu ba yem yari, ba Gabaonigibu go.

²N deema Gabaonigii be, ba n saa Isireliba. Ba saawa Amreban bweseru. Adama Isireliba ba ka bu arukawani bokua ba nee, ba n bu goomo. Ka me, Soɔlu u kasu u bu kpeerasia Isireliba ka Yudaban kirun so. Yera Dafidi u bu soka u nee, ³mba kon kpi n be kua. Mba kon ko n ka kōsa ye ba be kua min durum woka kpa i wa i sun domaru kua, bese be sa saa Gusunon tumbu.

⁴Ma Gabaonigii be, ba nun wisa ba nee, bese ka Soɔlun yenugibun sannō ge, ga n kpeemo ka wura n kun me ka sii geesu. Meya n n maa besen somunu su ka nee, bu goo go Isirelio.

Ma sina boko Dafidi u bu soowa u nee, n n men na, i man soowo ye i ki. Kon be ye kua.

⁵Ma ba sina boko wisa ba nee, nge me Soɔlu u kasu u besen bweseru kpeerasia

Isireliban suunu sɔɔn di, ⁶nge meya a maa sun win bweseru sɔɔ tɔn durɔbu nɔɔba yiru yaro a sun bu nɔmu beria, kpa su ka bu da su s̄arusia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ Gibeaɔ, wi, Sɔɔlu wi Yinni Gusunɔ u raa gɔsan tiin wuuɔ.

Ma sina boko u bu wisa u nɛɛ, kon beɛ bu nɔmu beria.

⁷Adama u ñ dere bu ka Mefiboseti, Yonatam bii, Sɔɔlun debubu da, arukawani ye ba bɔkua wi ka Yonatam Yinni Gusunɔn wuswaaɔn s̄. ⁸Ma u Risipa, Ayan biin bibu yiru mwa be u ka Sɔɔlu mara. Bii bera Aamɔni ka Mefiboseti. Ma u maa Mɛrabu Sɔɔlun biin bii tɔn durɔbu nɔɔbu mwa be u ka Adirieli Mehologii mara. Adirieli wi, u s̄aawa Baasilain bii. ⁹Beniwa Dafidi u Gabaonigii be nɔmu beria. Ma ba da ba bu bwē guuru wɔllɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma be kpuro ba gu s̄ɔ tee te. Saa ye, ya s̄aawa d̄ia gbiikinun gēebun saa.

¹⁰Risipa, Ayan bii, u saaki sua u da u teria guu ten wɔllɔ, ma u w̄aa mi saa gēebun torubun di sere gura ya ka wurama. U win bibun gonu k̄ɔsu. S̄ɔ s̄ɔ u ra gunɔsu girewa su ku raa goo ni di. W̄ɔkuru kpa u gbeku yɛɛ gira.

¹¹Yera ba da ba ye Dafidi s̄ɔwa. ¹²Ma u da Yabesiɔ Galadin temɔ u Sɔɔlu ka win bii Yonatam kukunu gurama. N deema Yabesigii beya ba raa goo ni sua Beti Sanin di mi Filisitiba ba raa nu bwē sanam mɛ ba Sɔɔlu go Giliboaa. ¹³Ma u Sɔɔlu ka Yonatam kuku ni sua ka sere maa be ba bwē miginu. ¹⁴Ma ba Sɔɔlu ka Yonatamginu sikua Selaɔ Benyameen temɔ Kisi, Sɔɔlun tundon sikirɔ.

Ye ba ye kpuro kua mam mam nge me sina boko u gerua, yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Dafidin tabu kowobu

ba ka Filisitiba tabu kua

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 20:4-8)

¹⁵Filisitiba ba ka maa Isireliba tabu seewa, ma Dafidi ka win tabu kowobu ba da ba bu w̄ori. Yen d̄oma te, Dafidi u wasira gem gem. ¹⁶Filisiti goo wi ba m̄ Yisibi Benɔbu, Rafan bweseru s̄ɔ u yaasa mɔ ye ba kua ka sii gandu. Yen bunum mu s̄aawa kilo ita. Durɔ wi, u maa takobi kpa s̄ke win p̄raa. Wiya u gerua ma u koo Dafidi go. ¹⁷Ma Abisai Seruyan bii, u na u Dafidi somi u Filisiti wi so u go. Yera Dafidin tabu kowobu ba n̄n s̄ɔwa ka b̄ori ba nɛɛ, a ñ maa ka sun tabu d̄ɔɔ. Domi sa ñ k̄i bu nun go kpa bandu tu kpe Isireliɔ.

¹⁸Yeniban biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu s̄ɔ Gɔbuɔ. Yera Sibekai, Husagii, u Safu s̄ere u go. Safu wi, u maa yarawa Rafan bweserun di. ¹⁹Yen biru, tabu maa seewa Gɔbu mi, Isireliba ka Filisitiban suunu s̄ɔ. Ma Elikanani, Yaaren bii, Betelehemugii, u Goliati Gatigiin w̄ɔɔ go. Wi ba go mi, win yaasan buru ta s̄aawa nge weson deka. ²⁰Taa binin biru ba maa tabu kua Gatiɔ ka Filisitiba. Durɔ goo w̄aa Gati mi, wi u yara Rafan bweserun di. Durɔ wi, u gunu too. Niki bii nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmɔ ka naasɔ, ma ni kpuro nu kua yenda nɛɛ. ²¹Yera u Isireliba nɔɔ kuura. Ma Yonatam, Dafidin m̄ɔ Saman bii, u da u n̄n go.

²²Filisitiban tabu kowo Gatigibu nne be, ba yarawa Rafan bweserun di. Ma Dafidi ka wigibu ba bu go.

Dafidin nasaran womu

(I maa mɛerio Womu 18)

22 Womu geniwa Dafidi u Yinni Gusunɔ kua sanam mɛ u n̄n w̄ra saa win yibereban nɔman di, n mam nɛere Sɔɔlu. ²U nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, wuna a sāa nen dam.
 Wuna na kī.
³ A sāawa nge kpee baa yè sɔɔ kon kuke.
 A sāawa nen kuku yee naanegiru.
 Wuna a sāa nen Yinni wi u man yakia.
 Wuna a sāa nen tereru.
 Wunen dama mu man wɔra.
 Wuna a sāa nen kari.
⁴ I Yinni Gusunɔ siaro.
 Nà n nùn nɔɔgiru sue
 na faaba kana,
 u ra man wɔrewa
 nen yibereban nɔman di.
⁵ Gɔɔ raa man bɔkua,
 u ka man doonɔ nge nim tori baka.
⁶ Gɔribun wāa yera man tɛkua.
 Gɔɔ man taa berie.
⁷ Ma na nɔɔgiru sua nen nuku sankiraru
 sɔɔ,
 na Yinni Gusunɔ soka.
 Ma u nen nɔɔ nua saa win wāa yerun di.
 Meyā maa nen weeweenu wɔri win swaa
 sɔɔ.
⁸ Tem mu yīira,
 ma guunu diira,
 yèn sɔ Yinni Gusunɔ u mɔru besira.
⁹ Ma win mɔru seewa nge wiisu,
 ma ya yabura nge dɔɔ yara,
 ma ya yarimɔ win nɔɔn di nge dɔɔ buri.
¹⁰ U dera wolla ka tem dɛbe dɛbe kua.
 Ma u sarama u guru wii bakaru
 taakumɔ.
¹¹ U wollun kɔsɔ sɔni nge duma.
 Ma u bellimɔ woo sɔɔ.
¹² U kukua yam wɔkuru sɔɔ,
 ma guru wii sinumginu nùn wukiri.
¹³ Win wuswaaɔ yam bururam mu wāa.
 Min diya gura nemɔ ka guru kpenu ka
 dɔɔ buri.
¹⁴ Win nɔɔ ga nɔɔra wollun di nge guru
 gbāsukubu.
 Ma guru kpenu nemɔ ka dɔɔ buri.
¹⁵ U nen yibereba yarinasia ka guru
 kpenu
 ni nu sāa nge sɛɛnu.
 U bu gira baama ka guru maakinu.

¹⁶ U wēru wura, yibereba ba nanda.
 Ma guru woo bɔkɔ ga daanu gberasia.
 Ma dunian kpɛɛkpɛɛku ga sɔɔsira.
¹⁷ Ma u win nɔmu demiamā wollun di
 u man nenua u yara nim bwee bakarun
 di.
¹⁸ U man wɔra yibereban nɔman di.
 Yibere be, ba man dam kere.
 Yibere be, ba man tusa.
¹⁹ Yibere be, ba man wɔriwa nɔni
 swāarun saa sɔɔ.
 Adama Yinni Gusunɔ u kua nen tāsi
 yeru.
²⁰ U man wɔra ben nɔman di,
 na n ka tii mɔ,
 domi u man kī.
²¹ U man domaru kua yèn sɔ na dɛere.
 U man domaru kua yèn sɔ na gem swii.
²² Na win wooda mem nɔɔwa.
 Na n nùn seesi.
²³ Na win wooda kpuro swii.
 Na n win gere yine.
²⁴ Na nen tii nenua,
 kpa n ku ra ka durum ko.
 Na sāawa dee dee win wuswaaɔ.
²⁵ Yen sɔna u man kɔsia nge mɛ nen daa
 gea nɛ.
 U man kɔsia nge mɛ nen gɔru ga dɛeram
 nɛ.
²⁶ Sà n sāa naanegibu, kaa n sun
 sāawewa naanegii.
 Sà n sāa gemgibu, kaa n sun sāawewa
 gemgii.
²⁷ Sà n sāa dɛerobu, kaa n sun sāawewa
 dɛero.
 Sà n maa sāa keetagibu, kaa n sun
 sāawewa keetageii.
²⁸ Yinni Gusunɔ, wunen tiwa
 a ra tɔn be ba tii kawē faaba ko,
 kpa a be ba tii sue kawa.
²⁹ Yinni Gusunɔ, a sāawa nen fitila.
 A ra man yam bururasie.
³⁰ A ra man dam kē
 n ka kpī n yibere be ba tabu yānu mɔ
 wɔri,
 kpa n yɔ n ben gbāraru sure.

³¹Ye Yinni Gusunɔ u m̀, ya ra n dendewa.

Bwisi geeya u ra tɔnu kē.

U s̄awa be ba ǹn naane s̄aan tereru.

³²Gusunɔ turowa u w̄a.

Wi turowa u s̄a besen Yinni.

Wi turowa u koo sun k̄su.

³³Wiya u s̄a nen kuku yee damgiru.

Wiya u ra man swaa gea sure,

³⁴kpa u de nen naasu su n s̄au nge nemu, na n ka ȳ dim dim guuru w̄l̄l̄.

³⁵Wiya u ra man tabu s̄ɔsi.

Wiya u ra man dam kē, n ka tendu gawa te ta b̄.

³⁶Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko nge tereru.

Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.

Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.

³⁷Nà n duka m̀, a ra de na n s̄au.

Nà n duka m̀, na ku ra maa sokure.

³⁸Nà n nen yibereba naa gire, wuna a ra de n bu naamw̄e.

Wuna a ra de na kun ḡsirame, ma n kun m̄ na bu kpeerasia.

³⁹Na ra bu suririwa tem̄ n k̄suku kpa bu kpana bu se.

⁴⁰Yinni, wuna a ra man dam kē n ka tabu ko.

Wuna a ra man nasara w̄e nen yibereban w̄l̄l̄.

⁴¹Wuna a ra de nen yibereba bu man biru kisi.

Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.

⁴²⁻⁴³Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.

Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge p̄t̄k̄k̄. Yinni Gusunɔ, bà n n̄ɔɔguru sua ba faaba kana,

a ku bu faaba ko.

Bà n somiru kana,

a ku bu wisi.

⁴⁴Yinni Gusunɔ, wuna a man w̄ra be ba man seesin n̄man di.

Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.

Wuna a dera ba man yoru diiyamm̄e.

⁴⁵Bà n yande nen gari nua,

ba ra n man mem n̄ɔɔwamm̄ewa.

Bà n man wa, ba ra n man s̄aam̄wa.

Bà n man wa, ba ra nandewa.

⁴⁶Bà n man wa, ba ra yarimewa

ben kuku yerun di ba n diirum̄.

⁴⁷Yinni Gusunɔ u w̄a.

I ǹn siaro. Wiya u s̄a nge kperu mi na ra kuke.

I ǹn b̄ere w̄eȳȳ. Wiya u man faaba kua.

⁴⁸Wiya u ra man m̄ru k̄sie nen yibereban mi.

Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.

⁴⁹Wiya u ra de n kisira yibereban n̄man di.

Yinni, a man w̄lle sua ben wuswaa.

Wuna a man faaba kua t̄n k̄s̄obun n̄man di.

⁵⁰Yen s̄na kon womusu ko ka wunen ȳsiru.

Wuna kon siara bwesenun suunu s̄ɔ.

⁵¹Yinni Gusunɔ, a man ḡsa a kua sunɔ.

Wuna a man nasara baka w̄e.

Na ȳ ma kaa n man durom s̄ɔsim̄, ne ka nen bweseru sere ka baadom̄m̄.

Dafidin gari d̄aaki

23 Dafidi, Isain bii, wi Gusunɔ Yak̄obun Yinni u ḡsa u w̄lle

sua, win womusa Isireliba ba ra n k̄i bu n̄. Win gari d̄aaki wee. U n̄e,

²Gusunɔn Hunde u gari kua saa nen n̄ɔɔn di.

Win gariya yi w̄a nen yara s̄ɔ.

³Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u ra bu k̄s̄u,

u man s̄ɔwa u n̄e,

sunɔ wi u t̄mbu kparam̄ gem swaa s̄ɔ, ma win tii u Gusunɔ nasie,

⁴u s̄awa nge s̄ɔ yanan yam bururam guru wiru sari.

Sɔɔ yana yera ya ra de yaka bekusu su balli,

gura yà n na ya kpa.

⁵Nge meya nen bweseru ta sāa Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u ka man arukawani bɔkua ye ya ñ nɔru mɔ.

U ye kpuron kpunaa yi.

Goo kun maa kpɛ u ye kɔsi.

Saa kpuro u ra man nasara wɛ.

Ye na kī kpuro u ra man kuewa.

⁶Adama be ba Gusunɔ gema ba sāawa nge sāki

yi ba ra bure bu kɔ.

Ba ku ra yi babe ka nɔm dira.

⁷Wi u kī u yi baba,

sisu ka yaasan bura u koo ka yi sɔre,

kpa u yi dɔɔ meni yam tem mi sɔɔ.

Dafidin tabu durɔbu

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 11:10-47)

⁸Dafidin tabu durɔbun yīsa wee. Ben ita ba yīsiru yara.

Yosebu Basebeti, Takemɔnigii, u sāawa ben turo. Wiya u tɔmbu nene (800) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔɔ.

⁹Yirusen yīsira Eleasaa, Dodon bii, Akosin sikadobu. Sanam mɛ Filisitiba ba yara bu ka Isireliba tabu ko, wi ka Dafidiwa ba yɔra ba bu mara. N deema saa ye, Isireliba ba wāa guunɔ. ¹⁰Yen dɔma te, Eleasaa wi, u Filisitiba gowa sere win noma mɔnya u kpana u takobi yɔsu. Ma Yinni Gusunɔ u nùn nasara baka wɛ. Yen biru Isireliba ba na ba nùn deema bu ka Filisiti ben yānu gura.

¹¹Ben itasen yīsira Sama, Agen bii, Hararigii. Saa ye sɔɔ, Filisitiba ba maa menna Lekɔ bu ka Isireliba tabu wɔri. N deema gberu gara wāa mi, tɛ sɔɔ ba dāsi duura. Ye Isireliba ba duki mɔ Filisiti ben sɔ, ¹²yera Sama u yɔra mi, u ka tu yina. Ma u ka Filisitiba tabu kua u bu go. Gusunɔ u nùn nasara baka wɛ dɔma te.

¹³Gɛɛbun saa sɔɔ, Dafidin tabu sinambu tena sɔɔ ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wɔruɔ sanam mɛ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwaaɔ. ¹⁴Saa ye sɔɔ, Dafidi u wāa kpee wɔru ge sɔɔ. Ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ. ¹⁵Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehemun gbāra kɔnnɔn dɔkɔn nim naawa n nɔ.

¹⁶Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim mɛ takama. Adama u ñ mu nɔra. U ka mu yākuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria. ¹⁷U nɛɛ, Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, nena na nim mɛ nɔra. Domi men sɔna tɔn beni ba ben wāaru kari bɔrie. Nim mɛ, mu sāawa nge ben yem mɛ mu koo raa yari.

Yen sɔna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu durɔbu ita be, ba kua.

¹⁸Abisai Seruyan bii, Yoabun wɔnɔ, wiya u sāa tɔmbu tena yen wirugii. Tɔmbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yīsiru yara tɔmbu tena yen suunu sɔɔ. ¹⁹Ba nùn beere wɛ too. Adama u ñ tabu durɔ gbiikobu ita be tura.

²⁰Benaya, Kabisɛeligii, Yehoyadan bii, u sāawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yīsiru yara nasara dabi ni u wan sɔ. Wiya u Mɔabun tɔmbu yiru gabu go be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ kāsasi mi, u go puran saa sɔɔ. ²¹Ma u Egibitin tabu durɔ damgii goo go. Saa yɛ sɔɔ u nùn wɔrim dɔɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni wɔra u ka nùn sɔka u go. ²²Yeniwa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u maa yīsiru yara Dafidin tabu durɔbu tena ye sɔɔ. ²³U beere baka wa be sɔɔ, adama ya ñ tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win kɔsobun wirugii.

²⁴Dafidin tabu durɔbu tena yen gabun yīsa wee. Asaeli, Yoabun wɔnɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁵ka Sama, ka Elika, Harodugibu, ²⁶ka Helesi, Peleti ka Ira Ikesin bii, Tekoagii, ²⁷ka Abiesee, Anatɔtugii, ka Mebunai, Husagii, ²⁸ka Saamɔɔ, Akoasigii, ka Maharai, Netofagii, ²⁹ka Helebu, Baanan bii, wi u maa sāa Netofagii, ka Itai, Ribain bii, Gibeagii. Gibeaa ye, ya wāa Benyameen temɔ. ³⁰Ka Benaya, Piratonigii, ka Hidai, Nakale Gaasigii, ³¹ka Abi Aliboni, Arabagii, ka Asimafeti, Baakumugii, ³²ka Eliaba, Saabonigii, ka Bene Yaseni, ka Yonatam, ³³ka Sama, Hararigii, ka Akiamu, Saraan bii, Hararigii, ³⁴ka Elifeleti, Akasibain bii. Akasibain tundo u sāa Maakagii. Ka Eliamu, Ahitofelin bii, Gilogii, ³⁵ka Hesirai, Kaameligii, ka Paarai, Arabugii, ³⁶ka Yigeali, Natanin bii, Sobagii, ka Bani, Gadigii, ³⁷ka Seleki, wi u sāa Amɔnin bweseru, ka Naharai, Beerɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sɔbe, ³⁸ka Ira, ka Garebu, Yetɛɛgibu, ³⁹ka Uri, Heti. Dafidin tabu durɔ damgibu ba sāawa tɔnu tena ka nɔɔba yiru.

Dafidi u win tɔmbu gara

(I maa meerio Bandun Gari I, 21:1-6)

24 Yinni Gusunɔ u ka maa Isireliba mɔru kua too, ma u dera Dafidi u bu seesi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a Isireliba ka Yudaba gari. ²Yera u Yoabu win tabu sunɔ wi u wāa win turuku sɔɔwa u nɛɛ, a doo a Isireliban bwesenu kpuro bera saa tem men sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yɛsan nɔm dware, kpa a bu gari. Nge mɛya kon ka gia mèn nɔɔ ba geeru nɛ.

³Yoabu u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u de tɔn ben dabiru tu sosi wunɔm wunɔm subenu n kere yellu, kpa u maa de a bu wa ka nɔni. Adama mban sɔna a kī a yeni ko.

⁴Ka mɛ, sina boko u Yoabu gari kamia ka sere maa tabu sinam be ba tie. Ma Yoabu ka tabu sinam be, ba yara ba da ba Isireliba gara. ⁵Ba da ba Yuudeni tɔbura ma ba ben kunu gira Aroɛen sɔɔ yɛsan nɔm dware, wɔwaa. Ma ba Gadin tem bukiana ba da Yaseɛ gia. ⁶Min di, ba da Galadin temɔ, ka Kadesio Hetiban temɔ, ka Danu Yanio ka yen baru kpaanɔ ka Sidonio, ⁷ka Tiriɔ ye ya gbāra damgiru mɔ, ka wuu si su raa sāa Hefiba ka Kananibagiso, n ka girari Beri Sebaw, Yudan tem sɔɔ yɛsan nɔm dware. ⁸Nge mɛya ba kua ba ka tem mɛ kpuro bukiana. Ma n kua suru nɔɔba nne ka sɔɔ yendu ba sere tunuma Yerusalemu. ⁹Ye ba tunuma sina bokon mi, ma Yoabu u nùn tɔn ben geeru sɔɔwa. U nɛɛ, Isireliba sɔɔ, be ba sāa tabu kowobu ba ka takobi sannɔ yɛ, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba nene (800.000). Yudan bweseru sɔɔ maa, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛɛra wunɔbu (500.000).

Gusunɔ u Dafidi seeyasia

win torarun sɔ

(I maa meerio Bandun Gari I, 21:7-17)

¹⁰Ye Dafidi u nua mɛ, yera win torara kara, ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, na tora n kpā ye na ka tɔn be gara. Tɛ na gia ma gari baka kookoosa na kua. A man nen tora ten suuru kuo.

¹¹⁻¹²Saa yera Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Gadi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a Dafidi sɔ a nɛɛ, ameniwa ne Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Wee, na nùn nɔni swāaru ita gaa yiiye. Yen sɔ, u de u gɔsima ten te u kī kpa n sere de tu koora.

Sisuru bururu ye Dafidi u seewa, ¹³Gusunɔn sɔmɔ Gadi u da win mi, u nùn sɔɔwa ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yen yerà a kī. Gɔɔru tu du wunen tem sɔɔ wɔɔ nɔɔba yiru? Nge a kpikuru su suru ita wunen yibereban sɔ. Nge bararu garu tu pusi wunen tem sɔɔ sɔɔ ita. Tɛ, a

bwisikuo kpa a man sō ye kon da n wi u man gōrima sō.

¹⁴Yera Dafidi u Gadi wisa u nēē, nuku sankira bakana nu man deema mi. N buram bo Yinni Gusunō u man seeyasia ye tōnu koo ka man seeyasia. Domi win wōnwōnda kpā.

¹⁵Ma Yinni Gusunō u dera barara pusi saa dōma ten bururun di n ka girari sō ita ye. Ma tōmbu nōrōbun suba wata ka wōkuru (70.000) ba gbisuka Isirelin tem kpuro sō. ¹⁶Saa ye Yinni Gusunōn gōrado u sōru kpa u ka Yerusalemu kpeerasia, yera Yinni Gusunō u gōru gōsia u wahala baka ye yōrasia. Ma u gōrado wi sōōwa u nēē, ya tura mē. A wunen nōma wō minin di.

Saa ye sō, gōrado wi, u wāawa Arafuna Yebusin doo soo yerun bōkuō.

¹⁷Sanam mē Dafidi u gōrado wi wa wi u tōmbu goomō yera u nēē, nena na tore. Tōn beni ba ñ gāanu kue. Yen sō, a de a man nōma doke nē ka nen yenugibu.

Dafidi u Yinni Gusunō

yāku yeru bania

(I maa mēerio Bandun Gari I, 21:18-26)

¹⁸Yen dōma tera Gadi u da Dafidin mi, u nūn sōōwa u nēē, a Yinni Gusunō yāku yeru kuo Arafuna Yebusin doo soo yeru mi.

¹⁹Ma Dafidi u Gadin gari yi wura. U kua nge mē Yinni Gusunō u gerua. U da mi. ²⁰Yera Arafuna u mēera gunguru wōllun di u wa wee, sina boko ka win sina asakpōbu ba wee, yera u sarama ka duka u da u nūn yiira u wuswaa tem girari. ²¹Ma u Dafidi bikia u nēē, yinni, mba n kua a ka sisi nen mi.

Dafidi u nūn wisa u nēē, na nawa n ka wunen doo soo yee te dwe kpa n Yinni Gusunō yāku yeru bania mi. Kpa bara te ta pusa besen tem sō mi, tu doona.

²²Yera Arafuna u Dafidi sōōwa u nēē, a batuma ye suo kam, kpa a yākunu ko mi, ni a kī. Keteba wee, yi kaa ka yāku dōō mwaararugiru ko, kpa yin sugu ka yin kekeban dānu nu ko yāku dāa. ²³Ye kpurowa durō wi, u sina boko kā, ma u maa nūn sōōwa u nēē, Gusunō wunen Yinni, u ka nun nōnu geu mēeri.

²⁴Adama sina boko u nēē, aawo, kon batuma ye dwewa ka nen gobi. Na ñ Gusunō nen Yinni yāku dōō mwaararugiru kuamme ka gāa ni nu ñ man gāanu diiri.

Ma Dafidi u batuma ye ka ketē be dwa ka sii geesun gobi weeraakuru.

²⁵Ma u yāku yee te kua batuma mi. U yāku dōō mwaararuginu kua ka sere maa siarabun yākunu. Saa yera Yinni Gusunōn mōru ya sure. Ma bara te, ta doona tem min di.

SINAMBUN TIRE GBIIKIRU

Isireliban bandun gari yi ba torua Samuelin tirenu sɔɔ, yin sukuma mu wāa Sinambun tirenu sɔɔ. Tire gbiikii teni sɔɔra Dafidin gɔɔn gari wāa ka sere maa win bii Salomɔɔn bandun gari. Salomɔɔ wi, u Yinni Gusunɔ sāa yeru bania Yerusalemuɔ. Amen biru, ma u mem nɔɔbu sariru kua. Mem nɔɔbu sari tera ta dera Isireliban banda bɔnu kua yiru. Ma ya dera Isireliba kpuron dam ka ben girima ya kaara. Waati ye sɔɔ, Gusunɔ u ra Isireliba ka ben sinambu win sɔmɔbu gɔrie bu ka bu kirɔ ko būu sāaru ka daa kɔsa kpuron sɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidin wāa dāakiru bandu sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 2:12.
2. Salomɔɔn bandu, wiru 2:13n di sere wiru 11.
3. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 12n di sere wiru 22.

Adoniya u kī u tii ko sunɔ

1 Dafidi u tɔko kua u bukura gem gem. Baa bā n nùn beka bubusi, ka mē, u ra n kurusinewa woorun sɔ. ²Sɔɔ teeru win bwāaba na ba nùn sɔɔwa ba nē, Yinni, a de su nun wɔndia kasuama u n da n wāa wunen bɔkuɔ u n nun nɔɔrimɔ kpa u n da n nun bɔkasi a n ka yam susuru waamɔ.

³⁻⁴Ma ba wɔndia kurɔ burɔ kaso wɔri Isireliban tem kpuro sɔɔ. Yera ba wɔndia goo wa wi ba sokumɔ Abisagi. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiiwa. U sāawa Sunemugii. Ma ba nùn mwaama ba ka na sina bokon mi. Wiya u ra n nùn nɔɔrimɔ. Adama u n nùn yē kurɔ.

⁵⁻⁶Adoniya wi Dafidi u ka Hagiti mara wiya u kua Dafidin yeruma Abusalɔmun gɔɔn biru. U sāawa durɔ

burɔn tii. Tundo kun nùn wɔkisire saa mìn di ba ka wāa. U n maa nùn bikiare u nē, mban bwesera a mɔ mē. Yera Adoniya wi, u tii wolle sua u nē, wiya u koo bandu di. Ma u tii tabu keke kasa ye dumi gawe ka maasɔbu ka sere tabu durɔbu tɔnu weeraakuru be ba ra n nùn gbiie. ⁷Ma u ka Yoabu Seruyan bii ka yāku kowo Abiataa gari bɔkua. Ma ba ka nùn yɔra. ⁸Adama yāku kowo Sadɔku ka Benaya Yehoyadan bii, ka Gusunɔn sɔmɔ Natani, ka Simeɪ ka Rei ka sere Dafidin tabu kowo damgibu, beya ba n ka Adoniya nɔɔ tia kue.

Natani u Bati Seba bwisi kā

⁹Ma Adoniya u yākuru kua ka yāanu ka ketē kpemi yi yi gum mɔ Soheletin kperun bɔkuɔ te ta wāa Eni Rogelin bera gia. Ma u win tundo turosibu dim soka mi, ka Yudaba kpuro, be ba sāa sina bokon bwāabu. ¹⁰Adama u n Gusunɔn sɔmɔ Natani soka ka Benaya ka Dafidin tabu durɔ damgii be, ka maa sere Salomɔɔ win tundo turosi.

¹¹Yera Natani u da u Bati Seba Salomɔɔn mero sɔɔwa u nē, a n nua ma Adoniya Hagitin bii, u bandu di? Dafidi besen yinni kun maa yē. ¹²Yen sɔ, a na tē n nun bwisi kē ye kaa ko a ka wunen hunde bere, ka maa wunen bii Salomɔɔgia. ¹³A doo a wunen yinni Dafidi sina boko deema a nùn sɔ a nē, n n wiya u nɔɔ mwēeru kua u nē, wunen bii Salomɔɔwa u koo bandu di win biru? Mba n kua Adoniya u ka bandu sina.

¹⁴Saa ye kaa ka nùn gari yi tore, kon duuma mi nen tii, kpa n wunen gari sire n sosi.

¹⁵Ma Bati Seba u seewa u da diru mi sina boko u kpī. Domi sina boko u tɔko kua gem gem. Abisagi Sunemugiiwa u wāa mi, u nùn nɔɔrimɔ. ¹⁶Ye Bati Seba u tura mi, u yiira sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nùn bikia u nē, mba a kī.

¹⁷Ma u wisa u n̄e, nen yinni, wuna a man n̄ɔ mweeru kua ka b̄ri a n̄e, sere ka Yinni Gusun̄n ȳsiru nen bii Salom̄ɔwa u koo bandu di wunen biru. ¹⁸Wee t̄e Adoniya u bandu di. Wune nen yinni sina boko a ñ ka baaru. ¹⁹Ma u kete kp̄emi yi yi gum m̄ɔ ka ȳa dabinu go. Ma u win tundo turosibu dim soka ka Abiataa ȳaku kowo ka sere Yoabu wi u s̄a tabu sun̄ɔ. Adama u ñ wunen bii Salom̄ɔ soka. ²⁰T̄e sina boko, wee, wuna Isireliba kpuro ba swaa daki a ka bu s̄ wi u koo ko wunen k̄sire bandu s̄ɔ. ²¹Yinni, saa ye kaa kpuna nge wunen baaba, ba koo n̄e ka nen bii Salom̄ɔ m̄eriwa taaregibu.

²²Ye Bati Seba ka Dafidi ba gari m̄ɔ, yera Gusun̄n s̄m̄ɔ Natani u tunuma mi. ²³Ma ba sina boko s̄ɔwa ba n̄e, Gusun̄n s̄m̄ɔ Natani wee, u tunuma. Yera u sina boko yiira u wuswaa tem girari. ²⁴U n̄n bikia u n̄e, yinni, wuna a n̄e, Adoniya u bandu dio u ko wunen k̄sire sina ḡn̄ɔ? ²⁵Domi wee, u kete kp̄emi yi yi gum m̄ɔ go ka ȳa dabi dabinu. Ma u win tundo turosibu sokusia ka tabu sinambu ka Abiataa ȳaku kowo. Wee, ba dim̄ɔ ba n̄rum̄ɔ win wuswaa. Ma ba gerum̄ɔ ba m̄ɔ Adoniya, sina boko, win hunde yu dakaa da. ²⁶Adama u ñ n̄e ka Sad̄ku ȳaku kowo soka, ka Benaya Yehoyadan bii, ka sere maa wunen bii Salom̄ɔ. ²⁷Sina boko, wunen min diya gari yini yi koor̄a? Ma a ñ sere bese wunen bw̄abu s̄ɔwa wi u koo bandu di wunen biru?

Dafidi u Salom̄ɔ ḡsa

u ka ko win k̄sire

²⁸Ma Dafidi sina boko u n̄e, i man Bati Seba sokuo.

Ma ba n̄n soka u susi u ȳra sina bokon wuswaa. ²⁹Yera sina boko u b̄rua u n̄e, sere ka Yinni Gusun̄n

w̄aru wi u man yara saa wahala kpuron di, ³⁰kon nen n̄ɔ mweeru yibia gis̄ te na nun kua ka Gusun̄ɔ bese Isireliban Yinnin ȳsiru na n̄e, Salom̄ɔwa u koo bandu di nen biru u ko nen k̄sire.

³¹Ma Bati Seba u yiira u wuswaa tem girari u n̄e, nen yinni sina boko, wunen hunde yu dakaa da.

³²Ma Dafidi u n̄e, bu n̄n Sad̄ku ȳaku kowo sokuo ka Gusun̄n s̄m̄ɔ Natani ka maa Benaya Yehoyadan bii. Ye ba tunuma, yera ba dua mi u w̄a.

³³Ma u bu s̄ɔwa u n̄e, i nen bw̄abu suo kpa i nen bii Salom̄ɔ keteku ȳɔsia i ka n̄n da bwia ye ba m̄ Gihoniɔ.

³⁴Miya ȳaku kowo Sad̄ku ka Gusun̄n s̄m̄ɔ Natani ba koo n̄n gum t̄are wir̄ɔ u ka ko Isireliban sun̄ɔ, kpa i k̄bi wura, yen biru i gere i n̄e, Salom̄ɔ sina bokon hunde yu dakaa da. ³⁵Yen biru kpa i n̄n suama u na u sina nen sina ḡn̄ɔ u ko nen k̄sire. Domi wiya na ḡsa u ka Isireliba ka Yudaba kpara.

³⁶Ma Benaya Yehoyadan bii u n̄e, ami, nen yinni sina boko. Yinni Gusun̄n u de n̄ koor̄a m̄e. ³⁷Nge m̄e Yinni Gusun̄n u ka nun w̄a, u n̄ maa ka Salom̄ɔ w̄a m̄e, kpa u win bandu wolle sua n̄ wun̄guru kera.

Salom̄ɔ u kua sun̄ɔ

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 29:21-25)

³⁸Yera ȳaku kowo Sad̄ku ka Gusun̄n s̄m̄ɔ Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba be ba s̄a sina bokon tiin k̄sobu, ba da ba Salom̄ɔ deema. Ma ba n̄n ȳɔsia sina bokon keteku wolle ma ba da Gihoni mi. ³⁹Ye ba tura mi, yera Sad̄ku u da kuu bekurugir̄ɔ u gum k̄ba tama. Ma u Salom̄ɔ gum m̄e t̄are wir̄ɔ u ka n̄n ko sun̄ɔ. Yen biru ba k̄ba so, ma t̄n be kpuro ba n̄e, sina boko Salom̄ɔ, wunen hunde yu dakaa da. ⁴⁰Ma t̄n be kpuro ba n̄n sw̄ii ba k̄bi soom̄ɔ ka nuku doo bakabu. Ma

n sāare nge tem mu yīrumōwa ben wurenun sō.

Salomōw u Adoniya suuru kua

⁴¹ Adoniya ka win tōn be u dim soka mi kpuro ba wure ni nua saa yè sōw ba dim kpa. Ye Yoabu u kōban swīi nua, yera u nēē, mban sōna ba wure meni wuu.

⁴² U gari yi gerumōw u ñ kpa, yera Yonatham, Abiataa yāku kowon bii u tunuma. Ma Adoniya u nēē, a dam kooma tabu durō naanēgii. Na yīiyōw n labaari gea nō wunen min di.

⁴³ Yonatham u nūn wisa u nēē, aawo. Domi Dafidi sina boko besen yinni u Salomōw bandu wē. ⁴⁴ Ma u dera Sadōku yāku kowo ka Gusunōn sōmō Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba ba nūn sina bokon ketēku yōōsia, ⁴⁵ ba da Gihoniō. Miya Sadōku yāku kowo ka Gusunōn sōmō Natani ba nūn gum tāre wirō, u kua sunō. Yen biruwa ba gōsirama min di ka nuku doo bakabu. Ma wuu ge, ga gbisimōw ka wurenu. Niya i nōmōw mi. ⁴⁶ Salomōw u maa sōw sina gōnāw kō. ⁴⁷ Ma sina bwāaba na ba besen sina boko Dafidi domaru kua ba nēē, Gusunōw u Salomōwōn yīsiru ka win bandu wōlle sua n kere wi Dafidigiru. Ma Dafidi u seewa u wuswaa tem girari win kpin yerun wōllō. ⁴⁸ Ma u gerua u nēē, Gusunōw Isireliban Yinnigia siarabu wi u nūn goo kāw u win sina gōnāw kōsire kua. Ma u maa ka yēro nōni wa.

⁴⁹ Be Adoniya u dim soka mi kpuro, ba nanda ye ba gari yi nua. Ma ben baawure u win swaa mwa u doona. ⁵⁰ Yera Adoniya u berum soora Salomōwōn sōw, ma u seewa u da u yāku yerun kāanu nenua Salomōw u ku ka nūn gon sō. ⁵¹ Yera ba Salomōw sōōwa ba nēē, wee Adoniya u berum soore wunen sō. U da u yāku yerun kāanu neni u mō,

wunē Salomōw a be bōruo gisōw ma a ñ nūn goomōw.

⁵² Ma Salomōw u nēē, ù n tii nenua dee dee, baa win wirun seri tia ya ñ wōrumamōw. Adama sà n kōsa gaa wa win min di, u koo gbiwa.

⁵³ Yera u dera ba nūn yara yāku yee ten min di. Ma Adoniya wi, u na Salomōwōn wuswaaōw u kpuna u nūn tōbura. Yen biru Salomōw u nēē, u wio win yenuōw.

Wooda ye Dafidi u Salomōw wē

2 Ye Dafidi u gōw turuku kua, yera u win bii Salomōw wooda yeniba wē u nēē, ² wee, na dōw mi baawure u koo da. Adama wunē a de a n wōrugōru mō, a n tororu sō. ³ A Yinni Gusunōn gere mem nōōwōw, kpa a n sīimōw win swēē sōw, kpa a n win woodaba swīi nge me ba yorua Mōwisin tireru sōw. À n kua me, ye a mō kpuro, ya koo koorawa. ⁴ Kpa Yinni Gusunōw u win nōw mwēeru yibia te u man kua u nēē, nen bibu bāw n sīimōw gem sōw ka ben gōru kpuro ka ben bwisikunu kpuro, na ñ kon bia wi u koo ko nen kōsire Isireliban bandu sōw.

⁵ Yen biru Dafidi u maa nēē, a n yē ye Yoabu Seruyan bii u man kua. Domi u Isireliban tabu sinambu yiru beni, Abinēē, Nerin bii ka Amasa Yetēēn bii go, u ben yem yari bōri yendun saa sōw. Ma u mu tēēni win kpakaōw, ka maa win baranōw. ⁶ Yen sōw, a koowo mēn nōw wunen bwisi yi nē. A ku ra de u seri burura u sere gbi. ⁷ Adama a Baasilai Galadigiin bibu durom kuo. A de ba n da di ka be ba dimōw wunen dii yerōw sannu. Domi beya ba na ba man somi sanam me na kpikiru sua wunen mōw Abusalōmun sō. ⁸ A maa Simeī Geran bii Benyameēn bweseru sōw yaayo. U na Bahurimun di, u man wōm kōsunu wōnwa dōma te na kpikiru dōw Mahanaimōw. Adama ye na wee, u man sennōw na Yuudenin daarōw. Ma na bōrua

ka Yinni Gusunon yisuru na nee, nen takobi kun maa nun goomɔ. ⁹ Adama tē, a ku de u kun seeyasiabu wa. A bwisi mɔ, wuna a yē mē kaa nun kua. A de u ka hunde tumaru gbi.

Dafidin gɔɔ

ka Salomɔɔn bandu

(I maa mēerio Bandun Gari I, 29:26-28)

¹⁰ Yen biru Dafidi u kpuna u gu u win baababa naamwe. Ma ba nun sika win wuu Yerusalemuɔ ge ba maa sokumɔ Dafidin wuu. ¹¹ Dafidi u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ. Gbiikaa u kua wɔɔ nɔɔba yiru Heboroniɔ. Yen biruwa u kua wɔɔ tena ka ita Yerusalemuɔ. ¹² Saa ye sɔɔra Salomɔɔ u da u sina win tundon sina gɔna wɔllɔ. Ma ba win ban te dam sire gem gem.

Adoniyān gɔɔ

¹³ Adoniya Hagitin bii u na Salomɔɔn mero Bati Seban mi, ma Bati Seba u nūn bikia u nee, n ka sere do?

Ma u nūn wisa u nee, n do gbāa gbāa.

¹⁴ Adama gari gēē wāa yi na kī n nun sō.

Ma kurɔ wi, u nee, a geruo mē.

¹⁵ Yera Adoniya u nee, a yē ma nēna na raa ban te mɔ. Nēna Isireliba kpuro ba yiyo n tu di. Adama wee ta wura nēn wɔnɔn mi. Domi Yinni Gusunowa u nūn tu wē. ¹⁶ Tē, gāa teena na kī n nun bikia. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma kurɔ wi, u nūn sɔɔwa u nee, a geruo.

¹⁷ Ma Adoniya u nee, na nun kanamɔ, a doo a man Salomɔɔ sɔɔwa u be man Abisagi Sunemugii kē kurɔ. U nūn ye yinarimɔ.

¹⁸ Ma Bati Seba u nee, to, kon da n nūn sō.

¹⁹ Yera Bati Seba u da Salomɔɔn mi, u ka nūn Adoniyān gari yi sō. Ye sina boko u win mero wa u wee, yera u seewa u nūn sennɔ da. U yiira win wuswaɔɔ.

Ma u seewa u da u sina win sina kitarɔ. Ma u dera ba ka win mero kitaru garu naawa u sina win nɔm geuɔ. ²⁰ Ye u sina u kpa, yera u sina boko sɔɔwa u nee, gāanu gana na ka na, na kī n nun kana. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma Salomɔɔ u nee, a geruo na nūn yinarimɔ.

²¹ Ma Bati Seba u nee, a de bu Abisagi Sunemugii wunen mɔɔ Adoniya wē kurɔ.

²² Yera Salomɔɔ u nūn wisa u nee, a ku ra yande nee, n nūn bandu wēeyɔ? Domi u sāawa nēn mɔɔ. Win tamba maa yāku kowo Abiataa ka Yoabu Seruyan bii.

²³ Ma Salomɔɔ u bōrua u nee, Yinni Gusunɔ u man kua nge mē u kī, ma na kun Adoniya go win gari yinin sō.

²⁴ Yinni Gusunɔ wiya, u man dam kā ma u man sinasia nēn tundo Dafidin sina gɔnaɔ, ma u man ban te wē ka nēn bibun bweserɔ nge mē u nɔɔ mwēeru kua. Sere ka win wāaru, kon dewa bu Adoniya go gisɔ.

²⁵ Ma Salomɔɔ wi, u Benaya Yehoyadan bii gɔra u da u Adoniya go. Ma u da u nūn go.

Ba yāku kowo Abiataa yara

win sɔmburun di

²⁶ Yen biruwa Salomɔɔ u yāku kowo Abiataa sɔɔwa u nee, a doo wunen temɔ Anatɔtuɔ. Domi gɔɔwa a ka weene. Adama na nūn gina nun goomɔ yēn sō wuna a kua yāku kowo nēn tundo Dafidin waati sɔɔ. Mēya a maa ka nūn win nōni swāaru kpuro bōnu kua.

²⁷ Nge mēya Salomɔɔ u ka Abiataa gira yāku kowo sɔmburun di. Ma Yinni Gusunon gari yi u raa gerua Elin yenun sō Siloɔ yi koora.

Yoabun gɔɔ

²⁸ Sanam mē Yoabu u nua ye ya Adoniya ka Abiataa deema, yera u duka sua u da Yinni Gusunon sāa yerɔ, u

yāku yerun kāanu nenua u ka bōrua. Domi Adoniyawa u ka yō. Adama u ñ daa ka Abusalōmu yōre. ²⁹Ma ba da ba Salomōw sōwa ma Yoabu u duka sua u na u wā Yinni Gusunōn sāa yerō u yāku yerun turarun kāanu neni.

Saa yera Salomōw u Benaya Yehoyadan bii sōwa u ñe, u doo u nūn go.

³⁰Ye Benaya u tura sāa yee ten mi, yera u Yoabu sōwa u ñe, sina boko u ñe, a yarima.

Adama Yoabu u ñe, aawo, miniwa kon gbi.

Ma Benaya u gōsira u wura Salomōw mi, u ñe, ameni ka ameniwa Yoabu u gerua.

³¹Sina boko u ñe, a koowo nge me u gerua. A nūn sēre mi, a go, kpa a nūn yara min di a da a sike. Nge meya kaa ne ka nen bweseru yara tumbu yiru ben yem di, me Yoabu u yari. Domi ba ñ kōsa gaa kue. ³²Tōn beya Abineē, Nerin bii, Isireliban tabu sunō, ka maa Amasa Yetēen bii, Yudaban tabu sunō. Ba nūn gem ka bēere kere, ma u bu go ka takobi nen tundo Dafidi u ñ ka baaru. Yen sō, Gusunō u de win yem mu wōri win tii sōw. ³³Ben yem mu ko n wāawa Yoabu ka win bibun bweserō sere ka baadommaō. Adama Yinni Gusunō u koo de bōri yendu ta n wāa Dafidi ka win bibun bweserō ka maa win bibun bandu sōw sere ka baadommaō.

³⁴Yera Benaya u da u Yoabu sēre u go. Ma ba nūn sikua win gberu kpaaneō.

³⁵Ma sina boko u Benaya kua tabu sunō Yoabun kōsire. Meyā u maa Sadōku kua yāku kowo Abiataan kōsire.

Salomōw u dera ba Simeī go

³⁶Yen biru sina boko u gōra bu da bu Simeī sokuma. Ye u na, yera sina boko u nūn sōwa u ñe, a wunen tiin yenu baniō Yerusalemuō. Kpa a n wāa ge sōw, a ku yari min di. ³⁷Dōma te a yara min

di, ma a Sedoronin wōwa tōbura na kon dewa bu nun go. Saa ye sōw, wuna a tii go.

³⁸Ma Simeī u ñe, ya wā yinni. Kon ko ye a gerua.

Ma u da u wā Yerusalemu mi, n ka tē. ³⁹Wōw itan biru yera win yobu yiru gabu ba duka yakura ba da ba wā Akisi, Maakan biin mi, wi u sāa Gatin sunō. Yera ba na ba nūn sōwa ba ñe, wee, wunen yobu ba wā Gatiō. ⁴⁰Yera Simeī u seewa u win keteku gaari bokua u da Gatiō Akisin mi, u yoo be mwaama. ⁴¹Yera ba da ba Salomōw sōwa ma Simeī u yara Yerusalemun di u da Gatiō. Adama u wurama kō. ⁴²Sina boko u gōra u ñe, bu nūn sokuma. Ye u na, u nūn sōwa u ñe, na ñ daa nun bōrusie ka Yinni Gusunōn yīsiru na ñe, a n yē dōma te a yara Yerusalemun di, kaa gbiwa? A ñ wisa a ñe, ya wā, a nua? ⁴³Ñ n men na, mban sōna a ñ nōw mwē te yibie te a kua Yinni Gusunōn wuswaāw. Mban sōna a ñ gari yi mem nōwē yi na nun sōwa mi. ⁴⁴Tē a yaaye kōsa ye a nen tundo Dafidi kua? Yinni Gusunōwa u koo nun ye kōsie. ⁴⁵Adama ñe, sina boko Salomōw, Yinni Gusunō u koo man domaru kua. Kpa u nen tundo Dafidin ban te na dii mini tāsisia sere ka baadommaō.

⁴⁶Yen biru sina boko u Benaya Yehoyadan bii wooda wē, u ñe, u doo u Simeī go. Ma u yara u da u nūn go.

Yeniban biruwa Salomōw banda dam kua.

Salomōw u Egibitin sunōn bii

sua kurō

3 Salomōw u Egibitin sunōn bii sua kurō. Nge meya ba ka arukawani bokua. Ma u ka kurō wi da Dafidin wuu Yerusalemuō sere u ka win tiin yenu bani ka Yinni Gusunōn sāa yeru, ka sere maa

gbāra tē u koo bani u ka Yerusalemu sikerena.

²Isireliba ba ra yākuru kowa gungunu wǎllō saa ye sǎǎ, domi ba ñ gina diru garu bane mi ba ko n da Yinni Gusunǎ sā. ³Salomǎǎ u Yinni Gusunǎ kīa. Ma u win tundo Dafidin wooda kpuro mem nǎǎwa. Meya win tii u ra yākunu ko gungunu wǎllō, kpa u turare dǎǎ doke mi.

Salomǎǎ u bwisi kana

(I maa mǎerio Bandun Gari II, 1:2-13)

⁴Sǎǎ teeru Salomǎǎ sina boko u seewa u da Gabaoniǎ u ka yākuru ko. Domi miya yāku yee bakara wāa. Yāku dǎǎ mwaararuginu dabi dabina u dǎma te kua mi. ⁵Gabaoni miya Yinni Gusunǎ u nùn kure dosu sǎǎ wǎkuru. U nùn sǎǎwa u nǎǎ, a bikio ye a kī n nun kua.

⁶Salomǎǎ u nùn wisa u nǎǎ, a wunen bǎǎ Dafidi nen tundo kīi geeru sǎǎsi yèn sǎ u sīa dee dee gem sǎǎ ka gǎru dǎǎru wunen wuswaaǎ. Ye ya kpuro kere, yera a dera nǎ, win bii, na kua win kǎsire bandu sǎǎ gisǎ. ⁷Yinni Gusunǎ, wuna a man gǎsa a kua nen tundo Dafidin kǎsire. Wee nǎ aluwaasi piibuwa. Na ñ yē mǎ kon ko n ka tǎn be kpara. ⁸Na maa wāa ben suunu sǎǎ, be, be a gǎsa. Ma ba maa dabi sere ba ñ garirǎ. ⁹Yen sǎǎ, a man bwisi kǎǎyǎ n ka bu kpara, kpa n kpī n gea ka kǎsa wunana. Ma n kun mǎ, wara u koo kpī u wunen tǎn dabi teni kpara.

¹⁰Ma Salomǎǎn wisi bi, bu Yinni Gusunǎ dore. ¹¹Yera u nùn sǎǎwa u nǎǎ, a ñ bikie wunen wāaru tu daka da, a ñ maa bikie a n dukia mǎ, mǎya a ñ maa wunen yibereban gǎǎ kanǎ. Adama bwisiya a bikia a ka kpī a wunen tǎmbu kpara dee dee. ¹²Yen sǎǎna kon nun kua nge mǎ a gerua. Kon nun laakari ka bwisi kǎ yìn bweseru goo kun waare, mǎya goo kun maa ye wasi wunen biru. ¹³Kon maa nun dukia ka

beere wē wunen wāaru sǎǎ ye a ñ bikie. Sinambu sǎǎ, goo sari wi u koo ka nun nera. ¹⁴Yen biru ñ n sīimǎ nen swǎǎ sǎǎ, ma a nen woodaba ka nen yiirebu mem nǎǎwammǎ nge me wunen tundo Dafidi u kua, kon de wunen wāaru tu daka da.

¹⁵Saa yera Salomǎǎ u yanda ma u tuba ma Yinni Gusunǎwa u ka nùn gari kua dosu sǎǎ. Ma u gǎsirama Yerusalemuǎ u da mi Yinni Gusunǎn woodan kpakorora yii u yāku dǎǎ mwaararuginu kua mi, ka siarabun yākunu. Ma u win bwāabu kpuro dim soka.

Salomǎǎ u gari sǎǎǎgii siri

¹⁶Sǎǎ teeru kurǎ tanǎbu yiru gabu ba na sina boko Salomǎǎn mi, ba yǎra win wuswaaǎ. ¹⁷Ma ben turo u nǎǎ, yinni, a man yisa kuo. Nǎ ka kurǎ winiwa sa wāa dii teerǎ. Win bǎkuǎra na yiira na mara. ¹⁸Ye na mara, yen sǎǎ itasera win tii u maa mara. Ma sa wāa dii tee te sǎǎ sannu. Goo kun maa ka sun wāa mi. ¹⁹Ye n kua wǎkuru yera u win bii kpunari u go. ²⁰Yinni, yera u seema wǎku te, u nen bii sua saa nen yǎsan di ye na do. Ma u nùn kpī win tororu wǎllō. Yen biru u win bii goo te sua u man yi-iyā. ²¹Ye na seewa bururu n ka nen bii bǎm kǎ, yera na deema bii gora. Ma na wure na bii wi mǎera tii, na deema u ñ sǎa negii.

²²Ma win winsim u nǎǎ, nen biiwa u wasi.

Gbiikoo wi, u maa nǎǎ, n ñ mǎ, wuneggiwa u gu.

Mesuma ba sikirinamǎ sina bokon wuswaaǎ. ²³Yera sina boko u nǎǎ, too wee, beǎ kpuro i ñ wure. Domi wini ù n nǎǎ, win biiwa u wasi kpa wǎǎn u nǎǎ, aawo, wuneggiwa u gu. ²⁴Ñ n men na, i man takobi tama. Ma ba ka nùn ye naawa.

²⁵Ma u nǎǎ, bu bii wi u wasi mi buranǎ kpirinu yiru. Kpa ben baawure u kpiri kpirika sua.

²⁶ Yera wɔnwɔnda bii win meron tii mwa. Ma u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni, na nun kanamɔ, a nùn bii wi wɛɛyɔ. A ku de bu nùn go.

Adama turo wini u nɛɛ, a nùn buranɔ kpa u ku ko besen googii.

²⁷ Yera sina boko u nɛɛ, i ku bii wi go. I kurɔ gbiikoo bii wi wɛɛyɔ. Wiya u sãa win mero.

²⁸ Ye Isireliba kpuro ba nua nge mɛ sina boko u siri ba nùn nasia. Domi ba wa ma Gusunɔwa u nùn bwisi yi kã u ka siri bi kua.

Salomɔɔn sina asakpɔbu

4 Salomɔɔ u kua Isireliba kpuron sina boko. ² Win sina asakpɔbun yĩsa wee, Asaria Sadɔkun bii, u sãawa yãku kowo.

³ Elihorefu ka Akiya, Sisan bibu ba sãawa tire yorobu.

Yosafati Ahiludun bii, wiya u ra maa tirenu bere.

⁴ Benaya, Yehoyadan bii, wiya u sãa tabu sunɔ. Sadɔku ka Abiataawa ba maa sãa yãku kowobu.

⁵ Asaria Natanin bii, wiya u maa sãa bera ka beran wirugibun guro guro.

Sabudu, Natanin bii, wiya u sãa win sina asakpɔ wi u ra nùn bwisi kɛ.

⁶ Ma Akisaa u sãa sina kpaarun sɔm kowobun wirugii.

Adoniramu Abidan bii u sãawa be ba yoo sɔma mɔn wirugii.

⁷ Salomɔɔ u tem mɛ bɔnu kuawa bera wɔkura yiru. Ma u yen baayeren wirugii swii. Bera, ba ra wi sina boko ka win yenugibu nɔɔri. Ben baawure u ra bu kowa suru tia wɔɔ tia sɔɔ. ⁸ Wirugii ben yĩsa wee.

Hurin biiwa u Efaraimun guunun bera gia mɔ.

⁹ Dekerin biiwa u maa Makasi mɔ ka Saabimu, ka Beti Semesi ka Eloni ka Beti Hanani.

¹⁰ Hesedin biiwa u maa Aruboti mɔ ka Soko ka sere maa Hefɛen tem kpuro.

¹¹ Abinadabun biiwa u Dorin tem mɔ. Wiya u Salomɔɔn bii Tafati sue kurɔ.

¹² Baana, Ahiludun bii, wiya u Tanaki, ka Megido mɔ ka Beti Seani ye ya wãa Saatanin bɔkuɔ Yisireelin wɔwɔɔ. Bera ye, ya toruawa saa Beti Seanin di n ka da Abeli Meholaɔ sere ka Yokumeamun bera gia.

¹³ Gebɛen biiwa u maa Ramoti mɔ ye ya wãa Galadin temɔ ka sere maa Yairi, Manasen biin baru kpaanu, Galadiɔ. Gebɛen bii wiya u maa Aagɔbu mɔ Basanin temɔ. Wusu watawa u mɔ si ba gbãranu toosi ba nin kenutinin sɛretinu kua ka sii gandu.

¹⁴ Akinadabu Idon bii, wiya u maa Mahanaimu gia mɔ.

¹⁵ Akimasi wi, u Salomɔɔn bii Basimati sue kurɔ, wiya u Nefitalin bera gia mɔ.

¹⁶ Baana Usain bii, wiya u maa Aseɛn tem ka Bealɔtun tem mɔ.

¹⁷ Yosafati, Paruakin bii, wiya u maa Isakaran tem mɔ.

¹⁸ Simej, Elan bii, wiya u maa Benyameen tem gia mɔ.

¹⁹ Geberi Hurin bii, wiya u maa Galadin tem gia mɔ, mi Sihoni Amɔreban sina boko ka Ogu Basanin sina boko ba raa bandu dii. Tɔmbu wɔkura yiru ye baasi, Salomɔɔ u maa tɔn turo gɔsa u n ka sãa be kpuron guro guro.

Salomɔɔ u dukia wa win bandu sɔɔ

²⁰ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba dabi nge nim wɔkun yani seeri. Ba dimɔ, ba nɔrumɔ, ba nuku dobu mɔ.

5 Sinam be ba wãa saa daa te ba mɔ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temɔ, n ka da Egibitin daarɔ, Salomɔɔwa u be kpuro mɔ win wãaru kpuro sɔɔ. Ba ra n ka nùn wɔɔ gobi naawammɛ.

² Dĩa ni Salomɔɔn yenugibu ba ra di sɔɔ teeru wee. Som mɛ mu ñ ye, tɔnnu

nɔɔba nne ka sere maa som buuru tɔnnu yendu yiru sari, ³ka kete wɔkuru yi ba nɔɔrimɔ yenuɔ ka kete yendu yi ba ra kpare, ka yāanu wunɔbu (100) ka gbeeku yee gee nge nennu ka gini ka sere maa gue yi yi gum mɔ.

⁴Be ba wāa Efaratin sɔɔ duu yerɔ, saa Tifusakin di sere ka Gasaw Salomɔɔwa u be kpuro mɔ. Win woodawa ba ka sɔm-buru mɔ. Ma bɔri yenda wāa bera mi kpuro sɔɔ. ⁵Win waati ye sɔɔ, Yudaba ka Isireli be ba wāa saa tem men goo gbiikirun di sere men goo gɔmkirɔ ba wāawa bɔri yendu sɔɔ, ben baawure u win gberu wukumɔ.

⁶Yeniban biru, Salomɔɔ u dumi mɔ nɔɔɔbun suba weeru (40.000), ma u yi wāa yeru kua. Yiya yi ra win tabu kekeba gawe. U maa maasɔbu mɔ tɔnu nɔɔɔbun suba wukura yiru (12.000).

⁷Bera wɔkura yiru yen wirugii bera, ba ra n ka dīanu naamɔ ni Salomɔɔ ka win tɔmbu ba ra di. Wɔɔ tia sɔɔ, suru tia bera baayere ya mɔ yu ka dīanu na. Ba ku ra de dīanu nu biara Salomɔɔn yenuɔ.

⁸Ba ra maa ka dobi ka taka de de win dumin sɔ mi yi wāa nge me ba bu sɔɔwa bu ko.

Salomɔɔ u tɔmbu kpuro

bwisi kera

⁹Gusunɔ u Salomɔɔ bwisi ka laakari ka yēe bakaru kā te ta ñ kine mɔ. ¹⁰Win bwisi yi, yi sɔɔ yari yerugibun bwisigibu ka Egibitigibun bwisigibugii kere sere mi n toma. ¹¹Goo sari wi u nùn bwisi tura. Win bwisi yi, yi Etani, Esarakin sikadobugii kere. Meya yi maa Hemanigii kere ka Kaakoligii, ka Daadagii ka Maholin bibugii. Ma Salomɔɔ u yīsiru yara bwese ni nu ka nùn sikerenen suunu sɔɔ. ¹²Mɔnnu nɔɔɔbun suba itawa (3.000) Salomɔɔ u yorua. Ma u womusu kua su nɔɔɔbu (1.000) kere. ¹³U tɔmbu dānun faaqi

kua saa bakanun di sere ka dāa kikisɔ, si su ra kpi gana wɔllɔ. Meya u maa yee naasu nnegiin faaqi kua ka yi yi ra kabiri, ka gunɔsu ka swēe. ¹⁴Ma sinam dabinu ba tɔmbu gɔrimɔ win mi, saa tem tukum di bu ka win bwisin gari nɔ.

Salomɔɔ u sɔɔru mɔ u ka

Yinni Gusunɔn sāa yeru bani

(I maa meerio Bandun Gari II, 2:2-15)

¹⁵Hiramu Tirin sunɔ u raa sāawa Dafidin bɔrɔ. Ye u nua ma ba Salomɔɔ bandun gum tāre u kua sunɔ, win tundo Dafidin kɔsire, yera u sɔmɔbu gɔra bu nùn tɔbiri. ¹⁶Ma Salomɔɔ u maa gɔra Hiramun mi.

¹⁷U nee, a nen tundo Dafidi yē. A yē ma u ñ kpīa u Yinni Gusunɔ sāa yeru banie, yèn sɔ tabu nùn sikerene baama kpuron di. Yinni Gusunɔ u maa dera u win yibereba taare. ¹⁸Tē na wēre yèn sɔ Gusunɔ nen Yinni u dera bɔri yenda wāa nen tem beri berika kpuro sɔɔ. Meya na ñ maa yibere goo mɔ wi u koo man wɔrima. ¹⁹Yen sɔ, tē na nia sāa n diru bani mi ba ko n da Gusunɔ nen Yinni sā, nge me win tii u raa Dafidi nen tundo sɔɔwa. U nee, win bii wi u koo sina win sina gɔna wɔllɔ u ko win kɔsire, wiya u koo nùn diru bania. ²⁰Yen sɔ, a de wunen sɔm kowobu bu man dāa damgia ye ba mɔ seduru bɔɔriama Libanin guurun di. Kpa n nun ben kɔsiaru wē nge me a gerua kpuro. Nen sɔm kowobu ba koo wunegibu somi bu ka sɔmbu te ko. Domi a yē ma goo sari bese sɔɔ wi u dāa burabu yē nge bee, Sidonigibu.

²¹Ye Hiramun u Salomɔɔn gari yi nua, yera win nukura dora gem gem. Ma u nee, na Yinni Gusunɔ siara wi u Dafidin bii bwisi kā u ka tɔn dabi te kpara.

²²Ma u kpam Salomɔɔ gɔria u nee, na nua ye a geruma. Yen sɔ, na kon ko ye a bikia mi kpuro. Kon nun dāa damgia ye ba mɔ seduru ka sipere kasuama. ²³Nen

səm kowobu ba koo ka dāa ye na saa Libanin guunun di sere nim wōkuo. Yen biru, kon ye tari tari ya n ka gerua nim sōo yu ka na sere mi kaa man sō. Miya kon de bu ye kusia bu yi, kpa wunen tiigibu bu den yen wunanō ko. Ye kaa man kōsia, yera a nen yenugibu dīanu mōrisiama.

²⁴ Ma Hiram u dāa ni kpuro mōrisia nge mēn nō Salomōo u kī. ²⁵ Ma Salomōo u Hiram alikama tōnnu nōrōbun suba nōōba tia (6.000) mōrisia, ka olifin gum yarum ditiri nōrōbun suba nōōba ita (8.000). Nge mēya u ra ko wōō baagere Hiram u ka win yenu nene.

²⁶ Yinni Gusunō u Salomōo bwisi kā nge mē u raa gerua. Ma bōri yenda wāa wi ka Hiramun baa sōo. Ma ba arukawani mōōsine.

Salomōo u tōmbu sōma koosia

*(I maa mēerio Bandun
Gari II, 1:18, 2:1,16-17)*

²⁷ Salomōo u tōmbu gōsa Isireliba sōo be ba koo kpī bu sōmunu sōbe. Ma ben geera kua tōmbu nōrōbun suba tena (30.000). ²⁸ Adoniram u wāa sōa tōn be kpuron kparo. Ma u bu bōnu kua wuunu ita, nōrōbun suba wōku wōkubu (10.000). Suru tia sōo, wuu nin teera ta ra ka dīa ni de Libanō, kpa be ba tie ba n wāa yenuo. Yen sōna ben baawure u ra ko suru yiru win yenuo, kpa u ko suru tia Libanō. ²⁹ Salomōo u maa sōm kowobu mō tōnu nōrōbun suba wene (80.000) be ba ra kpenu dāku guunō, ka tōmbu nōrōbun suba wata ka wōkuru (70.000) be ba ra kpee ni gure. ³⁰ Be ba ra n sōm kowo be kpuro kpare, ba n bu wooda wēemō, ba sōawa nōrōbun suba ita ka gooba wunōbu (3.300). ³¹ Salomōo sina boko, u wooda wē u nēē, bu kpee bakanu bēsuokuo ni nu geenu sōa bu ka dii ten kpeekpeeku swīi. ³² Win sōm kowobu ka Hiramugibu ka Gibaligibu be ba sōmbu

ten saria yē ba mēna ba dāa yen sōmburu kua ma ba kpee ni dāka bu ka dii te bani.

Salomōo u diru bana tēn mi

ba kon da Yinni Gusunō sō

(I maa mēerio Bandun Gari II, 3:1-14)

6 Ye Yuuba ba yara Egibitin di n kua wōō nēeru ka wene (480), yera Salomōo u diru bana torua tēn mi ba ko n da Yinni Gusunō sō. N deema win bandun wōō nnesen suru yiruse sōōra mi.

² Dii te u bana mi, ten dēēbu sōawa gōm soonu wata. Ma ten yasum mu sōa gōm soonu yendu. Ten gunum maa gōm soonu tena. ³ Dii ten duu yee gbiikirun dēēbu sōawa gōm soonu yendu. Duu yee ten yasum ka dii ten tiin yasum tia. Ma ten gunum mu sōa gōm soonu wōkuru. ⁴ Sina boko Salomōo u dera ba dii te fenentiba kua ba sisu kare. ⁵ Yera u maa gidambisa ye ya dinu ita mō gōri ten yēsi yēsikaō ka ten biruō. ⁶ Gidambisa yen dii temkirun yasum mu sōawa gōm soonu nōōbu. Te ta maa wāa suunu sōo, tegim maa gōm soonu nōōba tia. Itaserugim maa sōawa gōm soonu nōōba yiru. N deema sōa yee ten gana ya sinum mō temō, adama gidambisan dii temkirun wōllō ba yen sinum kawawa gōm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Dii suunukirun wōllō ba maa yen sinum kawa gōm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Ba yeni kuawa domi ba n kī bu sōa yee ten gana yaba. ⁷ Ye ba dii te banimō, ba tu banawa ka kpee ni ba raa dāka ten sō. Yen sōna ba n sōm yānu ganun damu nua mi, ni ba kua ka sisu, baa matalaka n kun mē gbāa. ⁸ Gidambisa yen kōnōsu, su wāawa sōō yēsan nōm dwaru gia. Ma ba yōōtii bana saa tem di bu ka yō yen dii wōrukirō. ⁹ Ye Salomōo u dii te bana u kpa, yera u tu kpe ka sedurun dāa besi, ka dāa yen bīinu. ¹⁰ Gidambisa yen diru baateren gunum mu sōawa

gɔm soonu nɔɔbu. Ma u dii nin daasi dāa sɔndi sɔndi nin ayenɔ, sāa yee ten gana wɔllɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u ka Salomɔɔ gari kua u nɛɛ, ¹²wee, a man diru baniamme. Meyā à n maa nen yiirebu ka nen woodaba mem nɔɔwamme, kon nen nɔɔ weeru yibia te na wunen tundo Dafidi kua wunen sɔ. ¹³Ko na n wāa dii te sɔɔ nen tɔmbu Isireliban suunuɔ, na ñ bu derimɔ.

Dii ten sɔɔn bura yānu

¹⁴Ye Salomɔɔ u dii te bana u kpa, ¹⁵yera u dera ba ten sɔɔn gani wukiri ka dāa damgia ye ba mɔ sɛdurun besi, saa yin tem di sere ba ka daasi girari. Ma u maa dāa damgia ye ba mɔ sipere teria ten temɔ. ¹⁶Yera u dii ten sɔɔwɔ burana ka sɛdurun dāa saa ten tem di sere ka daasiɔ, ma n kua dii sɔɔ gèn yasum kua gɔm soonu yendu. Ma u gu kua dii te ta dɛere gem gem. ¹⁷Sāa yee ten adɛrɔn dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeru. ¹⁸Sɛdurun dāa ye ba doke dii ten gani sɔɔ mi, ba ye sɔɔ bwāanu ka biibiin weenasii yorua. Dii ten ganam gam sari mi n tere. ¹⁹Dii sɔɔ ge u kua sāa yee ten suunu sɔɔ mi, u gu kuawa u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te yi mi. ²⁰Dii sɔɔ gen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma gen ganin gunum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u yi wura wukiri. U maa dera ba kpakoro garu kua ka sɛdurun dāa, ba wura pote. Ma ba tu yi dii sɔɔ gen kɔnnɔwɔ. ²¹Ma u dera ba wuran tii tii doke sāa yee ten sɔɔwɔn ganiɔ ka ten temɔ. U maa wuran sum piiminu kua u doke dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ. Niya ba ka beku kare te gabe. ²²U wura dokewa dii ten sɔɔwɔ kpuro, sere ka kpakoro te ta wāa dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ.

²³Ma u wɔllun kɔsobun weenasibu yiru gɛɛ kua ka dāa damgia u doke dii

te ta dɛere gem gem sɔɔ. Yin gunum mu sāawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁴Yin kasan dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Yin kasi yiru ye ya girarine mi, yin dɛɛbu kuawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁵⁻²⁶Wɔllun kɔsobun weenasii be, ba weenewa mam mam. Ba maa gunum ka yasum newa. ²⁷Salomɔɔ u bu yɔrasia dii te ta dɛere gem gem suunu sɔɔ. Ba kasa demie. Turon kase teeru ta gana gee girari. Ma turogira maa gana giɔ girari. Ma kasa yiru yeni, ya yinne dii ten suunu sɔɔ. ²⁸Ma u yi kpuro wura pote.

²⁹Yen biru, u dera ba dii ten sɔɔwɔ ka ten adɛrɔwɔ wɔllun kɔsobun weenasibu kua gani sɔɔ, ka sere maa kpakpa wurusu, ka biibiiban weenasii. ³⁰Ma u sāa yee ten temɔ kpuro wura doke.

³¹Yera u gambo sikanɛba doke dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ ye ba kua ka dāa damgia. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nɔɔbun tia nɛ. ³²Dāa damgia ba ka gambo sikanɛ be kua. Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiiban weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Yera u ye kpuro wura pote, ma ya kua buraru. ³³U maa dera ba sāa yee ten kɔnnɔn gambon kadiri kua ka dāa damgia. Ma u ye gambo sikanɛba dokea ye ba kua ka dāa ye ba mɔ sipere. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nnen tia nɛ. ³⁴Dāa yen besi yiru yiruwa ba doke gambo sikanɛ yen baayere sɔɔ. Bā n ye kenia kpa yu tii kure. ³⁵Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiin weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Ma u ye kpuro wura doke.

³⁶Ma ba dii te agbara toosi ba ka sik-erena. Ba yen gana kuawa kpenu itan sɔkenun saka. Ma ba sɛdurun dāa biinu sɔndi yen wɔllɔ.

³⁷Salomɔɔn bandun wɔɔ nnesen suru yiruse sɔɔra ba Yinni Gusunɔn sāa yee ten kpeɛkpeɛku swii. ³⁸Ma ba dii te bana

ba kpa ka ten baayere kpuro nge me ba ten kpunaa yi, win bandun wɔ̄ wɔ̄kura tiasen suru nɔ̄ba itase sɔ̄.

Salomɔ̄ u dii te banawa wɔ̄ nɔ̄ba yiru.

Salomɔ̄n sina kpaarun bana

7 Salomɔ̄ u win tiin sina kpaaru banawa wɔ̄ wɔ̄kura ita u sere tu kpa. ²Dii te ba sokumɔ̄ Libanin dāa sɔ̄ tera u gbia u bana. Ten dɛ̄bu sāawa gɔ̄m soonu wunɔ̄bu (100), ten yasum maa gɔ̄m soonu weeraakuru, ten gunum maa gɔ̄m soonu tena. Dāa gea ye ba mɔ̄ sedurun bīina ba gira sīa nne. Yen biru, yera ba maa ka dāa dumi kua ba sɔ̄ndi dāa bīi nin wɔ̄llɔ̄. ³Ma ba daasi kua ka sedurun dāa, ba sɔ̄ndi dāa dumi yin wɔ̄llɔ̄. Yin geera sāawa weeru ka nɔ̄bu. Ma ba ye bɔ̄nu kua sīa ita. Sīa yen baayere ya mɔ̄wa dāa wɔ̄kura nɔ̄bu. ⁴Ba dii ten goo bakano fenentiba doke sīa ita ita, ba nɔ̄ kisine. ⁵Fenenti be, ka ben kadirin goonu nne ya yasum newa kpuro. Ma yi nɔ̄ kisine.

⁶Ma u maa dii ten wuswaaɔ̄ kɔ̄be kua ka gbereba. Yen dɛ̄bu bu sāawa gɔ̄m soonu weeraakuru, yen yasum maa gɔ̄m soonu tena. Ma u maa gaa kua yen wuswaaɔ̄ ka gbereba.

⁷Ma u maa siri gbaburu bana u sedurun dāa besi teria ten temɔ̄ ka ten daasiɔ̄.

⁸Yen biru ba maa win tiin diru bana nge me ba dii te ba mɔ̄ Libanin dāa sɔ̄ bana. Ba tu banawa dii ten biruɔ̄.

Ma u maa Egibitin sunɔ̄n bii wi u sue kuro bania me.

⁹Ba dia ye kpuro banawa ka kpee buranu ni ba bɔ̄ra ka sii nge me n weene nu n dɛ̄bu ne. Nin goonu kpurowa ba dāka ba sere ka nu bana ye kua. Kpee niya ba ka dia ye kpuro bana saa yen kpekpekun di sere ka wɔ̄llɔ̄. Niya ba maa ka sina kpa ten agbara bana. ¹⁰Kpee bakana ba ka kpekpeku ge kua. Nin ganu nu sāawa gɔ̄m soonu

wɔ̄kuru, ganu maa gɔ̄m soonu nɔ̄ba ita.

¹¹Kpekpeku gen wɔ̄llɔ̄wa ba kpee bura ni sɔ̄ndi ka sedurun dāa bīinu. ¹²Kpee nin ita itawa ba sɔ̄nna ba ka agbara ye kua. Yen biru ma ba sedurun dāa bīi ni yɔ̄rasia yen wɔ̄llɔ̄ ba ka ye sikerena nge me ba Yinni Gusunɔ̄n sāa yerun agbara kua ka nge me ba win sina kpaarun kɔ̄be kua.

Hiramun sɔ̄mburu

(I maa meerio Bandun Giri II, 2:12-13)

¹³⁻¹⁴Duro goo wāa Tirio wi ba mɔ̄ Hiram. Hiram wi, u sāawa gɔ̄mini goon bii Nefitalin bweseru sɔ̄. Adama win tundo u sāa Tirigii. Ma u sāa seko. Hiram wi, u bwisi ka laakari mɔ̄ gem gem. U maa sii gandun sɔ̄mburu yē. Yen sɔ̄na sina boko Salomɔ̄ u nɔ̄n sokusia u ka nɔ̄n sii gandun sɔ̄m bwese bweseka kua. Ye u tunuma ma u nɔ̄n sɔ̄ma ye kpuro kua.

Gbere sii gandugii

(I maa meerio Bandun Giri II, 3:15-17)

¹⁵U gbere yiru kua ka sii gandu. Yen baayeren dɛ̄bu sāawa gɔ̄m soonu yendu yiru sari. Yen bɔ̄rum maa gɔ̄m soonu wɔ̄kura yiru. ¹⁶Ma u yen baayere furɔ̄ kua ka sii gandu. Furɔ̄ gen baageren gunum mu sāawa gɔ̄m soonu nɔ̄bu. ¹⁷U furɔ̄ gen baageren wɔ̄llɔ̄ sii yāki tara nɔ̄ba yiru yiru. Ma u yi kua nge yɔ̄ni. ¹⁸⁻²⁰Ma u dāa marum weenasim kua sīa yiru, u ka yɔ̄ni yin baayere sikerena. Yen geera sāawa goobu (200). Ma ba nɔ̄ baka kua yɔ̄ni yin wɔ̄llɔ̄, ba ka sikerena. Ba maa furɔ̄su gasu sɔ̄ndi nɔ̄ baka yen wɔ̄llɔ̄, sɔ̄n gunum maa sāa gɔ̄m soonu nne. Ma ba su biibiin weenasii dokea. ²¹Ma u da u gbere yi doke Yinni Gusunɔ̄n sāa yerun duu yerun wuswaaɔ̄. Ye u yi nɔ̄m geuɔ̄, yera u yisuru kā Yakini, yen tubusiana Gusunɔ̄ u ra tāsisie. Ye ya maa wāa nɔ̄m

dwaru gia, yera u maa yīsiru kā, Boasi, yen tubusiana Gusunɔ u dam mɔ.

²²Nge meya ba ka gbere yiru yen soma wiru go.

Boo sii ganduguu mi

ba ko n da s̄aarun nim doke

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 4:2-5)

²³Hiramu u boo kua, ka sii ganduu. Ga s̄āawa bw̄ereke. Gen yasum mu s̄āawa ḡom soonu w̄okuru. Gen gunum maa s̄āa ḡom soonu n̄ɔbu. Ma gen kekerā s̄āa ḡom soonu tena. ²⁴Ma gen n̄ɔn temɔ d̄āa marum gam weenasim mu w̄āa s̄āa yiru, s̄āa baayeren ḡom soo teeru s̄ɔ w̄oku w̄okubu. Ba ye kpuro wisiwa ka sii ganduu. ²⁵Ma ba boo sii ganduguu ge s̄ondi keten bw̄āarokunu w̄okura yirun w̄ollɔ. Yen ita ya s̄ɔ ȳēsan n̄ɔm geu gia m̄era. Ma ita ya m̄era s̄ɔ ȳēsan n̄ɔm dwaru gia, ita yeni ya m̄era s̄ɔ yari yeru gia. Ma ita ye ya maa tie ya m̄era s̄ɔ duu yeru gia. Ma yi kpuro yi koru kisine boo gen temɔ. ²⁶Ba gen n̄ɔ kuawa nge n̄ran n̄ɔ ga ka biibii ye ya n̄ɔ kusie weene. N̄ɔ gen sinum mu ka n̄m tararu yasum n̄. Boo ge, ga koo kp̄i gu ditiri n̄rɔbun suba wenen (80.000) nim mwa.

Boo gen ȳratii

²⁷Ma u boo ge ȳratii w̄okuru kua ka sii ganduu. Yin baayeren goonu n̄n̄e ya yasum n̄wa. Mu s̄āawa ḡom soonu n̄n̄e n̄n̄e. Ma yin d̄ēbu maa s̄āa ḡom soonu ita ita. ²⁸Wee nge me Hiramuu ȳratii yi koosina. U gina yen baayere kadiri kua ka sii gandun deki n̄n̄e, ye ba sw̄ena ka sii gandun besi. Yen biru u sii ganduu kua f̄ef̄ef̄e u wasi wasi. ²⁹Sii f̄ef̄ef̄e ye s̄ɔra u gbee sinansu ka keteba ka w̄ollun k̄s̄obun weenasibu kua. Ma u kadiri yen temɔ ka yen w̄ollu buraru garu kua ta s̄āare. ³⁰Ȳratia yen baayere, uruu n̄n̄wa ya m̄. Ba ye

kuawa ka sii ganduu. Ma ba yen baayere akisi b̄ra kua ka sii ganduu ba s̄re kadiri yen naasu n̄n̄e s̄ɔ. Ma bura ni nu s̄āare mi, nu naa si wukiri. Kadiri ye, ka yen naa si, ya s̄āawa sii b̄ri tia. ³¹Ba ȳratia yen baayeren w̄ollu n̄ɔ gagu seeya bw̄erere. Gen dukum mu s̄āawa ḡom soo teeru, ma gen yasum mu s̄āa ḡom soo teeru ka b̄nu. Miya ba koo boo ge s̄ondi. Sii f̄ef̄ef̄e si ba wasi ȳratii yin kadiri s̄ɔ mi, goonu n̄n̄wa su m̄. Nin d̄ēbu ka yasum n̄ n̄wa. Sin w̄ollwa ba buraru koosi. ³²Boo gen uruu n̄n̄e ye, ya w̄āawa kadiri yen temɔ. Ma uruu ben akisi b̄ri yi gbinne kadiri yen naasu n̄n̄e s̄ɔ. Uruu yen baayeren gunum mu s̄āawa ḡom soo teeru ka b̄nu. ³³Ba yen naa si kuawa nge tabu kekegisu. Sin akisi b̄ra ka yen m̄yo, ka yen uruu ka ɛȳɔba, ba ye kpuro kuawa ka sii ganduu te ba yania. ³⁴Ȳratii yin gooru baatere ta gabatia m̄wa. Ȳratia baayere ka yen gabatia ye, ya s̄āawa sii b̄ri tia. ³⁵N̄ɔ ge ba seeya mi, ba gen w̄ollu buraru kua ḡom soorun b̄nu. Ȳratia baayere ka yen sii f̄ef̄ef̄e ka yen gabatia, ya s̄āawa sii b̄ri tia. ³⁶Gabatii yi ka yin sii f̄ef̄ef̄e si s̄ɔ, ba w̄ollun k̄s̄obu ka gbee sinansu ka kpakpa wurusun weenasisu kua mi ayera tie. Yen biruwa ba maa buraru garu kua ba ka sikerena. ³⁷Nge meya ba ka ȳratii w̄oku te kua ka sii bwese teeru te ba yania. Yi kpuro yi ween̄wa ma yi kp̄aru n̄.

³⁸Ma u maa boosu gasu kua w̄okuru ka sii ganduu. Gen baagere ga koo litiri n̄rɔbu ka natan (1.600) nim mwa. Ma gen baageren gunum mu s̄āa ḡom soonu n̄n̄e. Siya u koo s̄ondi ȳratii yin w̄ollu. ³⁹U ȳratia yen n̄ɔbu doke dii ten s̄ɔ ȳēsan n̄ɔm dwaru gia, ma u maa n̄ɔbu yeni doke ten s̄ɔ ȳēsan n̄ɔm geu gia. Ma u boo b̄kɔ ge yi dii ten ḡomburɔ s̄ɔ yari yerɔ, Negebun bera gia.

Sāa yerun dendi yānu

(I maa meerio Bandun Gari II, 4:7-5:1)

⁴⁰Ma Hiram u torom guratii kua, ka kaatonu ka gbēa ni ba ko n da ka yem yēke. Nge meya u ka dendi yāa ni kpuro kua u wiru go, ni Salomōw u nūn yiire u ko Yinni Gusunōn sāa yee ten sō. ⁴¹Ye u kua mi, yera ghere sii gandugii yiru ka yin furōsu yiru,

ka maa yin furōsu gasu, si ba kua bwēereke,

ka yin sii yāki, yi ba tara nge yōni,

⁴²ka sere dāa marum weenasim nēeru (400),

ye ba kua nge buraru ba ka yōni yi sikerena,

⁴³ka yōratii wōkuru ka boosu wōkuru,

⁴⁴ka maa boo bōko,

ka keten bwāarokunu wōkura yiru yēn wōllō ba boo ge sōndi,

⁴⁵ka torom guratii ka kaatonu,

ka gbēa ye ba ra ka yāku yem yēke.

Sāa yee ten dendi yāa ni Salomōw u Hiram u yiire u ko, u nu kuawa ka sii gandu, ma u nu wōriasia. ⁴⁶Sina boko Salomōw u dera ba dendi yāa ni kpuro sekawa Yuudenin wōwaw, Sukōtu ka Saatanin baa sō. ⁴⁷Yen biru, u dera ba dendi yāa ni kpuro gura ba ka da Yinni Gusunōn sāa yerō. Dendi yāa ni, nu dabi sere ba ñ mam kasu bu nin bunum geeru gia.

⁴⁸Dendi yāa ni Salomōw u dera ba kua ka wura, niya kpakoro tēn wōllō ba ra turare dōw doke ka tabulu mi ba ra pēe yi ye ba ka Gusunō naawa,

⁴⁹ka dabu wōkuru ni ba yi dii te ta dēere gem gem kōnnōn deedeerō, nōwbu nōm geu gia, nōwbu yeni maa nōm dwaru gia,

ka nin fitilanu, ka nin bakusu ka sere nin biibiin weenasii,

⁵⁰ka gbēa, ka woba ka nōri, ka gbēe yorukunu, ka dōw guratii, ka dii te ta dēere gem gem gamboban soretii. Ka sere maa gambo ni nu tien soretii.

⁵¹Ye ba sāa yee ten sōmburu kpuro kpa, yera sina boko Salomōw u sii geesu ka wura ka yānu ganu yarama ni win tundo Dafidi u raa gōsa u yi Yinni Gusunōn sō. Ma u ye kpuro yi sāa yee ten arumani beru yerō.

Ba ka woodan kpakoro te da

Yinni Gusunōn sāa yerō

(I maa meerio Bandun Gari II, 5:2-6:2)

8Yen biru, Salomōw u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka ben bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemōw bu ka Yinni Gusunōn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba mō Sōni, kpa bu tu doke sāa yeru mi. ²Yera Isireliba kpuro ba menna Salomōw mi, wōwōn suru nōwba yiruse wì sōw ba ra tōw bakaru garu ko. ³Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera yāku kowobu ba Yinni Gusunōn woodan kpakoro te sua, ⁴ka win kuu bekurugii te, ka sere sāarun dendi yāa ni nu wāa te sōw kpuro. Yāku kowobu Lefibara ba ye kpuro suama. ⁵Sina boko Salomōw ka Isireliba kpuro be ba menne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunōn woodan kpakoro ten bōkuw. Ma ba yāanu ka kete dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu ñ garirō.

⁶Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunōn woodan kpakoro te da ten ayero dii te ta dēere gem gem sōw. Ba tu yiwa wōllun kōsōbun weenasibu yirun kasin kōkōrō. ⁷Kōso be, ba kasa deriewa ba woodan kpakoro te wukiri. ⁸Ba koo kpī bu nenutia ye wa ya tere saa dii te ta dēere gem gem kōnnōn di, domi ba ye kuawa ya dēu. Adama ba ñ kpē bu ye wa

saa tɔɔn di. Miya ya wāa sere ka gisɔn gisɔ. ⁹Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wɔkurun kpee besi yiru yi Mɔwisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u nùn yi wē Horebun guurɔ sanam mē u ka Isireliba arukawani bɔkua, ye ba yarima Egibitin di.

¹⁰Saa ye yāku kowo be, ba yarima sāa yee ten min di, yera guru wii wurora dii te wukiri, sere ka ten sɔɔwɔ. ¹¹Yāku kowo be, ba kpana bu ben sɔmburu ko dii ten mi, guru wii wuro ten saabu. Domi Yinni Gusunɔn yiiko ya yiba dii te sɔɔ. ¹²Yera Salomɔɔ u nɔɔgiru sua u nē, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wāa guru wii sinumgiru sɔɔ.

¹³Adama nē, na nun wāa yee geeru bania, mi kaa n wāa sere ka baadommaɔ.

Salomɔɔn gari

yi u Isireliba sɔɔwa

(I maa mēerio Bandun Gari II, 6:3-11)

¹⁴Yera sina boko Salomɔɔ u sīira Isireliba kpuron mi gia mi ba yɔ. Ma u bu domaru kua. ¹⁵U gerua u nē, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara, domi u win nɔɔ mwēeru yibia te u Dafidi nen tundo kua u nē, ¹⁶saa mìn di u win tɔmbu Isireliba yarama Egibitin di, u ñ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo nùn sã. Adama Dafidiwa u gɔsa u n ka sãa ben kparo. ¹⁷Nen tundo Dafidi wi, u raa gɔru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania. ¹⁸Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nē, ya wā ye u gɔru doke u ka nùn diru bania. ¹⁹Adama n ñ wi, u koo nùn tu bania. Win bii wi u koo ma wiya u koo tu bani. ²⁰Tē Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwē te yibia. Wee nē Salomɔɔ na sina bese Isireliban sina gɔna wɔllɔ, na nen tundo Dafidi kɔsire kua. Yen biru na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n da nùn sã. ²¹Dii te sɔɔra na win woodan kpakororu

wāa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi wāa kpakoro te sɔɔ, yi sɔɔ ba win woodaba yorua, ye u besen baababa wē sanam mē u bu yarama Egibitin di.

Salomɔɔn kanaru

(I maa mēerio Bandun Gari II, 6:12-40)

²²Yera Salomɔɔ u yɔra tura tèn mi ba ra yākunu kon wuswaaɔ Isireliban nɔni biru, ma u nɔma sua wɔllɔ u kanaru kua. ²³U nē, Gusunɔ bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wune wɔllɔ ka temɔ. Wunen bwāa be ba nun mem nɔɔwammē ka gɔru tia, a ra arukawani ye a ka bu bɔkua yibie kpa a bu wunen wɔnwɔndu sɔɔsi. ²⁴Wee a wunen nɔɔ mwēeru yibia te a wunen bɔɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a nùn sɔɔwa kpuro, a ye kua gisɔ, ka wunen dam. ²⁵Yen sɔ, Gusunɔ besen Yinni, a nɔɔ mwē te yibio te a nùn kua mi, a nē, u ñ kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, bā n tii neni dee dee ben wāaru sɔɔ, ma ba nun mem nɔɔwammē nge mē wi, Dafidi u kua. ²⁶Ñ n men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a nùn sɔɔwa mi kpuro, yi kooru.

²⁷Adama kaa sere kpī a sina tem mē sɔɔ ka gem? Domi wolla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ²⁸Ka mē, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ te na m̀ gisɔ. ²⁹A de wunen nɔni yi n wāa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na m̀ yam mini, domi miya a nē, kaa tii sɔɔsi. ³⁰Nē ka wunen tumbu sà n mennama yam mini, sa kanaru m̀, a sun swaa dakio, saa wɔllu di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

³¹Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua, u ka na mini u bōre yāku yerɔ, ³²na nun kanamɔ, a nùn swaa dakio wɔllun di, kpa a bu siria. A tɔn kōso nùn win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

³³Yiberēba bà n wunen tumbu Isireliba kamia yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamō dii teni sō, ³⁴a bu swaa dakio saa wəllun di kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem mē sō, mē a raa ben baababa wē.

³⁵À n dera gura ya yōra yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yèn sō a bu sekuru doke, ma ba mēerima yam mini, ba nun sāmō ba kanaru mō, ³⁶a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sōsio yè sō ba koo sī, kpa a de gura yu ne tem mē sō, mē bese wunen tumbu sa tubi di mi.

³⁷Gōru tà n dua tem mē sō, n̄ kun mē kēsi kēsi bararu, n̄ kun mē dīanun gō, n̄ kun mē twee, n̄ kun mē kōkōnu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mē yiberēba bà n tem men wusu tarusi, n̄ kun mē bara bwese bweseka yà n wunen tumbu deema, n̄ kun mē wahala gaa, ³⁸bà n seewa ba kanaru mō, ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win nōma suema dii tenin bera gia, ³⁹a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a bu suuru kua, a baawure kua nge mē u sāa. Domi wunē turowa a tōnun gōru yē. ⁴⁰Kpa bu nun nasia ben wāaru kpuro sō tem mē sō, mē a ben baababa wē.

^{41–42}Tōn tuko goo ù n na u ka nun sā yèn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mō, ma yēro u kanaru mō dii te sō, ⁴³a nùn swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamō kpa handunian tumbu kpuro bu nun gia kpa bu nun nasia, nge mē wunen tumbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra sā dii te sō, te na bana mini.

⁴⁴À n wunen tumbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberēba tabu wōri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mēerima wuu ge a gōsa ka dii te na nun

banian bera gia, ⁴⁵a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu nasara wē.

⁴⁶Bà n daa maa nun torari, domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa a bu yiberēba nōmu sōndia, ma ba bu mwēera ba ka da, ba yoru dimō turuku n̄ kun mē, mi n toma, ^{47–48}bà n bwisika tem mi ba yoru dimō mi, ma ba gōru gōsia mam mam, ba nun tii wē ma ba tem meni mēerima mē a ben baababa wē, ka wuu geni, ge a gōsa ka sāa yee te na nun bania mini, bà n kanaru mō, ba mō, ba nun torari ba durum kua, ⁴⁹a bu swaa dakio wunen wāa yerun di kpa a bu kua ye n weene. ⁵⁰A bu ben durum ka ben toranu kpuro suuru kuo, kpa a de be ba bu yoru diisiamō bu ben wənwəndu wa. ⁵¹Domi ba sāawa wunen tumbu be a yarama Egibitin di mi ba nōni sōra.

⁵²A de a ne ka wunen tumbu kpuro durom kua kpa a besen nō nō, saa ye sa nun kanamō kpuro. ⁵³Domi wuna a sun gōsa bwese ni nu tien suunu sōn di. Ma a sun kua wunegibu nge mē a gerua, saa wunen sōm kowo Mōwisin nōn di, sanam mē a besen baababa yarama Egibitin di.

Salomōn kana dāakiru

⁵⁴Saa ye Salomō u win kana te kua u kpa, yera u seewa u yōra yāku yeru mi, mi u raa yiire u nōma sue wəllō. ⁵⁵Mi u yō mi, u nōngiru sua min di, ka dam u Isireli be ba menne mi domaru kua u nee, ⁵⁶na Yinni Gusunō siara wi u win tumbu bōri yendu wē nge mē u raa gerua. Nōw mwee duro ni u raa kua saa win sōm kowo Mōwisin min di, nin gara kun kam kue. ⁵⁷Yen sō, na kanamō u n maa ka sun wāa nge mē u raa ka besen baababa wāa, u ku sun duari, u ku maa sun deri. ⁵⁸U besen bwēra gōsio win mi gia kpa su kpī su win swēe kpuro swī su win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nōw bi u besen baababa wē. ⁵⁹Kana te na kua win wuswaa mini, u tu mō kpa

u n tu yaaye baadomma, kpa u n da ne ka win tumbu Isireliba gea kue. ⁶⁰Nge meya handunian bwesenu kpuro nu koo ka gia ma wi turowa u sāa Gusunɔ. Goo maa sari nge wi. ⁶¹Yen sɔ, bɛɛ win tumbu, i been gɔrusu nùn wɛɛyɔ mam mam. Kpa i kpī i win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa.

Ba yāku kobu torua

Yinni Gusunɔn sāa yera

(I maa meerio Bandun Gari II, 7:4-10)

⁶²Yen biru Salomɔɔ sina boko ka Isireliba kpuro ba menna ba Yinni Gusunɔ yākuu kua. ⁶³Salomɔɔ u ketɛ nɔɔɔbun suba yenda yiru (22.000) ka yāanu nɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000) go u ka siarabun yākuu kua. Meya ba ka Yinni Gusunɔ sāa yee te wukia. ⁶⁴Yen dɔma te, Salomɔɔ u dera ba sāa yee ten yaaran suunu gɔsa ba deerasia. Ma ba yākuu kua mi, domi yāku yerun tura te ba kua ka sii gandɔ ta ò kpē tu yāku dɔɔ mwaararugii ni mwa ka dīa ni ba Yinni Gusunɔ kā mi, ka sere siarabun yākunun yaa gum.

⁶⁵Ba sāa yee ten wukiabun tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Yen biruwa ba maa Kunun tɔɔ bakaru di. Tɔn dabira nawa tem mɛn baaman di saa Hamatin di n ka girari Egibitin daarun bera gia. Ma ba menna Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ siki siki. Ba tɔɔ baka te diwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁶⁶Sɔɔ nɔɔba itase, yera Salomɔɔ u ben baawure kara, ma ba nùn domaru kua. Yen biru ba sīa ben yenusɔ ka nuku dobu ka bɔri yendu, durom mɛ Yinni Gusunɔ u win bɔɔ Dafidi ka win tumbu Isireliba kuan sɔ.

Yinni Gusunɔ

u maa Salomɔɔ kure

(I maa meerio Bandun Gari II, 7:11-22)

9 Saa yè sɔɔ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru ka sere maa ye u gɔru doke kpuro kua u kpa, ²saa yera Yinni Gusunɔ u nùn kure nɔn yiruse nge mɛ u raa nùn kure Gabaoniɔ. ³Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Yen sɔ tɛ, dii te a bana nen sɔ mi, na tu wuna nenem ta kua mi ba ko n da man sā. Ko na n tu meera kpa nen bwɛra n wāa te sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁴Wunen tii à n sīimɔ gem sɔɔ ka gɔru deero nen wuswaɔɔ ma a nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwammɛ nge mɛ Dafidi wunen tundo u kua, ⁵kon wunen bandu daka daasia nge mɛ na wunen tundo wi nɔɔ mwɛeru kua, na nɛɛ, u ò kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo bandu di Isireliba sɔɔ. ⁶Adama wune ka wunen tumbu ka been bibun bweseru ò n man yina, ma i ò nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwammɛ, ma i da i n būnu sāmɔ, ⁷kon bɛɛ wuna tem mɛ na raa bɛɛ wɛ kpuron di. Kpa n maa dii te na wuna nenem nen sɔ mi yina mam mam kpa i sekuru wa bwese tukunun wuswaɔɔ nu bɛɛ yɛɛ. ⁸Wi u raa dii ten kpāaru yɛ, ù n doonɔ mi, ma u ten bansu wa bitu koo nùn mwa u nɛɛ, kuku! Mban sɔna Yinni Gusunɔ u tem megibu kua mɛ, ka maa dii teni. ⁹Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunɔ ben Yinni deriwa wi u ben baababa yarama Egibitin di. Wee tɛ būna ba sāmɔ. Niya ba mem nɔɔwammɛ. Yen sɔna u dera wahala yeni ya bu deema.

Salomɔɔ ka Hiramun

arukawani

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 8:1-18)

¹⁰ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka win tiin sina kpaaru banawa wɔɔ yendu u sere ye kpuro wiru go. ¹¹ N deema Hiramun Tirin sina bokowa u n̄n d̄a ye ba m̄d seduru ka sipere ka wura m̄risia nge m̄n n̄ɔ u k̄i sanam m̄e u win s̄oma ye m̄d. Yen s̄na u maa Hiramun wi wusu yendu k̄a, Galilen tem s̄ɔ. ¹² Yera Hiramun u seewa Tirin di u da u wuu si m̄era, si Salomɔɔ u n̄n k̄a mi. ¹³ Adama wuu si, su ñ n̄n w̄ere. Ma u n̄e, wuu sinin bwesera a man k̄a nen k̄inasi? Yera u su ȳisuru k̄a Kam. Ȳisi tera ba ra ka su soku sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁴ N deema Hiramun u raa Salomɔɔ wura t̄nnu ita ka b̄onu m̄risia.

Ye Salomɔɔ u maa kua

¹⁵ T̄ɔn be Salomɔɔ u yoo s̄oma koosia, beya ba Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka win tiin sina kpaɔ te bana te u soka Wɔwa ye ba k̄rua, ka sere Yerusalemun gb̄ara te, ka maa wuu si ba m̄d Hasori, ka Megido, ka Gesɛ. ¹⁶ N deema Egibitin sunɔ u raa Gesɛ w̄ori u d̄ɔ m̄eni u Kanani be ba w̄a mi go u kpa, ma u wuu ge sua u win bii t̄n kurɔ k̄a, saa ye Salomɔɔ u bii wi sua kurɔ. ¹⁷ Yen s̄na Salomɔɔ u wuu ge s̄nwa u bana. U maa Beti Horoni bana ye ya w̄a wɔwɔ, ¹⁸ ka Balati, ka Tadim̄ori ye ya w̄a Yudan temɔ mi ḡaanu ku ra kpi, ¹⁹ ka maa wuu s̄in mi u ra win d̄ianu bere, ka s̄in mi win tabu keke be dumi gawe w̄a ka s̄in mi win maasɔbu ba w̄a ka si u ḡoru doke u bana Yerusalemuɔ ka Libaniɔ ka maa tem m̄e u m̄d kpuro s̄ɔ.

²⁰⁻²¹ Bwese ni nu w̄a Isireliban suunu s̄ɔ ba ñ kp̄ia ba go, niya Am̄reba ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Ben bibun bwesera Salomɔɔ

u yoo s̄oma koosia. Ma ba kua yobu sere ka gisɔn gisɔ. ²² Adama Salomɔɔ u ñ Isireliba yoo s̄oma koosie. U bu kuawa win tabu kowobu ka win tiin s̄om kowobu, ka win sina asakp̄ɔbu ka win tabu sinambu ka win tabu keke kparobu ka win maasɔbu. ²³ Be u ḡsa bu ka yoo s̄oma ye kpara, ba s̄awa n̄era wunɔbu ka weeraakuru (550).

²⁴ Sanam m̄e Egibiti sunɔn bii w̄andia wi Salomɔɔ u sue kurɔ, u wura yenu ge Salomɔɔ u n̄n bania s̄ɔ, saa yera Salomɔɔ u maa wɔwa ye ya w̄a s̄ɔ yari yeru ḡia k̄rua.

²⁵ W̄ɔ tia s̄ɔ, n̄n itawa Salomɔɔ u ra Yinni Gusunɔ ȳaku d̄ɔ mwaaruginu kue ka siarabun ȳakunu, ȳaku yee ten mi, te u Yinni Gusunɔ kua. Yen biru u ra turare d̄ɔ doke kpakoro t̄n w̄oll̄ ba ra turare d̄ɔ doke te ba yi dii te ta d̄ere gem gem k̄nn̄n deedeeru. Nge m̄eya Salomɔɔ u ka s̄ɔsi ȳen s̄ ba s̄a yee te kua.

²⁶ Ma u dera ba goo nimkuu d̄aka Esioni Gebeɛ, Elatin b̄okuɔ nim w̄oku ge ba m̄d Naa yariɔ Ed̄mun temɔ. ²⁷ Ma Hiramun u win tiin s̄om kowo be ba nim asansi ȳe m̄risia Salomɔɔn goo nimkuu sin s̄. ²⁸ Yera ba da Ofiriɔ ba wura gura t̄nnu w̄akura yiru ba ka Salomɔɔ daawa.

Seban sunɔ t̄n kurɔ

u Salomɔɔ m̄erim da

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 9:1-12)

10 Saa ȳe s̄ɔ Seban sunɔ t̄n kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u ȳisuru yara, yera u da u ka Salomɔɔn bwisi yin saka m̄eri kpa u n̄n ḡa s̄ɛs̄ḡii dabinu bikia. ² U tura Yerusalemuɔ ka win sina bw̄a dabinu be ba n̄n sw̄ii ka yooyoo si su turare ka wura dabinu s̄ɔwa, ka kpee go-biginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya w̄a win ḡoru. ³ Ma

Salomɔɔ u nùn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nùn wisibu sēsie. ⁴Ye kuru wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana, ⁵ka dāa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nùn nɔɔri, ka sere be ba ra nùn tam dokeye nɔɔɔginu, ka maa yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ sā, ye kpuro ya nùn biti mwa sere u wom mwe.

⁶Ma u sina boko Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro gema.

⁷Adama na n̄ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee, nen n̄oni yi ye kpuro wa. Ka gem ye na wa mini, ba n̄ daa man yen b̄onu sɔɔwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mɛ wunen yīsira yara. ⁸Doo nɔɔrugiba wunen t̄ambu ka wunen sɔm kowo be ba nun nɔɔrimɔ saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁹Na Gusunɔ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gɔna w̄llɔ. U bu kīwa sere ka baadommaɔ. Yen s̄na u nun kua ben sunɔ, a n da ka bu sirie dee dee.

¹⁰Ma u sina boko wura kā t̄annu ita ka b̄onu ka maa turare, ka kpee gobiginu. Salomɔɔ kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nɛ mɛ.

¹¹Hiramun goo nimkuu si su ka wura naamɔ Ofirin di siya su maa ka dāa gea ye ba m̄ santali naamɔ ka maa kpee gobiginu. ¹²Ma sina boko u ka dāa ye gbereba kua sāa yerɔ, ka sere maa win tiin dirɔ. Dāa yera u maa ka sinusu kua ka be ba ra womusu kon m̄ɔɔkununu. Dāa yen bwesera kun saara m̄. Meyā ba n̄ maa yen bweseru waare.

¹³Ma Salomɔɔ u sunɔ t̄on kuru wi wē kpuro ye u bikia. U nùn k̄eru kāwa nge mɛ win yīiko ya nɛ. Yen biru ma kuru wi, u ḡɔsira u wura win temɔ ka win bwāabu.

Salomɔɔn dukia

(*I maa m̄erio Bandun Gari II, 1:14-17, 9:13-28*)

¹⁴Wura ye Salomɔɔ u ra wa w̄ɔ ka w̄ɔ ya s̄awa t̄annu yendu. ¹⁵Ye baasi, u ra maa wura mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani b̄okuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁶⁻¹⁷U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunɔbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu s̄awa kilo n̄ɔba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa s̄aa kilo tia ka b̄onu. Ma u tere ni doke diru garu s̄ɔɔ, te ba sokumɔ Libanin dāa s̄ɔɔ, win sina kpaarɔ.

¹⁸Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu ma u tu wura gean tii pote. ¹⁹Sina kita te, ta ȳɔɔtia m̄wa naa dabusanu n̄ɔba tia. Ma ba ten mi u ra gballi w̄wa koosia. Ma ta n̄m s̄anditia m̄ ȳsi ȳsika. Yen baayeren b̄okura ba gbee sunɔn weenasia kua ya ȳɔ, tia n̄m dwarɔ, tia maa n̄m geuɔ.

²⁰Ma ba maa gbee sinansun weenasisu kua w̄kura yiru ba doke tia tia ȳɔɔtia yen naa dabusaru baateren ȳsi ȳsikaɔ. N̄ɔba tia ya w̄a n̄m dwarɔ, n̄ɔba tia maa n̄m geuɔ. Sunɔ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²¹Salomɔɔn n̄ri kpuro yi s̄awa wura, ka sere maa win gb̄a ye u ra ka di win sina kpaarɔ te ba sokumɔ Libanin dāa s̄ɔɔn diru. Gāanu ganu sari mi, ni ba kua ka sii geesu. Domi win waati ye s̄ɔɔ, ba n̄ sii geesu garisi gāanu, ²²ȳn s̄ɔ win tiin goo nimkusu si su ka Hiramugisu tenkuru m̄ sannu su ra n naamɔ w̄ɔ ita ka w̄ɔ ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu s̄ɔɔwa ka suunu donnu ka w̄annu ka gunɔ burasu.

²³Salomɔɔ u sinam be ba w̄a dunia s̄ɔɔ kpuro bwisi ka dukia kere. ²⁴T̄ambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari n̄,

win bwisi yi Yinni Gusunɔ u nùn kǎn sɔ. ²⁵Wɔɔ baagere tɔmbu ba ra ka nùn kǎnu naawe. Gabuginu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yǎnu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁶Ma Salomɔɔ u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maa maasɔbu. Tabu keke yen geera sǎawa nɔɔbu ka nɛeru (1.400). Maasɔ be, ba maa sǎa nɔɔbun suba wǎkura yiru (12.000). Ma u maasɔ be yi yi wuu marosɔ mi win tabu keke yi wǎa ka sere maa Yerusalemɔ mi win tii u wǎa. ²⁷Ma u dera sii geesu koora Yerusalemɔ mi nge kpenu. U dera dǎa gea ye ba mɔ sɛduru ya dabia nge yaka-sun dǎa ye ba mɔ sikamɔre ye ya ra n wǎa wɔwɔa. ²⁸⁻²⁹Salomɔɔ u tenkuba mɔ be ba ra nùn dumi ka tabu kekeba dwem daawe Egibitio kpa bu ka yi na wuunu ka wuunu. Tabu keke yen tian gobi sǎawa sii geesun gobi nata. Dum tian gobi maa sǎa sii geesun gobi wunaa weeru ka wǎkuru. Tenku bera ba ra maa yi Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dɔre nge mɛ.

Salomɔɔ u Gusunɔ biru kisi

(Imaa mɛerio Bandun Gari II, 11:18-12:1)

11 Egibiti sunɔn bii wɔndia wi Salomɔɔ u sue baasi, u maa bwese tukunun kurɔbu kǎa. U kurɔbu sua Mɔabuban bweseru sɔɔ ka Amɔniba sɔɔ ka Edɔmuba sɔɔ ka Sidonigibu sɔɔ ka Hetiba sɔɔ. ²N deema Yinni Gusunɔ u raa Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa ka bwese tuku ni menna, bu ku raa maa wura nu na ben mi, nu ka bu menna. Domi nu koo de bu ben gɔrusu sǎiya win min di kpa bu nin bǔnu sǎ. Adama bwese niya Salomɔɔ u da u ka menna ben kurɔ be u kǎn saabu. ³Sina bibu nata ka wunɔbuwa (700) Salomɔɔ u sua kurɔbu ka sere maa gooba wunɔbu (300) be ba n sǎa sina bibu. Kurɔ bera ba win gɔru sǎiya Yinni Gusunɔn min di. ⁴Yera n dera win tǎkuru sɔɔ, u da

u bǔu sǎamɔ. Ma u n maa tii Yinni Gusunɔ wɛ mam mam. U n kue nge mɛ win tundo Dafidi u kua Yinni Gusunɔn sǎaru sɔɔ. ⁵Salomɔɔ u da u Sidonigibun bǔu wi ba mɔ Asitaate ka Amɔniban bǔu wi ba mɔ Milikɔmu sǎamɔ. ⁶Kɔsa u kua. U n Yinni Gusunɔ swii mam mam nge mɛ win tundo Dafidi u kua. ⁷Yera u maa da u bǔu kɔsunun turanu bana guu te ta wǎa Yerusalemun deedeerɔ. Niya Mɔabuban bǔu wi ba mɔ Kemɔsi ka Amɔniban bǔu wi ba mɔ Mɔlɔku. ⁸Ma u win kurɔ be kpuro bǔu turanu bania. Miya ba ra n bǔnu yǎkuru kuammɛ kpa ba n nu turare dɔɔ dokeammɛ. ⁹⁻¹⁰N deema Gusunɔ Isireliban Yinni u raa Salomɔɔ kure nɔn yiru ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u ku raa da u bǔu goo sǎ. Adama Salomɔɔ u n Yinni Gusunɔn gere ye mem nɔɔwɛ. Ma u win gɔru sǎiya Yinni Gusunɔn min di. Yera Yinni Gusunɔ u ka nùn mɔru kua. ¹¹Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee a n nɛn arukawani ka nɛn wooda ye na nun wɛ mem nɔɔwɛ. Yen sɔ, kon wunen bandu karana n ten sukum wunen sɔm kowo goo wɛ. ¹²Adama na n ye mɔ wunen wǎaru sɔɔ, wunen tundo Dafidin sɔ. Wunen biin nɔmun diya kon tu mwa. ¹³Adama nɛn bɔɔ Dafidin sɔ ka sere maa Yerusalemɔ ye na gɔsan sɔ, na n nun te kpuro mwaarimɔ. Kon nùn Isireliban bwese kera tia deria u ko yen sunɔ.

Salomɔɔn yibereba

¹⁴Yinni Gusunɔ u dera Hadadi wi u sǎa Edɔmun bweserun sina bii u kua Salomɔɔn wɛrɔ.

¹⁵N deema Dafidi u raa ka Edɔmuba tabu kua u bu go. Yera win tabu sunɔ Yoabu u da mi, u ka Isireli be ba go go sike. ¹⁶Ma u sina mi, suru nɔɔba tia, wi ka win tabu kowobu. Ma ba Edɔmuban tɔn durɔbu kpuro go, bibu ka bukurobu. ¹⁷Saa yera Hadadi u kpikiru sua u da Egibiti gia ka Edɔmuba gabu

be ba sāa win baaban yobu. N deema Hadadi wi, u sāawa aluwaasi. ¹⁸Ye ba seewa Madianin di, ba dawa Paraniɔ, miya u maa gabu wa ba nùn swii ba ka tura Egibiti sunɔn mi. Yera Egibiti sunɔ wi, u nùn diru wē ka maa tem. Yen biru u nɔɔ mwēeru kua ma u ko n da nùn dīanu wē. ¹⁹Egibiti sunɔ wi, u ka Hadadi nɔnu geu mēera. N deema Egibiti sunɔ wi, u kurɔ mɔ wi ba mɔ Tapenesi. Kurɔ wi, u yiiko mɔ. Win wɔɔɔwa Egibiti sunɔ u Hadadi kā u sua kurɔ. ²⁰Yera Hadadin kurɔ wi, u nùn bii tɔn durɔ marua. Ma ba nùn yīsiru kā Genubati. Ma Tapenesi u bii wi sua u nenua win yenuɔ ka Egibiti sunɔn bibu sannu.

²¹Saa ye Hadadi u nua ma Dafidi u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaɔ, win tabu sunɔ Yoabu u maa gu, yera u Egibiti sunɔ sɔɔwa u nēe, a de n den gɔsira n da nen wuuɔ.

²²Yera u nùn sɔɔwa u nēe, mba n nun kɔmiē nen mini a ka kī a we.

Ma u nùn wisa u nēe, na ñ gāanu bie. Adama ka mē, a de n we.

²³Yinni Gusunɔ u maa Resoni Eliadan bii seeya u ka Salomɔɔ seesi. Resoni wi, u raa kpikuru suawa win yinni Hadadesē Soban sunɔn min di.

²⁴Sanam mē Dafidi u bu wɔri u goomɔ, ma Resoni wi, u tɔmbu menna u kua ben wirugii. Wi, ka tɔn beya ba da ba sina Damasiɔ u bandu di mi. ²⁵Resoni wi, u kua Isireliban yibere Salomɔɔn wāaru kpuro sɔɔ. Meya maa Hadadi u Isireliba kɔsa kua, u bu tusa. Ma u da u bandu di Sirio.

Nɔɔ mwēe te Gusunɔ

u Yeroboamu kua

(I maa mēerio Bandun Gari II, 9:29-31)

²⁶Salomɔɔn sɔm kowo turo wi ba mɔ Yeroboamu u maa nùn seesi. Win tun-don yīsira Nebati. U sāawa Efaratigii,

win wuuwa Sereda, win meron yīsira Serua. U sāawa gɔmini.

²⁷Wee nge mē u ka nùn seesi. Salomɔɔ u wɔwa gaa kɔrumɔ. Ma u Yerusalemun gbāraru sɔmmɔ. ²⁸Ye u Yeroboamu wa u sāa aluwaasi damgii u maa sɔmburu mɔ mi ka hania, yera u nùn kua Manase ka Efaraimun bwese keran wirugii bu ka sɔmbu te ko. ²⁹Sɔɔ teeru, Yeroboamu u yara Yerusalemun di, ma u ka Gusunɔn sɔmɔ Akiya Sidonigii yinna swaaɔ. U kumbooro kpɔɔ sebua. Be yiru tɔnawa ba wāa yakasu mi dɔma te. ³⁰Ma Akiya u win kumbooro kpɔɔ ge nenua u gēka besi wɔkura yiru. ³¹Yera u Yeroboamu sɔɔwa u nēe, a yen wasi wɔkuru suo, domi ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nēe, u koo Salomɔɔn bandu mwa u karana kpa u nun Isireliban bwese keru wɔkuru wē a n sāa ben sunɔ. ³²Adama u koo nùn keru tia deria win bɔɔ Dafidin sɔ, ka maa Yerusalemun sɔ. Domi Isireliban wusu kpuro sɔɔ, yera u gɔsa. ³³U yeni mɔwa yèn sɔ be Isireliba ba wi Yinni Gusunɔ deri. Ma ba da ba Sidonigibun būu wi ba mɔ Asitaate sāmɔ ka Mɔabuban būu wi ba mɔ Kemɔsi, ka Amɔniba būu wi ba mɔ Milikomu. Ba yina bu sī win swaa sɔɔ bu sere ko ye u kī. Meya ba maa yina bu win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwa nge mē Dafidi wi, Salomɔɔn tundo u kua. ³⁴Adama u koo be de u n gina ban te dii sere u ka gbi win bɔɔ Dafidin sɔ, wi u gɔsa ma u win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwa. ³⁵Yen biru u koo Isireliban bwese keru wɔkuru mwa saa win biin nɔman di kpa u nun ko ben sunɔ. ³⁶Kpa u bwese keru tia win bii wē Dafidin sɔ kpa u n da n kɔsire mɔ bandu sɔɔ Yerusalemuɔ wuu ge u gɔsa bu ka nùn sã mi.

³⁷Wune maa Yeroboamu u koo nun sua kpa a n bandu dii Isireliba kpuro sɔɔ, kpa a n bu wooda wēemɔ nge mē a kī. ³⁸À n da ko ye u nun yiire kpuro ma a

sīimɔ win swɛɛ sɔɔ, ma a win woodaba mem nɔɔwa nge me win bɔɔ Dafidi u kua, u ko n ka nun wāawa sere ka baadommaɔ, kpa u nun ko Isireliban bwese keru wɔkurun sunɔ. Kpa wunen bibun bweseru ba n da ban te di sere ka baadommaɔ nge mɛ u Dafidi nɔɔ mwɛeru kua. ³⁹Nge meya u koo ka Dafidin bibun bweseru sekuru doke Salomɔɔn durum sɔ. Adama n ñ mɔ ka baadommaɔ.

⁴⁰Ye Salomɔɔ u gari yi nua, yera u swaa kasu u ka Yeroboamu go. Ma Yeroboamu u seewa u kpikuru sua u da Egibitin sunɔ Sisakin mi. Miya u wāa sere Salomɔɔ u ka gu.

⁴¹Ye Salomɔɔ u kuan sukum ka sere maa win bwisin gari, ye kpuro ya yorua tireru garu sɔɔ te ba mɔ Salomɔɔn kookoosun tireru. ⁴²Salomɔɔ u bandu diwa wɔɔ weeru Isireliba kpuro sɔɔ. ⁴³Ye u kpuna u gu, ba nùn sika win tundo Dafidin wuuɔ. Ma win bii Roboamu u kua win kɔsire bandu sɔɔ.

Roboamu

u bukurobun gari yina

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 10:1-15)

12 Roboamu u da Sikemɔɔ. Domi Isireliba kpurowa ba da mi, bu ka nùn ko sunɔ. ²Saa yè sɔɔ Yeroboamu Nebatin bii u kpikuru sua Salomɔɔn sɔ, u wāa Egibitiɔ yera u nua ma Roboamu u bandu di. Yera ba nùn sɔmɔ gɔria ba nɛɛ, u na. ³Ye u tunuma, ma wi ka Isireliban bwese keru wɔkuru ba menna ba da ba Roboamu sɔɔwa ba nɛɛ, ⁴wunen tundo u sun yoo sɔma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swii.

⁵Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i gina doo. Ñ n kua sɔɔ ita kpa i wurama.

Ma tɔn be, ba doona. ⁶Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔɔ bwisi kɛ, u

bu bikia u nɛɛ, bwisi yirà i man kɛmɔ n tɔn be sɔ.

⁷Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, à n wura saa gison di, a tɔn be nɔɔri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kuru, ba ko n sāawa wunen tumbu sere ka baadommaɔ.

⁸Adama Roboamu wi, u ñ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹U bu sɔɔwa u nɛɛ, bwisi yirà i man kɛmɔ n ka tɔn be wisi be ba nɛɛ, n bù yoo sɔma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰Yera ba nùn wisa ba nɛɛ, a bu sɔɔwa a nɛɛ, wunen nikibii piibu ga wunen tundo pɔra bɔɔrum kere. ¹¹Wunen tundo u raa bu yoo sɔma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu, meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹²Yera Yeroboamu ka tɔn be kpuro ba na Roboamun mi sɔɔ itase ye, nge mɛ u raa gerua. ¹³Roboamu u tɔn be wisa ka dam, u ñ bukuro ben bwisi yi garisi gāanu. ¹⁴Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔmburu kua ma u nɛɛ, nen tundo u raa beɛ yoo sɔma koosia. Adama tɛ, negira ta koo kera. U raa beɛ seeyasia ka yii sennu. Adama nɛ, som kpakiya kon ka beɛ seeyasia.

¹⁵Nge meya Roboamu u yina u tɔn begii swaa daki domi Yinni Gusunɔwa u dera n kua mɛ, kpa win gari yi ka koora, ye u Yeroboamu Nebatin bii sɔɔwa saa Akiya Silogin nɔɔn di.

Isireliban banda bɔnu kua

yiru

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 10:16-11:4)

¹⁶Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ñ ben gere swaa daki, yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, mba n sun mɔɔsine bese ka Dafidi Isain bii.

Sa ñ maa bɔnu gaa mɔ ka wi.

Bese Isireliba i de su gōsira bešen yenusō. Wunε Roboamu a wunen bweserun wunanō koowo.

Ma Isireli be, ba gōsira ben yenusō. ¹⁷Ma Roboamu u kua Yudan bweseru tōnan sunō. ¹⁸Saa ye sōra u Adoramu gōra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka yoo sōma ko. Ma ba nūn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii, u win tabu keke wōri fuuku fuuku u da Yerusalemō. ¹⁹Nge meya Isireliban bwese kerī wōku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka giso.

²⁰Saa yē sō Isireliba kpuro ba nua ma Yeroboamu u wurama saa Egibitin di, yera ba menna ba nūn sokusia. Ye u na, yera ba nūn kua ben sunō. Yudan bweseru baasi, goo sari wi u maa ka Dafidin bweseru yōra.

²¹Saa yē sō Roboamu u tunuma Yerusalemō, yera u Yudaba ka Benyamēeba kpuro menna. Ma u be sō tabu durō damgibu nōrōbun suba goobu yendu sari (180.000) gōsa bu da bu Isireliban bwese kerī wōku te wōri, kpa bu ban te wōrama bu nūn wesia. ²²Adama Gusunō u ka win sōmō Semaya gari kua u nεε, ²³a Roboamu Salomōn bii Yudaban sunō ka Yudaba ka Benyamēeba kpuro sōwō, ²⁴a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunō na gerua. Bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gōsiro win yenusō, domi yenī ya nawa saa nε Yinni Gusunōn min di.

Ma ba Yinni Gusunōn gere wura, ba gōsira ba wura ben yenusō.

²⁵Yeroboamu u wuu ge ba mō Sikemu gbāraru toosi ge ga wāa Efaraimun gurun bera gia. Ma u sina mi. Yen biru u yara min di u da u Penueli gbāraru toosi.

Yeroboamu

u Gusunōn swaa deri

²⁶⁻²⁷Yera Yeroboamu u bwisika u nεε, tōn be, bā n daamō Yerusalemō bu ka yākuru ko Yinni Gusunōn sāa yerō, nen ban te na dii mi, ta koo ra wura Dafidin bweseru sō. Domi ben laakari ya koo wura ben yinni Roboamun mi, wi u sāa ben sunō. Kpa bu man go bu wa bu ka wura win mi. ²⁸Ye Yeroboamu u bwisi bikia bikia, yera u keten bwāarokunu yiru kua ka wura u nεε, bεε Isireliba na bεε wasiraru waawa ka Yerusalemun daabu. Yen sō, beēn yinni wee mini wi u bεε yarama Egibitin di.

²⁹Ma u gen teu yi Beteliō, teu maa Danō. ³⁰Ma yenī ya kua yina ye ya bu sure durum sō, domi ba ra n daamōwa Beteliō n̄ kun mε Danō ba n bwāaroku ni sāamō.

³¹Yera Yeroboamu u sāa yenu bana gungunu wōllō. Yen biru u yāku kowobu gōsa be ba kun sāa Lefin bweseru. ³²Yeroboamu u tōru bura bu ka tōō bakaru ko wōnōn suru nōoba itasen sō wōkura nōobuse sō, nge mε Yudaba ba ra ko. Ma u da Beteliō u yōwōwā yāku yerō u bwāaroku ni yākuru koosi. Ma u yāku kowo be u gōsa yi Beteli mi.

Yeroboamun yāku yee te,

ta n̄ ka Gusunō naawe

³³Ye tōō te, ta tura te Yeroboamu u bura mi, yera Isireliba kpuro ba tōō bakaru di Beteliō. Ma win tii u yōwōwā yāku yerō, u turare dōō doke.

13 Yera Yinni Gusunō u dera win sōmō goo u seema saa Yudan di u na Beteliō sanam mε Yeroboamu u turare dōō dokemō ben yāku yerō. ²Ma u yāku yee te nōogiru sue u nεε, yāku yeru wunε! Yāku yeru wunε! A nōwōwō ye Yinni Gusunō u gerua. U nεε, wee ba

koo bii tɔn durɔ goo ma Dafidin bweseru sɔɔ, kpa bu nùn yīsiru kē Yosiasi. Wiya u koo se u ka būu yāku kowo be yākuru ko mi ba ra raa yākuru ko. Kpa bu tɔmbun kukunu dɔɔ meni wunen wɔllɔ.

³Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa nɛɛ, yāku yee teni, ta koo besikirawa. Kpa ten yāku torom mu yari baama. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma Yinni Gusunɔwa u gari yi gerua.

⁴Sanam mɛ Yeroboamu u nua ye sɔmɔ wi, u yāku yee te gerusi, yera u nɔmu demia u nɛɛ, i nùn mɔɔ.

Adama Yeroboamu nɔmu ge u Gusunɔn sɔmɔ wi tii mi, ga gu, ma u kpana u gu kure. ⁵Yera yāku yee te, ta besira, ma ten yāku torom mɛ mu wāa wɔllɔ mu pusi yam kpuro nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa sɔmɔ win nɔnɔn di. ⁶Yera Yeroboamu u Gusunɔn sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ nen sɔ, kpa u de nen nɔmu ge, gu wurama nge mɛ ga raa sāa.

Ma sɔmɔ wi, u Yinni Gusunɔ kana. Yera Yinni Gusunɔ u dera nɔmu ge, ga wurama nge mɛ ga raa sāa. ⁷Saa yera sina boko Yeroboamu u nɛɛ, a duuma nen yenuɔ kpa a di. Yen biru, kpa n nun kēnu wē.

⁸Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u sina boko wisa u nɛɛ, baa à n nɛɛ, kaa man wunen dirun arumanin bɔnu kē, na ñ duɔ wunen yenuɔ. Na ñ maa dīanu ganu dimɔ. Meya na ñ maa nim nɔrumɔ. ⁹Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni wē u nɛɛ, n ku ra dīanu ganu di, n ku ra nim nɔ, n ku ra maa gɔsira ka swaa ye na ka na.

¹⁰Ye u yeniba gerua u kpa, yera u swaa gaa mwa u ka sīa.

Gusunɔn sɔmɔn

mɛm nɔɔ sariru

¹¹Saa ye sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ goo u maa wāa Beteli mi. Yera win bii

tɔn durɔbu ba na, ba nùn sɔɔwa kpuro ye Gusunɔn sɔmɔ wi, u kua Beteli mi dɔma te, ka maa gari yi u sina boko Yeroboamu sɔɔwa. ¹²Ye durɔ tɔkɔ wi, u nua mɛ, yera u bu bikia u nɛɛ, swaa yerà u mwa u ka sīa.

Ma bii be, ba nùn sɔɔwa swaa ye u ka sīa. ¹³Yera u nɛɛ, bu win keteku gaari bɔkuo.

Ye ba gu gaari bɔkua ba kpa, u gu sɔni. ¹⁴Ma u Gusunɔn sɔmɔ wi naa swii. Yera u nùn deema u sɔ, dāa bakaru garun nuurɔ u nùn bikia u nɛɛ, wuna Gusunɔn sɔmɔ wi u na saa Yudan tem di?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo, nena.

¹⁵Ma durɔ tɔkɔ wi, u nɛɛ, su wura su da nen yenuɔ su di.

¹⁶Adama sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, n ñ koorɔ n ka nun wura n sere mam nɛɛ, kon di mi, kpa n nɔ. ¹⁷Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni wē, u nɛɛ, n ku ra di, n ku ra maa nim nɔ mi. Kpa n ku ra ka maa swaa ye wɔma ye na ka da.

¹⁸Yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nen tii Gusunɔn sɔmɔwa nge wune. Gusunɔwa u man win gɔrado gɔriama, u man sɔɔwa u nɛɛ, n ka nun gɔsiaman nen yenuɔ a di mi, kpa a nɔ.

N deema weesa durɔ tɔkɔ te, ta mɔ.

¹⁹Ma Gusunɔn sɔmɔ wi, u gɔsiramana u da durɔ tɔkɔ win yenuɔ u di u nɔra.

Gusunɔ u win sɔmɔ wi

taare wē

²⁰Ye ba sɔ ba dimɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka durɔ tɔkɔ te gari kua. ²¹Ma durɔ tɔkɔ te, ta Gusunɔn sɔmɔ wi sɔɔwa ka dam ta nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yèn sɔ a ñ win gere mem nɔɔwe wi, wi u sāa wunen Yinni, ²²ma a gɔsiramana a di a nɔra yam mini, mi u nɛɛ, a ku di a ku maa nɔ, yen sɔna tē kaa gbi.

Adama ba ñ wunen goru sikumɔ wunen baababan sikaa.

²³Ye Gusunɔn sɔmɔ wi, u di u kpa u nɔra, yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn keteku gaari bɔkua. ²⁴Ye u gu sɔni u wiɔ, yera swaa sɔɔ gbee sunɔ ga nùn sɛre ga go. Ma win goru ta kpĩ swaa sɔɔ. Ma win keteku ge, ka gbee sunɔ ge, nu yɔ win bɔkuɔ. ²⁵Be ba sarɔ mi, ba goo te wa, ka gbee sunɔ ge, ga yɔ goo ten bɔkuɔ. Ye ba tura wuu mi Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ te, ta wāa, ma ba ye tɔmbu sɔɔwa. ²⁶Ye Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ te, ta nua me, yera ta nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ wiya. Domi u ñ Gusunɔn wooda mem nɔɔwɛ. Yen sɔna u nùn gbee sunɔ kpare ga nùn sɛre ga go nge mɛ u raa gerua.

²⁷Ma durɔ tɔkɔ te, ta ten bibu sɔɔwa ta nɛɛ, i man nen keteku gaari bɔkuo.

Ma ba gu gaari bɔkua. ²⁸Yera u seewa u da. Ma u deema Gusunɔn sɔmɔn goo te wee ta kpĩ. Ma keteku ge, ka gbee sunɔ ge, nu yɔ goo ten bɔkuɔ. Adama gbee sunɔ ge, ga ñ goo te temɛ, ga ñ maa keteku ge go. ²⁹Ma durɔ wi, u goo te sua u sɔndi win keteku wɔllɔ u ka tu na win wuuɔ, u sika siki wɔru ge u raa gba win tiin sɔn mi, u ten gɔɔ swĩ. ³⁰Ye ba goo te sikua ba kpa, ma ba gɔɔ wuri kua ba nɛɛ, wanyo, wanyo, nen kĩnasi!

³¹Ye ba yeniba kpuro kua ba kpa, yera Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ wi, u win bibu sɔɔwa u nɛɛ, nà n gu, i man sikuo mi ba Gusunɔn sɔmɔ wi sikua, kpa nen kukunu nu n kpĩ wiginun bɔkuɔ. ³²Domi gari yi u gerua Betelin sɔ, ka maa bũu tura ni ba bana Samarin wuu marosɔn sɔ, yi koo koorawa kam kam.

³³Baa mɛ ba Yeroboamu kirɔ kua, ka mɛ, u ñ win gɔru gɔsie. U maa kpam bũu yãku kowobu gɔsawa win tɔmbu sɔɔ, be ba yen kĩru mɔ. ³⁴Yera ya Yeroboamun yenugibu durum koosia. Yen sɔna Gusunɔ u win bweseru kpeerasia tem mɛ kpuro sɔɔ.

Yeroboamun biin gɔɔ

14 Saa ye sɔɔra Abia Yeroboamun bii u bara. ²Ma Yeroboamu u win kurɔ sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a seewo a tii gɔsia kpa bu ku raa gia ma a sãawa nen kurɔ kpa a da Siloɔ, a Gusunɔn sɔmɔ Akiya deema, domi wiya u man sɔɔwa ma nena kon ko tɔn benin sina boko. ³Yen sɔ, a pɛɛ suo wasi wɔkuru ka kiranu ganu, ka tim bwãaru, kpa a ka nùn daawa kpa a nùn bikia ye ya koo besen bii wi deema.

⁴Ma kurɔ wi, u kua nge mɛ. U seewa u da Siloɔ u Gusunɔn sɔmɔ Akiya deema win dirɔ. N deema Akiyan nɔni dam dwiia tɔkɔrun sɔ. U ku ra maa yam wa. ⁵Yinni Gusunɔ u Akiya sɔɔwa u nɛɛ, wee Yeroboamun kurɔ u wee u ka bikiaru ko wunen mi, yèn sɔ win bii u barɔ. Û n tunuma wunen mi, a nùn sɔɔwɔ meni ka meni. Domi u koo tii gɔsiawa nge goo.

⁶Ye kurɔ wi, u tunuma, yera Akiya u win naasun damu nua win dii kɔn-nɔwɔ. Ma u nɛɛ, a duuma Yeroboamun kurɔ. Mban sɔna a tii gɔsiamɔ nge goo. Wee Gusunɔ u man yiire n nun labari kɔsa yeni sɔ. ⁷Yen sɔ, a doo a Yeroboamu sɔ a nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee wiya u nùn gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ma u nùn kua ben kparo. ⁸U ban ten sukum mwa saa Dafidin bweserun min di u nùn wɛ. Adama wee u ñ kue nge win bɔɔ Dafidi wi u win woodaba mem nɔɔwa u nùn sãwa ka win gɔru kpuro. Ma u sãa dee dee win wuswaaɔ. ⁹Wee, wi Yeroboamu u kɔsa kua n kere tɔn be ba nùn gbiye. Domi u dera ba bũnu sãwa. Ma u bwãarokunu kua ka sisu u ka wi, Gusunɔn mɔru seeya. Ma u nùn biru kisi. ¹⁰Yen sɔna u koo de kɔsa yu du win yenuɔ. U koo win yenugibu kpuro go, bibu ka yobu, ba ñ goo derimɔ. U koo bwese te kpuro gowa mam mam. ¹¹Wi u gu wuuɔ bɔna nu koo yɛron goru tem.

Wi u maa gu yakasɔ gunɔsa su koo maa win goru di. ¹²Tē wunε win kurɔ a seewo a da yenuɔ. Adama à n wuu duɔ fia, bii wi, u ko n maa gbimɔwa. ¹³Isireliba ba koo nùn sike kpa bu win gɔɔ wooru sina. Wi turowa ba koo sike Yeroboamun bwese te sɔɔ. Domi wi turo wiya u Gusunɔ Isireliban Yinni wēre. ¹⁴Yen biru Yinni Gusunɔ u koo sina boko kpaɔ swii Isireliɔ, kpa u Yeroboamun bwese te kpuro go. Ye wee, ya mam tunuma kɔ. ¹⁵Meya Yinni Gusunɔ u koo maa Isireliba noni sɔ, kpa ba n sāa nge kaba te ta bāarimɔ nim sɔɔ. U koo bu yara tem gem men di, mε u ben baababa wē. Kpa u bu yarinasia sere Efaratin daarun guru giɔ. Domi ba win mɔru seeya ba būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu kua. ¹⁶U koo bu biru kisi Yeroboamun durum ye u kuan sɔ, ka ye u maa dera win tɔmba kuan sɔ.

¹⁷Yen biru Yeroboamun kurɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura yenuɔ Tirisɔɔ, u win dii kɔnnɔ nɔɔ sɔndi, yera win bii aluwaasi wi, u n gbimɔ. ¹⁸Yera ba nùn sikua. Ma Isireliba kpuro ba win gɔɔ wooru sina nge mε Yinni Gusunɔ u raa gerua, saa win sɔmɔ Akiyan nɔɔn di.

¹⁹Taa bi Yeroboamu u kua win bandu sɔɔ, ka nge mε u tɔmbu kpara, ye kpuron gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁰Wɔɔ yenda yiruwa u kua bandu sɔɔ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ. Yera win bii Nadabu u gɔna kɔsire kua.

Roboamun

bandun faagin sukum

(I maa mεerio Bandun Gari II, 12:1-16)

²¹Salomɔɔn bii Roboamu u bandu di Yudaɔ. Win meron yīsira Naama. U sāawa Amɔnigii. Roboamu wi, u mɔwa wɔɔ weeru ka tia u sere ban te di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. N deema wuu gera Yinni

Gusunɔ u gɔsa Isireliban wusu kpuro sɔɔ, u win yīsiru doke. ²²Roboamun waati ye sɔɔ, Yudaba ba kɔsa kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, ma ba win mɔru seeya ya kere ye u raa ka ben baababa kua. ²³Domi ben tii ba būu turanu bana, ma ba maa būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu kua ba yi gungunu wɔllɔ ka mi dāa koo bakanu wāa. ²⁴Ba maa kurɔbu ka durɔbu gɔsa sakararun sɔ ba ka bwese ni Yinni Gusunɔ u nεε bu kpeerasian sāanu saarimɔ.

²⁵Roboamun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔɔra Sisaki Egibitin sina boko u na u Yerusalemu tabu wɔri. ²⁶Ma u Yinni Gusunɔn sāa yerun dukia gura sere ka be Yudaban sina kpaaruɔia kpuro. U maa tere ni sua, ni Salomɔɔ u kua ka wura. ²⁷Yera Roboamu u dera ba nin kpaanu kua ka sii gandu. Ma u dera sina bokon tiin kɔsobu ba nu kɔsu. ²⁸Sina boko ù n dɔɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, win kirukuba ba ra tere ni suewa ba n nùn gbiiye. Bā n gɔsirama kpa bu nu yi ben diaɔ.

²⁹Ye Roboamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ³⁰Win waati ye sɔɔ, tabu ra n wāawa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ. Yeniban biru Roboamu u kpuna u gu. ³¹Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Win meron yīsira Naama, Amɔnigii. Win biru, win bii Abiyamuwa u bandu kɔsire kua.

Abiyamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun

Gari II, 13:1-3, 22-23)

15Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abiyamu u bandu di Yudaɔ. ²U kuawa wɔɔ ita bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yīsira Maaka. U sāawa

Abisalɔmun *bii. ³Durum ye Abiyamun tundo u kua, yera win tii u maa kua. U ñ win tii Yinni Gusunɔ wē mam mam nge me win sikado Dafidi u kua. ⁴Adama Dafidin bweseru ta n ka sɔɔsire bandu sɔɔ nge fitila, yen sɔna Yinni Gusunɔ u nùn Abiyamu kã u kua win kɔsire bandu sɔɔ, Yerusalemuɔ. ⁵Domi Dafidi wi, u sia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U ye kpuro mem nɔɔwa ye u nùn sɔɔwa u ko, ma n kun mɔ ye u Uri Heti go ma u win kurɔ sua baasi.

⁶Abiyamun tundo Roboamun waati sɔɔ, tabu kun kpa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ.

⁷Ye Abiyamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Meyã maa win waati ye sɔɔ, tabu wãa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ. ⁸Yen biru Abiyamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Asa u bandu kɔsire kua.

Asa u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 14:1-2, 15:16-19, 16:1-6, 11-14)

⁹Yeroboamu Isireliban sunɔn bandun wɔɔ yendusewa Asa u bandu di Yudaɔ. ¹⁰U kuawa wɔɔ weeru ka tia Yerusalemuɔ. Win nikurɔn yisira Maaka. U sãawa Abusalɔmun bii. ¹¹Asa wi, u sãawa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge win sikado Dafidi. ¹²U kurɔ tanɔbu gira win tem di. Ma u bũu ni win baababa ba raa seka kɔsuka. ¹³U maa win nikurɔ yara sina asakpɔ te u diin di, yèn sɔ kurɔ wi, u Asitaaten bwãaroku kua. Ma Asa u bwãaroku ge kɔsuka u gu dɔɔ meni muku muku. U gen torom gura u wisi Sedoronin wɔwaɔ. ¹⁴Adama u ñ gungunu mi ba ra yãkuru ko mi kɔsuke, baa me u Yinni Gusunɔ kãa ka win

gõru kpuro. ¹⁵U maa dera ba ka kēnu na Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, nìn wooda win baaba ka win tii ba yi. Kēe niya sii geesu ka wura ka sere maa yãnu ganu.

¹⁶Asan waati ye sɔɔ, tabu ra n wãawa wi ka Isireliban sunɔ Basan baa sɔɔ. ¹⁷Sɔɔ teeru Basa u Yudaba wɔri. Ma u Rama mwa u yen gbãraru sɔnwa. Kpa Yudaba bu ku raa maa ka du mi, bu yari. ¹⁸Yera Asa u sii geesu ka wura ye ya tie kpuro gura, saa sãa yerun arumani beru yerun di, ka sere sina kpaarun arumani beru yerun di u ka gɔra Damasɔ Sirin sina boko Beni Hadadi Tabirimɔn biin mi, wi u sãa Hesionin debubu. Ma Asa u gɔro be sɔɔwa u neɛ, i neɛ, ¹⁹u de su arukawani bɔke ne ka wi nge me ya raa wãa nen baaba ka win baaban suunu sɔɔ. Wee na nùn sii geesu ka wura kēema. Yen sɔ, u de u arukawani ye kusia, ye u ka Basa Isireliban sunɔ bɔkua, kpa u nùn deri.

²⁰Beni Hadadi u Asan gari nua, ma u win tabu sinambu gɔra Isirelin wuu marosɔ, ba da ba Iyoni wɔri ka Danu ka Abeli Beti Maaka ka Kinerɔtu ka sere maa Nefitalin tem kpuro. ²¹Saa ye Basa Isireliban sina boko u ye nua, yera u Raman gbãra ten sɔmburu deri ma u da u wãa Tirisaaɔ. ²²Ma sina boko Asa u Yudaba kpuro menna, baa tɔn turo ba ñ deri. Ba da ba kpenu ka dãa gura ye Basa u raa ka gbãra te sɔmmɔ. Ma u dera ba ka ye Geban gbãraru sɔnwa Benyameen tem sɔɔ, ka sere maa Misipagiru.

²³Ye Asa u kuan sukum ka sere maa wuu si u bana kpuro ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Win tɔkuru sɔɔ u naasu bara, ²⁴ma u kpuna u gu. Ba nùn sikua win baababan sikaɔ

*15:2 *Abisalɔmu* - Baa me yen yora ya wunane fiiko, ka me, gaba tamaa Abusalɔmuwa ba ka yã.

win sikado Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yosafati u gɔna sina.

Nadabu u kua Isireliban sina boko

²⁵Nadabu Yeroboamun bii u bandu di Isireliɔ, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔ. Nadabu wi, u kuawa wɔɔ yiru bandu sɔɔ. ²⁶U ñ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Kɔsa u kua nge mɛ win tundo u raa kua ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ. ²⁷Ma Basa Akiyan bii Isakarin bweseru sɔɔ, u nùn seesi u s̄ere u go, Gibetonio, Filisitiban temɔ, saa ye Nadabu ka Isireliba kpuro ba wuu ge tarusi. ²⁸Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Basa u Nadabu wi go. Ma u bandu di win ayerɔ. ²⁹Sanam mɛ u bandu di u kpa, yera u Yeroboamun yenugibu kpuro go. Baa ben tɔn turo u ñ deri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua Siloɔ saa win sɔmɔ Akiyan nɔɔn di. ³⁰Yeni ya koorawa Yeroboamun durum s̄o ka yèn s̄o u Isireliba doke toraru sɔɔ. Ma ba Gusunɔ ben Yinnin mɔru seeya.

³¹Ye Nadabu u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³²Basa ka Asan baa sɔɔ, tabu wāawa sere be kpuro ba ka gu.

Basa u kua Isireliban sina boko

³³Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itasewa Basa Akiyan bii u bandu di Tirisao Isireliba kpuron suunu sɔɔ. U kuawa wɔɔ yenda nne ban te sɔɔ. ³⁴Adama u ñ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Kɔsa u kua. Yeroboamun yira u swii, ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ.

16 Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yehu Hananin bii gɔra Basan mi, u nùn s̄o u nɛɛ, ²wiya u nùn gɔsa sanam mɛ u ñ s̄a gāanu ma u nùn kua win tɔmbu Isireliban kparo. Adama u Yeroboamun yira swii. Ma u wi Gusunɔn tɔmbu doke toraru sɔɔ ba

win mɔru seeya. ³Yen s̄o, Gusunɔ u koo win yenu kpeerasia kpa gu ko nge Yeroboamu Nebatin biiguu. ⁴Win yenugii wi u koo gbi wuuɔ, b̄na nu koo ȳeron goru tem. Wi u maa gu yakasɔ, gunɔsa su koo ȳeron goru di.

⁵Ye Basa u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u s̄osi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁶Yen biru Basa u kpuna u gu. Ba nùn sika win baababan sikaɔ Tirisao. Ma win bii Ela u gɔna kɔsire kua.

⁷N deema Basa u sere gbi, Yinni Gusunɔ u nùn s̄oɔwa saa win sɔmɔ Yehu Hananin biin nɔɔn di u nɛɛ, win yenu ga koo kowa nge Yeroboamuguu, kɔsa ye u kuan s̄o, ye ya wi, Yinni Gusunɔn mɔru seeya, ka sere yèn s̄o u Yeroboamun yenugibu kpuro go.

Ela u kua Isireliban sina boko

⁸Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda nɔɔbu ka tiase sɔɔra Ela Basan bii u bandu di Tirisao. U kuawa wɔɔ yiru ban te sɔɔ. ⁹Win tabu sunɔ turo wi ba m̄ Simiri wi u ra tabu keke yi dumi gawen bɔnu kpare u nùn seesi saa ye wi, Ela u wāa Tirisao u tam nɔrumɔ mu nùn goomɔ Tirisan sunɔn sɔm kowobun wirugiin mi, wi ba m̄ Aritisa. ¹⁰Miya Simiri u dua u nùn s̄ere u go. Saa ye sɔɔ, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda nɔɔbu ka yiruse sɔɔra mi. Ma Simiri wi, u bandu di wi, Elan ayerɔ. ¹¹Sanam mɛ u ban te di u kpa, yera u Basan tɔmbu kpuro go, ka win dusibɔ ka win kpaasibɔ. Baa ben tɔn turo u ñ deri. ¹²Simiri u Basan yenugibu kpuro gowa nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua saa win sɔmɔ Yehun nɔɔn di, ¹³ye u nɛɛ, u koo de bu Basan yenu kpeerasia, wi ka win bii Elan toranun s̄o te ba dera Isireliba ba kua. Domi ba dera ba b̄nu s̄awa ma ya wi Gusunɔ Isireliban Yinnin mɔru seeya.

¹⁴Ye Ela u kuan sukum ba yen gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Simiri u kua Isireliban sina boko

¹⁵Asa, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ita sarise sɔɔra Simiri u bandu di Tirisaɔ. Ma u kua sɔɔ nɔɔba yiru ban te sɔɔ. N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba ben sansani gire Filisitiban wuu ge ba sokumɔ Gibetonin deedeerɔ. ¹⁶Tɔn be ba wāa sansani mi, ba nua ma Simiri u sina boko seesi, sere u mam nūn go. Yen dɔma tera, Isireli be ba wāa sansani mi, ba tabu sunɔ Omiri kua sunɔ Isireliba kpuro sɔɔ. ¹⁷Ma Omiri ka tɔn be, ba seewa Gibetonin min di ba da ba Tirisa tarusi. ¹⁸Ye Simiri u wa ba wuu ge tarusi mɛ, yera u da u kukua sina kpaarɔ sere sina bokon dirɔ. Ma win tii u dii te dɔɔ sɔre. ¹⁹Nge meya u ka gu win tora te u kuan sɔ. Domi kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamun yira u swii ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ.

²⁰Ye Simiri u kuan sukum ka nge me u Isireliban sinambu seesi u go, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

²¹Saa ye sɔɔra Isireliba ba bɔnu kua wuunu yiru. Wuu teeru ta ka Tibini Ginatin bii yɔra, ma ta nūn kua sunɔ. Teera maa ka Omiri yɔra. ²²Be ba ka Omiri yɔra bera ba dabiru bo. Tibini u gu. Ma Omiri u kua be kpuron sunɔ.

Omiri u kua Isireliban sina boko

²³Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ka tiase sɔɔra Omiri u bandu di Isireliɔ. U raa bandu di Tirisaɔ wɔɔ nɔɔba tia u sere kua Isireliba kpuron sunɔ. Ma u kua wɔɔ wɔkura yiru ban te sɔɔ. ²⁴Yera u da Semeen mi u Samarin guuru dwa ka sii geesun gobi nɔɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000). Ma u wuu bana guu ten wɔllɔ u gu yisiru kɔ Samari, Semeɛ win yisurun sɔ. ²⁵Omiri

wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya kere sinam be ba nūn gbiiyegia. ²⁶Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ. Ya dera ba būnu sāwa. Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u ka bu mɔru kua.

²⁷Ye Omiri u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁸Omiri wi, u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Yen biru, win bii Akabu u gɔna kɔsire kua.

Akabu u kua Isireliban sina boko

²⁹Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ka nɔɔba itase sɔɔra Akabu Omirin bii u maa bandu di Isireliban mi Samariɔ. U kuawa wɔɔ yenda yiru ban te sɔɔ. ³⁰Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, u kɔsa kua n kere sinam be ba nūn gbiiye. ³¹U n daa mam yɛ Yeroboamu Nebatin bii u durum kua, wigian kpāarun saabu. Domi u Yesabeli Etibaalin bii sua kurɔ. Etibaali wiya u sāa Sidonigibun sunɔ. Yen biru u maa da u būu wi ba mɔ Baali sāmɔ. ³²Ma u būu wi diru bania Samariɔ. Ma u yāku yeru kua dii te sɔɔ. ³³Ma u būu wi ba mɔ Asitaaten bwāaroku kua ge ba ko n da maa sā. Yeya n dera Yinni Gusunɔ u ka nūn mɔru kua n kere sinam be ba nūn gbiiye.

³⁴Akabun waati ye sɔɔ, Hili Beteligii u seewa u Yeriko bana. Saa ye u wuu gen kpeɛkpeeku swiimɔ ma win bii gbiikoo Abiramu u gu. Saa ye u maa gen gbārarun gambo dokemɔ ma win bii dāako Segubu u maa gu. N deema Yinni Gusunɔ u raa gerua Yosue Nunin biin nɔɔn di u nɛɛ, wi u maa wuu ge bana, mesuma yɛron bibu ba koo gbi.

Eli u nɛɛ, gbeburu koo na

17 Gusunɔn sɔmɔ Eli wi u wāa Tis-ibiɔ Galadin temɔ u sina boko Akabu sɔɔwa u nɛɛ, ka Gusunɔ Isireliban Yinni wi na sāmɔ minin wāaru, gura

ka kakoru, yen gaa kun maa nemə wɔɔ sinin baa sɔɔ sere dɔma te na wure na nee, ya koo ne.

Eli u wāa

daa te ba mɔ Keritiɔ

²Yera Yinni Gusunɔ u Eli sɔɔwa u nee, ³a seewo minin di kpa a da sɔɔ yari yeru gia a n wāa Keritin daarɔ Yuudenin gurɔ. ⁴Daa ten nima kaa n da n nɔrumɔ kpa n gunɔmɔri gɔrima yi ka nun dīanu naawa.

⁵Ma Eli u doona min di u kua nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. U da u wāa daa ten mi. ⁶Yera gunɔmɔri yi, yi ra ka nùn p̄ɛ ka yaa naawe bururu ka yoka. Daa ten nima u ra n maa nɔrumɔ.

Eli ka kurɔ gɔmini goo

Sarepataɔ

⁷Sanam dɔɔ sanam wee, daa ten nim mu kpa. Domi gura kun maa neere tem me sɔɔ. ⁸Yera Yinni Gusunɔ u kpa Eli sɔɔwa u nee, ⁹a seewo a da Sarepataɔ, Sidonin temɔ, kpa a n wāa mi. Domi na gɔmini goo sɔɔwa u nun diisia.

¹⁰Ma u seewa u da Sarepata mi. Ye u wuu ge duɔ, yera u deema gɔmini goo wee, u dāa kasu. Ma u nùn soka u nee, a suuru koowo a doo, a man nim kasuama fiiko n nɔ.

¹¹Ye u nim me kaso dɔɔ, Eli u kpa nùn soka u nee, a man p̄ɛ kpiribu kasuama mi, n nɔɔ kp̄ɛ.

¹²Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nee, ka Gusunɔ wunen Yinnin wāaru, na n̄ dīa yebunu ganu mɔ yenuɔ, ma n kun mɔ som nɔm kure teeru te na mɔ kaarɔ ka sere maa gum fiiko bwāarɔ. Yen dāa na kasu mini, n̄ n sīa yenuɔ, n ka doo ko su di ka nen bii. Yen biru kpa sa n gɔɔ mara.

¹³Eli u nùn sɔɔwa u nee, a ku berum ko, a doo a ko nge me a gerua. Adama a gina man kira piibu kuama ka som me. Yen biru kpa a wune ka wunen bi-igiru ko. ¹⁴Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua u nee, som me mu wāa kaa te sɔɔ, ka gum me mu wāa bwāa te sɔɔ, mu n̄ kpeemɔ pai, sere n ka ko t̄ɔɔ te u koo de gura yu ne.

¹⁵Ma u da u kua nge me Eli u gerua. Wi ka win yenugibu ka Elin tii ba maa wa ba di sɔɔ dabi dabinu. ¹⁶Som me, ka gum me, mu n̄ kpa nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua win sɔmɔ Elin nɔɔn di.

Eli u kurɔ gɔmini win bii

wesia wasiru

¹⁷Yeniban biru, kurɔ win bii u bara gem gem ma u gu. ¹⁸Yera u Eli sɔɔwa u nee, Gusunɔn tɔnu wune, a nawa a ka Gusunɔ nen toranu yaayasia? Domi wee nen bii u gu.

¹⁹Eli u kurɔ wi sɔɔwa u nee, a man bii wi w̄ɛma.

Ma u nùn mwa kurɔ win nɔman di u ka da dii ten gidambisan wɔllɔ mi u ra n wāa. Ma u nùn kp̄i win kp̄in yerɔ. ²⁰Ma u Yinni Gusunɔ kana u nee, Yinni kaa dewa k̄ɔsa yu kurɔ wi deema win mi na sɔbia? Kpa a de win bii u gbi?

²¹Yera u bii wi kibarisi nɔn ita u Gusunɔ kana u nee, Gusunɔ nen Yinni, a de bii wi, u se.

²²Ma Yinni Gusunɔ u Elin kana te mwa, bii win w̄ɛsira wurama u kua waso. ²³Yera Eli u nùn suama u ka sarama wasiru u nùn win mero w̄. U nee, wunen bii wee.

²⁴Ma kurɔ wi, u Eli sɔɔwa u nee, t̄ɛ, na gia ma Gusunɔn tɔnuwa a s̄a. Gari yi a maa gerumɔ yi s̄awa gem, yi weewa Gusunɔn min di.

Eli u nɛɛ,*gura koo maa wurama*

18 Yeniban biru, gbebu ten wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Eli sɔɔwa u nɛɛ, a doo, Akabu u nun wa domi kon de gura yu nɛ.

²Saa ye, gɔɔra dam mɔ Samariɔ. Ma Eli u seewa u dɔɔ Akabun mi.

³N deema saa ye sɔɔra Akabu u Abudiasi sokusia, wi u sãa win sina kpaarun sɔm kowobun wirugii. ⁴Saa yɛ sɔɔ Yesabeli u Yinni Gusunɔn sɔmɔbu goomɔ, yera Abudiasi wi, u ben wunɔbu (100) sua u bɔnu kua weeraakuukuubu u berua kpee wɔru sɔɔ. Miya u ra n ka bu dīanu ka nim daawamme. ⁵Ye u tunuma Akabun mi, Akabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de su da su mɛɛri nge sa ko yaka bekusu wa mi bwii ka daru koki yi wãa kpa besen yooyoosu ka dumi ka ketekunu nu wa nu di. Kpa besen sabe-nun gɔɔ u ka saka nera.

⁶Ma Akabu ka Abudiasi, ba yam mi bɔnu kua, ba yaka bekusu kaso wɔri. Ben baawure u win swaa mwa. ⁷Ye Abudiasi u swaa mɔ u dɔɔ, yera u ka Eli yinna. Ma u nùn tuba. Yera u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, wuna mini, nen yinni Eli?

⁸Yera Eli u nùn wisa u nɛɛ, nena mi. A doo a wunen yinni Akabu sɔɔ ma a man wa.

⁹Ma Abudiasi u nɛɛ, toraru mba na tora yinni, a ka kī a man Akabu nɔmu sɔndia u man go. ¹⁰Ka Gusunɔ wunen Yinnin wãaru, bweseru garu sari tɛn mi nen yinni kun gɔre bu nun kasuma. Bwese te, tà n nɛɛ, ta ñ nun wa mi, u ra bu bɔrusiewa kpa u n ka yɛ ma geema a ñ wãa mi. ¹¹Miya a nɛɛ, n seewo n da tɛ n nɛɛ, na nun wa? ¹²Nà n doona kpa Gusunɔn Hunde u nun sua u ka da mi na ñ yɛ. Saa ye sɔɔ, nà n Akabu sɔɔwa na nun wa kpa u na u nun bia, a n yɛ ma

u koo man gowa. N deema na Gusunɔ nasiewa saa nen piiburun di. ¹³Yinni, ba ñ nun sɔɔwa ye na kua ye Yesabeli u Yinni Gusunɔn sɔmɔbu goomɔ? Sɔmɔbu wunɔbuwa (100) na berua. Na bu bɔnu kua weeraakuukuubu. Na dera ba dua kpee wɔrusu sɔɔ. Miya na ra ka bu dīanu ka nim daawe. ¹⁴Yera a nɛɛ, n doo tɛ n nen yinni sɔɔ n nɛɛ, wunɛ Eli a wãa mini. U ñ koo man go?

¹⁵Adama Eli u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ dam kpurogii wi na sãamɔn wãaru kon da n yɔra Akabun wuswaaɔ gisɔ.

Eli ka Akabu ba waana

¹⁶Yera Abudiasi u da u ka Akabu yinna ma u nùn sɔɔwa kpuro ye u wa. Ma Akabu u Eli sennɔ da. ¹⁷Saa ye u Eli wendɛ kua, yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wuna mi, wunɛ wi a nɔni swãa teni doke besɛ Isireliban temɔ?

¹⁸Eli u nùn wisa u nɛɛ, n ñ nɛ na nɔni swãaru doke tem mɛ sɔɔ. Wuna. Domi wunɛ ka wunen tondon yenugibu, beɛya i Yinni Gusunɔn woodaba deri, ma i da i bũu wi ba sokumɔ Baali sãamɔ. ¹⁹Yen sɔ tɛ, a de Isireliba bu mennama guu te ba mɔ Kaamelio ka sere bũu wi ba sokumɔ Baalin yãku kowobu tɔnu nɛɛru ka weeraakuru (450) ka maa bũu wi ba sokumɔ Asitaaten yãku kowobu tɔnu nɛɛru (400) be ba ra menne bu di sannu ka Yesabeli.

Eli ka bũu yãku kowobu

²⁰Yera Akabu u gɔra ba Isireliba menna ka bũu yãku kowo be, guu te ba mɔ Kaamelio. ²¹Ma Eli u bu susi u nɛɛ, domma i ko i beɛn gɔrusu yiru deri. Ñ n Yinni Gusunɔn na u sãa kpuron Yinni, i nùn sãawɔ. Ñ n maa Baalin na, i nùn sãawɔ.

Adama tɔn be, ba ñ nùn gãanu ganu wisa. ²²Ma u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, wee tɛ, nɛ turowa na tie Yinni Gusunɔn

sɔmɔbu sɔɔ. Adama be, be ba s̄a Baalin yāku kowobu, ba s̄awa t̄nu n̄eru ka weeraakuru (450). ²³Yen s̄ t̄ē, bu sun naa kinenu yiru w̄ēma. Kpa Baalin yāku kowo be, bu teeru sua bu ten yaa muriri bu s̄ndi d̄a gbebi w̄llɔ bu ku d̄ɔ doke. Kpa n̄ n maa teeru sua n ko m̄. ²⁴Yen biru kpa bu ben būu soku, kpa n maa Yinni Gusunɔ soku kpa su wa win Yinni u koo wisi u d̄ɔ doke d̄a ye sɔɔ.

Ma t̄n be kpuro, ba n̄e, too, ya w̄.

²⁵Ma Eli u yāku kowo be s̄ɔwa u n̄e, i gbio i b̄en naa kineru sua i go, domi b̄eya i dabiru bo, kpa i b̄en būu soku. Adama i ku ra d̄ɔ doke d̄a ye sɔɔ ka b̄en tii.

²⁶Ma ba naa kine te ba bu w̄ mi go. Yera ba būu wi soka saa bururun di sere s̄ɔ u ka na wiru w̄llɔ. Ba m̄, Baali, a sun wurario! Ma ba yaamɔ ba ka ben yāku yerun tura te sikerenamɔ. Adama ba ñ n̄ɔ gagu nua. Ba ñ maa wisibu gabu wa. ²⁷S̄ɔ wii w̄ɔ te, yera den Eli u bu yaakoru m̄, u m̄, i gb̄aro ka dam, domi u s̄awa b̄en būu. S̄ɔkudo u ḡānu bwisikumɔwa, ñ kun m̄, u ḡānu m̄wa ni nu n̄n̄ n̄ni ñ kun m̄ u gam dawa, ñ kun m̄, u do! Yen s̄, i gb̄aro kpa u dom yanda.

²⁸Ma ba gb̄āsuka t̄a t̄a ba seewa ba tii takobi ka yaasi s̄kirimɔ nge m̄ ben komaru. Ma yem mu kokumɔ saa ben wasin di. ²⁹Ye s̄ɔ u kella, yera ba maa s̄aru w̄ri ka dam, sere yokan yākurun saa ya ka tura. Adama ba ñ būu goon n̄ɔ nua, ba ñ maa wisibu gabu nua, ñ kun m̄ ḡa ni nu koo t̄mbun laakari seeya.

³⁰Ye Eli u t̄n be kpuro s̄ɔwa u n̄e, i susima nen gee, ma be kpuro ba susi win mi. Yera u Yinni Gusunɔn yāku yerun tura te ba raa sankā mi s̄nwa. ³¹Ma u kpenu w̄kura yiru sua nge m̄ Yakɔbun bibun geera n̄. Yakɔbu wiya Yinni Gusunɔ u maa ȳsiru k̄a Isireli.

³²Kpee niya Eli u ka yāku yee te kua ma u w̄ru gba u ka tu sikerena. W̄ru ge, ga koo nim kotosu yirun saka mwa. ³³Ma u d̄a gbebi yorua tura ten w̄llɔ u naa kine te go, u ten yaa murura u s̄ndi d̄a yen w̄llɔ. ³⁴Yen biru u n̄e, bu kotosu n̄e nim yibio bu wisi yāku yaa ye ka d̄a yen w̄llɔ.

Ma ba kua m̄. Ma u maa n̄e, bu wureo bu nim me wisi.

Ma ba kua m̄. U maa n̄e, bu wureo bu wisi n̄n̄ itase.

Ma ba kua m̄. ³⁵Ma nim m̄, ku kokumɔ tura ten min di, sere mu w̄ru ge ga ka tu sikerene mi yiba.

³⁶Ye yokan yākurun saa ya tura, yera Gusunɔn s̄mɔ Eli u susi yāku tura ten mi, u n̄e, Gusunɔ, Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, a de bu gia gisɔ ma wuna a s̄a Gusunɔ Isireliɔ, ma na maa s̄a wunen b̄ɔ. Kpa ba n̄ ȳ ma ḡa ni na kua, wunen min diya nu koora. ³⁷A man wisio Yinni Gusunɔ, a man wisio, kpa t̄n be, bu gia ma wuna a s̄a kpuron Yinni, wuna kaa de bu ben ḡoru ḡsie wunen mi.

³⁸Yera Yinni Gusunɔ u dera d̄ɔ u sarama u yāku yee te w̄ri. Yaa ye, ka d̄a ye, ka kpee ni, ye kpurowa ya d̄ɔ mwaara sere ka temɔ. Ma w̄ru gen nim m̄, mu gbera. ³⁹Saa ye t̄n be, ba wa m̄, yera ba yiira ba wuswaa tem girari ba n̄e, Yinni Gusunɔwa u s̄a kpuron Yinni. ⁴⁰Ma Eli u n̄e, ñ n men na, bu būu wi ba m̄ Baalin yāku kowo be mweerima, bu ku raa de ben goo u kisira.

Yera ba bu mweera. Eli u dera ba ka bu da Kisionin daarɔ. Miya u bu sakira.

Gura ya wurama

⁴¹Yen biru Eli u Akabu s̄ɔwa u n̄e, a doo a di kpa a n̄. Domi gb̄ara bi a n̄ɔm̄ mini, gura ya wee mi.

⁴²Ma Akabu u doona u ka di kpa u n̄. Adama Eli u da guu ten wii kpiirɔ. Miya

u yiira u win wiru beri win dūan baa sɔɔ.
⁴³Ma u win bɔɔ aluwaasi sɔɔwa u nɛɛ, a
 yɔɔma kpa a mɛeri nim wɔkɔn bera gia.

Yera aluwaasi wi, u yɔɔwa u mɛera u
 nɛɛ, na ñ gāanu ganu wa.

Ma Eli u nūn daasia me sere nɔn nɔɔba
 yiru. ⁴⁴Ye u mɛera nɔn nɔɔba yiruse,
 yera u nɛɛ, guru wii wuro piibu gagu
 wee ga seema nim wɔkɔn di, ga ka tɔ-
 nun nɔm tararu nɛ.

Yera Eli u nūn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n mɛn
 na, a saro a da a Akabu sɔɔ u win tabu
 keke ye dumi gawe sɔɔru ko u da yenuɔ
 fuuku kpa gura yu ku raa nūn yɔrasia.

⁴⁵Ye n sosi fiiko wɔlla tīra guru wirun
 saabu. Ma woo ga seewa, gura ya
 tunuma ka dam. Yera Akabu u win tabu
 keke ye wɔri u da Yisireeliɔ. ⁴⁶N deema
 Yinni Gusunɔn dam mu wāa ka Eli. Yera
 u kpaka sēka pɔraɔ, ma u duka wuka u
 Akabu gbiiri, u gbia u tura Yisireeli mi.

Eli u mwia kpana

19 Ye Akabu u tura yenuɔ u win
 kurɔ Yesabeli sɔɔwa ye Eli u kua
 kpuro ka nge mɛ u būu wi ba mɔ Baalin
 yāku kowo be kpuro go ka takobi. ²Ma
 Yesabeli u Eli sɔmɔ gɔria u nɛɛ, ma na
 kun nun go sia amadaare nge mɛ a tɔn
 ben baawure go, būnu nu man kua nge
 mɛ nu kī. ³Ye Eli u nua mɛ, yera u duka
 sua u ka win hunde bere. Ma u tura
 Beri Sebɔɔ Yudan temɔ. Miya u win bɔɔ
 aluwaasi deri. ⁴Ma win tii u sanum so
 tɔɔ giriru, u da u wāa gɔbaburɔ u sɔ dāru
 garun nuurɔ, ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa
 u nɛɛ, ya den tura mɛ, a nen hunde suo.
 Domi na ñ nen baababa gea kere.

⁵Ma u kpuna u dweeya dāa ten nu-
 urɔ. Yera Gusunɔn gɔrado goo u na u
 nūn baba u nɛɛ, a seewo a di.

⁶Ma Eli u seewa u deema kiraru
 wee win wirun bɔkɔɔ kpee sundu garun
 wɔllɔ, ka nim bwāaru. Yera u di u nɔra.
 Ma u wure u kpuna. ⁷Yinni Gusunɔn
 gɔrado wi, u kɔam wurama u nūn baba

u nɛɛ, a seewo a di, domi gɔbabu te ta
 nun tie, ta dēu.

⁸Ma u seewa u di u nɔra. U dam wa
 u ka sanum wɔri. U sīa sɔɔ sɔɔ weeru ka
 wɔkuru weeru. Ma u tura Yinni Gusunɔn
 guurɔ, te ba mɔ Horebu.

Yinni Gusunɔ u Eli dam kā

⁹Guu ten kpee wɔru sɔɔra Eli u da u
 kpuna wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u nūn
 bikia u nɛɛ, mba a mɔ mini.

¹⁰Ma u nūn wisa u nɛɛ, wunɛ wɔllu
 ka tem Yinniwa na sannammɛ, domi
 Isireliba ba wunen woodaba deri ma
 ba wunen yāku yenu kɔsuka. Meyā ba
 wunen sɔmɔbu go go ka takobi. Nɛ tur-
 owa na tie. Yera ba maa man kasu
 bu hunde wuna. ¹¹Yinni Gusunɔ u nūn
 sɔɔwa u nɛɛ, a yarima kpa a yɔra
 guu ten wɔllɔ kpa n na n sara wunen
 wuswaɔɔ. Ma u yarima.

Yera woo bɔkɔ ga na ga guu te be-
 suka. Adama Yinni Gusunɔ u ñ wāa woo
 ge sɔɔ. Ma tem mu yīra. Adama Yinni
 Gusunɔ u ñ wāa yīri bi sɔɔ. ¹²Ma dɔɔ
 u maa na. Meyā Yinni Gusunɔ kun wāa
 dɔɔ wi sɔɔ. Yen biru damu piibu gaga
 maa na ge ga nɔɔbu do. ¹³Ye Eli u
 damu ge nua, yera u win kumbooro wiru
 wukiri, u yarima kpee wɔru gen min di,
 u yɔra gen nɔɔwɔ. Ma u maa nɔɔ gagu
 nua ga nūn bikia ga nɛɛ, mba a mɔ mini,
 Eli.

¹⁴Eli u wisa u nɛɛ, wunɛ wɔllu ka tem
 Yinniwa na sannammɛ domi Isireliba
 ba wunen woodaba deri, ma ba wunen
 yāku yenu kɔsuka. Meyā ba maa wunen
 sɔmɔbu go ka takobi. Nɛ turowa na tie.
 Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹⁵Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nɛɛ,
 a gɔsiro a gɔbaburun swaa mwa kpa a da
 Damasiɔ. A n tura mi, a Hasaeli bandun
 gum tāreo u ko Sirin sunɔ. ¹⁶Kpa a maa
 Yehu Nimusin bii bandun gum tāre u ko
 Isireliban sunɔ. Kpa a Abeli Məholagii
 wi ba mɔ Safatin bii Elisee gum tāre u

ko Gusunɔn sɔmɔ wunen kɔsire. ¹⁷ Kon de Hasaeli u tɔn be go ka takobi. Ben wi u kisira win nɔman di, Yehuwa u koo yɛro go. Wi u maa kisira Yehun nɔman di, kpa Gusunɔn sɔmɔ Elisee u nɔn go. ¹⁸ Adama kon tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) deri Isireliba sɔɔ, be ba kun yiirare bɔu wi ba mɔ Baalin nuurɔ bu nɔn sɔ.

Yinni Gusunɔ u Elisee soka

¹⁹ Yen biru Eli u seewa u doona min di. Ma u da u Elisee Safatin bii deema u kɔrɔ mɔ win gberɔ. N deema naa wuku yenda nnɛwa u mɔ. Win tii u ka yen yiru sɔmburu mɔ. Ma Eli u nɔn susi mi u sɔmburu mɔ, u win kumbooro pota u nɔn kare u ka nɔn sɔɔsi ma wiya u koo ko win kɔsire. ²⁰ Yera Elisee u win nɛɛ yi deri u Eli duka swii biruɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a de n da n nen tundo ka nen mero nɔɔ kana kpa n wurama n nun swii.

Eli u nɔn wisa u nɛɛ, a doo, adama a n yaaye ye na nun kua.

²¹ Ye Elisee u gɔsirama Elin min di, yera u na u win nɛɛ yin yiru sua u go u ka yɔkuru kua. Ma u yin sugun dɔa sua u ka yen yaa yikua, u tɔmbu wɛ ba tema. Yen biru u seewa u da u Eli swii u kua win bɔɔ.

Akabu u ka Sirigibu tabu kua

20 Beni Hadadi Sirin sina boko u win tabu kowobu kpuro menna, ka dumi ka tabu keke be dumi gawe. Ma sinambu tɛna ka yiru ba nɔn somiru na. Ma u da u Samari wɔri ba ye tarusi. ² Yera u Akabu Isireliban sina boko sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, ³ bu nɔn sɔ ma win wura ka win sii gee si u mɔ kpuro ya kua wi Beni Hadadigia. Mɛya maa win kurɔbu ka win bii be ba buram bo, ba kua wi Beni Hadadigibu. ⁴ Ma Isireliban sina boko u nɛɛ, i doo i been yinni sɔ ma na wura na n sɔa wigii ka nen ye na mɔ kpuro nge me win tii u gerua.

⁵ Yeniban biruwa sɔmɔ be, ba wurama Akabun mi, ba nɛɛ, wee Beni Hadadi u raa nun gɔriama a nɔn sii geesu ka wura ka wunen kurɔbu ka bibu wɛɛma.

⁶ Yen sɔ, sia amadaare u koo win sɔm kowobu gɔrima bu wunen diru bɔuri ka wunen bwɔabuginu, kpa bu mɛeri ye ya sɔa gɔa bakanu wunen nɔni sɔɔ bu sua.

⁷ Ye Akabu Isireliban sina boko u ye kpuro nua, yera u Isireliban guro gurobu menna u nɛɛ, i n wa ma durɔ wi, u besen kɔsa kasuwa. Domi u raa gɔrima n nɔn nen kurɔbu ka bibu ka sii geesu ka wura wɛɛma. Ma na n yen gaa yine.

⁸ Ma Isireliban guro guro be, ba nɛɛ, a ku nɔn swaa daki. A ku ra wura.

⁹ Yera Akabu u Beni Hadadin gɔro be sɔɔwa u nɛɛ, i doo i been yinni sina boko sɔ i nɛɛ, ye u gbia u bikia, kon ye ko. Adama ye u geruma mini tɛ, na n ye mɔ.

Ma gɔro be, ba seewa ba wura ba Beni Hadadi ye kpuro sɔɔwa. ¹⁰ Ye Beni Hadadi u nua mɛsum yera u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, nen bɔnu nu man kua nge me nu kɔ, nɔ kun Samari kɔsuke sere yen tua kun tura yu nen tɔmbu kpuron nɔm wɔɔnu yibu. ¹¹ Ma Isireliban sina boko, u wisa u nɛɛ, wi u tabu yɔnu sebua, u n kpɛ u tii siara nge wi u tabu yɔnu pota u yi.

¹² N deema Beni Hadadi u tam nɔrumɔwa ka sinambu gabu sannu kuu bekurugirɔ, sanam me u Akabun gari yi nua. Yera u win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu sɔru ko ben sansaniɔ kpa bu wuu ge tarusi. Ma ba da ba gu tarusi.

Akabu u tabu di

¹³ Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na Akabun mi, u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, a tɔn dabi te wa? U koo nun tu nɔmu sɔndia kpa a gia ma wiya u sɔa kpuron Yinni.

¹⁴ Akabu u nɛɛ, weren min diya ya koo ka koora me.

Ma sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, ya koo koorawa saa tabu kowo be bera ka beran wirugiba gɔsan min di.

Ma Akabu u maa bikia u nɛɛ, tabu sunɔ wara u koo wooda wē su ka bu wɔri.

Sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, wuna kaa ko taa bin sunɔ.

¹⁵ Yera Akabu u bera ka beran tabu kowo be mɛnna. Ma ba kua goobu ka tena ka yiru (232). Yen biru u Isireliban tabu kowobu mɛnna, ma be, ba maa kua nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000). ¹⁶ Ma u Sirigii be wɔrim da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di. Saa ye sɔɔ, Beni Hadadi u sɔ u tam nɔrumɔ wi ka sinambu tena ka yiru be ba nùn somiru na. ¹⁷ Isireliban bera ka beran tabu kowo be, ba gbia ba tabu yara. Yera Beni Hadadi u bikia u nɛɛ, berà mini. Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, Samarin diya ba yarima. ¹⁸ Ma u nɛɛ, ba yarima bu ka tabu ko? Aa, ba yarimawa bwēɛ dora sɔɔ? Ka mɛ, i bu mweerima wasiru.

¹⁹ Yera Isireliban tabu kowo be ba tie, ba bera ka beran tabu kowo be swii. ²⁰ Ma ben baawure u win werɔ naa swii u go. Sirigii be ba tie, ba duki yakura ba doona. Adama Isireli be, ba bu naa swii. Beni Hadadi u duka yakura ka win duma, ka sere maa maasɔbu gabu. ²¹ Nge mɛya Isireliban sina boko u ka Beni Hadadin tabu kowobu kamia mam mam. U ben dumi go. Ma u ben tabu kekeba mweera.

²² Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa da Akabun mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo kpa a n wɔrugɔru mɔ kpa a bwisiku mɛ kaa ko. Domi wɔɔ kpɔɔ Sirin sina boko wi, u koo maa gɔsirama u nun wɔri.

Sirigibu

ba kpam Isireliba wɔri

²³ Sirin sina bokon tabu kowobu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Isireliban bünü nu sãawa guunuginu. Yen sɔna ba sun kamia. N n men na, su bu wɔri wɔwa sɔɔ kpa bu wa ma sa bu dam kere. ²⁴ Yen sɔ, a sinam be kpuro yaro besen wuurun di kpa a tabu sinambu kɔsire ko mi. ²⁵ Yen biru kpa a maa tabu kowo kpaobu gɔsi ka tabu keke yi dumi gawe kpa ye kpuro ya n geeru nɛ nge mɛ a raa mɔ yellun taa bi sɔɔ. Kpa su da su bu wɔri wɔwa mi. Miya sa ko bu kamia.

Yera u ben gari yi wura u kua mɛ. ²⁶ Yen wɔɔ kpɔɔ Beni Hadadi u win tabu kowo be mɛnna u gara, ma ba da Afekiɔ bu ka Isireliba wɔri. ²⁷ Isireliban tii, ba ben tabu kowobu mɛnna ba gara. Ma ba dīanu sua, ba da bu ka Sirigii be wɔri. Yera ba ben sansani gira Sirigibun sansanin deedeerɔ. Ma ba sãa nge boo gɔɔ piiminu yiru Sirigibun wuswaaɔ. Domi Sirigii be, ba dabiwa sere ba bera mi yiba. ²⁸ Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa na Isireliban sina bokon mi u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, yèn sɔ Sirigibu ba nɛɛ, u sãawa guunun yinni, yen sɔna u koo be tabu kowo dabi te bɛɛ nɔmu beria kpa i gia ma wiya u sãa kpuron Yinni. ²⁹ Ma Sirigii be, ka Isireliba ba kua sɔɔ nɔɔba tia ba mɛrine. Yen nɔɔba yirusera ba tabu wɔrina. Ma Isireliba ba Sirigibun tabu kowobun nɔrɔbun suba wunɔbu (100.000) go sɔɔ teeru. ³⁰ Be ba tie, ba sãawa tumbu nɔrɔbun suba tena ita sari (27.000). Ma ba duki yakikira, ba da ba wãa Afekiɔ. Yera gbārara bu sɛre ta go.

Akabu u Beni Hadadi deri

u n̄ go

Saa ye s̄wra Beni Hadadi u da u kukua Afeki yen diru garun gidambisan w̄ll̄. ³¹Ma win bwāaba n̄n̄ s̄w̄wa ba n̄e, wee, sa nua ma Isireliban sinamba ra n t̄mbun w̄n̄w̄ndu m̄. Yen s̄, su saakiba dewe kpa su w̄e s̄ka wir̄ nuku sankiranun s̄, kpa su da Isireliban sina bokon mi, s̄r̄kudo u koo sun w̄n̄w̄ndu kua, kpa u de sa n w̄a.

³²Ma ba saaki be deewa p̄ra, yen biru ba w̄e s̄ka wir̄, ba da ba Isireliban sina boko deema ba n̄n̄ s̄w̄wa ba n̄e, wunen b̄w̄ Beni Hadadiwa u sun ḡrima u n̄e, a win w̄aru dweo u ka wa u n w̄a.

Yera Akabu u bu wisa u n̄e, wi, nen k̄nasi, u w̄a w̄aru s̄w̄?

³³Ye t̄n be, ba nua u wisa n do, yera ba gerua fuuku fuuku ba n̄e, oo, wunen k̄nasi u w̄a.

Ma Akabu u n̄e, i doo i ka n̄n̄ na.

Yera Beni Hadadi u na wi, Akabun mi. Ma Akabu u n̄n̄ ȳwsia win tabu keke w̄ll̄. ³⁴Saa yera Beni Hadadi u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄e, kon nun wuu si nen tundo u raa wunen tundo mwaari mi wesia. Kpa a kia d̄ra yenu ko Damasī nge m̄ nen tundo u kua Samarī.

Ma Akabu u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄e, ne maa kon nun deri a n w̄a, kpa su arukawani b̄ke n̄ ka wune.

Ma ba arukawani ye b̄kua. Yen biru u dera Beni Hadadi u doona.

Gusun̄ u Akabu taare w̄

³⁵Saa ye s̄wra Yinni Gusun̄ u win s̄m̄w̄ aluwaasi goo s̄w̄wa u n̄e, u win turo kan̄ u n̄n̄ so. Adama win turo wi, u yina u n̄n̄ so. ³⁶Yera s̄m̄w̄ wi, u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄e, à n man doonari t̄, gbee sun̄ ga koo nun s̄re gu go. Domi a n̄ Yinni Gusun̄n̄ gari mem̄ n̄w̄e.

Sanam m̄e u s̄m̄w̄ wi doonari, yera gbee sun̄ ga n̄n̄ s̄re ga go. ³⁷Yera s̄m̄w̄ wi, u ka maa goo yinna, ma u n̄e, a man soowo, a suuru ko.

Ma dur̄ wi, u n̄n̄ so u meera kua. ³⁸Ma s̄m̄w̄ wi, u tii k̄sa u s̄katia s̄ka win n̄n̄i, u da u sina swaa baar̄ mi sina boko Akabu u koo ka doona. ³⁹Sanam m̄e sina boko u sar̄ win b̄ku, yera u n̄w̄guru sua u n̄e, wee na raa w̄a tabu s̄a s̄w̄, ma subaru s̄w̄ goo u yara u ka man tabu dur̄ goo naawa n̄ n̄n̄ k̄su. U n̄e, n̄a n dera dur̄ wi, u doona, n̄na kon ko win k̄sire, n̄ kun m̄e, kon sii geesun̄ gobi n̄r̄obun suba ita (3.000) k̄sia. ⁴⁰Sanam m̄e na w̄a na sirene, yera dur̄ wi, u man kisirari u doona.

Ma Isireliban sina boko u n̄e, mesuma ba koo nun kua. Domi wunen tiiwa a gerua.

⁴¹Saa yera s̄m̄w̄ wi, u win s̄katia ye u ka n̄n̄i b̄kua mi kusia, ma Isireliban sina boko u n̄n̄ tuba u wa ma Gusun̄n̄ s̄m̄w̄n̄ turowa. ⁴²Yera u maa sina boko s̄w̄wa u n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, ȳn̄ s̄ a dera dur̄ wi u nun n̄mu beria mi, u doona, wi u n̄e, a kam koosia, t̄, wuna kaa gbi win ayer̄, kpa wunen t̄mbu bu maa gbi win t̄mbun ayer̄.

⁴³Yera Isireliban sina boko Akabu u ḡsira win yenū ka nuku sankiranu ka m̄ru.

Akabu u dera ba Nab̄ti go

21 Yeniban biru ye ya kooa wee. Dur̄ goo u w̄a Yisirelī, win ȳsira Nab̄ti. U resem gbaaru m̄, Akabu Samarin sun̄n̄ sina kpaarun b̄ku. ²S̄w̄ teeru Akabu u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄e, a man wunen resem gbaa te derio tu ko nen saadī. Domi ta w̄a nen sina kpaarun b̄ku. Kpa n̄ nun resem gbaaru garu k̄sire kua t̄n̄ resem ya yeni gea

kere. Ñ n maa gobin na a kī, kon nun yi wē nge mē gbaa ten geera ne.

³Adama Nabōti u nēē, Gusunō u man bere n ka nen tubi sua n nun wē, ye nen baababa ba man deria.

⁴Ma Akabu u gōsira yenuō ka nuku sankiranu u mōrua Nabōti Yisireēligiin gari yin sō. U da u kpuna u kōrua, u yina u di. ⁵Yera win kurō Yesabeli u na win mi, u nūn bikia u nēē, mban sōna wunen nukura ka sankire sere a kpuna a di.

⁶U nun wisa u nēē, Nabōtiwa na sōōwa na nēē, u man win resem gbaaru derio. Kpa n nūn ten gobi kōsia, ñ kun mē, n nūn garu kōsire kua. Adama u nēē, u ñ man tu wēemō.

⁷Yera Yesabeli wi, u nūn sōōwa u nēē, n ñ wuna a sōa Isireliban sunō? A seewo a di ka nuku dobu. Ne, kon nun Nabōtin gbaa te wē.

⁸Yera u guro gurobu ka siri kowobu be ba wāa wuu teu ka Nabōti tirenu yorua ka Akabun yīsiru u Akabun yīreru doke tire ni sō. ⁹Ye u yorua wee. U nēē, i kparo i baawure sō u nōō bōke kpa i de tōmbu bu menna kpa i Nabōti gbiisia ben wuswaaō. ¹⁰Kpa i tōn kōsobu yiru gabu wuna bu na win wuswaaō bu nūn taare wē ba n mō, wiya u Gusunō ka sina boko bōrusi. Yen biru i nūn yaro i ka da wuun biruō i kpenu kasuku i go.

¹¹Ma Nabōtin wuun guro guro be, ka ben siri kowo be, ba kua nge mē Yesabeli u bu sōōwa tire ni sō. ¹²Ba nōō bōku te kua wuu giru ba maa Nabōti gbiisia tōmbun wuswaaō. ¹³Ma tōn kōsobu yiru ye, ba na ba sina win wuswaaō. Ba tōn wōru ge sōōwa ba nēē, Nabōti u Gusunō ka sina boko bōrusi.

Ma ba nūn gawa ba ka yara wuun biruō ba kpenu kasuka ba go. ¹⁴Ma wuun wirugii be, ba Yesabeli sōmō gōria ba nēē, ba Nabōti kpee ni kasuka ba go. ¹⁵Saa ye Yesabeli u nua ma ba Nabōti

go, yera u da u Akabu sōōwa u nēē, a doo a resem gbaa te sua te Nabōti Yisireēligii u raa yina u nun dōre mi, domi u gu.

¹⁶Ye Akabu u nua mē, yera u da u gbaa te sua.

Yinni Gusunō

u Akabu ka Yesabeli taare wē

¹⁷Saa yera Yinni Gusunō u Eli Tisibigii sōōwa u nēē, ¹⁸a seewo a da a ka Akabu Isireliban sina boko yinna wi u wāa Samario. Wi wee, u wāa Nabōtin resem gbaarō u ka tu sua. ¹⁹A nūn sōōwō a nēē, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Ye u tōnu go u kpa, yera u koo maa yēron tubi sua? Tē mi bōnu nu Nabōtin yem dabura, miya nu koo maa win tiigim dabiri.

²⁰⁻²¹Yera Eli u da Akabun mi. Ye u tura mi, yera Akabu u nūn sōōwa u nēē, nen yiberē, a den man wa?

Eli u nūn wisa u nēē, na nun wa. Wee, Yinni Gusunō u koo nun kōsa surema kpa u wunen tōmbu kpuro go ka wunen yobō yēn sō a tii yōsu a kōsa kua win wuswaaō. ²²U koo de wunen yenu gu ko nge Yeroboamu Nebatin biiguu, ñ ku mē, nge Basa Akiyan biiguu. Domi a win mōru seeya, ma a Isireliba doke toraru sō. ²³Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua Yesabelin sō. U nēē, bōna nu koo win goru tem Yisireelin gbāraran bōku. ²⁴Meya maa Akabugibu sō, wi u gu yenuō, bōna nu koo yēron goru tem. Wi u maa gu yakasō, gūnōsa su koo yēron goru di.

²⁵Domi goo sari wi u tii yōsu kōsa sō nge Akabu, Yinni Gusunōn wuswaaō. N deema win kurō Yesabeliwa u ra n nūn dam kēmō u ka ye ko. ²⁶U kōsa kua ye ya ñ ka nōō gerurō. Domi u da u būnu sāmō nge Amōreba be Gusunō u gira. Ma u ben tem Isireliba wē.

Akabu u win durum

tuuba kua

²⁷Ye Akabu u Elin gari yi nua me, yera u tii kawa u win yabe ni u se-bua nenua u gēeka ma u saaki sua u tii tēkusi, u nɔɔ bɔkua. Saaki yera, u ra ka bɔsu ka nuku sankiranu. Yera u ra mam ka kpune. ²⁸Ma Yinni Gusunɔ u maa Eli Tisibigii wi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁹a wa nge me Akabu u tii kawa nen wuswaaw? Yen sɔ, na ñ maa derimɔ kɔsa ye, yu koora win waati sɔɔ. Win biin waati sɔɔra kon de yu koora.

Akabu u kī

u wuu ge ba mɔ Ramɔti wɔra

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 18:1-3)

22 Isireliba ka Sirigibu ba kua wɔɔ yiru ben goo kun goo tabu wɔri. ²Wɔɔ itase sɔɔ, ye Yosafati Yudaban sina boko u na Isireliban sina bokon mi, ³yera Isireliban sina boko u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, i yē ma Ramɔti ye ya wāa Galadin temɔ ya sāawa besegia? Mban sɔna sa ñ ko ye mwa Sirin sunɔn nɔman di. ⁴Ma u Yosafati bikia u nɛɛ, kaa ka man taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ?

Yosafati u nùn wisa u nɛɛ, à n sɔɔru kpa na kpawa mi. Wunen tɔmbu bà n seewa, nɛgiba maa seewawa mi. Meya maa nen maasɔbu.

Sɔmɔ weesugibu ba nɛɛ,

Akabu koo tabu di

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 18:4-11)

⁵Ma Yosafati u maa nɛɛ, na nun kanamɔ, a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ me u koo nun sɔ.

⁶Saa yera Isireliban sina boko u sɔmɔbu menna nge tɔnu nɛerun (400) saka. Ma u bu bikia u nɛɛ, n doo Ramɔtiɔ

Galadin temɔ n ka Sirigibu tabu ko? Nge n ku da.

Yera sɔmɔ be, ba nùn wisa ba nɛɛ, a doo. Yinni Gusunɔ u koo nun ye nɔmu beria.

⁷Adama Yosafati u bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo sari mini win min di sa ko kpī su Yinni Gusunɔn gere nɔ?

⁸Isireliban sina boko u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ turowa u wāa mini, win min di sa ko kpī su Yinni Gusunɔn gere nɔ. Adama na nùn tusa. Domi u ku ra man gāa geenu sɔ. Sɔmɔ win yīsira Misee Yimilan bii.

Ma Yosafati u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sina boko, a ku gere me.

⁹Yera Isireliban sina boko wi, u win sɔm kowo gɔra u nɛɛ, u doo u Misee Yimilan bii wi sokuma fuuku.

¹⁰Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sɔ win sina kitarɔ, Samarin gbāra kɔnnɔwɔ. Ma sɔmɔ be, ba wāa ben wuswaaw ba gari mɔ. ¹¹Yera Sedesiasi Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. Ma u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua, kɔbi yini, yi sāawa yīreru te ta wunen dam sɔɔsimɔ me kaa ka Sirigibu go.

¹²Nge meya sɔmɔ be kpuro, ba gerumɔ ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun tɔn be nɔma beria.

Misee u Akabu sɔɔwa

ma u ñ nasara wasi

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 18:12-27)

¹³Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Misee sokua u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee sɔmɔ be ba wāa mi kpuro, ba sina boko gari gea gerua. Yen sɔ, a de wune ka ben gari yi ko tia.

¹⁴Ma Misee u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, ye wi, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa, yera kon gere.

biruᵛ kpa a man yara tabu sīan di, domi ba man meera kuawa mi.

³⁵Yen dōma te, taa bi, bu swīa gem gem. Ma ba sina boko nenusi u ka yō win tabu keke sᵛᵛ u wuswaa tīi Sirigibun tabu sansanin bera gia. Ma win yem mu wīa keke ye sᵛᵛ. Yen yoka ma u gu. ³⁶Ye sᵛᵛ u duᵛ, yera goo u gbāra Isireliban sansaniᵛ u nēē, baawure u wuro win yenuᵛ.

³⁷Nge meya sina boko Akabu u ka gu. Ma ba ka win goru na Samariᵛ ba sikua. ³⁸Ye ba win tabu keke ye woburumᵛ Samarin yeruᵛ, yera bōnu na, nu win yem dabura. Ma kurᵛ tanᵛba na ba wobura mi, nge me Yinni Gusunᵛ u raa gerua.

³⁹Ye Akabu u kuan sukum ka dii te u bana ka suunu donnu, ka wuu si u bana kpuron gari yi wāa Isireliban sinambun faagin tireru sᵛᵛ. ⁴⁰Ba Akabu sikua win baababan sikaᵛ. Ma win bii Akasia u bandu di.

Yosafati u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 20:31-21:1)

⁴¹Akabu Isireliban sina bokon bandun wᵛᵛ nnese sᵛᵛra Yosafati u bandu di Yudaᵛ. ⁴²Yosafati wi, u mᵛwa wᵛᵛ tena ka nᵛᵛbu sanam me u ban te di. Ma u kua wᵛᵛ yenda nᵛᵛbu bandu sᵛᵛ Yerusalemuᵛ. Win meron yīsira Asuba Silikin bii. ⁴³U kua ye ya Yinni Gusunᵛ wēre. Win tundo Asan yira u swīi mam mam. ⁴⁴Adama u n gungunu mi ba ra būu yākuru ko kᵛsuke. U dera tᵛmba ben yākunu mᵛ mi, ma ba turare dᵛᵛ

dokemᵛ. ⁴⁵Meya maa bᵛri yenda wāa wi ka Isireliban sina bokon suunu sᵛᵛ.

⁴⁶Ye Yosafati u kuan sukum ka wᵛrugᵛᵛ te u sᵛᵛsi tabu sᵛᵛ, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sᵛᵛ, ⁴⁷ka nge me u kurᵛ tanᵛ be ba tie saa win tundo Asan waatin di gira, be ba gᵛsa ba n ka sakararu mᵛ ben sāarun swaa sᵛᵛ. ⁴⁸Saa ye sᵛᵛ, Edᵛmuba ba n sunᵛ mᵛ. Adama Yudaban sina boko u goo yi mi, u n ka sāa ben wirugii. ⁴⁹Yosafati u goo nimkusu dāka si ba ko n da ka wura kaso de Ofiriᵛ. Adama su ku ra turi mi, su ra kᵛsirewa swaaᵛ, wuu ge ba mᵛ Ḃsioni Gebeēᵛ. ⁵⁰Yera Akasia Akabun bii u Yosafati sᵛᵛwa u nēē, a kī wunen sᵛm kowobu ka negibu ba n da de sannu? Ma Yosafati u yina. ⁵¹Yen biruwa Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nᵛn sikua win baababan sikaᵛ Dafidin wuuᵛ. Ma win bii Yoramu u bandu kᵛsire kua.

Akasia u kua Isireliban sina boko

⁵²Akasia, Akabun bii u bandu di Isireliba sᵛᵛ Samariᵛ, Yosafati Yudaban sina bokon bandun wᵛᵛ wᵛkura nᵛᵛbu ka yiruse sᵛᵛ. Ma Akasia wi, u kua wᵛᵛ yiru bandu sᵛᵛ. ⁵³Win ban te sᵛᵛ, kᵛsa u kua Yinni Gusunᵛn wuswaaᵛ. Win tundo ka win meron yira u swīi, ka sere maa Yeroboamu Nebatin biigia, wi u Isireliba doke toraru sᵛᵛ. ⁵⁴Būu wi ba mᵛ Baali wiya u ra yiire u n sāamᵛ. Ma u Yinni Gusunᵛn mᵛru seeya nge me win tundo u raa kua.

SINAMBUN TIRERU YIRUSE

Sinambun Tireru Yiruse te, Isireliban ban te ta bōnu kua yirun gariya ta m̄. Waati ye s̄w, Gusun̄n s̄w̄ Eliseewa u Isireliban sinambu kir̄ kua ben mem n̄w sarirun s̄.

Ta sun s̄w̄ nge m̄ yibereba ba na Asirin di ba Isireliba gura ba ka da ben tem̄. Ma ben banda n̄ru kua, ma n tie Yudabagiru. Adama w̄w̄ wunaa teeru ka w̄kura n̄w̄bun biru, Babilonin sina boko u na u Yudaba w̄ri. Ma u Gusun̄n s̄a yerun ȳnu gura kpuro ma u Yudaban sinambu gabu ka maa Yudaba gabu mw̄era u ka da win tem̄ Babilonī. Saa yera Yudaban tiin banda n̄ru kua.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban bandu ka Yudabagirun gari, wiru 1n di sere wiru 17.
2. Yudaban ban d̄akiru, wiru 18n di sere wiru 24.
3. Yerusalemun kpeeru, wiru 25.

Gusun̄n s̄w̄ Eli ka Akasia

1 Akabun ḡw̄n biru M̄abuba ba maa ka tii yinam seewa.

²N deema Akasia u w̄ruma saa win gidambisan fenentin di. Ma u tii m̄era kua gem gem. Yera u win bw̄abu ḡra u n̄e, i doo i man bikiaru kua Filisitiban b̄u wi ba m̄ Baali Seubun mi Ekoronī. Kpa u man s̄ n̄ kon se nen m̄era yen bosun di.

³Saa ye s̄w̄ra Yinni Gusun̄n ḡrado u Eli Tisibigii s̄w̄wa u n̄e, a seewo a ka Isireliban sina bokon s̄w̄ be yinna kpa a bu s̄ a n̄e, n ñ Gusun̄ sariwa Isirelī, i ka bikiaru d̄w̄ b̄u wi ba m̄ Baali Seubun mi Ekoronī? ⁴Yen s̄ t̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerum̄ u n̄e,

kpin yee t̄e s̄w̄ Akasia u kp̄ mi, u ñ maa seem̄. U koo gbiwa ka gem.

Ma Eli u seewa u da u kua nge m̄e ḡrado wi, u gerua. ⁵Saa yera s̄w̄ be, ba wurama Akasian mi. Yera u bu bikia u n̄e, mban s̄na i wurama fuuku m̄e.

⁶Ba n̄n wisa ba n̄e, goowa u sun senn̄ na, ma u sun s̄w̄wa u n̄e, su ḡsiro wunen mi, kpa su nun s̄ su n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, n ñ Gusun̄ sariwa Isirelī wune sina boko a ka bikiaru d̄w̄ Baali Seubun mi Ekoronī? Yen s̄ t̄e, kpin yee t̄en mi a kp̄ mi, a ñ kaa maa se, kaa gbiwa.

⁷Akasia u kpam bu bikia u n̄e, dur̄ wi i ka yinna mi, am̄na u s̄a.

⁸Ba n̄n wisa ba n̄e, dur̄ wi, yaa san-sun yabera u sebua. Ma u ḡnan kpaka s̄ke p̄rā.

Yera Akasia u n̄e, Eliwa, Tisibigii.

Akasia u k̄ u Eli mwa

⁹Ma Akasia u t̄mbu weeraakuru ḡra ka ben wirugii u n̄e, bu doo guuru w̄llu mi Eli u s̄, bu n̄n mwaama. Ye ba tura mi, yera ba n̄n s̄w̄wa ba n̄e, Gusun̄n s̄w̄ wune! Sina boko u n̄e, a sarama.

¹⁰Eli u wirugii wi wisa u n̄e, n̄ n s̄an na Gusun̄n s̄w̄, d̄w̄ u sarama w̄llun di u wune ka wunen t̄mbu weeraakuu te w̄ri.

Yera d̄w̄ u sarama u bu w̄ri. ¹¹Akasia u maa kpam wirugii goo ḡra ka t̄nu weeraakuru. Ye u tura Elin mi, yera u n̄n s̄w̄wa u n̄e, Gusun̄n s̄w̄ wune, sina boko u n̄e, a sarama fuuku.

¹²Ma Eli u n̄n wisa u n̄e, n̄ n s̄an na Gusun̄n s̄w̄, d̄w̄ u sarama u nun w̄ri wune ka wunen t̄mbu.

Ma d̄w̄ u sarama u dur̄ wi ka win t̄n be kpuro w̄ri u go. ¹³Yera Akasia u kpam wirugii goo ḡra n̄n itase ka t̄mbu weeraakuru. Ye wirugii wi, u tura mi, yera u ȳw̄wa sere mi Eli u s̄, ma u yiira win wuswāw̄ u n̄n kana u n̄e, Gusun̄n s̄w̄ wune, na nun kanam̄,

a ne ka tumbu weeraakuu ten wāaru mēerio. ¹⁴Domi a dera dōo u wirugibu yiru ye wōri, ka ben baawuren tumbu weeraakuukuubu. Adama ne, na nun kanamō, a nen wāaru mēerio.

¹⁵Saa yera Yinni Gusunōn gōrado u Eli sōwa u nee, a ka durō wi doo, a ku berum ko.

Ma u sara ba da sina bokon mi. ¹⁶U sina boko sōwa u nee, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nee, Gusunō sariwa Isireliō win mi kaa bikiaru ko, a ka bikiaru dōo Filisitiban būu wi ba mō Baali Sebutun mi, Ekoronio? Yen sō, kpin yee tē sōo a kpī mi, a n maa seemō, kaa gbiwa.

¹⁷Yeniban biru Akasia u kpuna u gu nge mē Yinni Gusunō u raa gerua saa win sōmō Elin nōon di. Ma Yoram u bandu di. Domi Akasia u n bii mara. Ma win wōnō Yoram u bandu di. N deema Yudaban sina boko Yoram, Yosafatin biin bandun wōo yiruse sōora mi.

¹⁸Ye Akasia u kuan sukum ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōo.

Eli u suara wollo

2 Ye saa ya tura Yinni Gusunō u ka Eli sua wollo ka woo guna, yera wi ka Elisee ba seewa ba yara Giligalin di. ²Swaa sōo, yera Eli u Elisee sōwa u nee, a yōro mini, domi Yinni Gusunō u man gōrio sere Beteliō.

Ma Elisee u nūn wisa u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiigiru na n nūn derimō.

Ma ba da Beteliō sannu. ³Yera Gusunōn sōmōn bwāabu gabu, ba yarima ba Elisee sōwa ba nee, a yē ma gisōra ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nee, oo, na yē. I been nōsu mario.

⁴Ye ba maa swaa wōri ba doonō, yera Eli u kpm Elisee sōwa u nee, a yōro mini. Domi ba man gōrio Yerikoō.

Elisee u nūn wisa u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiigiru na n nūn derimō.

Ma ba da Yeriko mi sannu. ⁵Ma Gusunōn sōmōn bwāa be ba wāa Yerikoō, ba Elisee sōwa ba nee, a yē ma gisōra ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nee, oo, na yē. I been nōsu mario.

⁶Ye ba maa swaa wōri ba doonō, yera Eli u maa nūn sōwa u nee, a yōro mini, domi Yinni Gusunō u man gōrio Yuudenio.

Elisee u nūn wisa u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiigiru, na n nūn derimō.

Ma ba swaa wōri ba n doonō. ⁷Gusunōn sōmōn bwāa ben tōnu weeraakuru ba na ba yōra Yuudenin daarun deedeeru, ba desire fiiko. Ma Eli ka Elisee ba da ba yōra daa ten gooro. ⁸Yera Eli u win kumbooro pota u gu kurua u ka daa ten nim so. Ma nim mē, mu burana mu kua tem dira. Ma be yiru ye, ba tōbura ba doona.

⁹Saa ye ba sara ba kpa, Eli u Elisee sōwa u nee, mba a kī n nūn kua bu sere man nun suari.

Elisee u nee, ye na nun kanamō yera a de na n wunen dam mē Gusunōn Hunde u nun wēn nōn yiru mō.

¹⁰Eli u nūn wisa u nee, gāa sēsōgina a bikia. Adama à n man waamō sanam mē na suaramō wollo, ya koo kooru nge mē a kī. À kun maa man wa ya n koorō.

¹¹Nge mē ba faagi mō ba ka dōo, yera gāanu ganu na ka dōo nge tabu keke ye dumi gawe ka yen maasōbu, ma ya bu karana. Ma Eli u suara wollo ka woo guna. Ma u win kumbooro kō temō. ¹²Saa ye Elisee u wa ba ka Eli doona, yera u nōogiru sua wollo u nee, nen baaba, nen baaba, wunē wi a sāa Isireliban dam mē mu bu kōsu nge ben tabu keke dumigii ka yen maasōbu.

Yen biru u ñ maa nùn wa. Ma Elisee u win tiin yaberu nenua u gīa wasi yiru, nuku sankiranun s̄. ¹³Ma u kumbooro ge sua ge Eli u k̄ō tem̄. Yen biru u ḡsirama u na u ȳōra Yuudenin daarun t̄bu.

¹⁴Yera u kumbooro ge sua u ka nim m̄e so u n̄e, mana a w̄ā, Gusun̄, Elin Yinni. Mana a w̄ā!

Ma nim m̄e, mu burana mu kua tem dira. Saa yera u t̄bura. ¹⁵Yera Gusun̄n s̄m̄n̄ b̄w̄ā be ba na Yerikon di mi, ba nùn wa. Ma ba n̄e, Elin dam mu w̄ā Elisee s̄.

Ma ba nùn senn̄ da, ba yiira win wuswaā ba wiru tem girari. ¹⁶Yera ba nùn s̄ōwa ba n̄e, bese wunen b̄w̄ābu s̄, tabu dur̄bu weeraakuru ba w̄ā. A de bu da bu nun wunen yinni kasuama. S̄r̄kudo, Yinni Gusun̄ u ko n nùn deri guuru garun w̄ll̄, ñ kun m̄e w̄wa gaa s̄.

Ma Elisee u bu wisa u n̄e, i ku de bu da.

¹⁷Adama ba nùn bikia ba baasi. Ma u wura u n̄e, bu doo.

Yera t̄n be, ba da ba Eli kasu sere s̄ō ita ba ñ nùn wa. ¹⁸Yen biru ba ḡsirama ba Elisee deema Yerikō. Ma u bu s̄ōwa u n̄e, na ñ daa b̄e s̄ōwa na n̄e, i ku da?

Elisee u nim dorasia

¹⁹S̄ō teeru Yerikogibu ba na Eliseen mi, ba n̄e, besen wuu ge, ga w̄ n̄e m̄e wun̄e besen yinni a waam̄. Adama gen nim kun gea s̄ā. Meyā mu ku ra de ḡānu nu ma, saa t̄mbu sere ka yaa saben̄ ka d̄ā.

²⁰Yera u bu s̄ōwa u n̄e, bu gb̄e kpaaru tama bu b̄ru doke te s̄.

Ma ba ka nùn tu naawa. ²¹Ma u da daa ten wir̄, u b̄ō te doke mi. Yera u n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, u koo nim m̄e dorasia, mu ñ maa

goo goom̄, mu ñ maa yinam̄ ḡānu nu ma.

²²Ma nim m̄e, mu dora sere ka gis̄n̄ gis̄ n̄ge m̄e Elisee u gerua.

Yee k̄ōsi yi bibu go

be ba Elisee ȳēm̄

²³Saa Yerikon di Elisee u maa da Betelī. Yera swaa s̄, biba nùn wurem̄ ba m̄, wii kpararugii, a yario minin di.

²⁴Yera Elisee u s̄ira birū u bu m̄erima ma u bu b̄rusi ka Yinni Gusun̄n ȳsiru. Yera ȳe k̄ōsi yiru yi yarima d̄ā s̄ōn̄ di yi ben weeru ka yiru s̄suka yi go. ²⁵Saa Beteli min di, u maa da guu te ba m̄ Kaameliō. Min diya u ḡsira u da Samarī.

Yoram̄ u kua Isireliban sina boko

3Yosafati Yudaban sina bokon bandun w̄ō yendu yiru sarise s̄ōra, Yoram̄ Akabun bii u bandu di Isireliba s̄, Samarī. U kuawa w̄ō w̄kura yiru ban te s̄. ²Ma u k̄ōsa kua Yinni Gusun̄n wuswaā. Adama ya ñ win tundo ka win merogia tura. Domi u b̄u wi ba m̄ Baalin b̄w̄arokunu k̄suka ye win tundo u raa kua. ³Yeroboamu Nebatin bii wi u Isireliba doke toraru s̄ōn̄ yira u swii mam mam.

Isireliba

ba ka M̄abuba tabu kua

⁴N deema M̄esa, M̄abuban sina boko, yaa sabenun s̄mbura u ra ko. Meyā Isireliba ba ra nùn m̄ōru mwaari. M̄ō tera ȳā gbiibi n̄ōbun suba wun̄bu (100.000) ka ȳā kinenu n̄ōbun suba wun̄bu, ka sere maa nin sansu. ⁵Saa ȳe s̄ō Akabu u gu, yera M̄abuban sun̄ wi, u Isireliba seesi. ⁶Yera s̄ō teeru Yoram̄ u seewa Samarin di u da u Isireliban tabu kowobu kpuro bera. ⁷Ma u ḡra bu

Yosafati Yudaban sina boko sō bu n̄e, wee, M̄abun sun̄o u n̄n seesi. Yen sō, wi Yosafati u kī u na u ka n̄n da bu M̄abun sun̄o wi w̄ri? Ye Yosafati u gari yi nua, u wura u n̄e, oo, kon da ne ka nen t̄mbu, ka maas̄o tabu dur̄bu. Domi ne ka wun̄e sa s̄awa tia. ⁸ Adama u bikia u n̄e, swaa yer̄a sa ko kpe su ka bu w̄ri bi da. Ma Yoram̄u u n̄e, bu doo bu n̄n sō ma ba koo kpewa Ed̄mun gb̄aburu tem mi ḡaanu ku ra kpi gian di.

⁹ Ma Isireliban sina boko ka Yudaban sina boko ka Ed̄mun sina boko ba seewa ba swaa ye w̄ri. Ye ba s̄ia s̄ō n̄ōba yiru yera sinam be, ka ben tabu kowobu ka ben yaa sabe ni ba ka bu sw̄i kpuro, ba nim bia bu n̄. ¹⁰ Ma Isireliban sina boko u n̄ōguru sua u n̄e, kuukuu! Yinni Gusun̄o, a bese sinambu ita yeni sokawa a ka sun M̄abuba n̄mu beria?

¹¹ Saa yera Yosafati u n̄e, Yinni Gusun̄on s̄m̄o goo sari mini, w̄n min di sa ko kp̄i su n̄ ye Yinni Gusun̄o u koo sun s̄ō?

Ma Isireliban sina bokon b̄ō turo u n̄e, Elisee Safatin bii u w̄a mini, wi u raa s̄aa Elin b̄ō.

¹² Ma Yosafati u n̄n bikia u n̄e, Yinni Gusun̄o u ra ka n̄n gari ko?

Ba n̄e, oo.

Saa yera Isireliban sun̄o ka Yosafati Yudaban sun̄o, ka Ed̄mun sun̄o ba seewa ba da Eliseen mi. ¹³ Ma Elisee u Isireliban sun̄o s̄ōwa u n̄e, mba n sun m̄ōsin̄e ne ka wun̄e. A doo Gusun̄on s̄m̄o b̄en mi wunen baa ka wunen mero ba ra raa bikiaru den mi.

Ma Isireliban sina boko u n̄n wisa u n̄e, aawo, domi Yinni Gusun̄o u bese sinambu ita yeni sokawa u ka sun M̄abuba n̄mu beria.

¹⁴ Yera Elisee u n̄e, sere ka Gusun̄o w̄llu ka tem Yinnin w̄aru w̄n s̄m̄o na s̄a, n̄a kun daa Yosafati Yudaban sina boko m̄era, na n̄ daa wunen laakari m̄, n sere mam n̄e, kon nun m̄eri.

¹⁵ Adama t̄ē, a ka man m̄ōr̄ku sowo naawa.

Sanam m̄e m̄ōr̄ku sowo wi, u na u m̄ōr̄ku soom̄o, yera Yinni Gusun̄on dam mu dua Elisee s̄ō. ¹⁶ Ma u n̄e, ye Yinni Gusun̄o u gerua wee. U n̄e, i w̄rusu gbeo w̄wa mini. ¹⁷ Domi i n̄ woo wasi, i n̄ maa gura wasi. Ka m̄e, w̄wa ye, ya koo nim yibu kpa i n̄ b̄e ka b̄en tabu kowobu, ka maa sere b̄en yaa sabenu. ¹⁸ Adama yeniba kpuro ḡa p̄imina Yinni Gusun̄on n̄ni s̄ō. Domi u koo M̄abuba beri b̄en n̄ma s̄ō. ¹⁹ Kpa i ben wuu marosu m̄w̄eri si su gb̄aranu m̄. Kpa i ben d̄a gbaanu kpuro m̄w̄eri i b̄ōri. Kpa i ben d̄ōba ka ben bw̄i kpuro kore. M̄eya i ko i maa ben gbee geenu kam koosia i nu kpenu s̄s̄iki.

²⁰ Yen sisiru bururu, saa ye ba kī bu bururun ȳakuru ko, yera ba wa wee, nim mu wee, saa Ed̄mun bera gian di, mu tem wukiri.

²¹ Saa ye s̄ōra M̄abuba ba nua ma sinam be, ba bu w̄rim wee. Yera ba ben t̄mbu kpuro menna be ba tura bu tabu da ka be ba kere m̄e. Ma ba bu yi yi ben tem n̄ō bura yen̄o. ²² Ye M̄abu be, ba seewa bururu, yera ba wa s̄ō yana balim̄o nim m̄e s̄ō. Ma mu s̄ōri nge yem. ²³ Saa yera ba n̄e, yema mi, Isireliban sinam be ka ben tabu kowoba ba s̄kirina ba goona. N̄ n men na, i de su da su ben ȳanu gura.

²⁴ Ye ba tura Isireliban sansanīo, yera Isireliba ba yarima ba bu go go. Ben gaba duki yakikira. Ma Isireliba ba bu naa sw̄i sere wuūo ba bu go go. ²⁵ Ma ba ben wuu marosu kpuro k̄suka ba ben gbee geenu kpuro kam koosia. Ba nu kpenu s̄s̄iki. Ma ba ben d̄ōba ka bw̄i kpuro k̄rua. Ba maa ben d̄a gbaanu kpuron d̄anu b̄ōra.

Yen biru be ba ka kpurant̄eru tabu m̄, ba wuu ge ba m̄ Kiri Hareseti w̄ri, ba gen gb̄araru k̄suka. ²⁶ Ye M̄abuban sun̄o u wa ma ba n̄n tabu kamiawa,

yera u tɔmbu nata ka wunɔbu (700) wuna be ba ka takobi tabu yē, ba swaa kasu bu ka da bu Edɔmun sunɔ wɔri. Adama ba kpana. ²⁷Yera Mɔabuban sunɔ wi, u win yeruma sokusia wi u koo raa nɔn kɔsire ko bandu sɔɔ. Ma u nɔn mwa u ka yāku dɔɔ mwaararugiru kua win gbāraru wɔllɔ. Ma ya Isireliba biti kua. Yen sɔna ba gɔsira ba doona ba nɔn deri.

Elisee u kurɔ gɔmini goo somi

4 Sɔɔ teeru kurɔ goo u na Eliseen mi. N deema win durɔ u raa wāawa Gusunɔn sɔmɔn bwāabu wuuru sɔɔ. Yera kurɔ wi, u Elisee nɔɔgiru sue u nɛɛ, wee nen durɔ wi u sāa wunen sɔm kowo u gu. A maa yē ma u Yinni Gusunɔ nasie. Yera u durɔ goon dibu neni. Durɔ wiya u na u nen bibu yiru mwa. U bu kua yobu.

²Yera Elisee u nɔn bikia u nɛɛ, mba kon kpī n nun kua. A man sɔɔwɔ ye a mɔ yenuɔ. Ma kurɔ wi, u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, na ñ gāanu ganu mɔ yenuɔ, ma n kun mɔ gum fiiko akparaba sɔɔ.

³Ma Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, a doo a gbēa bɔkura wunen berusebu kpuron mi kpa a ka nu na dabi dabinu. ⁴À n tura wunen yenuɔ, a duo wunen dirɔ ka wunen bibu kpuro i tii diru kenusi. Yen biru kpa a gum mɛ wisi wisi gbēɛ ni sɔɔ. Nin ni nu yiba kpa a ni yi bee tia.

⁵Saa yera kurɔ wi, u seewa u Elisee deri. Ma u da u tii gambo kenusi wi ka win bibu. Ma bii be, ba nɔn gbēɛ ni tīimɔ u gum mɛ wisimɔ. ⁶Sanam mɛ gbēɛ ni, nu yiba yera u win bii turo sɔɔwa u nɛɛ, a maa man gbēɛru wēema.

Yera bii wi, u nɛɛ, gbēa kpa.

Ma gum mɛ, mu yōra. ⁷Yen biruwa u da u Elisee deema u nɔn sɔɔwa ye ya kooa. Ma Elisee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a gum mɛ dɔra kpa a ka men gobi dii bi kɔsia. Kpa a yi yi tie yi, i n dimɔ i n ka wāa wune ka wunen bibu.

Elisee ka kurɔ gobigii

wi u wāa Sunemuɔ

⁸Sɔɔ teeru Elisee u sarɔ Sunemuɔ. N deema kurɔ gobigii goo wāa mi, ma kurɔ wi, u nɔn suuru kana u na u di win mi. Saa maa dɔma ten di, ù n sarɔ mi, miya u ra gere u di.

⁹Yera kurɔ wi, u win durɔ sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi u ra sare mini, Gusunɔn tɔn dɛerowa u sāa. ¹⁰A de su gidambisa bani besen dirun wɔllɔ. Kpa su kpuru doke mi ka tabulu ka kitaru ka fitila. Kpa durɔ wi, u n da n wāa mi, ù n na.

¹¹Sɔɔ teeru Elisee u maa wura mi, yera u deema ba ye kpuro bana. Ma u da u kpuna mi. ¹²Ma u win sɔm kowo aluwaasi wi ba ra soku Gehasi gɔra u da u kurɔ wi sokuma. Yera u da u nɔn soka. Ma kurɔ wi, u na u yōra Eliseen wuswaaɔ. ¹³Elisee u Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, a kurɔ wi sɔ, wee u sun bɛɛɛ doke nɛ ka wune. Tē mba u kī su nɔn kua. U kī su win durom mɛ u sun kua sina boko sɔ? Ñ kun mɛ tabu sunɔ?

Adama kurɔ wi, u wisa u nɛɛ, na wāawa mini ka bɔri yendu nen tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁴Yen biru Elisee u Gehasi bikia u nɛɛ, mba sa ko kpī su kurɔ wi kua.

Gehasi u wisa u nɛɛ, u ñ bii marure, win durɔ maa sere tɔkɔ kua.

¹⁵Elisee u nɛɛ, ñ n men na, a nɔn sokuma.

Ma Gehasi u nɔn soka u na u yōra dii kɔnɔwɔ. ¹⁶Elisee u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, gasɔku amadaare, kaa bii tɔn durɔ taaru swii.

Yera kurɔ wi, u nɛɛ, yinni, a ku man nɔni wōke, domi a sāawa Gusunɔn tɔnu.

¹⁷Yen biruwa kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara wɔɔ kpɔɔ ge sɔɔ, ge Elisee u nɔn bura.

Elisee

u kurɔ gobigii win bii seeya

¹⁸ Bii wi, u kp̄ēa. Sōw teeru ye u yara u da mi win tundo u wāa ka win sɔm kowobu ba dobi gēemɔ. ¹⁹ Yera u win tundo sōwa u n̄ē, n̄en wira man dumɔ, n̄en wira man dumɔ.

Ma tundo u win sɔm kowo turo sōwa u n̄ē, a ka n̄n̄ doo win meron mi fuuku.

²⁰ Saa yera u bii wi sua u ka da. Ma mero u n̄n̄ sua u taaru s̄ndi. Sere n ka ko sōw sōw, bii wi, u gu. ²¹ Ma kurɔ wi, u yōwa dii te ba Elisee kuan mi, u bii goo te kp̄i win kpin yerɔ. Ma u tu gambo kenusi u sarama. ²² Yen biru u win durɔ soka u n̄ē, a man sɔm kowo ben turo kēema ka keteku teu. Na kon duka da Eliseen mi, n wurama tē.

²³ Durɔ wi, u n̄ē, mban sōna a dōw win mi gisɔ. Domi suru kpao kun yara. Tōw w̄erarugira kun maa tura. Adama kurɔ wi, u n̄n̄ wisa u n̄ē, gam sari.

²⁴ Yen biru u dera ba keteku gaari b̄kua. Ma u sɔm kowo wi sōwa u n̄ē, a ka man doo a ku yōra gam, ma n kun mɔ na n̄ē, a yōro.

²⁵ Ma ba da mi Elisee u wāa guu te ba m̄d̄ Kaamelio. Ye u kurɔ wi wende kua, yera u win b̄ōw aluwaasi Gehasi sōwa u n̄ē, kurɔ Sunemugii wi wee, u wee. ²⁶ A duka doo a ka n̄n̄ yinna. A n̄n̄ bikia a n̄ē, u bwāa do? Win durɔ maa ni? Bii wi, u alafia mɔ? Yenugibu kpuro ba bwāa do?

Ye u n̄n̄ bikia me, ma kurɔ wi, u wisa u n̄ē, sa bwāa do kpuro gbāa gbāa. ²⁷ Ye kurɔ wi, u tura mi Elisee u wāa guu ten w̄ollɔ, yera u win naasu s̄re. Ma Gehasi u susi u ka n̄n̄ b̄oria. Ma Elisee u n̄ē, a n̄n̄ derio. Domi u wāa nuku sankiranu sōw. Na n̄ maa yē mban sōna. Domi Yinni Gusunɔ kun man ye sōwsi.

²⁸ Yera kurɔ wi, u Elisee sōwa u n̄ē, n̄en yinni, na nun bii bikia? Na n̄ daa nun sōwa na n̄ē, a ku man n̄oni wōke?

²⁹ Ma Elisee u Gehasi sōwa u n̄ē, a tii suo kpa a n̄en deka sua a n̄ neni a da kurɔ win yenuɔ. À n ka goo yinna swaaɔ, a ku yōra a yēro t̄biri. Goo ù n maa nun t̄bura, a ku n̄n̄ wurari. À n tura mi, a n̄en deka ye s̄ndio bii win wuswaaɔ.

³⁰ Ma bii win mero u n̄ē, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen tiigiru, na n̄ nun derimɔ n̄ doona minin di.

Yera Elisee u seewa u bu swii. ³¹ Gehasi u bu gbiiya u doona. Ye u tura mi, yera u deka ye sua u s̄ndi bii win wuswaaɔ. Adama bii wi kun kusunu kue u sere n̄ē, u koo gari gere. Yen biru Gehasi u ḡsira u ka Elisee yinna. U n̄n̄ sōwa u n̄ē, bii wi kun seewe.

³² Ye Elisee u dua diru mi, u deema wee bii goo te, ta kp̄i win kpin yerɔ.

³³ Yera u tii gambo kenusi u Yinni Gusunɔ kana. ³⁴ Ma u bii wi kibarisi, u win n̄w girari win n̄wɔw. U win n̄oni girari win n̄oniɔ. Ma u maa win n̄oma s̄ndi win n̄omaɔ. Meya u bii wi kibarisi sere win wasi yi ka swiā. ³⁵ Elisee u seewa bii win w̄ollun di. Ma u gina s̄ia s̄ia dii te sōw. Yen biru u maa wurama u n̄n̄ kibarisi. Bii wi, u s̄ia n̄n̄ n̄wɔba yiru, ma u n̄oni wukia. ³⁶ Yera Elisee u Gehasi soka u n̄ē, a doo a kurɔ wi sokuma.

Ma Gehasi u da u n̄n̄ sokuma. Ye kurɔ wi, u tunuma Eliseen mi, yera Elisee u n̄ē, a wunen bii suo.

³⁷ Ma u yiira Eliseen nuurɔ u wiru tem girari, yen biru u win bii sua u yara.

Kp̄ee yi yi n̄ diiriɔ

³⁸ Yeniban biru, Elisee u wurama Giligaliɔ. Saa ye sōw, gōwra wāa tem mi. Ma Gusunɔn s̄mɔn̄ bwāabun wuuru ta sō win wuswaaɔ. Yera u win sɔm kowo sōwa u n̄ē, a weke bakaru s̄ndio a s̄mɔ be kp̄ee saawa.

³⁹Yera sɔmɔ ben turo u seewa u kpee yorim da yakasɔ. Yera u kaaru garun marum wa resem yakasugia sɔɔ. Ma u mu yora u bɔɔru yibia. Ye u tura yenuɔ yera u mu bɔɔra u kpɛɛ kpee yi sɔɔ. Domi ba ñ mu yɛ. ⁴⁰Ma ba tɔmbu wɛ bu ka di. Adama sanam me ba ye dabura ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, dɛɛ wāa kpee yi sɔɔ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ wune!

Goɔ kun kpīa u maa yi di. ⁴¹Yera Elisee u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a som sua a doke kpee weke te sɔɔ. Ma sɔm kowo wi, u kua me. Yera Elisee u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a yi tɔmbu wɛɛɔ bu di.

Domi gāa kɔ̄sunu kun maa wāa kpee yi sɔɔ.

Elisee u tɔmbu wunɔbu diisia

⁴²Yeniban biru, durɔ goo u na saa Baali Salisan di u ka Elisee pɛɛ naawa, ye ba kua ka ɔɔsun som kpam ka sere maa dīa bimi kpee geen saaki tia. Yera Elisee u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, u ye bɔnu koowo tɔn be ba wāa min sɔ.

⁴³Adama sɔm kowo wi, u nùn wisa u nɛɛ, amɔna kon kpī n ka dīa nini tɔmbu wunɔbu (100) diisia.

Ma Elisee u maa nùn wisa u nɛɛ, a ye tɔn be kpuro bɔnu kuo. Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, baawure u koo wa u di, kpa nu tiara.

⁴⁴Ma Eliseen sɔm kowo wi, u pɛɛ ye, tɔn be bɔnu kua. Ben baawure u wa u di. Ma sukum tia nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

Namani u bekura

5 Namani u sāawa Sirin sina bokon tabu sunɔ, ma u sāa tɔn boko beeregii win yinnin nɔni sɔɔ. Domi win min diya Yinni Gusunɔ u dera Sirigibu ba nasara wa. Adama tabu durɔ wi, u bara disigiru mɔ win wasi sɔɔ. ²N deema Sirigibu ba Isireliban bii wɔndia goo mwaama sanam me ba ka Isire-

liba tabu kua. Bii wiya, u ra n wāa Namanin kurɔn mi. ³Sɔɔ teeru bii wi, u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni ù n daa da Gusunɔn sɔmɔ wi u wāa Samarion mi u koo nùn bekia.

⁴Ye Namani u gari yi nua, yera u seewa u da u win yinni sina boko sɔɔwa u nɛɛ, meni ka meniwa bii wɔndia wi sa mwaama Isireliban tem di u gerua. ⁵Ma sina boko wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, a de da da Samari mi, kpa n Isireliban sina boko tireru yorua n nun wɛ.

Ma Namani u seewa u sii geesu sua kilo gooba wunɔbu (300), ka wura kilo wata ka yabe kumboorosu wɔkuru. ⁶Ye u tura mi, yera u tire te Isireliban sina boko wɛ. Ye ta gerua wee. Sina boko, tire teni tà n wunen nɔmu dua, a n yɛ ma nena na nen tabu sunɔ Namani surema wunen mi, a ka nùn win bara disigiru bekia. ⁷Saa ye Isireliban sina boko u tire te gara u kpa, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. U nɛɛ, na ra ko Gusunɔ, wi u ra go kpa u wure u wāaru wɛ? Mban sɔna u man durɔ wi surema n nùn bekia. Been tii i meerio i ñ wa ma u man nɔɔ kasuwa?

⁸Saa ye Elisee Gusunɔn sɔmɔ u nua sina boko u win tiin yaberu karana yera u nùn gɔria u nɛɛ, mban sɔna a kua me. A de Namani u na nen mi, kpa u gia ma Gusunɔn sɔmɔ u wāa Isireliɔ.

⁹Ma Namani u seewa u da mi ka dumi ka win tabu keke yi dumi gawe. Ma u da u yɔra Eliseen yenuun kɔnɔwɔ. ¹⁰Yera Elisee u sɔmɔ gɔra u nɛɛ, a doo a Namani sɔ u doo u num nɔn nɔɔba yiru Yuudenin daarun nim sɔɔ. Win wasi koo wurama nge me yi raa sāa, kpa u deera.

¹¹Ye Namani u yeni nua, yera u mɔru bara ma u gɔsira u doonɔ u mɔ, na raa tamaa u koo yarimawa u yɔra nen wuswaaɔ u Gusunɔ win Yinni kana, kpa u win nɔma saasi mi nen bara te, ta wāa u man bekia. ¹²Damasin daa ni ba mɔ Abana ka Paripari, nin nim kun Isire-

liban daarun nim buram kere? Na ñ kon da n wobure mi kpa n deera?

Ma u siira u doonɔ ka mɔru. ¹³ Adama win bwāabu ba nùn susi, ma ba nùn dam kā ba nɛɛ, baaba, Gusunɔn sɔmɔ wi, ù n daa nun gāanu bikia ni nu sē, a ñ kaa ko? Ñ n men na, yera kaa kpana a da a wobure a ka deera?

¹⁴ Yera u sara u dua nim me sɔɔ u numa nɔn nɔɔba yiru nge me Gusunɔn sɔmɔ wi, u raa nùn sɔɔwa. Ma win wasin gɔna ya wɛra nge bii piibugia ma u deera. ¹⁵ Yen biru u gɔsirama Eliseen mi, ka win tɔn be ba nùn swii kpuro. Ye ba tura mi, yera u yōra Eliseen wuswaɔ u nɛɛ, na gia tē, ma Yinni goo sari tem kpuro sɔɔ ma n kun mɔ Gusunɔ Isireliban Yinni. Yen sɔ, a suuru koowo a nen kēru mɔɔ.

¹⁶ Ma Elisee u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ wi na sāmɔn wāaru na ñ wunen kēɛ te mwaamɔ.

Namani u nùn kɔkura. Ka me, u yina.

¹⁷ Yera Namani u nɛɛ, yinni, wee a nen kēnu yina. A de n tem sɔka ketekunu yirun sɔmunun saka n ka da nen yenuɔ. Domi na ñ maa kī n yāku dɔɔ mwaaruginu ñ kun me siarabuginu ko gāanu ganun nuurɔ, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔn mi. ¹⁸ Adama Yinni Gusunɔ u man suuru kua, nà n nen yinni Sirin sunɔn nɔma nenua su ka da bīu wi ba ra soku Rimɔɔn dirɔ, ma na yiira ka wi sannu mi.

¹⁹ Elisee u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu.

Ma u doona.

Gehasin toraru

Ye Namani u doona Eliseen min di u tonda fiiko, ²⁰ yera Gehasi Eliseen aluwaasi wi, u bwisika u nɛɛ, wee, nen yinni kun Namani Sirigii wi gāanu mwaari ni u ka na sɔɔ. Yen sɔ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru kon nùn naa girawa kpa n nùn gāanu mwaari.

²¹ Yera Gehasi u Namani naa gira. Ye Namani u nùn wa u bu naa gire biruɔ, yera u yōɔwa saa win tabu keken di u sura, u na u ka Gehasi yinna. Ma u nùn bikia u nɛɛ, n ka do me?

²² Gehasi u nùn wisa u nɛɛ, n do gbāa gbāa. Nen yinniwa u man gɔrima. U nɛɛ, wee ye ya nùn deema. Gusunɔn sɔmɔn bwāabu yiru gaba na saa Efaraimun guurun beran di. A be nùn sii geesun kilo tena ka yabe geenu yiru wɛema ben sɔ.

²³ Namani u nùn kɔkura u nɛɛ, a yande kilo wata suo.

Ma u sii gee si doke saaki yiru sɔɔ, ma u nùn yabenu yiru ye wē. Yera u win aluwaasiba sɔɔ, tɔnu yiru wuna bu ka nùn ye daawa. ²⁴ Ye ba tura guuru mi Elisee u wāa, yera Gehasi u kēɛ ni mwa saa tɔn ben min di u ka da win dirɔ. Ma u dera ba gɔsira ba doona.

²⁵ Yen biru u da u win yinni Elisee deema. Ma Elisee u nùn bikia u nɛɛ, Gehasi, man diya a wee me.

U nùn wisa u nɛɛ, na ñ gam de ni.

²⁶ Adama Elisee u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a tamaa nen bwɛra kun ka nun wāa mi, saa ye durɔ wi, u yōɔwa u sura win tabu keken di u ka nun yinna? Saa yeni sɔɔra kaa sii geesu mwa kpa a ka yabenu ka olifin dāa gbaanu dwe, ka resem marum ka yaa sabenu ka sɔm kowobu? ²⁷ Tē, Namanin bara disigii te, ta koo wura wune ka wunen bweseru kpuro sɔɔ, sere ka baadommaɔ.

Ma Gehasi u doona Eliseen min di, ka bara disigii te. Ma ta win wasin gɔna bururasia.

Gbāa yara ye ya wɔri

nim bwerɔ

6 Gusunɔn sɔmɔn bwāa be ba wāa Eliseen mi, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee mi sa wāa mini, min batuma kun sun tura. ² Yen sɔ, a de su da daa te ba mɔ Yuudenio besen baawure u

dāa gōonu kasuma. Kpa su ka wāa yee kpaaru ko. U bu wisa u nēē, i doo.

³Ma ben turo u nēē, a de su da ka wunen tii sannu.

Elisee u nēē, too, su da.

⁴Ma ba da sannu. Ye ba Yuudeni tura yera ba dāa kīinu wōri. ⁵Saa ye ben turo u dāru garu buramō, yera win gbāa wōra ya wōri nim bweru sō. Ma u Elisee nōogiru sue u nēē, nen yinni, na gbāa ye bōkuramawa.

⁶Yera Elisee u nēē, deedeeru mana ya wōri.

Ma durō wi, u nūn sōsi. Elisee u dēka bura u kpēē deedeeru mi. Ma gbāa yara ye, ya geruma wōllō. ⁷Elisee u durō wi sōwa u nēē, a ye suo.

Ma u nōmu demia u ye sua.

Ba Sirigibu tabu di

⁸Sanam mē Sirin sina boko u ka Isireliba tabu mō, yera u win bwāabu sōwa mi u koo win sansani gira. ⁹Adama Elisee u Isireliban sina boko gōria u nēē, u tii laakari ko, u ku raa de yam kasa. Domi Sirigibu ba wāa mi.

¹⁰Yera Isireliban sina boko u gōra yam mi Elisee u nūn yīreru kua mi, bu ka mu gia kpa ba n mu kōsu.

Nōn dabira ya kōora mesum. ¹¹Yera Sirin sina bokon bwēra kun kpunē gari yin sō. Ma u win tabu kowobu menna u bu sōwa u nēē, i man sōwō wi u sāa Isireliban tōnu besen suunu sō.

¹²Ma win tabu kowo ben turo u nūn wisa u nēē, nen yinni, goo sari besen suunu sō wi u sāa Isireli. Gusunōn sōmō Elisee wi u wāa Isireliō, wiya u ra ka wunen gari yi a gerumō wunen dii sōwō de u Isireliban sina boko sō.

¹³Yera sina boko u nēē, i doo i kasu mi u wāa kpa n gōri bu nūn mwaama.

Ye ba da ba wurama, yera ba nūn sōwa ba nēē, u wāawa Dotaniō. ¹⁴Ma ba maasōbu gōra ka tabu keke yi dumi

gawe ka tabu durōbu dabi dabinu, ba na ba wuu ge tarusi wōkuru.

¹⁵Ye Eliseen sōm kowo aluwaasi u seewa buru buru yellu u yariō, yera u wa wee, tabu durōbu ba wuu ge tarusi ka dumi ka tabu keke yi dumi gawe. Ma u nōogiru sua u nēē, wee! Nen yinni, amōna sa ko koosina.

¹⁶Elisee u nūn wisa u nēē, a ku berum ko, domi be ba ka sun wāa ba dabi ba kere begibu.

¹⁷Ma Elisee u Yinni Gusunō kana u nēē, a nen aluwaasi win nōni wukio kpa u wa.

Ma Yinni Gusunō u win nōni wukia. Yera u deema wee, dumi ka tabu keke dōogii yi wāa guu ten wōllō kpuro yi ka Elisee sikerene.

¹⁸Ma Sirigii be, ba da Eliseen mi. Yera Elisee u kanaru kua u nēē, Yinni Gusunō, a bu wōkoru kpēeyō.

Ma u bu wōkoru kpēē nge mē Elisee u gerua. ¹⁹Elisee u tōn be sōwa u nēē, n n swaa ye mini, n n maa wuu ge mini. I man swiima kon ka bēē da wi i kasun mi.

Ma u ka bu da Samariō. ²⁰Saa ye ba tura mi, Elisee u kanaru kua u nēē, Yinni Gusunō, a tōn ben nōni wukio kpa bu wa mi ba wāa.

Ma Yinni Gusunō u ben nōni wukia. Yera ba deema wee, ba wāawa Samarin wuu suunu sō.

²¹Ye Isireliban sina boko u bu wa, yera u Elisee bikia u nēē, nen baaba n bu goowo?

²²Elisee u nūn wisa u nēē, be a yoru mwaama tabu gberun di, a ra bu go ro? Ñ n men na, a beni dīanu ka nim wēeyō bu di bu nō, kpa a de bu gōsira ben yinnin mi.

²³Isireliban sina boko u dera ba bu dim bakam kua. Ma ba di ba nōra. Yen biru u bu yōsu ba doona ben yinnin mi. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa Isireliba wōrime.

Gõra dua Samariõ

²⁴Ye n te fiiko Beni Hadadi Sirin sina boko, u win tabu kowobu kpuro menna ba da ba Samari tarusi. ²⁵Yera n dera gõra dua Samariõ sere ba ketekun wiru dõramõ sii geesun gobi wene ma ba toto-bere bisun kilon bõnu dõramõ sii geesun gobi wunõbu (100).

²⁶Ye kurõ goo u Isireliban sina boko wa u siimõ gbãraru wõllõ, yera u nùn nõõguru sue u nne, a man faaba koowo nen yinni.

²⁷Ma sina boko u nùn wisa u nne, Gusunõ ù kun nun faaba kue, nena kon sere kpĩ n nun faaba ko? A wa na dobi neniwa? Ñ kun me resema tama a wa na neni?

²⁸U maa nùn bikia u nne, nge mba n nun mð.

Kurõ wi, u nùn wisa u nne, kurõ winiwa u man sõwa u nne, n ka nen bii tøn durõ na su tem gisõ, sia kpa su maa wigii tem. ²⁹Ma na wura na nen bii yikua sa tema. Sisiru, na nne, u maa ka wigii wi na su tem. Adama u winyam berua.

³⁰Saa ye sina boko u kurõ win gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sõ. N deema gbãraru wõllõwa u wãa. Yera tamba wa wee, u saaki sebua. ³¹Ma sina boko u gerua u nne, Gusunõ u man kua nge me u kĩ, ma na kun Elisee Safatin biin wiru bure gisõ.

Elisee u gerua

ma gõra koo kpe

³²N deema saa ye sõ, Elisee u sõ win yenuõ wi ka Isireliban guro guro be ba nùn beram na. Ma sina boko u win bõõ turo gõra Eliseen mi. Adama bõõ wi, u sere turi mi, Elisee u guro guro be sõwa u nne, tøn gowo wi, u sõmõ gõrim wee u ka man wiru bura. Yen sõ, i n tii se saa ye

sõmõ wi, u koo tunuma. I ka nùn gambo ye bõrio tõwõ, i ku de u du. Domi win yinnin tii u nùn swii biruõ.

³³U ka bu gari yi mð u ñ kpa, yera sõmõ wi, u kurama u da Eliseen bera gia. U nne, wahala yeni ya weewa Yinni Gusunõ min di, mban sõna ko na n maa gãanu yiyo win mi.

7 Elisee u bu wisa u nne, i Yinni Gusunõn gari swaa dakio i nõ. U nne, sia amadaare som ka alikama ya ko n wã Samarin gbãra kõnõwõ ba n dõramõ. Ba koo som men kilo wõkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia kpa bu õõsun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

²Sina bokon kõsobun wirugii u Elisee wisa u nne, baa Yinni Gusunõ ù n fenen-tiba yabura wõllõ ya koo koorã me?

Elisee u nùn wisa u nne, kaa ye wa ka wunen nõni. Adama a ñ ye dimõ.

Sirigiba duki sua

ba ben sansani deri

³N deema tõmbu nne gabu be ba bara disiguru mõ ba ra n wã wuu gen kõn-õwõ ba sõõna ba nne, mban sõna sa ko n wã mini sere su ka gbi. ⁴Sã n maa sõ mini, gõõ turo wiya mi. Ñ n men na, su da su tii Sirigibu nõmu beria. Bã n sun deri sa n wã, bã n maa sun go su gbi.

⁵Yera ba seewa yoki yam bere berebu ba da mi Sirigibu ba ben sansani gire. Ye ba tura mi, ba deema goo sari.

⁶N deema Yinni Gusunõ u dera Sirigibu ba tabu keke yi dumi gawen wurenu nua, ka maa maasõbu, ka tabu kowobu dabi dabinu. Yera ba nne, Isireliban sina boko u Hetiba ka Egibitigibu gobi kã bu ka na bu sun tabu wõri. ⁷Yera ba seewa yoki yam bere berebu ge, ba duki sua ba ben kuu bekunuginu deri ka ben dumi ka ketekunu ka ben sansani nge me ba ka ye gira. Ba duki

yakikirawa nɔm dira, bu gesi wa bu ben hunde faaba ko.

⁸Saa ye tɔn be, ba tura sansani yen mi, yera ba dua kuu bekurugiru garu sɔɔ. Miya ba dɛanu wa ba di ba nɔra. Ma ba sii geesu gura ka wuraba ka yānu, ba da ba ye kpuro berua. Yen biru ba wurama ba dua garun mi, ma ba gāa dabinu wa ba gura ba berua.

Gɔɔra kpa Samariɔ

⁹Yen biru ba geruna ba nɛɛ, n n̄ gea sa m̄ mini. Domi gisɔn tɔɔ te, labaaɔri gean tɔra. Sà n maari sere yam mu ka sāra, sa ko nɔni swāaru wa. N̄ n men na, su da wuuɔ tɛ su sina boko nɔɔsia.

¹⁰Ye ba tura wuun duu yerɔ, ba wuun kɔso turo soka, ba n̄n saaria ye ba wa. Ba nɛɛ, sa dua Sirigibun sansaniɔ. Meya sa n̄ maa goon nɔɔ nua gam. Dumi ka ketekunu tɔnawa sa wa mi, ni ba sɔri, ka sere maa ben kuu bekunuginu nu yɔ nge mɛ ba ka nu gira.

¹¹Ma wuun kɔsobu ba menna ba da sina bokon mi, ba n̄n gari yi saaria.

¹²Yera sina boko u seewa wɔkuru u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, kon beɛ sɔ bwisi yi Sirigibu ba sun kua. Ba yɛ ma sa wāa gɔɔru sɔɔ, yen sɔna ba ben sansani deri ba da ba kukua yakasɔ, ma ba nɛɛ, besɛ Isireliba sà n yara besen wuun di, kpa bu sun mwɛeri wasiru. Yen biru bu du besen wuuɔ.

¹³Yera win bɔɔ turo u nɛɛ, tɔn be ba gu kɔ wuu geni sɔɔ ka be ba tie, tia yera. Yen sɔ, a de su dumi nɔɔbu wuna dumi yi yi tie sɔɔ, su ka gabu gɔri kpa su wa ye n koo bu deema.

¹⁴Yen sɔna ba tabu kɛkɛ ye dumi gawe wuna yiru ka sere maasɔ dumigibu. Ma sina boko u nɛɛ, bu Sirigii be naa swiɔyɔ bu wa. ¹⁵Yera ba bu naa swii sere daa te ba m̄ Yuudenɔ. Ma ba Sirigii ben yira ye sɔɔ yānu wa ni ba kɔ kɔ sendarun sɔ. Yen biru sɔmɔ be, ba

gɔsirama ba na ba sina boko ye kpuro sɔɔwa.

¹⁶Yera Isireliba ba yara ba da ba Sirigibun sansani wɔri ba yen yānu gura. Ma som ka ɔɔsu ya kooa. Ma ba som men kilo wɔkura yiru dɔramɔ ka sii geesun gobi tia. Ma ba maa ɔɔsu kilo yenda nne dɔramɔ ka sii geesun gobi tia nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

¹⁷Sina boko u win kɔsobun wirugii wi yi gbāra kɔnɔwɔ. Adama tɔmba n̄n taaka ba go, nge mɛ Elisee u raa gerua saa ye sina boko u da win mi.

¹⁸U nɛɛ, som ka ɔɔsu ya ko n wāa Samarin gbāra kɔnɔwɔ. Kpa bu som men kilo wɔkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia. Kpa bu ɔɔsun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

¹⁹Adama sina bokon kɔsobun wirugii wi, u nɛɛ, baa Yinni Gusunɔ ù n fenentiba yabura wɔllɔ, yeni ya koo kooa mɛ?

Ma Elisee u n̄n wisa u nɛɛ, kaa ye wa ka wunen nɔni. Adama a n̄ ye dimɔ.

²⁰Meya n maa n̄n kua. Domi tɔmba n̄n taaka ba go.

Kurɔ Sunemugii wi,

u wurama win temɔ

8 Sɔɔ teeru Elisee u kurɔ win bii u raa seeya gɔrin di mi, sɔɔwa u nɛɛ, i seewo wune ka wunen yenugibu i kpikuru su i da mi i ko i kpi i n wāa. Domi Yinni Gusunɔ u koo de gɔɔ bakaru tu du tem mɛ sɔɔ, sere wɔɔ nɔɔba yiru.

²Ma kurɔ wi, u kua nge mɛ Gusunɔn sɔmɔ wi, u gerua. Ba seewa wi ka win yenugii be, ba kpikuru da Filisitiban temɔ. Miya ba sina sere wɔɔ nɔɔba yiru ye. ³Wɔɔ nɔɔba yiru yen biruwa kurɔ wi, u gɔsirama win temɔ Isireliɔ. Ma u da u sina boko deema u n̄n win yenu ka win gbea wesia.

⁴N deema saa ye sɔɔra sina boko u ka Eliseen bɔɔ Gehasi gari m̄ u n̄n bik-

iamɔ sɔm maamaaki ye Elisee u kua.
⁵Sanam mɛ Gehasi u sina boko gari yi saariamɛ nge mɛ Elisee u goru seeya gɔrin di, yera kurɔ wɛn bii u seeya mi, u kurama u na sina bokon mi u ka win yenu ka win gbea bikia u nɛn wesia. Ma Gehasi u nɛɛ, yinni, kurɔ wi wee, ka win bii wɛ Elisee u seeya mi.

⁶Yera sina boko u kurɔ wi Eliseen gari bikia. Ma u nɛn kpuro saaria. Yen biruwa sina boko u win kiruku turo seeya u nɛɛ, u doo u kurɔ win tem mwa, u nɛn wesia ka ye ba raa duuran are kpuro saa mɛn di u ka wuu yara, sere n ka girari dɔma te.

Elisee ka Hasaeli

⁷Yen biru Elisee u da Damasiɔ. N deema Beni Hadadi Sirin sina boko u barɔ ta kpã. Yera ba nɛn sɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ goo u na u wãa wuu mini.
⁸Yera sina boko wi, u Hasaeli sɔɔwa u nɛɛ, a kɛru suo a n neni, kpa a da Gusunɔn sɔmɔ win mi, a nɛn sɔ a nɛɛ, u man Gusunɔ bikio nã n kon bekura nen bara te na barɔ minin di.

⁹Ma Hasaeli u da Eliseen mi ka kɛɛ ni nu sãa Damasɛn gãa geenu, u nu yooyooosu weeru sɔbi. Ye u tura Eliseen mi, yera u nɛɛ, wunen bɔɔ Sirin sina boko Beni Hadadiwa u man gɔrima n be nun bikia u n koo bekura win bara te u barɔ min di.

¹⁰Ma Elisee u nɛn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a nɛn sɔ ma u koo raa bekura, adama wee tɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi ma u koo gbi.

¹¹Yera Elisee u Hasaeli mɛera tii, ma u swii wɔri. ¹²Hasaeli wi, u nɛn bikia u nɛɛ, mba n kua a ka sumɔ, nen yinni.

Ma Elisee u nɛn wisa u nɛɛ, na wa kɔsa ye kaa Isireliba kua. Kaa ben wuu si su gbãra damginu mɔ dɔɔ meni, kpa a ben aluwaasiba go ka takobi, kpa a ben bii piiminu nam muku muku, kpa a ben gurigibun nuki besuku.

¹³Hasaeli u nɛn wisa u nɛɛ, yinni, man diya kon dam bakam menin bweseru wa n ka gãa baka ninin bweseru ko, ne wi na n sãa gãanu.

Ma Elisee u nɛn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u man sɔɔsi ma kaa bandu di Sirio.

¹⁴Saa ye sɔɔra u doona Eliseen min di u da u win yinni Beni Hadadi deema. Yera Beni Hadadi u nɛn bikia u nɛɛ, mba Elisee u nun sɔɔwa.

Ma u nɛn wisa u nɛɛ, kaa be bekura.

¹⁵Ye n kua sisiru, yera Hasaeli u bekuru kasu te ta sinum mɔ u wasa nimɔ ma u tu sua u ka sina bokon wuswaa wukiri. Ma u gu. Saa ye sɔɔra Hasaeli u gɔna kɔsire kua.

Yoramun

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 21:2-20)

¹⁶Akabu Isireliban sina bokon bii Yoramun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔɔra, Yosafati Yudaban sina bokon bii Yoramun u bandu di Yudaɔ. ¹⁷Yosafatin bii Yoramun wi, u mɔwa wɔɔ tena ka yiru sanam mɛ u ban te di Yerusalemuɔ. U kuawa wɔɔ nɔɔba ita ban te sɔɔ.
¹⁸Ma u kɔsa kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. U Isireliban sinambun yira swii, nge mɛ Akabun bwesera kua. Domi Akabun biiwa u sue kurɔ. ¹⁹Adama Yinni Gusunɔ u n kɛ u Yudaban bweseru kpeerasia win bɔɔ Dafidin sɔ. Domi u raa nɛn nɔɔ mweeru kua ma win bibun bwesera ta ko n wãa ban te sɔɔ sere ka baadommaɔ.

²⁰Yoramun waati ye sɔɔra Edɔmuba ba Yudaba seesi. Ma ba ben tii sunɔ kua. ²¹Sɔɔ teeru yera Yoramun u seewa u da Sairio ka win tabu kɛkɛ yi dumi gawe. Ye n kua wɔku suunu, yera u Edɔmu be wɔri be ba nɛn tarusi mi, ka ben tabu sinambu ka sere be ba tabu kekeba kpare. Adama Yudaba kpuro ba

duki yakikira, ba da ben yenuso. ²²Saa dāma ten diya Edāmuba ba ka tii yina Yudaban min di sere ka gison giso.

Saa tia ye sōra Libinagibun tii ba maa Yudaba seesi.

²³Ye Yoram u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sō. ²⁴Yen biruwa Yoram u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win baababan sikaō Dafidin wuu. Ma win bii Akasia u gona kōsire kua.

Akasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Bandun Gari II, 22:1-6)

²⁵Yoram, Akabun bii, wi u sāa Isireliban sina boko, win bandun wōō wōkura yiruse sōra Akasia Yoramun bii u bandu di Yudaban mi. ²⁶Akasia u mōwa wōō yenda yiru saa yē sō u ban te di. Ma u kua wōō tia ban te sō Yerusalemu. Win meron yīsira Atali Isireliban sina boko Omirin bii. ²⁷Adama kōsa u kua Yinni Gusunōn wuswaao nge me Akabun bwesera kua, yēn sō u Akabun debubu sue kurō.

²⁸Yera wi ka Yoram Akabun bii ba da ba Hasaeli Sirin sina boko tabu wōri Ramōti Galadin temō. Ma Sirigii be, ba Yoram mēera kua. ²⁹Saa ye sōra Yoram u gōsira Yisireliō u ka win mēera yen tim ko. Yen biru Akasia Yudaban sina boko u na mi, u ka nūn tōbiri win mēera yen sō.

Ba Yehu gum tāre

u ka ko Isireliban sina boko

9 Sōo teeru Elisee u turo soka Gusunōn sōmōn bwāabun wuurun di u nūn sōōwa u nē, a sōru koowo kpa a gum kōba ye sua a ka da Ramōti Galadin temō. ²À n tura mi, a doo a Yehu wa Yosafatin bii, Nimusin debubu. A nūn wunō wigibun suunu sōn di a ka da

diru garun mi, bee tia. ³Miya kaa nūn gum tāre u ko sunō kpa a nūn sō a nē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nē, u koo nūn ko Isireliban sina boko. Yen biru kpa a gambo kenia a duka doona. A ku ra yōre.

⁴Ma Gusunōn sōmō aluwaasi wi, u da Ramōti mi, Galadin temō. ⁵Ye u tura mi, yera u deema wee, be, tabu sinambu ba menne ba wesianamō. Ma u bu sōōwa u nē, i man isa kuo, na kī n ka been turo gari ko.

Ma Yehu u nūn wisa u nē, besen wara.

Ma sōmō wi, u nē, tabu sunō wuna.

⁶Yera u seewa ba da yenuso. Ye ba tura dirō, ma u nūn gum me tāre wirō u nē, ameniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nē, wuna u gōsa a ka ko win tōmbu Isireliban sina boko. ⁷Kpa a wunen Yinni Akabun bweseru kpuro go. U koo maa de a win sōmōbu ka win sōm kowobu kpuron yem mōru mwa Yesabelin mi. ⁸Akabun bweseru kpurowa u koo de a kpeerasia sere ka ben bibō. ⁹Kpa bwese te, tu ko nge me Yeroboamu Nebatin biigira kua ka Basa Akiyan biigiru. ¹⁰Meya ba ñ maa Yesabeli sikumō, bōna nu koo win goru tem Yisireliō.

Ye Gusunōn sōmō wi, u gari yi gerua u kpa, yera u gambo kenia u duka yakura.

¹¹Yehu u yarima u da u win berusebu deema. Ma ba nūn bikia ba nē, n ka sere do? Mban sōna wiuro wini u na wunen mi.

Ma Yehu u bu wisa u nē, been tii i durō wi yē, i maa yē ye u koo kpī u gere.

¹²Adama ba nē, aawo, sa ñ yē. A sun sōōwō ye u gerua.

Ma Yehu u nē, ameni ka ameniwa u man sōōwa. Yen biru u man gum tāre ma u nē, Yinni Gusunōwa u man gōsa n ka ko Isireliban sina boko.

¹³Mii mii ba seewa ba ben yānu potira ba teria dii kōnnōn yōōtia wōllō

ba Yehu swii mi. Ma ba kɔba soomɔ ba mɔ Yehu u kua sunɔ.

Ba nɔɔsina bu ka Yoramu

Isireliban sina boko go

¹⁴Saa ye sɔɔ, Yoramu ka Isireliba ba Sirin sina boko Hasaeli wɔrim da Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Yera Yehu Yosafatin bii Nimusin debubu u nɔn seesi. ¹⁵N deema Yoramu wi, u gina waa Yisireeliɔ ba nɔn nɔɔrimɔ mɛera ye u wan sɔ sanam mɛ u tabu mɔ ka Sirin sunɔ wi.

Yera Yehu u win tabu sina kpaasibu sɔɔwa u nɛɛ, n n been kɔrun na, i ku de baa been tɔn turo u yari u da Yisireeliɔ u sina boko yen labaari sɔ.

¹⁶Saa yera Yudan sina boko Akasia u maa Yoramu mɛerim na win mɛera yen sɔ. Yera Yehu u win tabu keke ye dumi gawe yɔɔwa u maa da mi. ¹⁷Ma wuu kɔso u Yehun tabu wuuru wa ta wee. Yera u da u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, na tabu wuuru garu waamɔ ta wee.

Ma Yoramu u nɛɛ, a maasɔ goo gɔrio u da u bu bikia u nɛɛ, bɔri yendun gariya ba ka siimɔ?

¹⁸Ma maasɔ wi, u da Yehun mi, u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yendun gariya i ka siimɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa, a wuro nen biruɔ!

Yera kɔso wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, gɔro wi, u tura tɔn ben mi, adama u n gɔsirame.

¹⁹Ma Yoramu u maa dera maasɔ kpao u da. Ye u tura mi, yera u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yendun gariya i ka siimɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa. A wuro nen biruɔ!

²⁰Yera kɔso wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, winin tii u tura mi. Adama u n wurame. Tɔn wuu te ta maa wee mi, ta sɔawa nge Yehu Nimusin biigiru.

Domi wi u tabu keke ye kpare u mɔwa nge wiuro.

²¹Yera Yoramu u nɛɛ, i nen tabu keke sɔɔru koowo, ma ba ye sɔɔru kua. Yera wi, Yoramu, Isireliban sina boko ka Akasia Yudaban sina boko ba seewa ba dɔɔ bu ka Yehu yinna, ben baawure u waa win tabu keke sɔɔ. Ma ba Yehu deema Nabɔti Yisireeliɔin gbaarɔ.

Yoramun gɔɔ

²²Saa ye sɔɔ Yoramu u Yehu wa, yera u nɔn bikia u nɛɛ, alafiawa a ka siimɔ mɛ?

Ma Yehu u nɛɛ, amɔna alafia ya ko n ka waa, domi a dera wunen mero Yesabeli u bɔnu gasirimɔ u sɔamɔ ma u sɔroru mɔ.

²³Ma Yoramu u biruku yira wura u duka yakura. U nɔɔgiru sua u nɛɛ, kɛsira tunuma, Akasia.

²⁴Saa yera Yehu u win tendu sua u Yoramu toba win senun baa sɔɔ. Ma sɛu ga da ga wɔri win woo sɔndɔ. Ma u wɔruma u gu, win tabu keke ye sɔɔ.

²⁵⁻²⁶Ma Yehu u win tabu sunɔ turo Bidikaa sɔɔwa u nɛɛ, sanam mɛ sa Akabu swii ka dumi a yaaye ye Yinni Gusunɔ u gerua win sɔ? U nɛɛ, nge mɛ Akabu u Nabɔti ka win bibun yem yari gbaa te sɔɔ, nge meya u koo maa de win bweserun yem mu yari gbaa te sɔɔ. Yen sɔ, a Yoramun goo te suo a kare gbaa ten mi.

Ba Akasia

Yudaban sina boko go

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 22:7-9)

²⁷Ye Akasia u wa mɛ, yera u duka sua u da Beti Gani gia. Ma Yehu u nɔn naa swii sere Gurin gungurɔ, Yibilea-mun bɔkuɔ. Ma u nɛɛ, i nɔn tweeyo, ma ba nɔn twee ba ka da Megidoɔ. Miya u gu. ²⁸Ma win bwɔaba win goru sua

ba ka da Yerusalemuɔ ba sikua, win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ.

²⁹N deema Akasia wi, u bandu diwa Yudaɔ Akabun bii Yoramun bandun wɔɔ wɔkura tiase sɔɔ.

Ba Yesabeli go

³⁰Yen biruwa Yehu u dua Yisireeliɔ. Ye Yesabeli u nua me, yera u win wuswaa buraru kua u kiroba doke nɔniɔ. Ma u win wiru yara fenentini di u ka yam meera. ³¹Sanam me Yehu u dua wuuɔ, yera Yesabeli u nɔn sɔɔwa u nee, Simiri wi u ra win yinni gon kɔsire, n sere do a ka na mi?

³²Ma Yehu u wuswaa seeya fenenti yen bera gia wɔllɔ u nee, wara u ka man yɔra.

Ma sina bokon sɔm kowobun wirugibu gabu yiru n̄ kun me ita ba n̄n meerima temɔ. ³³Yera u nee, i Yesabeli kasa kooma temɔ.

Ma ba n̄n kasa kua. Yera win yem yari gb̄araru wɔllɔ, ka maa dumin wɔllɔ. Ma Yehu u n̄n yasisi ka tabu keke ye dumi gawe.

³⁴Yen biruwa Yehu u dua sina kpaaru mi, ma u di u nɔra. Yera u nee, i doo i kurɔ kam wi sike domi u s̄awa sina bokon bii.

³⁵Ye ba da, yera ba deema win wii koko ka win naasu ka nɔm taranu tɔnawa nu w̄a mi, ma ba nu sua ba sikua. ³⁶Ma ba da ba ye Yehu sɔɔwa, yera u bu wisa u nee, meya Yinni Gusunɔ u raa gerua saa win sɔmɔ Eli Tisibigiin nɔɔn di, ye u nee, b̄na nu koo Yesabelin goru tem Yisireelin gberɔ.

³⁷Nge meya win wasin sukum mu kua taaki Yisireelin gberɔ. Kpa bu ku raa ka nee, Yesabelin sikira mini.

Ba Akabun bweseru go

10 Akabu u bibu mɔwa wata ka wɔkuru, ba w̄a Samariɔ. Ma Yehu u Yisireelin sinambu tireru yorua

ka yen guro gurobu ka sere be ba Akabun bii be neni u nee, ²b̄e be i sina bokon bibu k̄su ka win tabu keke yi dumi gawe, ka win dumi ka wuu gb̄araruguu ka win tabu ȳanu, tire teni t̄a n b̄en nɔma dua, ye ko i ko wee, ³i meerio win bii be sɔɔ, wi n weene u win baan gɔna kɔsire ko kpa i n̄n ko sunɔ. Yen biru kpa i n̄n sanna.

⁴Ye ba tire te wa, ma ba b̄erum soora gem gem ba nee, wee sinambu yiru ba n̄ kp̄ia ba ȳore wune Yehun wuswaaɔ. Kaa sere gere b̄ese? ⁵Sina kpaarun sɔm kowobun wirugii ka wuun wirugibu ka guro gurobu, ka be ba sina bii be neni, ba menna ba Yehu bii gɔria ba nee, sa ko n s̄awa wunen bw̄abu. Ye a maa gerua kpuro yera sa ko ko. Sa n̄ goo bandu w̄emo.

⁶Yera Yehu u maa bu tireru yorua u nee, i n s̄an na negibu, ma i ko i nen gere wura, i man bii ben winu b̄ɔriama Yisireeliɔ sia amadaare.

N deema tem min wirugiba ba sina bokon bibu wata ka wɔku te neni.

⁷Ye ba tire te wa, yera ba sina bibu wata ka wɔku te mw̄era, ba ben winu bura. Ma ba nu gure birenu sɔɔ ba ka Yehu daawa Yisireeliɔ. ⁸Ma win sɔmɔ u da u n̄n sɔɔwa u nee, ba ka sina bii ben wii ni na. Yera u nee, bu nu b̄nu koowo suba yiru kpa bu nu yi k̄nɔwɔ sere sisiru bururu. ⁹Ye u yara sisiru bururu, ma u da u ȳra t̄mbu kpuron wuswaaɔ u nee, b̄e i s̄awa gemgibu. Adama ne, na nen yinni sina boko Yoramun seesi ma na n̄n go. Beni maa ni, wara u be go. ¹⁰I n ȳe ma Yinni Gusunɔn gari yi u gerua Akabun bweserun s̄, yen gaa kun kam w̄rimɔ domi u win n̄ɔ mw̄eru yibiamɔwa te u kua saa win sɔmɔ Elin nɔɔn di.

¹¹Ma Yehu u t̄n be ba tie Akabun yenuɔ kpuro go Yisireeliɔ, saa be ba s̄a wirugibu ka win kpaasibu ka win b̄u ȳaku kowobu, baa ben turo u n̄ deri.

Yehu u Akasian tǎmbu go

(*I maa mǎerio Bandun Gari II, 22:8*)

¹²Yen biru Yehu u seewa u da Samariɔ mi yāa kparobu ba ra ben yāanu sǎri bu ka nin sansu bɔɔri. ¹³Yera u ka Akasia Yudaban sina bokon mero bisibu gabu yinna. Ma u bu bikia u nǎe berà i sāa.

Ba nùn wisa ba nǎe, sa sāawa Akasian mero bisibu. Sa nawa su ka Yesabelin bibu tǎbiri ka sina bokon bii be ba tie Yisireliɔ.

¹⁴Yera Yehu u win bwāabu sɔɔwa u nǎe, i bu mɔɔ wasiru.

Ma ba bu mweera wasiru ba sakira. Baa ben turo ba ñ deri. Yen biru ba ben gonu sure dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. Be ba go mi, ben geera sāawa tǎnu weeru ka yiru.

Yehu u maa

Akabun tǎn be ba tie go

¹⁵Ye Yehu u doona min di, yera u ka Yonadabu, Rekabun bii yinna u wee. Ma u nùn tǎbura. Yen biru u nǎe, wunen gōru ga deere nge mǎ neguu ga sāa wunen sɔɔ?

Ma Yonadabu u nùn wisa u nǎe, oo.

Ma Yehu u nǎe, ñ n men na, a man nǎma wǎema.

Ma u nùn nǎma wǎ. Yera Yehu u nùn yɔɔsia win tabu keke sɔɔ, u yōra win bɔkɔ. ¹⁶Ma u nǎe, su da sannu kpa a wa sǎmbu te na mɔ ka kīru Yinni Gusunɔn sɔɔ.

¹⁷Ye ba tura Samariɔ, ma Yehu u Akabun tǎn be ba tie kpuro go. U bu kpeerasia nge mǎ Yinni Gusunɔ u gerua saa win sǎmɔ Elin nɔɔn di.

Yehu u būu wi ba mɔ Baalin

sǎɔbu kpuro go

¹⁸Yen biru Yehu u tǎmbu kpuro menna u bu sɔɔwa u nǎe, Akabu u būu

wi ba mɔ Baali sāwa fiiko. Adama nǎ, kon nùn sāwa gem gem. ¹⁹Yen sɔ tǎ, i man Baalin yāku kowobu mennama ka ben sɔrobu ka ben bwāabu be ba ra gesi Baali ye sā kpuro. I ku ra de baa ben tǎn turo u sina. Domi na kī n yāku bakaru kowa Baalin mi. Ben wi u maa yina u na sere bu yēro go.

Adama u yeni gerumɔwa u ka Baalin sǎɔbu kpuro bwisi kua u bu go. ²⁰Yehu u bu sɔɔwa u nǎe, bu kparo kpa tǎmbu kpuro bu menna sɔɔ teeru bu Baali sā. Ma ba kpara. ²¹Yera u maa sǎmɔbu gɔra Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ba Baalin sǎɔbu kpuro menna. Baa ben tǎn turo kun sine. Ma be kpuro ba yiba būu wi ba mɔ Baalin diru mi, siki siki. ²²Ma u wi u ra būu dii ten yāku yānu bere sɔɔwa u nǎe, u yā ni yarama u be ba koo būu ni sā kpuro wǎ. Ma u nu yarama. ²³Yera Yehu ka Yonadabu Rekabun bii ba dua būu diru mi, ba būu sǎɔ be sɔɔwa ba nǎe, i mǎerio sāa sā Yinni Gusunɔn sǎɔbu bǎ n wāa mi. Domi Baalin sǎɔbu tǎna tǎnawa sa kī ba n wāa mini.

²⁴N deema Yehu u tabu durɔbu gɔsa tǎmbu wene u yōrasia dii ten kɔnɔwɔ u bu sɔɔwa u nǎe, beɛn wi u dera tǎn be ba wāa dii te sɔɔ, baa ben turo, u yara u doona, yērowa ba koo go. Ma wi Yehu ka Yonadabun tii ba dua bu ka siarabun yākuru ko Baalin mi ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. ²⁵Sanam mǎ ba yāku ni kua ba kpa, yera Yehu u tabu kowo be sɔɔwa u nǎe, i duo mi, i būu sǎɔ be kpuro go, i ku ra de baa ben turo u yari.

Ma ba dua mi, ba bu go go ka takobi. Yera ba goo ni yara ba ka da wuun biruɔ. Yen biru ba gɔsira ba wura būu diru mi. ²⁶Ma ba Baalin bwāaroku ge yarama ba dɔɔ meni tɔɔwɔ. ²⁷Yen biru ba būu dii te sura. Ma mi kpuro n kua tǎmbun swaa swii yeru sere ka gisɔ.

Yehun ɔɔ

²⁸Nge mesuma Yehu u ka Baalin s̄āru kpeerasia Isireliɔ. ²⁹Adama ka me, u Yeroboamu Nebatin biin yira sw̄ii, wi u Isireliba doke toraru s̄ɔɔ, ye ba ka naa buu wuraginu s̄āwa ni u kua u yi Beteliɔ, ka Danuɔ.

³⁰Yera Yinni Gusunɔ u Yehu s̄ɔɔwa u n̄e, wunen bibu ba koo bandu diwa Isireliɔ sere ka ben debuminɔ, yèn s̄ɔ a kua ye ya w̄ā n̄en n̄oni s̄ɔɔ. A Akabun bweseru go nge me na gerua.

³¹Adama ka me, Yehu u n̄ Gusunɔ Isireliban Yinni m̄em n̄ɔɔwe kpuro, domi Yeroboamun yira u sw̄ii, wi u Isireliba doke toraru s̄ɔɔ.

³²⁻³³Saa ye s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u Isireliban tem kawabu torua. Ma u dera Hasaeli u bu seesi u ben tem n̄ɔɔ bura yenu kpuro mweera. Nge meya n kua ba n̄ ka Yuudenin s̄ɔɔ yari yerun bera kpuro m̄ɔ n ka da sere daa te ba m̄ɔ Aanɔɔwɔ, Aneen bera gia, Galadi ka Basanin temɔ, mi Gadigibu ka Rubeniba ka Manaseba ba w̄ā.

³⁴Ye Yehu u maa kuan sukum ka w̄ɔrugɔɔ te u s̄ɔɔsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru s̄ɔɔ. ³⁵⁻³⁶U kuawa w̄ɔɔ tena yiru sari bandu s̄ɔɔ, Samariɔ Isireliba s̄ɔɔ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba n̄un sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Ma win bii Yoakasi u bandu k̄sire kua.

Atali u bandu w̄ɔra Yudas

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 22:10-12)

11 Ye Atali sina boko Akasian mero u wa ma win bii u gu, yera u seewa u sina bibun bweseru kpuro go. ²Adama Yoseba, Yoramun sina bokon bii, u win sesu Akasian bii Yoasi sua asiri s̄ɔɔ sanam me Atali u sina bii be goomɔ. Ma u da u n̄un berua win n̄ɔɔrion kpin yerɔ Yinni Gusunɔn s̄āa yerɔ. Nge meya n kua ba n̄ ka Yoasi go.

³Ma Yoseba u n̄un berua w̄ɔɔ n̄ɔɔba tia s̄āa yeru mi. N deema saa ye s̄ɔɔ, Atali u bandu dii tem mi.

Ba Yoasi kua sunɔ

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 23:1-21)

⁴Ye Yoasi u kua w̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru mi ba n̄un berua mi, yera Yehoyada yāku kowo u tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu menna ka Keretiba ka sina bokon k̄sobu Yinni Gusunɔn s̄āa yerɔ, u ka bu arukawani b̄okua. Ma u dera ba b̄ɔrua s̄āa yee ten mi. Yen biru u bu sina bokon bii Yoasi wi s̄ɔɔsi. ⁵Ma u bu wooda yeni w̄e u n̄e, ye i ko i ko wee. Be s̄ɔɔ, be ba koo s̄ɔmburu ko t̄ɔɔ w̄ɔrarugiru s̄ɔɔ, ba koo bu b̄ɔnu kowa wuunu ita. Kpa wuu teeru tu sina bokon yenu k̄su. ⁶Yiruse maa, tu maa ȳɔra k̄nnɔ ge ba m̄ɔ Suuri gia. Kpa itase te ta tie, tu ȳɔra sina kpa k̄sobun biruɔ bu ka t̄ɔmbu yinari bu du mi. ⁷Wuunu yiru ni nu n̄ s̄ɔmburu m̄ɔ t̄ɔɔ w̄ɔrarugiru s̄ɔɔ, niya nu koo Yinni Gusunɔn s̄āa yeru k̄su mi sina boko u w̄ā. ⁸Kpa nu n̄ n̄un sikerene, ben baawure u n win tabu yānu neni. Saa ye s̄ɔɔ, wi u bu besu kpuro bu ȳɔro goowo. Ba ko n w̄āawa sina bokon b̄okua ù n yariɔ n̄ kun me ù n duɔ.

⁹Ma tabu kowobun wirugii be, ba kua kpuro nge me Yehoyada u bu yi-ire. Ben baawure u win tabu kowobu sua be ba ra s̄ɔmburu sue t̄ɔɔ w̄ɔrarugiru s̄ɔɔ, ka sere be ba ra maa w̄ere te s̄ɔɔ. Be kpuro ba da Yehoyadan mi. ¹⁰Yera Yehoyada wi, u wirugii be, Dafidin yaasi w̄e yi yi w̄ā Yinni Gusunɔn s̄āa yerɔ ka terenu. ¹¹Ma tabu kowo ben baawure u win tabu yānu neni ba ka ȳɔ ba sina boko sikerene yāku yerun b̄okua Yinni Gusunɔn s̄āa yerɔ. ¹²Yāku kowo Yehoyada u Yoasi, sina bokon bii yarama. U n̄un sina furɔ dokea ma u n̄un woodan tireru w̄e. Yen biru ba n̄un gum tāre wirɔ ba kua sunɔ. Ma ba taki kua ba

nɛɛ, sina boko, wunen wāaru tu dakaa da.

¹³Saa ye sɔɔ, Atali u tɔn be kpuron wurenu nua, yera u seema u na Yinni Gusunɔn s̄aa yeru mi. ¹⁴U wa wee, sina boko u ȳɔ mi sina bokoba ra ȳɔre bu ka gari ko, ka tabu sinambu ka be ba ra kɔbi so, be kpuro ba ȳɔ sina bokon b̄akuɔ. Ma tem men t̄ambu kpuro ba nuku dobu m̄ɔ, ba kɔbi soomɔ. Saa yera Atalin tii u win yaberu nenua u karana u nɛɛ, ba man seesi! Gbera man di!

¹⁵Yehoyada u n̄ k̄i bu Atali go Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ. Yen s̄na u wirugii be s̄ɔɔwa u nɛɛ, i Atali yaro tɔɔɔɔ. Wi u n̄n swii kpuro, i ȳɔre goowo ka takobi.

¹⁶Ma ba ka n̄n yara, ba ka da sina bokon yenuɔ ka swaa ye dumi yi ra ka du. Miya ba n̄n go.

¹⁷Yen biru Yehoyada u dera sina boko Yoasi ka win t̄ambu Yudaba ba ka Yinni Gusunɔ arukawani b̄akua ye ya gerumɔ ma ba ko n̄ s̄aa win t̄ambu. ¹⁸Ma ba da b̄uu wi ba m̄ɔ Baalin dirɔ, ba tu k̄suka muku muku ka ten turanu ka ten bwāarokunu. Ma ba Matani go wi u s̄aa Baali yen ȳaku kowo. Yen biruwa Yehoyada ȳaku kowo u t̄ambu yi yi bu ka Yinni Gusunɔn s̄aa yeru k̄osu.

¹⁹Ma u dera tabu kowobun wirugii be, ka Kereti be, ka sina bokon tiin k̄oso be, ka sere maa wuun t̄ambu kpuro, ba ka Yoasi yara Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten min di, ba ka n̄n da sina kpaarɔ ka swaa ye sina bokon k̄sobu ba ra ka du. Ma ba n̄n swii sina kitarɔ. ²⁰Ma tɔn be kpuro ba nuku dobu m̄ɔ.

Ba wāa b̄ari yendu sɔɔ, domi ba Atali go ka takobi sina kpaarɔ.

Yoasi u kua Yudaban sina boko

(*I maa meerio Bandun Gari II, 24:1-3*)

12¹⁻²Yehun bandun w̄ɔɔ n̄ɔɔba yiruse s̄ɔɔra Yoasi u bandu di Yerusalemɔ. U m̄ɔwa w̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru saa ye sɔɔ. Ma u kua w̄ɔɔ weeru ban te

sɔɔ. Win meron ȳisira Sibia Beri Sebagii.

³Yoasi wi, u kuawa ye ya Yinni Gusunɔ w̄ɛre win wāaru sɔɔ. Yera u ȳaku kowo Yehoyadan s̄ɔɔsiru wura. ⁴Adama u n̄ gunguu ni k̄osuke n̄n mi ba ra b̄unu s̄a. Domi t̄amba ra n̄ daamɔ mi ba n̄ b̄uu ni s̄aamɔ kpa ba n̄ turare d̄ɔɔ dokemɔ.

Yoasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yeru s̄nwa

(*I maa meerio Bandun Gari II, 24:4-14*)

⁵Yoasi u dera ba Yinni Gusunɔn s̄aa yeru s̄nwa ma u ȳaku kowobu menna u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bu gobi m̄ɔ yi ba ka na s̄aa yerun s̄. Yiya yi ba raa baawure bure win wāarun s̄, ka sere maa yi gaba ḡɔru doke ba w̄ɛ ka nuku tia. ⁶U nɛɛ, bu yi kpuro m̄ɔ begibun min di. Kpa bu yi dendi bu ka s̄aa yee te s̄ɔmɛ mi ta sankira.

⁷Adama ȳaku kowo be, ba n̄ s̄aa yee te s̄nwa sere n̄ ka kua sina boko Yoasin bandun w̄ɔɔ yenda itase. ⁸Yera sina boko u ȳaku kowo Yehoyada ka ȳaku kowo be ba tie soka. Ma u bu bikia u nɛɛ, mban s̄na i n̄ s̄aa yee te s̄nwa. N̄ n men na, i ku ra maa gobi ḡɛ mwa t̄ambun min di, been tiin s̄. Adama i ko yi deriwa i ka s̄aa yee te s̄ɔmɛ.

⁹Ma ȳaku kowo be, ba ḡɔru doke bu ku maa t̄ɔn ben gobi mwa, kpa bu ku maa bu s̄aa yee ten s̄mbun s̄mburu n̄omu s̄ndia.

¹⁰Yera ȳaku kowo Yehoyada u kpakoro piibu gagu kua, u gu yaba w̄ollɔ. Ma u da u yi ȳaku yerun b̄akuɔ, n̄m geu gia, Yinni Gusunɔn s̄aa yerun k̄ɔnɔɔɔ. Gobi yi t̄amba ka na s̄aa yee ten s̄, mi s̄ɔɔra ȳaku kowo be ba s̄aa yee te k̄osu ba ra yi kp̄ɛ. ¹¹B̄a n̄ wa gobi yi, yi dabia kpakoro te sɔɔ, yera ba ra sunɔn tire yoro ka ȳaku kowo t̄ɔnwero sokusie bu yi gura bu gari. ¹²Kpa bu yi be ba koo s̄aa yee ten s̄mburu ko n̄ma beria. Yiya ba ka d̄aa d̄akobu k̄sia, ka n̄man s̄m kowobu,

¹³ka banɔbu, ka be ba kpenu dākumɔ. Yi sɔɔra ba ka maa dāa dwa ka kpenu ka gāa ni ba koo ka sāa yee te sɔme kpuro gesi.

¹⁴Adama baa yin gee, ba ñ ka sāa yee ten dendi yānu dwa nge gbēa ye ba kua ka sii geesu ñ kun me wobunu, ñ kun me nɔri, ñ kun me kɔbi, ñ kun me dendi yāa ni ba kua ka wura, ñ kun me ka sii geesu.

¹⁵Be ba sɔmbu te mɔ, beya ba yi wē ba ka sāa yee te sɔnwa. ¹⁶Ba ku ra bu bikie nge me ba ka gobi yi dendisinamɔ. Domi ba ye kpuro mɔwa dee.

¹⁷Gobi yi ba ra wē yaa saberun ayero, torarun yākurun sɔ ba ku ra yi yi Yinni Gusunɔn sāa yerun sɔ. Yiya yi ra ko yāku kowogii.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 24:23-27)

¹⁸Saa ye sɔɔra Sirin sina boko Hasaeli u Gati wɔri. Ma u ye mwa. Yen biru u gōru doke u da u Yerusalemu mwa.

¹⁹Yera Yoasi Yudan sina boko u yāa geenu gura ni win tii u yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka sere ni win baababa Yosafati ka Yoramu ka Akasia ba yi, ka maa wura ye ya wāa Yinni Gusunɔn arumanin beru yero, ka sere ye ya wāa sina kpaaro. Ye kpurowa u sua u Hasaeli Sirin sina boko mɔrisia. Ma Hasaeli wi, u ñ maa Yerusalemu wɔri.

²⁰Ye Yoasi u kuan sukum mu yorua Yudan sinambun faagin tireru sɔ. ²¹⁻²²N deema win bwāabu Yosakaa Simeatin bii, ka Yosabadi Someen bii, beya ba nùn seesi ba go Milon dirɔ Silan wɔwaɔ. Ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Amasia u bandu kɔsire kua.

Yoakasi u kua Isireliban sina boko

13 Yoasi Akasian bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda itase sɔɔra Yoakasi, Yehun bii u bandu di Isireliba sɔɔ, Samariɔ. Yoakasi wi, u

kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru ban te sɔɔ. ²Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. ³Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru bara too. Ma u bu Sirin sina boko Hasaeli nɔmu beria ben wāaru kpuro sɔɔ n ka girari sere win bii Beni Hadadin waati kpuro sɔɔ.

⁴Yera Yoakasi u Yinni Gusunɔ somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn wurari. Domi u wa dam me Sirin sinam be, ba Isireliba dɔremɔ. ⁵Yera u bu faaba kowo seeya wi u bu yara nɔni swāa ten min di. Saa yera ba sina ka bɔri yendu ben yenusɔ nge yellu. ⁶Adama ka me, ba ñ Yeroboamun bweserun yira deri wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. Ba wɔriwa win durum sɔɔ. Ba maa dera būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu nu gire Samariɔ.

⁷Yoakasin tabu kowobu sɔɔ, Yinni Gusunɔ u dera Sirin sina boko u ben dabiru go, u nama muku muku ba kua nge tua. Maasɔbu weeraakuru tɔnawa u nùn deria ka tabu kowobu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) ka tabu keke yi dumi gawe wɔkuru.

⁸Ye Yoakasi u kuan sukum, ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁹Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Ma win bii Yoasi u bandu kɔsire kua.

Yoasi u kua Isireliban sina boko

¹⁰Yoasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ka nɔɔba yiruse sɔɔra, Yoasi Yoakasin bii u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ. ¹¹Yoasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

¹²Ye Yoasi u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ka sere maa taa bi u kua ka Amasia Yudaban sina boko, ye kpuron

gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹³Ma u kpuna u gu, ba nùn sikua mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kəsire kua.

Isireliba ba koo Sirigibu kamia

¹⁴Elisee u bara. Bara tera u ka gu. Adama u sere gbi, Yoasi Isireliban sina boko u da win mi, u swī win wuswaaɔ u nɛɛ, nen baaba! Nen baaba wune wi a s̄aa Isireliban dam mɛ mu bu k̄s̄u nge ben tabu keke dumigii ka ben maasɔbu.

¹⁵Elisee u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a doo a tendu sua ka s̄ɛnu.

Ma u ten te sua ka s̄ɛ ni. ¹⁶⁻¹⁷U maa nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a fɛnenti wukio ye ya w̄a s̄ɔ yari yeru gia.

Ma sina boko Yoasi wi, u ye wukia. Ma Elisee u maa nɛɛ, a wunen ten te suo a beri.

Ma sina boko u tu sua u beri. Yera Elisee u win nɔma s̄ndi sina bokogian w̄llɔ. Ma u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a toowo. Ma u toba. Yen biru u maa sina boko Yoasi s̄ɔwa u nɛɛ, nasaran s̄ɛuwa mi. Geya ga s̄ɔsi ma Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ nasara w̄ɛ Sirigibun w̄llɔ. I ko i bu gowa mam mam Afekio.

¹⁸Elisee u kpam Yoasi s̄ɔwa u nɛɛ, a s̄ɛ ni suo.

Ma u nu sua. Yera u nɛɛ, a ka nu tem soowo.

Ma u so nɔn ita u ȳra. ¹⁹Ma Elisee u ka sina boko m̄ru kua u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, kaa raa sowa nɔn nɔɔbu n̄ kun mɛ nɔn nɔɔba tia. Saa yera kaa raa Sirigii be go mam mam. Adama wee t̄ɛ nɔn ita tɔnawa kaa bu kamia.

²⁰Yen biruwa Elisee u gu, ba nùn sikua. Yen w̄ɔ ge ga swī s̄ɔra Mɔabun tabu kowobun wuunu ganu nu ra Isireliba w̄raa nɛ. ²¹Yera s̄ɔ teeru durɔ goo u gu Isireliban suunu s̄ɔɔ. Ye ba nùn sikumɔ, yera ba wa wee, Mɔabuban tabu kowo wuuru gara kurama. Ma ba

goo te kare Eliseen siki w̄ruɔ. Ye durɔ win goo te, ta da ta Eliseen kukunu w̄ri, yera durɔ wi, u kua waso. Ma u seewa u ȳra.

Isireliba ba Sirigibu kamia

²²Hasaeli, Sirin sina boko u raa Isireliba dam d̄re Yoakasin w̄arun t̄ru kpuro s̄ɔɔ. ²³Adama Yinni Gusunɔ u bu m̄erima, ma u ben w̄n̄w̄ndu wa, arukawani ye u ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu b̄kuan s̄. U n̄ wure u bu biru kisi, bu kam ko.

²⁴Hasaeli wi, u gu. Ma win bii Beni Hadadi u bandu kəsire kua. ²⁵Saa ye s̄ɔra Yoasi Yoakasin bii, u Isireliban wuu si m̄w̄era si Beni Hadadin tundo Hasaeli u raa m̄w̄era tabu s̄ɔɔ. Nɔn itawa u Beni Hadadi wi tabu di u ka wuu si kpuro m̄w̄era.

Amasia u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 25:1-4,11-12,17-28; 26:1-2)

14 Yoasi Yoakasin bii, Isireliban sina bokon bandun w̄ɔ yiruse s̄ɔra Amasia, Yoasi Yudaban sina bokon bii u bandu di Yudaɔ. ²Saa ye u ban te di, w̄ɔ yenda n̄ɔɔbuwa u m̄. Ma u kua w̄ɔ tena tia sari bandu s̄ɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yisira Yoadani Yerusalemugii. ³Gea u kua Yinni Gusunɔn n̄ni s̄ɔɔ, adama ya n̄ Dafidigia tura. U kuawa nge mɛ win tundo Yoasi u kua. ⁴U n̄ maa gunguu n̄n mi ba ra būnu ȳkuru ko k̄suke. U dera ba ȳkunu m̄ ma ba turare d̄ɔ dokemɔ nin w̄llɔ.

⁵Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bw̄abu go, be ba raa win tundo go. ⁶Adama u n̄ tɔn ben bibu go nge mɛ ya yorua M̄wisin tireru s̄ɔɔ t̄ɛ s̄ɔɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ba n̄ tundo goomɔ win biin torarun s̄. Meyya ba n̄ maa bii goomɔ win tondon torarun s̄. Adama wi u tora wiya ba koo go. ⁷Amasia

wiya, u maa Edömuban tabu kowobu n̄w̄abun suba w̄akuru (10.000) go w̄owa s̄w̄ ye ba sokum̄ B̄ru. Taa bi s̄w̄ra u wuu ge ba sokum̄ Sila mwa, ma u gen ȳisuru ḡosia Yokuteeli. Ȳisi tera ba ka gu sokum̄ sere ka gis̄.

⁸Yera u maa Yoasi Yoakasin bii, Yehun debubu s̄om̄ ḡoria u n̄e, u seema bu yinna bu tabu ko. ⁹Yera Yoasi wi, u Amasia s̄ōwa u n̄e, s̄aku koru garu ta w̄a Libanin guur̄, tera ta d̄a bakaru garu ḡoria ta n̄e, a man wunen bii w̄ondia k̄ema u ko nen biin kur̄. Yera gbeeku ȳe yi seewa yi da yi s̄aku koo te taaka yi go. ¹⁰Geema Amasia, wee t̄e a Edömuba kamia ma a tii sue. A n̄ sinam̄ wunen ȳenū s̄e? Kpa a n̄ nuku dobu m̄ wunen nasaran s̄? Mban s̄na kaa maa tii tabu kp̄e bi bu koo ka nun k̄sa naawa kpa wune ka Yudaba i kam ko.

¹¹Adama Amasia kun win gere swaa sue. Ma Yoasi Isireliban sina boko u da u bu tabu w̄ri. Ma ba yinna ba waana n̄ni ka n̄ni wi ka Yudaban sina boko Beti Semesī, Yudaban tem̄. ¹²Ma Isireliba ba Yudaba kamia ba duki yakikira, ben baawure u da u w̄ri win kuu bekurugir̄. ¹³Isireliban sina boko Yoasi, Akasian debubu u Amasia Yudaban sina boko yoru mwa Beti Semesī mi. Yen biru u da Yerusalem̄ ma u yen gb̄ararun gana sura ḡom soonu n̄eru (400) saa k̄n̄n̄ ge ba m̄ Efaraimun di sere n̄ ka da k̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄ō ȳesan n̄m geu gia. ¹⁴Ma u da u wura gura, ka sii geesu ka sere ḡa gee ni nu w̄a Yinni Gusun̄n̄ s̄a yero ka sinambun arumanin beru yero. Yen biru u maa t̄mbu m̄w̄ru mw̄era. Ma u ḡosira Samarī.

¹⁵Ye Yoasi u kuan sukum ka w̄ruḡw̄ te u s̄ōsi ka taa bi u ka Amasia Yudaban sina boko kua, ye kpuron gari yi yoru Isireliban sinambun faagin tireru s̄w̄. ¹⁶Sanam me Yoasi u kpuna u gu, ba

n̄n̄ sikua Samarī mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu k̄sire kua.

¹⁷Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin ḡōn̄ biru, Amasia Yoasin bii, Yudaban sina boko u maa kuawa w̄ō w̄kura n̄ōbu. ¹⁸Ye Amasia u kuan sukum mu yoru Yudaban sinambun faagin tireru s̄w̄.

¹⁹Yera s̄ō teeru ba n̄n̄ seesi Yerusalem̄. Ma u duka yakura u da Lakisī. Adama ba n̄n̄ naa sw̄i mi, ba go. ²⁰Ma ba win goo te sua ka keke ye dumi gawe ba ka na Yerusalem̄ ba sikua win baababan sikā, Dafidin wuu. ²¹Yeniban biru Yudaba kpuro ba Asaria Amasian bii sua ba sw̄i win tundon bandun s̄w̄. Saa ye s̄w̄, u m̄wa w̄ō w̄kura n̄ōbu ka tia. ²²Ye Asaria u bandu di u kpa, yera u Elati mwa ma u ye bana s̄n̄wa.

Yeroboamu yiruse

u kua Isireliban sina boko

²³Amasia Yoasin bii Yudaban sina bokon bandun w̄ō w̄kura n̄ōbuse s̄w̄ra Yeroboamu Yoasin bii, Isireliban sina boko u bandu di Samarī. Ma u kua w̄ō weeru ka tia. ²⁴K̄sa u kua Yinni Gusun̄n̄ wuswaa. Yeroboamu Nebatin biin yira u sw̄i mam mam, wi u Isireliba doke toraru s̄w̄. ²⁵U Isireliban wusu kpuro mw̄era si su w̄a saa Hamatin di, s̄ō ȳesan n̄m geu gia sere n̄ ka da nim w̄ku b̄ruguū nge me Yinni Gusun̄n̄ u gerua saa win s̄om̄ Yonasi Amitain biin n̄n̄ di, wi u s̄a Gati Hefeegii. ²⁶Meya Yinni Gusun̄n̄ u Isireliban n̄ni sw̄aru wa ta kp̄a. Domi be kpurowa ba yoru dim̄, ba n̄ maa goo m̄ wi u koo bu w̄ra. ²⁷N deema Yinni Gusun̄n̄ u n̄ ḡōru doke u ka Isireliban ȳisuru go. Yen s̄na u bu faaba kua saa Yeroboamu Yoasin biin n̄man di.

²⁸Ye Yeroboamu u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi taa bi u kua sɔɔ, ka nge me u wuu si su wāa Damasiɔ ka Hamatiɔ mweera si su raa sāa Yudabagisu, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁹Sanam me u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaɔ mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Sakari u bandu kɔsire kua.

Asaria

u kua Yudaban sina boko

*(I maa mɛerio Bandun
Gari II, 26:3-4,21-23)*

15 Yeroboamu Isireliban sina bokon bandun wɔɔ tena ita sarise sɔɔra Asaria Amasian bii u bandu di Yudaɔ. ²U mɔwa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia sanam me u bandu di. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka yiru bandu sɔɔ. Win meron yīsira Yekolia, Yerusalemugii. ³U kua ye ya wā Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge me win baaba Amasia u kua. ⁴Adama u ñ gungunu mi ba ra būu yākunu ko, bu turare dɔɔ doke kɔsuke. Domi tamba daamɔ ba yākunu mɔ mi.

⁵Yera Yinni Gusunɔ u sina boko wi bara disigiru kpɛɛ sere u da u ka gu. Ma ba nùn yara ba ka da diru garun mi. U wāa mi wi turo. Ma win bii Yotamu u nùn kɔsire kua u tem me kpare.

⁶Ye Asaria u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁷Sanam me u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yotamu u bandu kɔsire kua.

Sakari

u kua Isireliban sina boko

⁸Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru yiru sarise sɔɔra, Sakari Yeroboamun bii u kua Isireliban sina boko Samariɔ. U kuawa suru nɔɔba tia

bandu sɔɔ. ⁹Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ, nge me win baababa ba kua. Yeroboamu Nebatin biin yira u swīi, wi, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. ¹⁰Sɔɔ teeru Salumu Yabesin bii u nùn seesi u go Yibileamuɔ. Ma u bandu kɔsire kua.

¹¹Ye Sakari u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹²Nge meya Yinni Gusunɔn gari yi ka koora yi u Yehu sɔɔwa u nɛɛ, win biba koo bandu diwa sere ka win bibun debuminɔ.

Salumu u kua Isireliban sina boko

¹³Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra, Salumu u bandu di Samariɔ Isireliba sɔɔ. U kuawa suru tia ban te sɔɔ. ¹⁴Sɔɔ teeru Menahemu Gadin bii u seewa Tirisan di u na Samariɔ. Miya u Salumu Yabesin bii go. Ma u bandu kɔsire kua.

¹⁵Ye Salumu u kuan sukum ka nge me u Sakari seesi u go, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁶Yen biruwa Menahemu wi, u wuu ge ba mɔ Tifusaki wɔri. Ma u tɔmbu go saa Tirisan di n ka da Tifusaki mi. U Tifusaki ye wɔriwa ka dam yèn sɔ tɔn be, ba yina u du ben wuuɔ, ma u ben gurigibun nuki besuka.

Menahemu u kua Isireliban sina boko

¹⁷Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra Menahemu Gadin bii u bandu di Isireliɔ. U kuawa wɔɔ wɔkuru ban te sɔɔ Samariɔ. ¹⁸Kɔsa u kua win wāaru kpuro sɔɔ, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swīi wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

¹⁹Yen biru Pulu Asirin sina boko u na u Isireliba wɔri. Yera Menahemu u nùn sii geesun tɔnnu tena wɛ u ka wa u nùn deri kpa u maa win bandu tāsisia. ²⁰Menahemu wi, u sii gee si mweerawa be ba dukia mɔn mi. U ben baawure

burewa sii geesun gobi weeraakuru. Ye Asirin sina boko u sii gee si mwa, yera u gɔsira u da win temɔ.

²¹Ye Menahemu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²²Sanam me u kpuna u gu, ba nɔn sikua win baababan sikaɔ. Ma win bii Pekasia u bandu kɔsire kua.

Pekasia

u kua Isireliban sina boko

²³Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuruse sɔɔra Pekasia Menahemun bii, u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ. ²⁴Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swii, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. ²⁵Yera win tabu sunɔ Peka Remalian bii, ka Galadin tabu kowobu weeraakuru ba nɔn seesi ba go sina kpaarɔ Samariɔ. Yen biruwa ba maa Aagɔbu ka Arie go. Ma Peka u bandu kɔsire kua.

²⁶Ye Pekasia u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Peka

u kua Isireliban sina boko

²⁷Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuru ka yiruse sɔɔra Peka, Remalian bii, u bandu di Isireliba sɔɔ, Samariɔ. U kuawa wɔɔ yendu ban te sɔɔ. ²⁸Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swii wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

²⁹Pekan waati ye sɔɔra Tigilati Pilesee, Asirin sina boko, u Iyoni mwa ka Abeli Beti Maaka ka Yanɔa, ka Kedesi ka Hasori ka Galadi ka Galilen tem ka Nefitaliban tem kpuro. Ma u tem mi kpuron tɔmbu mweera u ka da Asiriɔ. ³⁰Yen biruwa Osee Elan bii, u

Isireliban sina boko Peka seesi u go. Ma u bandu di win ayerɔ. N deema Yotamu Asarian biin bandun wɔɔ yendusewa mi.

³¹Ye Peka u kuan sukum ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 27:1-3,7-9)

³²Peka, Remalian bii Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Yotamu, Asarian bii, u bandu di Yudaɔ. ³³U mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u ban te di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ. Win meron yisira Yerusa, Sadɔkun bii. ³⁴Win baaba Asarian yira u swii mam mam. U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. ³⁵Adama u n gunguu nɔn mi ba ra bɔu yɔkuru ko kɔsuke. Ma tɔmba daamɔ ba yɔkunu mɔ mi, ba turare dɔɔ dokemɔ nin wɔllɔ.

Yotamu wiya, u Yinni Gusunɔn sɔa yerun kɔnnɔ ge ga meera sɔɔ yɛsan nɔm geu gia bana.

³⁶Ye Yotamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ³⁷Win waati ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u dera Resini Sirin sina boko ka Peka, Remalian bii Isireliban sina boko ba Yudaba wɔrim torua. ³⁸Sanam me Yotamu u kpuna u gu, ba nɔn sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kɔsire kua.

Akasi u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 28:1-27)

16 Peka, Remalian biin bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra Akasi, Yotamun bii u bandu di. ²Akasi wi, u mɔwa wɔɔ yendu sanam me u ban te di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Adama kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n kue nge win sikado Dafidi. ³Isireliban

sinambun yira u swii sere u mam dera ba ka win bii yākuru kua ba wōwa nge me bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunō u nee bu kpeerasio. ⁴Me ya ba ra maa būu yākuru ko kpa bu turare dō doke gungunu wōllo ka guunu wōllo ka sere maa dāa kubenō.

⁵Yera sōo teeru Resini, Sirin sina boko ka Peka Remalian bii Isireliban sina boko ba seewa ba Akasi tabu wōri, ma ba Yerusalemu tarusi. Adama ba kpana bu nūn kamia. ⁶Saa ye sōora Resini u Elati mwa Yudaban nōman di, ma u bu gira min di. U dera Edōmuba ba na Elati mi, sere ka gisōn gisō.

⁷Yera Akasi u Tigilati Pilesee Asirin sina boko sōmō gōria u nee, nena Akasi, wunen bōo, a na a man somi, Sirin sina boko ka Isireliban sina bokon sō be ba man tabu wōrima. ⁸Ma Akasi u sii geesu sua ka wura ye ya wāa Yinni Gusunōn sāa yerō, ka sinambun arumani beru yerō. Ma u ye kpuro gura u Asirin sina boko wē. ⁹Saa ye sōora Asirin sina boko wi, u Akasin gari yi wura. Ma u da u Damasi wōri u mwa u gen tōmbu yoru mwēera u ka da Kiriō. Ma u ben sina boko Resini wi mwa u go.

¹⁰Ye Akasin tii u da Damasiō u ka Tigilati Pilesee yinna mi, yera u būu turaru garu wa mi, ma u ten dēebu ka ten yasum ka ten gunum yīira u yorua ye ya sāa ten saria kpuro gesi. Ma u ye yāku kowo Uri marisia u nee, u nūn ten bweseru kuo. ¹¹Ma yāku kowo wi, u būu tura ten weenasiru kua nge me Akasi u nūn yorua u ko. U tu kuawa Akasi u sere gōsirama saa Damasini di. ¹²Ye Akasi u gōsirama Damasi min di, u būu tura te wa. ¹³Ma u susi u yāku dōo mwaararugiru kua ka ni ba ra ko ka tam ka som ka sere maa siarabun yākunu. Ma u ten yaa yem wisi būu tura ten wōllo. ¹⁴Yāku yee te ba kua ka sii gandu Yinni Gusunōn sō ta wāa Yinni Gusunōn sāa yerun kōnno ka yāku yee

ten baa sōo. Yera Akasi u Yinni Gusunōn yāku yee te swenyasia u tu yi kpa ten biruō sōo yēsan nōm geu gia. ¹⁵Ma sina boko Akasi u yāku kowo wi sōowa u nee, saa tēn di, a de a n da bururun yāku dōo mwaararugiru ko ka yokan yāku te ba ra ko ka som yāku yee kpa ten mi, ka ne sina bokon yāku dōo mwaararugiru ka yāku ni ba ra ko ka som ka tam ka sere maa yāku ni tōmba ka naamō. Kpa a n da yāku ni ba ka na kpuro gesin yem wisi ten wōllo. Adama nen tii ko na n da bikiaru ko Yinni Gusunōn yāku yee te ba kua ka sii gandu mi.

¹⁶Ma yāku kowo Uri, u wura ye sina boko Akasi u gerua kpuro. ¹⁷Akasi u boo sii gandungii sin sōwaritii kōsuka ma u boo sin tii sua. Ma u boo bōko ge swenya nee yin wōllun di, yi ba kua ka sii gandu. Ma u gu sōndi turaru garun wōllo te ba bana ka kpenu. ¹⁸Asirin sina bokon nuku dobun sō, u maa kōnno gēn min di ba ra ka du Yinni Gusunōn sāa yerō tōo wērarugiru sōo kōsa, ka sinambun duu yeruguu.

¹⁹Ye Akasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōo. ²⁰Sanam me Akasi u kpuna u gu, ba nūn sikua win baababan sikaō Dafidin wuuō. Ma win bii Esekiasi u gōna kōsire kua.

Osee u kua Isireliban sina boko

17 Akasi, Yudaban sina bokon bandun wōo wōkura yiruse sōora, Osee Elan bii, u bandu di Samario. Ma u kua wōo nōoba nne ban te sōo. ²Kōsa u kua Yinni Gusunōn wuswaaō. Adama ya n Isireliban sinam be ba nūn gbiiyegia tura. ³Yera Asirin sina boko Saamanasaa u Osee wi wōri u kamia, ma u nūn gobi bure wōo ka wōo ye u ko n da kōsie. ⁴Sōo teeru Asirin sina boko wi, u gia ma Osee u kī u nūn seesi. Domi u nua ma u Egibitin sina boko gōria Soowō kpa u ku raa maa ka Asirin sina

bokon wɔɔ gobi yi kɔsia. Yera Asirin sina boko wi, u Osee mwa u ka yɔni bɔkua u kenua. ⁵Yen biru u Isireliban tem kpuro wɔri u da Samariɔ. Ma u dera ba ye tarusi wɔɔ ita.

Isireliban banda kpa

⁶Oseen bandun wɔɔ nɔɔba nnese sɔɔra, Asirin sina boko u Samari mwa. Ma u Isireliba yoru mwɛera u ka da win temɔ. U dera ben gaba wɔa Salasin temɔ ka Gosanin temɔ mi daa te ba mɔ Sabori ta wɔa ka maa Mɛdiban wuu marosɔ. ⁷Yeni ya kooru yɛn sɔ Isireliba ba tora ba bɔnu sɔamɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ wi, wi u bu yara saa Egibitin sunɔn nɔman di. ⁸Ba bwese tukunun deema swii ni Yinni Gusunɔn tii u gira ben suunu sɔɔn di ka maa koma kamgii ni ben sinamba mwaama. ⁹Isireliba ba Yinni Gusunɔ kɔsa kua ya banda, ba gungunu bana mi ba ra bɔnu sɔ ben wuu marosɔ, ka sere mi wuun kɔsoba ra yɔre, gbɔranɔ. ¹⁰Ba maa tii bwɔarokunu kua gungunu kpuron wɔllɔ, ka mi dɔa kubenu wɔa. ¹¹Miya ba ra n yɔkunu mɔ, ba n turare dɔɔ dokemɔ nge bwese tuku ni Yinni Gusunɔn tii u gira ben suunu sɔɔn di. Nge mɛya ba ka gɔa kɔsu dabinu kua ni nu Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ¹²Domi ba bɔnu sɔwa ni u bu yinari mam mam.

¹³Mɛya u Isireliba ka Yudaba kirɔ kua saa win sɔmɔbun nɔɔn di u nɛɛ, bu daa kɔsa derio kpa bu win woodaba mem nɔɔwa ka win gere, kpa ba n siiɔmɔ dee dee win woodaba sɔɔ ye u ben baababa wɛ. Yera u maa ben tii wɛ saa win sɔmɔ sɔm kowobun nɔɔn di.

¹⁴Adama ba swaa taaya, ba n Yinni Gusunɔ mem nɔɔwɛ. Ba kua nge ben baababa be ba n Gusunɔ ben Yinni naane kue. ¹⁵Ba win woodaba deri ka arukawani ye u ka ben baababa bɔkua ka sere maa kirɔ ye u bu kua. Ma ba kam dirum swii, ma ben tii ba kam kua.

Ba bwese tukunu ni nu ka bu sikerenen daa saara ye Gusunɔ ben Yinni u bu yinari. ¹⁶Ba Yinni Gusunɔn wooda ata-fiiru kua ba tii keten bwɔarokunu kua ka sii gandu ka bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu. Ma ba sɔɔ ka suru ka kperi sɔamɔ ka sere maa bɔu wi ba mɔ Baali. ¹⁷Kɔsa ba mɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Domi ba ka ben bibu yɔkunu mɔ, ba wɔɔmɔ dɔɔ sɔɔ. Yen biru ba sɔronu mɔ. Yeniba kpurowa ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ¹⁸Ma u Isireliba kpuro yarinasia saa win wuswaan di. U Yudaba tɔna deri.

¹⁹Yudaban tii, ba n Gusunɔ ben Yinni mem nɔɔwɛ. Isireliban yira ba swii mam mam. ²⁰Ma Yinni Gusunɔ u Isireliban bweseru kpuro biru kisi. U bu wɛrɔbu nɔma beria, ba bu sekuru doke, ba ka bu doona win wuswaan di.

²¹Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u dera Isireli be, ba karana ka Dafidin yenugibu ba kpa, yera ba Yeroboamu Nebatin bii kua ben sunɔ. Ma Yeroboamu wi, u dera ba tora Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ²²Domi kɔsa ye u kua, yera ba maa swii mam mam. ²³Yen sɔna u bu gira win wuswaan di nge mɛ u raa gerua saa win sɔmɔbun nɔɔn di. Ma ba bu gura ba ka da Asiriɔ. Mɛya ba yoru dimɔ sere ka gisɔn gisɔ.

Ba ka Isireliba da Asirin temɔ

²⁴Yen biru, Asirin sina boko u dera tɔmba na saa Babilonin di ka Kutan di ka Afan di ka Hamatin di ka sere maa Sefaafaimun di. Ma u dera ba Isireliba kɔsire kua. Ba Samari mwa, ma ba sina Isireliban wuu marosɔ. ²⁵Sanam mɛ ba sindu torua tem mi, ba n Gusunɔ Isireliban Yinni sɔamɔ. Ma Gusunɔ u dera gbee sinansu su ben dabiru go. ²⁶Yera ba Asirin sina boko sɔɔwa ba nɛɛ, bwese tuku ni a ka na Samari mini, nu n Gusunɔ Isireliban Yinnin sɔaru yɛ. Wee u dera gbee sinansu su na su bu sɛsuka

su go. ²⁷Ma Asirin sina boko u wooda wē u nē, Isireli be na yoru mwēera sō bu de yāku kowo turo u da u bu sōsi nge me ba ra ka Gusunō sā tem mi. ²⁸Yera Isireliban yāku kowo turo u na u sina Beteliō u ka bu sōsi nge me ba koo ka Gusunō sā.

²⁹Adama bwese tuku nin baatere mi ta wāa kpuro ta ten bwāaroku kuawa ta sāmō. Ma ba nu yi yi mi Isireliba ba ra raa yākunu ko, gungunu wōllō. ³⁰Ben būu nin yīsa wee. Babilonigibugiin yīsira Suktu Benotu. Kutagibugiwa maa Neegali. Hamatigibugiwa Asima. ³¹Afabaqina maa Nibukasi ka Taataki. Sefaafaimugibu maa, biba ba ra wō bu ka ben būu ni ba mō Adameleki ka Anameleki yākuru kua. ³²Ka me, ba maa Gusunō sāmō. Adama ba maa yāku kowobu gōsa be sō, be ba ko n da bu yākuru kue ben būu yāku yerō, gungunu wōllō. ³³Nge meya ba Yinni Gusunō sāmō. Ma ben baawure u maa win būu mō u sāmō, wi u ka na saa win tem di.

³⁴Sere ka gisō ben yellun komana ba swīi. Ba ñ maa Yinni Gusunō sāmō ka gem. Ba ñ win yiirebu ka win woodaba swīi dee dee ye u Yakōbun bibun bwe-seru wē. Yakōbu wiya, Yinni Gusunō u maa yīsiru kā Isireli. ³⁵N deema Yinni Gusunō u raa ka Yakōbun bii be arukawani bōkua u nē, i ku ra yiira bū-nun nuurō i nu sā. I ku ra maa nu yākuru koosi. ³⁶Adama ne, Yinni Gusunō, ne wi na bēe yarama Egibitin di ka nen dam bakam, ne turowa i ko i yiira i sā kpa i man yākuru kua. ³⁷I nen yiirebu ka nen woodaba kpuro ye na bēe wē mem nōwō baadomma. I ku ra būnu ganu sā. ³⁸Meya i ku maa arukawani ye duari ye na ka bēe bōkua na nē, i ku ra būu goo sā. ³⁹I de i man sā domi nena na sāa Gusunō been Yinni. Kon bēe wōra saa been werōbu kpuron nōman di.

⁴⁰Adama ka me, ba ñ Yinni Gusunō mem nōwē. Ben tiin yellun komana ba swīi. ⁴¹Nge meya bwese tuku nin tii nu Yinni Gusunō sāmō nu maa ka nin būnu sāmō. Meya ben bibu ka ben de-bumino nu mō sere ka gisō nge me ben baababa ba kua.

Esekiasi

u kua Yudaban sina boko

*(I maa meerio Bandun
Gari II, 29:1-2; 31:1)*

18 Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wō itase sōra, Esekiasi Akasin bii, Yudaban sina boko u bandu di Yudaō. ²U mōwa wō yenda nōobu sanam me u ban te di. Ma u kua wō tēna tia sari ban te sō Yerusalemuō. Win meron yīsira Abi, Sakarin bii. ³Esekiasi u kua ye ya Yinni Gusunō wēre nge me win sikado Dafidi u kua. ⁴U gungunu kōsuka mi ba ra būu yākuru ko ka maa nin bwāarokunu. Ma u waa sii gandugia ye bōka ye Mōwisi u kua. Domi Isireliba ba ra n daamō yen nuurō ba n turare dō dokemō. Ba ye yīsiru kā Nehusitani. ⁵Esekiasi wi, u Gusunō naane kua n kere Yudaban sinam be ba nūn gbiye kpuro ka sere be ba bandu di win biru. ⁶U ka Gusunō yōrawa dim dim. U ñ nūn biru kisi baa fiiko. U win woodaba mem nōwawa ye u Mōwisi wē. ⁷Gusunō u ka nūn wāa. Ma n nūn kooramme ye u mō kpuro sō. Saa ye sō, u Asirin sina boko seesi. Ma u yara win yorun di. ⁸Yen biru u Filisitiba tabu wōri u kamia sere u ka da Gasā. Ma u ben tem mwēera ka ben wuu gbāra dangisu ka mi ben kōsobu ba ra n wāa wāa.

Samarin tarusibun

yaayasiabu

⁹Esekiasi Yudaban sina boko win bandun wō nneese sō, ka maa Osee,

Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wōw nōba yiruse sōw, yera Saamanasaa Asirin sina boko ka win tōmbu ba Samari tarusi wōw yiru. ¹⁰Ma wōw itaseru ba ye kamia. Saa yera Esekiasi u win bandun wōw nōba tiase sōw dōw. Ma Osee, Isireliban sina boko u maa wāa win bandun wōw nōba nnese sōw. ¹¹Asirin sina boko u Isireliba gura u ka da win temō. Ma u bu yi wuu ge ba sokumō Salasiō ka Saborin daaruṅ goorō Gosanin temō ka sere maa Mēdiban wusō. ¹²Domi Isireli be, ba ṅ Yinni Gusunōn gere mem nōwē, ba ṅ maa arukawani ye u ka bu bōkua wure. Mēya ba ṅ maa Mōwisi win sōm kowo mem nōwē.

Asirigibu

ba Yerusalemu tarusi

(I maa mēerio Esai 36:1 ka Bandun Gari II, 32:1)

¹³Esekiasi Yudaban sina bokon bandun wōw wōkura nnese sōw, yera Asirin sina boko Sankeribu u Yudaban wuu si su gbāranu mō kamia.

¹⁴Ma Esekiasi u gōra Lakisiō Asirin sina boko win mi u nē, bu nūn sō ma wi Esekiasi u torawa. Ye u maa nūn bikia kpuro u koo ye ko. Yen sō, u de u doona win tem di.

Ma Asirin sina boko wi, u Esekiasi sii geesu kilo nōrōbun suba nōba nne (9.000) ka wura kilo nene ka wunōbu (900) bikia. ¹⁵Ma Esekiasi u sii gee si su wāa Yinni Gusunōn sāa yerō ka maa si su wāa sina bokon arumani beru yerō gura u Asirin sina boko wi wē, ¹⁶ka maa wura ye u raa doke sāa yerun gamboba sōw ka kōnnōn dāa sōw.

Asirin tabu kowobun

wirugūin gere

(I maa mēerio Esai 36:2-22 ka Bandun Gari II, 32:9-16)

¹⁷Saa Lakisi min diya Asirin sina boko u tabu durō damgibu gōrima ka ben wirugibu ita ba Esekiasi wōri Yerusalemō. Ye tōn be, ba tura mi, yera ba bura ba yōra nim toran bōkū ye ba kua ya ra ka nim ne wuu saa bwian di, mi ba ra beka wōken swaaw. ¹⁸Sanam mē sōra ba sina boko sokusia. Adama Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sōm kowobun wirugiiwa u da ben mi ka Sebina wi u sāa sina bokon tire yoro ka Yoasi Asafun bii wi u ra tirenu bere.

¹⁹Asirin tabu kowobun wirugii ben turo, u bu sōwā u nē, i Esekiasi sōwōw i nē, ameniwa bese Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U nē, mba u yōrari u naane sāa mē. ²⁰Domi u nē, u dam mō. Ma u bwisi kēō mō u ka tabu ko. Adama gari saarinu tōnawa. ṅ n men na, ma sōra win naane ya wāa u ka nūn seesi. ²¹Geema win naane wāawa Egibitin sunōn mi, wi u sāa nge kaba te ta kōsikire. Wi u tu nenua u tāsiri kpa tu nūn mura tu mēera ko. Nge mēya Egibitin sunō u sāa be ba nūn yīiōn mi.

²²Mēya i ko i gere i nē, Gusunōn been Yinniwa i naane sāa. Adama n ṅ win sāa yenu ka yāku yena Esekiasi u kōsuka? Ma u bēe Yudaba ka Yerusalemugibu sōwā u nē, i n da de sāa yerō, Yerusalemō i yākuru ko mi tōna?

²³ṅ n men na, u ka nen yinni Asirin sina boko arukawani bōkuo kpa u nūn dumi nōrōbun suba yiru (2.000) wē ù n yē u koo maasōbu wa bu yi sōni. ²⁴Domi u ṅ kpē u yōra u wi u piiburu bo nen yinnin tabu kowobu sōw ma, baa mē u tamaa Egibitigibu ba koo nūn tabu keke yi dumi gawe ka maasōbu wē. ²⁵U ṅ yē ma ka Yinni Gusunōn yēra u ka tem

mε wɔrima, kpa u mε kɔsuku? Domi Gusunɔn tiwa u nεε, u doo u tem me wɔri kpa u mu kɔsuku.

²⁶ Eliakimu Hilikiyan bii ka Sebina ka Yoasi ba durɔ wi sɔɔwa ba nεε, a su-uru koowo, sa nun kanamɔwa a ka bese wunen bwāabu gari koowo ka aramum, domi sa mu nɔɔmɔ. A ku ka maa besen barum Heberum gari gere, kpa tɔn be ba swaa daki gbāraru di bu ku nɔ ye sa gerumɔ.

²⁷ Adama durɔ wi, u bu wisa u nεε, i tamaa nen yinni u man gɔrima bεε ka been yinni tɔnan sɔ n ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba sɔ gbāraru wɔllɔn sɔna u man gɔrima. N n̄ maa tεemɔ i ka been tiin swaa swiibu di kpa i been yɛkum nɔ ka be sannu.

²⁸ Saa ye sɔɔra durɔ wi, u gbāra ka dam ka Yudaban barum u nεε, i bese Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio. ²⁹ U nεε, i ku de Esekiasi u bεε nɔni wɔke domi u n̄ kpɛ u bεε wɔra saa win nɔmun di. ³⁰ I ku wura i Gusunɔ naane ko baa Esekiasi u n̄ n nεε, Yinni Gusunɔ u koo bεε wɔra, n n̄ koorɔ Asirin sina boko u wuu ge mwa. ³¹ I ku maa n̄n swaa daki. Adama i nɔɔwɔ ye Asirin sina boko u gerua. U nεε, i ka n̄n nɔɔ tia koowo kpa i n̄n tii wɛ. Kpa baawure u wa u win tiin resemba ka win dāa binu di. Kpa u maa win dɔkɔn nim nɔ. ³² Yen biru u koo na u bεε sua u ka da tem gam mε mu sāa nge been tiin tem mε, mi resem ka alikama wāa, kpa i n̄ pɛε ka tam mɔ ka tim ka olifin gum. Meya i ko i n̄ wāa, ye i ko i raa ka gbi mini. Yen sɔ, i ku maa Esekiasin gere swaa daki. Domi u koo bεε nɔni wɔke u nεε, Yinni Gusunɔ u koo bεε wɔra. ³³ Bwese ni nu tien būnu nu n̄ bu wɔre Asirin sina bokon nɔman di. ³⁴ Mana Hamati ka Aapadi ka Se-faafaimu ka Hena ka Ifan būnu nu wāa tɛ. Nu kpīa nu Samarigibu wɔra saa win nɔman di? ³⁵ Būu ni kpuro sɔɔ, nin nirā

nu nin tem wɔra saa win nɔman di, bu sere nεε, Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu wɔra.

³⁶ Ma Yudaba kpuro ba mari, domi sina boko Esekiasi u nεε, bu ku raa n̄n gεε wisi. ³⁷ Ma Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina ka sere Yoasi, Asafun bii wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi, ba yabe kīanu sebua nuku sankiranun sɔ. Ma ba n̄n durɔ win gari yi kpuro saaria.

Sina boko Esekiasi

u bwisi bikia

(I maa mεerio Esai 37:1-7)

19 Saa ye Esekiasi sina boko u gari yi nua, yera u win tiin yabenu nenua u gīana. Ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun sɔ. Ma u da Yinni Gusunɔn sāa yero. ² Yera u Eliakimu sɔm kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro ka yāku kowo guro gurobu gɔra Gusunɔn sɔmɔ Esai Amɔtin biin mi. N deema be maa, saakibara ba sebua ba ka da mi. ³ Ye ba tura mi, ba n̄n sɔɔwa ba nεε, ameniwa Esekiasi u gerua u nεε, gison tɔɔ te, nuku sankiranu sɔɔra sa wāa. Ba sun seeyasiamɔ, ma ba sun doke sekuru sɔɔ. Gison wahala ye, ya sāawa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma, ma u n̄ dam mɔ u ka wēma. ⁴ N̄n men na, a kanaru koowo bese be sa gina tien sɔ. Sɔɔkudo Gusunɔ wunen Yinni u ko n̄ Asirin sina bokon gari yi nua wi u na u n̄n wɔnwa. Kpa u n̄n seeyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bwāa ben gari yi nua, ⁶ yera u bu sɔɔwa u nεε, ye i ko i been yinni sɔ wee. I nεε, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε, u ku de gari yi u nua mi, yi n̄n berum ko, ye Asirin sina bokon gɔro be, ba ka wi Yinni Gusunɔ wɔnwa mi. ⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaari gaa nɔ kpa yu win bwēra

gɔsia u wura win temɔ. Miya u koo de bu nùn go ka takobi.

Asirigibu

ba maa Yudaba nandasia

(I maa mɛerio Esai 37:8-13 ka Bandun Gari II, 32:17)

⁸Asirin sina bokon gɔro wi, u gɔsira u da Libinaɔ. Domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagii be tabu wɔri. ⁹Saa ye sɔra Asirin sina boko u nua ma Tiraka Etiopin sina boko u nùn tabu wɔrim wee. Yera u maa Esekiasi sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, ¹⁰ameniwa i ko i Esekiasi sina boko sɔ̄. I nɛɛ, u ku de Gusunɔ win Yinni wi u naane sãa mi, u nùn nɔni wɔ̄ke, u nɛɛ, ne, Asirin sina boko na ñ kp̄ n Yerusalemu mwa. ¹¹Wi Esekiasin tii u nua nge mɛ besen sinam be ba man gbiiye ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari win nɔman di? ¹²Sanam mɛ nen baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resefu ka sere Edenigibu, be ba wãa Telasaɔ, ben bũnu kp̄ia nu bu yara? ¹³Nge mana Hamatigibun sunɔ u wãa ka Aapadigibun sunɔ ka Sefaafaimugibun sunɔ, ka Henagibun sunɔ ka sere maa Ifagii.

Esekiasin kanaru

(I maa mɛerio Esai 37:14-20)

¹⁴Ye Asirin sina bokon sɔmɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nùn tireru wẽ tɛ sɔ̄ ben yinnin gari wãa. Ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Gusunɔn sãa yerɔ ma u tu deria mi. ¹⁵U kanaru kua u nɛɛ, Gusunɔ besen Yinni, wunɛ wi a sɔ̄ gɔradoban suunu sɔ̄, wunɛ turowa a sãa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua. ¹⁶A nɔni seeyo a mɛeri, kpa a swaa daki a nen gari nɔ. Kpa a Sankeribu Asirin sunɔn gari nɔ, wi u win sɔm kowobun wirugii gɔrima u ka nun wɔmɛ. ¹⁷Ka gem, Yinni, na

yẽ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ka nin tem. ¹⁸Ma ba nin bwãarokunu dɔ̄ɔ meniki. Domi nu ñ sãa Gusunɔ. Nu sãawa tɔmbun sɔma ye ba kua ka dãa ka kpenu. Yen sɔna ba kp̄ia ba nu kpeerasia. ¹⁹Adama wunɛ, a sãawa Gusunɔ besen Yinni. A sun wɔro saa Sankeribun nɔman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a sãa Gusunɔ.

Esain gari

yi u sina boko nɔsia

(I maa mɛerio Esai 37:21-35)

²⁰Yera Esai Amɔtin bii u Esekiasi sɔmɔ gɔria u nɛɛ, bu nùn sɔ̄ ma Gusunɔ Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu Asirin sina bokon sɔ̄. ²¹Ye Yinni Gusunɔ u gerua win sɔ̄, ye wee. U nɛɛ,

Yerusalemun tɔmbu kpuro ba nùn gema. Ba nùn yaakoru mɔ̄.

Ba nùn yẽɛmɔ ba wii gimanu koosimɔ.

²²Wara u kam mɛera. Wara u wɔnwa.

Wara u ka nɔɔ gɔmunu mɔ̄.

U ñ yẽ ma wi, Gusunɔ, Isireliban Yinnin tii

wi u deeren wuswaara u tii sue?

²³Win sɔmɔba na, ba wi, Yinni Gusunɔ wɔnwa.

Ma u nɛɛ, ka win tabu keke dabira u yɔwɔ Libanin guu ni nu bon wɔllɔ.

Ma u dua sere sere yen dãa sɔ̄n sɔwɔ u gen dãa gea ye ba mɔ̄ seduru ka sipere ye ya gunum bo bɔra.

²⁴U nɛɛ, u bwia gba.

Ma u tem tukum nim nɔra.

Win tabu kowobu ba bɔsu Egibitin nim tori kpuro sɔ̄ ba yi sanku.

²⁵Adama u ñ yẽ ma wi, Yinni Gusunɔn tiiwa

u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee tẽ, himba ye, ya koora.

Ma u dera wi, Asirin sina boko

u wuu si su gbāranu mɔ bansu koosia.

²⁶ Yinni Gusunɔwa u dera wuu sin tɔmba berum soora,

ba wāa sekuru sɔɔ.

Ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberɔ,

ɛn kun me, nge doo gāaru te gemi di.

²⁷ Yinni Gusunɔ wi, u maa nɛɛ,

u yɛ saa ye Asirin sina boko wi,

u ra sine ka saa ye u ra du dirɔ

ka saa ye u ra yari,

ka maa saa ye u ka nɔn mɔru mɔ.

²⁸ Tɛ yɛn sɔ u ka Yinni Gusunɔ mɔru mɔ

ma u nɔn gari sɔɔwa ka tii suabu,

u koo win wɛru yaba u yɔni doke.

Kpa u maa nɔn yaruka dokea nɔɔwa.

Kpa u de u gɔsira u wura min di u na.

²⁹ Ma Esai u Esekiasi sɔɔwa u nɛɛ, wee

ye ya ko n sāa yīreru wunen mi. Gisɔku

ge, ka gasɔku, doo gāariya i ko i di.

Adama wɔɔ itase i ko i duurewa kpa i

gɛ. Meyā i ko i maa resem duure kpa

i yen marum di. ³⁰⁻³¹ Yudaban bweseru

sɔɔ, be ba tiara Siɔnin guuru Yerusalemuɔ

ba koo faaba wa kpa bu kpara nge

dāa, kpa bu gbini ko sere tem sɔɔwa kpa

bu binu ma. Yeniwa Gusunɔ, wɔllu ka

tem Yinni u koo ko win hanian sɔ. ³² U

gerua u nɛɛ, Asirin sina boko wi, u ɛn duɔ

Yerusalemuɔ. Meyā win tabu kowobu

ba ɛn ye susiɔ ba n terenu neni bu ka

kuku yenu ko bu sere nɛɛ, ba koo sɛu to.

³³ Swaa ye u ka na, yera u koo ka gɔsira,

u ɛn duɔ wuu ge sɔɔ. Yinni Gusunɔn tiywa

u gerua me. ³⁴ Domi u koo wuu ge kɔ-

suwa u gu faaba ko win tiin sɔ, ka maa

Dafidi win sɔm kowon sɔ.

Yinni Gusunɔ

u Asirigibu kamia

(I maa mɛerio Esai 37:36-38

ka Bandun Gari II, 32:21-22)

³⁵ Ye n kua wɔkuru yera Yinni

Gusunɔn gɔrado u yara u da Asirigibun

sansaniɔ ma u tɔnu nɔɔbun suba

wunaa wene ka nɔɔbu (185.000) go.

Ye ba seewa bururu, ba deema wee

gona nu terie. ³⁶ Yera Sankeribu Asirin

sina boko u gɔsira u da u wāa Ninifuɔ.

³⁷ Sɔɔ teeru u da u yiire win bɔu wi

ba ra soku Nisɔɔkun nuuru. Miya win

bibu yiru beni, Adameleki ka Saresee ba

nɔn go ka takobi. Ma ba kpikuru sua ba

da tem mi ba mɔ Ararati gia. Ma win

bii Esaa Hadoni u bandu kɔsire kua.

Esekiasi u bara

ma Yinni Gusunɔ u nɔn bekia

(I maa mɛerio Esai 38:1-8 ka

Bandun Gari II, 32:24)

20 Saa ye sɔɔ, Esekiasi u bara sere

u gɔɔ turuku kua. Ma Gusunɔn

sɔmɔ Esai Amɔtin bii u na win mi. U nɔn

sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u

gerua. U nɛɛ, a wunen yenugibu sɔɔwa

ye baawure ko n da ko wunen biru.

Domi kaa gbi.

² Yera Esekiasi u win wuswaa sīiya

u gana girari ma u kanaru kua u nɛɛ,

³ Yinni Gusunɔ, a suuru koowo, a yaayo

ma na sīa dee dee wunen wuswaaɔ. Na

wunen woodaba mem nɔɔwa. Na maa

kua ye n nun wɛre.

Yen biru u swi gem gem.

⁴ Sanam me Esai u yariɔ sina kpaaru

min di, yera Yinni Gusunɔ u ka nɔn

gari kua u nɛɛ, ⁵ a gɔsira a ka Esekiasi

nen tɔmbun kpara sɔ a nɛɛ, ameniwa

ne, Yinni Gusunɔ na gerua, ne wi na

sāa been baaba Dafidin Yinni. Na nɛɛ,

na win kanaru mwa, na maa win nɔni

yiresu wa. Wee, kon de u bekura. Yen

biru sɔɔ itase u koo da ne, Yinni Gusunɔn

sāa yerɔ. ⁶ Kon maa win wāarun tɔru

sosi wɔɔ wɔkura nɔɔbu kpa n nɔn faaba

ko n wuu ge wɔra saa Asirin sina bokon

nɔman di. Meyā kon gu kɔsu nen tiin sɔ

ka nen sɔm kowo Dafidin sɔ.

⁷ Yen biru Esai u nɛɛ, bu dāa ye ba mɔ

figien marum suo bu pera bu teeni win

bara ten wǎllɔ. Ma ba mu pera ba teeni ma u bekura.

⁸N deema Esekiasi u raa Esai bikia u nɛɛ, mba n ko n sāa yīreru te ta koo nùn sǔɔsi ma u koo bekura kpa u da Yinni Gusunɔn sāa yerɔ yen sǔɔ itaseru.

⁹Ma Esai u nùn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo win gari yibia yin nɔɔ mwɛeru u kua. Yɔɔtian tiro ga koo kesi sere naa dabusanu wǎkuru sǔɔ ù n kella. A kī gu kaara? Nge gu sosi.

¹⁰Ma Esekiasi u nɛɛ, n ñ sɛ yɔɔtian tiro gu ka sosi naa dabusanu wǎkuru sǔɔ ù n kella. Yen sǔ, na kīwa gu kaara.

¹¹Yera Gusunɔn sɔmɔ Esai u Yinni Gusunɔ kana u de gu kaara. Ma Yinni Gusunɔ u dera n kooro mɛ.

Babilonin sina boko

u Esekiasi sɔmɔbu gɔria

(I maa mɛerio Esai 39)

¹²Saa ye sǔɔ, Merodaki Baladani, Baladanin bii, Babilonin sina boko u Esekiasi sɔmɔbu gɔria ka tireru ka kɛnu. Domi u nua ma Esekiasi u bara. ¹³Ye sɔmɔ be, ba tunuma Esekiasin mi, yera u bu dam koosia, ma u ben gari swaa daki ye ba ka sīimɔ. Yen biru u ka bu da win arumani beru yerɔ. Yera ya sāa sii geesu ka wura ka turare ka gum nubu durorugim ka tabu yānu. Ye ya gesi sāa win arumani kpuro, yen gaa sari ye u ñ bu sǔɔsi.

¹⁴Yen biruwa Esai u na u sina boko Esekiasi bikia u nɛɛ, man diya tɔn beni ba nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u nùn wisa u nɛɛ, ba nawa saa tem tontonden di mɛ ba mǔ Babiloni.

¹⁵Esai u kɔm nùn bikia u nɛɛ, mba ka mba ba wa wunen yenuɔ.

Ma Esekiasi u nùn wisa u nɛɛ, ye ya wāa nen yenu ge sǔɔ kpuro, ba wawa.

Nen arumani sǔɔ gāanu sari ni na ñ bu sǔɔsi.

¹⁶Yera Esai u nùn sǔɔwa u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁷U nɛɛ, wee tǔru gara sisi tɛ sǔɔ ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babiloniɔ ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria tǔɔ te. ¹⁸Ba koo wunen tiin bweseru sǔɔ bibu mwɛeri kpa bu ka bu da Babiloniɔ bu bu maatam ko. Kpa bu ko sina bokon sɔm kowobu sina kpaarɔ.

¹⁹Yera Esekiasi u Esai wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔn gari yi a gerua mi, gari bura.

Domi alafia ka bɔri yendu ta ko n wāa nen wāarun tǔru kpuro sǔɔ.

²⁰⁻²¹Yen biru Esekiasi u kpuna u gu, ma ba nùn sika win baababan sikaɔ. Saa yera win bii Manase u bandu kɔsire kua. Ye Esekiasi u kuan sukum ka maa win wɔrugɔru ka nge mɛ u wɔru gba mi nim mu koo sina, ma u mu tori wuna yi ka nim na Yerusalemɔ, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sǔɔ.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun

Gari II, 33:1-10,18-20)

21 Wǔɔ wǎkura yiruwa Manase u mɔ sanam mɛ u bandu di Yerusalemɔ. Ma u ban te sǔɔ kua wǔɔ weeraakuru ka nɔɔbu. Win meron yīsira Hefisiba. ²Manase wi, u kua ye ya ñ Yinni Gusunɔ dore. Domi u bwese tuku ni Yinni Gusunɔ u gira be Isireliban sunu sɔɔn dīn komanu swīi. ³Ma u wure u kɔm gunguu ni bana, mi ba ra būu yākuru ko, ni win tundo Esekiasi u kɔsuka. Ma u maa būu wi ba mǔ Baali yāku yenu kua. Meyā u kɔm wure u būu wi ba mǔ Asitaaten bwāaroku kua ba sāamɔ nge mɛ Akabu Isireliban

sina boko u raa kua. Saa yera u maa sɔɔ ka suru ka kperi kpuro menna u sãamɔ. ⁴Ma u maa bũu turanu ganu kua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. N deema sãa yee ten sɔna Yinni Gusunɔ u raa neɛ, Yerusalemu miya kon nen yĩsiru doke. ⁵Ma u turanu kua mi ba ra sɔɔ ka suru ka kperi sã sãa yerun yaari yiru sɔɔ. ⁶U mam ka win bii yãkuru kua u nũn wɔɔwa. U ra maa guru winu ka weɛ bikiaru koosi. U tɔmbu gɔsa be ba ra nũn gɔribu sokue. Nge meya u kɔsa mɔ u sosimɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ u ka win mɔru seeya. ⁷U bũu wi ba mɔ Asitaaten bwãaroku sua, u doke Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. N deema sãa yee ten sɔna Gusunɔ u Dafidi ka win bii Salomɔɔ sɔɔwa u neɛ, Yerusalemuwa na gɔsa Isireliban wusu kpuro sɔɔ. Ma na dera ba man diru bania mi, mi ba ko n da man sã. Miya na neɛ, kon nen yĩsiru doke. ⁸Meya na ñ maa derimɔ Isireliba bu yari ben tem di me na ben baababa wɛ, bã n nen woodaba mem nɔɔwamme, ye nen sɔm kowo Mɔwisi u bu wɛ. ⁹Adama ba ñ swaa daki. Wee Manase u bu torasia ba kɔsa kua ya kere bwese tuku ni Yinni Gusunɔ u kpeerasia, be Isireliban suunu sɔɔn digia.

¹⁰Yera Yinni Gusunɔ u gari kua saa win sɔmɔn nɔɔn di. ¹¹U neɛ, wee Manase Yudaban sina boko u kua ye ya ñ wã. U mam kɔsa kua n kere ye Amɔreba ba kua. U dera Yudaba ba durum kua. Domi u bwãarokunu kua ba sãamɔ. ¹²Yen sɔ, ne, Gusunɔ Isireliban Yinni kon Yerusalemu ka Yudan tem me n tie nɔni swãaru doke kpa baawure wi u wuu ge wa, biti yu nũn mwa sere u kpuna u nɔɔ mari. ¹³Kon bu seɣyasia nge me na dera ba Samari ka Akabun yenu kua. Kon de bu gen tɔmbu kpuro gurawa, kpa bu bu gɔɔri wã wã, bu

wukiri nge wekeru. ¹⁴Mi sɔɔ, be ba tiara kon bu werɔbu nɔmu sɔndia kpa werɔ be, bu ben yãnu gura kpuro. ¹⁵Domi ba man kɔsa kua, ba nen mɔru seeyamɔ saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama saa Egibitin di.

¹⁶Mi sɔɔra Manase u tora teni sosi, u taare sarirugibun yem yari sere mu koka Yerusalemun sweɛ kpuro sɔɔ, tora ni u Yudaba koosia Yinni Gusunɔn wuswaɔ baasi, ye u ka dera ba bũnu sãwa.

¹⁷Ye Manase u kuan sukum ka win tora ni u kua, ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹⁸Sanam me u kpuna u gu, u da u win baababa deema. Ma ba nũn sikua win yenuɔ gbaa te ba mɔ Usaɔ. Yen biru win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

Amɔɔ u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 33:21-25)

¹⁹Wɔɔ yenda yiruwa Amɔɔ u mɔ sanam me u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yĩsira Mesulemeti, Harusi Yotibagiin bii. ²⁰Amɔɔ wi, u maa kua ye ya kun Yinni Gusunɔ dore, nge me win tundo Manase u kua. ²¹Win tondon yira kpurowa u swii. U bũnu sãamɔ, ma u yiiramɔ bwãarokunun nuurɔ nge me win tundo u ra raa ko. ²²Ma u Gusunɔ win sika-doban Yinni deri, u ñ win sweɛ swii.

²³Yera win bwãabu gaba nɔɔ tia kua ba da ba nũn go win dirɔ. ²⁴Adama tɔn be ba nũn go mi, ba maa ben tii mwɛera ba go. Ma ba dera win bii Yosiasi u bandu kɔsire kua.

²⁵Ye Amɔɔ u kuan sukum ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁶Sanam me Amɔɔ u kpuna u gu ba nũn sikua win baababan sikaɔ gbaa te ba mɔ Usaɔ. Ma win bii Yosiasi u bandu kɔsire kua.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mæerio Bandun Gari II, 34:1-2)

22 Wɔ̄ɔ nɔ̄ɔba itawa Yosiasi u mɔ̄ saa ye u bandu di Yerusalemuɔ̄. U kua wɔ̄ɔ tena ka ita ban te sɔ̄ɔ. Win meron yīsira Yedida, Adaya Bosikatigiin bii. ²Yosiasi wi, u kua ye ya Yinni Gusunɔ̄ wēre, domi u sia win sikado Dafidin yira kpuro sɔ̄ɔ, u ñ yen gaa geerari.

Ba Yinni Gusunɔ̄n woodan

tireru wa

(I maa mæerio Bandun Gari II, 34:8-18)

³Ye Yosiasi u kua wɔ̄ɔ yendu yiru sari bandu sɔ̄ɔ, yera sɔ̄ɔ teeru u win tire yoro Safani Asalian bii, Məsulamun debubu gɔ̄ra sāa yerɔ̄ u nɛɛ, ⁴a doo yāku kowo tɔ̄nwero Hilikiyan mi, a nùn sɔ̄ a nɛɛ, u gobi yi dooru koowo yi ba ka na Yinni Gusunɔ̄n sāa yerɔ̄ yi tɔ̄mba kɔ̄sobu wē. ⁵Kpa bu sāa yerun sɔ̄m kowobun wirugibu gobi yi nɔ̄mu beria. ⁶Kpa bu ka yi dāa dākobu ka banɔ̄bu ka sɔ̄m kowobu kɔ̄sia kpa bu ka dāa dwe ka kpenu ni ba koo ka sāa yee te sɔ̄mɛ. ⁷Adama bu ku bikia nge mɛ ba ka gobi yi dendisina, domi ba sāawa naanegibu.

⁸Safani u da u Hilikiya gari yi sɔ̄ɔwa. Ma Hilikiya u Safani sɔ̄ɔwa u nɛɛ, na Yinni Gusunɔ̄n woodan tireru wa sāa yerɔ̄. Ma u nùn tu wē u gara. ⁹Yen biru Safani u gɔ̄sirama u na sina bokon mi, u nùn gɔ̄ra tusia. U nɛɛ, wunen bwāaba gobi yi sua ba sāa yerun sɔ̄m kowobun wirugibu nɔ̄mu beria.

¹⁰Ma u maa nɛɛ, tireru garu wee te yāku kowo tɔ̄nwero Hilikiya u man wē.

Ma u tu sina boko garia.

Yosiasi sina boko

u bikiaru da Huludan mi

(I maa mæerio Bandun Gari II, 34:19-28)

¹¹Saa yè sɔ̄ɔ sina boko Yosiasi u tire ten gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ̄. ¹²Ma u yāku kowo Hilikiya ka Akikamu Safanin bii ka Akabori Miseen bii ka sere Safani win tire yoro ka Asaya win sɔ̄m kowo sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ¹³i doo i Yinni Gusunɔ̄ bikia ye tire tenin gari gerumɔ̄ ne ka nen tɔ̄mbu Yudaban sɔ̄. Domi mɔ̄ru ye Yinni Gusunɔ̄ u ka sun mɔ̄ ya kpā, yèn sɔ̄ besen baababa ba ñ tire ten gari swaa sue bu sere ko nge mɛ ta gerua.

¹⁴Ma yāku kowo Hilikiya ka Akikamu ka Akabori ka Safani ka Asaya ba da ba Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ Huluda wa Yerusalemun wɔ̄ɔ bera kpaɔ̄. Huluda win durɔ̄wa Salumu Tikifan bii, Harasin debubu. Salumu wiya u ra yāku kowobun yabenu bere. Ye ba tura mi, yera ba Huluda gari yi sɔ̄ɔwa. ¹⁵Ma u bu wisa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ̄ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, i durɔ̄ wi u bɛɛ gɔ̄rima sɔ̄ɔwɔ̄ i nɛɛ, ¹⁶ameniwa Yinni Gusunɔ̄ u gerua. U nɛɛ, u koo de kɔ̄sa yu na Yerusalemuɔ̄ kpa yu min tɔ̄mbu deema nge mɛ tire ten gari yi gerua te wi Yudaban sina boko u gara. ¹⁷Domi ba wi Yinni Gusunɔ̄ deri, ma ba bñnu turare dɔ̄ɔ dokeammɛ bu ka win mɔ̄ru seeya ka ben kookoosu kpuro. Yen sɔ̄ tē, u ka Yerusalemugibu mɔ̄ru mɔ̄, ya ñ maa suremɔ̄. ¹⁸Adama Yudaban sunɔ̄ wi u bɛɛ gɔ̄rima, i nùn sɔ̄ɔwɔ̄ i nɛɛ, ameniwa Gusunɔ̄ Isireliban Yinni u gerua win wooda ye u garan sɔ̄. U nɛɛ, ¹⁹yèn sɔ̄ wi, sina boko u nua Yerusalemugibu ba koo kɔ̄sa wa, bu nuki sankira kpa bu bu gem, ma gari yi, yi wi sina bokon gɔ̄ru so, ma u tii kawa Yinni Gusunɔ̄n wuswaɔ̄ u swī, u win yaberu nenua u karana, ²⁰yen sɔ̄na u koo de wi, sina

boko u gbi bəri yendu sɔɔ kpa bu nùn sike win baababan sikaɔ. Win nɔni kun maa kɔsa ye wasi, ye ya koo Yerusalemu deema.

Yosiasi u Gusunɔn arukawani dubia

ye u ka Isireliba bɔkua

(I maa meerio Bandun Gari II, 34:29-32)

Ma tɔn be, ba gɔsirama ba sina boko gari yi kpuro sɔɔwa.

23 Yeniban biru, sina boko Yosiasi u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemugibun guro gurobu mennama. ²Ma ba da sãa yerɔ ka yãku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka Yudaba ka Yerusalemugibu gesi kpuro, bibu ka guro gurobu. Ma ba bu Yinni Gusunɔn tire te garia, te ba wa mi. ³Yera sina boko u da u yɔra mi u ra yɔre, u nɔɔ mwɛɛ teni kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U nɛɛ, kon Yinni Gusunɔ swiɔwa kpa n win woodaba ka win yiirebu ka ye u gerua kpuro mem nɔɔwa ka nen gɔru kpuro. Kpa n wa n tire tenin gari nene. Ma tɔn ben tii ba wura mɛ.

Yosiasi u sãa tukunu yinasia

win tem sɔɔ

(I maa meerio Bandun Gari II, 34:3-5)

⁴Ma u dera yãku kowo tɔnwero Hilikiya ka yãku kowo be ba tie ka be ba sãa yerun kɔnnɔ kɔsu ba bũu ni ba mɔ Baali ka Asitaaten sãa yãnu ka ye ba ra ka kperi sã gura ba yara sãa yee ten min di. Ma ba da ba nu dɔɔ meni Yerusalemun biruɔ, Sedoronin wɔwaaɔ. Ma ba nin torom gura ba ka da Beteliɔ. ⁵Ma u maa yãku kowobu gira, be Yudaban sinamba gɔsa bu ka turare dɔɔ doke yãku yenu sɔɔ ni ba kua Yerusalemuɔ ka yen baru kpaanaɔ, ka Yudaban wusɔ. Ma u maa bũu wi ba mɔ Baalin yãku kowobu gira ka maa be ba suru ka sɔɔ ka kperi sãamɔ. ⁶U maa dera ba bwãaroku ge ba

kua Asitaaten sɔ yara sãa yerun di. Ma u gu yara Yerusalemun di u gu dɔɔ meni Sedoronin wɔwaaɔ. Ma u gen torom sua u wisi mi ba ra tɔmbu sike. ⁷Yera u maa dia ye kɔsuka mi ba ra sakararu ko bũu sãarun sɔ. Miya maa kurɔbu ba ra yãnu wesi bũu wi ba mɔ Asitaaten sɔ.

⁸U dera Yinni Gusunɔn yãku kowoba na saa Yudan wusun di, ma ba sãa yee nin mi ba ra turare dɔɔ doke gungunu wɔllɔ kɔsuka saa Geban di n ka girari Beri Sebaɔ. Meyã ba maa bũu sãa yee ni nu wãa wuun gbãra kɔnnɔn nɔm dware kɔsuka, Yosue wuun sunɔn dii kɔnnɔn bɔkuɔ. ⁹U ñ dere gunguu nin yãku kowobu bu yãkuru ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ Yerusalemuɔ. Adama u dera ba pɛɛ ye ba ñ seeyatia doke dimɔ ka begibu sannu.

¹⁰Ma u maa dera ba sãa yee te ba mɔ Tofeti kɔsuka Hinɔmun wɔwaaɔ. Kpa bu ku raa maa ka ben bibu yãku dɔɔ mwaararugiru ko mi, bũu wi ba mɔ Mɔlɔkun sɔ. ¹¹Ma u dera ba bwãaroku ni nu ka dumi weene kɔsuka ni Yudaban sinamba ka na bu ka sɔɔ sã. U maa keke ye dumi gawe dɔɔ meni ye ba ra dendi bu ka sɔɔ wi sã. Yeniba kpurowa ya raa wãa sãa yerun kɔnnɔwɔ, Netani Melekin yenun bɔkuɔ. Netani Meleki wi, u sãawa sina bokon sɔm kowobun wirugii. ¹²Yosiasi u dera ba bũu tura ni Yudaban sinamba raa kua Akasin dirun gidambisan wɔllɔ kɔsuka ka ni Manase u kua sãa yerun yaari yiru ye sɔɔ. Ye Yosiasi u nu kɔsuka u kpa, u dera ba nin yanim gura ba wisi Sedoronin wɔwaaɔ. ¹³U dera ba maa bũu sãa yenu kɔsuka ni Salomɔɔ u kua Yerusalemun sɔɔ yari yerɔ Olifin guurun sɔɔ yɛsan nɔm dware gia. Miya ba ra Sidonigibun bũu wi ba mɔ Asitaate sã ka Mɔabuban bũu wi ba mɔ Kemɔsi ka maa Amɔniban bũu wi ba mɔ Milikɔmu. ¹⁴Ma u ben bwãarokunu kɔsuka u maa dera ba dãa ye wuka ye

ba raa gire Asitaaten s̄. Ma u ka t̄m-
bun kukunu yen w̄rusu k̄rua.

Yosiasi u s̄a tukunu yinasia

Isirelio

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 34:6-7)

¹⁵U maa dera ba tura te ta w̄a
Betelio k̄suka ka b̄u tura te Yer-
oboamu Nebatin bii u kua, wi u Isireliba
doke toranu s̄. Yen biru u tu d̄o meni
muku muku, ka sere maa d̄a ye ba gira
Asitaaten s̄.

¹⁶Ye Yosiasi u s̄ira u m̄era guu ten
w̄llo, yera u wa sika wee. Ma u ḡra
bu da bu t̄n be ba sikua min kukunu
sikiamā. Ma u kuku ni d̄o doke Betelin
b̄u turaru mi, u ka ȳaku yee te disi doke
nge m̄ Gusun̄o u gerua saa win s̄m̄n
n̄n̄n di. ¹⁷Saa yera u maa bikia u n̄e,
waran sikira na waam̄o mini.

Ma wuu gen t̄mbu ba n̄n wisa ba
n̄e, Gusun̄n s̄m̄o wi u na saa Yudan di
u ye a ȳaku yee te kua minin gari gerua,
win sikira mi.

¹⁸Ma sina boko u n̄e, i tu derio goo u
ku raa win kukunu baba.

Nge m̄eya ba ka dur̄o win kukunu
deri, ka sere maa Gusun̄n s̄m̄o wi u na
Samarin diginu.

¹⁹Yosiasi u maa dera ba b̄u dia ye
Isireliban sinamba bana k̄suka, ben
tem m̄ kpuron wuu maros̄. Domi yera
ba ka Yinni Gusun̄n m̄ru seeya. U b̄u
dia ye k̄sukawa mam mam nge m̄ u
kua Betelio. ²⁰U b̄u nin ȳaku kowobu
go nin turan̄o mi ba ra nu s̄. Ma u t̄m-
bun kukunu d̄o meni tura nin w̄llo.

Yen biru u ḡsira u wura Yerusalem̄o.

Yosiasi u Ḡo sararibun

t̄o bakaru kua

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 35:1,18-19)

²¹Yosiasi sina boko u win t̄mbu
kpuro wooda w̄e u n̄e, i b̄en Yinni

Gusun̄o Ḡo sararibun t̄o bakaru diiyo
nge m̄ ba yorua win woodan tireru s̄.
²²Ma ba t̄o baka te di ta kera te ba
ra raa di saa kparobun waatin di n ka
girari sinam be ba n̄n gbiiye kpuron
waati s̄o Yudāo ka Isirelio. ²³Yosiasi u
kuawa w̄o yendu yiru sari bandu s̄o,
saa ye ba t̄o baka te di Yerusalem̄o.

Ye Yosiasi u maa kua

(I maa m̄erio Bandun
Gari II, 35:20-27; 36:1)

²⁴Yen biru Yosiasi u dera ba ḡri
sokobu ka s̄robu go. Ma u maa dera
ba bw̄aroku ni ba m̄ Terafimu kam
koosia ka sere maa b̄u tura ni nu w̄a
Yerusalem̄o ka Yudan tem̄o. U yeni
kuawa bu ka woodan tire te ȳaku kowo
Hilikiya u wa Yinni Gusun̄n s̄a yero
mem n̄w̄wa.

²⁵Sinam be ba Yosiasi gbiiye, ben goo
sari wi u Yinni Gusun̄o s̄awa nge wi ka
win ḡru kpuro, ka win bw̄era kpuro, ka
win dam kpuro nge m̄ M̄owisin wooda
ya gerua. M̄eya maa win biru sun̄o goo
sari wi u kua nge m̄.

²⁶Adama ka m̄, Yinni Gusun̄n m̄ru
kun sure ye u Yudaba seesi, k̄sa ye
Manase u kuan s̄. ²⁷Ma u n̄e, kon
Yudaba kua nge m̄ na Isireliba kua.
Kon bu gira nen wuswaan di, kpa n
Yerusalem̄o wuu ge na raa ḡsa mi deri,
ka sere maa s̄a yee t̄n mi na n̄e, ko
na n da tii s̄o.

²⁸Ye Yosiasi u kuan sukum ye kpuron
gari yi yorua Yudaban sinambun faagin
tireru s̄. ²⁹Yosiasin waati ye s̄o,
Egibitin sina boko wi ba m̄ Neko, u
seewa s̄o teeru u Asirin sina boko tabu
somiru d̄o daa te ba m̄ Efaratin bera
gia. Ma sina boko Yosiasi u seewa u da
u ka n̄n tabu w̄ri. Ye Neko u n̄n wa,
yera u dera ba n̄n go Megidōo. ³⁰Ma
Yosiasin tabu kowobu ba win goru sua
ba kp̄e win tabu keke s̄o ye dumi gawe,
ba ka na Yerusalem̄o. Ba n̄n sika win

siki wɔruɔ. Yera ba win bii Yoakasi sua ba bandun gum tāre, u kua sunɔ win tundon ayerɔ.

Yoakasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:2-4)

³¹Yoakasi u mɔwa wɔɔ yenda ita saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ, Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Hamutali Yeremin bii, wi u wāa Libinaɔ. ³²Yoakasi wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa ye win sika-doba ba raa kua, yera u kua mam mam. ³³Ma Neko Egibitin sina boko u nùn mwa u bɔkua u ka da Ribilaɔ Hamatin temɔ. Nge meya u ka nùn bandu yara. Ma u Yudaba sii geesun kilo nɔrɔbun suba ita (3.000) bure ka wuran kilo tena.

³⁴Ma u Eliakimu Yosiasin bii bandu wē. Yera u nùn yīsi kpaaru kā Yoyakimu. Ma u ka Yoakasi da Egibitiɔ. Miya u gu. ³⁵Yoyakimu u Egibitin sunɔ sii gee si wē ka wura ye. Adama u win tem tumbu sii geesu ka wuran geeru burewa n ka turi gee te Egibitin sunɔ u bikia.

Yoyakimu u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:5-8)

³⁶Wɔɔ yenda nɔɔbuwa Yoyakimu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia ban te sɔɔ. Win meron yīsira Sebuda, Pedaya Rumagiin bii. ³⁷Yoyakimu wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa ye win sika-doba ba raa kua, yera u kua mam mam. **24** Yoyakimun waati sɔɔra Nebukanesaa Babilonin sina boko u Yudaba wɔri u bu taarewa wɔɔ ita. Yen biru ba nùn seesi bu ka tii yina. ²Adama Yinni Gusunɔ u dera Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ba Yoyakimu wɔri bu

ka Yudaba kpeerasia nge mɛ u gerua saa win sɔmɔbun nɔɔn di. ³U yeni kuawa u ka Yudaba gira win wuswaan di Manasen tora ni u kuan sɔ. ⁴Domi Manase wi, u taare sarirugibun yem yari mu koka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Yeni kpuron sɔna Yinni Gusunɔ u ñ bu suuru kue.

⁵Ye Yoyakimu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁶Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ. Ma win bii Yoyakini u bandu kɔsire kua.

⁷Egibitin tabu kowobu ba ñ maa yarire ben tem di. Domi Babilonin sina boko u bu tem mwaari saa Egibitin daarun di sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratiɔ.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:9-10)

⁸Wɔɔ yendu yiru sariwa Yoyakini u mɔ saa ye u bandu di. Win meron yīsira Nehusita Elinatani Yerusalemugiin bii. ⁹Yoyakini wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa u kua mam mam nge mɛ win tundo u raa kua.

¹⁰Saa ye sɔɔra Babilonin sina boko Nebukanesaa tabu kowobu ba na ba Yerusalemu wɔri ba ye tarusi. ¹¹Ma wi sina bokon tii u na mi, u bu deema. ¹²Yera Yoyakini Yudaban sina boko u yara u Nebukanesaa wi sennɔ da ka win mero, ka win bwāabu ka win sina asakpɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu. Ma Nebukanesaa u nùn mwa u pirisɔm doke. U yeni kuawa win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ.

¹³Ma u sāa yerun arumani gura, ma u ten dendi yāa ni Salomɔɔ u kua ka wura kɔsuka, ma u maa sina kpaarun arumani gura nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. ¹⁴Ma u Yerusalemun wirugibu

ka ben damgibu gura u ka da ben mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔn suba wɔkuru (10.000). Ben gaba sāa sekobu gabu maa dāa dākobu. Bwēēb-wēēbu tɔnawa u deri. ¹⁵U sina boko Yoyakini ka win mero ka win kurɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu ka tem min damgibu kpuro gura u ka da Babiloni. ¹⁶Tabu kowo be u gura ba sāawa tumbu nɔɔɔn suba nɔɔba yiru (7.000). Ma nɔman sɔm kowobu ba sāa tumbu nɔɔɔn (1.000). Be kpuro ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba.

¹⁷Yen biru u Matania kua sunɔ Yoyakinin ayerɔ. Ma u nùn yīsiru kã Sedesiasi. Matania wi, u sāawa Yoyakinin tondon wɔnɔ.

Sedesiasi

u kua Yudaban sina boko

*(I maa mɛerio Yere mi 52:1-3
ka Bandun Gari II, 36:11-12)*

¹⁸Saa ye Sedesiasi u bandu di Yerusalemu, u mɔwa wɔɔ yenda tia. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia bandu sɔɔ. Win meron yīsira Hamutali Yere mi Libinagiin bii. ¹⁹Sedesiasi wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaw. Kɔsa ye Yoyakimu u raa kua, yera win tii u maa kua mam mam.

²⁰Ye kpuro ya koora yèn sɔ Yinni Gusunɔn u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua domi u kī u bu fɛra u kɔ.

Ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛerio Yere mi 39:1-7; 52:3-11)

Saa ye sɔɔra Sedesiasi u Babilonin sina boko seesi.

25 Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔba nne se yen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkurusewa Nebukanesaa Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Yera u win sansani gira yen bɔkuɔ. Ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ²Ma ba wuu ge tarusi

sere n ka kua Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

³Saa ye sɔɔra gɔɔra dam kua wuu ge sɔɔ. Wɔɔ gen suru nnesen sɔɔ nɔɔba nne se sɔɔ, ⁴Babilonigibu ba Yerusalemun gbāra te yaba. Ma Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba duki yakura min di wɔkuru baa mɛ Babilonigii be, ba wuu ge tarusi. Yudaba ba yarawa saa kɔnnɔ ge ga wāa gbāraru yirun baa sɔɔn di, sina bokon saadiēn bɔkuɔ, Yuudenin wɔwan bera gia. ⁵Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swii. Ma ba nùn naamwe Yerikon wɔwaw. Yera win tabu kowobu ba yarina ba nùn deri. ⁶Ma ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ. Miya ba nùn siri. ⁷Ba win bibu sakira win wuswaaw. Ma ba win tiin nɔni wɔwa. Yen biru ba nùn bɔkua ka sii gandun yɔni yiru ba ka da Babiloni.

Ba Yerusalemun tɔn be ba tie

yoru mweera

*(I maa mɛerio Yere mi 39:8-10; 52:12-30
ka Bandun Gari II, 36:17-21)*

⁸Nebukanesaa bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka nne se sɔɔ, yen suru nɔɔbusen sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔra Nebusarada wi u sāa Babilonin sina bokon kɔsobun wirugii u na Yerusalemu. ⁹Ma u Yinni Gusunɔn sāa yeru dɔɔ meni ka Isireliban sina kpaaru, ka dia ye ya gesi wā kpuro. Ye ya sāa damgibun dia u dɔɔ meniwa. ¹⁰Tabu kowo be ba nùn swii ba Yerusalemun gbāraru kɔsuka.

¹¹Ma u Isireli be ba tii wɛ ka be ba tie gura u ka doona. ¹²Adama u mɛera be ba bwēēbwēeru bo, ma u be deri Yerusalemu mi, bu ka gbea wuku, kpa ba n resem sɔmburu mɔ.

¹³Babilonin tabu kowo be, ba Yinni Gusunɔn sāa yerun gbere ye ba kua ka sii gandu kɔsuka, ka yen yɔrtii ka sere

maa boo sii ganduguu gè sɔɔ ba ra nim doke. Ma ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ. ¹⁴Ma ba maa ten dendi yānu gura ni ba kua ka sii gandū. Niya gbɛɛ ni ba ra ka torom gure, ka kaatonu ka wobunu ka nɔri. ¹⁵Kɔsobun wirugii wi, win tii u ten doo sua ka ten gbɛa ye ba kua ka wura ka sii geesu, ¹⁶ka sere sāa yerun gbere yiru ye, ka boo ge, ka yɔratii yi. Dendi yāa sii gandugii ni Salomɔɔ u kua kpuro, niya ba gura. Goo kun kpɛ u nin bunum geeru gari. ¹⁷Domi gbere yen tian gunum mu sāawa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma ba yen wɔllɔ sii gandū sɔndi nge furɔ, gɔm soonu ita. Yen biru ba furɔ ge buraru koosi nge mangon marum. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandū. Nge mɛya ba maa yiruse kua.

¹⁸Kɔsobun wirugii wi, u yāku kowo tɔnwero Seraya mwa, ka win yiruse Sofoni, ka sere maa tɔmbu ita be ba sāa yerun kɔnnɔ kɔsu. ¹⁹Yen biru u tabu kowobun wirugii goo mwa ka tɔmbu nɔɔbu sina bokon bwāabu sɔɔ, ka sere tabu sunɔn tire yoro wi u ra tɔmbu soogeru mwe, ka sere maa damgibu gabu tɔmbu wata be ba tie wuu ge sɔɔ. ²⁰Be kpurowa u sua u ka Babilonin sina boko daawa Ribilaɔ. ²¹Ma Babilonin sina boko wi, u dera ba bu so ba go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge mɛya ba ka Yudaba gura ba ka da tem tukumɔ sere mi n toma.

Ba Gedalia kua

Yudaban tem yēro

(I maa mɛerio Yere mi 40:7-41:18)

²²Yen biru Babilonin sina boko Nebukanesaa u Gedalia Akikamun bii Safanin debubu kua Yuda be ba tien tem yēro. ²³Saa ye tabu kowobun

wirugii be ba tie Yudaɔ ka ben tɔmbu, ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia kua ben tem yēro, yera ba seewa ba da Gedalia win mi Misipaɔ. Wirugii beya Isimeeli Netanian bii ka Yokanani Karean bii ka Seraya, Tanumeti Netofagiin bii ka Yaasania Maakagiin bii. ²⁴Yera Gedalia u gerua ka bōri u nɛɛ, i ku Babilonin sinam ben berum ko. I sino sɛɛ besen tem me sɔɔ kpa i ben sina boko wi sā. Ì n kua mɛ, i ko i dobu nɔ.

²⁵Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Isimeeli Netanian bii Elisaman debubu, wi u sāa sina bii u na, wi, ka tɔmbu wɔkuru gabu ba Gedalia go, ka Yudaba gabu ka maa Babilonigii be ba wāa ka wi. ²⁶Ma Yuda be ba tie saa ben wirugibun di sere ka bwɛɛbwɛɛbɔ, ka ben tabu kowobun wirugii be, ba seewa ba kpikuru sua ba da Egibitiɔ. Domi ba Babilonigibun berum mɔ.

Ba Yoyakini yara piri sɔm di

(I maa mɛerio Yere mi 52:31-34)

²⁷Ye ba Yoyakini Yudaban sina boko mwa ba ka da Babiloniɔ, yen wɔɔ tena ka nɔɔba yiruse sɔɔra Efilii Merodaki u bandu di Babiloniɔ. Wɔɔ gen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda nɔɔbu ka yiruse sɔɔra u Yoyakini wi yara piri sɔm di. ²⁸U ra ka nùn gari ko ka kīru. Ma u nùn aye beɛregiru wɛ. Win aye te, ta sinam be ba yoru dimɔ Babiloniɔ kpuroginu kere. ²⁹Babilonin sina boko wi, u dera ba Yoyakini yāa kpaanu sebusia dɔma te u nùn yara piri sɔm di. Sanna ba ra di sere Yoyakini u da u ka gu. ³⁰Yèn bukata u mɔ kpuro sina boko wi, u ra nùn wēwa baadomma sere ka win wāarun tōru kpuro sɔɔ.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikuru gara kaa n̄e, Samuelin tirera ȳero u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̄e te Gusun̄on tii u sw̄ii. Ȳero u k̄i u sun s̄ōsi ma Gusun̄o turowa u s̄ā Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra sw̄ii mi, ba s̄ā win s̄om kowobu.

Ta maa sun s̄ōm̄o ma Dafidiwa u s̄ā yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄ōru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu uuuka s̄ārun s̄. Adama Salom̄owa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄ōki ka yin t̄ombun ȳisa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄ōlun ḡō, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄ŌKI

Adamun bweserun t̄ōkan di n ka girari Esaun bibun bwesero

1 Adamuwa u s̄ā Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara. ²Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalalēeli mara. Ma Mahalalēeli u maa Yerēdi mara. ³Yerēdiwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemeki mara. ⁴Ma Lemeki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄ā Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵Be ba s̄ā Yafetin bibu, bera Gomēe, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka Meseki, ka sere maa Tirasi. ⁶Be ba s̄ā Gomēen bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷Be ba s̄ā Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taa-sisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹Kusin biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄ā Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄o Nimurodu. Wiya u gb̄ia u kua w̄oruḡo damgii handunia s̄ō. ¹¹Misiraimuwa u Ludi ba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹²ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, min di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u s̄ā win bii gbiikoo. ¹⁴Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba, ¹⁵ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷Be ba s̄ā Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Get̄e, ka sere Meseki. ¹⁸Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹Bii t̄on dur̄bu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon ȳisira Pelegi. Ȳisi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄ win waati s̄ōra duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄on̄on ȳisira maa Yokutani. ²⁰Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²²ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³Beni kpurowa ba s̄ā Yokutanin bibu.

²⁴Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄o Aburahamu.

²⁸Aburahamun biba, Isaki ka Isimeeli. ²⁹Ben bibun bweseru wee.

Isimeelin bii gbiikoowa Nebayotu. Win wɔnɔba Keda, ka Adibeli, ka Mibusamu, ³⁰ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema, ³¹ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba sãa Isimeelin bibu.

³²Aburahamun kurɔ wi ba mɔ Keturu, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Medani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³Madianin biba Efa, ka Efee, ka Enɔku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba sãa Keturu bibu ka win nikurɔminu.

³⁴Aburhamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵Be ba sãa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶Be ba sãa Elifasin bibu, bera Temani, ka Oma, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷Be ba sãa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani. ³⁹Be ba sãa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰Be ba sãa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ewali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴²Be ba sãa Eseen bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa sãa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edɔmun sinambu

(I maa mɛerio Torubu 36:31-43)

⁴³Sinam be ba bandu di Edɔmuɔ, Isireliba bu sere maa bandu swii ben temɔ, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba. ⁴⁴Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁵Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁶Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin

bii u gɔna kɔsire kua. Wiya u Madianiba go Mɔabun baru kpaanɔ. Win wuuwa Afiti. ⁴⁷Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁸Ye Samula u gu, ma Sɔɔlu, Rehobɔtugii u gɔna kɔsire kua. Rehobɔtu ye, ya wãawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹Ye Sɔɔlu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gɔna kɔsire kua. ⁵⁰Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gɔna kɔsire kua. Win kurɔn yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁵¹Hadarin gɔn biru, Edɔmuba ba bandu bonu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sɔɔ, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti, ⁵²ka Oholibama, ka Ela, ka Pinɔni, ⁵³ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa, ⁵⁴ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edɔmuɔ, bera mi.

Yudan bibun bweseru

2 Yakɔbu wi ba maa sokumu Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Simeɔ, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni, ²ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamee, ka Nefitali, ka Gadi, ka Asee.

³Be ba maa sãa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kɔsa kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ⁴Tamaa Yudan biigii kurɔwa u nɔn Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tumbu nɔɔbu. ⁵Be ba sãa Peresin bibu, bera Hesironi, ka Hamulu. ⁶Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tumbu nɔɔbu. ⁷Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nɔni swãaru kpɛe kɔsa ye u kuan sɔ. U yãnu sua ni Gusunɔ u nee bu kpeerasia mam mam. ⁸Etanin biiwa Asaria. ⁹Be ba maa sãa Hesironin bibu, bera Yerameeli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumu Kelubai.

¹⁰Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹²Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³Eliabuwa u sāa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sāa yiruse. Ma Sama u sāa itase. ¹⁴Ma Netaneeli u sāa nnese. Ma Radai u sāa nōbuse. ¹⁵Ma Osemu u sāa nōbba tiase. Ma Dafidi u sāa nōbba yiruse. ¹⁶Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sāa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sāawa mi, be ita. ¹⁷Amasan merowa Abigali. Win tundo maa Yetee, Isimeeli.

¹⁸Kalebu, Hesironin bii u tōn durōbu ita mara ka win kurō Asuba. Bera Yesee ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriōtu mara. ¹⁹Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurō. Ma Efarata wi, u nūn Huri marua. ²⁰Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹Yen biru, ye Hesironi u kua wōō wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurō. Ma u nūn Segubu marua. ²²Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temō. ²³Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wōri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sāawa wusu wata. Be ba wāa wuu si sōō kpuro, ba sāawa Makiri Galadin tondon debuminu. ²⁴Hesironi, Abian durōn gōōn biru, Kalebu u maa ka Efarata menna ma u nūn bii tōn durō marua wi ba sokumō Asuri. Asuri wiya u sāa Tekoagibun sikado.

²⁵Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sāa ben gbiikoo. ²⁶Yerameeli wi, u maa kurō goo sua wi ba sokumō Atara, Onamun mero. ²⁷Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekee. ²⁸Be ba sāa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be

ba maa sāa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹Abisurin kurōn yīsira Abihaili. Wiya u nūn Akubani ka Mōlidi marua. ³⁰Be ba sāa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u n̄ bii mara u ka gu. ³¹Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³²Be ba sāa Yada, Samain wōnōn bibu, bera Yetee ka Yonatam. Yetee wi, u n̄ bii mara u ka gu. ³³Be ba sāa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sāa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴Sesani u n̄ bii tōn durōbu mara. Bii tōn kurōbu tōnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mō yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵Ma Sesani u win bii tōn kurō sua u Yara win yoo Egibitigii wi wē u sua kurō. Ma u nūn Atai marua. ³⁶Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰Elasawa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴²Kalebu, Yerameelin mōōn bii gbiikoowa Mesa, wi u sāa Sifun tundo ka Maresa wi u sāa Heboronin tundo. ⁴³Be ba sāa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekemu, ka Sema. ⁴⁴Semawa u Rakamu, Yōōkamun tundo mara. Rekemuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶Efa, Kalebun kurō goo, wiya u Harani, ka Mōsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nūn yīsiru kā Gasesi. ⁴⁷Be ba sāa Yadaibibu, bera Regemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸Maaka, Kalebun kurō goowa u Sebee ka Tirana mara. ⁴⁹Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara,

ka Sefa, Makibena ka Gibean tundo. Kalebu u bii tɔn kurɔ mara. Wiya ba mɔ Akusa.

⁵⁰Win kurɔ Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sāa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Gedēen kaba wuko. ⁵²Be ba sāa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Menuhɔtugibun sukum, ⁵³ka bwese kerɔ yi yi wāa Kiriati Yarimuɔ. Yiya Yetēba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese kerɔ yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarɔtu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ka be ba ra tirenu yore ba ka wāa Yabesio. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sāawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sāa Rekabun bweserun sikado.

Dafidin bibun bweserun tɔka

3Bii be Dafidi u mara Heboroniɔ ben yīsa wee. Amɔɔ, Akinɔamu Yisireeligiin biiwa u sāa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sāa yiruse. ²Ma Abusalɔmu, Maakan bii u sāa itase. Maaka wi, u sāawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sāa nnese. ³Ma Sefatia, Abitalin bii u sāa nɔɔbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sāa nɔɔba tiase. Egila wi, u maa sāawa Dafidin kurɔbun turo. ⁴Be nɔɔba tia yera ba nùn marua Heboroniɔ. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wɔɔ nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemuɔ wɔɔ tēna ka ita. ⁵Bii be u maa mara Yerusalemuɔ, bera Simeca, ka Sobabu, ka Natani ka Salomɔɔ. Bibu nne ye, ya sāawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶Dafidi u maa bibu gabu mara.

Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ka Nɔga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sāawa mi be nɔɔba nne. ⁹Be ba sāa Dafidin bibu bera mi, win kurɔbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰Salomɔɔwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹Ma Yosafati u Yoram mara. Ma Yoram u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹²Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴Ma Manase u Amɔɔ mara. Ma Amɔɔ u Yosias mara. ¹⁵Be ba sāa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sāa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sāa yiruse. Ma Sedesiasi u sāa itase. Ma Salumu u sāa nnese. ¹⁶Be ba sāa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷Be ba maa sāa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitieti mara, ¹⁸ka Maakiram, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia. ¹⁹Be ba sāa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeɪ. Be ba maa sāa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sāa ben sesu. ²⁰Pedaya wi, u maa bibu nɔɔbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesdi.

²¹Be ba sāa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²²Bibu nɔɔba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati. ²³Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴Be ba maa sāa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nɔɔba yiru.

Yudan bibun bweseru

4 Be ba sāa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ²Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun tōka.

³⁻⁴Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵Kurōbu yiruwā Asuri, Tekoan kaba wuko u mō. Bera Helea ka Naara. ⁶Be Naara u nūn marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷Be ba sāa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸Kōsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹Yabesi u beere mō n kere win wōnōbu. Win mero u nūn yīsi te kāwa yēn sō u wahala kua win marubu sō. ¹⁰Yabesi wi, u kanaru kua u nee, Gusunō, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nōmu demio a man kōsu. Kpa a de nōni swāaru ka wahala ye ka man tonda.

Ma Gusunō u nūn kua ye u bikia.

¹¹Kelubu, Sukan mōwa u Mēkiri, Esitonin tundo mara. ¹²Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mō Nakasi swīi. Ben bibun bwesera ta sina Reka.

¹³Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴Menōtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa sōm kowobun sikado be ba wāa wōwō ye ba mō Nōman sōm kowobun wōwa.

¹⁵Kalebu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸Esidarasin biba Yetee, ka Meredi, ka Efee, ka Yaloni. Meredi u Bitiya Egibiti sunōn bii wōndia sua kurō, ma u nūn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mō Esitemōa swīi. Ma Meredi wi, u maa kurō Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka Hebee, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba mō Gedori swīi, ma Hebee u maa Soko swīi, ma Yekutieli u maa Sanōa swīi.

¹⁹Hodiyawa u Nakamun sesu sua kurō. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilao ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemōa.

²⁰Be ba sāa Simōon bibu, bera Amō, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mō Leka swīi, ka Lada, wi u maa Maresa swīi, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēe dangii Bēti Asibeao, ²²ka Yokimu ka tōn be ba wāa Kosebaō ka Yoasi ka Sarafu be ba Mōabuba sua kurōbu, ba sere na ba sina Lesemuō. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³Ben bibun bwesera ta ra wekenu mōm. Ba ra n wāa dāa gbaanō ka kpara yenō ba n sina boko sōmburu kuamme.

Simeon bibun bweseru

²⁴Be ba sāa Simeon bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sōolu. ²⁵Ye Sōolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri

mara. Ma Sakuri u maa Simeï mara. ²⁷Bii tɔn durɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia Simeï u mara ka sere bii tɔn kurɔbu nɔɔba tia. Ben bweseru ta ñ mara n dabi. Yen sɔna ta ñ kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹Wuu si sɔɔ ba wāa sere n ka girari Dafidin bandun waati sɔɔ, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mɔlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka Hɔɔma, ka Sikilagi, ka Beti Maakaboti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaramu, ³²ka maa wusu nɔɔbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimɔɔ, ka Tokeni, ka Asani, ³³ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatiɔ. Ye ba yorua ben wāa yenu ka ben bwese tɔkan sɔ, yera mi.

³⁴Be ba sāa Simeɔn bwese keran wirugibu, bera Mesobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asielin sikadobu, ³⁶ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸Beniwa ba sāa wirugibu ben bwese keri sɔɔ. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wɔwan sɔɔ yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sɔ. ⁴⁰Ba yaka geesu wa mi. Ben tem me, mu kpā. Ma mu wāa bɔri yendu sɔɔ. Domi be ba raa wāa mi yellu ba sāawa Kamun bweseru. ⁴¹Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sɔɔra tɔn be, ba na tem me sɔɔ, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wɔri ba kɔsuka. Ma ba sina tem me sɔɔ. Domi yakasu wāa mi, ben yāanun sɔ.

⁴²Simeɔn bwese keran tɔmbu gabu ba da Seirin guurɔ. Ben geera sāawa tɔmbu nɛera wunɔbu (500). Be ba maa sāa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nɛaria, ka

Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gisɔn gisɔ.

Rubenin bwese keran tɔmbu

5 Rubeni u sāawa Isirelin bii gbiikoo. **N** deema Rubeni wi, u ka win tundo kurɔ kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wɔnɔ Yosefun bibu wē. Yen sɔna ba ñ win bwese keran tɔmbun yisa tireru doke yerumarun swaa sɔɔ. ²Isirelin bii be sɔɔ, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wē.

³Be ba sāa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enɔku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gɔgu mara. Ma Gɔgu u maa seewa u Simeï mara. ⁵Ye Simeï u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara. ⁶Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷Beeran tɔmbun yisa wee nge me ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge me ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swii, ⁸ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroɛn di, n ka da guu te ba mɔ Nebɔɔ, sere ka Baali Mɛɔniɔ. ⁹Sɔɔ yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yerɔ. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem me sɔɔ. ¹⁰Sɔɔlu, sina bokon waati sɔɔ, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yenu Galadin sɔɔ yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tɔmbu

¹¹Gadin bwese keran tɔmbu ba sina Rubeniban deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, Basanin temɔ sere n ka girari Sa-

likao sɔɔ yari yeru gia. ¹²Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basanio. ¹³Bwese keri nɔɔba yiru gee maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebeegia. ¹⁴Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii. ¹⁶Gadin bwese kerin tɔn be, ba wāawa Galadio ka Basanio ka yen baru kpaano ka yen kpara yeno saa Saronin di n ka da yen nɔɔ bura yeno.

¹⁷Ba ben bwese keri yi kpuro tireru dokewa nge me yi ka swiine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sɔɔ.

¹⁸Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bonu ba tabu durɔ damgibu mɔ be ba koo kpī bu tereru ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yē gem gem. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nne ka tumbu nata ka wunɔbu ka wata (44.760). Ba maa sɔɔru sāa bu ka tabu to. ¹⁹Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafsigibu, ka Nɔɔdabugibu tabu wɔri. ²⁰Sanam me ba taa bi mɔ, ba Yinni Gusunɔ somiru kana domi ba ben naane doke wi sɔɔ. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹Ma ba ben yaa sabenu mweera. Niya yooyoosu nɔɔɔbun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nɔɔɔbun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nɔɔɔbun suba yiru (2.000) ka sere tumbu nɔɔɔbun suba wunɔbu (100.000). ²²Tɔn be ba go taa bi sɔɔ, ba dabi. Domi Yinni Gusunɔwa u dera n koora me. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem me mu wāa Basanio, n ka da Baali Heemɔɔɔ ka Senirio, sere ka guu te ba mɔ Heemɔɔ. Tɔn be, ba dabi. ²⁴Ben wirugibun yīsa wee. Efee, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tɔn durɔ wɔrugɔba, ma ba yisuru yara.

²⁵Adama ba Gusunɔ ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia. ²⁶Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pilesɛɛ ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mweera ba ka da Salasio, ka Saborio, ka Haraɔ, ka sere Gosanin daaron bokuo. Miya ba wāa sere ka giso.

Lefi be ba sāa yāku kowo

tɔnwerobu

²⁷Be ba sāa Lefin bibu, bera Geesoni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Mowisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰Ye Eleasaa u seewa, ma u Finesi mara. Ma Finesi u seewa u Abisua mara. ³¹Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³²Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Merayɔtu mara. ³³Ye Merayɔtu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴Ye Akitubu u seewa, ma u Sadoku mara. Ma Sadoku u seewa u Akimasi mara. ³⁵Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunɔn sāa yero

te Salomɔɔ u bana Yerusalemɔ. ³⁷Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸Ye Akitubu u seewa ma u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Salumu mara. ³⁹Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹Sanam me Yinni Gusunɔ u dera Nebukanesa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwɛera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

Lefin bwese keran

tombu gabu

6 Lefiwa u Gɛɛsɔni ka Kehati ka Merari mara. ²Ye Gɛɛsɔni u seewa, ma u Libini ka Simeɪ mara. ³Be ba sãa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴Be ba maa sãa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerɪ sɔɔ.

⁵Ma Gɛɛsɔni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷Kehatiba sɔɔ, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sɔɔlu mara.

¹⁰Be ba sãa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimɔti. ¹¹Ahimɔtin bweseru sɔɔ, Akimɔti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai

mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹²Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara. ¹³Samuelin biba maa sãa Yoeli ka Abiya.

¹⁴Merarin bwese kera sɔɔ, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeɪ mara. Ma Simeɪ u seewa u Usa mara. ¹⁵Ma Usa u seewa u Simeɔ mara. Ma Simeɔ u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶Sanam me ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ¹⁷Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun wuswaaɔ sere Salomɔɔ u ra ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bana Yerusalemɔ. Ba ben sɔmburu kuawa dee dee nge me ba bu ten wooda wɛ.

¹⁸Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sɔɔ, Hemaniwa u sãa wom kowobun wirugii. Win sika-dobara Yoeli ka Samueli, ¹⁹ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²²ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴Asafu u maa sãawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wãa Hemanin nɔm geuɔ u n nùn somimɔ. Win sika-dobara Berekia, ka Simeɔ, ²⁵ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ka Etani, ka Simma, ka Simeɪ, ²⁸ka Yasati, ka Gɛɛsɔni, ka Lefi.

²⁹Merarin bweseru sɔɔ, be ba ra womusu ko, ba ra n wãawa Hemanin nɔm dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka

Maluku, ³⁰ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ka Amusi, ka Sani, ka Semεε, ³²ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sɔma ko ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro.

³⁴Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dōo mwaaruginu ko yāku yeru wollo kpa bu maa turare dōo doke mi. Bera ba ra sɔma kpuro ko dii te ta dεere gem gem sɔɔ kpa bu torarun yākunu ko Isireliban sō nge mε Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u bu yiire. ³⁵Aronin bweserun tōka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finεesi mara. Ma Finεesi u seewa u Abisua mara. ³⁶Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷Ma Seraya u seewa u Merayɔtu mara. Ma Merayɔtu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸Ma Akitubu u seewa u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹Ye ba tεte toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sɔɔ. Ben wāa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nɔɔ bura yenu wee. ⁴⁰Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temɔ ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹Adama yen baru kpaanu, Kalεbu, Yefunεn biiwa ba mi wē. ⁴²Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemɔa ka yen kpara yenu, ⁴³ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semεsi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ka Benyameεn tem wuu sini, Gibea ka yen kpara yenu, ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatɔtu ka yen kpara yenu.

Wuu si kpuro su kuawa mi wākura ita nge mε bwese keru yi, yi geeru nε.

⁴⁶Ye ba maa tεte toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wākuru wa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ ka Danun bwese keragim sɔɔ, ka Manasen bwese keran sukumgim sɔɔ. ⁴⁷Gεεsɔnin bibun bweseru ta wusu wawa wākura ita nge mε ben bwese kerin geera nε. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sɔɔ ka Aseεn bwese keragim sɔɔ, ka Nefitalin bwese keragim sɔɔ ka Manasen bwese keragim sɔɔ Basaniɔ. ⁴⁸Ye ba maa wure ba tεte toba, wusu wākura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sɔɔ, ka Gadigian tem sɔɔ, ka Sabulonigian tem sɔɔ nge mε ben bwese kerin geera nε. ⁴⁹Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu. ⁵⁰Ba wuu si gɔsawa ka tεte Yudan bwese keran temɔ, ka Simeɔn bwese keragim sɔɔ, ka Benyameεn bwese keragim sɔɔ.

⁵¹Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ. ⁵²Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guurɔ, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesεε ka yen kpara yenu, ⁵³ka Yokumeamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimɔɔ ka yen kpara yenu. ⁵⁵Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anεε ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶Ba maa Gεεsɔnin bwese keran tɔmbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basaniɔ ka yen kpara yenu, ka Asitarɔtu ka yen kpara yenu. ⁵⁷Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ka Ramɔti ka yen kpara yenu, ka sere

Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ka Hukoku ka yen kpara yenu, ka sere Rehobu ka yen kpara yenu. ⁶¹Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya waa Galilen temo ka yen kpara yenu, ka Hamoo ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶²Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru soɔ wusu we. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimono ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru gjo, Yerikon deederu soɔ yari yeru gia, siya Beseri ye ya waa tem saarao ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin temo ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasee ka yen kpara yenu.

Isakarin bibun bweseru

7 Bibu nnewa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ²Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samueli. Bera ba saa wirugibu ben yenuso, Tolan bwese kera soɔ. Ba saawa worugoba ben waati ye soɔ. Dafidin waati soɔ, ben geera saawa nroɔbun suba yenda yiru ka tambu nata (22.600). ³Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba saawa be wirugibu noɔbu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴Be ba waa ka be sannu, ton kurubu ka bibu ba dabi sere ba koo kpɛ bu ton durubu nroɔbun suba tena ka noɔba tia (36.000) wa be soɔ be ba koo kpɛ bu tabu ko.

⁵Isakarin bwese kera soɔ, be ba tireru doke, ben geera saawa nroɔbun suba wene ka noɔba yiru (87.000). Be kpuro ba saawa worugoba.

Benyamee ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶Bibu itawa Benyamee u mara. Bera Bela, ka Bekee, ka Yedieli. ⁷Bibu noɔbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimoti, ka maa Iri. Ben baawure u saawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa worugobara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nroɔbun suba yenda yiru ka tambu tena ka nne (22.034). ⁸Bekeen biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesee, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremoti, ka Abiya, ka Anatotu, ka Alameti. Beni kpurowa ba saa Bekeen bibu. ⁹Ma ba bu tireru doke nge me ba ka swiine bwese kera ye soɔ. Be kpuro ba saawa yenu yero worugoba. Ma ben geera saa ton nroɔbun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰Yedielin bi-iwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamee, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa. ¹¹Be kpuro ba saawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa worugobara. Ma ben baawure u saa wirugii win bwese kera soɔ. Ben geera saawa nroɔbun suba wokura noɔbu ka yiru, ka tambu goobu (17.200) be ba koo kpɛ bu tabu ko.

¹²Supimu ka Hupimu ba saawa Irin bibu. Ma Husimu u maa saa Akeen bii.

¹³Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesee, ka sere Salumu. Beni kpuro ba saawa Bilihan nikuruminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴Bii be Manase u ka win kuro Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u saa Galadin tundo. ¹⁵Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurubu sua. Win sesun yisira Maaka. Win bii yirusen yisira Selofadi.

Bii tɔn kurɔba Selofadi wi, u mara. ¹⁶Maaka, Makirin kurɔ u bii tɔn durɔ mara ma ba nùn yisuru kã Peresi. U maa wure u bii tɔn durɔ mara ma ba nùn yisuru kã Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekemu mara. ¹⁷Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sãa Galadi, Makirin bii, Manasen debun bibun bweseru.

¹⁸Hamɔlekɛti, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesɛɛ ka Mala mara. ¹⁹Be ba sãa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Berɛdi mara. Ma Berɛdi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esɛɛ ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wɔri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²²Ma Efaraimu u gɔɔ wooru sina n ka tɛ. Ma win mero bisibu ba na ba nùn nukuru yemiasia. ²³Yen biruwa u ka win kurɔ menna, ma u gura sua u bii tɔn durɔ mara. Ma ba nùn yisuru kã Beria yèn sɔ u nuku sankiranu wa win yenuɔ. ²⁴U maa bii tɔn kurɔ mara wi ba mɔ Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya wãa wɔwɔa, ka ye ya wãa gunguru wɔlɔ, ka maa Useni Seera. ²⁵Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸Tem mɛ ba wa ba sina meya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya wãa sɔɔ yari yeru gia ka

Gesɛɛ ye ya wãa sɔɔ duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasɔa ka yen baru kpaanu.

²⁹Tem mɛ Manasen bibun bwesera wa, meya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sɔɔra Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseɛn bibun bweseru

³⁰Be ba sãa Aseɛn bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki. ³¹Be ba sãa Berian bibu, bera Hebeɛ ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mɔ Biisafiti swii. ³²Hebeɛwa u Yafiletu mara ka Someɛ ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³Be ba sãa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba sãa Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴Be ba sãa Sameɛn bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵Be ba sãa win wɔnɔ Helemun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶Be ba sãa Sofakin bibu, bera Sua ka Haaneɛɛ ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ka Beseri ka Hɔdu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸Be ba sãa Yetɛɛn bibu, bera Yefune ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹Be ba sãa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰Be ba sãa Aseɛn bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sãawa wirugii win beraɔ. Be kpuro ba sãawa wɔrugɔba. Be ba tireru doke, ben geera sãawa nɔɔɔbun suba yenda nɔɔbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpɛ bu tabu ko.

Benyameɛn bwese keragii

be ba wãa Yerusalemu

8 Bibu nɔɔbuwa Benyameɛ u mara. Wee nge mɛ ba ka swiine, Bela ka

Asibeli ²ka Ara ka Nōka ka sere Rafa. ³Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu sɔɔ, ma ba ka bu da Manahatiɔ, ⁷bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸Saaraimu u win kurɔbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Mɔabuban temɔ. ⁹Bii be u ka win kurɔ Hodesi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yērobu. ¹¹Be u ka win kurɔ Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹²Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebɛɛ ka Miseamu ka sere Semɛɛ wi u wuu ge ba mɔ Onɔɔ bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu sɔɔ, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴⁻¹⁶Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yeremɔti ka Sebadia ka Aradi ka Edeɛ ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebeɛ ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹Be ba sāa Simein bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebɛɛ ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaareisia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸Be ba sāa wirugibu nge me ba ka swiine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemuɔ.

²⁹Wi u Gabaoni swi, u wāa Gabaoni mi. Win kurɔn yisira Maaka. ³⁰Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ka Gedori ka Akiyo ka Sekɛɛ, ³²ka sere Mikoloti, Simean tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemuɔ, ben mero bisibun bokuɔ.

Sɔɔlun bibun bweseru

(I maa mɛerio 9:39-44)

³³Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esi-baali. ³⁴Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Mɛribu Baali u maa Misee mara. ³⁵Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Meleki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. ³⁷Ma Mɔsa u Bineɔ mara. Ma Bineɔ u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹Aseli wi, u wɔnɔ mɔ wi ba sokumuɔ Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. ⁴⁰Ulamun bibu ba kuawa wɔrugɔba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tɔmbu wunaa weeru ka wɔkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyameen bibun bweseru.

9 Ba Isireliba kpuron yisa yorua ben gari garin tireru sɔɔ nge me ba ka swiine, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniɔ kɔsa ye ba kuan sɔ. ²Be ba gbia ba sina ben tem wusu sɔɔ, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyameen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u waa Yudan bwese kera so. U saawa Amihudun bii. Amihudu wi, u saawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Peresin bwese kera so. ⁵ Silonigibun bwese kera so. Asaya u waa ka win bibu. Asaya wiya u saa win bii gbiikoo. ⁶ Serakin bwese kera so. Yeweli ka wigibu ba waa. Ben geera saawa nata ka wene ka wokuru (690).

⁷ Be ba waa Benyameen bwese kera so, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, ⁸ ka Yibinea, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Meslamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tambu gabu. ⁹ Ton be kpurowa ba saa wirugibu ben yenuso nge me ba ka swiine. Ben geera saawa nene ka wunubu ka weeraakuru ka nooba tia (956).

¹⁰ Be ba saa yaku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Meslamu ka Sadaku ka Merayotu ka sere Akitubu wi u saa Yinni Gusunon saa yerun wirugii. ¹² Adaya u maa saa yaku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Meslamu ka Mesilemiti ka Imeri. ¹³ Be ka begii be ba saa wirugibu ben yenuso, ben geera saawa tambu noobu ka nata ka wunubu ka wata (1.760). Be kpuro ba saawa worugoba. Bera ba ra samburu ko Yinni Gusunon saa yero.

¹⁴ Semaya u saawa Lefi. Win sikadoba wee, nge me ba ka swiine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kera so. ¹⁵ Be ba maa saa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Misee ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii

u saa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u waa Netofagibun temo, u maa saawa Lefi.

¹⁷ Be ba saa konno kosobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumo, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u saa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n waa sina bokon konno ge ga waa so yari yeru gia sere ka giso. Be ba saa konno kosobu Lefin bweseru so, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunon kuu bekurugirun konno kosu. Ben sikadobara ba ra raa sambu te ko. ²⁰ Fineesi, Eleasaan biiwa u saa ben wirugii. Ma Yinni Gusunon u waa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten konno kosu.

²² Be kpuro geera saawa mi goobu ka wokura yiru (212). Bera ba ra konnosu kosu. Ben yisa ba maa doke tireru so ka ben wusu. Dafidi ka Gusunon samo Samueliwa ba bu sambu te nomu sandia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunon saa yee ten konno si kosu.

²⁴ Be ba saa yerun konno si kosu mi, ba ra n wawa bera ka bera, so yari yero ka so duu yero, ka so yesan nom geu ka yen nom dwaro. ²⁵ Begibu gabu ba ra ne ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ Konno kosobun wirugibu nne be, ba saawa Lefiba. Ba ra n wawa ben samburu so baadomma. Bera ba ra maa saa yerun dii so ka saa yee ten arumani kosu. ²⁷ Ba ra kpunewa bu ka saa yee te sikerena. Yam mu n sara, kpa bu ten konnosu wukia.

²⁸ Konno koso ben gaba ba ra yakurun dendi yanu kosu. Ba ra nu gariwa ba n nu yaramo. Kpa bu maa nu gari ba n nu duusiamo. ²⁹ Ben gaba ba ra maa saa yerun dendi ya ni nu tie kosu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra do doke ka maa turare nubu

durorugia. ³⁰Yāku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru sɔɔ, wiya u ra kiranu wō. ³²Wigibu gabu Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔɔ wērarugiru baateren pēɛ ko, ye ba ra Yinni Gusunɔ yiye.

³³Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wāawa sāa yerun dinu ganu sɔɔ. Ba ku ra maa sɔma gaa ko, yèn sɔ ba ra n sɔmburu m̀ sɔɔ sɔɔ ka wōkuru.

³⁴Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu nge mɛ ba ka swīine. Be, ba wāawa Yerusalemuɔ.

Sɔɔlun bibun bweseru

(I maa meerio 8:29-38)

³⁵Yeyeli wi u Gabaoni swīi, u wāawa Gabaoniɔ. Win kurɔn yīsira Maaka.

³⁶Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba wāawa Yerusalemuɔ begibun bɔkuɔ.

³⁹Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Ɛsi-baali. ⁴⁰Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ⁴¹Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea. ⁴²Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. Ma Mɔsa u maa Binea mara. ⁴³Bineawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Ben yīsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sāa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sɔɔlu ka win bibun gɔɔ

(I maa meerio Samueli I, 31:1-13)

10 Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ. ²Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwe. Ma ba bii be go. ³Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swīe. Ten towobu ba nùn sēenu twee ba mɛera kua gem gem. ⁴Yera u win tabu yāa sɔɔwo sɔɔwa u nɛɛ, u win takobi womɔ u nùn ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nùn sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mɛ, domi berum nùn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare. ⁵Ye win tabu yāa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mɛ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶Nge meya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wɔwɔɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tɔn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurɔ. ⁹Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpara ben būu diaɔ ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro. ¹⁰Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirɔ. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba m̀ Dagonin dirɔ.

¹¹Sanam mɛ Yabesi ye ya wāa Galadin temɔ, yen tɔmbu ba nua ye

Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹²yera be ba s̄a tabu durɔ wɔrɔgɔba ba seewa ba Sɔɔlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiɔ. Ma ba ben kukunu sikua d̄aru garun nuurɔ Yabesi mi. Ma ba nɔɔ bɔkua s̄ɔɔ nɔɔba yiru.

¹³Sɔɔlu u guwa yèn s̄ɔ u Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua, u ñ win woodaba mem nɔɔwe. U bikiaru dawa be ba ra garibu sokun mi. ¹⁴U ñ Yinni Gusunɔ bikie. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

Dafidi u kua Isireliban sunɔ

(I maa m̄erio Samueli II, 5:1-3)

11 Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniɔ. Ma ba nùn s̄ɔɔwa ba n̄e, bes̄e ka wun̄e, sa s̄aawa yem tem. ²Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u s̄a besen sunɔ, wuna a ra sun menne a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunɔ wunen Yinni u maa nun s̄ɔɔwa u n̄e, wuna kaa ko besen wirugii kpa a bes̄e win t̄ambu kpara.

³Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniɔ. Ma u ka bu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaɔ Heboroni mi. Yera ba nùn gum t̄are wirɔ, ba nùn kua be, Isireliban sunɔ nge m̄e Yinni Gusunɔ u gerua saa Samuelin nɔɔn di.

Dafidi u Yerusalemu w̄ori

u mwa

(I maa m̄erio Samueli II, 5:6-10)

⁴S̄ɔɔ teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu w̄ori. Yerusalemu yera ba maa sokumɔ Yebusi. Miya Yebusiba ba w̄a. ⁵Yera ba Dafidi s̄ɔɔwa ba b̄e, n ñ koorɔ u duuma wuu ge s̄ɔɔ.

Adama Dafidi u bu w̄ori u ben wuu gb̄araruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumɔ Siɔni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶N deema Dafidi u raa win

tabu kowobu s̄ɔɔwa u n̄e, wi u gb̄ia u Yebusiba w̄ori u kamia, ȳerowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gb̄ia u bu w̄ori u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷Dafidi u da u sina wuu gb̄araruguu gen mi. Yen s̄ɔna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie s̄ɔnwa.

⁹Ma Dafidin dam mu sosimɔ. Domi Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u w̄a ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(I maa m̄erio Samueli II, 23:8-39)

¹⁰Wee be ba s̄a Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nùn kua sina boko nge m̄e Yinni Gusunɔ u gerua win t̄ambun s̄ɔ. Ba nùn mem nɔɔwawa mam mam win bandun waati ye kpuro s̄ɔɔ.

¹¹Yasobeamu, Hakum̄onin bii u s̄a tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u t̄ambu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa nɔn teerun tabu s̄ɔɔ.

¹²Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u s̄aawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³U w̄a ka Dafidi Pasi Damimuɔ, sanam m̄e Filisitiba ba menna bu ka bu tabu w̄ori. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara w̄a mi, t̄e s̄ɔɔ ba ɔɔsu duura. ¹⁴Yera Eleasaa ka win t̄ambu ba ȳra gbee ten suunu s̄ɔɔ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunɔ u bu nasara baka w̄e d̄oma te.

¹⁵S̄ɔɔ teeru Dafidin tabu sinambu t̄ena ye s̄ɔɔ, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee w̄orɔ, sanam m̄e Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban w̄ɔwɔ. ¹⁶Saa ye s̄ɔɔ, Dafidi u w̄a kpee w̄orɔ ge s̄ɔɔ, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ. ¹⁷Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u n̄e, wara u koo ka

man Betelehemun gbāra kǎnnǎn dǎkǎn nim naawa n nǎ.

¹⁸Yera win tabu durǎbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wǎri ka dam ba Dafidi nim me takama ba ka na. Adama u ñ mu nǎra. U ka mu yǎkuru kuawa, u Yinni Gusunǎ yaria. ¹⁹U nee, Gusunǎ u man gbara bu nee, nena na nim me nǎra. Domi men sǎna tǎn beni ba ben wǎaru kari bǎrie. Nim me, mu sǎawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sǎna u yina u mu nǎ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰Abisai, Yoabun wǎnwǎwa u sǎa tabu sinambu tena yen wirugii. Tǎmbu gooba wunǎbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yǎsiru yara wigibun suunu sǎw. ²¹Ba nǎn beere wē too. Adama u ñ tabu durǎbu ita be tura.

²²Benaya, Kabiseeligii, Yehoyadan bii, u sǎawa tabu durǎ wǎrugǎ. Ma u yǎsiru yara nasara dabi te u wan sǎ. Wiya u Mǎabuban tǎmbu yiru gabu go, be ba sē nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dǎkǎ kpiriru sǎw u gbee sunǎ kǎasi mi, u go puran saa sǎw. ²³Ma u Egibitin tabu durǎ damgii goo go. Win gunum mu sǎawa gǎm soonu nǎwbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sǎawa nge weson deka ye u ra beku yasa tēke. Saa yē sǎw u nǎn wǎrim dǎw, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durǎ win yaasa ye u neni mi wǎra u ka nǎn sǎka u go. ²⁴Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yǎsiru yara tabu kowobu tena ye sǎw. ²⁵U beere baka wa Dafidin tabu durǎbu tena ye sǎw. Adama ya ñ tabu durǎ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nǎn kua win tiin kǎsobun wirugii.

²⁶Dafidin tabu kowo ben gabun yǎsa wee, Asaeli, Yoabun wǎnwǎ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁷ka Samǎti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii, ²⁸ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abieseē, Anatǎtugii, ²⁹ka Sibekai,

Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa sǎa Netofagii, ³¹ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya wǎa Benyameen temǎ, ka Benaya, Piratonigii, ³²ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ka Bene Hasemu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ka Hefee, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ka Yoeli, Natanin mǎw, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ka Seleki, Amǎnigii, ka Nakarai, Berǎtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yǎnu sǎbe, ⁴⁰ka Ira, ka Garebu be ba sǎa Yeteēba, ⁴¹ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴²ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tena mǎ, ⁴³ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ka Osiasi, Asitarǎtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba sǎa Hotamun bibu, Aroēegibu, ⁴⁵ka Yedieli, Simurin bii, ka win wǎnwǎ Yoka, Tisigii, ⁴⁶ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Mǎabu, ⁴⁷ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nǎw tia kua Sǎwun waati

12 Sanam me Dafidi u kpikuru sua u da Sikilagiǎ u ka Sǎwlu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba sǎawa tabu durǎ wǎrugǎba be ba sǎwru sǎa bu ka nǎn tabu somi. ²Ma ba tennu ka kpuranteenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yēwa nǎm geu ka nǎm dwareu.

Be ba sǎa Benyameēba, Sǎwun bwese kera sǎw, ³bera tabu sunǎ Akieseē ka Yoasi be ba sǎa Sema, Gibeagiin

bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sāa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sāa Anatotugibu, ⁴ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sāa tabu sinambu tena yen wirugii turo, ⁵ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Ged-eragii, ⁶ka Elusai ka Yerimoti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harofugii, ⁷ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesee ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu, ⁸ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹Gadiba so, tabu duru wurugoba ba na Dafidin mi kpee wuru gen mi, gbaburu. Ba sawa be ba tabu tobu ye. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam mowa nge gbee sinansu. Ma ba sau nge nem ni nu wa guunu wollo. ¹⁰⁻¹⁴Ba sawa tonu wokura tia. Bera tabu suno Esee ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be so, wiya u koo tambu wunobu (100) tabu wuri. Wi u maa bo, kpa u tambu nrobu (1.000) tabu wuri. ¹⁶Bera ba Yuudeni tobura won suru gbiikoo so, sanam me ya nim yiba sere bowo. Bera ba maa ton be ba wa wowi so gira yen so yari yeru gia ka yen so duu yeru gia.

¹⁷Benyameba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wuru mi. ¹⁸Dafidi u bu senn da, ma u bu sawa u nee, i n ween na nen mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bee no tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nen yibereba bu ka man go sanam me na n taare gaa kue, Gusun besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹Yera Yinni Gusun Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tena yen turo so, ma u gerua u nee, wuna sa ka yora, wune Dafidi, Isain bii.

Wune ka be ba nun somimon bwera yu kpono.

Domi Gusun wunen Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuru so.

²⁰Manasen bwese keran tambu ba Dafidi swii sanam me wi ka Filisitiba ba do bu ka Solu tabu ko. Adama ba n Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nee, u ko n wawa Solu win yinnin biru kpa u ra bu wiru bori.

²¹Manasen bwese keragii be ba Dafidi swiima sanam me u gosirama Sikilagi, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Sil- itai. Be kpuro ba sawa Manasen bwese keran tabu kowo wunun wirugibu.

²²Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sawa tabu duru wurugoba ka maa tabu sinambu. ²³Tso baatere, tambu ba ra n naamowa Dafidin mi bu ka nun somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunon tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron suno

²⁴Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroni bu ka nun Solun bandu wesia nge me Yinni Gusun u gerua, ben geeru wee.

²⁵Yudan bwese kera so, tabu kowo be ba terenu ka yaasi neni, ba sawa tonu nrobun suba koba tia ka nene (6.800). ²⁶Simeon bwese kera so, be ba sawa tabu duru wurugoba ben geera sawa nrobun suba koba yiru ka wunobu (7.100). ²⁷Lefiban bwese kera so, tambu nrobun suba nne ka nata (4.600) ba wa, ²⁸ka Yehoyada, Aronin yenun wirugii ka win tambu nrobun suba ita ka nata ka wunobu (3.700), ²⁹ka Sadoku, aluwaasi kpembu wi u sawa

tabu durɔ wɔrɔgɔ ka wirugibu yenda yiru be ba s̄a win tundon yenugibu. ³⁰Benyamɛn bwese kera s̄ɔ, be ba s̄a S̄ɔɔlun mero bisibu, ba s̄aawa tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka S̄ɔɔlu ȳra n ka saa ye girari. ³¹Efaraimun bwese kera s̄ɔ ba s̄aawa nɔrɔbun suba yendu ka nene (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba s̄aawa tabu durɔ wɔrɔgɔba be ba ȳsiru yara. ³²Manasen bwese keran sukumgibu ba s̄aawa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben ȳsa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ. ³³Isakarin bwese kera s̄ɔ, ba s̄aawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpare. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi ȳ bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko. ³⁴Sabulonin bwese kera s̄ɔ, ba s̄aawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu ȳ, ba maa tabu ȳa bwese bweseka neni, ba s̄ɔɔru kpeere bu ka tabu ko ka ḡru tia. ³⁵Nefitalin bwese kera s̄ɔ, ba s̄aawa tabu sinambu nɔrɔbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nɔrɔbun suba tena ka nɔɔba yiru (37.000) be ba terenu ka yaasi neni. ³⁶Danun bwese kera s̄ɔ, be ba tabun s̄ɔɔru kpeere, ba s̄aawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600). ³⁷Asɛn bwese kera s̄ɔ, be ba tabu ȳ ma ba s̄ɔɔru s̄a bu ka tabu ko, ba s̄aawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru (40.000). ³⁸Be ba w̄a Yuudenin s̄ɔ yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgibu ba s̄aawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu ȳa bwese bwe-seka mɔ.

³⁹Tɔn be ba tabun s̄ɔɔru s̄a mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka ḡru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔɔ tia kua. ⁴⁰Ma ba kua s̄ɔ ita Dafidin mi, ba dimɔ ba nɔrumɔ. Domi begibu ba

dianun s̄ɔɔru kua ben s̄ɔ. ⁴¹Yen biru be ba w̄a ben bɔkuɔ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nefitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birakosu ka sere maa ben keteba dianu sɔbimewa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resem gbebi, ka tam ka gum, ka keteba ka ȳanu dabi dabinu, domi be kpuro ba w̄a nuku dobu s̄ɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu yi

Obedi Edɔmun yenuɔ

(I maa meerio Samueli II, 6:1-11)

13 S̄ɔ teeru Dafidi u tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu menna ka sere maa wirugii be ba tie. ²Ma u be kpuro s̄ɔɔwa u nɛɛ, yeni ȳa n ween na Gusunɔ besen Yinnin min di, ma ya bɛɛ w̄ere, i de su sɔmɔbu gɔri besegibun mi Isirelin tem kpuro s̄ɔ, ȳaku kowobu ka Lefiban mi be ba w̄a wuu marosɔ ka kpara yeno kpa bu men-nama. ³Kpa su ka Gusunɔ besen Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa ñ ten gari kue S̄ɔɔlun waati s̄ɔ.

⁴Ma tɔn be kpuro ba wura bu ko mɛ. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna saa Sikorin di ye ya w̄a Egibitiɔ sere ka Hamatin duu yerɔ kpa bu da bu Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama Kir-iati Yarimun di. ⁶Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalaɔ ye ba maa m̄ Kiriati Yarimu, Yudan temɔ, bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te tama, tɛn wuswaaɔ ba ra Yinni Gusunɔn ȳsiru soku, wi u ra n s̄ɔ ten wɔllɔ wɔllun k̄sɔbun suunu s̄ɔ. ⁷Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa gaa s̄ɔ ba ka doona Aminadabun yenu di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kpare. ⁸Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swii ba mɔrɔkunu soomɔ ka ḡɔɔgenu, ka bara

kpānu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m̄ ba yaam̄ ka ben dam kpuro ba ka Gusun̄ s̄am̄. ⁹Saa yè s̄o ba tura Kidonin doo soo yer̄, yera kpakoro te, ta w̄rumaa d̄o, ma Usa u n̄oma demia u tu gaba. ¹⁰Mii mii, Yinni Gusun̄ u ka n̄n m̄ru kua. Ma u dera u w̄ruma kpakoro ten b̄kū u gu, yèn s̄o u tu baba.

¹¹Dafidi u m̄ru kua too yèn s̄o Yinni Gusun̄ u ka Usa s̄eyasia m̄e. Ma u yam mi ȳsiru k̄a Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Ȳisi tera ba ka mu sokum̄ sere ka gis̄n gis̄. ¹²Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ nasia d̄oma te. Yera n dera u ka n̄e, am̄na u koo ko u ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te turi win yenū.

¹³U ñ dere bu gina ka tu da win yenū Yerusalem̄. U dera ba ka tu dawa Obedi Ed̄omu Gatigiin yenū. ¹⁴Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusun̄ u dur̄ wi ka win yenūgibu ka maa ye u m̄o kpuro domaru kua.

Dafidi u w̄a Yerusalem̄

(I maa m̄erio 3:5-9; Samueli II, 5:11-16)

14 S̄o teeru, Hiram, Tirin sun̄ u Dafidi s̄m̄bu ḡria ka d̄a gea ye ba sokum̄ seduru ka d̄a d̄akobu ka be ba ra kpenu d̄aku, kpa bu n̄n sina kpaaru bania. ²Dafidi u tuba ma Gusun̄wa u win bandun dam sirem̄. Wiya u maa ban te w̄lle suam̄ win t̄mbu Isireliban s̄o.

³Yen biru Dafidi u maa kur̄bu gabu sua Yerusalem̄. Ma ba n̄n bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu marua. ⁴Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salom̄ ⁵ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ka N̄ga ka Nef̄gi ka Yafia ⁷ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa m̄erio Samueli II, 5:17-25)

⁸Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄re wir̄ u kua Isireliba kpuron sun̄, yera be kpuro ba seewa ba n̄n w̄rim wee. Ye u nua m̄e, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹Saa ye s̄ora Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan w̄wa. ¹⁰Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ bikia u n̄e, n doo n Filisiti be w̄ri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusun̄ u n̄n wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

¹¹Ma ba seewa ba da Baali Perasim̄. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusun̄ u nen yibereban wuuru ḡa nge m̄e nim tora ya ra guna ḡe.

Yen s̄na ba yam mi ȳsiru k̄a Baali Perasimu. ¹²Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi u win t̄mbu s̄wa bu nu guro bu d̄o meni.

¹³Amen biru, Filisiti be, ba kpa na ba teria Refan w̄wa mi. ¹⁴Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ bikia u n̄e, n maa doo n bu w̄ri? Ma Yinni Gusun̄ u n̄n wisa u n̄e, oo. Adama a ku da s̄ru s̄rum m̄e. A besiro kpa a da a n w̄a d̄a ye ba m̄ miren s̄wa. ¹⁵Sanam m̄e a naa damu damusu gasu n̄om̄ d̄a w̄ll̄, a yarima. Domi ne, Yinni Gusun̄wa na nun gbiiye n ka ben sansani ye w̄ri.

¹⁶Ma Dafidi u kua nge m̄e Yinni Gusun̄ u n̄n s̄wa. U da u Filisiti be go go saa Gabanonin di n ka da Ges̄e.

¹⁷Ma Dafidi u ȳsiru yara tem baama kpuro s̄o. Ma Yinni Gusun̄ u n̄n dam w̄e bwesenu kpuro s̄o.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu wāa yeru

sɔɔru kua

15 Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemɔ. U maa Yinni Gusunɔn woodan kpakororu wāa yeru kua mi. ²Ma u nɛɛ, Lefiba tɔnawa n weene bu tu sɔbe. Domi bera Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka tu sɔbe, kpa bu maa ten sɔmburu ko saa kpuro sɔɔ.

³Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ mi u sɔɔru kua ten sɔ. ⁴U maa yāku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba menna. ⁵Kehatin bweseru sɔɔ, Urieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunaa teeru (120). ⁶Mɛrarin bwese kera sɔɔ, Asayawa u sāa wirugii, ka wigibu tɔmbu goobu ka yendu (220). ⁷Gɛɛsɔnin bwese kera sɔɔ, Yoeliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔmbu wunaa teeru ka wɔkuru (130). ⁸Elisafanin bwese kera sɔɔ, Semayawa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu goobu (200). ⁹Heboronin bwese kera sɔɔ, Elieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wene (80). ¹⁰Usielin bwese kera sɔɔ, Aminadabuwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunɔbu ka wɔkura yiru (112). ¹¹Ma Dafidi u yāku kowobu Sadɔku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹²Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛya i sāa wirugibu Isireliban bwese kerɛ sɔɔ. Yen sɔ, i tii deerasio bɛɛ ka bɛɛn yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sɔɔ. ¹³Yellu, Gusunɔ besen Yinni u sun sɛɛyasia ka

gɔɔ yɛn sɔ i n̄ daa wāa mi, ma sa n̄ win wooda mem nɔɔwe.

¹⁴Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii deerasia bu wa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dāa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa Mɔwisin nɔɔn di. ¹⁶Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔɔwa u nɛɛ, bu begibu sɔɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mɔɔkunu ka seketirenu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sɔɔsi. ¹⁷Be Lefiba ba sɔɔru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Mɛrarin bwese keragii. ¹⁸Be ba maa swii, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sāawa kɔnnɔ kɔsobu. ¹⁹Wom kowo be ba seketirenu soomɔ ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰Be ba maa guunu soomɔ ni nu gɔru yāka mɔ, bera Sakari ka Asieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔɔku serum nɔɔba itaginu soomɔ ba ka womusu swii. ²²Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u sāa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yɛru mɔ. ²³Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ka Obedi Edɔmu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kɔbi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netaneeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemuɔ

(I maa meerio Samuɛli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm wirugibu ba swaa wɔri ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wee Obɛdi Edɔmun yenun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunɔ u wāa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba kete nɔɔba yiru ka yāa kinenu nɔɔba yiru go ba ka yākuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wēɛ damgii. Yen biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te na Yerusalemuɔ. Ba kuuki mɔ nuku dobon sɔ, ma ba kɔbi ka seketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu soomɔ.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuuɔ, yera Mikali Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u meerima saa fenentin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yɔɔkumɔ u yaamɔ, yera u nɔn gema.

16 Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Yen biruwa u Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. ² Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunɔn yīsiru. ³ Ma u be kpuro dīanu bɔnu kua, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U baawure pēɛ ka yaa wɔɔra wē ka sere maa kira te ba kua ka resem gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusunɔ

siaramɔ ka womusu

(I maa meerio Womu
105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴ Ma Dafidi u Lefi ben gabu sɔma wē woodan kpakoro ten sɔ, kpa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinni sã. Kpa bu nɔn siara, kpa bu nɔn beere wē. ⁵ Asafuwa u sãa ben wirugii. Ma Sakari u sãa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obɛdi Edɔmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mɔrɔkunu soomɔ. Ma Asafu u maa seketirenu soomɔ. ⁶ Ma yāku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kɔbi soomɔ tãa tãa Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ. ⁷ Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ tɔmam torua. Ba nɛɛ,

⁸ i Yinni Gusunɔ siaro, kpa i nɔn sã, kpa i bwesenu nɔɔsia sɔm baka ni u kua. ⁹ I nɔn tɔmɔ.

I nɔn siaro ka womusu,
kpa i win sɔm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yēerio win yīsi dɛerarun sɔ,
kpa i nuku dobu ko
beɛ bɛn gɔru ga nɔn kasu.

¹¹ I gɔsiro Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin mi,
kpa i nɔn kasu baadomma.

¹²⁻¹³ Bɛɛ Isireliba, Yakɔbu Gusunɔn sɔm kowon bweseru,
beɛ be u gɔsa,
i yaayo sɔm maamaakigii ni u kua ka gari yi u beɛ sɔɔwa.

¹⁴ Gusunɔwa u sãa besen Yinni.
Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶ I arukawani ye yaayo baadomma ye u ka Aburahamu bɔkua ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakɔbun bweseru bɔkuawa
ya n sãa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸ U n̄eε, u koo bu Kananin tem wē
 bu tubi di.
¹⁹ N deema sanam me,
 Isireliba ba ñ dabi,
 ma ba sāa s̄obu tem me s̄o.
²⁰ Ba ra n daam̄owa bwese tukunun mi
 ka wuu tukus̄o.
²¹ Adama u ñ dere goo u bu dam d̄ore.
 U maa sinambu s̄eeyasia ben s̄o.
²² U n̄eε, i ku nen t̄on be na ḡosa baba.
 I ku maa nen s̄om̄obu k̄osa kua.
²³ Yen s̄o, b̄eε handuniagibu,
 i Yinni Gusun̄o t̄om̄o.
 I win faaban gari kparo t̄ō baatere.
²⁴ I win yiikon girima ka win s̄om
 maamaakiginu kparo
 bwesenun suunu s̄o.
²⁵ Domi Yinni Gusun̄o u kp̄a.
 Wiya n weeneε bu siara.
 U būnu kpuro nanum kere.
²⁶ Bwese tukunun būnu nu sāawa kam
 dirum.
 Adama Yinni Gusun̄owa u w̄ollu kua.
²⁷ Yiiko ka girima ya w̄a win wuswaas̄o.
 Ma dam ka nuku dobu w̄a win w̄a
 yer̄o.
²⁸ B̄eε bwesenu kpuro,
 i Yinni Gusun̄o yiiko ka b̄eere w̄eeȳo.
²⁹ I Yinni Gusun̄on ȳisiru yiiko w̄eeȳo.
 I ka n̄un k̄ēnu daawo win sāa yer̄o.
 Kpa i yiira win wuswaas̄o
 i n̄un s̄a win d̄eraran s̄o.
³⁰ B̄eε handuniagibu kpuro,
 i diirio win wuswaas̄o.
 Tem mu dam m̄o,
 mu ñ b̄aarim̄o.
³¹ W̄ollu, a ȳeerīo,
 kpa tem mu nuku dobu ko.
 I bwesenu kpuro s̄ōw̄o
 ma Yinni Gusun̄o u bandu dii.
³² Nim w̄ōku gu kuuki koowo,
 ka ye ya w̄a ge s̄o.
 Ye ya w̄a gen bera mi gia kpuro,
 yu nuku dobu koowo.
³³ D̄ānu, i nuku doḅun kuuki koowo
 Yinni Gusun̄on wuswaas̄o.

Domi u wee u handuniagibu siri.
³⁴ I Yinni Gusun̄o siaro win t̄on geerun
 s̄o.
 Win k̄iru ta ñ n̄oru m̄o.
³⁵ I n̄un n̄ōogiru sueyo i n̄eε,
 Gusun̄o besen Faaba kowo, a sun faaba
 koowo.
 A sun w̄oro bwese tukunun n̄oman di,
 kpa a sun menna.
 Saa yera sa ko nun t̄oma
 sa n wunen ȳisi d̄eεraru soku,
 kpa sa n ȳeεrim̄o, sa n m̄o,
³⁶ Gusun̄o, Isireliban Yinni,
 wuna ba ko n siaram̄o sere ka
 baadomma.
 Ma t̄ombu kpuro ba n̄eε, ami! I Yinni
 Gusun̄o siaro.
³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu
 yiire ba n w̄a Yinni Gusun̄on woodan
 kpakoro ten mi, ba n s̄omburu m̄o baa-
 domma. ³⁸ Ma u Ob̄edi Ed̄omu ka Hosa
 ka begibu ḡosa. Ben geera sāawa t̄ombu
 wata ka n̄ōba ita (68). Ob̄edi Ed̄omu,
 Yedutum bii, ka Hosa ba sāawa k̄onn̄o
 k̄ōsobu.
³⁹ Ma Dafidi u ȳāku kowo Sad̄oku ka
 wigibu yiire bu s̄omburu ko gunguru
 w̄oll̄o Gabaonīo, mi ba ra Yinni Gusun̄o
 ȳākuru kue, ⁴⁰ ba n da n̄un ȳāku d̄ō
 mwaararuginu kue baadomma ȳāku
 yer̄o, bururu ka yoka, kpa bu maa ko
 kpuro ye ya w̄a wooda s̄o ye u Isire-
 liba w̄e. ⁴¹ Be s̄ōra Hemani ka Yedu-
 tum ka sere be ba ḡosa ba ben ȳisa
 sia sia mi, bu ka Yinni Gusun̄o s̄a ba
 w̄a. Domi wi, Yinni Gusun̄on t̄on geeru
 ta ra n w̄awa sere ka baadomma.
⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra k̄obi
 ka seketirenu ka sere maa ȳā ni nu tien
 wunan̄osu ko, ni ba ra ka womusu ko b̄a
 n Yinni Gusun̄o s̄āam̄o. Yedutum biba ba
 maa s̄a k̄onn̄on k̄ōsobu.
⁴³ Yen biru, t̄ombu kpuro ba ḡosira ba
 wura ben yenus̄o. Ma Dafidi u maa da
 win yenūo u ka win yenugibu domaru
 kua.

Nɔɔ mwɛɛ te Gusunɔ u Dafidi

ka win bibun bweseru kua

(I maa mɛerio Samuɛli II, 7:1-17)

17 Ye Dafidi u da u sina win yenuɔ, yera u Gusunɔn sɔmɔ Natani sɔɔwa u nɛɛ, n weene na n wāa diru sɔɔ te ba kua ka dāa gea ye ba m̄ sɛduru, kpa Gusunɔn woodan kpakororu ta n wāa kuu bekurugiru sɔɔ?

²Ma Natani u nùn wisa u nɛɛ, a doo a ko nge mɛ a ḡru doke kpuro. Domi Yinni Gusunɔ u wāa ka wune.

³Ye n kua w̄kuru, yera Yinni Gusunɔ u Natani sɔɔwa kāsiru sɔɔ u nɛɛ, ⁴a doo a nen sɔm kowo Dafidi s̄ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na nùn sɔɔmɔ ma n n̄ wi u koo man diru bania mi na ko n wāa. ⁵Domi na n̄ sinare diru garu sɔɔ saa m̄n di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisɔ. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirɔ kpa ba n ka man b̄su. ⁶Baama mi sa da nɛ ka Isireliba, na ra kparobu ḡsɔwa ba n be ba tie kpare. Adama na n̄ ben goo taare w̄ere n nɛɛ, mban s̄na u n̄ man diru banie ka dāa ye ba m̄ sɛduru. ⁷Yen s̄, a doo a Dafidi nen sɔm kowo s̄ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni, na nɛɛ, yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka s̄a nen t̄mbu Isireliban kparo. ⁸Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Meya na nùn win yibereba dera. Ma na dera u ȳsiru yara nge t̄n boko dunia sɔɔ. ⁹Na nen t̄mbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka b̄ri yendu, kpa t̄n k̄sobu bu ku raa maa se bu bu n̄ni s̄ ¹⁰nge mɛ ba bu kua yellu kparobun waati sɔɔ. Na win yibereba kpuro sekuru doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na nùn sɔɔmɔ ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹Win saa yà n tura u gu, ba nùn sika win baababan sikaɔ, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹²Bii wiya u koo man diru bania, kpa

n win sina ḡna sw̄i ya n dam m̄ sere ka baadommaɔ. ¹³Na kon s̄a nge win tundo, kpa u n maa s̄a nge nen bii. Na n̄ nùn nen durom wunarimɔ nge mɛ na mu sunɔ wi u nùn gbiiye wunari. ¹⁴Kon nùn ko nen t̄mbun sunɔ, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadommaɔ.

¹⁵Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sɔɔwa nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn s̄si k̄si te sɔɔ.

Dafidi u kanaru kua

(I maa mɛerio Samuɛli II, 7:18-29)

¹⁶Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. U gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na ȳ ma na n̄ s̄a ḡanu. Nen bwesera kun maa ḡanu tura. Ka mɛ, a man kua sunɔ Yerusalemu mini. ¹⁷Ma a ye garisi ḡa piiminu wunen mi. Domi a kpm gerumɔ nge mɛ nen bweseru ta ko n s̄a sia. Ma wunɛ wi a kp̄a, a man ye s̄ɔmɔ nɛ wi na s̄a t̄n diro. ¹⁸Mba kon maa gere b̄ere ye a man doke min s̄. Domi a man ȳ k̄. ¹⁹Yinni Gusunɔ, wunen gari ka maa wunen ḡrun k̄run saabuwa a ka man ḡa baka nini kpuro kua. Ma a man nu s̄si. ²⁰Ḡanu kpuro ye sa nua a kua, ya s̄si ma a kp̄a. Goo sari wi u s̄a nge wunɛ. Wunɛ tur-owa a s̄a Gusunɔ. ²¹Bweseru garu maa sari nge bese Isireliba te ta koo nɛɛ, ten b̄u u tu yakiam a yorun di, ma u tu ȳsiru k̄a ta n ka s̄a wigiru. Ka geema, ḡa bakana a sun kua. A maa ḡa maamaakiginu kua besen wuswaɔ ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaan di, ma a sun yakiam a Egibitigibun min di. ²²A wunen t̄mbu Isireliba sw̄i ba n ka s̄a wunɛgibu mam mam sere ka baadommaɔ. Ma wunɛ Gusunɔ, a kua ben Yinni. ²³N̄ n men na, gari yi a gerua nɛ ka nen bweserun s̄ a de yi koora sere ka baadommaɔ. ²⁴A de wunen ȳsiru tu w̄lle suara sere ka baadommaɔ. Kpa bu nɛɛ, wunɛ Gusunɔ w̄llu ka tem Yin- niwa a s̄a Isireliban Yinni. Kpa a de

nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaɗ. ²⁵Yinni Gusunɗ, wunen ti-iwa a man sɔɔwa a nɛɛ, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sɔna na ka kaka na kana teni mɗ. ²⁶Yinni, wuna a saa Gusunɗ. Wuna a maa ne wunen som kowo durom menin nɗ mweeru kua. ²⁷N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaɗ wunen wuswaaɗ. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mɔwa sere ka baadommaɗ.

Dafidi u bwese tukunu kamia

(I maa meerio Samuɛli II, 8:1-14)

18 Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ²Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɗ. ³Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam me wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasiasia daa te ba mɗ Efaratiɗ. ⁴Ma Dafidi u nɔn tabu keke nɔɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa siinu bɔɔra ma n kun mɗ wunɔbu (100) yi u tii deria. ⁵Sirigii be ba waa Damasiɗ ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tambu nɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶Ma u bu kparobu yiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɗ. Yinni Gusunɗ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da. ⁷Ma u Hadadesɛɛn som kowobun tɛrenu mweera ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemɗ. ⁸U maa sii gandurama ta kpaa Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya saawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɗ u ka boo kua ka gen yɔratii ka maa saa yerun dendi yaanu.

⁹Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰yera u win bii Hadoramu gɔra Dafidin mi u nɔn tɔbiri kpa u nɔn siara yɛn sɔ u Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandurama. ¹¹Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunɗn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mweera bwese tuku ninin min di. Niya, Edomuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹²Abisai, Seruyan bii, u Edomuba kamia wɔwɔɔ ye ba mɗ Bɔru. Ma u ben nɔɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³Ma u kparobu yi yi Edomu mi. Ma Edomu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunɗ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

Dafidin som kowobun yisa

(I maa meerio Samuɛli II, 8:15-18)

¹⁴Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɗ, u bu siriamme dee dee. ¹⁵Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u saa tirenun bero. ¹⁶Sadaku, Akitubun bii, ka Abimeleki, Abiataan biiwa ba saa yaku kowobu. Ma Safusa u saa tire yoro. ¹⁷Benaya, Yehoyadan biiwa u saa Keretiba ka Peletiban kpararo. Ma Dafidin bibu ba saa win gerunasibu.

Ba Dafidin sina asakpɔbu

sekuru doke

(I maa meerio Samuɛli II, 10:1-5)

19 Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua. ²Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi meya win tundo u man kua. Yera Dafidi u somɔbu gɔra bu

nùn nukuru yemiasia win tondon gōōn sō. Ye Dafidin sōmō be, ba tura Hanuni win mi, Amōniban temō bu ka nùn nukuru yemiasia, ³yera Amōniban wirugibu ba Hanuni sōōwa ba nēē, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo beere wēn sōna u sōmōbu gōrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ yē bu ka wuu ge bukiana ba gen saria gia kpa bu gu wōrima bu kam koosian sōna sōmō beni ba na wunen mi?

⁴Yera Hanuni u Dafidin sōmō be mwa u ben toba kōna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanō. Ma u bu yōsu ba doona. ⁵Ye Dafidi u nua ye n tōn be deema ma u wa ba wāa seku bakaru sōō, yera u gabu gōra bu ka bu yinna kpa bu bu sō bu gina doo bu sina Yerikōō sere ben toba ye, yā n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amōniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa mēerio Samuēli II, 10:6-19)

⁶Ye Amōni be, ba wa ma ba Dafidin mōru seeyawa, yera Hanuni ka Amōni be, ba sii geesun gobi nōrōbu (1.000) mōrisia Sirigibun mi be ba wāa Mesopotamiō ka Maakaō ka sere Sobāō bu ka bu tabu kekeba ka maasōbu wēema. ⁷Ma ba bu tabu keke nōrōbun suba tena ka yiru (32.000) wēema, ka maa Maakan sunō ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Medebāō. Ma Amōniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sōōru.

⁸Ye Dafidi u nua mē, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹Ma Amōniba ba yarima ba wāa wuun duu yerō. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yōra nennenka. ¹⁰Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruō ka wuswaāō. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu sōō tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹Ma u maa win wōnō

Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Amōniba wōri. ¹²Ma u nēē, Sirigibu bā n man kamiāmō, a man somiru na. Amōniba bā n maa nun kamiāmō, kon nun somiru na. ¹³A de a n wōrugōru mō, kpa su taa bi ko ka wōrugōru besen tōmbun sō ka maa Gusunō besen Yinnin wusun sō. Kpa Yinni Gusunō u ko ye n ko n nùn wēre.

¹⁴Ma Yoabu ka win tōmbu ba Sirigibu tabu wōri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵Ye Amōniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wōnōn wuswaan di ba dua wuuō. Ma Yoabu u gōsirama Yerusalemuō.

¹⁶Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sōmōbu gōra bu Sirigii be ba wāa daurun guru giō sokuma. Sofaki, Hadadesēēn tabu kowobun wirugii u bu gbiiye. ¹⁷Ma ba ye Dafidi nōōsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudeni tōbura, ma ba sīa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wōri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸Dafidi u ben tabu keke be dumi gawe nōrōbun suba nōōba yiru (7.000) kōsuka ka be ba wāa be sōō, ka naanaakobu nōrōbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunō Sofaki.

¹⁹Ye Hadadesēēn sōm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nōō tia kua ba nùn tii wē. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Amōniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wōri

u mwa

(I maa mēerio Samuēli II, 11:1; 12:26-31)

20 Wōō kpōōn saa yē sōō sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo damgii be u kpare ba da ba Amōniban tem wōri ba kōsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema

saa ye sɔɔ, Dafidi u wāawa win yenuɔ Yerusalemuɔ.

²Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunɔn furɔ wuragu u mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³Ma u gen tɔmbu yoo sɔma koosia. Ben gaba dāa bɔɔrimɔ ka sii, gabu ka gbɛɛ, gaba kpenu dākumɔ, ma gaba tem gbemɔ ka dākunu. Nge meya u maa Amoniban wusu kpuron tɔmbu yoo sɔma koosia. Yen biru, Dafidi u gɔsirama Yerusalemuɔ ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa meerio Samueli II, 21:18-22)

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesɛɛɔ. Saa ye sɔɔra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wɔnɔ go. Lasimi win yaasan buru ta bɔɔruwa nge weson beku tɛketiru. ⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmaɔ ka naasɔ. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii. ⁷U Isireliba nɔɔ kuura, ma Yonatam, Dafidin mɔɔ, Simean bii, u nùn go.

⁸Tɔn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiɔ.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa meerio Samueli II, 24:1-9)

21 Sɔɔ teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bɔrie u ka bu gari. ²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sɔɔwa u nne, bu doo

bu Isireliba gari saa ben tem sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ, kpa bu na bu nùn gɔra tusia. Nge meya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nne, Yinni Gusunɔ u de win tɔmbu bu dabia wunɔm wunɔm subenu. Nen yinni sina boko, tɔn beni kpurowa ba sāa wunen sɔm kowobu. Mban sɔna a maa yeni bikiamɔ. Mban sɔna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yɔrariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wɛ mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuɔ. ⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isirelibe ba koo kpɛ bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tɔmbu nɔɔɔbun suba wunɔbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nɔɔɔbun suba neeru ka wata ka wɔkuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese keragibu ka Benyameen bwese keragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nùn naawe.

Yinni Gusunɔ u Dafidi

taare wɛ

(I maa meerio Samueli II, 24:10-17)

⁷Dafidin wooda ye, ya n Yinni Gusunɔ dore. Ma u Isireliba seeyasia. ⁸Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nne, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen sɔm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹Ma Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Gadi sɔɔwa u nne, ¹⁰a doo a Dafidi sɔ a nne, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nne, wee, na nùn nɔni swāanu ita yiye. U gɔsio te u kɛ n ka nùn seeyasia.

¹¹Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn sɔɔwa u nne, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. ¹²U nne, gɔɔru tu wunen tem wɔri wɔɔ ita, n kun me wunen yibereba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, n kun me Yinni Gusunɔ u de gɔɔn gɔrado

u kēsi kēsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nɔni swāanu ita ye sɔɔ, a gasio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunɔ sɔ, wi u man gɔrima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, na wāa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wɔri Yinni Gusunɔn nɔmuɔ ye kon ka wɔri tɔmbun nɔmaɔ. Domi win wɔnwɔnda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u kēsi kēsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tɔmbu nɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u win gɔrado gora Yerusalemɔ u ye kpeerasia. Sanam me gɔrado wi, u ye kpeerasiamɔ, Yinni Gusunɔ u mɛera, ma u gɔru gɔsia kɔsa yen di. Ma u win gɔrado wi u wuu ge kpeerasiamɔ mi, sɔɔwa u nɛɛ, n den tura mɛ, a wunen nɔmu wunɔ.

N deema gɔrado wi, u wāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yerɔ. ¹⁶ Dafidi u nɔni seeya u gɔrado wi wa u wāa wɔllu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tɔmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, nena na wooda wē bu tɔn be gari. Ñ n men na, nena na tora. Tɔn beni ba ñ gāanu kue. Yen sɔ, a nɛ ka nen yenugibu nɔma dokeo kpa a wunen tɔmbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

yāku yeru bania

(I maa mɛerio Samuɛli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunɔn gɔrado u Gadi sɔɔwa u nɛɛ, a Dafidi sɔɔwɔ a nɛɛ, u doo ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunɔ u Gadi sɔɔwa. ²⁰ N deema ɔɔnani u wāa win doo soo yerɔ ka win bibu nne ba alikama soomɔ. Ye u siira yera u Gusunɔn gɔrado wa ma ba da ba

kukua. ²¹ Ma Dafidi u da ɔɔnani mi. Ye ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaaɔ u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tɔmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge mɛ kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Keteba wee, a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekeba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kērun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na ñ Yinni Gusunɔ gāanu wēemɔ ni nu sāa wuneginu n ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru kua te ta ñ man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wē yam min sɔ. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wɔllun di yāku yeru wɔllu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunɔ u ka win gɔrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔma ten diya u ra nùn yākuru kue mi. ²⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te Mɔwisi u kua gɔbaburɔ, ta wāawa Gabaonin gungurɔ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kpē u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi, yèn sɔ berum nùn mwa gɔrado win sɔ.

22 Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa

mi Isireliba ba ko n da yāku d̄s̄o mwaaruginu ko.

Dafidi u Yinni Gusun̄n

sāa yeru s̄w̄ru m̄

²Dafidi u dera ba s̄obu kpuro menna be ba wāa Isirelīo. Ma u bu yiire bu kpee bakanu dāku bu ka Yinni Gusun̄n sāa yeru bani. ³U maa sisu s̄w̄ru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban s̄ō ka maa s̄oretii. Sii gan te u menna, ta kpā sere n ñ kooro bu tu yīire. ⁴Meya u maa dāa gea ye ba m̄ seduruba menna siki siki sere ba ñ kp̄e bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka n̄n ye naawa. ⁵Domi Dafidi u tii s̄ōwa u n̄e, win bii Salom̄w̄ u s̄āawa bii pi-ibu. U ñ gina bwisi m̄. Wee s̄āa yee te ba koo Yinni Gusun̄n bania mi, ta ko n yīsiru yarawa tem kpuro s̄ō ten giriman kpāarun s̄ō. Yen s̄ōna u kī u n̄n ten s̄w̄ru kua. Ma Dafidi u s̄w̄ru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salom̄w̄ yiire

u Yinni Gusun̄n sāa yee te

bani

⁶Dafidi u win bii Salom̄w̄ soka ma u n̄n yiire u n̄e, a Gusun̄n Isireliban Yinni sāa yeru banīo. ⁷Nen bii, nen ti-*iwa* na raa ḡōru doke n n̄n tu bania. ⁸Adama u man s̄ōwa u n̄e, na t̄m-*bun* yem yari too win wuswaā taa baka bi na kuan s̄ō. Yen s̄ō n ñ ñe kon n̄n s̄āa yeru bania mi ba ko n da n̄n s̄ā. ⁹Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wāawa b̄ri yendu s̄ō. U koo maa n̄n w̄ra win yiber̄e be ba ka n̄n sikerenen n̄man di. Ba koo n̄n sokuwa Salom̄w̄. Yen tubusiana b̄ri yendu. Domi win bandun saa s̄ō, u koo de Isireliba ba n wāa b̄ri yendu s̄ō. ¹⁰Wiya u koo n̄n s̄āa yeru bania. U ko n s̄āawa win bii,

kpa wi, u n maa s̄āa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu s̄ō sere ka baadommā. ¹¹T̄ē, nen bii, Gusun̄n wunen Yinni u ko n ka nun wāa. Kpa wunen wāaru tu dakāa da. Kpa a kp̄i a n̄n s̄āa yee te bania nge m̄e u nun yiire. ¹²U de a n bwisi ka ȳēru m̄ sanam m̄e u koo de a bandu di Isireliba s̄ō, kpa a win woodaba mem n̄ōwa. ¹³Ā n Yinni Gusun̄n wooda ka win yi-irebu mem n̄ōwa bi u M̄owisi w̄ē Isireliban s̄ō, saa yera ye a m̄ō kpuro ya koo nun koorā. A n gesi dam ka w̄r̄uḡuru m̄. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴Wee na kookari kua na wura s̄w̄ru kua ya t̄nnu n̄r̄ōbun suba ita (3.000) kere Yinni Gusun̄n sāa yee ten s̄ō. Ma na sii geesu s̄w̄ru kua su t̄nnu n̄r̄ōbun suba t̄na (30.000) kere. Na sii gandu ka sii w̄kusu s̄w̄ru kua siki siki sere ba ñ kp̄e bu su yīire. Meya na maa dāa ka kpenu s̄w̄ru kua. Adama wunen tii kaa kp̄i a maa sosi mi s̄ō. ¹⁵S̄ōm kowoba ko n wāa wunen b̄kūo dabi dabinu. Bera be ba ra kpenu dāku ka be ba ra dāa dāku ka sere be ba s̄ōm bwese bwesekan kobu ȳē. ¹⁶Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu m̄ su ñ geeru m̄. T̄ē, a seewo, kpa a s̄ōmbu te ko. Kpa Yinni Gusun̄n u n ka nun wāa.

¹⁷Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salom̄w̄ somi s̄ōmbu te s̄ō. ¹⁸U maa bu s̄ōwa u n̄e, Gusun̄n b̄en Yinni u wāa ka b̄ē. Wiya u dera i wāa b̄ri yendu s̄ō beri berika. Domi u man tem m̄e n̄ōmu beria. Ma mu kua wi ka win t̄mbugim. ¹⁹T̄ē i Gusun̄n b̄en Yinni kasuo ka b̄en ḡōru kpuro ka b̄en bw̄era kpuro. I seewo i win s̄āa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win s̄āarun dendi yānu kpuro da mi.

Dafidi u dera ba Lefiba gara

23 Ye Dafidi u t̄k̄o kua, yera u win bii Salom̄w̄ kua Isireliban sun̄o.

²Ma u Isireliban guro gurobu ka yāku kwobu ka Lefiba menna.

³Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wō tena mō, ka be ba kere mē. Ma ben geera kua nārōbun suba tena ka nōba ita (38.000). ⁴Ma Dafidi u tōmbu nārōbun suba yenda nne (24.000) gōsa be sō, be ba ko n da Yinni Gusunōn sāa yee ten bana nōni doke, ka tōmbu nārōbun suba nōba tia (6.000) be ba koo tōmbu kpara, kpa ba n da bu sirie. ⁵U maa tōmbu nārōbun suba nne (4.000) gōsa be ba tie sō, ba n da sāa yee ten kōnōsu kōsu, kpa tōmbu nārōbun suba nne (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunō tōmē ka dwee yāa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunō siara. ⁶Ma u bu bōnu kua wuu wuuka nge mē ba ka wāa Gēsoni ka Kehati ka Merari, Lefin bibun bwese kerī sō.

⁷Gēsonin biba Ladani ka Simeī. ⁸Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sāa ben gbiikoo. ⁹Bibu itawa Simeī u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sāa Ladanin bwese keran wirugibu. ¹⁰Simeī u maa bibu nne gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹Yasatiwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sina u sāa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese kerī tia.

¹²Bibu nnewa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³Amuramun biba Aroni ka Mōwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gōsa ba yi nenem sere ka baadommaō ba n da ka Yinni Gusunō turare dō dokeye, kpa ba n da maa sāarun sōmburu ko, kpa ba n da maa tōmbu domaru kue ka Yinni Gusunōn yīsiru. ¹⁴Adama ba Mōwisi Gusunōn sōm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera sō. ¹⁵Mōwisin biba, Gēsonu ka Eliesē. ¹⁶Gēsonun bii gbiikoowa Sebuli. ¹⁷Eliesēn biiwa Rehabia. Bii turo

win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. ¹⁹Bibu nnewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰Bibu yiruwu Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹Merarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²²Eleasaa u ñ bii tōn durōbu mara u ka gu. Bii tōn kurōba u mara. Bera ben mero bisibu Kisin bibu ba sua kurōbu. ²³Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edē ka Yeremōti.

²⁴Be ba sāa ben yenun wirugibu Lefin bibun bweseru sō nge mē ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerō saa be ba wō yendu mōn di n ka da be ba mē kere. ²⁵Domi Dafidi u raa nē, Gusunō Isireliban Yinni u win tōmbu bōri yendu wē. Yen biru u ko n wāawa Yerusalemō sere ka baadommaō. ²⁶Saa ye sō, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusunōn kuu bekurugiru ka ten dendi yānu sōmō. ²⁷Dafidin yiire dāaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wō yendu mōn di n ka girari be ba kere mē. ²⁸Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru sō bu ka sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerun yaaraō ka ten dii sōsō. Bera ba ko n da sāa yee ten dendi yānu kpuro dēerasie kpa bu maa sōma gaa ko mi. ²⁹Bera ba ko n da pē ye ba ko n da Yinni Gusunō yiye ko, ka sere maa som mē ba ko n da ka kēnun yākunu ko, ka pē ye ba ku ra seeyatia doke, ka pē ye ba ra wō perenti sō, ka kira ni ba ra sōmē. Beya ba ko n da yeba kpuron kpāaru ka yen dēebun saria mēeri. ³⁰Ba ko n da nēwa sāa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunō tōmā, kpa bu nūn bēere wē. ³¹Meya ba ko n da maa nūn yāku dō mwaararuginu kue baadomma tō wērarugiru sō, ka suru kpao ù n yara,

ka tōo baka ni nu tia sōo nge me nin geera ne ka nge me ba nin wooda yi. ³²Bera ba ko n da Yinni Gusunon kuu bekurugirun sōmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sāa yerun sōmburu ko.

Yāku kowobun wuunu

24 Ba Aronin bibun bweseru bōnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnewa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ²Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba ñ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tōnawa ba yāku sōma kua. ³Dafidi u Aronin bibun bweseru bōnu kuawa nge me ben baawuren sōmbura sāa. Sadōku u wāawa Eleasaan bibun bweseru sōo. Ma Akimeleki u maa wāa Itamaan bibun bweseru sōo. ⁴N deema tōmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sōo n kere Itamaan bibugiru sōo. Yen sōna ba Eleasaan bibun bweseru bōnu kua wuuru wōkura nōobu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bōnu kua wuuru nōoba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵Ba bu bōnu kuawa ka tete. Domi be ba sāa sāa yerun wirugibu ka Yinni Gusunon sāarun wirugibu, be kpuro ba sāawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶Tire yoro Semaya, Netanēlin bii, Lefin bwese kera sōo, wiya u ben yīsa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yāku kowo Sadōku ka Akimeleki, Abiataan bii ka yāku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaa. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin yīsa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu gōsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gōsi. ⁷⁻¹⁸Wuuru ka wuurun wirugii be ba gōsa ka tete, ben yīsa wee. Yehoyaribuwa u sāa gbiikoo.

Ma Yedaya u sāa yiruse.
 Ma Harimu u sāa itase.
 Ma Seorimu u sāa nnese.
 Ma Maakiya u sāa nōobuse.
 Ma Miyamini u sāa nōoba tiase.
 Ma Hakōtu u sāa nōoba yiruse.
 Ma Abiya u sāa nōoba itase.
 Ma Yosue u sāa nōoba nnese.
 Ma Sekania u sāa wōkurse.
 Ma Eliasibu u sāa wōkura tiase.
 Ma Yakimu u sāa wōkura yiruse.
 Ma Hupa u sāa wōkura itase.
 Ma Yesebabu u sāa wōkura nnese.
 Ma Biliga u sāa wōkura nōobuse.
 Ma Imeri u sāa wōkura nōobu ka tiase.
 Ma Hesiri u sāa wōkura nōobu ka yiruse.
 Ma Hapisesi u sāa wōkura nōobu ka itase.
 Ma Petahia u sāa wōkura nōobu ka nnese.
 Ma Esekieli u sāa yenduse.
 Ma Yakini u sāa yenda tiase.
 Ma Gamulu u sāa yenda yiruse.
 Ma Delaya u sāa yenda itase.
 Ma Maasia u sāa yenda nnese.

¹⁹Nge meya ba ka bu yi yi bu ka sōmburu ko Yinni Gusunon sāa yerō. Ba ra ben sōmburu kowa nge me ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunon Isireliban Yinnin tiwa u Aroni wooda ye wē.

Lefi be ba tien yīsa

²⁰Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yīsa wee.

Amuramun bibun bweseru sōo, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru sōo, Yesidiawa. ²¹Rekabian bibun bweseru sōo, Yisiyawa u sāa gbiikoo. ²²Yiseharin bibun bweseru sōo, Selomōtuwa. Selomōtun bibun bweseru sōo maa, Yasatiwa. ²³Heboronin bibun bweseru sōo, Yeriyawa u sāa gbiikoo. Ma Amaria u sāa yiruse. Ma Yasieli u sāa itase. Ma Yekameamu u sāa nnese. ²⁴Usielin bibun bweseru sōo, Miseewa.

Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa. ²⁵Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa. ²⁶Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibirawa. ²⁸⁻²⁹Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameɛliwa. ³⁰Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edɛɛ ka Yerimɔtiwa.

Be ba sɔa Lefin bibun bweserun keru, bera mi. ³¹Ben tii ba tete tobawa nge mɛ begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadɔku ka Akimeleki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaa. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yisuru tireru doke, ba n ben keranaa mɛera.

Wom kowobun wuunu

25 Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem sɔarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔɔɔkunu ka guunu ka seketirenu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yisa wee.

²Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge mɛ sina boko u nɔn yiire.

³Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeyiwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔɔɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n nɔn beere wɛɛmɔ.

⁴Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimɔti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esee ka Yosibekasa ka Malɔti ka Hotiri ka Makasiɔti. ⁵Beni kpurowa ba sɔa

Hemanin bibun bweseru. Hemanu wiya u ra Yinni Gusunɔn dam wolle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemanu wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka seketirenu ka guunu ka mɔɔɔkunu kpa ben tundo bu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemanu ba n bu gbiye. ⁷Be ba womusu yɛ ka be ba bu swii, be kpuron geera sɔawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸Ba tete tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n neɛ, bukurowa gee, n kun mɛ biiwa gee. Mɛya ba n maa neɛ, be ba womusu yɛwa gee, n kun mɛ be ba torumɔwa gee.

⁹⁻³¹Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sɔa gbiikoo.

Ma Gedalia u sɔa yiruse.

Ma Sakuri u sɔa itase.

Ma Yiseri u sɔa nnese.

Ma Netania u sɔa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sɔa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sɔa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sɔa nɔɔba itase.

Ma Matania u sɔa nɔɔba nnese.

Ma Simeyi u sɔa wɔkuruse.

Ma Asareli u sɔa wɔkura tiase.

Ma Hasabia u sɔa wɔkura yiruse.

Ma Subaeli u sɔa wɔkura itase.

Ma Matitia u sɔa wɔkura nnese.

Ma Yeremɔti u sɔa wɔkura nɔɔbuse.

Ma Hanania u sɔa wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Yosibekasa u sɔa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hanani u sɔa wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Malɔti u sɔa wɔkura nɔɔbu ka nnese.

Ma Eliata u sɔa yenduse.

Ma Hotiri u sɔa yenda tiase.

Ma Gidaliti u sɔa yenda yiruse.

Ma Makasioti u sāa yenda itase.

Ma Romanti Esee u sāa yenda nnese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugeibu ba ra n sāawa wākura yiru.

Be ba ra sāa yerun kōnnōsu

kōsu

26 Ba be ba ra sāa yerun kōnnōsu kōsu bōnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sō, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gōsa. ²Bibu nōba yiruwa u mara. Wee nge me ba ka swiine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴Ba maa Obedi Edōmu gōsa. Ma Yinni Gusunō u nūn domaru kua, u bibu nōba ita mara. Wee nge me ba ka swiine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netaneeli, ⁵ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai. ⁶Semaya, Obedi Edōmun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua damgibu, begibun suunu sō. Domi ba sāawa wōrugōba. ⁷Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wōnōbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sāa wōrugōba. ⁸Tōn be kpurowa ba sāa Obedi Edōmun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sāawa wōrugōba ma ba hania mō sōmburu sō. Ba sāawa tōmbu wata ka yiru.

⁹Meselemian bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wākura nōbu ka ita. Be kpuro ba sāawa wōrugōba.

¹⁰⁻¹¹Merarin bweseru sō, Hosawa ba gōsa. Bibu nnewa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa me n ñ wi u sāa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wākura ita.

¹²Kōnnō kōsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kōnnōsu kōsu Yinni Gusunōn sāa yerō. ¹³Ba kōnnōsu bōnu kuawa ka

tete, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kōsu.

¹⁴Ye ba tete toba, sō yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sāa bwisi kēō u maa sō yēsan nōm geu gia tete di. ¹⁵Obedi Edōmuwa u sō yēsan nōm dwardugia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra dīanu bere. ¹⁶Supimu ka Hosawa ba kōnnō ge ga wāa sō duu yeru gia tete di, ka ge ba mō Saleketi, ga mēera swaaw ye ya dō gunguru gia. Kōso be, ba mēernewa.

¹⁷Tō baateren Lefiba nōba tia ba ra n wāa sō yari yeru gia, kpa tōmbu nne ba n wāa sō yēsan nōm geu gia, kpa nne ba n wāa sō yēsan nōm dward kpa nne ba n maa wāa diaō mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be bōnu sāawa wuunu yiru, wuu teerō tōmbu yiru. ¹⁸Sō duu yeru gia, dia ye ba gōri gōri sō, tōmbu yiru, swaan bera gia, maa tōmbu yiru.

¹⁹Kōnnō kōsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keru sō, niya mi.

Sōma ye ba Lefi gabu wē

²⁰Lefiba sō, Akiyawa u ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere ka sere maa kēē ni ba ka Yinni Gusunō naawa. ²¹Geesonin bweseru sō, Ladanin bibun bwesera ba sāa yenu yērobu. Wee nge me ba ka swiine. ²²Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wōnō Yoeli bera ba ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere. ²³Amuramun bweseru sō ka Yiseharin bweseru sō, ka Heboronin bweseru sō ka Usielin bweseru sō, ²⁴Sebueli, Geesōmun bii, Mōwisin debubuwa u sāa arumanin berobun wirugii. ²⁵Win bweseru sōra Elieseē, Geesōmun wōnōn bibun bwesera wāa. Rehabia, Elieseēn bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka tabu sinambu ba

ka Yinni Gusunɔ naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kɔsu. ²⁷N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunɔ naawa bu ka win s̄a yeru s̄ome. ²⁸Arumani ye Gusunɔn s̄omɔ Samueli ka S̄ɔlu, Kisin bii ka Abineɛ, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunɔ naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹Kenania ka win bibu be ba w̄a Yiseharin bweseru s̄ɔ, bera ba ra t̄m-bun wunanɔsu ka siribu ko Isirelin temɔ.

³⁰Hasabia ka t̄mbu n̄ɔɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) gabu be ba s̄a w̄ɔrugɔba Yiseharin bweseru s̄ɔ, bera ba Isireliban tem kpare m̄e mu w̄a Yu-udenin s̄ɔ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunɔn s̄a yerun s̄omburu ko ka maa sina bokogiru. ³¹Yeriyawa u s̄a wirugii Heboronin bweseru s̄ɔ. Dafidin bandun w̄ɔ weeruse s̄ɔra ba bwese ten t̄kan kaso kua. Ma ba w̄ɔrugɔba wa be s̄ɔ Yasɛɛ Galadin temɔ. ³²Yerian mero bisi be, ba s̄awa w̄ɔrugɔba. Be kpuro maa yenu ȳroba. Ben geera s̄awa n̄ɔɔbun suba yiru ka t̄mbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn s̄a yerun s̄omburu ka maa sina bokogiru n̄omu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba w̄a s̄ɔ yari yeru gia.

Tabu kowobun s̄oma

27 Wee Isireli be ba sina bokon s̄omburu m̄. Ba s̄awa yenu ȳrobu ka tabu kowobu n̄ɔɔm n̄ɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n s̄omburu naamɔ suru ka suru, w̄ɔ s̄ɔ. Wuuru baatere ta s̄awa t̄mbu n̄ɔɔbun suba yenda nne (24.000). ²⁻¹⁵Wuu nin baatere ta ten wirugii m̄. Suru gbiikoo s̄ɔ, Yasobeamu, Sabudielin bii, Peresin bweseru s̄ɔ,

wi ya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse s̄ɔ, Dodai, Akosigiiwa u wu-uru yiruse kpara. Ma Mikoloti u s̄a win yiruse.

Suru itase s̄ɔ, Benaya, ȳaku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U s̄awa tabu durɔ w̄ɔrugɔba tenan turo. Wiya u maa s̄a ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u n̄n k̄sire kua u wuu te kpara.

Suru n̄nese s̄ɔ, Asaeli, Yoabun m̄ɔwa u wuuru n̄nese kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u n̄n k̄sire kua.

Suru n̄ɔɔbuse s̄ɔ, Samehutu Yisiragiiwa u wuuru n̄ɔɔbuse kpara.

Suru n̄ɔɔba tiase s̄ɔ, Yira, Ikɛsin bii, Tekoagiiwa u wuuru n̄ɔɔba tiase kpara. Suru n̄ɔɔba yiruse s̄ɔ, Helesi Palonigii, Efaraimun bwese kera s̄ɔ, wiya u wu-uru n̄ɔɔba yiruse kpara.

Suru n̄ɔɔba itase s̄ɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera s̄ɔ, wiya u wuuru n̄ɔɔba itase kpara.

Suru n̄ɔɔba n̄nese s̄ɔ, Abiesɛ Anat̄-tugii, Benyam̄ɛn bwese kera s̄ɔ, wiya u wuuru n̄ɔɔba n̄nese kpara.

Suru w̄ɔkuruse s̄ɔ, Marai Netofagii, Serakin bwese kera s̄ɔ, wiya u wuuru w̄ɔkuruse kpara.

Suru w̄ɔkura tiase s̄ɔ, Benaya Pira-tonigii, Efaraimun bwese kera s̄ɔ, wiya u wuuru w̄ɔkura tiase kpara.

Suru w̄ɔkura yiruse s̄ɔ, Helidai Netofagii, Otinielin bwese kera s̄ɔ, wiya u wuuru w̄ɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶Wee be ba s̄a Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kera s̄ɔ, Eliesɛ, Sikirin biiwa u s̄a wirugii.

Simeɔn bwese kera s̄ɔ, Sefatia, Maakan biiwa u s̄a wirugii.

¹⁷Lefin bwese kera s̄ɔ, Hasabia, Kemuelin biiwa u s̄a wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadɔkuwa u sɔɔ wirugii.

¹⁸Yudan bwese kera sɔɔ, Elihu, Dafidin mero bisibu sɔɔ, wiya u sɔɔ wirugii.

Isakarin bwese kera sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u sɔɔ wirugii.

¹⁹Sabulonin bwese kera sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sɔɔ wirugii.

Nefitalin bwese kera sɔɔ, Yerimɔti, Asirielin biiwa u sɔɔ wirugii.

²⁰Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u sɔɔ wirugii.

Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sɔɔ wirugii.

²¹Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba maa wɔa sɔɔ yari yeru gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin biiwa u sɔɔ wirugii.

Benyameen bwese kera sɔɔ, Yaasieli, Abuneeen biiwa u sɔɔ wirugii.

²²Danun bwese kera sɔɔ, Asareli, Yerohamun biiwa u sɔɔ wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sɔɔ Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³Dafidi u n̄ Isireliba gara be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba n̄ tura me, yèn sɔ Yinni Gusunɔ u n̄ mweeru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wollun kperi.

²⁴Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ mɔru kua. Yen sɔna u n̄ ye kurasie. Adama ba n̄ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wɔarun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin sɔm kowobu gabu

²⁵Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbean dɔanu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere kɔsu yenuginu.

²⁶Esiri, Kelubun bii wiya u sɔɔ be ba gbean sɔma mɔn wirugii.

²⁷Simej, Ramagii, wiya u sɔɔ resem gbaa sɔm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sɔɔ mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸Baali Hanani, Gedeeegii, wiya u ra dɔa ye ba mɔ olifi ka sikamɔre ye ya wɔa wɔwa ye ba mɔ Sefalaɔn wunanɔsu ko.

Yoasi, wiya u maa sɔɔ gum beru yenun wirugii.

²⁹Sitarai Saronigii, wiya u ra kete yi ba kparamɔ Saroniɔn wunanɔsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa kete yi ba kparamɔ wɔwi sɔɔn wunanɔsu ko.

³⁰Obili, Isimeeli, wiya u ra yooyoo si ba mɔn wunanɔsu ko.

Yesidia Meronɔtugii, wiya u ra maa keteku ninu ni ba mɔn wunanɔsu ko.

³¹Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yɔa ni ba mɔn wunanɔsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanɔsu mɔ.

Sina bokon gerunasibu

³²Yonatam, Dafidin dusiwa u sɔɔ win bwisi kɛɔ. Yonatam wi, u bwisi ka yɛru mɔ too. Yehieli, Hakumɔnin bii wiya u sɔɔ sina bokon bibun keu koosio.

³³Ahitofeli u maa sɔawa sina bokon bwisi kɛɔ. Usai Aakigii, wiya u sɔɔ sina bokon bɔɔ kpaasi. ³⁴Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kɛɔbu. Ma Yoabu u sɔɔ win tabu sunɔ.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sɔa yeru bani

28 Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro menna Yerusalemɔ ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanɔsu mɔn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sɔm kowobu ka win tabu durɔ wɔrugɔba ka ben damgibu

kpuro gesi. ²Yera sina boko Dafidi u seewa u yōra u nēē, bēē nen mero bisibu, bēē nen tōmbu kpuro, i man swaa dakio i nō. Wee na raa gōru doke n Gusunō besen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sāa win naa sōnditiru, ma na sōru sāa n ka tu bani. ³Adama u man sōwa u nēē, n ñ nē kon tu bani. Domi na sāawa tōnu wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴Wi, Gusunō bese Isireliban Yinni u man gōsa nen tondon yenun di n ka ko bēē Isireliban sunō sere ka baadommaō. Yellun di, Yudan bwe- sera u kua wirugii. Yudan bwese te sō, ma u nen tondon yenu gōsa. Nen tondon yenu ge sō, ma u man gōsa n ka bandu di bēē Isireliba sō. ⁵Yinni Gusunō u man bii dabiru kā. Be sōra u Salomōō gōsa u swii bēē Isireliban sina gōna sō, ye ya sāa wi, Yinni Gusunōgia. ⁶U man sōwa u nēē, nen bii Salomōōwa u koo nūn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nūn sā. Domi wiya u gōsa u n ka sāa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunō u n maa sāa nge win tundo. ⁷U koo win bandun dam sire sere ka baadommaō ù n win woodaba ka win yiirebu mem nōowamme nge me u mō gisō. ⁸Tē, negibu, na bēē yiiremō Isireliba, Gusunōn tōmbun wuswaao ka Gusunō besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaao, i de i win wooda mem nōowa, i ye nene been gōrusō kpa i wa i n tem me mō, kpa i maa been bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaō.

⁹Ma u maa nēē, wunē maa Salomōō nen bii, a Gusunō, nē wunen tondon Yinni gio kpa a nūn sā ka wunen gōru kpuro ka wunen bwēra kpuro. Domi wiya u ra tōmbun gōrusu ka ben bwisikunu wēeri. À n nūn kasu, u koo de a nūn wa. Adama à n nūn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaō. ¹⁰Tē, a n yē ma Yinni Gusunō u nun gōsawa a ka nūn diru bania mi ba ko n da nūn sā. Yen sō a de a n wōrugōru mō kpa a se a sōmburu ko.

Dafidi u Salomōō

sāa yee ten kpunaa wē

¹¹Yen biru Dafidi u win bii Salomōō sāa yee ten kpunaa wē ka ten dia ye ba gōri gōrgia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wōrukinugia, ka dii sōk- inugia, ka dii tēn mi ba koo Yinni Gusunōn woodan kpakororu yigia. ¹²Dii ten kpunaa kpurowa u nūn wē ye u raa himba sāa u ko kpuro. Yera sāa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sik- erenegia ka dia yēn mi ba ko n da sāa yee ten arumani beregia, ka yēn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunō wē, ¹³ka nge mē ba yāku kowobu ka Lefiba bōnu kua wuu wuukaqia, ka nge mē ba ko n da ben sōmburu koosinē Yinni Gusunōn sāa yerōgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka sōmburu kogia. ¹⁴U nūn wura sōōsi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge mē nin baaniren bunum nē. Ma u nūn sii geesu sōōsi si u koo ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge mē nin baaniren bunum nē. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin sōmburu. ¹⁵Meya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶U maa nūn wura wē mēn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunō pēē yiye, ma u maa nūn sii geesu wē u ka tabulu gee ko. ¹⁷Yen biru u maa nūn sōōsi nge mē ba koo kaato don- nuginu koosina ka gbēa ka nōri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dōō doke ka ten bunum. U maa nūn sōōsi nge mē ba koo naa kēke ka wōllun kōsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriwa yi n Yinni Gusunōn woodan kpakororu wukiri. ¹⁹Ma Dafidi u nēē, Yinni Gusunōn tiwa u yeniba kpuron

kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

²⁰Yen biru, Dafidi u win bii Salomɔ sɔɔwa u nɛɛ, a tii dam kēɔ, kpa a n wɔrugɔru mɔ, kpa a se a sɔmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunɔ nen Yinni u ko n ka nun wāa. U ñ nun derimɔ, u ñ maa nun biru kisimɔ sere win sāa yee ten sɔmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bɔnu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔn sārurun sɔma ko. Ñ n sāa yee ten banan sɔn na, tɔmbu wee be ba sɔm bwese bwesekan kobu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

Kēɛ ni ba wē

sāa yee ten banan sɔ

29 Sina boko Dafidi u tɔn be ba menne mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, nen bii Salomɔ wi Yinni Gusunɔ u gɔsa, u sāawa bii piibu. U ñ gina tɔmbun kparabun bwisi mɔ. Sɔmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta ñ ko n sāa tɔnugiru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunɔgiru. ²Na nen dam kpuro doke n ka Gusunɔ nen Yinni sāa yee ten banan sɔɔru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wɔkusu ko, na nin sii wɔkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nɔni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā. ³Gusunɔ nen Yinnin sāa yee ten kīrun sɔ, wura ye na mɔ ka sii gee si na mɔ, ye kpurowa na wē sāa yee ten sɔ ye na raa sɔɔru kua yellu baasi. ⁴Yera wura ye ya na Ofirin di tɔnnu wunɔbu (100), ka sii geesu tɔnnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote, ⁵ka sere maa

dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sɔm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, beɛ sɔɔ, wara kī u Yinni Gusunɔ kēru wē ka nuku tia, kpa sɔm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶Yera yenu yērobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nɔɔm nɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka sina bokon sɔm kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia. ⁷Ye ba wē Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ, yera wuran tɔnnu wunaa wata ka wɔkuru ka wuran gobi nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) ka sii geesun tɔnnu gooba wunɔbu (300) ka sii gandun tɔnnu nata (600) ka sii wɔkusun tɔnnu nɔɔɔbun suba ita (3.000). ⁸Be ba kpee gobiginu mɔ, ba nu Yeyeli, Gɛɛsɔnin bweserugii wē u doke Yinni Gusunɔn sāa yerun arumanin beru yerɔ. ⁹Tɔn be kpuro ba nuku dobu kua kēɛ ni ba Yinni Gusunɔ wēn sɔ, domi ba nu wēwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰Dafidi u Yinni Gusunɔ siara tɔn be ba menne mi kpuron wuswaaɔ. U nɛɛ, i Gusunɔ besen sikado Yakɔbun Yinni siaro sere ka baadommaɔ. ¹¹Yinni Gusunɔ, wuna a kpā, a dam mɔ, a maa yiiko mɔ. A ñ nɔru mɔ. Domi wuna a mɔ kpuro ye ya wāa wɔllɔ ka ye ya wāa temɔ. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹²Wunen min diya dukia ka beere ya ra ne. Wuna a bandu dii kpuron wɔllɔ. Wunen nɔmɔɔra dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpā a gāanu kpuro wolle sua kpa a nu tāsisa. ¹³Tē, Gusunɔ besen Yinni, sa nun siaramɔ, sa maa wunen yīsirun kpāaru beere wēɛmɔ. ¹⁴Ne ka nen tɔmbu sa ñ gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naamɔwa wunen min di. Ye sa maa nun wēɛmɔ kpuro, wunen min diya sa ye waamɔ. ¹⁵Sa besen wāaru dimɔwa wunen wuswaaɔ

nge sɔbu nge mɛ besen sikadoba ba kua. Besen wāarun tōru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyɔbu sari. ¹⁶Gusunɔ besen Yinni, wuna a kpuro mɔ. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sɔɔru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsi deerarur sɔɔwa. ¹⁷Gusunɔ nen Yinni, na yē ma wuna a ra tɔnun gōru wēeri, a ra maa gem kā. Wee na ka nun kēe nini naawa ka gōru dɛɛɔ. Na maa wa wunen tɔn be ba wāa mini, ba nun kēnu wēemɔ ka nuku dobu. ¹⁸Gusunɔ, besen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, a de wunen tɔmbun gōrusu ka ben bwisikunu nu n sāa meni baadomma, kpa ben gōrusu su n tāsā wune sɔɔ. ¹⁹Kpa a de nen bii Salomɔɔn gōru ga n sɔ, u ka wunen yiirebu ka wunen sɔɔsinu ka wunen woodaba mem nɔɔwa, u ka ye kpuro sɔmburu ko, kpa u sāa yee te bani tèn sɔ na sɔɔru yeni kpuro kua.

²⁰Dafidi u maa tɔn be ba menne mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, i Gusunɔ bɛɛn Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunɔ ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaɔɔ ka maa sina bokon wuswaɔɔ.

Ba Salomɔɔ kua sina boko

²¹Yen sisiru, ba Yinni Gusunɔ siarabun yākunu ka yāku dɔɔ mwaaruginu kua ka kete nɔɔɔbu (1.000) ka yāa kinenu nɔɔɔbu (1.000) ka yāa kpenminu nɔɔɔbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba

kpuron sɔ. ²²Yen tɔɔ te, ba di ba nɔra Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salomɔɔ Dafidin biin bandu dam sire ba nùn gum tāre wirɔ nɔn yiruse Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadɔku gum tāre wirɔ ba nùn kua yāku kowo. ²³Salomɔɔ u sina Isireliban sina gɔnɔɔ ye ya maa sāa Yinni Gusunɔgia. U kua sunɔ win tundo Dafidin ayerɔ. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nùn wiru kpīiya. ²⁴Wirugibu ka tabu kowo dangibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nùn wiru kpīiyawa. ²⁵Yinni Gusunɔ u Salomɔɔ wolle sua Isireliba kpuron suunu sɔɔ. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nùn gbiye Isireliɔ.

Dafidin gɔɔ

²⁶Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. ²⁷U bandu diwa wɔɔ weeru Isireliba sɔɔ. Heboroniɔ wɔɔ nɔɔba yiru, Yerusalemɔ maa wɔɔ tena ka ita. ²⁸Dafidi u dukia ka girima wa. U tɔko kuawa kɔɔ kɔɔ. Ma u gu bɔri yendu sɔɔ. Ma win bii Salomɔɔ u bandu kɔsire kua.

²⁹Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua dāku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru sɔɔ ka Gusunɔn sɔmɔ Natanin tireru sɔɔ, ka sere maa yam wao Gadin tireru sɔɔ. ³⁰Tire ni sɔɔra ba maa win bandun gari yorua ka win wɔrugɔru, ka ye n koora Isireliban temɔ ka tem tukumɔ win waati ye sɔɔ.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Salomwɔn bandun faagiwa tire te, ta mɔ ka nge me Isireliban bwese kerɩ wɔkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sina boko ma win bibun bwesera ban te wɛenamɔ sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wɔri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Salomwɔn bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMWɔ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

1 Salomwɔ, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunɔ win Yinni u wɔa ka wi, ma u nɔn wɔlle sua.

Salomwɔ u bwisi kana

(I maa mɛerio Sinambu I, 3:4-15)

²Sɔ teeru Salomwɔ u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm (1.000) ka wunɔm wunɔm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yɛnu yɛrobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³U ka tɔn be kpuro da Gabaonɔ gungurɔ. N deema miya Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru ta wɔa te Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u kua sanam me Isireliba ba wɔa gbaburɔ.

⁴Adama ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di

ba ka da Yerusalemuɔ ba yi kuu bekurugirɔ. ⁵N deema kuu ten wuswaaɔra yɔku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wɔa.

Miya Salomwɔ ka tɔn be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. ⁶Yera Salomwɔ u da u yɔkuru kua yɔku yee ten mi, te ta wɔa kuu bekurugii ten wuswaaɔ. Yɔanu nɔrɔbuwa (1.000) u ka yɔku dɔɔ mwaararuginu kua. ⁷Ye n kua wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u Salomwɔ kure. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a man bikio ye a kɩ n nun kɛ.

⁸Ma Salomwɔ u nɛɛ, wee a nen tundo Dafidi durom kua. Ma a man kɔsire kua win ayerɔ. ⁹Tɛ, a de wunen nɔɔ mwɛeru tu yibiara te a nen tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tɔn wuurun sunu sɔɔ te ta dabi nge yani seeri. ¹⁰Yen sɔ tɛ, a man bwisi ka laakari kɛɛyɔ, kpa n kpɩ n ka tɔn be kpara. Ma n kun me, wara u koo kpɩ u wunen tɔn dabi te kpara.

¹¹Gusunɔ u Salomwɔ sɔɔwa u nɛɛ, na nua ye ya wɔa wunen gɔruɔ. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun me beere, n kun me be ba nun tusan gɔɔ. Mey a n maa bikie wunen wɔaru tu daka da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nen tɔmbu kpara bɛn wɔllɔ na dera a bandu dii. ¹²Tɛ, kon nun bwisi ka laakari ye wɛ. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere wɛ ye sinam be ba nun gbiiye ba n waare a sere bandu di. Mey a wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³Yeniban biru, Salomwɔ u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunɔn kuu bekurugira wɔa. Ma u wurama Yerusalemuɔ u bandu dii Isireliba kpuron wɔllɔ.

Yiiko ka arumani

ye Salomɔɔ u mɔ

*(I maa mæerio 9:25-28,
Sinambu I, 10:26-29)*

¹⁴Salomɔɔ u tabu keke yi dumi gawe menna nɔɔbu ka nœru (1.400). Ma u maa maasɔbu menna nɔɔbun suba wɔkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu sɔɔ ka sere maa Yerusalemɔ mi win tii u wāa. ¹⁵U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemɔ nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba mɔ seduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba mɔ sikamɔre ye ya ra n wāa Sefalan wɔwɔɔ. ¹⁶Egibitin diya ba ra ka nùn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷Ba ra nùn tabu keke yi dumi gawen tia dœrewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa nùn duma dœre sii geesun gobi wunaa weeru ka wɔkuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Salomɔɔ u sãa yerun banan

sɔɔru mɔ

*(I maa mæerio Sinambu I,
5:15-32, 7:13-14)*

¹⁸Salomɔɔ u wooda wē bu Yinni Gusunɔ diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2Yera u tɔmbu nɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa be ba ko n da sɔmunu sue, ka tɔmbu nɔɔbun suba wene (80.000) be ba ko n da kpenu daku guunɔ. Ma u maa tɔmbu nɔɔbun suba ita ka nata (3.600) gɔsa be ba ko n sɔmbu te nɔni doke.

²Salomɔɔ u Hiram, Tirin sunɔ gɔria u nœ, nge mœ a raa nen tundo Dafidi dāa ye ba mɔ seduru kã u ka win sina kpaaru bana, nge meya nen tii na maa kī a man kœema. ³Wee na Gusunɔ nen Yinni diru baniamme ta n sãa wīgiru. Miya

ba ko n da nùn turare nubu durorugia dōɔ dokeye, kpa bu win pœe yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yāku dōɔ mwaararuginu ko bururu ka yoka, tōɔ baatere, ka tōɔ wērarugiru sɔɔ, ka suru kpao baawure sɔɔ, ka Yinni Gusunɔn tōɔ bakaru baatere sɔɔ nge mœ ba Isireliba yen wooda wē sere ka baadomma. ⁴Dii te, ta ko n kpā. Domi Gusunɔ besen Yinni u būnu kpuro kpāaru kere. ⁵N n men na, goo kun kpē u nùn diru bania. Domi baa wɔllu ka ten kpāaru ta n kpē tu nùn mwa. Yen sō, wara ra n ne, Salomɔɔ n sere ka nùn diru bania. Negia n ko mi ko na n da nùn turare dōɔ dokeye. ⁶Yen sō tē, wunœ Hiram, a man goo mœrisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusun sɔmburu yē ka sere beka ye ba wɔkua ka wunɔm ka maa gaadura kpa u n maa gāanun weenasinun kobu yē gana sɔɔ, kpa bu sɔmburu ko sannu ka nen tɔn be ba maa yēru mɔ ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro sɔɔ. Tɔn be, ba sãawa be nen tundo Dafidi u gɔsa. ⁷A de a man dāa ye ba mɔ seduru ka sipere ka santali mœrisiama Libanin di. Domi na yē ma wunen sɔm kowobu ba yen burabu yē. Nen sɔm kowobu ba koo bu somi sɔmbu te sɔɔ. ⁸A de bu man dāa ye kasuama ya n kpā. Domi dii te na kī n bani mi, ta kpā. Ta ko n maa wā. ⁹Saa ye sɔɔ, kon wunen sɔm kowobu alikaman som tɔnnu nɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000) wē ka dīa bimi yi ba mɔ œsun som tɔnnu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka tam ditiri nɔɔbun suba nene (800.000) ka sere maa gum ditiri nɔɔbun suba nene.

¹⁰Ma Hiram, Tirin sunɔ, u Salomɔɔ wisa tireru sɔɔ u nœ, geema, yèn sō Yinni Gusunɔ u win tɔmbu kī, yen sōna u nun kua ben sunɔ. ¹¹I ka man Gusunɔ Isireliban Yinni siaro wi u wɔllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii kã wi u koo wi, Yinni Gusunɔ sãa yeru bania ka sere maa win tiin sina

kpaaru. ¹²Tē, wunε Salomɔɔ, kon sɔm yēro goo mɔrisiama. Yēro u bwisi mɔ too. Win yīsira Huramabi. ¹³U sāawa kurɔ goon bii. Kurɔ wi, u sāawa Danun bweserugii. Ma win tundo u sāa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka kpenu ka dāan sɔmburu yē. U maa bekan sɔmburu yē, ye ba kua ka wēε wunɔmgii ka gaaduragii, ka wēε swēε ka sere maa wēε damgii. Meya u maa gāanun weenasinun kobu gani sɔɔn sɔmburu yē. Sɔmbu te ba gesi nūn nɔmu sɔndia kpuro, u koo kpī u tu kowa. U koo sɔmbu te kowa ka wunen sɔm kowobu sannu ka sere be nen Yinni Dafidi wunen tundo u gɔsa. ¹⁴Tē, wunε maa, a sun alikama ka ɔɔsu ka gum ka tam mε mɔrisiama yēn gari a gerua mi. ¹⁵Bese sa ko maa nun dāa bɔɔria nge mēn nɔɔ a kī, kpa su ye mɔrisiama ka goo nimkusu sere Yafɔɔ. Kpa wunεgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemuɔ.

¹⁶Salomɔɔ u sɔbu gara be ba wāa Isireliba sɔɔ. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Sɔɔ ben geera kuawa tɔnu nɔɔɔbun suba wunaa weeru ka wɔkura ita ka nata (153.600). ¹⁷Ma u ben nɔɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa ba n da sɔmunu sue, kpa ben nɔɔɔbun suba wene (80.000) ba n da kpenu dāku guunɔ. Ben nɔɔɔbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da sɔm kowo be ba tie nɔni doke.

Sāa yerun bana

(I maa mεerio Sinambu I, 6:1-38)

3 Salomɔɔ u sāa yee ten bana torua Yerusalemuɔ guu te ba mɔ Mɔriyan wɔllɔ mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n daa sāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru. ²U sāa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nnesen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³Ba dii te yīirawa ka yellun yīiru-tia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dēebu

bu sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. ⁴Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun dēebu n newa. N sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔɔ u ten sɔɔɔwɔ wura gea pote. ⁵Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba mɔ sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yɔnin weenasii kua kua gani yi sɔɔ. ⁶Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kɔnnɔ suukusɔ ka ten ganɔɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wɔllun kɔsɔbun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸Ma u dii te ta dēere gem gem bana mi. Ten dēebu ka dii ten tiin yasum mu newa. Mu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa tɔnnu yendu. ⁹Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bɔnu. Baa ka dia ye ya wāa wɔllɔ kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰U maa kɔsɔbun weenasibu yiru kua dii te ta dēere gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote. ¹¹Wɔllun kɔso ben kasa nne ye kpuron dēebu bu sāawa gɔm soonu yendu. Kasa yen tian dēebu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kɔso yirusegirun teeru girarine. ¹²Ma kɔso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teɔnɔ girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine. ¹³Kɔso be kpuron kasa ya dēiarewa. Ma yen dēebu kua gɔm soonu yendu. Ma ba yɔ ba wuswaa tii dii ten kɔnnɔ gia. ¹⁴Ma u dii ten beku kareru kua ka wēε damgii yi ba wɔkua ka gaadura ka wunɔm ka sere maa tom. Ma ba maa kɔsɔbun weenasibu kua beku te sɔɔ.

Dii ten gberere be ba kua

ka sii gandu

(I maa meerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵U dii ten wuswaaɔ gberere yiru kua. Yen baayeren gunum mu s̄awa ḡm soonu t̄na ka n̄ɔbu. Ma ba ye fur̄su s̄ndia w̄ll̄ɔ. Sin gunum mu s̄awa ḡm soonu n̄ɔbu. ¹⁶U maa ȳnin weenasii buraru garu kua nge te u raa kua s̄a yeru mi. Ma u bura te doke fur̄ sin w̄ll̄ɔ. Ma u d̄a marum gam weenasim kua wunɔbu (100) u doke ȳni yi s̄ɔ. ¹⁷Ma u gberere yiru ye gira s̄a yee ten wuswaaɔ. Tia n̄m geuɔ, tia maa n̄m dwarɔ. Ma u n̄m geugia ye ȳsiru k̄a Yakini. Ma u maa n̄m dwarugia ye ȳsiru k̄a Boasi.

4 U maa ȳku yeru kua ka sii gandu. Ten d̄ebu bu s̄awa ḡm soonu yendu. Ma ten yasum maa s̄a ḡm soonu yendu. Ma ten gunum mu s̄a ḡm soonu w̄kuru.

Boo sii ganduguu

(I maa meerio Sinambu I, 7:23-26)

²U boo sii ganduguu kua. Gen n̄ɔn yasum mu s̄awa ḡm soonu w̄kuru. Gen gunum maa ḡm soonu n̄ɔbu. Ma gen kekera s̄a ḡm soonu t̄na. Ga s̄awa bw̄ereke mam mam. ³Ba gen n̄ɔ b̄kan tem̄ keteban weenasii kua ba ka sikerena. Ḡm soo teerun baa s̄ɔ, kete w̄kura ba kua. Ba keten weenasii yi kuawa s̄a yiru. Ma ye kpuro ya s̄a sii b̄ri tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴Ba boo ge s̄ndiwa keten weenasii w̄kura yirun w̄ll̄ɔ. Yen ita ya wuswaa kisi s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia, ita maa s̄ɔ duu yeru gia, ita yeni maa s̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gia, ita ye ya maa tie, s̄ɔ yari yeru gia. Ma boo ge, ga s̄ndi keten weenasii yin w̄ll̄ɔ. Ma kete ben biru ga wura s̄ɔw̄ɔ. ⁵Boo gen sinum mu ka n̄m tararu ne. Ma ba gen n̄ɔ b̄ka kua nge n̄ragia.

Ma ga maa n̄ɔ deriare nge biibii. Ga koo kp̄i gu nim mwa ditiri n̄ɔɔbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶U wekenu w̄kuru kua ma u nin n̄ɔbu yi s̄a yee ten n̄m geuɔ. N̄ɔbu yeni maa ten n̄m dwarɔ bu wa bu ka tii s̄arasia, kpa bu maa ka ȳku yaa kpakia b̄n ȳku d̄ɔ mwaaruginu m̄. Boo sii ganduguu gen nima ȳku kowobu ba ra ka ben n̄ma ka naasu kpakie.

Dendi ȳa ni ba kua ka sisu

(I maa meerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷U maa dabu wuraguin u wasi w̄kuru. U nu kuawa nge me ba nin wooda yi. Ma u nin n̄ɔbu yi s̄a yee ten n̄m geuɔ. N̄ɔbu yeni maa n̄m dwarɔ.

⁸U tabulu w̄kuru kua u yi s̄a yeru mi. U n̄ɔbu yi n̄m dwarɔ, ma u maa n̄ɔbu yi n̄m geuɔ.

Ma u maa gb̄e wuraguin u wasi wunɔbu (100) ni s̄ɔ ba ko n da ȳku yaa yem doke bu ka ȳka.

⁹U yaara gaa kua ȳku kowobun s̄. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen n̄m geuɔ s̄ɔ yari yerun n̄m dwaru gia.

¹¹Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gb̄a ȳ s̄ɔ ba ko n da ȳku yaa yem doke bu ka ȳka. Nge meya u ka s̄mbu te kua u kpa te sina boko Salom̄ɔ u n̄n yiire u ko Yinni Gusun̄n s̄a yee ten s̄. ¹²Wee ye u maa kua. Yera gberere yiru

ka fur̄su yiru si ba koo doke gberere ben w̄ll̄ɔ

ka k̄k̄ɔɔ bwesenu yiru ye ba koo s̄ndi fur̄ sin w̄ll̄ɔ.

¹³U maa d̄a marum weenasim kua n̄eru (400) k̄k̄ɔɔ yiru yen s̄. K̄k̄ɔɔ yiru yen baayere s̄ɔ, d̄a marum weenasim men s̄a yiru yiruwa u kua u ka s̄ndi fur̄ sin w̄ll̄ɔ.

¹⁴U wekenu kua wəkuru ka nin sɔwaritii wəkuru.

¹⁵U boo sii ganduguu kua, ka keten weenasii wəkura yiru yi yi boo ge sɔwa.

¹⁶U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomɔɔ u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wɔriasia. ¹⁷U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wɔwɔɔ mi sɔnda wāa Sukotu ka Seredan baa sɔɔ. ¹⁸Salomɔɔ u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba ñ maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹Salomɔɔ u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya

yāku yee wuragii te,

ka tabulu yè sɔɔ ba ra pɛɛ sɔndi,

²⁰ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sɔrawa nge me sāa yerun wooda ya gerua.

²¹U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²²U maa woba kua, ka nɔri, ka gbēa, ka dɔɔ guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dɛere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kɔnnɔn gamboba kua ka wura.

5 Ye Salomɔɔ u sāa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gāa ni win tundo u raa yi sāa yee ten sɔ kpuro gurama u doke Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ.

Ba woodan kpakororu yi Yinni Gusunɔn sāa yerɔ

(I maa mɛerio Sinambu I, 8:1-13)

²Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemɔɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mɔ Sionni, kpa bu tu doke sāa yeru mi. ³Yera

Isireliba kpuro ba menna Salomɔɔn mi wɔɔn suru nɔɔba yiruse wi sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko. ⁴Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua, ⁵ka win kuu bekurugii te, ka sere sāarun dendi yāa ni nu wāa te sɔɔ kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba menne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ. Ma ba yāanu ka ketɛ dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu ñ garirɔ.

⁷Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ay-erɔ dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wɔllun kɔsɔbun weenasibu yirun kasin kɔkɔɔ. ⁸Kɔso be, ba kasa dɛriewa ba woodan kpakoro te ka ten nenutii wukiri. ⁹Ba koo kpī bu nenutii yi wa yi tere saa dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔn di. Domi ba yi kuawa yi dɛu. Adama ba ñ kpē bu yi wa saa tɔɔn di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁰Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wəkurun kpee besi yiru ye Mɔwisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u nùn yi wē Horebun guurɔ sanam mɛ u ka Isireliba arukawani bɔkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹Yāku kowobu ba tii dɛerasia. Adama ba ñ kue nge mɛ wooda ya nɛɛ bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sāa yee ten min di. ¹²Ma Lefiba kpuro be ba sāa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wēɛ damgii ba ka yō yāku yerun sɔɔ yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka mɔɔkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben bɔkuɔ ba kɔbi soomɔ. ¹³Be ba kɔbi soomɔ ka be ba womusu mɔ ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro, domi u

sāawa tən geo, win durom mu ko n wāawa sere ka baadomma.

Ye ba m̀ me, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunon sāa yee te wukiri. ¹⁴Ma yāku kowobu ba kpana bu yōra bu ben sɔmburu ko guru wii ten s̄. Domi Yinni Gusunon yiikon girima ya dii te yiba.

6 Yera Salomɔɔ u nɔɔgiru sua u n̄e, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wāa guru wii sinumgiru sɔɔ.

²Adama ne, na nun wāa yee geeru bania mi kaa n wāa sere ka baadomma.

Gari yi Salomɔɔ

u Isireliba s̄ɔwa

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:14-21)

³Yera sina boko Salomɔɔ u s̄ira Isireliba kpuron mi gia, mi ba ȳ. Ma u bu domaru kua. ⁴U gerua u n̄e, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara. Domi u win nɔ mw̄eru yibia te u Dafidi nen tundo kua u n̄e, ⁵saa m̄in di u win tɔmbu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo n̄n s̄. U n̄ maa goo gɔsa u n̄ ka s̄a win tɔmbun kparɔ. ⁶Adama Yerusalemuwa u gɔsa bu ka n̄n s̄a yeru bania mi. Meya u maa Dafidi gɔsa u n̄ ka s̄a ben kparɔ. ⁷Nen tundo Dafidi wi, u raa ḡru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania. ⁸Ma Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa u n̄e, ya w̄a ye u ḡru doke u ka n̄n diru bania. ⁹Adama n̄ wi, u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰T̄, Yinni Gusunɔ u win nɔ mw̄e te yibia. Wee n̄e, Salomɔɔ, na sina bese Isireliban sina ḡna w̄llɔ na kua nen tundo Dafidin k̄sire. Yen biru, na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n̄ da n̄n s̄. ¹¹Dii te s̄ɔra na win woodan kpakororu w̄a yeru kua. Kpee besi yiruwa yi w̄a kpakoro te sɔɔ, ȳ

sɔɔ ba win woodaba yorua be u besen baababa w̄e.

Salomɔɔn kanaru

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:22-53)

¹²Yera Salomɔɔ u yōra Yinni Gusunon yāku yerun wuswaɔ Isireliban n̄ni biru, ma u n̄ma yiya w̄llɔ u kanaru kua. ¹³N̄ deema Salomɔɔ u raa turaru garu kua ka sii gandɔ. Ma u tu doke s̄a yerun yaara yen suunu sɔɔ. Tura ten d̄ēbu bu s̄awa ḡm soonu n̄ɔbu. Ten yasum maa ḡm soonu n̄ɔbu. Ma ten gunum maa s̄a ḡm soonu ita. Miya u yɔɔwa u yiira Isireliba kpuron wuswaɔ. Ma u n̄ma yiya w̄llɔ u n̄e, ¹⁴Gusunɔ, bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wun̄e w̄llɔ ka temɔ. Wunen bw̄a be ba nun mem̄ n̄ɔwam̄e ka ḡru tia, a ra arukawani ye a ka bu b̄kua yibia, kpa a bu wunen w̄n̄w̄ndu s̄ɔsi. ¹⁵Wee a wunen n̄ɔ mw̄eru yibia te a wunen b̄ɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a n̄n s̄ɔwa kpuro, a ye kua gisɔ ka wunen dam. ¹⁶Yen s̄, Gusunɔ besen Yinni, a n̄ɔ mw̄e te yibio te a n̄n kua mi. A n̄e, u n̄ k̄sire biamɔ win bibun bw̄eseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, b̄ n̄ tii neni dee dee ben w̄aru sɔɔ, ma ba nun mem̄ n̄ɔwam̄e nge m̄e wi, Dafidi u kua. ¹⁷N̄ n̄ men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a n̄n s̄ɔwa mi kpuro yi koora.

¹⁸Adama kaa sere kp̄i a sina tem̄ me sɔɔ ka gem? Domi w̄lla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹Ka m̄e, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio, kpa a nen kanaru nɔ te na m̄ gisɔ. ²⁰A de wunen n̄ni yi n̄ w̄a dii te sɔɔ w̄kuru ka s̄ɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini. Domi miya a n̄e, kaa tii s̄ɔsi. ²¹Ne ka wunen tɔmbu, s̄ n̄ menna yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio saa w̄llun di mi a w̄a kpa a sun suuru kua.

²²Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yerō, ²³na nun kanamō a yēro swaa dakio wöllun di kpa a bu siria. A tōn kōso nùn win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

²⁴Yibereba bà n wunen tōmbu Isireliba kamia yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamō dii teni sō, ²⁵a bu swaa dakio saa wöllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem me sō me a raa ben baababa wē.

²⁶À n dera gura ya yōra yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yèn sō a bu sekuru doke, ma ba mēerima yam mini ba nun sāmō ba kanaru mō, ²⁷a bu swaa dakio saa wöllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sōsio yè sō ba koo sī, kpa a de gura yu ne tem me sō, me bese wunen tōmbu sa tubi di mi.

²⁸Gōru tà n dua tem me sō, ù kun me kēsi kēsi bararu, ù kun me dīanun gō, ù kun me twee, ù kun me kōkōnu ganu ni nu ra dīanu sanku, ù kun me yibereba bà n tem men wusu tarusi, ù kun me bara bwese bweseka yà n wunen tōmbu deema, ù kun me wahala gaa, ²⁹bà n seewa ba kanaru mō ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win nōma suema dii tenin bera gia, ³⁰a bu swaa dakio saa wöllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge me u sāa. Domi wunē turowa a tōnun gōru yē.

³¹Kpa bu nun nasia ba n sīimō wunen swē sō ben wāaru kpuro sō tem me sō, me a ben baababa wē.

³²Tōn tuko goo ù n na u ka nun sā yèn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mō, ma yēro u kanaru mō dii te sō, ³³a nùn swaa dakio saa wöllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamō. Kpa handunian tōmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge me wunen tōmbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n

yē ma wuna ba ra sā dii te sō, te na bana mini.

³⁴À n wunen tōmbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yibereba tabu wōri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mēerima wunen gee a gōsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵a ben kanaru swaa dakio wöllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶Bà n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa, a bu yibereba nōmu sōndia, ma ba bu mwēera ba ka da ba yoru dimō turuku ù kun me mi n toma, ³⁷⁻³⁸bà n bwisika tem mi ba yoru dimō mi ma ba gōru gōsia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem meni mēerima me a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gōsa ka sāa yee te na nun bania mini, bà n kanaru mō ba mō, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹a bu swaa dakio saa wöllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰Tē, Gusunō nen Yinni, a de a nōni wukia kpa a swaa daki kana te na mō.

⁴¹Yinni Gusunō,

a seewo a na mi a ra wēre,
wunē ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra sōsire.

A de wunen yāku kowobu ba n faaba mō.

Kpa be ba nun mem nōwamme
ba n nuku dobu mō doo nōru sō.

⁴²Yinni Gusunō,

a ku wi a gōsa biru kisi.

A wunen durom yaayo

me a Dafidi wunen sōm kowo kua.

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mēerio Sinambu I, 8:62-66)

7 Sanam me Salomō u kanaru kua u kpa, yera dō u sarama wöllun di u yāku dō mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunōn yikon girima ya dii te wukiri. ²Yāku kowobu ba ù kpā bu du Yinni Gusunōn sāa yerō,

domi win yiikon girima ya yiba ten mi.
³Ye Isireliba kpuro ba dɔɔ wi ka Yinni Gusunɔn yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wɔllɔ, yera ba yira ba siriru tem girari turarun wɔllɔ te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sāawa tɔn geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaɔ.

⁴Isireliba kpuro ka sina boko ba yākuu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵Yen dɔma te, Salomɔɔ u naa kinenu nɔɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nɔɔɔbun suba wunaa teuru (120.000). Nge meya ba ka sāa yee te wukia. ⁶Yāku kowobu ba yɔ ben ayenɔ, ma Lefiba ba dwee yānu soomɔ, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ sā. N deema u raa bu yire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunɔn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Ma yāku kowobu ba kɔbi soomɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ mi ba yɔ. ⁷Salomɔɔ u sāa yee ten yaaran sunu deerasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaaɔ. Domi miya u yāku dɔɔ mwaaruginu ka siarabun yākuu kua yèn sɔ yāku yee te ba kua ka sii gandun ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸Salomɔɔ ka Isireliba kpuro ba tɔɔ baka te diwa sere sɔɔ nɔɔba yiru. Ma tɔn dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹Sɔɔ nɔɔba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te deerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa sɔɔ nɔɔba yiru. Yen biruwa ba maa tɔɔ bakarun tii di sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁰Wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ yenda itase sɔɔra Salomɔɔ u dera tɔmba wura ben yenusɔ. Ma ba nuku dobu mɔ durom mɛ Gusunɔ u Dafidi ka Salomɔɔ ka sere win tɔmbu Isireliba kuan sɔ.

Yinni Gusunɔ

u kɔam Salomɔɔ kure

(I maa meerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹Sanam mɛ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kooa, ye u gɔru doke u ko Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru, ¹²yera Yinni Gusunɔ u nɔn kure wɔkuru. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Na yam mi gɔsa. Miya ba ko n da man yākuu kue. ¹³Nà n wɔllu kenua, ma gura kun maa nemɔ, n̄ kun mɛ na dera twee yi tem me wukiri yi men dīanu di, n̄ kun mɛ nà n men tɔmbu kēsi kēsi baranu sure, ¹⁴saa ye sɔɔ, bɛɛ be i sāa nen tɔmbu, i nen yīsiru sɔɔwa, ma i tii kawa i bɛɛn daa kɔsa deri, ma i man soka, kon bɛɛ wurari wɔllun di kpa n bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua, kpa n bɛɛn tem arumani wesia. ¹⁵Saa ye sɔɔ, kon bɛɛ meeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. ¹⁶Tɛ, na tu gɔsa na yi nenem nen sɔ, ta n ka nen yīsiru sɔɔwa. Ten miya nen nɔni ka nen gɔru kpuro ko n woo. ¹⁷Wunɛ maa Salomɔɔ, à n siimɔ nge me wunen tundo Dafidi u sia, ma a mɔ ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mem nɔɔwamme, ¹⁸kon wunen bandun dam sire nge me na wunen tundo Dafidi nɔɔ mwɛeru kua na nɛɛ, u n̄ kɔsire biamɔ wi u koo bandu di Isireliɔ. ¹⁹Adama i n gɔsira i nen woodaba deri be na bɛɛ wɛ, ma i maa da i būnu sāwa, ²⁰kon bɛɛ wunawa nen tem di mɛ na bɛɛ wɛ. Kpa n dii te yina te na gɔsa na yi nenem nen yīsirun sɔ mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yɛɛ. ²¹Be ba raa ten kpāaru yɛ yellu, b̄a n sarɔ mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nɛɛ, mban sɔna Yinni Gusunɔ u wuu geni ka dii teni kua mɛ. ²²Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunɔ ben baababan Yinni

deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yiiramme ba sāamɔ. Yen sōna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

Ye Salomɔɔ u maa kua

(I maa mæerio Sinambu I, 9:10-28)

8 Wɔɔ yendun baa sɔɔra Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ²U maa wuu si Huramu u nùn kā sɔnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³Salomɔɔ u Hamati wari ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mɔ Tadinɔri bana ka sere maa Hamatin wuu sìn mi ba ko n da win dīanu bere. ⁵U Beti Horoni ye ya wāa gunguru wɔllɔ ka ye ya wāa wɔwɔɔ bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mɔ, ka maa yen sēretinu. ⁶U maa wuu ge ba mɔ Balati bana ka wuu sìn mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu sɔɔ win tabu keke yi dumi gawe berua ka maasɔbu. Ye Salomɔɔn gōru ga kī, yera u bana Yerusalemɔɔ ka Libaniɔ, ka sere wuu si u mɔ sɔɔ.

⁷Tɔn be ba tie Hetiba sɔɔ, ka Amɔreba sɔɔ, ka Feresiba sɔɔ, ka Hefiba sɔɔ, ka Yebusiba sɔɔ, be, be ba ñ sāa Isireliba, ⁸ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomɔɔ u yoo sɔma koosia sere ka gisɔn gisɔ. ⁹Salomɔɔ u ñ Isireliban goo yoo sɔmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu keke yi dumi gawen kparobu. ¹⁰Wirugii be Salomɔɔ u gɔsa bu ka win tɔmbu kpara sɔmbu te sɔɔ, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹Salomɔɔ u dera win kurɔ wi u sāa Egibiti sunɔn bii u yara Dafidin yennun di ge u bana. U nɛɛ, win kurɔ kun sinamɔ Dafidi Isireliban sina bokon yenuɔ. Domi mi ba woodan kpako-

roru doke, yam mi, mu kuawa mi yam deeram.

¹²Yera Salomɔɔ u yāku dɔɔ mwaararuginu kua yāku yee ten wɔllɔ te u bana Yinni Gusunɔn sāa yerun wuswaɔɔ. ¹³U ra yākunu ko nge me Mɔwisin wooda ya gerua tɔɔ baateren sɔɔ, ka suru kpaon sɔɔ, ka tɔɔ wēerarugiru sɔɔ ka tɔɔ bakanu ita yenin sɔɔ ni ba ra ko wɔɔ tia sɔɔ. Niya pēɛ ye ba ku ra seeyatia doken tɔɔ bakaru, ka duurubun tɔɔ bakaru, ka sere maa Kunun tɔɔ bakaru. ¹⁴U yāku kowobu yi wuu wuuka nge mɛ win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win sɔmburu. Lefiba ka maa ben sɔmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunɔ siaramɔ tɔɔ baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben sɔma sɔɔ. Ma ba kɔnnɔsun kɔsɔbu yi yi wuu wuuka. ¹⁵Ba ñ sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban sɔɔ ka sere maa arumani beru yerun sɔɔ.

¹⁶Nge meya ba ka sāa yee ten sɔmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge meya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷Yen biru Salomɔɔ u da Esioni Gebeɛɔ ka Elɔtuɔ. Wuu si, su wāawa nim wɔkun bɔkuɔ Edɔmun temɔ. ¹⁸Huramu u dera win sɔm kowo be ba nim yē ba ka Salomɔɔ goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriɔ ka Salomɔɔn sɔm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomɔɔ wuran tɔnnu wɔkura ita naawa.

Seban sunɔ tɔn kurɔ

u Salomɔɔ mærim da

(I maa mæerio Sinambu I, 10:1-13)

9 Saa yè sɔɔ Seban sunɔ tɔn kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u yīsiru yara, yera u da u ka Salomɔɔn bwisi yin saka mæeri kpa u nùn gāa dabinu bikia. U tura Yerusalemɔɔ, ka win sina bwāa dabinu be ba nùn swii,

ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruɔ. ²Ma Salomɔɔ u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sēsie. ³Ye kurɔ wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nɔɔri, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nɔraɔginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ sā, ⁵ye kpuro ya nūn biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro geema. ⁶Adama na ñ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee nen nɔni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba ñ daa man yen bɔnu sɔɔwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mɛ wunen yīsira yara. ⁷Doo nɔɔrugiba wunen tɔmbu ka wunen sɔm kowo be ba nun nɔɔrimɔ saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸Na Gusunɔ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gɔna wllɔ. U bu kīwa sere ka baadommaɔ. Yen sōna u nun kua ben sunɔ a n da ka bu sirie dee dee.

⁹Ma u sina boko wura kā tɔnnu ita ka bɔnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomɔɔ kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nɛ mɛ.

¹⁰Huramun sɔm kowobu ka Salomɔɔgii be ba ka wura naamɔ Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba mɔ santali ka kpee gobiginu naamɔ. ¹¹Ma sina boko u ka dāa ye yɔɔtii kua sāa yerɔ ka sere maa win tiin dirɔ. Dāa yera u maa ka wom kowobun mɔɔkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mɔ. Meyā ba ñ maa yen bweseru waare Yudan temɔ.

¹²Salomɔɔ u sunɔ tɔn kurɔ wi wē kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa n

kere ye u ka na. Yen biru, ma kurɔ wi, u gɔsira u wura win temɔ ka win bwāabu.

Salomɔɔn dukia

(I maa mɛerio Sinambu I, 10:14-29)

¹³Wura ye Salomɔɔ u ra wa wɔɔ ka wɔɔ ya sāawa tɔnnu yendu. ¹⁴Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bɔkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunɔbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nɔɔba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu sɔɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ, win sina kpaarɔ.

¹⁷Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸Sina kita te, ta yɔɔtia mɔwa naa dabusanu nɔɔba tia. Ma ba ten naa sɔnditia kua ka wura. Ma ta nɔm sɔnditia mɔ yēsī yēsika. Yen baayeren bɔkuɔra ba gbee sunɔn weenasia kua ya yɔ, tia nɔm dwarɔ, tia maa nɔm geuɔ. ¹⁹Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wɔkura yiru ba doke tia tia yɔɔtia yen naa dabusaru baateren yēsī yēsikaɔ. Nɔɔba tia ya wāa nɔm dwarɔ, nɔɔba tia maa wāa nɔm geuɔ. Sunɔ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰Salomɔɔn nɔri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sɔɔ, ba ñ sii geesu garisi gāanu. ²¹Yèn sō Huramun sɔm kowobu ba ka Salomɔɔn goo nimkusu tenkuru mɔ su ra n naamɔ wɔɔ ita ka wɔɔ ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sɔɔwa ka suunu donnu, ka wɔnnu ka gunɔ burasu.

²²Salomɔɔ u sinam be ba wāa dunia sɔɔ kpuro bwisi ka dukia kere.

²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nɔ win bwisi yi Yinni Gusunɔ u nùn kǎn s̄. ²⁴ Wɔ̄ baagere, ben baawure u ra ka nùn k̄eru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Salomɔ̄ u tabu k̄ekeba kasu yi dumi gawe ka maasɔbu. U dum ḡnu kua nɔrɔbun suba nne (4.000). Maasɔ be, ba maa s̄a nɔrɔbun suba wɔkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosɔ, mi win tabu k̄ekeba ba w̄a ka sere maa Yerusalemɔ̄ mi win tii u w̄a. ²⁶ Sinam be ba w̄a saa daa te ba m̄ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban tem̄, n ka da Egibitin daarɔ, Salomɔ̄wa u be kpuro m̄. ²⁷ Ma u dera sii geesu kooru Yerusalemu mi nge kpenu. M̄ya u maa dera d̄a gea ye ba m̄ seduru ya dabia nge yakasun d̄a ye ba m̄ sikam̄re ye ya ra n w̄a Sefalan wɔwa. ²⁸ Salomɔ̄ u tenkuba m̄ be ba ra nùn dumi dwem daawe Egibitiɔ̄ ka sere maa tem baamaɔ.

Salomɔ̄n gɔ̄

(I maa m̄erio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Salomɔ̄n kookoo si u kua, gbiikisu ka d̄akisu, si kpuron garin sukum yorua Gusunɔn s̄mɔ̄ Natanin tireru s̄ɔ̄, ka Gusunɔn s̄mɔ̄ Akiya, Silogiin tireru s̄ɔ̄, ka sere maa Gusunɔn s̄mɔ̄ Yedon k̄asinun tireru s̄ɔ̄. Yedo wiya u Yeroboamu, Nebatin bii, Isireliban sina bokon w̄aarun faagi yorua. ³⁰ Salomɔ̄ u bandu diwa w̄ɔ̄ weeru Isireliba kpuron w̄allɔ Yerusalemɔ̄. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tundo Dafidin wuu. Ma win bii Roboamu u bandu k̄sire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

b̄nu kua yiru

(I maa m̄erio Sinambu I, 12:1-15)

10 Roboamu u da Sikemɔ̄. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nùn ko sunɔ. ² N deema Yeroboamu, Nebatin bii, u raa kpikiru sua Salomɔ̄n s̄ɔ̄ u da u w̄a Egibitiɔ̄. Sanam m̄e u nua Roboamu u bandu di, yera u ḡsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nùn s̄mɔ̄ ḡria ba n̄e, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keru wɔkuru ba menna ba da ba Roboamu s̄ɔ̄wa ba n̄e, ⁴ wunen tundo u sun yoo s̄ma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun sw̄i.

⁵ Ma u bu s̄ɔ̄wa u n̄e, i gina doo. Ñ n kua s̄ɔ̄ ita kpa i wurama.

Ma t̄n be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔ̄ bwisi k̄e. Ma u bu bikia u n̄e, bwisi yir̄a i man k̄m̄ n t̄n be s̄ɔ̄.

⁷ Ma ba nùn wisa ba n̄e, à n wura saa gis̄n di, a t̄n be n̄ɔri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka k̄iru, ba ko n s̄awa wunen t̄mbu sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama Roboamu wi, u ñ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu s̄ɔ̄wa u n̄e, bwisi yir̄a i man k̄m̄ n ka t̄n be wisi be ba n̄e, n bu yoo s̄ma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba n̄e, a bu s̄ɔ̄wa a n̄e, wunen niki bii piibu ga wunen tundon p̄ra b̄ɔrum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo s̄ma koosia. M̄ya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu

seeyasia ka yii sennu. Meyā kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹²Yera Yeroboamu ka tɔn be kpuro ba na Roboamun mi sɔɔ itase te, nge me u raa gerua. ¹³Roboamu u tɔn be wisa ka dam. U ɛn bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔmburu kua, ma u nɛɛ, nen tundo u raa beɛ yoo sɔma koosia. Adama tɛ, negira ta koo kera. U raa beɛ seeyasia ka yii sennu. Adama nɛ, som kpakiya kon ka beɛ seeyasia.

¹⁵Nge meya Roboamu u yina u tɔn begii swaa daki, domi Yinni Gusunɔwa u dera n koorā me, kpa win gari yi ka koorā yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii sɔɔwa saa Akiya, Silogiin nɔɔn di.

Roboamu

u kua Yudaban sunɔ

(I maa mɛerio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ɛn ben gere swaa daki, yera ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, mba n sun mɔɔsine bese ka Dafidi, Isain bii.

Sa ɛn maa bɔnu gaa mɔ ka wi. Bese Isireliba i de su gɔsira su wurā besen yenusɔ. Wunɛ Roboamu, a wunen bweserun wunanɔ koowo.

Ma Isireli be, ba gɔsira ba wurā ben yenusɔ. ¹⁷Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sunɔ. ¹⁸Saa ye sɔɔra u Hadoramu gɔra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wɔɔ gobi mwa. Ma ba nɔn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu keke wɔri fuuku fuuku u da Yerusalemuɔ. ¹⁹Nge meya Isireliban bwese keri wɔku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisɔ.

11 Saa yɛ sɔɔ Roboamu u tunuma Yerusalemuɔ, yera u Yudaba ka Benyameɛba kpuro menna, ma u be sɔɔ tabu durɔ damgibu nɔɔɔbun suba

wunɔbu ka wene (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese keri wɔku te wɔri kpa bu ban te wɔrama bu nɔn wesiā. ²Adama Gusunɔ u ka win sɔma Semaya gari kua u nɛɛ, ³a Roboamu, Salomɔɔn bii, Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyameɛba kpuro sɔɔwa a nɛɛ, ⁴wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsira win yenusɔ. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusunɔn gere wurā, ba gɔsira ba wurā ben yenusɔ.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵Roboamu u da u sina Yerusalemuɔ. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi. ⁶U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temɔ ka Benyameɛn temɔ. Ma u su tāsisia. ¹¹U su gbāranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹²U wuu sin baagere sɔɔ tɛrenu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyameɛba ba ka nɔn yɔra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wurā Roboamun mi gia

¹³Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem sɔɔ kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalemuɔ yɛn sɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo sɔma ko. ¹⁵Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sɔ, ni u kua nu ka boo kinenu ka keteba weene. ¹⁶Isireli be ba tie ba

Yinni Gusunɔn s̄aarun k̄iru m̄ɔ, ba Lefiba sw̄ii Yerusalemuɔ bu ka Gusunɔ ben baababan Yinni ȳākuru kua. ¹⁷Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salomɔɔn bii t̄āsisia w̄ɔɔ ita. W̄ɔɔ ita ye s̄ɔɔra ba s̄ia Dafidi ka Salomɔɔn yira s̄ɔɔ.

Roboamun bweseru

¹⁸Roboamu u Mahalati sua kuru. Mahalatin tondon ȳisira Yerim̄oti, Dafidin bii. Win meron ȳisira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹Mahalati wi, u bii t̄ɔn durɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰Mahalatin biru, u Maaka sua kuru. Maaka wi, u s̄āawa Abusalɔmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹Roboamu u Maaka k̄i too n kere win kuru be ba tie. Domi kurɔbu yendu yiru sariwa u sue yenuɔ ma u maa kuru tanɔbu m̄ɔ wata t̄ɔɔw̄ɔ. Bii t̄ɔn durɔbu tena yiru sariwa u mara. Bii t̄ɔn kurɔbu maa wata. ²²Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru w̄ɛ. Ma u n̄un kua win maabu ka win w̄ɔnɔbun guro guro. Domi u k̄i u n̄un ko sunɔ. ²³Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba w̄āa Yudaba ka Benyameen wuu gb̄aranugisu s̄ɔɔ. U bu d̄ianu w̄ɛ nu kp̄a. Ma u maa bu kuru dabinu sua.

Egibitin sunɔ Sisaki

u Yudaba w̄ari

(I maa m̄erio Sinambu I, 14:25-28)

12Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u t̄āsa, yera u Yinni Gusunɔn woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira sw̄ii. ²Roboamun bandun w̄ɔɔ n̄ɔɔbuse s̄ɔɔra Sisaki, Egibitin sunɔ u Yerusalemu w̄ari. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ torari. ³Sisaki wi, u tabu kekeba m̄ɔwa n̄ɔɔbu ka goobu (1.200), maas̄ɔbu maa n̄ɔɔbun suba wata (60.000). Ma u na

saa Egibitin di ka t̄ɔn dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴Ma u Yudan wuu gb̄aranugisu mw̄ɛera sere n ka girari Yerusalemuɔ. ⁵Yera Gusunɔn s̄ɔm̄ɔ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam m̄ɛ Sisaki u wee. Ma u bu s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄ɛɛ, i n̄un deri. Wee u koo maa been tii deri, kpa u b̄ɛɛ beri Sisakin n̄ɔmuɔ.

⁶Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ u s̄āawa gemgii.

⁷Ye Yinni Gusunɔ u wa ba tii kawa, yera u Semaya s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, wee ba tii kawa. Yen s̄ɔ, na n̄ maa bu kpeerasiam̄ɔ. Na n̄ t̄ɛɛm̄ɔ n ka bu somiru na. Na n̄ derim̄ɔ Sisaki u maa Yerusalemu w̄ari nen m̄ɔrun s̄ɔ. ⁸Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nen yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

⁹Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu w̄ari ma u Yinni Gusunɔn s̄āa yera ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa terenu gura ni Salomɔɔ u kua ka wura. ¹⁰Ma Roboamu u tere nin k̄ɔsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun k̄ɔn̄ɔn k̄ɔ-sobun wirugibu n̄ɔmu s̄ɔndia. ¹¹M̄ɛn n̄ɔɔ sina boko u gesi d̄ɔɔ Yinni Gusunɔn s̄āa yera, k̄ɔn̄ɔ k̄ɔso be, ba ra n̄ewa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirɔ.

¹²M̄ɔru ye Yinni Gusunɔ u raa ka Roboamu s̄āa ya sure ȳɛn s̄ɔ u tii kawa. Ma u n̄ dere bu n̄un kam koosia mam mam. Ma u dera ḡāa geenu tiara Yudɔɔ.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³Roboamu u m̄ɔwa w̄ɔɔ weeru ka tia sanam m̄ɛ u bandu di Yerusalemuɔ. Ma u win bandun dam sire. U kuawa w̄ɔɔ w̄ɔkura n̄ɔɔbu ka yiru bandu s̄ɔɔ Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusunɔ u ḡɔsa Isireliba kpuron s̄ɔ

ga n ka win yīsira sɔɔwa. Roboamu win meron yīsira Naama, wi u sāa Amɔni. ¹⁴Kɔsa u kua, domi u ñ Yinni Gusunɔ kasu ka win gōru kpuro.

¹⁵Roboamun kookoo si u kua, gbi-ikisu ka dāakisɔ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔbu Semaya ka Idon tirenu sɔɔ. Tire ni sɔɔra ba ben yīsa yorua nge mɛ ba ka swīne. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mɔwa baadomma. ¹⁶Roboamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikɔɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Abia u bandu kɔsire kua.

Abia u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:1-8)

13 Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abia u bandu di Yudaɔ. ²U bandu diwa wɔɔ ita Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Maaka, Urieli, Gibeagiiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wāaru kpuro sɔɔ. ³Abia u tabu kowo damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛeru (400.000) u ka Yeroboamu wɔri. Ma Yeroboamu u maa tabu durɔ damgibu sua nɔɔɔbun suba nene (800.000) u bu sure. ⁴Yera Abia u seewa u nɔɔgiri sua saa guu te ba mɔ Semaraimun di. Guu te, ta sāawa Efaraimun guurun bee tia. U nɛɛ, Yeroboamu, wunɛ ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ. ⁵I ñ yɛ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wɛ Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nɛɛ, u ñ arukawani ye kusiamɔ. ⁶Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi. ⁷N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sāawa aluwaasi. U ku ra gāanu ko ka toro sindu. Ma u kpuna u yōra dim dim ben wuswaaɔ. ⁸Tɛ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru

nɔɔ mwɛeru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwāarokunu mɔ ni Yeroboamu u bɛɛ kua ka wura nu n sāa bɛɛn yin-nibu. ⁹Ma i Yinni Gusunɔn yāku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yāku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yāa kinenu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwāaroku nin yāku kowo, ni, ni nu ñ sāa Gusunɔ. ¹⁰Adama bese Yudaba, Gusunɔwa u sāa besen Yinni. Sa ñ maa nùn deri. Yāku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ. ¹¹Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaaruginu kue bururu ka yoka. Sa ra nùn turare dɔɔ dokeye kpa su nùn pɛɛ yiiya tabulu dɛera yen wɔllɔ. Meyasa ra maa fitilanu sɔre yoka baayere dabu wuragu gen wɔllɔ. Bese, sa nùn mem nɔɔwamme. Adama bɛɛ i nùn deri. ¹²Meya Gusunɔ ka win yāku kowobu ba wāa ka bese. Ba sun swaa gbiye. Meyasa kɔbi mɔ yin swii yi dam mɔ. Sa ko bɛɛ yi swee. Bɛɛ Isireliba, i ku ka Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni tabu ko. Domi i ñ kamiamɔ.

¹³Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wɔri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wāa Yudaban wuswaaɔ. Nge meya n kua ba ka bu sunu doke. ¹⁴Ye Yudaba ba sīira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma ba nɔɔgiri sua ba Yinni Gusunɔ somiru kana. Sanam me, yāku kowobu ba kɔbi soomɔ, ¹⁵yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunɔ u Yeroboamu ka wigibu wɔri Abia ka Yudaban wuswaaɔ. ¹⁶Isireliba ba duki yakikira adama Gusunɔ u bu beri Yudaban nɔmaɔ. ¹⁷Ma Abia ka win tɔmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛera wunɔbuwa (500.000) ba wɔruka ba gu. ¹⁸Isireliba ba sekuru wa dɔma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunɔ ben baababan

Yinniwa ba tāsā. ¹⁹Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nùn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ²¹Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurɔbu sua wɔkura nne. Ma u bii tɔn durɔbu yenda yiru mara ka bii tɔn kurɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia.

²²Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunɔn sɔmɔ Idon tɔreru sɔɔ. ²³Abia u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Asa u bandu kɔsire kua.

Asa u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:9-11)

Ma bɔri yenda dua tem mɛ sɔɔ sere wɔɔ wɔkuru.

14 Asa u sīa dee dee Gusunɔ win Yinnin wuswaɔ. ²U būu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu kɔsuka. ³U Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴U bwāaroku ka gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kɔsuka. Ma win banda wāa bɔri yendu sɔɔ. ⁵U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bɔri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wēra. ⁶Asa u maa Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, su wuu si sɔmɛ su si gbāranu ka kɔsu yenu toosi kpa su sin kɔnnɔsun gamboba kɔkɔrɔba doke, domi tem mɛ, mu sāawa besegim. Mɛya sa Gusunɔ besen Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpīa ba wuu si sɔnwa.

⁷Asa u tabu kowobu nɔrɔbun suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba terenu ka yaasi mɔ. Benyameɛba sɔɔ maa, tɔmbu nɔrɔbun suba goobu ka wene (280.000) be ba

terenu neni ma ba ten toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durɔ damgibu. ⁸Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wɔrim wee. Ma u tunuma Maresaɔ ka win tabu kowobu nɔrɔbun suba nɔrɔbu (1.000.000), ka tabu keke yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹Ma Asa u seema u ka nùn yinna wɔwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan bɔkuɔ. ¹⁰Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wune turowa kaa kpī a damgii ñ kun mɛ dam sarirugii somiru na. Yen sɔɔ, a na a sun somi. Domi wune sɔra sa tāsā. Mɛya ka wunen yīsira sa ka tɔn dabi teni wɔrim na. Gusunɔ besen Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunen wɔllɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹²Ma Asa ka wīgibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wɔruka ba gu. Domi Yinni Gusunɔ ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dɔma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³Asa ka win tɔmbu ba wuu si su wāa Geraɔ wɔri ba kɔsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tɔmba Yinni Gusunɔn berum kua ba nanda. ¹⁴Ba be ba yaa sabenu kɔsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mweera dabi dabinu. Yen biru, ba gosira ba wura Yerusalemuɔ.

Asa u būu sāaru yina

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:12-15)

15 Yinni Gusunɔ u dera win Hunde u Asaria, Odedin bii yɔɔwa. ²Ma u da Asan wuswaɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Asa, wune ka Yudaba, ka Benyameɛba, i swaa dakio i nɔ. Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ, ñ n ka nùn yōra. ñ n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama ñ n nùn deri, u koo maa bɛɛ deri. ³N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba Yinni Gusunɔ deri. Ba ñ yāku kowobu mɔ be ba koo bu

Yinni Gusunon woodaba sɔɔsi. Meya ba ñ maa Gusunon wooda gaa mɔ. ⁴Adama ben nuku sankiranu sɔɔ, ba gɔsirama Gusunɔ ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu sɔɔsi. ⁵Waati ye sɔɔ, be ba dumɔ ka be ba yarimɔ ba ñ bɔri yendu mɔ. Domi tabu wāawa tem kpuro sɔɔ. ⁶Tabu wāa bwesenu sɔɔ ka wusu sɔɔ. Domi Gusunɔwa u bu wahala dabi ni suremɔ. ⁷Yen sɔ tē, i yɔro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i been kookoosun are wa i mwa.

⁸Ye Asa u Gusunon sɔmɔ Asaria, Odedin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem sɔɔ ka Benyameen tem sɔɔ kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwɛera sɔɔ Efaraimun guurɔ. Ma u Yinni Gusunon yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaacɔ. ⁹Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyameeba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simeɔba, be, be ba wurama win mi Yudaɔ. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaɔ yèn sɔ ba wa ma Gusunɔ, Asan Yinni u ka nùn wāa. ¹⁰Ma ba menna Yerusalemɔ wɔɔn suru itase sɔɔ. N deema Asan bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra mi. ¹¹Yen tɔɔ te, arumani ye ba gura sɔɔ, ketɛ nata ka wunɔbu (700) ka yāanu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunɔ yākuu kua. ¹²Ba nɔɔ mwɛeru kua ma ba koo Gusunɔ ben baababan Yinni kasuwa ka ben gɔru kpuro, ka ben bwɛra kpuro. ¹³Ben wi u yina u Gusunɔ Isireliban Yinni kasu, ba koo yɛro gowa, baa ù n sāan na bukuro ñ kun me bii, tɔn durɔ ñ kun me tɔn kurɔ. ¹⁴Ma ba bɔri yi wuramɔ ka dam Yinni Gusunon wuswaacɔ, ma ba nuku dobun kuuki mɔ ba kɔbi ka guunu soosimɔ. ¹⁵Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben nɔɔ mwɛe te ba kuan sɔ. Domi ba tu kuawa ka ben gɔru kpuro. Ma ba Yinni

Gusunɔ kasu ka ben gɔru kpuro. Ma u bu tii sɔɔsi, u bu wɛrabu wɛ beri berika.

¹⁶Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sɔ. Ma Asa u gu kɔsuka muku muku u dɔɔ meni wɔwɔɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷Adama Asa u ñ kpīa u gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kpeerasie baa me u tii Gusunɔ wɛ mam mam win wāaru kpuro sɔɔ. ¹⁸Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bwese ka yi Yinni Gusunon sɔ. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunon sāa yerɔ.

¹⁹Ma tabu yɔra saa ye sɔɔ, sere n ka kua Asan bandun wɔɔ tena ka nɔɔbuse sɔɔ.

Asa u ka Basa,

Isireliban sina boko tabu kua

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:16-22)

16 Asan bandun wɔɔ tena ka nɔɔba tiase sɔɔ, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wɔrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tɔmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ²Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunon arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gɔra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasɔ. ³U nɛɛ, u de bu arukawani bɔke nge me ben baababa ba raa bɔkua. Wee u nùn sii geesu ka wura mɔrisiamme. Yen sɔ, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bɔkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gɔra bu Isireliban wusu wɔri. Ma ba Iyoni wɔri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sìn mi ba ra dīanu bere. ⁵Sanam mɛ Basa u ye nua, yera u win sɔmburu yɔrasia u Raman bana ye deri. ⁶Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa

ka Rama banimɔ mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunɔn sɔmɔ Hanani

pirisɔm doke

⁷Saa ye sɔɔra, Gusunɔn sɔmɔ Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nɛɛ, yɛn sɔ a wunen naane doke Sirin sina boko sɔɔ, n ñ mɔ Gusunɔ wunen Yinni sɔɔ, yen sɔ, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mɔ ka tabu keke dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasɔbu. Ka me, Yinni Gusunɔ u nun bu nɔmu beria yɛn sɔ a nùn naane kua. ⁹Domi Yinni Gusunɔ u kpuro mɛera handunia ye sɔɔ u ka wa be ba nùn kī ka ben gɔru kpuro. Adama wunɛ, a gari baka kookoosu kua gari yi sɔɔ. Yen sɔ, saa tɛn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰Ma Asa u ka Gusunɔn sɔmɔ wi mɔru kua gem gem. Ma u dera ba nùn pirisɔm doke. Saa ye sɔɔra u maa Yudaban gabu dam dɔremɔ.

Asan bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sɔɔ. ¹²Asan bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔ, u naasu bara sere u nɔni sɔɔra. Baa me u barɔ, ka me, u ñ Yinni Gusunɔ kasu. Tingiba u kasu. ¹³Ma Asa u kpuna u gu win bandun wɔɔ weeru ka tiase sɔɔ. U da u win baababa deema. ¹⁴Ba nùn sikua siki ni u dera ba gban teerɔ Dafidin wuuɔ. Bu sere nùn sike, ba nùn kpīwa kpin yeru garun mi tɛ sɔɔ ba turare bwese bweseka menna ye ba kua nge me turare kowobu ba ra ko. Ma ba nùn ye dɔɔ dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17 Asan gɔɔn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kɔsire kua. ²U win bandun dam sire Isireliban sɔ. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sɔɔ. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem me sɔɔ ka sere maa Efaraimun wusu sɔɔ si win tundo Asa u raa mwɛera. ³Yinni Gusunɔ u ka Yosafati wāa. Domi u sia Dafidi win sikadon yiri gbiikii sɔɔ. U ñ būu wi ba mɔ Baali kasu u sāwa. ⁴Gusunɔ win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mem nɔɔwa. U ñ Isireliban yira swii. ⁵Yinni Gusunɔ u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nùn kēnu naawamme. U dukia baka ka beere baka wa. ⁶Ma win gɔru ga tāsa Yinni Gusunɔ sɔɔ. Ma u dera ba būnu ka nin sāa yenu kɔsuka Yudaɔ.

⁷Win bandun wɔɔ itase sɔɔ, yera u win tabu sinam beni gɔsa bu da bu keu sɔɔsi Yudan wusu sɔɔ. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanɛeli ka Miseen. ⁸Ma u dera Lefiba ba bu swii. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaɛli ka Semiramɔtu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoramu. ⁹Ba Yinni Gusunɔn woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianɛ, ba bu wooda yen keu sɔɔsimɔ.

Yosafatin bandun dam

¹⁰Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ñ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wɔɔ gobi yi ba ra nùn kɔsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nùn yaa sabenu naawa. Niya yāanu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru ka nata ka wunɔbu (7.700) ka bonu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru ka nata ka wunɔbu.

¹²Ma Yosafatin yiiko ya sosimɔ ya dɔɔ. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaɔ mi ba ra dīanu bere. ¹³U sɔm dabi dabinu kua Yudan wusu sɔɔ. Ma u tabu kowo wɔrugɔba mɔ Yerusalem. ¹⁴Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sɔɔ, be ba s̄aa tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wɔrugɔba nɔrɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). ¹⁵Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nɔrɔbun suba goobu ka wene (280.000). ¹⁶Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunɔ wē ka kīru, u maa tabu kowobu nɔrɔbun suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷Benyameen bweseru sɔɔ, Eliada tabu kowo wɔrugɔwa u tabu kowobu nɔrɔbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka tɛrenu mɔ. ¹⁸Ma Sosabadi u maa tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu ka wene (180.000) kpare be ba tabu yānu neni. ¹⁹Tabu kowo beniwa ba sina bokon sɔma mɔ, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sɔɔ baasi.

Yosafati u ka Akabu

arukawani bɔkua

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:1-4)

18 Yosafati u dukia baka ka bɛɛre baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bɔkua kurɔ kēɛnaa sɔɔ. ²Amen biru, u da u Akabu deema Samariɔ. Ma Akabu u dera ba ka yānu ka kete dabi dabinu go Yosafati ka win tɔmbun s̄. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramɔti wɔri ye ya wāa Galadin temɔ. ³U nɛɛ, Yosafati, kaa ka man da Ramɔtiɔ, Galadin temɔ?

Ma Yosafati u nùn wisa u nɛɛ, oo. À n sɔɔru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tɔmbu b̄a n seewa, negiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wɔri sannu.

Sɔmɔ weesugiba nɛɛ,

Akabu koo tabu di

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:5-12)

⁴Ma Yosafati u Isireliban sina boko s̄ɔɔwa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ mɛ u koo nun s̄.

⁵Ma Isireliban sina boko u sɔmɔbu menna tɔmbu nɛeru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu beria.

⁶Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo maa sari mini wìn min di sa ko win gere nɔ?

⁷Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ turowa u wāa mini wìn min di sa ko kpī su Gusunɔn gere nɔ. Adama na nùn tusa domi u ku ra man gāa geenu s̄ ma n kun mɔ gāa k̄sunu. Win yīsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nùn s̄ɔɔwa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸Yera Isireliban sina boko u win sɔm kowo gɔra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u s̄ win sina kitarɔ Samarin gbāra kɔnnɔwɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba wāa ben wuswaaw ba gari mɔ. ¹⁰Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, kɔbi yini yi s̄awa yīreru te ta wunen dam s̄ɔɔsimɔ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu beria.

Misee u nee,*ba koo Akabu kamia**(I maa mærio Sinambu I, 22:13-28)*

¹² Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Misee sokua u Misee sɔɔwa u nee, wee Gusunɔn sɔmɔ be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Misee u wisa u nee, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, ye wi, Gusunɔn nen Yinni u man sɔɔwa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Misee u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nee, Misee, sa ko kpī su tabu da Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma Misee u wisa u nee, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunɔn u koo nun bu nɔmu beria.

¹⁵ Adama sina boko u nee, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔn u nun sɔɔwa a gere.

¹⁶ Misee u nee, na Isireliba wa ba yarine guunu wɔllɔ, ba sāa nge yāa ni nu kun kparo mɔ. Ma Yinni Gusunɔn u nee, tɔn beni ba ñ kparo mɔ. Ben baawure u gɔsiro u wura yenuɔ ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nee, na ñ daa nun sɔɔwa ma u ku ra man gāa geenu sɔ, ma n kun mɔ gāa kɔsunu?

¹⁸ Yera Misee u Akabu sɔɔwa u nee, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio. Na nùn wa u sɔ win sina kitarɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geuɔ ka win nɔm dwarɔ. ¹⁹ Ma u nee, wara koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianɔ mɔ. Wini ù n gerua meni, wɔkɔ u gere mɛ. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya nee, kon Akabu wi nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye bikia u nee, amɔna

kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nee, kon yari kpa n du Gusunɔn sɔmɔ be sɔɔ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye wisa u nee, ya wā. Swaa gea. Kaa maa kpī a bu nɔni wɔke. Ñ n men na, a yario a da a ko mɛ. ²² Wee tɛ, Yinni Gusunɔn u dera hunde ye, ya dua win sɔmɔ be sɔɔ bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n yɛ ma kɔsa Yinni Gusunɔn u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bɔkuɔ, u nùn baara so. Ma u nee, swaa yerà Yinni Gusunɔn hunde u ka yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Misee u nùn wisa u nee, kaa ye gia dɔma te kaa n duku dukubu mɔ a n kuku yeru kasu diaɔ.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nee, i Misee mɔɔ i ka da Amɔɔ wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sɔ i nee, ameniwa nee sina boko na gerua. Na nee, bu nùn mɔɔ bu kpɛɛ pirisɔm sɔɔ kpa ba n nùn dīanu ka nim wɛɛmɔ saka sɔɔ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Misee u nùn sɔɔwa u nee, à n wurama ka alafia, n ñ Yinni Gusunɔn u ka man gari kua. Bɛɛ be i wāa mini, beɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gɔɔ*(I maa mærio Sinambu I, 22:29-40)*

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nee, kon yānu ganu kɔsi ni ba ñ ka man tubu. Adama wunɛ, a n wunen sina yānu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu sɔɔwa u nee, i ku goo go ma n kun mɔ Isireliban sina boko tɔna.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nee, Isireliban

sunɔwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wɔri. Adama u nɔɔgiri sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda. ³²Ye tabu sinam be, ba wa ma n ñ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³Yera goo u sɛu tooma Isireliban mi gia. U ñ goo yĩisi. Adama ga na ga Akabu wɔri deedeeru mi win tarakpe ga yɔra. Yera u win tabu keke swaa sɔsio sɔɔwa u nɛɛ, a tabu keke ye siiyɔ biruɔ, kpa a man yara tabu sian di. Domi ba man mɛera kua.

³⁴Tabu swia yen dɔma te, sere ba sina boko neni u ka yɔ win tabu keke sɔɔ u mɛera Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye sɔɔ u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu gɔsa

19 Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemɔ ka bɔri yendu. ²Ma Yehu, Gusunɔn sɔmɔ Hananin bii u nùn sennɔ da. Ma u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, ba ra tɔn kɔso somi? A be ba Gusunɔ tusa kɔ? Yeniban sɔ, Yinni Gusunɔ u ka nun mɔru sãa. ³Adama u gãa geenu wa ni a kua. Yera a bũu wi ba mɔ Asitaaten bwãarokunu kpuro kɔsuka mam mam tem mɛ kpuro sɔɔ. Ma a wunen tii wɛ a ka wi, Yinni Gusunɔ kasu.

⁴Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemɔ. Ma u win tɔmbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunɔ. Ma u ben gɔrusu wesia Gusunɔ ben baababan Yinnin mi. ⁵Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbãraruguu baagere sɔɔ. ⁶Ma u siri kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i de i n tii se ye i sirimɔ sɔɔ. Domi n ñ tɔmbun sɔ i siribu mɔ. Yinni Gusunɔn sɔna i sirimɔ. U ko n maa wãa been bɔkuɔ. ⁷Yen sɔ, i de i nùn nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusunɔn mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meyã u ku ra maa nɔm biram kɛnu mwe.

⁸Sanam mɛ ba wurama Yerusalemɔ, Yosafati u Lefiba ka yãku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tɔmbu siria bã n gari gɛɛ mɔ. ⁹⁻¹⁰Wee wooda ye u bu wɛ. U nɛɛ, goo ù n ka siribu na been mi saa wuu gagun di yèn sɔ ba goo go, ñ kun mɛ goo u wooda sara, ñ kun mɛ u Yinni Gusunɔn yi-irebu gabu yina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunɔn nasiaru sɔɔ, ka murafitiru sariru sɔɔ, ka gɔru dɛɛɔ. I de i bu swaa gea sɔsɔi kpa bu ku raa Yinni Gusunɔ torari kpa u ku bɛɛ ka bɛɛgibu mɔru ko. Nge mɛya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹Wee yãku kowo tɔnwero Amaria u ko n sãa wirugii sãarun swaa sɔɔ, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu yɛro u n sãa wi u ra sina bokon yennun wunanɔsu ko, kpa Lefiba ba n maa sãa siri kowobu. Yen sɔ, i tii dam kɛɛyɔ kpa i se i sɔma ko, kpa Yinni Gusunɔ u n wãa ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Edɔmuba

tabu kua

20 Yeniban biru, Mɔabuba ka Amɔniba ba seewa ba Yosafati tabu wɔrim wee. ²Ma ba na ba ye Yosafati sɔɔwa. Ba nɛɛ, wee tɔn dabiru ta nun wɔrim wee saa nim wɔku bɔruguun guru giɔn di, Edɔmun temɔ. Ba wãa Hasasɔn Tamaaɔ ye ya wãa Engedio.

³Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunɔ kasu. U dera ba nɔɔ bɔkua Yudan tem kpuro sɔɔ. ⁴Ma Yudaba kpuro ba menna bu ka Yinni Gusunɔ kana. Tɔmbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunɔ kasu. ⁵Yosafati u seewa u yɔra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu sɔɔ Yinni Gusunɔn sãa yerun yaara kpaan wuswaã. ⁶Ma u nɛɛ, Gusunɔ besen baababan Yinni, wuna a sãa Yinni wɔllɔ. Wuna a bwe-senu kpuron bandu neni. Wuna a maa

dam kpuro neni wunen nɔmɔɔ. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷Yinni Gusunɔ, wuna a tem min tɔmbu gira bese, wunen tɔmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bese, Aburahamu wi u nun kīan bibun bweseru wē. ⁸Sa sina tem mɛ sɔɔ. Ma sa s̄a yeru bana te ta wunen yīsiru sɔɔwa. ⁹Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun wɔriwa? Aa, barara? Aa, gɔɔra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaɔɔ sa nun kana besen wahala sɔɔ, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹Wee tē, Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba be ba wāa Seirin guurɔ ba na bu bese Isireliba gira tem mɛ a sun wēn di. N deema a raa besen baababa sɔɔwa a nɛɛ, bu ku du bwese ni sɔɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n̄ bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kōsa kua. ¹²Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n̄ kaa bwese ni siri? Domi bese, sa n̄ dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n̄ yē ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛera.

¹³Ma Yudaba kpuro ba yō Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u s̄awa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaɔɔ. Domi n̄ n̄ bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiiwa u koo taa bi ko. ¹⁶Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba m̄ Sisin di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gbabu te

ba m̄ Yeruelio. ¹⁷Bɛɛn tii i n̄ tabu m̄. Adama i gesi doo i yōra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n̄ ka bɛɛ wāa.

¹⁸Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaɔɔ tem girari Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ bu ka n̄n bɛɛɛ wē. ¹⁹Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka nɔɔgiru.

²⁰Yera ba yara buru buru yellu ba da gbaburu gia te ba m̄ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yōra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naanɛ koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naanɛ dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n̄ s̄a yānu sebua, kpa ba n̄ tabu kowobu gbi- iye, ba n̄ Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n̄ m̄, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n̄ nɔru mɔ.

²²Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu m̄ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u Amɔniba ka Mɔabuba ka Edɔmu be ba wāa guu te ba m̄ Seiriɔ burisina. Ma ba s̄ɛsukuna ben tii tiinɛ. ²³Amɔniba ka Mɔabuba ba Edɔmuba wɔri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wɔrina ben tii tiinɛ ba goona. ²⁴Sanam mɛ Yudaba ba tunuma m̄n di ba ra n̄ tem mi gāanu ku ra kpi wende s̄a, yera ba mɛera bera m̄ gia tɔn dabira raa wāa, ma ba deema gona nu kpī kpī. Goo kun kisire. ²⁵Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yānu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gāa gobiginu. Ba yāa ni gurawa nge m̄n nɔɔ ba koo kpī bu sua. Ba kuawa s̄ɔ ita ba yāa ni guramɔ. Domi nu kpā.

²⁶ Sōw nnese, ba menna wōwāw ye ba mō Beraka. Ma ba Yinni Gusunō siara. Yen sōna ba yam mi yīsiru kā Beraka. Tera ba ka mu sokumō sere ka gisō. Yisi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunō siara. ²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemū. Domi Yinni Gusunō u bu nuku dobu wē ben yibere be u bu kamian sō. ²⁸ Ba dua Yerusalemū ba womusu mō ka mōwōkunu ka gōwōgenu ka kōbi ba ka dua sere Yinni Gusunōn sāa yero.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunō nasia sanam mē ba nua ma u Isireliban yibereba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bōri yendu sōw. Ma Gusunō win Yinni u nūn wērabu wē beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mē Yosafati u bandu di Yudaō, wōw tena ka nōwbuwa u mō. Win meron yīsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wōw yenda nōwbu bandu sōw Yerusalemū. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swīiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunōn wuswaaō. ³³ Adama u ñ gunguu nin mi ba ra būu yākuu ko kpuro kpeerasie. Domi win tōmbu Yudaba ba ñ ben gōru Gusunō ben baababan Yinni wē mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sōw te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sōw.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bōkua. Akasia wi, u ñ Yinni Gusunōn beere yē. ³⁶ Durō wiya Yosafati u ka arukawani bōkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiō. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Gebēē. ³⁷ Yera Eliesēē, Dodafan bii, Maresagii u Gusunōn gari gerua Yosafatin sō u nēē, Yinni Gusunō u

koo wunen sōmburu kam koosia yēn sō a ka Akasia arukawani bōkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kōsikira. Su ñ maa kpīa su Taasisi de.

21 Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nūn sika win baababan sikaō, Dafidin wuuō. Ma win bii Yoramu u bandu kōsire kua.

Yoram u bandu di

(I maa mēerio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoram u wōwōbu mōwa nōwba tia. Be kpuro ba sāawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kēru wē ta kpā. Tera sii geesu ka wura ka gāa gobiginu ka wuu si su gbāranu mō Yudan temō. Adama Yoramua u bandu wē domi wiya u sāa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mē Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tāsisia, yera u win wōwō be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam mē Yoram u ban te di, u mōwa wōw tena ka yiru. Ma u kua wōw nōwba ita bandu sōw Yerusalemū. ⁶ Isireliban sinambun yira u swīi nge mē Akabun yenugibu ba kua. Domi Akabun bii tōn kurōwa u sua kurō. Kōsa u kua Yinni Gusunōn wuswaaō. ⁷ Adama Yinni Gusunō u ñ wure u nūn go, arukawani ye u ka Dafidi bōkuan sō ye u nēē, Dafidi kun kōsire biamō bandu sōw win bweserō.

⁸ Yoramun waati ye sōw, Edōmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunō kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wōkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dōma ten diya Edōmuba ba ka tii yine sere ka gisōn gisō.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yēn sō ba Gusunō ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam būu yāku yenu kua Yudaban guunu wōllō. Ma u dera

ba būu gasirinu wōri. U bu bōriewa ni sōw mam mam.

¹²Yera Gusunōn sōmō Eli u nūn yorua u nēē, ameniwa Gusunō wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nēē, wee, a ñ sīa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sōw. ¹³Isireliban sinambun yira sōra a sīa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba būu gasirinu wōri nge mē Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wōnōbu mwēera a go, be, be ba nun sanō kere wunen tondon yenuō. ¹⁴Yen sō, Yinni Gusunō u koo wunen tōmbu wahala baka doke, ka wunen kurōbu ka wunen bibu ka sere maa been arumani ye i mō. ¹⁵Kpa u wunen tii bara bakaru kpēē nuki sōw. Kpa ta n kpēamō tōw baatere sere tu ka wunen nuki yarama tōwōw.

¹⁶Yera Yinni Gusunō u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wāa Kusigibun bōkuō. Ma ba Yoramun wōri. ¹⁷Yera ba Yudaba wōri ba ben dukiaba mwēera ye ya wāa sina bokon yenuō ka maa win bibu ka win kurōbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa mō Yoakasi.

¹⁸Yeniban biru, Yinni Gusunō u sina bokon tii bararu kpēē nukurō te u ñ bekuramō. ¹⁹Ma win bara te, ta sosimō tōw baatere. Bara ten wōw yiruse sōra win nuki yarima ten wahalan sō. Ma u gu nōni swāa bakaru sōw. Win tōmbu ba ñ nūn turare dōw dokeye nge me u win baababa kua.

²⁰Yoramun u mōwa wōw tēna ka yiru sanam mē u bandu di. Ma u kua wōw nōwba ita bandu sōw Yerusalemuō. Ye u gu, goo kun nūn wōnōwōndu kue. Ma ba nūn sikua Dafidin wuuō. Adama n ñ mō sinambun sikaw.

Akasia u bandu di Yudaw

(I maa mēerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dāako u bandu di win tondon ayerō. Domi yiberē be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wōri ba go. Nge meya Akasia u ka bandu wa u di. ²Sanam mē u bandu di, u mōwa wōw yenda yiru. Wōw tia u kua bandu sōw Yerusalemuō. Win meron yīsira Atali, Omirin bii. ³U sīawa Akabun yenugibun yira sōw. Domi bwisi kōsiya win mero u nūn kēmō u ka kōsa ko. ⁴Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōw nge mē Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi kēōbu wa win tondon gōwōn biru. Ba nūn bwisi kōsi kā, ma yi nūn kam koosia. ⁵Domi u ka Yoramun Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu wōri Ramōtiō Galadin temō. Ma Sirigibu ba Yoramun mēera kua. ⁶Ma u gōsira Yisireeliō bu ka win mēera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireeli mi u ka nūn wa mi ba nūn tim nendu kuamme. Domi mēera ye, ya ñ sanō mō.

⁷Yinni Gusunō u dera Akasia u Yoramun beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramun ba Yehu, Nīmusin bii wōrim da. N deema Yinni Gusunōwa u Yehu wi gōsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia. ⁸Sanam mē u Akabun yenugii be kpeerasiamō, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba nūn kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwēera u go. ⁹Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samariō, mi u kukua. Ba ka nūn na Yehun mi, ba go. Ma ba nūn sikua yēn sō u sāa sina boko Yosafati wi u Gusunō kasu ka win gōru kpuron bii.

Akasian bwese te sōw, goo sari wi u sāa dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mærio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹Sanam me ba bii be goomɔ, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tɔn kurɔ u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri sɔɔ. Ma u nùn sua u ka da ka win nɔɔrio mi kpin yenu wāa sāa yerɔ. Nge meya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurɔ u ka Yoasi wɔra Atalin nɔman di, u ñ ka nùn wa u go. Yoseba wi, u sāawa Akasian sesu. ¹²Ba nùn beruawa wɔɔ nɔɔba tia Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa mærio Sinambu II, 11:4-20)

23 Wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, Yehoyada u wɔrugɔru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm kpare arukawani bɔkua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ²Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yɛrobu. Be kpuro ba na Yerusalemuɔ. ³Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Yera Yehoyada u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemuɔ nge me Yinni Gusunɔ u gerua Dafidin bibun sɔ. ⁴Wee ye ba koo ko. Be ba koo sɔmburu ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yāku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bɔnu kowa wunu ita. ⁵Wuu teeru ta n sāa yerun kɔnnɔsu kɔsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kɔsu, kpa itaseru ta n wāa kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Kpɛɛkpɛɛku, kpa tɔn be ba tie kpuro ba n yɔ sāa yerun yaaraɔ. ⁶Goo u ku raa du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ma n kun mɔ yāku kowobu ka Lefiba be ba sɔm-

buru mɔ dɔma te. Beya ba koo kpī bu du mi, domi beya ba deere. Tɔmbu kpuro ba koo yɔrawa tɔɔwɔ bu kɔnnɔ kɔsu. ⁷Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yānu neni, wi u dua mi, bu ka nùn go. I ko i n wāawa sina bokon bɔkuɔ sanam me u duɔ ka sanam me u yariɔ.

⁸Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tɔmbu sua be ba duɔ sɔmburu sɔɔ ka be ba yariɔ tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ. Domi yāku kowo Yehoyada u ñ goo bure. ⁹U tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu yaasi ka tere bakanu ka piiminu wɛ. Tere ni, nu sāawa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ¹⁰Ma u tɔmbu yi yi ba sina boko sikerene saa sāa yee ten nɔm geu gian di n ka da ten nɔm dware yāku yerun bɔkuɔ. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nùn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nùn sina furɔ dokea. Ma ba nùn woodan tireru wɛ ba nɛɛ, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹²Ye Atali u nua tɔmba duki mɔ ba sina boko tɔmamɔ, ¹³yera u na ben mi, Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. U mɛera u deema sina boko u yɔ turaru wɔllɔ. Ma wirugibu ka be ba kɔbi wuramɔ ba yɔ win bɔkuɔ. Tɔmbu kpuro ba nuku dobu mɔ, ba kɔbi soomɔ. Yera wom kowobu ba womusu mɔ ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunɔ siaramɔ. Yera Atali u win yānu nenua u gɛɛka nuku sankiranun sɔ. U nɛɛ, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sāa tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i Atali wi yaro. Wi u maa nùn swii, kpa i yɛro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku nùn go sāa yeru mi.

¹⁵Ma ba nùn deri u da sina bokon dirɔ saa dumin kɔnnɔn di. Miya ba nùn sɛre ba go.

¹⁶Yeniban biru, Yehoyada ka tɔn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bɔkua ba nɛɛ, ba ko n sɔawa Yinni Gusunɔn tɔmbu. ¹⁷Ma tɔn be kpuro ba dua bũu wi ba mɔ Baalin dirɔ ba ye kɔsuka ka yen turarɔ ka yen bw̄arokunɔ. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yenɔ. ¹⁸Yehoyada u Yinni Gusunɔn sɔa yeru Lefi be ba sɔa yāku kowobu nɔmu beria bu kɔsu. N deema Dafidi u raa bu bɔnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu kua nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunɔ siara. ¹⁹U kɔnnɔn kɔso be yiwa sɔa yee ten kɔnnɔwɔ kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰U tabu sinambu ka sina bibu ka wuu bukurobu ka sere tɔmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunɔn sɔa yerun di, ma ba ka nùn da sina kpaarɔ saa kɔnnɔ ge ga wāa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarɔ. ²¹Ma tɔmbu kpuro ba nuku dobu mɔ.

Wuu ga wāa b̄ri yendu sɔɔ yèn s̄ ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunɔn

sɔa yeru sɔnwa

(I maa mɛerio Sinambu II, 12:1-17)

24 Wɔɔ nɔɔba yiruwa Yoasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ weeru bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win mɛron yīsira Sibia, Beri Sebaqii. ²Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunɔ wɛre yāku kowo Yehoyadan wāaru kpuro sɔɔ. ³Yera Yehoyada u Yoasi kurɔbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua.

⁴Yeniban biruwa Yoasi u gōru doke u Yinni Gusunɔn sɔa yeru sɔmɛ. ⁵Ma u yāku kowobu ka Lefiba menna u nɛɛ, i yario i da Yudaban wusu sɔɔ, ka Isirelibagisɔ i gobi mwɛeri wɔɔ baagere i ka Gusunɔ besen Yinnin sɔa yeru sɔmɛ. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba ñ ye kue. ⁶Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a ñ Lefiba gobi yi bikie yi Mɔwisi Yinni Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru sɔmɛ. ⁷Domi Atali tɔn kɔso wi ka win bibu ba Yinni Gusunɔn sɔa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka bũu wi ba mɔ Baali sɔawa.

⁸Yera sina boko u nɛɛ, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sɔa yerun kɔnnɔwɔ tɔɔwɔ. ⁹Ma ba kpara Yudaɔ ka Yerusalemɔ ba nɛɛ, bu ka gobi yi na yi Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure gbaburɔ mi gāanu ku ra kpi. ¹⁰Yenu yērobu ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpɛmɔ kpakoro te sɔɔ sere ta ka yiba.

¹¹Tɔɔ baatere Lefiba ba ra newa bu kpakoro te sua bu ka da tɔn be sina boko u gɔsa ba n da gina tu mɛerim mi. B̄a n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo tɔnweron sɔmɔ ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayerɔ. Nge mɛya ba ra ko tɔɔ baatere, kpa bu gobi wa yi n kp̄a.

¹²Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tɔn be wɛ be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia. Domi ba sɔm kowobu sua be ba koo gobi kɔsia. Ben gabu ba sɔawa kpee dākobu, gabu dāa dākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sɔmburu ko. Tɔn beni kpurowa ba koo dii te sɔmɛ. ¹³Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba sɔa yee te sɔmmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

¹⁴Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sɔa yee

ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku dō mwaararuginu kon dendi yānu, ka n̄ri, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku dō mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun tōru kpuro sō Yinni Gusunōn s̄a yerō.

Yoasi u Gusunō biru kisi

¹⁵Yen biru, Yehoyada u t̄kōru kua kō kō. Ma u kpuna u gu. U mōwa wō wunaa teeru ka wōkuru sanam me u gu. ¹⁶Ma ba n̄n sikua Dafidin wuu, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isirelio ka maa Yinni Gusunōn wuswaa ka sere s̄a yee ten mi.

¹⁷Yehoyadan gōn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka beere, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸Yera ba Gusunō ben baababan Yinnin s̄a yeru biru kisi. Ma ba da ba bū wi ba m̄ Asitaate s̄amō ka sere bwārokunu ganu. Yera Yinni Gusunō u ka Yudaba ka Yerusale mugibu mōru kua. Domi ba tora. ¹⁹Yinni Gusunō u bu win s̄mōbu gōria bu wa bu ka gōru gōsia bu wurama win mi. Ma s̄mō be, ba ka bu gari kua. Adama ba n̄ swaa daki. ²⁰Yera Yinni Gusunōn Hunde u Sakari, yāku kowo Yehoyadan bii yōwa. Ma u yōra t̄mbun wuswaa u n̄e, ameniwa Yinni Gusunō u gerumō. U n̄e, mban s̄na i win woodaba saramō. I n̄ maa koorō. Domi i wi, Yinni Gusunō deri. Yen s̄na win tii u koo maa b̄e deri.

²¹Yera ba nō toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda w̄ bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunōn s̄a yerun yaaraō. ²²Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u n̄n kua. Ye Sakari u gō dō, yera u n̄e, Yinni Gusunō, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu II, 12:18-22)

²³Wō tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi w̄rima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuō. Ma ba wirugibu go go ba ben yānu gura ba ka ben sina boko daawa Damasiō. ²⁴Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba n̄ dabi. Adama ka me, Yinni Gusunō u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunō ben baababan Yinni deri. Nge meya Yinni Gusunō u Sirigibu denda u ka Yoasi seeyasia. ²⁵Sanam me Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sō, ma win bwāaba n̄n seesi ba go win kpin yerō ȳn s̄ u yāku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuu. Adama ba n̄ ka n̄n de mi ba ra sinambu sike. ²⁶Be ba n̄n seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin meron ȳsira Simeati, wi u s̄a Amōni, Yosabadin meron ȳsira maa Simeriti, wi u s̄a Mōabu.

²⁷Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win s̄ ka sere Yinni Gusunōn s̄a yee te u s̄nwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru sō. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerō.

Amasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Sinambu II, 14:1-7)

25 Amasia u mōwa wō yenda nōbu sanam me u bandu di Yerusalemuō. Ma u kua wō yenda nōbu ka n̄e bandu sō. Win meron ȳsira Yoadani, Yerusale mugii. ²U kua dee dee Yinni Gusunōn n̄ni sō. Adama u n̄ win gōru kpuro Yinni Gusunō w̄.

³Sanam me win banda dam kua, yera u win bwāabu go be ba raa win tundo go. ⁴Adama u n̄ ben bibu go. U Yinni Gusunōn wooda swiwa ye u Mōwisi

sɔɔwa u yorua woodan tireru sɔɔ u nɛɛ, baababa ba ñ gbimɔ ben bibun toranun sɔ. Meyya maa bibu ba ñ gbimɔ ben baababan toranun sɔ. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sɔ.

⁵Yera Amasia u Yudaba ka Benyameɛba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm ka nɔrɔm nɔrɔm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. Ma ba kua tɔmbu nɔrɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). Ba sɔawa be ba tabu yɛ sɔa sɔa. Ba koo kpɪ bu ka yaasi ka tɛrenu sanna. ⁶Ma u maa tabu durɔ wɔrugɔba kasu Isireliba sɔɔ, tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu (100.000) bu ka nùn somi kpa u bu sii geesun gobi tɔnnu ita wɛ. ⁷Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunɔ u ñ ka bu wɔa, be Efaraimu be. ⁸À n ka bu da, baa mɛ a dam mɔ, Gusunɔ u koo nun sura yiberɛban wuswaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹Ma Amasia u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, amɔna kon ko tɛ n ka nen sii geesun gobi tɔnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wɛ mi.

Yera sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔ u koo kpɪ u nun wɛ n ye kpuro kere.

¹⁰Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gɔsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mɔru kua, ma ba gɔsira ben yenusɔ ka mɔru baka.

¹¹Ma Amasia u wɔrugɔru seewa u win tɔmbu kpara ma u da u wɔa wɔwɔɔ ye ba mɔ Bɔru. Miya u tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sɔɔ. ¹²Ma ba maa tɔn ben nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) mwɛera wasiru ba ka da guuru wɔllɔ. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nùn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sɔɔ saa Samarin di n ka da Beti Horoniɔ. Ma ba tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) go, ba ben yānu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa meerio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴Sanam mɛ Amasia u Edɔmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun būnu gurama ba ka na win temɔ. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiiramɛ u sɔamɔ. Ma u nu turare dɔɔ dokeamme. ¹⁵Yera Yinni Gusunɔ u ka Amasia mɔru kua. Ma u nùn win sɔmɔ goo gɔriama. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a Edɔmuban būnu gurama, ni, ni nu ñ kpɪa nu bu wɔre wunen nɔman di.

¹⁶Sanam mɛ u gari yi mɔ u dɔɔ, yera Amasia u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wara nun gɔsa a n ka sɔa nɛ sina bokon bwisi kɛɔ. A doonɔ min di. Mban sɔna a kɪ bu nun go.

Ye sɔmɔ wi, u doonɔ, yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Gusunɔ u gɔru doke u nun kpeerasia yèn sɔ a kua mɛ. Wee a ñ nen bwisi kɛru wure.

¹⁷Sanam mɛ Amasia ka wigibu ba nɔsina, yera u gɔra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sɔ bu nɛɛ, u na bu tabu yinna. ¹⁸Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nɛɛ, sɔkin kikiru garu ta wɔa Libanin guurɔ. Tera ta dɔa bakaru sɔmɔbu gɔria Libaniɔ ta nɛɛ, a man wunen bii wɔndia kɛɛma u ko nen biin kurɔ. Adama gbeeku yɛɛ yi seewa yi da yi sɔkin kiki te taaka yi go. ¹⁹Geema Amasia. Wee, a Edɔmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sɔ, a sinɔ sɛɛ wunen yenusɔ. Mban sɔna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kɔsa naawa. Domi wunɛ ka Yudaba, sa ko bɛɛ kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nùn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunɔn min di u ka wa u nùn yibereba nɔmu beria. Domi Amasia wi, u Edɔmuban b̄nu guramawa u s̄amɔ. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko w̄ri Beti Semesiɔ Yudaban temɔ. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuɔ. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semesiɔ. Ma u ka nùn da Yerusalemuɔ. Saa ye s̄ɔra wi, Yoasi, u Yerusalemun gb̄araru sura ḡɔm soonu n̄eru (400) saa k̄nɔnɔ ge ba m̄ Efaraimun di sere n ka da k̄nɔnɔwɔ ge ba m̄ Gani ḡɔmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka s̄a yerun ḡa gee ni nu w̄a Obedi Edɔmun yenuɔ ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu m̄ɔru mw̄era u ka ḡɔsira win wuuɔ Samariɔ.

Amasian gɔɔ

(I maa m̄erio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gɔɔn biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua w̄ɔ w̄kura n̄ɔbu bandu s̄ɔ. ²⁶ Ye Amasia u gb̄ia u kua ka ye u kua d̄aku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru s̄ɔ. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunɔ tonda u kpa, yera ba nùn seesi Yerusalemuɔ. Ma u duka sua u da u w̄a Lakisiɔ. Miya ba nùn naa sw̄i ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikɔ Dafidin wuuɔ.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26 Amasian gɔɔn biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba sw̄i bandu s̄ɔ win tundo Amasian ayerɔ. Saa ye s̄ɔ, u m̄wa w̄ɔ w̄kura n̄ɔbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u s̄ɔnwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundon gɔɔn biru.

³ Osiasi u kuawa w̄ɔ weeraakuru ka yiru Yerusalemuɔ. Win meron ȳisira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U s̄awa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge m̄e win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunɔ biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunɔ s̄awa Sakarin w̄aru kpuro s̄ɔ. Sakari wi, u bwisi m̄ɔ u ka k̄asinu tubusia ni nu wee Gusunɔn min di. Saa ye s̄ɔ, ye Osiasi u m̄ kpuro ya ra nùn koorewa.

⁶ S̄ɔ teeru u yara u ka Filisitiba w̄ri. Ma u da u Gatin gb̄araru yaba ka Yabinegiru ka Asidɔdugirun. Ma u wusu bana Asidɔdugibun temɔ Filisitiban wusun suunu s̄ɔ. ⁷ Yinni Gusunɔ u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba w̄a Guri Baaliɔ ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye s̄ɔ, Am̄niba ba ka Osiasi k̄enu naawamm̄e ma u ȳisuru yara sere Egibitin tem n̄ɔ bura yerɔ. Domi win dam mu n̄ɔra baama kpuro. ⁹ Osiasi u k̄su yenu kua Yerusalemuɔ k̄nɔnɔwɔ ge ba m̄ Gani ḡɔmburu, ka ge ga w̄a w̄ɔwa gia, ka gb̄ararun goo ḡɔmkirɔ. Ma u dera nu dam m̄ɔ. ¹⁰ U maa k̄su yenu bana ḡbaburɔ, ma u d̄ɔkɔ dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu m̄ɔ ni nu w̄a Sefalan w̄ɔwɔ ka nim w̄kun goorɔ. Meya u maa gb̄aa wukobu m̄ɔ ka

be ba ra resem sɔmburu ko guunɔ ka guu te ba mɔ Kaamelio. Domi u ra gbee sɔmburu kã.

¹¹ Osiasi u tabu durɔbu mɔ be ba ra tabu de wuu wuuka nge mɛ win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunɔ turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpɔ turo wi ba mɔ Hanania, wiya u bu kpare.

¹² Yenu yɛrobu ka tabu durɔ wɔrugɔba, be kpuron geera sãawa nɔrɔbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tɔn be, ba tabu durɔbu nɔrɔbun suba gooba wunɔbu ka nɔɔba yiru ka nɛera wunɔbu mɔ ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sɔɔ. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro terɛnu ka yaasi wɛ ka sii furɔsu ka yabe tarakpenu ka tɛnnu ka kpurantɛnu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yãnu ganu kua ni ba yi kɔsu yenɔ ka gani gɔmunɔ. Niya nu ra n sɛɛnu toomɔ, ñ kun mɛ nu n kpenu kasukumɔ. Ma sina boko Osiasi u yĩsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tãsisia.

¹⁶ Sanam mɛ Osiasi u win bandu tãsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nùn kam kua. U ñ Gusunɔ win Yinni mem nɔwɛ. Ma u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ u ka turare dɔɔ doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yãku kowo Asaria u dua mi, ka yãku kowobu wɛnɛ, ¹⁸ be ba wɔrugɔru mɔ. Ma ba sina boko Osiasi sɔɔwa ba nɛɛ, Osiasi, n ñ wunɛ kaa Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokea. Aronin bibun bwesera ba gɔsa yen sɔ. Ñ n men na, a yario sãa yeru min di. Domi a kua mem nɔɔ sari. A ñ maa beere wasi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u mɔru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dɔɔ doke neni. Yera bara disigira nùn wɔri win sirikanaɔ yãku kowo ben nɔni biru Yinni Gusunɔn sãa yeru mi, mi ba ra turare dɔɔ doken wuswaaɔ. ²⁰ Yera yãku kowo tɔnwero Asaria ka yãku kowo be ba tie, ba nùn mɛera, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanaɔ. Yera

ba yande nɛɛ, u yario tɔwɔ. Ma Osiasi u yara tɔwɔ fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunɔ u nùn bara disigiru kpɛɛ.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wãasi sere u da u ka gu. Ba nùn yara Isireliban suunu sɔɔn di, u da u wãa wi turo. Win bii Yotamuwa u nùn kɔsire kua u tem mɛ kparamɔ. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wãa dãakiru sɔɔ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin biin tireru sɔɔ. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nùn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba ñ nùn sikua win baababan siki wɔruɔ, domi ba nɛɛ, u bara disigiru mɔ. Ma win bii Yotamu u bandu kɔsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 15:32-38)

27 Wɔɔ yenda nɔɔbuwa Yotamu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yĩsira Yerusa, Sadɔkun bii. ² U siawa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Win tundo Osiasin yira u swii mam mam. Adama u ñ due Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Yen biru, u dera tɔmba sankiramɔ win tem mɛ sɔɔ.

³ Wiya u Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔnɔ ge ga wãa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbãrarɔ. ⁴ U wusu bana Yudan guunɔ. Ma u maa kɔsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasɔ.

⁵ U maa ka Amɔniba tabu kua, ma u bu kamia. Wɔɔ ge sɔɔ, Amɔniba ba nùn sii geesun gobi wunɔbu (100) wɛ ka dĩa bimi yi ba mɔ wɔsun tɔnnu nɔrɔbun suba ita (3.000) ka alikaman tɔnnu nɔrɔbun suba ita. Nge meya ba mɔ sere n ka girari wɔɔ ita. ⁶ Yotamu u dam kua.

Domi u win naane doke Yinni Gusunɔ sɔɔ.

⁷Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win sɔma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁸Yotamu u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u kua sina boko. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ Yerusalemu. ⁹Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kɔsire kua.

Akasi u kua sina boko Yudaɔ

(I maa mɛerio Sinambu II, 16:1-6)

28 Akasi u mɔwa wɔɔ yendu sanam me u bandu di. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemu. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira swii. ²Isireliban sinambun yira u swii. U mam b̄iu wi ba m̄ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³U turare d̄ɔɔ doke Hinɔmun bibun bweserun wɔwaɔ. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ɔɔ mwaaruginu kua nge me bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴U ra b̄iu ȳakunu ko kpa u nu turare d̄ɔɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere d̄aa kubenɔ.

⁵Gusunɔ wi, Akasin Yinni u n̄n Sirin sina boko nɔmu beria. Ma ba n̄n kamia ba win tɔn dabinu mwɛera ba ka da Damasiɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa n̄n beri Isireliban nɔmaaɔ. Ma Isireli be, ba n̄n kamia. ⁶Peka, Remalian bii, u tɔmbu nɔrɔɔbun suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔɔ teerun s̄ɔɔ, yèn s̄ɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Tɔn be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu durɔ wɔrɔgɔba. ⁷Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon yenun sɔm kowobun wirugii ka sere ɛlikana sina bokon sina asakpɔ gbiikoo. ⁸Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa tɔmbu nɔrɔɔbun suba goobu

(200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳaa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹N deema Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo u w̄aa mi. Win ȳisira Odɛdi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U n̄ɛɛ, wee Gusunɔ been baababan Yinni u ka Yudaba mɔru kua, ma u beɛ bu nɔmu beria, ma i bu go ka wɔnɔwɔndu sariru sere ben wuri yi n̄n girari. ¹⁰Yera i k̄i t̄ɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko been yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ been Yinni torari? ¹¹I swaa dakio i nɔ. I yoo be i mwɛera been mero bisibu sɔɔ mi ȳɔsuo bu wura ben yenusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka beɛ mɔru baka m̄ɔ.

¹²Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mesilemɔtun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³Ba bu s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i besen taare sosisiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun mɔru s̄aa.

¹⁴Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳɔsu, ba bu ben ȳanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵Wirugii be ba soka ka ben ȳisa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄aa tereru ȳanu dokea ni tabu kowoba mwɛerima. Ba bu ȳanu ka baranu w̄ɛ. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben mɛeran bosu b̄okua. Ma ba yoo be sɔɔ be ba kun kp̄ɛ bu s̄i ketekunu sɔndi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa b̄ɛɛ w̄aa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa mɛerio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u gɔra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷Edɔmuba ba na ba kpam Yudaba wɔri ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mwɛera ba ka doona. ¹⁸Filisitiba ba

wɔraa na wuu si su wāa Sefalan wɔwaa ka si su wāa Yudan tem sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia. Ma ba Beti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si sɔɔ. ¹⁹Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin sɔ. Akasi wi, u kom bereteke kuawa Yudaɔ, u Yinni Gusunɔ mem nɔɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u nùn wɔri nge yibere. U ñ nùn somi. ²¹Domi Akasi u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko wē. Adama ka me, yen gaa kun nùn yare. ²²Sanam me u wāa nuku sankiranu sɔɔ, ka me, u Yinni Gusunɔ mem nɔɔbu sariru koosimɔwa u dɔɔ. ²³U Damasin būnu yākuru kua ni nu nùn kamia mi. Domi u nee, wee Sirin sina bokon būnu nu ra bu somi. Tē, win tii u koo maa nu yākuru kua kpa nu wa nu nùn somi. Adama nu ñ nùn somi. Nu nùn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴Akasi u Yinni Gusunɔn sāa yerun dendi yānu kpaasina u kɔsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u būu yāku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemɔ. ²⁵Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sɔɔ bu ka būnu yākuru kua kpa bu maa nu turare dɔɔ dokea mi. Nge meya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin mɔru seeya.

²⁶Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dāakis si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nùn sikua Yerusalemɔ. Adama ba ñ nùn sikua Isireliban sinambun sikaɔ. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kɔsire kua.

Esekiasi u bandu di Yudaɔ

(I maa meerio Sinambu II, 18:1-4)

29 Esekiasi u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u bandu di. Win meron yīsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yenda nɔɔbu ka nne bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ²U kua ye ya Yinni Gusunɔ wēre. Win sikado Dafidin yira u swii mam mam.

³Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sāa yeru kenya. Ma u ten gamboba sɔnwa. ⁴U dera yāku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sāa yerun batumaɔ ye ya wāa sɔɔ yari yeru gia. ⁵Ma u bu sɔɔwa u nee, bee Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii deerasio, kpa i maa Gusunɔ been baababan Yinnin sāa yeru deerasia. I ye ya disi mɔ kpuro yaro sāa yee ten min di. ⁶Besen baababa ba kua mem nɔɔ sariba. Ba kōsa kua Gusunɔ besen Yinnin nɔni sɔɔ. Ba wi ka win sāa yeru biru kisi. ⁷Ma ba sāa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nùn turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nùn yāku dɔɔ mwaaruginu kue. ⁸Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemu mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yēemɔ nge me i waamɔ gisɔ. ⁹Besen baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma besen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka besen kurɔbu ba yoru da tem tukumɔ Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ. ¹⁰Tē, na kī n ka Gusunɔ bese Isireliban Yinni arukawani bɔke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹Yen sɔ, nen bibu, i ku maa Gusunɔ atafiiru ko. Domi u bee gɔsawa i ka nùn sɔmburu kua, i n nùn sāmɔ, kpa i n nùn turare dɔɔ dokeamme.

¹²Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalelin bii Merarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gēsɔnin

bibun bweseru sɔɔ ¹³ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sɔɔ ¹⁴ka Yeyeli ka Simeï Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sɔɔ. ¹⁵Ba ben mero bisibu menna ye ba tii deerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sãa yeru deerasia nge me sina boko u gerua ka nge me Yinni Gusunɔ u wooda wẽ. ¹⁶Yãku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu ka tu deerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wãa sãa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwɔɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷Ba sãa yee ten deerasiabubu toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten aderɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu deerasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro deerasia ba kpa.

¹⁸Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nee, wee sa sãa yee te deerasia sa kpa ka yãku yee te, ka ten dendi yãnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yãnu. ¹⁹Yãa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu deerasia ni Akasi u raa disi doke win mem nɔɔbu sarirun sɔ sanam me u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn sãaru seeya

²⁰Yera sɔɔ teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ²¹Ma ba ka naa kinenu nɔɔba yiru na ka yãa kinenu nɔɔba yiru ka yãa kpemminu nɔɔba yiru ka boo kinenu nɔɔba yiru bu ka toranun yãkunu ko bandun sɔ ka yãku yee ten sɔ ka sere Yudaban sɔ. Yera sina boko u yãku kowobu Aronin bibun bweseru sɔɔwa u nee, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn

yãku yerɔ. ²²Ma ba kete kine ni sakira ba nin yem sua ba yẽka yãku yerɔ. Yen biru, ba yãa kine ni sakira ma ba nin yem yẽka yãku yerɔ. Meya ba maa yãa kpemmii ni sakira ba nin yem yẽka yãku yerɔ. ²³Yen biru, ba maa ka boo kine ni na sina bokon wuswaaɔ ka tãmbu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yãkunu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma sɔndi boo nin wiru wɔllɔ. ²⁴Ma yãku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yãku yerun temɔ. Ba yãku te kuawa Isireliba kpuron toranun sɔ. Domi sina boko u nee, yãku dɔɔ mwaarugii ni, ka torarun yãku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sɔ.

²⁵U Lefiba doke Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ba seketirenu neni ka guunu ka mɔrɔkunu nge me Dafidi ka Gusunɔn sɔmɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wẽ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wẽ. ²⁶Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka dwee yãa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yãku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi. ²⁷Ma Esekiasi u nee, bu yãku dɔɔ mwaarugiru koowo yãku yeru wɔllɔ. Ye ba yãku dɔɔ mwaarugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kɔbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yãa ni. ²⁸Ma tɔn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunɔ beere wẽ. Ba kɔbi soomɔ, ba womusu mɔ sere ba ka yãku dɔɔ mwaarugii te wiru go. ²⁹Sanam me ba yãku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tɔn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunɔ beere wẽ. ³⁰Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sɔɔwa ba nee, bu Yinni Gusunɔ siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunɔ kpuna ba nùn sãwa ka nuku doo bakabu.

³¹Esekiasi u nee, tẽ, wee i tii deerasia, i kua Yinni Gusunɔgibu. Yen sɔ, i susima i nùn siarabun yãkunu kua win sãa yerɔ.

Yera tɔn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nùn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nùn yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka nuku tia. ³²Yaa sabe ni ba ka yāku dɔɔ mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Keteban geera sāawa wata ka wɔkuru, yāa kinenu maa wunɔbu (100) ka sere yāa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dɔɔ mwaararugii ni kua. ³³Yen biru, ba maa kete nata (600) go ka yāanu nɔɔɔɔ suba ita (3.000). ³⁴Adama yāku kowobu ba ñ dabi dɔma te. Yen sɔna ba ñ kpīa bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sɔmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii deerasia. Domi Lefiba ba tii wē ka kīru n kere yāku kowobu. ³⁵Dɔma te, ba yāku dɔɔ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam me ba ka yāku dɔɔ mwaararuginu kua.

Nge meya ba ka sāaru seeya Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ³⁶Esekiasi ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua yèn sɔ Gusunɔ u doke tɔmbun gɔrusɔ ba ka win sāaru seeya mesum fuuku.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun

sɔɔru

30 Esekiasi u sɔmɔbu gɔra Isireliɔ ka Yudaɔ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Gusunɔ, be Isireliban Yinnin sāa yerɔ, Yerusalemɔ. ²Sina boko Esekiasi ka win sina asakpɔbu ka Yudaba ba nɔɔsina ma ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di wɔɔn suru yiruse sɔɔ. ³Domi ba ñ kpē bu tu di ten saa sɔɔ yèn sɔ yāku kowo dabiru ta ñ tii deerasie. Meya tɔn dabira kun maa menne Yerusalemɔ. ⁴Sina boko ka tɔn be kpuro ba tɔɔ te wura. ⁵Ma ba dera ba kpaa Isirelin tem kpuro sɔɔ saa Beri Seban di n ka da sere

Danuɔ, tɔmbu bu ka na Yerusalemɔ bu Gusunɔ Isireliban Yinni Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te diiya. Domi tɔn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge me ba yorua bu ko. ⁶Ma gɔro be, ba sina boko ka win sina asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu sɔɔwa ka sina bokon yīsiru ba nēe, bēe Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bēen mi. I de i wurama bēe be i kisira Asirin sina bokon nɔman di. ⁷I ku bēen baababa ka bēen maabu saari be ba ñ Gusunɔ ben baababan Yinni mem nɔɔwe, ma u bu kam koosia nge me i waamɔ gisɔ. ⁸I ku swaa taaya nge bēen baababa. I wurama Yinni Gusunɔn mi. I na i nùn sā win sāa yerɔ te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunɔ bēen Yinni sā kpa win mɔru baka ye, yu bēe doonari. ⁹Ì n wurama Yinni Gusunɔn mi, bēen tɔmbu ka bēen bii be ba mwēera ba ka yoru da, ba koo bu wɔn wɔndu kua kpa bu den de bu wurama tem me sɔɔ. Domi Gusunɔ bēen Yinni u ra suuru ko. Win wɔn wɔnda kpā. U ñ maa bēe biru kisimɔ ñ n wurama win mi.

¹⁰Nge meya gɔro be, ba gerumɔ ba ka wusu gasirimɔ saa Efaraimun tem di ka Manasen temɔ n ka girari Sabulonin temɔ. Ma ba bu yēemɔ ba yaakoru koosimɔ. ¹¹Adama gaba tii kawa Aseɔn temɔ ka Manasen temɔ ka Sabulonin temɔ, ma ba seema ba na Yerusalemɔ. ¹²Meya maa Yinni Gusunɔ u ka Yudaba wāa. Ma u dera ben gɔru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpɔbun gari mem nɔɔwa nge me wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

¹³Tɔn dabiru ta menna wɔɔn suru yiruse sɔɔ Yerusalemɔ bu ka pēe ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Dɔma te, tɔn be, ba dabia. ¹⁴Yera ba seewa ba būu yāku yee ni nu wāa Yerusalemɔ kɔ-

suka ka sere mi ba ra nu turare dō dok-eye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wōwaw ye ba mō Sedoroni. ¹⁵Yen biru, ba Gō sararibun tōo bakarun yāku yaa sakira wōon suru yirusen sōo wākura nnese sōo. Sekura yāku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii deerasia. Ba yāku dōo mwaararuginu kua Yinni Gusunōn sāa yerō. ¹⁶Ben baawure u da u wāa win ay-erō nge me Mōwisi Yinni Gusunōn tōnu u yorua woodan tireru sōo. Ma yāku kowobu ba yem yēkamō me Lefiba ba bu wēemō. ¹⁷Nge me tōn dabira wāa be ba ñ tii deerasie dōma te, yera n dera Lefiba ba bu yāku yee yi sakiriamme, kpa bu ka yi deerasia bu yi nenem Yinni Gusunōn sō. ¹⁸⁻¹⁹Tōn dabiru ta wāa te ta ñ tii deerasie, n mam neere Efaraimuba sōo ka Manaseba sōo ka Isakariba sōo ka sere Sabuloniba sōo. Ba Gōo sararibun tōo bakaru di. Adama ba ñ ten wooda swīi. Yen sōna Esekiasi u bu kanaru kua u nee, Yinni Gusunō, wunε tōn geowa. Be ba tii wē ka ben gōru kpuro ba ka wunε Gusunō ben baababan Yinni kasu, baa me ba ñ tii deerasie, a bu suuru kuo.

²⁰Yinni Gusunō u Esekiasin kana te mwa ma u tōn be suuru kua.

²¹Nge mēya Isireli be ba menna Yerusalemuo, ba ka pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōōba yiru ka nuku dobu. Tōo baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunō siaramōwa ka dwee yānu. ²²Esekiasi u Lefi baawure siara sōmbu te u kuan sō Yinni Gusunōn sō. Ba yāku yaa ye tema sōo nōōba yiru. Ma ba siarabun yākunū kua ba ka Gusunō ben baababan Yinni siara. ²³Yen biru, tōn be, ba maa wura bu tōo bakaru di sōo nōōba yiru. Ma ba maa sina sōo nōōba yiru ba tōo bakaru di ka nuku dobu. ²⁴Domi Esekiasi u kete kinenu nōōbu (1.000) gōsa ka yāanu nōōbun suba nōōba yiru (7.000). Ma win sina asakpōbu ba maa kete kinenu nōōbu gōsa ka yāanu nōōbun

suba wākuru (10.000). Ma yāku kowobu dabinu ba tii deerasia. ²⁵Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sōbu be ba wāa Isireliō ka Yudaō, be kpurowa ba nuku dobu kua dōma te. ²⁶Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemuo. Saa Salomōo Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba ñ tōo baka ten bweseru koore Yerusalemuo. ²⁷Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tōn be domaru kua. Yinni Gusunō u ben nōo nua domi ben kana te, ta nūn girari sere win wāa yee deerarō wōllō.

Esekiasi

u Yinni Gusunōn sāaru seeya

31 Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sōo ba bwāarokunu kōsuka ma ba gungunu ka būu yāku yenu kpuro kōsuka Yudan temō ka Benyameen temō ka Efaraimun temō ka Manasen temō. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temō, ben baawure u da u wāa win wāa yerō.

²Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben sōmburu sōo nge me ba ka bōnu sāa ka sōmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yākunū ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunō siara win sāa yerun kōnōwō. ³Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dōo mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tōo wērarugiru sōo ka suru kpaon tōo bakaru sōo ka sere tōo baka ni nu tie sōo nge me ba yorua woodan tireru sōo.

⁴Yera u Yerusalemuhibu sōōwa u nee, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēeyō, kpa bu kpī bu Yinni Gusunōn woodaba mem nōōwa sāa sāa. ⁵Sanam me gari yi, yi nōōra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbīa ya ye wē ka tam kpam ka gum ka tim ka

sere ben dīanu ganu. Meya ba maa ka gāanu kpuron wəkuru baateren wəllən tia tia na. ⁶Meya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosɔ ba ben yaa sabenu wəkuru baateren wəllən tia tia wē ka sere gāa ni ba gɔsa ba yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ. Ma ba nu suba suba. ⁷Ba nin subenu toruawa saa wɔɔn suru itasen di n ka da wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ. ⁸Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu siara.

⁹Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nɛɛ, subu nirà mini. ¹⁰Yera yāku kowo tɔnwero Asaria, Sadɔkun bweseru sɔɔ, u nùn wisa u nɛɛ, saa mìn di ba ka kēnu naamɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, dīanu ra n wāawa sa n dimɔ, sa n debumɔ. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunɔ u sun domaru kua.

¹¹Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sɔmɛ mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sɔnwa. ¹²Ma ba ka kēnu ka wəkuru baateren wəllən tia tia na ka yāku dīa ni nu sāa Yinni Gusunɔginu. Lefi wi ba m̀ Konania wiya ba dīa ni nɔmu sɔndia, ma win mero bisi Simeɪ u sāa win yiruse. ¹³Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerimɔti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeɪ ba kpare nge mɛ sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunɔn sāa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴Kore wi u sāa Lefi Yiminan bii, u sāawa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔso. Wiya ba kēɛ ni nɔmu sɔndia nì ba ka Yinni Gusunɔ naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ. Beya ba ko n da kēɛ ni bɔnu ko. ¹⁵Yāku kowobun wusu sɔɔ, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gɔsa bu Kore wi somi ba n da ka kēɛ ni begibu bɔnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mɛ ba ka bu bɔnu sāa wuu wuuka. ¹⁶Beya tɔn durɔ

bii be ba gara saa wɔɔ itan di n ka da be ba kere mɛ, ka be ba gesi dumɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ tɔɔ baatere bu ka ben sɔma ko wuu wuuka, ¹⁷ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di nge mɛ ben sɔmbura sāa wuu wuuka, ¹⁸ka sere maa tɔn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurɔbu ka bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunɔn sāa yerun sɔmburu sɔɔ. ¹⁹Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaanɔ wuu marosun bɔkuɔ, ba tɔmbu gɔsa wuu baagere sɔɔ be ba ko n da bu dīanu bɔnu kue ben suunu sɔɔ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sɔɔ.

²⁰Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sɔɔ. U sīawa dee dee gem sɔɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaacɔ. ²¹Sɔma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ka sere win woodan mem nɔɔbu, u ye kpuro kuawa ka gɔru tia. Ma u kooru.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wɔri

*(I maa mɛerio Sinambu II,
18:13, Esai 36:1)*

32 Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaacɔ. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaɔ, ma u dera ba wuu gbāraruugisu tarusi. U nɛɛ, u koo su wɔriwa ka dam. ²Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka, ³bu wesiana bu ka bwii yi kene yi yi wāa wuun biruɔ. ⁴Tɔn dabira ta nùn somi ba ka bwii yi kɔrua ka nim tora ye ya kokumɔ bera yen suunu sɔɔ. Domi Esekiasi u nɛɛ, u n̄ kī Asirigibu bā n tunuma bu nim deema n kpā.

⁵Ma u win bandun dam tāsisia. U Yerusalemun gbāraruun mi n wɔruma seeya ka maa wuun kɔsu yenu. Ma u

gbāraru garu bana wuun biru u ka sik-
erena. Ma u kari ye sɔnwa ye ba m̀ Milo
Dafidin wuu. U tabu yāa dabi dabinu
kasu ka maa terenu.

⁶U tabu sinambu kua ma u bu menna
wuun gbāraru kɔnnɔwɔ. Ma u bu kirɔ
kua u nɛɛ, ⁷bu tii dam kēɛyɔ kpa bu
wɔrugɔru sɔɔsi. Bu ku berum ko bu di-
iri Asirin sina boko ka win tɔn dabi ten
wuswaaɔ. Domi be ba ka bu wāa ba
dabi n kere be ba ka nùn wāa. ⁸Tɔmba
ba ka nùn wāa. Adama be, Gusunɔ ben
Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu
dam wē tabu sɔɔ.

Ma tɔn be, ba Esekiasi Yudan sina
bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u gɔra

Yerusalemuɔ

*(I maa mɛerio Sinambu II,
18:17-37, Esai 36:2-22)*

⁹Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina
boko u win sɔm kowobu gɔra Yeruale-
muɔ sanam mɛ u wāa Lakisiɔ ka
win tabu kowobu kpuro. U sɔm kowo
be gɔrawa Esekiasi ka Yuda be ba
wāa Yerusalemuɔ kpuron mi, ¹⁰bu nɛɛ,
ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina
boko u gerua. U nɛɛ, ma sɔɔra ba ben
naane doke ba ka wāa Yerusalemuɔ ka
nuku sankiranu. ¹¹Bu ku de Esekiasi u
bu nɔni wōke kpa u de bu gbi gɔɔru ka
nim nɔrun sɔ ye u nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni
u koo bu wɔra wi, Asirin sina bokon
nɔman di. ¹²Ba ñ yē ma wi, Esekiasiwa u
gungunu kɔsuka ka Yinni Gusunɔn yāku
yee te? Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, yāku yee
teeru tɔnan miya ba ko n da de bu yiira
bu Yinni Gusunɔ sã kpa bu nùn turare
dɔɔ dokea. ¹³Adama be, ba ñ yaaye ye
wi, Sankeribu ka win baababa ba bwe-
senu kpuro kua? Nin bünü nu kpā nu bu
yara saa win nɔman di? ¹⁴Bwese ni win
baababa ba kam koosia sɔɔ, nin niren
būna nu kpā nu bu yakia win nɔman

di ben tii bu ka sere nɛɛ, Gusunɔ ben
Yinni u koo bu yakia. ¹⁵Yen sɔ, bu ku
de Esekiasi u bu nɔni wōke kpa u n bu
gari seeyamɔ mesum. Bu ku nùn naane
ko. Domi bweseru garun būnu kun kpā
nu tu wɔre win nɔman di, ñ kun mɛ
win baababan nɔman di. Kaa sere gere
Yudaban būnu?

¹⁶Nge meya Sankeribun sɔm be, ba
Yinni Gusunɔ ka win sɔm kowo Esekiasi
wɔmmɔ.

Sankeribun sɔmɔbu

ba Yinni Gusunɔ wɔmmɔ

*(I maa mɛerio Sinambu
II, 19:14-19, Esai 37:14-20)*

¹⁷Sankeribu u tireru yorua u ka
Gusunɔ Isireliban Yinni wɔmɛ. U nɛɛ,
nge mɛ bwese ni nu tien būnu nu ñ kpā
nu nin tɔmbu wɔre win nɔman di, nge
meya Gusunɔ, Esekiasin Yinni u ñ maa
kpē u bu wɔra win nɔman di.

¹⁸Ma Sankeribun sɔm be, ba
gbāramɔ ka dam ka Yudan barum bu
ka tɔmbu nandasia be ba wāa gbāra
ten sɔɔwɔ kpa bu wa bu wuu ge mwa.
¹⁹Ba Gusunɔ Yerusalemugibun Yinnin
gari m̀ nge bwese ni nu tien būu ni ba
ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

*(I maa mɛerio Sinambu II,
19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)*

²⁰Yera Esekiasi ka Gusunɔn sɔmɔ
Esai, Amɔtin bii ba kanaru wɔri gari yin
sɔ ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue wɔllɔ.

²¹Yera Yinni Gusunɔ u gɔrado goo gɔra
u Asirigibun sansani wɔri u ben tabu
durɔ wɔrugɔba ka ben tabu sinambu ka
ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko
u gɔsira u wura win temɔ ka sekuru. Ma
u da win būu dirɔ. Miya win tiin bibu ba
na ba nùn kāasi ba go ka takobi.

²²Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Esek-
iasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa

Sankeribun noman di ka sere be ba tie kpuron noman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerenen sō. ²³Tōn dabira ta ra ka Yinni Gusunō kēnu naawe Yerusalemuō kpa tu maa ka Esekiasin tii kēe gobiginu naawa. Saa yen dōma ten di, u yīsiru yarawa bwesenu kpuro sō.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴Saa ye sō, Esekiasi u bara sere u gōo turuku kua. Ma u Yinni Gusunō kana. Ma Yinni Gusunō u nūn wisa, ma u nūn sōm maamaakiginu kua. ²⁵Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunōn min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunō u bu mōru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemuōgibu. ²⁶Ye u wa mē, yera wi ka Yerusalemuōgibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunōn mōru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sō.

²⁷Esekiasi u dukia baka ka beere baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka terenu ka gāa bwese bweseka ye ya wā. ²⁸U alikaman biranu kua, ma u tam kpm ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gōru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ketēba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunō u nūn dukia baka wē.

³⁰Wiya u maa Gihonin yeru gēn nōo ga wāa gungurun bera gia kōrua, ma u nōo kpōo yaba Dafidin wuun sōo duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gōru doke u ko kpuro, ya nūn koorawa. ³¹Adama sanam mē Babilonin sina boko u sōmōbu mōrisia u ka wa sōm maamaaki ye Yinni Gusunō u mō Isireliō, yera Gusunō u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gōruō.

³²Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mē u Gusunō sāwa ka naane, ye kpuron gari yi yorua Gusunōn sōmō Esai,

Amōtin biin kāsinun tireru sōo ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sōo. ³³Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Dafidin bibun bweserun siku yero bera gee n gunum bo. Yerusalemuōgibu ka Yudaba ba nūn gōo swīya. Yen biru, win bii Manase u bandu kōsire kua.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 21:1-18)

33 Manase u mōwa wōo wōkura yiru sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua wōo weeraakuru ka nōobu ban te sōo Yerusalemuō. ²Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōo. Bwese ni Yinni Gusunō u gira Isireliban wuswaan di nin kom kōsum meya u swīi. ³U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kōsuka. Ma u būu wi ba mō Baalin yāku yenu kua ka būu wi ba mō Asitaaten bwāarokunu ni win tundo u raa kōsuka. Ma u kperi ka sōo ka surun sāaru wōri. ⁴U būu turanu bana Yinni Gusunōn sāa yero tēn mi Yinni Gusunō u win yīsiru doke sere ka baadommaō. ⁵U maa suru ka sōo ka kperin yāku yenu kua sāa yee ten yaari yiru ye sōo. ⁶U dera ba ka win bii tōn durōbu yākuru kua Hinōmun wōwao. U ra ka wee ka guru winu sōroru ko kpa u dobo doboba ko. U gōri sokobu yii be ba ra nūn sian gari sō. Ma u kōsa mō u dōo ye ya Yinni Gusunōn mōru seeya. ⁷U win būun bwāaroku kua u yi Yinni Gusunōn sāa yero. N deema Yinni Gusunō u raa Dafidi ka win bii Salomōo sōōwa u nēe, sāa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gōsa Isireliban suunu sōo ya n ka nen yīsiru sōōwa sere ka baadommaō. ⁸Na n maa Isireliba yaramō saa ben tem di mē na ben baababa wē bā n gesi nen woodaba ka nen gere mem nōowammē ye na Mōwisi wē u yorua. ⁹Adama Manase u dera

Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔ tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tɔmbu gari kua. Adama ba ñ nùn swaa daki. ¹¹Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nùn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ. ¹²Sanam mɛ u wāa nuku sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaaɔ. Ma u nùn kana. ¹³Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nùn wuru Yerusalemɔ win bandu sɔɔ. Saa ye sɔɔra Manase u gia ma Gusunɔwa u sāa Yinni.

¹⁴Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔɔɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwaaɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbāranu mɔ kpuro sɔɔ. ¹⁵Ma u tɔn tukobun bünun bwāarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro wuna ka sere būu yāku yee ni u bana Yinni Gusunɔn sāa yerun guurɔ Yerusalemɔ. Ma u nu kasi kua wuun biruɔ. ¹⁶Yera u Yinni Gusunɔn yāku yeru wesia sāa yerɔ. Ma u siarabun yākunu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sā. ¹⁷Saa ye sɔɔ, tɔmba yākunu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuamme.

¹⁸Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba nùn sɔɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹⁹Win kanaru ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mem nɔɔbu sari te u kua ka sere bwāaroku ni u seka ma u nu gira u sāwa u sere tii kawa, ye kpuron

gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ. ²⁰Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

Amɔɔ u kua sina boko Yudaɔ

(I maa mɛerio Sinambu II, 21:19-26)

²¹Wɔɔ yenda yirua Amɔɔ u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ²²Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge win tundo Manase. U bwāaroku ni Manase u kua kpuro yākuru kua u sāwa. ²³U ñ tii kawe Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimɔwa u dɔɔ.

²⁴Win sɔm kowobu ba nùn seesi ma ba nùn go win dirɔ. ²⁵Adama be ba nùn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kɔsire kua bandu sɔɔ.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

34 Wɔɔ nɔɔba itawa Yosiasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ tena ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ²Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Win sikado Dafidin yira sɔɔra u sīa mam mam. U ñ yen gam gere.

³Win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, sanam mɛ u sāa aluwaasi, u Gusunɔ win sikado Dafidin Yinni kasum wɔri. Win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ, u Yerusalemu ka Yuda deerasiabu torua. U gunguu nin mi ba ra būnu sā kɔsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka. ⁴Ba būu wi ba mɔ Baalin yāku yenu kɔsuka win wuswaaɔ. Ma u bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ ka ni ba kua ka sii gandu kɔsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu sāmɔn sikan wɔllɔ. ⁵Ma u būu yāku kowobun

kukunu sikia u dō doke ben yāku yeno. Nge meya u ka Yuda ka Yerusalemu deerasia.

⁶Manasen wusu sō ka Efaraimugisō ka Simeogisō ka Nefitaligisō si su kua bansu, u būu yāku yenu kōsukawa ⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kōsuka muku muku nu kua tua. Meya u maa bwāaroku ni ba kua sōn sō kōsuka Isireliban tem kpuro sō. Ma u gōsira u wura Yerusalemu.

Yāku kowo tōnwero

u woodan tireru wa

(I maa mērio Sinambu II, 22:3-10)

⁸Yosiasin bandun wō yendu yiru sarise sō, sanam me u tem me, ka Yinni Gusunōn sāa yee te deerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gōra ka Maaseya wi u sāa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sāa tire bero bu ka Gusunō win Yinnin sāa yeru sōme. ⁹Tōn be kpuro ba da yāku kowo tōnwero Hilikiyan mi. Ma ba nūn gobi wē yi Lefiba ba raa mwēera Yinni Gusunōn sāa yerun sō saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyameen tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰Be ba sōmbu te kpare bera ba gobi yi nōmu sōndia ma ba yi sōm kowobu wē be ba sāa yee te sōmmō. ¹¹Bera dāa dākobu ka banōbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā. ¹²Tōn be, ba sōmburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, Merarin bweseru sō ka Sakari ka Mesulamu, Kehatin bweseru sō, bera ba bu kpare. ¹³Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sōmunu sue nōni doke ka sere maa sāa yee ten sōm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sāa tire yorobu ka sōman guro gurobu. Gaba maa sāa kōnnōn kōsobu.

¹⁴Sanam me ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunōn sāa yerun sō, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunō u raa Mōwisi wē. ¹⁵Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sōōwa u nē, na woodan tireru wa Yinni Gusunōn sāa yerō. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nūn sōōwa u nē, wunen sōm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷Ba tōn be a sāa yee ten sōmburu nōmu sōndia ka tōn be ba sōma mō mi, gobi yi wē.

¹⁸Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaō.

Yosiasi u tōmbu gōra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa mērio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹Sanam me sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nenua u karana nuku sankiranun sō. ²⁰Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sōm kowo sōōwa u nē, ²¹i doo i bikiaru ko Yinni Gusunōn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sō tire te sa wa minin garin sō. Domi Yinni Gusunō u ka sun mōru mō ya kpā yēn sō besen baababa ba n win gari mem nōowe. Ba n kue nge me ya yorua woodan tire te sō.

²²Hilikiya ka tōn be sina boko u gōsa mi, ba da Gusunōn sōmō tōn kurō Huludan mi. Huluda wi, u sāawa Salumun kurō, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sāa yānu kōsun debubu. Huluda wi, u wāawa Yerusalemun wōo beri kpaō. Sanam me ba nūn sōōwa ye ba kī, ²³yera u bu wisa u nē, ameniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nē, i durō wi u bē gōrima sōōwō i nē, ²⁴u koo de kōsa ka bōri yi tem men tōmbu deema

Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nɔɔɔbun suba nɔɔbu (5.000) ka keteba neera wunɔbu (500) wē. ¹⁰Wee nge me ba tɔɔ baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge me sina boko u gerua. ¹¹Ba Gɔɔ sararibun yee go. Ma yāku kowobu ba yem yēkamɔ me Lefiba ba bu tīimɔ. Yen biru, ma Lefi be, ba yee yi kokumɔ. ¹²Ba yāku dɔɔ mwaararuginun yee yi nenem bu ka ye tɔmbu wē yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunɔ yākuru kua nge me ba yorua woodan tireru sɔɔ te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē. Nge meya ba maa kua ka keteba. ¹³Ba Gɔɔ sararibun yāku yaa ye wɔɔwa nge me wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wīa nenem Yinni Gusunɔn sɔ yikua. Ma ba yande ye tɔmbu kpuro bɔnu kua. ¹⁴Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sɔmburu kua sere ka wɔkurɔ. Ba yāku dɔɔ mwaararuginu ka yaa gum yākunu mɔ. Yen sɔna Lefiba ba bu yaa yikuamme. ¹⁵Wom kowo Asafun bibu ba wāa ben ayerɔ nge me Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēɔ ba wooda yi. Ma kɔnnɔn kɔsobu ba yɔ kɔnnɔ baageren mi. Ba n̄ doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuamme. ¹⁶Nge meya ba kpunaa yi dama te, bu ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, kpa bu yāku dɔɔ mwaararuginu ko Yinni Gusunɔn yāku yerɔ nge me sina boko u wooda yi.

¹⁷Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di dama te, ma ba pēɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁸Saa Gusunɔn sɔmɔ Samuelin waatin di sere n ka gisɔ girari, ba n̄ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru garu diire me Isireliɔ. Meya sina boko goo maa sari Isireliɔ wi u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diire nge Yosiasi ka yāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wāa

Yerusalemuɔ dama te. ¹⁹Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔra ba Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn sāa yee te sɔnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Neko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisiɔ, daa te ba mɔ Efaratiɔ. Yera Yosiasi u seewa u n̄n wɔrim da mi. ²¹Yera Neko u n̄n sɔmɔbu gɔria u neɛ, mba n sun mɔsine ne ka wune Yudaban sina boko. Domi n n̄ wune na tabu wɔrim wee gisɔ. Yenu ge ga ka man tabu mɔ, gera na wɔrim dɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man sɔɔwa u neɛ, n doo fuuku. Yen sɔ, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man wāa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasi u yina u n̄n deri. U n̄ Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii kɔsa bu ku ka n̄n tubu. U da u Neko tabu wɔri wɔwaɔ ye ba mɔ Megido. ²³Yera ten towobu ba Yosiasi twee. Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u neɛ, i ka man doonɔ minin di, domi ba man meera kua ya kpā.

²⁴Win sɔm kowobu ba n̄n sua saa win tabu keken di ma ba n̄n doke win tabu keke gaa sɔɔ ba ka da Yerusalemuɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sikaɔ. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ swī.

²⁵Yeremi u gɔɔ swī Yosiasin sɔ. Ma wom kowobu, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba Yosiasi doke gɔɔ swiin womusu sɔɔ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isireliɔ. Womu si, su wāa ben gɔɔ swiin womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua dāku te, ka nge me u Gusunɔ sāwa ka naane nge me Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wēena

(I maa mēerio Sinambu II, 23:30-24:17)

36 Tōmba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba nūn kua sunō win tundon ayero Yerusalemuō. ²Yoakasi u mōwa wōō yenda ita sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua suru ita ban te sōō Yerusalemuō. ³Egibitin sunōwa u nūn bandu yara. Ma u win tōmbu sii geesun tōnnu ita ka wuran kilo tena bure bu kōsia wōō ka wōō. ⁴Yen biruwa u Yoakasi win wōō, Eliakimu sua u kōsire kua bandu sōō. Ma u nūn yīsi kpaaru kā Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitiō.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵Yoyakimu u mōwa wōō yenda nōōbu sanam mē u bandu di Yudaō, ma u kua wōō wōkura tia bandu sōō. Kōsa u kua Gusunō win Yinnin nōni sōō. ⁶Yera sōō teeru Babilonin sina boko, Nebukanesaa u na u Yoyakimu tabu wōri. Ma u nūn mwa u bōkua ka sii gandun yōni u ka da Babiloniō. ⁷Nebukanesaa u Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu gura u ka da u yi win sina kpaarō.

⁸Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kōsa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sōō. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kōsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹Wōō nōōba itawa †Yoyakini u mō saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka sōō wōkuru ban te sōō Yerusalemuō. Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōō. ¹⁰Ye n kua wōō kpōō, yera Nebukanesaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babiloniō. Ma u Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yākabu Sedesiasi kua sunō Yudaban suunu sōō Yerusalemuō.

Sedesiasi u bandu di Yudaō

(I maa mēerio Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹Sedesiasi u mōwa wōō yenda tia sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua wōō wōkura tia ban te sōō Yerusalemuō. ¹²Kōsa u kua Gusunō win Yinnin wuswaaō. U ñ tii kawē Gusunōn sōmō Yereimin wuswaaō wi u ra nūn Yinni Gusunōn gari sō. ¹³U swaa taaya, ma u gōru bōbia. U ñ win gōru wesie Gusunō Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanesaa seesiwa wi u nūn bōrusia ka Yinni Gusunōn yīsiru sanam mē ba arukawani bōkumō. ¹⁴Yāku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kōsa kua ya kpā. Domi ba tōn tukobun komanu swīi. Ma ba Yinni Gusunōn sāa yeru disi doke te u gōsa Yerusalemuō. ¹⁵N deema Gusunō ben baababan Yinni wi, u bu kirō kua yee yellun di saa win sōmōbun min di. Domi u kī u win tōmbu ka win sāa yee te faaba ko. ¹⁶Adama ba Yinni Gusunōn sōmō be yēē ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunōn tii u ka bu mōru kua ye ba ñ kpē bu suresia. ¹⁷Yera Yinni Gusunō u dera

†36:9 wōō nōōba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nēē, Yoyakini u mōwa wōō wōkura nōōbu ka ita sanam mē u bandu di.

Nebukanesaa, Babilonin sina boko u bu tabu w̄ri, ma u ben aluwaasiba takobinu s̄kura u go ben s̄a yer̄. U ñ goo deri, aluwaasiba ka w̄ndiaba ka dur̄ t̄k̄nu. Be kpurowa Yinni Gusun̄ u beri win n̄ma. ¹⁸Nebukanesaa u Yinni Gusun̄n s̄a yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bw̄abugia. ¹⁹Ma ba Yinni Gusun̄n s̄a yeru ka Yerusalemun dii geenu d̄ō s̄ka. Ma ba yen ḡa geenu k̄suka. Ma ba yen gb̄araru sura. ²⁰Nebukanesaa u be ba ñ go tabu s̄ō gura u ka da Babiloni. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere P̄esiba ba ka bandu di. ²¹Nge m̄ya Yinni Gusun̄n gari yi ka koora yi win s̄m̄ Yeremi u raa gerua u n̄e, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem m̄, mu wa mu sanam

w̄ragim di kpa mu w̄ra sere w̄ō wata ka w̄kuru, wahala ye mu raa wan s̄.

Sirusi u Yudaba wooda w̄

bu wura ben tem̄

²²Sirusi, P̄esin sina bokon bandun w̄ō gbiikuu s̄ō, yera Yinni Gusun̄ u ḡru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win goro Yereḡin n̄ōn di. Ma u doke Sirusin ḡru bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro s̄ō. ²³Yi n̄e, ameniwa Sirusi, P̄esin sina boko u gerua. U n̄e, Gusun̄ W̄rukoo u man handunian bannu kpuro w̄. Ma u man yiire n n̄n s̄a yeru bania Yerusalem̄u Yudaban tem̄. Yen s̄, be ba s̄a Isireliba kpuro bu wuro Yerusalem̄u kpa Gusun̄ ben Yinni u n ka bu w̄a.

ESIDARASI

Esidarasin tireru, Isireliban bandun gari yirusen mi n tiewa ta fæerisi. Tire ten gari sun sɔɔmɔwa nge me Yuu be ba raa yoru mwæera ba ka da Babiloniɔ ben gaba ka wurama yorun di Yerusalemuɔ. Beya ba wure ba Yinni Gusunɔn sãaru seeya. N deema Babilonin sina boko Sirusiwa u wooda ye wê ba ka wurama Yerusalemuɔ ba Yinni Gusunɔn sãa yeru seeya.

Yeniban biru sina boko Aatasesi u dera Yuu gabu ba maa gɔsirama Babilonin di ba wurama Yerusalemuɔ. Esidarasiwa u sãa ben kparo. Esidarasi wi, u Yinni Gusunɔn woodan yêru mɔ. U dera ba gãa dabinu sɔnwa sãarun swaa sɔɔ ka ben wãasinaa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireli be ba gbia ba wurama yorun di, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliba ba wure ba Yinni Gusunɔn sãa yeru seeya, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Esidarasi u gɔsirama Yerusalemuɔ ka Yuu gabu, wiru 7n di sere wiru 10.

Sirusi u Yudaba wooda wê bu wura ben temɔ

1 Sirusi Pæsin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, Yinni Gusunɔ u gõru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win sɔmɔ Yeremin nɔɔn di. Ma u doke Sirusin gõruɔ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpapa win tem kpuro sɔɔ. ²Yi nœ, ameniwa Sirusi Pæsin sina boko u gerua. U nœ, Wɔrukoo u man handunian bannu kpuro wê. Ma u man yi-ire n nùn sãa yeru bania Yerusalemuɔ Yudaban temɔ. ³Yen sɔ, be ba sãa Isireliba kpuro bu doo Yerusalemuɔ kpa bu Gusunɔ ben Yinni sãa yeru bania mi,

domi miya ba ra nùn yākuru kue. Kpa u n ka bu wãa. ⁴Bèn mi Isireli be ba tie ba wãa kpuro ba koo bu somiwa ka sii geesu ka wura ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n mɔ ka sere maa kœ ni ba koo wê ka kîru sãa yee ten banan sɔ.

⁵Saa ye sɔɔra Yudaba ka Benyameeban yenu yêrobu ka yāku kowobu ka Lefiba ba sɔɔru kua, be kpuro gesi, be Yinni Gusunɔ u seeya bu ka da bu win sãa yeru bani Yerusalemuɔ. ⁶Bèn mi ba raa wãa, ma ba bu somi ka dendi yãa wuraginu ka sii geesuginu ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n mɔ mɔ ka gãa geenu kpuro gesi ka sere kœ ni ba wê ka kîru.

⁷Ma sina boko Sirusi u bu Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yānu kpuro wesia ni Nebukanæsaa u raa gurama Yerusalemun di u ka da u yii win bū dirɔ. ⁸Sirusi wi, u dera win arumani bero Miteredati u ye kpuro gurama ma u ye gara u Sesibasaa wê wi u sãa Yudaban sina bii turo. ⁹Ye u bu wesia mi, yera gbœ wuraginu tena ka gbœ sii geesuginu nɔɔbu (1.000) ka wobunu tena tia sari ¹⁰ka nœri wuragii tena ka nœri sii geesugii nœru ka wɔkuru (410) ka sere dendi yānu ganu nɔɔbu (1.000). ¹¹Dendi yãa ni kpuro ni ba kua ka wura ka sii geesu, yen geera kuawa nɔɔbun suba nɔɔbu ka nœru (5.400). Sesibasaa u ka ye kpuro da sanam me be, Isireli be ba yoru mwæera ba wurɔ Yerusalemuɔ.

Yuu be ba wurama

Yerusalemuɔ

2 Isireli be Nebukanæsaa Babilonin sina boko u yoru mwæera u ka da Babiloniɔ ben dabira wurama Yerusalemuɔ Yudaa ma ben baawure u da u sina win wuuɔ. ²Tɔn be ba bu kpape ba ka wurama Yerusalemuɔ mi, bera Sorobabeli ka Yosue ka Nœmi ka Seraya ka Relaya ka Maadose ka Bil-

isani ka Misipaa ka Bigifai ka Rehumu ka Baana. Isireli be kpuron geeru wee bwese kera ka bwese kera.

³ Pareosin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka wunɔɔbu ka wata ka w̄kura yiru (2.172).

⁴ Sefatian bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka wata ka w̄kura yiru (372).

⁵ Arasin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wunɔɔbu ka wata ka w̄kura n̄ɔɔbu (775).

⁶ Parati Mɔabun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka nene ka w̄kura yiru (2.812). Tɔn be, ba s̄awa Yoabu ka Yosuen sikadominu.

⁷ Elamun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

⁸ Satun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nene ka wunɔɔbu ka weeru ka n̄ɔɔbu (945).

⁹ Sakain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wunɔɔbu ka wata (760).

¹⁰ Banin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka weeru ka yiru (642).

¹¹ Bebain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka yenda ita (623).

¹² Asigadin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka yenda yiru (1.222).

¹³ Adonikamun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wata ka n̄ɔɔba tia (666).

¹⁴ Bigifain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka weeraakuru ka n̄ɔɔba tia (2.056).

¹⁵ Adinin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu neeru ka weeraakuru ka nne (454).

¹⁶ Ateɛn bweseru sɔɔ, be ba s̄a Esekiasin yenugibu ba s̄awa t̄mbu wunɔɔbu yiru sari.

¹⁷ Besain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka yenda ita (323).

¹⁸ Yoran bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu wunɔɔbu ka w̄kura yiru (112).

¹⁹ Hasun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu goobu ka yenda ita (223).

²⁰ Gibaan bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu wene ka w̄kura n̄ɔɔbu.

²¹ Betelehemugibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka ita (123).

²² Netofagibu ba s̄awa t̄mbu weeraakuru ka n̄ɔɔba tia.

²³ Anatɔtugibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka n̄ɔɔba ita (128).

²⁴ Asimafetigibu, ba s̄awa t̄mbu weeru ka yiru.

²⁵ Kiriati Arimugibu ka Kefiragibu ka Beerɔtugibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunɔɔbu ka weeru ka ita (743).

²⁶ Ramagibu ka Gebagibu ba s̄awa t̄mbu nata ka yenda tia (621).

²⁷ Mikimasigibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka yiru (122).

²⁸ Beteligibu ka Ayigibu ba s̄awa t̄mbu goobu ka yenda ita (223).

²⁹ Nebogibu ba s̄awa t̄mbu weeraakuru ka yiru.

³⁰ Magibisigibu ba s̄awa t̄mbu wunaa weeru ka w̄kura n̄ɔɔbu ka tia (156).

³¹ Elamu goon bweseru sɔɔ maa, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

³² Harimun bibun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka yendu (320).

³³ Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔgibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunaa teeru ka n̄ɔɔbu (725).

³⁴ Yerikogibu ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka weeru ka n̄ɔɔbu (345).

³⁵ Senaagibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba ita ka nata ka tena (3.630).

³⁶ Yāku kowobu Lefiban bweseru sɔɔ be ba s̄a Yedayan bibu be ba s̄a Yosuen yenugibu, ba s̄awa t̄mbu nene ka wunaa wata ka w̄kura ita (973).

³⁷ Imerin bibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

³⁸Pasurin bibu ba sāawa tumbu nɔɔbu ka goobu ka weeru ka nɔɔba yiru (1.247).

³⁹Harimun bibu ba sāawa tumbu nɔɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka yiru (1.017).

⁴⁰Lefiba sɔɔ, be ba sāa Yosue ka Kadimiel, Hodafian sikadominu, ba sāawa tumbu wata ka wɔkura nne (74).

⁴¹Lefi be sɔɔ, be ba sāa wom kowobu Asafun sikadominu ba sāawa tumbu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

⁴²Lefi be sɔɔ, be ba ra sāa yerun kɔnɔsu kɔsu, bera Salumun debuminu ka Ateɛ ka Talumɔɔ ka Akubu ka Hatita ka Sobai. Be kpuro ba sāawa tumbu wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka nne (139).

⁴³Be ba wāa Netinin bweseru sɔɔ, ben sikadobara Sisa, ka Hasufa ka Tabaɔtu ⁴⁴ka Kerɔsi ka Sisa ka Padoni ⁴⁵ka Lešana ka Hagaba ka Akubu ⁴⁶ka Hagabu ka Samulai ka Hananu ⁴⁷ka Gideli ka Gasara ka Reaya ⁴⁸ka Resini ka Nekoda ka Gasamu ⁴⁹ka Usa ka Paseaki ka Besai ⁵⁰ka Asina ka Mehunimu ka Nefusimu ⁵¹ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru ⁵²ka Basilutu ka Mehida ka Haasa ⁵³ka Baakɔsi ka Sisera ka Tamaa ⁵⁴ka Netisa ka Hatifa.

⁵⁵Be ba sāa Salomɔɔn sɔm kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Peruda ⁵⁶ka Yaala ka Daakoni ka Gideli ⁵⁷ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hatisebaimu ka Ami.

⁵⁸Salomɔɔn sɔm kowo ben bibu ka Netini be, be kpuro ba sāawa tumbu gooba wunɔbu ka wene ka wɔkura yiru (392).

⁵⁹⁻⁶⁰Tumbu nata ka weeraakuru ka yiru (652) be ba sāa Delaya ka Tobiya ka Nekodan bweseru ba wurama Teli Melan di ka Teli Asan di ka Kerubu Adanin di ka Imerin di ba ñ kpīa ba ben bweserun tɔka wunane bu ka sɔɔsi ma ben tii ba sāawa Isireliba.

⁶¹⁻⁶²Yāku kowobu sɔɔ, gaba ben bweserun tɔka kasu ba bia, ma ba bu yara

yāku sɔmburun di. Bera, Habayan bweseru ka Hakɔtuguru ka Baasilaiguru. Ba bwese te soka Baasilai yèn sɔ ben sikado u Baasilai Galadigiin bii wɔndia sua kuro. ⁶³Ma tem men kparo u nne, ma n kun mɔ yāku kowo goo u kpīa u bikiaru kua ka urimu ka tumimu, ben goo kun yāku dīanu dimɔ.

⁶⁴Tɔn be kpuro ba sāawa tumbu nɔɔbun suba weeru ka yiru ka gooba wunɔbu ka wata (42.360). ⁶⁵Ben sɔm kowobun geeru ta sāawa nɔɔbun suba nɔɔba yiru ka gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔba yiru (7.337). Be sɔɔ, wom kowoba sāawa goobu (200) tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. ⁶⁶Ba dumi mɔwa nata ka wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka tia (736) ka birakɔsu goobu ka weeru ka nɔɔbu (245) ⁶⁷ka maa yooyoosu neeru ka tena ka nɔɔbu (435) ka ketekunu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

⁶⁸Ye Isireliba ba tura Yerusalemɔɔ, yera yenu yērobu gabu ba ka Yinni Gusunɔ kēru naawa bu ka win sāa yeru bani mi ta raa wāa. ⁶⁹Baawure u win kēru wēwa nge me win mɔra ne sāa yee ten sɔmburun sɔ. Kēɛ ni kpuro nu kua wuran gobi nɔɔbun suba wata ka tia (61.000) ka sii geesun kilo nɔɔbun suba yiru ka neera wunɔbu (2.500) ka yāku kowon takoba wunɔbu (100).

⁷⁰Yāku kowobu ka Lefiba ka Isireli be ba tie ka wom kowobu ka be ba ra kɔnɔsu kɔsu ka Netiniba, be kpuro ba sinawa ben wusɔ mi ba raa wāa, Isireliba kpuro gesi.

Yosue ka Sorobabeli

ba Yinni Gusunɔn sāaru seeya

3 Sanam me wɔɔn suru nɔɔba yiruse ya tunuma, yera Isireli be ba wāa ben wusɔ ba nɔɔ tia kua ba menna Yerusalemɔɔ. ²Yāku kowo Yosue, Yosadakin bii ka win yāku kowosibu

ka Sorobabeli, Sealitielin bii ka win mero bisibu ba Yinni Gusunɔn yāku yeru bana seewa bu ka yāku dɔɔ mwaaruginu ko mi nge mɛ ba yorua Gusunɔn woodan tireru sɔɔ te win sɔm kowo Mɔwisi u yorua. ³Ma ba yāku yee te bana yellugirun kpeɛkpeɛku wɔllɔ baa mɛ ba tɔn be ba deema min berum mɔ. Ma ba ra Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaaruginu kue mi, bururu ka yoka. ⁴Yen biru, ba Kunun tɔɔ bakaru kua nge mɛ woodan tirera gerua. Tɔɔ baatere, ba ra yāku dɔɔ mwaaruginu kowa nge mɛ wooda ye, ya nin geeru yi. ⁵Saa yen dɔma ten diya ba ra tɔɔ baateren yāku ko ka surun tɔɔ gbiikiruginu ka tɔɔ baka ni nu tieginu ka sere kɛɛ ni ba ra ka Yinni Gusunɔ naawe. ⁶Nge meya saa suru nɔɔba yirusen tɔɔ gbiikirun di, ba Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaaruginu kuamme baa mɛ ba n̄ gina sāa yee ten kpeɛkpeɛku swii.

⁷Amen biru, ba sɔm kowobu gobi wɛ bu ka kpenu dāku kpa bu ka dāa biinu bɔɔri. Yen biru ba maa Sidonigibu ka Tirigibu dīanu kā ka gum ka tam kpa bu wa bu ka bu dāa ye ba m̄ seduruba naawa ka goo nimkuu sere Yafɔ. Sirusiwa u yen wooda wɛ. ⁸Ye Isireliba ba wurama Yerusalemɔ, yen wɔɔ yirusen suru yiruse sɔɔra Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ka ben yāku kowosibu ka Lefiba ka sere be ba wurama yorun di, be kpuro ba sɔmburu wɔri. Yera ba Lefi be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba mɛ kere yiire bu sāa yee ten banan sɔmburu kpara. ⁹Ma Yosue ka win bibu ka win wɔnɔbu ka Kadimieli ka win bibu be ba sāa Yudaba, be kpuro ba sɔɔru kua bu ka sāa yee ten sɔmburu kpara. Be ba sāa Henadadin bweseru ba maa bu somi.

¹⁰Sanam mɛ ba sāa yee ten kpeɛkpeɛku swiimɔ, ba dera yāku kowobu ba ben sāa yānu doke ba na

ba yɔra mi, ba kɔbi neni. Ma Lefi be ba sāa Asafun bibu ba maa ben sɛkatii neni. Be kpuro ba Yinni Gusunɔ sāamɔ nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko u yiire. ¹¹Ba womu geni kɔɔnamɔ ba ka Yinni Gusunɔ beere wɛɛmɔ ba m̄, Yinni Gusunɔ u sāawa tɔn geo. Win kīru Isireliban sɔ ta n̄ kpeemɔ. Ma tɔn be kpuro ba Gusunɔ beere wɛɛmɔ ba kuuki m̄ yèn sɔ ba win sāa yerun kpeɛkpeɛku swiimɔ.

¹²Adama yāku kowo dabiru ka Lefi be ba tien dabiru ka yenu yɛrobu gabu be ba bukure ba sāa yee ten yellu yɛ, ba sumɔ ka dam sanam mɛ ba kpaarun kpeɛkpeɛku swiimɔ. Gaba maa nuku doo bakabun kuuki m̄ ¹³sere ba n̄ kpɛ bu nuku dobun kuuki ka swii wunana. Domi be kpuro ba kuuki m̄wa ka dam ma yi nɔɔramɔ n toma.

Yibereba ba Yinni Gusunɔn

sāa yerun bana yɔrasia

4 Yudaba ka Benyameɛban yibereba ba nua ma be ba raa yoru mwɛera ba wurama ba Gusunɔ Isireliban Yinni sāa yeru baniamme. ²Yera yibere be, ba na Sorobabeli ka Yudaban bukurobun mi ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, sa ko ka beɛ bana ye ko, domi besen tii sa ra Gusunɔ been Yinni sā, kpa su n̄n yāku kua saa Esari Hadoni, Asirin sina bokon waatin di, wi, wi u ka sun na mini.

³Adama Sorobabeli ka Yosue ka Isireliban yenu yɛro be ba tie, ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, n n̄ ka beɛ, besɛ tɔnawa nge mɛ Sirusi Pɛsiban sina boko u gerua. Domi Gusunɔ besɛ Isireliban Yinnin sāa yera.

⁴Saa yera tɔn be ba wāa tem mɛ sɔɔ, ba Yudaban dam bua. Ma ba bu nandasia bu ku ka bana ye ko. ⁵Ba bwisi kɛɔbu gabu gobi kā bu ka tɔmbu swaa nim wia bu ka sɔmbu te kpana. Nge meya n koora Sirusin bandun waati

kpuro sɔɔ, sere n ka girari Darusi Pɛesi-ban sina bokon bandu sɔɔ.

Ba Yudaba kɔrumɔtɔnu kua

⁶ Asuresin bandun tore sɔɔ, ba tireru yorua bu ka Yudaba ka Yerusalemu gibu taare wɛ.

⁷ Aatasesi Pɛesin sina bokon waati sɔɔ, Bisilamu ka Miteredati ka Tabɛeli ka sere ben sɔm kowosibu ba Aatasesi wi tireru yorua. Ba tu yoruawa ka Aramun barum ka mɛn yora.

⁸ Rehumu, bera min kparo ka win tire yoro Simusai ba sina boko Aatasesi tire te yorua te ta ka Yerusalemu yā.

⁹⁻¹¹ Wee ye tire te, ta gerua. Ta nɛɛ, Aatasesi, sina boko, bɛsɛ wunen sɔm kowobu, bɛsɛ be sa wāa daa guru gee, nɛ, Rehumu, bera minin kparo ka Simusai nen tire yoro ka sere besen sɔm kowosibu be ba wāa Dinio ka Aafasatakio ka Taapeliɔ ka Afarasio ka Erekiɔ ka Babilonio ka Susio ka Dehaɔ ka Elamuɔ ka sere bwese ni nu tie ni Asinapari wi u sāa tɔn boko u swii Samario ka sere wuu si su wāa Efaratin guru gee, sɔɔ duu yeru gia, besera sa nun yoruamme. Sa nɛɛ, ¹² sina boko, a de a n yɛ ma Yuu be ba na saa wunen min di ba tunuma besen suunu sɔɔ Yerusalemu mini. Ba na ba Yerusalemu ye seeya yɛn tɔmba sāa tɔn kɔsobu ba ku ra mɛm nɔ mi. Ba yen gbāraran kpeɛkpeɛku sɔmmɔ. ¹³ Yen sɔ, a n yɛ ma bā n wuu gen gbāraru seeya, ba ñ maa wɔɔ gobi kɔsiamɔ ñ kun mɛ gbererun gobi. Yen biru wunen arumani ye a ra raa wa ya koo kaarawa. ¹⁴ Nge mɛ sa maa waamɔ sa dimɔ wunen min di, yera sa nɛɛ, n ñ weene bu nun gem. Yen sɔna sa nun labaari yeni sɔwɔmɔ. ¹⁵ A de a kasu wunen sikadoban faagin tireru sɔɔ, kaa wa nge mɛ Yerusalemu ya sāa. Ya sāawa wuu ge ga ra sinambu seesi ka sere bera mi ya wāan tɔmbu. Saa yellun diya ya ra ko mɛ. Yen sɔna ba ye bansu koosia. ¹⁶ Yen

sɔ, wunɛ sina boko, à n wura wuu ge, ga banira, ma ba gen gbāraru seeya, a ñ kaa maa Efaratin daa guru ge nɔma sikerena a n mɔ.

Sina boko Aatasesin wisibu

¹⁷ Sina boko Aatasesi u bu wisa u nɛɛ, Rehumu, wunɛ wi a sāa bera yen kparo, ka wunen tire yoro Simusai ka been sɔm kowosibu be ba wāa Samario ka be ba wāa Efaratin daarin guru giɔ, bɛɛ kpurowa na tɔbura. ¹⁸ Tire te i man mɔrisiama mi, ba man tu garia mam mam. ¹⁹ Ma na wooda wɛ bu kasu nen sikadoban faagin tireru sɔɔ. Ma ba kaso ge kua ba wa ma saa yellun di wuu ge, ga ra sinambun wooda yinɛ kpa ba n bu seesimɔ. ²⁰ Yerusalemu mi, sinam damgiba ba bandu di ma ba beri min tem kpuro mɔ. Ma sinambu gabu ba ra bu wɔɔ gobi ka gberɛ gobi kɔsie. ²¹ Yen sɔ, i tɔn ben sɔmburu yɔrasio kpa bu ku raa wuu gen bansu seeya ma n kun mɔ na bu wooda wɛ. ²² I ku gari yi atafiru ko kpa kɔsa yu ku raa sosi yu ka sinambu asɔɔ naawa.

²³ Ye ba yande Aatasesin tire te wa, ba gara Rehumu ka win tire yoro Simusai ka sere ben sɔm kowosibun wuswaamɔ, yera ba da fuuku Yerusalemuɔ Yuuban mi, ba ben sɔmbu te yɔrasia ka dam.

Ba maa sāa yerun

banan sɔmburu seewa

²⁴ Sāa yee ten sɔmbu te, ta yɔra n ka kua Darusi Pɛesiban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔ.

5 Saa ye sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ Asee ka Sakari Idon bii ba Gusunɔn gari gerua ka Gusunɔ Isireliban Yinnin yisuru Yerusalemuɔ ka Yudaban tem kpuro sɔɔ. ² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ba seewa ba Yinni Gusunɔn sāa yee te bana torua

Yerusalemuɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be, ba bu somimɔ.

³Saa ye sɔɔra Tatinai, bera ye ya wāa Efaratin guru geen kparo ka Setaa Bosinai ka ben sɔm kowosibu ba na ba bu deema ba nɛɛ, wara u bɛɛ wooda wē i ka dii te banimɔ. Wara u bɛɛ wooda wē i ka gbāra te seeyamɔ. ⁴Tē, be ba bani yi mɔ i sun ben yīsa wēema.

⁵Adama Gusunɔ u ka Yuuban bukuro be wāa ma ba ben sɔmburu mɔ ba dɔɔ ba ka mara tireru tu turi sina boko Darusin mi, kpa wi, u maa bu wisima.

Ba Yuuba kɔrumɔtɔnu kua

Darusin mi

⁶Be ba sina boko Darusi tireru yorua Yuuban sɔ ben yīsa wee, Tatinai bera min wirugii ka Setaa Bosinai ka wirugii be ba wāa Efaratin guru gee, sɔɔ duu yeru gia. ⁷Wee ye ba gerua tire te sɔɔ. Ba nɛɛ, sina boko Darusi, Gusunɔ u nun alafia kē. ⁸Wee sa nun nɔɔsiamɔ ma sa da Yudaban temɔ sere Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Ba tu banawa ka kpee bakanu ma ba ten gani dāa wukirimɔ tē. Sɔmbu te, ta dɔɔ gem gem. ⁹Ma sa ben bukurobu bikia sa nɛɛ, wara u bu wooda wē bu ka dii te bani kpa bu ten gani seeya. ¹⁰Ma sa ben yīsa bikia kpa su wa su ka nun ye mɔrisiama. ¹¹Wee ye ba sun wisa. Ba nɛɛ, ba sāawa Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔm kowobu. Yera ba win sāa yeru seeyamɔ te ba raa nūn bania saa yellun di. Be, Isireliban sina boko wi u yīsiru yara, wiya u raa tu bana. ¹²Adama ye ben baababa ba Wɔrukoon mɔru seeya, yera u bu Babilonin sina boko Nebukanesa nɔmu sɔndia. Yera sina boko wi, u Yinni Gusunɔn sāa yee te kɔsuka. Ma u bu gura u ka da win temɔ. ¹³Yen biruwa Sirusi Babilonin sina boko u wooda wē win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ bu da bu Yinni Gusunɔn sāa yee te bani. ¹⁴N

deema sina boko Nebukanesaawa u raa Yinni Gusunɔn sāa yerun dendi yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu gurama saa Yerusalemun di u doke ben būu dirɔ. Yera Sirusi u dendi yāa ni sua būu dii ten min di u Sesibasaa wē wi u kua Isireliban tem kparo. ¹⁵Ma u Sesibasaa sɔɔwa u nɛɛ, u doo u dendi yāa ni doke Yerusalemun sāa yerɔ kpa u de bu maa Yinni Gusunɔn sāa yee ten bansu seeya mi ba raa tu bana. ¹⁶Sesibasaa wi, u na u sāa yee ten kpeɛkpeɛku swii Yerusalemuɔ. Saa yen dɔma ten di, ba bana torua. Adama sere ka gisɔ, ba ñ tu kpa. ¹⁷Yen sɔ, ñ n wune sina boko wēre, a de bu kasu sinambun faagin tireru sɔɔ, Sirusi ù n wooda wēere bu Yinni Gusunɔn sāa yee te seeya Yerusalemuɔ, kpa a sun sɔɔma ye a kī bana yen sɔ.

Darusi u wooda wē

bu Sirusin wooda ye kasu

6 Sina boko Darusi u wooda wē bu kaso ko Babilonin tem sɔɔ mi ba ra sinambun kookoosun tirenu ka ben gāa geenu bere. ²Yera ba tireru garu wa Medin wuu maro bɔkɔwɔ ge ba mɔ Eki Batani.

³Wee ye tire te, ta gerumɔ. Ta nɛɛ, sina boko Sirusin wɔɔ gbiikuu sɔɔ, u wooda yara u nɛɛ, ba koo wure bu Yinni Gusunɔn sāa yee te ta wāa Yerusalemuɔ baniwa mi yerukiru ta raa wāa. Kpa ba n da yākuru ko mi. Ten ganan gunum mu ko n sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa gɔm soonu wata. ⁴Ba koo ten gana seeyawa ka kpee sɔkenu ita kpa bu dāa sɔke teeru sɔndi. Yen biru maa kpee sɔkenu ita ka dāa sɔke teeru sere bu ka ye bani bu kpe. Sina bokowa u koo yen sɔmburun gobi kɔsia. ⁵Yen biru, Gusunɔn sāa yerun dendi yāa wuraginu ka sii geesugii ni sina boko Nebukanesa u raa gurama u ka na

mini, ba koo ni wesia kpa bu nin baanire doke nin ayero.

⁶Yen sōna Darusi u tireru yorua u neɛ, beɛ Tatinai, Efaratin sōo duu yeru gian kparo ka Setaa Bosinai ka bera min wirugibu gabu, i tii wunɔ Yudaban garin di. ⁷I bu derio sēɛ, kpa ben kparobu ka ben wirugibu bu sɔmbu te kpara bu ka s̄aa yee te bani mi yerukuru ta raa w̄aa. ⁸Yen sōna na beɛ wooda w̄emɔ. I Yuuban wirugii be somiɔ s̄aa yee ten bana sɔɔ. Gobi yi ba koo di, yi ko n s̄aawa nen arumani ye ya naamɔ bera min tɔmbun w̄ɔɔ gobin di. Kpa i sɔm kowobu k̄asia dee dee sɔmbu te, tu ku raa ka ȳran s̄. ⁹I de i n s̄ɔru s̄aa i ka Yuuban ȳaku kowobu w̄ɛ ȳen bukata ba mɔ t̄ɔɔ baateren ȳaku d̄ɔɔ mwaararugirun s̄ te ba koo W̄ɔrukoo kua. Yera ketɛ kinenu ka ȳaa kinenu ka ȳaa k̄pemminu ka sere alikama ka tam ka b̄oru ka gum. ¹⁰Nge meya ba koo k̄p̄i bu ka n̄un ȳaku nubu durorugiru kua kpa bu kanaru ko ne sina boko ka nen bibun s̄. ¹¹Wi u yina u wooda yeni mem n̄ɔɔwa, i ȳeron dirun d̄aru garu wuko i n̄ɔɔ sem ko kpa i ka n̄un ye s̄aku i suasia w̄allɔ. Yen biru kpa i dii te k̄suku. ¹²Gusunɔ wi u ra tii s̄ɔsi Yerusalemɔ, u sina boko ñ kun me bwese te ta k̄i tu s̄aa yee te sura kam koosio, ȳen s̄ ta nen wooda gema. Ne Darusiwa na wooda yeni w̄ɛ. I ye mem n̄ɔɔwɔ mam mam.

¹³Ma Tatinai Efaratin s̄ɔɔ duu yeru gian kparo wi, ka Setaa Bosinai ka ben sɔm kowosibu ba wooda ye mem n̄ɔɔwa mam mam.

Ba s̄aa yee te dendibu torua

¹⁴Gusunɔn sɔmɔbu Asee ka Sakari, Idon bii ba Isireliban wirugibu dam k̄a ba ka s̄aa yee te bana ba kpa mam mam. Ba tu banawa nge me Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua ka nge me P̄ɛsin sinam beni, Sirusi ka Darusi ka Aatasesi ba

yen wooda yi. ¹⁵Ba bana ye k̄pawa suru wi ba m̄ɔ Adarin s̄ɔɔ itase sɔɔ, Darusin bandun w̄ɔɔ n̄ɔɔba tiase sɔɔ. ¹⁶Isireliba ka ben ȳaku kowobu ka Lefiba ka be ba wurama yorun di kpuro, ba s̄aa yee te dendibu torua ka t̄ɔɔ bakaru, nuku dobu sɔɔ. ¹⁷Yen t̄ɔɔ te, ba ketɛ kinenu wunɔbu (100) go ba ka ȳakuru kua ka ȳaa kinenu goobu ka ȳaa k̄pemminu neɛru (400). Ma ba maa boo kinenu w̄okura yiru go toranun ȳakunun s̄. Boo teuwa bwese kera baayere ya go. ¹⁸Ma ba ȳaku kowobu ka Lefiba bonu kua wuu wuuka nge me ben baawuren sɔmbura s̄aa Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ ka nge me ya yorua woodan tireru sɔɔ ye Gusunɔ u M̄owisi w̄ɛ.

Isireliba ba Ḡɔɔ sararibun

t̄ɔɔ bakaru kua

¹⁹Isireli be ba wurama yorun di kpuro ba Ḡɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru kua w̄ɔɔ k̄pɔɔn suru ḡbiikoon s̄ɔɔ w̄okura nnese sɔɔ. ²⁰Ȳaku kowobu ka Lefiba ba tii deɛrasia sannu. Ma Lefiba ba Isireliba Ḡɔɔ sararibun ȳaku ȳaanu sakiria ka ben ȳaku kowosibuginu ka sere ben ti-iginu. ²¹Ma Isireliba kpuro ba t̄ɔɔ baka ten d̄ianu di ka be ba wurama yorun di ka Isireli be ba tem min t̄ɔn tukobun koma ni nu ñ deɛre deri ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni s̄aamɔ. ²²Yen biru, ba p̄ɛ ye ba ñ seeyatia doken t̄ɔɔ bakaru kua s̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru ka nuku dobu. Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu yibia ȳen s̄ u dera sina boko u ka bu n̄onu geu meera, u bu dam k̄a ba ka s̄aa yee te bana.

Ȳaku kowo Esidarasi

u tunuma Yerusalemɔ

7¹⁻⁶Sanam me Aatasesi P̄ɛsin sina boko u bandu s̄, yera Esidarasi, Serayan bii u tunuma Yerusalemɔ. U s̄aawa Aroni ȳaku kowo t̄ɔnweron bibun

bweseru. Aroni wiya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Finēesi mara. Ma Finēesi u Abisua mara. Ma Abisua u Buki mara. Ma Buki u Usi mara. Ma Usi u Seraya mara. Ma Seraya u Merayotu mara. Ma Merayotu u Asaria mara. Ma Asaria u Amaria mara. Ma Amaria u Akitubu mara. Ma Akitubu u Sadoku mara. Ma Sadoku u Salumu mara. Ma Salumu u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u Asaria mara. Ma Asaria u Seraya, Esidarasin tundo mara. Esidarasi wi, u sāawa tire yēro. U maa woodan yēru mɔ gem gem ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē. Gusunɔ wi, Esidarasin Yinni u ka nùn wāa. Yen sōna sina boko u nùn wē kpuro ye u bikia. ⁷ Isireli gabu ka yāku kowobu ka Lefiba ka wom kowobu ka be ba sāa sāa yerun kōnnōn kōsobu ka sere ben yobu gabu Netiniba, ba maa tunuma Yerusalemu mi, Aatasesin bandun wōō nōōba yiruse sōō. ⁸ Ka Esidarasin tii sanna ba tunuma sina bokon bandun wōō nōōba yirusen suru nōōbuse sōō. ⁹ N deema u seewawa Babilonin di wōō gen suru gbiikoon tōō gbiikiru sōō. Ma u tura Yerusalemu yen suru nōōbusen tōō gbiikiru. Gusunɔ win Yinniwa u nùn kōsu. ¹⁰ Domi Esidarasi u tii Gusunɔ wē. Ma u win woodaba keu kua, u ra ye mem nōōwe kpa u ye Isireliba sōōsi.

Wooda

ye Aatasesi u Esidarasi wē

¹¹ Sina boko Aatasesi u Esidarasi tireru wē. Esidarasi wi, u sāawa yāku kowo. Ma u woodan yēru mɔ ye Yinni Gusunɔ u Isireliba wē. Aatasesin tire ten gari wee.

¹² U nēē, nena Aatasesi, sinambun sina boko. Wunē Esidarasiwa na tire teni yoruammē, wunē wi a sāa yāku kowo ka maa Wōrukoon wooda yēro.

¹³ Na nēē, bu wunē ka Isireli be ba wāa nen tem sōō yōsuo i da Yerusalemu,

muɔ, tōn dirobu ka yāku kowobu ka Lefiba be ba kī bu da Yerusalemu mi. ¹⁴ Ne ka nen bwisi kēōbu nōōba yiruwa sa nun gariɔ Yerusalemuɔ Yudan temɔ a ka wa nge me ba Gusunɔ wunen Yinnin wooda mem nōōwamme yēn tireru a neni mi. ¹⁵ Kpa a sii geesu ka wura sua ye ne ka nen bwisi kēō be, sa Gusunɔ beē Isireliban Yinni kā ka nuku tia, wi, win sāa yera wāa Yerusalemuɔ. ¹⁶ Kpa a maa kēnu kpuro gura ni nu sāa sii geesu ka wura ye wunen Isirelisibu tōn dirobu ka yāku kowobu ba wē ka nuku tia Babiloni mini Yinni Gusunɔn sāa yee ten sō. ¹⁷ À n tura Yerusalemu mi, a de a ka sii gee si naa kinenu dwe ka yāa kinenu ka yāa kpemminu ka dīanu ka sere tam kpa a ka ye kpuro yākunū ko yāku yerɔ Gusunɔ beēn Yinnin sāa yerɔ. ¹⁸ Kpa wunē ka wunen tōmbu i wura ka sii gee si su tie dendi sāa yee ten sō nge mē Gusunɔ beēn Yinni u beē sōōwa. ¹⁹ Kpa a maa Yinni Gusunɔn sāa yerun dendi yāa ni ba nun wē mi wesia sāa yeru mi. ²⁰ À n kaa maa gāanu ganu ko sāa yee ten sō, a de a gobi bikia nē sina bokon arumani berobun mi.

²¹ Ne Aatasesi, na nen gobi bero be ba wāa Efaratin sōō duu yeru gia wooda wēēmɔ bu ka nun wē ye kaa bu bikia. ²² Ba koo nun sii geesu wē sere kilo nōōrbun suba ita (3.000). Meya ba koo maa nun alikama wē sere kilo nōōrbun suba tena (30.000) ka tam sere ditiri nōōrbun suba nne (4.000) ka gum sere ditiri nōōrbun suba nne. Adama ba koo nun bōru wē nge mēn nōō a ten bukata mɔ. ²³ Ye Wōrukoo u yi, i ye koowo fuuku. Kpa u ku raa ka nen tem tōmbu ka nen tii ka nen bibun bweseru mōru ko. ²⁴ Yen biru, sa gbere mwaōbu nōōsiamɔ bu ku raa yāku kowo be gbere gobi mwaari ka wom kowo be, ka Lefi be, ka sāa yerun kōnnōn kōso be, ka sere maa yoo be, tōn be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba sāa yee ten sōmburu dōō.

²⁵Wune maa Esidarasi, nge me a Yinni Gusunɔn bwisi mɔ mi, a siri kowobu ka wirugibu gɔsio bu ka Efaratin sɔɔ duu yeru gian tɔmbu kpara be ba Gusunɔ wunen Yinnin wooda yē. Be ba ñ maa ye yē, kpa a bu ye sɔɔsi. ²⁶Yen biru, goo ù n yina u wooda ye mem ɔɔwa mam mam ñ kun me ne sina bokogia, bu yēro sirio. Ñ n gɔɔn na u ka weene, bu nùn goowo. Bà n koo nùn yaran na ben suunu sɔɔn di, bu nùn yaro. Bà n koo nùn gāanu mwaarin na, bu nùn mwaario. Bà n koo maa nùn pirisɔm doken na, bu nùn dokeo.

Esidarasi u Gusunɔ siara

²⁷Esidarasi u neɛ, i Gusunɔ besen baababan Yinni siaro. U dera sina boko u win sãa yee te ta wãa Yerusalemɔ beere wē. ²⁸Yinni Gusunɔ u man durom kua sina boko ka win bwisi kēɔbu ka win damgibun wuswaɔ. U man dam kā na ka Isireliban wirugibu menna. Ma ba ka man da Yerusalemɔ.

Esidarasin bwāabu

8 Bwese kɛran wirugii be ba ne Esidarasi swiima saa Babilonin di sere Yerusalemɔ sina boko Aatasesin waati sɔɔ ben yisa wee.

²Geɛsɔmu, Finɛsin bwese kera sɔɔ, ka Danieli, Itamaan bwese kera sɔɔ, ka Hatusi, Dafidin bwese kera sɔɔ,

³ka Sakari, Sekanian bii turo, Pareɔsin bwese kera sɔɔ ka win tɔmbu wunɔbu ka weeraakuru (150),

⁴ka maa Elionai, Serayan bii, Pakati Mɔabun bweseru sɔɔ ka win tɔmbu goobu (200),

⁵ka Sekania, Yasielin bii, Satun bwese kera sɔɔ ka win tɔmbu gooba wunɔbu (300),

⁶ka Ebedi, Yonatam bii, Adinin bweseru sɔɔ ka win tɔmbu weeraakuru,

⁷ka Esai, Atalian bii, Elamun bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wata ka wɔkuru,

⁸ka Sebadia, Mikaelin bii, Sefatian bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wene,

⁹ka Abudiasi, Yehielin bii, Yoabun bwese kera sɔɔ ka win tɔmbu goobu ka yendu yiru sari (218),

¹⁰ka Selomiti, Yosifian bii, Banin bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wunɔbu ka wata (160),

¹¹ka Sakari, Bebain bii, Bebain bweseru sɔɔ ka win tɔmbu tena yiru sari,

¹²ka Yokanani, Hakatanin bii, Asigadin bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wunɔbu ka wɔkuru (110),

¹³ka Elifeleti ka Yeyeli ka Semaya be ba yākaminu bo Adonikamun bweseru sɔɔ ka ben tɔmbu wata,

¹⁴ka Utai ka Sabudu, Bigifain bweseru sɔɔ ka ben tɔmbu wata ka wɔkuru.

Yerusalemun daarun sɔɔru

¹⁵Ne Esidarasi, na tɔn be kpuro menna daa te ta kokumɔ Ahafa gia. Miya sa besen sansani gira sɔɔ ita. Ma na tɔn be ka yāku kowo be mɛera mɛera ka laakari. Adama na ñ goo wa be sɔɔ wi u sãa Lefi. ¹⁶Yera na wirugii beni soka, Eliesɛ ka Arieli ka Semaya ka Elinatani ka Yaribu ka Natani ka Sakari ka Mesulamu ka sere woodan keu koosiobu Yoyaribu ka Elinatani. ¹⁷Ma na bu gɔra na neɛ, bu doo wirugii Idon mi, ka win mero bisibu Netiniban mi be ba wãa Kasifiaɔ bu sun sɔm kowobu mɔrisiama Gusunɔ besen Yinnin sãa yee ten sɔ. ¹⁸Nge me Gusunɔn durom mu ka sun wãa, yera ba sun Serebia mɔrisiama wi u sãa Makilin bii, Lefin bweseru sɔɔ, Yakɔbun sikadobu, ka maa win tundo turosibu gabu ka ben bibu. Be kpuro ba kuawa yendu yiru sari. N deema Serebia wi, u bwisi mɔ too. ¹⁹Mɛrarin bweseru sɔɔ, be ba sun mɔrisiama, bera Hasabia ka Esai ka ben tundo turosibu ka tundo turosi ben bibu. Ba kuawa tɔmbu yendu. ²⁰Be Dafidi ka win tabu sinambu ba Lefiba nɔmu beria Netiniban bweseru

sɔɔ, ba kuawa tɔmbu goobu ka yendu (220) ma ba ben baawure soka ka win yĩsiru.

²¹ Daa te ba mɔ Ahafan bɔku miya na nɛɛ, su tii kawa su nɔɔ bɔke su Gusunɔ besen Yinni kana besen sanum mu dora su ka turi baani bese ka besen bibu ka sere arumani ye sa mɔ. ²² Seku bakara n ka maa sina boko kana u ka man tabu kowobu ka maasɔbu kɛ bu sun yɔsiri besen sanum me sɔɔ yibereban sɔ. Domi sa raa nɔn sɔɔwa sa nɛɛ, be ba Gusunɔ kasu, bera u ra n ka wāa, kpa u be ba nɔn biru kisi dam sɔɔsi ka mɔru. ²³ Yen sɔna sa nɔɔ bɔkua ma sa Gusunɔ kana. U maa sun wurari.

²⁴ Ma na yāku kowobun wirugibu wɔkura yiru wuna nenem. Bera Serebia ka Hasabia ka ben mero bisibu gabu tɔmbu wɔkuru. ²⁵ Ma na sii geesu yĩira ben wuswaaw ka wura ka sere gāa ni sina boko ka win bwisi kɛɔbu ka win sina asakpɔbu ka sere Isireliba kpuro be ba wāa mi, ba wɛ sāa yee ten sɔ. ²⁶ Ma na bu sii geesun tɔnnu yendu nɔmu sɔndia ka gāa ni ba kua ka sii geesu tɔnnu ita ka wura tɔnnu ita ²⁷ ka gbɛɛ basilanu yendu ni ba kua ka wura. Yen geera sāawa wuran gobi nɔrɔbu (1.000) ka sere boo sii gandugisu yiru si su ballimɔ. Boo si, su ka wuragisu beere nɛwa. ²⁸ Yen biru, na bu sɔɔwa na nɛɛ, nge me ba wāa nenem Yinni Gusunɔn sɔ, nge meya yāa ni, nu maa wāa nenem Yinni Gusunɔn sɔ. Sii gee si, ka wura ye, ya sāawa kɛɛ ni ba Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ ka nuku tia. ²⁹ Yen sɔ, bu de ba n tii sɛ. Kpa bu ye nene ka laakari sere bu ka ye yĩire yāku kowobun wirugibu ka Lefiba ka Isireliban bwese kerin wirugibun wuswaaw Yerusalemɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ.

³⁰ Ma yāku kowo be, ka Lefi be, ba sii gee si, ka wura ye, ka sere dendi yāa ni ba wɛ sāa yee ten sɔ mi sua ba ka dɔɔ

Yerusalemɔ Gusunɔ besen Yinnin sāa yerɔ.

Ba swaa wɔri

³¹ Wɔɔ gen suru gbiikoon sɔɔ wɔkura yiruse sɔɔra sa seewa sa Yerusalemun swaa wɔri, Gusunɔ besen Yinni u ka sun wāa. Ma u sun gbara besen yibereban yina ka ben sannɔsun di gbaburɔ. ³² Ye sa tura Yerusalemɔ, sa wɛra sɔɔ ita. ³³ Sɔɔ nnese sa sii gee si, ka wura ye, ka sere maa dendi yāa ni yĩira Gusunɔ besen Yinnin sāa yerɔ. Ma ba ye Mɛremɔtu, Uri yāku kowon bii nɔmu sɔndia ka Eleasaa Finɛesin bii ka sere maa Lefi beni, Yosabadi, Yosuen bii ka Nɔadia, Binuin bii. ³⁴ Ye ba ye kpuro gara ba yĩira, ma ba ye kpuron geeru doke tireru sɔɔ.

³⁵ Be ba raa yoru mweera ba wurama Isireliɔ ba Gusunɔ Isireli ben Yinni yāku dɔɔ mwaararuginu kua Isireliba kpuron sɔ ka naa kinenu wɔkura yiru ka yāa kinenu wene ka wɔkura nɔɔbu ka tia ka yāa kpemminu wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru ka boo kinenu wɔkura yiru ben toranun sɔ. ³⁶ Ma ba Aatasesin wooda ye bera geen wirugibu wɛ. Ma ba ka Isireliba yɔra ba ka dii te bana.

Yuuba dabɩnu

ba tɔn tuko kurɔbu sua

9 Ye ba dii te bana ba kpa, Isireliban wirugibu ba man susi ba nɛɛ, wee Isireliba ka yāku kowobu ka sere Lefiba ba n ka tem min tɔn be karane, domi ba Kananiban koma kamginu saarimɔ ka Mɛdibaginu ka Feresibaginu ka Yebusibaginu ka Amɔnibaginu ka Mɔabubaginu ka Egibitigibun bũnu ka Amɔrebaginu. ² Ma ba bwese tuku nin bii wɔndiaba suamɔ kurɔbu. Nge meya be Isireliba, be, be ba sāa Yinni Gusunɔn tɔmbu ba ka tem min tɔmbu mennamɔ.

Ben wirugibu ka ben siri kowoba ba gbia ba tora te kua.

³Sanam me na nua mesum, yera na nen yaberu nenua na geēka ma na nen seri wukura ka nen toburu ma na sina ka nuku sankiranu. ⁴Ma be ba nanda Gusunɔ Isireliban Yinnin garin sɔ̄ ba na ba sina nen bɔkuɔ Isireli be ba raa yoru mwɛɛran toranun sɔ̄. Ma na sina ka nuku sankiranu sere n ka kua yokan yākurun saa.

Esidarasi u kanaru mɔ̄

taaregibun sɔ̄

⁵Yokan yākurun saa ye sɔ̄, na seewa min di ka nen yāa ni na geēka nuku sankirarun sɔ̄ mi. Ma na yiira na nɔma sua wɔllɔ na Yinni Gusunɔ kana na neɛ, ⁶Gusunɔ nen Yinni, wee na wāa sekuru sɔ̄ sere na n̄ kp̄e n wuswaa seeya. Besen toranu nu dabia nu sun kera. Besen durum kp̄ea sere ya wɔllu girari. ⁷Saa besen baababan waatin diya sa tore too sere ka gisɔ. Besen tora nin sɔna wune Yinni Gusunɔ a sun bwese tukunu nɔmu beria bese ka besen sinambu ka besen yāku kowobu. Wee t̄e, tabu sun di ma sa wāa yoru sɔ̄. Ba besen yānu gura ma sa wāa sekuru sɔ̄. ⁸Adama Gusunɔ besen Yinni, a sun durom kua besen gaba wurama yorun di. Ma a sun wāa yeru kua wunen tem me a gɔsa sɔ̄ kpa a ka besen nɔni wukia, a sun wāa geeru w̄e besen yoru sɔ̄. ⁹Wee sa sāawa yobu. Adama wune Gusunɔ, a n̄ sun deri. A dera Pɛsiban sinambu ba ka sun nɔnu geu mɛera ma ba dera sa wāa su ka wune Gusunɔ besen Yinnin sāa yeru bani. Kpa su w̄era yeru wa Yerusalemɔ̄ ka Yudan tem kpuro sɔ̄.

¹⁰T̄e, Gusunɔ, mba sa ȳe sa ko gere domi sa wunen woodaba deri ¹¹be a sun w̄e saa wunen sɔmɔbun min di. A bu sɔ̄wa a neɛ, tem mi sa ko du, mu sāawa me mu disi mɔ̄ baama men tɔmbun daa

kɔsan sɔ̄. ¹²Yen sɔ̄, su ku bu besen bii wɔndiaba w̄e bu sua kurɔbu. Kpa su ku maa begibu sua kurɔbu. Meya su ku maa ben dukia gaa bine ko. Sā n yeni mem nɔwa, sa ko ko dangibu kpa su tem men dīa geenu di sere su mam mu besen bibu tubi kerea. ¹³Besen daa kɔsa ka besen tora bakanun sɔna yeni kpuro ya sun deema. Adama a n̄ sun seeyasie nge me besen tora ni, nu ne. Ma a maa dera besen gaba yakiamama yorun di. ¹⁴Yera sa ko maa wura su wunen wooda sara su ka bwese tuku ni nu kom kɔsum mɔ̄ arukawani bɔke? Sā n maa kua me, a n̄ kaa mɔru se a sun go mam mam baa fiiko a kun deri? ¹⁵Gusunɔ bese Isireliban Yinni, wuna a sāa gemgii. Bese sa sāawa be ba tiara Isireliba sɔ̄. Bese wee wunen wuswaaɔ sa tora. Sa n̄ maa kp̄e sa n ka wāa me wunen wuswaaɔ.

Yuuba ba ben kurɔ

bwese tukunu gira be ba raa sue

10 Sanam me Esidarasi u yiire u kanaru mɔ̄ Yinni Gusunɔn sāa yero u win tɔmbu suuru kanamme, yera ba menna tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu be kpuro ba maa sumɔ. ²Yera Sekania Yehielin bii Elamun debuminu sɔ̄, u Esidarasi sɔ̄wa u neɛ, geema, sa Gusunɔ torari ye sa ka tɔn tuko kurɔbu sua be ba sāa tem min tɔn kurɔbu. Adama ka me, Isireliba ba yīyɔbu mɔ. ³T̄e, su ka Gusunɔ arukawani bɔke kpa su tɔn tuko kurɔ be gira ka bii be sa ka bu mara nge me Esidarasi besen yinni ka sere be ba wooda ye nasie ba gerua. I de su ko nge me Gusunɔn wooda ye, ya gerua. ⁴Wune Esidarasi, a seewo, gari yi, yi nun wa. Sa ko n wāa wunen biruɔ. A de a wɔrugɔru ko kpa a se a ko nge me.

⁵Ma Esidarasi u seewa u dera yāku kowo tɔnwerobu ka Lefiba ka Isireliba kpuro ba b̄rua arukawani yen sɔ̄.

⁶Yen biru, Esidarasi u yara Gusunɔn s̄aa yerun di u da Yokanani Eliasibun biin dirɔ. Sanam m̄e u dua mi, u ñ d̄ianu di, u ñ maa nim n̄ora. Domi win nuki sankire Isireli be ba yoru mw̄eran daa k̄ɔsa ye ba kuan s̄ɔ.

⁷Ma ba kpara Yerusalemɔ, Yudan tem kpuro s̄ɔ gesi, be ba yoru mw̄era kpuro bu mennama Yerusalemɔ. ⁸Wi u yina u na s̄ɔ itan baa s̄ɔ, ba koo win ye u m̄ɔ w̄ora kpa bu n̄un yara Isireliban suunu s̄ɔn di. Wooda yenwa Isireliban wirugibu ka ben bukurobu ba yi.

⁹Ma Yudaba ka Benyameɛba ba menna Yerusalemɔ s̄ɔ ita yen baa s̄ɔ w̄ɔ gen suru n̄ɔba nnesen s̄ɔ yenduse s̄ɔra mi. T̄ambu kpuro ba menna s̄aa yerun yaara mi. Ma ba diirimɔ soku ten s̄ɔ ka guran s̄ɔ. ¹⁰Ȳaku kowo Esidarasi u seewa u n̄e, wee i tora ye i ka t̄on tuko kurɔbu sua ma i Isireliba kpuro doke taare s̄ɔ. Yen s̄ɔ t̄e, i b̄een toranu tuba koowo Gusunɔ b̄een baababan Yin-nin mi kpa i win k̄iru ko. ¹¹I tii nenuɔ tem minin t̄ambun s̄ɔ ka sere maa ben kurɔbun s̄ɔ.

¹²Ma t̄on be kpuro ba wura ba n̄e, sa ko ko nge m̄e a gerua. ¹³Adama t̄on be, ba dabi. Ma gura nemɔ. Yen s̄ɔ, ba ñ kp̄e bu ȳra t̄ɔwɔ. Yen biru, gari yi, yi ñ s̄ɔ teeru ñ kun m̄e s̄ɔ yirun s̄amburu. Domi t̄on dabira ta tora gari yi s̄ɔ. ¹⁴Ñ n men na, besen wirugibu t̄ona bu sina kpa be ba t̄on tuko kurɔbu sue bu na ka ben guro gurobu ka siri kowobu saa ye ba bu bura bu ka gari yi siri. Nge meya Gusunɔ besen Yinnin m̄oru ya koo ka doona gari yin s̄ɔ.

¹⁵Yonatam, Asaelin bii ka Yaasiya, Tikifan bii ka M̄sulamu ka sere Sabetai Lefi wi, be t̄onawa ba ñ ka sun n̄ɔ tia s̄aa. ¹⁶Adama be ba tie ba wurama yorun di ba gari yi wura. Ma ba Esidarasi ȳaku kowo ḡɔsa ka sere yenu ȳerobu yenu baageren di ben baawure ka win ȳisiru. Ma ba gari yin siribu

torua w̄ɔ gen suru w̄okurusen t̄ɔ gbi-ikuru s̄ɔ. ¹⁷W̄ɔ kp̄ɔn suru gbiikoon t̄ɔ gbiikuru s̄ɔra ba be ba t̄on tuko kurɔbu sua siri ba kpa.

Yuu be ba toran ȳisa

¹⁸Ȳaku kowobu s̄ɔ, gaba w̄aa be ba t̄on tuko kurɔbu sua. Beya Yosuen sika-dominu ka win mero bisi Yosadakin bibu Maaseya ka Elies̄e ka Yaribu ka Gedalia. ¹⁹T̄on be, ba b̄ɔrua batuma s̄ɔ ba n̄e, ba koo ben kurɔ be gira be ba s̄aa t̄on tukobu mi, kpa bu ka ȳa kineru ȳakuru ko ben toranun s̄ɔ. ²⁰Im̄erin bweseru s̄ɔ, Hanani ka Sebadia ba w̄aa s̄ɔ. ²¹Harimun bweseru s̄ɔ, Maaseya ka Eli ka Semaya ka Yeyeli ka Osiasi. ²²Pasurin bweseru s̄ɔ, Elionai ka Maaseya ka Isim̄eli ka Netan̄eli ka Yosabadi ka Eleasaa.

²³Lefin bweseru s̄ɔ, Yosabadi ka Simeï ka Kelaya wi ba maa m̄ Kelita ka Petaya ka Yuda ka Elies̄e.

²⁴Wom kowobun bweseru s̄ɔ maa, Eliasibu.

S̄aa yerun k̄onn̄sun k̄s̄obu s̄ɔ, Salumu ka Telemu ka Uri.

²⁵Isireli be ba tie s̄ɔ, Parēsin bweseru s̄ɔ Ramia ka Yisiya ka Maakiya ka Miyamini ka Eleasaa ka Maakiya ka Benaya.

²⁶Elamun bweseru s̄ɔ, Matania ka Sakari ka Yehieli ka Abudi ka Yerem̄ti ka Eli.

²⁷Satun bweseru s̄ɔ, Elionai ka Eliasibu ka Matania ka Yerem̄ti ka Sabadi ka Asisa.

²⁸Bebain bweseru s̄ɔ, Yokanani ka Hanania ka Sabai ka Atilai.

²⁹Banin bweseru s̄ɔ, Mesulamu ka Maluku ka Adaya ka Yasubu ka Seali ka Yerem̄ti.

³⁰Pakati M̄abun bweseru s̄ɔ, Adina ka Kelali ka Benaya ka Maaseya ka Matania ka Besaleli ka Binui ka Manase.

³¹Harimun bweseru sɔɔ, Eliesɛɛ ka Yisiya ka Maakiya ka Semaya ka Simeɔ ³²ka Benyameɛ ka Maluku ka Semaria.

³³Hasumun bweseru sɔɔ maa, Matinai ka Matata ka Sabadi ka Elifeleti ka Yeremai ka Manase ka Simeɪ.

³⁴Banin bweseru sɔɔ, Madai ka Amuramu ka Weli ³⁵ka Benaya ka Bedia ka Keluhu ³⁶ka Fania ka Meremɔtu ka Eliasibu ³⁷ka Matania ka Matinai ka Yaasai ³⁸ka Bani ka

Binui ka Simeɪ ³⁹ka Selemia ka Natani ka Adaya ⁴⁰ka Makinabai ka Sasai ka Sarai ⁴¹ka Asareli ka Selemia ka Semaria ⁴²ka Salumu ka Amaria ka Yosefu.

⁴³Nebon bweseru sɔɔ, Yeyeli ka Matitia ka Sabadi ka Sebina ka Yadaɪ ka Yoeli ka Benaya.

⁴⁴Tɔn beni kpurowa ba tɔn tuko kurɔbu sua. Kurɔ ben gaba ka bu bibu mara.

NĒEMI

Neemi

Sa ko kpī su Nēemin tirerun gari bōnu ko ita.

Gbiikaa, Yerusalemun gbārarun bana. Babilonin sina bokowa u Nēemi gora u ka sōmbu te kpara. U maa gāa dabīnu sōnwa sāarun swaa sōo ka maa ben tiin wāasinaan swaa sōo.

Yiruse, Esidarasi u tōmbu Yinni Gusunōn wooda garia, ma tōn be kpuro ba ben toranu wa, ma ba nin suuru bikia ba ka Gusunō arukawani kpaā bōkua.

Itase, ya sun sōomō ma Nēemi u sāa kparo Yudaba sōo. Ye ya sāa gāa girinu win wāaru sōo, yera u tii Gusunō wē mam mam. Wiya u ra Gusunō kanē saa kpuro.

Tire ten kpunaa

1. Ba Yerusalemun gbāraru bana, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Ba Yinni Gusunōn woodaba gara ma ba ka nūn arukawani kpaā bōkua, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye Nēemi u kuan sukum, wiru 11n di sere wiru 13.

Nēemi u Yerusalemun labaari nua

1 Gari yi Nēemi Hakalian bii u yorua, yi wee. U nēē, Aatasesin bandun wōō yenduse sōo, gen suru nōōba nnese sōora ne Nēemi na wāa wuu bōkō ge ba mō Susiō. ²Yera nen mero bisi turo wi ba mō Hanani u tunuma saa Yudan tem di ka tōmbu gabu ma na bu Yuu be ba ñ yoru mwēera ka Yerusalemun labaari bikia. ³Ma ba man wisa ba nēē, be ba ñ yoru mwēera mi, ba wāa Yudaō yāa bakaru ka seku bakaru sōo. Ma Yerusalemun gbāranu nu kurunu mō ma nin gamboba ba dōō mwaakira.

u kanaru mō Yuuban sō

⁴Sanam me ne Nēemi na labaari ye nua, na sinawa ka swīi. Na wāa nuku sankiraru sōo sōo dabīnu. Ma na nōo bōkua na Wōrukoo kanam wōri. Na nūn sōōwa na nēē, ⁵Yinni, wune wi a wāa wōllō, a kpā. A dam kpuro mō. A ra wunen arukawani yibie be ba nun mem nōowammen mi, kpa a be ba nun kī wōnwōndu kua. ⁶A man mēerima. A swaa dakio ye na nun kanamō ne wunen sōm kowo. Sōo sōo ka wōkuru na nun kanamō bese Isireliban sō, bese wunen sōm kowobu. Na nun kanamō a sun besen durum wōko. Geema, ne ka nen yenugibu sa torawa, ⁷ye sa ñ ka wunen woodaba ka wunen gere ka wunen yi-irebu mem nōowē ye a Mōwisi wunen sōm kowo wē. ⁸A yaayo ye a Mōwisi sōōwa u sun sō. A nēē, sà kun nun mem nōowē, kaa sun yarinasia sa n wāa bwe-senu kpuron suunu sōo. ⁹Adama amen biru, sà n gōru gōsia sa wurama wunen mi, ma sa wunen woodaba mem nōowa, kaa sun kasum da baa sà n toman na, kpa a ka sun wurama tem mē a gōsa sōo mi a nēē, kaa n wāa. ¹⁰Yinni Gusunō, sa sāawa wunen tōmbu ka maa wunen sōm kowobu. Besera a yakia ka wunen dam bakam. ¹¹Yinni Gusunō, a suuru koowo. A nen kanaru nōowō ka maa be ba nun naane sāa ba kī bu nun beere wē. A de nen sanum mu dora sina bokon mi, kpa u ka man nōnu geu mēeri.

N deema saa ye sōo, na sāawa sina bokon sōm kowo wi u ra nūn tam dokeye nōraō.

Aatasesi u wura

Neemi u gōsira Yerusalemuō

2 Ye Aatasesi u kua wōō yendu bandu sōo, wōōn suru gbiikoon tōru garu,

u sō u dimō, ma na tam sua na nùn wē. Adama saa ye sō, na nuki sankire too. Na ñ nuki sankirare nge mē. ²Yera sina boko u man bikia u nē, amōna nen wuswaa ya ka burisine mē. Na barōwa? Nuku sankira nirà na mō mē.

Yera na nanda too. ³Adama ka mē, na kpā na nùn sōwa na nē, yinni, wunen wāaru tu dakaa da. Na ñ kpē na kun nuki sankire. Domi wuu gèn mi ba nen sikadoba sika ga kua bansu. Ma gen gbārarun gamboba ba dō mwaakira.

⁴Sina boko u man bikia u nē, mba na kī u man kua.

Yera na yande Wōrukoo kana. ⁵Ma na nùn wisa na nē, yinni, à n ka man nōnu geu mēera, a de n wura Yudaban temō wuu gèn mi ba nen sikadoba sika kpa n gu bani n seeya.

⁶N deema sina boko ka win kurōwa ba sō dōma te. Yera u maa man bikia u nē, sō nyewa kon ko mi. Saa yerà kon wurama.

Ma na nùn sōwa saa ye kon wurama. Ma u wura n da. ⁷Yen biru, na nē, sina boko, na nun kanamō, a man tireru wēyō tem yēro be ba wā Efaratin sō duu yeru gian sō bu ka man deri n turi Yuda. ⁸Meya na maa kī a man tireru garu wē Asafun sō wi u sāa sina bokon dāa kōso kpa u man dāa kē n ka dii te ta wā sāa yerun bōkuon gamboba ko ka wuu gen gbārarun gamboba ka sere diru mi nen tii ko na n wā.

Yera sina boko u man tire ni kpuro wē. Domi Gusunō u wā ka nē. ⁹Ma u tabu sinambu ka maasōbu gōsa bu ka man yōsiri. Yera na seewa na da na tem yēro be deema be ba wā sō duu yeru gia mi. Ma na bu sina bokon tire ni wē.

¹⁰Sanam mē Sambala wi u sāa Horoni ka win sōm kowo Tobiya wi u sāa Amōni ba nua ma na wee n ka Isireliba gea kua, yera ben nuki sankira too.

Neemi u meerimō

mi gbārara sankira

¹¹Sanam mē ne Neemi na tunuma Yerusalemō, na sinawa gina sō ita. ¹²Na ñ goo sōwa ye Gusunō nen Yinni u man sōwa n ko Yerusalem sō. Yen biru, na seewa wōkuru ka tōmbu gabu. Na ñ yaa saberu garu sue ma n kun mō keteku ge na sōni. ¹³Wōku suunu sō, na yara saa kōnō ge ga wā wōwa gian di na da bwiaō ye ba mō Yaa gōba ka maa sere kōnōwō mi ba ra kubanu yari. Ma na Yerusalemun gbāra te mēera mēera, na wa ta kurunu mō. Ma ten gamboba ba dō mwaakira. ¹⁴Ma na da kōnō ge ga wā bwia ye ba gban bōkuō ka sere sina bokon bwiaō. Adama ayeru garu sari mi nen keteku ga koo ka sara. ¹⁵Ma na kpa ka Sedoronin wōwa gia na ka gbāra te mēeri mēerimō sere na ka tunuma kōnō ge ga wā wōwa giaō mìn di na raa ka yara.

¹⁶Saa ye sō, wuun siri kowobu ba ñ yē mi na da ka ye na mō. Domi na ñ Yuu goo gāanu sōwa baa ka yāku kowobu ka wuun bukurobu ka sere tem men kparobu. ¹⁷Adama ye na wurama na bu sōwa na nē, been tii i wa nge mē Yerusalemu ya sāa. Wee ya bansu kua. Ma yen gbārarun gamboba ba dō mwaakira. Yen sō, su yen gbāra te seeya kpa sa kun maa wā sekuru sō.

¹⁸Ma na bu sōwa nge mē Gusunō nen Yinni u man kōsu ka ye sina boko Aatasesi u man kua. Yera be kpuro ba yande nōgiri sua ba nē, su se su gbāra te bani.

Ma ba dam kēena ka gari yi. ¹⁹Adama Sambala wi u sāa Horoni ka win sōm kowo Tobiya wi u sāa Amōni ka Gesemu wi u sāa Daarubu ba yen labaari nua. Yera ba sun yaakoru torua. Ma ba sun bikia ka gendu mba sa mō mi. Sa kasuwa su sina boko seesi?

²⁰Ma na bu wisa na nee, Yinni wi u wāa wǎllō wiya u koo sun nasara wē. Beɛ win sǎm kowobu sa ko sewa su wuu ge bani. Adama beɛ, i ñ baa mǎ ge sǎǎ, i ñ maa gāanu mǎ i gere mi. I ñ ko mam bweseru garu deri tèn sǎ ba koo beɛ yaaya.

Yuuba ba Yerusalemun

gbāraru bana seewa

3 Yera yāku kowo tǎnwero Eliasibu u seewa ka yāku kowo be ba tie, ba kǎnnǎ ge ba mǎ Yāanun gani seeya. Ma ba yi sārasia ba yi nenem ka yāku yāki. Yen biruwa ba yen gamboba doke. Saa min di, ba maa gbāraru sǎnwa Mǎan kǎsu yerun di sere n ka girari kǎsu yee te ba mǎ Hananǎli. Ma ba maa ten tii sārasia. ²Yera Yerikogibu ka Sakuri Imirin bii ba sǎmburu kua Eliasibun bǎku. ³Senaagibu ba bu somi ba ka kǎnnǎ ge ba mǎ Swēɛ bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kǎkǎrǎba. Ma ba ye kpuro doke gambo ye sǎǎ. ⁴Ben bǎku Meremǎtu, Urin bii, Hakǎtun debubu, u maa somi sǎmbu te sǎǎ. Ben bǎku maa Mesulamu, Berekian bii, Mesesabelin debubu u maa somi sǎmbu te sǎǎ. Ben bǎku, Sadǎku, Baanan bii u maa somi sǎmbu te sǎǎ. ⁵Ben bǎku, Tekoagibu ba maa na bu ka somi sǎmbu te sǎǎ. Adama ben wirugiba yina bu sǎmbu ten kparobu wiru kpīya.

⁶Yoyada Paseakin bii ka Mesulamu Besodian bii ba kǎnnǎ ge ba mǎ Yesana sǎnwa ba bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kǎkǎrǎba ka sere maa gen sǎretii. ⁷Be ba maa sǎmburu kua ben bǎku be wee, Melatia Gabaonigii ka Yadoni Meronǎtugii ka Gabaonigibu ka Misipagibu. Beya ba bana n ka girari tem yǎron dirǎ wi Babilonin sina boko u yi mi. ⁸Ben bǎku be ba maa somi wee, Usieli, Harayan bii wi u sǎa wuran sǎm kowobun turo ka Hanania wi u

sǎa turare kowobun turo. Ba ben sǎmburu kua ba ka da sere mi Yerusalemun gbāraru ta yasum sosi. ⁹Ben bǎku Refaya, Hurin bii wi u sǎa Yerusalemun bee tian kparo u maa somi sǎmbu te sǎǎ. ¹⁰Benin bǎku maa, Yedaya, Harumafun bii u gbāraru sǎnwa u bana te ta wāa win yenun dee deuru. Yen biru Hatusi, Hasanian bii u bana u swēɛsi. ¹¹Maakiya, Harimun bii ka Hasubu, Pasati Mǎabun bii ba maa gbāra ten gam sǎnwa ka kǎsu yee te ba mǎ Pǎen dǎǎ sǎru yeru. ¹²Benin bǎku Salumu, Halosesin bii wi u Yerusalemun wǎǎ beri tia kpare u maa somi ka win bii wǎndiaba. ¹³Hanuni ka Sǎnǎagibu ba kǎnnǎ ge ga wāa wǎwa gia sǎnwa ba gu bana ba gen kadiriba ka gen kǎkǎrǎba ka gen sǎretii doke. Mi ba bana mi, n kuawa gǎm soonu nǎrǎbu (1.000) ba ka girari kǎnnǎ gèn min di ba ra kubanu yari. ¹⁴Maakiya Rekabun bii wi u sǎa Beti Hakeremun beran tem yǎro u kǎnnǎ gèn min di ba ra kubanu yari sǎnwa. Ma u gen kadiriba kua u doke ka gen kǎkǎrǎba ka sere maa gen sǎretii.

¹⁵Saluni, Kolohose Hoseen bii, Misipan tem yǎro u kǎnnǎ gèn mi gia bwia wāa sǎnwa u gen kadiriba kua ka gen kǎkǎrǎba ka gen sǎretii. Yen biru u Siloen yerun gana bana u ka na sere sina bokon saadiǎn ganan bǎku ka yǎǎtia ye ba kua ba ra ka de sina boko Dafidin wuu gia. ¹⁶Win bǎku Neemi Asibukun bii, wi u Beti Surin bee tia kpare u gbāraru sǎnwa u ka da sere Dafidi ka wigibun siku yerǎ ka mi ba bwii gba ka sere mi tabu durǎbun dira wāa. ¹⁷Win bǎku Lefiban bweseru ta maa bana saa min di. Wi u sǎa ben wirugii wiya Rehumu, Banin bii. Yen biru Hasabia wi u sǎa Keilan bee tian kparo u maa sǎnwa ye ya wāa win bera gia. ¹⁸Ben bǎku win mero bisibu ba maa sua min di. Wi u bu kpare wiya Bafai, Henadadin bii. Wiya u maa

Keilan bera ye ya tie kpare. ¹⁹Ben b̄kuɔ Esɛɛ, Yosuen bii, Misipan sunɔ u maa sua min di u ka da sere mi ba ra tabu yānu bere gb̄ararun goo ḡmkirɔ. ²⁰Win b̄kuɔ Baruku, Sabain bii u maa sua min di u bana saa goo ḡmkii ten min di n ka girari yāku kowo t̄nwerɔ Eliasibun dii k̄nnɔwɔ. U s̄mbu te kua ka k̄ru. ²¹Saa min di, Meremɔtu, Urin bii, Hakɔtun debubuwa u maa bana saa Eliasibun dirun k̄nnɔn di sere ka dii ten bera ḡiɔ.

²²Win b̄kuɔ yāku kowo be ba wāa Yerusalemun baru kpaanɔ ba maa begia bana. ²³Ben b̄kuɔ Benyamɛɛ ka Hasubu ba maa s̄nwa ba bana ben dian dee deeru. Ma Asaria Maaseyan bii, Ananian debubu u maa bana win dirun b̄kuɔ. ²⁴Ben b̄kuɔ Binui, Henadadin bii u maa bana saa Asarian dirun di sere ka gb̄ara ten goo ḡmkirɔ. ²⁵Pala, Usain biiwa u maa s̄nwa goo ḡmkii ten dee deerun di n ka da wuu k̄sobun dirɔ te ta sina kpaaru m̄ɛra p̄risɔm dirun b̄kuɔ. Min diya Pedaya, Pareɔsin bii u maa s̄nwa. ²⁶Netini be ba wāa gungunɔ ba maa s̄nwa ba bana ba ka da k̄nnɔwɔ ge ga wāa nim gia s̄ɔ yari yeru gia wuu k̄sobun dirun dee deeru. ²⁷Ben b̄kuɔ Tekoagibu ba maa s̄nwa ba bana wuu k̄sobun dii bakarun dee deerun di n ka da gana ye ya wāa gungurɔ.

²⁸K̄nnɔ ḡɛn min di dumi ra ka du, yāku kowo ben baawurewa u mi s̄nwa u bana win dirun dee deeru. ²⁹Ben b̄kuɔ Sad̄ku, Imerin bii u s̄nwa u bana win dirun dee deeru. Ma Semaya, Sekanian bii wi u s̄a k̄nnɔ ge ga wāa s̄ɔ yari yeru ḡian k̄so u maa s̄nwa u bana. ³⁰Win b̄kuɔ Hanania, Selemian bii ka Hanuni, Salafun bii n̄ɔba tiase be, ba maa seewa ba gb̄ara ten gam s̄nwa. Ma Mesulamu, Berekian bii u maa s̄nwa win dirun dee deeru. ³¹Win b̄kuɔ Maakiya wuran s̄m kowobun turo u maa s̄nwa u ka da Netiniba

ka tenkuban yenusɔ Mifukadin k̄nnɔn dee deeru sere ka dii t̄ɛra ye ya wāa gb̄ararun goo ḡmkirɔ. ³²Wuran s̄m kowo be, ka tenku be, ba maa s̄nwa dii t̄ɛra yen min di sere n ka da k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Yāanu.

Yibereba

ba k̄ bu s̄mbu te ȳrasia

³³Sanam mɛ Sambala ka wigibu ba nua ma besɛ Yuuba sa gb̄ara te banimɔ, yera ba m̄ru seewa ka dam. ³⁴Ma ba sun yaakoru m̄ Samarin tabu kowobun wuswaaɔ ba m̄, mba Yuu w̄nɔw̄nɔdo beni ba m̄. Sa ko bu deriwa bu ben s̄mbu te ko? Sa ko bu deriwa bu Gusunɔ ben Yinni yākuru kua? Sa ko wura bu s̄mbu te wiru go? Sa ko wurawa bu maa ban si seeya s̄n kpenu d̄ɔ mwaakira kpuro mi?

³⁵Tobiya wi u s̄a Am̄ni u wāa win b̄kuɔ. Ma u n̄ɛ, bana yeren bwesera ba m̄ mɛ. Gana ye demaku ḡa n yɔɔwa ya koo w̄ruma mi?

³⁶Yera nɛ Neemi na n̄ɔḡiru sua na n̄ɛ, Gusunɔ besen Yinni, a swaa dakio a n̄ nge mɛ besen yibereba ba sun yaakoru m̄. A de ben yaako ten are yi w̄ri ben wiru w̄llɔ. A de bu ben yānu gura bu bu yoru mw̄ɛri bu ka da tem tukumɔ. ³⁷A ku bu ben durum w̄ka, domi ba sun w̄nwa gb̄ara te sa banim̄n s̄ɔ.

³⁸Nge m̄ɛya sa ka gb̄ara te kpuro bana sere ten gunum b̄nɔn saka. Be ba s̄mbu te kua, ba tu kuawa ka nuku tia.

4 Sanam mɛ Sambala ka Tobiya ka Daarububa ka Am̄niba ka Asid̄dugibu ba nua ma Yerusalemun gb̄ara ten s̄mbura s̄imɔ, ba maa ten kuu dabinu k̄rumɔ, yera ba m̄ru besira too. ²Ma ba n̄ɔ tia kua bu ka Yerusalemu w̄ri kpa bu yen t̄mbu burisina. ³Yera sa Gusunɔ besen Yinni kana ma sa gb̄ara te k̄su s̄ɔ s̄ɔ ka w̄kuru. Sa yibere ba

mara. ⁴Adama Yudaba ba gerumɔ ba mɔ,
gbāra ten wɔrumaan tem kusanu nu kpā
sere besen sɔm kowoba wasira ka nin
gurabu.

Sa ñ kpē su tu bani.

⁵Ma besen yibereba ba tamaa sa ñ ben
baaru nɔwɔwa, sa ñ maa bu wasi sere
dɔma te ba koo sun wɔri bu go kpa bu
besen sɔmbu te yōrasia.

Neemi u tɔn be ba sɔmburu mɔ

tabu yānu wē

⁶Yuu be ba wāa besen yibereban su-
unu sɔɔ ba na ba sun sɔɔwa nɔn dabinu
kari ye ya wee saa yiberɛ ben min di
ka sere mìn di ba koo sun wɔrima.

⁷Yen sōna na tɔmbu tabu yānu wē ben
baawure ka win takobi ka win yaasa ka
win tendu. Ma na bu yi yi bwese kera
ka bwese kera gbāraranu biruɔ mi ba ñ
gina bane. ⁸Ma na seewa na bukurobu
ka siri kowobu ka tɔn be ba tie sɔɔwa na
nɛɛ, i ku ben berum ko. I yaayo ma Yinni
Gusunɔ u kpā. Wiya ba koo nasia. I tabu
koowo been mero bisibun sō ka been bi-
bun sō ka been kurɔbun sō ka sere been
yenusun sō.

⁹Yen biru, besen yibereba ba nua ma
ba sun sɔɔwa ye ba mɔ kpuro. Gusunɔ
u maa ben himbaba kam koosia. Ma
baawure u wura mi u raa sɔmburu mɔ.

¹⁰Saa dɔma ten di, nen sɔm kowobun
sukum mu ra n sɔmburu mɔwa kpa be
ba tie ba n yaasi ka terenu ka tennu
beki kpa ba n yabe tarakpenu doke.
Kpa besen wirugibu ba n sun dam kēmɔ.

¹¹Be ba maa gbāra te banimɔ ka be ba
kpenu guramɔ, ba ra n nɔm teuɔ tabu
yānu neniwa kpa ba n ka teu sɔmburu
mɔ. ¹²Ben baawure u ra n win takobi
sārusiewa pɔraɔ. Wi u ra kɔba so, wiya u
ra n man swīi. ¹³Ma na bukurobu ka siri
kowobu ka sere tɔn be ba tie mi sɔɔwa
na nɛɛ, besen sɔmbu te, ta kpā. Wee sa

yarine baama kpuro. Goo kun ka goo tu-
ruku gbāra ten sɔmburu sɔɔ. ¹⁴Yen sō,
ì n kɔban swīi nua, i mennama nen mi
bera gee i yen swīi yi nua. Gusunɔ besen
Yinni u koo sun sanna.

¹⁵Nge meya sa ka sɔmbu te mɔ. Besen
sukum mu yaasi neni saa bururun di sere
ka wōkurɔ. ¹⁶Na maa wure na bu sɔɔwa
na nɛɛ, baawure u kpunɔ Yerusalemun
nukurɔ ka win sɔm kowobu kpa su dom
se wōkuru sa n yibereba mara. Kpa su
sɔmburu ko sɔɔ sɔɔ. ¹⁷Ma nɛ Neemi ka
nen mero bisibu ka nen sɔm kowobu ka
nen kōsobu be ba man swīi, bese kpuro
sa ñ besen yānu potira. Ma baawure u
win tabu yānu ka win nim neni.

Neemi u taki kpesia

5 Sɔɔ teeru, Yuuban tɔn durɔbu ka
ben tɔn kurɔbu ba ka begibu gabu
mɔru mɔ. ²Gaba gerumɔ ba mɔ, bese ka
besen bibu, sa dabi. Yen sō, sa alikaman
bukata mɔ ye sa ko di sa n ka wāa.
³Gaba maa gerumɔ ba mɔ, sa besen
gbea ka besen resem gbaanu ka mam
besen dia tɔruba yiimɔ su ka alikama
wa gɔɔrun saa. ⁴Gaba maa gerumɔ ba
mɔ sa gobi bɔkurawa besen gbean dīanu
sɔɔ su ka wa su Babilonin sina bokon
wɔɔ gobi kɔsia. ⁵Adama bese kpuro sa
sāawa bwese teeru. Besen bibu ka ben
bibu tia yera. Adama ba sun tilasi mɔ
su ka besen bibu yoru kpēɛ. Besen bii
wɔndia dabiru ta mam wāa yoo te sɔɔ
kɔ. Sa ñ maa kpē su gāanu ko domi wee
ba besen gbea ka besen resem gbaanu
tɔruba mwa.

⁶Sanam me na ye kpuro nua, ka tɔn
ben weewee ni ba mɔ, yera mɔru man
mwa gem gem. ⁷Ma na gōru doke n
bukuro be, ka siri kowo be gerusi. Ma
na be kpuro sokusia ba menna. Na bu
bikia na nɛɛ, amɔna i ka been mero bis-
ibu gāanu bɔkuramɔ i nim dokemɔ. ⁸Ma
na bu sɔɔwa na nɛɛ, sa been mero bisi be
ba tii tɔn tukobu dɔre yakia ka dam me

sa mɔ. Yera been tii i maa bu daramɔ been tii tiine sɔɔ?

Ma ba mari ba ñ maa gāanu wisa. ⁹Na maa wure na nɛɛ, ye i mɔ mi, ya ñ wā. Ya weene i n Gusunɔ nasie, kpa bwese tukunu nu ku sun wɔmɛ. ¹⁰Nen tii ka nen tundo bisibu ka nen sɔm kowobu sa tɔn be gobi ka alikama bɔkura. Adama su bu ye kpuro deria. ¹¹Ñ n men na, i doo saa gison di i ben gbea ka ben resɛm gbaanu ka ben dia ye i tɔruba mwa wesia. Kpa i maa are yin tii bu wesia yi i bu mwaari gobi yi i bu bɔkura sɔɔ ka alikama sɔɔ ka tam sɔɔ ka sere maa gum sɔɔ.

¹²Ma ba man wisa ba nɛɛ, sa ko ye wesia. Sa ñ maa bu gāanu mwaarimɔ. Sa ko kowa nge mɛ a gerua.

N deema na yāku kowobu sokusia. Ben wuswaaɔra ba nɔɔ mwɛɛ ni kua ka bɔri. ¹³Yen biru na nen yaberu nenua na kpara ma na nɛɛ, wi u kun win nɔɔ mwɛɛru yibie, Gusunɔ u yēro kparo nge mesum kpa u yēro yara win yenun di. U de yēron dukia yu doona kpa u yōra nɔm dira.

Ma be kpuro ba wura ba nɛɛ, ami, n yēro koowo mesum.

Ma be kpuro ba Yinni Gusunɔ siara. Yen biru ba ben nɔɔ mwɛɛ ni yibia.

¹⁴Saa sina boko Aatasesin bandun wɔɔ yendun diya u man kua Yudaban kparo sere n ka girari win bandun wɔɔ tena ka yiru. N kuawa mi wɔɔ wɔkura yiru. Saa ye kpuro sɔɔ, ne ka nen mero bisibu sa ñ tem yērorun gāanu mwaare. ¹⁵Adama n sere tunuma mi, kparo be ba raa wā mi, ba ra tɔmbu wɔɔ gobi burewa n kpā kpa bu bu dīanu mwaari ka tam ka sere maa sii geesun gobi weeru. Yen biru, ben sɔm kowobu ba ra n tɔmbu dam dɔremɔwa. Adama nɛ, na ñ kue mɛ, yèn sɔ na Gusunɔ nasie. ¹⁶Besen tiiwa sa sɔmburu kua sa ka gbāra te sɔnwa. Sa ñ maa gberu garu dwa besen tiin sɔ. Nen sɔm kowobu kpurowa ba ka man sɔmbu

te kua. ¹⁷Ka mɛ, Yuuba ka ben wirugibu be ba ra di nen yenuɔ, ba sāawa wunaɔ weeru ka wɔkuru ka sere maa sɔɔ be sa ra wa tem tukum di. ¹⁸Tɔɔ baatere naa na ra de bu go ka yāanu nɔɔba tia ni nu gea sāa ka sere maa gue. Yen biru sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ wɔkura, ba ra ka man tam naawe. Ka mɛ, ye kpuro sɔɔ, na ñ tɔmbu tem yērorun gāanu bikiare. Domi ben ye ba mɔ ya kpā kɔ.

¹⁹Yinni Gusunɔ, a man yaayo ye na tɔn be kuan sɔ, kpa a ka man nɔnu geu mɛeri.

Yibereba ba maa kparam seewa

6 Sambala ka Tobiya ka Gesemu wi u sāa Daarubu ka sere besen yibere be ba tie ba nua ma sa gbāra te kpuro sɔnwa, ten gambobara ba tie. ²Yera Sambala ka Gesemu ba man gɔria ba nɛɛ, n na su wesianɔ ko Kefirimuɔ Onɔɔn wɔwɔɔ. N deema kɔsa tɔn be, ba bwisika bu man kua. ³Yera na maa bu gɔria na nɛɛ, na sɔmburu mɔ ta kpā, na ñ kpē n tu deri n na. Domi nà n tu deri ta koo yōra.

⁴Yera ba man gɔria mesum sere nɔn nɛɛ. Adama gari tee yiya na ra bu wisi. ⁵Yera Sambala u maa man win sɔm kowo gɔria nɔn nɔɔbuse. Sɔm kowo wi, u tireru neni te ba ñ wukiri. ⁶Wee ye ya yorua tire te sɔɔ. Ta nɛɛ, Gesemu u nɛɛ, labaari gaa ya nɔɔramɔ bwesenu sɔɔ. Yera wune ka wunegibu i be sɔuru kpa i ka tii yina. Yen sɔna a gbāra te seeyamɔ. Wunen tii a kī a be ko ben sina boko. ⁷A mam be Gusunɔn sɔmɔbu gɔsa be ba koo kpara Yerusalemɔ ma a kua Yudaban sina boko. Tē, a n yē ma n ñ tɛɛmɔ sina boko u ka labaari ye nɔ. Yen sɔ, a na su wesiana sannu. ⁸Ma na Sambala wisa na nɛɛ, weesa a mɔ. Wuna a wunen gari sekumɔ. ⁹Besen yibere be, ba kookari kua bu ka sun nandasia. Ba tamaa sa ko mwia kpanawa su sɔmbu te deri.

Tē, Yinni Gusunɔ a man dam kēeyɔ sɔmbu te sɔɔ.

¹⁰Yen biru, na wura na Semaya Delayan bii Mēhetabelin debubu deema. N deema u raa tii kenusi ma u nē, su da sannu Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ sere sɔwɔ su kuke. Kpa su tii gamboba kenusi. Domi yiberɛ be, ba wee bu nē, Neemi go wɔkuru. ¹¹Ma na n̄n wisa na nē, tɔnu wi s̄a nge nē u koo maa duka su yiberɛban wuswaaw? Nge wara u koo du Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ u yari wasiru. Na n̄ duɔ mi.

¹²Domi na tuba ma n̄ n̄ Gusunɔ u n̄n gɔrima. Adama u win gari geruawa yèn s̄ Sambala ka Tobiya ba n̄n gobi kɔsia u ka ye ko. ¹³Tɔn be, ba tamaa n̄ n̄ kua mē, kon berum ko kpa n̄ win gere sw̄i n̄ wɔri durum sɔɔ, kpa bu nen ȳsiru sanku n̄ beere bia.

¹⁴Yinni Gusunɔ, a de a n̄ yaaye ye Tobiya ka Sambala ka Gusunɔn sɔmɔ Nɔadia tɔn kurɔ wi, ba kua ka sere Gusunɔn sɔmɔ be ba tie ba kasu bu man berum tia.

¹⁵Sa gb̄ara ten bana kpawa suru wi ba m̄ Elulun s̄ɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ. Sa sɔmbu te kuawa s̄ɔ weeraakuru ka yiru.

¹⁶Sanam mē besen yiberɛba ka bwese ni nu ka sun sikerene ba nua sa gb̄ara te seeya, yera ba berum soora. Ma sekura bu mwa. Saa ye sɔra ba tuba ma Yinni Gusunɔwa u dera sɔmbu te, ta koor.

¹⁷Sanam mē sa bana ye m̄, Yudan wirugibu gabu ka Tobiya ba ra n̄ tirenu kuanammewa kiri kiri. ¹⁸Domi Yuu dabira ta nɔɔ tia kua ka wi, ka b̄ori yèn s̄ u Yuu wi ba m̄ Sekania, Aran biin bii wɔndia sue kurɔ. Mēya maa Tobiyani bii Yokanani u Yuu wi ba m̄ Bereki, Mesulamun biin bii wɔndia sue kurɔ. ¹⁹Ba ra n̄ mam wi, Tobiyani gea gerumɔwa nen wuswaaw kpa bu da bu n̄n nen gari swaa gurea. Tobiya wi, u ra n̄ man tirenu kuammewa u ka man nandasia.

Nge mē ba koo ka Yerusalemu k̄su

7 Sanam mē sa gb̄ara te bana sa kpa sa ten gamboba doke, yera sa be ba ra kɔnnɔsu k̄su doke ben sɔma sɔɔ ka sere maa wom kowobu ka Lefi be ba tie. ²Ma na nen m̄ɔ Hanani wooda wē u Yerusalemu kpara, wi ka Hanania, wi u s̄a Yerusalemun gb̄ara k̄sobun wirugii. Durɔ wi, u tɔn be ba tie kere. Domi u s̄a naanegii ma u Gusunɔ nasie. ³Na bu s̄ɔwa na nē, ba n̄ Yerusalemun kɔnnɔsu keniamɔ ma n̄ kun m̄ s̄ɔ u yara. Yoka ba koo su kenewa kɔnnɔ k̄sobu bu sere doona. Yen biru, ba koo Yerusalemugibu bikia bu wuu k̄su, ben baawure u n̄ ȳɔ win dii kɔnnɔwɔ.

Yuu be ba wura ben temɔ

⁴Baa mē Yerusalemu ya kp̄a, ya maa yasu, yen tɔmbu ba n̄ dabi, ba n̄ maa dia banɛ. ⁵Yera Yinni Gusunɔ u doke nen ḡɔruɔ n̄ bukurobu menna ka siri kowobu ka wuun tɔmbu n̄ ka bu gari gari. Ma na tireru garu wa t̄ɛ sɔɔ ba tɔmbun ȳsa yorua nge mē ben baawuren bweserun t̄ka s̄a. Bera be ba gb̄ia ba wurama Babilonin di. Ye na wa ba yorua wee.

⁶Tɔn be Babilonin sina boko Nebukanesaa u yoru mwēera u ka da win mi, ben dabiru ta wurama Yerusalemuɔ Yudan temɔ. Ma ben baawure u da win wuu. ⁷Wee be ba tɔn be kp̄arama. Bera Sorobabeli ka Yosue ka Neemi ka Asaria ka Ramia ka Nakamani ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Nehumu ka Baana. Tɔn ben geeru ka ben bwese kerin ȳsa wee.

⁸Pareɔsin bweseru sɔɔ, ba s̄awa tɔmbu nɔɔɔbun suba yiru ka wunɔbu ka wata ka w̄kura yiru (2.172).

⁹Sefatian bweseru sɔɔ, ba s̄awa tɔmbu gooba wunɔbu ka wata ka w̄kura yiru (372).

¹⁰ Aran bweseru sɔɔ ba s̄awa t̄mbu nata ka weeraakuru ka yiru (652).

¹¹ Pakati M̄abun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka nene ka w̄kura n̄ɔɔbu ka ita (2.818). Ba s̄awa Yosue ka Yoabun sikadominu.

¹² Elamu bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka n̄e (1.254).

¹³ Satun bweseru sɔɔ ba s̄awa t̄mbu nene ka weeru ka n̄ɔɔbu (845).

¹⁴ Sakain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wunɔɔbu ka wata (760).

¹⁵ Binuin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka weeru ka n̄ɔɔba ita (648).

¹⁶ Bebain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka yenda n̄ɔɔbu ka ita (628).

¹⁷ Asigadin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka gooba wunɔɔbu ka yenda yiru (2.322).

¹⁸ Adonikamun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wata ka n̄ɔɔba yiru (667).

¹⁹ Bigifain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba yiru ka wata ka n̄ɔɔba yiru (2.067).

²⁰ Adinin bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu nata ka weeraakuru ka n̄ɔɔbu (655).

²¹ Ateen bweseru sɔɔ, be ba s̄a Esekiasin yenugibu ba s̄awa t̄mbu wunɔɔbu yiru sari.

²² Hasumun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka yenda n̄ɔɔbu ka ita (328).

²³ Besain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka yenda n̄e (324).

²⁴ Harifun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄mbu wunɔɔbu ka w̄kura yiru (112).

²⁵ Gabaonigibu ba s̄awa t̄mbu wene ka w̄kura n̄ɔɔbu (95).

²⁶ Betelehemugibu ka Netofagibu ba s̄awa t̄mbu wunaa wene ka n̄ɔɔba ita (188).

²⁷ Anatɔɔgibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka n̄ɔɔba ita (128).

²⁸ Beti Asimafetigibu ba s̄awa t̄mbu weeru ka yiru (42).

²⁹ Kiriati Yarimu ka Kefiragibu ka Beerɔɔgibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunaa weeru ka ita (743).

³⁰ Ramagibu ka Gebagibu ba s̄a t̄mbu nata ka yenda tia (621).

³¹ Mikimasigibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka yiru (122).

³² Beteligibu ka Ayigibu ba kua t̄mbu wunaa teeru ka ita (123).

³³ Nebo yeenɔɔgibu ba s̄awa t̄mbu weeraakuru ka yiru (52).

³⁴ Elamu w̄nɔɔn yenugibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka n̄e (1.254).

³⁵ Harimun yenugibu ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka yendu (320).

³⁶ Yerikogibu ba s̄awa t̄mbu gooba wunɔɔbu ka weeru ka n̄ɔɔbu (345).

³⁷ Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔgibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunaa teeru ka tia (721).

³⁸ Senaagibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba ita ka nene ka wunaa teeru ka w̄kuru (3.930).

³⁹ Wee t̄n be ba w̄a ȳaku kowobun bweseru sɔɔ. Yosuen bweseru sɔɔ, Yedayan yenugibu ba s̄awa nene ka wunaa wata ka w̄kura ita (973)

⁴⁰ Imerin yenugibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

⁴¹ Pasurin yenugibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka goobu ka weeru ka n̄ɔɔba yiru (1.247).

⁴² Harimun yenugibu ba s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbu ka w̄kura n̄ɔɔbu ka yiru (1.017).

⁴³ Lefiban wuuru sɔɔ, be ba s̄a Yosue ka Kadimielin bweseru, Hodifan sikadominu, ba s̄awa t̄mbu wata ka w̄kura n̄e (74).

⁴⁴ Asafun yenugii be ba ra womu ko s̄a yerɔ, ba s̄awa t̄mbu wunaa weeru ka n̄ɔɔba ita (148).

⁴⁵ Be ba s̄a gb̄ararun k̄n̄n̄ k̄s̄obu ba ka s̄a Salumun yenugibu ka Ateeba ka

Talumɔɔba ka Akububa ka Hatitaba ka sere Sobaiba ba s̄awa t̄mbu wunaa weeru yiru sari (138).

⁴⁶Netiniban bweseru s̄ɔɔ, be ba ra s̄aa yerun s̄omburu ko ben sikadobara Siha ka Hasufa ka Tabact̄u ⁴⁷ka Ker̄osi ka Sia ka Padoni ⁴⁸ka Lebana ka Hagaba ka Salumai ⁴⁹ka Hananu ka Gideli ka Gasaari ⁵⁰ka Reaya ka Resini ka Nekoda ⁵¹ka Gasamu ka Usa ka Paseaki ⁵²ka Besai ka Mehunimu ka Nefisimu ⁵³ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru ⁵⁴ka Basiliti ka Mehida ka Haasa ⁵⁵ka Baak̄osi ka Sisera ka Tamaki ⁵⁶ka Netisa ka Hatifa.

⁵⁷Be ba s̄aa Salomɔɔn s̄om kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Perida ⁵⁸ka Yaala ka Daakoni ka Gideli ⁵⁹ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hasebaimu ka Amɔɔ.

⁶⁰Netini be, ka Salomɔɔn s̄om kowobun bii be, be kpuro ba kuawa mi t̄mbu gooba wunɔɔbu ka wene ka w̄kura yiru (392).

⁶¹Be ba yoru w̄ma saa Teli Melakin di ka Teli Hasaan di ka Kerubu Adonin di ka Imerin di ba ñ kp̄ia ba ben tondon yenu gie, ba ñ maa kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wunane bu ka s̄ɔɔsi ma ben tii ba s̄awa Isireliba. ⁶²Ben wirugiba Delaya ka Tobiya ka Nekoda. Be kpuro ba s̄awa t̄mbu nata ka weeru ka yiru (642).

⁶³Ȳaku kowobu s̄ɔɔ, gaba maa w̄a be ba ñ kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wunane. Bera Hobayan bibun bweseru ka Hak̄otugiru ka Baasilaigiru. Ba bwese te soka Baasilai ȳen s̄ɔɔ ben sikado u Baasilai Galadigiin bii w̄ndia sua kurɔ. ⁶⁴Bera ba ben bweserun t̄ka kasu ba bia. Ma ba bu yara ȳaku s̄omburun di. ⁶⁵Ma tem men k̄paro u bu s̄ɔɔwa u nee, ma n kun m̄ ȳaku kowo goo u kp̄ia

u bikiaru kua ka urimu ka tumimu ben goo kun ȳaku d̄ianu dimɔ.

⁶⁶T̄ɔn be kpuron geeru ta s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba weeru ka yiru ka gooba wunɔɔbu ka wata (42.360) ⁶⁷ben s̄om kowobu baasi. Ben s̄om kowo ben geeru wee, t̄mbu n̄rɔɔbun suba n̄ɔɔba yiru ka gooba wunɔɔbu ka tena ka n̄ɔɔba yiru (7.337). Be s̄ɔɔ, wom kowobu goobu ka weeru ka n̄ɔɔbu (245) ba w̄a t̄n dur̄ɔbu ka t̄n kur̄ɔbu. Ben dumin geera s̄awa nata ka wunaa teeru ka w̄kura n̄ɔɔbu ka tia (736) ka sere birak̄osu goobu ka weeru ka n̄ɔɔbu (245) ⁶⁸ka yooyoosu neeru ka tena ka n̄ɔɔbu (435) ka sere ketekunu n̄rɔɔbun suba n̄ɔɔba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720). ⁶⁹Yenu ȳrobu dabina ba k̄enu kua bana yen s̄ɔ. Wee ye tem men k̄paro u maa w̄ bana yen s̄ɔ. U wuran gobi n̄rɔɔbu (1.000) w̄ ka gb̄enu weeraakuru ni ba koo ka yaa yem ȳka ka ȳaku kowobun takoba neera wunɔɔbu ka tena (530). ⁷⁰Yenu ȳro ben k̄e ni ba kua nu s̄awa wuran gobi n̄rɔɔbun suba yendu (20.000) ka sii geesu kilo n̄rɔɔbu ka wunɔɔbu (1.100). ⁷¹T̄ɔn be ba tie ba maa wuran gobi n̄rɔɔbun suba yendu (20.000) w̄ ka sii geesu kilo n̄rɔɔbu (1.000) ka sere ȳaku kowobun takoba wata ka n̄ɔɔba yiru.

⁷²Ȳaku kowobu ka Lefiba ka gb̄ara k̄nn̄ɔ k̄s̄obu ka wom kowobu ka Netiniba ka sere Isireli be ba tie ben baawure u wurawa win wuu.

Esidasasi u woodan tireru gara

batuma s̄ɔɔ

W̄ɔɔn suru n̄ɔɔba yirusen t̄ɔɔ gbiikuru s̄ɔɔ, Isireliba kpuro ba w̄a ben wuu.

8¹⁻²Suru n̄ɔɔba yirusen t̄ɔɔ gbiikii te s̄ɔɔ, yera Isireliba kpuro ba n̄ɔɔ tia kua ba menna Yerusalem̄ɔ gb̄ararun

^{67:67 (245)} - Esidasasin tireru s̄ɔɔ, 2:66, ba nee, ba dumi 736 ka birak̄osu 245 m̄. Adama Neemin tireru s̄ɔɔ, ba ñ ye yorua.

kənnəwə ge ba sokumə Nim kənnə. Ma ba Esidarasi wi u sāa wooda yēro kana u ka tireru na mi ba wooda yorua ye Yinni Gusunə u Məwisi wē be, Isireliban s̄. Ma Esidarasi u ka tire te na tən ben wuswaa tən kurəbu ka tən durəbu ka bibu be ba koo kp̄i bu tubu ye ba gerumə gesi.

³Ma u bu tire te gariammə saa bururun di sere ka s̄w wii wəllə batuma ye ya wāa kənnəwə ge ba sokumə Nim kənnə. Ma be kpuro ba nūn swaa daki.

⁴N deema ba turaru garu kua ka dāa.

Miya Esidarasi u yəwə u yōra u ka tire te garimə. Ma gabu ba yō win nəm geu. Bera Matitia ka Sema ka Anaya ka Uri ka Hilikiya ka Maseya. Gaba maa wāa win nəm dwarə, bera Pedaya ka Mikaeli ka Maakiya ka Hasumu ka Hasabadana ka Sakari ka Məsulamu.

⁵Təmbu kpuro ba nūn waamə. Domi u yōwa u bu gunum kere. Sanam me u tire te wukia tən ben nəni biru, yera ba seewa ba yōra. ⁶Yera u Gusunə Yinni boko siara. Ma be kpuro ba noma yiya ba nē, ami, ami! Ma ba kpuna temə ba Gusunə sāwa. ⁷Ye ba seewa tem di, saa yera Lefi beni, Yosue ka Bani ka Serebia ka Yamini ka Akubu ka Sabetai ka Hodiya ka Maseya ka Kelita ka Asaria ka Yosabadi ka Hananu ka Pelaya, ba bu wooda ye tubusiamə. ⁸Lefi be, ba wooda ye gariməwə sāa sāa ma ba ye tubusiamə nge me ya koo ka təmbu yeeri.

⁹Sanam me tən be, ba tire ten gari nəwə, ba suməwə. Adama Nēemi ben kparo ka Esidarasi wi u sāa yāku kowo ka wooda yēro ka Lefi be ba wooda ye tubusiamə mi, ba bu s̄wəwə ba nē, sa t̄wə teni yiwa su ka Gusunə besen Yinni sā. Yen s̄, i ku nuki sankira i n sumə.

¹⁰I gəsiro beən yenusə kpa i dīa geenu di kpa i tam durom nə. Kpa i ka be ba n̄ dīanu s̄wəru kue beəginu bənu ko. Domi

sa t̄wə teni yiwa su ka besen Yinni sā. I ku nuki sankira. Nuku doo bi Yinni Gusunə u koo beə wē bu koo beə dam kē.

¹¹Lefi be, ba maa bu nukuru yemiasia ba nē, i sinə s̄ē. Sa t̄wə teni yiwa su ka Yinni Gusunə sā. I ku nuki sankira.

¹²Saa yera be kpuro ba gəsira ba da ben yenusə ba di ba n̄ra, ba ka be ba n̄ dīanu m̄ beginu bənu kua. Ma ba nuku doo bakabu kua. Domi tire te ba gara mi, ten gari bu yeeri.

Kunun t̄wə bakaru

¹³Yen sisiru, yenu yērobu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ba menna Esidarasin mi, wi u sāa wooda yēro u ka bu wooda ye tubusia. ¹⁴Yera ba wa wooda yen gaa s̄wə ye Yinni Gusunə u Məwisi wē mi, ya nē, Isireliba ba ko n da n wāawa kunu s̄wə b̄a n Kunun t̄wə bakaru m̄ suru n̄wəba yiruse s̄wə.

¹⁵Kpa bu kpara wuu baagere kpuro s̄wə ka Yerusalemuə bu nē, təmbu bu doo guunə bu olifi ye ba duura ka ye ba n̄ duuren wurusu kasuma ka dāa wuru bakasu ka sere maa kpakpa wurusu bu ka kunu ko nge me ya yorua wooda ye s̄wə.

¹⁶Yera tən be, ba da ba dāa wuru si kasuma ba ka kuu ni gira, gabu ben dii tēran wəllə, gabu ben yenu yaara, gabu Yinni Gusunə sā yerun yaara, gabu kənnəwə ge ba ra soku Nim kənnə, gabu maa kənnəwə ge ba m̄ Efaraimu.

¹⁷Tən be ba wəma yorun di mi kpuro, ba kunu girawa. Ma ba sina mi. Yen d̄oma te, ba nuku doo bakabu kua. Domi Isireliba ba n̄ t̄wə baka te koore nge me, saa m̄n di Yosue Nunin bii u gu. ¹⁸Ba ra wooda yen wiru garu gariwa t̄wə baka ten t̄wə baatere sere ta ka kpa. Ba tu diwa s̄wə n̄wəba yiru. N̄wəba itase ma ba menna siki siki ba ka tu wiru go nge me wooda ya gerua.

Isireliba

ba ben durum tuuba kua

9 Suru nɔɔba yiruse, yen sɔɔ yenda nnese sɔɔra Isireliba kpuro ba menna bu ka nɔɔ bɔke. Ma ba saaki deewa ba tii tua wisi wirɔ nuku sankirarun sɔ. ²Be ba s̄a Yuuba gesi, ba tii w̄a tɔn tukobun suunu sɔɔn di ba na ba ben durum ka ben sikadobagia tuuba kua. ³Yen biru, ba bu Yinni Gusunɔn gari garia kɔba itan saka ba yɔ ba swaa daki. Ma ba yiira wi, ben Yinnin wuswaaɔ ba suuru kana sere kɔba ita maa.

⁴Yera Yosue ka Bani ka Kadimieli ka Sebania ka Buni ka Serebia ka Bani goo ka Kenani ba yɔɔwa tura ten mi. Ma ba nɔɔgiri sua Gusunɔ ben Yinnin mi gia ba somiru kana. ⁵Yera Lefi beni, Yosue ka Kadimieli ka Bani ka Asabinia ka Serebia ka Hodiya ka Sebania ka Petaya ba nɛɛ, i seewo i Gusunɔ besen Yinni siara sere ka baadommaɔ.

Baawure u n̄n siaro win ȳisi beɛregirun s̄ɔ,
baa mɛ i ñ gari ȳe yi i ko i ka n̄n siara.

Kana te ba kua

⁶Ma Isireliba ba kana teni kua ba nɛɛ, Yinni, wunɛ turowa a s̄a Gusunɔ.

Wuna a w̄llu kua ta kp̄a.

Wuna a maa kperi kua too.

Wuna a tem taka kua ka ye ya w̄a me sɔɔ.

Wuna a nim w̄ku kua ka ye ya w̄a ge sɔɔ.

Wuna a hunde koni kpuro w̄aru w̄.

Ma kperi ka suru ka s̄ɔɔ,

ye kpuro ya nun beere w̄ɛmɔ.

⁷Yinni Gusunɔ, wuna a Aburamu gɔsa.

Ma a dera u seewa Urin di, Kaladen temɔ.

Yen biru, ma a n̄n ȳisi kpaaru k̄a Aburahamu.

⁸A wa ma u s̄a naanegii, ma a ka n̄n arukawani bɔkua a nɛɛ, kaa n̄n tem me w̄ɛ m̄ɛ sɔɔ Kananiba ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba ka Yebusiba ka Girigasiba ba w̄a, kpa win bibun bweseru tu sina mi. Meya a maa wunen arukawani ye yibia. Domi a s̄aawa naanegii.

⁹Sanam mɛ besen baababa ba w̄a Egibitiɔ,

a ben n̄ni sw̄aru wa.

Ba nun somiru kana,

ma a ben wuri nua nim w̄ku ge ba m̄ɔ Naa yariɔ.

¹⁰A ȳɛ nge mɛ Egibitigibu ba besen baababa dam d̄ɔre ka nuku k̄suru.

Ma a s̄m maamaakiginu kua a ka ben sunɔ

ka win sina asakpɔbu ka win t̄mbu kpuro seesi.

Ma a ȳisuru yara sere ka gisɔn gisɔ.

¹¹A dera nim mu burana besen baaba ben wuswaaɔ.

Ma ba tɔbura tem gbebum sɔɔ.

Adama Egibitigii be ba bu naa gire,

a bu sure nim bwerɔ.

Ma ba numa nge kpee te ba kare nim sɔɔ.

¹²S̄ɔ s̄ɔ, guru wii wurora a ra ka wunen tɔn be kpare.

W̄kuru maa, kpa ta n ka d̄ɔɔ yari bakaruru weenɛ,

ta n bu yam bururasie swaa sɔɔ.

¹³A sarama saa w̄llun di,

ma a ka bu gari kua Sinaɔn guurɔ.

A bu wooda gea ka s̄ɔsi geenu w̄.

¹⁴A dera wunen s̄m kowo M̄wisi u bu t̄ɔ w̄ɛrarugiru w̄

te ta s̄a nenem wunen s̄.

Ma a dera u bu wooda ye ya tie s̄ɔsi.

¹⁵A bu d̄ianu w̄ɛema saa w̄llun di

sanam mɛ ḡɔra bu m̄ɔ.

Ma a dera nim mu yara kpee baan di

sanam mɛ nim n̄ru ga bu m̄ɔ.

Ma a nɛɛ, bu doo bu tem me mwa m̄n nɔɔ m̄wɛeru a bu kua ka b̄ri.

¹⁶ Adama besen baaba be, ba tii sua ba nun seesi.

Ba ñ wunen woodaba mem nɔɔwe.

¹⁷ Ba swaa taaya

ba wunen sɔm maamaakigii ni duari ni a bu kua.

Ma ba nun seesi ba tii kparo kua bu ka wura mi ba raa yoru di.

Adama ka me, a ñ bu deri.

Domí a sáawa Yinni

wi u ra tɔnu suuru kue.

A wɔnwɔndu ka durom mɔ.

Wunen mɔru ku ra fuuku se.

Wunen kīru ta ñ kpeemɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁸ Ka me kpuro, ba tii bīu wuraguu kua.

Ma ba nɔɔguru sua ba nee,

gera ga sãa ben yinni

wi u bu yarama Egibitin di.

Nge meya ba kua ba ka nun wɔnwa.

¹⁹ Adama wunen kīi bakarun sɔ,

a ñ bu deri gbaburɔ.

Guru wii wuro te ta bu swaa gbiiye mi, wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ, ta ñ bu deri.

²⁰ Wunen kīrun saabu,

a bu wunen Hunde wē

ba n ka bwisi mɔ.

Baadomma a ra bu dīanu wē

ni ba ra soku manna bu di,

kpa a bu nim wē bu nɔ.

²¹ A bu nɔɔri gbaburɔ wɔɔ weeru,

ba ñ gāanu biare,

ben yānu kun gēekirare,

ben naasu kun maa mɔsire.

²² A bu bwese tukunu ka nin sinambu nɔmu sɔndia

ka be ba ka bu sikerenen tem.

Meya Hesibonin tem mi Sihoni u bandu dii

ka Basanin tem mi Ogu u bandu dii.

²³ A dera ba bibu mara ba dabia nge kperi.

Ma a dera ba dua Kananin temɔ

me a ben baababa nɔ mweeru kua.

²⁴ Ma ba Kananiba kamia

ba bu taare ba ben tem me mwa.

Ma ba bera min sinambu ka min bwe-senu kpuro kua nge me ba kī.

²⁵ Ba wuu gbārarugisu mweera ka mi tem gem wāa,

ka yenu si su dukia mɔ, ka dɔkɔba ka resem gbaanu,

ka olifiba ka dāa dabi dabinu nīn marum ba ra di.

Yinni Gusunɔ, wunen kīrun saabuwa

ba ka di ba deba ba bɔria.

Ma ba wāa doo nɔɔru sɔɔ.

²⁶ Adama ka me, ba ñ nun mem nɔɔwe.

Ba nun seesiwa, ba wunen woodaba biru kisi.

Ma ba wunen sɔmɔbu go go

be ba bu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia

bu ben daa kōsa deri kpa bu wurama wunen mi.

Adama ba ben daa kōsa sosiwa.

²⁷ Saa yera a bu yiberɛba nɔmu sɔndia, ma ba bu dam dɔre.

Adama ben nɔni swāaru sɔɔ, ba nun nɔɔguru sue.

Ma a ben nɔɔ nua saa wɔllun di.

A bu tɔmbu seeya

bu ka bu wɔra saa yiberɛ ben nɔman di wunen kīi bakarun sɔ.

²⁸ Adama ye ba wāa bɔri yendu sɔɔ,

ba maa wɔri ben durum sɔɔ.

Ma a bu biru kisi,

a bu yiberɛba nɔmu sɔndia.

Yera ba maa kpam nɔɔguru sua

ba nun somiru kana.

Ma a ben nɔɔ nua wɔllun di,

a bu wɔra nɔn dabinu wunen kīrun saabu.

²⁹ Yen biru, a bu kirɔ kua

bu wunen woodaba mem nɔɔwa.

Adama ba tii sua ba ñ ye mem nɔɔwe,

baa me yera ya ra tɔnu wāaru wē

wi u ye mem nɔɔwa.

Ba swaa taayawa ba ye yina mam mam.

³⁰ A ka bu temana wɔɔ dabinu.

A wunen sɔmɔbu wunen Hunde wē

ba n ka bu kirɔ mɔ.

Adama ba ñ swaa daki.

Ma a bu bwese tukunu nōmu beria.

³¹ Adama wunen kīi bakarun sō,
a ñ bu go, a ñ maa bu deri,
domi a sāawa Yinni wōnwōndugii ka
duromgii.

³² Gusunō besen Yinni, a kpā, a maa dam
mō.

Wuna a durom bakam mō.

Ma a wunen arukawani neni ye a ka sun
bōkua.

A besen wahala meerio ye sa mō
bese ka besen sinambu ka ben sina
asakpōbu

ka wunen sōmōbu ka besen yāku kowobu
saa Asirin sinambun waatin di sere n ka
gisō girari.

³³ A sāawa naanēgii.

A maa kuawa dee dee gāa ni nu sun
deema sō.

Adama bese, sa kuawa naane
sarirugibu.

³⁴ Besen sinambu ka ben sina asakpōbu
ka besen yāku kowobu ka besen
baababa

ba ñ wunen woodaba mem nōwē.

Ba wunen kirōba atafiiru kuawa.

³⁵ Ba ñ nun sāwa.

Ba ñ maa ben daa kōsa deri,
baa me a bu tem bakam wē me mu gea
sāa,

ba kua men sinambu.

Ma a bu nōri ba wāa doo nōru sō.

³⁶ Yen sō, bese wee sa yoru dimō gisō
tem me a bu wē sō

bu ka men dīa geenu di.

³⁷ Dīa gee ni, nu kua sinam be ba sun
yoru diisiamōginu.

Ba sun mō bese ka besen yaa sabenu.

Ba ka sun mō nge me ba kī besen durum
sō.

Ma sa wāa nuku sankira bakanu sō.

Isireliba ba nō mwēeru kua

bu wooda mem nōwa

10 Yeniba kpuron sōna bese Isire-
liba sa nō mwēeru kua sa yorua.
Besen wirugibu ka Lefiba ka yāku
kowobu ba besen nō mwē ten tireru
nōma dokewa.

² Be ba tire te nōma doke, bera besen
kparo Neemi, Hakalian bii, ³ka
Sedesiasi ka Seraya ka Asaria ka
Yeremi

⁴ka Pasuri ka Amaria ka Maakiya
⁵ka Hatusi ka Sebania ka Maluku ⁶ka
Harimu ka Meremōtu ka Abudiasi ⁷ka
Danieli ka Ginetoni ka Baruku ⁸ka
Mesulamu ka Abia ka Miyamini ⁹ka
Maasia ka Biligai ka Semaya. Be kpuro
ba sāawa yāku kowobu.

¹⁰ Be ba sāa Lefiba, bera Yosue, Asanian
bii ka Binui, Henadadin bii ka Kadim-
ieli ¹¹ka ben mero bisibu Sebania ka
Hodiya ka Kelita ka Pelaya ka Hanani
¹²ka Misee ka Rehōbu ka Hasabia ¹³ka
Sakuri ka Serebia ka Sebania ¹⁴ka
Hodiya ka Bani ka Beninu.

¹⁵ Be ba maa sāa wirugibu beya Pareōsi
ka Pakati Mōabu ka Elamu ka Satu
ka Bani ¹⁶ka Buni ka Asigadi ka Be-
bai ¹⁷ka Adoniya ka Bigifai ka Adini
¹⁸ka Atēe ka Esekiasi ka Asuri ¹⁹ka
Hodiya ka Hasumu ka Besai ²⁰ka Harifu
ka Anatōtu ka Nebai ²¹ka Magipiasi
ka Mesulamu ka Hesiri ²²ka Mesesabeli
ka Sadōku ka Yadua ²³ka Pelatia
ka Hananu ka Anaya ²⁴ka Hosee ka
Hanania ka Hasubu ²⁵ka Halosesi ka
Pilika ka Sobeki ²⁶ka Rehumu ka
Hasabuna ka Maaseya ²⁷ka Akiya ka
Hananu ka Anani ²⁸ka Maluku ka
Arimu ka Baana.

²⁹ Tōn be ba tie, yāku kowobu ka
Lefiba ka sāa yerun kōnnōn kōsobu ka
wom kowobu ka Netiniba ka sere be ba
ka tii wurama tōn tukobun min di ba

Yinni Gusunɔn woodaba mem nɔɔwɛ ka ben kurɔbu ka bibu, be ba gesi bwisi ka yɛru mɔ, ³⁰ be kpuro ba ka ben mero bisibu nɔɔ tia kua be ba tɔn giroru bo. Ba nɔɔ mwɛeru kua ka bɔri ba nɛɛ, ba koo Yinni Gusunɔn wooda mem nɔɔwa ye u bu wɛ saa Mɔwisin min di kpa ba n ka yi sɔmburu mɔ.

³¹ Ba nɛɛ, ba ɛn maa ben bii wɔndiaba tɔn tukobu wɛɛmɔ bu sua kurɔbu. Meya ben aluwaasiba ba ɛn maa tɔn tukobun bii wɔndiaba suamɔ kurɔbu. ³² Meya ba ɛn maa gɔanu dwemɔ tɔɔ wɛrarugiru ka tɔɔ bakanun saa sɔɔ tɔn tukobu bɔn ka kiaru na. Ba koo maa tɔmbu yoru kara wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ kpa ba kun gɔanu kɔsie. ³³ Meya ba tii wooda yi-iyi bu kɛnu wɛ sii geesun gobi garamu nne wɔɔ ka wɔɔ bu ka Gusunɔ ben Yinnin sɔa yerun sɔmburu ko. ³⁴ Kɛɛ ni, nu ko n sɔawa ni ba koo ka pɛɛ dwe Yinni Gusunɔn yɔku ninin sɔ. Niya, yɔku dɔɔ mwaararuginu ka yɔku ni ba ra ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka yɔku ni ba ra ko tɔɔ baatere ka ni ba ra ko suru kpao ɛn n yara ka yɔkunu ganu ka sere torarun yɔkunu. Kɛɛ niya nu koo maa somi bu ka sɔa yerun sɔma baayere ko. ³⁵ Yɔku kowobu ka Lefiba ka Isireliba besɛ kpurowa sa tete toba su ka wa dɔa ye sa ko n da ka nɛ wɔɔ baagere yɔkunun sɔ Gusunɔ besen Yinnin sɔa yerɔ yen saa yɔn tunuma. Dɔa yera ba ko n da ka yɔku dɔɔ sɔre yɔku yeru wɔɔ nge mɛ ba gerua woodan tireru sɔɔ. ³⁶ Meya sa Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua sa nɛɛ, sa ko n da ka besen gberun dɔa gbiikinu ka besen dɔa marum gbiikum be ba sɔmburu mɔ yɔku yerɔ naawe Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ³⁷ ka besen bii gbiikobu ka sere maa besen yaa sabenun bii gbiikinu nge mɛ ba yorua woodan tireru sɔɔ. ³⁸ Meya sa ko maa ka bu besen som kpam ka besen dɔa marum gbiikum ka besen tam kpam ka besen gum kpam naawa. Sa maa nɔɔ mwɛeru kua

sa nɛɛ, sa ko wɔkuru baateren wɔɔɔ tia wɛ besen gbean dɔanu sɔɔ. Lefiban ti- iwa ba koo ye mwɛeri wusu kpuron di tem mɛ sɔɔ sa gbea mɔ. ³⁹ Yɔku kowo wi u sɔa Aronin bweseru wiya u koo Lefiba yɔsiri sanam mɛ ba koo wɔkuru baateren wɔɔɔn tia tia ye mwa. Kpa Lefi ben tii bu maa ka ye ba mwa min wɔkuru baateren wɔɔɔn tia tia na Gusunɔ ben Yinnin sɔa yerɔ diru mi ba ra arumani bere. ⁴⁰ Isireliba ka Lefiba ba koo ka ben kɛnu nawa mi ba ra yɔkunun dendi yɔnu bere Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka sere mi yɔku kowobu ka sɔa yerun kɔsobu ka wom kowobu ba ra sɔmburu ko. Kɛɛ niya alikama ka tam kpam ka gum.

Nge meya sa ɛn maa ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru derimɔ.

Yuu be ba wurama

ba sina Yerusalemɔ

11 Isireliban wirugiba da ba sina Yerusalemɔ. Ma ba tete toba bu ka tɔn tia tia wuna Isireli be ba tien wɔkuru baateren wɔɔɔ. Bera ba koo sina Yerusalemu wuu dɛɛrɔ ge sɔɔ, kpa nɔɔba nne be ba tie bu da wuu si su tien mi. ² Be ba gɔru doke ka kɔru bu ka sina Yerusalemu mi, tɔmba bu domaru kua.

³ Isireliban berin wirugibu ba da ba sina Yerusalemɔ ma Isireli be ba tie ka yɔku kowobu ka Lefiba ka Netiniba ka sere Salomɔn som kowobun bibu ba da ba sina Yudan temɔ ben wusɔ. ⁴⁻⁵ Yudaba ka Benyameɛba gaba ba sina Yerusalemɔ.

Be ba sɔa Yudaba bera Ataya ka Maaseya, Osiasin bii. Ataya u sɔawa Sakarin debubu. Win sikadobara Sakari ka Amaria ka Sefatia ka Mahalaleeli ka Peresi. Maaseya u maa sɔawa Barukun bii. Win sikadobara Kolohose ka Hasaya ka Adaya ka Yoyaribu ka Sakari ka Siloni. ⁶ Peresin sikadominu be ba sina

Yerusalemuɔ ben geera sāawa tɔmbu neeru ka wata ka nɔɔba ita (468). Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba.

⁷⁻⁸Benyameɛ be ba sina Yerusalemuɔ, bera Salu ka Gabai ka Salai. Salu u sāawa Mesulamun bii, Yoedin debubu. Win sikadobara Pedaya ka Kolaya ka Maaseya ka Itieli ka Esai. Be ba sāa Benyameɛn bweseru ba ka sina Yerusalemuɔ ben geera sāawa tɔmbu nene ka wunaa teeru ka nɔɔba ita (928). ⁹Yoeli Sikirin biiwa u sāa ben kparo. Ma Yuda Senuan bii u maa sāa ben wirugii yiruse.

¹⁰Yāku kowo be ba maa sina Yerusalemuɔ bera Yedaya, Yoyaribun bii ka Yakini, ¹¹⁻¹⁴ka Seraya, Hilikiyan bii, Mesulamun debubu, Sadɔku ka Meraɔtu ka Akitubu wi u raa sāa yāku kowo tɔnweron sikadobu, ka sere tɔmbu wene ka yenda yiru (822) be ba ra n sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, ka Adaya Yerohamun bii, Pelatian debubu, Amusi ka Sakari ka Pasuri ka Maakiyan sikadobu, ka sere tɔmbu goobu ka weeru ka yiru (242), be kpuro yenu yɛrobu, ka Amasai, Asarelin bii, Akusain debubu, Mesilemɔtu ka Imerin sikadobu, ka tabu durɔ wɔrugɔba wunaa teeru ka nɔɔba ita (128). Sabudieli Gedolimun biiwa u sāa ben wirugii.

¹⁵Lefi be ba maa da Yerusalemuɔ, bera Semaya, Hasubun bii, Asirikamun debubu, Hasabia ka Bunin sikadobu, ¹⁶ka Sabetai ka Yosabadi be ba sāa sɔmbu te ba ra ko yaaraɔn guro gurobu, ¹⁷ka Matania, Miseen bii, Sabudin debubu, Asafun sikadobu, wi u ra womu gbi bɔ n Gusunɔ siaramɔ kanarun saa, ka win wɔnɔ turo Bakibukia wi u ra nɔn somi, ka Abuda, Samuan bii, Galalin debubu, Yedutum sikadobu. ¹⁸Lefi be ba wāa Yerusalemuɔ kpuro ben geera sāawa tɔmbu goobu ka wene ka nne (284).

¹⁹Be ba ra sāa yerun kɔnnɔ kɔsu, bera Akubu ka Talumuɔ ka wigibu. Be kpuron geera sāawa wunaa wata ka wɔkura yiru (172).

²⁰Isireli be ba tie, ka yāku kowobu ka Lefiba ba da ba sinawa Yudan wusu kpuro sɔɔ, ben baawure u wāa win temɔ. ²¹Netiniba ba da ba sinawa gungunɔ. Ben wirugiba Sisa ka Gisipa.

²²Lefiban wirugii wi u sina Yerusalemuɔ win yisira Usi, Banin bii, Hasabian debubu. Win sikadobara Matania ka Miseen, Asafun bweseru sɔɔ. Asafun bwese te, ta sāawa te ta ra womu ko Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ²³Sina boko u wom kowo be wooda yiiya ye ba koo swii ka sere maa sɔma ye ba ko n da ko tɔɔ baatere.

²⁴Petaya, Mesesabelin bii, Serakin debubu, Yudan sikadobu, wiya u sāa Isireliban sɔmɔ Peesiban sina bokon mi.

Yuu be ba wāa wuu si su tie sɔɔ

²⁵Yudaba ba da ba sina wuu sini ka sin baru kpaanu sɔɔ. Wuu siya Kiriati Ariba ka yen baru kpaanu ka Diboni ka yen baru kpaanu ka Yokaseeli ka yen baru kpaanu ²⁶ka Yesua ka Mɔlada ka Beti Paleti ²⁷ka Hasaa Suali ka Beri Seba ka yen baru kpaanu ²⁸ka Sikilagi ka Mɛkɔna ka yen baru kpaanu ²⁹ka Eni Rimɔɔ ka Sorea ka Yaamuti ³⁰ka Sanɔa ka Adulamu ka yen baru kpaanu ka Lakisi ka yen baru kpaanu ka Aseka ka yen baru kpaanu. Ba sinawa Beri Seban di n ka da Hinɔmun wɔwɔa.

³¹Benyameɛba ba da ba sinawa Geban di n ka da Mikimasio ka Ayɔɔ ka Betelio ka yen baru kpaanu ³²ka Anatɔtuɔ ka Nɔbuɔ ka Hananiaɔ ³³ka Hasorio ka Ramaɔ ka Gitaimuɔ ³⁴ka Hadidio ka Seboimuɔ ka Nebalatio ³⁵ka Loduɔ ka Onɔɔ ye ba maa sokumuɔ nɔman sɔm kowobun wɔwɔa.

³⁶Lefiba sɔɔ, be ba wāa Yudaɔ, ben gaba seewa ba wura Benyameɛban temɔ.

Lefiba ka yāku kowobun yīsa

12 Yāku kowobu ka Lefi be ba Sorobabeli Salatielin bii ka Yosue swīma ba ka na Yerusalemuɔ, bera Seraya ka Yeremi ka Esidarasi ²ka Amaria ka Maluku ka Hatusi ³ka Sekania ka Rehumu ka Meremɔtu ⁴ka Ido ka Ginetoɔ ka Abia ⁵ka Miyamini ka Maadia ka Biliga ⁶ka Semaya ka Yoyaribu ka Yedaya ⁷ka Salu ka Amɔku ka Hilikiya ka Yedaya. Bera ba sāa yāku kowobu ka be ba bu somimɔn wirugibu Yosuen waati. ⁸Be ba sāa Lefiba, bera Yosue ka Binui ka Kadimieli ka Serebia ka Yuda ka Matania. Matania wi, ka win tɔmba ba ra siarabun womusu ko. ⁹Bakibukia ka Uniwa ba ra sɔmburu ko ben mero bisibu Lefi ben bɔkuɔ.

¹⁰Yosuewa u Yoyakimu mara. Ma Yoyakimu u seewa u Eliasibu mara. Ma Eliasibu u seewa u Yoyada mara. ¹¹Yoyada u maa seewa u Yonatam mara. Ma Yonatam u seewa u Yada mara.

¹²Be ba sāa yāku kowobu Yoyakimun waati ye sɔɔ, ba ka sāa yenu yērobu, bera Meraya, Serayan bweseru sɔɔ ka Hanania, Yeremin bweseru sɔɔ, ¹³ka Mesulamu, Esidarasin bweseru sɔɔ, ka Yokanani, Amarian bweseru sɔɔ, ¹⁴ka Yonatam, Melukin bweseru sɔɔ, ka Yosefu, Sebanian bweseru sɔɔ, ¹⁵ka Adina, Harimun bweseru sɔɔ, ka Helikai, Merayɔtun bweseru sɔɔ, ¹⁶ka Sakari, Idon bweseru sɔɔ, ka Mesulamu, Ginetonin bweseru sɔɔ, ¹⁷ka Sikiri, Abian bweseru sɔɔ, ka Pilitai, Minyamini ka Mɔadian bweseru sɔɔ, ¹⁸ka Samua, Biligan bweseru sɔɔ, ka Yonatam, Semayan bweseru sɔɔ, ¹⁹ka Matinai, Yoyaribun bweseru sɔɔ, ka Usi, Yedayan

bweseru sɔɔ, ²⁰ka Kalai, Salain bweseru sɔɔ, ka Ebɛɛ, Amɔkun bweseru sɔɔ, ²¹ka Hasabia, Hilikiyan bweseru sɔɔ, ka Netanɛeli, Yedayan bweseru sɔɔ.

²²Tɔn bèn waati sɔɔ ba Lefi be ba sāa yenu yērobu ka yāku kowobun yīsa yorua tireru sɔɔ n ka da Darusi Pɛesiban sina bokon bandun waati sɔɔ, bera Eliasibu ka Yoyada ka Yokanani ka Yada.

²³Adama ba Lefi be ba sāa yenu yērobu yīsa yorua yerukobun garin tireru sɔɔ sere Yokanani, Eliasibun biin waati sɔɔ tɔna.

²⁴Lefiban yenu yēro beni, Hasabia ka Serebia ka Yosue, Kadimielin bii, bera ba ra womusu ko bu ka Gusunɔ siara kpa Lefi be ba tie ba n wuramɔ nge mɛ Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u gerua.

²⁵Be ba maa sāa sāa yerun kɔnɔn kɔsɔbu, bera Matania ka Bakibukia ka Abudiasi ka Mesulamu ka Talumɔ ka Akubu. ²⁶Be kpurowa ba wāa Yoyakimu, Yosuen bii, Yosadakin debubun waati sɔɔ. Beya ba maa wāa Neemi wi u sāa kparo ka Esidarasi wi u sāa yāku kowo ka tire yoron waati sɔɔ.

Ba Yerusalemun gbāra ten

wii goberun tɔɔ bakaru di

²⁷Sanam mɛ ba Yerusalemun gbāra ten wii goberun tɔɔ bakaru dimɔ, ba da ba Lefiba mennama beri berikan di mi ba raa wāa kpa bu ka tɔɔ te di nuku dobu sɔɔ ba n womusu mɔ ba n seketirenu ka mɔɔkunu ka gɔɔgenu soomɔ. ²⁸⁻²⁹Wom kowo be ba wāa Yerusalemun baru kpaanɔ ka be ba wāa Netofaɔ ka Beti Giligaliɔ ka Geban baru kpaanɔ ka Asimafetiɔ ba mennama dɔma te, domi wom kowo be, ba tii yenusu kuawa Yerusalemun bɔkuɔ. ³⁰Yāku kowobu ka Lefiba ba tii deerasia. Ma ba maa tɔmbu ka kɔnnɔsu ka gbāraru deerasia.

³¹ Ne, Neemi, na dera Yudaban wirugibu ba yɔɔwa gbāraru wɔllɔ ma ba wom kowobu bɔnu kua wuuru yiru. Bɔnu gbiikaa ya s̄ia ya da nɔm geu gia gbārarun kɔnnɔwɔ ge ba m̄d Kubanu. ³² Ma Hosee ka Yudaban wirugibun bɔnu ba wom kowo be sw̄ii biruɔ. ³³ Yen biruwa tɔn beni ba maa sw̄ii. Bera, Asaria ka Esidarasi ka Mesulamu ³⁴ ka Yuda ka Benyamee ka Semaya ka Yeremi ³⁵ ka yāku kowobun bii be ba kɔbi neni ka Sakari, Yonatam bii, Semayan debubu, Matania ka Misee ka Sakuri ka Asafun sikadobu, ³⁶ ka sere win tɔmbu Semaya ka Asareli ka Milalai ka Gilalai ka Mai ka Netaneeli ka Yuda ka Hanani. Tɔn be, ba mɔɔkunu neni ni Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u kua. Ma Esidarasi tire yoro u bu swaa gbiie. ³⁷ Ye ba tunuma kɔnnɔwɔ ge ba m̄d Bwia, yera ba da Dafidin wuun yɔɔ yerɔ ma ba yɔɔwa gana yen wɔllɔ ba ka Dafidin sina kpaaru tuke, ma ba da kɔnnɔwɔ ge ba m̄d Nim, s̄ɔɔ yari yeru gia.

³⁸ Wom kowobun bɔnu yiruse ya maa s̄ia ya da nɔm dvaru gia. Ma ne ka tɔn be ba tie sa bu sw̄ii biruɔ. Ma sa da ka wuu kɔsu yee te ba m̄d P̄een d̄ɔɔ s̄ɔru yerun ḡaarɔ sere ka gb̄ara te ta yasun bera gia ³⁹ ka kɔnnɔ ge ba m̄d Efaraimuɔ ka kɔnnɔwɔ ge ba sokumuɔ Tɔkɔ sere ka kɔnnɔwɔ ge ba m̄d Sw̄ee ka wuu kɔsu yee te ba m̄d Hananeelin bɔkuɔ ka te ba m̄d Mean bɔkuɔ sere ka kɔnnɔwɔ ge ba m̄d Yāanu. ⁴⁰ Ma wom kowo be kpuro ba da ba ȳra Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ. Ma nen tii na ȳra mi ka siri kowo be ba man sw̄ii ⁴¹ ka yāku kowo beni, Eliakimu ka Maaseya ka Minyamini ka Misee ka Elionai ka Sakari ka Hanania be ba kɔbi soomu kpuro ⁴² ka sere maa Maaseya ka Semaya ka Eleasaa ka Usi ka Yokanani ka Maakiya ka Elamu ka Esee. Ma wom kowobu ba womusu m̄d. Yisirayawa u bu kpare.

⁴³ Yen t̄ɔɔ te, tɔmba yāku dabi dabinu kua ma ba nuku dobu kua. Domi Gusunɔ u bu nuku doo bakabu w̄e. Kurɔbu ka bibun tii ba nuku dobu kua ma Yerusalemun di nuku dobu kuuki yi nɔɔra n toma.

Ye n s̄aa yāku kowobu

ka Lefiban bɔnu

⁴⁴ Yen t̄ɔɔ te, ba tɔmbu gɔsa bu ka dia k̄osu mi ba ra k̄enu ka d̄ia gbiikinu yi ka sere tia tia ye ba ra Yinni Gusunɔ w̄e ben mɔrun wɔkuru baateren wɔllɔ. Ma ba tɔn be yiire bu d̄ia ni mweeri wusun di ni ba koo yāku kowobu ka Lefiba w̄e nge me wooda ya gerua. Yudaba ba nuku dobu mɔ ȳen s̄ɔ yāku kowobu ka Lefiba ba wura ben sɔmburu sɔɔ, ⁴⁵ ba Yinni Gusunɔn s̄aa yerun wooda mem nɔɔwamme ba tɔmbu deerasiamɔ. Meyya wom kowobu ka s̄aa yerun kɔnnɔn k̄osobu ba maa wooda ye kpuro mem nɔɔwamme nge me Dafidi ka win bii Salomɔɔ ba gerua. ⁴⁶ Domi yellu Dafidi ka Asafun waati wom kowoba wāawa be ba ra siarabun womusu ko Yinni Gusunɔn s̄ɔ. ⁴⁷ Sorobabeli ka Neemin waati sɔɔ, Isireliba kpuro ba ra wom kowobu ka s̄aa yerun kɔnnɔn k̄osobu ka Lefiba ben d̄ianu w̄ewa t̄ɔɔ baatere. Kpa Lefi be, bu maa Aronin bibun bweseru w̄e ye ya s̄aa begia.

Neemi u ḡaa dabinu kɔsa

13 Saa ye sɔɔ, ba gara woodan tire te M̄owisi u yorua sɔɔ Isireliba kpuron wuswaad ma ba deema ba yorua ba nee, n ñ koorɔ Amɔniba ka Mɔabuba ba n wāa Gusunɔn tɔmbu Isireliban sunu sɔɔ. ² Domi Mɔabu be, ka Amɔni be, ba ñ Isireliba sennɔ de ka d̄ianu ka nim. Yen biru, ba maa Balamu sokusia u Isireliba b̄ɔrusi kpa bu n̄n gobi kɔsia. Adama Gusunɔ besen Yinni u b̄ɔri yi gɔsia domaru. ³ Sanam me ba woodan

tire ten gari nua, yera be, Isireliba ba sɔbu kpuro wuna ben suunu sɔn di.

⁴N deema ba raa yāku kowo Eliasibu gɔsa u ka Gusunɔ besen Yinnin sāa yerun dia ye ba gɔri gɔrin sɔmburu ko. Eliasibu wi, u sāawa Tobiyan dusi. ⁵Yera u nūn dii bakaru gɔsia mi ba ra raa kēnu yi ka turare ka sāa yerun dendi yānu ka yāku kowobun dia ni ba ra bu wē ka alikaman bɔnu tia ye ba mwa wɔkuru baateren wɔllɔ ka tam kpamgia ka gumgia ka dia ni ba ra Lefiba ka wom kowobu ka kɔn-kɔn kɔsobu wē.

⁶Ne, Neemi na n wāa Yerusalemɔ sanam mɛ ye kpuro ya koorā. Domi saa ye sɔɔ, na gɔsirawa Babilonin sina boko Aatasesin mi. N deema saa ye, win bandun wɔɔ tena ka yiruse sɔɔra mi. ⁷Wɔɔ gen kpeeru sɔɔ, sina boko u wura n gɔsirama Yerusalemɔ. Ye na tunuma, yera na wa kɔsa ye Eliasibu u kua ye u ka Tobiya diru wē Yinni Gusunɔn sāa yerun yaaraɔ. ⁸Ma na wa ya n wā. Ma na Tobiyan yānu kpuro gura na yari tɔɔwɔ. ⁹Ma na dera ba dii te deerasia. Ma ba Yinni Gusunɔn sāa yerun dendi yāa ni kpuro wesia mi ka kēe ni ka turare ye ba ra dɔɔ doke.

¹⁰Na maa nua ma ba ku ra Lefiba ben bɔnu wē. Ma Lefi be, ka wom kowo be ba koo sāaru ko mi, ba sɔmburu deri, ben baawure u da u wāa win temɔ. ¹¹Ma na siri kowobu taare wē na nee, mban sɔna ba dera ba Yinni Gusunɔn sāa yee te deri. Ma na wure na Lefiba ka wom kowo be menna, ma na bu wesia ben sɔma sɔɔ. ¹²Yera Yudaba ba ka ben alikaman bɔnu na ye ba wuna wɔkuru baateren wɔllɔ ka tamgia ka gumgia. ¹³Ma na dii tēn mi ba ra dia ni doke yāku kowo Selemia ka tire yoro Sadɔku ka Pedaya, Lefiban turo nɔmu sɔndia. Ma na bu Hananu, Sakurin bii, Matanian debubu nɔmu sɔndia u bu somi. Domi ba sāa naanegibu. Beya ba ko n da begibu dia ni bɔnu kue.

¹⁴Gusunɔ nen Yinni, a de a n man yaaye nen ye na kua kpuron sɔ. A ku sɔmbu te duari te na kua ka naane wunen sāa yee te ka ten woodaban sɔ.

¹⁵Yen waati ye sɔɔ, na tɔmbu wa Yudan temɔ ba resem gamamɔ tɔɔ wērarugiru sɔɔ, ma gaba doo bɔkunu duusiamɔ ma gaba ketekunu tam sɔbimɔ ka resem ka dāa marum mɛ ba mɔ figie ka maa sɔmunu ganu ba ka naamɔ Yerusalemɔ. Ma na bu kirɔ kua bu ku gāanu dɔra tɔɔ te. ¹⁶Tirigii be ba maa wāa mi, ba ra ka swēe ka kia dabinu ne bu Yudaba ka Yerusalemugibu dɔre sanam wēragim sɔɔ. ¹⁷Ma na Yudan wirugibu taare wē. Na bu bikia na nee, mban sɔna ba kɔsa mɔ ba tɔɔ wērarugiru disi dokemɔ. ¹⁸Nge meya besen sika-doba ba raa kua. Ma Gusunɔ u sun wahala dabinu surema wuu ge sɔɔ. Yera ba kī bu maa win mɔru seeya bu tɔɔ wērarugii te disi doke?

¹⁹Ma na yiire bu Yerusalemun kɔn-kɔsu kene sanam mɛ sɔɔ u dua tɔɔ wērarugiru tu sere tore kpa bu ku su kenia ma n kun mɔ tɔɔ wērarugiru ta kpa. Ma na nen sɔm kowobu gabu yi yi kɔnnɔ sin mi bu ku ka de sɔmunu ganu nu du tɔɔ wērarugii te sɔɔ. ²⁰Yera kia bwese bwesekan dɔrobɔ ba kpuna wuun biruɔ nge nɔn yiru. ²¹Ma na bu kirɔ kua na nee, mban sɔna ba kpuna wuun tɔɔwɔ gbāraran biruɔ. Na maa bu sɔɔwa na nee, bā n maa yen bweseru kua, kon bu nɔma doke.

Saa yen dɔma ten di, ba n maa naare tɔɔ wērarugiru sɔɔ. ²²Ma na Lefiba sɔɔwa na nee, bu tii deerasio kpa bu na bu Yerusalemun kɔnnɔsu kɔsu bu ka tɔɔ wērarugii te yi Yinni Gusunɔn sɔ.

Yinni Gusunɔ, yeniban sɔ, a de a n man yaaye. Kpa a man kɔsu wunen durom bakam sɔ.

²³Waati ye sɔɔ, na Yuuba wa ba kurɔbu sua Asidɔduba ka Mɔabuba ka Amɔniban min di. ²⁴Ma ben bibu gabu

ba Asidodugibun barum gerumɔ. Ba ñ Yudan barum yē. Tɔn tuko baruma ba gerumɔ. ²⁵Na bu taare wē, ma na bu bōrusi. Na ben gabu so, ma na gabun seri wukura. Ma na nē, bu bōruo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu nē, ba ñ maa ben bii wɔndiaba tɔn tukobu kēmɔ bu sua kurɔbu. Ba ñ maa derimɔ ben aluwaasiba bu tɔn tukobun bii wɔndiaba sua kurɔbu. ²⁶Domi yera Salomɔɔ Isireliban sina boko u kua. Sunɔ goo sari wi u ka nùn weene handunia ye sɔɔ. Gusunɔ u nùn kī. Ma u nùn kua Isireliba kpuron sunɔ. Adama ka mē, kurɔ be ba sãa bwese tukunu ba nùn sure durum sɔɔ. ²⁷Yen sō, sa ñ maa kī su nɔ bu nē, beeya i taare baka yenin bweseru kua i bwese tukunu sɔɔ kurɔbu sua, kpa i ko naane sariba Yinni Gusunɔn mi.

²⁸Yoyadan bii turo, Eliasibu wi u sãa yãku kowo tɔnweron debubu, wiya u sãa Sambala Horonigiin biin durɔ. Yen sōna na nùn gira nen min di.

²⁹Yinni Gusunɔ, a ku bu duari. Domi ba wunen sãa yeru disi doke. Ma ba ñ arukawani yibie ye yãku kowobu ka Lefiba ba ka nun bɔkua.

³⁰Na dera ba gãa tukunu kpuro wuna ben suunu sɔɔn di. Ma na yãku kowo be, ka Lefi ben baawure wesia win sɔmburu sɔɔ. Ma na dera ba wooda ye mem nɔɔwa ye ya weene be, yãku kowobu bu mem nɔɔwa, ³¹ba maa yãku dãa kasu yen saa sɔɔ ma ba ben dia gbiikinu wē.

Gusunɔ nen Yinni, a de a n man yaaye yeniban sō.

ESITɛ

Tire te, ta ka Yuuba yā be ba yoru dimɔ Babiloniɔ. Babilonigibu ka ben wirugii turo Hamani ba kookari kua ba kasu bu bu go. Saa ye sɔɔ, Yuuban bii wɔndia goo wi ba mɔ Esitɛ, wi u kua Babilonin sunɔn kurɔ, u bu wɔra.

Tire te sɔɔ, Gusunɔn yīsiru sari mi. Adama ka mɛ, ta Gusunɔn dam sɔɔsimɔ ka maa somi te u win tɔmbu kua.

Tire te, ta maa sun sɔɔmɔ nge mɛ Yuuban tɔɔ baka te ba mɔ Purimu ta ka torua.

Tire ten kpunaa

1. Esitɛ u sina bokon kurɔ Fasiti kɔsire kua, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Hamani u murafitiru mɔ bu ka Yuuba go, wiru 3n di sere wiru 5.
3. Ba Hamani go, wiru 6n di sere wiru 7.
4. Yuuba ba ben yiberɛba kamia, wiru 8n di sere wiru 10.

Sina boko u tɔmbu dim soka

1 Gari yini yi koorawa sina boko wi ba mɔ Asuresin waati sɔɔ. U bandu diiwa tem mɛ ba mɔ Endiɔ n ka girari Etiopiɔ. Tem mɛ kpuro mu sāawa beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru.²⁻³ Win bandun wɔɔ itase sɔɔ, sɔɔ teeru u sɔ win sina gɔna sɔɔ ben wuu marɔɔ ge ba mɔ Susi. Yera u win sina asakpɔbu tɔɔ baka dim soka ka win sɔm kowobu ka Mɛdiba ka Pɛsin tabu sinambu ka sere beri yi kpuron wirugibu. Be kpurowa ba menna mi.⁴ Ma u win dukia ye ya win yiiko ka win bandun kpāaru sɔɔsimɔ yara u tɔn be sɔɔsi. U ye kuawa n ka kua suru nɔɔba tia.⁵ Yen biru, u tɔmbu kpuro be ba menne Susi mi, tɔɔ baka dim soka, gobigibu ka sārɔbu. Ma ba tɔɔ baka te di sere sɔɔ nɔɔba yiru sina kpaarun yaaraɔ.

⁶ Ma ba beku damginu sɔre sɔre taabu sii ganduginu sɔɔ ka wɛɛ wunɔmgii yi ba gbiniisi gbereba sɔɔ be ba kua ka kpee gobiginu. Ma ba kita wuruginu ka sii geesuginu yi yi mi. Ma ba dii ten tem sɔma kua ka kpee gobiginu, gam kpee swāanu, gam kpee kpikinu, gam kpee sɔɔ tirosu, gam maa kpee wɔkunu.⁷ Tɔɔ baka ten tam nɔri yi sāawa nɔri bwese bweseka yi ba kua ka wura. Ma tam mu sweene baama sina bokon nuku tian sɔ.⁸ Adama ba n̄ goo tilasi kue u ka mu nɔ. Domi sina boko u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu baawure derio u ko nge mɛ u kī.⁹ Saa ye sɔɔ, sina bokon kurɔ wi ba sokumɔ Fasiti u maa tɔn kurɔbu tɔɔ baka dim soka Asuresin sina kpaarun sɔɔwɔ.

Sina boko

u win kurɔ Fasiti yina

¹⁰ Sina bokon tɔɔ bakarun sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, u wāa nuku dobu sɔɔ, yɛn sɔ u tam nɔra. Yera u win tiin sɔm kowobu nɔɔba yiru beni soka, Mehumani ka Bisita ka Haabona ka Bigita ka Abagata ka Setaa ka Kaakasi.¹¹ Ma u bu gɔra bu da bu win kurɔ Fasiti sokuma kpa u na u n win sina yānu doke. Domi u kī win sina asakpɔbu ka sere tɔn be ba wāa mi kpuro bu wa ma win kurɔ u sāa kurɔ burɔ. Ka geema kurɔ wi, kurɔ burɔn tiywa.¹² Yera tɔn be, ba da ba kurɔ wi deema. Ma ba n̄n sɔɔwa ma sina boko u n̄n soku. Adama u yina u na. Ye sina boko u nua mɛ, yera win mɔru ya seewa.¹³ Ma u win bwisi kɛɔbu bikia nge mɛ n weene u kurɔ wi kua. Domi bera ba ra win gari kpuro wunane yɛn sɔ ba tem mɛn woodaba yɛ.¹⁴ Be sɔɔ, be u ra ka wesiane kiri kiri ben yīsa wee, Kaasena ka Setaa ka Adimata ka Taasisi ka Mɛresi ka Maasena ka Mɛmukani. Ba sāawa mi sina bibu nɔɔba yiru, Pɛsi ka Mɛdin tem sɔɔ. Bera sina

boko u maa naane sāa. Beya ba wāa win bandun aye bakanu sɔɔ ni nu kpuro kere. ¹⁵Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee na gɔra bu nen kurɔ Fasiti sokuma. Adama u yina u na. Seeyasia birà wooda ya yi su nùn ko.

¹⁶Ma Memukani u sina boko ka win bwisi kɛɔ be wisa u nɛɛ, wunen kurɔ Fasiti wi, u tora n kpā. N ñ mɔ wunɛ sina boko tɔnawa u torari. Ka maa wirugibu tiiwa u torari ka sere maa tem men tɔn durɔbu kpuro. ¹⁷Domi tɔn kurɔbu kpuro bà n nua ye Fasiti u kua, ba koo sewa bu ben durɔbu gem. Ba ñ maa bu mem nɔɔwammɛ. Kpa bu ka tii yina bu nɛɛ, ye sina boko u raa win kurɔ Fasiti sokusia u na ro? ¹⁸Meya maa bese wirugibu, besen kurɔbu ba koo nɔ ye sina bokon kurɔ u kua. Kpa bu se bu sun gari wisi ka gendu. Kpa gen te, tu besen mɔru seeya. ¹⁹Ñ n men na, sina boko, à n wuran na, a de bu wooda yara ye ya Fasiti yinarimɔ u maa na wunen wuswaaɔ kpa a kurɔ goo kɔsire ko wi u nùn kere. Wooda ye, ya ko n wāawa bese Pɛesiba ka Mediban woodaba sɔɔ ye ba ñ kpɛ bu go. ²⁰Sanam mɛ ba koo wooda ye nɔ wunen tem bakam mɛ kpuro sɔɔ, tɔn kurɔ baawure u koo win durɔ mem nɔɔwawa, baa ñ n meren na durɔ wi, u sāa.

²¹Ma gari yi, yi sina boko ka win tem wirugibu dore. Ma u ka yi sɔmburu kua. ²²U dera ba tirenu mɔrisia win tem beri berika kpuro sɔɔ. Ba tire ni yoruawa ka baawuren barum mɛ ba gerumɔ win tem sɔɔ. Wee ye tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, n weene tɔn durɔ wi u kurɔ sue kpuro u n sāa win yenu yɛro kpa ba n da win barum gere yenu ge sɔɔ.

Esitɛ u kua sina bokon kurɔ

2 Amen biru, Asuresin mɔru ya sure. Ma u bwisika ye Fasiti u kua ka wooda ye ba yi win sɔ. ²Yera sina bokon tiin sɔm kowobu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ,

sina boko, a de bu wɔndia be ba ñ durɔ yɛ kasu kpa ba n sāa kurɔ burabun tii. ³Yen sɔ, a tɔmbu gɔsio wunen tem beri berika kpuro sɔɔ bu wɔndia kurɔ burabu kasuma be ba ñ durɔ yɛ. Kpa bu ka bu na Susiɔ wunen kurɔbun wāa yerɔ. Miya Hege wi u ra wunen kurɔbu kɔsu u koo bu nɔɔri kpa u bu tim wɛ bu ka ben wasi sɔmɛ. ⁴Saa ye sɔɔ, wɔndia wi u koo wunɛ sina boko wɛre, wiya u koo Fasiti kɔsire ko.

Ma gari yi, yi ka sina boko naawa. Ma u yi wura.

⁵N deema Yuu goo wāa Susi wuu bokɔ ge sɔɔ. Win yīsira Maadose. U sāawa Yairin bii, Benyameen bwe-seru sɔɔ. Win sikadobara Simeɪ ka Kisi. ⁶Nebukanesaawa u Maadose wi yoru mwaama ka win temgibu gabu Yerusalemun di ka ben sina boko Yekonia sannu. ⁷Maadose wi, u win baan tundo turosin bii wɔndia goo neni. Domi win mɔwɔbu ba gu. Bii win yīsira Hadasa wi ba maa mɔ Esitɛ. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiiwa.

⁸Sanam mɛ ba wooda ye yara, wɔndia dabira ta menna Susiɔ. Esitɛ u wāa be sɔɔ. Ma Hege wi u ra sina bokon kurɔbu kɔsu u ka be kpuro da tɔn kurɔbun wāa yerɔ u bu nɔɔrimɔ. ⁹Esitɛ u Hege wɛre ma u ka nùn nɔnu geu mɛera u nùn tim wɛ fuuku mɛ u koo ka wasi sɔmɛ ka maa dīa ni u ko n da di. Ma u nùn wɔndia nɔɔba yiru kasua sina kpaarun sɔm kowobu sɔɔ. Yen biru, u nùn dii te ta buram bo wɛ tɔn kurɔbun wāa yeru mi. ¹⁰Adama Esitɛ kun gerua ma u sāa Yuu. Domi Maadose u nùn ye yinari. ¹¹Meya Maadosen tii u ra n daamɔ tɔn kurɔ ben wāa yerun kɔnnɔwɔ u ka Esitɛen alafia bikia kpa u n maa ka yɛ ye ba nùn kuamme.

¹²Wɔndia be kpuro ba koo wasin burarun tim kowa wɔɔ tia tɔn kurɔbun wāa yeru mi. Suru nɔɔba tia sɔɔ, ba koo bu gum mɛ ba ra soku miru sawa. Suru

nɔɔba tia ye ya maa tie sɔɔ, kpa bu bu gum turaregum sawa ka maa tim gam wasin burarun sɔ̄. Yeniban biru, wɔ̄ndia ben baawure u ko n tɔ̄ru mɔ̄ tɛ sɔɔ u koo yari u da u sina boko Asuresi deema. ¹³Dɔ̄ma te yɛro u koo yari ben wɔ̄a yee ten min di u ka da sina bokon mi, ba ra nɔ̄n wɛwa ye u kɔ̄. ¹⁴Wɔ̄kuru kpa u da sina bokon mi. Bururu yam sɔ̄reru kpa Sasigasi, sina bokon tɔ̄n kurɔ̄bun kɔ̄so u ka nɔ̄n da diru garu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, kurɔ̄ wi, u n̄ maa wee sina bokon mi, ma n kun mɔ̄ sina bokon tiiwa u nɔ̄n sokusia ka win yisuru.

¹⁵Ye n Esitɛɛ Abisailin bii wi Maadose u nenua girari u ka da sina bokon mi, u n̄ gɔ̄anu ganu bikie ma n kun mɔ̄ ye Hege sina bokon kurɔ̄bun kɔ̄so wi, u nɔ̄n sɔ̄ɔwa u ka da. Be ba ka Esitɛɛ yinna kpuro, ba ra ka nɔ̄n nɔ̄nu geu mɛeriwa. ¹⁶Asuresin bandun wɔ̄ɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, yen suru wɔ̄kuruse wi ba mɔ̄ Tebesi, yera ba ka Esitɛɛ da win mi. ¹⁷Ye ba tura mi, yera sina boko u Esitɛɛ kɔ̄a n kere kurɔ̄ be u waare kpuro. Wɔ̄ndia be kpuro sɔɔ, Esitɛɛwa u ka nɔ̄nu geu mɛera. Yen biru, u Esitɛɛ sina furɔ̄ dokea. Ma u nɔ̄n kua Fasitin kɔ̄sire. ¹⁸Ma sina boko u win bwisi kɛɔbu ka win sɔ̄m kowobu ka win sina asakpɔ̄bu tɔ̄ɔ baka dim soka Esitɛɛn sɔ̄. Ma u win tem tɔ̄mbu kpuro wɛrabu wɛ dɔ̄ma te. Ma u bu kɛnu bɔ̄nu kua ka nuku tia.

¹⁹Sanam me ba maa wɔ̄ndiaba menna nɔ̄n yiruse, Maadose u sɔ̄a sina kpaarun wirugii turo. ²⁰Saa ye sɔɔ, Esitɛɛ kun tii sɔ̄osi ma u sɔ̄a Yuu. Domi u Maadose mem nɔ̄ɔwa nge mɛ u ra raa ko sanam mɛ u wɔ̄a win mi.

Maadose

u sina bokon wɔ̄aru wɔ̄ra

²¹Sɔ̄ɔ teeru ye Maadose u win sɔ̄m-buru mɔ̄ sina kpaarɔ̄, Bigitani ka Teresi be ba sɔ̄a sina bokon kɔ̄nnɔ̄n kɔ̄sobu ba

ka sina boko mɔ̄ru kua sere ba kɔ̄ bu nɔ̄n go. ²²Yera Maadose u gari yi nua. Ma u da u ye Esitɛɛ sɔ̄ɔwa. Ma Esitɛɛn tii u maa da u sina boko sɔ̄ɔwa ka Maadosen yisuru. ²³Yera ba gari yin gem kasu ba deema geema. Ma ba dɔ̄a nɔɔ sɛm kua ba ka bu sɔ̄ka ba suasia wɔ̄llɔ̄. Ma ba gari yi yorua ben tem garin tireru sɔɔ sina bokon nɔ̄ni biru.

Hamani ka Maadose ba n̄ do

3 Yeniban biru, Asuresi u Hamɛdatan bii wi u sɔ̄a Agagin bweseru wɔ̄lle sua. Ma u nɔ̄n kua yiruse win bandu sɔɔ. ²Sina kpaarun sɔ̄m kowobu kpuro ba ra Hamani kpunewa, domi sina bokowa u yen wooda ye wɛ. Maadose turowa u yina u nɔ̄n kpuna. ³Yera sina bokon sɔ̄m kowo be ba tie ba ra nɔ̄n bikie bu nɛɛ, mban sɔ̄na a ku ra ka sina bokon wooda mem nɔ̄ɔwɛ. ⁴Tɔ̄ɔ baaterewa ba ra nɔ̄n bikie mɛsum. Adama Maadose u ku ra bu wisi. U ra gesi bu wisiwa u nɛɛ, nɛ Yuuwa. Yera ba da ba ye Hamani sɔ̄ɔwa bu ka wa Maadose u n̄ ko n mɔ̄ mɛ u n dɔɔ. ⁵Yera Hamanin tii u wa Maadose u yina u nɔ̄n kpuna. Ma u mɔ̄ru besira too. ⁶Meya ba maa nɔ̄n sɔ̄ɔwa ma Maadose u sɔ̄awa Yuu. Yera Hamani u bwisika win tii sɔɔ u nɛɛ, n̄ n men na, Maadose tɔ̄nan gɔɔ kun tura sere u Yuuban bweseru kpuro go be ba wɔ̄a Asuresin tem mɛ kpuro sɔɔ. ⁷Asuresin bandun wɔ̄ɔ wɔ̄kura yirusen suru gbiikoo wi ba mɔ̄ Nisɔ̄a sɔ̄ra ba gɔ̄anu kɔ̄ ni ba sokumɔ̄ purimu bu ka suru ka win tɔ̄ru wa tɛ sɔɔ ba koo Yuuba go. Ma ya suru wɔ̄kura yiruse wi ba mɔ̄ Adari gɔ̄sa.

Hamani u Yuuban

kpeerasiabun sɔ̄ru mɔ̄

⁸Hamani u sina boko sɔ̄ɔwa u nɛɛ, yinni, bweseru gara wɔ̄a tɛn tɔ̄mba yarine baama wunen tem mɛ kpuro sɔɔ, ba tii mene nenem, ben komara maa

sāawa nenem. Yen biru ba ku ra wunen woodaba mem nōwē. À n bu deri sēe, ya ñ nun arufaani gaa kuammē. ⁹À n wuran na, a de bu wooda yara kpa bu yore bu tōn ben bweseru go. Saa ye sō, kon sii geesun tōnnu gooba wunōbu (300) sua n wunen tem sōm kowobu wē bu doke wunē sina bokon arumani sō.

¹⁰Yera sina boko u win taabu wuna u Hamani Yuuban yibere wi wē. ¹¹Ma u nēe, a wunen gobi nenuō adama kon nun Yuuba deria kpa a ka bu ko mē a kī.

¹²Suru gbiikoon sō wōkura itase sō, ba sina bokon tire yorobu sokusia. Tire yoro be, ba tirenu yorua nge mē Hamani u gerua. Ma ba nu mōrisia sina bokon tem wirugibun mi ka win sina asakpōbun mi ka win tem beri berikan wirugibun mi ka bweseru baateren wirugiin mi. Ba nu yoruawa ka barum baamere mē mu wāa tem mē sō. Ma ba tire ni nōma doke ka sina boko Asuresin yīsiru ka win taabun yīreru.

¹³Ma ba tōmbu gōra gōra ka tire ni, tem men beri berika kpuro sō bu ka Yuuba kpuro kpeerasia sō teeru, aluwaasiba ka durō tōkōnu ka bibu ka tōn kurōbu. Kpa bu ben arumani kpuro kam koosia. Ba koo ye kowa suru wōkura yirusen sō wōkura itase sō, suru wi ba mō Adari. ¹⁴Bera mi ba tire te wa kpuro, ba koo ten gari garisiwa wooda, kpa bu de tōmbu kpuro ba n yē ba n ka yen sōru sāa sere tō te, tu ka tunuma.

¹⁵Ma sina boko u sōmō be wooda wē ba doona fuuku. Ma ba wooda ye kpura Susiō, wuu bōkō gen mi. Saa yē sō wuu gen tōmbu ba wāa biti sō, saa ye sōra sina boko ka Hamani ba sō ba ben tam nōrumō.

Maadose

u Esitēe somiru kanamō

4 Ye Maadose u nua ye ya kooramō, yera u win yaberu nenua u karana.

Ma u saaki sebua u torom wisi wirō nuku sankirarun sō. Yen biru, u da wuu su-unu sō, u nuku sankirarun kuuki mō ka dam. ²Ma u da sere sina bokon kōn-nōwō, baa mē ba ra yinē wi u saaki sebua u da mi. ³Tem mē kpuro sō, mi Yuuba ba sina bokon wooda yen gari nua, ba ra nuki sankirewa. Kpa bu nō bōke, ba n weeweenu mō ba n sumō. Ben gabu ba n kpī ba n saaki sebua, ba n torom wisi wirō nuku sankira ten sō.

⁴Esitēen sōm kowobu ba na ba nūn ye sōwa. Ma u nanda gem gem. Ma u ka yānu gōra bu Maadose sebusia kpa u win saaki ye pota. Adama Maadose u yina. ⁵Yera Esitēe u Hataki win sōm kowo turo wi sina boko u nūn deria gōra Maadosen mi, u nūn bikia ye n nūn mō. Mban sōna u mō mē. ⁶Ma Hataki u seewa u da Maadosen mi, sina bokon kōnnōwō. ⁷Yera Maadose u nūn sōwa kpuro ye ya kōora, ka gobi yi Hamani u koo doke sina bokon arumani beru yero bā n Yuuba go ba kpa. ⁸Ma u maa nūn sina bokon wooda ye ya gerumō bu Yuuba gon tireru wē, te ba yara Susiō. Ma u nūn kana u Esitēe ye kpuro sō. Kpa u be da u sina boko suuru kana u ka Yuuban bweseru deri. ⁹Ma Hataki u da u ye kpuro Esitēe sōwa. ¹⁰Yera Esitēe u maa nūn gōra Maadose win mi. ¹¹U nēe, sina bokon sōm kowobu kpuro ka bwese ni nu wāa tem mini, nu yē ma wi u da sina bokon mi, u kun yēro soka, ba ra yēro gowa nge mē wooda ya gerua. Adama sina bokon tii ù n nūn win sina deki wuragia tii, ba ñ nūn goomō. Wee tē, nen sō tena mi, ye sina boko kun ka man sokure.

¹²Sanam mē ba ka Esitēen gari yi Maadose daawa, ¹³yera Maadose u gōra bu nūn sō bu nēe, u kun tamaa wi turowa u koo kisira Yuuban wahala yen di yèn sō u wāa sina kpaarō. ¹⁴Ù n mari, u ñ win tōmbu somi tē, ba koo somiru wa gam di, kpa bu faaba wa.

Adama wi, ka win tundon yenugibu, ba koo gbiwa. Sɔrɔkudo yen sɔna ba nùn kua sina bokon kurɔ. ¹⁵Yera Esitē u maa gɔra Maadosen mi u nē, ¹⁶u doo u Yuuba kpuro menna be ba wāa Susi mi, kpa bu nɔɔ bɔke win sɔ, sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita, bu ku dīanu di, bu ku maa nim nɔ. Wi ka maa win sɔm kowobu ba koo maa ko mēsum. Yen biru, kpa u da sina bokon mi, baa mē wooda ya mē yina. Û n koo gbin na, kpa u gbi. ¹⁷Yera Maadose u da u kua kpuro nge mē Esitē u nùn sɔɔwa u ko.

Esitē u da sina bokon mi

5 Nɔɔ bɔku ten sɔɔ itase, yera Esitē u win sina yānu sebua. Ma u da sina kpaarɔ. Ye u dua ten sɔɔwɔ, u deema sina boko u sɔ win sina kitarɔ u kɔnnɔ mēera. ²Sanam mē u Esitē wa u yɔ win yenu ge sɔɔ, yera u ka nùn nɔnu geu mēera. Ma u nùn win sina deka tii ye ba kua ka wura. Ma Esitē u susi u deka yen sēru baba. ³Ma sina boko u nùn bikia u nē, Esitē, mban sanuma a mɔ. A man sɔɔwɔ ye a kī n nun kua. Na sɔɔru kpa n ka nun kpuro wē, baa ñ n nen tem bɔnun na.

⁴Ma Esitē u nē, yinni, à n ka man nɔnu geu mēeran na, na kīwa wune ka Hamani i na nen mi. Domi na tɔɔ baka dim sɔɔru kua mi, been sɔ.

⁵Yera sina boko u gɔra bu Hamani sokuma fuuku bu ka da Esitēen mi. Ye Hamani u na, yera be yiru ye kpuro ba da ba tɔɔ baka dim me di. ⁶Sanam me ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u Esitē sɔɔwa u nē, mba a kī a man kana. Na sɔɔru kpa n ka nun kua ye a kī baa ñ n nen tem bɔnun na, kon nun wē.

⁷Ma Esitē u wisa u nē, yinni, wee ye na kī a man kua. ⁸À n ka man nɔnu geu mēera, ma a sɔɔru sāa a ka man kua ye na kī, kon maa tɔɔ baka dim sɔɔru ko sia, kpa i wurama wune ka Hamani i di. Saa ye sɔɔra kon nun sɔ ye na kī.

Hamani u kī u Maadose go

⁹Yen tɔɔ te, Hamani u yara Esitēen yenu di ka nuku dobu. Adama ye u tura kɔnnɔwɔ, u wa Maadose kun seewe u nùn beere wē. Ma u mɔru besira gem gem. ¹⁰Adama u tii nenua u da yenuɔ. Yera u win bɔrɔba ka win kurɔ Seresi sokusia. ¹¹Ma u tii sua gari gerua tɔn be kpuron wuswaaɔ, win dukia baka ka win bii tɔn durɔ dabi te u maran sɔ ka sere girima ye sina boko u nùn doke u ka nùn kua win sina asakpɔbu kpuron wirugii. ¹²Yera u nē, nē tur-owa Esitē, sina bokon kurɔ u soka n ka sina boko yɔsiri tɔɔ baka dim mē u sɔɔru kuan sɔ. Nē turo wiya u maa nē, n sina boko yɔsirima sia su ka kpam di win mi. ¹³Adama yeniba kpuro ya ñ ko n man sāa gāanu nà n Maadose Yuu wi waamɔ u wāa sina kpa kɔnnɔ mi.

¹⁴Yera win bɔrɔ be, ka win kurɔ wi, ba nùn bwisi kā ba nē, a doo a dāru garu gira tēn gunum mu sāa gɔm soonu weeraakuru kpa a sina boko kana bu Maadose sɔku bu sāarusia mi. Saa ye sɔɔ, kaa kpī a tɔɔ baka dim me di ka nuku dobu.

Yera gari yi, yi Hamani dore. Ma u dera ba dāa te sɔɔru kua.

Sina boko

u Maadose wolle sua

6 Yen wɔku te, sina boko u kpana u dweeya. Yera u nē, bu nùn ben tem garin tirenu tama. Tire ni sɔɔra ba ra yore ye n kooru kpuro ben tem sɔɔ. Ma ba ka nùn tire ni naawa ba nùn garia. ²Ma ba girari mi sina bokon sɔm kowobu Bigitani ka Teresi ba raa nɔɔ tia kua bu ka sina boko go. Ma Maadose u ye sina boko dɔmeya. ³Yera sina boko u bikia u nē, ba sere Maadose wolle sua gari yin sɔ?

Ma sɔm kowo be, ba wisa ba nē, aawo, ba ñ nùn gāanu kue.

⁴Sina boko u bikia u nē, wara u wāa sina kpaaru mi.

N deema saa yera Hamani u duumam sisi u ka sina boko kana u Maadose sāarusia dāa ye u sɔru kuan wɔllɔ. ⁵Yera sina bokon sɔm kowo be, ba nùn wisa ba nē, Hamaniwa u wāa mi.

Ma sina boko u nē, u duuma.

⁶Yera Hamani u dua. Ma sina boko u nùn bikia u nē, amona kon yēro kua wi na kī n wɔlle sua.

Yera Hamani u tii sɔwa u nē, wara sina boko u koo maa wɔlle sua n kere nē. Ma u wisa u nē, ⁷yinni, à n kī a goo wɔlle sua, ⁸a de bu wunen tiin yaberu sua ka wunen tiin duma ye ba sina furɔ dokea wirɔ. ⁹Kpa a de wunen sɔm kowo damgii turo u durɔ wi sina yāa ni sebusia kpa u nùn yɔsɔsia wunen duman wɔllɔ. Kpa u ka nùn da wuu suunuɔ u n gerumɔ u n mɔ, wee nge mē sina boko u ra yēro kue wi u wɔlle sua.

¹⁰Yera sina boko u Hamani sɔwa u nē, tē, a seewo a yāa ni ka duma ye sua kpa a Yuu wi kua nge mē a gerua mi. Baa yen gāa piibu a ku ra duari. U wāa sina kpa kɔnnɔwɔ u sɔmburu mɔ mi.

¹¹Ye Hamani u da u yāa ni suama ka duma ye, yera u nu Maadose sebusia. Ma u nùn yɔsɔsia duma yen wɔllɔ u ka nùn da wuu suunuɔ u gerumɔ u mɔ, wee nge mē sina boko u ra yēro kue wi u wɔlle sua. ¹²Yen biru, Maadose u gɔsira u wura sina kpa kɔnnɔ mi. Ma Hamani u maa doona fuuku win yenuɔ, u tuke sekurun sɔ. ¹³Ye u tura mi, u ye kpuro win kurɔ Seresi ka win bɔrɔba saaria. Ma ba nùn bwisi kā ba nē, Maadose wi, Yuuwa. Ma win wuswaacra ba nun sekuru doken torua mē, a n yē ma kaa n kaaramɔwa a n dɔɔ.

¹⁴Sanam mē ba gari gerumɔ ba ñ kpa, yera sina bokon sɔmɔbu ba tunuma, ma

ba yande Hamani sua ba ka da Esitēen tɔɔ baka dii yerɔ.

Hamaniin gɔɔ

7 Yera sina boko ka Hamani ba Esitēen tɔɔ baka dim mē da nɔn yiruse. ²Ye ba dim kpa ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u maa Esitē bikia u nē, mba a kī a man kana. Na sɔru sāa n ka nun kpuro kua ye a kī. Kon mam nun nen tem bɔnu wē.

³Ma Esitē u nē, yinni, à n ka man nɔnu geu mēeran na, ma n nun wēre, wee ye na nun kanamɔ. A ku de bu nē ka nen bweseru go. ⁴Domi ba sun dɔrawa bu ka sun sakiri bu kpeerasia wɔnwɔndu sariru sɔɔ. Ñ n yorun na ba sun kpēē, kon daa nen nɔɔ mariwa domi ta ñ tura n ka nun baasi.

⁵Yera sina boko Asuresi u Esitē bikia u nē, wara u nia yen bweseru kua.

⁶Esitē u wisa u nē, besen yibere wi u sun nɔni sɔwɔ, wiya Hamani tɔn kɔso wini.

Yera Hamani u nanda sina boko ka Esitēen wuswaaɔ. ⁷Ma sina boko u seewa u yara ka mɔru u da win sina kpaarun yaaraɔ. Saa yera Hamani u tuba ma sina boko u sɔru kpawa u ka nùn go. Yera u Esitē suuru kana u nùn faaba ko. ⁸Ma u tii yɔsu u wɔruma mi Esitē u sɔ. Saa yera sina boko u wurama ma u dua mi ba tɔɔ bakaru dimɔ. Yera u Hamani bikia u nē, a kī a maa Esitē gabawa nen wuswaaɔ sina kpaaru mini?

U ka gari yi gere u kpe, yera win sɔm kowobu ba Hamaniin wuswaa bɔkua. ⁹Yera sɔm kowo ben turo wi ba mɔ Haabona u sina boko sɔwa u nē, yinni, Hamaniin tii u dāru garu sɔru kua tē sɔɔ u koo raa Maadose sɔku u bwē wi u nun gari dɔmeya a ka faaba wa mi. Dāa te, ta gire mi, win dirun wuswaaɔ. Ten gunum mu sāawa gɔm soonu weeraakuru.

Yera sina boko u wooda wē u nē, bu Hamani sakuo bu bwē dāa te sō.

¹⁰Ma ba Hamani sua ba ka da ba bwē dāa ten wallo, te u raa sōru kua Maadosen sō. Saa yera sina bokon mōru ya sure.

8 Yen tō te sō, sina boko Asuresi u Hamani Yuuban yibere win dukia kpuro sua u Esitē wē. Ma Esitē u nūn sōwa ma Maadose u sāawa win dūsi.

²Yera sina boko u Maadose sokusia ma u win sina taabu sua ge u Hamani mwaari u nūn wē. Yen biru, Esitē u Hamanin dukia ye Maadose noma beria.

Sina boko u wooda yara

Yuuban arufaaniin sō

³Yen biru, Esitē u kpuna sina bokon wuswaa ka swī ma u nūn suuru kana u ka himba kōsa ye yinasia ye Hamani Agagigii u raa yi Yuuban sō. ⁴Ma sina boko u Esitē win sina deka tii ye ba kua ka wura. Yera Esitē u seewa u yōra win wuswaa. ⁵Ma u nūn sōwa u nē, yinni, ñ n nun wēren na, à n ka man nōnu geu mēeran na, na kī a wooda ye yinasia ye Hamani Agagigii Hamēdatan bii wi, u yara u nē, bu Yuuba kpeerasio be ba wāa tem me sō. Kpa a de bu ye kpara. ⁶Domi na ñ kpē na n sō kpa na n waamō ba nen bweseru nōni sōmō ba goomō.

⁷Yera sina boko Asuresi u Esitē ka Maadose wisa u nē, i swaa dakio i nō. Wee na dera ba Hamani sōka dāa sō ba bwē yèn sō u kasu bu Yuuba go. Ma na maa wunē Esitē win dukia kpuro wē. ⁸Yen sō tē, i yoruo ka nen yīsiru ye ya koo Yuuba arufaani kua. Kpa i ye ne sina bokon yīreru koosi. Domi ye ba yorua ka sina bokon yīsiru ma ba ye win yīreru koosi, ba ñ maa kpē bu ye gōsia.

⁹Wōn suru itase wi ba mō Sifāa, win sō yenda itase sō, yera ba sina bokon

tire yorobu sokusiamā, ma Maadose u bu wooda wē bu Yuuba tirenu kua ka sina bokon sina asakpōbu ka win tem wirugibu ka sere wirugii be ba wāa bera wunaa teeru ka nōba yiru ye sō, saa Endin di n ka girari Etiopiō. Ma ba tire ni kua ka Yuuban barum ka sere maa barum me mu wāa tem me kpuro sō.

¹⁰Ba nu yorua ka sina bokon yīsiru, ma ba nu yīreru koosi ka win taabu. Saa ye sōra sina bokon maasōbu ba seewa ba ka nu da baama. ¹¹Wee ye tire ni, nu gerumō. Nu nē, sina boko u Yuuba wooda wē u nē, wuu mi ba gesi wāa kpuro bu mennō bu ka ben wāaru wōra kpa bu bwese te ta bu wōri kpeerasia sere ka ten kurōbu ka bibō. Kpa bu ten dukia gura. ¹²Baawurewa u koo wooda ye mem nōwa Asuresin tem kpuro sō, suru wōkura yirusen sō wōkura itase sō. Suru wiya ba mō Adari. Tō tera ba raa yi bu ka Yuuba go. ¹³Bera mi tire te, ta gesi tura, ba koo ten gari garisiwa wooda kpa bu de tōmbu kpuro ba n ye yē. Kpa Yuuba ba n sōru sāa bu ka ben yibereba mōru kōsia tō te sō. ¹⁴Ye sina boko u win maasōbu wooda ye wē yera ba ben dumi yōwa ba da fuuku ma ba yen gari kpara tem me kpuro sō. Ba maa ye kpara Susiō.

¹⁵Saa ye sōra Maadose u yara sina kpaarun di u da wuu sō u sina yānu sebua ni nu nōni gaaduragii ka nōni kpiki mō ka yabe bakarun nōni swēegiru ka maa sina furō wuraguū. Ma wōkinu yiba Susi ye sō taki ka nuku dobut kuukin sō. ¹⁶Yen dōma te, Yuuba ba nuku dobu mō too, ba kuuki mō, ba yōkumō. ¹⁷Bera mi ba gesi wāa kpuro ba ka wooda ye nua, ba nuku dobu kuawa too, ba tō baka dim sokuna. Ma tōn dabinu ba tii gōsia Yuu yèn sō ba Yuuba nasie.

Yuuba

ba ben yibereba mɔru kɔsie

9 Suru wɔkura yirusen sɔw wɔkura itase ye, ya tura. Tɔw te sɔwra sina bokon wooda ye u raa yi Yuuban sɔ ya koo sɔmburu tore. Tɔw tera Yuuban yibereba ba yiiyɔ bu Yuuba kamia. Adama n ñ koore. Yuubara ba nasara sua. ² Asuresin tem kpuro sɔw, Yuuba ba menna wuu mi ba waa kpuro. Ma ba ben yibereba wari be ba raa nɔw tia kua bu ka bu go mi. Goo sari wi u ka tii yina. Domi ba ben berum mɔwa. ³ Sina bokon tem beri berikan wirugibu ka win sina asakpɔbu ka win tem wirugibu ka win tiin sɔm kowobu ba ka Yuuba yɔra domi ba Maadosen berum mɔ. ⁴ Maadose wi, u aye beeregiru mɔ sina kpaaru mi. Ma u yisuru yara tem me kpuro sɔw. Ma win dam mu sosimɔ mu dɔw.

⁵ Yuuba ba ben yibere be kua nge me ba ki. Ba bu gowa gem gem. ⁶ Susi maro sɔw, tɔmbu neera wunɔbuwa (500) ba go. ⁷ Ma ba Paasandata ka Dalifoni ka Asipata sakira, ⁸ ka Porata ka Adalia ka Aridata ⁹ ka Paamasita ka Aridai ka Fayesata ¹⁰ ka sere maa Hamani Yuuban yibereba bibu wɔkuru. Adama ba ñ ben dukia gure.

¹¹ Yen tɔw te, ba sina boko tɔn ben geeru sɔwba be ba go Susi maro mi. ¹² Yera sina boko u Esitɛ sɔwba u nee, wee Yuuba ba tɔmbu neera wunɔbu (500) go mini ka Hamanin bibu wɔkuru. Amɔna n ko n sãa wuu si su tie sɔw. Tɛ, à n maa gãanu ki a man bikio, kon nun ye kua.

¹³ Ma Esitɛ u nùn wisa u nee, à n wuran na, a de sia Yuuba bu maa ko Susi mini nge me wooda ye, ya gerua. Kpa bu Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dãaɔ.

¹⁴ Ma sina boko u wooda wɛ bu maa ko nge me. Ma ba ye kpara Susiɔ. Ma ba

Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dãaɔ. ¹⁵ Yuu be ba waa Susi maroɔ, ba Adarin sɔw wɔkura nne ye sɔw menna. Ma ba tɔmbu gooba wunɔbu (300) go. Adama ba ñ ben dukia gure.

¹⁶ Yuu be ba maa waa tem men beri berikaɔ ba maa menna bu ka ben waa ru wɔra. Ma ba ben yibereba mweera ba go. Adama ba ñ ben dukia gure. Tɔn be ba go mi, ben geera sãa nɔwɔbun suba wata ka wɔkura nɔwɔbu (75.000). ¹⁷ Yeni ya koorawa suru wi ba mɔ Adarin sɔw wɔkura itase sɔw. Yen sɔw wɔkura nne se sɔwra ba tɔn goberu deri. Ma ba tɔw bakaru di ka nuku dobu. ¹⁸ Adama Yuu be ba waa Susi maroɔ, ba ben yibereba gowa sɔw wɔkura itase ka sɔw wɔkura nne se sɔw. Sɔw wɔkura nɔwɔbuse sɔwra ba wɛra. Ma ba tɔw bakaru di ka nuku dobu. ¹⁹ Yen sɔna Yuu be ba waa baru kpaanɔ ba ra tɔw bakaru di ka nuku dobu Adarin sɔw wɔkura nne se te sɔw. Kpa bu kɛnu mɔrisiana.

Maadose

u tɔw bakarun tɔru yi

²⁰ Yeniban biru, Maadose u gari yi yorua tirenu sɔw. Ma u Yuu be ba waa turuku ka tontondeɔ tire ni mɔrisia Asuresin tem me kpuro sɔw. ²¹ U ben baawure kana ba n da tɔw baka te di wɔw baagere suru wi ba mɔ Adarin sɔw wɔkura nne se ka nɔwɔbuse sɔw. ²² Kpa bu kɛnu mɔrisiana. Kpa bu sãarobu kɛnu kɛ. Domi tɔw te sɔwra Yuuba ba ben yibereba kamia ba dera. Suru wi sɔwra ben nuku sankiranu nu gɔsia nuku dobu. Ma ben nɔni swãaru ta kua bɔri yendu. ²³ Ma Yuuba ba Maadosen gere ye mem nɔwɔwa, ba wura tɔw baka te, tu ko wororu.

²⁴ Domi Hamani, Hamedatan bii, Agagigii wi, wi u sãa Yuuban yibere u raa himba kua u Yuuba kpuro go. Yen sɔna u guba kɔ u ka wa tɔw te u koo

Yuuba nɔni sɔ̄ kpa u bu go. ²⁵ Adama Esitɛ u da sina bokon mi. Ma sina boko u wooda yara u nɛɛ, ye Hamani u raa himba kua mi, yu wɔri win wiru wɔllɔ̄ kpa bu wi ka win bibu bwɛ̄ dāa wɔllɔ̄. ²⁶ Yen sɔ̄na ba tɔ̄ ni soka Purimu ben tete dumin sɔ̄.

Yuuba ba Maadosen tire ten gari mɛm nɔwa ye ba bu kua ka ye ba wan sɔ̄. ²⁷ Ma Yuuba ba tɔ̄ ni kua wororu te ba ñ kpɛ̄ bu kɔsi ben bibun bweseru ka be ba koo ra tii koo Yuun sɔ̄. Wɔ̄ baagere, sɔ̄ yiru ye sɔ̄, ba ko n da tɔ̄ bakaru diwa nge mɛ Maadose u yen wooda yi. ²⁸ Ba ko n da tɔ̄ ni yaayewa sere ka baadommaɔ̄ Isireliban yenu baagere sɔ̄. Mi Yuuba ba wā gesi, ba ko n da Purimun tɔ̄ baka te diwa sere ka ben bibun bweseru.

²⁹ Esitɛ, Abisailin bii, ka Maadose ba maa tirenu ganu yorua fuuku bu ka tɔ̄ baka ten gari dam sire. ³⁰ Yuuba kpurowa ba tire ni mɔrisia mi ba yarine Asuresin tem beri wunaa teeru ka nɔba

yiru ye sɔ̄. Alafia ka bɔri yendun gariya yi wā tire ni sɔ̄. ³¹ Nu bu sɔ̄wa ba n da tɔ̄ baka te di ten saa sɔ̄ nge mɛ Esitɛ ka Maadose ba bu sɔ̄wa. Ba n da ko mɛ, sere ka ben bibun bweseru nge mɛ ba kua sanam mɛ ba weeweenu kua ba nɔ̄ bɔkua. ³² Nge meya Esitɛen wooda ye, ya ka tɔ̄ baka ten dam sire. Ma ba ye yorua tireru sɔ̄.

Asuresi ka Maadosen gari

10 Sina boko Asuresi u tɔn be ba wā win tem kpuro sɔ̄ wɔ̄ gobi surewa sere ka be ba wā daarun gooru. ² Win yiiko kpuro ka win wɔrugɔrun faagi ka nge mɛ u ka Maadose wɔlle sua, ye kpuro ya yorua Pɛsiba ka Mɛdiban sinambun kookoosun tireru sɔ̄. ³ Domi Maadose Yuu wi, u kua yiruse Asuresin bandu sɔ̄. Ma win bweseru kpuro ta nùn kīa. U sɔmburu kua ten arufaanin sɔ̄. Ma u ka tu yina u dera ta wā alafia sɔ̄.

YOObU

Yoobun tireru ta sun gemgiin wahala s̄ɔmɔ ye Gusunɔ u dera u wa. Wahala yera, win bibu kpuro ba gu, ma win dukia kpuro ya kam kua, ma bwisinu win tii w̄ri.

Yoobun b̄rɔba ba na bu ka n̄n bera. Ben gere s̄ɔ, ba s̄ɔsiwa ma Yoobu u tora. Yen s̄na u wahala m̄. Adama Yoobu kun gari yi wure. U bu s̄ɔwa u n̄e, wi, u d̄ere. U maa t̄n k̄sobu waamɔ ba kuuramɔ. N̄ n men na, n n̄ toraru t̄na ta ra ka wahala ne.

Gusunɔ kun Yoobun bikia dabi ni wisa. U mam wure u Yoobun tii ḡa dabinu bikiawa, kpa wi, Yoobu u ka gia ma wi, Gusunɔwa u dam kpuro m̄. Wiya u maa ḡanu kpuro kpare.

Yeniban biru, Yoobun tii u wa ma u tore, ma u Gusunɔ suuru kana. Saa yera Gusunɔ u n̄n win yellun w̄aru wesia. Win dukia ya maa wurama ma u maa bibu mara.

Tire ten kpunaa

1. Yoobu u wahala wa, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Yoobun b̄rɔba ba n̄n beram da, wiru 2:11n di sere wiru 31:40.
3. Gari yi Elihu u Yoobu s̄ɔwa, wiru 32n di sere wiru 37.
4. Gusunɔn wisibu, wiru 38n di sere wiru 41.
5. Gusunɔ u Yoobu domaru kua, wiru 42.

Setam u Yoobun laakari m̄era

1 Durɔ goo w̄a Usiɔ, win ȳsira Yoobu. Durɔ wi, u s̄awa wi u ra Gusunɔ mem n̄ɔwe. U s̄a gemgii, ma u Gusunɔ nasie. U ku ra k̄sa k̄a. ²Bii t̄n durɔbu n̄ɔba yiruwa u mara, t̄n kurɔbu

maa ita. ³Sabe ni u maa m̄, ni wee, ȳanu n̄rɔbun suba n̄ɔba yiru (7.000), ka yooyoosu n̄rɔbun suba ita (3.000), ka naa wuku n̄rɔbu (1.000), ka keteku ninu n̄era wunɔbu (500), ka s̄m kowo dabi dabinu. Durɔ wiya u dukia bo s̄ɔ yari yerun bera mi gia.

⁴Win bii t̄n durɔ be, ba ra n t̄ɔ baka dim sokunamɔwa, kpa bu ben sesubu ita ye soku bu na bu ka di bu n̄. ⁵B̄ n t̄ɔ bakaru di ba kpa m̄, Yoobu u ra bu sokuwa kpa u bu s̄aras̄ia, kpa u se buru buru yellu u ȳaku d̄ɔ mwaaruginu ko ben baawuren s̄. Domi u ra tii s̄wa u n̄e, s̄rɔkudo nen bibu ba ko n Gusunɔ toraru garu kue ben ḡruɔ. Nge meya u ra ko saa kpuro.

⁶Yera s̄ɔ teeru Yinni Gusunɔn ḡra-doba ba na ba ȳra win wuswaaɔ. Ma Setam tii u maa na u ȳra ben suunu s̄ɔ. ⁷Ma Yinni Gusunɔ u n̄n bikia u n̄e, man diya a wee.

Ma u n̄n wisa u n̄e, na tem b̄su b̄su na ka sikerenewa, yera na den ḡsirama na wee.

⁸Ma Yinni Gusunɔ u maa Setam bikia u n̄e, a nen s̄m kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka n̄n weene handunia s̄ɔ. Durɔ wi, u ra man mem n̄ɔwe, kpa u n s̄imɔ gem s̄ɔ. Meya u ku ra k̄sa k̄a. U maa man nasie.

⁹Ma Setam u Gusunɔ wisa u n̄e, a tamaa kama Yoobu wi, u ka nun nasie? ¹⁰N n̄ wuna a n̄n k̄su wi ka win yenugibu ka sere win ye u m̄ ro? Ma a win s̄ma kpuro domaru kua. A dera win yaa sabenu nu terie tem m̄ s̄ɔ. ¹¹T̄, a win ye u m̄ n̄mu dokeo a wa. Na ȳ kam kam ma u koo nun b̄rusi wunen tiin wuswaaɔ.

¹²Ma Yinni Gusunɔ u Setam wisa u n̄e, ye Yoobu u m̄ kpuro, na nun ye n̄mu beria. Adama a ku win tii baba.

Yen biru Setam u doona Yinni Gusunɔn wuswaan di.

Yoobun bibu ka win dukia

kpuro ya kam kua

¹³Sōo teeru Yoobun bii be kpuro ba menne ba dimo ba nɔrumo ben tɔnweron yenuo. ¹⁴Yera Yoobun sɔm kowo goo u na win mi, u nùn sōowa u nɛɛ, wee sanam me sa ka nɛɛ yi wukumɔ, ma ketekunu nu yakasu dimo, ¹⁵Sabegibu ba na ba wunen yaa sabe ni wɔri, ba mwɛɛra. Ma ba wunen sɔm kowobu go go ka takobi. Ne turowa na kpia na bu kisirari. Yen sōna na na n nun sō.

¹⁶Duro wi, u ka gari yi gere u kpe, win sɔm kowobun turo maa na u nùn sōowa u nɛɛ, wee guru gbāa ya wunen yāanu wɔri, ka wunen sɔm kowobu ma ya bu di. Ne turowa na yara min di. Yen sōna na na n nun ye sō.

¹⁷Saa ye sɔo, win tii u gari gerumo u n̄ kpa, win sɔm kowo goo maa ka tunuma. U nùn sōowa u nɛɛ, wee Kaladeban wuuru ita gaa ya na ya wunen yooyoosu wɔri ya mwɛɛra. Ma ba wunen sɔm kowobu mwɛɛra ba go ka takobi. Ne turowa na bu kisirari. Yera na na n nun ye sō.

¹⁸Saa yè sɔo wini maa gari gerumo u n̄ kpa, kpao maa ka tunuma. U nùn sōowa u nɛɛ, wunen biba sō ba dimo ba nɔrumo ben tɔnweron dirɔ, ¹⁹yera woo danguu gaga na saa gɔbaburun bera giɔn di. Ma ga dii ten goonu nne swee, ma dii te, ta be kpuro wɔri ta go. Wee ne turowa na yara min di. Yera na na n nun ye sō.

²⁰Ye Yoobu u yeniba kpuro nua, yera u seewa u win yaberu nenua u karana, ma u tii wii pɔɔru woka nuku sankiranun sō. Ma u yiira u siriru tem girari u nɛɛ,

²¹wee na yarawa tereru nen meron nukurun di.

Terera ba koo maa man sike.

Yinni Gusunowa u raa man ye kpuro wē,

wiya u maa ye kpuro sua.

Yen sō, kon nùn siara.

²²Ka yen de kpuro Yoobu kun Gusunɔ kōsa gaa mani. U n̄ maa nùn torari.

Setam

u maa Yoobun laakari mɛɛra

2 Sōo teeru, Yinni Gusunɔn gɔradoba ba kpam na ba yōra win wuswaaɔ. Ma Setam tii u maa na u yōra ben suunu sɔo. ²Yinni Gusunɔ u Setam bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, na tem bɔsu bɔsu na ka sikerenawa. Yera na den gɔsirama na wee.

³Yinni Gusunɔ u maa Setam bikia u nɛɛ, a nen sɔm kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nùn weene handunia sɔo. U ra man mem nɔɔwɛ. U siimɔ gem sɔo. U ku ra kōsa kā. U maa man nasie. Yera a swaa kasu n ka nùn kōsa kua u kun man gāanu kue?

⁴Ma Setam u wisa u nɛɛ, a n̄ yē ye tɔnu u mɔ kpuro, yera u koo wē u ka win wāaru yakia? ⁵À n sikin na, a nùn nɔma dokeo a wa. Na yē kam kam ma u koo nun bōrusi wunen tiin wuswaaɔ.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u Setam sōowa u nɛɛ, wee na nun nùn nɔmu beria, adama a ku nùn go.

⁷Ma Setam u doona Yinni Gusunɔn min di. Yen biru u da u Yoobu bwisi kōsunu wisi saa win wirun di sere win naasɔ. ⁸Ma Yoobu u da u sina torom sɔo u siru kēka sua u ka gōramɔ.

⁹Yera win kurɔ u nùn sōowa u nɛɛ, sere ka tē, Gusunɔ wiya a ka yōra mɛ? A nùn wɔnwɔ kpa a gbi.

¹⁰Adama Yoobu u kurɔ wi wisa u nɛɛ, a gari mōwa nge gari bɔkɔ. A tamaa sà n gea waamɔ Gusunɔn min di, sa n̄ maa kōsa wasi win min di?

Ka yen de kpuro, Yoobu kun Gusunɔ gari kam gerusi.

Yoobun b̄r̄ɔba

ba n̄n beram da

¹¹ Yoobun b̄r̄ɔba ita yeni, Elifasi Temagii, ka Bilida Suagii, ka Sofaa Naamagii ba wahala ye kpuro nua ye ya Yoobu deema, ma ben baawure u seema saa win tem di. Ba wesiana bu ka na Yoobun mi, kpa bu n̄n nukuru yemiasia. ¹² Ye ba wee ba n̄n wa sarun di, yera ba n̄n tuba. Adama ye ba n̄n turuku kua ba n̄n tuba ma be kpuro ba wuri n̄ɔ kp̄ɛ. Yera ba ben yabenu nenua ba ḡɛka, ma ba tii tua wisi wir̄o nuku sankiranun s̄. ¹³ Ma ba sina ka wi tem mi, s̄ɔ s̄ɔ n̄ɔba yiru ka w̄kuru n̄ɔba yiru. Goo kun n̄n ḡānu s̄ɔwa. Domi ba wa ma win n̄ni swāa te, ta kp̄ā.

YOObU KA WIN B̄R̄ɔBA ITA

Yoobu u weeweenu m̄

3 Yeniban biri, Yoobu u den n̄ɔ wukia ma u gari gerua u t̄ɔ te ba n̄n mara b̄rusi. ² U neɛ, ³ b̄r̄urara t̄ɔ t̄ɛ s̄ɔ ba man mara. B̄r̄urara w̄ku t̄ɛ s̄ɔ ba nen gura sua. ⁴ Yen t̄ɔ te, tu ko yam w̄kuru mam mam. Gusun̄ɔ u ku maa ten gari ko w̄llu mi. U ku de yam bururam mu maa koor̄a te s̄ɔ. ⁵ Ḡribun wāa yerun yam w̄ku bakaru tu tu wukiri, kpa guru wiru ta n tu wukiri. Yen d̄ma te, suru ka s̄ɔ bu mwaana kpa berum mu n wāa tem s̄ɔ. ⁶ Gusun̄ɔ u de w̄ku te, tu t̄ira n banda. U ku maa tu garisi w̄ɔn t̄nu s̄ɔ. U ku maa tu garisi surun s̄ɔ s̄ɔ. ⁷ U de t̄ɔ te, ta n s̄ā t̄ɔ baruka sarirugiru, kpa goo u ku raa nuku dobu ko te s̄ɔ. ⁸ S̄robu bu t̄ɔ te b̄rusio.

Be ba waa bakan dweebu ȳɛ bu tu b̄rusio.

⁹ Kperi yi yi koo yari t̄ɔ ten yoka yi ku balli.

T̄a n yam bururam ȳiyo, tu mu bia.

Tu ku maa buruku s̄ɔ wa.

¹⁰ Domi ta n̄ nen meron nukuru yinasie.

Ta derawa ba man mara n ka wahala yeni wa.

¹¹ Mban s̄na na n̄ gu nen meron nukur̄o.

Mban s̄na na n̄ gu sanam me ba man marum̄o.

¹² Mban s̄na nen mero u man mara u taaru sw̄i.

Mban s̄na u man n̄ɔri u bom k̄a.

¹³ N̄a n daa gu d̄ma te, na ko n daa kp̄iwa,

kpa na n d̄o na n w̄re,

¹⁴ nge sinambu ka ben bwisi k̄ɔ be ba tii sina kpaanu bania tem me s̄ɔ ma nu kua bansu.

¹⁵ Meya na ko n w̄re nge sina bii be ba ben dia wura ka sii geesu yibia, ma ba gu.

¹⁶ N̄ kun me, na n w̄re nge bii win nukuru ba yara,

n̄ kun me, nge bii wi ba mara ma u yande gu u n̄ s̄ɔ wa.

¹⁷ Na ko n wāa ḡriɔ mi t̄n k̄sobun tii ba w̄re,

ka sere mi be ba wasira ba n̄ maa dam m̄o ba wāa ba w̄re.

¹⁸ Miya piris̄mba ba w̄re, ba n̄ maa be ba bu dam d̄rem̄n n̄ɔ n̄ɔm̄o.

¹⁹ Damgibu ka bw̄ebw̄ebu ba wāa mi sannu.

Yobu b̄a n da mi, ba ra yakiarewa saa ben yinnin min di.

²⁰ Mban s̄na Yinni Gusun̄ɔ u ra de t̄nu wi u wahala m̄o u yam s̄areru wa.

Mban s̄na u ra de wi u nuki sankire u n wāa.

²¹ Domi t̄n ben bwesera ba ḡɔ k̄i, adama ba n̄ n̄n wasi.

Ba ḡɔ win bine m̄o n kere dukia.

²² Ba ku ra n nuku dobu mɔ sere bā n ben siki wɔru wa.

²³ Adama na sāawa wi u kun yē mi u dɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u nen swaa kɛnusi u ka sikerena.

²⁴ Weeweenun saabu, na ku ra di. Nen wuri kun nɔru mɔ nge nim mɛ mu kokumɔ.

²⁵ Yèn berum na mɔ, yera ya ra man deeme.

Ye na maa nasie, yera ya ra man wɔri.

²⁶ Wee, na ñ wāa sēe, na ñ maa wēre.

Na ñ bɔri yendu mɔ, ma na ra n burisine.

Elifasin gari

4 Yeniban biru, Elifasi Temagii u Yoobu sɔɔwa u nɛɛ,

² sà n gari gerua yi koo nun du?

Wara u koo sere gari yini nɔ u n maari.

³ Wee tɔn dabina a keu sɔɔsi, ma a nuku sankirobu dam kã.

⁴ Wunen gari yi be ba raa kpanamɔ dam kã.

Ma a be ba gɔma dwiyya tāsisia.

⁵ Wee tē gari yi nun deema, ma a kpanamɔ.

Wee wahala ya nun girari, ma a burisine.

⁶ N ñ Gusunɔ sāara ta sāa wunen dam?

N ñ wunen yīiyɔbu bu ra n wāawa Gusunɔ win mi

yèn sɔ a nùn mɛm nɔɔwammɛ?

⁷ Ñ n men na, a bwisikuo wunen wāaru sɔɔ,

à n nɔɔre ba taare sarirugii goo go,

ñ kun mɛ ba gemgibu mwēera ba kpeerasia.

⁸ Ne, na gabu waare, kōsan sɔmbura ba ra n mɔ,

kpa ba n weesu swīi.

Meya ba ra maa ye kpuron are wa.

⁹ Ba ra n Gusunɔn mɔru seeye

kpa yu ka bu kam koosia nge woo bɔkɔ.

¹⁰ Kpa ben kukiri bi ba ra ko nge gbee sunɔ bu nɔru ko.

Gusunɔ u ra ben nɔsu bɔɔkuwa.

¹¹ Ba ko n sāawa nge gbee sunɔ mero ge ga yaa bia gu di,

ma ga gu, gen binu yarina.

¹² Gari gɛɛ man naawa asiri sɔɔ wɔkuru, ma nen swasu su yi nua fere fere,

¹³ wɔku suunu sɔɔ, saa ye ta nanum kua ta kpa,

ma tɔmba kpī kpata kpata ba dosimɔ.

¹⁴ Saa yera na nanda, ma nen wasi kpuro diira.

¹⁵ Ma gāanu man sweema nge woo,

ma nen wasi kiri seewa.

¹⁶ Na goo wa wi na ñ tuba.

Ma na nɔɔ gagu nua ga gerumɔ tɛɛru tɛɛru ga mɔ,

¹⁷ tɔnu u koo kpī u n dɛere Gusunɔn wuswaaɔ?

U koo kpī u n dɛere wi u nùn taka kuan nɔni sɔɔ?

¹⁸ Gusunɔ u ñ mam win sɔm kowobu gɔradoba naane kue,

ma u toranu waamɔ be sɔɔ.

¹⁹ Kaa sere gere tɔn be ba mɔma ka tem, be ba koo kpī bu sunku nge kɔkɔbu?

²⁰ Tɔnu koo kpī u n wāa bururu,

ñ n kua yoka kpa a deema u gu,

kpa goo kun mam gara nge u gu.

²¹ Win wāaru ta kasira.

U ñ bwisi kpuro wa u ka gu.

5 Yoobu, a kuuki koowo, goo ù n koo re nun wisi.

Nge Gusunɔn gɔrado wara kaa soku kpa u na u nun wurari.

² Gari bɔkɔ u ra gbiwa win mɔrun sɔ.

Bwisi sarirugii u ra gbiwa win nisinun sɔ.

³ Na gari bɔkɔ wa u kuura.

Ma na wa win wāa yera wɔriki.

⁴ Ma win biba faaban swaa deri.

Goo sari wi u koo bu wɔra siri yerɔ.

⁵ Tɔn tukoba koo win dīa ni u gā kata ko bu gura,

baa ka ni u kara koosi ka sāki.

Kpa be ba win dukian binɛ mɔ bu ye sua bu ka doona.

⁶ Wahala ku ra yari saa tuan di.
 Meya nɔni swāara ku ra maa kpi saa tem di.
⁷ Adama wi ba mara kpuro u koo wahala kowa,
 nge me bà n dōw wure, dōw buri yi ra yō.
⁸ Adama ne Elifasi, ñ n nen sōn na,
 Gusunɔwa kon somiru kana.
 Kpa n nùn nen wahala kpuro sō.
⁹ U ra gāa bakanu kowa ni tɔnu kun kpē u gia.
 U ra maamaaki dabinu ko.
¹⁰ U ra de gura yu ne tem sɔw,
 kpa gbea yu nim wa.
¹¹ U ra be ba tii kawe wolle sue,
 kpa u be ba nuki sankire yara ben nuku sankirarun di.
¹² U ra be ba bwisi kōsi mɔn himba kam koosie,
 kpa bu ku maa kpī bu ye yibia.
¹³ U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa,
 kpa ben wesianɔ gu ko kam.
¹⁴ Ben mi, sōw sɔw gbāara ya ra n bu sāawewa yam wōkuru,
 kpa ba n babi.
¹⁵ Adama Gusunɔ u ra dam sarirugii gane ben tabu yānun di,
 kpa u nùn wɔra ben nɔman di.
¹⁶ Nge meya u ra dam sarirugii wi yīiyɔbu wē,
 kpa u durumgiin nɔw kɔre.
¹⁷ Domarugiiwa wi Gusunɔ Dam kpurogii u seeyasiamɔ.
 Yen sō, Yoobu, a ku yina ù n nun seeyasiamɔ.
¹⁸ Domi wiya u ra tɔnu meera ko, kpa u yēron bosu nɔwri.
 Wiya u ra tɔnu kɔsuku, kpa u nùn bekia.
¹⁹ Nɔn dabinu u koo nun yara nuku sankirarun di,
 kpa kōsa gaa yu ku maa nun deema.
²⁰ Gōwru tà n dua tem sɔw, u koo nun gɔw gbarari,
 kpa u nun faaba ko tabu sɔw.
²¹ U koo nun bōri gbara.

Sanam me yibereba ba koo tem kam koosia, u koo nun wɔra.
²² Kpa a n yēemɔ gōwrun saa sɔw, ka sanam me ba tem kam koosiamɔ.
 A ñ kaa n maa yaa gɔba gaan berum mɔ.
²³ A ñ maa asɔw wasi wunen gberɔ.
 Domi ba ñ tu kpenu suremɔ.
 Yee gɔbi kun maa duɔ mi.
²⁴ Kaa n bɔri yendu mɔwa wunen yenuɔ.
 Kpa wunen sabenun gɔw ga n yiba baadomma.
²⁵ Meya maa wunen bibun bweseru ta koo kpēa
 kpa tu kɔwara nge yaka bii.
²⁶ Tɔkɔru sɔwra kaa gbi
 nge me ba ra dobi gē yen saa yà n tura.
²⁷ Gāa niniwa sa gia besen wāaru sɔw.
 Nu maa sāawa gem.
 Yen sō, a nu bwisikuo, kpa a nu mwa wunen tiin sō.

Yoobu u Elifasi wisa

6 Yoobu u Elifasi wisa u nee,
² bà n nen nɔni swāaru
 ka nen wahala kpuro kilo sɔndi,
³ ya ko n nim wōkun yani seeri bunum kere.
 Yen sōna na gari mɔ nge wiuro.
⁴ Domi Dam kpurogii u man yabura ka sēenu.
 Ma nin dēe nen wasi duuri.
 Ma u man gāa nanumginu kpare nge tabu kowo.
⁵ Keteku gbeeku ga ra swī
 gà n yaka bekusu wa ga dimɔ?
 Kete ya ra swī yà n yakasu wa ya dimɔ?
⁶ Ba koo kpī bu dīanu di ni nu maari sōw
 sōw nu ñ bɔru mɔ?
 Goo sēerun kpikum mu ra n do?
⁷ Na ku ra dīa nin bweseru kā.
 Nge meya na wahala ye na mɔ mini tusa.
⁸ Gusunɔ u nen kanaru mɔw,
 kpa u man kua ye nen gōru ga kī.
⁹ U den win nɔmu demio u man mwa,
 u munku u dakura.

¹⁰ Saa ye sɔɔra kon nuku dobu ko nen wahala baka yeni sɔɔ.
 Kpa nen nukuru tu yemia.
 Na yē ma Yinni Gusunɔ u dɛere, na n̄ maa win wooda gaa yine.
¹¹ Mba ko na n maa yīiyɔ sanam mɛ na n̄ dam mɔ.
 Mba na maa mara, domi na yē ma na guwa mi kɔ.
¹² Na dam mɔwa nge kperu?
 Nen wasi yi s̄awa nge sii gandu?
¹³ Aawo, na s̄awa dam sarirugii.
 Goo maa sari wi u koo man faaba ko.
¹⁴ N weenewa wi u n̄ni s̄ɔre u durom wa win bɔrɔn mi,
 baa u kun Dam kpurogii nasie.
¹⁵ Adama wee, bɛɛ nen bɔrɔba i man nuki sanko nge daa te ta nim gbera.
¹⁶ Puran saa, kpa ta n nim yibumɔ baaman di mɛ mu dɛere.
¹⁷ Yam susurun saa, kpa s̄ɔ u tu gberasia.
¹⁸⁻²⁰ Nim n̄ru ḡa n tenkuba m̄,
 be ba wee saa Tema ka Saban di, yera ba ra gere mi.
 Domi ba tu naane s̄a.
 Adama b̄a n tura mi, ben goma ra dwiyewa,
 kpa bu yaayaare ko bu k̄ɔra, bu gbi gbaburɔ.
²¹ I s̄awa nge daa te.
 I nen weeweenu n̄ɔmɔ, ma i b̄erum soore.
²² Na bɛɛ bikiare n n̄ɛ, i man k̄ɛru k̄ɛma beɛn arumanin di,
²³ n wa n ka yari yiberen n̄mun di?
 N kun mɛ i ka man yakia t̄n k̄ɔso goon n̄man di?
²⁴ I man s̄ɔsio mi na tora, kpa n mari.
²⁵ T̄nu u koo gem wura.
 Adama ye i man gerusimɔ mi, mana yen asansi w̄a.
²⁶ I k̄iwa i nen gari gɔburu wa, i yi m̄ɛri kam,
 kpa i man taare w̄ɛ, ne wi na n̄ maa ḡaanu yīiyɔ?

²⁷ Bɛɛ, i ko kp̄i i gobeku tete toosi,
 kpa i mam beɛn b̄ɔɔ d̄ɔra.
²⁸ T̄ɛ, na bɛɛ kanamɔ, i man m̄ɛrima.
 Kon bɛɛ weesu kuawa batuma s̄ɔɔ?
²⁹ I suuru koowo, i de i kun s̄a mura-fitiba fa!
 I de i nen d̄ɛeraru wa.
³⁰ Gari k̄ɔsi yi ra n w̄a nen n̄ɔwɔ?
 I tamaa na ku ra gea ka k̄ɔsa wunane?

Yoobu u Gusunɔ weeweenu koosimɔ

⁷ Handunia yeni sɔɔ, t̄nun w̄ara s̄ewa nge tabu kowo,
 n̄ kun mɛ nge wi u s̄m s̄ɛsɔginu m̄,
² n̄ kun mɛ nge yoo wi u w̄a s̄ɔ s̄ɔ u saaru kasu u w̄ɛra,
 n̄ kun mɛ nge s̄m kowo wi u mara bu n̄n k̄ɔsia.
³ Nge m̄ya nen tii na s̄a.
 Suru dabinu na w̄a n̄ni sw̄aru s̄ɔɔ.
 W̄ɔku dabina na ra n w̄a wahala s̄ɔɔ.
⁴ N̄a n kpuna na ra tii bikiewa n n̄ɛ,
 domma kon se.
 Domma w̄kura koo kpe.
 Domi na wasira na n ka sunamɔ sere yam mu ka s̄ara.
⁵ Wee nen wasi k̄ɔsimɔ, yi k̄ɔk̄ɔnu m̄,
 ma yin kokosu w̄ɔbiriramɔ.
 M̄ya nen ḡna ya booboosu m̄ si su numu.
⁶ Nen w̄ɛsiaru ta weson k̄ɔk̄ɔru s̄abu kere.
 Na n̄ yīiyɔbu m̄, Yinni Gusunɔ.
⁷ A yaayo ma nen w̄ara s̄awa w̄ɛsia teeru.
 Nen n̄ni kun maa durom wasi.
⁸ Wune wi a man m̄ɛra, a n̄ maa man wasi.
 A n man kasu, na n̄ ko na n maa w̄a mi.
⁹ Nge mɛ kakoru ta ra yarine tu doona,
 nge m̄ya t̄nu u n gu, u n̄ maa seemo ḡoribun w̄a yerun di.
¹⁰ U n̄ maa wee u sina win yenɔ.
 Ba koo n̄n duariwa mam mam.

¹¹ Na ñ kpē n nɔɔ mari, domi na nuki sankire.

Kon nun weeweenu koosi, domi na nɔni sɔɔre.

¹² Yinni Gusunɔ, a tamaa na s̄awa nge nim wɔkun nim,

ñ kun mē gen yaa gɔba gaa, a ka man ganua mē beri berika?

¹³ Nā n kpuna na nē, kon bɔri yendu wa,

kpa n nen weeweenu mari,

¹⁴ saa yera a ra man nandasia ka dosu kɔsusu, ñ kun mē ka kāsīnu.

¹⁵ A yande man soora dokeo n gbi, ye ko na n ka kuku nini sɔɔwa.

¹⁶ Wāara den man tusa mē.

Na ñ maa kī na n wāa sere ka baadommaɔ.

Nen wāara kun s̄a gāanu, a man derio s̄ē.

¹⁷ Yinni Gusunɔ, wara ra n tɔnu, a n ka sere win bwisikunu m̄.

Mban s̄na a n̄n garisi gāanu,

¹⁸ ma a n̄n nɔni girari bururu baatere, ma a n̄n w̄erimɔ saa baayere.

¹⁹ Sere domma kaa man deri s̄ē.

Sere domma kaa de n w̄esia.

²⁰ Toraru mba na tora.

A man s̄ɔwɔ wunē wi a ra n tɔmbun sanu sanusu m̄era.

Mban s̄na a man s̄eyasiamɔ mē.

Mban s̄na na kua wunen s̄munu.

²¹ Mban s̄na a ñ nen durum wunē.

Mban s̄na a ñ nen toraru duari.

T̄ē, wee kon kpuna n gbi.

Kaa man kasu, kpa a kun man wa.

Gusunɔ u koo toro n̄n win torarun are w̄ē

8 Bilida Suagii u gari gerua u nē, ² sere saa yerà kaa gari saari nini mari.

Wunen gari yi, yi dam m̄ nge woo b̄kɔ.

³ A tamaa Gusunɔ Dam kpurogii u ra gem ḡsie weesu?

⁴ A n yē ma wunen bibu ba Gusunɔ torariwa,

yen s̄na u bu ten are w̄ē.

⁵ Adama wunē, à n Gusunɔ Dam kpurogii kasu,

ma a win durom bikia,

⁶ ma u ñ taare gaa wa wunē s̄ɔ,

saa yera u koo nun n̄ɔri,

kpa u nun nuku dobu wesia nge me wunen gem mu nē.

⁷ Kpa wunen t̄en wāaru tu w̄era tu yellugiru kera.

⁸ T̄ē, a gbikio be ba sun gbiiyen mi,

kpa a laakari ko a wa wahala ye ben sikadoba ba kua.

⁹ Besē, sa s̄awa be ba mara gin tee te, sa ñ gāanu yē.

Besen wāaru ta s̄awa nge saaru handunia yeni s̄ɔ.

¹⁰ Adama a de bu nun keu ko.

Kpa a swaa daki ye ba koo nun s̄.

¹¹ Gb̄ii yi koo kpi mi daara kun wāa?

Naa yari yi koo kpi mi nim sari?

¹² Yi n nim bia, baa bà kun yi bure yi ra gberewa fuuku n kere yaka si su tie.

¹³ Nge m̄eya be ba Gusunɔ duari ba koo ko,

kpa t̄n k̄sobun ȳiyɔbu bu kam ko.

¹⁴ Ben ȳiyɔbu bu koo n̄ru ko,

kpa yē s̄ɔ ba t̄asa yu ko nge naran w̄ē.

¹⁵ Bà n ben dirun gana nenua, ya koo diiriwa.

Bà n ye t̄asa, kpa yu w̄ri.

¹⁶ Ba ko n s̄awa nge d̄aa beku te ta ȳ s̄ɔ s̄ɔ,

ma ten k̄asi teria mi ba tu duura.

¹⁷ Ta ra ten gbini gire kp̄enun s̄ɔwɔ,

kpa gbini yi, yi b̄su yi wa ye n wāa mi.

¹⁸ Bà n tu wuka min di,

kpa yam mi, mu tu siki mu nē, mu ñ daa tu yē.

¹⁹ Kpa garu tu kpi ten ayerɔ.

Nge m̄eya t̄n k̄sobun nuku dobu bu ko n s̄a.

²⁰ Gusunɔ u ku ra gemgii biru kisi.

Meya u ku ra maa tɔn kɔso somi.

²¹ U koo de a yɛeri,

kpa a nuku dobun kuuki ko.

²² Wunen yibereba ba koo sekuru wa,
kpa tɔn kɔsobun yenu gu gbi.

**Yoobu u Bilida wisa u nɛɛ,
Gusunɔ u nɔn dam kere**

9 Yoobu u gari sua u nɛɛ,
² na yɛ mɛ.

Amɔna tɔnu u ko n dɛere Gusunɔn
wuswaaɔ.

³ Gusunɔ ù n tɔnu gari konu nɔrɔbu
(1.000) bikia,

u ñ wasi u wisi baa tia.

⁴ Wiya u bwisi ka dam kpuro mɔ.

Wara u koo nɔn seesi kpa yɛron wɔaru
tu dakaa da.

⁵ U ra guunu yiiye subaru sɔɔ,
kpa u nu suriri ka mɔru.

⁶ U ra de tem mu yiiri sere men sɔɔwɔ,
kpa men gbereba bu wɔruku.

⁷ U ra sɔɔ wooda wɛ u ku yari,
kpa u win yireru doke kperi sɔɔ.

⁸ Wi turowa u wɔllu teria.

Ma u sɔimɔ nim kurenun wɔllu.

⁹ Wiya u kperi bwese bweseka taka kua,
ka kperi swaanu,

ka kperi yi yi wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru
gia.

¹⁰ U ra sɔm bakanu ko ni ba ñ kpɛ bu
tubu.

U ra sɔm maamaakiginu ko dabi
dabinu.

¹¹ Baa ù n doonɔ nen bɔkun di, na ñ nɔn
wasi.

Ù n maa sarɔ, na ñ tubu.

¹² Ye u nenua, wara u koo nɔn ye wɔrari.
Wara u koo kpɛ u nɔn sɔ u nɛɛ, mba a
mɔ mɛ.

¹³ Gusunɔ ù n win mɔru seewa u ku ra
ye yɔrasie.

Win naasun temɔwa u ra yaa gɔba ye ba
mɔ Rahabun dam taare.

¹⁴ Ne maa ni, amɔna kon nɔn wisi.
Gari yirɔ kon gere win wuswaaɔ.

¹⁵ Baa ñ n gem mɔ, na ñ kpɛ n nɔn
gɔanu wisi, wi, wi u sɔa nen siri
kowo.

Suuruwa kon nɔn kana ka beere.

¹⁶ Baa ñ n nɔn kana ma u man wisa,
ka mɛ, na ñ naane mɔ n nɛɛ, u nen nɔɔ
nua.

¹⁷ Domi u man wɔri nge woo guna.

Ma u man meera dabinu kua kam, na ñ
gɔanu kue.

¹⁸ U ku ra de n wɛsia,

ma u dera nen wɔara sosia.

¹⁹ Ñ n dam garin na, wiya u dam kpuro
mɔ.

Ñ n maa siribun garin na, wara u koo
kpɛ u nɔn siribu soku.

²⁰ Baa ñ n gem mɔ, ka mɛ, nen gere ya
koo man taare wɛ.

Baa ñ n kun taare mɔ, u koo man sɔɔsi
ma na sɔa durumgii.

²¹ Baa mɛ na ñ taare gaa mɔ,
nen wɔara kun man neni,
na tu tusa.

²² Kon kpɛ n gere n nɛɛ, gɔanu kpuro nu
sɔawa tia Gusunɔn mi.

Domi u ra tɔn kɔso ka taare sarirugii
kpeerasie.

²³ Bararu garu tɔ n taare sarirugii wɔri
subaru sɔɔ, ta go,

Yinni Gusunɔ u ra n nɔn yɛmɔwa nɔni
swɔa te u wan sɔ.

²⁴ Tem mù n wɔri tɔn kɔson nɔmuɔ,

Yinni Gusunɔ u ra men kparobu wɔkoru
kpɛewa.

Ma n kun wi, wara u koo ye ko.

²⁵ Wee, na ñ doo nɔru wa,

ma sere nen wɔarun tɔra doonɔ fuuku
nge wi u duka mɔ.

²⁶ Ta saramɔ nge goo nimkuu si ba kua
ka gbii,

ñ kun mɛ nge gunɔ bakeru te ta saram
wee tu yaa so.

²⁷ Nà n nɛɛ, kon nen weeweenu deri n
nen wuswaa dɛerasia,

kpa na n nuku dobu mɔ,

28 na ra nandewa nen wahala yeni
kpuron sō.
Domi na yē ma Yinni Gusunɔ kun man
gem wēemɔ.
29 Baa ñ n meren na, na sāawa taaregii
win mi.
Mban sōna ko na n maa nùn sōsimɔ ma
na dēere.
30 Baa nà n wobura ka guru kpenun nim,
kpa n nia ka werem,
31 ka mē, u koo man surewa pɔtɔkɔ sɔɔ,
kpa nen yānun nuburu tu man bwēra yō.
32 Wee Gusunɔ kun sāa tɔnu nge nē,
n sere nùn sō n nēē,
su da siri yerɔ bu sun siria.
33 Goo ù n daa wāa wi u koo du besen
suunu sɔɔ
u sun yakiana,
34 Gusunɔ u koo raa win bokuru yi te u
ka man soomɔ,
kpa u de nɔni swāa te na waamɔ mi, tu
kpe.
35 Saa ye sɔɔ, na ñ maa berum m̀ n ka
nùn gari ko.
Adama n ñ sāa mē.

**Yoobu u nēē, Gusunɔ u nùn
mara u ka nùn kam koosia**

10 Wāara man tusa.
Na ñ nen weeweenu yōrasiamɔ.
Kon gerewa wahala ye na m̀.
2 Kpa n Gusunɔ sō n nēē, a ku man taare
wē.
A de n gia yèn sō a man nɔni swāaru
kpēē.
3 Yinni Gusunɔ, n nun wēre a ka man
kōsa kua,
ne wi na sāa wunen nɔman taka koora,
kpa a sere de gari yi tɔn kōsoba bɔkua
yi koora?
4 Tɔnun nɔniya a m̀?
A ra yam wawa nge tɔnu?
5 Wunen wāarun tɔnu nu ko n sāawa nge
tɔnuginu?
Wunen wāarun wōsu, su nɔru m̀wa nge
tɔnugisu?

6 Mban sōna a kasu a ka nen kōsa gia.
Mban sōna a hania m̀ a ka nen toraru
wa.
7 A yē ma na ñ sāa tɔn kōso.
Goo kun maa kpē u man wɔra wunen
nɔman di.
8 Wunen nɔma ya man m̀ma ya taka
kua mam mam.
Yera kaa man kpeerasia?
9 A yaayo ma wuna a man m̀ma nge mē
ba ra gāanu m̀m ka sɔndu.
Yera a kī a man kpeerasia, n gōsia tua?
10 Wuna a man m̀ma nen meron nukurɔ
nge mē bom mu ra sinum ko gbēeru sɔɔ
mu gōsia gasaru.
11 Wuna a nen wasin kukunu ka yin
sīinu kua,
ma a nu yaa baasi ka gɔna wukiri.
12 A man wāaru wē wunen durom sō.
Ma a tu nenusi a kōsu.
13 Adama ye a raa man beruamme
wunen gōruɔ,
na ye gia.
14 Nà n tora, a ra n man mēera,
a ku ra man yen suuru kue.
15 Nà n sāan na tɔn kōso, na kua bōruro.
Nà n maa dēeren na, na ñ maa wiru
seeyamɔ, domi sekura man m̀,
ma na nɔni swāaru nɔramɔ.
16 Nà n wiru seeya, a ra man naa gire
nge gbee sunɔ,
kpa a man so a sura ka wunen sɔm
maamaakigia.
17 A maa man nɔni swāaru suremɔ a
sɔnnamɔ,
ma a wunen m̀ru sosimɔ.
A dera yiberēba ba na ba man tabu wɔri.
18 Mban sōna a man yara nen meron
nukurun di.
N daa buram bo n gbi mi, kpa goo u kun
man wa.
19 Kpa na n sāa nge wi u kun daa wāa,
domi na kon daa duawa siki wɔruɔ
sanam mē na yara nen meron nukurun
di.
20 Wāa te ta man tie, ta ñ maa kpā.

Yen sō, a man derio
 n nuku dobu ko saa fiiko ye sō,
²¹ n sere da g̃riɔ mi yam wōku bakara
 wāa,
 mi nà n da, na ò maa wee.
²² Tem mi, yam wōku bakara ta wāa ka
 maa burisinaa.
 Yam bururam me mu wāa mi,
 mu sāawa yam wōku bakaru.

**Sofaa u Yoobu wisa u nee, u
 wurama Gusunɔn mi**

11 Sofaa Naamagii u Yoobu wisa u
 nee,
² a tamaa wunen gari dabi nini kpuro nu
 ò koo wisibu wa?
 A tamaa tɔnu u ko n sāa gemgii win gari
 yērun sō?
³ Wunen gari saari nini nu koo de tɔmba
 kun nun gāanu wisa?
 Kaa yaako gari gere goo u kun nun taare
 wē?
⁴ A gerua a nee, ye a gerua kpuro ya ra
 n sāawa gem,
 a maa deere Gusunɔn wuswaaɔ.
⁵ Na ra n kīwa Gusunɔ u nɔɔ wukia,
 kpa u nun wisi.
⁶ U nun win bwisi beken asiri sōɔsi,
 kpa a gia ma u ku ra nun seeyasie nge
 mèn nɔɔ wunen toranu ne.
⁷ A tamaa kaa kpī a Gusunɔn bwisikunu
 tubu?
 A tamaa kaa kpī a wi, Dam kpurogii gia
 mam mam?
⁸ Win yēru ta wəllu gunum kere.
 Ò n men na, mba kaa ko.
 Ta maa g̃ribun wāa yeru dukum kere.
 Ò n men na, mba kaa tubu mi.
⁹ Ta tem kpāaru kere,
 ta maa nim wōku yasum kere.
¹⁰ Gusunɔ ù n sarɔ,
 ma u tɔn kōso mwa u ka da siri yerɔ,
 wara u koo nùn ye yinari.
¹¹ Domi u tɔnu kam yē.
 U ra maa tɔn kōsobu tubu mii mii.

¹² Adama tɔnu u ra bwisikuwa nge gari
 bɔkɔ,
 domi ba nùn marawa nge keteku
 gbeekun buu.
¹³ Yen sō, wunɛ, a wunen gōru wesio
 Yinni Gusunɔn mi gia.
 Kpa a nɔma yīiya a nùn kana.
¹⁴ A kōsa derio,
 kpa ya kun maa wāa wunen yenuɔ.
¹⁵ Saa ye sɔra kaa wiru seeya a n deere.
 Kaa n tāsaa, kpa a kun maa gāanun
 berum mɔ.
¹⁶ A ò maa wunen wahala yeni
 yaayamɔ,
 ya koo doonawa nge nim me mu koka.
¹⁷ Wunen wāara koo wuramawa
 nge sōɔ wii wəllun sōɔ.
 Kpa yam wōku te ta raa nun wāasi, tu
 gɔsia yam bururam.
¹⁸ Kaa n sō ka toro sindu domi kaa n
 yīiyɔbu mɔ.
 Kpuro koo nun koora dee dee kpa a wēra
 bɔri yendu sɔɔ.
¹⁹ À n kpī, goo kun nun baasimɔ.
 Tɔmbu kpuro ba koo wunen nɔnu geu
 kasu.
²⁰ Adama tɔn kōsobu ba koo nɔni
 swāaru wa.
 Ba ò kuku yeru wasi.
 Gɔɔ baasi, ba ò ko n maa gāanu ganu
 yīiyɔ.

**Yoobu u Sofaa wisa u nee, Gusunɔ
 sāawa Yinni wɔnwɔndu sarigii**

12 Yoobu u Sofaa wisa u nee,
² meya, beeya i tɔmbun yēru
 kpuro mɔ.
 Ì n gu, bwisi kpawa mi handuniaɔ.
³ Adama nen tii na maa bwisi mɔwa mi
 nge beɛ.
 I ò man bwisi kere.
 Wara kun yeni kpuro yē ye i saara mi.
⁴ Baa me na Gusunɔ kana, u man wisa,
 nen kpaasiba man yaakoru mɔ.
 Baa me na ò taare gaa mɔ,
 nen bɔrɔba ba man yēemɔ.

⁵ Be ba wāa bəri yendu sɔɔ,
ba ra n wɔn wɔndobu ka be ba sellamɔ
gemawa.

⁶ Gbenɔbun yenu ga ra n wāa alafia sɔɔ.
Be ba Gusunɔ seesimɔ, ba ra n wāa bəri
yendu sɔɔ.

Ba ra n ben tiin dam sāmɔ.

⁷ A yɛɛ ka gunɔsu bikio, su koo nun sɔ.

⁸ A tem bikio, mu koo nun bwisi kē.

A de swɛɛ yi nun saaria.

⁹ Taka kooro ye kpuro sɔɔ,
yen yerà ya ñ yē ma Yinni Gusunɔwa u
ye kpuro m̀.

¹⁰ Wiya u taka kooro kpuro
ka hunde koni baayere kpuron wāaru
neni.

¹¹ Yen sōna ba mɔndu kua ba nɛɛ,
soowa ga ra garin dobu wunane,
kpa daro gu maa dīanun dobu wunana.

¹² Wi u tɔkɔ kua u ra n yēru mɔ.

Wi u maa hunde denya u ra n bwisi mɔ.

¹³ Adama Yinni Gusunɔwa u bwisi

ka laakari ka dam kpuro mɔ.

¹⁴ Ye u sanko kpuro, goo kun kpē u ye
sɔmɛ.

Wi u maa mwa u pirisɔm doke, goo kun
kpē u yēro yara.

¹⁵ Û n gura yōrasia, kpuro ra gberewa.

Û n maa ye yōsu, kpa tem mu sankira.

¹⁶ Wiya u dam ka laakari mɔ.

Wiya u maa tɔnu mɔ wi u tora ka wi u
win winsim torasia.

¹⁷ U ra be ba ra tem wunanɔsu ko
mwɛeri tereru.

Kpa u de siri kowobu bu gɔsia wiiribu.

¹⁸ U ra sinambu bandu yare,

kpa u bu ko yobu.

¹⁹ U ra yāku kowobu mwɛeri tereru,

kpa u ben damgibu suriri.

²⁰ U ra bèn nɔɔn gari ba ra naane ko dere
u kɔ,

kpa u durɔ tɔkɔnun laakari kpeerasia.

²¹ U ra wirugibu sekuru doke,

kpa u sinambun dam bua.

²² U ra ye ya berua yam wōkuru sɔɔ
kpuro terasie,

kpa u de yam bururam mu sōsira mi
yam wōkura raa wāa.

²³ Wiya u ra bwesenu dabiasie,

kpa u maa nu kpeerasia.

Wiya u ra de nu teria, kpa u maa nu
kawa.

²⁴ U ra bwesenun wirugibun bwisi wunɛ,

kpa u de ba n bɔsu gbaburɔ, mi swaa
sari.

²⁵ U ra de ba n babi yam wōkuru sɔɔ,

kpa u de ba n bɔsu nge be tam mu
goomɔ.

Yoobu nɛɛ, u kī u ka Gusunɔ wesiana

13 Wee nɛn nɔni yi ye kpuro wa,
nen swasu su maa ye kpuro nua,
ma na ye laakari kua.

² Ye i yē, yera nɛn tii na maa yē.

I ñ man bwisi kere.

³ Adama Yinni Gusunɔ Dam kpurogiwa
na kī n gari sɔ.

Wiya kon weeweenu koosi.

⁴ Domi bɛɛ, weesa i ra n sekumɔ.

I sāawa tim nɛmɔ weesugibu.

⁵ N daa buram bo i n maari,

kpa bu bɛɛ garisi nge bwisigibu.

⁶ Tē, i nɛn weeweenu swaa dakio,

kpa i nɔ ye na gerumɔ.

⁷ I tamaa i ko i Gusunɔn biru yōra ka
weesu?

I ko i nùn mɔru bara ka gari weesugii?

⁸ Bɛɛya i ko i ka nùn yina?

Bɛɛya i ko i nùn weeweenu kua?

⁹ Û n bɛɛ wɛera i ko i nùn wɛre?

I ko i nùn nɔni wōke nge tɔnu?

¹⁰ Baa ñ n win biru yōra asiri sɔɔ,

ka mɛ, u koo bɛɛ taare wɛ.

¹¹ Win kpāaru ta ñ bɛɛ berum m̀?

I ñ nandamɔ win sɔ?

¹² Been gari saarinu nu sāawa nge
torom.

Ye i gerumɔ ya ñ dam mɔ nge weke te
ba ka sɔndu mɔma.

¹³ I mario, kpa i de n gari gere,

kpa n man deema ye n ko n man deema.

¹⁴Wee na sɔɔru kpa, baa nà n kon nen wāaru bian na.

¹⁵Gusunɔ̀ ù n kī, u man goowo. Ka mɛ, wiya na naane sãa.

Kon ka tii yina win wuswaaɔ̀.

¹⁶Ya koo kpī yu ka man faaba naawa. Domi tɔn kōso kun kpē u tera win wuswaaɔ̀.

¹⁷I swaa dakio i nen gari nɔ.

I swaa tem kpīiyɔ̀ i nɔ ye kon gere.

¹⁸Wee na sɔɔru kpa n ka nen gari gere.

Na maa yē ma na gem mɔ.

¹⁹Wara u koo ka man sikirina nen gem sɔɔ.

Na sɔɔru kpa nà n taare mɔ n ka nɔɔ mari kpa n kpuna n gbi.

²⁰Gusunɔ̀, a man gāanu yiru yeni kuo, kpa n ku maa nun kukua.

²¹A man wunen nɔmu swenyario, kpa na kun maa nande.

²²A man sokuo, kpa n nun wurari.

Nà n nun kana, a man wisio.

²³Toranu nyewa na nun torari.

A de n nu gia.

²⁴Mban sōna a man biru kisi, ma a man kua nge wunen yibere.

²⁵Wara a naa gire. Wuru ge ga ka woo doonɔ̀?

Wara a naa swīi. Yaka gbebusu?

²⁶Mban sōna a man wahala baka yeni kpēɛ,

ma a man sēyiasiamɔ nen aluwaasirun toranun sɔ.

²⁷Mban sōna a man yōrasia nge win naasu ba bɔkua ka sii yɔni,

ma a nen kookoosu kpuro mɛera,

ma a nen naa dabusanun geeru yi.

²⁸Wee nen wasi yi dam dwiyya yi sankira

nge yabe te kɔkɔnu di.

Tɔnun wāara sāawa wɔnwɔndu

14 Yoobu u nɛɛ, tɔnu wi ba gesi mara, win wāara ku ra n dēu.

Meya ta ra n maa nɔni swāaru yiba.

²U ra sewa nge dāa wēsu, kpa bu nùn bura.

U ra doonewa nge saaru.

³Tɔnu wiya a mɛera, ma a nùn siribu soka?

⁴Wara u koo kpī u gāa kōsunun di gāa dɛeranu yara.

Goo sari.

⁵À n tɔnun wāarun tōru yi a ten suru gara,

u ñ maa saramɔ mɛ.

⁶Ñ n men na, a ku maa nùn nɔni girari, adama a de u wēra,

kpa u win sɔmburu ko, u win kɔsiaru mwa ka nuku dobu.

⁷Dāru ta ra n yīiyɔbu mɔ

ma ta koo se bà n tu bura.

Domu ta koo kpara.

⁸Ten gbini yì n maa tɔkɔ kua,

ma ten kora wɔruma ta gu,

⁹ten gbina gaa ra maa kparewa yà n nim wa

kpa yu kpīi pɔtura ko.

¹⁰Adama tɔnu u ra gbiwa, kpa u kun maa wāa.

Ù n gu, mana u ra n wāa.

¹¹Daa burerun nim mu ra gbere.

Daa bakanun nim mu ra maa kpe.

¹²Nge meya tɔnu u ra kpunɛ u kun maa seewe.

U ñ maa dom yandamɔ

sere wɔllu tu ka kpe.

¹³Gusunɔ̀, na kī a man bere gɔribun wāa yerɔ,

na n kukua mi, sere wunen mɔru yu ka sure,

kpa na n wāa mi sere dɔma te kaa man yaaya.

¹⁴Tɔnu ù n koo raa se sanam me u gu, na kon yīiyɔbu mɔ nen wahala yeni sɔɔ sere nen wāaru tu ka kɔsi.

¹⁵Saa ye sɔɔ, Gusunɔ̀,

à n nen beke barɔ,

à n man soku,

ne wi na sãa wunen taka kooru, kon nun wurari.

22 Tɔn kɔso wi, u ku ra n yīiyɔ u yam
wɔ̄kuru duka suuri.

Domi takobi ra n nùn marawa.

23 U ra n sirenɛwa baama, u n kasu ye u
koo di.

U yē kɔ ma yam wɔ̄kura nùn mara.

24 Ma u nande wahala ka nɔni swāarun
sɔ̄,

ye ya nùn wɔ̄riɔ nge sina bokon tabu
kowobu

be ba tabun sɔ̄ru kpa.

25 Domi u Gusunɔ̄ seesi.

U Dam kpurogii nɔ̄ kuurimɔ̄.

26 U kāka u Gusunɔ̄ tabu wɔ̄ri,
win tererun sinum sɔ̄.

27 Win wuswaa ballimɔ̄.

Ma win gāanu nu yaa taasine.

28 U wāa wuu si ba kɔsuka sɔ̄,
sìn dia ba deri, ma ya wɔ̄rumam dɔ̄.

29 U n̄ gobi mɔ̄. Win dukia kun maa
kuuramɔ̄.

U n̄ maa yīsiru yarimɔ̄ win temɔ̄.

30 U n̄ kpē u gɔ̄n tōru duka suuri.

Win bweseru kpuro ta koo dɔ̄
mwaarawa.

Kpa Gusunɔ̄ u nùn wom wure u go.

31 Û n̄ kɔsa naane sāa u tii nɔni wɔ̄kuawa
mi.

Domi kɔsa yen areya u koo wa.

32 Are yi, yi koo nawa u sere gbi.

Win bwese kera kun maa seemɔ̄,
nge dāa kāasa ye ya n̄ maa kparamɔ̄.

33 U ko n̄ sāawa nge resem yèn bii birenu
ba wɔka,

n̄ kun mē nge olifin dāa tèn wēsū ba
dera.

34 Tɔn kɔso u n̄ bweseru wasi.

Dɔ̄ u koo wi u nɔm biran kēnu
mwaamɔ̄n yenu wɔ̄ri.

35 Wī u kɔsa bwisika, kɔsa u koo ko.

Domi bwisi kɔsi yiya yi ra n̄ wāa win
nukurɔ̄.

Kpa yi n̄ nùn nɔni wɔ̄kua.

Yoobun seedagii wāa wallo

16 Yoobu u Elifasi wisa u n̄e,
2 na gari yin bweseru nɔ̄re nɔn
dabinu.

Bēe, i sāawa nuku yemiasio be ba nen
wahala sosimɔ̄.

3 Domma kaa wunen gari saari kamgii
nini kpe.

Mban sōna a ka man sikirinamɔ̄.

4 Ì n̄ daa wāa nen ayerɔ̄,

kpa na n̄ maa wāa bēegirɔ̄,

kon bēe gari saarisi n̄ wii gimanu koosi.

5 Nen gari yi koo bēe dam kē,

kpa n̄ bēe nukuru yemiasia ka nen gari
yi.

6 Nà n̄ gari m̄, nen wahala ya n̄ kpeemɔ̄.

Nà n̄ maa maari, ya n̄ doonɔ̄.

7 Wee tē, Gusunɔ̄ u dera na dam dwiyya.

Ma u nen yenun yānu kpuro gura.

8 Na woorā, nen gɔna gaware.

Ya sɔ̄simɔ̄ ma na tora.

9 Gusunɔ̄ u kua nen yiberɛ,

u maa man gire ka mɔru u nɔ̄ dɔnne.

Ma u man nɔni girari u kasu u nen wasi
kasuku nge gbeeku yaa.

10 U dera tɔmba man yaa kasikimɔ̄ ka
ben gari saarinu.

Ba man wɔmmɔ̄, ba man baari soomɔ̄.

Be kpurowa ba man naa swīi.

11 Gusunɔ̄ u man be ba n̄ win bēere yē
nɔmu sɔ̄ndia.

U man tɔn kɔsobu nɔmu beria.

12 Na raa wāa bɔri yendu sɔ̄ ma u man
burisina.

U man nenua birun di, ma u man
kɔsuka.

U man kua nge tūburu te u tweemɔ̄.

13 Win sēenu man kooro bure.

U nen gabu swii yabura ka wɔnɔwɔndu
sariru.

Ma u nen yēsɔ̄ kɔra u yari temɔ̄.

14 U man wɔrima nge tabu durɔ̄.

Ma u man soomɔ̄ u mēera m̄.

15 Na saaki deewa,

ma na nen wiru tua wisi nuku sankiranun sō.

¹⁶Na wuri kua sere nen nōni swēra, ma na gōw nōnu tera.

¹⁷N ñ mō na kōsa gaa kua.

Nen kanaru ta ra n maa deereawa baadomma.

¹⁸Wune tem, a ku nen yem bere.

A de nen kuuki yi nōra baama kpuro.

¹⁹Domi na yē kam kam ma na seedagii mō wōllō.

U wāa mi, u ka man yinamō.

²⁰Nen kpaasibu ba man yaakoru mē.

Adama Yinni Gusunōwa na kanamō ka swīi.

²¹Nen seedagii wi, u sun sirio ne ka Gusunō

nge mē ba ra tōnu ka win beruse sirie handunia sōw.

²²Domi nen wāarun tōnu nu kpeema.

Ma na dōw ka swaa yēn min di ba ku ra maa wurame.

Yoobu kun maa yīiyōbu mō

17 Yoobu u nēē, na wēsiamō ka wahala, nen wāara kpeeyō.

Siki wōru ga man mara.

²Tōn yaako kowobu ba man kooro bure.

Ba man nōw kuurimō beri berika.

³Yinni Gusunō, a de wunen tii a man mōru bara.

Ma n kun mō wune, wara u koo man sanna.

⁴A ben bwisi wuna.

A ku de bu nasara wa.

⁵Ba sāawa nge tōnu wi mōn teni ta ka yā,

te ta nēē, u win kpaasibu dim soka, ma win bibu ba ka gōwru sō.

⁶Ba man womusu doke,

ba man yāatam siemō.

⁷Nen nōni yi ñ maa do, nuku sankiranun sō.

Ma nen wasi yi dam dwiia, yi doonō nge saaru.

⁸Gemgibu ba biti soore nen wahala yenin sō.

Taare sarirugibu ba koo tōn kōsobu seesi.

⁹Wi u sāa gemgii u koo yōrawa dim dim win swaa sōw.

Kpa wi u deere, u tii dam kē u sosi.

¹⁰Adama bēe nen kpaasibu kpuro,

i wurama i maa gari saari nen wuswaaō.

Ka mē, na ñ goo wasi bēe sōw wi u bwisi mō.

¹¹Nen wāaru ta kpa.

Wee himba ye na raa sāa ye kpuro ya kam kua.

¹²Nen kpaasiba tamaa wōkura sāawa sōw sōw.

Sōw ù n duō, kpa bu nēē, yam sāramawa.

¹³Gōribun wāa yera na mara tu ko nen wāa yeru.

Yam wōkuru sōwra kon nen kpin yeru yi.

¹⁴Kon siki wōru sō n nēē,

geya ga sāa nen tundo.

Kpa n maa kōkōnu sō n nēē,

niya nu sāa nen mero ka nen sesubu.

¹⁵Mana na maa yīiyōbu mō.

Wara u koo kpī u bu wa.

¹⁶Ba koo sara gōribun wāa yerō,

kpa su da tua sōw sannu.

Yina ye ya tōn kōso mara

18 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nēē, ²sere domma kaa gari yini saarinu kpe.

A den mario kpa su maa gere.

³Mban sōna a sun meera gari bakasu.

Mban sōna a sun meera nge yaa saberu.

⁴Wunē Yoobu, wunen mōruwa ya nun wahala mē.

A tamaa ya koo de tōmbu bu yarina kpa wuu gu ko bansu,

kpa kpenu nu doona nin ayerun di?

⁵A n yē ma tōn kōson yam bururama mu koo gbi.

Men dōw yari kun maa ballimō.

⁶Yam bururam mu koo gōsia yam wōkuru win wāa yerō.

Domi u koo gbi nge fitila.

⁷ U ñ maa siimɔ ka toro sindu.

Win tiin bwisi koo nùn sura.

⁸ Domi u koo da yina gia,

kpa win naasu su yen wēe wuronu wɔri.

⁹ Yina koo nùn mwa naa tokurɔ,

kpa yen wēe yi nùn tēke.

¹⁰ Ba nùn taa berie temɔ, win swaa sɔɔ.

¹¹ N wee nɔni swāara nùn mara ta ka sikerene.

Ma ta nùn swīi birun di.

¹² Gɔɔra nùn wɔri, ta win dam kpa.

Ma sāara nùn deema.

¹³ Ta koo win wasin gɔna di beri berikan di.

Kpa bara bakaru tu nùn mwa.

¹⁴ Ba koo nùn wuna win wāa yerun di, tē sɔɔ u raa dam mɔ.

Kpa bu ka nùn da gɔɔn sina kpaɔa bakaru.

¹⁵ Wigiba koo yarina.

Win arumanin tii ya koo kam ko.

Kpa sɔɔ bisu su win yenu dɔɔ meni.

¹⁶ Tɔn kɔso wi, u ko n sāawa nge dāa.

Win gbini yi koo gbera temɔ.

Kpa bu win kāasi bɔɔri wɔllɔ.

¹⁷ Ba koo win gari duari handunia sɔɔ.

Ba ñ maa win yīsiru yaayamɔ.

¹⁸ Domi ba nùn yara yam bururam di, ba sure yam wɔkuru sɔɔ.

Ma ba nùn gira handunian di.

¹⁹ Win bii goo kun nùn bibu maruamme.

Domi win yenugibu kpuro ba koo gbi.

²⁰ Tɔn be ba wāa tē ba koo berum soora.

Kpa be ba koo marura win biru bu biti soora win kam koo bin sɔ.

²¹ Nge meya tɔn kɔsobu ka be ba ñ Gusunɔ yēn wāa yeru ta ko n sāa.

Yoobu nɛɛ, win wɔro koo nùn naawa

19 Yoobu u seewa u win bɔɔɔba sɔɔwa u nɛɛ,

² sere saa yerà i ko i n wāa i n man nuki sankumɔ,

kpa i n man tɔya mɔ ka been gari saarinu.

³ Wee yen nɔn dabina mi,

i kasu i man wɔmɛ.

I ñ sekuru mɔwa i ka man burisinamɔ mesum?

⁴ Nà n toran na ka gem, nen gariya.

⁵ I tamaa i man deeram kerewa, kpa i man nen durum sɔɔsi?

⁶ I de i n yē ma Gusunɔwa u ka man mɔ.

Ma u man suremɔ win yina sɔɔ.

⁷ Wee, na nɔɔguru sua na nɛɛ, win kookoo si, su ñ wā.

Adama goo sari wi u man wisa.

Na gbāramɔ bu man faaba ko, adama na ñ faaba wa.

⁸ Gusunɔ u nen swɛɛ kpuro kenua baama.

Ma u dera yam wɔkura yi wukiri sere na ñ kpē n gam da.

⁹ U nen wirun furɔ wuka u nen beere wuna.

¹⁰ U man kɔsuka baama kpuro.

Ma u nen yīiyɔbu wuna nge dāa te ba wuka.

¹¹ U ka man mɔru bara.

Ma u man kua nge win yibere.

¹² Win tabu kowobu ba nɔɔ tia kua ma ba seewa ba man wɔrim wee.

Ba swaa yaba sere ba ka man girari.

Ma ba na ba ben sansani gira ba ka man sikerene.

¹³ U dera nen mɛro bisibu ba man deri, ma nen bɔɔɔba ba yarina.

¹⁴ Nen berusebu ba man biru kisi,

ma nen kīnasibu ba man duari.

¹⁵ Wee nen sɔbu ka nen sɔm kowobu ba man mɛera nge sɔɔ wi ba ñ yē.

¹⁶ Nà n nen sɔm kowo soka, u ku ra wure.

Nà n nùn suuru kanamɔ,

u ra n man atafiiru sāawa.

¹⁷ Nen kurɔ u ku ra nen nuburu kā.

Meya maa nen bibu ba man gema.

¹⁸ Ka mam bibɔ kpuro ba man gemawa.

Nà n gari gerua, ba ra man wɔmewa.

¹⁹ Be na ra ka gerunen tii ba man tusa.

Be na maa kī ba man seesi.

20 Nen wasin yaa ya nen kukunu mani.
Wee wēsiaru tōnawa ta man tie.
21 Nen bōrōba, i nen wōnwōndu waawo.
Domi Yinni Gusunōwa u man
seeyasiamō.
22 Mban sōna i man naa swīi nge me
Gusunōn tii u man naa swīi.
Nōni swāa te i dera na wa, ta ñ bēe tura?
23 Na kī bu nen gari yore tireru sō.
24 Kpa bu maa yi yore kperu sō ka sisu
yi n wāa mi, sere ka baadommaō.
25 Adama na yē ma nen yakio u wasi
wi u koo ra se u ka man yina.
26 Nen wasi yì n kōsa yi kpa,
saa ye sōra kon Gusunō wa.
27 Wiya ko na n meera.
Nen tiin nōniya yi koo nùn wa, n ñ mō
googii.
Nen gōru ga tēmanabu kpanamō yèn sō
n tēemō.
28 Saa ye sō, i ko gere i nēe,
mban sōna i man naa gire.
Domi nen gem mu koo sōsira.
29 Adama i n yē ma Gusunō u koo bēe
siri.
Yen sō, i win takobi nasio.
Domi yen seeyasiabu sē.

Kōsa ye ya koo tōn kōso deema

20 Sofaa Naamaagii u Yoobu sōōwa
u nēe,
2 wee nen bwisikunu dera na burisine.
Yen sōna na sende n ka nun wisi.
3 Na wunen gerusibu nua, bi bu man dua
too.
Adama nen bwisi koo de n nun wisi.
4 Saa mìn di ba tōnu taka kua,
5 a ñ yē ma kōsan kowon nasara ku ra
te?
Meya maa win nuku dobu kun tēemō.
6 Baa ù n kpā u wōllu babamō,
ñ kun me u guru winu dekamō,
7 u koo kam kowa nge swāa swīi bi tōnu
u kua.
Be ba raa nùn waamō, ba koo nēe, mana
u wāa.

8 Ba koo nùn duariwa nge dosu.
U koo doonawa nge wōkurun kāsiru.
9 Be ba raa nùn waamō, ba ñ maa nùn
wasi.
Mi u raa wāa ba ñ maa nùn wasi mi.
10 Sāarobu ba koo win bibu wōri.
Nge meya u koo ka bu wesia ye u raa bu
mwaari ka dam.
11 U dam mō, ma u sāa nge aluwaasi.
Adama u koo ka ye kpuro kpunawa
sikirō.
12 Kōsa ra n dowā win nōw sō,
kpa u n ye beri win yaraō,
13 ya n girari sere win darō.
U ku ra n kī u ye deri.
14 Adama ya koo de win dīanu nu sosia
win nukurō,
kpa nu gōsia nge waa dēe.
15 Gabun dukia ye u mwēe, u koo ye sia.
Gusunōwa u koo ye yara win nukurun
di.
16 Ye u koo nō, ya ko n sāawa nge waa
dēe,
kpa yu nùn go.
17 U kun tamaa tim ka bom
mu koo nùn kokua nge nim tora.
18 U koo win dukia wesia ye u wa mi.
U ñ maa yen arufaani dimō.
19 Domi u sāarobu dam dōre.
Ma u ben yenusu mwēera, u ñ wiguu
bane.
20 Win bōsōnu ku ra yibu.
Adama baa ye u kīru bo, u ñ kpē u ye tii
yīiya.
21 Gāanu sari ni u ñ tii koosi.
Adama win dukia ya ñ tēemō.
22 Baa ù n ye mō ya kpā, u ko n nuki
sankirewa.
Sāaru ta koo nùn wōriwa.
23 Wee sanam me u win nukuru yibiamō,
Gusunō u koo nùn wōri ka mōru baka.
Kpa u de sēenu nu nùn wisi nge gura.
24 Baa ù n tabu yāa sisuginu duka
suurimō,
ba koo nùn twee ka sii gandun tendu.
25 Baa ù n sēu teu wuna win wasin di,

ñ kun me ù n yaasa wuka win woo sɔn-
dun di,
gɔɔn berum koo nùn sura.

²⁶ Asɔɔ ya koo win dukia deema.

Kpa dɔɔ wi tɔnun bii kun sɔrua u nùn
mwa,
wi ka win yānu.

²⁷ Wɔllu ta koo win durum sɔɔsi,
kpa tem mu nùn seesi.

²⁸ Win dirun arumani kpuro koo kam ko
Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ.

²⁹ Yeniwa Yinni Gusunɔ u tɔn kɔsobu
yiyie.

Yera ya bu mara sia.

Yoobu u Sofaa wisa u nɛɛ,

tɔn kɔsobun tii ba ra n doo nɔɔru mɔ

21 Yoobu u nɛɛ,
²i nɛn gari nɔɔwɔ.

Ì n wura i man swaa daki, i man nukuru
yemiasia mi.

³I de n gari gere.

Nà n gari gerua na kpa, ko i kpī i man
yɛɛ.

⁴Tɔnuwa na weeweenu koosimɔ?
Nge mban sɔna kon temana.

⁵I man mɛerio, kpa biti yu bɛɛ mwa
kpa i been nɔsu kɔre.

⁶Nà n nɛn wāaru bwisika,
na ra nandewa, nɛn wasi yi n diirimɔ.

⁷Mban sɔna Gusunɔ u ra de tɔn kɔso u n
wāa,

kpa u n dam mɔ sere ka win tɔkɔɔ.

⁸U ra bibu ma kpa be, bu maa se bu ma.
Kpa u n be kpuro mɛera ba n kuuramɔ
win nɔni sɔɔ.

⁹Bɔri yenda wāa ben yenusɔ, ba ñ berum
mɔ.

Gusunɔ kun maa bu sɛɛyiasiamɔ pai.

¹⁰Saa kpuro, ben ketɛ kineru tà n ben
nɛɛ yɔɔwa yi ra mawa.

Yi ku ra nukuru yari.

¹¹Ba ra ben bibu deri ba n duki mɔ nge
yāanu,

kpa ba n dweebu mɔ,

¹²Ba n bara kpānu ka mɔɔɔkunu soomɔ,
ba n womusu mɔ,
kpa ba n nuku dobu mɔ, ba n guunu
soomɔ.

¹³Ba ra ben wāaru diwa nuku dobu sɔɔ,
kpa bu gbi subaru sɔɔ.

¹⁴Wee ba ra raa yellu Gusunɔ sɔ bu nɛɛ,
a gɛero min di, sa ñ kī su wunen swɛɛ
gia.

¹⁵Wara ra n Gusunɔ Dam kpurogii
su ka sere nùn yoru diiya.

Arufaani yerà sa kon mɔ sà n nùn
kanamɔ.

¹⁶Tɔn ben bweseru, ba ñ doo nɔɔru mɔ
ro?

Adama nɛ, na ñ tɔn kɔsobun bwisi kɛru
kī.

¹⁷Ka mɛ, a ra wa mi tɔn kɔsobun yam
bururam mu gbimɔ?

A ra wa ba nɔni sɔɔre?

Gusunɔ u ra bu sɛɛyasie win mɔrun sɔ?

¹⁸A ra wa ba sāa nge yakasu,
ñ kun mɛ nge doo sakosu si woo ga ka
doona?

¹⁹Bɛɛ i gerumɔ i mɔ,

tɔn ben bibun bwesera Gusunɔ u ra
sɛɛyasie.

Adama nɛ, na nɛɛ, ben tiiwa n weenɛ u
sɛɛyasia,

kpa bu gia ma beya ba tora,

²⁰kpa ben tii bu ben kam kobu wa.

Nge mɛya ba koo ka Gusunɔn mɔru
denda bu wa.

²¹Domi bà n gu ba kpa,

ben baaye ka ye ya koo ben bibu deema.

²²Sa ko kpī su Gusunɔ keu sɔɔsi,

wi, wi u sāa win gɔɔɔɔɔɔɔ siri kowo?

²³⁻²⁴Gabun wāara ra dorewa, ba n wāa
bɔri yendu sɔɔ.

Kpa ba n wasi bwāa do, ba n dam mɔ
nge aluwaasi

sere bu da bu ka gbi.

²⁵Adama gabu ba ra gbiwa wahala sɔɔ,
ba kun doo nɔɔru wa baa fiiko.

²⁶Be kpurowa ba koo gbi, kpa bu ko
kɔkɔnun dīanu.

²⁷ I been tii laakari ko,
na been bwisikunu yē ka kōsa ye i man
manimō.

²⁸ Domi i nēē, mana tōn bokon yenu ga
wāa,
gè sō tōn kōsoba wāa.

²⁹ Adama i ñ be ba sarō swaaw bikiare?
I kī i sikiwa ye ba bēē sōwa tōn kōson
sō?

³⁰ Wahala yà n tōn kōso deema u ra
yariwa ye sōon di.

Baa Gusunō ù n ka nùn mōru kua,
u ra kisirewa ye sōon di.

³¹ Ñ n men na, wara u koo maa nùn
gerusi.

Wara u koo nùn win kōsa kōsie.

³² Domi ù n gu, siki wōruōra ba ka nùn
dō.

Kpa ba n siki te kōsu.

³³ Tōn dabira ta koo win goru swīi bu ka
da siku yerō.

Kpa u kpin yee buraru wa temō.

³⁴ Ñ n men na, nuku yemia birà i man
kua.

Been ye i man wisa mi kpuro,
ya ñ sāa dee dee. Weesa i mō.

Elifasi u Yoobu taare wē

22 Yera Elifasi, Temagii u Yoobu
wisa u nēē,

² tōnu u ko n arufaani mō Gusunōn mi?
Aawo! Tōnu ù n sāa dee dee, win tiin
arufaaniwa.

³ A tamaa yèn sō a sāa gemgii,
Gusunō u yen are waamō?
À n sīimō dee dee arufaani yerà u
waamō.

⁴ A tamaa yèn sō a nùn mem nōwamme,
yen sōna u nun seeyasiamō?
A tamaa yèn sō a nùn nasie,
yen sōna u nun sirimō?

⁵ Aawo. Wunen tora dabinun sōna u nun
seeyasiamō.

Wunen kōsa ya maa kpā.

⁶ Domi a wunen berusebun yānu tōru
mwa,

ma a bu deri tereru.

⁷ A ñ wi nim nōru ga mō nim kā u nō.
Meya a ñ maa wi gōōra mō dīanu kā u
di.

⁸ A raa sāawa damgii ka beeregii,
ma a tem me kpuro mō.

⁹ A gōminibu girawa ba doona nōm dira,
a ñ bu somi.

Ma a gobekuban dam bua.

¹⁰ Yen sōna yēri nun wāasi beri berika,
ma berum nun mwa subaru sō.

¹¹ Ma yam wōkura nun wukiri nge nim
bwee bakaru,

a ñ maa yam waamō.

¹² Sa yē ma Gusunō u wāa wōllō.

A mēerio a wa sere mi kperi wāa.

¹³ Ka me, a gerumō a mō, mba Gusunō u
yē.

U ñ kpē u tōnu siri guru wiru sō.

¹⁴ Guru wiru ta sinum mō,
u ñ kpē u gāanu wa min di.

U sirenawa wōllu mi tōna.

¹⁵ Yoobu, a yōrariwa a kōsan kowobun
yira ye swīi?

¹⁶ A ñ yē ma ba bu go ben gōon saa yu
sere turi?

Ba doona nge gana ye ya nim diira.

¹⁷ Tōn ben bweseru ba ra raa Gusunō
sōwa bu nēē,

u bu derio sēē.

Mba wi Dam kpurogii u koo kpī u bu
kua.

¹⁸ N deema Gusunō wiya u raa ben ye-
nun dukia kuurasia.

Adama ba ñ nùn saawara kue,
ye ba ben himba yīimō.

¹⁹ Be ba gem swīi ba koo yēeri,

bà n tōn kōso wa u kam kua.

Be ba ñ taare mō, ba koo yēewa bu nēē,

²⁰ wee, besen yibere u kam kua,
win dukia ye u mō kpuro, ya dō
mwaara.

²¹ Yoobu, a ka Gusunō doro, kpa ye
kpuro yu nun sanō kua.

À n kua me, wunen nuku dobu koo
wurama.

22 A win sɔ̄siru swaa dakio kpa a tu nene ḡdruɔ.
 23 À n ka k̄ɔsa tonda ma a wurama, Dam kpurogii koo nun wunen yellun wāaru wesia.
 24 A wunen wura ye a mɔ̄ k̄ɔwɔ temɔ. Kpa a wunen kpee gobigiru deri daarun toraɔ,
 25 kpa Dam kpurogii u ko wunen wura ka wunen sii geesu.
 26 Saa yera kaa n nuku dobu mɔ̄ Gusunɔ Dam kpurogiin mi. Kpa a nùn naane ko, a nùn wunen wuswaa s̄ɔ̄si.
 27 À n nùn kana u koo nun wisi, kpa a wunen nɔ̄ mweenu yibia.
 28 Ye a nia kua kpuro, ya koo koorawa. Wunen swɛɛ yi a swīi kpuro, yi ko n deɛrewa.
 29 À n wāa n̄ni swāaru sɔ̄ɔ, kaa tii kawa a n̄ɛ, tii suaba bu nun tu kp̄ɛɛ.
 Kpa Gusunɔ u nun wolle sua.
 30 U koo mam taaregii yara k̄ɔsan di, wunen deɛrarun s̄ɔ̄.

Yoobu u n̄ɛ, Gusunɔ kun kī u ka nùn gari ko

23 Yoobu u wisa u n̄ɛ,
 2 sere ka gisɔ̄ na Gusunɔ wee-weenu koosimɔ.
 Nen n̄ni swāaru ta nen wuri kere.
 3 Nà n daa yē mi u wāa kon daa dawa sere win mi.
 4 Kpa n nùn s̄ɔ̄ ye ya man wāasi, ka maa yèn s̄ɔ̄ na tii wɔramɔ.
 5 Kpa n win wisibu nɔ̄. N nɔ̄ ye n nùn neni.
 6 U koo man dam s̄ɔ̄si u ka man siri? Aawo, u koo ȳɔrawa u man swaa daki.
 7 Ne t̄n geowa kon kp̄i n ka nùn wesianɔ ko.
 Kpa wi, wi u s̄aa nen siri kowo, u man yakia sere ka baadommaɔ.
 8 Adama nà n da s̄ɔ̄ yari yeru gia, u ku ra n wāa mi.

Nà n maa da s̄ɔ̄ duu yerɔ, na ku ra nùn wa mi.
 9 Aa, u sɔ̄mburu garu m̄wa s̄ɔ̄ yēsan n̄m geu gia?
 Nà n da mi, u ku ra n wāa mi.
 U kukuawa s̄ɔ̄ yēsan n̄m dwareu gia?
 Min tii, na ku ra nùn wa.
 10 Ka m̄ɛ, u nen swɛɛ kpuro yē yi na swīi.
 Û n man kp̄ɛɛ laakari meeribu sɔ̄ɔ, kon yariwa min di,
 na n deɛre nge wura ye ba d̄ɔ̄ doke.
 11 Na win yira swīiwa dee dee.
 Na n̄ gere win swaan di.
 12 Na n̄ win wooda sare.
 Ye u man s̄ɔ̄wa kpuro, na ye mem n̄ɔ̄wawa ḡdruɔ.
 13 Û n gāanun himba yi, wara u koo ye sīiya.
 Ye u kī yera u ra ko.
 14 Ñ̄ n men na, u koo ko ye u yi kpuro nen s̄ɔ̄,
 kpa u maa man himba kpaa yiya.
 15 Yen s̄ɔ̄na na nande wi Gusunɔn wuswaaɔ.
 Nà n bwisika na ra nandewa win s̄ɔ̄.
 16 Gusunɔ u nen wɔrugɔrun dam bua.
 Wi, Dam kpurogii u man berum kp̄ɛɛ.
 17 Ka yen de kpuro, na n̄ n̄ɔ̄ mari,
 baa m̄ɛ n s̄aare yam w̄kura man wukiri.

Gusunɔ u ra t̄n k̄ɔso deriwa u n m̄ɔ̄ ye u kī

24 Yoobu u maa n̄ɛ,
 mban s̄ɔ̄na Gusunɔ Dam kpurogii ku ra saa yi u ka t̄mbu siri.
 Mban s̄ɔ̄na be ba nùn mem n̄ɔ̄wamm̄ɛ ba ku ra saa ye wa.
 2 Domi wee, gabu ba gabun tem gbenimɔ ba ka begim mennamɔ.
 Ma gabu ba yāanu kpare ni ba gbena.
 3 Gaba maa gobekuban ketekunu mw̄ɛrimɔ.
 Ma ba ḡminibun n̄ɛ t̄ruba mwaamɔ.
 4 Ba w̄n̄w̄ndobu dam d̄ɛremɔ ba giramɔ swaan di.
 Ma s̄arobu ba swaa kasu bu kuke.

⁵ Sāaro be, ba yaayaare m̀̀ gbaburɔ nge
gbeeku keteku,
ba dīanu kasu bu ben bibu wē.

⁶ Be wee ba yakasu gēemɔ ben yaa sabe-
nun s̄s̄,

ma ba dīanu kunɔnu m̀̀ tɔn k̄son gberɔ.

⁷ Adama ba ñ bekuru mɔ te ba koo
wukiri w̄kuru puran s̄s̄.

⁸ Be wee ba da ba baka kpee baaba s̄s̄
yèn s̄s̄ ba ñ wāa yeru mɔ.

Miya gura bu waayamɔ.

⁹ Tɔn k̄so wi, u ra gobeku mwewa ka
dam.

Kpa u sāaron yabe tee te u mɔ t̄ruba
mwa.

¹⁰⁻¹¹ Be wee, ba ȳsu basi tɔn k̄son kara
s̄s̄.

Ba doo b̄ka s̄s̄wa, ma ḡɔra bu m̀̀.

Ba n̄n gum kuammɛ, ba resem
gamamɔ.

Adama ba ñ k̄kɔ bu ye nɔ,

baa mɛ nim n̄ru ga bu m̀̀.

¹² Wuu marosɔ gaba ḡɔ d̄ɔ, ba wuri
m̀̀.

Be ba m̄era kua ba weeweenu m̀̀.

Adama Gusunɔ kun yen gaa gara.

¹³ Gabu ba yam bururam tusa.

Ba ku ra n wāa mɛ s̄s̄.

Domi ba ñ yē mi mu ka bu d̄ɔ.

¹⁴ Tɔn gowo u ra sewa buru buru yellu

kpa u sāarobu go.

W̄kuru kpa u gbeni.

¹⁵ Yam w̄ku bere berera sakara kowo u
ra n kasu.

U ra n̄ewa, goo kun n̄n wasi.

Kpa u win wuswaa s̄nditia wukiri.

¹⁶ Yam w̄kuru s̄ɔra gbenɔ u ra dia
k̄suku.

S̄s̄ s̄s̄, kpa u tii kenusi win yenuɔ.

U ñ yam bururam yē.

¹⁷ Ben mi, bururu ta s̄āawa nge ḡɔn
tiro.

Ba ra n nandewa.

¹⁸ Adama b̄ɛ i n̄ɛ,

tɔn k̄so u s̄ā nge nim yaka.

Ba win tem b̄rusi.

U ñ maa d̄ɔ win resem gbaarɔ.

¹⁹ Nge mɛ tem mu ra nim nɔ gbeburun
saa s̄s̄,

nge meya ḡribun wāa yeru ta ra du-
rumgii mwe.

²⁰ Wi u tɔn k̄so mara u ra n̄n duariwa.

U koo kowa k̄kɔn̄un dīa geenu.

T̄mbu kpurowa ba koo n̄n duari.

Kpa u w̄ruma u b̄ɔra nge d̄ā.

²¹ T̄nu win bweseru u ra kurɔ w̄ron
yānu gurewa.

U ku ra ḡmini gea gaa kue.

²² Adama Gusunɔwa u dam mɔ u ka tɔn
k̄so ben wāaru ȳrasia.

Û n bu w̄ri, ba ku ra n maa yē nge ba
ko n wāa.

²³ Gasɔ u ra bu ȳiȳbu wē,

ba n ka wāa b̄ri yendu s̄s̄.

Adama u ra n ben sanu sanusu
m̄erawa.

²⁴ B̄a n ka tii yina kpuro, subaru s̄s̄, ba
kpawa.

Ba ra w̄rumewa mii mii bu gbi nge tɔn
diro.

Kpa ba n s̄ā nge dobi yi ba bura.

²⁵ Ye na gerua mi, geema.

Wara u koo man siri,

kpa u n̄ɛ, n̄n gari yi, yi ñ asansi gaa
mɔ.

Gusunɔ u dam mɔ gāanu kpuron w̄llɔ

25 Bilida Suagii u Yoobu wisa u n̄ɛ,
² Gusunɔn dam mu nasiaru tura.

U ra de b̄ri yendu ta n wāa sere w̄llun
s̄s̄ s̄s̄.

³ Win tabu durɔbu ba ñ geeru mɔ.

U ra de win yam bururam mu s̄s̄sira
t̄mbu kpuron mi.

⁴ T̄nu kun kp̄ɛ u n gem mɔ Gusunɔn
wuswaaɔ.

Wi ba mara gesi, u ñ kp̄ɛ u n d̄ere
Gusunɔn wuswaaɔ.

⁵ Domi baa suru u ñ d̄ere win wuswaaɔ.
Meya maa kperi kun buriri win

wuswaaɔ,

⁶kaa sere gere tōnu wi u sāa nge kōkōbu?

**Yoobu nēe, Bilidan
somiru ta ñ arufaani mō**

26 Yoobu u Bilida wisa u nēe,
²Bilida, wunen wisibu bu ñ dam sarirugii somimō.

Wunen dam kēru ta ñ arufaani gaa mō.

³Anna a bwisi kēru wa te a wi u kun bwisi mō kēmō.

Wunen bwisi yi, yi ñ goo somimō.

⁴Wara a gari yini sōmō.

Wara u nun gari yini gerusia.

**Gusunō u dam mō
gāanu kpuron wōllō**

⁵Be ba gu ba wāa sere nim wōkun tem sōwō,

ba diirimō.

⁶Domi Gusunō u be kpuro waamō.

Gāanu kun nūn ganua gōribun wāa yeru mi.

⁷Wiya u sōw yēsan nōm geu doke wom dirum sōw.

Ma u tem bwē kam dirum sōw.

⁸Ma u nim banisi guru winu sōw.

Ka mē, guru wii ni,

nu ku ra gēere nim bunum sō.

⁹Wiya u ra de guru winu nu win sina gōna wukiri.

¹⁰Ma u bubenu kua nim wōkun wōllō, mi yam bururam ka yam wōkura karane.

¹¹Gusunō ù n gbāra, wōllun gbere ya ra diiriwa,

kpa ya n wāa biti sōw.

¹²Ka win dama u ra nim wōkun nim kōsuku.

Kpa u ka win bwisi yaa gōba ye ba mō Rahabu kamia.

¹³Û n wom wura, wōllu kpuro ta ra deerewa nge ba kura.

Ka win nōma u ra waa ye ya duka mō sōkiri.

¹⁴Adama yeni kpuro ya sāawa win kookoo piiminu.

Nin wōkinun fiikowa sa ra n nōwō.

Ñ n men na, wara u koo kpī u win dam asansi tubu ù n gbāra nge gura.

**Toro u koo kpī u
Gusunō somiru kana?**

27 Yoobu u kpam win gari gerubu torua u nēe,

²na bōrumō na mō,

sere ka Yinni Dam kpurogiin wāaru,

wi, wi u yina u man nen gem wē,

ma u man nuku sankiranu sosiamme,

³ù n gesi dera na wāa na wēsiamō,

⁴na ñ weesu mō.

⁵Gusunō u man bere n ka beē gem wē.

Sere ka nen gōwn tōrō, ko na n mōwa na deere.

⁶Na yōrariwa ma nen daa ya wā.

Nen gōru ga ñ man taare wēere nen wāarun tōru garu sōw.

⁷Gusunō u de tōn kōson kōkōrō

yu nen yibereba deema,

be, be ba man seesimō mi.

⁸Sanam mē Gusunō u tōn kōson wāaru wuna,

yīiyō birā bu maa nūn tie.

⁹Gusunō u koo nūn swaa daki

sanam mē nōni swāara nūn deema?

¹⁰I tamaa u ko n win nuku dobu kasu Gusunō Dam kpurogiin mi?

I tamaa u koo Gusunō kana saa kpuro?

¹¹Kon beē Gusunōn dam gari sōwa.

Na ñ beē win himba beruamme.

¹²Beē kpuro i wa nge mē u sāa.

Mban sōna i gari gerumō yi yi ñ asansi mō.

Tōn kōson doo nōra kun tēemō

¹³Wee ye Gusunō Dam kpurogii u tōn kōso yiye.

¹⁴Bà n bibu mara ba dabi, ba koo gbiwa tabu sōw.

Ben bibu ba ñ dīanu wasi bu di ba n ka wāa.

¹⁵ Barara ta koo ben bwese te ta tie sua.
 Ben gominibu ba ñ kpē bu bu swiīya.
¹⁶ Baa bà n gobi waamɔ nge tua,
 ma ba yānu guramɔ nge yanim,
¹⁷ gemgiwa u koo yāa ni dendi,
 kpa u gobi yi di.
¹⁸ Tɔn kɔso ù n diru bana ta ko n sāawa
 nge narin wēɛ,
 ñ kun mē nge kuu te kɔso u kua.
¹⁹ U koo gbiwa ka gobigiru.
 Adama ba ñ nùn sikumɔ ka gobi yi. U ñ
 yi wasi gɔriɔ.
²⁰ Nandaba bu koo nùn deema subaru
 sɔɔ nge nim mē mu daru bɔɔ saramɔ.
 Woo guna ya koo ka nùn doona wɔkuru.
²¹ Sɔɔ yari yerun woowa ga ra nùn wuke
 saa win wāa yerun di
 gu ka da sere mi n toma.
²² Gusunɔ u ko n nùn tweemɔwa ka wɔn-
 wɔndu sariru.
 Kpa u duka yakura u wa u ka sēɛ ni
 suuri.
²³ Tɔmbu bà n wa mesum kpa bu nùn yēɛ
 ba n taki mɔ,
 kpa bu nùn wia koosi saa ye u doonɔ.

Bwisi

28 Yoobu u nēɛ,
 tamba yē mìn di sii geesu ka
 wura ya ra yari
 bu sere ye tea.
² Tem diya ba ra maa sisu wunɛ,
 kpa bu sii gandɔ sɔwa kperun di.
³ Be ba sisu sɔwamɔ,
 sere tem sɔwɔwa ba ra ka fitila du
 kpa ba n duɔ sere mi su wāa yam
 wɔkuru sɔɔ,
⁴ kpa bu wɔru gbe sere tem sɔwɔɔ,
 bu swaa wāa mi, mi goo sari.
 Ba ñ kpē bu sī mi.
 Wēɛya ba ra n gasirimɔ bu ka du mi.
⁵ Tem wɔllɔwa dīanu ra kpi.
 Adama men sɔwɔɔ,
 n sāawa nge gāanu kpuro dɔɔ mwaare.
⁶ Tem sɔɔ miya kpee gobiginu ra n wāa.
 Mi sɔɔra ba ra maa wura wa.

⁷ Kasa ya ñ swaa ye yē.
 Meya maa yabereku ga ñ ye waare.
⁸ Gbee sunɔ ka yee yi yi tii naane sāa yi
 ñ ye mwaare.
⁹ Adama tɔnu u kākā u kperu wɔri u
 kɔsuka,
 sere u guunun kpeekpɛeku girari.
¹⁰ Kpee ten nɔwɔra u ra swēɛ wunɛ,
 kpa u gāa gee ni wa, ni nu wāa mi.
¹¹ Ù n nim kame sɔɔ mi, u ra mu swaa
 ganewa,
 kpa u ka dukia yarima ye ya berua sɔɔ
 mi.
¹² Adama mana tɔnu u koo kpī u bwisi
 wa.
 Mana yi sika.
¹³ Tɔnu kun yin gobin geeru yē.
 Domi yi ñ wāa handunia yeni sɔɔ.
¹⁴ Yi ñ wāa daarɔ.
 Yi ñ maa wāa nim wɔku sɔɔ.
¹⁵ Ba ñ kpē bu ka yi wura kɔsina.
 Ba ñ maa kpē bu yi dwe ka sii geesu.
¹⁶ Ba ñ kpē bu yi weesina ka wura ye ya
 wee Ofirin di,
 ñ kun mē ka kpee gobigii ni nu nɔni
 boogu ka berɔ wuru mɔ.
¹⁷ Ba ñ kpē bu yi weesina ka digi,
 ñ kun mē ka nɔra ye ba kua ka wura,
¹⁸ kaa sere gere kpee gobigii ni ba
 sokumɔ korai ka kirisitali?
 Bwisi yi kpee gobiginu bɛɛɛ kere.
¹⁹ Ba ñ kpē bu ka yi Etiopin kpee gobigii
 ni nu nɔni dɔm buuru mɔ weesina.
 Ba ñ maa kpē bu yi weesina ka wura
 gea.
²⁰ Ñ n men na, man diya bwisi yi wee.
 Mana yin nuura wāa.
²¹ Tɔnu kun kpē u yi wa ka nɔni.
 Gunɔ ge ga yɔɔwa ga ñ kpē gu yi wa.
²² Gɔɔ ka gɔribun wāa yera koo nɛɛwa,
 yin gariya ba nɔɔre tɔna.
²³ Gusunɔ turowa u bwisin swaa yē.
 Wiya u maa yin wāa yeru yē.
²⁴ Domi wiya u handunian goonu nne
 kpuro waamɔ.
 U maa kpuro waamɔ ye ya wāa tem sɔɔ.

25 Sanam me u wom bunum meera
 ma u nim kp̄āaru meera,
 26 ka sere swēe yi gura koo swīi yu ka ne,
 ka maa swēe yi guru maakinu ka guru
 gb̄āsukubu koo swīi,
 27 yera u bwisi yi wa.
 Ma u yin asansi wēera u yi.
 28 Saa yera u t̄mbu s̄ōwa u n̄e,
 bu n̄n nasio, yera ya sāa bwisi.
 Wi u maa k̄sa geerari, wiya u bwisi m̄.

Yoobun yellun wāaru

29 Yoobu u maa win gari gerum
 w̄ri u n̄e,
 2 na kī nen yellun wāaru tu wurama
 ta n sāa nge saa ye Gusun̄o u man k̄su.
 3 Na kī na n wāa nge saa ye u fitila s̄re
 nen wuswaa,
 ma win yam bururam man yam bu-
 rurasiē w̄kuru.
 4 Na kī na n sāawa nge saa yè s̄o na
 dam m̄,
 ma Gusun̄o u man k̄su ka kīru.
 5 Saa ye s̄o, Gusun̄o Dam kpurogii u ka
 man wāa,
 ma nen biba ka man wāa.
 6 Meya nen yaa sabenu nu ra n bom
 yiba.
 Meya maa nen olifi ya ra man gum wē
 mu n kokum̄o nge daa koka.
 7 Saa ye s̄o, n̄a n yara t̄ōw̄o na da na
 sina wuun gb̄ararun k̄nn̄ōw̄o
 su ka siri,
 8 aluwaasiba b̄a n man wa,
 ba ra man beere wēwa bu doona min di,
 kpa dur̄o t̄ōk̄nu nu se nu ȳra.
 9 T̄n bokobu b̄a n man wa ba ra ben
 gari gerubu ȳrewa.
 10 Meya maa sinambu ba ra n̄ō mari,
 kpa n sāare ben yara ben daro mani.
 11 Wi u nen gari nua u ra n̄ewa, doo
 n̄ōrugiiwa na sāa.
 Wi u maa man wa seeda gea u ra man
 diiye.
 12 Domi na ra w̄n̄w̄ndo somi ù n
 somiru kana,

kpa n gobeku wi ba yina bu somi dam
 kē.
 13 Be ba ḡō d̄ō, ba ra man domaru
 kuenta.
 Kpa n ḡominibu nukuru yemiasia n de
 ba n nuku dobu m̄o ḡōru.
 14 Gem kobu bu ra n man wāasiwa nge
 yabe te na sebua,
 ñ kun me nge dawani ye na b̄okua.
 15 Na ra n sāawa w̄kobun n̄ni,
 kpa na n sāa k̄ri kpirirugibun k̄ri.
 16 Na kua s̄arobun tundo.
 Na ra s̄bu n̄ōri, n ben gari meeri yi ba
 ka na.
 17 Adama na ra t̄n k̄sobun n̄su b̄ōku,
 n bu w̄rari ye ba mwa.
 18 Ma na tii s̄ōwa na n̄e,
 kon gbiwa t̄k̄ru s̄o, nen kpin yeru
 w̄ll̄o.
 Nen wāarun t̄nu nu ko n dabiwa nge
 yani seeri.
 19 Ko na n sāawa nge d̄a t̄n gbini yi
 wāa nim b̄oku.
 Kpa kakoru ta n wāa nen kāasin w̄ll̄o.
 20 Saa ye s̄o, nen yiiko ya koo wurama,
 kpa na n dam m̄o nge ten te ba gawe.
 21 Yellu, t̄mbu ba ra ȳrewa bu nen gari
 swaa daki.
 Ba ra n̄ō mariwa bu nen bwisi n̄ō.
 22 N̄a n gari gerua na kpa, goo ku ra
 maa ḡāanu wisi.
 Nen gari yi, yi ra bu duuriwa kpure
 kpure nge nim me mu d̄ākum̄o.
 23 Be kpuro ba ra n man marawa nge
 tom buruku gura.
 24 Kpa n yēe musee n ka bu dam kē
 sanam me ba dam bie.
 Ba ñ kp̄e bu man nuki sanku n wuswaa
 burisina.
 25 Nena na ra n bu swaa gbiiye,
 kpa na n wāa ben suunu s̄o nge sina
 boko
 wi u ra win t̄mbu nukuru yemiasie.

Yoobun tēn wāaru

30 Tē wee bibu ba man yēemɔ,
ba ñ mam nen tɔkɔru gara,
be, bèn baababa ba ñ tura
bu nen bōnu somi bu ka nen yāa gɔɔ
kpara.

² Mba ba koo raa kpī bu man kua,
be, be ba sāare ba gɔɔ dɔɔ.

³ Wee ba sāaru ka gɔɔru soore.
Ba da gɔɔburɔ bu ka dīanu kasu bu di.
Adama gāanu sari mi.

⁴ Ba ra dewa dāa kikun bɔkuɔ bu yako
bura ge ga bɔru mɔ ga n sāa ben
dīanu,
kpa ba n kiku gagun gbini dimɔ.

⁵ Ba ra bu girewa tɔmbun suunu sɔɔn di,
ba n bu naa swīi nge gbenɔbu.

⁶ Kpa bu da ba n wāa kpee wɔrusɔ ka
wɔwi sɔɔ,

⁷ ba n wāa ba n taasine sākin suunu sɔɔ,
kpa ba n kuuki mɔ kikisɔ,

⁸ ba n sāare nge wiirɔbu,
ñ kun mɛ nge be ba gema ba gira wuun
di.

⁹ Tē wee, ben biba ba man yēemɔ,
ba man womusu dokemɔ.

¹⁰ Ba ra man biru kisi yèn sɔ ba ñ kī bu
man wa.

Kpa bu man yāatam sie.

¹¹ Domi Gusunɔ u man funɛ wuna, u
sekuru doke.

Yen sɔna ben goo kun nen beere yē baa
fiiko.

¹² Tɔn kɔso be, ba man seesimɔ.

Ba kasu bu man tēka di bu sura.

Ba swaa kasuwa bu ka man kam koosia.

¹³ Ba nen swɛɛ bɔɔra.

Ba kookari mɔ bu ka man kam koosia,
be, be goo kun somiru wee.

¹⁴ Be wee ba yaba mi na kukua.

Ma ba dumɔ min di ba man wɔrimɔ.

¹⁵ Ma berum man mwa,

nen beere ya doona nge woo.

Nen bɔri yenda doona nge guru wiru.

¹⁶ Tē, na wāawa gɔɔ sɔɔ.

Na wahala wɔri na kpa.

¹⁷ Nen kukunu kpuro ra n tennamɔwa
wɔkuru.

Na ku ra wēre wahala yen sɔ.

¹⁸ Ya man sēke baama ka dam nge
yaberun wīiru.

¹⁹ Wee Gusunɔ u man kpɛɛ pɔtɔkɔ sɔɔ.

Torom ka tua na ka weene.

²⁰ Gusunɔ nen Yinni, na nun somiru
kanamɔ,

adama a ñ man wisa.

Na seewa na yɔra wunen wuswaaɔ
adama a ñ nen laakari kue.

²¹ A sēsiawa,

ma a man sēre ka wunen dam bakam.

²² Wee a dera woo guna ya man sua ya
toorimɔ.

²³ Domi na yē ma a ka man dɔɔwa gɔri-
bun wāa yero

mi tɔmbu kpuro ba koo da.

²⁴ Adama ka mɛ, baa tɔnu ù n gɔɔ dɔɔ,

u ñ nɔma suamɔ u faaba kana?

Wi u wāa wahala sɔɔ u ñ somiru
kanamɔ?

²⁵ Na ñ bu swīiye be wāara sēsie?

Na ñ nuki sankire sāarobun sɔ?

²⁶ Wee nuku doba na ra n yīiyɔ,

adama nɔni swāara na waamɔ.

Yam bururama na ra n yīiyɔ,

adama yam wɔkura na waamɔ.

²⁷ Nen bwēra ku ra kpune

yèn sɔ na ka wahala gabirinamɔ.

²⁸ Na ra n sīimɔwa nuku sankiraru sɔɔ.

N sāare sɔɔ ku ra yari nen mi.

Baa nà n wāa tɔn wɔru sɔɔ,

na ra n somiru kanamɔwa.

²⁹ Nen gɔɔ wuri yin sɔ,

na kua nge gbeku bɔɔ,

ñ kun mɛ nge taataaru.

³⁰ Nen gɔna tīra, nen wasi gberamɔ.

³¹ Tē nen mɔrɔku ga wāawa n ka gɔɔ
wuri ko.

Kpa n nen guuru so ka be ba gɔɔ wuri
mɔ sannu.

**Yoobu u tii tusiamɔ Gusunɔn
wuswaaɔ ka toro sindu**

31 Na ka nen nɔni arukawani bɔkua
na nɛɛ,
na ñ ka yi wɔndia mɛɛrimɔ pai.
² Ñ n men na, are yirà Gusunɔ Dam
kpurogii u man yiye wɔllɔ.
³ Tɔn kɔsowa u ra kam ko,
kpa durumgii u nɔni sɔɔra.
⁴ Gusunɔ u nen swaa yɛ.
U nen sanu sanusu mɛɛrimɔ.
⁵⁻⁶ Gusunɔ u man yĩruo ka kilo ye ya sãa
dee dee.
Kpa u wa ma na dɛere,
na ñ wã weesu ka taki sɔɔ.
⁷ Nen sanu sanusu sù kun sãa dee dee,
ñ kun mɛ nen gɔru gà n kɔsa binɛ kua ye
nen nɔni yi wa,
ñ kun mɛ durum gaa yà n man wãasi,
⁸ Gusunɔ u de ye na duura, goo u ye tubi
di u gɛ,
kpa nen dãa gbaaru tu kam ko.
⁹ Nà n maa kurɔ goo binɛ kua,
ñ kun mɛ nà n nùn yina beria win dii
kɔnɔwɔ,
¹⁰ Gusunɔ u de nen kurɔ u durɔ goo doo
kua,
kpa gabu bu ka nùn kpuna.
¹¹⁻¹² Nà n kɔsa yen bweseru kua
ya koo man kam koosia ka nen arumani
sannu nge dɔɔ.
Domi n weene siri kowo u yen bweseru
sɛɛyasia.
¹³ Nà n yina n nen sɔm kowobu ben
kɔsiaru wɛ,
¹⁴ mba kon kpĩ n gere Gusunɔn
wuswaaɔ.
Nge mba kon nùn sɔ ù n man
sɛɛyasiamɔ.
¹⁵ Gusunɔ wi u man taka kua nen meron
nukurɔ,
wiya u maa bu taka kua.
Gusunɔ turo wiya u bese kpuro mɔma
besen baawuren meron nukurɔ.
¹⁶ Na ñ sãarobu yinari ye ba man bikia.

Na ñ maa gɔminibu derire nɔni swãaru
sɔɔ.
¹⁷ Na ñ gobeku dīanu birare nen yenuɔ.
¹⁸ Domi saa nen aluwaasirun di,
na ra gobekuba nɔɔriwa
nge nena na ben tundo,
kpa na n gɔminibu neni.
¹⁹ Nà n wɔnwɔndo goo wa u yānun
bukata mɔ,
²⁰ na ra nùn yānu kɛwa ni na kua ka nen
yaa sabenun sansu u ka wooru yari.
²¹ Na ñ gobeku goo taki diire
yèn sɔ na siri kowo goo tãsa.
²² Nà n yeni kpuron gaa koore,
Gusunɔ u de nen senu nu sɔsikara saa
nin gbin gbinkan di,
kpa nen gāsenu nu wɔruma nu bɔɔkira.
²³ Domi Gusunɔn sɛɛyasiabu bu man
berum mɔ.
Na ñ maa kpɛ n yɔra win wuswaaɔ win
kpāarun sɔ.
²⁴ Na ñ nen naane dokere wura sɔɔ,
n gere n nɛɛ, wura, a sãawa nen yīiyɔbu.
²⁵ Na ñ maa tii suare nen dukian
kpāarun sɔ.
²⁶ Na ñ suru ñ kun mɛ sɔɔ sãare,
yen gaa yà n yara.
²⁷ Nen gɔru ga ñ wurare ben mi gia asiri
sɔɔ.
Na ñ maa nɔmu dokere nɔwɔ n ka bu
bɛere wɛ.
²⁸ Nà n yen gaa koore,
n weene siri kowobu bu man sɛɛyasia.
Domi na Gusunɔ Dam kpurogii yinawa
mi.
²⁹ Na ku ra nuku dobu ko nen yibere ù n
nɔni sɔɔre.
Na ku ra yɛeri wahala yà n nùn deema.
³⁰ Na ñ mam torare n win gɔɔ kana ka
bɔri.
³¹ Nen yenugibu ba yɛ ma na ra sɔbu
dam koosie,
kpa bu di bu debu nen yenuɔ.
³² Na ku ra wure sɔɔ u kpuna tɔwɔ ù n
tunuma.
Na ra nùn nen gamboba keniewa u du.

³³ Na ku ra nen toranu bere nge tɔn be ba tie.

Na ku ra maa nen durum tii marisi.

³⁴ Na ku ra n tɔmbun geren berum mɔ.

Na ku ra tii gɔwe n nɛɛ, ba man gema.

³⁵ Nen gari dāaki wee.

Mana kon goo wa u man swaa daki.

Dam kpurogii u man wisio.

Nen yibere ù n daa nen toranu yorua tireru sɔɔ,

³⁶ kon tu sɔndiwa nen senɔ,

kpa na n tu doke nge sina furɔ.

³⁷ Kon Gusunɔ susiwa nge sina boko,

kpa n nùn sɔ ye na kua kpuro.

³⁸ Nen gberu tà n man wuri koosi,

ma ten kp̄ii yi nɔni yĩresu yarimɔ,

³⁹ ñ kun me, nà n ten dīanu di na ñ gāanu kɔsie,

ma na be ba raa tu mɔ nuki sanku,

⁴⁰ tu sāk̄i ka yaka kɔsusu kp̄iiyo dīanun ayerɔ.

Yoobun garin kpurowa mi.

ELIHU U GARI SUA

Ye ya dera Elihu u gari kua

32 Elifasi, ka Sofaa, ka Bilida ba ñ maa Yoobu gɛɛ wisa yèn sɔ u tii garisi taare sarirugii. ² Adama durɔ goo wāa Ramun bweseru sɔɔ wi ba m̄ Elihu. Win tundowa Barakeli, Busin yenugii.

Wiya u mɔru bara yèn sɔ Yoobu u tii garisi taare sarirugii Gusunɔn wuswaaɔ.

³ U maa ka Yoobun bɔrɔba ita be, mɔru kua yèn sɔ ba kp̄ana bu Yoobu wisi dee dee, ma ba sere nùn taare wɛɛmɔ.

⁴ N deema Yoobun bɔrɔ be, ba Elihu bukuraru kere. Yen sɔna u gina saka u ñ ka Yoobu gari kue sanam me bɔrɔ be, ba ka nùn gari m̄. ⁵ Adama ye u deema ba ñ maa wa ye ba koo Yoobu wisi, yera u mɔru kua.

⁶ Ma u gari sua u nɛɛ, ne bii aluwaasiwa. Bɛɛ maa i sāawa bukurobu.

Yen sɔna berum man mwa

n ka bɛɛ nen bwisikunu sɔ.

⁷ Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, durɔ tɔkɔna nu ko n gari gerubu yɛ.

Niya n weene nu tɔmbu bwisi kɛ.

⁸ Adama ka gem, na wa ma Gusunɔ Dam kpurogiin Hundewa u ra tɔnu bwisi wɛ.

⁹ N ñ mɔ tɔnun wɔɔn kp̄āara ta ra nùn yɛru wɛ.

N ñ maa tɔkɔru ta ra nùn bwisi kɛ u ka siri dee dee.

¹⁰ Yen sɔna na nɛɛ, i man swaa dakio i nɔ,

kpa n maa gere ye na bwisika.

¹¹ Domi na maari sere i ka been gari kua i kpa.

Na maa yi swaa daki mam mam, na nua kpuro bwisi yi i ka Yoobu siri.

¹² Na bɛɛ swaa daki ka laakari, adama na wa been goon gari kun Yoobu kamie.

Goo kun maa kp̄āa u nùn wisa dee dee.

¹³ Yen sɔ, i ku gere i nɛɛ,

i win garin wɛɛ nɔɔ wa.

Gusunɔ turowa koo kp̄i u nùn siri, n ñ mɔ tɔnu.

¹⁴ N ñ nɛ Yoobu u ka gari kua.

Ñ n daa nen na, ye kon nùn wisi nenema.

¹⁵ Yoobu, wee ba nɔɔ mari tɛ, ba bia ye ba koo wisi ma ba wāa sekuru sɔɔ.

¹⁶ Na saka sere ba ka gari yi kua ba kpa, ma ba mari, ba ñ wa ye ba koo wisi.

¹⁷ Tɛ, kon gari sua,

kpa n gere ye nɛ na maa bwisika.

¹⁸ Domi gari wāa nen ḡruɔ yi kp̄ā,

na maa sende n ka yi gere.

¹⁹ Wee yi ḡbisimɔ nen nukurɔ nge tam me ba doke gɔnan bɔɔ kpaaru sɔɔ ma ta k̄i tu kura.

²⁰ Tɛ, i de n maa gari gere kpa nen bwɛra yu kpuna.

Kon nɔɔ wukia, kpa n baawure wisi.

²¹ Na ñ goon biru ȳramɔ.

Na ñ maa goo fufu m̄.

²² Domi na ñ yeniban dɔɔnɛ mɔ.

Nà n daa yen dɔɔnɛ mɔn na,
nen taka kowo u n man kpeerasie n te.

**Gusunɔ u ra ka gasɔ tɔnu
gari kowa wahala sɔɔn di**

33 Elihu u nɛɛ,
tɛ, Yoobu a swaa dakio a nen
gari kpuro nɔ.

²Wee kon nɔɔ wukia n gari gere.

³Geeya kon nun sɔ, n ñ ka murafitiru.

⁴Gusunɔ Dam kpurogiin Hundewa u
man taka kua.

Ma u man wāaru wɛ.

⁵A sɔru koowo me kaa ka tii yina,
kpa a man wisi à n kaa kpī.

⁶Ne ka wunɛ sa sāawa tia Gusunɔn
wuswaaɔ.

Domi tema u ka bese kpuro mɔma.

⁷Ñ n men na, a ku nen berum ko,
kpa a n tamaa na kī n nun nen yiiko
sɔɔsiwa.

⁸Adama na yaaye ye a man sɔɔwa. A
nɛɛ,

⁹a deereawa mam mam a ñ durum mɔ.
Taare gaa maa sari wunɛ sɔɔ.

¹⁰Ma a nɛɛ, ka me, Gusunɔ u wunen
toranu waamɔ.

Ma u nun garisi win yibere.

¹¹U ñ derimɔ a da mi a kī.

Ma u wunen kookoosu kpuro laakari
sāa.

¹²Adama ne, na nun sɔɔmɔ ma a ñ gem
mɔ gari yi sɔɔ Yoobu.

Domi Gusunɔ u tɔnu kere.

¹³Mban sɔna a ka nùn taare wɛemɔ a
mɔ,

u ku ra tɔnu wisi.

¹⁴Gusunɔ u ra ka tɔnu gari kowa ka
swaa dabintu,

adama tɔnu u ku ra ye laakari ko.

¹⁵Gasɔ u ra ka nùn gari ko dosu sɔɔ
wɔkuru,

ñ kun me kāsiru sɔɔ sanam me u kpī win
kpīn yerɔ u dɔ.

¹⁶Miya u ra nùn kure u ka nùn kirɔ ko.

¹⁷Kpa u nùn gbara kōsan di.

Kpa u maa nùn yara tii suabun di.

¹⁸Nge meya u ra ka nùn yare gɔɔn yiran
di,

kpa u kun maa gu.

¹⁹Gasɔ, u ra maa nùn sɛeyasie ka
wahala,

u de bararu garu tu nùn kpī,

win wasi yi n diirimɔ,

²⁰kpa u kun maa dīanun mem kī,

baa ka ni u ra n kīru bo.

²¹Kpa u woora, win kukunu nu tera.

²²Kpa a deema u gɔɔ turuku kua.

²³Gasɔ Gusunɔn garadoba nɔɔɔbu
(1.000) sɔɔ,

turo u koo se u da u nùn somi,

kpa u nùn swaa gea sɔɔsi ye n weene u
swii.

²⁴Saa ye sɔɔ, u koo tɔnu win wɔnwɔndu
wa kpa u nɛɛ,

u nùn faaba koowo, kpa u ku raa gbi.

Domi u swaa wa ye u koo ka nùn yakia.

²⁵Kpa win wasi yi wurama
yi ko nge sanam me u sāa aluwaasi.

²⁶Û n Gusunɔ kana, u koo win kanaru
mwa.

Kpa u Gusunɔ sā ka nuku dobu,
yèn sɔ u nùn win wāaru wesia.

²⁷Kpa u womu ko tɔmbun wuswaaɔ u
nɛɛ,

u durum kua, u gem yina.

Adama Gusunɔ kun nùn yen sɛeyasiabu
kue.

²⁸U win hunde wɔra, u ñ due siki wɔruɔ.

Ma u yam bururam waamɔ.

²⁹Yeni kpuron diya Gusunɔ u ra ka tɔnu
gari ko nɔn dabi dabintu,

³⁰u ka nùn gɔɔ gbara,

kpa u de u n wāa wāaru sɔɔ.

³¹Tɛ, a man swaa dakio, Yoobu.

A den mario me, kpa n maa gari gere.

³²À n gari gee mɔ a ka man wisi, a man
wisio.

Domi nen kīra n ka nun gem wɛ.

³³À kun maa gee mɔ a gere, a man swaa
dakio.

A mario, kpa n nun bwisi kɛ.

Elihu u Yoobu taare wēemɔ

34 Elihu u maa gerua u nɛɛ,
² Bɛɛ be i bwisi mɔ, i nen gari swaa dakio.

Bɛɛ be i laakari mɔ, i swaa tem kpīiyɔ i nɔ.

³ Domi swasa su ra garin dobu wunane, nge mɛ yara ya ra dīanun dobu wunane.

⁴ Ñ n mɛn na, i de su gem kasu, kpa su gia bɛsen suunu sɔɔ ye ya wā.

⁵ Domi Yoobu u nɛɛ, u dɛere.

U maa nɛɛ, Gusunɔ ku ra win dɛera te garisi gāanu.

⁶ Ka win gem kpuro, u nùn garisi wee kowo.

Baa mɛ u n̄ tore, u nùn mɛera kua ye ya n̄ kpeemɔ.

⁷ Ñ n mɛn na, i tɔnu waare nge Yoobu wi Gusunɔn yaako kobu kun ka sē nge nim nɔrubu,

⁸ ma u ka tɔn kōsobu sīimɔ, u wāa ka be sannu?

⁹ Domi u nɛɛ, wi u ka Gusunɔ sīimɔ, u ku ra yen arufaani gaa wa.

¹⁰ Bɛɛ be i bwisi mɔ, i nen gari swaa dakio i nɔ.

I n yē ma Gusunɔ ku ra kōsa ko.

Gusunɔ Dam kpurogii u ku ra tɔnu win gem bire.

¹¹ Adama u ra tɔnu kɔsiewa ye u kua.

Kpa u baawure nùn win daan are wē.

¹² Ka gem Gusunɔ ku ra kōsa ko.

U ku ra tɔnu nùn win gem bire.

¹³ Wara u nùn wooda wē u ka tem kpara.

Wara u nùn mɛ kpuro nɔmu beria.

¹⁴ Gusunɔ ù n daa win tiin bwisikunu m̄n na,

ma u wēsiaru wuna te u tɔnu wē,

¹⁵ tɔmbu kpurowa ba koo gbi sannu, kpa bu gɔsia tua.

¹⁶ Yoobu, à n laakari m̄n na, a gari yi swaa dakio,

yi kon nun s̄.

¹⁷ Gusunɔ ù ku ra gem k̄n na,

u koo kpī u handunia kpara?

Kaa kpī a wi, wi u s̄a Dam kpurogii taare wē?

¹⁸ Kaa kpī a sina boko s̄ a nɛɛ, u n̄ gāanu s̄a,

kpa a win sina asakpɔbu soku tɔn kōsobu?

¹⁹ Adama Gusunɔ u koo kpī u ko mɛ.

Domi u ku ra sinambun bɛere meeri.

U ra gobigibu ka s̄arobu garisiwa tia.

Domi wiya u be kpuro taka kua.

²⁰ S̄ɔ teeru be kpuro ba koo gbiwa subaru s̄ɔ.

Gasɔ, wōku suunu s̄ɔra gaba koo gbi.

Gasɔ, ba koo sina boko seesi bu go n kun s̄sie.

²¹ Domi Gusunɔ u ra n tɔmbun sanu sanusu mɛera.

Kpa u n ben swɛɛ nɔni girari.

²² Yam wōkuru garu sari

te ta koo tɔn kōso bere u kun ka nùn wa.

²³ N n̄ tilasi Gusunɔ u ka tɔnu siribu soku u sere nùn siri.

²⁴ U ra damgibu yarewa ben ayerun di saawara sari.

Kpa u gabu kɔsire ko mi.

²⁵ Domi u ben kookoosu yē.

U ra bu surewa wōkuru, kpa u bu kɔsuku.

²⁶ U ra bu s̄ɛyasiewa nge tɔn kōsobu tɔmbu kpuron wuswaaɔ.

²⁷ Domi ba wi, Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma ba win woodaba yina.

²⁸ Ba dera s̄aroba wuri m̄ sere u yi nɔɔmɔ.

Ma win laakari ya wura wɔnwɔndobun mi gia, ben wuri yin s̄.

²⁹ Gusunɔ ù n nɛɛ, u n̄ goo gāanu kuamme, wara koo nùn taare wē.

Ù n tii berua wara u koo kpī u nùn wa.

³⁰ Bweseru garu sari te ta koo ka tii yina ù n tu sunɔ kōso wē wi u koo tu dam d̄re.

³¹ Yoobu, a wunen durum tuuba koore Gusunɔn mi?

A nùn s̄ɔre ma a n̄ maa durum m̄?

³² A Gusunɔ bikiare u nun wunen durum sɔɔsi ye a n̄ wa ka tii?

À n maa toranu ganu koore,
a n̄n sɔɔre ma a n̄ maa nu m̄?

³³ Wune wi a Gusunɔ taare w̄em̄,
a tamaa u koo tɔnu siri nge me a k̄i?
Wuna kaa gere, n̄ n̄ m̄ ne.

Ñ n men na, a geruma ye a bwisika.

³⁴ Bwisigii be ba laakari m̄, ba koo nen
gari wura bu nee,

³⁵ Yoobu u gari gerum̄wa yi u n̄ ȳe.

Domi win gari yi n̄ asansi m̄.

³⁶ Ñ n men na, i win gari kpuro w̄erio,
domi u gari m̄wa nge tɔn k̄sobu.

³⁷ U win durum sɔɔ durum sosim̄.

Domi u Gusunɔ seesim̄wa win gari
gerubu sɔɔ,

u n̄n ȳem̄ besen suunu sɔɔ.

**Tɔnu u koo kp̄i u nee, u deere
Gusunɔn wuswaɔ?**

35 Elihu u maa gerua u nee,
²⁻³ Yoobu, sanam me a Gusunɔ
sɔɔwa a nee,

baa à n deere, a n̄ gāanu wasi,
à kun maa durum kue mba yen
arufaani,

a tamaa yeni ya s̄a dee dee?

A tamaa a gem m̄ Gusunɔn wuswaɔ?

⁴ Nena kon bee wisi wune ka wunen bɔɔ
be.

⁵ A w̄llu m̄erio, kpa a guru winu
laakari ko

nge me nu toma.

⁶ À n durum kua, taare yerà a Gusunɔ
kua.

À n maa wunen durum sosim̄,

mba ya n̄n kuamme.

⁷ À n gea m̄, arufaani yerà ya ka n̄n
naawamme.

Mba u waam̄ wunen n̄man di.

⁸ A n ȳe ma wunen berusewa wunen
nuku k̄suru ta koo n̄ni s̄.

À n maa gea m̄, tɔnuwa u koo yen
arufaani di.

⁹ B̄a n tɔmbu dam d̄orem̄ ba ra n wee-
weenu m̄wa,

kpa ba n somiru kasu.

¹⁰ Adama baa ben turo kun bikiam̄ u
nee,

mana Gusunɔ u w̄a wi u n̄n taka kua,
wi, wi u ra de wɔnwɔndobu ba n nuku
dobun womusu m̄ w̄kuru.

¹¹ Wiya u ra maa tɔmbu bwisi k̄e
n kere yeegii ka gunɔsugii.

¹² B̄a n somiru kana Gusunɔ u ku ra
wure,

yèn s̄ ba tii sue ma ba s̄a tɔn k̄sobu.

¹³ Ba ko n kuuki m̄, adama kam s̄ɔra
mi.

Domi Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u n̄
nɔɔm̄ u sere ben laakari ko.

¹⁴ Yoobu, baa me a gerua a nee,
a n̄ Gusunɔ waam̄, a n ȳe ma u wunen
laakari m̄.

Ñ n men na, a teman̄ a n̄n swaa daki.

¹⁵ Yèn s̄ Gusunɔ u n̄ tɔmbu seeyasiam̄
t̄e,

yen s̄na a tamaa u n̄ durum garisi
gāanu?

¹⁶ Ñ n men na, wunen gari yi a gerua
kpuro yi s̄awa nge wom dirum.

Yi n̄ maa asansi m̄.

**Nge me Gusunɔ u ra ka tɔnu
w̄aarun swaa s̄ɔsi**

36 Ma Elihu u kpa gerua u nee,
² a ȳro fiiko,

gari gee maa tie yi kon Gusunɔ gerua.

³ Kon nen ȳe bakaru dendi

n ka s̄ɔsi ma nen Taka kowo u gem m̄.

⁴ A naane koowo ma nen gari kun s̄a
weesu.

Na ȳe s̄a s̄a ye na gerum̄.

⁵ Gusunɔ u s̄awa Dam kpurogii.

U ku ra maa goo gem.

U dam m̄ kpuron w̄ll̄.

U ku ra win gere k̄si.

⁶ U ku ra de tɔn k̄sobu ba n w̄a.

Adama u ra wɔnwɔndobu siriewa dee
dee.

⁷ U ku ra gemgibu deri.
 U ra bu swiwa nge sinambu
 kpa ba n beere mo sere ka baadommao.
⁸ Adama be ba bokua ka yoni,
 ba wahala mo ye ba kuan so,
⁹ Gusuno u ra bu soosi ma ba daa kosa
 kua,
 ma ba tii sue,
¹⁰ kpa u bu kiru ko bu ka win gari no,
 kpa bu wa bu daa kosa duka suuri.
¹¹ Ba n gari yi mem noowa, ma ba tii we,
 ba koo ben waaaru diwa bori yendu so,
 ka nuku dobu so sere ka ben gon toro.
¹² Adama ba kun yi mem noowe,
 ba koo bu gowa subaru so ka takobi.
¹³ Ton kosobu ba ra ka Gusuno moru
 sewa.
 Un bu bokua ka yoni, ba ku ra nun suuru
 kane.
¹⁴ Ba koo gbiwa sekum aluwaasiru so,
 kpa bu ko tia ka daa beretekegibu.
¹⁵ Adama Yinni Gusuno u ra wonwondo
 faaba kowa un wa noni swaaru
 so,
 kpa u nun kiru ko ka wahala ye.
¹⁶ Yoobu, meya u koo nun yara wahaan
 di,
 kpa u de a n bori yendu mo ta n kpa.
 Kpa u maa de a n dia geenu yiba a n
 dimo.
¹⁷ Adama te, a n ka tii yinamo,
 n n maa koro a yari seeyasia bin min
 di.
¹⁸ A ku de moru yu nun gawa a ka kosa
 ko.
 A kun maa tamaa kaa Gusuno keru garu
 wewa
 kpa u ku ka nun seeyasia.
¹⁹ Wunen wura, n kun me wunen
 arumani gaa,
 n kun me wunen dam,
 yen gaa kun kpe yu nun yara noni swa
 ten di.
²⁰ A ku woku te kia
 te so ba koo tambu go.
²¹ A n tii se kpa a ku ra kosa ko.

Domi wahala ye, ya nun deemawa kpa
 a wa a ka kosa duka suuri.

**Gusuno turowa u yiiko
 mo kpuron wollo**

²² Yinni Gusuno u kpa win dam saabu.
 Wara u koo kpi u keu soosi nge wi.
²³ Wara u ra nun wooda we ye u koo
 swii.
 Wara u koo kaku u nee, kosa u mo.
²⁴ A ku duari a win soma wolle sua,
 ye tambu kpuro ba siara ka womusu.
²⁵ Tambu ba ye waamo baa ya n toma.
²⁶ Gusuno u kpa sere goo kun kpe u win
 kpa ten asansi gere.
 Meya maa win waaaru wo ga n gariro.
²⁷ U ra nim buri yi yi seemo baaman di
 mennewa,
 kpa u yi gosia guru winu.
²⁸ Kpa guru wii ni, nu de gura yu ne,
 yu ton wuru so.
²⁹ Wara ye nge me guru winu nu ka
 siisinamo.
 Wara ye nge me gura ra ka gbare.
³⁰ Yoobu, a ye ma Gusunowa u guru
 maakinu kua nu ka nun sikerene.
 Ma yam wokura wa nim wokun soowa.
³¹ Ka yebara u ra ka tambu siri.
 Kpa u maa ka bu dianu we nu n kpa.
³² U guru gbete neni win noma,
 ma u yi soosimo mi yi koo wori.
³³ Guru gbasukunu nu soosimo ma u
 wa.
 Meya yaa sabenu nu maa ye ma u wa
 turuku.

37 Na n yeniba kpuro wa, nen
 torora ra karewa
 kpa na n diirimu.

² I swaa dakio i Gusunon no no ge ga
 kukirimo nge gura.
³ Ga noora baama wollo.
 Ma guru maakinu nu ballimo han-
 dunian goonu nne so.
⁴ Guru maaki nin biru, Gusunon no ga
 ra noore ka dam

kpa yande guru maaki kpaanu nu s̄s̄sira.

⁵ Û n gb̄ara, t̄mbu ba ra biti soorewa. Ḡaa bakana u kua mi, ni t̄nu kun kp̄e u tubu.

⁶ U ra guru kpenu s̄s̄ u n̄e, nu n̄eeȳo. U ra maa guran tii s̄s̄ u n̄e, yu n̄eeȳo ka dam.

⁷ U ra de t̄mbu kpuro bu ben s̄mburu ȳrasia gura yen s̄s̄, kpa bu gia ma wiya u ye kpuro m̄.

⁸ Baa ka gb̄eeku yeeȳo u ra dewa yi da yi kpuna yin w̄a yer̄o.

⁹ Guru woo b̄k̄o ga ra newa saa s̄s̄ ȳsan n̄m d̄waru gian di, kpa pura yu na s̄s̄ ȳsan n̄m geu gian di.

¹⁰ Yinni Gusun̄wa u ra nim wom wure, kpa mu b̄bia nge guru kperu.

¹¹ Wiya u ra de kakoru ta n w̄a guru wiru s̄s̄,

kpa u tu yarinasia ka guru maakinu sannu.

¹² U ra tu ḡsiewa nge me u k̄i. Kpa tu ko nge me u gerua handunia s̄s̄.

¹³ Ta s̄awa nge bokuru te u ra ka t̄mbu seeyasie

n̄ kun me u ka bu win k̄iru s̄s̄si.

¹⁴ Yoobu, a yeniba kpuro laakari koowo. A Yinni Gusun̄n s̄m maamaakiginu m̄erio a wa.

¹⁵ A ȳe nge me Gusun̄o u ra nu dendisine, kpa u de guru maakinu nu balli guru winu s̄s̄?

¹⁶ A ȳe nge me guru winu nu ka bw̄e w̄ll̄o?

Wi u yenin bweseru kua, win ȳru ta yiba mam mam.

¹⁷ Woo ḡa n sweema s̄s̄ ȳsan n̄m d̄waru gian di, yam susura ra nun ko, à n wunen ȳanu doke.

¹⁸ Kaa kp̄i a w̄llu teria nge wi, kpa ta n dam m̄o nge digi ye ba kua ka sisu?

¹⁹ A sun s̄s̄sio ye n weene su Gusun̄o s̄s̄.

Domi sa n̄ wa ye sa ko n̄n wisi besen ȳru sarirun s̄s̄.

²⁰ Tilasiwa bu ka n̄n s̄s̄ n̄ n gari gerua?

Tilasiwa bu ka n̄n n̄csia ye na gerua?

²¹ Wee u ra de yam mu t̄ira subaru s̄s̄, kpa guru winu nu n s̄s̄ berua.

Adama u ra de woo gu se gu w̄llu d̄erasia.

²² Saa ye s̄ora yam bururam mu koo na saa s̄s̄ ȳsan n̄m geu gian di,

kpa mu n n̄n sikerene ka nanum bakam.

²³ Sa n̄ kp̄e su Dam kpurogii tubu.

Domi win dam mu kp̄a.

U ra maa kpuro ko dee dee.

U ku ra wi u gem m̄o dam d̄ore.

²⁴ Meya u ku ra maa be ba tii m̄era bwisigibu garisi ḡanu.

Yen s̄na n weene t̄mbu bu n̄n nasia.

YINNI GUSUN̄O U GARI SUA

38 Yinni Gusun̄o u Yoobu wisa guru woo b̄k̄o gagun di u n̄e,

² mban s̄na a dera t̄mbu ba n̄ nen himba tubum̄o ka wunen wiira gari.

³ T̄e, a s̄oru koowo,

kpa a ȳra nge t̄n dur̄o w̄ruḡo.

Kon nun gari bikia, kpa a man yi tubusia.

Yinni Gusun̄o u maa s̄aa ye ya kun w̄siam̄n Yinni

⁴ Mana a w̄a sanam me na tem kua.

A ye geruo, à n bwisi m̄n na.

⁵ A ȳe wi u men goonu yi yi?

Wara u nu ȳira ka w̄e.

⁶ Ma s̄ora ba men kp̄ekp̄eku sw̄i.

Wara u men ḡmburun kperu sw̄i.

⁷ Saa ye w̄llun ḡradoba ba desiru karam̄o,

ma n s̄are kperin tii yi nuku dobun womu m̄o yam s̄are bururu,

⁸ wara u nim w̄ku kenua ka gamboba sanam me ga yarima tem nukurun di.

N ñ ne?

⁹Na guru wiru kua gen bekuru,
ma na gu yam wōkuru wukiri.

¹⁰Na gu wooda wē na nee, gu yōro mini.
Ma na gu gamboba ka kōkōrōba dokea.

¹¹Na gu sōwa na nee,
gu na sere mini, kpa gu yōra gu ku sara.
Miniwa gen nim kurenun dam mu koo
yōra.

¹²Saa mìn di a wāa,
a sō sōre u yario bururu,

¹³kpa u yarima u da handunian goonu
nne sō,
u nuku kōsurugibu terasia ben kuku
yenun di,

¹⁴kpa tem kpuro mu kōsi nge sōndu te
ba yīreru doke,

kpa ta n sāa nge wi u yabe buraru
sebu?

¹⁵Adama nuku kōsurugibu ba ñ yam bu-
ruram kī,
domi mu yinamō bu ben kom kōsum ko.

¹⁶Yoobu, a bōsum daare sere mi nim
wōkun nōnu ga wāa?

A daare sere gen temō?

¹⁷Ba nun gōribun wāa yeru sōsire?

A ten kōnnō waare?

¹⁸A handunian kpāaru laakari koore?

A man sōwō à n ye kpuro yē.

¹⁹Mana swaa wāa ye ya dō yam bu-
ruram gīa.

Mana yam wōkuru ta ten wāa yeru mō.

²⁰À n yen swēe yēn na, a ñ kaa da mi?

²¹Kaa n ye kpuro yē, domi ba nun mara
n te.

²²A daare sere mi nim mu ra gōsie nge
kperu?

A wa mi guru kpenu nu ra n wāa?

²³Na nu yīiwa saa gaan sō,
yē sō tōmbu ba koo nuki sankira tabun
sō.

²⁴A yē mìn di yam bururam mu ra ne?

A maa yē mìn di sō yari yerun woo ga
ra ne?

²⁵Wara u gura swaa yaba.

Wara u guru maakinu ka guru kukiri-
bun swaa yi yi.

²⁶Wara u ra de gura yu ne gbaburō, tem
mi goo sari,

²⁷kpa yu tem mi n daa gbere yemiasia,
kpa yakasu su kpi.

²⁸Gura ya tundo mō ro?

Wara u kakoru mara.

²⁹Man diya guru kpenu nu ra yari.

³⁰Wara u ra nim bōbiasie wōllō nge
kperu,

kpa u nim wōkun wōllō ko nge kpee
bakaru.

³¹Kaa kpī a wōllun kperi swaaru bwese
bweseka bōke,

kpa a maa yi kusia?

³²Wuna a ra de wōllun kperi bwese bwe-
seka yi yari yin saa sō,

kpa a yin wuunu kpara?

³³A yē nge mē wōlla ka siisinamō?

Kaa kpī a ka ten woodaba sōmburu ko
tem sō?

³⁴Wuna a ra nōguru sue a guru wiru
soku,

kpa gura yu ka ne yu nun so?

³⁵Wuna a ra guru maakinu koosie?

À n nu koosia, nu ra ne wunen mi nu nee,
nu sōru kpa,

kpa nu maakinu ko?

³⁶Wara u tōnun gōruō laakari doke.

Wara u tōnu bwisi wē.

³⁷Wara ka win bwisi kpuro,

u koo kpī u guru winu gari,

kpa u nu sikasia gura yu ne,

³⁸kpa gura ye, yu yanim gura yu subu,

kpa yu tem kusanu mōnsina.

Gusunō u sāawa yēe kpuron Yinni

³⁹Yinni Gusunō u maa nee,

Yoobu, wuna a ra gbee sunō gen dīanu
kasue,

kpa a gen binun gōru kpeesia

⁴⁰sanam mē nu kpī nin wāa yerō nu yaa
mara?

⁴¹Wara u ra gunō bakeru ten dīanu wē

sanam me ten binu nu nɔɔ sue nen mi
gia,

ñ kun me, nù n bɔsu nu dīanu kasu.

39 A yē saa yè sɔɔ kpee bera ya ra
yen binu ma?

A ka nemun marubu yinnare?

² A ra nin guran suru gari,

kpa a n yē saa ye nu koo ma?

³ Nu ra yiire nu nin binu ma,

kpa nu yari marubun wahalan di.

⁴ Nin bii ni, nu ra kpēye nu dam ko
yakaso,

kpa nu yarina nu nin mero deri.

Nu ñ maa wee mi.

⁵ Wara u ra de gbeeku keteku ga n tii mɔ,
goo u kun gu bɔkua.

N ñ ne?

⁶ Na dera ga wāa tem mi gāanu ku ra
kpi,

ka maa tem bɔrugimɔ.

⁷ Gen baaye ka wuun wɔkinu.

Ga ñ maa yinni goon gbāsukubu nɔɔmɔ.

⁸ Ga ra n bɔsuwa guunɔ gu ka gen dim
wa.

Yaka bekusa ga ra n kasu.

⁹ Gbeeku ketɛ ya koo wura yu nun sɔm-
buru kua?

Ya koo wura yu kpuna wunen naa
gɔwɔwɔ?

¹⁰ Kaa ye wēɛ doke yu nun sɔmburu kua?

Ya koo wura yu nun tem kusanu kɔ-
sukua wɔwa sɔɔ?

¹¹ Kaa ye naane ko yèn sɔ ya dam
bakam mɔ?

Kaa ye wunen sɔmburu kpuro nɔmu
sɔndia?

¹² Kaa naane ko yu nun wunen dīanu
gurama

yu ka da doo soo yero?

¹³ Taataarun kasa ya ra n wā tà n ye
derie.

Meya yen sansu maa waabu wā.

¹⁴ Taataa te, ta ra ten sēenu sikewa
temɔ.

Kpa yani seeri yi nu swīasia.

¹⁵ Ta ra duari ma goo ñ kun me gbeeku
yaa gaa

koo kpī yu nu taaku yu kɔsuku.

¹⁶ Ta ra n sē ka ten binu.

A ñ kaa n mam tamaa ten bina.

Ta ra ten wahala duari ye ta kua ta ka
nu mara.

¹⁷ Domi na ñ tu bwisi kā,

na ñ maa tu laakari kā.

¹⁸ Adama tà n seewa ta duka mɔ,

ta ñ maaso ka win duma gara.

¹⁹ Wuna a dumi dam wē?

Wuna a yi sarubasu dokea?

²⁰ Wuna a ra de yi yɔ nge twee?

Yin wura ya ra tambu nandasie,

²¹ kpa yi n tem bwiya mɔ wɔwa sɔɔ yi n
nuku dobu mɔ yin dam saabu.

Yi n tabu durɔbu wa,

yi ra bu tabu wɔriwa ka dam.

²² Yin baaye ka berum.

Yi ñ gāanu nasie.

Yi ku ra maa biru wure yi n takobi wa.

²³ Yin yinnibun sēɛ bwāanu ka ben yaasi
yi ra n wɔki

kpa yi n ballimɔ yin wɔllɔ.

²⁴ Bā n tabun kɔba so, yi ra n gārì
wɔrawa,

kpa yi n tem kɔsukumɔ.

²⁵ Meya yi n kɔba ye nua, yi ra n sɔɔru
kpeerewa,

kpa yi n tabun woo numiamɔ tontonden
di,

kpa yi n yiberɛba ka ben sinambun nɔɔ
damgisu nɔɔmɔ.

²⁶ Wuna a ra kasa bwisi kē yu ka kɔsɔru
da sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia?

²⁷ Wuna a ra gunɔ bakeru sɔ tu ka se tu
ten sokuru ko guuru wɔllɔ?

²⁸ Kpee baaba sɔɔra ta ra ten wāa yeru
ko,

mì gāanu kun kpē nu tu mwa.

²⁹ Saa min diya ta ra ten nɔni kɔ tu ka
yaa sākiriá.

³⁰ Mi a yaa goru wa, miya a ra maa tu
wa.

Yema ten binu nu ra nɔ.

Gusunɔ u nɛɛ, Yoobu u wisio

40 Yinni Gusunɔ u maa Yoobu sɔɔwa u nɛɛ,
 2 wune wi a ka tii yinamɔ
 ne, Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin
 wuswaaɔ,
 kaa gari wa a gere?
 3 Ma Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,
 4 wee na n̄ s̄aa gāanu.
 Mba kon kpī n nun wisi.
 Kon nɔɔ nenewa n mari.
 5 Na gari dabinu gerua kɔ,
 na n̄ maa gɛɛ gerumɔ.

Yoobu tamaa u s̄aa Gusunɔ?

6 Ma Yinni Gusunɔ u Yoobu wisa guru
 woo bɔkɔ gagun di u nɛɛ,
 7 a sɔɔru koowo, kpa a ȳra nge tɔn durɔ
 wɔrugɔ.
 Kon nun gari bikia kpa a man yi tubusia.
 8 Yoobu, kaa kpī a man s̄ɔ ma na n̄ gem
 mɔ?
 Kaa man taare wē, kpa a tii gem wē?
 9 Wunen dam mu ne Gusunɔgim tura?
 Wunen nɔɔ ga koo kpī gu nɔɔra ka dam
 nge neguu?
 10 N̄ n men na, a wunen yiiko ka wunen
 beere s̄ɔsio,
 11 kpa a wunen m̄ru s̄ɔsi,
 a be ba tii sue n̄ni girari a sura.
 12 A bu n̄ni meniɔ, kpa a bu sekuru
 doke.
 A k̄san kowobu kpeerasio mi ba w̄aa,
 13 kpa a bu sike sannu ba n w̄aa ḡribun
 w̄aa yerɔ,
 mi ba n̄ bu wasi.
 14 Saa yera ne Gusunɔ kon nun w̄alle
 sua.
 Domi wunen dam mu nun nasara
 w̄ɛɛmɔ.

Kpera

15 Kpera wee, ye na w̄aaru wē nge wune.
 Yakasa ya ra di nge naa.

16 Yen dam mu w̄awa yen gabu ka yen
 wasin yaa sɔɔ.
 17 Ya ra kpī yu yen siru bɔbiasie tu ko
 nge d̄aa damgia.
 Kpa yen s̄iinu nu n s̄aa nge ni ba tara.
 18 Yen kukunu s̄aa nge sii gan te ta wem
 mɔ,
 ma yen wasin k̄asi yi s̄aa nge sii
 bokuru.
 19 Ya s̄awa nen taka kooru ye ya t̄ambu
 biti m̄n n kere.
 Na ye donnu dokea.
 20 Ya ra yen d̄ianu wawa guunɔ
 m̄i gbeeku yɛɛ kpuro yi ra menne yi
 dwee.
 21–22 Kpa yu da yu kpuna d̄aa kiku
 gagun saarɔ ge ga wuru bakasu mɔ,
 n̄ kun mɛ naa yari sɔɔ,
 n̄ kun mɛ d̄aru garun k̄ɔkɔɔ daru b̄ɔwɔ.
 23 Baa daaru t̄a n nim yiba nge Yuudenin
 daaru,
 ya n̄ duka yakurɔ.
 Baa ten nim m̄u n ye wukiri ya ko n
 kpīwa mi s̄ɛɛ.
 24 A tamaa ka dama ba koo kpī bu ye
 mwa ȳa n yam m̄era?
 Nge a tamaa ka ȳakorora ba koo ye
 mwa bu w̄eru yaba.

Karaku

25 Karaku maa ni.
 A gu k̄ɔkɔru s̄ɔrere gen yaraɔ a yarama?
 26 Kaa kpī a w̄ɛɛ damgii doke gen w̄ɛɔ,
 kpa a gen baa saburo yaba ka kuura?
 27 Ga koo nun suuru kana gu nun gari
 dori s̄ɔ,
 28 kpa gu ka nun arukawani b̄ke,
 gu ko wunen yoo sere gu ka gbi?
 29 Kaa wura a ka gu dwee nge mɛ ba ra
 ka gunɔ dwee?
 Kaa wura a ge b̄ke wunen w̄andiaba bu
 ka dwee?
 30 S̄ɔɔkɔba ba koo wura bu gu tenkuba
 d̄ɔre,
 kpa bu gen yaa b̄ɔɔri bu d̄ara?
 31 Kaa kpī a gen ḡnan w̄allɔ s̄ɛnu twee,

kpa a gen wiru yaasa saku?

³²À n nee, kaa ka gu sanna,
à n gu baba, a ñ maa gu babamɔ sia.

41 À n gu mara, a ra nuki
sankirewa.

Gà n maa yarima, a ra berum soorewa,
kpa a wɔruma à n gu wa.

²Goo sari wi u koo gari bakaru ko u gen
mɔru seeya.

Ñ n men na, wara u koo yɔra u ne, Yinni
Gusunɔ ma.

³Waran diba na neni, kon bu kɔsia.

Domi ye ya wāa handunia kpuro sɔɔ ya
sāawa negia.

⁴Wee na maa kī n wure n karaku gen
wasin kāasi,

ka gen dam gari ko,

ka sere maa gen wasin buram.

⁵Wara u koo kpī u gen gɔna pota.

Wara u koo kpī u du gen baa saburosun
baa sɔɔ.

⁶Wara u koo kpī u gen nɔɔ baaya.

Domi gen donnu nu berum mɔ.

⁷Gen birun koko wɔrukisu su sāawa nge
terenu.

Ma su swēene mam mam.

⁸Su manine, baa woo ga ku ra kpī gu
mam kura min di.

⁹Su sāawa nge maabu ka wɔnɔ be ba
wāa ba bɔkasine baatum.

Gāanu sari ni nu koo su karana.

¹⁰Gà n sūa n da n sāawa nge dɔɔ buriya
yi yarimɔ,

kpa gen nɔni yi n sāa nge buruku sɔɔ
yana.

¹¹N da n sāawa nge dɔɔ yari ka dɔɔ
buriya yi yarimɔ gen nɔnɔ di.

¹²Kpa n sāare wiisu yarimɔ gen wērun
di

nge weke te ta gbisimɔ dɔɔ boko sɔɔ.

¹³Gen wēsiaru ta ra n sāawa nge ba dɔɔ
yabiamɔ,

kpa dɔɔ yara ya n yarimɔ saa gen nɔnɔ
di.

¹⁴Gen dam wāawa gen wīirɔ.

Be ba ka gu yinna kpuro ba ra n berum
soore.

¹⁵Gen gɔna ya tau.

Gen wasin yaa baasi ya maa sēkenewa
sim sim.

Ya ñ karanamɔ.

¹⁶Gen woo sɔndu ta bɔɔbuwa nge nee
mero.

¹⁷Gà n seewa be ba dam bo, ba ra
nandewa,

kpa bu yarina.

¹⁸Bà n maa gu wɔri ka takobi,

ñ kun me ka yaasi ka sēenu,

ye kpuro ya ra kowa kam.

¹⁹Ga ra sisu garisiwa nge yakasu.

Sii gandu maa nge dāa te ta kɔsa.

²⁰Bà n ge toba, ga ku ra duka yakure.

Kpurantɛrun kpera ra n sāawa nge
yakasu gen mi.

²¹Ga ra maa bokuru garisiwa nge
kabarun.

Bà n gu yaasa kɔɔwa ga ra n ye
yēemɔwa.

²²Gen nukurun temɔ,

gen gɔnan kokosu sāawa nge sēenu.

Su sāawa nge naa tebo ge ba ra ka tem
kusanu kɔsuku.

²³Ga ra de nim wɔkun nim mu n bweeb-
weenu mɔ

nge weke tèn nim ba swē,

kpa mu n yakenu mɔ nge turare ye ba
yɔwa.

²⁴Mi ga sara kpuro gen yira ya ra
sɔɔsirewa.

Domi nim mu ra burisinewa mu gɔsia
nge seri kpiki.

²⁵Handunia yeni sɔɔ, gāanu sari ni nu
sāa gen yinni.

Ga ku ra n gāanun berum mɔ.

²⁶Ga ra yeɛ kpuro taarewa baa yì n kpā.

Ga sāawa yeɛ gɔbi kpuron sunɔ.

Yoobu win kɔmiaru wura

42 Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u nee,
²na ye ma kaa kpī a kpuro ko.
Gāanu kun kpē nu wunen himba gɔsia.

³A gerua a nɛɛ, na dera tɔmbu ba ñ wunen himba tubumɔ ka nen wiira gari.

Na wura. Na gari gerua yi na ñ yɛ.
Gari yi, yi man kpāaru kere.

⁴A man sɔɔwa a nɛɛ,
n nun swaa dakio kpa a man gari sɔ.
Kaa man gari bikia, kpa n nun yi tubusia.

⁵Na raa wunen gari nua yi tɔmba gerumɔ,
adama tɛ na nun wa ka nɔni.

⁶Yen sɔna na tii taare wɛ
ma na gɔru gosia na tii tua ka torom wisi
nuku sankiranun sɔ.

Yinni Gusunɔ u Yoobu domaru kua n kere yellu

⁷Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka Yoobu gari kua u kpa, yera u Elifasi Temagii sɔɔwa u nɛɛ, na ka wunɛ ka wunen bɔrɔba yiru ye mɔru mɔ too too. Domi i ñ nen gari gerua dee dee nge mɛ nen bɔɔ Yoobu u gerua. ⁸Yen sɔ, i seewo i naa kinenu nɔɔba yiru ka yāa kinenu nɔɔba yiru sua i ka da nen bɔɔ Yoobun mi, i ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko. Kpa u bɛɛ kanaru kua. Kon kana te mwa. Kpa n ku maa bɛɛ kua ye kon daa bɛɛ kua been wiira garin sɔ. Domi i ñ nen gari gerua dee dee nge mɛ Yoobu u gerua.

⁹Yera Elifasi Temagii ka Bilida Suagii ka Sofaa Naamagii ba seewa ba da ba

kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa bu ko. Ma Yinni Gusunɔ u Yoobun kanaru mwa.

¹⁰Ye u kana te kua win bɔrɔban sɔ u kpa, yera Yinni Gusunɔ u nùn win yel-lun wāaru wesia, u nùn ye u raa mɔn suba yiru wɛ. ¹¹Yoobun wɔnɔbu ka win maabu ka win sesubu ka win yellun bɔrɔba ba nùn beram da ma ba di mi ka wi sannu. Ma ba win wɔnwɔndu wa, ba nùn nukuru yemiasia nɔni swāa te Yinni Gusunɔ u dera u wan sɔ. Yera ben baawure u nùn sii geesun gobi ka taabu wuraguu kã.

¹²Gusunɔ u nùn domaru kua win sanam dāakim mɛ sɔɔ n kere win yel-lun wāaru. Win arumani ye u wa wee, yāanu nɔrɔbun suba wɔkura nne (14.000) ka yooyoosu nɔrɔbun suba nɔɔba tia (6.000) ka naa wuku nɔrɔbun suba yiru (2.000) ka keteku ninu nɔrɔbu (1.000). ¹³Yen biru u maa bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara ka bii tɔn kurɔbu ita. ¹⁴U win bii wɔndia gbiikoo yīsiru kã Yemima, yiruse maa Kesia, itase maa Kereni Hapuku. ¹⁵Tem mi kpuro sɔɔ, wɔndia goo sari wi u Yoobun bii wɔndia be buram tura. U bu tubi wɛ nge mɛ u win bii tɔn durɔbu wɛ.

¹⁶Yeniban biru, Yoobu u maa kua wɔɔ wunaa weeru (140). Ma u win bibu wa ka win debuminun bibu. ¹⁷Yoobu u tɔko kua kɔɔ kɔɔ ma u kpuna u gu.

WOMU SI BA GUSUNƆ KUA

Tire teni, ten gari s̄awa womu si ba GusunƆ kua yellun di. Womu sin gasu su s̄awa siarabu, gasu kanaru, gasu bu ka torarun suuru kana, gasu bu ka faaba kana GusunƆn mi, k̄sa gaa yà n bu deema, gasu maa nuku sankiranun s̄.

Yesun tii u womu sin gari ḡe sia win s̄s̄s̄s̄u s̄. Gis̄ womu si, su kua ḡa girinu naane dokeobun s̄aru s̄.

Ba womu si b̄nu kuawa suba n̄bu. B̄nu baayere ya domarun gari m̄ yen wii gober̄.

Tire ten kpunaa

1. Womusun b̄nu gbiikaa, womu 1n di sere womu 41.
2. Womusun b̄nu yiruse, womu 42n di sere womu 72.
3. Womusun b̄nu itase, womu 73n di sere womu 89.
4. Womusun b̄nu n̄ese, womu 90n di sere womu 106.
5. Womusun b̄nu n̄obuse, womu 107n di sere womu 150.

WOMUSUN B̄NU GBIKAA

1 Wi u s̄a doo n̄rugii,
wiya u ku ra t̄n k̄sobun gari n̄.
Wiya u ku ra durumgibu sw̄i.
Wiya u ku ra n w̄a ka be ba GusunƆ atafiiru m̄.
² Wiya u ra n nuku dobu m̄ GusunƆn gari s̄ s̄ s̄.
Wiya u ra n GusunƆn gari bwisikum̄ w̄kuru.
Wiya u ra n GusunƆn gari k̄i saa kpuro.
³ U s̄a nge d̄a te ta ȳ daar̄.
Ten wurusu ra n bekusu s̄awa saa kpuro.
Ta ra mawa ten marubun saa s̄.

T̄nu wi u s̄a nge m̄,
ye u seewa u w̄ri kpuro, ya ra koorewa.
⁴ Adama t̄n k̄so kun doo n̄ru wasi.

U ñ s̄a nge d̄a te.

Yaka gbebusa u ka weene si woo ga ra yarinasīe.

⁵ U ñ gem wasi GusunƆ ù n n̄n siri.

U ñ maa kp̄e u n w̄a gemgibun wuuru.

⁶ Domi win swaa d̄owa kam koo yer̄.

Adama Yinni GusunƆwa u gemgibu swaa gbiye.

2¹⁻² Yinni GusunƆ u goo ḡsa u bandu w̄.

Mban s̄na sinambu ba n̄n seesim̄.

Mban s̄na tem ȳrobu ba n̄n seesim̄.

Mban s̄na tem wirugibu ba tabun s̄ru m̄.

Mban s̄na bwesenu nu arukawani bokum̄.

Mban s̄na t̄mba n̄o tia m̄ ba m̄,

³ su ben dam bua, su tii yakia ben yorun di.

⁴⁻⁶ Ba n ȳ ma kama mi,

domi GusunƆ u bu ȳem̄.

Yinni u s̄ w̄ll̄ u bu yaakor̄ m̄.

U sunƆ wi u ḡsa sw̄i k̄ win guur̄ te ba m̄ Sīni.

Yen s̄, i n tii se,

kp̄a u ku bē sēyasia ka m̄ru,

kp̄a i nanda win m̄ru bakan s̄.

⁷ SunƆ wi, u n̄e, kon kpara ye Yinni GusunƆ u man s̄wa.

U n̄e, gis̄ na kua win bii.

Gis̄ u kua nen tundo.

⁸ U man s̄wa u n̄e,

n̄a n n̄n bwesenu kpuro kana,

u koo man nu w̄.

N̄a n n̄n handunian goonu n̄e kana,

u koo man ye w̄.

⁹ U maa man s̄wa u n̄e,

kon kp̄i n bu kpara nge wi u kparam̄ ka sii bokuru,

kon kp̄i n bu k̄suku nge weke te ba m̄ma.

¹⁰ T̄, bē sinambu, bē be i tem kpare, i kir̄ yeni swaa dakio.

Bɛɛ sinambu, bɛɛ be i tem kpare, i yēru kasuo.

¹¹ I Yinni Gusunɔ s̄awɔ ka bɛɛɛ.

I Yinni Gusunɔ wiru kp̄iɔ ka nasiaru,

¹² kpa u ku raa m̄ru ko subaru s̄ɔ.

Domi win m̄ru yà n seewa, u koo de i kam ko.

Adama doo n̄ɔrugiba be ba n̄n naane s̄aa kpuro.

3 Dafidin womu geni ga ka kpikuru yā te u sua win bii Abusalɔmun s̄ɔ. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, nen yibereba ba dabi.

Be ba man seesi ba dabi.

³ Geema dabira ta gerumɔ, na n̄ somiru wasi wunen min di.

⁴ Adama nɛ, na nɛɛ,
wuna a ra man gane nge tereru,
wuna a ra man nasara wɛ,
wuna a ra man sekuru yare.

⁵ Nà n nun n̄ɔguru sue na somiru kana, a ra nen n̄ɔ n̄ɔ wunen guurun di mi a wāa.

⁶ Nà n kpuna na dweeya w̄ku giriru, wuna a ra n man k̄su.

Nà n yanda na ra deemewa wuna a man k̄su.

⁷ Yibere dabinu nu man kooro bure, yibere dabinu nu man sikerena, adama na n̄ ben berum m̄.

⁸ Gusunɔ nen Yinni, a seewo a man faaba ko.

A seewo a nen yibereba wiru k̄suku.

A seewo a ben n̄su k̄suku.

⁹ Wuna a ra t̄nu faaba ko.

A de wunen domaru ta n ka wunen t̄mbu wāa.

4 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka m̄ɔku. Ge wee.

² Gusunɔ, nà n wāa n̄ni swāaru s̄ɔ, wuna a ra man somi.

Nà n nun soka, a man wurario.

A nen w̄n̄w̄ndu waawo,
a nen kanaru n̄ɔwɔ,
wune wi a ra man sirie.

³ Bɛɛ t̄mbu, sere saa yerà i ko i n man w̄mm̄ɔ.

Bɛɛ t̄mbu, sere saa yerà i ko i n kam gire.

Bɛɛ t̄mbu, sere saa yerà i ko i n weesu swii.

⁴ I n yē ma Gusunɔ u ra tii naanegii ḡsie. I n yē ma Gusunɔ u ra nen n̄ɔ n̄ɔ.

⁵ I bwisikuo ḡruɔ b̄en kp̄in yenɔ kpa i mari.

I diirio berum s̄ɔ kpa i durum deri.

⁶ I Yinni Gusunɔ naane dokeo.

I yākunu koowo ni u bikiamɔ.

⁷ T̄n dabira weeweenu m̄ ta m̄, Gusunɔ, a ka sun b̄ri yendu naawɔ.

Yinni, a ka sun n̄nu geu m̄erio.

⁸ Adama nɛ, na ra n nuku dobu m̄ n kere be ba d̄ianu yiba.

Na ra n ȳerimɔ n kere be ba tam yiba.

⁹ Nà n kpuna na ra dweeye ka b̄ri yendu,

domi wune turowa a man k̄su, Yinni Gusunɔ.

5 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.

Gusunɔ, a nen weeweenu n̄ɔwɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a nen wuri swaa dakio.

Yinni, nen sina boko, wuna na kanam̄.

⁴ Yinni Gusunɔ, a ra nen kanaru n̄ bururu.

Yinni Gusunɔ, a ra nen n̄ɔ n̄ɔ s̄ɔ ù n yara.

Wee na wunen wisibu mara.

⁵ Yinni Gusunɔ, a ku ra k̄sa k̄a.

K̄san kowobu ba n̄ wāa yeru wasi wunen mi.

⁶ Tii suobu ba n̄ kp̄e bu ȳra wunen mi.

A k̄san kowobu tusa.

⁷ A t̄n gowobu tusa.

A taki diobu tusa.

A ra wee kowobu kpeerasie.

⁸ Adama nɛ, wunen durom bakam s̄na kon kp̄i n da wunen s̄a yerɔ.

Wunen durom bakam s̄na kon kp̄i n yiira mi a wāa.

Miya kon kpī n nun beere wē.

Miya kon kpī n nun sã.

⁹ Yinni Gusunɔ, a sãawa bɔrɔkɪni.

Yinni Gusunɔ, a man swaa sɔ̄sɔ̄sio ye a kī
n swii.

Yinni Gusunɔ, a nen yibereba sɔ̄sɔ̄sio ma
wuna a man kpare.

¹⁰ Ben gari kun naane mɔ.

Ben yara ya ra n tɔmbu fufu mɔwa.

Kɔ̄sa ben bwisikunu nu ra n naa gire.

Kam koba ben gere ya ra ka nɛ.

¹¹ A bu nɔni sɔ̄wɔ̄ ben taaren sɔ̄.

A bu sureo ben tiin yina sɔ̄w.

A bu giro wunen wuswaan di,
domi ben durum ya kpã.

Ba maa nun seesi.

¹²⁻¹³ Be ba sãa wunegibu, kaa de bu
nuku dobu wa.

Kaa de bu katinu kara.

Kaa de bu yēeri. Kaa bu kɔ̄su.

Kaa bu domaru kua.

Kaa bu gane nge tereru wunen kīrun
saabu,

domi ba nun kī,

ma ba nun mem nɔ̄wammɛ.

6 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a ka man mɔru sãa,
adama na nun kanamɔ,

a ku man gerusi, a ku man seeyasia.

³ A nen wɔnwɔndu waawo, a man bekio,
domi nen wasi kun dam mɔ.

Wee na gɔ̄w dɔ̄w.

⁴ Nen bwēra kun kpī.

Yinni, sere saa yerà kaa man deri me.

Saa yerà kaa man somiru na.

⁵ A wurama a man faaba ko.

A man wɔro wunen durom sɔ̄.

⁶ Domi wi u gu u ñ maa wunen
bwisikunu mɔ.

Wi ba sika u ñ maa kpē u nun sã.

⁷ Yinni Gusunɔ, weeweenu dera na ñ
dam mɔ.

Wɔ̄kuru baatere nen nɔni yīresu ra n
kokumɔwa.

Wɔ̄kuru baatere nen kpɪn yera ra n
waarewa.

⁸ Nen nɔni mɔsa swiin sɔ̄.

Yiberebara ba man yeni kpuro koosia.

⁹ Bɛɛ be i kɔ̄sa mɔ̄ kpuro, i doonɔ nen min
di,

domi na faaba kana.

Yinni Gusunɔ u nen wuri nua.

¹⁰ U nen weeweenu nua.

U nen kanaru mwa.

¹¹ Yinni Gusunɔ u koo nen yibereba
kamia,

kpa bu sekuru wa.

U koo bu gira,

kpa bu biruku yira wura ka sekuru.

7 Womu ge Dafidi u kua sanam mɛ u
nuki sankire Kusi Benyameegiin sɔ̄.
Ge wee.

² Gusunɔ nen Yinni, wuna na naane sãa.
A man wɔro be ba man naa giren nɔman
di.

³ Kpa bu ku raa man mwa bu kasuku
nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa kasuku,
goo u kun ye wɔre.

⁴⁻⁵ Gusunɔ, nen Yinni, wee ba man taare
wēemɔ ba mɔ̄,

na goo torari,

na nen kīnasi bɔrɔ kɔ̄ru kua,

na nen yibere wɔri,

na win yānu wɔra ka wɔbia.

Adama nã n yen gaa kuan na ka gem,

⁶ a de nen yibere u man sere u go.

A de u nen goru deri mi.

⁷ Yinni Gusunɔ, a nen yibere wɔrio ka
mɔru.

Be ba kɔ̄rua, a bu seeyasio ka mɔru.

A de a n wãa nen bɔkuɔ.

A de a man siria.

⁸ Yinni Gusunɔ, wee a sɔ̄ wunen sina
gɔnaɔ.

A de bwesenu nu mennama mi.

A de a nu siri mi.

⁹ Yinni Gusunɔ, wuna kaa tɔmbu siri.

A man sirio nge mɛ nen dɛerara nɛ.

A man nen gem wēeyɔ.

¹⁰ A de tɔn kɔ̄sobun daa yu nɔru ko,

kpa a de gemgibu bu kuura.
 Yinni Gusunɔ, a s̄awa gemgii.
 Wuna a ra tɔnun ḡɔrun gari w̄ɛri.
¹¹ Wuna a ra man gane nge tereru.
 Wuna a ra b̄en ḡɔru ga deere faaba ko.
¹² Wunɛ, a ra siriwa dee dee.
 Yinni Gusunɔ, a maa s̄ɛ.
¹³ Ka mɛ, tɔn k̄ɔso u ku ra win daa deri.
 U ra win takobi nɔɔ derewa.
 U ra win tendu beriwa.
 U win s̄ɛu s̄ɛre u ȳisi.
¹⁴ U tabu ȳa ḡɔɔginu kua.
 Ma u s̄ɛɛ d̄ɔɔginu kua.
¹⁵ U win s̄ɔmburu seewa.
 U k̄ɔsa bwisikumɔ. U weesu w̄imɔ.
¹⁶ U suura gba gabun s̄ɔ,
 adama win tiwu u koo ye w̄ɔri.
¹⁷ K̄ɔsa ye u raa kua kpuro,
 win wirɔwa ya koo w̄ɔri.
 Win damgii te u raa d̄ɔramɔ,
 win wira ta koo k̄ɔra.
¹⁸ Yinni Gusunɔ, kon nun siara,
 domi a s̄a naanegii.
 Yinni W̄ɔrukoo, kon nun t̄ɔma ka womu.
8 Dafidin womu ge u wom kowobun
 wirugii kua. Ge wee.
² Gusunɔ besen Yinni,
 wunen ȳisira kp̄a handunia kpuro s̄ɔɔ,
 na nun t̄ɔmamɔ wunen kp̄aarun s̄ɔ
 te ta w̄ollu gunum kere.
³ Baa bii piiminu ka bii w̄ɛenu nu nun
 siaramɔ ka womusu.
 Nin womu si, su kua nge gb̄araru.
 Ta wunen yibereba ganua,
 a ka be ba nun seesimɔ kamia,
 a ka be ba m̄ɔru k̄ɔsiamɔ kamia.
⁴ Na w̄ollun kp̄aarun m̄ɛera te a kua.
 Na suru ka kperi wa yi w̄a yin ayenɔ.
⁵ Ma na bwisika na n̄ɛ,
 mba t̄ɔnu u s̄a a n sere ka n̄n yaaye,
 wara ra n t̄ɔnu a n sere ka n̄n n̄ɔrimɔ.
⁶ Wee, a n̄n taka kua u ka nun gererem
 da.
 Wee, a n̄n yiiko ka beere w̄ɛ nge sunɔ.
⁷⁻⁹ Wee, a n̄n kua wirugii taka koora
 kpuro s̄ɔɔ.

Wiya u kpaaku ȳɛ n̄ma sikerene.
 Wiya u gbeeku ȳɛ n̄ma sikerene.
 Wiya u gunɔsu n̄ma sikerene.
 Wiya u sw̄ɛ n̄ma sikerene,
 ka hunde koniba kpuro nim s̄ɔɔ.
¹⁰ Gusunɔ besen Yinni, wunen ȳisira kp̄a
 handunia kpuro s̄ɔɔ.
9 Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua. Ba gu kuawa ka ḡɔru
 ȳaka. Ge wee.
²⁻³ Yinni Gusunɔ, kon nun siara ka nen
 ḡɔru kpuro.
 Kon wunen s̄ɔm maamaakigian gari
 kpara.
 Kon womu ko ka nuku dobu.
 Yinni W̄ɔrukoo, kon nun t̄ɔma.
⁴ Nen yibereba ba nun wa, ba biruku
 yira wura.
 Nen yibereba ba nun wa, ba w̄ɔruka ba
 gbisuka.
⁵ Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a s̄ɔ wunen sina
 ḡɔnɔɔ,
 a ra siri dee dee.
 Wunɛ wi a s̄ɔ wunen sina ḡɔnɔɔ,
 a man gem w̄ɛ.
⁶ Yinni Gusunɔ, a bwese ni nu n̄ nun ȳɛ
 gerusi.
 A t̄ɔn k̄ɔsobu kpeerasia.
 A ben ȳisa go sere ka baadommaɔ.
⁷ Yinni Gusunɔ, a nen yibereban wusu
 k̄ɔsuka.
 A ben tii kpeerasia mam mam.
 Ba n̄ maa bu yaayamɔ sere ka
 baadommaɔ.
⁸⁻⁹ Yinni Gusunɔ, a s̄ɔ wunen sina ḡɔnɔɔ.
 Kaa n s̄awa sunɔ sere ka baadommaɔ.
 Wuna a handunia kpare gem s̄ɔɔ.
 Wuna a t̄ɔmbu sirimɔ dee dee.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, a s̄awa be ba dam
 d̄ɔremɔn k̄ɔso.
 A s̄awa be ba kpikiru suan kuku yeru.
¹¹ Yinni Gusunɔ, be ba wunen ȳisirun
 beere ȳɛ,
 ba ra n nun naane s̄a.
 Be ba nun kasu, a ku ra bu biru kisi.

¹² Yinni Gusunɔ u win sina gɔna teria
Siɔniɔ.

I nùn siaro ka womusu. I win sɔman gari
kparo.

I de bwesenu kpuro nu yi nɔ.

¹³ U ra be ba wuri mɔ yaaye.

U ra be ba nɔni sɔɔren kanaru nɔ.

U ra be ba bu dam dɔremɔ sɛeyasie.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man durom kuo.

A mɛerio wahala ye na mɔ be ba man
tusan sɔ.

A man wɔro gɔɔn nɔman di,

¹⁵ kpa n kpī na n wāa Siɔnin tɔmbun su-
unu sɔɔ,

na n takaru mɔ ye a man kuan sɔ,

na n nuku dobu mɔ faaba ye a man kuan
sɔ.

¹⁶⁻¹⁷ Wee bwese tukunu nu suura gba
gabun sɔ,

ma nin tii nu wɔri ye sɔɔ.

Nu gabu yina beria, ma nin tiin naasu
wɔri ye sɔɔ.

Tɔn kɔsoba sɔm kɔsunu kua.

Ma ben tii ba nin are wa.

Yinni Gusunɔ u sɔɔsi ma u ra siri dee dee.

¹⁸ Wee ye u koo de n koora.

Tɔn kɔsoba koo gbiwa.

Be ba nùn yina ba koo kam ko.

¹⁹ Adama u ku ra yāarobu duari.

U ra de wɔnwɔndobu ba n yīyɔbu mɔ wi
sɔɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a seewo.

A ku de bu nɛɛ, tɔnuwa u ka nun kinenu
mɔ.

A ku de bwese tukunu nu nun atafiiru
ko.

A bu sɛeyasio nge mɛ n weenɛ,

²¹ kpa nu berum soora,

nu gia ma nu sāawa tɔn dirobu.

Yinni Gusunɔ, a seewo.

10 Yinni Gusunɔ, sa nɔni sɔɔre.
Mban sɔna a ka sun toma.

Mban sɔna a kukua.

² A mɛerio nge mɛ tɔn kɔsoba tii sue.

Ba yāarobu nɔni sɔɔmɔ berum sariru sɔɔ.

Ba bu kɔkirimɔ ba suremɔ ben yina sɔɔ.

³ Tɔn kɔsoba woo kanamɔ.

Ye ben gɔru ga bine sāa, yera ba ra kasu.

Bà n ye wa, kpa bu Gusunɔ wɔmɛ bu nùn
yaakoru koosi.

⁴ Ben tii suabu sɔɔ, ba ra nɛɛ,

Gusunɔ sari, u ñ bikiamɔ ye ba mɔ.

⁵ Ye ba nia sāa, ya ra koorewa.

Ba ñ kpē bu Gusunɔn siribu tubu.

Ba ra ben yiberɛba yāatam siewa.

⁶ Kpa bu tii sɔ bu nɛɛ, ba ñ wɔrumamɔ
pai!

Kɔsa gaa kun bu deemamɔ.

⁷ Bɔri ga weesu ka gari kɔsiya

yi ra n yiba ben nɔɔ.

Kɔsa ben yara ya ra n wuuwa.

⁸ Wuun biruɔra ba ra n kukua.

Miya ba ra n tɔmbu yɔɔru bwēeyɛ.

Taare sarirugii goo ù n yara,

bu nùn sɛre bu go.

Dam sarirugii ù n yarima,

bu nùn mwa bu go.

⁹ Ba ra n kukuawa nge gbee sunɔ ge ga
yaa mara.

Bà n dam sarirugii mwa ben yina sɔɔ,

kpa bu nùn gawa bu ka doona,

¹⁰ kpa bu nùn sɛsuku bu go.

Ben dam bakam mu nùn kamia.

¹¹ Ba ra tii sɔwa bu nɛɛ, Gusunɔ kun ben
gari mɔ.

U ku ra mɛerio ye ba mɔ.

¹² Yinni Gusunɔ, a seewo,

a ku be ba nɔni sɔɔre duari,

a bu somiɔ.

¹³ Mban sɔna kaa de tɔn kɔsobu bu nun
wɔmɛ

bu nɛɛ, a ku ra bu sɛeyasie.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a ra n yē nɔni swāa

te tɔmba mɔ handunia sɔɔ.

A ra bu somi. A ra maa gobekuba nɔɔri.

Yen sɔna ba ra nun tii wē.

¹⁵ A tɔn kɔson dam buo,

a nùn win kɔsa kɔsieyo.

Kpa win nuku kɔsuru tu kpe mam mam.

¹⁶ Yinni Gusunɔ, wuna a sāa sina boko
sere ka baadommaɔ.

Kaa be ba ñ nun sāamɔ gira wunen tem di.

¹⁷⁻¹⁸Yinni Gusunɔ, a kana nini swaa dakio.

Wɔnwɔndo ù n nun kana, a nùn dam kēeyɔ.

Be ba dam dɔremɔ, bà n nun soka, a bu wɔro.

Be ba gobekuba dam dɔremɔ, a bu sirio, kpa goo u ku maa de ba n win berum mɔ.

11 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ u sāawa nen kàri.

Yen sɔ, i ku maa nɛɛ,
n yɔwɔ nge gunɔ n da n kuke guunɔ.

²Wee tɔn kɔso u win tɛndu bɛri,
u win sɛu sɔri u ka taare sarirugii to yam wɔkuru sɔɔ.

³Sanam mɛ dunia kpuro sankira,
mba gemgii u koo maa kpī u ko.

⁴Adama i n yē ma Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee dɛɛrarɔ,
ma u win sina gɔna swīi wɔllɔ.

⁵U ra tɔn kɔso ka maa tɔn geon daa wēeri,

kpa u n dam diobu tusa.

⁶Ben are wee.

U ra bu seeyasie ka dɔɔ ka sɔɔ bisu ka woo bɔkɔ.

⁷Adama u ra gemgii dam koosie,
domi win tii u sāawa gemgii,
u ra maa daa gea kã.

12 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

²Yinni Gusunɔ, a na a sun faaba ko.

Wee gemgiba doona.

Naanegii goo maa sari handunia sɔɔ.

³Weesa baawure u ra n win winsim kuammɛ,

u n nùn nɔni wɔkumɔ ka gari dori.

⁴Yinni Gusunɔ, a be ba tɔmbu fufu mɔn nɔsu kɔruo.

A be ba gari gerumɔ ka tii suabu marisio.

⁵Domi ba gerumɔ ba mɔ,

ba ra wa ye ba kī ben nɔɔ dobun saabu,
ba gari gerubu yē,

ba ñ goon berum mɔ.

⁶Adama Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
a wɔnwɔndo be ba dam dɔremɔ waamɔ.

A sāaro be ba weeweenu mɔ waamɔ.

A be ba yāatam siemɔ waamɔ.

Tē, kaa se a be kpuro faaba ko.

⁷Yinni Gusunɔ, wunen gari yi dɛɛrewa.

Yi sāawa nge sii gee si ba sɔwa nɔn nɔɔba yiru.

Yinni Gusunɔ, na yi naane sāa.

⁸⁻⁹Wee tɔn kɔsɔbu ba wāa yam kpuro.

Ma tɔmba sankiramɔ ba dɔɔ.

Yinni Gusunɔ, a sun kɔsuo.

A sun gbaro ben nɔman di.

13 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

²Yinni Gusunɔ, sere domma kaa n man duari.

Sere domma kaa n man wuswaa berue.

³Sere domma kaa n dera na n bwisikumɔ nen gɔruɔ.

Sere domma kaa n dera na n nuki sankire.

Sere domma kaa n dera nen yibere u n man taare.

⁴Yinni Gusunɔ, a suuru koowo.

A man wisio. A man dam kēeyɔ.

A de nen nɔni yi gella.

A ku de n gbi.

⁵A ku de nen yibereba bu man kamia,
kpa bu woo kana.

A ku de na n bāarimɔ,
kpa ba n nuku dobu mɔ.

⁶Na nun naane sāa domi a man kī sere ka baadommaɔ.

Na nun naane sāa domi a man gea kua.
Na nun naane sāa domi a man faaba kua.

Yen sɔna na nuku dobu mɔ.

Wuna kon siara ka womusu.

(I maa mɛerio 53)

14 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

Wee nge me gari bakasu su sāa.

Su ra n̄e, Gusun̄o sari.

Su sankire.

Su kom k̄osum m̄.

Sin gagu sari ge ga gea m̄.

²Yinni Gusun̄o u t̄mbu m̄erima saa
w̄ollun di,

u ka wa goo ù n w̄āa u bwisi m̄,

u ka wa goo ù n w̄āa u n̄un s̄ām̄.

³Adama u wa, be k̄purowa ba k̄ōre,

be k̄purowa ba sankire,

be k̄purowa ba k̄ōsa m̄.

Baa ben turo kun gea m̄.

⁴Ye u wa m̄e, yera u tii bikia u n̄e,

k̄ōsan kowo be, ba ñ ȳeru m̄?

Wee ba nen t̄mbu ḡbenim̄,

ben goo kun man s̄ām̄.

⁵Yen s̄ō, kon de bu diiri gem gem

domi ko na n w̄āa be ba man mem
n̄ōwammen suunu s̄ō.

⁶B̄e k̄ōsan kowobu, i s̄āarobun himba
sankum̄,

i bu sekuru dokem̄.

Adama Yinni Gusun̄o u bu k̄ōsu.

⁷Yinni Gusun̄o, na nun kanam̄,

a de faaba kowo goo u yari Sīnin di

u Isireliba, Yak̄obun bweseru yara
desirun di,

k̄pa ba n w̄āa b̄ori yendu s̄ō.

À n kua m̄e,

anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

15 Dafidin womu.

Yinni Gusun̄o, wara koo du
wunen s̄āa yer̄.

Wara ko n w̄āa guu te a ḡosan mi.

²Wiya wi u s̄iim̄o dee dee, u gea m̄,

u gem gerum̄o win ḡōruo,

³u ku ra goo k̄ōsa mani,

u ku ra win t̄nusi tore,

u ku ra win beruse w̄i,

⁴u ra be ba Gusun̄o nasie b̄ere w̄e,

u ra wi Gusun̄o u yina kam m̄eri,

u ra win n̄ō mw̄eru yibie baa ñ n meren
na n n̄un s̄āa,

⁵u ku ra t̄mbu gobi nim dokeye,

u ku ra k̄eru m̄we u ka seeda weesugia
di.

Wi u s̄iim̄o nge m̄e, u ñ sokuram̄o pai.

16 Dafidin womu.

Yinni Gusun̄o, wuna na naane
s̄āa.

Wunen miya kon kuku yeru wa.

A man k̄ōsuo.

²Wuna na s̄ōm̄o ma a s̄āa nen Yinni.

Wun̄e turowa a ra man ḡāa geenu w̄e.

³Be ba nun mem n̄ōwamm̄e tem me s̄ō,
bera ba b̄ere m̄.

Be s̄ōra nen k̄iru k̄puro w̄āa.

⁴Adama be ba b̄ūnu s̄ām̄o, ba tii nuku

sankiranu sosiamm̄ewa.

Na ñ ka bu b̄ūu ȳakunu m̄.

Na ñ b̄ūu nin ȳis̄iru sokum̄.

⁵Yinni Gusun̄o, wuna a ra man w̄e ȳen
bukata na m̄.

Wuna a maa ȳe ye n koo man deema.

⁶Wuna kaa man tubi gea w̄e.

Ka gem na nuku dobu m̄.

⁷Yinni Gusun̄o, wuna na siaram̄o ȳen s̄ō
a ra man bwisi k̄e.

Wuna na siaram̄o ȳen s̄ō a ra man k̄iro
ko baa ka w̄ōkur̄o.

⁸Wuna na ra n m̄era baadomma.

Wuna a ra n w̄āa ka n̄e.

Wuna a ra n man k̄ōsu.

Ḡāanu kun k̄p̄e nu man sura.

⁹Nen nukura do.

Nen bw̄era yem̄ia.

Nen wasi koo w̄era b̄ori yendu s̄ō.

¹⁰Domi ko na n ka nun w̄āa.

A ñ nen hunde derim̄o ḡaribun w̄āa yer̄.

A ñ wuram̄o wunen k̄inasin wasi yi k̄ōsi.

¹¹Adama kaa man w̄āarun swaa s̄ōsi.

Wunen miya kon ȳeri.

Wunen miya kon nuku dobu ko bi bu ñ
kpeem̄o.

17 Dafidin kanaru.

Yinni Gusun̄o, a nen weeweenu
n̄ōw̄o,

na k̄iwa a man gem w̄e.

Yinni Gusun̄o, a swaa tem k̄p̄iyo a n̄o,
wunen somira na k̄i.

A nen kanaru nɔwɔ,
nen gɔrun diya ta wee.

²A man sirio,
a yē ma na gem mɔ.

³Wɔkuru, a na nen mi,
a wēera ye na bwisikumɔ,
a wēera ye na gerumɔ,
adama a ñ toraru garu wa.

⁴A wa ma nen daa ya ñ tia ka gabugia.
Na wunen gari mem nɔwɔ.

Na ñ tɔn kɔsobun yira swii.

⁵Na yɔrawa dim dim wunen swaa sɔɔ.
Na ñ gerare yen min di.

⁶Tē, wuna na soku, Yinni Gusunɔ.

A man wisio.

A nen gari nɔwɔ.

⁷A man wunen durom bakam sɔsio,
domi a ra be ba nun naane sãa wɔre ben
yibereban nɔman di.

⁸A nen laakari koowo
nge me tɔnu u ra n win nɔnin laakari mɔ.
A man beruo
nge me gua ya ra yen binu bere yen kasa
sɔɔ.

⁹Domi tɔn kɔsoba man nɔni sɔmɔ,
yibereba ba man sikerene, ba kī bu man
go.

¹⁰Ba nuki sosu ba ñ wɔnwɔndu mɔ.
Ba gari mɔ ka tii suabu.

¹¹⁻¹²Be wee ba sãa nge gbee sunɔ ge ga
yaa mara gu kasuku.

Ba nen yira swii.

Ba man naamwe ba kooro bure,
ba man nɔni girari bu ka man gaba bu
sura.

¹³Yinni Gusunɔ, a seewo a bu wɔri,
a ben dam buo.

A man wɔro ben nɔman di.

A bu goowo ka wunen takobi.

¹⁴A ben wāarun dēebu kawo.

A de bu ben daa kɔsa kpuron are wa,
kpa yi n bu wāasi sere ka ben bibun
bibɔ.

¹⁵Adama nē, nà n seewa, kon wunen
wuswaa wa yèn sɔ na deere,
kpa na n nuku dobu yiba.

(I maa mærio Samueli II, 22)

18 Womu ge Dafidi, Yinni Gusunɔn
sɔm kowo u wom kowobun
wirugii kua. Gari yiniwa u Yinni Gusunɔ
sɔwɔa sanam me u nùn wɔra saa win
yibereban nɔman di, n mam neere Sɔɔlu.
U nē,

²Yinni Gusunɔ, wuna a sãa nen dam.
Wuna na kī.

³A sãawa nge kpee baa yè sɔɔ kon kuke.
A sãawa nen kuku yee naanegiru.

Wuna a sãa nen Yinni wi u man yakia.

Wuna a sãa nen tɔreru.

Wunen dama mu man wɔra.

Wuna a sãa nen kàri.

⁴I ka man Yinni Gusunɔ siaro.

Nà n nùn nɔngiru sue na faaba kana,
u ra man wɔrewa nen yibereban nɔman
di.

⁵Gɔɔ raa man bɔkua,
u ka man doonɔ nge nim tori baka.

⁶Gɔribun wāa yera man tēkua,
gɔɔ man taa berie.

⁷Ma na nɔngiru sua nen nuku sankiraru
sɔɔ,

na Yinni Gusunɔ soka.

Ma u nen nɔɔ nua saa win wāa yerun di.

Meya maa nen weeweenu wɔri win

swasɔ.

⁸Tem mu yīira, ma guunu diira,
yèn sɔ Yinni Gusunɔ u mɔru besira.

⁹Ma win mɔru seewa nge wiisu,
ma ya yabura nge dɔɔ yara,
ma ya yarimɔ win nɔɔn di nge dɔɔ buri.

¹⁰U dera wɔlla ka tem dɛbe dɛbe kua,
ma u sarama u guru wii bakaru
taakumɔ.

¹¹U wɔllun kɔso goo sɔni nge duma.

Ma u bellimɔ woo sɔɔ.

¹²U kukua yam wɔkuru sɔɔ,
ma guru wii sinumginu nùn wukiri.

¹³Win wuswaa yam bururam mu wāa.
Min diya gura nemɔ ka guru kpenu ka
dɔɔ buri.

14 Win nɔɔ ga nɔɔra wɔllun di nge guru
gbāsukubu.

Ma guru kpenu nɛeramɔ ka dɔɔ buri.

15 U nen yiberɛba yarinasia ka guru
kpenu ni nu s̄aa nge s̄ɛɛnu.

U bu gira baama ka guru maakinu.

16 U w̄ɛru wura, yiberɛba ba nanda.

Ma guru woo b̄kɔ ga daanu gberasia.

Ma duniyan kpeɛkpeɛku ga s̄ɔɔsira.

17 Ma u win nɔmu demiyama wɔllun di
u man nenua u yara nim bwee bakarun
di.

18 U man wɔra yiberɛban nɔman di.

Yiberɛ be, ba man dam kere,

ma ba man tusa.

19 Yiberɛ be, ba man w̄riwa nɔni
sw̄aarun saa s̄ɔɔ.

Adama Yinni Gusunɔ u kua nen t̄asi
yeru.

20 U man wɔra ben nɔman di,

na n ka tii mɔ,

domi u man k̄i.

21 U man domaru kua ȳɛn s̄ɔ na dɛere.

U man domaru kua ȳɛn s̄ɔ na gem sw̄ii.

22 Na win wooda mem nɔɔwa.

Na ñ n̄n seesi.

23 Na win wooda kpuro sw̄ii.

Na ñ win gere yinɛ.

24 Na nen tii nenua

kpa n ku ra ka durum ko.

Na s̄awa dee dee win wuswaaɔ.

25 Yen s̄ɔna u man kɔsia nge mɛ nen daa
gea nɛ.

U man kɔsia nge mɛ nen ḡɔru ga dɛeram
nɛ.

26 S̄a n s̄aa naanegibu, kaa n sun
s̄awɛwa naanegii.

S̄a n s̄aa gemgibu, kaa n sun s̄awɛwa
gemgii.

27 S̄a n s̄aa dɛerobu, kaa n sun s̄awɛwa
dɛero.

S̄a n maa s̄aa keetagibu, kaa n sun
s̄awɛwa keetagii.

28 Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa a ra tɔn be
ba tii kawɛ faaba ko.

Wunen tiiwa a ra be ba tii sue kawɛ.

29 Yinni Gusunɔ, a s̄awa nen fitila.

A ra man yam bururasie.

30 A ra man dam k̄ɛ n ka kp̄i n yiberɛ be
ba tabu ȳanu mɔ w̄ri,

kpa n ȳɔ n ben gb̄araru sure.

31 Ye Yinni Gusunɔ u m̄ɔ, ya ra n
dendewa.

Bwisi geeya u ra tɔnu k̄ɛ.

U s̄awa be ba n̄n naane s̄aan tereru.

32 Gusunɔ turowa u w̄aa.

Wi turowa u s̄aa bɛsen Yinni.

Wi turowa u koo sun k̄ɔsu.

33 Wiya u ra man dam k̄ɛ.

Wiya u ra man swaa gea sure,

34 kpa u de nen naasu su n s̄au nge nemu,
na n ka ȳɔ dim dim guuru wɔllɔ.

35 Wiya u ra man tabu s̄ɔɔsi.

Wiya u ra man dam k̄ɛ n ka t̄endu gawa
te ta bɔ.

36 Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba
ko nge tereru.

Wuna a ra man bere ka wunen dam
bakam.

Wunen durom saabuwa na ka kua
damgii.

37 N̄a n duka m̄ɔ, a ra de na n s̄au.

N̄a n duka m̄ɔ, na ku ra maa sokure.

38 N̄a n nen yiberɛba naa gire,

wuna a ra de n bu naamwɛ.

Wuna a ku ra de n gosirama

na kun bu kpeerasie.

39 Na ra bu suririwa temɔ n kɔsuku

kpa bu kpana bu se.

40 Yinni, wuna a ra man dam k̄ɛ n ka
tabu ko.

Wuna a ra man nasara w̄ɛ nen yiberɛban
wɔllɔ.

41 Wuna a ra de nen yiberɛba bu man
biru kisi.

Wuna a ra de n be ba man tusa
kpeerasia.

42-43 Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge
tua.

Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge p̄ɔt̄ɔkɔ.
Yinni Gusunɔ, b̄a n nɔɔguru sua ba faaba
kana,

a ku bu faaba ko.

Bà n somiru kana, a ku bu wisi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ, wuna a man wɔra
be ba man seesin nɔman di.

Wuna a man kua bwese tukunun
wirugii.

Wuna a dera ba man yoru diiyamme.

⁴⁵ Bà n yande nen gari nua, ba ra n man
mem nɔwammewa.

Bà n man wa, ba ra n man sãamɔwa.

⁴⁶ Bà n man wa, ba ra nandewa.

Bà n man wa, ba ra yarimewa ben kuku
yerun di ba n diirimɔ.

⁴⁷ Yinni Gusunɔ u wãa.

I nùn siaro. Wiya u sãa nge kperu mi na
ra kuke.

I nùn beere wẽeyɔ. Wiya u man faaba
kua.

⁴⁸ Wiya u ra man mɔru kɔsie nen
yibereban mi.

Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.

⁴⁹ Wiya u ra de n kisira yibereban nɔman
di.

Yinni, a man wolle sua ben wuswaaɔ.

Wuna a man faaba kua tɔn kɔsobun
nɔman di.

⁵⁰ Yen sɔna kon womusu ko ka wunen
yĩsiru.

Wuna kon siara bwesenun suunu sɔɔ.

⁵¹ Yinni Gusunɔ, a man gɔsa a kua sunɔ.

Wuna a man nasara baka wẽ.

Na yẽ ma kaa n ne Dafidi durom sɔɔsimɔ
ne ka nen bweseru sere ka baadommaɔ.

19 Dafidin womu ge u wom
kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Wollu ka kperi yi Gusunɔn yiiko
sɔɔsimɔ.

Sɔɔ ka suru ba Gusunɔn beere sɔɔsimɔ.

Ka win nɔma u saaba yi yi.

³ Tɔru baatere ta ten seeda dimɔ.

Wɔkuru baatere ta ten areru dimɔ.

⁴ Adama n ñ ka nɔ gagu,

n ñ ka gari gee,

n ñ ka barum gam.

⁵ Ka me, ba yiiko yen seeda nɔmɔ han-
dunia kpuro sɔɔ.

Ba ye meera handunian goonu nne sɔɔ.

A sɔɔ meerio.

Wollu miya Gusunɔ u nùn wãa yeru kua.

⁶ Û n yara u ra n sãawa nge kurɔ kpaon
durɔ.

Û n sãimɔ u ra n sãawa nge tabu durɔ.

⁷ U ra yariwa wollun bee tia,

kpa u du bera giɔ.

Û n sãimɔ, gãanu sari ni nu koo win yam
susuru suuri.

⁸ Yinni Gusunɔn gari yi yiba.

Yi ra tɔnu wãaru ka dam wẽ.

Yinni Gusunɔn nɔn gari yi naane mɔ.

Yi ra yẽru sarirugii bwisi kẽ.

⁹ Yinni Gusunɔn gere ya dende.

Ya ra tɔnu nuku dobu wẽ.

Yinni Gusunɔn sɔɔsiru ta deere.

Ta ra tɔnu yam waasie.

¹⁰ Yinni Gusunɔn sãaru ta sãa gem.

Ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Ye Yinni Gusunɔ u yi, ya sãawa dee dee,

ya ra tɔmbu kpuro siriwa.

¹¹ Domi win gari yi wura gea kere.

Win gere ya tim gɔm dobu kere.

¹² Nà n win gari yi swii,

yi ra man kirɔ ko.

Nà n win woodaba mem nɔɔwa,

na ra yen arufaani wa.

¹³ Ka yen de kpuro tɔnu koo kpĩ u win
toranu kpuro tubu?

Yinni Gusunɔ, a man deerasio nen tora
ni na ñ tuban di.

¹⁴ A ku maa de n durum ko ka
degangam.

A ku de yu man dɔɔre ko,

kpa na n durum bakan taare mɔ.

Adama a de na n deere.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, a de a n sãa nen kuku
yeru.

Yinni Gusunɔ, a man faaba koowo du-
rum kpuron di.

A de nen gari yi nun wẽre.

A de nen bwisikunu nu nun wẽre.

20 Kana te wom kowobun wirugii u
kua Dafidin sɔ.

²Gusunɔ, Yakɔbun Yinni, a sina boko swaa dakio sanam me u kanaru mɔ.
A nùn kɔsuo sanam me u wāa nɔni swāaru sɔɔ.

³Yinni Gusunɔ, wune wi a wāa wunen sāa yee deerarɔ te ta wāa Siɔniɔ, a sina boko somima, kpa a n yɔ win biruɔ.

⁴A win kɛnu kpuro yaayo, kpa a win yākunu kpuro mwa.

⁵A nùn wēeyɔ ye win gɔru ga kī kpuro, kpa a de win himba kpuro yu koorā.

⁶A de ye u nun bikia kpuro yu koorā, kpa bese kpuro su yēeri sina bokon nasaran sɔ,

kpa su wunen yīsiru walle sua.

⁷Tē, na yē ma wuna a sina boko gɔsa, a ra maa nùn somi.

Wuna a ra win kanaru nɔ saa wəllun di, kpa a nùn nasara wē ka wunen dam bakam.

⁸Gaba ben tabu kekeba ka ben dumi naane sāa, adama bese, wune Yinni Gusunɔwa sa naane sāa.

⁹A de tɔn be, bu dam bia bu wɔruku, adama a sun dam sosio bese, su ka yɔra dim dim.

¹⁰Yinni Gusunɔ, a besen nɔɔ nɔɔwɔ sanam me sa nun soku.

A sina boko somiɔ.

21 Womu ge wom kowobun wirugii u kua Dafidin sɔ.

²Yinni Gusunɔ, sina boko u nuku dobu mɔ wunen dam sɔ.

U ra yēeri wunen somirun sɔ.

³Domi a nùn wē ye win gɔru ga kī.

A n nùn yinari ye u nun bikia.

⁴Wee, a ka nùn doma geeru naawa.

A nùn furɔ wuraguu dokea a kua sina boko.

⁵U nun bikia a win wāaru daka daasia,

ma a tu daka daasia n ka te.

⁶Wunen somirun saabuwa win beere ya ka kpēa.

Wunen faaban saabuwa u ka girima baka wa.

⁷Wunen domara ko n wāa ka wi sere ka baadommaɔ.

A ra n wāa ka wi baadomma, kpa u n nuku dobu mɔ.

⁸Yinni Wɔrukoo, sina boko u nun naane sāa.

Wunen durom saabu a n derimɔ u sokura.

⁹⁻¹⁰Sina boko, dɔma te kaa tii sɔɔsi,

kaa wunen yibereba nɔma turi,

kaa be ba nun tusa nɔma turi, kaa bu doke dɔɔ bwee bakaru sɔɔ.

Yinni Gusunɔn mɔru ya sāawa nge dɔɔ boko.

Dɔɔ wi, u koo bu mwa.

¹¹Kaa de ben bibu bu gbi.

Kaa de ben bweseru tu nɔru ko handunia yeni sɔɔ.

¹²Bà n nɔɔ tia kua bu ka nun kɔsa kua, ya n koorɔ.

¹³A wunen tendu berio a bu twee.

Ba koo nun biru kisi.

¹⁴Yinni Gusunɔ, a seewo.

Sa ko nun womu kua wunen dam sɔ.

Sa ko nun tɔma wunen yikon sɔ.

Yinni Gusunɔ, a seewo.

22 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U neɛ,

²Gusunɔ, nen Yinni, mba n kua a ka man deri.

Mban sɔna a n man swaa daki sanam me na nun weeweenu koosimɔ.

Mban sɔna a n man faaba kue.

³Mban sɔna a ku ra man wurari sanam me na nun soka sɔɔ sɔɔ.

Mban sɔna a ku ra man wisi sanam me na nun kana wɔkuru.

⁴Wuna a sere sāa Deero, a sɔ wunen sina kitarɔ.

Isireliba ba nun tɔmamɔ.

⁵Wuna besen sikadoba ba naane kua, ma a bu yakia.

⁶Ba nun somiru kana, ma a bu faaba kua.

Ba nun naane kua, ma a bu sekuru yara.

⁷ Adama ne, na maa sāawa tōnu mi?

Aawo, na sāawa nge kəkōbu.

Ma tōmba man yaakoru mō,

ba man gema.

⁸ Be ba man wa kpuro,

ba ra n man yēemōwa,

ba n man nōw swiikinu mō,

ba n wii gimanu koosimō, ba n mō,

⁹ na nen tii Gusunō nōmu sōndia.

Mban sōna u ñ man faaba kue.

Ù n man kīn na, mban sōna u ñ man yakie.

¹⁰ Adama Yinni Gusunō, wuna a man yara nen meron nukurun di.

Wuna a man bwēe dora wē ye na nen meron bom nōrumō.

¹¹ Wuna a man kōsu saa mìn di ba man mara.

Wuna a sāa nen Yinni saa nen meron nukurun di.

¹² A ku ka man tonda,

domi nōni swāara man turuku koosima.

Goo maa sari wi u koo man somi.

¹³ Yibere dabinu nu man sikerene

nge naa kinē ni nu gōbu.

Ba man kooro bure nge Basanin kete gōbi.

¹⁴ Ba man kukirisimō

nge gbee sunō ge ga yaa kasu.

¹⁵ Nen dam mu doona

nge nim me mu yari yani seeri sōw.

Nen kukunun gbin gbinka kpuro sōsikiana.

Nen mwia doona nge gum me mu yanda.

¹⁶ Nen gōru ga gbera nge sōndu,

ma nen yara ya nen daro mani.

Na kpī yanim sōw nge goru.

¹⁷ Domi yibere dabina nu man kooro bure baama

nge gbeeku bōnu.

Ba nen nōma ka nen naasu yabura.

¹⁸ Na woore sere nen kukunu kpuro nu sōwsire.

Tōmbu ba man meera ba nōw yaare.

¹⁹ Ba nen yānu bōnu mō ben tii tiine sōw.

Ma ba nen yabe bakaru tete toosimō.

²⁰ Wune Yinni Gusunō, wuna a sāa nen dam.

A kun ka man tonde me.

A na fuuku a man faaba ko.

²¹ A man wōro yibereban takobin di.

Ba dam mō nge gbeeku bōnu.

A nen wāaru wōro ben nōman di.

²² Ba man wōrimō nge gbee sinansu.

Ba man kooro buremō nge kete gbeekinu.

²³ Kon negibu kpuro wunen gari sō.

Kon nun siara mi ba menne.

²⁴ Yakōbun bweseru, beē be i Yinni Gusunō nasie,

i nùn siaro.

Beē Isireliba, Yakōbun bweseru, i nùn tōmō.

Beē Isireliba, i nùn sāawō.

²⁵ Domi u ku ra nōni swāarugiin wahala yaakoru ko.

U ku ra maa ye atafiiru ko.

U ku ra nùn biru kisi.

U ra win sokuru wurewa.

²⁶ Kon nun siara sanam me be ba nun nasie ba menne.

Kon nen nōw mwēenu yibia ben baawuren wuswaa.

²⁷ Sāarobu ba koo di bu debu.

Be ba Yinni Gusunō kasu, bera ba koo nùn siara.

Kpa ben hunde yu daka da.

²⁸ Handunian goonu nnen tōmbu ba koo Yinni Gusunō yaaya

kpa bu gōsirama win mi.

Bwesenu kpuro nu koo yiira win wuswaa.

²⁹ Domi Yinni Gusunōwa u sāa sunō.

U bandu dii bwesenu kpuron wōllō.

³⁰ Baa handunian dangibu ba koo nùn kpuna.

Tōmbu kpurowa ba koo nùn yiira.

³¹⁻³² Be ba koo marura, ba koo bu Yinni Gusunōn gari sō.

Be ba ñ gina ne dunia sɔɔ, ba koo win
gari kpara,
kpa bu ben bibu sɔ̄ ye u win tɔmbu kua,
kpa be kpuro bu n̄n s̄a.

23 Dafidin womu.
Yinni Gusunɔ wuna a s̄a nen
kparo,
na s̄awa nge wunen ȳāaru.
Na ñ ḡāanu bie.

²Wuna a ra ka man de mi yaka bekusu
w̄āa.

Wuna a ra ka man de mi nim mu maari.
Kpa a man w̄erasia mi.

³A ra de nen dam mu wurama,
a ra man sure swaa gea sɔɔ,
wunen ȳisirun beeren s̄o.

⁴Nà n s̄imɔ yam w̄oku bakaru sɔɔ,
na ñ k̄sa nasie,
yèn s̄o, a ka man w̄āa.

Wunen deka ya ra man kpare.
Wunen bokura ta ra man gbare.
Yeniwa ya ra man dam k̄e.

⁵Yinni, baa yibereba bà n man sikerene,
a ra man dam koosie ka beere,
a turare gumgia wisi nen wirɔ,
a d̄ia bwese bweseka yi nen wuswaaɔ,
a nen n̄ra yibia perere.

⁶Yinni Gusunɔ, na ȳe ma t̄ɔ baatere
kaa man t̄n geeru s̄ɔ̄si nen w̄āaru sɔɔ.
T̄ɔ baatere kaa man gea kua nen w̄āaru
sɔɔ.

Kpa na n w̄āa wunen mi sere ka nen
gɔɔwɔ.

24 Dafidin womu.
Yinni Gusunɔ, wuna a tem mɔ ka
ye ya w̄āa me sɔɔ.

Wuna a handunia mɔ ka yen hunde
koniba kpuro.

²Wuna a tem kpeekpeeku sw̄i nim w̄oku
sɔɔ.

Wuna a mu b̄onu kua ka daanu.

³Wara u koo kp̄i u yɔ wunen guuru
mi wunen w̄āa yee d̄eerara w̄āa.

⁴Wi u koo yɔ mi,
wiya w̄in ḡoru ga d̄eere.
Wiya w̄in n̄ma ya s̄āre.

Wiya wi u ku ra weesu sw̄i.

Wiya wi u ku ra b̄ore u ka t̄nu n̄ni
w̄oke.

⁵⁻⁶Wiya wi u wune Gusunɔ, Yakɔbun
Yinni soku.

Wi u s̄a nge m̄e,
wiya kaa domaru kua.

Wiya kaa faaba ko.

Wiya kaa gem w̄e.

⁷Be wuun k̄sobu, i k̄nnɔ gunum sosio.
I Yinni Gusunɔn s̄a yerun k̄nnɔ kenio.
I de sina boko beeregii u du.

⁸Wara u s̄a sina boko wi.

Yinni Gusunɔwa.

U dam mɔ, u yiiko mɔ,
u s̄awa tabu durɔ damgii.

⁹Be wuun k̄sobu, i k̄nnɔ gunum sosio.
I Yinni Gusunɔn s̄a yerun k̄nnɔ kenio.
I de sina boko beeregii u du.

¹⁰Wara u s̄a sina boko wi.
Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinniwa.

Wiya sina boko beeregii.

25 Dafidin womu.
Yinni Gusunɔ, wuna na soku.
Wee na yiire na nun kanamɔ.

²Na nun naane s̄a.

A ku de n sekuru wa.

A ku de nen yibereba bu man ȳe.

³Be ba nun naane s̄a ba ñ sekuru wasi,
adama be ba ñ ka nun ȳɔ, ba koo sekuru
wa.

⁴Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
a man wunen swaa s̄ɔ̄sio.

A man s̄ɔ̄sio nge m̄e kon s̄i ye sɔɔ.

⁵Nen Faaba kowo, a man kparo gem
swaa sɔɔ.

A man keu koowo.

Domi wuna na naane s̄a baadomma.

⁶Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
a wunen durom ka wunen w̄n̄w̄ondu
yaayo,

ye a man s̄ɔ̄si yellun di.

⁷A ku maa yaaya durum ye na kua nen
aluwaasiru sɔɔ.

A ku nen mem n̄ɔbu sariru m̄eri.

A man yaayo wunen wɔnwɔndu ka
wunen tɔn geerun sɔ̄.

⁸ Yinni Gusunɔ, a sɔ̄awa tɔn geo.

A maa sɔ̄awa gemgii.

A ra durumgii swaa gea sɔ̄osi.

⁹ A ra be ba tii kawɛ swaa gea sɔ̄osi,
kpa a bu kpara ye sɔ̄.

¹⁰ Domi be ba wunen arukawani neni,
ma ba wunen woodaba swii,
a bu kɪ, a maa sɔ̄a naanɛgii ben mi.

¹¹ Yinni, wunen yiisirun sɔ̄,
a nen durum wɔko domi ya kp̄a.

¹² Na yɛ ma wi u nun nasie,
wiya a ra swaa sɔ̄osi ye u koo kpe.

¹³ Wiya u ko n wɔ̄a bɔri yendu sɔ̄.
Win bwesera ta koo tem me tubi di.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, wi u nun nasie,
wiya a ra wunen asiri sɔ̄.

Wiya a ra wunen arukawanin woodaba
giasie.

¹⁵ Na yɛ ma wuna a ra nen naasu yare
saa yinan di.

Yen sɔ̄na ko na n nun mɛera baadomma.

¹⁶ Yinni Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu
waawo.

Wee, ba man deri, na wɔ̄a nuku
sankiranu sɔ̄.

¹⁷ A man tu wunɔ.

A man yaro nɔni swɔ̄arun di.

¹⁸ A nen wahala mɛerio.

Wee, na wɔnwɔndu soore.

A nen durum wɔko.

¹⁹ A mɛerio nge mɛ nen yibereba ba dabi,
ba man tusa ba kɔ̄rua.

²⁰ A man wɔro, a man kɔ̄suo.

A ku de n sekuru wa domi na kukua
wunen mi.

²¹ A man somiɔ na n ka deere.

A man somiɔ na n ka wɔ̄a gem sɔ̄.

Wuna na naane sɔ̄a,

kaa man kɔ̄su.

²² Gusunɔ, a wunen tɔmbu Isireliba yaro
ben nɔni swɔ̄aru kpuron di.

26 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, wuna na naane
sɔ̄a mam mam.

Na siimɔwa dee dee wunen woodaba
sɔ̄.

A man gem wɛɛyo.

² A nen bwisikunu ka nen bwɛra sirio.

A man wɛɛrio kpa a man gia.

³ Domi wunen kɪra na nɔni girari.

Ma na siimɔ wunen durom sɔ̄.

⁴ Yen sɔ̄na na ku ra ka tɔn kɔ̄sobu sine.

Meya na ku ra maa ka murafitiba sɪ.

⁵ Na kɔ̄san kowobu tusa.

Na ku ra ka bu sine.

⁶ Na ra nen nɔma niewa n ka sɔ̄osi ma
na ñ taare mɔ.

Na ra de n nun sɔ̄ na n wunen yaku yeru
sikerenamɔ,

⁷ na n nun siaramɔ,

na n wunen sɔm maamaakiginun gari
kparamɔ.

⁸ Na ra kɔ̄ na da wunen sɔ̄a yerɔ
domi miya a ra n wɔ̄a wunen yiikon gir-
ima sɔ̄.

⁹ Yinni Gusunɔ, a ku de n gbi ka du-
rumgibu sannu.

A ku de n kam ko ka be ba tɔmbun yem
yarimɔ sannu.

¹⁰ A ku man siri ka be ba daa kɔ̄sa mɔ
sannu.

A ku man siri ka be ba ra nɔm biran kɛnu
mwe sannu.

¹¹ Na siimɔwa dee dee wunen woodaba
sɔ̄.

Yinni Gusunɔ, a man durom kuo, a man
faaba koowo.

¹² Na yɔ̄wa dim dim swaa gea sɔ̄.

Yen sɔ̄na kon nun siara mi wunen tɔmba
menne.

27 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔwa u ra nen swaa
yam bururasie,

u man faaba mɔ.

Na ñ goon berum mɔ.

Yinni Gusunɔ u sɔ̄awa nen kuku yeru.

Na ñ gɔ̄anun berum mɔ.

² Nen yibereba bɔ̄ na man wɔrima bu ka
man go,

ba ñ man wasi.

Kōsan kowobu bà n man susima bu ka
man nōni sō,
gāanu kun man m̀.

Be kpurowa ba koo w̄ruku.

³Nen yibereba bà n man sikerena ba
man tabu w̄rima,
nen torora kun karam̀.

Gusuǹwa ko na n naane s̄a.

⁴Gāa teena na Gusuǹ kanam̀ ni nu
man neni gem gem.

Niya, na n w̄a ka wi, win w̄a yero
nen w̄arun t̄ru kpuro s̄o.

Kpa n win durom denda
kpa na n n̄n s̄am̀.

⁵Domi u koo man bere win w̄a yero
nōni sw̄arun sanam,
kpa u ka man da kperu w̄ll̄ mi goo kun
man naa turi.

⁶Yen s̄na kon kp̄i n nen yibereba ȳē be
ba ka man sikerene.

Kon da Yinni Gusuǹn w̄a yee d̄eraru
mi,

kpa n n̄n ȳakunu kua,
kpa n n̄n siara ka womusu.

⁷Yinni Gusuǹ, na nun soku.
A nen n̄o n̄o w̄o.

A nen w̄n̄w̄ndu waawo.

A man wurario.

⁸Wuna a n̄e, bu nun s̄aw̄o.

Wee, na nun s̄am̀.

⁹Na s̄awa wunen s̄om̀.

A ku man biru kisi.

A ku man gira ka m̄ru.

Wuna a ra man somi.

A ku man deri.

Gusuǹ nen Faaba kowo,

a ku man yina.

¹⁰Na ȳ ma baa nen tundo ka nen mero
bà n man yina,

wune Yinni Gusuǹ, kaa man mwa.

¹¹Yinni Gusuǹ, a man wunen swaa
s̄ōsio

kpa a de n s̄i dee dee ye s̄o,

domi nen yibereba ba dabi.

¹²A ku man beri yibereban n̄om̄.

A ku de bu man kua ye na ñ k̄i.

Domi seeda dio weesugibu ba man
seesim̀,

be, be ba dam d̄rebun wasikiranu m̀.

¹³Na ȳiȳobu m̄ ma kon Yinnin durom
denda,

wasobun suunu s̄o.

¹⁴Yen s̄o, a n Yinni Gusuǹ naane s̄a.

A ku mwia kpana.

A de wunen tororu ta n s̄o sim sim.

A n Yinni Gusuǹ naane s̄a.

28 Dafidin womu.

Yinni Gusuǹ, wuna na wuri
koosim̀.

Wune wi a s̄a nge nen kpee baa mi na
ra kuke,

a ku man duari.

Domi à n maari mesum,

ko na n s̄awa nge wi u ḡo d̄o.

²Nà n n̄oma ȳiya na kanaru m̀ s̄a yee
d̄era ten mi,

a nen kanaru swaa dakio.

³A ku man garisi tia ka t̄n k̄sobu,

ka be ba maa ka ben winsim gari m̀ nge
k̄iru,

adama ben ḡruo k̄sa ya yiba.

⁴A bu ben kookoosun are w̄eȳo nge me
yi ne.

Ye ba gabu kua, a de yu w̄ri ben wir̄o.

⁵Domi ba ñ gara ye wune Gusuǹ a m̀.

Yen s̄o, a bu k̄sukuo kpa bu ku raa maa
se.

⁶Yinni Gusuǹ, wuna kon siara,

domi a ra nen kanaru n̄o.

⁷Wuna a man ganua nge tereru,

a s̄awa nen dam.

Wune s̄ora nen naane w̄a, domi a man
faaba kua.

Ma na nuku dobu m̄,

na nun siaram̀ ka womusu.

⁸Yinni Gusuǹ, a s̄awa wunen t̄mbun
dam.

Domi a s̄awa nge k̄ar̄i, a ka wi a ḡosa
faaba ko.

⁹A wunen t̄mbu faaba koowo kpa a bu
domaru kua,

be, be ba s̄a wunen arumani.

A bu kparo kpa a bu nɔɔri sere ka baadommaɔ.

29 Dafidin womu.

Beɛ be i wāa wɔllɔ, i Yinni Gusunɔ siaro

win yiiko ka win dam sɔ.

²I win yisiru wɔlle suo,

kpa i yiira win wuswaaɔ win deerarun sɔ.

³Yinni Gusunɔ yiiko kpurogii

u dera gura ya gbaramɔ.

Win nɔɔ ga nɔɔra guru winu sɔɔ.

U dam mɔ nim bakam wɔllɔ.

⁴Win nɔɔ ga nɔɔra ka dam ka yiiko.

⁵Win nɔɔ ge, ga Libanin dāa damginu besukumɔ.

⁶U dera Libanin guunu nu yɔɔkumɔ

nge kete kpemminu.

Ma guu te ba mɔ Hɛɛmɔɔ ta suara dika nge kete gbeeku kpembu.

⁷Win nɔɔ ga dera guru maakinu kooramɔ.

⁸Win nɔɔ ga nɔɔra,

ma ye ya wāa Kadɛsin gɔɔɔɔ kɔpuro ya diira.

⁹U gbāra sere nem guraginu nu nanda nu mara.

Ma dānu kpuron wurusu della sɔɔwɔ.

Yera win sina kpaarun di ba mɔ,

yiikogiiwa Yinni Gusunɔ.

¹⁰Wiya u dam mɔ nim wɔllɔ.

Wiya u ko n sāa sunɔ sere ka baadommaɔ.

¹¹Wiya u koo maa tɔmbu dam kɛ.

Wiya u koo bu domaru kua u bu ɔɔri yendu wɛ.

30 Womu ge Dafidi u kua bu ka Yinni Gusunɔn sāa yeru wukia. U

nɛɛ,

²Yinni Gusunɔ, kon wunen kpāaru kpara.

Domi a man yara saa wɔrun di.

A n maa dere nen yibereba bu man yɛɛ.

³Gusunɔ nen Yinni, na nun nɔɔguru sue na faaba kana, ma a man bekia.

⁴A man wɔra gɔɔn nɔman di,

ma a dera sa tondine ka be ba gu.

⁵I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu, beɛ be i ka nùn yɔ dim dim.

I win yisi deera te wɔlle suo.

⁶Domi win mɔru ku ra te.

Adama u ra tɔnu durom kuenta win wāaru kpuro sɔɔ.

Nuku sankiranu nù n nùn deema yoka, sisiru bururu, u ra deeme nuku doo bakaba.

⁷Na raa nɛɛ, nen nuku doo bini sɔɔ, na n sokuramɔ pai.

⁸Yinni Gusunɔ, wunen saabuwa na ka wāa ɔɔri yendu sɔɔ

nge wi u kukua kpee baa sɔɔ.

Adama ye a wunen wuswaa berua, nen laakari ya burisina.

⁹Yen biruwa na nɔɔguru sua

na nun somiru kana.

¹⁰Na nɛɛ, mba kaa wa à n man go,

a man doke siki wɔruɔ.

Nà n gɔsira tua, kon kpī n nun sā?

Kon kpī n wunen gem gari kpara?

¹¹Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio,

kpa a man durom kua. Yinni, a man somiɔ.

¹²Wee tɛ, nen nuku sankiraru ta kua nuku dobu.

A nen saaki ye na wukiri nuku sankirarun sɔ wuna.

Ma a man tɔɔ baka yānu sebusia n ka nuku dobu ko.

¹³Nen bwēra ya koo nun beere wɛ ka womusu,

na n nɔɔ marimɔ.

Gusunɔ nen Yinni,

wuna kon siara sere ka baadommaɔ.

31 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U nɛɛ,

²Yinni Gusunɔ, wuna a sāa nen kuku yeru.

A ku de n sekuru wa.

A man wɔro domi wuna a sāa gemgii.

³A man swaa dakio. A man wɔro fuuku.

A de a n sāa nen kpee baa ka nen gbāraru

mi kon kpī n kuke, kpa n ka faaba wa.
⁴ A man kparo kpa bu wa ma a naane mɔ,
 kpa na n kukua wunen mi.
⁵ Meya kaa man yara saa taa ye ba man berien di,
 domi wuna a man kōsu.
⁶ Na nun nen wāaru nōmu sōndia,
 domi wuna a man wōra Yinni Gusunɔ,
 wunɛ wi a naane mɔ.
⁷ Na be ba būnu sāmɔ tusa,
 ma na nun naane sāa.
⁸ Ko na n wāawa nuku dobu sɔɔ wunen durom saabu,
 domi a nen nōni swāaru yē.
 Meya a maa yē nge me na nuki sankire.
⁹ A man wōra yiberēban nōman di.
 Wee a dera na tii mɔ.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, a man durom kuo.
 Domi na wāa nuku sankiraru sɔɔ.
 Nuku sankira te, ta dera nen bwēra
 ka nen wuswaa ka nen wasi kpuro burisine.
¹¹ Wahala ya man goomɔ,
 ma weeweenu dera na tɔkɔ mɔ.
 Nen dam mu doonɔ nen torarun sɔ,
 ma nen gɔma dwiiyamɔ.
¹² Nen yiberēba ba man sekuru doke,
 ma be ba sāa negibu ba tu sosimɔ.
 Be ba man yē, beya ba nen berum mɔ.
 Bā n ka man yinna swaaɔ, ba ra duki suwa.
¹³ Tamba man duari nge wi u gu.
 Na sāawa nge gāa ni ba kɔ.
¹⁴ Na nōmɔ kōsa ye tamba gerumɔ nen sɔ.
 Ma be ba man sikerene kpuron berum man mɔ.
 Domi ba wesianamɔ bu ka man go.
¹⁵ Adama Yinni Gusunɔ, wuna na naane sāa.
 Domi wuna a sāa nen Yinni.
¹⁶ Nen sian wāaru kpuro wunen nōmu sɔɔra ta wāa.
 A man wōro saa nen yiberēba
 ka be ba man nōni sōmɔn nōman di.

¹⁷ A man wunen yam bururam sōsio.
 A man wōro wunen durom sɔ.
¹⁸ Yinni Gusunɔ, nà n nun soka, a ku de n sekuru wa.
 Adama a de tɔn kōso u sekuru wa,
 kpa u da gribun wāa yerɔ
 gɔɔ u nùn nɔɔ marisia.
¹⁹ A ku de wee kowobu bu gari gere,
 ka be ba tii sua gari mɔ, ba gabu gema.
²⁰ Yinni Gusunɔ, wunen durom mu kpā,
 me a be ba nun nasie yiiye,
 ka be ba ben naane doke wunɛ sɔɔ.
 Tɔmbu ba koo kpī bu wa durom me a ra bu kue.
²¹ Domi a ra be ba nun nasie kōsu,
 kpa ba n wāa wunen wuswaaɔ
 bu ku ka du naanaanu sɔɔ,
 kpa a bu bere wunen dirɔ tɔn kōsobun sɔ.
²² Yinni Gusunɔ, wuna kon siara,
 domi a man wunen durom sōsio.
 Na raa sāawa nge wuu ge ba tarusi,
²³ sere nen laakari ya burisina,
 na nɛɛ, wee a man gira wunen wuswaan di.
 Adama a nen weeweenu nua sanam me na nɔɔgiru sua na nun soka.
²⁴ Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ kɔ,
 beɛ be i nùn naane sāa.
 Domi u be ba nùn naane doke kōsu.
 Adama u ra be ba tii sue seeyasie ka dam.

²⁵ Beɛ be i yīiyɔbu mɔ Yinni Gusunɔn mi,
 i nukuru doro,
 kpa i de been bwēra yu wurama.

32 Dafidin womu.
 Doo nɔɔrugiiwa wìn toranu ba suuru kua,
 ma ba win durum wuna.
² Doo nɔɔrugiiwa wìn kōsa Yinni Gusunɔ kun garisi,
 ma u ñ maa keeta mɔ win gōruɔ.
³ Sanam me na ñ nen durum wure, nen kukunu gbisa,
 na weeweenu kua tōɔ giriru,

⁴ domi wunen nōmu ga man sēre bururu
ka yoka.

Nen dam mu della nge me dāa wurusu
su ra ko sōw sāreren saa.

⁵ Na nēe, kon nen toranu wura
wune Yinni Gusunōn mi.

Na nen durum tuuba kua wunen mi,
na nē nen kōsa berua.

Ma a man nen durum taare wunari.

⁶ Yen sō, n weene baawure wi u nun
naane sāa

u nun kana wahalan saa sōw.

Baa nim bakam mū n yiba mu sara,
mu nē yēro turi.

⁷ Wuna sāa nen kuku yeru,
a ra man gbare wahalan di.

A dera na womusu mō wunen faaban sō.

⁸ Yinni Gusunō, a nēe, kaa man keu ko,
kpa a man swaa sōwsi ye n weene n swīi.

Kaa man bwisi kē, kpa a n man kōsu.

⁹ A maa nēe, n ku ko bwisi sarirugii nge
duma,

nē kun me nge birakō,

yīn nōwōw ba nē koo ko ba kun yaruka
ka karabasuuru doke,

ba n ka yi gawe, kpa yi ku raa tōnu wōri.

¹⁰ Tōn kōsobun wahala kpā,

adama wi u Yinni Gusunō naane sāa,
win durom mu ra n yēro wāsiwa.

¹¹ Yen sō, beē gemgibu, i gōru doro Yinni
Gusunō sōw,

kpa i desinu kara.

Beē bēn gōru ga dēere,

i guuda koowo ka nuku dobu, beē kpuro.

33 Beē be i sāa gemgibu, i Gusunō
siaro ka womusu.

Beē be i dēere, i nūn siaro baadomma.

² I nūn siaro ka mōrōkunu

kpa i womusu ko ka gōwōgenu.

³ I nūn beere wēeyōw ka wom kpōw,

kpa i gāasu tora i ka nūn siara.

⁴ Yinni Gusunō u ra gem gerewa.

Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa
mam mam.

⁵ U ra ye ya wooda ka gem swīi kā.

Win durom mu yiba tem kpuro sōw.

⁶ Win nōwōn gariya wōlla ka taka koorā,
ka gāa ni nu wāa te sōw kpuro.

⁷ Ma u dera nim wōkun nim mu menna
yāatem.

⁸ Beē handuniagibu, i Yinni Gusunō
nasio.

I diirio win wuswaaō.

⁹ Domi ye u gerua kpuro, yera ya ra
koore.

Ū n wooda wē kpa yu koorā.

¹⁰ Yinni Gusunō u ra bwesenun himba
gōsie,

kpa yu kam ko mam mam.

¹¹ Adama win himba ya ku ra gōsiare,
ya ko n wāawa sere ka baadommaō.

¹² Bwese te ta Gusunō mō Yinni,
ta ko n nuku dobu mōwa.

Meya bwese te u maa gōsa win tiin sō
ta koo yēeriwa.

¹³ Saa wōllun diya Yinni Gusunō u
tōmbu kpuro mēera.

¹⁴ Saa win wāa yerun di, u han-
duniagibu kpuro mēera.

¹⁵ Wi, wi u tōmbu kpuro bwisikunu wē,
u maa ben kookoosu kpuron laakari mō.

¹⁶ Sina boko ū n nasara wa tabu sōw,
n nē mō yēn sō u tabu kowo dabiru mō.

N nē maa tabu durōn dam
mu ra nūn yare win yiberen nōman di.

¹⁷ Wi u win naane doke duma sōw,
u nē nasara wasi.

Meya ka yen dam kpuro

ya nē kpē yu nūn wōra karin di.

¹⁸ Adama be ba Yinni Gusunō nasie,
ma ba ben yīyōbu doke win durom sōw,

beya u kōsu,

¹⁹ u ka ben hunde wōra gōwōn di,

kpa ba n wasi baa gōwōru tā n dua ben
tem sōw.

²⁰ Beē, Yinni Gusunōn miya besen
yīyōbu wāa.

Wiya u koo sun somi kpa u sun kōsu nge
tereru.

²¹ Besen gōru ga do win sō.

Sa maa nūn naane sāa win dēerun sō.

²² Yinni Gusunɔ, a de wunen durom mu n wāa ka bese.

Domi wunε sɔra besen yīiyɔbu wāa.

34 Dafidi u tii gɔsia wiuro Abimelekin wuswaaɔ, yera durɔ wi, u nùn gira win min di. Saa yera Dafidi u womu geni kua u neε,

² na kon Yinni Gusunɔ siara saa baayere.

Meya nen nɔɔ ga ñ marimɔ na kun nùn tɔmε.

³ Yinni Gusunɔ sɔra kon yēeri.

Bεε wɔnwɔndobu, i swaa dakio, kpa i gōru dora.

⁴ I ka man Yinni Gusunɔ walle suo, su win yīsiru beere wē sannu.

⁵ Na Yinni Gusunɔ soka, ma u man wurari,

u man yara nen berum kpuron di.

⁶ Be ba nùn wuswaa kisi, ba ra n nuku dobu mɔwa.

Ba ñ maa ben wuswaa wukirimɔ seku-run sɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndon sokuru nɔ.

Meya u ra maa nùn yare nuku sankiranu kpuron di.

⁸ Win gɔrado u ra be ba nùn nasie kōsu, kpa u bu yara karin di.

⁹ I na, i win durom denda kpa i wa nge mε mu kpā.

Doo nɔrugiiwa wi u kuku yeru kasu win mi.

¹⁰ Bεε be i sāa wigibu, i nùn nasio.

Domi be ba nùn nasie, gāanu ku ra bu kɔmie.

¹¹ Baa gbee sunɔ kpemu ga ra gasɔ bie gu di.

Adama be ba Yinni Gusunɔ kasu, gāa geenu kun bu sararimɔ.

¹² Bεε nen bibu, i susima i nɔ,

kpa n beε sɔɔsi nge mε i ko ka Yinni Gusunɔ nasia.

¹³ Wi u kī u wāaru di bɔri yendu sɔɔ, kpa u te,

¹⁴ u kōsan gerubu de, kpa u weesu deri.

¹⁵ U kōsa suurio, kpa u gea ko.

U alafia naa giro.

¹⁶ Gemgiba Yinni Gusunɔ u ra n nɔni wēε.

Meya u ra maa ben wuri swaa daki.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u ra ka kōsan kowobu sanne,

kpa u de bu ben gari duari tem meni sɔɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u ra gemgibun sokuru wure,

kpa u bu wuna ben wahala kpuron di.

¹⁹ U ra n ka be ba nuki sankire wāa,

kpa u be ba mwia kpana faaba ko.

²⁰ Kōsa dabina nu ra gemgii deeme, adama Yinni Gusunɔwa u ra nùn wɔre ye kpuron di.

²¹ Wiya u win wasin gbin gbinka kōsu.

U ñ derimɔ baa win kuku teeru tu kōsira.

²² Adama kōsa yà n tɔn kōso deema, ya ra nùn gowa.

Meya u ra maa gemgiin yibereba seeyasie.

²³ Wiya u ra win sɔm kowobun hunde wɔre karin di.

Be ba maa nùn naane sāa ba ñ taare wasi.

35 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, be ba man wɔrim wee,

a bu wɔrio.

Be ba ka man sannamɔ, a ka bu sannɔ.

² A tere piibu ka bakaru suo,

kpa a na a man somi.

³ A wunen yaasa suo a be ba man nɔni sɔɔmɔ sɔɔsi,

kpa na n yē ma wuna a sāa nen faaba kowo.

⁴ A de be ba man kasu bu go bu sekuru wa.

A de be ba kī n kam ko bu biti soora

kpa bu biru wura.

⁵ A de ba n sāa nge yaka si woo ga ka doonɔ,

kpa Yinni Gusunɔn gɔrado u bu gira.

⁶ A de ben swaa yu wɔria,

kpa yam wōkuru tu ye wukiri.

Kpa Yinni Gusunɔn gɔrado u bu naa swīi.

⁷Wee na ñ gāanu kue ba ka man suura beriamme.

⁸A de bu kam ko subaru sɔɔ,

bu wɔri ben suura ye sɔɔ, bu gbi.

⁹Kpa na n nuku dobu mɔ wunen sɔ Yinni Gusunɔ,

faaba ye a man kuan sɔ.

¹⁰Kpa saa nen gɔru sɔɔn di, n nɛɛ,
goo sari wi u dam mɔ nge wune.

Domi a nɛ wɔnwɔndo yara
saa wi u man dam keren nɔman di.

¹¹Wee, wee kowobu ba seewa ba man
gari manimɔ yi na ñ yɛ.

¹²Nā n bu gea kua, kɔsa ba ra man
kɔsie,

kpa bu man deri nɛ turo.

¹³Adama sanam mɛ nen yiberɛ be, ba
barɔ,

na saakin yaberu sebua nuku
sankirarun sɔ.

Ma na tii tɔya mɔ ka nɔɔ bɔkuru.

Na ra n yiirewa na n kanaru mɔ,

¹⁴na n sāa nge ben kpaasi, ñ kun mɛ nge
ben mero bisi.

Na nuki sankire nge wi u win mero bia.

¹⁵Adama be, ba ra mɛnnewa bu nuku
dobu ko,

sanam mɛ na sokura.

Ba ra mɛnnewa nen biru bu ka man kɔsa
bwisikusi,

kpa ba n man yaa kasikimɔ baadomma.

¹⁶Baa ka be ba ñ Gusunɔ yɛ ba man
yɛɛmɔwa.

Ba man kɔrusi, ba nɔɔ dɔnnɛ gbam
gbam.

¹⁷Yinni, sere domma kaa n yeniba
mɛera.

A ku de bu man wɔri,

domi ba sāawa nge gbee sina kpensu.

¹⁸Wuna kon siara mi wunen tɔmba
mɛnnɛ,

kpa n nun beere wɛ tɔn dabinun suunu
sɔɔ.

¹⁹A ku de be ba sāa nen yiberɛba ba n
man yɛɛmɔ kam sɔɔ,

kpa be ba man tusa kam sɔɔ ba n man
wɔmmɔ ka gɔnibu.

²⁰Domi ben gari gerubu kun do.

Kɔsa ba ra n tɔmbu manimɔ,

be ba wāa bɔri yendu sɔɔ tem mɛ sɔɔ.

²¹Ba ra n man nɔɔ gɛɛwa ba n mɔ, ba
man wa.

²²Yinni Gusunɔ, wuna a ye kpuro
waamɔ.

Yen sɔ, a ku nɔɔ mari,

a ku maa ka man tonda.

²³Gusunɔ, nen Yinni, a seewo a man
siria.

A ka man yinɔ.

²⁴Gusunɔ nen Yinni, a sāawa gemgii, a
man sirio,

kpa bu ku raa maa nuku dobu ko nen sɔ,

²⁵bu gere ben gɔruɔ bu nɛɛ,

wee, ye ba kī, ya koorɔ, ba man kamia.

²⁶A de be, be ba nuku dobu mɔ nen
wahalan sɔ,

be kpuro bu sekuru wa sannu sannu.

A de be, be ba man seesimɔ,

bu sekuru wa ta n kpā.

²⁷Adama a de be ba nuku dobu mɔ nen
taare sarirun sɔ bu yɛeri,

kpa ba n wune Yinni Gusunɔ siaramɔ
baadomma,

wunɛ, wi a kī nɛ, wunen sɔm kowo na n
wāa bɔri yendu sɔɔ.

²⁸Yinni, na kon wunen gem gari kpara.

Kon maa nun tɔma baadomma.

36 Womu ge Dafidi Gusunɔn sɔm
kowo u wom kowobun wirugii
kua. U nɛɛ,

²tɔn kɔso wi u ñ ka Gusunɔ yɔn gari man
sɔkumɔ nen gɔruɔ,

domi u ñ bwisikumɔ ma n weene u
Gusunɔ nasia.

³U win tii sue too.

Yen sɔna u ñ win toraru wuramɔ,

kpa u tu tusi.

⁴Win gari kpuro, weesa yi sāa.

U ku ra wure u gāanu ko ka laakari u sere gea ko.

⁵ Kōsa u ra n bwisikumō win kpin yerō. Yen swaa sōra u ra n maa wāa.

U ku ra ye duka suuri.

⁶ Adama Yinni Gusunō, wunen durom mu wāawa sere ka wōllō.

Wunen bōrōkiniru ta maa sōsire sere ka guru winō.

⁷ Meya maa wunen gem mu kpā nge guu bakanu.

Wunen siribu bu duku nge nim wōkun bweru.

Yinni Gusunō, wuna a ra tōmbu ka yeē nōri,

⁸ domi wunen kīru ta kpā.

Wunen kasenun kōkōrōwa tōmba kuku yenu kasu.

⁹ A ra wunen durom yibie nge be ba di ba deba.

A ra bu nuku dobu wē nge be ba nim gem wa ba nōra.

¹⁰ Domi wuna a sāa wāarun nuuru.

Wunen yam bururam saabuwa sa ka wāarun asansi tubumō.

¹¹ A be ba nun yē durom kuo.

A bēn gōru ga dēere bōrōkiniru sōsio.

¹² A ku de tii suobu bu man naa turi, kpa tōn kōsobu bu de n duka yakura.

¹³ Wee be ba kōsa mō, ba wōrukumō, ma ba kpanē bu se.

37 Dafidin womu.

A ku tii nōwia ko tōn kōsobun sō.

A ku ka kōsan kowobu kinenu ko.

² Domi ba ra mundewa nge yaka gbebusu,

kpa bu yanda nge yaka bekusu.

³ A n Yinni Gusunō naane sāa kpa a n gea mō.

Nge meya kaa n ka wāa yeru mō tem me sō,

kpa a n bōri yendu mō.

⁴ A wunen nuku dobu kasuo Yinni Gusunōn mi.

U koo maa nun wē ye wunen gōru ga kī.

⁵ A Yinni Gusunō wunen wāaru nōmu sōndio,

a n nūn naane sāa.

Wiya u koo nun kpuro wunana.

⁶ U koo de wunen gem mu sōsira nge sōo wii wōllun sōo.

⁷ Wi u kpīa u kōsa kua ye u gōru doke, a ku tii nōwia ko win sō.

A n maari kpa a n Yinni Gusunō swaa daki.

⁸ A mōru derio, a nuku gbisibu yinō, a ku tii nōwia ko.

Ye kpurowa ya koo ra nun kōsa koosia.

⁹ Domi ba koo tōn kōsobu kpeerasia, adama be ba Yinni Gusunō naane sāa, bera ba ko n tem me mō.

¹⁰ N tie fiiko ye tōn kōsobu kun ko n maa ka wāa.

Baa à n mēera mi ba raa wāa, a n maa bu wasi.

¹¹ Adama be ba tii yē, ba koo tem me tubi di,

kpa ba n yēerimō gem gem alafia sōo.

¹² Tōn kōsobu gemgibu bwisiku kōsunu koosimō,

ma ba bu wiru diirisimō.

¹³ Yinni u tōn kōso be yēemō,

u yē ma tōra bu sisie.

¹⁴ Tōn kōsobu ben takobi womamō,

ma ba ben tennu berimō

bu ka sāarobu ka wōnwōndobu hunde wuna,

kpa bu be ba gea mō go.

¹⁵ Adama ben takobi be, ba koo duwa ben tiin toronō,

kpa ben tennu nu bōokira.

¹⁶ Gāa piimii ni gemgii u mō,

nu tōn kōso dabinun dukia kere.

¹⁷ Domi ba koo tōn kōsobun dam kpeerasia,

adama Yinni Gusunō u yō gemgibun biruō.

¹⁸ Yinni Gusunō u yē

ye n koo taare sarirugibu deema ben wāaru sōo.

Ben yenu ga n bansu mō.

¹⁹ Ba ñ sekuru wasi wahalan saa sɔɔ.
Ba ko ba n maa deburu mɔ gɔɔrun
sanam.

²⁰ Adama tɔn kɔsoba koo kam ko.
Yinni Gusunɔn yibereba ba ka yakasun
wɛsu weene.

Ba koo yarinawa nge dɔɔ wiisu.

²¹ Tɔn kɔsobu bɔ n bɔkura, ba ku ra
wesie.

Adama gemgii u ra kɛ ka nuku tia.

²² Be Yinni Gusunɔ u domaru kua,
ba ko n tem mɛ mɔ,
adama be u bɔrusi, beya ba koo
kpeerasia.

²³ Yinni Gusunɔ u ra tɔn geo kpare win
sanum sɔɔ.

Yɛron swaa ra nɔn wɛre.

²⁴ Û n sokura u wɔruma, u ra sewa,
domi Yinni Gusunɔ u win nɔma neni.

²⁵ Na raa sɔa bii, tɛ na bukura.

Na ñ maa waare Gusunɔ u gemgii deri,
ñ kun mɛ win bibu bu bara ko bu ka di.

²⁶ Baadomma u wɛemɔ ka nuku tia.

U ñ be ba bɔkuramɔ yinarimɔ.

Win bibu ba ra maa gabu arufaani kue.

²⁷ A kɔsa derio kpa a gea ko,
kpa wunen bibun bweseru ta n tem mɛ
mɔ ka baadommaɔ.

²⁸ Yinni Gusunɔ u gem kɔ.

U ñ win tɔmbu derimɔ, u ra n bu kɔsu.

Adama ba koo tɔn kɔsobun bweseru
kpeerasia.

²⁹ Gemgiba ko n tem mɛ mɔ,
kpa ba n wɔa mi, ka baadommaɔ.

³⁰ Gemgiin nɔɔ, gari bwisigiya ga ra
yare.

Win yara, gema ya ra maa gere.

³¹ Gusunɔn wooda ya ra n wɔa win
gɔruɔ.

Win naasu kun maa sokuramɔ.

³² Tɔn kɔso u ra n gemgii sɔkiriammewa,
kpa u n swaa kasu u ka nɔn go.

³³ Adama Yinni Gusunɔ kun derimɔ u
nɔn nɔma turi.

U ñ maa nɔn taare wɛemɔ siribun
sanam.

³⁴ A n Yinni Gusunɔ yɛiyɔ kpa a n win
swaa swii.

U koo nun wɔlle sua kpa a n ka tem mɛ
mɔ.

Kaa wa tɔn kɔsoba kpeerɔ.

³⁵ Na tɔn kɔsobu wa ka ben dam kpuro,
ba yeki nge dɔa kerigiru te ta kpare.

³⁶ Adama ben baa ya doona, wee ba ñ
maa wɔa.

Na bu kasu, adama ba ñ waarɔ.

³⁷ A taare sarirugii mɛerio

kpa a n nɔn lasaba sɔa.

Domi wi u ra bɔri yendu kɔn bwesera
kun kpeemɔ.

³⁸ Adama mem nɔɔ sarirugiba koo kam
kowa kpuro,

kpa tɔn kɔsobun bweseru tu kpeera.

³⁹ Yinni Gusunɔwa u gemgibu faaba mɔ.

Wiya u ra bu bere nɔni swɔarun sanam.

⁴⁰ U bu somimɔ, u bu wɔramɔ tɔn kɔ-
sobun nɔman di,

u bu faaba mɔ, domi win miya ba ben
kuku yeru kasu.

38 Dafidin womu ge u kua Gusunɔ
u ka nɔn yaaya.

² Yinni Gusunɔ, a ku man sɛeyasia
wunen mɔru sɔɔ.

A ku man so sanam mɛ a mɔru besire.

³ Domi wunen sɛenu nu man giriri,
ma wunen nɔmu ga man so ga sura.

⁴ Wunen mɔrun saabu, nen wasin gam
sari mi n bwɔa do.

Nen durum saabu na ñ maa dam gam
mɔ.

⁵ Domi nen toranu kpɛa sere nu man
gunum kera.

Nu sɔa nge sɔmu bakanu ni nu man
bunum kere.

⁶ Nen booboosu kɔsa sere su numia nen
gari bakarun sɔ.

⁷ Na debara, na wasira sere na ñ maa
dam mɔ.

Baadomma, na ra n sɛimɔwa ka nuku
sankiranu.

⁸ Domi barara nen wasi kpuro mwa.
Yin gam maa sari mi n bwɔa do.

⁹Na k̄sikirawa muku muku, na ñ maa dam gam m̄.

Nen ḡru ga burisine sere na weeweenu m̄.

¹⁰Yinni, ye na k̄i kpuro, wuna a yē.

Nen weeweenu kun maa nun berue.

¹¹Nen ḡru ga ñ s̄ s̄ē, nen dam man doonarim̄.

Wee nen n̄ni kun maa wāaru tere.

¹²Nen kpaasibu ka be ba man yē kpuro ba man duki suurim̄ nen bararun s̄.

Ma be ba maa wāa nen turuku, ba tii mena nenem.

¹³Be ba kasu bu man go, ba man yēri beriam̄e baadomma.

Be ba nen k̄sa kasu, ba man k̄sa siem̄, ba kasu bu man n̄ni w̄ke.

¹⁴Adama ne, na maariwa piti nge soso wi u kun ḡanu n̄w̄m̄, u ñ maa ḡanu gerum̄.

¹⁵Meya na s̄a nge soso.

Na ñ bu ḡanu wisa.

¹⁶Yinni Gusun̄, wune s̄w̄ra nen ȳiȳobu wāa.

Gusun̄ nen Yinni, a de a man wisi.

¹⁷A ku de bu nuku dobu ko nen s̄, kpa bu man seesi sanam me na sokuram̄.

¹⁸Wee na w̄rumaa d̄w̄, ma nen wahala ya man wāasi.

¹⁹Na nen toranu tuuba m̄.

Tora ni, nu man berum̄ m̄.

²⁰Wee nen yiberēba ba bwāa do, ba maa dam m̄.

Be ba man tusa kam s̄w̄, ba dabi.

²¹K̄sa ba man k̄siem̄, ye na bu gea kua.

Ba nen k̄sa kasu yèn s̄ na ra n gea m̄.

²²Yinni Gusun̄, a ku man deri.

Nen Yinni, a ku ka man tonda.

²³A na fuuku a man yakia, wuna a s̄a nen faaba kowo.

39 Dafidin womu ge u Yedutum, wom kowobun wirugii kua. U nee,

²na raa nee, kon nen sanu sanusu laakari ko

kpa n ku durum ko nen gari gerubu s̄w̄. Kon nen n̄w̄ kp̄i sanam me nuku k̄su-rugii wāa nen b̄kuw̄.

³Na raa maari, na ñ ḡanu gerua, ma na deema n kua kam, domi nen n̄ni swāaru ta sosiwa.

⁴Nen laakari ya seewa.

Ye na bwisikum̄ ya man neni nge d̄w̄, ma na gerua na nee,

⁵Yinni Gusun̄, a man nen wāarun saka s̄w̄sio

kpa na n yē nge me na ñ dam m̄.

⁶N wee a nen t̄ru ȳira ka wunen n̄man yasum,

ma nen wāarun sanam kun ḡanu tura wunen n̄ni s̄w̄.

Ka geema t̄nu baawure koo doona nge woo tia,

⁷ñ kun me nge tiro.

Ye u m̄ kpuro kama.

U arumani mennam̄, u ñ yē wara koo ye di.

⁸Tē Yinni, mba na maa mara.

Nen ȳiȳobu wāa wune s̄w̄.

⁹A man yakio nen durum kpuron di.

A ku de gari bakasu su n man yaakoru m̄.

¹⁰Kon mari, na ñ gari gerum̄, domi wuna a dera ya koora me.

¹¹A ku maa man wahala ko.

Na wasikiram̄ wunen n̄m geran s̄.

¹²A ra t̄nu gerusi

kpa a n̄n seeyasia win toranun s̄.

Ye t̄nu u k̄i, yera a ra di nge k̄k̄abu.

Geema, t̄nu baawure u koo doonawa nge woo tia.

¹³Yinni Gusun̄, a nen kanaru n̄w̄w̄,

kpa a nen sokuru swaa daki.

A ku nen wuri atafiiru ko,

domi na s̄awa s̄w̄ wunen mi nge nen sikadoba kpuro.

¹⁴A man derio s̄ē,

kpa n wom wa n sere sariru ko.

(I maa mærio naasu 14-18, 70:2-6)

40 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nœ, ²na nen yïiyɔbu doke Yinni Gusunɔn mi. Ma u man siïrema u nen nɔɔ swaa daki. ³U man gawa u yara saa kam kobun wɔrun di, mi pɔtɔkɔ wāa. U nen naasu sɔndi kpee saara wɔllɔ, kpa n ka yɔra dim dim. ⁴Gusunɔ u dera na womu kpɔɔ mɔ ge na ka nùn siaramɔ. Tɔn dabiru ta nua ma ta bɛrum kua, ma ta ten naane doke Yinni Gusunɔ sɔɔ. ⁵Doo nɔɔrugiiwa wi u Yinni Gusunɔ naane sãa, wi u ku ra gere u tii suobu ka wee kowobu swii. ⁶Gusunɔ nen Yinni, wunen sɔm geenu ka wunen himba ye a sun kua ya dabi. Gusunɔ, a kpã, a n saara mɔ. Na kī n ye kpuro kpara n tɔmbu nɔɔsia. Adama yen geera kpã sere na n kpē n ye saari. ⁷A n yākuru kī, n kun mœ kēru. A n yāku dɔɔ mwaararugiru bikie, n kun mœ torarugiru. Adama a nen swasu kɔria. ⁸Ma na nœ, nœ wee, nge mœ ba nen gari yorua woodan tireru sɔɔ. ⁹Gusunɔ nen Yinni, na kī n wunen kīru ko. Wunen wooda ya wāa nen gɔruɔ. ¹⁰Tɔn wɔrun suunu sɔɔ, na ra wunen faaban labaari gea kpare. Yinni Gusunɔ, a yē ma na ku ra nen nɔɔ mari. ¹¹Na n wunen faaban gari berua nen gɔruɔ. Na wunen naane ka wunen somiru tɔmbu nɔɔsia. Na tɔn wɔru guna wunen tɔn geeru ka wunen bɔrɔkiniru sɔɔsi.

¹²Yinni Gusunɔ, a ku de n wunen wɔn-wɔndu bia. A de wunen tɔn geeru ka wunen bɔrɔkiniru tu man kɔsu saa kpuro sɔɔ. ¹³Domi kɔsa ye ya man sikerene ya n girirɔ. Nen kom kɔsum kpuro man girari, mu n waabu wā. Mu nen wirun seri dabi ru kere. Na mwia kpana. ¹⁴Yinni Gusunɔ, a man wɔro, a na fuuku a man faaba ko. ¹⁵A de be ba kasu bu man hunde wuna bu seku bakaru wa. A de be ba nuku dobu mɔ nen wahalan sɔ bu biru wura kpa bu sekuru di. ¹⁶A de be ba man yaakoru mɔ ba n wāa desirun biti sɔɔ. ¹⁷Adama a de be ba nun kasu ba n nuku dobu mɔ. Kpa be ba wunen faaba wura ba n yēerimɔ wunen sɔ. Kpa ba n gerumɔ ma Yinni Gusunɔwa kpāaru bo. ¹⁸Adama nœ sārɔwa, na n gāanu mɔ. Ka mœ, Yinni u man yaaye. Nen Yinni, wunœ wi a ra man somi kpa a man wɔra, a ku tœ. **41** Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U nœ, ²doo nɔɔrugiiwa wi u ra sārɔn bwisikunu ko. Û n wāa wahala sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo nùn yara. ³Yinni Gusunɔ u koo nùn kɔsu, kpa u n win wāaru neni. Meya u ko n nuku dobu mɔ win wāaru sɔɔ. U n maa derimɔ u wɔri win yibereban nɔmaɔ. ⁴Yinni Gusunɔwa u koo nùn kɔsu kpa u nùn nɔɔri sanam mœ u barɔ u kpī. ⁵Wee, na gerumɔ na mɔ,

Yinni Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo,
a nen hunde bekio.

Domi na nun torari.

⁶Nuku kɔsurun sɔ, nen yibereba ba mɔ,
saa yerà kon gbi.

Kpa bu wa bu nen yisuru duari.

⁷Goo ù n na nen mi, weesa yēro u ra
man kue,
kpa u nen gari gura u ka da u nen kɔsa
gere tɔwɔ.

⁸Nen yibereba kpuro ba gunnu gunnu
gari mɔ.

Ba man kɔsa bwisikusimɔ.

⁹Domi ba mɔ, wahala ye, ya man neni
gem ka tia.

Ne wee na kpī, n n̄ koorɔ n maa se.

¹⁰Nen bɔrɔ kɔnasi, ka wì sa wāa sannu
bɔri yendu sɔɔ,
na maa n̄n̄ naane sāa, ma sa dimɔ
sannu,
wiya u kua nen yibere.

¹¹Yen sɔ, Yinni Gusunɔ, a nen wɔn-
wɔndu waawo,
a man wɔro, kpa n bu kua ye n weene n
bu kua.

¹²Nen yibere ù kun man kamie,
saa ye sɔɔra kon gia ma a man kī.

¹³A man kɔsu nen mem nɔɔbun sɔ.

Ma a dera na wāa wunen mi sere ka
baadommaɔ.

¹⁴Na Gusunɔ Isireliban Yinni siara.

U ko n wāawa sere ka baadommaɔ.
Ami.

WOMUSUN BɔNU YIRUSE

42 Koren bibun womu ge ba wom
kowobun wirugii kua. Ge wee.

²Nge me nim nɔru ga ra de nemu ga n
daarun nim kasu,
nge meya nen gɔru ga nun kasu Yinni
Gusunɔ.

³Nen gɔru ga wunen beke barɔ, Yinni
Gusunɔ, wune wi a wāa.

Saa yerà na kon tii sɔɔsi wunen
wuswaɔ Yinni.

⁴Nen nɔni yiresu su kua nen nim
nɔruram wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ,
sanam me ba man bikiamɔ ba mɔ,
mana Gusunɔ nen Yinni u wāa.

⁵Nen tororu ta ra karewa n̄a n yaaya
sanam me tɔn dabiru ta ra n man
sikerene,
na n tu gbiye su ka da Gusunɔn sāa
yerɔ,
sa n nuku dobu mɔ, sa n Gusunɔ siaramɔ
sannu.

⁶Mban sɔna ko na n nuki sankire, kpa
na n weeweenu mɔ.

Na ko n nen yiyɔbu doke Gusunɔ nen
Yinnin mi,

kpa n maa n̄n̄ siara.

Domi u sāawa nen Yinni ka nen Faaba
kowo.

⁷Nen Yinni, na nuki sankire.

Yen sɔna na nun yaayamɔ saa Yuudenin
daarun di,

ka guu te ba mɔ Hɛemɔɔn di

ka guu te ba mɔ Miseaan di.

⁸Wuna a ra de daarun nim mu kukiri,
kpa nim kureru tu se tu garu sua,
kpa ni kpuro nu man wukiri.

⁹A man wunen kīru sɔɔsio sɔɔ sɔɔ,
wɔkuru kpa na n womusu mɔ, na n nun
tɔmamɔ,
na n nun kanamɔ wune wi a man wāaru
wē.

¹⁰Gusunɔ, nen Yinni, a sāawa nen kpee
sara.

Mban sɔna a man duari.

Mban sɔna kaa de nen yibereba ba n
man dam dɔremɔ

kpa na n nuki sankire.

¹¹Nen kukunu besikiramɔ sanam me ba
man nɔni sɔɔmɔ,
ba man wɔmmɔ, ba gerumɔ ba mɔ,
mana Gusunɔ nen Yinni wi.

¹²Mban sɔna na kon nuki sankire.

Mban sɔna ko na n weeweenu mɔ nen
gɔruɔ.

Ne, kon nen naane dokewa wune sɔɔ,
kpa n nun siara kparam.

Domi a s̄awa nen Yinni ka nen Faaba kowo.

43 A man gem w̄eyɔ Gusunɔ nen Yinni.

A ka man yinɔ be ba ñ nun nasien wuswaaɔ.

A man yakio wee kowobu ka t̄n k̄sobun min di.

²Gusunɔ, wunɛ wi a man k̄su, mban s̄na a man yinamɔ.

Mban s̄na kaa de nen yibereba ba n man dam d̄remɔ

kpa na n nuki sankire.

³A de wunen yam bururam ka wunen b̄r̄okinira n man kpare.

A ka man doo sere wunen guu d̄era ten mi, mi a w̄a,

⁴kpa n da wunen ȳaku yerɔ.

Gusunɔ, wunɛ w̄i s̄ɔ na nuku dobu mɔ, kon nun siara ka womusu, ka m̄r̄aku.

Gusunɔ, wuna a s̄a nen Yinni.

⁵Mban s̄na na kon nuki sankire, kpa na n weeweenu m̄ nen ḡruɔ.

Na kon nen naane dokewa wunɛ s̄ɔ, kpa n wure n nun siara.

A s̄awa nen Yinni ka nen Faaba kowo.

44 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

²Gusunɔ, sa nua ka besen tiin swaa wunen s̄ma ye a kua besen baababan waati.

Bera ba sun ye s̄ɔwa.

³Ka wunen tiin n̄ma a bwese tukunu gira.

A bwese ni so nu yarina, ma a besen baababa sw̄ii nin w̄a yenɔ.

⁴Besen baaba be, ba bwese nin tem mwa.

N ñ mɔ ȳen s̄ ba takobi mɔ, n ñ maa mɔ ȳen s̄ ba dam mɔ,

adama ȳen s̄ a bu k̄iwa ma a w̄a ka be,

ma a bu yara ka wunen n̄mu.

⁵Gusunɔ, wuna a s̄a nen sina boko.

A wunen t̄mbu nasara w̄eyɔ.

⁶Ka wunen dama sa ko besen yibereba suriri.

Ka wunen ȳsira sa ko bu suni.

⁷Domi na ȳ ma n ñ nen tendu, ñ kun me nen takobi ya koo man faaba ko.

⁸Wuna kaa sun w̄ra besen yibereban n̄man di.

Kpa a be ba sun tusa burisina.

⁹Sa ko n woo kanamɔ t̄ru baatere wunen s̄,

sa n nun siaramɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰Ka mɛ, wee a sun yina, a sun sekuru doke,

a ku ra n maa ka besen tabu kowobu w̄a b̄a n tabu yariɔ.

¹¹A dera sa biruku yira wurɔ besen yibereban wuswaaɔ,

be, be ba sun tusa ba besen ȳnu guramɔ.

¹²A sun beri ben n̄maɔ nge mɛ ba ra arari ȳaru n̄mu berie.

Ma a dera sa yarina, sa yabi bwese tukunu s̄ɔ.

¹³A bese, wunen t̄mbu d̄ramɔ gobi sari,

a ñ maa sun garis̄i ḡa geenu.

¹⁴Wee a sun sekuru doke besen berusebun wuswaaɔ,

¹⁵be, be ba sun sikerene, ba sun ȳemɔ, ba sun yaakorɔ m̄.

A dera bwese tukunu nu sun womu dokemɔ,

ma nu sun wii gimanu koosimɔ ka yaakorɔ.

¹⁶Wee sere ka t̄, seku te, ta ra n man m̄wa,

kpa na n nen wuswaa wukiri

¹⁷ȳen s̄ nen yibere u man w̄ri, u w̄mmɔ

u man n̄ɔ kuurimɔ.

¹⁸Yeniba kpurowa ya ra sun deeme.

Ka mɛ, sa ñ nun duari,

sa ñ maa wunen arukawani kusie.

¹⁹Besen ḡru ga ñ siire wunen min di, sa ñ maa gere wunen swaan di.

²⁰ Adama ka me, a sun kɔsuka gbaburɔ demakunun wāa yerɔ.

Ma a sun yam wɔkuru wukiri.

²¹ Gusunɔ, sà n daa wunen yīsiru duari, ma sa da sa būnu ganu sāmɔ,

²² a ñ kaa tubu, wune wi a tɔnun gōrun gari yē?

²³ Adama wunen sōna ba sun goomɔ bururu ka yoka,

ba sun mɛera nge yāa ni ba ka dɔɔ bu go.

²⁴ A dom yando Yinni! Mban sōna a do. A dom yando. A ku sun yina sere ka baadommaɔ.

²⁵ Mban sōna a wunen wuswaa berumɔ. Mban sōna a ñ besen wɔnwɔndu mɔ.

A ñ wa nge me ba sun taare?

²⁶ Domi sa nuki sankire. Sa kpī tua sɔɔ.

²⁷ A seewo a sun somi.

A sun wɔro wunen durom bakam sɔ.

45 Kīrun womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Nen gōru ga bwisiku duronu yiba sere nu yarimɔ.

Na womu geni mɔ sunɔn sɔ.

Nen yara ya sāa nge yoro geon yorutia.

³ Wuna a buram bo tɔn bibun suunu sɔɔ. Wunen gari yi durom yiba.

Yen sōna a Gusunɔn domaru mɔ sere ka baadommaɔ.

⁴ Tabu kowo damgii, a wunen takobi bekio,

wuna a yiiko ka beere baka mɔ.

⁵ Ka wunen sinandun dam, a wunen tabu keke yɔwɔ a da a nasara sua,

kpa a gem sanna ka daa duudwia ka gean kobu,

kpa a sɔm maamaakiginu ko ka wunen nɔm geun dam.

⁶ Wunen sēenu nu nɔɔ do, nu koo wunen yibereba sɔku,

kpa tɔmbu bu wɔruku wunen wuswaaɔ.

⁷ Gusunɔ, ba wunen bandu swīi sere ka baadommaɔ.

Gema a ka wunen bandu neni.

⁸ A gea kī, ma a kōsa tusa.

Yen sōna Gusunɔ wi u sāa wunen Yinni, u nun gɔsa.

U maa nun nuku dobu wē ye u ka nun aye beeregiru wē

te ta wunen kpaasibugiru kpāaru kere.

⁹ Wunen yānu nu turare numɔ

ye ba ra soku miru ka aloesi ka kasi.

Ba mɔɔkunu soomɔ a ka nuku dobu wa wunen sina gbaburɔ te ba suunu donnu mani mani.

¹⁰ Sina bii wɔndiaba ba sāa wunen kurɔ kpa sākobu.

Kurɔ kpao u yɔ wunen nɔm geuɔ u wura sebua ye ya na Ofirin di.

¹¹ A swaa dakio, bii kurɔbu a nen gari nɔ,

kpa a yi bwisiku.

A wunen tɔmbu duario ka wunen baan yenugibu.

¹² Wunen buram mu ka sina boko naawa gem gem.

A nùn beere wēeyɔ yèn sɔ u sāa wunen yinni.

¹³ Tirin tɔmbu be ba bwesenu kpuro arumani kere,

ba koo ka nun dukia bwese bweseka naawa

bu ka wunen kīi geeru kasu.

¹⁴ Sina bii wɔndia kurɔ kpao wi, u wāa sina kpaarɔ,

u yānu sebua ni ba buraru koosi ka wuraba.

¹⁵ Ba ka nùn da sunɔn mi ka win yāa bura nɔnigii ni,

ma win kurɔ kpa sākoba nùn swīi.

¹⁶ Ba bu duusia sina kpaarɔ ka nuku dobu ka yēeribu.

¹⁷ Sina boko, wunen biba koo wunen baababan tubi di,

kpa bu bandu di tem kpuro sɔɔ.

¹⁸ Nen womu geni, ga koo de bu wunen yīsiru yaaya tōru baatere,

kpa bwesenu kpuro nu nun siara sere ka baadommaɔ.

46 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka gōru yāka. Ba nēē,

²Gusunᵋwa u sāa besen kuku yee naanegiru

ka besen tāsi yeru.

Baa nuku sankiranu sᵋᵋ,

u ra n sᵋᵋru sāawa u ka tᵋnu somi.

³Yen sᵋna sa ḥ berum mᵋ sanam me tem mu yīirimᵋ,

ḥ kun me sanam me guunu diirimᵋ nim wᵋkun sᵋᵋᵋᵋ.

⁴Sa ḥ nande sanam me nim wᵋkun nim kurenu nu wᵋki nu yaka mᵋ

sanam me nu guunu yīirimᵋ.

⁵Daaru gara wāa tᵋn nim mu ka nuku dobu naamᵋ Wᵋrukoon wāa yerᵋ,

dii dᵋera ten mi, mi wi, Gusunᵋ u wāa.

⁶Gusunᵋ u wāa te sᵋᵋ, yen sᵋna ta ḥ

wᵋrume.

Gusunᵋ u ra tu gabewa saa buru buru

yellun di.

⁷Bwesenu nu burisine, ma bannu

wᵋrukumᵋ.

Gusunᵋ u gbāra, ma tem mu yanda.

⁸Gusunᵋ wᵋllu ka tem Yinni u ka sun

wāa.

Yakᵋbun Yinni, u sāawa besen kuku yee

naanegiru.

⁹I na i wa ye Yinni Gusunᵋ u kua.

U sᵋm maamaakiginu kua handunia

sᵋᵋ.

¹⁰U tabu kpeesia yen goonu nᵋe ye sᵋᵋ.

U tennu ka yaasi bᵋᵋka,

ma u tabu keke yi dumi gawe dᵋᵋ meni.

¹¹U nᵋe, i yᵋro, kpa i gia ma wiya

Gusunᵋ.

U bandu dii bwesenu kpuro sᵋᵋ, ka tem

kpuro sᵋᵋ.

¹²Gusunᵋ wᵋllu ka tem Yinni u ka sun

wāa.

Wi, Yakᵋbun Yinni u sāawa besen kuku

yee naanegiru.

47 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

²Bᵋe handunian bwesenu, i taki koowo,

kpa i kuuki ko ka nuku dobu Yinni Gusunᵋn mi.

³Domi u sāawa Yinni Wᵋrukoo wi u nanum mᵋ.

U sāawa sina boko tem kpuro sᵋᵋ,

⁴wi u ra de su bwesenu ganu tᵋesi,

kpa sa n nu taare.

⁵Wiya u sun besen tem gᵋsia, ma sa yen woo kanamᵋ,

bᵋse Yakᵋbun bweseru te wi, Yinni u kī.

⁶Gusunᵋ u yᵋᵋmᵋ Siᵋniᵋ, ma ba nasaran taki mᵋ.

U gbia u dᵋᵋ, ma ba kᵋba soomᵋ.

⁷I Gusunᵋ womu kuo, i Gusunᵋ womu kuo.

I Yinni, sina boko siaro ka womu.

⁸Domi wiya u sāa handunia kpuron sunᵋ.

I nᵋn womu kuo.

⁹Wiya u bandu dii bwesenu kpuro sᵋᵋ,

ma u sᵋ win sina gᵋni dᵋera sᵋᵋ.

¹⁰Bwese tukunun sina biba mennamᵋ ka

Gusunᵋ Aburahamun Yinnin tᵋmbu.

Domi wiya u ka be ba tem kᵋsu wāa.

Wiya u kpuro kere.

48 Womu ge Koren bibu ba kua. Ge wee.

²Yinni Gusunᵋ, a kpā,

yen sᵋna n weene bu nun tᵋma baama,

wunen wuuᵋ ka wunen guu dᵋera ten

wᵋllᵋ te ba mᵋ Siᵋni.

³Ta yᵋ buram buram tᵋna.

Wi u tu mᵋera kpa u n nuku dobu mᵋ ten

buram sᵋ.

Guu ten sᵋᵋ yᵋsan nᵋm geu gia, sina

bokon sina kpaara mi.

⁴Yinni Gusunᵋ, wunen sina kpaaru sᵋᵋ,

a ra sun sᵋᵋsiwa ma a sāa besen kuku

yeru ka gem.

⁵Domi wee, sinambu ba mᵋnna,

ba nᵋᵋ tia kua bu ka Siᵋni wᵋri.

⁶⁻⁷Adama ye ba nun wᵋ,

miya berum bu mwᵋ, ba wurura nge tᵋn

kuru

wi marubun wahala ya nenua sanam me u yiire.

Yera ba nanda ba duki sua.

⁸ Ba fukura ba wɔruka nge goo nimkuu ge sɔɔ yari yerun woo ga fuka.

⁹ Ye sa nɔɔmɔ ba gerumɔ, sa ye wa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin wuuɔ. Sa ye wa Gusunɔ besen Yinnin wuuɔ.

Wiya u koo de wuu ge, ga n wāa sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Gusunɔ, sa wunen durom bwisikunu mɔ wunen sāa yee ten mi.

¹¹ Nge mɛ a yīsiru yara, nge meya ba koo nun tɔma handunian goonu nne sɔɔ.

Domi a ra tɔmbu kpare gem sɔɔ.

¹² Be ba wāa Siɔnin guurɔ, ba nuku dobu mɔ.

Yudan tɔmbu ba yēerimɔ wunen siri bi a kuan sɔɔ.

¹³ I sīiyɔ i ka Siɔni sikerena.

I yen kɔsu yenu gario.

¹⁴ I yen gbāra te mɛerio,

kpa i yen sina kpaanu mɛeri i ra ka beɛn bibu yen faaqi kua,

¹⁵ i neɛ, Yinni Gusunɔwa u sāa besen Yinni

sere ka baadommaɔ.

Wiya u koo maa sun kpara sere ka besen gɔɔn tɔrɔ.

49 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ. Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kpīiyɔ i nɔ.

³ Damgibu ka bwēebwēebu, i swaa dakio i nɔ.

Sāarobu ka gobigibu, i swaa tem kpīiyɔ i nɔ.

⁴ Na kon gari bwisigii gere.

Nen bwisikunu nu maa asansi mɔ.

⁵ Na bwisigibun mɔnnu swaa daki, na kon maa bɛɛ nu tubusia ka mɔrɔku.

⁶ Mban sōna kon berum ko wahalan saa sɔɔ.

Mban sōna kon berum ko sanam mɛ nen yibereba ba man sikerene nuku kɔ-surun sɔɔ.

⁷ Ba ben dukia naane sāa.

Ma ba tii sue dukia yen kpāarun sɔɔ.

⁸ Adama ben goo kun kpē u win winsim hunde yakia,

kpa u Gusunɔ yen kɔsiaru wē.

⁹ Domi hunden yakiabu gāa bakana, bu ñ nɔru mɔ.

Yen sōna n ñ koorɔ bu kpī bu ye ko,

¹⁰ n ñ maa koorɔ ba n wāa sere ka baadommaɔ.

Ba ñ kpē bu gɔɔ yina.

¹¹ Domi sa waamɔ ma bwisigibu ka gari bakasu kpurowa ba gbimɔ.

Ma ba ben dukia derimɔ gabu bu gura.

¹² Meya be ba yīsiru yara ba ra n bwisika

ma ben yenusu ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

Ben wāa yenu kun maa kam mɔ.

¹³ Adama tɔnu wi u beere mɔ u ku ra te.

U sāawa nge yee yi ba ra sakiri.

¹⁴ Nge meya ben are sāa,

be ka be ba bu swīi ba ben gari swaa daki.

¹⁵ Ba ra bu surewa gario nge yāa gɔɔ ge ba sure wɔru sɔɔ,

kpa gɔɔ u bu di.

N sosi, tɔn deeroaba koo bu taaku, kpa ben beere yu kpe,

kpa gɔribun wāa yeru tu ko ben yenu.

¹⁶ Adama Gusunɔ u koo nen hunde wɔra saa gɔribun wāa yerun di.

Domi u koo man kɔsu.

¹⁷ Yen sɔɔ, a ku nanda tɔnu ù n dukia guramɔ,

ma win yenun arumani ya sosimɔ.

¹⁸ A n yē ma u ñ ka yen gaa dɔɔ gario,

ba ñ maa ka nùn yen gaa sikumɔ.

¹⁹ U ko n nuku dobu mɔ win wāaru sɔɔ, kpa ba n nùn siaramɔ nuku doo bi u mɔn sɔɔ.

²⁰ Adama yen kɔkɔrɔ, u koo win baababa deemawa gario.

Be, ba ñ maa handunian yam bururam wasi.

21 Tɔnu wi ba beere wɛemɔ, ma u ɛn bwisi
mɔ,
u sɔawa nge yɛɛ yi ba mwɛerima bu
sakiri.

50 Asafun womu. Ge wee.
Yinni Gusunɔ u gari mɔ, u han-
duniagibu soku

be ba wɔa sɔɔ yari yero n ka da sɔɔ duu
yero.

2 Gusunɔ u kurama saa Siɔni wuu burɔ
gen min di ka yam bururam.

3 Besen Yinni u wee wi, wi u ku ra mari.
Win wuswaaɔ dɔɔ boko sɔrua,
ma guru woo bɔkɔ ga ka nɛn sikerene.

4 U nɔɔgiru sue wɔllɔ ka temɔ u ka win
tɔmbu siri.

5 U mɔ, i man nen tɔmbu mennama be
ba man naane sɔa,

be, be ba ka man arukawani bɔkua
ma ba ye sire ka yɔkuru.

6 Wɔllu kpuro ta koo win gem gari
kpara.

Domi wiya u sɔa siri kowo.

7 Yinni Gusunɔ u neɛ,
i swaa dakio beɛ nen tɔmbu Isireliba.
Na kon beɛ sɔ ma nena na sɔa been
Yinni.

8 N ɛn been yɔkunun sɔ na beɛ gerusimɔ.
Domi na ra been yɔku dɔɔ
mwaararuginu mwe baadomma.

9 Na ɛn maa naa kinenu mwaamɔ been
yenuɔ,

ɛn kun me boo kinenu been boo gɔsɔ.

10 Domi nena na gbeeku yɛɛ kpuro mɔ
ka yi yi wɔa guunɔ dabi dabinu.

11 Na gunɔ si su wɔa guunɔ kpuro yɛ
ka maa yɛɛ yi yi wɔa yakasɔ.

Yi maa sɔawa negii.

12 N ɛn gɔɔrun na ta man mɔ, n ɛn wune
kon sɔ.

Domi nena na handunia mɔ ka ye ya
wɔa ye sɔɔ kpuro.

13 I tamaa kon naa kinenu yaa temwa?
I tamaa boo kinenu yema kon nɔ?

14 Ye n buram bo, yera i ne Gusunɔ been
Yinni siara.

Kpa i been nɔɔ mweenu yibia ni i man
kua.

15 A man sokuo sanam me a nuki
sankire.

Saa ye sɔɔ, kon nun wurari, kpa a man
beere wɛ.

16 Adama Gusunɔ u kɔsan kowo sɔɔmɔ u
mɔ,

mban sɔna a nen woodaba siamɔ ma a
nen arukawanin gari gerumɔ,

17 wune wi a ku ra sɔɔsiru kɔ,

ma a nen gere atafiuru sɔa.

18 A n gbenɔ wa, a ra ka nɛn nɔɔ tia ko,
a ra n wɔa ka sakara kowobu.

19 Wunen nɔɔ ga ra n kɔsa yibawa,
wunen yara ya weesu sekumɔ.

20 Mi a sina kpuro, wunen winsimwa a
ra n wɛimɔ,

kpa a n wunen mero bisin kɔsa gerumɔ.

21 Yeniba kpurowa a kua, ma na maari.

Domi a tamaa na sɔawa nge wune.

Adama kon nun taare wɛ

kpa n kpuro terasia wunen wuswaaɔ.

22 I laakari koowo, kpa i swaa daki i nɔ
beɛ be i ne Gusunɔ duari.

Ma n kun me, kon beɛ sɛre n yaaku.

Goo kun maa kpɛ u beɛ wɔra.

23 Win yɔkuru ta sɔa siarabu,

yɛrowa u man beere wɛemɔ.

Wi u maa win tii neni dee dee

yɛrowa u koo nen faaba wa.

51¹⁻² Ye Dafidi u ka Bati Seba
kpuna u kpa, Gusunɔn sɔmɔ
Natani u da win mi. Yen biruwa Dafidi u
wom kowobun wirugii womu geni kua.
Ge wee.

3 Gusunɔ, a man durom kuo wunen kii
gerun sɔ.

A nen toraru wunɔ wunen wɔnwɔndun
sɔ.

4 A man woburuo sɔa sɔa kpa a nen kom
kɔsum wɔka.

A nen durum wunɔ kpa n sɔra.

5 Domi na nen toraru wura,
nen durum ya maa man bitani mɔ
baadomma.

⁶ Wunε turowa na torari,
na maa kua ye ya ñ nun dore.
Yen sō, a gem mō ye a ka man taare wē.
Wunen siribu bu dende.
⁷ N wee, kom kōsum sōra ba man mara.
Nen mero wi u maa nen gura sua, win
tii u sāawa durumgii.
⁸ Adama gema a bikiamō gōruō.
Ñ n men na, a de wunen bwisi yi n man
wāasi.
⁹ A man deerasiabun wororu [¶]koosio kpa
n deera.
A man woburuo kpa n burura n wēsu
kera.
¹⁰ A man nuku dobu wēyō kpa na n des-
inu karamō.
Baa mε a nen gōma dwiyasia, kon kпам
yēeri.
¹¹ A ku nen durum mēeri,
a nen kom kōsum kpuro wōko.
¹² Gusunō, a man gōru wēyō ge ga
deere,
kpa a man hunde kpa wē ye ya koo
yōra sim sim.
¹³ A ku man gira wunen bōkun di,
a ku maa man wunen Hunde Deero
mwaari.
¹⁴ A kпам man wunen faaban nuku
dobu wēyō,
kpa kii geeru tu nen hunde dam kē.
¹⁵ Sanam meya kon durumgibu wunen
swaa sōsi,
be, be ba nun torari,
kpa bu wurama wunen mi.
¹⁶ Gusunō, wunε wi a man faaba kua,
a ku maa man goon yem bikia.
Ko na n wunen gem mε a man wē takaru
mō.
¹⁷ Yinni Gusunō, a nen nō wukio
kpa gu nun siara bu nō yam kpuro.
¹⁸ À n daa yāku dō mwaararugiru kī,
na n daa nun tu kue.
Adama a ñ yākunu kī.

¹⁹ Yāku te ta nun wēre,
teya gōru ge ga tii kawa.
Gusunō, a ñ tōmbu yinamō
be ba tuuba kua ka tii kawabu.
²⁰ A de a ka Siōni nōnu geu mēeri kpa a
ye gea kua,
kpa a Yerusalemun gbāraru seeya.
²¹ Sanam meya kaa yākunu mwa ni a
bikia.
Niya yāku dō mwaararuginu.
Kpa bu naa kinenu go wunen yāku yerō.
52 Dafidin womu ge u wom
kowobun wirugii kua. ² U gu
kuawa sanam mε Dεgu Edōmu u na
Sōolun mi u ka nūn sō ma Dafidi u da
Akimelekin mi. Womu ge wee.
³ Tabu durō, mban sōna a tii siaramō
kōsa ye a mōn sō.
A n yē ma Gusunōn durom mu ko n wāa
sere ka baadommaō.
⁴ Kōsa tōnawa wunen yara ya ra n
gerumō.
Ya sāawa nge wobu te ta nō do, mura-
fiti wunε,
⁵ a ra kōsa kā n kere gea,
kpa a n weesu kī n kere gem.
⁶ Gari kōsiya yi ra n yiba wunen nōwō
kpa a n wāa keetan swεε sō.
⁷ Yen sō, a n yē ma Gusunō u koo nun
sura sere ka baadommaō.
U koo nun gawa u yara saa wunen kuu
bekurugiru di,
kpa u nun wuna wasobun suunu sōn di.
⁸ Be ba Gusunō naane sāa, ba koo nun
wa,
kpa biti bu mwa bu nun yē bu nεε,
⁹ durō winiwa u yina Gusunō u nūn kōsu,
ma u win naane doke win dukia sō,
u tii kōsu win bwisi sō.
¹⁰ Ne, na wāawa Yinni Gusunōn sāa yerō
nge olifin dāa beku te ta kpare, ta wēsu
sāa.

[¶]51:9 *wororu* - Yuuba bā n deerasiabun wororu mō, ba ra dāa kiku ge ba mō isōpu wasiwa deerasiabun nim sō kpa bu ka gu durumgii yēka.

Na win durom naane s̄a sere ka baadomma.

¹¹ Na kon n̄n siarawa sere ka baadomma, domi u kua.

Wi s̄wra kon nen ȳiȳobu doke be ba n̄n naane s̄aan suunu s̄w ȳen s̄ō u s̄a t̄n geo.

(I maa m̄erio 14)

53 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.

² Wee nge m̄e gari bakasu su s̄a.

Su ra n̄e, Gusun̄o sari.

Su sankire. Su kom k̄sum m̄.

Sin gagu sari ge ga gea m̄.

³ Yinni Gusun̄o u t̄mbu m̄erima saa w̄llun di,

u ka wa goo ù n w̄a u bwisi m̄,

u ka wa goo ù n w̄a u n̄n s̄am̄.

⁴ Adama u wa be kpurowa ba k̄w̄re.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba k̄sa m̄.

Baa ben turo kun gea m̄.

⁵ Ye u wa m̄e, yera u tii bikia u n̄e, k̄san kowo be, ba ù ȳru m̄?

Wee ba nen t̄mbu gb̄nim̄.

Ben goo kun man s̄am̄.

⁶ Yen s̄ō, ba koo nanda bu diiri sanam m̄e ḡa berumginu sari.

Be ba ka nun tabu m̄,

Gusun̄o u koo ben kukunu yarinasia.

Ba koo sekuru wa ȳen s̄ō u bu yina.

⁷ Yinni Gusun̄o, na nun kanam̄

a de faaba kowo goo u yari Sīnin di

u Isireliba, Yak̄obun bweseru yara desirun di,

kpa ba n w̄a b̄ri yendu s̄w.

À n kua m̄e, anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

54 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka m̄w̄ku

² sanam m̄e Sifugibu ba na S̄w̄lun mi bu ka n̄n s̄ō ma Dafidi u kukua ben tem̄. Ge wee.

³ Gusun̄o, a man faaba koowo wunen ȳisirun s̄ō.

A de a man siria ka wunen dam bakam.

⁴ Yinni Gusun̄o, a swaa tem kp̄iȳo kpa a nen kanaru n̄o.

⁵ Domi t̄n tukobu ba man seesi.

T̄n k̄sobu ba kasu bu man go.

Ben bwisikunu s̄w, ba n̄e, wun̄e Gusun̄o a sari.

⁶ Adama nen mi, wuna a s̄a nen faaba kowo.

Be ba ka man ȳō, bera a maa ka ȳō.

⁷ A nen yibereba k̄sa k̄sio.

A man b̄w̄kiniru s̄w̄sio, a bu go.

⁸ Kon nun ȳakunu kua ka nuku tia.

Kon womu ko ka wunen ȳisuru n nun t̄ma,

domi a s̄a t̄n geo.

⁹ Wuna a ra man nuku sankiraru wunari,

kpa na n nuku dobu m̄o n̄a n nen yibereba wa.

55 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka m̄w̄ku. Ge wee.

² Yinni Gusun̄o, a swaa tem kp̄iȳo a nen kanaru n̄o.

A ku man biru kisi n̄a n nun kanam̄.

³ A nen laakari koowo kpa a man wisi.

Wee na sirene ka nuku sankiraru,

⁴ na burisine yibereban garin s̄ō

ka t̄n k̄sobun dam d̄rebun s̄ō.

T̄mba man k̄sa kuamme,

ba man taare w̄e ka m̄ru baka.

⁵ Na nuki sankire too nen ḡr̄u.

Ma ḡw̄n berum man nenua.

⁶ Na nanda sere na diirim̄.

⁷ Na n̄e, n̄a n daa kasa m̄o nge kparuko, kon ȳwa n da n sina na n w̄re.

⁸ Kon duka yakura n da mi n toma,

kpa na n w̄a ḡbabur̄o.

⁹ Kon duka yakura fuuku n kuku yeru kasu,

kpa guru woo damguu gu ku raa man so.

¹⁰ Yinni, a nen yibereban kpunaa kam koosio,

kpa bu ku nɔɔsina.

Domi na waamɔ tɔmba wɔbia ka san-
nɔsu mɔ wuuɔ

¹¹ ba ka gen gb̄araru sikerene sɔɔ sɔɔ ka
wɔkuru.

Meya kɔsa ba mɔ wuu ge sɔɔ.

¹² Nuku kɔsurugibu ka gbenɔbu ka
keetagiba

ba yiba wuu ge sɔɔ.

¹³ Ñ n yiberen na u na u man wɔnwa,
na ñ gam gerumɔ.

Goo ù n man tusa, kon kuke win sɔ.

¹⁴ Adama wuna a kua me,

wune wi a sãa nen beruse ka nen bɔrɔ,
wune wi na ra nen asiri sɔ.

¹⁵ Ne ka wune, kii bakara ta sun manine,
ma sa dɔɔ sannu Yinni Gusunɔn sãa
yerɔ.

¹⁶ A de gɔɔ u tɔn kɔsobu sere subaru sɔɔ,
kpa bu da gɔribun wãa yerɔ wasiru.

Domi nuku kɔsura yiba ben swaa sɔɔ.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ, wuna na faaba
kanamɔ.

Kaa maa man faaba ko.

¹⁸ Tɔɔ giriru kpuro, na ra n weeweenu
mɔwa.

Meya a maa nen nɔɔ nɔɔmɔ.

¹⁹ A ñ kaa de yibereba bu man nɔma turi
baa me ba dabi.

Kaa man bɔri yendu wɛ.

²⁰ Yinni Gusunɔ, wune wi a sɔ wunen
sina gɔnɔɔ sere ka baadommaɔ,
wuna kaa negii nɔ, kpa a bu sekuru
doke.

Domi n ñ koorɔ bu gɔru gɔsia

yɛn sɔ ba ñ nun nasie.

²¹ Ba wi u ka bu wãa bɔri yendu sɔɔ
sannɔ wɔri.

Ba arukawani ye u ka bu bɔkua kusia.

²² Gari doriya yi ra n wãa tɔn kɔso win
nɔɔɔ.

Adama tabun gariya yi ra n wãa win
nukurɔ.

Meya maa win gari yi ra n kokumɔwa
nge gum yarum.

Adama yi ra n sãawa nge takobiba.

²³ A wunen wãaru kpuro Yinni Gusunɔ
nɔmu sɔndio,

kpa u nun nɔɔri.

Domi u ñ derimɔ gemgii u wɔruma.

²⁴ Yinni Gusunɔ, wuna kaa de tɔn kɔ-
sobu bu da gɔribun wãa yerɔ.

Kpa tɔn gowobu ka be ba bwisi kɔsi mɔ
bu gbi sekum.

Adama ne, wuna na naane sãa, Yinni
Gusunɔ.

56 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka
dɔkɔ te ta sãare nge kparukogiru ge ga
sumɔ dãa bakaru garun wɔllɔ. Dafidi u
womu ge kuawa sanam me Filisitiba ba
nùn mwa ba neni Gatiɔ. Ge wee.

² Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo,
domi tɔn dabira ta man buku buku mɔ.

Ta ka man tabu mɔ,
ma ta man nɔni sɔɔmɔ tɔɔ baatere.

³ Nen yibere be, ba dabi,
ba man buku buku mɔwa saa kpuro,

be, be ba ka man tabu mɔ mi,
ba man wɔri ba taare.

⁴ Berum mù n man mwa.

Wuna na ra n naane sãa.

⁵ Yinni, na nun siara gari yi a geruan sɔ.
Na ñ gãanu ganun berum mɔ,

domi na nun naane sãa.

Mba tɔnu u koo kpĩ u man kua.

⁶ Tɔɔ baatere ba ra man gari kɔsiwa,
kpa ba n man gãa kɔsunu bwisikusimɔ.

⁷ Ba nɔɔ tia kua, ba man sakiriamme.

Ba nen yira kasu bu ka man hunde
wuna.

⁸ Domi ba tamaa kɔsa ya koo bu yara.

Yinni, a bu suro ka mɔru.

⁹ A nen yira kpuro swii mi na kpikuru da.
A nen nɔni yiresu gãrio wunen bwãaru

§sɔɔ.

A sin geeru yorua wunen tireru sɔɔ.

§56:9 *bwãaru* - Bwãa te, Yuuba ba ra tu kowa ka gɔna.

¹⁰ Gusunɔ, nà n nun nɔɔgiru sue,
nen yibereba ba koo biru wura.
Domi na yē kam kam ma a sāawa negii.
¹¹ Yinni Gusunɔ, na nun siara gari yi a
geruan sɔ.
Meya kon maa nun tɔma wunen gari yin
sɔ.
¹² Na ñ gāanu ganun berum mɔ,
domi na nun naane sāa Yinni.
Ñ n men na, mba tɔnu u koo kpī u man
kua.
¹³ Gusunɔ, kon nen nɔɔ mwēeru yibia te
na nun kua.
Kon yākunu ko n ka nun siara.
¹⁴ Domi a man yara saa gɔɔn di.
Meya a ñ derimɔ nen naasu su sokura.
Kpa n kpī n sī wunen wuswaawɔ tɔmbun
suunu sɔɔ.

(I maa mēerio naasu 8-12, 108:2-6)

57 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U womu geni kuawa
sanam mē Sɔɔlu u nùn naa gire u go. Ma
u da u kukua kpee baa sɔɔ. Ge wee.
² Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo.
Wunen miya na kuku yeru kasu.
Wunen kasan saara ta koo man bere
sere nen nɔni swāaru kpuro tu ka kpe.
³ Yinni Wɔrukoo, wuna na nɔɔgiru sue,
domi wuna a ra man nɔɔri.
⁴ Saa wɔllun diya kaa man somima.
Kaa nen yibereba burisina.
A man wunen bɔrɔkiniru ka wunen tɔn
geru sɔɔsima.
⁵ Wee na wāa tɔn kɔsobun suunu sɔɔ
be ba sāa nge gbee sinan si su ra tɔmbu
tem.
Ben donna nu sāa ben yaasi ka ben
sēenu.
Ma ben yara sāa nge takobi ye ya nɔɔ
do.
⁶ Gusunɔ, wɔllu ta ñ kpē tu nun mwa
wunen kpāarun sɔ.
A wunen yiiko sɔɔsio tem kpuro sɔɔ.
⁷ Nen yibere be, ba man yēri beria nen
swēe kpuro sɔɔ,

ma na tem tuke na wa ba wɔru gba nen
wuswaawɔ.
Adama bera ba gu wɔri.
⁸ Gusunɔ, nen torora sɔ.
Kon nun womu kua kpa n nen baranu
so.
⁹ A yando nen bwēra.
Mana nen gɔɔgera wāa.
Mana nen mɔrɔku ga wāa n ka sɔɔ
bɔɔsia.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun
suunu sɔɔ,
kpa n maa nun tɔma ka womusu.
¹¹ Domi wunen tɔn geera wāawa sere ka
wɔllɔ.
Meya maa wunen bɔrɔkiniru ta
sɔɔsiramɔ sere ka guru winɔ.
¹² Gusunɔ, wɔllu ta ñ kpē tu wunen
kpāaru mwa.
A wunen yiiko sɔɔsio handunia kpuro
sɔɔ.
58 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
² Bēe Wɔrukoon tɔmbu,
i ko kpī i baawure siri dee dee i n ka sere
nɔɔ maari?
³ Aawo, i kɔsa mɔwa gɔruɔ.
Ma i bɔbunu ayeru kēmɔ.
⁴ Daa kɔsagii u ra sɔɔsirewa saa win
meron nukurun di.
Wee kowo u ra kɔɔrewa saa win birun
di.
⁵ Ben nɔɔ ga ra n dēe yibawa nge waa,
kpa ba n ben swasu kɔrua nge surɔkɔru
⁶ te ta kun kī tu dobo dobogibun gari nɔ,
baa mam wi u dobo dobo yēru bon gari.
⁷ Yinni Gusunɔ, a bu nɔɔ kɔsukuo.
Be, be ba sāa nge gbee sinan kpemminu
mi,
a ben baa saburosu yakirio.
⁸ A de bu yarina nge nim mē mu
kokumɔ,
kpa a bu twee bu ko kpanɔbu.
⁹ Bu gbio bu yanda nge sokoro,
kpa a ku de bu sɔɔ wa
nge bii win suru kun yiba ba ka mara.

¹⁰ Kaa bu gurawa fuuku ka woo guna sere bu ka n̄e, weke te ba sw̄en koru ta d̄ō wa ta sw̄ia, baa d̄ā yà n gber̄e.

¹¹ Adama gemgii u ko n nuku dobu m̄owa

ù n wa ba n̄un m̄oru bara.

U koo win naasu kpakia t̄on k̄ōsobun yem s̄ō,

¹² kpa t̄ambu bu n̄e, gemgiiwa u koo are wa.

Domi Gusun̄wa u handunian t̄ambu kpuro sirim̄o.

59 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U gu kuawa sanam m̄e s̄ōlu u ḡora bu da bu wi, Dafidin diru tarusi bu n̄un go. Ge wee.

² Nen Yinni, a man w̄oro nen yibereban n̄oman di.

A man k̄ōsuo ben s̄ō.

³ A man w̄oro t̄on k̄ōsobun n̄oman di, kpa a man yakia be ba t̄ambun yem yarim̄on n̄oman di.

⁴ Domi be wee ba man kasu bu go.

Daa b̄ōb̄oyagiba ba n̄ō tia m̄ò bu ka man go.

Na ñ k̄ōsa kue, na ñ maa durum kue, Yinni Gusun̄o.

⁵ Ka m̄e, ba s̄ōru m̄ò bu ka man w̄ori.

Yinni, a seewo, a man m̄erio, a na a man somi.

⁶ Gusun̄o Isireliban Yinni, wune wi a w̄ollu ka tem m̄o,

a seewo a t̄on k̄ōso be s̄eyasia be, be ba ñ nun nasie.

A ku ben goon w̄onw̄andu ko.

⁷ Yoka baayere ba ra newa ba n wori nge b̄ōnu

kpa ba n ka wuu sikerene.

⁸ K̄ōsa yarim̄o saa ben n̄osun di,

ma n s̄ā nge ba takobi wuuwa.

Domi ba m̄ò, wara koo n̄o ye ba gerum̄o.

⁹ Adama wune, Yinni Gusun̄o, a bu ȳem̄o.

A bwesenu kpuro atafiiru s̄ā.

¹⁰ Baa bà n dam m̄o am̄o, wuna na naane s̄ā.

Domi wuna nen kuku yee bakaru.

¹¹ Yinni k̄irugii, a na a man swaa gbiiya.

Wee a dera na nen yibereba m̄era ka nuku dobu.

¹² A ku bu go kpa nen t̄ambu bu ku raa ye duari.

Adama a de bu sirena, kpa bu w̄oruku wunen dam s̄ō.

Domi wune, Yinni Gusun̄o, wuna a s̄ā besen tereru.

¹³ Ben gere kpuro ya durum yibawa.

A de ben tii suabu bu bu sura.

Domi ba ra n weesu ka gari k̄ōsi gerum̄owa.

¹⁴ Yinni, a bu kam koosio ka m̄oru, kpa ba kun maa w̄ā.

Kpa bu gia ma wuna a bandu dii Yakobun bibu s̄ō ka handunia kpuro s̄ō.

¹⁵ Yoka baayere, yibere be, ba ra newa ba n wori nge b̄ōnu

kpa ba n ka wuu sikerene,

¹⁶ ba n kasu ye ba koo di.

Kpa ba n w̄ā mi, w̄ōku giriru, domi ba ku ra debu.

¹⁷ Adama n̄e, na kon womu ko wunen dam s̄ō.

Buru buru yellu, na kon nun t̄oma wunen k̄irun s̄ō,

domi a s̄āawa nen kuku yee damgiri,

kpa n kuke wunen mi n̄a n nuki sankire.

¹⁸ Yinni Gusun̄o, wuna a s̄ā nen dam ka maa nen kuku yee damgiri.

Wuna kon t̄oma, domi a s̄āawa t̄on geo.

(I maa m̄erio naasu 7-14, 108:7-14)

60 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka m̄or̄oku. U gu kuawa u ka keu s̄ōsi. ² Womu ge, Dafidin taba ga ka ȳa bi u ka Sirigii be ba w̄ā Mesopotamīo ka Sobāo kua. Ye Dafidi u taa bi wee, win tabu sun̄o Yoabu u Ed̄mun tabu kowobu gowa n̄or̄obun

suba wəkura yiru (12.000) wəwa gaa
sɔɔ ye ba m̀ Bəru. Womu ge wee.

³Gusunɔ, wee a sun yina ma a sun
yarinasia.

Baa mɛ a m̄ru s̄a, a sun seeyo.

⁴A dera tem mu yīra ma mu besikira.

A mu kraasinɔ domi mu kankiramɔ.

⁵A dera wunen t̄mba n̄ni s̄ɔra,
ma ba tam n̄ra mu ben wiru ḡsia.

⁶Be ba nun nasie, bera a wunen gidi
b̄ra w̄,

kpa yu s̄ɔsira gem s̄.

⁷A sun w̄ro ka wunen dam.

A besen kanaru n̄ɔwɔ,

kpa su faaba wa bese wunen k̄inasibu.

⁸Gusunɔ u gerua win s̄a yee d̄ɛr̄arɔ u
n̄ɛ, u koo nasara wa.

U koo Sikemu b̄nu ko kpa u t̄mbu
Suk̄ɔtun w̄wa yabua.

⁹Wiya u Galadi m̄. Wiya u maa
Manase m̄.

Efaraimu ya s̄awa nge win sii furu
k̄k̄ɔru.

Ma Yuda ya s̄a nge win sina d̄ka.

¹⁰Adama M̄abu ya s̄awa win
woburutia.

U koo Ed̄mu bara n̄ɔ teu k̄ɔwa u ka
s̄ɔsi ma ya kua wigia.

Filisitiba ba koo n̄n nasaran kuuki
koosi ka nuku dobu.

¹¹Wara u koo ka man da wuu
gb̄araruguu gen mi.

Wara u koo man kpara u ka da Ed̄muɔ.

¹²Yinni Gusunɔ, wuna kaa ka man da,
wune wi a raa sun yina,

ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu
yari.

¹³A sun somiɔ su ka yari n̄ni sw̄aarun
di.

T̄n̄un somiru ta s̄awa wom dirum.

¹⁴À n w̄a ka bese, sa ko k̄p̄i su tabu ko
ka w̄ruḡru.

Kpa a besen yibereba k̄suku.

61 Dafidin womu ge u wom
kowobun wirugii kua ka
m̄r̄oku. U n̄ɛ,

²Gusunɔ, a nen weeweenu n̄ɔwɔ,
kpa a nen kanaru n̄ɔ.

³Saa tontonden diya na nun n̄ɔḡiru sue
ka nuku sankiranu.

A ka man guuru ȳɔwɔ te na ñ k̄p̄e n ka
tii ȳɔ.

⁴Domi a s̄awa nen kuku yeru.

Ma a maa s̄a nen gb̄araru nen
yibereban wuswaaɔ.

⁵Na k̄i na n w̄a wunen kuu bekurugirɔ
sere ka baadommaɔ,

na n kukua wunen kaserun k̄k̄ɔrɔ.

⁶Domi a ra man kue ye na k̄i,

kpa a man tubi w̄ ye a ra be ba wunen
ȳisiru nasie w̄.

⁷Gusunɔ, a besen sina bokon w̄aru
daka daasio.

A de win w̄aru tu denya.

⁸Kpa a de u n bandu dii sere ka baa-
dommaɔ wunen wuswaaɔ.

A de wunen b̄r̄okiniru ka wunen t̄n
geera n w̄a wi s̄ɔ.

⁹Saa yera kon nun t̄ma sere ka
baadommaɔ,

kpa na n nen n̄ɔ mw̄ɛru yibiamɔ t̄ɔ
baatere.

62 Womu ge Dafidi u Yedutum ka
wom kowobun wirugii kua. Ge
wee.

²Ka geema, Gusunɔ wune s̄ɔra nen
naane w̄a.

Wuna a ra man faaba ko.

³Wuna a maa s̄a nen kperu t̄n mi na
ra kuke n ka faaba wa.

Wuna a s̄a nen kuku yee bakaru.

A ñ derimɔ nen naasu su sokura.

⁴Sere saa yerà i ko i n t̄nu kunisi i n
s̄ɛ,

nge mɛ ba ra gana ye ya d̄bura sure,

ñ kun mɛ kara ye ya w̄rumaa d̄ɔ.

⁵Geema, ba n̄ɔ tia m̀

bu ka durɔ wi sura win aye bakarun di.

Ba ku ra n weesu m̄ɛra ḡanu ben mi.

Ka n̄ɔwa ba ra n t̄nu domaru kuamme,
ḡr̄uɔ kpa ba n n̄n b̄rusimɔ.

⁶Gusunɔ, wune s̄ɔra nen naane w̄a.

Wune sɔɔra nen yīiyɔbu wāa.

⁷ Wuna a sāa nen kperu tèn mi kon kuke
n ka faaba wa.

Wuna a sāa nen kuku yee bakaru.

Nen naasu kun maa sokuramɔ.

⁸ Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko, kpa
a de na n beere mɔ.

Wuna nen kuku yee damgiru.

⁹ Bɛe tɔmbu, i nùn naane koowo saa
kpuro.

I nùn sɔɔwɔ ye ya bɛe neni.

Domi wiya u sāa besen kuku yeru.

¹⁰ Tɔnu u sāawa wom dirum.

Mɛya u maa sāa weesu.

Bà n nùn kilo sɔndi, kaa deema u n woo
bunum tura.

¹¹ I ku bɛen naane doke daa bɔɔbɔya sɔɔ.

I ku maa bɛen yīiyɔbu doke wɔbia sɔɔ.

Bɛen dukia yà n kuuramɔ, i ku bɛen
bwɛra kpuro doke ye sɔɔ.

¹² N n nɔn teeru na Gusunɔn gere yeni
nua ye u nɛɛ, wiya u dam mɔ.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna a durom mɔ.

A ra baawure kɔsiewa ye u kua.

63 Dafidin womu. U gu kuawa
sanam mɛ u wāa Yudan gbaburɔ.

Ge wee.

² Gusunɔ, a sāawa nen Yinni.

Wuna na soku.

Na wunen beke barɔ.

Ma nen wasi kpuro besikiramɔ wunen
sarirun sɔ

nge mɛ tem gbebum mu ra n besikiramɔ
nim sarirun sɔ.

³ Wee na wāa wunen sāa yerɔ na nun
mɛera,

kpa n ka wunen dam ka wunen yiiko wa.

⁴ Domi wunen tɔn geeru ta gisɔn wāaru
kere.

Yen sɔna kon nun tɔma ka womusu.

⁵ Kon nun siara nen wāaru kpuro sɔɔ,
kpa n nɔma sua wɔllɔ n ka nun sā.

⁶ Nen hunde koo debu

nge wi u dīa duronu ka yaa gumgia di.

Kon nun siara ka nuku dobun kuuki.

⁷ Nà n kpī, na ra n nun yaayewa na n
wunen bwisikunu mɔ wɔkuru.

⁸ Domi a sāawa nen somiɔ.

Nà n kukua wunen kasenun kɔkɔɔ,
na ra n nuku dobu mɔ.

⁹ Na ka nun maninewa dim dim,
ma wunen nɔm geu ga man neni.

¹⁰ Be ba kasu bu man go

ba koo dawa sere tem sɔɔwɔɔ.

¹¹ Takobiwa ba koo ka bu go,

kpa purukanu nu ben gonu tem.

¹² Ne, sina boko kon yɛeri wune sɔɔ.

Wi u ka nun bɔrua u koo tii siara,
adama kaa wee kowobun nɔsu kɔre.

64 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ, a nen nɔɔ nɔɔwɔ sanam mɛ na
weeweenu mɔ.

A man kɔsuo nen yibere wi na nasien sɔ.

³ A man yaro tɔn kɔsobun wesianɔsun di.
Kpa a man yara daa kɔsagibun suunun
di.

⁴ Ba ben yara nɔɔ deramɔ nge takobi,
kpa ba n gari kɔsi kasukumɔ nge sɛenu,

⁵ bu ka wi u kun gāanu kue to asiri sɔɔ.

⁶ Ba tii dam kɛmɔwa kɔsan kobu sɔɔ.

Ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu yina beria
ba n mɔ, goo kun bu wasi.

⁷ Kɔsa ba himba mɔ ba mɔ, ben kpunaa
ye, ya wāwa mam mam.

Domi goo kun kpɛ u tɔnun gɔrun gari
tubu.

⁸ Gusunɔ u bu sɛenu twee.

Wee nu bu girari.

⁹ U bu mwa ka ben tii tiin gari.

Be ba bu wa kpuro ba ra wii gimanu
kowa.

¹⁰ Kpa berum mu be kpuro mwa ba n
kparamɔ ye Gusunɔ u kua,

kpa ba n yen bwisikunu mɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔn miya gemgii u ra kuku
yeru ka nuku dobu wa.

Kpa bèn gɔru ga deere bu beere wa win
mi.

65 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, sa ko nun siara ka naane dokebu Siɔniɔ,

kpa su nɔɔ mwɛɛ ni sa nun kua yibia.

³ Yinni Gusunɔ, wune wi a ra tɔmbun kanaru nɔ,

tɔmbu kpuro ba koo na wunen mi.

⁴ Besen toranu sun bunie.

Wuna kaa sun nu suuru kua.

⁵ Doo nɔɔrugiiwa wi a gɔsa u nun susi u wāa wunen sāa yerɔ.

Wunen wāa yerun nuku dobu koo de su debu wunen sāa yee dɛɛrarɔ.

⁶ Gusunɔ besen faaba kowo, wunen kīrun saabu,

a ra besen kanaru wure,

kpa a sun sɔm maamaakiginu sɔɔsi.

Wuna tɔmbu kpuro ba naane sāa temɔ sere ka be ba wāa nim wɔkun tem burenɔ.

⁷ Wuna a dam mɔ.

Ka dam meya a ka guunu swīi nin ayenɔ.

⁸ Wuna a ra nim wɔkun wɔkinu marisie, kpa a gen nim kurenu yɔrasia.

Meya a ra maa tɔmbun wurenu kpeesie.

⁹ Handunian goonu nne sɔɔ,

tɔmbu kpuro ba wunen sɔm maamaakiginu nasie.

Wune wi a ra sɔɔ yari yerugibu ka sɔɔ duu yerugibu nuku dobu wɛ.

¹⁰ Wuna a ra tem nɔɔri, kpa a mu nim yɛka mu n kpā.

A ra maa de mu n dukia mɔ.

Gusunɔ, wunen bwia ya nim yibawa.

Meya a ra ka tem dwiyasie, kpa dīanu nu wa nu ka kpi.

¹¹ A ra gberun kpīin tem kusanu kɔsuku kpa a nu nim yɛka.

A ra maa de gura yu nu dwiyasia mam mam,

kpa a ye ba duura mi domaru kua yu ka kpi.

¹² A ra dewa wɔɔ gu tore kpa gu kpe ka wunen durom,

kpa debura n wāa mi a sara kpuro.

¹³ Debu te, ta wāawa ka kpura yenɔ,

ma nuku dobu nɔɔramɔ guunɔ.

¹⁴ Ma yāanu terie kpura yenu mi.

Meya alikama ya kpia ya wɔwa wukiri, ma baayere kpuro ya nun takaru mɔ, ya womu mɔ ka nuku dobu.

66 Womu ge ba wom kowobun wirugii kua. Ge wem.

Bɛɛ handunian tɔmbu kpuro,

i Gusunɔ nɔɔguru suayo ka nuku dobu.

² I womu koowo win yisirun yiikon sɔ.

I win yisiru walle suo ka womusu,

³ kpa i nūn sɔ ma win sɔma ya nanum mɔ,

domi win dam mu kpā.

Yen sɔna win yibereba ba nūn wiru kpīiyamme.

⁴ Handuniagibu kpuro ba nūn yiiramme.

Ba nūn tɔmamɔ ka womusu,

ma ba win yisiru bɛɛɛ wɛɛmɔ.

⁵ I na i Gusunɔn sɔma mɛeri ye u kua.

U nanum mɔ ù n sɔmburu mɔ tɔmbun suunu sɔɔ.

⁶ U dera daara gbera,

ma sa tɔbura besen naasu kun nim wa,

ma sa nuku dobu kua wi sɔɔ.

⁷ U bandu diiwa sere ka baadomma win dam saabu.

U bwesenu kpuro mɛera ka laakari,

kpa mem nɔɔ sariba bu ku raa nūn seesi.

⁸ I Gusunɔ siaro bɛɛ bwesenu kpuro.

I nūn tɔmɔ bu nɔ baama.

⁹ Domi u besen wāaru wɔra.

U ñ dere su sokura.

¹⁰ Gusunɔ, a sun doke laakari mɛeribu sɔɔ.

A dera sa wāa dɔɔ sɔɔ nge sii geesu.

¹¹ A sun kpɛɛ yina sɔɔ ma a sun sɔmu bakanu sɔbi.

¹² A dera besen yibereba ba sun sɔni,

ma sa dɔɔ ka nim sara.

Adama a sun yara min di sa n ka bɔri yendu mɔ.

¹³ Kon du wunen sāa yerɔ n ka nun yākuru kua,

kpa n nen nɔɔ mwɛɛnu yibia

¹⁴ ni na nun kua nen wahalan saa sɔɔ.

¹⁵ Kon ka nun keteba ka bonu yākuru kua,

kpa n ka nun yāa ni nu gum mō yāku dō mwaararuginu kua.

¹⁶ Bēe be i Gusunō nasie, i na i nō, kpa n bēe sō ye u man kua.

¹⁷ Na nùn nōgiri sue u man somi, ma na nùn siara ka womusu.

¹⁸ Nā n daa toraru garu mō nen gōruō, Yinni Gusunō kun daa man wurarimō.

¹⁹ Adama u nen kanaru swaa daki u man wurari.

²⁰ Na nùn siara domi u nen kanaru mwa. Ma u n man win durom wunari.

67 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mōrōku. Ge wee.

² Gusunō, a besen wōnwōndu waawo, kpa a sun domaru kua.

A de a ka sun nōnu geu mēeri,

³ kpa tōmbu bu wunen swaa gia handunia sō,

kpa ba n yē ma wuna a ra tōnu faaba ko.

⁴ Gusunō, bwesenu kpuro nu nun siaramō

ma nu nun tōmamō.

⁵ Nu wāa nuku dobu sō, domi a ra nu siriewa dee dee.

Wuna a maa nu kpare tem me sō.

⁶ Bwesenu kpuro nu nun siaramō ma nu nun tōmamō.

⁷ Domi a ra de tem mu dīanu ma.

Gusunō, wuna a sāa besen Yinni.

A ra sun domaru kue.

⁸ A sun domaru kuo. Handuniagibu kpuro ba nun nasie.

68 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunō, a seewa ma wunen yibereba ba yarina.

Wunen werōbu ba duki sua wunen wuswaan di.

³ A bu yarinasia nge wiisu.

Ma ba yanda nge gum mineru te ba dō tīi.

Tōn kōsobu ba munda wunen wuswaaō Gusunō.

⁴ Adama gemgibu ba ra n nuku dobu ka nasara mōwa wunen mi kpa ba n yēerimō.

⁵ I Gusunōn yīsiru wōlle suo ka womusu. I nùn swaa kuo, u gbaburu mō, u guru winu sōni u wee.

Win yīsira Yinni Gusunō.

I nuku dobu koowo win wuswaaō.

⁶ Yinni Gusunō, wuna a sāa gobekuban baaba ka gōminibun kōso.

A wāa wunen wāa yee dēeraro.

⁷ Wuna a ra be tōmba yina yenu wē,

kpa a yobu yakia, a bu nuku dobu wē.

Adama kaa mem nō sariba deriwa mi gāanu sari.

⁸ Gusunō, sanam me a wunen tōmbu swaa gbiiye gbaburo,

⁹ tem mu yīira, ma wōlla wukiara ka dam wunen wuswaaō.

Ma Sinain guura diira wunē Isireliban Yinnin wuswaaō.

¹⁰ A dera guri barukagia ya na, ma wunen tem sō wāara wurama.

¹¹ Me sōra wunen tōmba ben wāa yeru kua,

me, me a sōru kua ka kīru wōnwōn-dobun sō.

¹² Yinni Gusunō, a wooda wē, ma tōn kurō sōmō dabiru ba ye kpara.

¹³ Yibereban tabu sinamba yakikiramō, ma ben kurōbu ba ben yānu bōnu mō ni ba deri.

¹⁴ N sāare kparukonun kasi yi sii geesu sōwa

ma nin sansu wura mōnsi, ma i sere da i kpī yāa gōsō?

¹⁵ Sanam me Dam kpurogii wi, u sinam be yarinasia,

tem mu burura guu te ba mō Salumōniō.

¹⁶ Basanin guunu nu sāawa guu bakanu. Nin gungunu maa dabi.

¹⁷ Bēe guu ni i gunguu dabinu mō, mban sōna i ka Gusunōn guu te u gōsa nisinu mō.

I n yē ma miya u koo win wāa yeru ko sere ka baadomma.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, a tabu keke dabinu mɔ, ma a sīimɔ yen nɔrɔm nɔrɔm ka yen nɔrɔm nɔrɔm suba yendun suunu sɔɔ.

Wunen yiiko ye ya sōsira Sinaio ya wura wunen sāa yerɔ.

¹⁹ Yinni Gusunɔ, a yɔɔwa guurun wollo, ma a tumbu yoru mwera.

Ma ba nun kēnu kā, ka mam be ba nun seesimɔn tii.

²⁰ Gusunɔ u ra sun nɔɔri.

Wiya u sāa besen faaba kowo.

Yen sɔ, sa ko nùn siara tɔɔ baatere.

²¹ Wiya u ra tɔnu faaba ko.

Wi turowa u koo kpī u nùn yakia saa gɔɔn di.

²² Wiya u koo win yibereban wiru kɔra. Kpa u be ba wāa durum sɔɔn wii suunu yabe.

²³ Wiya u nee, u koo ka bu na saa Basanin di,

kpa u bu yarama saa nim wɔku sɔɔn di,

²⁴ kpa su besen naasu kpēe ben yem sɔɔ, kpa besen bōnu nu ben gonu tem.

²⁵ Gusunɔ nen Yinni, nen sina boko, ba wunen sanum waamɔ wunen sāa yee deerarɔ.

²⁶ Wom kowoba ba swaa gbia, ma be ba baranu ka mɔrɔkunu soomɔ ba bu swīi,

ba wāa wɔndia be ba baranu soomɔn suunu sɔɔ.

²⁷ I Yinni Gusunɔ siaro mi tumba menna. Bēe Isireliban bweseru, i nùn wolle suo.

²⁸ Benyamēe wi u piiburu bo, win bwe- sera ta bu swaa gbiye, ma Yudan bwese keran wirugibu ka ben tumbu ba bu swīi.

Yen biru, Sabulonin bwese kera ka Ne- fitaligian wirugibu ba bu swīi.

²⁹ Gusunɔ u wooda wē bu nùn ko damgii.

Gusunɔ, a ye a sun kua dam sireo.

³⁰ Sinamba koo ka nun kēnu naawa wunen sāa yerɔ te ta Yerusalemun dia kpuro gunum kere.

³¹ Yinni Gusunɔ, a Egibiti yam swīeyɔ, ye ya nun sāamɔ ka sii geesu, ye, ye ya sāa nge karaku ge ga wāa daarun bɔkuɔ,

ñ kun me nge naa kine ni nu wāa gōsɔ, ye, ye ya bwesun dam dɔremɔ.

A be ba ra n tabu kī yarinasio.

³² Damgiba wee saa Egibitin di. Ma Etiopigiba duki mɔ ba nɔma sue Gusunɔn mi gia.

³³ Handunian sinambu, i Yinni Gusunɔ siaro ka womusu.

I nùn wolle suo.

³⁴ I nùn siaro ka womusu wi, wi u sīimɔ wollo te ta wāa saa yellun di.

Wee win nɔɔ damguu ga nɔɔra.

³⁵ I Gusunɔ bēere wēeyɔ.

Win yiiko ya wāawa Isireliba sɔɔ.

Ma win dam mu wāa wollo.

³⁶ Gusunɔ, a nanum mɔ wunen sāa yerɔ. Wune Isireliban Yinni, a ra wunen tumbu dam wē.

Gusunɔ, sa nun siara.

69 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ, a man faaba koowo.

Na sāare na nim mwēere wahalan sɔ.

³ Na nummɔ yironu sɔɔ, na ñ kpē n yōra. Na wari nim bwerɔ ma nim tora ka man doonɔ.

⁴ Na swī na wasira sere nen gōru ga gbera.

Nen nɔni dam dwiia ye na wunen somiru mara.

⁵ Be ba man tusa ba ñ ten wiru ka naasu yē,

ba dabi ba nen wirun seri kere.

Nen yibere be ba kī bu man go kam ba dam mɔ.

Ye na ñ gbene, ba kī n yen kɔsire wē.

⁶ Gusunɔ, a nen asansi sariru yē.

Nen toranu nu ñ maa berua wunen mi.

⁷Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
a ku de be ba nun yīiyɔ bu sekuru wa
nen sɔ̄.

Isireliban Yinni,
a ku de be ba nun kasu bu sekuru di nen
sɔ̄.

⁸Domi wunen sɔ̄na na seku bakaru
sɔ̄wa ta dera na nen wuswaa
wukiri.

⁹Nen mero bisibu ba man mɛera tuko.
Nen mero turosibu ba ñ man yɛ̄.

¹⁰Wunen dirun kīra man menimɔ nge
dɔ̄ɔ.

Be ba nun wɔmmɔ, ben wɔma wɔri ne
sɔ̄.

¹¹Sanam mɛ na tii kawa na nɔɔ bɔkua,
ba man funɛ wuna.

¹²Sanam mɛ na saaki sebua nuku
sankiranun sɔ̄,
ba man yaakoru mɔ̄.

¹³Be ba sɔ̄ gbāra kɔnnɔwɔ ba man
wīimɔ.

Tam nɔrobu ba ka nen yīsiru womu mɔ̄.

¹⁴Adama Yinni Gusunɔ, wuna nɛ, na
kanamɔ.

Gusunɔ, a man wurario wunen durom
bakam sɔ̄ saa ye a kī.

Domi a ra tɔnu faaba ko ka gem.

¹⁵Kpa a man yara yironun di n ku ka
kpa num.

A man wɔro nen yibereban nɔman di ka
nim bwerun di.

¹⁶A ku de nim yiburu tu man wukiri,
kpa nim bweru tu man di.

A ku de wɔru bɔkɔ geu man kɔrusi.

¹⁷Yinni Gusunɔ, a man wurario wunen
tɔn geerun sɔ̄.

Wunen wɔnwɔn bakaru sɔ̄, a man
sīirema.

¹⁸A ku nɛ wunen sɔm kowo biru kisi.

A man wurario fuuku, wee na wāa nuku
sankira bakanu sɔ̄.

¹⁹A susima a nen hunde wɔra.

A man faaba koowo nen yibereban
nɔman di.

²⁰A yɛ̄ nge mɛ ba man funɛ wuna.

Ba man sekuru doke, ba man kam
mɛera.

A maa nen yibereba kpuro yɛ̄.

²¹Sekura man nuki sanki sere na kom
yaa bie.

Na mara goo u man wɔnwɔndu kua,
adama sari.

Na kasu wi u koo man nukuru yemiasia,
na ñ wa baa turo.

²²Sanam mɛ gɔ̄ɔra man mɔ̄, ba dɛɛ doke
nen dīanu sɔ̄.

Sanam mɛ nim nɔru ga man mɔ̄, tam
mɔmmɔma ba man wɛ̄ n nɔ.

²³A de ben tɔ̄ baka dim mu ko yina
sanam mɛ ba sɔ̄ sɛɛ ka bɔri yendu.

²⁴A ben nɔni wukirio bu ku maa ka yam
wa,

kpa ben dam mu dwiyya.

²⁵A bu wunen mɔru seesio,

kpa wunen mɔru baka ye, yu bu deema.

²⁶A de ben wāa yenu nu ko bansu.

Kpa goo u kun maa wāa ben kuu
bekunuginu sɔ̄.

²⁷Domi wi a soomɔ, wiya ba nɔni sɔ̄mɔ.
Wi a maa yaasa sɔka a mɛera kua,

ba win nuku sankiranu sosimɔ.

²⁸A ben toranu kpuro yaayo.

A ku bu wɔnwɔndu kua baa fiiko.

²⁹A ben yīsiniu goowo wāarun tirenun
di,

kpa a ku bu menna ka gemgibu.

³⁰Adama na wāa nuku sankiranu ka
wahala sɔ̄.

Gusunɔ, a de wunen somiru tu man
yara.

³¹Kon Gusunɔ siara ka womusu.

Kon takaru ko n nùn wolle sua.

³²Yeya ya ra Yinni Gusunɔ wɛ̄re n kere
naa kine yeburu.

³³Be ba gema, bā n yeni wa, ba ko n
nuku dobu mɔ̄.

Bɛɛ be i Gusunɔ kasu, i ko n gɔ̄ru dobu
mɔ̄ bɛɛn wāaru sɔ̄.

³⁴Domi Yinni Gusunɔ u ra sārɔbun gari
nɔ.

U ku ra wigibu duari be ba wāa desiru
sɔɔ.

³⁵ Wɔllu ka tem ka nim wōku ka kpuro
ye ya wasi mi sɔɔ,
yu nùn tɔmɔ.

³⁶ Gusunɔ u koo Siɔni faaba ko.

U koo maa Yudan wusu bani.

Win sɔm kowobu ba koo sina wuu si sɔɔ
kpa su ko begisu.

³⁷ Ben bibun bwesera koo tem me tubi
di.

Be ba Gusunɔ kī, ba ko n ben wāa yeru
mɔ mi.

(I maa meerio 40:14-18)

70 Dafidin womu ge u kua u ka
Gusunɔ yaaya. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a na fuuku a man wɔra.
A ku tɛ a ka man faaba ko.

³ A de be ba kasu bu man go bu burisina
kpa bu sekuru wa.

A de be ba kasu n kam ko bu sekuru wa
kpa bu biruku yira wura.

⁴ A de be ba man yēemɔ mi, bu biru wura
seku ten sɔ.

⁵ A de be ba nun kasu ba n wāa nuku
dobu sɔɔ.

Kpa ba n yēerimɔ wune sɔɔ.

A de be ba maa wunen faaba kī ba n
kparamɔ saa kpuro ma a kpā.

⁶ Gusunɔ, na sāawa sāaro ka wɔnwɔndo.
Yen sɔ, a na nen bɔkuɔ fuuku.

Domi wuna a ra man somi kpa a man
wɔra.

Yinni Gusunɔ, a ku tɛ.

71 Yinni Gusunɔ, wunen miya na
kuku yeru kasu.

A ku de n sekuru wa baa fiiko.

² Wune wi a ra siri dee dee,
a man wɔro kpa a man faaba ko.

A man swaa dakio, kpa a man somi.

³ A de a n sāa nen kpee baa mi kon kuke.
Kpa na n wāa mi baadomma.

Wuna a gōru doke a man faaba ko.

Domi a sāawa nen kuku yeru nge kpee
baa damgia.

⁴ Gusunɔ nen Yinni, a man wɔro tɔn kō-
sobun nɔman di

ka nuku kōsurugibun nɔman di.

⁵ Domi wune sɔɔra na yīiyɔbu mɔ.

Saa nen piiburun di, wuna na naane sāa.

⁶ Saa dɔma tèn di ba man mara, wune
sɔɔra nen naane ya wāa.

Wuna a maa man yara nen meron nuku-
run di.

Wuna ko na n siaramɔ baadomma.

⁷ Tɔn dabiru tà n man wa, biti ra bu
mwewa.

Adama wune, a kua nen kuku yee
damgiru.

⁸ Yinni Gusunɔ, a de na n nun siaramɔ
baadomma.

A de na n nun bɛere wēemɔ tɔɔ baatere.

⁹ A ku man deri nen tɔkɔru sɔɔ.

A de a n ka man wāa baa nà n dam
dwiya.

¹⁰ Domi nen yiberɛba ba nen gari mɔ.

Be ba kasu bu man go, ba nɔɔ tia mɔ.

¹¹ Ba gerumɔ ba mɔ, wee a man deri.

Ba koo man naa swiwa bu mwa.

Domi na n goo mɔ u man wɔra.

¹² N n men na, Gusunɔ nen Yinni, a ku
man deri.

A na fuuku a man somi.

¹³ A de be ba kasu bu man go mi, bu
burisina bu kam ko.

A de be ba nen kam kobu kī bu sekuru
wa.

¹⁴ Adama ne, wuna na yīiyɔ.

Na kon nun siaramɔwa na n dɔɔ.

¹⁵ Kpa n wunen gem ka wunen faaban
gari kpara tɔɔ baatere.

Domi ya n nɔru mɔ.

¹⁶ Yinni Gusunɔ, kon wunen sɔm damgi-
nun gari gere.

Wune turon gem gariya kon kpara.

¹⁷ Gusunɔ, wuna a man keu koosia saa
nen birun di.

Yen sōna sere ka tē na wunen sɔm gee-
nun gari kparamɔ.

¹⁸ Gusunɔ, a ku man deri baa nà n tɔkɔ
kua,

kpa n kpī n ka tēn aluwaasiba
ka be ba koo ra marura wunen dam gari
sō.

¹⁹ Wunen gem mu wāawa sere ka wollo.
Gusunō, gāa bakana a kua.

Wara u ka nun weene.

²⁰ Wuna a dera sa wahala ka nuku
sankiranu wa.

Adama kaa na a sun wāaru wē,
kpa a sun yara saa siki wōrun di.

²¹ A man nukuru yemiasio kpa a de n
nun beere wē.

²² Yinni, kon nun tōma ka mōrōku,
kpa n nun siara ka womusu wunen
bōrōkinirun sō.

Kon wunen yīsiru wolle sua ka mōrōku,
wune wi a sāa Isireliban Yinni Deero.

²³ Nā n nun siaramō, ba koo nen nuku
dobu wa nen wuswaan di.

Meya maa nen hunde ye a wōra ya koo
nun takaru ko.

²⁴ Meya maa nen yara ya ko n wunen
gari kparamō saa baayere.

Be ba kasu bu man go, ba burisina ba
sekuru wa.

72 Womu ge Salomō u kua. Ge
wee.

Gusunō, a ne sina boko bwisi kēeyō
n ka siri nge me a ra siri,

² kpa n wunen tōmbu siri gem sō
baa be ba sāa sāarobu.

³ Wunen gem sō, ben gungunu ka ben
guunu nu koo bu arumani wē.

⁴ Kon sāarobu siria kpa n bu ben gem
wē,

kpa n bwēebwēebun bibu faaba ko,
n be ba bu dam dōremō kōsuku.

⁵ Mēn nō sō ka suru yarimō,
meya ba ko n maa nun nasie sere ka
baadommaō.

⁶ Yinni Gusunō, a de ne, sina boko na n
arufaani mō

nge gura ye ya nemō gbee te ba kōrō kua
sō,

ñ kun me nge nim arufaanigum me mu
kokumō gberō,

⁷ kpa nen bandu sō gem mu n wāa,
kpa dukia yu kuura mēn nō suru
yarimō.

⁸ A de na n bandu dii
saa nim wōku ge ba mō Mediteranen di
sere n ka girari nim wōku bōruguuō,
saa maa daa te ba mō Efaratin di
sere handunian nōrō.

⁹ Kpa a maa de be ba wāa gbaburō
kpuro

bu na nen wuswaāō bu man yiira,
kpa nen yibereba bu tua nō.

¹⁰ Taasisi ka tem me mu toman sinambu
ba koo ka man gbere gobi naawa.
Seba ka Saban sinambu ba koo ka man
kēnu naawa.

¹¹ Kpa sinambu kpuro bu man yiira,
kpa bwesenu kpuro nu man sā.

¹² Domi kon sāaro wi u weeweenu mō
wōra,

kpa n bwēebwēe wi u kun goo mō somi.

¹³ Meya na kon maa sāaron wōnwōndu
wa,

kpa n bwēebwēen wāaru wōra.

¹⁴ Kon bu wōra be ba bu dam dōremōn
min di.

Kon bu yakia be ba bu nōni sōmōn
nōman di.

Domi ben wāaru ta sāawa gāa girinu
nen nōni sō.

¹⁵ Kpa ne sina bokon wāaru tu daka da,
kpa bu ka man Saban wura naawa.

Ba ko n da man kanaru kue tōō baatere
ba n man domaru kuamme.

¹⁶ Kpa alikama yu marura tem sō ka
guunō.

Kpa yen winu nu n wom sooramō nge
Libanin dānu.

Meya maa tōmba koo marura wusu sō
nge yaka bii.

¹⁷ Kpa ne sina bokon yīsiru ta n yara sere
ka baadommaō,

ba n tu soku mēn nō sō yarimō.

Tōmbu bā n ben winsim domaru
kuamme,

ba n da nen yīsiru soku,

kpa bwesenu kpuro nu n̄e,
 doo n̄oꝛugiiwa n̄e sina boko.
¹⁸ Su Gusun̄o Isireliban Yinni siara.
 Domi wi turowa u ra s̄om maamaak-
 iginu ko.
¹⁹ Su n̄un siara win ȳisi beeregii ten s̄o.
 Win yiiko yu s̄oꝛsira handunia kpuro
 s̄oꝛ.
 Ami! Ami!
²⁰ Womu geniwa Dafidi Isain bii u ka
 win kananu wiru go.

WOMUSUN B̄ONU ITASE

73 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Geema, Gusun̄o u s̄aawa t̄on geo
 Isireliban s̄o ka maa b̄en ḡōrusu
 deere.
² Na raa w̄orumaa d̄oꝛ, n tie fiiko n ka
 tem turi.
³ Domi na raa ka gari bakasu nisinu kua
 ȳen s̄o na waam̄o t̄on k̄ōsobu ba nuku
 dobu m̄o.
⁴ Ḡānu ganu kun bu n̄oni s̄ōom̄o ben
 w̄ārun t̄ōru kpuro s̄oꝛ.
 Meyā ben wasi yi bw̄ā do ma yi
 ballim̄o.
⁵ Ba ñ dunian w̄ārun wahala gaa ȳe.
 Meyā ba ñ maa ȳe n̄oni sw̄ā te t̄on be
 ba tie ba ka w̄ā.
⁶ Ba tii suabu sebua nge saba ye ba ra
 sebe wīir̄o.
 Ma ba daa b̄oꝛb̄oꝛya sebua nge yaberu.
⁷ Ben nuku k̄ōsurun kom mu yarim̄o saa
 ben nukurun di,
 ma ben ḡōrun bwisikunu nu s̄ōsiram̄o
 t̄oꝛw̄o.
⁸ Ba ra n t̄onu ȳēm̄owa ba n m̄o,
 ba koo n̄un dam d̄ore ka nuku k̄ōsuru.
 Kpa ba n tii sua gari gerum̄o,
⁹ ba n Gusun̄o w̄ollu w̄omm̄o.
 Meyā maa ben yara ku ra goo deri han-
 dunia mi.
¹⁰ Yen s̄ōna t̄ambu kpuro ba wuram̄o ben
 mi gia.
 Ma ba ben gari n̄orum̄o nge nim,

¹¹ ba m̄o, Gusun̄o kun ḡānu ȳe.
 Wi, W̄orukoo, u ñ ȳēru m̄o.
¹² Nge meya t̄on k̄ōsobun w̄āra s̄ā.
 Ba ku ra n wurure. Ba ra n ben dukia
 kuurasiam̄owa.
¹³ Ma na tii s̄ōowa na n̄e, ñ n men na,
 kam s̄ōra na nen ḡōru deerasia,
 ma na nia n ka s̄ōsi ma na deere.
¹⁴ Yinni, t̄ōru baatere a ra man
 seeyasiewa,
 kpa a man n̄oni s̄ō bururu baatere.
¹⁵ N̄a n n̄e, kon ko nge t̄on k̄ōso be,
 ko na n k̄i n nen bweseru siki te a ḡosa.
¹⁶ Ye na gari yin asansi kasu n ka yi
 tubu,
 ma na wa yi man s̄ēsie too.
¹⁷ Adama d̄oma te na dua wun̄e Gusun̄on
 s̄ā yer̄o,
 saa yera na gia ye ya t̄on k̄ōsobu mara.
¹⁸ Geema, Yinni Gusun̄o, a bu surewa
 swaa ȳe s̄o ba koo sella,
 kpa bu w̄oruma bu gbi.
¹⁹ Kaa de bu kam ko mii mii,
 kpa ben w̄āru tu n̄oru ko subaru s̄oꝛ.
²⁰ Yinni, a ra bu kpeerasiewa,
 kpa bu ben gari duari
 nge me t̄onu u ra dosu duari.
²¹ Ye nen ḡōru ga sankira,
 n s̄aawa nge ḡānu s̄oka nen nukur̄o.
²² Ma na kua nge gari b̄ok̄o,
 na ñ ḡānu tuba nge gbeeku yaa.
²³ Adama ka me, na w̄ā ka wun̄e.
 Ma a man mwa ka wunen n̄om geu.
²⁴ Kaa man kpara ka wunen bwisi.
 Yen biru, kaa man mwa wunen yiiko
 s̄oꝛ.
²⁵ Wara na m̄o w̄oll̄o, wun̄e baasi.
 Meyā na ñ maa goo ȳīȳo handunia yeni
 s̄oꝛ.
²⁶ Nen wasi ka nen bwisikunu kpuro koo
 doona.
 Adama wun̄e Yinni Gusun̄o, wuna a ra
 man dam k̄e.
 A s̄aawa nen dukia sere ka baadommao.
²⁷ Wee be ba ka nun tonda ba gbim̄o.
 Meyā a be ba nun deri go.

²⁸ Adama ne, n man wēre na n wāa
wunen bōkuo Yinni Gusunō.

Domi na kuku yee naanegiru wa wune
sōo.

Kon kpara ye a man kua kpuro.

74 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
Gusunō, mban sōna a sun yina.

Mban sōna a ka sun mōru mō
besē be a kpare nge yāa gōo.

² A besē wunen tōmbu yaayo,
besē be a yakia saa yellun di.

A besen bwese kerī yaayo
yi yi kua wunegii.

A Sionin guu te yaayo

tēn mi wunen wāa yera raa wāa.

³ A doo a wa nge me yam mi, n bansu
kua mam mam.

Yiberēba ba gāanu kpuro sankā sāa yee
te sōo.

⁴ Wunen yiberēba ba kukura sāa yeru mi
nge gbee sinansu

ma ba ben gidi bōra gira mi.

⁵ Ba sāare nge dāa buro be ba gbāa yi-
iyamō dāa sōowō.

⁶ Ma ba sāa yee ten bura yānu kpuro kō-
suka ka gbēē ka matalaka.

⁷ Ba wunen sāa yee te dōo meni.

Ba tu disī doke te, te ta wunen yīsiru
sōowa.

⁸ Ma ba gerumō ben gōruō ba mō, su bu
nōni sō ka dam.

Ma ba besen sāa yenu kpuro dōo meni
tem me sōo.

⁹ Yinni, sa ñ maa yīreru garu waamō
te ta sun sōosimō ma a wāa besen suunu
sōo.

Wunen sōmōbu ba ñ maa wāa.

Besen goo kun maa yē sere saa yerà kaa
n sun deri me.

¹⁰ Sere saa yerà kaa n mara
yiberē u n nun nōo kuurimō.

Sere saa yerà kaa n nōo maari

yiberē u n wunen yīsiru kam meera.

¹¹ Mban sōna a wunen nōmu kurua.

A gu demio kpa a bu kam koosia.

¹² Gusunō, saa yellun di wuna a sāa nen
sunō.

Wuna a sun faaba kua nōn dabinu.

¹³ Wuna a nim wōku burana ka wunen
dam

ma a yēe gōbi wiru kōsuka.

¹⁴ Wuna a karaku wiru kōra,
ma a dera be ba wāa mi gāanu ku ra kpi
ba gu tema.

¹⁵ A dera bwia ka daara yara,
ma a daanu gberasia ni nu ku ra nim
kpe.

¹⁶ Wuna a wōkuru ka sōo sōo kua.

Wuna a yam bururam ka sōo kua.

¹⁷ Ma a tem nōo bura yenu kua.

Ma a yam susuru ka puran saaba yi.

¹⁸ Yinni Gusunō, a yaayo ma yiberē u
nun yēemō.

Bwese te ta ñ bwisi mō, ta wunen yīsiru
gema.

¹⁹ A ku wunen tōn be a kī mi gbeeku yēe
deria.

A ku bu duari be, be ba sāa
wōnwōndobu.

²⁰ A wunen arukawani yaayo.

Domi dam diobu ba yiba ba kukua mi
ba ñ bu wasi tem me sōo.

²¹ A ku de wi ba dam dōre u sekuru wa.
A de wōnwōndo ka sāaro bu nun siara.

²² Yinni Gusunō, a seewo a ka tii yina.

A yaayo wōma ye gari bakasu ra n nun
mō.

²³ A ku wunen yiberēban wōkinu duari.

A be ba nun seesimō baadomman wōk-
inu nōowō.

75 Womu ge Asafu u wom kowobun
wirugii kua ge ba mō, a ku kam
koosia. Ge wee.

² Gusunō, sa nun siara.

Wunen yīsiru ta yiba besen nōowō.

Sa wunen sōm geerun gari kparamō.

³ Wune, Yinni Gusunō, a nee,

saa ye a yi yà n tunuma, kaa tōmbu siri
gem sōo.

⁴ Tem mu koo kpī mu yīiri ka ye ya wāa
me sōo.

Adama wuna a yen gbereba neni.

⁵ A nɛɛ, be ba tii sue bu ku maa tii sua.
A maa tɔn kɔsobu sɔɔmɔ bu tii suabu derio.

⁶ Bu ku tii walle sua, kpa bu tɔn bia gari de.

⁷ Domi walle suabu kun wee saa sɔɔ yari yerun di,
n̄ kun me sɔɔ duu yerun di,
bu n̄ maa wee sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di.

⁸ Wunɛ Gusunɔwa a ra tɔmbu siri.
Wuna a ra gabu kawe kpa a gabu walle sua.

⁹ Yinni Gusunɔ, a nɔra **neni ya tam yiba mu gbisimɔ,
ma a mu handunian tɔn kɔsobu wɛɛmɔ.
Ba koo mu nɔwa mam mam sere ka men kɔtɔrɔ.

¹⁰ Adama nɛ, na n̄ nɔɔ marimɔ.
Kon Gusunɔ Yakɔbun Yinni tɔmawa ka womusu.

¹¹ U koo tɔn kɔsobun tii suabu kpeerasia, kpa u be ba n̄n mem nɔɔwamme kuurasia.

76 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

² Ba Gusunɔ tuba Yudaɔ,
ma u yisuru yara Isireliɔ.

³ Win wāa yera wāawa Salemɔ ye ba m̄ Sion̄i.

⁴ Miya u tabu yānu bɔɔka.
Niya, s̄ɛnu ka terenu ka takobiba.

⁵ Yinni Gusunɔ, a s̄awa wi ba koo nasia.

Wunen nanum mu kpā mu kere guu ni nu wāa saa yellun di.

⁶ Ba tabu durɔ wɔrugɔban yānu potira.
Wee ba kpuna ba gu.

Ba kpana bu ka tii yina be, be ba raa dam mɔ mi.

⁷ Gusunɔ Yakɔbun Yinni, ye a gbāra,
yera maasɔba wɔruka ka ben dumi.

⁸ Gusunɔ, wuna ba koo nasia.

Wunen mɔru yā n seewa wara u koo kpī u yōra wunen wuswaɔ.

⁹⁻¹⁰ Wunen siribu nɔra saa wollun di.

Sanam me a seewa a tɔmbu siri,
ma a be ba tii kawe faaba kua,
yera handunian tɔmbu kpuro ba berum soora ma ba tii deri s̄ɛ.

¹¹ Baa tɔnun mɔru yā n seewa, wunen yikowa ya koo s̄ɔsira.

Be ba maa yara wunen mɔrun di, ba koo yen t̄ɔ bakaru diwa.

¹² I Gusunɔ bɛn Yinni nɔɔ mwɛenu kuo kpa i nu yibia.

Bɛɛ be i ka n̄n sikerene i n̄n nasie, i ka n̄n k̄nu naawɔ.

¹³ Wiya u ra sinam be ba tii sue kawe.
Sinambu kpuro ba n̄n nasie.

77 Asafun womu ge u Yedutum kua.
Ge wee.

² Na Gusunɔ nɔɔgiru sue.

Na n̄n soku, u koo man swaa daki.

³ Nà n nuki sankire, na ra Gusunɔ kasuwa.

Wɔkuru na ku ra w̄ere.

Na ra nen nɔma yiyewa wollɔ nà n kanaru m̄.

Adama ka mɛ, nen bw̄era ku ra kpune.

⁴ Nà n Gusunɔ yaaya, na ra n weeweenu m̄wa.

Nà n bwisika, nen gɔma ya ra dwiyewa.

⁵ Yinni Gusunɔ u ku ra de n dweeya.

Na ku ra kpī n gari gere nen n̄n swāarun s̄.

⁶ Na ra yellu yaayewa kpa na n gasɔn gari bwisikumɔ.

⁷ Na nen womusu yaayamɔ wɔkuru,
ma na bwisikumɔ na m̄,

⁸ Yinni Gusunɔ u koo sun yinawa sere ka baadommaɔ?

U n̄ maa ka sun n̄nu geu m̄ɛrimɔ?

⁹ Win durom mu kpawa mi sere ka baadommaɔ?

**75:9 nɔra - Nɔra ye ba ka yā mini ya s̄awa Gusunɔn mɔru ye u koo ka tɔn kɔsobu siri.

U ñ maa gari gɛɛ mɔ u sun sɔ̄ sere ka
baadommaɔ?

¹⁰ U duariwa u sun durom kua?

U sun win wɔ̄n wɔ̄ndu wunariwa win
mɔ̄run sɔ̄?

¹¹ Ma na nen tii sɔ̄wa na nɛɛ, wee ye ya
man dumɔ,
yera Wɔ̄rukoon dam kun maa ka sun
wāa.

¹² Yinni Gusunɔ, kon wunen sɔ̄ma
yaaya.

Domi na yaaya sɔ̄m maamaakigii ni a
kua.

¹³ Kon wunen sɔ̄ma kpuron gari kpara.
Kon sɔ̄m maamaakiginun gari saari.

¹⁴ Gusunɔ, wunen swɛɛ yi dɛɛrewa.

Wara u ka nun kpāaru nɛ.

¹⁵ A sāawa wi u ra sɔ̄m maamaakiginu
ko.

A dera wunen dam mu sɔ̄sira bwesenu
sɔ̄.

¹⁶ Ka wunen dama a wunen tɔ̄mbu yakia
be, be ba sāa Yakɔ̄bu ka Yosefun
sikadominu.

¹⁷ Gusunɔ, ye nim mu nun wa, ma mu
diira,
mu gbisa sere sɔ̄wɔ.

¹⁸ Ma gura nɛmɔ nge daa surundu.

Ma guru gbāsukubu nɔ̄ramɔ.

Ma guru maakinu daamɔ wɔ̄llun
baama.

¹⁹ Gura ya gbāra ma guru maakinu nu
handunia kpuro yam bururasia,
ma tem mu diira berum sɔ̄.

²⁰ A sīa nim wɔ̄kun wɔ̄llɔ ka maa men
sɔ̄wɔ.

Adama goo kun wunen yira wa.

²¹ A dera Mɔ̄wisi ka Aroni ba wunen
tɔ̄mbu kpara nge yāa gɔ̄.

78 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
Nen tɔ̄mbu, i nen gari swaa
dakio.

I swaa tem kpīiyɔ i nɔ̄ ye na gerumɔ.

² Kon bɛɛ faagi gaa kua ka mɔ̄nnu ye ya
sāa yellun gari.

³ Ye sa nua ka ye sa gia ka ye besen
baababa ba sun sɔ̄wa,

⁴ sa ñ ye besen bibu beruamme.

Sa ko bu Yinni Gusunɔn tɔ̄maru sɔ̄wa ka
win dam gari ka sɔ̄m maamaakigii
ni u kua.

⁵ U bese Isireliba, Yakɔ̄bun bweseru
wooda wɛ.

Wooda yera u besen baababa wɛ bu ka
ye ben bibu sɔ̄si.

⁶ Bii be ba koo marura, ben tii ba koo ye
gia,

kpa bu maa ye ben bibu sɔ̄si.

⁷ Saa yera ba koo Yinni Gusunɔ naane
ko.

Ba ñ maa duarimɔ ye u kua.

Kpa bu win woodaba mem nɔ̄wɔ.

⁸ Ba ñ maa mɔ̄ nge ben baababa.

Domi baaba be, ba kua mem nɔ̄ sariba,
ma ben gɔ̄ru ga ñ ka Gusunɔ turo yɔ̄re.

Ma ba kua naane sariba Gusunɔn mi.

⁹ Efaraimun bweseru te ta tennu mɔ̄

ta biruku yira wura tabun saa.

¹⁰ Ta ñ ten arukawani yibie ye ta ka
Gusunɔ bɔ̄kua.

Ta yina tu win woodaba mem nɔ̄wɔ.

¹¹ Ta win sɔ̄m maamaakigii ni duari ni
u tu sɔ̄si.

¹² U maamaaki kua ben sikadoban
wuswaɔ Soaniɔ Egibitin temɔ.

¹³ U nim wɔ̄ku bera ga kpaasina ga yɔ̄ra
nge gana,

ma u dera ba tɔ̄bura.

¹⁴ Guru wii wurora u dera ta bu gbiye
sɔ̄ sɔ̄.

Wɔ̄kuru, kpa u de dɔ̄ yara ya n sɔ̄sire
guru wii wuro te sɔ̄.

¹⁵ U kpenu besuka gbaburɔ,

ma nim bakam mu kura ba nɔ̄ra.

¹⁶ U dera nim mu yara kpennun di,

ma mu kokumɔ nge daa bakarun nim.

¹⁷ Adama ka mɛ, baaba be, ba wi,
Wɔ̄rukoo torarimɔwa ba dɔ̄.

Ba nùn seesiwa gbaburu mi, mi gāanu
ku ra kpi.

18 Ma ba wi, Gusunɔ nɔɔ kuura ba nùn dīanu kana ni ba kī.

19 Ba nɛɛ, ka gem, Gusunɔ u koo kpī u sun diisia gɓaburu mini?

20 Geema, Mɔwisi u kpee te so, ma nim mu koka nge daarun nim.

Adama u koo kpī u sun diisia?

U koo kpī u sun yaa wē su tem?

21 Ye Yinni Gusunɔ u yeni kpuro nua, yera win mɔru ya seewa nge dɔɔ wi ba sɔre win tɔmbu Isireliban sɔ.

22 Domi ba ñ nùn naane kue.

Ba ñ win somiru yīiyɔ.

23 Ka mɛ, u guru wiru wooda wē.

Ma u wɔllun gamboba kenja.

24 U dera dīa ni ba mɔ manna nu bu nɛɛya saa wɔllun di.

25 U bu ye wēwa nge mèn nɔɔ ba kī.

Tɔn boko dima ba di.

26 Yen biru, u dera woo ga na saa sɔɔ yari yerun di ga wɔllu swee.

Ka win dama u woo seeyama

sɔɔ yēsɔn nɔm dwaru gian di,

27 ma u dera gunɔsu su sarama su bu wukiri nge tua.

Su dabi nge yani seeri nim wɔkun goorɔ.

28 U dera su wɔruka su terie baama ben sansaniɔ.

29 Ma Gusunɔ u bu wē ye ba kī.

Ma ba di ba deba.

30 Adama ye ba dimɔ ba ñ kpa, dīanu yiba ben nɔɔɔ.

31 Sanam meya Gusunɔ u ka bu mɔru kua.

Ma u be ba dam bo go.

U ben aluwaasiba so u surura.

32 Ka mɛ, ba wure ba tora.

Ba ñ win sɔm maamaakigii ni naane kue.

33 Ma Yinni Gusunɔ u bu doke berum sɔɔ u ben wāaru nɔru koosia nge woo.

U bu kam koosia nɔni kpaki teeru.

34 Yinni Gusunɔ ù n kī u bu go, yera ben gabu ba ra gɔsirame win mi gia.

35 Kpa bu yaaya ma wi, Wɔrukoowa u sāa ben kpee baa mī ba ra kuke.

Wiya u ra maa bu wɔre.

36 Adama ba ku ra gem gere.

Ba ra n kī bu nùn nɔni wɔkewa ka ben gari.

37 Ben gɔru ga ñ ka nùn wāa.

Ba ñ maa ben arukawani yibie.

38 Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u ra tii nene

u kun win mɔru kpuro yɔsu.

U ra bu wɔnwɔndu kue,

kpa u bu ben durum wɔka u kun bu go.

39 U ra yaaye ma ba sāawa tɔmbu.

Ba sāawa nge woo.

Gà n doona, ga ku ra wurame.

40 Nɔn dabina ba Gusunɔ seesi gɓaburu.

Nɔn dabina ba win mɔru seeya.

41 Ba maa wure ba nùn nɔɔ kuura wi, wi u sāa ben Yinni Deero.

42 Ba ñ tɔɔ te yaaye tē sɔɔ u bu wɔra yibereban nɔman di ka win dam.

43 Ba ñ maa yaaye sɔm maamaakigii ni u kua Egibitiɔ ka Soanin gberu kpaaneɔ.

44 U Egibitigibun daanun nim gɔsia yem, ma ba kpama bu mu nɔ.

45 U dera gɓabu swēɛ yi bu wɔri yi di.

Ma u dera surenu nu bu kam kua.

46 U dera twee yi ben dīanu wɔri yi di.

Ma u dera ben hanian are kam kua.

47 U dera guru kpenu nu ben resem gbaanu kam koosia.

Ma wooru ben dāa gbaanu sanku.

48 U dera guru gbāa ka guru kpenu ben yaa sabenu di.

49 Ma u ka Egibitigii be mɔru seewa ka dam u bu nɔni sɔɔwa.

U dera gɔɔn gɔradoba ba na dabi dabinu ba bu wɔri.

50 U ñ dere win mɔru yu goo sēena.

U bu kēsi kēsi baranu kpēɛ u ka bu go.

51 U Egibitigibu be, be ba sāa Kamun bi-bun bweserun bii tɔn durɔ gbiikoo baawure go,

be, be ba sāa ben aluwaasirun bibu.

52 U dera win tamba yara nge yāa gōō ge ga yarima gōrun di.

Ma u bu kpara gbaburō.

53 U bu kpara ka bōri yendu, ba ñ diira. Ma u dera nim wōku ga ben yiberēba wukiri.

54 Ma u ka bu da win tem dēeramō, guu ten mi, te u mwa ka win dam.

55 U bwese tukunu gira win tambu Isireliban sō.

Ma u tem mē bōnu kua u dera ba sina mi, kuu bekuruginu sō.

56 Adama ba Gusunō nō kuura.

Ba wi, Wōrukoo seesi.

Ba ñ win woodaba mem nōwē.

57 Ba Gusunō dēsirari, ma ba kua naane sariba

nge mē ben baababa ba raa kua.

Ba wurura nge ten tēn kirika ya kusira.

58 Ba win mōru seeya ka ben būu turanu.

Ba win nisinu seeya ka ben bwāarokunu.

59 Ye Gusunō u ye kpuro wa, yera win mōru seewa,

ma u Isireliba yina.

60 U sāa yee te deri te ta wāa Siloō.

U kuu bekurugii te deri tēn mi u ra ka bu yinne.

61 Ma u dera yiberēba ba win woodan kpakororu mwa,

tē sō u ra win dam ka win yiiko sōōsi.

U dera ba ka tu doona tem tukumō.

62 U ka win tambu mōru kua,

ma u dera ba bu go tabu sō.

63 U dera aluwasiba ba dōō mwaara,

ma wōndiaba ba durōbu bia.

64 U dera ba ben yāku kowobu go tabu sō ka takobi.

Ma ben gōminibu ba ñ ben gōō swī.

65 Yera Yinni Gusunō u seewa nge tōnu wi u dom yandama.

U seewa nge tabu durō wōrugō wi tam mu goomō.

66 Ma u win yiberēba so u gira.

U bu sekuru doke te ta ñ kpeemō sere ka baadommaō.

67 U Efaraimu Yosefun biin bweseru yina.

U ñ tu gōsa.

68 Yudan bweseru ka Sionin guura u kīa u gōsa.

69 Guuru miya u win sāa yeru bana

ta dam mō nge wōllu ka tem

mē u swīi sere ka baadommaō.

70 U Dafidi gōsa u n ka sāa win sōm kowo.

Yāa kpara yerun diya u nūn mwaama

71 u ka ko Isireliba, Yakōbun bweserun kparo

be, be ba sāa wi, Yinni Gusunōn tambu.

72 Dafidi wi, u tōn be kparawa ka gōru dēerō, ka laakari.

79 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusunō, wee tōn tukobu ba wunen tem wōri.

Ba dera wunen sāa yeru ta disi duura.

Ba dera Yerusalemu ya kua bansu.

² Ba wunen tambu go,

ma ba dera gunōsu ben gonu di.

Ba dera gbēeku yēē yi be, be ba nun sāamō min gonu tema.

³ Ba ben yem yari mu ka Yerusalemu sikereñe nge nim,

ma ba ben gonu deri mi, goo kun nu sikua.

⁴ Be ba ka sun sikerene ba sun wōmmō.

Besen berusebu ba sun yaakoru mō.

⁵ Yinni Gusunō, sere saa yerā wunen mōru ko n seewa.

Sere saa yerā kaa n nisinu seewa nge dōō.

⁶ A de wunen mōru yu wōri bwese ni nu ñ nun yē

ka ni nu ñ nun sāamō sō.

⁷ Domi ba Isireliba go, ma ben tem mu kua bansu.

⁸ A ku sun besen sikadoban durum sōbi.

Adama wunen kīrun sō, a sun wōnwōndu kuo.

Domi sa kua wōnwōndobu.

⁹ Gusunō besen faaba kowo, a sun somiō kpa wunen yīsiru tu beere wa.

A sun wɔro kpa a sun besen durum wɔka.

¹⁰Mban sɔna kaa de bwesenu nu n mɔ, mana besen Yinni u waa.

A be ba wunen tɔmbun yem yari mɔru kɔsieyo

bwesenun suunu sɔɔ besen wuswaaɔ.

¹¹Yinni Gusunɔ, a desobun weeweenu nɔwɔ,

kpa a be ba ka dɔɔ bu go faaba ko ka wunen dam.

¹²Yinni, bwese ni nu ka nun sikerene nu nun wɔnwa,

a nu nin durum kɔsieyo sere nɔn nɔɔba yiru.

¹³Adama bese wunen tɔn be a kpare, sa ko nun tɔma sere ka baadommaɔ,

kpa bese ka besen bibun bweseru sa n nun beere wɛemɔ.

80 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

²Wune Isireliban kparo, a swaa dakio a nɔ.

Wune wi a ra wunen tɔmbu kpare nge yaa gɔɔ,

ma a sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ,

a tii sɔɔsio wunen yiiko sɔɔ.

³A bese Efaraimu ka Benyamɛe ka Manasen bwese kerɔ wunen dam sɔɔsio,

kpa a sun faaba ko.

⁴Yinni Gusunɔ, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛerio, kpa a sun faaba ko.

⁵Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,

sere saa yerà kaa n ka sun mɔru sãa

a n besen kanaru yinamɔ.

⁶Wee a dera nuku sankiranu nu kua besen dīanu,

ma a dera besen nɔni yīresu kua besen nim.

⁷A dera be ba ka sun sikerene ba sanamɔ besen sɔ.

Ma besen yibereba ba sun yɛemɔ.

⁸Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛerio kpa su faaba wa.

⁹Wee a resem dāa wukama Egibitin di, ma a tɔmbu seeya ben wāa yenun di, ma a resem ye gira mi.

¹⁰A ye ayeru kua mam mam, ma ya seewa ya nuwi gira.

Ya kpēa ya tem kpuro

¹¹ka guunu wukiri,

ma yen kāasi yi kpēa nge dāa ye ba mɔ seduru.

¹²Yen kāasi yi, yi da sere nim wɔkuɔ, ma yin nuwi yi da sere daa bakarɔ yi kpara.

¹³Yinni Gusunɔ, mban sɔna a yen karan gambo kɔsuka,

ma a dera be ba sarɔ mi, ba ye guramɔ.

¹⁴Ma a dera sakanu ka gbeeku yɛe yi yi tie, yi naamɔ yi ye dimɔ.

¹⁵Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a wurama.

A mɛerio wɔllun di kpa a wunen resem ye nɔni doke.

A ye kɔsuo.

¹⁶A resem dāa te nɔrɔrio

te, te ta sãa nge wunen bii wi a gɔsa.

¹⁷Wee ba resem bɔɔra ba dɔɔ meni.

A bu mɔru kɔsieyo bu gbi.

¹⁸A de wunen dam mu n ka wi a gɔsa u sɔ wunen nɔm geuɔ wāa.

¹⁹Saa yera sa ñ maa ka nun tondamɔ.

A de sa n wāa kpa sa n nun sãamɔ.

²⁰Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛerio, kpa su faaba wa.

81 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

²Yinni Gusunɔwa u sãa besen dam.

I nùn womu kuo ka nuku dobu.

I Gusunɔ Yakɔbun Yinni takaru koowo ka nuku dobu.

³I womusu koowo.

I gãasu ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu soowo.

⁴I kɔba soowo suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ.

I kɔba wureo Kunun tɔɔ bakaru sɔɔ suru ù n tarum kua.

⁵ Domi wooda yera Yakɔbun Yinni u Isireliba wē.

⁶ Wooda yera u Yosefun yenugibu wē sanam me u Egibiti wɔri.

Ma na nɔɔ gagu nua ge na ñ tuba. Ga nee,

⁷ na bee sɔmunu swenya been senun di, na dera i yoo sɔma deri.

⁸ Sanam me i wāa nɔni swāaru sɔɔ, i man soka, ma na bee yakia.

Na bee wisa guru maakinu sɔɔ.

Na been laakari meera Meriban bwiaɔ.

⁹ Bee nen tɔmbu Isireliba,

i man swaa dakio i nɔ ye kon bee sɔ.

¹⁰ I ku de būu goo u n maa wāa been suunu sɔɔ.

I ku maa nu yiira i sã.

¹¹ Nena Gusunɔ been Yinni wi u bee yara Egibitin di.

I been nɔɔ wukio kpa n bee diisia.

¹² Adama bee nen tɔmbu, i ñ man swaa daki,

i ñ maa man mem nɔɔwe.

¹³ Na dera i wɔri been gɔru bɔbunu sɔɔ, ma i been tiin bwisi swii.

¹⁴ Bee nen tɔmbu, ñ n daa man swaa daki i siimɔ nen swaa sɔɔ,

¹⁵ kon daa been yibereba sekuru doke, kpa n bu naa swii n go go.

¹⁶ Saa ye sɔɔra ne, Yinni Gusunɔn yibereban tii suabu koo nɔru ko,

kpa Isireliban doo nɔɔru tu te.

¹⁷ Kon bu dia geenu wē,

kpa bu kperun tim gem di.

82 Womu ge Asafu u kua. Ge wee. Gusunɔ u wāa wɔllun tɔmbun suunu sɔɔ.

Miya u wāa u ka sirimɔ. U nee,

² sere saa yerà i ko i n wāa i n sirimɔ ka weesu,

i n yɔ taaregibun biruɔ.

³ I dam sarirugibu ka gobekuba ben gem wēeyɔ.

I wɔnwɔndobu ka sãarobu ben gem wēeyɔ.

⁴ I dam sarirugibu ka be ba dam dɔremɔ faaba koowo.

I bu wɔro tɔn kɔsobun nɔman di.

⁵ Adama bee, i ñ gāanu ganu yē.

I ñ maa bwisi gee mɔ. I kom kɔsum mɔwa,

ma ya dera gem mu doona handunian di.

⁶ Na raa nee, i sãawa wɔllun tɔmbu.

I sãawa Wɔrukoon bibu.

⁷ Adama i ko i gbiwa nge tɔn dirobu.

I ko i gbiwa nge sinambu kpuro.

⁸ Gusunɔ, a seewo a handunia siri.

Domi wuna a bwesenu kpuro mɔ.

83 Womu ge Asafu u kua. U nee, ² Gusunɔ, a ku mari, a ku maa wēra.

³ Domi wee wunen yibereba ba seewa, be, be ba nun tusa ba wiru yɔrasie.

⁴ Wee ba kɔsa wesianamɔ wunen tɔmbun sɔ.

Ba nɔɔ tia mɔ be a kɔsun sɔ.

⁵ Ba gerumɔ ba mɔ,

bu na bu sun kpeerasia bwesenu kpuron suunu sɔɔn di,

kpa bu ku maa bese Isireliban yisiru yaaya.

⁶ Wee ba wesiana,

ma be kpuro ba nɔɔ tia kua bu ka nun wɔri.

⁷ Beya, Edɔmuba ka Isimeeliba ka Mɔabuba ka Agariba

⁸ ka Gebaliba ka Amɔniba ka Amalekiba ka Filisitiba ka sere Tirigibu.

⁹ Asirigibun tii ba na ba ka bu nɔɔ tia kua,

ba Lɔtun bibun bweseru, Amɔniba ka Mɔabuba nɔma kã.

¹⁰ Yinni Gusunɔ, a bu kuo nge me ba Sisera ka Yabini ka Madianiba kua Kisionin daaru.

¹¹ Ba bu kpeerasiawa Eni Dorio, ma ba ben gonu deri mi, nu tem kɔsisia nge naa bisu.

¹² A de ben sinambu bu gbi nge sinam beni,

Orebu ka Seebu ka Seba ka Salumuna,
¹³ be, be ba raa geruna ba nee,
 bu da bu Gusunon arumani gura.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a bu suo a ka doona
 nge me woo guna ya ra ka yakasu
 doone.

¹⁵ A de bu dɔɔ mwaara nge me dɔɔ u ra
 dāa sɔɔ mwe,
 ñ kun me nge me dɔɔ yara ya ra guunu
 dabiri.

¹⁶ A bu naa giro ka guru woo bɔko.
 A bu nandasio ka woo guna.

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a bu sekuru dokeo,
 kpa bu wa bu gosirama wunen mi.

¹⁸ A de bu sekuru wa,
 kpa ba n nande sere ka baadommaɔ.
 A ben yiɣɔbu wunɔ, kpa bu kam ko.

¹⁹ Kpa bu gia ma wune turowa a sāa
 Yinni Wɔrukoo handunia ye sɔɔ.

84 Womu ge Koren bibu ba wom
 kowobun wirugii kua. Ba gu
 kuawa ka mɔrɔku. Ge wee.

² Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 wunen wāa yeru ta man wēre.

³ Na sende, na diirimɔ n wa n ka du
 wunen sāa yerɔ.

Nen gɔru ka nen wasi kpuro nuku dobun
 kuuki mɔ

wune Yinni Gusunon sɔ, wune wi a wāa.

⁴ Nen Yinni, nen sina boko!

Baa ka gunɔminɔ nu ra n wāa yeru mɔ.

Wɔllu ka tem Yinni, a ra mam de
 nu sokunu ko wunen yāku yerun bɔkuɔ.

⁵ Doo nɔɔrugiba be ba wāa wunen sāa
 yerɔ

ba nun tɔmamɔ baadomma.

⁶ Doo nɔɔrugiba be ba tāsa wune sɔɔ.

Ba ra n sɔɔru sāa bu ka sāraru da.

⁷ Bā n sarɔ wɔwan di ye ba mɔ Yiresu,

a ra de bwii yi koorawa mi,

kpa gura yu ka ye domaru naawa.

⁸ Nge me ba dɔɔ bu ka Gusunɔ yinnibun
 Yinni sā Siɔniɔ,

nge meya ben dam mu ra n sosimɔ
 gbabu te sɔɔ.

⁹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a man
 swaa dakio.

Gusunɔ Yakɔbun Yinni, a nen kanaru
 nɔɔwɔ.

¹⁰ Yinni, wune wi a sāa besen tereru,
 a wi a gosan wuswaa meerio.

¹¹ Nen sɔɔ teerun wāaru wunen sāa yerɔ,
 ta nen yam tukum wāarun sɔɔ dabi
 dabinu kere.

N buram bo na n wāa wunen sāa yerun
 kɔnɔwɔ,

ye ko na n ka wāa diru mi tɔn kɔsoba
 wāa.

¹² Yinni Gusunɔ, a sāawa nge sɔɔ.

A maa sāawa nge tereru.

Wuna a ra tɔmbu durom ka beere kue.

Be ba siimɔ gem sɔɔ, a ku ra ka bu gea
 yinari.

¹³ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 doo nɔɔrugiiwa wi u nun naane sāa.

85 Womu ge Koren bibu ba wom
 kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a wunen tem durom kua.
 Wee a ka bese Isireli be sa sāa Yakɔbun

bweseru wurama.

³ A bese wunen tɔmbun toranu wɔka.

A besen durum kpuro wukiri.

⁴ A ñ maa ka sun mɔru sāa.

A dera wunen mɔru kpuro ya sure.

⁵ Gusunɔ besen faaba kowo, a sun wesio
 nge yellu.

A ku maa ka sun mɔru ko.

⁶ Nge kaa n ka sun mɔru sāawa sere ka
 baadommaɔ?

Nge kaa n mɔru sāawa sere ka besen bi-
 bun bibu sɔɔ?

⁷ A ñ sun wāaru wesiamɔ

kpa bese wunen tɔmbu su wa su nuku
 dobu ko wunen sɔ?

⁸ Yinni Gusunɔ, a sun wunen durom
 sɔɔsio

kpa a sun faaba ko.

⁹ Yinni Gusunɔ, kon swaa daki n nɔ ye a
 gerumɔ.

Domi bɔri yendun gariya a ra n wunen
 tɔmbu sɔɔmɔ

be ba nun naane sāa

ma ba kun wure wiira gari sɔɔ.

¹⁰ Be ba nun nasiewa a ra faaba ko.

Kpa a de beere ya n wāa besen tem sɔɔ.

¹¹ Tɔn geeru ka bɔrɔkinira koo wurama
kpa gem ka bɔri yenda n wāa tem me
sɔɔ.

¹² Bɔrɔkiniru ta koo se tem me sɔɔ nge
dīa bwese te ba duura,

kpa gem mu sarama wɔllun di.

¹³ Yinni Gusunɔn tiwa u koo sun bɔri
yendu wē,

kpa besen tem mu binu ma.

¹⁴ Gema mu ko n nūn gbiiye, kpa mu win
swaa sɔme.

86 Dafidi u kanaru kua u nee,
Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio
kpa a nen kanaru nɔ.

Wee na sāaru ka wɔnwɔndu soore.

² A nen hunde beruo, domi na ra nun sā.
Gusunɔ, na nun naane sāa,
a man faaba koowo.

³ Yinni, wuna na ra nɔɔguru sue
baadomma.

A man wɔnwɔndu kuo.

⁴ Yinni, a man nuku dobu wēeyɔ.

Wuna na ra n kanamɔ ka nen gɔru
kpuro.

⁵ Yinni, a sāawa tɔn geo,
a ra maa tɔmbu ben durum wɔke.

A ra be ba nun soku kpuro kīru sɔɔsi ta
n kpā.

⁶ Yinni Gusunɔ, a nen kanaru nɔɔwɔ.

A nen weeweenu swaa dakio.

⁷ Domi nà n nun kana nɔni swāarun saa,
a ra man wisi.

⁸ Gāanu sari ni nu ka nun weene ye ba
ra sā kpuro sɔɔ.

Gāanu maa sari ni nu ka wunen sɔma
weene.

⁹ Bwese ni a taka kua kpuro nu koo na
nu yiira wunen wuswaaɔ,
kpa nu wunen yīsiru beere wē.

¹⁰ Domi a kpā, a ra maa sɔm maamaak-
iginu ko.

Wune turowa a sāa Gusunɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ, a man wunen swēe
sɔɔsio,

kpa n wa n sī wunen gem sɔɔ.

A de n wunen yīsiru nasia.

¹² Gusunɔ nen Yinni, kon nun siara ka
nen gɔru kpuro,

kpa n nun beere wē sere ka baadommaɔ.

¹³ Domi a man durom bakam kua,
a man yara garibun wāa yerun sɔɔ sɔɔn
di.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, tii suobu ba man seesi.
Tɔn kɔsobu ba kī bu man hunde wuna,
be, bèn bwisikunu ku ra n wāa wunen
mi gia.

¹⁵ Adama wune Gusunɔ, a sāawa Yinni
wɔnwɔndugii.

A ku ra mɔru se fuuku.

Wunen kīru ta kpā.

A maa sāawa bɔrɔkini.

¹⁶ A man mēerima kpa a nen wɔnwɔndu
wa.

A ne, wunen sɔm kowo dam kēeyɔ,
kpa a man faaba ko ne, wunen sɔm
kowon bii.

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a man yīreru sɔɔsio te
ta koo man kooru,

kpa a de nen yibereba bu ye wa kpa
sekuru tu bu mwa.

Domi wuna a ra man faaba ko, kpa a
man nukuru yemiasia.

87 Womu geniwa Koren bibu ba
kua. Ba nee,

Yinni Gusunɔ u Yerusalemun
kpeekpeeku swīiwa

guu te win tii u gɔsa u deerasian wɔllɔ.

² U Yerusalemu ye kī n kere wuu si su
wāa Yakɔbun bweserun tem kpuro
sɔɔ.

³ Yerusalemu, Gusunɔn wuu,
ba wunen beere bakan gari gerumɔ.

⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, nà n bwesenun yīs-
inu yorumɔ ni nu man yē,

kon Egibitigibu ka Babilonigibu ka Fil-
isitiba ka Tirigibu ka Etiopigibun
yīsinu yore.

Domi ba bu marawa Yerusalemu mini.

⁵ Adama Yerusalemugibu ba koo n̄e, ben tema mi ka gem.

W̄rukoowa u men kp̄ekp̄eku sw̄ii.

⁶ Yinni Gusun̄o u koo bwesenun ȳisinu yore kpa u n̄e,

Yerusalemūra ba bu mara.

⁷ Be ba womusu m̄n̄ ba yaam̄o, ba koo n̄oogiru sua ba n̄ m̄n̄,

Yinni, besen nuuru kpuro ta woowa wunen mi.

88 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka guuru. Hemani Esirahigiwa u gu kua. Ge wee.

² Yinni Gusun̄o n̄n̄ faaba koowo, na ra n̄ n̄oogiru suewa wunen wuswaa w̄kuru ka s̄o s̄o.

³ A de a n̄n̄ kanaru n̄o.

A swaa tem kp̄īyo a n̄o ye na nun kanam̄o.

⁴ Wee wahala ya man deema n̄ kp̄a sere na ḡaribun w̄a yeru turuku kua.

⁵ Na w̄a be ba ḡo d̄o n̄ wuuro. Na n̄ maa dam m̄o.

⁶ Wee na kp̄ī ka ḡaribu sannu.

A dera na w̄a ka be sannu sikiro, be, be a n̄ maa yaayam̄o, a n̄ maa bu n̄oogim̄o.

⁷ A man kp̄e w̄ru b̄ko s̄o mi yam w̄kura w̄a.

⁸ A man m̄ru seesi, ma n̄ s̄are na nim mw̄ere.

⁹ A dera n̄n̄ kpaasibu ba man deri.

A dera ba man tusa, ma na taarere na n̄ kp̄e n̄ nunda n̄n̄ wahalan di.

¹⁰ N̄n̄ n̄ni dam dwīya n̄ni sw̄aarun s̄o. Yinni Gusun̄o, t̄ru baatere na ra n̄ma yiyewa wunen mi gia na n̄ nun somiru kanam̄o.

¹¹ Ḡariba a ra maamaaki kue?

Ḡariba ba koo kp̄ī bu se bu nun s̄a?

¹² Ḡariba ba koo kp̄ī bu wunen b̄r̄okinirun gari gere siki w̄ru?

Ba koo kp̄ī bu wunen t̄n̄ geerun gari gere ḡaribun w̄a yeru?

¹³ Ba koo kp̄ī bu wunen maamaaki wa yam w̄kuro?

Ba koo kp̄ī bu wunen gem tubu ḡarib mi ba ra t̄mbu duari?

¹⁴ Yinni Gusun̄o, wuna na ra faaba kan̄e. Bururu baatere, wuna na ra n̄oogiru sue.

¹⁵ Yinni Gusun̄o, mban s̄na a man wunen wuswaa berue.

Mban s̄na a n̄ k̄i n̄ nun wa.

¹⁶ Saa n̄n̄ birun di, na w̄n̄w̄ndu soorewa na ḡo d̄o.

Na burisine n̄ni sw̄a te a man kp̄e n̄ s̄o.

¹⁷ Ne s̄o n̄ wunen m̄ru ya w̄ri, ma ya man goom̄o.

¹⁸ Ya ka man sikerene t̄o baatere nge nim bweru.

Ye kpurowa ya man wukiri.

¹⁹ A dera n̄n̄ kpaasibu ka n̄n̄ b̄r̄oba ba man biru kisi.

Be kpuro ba man deri.

89 Womu ge Etani Esirahigii u kua. Ge wee.

² Yinni Gusun̄o, kon wunen t̄n̄ geerun womu ko sere ka baadommao.

Kon wunen b̄r̄okiniruru kpara sere ka baadommao.

³ Na ȳe ma wunen k̄iru ta ko n̄ w̄awa sere ka baadommao.

Wunen b̄r̄okiniruru ta girewa w̄llo.

⁴ Yinni Gusun̄o, a n̄e,

a ka Dafidi wi a ḡsa arukawani b̄kua. A wi, wunen s̄m̄ kowo n̄o mw̄eru kua ka b̄ri

⁵ a n̄e, kaa goo wuna win bweseru s̄o u ko sun̄o sere ka baadommao,

kpa a win bandu t̄asisia sere ka baadommao.

⁶ Yinni Gusun̄o, w̄llu ta nun b̄ere w̄em̄o

maamaaki ye a m̄n̄ s̄o.

Wunen ḡradoban wuuru ta nun siaram̄o

wunen b̄r̄okinirun s̄o.

⁷ Yinni Gusun̄o, a n̄ saara m̄o w̄llo.

Wunen gɔradoba sɔɔ, goo sari wi u ka nun nɛ.

⁸ A nanum mɔ wunen gɔrado deerobun suunu sɔɔ.

Wunen yiiko ya kpā be ba nun sikerenen suunu sɔɔ.

⁹ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, wara u dam mɔ nge wunɛ.

Wunen bɔrɔkinira nun karewa ta ka sikerene.

¹⁰ Wuna a ra nim wɔkun tii suabu yɔrasie.

Gen nim kurenu nù n seewa, a ra nu suresie.

¹¹ A Egibitigibu taaka a pesuka nge goru.

A be, wunen yiberɛba yarinasia ka wunen dam.

¹² Wuna a wɔllu ka tem mɔ.

Wuna a handunia taka kua ka ye ya wāa ye sɔɔ.

¹³ Wuna a sɔɔ yɛsan nɔm geu ka nɔm dwardu kua.

Guu ni ba mɔ Tabori ka Hɛɛmɔɔ nu wunen yisiru beere wɛɛmɔ.

¹⁴ Wunen gāseru ta dam mɔ.

Wunen nɔmu ga dam mɔ.

¹⁵ Gema mu sāa wunen bandun kpeɛkpeɛku.

Kīru ka bɔrɔkinira ra n wāa wunen wuswaaɔ.

¹⁶ Yinni Gusunɔ, doo nɔɔrugiba be ba ra nun takaru ko.

Ba ra siwa yam bururam sɔɔ wunen wuswaaɔ.

¹⁷ Ba koo nuku dobu ko tɔɔ baatere wunen yisirun sɔ.

Kpa bu beere wa wunen gem sɔ.

¹⁸ Domi wuna a sāa ben dam ka ben beere.

Wunen saabuwa sa tāsimoɔ.

¹⁹ Yinni Gusunɔ, wuna a sāa besɛ Isireliban tereru.

Wunɛ Deero, wuna a sāa besen sina boko.

²⁰ Gasɔ, a ka wunen sɔm kowo be a naane sāa gari kua kāsiru sɔɔ a nɛɛ, a wunen dam tabu durɔ damgii goo wɛ. A nùn gɔsa wunen tɔmbun suunu sɔɔn di a wolle sua.

²¹ Wiya Dafidi wunen sɔm kowo.

Wiya a bandun gum tāre.

²² Wunen nɔmu ga ko n nùn neniwa kem kem.

Geya ga ko n sāa win dam.

²³ Yiberɛba ba ñ kpɛ bu nùn samba ko.

Tɔn kɔsobu ba ñ kpɛ bu nùn dam dɔre.

²⁴ Kaa win yiberɛba kpeerasia.

Kaa be ba nùn tusa sɛsuku.

²⁵ Wunen bɔrɔkiniru ka wunen tɔn geera ko n wāa ka wi.

Kpa a nùn dam wɛ ka wunen yisiru.

²⁶ Kaa de win bandun dam mu teria saa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen di sere ka daa te ba mɔ Efaratiɔ.

²⁷ U koo nun sɔ u nɛɛ, a sāawa win tundo ka win Yinni.

A sāawa win faaba kowo nge kpee baa mī u ra kuke.

²⁸ Kaa nùn ko wunen bii tɔn durɔ gbiikoo.

Kpa u n sāa handunian sinambu kpuron sina boko.

²⁹ Kaa de wunen tɔn geeru ta n nùn wāasi.

Kpa a ka nùn arukawani bɔke ye ya ñ nɔru mɔ.

³⁰ Kaa de win bibun bweseru ta n bandu dimɔ sere ka baadommaɔ.

Kaa de win bandu tu dam gira nge wɔllu.

³¹ Adama win bibun bwese te, tà n yina tu wunen woodaba mem nɔɔwa,

ma ta wunen yiirebu atafiru kua,

³² ma ta ñ wunen sɔɔsiru swīi,

ma ta ñ wunen gere mem nɔɔwɛ,

³³ kaa tu seeyasiawa ka bokuru ten mem nɔɔbu sarirun sɔ.

³⁴ Adama a ñ yinamɔ a tu wunen tɔn geeru sɔɔsi win sɔ.

A ñ nùn tɔnu kandu kuamme.

35 A ñ wunen arukawani kusiamɔ.
 A ñ maa wunen gere kɔbiamɔ.
 36 A bɔrua ka wunen yīsi dɛeraru ma a ñ
 Dafidi weesu kuamme.
 37 Kaa de win bibun bweseru ta n bandu
 dimɔ sere ka baadommaɔ.
 Kpa win bandu ta n wāa baadomma nge
 sɔɔ.
 38 Kpa tu tɛ nge suru.
 Win seedagii wi u wāa wɔllɔ u sāa
 bɔrɔkini.
 39 Adama wee a sunɔ wi a raa gɔsa deri,
 ma a ka nùn mɔru kua too.
 40 A wunen arukawani kusia ye a raa ka
 wunen sɔm kowo bɔkua.
 Ma a win sina furɔ kasa kua.
 41 A win gbāranu kpuro kɔsuka,
 ma a win kuku yenu surura.
 42 A dera be ba sarɔ mi, ba win arumani
 gura.
 Ma ba nùn sekuru doke.
 43 A win yiberɛba dam kã.
 A dera ba nuku dobu kua.
 44 A dera win tabu yānu nu dam dwiia.
 A ñ ka nùn yɔre tabu sɔɔ.
 45 A win beere kpeesia.
 Ma a win bandu sura sere ka temɔ.
 46 A dera u tɔkɔ kua fuuku, ma a nùn
 sekuru doke.
 47 Yinni Gusunɔ, sere saa yerà kaa n
 kukua.
 Sere saa yerà wunen mɔru ya ko n seewa
 nge dɔɔ yara.
 48 A yaayo nge me nen wāarun tɔru ta
 dɛɛbu nɛ.
 A yaayo ma tɔnu wi a taka kua kpuro u
 koo ra gbi.
 49 Wara u koo kpī u n wāa u kun gu.
 Wara u koo kpī u tii yara gɔribun wāa
 yerun di.
 50 Yinni, mana wunen gasɔn durom mɛ,
 mu da.
 Mana nɔɔ mwɛɛ te a Dafidi kua ka
 bɔrɔkiniru ta wāa.
 51 Yinni, a mɛerio seku te wunen tɔmba
 dimɔ.

A yaayo ma nena na wunen tɔn dabi te
 kpare.
 52 Yinni Gusunɔ, yiberɛba ba wunen
 tɔmbu sekuru dokemɔ,
 ma ba wi a gɔsa wɔmmɔ mi u dɔɔ kpuro.
 53 Yinni Gusunɔ, wuna sa ko n siaramɔ
 sere ka baadommaɔ.
 Ami! Ami!

WOMUSUN BɔNU NNESE

90 Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u
 kanaru kua u nɛɛ,
 Yinni, saa yellun di, wuna a sāa besen
 kuku yeru.
 2 A sāawa Gusunɔ a sere guunu ka han-
 dunia taka kua.
 Meyā kaa n maa sāa sere ka
 baadommaɔ.
 3 A ra de tɔnu u gɔsira tua.
 A ra nùn sɔ a nɛɛ, u gɔsiro min di, u we.
 4 Wunen mi, wɔɔ nɔrɔbu (1.000) ra n
 sāawa nge gīan tɔru te ta doona kɔ,
 ñ kun mɛ nge wɔkurun sākuru.
 5 A ra tɔnun wāaru nɔru koosiewa nge
 mɛ dosu ga ra doone bururu.
 Ga ku ra tɛ nge yakasu
 6 sɔn wɛsu ra n baare bururu,
 ñ n kua yoka bu su bura kpa su gbera.
 7 Wunen mɔru ya dera sa gɔɔ dɔɔ.
 Ma sa nanda yen saabu.
 8 A ra besen toranu terasiewa wunen
 wuswaaɔ,
 kpa wunen yam bururam mu besen asiri
 kpuro sɔɔsi.
 9 Besen wāaru ta ra doonewa wunen
 mɔrun sɔ.
 Ta ra doonewa nge wɛsia teeru.
 10 Tɔnun wāaru ta ra turi sere wɔɔ wata
 ka wɔkuru,
 wi u maa dam mɔ, wɔɔ wene,
 adama ka mɛ, tɔnun wāara ku ra n
 arufaani gaa mɔ
 sere wahala ka nɔni swāaru.
 Domi ta ra doonewa fuuku gɔri gia.
 11 Wara u wunen mɔrun dam yɛ.

Wara u nun nasie yen s̄.

¹² A de sa n yē ma besen wāarun tōra kun dēu,

kpa su ko bwisigibu.

¹³ Yinni Gusunɔ, sere domma kaa gōru gɔsia a wunen mōru deri.

A bese wunen s̄m kowobun wɔnwɔndu waawo.

¹⁴ A sun wunen durom bakam s̄s̄sio bururu baatere.

Kpa sa n nuku dobu mɔ sa n womusu m̄ besen wāarun tōru kpuro s̄ɔ.

¹⁵ A sun nuku dobu wēeyɔ nge m̄n n̄ɔ a sun seeyasia.

Kpa a besen nuku sankira ten w̄s̄u gɔsia nuku dobu w̄s̄u.

¹⁶ A de su wunen s̄ma wa bese wunen s̄m kowobu,

kpa a besen bibun bweseru wunen yiiko s̄s̄si.

¹⁷ Gusunɔ besen Yinni, a sun durom kuo, kpa a de besen s̄ma kpuro yu arufaani ko.

91 Wunɛ wi Wɔrukoo u k̄su, a wērewa Dam kpurogiin tɔbuɔ.

² Kon Yinni Gusunɔ s̄ ma wiya nen kuku yeru ka nen k̄r̄i.

Wiya nen Yinni wi na naane s̄a.

³ Domi wiya u nun wɔramɔ saa taan di. Wiya maa nun wɔramɔ saa k̄si k̄si ḡɔ ka win wahalan di.

⁴ U koo nun win sansu wukiri. Kaa kuku yeru wa win kasan s̄ɔwɔ.

Win b̄r̄kinira s̄awa nge tereru ka tarakpe.

⁵ W̄kurun kari ñ kun me s̄u ge ga wee s̄ɔ s̄ɔ,

yen gaa kun nun berum m̄.

⁶ K̄si k̄si ḡɔ wi u b̄su w̄kuru, ñ kun me bara te ta t̄mbu goomɔ s̄ɔ s̄ɔ gb̄ara,

yen gaa kun nun berum m̄.

⁷ Baa bara ni, ñ n t̄mbu n̄r̄bu (1.000) go wunen b̄kuɔ,

ma nu t̄mbu n̄r̄bun suba w̄kuru (10.000) w̄ri wunen n̄m geuɔ,

gāanu kun nun babamɔ.

⁸ N̄niya kaa ka meeri t̄na kpa a t̄n k̄-sobun are wa.

⁹ Yèn s̄ Yinni Gusunɔ u kua wunen kuku yeru,

ma wi, Wɔrukoo u kua wunen w̄a yeru, ¹⁰ yen s̄na n̄ni swāaru gara kun nun sisie,

bararu gara kun maa wunen yenu susiɔ.

¹¹ Domi u koo win ḡradoba n̄ɔ k̄ wunen s̄,

ba n nun k̄su wunen sw̄e kpuro s̄ɔ,

¹² bu nun nene ka ben n̄ma kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.

¹³ Kaa gbee sunɔ ka sur̄kuru yɔ a sara, kpa a gbee sunɔ kp̄mu ka yaa ḡba tem taare.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nee, yèn s̄ u man k̄i, kon n̄n yakia kpa n n̄n k̄su domi u nen ȳs̄iru ȳ.

¹⁵ Û n man soka kon n̄n wurari. Ko na n w̄a ka wi n̄ni swāarun saa. Kon n̄n yakia kpa n n̄n beere w̄.

¹⁶ Kon de u t̄kuru ko b̄ri yendu s̄ɔ, kpa n n̄n nen faaba s̄s̄si.

92 Womu ge ba kua t̄ɔ w̄rarugirun s̄. Ge wee.

² Ya ra n do ba n nun t̄mamɔ Yinni Gusunɔ,

kpa ba n wunen ȳs̄iru beere w̄emɔ, wunɛ Wɔrukoo,

³ ba n wunen durom gari kparamɔ bururu,

kpa ba n wunen b̄r̄kinirun gari kparamɔ w̄kuru

⁴ ka m̄r̄ku ka ḡɔgeru.

⁵ Yinni Gusunɔ, ye a kua ya man nuku dobu w̄.

Ma na ye kpuro siaramɔ ka womusu.

⁶ Yinni Gusunɔ, wunen s̄ma ye a kua ya kp̄a.

Wunen bwisikunu nu duku.

⁷ Gari b̄ku ga ñ kp̄e gu nu tubu, meya nu ñ maa kp̄e nu n̄n yeeri.

⁸Geema, tɔn kɔsobu ba seemɔ nge yakasu,
ma nuku kɔsurugibu ba kparamɔ nge dāa.

Ka me, sɔɔ teeru ba koo bu kpeerasia sere ka baadommaɔ.

⁹Adama wune Yinni Gusunɔ, wuna a kpuro kere sere ka baadommaɔ.

¹⁰Wunen yiberɛba kpuro ba koo kam ko. Be ba kɔsa mɔ kpuro ba koo yarina.

¹¹A man gbeeku keten dam kã, ma a man domaru kua a man gum yarum tãre.

¹²Tɛ, na waamɔ nen yiberɛba ba wɔrukumɔ.

Na nɔɔmɔ ba kuuki mɔ.

¹³Gemgibu ba koo kpɛa nge kpakpa bāa.

Ba koo se nge Libanin dāa ye ba mɔ sɛduru.

¹⁴Ba ko n sãawa nge dāa te ba gira ta kparamɔ

Gusunɔ besen Yinnin sãa yerɔ.

¹⁵Baa tã n tɔkɔ kua, ta ko n binu marumɔwa,

kpã ta n bɔɔm mɔ ta n wurusu sɔɔwa.

¹⁶Yeya ya koo sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ u sãawa gemgii.

U maa sãawa nen kpee baa mi na ra kuke.

Wi sɔɔ, durum gaa sari.

93 Yinni Gusunɔ, a bandu dii, ma a wunen yiiko sebua nge yaberu.

Ma a dam sɛke nge kpaka.

A maa dera tem mu dam mɔ, mu ñ yĩirimɔ.

²Saa yee yellun diya a wunen bandu swii.

Saa yee yellun diya a wãa.

³Yinni Gusunɔ, daanu nu ra n nɔɔgiri sue nu n wɔki,

kpã nu n kuuki mɔ.

⁴Adama wune, a dam mɔ a ni kpuro kere.

A bandu dii wɔllɔ.

⁵Yinni Gusunɔ, wunen gari yi sãawa gem.

Wunen sãa yeru ta ko n sãawa deerarur sere ka baadommaɔ.

94 Yinni Gusunɔ, wune wi a ra tɔnu mɔru kɔsie,

a wunen yiiko sɔɔsio.

²Wune handunian siri kowo, a seewo.

A be ba tii sue ben kɔsa kɔsieyo.

³Sere saa yerà kaa n dera tɔn kɔsobu ba n wãa.

Sere saa yerà kaa n dera ba n nuku dobu mɔ.

⁴Wee be ba ra n tɔmbu kɔsa kuamme ba gari saarimɔ ka tii suabu.

⁵Yinni Gusunɔ, ba wunen tɔmbu dam dɔremɔ

be, be ba sãa wunen arumani.

⁶Ba gɔminibu ka sɔbu goomɔ.

Ma ba gobekuba sɛremɔ ba goomɔ.

⁷Ba mɔ, Yinni Gusunɔ kun sun mɛera.

Gusunɔ Yakɔbun Yinni wi, kun besen laakari mɔ.

⁸Bee gari bakasu, i n tii sɛ.

Sere saa yerà i ko i bwisi ko.

⁹Gusunɔ wi u tɔnu swasu gira, wiya kun kpɛ u gari nɔ?

Wi, wi u tɔnu nɔni gira, wiya kun kpɛ u yam wa?

¹⁰Wi, wi u ra bwesenu seeyasie, wiya kun tɔnu seeyasiamɔ?

Wi, wi u ra tɔnu yɛru wɛ, wiya kun bwisi mɔ?

¹¹Yinni Gusunɔ u tɔmbun bwisikunu yɛ. U yɛ ma nu sãawa kam dirum.

¹²Yinni Gusunɔ, doo nɔɔrugiiwa wi a seeyasiamɔ.

Doo nɔɔrugiiwa wi a seeya ka wunen wooda.

¹³Wahalan saa sɔɔ, u ko n wãawa bɔri yendu sɔɔ

sere bu ka tɔn kɔso suura gbea.

¹⁴Yinni Gusunɔ kun win tɔmbu derimɔ.

U ñ bu biru kisimɔ, be, be ba sãa win arumani.

¹⁵Domi gemgiiwa u koo siribu di.

Bèn gōru ga deere kpa bu siri bi wura.
¹⁶ Wara u koo man sanna tɔn kōsobun mi.
 Wara u koo ka man yina kōsan kowo ben nɔman di.
¹⁷ Yinni Gusunɔ ù kun daa man somi, na n daa wāa gɔribun wāa yerɔ.
¹⁸ Yinni Gusunɔ, nà n bāarimɔ, wunen duroma mu ra de na n tāsā.
¹⁹ Bwisiku dabinu nù n wāa nen gōruɔ, a ra man nukuru yemiasie.
 Kpa na n nuku dobu mɔ.
²⁰ Yinni Gusunɔ, mba n bɛe mɔsine wune ka siri kowo tɔn gowo be ba ra n wunen woodaba gema ba n tɔmbu dam dɔremɔ,
²¹ kpa ba n nɔɔ tia mɔ bu ka gemgibu wɔri.
 Kpa ba n taare sarirugibu taare wēemɔ.
²² Adama Yinni Gusunɔ, wuna a sāa nen gbāra damgiru.
 A sāawa nen kpee baa yèn mi na ra kuke.
²³ Kaa de ben toranu nu wɔri ben wiru wɔllɔ.
 Kaa de ben tiin nuku kōsuru tu bu marisia.
 Gusunɔ nen Yinni, kaa bu nɔɔ marisia.
95 I na su Yinni Gusunɔ womu kua.
 Su nùn nɔɔgiru sue ka nuku dobu wi, wi u sāa faaba kowo damgii nge kpee bakaru.
² I de su da win wuswaaw su nùn siara.
 Su nùn beere wē ka siarabun womusu ka nuku dobu.
³ Domi u kpā.
 U sāa sina boko wi u ye ba sāmɔ kpuro kere.
⁴ Win noma ya kpuro neni ye ya wāa tem sɔwɔɔ.
 Guunun wii kpiinu nu maa sāa wiginu.
⁵ Nim wōku ga sāawa wiguu.
 Wiya u gu kua.
 Win noma ya maa tem kua.
⁶ I na su kpuna su tii kawa.

Su yiira Yinni Gusunɔ besen taka kowon wuswaaw.
⁷ Domi u sāawa besen Yinni.
 Sa maa sāa win tɔmbu be u kpare nge naa gōɔ.
 I de i win nɔɔ nɔ gisɔ.
⁸ I ku de been gōrusu su bɔbia nge mɛ been baababa ba kua Meribaɔ ka maa dɔma te ba wāa Masaa gbaburɔ,
⁹ mi ba man wēera,
 ba nen laakari mēera baa mɛ ba nen soma waare.
¹⁰ Wōɔ weeruwa na bwese te bwēra yara,
 ma na nɛɛ, tɔn ben gōrusu ka man tonda.
 Ba yina bu nen woodaba swii.
¹¹ Yen sōna na mɔru kua ma na bōrua na nɛɛ,
 ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.

(I maa mēerio Bandun Gari I, 16:23-33)

96 I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo.
 Bɛe handuniagibu, i nùn womu kuo.
² I Yinni Gusunɔ womu kuo.
 I nùn beere wēeyɔ.
 I win faaban labaari kparo tōɔ baatere.
³ I bwesenu win yiikon faagi kuo.
 Kpa i win maamaakin gari gere.
⁴ Domi wi, Yinni Gusunɔ u kpā.
 Wiya ba koo beere wē. U būnu kpuro dam kere.
⁵ Domi nu sāawa kam dirum.
 Wiya u wɔllu taka kua.
⁶ Yam bururam ka yiiko baka ya ra n nùn wāasi.
 Dam ka girima ya wāa win sāa yerɔ.
⁷ Bwesenu kpuro, i na i Yinni Gusunɔ beere wē.
 I na i win dam ka win yiikon gari kpara.
⁸ I Yinni Gusunɔn yisuru beere wēeyɔ.
 I duo win sāa yerɔ ka kēnu.
⁹ I na i nùn kpuna ka been sāa yānu.
 Bɛe handuniagibu kpuro, i diirio.
¹⁰ I bwesenu kpuro sōwɔɔ i nɛɛ, Yinni Gusunɔ u bandu di.

U tem swīi mu dam mɔ, mu ñ maa
yīirimɔ.

U ra tɔmbu siriwa dee dee.

¹¹ Wɔllu tu nukuru doro. Tem mu yēerio.
Nim wɔku ka ye ya wāa ge sɔɔ kpuro yu
kukirio.

¹²⁻¹³ Gberu kpaane yu nukuru doro ka
ye ya wāa ye sɔɔ kpuro.

Dānu nu taki koowo Yinni Gusunɔn
wuswaaɔ, domi u wee.

U wee u handunia siri, kpa u yen tɔmbu
siria dee dee.

97 Yinni Gusunɔ u bandu dii.
Tem mu nukuru doro.

Be ba wāa n toma bu yēerio.

² Guru wii wuroru ka yam wɔkura ra n
ka nùn sikerenewa.

Gem wɔllɔwa u win sina gɔna terie.

³ Dɔɔwa u ra n nùn swaa gbiiye.

Kpa u n win yiberēba mwaamɔ.

⁴ U ra de guru maakinu nu handunia
yam bururasia.

Tem mù n nu wa, mu ra diiriwa.

⁵ Guunu nu ra yandewa nge gum win
wuswaaɔ,

wi, wi u sāa tem kpuron Yinni.

⁶ Wɔllu ta win gem sɔɔsimɔ.

Ma bwesenu kpuro nu win yiiko waamɔ.

⁷ Be ba bwāarokunu sāamɔ, ba koo
sekuru wa.

Be ba būnu siaramɔ, ba koo yōra ka
dukiri.

Būnu kpuro nu koo yiira win wuswaaɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, Siɔnigibu ba ye nua ma
ba nukuru dora.

Yudaba ba nuku dobu mɔ wunen siribun
sɔ.

⁹ Domi wuna a kpāaru bo handunia
kpuro sɔɔ.

Wuna a maa būnu kpuro dam kere.

¹⁰ Bɛɛ be i Yinni Gusunɔ kī, i kōsa tusio.

U ra be ba nùn naane sāa wɔre tɔn kō-
sobun nɔman di.

¹¹ Yam bururam mu wāawa gemgiin sɔ.
Nuku dobu bu wāawa bèn gōru ga
deeren sɔ.

¹² Bɛɛ gemgibu, i nuku dobu koowo
Yinni Gusunɔn sɔ.

Kpa i win yīsi deera te wɔlle sua.

98 I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo,
domi u sɔm maamaakiginu kua.
Win dam saabu u nasara wa.

² Yinni Gusunɔ u tɔmbu win faaban gari
tubusia.

U sɔɔsi ma u sāa gemgii.

³ U win durom ka win bɔrɔkiniru yaaya
Isireliban sɔ.

Handunian goonu nne kpuro sɔɔ ba win
faaba ye wa.

⁴ Bɛɛ handuniagibu kpuro, i nɔɔgiru suo
ka nuku dobu.

I nuku dobu kuuki koowo i ka nùn siara
i nùn tɔma ka womusu.

⁵ I nùn womusu kuo ka mɔrɔkunu.

I nùn tɔmɔ ka gɔɔgenu.

⁶ I nùn womusu kuo ka kɔbi ka guunu.

I taki koowo wi, sina bokon wuswaaɔ ka
nuku dobu.

⁷ Nim wɔku ka ye ya wāa ge sɔɔ, yu
nɔɔgiru suo.

Tem ka ye ya wāa mɛ sɔɔ, yu womu
koowo.

⁸ Daa bakanu nu taki koowo.

Guunu nu nuku dobu kuuki koowo

sannu sannu Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁹ Domi u wee u handuniagibu siri.

U koo bu siriwa gem sɔɔ.

99 Yinni Gusunɔ u bandu dii ma
tɔmba diirimɔ.

U sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ ma tem
mu yīirimɔ.

² Yinni Gusunɔ u kpā Siɔniɔ.

Wiya u bwesenu kpuro mɔ.

³ I Yinni Gusunɔn yīsiru wɔlle suo.

Ta kpā, ta nanum mɔ. U deerewa.

⁴ I Yinni Gusunɔn dam wɔlle suo.

Domi u sāawa sina boko wi u ra gem kã.

Yinni Gusunɔ, wuna a sun sɔɔsi nge mɛ
sa ko ka besen wāaru diisina.

Wuna a Yakɔbun bweseru wooda wɛ
Isireliɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u deere.

I nùn wǎlle suo.

I na i yiira win sina kitarun nuurɔ.

⁶Mǎwisi ka Aroni ba wǎawa win yǎku kowobu sɔɔ.

Samueli u sǎawa be ba ra nùn sokun turo.

Be kpurowa ba nùn soka ma u bu wurari.

⁷U ka bu gari kua saa guru wii wurorun di.

Ma ba win woodaba mem nɔɔwa ye u bu wē.

⁸Gusunɔ besen Yinni, wuna a bu wisa.

Ma a kua ben Yinni wi u ra bu toraru suuru kue.

Adama a bu seeyasia ben kǎsan sǎ.

⁹I Gusunɔ besen Yinni siaro.

I yiira win guu deerarɔ i nùn beere wē.

Domi u sǎawa Deero.

100 Siarabun womu. Ge wee.
Be handuniagibu kpuro,
i Yinni Gusunɔ takaru koowo ka nuku dobu.

²I nùn sǎawɔ ka gǎru dobu.

I na win mi, i n womusu mǎ ka yēeribu.

³I n yē ma wi turowa u sǎa Gusunɔ.

Wiya u sun taka kua.

Sa sǎawa win tǎmbu.

Sa sǎawa nge yǎa gǎɔ ge u kpare.

⁴I duo win sǎa yerɔ i nùn siara.

I duo mi, i nùn tǎma.

I nùn wǎlle suo.

I win yīsiru beere wēeyɔ.

⁵U sǎawa tǎn geo.

Win kīru ta ñ nɔru mɔ.

U sǎawa naanegii sere ka baadommaɔ.

101 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Wee kon womu ko ge ga ka siribu ka durom yǎ.

Yinni Gusunɔ, kon gu kowa n ka nun beere wē.

²Kon nen laakari doke swaa gea sɔɔ.

Saa yerǎ kaa man naawa.

Kon sīwa dee dee nen yenugibun suunu sɔɔ.

³Na ñ wuramɔ n kǎsa meeri.

Na mem nɔɔbu sariban daa tusa.

Na ñ wuramɔ yu man tia.

⁴Na ñ wuramɔ kǎsa ya n wǎa ne sɔɔ.

Kon ka tǎn kǎsobu tonda.

⁵Kon de wi u ra kpaasi wii u kam ko.

Na ñ ka wi u tii sue nɔɔ tia mǎ.

⁶Kon meeri n wa be ba naane mɔ tem me sɔɔ,

kpa ba n wǎa nen bǎkuɔ.

Wi u siimɔ gem sɔɔ, wiya u koo ko nen sǎm kowo.

⁷Gbenɔ kun ayeru wasi nen yenuɔ.

Meya maa wee kowo u ñ yǎramɔ nen wuswaaɔ.

⁸Bururu baatere, na ko n da tem men tǎn kǎsobu nɔɔ marisiewa.

Kpa n wa n ka bu wuna mam mam Yinni Gusunɔn wuun di.

102 Wǎnwǎndon kanaru sanam me u nuki sankire ma u win weeweenu Yinni Gusunɔ saariamme.

²Yinni Gusunɔ, a nen kanaru swaa dakio.

A de a nen wuri nɔ.

³A ku man biru kisi sanam me na nuki sankire.

A man swaa dakio sanam me na nun soku,

a man wurari fuuku.

⁴Domi nen wǎarun tǎra doonɔ nge wiisu,

ma nen kukunu dǎɔ mǎ nge dǎa nɔɔ.

⁵Nen torora kara ma nen gǎru ga gbera nge yako gbebu,

sere dīanu kun man bine mǎ.

⁶Nen weeweenun saabu na wooru.

⁷Na ka kpakpaye gbeeku weene.

Na sǎawa nge booro ge ga wǎa bansɔ.

⁸Na ku ra dweeye, na sǎawa nge guno ge ga wǎa ge teu diru wǎllɔ.

⁹Nen yibereba ba ra n man wǎmmɔwa baadomma

kpa ba n ka nen yīsiru bǎrumɔ.

¹⁰⁻¹¹Wunen mǎru bakan sǎ, torom mu kua nen dīanu.

Ma nen nɔni yĩresu su wɔrikimɔ nen nim
nɔruram sɔɔ.

Domi a man yara a kasa kɔ n toma.

¹²Nen wāarun tɔru ta doonɔ nge dāa
saaru,

ma na dam dwiiyamɔ nge yakɔ gbebu.

¹³Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,
kaa n bandu diiwa sere ka nɔrɔ.

Meya ba ko n nun yaaye sere ka
baadommaɔ.

¹⁴Kaa sewa a Siɔni wɔnwɔndu kua,
domi saa ye a yi ya tura a ka ye wɔn-
wɔndu kua.

¹⁵Wunen sɔm kowobu ba ye kɔ sere ka
yen bansɔ.

Ba maa yen tua mɛera gāa geenu.

¹⁶Meya bwesenu kpuro nu koo wunen
yĩsiru nasia.

Kpa nin sinambu kpuro bu wunen yiikon
berum ko.

¹⁷Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo wure u
Siɔni bani,

u koo tii sɔɔsi win yiiko sɔɔ.

¹⁸U ra sāaron kanaru nɔ.

U ku ra tu atafiiru ko.

¹⁹A de bu yeni yore bwese te ta koo
maruran sɔ,

kpa tɔn be ba ko n wāa, bu Yinni Gusunɔ
siara.

²⁰Domi wɔllun diya Yinni Gusunɔ u tem
mɛera.

U mɛerimɔ saa win wāa yee dɛerarun di

²¹u ka yobun weeweenu nɔ u be ba gbɔ
yakia.

²²Kpa bu win yĩsiru kpara

bu nùn siara Yerusalemu

²³sanam mɛ bwesenu kpuro nu koo
menna ka nin sinambu

bu ka nùn sã.

²⁴U nen dam dwiiyasiasia nen wāarun su-
unu sɔɔ.

U nen tɔru kawa.

²⁵Na gerua na nɛɛ, nen Yinni, wunɛ wi
a wāa ka baadomma,

a ku man wuna sekum sɔɔ.

²⁶Toren di a tem taka kua.

Wunen nɔma a maa ka wɔllu kua.

²⁷Ye kpuro ya koo doona, adama wunɛ,
kaa n wāawa.

Ya koo tɔkɔru ko nge yānu.

Kaa ye kɔsi nge yaberu.

Meya ya koo maa saara.

²⁸Adama wunɛ, wuna mi. A ñ tɔkɔru
mɔ.

²⁹Wunen sɔm kowobun bibu ba ko n
wāawa ben temɔ.

Ben bweseru ta koo tãsi wunen
wuswaaɔ.

103 Womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,
kon Yinni Gusunɔ siara.

Kon win yĩsi dɛerarun tɔma ka nen gɔru
kpuro.

²Kon Yinni Gusunɔ siara.

Win ye u kua, na ñ duarimɔ, baa yen tia.

³U ra man nen toranu kpuro suuru kue.
U ra nen baranu kpuro kpeesie.

⁴U ra man yare saa siki wɔrun di.

U ra man durom ka wɔnwɔndu kue.

⁵U ra nen wāaru doo nɔrɔ yibie.

Kpa u man ko nge aluwaasi nen tɔkɔru
sɔɔ,

na n dam mɔ nge gunɔ bakeru te ta
yɔɔwa.

⁶Yinni Gusunɔ u ra siriwa gem sɔɔ.

U ra be ba dam dɔremɔ wɔre.

⁷U Mɔwisi win woodaba sɔɔsi.

Ma u Isireliba win sɔm maamaakiginu
sɔɔsi.

⁸Yinni Gusunɔ u wɔnwɔndu mɔ.

U ra maa tɔnu durom kue.

Win durom mu kpã.

Win mɔru ku ra se fuuku.

⁹U ku ra tɔmbu gerusi kiri kiri.

U ku ra maa mɔru ko n ka te.

¹⁰U ku ra sun sɛeyasie nge mɛ besen
torara nɛ.

U ku ra sun besen toranu kɔsie.

¹¹⁻¹²Adama nge mɛ sɔɔ yari yeru ta ka
sɔɔ duu yeru tondine,

nge meya u ra maa besen toranu
tondasie.

Nge mɛ wɔlla ka tem toma,

nge meya win durom mu kpāaru ne be
ba nùn nasien mi.

¹³Nge me tundo u ra n win bibun wɔn-
wɔndu mɔ,
nge meya Yinni u be ba nùn nasien wɔn-
wɔndu mɔ.

¹⁴Domi u yē ye ba ka sun taka kua.
U ñ duari ma yanima ba ka sun mɔma.

¹⁵Tɔnun wāarun tɔnu nu ku ra te.

Nu sāawa nge yakasu.

U ra sewa nge dāa wēsu.

¹⁶Woo gà n su swee kpa su doona.

Baa sin yīreru a ñ maa wasi.

¹⁷⁻¹⁸Adama Yinni Gusunɔn durom mu
ra n wāawa sere ka baadommaɔ
be ba nùn nasien mi, ma ba win
arukawani neni,

ma ba win woodaba mem nɔɔwamme.

Meya maa win gem mu ra n ka bu wāa
sere ka ben bibun bibɔ.

¹⁹Yinni Gusunɔ u win sina gɔna teria
wɔllɔ.

Ma u bandu dii gāanu kpuron wɔllɔ.

²⁰Bee Yinni Gusunɔn gɔradoba, bee be i
dam mɔ

i ra win gari mem nɔɔwe, i nùn siaro.

²¹Bee win tabu kowobu kpuro,

bee be i nùn sāamɔ,

i win kīru mɔ,

i nùn siaro.

²²Bee win taka koora, i nùn siaro mi u
bandu dii kpuro.

Yinni Gusunɔ, kon nun siara.

104 Yinni Gusunɔ, kon nun siara.
Gusunɔ nen Yinni, a kpā, a ñ
nɔru mɔ.

Yam bururam ka yiiko ya nun wukiri.

²A ra tii yam bururam wukiri nge
bekuru.

A ra wɔllu terie nge beku bakaru.

³Wunen wāa yera wāa sere wɔllun nim
wɔllɔ.

Ma guru wira sāa wunen tabu keke.

Ma a bellimɔ wom wɔllɔ.

⁴Ma a woo kua wunen gɔro.

Ma guru maakinu kua wunen sɔm
kowobu.

⁵A tem swii men kpeekpeeku wɔllɔ.

Mu ñ wɔrumamɔ sere ka baadommaɔ.

⁶A dera nim mu me wukiri sere ka gu-
unɔ nge beku bakaru.

⁷Adama ye a nim me narua, ma mu
doona.

Ye mu wunen gbāsukubu nua, mu duka
sua,

⁸mu sara guunun di, mu da wɔwi sɔɔ
sere mi a mu ayeru kua.

⁹A nim me yɔra yeru kua mu ku raa ka
sara mu maa tem wukiri.

¹⁰Wuna a bwiin nim kpare me mu
kokumɔ guunun baa sɔɔ.

¹¹Miya gbeeku yee ka gbeeku ketekunu
nu ra ne nu nim nɔ.

¹²Yen bɔkuɔra gunɔsu su sin sokunu mɔ.
Ma su wāa dāa kikisɔ su swii dori mɔ.

¹³Saa wɔllun di, a ra de gura yu guunu
swee,

kpa tem mu wunen sɔman are di.

¹⁴Kpa a de yakasu su kpi yaa sabenun
sɔ

ka dīa ni tɔnu u koo din sɔ.

¹⁵Kpa bu tam wa ba n ka nuku dobu mɔ.
Kpa bu gum wa ben wasi yi n ka wā.

Kpa bu dīanu wa ben wasi yi n ka dam
mɔ.

¹⁶Baa ka dāa koo bakanɔ, nu ra nim wa
mèn bukata nu mɔ nge dāa ye ba mɔ se-
duru ye ya wāa Libaniɔ.

¹⁷Miya gunɔsu su ra ne su sin sokunu
ko.

Miya kpakpaye gbeeku ga ra gen wāa
yeru ko.

¹⁸Guu ni nu gunu nu kua kpee beran
wāa yeru.

Ma kpee baa maa kua yaa ye ba mɔ
damaan ††wāa yeru.

¹⁹Yinni Gusunɔ, wuna a suru kua a ka
saaba wunana.

††104:18 *damaa* - Damaa ya ka saataburu weene.

Sɔɔ u yē saa ye u koo kpuna.

²⁰ Yam wɔ̄kuru tà n tunuma, yam tīrawa mi.

Saa ye sɔ̄ra gbeeku yēē yi ra bɔsum se.

²¹ Gbee sinan piiminu nù n yaa wa, nu ra kukiriwa nu ka nun nin dīanu bikia.

²² Sɔɔ ù n yara, nu ra wurewa nin wāa yerɔ nu kpuna.

²³ Kpa tɔnu u maa yari u da u win sɔm-buru ko sere sɔɔ u ka du.

²⁴ Yinni Gusunɔ, wunen sɔma ya dabi.

A ye kpuro kua ka laakari.

Wunen taka koorā ya wāa tem sɔɔ kpuro.

²⁵ Wee nim wɔ̄ku ga kpā, ga maa yasū. Ge sɔ̄ra yēē dabi dabinu wāa, baka ka buu.

²⁶ Gen wɔllɔwa goo nimkusū su sīimɔ.

Miya a dera yaa baka ya wāa ya dweemɔ gen nim kurenu sɔɔ.

²⁷ Yēē kpuro, wunē turowa yi mēera yi ka yin dīanu wa nin saa sɔɔ.

²⁸ À n yi wē kpa yi mwa.

À n yi yɔ̄sua kpa yi debu.

²⁹ À n yi biru kisi, yi ra nandewa.

À n yi wēsiaru wunari, yi guwa mi, kpa yi gɔsia tem.

³⁰ À n maa yi wēsiaru wē, yi ra sewa kpa tem mu wurama nge yellu.

³¹ Yinni Gusunɔ, wunen yiiko yu dakaa da.

Kpa a n nuku dobu mɔ ye a kuan sɔ̄.

³² À n tem mēera, mu ra yīiriwa.

À n maa guunu baba, wiisa su ra yari.

³³ Kon Gusunɔ nen Yinni womu kua nen wāarun tɔru kpuro sɔɔ.

Kon nùn tɔma sere ka nen gɔɔn tɔrɔ.

³⁴ Yinni Gusunɔ, a de nen gari yi nun dore.

Na kī n nuku dobu ko wunē sɔɔ.

³⁵ Durumgibu bu gbio, kpa ba kun maa wāa tem mē sɔɔ.

Na Yinni Gusunɔ siara ka nen gɔru kpuro.

I Yinni Gusunɔ siaro.

(I maa mēerio Bandun Gari I, 16:8-22)

105 I Yinni Gusunɔ siaro. I win yīsiru sokuo.

I win gea ye u kua kparo.

² I nùn womu kuo.

I win sɔm maamaakiginu kparo.

³ I nuki doro wi, Yinni Gusunɔn yīsi dēerarun sɔ̄.

Be ba nùn kasu bu nukuru doro.

⁴ I Yinni Gusunɔn dam kasuo.

I kasuo i n ka nùn wāa.

⁵⁻⁶ Bēē Aburahamu Gusunɔn sɔm kowon bweseru,

bēē Yakɔbu bweseru, bēē be u gɔsa,

i win sɔm maamaakigii ni yaayo.

I siribu yaayo bi u bēē kua.

⁷ Wiya Gusunɔ besen Yinni wi u koo handunia kpuro siria.

⁸ U ku ra win arukawani ye u ka tɔmbu bɔkua duari sere ka baadommaɔ.

U ra n ye yaayewa sere ka ben bibun bibun waatiɔ.

⁹ Arukawani yera u ka Aburahamu ka Isaki bɔkua.

¹⁰ U ka Yakɔbu wi ba mɔ Isireli arukawani ye bɔkua

ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ.

¹¹ U nēē, kon nun Kananin tem wē.

Meya mu ko n sāa wunen tubi wunē ka wunen bibun bweseru.

¹² Saa ye sɔɔ, ba ñ dabi. Ba sāawa sɔbu mi.

¹³ Ba ra n bɔsuwa tem ka tem sɔɔ.

Bà n da bwese tenin mi, bu wura teɔnɔn mi.

¹⁴ Adama Gusunɔ kun dere bweseru garu tu bu dam dɔre.

U sinambu seeyasiawa ben sɔ̄.

¹⁵ U nēē, i ku be na gɔsa baba.

I ku be, nen sɔmɔbu kɔ̄sa kua.

¹⁶ U dera gɔ̄ra na tem mē sɔɔ.

Ma ba dīanu bia bu di.

¹⁷ Ma u dera goo gbia u da tem mi ben sɔ̄.

Wiya Yosefu wi ba dɔra nge yoo.

18 Ba ka nùn yɔ̀ni bɔ̀kua naasɔ̀.
 Ma ba nùn sisun gandarɔ̀ dokea wīirɔ̀.
 19 Ba win laakarɔ̀ meera
 sere yu ka koorɔ̀ ye u raa gerua.
 20 Saa ye sɔ̀ra sina boko u wooda wē
 u nɛɛ, bu nùn yarama.
 Ma u dera ba nùn kusia.
 21 Ma u nùn kua win yenu ka win ye u
 mɔ̀ kpuron wirugii,
 22 kpa u wa u ka win sina asakpɔ̀bu
 kpara nge me u kī.
 Kpa u sina bokon bwisi kēɔ̀bu bwisi kē.
 23 Saa yera Yakɔ̀bu ka wigibu ba na
 ba sina Egibitiɔ̀ Kamun bweserun
 temɔ̀.
 24 Ma Gusunɔ̀ u dera ba marura too.
 Ba dam kua ba ben yiberɛba Egibitigibu
 kera.
 25 Ma u yiberɛ ben gōru gɔ̀sia.
 Ba wi, Gusunɔ̀n tɔ̀n be tusa.
 Ma ba bu nɔ̀ni sɔ̀wa be, be ba sãa win
 sɔ̀m kowobu mi.
 26 Ma u Mɔ̀wisi ka Aroni gɔ̀sa ba kua win
 sɔ̀m kowobu,
 ma u bu gɔ̀ra.
 27 Ma ba maamaaki kua ka win dam tɔ̀n
 ben suunu sɔ̀ Kamun tem mi.
 28 U dera yam wōku sinumguru ta na.
 Ka me, Egibitigii be, ba ñ wi, Gusunɔ̀n
 gere wure.
 29 U ben nim gɔ̀sia yem ma swēɛ kpuro
 yi gu.
 30 U maa dera surenu nu yiba ben tem
 sɔ̀
 sere ka sina bokon kpɔ̀n yerɔ̀.
 31 U dera gbabu swēɛ ka gaanikunu nu
 na ben tem kpuro sɔ̀.
 32 Ma u dera guru kpenu ka dōɔ̀ na tem
 mɛ sɔ̀.
 33 Ma ya ben dāa gbaanu ka dāa ni
 nu tie ben tem mɛ sɔ̀ kpuro kam
 koosia.
 34 Yen biru, u dera twee yi na dabi
 dabɔ̀nu.
 35 Ma yi tem min yakasu ka men gbean
 dīanu kpuro di.

36 U maa Egibitigibun bii gbiikobu go,
 be, be ba mara ben aluwaasiru sɔ̀.
 37 Ma u win tɔ̀mbu yara Egibitin di
 ba wura ka sii geesu wa ba sɔ̀wa.
 Ben goo kun maa sanum kpane swaa
 sɔ̀.
 38 Saa ye sɔ̀ra Egibitigibun nukura dora
 yèn sō Isireliba ba doona.
 Domi ba raa ben berum mɔ̀ too.
 39 Ma Gusunɔ̀ u Isireliba guru wii
 wuronu wukiri,
 ma u bu yam bururasie wōkuru bu ka
 yam wa.
 40 Ye ba tura gbaburɔ̀,
 yera ba Yinni Gusunɔ̀ nɔ̀ɔ̀guru sue ba
 dīanu kana,
 ma u bu kusunu wē.
 Meyɔ̀ u dera pēɛ ya na wɔ̀llun di ba di
 ba deba.
 41 U kperu wukia ma nim mu kurama
 mu teria nge daarɔ̀ tem dirɔ̀.
 42 Domi u win nɔ̀ mweɛ dɛera te yaaye
 te u win sɔ̀m kowo Aburhamu kua.
 43 U win tɔ̀n be u gɔ̀sa yara ka nuku
 dobu.
 Ma ba nuku doɔ̀n kuuki m̀.
 44 Ma u bu bwesenu ganun tem wē.
 Ma ba bwese nin gberun are tubi di,
 45 bu wa bu ka wi, Gusunɔ̀n woodaba
 mem nɔ̀wa.
 Ñ n men na, i Yinni Gusunɔ̀ siaro!

(I maa meerio Bandun Gari I, 16:34-36)

106 I Yinni Gusunɔ̀ siaro.
 I Yinni Gusunɔ̀ siaro, domi u
 sãawa tɔ̀n geo.
 Win kīru ta ra n wãawa sere ka
 baadommaɔ̀.
 2 Wara u koo Yinni Gusunɔ̀n sɔ̀m
 maamaakiginu gere.
 Wara u koo kpī u nùn tɔ̀ma u naamwe.
 3 Doo nɔ̀rugiba be ba win woodaba
 mem nɔ̀we.
 Doo nɔ̀rugiba be ba gem swī
 baadomma.

⁴ Yinni Gusunɔ, a man yaayo durom me
a ra wunen tɔmbu kuen sɔ.

A man yaayo kpa a bu somi.

⁵ Kpa n ben nuku dobu wa be, be a gɔsa.
Kpa n nuku dobu ko ben nuku doo bin
sɔ.

Kpa n yɛeri ka be sannu be, be ba sãa
wunen arumani.

⁶ Wee sa tora nge besen baababa, sa
kɔsa kua.

⁷ Sanam me besen sikado be, ba wãa
Egibitiɔ,

ba ñ wunen sɔm maamaakigii ni garisi.
Ba ñ wunen durom me yaayo me a bu
sɔɔsi nɔn dabi dabinu.

Ma ba nun seesi nim wɔkuɔ ge ba mɔ
Naa yari.

⁸ Adama a bu faaba kua wunen yĩsirun
sɔ,

a ka wunen dam sɔɔsi.

⁹ A nim wɔku ge ba mɔ Naa yari gbãre
ma ga gbera.

A dera ba sãa gen suunu sɔɔ gbebum nge
tem saaramɔ.

¹⁰ A bu yakia saa wi u bu tusan nɔman
di.

A bu wɔra yibereban nɔman di.

¹¹ Nim mu ben yibereba wukiri, baa ben
turo u ñ kisire.

¹² Ma ba wunɛ Yinni Gusunɔn gari
naane kua.

Ma ba nun siaramɔ ka womusu.

¹³ Adama mii mii, ba wunen sɔm
maamaakigii ni duari.

Ba ñ maa mara a wunen himba yibia.

¹⁴ Ben bine ya seewa gbaburɔ,
ma ba wunɛ Gusunɔn laakari mɛera mi.

¹⁵ A bu yaa wɛ ye ba bikia, ma ba di ba
deba too.

¹⁶ Yera ba ka Mɔwisi ka Aroni wi ba
yi nenem wunen sɔmburun sɔ nisinu
seewa sansaniɔ.

¹⁷ Ma tem mu nɔɔ wukia mu Datani
mwe.

Ma mu maa Abiramu ka win tɔmbu
wukiri.

¹⁸ Dɔɔ u ben tɔmbu kpuro di.

Dɔɔ yara ya tɔn kɔsobu di.

¹⁹ Ba naa buu sii ganduguu kua
Horebuɔ.

Ma ba yiira ba gu sãwa.

²⁰ Ba wunɛ Gusunɔ wi a sãa ben beere
kɔsina ka kete ye ya ra yakasu di.

²¹⁻²² Ba wunɛ Gusunɔ ben faaba kowo
duari,

wunɛ wi a bu gãa bakanu kua Egibitiɔ
Kamun temɔ.

A sɔm maamaakiginu kua mi.

A sɔm maamaakiginu kua nim wɔkuɔ ge
ba mɔ Naa yari.

²³ Yen biru, a gɔru doke a bu kpeerasia.
Adama Mɔwisi wunen sɔm kowo u nun
suuru kana

a ka wunen mɔru suresia,
kpa a ku maa bu kam koosia.

²⁴ Ba tem durom me gema.

Ba ñ wunɛ Yinni Gusunɔn gari naane
kue.

²⁵ Ba wɔkiwa ben kunɔ.

Ba ñ wunen gari mem nɔɔwe.

²⁶ Ma a nɔma sua wɔllɔ a bɔrua ma kaa
bu kam koosia gbaburɔ.

²⁷ Kpa a ben bibu yarinasia tem kpuro
sɔɔ bwese tukunun suunu sɔɔ.

²⁸ Ba tii bũu wi ba mɔ Baali Peori wɛ.

Ma ba yãkunu di ni ba garibu kua.

²⁹ Ma ba wunɛ Yinni Gusunɔn mɔru
seeya ka ben kookoosu.

Yera kesi kesi gɔɔ u dua ben suunu sɔɔ.

³⁰ Ma Fineesi u wunɛ Gusunɔ kana, ma
gɔɔ wi, u yɔra.

³¹ Ma a nùn garisi gemgii sere ka win
bibun bweserɔ ka baadommaɔ.

³² Ba maa wunɛ Yinni Gusunɔn mɔru
seeya nim me ba ra soku Meriban
bɔkuɔ.

Ma a Mɔwisi seeyasia ben sɔ.

³³ Domi ba nùn nuki sanku.

Ma u ñ bwisika u ka gari gerua.

³⁴ Ba ñ Kananin bwese ni go ni a nɛɛ, bu
go.

35 Ba ka nu burinawa, ma nu bu nin
 kookoosu tie.
 36 Ma ba nin būnu sāwa. Ma nu kua ben
 yina.
 37 Ba ka ben bii tən durɔbu ka tən kurɔbu
 būu yākunu kua.
 38 Nge meya ba gemgibun yem yari.
 Ba ka ben bibu Kananin būnu yākuru
 kua.
 Ma tem me kpuro mu disi duura tən
 gobe ten s̄.
 39 Ba disi duura ben kookoosun s̄.
 Domi su dera ba ra n būnu gasirimɔ.
 40 Ma wunɛ Yinni Gusunɔ a ka wunen
 tɔmbu mɔru besira,
 a bu tusa be, be ba sāa wunen arumani.
 41 A bu bwese tukunu nɔmu sɔndia ni nu
 bu tusa nu taare.
 42 Ben yiberɛba ba bu dam dɔre. Ma ba
 bu sekuru doke.
 43 Nɔn dabina a bu yakia.
 Adama ba yɔrariwa ba n nun seesi.
 Ma ba kua wɔnwɔndobu ben durum s̄.
 44 A ben nɔni swāaru wa sanam me a
 ben weeweenu nua.
 45 A wunen arukawani yaaya.
 Ma a ben wɔnwɔndu wa wunen durom
 bakam s̄.
 46 A dera be ba bu yoru neni ba ben wɔn-
 wɔndu wa.
 47 Gusunɔ besen Yinni, a sun faaba
 koowo.
 A sun wunɔ bwese tukunun suunu sɔɔn
 di,
 kpa a sun menna, su wa su wunen ȳisi
 deeraru tɔma,
 kpa sa n ȳerimɔ su ka nun s̄.
 48 Gusunɔ bese Isireliban Yinni,
 sa ko n nun siaramɔwa sere ka
 baadommaɔ.
 Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!
 I Yinni Gusunɔ siaro.

WOMUSUN BɔNU NɔɔBUSE

107 I Yinni Gusunɔ siaro win tən
 geerun s̄.
 Win durom mu ra n wāawa sere ka
 baadommaɔ.
 2 Be u yakia, bu n̄n siaro.
 Be u wɔra yiberɛban nɔman di, bu n̄n
 tɔmɔ.
 3 Be u mennama tem kpuron di, bu n̄n
 siaro.
 Be u sokuma saa s̄ɔɔ yari yeru gian di,
 ka s̄ɔɔ duu yeru gian di,
 ka s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gian di, ka s̄ɔɔ
 ȳesan nɔm dware gian di,
 bu n̄n wolle suo.
 4 Wee ba raa k̄ɔre gbaburɔ mi gāanu ku
 ra kpi ba sirene,
 ba n̄ wuu wa mi ba koo sina.
 5 Ḡɔru ka nim nɔru ga bu go.
 Ma ba wurure ba n̄ dam mɔ.
 6 Ben nɔni swāa te sɔɔ, ba Yinni Gusunɔ
 nɔɔgiru sue ba somiru kana,
 ma u bu yara nɔni swāa ten di.
 7 U bu kpara swaa gea sɔɔ ba ka tura mi
 ba koo sina.
 8 Bu n̄n siaro win tən geeru ka win sɔm
 maamaakiginun s̄ ni u ra ko tɔnun
 s̄.
 9 Domi u wi nim nɔru ga m̄ nim k̄.
 Ma u wi ḡɔra m̄ debusia.
 10 Gabu ba raa wāa yam w̄kuru sɔɔ sere
 ḡribun wāa yerɔ ba yoru dimɔ,
 ma ba ka bu yɔni b̄kua
 11 ȳen s̄ ba Yinni Gusunɔn gari yina,
 ma ba wi, Wɔrukoon bwisi k̄eru gema.
 12 Ma u dera ba tii kawa wahala yen s̄.
 Ma ba wɔruka ba gu, goo kun bu somiru
 de.
 13 Adama ben nɔni swāa te sɔɔ,
 ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba somiru
 kana.
 Ma u bu yara nɔni swāa ten di.
 14 U bu yara yam w̄ku te, ka ḡribun
 wāa yee ten min di,

ma u ben yorun yɔni yi kusia.

¹⁵ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geerun sɔ̄.

Bu nùn siaro win sɔm maamaakiginun sɔ̄ ni u ra ko tɔnun sɔ̄.

¹⁶ Domi u sii gandun gamboba kɔsuka. Ma u kɔkɔw sisugii bɔka.

¹⁷ Gari bakasu su tii kua wɔnwɔndobu sin daa ka sin toranun sɔ̄.

¹⁸ Ba ku ra maa dīanu kã ma ba gɔɔ turuku kua.

¹⁹ Ben nɔni swãa te sɔɔ, ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara nɔni swãa ten di.

²⁰ Ka win gariya u bu faaba kua, ma u bu yara wɔru bɔkɔ gen min di.

²¹ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geeru ka win sɔm maamaakiginun sɔ̄ ni u ra ko tɔnun sɔ̄.

²² Bu nùn siarabun yãkunu kuo.

Kpa bu win sɔm maamaakigii nin gari kpara ka nuku dobu.

²³ Be ba goo nimkusu dua, ma ba ben sɔmburu mɔ̄ si sɔɔ,

²⁴ ba Yinni Gusunɔn nɔman sɔma wa ka maa maamaaki ye u kua nim wɔku sɔɔ.

²⁵ U gari gerua, ma u dera woo bɔkɔ ga seewa

ga nim kurenu seeya.

²⁶ Nù n da wɔllɔ, kpa nu sarama.

Be ba wãa goo nimkuu si sɔɔ, ba nande kari yen sɔ̄.

²⁷ Tirerabu bu mwa, ba b̄arimɔ nge tam nɔrobu.

Ben bwisi kpuro yi kpa.

²⁸ Ben nɔni swãa te sɔɔ,

ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara nɔni swãa ten di.

²⁹ U woo guna ye ȳrasiya, ma nim kurenu nu mari.

³⁰ Ma be kpuron nuki dora ye u ka ye kpuro marisia.

Ma Yinni Gusunɔ u bu kpara u ka tura sere mi ba dɔɔ.

³¹ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geeru ka win sɔm maamaakiginun sɔ̄ ni u ra ko tɔnun sɔ̄.

³² Bu nùn wɔlle suo mi tɔmba mɛnɛ.

Bu nùn siaro guro gurobun suunu sɔɔ.

³³ Yinni Gusunɔwa u ra daarun nim gberasie,

kpa u bwiin nim kpeerasia mam mam.

³⁴ Kpa u tem gem gɔsia tem bɔrugum mɛn tɔmbun nuku kɔsurun sɔ̄.

³⁵ Wi turowa u ra mi gãanu ku ra kpi gɔsie nim bwee bakaru.

Kpa u tem gbeba gɔsia nim bwii.

³⁶ Kpa u be ba gɔɔru barɔ sinasia mi,

kpa bu wuu ko mi ba koo sina,

³⁷ kpa bu resɛm dãnu duure mi, nu ma dabi dabiru.

³⁸ U ra bu domaru kue bu dabia.

Kpa u ben yaa sabenu kuuriasia.

³⁹ Adama gabu ba dabiru kaare ba wãa sekuru sɔɔ

yèn sɔ̄ ba yoru dimɔ ba nɔni sɔ̄ɔre.

⁴⁰ Ma Yinni Gusunɔ u dera ba ben wirugibu gema,

ma ba sirene kam sɔɔ ba ñ yē mi ba dɔɔ.

⁴¹ Adama u ra sãaro yare win sãarun di.

Kpa u win bweseru dabiasia nge sabe gɔsu.

⁴² Gemgibu bà n nùn wa, ba ra yēeriwa.

Kpa tɔn kɔsobu bu nɔɔ mari.

⁴³ Wi u bwisi mɔ, u de u gari yi kpuro nene

kpa u gia ma Yinni Gusunɔ u sãawa duromgii.

108 Womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,

² Gusunɔ, na sɔɔru sãa.

Kon womu ko ka nen dwee yãnu, ka nen gɔru kpuro.

³ Nen mɔrɔku ka nen guuru, i dom yando,

kpa n womu ko yam sãreru.

⁴ Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

Kon nun womu kua bwesenu sɔɔ.

⁵ Domi wunen tɔn geera kpã ta wɔllu girari.

Meya maa wunen bərəkina sōsire sere guru wirō.

⁶Gusunō, a seewo a tii wolle sua.

Kpa wunen yiiko yu sōsira handunia kpuro sō.

⁷Kpa a wa a ka bese wunen kīnasibu faaba ko.

A besen kanaru nōwō kpa a sun faaba ko ka wunen nōm geu.

⁸Gusunō u gerua win sāa yee dēerarō u nē, u koo nasara wa.

U koo Sikemu bōnu ko kpa u tōmbu Sukōtun wōwa yabua.

⁹Wiya u Galadi mō. Wiya u maa Manase mō.

Efaraimu ya sāawa nge win sii furō kōkōru.

Ma Yuda ya sāa nge win sina dēka.

¹⁰Adama Mōabu ya sāawa win woburutiā.

U koo Edōmu bara nōwō teu kōwōwa u ka sōsi ma ya kua wigia.

Kpa u nuku dobun kuuki ko Filisitiban tem sō.

¹¹Wara u koo ka man da wuu gbāraruquu gen mi.

Wara u koo man kpāra u ka da Edōmuō.

¹²Yinni Gusunō, wuna kaa ka man da, wune wi a raa sun yina,

ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu yari.

¹³A sun somiō su ka yari nōni swāarun di.

Tōnun somiru ta sāawa wom dirum.

¹⁴À n wāa ka bese, sa ko kpī su tabu ko ka wōrugōru.

Kpa a besen yibereba kōsuku.

109 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nē, Yinni Gusunō, wuna na siaramō, a ku nōwō mari.

²Wee tōn kōsobu ba man gari gerusimō ma ba man weesu kuammē.

³Ba ka man gari mō ka tusiru, ma ba ka man sannamō kam sō.

⁴Nē, na bu kī, adama ba man nōwō kuurimō.

Ma na kanaru mō be, nen yibereban sō.

⁵Wee ba man kōsa kōsiemō gem ayerō.

Ma ba man tusa baa mē na bu kīru sōsimō.

⁶A de tōn kōso u nen yibere kpāra,

kpa wi u koo nūn taare wē u n wāa win nōm geu.

⁷Bà n nūn siri kpa bu deema u tore.

Kpa bu win kanaru garisi durum.

⁸Win tōru tu ku denya kpa goo u nūn kōsire ko win sōmburu sō.

⁹Kpa win bibu bu ko gobekuba,

kpa win kurō u gōminiru sina.

¹⁰Kpa win bibu bu ko yaayaare kowobu, ba n bara mō.

Kpa bu ben wuu deri gu ko bansu,

bu da ba n dīanu kasu mi n toma.

¹¹Bēn dibu u neni,

bu na bu win yānu kpuro gura.

Kpa tōn tukobu bu win dukia gura.

¹²Goo u ku raa nūn durom kua.

Goo u ku maa win bii gobekuban wōn-wōndu ko.

¹³Bu win bibun bweseru goowo,

kpa win yīsiru tu gbi.

¹⁴Gusunō u win baababan toranu yaayo,

kpa u ku win mero nūn win durum suuru kua.

¹⁵Yinni Gusunō u de u n win tora ni yaaye,

kpa u win yīsiru go mam mam.

¹⁶Domi u ñ wōnwōndu sōsi.

U sāarobu ka wōnwōndobu nōni sōwōwawa

sere u tōnu go wi u nuki sankire.

¹⁷Bōriya u kīa. Ñ n men na, yi nūn dio.

U ñ domaru kīe. Ñ n men na, tu ka nūn tondo.

¹⁸Bōri yi nūn wukirio nge yaberu.

Yi duurio win wasin sōwōwō nge nim,

kpa yi du win kukunu sōwōwō nge gum.

¹⁹Bōri yi, yi nūn wukirio nge yāa ni ba ra doke,

kpa yi n nùn sēke baadomma nge kpaka.

²⁰Yeniwa Yinni Gusunɔ u koo de yu nen yibereba

ka be ba man kōsa gerusimɔ deema.

²¹Wune Yinni Gusunɔ,

a na a man sanna wunen yīsirun sɔ.

A man wɔro. Domi wunen tɔn geeru ta kpā.

²²Wee na sāa wɔnwɔndo, na ñ gāanu mɔ,

ma na nuki sankire.

²³Wee na doonɔ nge saaru.

Ma ba man gire nge twee.

²⁴Nen dūu winu dam dwiia nɔ bɔkurun sɔ.

Ma na wasire woorarun sɔ.

²⁵Na kua wi u sekuru sɔɔwa ben mi.

Ma ba man mēera ba wii gimanu koosimɔ.

²⁶Gusunɔ nen Yinni, a man somiɔ.

A man faaba koowo wunen tɔn geerun sɔ,

²⁷kpa bu gia ma wuna a nɔmu mɔ be sɔɔ.

Wuna a maa kpuro mɔ.

²⁸Ye ba bōrusimɔ, yera wune kaa domaru kua.

Bà n seewa, ba koo sekuru wa.

Kpa ne, wunen sɔm kowo n nuku dobu ko.

²⁹Nen yibereba ba koo sekuru wa,

kpa tu bu wukiri nge yabe bakararu.

³⁰Kon nɔɔgiri sua n Yinni Gusunɔ siara.

Kon nùn siara tɔn dabinun wuswaɔɔ.

³¹Domi u ra n wāa bwēbwēbun bɔkuɔ u ka bu faaba ko be ba bu taare wēemɔn nɔman di.

110 Womu ge Dafidi u kua. U nee, Yinni Gusunɔ u nen Yinni sɔɔwa u nee,

u sinɔ win nɔm geuɔ sere u ka nùn win yibereba taarea.

²Nen Yinni, Yinni Gusunɔ u koo nun ko sunɔ damgii Siɔniɔ,

kpa a wunen wɛrɔbu taare.

³Dɔma te kaa wunen tabu kowobu menna

Gusunɔn aye dēeraru sɔɔ,

wunen tɔmba koo nun ben tii wē ka kīru.

Wunen aluwaasirun dam mu koo wurama bururu baatere

nge mē dirum mu ra yari.

⁴Yinni Gusunɔ u bōrua,

meya u ñ maa win gari seeyamɔ u nee, kaa ko yāku kowo ka baadommaɔ nge

Mēekisideki

⁵Gusunɔ u wāa wunen nɔm geuɔ.

U koo sinambu kam koosia dɔma te win mɔru seewa.

⁶U koo bwesenu siri.

Sanam meya gonu ko n yiba yam kpuro.

Kpa u sinambu kpeerasia tem kpuro sɔɔ.

⁷Sunɔ u koo nim nɔ bwiaɔ win sanum sɔɔ,

kpa u dam wa u ka nasara sua.

111 I Yinni Gusunɔ siaro.

Kon Yinni Gusunɔ siara ka nen gōru kpuro.

Kon nùn siara tɔn dēerobun suunu sɔɔ.

²Yinni Gusunɔn nɔman sɔma ya kpā.

Ma be ba ye kī ba kasu bu ye gia.

³Ye u kua ya ra n girima ka beere mōwa.

Win gem mu ra n wāawa sere ka baadommaɔ.

⁴U ra de su win sɔm maamaakiginu yaaya.

Yinni Gusunɔ u sāawa duromgii ka wɔnwɔndugii.

⁵U ra be ba nùn nasie dīanu wē,

kpa u win arukawani yaaya.

⁶U win tɔmbu win sɔm maamaakiginun dam sɔɔsi

ni u ka bu tɔn tukobun tem wē.

⁷Win sɔm maamaakigii ni, nu sāawa gem mam mam.

Win woodaba ba maa naane mɔ.

⁸Ya ko n sirerewa sere ka baadommaɔ,

domi ba ye kuawa gem sɔɔ mam mam.

⁹U dera ba win tɔmbu yakia.

Ma u ka bu arukawani bɔkua sere ka baadommaɔ.

Win yīsiru ta deere, ta maa nanum mɔ.

¹⁰À n kī a ko bwisigii, a de a gina
Gusunɔ nasia.

Be ba bwisi mɔ, beya ba ra yira ye swii.
Win beere ya ko n wāawa sere ka
baadommaɔ.

112 I Yinni Gusunɔ siaro.

Doo nɔrugiiwa wi u Yinni
Gusunɔ nasie,
ma win woodaba ba nùn nuku dobu
wēmɔ.

²Yēron bwesera koo dam ko handunia
sɔɔ.

Geegibun bibu ba koo domaru wa.

³Alafia ka dukia ko n wāa win yenuɔ.

Win gem kun kpeemɔ ka baadommaɔ.

⁴Tɔn geo wi u wɔnwɔndu mɔ, u ra ka
tɔnu duure,
u maa sāa gemgii, wɔkura yam deeramɔ
win sɔ.

⁵Doo nɔrugiiwa wi u ra bɔkure ka nuku
tia,

ma u ku ra goo taki di win sɔmburu sɔɔ.

⁶Domi geegii kun sokuramɔ pai.

Ba ko n nùn yaayewa ka baadommaɔ.

⁷Labaari kɔsa ku ra nùn nande.

Win torora ra n sɔwa sim sim u n Yinni
Gusunɔ naane sāa.

⁸U ku ra wurure, berum kun nùn mɔ,

sere u ka win yibereba kua me u kī.

⁹U ra s̄arobu kēnu kē ka nuku tia.

Win gem mu ko n wāawa ka
baadommaɔ.

Win dam mu koo sosi ka beere.

¹⁰Tɔn kɔsɔ ù n nùn wa, win mɔru ra
sewa,

kpa u nùn wiru diirisi ka nuku gbisibu.

Tɔn kɔsobun yīyɔbu kpuro bu s̄awa
kam dirum.

113 I Yinni Gusunɔ siaro.

Be win sɔm kowobu, i nùn
siaro.

²Su win yīsiru beere wē saa tēn di sere
ka baadommaɔ.

³Su nùn siara saa bururun di sere ka
yokɔɔ.

⁴Yinni Gusunɔwa u bwesenu kpuro
kere.

Win yiiko ya wāa sere wɔnwɔlleɔ.

⁵Gusunɔ besen Yinnin wāa yera wāa
wɔllɔ.

Wara u ka nùn weene.

⁶U ra tukewa u ka wɔllu ka tem mēeri.

⁷U ra dam sarirugii seeye tem di, kpa u
wɔnwɔndo seeya kubanun di.

⁸Kpa u de bu sina ka win tɔmbun
wirugibu.

⁹U ra wiro yenu banie u sina,
kpa u nùn ko bii mero wi u nuku dobu
mɔ win bibun suunu sɔɔ.

Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

114 Sanam mē Isireliba, Yakɔbun
bibun bweseru

ba yara Egibitin di, ma ba ka
Egibitigibu tonda

bèn barum ba ñ nɔɔmɔ,

²Yuda ya kua Yinni Gusunɔn s̄a yeru,
ma Isireli ya kua win tem.

³Sanam mē nim wɔku ga bu wa, yera ga
duka yakura,

ma daa te ba m̄ Yuudeni ta biru wura.

⁴Guunu yɔɔkumɔ nge yāa kinenu,

ma gungunu yɔɔkumɔ nge yāa binu.

⁵Mba n nun deema nim wɔku a ka duka
m̄.

Mba n nun m̄ Yuudeni a ka biru wurɔ.

⁶Mba n beɛ m̄ guunu i ka yɔɔkumɔ nge
yāa kinenu.

Mba n beɛ deema gungunu i ka yɔɔkumɔ
nge yāa binu.

⁷Handuniagibu, i diirio Gusunɔ
Yakɔbun Yinnin wuswaaɔ,

⁸wi, wi u ra kperu gɔsie yeru,

kpa u de kpee saara yu ko nim bweru.

115 Yinni Gusunɔ, n ñ besɛ sa
beere mɔ,

wuna a beere mɔ wunen tɔn geeru ka
wunen bɔrɔkinirun sɔ.

²Mban s̄ona tɔn tukobu ba koo neɛ,
mana Gusunɔ besen Yinni u wāa.

³Gusunɔ besen Yinni u wāa wɔllɔ, u m̄
ye u kī.

⁴ Adama tɔn tukoba ben b̄unun
bwāarokunu kuawa ka wura ka sii
geesu.

Nu s̄awa t̄mbun n̄oman s̄oma.

⁵ Bwāaroku ni, nu n̄osu m̄, adama nu
ku ra gari gere.

Nu n̄oni m̄, adama nu ñ yam waam̄.

⁶ Nu swasu m̄, adama nu ñ gari n̄om̄.
Nu w̄eru m̄, adama nu ñ numiam̄.

⁷ Nu n̄oma m̄, adama nu ñ ka ḡanu
babam̄.

Nu naasu m̄, adama nu ku ra s̄i.

Nin d̄k̄ora kun maa n̄om̄.

⁸ Be ba bwāaroku ni m̄ ka be ba ben
naane doke ni s̄w,

ba s̄awa nge ni.

⁹ B̄e Isireliba, i b̄een naane dokeo Yinni
Gusun̄o s̄w.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een
tereru.

¹⁰ B̄e ȳaku kowobu Aronin bweseru,
i b̄een naane dokeo Yinni Gusun̄o s̄w.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een
tereru.

¹¹ B̄e be i Yinni Gusun̄o nasie,
i b̄een naane dokeo wi s̄w.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een
tereru.

¹² Yinni Gusun̄o u sun yaaye.

U koo sun domaru kua.

U koo Isireliba domaru kua.

U koo Aronin bibun bweseru domaru
kua.

¹³ U koo be ba n̄un nasie domaru kua,
bukurobu ka bibu.

¹⁴ U koo b̄e ka b̄een bibu win durom
dabiasia.

¹⁵ Yinni Gusun̄o u b̄e domaru kuo wi, wi
u w̄llu ka tem taka kua.

¹⁶ W̄llu ta s̄awa wigiru,
ma u t̄mbu tem w̄.

¹⁷ N ñ ḡaribu ba ra Yinni Gusun̄o s̄a
be, be ba w̄a mi yam da n maari s̄w
s̄w.

¹⁸ Adama besera sa ko n̄un s̄a saa t̄n di
sere ka baadomma.

Yen s̄o, i Yinni Gusun̄o siaro.

116 Na Yinni Gusun̄o k̄i,
domi u ra nen n̄o n̄o n̄a n̄ n̄un
soka.

² U ra nen gari swaa daki.

Wiya ko na n da soku nen w̄aarun t̄ru
kpuro s̄w.

³ Ḡon ȳoni yi raa man b̄kua,
ma ḡaribun w̄a yerun nuku sankiranu
man neni.

Na w̄a n̄oni sw̄aru ka wuriribu s̄w.

⁴ Yera na Yinni Gusun̄o n̄ogiru sue na
n̄e,

Yinni Gusun̄o, a nen w̄aru w̄ro.

⁵ Gusun̄o besen Yinni u s̄awa t̄n geo ka
gemgii.

Meya win w̄n̄w̄nda kp̄.

⁶ Yinni Gusun̄o u ra bw̄ebw̄ebu k̄su.

Na raa w̄n̄w̄ndu soore,
adama u man faaba kua.

⁷ Nen bw̄era, a w̄ro,
domi Yinni Gusun̄o u man gea kua.

⁸ Geema, u man w̄ra ḡon d̄i,
ma u nen n̄oni ȳiresu woka, u ñ dere n
sokura.

⁹ Kon s̄i win wuswaa handunia ye s̄w.

¹⁰ Na n̄un naane doke, baa me na n̄e,
na w̄n̄w̄ndu soore.

¹¹ Nen nuku sankiraru s̄w,
na n̄e, goo sari wi u naane m̄.

¹² Mba kon Yinni Gusun̄o dibu k̄sia gea
ye u man kuan s̄o.

¹³ Kon tam t̄ra win wuswaa,
kpa n win ȳisuru soku n ka n̄un siara
faaba ye u man kuan s̄o.

¹⁴ N̄o mw̄e ni na n̄un kua,
kon nu yibia win t̄mbu kpuron n̄oni
biru.

¹⁵ Be ba Yinni Gusun̄o naane s̄an ḡo u
s̄awa ḡa bakanu win mi.

¹⁶ Yinni Gusun̄o, a n̄e, wunen s̄om kowo
swaa dakio.

Na s̄awa wunen s̄om kowo t̄n kur̄n
bii.

Wuna a nen yorun w̄e bura.

¹⁷Yen sōna kon nun siarabun yākuru
kua,

kpa n wunen yīsiru soku.

¹⁸Ṅṵ mwēe ni na nun kua,

kon nu yibia wunen tōmbu kpuron nōni
biru,

¹⁹wunen sāa yerō Yerusalemun suunu
sṵ.

Yen sō, i Yinni Gusunō siaro.

117 Bēe bwesenu kpuro, i Yinni
Gusunō siaro.

Bēe handuniagibu kpuro, i Yinni Gusunō
bēere wēeyō.

²Win tōn gee te u ra sun sōsi ta kpā.

Win bōrakiniru ta ra n wāawa sere ka
baadommaō.

I Yinni Gusunō siaro.

118 I Yinni Gusunō siaro, u sāawa
tōn geo.

Win kīru ta ra n wāawa sere ka
baadommaō.

²Bēe Isireliba kpuro, i wuro i nēe,

Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere
ka baadommaō.

³Bēe yāku kowobu Aronin bweseru, i
wuro i nēe,

Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere
ka baadommaō.

⁴Bēe be i Yinni Gusunō nasie, i wuro i
nēe,

Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere
ka baadommaō.

⁵Nen nuku sankiranu sṵ, na Yinni
Gusunō somiru kana.

U nen kanaru nua, ma u man yara.

⁶Yinni Gusunō u sāa negii, na ñ gāanu
ganun berum mō.

Mba tōnu u koo kpī u man kua.

⁷Yinni Gusunōwa u sāa nen faaba kowo.

Yen sōna ko na n yēerimō nà n nen
yibereban biru wa.

⁸A Yinni Gusunō naane koowo ye kaa
ka tōnu naane ko.

⁹A Yinni Gusunō naane koowo ye kaa
ka damgibu naane ko.

¹⁰Bwese dabinu nu man tarusi,

ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunōn
dam.

¹¹Nu man wukiriwa mam mam,

ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunōn
yīsiru.

¹²Nu man mōnsima nge tīi.

Adama na nu yarinasia ka Yinni
Gusunōn dam

ma nu gbisuka nge sāki yi yi dōō
mwaara.

¹³Nu raa man bōriamō nu ka man sura,
adama Yinni Gusunō u man somiru na.

¹⁴Yinni Gusunōwa u sāa nen dam.

Wiya ko na n da siare. Wiya u man
faaba kua.

¹⁵Nasaran kuuki yi nōoramō gemgibun
yenusō.

Yinni Gusunōn dam mu sōsira.

¹⁶U win nōm geu sue, ga win dam
sōsimō.

¹⁷Na ñ maa gbimō, ko na n wāawa,
kpa n win sōma ye u kuan gari kpara.

¹⁸Yinni Gusunō u man sēeyasia.

Adama u ñ man gōō nōmu berie.

¹⁹I man gem kōnnōsu kenio,

kpa n du n Yinni Gusunō siara.

²⁰Win kōnnō ge wee. Min diya gemgibu
ba ra du.

²¹Yinni Gusunō, na nun siara, domi a
nen kanaru mwa,

ma a man faaba kua.

²²Wee kpee te banōbu ba yina, tera ta
kua gani gōmburun dam.

²³Yinni Gusunōwa u ye kua ma n kua
maamaaki besen nōni sṵ.

²⁴Yinni Gusunōwa u tōō te kua.

Su nuku dobun kuuki ko.

²⁵Yinni Gusunō, a sun somio, kpa a sun
kuurasia.

²⁶Wi u sisi ka wunen yīsiru u sāawa
domarugii.

Sa ko nūn siara Yinni Gusunōn sāa yerō.

²⁷Gusunō u sāawa Yinni. Wiya u sun
yam bururasie.

I yāku yaa bōkuo. I ka ye doo sere yāku
yerun kāano.

28 Gusunɔ, a s̄awa nen Yinni.
 Kon nun siara. Kon nun wolle sua.
 29 I Yinni Gusunɔ siaro, u s̄a t̄n geo.
 Win k̄iru ta ra n w̄awa sere ka
 baadommaɔ.
119 Doo n̄ɔrugiba be ba kun
 taare m̄o ben sanu sanusu s̄ɔɔ,
 ma ba s̄im̄o nge m̄e Yinni Gusunɔn
 wooda ya bu s̄ɔsim̄o.
 2 Doo n̄ɔrugiba be ba win gere sw̄ii,
 ma ba n̄un kasu gem ka tia,
 3 ma ba ku ra ḡɔba ko, ba s̄im̄o win sw̄ee
 s̄ɔɔ.
 4 A wunen woodaba kuawa bu ka ye sw̄ii
 dee dee.
 5 A de nen kookoosu su n swaa sw̄ii,
 n wa n ka wunen gere mem n̄ɔɔwa.
 6 N̄a n wunen woodaba kpuro laakari
 s̄a,
 saa yera sekura kun man mwaam̄o.
 7 N̄a n wunen s̄ɔsi geeru gia,
 kon nun siara ka ḡɔru tia.
 8 Kon wunen woodaba nene.
 A ku man deri mam mam.
 9 Aluwaasi ù n k̄i win sanu sanusu su n
 deere,
 sere u n wunen gari mem n̄ɔɔwamme.
 10 Na nun kasu ka nen ḡɔru kpuro.
 A de n wunen swaa sw̄ii.
 11 Na wunen gari nenisi nen ḡɔruɔ kpa n
 ku ra ka nun torari.
 12 Yinni Gusunɔ, na nun siara,
 a man wunen woodaba keu koosio.
 13 Na n̄ɔḡiru sua na wunen gere kpuro
 kpara.
 14 Wunen woodan mem n̄ɔɔbu bu man
 nuku dobu w̄em̄o nge dukia baka.
 15 Kon wunen s̄ɔs̄iru bwisiku, kpa n
 wunen yiirebu n̄ni doke.
 16 Na kon nuku dobu ko wunen gere s̄ɔɔ.
 Na ñ maa wunen gari duarim̄o.
 17 A ne wunen s̄m̄ kowo durom kuo kpa
 n wa na n w̄a,
 kpa n wa n wunen gere mem n̄ɔɔwa.
 18 A nen n̄ni wukio, kpa n wa n gia
 ḡa gee ni nu w̄a wunen gari s̄ɔɔ.

19 Na s̄awa s̄ɔɔ handunia ye s̄ɔɔ.
 A ku man wunen woodaba berua.
 20 Nen bw̄era ya ra n woowa baadomma
 wunen yiirebu s̄ɔɔ k̄irun s̄ɔ.
 21 A ra tii suobu gerusi be, be ba s̄a
 b̄ɔruobu,
 ma ba ku ra wunen woodaba sw̄ii.
 22 A man sekuru ka gendu wunario,
 domi na wunen gere sw̄ii.
 23 Baa m̄e sina bibu ba ra sine bu man
 w̄ii,
 ka m̄e, ne, wunen s̄m̄ kowo na ra n
 wunen s̄ɔs̄iru bwisikum̄o.
 24 Wunen woodaba ba ra man nuku
 dobu w̄ewa,
 kpa bu man bwisi k̄e.
 25 Ne wee na mwia kpana nge wi u kp̄i
 tua s̄ɔɔ.
 A man nen w̄aru wesio nge m̄e a n̄ɔ
 mw̄eru kua.
 26 Na nun nen w̄arun daa kpuro tusia,
 ma a man suuru kua.
 A man wunen woodaba s̄ɔs̄io.
 27 A man ben asansi tubusio,
 kpa na n da wunen s̄m̄ maamaakiginu
 bwisiku.
 28 Wee na wuri m̄ɔ nuku sankiranun s̄ɔ.
 A man dam k̄eȳɔ nge m̄e a n̄ɔ mw̄eru
 kua.
 29 A de n ka weesun swaa tonda,
 kpa a man durom kua na n ka wunen
 gere sw̄ii.
 30 Na ḡɔru doke n gem sw̄ii.
 Na wunen woodaba n̄ni girari.
 31 Na nen tii w̄e be s̄ɔɔ.
 Yen s̄ɔ, a ku de n sekuru wa.
 32 Wunen woodabara na sw̄ii, domi a
 nen n̄ni wukia.
 33 Yinni Gusunɔ, a man wunen sw̄ee
 s̄ɔs̄io,
 kpa n kp̄i n yi sw̄ii nen w̄arun t̄ru
 kpuro s̄ɔɔ.
 34 A man bwisi k̄eȳɔ kpa n kp̄i n ka
 wunen woodaba mem n̄ɔɔwa.
 35 Na wunen swaa k̄i.
 A man sureo ye s̄ɔɔ.

36 A de nen bwēra yu wura ye sɔɔ.
 A ku de nen kīru tu wura gobi gia.
 37 A nen bine wunɔ gāa kankam di,
 kpa a de na n wāa wunen swēe sɔɔ.
 38 A wunen nɔɔ mwēeru yibio ne, wunen
 sɔm kowon sɔ,
 ta wāawa be ba nun nasien sɔ.
 39 A man yaro seku te na nasien di,
 wunen siribu bu ra n wā.
 40 Na kīwa n wunen woodaba mem
 nɔɔwa too.
 A de na n wāa wāaru sɔɔ wunen gem sɔ.
 41 Yinni Gusunɔ, a de a nen wɔnwɔndu
 wa,
 kpa a man faaba ko nɔɔ mwēe te a man
 kuan sɔ.
 42 Saa ye sɔɔ, kon kpī n be ba man
 sekuru dokemɔ gari wisi.
 Domi na nen naane doke wunen gari sɔɔ.
 43 A ku wunen gem wuna nen nɔɔn di,
 na yīyɔbu mɔ wunen siribu sɔɔ.
 44 Ko na n wunen woodaba neniwa saa
 kpuro.
 Ya ko n wāa nen mi sere ka baadommaɔ.
 45 Kon sī ka tii mɔru, domi wunen
 woodabara na kasu.
 46 Kon ben gari sinambu sɔ.
 Na ñ ko na n maa wāa sekuru sɔɔ.
 47 Na wunen woodaba kī.
 Na ra n nuku dobu mɔ ye sɔɔ.
 48 Na ra nen nɔma yīiye wɔllɔ n ka
 kanaru ko
 wunen gari yi na kīn sɔ.
 Domi na kī na n yi bwisikumɔ nen gɔruɔ.
 49 Wee a man yīyɔbu wē.
 A wunen nɔɔ mwēeru yaayo te a ne,
 wunen sɔm kowo kua.
 50 Tera ta ra man nukuru yemiasie nen
 nɔni swāaru sɔɔ,
 kpa tu man wāaru wē.
 51 Wee tii suobu ba man yēesu wɔri.
 Adama ka me, na ñ wunen woodaba
 deri.
 52 Yinni Gusunɔ, na wunen yellun siribu
 yaaye.
 Biya bu man dam kā.

53 Nà n wa tɔn kɔsobu ba wunen
 woodaba deri,
 mɔru baka na ra ko.
 54 Wunen garin sɔna na ra womusu ko
 mi na sɔru dimɔ.
 55 Wɔkuru nà n wunen yīsiru yaaya,
 na ra n wunen woodaba nenusiwa.
 56 Ye ya sāa negia, yera n wunen gere
 mem nɔɔwa.
 57 Na maa wure na gerumɔ,
 Yinni Gusunɔ, negia n wunen gere mem
 nɔɔwa.
 58 Ka nen gɔru kpurowa na nun sokumɔ.
 A wunen nɔɔ mwēeru yaayo kpa a nen
 wɔnwɔndu wa.
 59 Nà n nen daa bwisika, na ra wurewa
 n sī wunen swēe sɔɔ.
 60 Na ra n sendewa n ka da mi gia, na
 kun tɔru gɔsie.
 Kpa n wunen woodaba mem nɔɔwa.
 61 Tɔn kɔsobun yini man sikerene.
 Adama ka me, na ñ wunen gari deri.
 62 Wɔku suunu na ra sewa n nun siara
 wunen siri bi a ra ko dee deen sɔ.
 63 Na sāawa be ba nun nasie kpuro
 ka be ba wunen woodaba mem nɔɔwam-
 men bɔrɔ.
 64 Yinni Gusunɔ, wunen durom yiba han-
 dunia kpuro sɔɔ.
 A man wunen woodaba kpuro sɔɔsio.
 65 Yinni Gusunɔ, a ra wunen sɔm kowo
 gea kue
 nge me a nɔɔ mwēeru kua.
 66 A man laakari ka bwisi kēeyɔ
 domi na wunen woodaba naane sāa.
 67 N sere sekuru wa, na raa kɔrewa.
 Adama tē, na wunen gari neni.
 68 A sāawa tɔn geo.
 A man wunen woodaba sɔɔsio.
 69 Tii suobu ba man weesu koosimɔ.
 Adama ne, na wunen yiirebu neni ka nen
 gɔru kpuro.
 70 Ben gɔru ga bɔɔbu, gāanu ku ra bu
 yeeri.
 Adama ne, wunen gari yi ra man nuku
 dobu wē.

⁷¹ N buram bo n sekuru wa kpa n ka kpī
 n wunen woodaba gia.
⁷² Na wunen nɔɔn gere kī n kere gāanu
 nɔɔɔbu (1.000) ye ba kua ka wura
 ka sii geesu.
⁷³ Wunen nɔma ya man mɔma.
 Yera ya man tāsisia.
 A man bwisi kēeyɔ n ka wunen woodaba
 gia.
⁷⁴ Be ba nun nasie, bà n man wa, ba ra
 nuku dobu kowa.
 Domi na wunen nɔɔ mwēru naane sāa.
⁷⁵ Yinni Gusunɔ, na yē ma wunen siribu
 bu sāawa dee dee.
 Wunen bɔɔkinirun sōna a man sekuru
 doke.
⁷⁶ A de wunen durom mu man nukuru
 yemiasia
 nge me a ne wunen sɔm kowo nɔɔ
 mwēru kua.
⁷⁷ A man wɔnwɔndu kuo kpa n wa na n
 wāa.
 Domi wunen sɔɔsiru ta ra man nuku
 dobu wē.
⁷⁸ A be ba tii sue sekuru dokeo, wee ba
 man dam dɔremɔ kam sɔɔ.
 Adama ne, wunen woodabara na ra n
 bwisikumɔ.
⁷⁹ Be ba nun nasie a de bu wurama nen
 mi.
 Be ba wunen woodaba yē a de bu
 wurama nen mi.
⁸⁰ A de na n wunen yiirebu mem
 nɔɔwammɛ mam mam,
 kpa n ku ra sekuru wa.
⁸¹ Na kasu a man faaba ko.
 Na wunen nɔɔ mwēru naane sāa.
⁸² Na kasu n wunen nɔɔ mwēru gia sere
 nen nɔni dam dwiia.
 Ma na tii sɔɔmɔ na mɔ, sere saa yerà kaa
 man nukuru yemiasia.
⁸³ Na sāare nge gɔnan bɔɔru te ba bwē
 wiisu sɔɔ.
 Na n wunen woodaba duari.
⁸⁴ Sere saa yerà kaa de ne, wunen sɔm
 kowo na n wāaru dii.

Domma kaa be ba man nɔni sɔɔmɔ siri.
⁸⁵ Tii suobu ba suura gbemɔ nen
 wuswaaɔ.
 Ba n wunen woodaba swīi.
⁸⁶ Wunen gari kpuro yi naane mɔ.
 Wee yibereba ba man nɔni sɔɔmɔ kam
 sɔɔ.
 A man faaba koowo.
⁸⁷ N tiewa fiiko bu ka man sura bu go.
 Adama ka me, ne, na n wunen woodaba
 derimɔ.
⁸⁸ A man nen wāaru wesio wunen durom
 sɔɔ,
 kpa n kpī n wunen gere mem nɔɔwa.
⁸⁹ Yinni Gusunɔ, wunen gari yi ko n
 wāawa wɔllɔ sere ka baadommaɔ.
⁹⁰ Wunen bɔɔkinirun ta ko n maa wāawa
 sere ka baadommaɔ.
 Wuna a tem swīi ma a mu sire dim dim.
⁹¹ Wunen woodaban sōna gāanu kpuro
 ka wāa gisɔ.
 Ni kpurowa nu maa wāa wunen sɔ.
⁹² Nà kun daa nuku dobu wa wunen
 wooda be sɔɔ,
 na n daa gu nen nɔni swāaru sɔɔ.
⁹³ Na n wunen gere duarimɔ pai,
 domi yera ya man wāaru wēemɔ.
⁹⁴ Na sāawa wunegii, a man faaba
 koowo.
 Wunen woodabara na kī n swīi.
⁹⁵ Tɔn kɔsobu ba man mara bu go.
 Adama ne, wunen gariya na bwisikumɔ.
⁹⁶ Ye ya yiba kpuro, ya maa nɔru mɔ.
 Adama wunen woodaba ba n kpeeru
 mɔ.
⁹⁷ Na wunen woodaba kī too.
 Ba ra n wāawa nen bwisikunu sɔɔ tɔɔ
 giriru baadomma.
⁹⁸ Wunen woodaba ba ra man bwisi kē
 n kere nen yibereba.
 Domi na ra n bu neniwa baadomma.
⁹⁹ Na nen yinnibu kpuro yēru kera.
 Domi wunen woodaba ba ra n wāawa
 nen bwisikunu sɔɔ.
¹⁰⁰ Na durɔ tɔkɔnu bwisi kere,
 domi na wunen gere mem nɔɔwammɛ.

¹⁰¹ Na ku ra swaa kōsa mwe, kpa n wa
 n ka wunen gari nene.
¹⁰² Na ku ra de wunen woodaba bu ka
 man tonda.
 Domi wuna a man keu sōsimō.
¹⁰³ Wunen gari yi tim dobu kere nen
 nōwō.
¹⁰⁴ Na kua bwisigii wunen woodaban sō.
 Yen sōna na weesun swē kpuro tusa.
¹⁰⁵ Wunen gari yi sāawa nge fitila
 ye ya man swaa sōsimō.
¹⁰⁶ Na bōrua na sire na nē,
 kon wunen sōsiru mēm nōwa,
 domi ta sāawa dee dee.
¹⁰⁷ Na nōni sōre gem gem.
 Yinni Gusunō, a man dam kē
 nge mē a nō mwēeru kua.
¹⁰⁸ Yinni Gusunō, a nen siarabu wuro,
 kpa a man wunen sōsiru giasia.
¹⁰⁹ Nen wāara wāawa kari sō
 baadomma,
 adama na ñ wunen woodaba duarimō
 pai!
¹¹⁰ Tōn kōsobu ba man yēri berie.
 Ka mē, na wunen gere swīi.
¹¹¹ Wunen gari sāawa nen tubi ka
 baadomma,
 domi yi sōra nen gōru dobu wāa.
¹¹² Nen gōru ga kī gu wunen woodaba
 mēm nōwa baadomma sere ka
 nōwō.
¹¹³ Na gōrusu yirugibu tusa, adama na
 wunen woodaba kī.
¹¹⁴ Wuna a sāa nen kuku yeru ka nen
 tereru.
 Wunen nō mwēeru sōra nen yīyōbu
 wāa.
¹¹⁵ Tōn kōsobu, i ka man tondo,
 kpa n wa n Gusunō nen Yinnin woodaba
 swīi.
¹¹⁶ Yinni Gusunō, a man kōsuo na n ka
 wāa nge mē a nō mwēeru kua.
 A ku man sekuru doke nen yīyōbu sō.
¹¹⁷ A de a n sāa nen tāsi yeru kpa n
 faaba wa.

Kpa na n wunen woodaba laakari sāa
 baadomma.
¹¹⁸ A ra be ba ra wunen woodaba deri
 gemwa.
 Domi ben nōni wōkubu bu ñ arufaani
 mō.
¹¹⁹ A ra tōn kōsobu geriewa tem men di
 nge nim yaka.
 Yen sōna na wunen woodaba swīi.
¹²⁰ Wunen nanum mu dera nen wasi
 diirimō.
 Na wunen siribu nasie.
¹²¹ Na wunen woodaba ka wunen gem
 mēm nōwammē.
 A ku man be ba man dam dōremō nōmu
 sōndia.
¹²² A nē, wunen sōm kowo nō mwēeru
 kuo ma kaa man somi.
 A ku de tii suobu bu man dam dōre.
¹²³ Nen nōni dam dwiyya ye na wunen
 faaba
 ka wunen gem mēn nō mwēeru a kua
 mara.
¹²⁴ A nē, wunen sōm kowo kuo nge mē
 wunen tōn geera nē.
 A man wunen woodaban keu sōsio.
¹²⁵ Na sāawa wunen sōm kowo.
 A man bwisi kēeyō n ka wunen sōsiru
 gia.
¹²⁶ Yinni Gusunō, saa ya den tura a ka
 se
 domi wee ba wunen wooda saramō.
¹²⁷ Adama nē, na ye kī n kere wura gean
 tii.
¹²⁸ Na ye kpuro garisiwa dee dee.
 Na swē yi yi ñ dende kpuro tusa.
¹²⁹ Wunen yiirebu bu ra n wā, yen sōna
 na bu neni.
¹³⁰ Wunen garin giabu bu ra tōnu yam
 bururasiewa,
 kpa yi bwisi sariba bwisi kē.
¹³¹ Na kasu gem ka tia n wa n wunen
 woodaba gia.
¹³² Yinni Gusunō a man mēerima,
 kpa a man durom kua nge mē a ra be ba
 nun kī kue.

133 A de na n tāsā wunen gari sɔɔ.
 A ku de toraru garu ta n man wāasi.
 134 A man wɔro tɔmbun dam dɔrebun di,
 kpa n kpī n wunen sɔɔsiru mem nɔɔwa.
 135 A ka man nɔnu geu meerio,
 kpa a man wunen yiirebu sɔɔsi.
 136 Wee na nɔni yīresu kokumɔ nge
 daaru,
 domi tɔmba kun wunen woodaba mem
 nɔɔwɛ.
 137 Yinni Gusunɔ, a sāawa gemgii.
 Wunen siribu bu ra n sāawa dee dee.
 138 A wunen wooda yiiwa gem sɔɔ.
 Ya maa naane mɔ.
 139 Nà n nen yibereba wa be ba wunen
 gari duari,
 nen mɔru ra sewa.
 140 Wunen gari yi naane mɔ.
 Ne, wunen sɔm kowo na yi kī.
 141 Wee na n kpā, ma ba man gema.
 Ka me, na n wunen woodaba duari.
 142 Wunen gem mu ku ra kpe.
 Meya wunen gari yi sāawa gem.
 143 Nuku sankiranu ka nɔni swāara man
 wɔrimɔ,
 adama wunen woodaba ba ra man nuku
 dobu wɛ.
 144 Wunen yiirebu bu sāawa dee dee sere
 ka baadommaɔ.
 A man bwisi kɛɛyɔ yi yi koo de na n wāa.
 145 Yinni Gusunɔ, na nun sokumɔwa ka
 nen gɔru kpuro.
 A man wurario, kpa n kpī n wunen
 sɔɔsiru nene.
 146 Na nun kanamɔ, a man faaba
 koowo,
 kpa n kpī n wunen woodaba mem
 nɔɔwa.
 147 Na ra kanaru kowa yam mu sere
 sāra,
 kpa na n wunen nɔɔ mwɛenu naane sāa.
 148 Yam mu sere sāra na ra sewa n ka
 wunen gari meeri.
 149 A nen nɔɔ nɔɔwɔ wunen durom sɔ.
 A man sirio nge me a ra siri, kpa n wa
 na n wāa.

150 Be ba kōsa bwisikumɔ,
 be wee ba man turuku kua.
 Ba wunen woodaba deri.
 151 Wunɛ Yinni Gusunɔ, a wāawa nen
 turuku.
 Wunen gari yi sāawa gem.
 152 Na yɛ saa yee yellun di ma a wunen
 woodaba yiiwa
 ba n ka wāa sere ka baadommaɔ.
 153 A nen nɔni swāaru meerio, kpa a man
 wɔra.
 Na n wunen woodaba duarimɔ.
 154 A ka man yinɔ kpa a man yakia.
 A de na n wāa nge me a nɔɔ mwɛeru kua.
 155 Tɔn kōsoba kun faaba wasi,
 domi ba ku ra wunen sɔɔsiru kasu.
 156 Yinni Gusunɔ, wunen durom mu kpā.
 A man sirio nge me a ra siri, kpa n wa
 na n wāa.
 157 Nen yibere be ba man nɔni sɔɔwɔ ba
 dabi.
 Adama ka me, na n wunen gere yinamɔ.
 158 Na tɔnu kamba tusa, domi ba ku ra
 wunen woodaba swii.
 159 Yinni Gusunɔ, a n yɛ ma na wunen
 woodaba kī.
 A de na n wāa wunen durom sɔ.
 160 Gema mu sāa wunen garin nuuru.
 Wunen woodaba kpuro ba kon sāawa
 gem sere ka baadommaɔ.
 161 Wee sina biba man nɔni sɔɔwɔ kam
 sɔɔ.
 Adama wunen gari tɔnawa na nasie.
 162 Na ra n nuku dobu mɔ wunen gari
 sɔɔ nge wi u dukia baka wa u gura.
 163 Na weesu tusa. Ma na wunen
 woodaba kī.
 164 Sɔɔ teeru, nɔn nɔɔba yiruwa na ra
 nun siare wunen siri bi bu sāa dee
 deen sɔ.
 165 Be ba wunen woodaba kī, ba ra n
 bɔri yen bakararu mɔ.
 Kōsa ku ra bu deeme.
 166 Yinni Gusunɔ, na wunen faaba yīiyɔ.
 Yen sɔ, na wunen woodaba mem nɔɔwɛ.
 167 Na ra wunen yiirebu mem nɔɔwɛ.

Na ra bu kā too too.

¹⁶⁸Na wunen yiirebu ka wunen woodaba swii, domi nen kookoosu kpuro wāa wunen wuswaaɔ.

¹⁶⁹A de a nen wuri nɔ.

A man bwisi kēeyɔ nge me a nɔ mwɛeru kua.

¹⁷⁰A nen kanaru nɔɔwɔ.

A man wɔro nge me a nɔ mwɛeru kua.

¹⁷¹A ra man wunen woodaban keu sɔɔsi.

A de wunen siarabu bu nɔɔra nen nɔɔn di.

¹⁷²Wooda be kpuro ba dɛɛrewa.

A de n womu ko ben sɔ.

¹⁷³Na wunen sɔɔsiru wura.

A na a man somi.

¹⁷⁴Yinni Gusunɔ, wunen faabawa na mara ka gem.

Meya wunen woodaba ba ra man nuku dobu wɛ.

¹⁷⁵A de na n wunen siribu tāsiri, kpa na n wāa n ka nun siara.

¹⁷⁶Wee na sirene nge yāa te ta kɔɔre.

A ne, wunen sɔm kowo kasuo, na n wunen woodaba duarimɔ.

120 Sāa daarun womu. Ge wee. Sanam me na wāa nuku sankiranu sɔɔ,

na Yinni Gusunɔ soka, ma u man wurari.

²Yinni Gusunɔ, a man wɔro wee kowobun nɔman di.

A man yakio be ba tumbu nɔni wɔkumɔn nɔman di.

³Mba weesu koo ka bu naawa,

⁴ma n kun mɔ tabu sɛnu ka dɔɔ bokon gɛɛ.

⁵Wee na kua kam koore, na wāa Mesekiɔ Kedanin kuu bekurugirɔ.

⁶Na sɔ n te ka be ba ku ra bɔri yendu kā.

⁷Nà n bɔri yendun gari gerubu torua, ba ra n tabun sɔɔru mɔwa.

121 Sāa daarun womu. Ge wee. Na nen nɔni sue guunu gia.

Man diya kon somiru wa.

²Nen somira weewa saa Yinni Gusunɔn min di

wi u wɔllu ka tem taka kua.

³U n derimɔ wunen naasu su sokura.

Wi u nun kɔsu, u n dom yibirimɔ.

⁴Wee wi u Isireliba kɔsu u ku ra dom yibiri,

u ku ra maa dweeye.

⁵Yinni Gusunɔ u sāawa wunen kɔso.

U wāa wunen nɔn geuɔ u nun saaru sāawe.

⁶Sɔɔ sɔɔ, sɔɔ kun nun soomɔ.

Wɔkuru, suru tarum kun maa nun soomɔ.

⁷Yinni Gusunɔ u koo nun bere gāa kɔsunu kpuron di.

U koo wunen hunde kɔsu,

⁸kpa u nun kpara wunen daaru ka weru saa tɛn di sere ka baadommaɔ.

122 Sāa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Bà n nɛɛ, su da Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, nen nukura ra dorewa.

²Yerusalemu, besen naasu su yɔ wunen kɔnnɔɔ.

³Yerusalemu, a sāawa wuu ge ba bana gea kua,

ma ba gu gbāraru toosi ba ka sikerena.

⁴Wunen miya Isireliba, Yinni Gusunɔn tumbu ba ra ne bu ka nɔn siara,

nge me u bu wooda wɛ.

⁵Wunen miya siri gbabura wāa.

Wunen miya Dafidin bibun bweserun sina gɔna wāa.

⁶I bɔri yendu kanɔ Yerusalemun sɔ,

kpa be ba wune Yerusalemu kɔ ba n wāa bwɛɛ dora sɔɔ.

⁷Yerusalemu, bɔri yenda n wāa wunen gbāraru sɔɔ ka wunen sina kpaarɔ.

⁸Nen mero bisibu ka nen bɔrɔban sɔ, kon nɛɛ, Gusunɔ u de bɔri yenda n wāa Yerusalemu.

⁹Yerusalemu, wunen gea na kasu, Gusunɔ besen Yinnin sāa yerun sɔ.

123 Sāa daarun womu. Ge wee.
Gusunɔ, wunɛ wi a wunen
sina gɔna terie wɔllɔ,
wuna na nɔni twɛɛ.

²Nge me yobun nɔni yi ra n ben yinni-
bun nɔma mɛera,
nge meya besen nɔni yi Gusunɔ besen
Yinnigia mɛera,
sa n ka mara sere dɔma te u koo sun
durom kua.

³Yinni Gusunɔ, a sun wɔnwɔndu kuo too.
Domi ba sun gema n kpɔ.

⁴Be ba tii sue ba sun gema
ma ba sun yaakoru kua too sere n den
sun nua.

124 Sāa daarun womu ge Dafidi u
kua. U nɛɛ,
Gusunɔ Isireliban Yinni ù kun daa ka
sun wāa,
wara u koo sun kɔsu.

Isireliba bu wureo bu gere bu nɛɛ,
²⁻⁴sanam mɛ tɔn kɔsobun mɔru ya
seewa, ma ba sun seesi,
Yinni Gusunɔ ù kun daa ka sun wāa, ba
koo sun mwe wasiru,
kpa bu sun wukiri nge nim mɛ mu
kokumɔ daa toraɔ.

⁵Nim kure damgina nu koo sun taare.
⁶Sa Yinni Gusunɔ siara,
domi u ñ dere besen yibereba bu sun nɔɔ
beri.

⁷U dera besen hunde ya kisira saa taan
di nge gunɔ.
Taa ya kasikira ma sa yara.

⁸Yinni Gusunɔwa u sāa besen faaba
kowo.

Wiya u wɔllu ka tem taka kua.

125 Sāa daarun womu. Ge wee.
Be ba Yinni Gusunɔ naane
sāa,
ba ra n yɔwa dim dim nge Siɔnin guuru.
Ta ku ra bāari. Ta ko n yɔwa sere ka
baadommaɔ.

²Nge mɛ guunu ka Yerusalemu sikerene,

nge meya Gusunɔ u ka win tɔmbu
sikerene saa tɛn di sere ka
baadommaɔ.

³Tɔn kɔso kun bandu dimɔ gemgibun
temɔ.

Domi ù n tu di, ben tii ba koo kɔsa ko.

⁴Yinni Gusunɔ, a be ba gea mɔ gea
sɔɔsio.

A bèn gɔru ga dɛere durom kuo.

⁵Adama be ba swaa mwaamɔ ye ya ñ
dende

a bu yarinasio ka kɔsan kowobu sannu.
Yinni Gusunɔ, a de bɔri yenda n wāa
Isireliɔ.

126 Sāa daarun womu. Ge wee.
Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka
besegii be ba yoru mweera wurama
Siɔniɔ,

ya sun sāawewa nge dosu.

²Ma sa nuku dobu mɔ sa yɛɛmɔ.

Ma sa nasaran kuuki mɔ.

Ma ba gerumɔ bwesenun suunu sɔɔ ba
mɔ,

Yinni Gusunɔ u sun gāa bakanu kua.

³Meya u sun gāa bakanu kua.

Wee sa wāa tɛ nuku dobu sɔɔ.

⁴Yinni Gusunɔ, a ka besegii be ba raa
yoru mweera wurama

ba n kokumɔ nge daa tori sɔɔ yɛsan nɔm
dwaru gia.

⁵Be ba duurumɔ ka nɔni yiresu,
ba koo gɛ ka nuku dobu kuuki.

⁶Wi u duuru bu dɔɔ ka wuri,

u koo wurama ka nuku dobu,
u n doo bɔkunu sɔɔwa.

127 Sāa daarun womu ge
Salomɔ u kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ ù kun diru banimɔ,
be ba tu banimɔ sɔmburu kama ba mɔ.

Yinni Gusunɔ ù kun wuu kɔsu,
be ba gu kɔsu ba dom serawa kam.

²Kam sɔɔra kaa wahala ko a ka wunen
dianu wa a di.

Kaa se buru buru yellu kpa a kpuna sere
wɔku suunu sɔmburun sɔ.

Adama wi Gusunɔ u kɔ,

u ra nùn dīanu wēwa baa yēro ù n dō.

³Wee, bibu ba sāawa tubi ye ya wee
Gusunɔn min di.

Ba sāawa soseru te ta wee Gusunɔn min
di.

⁴Bii be ba mara aluwaasiru sɔɔ,
ba sāawa nge sēenu tabu durɔ damgiin
nɔmaɔ.

⁵Doo nɔrugiiwa wi u bu wa n dabi.
U sāawa nge win sēe bwāara sēenu yiba.
U ñ sekuru wasi sanam me u koo ka
win yiberēba yinna wuun gbārarun
kɔnnɔwɔ.

128 Sāa daarun womu. Ge wee.
Doo nɔrugiiwa wi u Yinni
Gusunɔ nasie,
ma u sīimɔ win swēe sɔɔ.

²U koo win sɔmburun arufaani di,
kpa u n nuku dobu mɔ u n kuuramɔ.

³Win yenuɔ
win kurɔ u ko n sāawa nge reseme ye ya
ra ma.

Mi ba sɔ ba dimɔ,
kpa win bibu ba n sāa nge olifin dāa
kpeɓminu.

⁴Doma ten bwesera wi u Yinni Gusunɔ
nasie u ra wa.

⁵Yinni Gusunɔ u nun domaru kuo Siɔnin
di,
kpa a n waamɔ nge mē Yerusalemu ya
kuuramɔ wunen wāarun tōru kpuro
sɔɔ.

⁶Kaa wunen bibun bibu wa.
Gusunɔ u de bəri yenda n wāa Isireliɔ.

129 Sāa daarun womu. Ge wee.
Isireliba bu geruo sannu
sannu bu nēe,
geema, tɔn kōsobu ba ra n sun dam
dɔremɔwa

saa besen bweserun toren di.

²Ba sun nōni sōɔwa besen bweserun
toren di.

Adama ba ñ nasara wa besen wɔllɔ.

³Ba wuka besen birusun wɔllɔ ba kpīi
wuna wuna.

⁴Adama Yinni Gusunɔ u sāawa gemgii,

u ben wēe kasuka.

⁵Yinni Gusunɔ, a de be ba Yerusalemu
tusa bu sekuru wa,

kpa bu biruku yira wura,

⁶ba n sāa nge yaka si su ra kpi diru
wɔllɔ.

Su ra gberewa bu kun su wukura.

⁷Wi u su gēemɔ, su ku ra win nɔmu yibu.

Wi u maa su guramɔ, su ku ra win nɔm
koto teeru turi.

⁸Be ba sarɔ mi, bu ku bu domaru kua bu
nēe,

Gusunɔn domaru ta n ka bu wāa.

Bu ku raa maa nēe, ba bu domaru kua
ka Yinni Gusunɔn yīsiru.

130 Sāa daarun womu. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, saa wɔru
bakɔn diya na nun nɔɔgiru sue.

²Yinni, a nen nɔɔ nɔɔwɔ.

A swaa tem kpīiyɔ a nen kanaru nɔ.

³Yinni Gusunɔ, à n da tɔmbun toranu
yaaye,

wara u ko n maa wāa.

⁴Wuna a ra tɔmbu suuru kue bu ka nun
nasia.

⁵Na Yinni Gusunɔ naane sāa.

Na win nɔɔ mwēeru mara.

⁶Na Yinni Gusunɔ mara
n kere nge mē wuu kōso u ra n yam
sāreru mara.

⁷Isireliba, i been naane dokeo Yinni
Gusunɔ sɔɔ,

domi u wɔnwɔndu mɔ.

Wiya u ra tɔmbu yakie ka swaa dabinu.

⁸Wiya u koo bēe Isireliba yakia,

kpa u been toranu kpuro suuru ko.

131 Sāa daarun womu ge Dafidi u
kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ, na ñ tii sue.

Na ku ra n gāa bakanu naa gire.

²Na sāawa sēe nge bii wi ba bom kara
u wāa win meron nuurɔ.

³Bee Isireliba, i been yīiyɔbu dokeo
Yinni Gusunɔ sɔɔ

saa tēn di sere ka baadommaɔ.

132 Sāa daarun womu. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, a Dafidi yaayo
win wahala ye u kua kpuron sɔ̄.

² Domi u wunɛ Yakɔbun Yinni damgii
nɔɔ mwɛɛru kua u nɛɛ,

³ u ɛ̄ duɔ win kuu bekurugirɔ u sere nɛɛ,
u koo kpuna win kpɪn yerɔ mi u ra wɛre.

⁴ U ɛ̄ dom yɪbirimɔ, u ɛ̄ maa doyamɔ

⁵ ma n kun mɔ u wunɛ Yakɔbun Yinni
damgii wāa yeru kua.

⁶ Wee sa nua ma woodan kpakororu ta
wāa Efarataɔ,

ma sa tu deema Yaarin gberɔ.

⁷ Su du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, kpa su
nùn kpuna.

⁸ Yinni Gusunɔ, a seewo kpa a na mi a
ra wɛre

wunɛ ka wunen woodan kpakororu
tɛn wɔllɔ a ra wunen yiiko sɔ̄sɔ̄.

⁹ A de wunen yāku kowobu ba n gem
swīi,

kpa be ba nun naane sāa ba n nuku
dobun kuuki mɔ̄.

¹⁰ A ku wi a gɔsa yina Dafidi wunen sɔm
kowon sɔ̄.

¹¹ Yinni Gusunɔ u Dafidi gem sɔ̄wa ka
bɔ̄ri u nɛɛ,

u koo win nɔɔ mwɛɛru yibiaawa kam kam
te u nɛɛ,

Dafidin bibun turowa u koo nùn kɔsire
ko win bandu sɔ̄.

¹² Bii be, bā n win arukawani yibia,
ma ba win woodaba mem nɔ̄wa be u

bu wɛ̄,
ben bibun bwesera ta ko n bandu dii sere

ka baadommaɔ.

¹³ Yinni Gusunɔ u Siɔni gɔsa.
U ye gɔsa ya n ka sāa win wāa yeru.

¹⁴ Ma u nɛɛ, ya ko n sāa win wɛra yeru
sere ka baadommaɔ.

U koo sina mi, domi wiya u ye gɔsa.
¹⁵ U koo ye domaru kua,

kpa u ye dīanu wɛ̄.
¹⁶ U koo yen yāku kowobu faaba ko.

Kpa be ba nùn naane sāa bu nuku dobun
kuuki ko.

¹⁷ Miya u koo Dafidi wi u gɔsan dam
sosi,

kpa u win bweserun goo swīi, u n sāa
nge fitila.

¹⁸ U koo de win yibereba bu sekuru wa.
Adama wi, win sina furɔ ga ko n bal-

limɔwa win wiru wɔllɔ.

133 Sāa daarun womu ge Dafidi u
kua. Ge wee.

Wee, n wā, n maa nuku dobu mɔ mero
bisibu bā n wāa sannu.

² Ya sāawa nge gum mɛ ba wisi Aronin
wirɔ,

ma mu kokumɔ sere ka win toburɔ ka
win yabe wīirɔ.

³ Mu sāawa nge kako te ta saramamɔ
guu te ba mɔ̄ Hɛɛmɔɔn di te ta wāa

Siɔniɔ.
Domi miya Yinni Gusunɔ u ra tɔmbu
domaru kue,

kpa u bu wāaru wɛ̄ te ta ɛ̄ kpeemɔ.

134 Sāa daarun womu. Ge wee.
I Yinni Gusunɔ siaro bɛɛ win

sɔm kowobu kpuro.
Bɛɛ be i ra n wāa win sāa yerɔ sere ka

wɔ̄kurɔ,
² i bɛɛn nɔ̄ma yīiyo win sāa yerun bera

gia kpa i nùn siara.
³ Yinni Gusunɔ u bɛɛ domaru kuo Siɔnin

di
wi, wi u wɔllu ka tem taka kua.

135 I Yinni Gusunɔ siaro. I win
yīsiru tɔmɔ.

Bɛɛ win sɔm kowobu,
² bɛɛ be i sɔmburu mɔ̄ win sāa yerɔ, i nùn

siaro.
³ I nùn siaro, u sāawa tɔn geo.

I ka win yīsiru womu koowo, u sāawa
tɔn geo.

⁴ Yinni Gusunɔ u tii Isireliba Yakɔbun
bweseru gɔsia

ba n ka sāa wigibu.
⁵ Na yɛ̄ ma u kpā, mɛya wi, besen Yinni

u būnu kpuro kere.
⁶ Ye u kī, yera u ra ko wɔllɔ ka temɔ ka

nim wɔ̄kuɔ ka gen sɔ̄wɔ.

⁷ U ra de guru winu nu sōsira handunia
kpuro sōw.

U ra de guru maakinu nu koorā kpa u
de gura yu nē.

Kpa u woo kusiana gen wāa yerun di.

⁸ U Egibitigibun bii gbiikobu go sere ka
ben yaa sabenun bii gbiikinō.

⁹ U sōm maamaakiginu kua Egibitiō u ka
yen sina boko

ka win sōm kowobu kpuro seeyasia.

¹⁰ U bwese dabinu go, ma u sinam
damgibu go.

¹¹ Beya, Sihoni Amōreban sunō ka Ogu
Basanin sunō

ka sere maa Kananiban sinambu kpuro.

¹² U sinam ben tem sua
u win tōmbu Isireliba wē ba tubi di.

¹³ Yinni Gusunō, wunen yīsiru ta ko n
wāawa sere ka baadommaō.

Ba ko n nun yaayewa waati baayere sōw.

¹⁴ Yinni Gusunō u koo win tōmbu siria,
kpa u win sōm kowobun wōnwōndu wa.

¹⁵ Ba bwesenun būnun bwāarokunu
kuawa ka sii geesu ka wura.

Tōmbun nōman sōmbura.

¹⁶ Nu nōsu mō, adama nu ku ra gari
gere.

Nu nōni mō, adama nu ku ra yam wa.

¹⁷ Nu swasu mō, adama nu ku ra gari nō.

Nu ñ wēsiaru mō nin nōwōw.

¹⁸ Be ba nu sekumō ka be ba nu naane
sāa,

be kpuro ba sāawa nge ni.

¹⁹ Isireliba, i Yinni Gusunō siaro.

Aronin bweseru, i Yinni Gusunō siaro.

²⁰ Lefin yenugibu, i Yinni Gusunō siaro.

Bēe be i nūn nasie, i nūn siaro.

²¹ Yinni Gusunō u wāa Yerusalemō.

I nūn siaro saa Siōnin di.

I Yinni Gusunō siaro.

136 I Yinni Gusunō siaro domi u
sāa tōn geo.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

² I Gusunō siaro, u būnu kpuro kere.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

³ I yinnibun Yinni siaro.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

⁴ Wi turowa u ra sōm maamaakigii
bakanu ko.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

⁵ Wiya u wōllu ka tem taka kua ka win
bwisi.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

⁶⁻⁹ U tem teria nim wōllō, ma u sōw ka
suru kua.

U sōw kuawa u ka yam bururasia sōw sōw,
ma u suru ka kperi kua ye kpuro yu ka
yam bururasia wōkuru.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁰⁻¹¹ Wiya u Egibitigibun bii gbiikobu
go.

Ma u Isireliba yara Egibitigii ben suunu
sōwn di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹²⁻¹⁵ Ka win dama u ka nim wōku ge ba
mō Naa yari burana yiru,
ma u dera Isireliba ba tōbura gen suunu
sōwn di.

Ma u Egibitin sina boko ka win tabu
kowobu sure nim wōku ge sōw.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁶ Wiya u win tōmbu kpara gbaburō.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁷⁻²⁰ Wiya u sinambu go be ba dam mō.
Beya, Sihoni Amōreban sunō ka Ogu
Basanin sunō.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²¹⁻²² Wiya u tōn ben tem win sōm
kowobu Isireliba wē ba tubi di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²³⁻²⁴ Wiya u sun yaaya sanam mē sa
wāa sekuru sōw.

Ma u sun wōra be ba sun dam dōremōn
nōman di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²⁵ Wiya u ra hunde koni baayere dīanu
wē.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²⁶ I Wōrukoo siaro.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

137 Sa sōwa Babilonin daarun
goorō

ma sa sumə sa ka Siḱni yaayamə.

² Sa besen mərəkunu bwē dāa.

³ Be ba sun tabu di ba nē, su womu koowo.

Be ba sun dam dōremə ba nē, su Siḱnin womusu ko ka nuku dobu.

⁴ Adama aməna sa ko kpī su Yinni Gusunə womusu kua tem tukumə.

⁵ Yerusalemu, nà n nun duari, nen nəm geu gu gbio.

⁶ Nà kun nun yaaye kpa a n sāa nen nuku dobun nuuru,
nen yara yu nen daro manio.

⁷ Yinni Gusunə, a de a Edəmban gari yaaya

yi ba gerua sanam me ba Yerusalemu kam koosiamə

ba nē, bu ye kero mam mam sere ka yen kpeəkpeəku.

⁸ Babilonigibu, i sāawa be ba koo kam koosia.

Doo nōrugiiwa wi u koo beə kōsa yèn bweseru i raa sun kua kōsie.

⁹ Doo nōrugiiwa wi u koo beən bibu sēre u kōsuku kperu wəllə.

138 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Yinni Gusunə, na nun siaramə ka nen gōru kpuro.

Kon nun tōma wəllun təmbun wuswaa.

² Kon nun kpuna wunen sāa yee dērarə, kpa n nun tōma wunen tən geeru ka wunen bərəkinirun s.

Domi a yīsiru yara wunen nō mwē te a ra yibien s.

³ Saa ye na nun soka, a man wurari.

A man dam kā, a man toro sindu wē.

⁴ Yinni Gusunə, sinambu kpurowa ba koo nun siara.

Domi ba wunen gari nua.

⁵ Ba koo wunen kookoosu siara.

Domi wunen beere ya kpā.

⁶ Yinni Gusunə, baa me a kpā, a be ba tii kawē waamə.

Ma a ra be ba tii sue tubu saa tontonden di.

⁷ Nà n sīimə nuku sankiranun swaa sō, a ra man wāaru wē.

A ra nen yibereba nōmu demie bā n ka man mōru seewa.

Meya wunen dam mu ra man faaba ko.

⁸ Yinni Gusunə, kaa man sanna.

Wunen tən geeru ta n nōru m.

Be a taka kua, a ku bu deri.

139 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nē, Yinni Gusunə, a man wēera, a maa man gia.

² A nen sindu ka nen seebu yē.

A nen bwisikunu tuba sarun di.

³ A nen sanum ka nen kpindu yē.

A maa nen swē kpuro yē.

⁴ N sere nō wukia, a nen gere kpuro yē kō Yinni Gusunə.

⁵ A ka man wāa biru ka wuswaa, ma a man wunen nōmu sōndi.

⁶ Yē ten bweseru ta man sāawe maamaaki baka.

Ta kpā, na n kpē n tu tubu.

⁷ Ma gia kon wunen Hunde kisirari n da. Nge ma gia kon duka we a kun ka man wa.

⁸ Nà n yōwa sere wəllə, a wāa mi.

Nà n da gōri, a maa wāa mi.

⁹ Nà n da sō yari yerə n kun me sō duu yerə nim wōkun goorə,

¹⁰ min tii, wunen nōmuwa ga koo man kpara,

kpa wunen nəm geu gu man nene.

¹¹ Nà n nē, yam wōkura koo man bere, yam da bururewa mi na wāa.

¹² Baa yam wōkuru ta n tiri wunen mi.

Wōkuru ta buririwa nge sō sō.

Yam wōkuru ta balliməwa nge yam bururam.

¹³ Wuna a nen wasin doo dooka mōma.

Wuna a man swēena nen meron nukurə.

¹⁴ Na nun siara yèn sō a man taka kua

ka wunen dam maamaakigim.

Wunen nōman sōma kun gere m.

Yeniwa na yē sāa sāa nen gōru.

¹⁵ Sanam me ba man mōma asiri sō,

ma ba man sweena nen meron nukurɔ,
nen wasi kun nun berue.

¹⁶ A man wa saa ba nen nukuru dumɔn
di.

Wunen tireru sɔɔra ba nen wāarun tɔnun
geeru yorua na sere nu dibu torua.

¹⁷ Gusunɔ, wunen bwisikunu nu duku.

Nin dabira banda.

¹⁸ Nà n nu garimɔ, nu yani seeri dabiru
kere.

Nà n maa dom seewa, na ra n wāa ka
wune.

¹⁹ Gusunɔ, a de tɔn kɔsobu bu gbi,
kpa tɔn gowobu ba n ka man tonde.

²⁰ Be, be ba sāa wunen yibereba,
ba nun gari kɔsi manimɔ.

Wunen yīsira ba ka weesu mɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ, be ba nun tusa ka be ba
ra nun seesi,

na n̄ kon bu tusi?

²² Na bu tusa too too, na bu garisi nen
yibereba.

²³ Gusunɔ, a man wēerio kpa a nen gōru
gia.

A nen laakari mēerio kpa a nen
bwisikunu tubu.

²⁴ A mēerio a wa nà n wāa swaa kōsa
sɔɔ,

kpa a ka man da wāaru te ta ku ra kpen
swaa sɔɔ.

140 Womu ge Dafidi u wom
kowobun wirugii kua. Ge
wee.

² Yinni Gusunɔ, a man wɔro tɔn kɔsobun
nɔman di.

A man gbaro gbanagibun nɔman di.

³ Domi kōsa ba ra n bwisikumɔ ben
gōruɔ.

Kpa ba n sɔɔru kpeere baadomma bu ka
tabu ko.

⁴ Ba ra ben yara derewa nge waa.

Kpa ben nɔɔ ga n dēe mɔ nge surɔkɔru.

⁵ Yinni Gusunɔ, a man tɔn kōso gbaro.

A man gbanagibu giro be ba kasu bu
man sura.

⁶ Wee tii suobu ba man yina beriamme.

Ba man taa yinuamme swaa sɔɔ.

Ma ba man yɔɔru bwēeye.

⁷ Adama na nee, Gusunɔ, wuna a sāa nen
Yinni.

A swaa tem kpīiyɔ a nen kanaru nɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, a sāawa gbāraru tèn mi
na ra kuke n ka faaba wa.

A ra nen wiru bere tabun saa sɔɔ.

⁹ A ku de tɔn kōson kīru tu kooa.

A ku de ye u nia sāa yu kooa, kpa u ku
raa tii sua.

¹⁰ Be ba man kooro buremɔ
a de ben toranu nu wɔri ben wiru wɔllɔ.

¹¹ A bu dɔɔ wisio kpa a de bu wɔri wɔru
bɔkɔ sɔɔ

gèn min di ba n̄ maa kpē bu yari.

¹² Wi u weesu mɔ u n̄ tāsīmɔ tem mē sɔɔ.

Kōsa ya ko n maa gbanagii swīiwa sere
u ka kam ko.

¹³ Na yē ma Yinni Gusunɔ u ra wɔn-
wɔndo siriewa dee dee.

Kpa u maa sāaro n̄n win gem wē.

¹⁴ Geema, gemgibu ba koo nun tɔma
kpa ba n wāa wunen wuswaaɔ.

141 Womu ge Dafidi u kua. Ge
wee.

Yinni Gusunɔ, na nun soku, a na fuuku
nen mi.

A nen nɔɔ swaa dakio nà n nun sokumɔ.

² A de nen kanaru tu nun girari nge
turare nubu durorugian wiisu.

Kpa nɔma ye na yiye ya n sāa nge kēru
te ba ra ka nun naawe wunen sāa yerɔ
yoka.

³ Yinni Gusunɔ, a nen nɔɔ bɔkuo.

A nen nɔɔ sarusu kōsuɔ.

⁴ A ku de nen gōru gu da kōsa gia.

A ku de n kom kōsum ko ka be ba gem
sariru swīi.

A ku de n ka bu tɔɔ baka dim di.

⁵ Gemgii ù n man so, kīra u man sōɔsi.

Ù n man gerusi, u man gum tārewa nen
wirɔ.

Na n̄ ye yinamɔ.

Adama na n̄ nen kanaru marimɔ tɔn kō-
sobun sɔ.

⁶ Gusunɔ, a ben siri kowobu sureo kpenu
sɔɔ,

kpa bu nen gari swaa daki,
domi yi s̄awa gari dori.

⁷ Nge me b̄a n k̄ɔɔ m̄ɔ tem mu ra n̄ɔ
baare,
nge meya ḡribun w̄a yera koo n̄ɔ
baara

tu ben kukunu mwɛ ni nu yarine.

⁸ Yinni Gusunɔ, wuna na m̄era.
Wunen miya na kukua.

A ku nen w̄aru doke kari sɔɔ.

⁹ A man gbaro t̄n k̄s̄obun yina ye ba
man berien di.

A man gbaro ben taa ye ba man berien
di.

¹⁰ A de t̄n k̄s̄o be, bu w̄ri ben yina sɔɔ,
kpa nɛ, n kisira min di.

142 Dafidin womu ge u kua
sanam me u kanaru kua kpee
w̄ru sɔɔ. Ge wee.

² Na Yinni Gusunɔ n̄ɔḡiru sue na n̄n
suuru kanamɔ.

³ Na n̄n nen nuku sankiranu s̄ɔmɔ.
Na n̄n nen wahala saariamme.

⁴ N̄a n mwia kpana, wuna ra n ȳe ye kon
ko.

Ba man yina beria swaa ȳe sɔɔ na s̄imɔ.

⁵ A m̄erio n̄m geuɔ a wa ma goo sari
wi u ka man ȳɔ.

Na ñ kuku yeru m̄ɔ.

Goo sari wi u maa nen bwisikunu m̄ɔ.

⁶ Yinni Gusunɔ, wuna na sokumɔ.

Na n̄ɛ, wuna a s̄a nen kuku yeru.

Wune turowa a s̄a negii dunia ye sɔɔ.

⁷ A nen wuri swaa dakio, domi na nuki
sankire too.

A man yakio be ba man n̄ni s̄ɔm̄ɔn
n̄man di,

domi ba man dam kere.

⁸ A man yaro desirun di, kpa n nun
takaru ko.

À n man durom kua, geegiba koo na bu
man sikerena.

143 Womu ge Dafidi u kua. Ge
wee.

Yinni Gusunɔ, a nen kanaru n̄ɔɔwɔ.

Kpa a nen bikiabu swaa daki.

A man wisio wunen b̄ɔɔkiniru ka wunen
gem sɔɔ.

² A ku nɛ, wunen s̄ɔm kowo siri,
domi goo sari wi u koo gem wa wunen
mi.

³ Nen yibere u man naa sw̄i.

U nen w̄aru tem taare.

U dera na w̄a yam w̄kurɔ nge be ba
gu n tɛ.

⁴ Yen s̄na nen hunde ya dam dwiia,
ma na nuki sankire too.

⁵ Na gas̄n w̄aru yaaye.

Na wunen s̄oma kpuro lasabu m̄ɔ,
ma na wunen n̄man s̄mburu
bwisikumɔ.

⁶ Wuna na n̄oma t̄i.

Nen ḡru ga wunen beke barɔ
nge me tem gbeba ra n nim k̄i.

⁷ Yinni Gusunɔ, na mwia kpana.

A man wisio kpaaka.

A ku man biru kisi kpa n ku ko nge be
ba w̄a ḡriɔ.

⁸ A man wunen t̄n geeru s̄ɔs̄io bururu
ka yoka,

wuna na naane s̄a.

A man swaa s̄ɔs̄io ye kon sw̄i,
wuna na nen hunde n̄mu s̄ondia.

⁹ Yinni Gusunɔ, a man w̄ro saa nen
yibereban n̄man di,

wunen miya na kuku yeru kasu.

¹⁰ Wuna s̄a nen Yinni.

A man s̄ɔs̄io me ko na n da wunen k̄iru
ko.

A de wunen Hunde geo wi, u man kpara
swaa ye ya n̄ɔ nɛ sɔɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ, a man w̄ro nge me a
n̄ɔ mw̄eru kua.

A nen hunde wunɔ wahalan di wunen
gem s̄ɔ.

¹² A nen yibereba kam koosio,

kpa a nen werɔbu kpuro kpeerasia ȳen
s̄ɔ a man k̄i.

Na s̄awa wunen s̄ɔm kowo.

144 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ, na nun siara wune wi a s̄a nge nen kpee baa.

Wuna a ra man tabu s̄osi.

² Wuna a ra man durom kue kpa a man k̄su.

Wuna a s̄a nen kuku yee damgiru ka nen faaba kowo.

Wuna a s̄a nen tereru te ta ra man gane.

Wuna a ra de bwesenu nu n man wiru kp̄iye.

³ Yinni Gusunɔ, wara ra n t̄onu a n sere ka win bwisikunu m̄.

Wara ra n t̄onu a n sere ka win weeweenu m̄.

⁴ T̄onu u s̄awa nge woo.

Win w̄arun t̄onu nu s̄awa nge saaru te ta ra doone.

⁵ Yinni Gusunɔ, a de w̄ollu tu tem debe debe ko kpa a sarama.

A guunu babo kpa d̄ɔ u yari ni s̄ɔn di.

⁶ A de guru maakinu nu s̄ɔsira, kpa a nen yibereba yarinasia.

A bu s̄ɛnu tweeyo kpa a de bu yarina.

⁷ A wunen n̄omu demiamama w̄ollun di.

A man w̄ɔro kpa a man faaba ko nim bakam ka t̄ɔn tukobun min di

⁸ be ba ra n gari kam yaramɔ ben n̄sun di,

kpa ba n ben n̄ɔm geu yiye bu ka n̄ɔ mw̄e weesuginu ko.

⁹ Yinni Gusunɔ, kon nun wom kp̄ɔ kua.

Kon nun womu kua ka m̄ɔr̄ɔku serum w̄ɔkuruguu,

¹⁰ wune wi a ra sinambu faaba ko,

kpa a n̄e, Dafidi wunen s̄ɔm kowo yara takobi ḡɔɔgian di.

¹¹ Yinni Gusunɔ, a man w̄ɔro,

kpa a man faaba ko t̄ɔn tukobun n̄ɔman di,

be ba ra n gari kam yaramɔ ben n̄sun di,

kpa ba n ben n̄ɔm geu yiye bu ka n̄ɔ mw̄e weesuginu ko.

¹² A de besen bii aluwaasiba bu ko nge d̄a

ni nu kpia dee dee nin piiburun di,

kpa besen bii w̄ɔndiaba bu maa ko kuro burabu

nge gberu be ba d̄aka ba s̄a sina kpaarun buraru.

¹³ A de besen biranu nu d̄ia bwese bweseka yibu,

kpa besen yaa sabenu nu dabia nu ko suba n̄ɔr̄ɔm n̄ɔr̄ɔm

ka n̄ɔr̄ɔm n̄ɔr̄ɔm suba w̄ɔku w̄ɔkubu besen gberu kpaaneɔ.

¹⁴ A de besen keteba bu kuura.

A ku de goo u sun w̄ɔri kpa u sun yoru mw̄ɛri u ka doona.

A ku maa de nuku sankiranun wuri yi n̄ɔra besen sw̄e s̄ɔ.

¹⁵ Doo n̄ɔrugira bwese te ta s̄a nge m̄. Doo n̄ɔrugira bwese te ta Gusunɔ m̄ Yinni.

145 Womu ge Dafidi u kua u ka Gusunɔ siara. Ge wee.

Gusunɔ nen sina boko, kon nun w̄olle sua.

Kon wunen ȳisuru t̄ɔma sere ka baadommaɔ.

² T̄ɔ baatere kon nun siara.

Meya kon wunen ȳisuru t̄ɔma sere ka baadommaɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a kp̄a. Wuna n weene bu siara.

Wunen kp̄aru ta ñ n̄ɔru m̄.

⁴ Saa baayeren t̄ɔmbu bu wunen s̄ɔma siaro.

⁵ Kon wunen yiikon giriman kp̄aru gere.

Kpa n wunen s̄ɔm maamaakiginun gari kpara ka womu.

⁶ Ba koo wunen dam bakam gari gere, kpa n̄e, n maa wunen kp̄aarun gari kpara.

⁷ Ba koo wunen t̄ɔn geerun kp̄aru yaaya

kpa bu taki ko wunen gem s̄.

⁸ Yinni Gusunɔ, a wɔnwɔndu mɔ, a ra maa tɔmbu durom kue.

A ku ra mɔru se fuuku. Wunen tɔn geera kpɔ.

⁹ Yinni Gusunɔ, a tɔmbu kpuro kɔ.

Wunen wɔnwɔndu ta ra sɔsirewa wunen taka kooru kpuro sɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ, wunen taka kooru kpuro ya koo nun beere wɛ, kpa be ba sɔa wunɛgibu bu nun siara.

¹¹ Ba koo wunen bandun beeren gari gere,

kpa bu wunen dam gari kpara

¹² bu ka wunen sɔm maamaakiginu tɔmbu sɔsi

ka sere wunen bandun yikon girima.

¹³ Wunen bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

Meya kaa n tu dii sere ka baadommaɔ.

Yinni Gusunɔ u ra win nɔ mweenu yibie.

Ye u mɔ kpuro sɔ, u ra win tɔn geeru sɔsi ††.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a ra tɔn be ba wɔrumaa dɔ gabe,

kpa a be ba dam dwiia tɔsisia.

¹⁵ Tɔmbu kpurowa ba mɛera wunen mi gia ka yiyɔbu,

domi wuna a ra bu dɔanu wɛ nin saa sɔ.

¹⁶ A ra wunen nɔma demie

kpa a hunde koni baayere wɛ yɛn bukata ya mɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii wunen swɛ kpuro sɔ.

Meya a ra maa wunen wɔnwɔndu sɔsi sɔma ye a mɔ kpuro sɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, be ba nun sokumɔ ka gɔru dɛɛrɔ,

ben bɔkura a ra n wɔa.

¹⁹ A ra be ba nun nasie kɔru yibie

kpa a ben wuri nɔ a bu faaba ko.

²⁰ A ra be ba nun kɔ kɔsu

kpa a tɔn kɔsobu kam koosia.

²¹ Kon wunɛ Yinni Gusunɔ tɔma kpa tɔmbu kpuro bu wunen yisi dɛɛraru beere wɛ sere ka baadommaɔ.

146 I Yinni Gusunɔ siaro.
Nen bwɛra, a Yinni Gusunɔ siaro.

² Kon wunɛ Yinni Gusunɔ siara nen wɔarun tɔnu kpuro sɔ.

Kon wunɛ Gusunɔ nen Yinni womu kua nen wɔarun tɔnu kpuro sɔ.

³ I ku bɛn naane doke sinambu sɔ, ba sɔawa tɔmbu,

ba n kpɛ bu bɛ faaba ko.

⁴ Ben wɛsiaru ta ra doonewa kpa bu wura bu ko tem.

Yen tɔ te, ben himba kpuro ya kam kuawa mi.

⁵ Doo nɔrugiiwa wɔn yiyɔbu wɔa wunɛ Gusunɔ Yakɔbun Yinni sɔ.

Doo nɔrugiiwa wi u win naane doke Gusunɔ win Yinni sɔ.

⁶ Wiya u wɔllu ka tem kua ka nim wɔku ka ye ya wɔa ye kpuro sɔ.

U sɔawa gemgii sere ka baadommaɔ.

⁷ U ra be ba dam dɔremɔ ben gem wɛ.

Kpa u be ba gɔru soore dɔanu wɛ.

Yinni Gusunɔ u ra yobu yakie.

⁸ U ra wɔkobu nɔni wukie.

U ra be ba taare seeye. U ra gemgibu kɔ.

⁹ U ra sɔbu kɔsu. U ra maa gɔminibu ka gobekuba nɔri.

Kpa u tɔn kɔsobun himba kam koosia.

¹⁰ Yinni Gusunɔ, u ko n bandu diiwa sere ka baadommaɔ.

Gusunɔ Siɔnin Yinni, u ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

147 I Yinni Gusunɔ siaro.
Domi n wɔ bu Gusunɔ besen Yinni siara.

N maa wɔ bu nɔn tɔma.

² Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyamɔ.

††145:13 - Naa sinin bɔnu ya n wɔa yellun tirenu kpuro sɔ. Adama ya wɔa Heberum tireru garu sɔ te ba wa dɔku te.

U Yerusalemuḡii be ba raa yoru mwεera mennamɔ.

³U be ba nuki sankire nukuru yemiasiamɔ.

U ben meeran bosu bɔkumɔ.

⁴U kperi garimɔ ma u yin baayere yīsiru kēmɔ.

⁵Besen Yinni u kpā, u maa dam mɔ.

Win bwisi kun nɔru mɔ.

⁶Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndobu nɔri. Kpa u tɔn kɔsobu sura sere temɔ.

⁷I Yinni Gusunɔ siarabun womusu kuo. I Gusunɔ besen Yinni siaro ka mɔrɔku.

⁸U ra de guru wiru tu wɔllu wukiri, kpa u gura sɔɔru kua yu ka nε tem sɔɔ, kpa u yakasu kpiisia guunu wɔllɔ.

⁹Wiya u ra yaa sabenu dīanu wē, kpa u gunɔ binu dīanu wē sanam mε nu kuuki mɔ.

¹⁰Win naane kun wāa dumin dam sɔɔ. Win yīiyɔbu kun maa wāa tɔnun dukan dam sɔɔ.

¹¹Be ba nùn nasie ka be ba win durom yīiyɔ, beya u kī.

¹²Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ siaro. Sion, a Gusunɔ wunen Yinni beere wēeyɔ.

¹³Domi wiya u ra wunen kɔnnɔn gambon sēretii dam sire, kpa u wunen tɔmbu domaru kua.

¹⁴U ra de bɔri yendu ta n wāa wunen temɔ.

Kpa u de alikama ya n yiba wunε sɔɔ.

¹⁵U ra win woodaba nɔɔsie handunia sɔɔ.

Win gari yi ra duka dewa fuuku fuuku.

¹⁶U ra de nim kperugim mu nε, kpa mu n buriri nge yāa sansu.

U ra de guru kpenu nu nε kpa nu n sāa nge torom.

¹⁷U ra n guru kpee ni kasi mɔwa tia tia. Wara koo kpī u yōra u yen wooru ma.

¹⁸Û n gari gerua, nim kperugim mε, mu ra yandewa.

Û n maa dera woo ga mu swee, mu ra kokuwa mu doona.

¹⁹U win gari ka win woodaba ka win gere Yakɔbu wi ba mɔ Isireli sɔɔwa.

²⁰U ñ bweseru garu kue mε.

Ten garu ta ñ maa win woodaba yē.

Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

148 I Yinni Gusunɔ siaro.

I Yinni Gusunɔ siaro saa wɔllun di.

I nùn siaro saa wɔllun sɔɔ sɔɔn di.

²Bεε win gɔradoba kpuro, i nùn siaro.

Bεε win tabu kowobu kpuro, i nùn siaro.

³Sɔɔ ka suru, i nùn siaro.

Bεε kperi kpuro, bεε be i ballimɔ, i nùn siaro.

⁴Bεε be i wāa wɔllun sɔɔ sɔɔwɔ, i nùn siaro.

Bεε nim mε mu wāa wɔllɔ, i nùn siaro.

⁵U wooda wē, ye kpuro ya koora.

Ye kpuro yu nùn siaro.

⁶U ye tāsisia sere ka baadommaɔ.

U koo wooda yi, win tii kun maa ye saramɔ.

⁷Saa tem sɔɔn di, i Yinni Gusunɔ siaro.

Bεε nim wɔku ka nim bwee bakanu ka yεε nanumḡii yi yi wāa sɔɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

⁸Dɔɔ ka guru kpenu ka guri baka ka bukɔ ka woo bɔkɔ,

bεε be i win woodaba mεm nɔɔwammε, i Yinni Gusunɔ siaro.

⁹Bεε guunu ka gungunu ka dāa ye ya ra ma ka seduruba,

i Yinni Gusunɔ siaro.

¹⁰Gbeeku yεε ka yaa sabenu kpuro ka yεε yi yi kabirimɔ ka gunɔsu,

i Yinni Gusunɔ siaro.

¹¹Handunian sinambu ka bwesenu kpuro ka sina bibu ka handunian siri kowobu kpuro,

i Yinni Gusunɔ siaro.

¹²Aluwaasiba ka wɔndiaba, tɔkɔnu ka bibu,

¹³bεε kpuro, i Yinni Gusunɔn yīsiru beere wēeyɔ.

Win yīsira kpā. Win girima ya wɔllu ka tem sare.

¹⁴U win t̄ambu Isireliba be, be ba nun
naane s̄aa
ba w̄aa win b̄akuɔ dam wesia ma n kua
beere baka.
Yen s̄ɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

149 I Yinni Gusunɔ siaro.
I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo.
I n̄un t̄amɔ t̄ambun suunu s̄ɔɔ be ba n̄un
naane s̄aa.

²Isireli, a ȳerio wi u nun taka kua s̄ɔɔ.
Siɔnigibu, i ȳerio been sina bokon s̄ɔ.

³I n̄un siaro ka yaabu.
I n̄un siaro ka baranu ka m̄ɔɔkunu.
⁴Yinni Gusunɔ u win t̄ambu k̄i.

U ra w̄onw̄onɔɔbu beere w̄e u bu faaba
ko.

⁵Be ba Yinni Gusunɔ naane s̄aa, bu
nasara suo ka beere baka.
Bu nuku dobun kuuki koowo ben kpin
yenu w̄ollɔ.

⁶Ba n da Gusunɔ siare ka baadomma
kpa takobi ye ba d̄era biru ka wuswaa
ya n w̄aa ben n̄omɔ

⁷bu ka bwese tukunu m̄ɔru k̄asie,
kpa bu nu seeyasia.

⁸Kpa bu nin sinambu b̄ake ka ȳoni,
kpa bu maa nin wirugibu b̄ake ka sisu,
⁹kpa bu nu siri nge me ba yorua.

Ya ko n s̄awa beere baka win t̄ambun
mi be ba n̄un naane s̄aa.

I Yinni Gusunɔ siaro.
150 I Yinni Gusunɔ siaro.

I n̄un siaro win s̄aa yero.
I n̄un beere w̄eyɔ batuma mi win yiiko
ya s̄ɔsiramɔ.

²I n̄un siaro win s̄om maamaakigii ni u
kuan s̄ɔ.

I n̄un beere w̄eyɔ nge me win kp̄ara ne.
³I n̄un siaro ka k̄ɔbi.

I n̄un siaro ka m̄ɔɔkunu ka ḡɔɔgenu.
⁴I n̄un siaro ka baranu ka yaabu.

I n̄un siaro ka m̄ɔɔkunu ka koronu.
⁵I n̄un siaro ka seketire ni nu som do.

⁶Hunde koni baayere ye ya gesi
w̄esiamɔ, yu Yinni Gusunɔ siaro.

I Yinni Gusunɔ siaro.

MŌNNU

Tire ten mōnnu, nu sun sōwmō nge me tōnu u koo ka win wāaru diisina, kpa u maa ka Gusunō sā handunia ye sōw. Nin gari gbiikii yi sun yaayasiāmō yi m̄, à n kī a n bwisi mō, a de a gina Gusunō nasia. Tire ten gari yi ñ ka sāaru tōna yā. Yi maa gerumōwa nge me tōnu u ko n ka daa gea mō. Meyā yi maa sun sōwsimō ye Isireliban guro guro yerukobu ba nēe bwisigiba koo ko gāanu n̄ n bu deema. Gari yin gēe yi ka tōnu ka win kuro ka win bibun wāasinaa yā ka sere maa win berusebu. Yin dabinu yi sun keu m̄ su ka daa gea kasu nge tii kawabu ka temanabu ka nge me tōnu u koo ka sāaro garisi tōnu.

Tire ten kpunaa

1. Ba bwisi tōmamō, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Salomōwō ka bwisigibu gabun mōnnu, wiru 10n di sere wiru 29.
3. Bwisi bwese bweseka, wiru 30n di sere wiru 31.

1 Dafidin bii, Salomōwō, wi u sāa Isireliban sunō, win mōnna.

Mōnnun arufaani

²Mōn ni sōwra tōnu koo bwisi ka yēru wa kpa gari yi yi tubum sē yi n̄n yeeri. ³Nu koo n̄n bwisi gee sōwsi kpa u ko ye n sāa dee dee weesu ka taki sariru sōw. ⁴Nu koo laakari sarirugii ko laakarigii, kpa nu aluwaasi yēru ka bwisi kē. ⁵Niya nu koo maa bwisigiin bwisi sosi, kpa nu yērugii kpara ⁶u ka mōnnun tubusianu ka bwisigibun gari tubu. ⁷À n kī a n bwisi mō, a de a gina Gusunō nasia. Domi wi u ra bwisi ka seeyasiabu atafiiru ko, u sāawa gari bōkō.

Ba aluwaasiba bwisi kēmō

⁸Wunē, nen bii durōbu, a wunen baaban sōwsiru nōwōw, kpa a ku ra wunen meron gere yina. ⁹Ya koo de wunen daa yu wēra nge me furō burō ka wura ra wasi buraru kue. ¹⁰Wunē, nen bii durōbu, tōn kōsobu bā n nun kōkirimō, a ku ra wura. ¹¹Bā n gerua ba nēe, a na a ka bu da i tōmbu samba ko i bu sēsuku baa bā kun gāanu kue, ¹²i bu go yande nge me gōribun wāa yeru ta ra tōnu mwe wasiru. I bu mwa nge wōru bōkō ge ga tōnu samba kua u wōri. ¹³I ko arumani bwese bweseka wa i dam diima i yibia beēn diaō. ¹⁴A na a ka bu menna, kpa i beēn mōru kpuro doke bōw teeru sōw. ¹⁵Wunē, nen bii durōbu, a ku ka tōn ben bweseru swīina. A ku ben yira du. ¹⁶Ben naasu sāu bu ka kōsa ko. Ba maa sende bu ka tōnun yem yari. ¹⁷Gunō ge a yina beriamme, gā n nun mēera, kama a berimō. ¹⁸Adama tōn be, ba tii yina beriamme, ba koo maa mwaara ye sōw. ¹⁹Nge meya n sāa ka baawure wi u dukian kīru mō. Be ba tii ye wē, bera ya ra go.

A ku bwisi kēru yina

²⁰Bwisi yi gbāramō tōwōw, yi nōwogiru sue wuun batuma sōw. ²¹Yi gbāramō swaa kēenano yi yin gari kparamō mi wirugiba ra menne, ²²yi m̄, bēe laakari sariba, sere domma i kī i n wāa bwisi sariru sōw. Bēe yaako kowobu, sere domma i ko n nuku dobu m̄ beēn yaako kobu sōw, kpa bēe gari bakasu i n yēru tusa. ²³I gōsirama i nen gerusibu nō. Kon bēe nen hunde wē, kpa n ka bēe nen yēru bōnu ko. ²⁴Wee, na bēe soka, i ñ wure. Na bēe nōma gāri, goo kun nē. ²⁵I nen bwisi kēru kpuro yina, i ñ maa nen gerusibu kī. ²⁶⁻²⁷Yen sōna, beēn wahala sōw, sanam me berum bēe mwa nge guru woo bōkō, ma wahala ya seewa nge woo guna ya ka nuku sankiranu ka tōya na,

nen tii kon beɛ yēe kpa n beɛ yaakoru ko.
²⁸Sanam meya i ko man soku, adama na ñ beɛ wurarimɔ. I ko man kasu, i ñ maa man wasi. ²⁹Domi i yēru tusa, i ñ kī i Yinni Gusunɔ nasia. ³⁰I ñ nen bwisi kēru wure, ma i nen gerusibu ata-fiiru kua. ³¹Yen sɔ, i ko beɛn himba ka beɛn kookoosun are di i debu. ³²Laakari sariban bwisi kēe yinabu koo de bu gbi. Gari bakasun biti sarira dera ba kam mɔ. ³³Adama wi u nen gari swaa daki, win bwēra ko n kpī. U ñ ko n maa wurure kōsa gaan berum sɔ.

Bwisi yi ra kōsa gbarewa

2 Nen bii, a nen sɔɔsiru wuro,
 kpa a nen wooda nene wunen gɔruɔ.
²A bwisin sɔɔsiru swaa dakio.
 A kookari koowo yu ka nun yeeri.
³A bwisi kasuo,
 kpa a laakari naa gira.
⁴A ye kpuro kasuo nge sii geesu,
 ñ kun mɛ nge arumani ye ya berua.
⁵À n kua mɛ, kaa tubu
 nge mɛ kaa ka Gusunɔ nasia,
 kpa a nùn gia.
⁶Yinni Gusunɔwa u ra tɔnu bwisi wē.
 Wiya u ra maa nùn yēru ka laakari wē.
⁷U ra taare sarirugibu nasara wē,
 kpa u n be ba gem swīi kōsu nge tɛrɛru.
⁸U ra be ba ku ra ben berusebu kōsa kue
 kōsu,
 kpa u wigii be ba nùn mem nɔwɛ kpara.
⁹Nen bii, à n nen gari wura, kaa gem
 tubu.
 Kaa n yē ye ya sāa dee dee.
 Ye kpurowa ya koo de a n gea mɔ.
¹⁰Kaa n bwisi mɔ, kpa yēru tu nun nuku
 dobu wē.
¹¹Bwisi ka laakari ya koo nun kōsu,
¹²kpa yu ka nun gbara swaa kōsan di,
 kpa yu nun yara gari kōsigiin noman di,
¹³ka sere maa be ba swaa gea derin min
 di,
 ba swaa kōsa swīi.
¹⁴Kōsan kobu bu ra bu nuku dobu wē,

kpa ba n yēerimɔ toranun sɔ.

¹⁵Ben swɛɛ ka ben sanu sanusu ku ra n
 deere.
¹⁶Nge meya yi koo maa de a kurɔ tuko
 duka suuri
 wi u nun kōkirimɔ ka gari dori.
¹⁷Wi, wi u win durɔ gbiikoo yina,
 u arukawani duari ye u ka nùn bɔkua
 Gusunɔn wuswaaɔ.
¹⁸Ma win yenu ga gɔɔ dɔɔ,
 win swɛɛ yi ka nùn dɔɔ gɔribun wāa
 yerɔ.
¹⁹Tɔn durɔ wi u da win mi, u ku ra
 wurame.
 U ku ra maa wāarun swaa wa.
²⁰Ñ n men na, a gemgibun swaa swīiyɔ.
 A ben daa saario.
²¹Domi gemgibu ka taare sarirugibu
 ba ko n wāa n ka tɛ tem mɛ sɔɔ.
²²Adama tɔn kōsobu ka mem nɔɔ
 saribara
 ba koo wuna min di.

Gusunɔn geren mem nɔɔbu

sɔɔra bwisi wāa

3 Nen bii, a ku nen sɔɔsinu duari. A
 nen woodaba nenuɔ. ²Yera ya koo
 de wunen wāaru tu denya, kpa a n wāa
 bɔri yendu sɔɔ. ³A de a gea ko kpa
 a n sāa naanegii. A ye kpuro sebuo
 wīirɔ nge wuran saba, kpa a de ya n
 wāa wunen gɔruɔ. ⁴Saa ye sɔɔra kaa n
 beere mɔ Gusunɔ ka tɔmbun wuswaaɔ.
⁵A Gusunɔ wunen Yinni naane koowo
 ka gɔru tia a kun tāsaa wunen tiin yēru
 sɔɔ. ⁶A de a n win bwisikunu mɔ wunen
 kookoosu kpuro sɔɔ, kpa u wunen swaa
 sɔme. ⁷A ku tii meeri bwisigii. A Yinni
 Gusunɔ nasio kpa a kōsa suuri. ⁸Yera
 ya koo ko wunen wasin bwāa dobu ka
 wunen kukunun dam. ⁹Ye a mɔ kpuro
 sɔɔ, a gbiiyo a Yinni Gusunɔ win bɔnu
 wē. Nge meya kaa ka nùn beere wē.
¹⁰Sanam meya wunen biranu nu koo
 dīanu yibu kpa wunen tam mu n kpā

sere a ayeru bia mi kaa doke. ¹¹Wunen bii durɔbu, a ku Yinni Gusunɔn gerusibu garisi taare. A ku maa win seeyasiabu meeri nge toraru. ¹²Domi wi u kī, wiya u ra seeyasie, nge me tundo wi u win bii kī ka gem, u ra ko.

Bwisi ka doo nɔɔru

¹³Doo nɔɔrugiiwa wi u bwisi dɔba, ma u yɛru kasu u wa. ¹⁴Domi bwisi yi are mɔ n sii geesu ka wuragii kere. ¹⁵Yin beere ya kpā ya bura yānu kpuro kere. Ye ba ra kasu kpuro sɔɔ, gāanu sari ni kaa ka yi weesina. ¹⁶Bwisi yin nɔm geuɔ, hunde dakaawa ya wāa mi. Yin nɔm dwarɔ maa, arumani ka beereya ya wāa mi. ¹⁷Bwisi yi koo nun alafia wē, kpa a n bəri yendu mɔ wunen wāarun swɛɛ kpuro sɔɔ. ¹⁸Be ba yi mwa, yi bu wāaru wɛɛmɔ. Doo nɔɔrugiba be ba yi neni kem kem. ¹⁹Bwisiya Yinni Gusunɔ u ka handunia taka kua. Win yɛra u ka wɔllu kua. ²⁰Win bwisi yin saabuwa nim mu ka kuramɔ tem di, ma guru winu nu demɔ gura nemɔ.

Yinni Gusunɔwa

u bwisigii kɔsu

²¹Nen bii, a bwisi ka laakari nenuɔ, a ku de yen gaa yu nun kisirari. ²²Ya koo nun wāa geeru ka beere wē. ²³Kaa kpī a sī ka toro sindu, a ñ sokuramɔ. ²⁴À n kpuna wɔkuru, berum kun nun mɔ. Kaa dweeyawa ka bəri yendu. ²⁵A ñ kaa n maa ka gāanu nande ni nu koo nun deema subaru, ñ kun me tɔn kɔso wi u koo nun wɔrima. ²⁶Domi Yinni Gusunɔ u koo nun kɔsu. U koo nun gbara yɛri kpuron di.

A wunen tɔnusi kɔ

²⁷Wi n weene a gea kua, à n yen dam mɔ, a ye koowo. ²⁸Wunen beruse ù n nun gāanu kana ni kaa kpī a nùn kē mii mii, a ku nɛɛ, u doo sere sia. ²⁹A ku wi

u nun naane sāa kɔsa bwisikusi. ³⁰A ku ka goo sanna kam u kun nun kɔsa kue. ³¹A ku tɔn kɔsobun daa kīa, a ku maa ben yira swīi. ³²Domi Yinni Gusunɔ u tɔn kɔsobu tusa, adama u ra gemgibu ko win bɔrɔba. ³³U ra tɔn kɔsobun yenusu bɔrusiwa, kpa u gemgibugisu domaru kua. ³⁴Be ba ra nùn yaakoru ko, beya u ra maa yaakoru ko. Adama be ba tii kawɛ, beya u ra durom kue. ³⁵Bwisigibu ba koo beere wa, kpa gari bakasu su sekuru wa.

Bwisin arufaani

4 Beɛ bibu, i swaa dakio kirɔ ye beɛn tundo u beɛ mɔ. I swaa tem kpīiyɔ kpa i wa i bwisi ko. ²Domi bwisi geeya na beɛ kɛmɔ. Yen sɔ, i ku nen sɔsɔsinu yina. ³Sanam me nen tii na sāa bii, na wāa nen tundon bɔkuɔ, ma na sāa nen meron bii teereru, ⁴nen tundo u man keu kua u nɛɛ, n win gari nenuɔ. N win woodaba mem nɔɔwɔ, kpa n wa na n wāa. ⁵N bwisi ka laakari nenuɔ, n ku win gere duari, ⁶n ku bwisi yɔsu, yi koo man somi. N yi kīɔ, yi koo man kɔsu. ⁷Gāa ni kon naa gira sɔɔ, bwisiya yi kpuro kere. Ñ n men na, n yi kasuo ka ye na mɔ kpuro. ⁸N bwisi kīɔ, yi koo de n ko tɔn boko. N yi tii bɔkasio, nge kurɔ kīnasi, yi koo de n beere wa. ⁹Yi ko n sāawa nge sina furɔ nen wirɔ.

A ku tɔn kɔsobun daa saari

¹⁰Nen bii, a swaa dakio a nɔ ye na nun sɔɔmɔ. À n ye wura, wunen wāaru ta koo daka da. ¹¹Na nun sɔsɔsimɔwa nge me kaa ka bwisi dendi. Na nun sɔsɔsimɔwa nge me kaa ka gem swīi. ¹²Saa ye sɔɔ, kaa sīwa a kun sokure. À n duka mɔ, gāanu kun maa nun ganumɔ wunen swaa sɔɔ. ¹³Sɔsɔsi te ba nun kua mi, a ku tu yɔsu. A tu nenuɔ kem kem, domi tera ta sāa wunen wāarun nuuru. ¹⁴A ku tɔn kɔsobun daa saari. A ku maa ben yira swīi. ¹⁵A ye derio, a ku ye swīi. A ye

duka suurio n toma. ¹⁶Domi bà kun kōsa kue, ba ku ra dweeye. Bà kun goo torari, ba ku ra dom wa. ¹⁷Kōsan koba bu ra n sāa nge ben dīanu ka ben tam. ¹⁸Gemgi-bun kookoosu su ra n sāawa nge bururun sōo yana ye ya ra n dēeramō sere sōo u ka ye mam mam. ¹⁹Adama tɔn kōsobun kookoosu su sāawa nge yam wōkuru. Ba ñ yē yēn sō ba sokuramō.

A de wunen kookoosu su n wā

²⁰Nen bii, a nen gari nɔwɔw. A swaa tem kpīiyɔ a nɔ bwisi yi kon nun kē. ²¹A ku yi atafiiru ko. A yi nenuɔ wunen gōrun sɔwɔ. ²²Domi wi u yi mwa, yi koo nùn wāaru ka bwāa dobu wē. ²³A de a n tii se ka bwisiku ni a m̄ wunen tii tii sɔw, domi niya nu kpuro kere, niya nu wunen wāaru kpare. ²⁴A ku de weesu ka gari kankam yen gaa yu yari wunen nɔwɔn di. ²⁵A de a n mēera ye a naa gire. A ku wuswaa sīiya. ²⁶A de a n yē swaa ye kaa kpe, kpa a n yē ma ya sāawa swaa gea. ²⁷A ku yen gam gera. A toraru duka suurio.

Kirɔ sakararun sō

5 Nen bii, a nen gari bwisigii ka laakarigii swaa dakio a nɔ. ²Saa ye sɔwra, kaa gia nge mē kaa ka sī dee dee. Wunen gari koo sōosi ma a yēru mɔ. ³Domi kurɔ tanɔn gari yi ra n dowā nge tim kpa yi n kokumɔ nge gum yarum. ⁴Adama amen biru, yi ra sosiewa nge gbiri kondu, kpa yi tɔnu mēera ko nge takobi ye ba dēera biru ka wuswaa. ⁵Gɔwɔ win kookoosu ra ma, kpa su ka nùn da sere siki wɔrɔw. ⁶U ku ra swaa mwe ye ya koo nùn wāaru wē. U ra n torewa u kun ka baaru. ⁷Tē, nen bii, a man swaa dakio. A ku nen gari atafiiru ko. ⁸A de a ka kurɔ win bweserun swaa tonda. A ku da win dii kɔnnɔw a sere nēe, kaa du win dirɔ. ⁹Kpa a ku ra tii goo nɔmu beria, kpa wɔnwɔndu sarirugii u nun go. ¹⁰Saa ye, kpa tɔn

tukobu bu wunen arumani gura, kpa bu wunen sɔmburun are di. ¹¹Sanam mē wunen dam mu kpa, a gɔw turuku sāa, kpa a n wuri m̄ nge gbeeku yaa. ¹²Saa ye sɔw, kpa a nēe, mban sōna a bwisi kēru atafiiru kua, a ñ yi mem nɔwɔw. ¹³A ñ wunen bwisi kēɔbun gere wure, a ben gari atafiiru kua. ¹⁴Tē, wee, a sekuru wɔrim dɔw tɔmbu kpuron wuswaa.

A wunen kurɔ kīo

¹⁵Wunen kurɔ u sāawa nge bwia yēn nim mu dēere. A ye tɔnan nim nɔruo. ¹⁶A ku de yen nim mu n kokumɔ swēe sɔw ka wuun batumaba sɔw. ¹⁷A de mu n wāa wunɛ turon sō. A ku de gabu bu ka nun mu bɔnu ko. ¹⁸A de nuku dobu bu n wāa wunɛ ka wunen kurɔ gbiikoon wāasinaa sɔw. ¹⁹U sāawa kurɔ burɔ nge nem taakɔ. A de win wasi yi n da nun nuku dobu wē, kpa win kīru ta n nun neni baadomma. ²⁰Nen bii, mban sōna kaa n goon kurɔn bine mɔ. Mban sōna kaa n nuku dobu kasu goon kurɔn mi. ²¹A de a n yē ma Yinni Gusunɔ u tɔnu baawuren daa mēera, u baawuren sanu sanusu waamɔ. ²²Tɔn kōso u ra wɔriwa win toraru sɔw, kpa nu nùn mwa nge yina. ²³U koo kam kowa domi u kpuna u tii nene. Win wiira kookoosu su koo nùn go.

A ku tii doke goon dibu sɔw

6 ¹⁻²Nen bii, à n tii dɔra a nēe, kaa goon dibu sɔbe, ma wunen gari yi nun yina mwa, ³a duawa mi dibugii win nɔma sɔw. Yen sō, a doo a nùn wa kpa a nùn suuru kana, a tii yakia win nɔman di. ⁴A ku nēe, kaa gina kpuna a wērawa a sere da a nùn suuru kana. ⁵A tii yakio kpa a n tii m̄ nge mē nem taakɔ ka gunɔ nu ra kisire taason yinan di.

Ba yikuro kirɔ m̄

⁶Wunɛ yikuro, a doo a tamminu mēeri. A nin sɔmburu laakari koowo kpa

a wa a bwisi ko. ⁷Nu ñ sunɔ mɔ, nu ñ maa kpara mɔ, meya nu ñ maa wirugii mɔ, ⁸adama nu ra nin dīanu kasu nu yi gēebun sanam ka sɔɔ sārerun saa. ⁹Wune yikuro, sere domma kaa n kpī. Domma kaa dom se. ¹⁰Wee, à n dom yībura a dweeya ka nɔm gbinnaa fiiko, ¹¹sāaru ta koo nun deema subaru sɔɔ nge gbenɔ, kpa gɔɔru tu nun wɔri nge swaa dio.

Tɔn kɔson daa

¹²Wi u gari weesugii kpara, u sāawa wi u kun garu mɔ, ka tɔn bereteke. ¹³U ra tɔmbu nɔni yāakinu kue, kpa u yīreru ko ka naasu, ka maa nɔma, u ka bu nɔni wōke. ¹⁴Kɔsan koba bu ra n nùn neni, kpa u n yen sɔɔru mɔ baadomma u n sannɔsu seeyamɔ. ¹⁵Yen sɔna asɔɔ ya koo nùn deema subaru sɔɔ, kpa n kun koore bu nùn seeya.

Ye Yinni Gusunɔ u tusa

¹⁶⁻¹⁹Gāanu nɔɔba tia Yinni Gusunɔ u tusa, u ku ra nu waabu kā. Niya, tii suabun kookoosu, ka weesu, ka tɔn deeron goberu, ka kɔsan himba, ka daa kɔsan kīru, ka tɔnu gari manibu. Gāanu nɔɔba yiruse mam wāa. Niya, tɔn gbinnaa berusebun suunu sɔɔ.

Kirɔba sakararun sɔ

²⁰Nen bii durɔbu, a wunen tundon gere mem nɔɔwɔ, kpa a ka wunen meron sɔɔsiru sɔmburu ko. ²¹A n ye kpuro neni baadomma wunen gɔruɔ, kpa a ye doke wīirɔ nge wura. ²²Ya koo nun kpara wunen sanu sanusu sɔɔ, kpa yu nun kɔsu wunen kpɔn yerɔ. Ya koo maa nun bwisi kē à n dom yanda. ²³Domi gere ye, ya sāawa nge fitila, ma sɔɔsi te, ta sāa nge yam bururam. Ben kirɔ ya ra maa nun wāarun swaa sɔɔsiwa. ²⁴Ya koo

nun gbara kurɔ tanɔn nɔman di. Ya koo nun yara win gari dorin di. ²⁵A ku kurɔ win bweseru bine ko win buram sɔ. A ku de u nun kɔkiri ka win durɔ nɔni. ²⁶Kaa kpī a kurɔ tanɔ wa ka gobi fiiko, adama à n ka kurɔ mɔro kpuna, wunen wāaru kpurowa kaa bia. ²⁷Kaa kpī a dɔɔ kpēe bɔɔɔ wunen yānu nu kun dɔɔ mwaare? ²⁸Kaa kpī a sī dɔɔ gēe wɔllɔ wunen naasu su kun dɔɔ mwaare? ²⁹Nge meya a ñ kpē a goon kurɔ baba ba kun nun seeyasie. ³⁰Goo ù n dīanu gbena yèn sɔ gɔra nùn mɔ, ba ku ra nùn gɔburu wa. ³¹Ka me, u koo kɔsiawa n kere ye u gbena. Ye u mɔ win yenuɔ kpuro, yera u koo wē. ³²Adama wi u tɔn kurɔ kɔkura u ka nùn sakararu kua, u sāawa gari bɔkɔ. Domi wi u yen bweseru mɔ, wiya u koo kam ko. ³³Ba koo nùn so kpa u beere bia. Sekuru sɔra u ko n wāa baadomma. ³⁴Kpannasira koo de kurɔ win durɔ u mɔru se. U koo yēro mɔru kɔsiawa u kun win wɔnwɔndu kue. ³⁵U ñ gāanu mwaamɔ kɔsire, u ñ maa suuru mɔ, baa bà n nùn kēnu taasi.

Kirɔ kurɔ sakara kowon sɔ

7 Wune nen bii durɔbu, a nen gari nenuɔ, kpa a ku ra nen gere duari. ²A nen gere mem nɔɔwɔ kpa a wa a wāaru di. A nen sɔɔsiru laakari koowo nge me tɔnu ra n win nɔni laakari sāa. ³A tu nenuɔ kem kem kpa a tu yore wunen gɔruɔ. ⁴A bwisi sɔɔwɔ a nee, wuna nen sesu, kpa a laakari soku wunen bɔɔ. ⁵Ye yiru ye, ya koo nun gbara gabun kurɔbun min di be ba ra tɔnu fufu ko.

⁶Sɔɔ teeru na yam mēera nen dirun fenentin di. ⁷Na gari bɔkɔ goo wa aluwaasi laakari sarirugibun suunu sɔɔ. ⁸U sarɔ u dɔɔ wuu suunu mi kurɔ sakara kowo goo u wāa. Ma u kpa ka win yenun bɔkuɔ, u siimɔ teeru sɔɔ, ⁹saa yoki yam bereberebun di sere n ka kua wɔkuru. ¹⁰Wee, kurɔ wi, u ka nùn yinna,

u kuro tano yānu sebua. Bwisi kōsi wāa win gōru. ¹¹ U sāawa sekuru sari ka gari suno. U ku ra sine win yenu. ¹² U ra n wāawa tawo, gaso swēeyo, gaso swaa keenanō, gaso maa yaburo. ¹³ U nūn gaba u bokasi u ka nūn no sō-suna, ma u nūn gari sōwa ka sekuru sariru u nee, ¹⁴ u win siarabun yākuru kua. Tōo tera u ten no mwēeru yibia. ¹⁵ Yen sōna u yarima bu ka waana, u maa nūn wa. ¹⁶ U beku buranu terie win kpin yero ni ba wesa ka Egibitigibun wēe. ¹⁷ U turare bwese bweseka nubudurugia yēka kpinu wollo. ¹⁸ U na bu ben kīru ko sere ka sisiru bururo, kpa ba n bokasine ka nuku dobu. ¹⁹ Domi win durō sari yenu. U sanum da n toma. ²⁰ Gobi yi u doke boro u ka da, yi kpā. Suru koo tarum ko u sere wurama. ²¹ Ka gari dori yiya u nūn gawa, ma u nūn kamia. ²² Mii mii, ma u nūn swii nge naa ye ba doo bu go, n kun me kpasaya ye duka doo yu yina mwaara, ²³ n kun me guno ge ga wero taa so. Ga n yē goowa ga doo, sere saa ye seū ga gen sondo soka.

²⁴ N n men na, nen bii durōbu, a man swaa dakio kpa a nen non gari no. ²⁵ A ku de wunen gōru gu gere kuro win bwe-serun mi. A ku ra wunen swaa tora a nūn swii. ²⁶ Domi win sōna tōn dabinu wōruka, meya u ben dabinu go. ²⁷ Win dira sāawa gōribun wāa yerun swaa.

Bwisi yi tumbu noogiru sue

8 I swaa dakio.
 Bwisi yi gbaramo, yēru ta noogiru sue.
² Yi yō gungunu wollo swaa baaro ka swaa keenanō.
³ Yi gbaramo gambon bokuo wuun duu yero
 mi ba ra siribu ko, yi mō,
⁴ be tumbu, beeya na soku,
 tōn bibu kpurowa na ka mō.
⁵ Laakari sariba, i de i n laakari mō.

Gari bakasu, i bwisi koowo.

⁶ I swaa dakio, kon be gari beeregii sō.
 Ye kon gere kpuro ya sāawa dee dee.

⁷ Domi na ku ra weesu gere, na kōsa tusa.

⁸ Nen gari kpuro sāawa gem,
 weesu ka taki sari yi so.

⁹ Yi kpuro yi bururewa kpasasa
 bwisigiin mi.

Meya yi maa deere wi u yēru mōn mi.

¹⁰ I nen sōsiru mō n kere sii geesu,
 kpa i maa yēru mwa n kere wuran tii.

¹¹ Domi bwisi yi beere mo ya kpā
 ya bura yānu kpuro kere.

Ye ba ra kasu kpuro so,
 gāanu sari ni kaa ka yi weesina.

Bwisi yi tii tusiamō

¹² Ne bwisi, na ra garin asansi tubu.

Na yēru mō n ka gāanu wunana.

¹³ A n kī a Yinni Gusuno beere wē, a de
 a kōsa tusi.

Na tii suabu ka yēko

ka kōsan kookoosu ka keetan gari tusa.

¹⁴ Na ra tōnu bwisi kē, kpa n nūn laakari
 wē.

Nena na yēru, nena maa dam.

¹⁵ Nen saabuwa sinamba ka bandu neni,
 ma wirugiba wooda wēemo ye ya dee
 dee sāa.

¹⁶ Nen somirun saabuwa sinambu ka
 wirugibu

ka siri kowobu kpuro ba ka tem neni.

¹⁷ Be ba man kī, na maa bu kī.

Be ba man kasu, ba koo man wa.

¹⁸ Arumani ka beere wa na tōnu wēemo
 ka maa dukia ye ya ku ra sankire.

Kon de ye tōnu mo kpuro ya n da wēre.

¹⁹ Nen are yi sii geesu ka wuran tii beere
 kere.

²⁰ Na sīimōwa swēe yi so gem ka
 kookoo geesu wāa.

²¹ Na be ba man kī arumani wēemo
 ma na dukia yibiamō ben beru yero.

²² Yinni Gusuno u man mara u sere
 gāanu kpuro taka kua.

23 Ba man gōsa ba yi yellun di n tē ba sere handunia taka kua.
 24 Ba man mara ba sere nim wōku kua, sanam mē nim bweru sari.
 25 Ba man mara ba sere guunu ka gungunu swīi.
 26 Sanam mē, Gusunō kun gina tem terie ka men gbea.
 Baa tua, u ñ mam kue.
 27 Saa ye u wollu teriamu ka nim wōkun bubenu, na wā mi.
 28 Sanam mē u guru winu doke wollō, ma nim mu kura tem di mu teria, na wāa mi.
 29 Sanam mē u nim wōkun nim yōra yeru sōōsi
 u nēē, mu ku tu sara, ma u tem tāsisia,
 30 na wāa win bōkuō sa sōmburu mō.
 Win nuku dobu wāa nē sōō baadomma.
 Na gōru dobu mō win wuswaaō,
 31 ka handunia sōō.
 Ma na bōri yendu mō tōmbun suunu sōō.

Doo nōōrugiiwa wi u bwisin gari swaa daki

32 Ñ n men na, nen bii durōminu, i man swaa dakio.
 Doo nōōrugiba be ba nen swaa swīi.
 33 I sōōsiru wuro, i ku tu atafiiru ko, kpa i bwisi ko.
 34 Doo nōōrugiiwa wi u man swaa daki, ma u ra n yō nen dii kōnnōwō baadomma u n man mara.
 35 Domi wi u man wa, u wāaru wawa, u koo maa Yinni Gusunōn nōnu geu wa.
 36 Adama wi u man tora u tii kōsa kuawa.
 Be ba man tusa kpuro, gōōwa ba kī.

Bwisi ka gari bakaru

9 Bwisi yi gbere damgii nōōba yiru kua, yi ka yin diru banisi. ²Ma yi dera ba yēē go, ba tam sōōru kua ba ye

kpuro yi dii yerō. ³Ma yi yin sōm kowo tōn kurōbu gōra bu yō mi n gunum bo bu tōmbu dim sokuma, ⁴kpa ba n mō, wi u kun bwisi mō, u gerama mini, ⁵u na u di yin dii yerō, kpa u tam nō me yi sōōru kua. ⁶U yario laakari sariban wu-urun di, kpa u wa u n wāa wāaru sōō. U laakarın swaa mōō.

Bwisigii ka tii suo

⁷À n tōn yaa kasikio gerusi, a tii gendu kasuawa. À n maa tōn kōso taare wē, a tii wōmburu kasuawa. ⁸À n tōn yaa kasikio gerusi, u koo nun tusi. Adama à n bwisigii gerusi, u koo nun kīa. ⁹Ye a bwisigii sōōwa, ya ra win bwisi sosiwa. Ye a maa gemgii sōōsi, ya ra win yēru sosiwa. ¹⁰À n kī a n bwisi mō, a de a gina Yinni Gusunō nasia. À n Gusunō Dēero gia kaa n yēru mō. ¹¹Bwisi yi koo wunen wāarun tōru sosi. ¹²À n kua bwisigii, wuna kaa yen are di. À n maa sāa tōn yaa kasikio, wuna kaa yen wahala wa.

Gari bakaru

¹³Gari bakaru ta sāawa nge kurō wi u ku ra tii nene sēē, u ñ gāanu ganu yē.
¹⁴U ra n sōwa win dii kōnnōwō wuun mi n gunum bo. ¹⁵Min diya u ra n tōmbu sokumō be ba begiru doonō, ¹⁶u n mō, wi u ñ laakari mō, u gerama mini. ¹⁷Gāa nōrura ye ba gbena, ya nōrubu do. Dim mē ba dimō asiri sōō, mena mu ra n do. ¹⁸Adama yēro kun yē ma gōriba wāa mi. Be u soka kpuro ba ra dewa gōribun wāa yerō.

Mōn ni nu ka tōnun daa yā

10 Salomōōn mōnnu. Bii bwisigiwa u ra de win tondon nukura n do. Adama bii gari bōkō u ra win meron nukuru sankuwa.

²Dukia ye ba wa ka kōsan swaa, ya ku ra arufaani gaa ko, adama ye ba wa dee dee, yera ya ra wāaru wē.

³Yinni Gusunɔ kun gemgii derimɔ gɔɔru sɔɔ, adama u ra tɔn kɔso birewa ye u bine s̄a.

⁴Wi u yikuru mɔ, wiya s̄ara ra deeme, adama wi u hania mɔ, wiya u ra dukia wa.

⁵Wi u dīanu mennamɔ gēebun saa, u laakari mɔwa, adama wi u dɔ saa ye, u koo sekuru wa.

⁶Gemgii u ra tii domaru kasuewa, adama tɔn kɔson nɔɔ ga ra n kɔsa bekiwa.

⁷Ba ku ra gemgii duari, adama tɔn kɔso, ba ra n̄n duariwa sere ka win ȳisiro.

⁸Wi u bwisi mɔ, wiya u ra s̄ɔsiru wure, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

⁹Wi u s̄iimɔ gem sɔɔ, u ku ra n nande, adama win sanu sanusu kun d̄ere, u koo s̄ɔsira.

¹⁰Wi u win beruse gɔni, u n̄n nuki sankumɔwa, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

¹¹Bwisigiin gari yi s̄awa w̄arun nuuru, adama tɔn kɔson gari, kɔsa yi ra n beki.

¹²Tusiru ta ra sannɔ seeyewa, adama k̄iru ta ra toranu kpuro wukiriwa.

¹³Laakarigiin geren diya ba ra bwisi wa, adama bokura ta ra n gari b̄kɔ mara.

¹⁴Bwisigii u ra bwisi berewa nge arumani, adama gari b̄kɔn gere ya ra de u biru wurawa.

¹⁵Gobigiin arumani ya ra n̄n k̄suwa nge gb̄araru, adama s̄aron s̄aru ta ra n̄n kam kowa.

¹⁶Gemgiin s̄mburu ta ra dewa u n w̄a, adama tɔn kɔso u ra win dukia dendiwa u ka kɔsa ko.

¹⁷Wi u ra kirɔba yaaye u koo wuswaa da win w̄aru sɔɔ, adama wi u ra ye duari u ko n k̄oramɔwa u n dɔɔ.

¹⁸Wi u tusiru berua ḡruɔ u s̄awa murafiti. Meya wi u maa seeda weesugia dimɔ u s̄awa gari b̄kɔ.

¹⁹Gari bekegii kun toranu kpeemɔ, adama wi u ra win yara nene u s̄awa bwisigii.

²⁰Gemgiin gari yi s̄awa nge sii geesun tii, adama tɔn kɔson bwisikunu nu n̄ arufaani gaa mɔ.

²¹Gemgiin gari yi ra ka tɔn dabinu arufaani naawe, adama gari bakasu su ra gbiwa sekum laakari sarirun s̄.

²²Yinni Gusunɔn domara ta ra tɔnu ko dukiagii. Tɔnun tiin himba kun ḡanu sosimɔ wi sɔɔ.

²³Gari b̄kɔn mi, kɔsan kobu bu s̄awa nge dweebu. Nge meya laakari ya maa s̄a bwisigiin mi.

²⁴Ȳen berum kɔsan kowobu ba mɔ, yera ya ra bu deeme. Ye maa gemgiba k̄i, yera n da koore.

²⁵Wahala ȳa n seewa nge woo guna, ya ra tɔn kɔso surewa, adama gemgii u ra n ȳwa dim dim sere ka baadom̄maɔ.

²⁶Tam m̄ommɔm mu ra donnu sirewa, kpa wiisu su n̄ni s̄kiri. Nge meya yikuro u ra win yinnin m̄ru seeye.

²⁷Be ba ra Yinni Gusunɔ nasie, bera ba ra te, adama durumgibu ba ra gbiwa sekum.

²⁸Gemgiin ȳiyɔbu bu ra n̄n nuku dobu w̄ewa, adama tɔn k̄sogibu kun arufaani gaa mɔ.

²⁹Yinni Gusunɔ u ra gemgibu k̄suwa, b̄a n s̄iimɔ win sw̄e sɔɔ, adama u ra tɔn k̄sobu kam koosiewa.

³⁰Ḡanu ganu sari ni nu koo gemgii sura, adama tɔn kɔso u n̄ kp̄e u sina tem me sɔɔ.

³¹Gari bwisigiia yi ra yari gemgiin n̄ɔn di, adama ba koo wee kowon yara burawa.

³²Gemgii, durom gariya u ra gere, adama kɔsa tɔn kɔson nɔɔ ga ra gere.

11 Yinni Gusunɔ u ku ra k̄a ba n kianu ȳirumɔ ka kilo ye ya n̄ s̄a

dee dee, adama u kīwa ba n yīrumō ka ye ya sāa dee dee.

²Tii suabu bu ra ka gendu newa. Be ba tii kawē bera ba bwisi mō.

³Gemgiin gem kobu bu ra nūn kparewa win wāaru sō, adama wi u n naane mō, u ra gbiwa win weesun sō.

⁴Dukia kun kpē yu tōnu wōra Gusunōn siribun sanam, adama gem mu ra tōnu wōre gōn di.

⁵Gemgiin dēeraru ta ra dewa win swēe yi n wā, adama tōn kōso u ra kōrewa win nuku kōsurun sō.

⁶Gemgiin dēeraru ta ra nūn kari gbarewa, adama tōn kōson tiin bine ya ra nūn yina mwewa.

⁷Tōn kōso u ra gbiwa ka win yīyōbu sannu. Yīyō bi u raa doke win dukia sō, kpa bu kam ko.

⁸Gemgii u ra yariwa nuku sankiranun di, kpa tōn kōso u kōsire ko ni sō.

⁹Wi u Gusunōn wāaru sikimō, u win winsim kpeerasiamōwa ka win gari, adama gemgibu ba ra yariwa min di ben yērun sō.

¹⁰Sanam me gemgiba kuuramō, wu-ugibu ba ra n nuku dobu mōwa. Tōn kōsobu bā n maa biru wura, ba ra n yērimōwa.

¹¹Gemgiba ba ra de wuu gu kuura, adama tōn kōsobu ba ra gu gowa ka ben gari.

¹²Wi u win winsim gema u sāawa gari bōkō, adama wi u laakari mō, u ra mariwa.

¹³Wi u ra tōnun kōsa saari, u ku ra tōmbun asiri bere, adama naanēgii u ra ye berewa win tii sō.

¹⁴Tōn be ba n kparō mō ba ra kam kowa, adama be ba bwisi kēō dabiru mō beya ba ra n wāa bōri yendu sō.

¹⁵Wi u nō mwēeru kua u nēe, u koo win winsim dibu kōsia, u koo wahala wa, adama wi u yina u nō mwēeru ko, u ko n wāawa bōri yendu sō.

¹⁶Kurō geowa u ra siarabu wa, adama be ba tōmbu dam dōremō, dukia tōnawa ba ra wa.

¹⁷Tōn geo, gea ye u mō, wi sōra ya ra wure. Mēya maa tōn kōso, kōsa ye u mō, wi sōra ya ra wure.

¹⁸Tōn kōson sōmburun are kun arufaani mō, adama wi u gem swīi, are geeya u ra n mō.

¹⁹Wi u wura u gem swīi, u ko n wāawa, adama wi u kōsa naa gire u koo gbiwa.

²⁰Yinni Gusunō u tōn kōsobu tusa, adama bēn sanu sanusu dēere, bera u ra ka nōnu geu mēeri.

²¹Ba koo tōn kōsobu seeyasiawa kam kam, adama gemgibu ba koo faaba wa sere ka ben bibun bweserō.

²²Kurō burō gari bōkō u sāawa nge kurusō ge ba wuran taabu dokeye wērō.

²³Gea gemgii u ra n kasu u ko, adama ye tōn kōso u kī kpuro, Gusunōn mōruwa ya ra seeye.

²⁴Wi u ra wē ka nuku tia, wiya u ra ko arumanigii. Wi u ku ra menam kā, u ra tii sāaru kpēewa.

²⁵Nuku tiagii u koo dukia wa n kpā. Wi u win winsim nim kā, ba koo maa yēro nim kē.

²⁶Wi u ra win dīanu bere are beken sō, wiya ba ra bōrusi, adama wi u dōramō, wiya ba ra domaru kue.

²⁷Wi u gea mō, u koo Gusunōn domaru wa, adama wi u bwisikumō u kōsa ko, kōsa ya koo yēro deema.

²⁸Wi u win naane doke dukia sō, u koo wōrumawa, adama gemgiba koo kparawa nge dāa.

²⁹Wi u ka win yenu wahala naawa, u koo kam naa gira. Gari bōkō u ko n sāawa bwisigiin yoo.

³⁰Gem kobu bu sāawa wāarun nuuru. Bwisigii, bwisiya u ra ka tii tōmbu gawe.

³¹Gemgii u ra win are wawa tara mi. Kaa sere gere tōn kōso?

12 Wi u kī u yēru wa, u ra wure bu nùn seeyasia. Wi u yinamɔ bu nùn wɔkisi, u s̄awa gari bɔkɔ.

² Wi u ra gea ko, wiya u ra Gusunɔn durum wa, adama bwisiku k̄sunugiwa u ra taare wa.

³ Nuku k̄sura kun kp̄e tu t̄nu t̄sisia, adama gemgiin nuuru ta ko n s̄irerewa.

⁴ Kurɔ geo u ra dewa win durɔ u n beere mɔ, adama kurɔ wi u ra win durɔ sekuru doke, u s̄awa nge bararu te ta durɔ win kukunu temmɔ.

⁵ Gemgibu ba ra n kasuwa bu ko dee dee, adama t̄n k̄sobu ba ra n kasuwa bu gbeni.

⁶ T̄n k̄son gari yi s̄awa nge yina ye ya ra go, adama gemgibun gari yi ra t̄mbu gbarewa yinan di.

⁷ T̄n k̄so ù n gu, ḡānu ku ra tiare win yenuɔ, adama gemgiin yenu ga ra n ȳɔwa dim dim.

⁸ Bwisigiwa ba ra t̄me, adama win gari k̄mia wiya ba ra yaakoru ko.

⁹ N buram bo a n s̄a bw̄ɛbw̄ɛ, kpa a n s̄om kowo turo mɔ, ye kaa n ka tii sue, kpa a kun d̄ianu mɔ yenuɔ.

¹⁰ Ye gemgii u mɔ, u ra ye n̄ɔriwa, sere ka mam win yaa sabenɔ, adama t̄n k̄so, nuku k̄sura u ra n yiba.

¹¹ Wi u win gberu wuka u ko n d̄ianu yibawa, adama wi u kam gire u s̄awa gari bɔkɔ.

¹² T̄n k̄sowa u ra n t̄n k̄sobun ḡānun bine mɔ, adama gemgibun temanabu, arufaniwa bu ra ma.

¹³ T̄n k̄so u ra yina mwaarewa win gari weesugii s̄ɔɔ, adama gemgii u ra yariwa wahalan di.

¹⁴ T̄nun gere ya koo nùn ḡā geenu marua nge me win s̄amburu ta ra nùn are w̄ɛ.

¹⁵ Gari bɔkɔ u ra n tamaa ye u m̄ kpuro ya s̄awa dee dee, adama bwisigiwa u ra ka bwisi k̄eru s̄amburu ko.

¹⁶ Gari bɔkɔ u ra yande win m̄ru s̄ɔsiwa, adama bwisigii u ra tii ye marisiwa.

¹⁷ Wi u gem kparamɔ, gea u ra k̄a, adama wee kowo u ra n s̄awa weesun yoo.

¹⁸ Wi u ra gari gere u kun bwisika, u ra ka yi t̄mbu s̄akuwa nge takobi, adama bwisigiin gari yi ra t̄nu bekiewa.

¹⁹ Gari geen dam mu ra n w̄awa sere ka baadommaɔ, adama weesu su ra doonewa n̄ni kpaki teeru.

²⁰ Be ba ra k̄sa bwisiku, weesa su ra n yiba ben ḡruɔ, adama be ba ra t̄mbu bwisi k̄ɛ bu ka gea ko, ba ra n nuku dobu m̄wa.

²¹ K̄sa ku ra gemgii deeme, adama t̄n k̄so u ra n n̄ni s̄ɔrewa.

²² Yinni Gusunɔ u ku ra weesugibu k̄a. Gemgiba u ra n k̄i.

²³ Bwisigii u ku ra win yēru terie, adama gari bɔkɔ u ra win gari bakaru s̄ɔsiwa.

²⁴ Hania ya ra dewa t̄nu u ko gabun yinni, kpa yikuru tu de t̄nu u ko goon yoo.

²⁵ Wururabu bu ra t̄nu woorewa, adama à n t̄nu gari s̄ɔwa ka k̄iru yi ra nùn dam k̄ɛwa.

²⁶ Gemgii u ra win beruse surewa swaa gea s̄ɔɔ, adama t̄n k̄son kookoosu su ra dewa u k̄ɔra.

²⁷ Taaso wi u yikuru mɔ, u ku ra yaa wa u s̄ɛwe, adama haniawa ya ra t̄nu ḡā geenu w̄ɛ.

²⁸ Mi gem w̄a, miya w̄ara w̄a. À n mu sw̄i, a n̄ ka ḡɔɔ yinnamɔ.

13 Bii bwisigii u ra win tundon s̄ɔs̄iru sw̄iwa, adama bii wi u tii sue, u ku ra gerusibu k̄a.

² Gemgibu ba ra ben garin are wa, adama t̄n k̄sobu, dam d̄orenaan w̄ara ba ra n w̄a.

³ Wi u win n̄ɔ kp̄ia u win hunde k̄suwa, adama wi u ra gari gere yabi u tii kari b̄riem̄wa.

¹¹Tɔn kōsobun yenu ga koo gbiwa, adama gemgibu yenu ga koo kuurawa baa gā n sāa nge kuru tɔna.

¹²Tɔnu ra n tamaa win sanu sanusu su wāwa, adama gɔɔwa sin kɔkɔɔ.

¹³Yēesu koo kpī su tɔnun nuku sankiranu bere. Meya maa nuku dobu koo kpī bu gɔsira nuku sankiranu.

¹⁴Tɔn kōso u koo win kookoosun are wa. Nge meya tɔn geo u koo maa wigisun are wa.

¹⁵Be ba ra gari wure fuuku, ba ra naane kowa kpuro ye ba bu sōwa, adama bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sāawa.

¹⁶Bwisigii u ra durum berum kowa, kpa u ye deri, adama gari bɔkɔ u ra kpuro kowa berum sari.

¹⁷Wi u ra mɔru se fuuku, gari baka kookoosa u mɔ. Wi u bwisi kōsi yiba, u tii tusiru guremɔwa.

¹⁸Be ba ku ra bwisiku bu sere gari wura, gari bakara ya ra bu marue. Be ba maa laakari mɔ, yēra ta ra ko ben beere.

¹⁹Tɔn kōsobu ba koo tɔn geobu yi-irawa bu bara ko.

²⁰Goo ku ra sāaro kā, baa ka win berusebu, ba ra n nùn tusawa, adama gobigii u ra n bɔrɔba yibawa.

²¹Wi u win beruse gema, durumwa u kua, adama wi u sāarobun wɔnwɔndu mɔ, u koo domaru wa.

²²Be ba ra kōsa bwisiku, ba kōrewa, adama be ba ra gea bwisiku, durom ka gema ba ra sōsi.

²³Sɔmburu kpurowa ta ra n are mɔ, adama gari saarinu, sāara nu ra ka ne.

²⁴Dukia ya sāawa bwisigiin are, adama gari bɔkɔ, gari baka kookoosa su ra n nùn wāasi.

²⁵Seeda dio gemgii u ra tɔmbun hunde wɔrewa, adama wee kowo, weesa u ra n sāamɔ.

²⁶Wi u Yinni Gusunɔ nasie, tāsii yee damgira u mɔ mi. Gusunɔwa u ra maa yēron bibu kōsu.

²⁷Yinni Gusunɔn nasiaru ta sāawa wāarun nuuru. Teya ta ra tɔnu yare gɔɔn yinan di.

²⁸Tɔn dabira ta sāa sina bokon beere, adama win tɔmbu bā n yarina, win banda nim surewa.

²⁹Wi u ku ra mɔru ko fuuku, bwisi bekeya u mɔ, adama win mɔru ya ra se fuuku, gari bakara u ra sōsi.

³⁰Bwēra yà n kpī, ya sāawa wasin alafia, adama nisinu nu sāawa nge bara te ta ra kukunu tem.

³¹Wi u sāaro dam dɔremɔ, u win taka kowo torarimɔwa, adama wi u nùn wɔnwɔndu kua, u taka kowo wi beere wēemɔwa.

³²Tɔn kōso, nuku kōsura ta ra nùn fuke, adama gemgii u ra n tororu sōwa baa gɔɔn wuswaɔ.

³³Bwisigiin gōruɔ laakariwa ya ra n wāa, adama ba ñ kpē bu ye wa gari bɔkɔn mi.

³⁴Gem mu ra temgibu beere dokewa, adama durum ya ra bu sekuru dokewa.

³⁵Sina asakpɔ bwisigiin sunɔ u ra ka nɔnu geu meeri, kpa u ka wi u nùn sekuru dokemɔ mɔru ko.

15 Wisi bi bu du, bu ra mɔru sure-siewa, adama gari gerubu ka dam biya bu ra mɔru seesie.

²Bwisigiin gari yi ra de tɔnu u yēru kasu, adama gari bɔkɔn nɔɔ, wiira gariya ga ra n saarimɔ.

³Yinni Gusunɔn nɔni wāawa yam kpuro. Yi tɔn kōsobu ka gemgibu meera.

⁴Gari yi yi nukuru yemiasiamɔ yiya yi ra ka wāaru ne, adama gari kam yi ra tɔnun gōru sankuwa.

⁵Wi u ra win baaban sōwsiru atafi-iru ko, gari bɔkɔwa, adama wi u ra gerusibu wure, win bwisi koo sōwsira.

⁶Gemgiin yenuɔra arumani baka wāa, adama ye tɔn kōsoba mennamɔ, wahalawa ya ra ka ne.

⁷Bwisigibun nɔɔwa ga ra n yēru kparamɔ, adama bwisi sarirugibun gōru ga ñ sāa me.

⁸Yinni Gusunɔ u ku ra tɔn kōsobun yākuru waabu kā, adama gemgibun kanaru ta ra nùn wēre.

⁹Yinni Gusunɔ u tɔn kōsobun swaa tusa, adama be ba gea mɔ, beya u kī.

¹⁰Wi u swaa gea deri, ba koo yēro seeyasiawa gem gem. Wi u maa seeyasiabu yina, u koo gbiwa.

¹¹Yinni Gusunɔ u yē ye ya kooramɔ gɔribun wāa yerɔ. Kaa sere gere tɔnun gōruɔ?

¹²Wi u tii sue, u ku ra kā bu nùn gerusi. U ku ra maa kā bwisigibu bu nùn bwisi kē.

¹³Nuku doba bu ra wuswaa deerasie, adama nuku sankiraru ta ra wuswaa burisinewa.

¹⁴Wi u bwisi mɔ, u ra yēru kasuwa, adama gari bɔkɔ u ra n buriwa win gari bakaru sɔɔ.

¹⁵Wɔnwɔndo u ra n wāawa wahala sɔɔ baadomma, adama doo nɔɔrugii, u ra n tɔɔ bakaru mɔwa saa baayere.

¹⁶N buram bo a n sāa sāaro, kpa a n Yinni Gusunɔ nasie, n kere a n dukia mɔ kpa a n wurure.

¹⁷N sanɔ bo a di ka kpee wurusu yenu mi kīra wāa, n kere a di ka yaa gumgia yenu gèn mi tusira wāa.

¹⁸Wi u mɔru mɔ, u ra sannɔsu seeyewa, adama wi u suuru mɔ u ra su kpeesiewa.

¹⁹Yikuron swaa ya ra n sāki yibawa. Wi u gem swiigia kpa ya n deere.

²⁰Bii bwisigiwa u ra de win tondon nukura n do, adama bii gari bɔkɔ u ra win mero gemwa.

²¹Gari baka kookoosu su ra gari bɔkɔ dorewa, adama wi u bwisi mɔ, daa gea u ra ko.

²²Wi u ku ra bwisi bikie win himban sɔɔ, ya ku ra koore, adama wi u bwisi kēɔbu mɔ, win himba ya ra koorewa.

²³Wi u gari wisibu tuba saa ye n weene, u ra n nuku dobu mɔwa.

²⁴Wi u bwisi mɔ, u ra wāarun swaa swiīwa, kpa u swaa deri ye ya dɔɔ gɔɔwɔ.

²⁵Yinni Gusunɔ u ra tii suon diru surewa, adama u ku ra de bu gɔminin tem kɔɔɔ mure.

²⁶Yinni Gusunɔ u bwisi kōsi tusa, adama gari yi yi kīru sɔɔsimɔ, yiya yi ra nùn dore.

²⁷Wi u ra gobi kasu ka swaa kōsa, u win yenu wahala dokemɔwa, adama wi u nɔm biran kēnu tusa, u ko n wāawa.

²⁸Gemgii u ra bwisikuwa u sere wisi, adama gari kōsiya tɔn kōso u ra n saarimɔ.

²⁹Yinni Gusunɔ u ku ra tɔn kōson kanaru laakari ko, adama u ra gemgiin kanaru nɔ.

³⁰À n tɔnu meera ka kīru, u ko n nuku dobu mɔ. À n maa tɔnu labaari dora sɔɔwa, ya ra nùn dam kē.

³¹Wi u gerusibu wura bi bu koo nùn faaba ko, u ko n wāawa bwisigibun wuurɔ.

³²Wi u sɔɔsiru yina, u tii meera mɔwa, adama wi u wura ba nùn gerusi, u koo bwisi wa.

³³À n kī a bwisi ko, a de a gina Gusunɔ nasia. À n kī a beere wa, a de a gina tii kawa.

A Yinni Gusunɔ yaayo

baadomma wunen wāaru sɔɔ

16 Tɔmbu ba ra gāa dabinu nia ko, adama Yinni Gusunɔwa u yen kɔkɔɔ yē.

²Tɔnun sanu sanusu su ra n dendewa win tiin nɔni sɔɔ, adama Gusunɔwa u ra nùn wēeri.

³ A Yinni Gusunɔ wunen sɔma kpuro nɔmu sɔndio, kpa ye a nia s̄a kpuro yu nun koora.

⁴ Yinni Gusunɔ u kpuro kua win himba yu ka yibiara, sere mam ka tɔn k̄sɔbɔ, be u koo kam koosia.

⁵ Yinni Gusunɔ u ku ra tii suo k̄a. U koo n̄n seeyasiawa kam kam.

⁶ À n m̄ɔ dee dee, ma a s̄a naanegii, Yinni Gusunɔ u koo nun wunen toranu suuru kua. À n n̄n nasie, kpa u nun k̄sa kpuro gbara.

⁷ Tɔnun daa yà n Yinni Gusunɔ w̄ere, u ra de bu dora wi ka win yibereba mam.

⁸ N sanɔ a n dukia fiiko mɔ kpa ya n deere, ka sere ye kaa n ka dukia baka mɔ ka keeta.

⁹ Tɔnu u ra nia ko ye u k̄i, adama Gusunɔwa u ra win sanu sanusu kpare.

Mɔn ni nu ka sinambu ȳa

¹⁰ Sina boko u ra gari kowa ka Gusunɔn yiiko. Yen s̄na win siribu bu ra n s̄a dee dee.

¹¹ Kilo ka ȳirutii ni nu s̄a dee dee yera Yinni Gusunɔ u k̄i. Wiya u ra s̄ɔsi nge m̄e ba koo ye dendisina.

¹² Sina boko kun wuramɔ bu k̄sa ko, domi gema mu koo de win bandu ta n t̄asa.

¹³ Gema sina boko u ra k̄a. U ra k̄awa bu n̄n gem s̄.

¹⁴ Sina bokon m̄ru yà n seewa, u koo kp̄i u goo gɔɔ b̄rie, adama bwisigii u koo n̄n k̄kiri u marisia.

¹⁵ Sina boko ù n nuku dobu mɔ, win t̄mbun hunde ya koo daka da. Ù n maa goo durom kua, ya s̄awa nge gura ye ya na gbeburun saa.

W̄asinaa ka tii nenubu

¹⁶ Tɔnu ù n bwisi ka laakari mɔ, n w̄a n kere ù n wura ka sii geesu mɔ.

¹⁷ Gemgii u ra k̄sa duka suuriwa. Wi u win sanu sanusu laakari s̄a, u ra win w̄aru n̄ni dokewa.

¹⁸ Faari ya ra t̄mbu surewa. Tii suabu bu ra ka kam kobu newa.

¹⁹ N buram bo a tii kawa kpa a n s̄a bw̄ebw̄e, ye kaa n ka baa mɔ tii suobun arumani sɔɔ.

²⁰ Wi u ra bwisiku u sere ḡanu ko, u ra kuurewa. Meya wi u maa Yinni Gusunɔ naane s̄a, u ra n nuku dobu mɔ.

²¹ Wi u ra siri ka laakari, u bwisi mɔwa. Gari yi ba gerua ka k̄iru, yiya yi ra t̄mbu kamie.

²² Wi u bwisi dendimɔ yi koo n̄n w̄aru w̄e, kpa bu gari b̄kɔ seeyasia gen gari bakarun s̄.

²³ Be ba bwisi mɔ ba ra gari kowa ka laakari, kpa ben gari yi, yi t̄mbu kamia.

²⁴ Gari dori yi s̄awa nge tim gɔm m̄e mu dim do, mu ra maa wasi dam sosie.

²⁵ Tɔnu u ra n tamaa win sanu sanusu su w̄awa, adama gɔɔwa sin k̄kɔɔ.

²⁶ Ḡɔra ta ra de tɔnu u win s̄mburu sɔɔ hania sosi, domi u k̄i win ḡɔru tu kpe.

²⁷ Tɔnu kam, k̄sa u ra n bwisikumɔ, kpa ya n yarimɔ win n̄ɔn di nge d̄ɔ.

²⁸ Tɔn k̄so u ra sikirinɔsu seeyewa. Tɔn w̄ɔ u ra maa b̄rɔba karanewa.

²⁹ Daa b̄ɔɔyagii u ra tɔnu n̄ni w̄kewa, kpa u n̄n sure swaa k̄sa sɔɔ.

³⁰ Wi u n̄ni yinwa ma u n̄ɔ tendu beri u ka k̄sa ko, u ye kua k̄.

³¹ Seri kpiki yi s̄awa b̄ere baka, domi wi u gem sw̄i, wiya u ra yi wa.

³² Wi u kp̄ia u win m̄ru kamia, u s̄awa tabu durɔ ka gem. Wi u kp̄ia u tii nenua, u kere tabu durɔ wi u wuu b̄kɔ kamia.

³³ S̄ɔrobu ba ra yanim so bu ka wa ye n koo tɔnu deema, adama Yinni Gusunɔ turowa u ȳe ye n koo koora sia.

17 N sanɔ bo a d̄ia d̄aki tia wa a di b̄ri yendu sɔɔ, ye kaa ka t̄ɔ baka dim di mi sannɔsu w̄a.

²Sòm kowo laakarigii u ra kowa win yinnin bii be ba gea yinan wirugii, kpa u tubi di ka be sannu.

³Dōwā ba ra ka wura ka sii geesu sōwe, adama Yinni Gusunōwa u ra tōnun gōru wēeri.

⁴Tōn kōsowa u ra tōn kōson gari swaa daki, kpa wee kowo u maa weesugii swaa daki.

⁵Wi u sāarobu yēemō, Gusunōwa u yēemō wi u bu taka kua. Wi u win beruse yēemō yèn sō kōsa nùn deema, ba koo yēro seeyasiawa.

⁶Debuminu nu sāawa durō tōkōn beere. Baababa ba maa sāawa ben bi-bun beere.

⁷Gari asansigii kun ka gari bōkō weene. Kaa sere gere weesu ka sina boko?

⁸Gabu ba ra n tamaa ben kēra ta koo ka bu gāa geenu naawa. Mi ba gesi dua kpuro tu ben bukata wunana.

⁹Wi u ra berusen toranu duari, u kī ba n kīanewa. Wi u ra maa nu yaaye win gari gerubu sō, u bōrōnu karanamōwa.

¹⁰Gerusibu bu ra sōmburu ko wi u bwisi mōn mi, n kere bu gari bōkō bokuru so nōn wunōbu (100).

¹¹Tōn kōso u ra n kasuwa u tōnu seesi, adama ba koo nùn tōn kōso kpare u nùn seeyasia.

¹²N buram bo a ka puruka yōōni yinna te ba buu wōrari, ye kaa ka gari bōkō yinna gèn wiirara seewa.

¹³Wi u ra gea kōsa dibu kōsie, kōsa kun kpeemō yēron yenuō.

¹⁴Wi u sikirinōsu torua, n sāawa nge u nim guna gīa. Yen sō, a su derio sannō gu sere tore.

¹⁵Wi u tōn kōso gem wēemō, ka wi u gemgii taare wēemō, be kpurowa Yinni Gusunō u tusa.

¹⁶Mba gobin arufaani gari bōkōn nōma sō. U koo ka yi bwisi dwe? Aawo, u n yen bwisi mō.

¹⁷Bōrō kīnasibu ba ra kīru sōsinewa saa kpuro sō. Wahalan saa sōra mero bisi u ra somi.

¹⁸Gari bōkōwa ga ra wure gu goon dibu sōbe.

¹⁹Wi u ra sannōsu kā, u ra durum kāwa. Wi u ra gāanu nia ko ni nu nùn kere, u koo kam kowa.

²⁰Wi u ra tōnu nōni wōke, u n nuku dobu wasi. Wi u ra gari kōsi gere, kōsa ya ra nùn deeme.

²¹Wi u gari bōkō mara, nuku sankirana u ra n mō. Meya bii wi u kun asansi mōn tundo u n kpē u n nuku dobu mō.

²²Nuku dobu bu sāawa tīm gem wasin sō, adama nuku sankiraru ta ra wasi dam dwiiyasiewa.

²³Tōn kōsowa u ra nōm biran kēnu mwē u ka tōnu gem bira.

²⁴Laakarigii, bwisiya u ra n naa gire, adama gari bōkō, ga ra n bwisikumōwa ye ga n wasi.

²⁵Bii gari bōkō u ra win tundo ka win mero nuku sankiranu kpēewa.

²⁶N n weene bu gemgii gāanu bure u kōsia yèn sō u gem gerua. N n maa weene bu sunō so yèn sō u siri dee dee.

²⁷Wi u yēru mō, u ku ra gari gere too. Wi u laakari mō, u suuru mōwa.

²⁸Wi u win nōō kpīa, u bwisi mōwa. Baa gari bōkōn tii, gā n maari, kaa n tamaa ga bwisi mōwa.

18 Wi u win tii gōwa, win tiin arufaaniwa u kasu. U ra mōru sewa bā n kī bu nùn bwisi kē.

²Gari bōkō u ku ra bwisi kā, ma n kun mō u win gari bakaru sōōsi.

³Nuku kōsuru ta ra ka gendu newa, kpa beere sariru tu ka sekuru na.

⁴Tōnun gari yi sēwa nge daa tēn nim mu duku, adama bwisi yi sāawa nge nim mē mu yarimō saa bwian di.

⁵N n weene a yōra toron biruō, kpa a gemgii nùn win gem bira.

⁶Gari bōkōn gari yi ra ka sikirinōsu newa, kpa win nōō gu ka soonaa na.

⁷Gari bōkōn gariya yi ra nūn yina mwe, kpa yu nūn kam ko.

⁸Dōmen gari yi sāawa nge dīa duronu ni tōmba kata mō ba mweemō.

⁹Wi u ra sōmburu atafiru ko, ka wi u tu sankumō, be kpuro tia.

¹⁰Yinni Gusunō u sāawa nge gbāra damgiru. Gemgii ù n duka da mi, u ko n wāawa bōri yendu sōō. ¹¹Gobigii u ra win dukia garisiwa nge gbāra te ta dam mō, domi u tamaa yiya yi nūn kōsu.

¹²Tii suabu bu ra ka tōnu kam kobu naawewa, adama tii kawabu bu ra dewa bu tōnu beere wē.

¹³Wi u ku ra gari swaa daki u sere wisi, ya win gari bakarū sōōsimōwa. Meyā u maa tii sekuru dokemōwa.

¹⁴Tōnu ù n kī u n wāa, ya ra nūn dam kē win bararu sōō, adama wi u kun yīiyōbu mō, wara koo kpī u nūn dam kē.

¹⁵Bwisigii u ra kāwa u yēru sosi. Laakarigii u ra maa kāwa u sōōsiru wa.

¹⁶Kēnu nu ra tōnu swēē kuewa, kpa nu de yēro u damgibun nōnu geu wa.

¹⁷Siribu sōō wi u gbīa u gari gerua, yi ra n gina sāawa dee dee, sere win yibere ù n maa wigii gerua.

¹⁸Tete duma ya ra sōōsi wi u gem mō, kpa sannōsu su kpe, kpa yu damgibu yakiana.

¹⁹À n wunen bōrō torari, ya sē a ka nūn susi n kere a gbāra damgiru sura. Ì n maa sanna, i ka dora, yen sēsō ga kpā ga kere dii te ba ka kōkōrō damgia kenuan dubu.

²⁰Tōnun geren areya u ko n ka wāa.

²¹Gari yi koo kpī yi tōnu go. Yi koo maa kpī yi nūn wāaru wē. Wi u ra gari saari u koo yin are wa.

²²Wi u kurō wa u gāa geenu wawa. Gusunōn duroma.

²³Sāaro u ra gari gerewa ka wōn-wōndu, adama gobigii u ra gerewa ka dam.

²⁴Bōrō dabinu nu koo kpī nu ka tōnu nōni swāaru naawa, adama bōrō goo u mero bisi kere.

19 N buram bo a n sāa sāaro kpa a n sīimō dee dee, ye kaa n ka sāa gari bōkō kpa a n weesu mō.

²Hania yēru sariru sōō, ya ù arufaani mō. Sendaru ta ra ka tora dabinu newa.

³Sanam me tōnu u wāa wahala sōō win gari bakarun sō, Gusunōwa u ra ka mōru ko.

⁴Gobigiin bōrōba ba ra n dabiru sosimōwa, adama sāaro, bōrō turo wi u mō, u ra n mam kī u nūn deriwa.

⁵Ba koo seeda weesugian dio seeyasiawa kam kam. U ù kisiramō.

⁶Baawure u ra n kasuwa u damgii fufu ko. Baawure u ra n maa kīwa u n sāa wi u ra kēnu wēn bōrō.

⁷Sāaron mero bisibu ba ra nūn yinewa. Kaa sere gere win bōrōba? Baa ù n kasu u ka goo gari ko, u ku ra wa.

⁸Wi u ra bwisiku u sere gāanu ko, win hunden alafiawa u kasu. Wi u maa bwisi kasu, doo nōōra yi koo ka nūn naawa.

⁹Ba koo seeda weesugian diobu seeyasiawa kam kam, kpa ben weesu su bu kam ko.

¹⁰N ù weene gari bōkō u n wāa doo nōōru sōō. Kaa sere gere yoo u n sinambu kpare?

¹¹Tōnu wi u bwisi mō, u ra win mōru nenewa. U ra tora ni ba nūn kua duariwa win beeren sō.

¹²Sunōn mōru yà n seewa, ya ra n nanum mōwa nge gbee sunōn kukiribu, kpa win durom mu n arufaani mō nge kakoru yakasu wōllō.

¹³Bii gari bōkō u ra ka win tundo nōni swāaru naawewa. Tōn kurō nōō gōmunugiin sannōsu ku ra kpe nge nim me mu dāakumō.

¹⁴Kaa kpī a yenu ka dukia tubi di, adama Gusunōwa u ra tōnu kurō laakarigii wē.

¹⁵ Yikuru ta ra tɔnu dom kpɛɛwa. Wi u ku ra maa gāanu ko, u ñ gɔru biamɔ.

¹⁶ Wi u Gusunɔn wooda neni, u win wāaru kɔsuwa. Wi u kun win sanu sanusu laakari sāa u koo gbiwa.

¹⁷ Wi u sāaro kɛru wɛɛmɔ, Yinni Gusunɔwa u bɔkuraɔ. U koo maa yɛro nɔn win nuku tian are wɛ.

¹⁸ A wunen bii sɛyasio sanam mɛ a yɛ ya koo nɔn somi, adama a ku nɔn so a go.

¹⁹ Wi u ka mɔru gāanu sanku, u koo yen kɔsire wɛwa. Wi u kun nɔn kɔsire ye bikie, u nɔn dam kɛmɔwa u ka wure u ko.

²⁰ A bwisi swaa dakio, a de bu nun yi keu ko, kpa a ko bwisigii wunen wāarun tɔɔ ni nu tie sɔɔ.

²¹ Tɔnu u ra gāa dabinu nia ko, adama Gusunɔn himba tɔnawa ya ra koore.

²² Mɛ ba ra n kɔ tɔnu u n sāa, yera u n sāa naanɛgii. N buram bo a n sāa sāaro, ye kaa n ka sāa weesugii.

²³ Wi u Yinni Gusunɔ nasie, u ko n wāaru mɔ, kpa win wāa te, ta n deburu mɔ. U ñ maa nɔni swāaru garu wasi.

²⁴ Gabu ba yikuru mɔ sere bā n dīa gbɛɛru nɔma kpɛɛ, ba ku ra maa kpɔ bu ye wuna bu ka da nɔɔwɔ.

²⁵ A tɔn yaa kasikio soowo kpa gari bɔkɔ u bwisi ko.

²⁶ A bwisigii gerusio, kpa u gia ye a kɔ a nɔn sɔɔsi.

²⁷ Nen bii, à n sɔɔsiru biru kisi, wunen yɛru ta koo kpe.

²⁸ Seeda weesugian dio u ra gem yaakoru kowa. Kɔsan kɔra ta ra n tɔn kɔso neni.

²⁹ Tii suo u ra n wāawa sɛyasiabun kari sɔɔ. Gari bɔkɔ u ku ra maa soberu bie.

20 Tam nɔrubu bu ra tɔnu ko yaakoruugii ka wurenugii. Wi u dera mu nɔn go, u ñ bwisi mɔwa.

² Sunɔn mɔru ya sāawa nge gbee sunɔn kukiribu. Baawure wi u nɔn nɔɔ kuurimɔ, u win tii dokemɔwa kari sɔɔ.

³ Wi u ku ra sannɔn batu kā, wiya ba koo beere wɛ, adama gari bɔkɔ ga ra mɔru sewa fuuku.

⁴ Wi u ku ra wuku bɔmbɔmmɔnɔn sɔ, gɛɛbun sanam u ñ gāanu wasi.

⁵ Tɔnun gɔrun bwisikunu nu sāawa nge nim bweru te ta duku, adama wi u bwisi mɔ wiya ra n nim men takam yɛ.

⁶ Tɔn dabira ta ra n ten bɔrɔkinirun gari mɔ, adama wara u naane mɔ ka gem.

⁷ Gemgii u ra n sɔimɔwa daa gea sɔɔ. Win biba ko n maa sāawa doo nɔɔrugibu.

⁸ Sanam mɛ sina boko u sina u ka siri, yande u ra tubuwa mi kɔsa wāa.

⁹ Wara koo kpɔ u nɛɛ, win gɔru ga deere, u ñ durum mɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ ku ra kā ba n kiaru yɔrumɔ ka kilo ka sakaku ye ya ñ sāa dee dee.

¹¹ Baa bii, u ra sɔɔsiwa win kookoosu sɔɔ ù n sāa daa geagii.

¹² Swaa si su gari nɔɔmɔ, ka nɔni yi yi yam waamɔ, Yinni Gusunɔwa u ye kpuro kua.

¹³ A ku dom kɔra kpa yāaru tu ku raa nun wɔri. A de a se bururu, kpa a dīanu wa a di a debu.

¹⁴ Wi u kiaru dwemɔ u ra tu yaa kasikiwa, adama ù n tu dwa u kpa, u ra n tii siaramɔwa.

¹⁵ Wura kun sɛ, wesekii geenu maa yiba, adama be ba ra gari bwisigii gere, ba ñ dabi.

¹⁶ Goo ù n sɔɔ goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yɛro gbiiya min yaberu tɔruba mɔɔ.

¹⁷ Dīa ni tɔnu wa ka swaa kɔsa, nu ra n gina dibu dowa, adama amen biru, nu ra n sāawa nge yanim nɔɔwɔ.

¹⁸Tɔnu ù n bwisi kɛɔ geo wa, ye u nia s̄a ya ra koorewa. A ku tabu da bin s̄ɔru a ù kue.

¹⁹Kɔrumɔɔ kowo u ra asiri kparewa. A be ba ra gari saari too duka suurio.

²⁰Wi u win mero ù kun me win tundo b̄rusi, u koo gbiwa nge fitila.

²¹Dukia ye tɔnu u wa fuuku, amen biru ya ku ra n domaru mɔ.

²²A ku nɛɛ, kaa k̄sa k̄sia ye ba nun kua. A gesi wunen naane dokeo Yinni Gusunɔ s̄ɔ, u koo nun faaba ko.

²³Yinni Gusunɔ u ku ra k̄a ba n kiaru ȳirumɔ ka kilo ye ya ù dee dee s̄a.

²⁴Yinni Gusunɔwa u ra tɔnun w̄aaru kpare. Ñ n men na, tɔnu kun kp̄ɛ u gia mi win sanu sanusu ka n̄n d̄ɔ.

²⁵Kari baka, à n Gusunɔ n̄ɔ mwɛɛru kua a nɛɛ, kaa n̄n yeni kɛ. N deema a ù bwisika.

²⁶Sunɔ bwisigii u ra tɔn k̄sobu sikiewa mi ba sebi, kpa u bu s̄ɛyasia u kun ben w̄ɔnw̄ɔndu kue.

²⁷Tɔnun ḡɔru ga s̄aawa ge Yinni Gusunɔ u n̄n w̄ɛ gu ka win s̄ɔwɔ yam bururasia.

²⁸Sina boko wi u naane mɔ, ma u win t̄mbu k̄i, u ku ra nande. Û n maa bu sirimɔ gem s̄ɔ, win banda koo te.

²⁹Dama mu s̄a aluwaasiban beere. Seri kpiki yiya yi maa s̄a bukurobun beere.

³⁰Bà n nuku k̄surugii so ba m̄ɛra kua, win nuku k̄suru ta koo kpe, kpa u bwisi ko.

21 Sina bokon ḡɔru ga s̄aawa nge daa tora Yinni Gusunɔn n̄ɔma s̄ɔ. U ra gu ḡɔsiewa mi u k̄i.

²Tɔnu u ra n tamaa win swɛɛ kpuro yi deerewa, adama Yinni Gusunɔwa u ra ḡɔru w̄ɛɛri.

³Wi u s̄imɔ dee dee, win daa ya ȳakuru kere Yinni Gusunɔn mi.

⁴Tii suabu ka tɔn biaru yera ya ra tɔn k̄sobun durum s̄ɔsi.

⁵Wi u kookari m̄ɔ u ka win s̄ombu-run kpunaa ko, u koo ten arufaani wa, adama wi u ra ḡaanu ko ka sendaru, ḡɔra koo n̄n deema.

⁶Dukia ye ba waamɔ ka weesu, ya ra doonewa nge wiisu. Ḡɔ s̄ɔra ya ra ka bu de.

⁷Tɔn k̄sobun b̄ɔbunu nu ra bu kam koosiewa, domi ba ù k̄i bu s̄i dee dee.

⁸Tɔn k̄sobu ba ku ra swaa mwɛ ye ya dende, adama be ba deere, ben swaa ya ra n dee dee s̄a.

⁹N buram bo a n w̄a wune turo dii piibu s̄ɔ, ye kaa n ka w̄a dii bakaru s̄ɔ ka kurɔ wi u sannɔsu k̄i.

¹⁰Tɔn k̄so u ra n k̄iwa u k̄sa ko ka win ḡɔru kpuro. Baa win b̄ɔɔ u ku ra deri.

¹¹Bà n tɔn yaa kasikio s̄ɛyiasiamɔ, laakari sarirugii u ra bwisi kowa. Bà n bwisigii keu m̄ɔ, u ra ȳɛru sosiwa.

¹²Gusunɔ u s̄aawa gemgii, u ra n m̄ɛrawa ye ya kooramɔ tɔn k̄son yenuɔ, kpa u n̄n kp̄ɛɛ n̄ni sw̄aaru s̄ɔ.

¹³Wi u yina u s̄aron wuri n̄ɔ, ba ù maa win tiigii n̄ɔw̄ɔ ù n somiru kanamɔ.

¹⁴N̄ɔm biran k̄ɛru ta ra m̄ɔru suresiewa.

¹⁵Gem kobu bu ra gemgii nuku dobu w̄ɛwa, adama k̄sa ya ra k̄san kowo kam koosie.

¹⁶Wi u gera laakarin swaan di, ḡriba u koo da u deema.

¹⁷Wi u dunian akande kpuro k̄i, u ku ra n ḡaanu m̄ɔ. M̄ɛya wi u ra tam ka d̄ia duronu k̄a, u ku ra gobi yi.

¹⁸Tɔn k̄sobu ba koo n̄ni sw̄aaru wa te gemgiba kun wasi.

¹⁹N buram bo a n w̄a wune turo dii piibu s̄ɔ, ye kaa n ka w̄a dii bakaru s̄ɔ ka kurɔ sannɔsugii.

²⁰Bwisigiin yenuɔra dukia ra n w̄a ka ḡa ni nu w̄a, adama gari b̄kɔ u ra win dukia sankuwa.

²¹ Wi u kasu u ko dee dee kpa u n sāa tɔn geo, win wāara koo daka da, kpa bu nùn gem kookoosu sōosi ka beere.

²² Bwisigii u ra kpī u du tabu durɔbun wuuɔ, kpa u ben dam bua mē ba naane sāa.

²³ Wi u ra win yara nene u tii nɔni swāaru gbarammewa.

²⁴ Wi u tii sue u ra gāa dabinu yaa kasikiwa, kpa tii suabu bu sōosira win kookoosu sɔɔ.

²⁵ Yikuron bine ya ra nùn gowa yèn sō u ku ra sɔmburu ko.

²⁶ Baadomma gabu ba ra n wāawa bine sɔɔ, adama gemgii u ra kpuro wēwa sere u tii duari.

²⁷ Tɔn kōson yākuru ta ku ra Gusunɔ wēre. Kaa sere gere te u ka bwisiku kōsunu mɔ?

²⁸ Ba ku ra weesugiin seeda dibu wure, adama wi u seeda dimɔ ye u nua ka gem, ba koo de u gari gere n ka te.

²⁹ Tɔn kōso u ra n sāawa nge wi u naane mɔ, adama gemgii u ra n yē ma u gea mɔ.

³⁰ Tɔnun bwisi ka win laakari ka win bwisikunu, yen gaa kun kpē yu Gusunɔn himba siiya.

³¹ Tɔnu u koo kpī u win dumi tabu yāa geenu sebusia tabun sō, adama Yinni Gusunɔwa u ra tɔnu nasara wē.

22 Yisi geera dukia baka beere kere. Beere ya maa sii geesu ka wura kere.

² Arumanigii ka sāaro, Yinni Gusunɔwa be yiru kpuro kua.

³ Wi u laakari mɔ wiya ra gbi u kōsa wa kpa u kuke, adama laakari sarirugii u ra de u ye wɔriwa kpa u yen wahala wa.

⁴ Tii kawabu ka Yinni Gusunɔn nasiarun are sāawa dukia ka beere ka wāaru.

⁵ Sāki ka yēri ra n wāawa tɔn kōson swaa sɔɔ. Wi u win hunden faaba kī, wiya ra n ka yi tondine.

⁶ A bii swaa gea sōosio. Ū n kpēa, u n ye derimɔ.

⁷ Gobigiiwa u ra n sāaro nɔma sikere. Wi u maa bɔkuramɔ u sāawa wi u nùn bɔkuramɔn yoo.

⁸ Wi u kōsa duura, kōsa u ra gē, kpa win dam dɔrebu bu kpe.

⁹ Nuku tiagii u koo domaru wa, domi u ra win dīanu ka sāarobu bɔnu ko.

¹⁰ A tɔn yaa kasikio giro wunen min di, kpa sannɔsu ka sikirinɔsu ka wɔma yu kpe.

¹¹ Wi u ra kā win gōru ga n deere, kpa u n da gari gere ka kīru, sina boko u koo ko win bɔrɔ.

¹² Yinni Gusunɔ u ra yēruigiin gere nɔni doke, adama u ra weesugiin gere sōosiwa weesu.

¹³ Yikuro u ra n mɔ, u n yariɔ tɔwɔw, domi gbee sunɔ ga wāa mi, ga koo nùn go swaaɔ.

¹⁴ Kurɔ tanɔn gari yi sāawa nge suura baka. Wi Yinni Gusunɔ u ka mɔru mɔ, wiya u koo wɔri mi.

¹⁵ Bibu ba ra gari baka kookoosu kā, adama sēyasiaba bu koo de bu su deri.

¹⁶ Wi u sāaro dam dɔremɔ win gobi yi ka kpēa, ka wi u gobigii gāanu kēmɔ, be kpurowa ba tii sāaru kpēemɔ.

Kirɔ bwese bweseka

¹⁷ A swaa tem kpīiyɔ kpa a bwisigibun gari nɔ. A ka gari yi na nun sōomɔ sɔmburu koowo. ¹⁸ A yi dokeo wunen gōruɔ kpa a n sɔru sāa a ka yi gere. Saa ye sɔɔ, kaa n nuku dobu mɔ. ¹⁹ Na kīwa a Yinni Gusunɔ naane ko. Yen sōna kon nun gari yi sō gisɔn di mam. ²⁰ Na raa nun gari dabinu yorua yì sɔɔ bwisi ka yēra wāa. ²¹ Yiya yi koo nun sōosi geeru sōosi te kaa naane ko. Bā n nun gāanu bikia, kpa a kpī a bu wisi dee dee.

²² A ku sāaron gāanu wɔra win dam sarirun sō. A ku maa wɔnwɔndo dam dɔre siri yerɔ. ²³ Domi Yinni Gusunɔ u

koo ka bu yina, kpa u be ba ben yānu gura go.

²⁴A ku ka mōrugii bōrōnu ko. A ku maa ka sannō kīro swīina. ²⁵Kaa ra win daa saari kpa a yina wōri.

²⁶A ku goon dibu mwa a sōbe. A kun da n wāa be ba tōmbu nōō mwēeru kuammen wuuru sōō. ²⁷Domi à kun mō ye kaa kōsia, baa wunen kpin yeru ba koo tōruba mwa.

²⁸A ku wunen gberun kōōrō susisia a ka googia mēne. A ye nenuō nge me wunen sikadoba ba nun deria.

²⁹Wi u win sōmburun asansi yē, u koo kpī u ko sinambun sōm kowo, kpa u kun maa sāa wi u wāa bōkuō.

23 Ì n sō i dimō ka bukuro, a n tii se ka ye a waamō wunen wuswaaō. ²À n sāa dim kīro, a de a tii nēne. ³A ku win dīa geenu bine ko. Sōrōkudo dīa ni, nu sāawa yina.

⁴A ku tii nōwia ko a ka wa a ko dukiagii. A ku mam yen bwisikunu ko. ⁵Gobi yi ra doonewa saa ye kaa nēe, kaa yi mēeri. N da n sāawa nge yi kasa mō yi ka yōōwa nge gunō bakeru.

⁶A ku gōburon dīanu di. A ku maa win dīa geenu bine ko. ⁷Domi u sāawa nge bwisiku ni nu wāa win gōruō. U koo nēe, a dio, a nōruō. Adama n ò me win gōruō. ⁸Kaa dīa ni sia ni a di mi, kpa gari dori yi a raa nūn sōōwa yi ko kam.

⁹A ku ka gari bōkō gari ko, domi u ò ko n wunen gari gara.

¹⁰A ku wunen gberun kōōrō sara, kpa a ka sāaro ka gobekugia mēna.

¹¹Domi wi u koo bu mōru kōsia u dam mō, u koo maa bu sanna.

¹²A sōōsiru wuro ka wunen gōru kpuro te ba nun sōōsimō. A sōōsi te ta yēru mō swaa dakio.

¹³A ku wunen bii deri a kun nūn seeyasie. À n ka nūn sena so, u ò gbimō.

¹⁴Adama à n ka nūn sena seeyasia, kaa win wāaru wōra gōribun wāa yerun di.

Bwisi yi tundo u win bii kēmo

¹⁵Nen bii, wunen gōru gā n bwisi kasu, nen tii ko na n nuku dobu mō. ¹⁶Ko na n nuku dobu mō à n da gem gere.

¹⁷A ku tōn kōsobun wāaru bine ko, adama a n da Gusunō mem nōōwe. ¹⁸Saa ye sōōra kaa n nuku dobu mō sia. Wunen yīiyōbu bu ò maa kam mō.

¹⁹Nen bii, a man swaa dakio kpa a ko bwisigii. A de a n sīimō swaa gea sōō. ²⁰A ku du tam nōrobu ka yaka diobun wuuru sōō, ²¹domi ba ra tii sāaru kpēewa. Wi u maa yikuru mō, u koo kīasu sebe.

²²A wunen tundon gere swaa dakio, domi wiya u nun mara. A ku wunen mero gem sanam me u tōkō kua. ²³A gem ka bwisi ka sōōsiru ka yēru kasuo, kpa a ku de yen gaa yu nun doonari. ²⁴Gemgiin tundo u ra n nuku dobu mōwa. Wi u bwisigii mara, u ra n bōri yendu mōwa. ²⁵A wunen tundo ka wunen mero nukuru dorasio.

²⁶Nen bii, a man wunen gōru wēeyō, a de a nen daa saari. ²⁷A de a n yē ma kurō tanō u kari mōwa nge suura baka. Tōnusin kurō u maa sāawa nge dōkō kōsa. ²⁸U ra n tōmbu yōōru bwēeye nge gbēnō kpa u tōn dabinu ko naane sarirugibu.

Tam nōron daa

²⁹Wara koo hmm ko. Wara koo sōn sōndu ko. Wara ra n sankinamō kpa u n wurure. Wara ra n mēera waamō kam. Weren nōniya yi ra n sōri. ³⁰Ma n kun mō be ba tam sine ba mu nōrumō ba tam bwese bweseka mēnamō. ³¹A ku tam buram mēeri sanam me mu ballimō nōra sōō. Mēya mu ò mwēebu sē, ³²adama amen biru mu ra sibu dōmwa nge waa dēegia. ³³Wunen nōni ko n kankam waamō, kpa a n bwisiku kōsunu bwisikumō wunen gōruō. ³⁴Kaa siruku nge wi u kpī nim wōkun suunu sōō. Kaa

maa tirera nge wi u goo nimkuun beku s̄ritia neni. ³⁵Kaa gere a n̄e, ba nun so adama n ñ nun due. Ba nun d̄āa kpasira, wunen gam kun maa nun dum̄. Domma kaa dom se, a ka maa mu kasu a n̄.

Bwisigii ka t̄n k̄so

24 A ku t̄n k̄sobun w̄āaru bine ko. A ku k̄ia a n ka bu w̄ā. ²Domi ba ra k̄āwa ba n t̄mbu dam d̄orem̄, kpa ba n gerum̄ k̄sa ye ba koo ko.

³Lasabuwa ba ra ka yenu bani. Bwisiya ba ra ka ge t̄āsisie. ⁴Ȳēra ba ra ka gen dia ḡāa geenu ka arumani yibie.

⁵Wi u bwisi ka ȳēru m̄, wiya u dam m̄. ⁶N weene a lasabu ko a sere tabu da. T̄n dabinun bwisi k̄ēe geeru ta koo de a nasara wa.

⁷Gari b̄ok̄o kun kp̄ē u bwisin asansi ḡia. Yen s̄ōna u ñ kp̄ē u gari gere mi ba sirim̄.

⁸Wi u ra n k̄sa bwisikum̄ u koo ȳisuru yari k̄san kobu s̄ō. ⁹Gari b̄ok̄on bwisikunu ra n durum wuuwawa. Wi u ra maa t̄nu yaakorū ko, ba ra n n̄n tusawa.

¹⁰À n temanabu kpana wahala s̄ō, a wunen dam sariru s̄ōsiwa mi.

¹¹A kookari koowo a be ba ñ ḡāanu kue w̄ra be ba ka d̄ō bu go. ¹²Kaa kp̄i a weesu ko a n̄e, a ñ ȳē ye n koorā, adama Gusun̄ u ȳē ye n koorā, domi u ra t̄nun ḡōru w̄ēeri. U m̄era kpuro ye a m̄. U koo baawure n̄n win kookoosun are w̄ē.

¹³Nen bii, a tim dio, domi tim mu w̄ā, mu koo maa nun dore. ¹⁴Nge m̄eya bwisi yi ko n w̄ā wunen w̄āaru s̄ō. À n yi dendim̄, kaa kp̄i a n nuku dobu m̄. Kaa n maa ȳīȳobu m̄ wunen sian s̄ō.

¹⁵A ku gemgiin yenu yina beria. A ku win w̄ā yeru w̄ri a mwa. ¹⁶Gemgii u ra w̄rum̄e kpa Gusun̄ u n̄n seeya, adama t̄n k̄so, n̄ni sw̄āaru ta ra n̄n kamiewa.

¹⁷A ku de wunen ḡōru gu dora wunen yibere ù n w̄ruma, ñ kun me ù n sokura.

¹⁸Domi Gusun̄ ù n wa me, s̄ōrkudo u koo win m̄ru wuna win min di.

¹⁹A ku tii n̄wia ko k̄san kowobun s̄ō. A ku maa ye ba m̄n bine ko. ²⁰Domi k̄san kowobu ba ñ ḡāanu wasi sia. Ben w̄āra koo kpewa tumaru nge fitila ge ga gum kpa.

²¹Nen bii, a de a Yinni Gusun̄ ka sina boko nasia. A kun w̄ā be ba bu seesim̄n wuuru. ²²Domi ba koo kam kowa subaru s̄ō. Goo kun maa ȳē seeyasia bi Gusun̄ ka sina boko ba koo bu ko.

Bwisigibun bwisi k̄ēru

²³Wee ye bwisigiba maa gerua. Ba n̄e, siribun saa s̄ō, a ku goon n̄nu meeri. ²⁴Wi u t̄n k̄so gem w̄ē, t̄mbu ba koo n̄n b̄orusi, ²⁵adama wi u n̄n seeyasia u ko n w̄ā doo n̄ōru s̄ō, kpa t̄mbu bu n̄n domaru kua.

²⁶Wi u ra nun gem s̄ō, k̄i geera u nun s̄ōsi mi.

²⁷A de a n gberu m̄ kpa a n ȳē me kaa kp̄i a tii diisia a sere yenu sw̄i.

²⁸A ku wunen beruse seeda weesugia diiya. A ku n̄n n̄ni w̄ōke ka wunen gari. ²⁹A ku maa n̄e, kaa n̄n kua nge me u nun kua. Kaa n̄n k̄sia nge me win daa ya n̄.

Yikuron daa

³⁰S̄ō teeru na sara yikuro gari b̄ok̄o goon resem gbaar̄. ³¹Ma na deema s̄āki ka yaka k̄susa su kpiim̄ baama, ma ten kara ye u kua ka kpenu ya woruka. ³²Ma na ye m̄era ka laakari, yera na bwisi d̄ōba mi. ³³Na wa à n kpuna ma a dom m̄ndu kua a dweeya fiiko a kun s̄mburu kue, ³⁴s̄āaru ta koo nun deemawa nge gben̄, kpa ȳāaru tu nun w̄ri nge swaa diobu.

25 Salom̄on m̄nnu ganu wee, ni Esekiasi, Yudaban sina bokon t̄mbu ba menna.

Mɔnnu bwese bweseka

²Sa ra Gusunɔ beere wē yèn sɔ̄ u ra gāanu ko ni sa ñ kpē su tubu. Sa ra sinambu beere wē yèn sɔ̄ ba ra gāanu wēeri.

³Nge me sa ñ yē mi wɔllun gunum mu yɔ̄ ka mi tem dukum mu yɔ̄ra, nge meya sa ñ maa sinambun gɔrusu yē.

⁴Bà n sisun disinu sɔ̄wa, seko u koo kpī u ka su gāa buranu ko. ⁵Nge meya bà n tɔn kɔsobu wuna sina bokon bɔkun di, win bandu ta koo dam ko gem sɔ̄.

⁶A ku tii sua sina bokon wuswaaɔ. A ku tii bukuron ayeru wē, ⁷domi n buram bo bu nɛɛ, a sinɔ mini, ka sere bu nɛɛ, a seewo min di, wi u nun keren wuswaaɔ.

⁸À n kɔsa gaa wa, a ku senda a ka ye da siri yerɔ, domi bà n deema ya ñ sāa gem, kaa sekuru wa.

⁹Ì n sanna ka goo, i nɔɔsinɔ ka wi, adama a ku goon asiri gere, ¹⁰domi ù n ye nua, u koo nun sekuru doke kpa wunen yīsiru tu sankira.

¹¹Gari yi ba gerua saa ye n weene, yi sāawa nge gāa ni ba buraru kua ka wura ñ kun me ka sii geesu.

¹²Bwisigiin kirɔ ya sāawa nge wuran taabu ñ kun me wuran saba, wi u ye swaa dakin mi.

¹³Nge me yam susurun sanam, nim mu ra tɔnu dam kē, nge meya sɔ̄mɔ naanegii u ra win yinni nukuru yemiasie.

¹⁴Wi u tii sue, kēɛ ni u ñ wēn sɔ̄, u sāawa nge woo ka guru wiru te ta ku ra ka gura nɛ.

¹⁵Suuru ka temanaba ba ra ka siri kowobu kamie. Gari doriya yi koo ben gɔma dwiiyasie.

¹⁶À n tim wa a ku mu di mu nun kera, kpa a ku ra debu a mu sia. ¹⁷Nge meya a kun da wunen bɔrɔ bere kiri kiri kpa u ku raa nun tusi.

¹⁸Wi u win beruse gari weesugii manimɔ, u yēro kɔsa kuammewa, nge me

bokuru ñ kun me takobi ñ kun me sēu ga ra tɔnu mɛera ko.

¹⁹À n naane sarirugii naane kua nɔni swāarun sanam, ya sāawa kari nge wi u kona barɔ u ka yaa temmɔ, ñ kun me nge wi u ka nɔɔ barɔ tem tāsīmɔ.

²⁰À n nuku sankiro womu kuamme, ya sāawa nge a win yaberu potamɔ puran sanam ñ kun me a gem dokemɔ win boo sɔ̄.

²¹Gɔ̄ru ta n wunen yibere mɔ, a nùn dīanu kēɛyɔ u di. Nim nɔru gā n nùn mɔ, a nùn nim kēɛyɔ u nɔ, ²²domi n sāarewa a nùn dɔ̄ sɔ̄bimɔ. Yinni Gusunɔ u koo maa nun yen kɔsiaru wē.

²³Nge me sɔ̄ yēsan nɔm geun woo ga ra ka gura nɛ, nge meya maa wīinaa ya ra tɔnun mɔru seeye.

²⁴N buram bo a n wāa wune turo dii piibu sɔ̄, ye kaa n ka wāa dii bakaru sɔ̄ ka kurɔ nɔɔ gɔmunugii.

²⁵Labaari gea ye ya na tontonden di, ya ra tɔnu dorewa nge nim me tɔnu u nɔra sanam me nim nɔru ga nùn mɔ.

²⁶Gemgii wi u dera tɔn kɔso u nùn daa tie, u sāawa nge dɔ̄kɔ yèn nim ba kɔruka.

²⁷Nge me n ñ wā tɔnu u tim gɔm di too, nge meya n ñ maa wā tɔnu u yīsiru kasu.

²⁸Wi u ku ra kpī u tii nene, u sāawa nge wuu ge ga ñ gbāraru mɔ.

Gari bakasun daa

26 Beere ye ba gari bɔkɔ wēemɔ, ya sāawa nge gbeburu wuburun saa sɔ̄, ñ kun me gura ye ya nemɔ gēebun saa sɔ̄.

²Nge me gunɔ ga ra n yɔ̄wa ga kun sine gam, nge meya bà n tɔnu bɔrusi wi u kun gāanu kue, ya ku ra nùn di.

³Sena ya wāawa ketekun sɔ̄. Yaruka ya maa wāawa duman sɔ̄. Ma bokura wāa gari bɔkɔn sɔ̄.

⁴A ku gari bɔkɔ gari wisi ka gari baka gari, kpa a ku ra ko nge wi. ⁵A gari bɔkɔ

wisio nge me win gari bakara ne, kpa u gĩa ma u ñ bwisi m̄.

⁶Wi u gari b̄k̄o ka gari ḡra, u s̄awa nge wi u tii naasu bura, domi u koo wahala wa.

⁷Nge me yem̄n naasu su ñ arufaani m̄, nge meya gari b̄k̄on m̄ndu ta ñ arufaani m̄.

⁸Wi u gari b̄k̄o siaram̄ u s̄awa nge wi u kperu b̄kum̄ kpuranteeru s̄o u sere kara.

⁹Gari b̄k̄o wi u m̄ndu m̄ u s̄awa nge tam n̄ro wi u s̄aka neni u fiam̄.

¹⁰Yinni wi u gari b̄k̄o s̄mburu sua, u s̄awa nge ten towo wi u t̄mbu tweem̄.

¹¹Nge me ye b̄o ga sia, ga ra maa wure gu ye di, nge meya gari b̄k̄o u ra wure u win gari baka kookoosu ko.

¹²À n goo wa wi u tii doke bwisigii, a n yē ma gari b̄k̄o u n̄n san̄ kere.

Yikuron daa

¹³Ye yikuro u koo ka yari t̄ow̄, u ra n̄ewa, gbee sun̄ ga w̄a swaa.

¹⁴Nge me gambo ya ra n sikerenam̄ yen s̄oretii s̄o, nge meya yikuro u ra n kp̄i u n teerim̄ win kp̄in yeru w̄ll̄.

¹⁵Baa ù n d̄ianu wa ya ra n mam ka n̄n s̄ewa u ka nu da n̄ow̄.

¹⁶U ra n maa tamaa u bwisigibu n̄oba yiru bwisi kerewa be ba ra gari wisi dee dee.

Mōnnu ganu

¹⁷À n gari w̄ri yi yi ñ nun wa, n s̄awa nge wi u b̄on swaa gaba sanam me ga duka doon̄.

¹⁸⁻¹⁹Wi u win winsim n̄ni w̄kum̄ u m̄, na ka nun dweebu m̄wa, ȳero u s̄awa nge wiuro wi u d̄o ka s̄ēnu ka d̄o kpenu k̄om̄ ni nu koo t̄mbu go.

²⁰D̄a ya kun w̄a d̄o s̄o, d̄o u ra gbiwa. Nge meya k̄orum̄to kowo ù kun w̄a sann̄ sari.

²¹Nge me d̄o ḡesu su ra de d̄o ȳe yi n w̄a, kpa d̄a yu de d̄o u n w̄a, nge meya n̄o ḡomunugii u ra sann̄ d̄o susi.

²²K̄orum̄to kowon gari yi s̄awa nge d̄a duro ni t̄mba kata m̄.

²³Gari dori yi yi t̄nun ḡru k̄su berua, yi s̄awa nge sii geesun bisu si ba mani s̄ndu s̄o.

²⁴Wi u t̄nu tusa u ra tii ḡsiewa win gari gerubun di u n t̄mbu n̄ni w̄kum̄.

²⁵Baa ù n gari gerum̄ ka k̄ru, a ku yi wura, domi win ḡruo k̄sa ya yiba mam mam. ²⁶Baa ù n bwisi m̄ u ka win tusiru bere, ka me, win nuku k̄suru ta koo s̄osira t̄mbun suunu s̄o.

²⁷Wi u suura gbem̄, wiya u koo ye w̄ri. Wi u maa kperu bimiam̄, wiya ta koo s̄ere.

²⁸À n t̄nu weesu kua, a n̄n tusawa mi. Murafitiru ta ra ka kam kobu newa.

27 A ku tororu so sian s̄, domi a ñ yē ye t̄o te, ta koo nun marua.

²A ku tii siara, adama a de goo u nun siara.

³Kpenu ka yanim bunu, adama gari b̄k̄on m̄ru ya bunum kere me.

⁴M̄ru ya dam m̄, adama wara u koo ȳra u nisinu ma.

⁵Gerusibu bu k̄ru kere te ta ñ s̄osiram̄.

⁶Kpaasi wi u nun gerusi u s̄awa b̄rk̄ini, adama t̄nu ù n win yibere b̄kasi u n̄n n̄ni w̄kum̄wa.

⁷Wi u deba u ra mam tim dibu yinewa, adama wi ḡora m̄ u ra siarewa baa ye ya sosu.

⁸Wi u wasam gariru yara tem tukum̄, u s̄awa nge gun̄ ge ga gen sokuru deri ga b̄su.

⁹Nge me turare ka gum sawaram mu ra t̄nu nuku dobu w̄, nge meya kpaasin bwisi k̄ru ta ra n do.

¹⁰A ku wunen b̄ro ka wunen tundon b̄ro biru kisi. À n w̄a wahala s̄o, a ku somiru kaso da wunen dusin mi, domi

wunen beruse u koo nun somi n kere wunen dusi wi u toma.

¹¹Nen bii, a de a tii nene, kpa na n nuku dobu mɔ. Baa wi u man wīibu seewa, kpa n kpī n nūn wisi.

¹²Wi u laakari mɔ wiya u ra kōsa wa ye u wee kpa u kuke. Wi u kun maa laakari mɔ u ra dewa u ye wōri kpa u nōni sōra.

¹³Goo ù n sɔɔ goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu tɔruba mɔ.

¹⁴Goo ù n win winsin tɔbura ka dam buru buru yellu, win tɔbiri bi, bu ko n sāawa nge bōri.

¹⁵Tɔn kurɔ nɔɔ gɔmunugii u sāawa nge guru nim mɛ mu dāakumɔ mu ñ yōramɔ. ¹⁶Wi u kī u nūn yōrasia u sāawa nge wi u kasu u woo yōrasia, ñ kun me u gum yarum nene win nɔmɔ.

¹⁷Nge mɛ sisu su ra sisu nɔɔ dēre, nge meya tɔnu u ra tɔnusin daa sɔmɛ.

¹⁸Wi u dāru nɔɔri, wiya u koo ten marum di. Wi u maa win yinni nɔɔri, u koo beere wa.

¹⁹Nge mɛ tɔnu ra win wuswaa wa nim sɔɔ, nge meya u ra win daa wa win gōruɔ.

²⁰Nge mɛ gōribun wāa yera ku ra debu, nge meya tɔnun binɛ ku ra kpe.

²¹Dōwa ba ra ka wura ka sii geesu sɔwe, adama tɔnun daawa ba ra ka nūn siri.

²²Baa à n gari bɔkɔ doke sorɔ a suna nge dīa bima, win gari bakara kun kpeemɔ.

²³A de a n wunen yaa sabenun bukata yē sāa sāa, kpa a n da nu nɔɔri, ²⁴domi dukia ku ra n wāa tɔnun nɔmɔ sere ka baadommaɔ. Meyaa maa bwese teeru ta ku ra n bandu dii sere ka baadommaɔ. ²⁵A taka gēeyɔ gberɔ kpa a yakasu gē guunun gāarɔ yaka kpaasu su sere kpī. ²⁶A tii yānu kuo ka wunen yāanun sansu kpa a gberu dwe ka wunen bonun

gobi. ²⁷Wunen bonun bom mu koo turi a ka wunen tii ka wunen yenu diisia, kpa a maa ka wunen sɔm kowo tɔn kurɔbu nɔɔri.

28 Wi u kōsa mɔ u ra duka suwa baa goo ù kun nūn gire. Adama wi u kun gāanu kue, u ra n tororu sōwa nge gbee sunɔ kpɛmbu.

²Tɔmbu bà n seesinamɔ tem sɔɔ, ben kparoba ba dabi, adama sina boko wi u bwisi ka laakari mɔ, win tem mu ra n wāawa bōri yendu sɔɔ.

³Sina boko wi u ra tɔmbu dam dɔre u sāawa nge guru baka ye ya ra dīanu sanku.

⁴Be ba Gusunɔn wooda yina, tɔn kōsoba ba dam kēmɔ, adama be ba ye mem nɔɔwammɛ ba tɔn kōsobu yinamɔwa.

⁵Tɔn kōsobu ba ku ra gem swaa tubu, adama be ba ra Yinni Gusunɔ mem nɔɔwen mi, kpuro ra bu yeeriwa.

⁶N buram bo a n sāa sāaro kpa a n daa gea mɔ, ye kaa n ka sāa gobigii kpa a n daa kōsa mɔ.

⁷Wi u Gusunɔn wooda mem nɔɔwammɛ u sāawa bii bwisigii, adama wi u tɔn beretekeba swii, sekura u ra ka win tundo naawe.

⁸Wi u ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke too, win arumani ya koo wurawa wi u sāarobun wɔnwɔndu mɔn mi.

⁹Wi u yina u Gusunɔn wooda swaa daki, Gusunɔ u ra yēro yinewa sere ka win kanarɔ.

¹⁰Wi u taare sarirugii suremɔ swaa kōsa sɔɔ, wiya u koo wōri yina ye u beri sɔɔ. Adama be ba gem swii, beya ba koo gea wa.

¹¹Gobigii u ra n tamaa u bwisi mɔwa, adama sāaro bwisigii u koo kpī u yi tubu.

¹²Gemgibu bà n tem kpare, tɔmbu kpurowa ba ra beere wa, adama ñ n tɔn kōsobun na, tɔmbu kpuro ba ra duki suwa bu kuke.

¹³Wi u win toraru tii marisi, u ñ kooramɔ, adama wi u te tuuba kua, ma u te deri, Gusunɔ u koo yēro suuru kua.

¹⁴Doo nɔɔrugiiwa wi u Gusunɔ nasie baadomma. Wi u maa gōru bɔbia u koo wahala wa.

¹⁵Sina boko wi u tumbu dam dɔremɔ, u s̄awa nge gbee sunɔ ñ kun mɛ nge yaa gɔba gaa.

¹⁶Wirugii wi u kun bwisi mɔ, u ra tumbu dam dɔrewa, adama wi u win dukia wa ka swaa gea, win banda ta ra te.

¹⁷Wi u tɔnu go, win tiin sikirɔwa u duka dɔɔ. Goo u ku raa nùn yōrasia.

¹⁸Wi u daa gea mɔ, u ko n wāawa b̄ri yendu sɔɔ, adama wi u sweɛ kōsi yiru swīi, u koo kōra yen gaa sɔɔ.

¹⁹Wi u ra gberu wuku, u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam naa gire, s̄ara ta koo nùn deema.

²⁰Naanegii u koo domaru wa too, adama wi u kasu u gobi ko fuuku, u ñ kōsa biamɔ.

²¹N ñ weene a tɔnu gem wē win nɔni nasiarun s̄, adama gabu ba ra ko me yèn s̄ ba bu dīa d̄ka k̄a.

²²Binēgii u ra n kīwa u arumani wa fuuku, kpa u kun tamaa s̄ara koo nùn deema.

²³Wi u tɔnu gerusimɔ, ba ra nùn siare amɛn biru n kere wi u ra tɔnu fufu ko.

²⁴Wi u win tundo ka win mero gbenimɔ, ma u nɛɛ, ye ya kun toraru, wi ka swaa dio ba newa.

²⁵Wi u ra n win tiin arufaani kasu, u ra sannɔsu seeyewa, adama wi u Gusunɔ naane doke u koo kuurawa.

²⁶Wi u win tiin bwisi naane s̄a, u s̄awa gari b̄kɔ, adama wi u laakari mɔ, u ko n wāawa b̄ri yendu sɔɔ.

²⁷Wi u ra s̄arobu nɔɔri ka nuku tia, u ñ gāanu biamɔ, adama wi u ka bu gɔbu, u koo b̄ri wa.

²⁸Tɔn kōsobu b̄a n bandu di, tɔn dabira ra kuku yeru kasuwa, adama b̄a n bu fuka, gemgiba ba ra bandu di.

29 Wi u ra gerusibu yine, u koo kam kowa mam mam subaru sɔɔ.

²Ma gemgiba dabi tem sɔɔ, tamba ra n nuku dobu mɔwa, adama tɔn kōso ù n tem kpare, tumbu kpurowa ba ra n weeweenu m̄.

³Bii wi u bwisi kasu, u ra win tundo nuku dobu wēwa. Wi u ra n kurɔ tanɔbu gasirimɔ, u win arumani sankumɔwa.

⁴Sina boko wi u win tem kpare gem sɔɔ, u ra mu kuurasiewa. Adama wi u nɔm biran kēnu mwaamɔ, u ra mu kam koosiewa.

⁵Wi u win beruse fufu m̄, u nùn yina beriammewa.

⁶Tɔn kōsobu ba ra yina mwaarewa ben tiin daa sɔɔ, adama gemgibu ba ra n nuku dobu yibawa.

⁷Gemgii u ra n yē ye n weene bu s̄arobu kua, adama tɔn kōso kun yen bwisi mɔ.

⁸Tɔn yaa kasikiobu ba ra de wuu gu burisirawa, adama bwisigibu ba ra tɔmbun m̄ru suresiewa.

⁹Bwisigii ù n gari b̄kɔ siribu soka, u yēewa? U m̄ru kuawa? Baa ñ n meren na, u ñ bin asansi wasi.

¹⁰Tɔn gowobu ba ku ra gemgii k̄a, adama gemgibu ba ra n kīwa win wāaru tu dakaa da.

¹¹Gari b̄kɔ u ra win m̄ru teriewa yande, adama bwisigii u ra tii nenewa gina.

¹²Sina boko ù n da weesu swaa daki, win sina bwāabu ba koo kowa tɔn kōsobu.

¹³Sāaro ka wi u ra tɔnu dam dɔre, ba gāa teenu m̄ ni nu ñ wunane. Niya, Yinni Gusunɔwa u ben baawure yam waasiamɔ.

¹⁴Sina boko wi u ra bwēebwēɛ siri dee dee, win banda koo dakaa da.

¹⁵ Sena ka seeyasiabu bu ra tōnu bwisi kē, adama bii wi ba maari u tii kpare, win mero u koo sekuru wa.

¹⁶ Mi tōn kōsoba dabia, miya durum da kpēye, adama gemgibu ba koo tōn kōso ben kam kobu wa.

¹⁷ A wunen bii seeyasio kpa u nun wērasia kpa a n nuku dobu mō.

¹⁸ Tōmbu bā kun Gusunōn nō nōmō, ba ra tii yōsuwa daa bereteke sō, adama doo nōrugiba be ba Gusunōn wooda mem nōwamme.

¹⁹ N ñ ka gari ba ra yoo seeyasie, domi baa ù n nua, u ñ yi mem nōwamme.

²⁰ Ma tōnun gari kun asansi mō, a nùn garisio gari bōkō.

²¹ Yoo wi ba ñ ka bōbōm kue saa pi-iburun di, u ra n tamaa u sāawa yinnin bii.

²² Wi u mōru mō, u ra sannōsu seeyewa. Meyā wi u ra mōru se fuuku u ku ra toranu kpe.

²³ Tii suabu bu ra tōnu kawewa, adama wi u tii kawē, u ra bēere wawa.

²⁴ Wi u ka gbenō nō tia sāa, u tii kōsa kasuammewa, domi u yē ma bōri yi wi sisie. Ka mē, u yinamō u gem gere.

²⁵ À n tōnun geren berum mō, kaa n wāawa kari baka sō, adama à n Gusunō naane sāa, u koo nun kōsuwa.

²⁶ Tōn dabira ba ra kā ben yinni u ka bu nōnu geu mēeri, adama Gusunōwa u ra baawure wē ye n ka nùn weenē.

²⁷ Gemgibu ba ku ra wee kowobu kā. Meyā maa tōn kōsobu ba ku ra gemgibu kā.

Agurin gari

30 Aguri, Yaken biin gari wee yi u gerua Itieli ka Itieli ka Ukalin sō.

² U nēē, geema nena na gari bakaru bo tōmbu sō.

Na ñ tōnun bwisi mō.

³ Goo kun man bwisi kēere yi yi koo de n Gusunō Deero gia.

⁴ Wara u wōllu daare.

Wara u saramare wōllun di.

Wara u woo nōma nenure.

Wara u nim kurusire win yānu sō.

Wara u tem nō bura yenu kua.

Amōna win yīsiru. Amōna win biin yīsiru. A yē?

⁵ Gusunōn nō mweenu kpuro nu naane mō. Wi u kukua win mi, u sāawa yēron tarakpe. ⁶ A ku gari gēē sosi win gari sō. À n kua mē, a weesu kuawa, kpa u nun seeyasia.

⁷ Yinni Gusunō, gāanu yiru yeniwa na nun kanamō. A man nu kēeyō na n nu mō sere n ka gbi. ⁸ Niya, a ku de na n sāa wee kowo, kpa n ku tōmbu nōni wōke. A ku maa de na n sāa sāaro ñ kun mē go-bigii. A gesi man wēeyō ye kon di na n ka wāa. ⁹ Domi nà n arumani wa too, kon nun siki n nēē, wara ra n wunē, Yinni Gusunō. Meyā nà n maa kua sāaro, kon da n gbeni kpa n wunen yīsiru sanku.

¹⁰ A ku sōm kowo gari weesugii mani win yinnin mi, kpa u ku raa nun bōrusi, kpa bōri yi, yi nun di.

¹¹ Gaba wāa ba ra ben tundo bōrusiwa kpa bu ben meron kōsa gere.

¹² Gaba wāa ba ra n tamaa ba deerewa, adama ba ñ deere.

¹³ Gaba wāa ba ra n tii sue kpa ba kun goo gara.

¹⁴ Gaba wāa ben donnu nu sāawa nge takobi, ma ben baa saburosu su sāa nge woba bu ka wōnwōndobu ka sāarobu wōri bu ben yānu gura.

Mōnnu ganu

¹⁵⁻¹⁶ Kōkō te ta ra yem nō ta wōndiaba yiru mō be ba ra soku, a sun wēema, a sun wēema. Gāanu nne gaa wāa ya ku ra debu. Niya, gōribun wāa yeru, ka tōn kurō wīro, ka tem gbebum, ka sere maa dōō wi u ku ra nēē, u den deba.

¹⁷ Wi u win tundo yaakoru m̀d̀ ma u win mero gema, guno bakeru ta koo win nõni wõwa, kpa yaberekunu nu win yaa di.

¹⁸⁻¹⁹ Gãanu itawa nu wãa ni nu ku ra man yeeri, niya nge mē guno bakeru ta ra n ka yõwa, ka nge mē waa ya ka siimõ kpee saara wõllõ,

ka nge mē goo nimkuu ga ka siimõ nim wõku wõllõ.

Gãanu nnese maa wãa, niya

kii te ta ra tøn durõ sure tøn kurõn mi gia.

²⁰ Kurõ tano ù n sakararu kua u kpa, u ra woburewa kpa u nē, u n kõsa gaa kue, kpa u n sõ nge wi u di u kpa u nõ wokamõ.

²¹⁻²³ Gãanu nnēwa ya wãa ye ya ku ra ka tõmbu naawe. Niya, yoo ù n kua sina boko, ka gari bõkõ ù n di u deba, ka kurõ wi ba gõburu wa ù n durõ wa, ka maa tøn kurõ yoo wi u win yinni durõ mwaari.

²⁴ Yē bwese piiminu nne yi wãa yi yi bwisi mõ too.

²⁵ Gbiikaa tani. Yi n dam mõ adama yi ra yin dīanu gurewa gēebun saa sõ.

²⁶ Yiruse, yaa gaa ye ya ka saataburu ne ye ba ra soku damaa. Ya n dam gam mõ, adama ya ra yen wãa yeru kowa guurõ.

²⁷ Itase twee. Yi n sunõ mõ, adama ka mē, yi ra yariwa wuu wuuka.

²⁸ Nnese bõsu. Kaa kpī a ge mwa, adama ga ra kpī gu du sere sinambun dii sõwõ.

²⁹⁻³¹ Hunde koni nne gē wãa yèn sanum mu nanum mõ. Niya, gbee sunõ ge ga yē kpuro bwisi kere, ga ku ra maa biru wure goon wuswaan di, ka goo dõ ge ga wiru yõrasie, ka boo kinē yeburu te ta ra sanne,

ka sina boko wi u wãa win tabu kowobun suunu sõ.

³² Æ n tii wõlle sua, a gari baka kookoosu kuawa. Ma a kõsa bwisika a de a wunen nõ kpī. ³³ Domi bā n bom swē, men gum mu ra gerewa. Bā n tønun wēru so, yema mu ra yari. Mēya maa ù n tønun mõru seeya, sannõwa ya koo ma.

Ba sina boko bwisi kēmo

31 Bwisi yi Lemueli, Masan sina boko u wa saa win meron min di. U nē, ² nen bii, wune wi na yiira na mara, a man swaa dakio. Wune wi na kana nen kanaru sõ, a swaa tem kpīyõ a nõ. ³ A ku de tøn kurõbu bu wunen dam kpe. A ku de tøn kurõ be ba sinambu kam koosia bu nun daa kõsa tie. ⁴ Lemueli, a de a n yeni yē. N n weene sinambu bu tam nõ. N n weene wirugibu bu tam bõbõm kasu. ⁵ Domi bā n mu nõra, mu koo bu go kpa bu duari bu wooda swīi, kpa bu sãarobu gem bira. ⁶ I be ba gõ dõ ka sere maa sãarobu tam bõbõm wēyõ bu nõ. ⁷ Bā n nõra kpa bu ben sãaru ka nõni swãaru duari. ⁸ Adama wune, a seewo a be ba n kpē bu gari gere yõra ka sere maa be ba n somiõ mõ. ⁹ A ka bu yinõ kpa a bu siria dee dee. A ka wõnwõndobu ka sere maa sãarobu yinõ.

Kurõ geon daa

¹⁰ Kurõ geon waabu bu n sē? Domi win bēre ya wuraba kere.

¹¹ Win durõ ra n nùn naane sãawa, u n sãaru wasi.

¹² Win wãarun tõnu kpuro sõ, gea u ra win durõ kue, n n mõ kõsa.

¹³ U ra wēsu kasu u tari. U ra n nõman sõmburu m̀d̀ ka nuku tia.

¹⁴ U ra win dīanu waamewa saa mi n toman di nge goo nimkuu ge ga tenkuru m̀d̀.

¹⁵ U ra sewa saa mìn di yam kun sãram kpa, u ka win yenugibu dīanu

kua, kpa u win wɔndiaba sɔma bɔnu kua.

¹⁶ U koo tem kasu u dwe u kara ko, kpa u ka win tiin kiarun are resem dɔa binu dwe u duure mi, ni nu koo ma.

¹⁷ U ra win sɔmburu kowa ka dam. U ku ra wɛre.

¹⁸ Ye u mɔ kpuro u ra n yen arufaani yɛ. U ra n sɔmburu mɔ sere ka wɔkurɔ.

¹⁹ U ra n tarimɔ.

²⁰ U ra sɔarobu kɛru wɛ.

²¹ U n woorun saan berum mɔ win yenugibun sɔ domi be kpuro ba woorun yabenu mɔ win sɔmburun sɔ.

²² Wiya ra yɔnu doke ni ba kua ka beku nɔniginu, kpa u maa kpin yenun bekunu ko.

²³ Ba ra win durɔ beere wɛ u n sina ka wuun guro gurobu sannu.

²⁴ U ra yabenu ka sɛkatii ko u tenkuba dɔre.

²⁵ Dam ka beereewa u ra n sebua nge yaberu. U ku ra wurure sian bukatan sɔ.

²⁶ Laakari sɔra u ra nɔ wukie, kpa u n tɔmbu bwisi kɛmɔ ka kɪru.

²⁷ U ra win yenu nɔni dokewa kpa u n yɛ ye ya kooramɔ ge sɔ. U n yikuru mɔ.

²⁸ Win biba ra nɔn siare, ka win durɔn tii, kpa durɔ u n mɔ, ²⁹ kurɔ dabinu ba sɔa kurɔ geebu, adama wuna a kere.

³⁰ Wasin buram mu n naane mɔ, wuswaan buram mu ra maa doone, adama kurɔ wi u Yinni Gusunɔ nasie, wiya ba koo siara.

³¹ I de u win nɔman sɔmburun are wa kpa baawure u nɔn siara ten sɔ.

WAASU KOWON TIRERU

Wi u tire te yorua, u tii bikiamɔ arufaani yerà tɔnu u ra wa win sɔmburun sɔ handuniaɔ. Domi nuku dobu ka sɔmburu ka dukia ka yēe te tɔnu u ko n mɔ, ye kpuro ya nɔru mɔ. Ñ n men na ye ya kpuro kere, yera tɔnu u Gusunɔ nasia kpa u yēeri ye u mɔ sɔɔ.

U maa sɔɔsi nge me gāa dabinu nu kerane. Durɔ wi, u maa sɔɔsimɔ ma gāa dabinu wāa handunia sɔɔ ni nu ra tɔnu biti mwe. Tɔnu kun kpē u Gusunɔn swɛɛ kpuro tubu. Adama sɔɔ teeru Gusunɔ u koo de gem mu sɔɔsira win siribu sɔɔ.

BWISIGIIN GARI

Wāaru ta tubum sē

1 Gari wee yi waasu kowo u gerua. U sāa Dafidin bii, u maa sāa sina boko Yerusalemuɔ. ²Wiya u nɛɛ, gāanu kpuro nu tubum sē. Ka gem ya sāawa biti. ³Arufaani yerà tɔnu u ra wa handunia mini win wahala ye u mɔ kpuro sɔɔ. ⁴Gaba gbimɔ ma gaba kɔsire mɔ. Adama tem mu ko n wāawa me sere ka baadommaɔ. ⁵Sɔɔ u yarimɔ, u dumɔ, u wuramɔ mìn di u yarimɔ. ⁶Woo gā n seewa, ga ra dewa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia kpa gu wurama sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Swaa tia yera ga ra n swii mi. ⁷Daa bakanu kpurowa nu ra nin nim sure nim wɔkuɔ. Adama nim wɔku ge, ga ku ra yibu. Swaa tia yera daa ni, nu ka nin nim me suremɔ ge sɔɔ. ⁸Gāanu kpurowa nu sɔmburu mɔ sere tɔnu kun kpē u gāanu gere. Nɔni ku ra yam mɛeribu wasire. Meya swasu ku ra maa gari nɔɔbu wasire. ⁹Ye ya raa wāa gīa, yera ya ko n maa wāa sia. Ye ya raa koora gīa, yera ya koo maa koora sia. Gāanu sari handunia yè sɔɔ ni nu sāa kpaanu. ¹⁰Goo ù n nɛɛ, gāa kpaanu wee, a n yē ma gāa ni, nu raa wāa kɔ saa

yellun di. ¹¹Sa ku ra n yaaye ye ya besen sikadoba deema yellu. Meya be sa maa gbiiye, ba ñ yaayamɔ ye ya sun deema.

Bwisi yi waasu kowo u wa

win wāaru sɔɔ

¹²Ne, waasu kowo, na kua Isireliban sunɔ Yerusalemuɔ. ¹³Ma na wēera na kasu ka bwisi ye ya kooramɔ handunia mi. Ma na deema ya sāawa sɔm sēsɔguru te Gusunɔ u dera tɔmba mɔ. ¹⁴Na wa ye ya kooramɔ handunia sɔɔ kpuro. Ma na deema ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ¹⁵Domi ye ya sikire, ya ñ demiarɔ. Ye ya maa sari, ba ñ kpē bu ye gari.

¹⁶Yera na tii sɔɔwa na nɛɛ, wee na bwisi kasu, ma na yi wa n kere be ba man gbiiye bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Na bwisi ka yēru wa too. ¹⁷Ma na tii wē n ka gia ye n sāa bwisi ka ye n sāa gari bakaru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ¹⁸Domi wi u win bwisi sosimɔ, wahalawa u tii sosiammɛ. Wi u maa win yēru sosimɔ, nuku sankirana u tii sosiammɛ.

2 Na tii sɔɔwa na nɛɛ, kon nuku dobu kasuwa. Kon dawa n dabura ye n sāa doo nɔru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē. ²Ma na nɛɛ, yēesu su sāawa gari bakaru, arufaani yerà nuku dobu bu maa mɔ. ³Ma na gɔru doke na nɛɛ, kon tam nɔwa nge me gari bakasu su ra ko. Adama ko na n ka tii neniwa. Domi na kīwa n gia ye n buram bo tɔmbu bu ko ben wāaru sɔɔ. ⁴Na sɔm bakanu kua. Na dia bana ma na resɛm dāa gbaanu kua. ⁵Na tii kara kua ka maa dāa gbaanu. Ma na dāa marum bwese bweseka duura mi. ⁶Na bwii gba yìn nim ba ko n da dāa ni yēke. ⁷Na yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu dwa. Ma na ben bii be ba mara yoo te sɔɔ neni. Meya na maa ketɛ gɔsu ka yāa gɔsu mɔ

n kere sinam be ba man gbiye Yerusalemu. ⁸Na sii geesu ka wura gura ka sere sinambun arumani ka bera ka beran arumani. Ma na tii wom kowobu kasua tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka sere ye tɔn durɔ u ra k̄a. Yera kurɔ dabinu. ⁹Ma na yisiru yara n kere sinam be ba man gbiye Yerusalemu. Ka me, nen bwisi man wāasi. ¹⁰Ye nen nɔni yi bine kua kpuro ka nuku doo bi nen gɔru ga k̄i, na ku ra yine. Nen sɔmburu kpuro ta ra man nuku dobu wē. Nuku doo biya bu kua nen are. ¹¹Yen biru, na sɔma ye na kua kpuro mɛera ka wahala ye na kua ye sɔɔ. Ma na deema ye kpuro ya tubum sē. Ya s̄awa nge wi u k̄i u woo kpara. Sɔma ye tɔnu u m̄ɔ u ku ra yen arufaani wa u di ka gem.

¹²Ma na nen laakari wesia n ka wa arufaani ye ya wāa bwisi ka gari bakaru ka wiiraru sɔɔ. Wi u koo ne sina boko k̄sire ko, mba u koo ko ma n kun mɔ ye ya raa koore k̄ɔ. ¹³Na wa bwisi yi gari bakaru arufaani kere nge me yam bururam mu yam w̄kuru arufaani kere. ¹⁴Bwisigii u ra n yē mi u dɔɔ, adama gari b̄kɔ ga ra n babiwa yam w̄kuru sɔɔ. Ka yen de, na yē ma gāa teenu nu be kpuro mara. ¹⁵Ma na tii s̄ɔwa na n̄e, ne ka gari b̄kɔ, wāarun k̄kɔɔ tia bese kpuro sa m̄ɔ. N̄ n men na, mban s̄ɔna na s̄aa bwisigii. Domi na wa ma yen tii ya tubum sē. ¹⁶Bwisigiin bwisi kun gari b̄kɔn gari bakaru t̄ɛbu keramɔ, domi saa fiiko sɔɔ, ba koo be kpuro duari. Bwisigii u koo gbiwa nge me gari b̄kɔ u koo gbi. ¹⁷Ma na wāaru tusa. Domi ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, ya man bwēra yara yēn s̄ɔ ye kpuro ya tubum sē. Ya s̄awa nge wi u k̄i u woo kpara. ¹⁸Na sɔmburu tusa te na kua handunia ye sɔɔ. Domi kon ten nuku dobu goo deriawa wi u koo man k̄sire ko. ¹⁹Wara yē yēro wi, ù n ko n s̄aan na bwisigii ñ kun me gari b̄kɔ. Ka me, wiya u koo nen sɔmbu ten arufaani di te na kua ka bwisi. Na

wa ma ye kpuro ya tubum sē. ²⁰Ma ye kpuro sɔɔ, nen nuki sankira wahala ye na kuan s̄ɔ. ²¹Wee tɔnu u ra sɔmburu ko ka bwisi ka yēru kpa tu n̄n are marua. Adama s̄ɔɔ teeru u ra tu goo deriewa wi u kun gāanu kue te sɔɔ. Anna a k̄ɔsa wa mi! Ya maa s̄awa ye ya tubum sē. ²²N̄ n men na, arufaani yer̄a tɔnu u m̄ɔ win sɔmbu te u tii kuamme sɔɔ handunia mini. ²³Domi ye u m̄ɔ win wāaru sɔɔ kpuro wahala ka bwisikuna ya ra ka n̄n naawe. Baa ka w̄kurɔ, win laakari ku ra n kp̄i. Yeniba kpuro ya tubum sē.

²⁴Gāanu ganu sari ni nu wā ma n kun m̄ɔ tɔnu u di u nɔ, kpa u nuku dobu ko win sɔman aren s̄ɔ. Adama na wa ma ye kpuro ya weewa Gusunɔn min di. ²⁵Goo sari wi u koo di u nuku dobu ko win sɔmburun s̄ɔ ma n kun m̄ɔ ka Gusunɔn yēru. ²⁶Domi wi u n̄n wērewa u ra bwisi ka yēru ka nuku dobu wē. Adama u ra dewa tɔn k̄ɔso u arumani kasu u menna wi u wi, Gusunɔ wēren s̄ɔ. Yenin tii ya maa tubum sē. Ya s̄awa nge wi u k̄i u woo kpara.

Gāanu baanire ka nin saawa

3 Handunia ye sɔɔ, gāanu baanire ka nin saa.
 Tara mi, saa baayere ka yen saa.
²Marubu ka bin saa,
 gɔɔ maa ka win saa.
 Duurubu ka bin saa,
 wukabu maa ka bin saa.
³Goberu ka ten saa,
 bekiabu maa ka bin saa.
 K̄sukubu ka bin saa,
 bana maa ka yen saa.
⁴Swii ka yin saa,
 yēesu maa ka sin saa.
 Weeweenu ka nin saa,
 yaabu maa ka bin saa.
⁵K̄ɔɔ mennabu ka bin saa,
 k̄ɔɔ mennabun deribu ka bin saa.
 B̄kasinaa ka yen saa,
 b̄kasinaan deribu maa ka bin saa.

⁶Gāanun kaso ka gen saa,
nīn kōrabu ka maa bin saa.
Gāanun yiibu ka bin saa,
nīn kōbu maa ka bin saa.

⁷Gēekubu ka bin saa,
yīna maa ka yen saa.
Maribu ka bin saa,
gari gerubu maa ka bin saa.

⁸Kīanaa ka yen saa,
tusinaa maa ka yen saa.
Tabu ka bin saa,
bōri yendu maa ka ten saa.

⁹Arufaani yerà tōnu u ra wa win sōm-
buru sō. ¹⁰Na wa sōma ye Gusunō u ra
tōnu sure. ¹¹Yinni Gusunō u ra gāanu
kpuro kowa nīn saa sō nu n wā. U mam
doke tōnun bwisikunu sō ma gāanu
wāa nī nu ku ra kpe, baa mē tōnu kun
kpē u tubu sōma ye Gusunō u mō saa
toren di sere ka handunian kpeerō. ¹²Na
tuba ma gāanu sari nī nu wā ma kun mō
tōnu u nuku dobu ko kpa u wāa geeru
di win wāarun tōru kpuro sō. ¹³Adama
tōnu ù n waamō u dimō u nōrumō ma
u nuku dobu mō win sōman aren sō, ye,
ya sāawa Gusunōn kēru. ¹⁴Na gia ma
ye Gusunō u kua kpuro, ya koo tewa. Ba
n gāanu ganu sosimō ye sō, ba n maa
gāanu ganu kawamō ye sō. Nge meya
Gusunō u ra ko kpa tōmbu bu ka nūn
nasia. ¹⁵Ye ya wāa tē, ka ye ya ko n wāa
sia, ya raa wāa kō. Gusunō u ra dewa ye
kpuro yu maa wure ya n kooramō.

Gōō u sāawa gāanu baaniren

wii goberu

¹⁶Yen biru, na wa siri gbaburō ma
kōsa kowo u gemgii siribu di handunia
ye sō. ¹⁷Ma na tii sōōwa na nēē, Gusunō
u koo gemgii ka tōn kōso siri. Domi
gāanu baanire ka nīn saawa. Nge meya
ba koo maa kookoosu baasire siri. ¹⁸Na
maa tii sōōwa na nēē, sōō teeru, Gusunō
u koo tōmbun laakari mēeri kpa ben tii
bu gia ma ba n yeē sanō kere. ¹⁹Domi

tōnun kōkōrō ka yeēgia ya sāawa tia.
Be kpuro ba ra gbiwa. Saa ye sō, tōnu
u n yeē sanō kere. Yeni ya tubum sē.
²⁰Gāanu kpuro nu dōōwa yam tem. Tua
ba ka nī kpuro kua. Tua ye sōōra nī
kpuro nu maa wurō. ²¹Wara koo kpī u
nēē, tōnun hundewa ya ra yō wōllō kpa
yeēgia ya n wāa temō. ²²Ye na wa n
buram bō tōnun sō, yera u nuku dobu
ko ka win sōmburun are. Yera u mō mi.
Domi wara u koo maa de u nuku dobu
ko ka ye ya wee win biru.

Gem sariru

tōmbun wāasinaa sō

4 Na dam dōrebu kpuro laakari kua
handunia sō. Ye na wa wee. Be ba
dam dōremō ba ra n wuri mōwa. Goo
ku ra maa bu somiru nē. Domi be ba bu
dam dōremō mi, bera ba dam bō. ²Nen
nōnī sō, be ba gu, ba doo nōōru mō n
kere be ba wasi. ³Wi ba n gina mara, u
doo nōōru mō n kere wi ba mara, domi
u n maa handunia yen dam dōrebu wa.

⁴Na wa ma sōma ye tōmba mō kpuro,
ka hania ye ba dokemō ye sō kpuro, nis-
inun sōna bu wa bu ka ben winsim kera.
Adama na wa ma ye kpuro ya tubum
sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.
⁵Gari bōkō wi u ku ra sōmburu ko, gōōra
ta koo nūn go. ⁶Adama n buram bō a n
fiiko mō kpa a wēra ye kaa ka sōmburu
ko too te ta n arufaani gaa mō.

⁷Na maa gāanu wa nī nu tubum sē
handunia yē sō. ⁸Niya, tōnu wi u wāa
wi turo. U n bōrō mō, u n dusi mō, u
n maa bii goo mō. Ma win sōmburu ta
n sere nōru mō. Dukia ya ku ra maa
nūn turi baa mē u ra n tii bikiamō u n
mō, wara na sōmburu kuamme na ka
tii doo nōōru yinarimō. Na wa ma ye
kpuro ya tubum sē. Ya n maa nuku dobu
mō. ⁹Tōmbu yiru bā n wāasine ba sōm-
buru mō sannu, ba tōn turo kere, domi
ben sōmburun are yi kpā. ¹⁰Turo ù n

wɔruma, turo wi u tie u koo nùn seeya. Adama wɔnwɔndowa wi u wāa wi turo ma u wɔruma u n̄ yiruse mɔ wi u koo nùn seeya. ¹¹ Tɔmbu yiru b̄a n̄ kp̄i sannu, ba n̄ wooru wasi. Adama wi u kp̄i wi turo, amɔna u koo ka yam susuru wa. ¹² Wi u tɔn turo dam kere, tɔmbu yiru ba maa nùn dam kere. Wēe siiri ita yi ku ra fuuku kare.

¹³ Bii aluwaasi wi u s̄aa bwēebwēe, ma u bwisi mɔ u sunɔ tɔkɔ gari bɔkɔ kere ge ga ku ra goon gari wure. ¹⁴ Domi bii wi, u koo kp̄i u yarima pirisɔm di u ka bandu di baa b̄a n̄ nùn mara bwēebwēe. ¹⁵ Handunia ye sɔɔ, na wa mi tɔmba bii aluwaasi sikerene wi u koo bandu di goon ayerɔ. ¹⁶ Tɔn be, ba n̄ geeru mɔ b̄e sɔɔ u s̄aa wirugii mi. Adama bii be ba koo marura amen biru, ba n̄ ko n̄ nùn kī. Ma na wa ye kpuro ya tubum s̄e. Ya s̄aawa nge wi u kī u woo kpara.

A nɔɔ mwɛeru koowo

ka laakari

¹⁷ A de a du Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ ka laakari kpa a susi a swaa daki ye kaa ka yākunu ko nge gari bakasu. Domi ba n̄ yē ma kōsa ba m̄.

5 A ku gari gere ka sendaru. A ku maa Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua ka sendaru. Domi u wāawa wɔllɔ ma wunɛ a wāa temɔ. A ku de wunen gari yi n̄ dabi. ² Geema, bwisiku dabina nu ra ka dosusu n̄e. Gari saari dabiru sɔɔra maa gari kankam gerubu wāa. ³ À n̄ Gusunɔ gāanun nɔɔ mwɛeru kua, a ku de n̄ te a ka tu yibia. Domi Gusunɔ u ku ra gari bakasun mem̄ k̄a. Yen s̄ɔ, a de a wunen nɔɔ mwɛeru yibia te a kua. ⁴ Ye kaa ka nɔɔ mwɛeru ko a kun yibie, n̄ buram bo a ku tu ko. ⁵ A ku de wunen nɔɔ mwɛe te, tu nun torasia, kpa a yāku kowo s̄ɔ a n̄e, a n̄ daa ka baaruwa. Mban s̄ɔna kaa de wunen garin s̄ɔ Gusunɔn m̄ru yu se kpa u wunen s̄amburu kam koosia.

⁶ Gari yì n̄ dabia, yi ku ra n̄ arufaani mɔ. Nge meya dosusu s̄u n̄ maa dabia, su ku ra n̄ arufaani mɔ. Ñ̄ n̄ men na, a Gusunɔ nasio.

Dam dɔrebu

⁷ À n̄ wa tem gam ba bwēebwēe dam dɔremɔ, ba n̄ nùn win gem wēemɔ, a ku de yu nun biti ko. A de a n̄ yē ma wirugii wāa wi u wirugii goo kere. Meya wirugii maa wāa wi u be yiru ye kpuro kere. ⁸ Adama gāanu nu wāa be kpuron s̄ɔ. Niya, tem marum, baa ka mam sina bokon tii.

Dukian arufaani sariru

⁹ Wi u gobi k̄ia, yi ku ra nùn turi. Wi u maa dukia k̄ia, u ku ra yen arufaani di. Na wa ma yen tii ya tubum s̄e. ¹⁰ Mi dukia ya kp̄eā, miya diobu ba ra dabi. Ñ̄ n̄ men na, arufaani yerà wi u ye mɔ u waamɔ ye sɔɔ, ma kun mɔ yen waa bi tɔna. ¹¹ Sɔm kowo bwēebwēe u dīanu mɔ nu kp̄ā, nu n̄ kp̄ā, u ra dweeyewa ka b̄ori yendu. Adama dukiaqiin debura ku ra de u dweeye. ¹² Na kōsa gaa wa handunia ye sɔɔ. Yeya, goo wi u dukia berua ye ya koo ka nùn n̄oni swāaru naawa. ¹³ Dukia ye, ya ra kam kowa wahala gaa sɔɔ kpa u kun maa gāanu mɔ sanam me u bii mara. ¹⁴ U koo gbiwa tereru nge me ba ka nùn mara. U n̄ kp̄e u win s̄amburun are ḡe sua. ¹⁵ U koo gbiwa nge me ba ka nùn mara. Yera ya s̄aa kōsa baka. Ñ̄ n̄ men na, arufaani yerà u wa mi win s̄amburu sɔɔ. Ta kuawa kam dirum. ¹⁶ Yen biru, u ra diwa yam w̄kuru sɔɔ kpa u n̄ wāa nuku sankiranu ka wahala ka m̄ru baka sɔɔ win wāarun t̄ru kpuro sɔɔ. ¹⁷ Ye na wa n̄ buram bo kpuro tɔnun s̄ɔ yera, u di u n̄ kpa u nuku dobu ko win s̄amburun are sɔɔ win wāarun t̄ru sɔɔ te Gusunɔ u nùn bura. Domi yera u mɔ mi. ¹⁸ Gusunɔ ù n̄ tɔnu dukia wē, ma u dera u ye dendimɔ, ma u nuku dobu m̄ win s̄am-

burun aren sō, yeni ya sāawa Gusunɔn kēru. ¹⁹Adama yēro u ku ra yaaye ma win wāaru ta ñ dēu yèn sō Gusunɔ u nùn nuku dobu yibia.

6 Na maa kōsa gaa wa ye ya dabi handunia ye sɔɔ. ²Yera goo wi Gusunɔ u ra dukia baka ka beere wē. U ku ra n gāanu bie win wāaru sɔɔ. Adama Gusunɔ ku ra de u ye dendi. Tɔn tukowa u ra ye dendi. Yeni ya tubum sē. Ya maa sāa kōsa baka. ³Meya goo u ra bibu wunɔbu (100) ma, kpa u te u ko wōɔ dabinu kpa doo nɔɔru ta kun nùn tura win wāaru sɔɔ, kpa u kun maa siki wɔru wa mi ba koo nùn sike. Na gerumɔ ma bii wi ba mara win suru kun yiba, u nùn nuku dobu kere. ⁴Domi ba bii wi marawa u ñ gāanu kue. Yam wōkuru sɔɔra u doona. Meya goo kun maa nùn yaayamɔ. ⁵U sāawa wi u kun sōɔ waare, u ñ maa nùn yē. Adama ka me, u wērabu mɔ n kere durɔ wi u bibu wunɔbu (100) mara mi. ⁶Baa durɔ wi, ù n daa wāa sere wōɔ nɔɔɔbun suba yiru (2.000), ma u kun doo nɔɔru wa, ye kpuro tia.

⁷Tɔnun sɔmburu kpuro, nɔɔ sɔɔra ta ra de. Ka me, win bine ya ku ra kpe. ⁸Mba bwisigii u ka gari bɔkɔ kere. Bwēebwēē wi u yē nge me u koo tii kpara tɔmbun suunu sɔɔ, mba u ka bu kere. ⁹Ye a wa a neni ya kere ye a bine sāa. Domi ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

Bwisin kiro

¹⁰Ye ya wāa saa yellun di, ya yīsiru mɔ kɔ. Sa maa yē ma tɔnu u ñ kpē u ka wi u nùn dam kere sikirina. ¹¹Gari dabira ku ra n asansi mɔ. Arufaani yerà tɔnu u ra n mɔ ye sɔɔ. ¹²Wara yē ye ya sāa gāa geenu tɔnun sō win wāaru sɔɔ te ta ra doone mi nge saaru. Wara u koo kpī u nùn sō ye ya koo na win gɔɔn biru.

7 Yīsi geeru ta turare nubu durorugia kere. Tɔnun gɔɔn tōru ta win marubugiru kere. ²N buram bo a da

yenu mi ba gɔɔ sō ye kaa ka da yenu mi ba tōɔ bakaru mɔ. Domi gɔɔwa u sāa tɔnun wāarun nɔru. Meya wi u wasi, u koo yaaya ma gɔɔ wee. ³Nuku sankiranu nu yēesu kere. Domi baa tɔnun wuswaa yà n burisine, ka me, u koo kpī u n bɔri yendu mɔ gōruɔ. ⁴Bwisigiin gōru ga ra n woowa yenu mi ba gɔɔ sō. Adama gari bɔkɔn gōru ga ra n woowa yenu mi ba nuku dobu mɔ. ⁵N buram bo a bwisigiin gerusibu swaa daki ye kaa ka gari bɔkɔn womusu swaa daki. ⁶Domi gari bɔkɔn yēesu sāawa nge gāa ni nu kuramɔ dōɔ sɔɔ. Ya maa sāa kam dirum.

⁷Dam dɔrebu bu ra bwisigii gɔsiewa gari bɔkɔ. Kēru ta ra maa tɔnun gōru sīiyewa. ⁸Gāanun kpeeru ta buram bo n kere nin torubu. Suurugii u maa tii suo kere. ⁹A ku de wunen mɔru ya n da fuuku se. Domi gari bɔkɔn miya mɔru ya ra n wāa. ¹⁰A ku gere a nēē, mban sōna yellu ta tē dobu kere. Yeni ya ñ sāa bwisigiin bikiabu. ¹¹Bwisi yi sāawa tubi gea, yi mam tubi kere tɔmbu kpuron mi. ¹²Yi ra tɔnu kōsuwa nge me gobi yi ra tɔnu kōsu. Adama yi arufaani mɔ n kere gobi. Yi ra de wi u yi mɔ u n wāa wāaru sɔɔ.

¹³A Gusunɔn nɔman sɔma mēerio. Ye u dera ya sikire, wara u koo kpī u ye demia. ¹⁴Doo nɔɔrun saa sɔɔ, a nuku dobu koowo. Wahalan saa sɔɔ, kpa a bwisiku ma Gusunɔwa u tōɔ ni kpuro kua, kpa tɔnu u ku ka gia ye ya koo koora win gɔɔn biru. ¹⁵Ye na wa nen wāarun tōru sɔɔ n tubum sē, yera gemgii u ra gbi win gem sɔɔ kpa tɔn kōson wāaru tu denya win nuku kōsuru sɔɔ. ¹⁶Ñ n men na, a ku tii garisi gemgii. A ku maa sōɔsi ma wuna a bwisi bo. Mban sōna kaa tii kam ko sekum. ¹⁷A ku tii sure kōsa sɔɔ, a ku maa wɔri gari baka kookoosu sɔɔ. Mban sōna kaa de a gbi tumaru. ¹⁸Ye n weene a n yaaye kpa a ku ye atafiru ko, yera wi u Gusunɔ

nasie, u ra yariwa kari baayeren di. ¹⁹Bwisi yi ra bwisigii dam wēwa n kere kparobu wākuru be ba wāa wuu teu sɔɔ. ²⁰Geema, handunia ye sɔɔ, goo sari wi u gea m̄ kpa u kun toramɔ. ²¹A ku gari kpuro dasabu doke yi tamba gerumɔ kpa a ku ka nɔ wunen sɔm kowo u wunen k̄sa gerua. ²²Domi wunen ḡru ga koo nun s̄ ma wunen tii a gabu b̄rusire.

²³Na ye kpuro wēera ka bwisi ma na n̄e, kon ko bwisigii. Adama na ñ bwisi yi wa. Yi ka man tondawa. ²⁴Ye n toma ka ye ya duku, wara u koo ye naa turi. ²⁵Na kookari kua na tii doke n ka bwisi ka yēru ka nuku k̄surun kookoosu ka gari bakarun kookoosun saria gia. ²⁶Tɔn kurɔ win ḡru ga s̄a nge yina, ma win nɔma ya s̄a nge taa u gɔɔ s̄sɔ kere. Adama tɔn durɔ win daa ya Gusunɔ wēre, u ra kurɔ wi kisirariwa. Durumgiiwa u ra w̄ri kurɔ win nɔmaɔ. ²⁷Ye n̄e waasu kowo na wa ye na ḡanu kpuro wēera tia tia n ka nin saria gia, yera, ²⁸na tɔn durɔbu n̄rɔbu (1.000) sɔɔ turo wa wi ba koo b̄ere w̄. Adama tɔn kurɔbu kpuro sɔɔ, baa turo na ñ wa. N deema na kasu n te, adama na ñ wa. ²⁹Ye na tuba mi sɔɔ, yera Gusunɔ u tumbu kuawa ba s̄a dee dee. Adama ben tiiwa ba ben w̄aru s̄siasia.

8 Wara u s̄a bwisigii kpa u gari yini tubusia yi yi n̄e, tɔnun bwisi yi ra win wuswaa d̄erasiewa kpa ya kun maa burisine.

À n da sunɔ mem n̄ɔw̄e,

bwisi geeya

²A sina boko mem n̄ɔw̄ɔ n̄ɔ mwee te a Gusunɔ kuan s̄. ³A ku senda a ka n̄n duka suuri. A ku maa ȳrari a k̄sa ko. Domi u koo kp̄i u ko ye u k̄i ⁴ȳn s̄ win gari yi dam mɔ. Goo sari wi u koo kp̄i u n̄n bikia u n̄e, mba u m̄ mi. ⁵Wi u ra woodaba mem n̄ɔw̄e, u ku ra k̄sa wa. Bwisigii u siribun saa ȳ.

⁶Domi ḡanu baanire nu nin saa ka nin siribu mɔ. Wahala gaa wāa ye ya tɔnu wāasi, ⁷yera u ku ra n ȳe ye ya koo n̄n deema. U ku ra n maa ȳe wi u koo n̄n s̄ d̄oma te ya koo n̄n deema. ⁸Tɔnu kun dam mɔ u n ka win hunde neni. Meya u ñ maa dam mɔ u ka tii w̄ra win gɔɔn t̄ru. U ñ yakiarɔ gɔɔn nɔman di. Meya nuku k̄surugiin nuku k̄suru ta ñ n̄n yaramɔ.

Tɔnun w̄aru

⁹Na nen tii w̄e, na m̄era s̄a s̄a ye tɔnu u m̄ kpuro handunia sɔɔ. Na wa ma u ra win winsim taarewa u n̄n k̄sa kua. ¹⁰Na wa ba tɔn k̄sobu sikua ba wāa ba w̄ere. Be ba maa gea kua, ba ka s̄a yeru tonda, ma ba ben gari duari wuu sɔɔ. Yeni kpuro ya tubum s̄e. ¹¹Domi ba ku ra yande tɔn k̄so be siri mii mii. Yen s̄na tumbu ba ra n k̄i ba n k̄sa m̄ ba n d̄ɔ. ¹²Tɔn k̄so u ra torewa too, ka m̄e, kpa win w̄aru tu denya. Adama ye na ȳe, yera wi u Gusunɔ nasie, wiya u doo n̄ɔru mɔ. ¹³Tɔn k̄so kun doo n̄ɔru wasi. Win w̄ara kun denyamɔ tu saaru kera. Domi u ñ Yinni Gusunɔ nasie. ¹⁴Ḡanu wāa ni nu kooramɔ handunia ye sɔɔ ma nu tubum s̄e. Niya, ye ya koo tɔn k̄so deema yera ya ra maa gemgii deeme. Ye ya koo maa gemgii deema, yera ya ra maa tɔn k̄so deeme. Yenin tii ya tubum s̄e.

¹⁵Yen s̄na na nuku dobu w̄lle suamɔ. Domi handunia ye sɔɔ, tɔnu kun ḡa geenu wasi ma n kun mɔ u di u n̄o kpa u ȳeri. Yera ya ko n s̄a win s̄m-burun are win w̄arun t̄ru kpuro sɔɔ te Gusunɔ u n̄n bura handunia ye sɔɔ. ¹⁶Sanam m̄e na tii w̄e ka nen ḡru kpuro n ka bwisin saria gia, kpa n wa ye n kooramɔ handunia ye sɔɔ, na wa baa m̄e tamba ku ra dweeye s̄ɔ s̄ɔ ka w̄kuru, ba ñ kp̄e bu tubu ye Gusunɔ u m̄ kpuro handunia sɔɔ. ¹⁷Na s̄ma kpuro wa ye

Gusunɔ u kua. Na wa ma tɔnu kun kpɛ u tubu ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ. Baa mam ye tɔnu u kasu ka hania baka, u n̄ kpɛ u ye wa. Baa bwisigii, ù n̄ kī u n̄ ye yē, u n̄ kpɛ u ye tubu.

9 Geema, na tii wē, na ye kpuron kaso kua, ma na wa gemgibu ka bwisigibu ka ben sɔma wāwa Gusunɔn nɔmu. Meya maa kīru ka tusiru. Adama tɔnu kun yē ye ya koo n̄n̄ deema. ²Gemgii ka tɔn k̄so ka tɔn geo wi u deere ka wi u kun deere ka wi u yākuru m̄ ka wi u kun yākuru m̄ ka wi u kun toraru m̄ ka wi u toraru m̄ ka wi u nɔɔ mwɛeru m̄ ka sere wi u nɔɔ mwɛeru nasie, gāa teena nu ra be kpuro deeme. ³Ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, gāa teenu wāa ni nu n̄ sāa dee dee. Niya, k̄k̄ɔɔ tia ba m̄. Ben ḡrusɔ, nuku k̄suru ka wiira gariya yi ra n̄ yiba ben wāarun t̄ru kpuro sɔɔ. Amen biru, ḡribun wāa yerɔwa ba dɔɔ. ⁴Be ba wasi, ba yīyɔbu m̄. B̄ɔɔ wasu ga gbee sunɔn goru kere. ⁵Be ba wasi, ba yē ma ba koo gbi. Adama be ba gu, ba n̄ gāanu yē. Ba n̄ maa k̄siaru wasi domi ba bu duariwa mi. ⁶Ben kīru ka ben tusiru ka ben bine, ye kpuro ya kpawa mi. Ba n̄ maa baa gaa m̄ handunia ye sɔɔ.

⁷Yen s̄, a doo a di a n̄ ka nuku dobu. Domi s̄mbu te a kua, ta Gusunɔ wēre. ⁸A de a n̄ da n̄ t̄ɔɔ baka yānu sebua baadomma kpa a ku duari a tii turare yēka. ⁹A de a ka wunen kurɔ wi a kī nuku dobu ko wunen wāarun t̄ru sɔɔ te Gusunɔ u nun wē te ta ra doone mi nge woo. Domi yera ya ko n̄ sāa nuku doo bi kaa n̄ m̄ wunen s̄mburu sɔɔ handunia ye sɔɔ. ¹⁰S̄mbu te a gesi wa kpuro, a tu koowo. Domi s̄mburu ka bwisikunu ka yēru ka bwisi, yen gaa sari ḡribun wāa yerɔ mi a dɔɔ.

Bwisi kun arufaani mɔ

baadomma

¹¹Na maa wa handunia ye sɔɔ, n̄ n̄ m̄ be ba duka m̄ tɔnawa ba ra garasa di baadomma. N̄ n̄ maa m̄ tabu durɔ damgibu tɔnawa ba ra tabu di baadomma. Meya n̄ n̄ maa m̄ bwisigiba ba ra dīanu wa ba kun wahala kue. N̄ n̄ maa m̄ laakarigibu tɔnawa ba ra ko gobigibu baadomma. N̄ n̄ maa yērugibu tɔna tɔmbu ba ra beere wē. Domi be kpurowa k̄sa ka gea ya ra deeme. ¹²Nge me swē ye ku ra n̄ yē saa ye ba koo yi mwa subaru sɔɔ ka yāakororor, n̄ kun me nge me gunɔ ga ku ra n̄ yē saa ye ba koo ge mwa ka taa, nge meya tɔnu ku ra n̄ win ḡɔn̄ k̄ba yē. N̄n̄ni swāaru ta ra tɔnun bii deeme subaru sɔɔ nge me ba ra yee yi mwɛeri.

¹³Na maa gāanu wa bwisin swaa sɔɔ ni na tamaa nu sāa gāa girinu. ¹⁴Wuu gaga wāa ga n̄ tɔmbu dabi. Yera sina boko goo u seema u gu tabu w̄ri. Ma u sansani kpī u ka gu sikerena. ¹⁵Wuu ge sɔɔ, bwisigii goo wāa. Adama bwēebwēewa u sāa. Durɔ wi, u koo raa kpī u wuu ge faaba ko saa sina boko win n̄man di. Adama goo kun n̄n̄ yaaye win bwēebwēe ten s̄. ¹⁶Nen mi, bwisi yi kere dam. Adama bwisigii ù n̄ sāa bwēebwēe, tɔmba ra n̄n̄ gemwa kpa bu yina bu ka win bwisi k̄ru s̄mburu ko. ¹⁷Adama ba n̄ yē ma bwisigiin gari yi ba swaa daki t̄eru yi kere wi u gbāramɔ u ka gari bakasu kpare. ¹⁸Bwisi yi maa tabu yānu kere. Adama toro u ra gea sankuwa.

10 S̄n̄ si su gbiisi turare kowon gum sɔɔ, su ra gum me sankuwa. Nge meya gari baka kookoosu baa sin fiiko su ra bwisi ka beere kawē.

²Bwisigiin ḡru ga ra n̄ sāawa dee dee. Adama gari b̄k̄ɔguu ga ku ra dee dee swīi. ³Gari b̄k̄ɔ ù n̄ sīimɔ swaa

sɔɔ, bwisi yi ra n nùn kəmiewa kpa u n baawure sɔɔsimɔ ma u s̄awa gari bɔkɔ. ⁴Wunen yinni ù n ka nun m̄aru seewa, a ku wunen s̄amburu deri. Domi tii nenubu bu ra tora dabinu gbarewa. ⁵Na toraru garu wa handunia ye sɔɔ te ta wee kparobun min di. ⁶Tera, ba ra gasɔ gari bakasu aye damginu wē, kpa bu t̄n beeregibu aye piiminu wē. ⁷Meya, na wa yobu ba dumi s̄oni ma sinambu ba ka naasu s̄imɔ nge yobu.

⁸Wi u suura gbemɔ, wiya u koo kp̄i u w̄ri ye sɔɔ. Wi u maa gb̄araru suramɔ kpa waa yu nùn d̄m. ⁹Wi u kpenu suamɔ, u koo m̄era wa. Wi u maa d̄ā beramɔ, u ko n w̄awa kari sɔɔ. ¹⁰Win gb̄ā yara yà kun n̄ɔ do, ma u ñ ye n̄ɔ d̄ēere, tilasiwa u ka d̄ā ye k̄i ka dam bakam. Adama bwisiya yi ra de ḡānu nu koorā. ¹¹Wi u waa sabua, ma ya nùn d̄mmɔ, arufaani yerà u m̄.

A kun da gari saari too

¹²Bwisigiin gari yi ra n beere m̄. Adama gari b̄kɔn gari yi ra gu kam koosiewa. ¹³U ra gari torewa ka gari bakaru kpa u yi wiru go ka wiira gari k̄si. ¹⁴U ra n gari saarimɔwa too. Adama t̄nu, a ku ra n yē ye ya koo nùn deema. Goo maa sari wi u koo nun s̄ɔ ye ya koo koorā wunen ḡɔn biru. ¹⁵Gari b̄kɔ ga ra tii wasiraru dokewa s̄amburu baatere sɔɔ. Meya u ku ra maa kp̄i u da wuu sɔɔ.

¹⁶B̄rurama tem m̄ sɔɔ aluwaasi gari b̄kɔ u s̄ā sunɔ ma men sina asakp̄ɔbu ba ra n ben tiin nukurun gari m̄ m̄n n̄ɔ yam s̄āra. ¹⁷Doo n̄ɔrugiba be ba sunɔ m̄ wi u ȳisuru yara, ma win sina asakp̄ɔbu ba ra di dim saa sɔɔ bu ka dam wa, n ñ m̄ bu ka tam n̄. ¹⁸Wi u yikuru m̄, win dirun kpeeru ta ra kp̄newa kpa ta n nim dumɔ. ¹⁹Damgibu ba ra t̄ɔ baka dim kowa bu ka nuku dobu ko. Tam mu ra bu nuku dobu wē kpa gobi yi de bu kpuro wa. ²⁰A ku sina boko w̄i,

baa wunen ḡɔruɔ. A ku maa yikogii w̄i, baa asiri sɔɔ. À n kua me, gunɔ ga koo wunen gari yi sua gu ka da gu nùn s̄ɔ ye a gerua.

W̄rugɔra

ba ra ka tenkuru ko

11 A n̄ni yinuɔ a ka wunen d̄ianu gabu b̄nu ko. S̄ɔ teeru kaa yen are wa. ²A nin sukum t̄mbu n̄ɔba yiru ñ kun me t̄mbu n̄ɔba ita b̄nu kuo, domi a ñ yē noni sw̄ā te ta koo nun deema handunia ye sɔɔ. ³Guru wiru t̄ n ye, ta ra de gura yu n̄ewa. Bera mi d̄āra w̄ruma kpuro, bera miya ta ra n w̄ā. ⁴Wi u woo ka guran berum m̄, u ñ d̄ianu duurumɔ u sere mam n̄e, u koo gē. ⁵Nge me t̄nu kun woon swaa yē, u ñ maa yē nge me t̄nu u ra ka m̄nde t̄n kur̄n nukurɔ, nge meya t̄nu kun maa Gusunɔ wi u kpuro m̄n s̄man asansi yē. ⁶A wunen d̄ianu duuruo bururu, kpa a n w̄asi mi ka yokɔ. A ku n̄e, kaa w̄era. Domi a ñ yē yen ye ya koo gea ko.

⁷Yam bururam mu w̄. Meya ya ra maa t̄nu dore ù n s̄ɔ ka n̄nu wa. ⁸T̄nu À n te w̄āru sɔɔ, a nuku dobu koowo yen s̄ɔ, kpa a n yaaye ma nuku sankiranun t̄nu w̄ā nu dabi. Adama ye ya kooramɔ kpuro ya tubum s̄.

A nuku dobu koowo

n sere d̄akuru ko

⁹Bii dur̄ɔbu, a ȳerio wunen aluwaasirun saa sɔɔ. A wunen w̄āru dio nge me wunen ḡɔru ga k̄i. Adama yeniba kpuron biru, a n yē ma Gusunɔ u koo nun soku siri yerɔ. ¹⁰Yen s̄ɔ, a nuku sankiranu wunɔ wunen ḡɔrun di kpa a k̄san kobu suuri. Domi aluwaasiru ka ten dam mu ra doonewa nge woo.

12 ñ n men na, a wunen taka kowo yaayo wunen aluwaasirun saa sɔɔ, nuku sankiranun t̄ru tu sere na t̄

sɔɔ kaa nɛɛ, a ñ maa wāaru kī. ²Saa ye sɔɔ, kaa n wāa yam wōkuru sɔɔ nge sanam mɛ suru ka sɔɔ ka kperi, ye kpuro ya tīra ñ kun mɛ nge sanam mɛ guru wiru ta wurama gura yà n na ya kpa. ³Yen tɔɔ te sɔɔ, kaa n sāawa nge yennun kōso wi u diirimɔ berum sɔ ñ kun mɛ nge damgii wi u dam dwiia ma u yāara tɔkɔrun sɔ ñ kun mɛ nge kurɔ be ba som nambu yōra yèn sɔ ba ñ maa dabi ñ kun mɛ nge kurɔ be ba kun kpē bu maa yam wa saa fenentin di. ⁴Wunen wāaru ta ko n sāawa nge gambo ye ya kenua ñ kun mɛ nge nɛeru tèn wākinu dwiia ñ kun mɛ nge gunɔbu ge ga swīi mari ñ kun mɛ nge womu ge ba mari. ⁵Saa ye sɔɔ, kaa n berum m̀ à n gunguru yɔɔmɔ kpa a n wahala m̀ à n sīimɔ. Wunen seri yi koo burura nge dāa wēsu gasu. A ñ maa kpē a yɔ nge twee. Mɛya kpee yānun nubura kun maa wunen bine seeyamɔ. Domi sɔɔ teeru baawure u koo da win wāa yee dāakirɔ kpa wuri yi nɔɔra baama swɛɛ sɔɔ. ⁶Saa yera wāaru ta koo kasira nge sii geesun yɔni ñ kun mɛ tu kɔsira nge boo wuraguu ñ kun mɛ nge bwāaru daarɔ, ñ kun mɛ tu kasira

nge dɔkɔ kaaru dɔkɔ sɔɔ ⁷kpa tɔnun tii u wura temɔ m̀n di u yara kpa win hunde yu wura Gusunɔ wi u raa ǹn ye wēn mi. ⁸Waasu kowo u nɛɛ, gāanu kpuro nu tubum sē, nu maa sāawa biti.

Gari yin wii goberu

⁹Yen biru, waasu kowo u ñ sāa bwisigii tona, u maa tambu yērun keu sɔɔsi. U m̀n dabinu swaa daki ma u nu wēera, u nu wunana doo dooka. ¹⁰U kookari kua ma u gari dori wa u yorua. Gari yi, yi sāawa gari gee. ¹¹Bwisigiin gari yi sāawa nge yabiri yi yi ra tɔnun laakari yamie. Mɛya yi maa sāa nge sɔretii yi yi yēru gabe. Yi weewa Gusunɔn min di wi u sāa kparo geo. ¹²Nen bii, ye n tie, yera, a de yi nun bwisi kē. B̀a n yin gari yorumɔ tirenu sɔɔ, tire ni, nu ñ ko n geeru m̀. Keu bakan kobu bu ra maa wasi wasirasiewa. ¹³Yen sɔ, su gari yi kpuron wii goberu swaa daki te ta nɛɛ, a Gusunɔ nasio kpa a win woodaba m̀m nɔɔwa. Yera, n weene baawure u ko. ¹⁴Domu Gusunɔ u koo kookoosu kpuro siri ka mam si su beruan tii, geesu ka kōsusu.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn kīrun gariya ta m̀.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka kīi te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba kīa. Ma naanɛ dokeobu ba maa tu weesina ka kīi te Yesu Kirisɔ u win yigberu kīa.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

1 Womu ge ga dobu bo wee.
Salomɔɔwa ga ka yā.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

²a man s̄suo ka wunen tiin nɔɔ.
Domi wunen kīrun kookoosu su tam dobu kere.

³Wunen wani yi nuburu do.
A s̄awa nge turare ye ya pusa.
Yen s̄na wɔndiaba ba nun kī.

⁴A man tii gawema kpa su nun naa swīi ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen wā yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu m̀.
Wunen kīru ta tam dobu kere.

Ba gem m̀ be ba nun kī.

⁵Yerusalemun wɔndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na tīri, adama na s̄a kurɔ burɔ.
Na tīri nge Kedaan kuu bekuruginu,
adama na wāwa nge beku karenu ni nu wāa Salomɔɔn sina kpaarɔ.

⁶I ku man gem yèn s̄ na tīri.

S̄ɔwa u man kua mɛ.

Nen sesubu ba ka man m̄ru kua.

Ba man kua ben reseem dāa gbaarun k̄so.

Adama na ñ nen tiigiru k̄su.

⁷A man s̄ɔwɔ nen kīnasi mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄ɔ.

Yāa kparoba nɛɛ,

⁸wunɛ wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi yē, a doo a yā ḡɔn yira swīi.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun wāa yerun b̄kuɔ.

Durɔ u nɛɛ,

⁹nen kīnasi, a ka dum nia weene ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰Wunen bura yānu nu ra de wunen baanu nu man wēre.

Wunen wīira ka goonu wā.

Yāa kparoba nɛɛ,

¹¹sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu menne.

Kurɔ u nɛɛ,

¹²sanam mɛ sina boko u s̄ ka wigibu, nen turaren nubura pusa.

¹³Nen kīnasi u nuburu dowa nge turare ye ba m̀ miru,

ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴Nen kīnasi u s̄awa nge dāa wēe burasu.

Su ra kpiwa reseem dāa gbaarɔ Engedio.

Durɔ u nɛɛ,

¹⁵nen kīnasi, a s̄awa kurɔ burɔ.

Wunen nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶nen kīnasi, a s̄awa durɔ burɔ,

wuna a man wēre.

Besen kpin yeru ta ko n nɔɔ ne nge yaka bekusu.

¹⁷ Dāa ye ba m̀ seduru, yera ba ka besen dirun dāa mwaanatia kua.

Ma ba ten yari kua ka dāa ye ba m̀ sipere.

2 Nena na sāa nge gunarun biibii ye ya kpia tem tɛeraɔ.

Na maa sāa nge yakasun biibii ye ya wāa wɔwaa.

Duro u nee,

² à n nen kīnasi wa win wɔndia kpaasi-bun wuurɔ,

u ra n sāawa nge biibii ye ya wāa sākin suunu sɔɔ.

Kuro u nee,

³ à n nen kīnasi wa aluwaasiban suunu sɔɔ,

u sāawa nge dāa te ba m̀ pɔmie dānun suunu sɔɔ tɛn marum mu dibu do.

Na ra kā na n sō win saarɔ.

⁴ U ka man da mi ba ra tōɔ baka dīanu di.

Ma u man nenua ka kīru.

⁵ Wee kīra man barɔ kua.

A man dam kē ka kira duronu, ka pɔmien marum.

⁶ Na kī na n nen wiru sɔndi win nɔm dwarz,

kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

Duro u nee,

⁷ bee Yerusalemun wɔndiaba, na bee sɔɔmɔ

ka yeɛ kpiki ka nennun yīsintu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Duro u wee

Kuro u nee,

⁸ na nen kīnasin nɔɔ nɔɔmɔ.

Wɔɔ u guunu sarikiramɔ u wee.

⁹ U sāawa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpema.

Wi wee dirun biruɔ,

u man mɛerima fenentin di.

¹⁰ Ma u ka man gari kua u nee,

a seewo nen kīnasi, kuro burɔ, a na.

¹¹ Wee puran saa ya doona,

ma gura ya yōra [¶].

¹² Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunɔ bwese kan swīi nɔɔmɔ.

Kparukonun swīi yi nɔɔra besen tem sɔɔ.

¹³ Dāa te ba m̀ figie ta marum torumɔ, ma resem tōkan wɛsun nubura pusa.

A seewo, a na nen kīnasi, kuro burɔ,

¹⁴ wune wi a sāa nge sākusā ye ya wāa kpee baa sɔɔ ya kukua.

A man wunen wuswaa sɔɔsio.

A de n wunen nɔɔ nɔ.

Domi wunen dɔkɔra nɔɔbu do.

Meya maa wunen wuswaa ra man wēre.

Kuron mero u nee,

¹⁵ i sun demaku binu mweerio

ni nu besen resem gbaaru sankumɔ saa ye ya wɛsu sāa.

Kuro u nee,

¹⁶ nen kīnasi u sāawa negii,

na maa sāa wigii.

U win sabenu kparamɔ yakasun biibiin suunu sɔɔ.

¹⁷ A de a gɔsira, nen kīnasi, a n wāa guunu wɔllɔ

a n sāa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpema,

sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛa.

Kuro u ka win kīnasi dosimɔ

Kuro u nee,

3 wōku girira na kpī nen kpin yeru wɔllɔ.

Na kasu wi nen gōru ga kī.

[¶]2:11 *gura ya yōra* - Isireliban temɔ, puran saa gura ra ne.

Adama na ò nùn wa.

² Ñ n men na, kon sewa n bɔsu wuu sɔɔ, gen sweɛ ka gen yaburɔ na n kasu wi nen gɔru ga kī.

Na nùn kasu kasu, adama na ò nùn wa.

³ Ye wuu gen kɔsoba bɔsu ba wuu mɛerimɔ, ba man wa,

ma na bu bikia na nɛɛ, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na nùn sɛre, na ò nùn yɔsu

sere na ka nùn da nen mero wi u man maran dirɔ.

⁵ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ sɔɔmɔ ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u ò kī u se.

Kurɔ u nɛɛ,

⁶ wara u saram wee gbaburun di meni nge wii tīa.

U turare ye ba mɔ miru ka turare dekania bwese bwesekan nuburu mɔ.

⁷ Salomɔɔn kpin yera ba sɔɔwa ba ka wee,

Isireliban tabu durɔ damgibu wata ba nùn swīi ba wāa gɔn gɔnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannɔ yɛ.

Ba sāawa tabu durɔbu.

Ben baawure u win takobi beki win yɛsɔɔ

u ka sɔɔru sāa baa yiberɛba bà n kurama wɔkuru.

⁹ Sina boko Salomɔɔ u dera ba nùn amakeɛn kitaru kua ka dāa ye ba ka na Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian deki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunɔmgiru wukiri

te Yerusalemun wɔndiaba ba buraru kua kīrun sɔ.

¹¹ I yarima bɛɛ Sionin wɔndiaba, i sina boko Salomɔɔ wa.

U win furɔ doke ge win mero nùn dokea saa ye u kurɔ kpaaru kua.

Dɔma te, u wāa nuku dobu sɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

4 a sāawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

Wunen nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii wunen sɔnditian wɛrin di.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru te ta saramamɔ Galadin guuru wɔllun di.

² Wunen donnu nu buriri nge yāa nin sansu ba bɔɔra nu nim nɔrum wee.

Nu maa nɔɔ nɛwa sweɛ sweɛ, nin gara kun kande.

³ Wunen nɔɔ ga swɛriwa nge tom, ma ga waabu wā.

Wunen baanun nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.

⁴ Wunen wīira wāwa nge Dafidin dii bwereku gagu

mi ba ra tabu yānu bere.

Wunen saban bataniba ba sāa nge tabu yāa ni ba bwɛ mi.

⁵ Wunen bwāsu sāa nge yaa kpikun binu yiru ni nu yakasu dimɔ biibiin suunu sɔɔ.

⁶ Sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛa, kon da guuru wɔllɔ mi turare ye ba mɔ miru ka turare dekania ya wāa.

⁷ A sāawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

A ò bau gagu mɔ.

⁸ A na su doona saa Libanin guunun di ka Seniri ka Hɛɛmɔɔn guurun di mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wāa.

⁹ Besen nɔni yì n yinna, ò kun me nà n wunen saban batani tia wa, wunen kīra ra nen gɔru kpuro mwewa, nen sesu, nen kurɔ.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mɔ nen sesu, nen kurɔ.

Wunen kīru ta tam dobu kere.

Meya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.

¹¹ Wunen nɔɔ ga sɔsɔbu do nge tim bau.

Tim ka bom mu wāa wunen nɔɔ sɔɔ.
 Wunen yānu nu nuburu dowa nge dāa
 te ba m̀ seduru Libaniɔ.
¹²A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara
 koosi, nen sesu, nen kurɔ.
 A sāawa nge dɔkɔ ye ba kenua, ñ kun
 mɛ nge bwia ye ba mara.
¹³Wunen nim mu dāa gbaarun dānu
 yēkamɔ.
 Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do
 too.
 Meya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
¹⁴ka safarani, ka yaka si su nuburu do,
 ka kaneli,
 ka dāa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka
 miru, ka aloesi,
 ka sere yaka si su nuburu do bo kpuro.
¹⁵Wune a sāawa nge dāa gbaarun dɔkɔ
 ñ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
 mɛ mu wee saa Libanin guunun di.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶sɔɔ yēsi yēsikan wosu,
 i seewo i nen dāa gbaarun dānu kɔ,
 kpa nin nubu duroru tu yari kpuro.
 I de nen kīnasi u du win dāa gbaaru sɔɔ
 kpa u yen dāa bii geenu di.

Durɔ u wee

Durɔ u nɛɛ,

5 na dua nen dāa gbaaru sɔɔ,
 nen sesu, nen kurɔ.
 Na nen turare ye ba m̀ mirun dāa
 yorimɔ ka kiki si su nuburu do.
 Na nen tim baun tim dimɔ.
 Na nen tam ka nen bom nɔrumɔ.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

i dio, beɛ be i kīane.
 I nɔruo kpa i n kīru barɔ.

Kurɔ u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kurɔ u nɛɛ,

²na d̀ adama nen bwēra ya ñ kpī.
 Na ka nen kīnasi dosimɔ u gambo
 soomɔ.

Durɔ u nɛɛ,

a man kenio, nen sesu, nen kīnasi.
 Wune wi a sāa nge sākusā, a yiba.
 Nen wira nikerera.
 Ma nen seri nim sēera.

Kurɔ u nɛɛ,

³wee na nen yaberu pota.
 Kon maa kpī n se n tu sebe?
 Na nen kōri kpakia kɔ, yera kon maa se
 n yi disinu ko?

⁴Yera nen kīnasi wi, u win nɔmu kpēema
 gambon wem di,
 ma nen bwēra wura win mi.

⁵Na seewa n ka nùn kenia.
 Turare ye ba m̀ miru ya dāakumɔ nen
 nɔman di gambon nenutia sɔɔ.

⁶Na nen kīnasi kenia,
 adama na deema u doona.
 Nen bwēra raa wura win mi, sanam me
 na win nɔɔ nua.

Na nùn kasu kasu, na ñ nùn wa.
 Na nùn soka, u ñ wure.

⁷Wuu gen kōsobu ba ka man yinna.
 Ba man so ba mēera kua.
 Be ba gbāraru kōsu, ba nen sɔnditia
 mwa.

⁸Beɛ Yerusalemun wɔndiaba, na beɛ
 kanamɔ,
 ñ n nen kīnasi wa, i nùn sɔɔwɔ win kīra
 man barɔ kua.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

⁹wune wi a kurɔbu kpuro buram kere,
 mba wunen kīnasi wi, u mɔ ye goo kun
 mɔ a ka sun sɔɔmɔ mɛ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰nen kīnasi, tɔn swāɔwa, win wuswaa ballimɔ.

Tɔmbu nɔrɔɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ, wiya kaa waabu gbi.

¹¹Win wuswaa ya ballimɔ nge wura gea.

Win seri yi tīriwa nge gunɔ mɔran sansu.

¹²Win nɔni yi sāawa nge waa bakagii ye ya wāa daaraɔ.

Win nɔni kpiki yi sāawa nge bom bekum.

Nɔni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu sɔɔ.

¹³Win baanu nu wāwa nge turare bii yi yi kpiibu wee.

Win nɔɔ ga sāawa nge biibii yèn min di turare ya dāakumɔ.

¹⁴Win nɔma ya ka wuran suma weene ye ba kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi wɔru nge suunu don te ba wɔriasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu nɔni boogu mɔ.

¹⁵Win kōri yi sāawa nge gbere yiru ye ba kua ka kpee kpikuru.

Ma ba ye gira wura gean wɔllɔ.

À n nùn meera, u sāawa nge Libanin dāa ni ba mɔ sɛduru.

¹⁶Win nɔɔn gari do.

Wi sɔɔra nen bwēra ra n wāa mam mam.

Beɛ Yerusalemun wɔndiaba, mɛ nen bɔrɔ kīnasi wi, u sāawa mi.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

6 mana wunen kīnasi wi, u da, wunɛ wi a kurɔɔbu kpuro buram kere. Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nɛɛ,

²nen kīnasi u dawa win dāa gbaaraɔ, mi turare bii wāa yi yi kpiibu wee, u ka win sabenu kpara kpa u biibii bɔɔri.

³Na sāawa nen kīnasigii, ma u maa sāa negii.

U win sabenu kparamɔ biibiin suunu sɔɔ.

Nge mɛ kurɔ win wasi sāa

Durɔ u nɛɛ,

⁴a girima mɔ nge wuu ge ba mɔ Tirisa. Nen kīnasi, a wā nge Yerusalemu.

A nanum mɔ nge tabu sīa ka yen gidi bɔra.

⁵A ku maa man meeri.

Domu wunen nɔni yi nen kīru seeyamɔ.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru

te ta saramamɔ Galadin guurun wɔllun di.

⁶Wunen donnu nu buriri nge yāa nìn sansu ba bɔɔra

nu nim nɔrum wee, nu maa nɔɔ newa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.

⁷Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wērin di.

⁸Sinanibun geera sāawa wata,

sina kurɔɔbu maa wene.

Wɔndiaban geera kun nɔru mɔ be.

⁹Adama nen kīnasi wi, u ñ bau mɔ,

u sāawa nenem be sɔɔ.

U sāawa win meron bii wɔndia teeruru te u kī too.

Wɔndia be ba nùn wa, ba nɛɛ,

u sāawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔɔbu ba maa nùn siara ba nɛɛ,

¹⁰wara u yarimam wee nge buruku sɔɔ.

Wara u wā mɛ nge suru.

Wara u ballimɔ nge sɔɔ.

U nanum mɔ nge tabu sīa ka yen gidi bɔra.

¹¹Na da dāa gbaaraɔ mi dāa marum wāa,

n ka wa yakasu sùn n kpia wɔwaaɔ,

kpa n wa resɛm tōka yà n kpara,

kpa n maa wa dāa te ba mɔ gerenadi tà n wēsu sāa.

¹²Na ñ ka baaru nen bwēra man sua,
ya man doke nen tɔmbun tabu kekeban
suunu sɔɔ yi dumi gawe.

Kurɔbu ka wɔndiaba ba nɛɛ,

7 a gɔsirama, a gɔsirama, Sunemun
bii,
a gɔsirama su nun meeri.
Mban sɔna i ne Sunemun bii meera
nge wi u yaamɔ tɔn wuunu yirun baa
sɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

²wɔndia beeregii, wunen naasu su wā
salubata sɔɔ.

Wunen pɔra ya wāwa nge saba.

Wi u ye kua mɔmɔn tiiwa.

³Wunen bwīirun gira yera sāawa
bwerere nge nɔran nɔɔ
ye ya ku ra tam kpe.

Wunen bɔsɔ ga swēri nge alikama ye ba
ka biibii sikerene.

⁴Wunen bwāsu sāawa nge yaa kpikun
binu yiru.

⁵Wunen wīiru ta buririwa nge suunu
donnu.

Wunen nɔni yi dɛerewa nge Hesibonin
yeru

si su wāa wuu bɔkɔ gen kɔnnɔn bɔkuɔ.

Wunen wēru ta dendewa mam mam nge
Libanin kɔsu yeru

te ta Damasi meera.

⁶Wunen wira suarewa nge guu te ba mɔ
Kaameli.

Ma wunen tara ya ballimɔ nge beku
gobigiru

sere ya sina bokon bwēra kpuro mwa.

⁷Wunen buram banda, a man wēre too.

Wunɛ sɔra nen kīru kpuro wāa.

⁸Wunen wasi yi dendewa nge kpakpa
bāa.

Wunen bwāsu su sāawa nge dāa marum
swaaru.

⁹Na nɛɛ, kon kpakpa yɔwa kpa n yen
marum nene.

Wunen bwāsu su sāawa nge resem
swaaru.

Wunen wēsiaru ta nuburu do nge dāa
marum mɛ ba mɔ pɔmu.

¹⁰Nà n nun sɔsu, na ra n nuku dobu mɔ
nge wi u tam durom nɔra.

Kurɔ u nɛɛ,

tam mɛ, mu kokuo nen kīnasin sɔ
mu du win nɔɔ sɔɔ ù n dweeyamɔ.

¹¹Na sāawa nen kīnasigii,
ma win kīru kpuro wāa nɛ sɔɔ.

Kīana sɔra nuku doba wāa

Kurɔ u nɛɛ,

¹²nen kīnasi, a yarima su da baru
kpaanɔ kpa sa n wāa mi.

¹³Bururu sa ko se su da dāa gbaarɔ,
su wa resem tɔka ka dāa te ba mɔ
gerenadi yà n kpare ya wēsu sāa.

Miya kon nun kīru sɔɔsi.

¹⁴Dāa te ba mɔ mandaragore ta ten
turare yēkamɔ.

Besen yenu kɔnnɔwɔ, sa dāa marum
kpuro mɔ mɛ mu dobu bo,

ginakugim ka gisɔku gegim.

Na mɛ kpuro yii wunen sɔ nen kīnasi.

8 À n daa sāa nen sesu mero turosi,
kon ka nun yinna tɔwɔ,
kpa n nun bɔkasi, goo kun maa man
gemmɔ.

²Kon ka nun da nen meron yenuɔ
kpa a man bwisi kē.

Kon nun tam nubu durorugim wē
mɛ na kua ka dāa bii ni ba mɔ gerenadi.

³Na kī na n nen wiru sɔndi win nɔm
dwarɔ,

kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

⁴Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ
sɔɔmɔ,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u ñ kī u se.

Wɔndiaba ba nɛɛ,

⁵wara u wee gbaburun di u win kīnasi
gballi.

Kĩrun dam*Kurɔ u nɛɛ,*

na nun yamia dāa saarɔ wunen yenun
 bɔkuɔ,
 mi wunen mero u wunen gura sua u nun
 mara.

⁶ A de nɛ turon gari yi n wāa wunen
 gɔruɔ.

A de a n nɛ turo bɔkasi.

Domi kĩru ta dam mɔwa nge gɔɔ.

Nisinu nu maa sāawa gāa gɔbunu nge
 gɔribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dɔɔ yari.

Yinni Gusunɔn min diya yi wee.

⁷ Nim wɔkun nim ka mɛn kpāaru mu ñ
 kpɛ mu kĩrun dɔɔ go.

Meya maa daanun nim yiburu ta ñ kpɛ
 tu kīi te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wɛ bu ka nùn
 kīan sɔ,

u ñ kīi te wasi.

Yen kɔkɔɔ, ba koo nùn gemwa.

Kurɔn sesubu ba nɛɛ,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwāa
 kpia.

Amɔna sa ko nùn kua sanam mɛ ba nùn
 kīan na.

⁹ Û n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

Û n maa sāa nge kɔnnɔ,

sa ko ge kɔrewa ka dāa ye ba mɔ sedu-
 run gambo.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,
 ma nen bwāa ya sāa nge wuu kɔsobun
 wāa yeru.

Nen kīnasi u yɛ ma na bɔri yendu mɔ win
 mi.

Durɔ u nɛɛ,

¹¹ Salomɔɔ u resem tɔkan gbaaru mɔ
 Baali Hamɔɔwɔ.

Ma u gbaa te kɔsobu nɔmu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi
 nɔrɔbu (1.000) newa

bu sere gbaa ten marum sɔri.

¹² Salomɔɔ u win sii geesun gobi nɔrɔbu
 (1.000) suo u n mɔ,

kpa u win gbaa kɔsobu yen goobu (200)
 wɛ.

Nena na nen tiin resem gbaaru mɔ,

ma na tu kɔsu.

¹³ A de n wunen nɔɔ nɔ nen kīnasi,
 wunɛ wi a ra n wāa dāa gbaaru sɔɔ.

Kpaasiba kī bu gu nɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁴ a wasi suo nen kīnasi,

kpa a n sāa nge yaa kpiku ñ kun mɛ nge
 gini kpema

ye ya wāa guuru wɔllɔ mi yaka nubu
 durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u s̄aawa ȳaku kowon bweseru. U nɔni sw̄aaru wa win t̄ambun suunu s̄ɔɔ. Ba n̄n tusa win garin s̄ɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge w̄ɔɔ wunɔbu (100) u sere win s̄amburu torua. Win w̄aaru s̄ɔɔ, u Yinni Gusunɔn t̄ambu Yudaba kirɔ kua bu ka ben b̄i u s̄aanu ka ben toranu deri. Ma n kun m̄e, bwese tukunu nu koo na nu bu w̄ari. Win gari yi kooru win n̄ni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru w̄ari. Ma u Yudaban sina boko ka t̄n dabinu yoru mw̄era u ka da win temɔ. M̄eya Yeremi u maa t̄ambu Gusunɔn gari s̄ɔɔwa u n̄e, s̄ɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasin ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati s̄ɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooru Yeremin w̄aaru s̄ɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun s̄ɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya w̄aruma, wiru 52.

1 Tire ten gari yi sun s̄ɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔɔwa. Hilikiya wi, u s̄aawa ȳaku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyam̄en temɔ. ²Yudaban sina boko Yosiasin Amɔɔn biin bandun w̄ɔɔ w̄akura itase s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³U maa ka n̄n gari kua Yoyakimu wi u s̄a Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati s̄ɔɔ, ka maa Sedesiasin Yosiasin biin waati s̄ɔɔ sere n ka girari win bandun w̄ɔɔ w̄akura

tiasen suru n̄ɔɔbuse. Saa ye s̄ɔɔra ba Yerusalemu gibu yoru mw̄era ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win goro

⁴S̄ɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka n̄e, Yeremi gari kua u n̄e,

⁵u sere man m̄ome nen meron nukurɔ, u man ȳe saa ba n̄ man marubu kpa.

U man ḡɔsa u yi nenem n ka ko win goro handunian bwesenun mi bu sere man ma.

⁶Ma na n̄n wisa na n̄e, Yinni Gusunɔ, wee na n̄ kp̄e n gari gere t̄n dabinun wuswaɔɔ, domi ne biiwa.

⁷Adama Yinni Gusunɔ u man s̄ɔɔwa u n̄e, n ku gere m̄e.

Domi b̄en mi u man ḡoriɔ kpuro kon dawa.

Ye u maa man s̄ɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸N ku ben berum ko.

Domi u ko n ka man w̄a, kpa u man w̄ara karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹Ma u win n̄omu demia u nen n̄ɔɔ baba u n̄e, wee u win gari doke nen n̄ɔɔw̄.

¹⁰Yen biruwa u maa n̄e, wee gisɔ, u man yiiko w̄e bwesenu ka nin sinambu kpuron w̄ollɔ n ka nu wukiri n sura, kpa n maa wure n nu gira nge d̄a. M̄eya n maa ka nu k̄suku n kam koosia, kpa n maa wure n nu seeya.

K̄asinu yiru

¹¹Yinni Gusunɔ u maa man bikia u n̄e, mba na waamɔ mi.

Ma na n̄n wisa na n̄e, d̄aru garun k̄asa na waamɔ.

¹²Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii se u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

¹³Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

¹⁴Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya wahala ya koo na yu tem men tɔmbu kpuro wɔri.

¹⁵U koo winam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri kpa bu Yerusalemu ye tarusi bu sina yen gbāra kɔnnɔɔ nge siri kowobu.

¹⁶U koo win tɔmbu seeyasia ben kɔsa yen sɔɔ ye ba ka nùn deri, ba būnu turare dɔɔ dokea, ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sāwa.

¹⁷Adama nɛ, n be sɔɔru koowo, n kpaka sɛka kpa n se n bu sɔ kpuro ye u koo man yiire. U nɛɛ, n ku de nen tororu tu kara ben suunu sɔɔ,

kpa u ku raa man berum sosia n diiri ben wuswaaɔ.

¹⁸⁻¹⁹Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu ka sere tɔn be ba tie kpuro ba koo ka man tabu ko. Adama ba ñ kpɛ bu man kamia. Domi saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbāraru toosi, ñ kun mɛ nge gberɛ ye ba kua ka sisu, ñ kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Isireliban sikadoban durum

2 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ²n doo n bɛɛ Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ, u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kuro kpao, i ka nùn swīi gbabu tèn mi gāanu ku ra kpi.

³Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ. I sāawa win arumani ye u tii gɔsia. Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro deemewa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁴Tɛ, bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru, i swaa dakio i nɔ.

⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn deri, ba da ba kam swīi, ma ben tii ba kam kua.

⁶Ba ñ tii bikie bu nɛɛ, mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu yarama Egibitin di. Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gbaburu mi gāanu ku ra kpi.

Gbabu te sɔɔ, nim sari, dɔkɔ kpirina nu yiba, wāara maa sɛ mi.

Yen sɔna goo kun wāa mi, goo ku ra maa si mi.

⁷Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa, kpa bu ka men dāa bii duronu ka men dīa geenu di.

Adama ye ba tura mi, ba tem mɛ sankaa, ba mu disi doke.

⁸Ben yāku kowobu ba ñ bikie bu nɛɛ, mana Yinni Gusunɔ u wāa. Meya maa wooda yɛrobu ba ñ nùn gie. Ben wirugibu ba nùn seesi.

Būu wi ba mɔ Baali, win gariya Gusunɔn sɔmɔbu ba swīi ba ka gari mɔ. Ma ba da ba būnu sāwa ni nu ñ bu arufaani gaa wɛɛmɔ.

⁹Yen sōna u koo bēe ka been bibun bweseru siribu soku.

¹⁰I be ba wāa nim wōkun tem bure te ba sokumō Sipu mēerio.

I goo gōrio Kedaao

u mēeri sāa sāa u ka wa bā n mō nge bēe,

¹¹u ka wa bweseru garu tā n ten būnu kōsire

baa mē nu ñ sāa gem,
nge mē bēe, i Gusunō deri
wi u sāa been beere.

Ma i wura yē sōo i ñ arufaani gaa wasi.

¹²Yinni Gusunō u nēe,
bēe wōllugibu, i biti sooro yenin sō,
kpa i wēnu wura.

¹³Wee win tōmbu ba durum yiru kua.

Ba nūn deri, wi, wi u sāa nge nim gem
mē mu koo nōrura,
ma ba da ba būnu swīi ni nu sāa nge
dōkō kpiri ni nu ñ nim nēnumō.

Isireliban naane sarirun are

¹⁴Isireliba, i ñ sāa yobu.

Ba ñ bēe mara yoru sōo.

Ñ n men na, mban sōna been yibereba ba
bēe naa swīi nge gbeeku yēe.

¹⁵Wee ba bēe kukirisi nge gbee sinansu.

Ba been tem yānu gura,
ma ba been wusu dōo meniki,
goo maa sari mi.

¹⁶Nōfu ka Tapanesigibun tii
ba koo bēe kōni bu pōoru woka
bu ka bēe yoru mwēeri.

¹⁷Yeni ya koo bēe deema,
domi i Gusunō been Yinni deri sanam mē
u bēe kpare swaa gea sōo.

¹⁸Ì n da i tii Asirigibu
ñ kun mē Egibitigibu wē,
i ben daarun nim nōrumō,
mba i ko wa.

¹⁹I n yē ma been nuku kōsuru ka been
naane sariru ta koo bēe nōni sō.

Saa ye sōora i ko wa,
kpa i gia ma gāa kōsuna i kua mi,
ye i ka man deri,

i ñ maa man nasie.

Ne, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na
yeni gerua.

Isireliba ba sāawa nge kurō

wi u kun naane mō

²⁰Yinni Gusunō u nēe,
saa yellun di, i tii yoru yara,
i sugu ka yōni yi ba raa bēe doke kasuka.
Ma i nēe, i ñ maa kī i man yoru diiya.
Ma i da gungunu wōllō ka dāa kubeno
i būnu gasirimō i sāamō.

²¹Yellu, na been bweseru duurawa
nge resēm dāa geeru te ta kpuro kere,
adama tē, i kōsa i kua
nge resēm dāa te ta yina.

²²Baa ñ n wobura ka werem mē mu gem
durom mō,

ka mē, ko na n been disi yi waamōwa.
Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²³Amōna i ko kpī i siki i nēe,
i ñ tii disi koosi,
i ñ būu wi ba mō Baali sāwa.
I been naasun yira mēerio wōwa sōo.

I de i wura ye i kua,
bēe be i sāa nge yooyoo niu
ge ga bōsu ga durōbu kasu.

²⁴Bēe be i sāa nge gbeeku keteku niu
ge ga gbaburun dōone mō.

Gen yōobun saa sōo,
ga ra n yōōkumōwa,
goo kun kpē u gu yōrasia.
Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
ya ku ra wasire yu ka gu wa.
Domi ya ra gu deemēwa gen yōobun saa
sōo.

²⁵Bēe Isireliba, na nēe,
i ku būnu gasiri sere been baranu nu
diira,

kpa nim nōru gu bēe go.

Adama i ñ wure.

Ma i nēe, n ñ koorō,
domi niya i kī,
i ko maa nu swīi i sāwa.

Ba koo Isireliba seeyasia

²⁶ Nge me sekuru ta ra gbenɔ mwe
bà n nùn mwa subaru sɔɔ,
nge meya bee Isireliba ka been sinambu
ka been wirugibu ka been yāku kowobu
ka Gusunɔn sɔmɔbu i ko i sekuru wa.

²⁷ Domi i būu dāru sokumɔ been baaba,
ma i maa kperu sokumɔ been mero.
Wee bee Isireliba kpuro i man biru kisi,
i n̄ maa man meerimɔ.

Adama ì n wāa wahala sɔɔ,
i ra n̄ewa, n seema n bee faaba ko.

²⁸ Bee Yudaba, been bwāaroku ni i tii
sekua

nu ka been wusu geeru ne mi,
mana nu wāa.

Nu seewo nu bee faaba ko wahalan saa
sɔɔ

nùn n koo kpī.

²⁹ Mban sōna i ka man sikirinamɔ.

Wee bee kpuro i n̄ ka man yōre.

³⁰ Kam sɔɔra na bee seeyasia.

I n̄ nen seeyasia bi garisi gāanu.

I Gusunɔn sɔmɔbu wɔri i go
nge me gbee sunɔ ga ra yaa wɔri gu go.

³¹ Bee Isireliba, bee be i tie, i ne, Yinni
Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.

Na bee s̄awewa nge tem mi gāanu ku
ra kpi?

Na bee s̄awewa nge yam wōku
nanumguru?

Mban sōna bee nen tumbu i gerumɔ i m̄,
i tii m̄,

i n̄ ḡsiramamɔ nen mi.

³² W̄ndia u ra win bura yānu duari ro?
Kurɔ kpao u ra win s̄nditia duari?

Am̄na bee nen tumbu i ka man duari n
ka t̄e me,

na n̄ mam yen t̄ɔnun geeru yē.

³³ I durɔ dama bwisi m̄ sere kurɔ tanɔbu
ba yi giamɔ been min di.

³⁴ Wee t̄n be ba n̄ toren yem mu yiba
been yabenɔ

be, be i n̄ ka gāa k̄sunu ganu mwe.

³⁵ Ka me, i tii sokumɔ be ba deere.

Ma i m̄, ne, Yinni Gusunɔn m̄ru yu bee
doonari.

Adama kon bee siribu soku yèn s̄ i m̄,
i n̄ durum m̄.

³⁶ Mban sōna i sirene i ka swaa k̄si.

Egibitigiba koo bee sekuru doke
nge me Asirigiba bee kua.

³⁷ Kpa i yari min di i n̄ tuke.

Domi ne, Yinni Gusunɔ na be i naane s̄a
mi yina.

I n̄ maa somiru garu wasi ben min di.

Isireliba

ba s̄awa naane sarirugibu

3 Yinni Gusunɔ u maa n̄e,
goo ù n win kurɔ yina,
ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
Aawo. Ù n kua me, ya koo win tem disi
doke.

Adama bee Isireliba, i kua me.

I da i būu dabiru s̄amɔ,

ma i k̄i n̄ maa bee mwaama.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

² I seewo i meeri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara wāa t̄en mi i n̄
būnu s̄awa.

Wee, i ra būnu kasu

nge me kurɔ tanɔ u ra win k̄nasibu kasu.

I s̄a nge Daarubu swaa dio be ba ra n
tumbu mara sw̄e sɔɔ.

Ma i tem me disi doke been būu gasiribu
ka been nuku k̄surun s̄.

³ Yen sōna gura kun t̄aramɔ

bu sere n̄e, ya koo ne.

Adama ka me,

i būnu gasirimɔ i d̄ɔwa.

Sekura kun bee m̄.

⁴ Wee t̄ē, i man n̄ɔguru suemɔ i m̄,

i man n̄ɔguru m̄ i gerumɔ

nena na s̄a been baaba,

i maa man k̄iwa saa been piiburun di.

⁵ Ma i bikiamɔ,

ko na n̄ ka bee m̄ru s̄awa sere ka
baadom̄m̄ɔ?

Bɛɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
adama i kōsa m̀̀ i dɔɔ
nge m̀̀n nɔɔ i kī.

Yudaba ka Isireliba,

i de i gōru gosia

⁶Yudaban sina boko Yosiasin waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sōɔwa u nɛɛ, a wa ye Isireliba ba m̀̀? Ba sāawa mem nɔɔ sariba. Wee, ba da mi gungunu ka dāa kubenu wāa kpuro, ba būnu sāamɔ. ⁷Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii sōɔwa na nɛɛ, bà n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba ò wurame. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta sāa nge kurɔ naane sarirugii, ben tii ba wa me. ⁸⁻¹⁰Isireliba ba tem me disi doke ben būu gasiribun sō ka ben sekuru sarirun sō te baawure u gerumɔ. Ma ba būu sāamɔ kpenu ka dānun nuurɔ. Yen sōna na bu yina ma na bu yinabun tireru wē. Ka me, na wa Yudaba ba ò berum kue. Ba dawa ba būnu gasira ben tii. Ba ò wurame nen mi ka ben gōru kpuro. Weesu sɔɔra ba yō.

¹¹Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sōɔwa u nɛɛ, baa me Isireliba ba sāa mem nɔɔ sariba, ba sanɔ bo ka sere Yudaba. ¹²Yen sō, a doo sōɔ yēsan nɔm geu gia a Isireliba gari yini sō a nɛɛ, bu wurama, na ò ka bu nɔnu kōsu mɛerimɔ.

Domi na sāawa wɔnwɔndugii.

Na ku ra mɔru ko n ka te.

¹³Bu gesi ben durum wuro.

Bu wuro ma ba ò ka man yōre,

nɛ, Gusunɔ ben Yinni.

Domi ba da ba būnu gasira dāa kubenɔ.

Ba yina bu nen gari swaa daki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴Bu wurama nen mi, be, bii mem nɔɔ sariba. Domi na sāawa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sìn mi ba wāa kpuron di, baa ò n tɔn turon na, ò kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Sionɔ. ¹⁵Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu wē be nen gōru ga kī. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶Ba koo marura bu dabia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba ò maa nen woodan kpakororun gari m̀̀. Goo kun maa ten bwisikunu m̀̀. Goo kun maa tu yaayamɔ u nɛɛ, mana ta wāa. Goo kun maa ten kōsire m̀̀. ¹⁷Saa ye sɔɔ, nen sina gɔna ya ko n wāawa Yerusalemɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen yīsirun sō. Ba ò maa ben bwisi kōsi swīimɔ. ¹⁸Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sōɔ yēsan nɔm geu gian di. Kpa bu sina tem me sɔɔ me na ben baababa wē ba tubi di.

¹⁹Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, kon daa bɛɛ Isireliba kowa nen bii kīnasibu,

kpa n bɛɛ tem gem wē

me mu buram bo handunia yeni sɔɔ.

Na raa tamaa i ko man sokuwa been Baaba,

kpa i ku maa man deri.

²⁰Adama i man tɔnu kam kom kua

nge me kurɔ naane sarirugii u ra win durɔ kue.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wɔllɔ.

Ase Isirelibara ba kuuki m̀̀ ba būnu kanamɔ,

domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,

ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni duari.

²²Bɛɛ, bii mem nɔɔ sariba, i wurama nen mi.

Kon beɛ beɛn mem nɔɔbu sariru suuru
kua.

Ma Isireliba ba neɛ, Gusunɔ, wuna a s̄aa
besen Yinni.

Bese wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema b̄uu ni sa raa s̄aamɔ guunu
wɔllɔ sa kuuki m̄ɔ,
nu s̄aawa weesu.

Adama Gusunɔ besen Yinni,
wuna a s̄aa bese Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa besen birun di sa waamɔ b̄uu
wi ba m̄ɔ Baali,

wiya u besen baababan gbean d̄ianu di
kpuro,

ka maa ben ȳānu ka ben ketɛba ka sere
ben bibu.

Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ

kpa su besen beɛre sariru wukiri nge
bekuru.

Domi bese ka besen baababa
sa wune Gusunɔ besen Yinni torari.

Saa besen birun di n ka gisɔ girari
sa ñ wunen gere wure.

4 Yinni Gusunɔ u neɛ,
beɛ Isireliba,

ì n kī i wurama nen mi, i ko kpī i
wurama.

Ì n beɛn b̄uu s̄āaru deri, i ñ maa
yaayaare m̄ɔ,

² i n da b̄ore gem sɔɔ ka ḡɔru deɛrɔ,

i neɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru,

saa yera bwese tukunu nu koo domaru
wa nen min di,

kpa bu woo kana nen s̄.

³ Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ Yudaba ka
Yerusalemugibu s̄ɔɔmɔ na m̄ɔ,

i gbee kpaanu kasirio, i d̄āa d̄ɔɔ go.

I ku ra maa beɛn d̄ianu duure s̄āki sɔɔ.

⁴ Geema, i bango s̄aa wasi sɔɔ.

Adama n tiewa i man tii w̄ɛ,

kpa nen m̄aru yu ku raa yabura nge d̄ɔɔ,

wi goo kun kp̄ɛ u go,

domi beɛn nuku k̄s̄uru ta kp̄ā.

Ba Yudaba w̄arima

⁵ Yeremi u neɛ,
i Yudaba s̄ɔɔwɔ kpa i gb̄ara
Yerusalemɔ.

I kɔba soowo tem me kpuro sɔɔ.

I nɔɔgiru suo ka dam i neɛ,

bu mennama bu da wuu si su gb̄aranu
mɔ sɔɔ.

⁶ Bu gidi b̄ora sueyo Siɔni gia

bu duki yakuro bu ku ȳra.

Domi Gusunɔ u koo de k̄sa yu na
saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di.

⁷ Yibere be ba ra bwesenu kam koosie
ba seewa ben w̄āa yerun di nge gbee
sunɔ

ge ga tii demiamɔ gen bweun di,

ba wee bu ka tem me kam koosia.

Bee Yudaba, ba koo beɛn wusu k̄s̄uku
kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun s̄

kpa i swī i weeweenu ko,

domi Yinni Gusunɔn m̄aru kun sun
doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u neɛ,

yen t̄ɔɔ te sɔɔ,

sina boko ka win sina asakp̄ɔbu ba koo
mwia kpana

kpa ȳāku kowobu bu biti soora,

kpa Gusunɔn s̄ɔmɔbu bu n̄su nene,

¹⁰ bu neɛ, ne, Yinni Gusunɔ

na be, Yudaba ka Yerusalemugibu n̄ni
w̄kua

ye na neɛ, ba koo b̄ori yendu wa.

Wee t̄ɛ ba woburu s̄andi ben w̄iɔnɔ.

Yibereba ba Yudaba sikerene

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu s̄ n neɛ,

wee, woo ga wee saa gbaburun guunun
di,

gu ka nen t̄ambu Yudaba swee.

Woo ge, ga ñ s̄aa fere fere

nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko n dam m̄wa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.

T̄ɛwa kon bu siri.

¹³Ma Yudaba ba nee,
gbera sun di, domi sa kam kua.
Wee, wi u koo sun kam koosia u siimo
nge guru wiru.
Win tabu keke yi saa nge guru woo.
Ma win dumi yi guno bakeru saabu kere.

¹⁴Yinni Gusuno u nee,
bee Yerusalemgibu,
sere saa yerà i kī i n kōsa bwisikumō.
I been gōrusu deerasio, kpa i faaba wa.
¹⁵I swaa dakio gari yi ba ka na Danun
tem di
ka Efaraimun guunun di
ba nee, kōsa wee.

¹⁶I ye bwesenu kpuro nōsio.
Kpa i ye Yerusalemgibu sō i nee,
yibereba ba wee saa tontonden di.
Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki
koosi.

¹⁷Kpa bu Yerusalemu sikerena
nge be ba gberu kōsu.
Domi yen tumbu ba man seesi.
Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.
¹⁸Bee Yudaba, geema wahala ya bee
nōni sōowa sere been woo sōndō.
Adama ya sāawa been kom kōsum ka
been nuku kōsurun are.

Yeremi u wasikiramō

win tōmbun wahalan sō

¹⁹Yeremi u nee,
nen nuki man wuririmō ma nen torora
kara.
Na n̄ kpē n nō mari wahala yenin sō.
Na tabun kōba nōkō. Bu wee.

²⁰Ba sun nōsiamō ma ba wuu dabinu
kōsuka.
Tem me kpuro mu kam kobu dōwa.
Subaru sōkra ba na ba besen tabu
kowobun kuu bekuruginu wukura.
Ma ba nu gura ba ka doona.

²¹Sere domma na kon yibereban gidi
bōra waamō,
kpa na n kōban swīi nōkō tāa tāa.

²²Ma Yinni Gusuno u nee,

wee, nen tōmbu ba n̄ bwisi mō.
Meya ba n̄ man yē.
Ba sāawa gari bakasu.
Ba kōsan kobun bwisi mō,
adama ba n̄ gean kobu yē.

Kam kobu wee

²³Na tem mēera ma mu sāa bitam,
gāanu sari men wōllō.

Na maa wōllu mēera,
na deema yam bururam sari mi.

²⁴Na guunu mēera, na wa wee,
nu wōruma. Ma gungunu nu bāarimō.

²⁵Na maa mēera na wa wee,
tōnu sari tem sō.
Ma gunōsu su yarina kpuro.

²⁶Na tem mēera me mu raa sāa tem
gem.

Na deema wee, mu kua tem saaram.
Ma wuu si su wāa mi, su wōruka.

Yinni Gusunowa u ye kua win mōrun
saabu.

²⁷Yinni Gusuno u nee,
u koo tem me gōsia tem saaram,
adama u maa nee,
u n̄ derimō mu n̄ sāa me ka baadommas.

²⁸Yen sō, tem mu ko n̄ gōw wooru sō,
kpa wōllu tu yam fira.

Domi u himba yi kō, u n̄ maa biru wurō.

²⁹Ye wusu kpuron tōmbu ba maasōbu
ka ten towobun wōkinu nua,
yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba wōriki dāa sōsō ma gaba dua kpee
baaba sō.

Ba wuu si deri su kua bansu.

³⁰Wune Yerusalemu, buraru mba kaa
maa tii kua.

Kaa tii beku wunōmgiru kasuawa a
dewe,

kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?
Kam sōkra kaa tii buraru kua.

Wee wunen kīnasibu ba nun tusa
ba kasu bu nun go.

³¹Na wuri ka weeweenu nōkō
nge tōn kurō wi u yiire u kī u win bii
gbiikoo ma.

Ase Yerusalemun nɔɔwa ga nɔɔramɔ mi.
Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
ya kam kuawa.
Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

Yerusalemugibun toraru

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ
kpuro swiɛyɔ.

I doo ka mi tɔmba ra menne i kasu
ì n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
ma u ra gem gere.

Ì n yɛro wa,

saa ye sɔɔra ne, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn
durum wɔka.

²Ma Yeremi u nɛɛ,
wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
ka Yinni Gusunɔn wɔaru,
adama weesu sɔɔra ba bɔri yi mɔ.

³Yinni, n ò wi u gem swii, wiya a kasu?
Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru
kua.

A bu nɔni sɔɔwa, adama ka me, ba ò
gãanu gie.

Ben gɔru ga bɔbiawa nge kperu.
Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴Ma na nɛɛ, ba sãawa nge bibu,
ba mɔwa nge gari bakasu.
Domi ba ò wunen swɛɛ yɛ,
ba ò maa wunen woodaba yɛ.

⁵Kon gɔsira n da be ba bukuren mi,
kpa n ka bu gari ko.

Domi be, ba wunen swɛɛ yɛ,
ba maa wunen woodaba yɛ.
Wee, ben tii ba nun yina
nge yãa te ta wɛɛ yina
ma ta yi kasuka.

⁶Yen sɔna bà n dua dãa sɔɔwɔ,
gbee sinansu su ra bu go.
Bà n dua yakasɔ,
gbeeku bɔnu nu ra bu go.

Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔɔru
bwɛɛye

ben wuun gb̄ararun kɔnnɔwɔ,
be ba yara min di,
gu ka bu sɛre gu kasuku.

Domi ben toranu nu dabia.

Ben naane sariru ta kpã.

⁷Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
mban sɔna kon nen tɔmbun durum
wɔka.

Domi wee, ba man deri
ma ba bɔrumɔ ka b̄unun ȳisinu.

Na bu debia,
adama b̄una ba ka arukawani b̄okua
ba nu gasirimɔ.

⁸Ba sãawa nge dum dwɛɛ yi yi deba
yi wuri mɔ yi kurɔbu gire.

Nge mɛya ba ra n ben berusebun kurɔbu
naa gire,
ba n kpeeki mɔ.

⁹Mban sɔna na ò ko n bwese teni mɔru
kɔsie,
kpa n tu sɛɛyasia yenin sɔ.

¹⁰Ne, Yinni Gusunɔ,
kon bu yiberɛba surema,
be, be ba sãa nge nen resem gbaaru.

Ba koo ten kara sura
kpa bu ten dãa kãasi b̄ɔɔri yi yi ò sãa
negii.

Adama ba ò gbaa te kam koosiamɔ
kpuro.

¹¹Mɛya kon ko domi Isireliba ka
Yudaba
ba ò ka ne turo ȳɔre.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹²Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireliba ba man siki
ba nɛɛ, na ò dam gam mɔ.
Kɔsa kun maa bu deemamɔ.

Ba ò tabu wasi,
ba ò maa gɔɔru wasi.

¹³Nen sɔmɔbun gari yi maa sãawa nge
wom dirum.

Ben goo ku ra bu gari gee sɔ.

Ba maa gerumɔ ba mɔ,
sɔmɔ ben gari yi wɔri ben tii sɔɔ.

¹⁴Yen sɔ, ne, Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni,
na nɛɛ, ye ba ka gerua me,

wee, nen gari yi ko n s̄a nge d̄ō wune
Yeremin n̄ō s̄ō,
kpa nen t̄n be, ba n s̄a nge d̄ā ye d̄ō
wi, u koo mwa.

¹⁵ T̄ē beē nen t̄mbu, Isireliba,
kon beē bweseru garu surema tontonden
di.

Bwese te, ta dam m̄o
ta raa maa w̄awa saa yellun di.
I ñ maa ten barum n̄ōm̄o.

¹⁶ Ba s̄āawa tabu dur̄ōbu be kpuro.
Ben s̄ēnun saabu,
gonu ra n yibawa sika.

¹⁷ Bwese te, ta koo beēn d̄ianu kam
koosia,
ka beēn bibu, ka beēn yaa sabenu, ka
beēn d̄ā marum,
kpa bu beēn wuu si su gb̄aranu m̄o tabu
w̄ri,
bu k̄suku,
s̄i s̄ō beēn ȳiȳōbu w̄ā.

¹⁸ Adama yen t̄ō te, n ñ beē kpuro
kon kam koosia. ¹⁹ T̄ē Yeremi, b̄a n n̄ē,
mban s̄ōna n̄ē, Gusun̄o ben Yinni na bu
yenin bweseru kuamm̄e, kaa bu wisiwa
a n̄ē, ba man deri ba ka t̄n tukobun
b̄ūnu na ben tem̄o ba s̄āam̄o. Nge meya
ben tii ba koo da bu t̄n tukobu s̄a tem
tukum̄o.

Gusun̄o u win t̄mbu kir̄o m̄ò

²⁰ Yinni Gusun̄o u n̄ē,
i Yak̄obun bweseru s̄ōw̄o,
be, be ba s̄ā Yūdaba, i n̄ē,
²¹ bu swaa dakio ye na bu s̄ōw̄o.
Ba s̄āawa nge w̄k̄obu, ba ñ bwisi m̄o.
Ba n̄ōni m̄o, adama ba ñ yam waam̄o.
Ba swasu m̄o, adama ba ñ gari n̄ōm̄o.
²² Ba ñ koo man nasia?
Ba ñ koo diiri nen wuswaa?
Nena na dera yani s̄ēri yi nim w̄k̄un
nim gunua.
Ma na n̄ē, mu ñ maa saram̄o
mi na men n̄ō bura yeru yi mi.
Miya mu ko n w̄ā sere ka baadommāo.

Baa me nim kurenu nu ra se, nu ñ dam
m̄o.

Baa me nu ra w̄aki, mu ku ra gam de.
²³ Adama be, nen t̄mbu, ba s̄āawa mem
n̄ō sariba.

Ba ra ka man m̄aru ko kpa bu man deri.
²⁴ Ba ku ra tii s̄ō bu n̄ē,
bu n̄ē, Yinni Gusun̄o nasia,
n̄ē wi na ra bu gura w̄ē
w̄ō ka w̄ō yen saa s̄ō,
kpa n maa saa yi bu ka d̄ianu ḡē.

²⁵ Ba n ȳē ma ben durum ka ben toranun
s̄ōna

ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
²⁶ Domi ben suunu s̄ō t̄n k̄soba w̄ā.
Ba ra t̄mbu ȳēri beriewa bu ka bu
mw̄ēri

nge be ba ra gun̄osu taa yinue.

²⁷ Takiwa ya ra n yiba ben yenus̄o,
nge me gun̄o taason gun̄o diru
ta ra n gun̄osu yiba.

Nge meya ba kuura ma ba dam kua.

²⁸ Ba d̄ia geenu di ma ba b̄oria.
Ba ra k̄ōsa kowa yu banda.
Ba ku ra ka gobeku yine, ñ kun me s̄āaro.
Ba ku ra bu ben gem w̄ē.

Kpa ben tii ba n kuuram̄o.
²⁹ Mban s̄ōna na ñ kon bwese teni m̄aru
k̄ōsie,

kpa n bu s̄ēyasia yenin s̄ō.

³⁰ Wee, nen t̄mba ḡā k̄ōsunu m̄ò tem
me s̄ō.

³¹ Ben s̄ōm̄ōbu ba gari weesugii m̄ò.
Ma ȳaku kowobu ba ben tiin arufaani
kasu.

Ma nen t̄mbu ba bu yen dam k̄ēm̄o.
Sanam me kpuro ya koo n̄aru ko, am̄ona
ba koo ko.

Yib̄ereba ba Yerusalemu tarusi

6 Beē Benyamēeba,
i duki yakuro Yerusalemun di.
I k̄ōba soowo Tekōa.
I ȳireru koowo Beti Hakeremūo.
Domi n̄ōni sw̄ā bakaru ka kam kobu
sisi,

saa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di.
²Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ ge kɔsuku.
³Wee, tɔmba ye wɔrim wee nge kparobu ka ben yaa sabenu. Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena. Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.
⁴Ba kuuki mɔ ba mɔ, i de su se sɔɔ sɔɔ gbāara su wuu ge wɔri. Adama tē sɔɔ kpa, yam maa tīramɔ.
⁵Ŋ n men na, i de su se wɔkuru su da su gen dii geenu kɔsuku.
⁶Ma Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu dāa bɔɔrio kpa bu ka ye sasanu gira bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛɛyasia yèn sɔ yen tɔmba dam dɔrenamɔ.
⁷Nge mɛ dɔkɔ ya ra nim swī mu n kokumɔ, nge meya Yerusalemugibun nuku kɔsuru ta ra n sɔɔsiramɔ. Daa bɔɔbɔya ka kam kobun kookoosun gariya yi ra n nɔɔramɔ mi. Na ra n waamɔ baadomma ba tɔmbu nɔni sɔɔmɔ ba bu mɛera mɔ.
⁸Ŋ n men na, bɛɛ Yerusalemugibu, i nen sɔɔsiru laakari koowo, kpa n ku ra nen tii gawa saa bɛen min di n bɛen tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mem nɔɔbu sariba

⁹Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ba koo Isireli be ba tie gura mam mam nge mɛ ba ra dāa binu sɔri ba kun gāanu deri.
¹⁰Ma Yeremi u wisa u nɛɛ, wara kon gari sɔ, kpa n nùn kirɔ ko. Wara koo man swaa daki. Wee, ba swaa tau. Ba ñ kpē bu laakari ko.

Ben mi, wunɛ Yinni Gusunɔn gari yi ra bu sekuru kowa. Ba ku ra kā bu yi nɔ.
¹¹Yinni Gusunɔ, wee, na ka tɔn be mɔru mɔ wunen sɔ. Na kpana n tii nɛnɛ.
 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a de mɔru ye a man kuammɛ mi, yu wɔri bibu sɔɔ be ba dweemɔ dāa saanɔ, ka sere maa aluwaasiban wuunu sɔɔ. Domi kurɔbu ka durɔbu ka tɔkonu, kpurowa ba koo gura bu ka doona.
¹²Kpa ben yenusu su ko gabugisu ka ben gbea ka ben kurɔbu. Domi kon tem mɛ kpuron tɔmbu nen dam sɔɔsi.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
¹³Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka damgibo, ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire. Nen sɔmɔbu ka yāku kowobun tii, ba ra n weesu mɔwa.
¹⁴Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru sāawa, ba n mɔ, alafia wāa, adama alafia gaa sari.
¹⁵Ŋ weenɛwa sekuru ta n bu mɔ, kɔsa ye ba mɔn sɔ, adama ba ñ sekuru mɔ. Ba ñ mam wure ma ba tore. Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi. Ba koo fukura bu wɔruku dɔma te kon bu sɛɛyasia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.
¹⁶Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i seewo i swɛɛ mɛeri i bɛen yellun swaa bura ye kasu i swīi, kpa i wa i n wāa bɔri yendu sɔɔ. Adama ba wisa ba nɛɛ, sa ñ ye swīimɔ.
¹⁷Gusunɔ u nɛɛ, na bɛɛ kɔsobu wɛ i ka ben kɔban swīi swaa daki.

Adama ba wisa ba n̄e,
sa ñ swaa dakim̄.

¹⁸Yen s̄, u n̄e, b̄e bwese ni nu tie,
i swaa dakio i n̄o ye ya koo nen t̄mbu
deema.

¹⁹B̄e temgibu, i waawo.

Wee kon nen t̄mbu k̄sa sure.

Yera ya ko n s̄a ben bwisikunun are.

Domi ba ñ nen gari swaa daki,
ma ba nen woodaba gema.

²⁰Na ñ ben turaba ye ya wee Seban di
ñ kun me d̄a kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata
m̄ s̄arun s̄.

Na ñ ben ȳaku d̄ō mwaararuginu k̄i.
Meya ben ȳaku ni nu tie, nu ñ maa man
w̄rem̄.

²¹Yen s̄na kon bu sokuratia dokea,
kpa baababa ka ben bibu,
t̄nu maa ka win b̄r̄o
bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba w̄rima

²²Yinni Gusun̄o u n̄e,
wee bweseru gara sisi
saa s̄ō ȳsan n̄m geu gian di
mi n toma.

Bwese ten t̄mbu ba dam m̄.

²³Ba tennu ka yaasi neni.

Ba nuki sosu, ba ñ w̄n̄w̄ndu m̄.

Ma ba kukirim̄ nge nim w̄kun nim.

Ba ȳōwa dumi w̄ll̄o,
ma ba ȳō sw̄e sw̄e, ba tabun s̄ōru s̄a
bu ka wun̄e Yerusalemu w̄ri, wun̄e wi a
s̄a Sīni.

²⁴Yerusalemugiba n̄e,
ye sa ben labaari nua,
yera besen ḡoma dwiia.

Sa wurura nge t̄n kuru
wi u yiire u k̄i u ma.

²⁵Goo u ku raa yari u da sw̄ē.

Goo ku raa maa yari u da yakas̄o.

Domi yibereba ba w̄a mi,
ba ben takobiba neni.

T̄mba berum soore baama.

²⁶Yinni Gusun̄o u n̄e,

b̄e nen t̄mbu, i saaki p̄ra s̄keo
kpa i tii torom wisi nuku sankiranun s̄.
B̄en baawure u ḡō sw̄īȳo
nge wi u win bii teeruru bia.
I wuri koowo ka n̄ni ȳiresu.
Domi wi u koo b̄e kpeerasia
u koo b̄e w̄riwa subaru s̄ō.

Isireliba ba swaa tau

²⁷Yinni Gusun̄o u n̄e,
wun̄e Yeremi, na nun yi a ka nen t̄mbu
s̄wa
nge m̄ seko u ra sii geesu s̄we,
kpa a ka ben daa gia.

²⁸Ma Yeremi u n̄e,
t̄n be, ba s̄awa wee kowobu ka mem
n̄ō sariba.

Ba b̄ōbuwa nge sisu. Be kpuro ba
sankirewa.

²⁹B̄a ñ sisu ka p̄erum d̄ō doke ba wure,
ye kpuro ya ra yandewa,
kpa p̄erum m̄, mu sii si s̄wa.

Adama kam s̄ōra ba Isireliba s̄wa.

Ben t̄n k̄sobu ba ñ wunaram̄,

³⁰ma ba bu sokum̄ sii si su ñ gea s̄a.

Domi Yinni Gusun̄o u bu biru kisi.

Yeremi u waasu m̄

Yinni Gusun̄on s̄a yera

(I maa meerio 26:1-19)

7 Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄ōwa u n̄e,
²a doo a ȳra nen s̄a yerun k̄n̄-
n̄ōw̄ a n̄e, yeniwa ne, Yinni Gusun̄o na
gerua. Na n̄e, be Yudaba, be, be ba ra
gesi du saa k̄n̄n̄o minin di bu ka man s̄a,
bu swaa dakio bu n̄. ³Ne, Gusun̄o Isire-
liban Yinni, ne wi na w̄llu ka tem m̄,
na gerua na n̄e, bu ben sanu sanusu ka
ben daa k̄sio. Saa yera kon de ba n w̄a
tem m̄ s̄ō. ⁴Bu ku ben naane doke dii
teni s̄ō ba n m̄, ne, Yinni Gusun̄on s̄a
yera mi! ⁵B̄a ñ ben sanu sanusu ka ben
daa k̄sa, ma ba gea kuanamme, ⁶ma
ba kun s̄ōbu ka ḡminibu ka gobekuba
dam d̄rem̄, ma ba kun maa t̄nu wi

u kun gāanu kuen yem yarimɔ, ma ba kun būnu sāmɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷saa yera kon de ba n wāa tem me sɔɔ me na ben baababa wē, ba n mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸Adama wee gari weesugiiya ba naane sāa yi yi ñ arufaani gaa mɔ. ⁹Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tumbu goomɔ, ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwee weesuginu mɔ, kpa ba n būu wi ba mɔ Baali turare dɔɔ dokeamme, kpa ba n maa būu sāaru mɔ te ba ku ra raa ko. ¹⁰Kɔsi yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na bu yōra dii tèn mi ba ra man sã ba n mɔ, sa yakiara yibereban nɔman di. ¹¹Ba tamaa dii tèn mi ba ra man sã ta sãawa gbenɔbun wāa yeru? Domi me-suma na waamɔ.

¹²Ñ n men na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man sã meeri. Kpa bu wa nge me na mu kua nen tumbu Isireliban daa kɔsan sɔ. ¹³Tē, yèn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba ñ man swaa daki, na bu soka ma ba ñ man wurari, ¹⁴yen sōna kon nen sāa yee tē sɔɔ ba ben naane doke ka tem me na be ka ben baababa wē kam koosia nge me na Silo kua. ¹⁵Kon bu gira bu tonda nen wuswaan di nge me na ben mero bisibu Isireliba gira.

Gusunɔ u Yeremin

kanaru yina Yudaban sɔ

¹⁶Wune Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi na ñ nun swaa dakimɔ. ¹⁷A ñ waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu marosɔ ka sere Yerusalemun swee sɔɔ? ¹⁸Bibu ba dāa guramɔ būu yāku-nun sɔ. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ sɔrumɔ būu sāa yenɔ. Tɔn kurɔba pēe som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka būu wi ba mɔ Asitaate ka sere maa būnu ganu sã, kpa bu ka man torari.

¹⁹Adama ka gem, n ñ ne ba torarimɔ, beya ba tii sekuru dokemɔ.

²⁰Yen sōna na nēe, kon de nen mɔru yu wɔri nen sāa yee te sɔɔ, ka tumbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka dāaɔ ka sere maa dīanu sɔɔ. Nen mɔru ye, ya ko n gbisimɔwa, ya ñ suremɔ.

Yudaban mem nɔɔbu sariru

²¹Wee ye ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua na nēe, i ra yākuunu ko ñn sukum i ra di, ka yāku dɔɔ mwaararginu, adama n buram bo i ni kpuro menna i bæeyam di. ²²Domi na ñ been baababa yākuuru garu yiire dɔma te na bu yara saa Egibitin di. ²³Ye na bu yiire yera, bu nen gari nɔɔwɔ, kpa na n sāa ben Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tumbu. Bu nen wooda kpuro swiīyɔ ye na bu wē, kpa ben wāaru tu wēra. ²⁴Adama ba ñ swaa tem kpī bu nen gari nɔ. Ben tiin gōru kīra ba swī, ma ben daa kɔsa ya sosi. ²⁵Saa dɔma tèn di been baababa ba yara Egibitin di sere n ka giso girari, na ra n bee nen sɔmɔbu gɔriammewa saa baayere. ²⁶Adama i swaa taaya i ñ man swaa daki. Ma i kɔsa kua n kere ye been baababa ba kua.

²⁷Wune Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba ñ nun swaa dakimɔ. À n maa bu soka, ba ñ nun wurarimɔ. ²⁸Ka me, a bu sɔɔwɔ a nēe, ba sāawa bwese te ta ku ra Gusunɔ ten Yinnin gari nɔ. Tora tee teya ba ra n mɔ baa ù n bu seeyasia. Gem ku ra n maa wāa ben nɔɔ.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinmun wɔwɔ

²⁹Yinni Gusunɔ u nēe, Yudaba bu ben seri buro bu kō yi yi sɔɔsimɔ ma ba sāa negibu. Bu yɔwɔ guuru wɔllɔ, kpa bu gɔɔ swī. Wee ba nen mɔru seeya,

ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kōsa kua nen nōni sō. Ba ka būnu dua diru mi ba ra man sā, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba būu turanu bana Tofetiō, Beni Hinōmun wōwā bu ka ben bibu yāku dō mwaararuginu ko mi, yāku nīn bweseru na nē mam gōru doke n bu sō bu ko.

³² Yen sōna tōnu ganu sisi nī sō ba nē maa wōwa ye sokumō Tofeti nē kun mē Beni Hinōmu. Ba koo ye sokuwa tōn goo yeru. Miya ba koo tōmbu sike yēn sō ayeru maa sari gam. ³³ Gunōsu ka yēe yi koo tōn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sō sō, ba nē maa nuku dobu kuuki mō wuu si sō. Mēya ba nē maa kurō kpaarun womusu nōwō mi. Domi tem mē, mu koo kowa bansu.

8 Yinni Gusunō u nēe, yen tō te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpōbun kukunu sikia sikirun di ka ben yāku kowobuginu ka ben sōmōbuginu ka sere maa Yerusalemun tōmbuginu. ² Sō sō, nu ko n sō soore. Wōkuru kpa nu n wāa suru ka kperin tarum sō. Ba nē maa nu guramō bu sike. Nu koo kowa taaki tem sō. Domi sō ka suru ka kperi yiya ba raa kīa ma ba yiira ba yi sāwa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kōsagii be sō, mi na bu yarinasia kpuro, gōwa ba ko n kī n kere wāaru. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mō

⁴ Yinni Gusunō u Yeremi sōwā u nēe, a nen tōmbu bikio a nēe, tōnu ù n wōruma, u ku ra se? Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wurame?

⁵ Nē n men na, mban sōna nen tōmbu Yudaba

ba swaa kōsa swī ba dō.

Ba yōrariwa dim dim ben weesu sō

ba n būnu sāmō.

Ba nē kī bu gōsirama nen mi.

⁶ Na yō sēe na bu swaa daki ka laakari. Ba gari gerumō yi yi nē asansi gaa mō. Ben goo kun gōru gōsiamō win nuku kō-surun di,

u nēe, mban sōna u yeni mō.

Be kpuro ba ben tiin swaa swīwa nge duma ye ya wāa tabu sō.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu yē saa ye n weene nu sī

ka saa ye n weene nu wurama nin wāa yerō.

Adama nen tōmbu ba nē nen wooda yē ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunō u maa nēe, amōna ba koo ka kpī bu nēe ba bwisi mō. Beya ba nē Gusunōn wooda mō.

Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gōsiawa.

⁹ Wee bwisigiba nē, Yinni Gusunōn gari gema.

Ma ba yibereban yina mwaara ba wāa biti ka sekuru sō.

Nē n men na, bwisi yirā ba maa mō.

¹⁰ Yen sōna nē, Yinni Gusunō, kon de yibereba bu ben kurōbu ka ben gbea mwēeri.

Domi saa ben bwēebwēebun di

n ka girari ben damgibō,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sōmōbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n mō.

¹¹ Ba ra n nen tōmbun wahala atafiiru sāawa,

ba n mō, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.

¹² Nē weenewa sekuru tu bu mwa kōsa ye ba mōn sō.

Adama sekura ku ra bu mwe bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sōna ba koo wōruma bu gbi

dama te kon bu seeyasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u nee,
gbaa wuko u ra win dīanu gēwa u
menna.

Adama wee, na kī n nen dīanu menna
Isireliban mi,

ma na deema ba sāawa nge reseɓ
ñ kun me nge figie ye ya wurusu della
ya ñ binu mɔ.

Yen sōna kon bu deri swaa sarobun sō.

¹⁴ Yūdaba ba nee,
mban sōna sa sō mini.

I de su menna

kpa su da wuu si su gbāranu mɔn mi,
sa n gɔɔ mara.

Domi Gusunɔ besen Yinni u yiwa su gbi.

U koo sun nim dēegim nɔrusia,
yèn sō sa nùn torari.

¹⁵ Wee, sa tamaa wāara koo kɔsi,
adama ya ñ koore.

Sa tamaa saa gaa wee yè sɔɔ besen nɔni
swāaru

ta koo kpe,
adama nandaba bu sun deema.

¹⁶ Wee sa yibereban dumin wɔkinu
nɔɔmɔ Danun bera gia.

Ma yi wuri mɔ, yi tem kpuro neni mu
diirimɔ.

Yibere be, ba dīanu guramɔ ba gbea
mwaamɔ,

ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u wisa u nee,
na ñ daa bæ sōwa me ro?

Wee kon bæ wee dēegii kparema
yi yi ñ dobo dobogibun gari nɔɔmɔ.

Yi koo bæe dwēewa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nee,
nen nuki sankira nen tɔmbun wahalan
sō.

Na kī n tii nukuru yemiasia,
adama ya ñ koorɔ.

¹⁹ Wee, na nen tɔmbun weeweenu nɔɔmɔ
baaman di.

Ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sariwa Siɔniɔ?

Yen sunɔ u ñ maa wāawa mi?

Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nee,
mban sōna ba nen mɔru seeya
ba būnu sāamɔ nìn bwāarokunu
ba waama tɔn tukobun min di.

²⁰ Ma Yeremi u nee,
saa ye sa raa yīiyɔ su faaba wa,
ya doona nge gēebun saa.
Wee, sa ñ faaba wa.

²¹ Nen tɔmbu ba nɔni sōɔre.
Ben nɔni swāa te, ta man bɔkana.
Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadiɔ?
Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sōna Isireliban bosu kun
kpeemɔ.

²³ Nen wiru tà n daa nim yiba
ma nen nɔni yi sāa nge bwii,
kon daa wuri kowa sōɔ sɔɔ ka wōkuru
nen tɔn be ba gun sō.

Bwese weesugiru

9 Yeremi u nee,
nà n daa kuru mɔ gbaburɔ, kon daa
dawa ten mi,

n nen tɔmbu deri na n ka bu tondine.
Domi be kpuro ba sāawa nge sakara
kowobu.

Ma ba kua naane sarirugibu.

² Yinni Gusunɔ u gerua u nee,
ba ra n nɔɔ dēerawa bu ka weesu ko.
Ba ku ra tem me kpare dee dee gem sɔɔ,
sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.

Ba ra n nuku kōsuru mɔwa ba n dɔɔ.

Meya ba ku ra ne, Yinni Gusunɔ wure.

³ Baawure u ra n win kpaasi taki
dimɔwa.

Ba ñ naane mɔɔsine.

Ba ra n kɔrumɔtɔnu kuanammewa,
kpa ba n weesu sōɔnamɔ.

⁴ Kpa ba n nɔni wōkunamɔ.

Ba ku ra gem sōɔne,

kpa ba n ben nɔɔ dɛɛrimɔ bu ka weesu ko.

Meya ba ra n mɛɛrimɔ nge mɛ ba koo ka kɔsa ko.

⁵ Ba ra tii wɛ kɔsan kobu ka weesu sɔɔ sere ba yina bu man wura.

⁶ Ne, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, wee, kon bu sɔwa n ben laakari mɛɛri. Domi na ñ yɛ ye kon ka nen tɔn beni ko ben nuku kɔsurun sɔ.

⁷ Wee, tɔn ben yara ya sɔawa nge sɛɛ dɛɛguu ge ga ra go.

Weesa ba ra n mɔ,

kpa ba n ben berusebu bɔri yendun gari sɔɔmɔ.

Adama ben gɔruɔ, yina ba ra n bu berie.

⁸ Yeniban sɔ, kon bu sɛɛyasia

kpa n bu mɔru kɔsie.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swiin sanam

⁹ Yeremi u nɛɛ,

kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swiia.

Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi, ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi.

Ma gunɔsu ka gbeeku yeɛ yi duki yakikira min di.

Gāanu kun maa wāa mi.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

u koo de Yerusalemu yu ko bansu,

kpa yu ko gbeeku bɔnɔn wāa yeru.

Meya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

¹¹ Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia.

Yinni Gusunɔ ù n ka yɛro gari kua,

u geruo yèn sɔ tem mɛ, mu kua bansu

mi goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeni ya koorawa yèn sɔ nen tɔmbu ba nen woodaba deri ye na bu wɛ, ma ba ñ

nen gere wure, ba ñ ka ye sɔmburu kue.

¹³ Ma ba ben tiin kīru swīi ba būu wi ba mɔ Baali sɔwa nge mɛ ben baababa ba bu sɔɔsi. ¹⁴ Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na nɛɛ, wee, kon bu dāa kiku gagu ^{§§}ge ga sosu diisia, kpa n bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔrusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu sɔɔ, mi be ka ben baababa ba ñ daa yɛ. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam. ¹⁶ Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yin-niwa na yeni gerua.

Yeremi u nɛɛ,

i doo i tɔn kurɔ be ba ra gɔɔ swī kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

¹⁷ bu na fuuku bu sun gɔɔ wuri kua,

kpa besen nɔni yiresu su koku.

¹⁸ Domi wuri nɔɔra Siɔniɔ.

Ba mɔ, wee, ba sun gura,

seku bakara sun deema.

N kua tilasi su ka besen tem deri.

Wee ba besen yenusu kɔsuka.

¹⁹ Bɛɛ kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari nɔɔwɔ.

Kpa i swaa daki i nɔ ye u gerumɔ.

I been wɔndiaba wuri sɔɔsio,

i gɔɔ wuri sɔɔsino.

²⁰ Domi gɔɔ u sun kāsasi saa fenentin di,

ma u dua sere sina kpaarɔ.

Meya u maa bii be ba bɔsu swɛɛ sɔɔ goomɔ,

ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi menne kpuro.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

tɔmba koo wɔruku bu gbisuku,

kpa ben gonu nu n terie yakasɔ nge naa bisu,

ñ kun mɛ nge dobi yi yi gea yina ba deri gberɔ.

Ba ñ maa yi suamɔ.

§§9:14 *dāa kiku gagu* - Dāa kiku gera ba ra soku abusenti.

À n kī a n bwisi gee mɔ,

a Gusunɔ gio

²²Yen sɔ, bwisigii u ku woo kana win bwisin sɔ.

Damgii u ku maa woo kana win dam sɔ. Meya dukiagii u ku woo kana win dukian sɔ.

²³Adama wi u kī u woo kana, u woo kanɔ yèn sɔ u bwisi mɔ u ka man tubu, ma u yē ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. Na sāawa naanegii wi u ra siri dee dee, kpa u de durom mu n wāa tem sɔɔ. Tɔn benin bwesera ba ra man wēre. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ

Yuu be ba n Gusunɔ yēn sɔ

²⁴Wee tōru gara sisi tē sɔɔ kon bu kam koosia be ba bango mɔ wasi sɔɔ ma ba ku ra nen arukawani yibie. ²⁵Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Edɔmuba, ka Amɔniba, ka Mɔabuba, ka be ba ra ben wii baarun seri kɔni, ka sere be ba wāa gbaburɔ. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba sāawa bango sariba ben gōrusɔ.

Būnu ka Yinni Gusunɔ

10 Bēe Isireliba, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u bēe sɔɔmɔ. U nēe, ²i ku bwese tukunun yira swīi. I ku wurura wɔllun yīre nin sɔ, ni bwese tukunu nū n wa, nu ra nande.

³Domi bwese nin sāaru ta sāawa kam dirum.

Nu ra sewa nu da dāa sɔɔwɔ nu dāa bura.

Kpa dāa dāko u ka ye bwāaroku ko.

⁴Kpa bu gu buraru kua, bu gu sii geesu ka wura pote.

Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,

gu ku ka wɔruman sɔ.

⁵Bwāarokunu nu ra n sāawa

nge nare ye ba ra ko gberɔ.

Nu n gari mɔ, ba ra n nu sɔɔwawa,

domi nu n kpē nu ka tii sī.

Yen sɔ, i ku nin berum ko.

Nu n kpē nu bēe kōsa n kun mē gea kua.

⁶Ma Yeremi u Gusunɔ siara u nēe,

Yinni Gusunɔ, a kpā.

Goo sari wi u ka nun weene.

Ma a yīsiru yara wunen dam saabu.

⁷Wuna a sāa bwesenu kpuron sina boko.

Wara u n koo nun nasia.

Wuna a yiiko kpuro mɔ.

Bwesenu kpuron bwisigibu sɔɔ,

goo sari wi u ka nun weene.

⁸Be kpuro ba n bwisi mɔ.

Ben yēru ta sāawa kam.

Domi dāra ba ra dāku ba n sāamɔ.

⁹Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,

n kun mē wura ye ya wee Ufasin di,

kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunɔmgiru sebusia.

Yeba kpuro ya sāawa tɔnun nɔman sɔmburu.

¹⁰Adama wune Yinni Gusunɔ,

a sāawa Yinni, wuna n weene bu sā.

A wāawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadommaɔ.

Wunen mɔru yà n seewa,

tem mu ra yīiriwa,

kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yōra wunen wuswaaɔ.

¹¹Bēe bwese tukunu, i swaa dakio i nɔ, bēen būu ni, nu n wɔllu ka tem taka kue.

Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹²Yinni Gusunɔwa u tem taka kua

ka win dam, ka win yēru,

ma u wɔllu teria ka win bwisi.

¹³Wiya u ra de bukɔ gu se wɔllɔ,

kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,

kpa guru winu nu nim kpaasina,
kpa guru maakinu nu kooru, kpa gura
yu ne.

¹⁴Tɔnu ù n ye kpuro meera, u ra biti
soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwewa
bà n ben bwāaroku ni wa.

Domi nu ù ñ kpē nu ko mē, nu ñ wēsiaru
mɔ.

¹⁵Ba nu kuawa bu ka tumbu nɔni wōke.
Nu ñ sāa gāanu. Nu koo kam ko sɔɔ
teeru,

dɔma te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.

¹⁶Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ sāa nge
ni.

Domi wiya u kpuro taka kua.

Wiya u sāa win tɔmbun arumani.

Win yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

¹⁷Yeremi u nee,

bɛɛ Yerusalemugibu, wee, yiberɛ ba bɛɛ
tarusi.

I seewo i beɛn yānu kpaasina.

¹⁸Domi Yinni Gusunɔ u nee,
u koo de yiberɛ be, bu bɛɛ wɔri,
kpa bu bɛɛ gura bu ka bɛɛ da mi n toma.

¹⁹Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
sa kam kua. Wee, besen bosu kpēa,
besen nɔni swāara banda.

Sa raa nee, kōsa yà n sun deema,
sa ko kpī su ye ma.

²⁰Adama besen dia ya wɔruka.

Yen wēe kpuro kasikira.

Ma ba besen bibu gura kpuro.

Goo sari wi u koo maa besen wuu seeya.

²¹Yera Yeremi u nee,

beɛn kparobu ba kua gari bakasu.

Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.

Yen sōna ba ñ kuure,

ma bɛɛ kpuro i yarina.

²²Wee damu gagu ga nɔɔramɔ.

Tɔn dabira wee saa sɔɔ yēsan nɔm geu
gian di,

bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
kpa su ko gbeeku bōnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yīsiru

²³Yinni Gusunɔ, na yē

ma tɔnu kun kpē u win tii kpara
nge mē n weene.

Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea
sure.

²⁴Yinni Gusunɔ, a man seeyasio saka
sɔɔ,

n kun ka mɔru, kpa a ku ra man kam
koosia.

²⁵A wunen mɔru sureo

bwese ni nu ñ nun mem nɔɔwammen mi,
ni, ni nu ñ nun sāamɔ.

Domi nu wunen tumbu Yakɔbun bwe-
seru kpeerasiamɔ,
nu ben tem bansu koosiamɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

arukawani kusia

11 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u
Yeremi sōwa. U nee, ²a nen
arukawanin gari nɔɔwɔ, kpa a Yudaba
ka Yerusalemugibu sɔ a nee, ³ne, Yinni
Gusunɔ, na gerua na nee, bōrurowa wi u
yina u nen arukawani yenin gari nɔ, ⁴ye
na raa ka beɛn baababa bɔkua sanam
mē na bu yara Egibitin di mi ba raa
nɔni sōɔre too. Miya na bu sōwa na nee,
bu nen gari swaa dakio, kpa bu ko ye
na bu sōwa. Saa ye sɔra ba ko n sāa
nen tumbu, kpa na n maa sāa ben Yinni.
⁵Nge meya kon ka nen nɔɔ mwɛeru yibia
te na beɛn baababa kua na nee, kon bu
tem wē mē sɔɔ tim ka bom mu kokumɔ.
Tem meya i waamɔ gisɔ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nee,
ami.

⁶Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sōwa
u nee, a gari yini geruo Yudaban wusu
kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nukurun swɛe

kpuro sɔɔ, a nɛɛ, bu nen arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mem nɔɔwa. ⁷Saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka giso, na ra n bu sɔmɔwa bu de bu man mem nɔɔwa. ⁸Adama ba ñ nen gari yi swaa daki, bu sere yi mem nɔɔwa. Ben baawure u win tiin gɔru kiru swiwa. Ma na dera bɔri yin gari yi waa arukawani ye sɔɔ, yi bu di.

⁹Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nɔɔ tia kua. ¹⁰Ba wura ben baababan yira sɔɔ, be, be ba yina bu nen gari swaa daki. Ma ba ka bɔnu arukawani bɔkua ba nu sɔamɔ. Isireliba ka Yudaba ba nen arukawani ye kusia ye na ka ben baababa bɔkua.

¹¹Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de kɔsa yu bu wɔri. Ba ñ yariɔ kɔsa yen min di. Ba koo man nɔɔgiri sue adama na ñ bu swaa dakimɔ. ¹²Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu bɔnu soku ni ba yɔkunu koosimɔ. Adama bɔu ni, nu ñ bu faaba mɔ wahalan saa sɔɔ. ¹³Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru nɛ, nge mɛya bɛɛn bɔnu nu geeru nɛ. Nge mɛ Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge mɛya yen sɔa yenu nu geeru nɛ, mi i ra bɔu wi ba mɔ Baali sɔ. ¹⁴Adama wune Yeremi, a ku kanaru ko tɔn ben sɔ. Domi baa bɔ n man soka ben wahalan saa sɔɔ, na ñ bu wurarimɔ.

Isireliba ba sɔa nge dɔa

te ta ñ maa arufaani mɔ

¹⁵Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, bɛɛ nen tɔn be na kɔi, mba i kasu nen sɔa yerɔ. Domi murafitira i ra n mɔ. I tamaa kon maa bɛɛn yɔkunu mwa, kpa i kun maa nɔni sɔɔre? I tamaa kon de i yari wahalan di? ¹⁶Yellu i sɔa nge nen dɔa geeru, te ta kpare ta maa bii geenu marumɔ.

Adama tɛ kon dɔa te ka ten kɔasi kpuro dɔɔ meni subaru sɔɔ.

¹⁷Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na raa bɛɛ gira nge dɔa. Nena kon de kɔsa yu bɛɛ deema bɛɛ Isireliba ka bɛɛ Yudaba, kɔsa ye i kua i ka nen mɔru seeyan sɔ. Domi i bɔu wi ba mɔ Baali yɔkunu koosimɔ.

Yeremin yenugibu

ba nɔn seesi

¹⁸Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi ye nen tɔmbu ba man bɔkuammɛ. U man ben sanu sanusu sɔɔsi. ¹⁹Na raa bu naane sɔawa nge yɔa te ba ka dɔɔ bu go. Na ñ yɛ kɔsa ba man bwisikusimɔ, ba mɔ, bu de bu dɔa te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu sɔɔn di kpa bu ku maa ten yɔsiru nɔ.

²⁰Adama wune Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sɔawa wi u ra siri dee dee. Wuna a tɔnun gɔru ka win bwisikunu yɛ. Wuna na nen weeweenu nɔmu sɔndia. Na marawa n wa mɔru ye kaa bu kɔsia.

²¹Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee ye u koo Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu nen wɔaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere ka win yɔsiru. Nà n maa yina, ba koo man go. ²²Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo bu mɔru kɔsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu bu gbi gɔɔrun sɔ. ²³Domi u koo Anatɔtugibu nɔni swɔaru kpɛɛwa wɔɔ gɛ sɔɔ u koo bu mɔru kɔsia kpa goo kun tiare be sɔɔ.

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

12 Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii baadomma, na ñ kpɛ n nun siribu soku. Adama ka mɛ, na kɔi n nun gɔanu bikia wunen gem mɛ sɔɔ.

Ye na bikiamɔ wee.

Mban sɔna durumgiin wāaru ta ra n kuuramɔ.

Mban sɔna a ra de be ba ñ nun naane sãa

ba n wāa bɔri yendu sɔɔ.

² Wuna a bu duura nge dāru, ma ba nuuru kua,

ba kpɛa ba binu marumɔ.

Meya wunen gari ra n wāa ben nɔɔwɔ.

Adama yi ñ wāa ben gɔruɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a man yɛ.

A man waamɔ ma a nen gɔru wɛɛra,

a wa ma ga wāa ka wunɛ.

A tɔn kɔso be wunɔ nge yāa ni ba ra mwe bu sake.

A bu sɔɔru koowo a yi

tɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

⁴ Sere saa yerà kaa n dera besen tem mu n wāa nuku sankiranu sɔɔ. Wee yakasu kpuro gberamɔ, ma gbeeku yɛɛ ka gunɔsu gbimɔ besen tem men tɔn kɔsobun sɔ. Domi ba gerumɔ ba mɔ, a ñ ben sanu sanusu waamɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka mɔ,

ma a bu kpana, a wasira,

amɔna kaa ka kpī a ka dumigibu duka da.

À n bɔri yendu mɔ sanam mɛ tem mu alafia mɔ tɔna,

amɔna kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba ta yarimɔ.

⁶ Domi wunen mero bisibu ka wunen yenugibu ba nun naane sarirun kom kuamme. Wee ba nun nɔɔgiru suemɔ biruɔ. A ku bu naane ko, baa bà n nun gari dori sɔɔmɔ.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu deri

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

na nen sãa yeru deri. Na nen tɔmbu biru kisi,

be, be ba sãa nen arumani.

Wee be, be na kī mi, na bu yibereba nɔmu sɔndia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunɔ ge ga kukirimɔ dāa sɔɔwɔ.

Yen sɔna na ñ maa bu kī nge yellu.

⁹ Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su di.

Kon gbeeku yɛɛ kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yibere dabiru ba na nen tɔmbun temɔ ba mu sanku,

nge mɛ yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.

Tem mɛ, mu raa wā,
adama ba ñ gāanu deri mi.

¹¹ Ba tem mɛ gɔsia nge tem saaram.

Wee mu sãare nge tɔnu wi u gɔɔ sumɔ u nuki sankire.

Tem mɛ kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua.

¹² Ka guunun wii kpiirɔ kpuro yibereba ba yɔɔwawa.

Na dera tabu bu tem mɛ kpuro wukiri.

Goo sari wi u wāa bɔri yendu sɔɔ.

¹³ Wee ba dīanu duura, ma sãki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba gā nɛ, Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

Nɔɔ mwɛɛ te Yinni Gusunɔ

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu sãawa tɔn kɔsobu. Nu tem mɛ mwa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba wɛ mu n sãa ben tubi. Wee ye na gerumɔ bwese nin sɔ. Na nɛɛ, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sɔɔn di.

¹⁵ Adama sanam mɛ na nu wuka na kpa, kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temɔ mɛ ta tubi di. ¹⁶ Geema ba raa nen tɔmbu sɔɔsi bu bɔre ka būu wi ba mɔ Baalin yīsiru, adama bà n gɔru gɔsia, ba mɔ nge mɛ n weene nen tɔmbu bu ko, kpa ba n

bõrumo ba n m̀, ka ne, Yinni Gusunon wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen t̃mbun suunu so. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem n̄owa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Kpaka ye ba kua

ka wēε damgii

13 Yinni Gusuno u neε, ne, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye s̄ka p̄rao, adama n ku ye doke nim so. ² Ma na kpaka ye dwa na s̄ka p̄rao nge me u man s̄owa. ³ Ma Yinni Gusuno u kparam neε, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba m̀ Efarati kpa n ye bere mi, kpee w̄ru gagu so. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge me u gerua. ⁶ Ye n te, u maa neε, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa neε, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n̄ maa garu kooro.

⁸ Yera Yinni Gusuno u man s̄owa u neε, ⁹ nge meya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U neε, ba s̄awa t̄n k̄sobu, ba ku ra wure bu win gari n̄. Ben ḡru k̄run gariya ba ra n ȳrari, kpa ba n b̄nu yi-iramme ba n s̄am̄. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n̄ maa garu kooro mi. ¹¹ Nge me ba ra kpaka s̄ke p̄rao, nge meya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii s̄ke ba n ka s̄a win t̄mbu, ba n win ȳsiru soowa, ba n s̄a win buraru, kpa t̄mba n n̄n siaram̄ ben s̄. Adama ba n̄ win gari wure. Wi, Yinni Gusunowa u yeni gerua.

Yinni Gusunon m̄ru

¹² Yinni Gusuno u ne, Yeremi s̄owa u neε, n doo n nen t̄mbu Isireliba s̄ ma wi, ben Yinni, u gerua u neε, tam bwāara wāawa tam s̄. Adama b̄ n

wisa ba neε, ba ȳ me, ¹³ saa yera kon bu s̄ n neε, mesuma wi, Yinni Gusuno u gerua. U neε, u koo de win m̄ru yu ko nge tam me mu koo Yerusalemun t̄mbu kpuro go, ka sinam be ba s̄ Da-fidin sina ḡna so, ka ȳku kowobu, ka win sōmbu, tem men t̄mbu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu k̄sukuna, baaba ka bii, u n̄ ben goon w̄nw̄ndu m̀. Gāanu maa sari ni nu koo n̄n ȳrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusuno u t̄mbu

k̄ro m̀ ben tii suabun s̄

¹⁵ Beε, Isireliba, i swaa dakio i n̄, ye na gerumo. I ku maa tii sua, domi Yinni Gusuno u ka beε gari m̀.

¹⁶ I Gusuno been Yinni beere w̄εyo u sere ka yam w̄kuru na te ta koo de i sokukira guunu w̄ll̄. Meya i yam bururam mara, adama u koo de mu t̄ra mam mam kpa mu ḡsia yam w̄ku bakaru nge te ta wā ḡribun wā yero.

¹⁷ I kun gari yi swaa daki, kon da n swi b̄kuo been tii sua bin s̄. Kon n̄ni ȳresu yari n banda.

Domi ba koo beε Yinni Gusunon t̄mbu yoru mw̄eri bu ka da tem tukumo.

¹⁸ Yinni Gusuno u man s̄owa u neε, n sina boko ka win mero s̄ow̄ n neε, bu sino tem̄ domi ben sina fur̄su w̄ruka

si su s̄a ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su wā s̄o ȳsan n̄m d̄waru gia Negeb̄u, sin t̄mba doona kpuro, ma wuu si, su kenua.

Goo sari wi u koo maa su kenia, domi ba sin t̄mbu Yudaba gura kpuro sem

ba ka doona tem tukumo.

Ba Yerusalemun beere wuna

²⁰ Wune Yerusalemu, a nɔni seeyo a wa, wee, wunen yiberɛba ba wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Mana tɔn be na raa nun nɔmu sɔndia ba wāa,

bɛn sɔ a raa beere mɔ.

²¹ Be ba raa nun sokumɔ yinni, bā n nun seeyasiabu na, mba kaa gere. Saa ye sɔɔra wuriribu bu koo nun deema nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

²² Kaa tii bikia gɔruɔ a nɛ, mban sɔna yeni ya nun deema.

Wunen tora dabinun sɔna ba wunen bekuru pota ka dam

ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpī u win wasin gɔna kɔsi?

Musuku gbeeku ga koo maa kpī gu gen sansun bausu kɔsi?

Aawo.

Nge meya bɛɛ be i kɔsan dɔɔnɛ mɔ, i ñ kpē i gea ko.

²⁴ Yen sɔ, kon bɛɛ yarinasiawa nge mɛ woo ga ra yakasu yarinasiɛ gbaburɔ.

²⁵ Wune, Yerusalemu, yɛn sɔ a nɛ, Yinni Gusunɔ duari, ma a wunen naane doke weesu sɔɔ, wee ye na nun yiye.

²⁶ Kon wunen bekuru gɔɔɔba kpa bu wunen tereru wa.

²⁷ Na waamɔ sakararu ka kuuki yi a mɔ, sanam mɛ a bɔnu gasirimɔ a sāmamɔ guunu wɔllɔ ka yakasɔ.

Ya sāawa gāa kɔsunu nen nɔni sɔɔ.

Yen sɔ, wune Yerusalemu, kaa kam ko à kun tii deerasie.

Saa yerà a mara, a ka tii deerasia.

Nim gɔɔɔɔ bakaru

14 Sanam mɛ nim gɔɔɔɔ wāa, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

² Yudaba ba gɔɔ wooru sɔ.

Goo maa sari ben wuu marosun kɔnnɔɔɔ.

Wee ba wɔruka temɔ ba nuki sankire. Ma Yerusalemuɔgibu ba nɔɔguru sue ba faaba kanamɔ.

³ Damgibu ba bwɛɛbwɛɛbu gɔrimɔ bu nim kasuma.

Adama bā n dɔkɔ da ba ku ra nim wa. Ba ra gɔsiramewa ka koto gbebusu, kpa seku bakaru ta n bu mɔ, ba n wuswaa gāanu wukiri.

⁴ Tem mu besikira yɛn sɔ gura kun nɛmɔ. Ma sekura gbee wukobu mɔ ba wuswaa gāanu wukiri.

⁵ Yaka bekusu sari.

Batuma sɔɔra nennu ra ma kpa nu doona nu binu deri.

⁶ Wee gbeeku ketɛkunu nu wāa guunu wɔllɔ,

nu wom gabirimɔ nge gbeeku bɔnu.

Nin nɔni tonda yɛn sɔ yakasu sari.

⁷ Yudaba ba gerumɔ ba mɔ, baa mɛ sa taare mɔ besen durum sɔ, Yinni Gusunɔ, a sun somiɔ wunen yīsiran beeren sɔ.

Wee sa kua mɛm nɔɔ sariba, ma sa nun torari.

⁸ Wune wi bese Isireliba sa naane sāa, wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sɔɔ.

Mban sɔna kaa n sāa nge sɔɔ wi u sarɔ besen temɔ

u kpuna wɔku teeru tɔna.

⁹ Mban sɔna kaa n sāa nge wi ba wɔri subaru sɔɔ,

ñ kun mɛ nge tabu durɔ wi u kpana u sun faaba ko,

a sere wāa besen suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔ, ma sa wunen yīsiru sɔɔwa,

a ku sun deri.

¹⁰ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. U nɛɛ, ba ra kā ba n yaayaare mɔ. Ba ku ra kpī bu sina bu tii nɛnɛ. Ba ñ maa nɔn wɛremɔ. U ben durum yaaye. Yen sɔna u bu seeyasiamɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku tɔn be kanaru kua n ka bu gea kua. ¹²Domi baa bà n nɔɔ bɔkua, na ñ ben kanaru nɔɔmɔ. Bà n maa yāku dɔɔ mwaaruginu ka kēnu ganu kua, na ñ nu mwaamɔ. Kon de bu gbiwa gɔɔrun sɔ ka kēsi kēsi bararun sɔ ka maa tabu sɔɔ.

¹³Ma Yeremi u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee wunen sɔmɔbu ba wunen tɔmbu sɔɔmɔ ba mɔ, ba ñ tabu wasi. Gɔɔra kun maa duɔ ben temɔ. Kaa de ba n wāawa bori yendu sɔɔ ka toro sindu.

¹⁴Yinni Gusunɔ u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, weesa ba gerumɔ ka nen yīsiru. Na ñ bu gɔre, na ñ bu wooda gaa wē. Mɛya na ñ maa bu gari gɛɛ sɔɔwa. Kāsīnu ka sian gari ka ben gɔrusun gari yi ba gerumɔ, ye kpuro weesa. ¹⁵Yen sɔ, sɔmɔ be na ñ gɔre mi, ba ka tɔmbu sɔɔmɔ ba mɔ, ba ñ tabu wasi ben temɔ, gɔɔra kun duɔ mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔrun sɔ. ¹⁶Kpa tɔn be ba maa weesun gari sɔɔmɔ mi, ba n wɔruka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ gɔɔ te, ka taa bin sɔ. Ba ñ goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben nuku kɔsuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁷Yeremi u nɛɛ, Gusunɔ u man sɔɔwa n tɔn be sɔ n nɛɛ, nen nɔni yīresu su kokumɔ bururu ka yoka, su ñ yɔre.

Domi wahala baka ya nen tɔmbu deema.

Ba bu so ba mɛera kua.

¹⁸Nà n yara na da yakasɔ, na ra tɔn be ba go tabu sɔɔn gonu wawa nu kpī.

Nà n maa wurama wuuɔ, kpa n deema tɔmba barɔ gɔɔrun saabu. Gusunɔn sɔmɔbu ka yāku kowobu ba ra n den sirenɛwa tem me sɔɔ. Ba ñ yē ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

suuru kanamɔ

¹⁹Yinni Gusunɔ,
a bese Yudaba biru kisiwa mam mam?
A sun bwēra yarawa?

Mban sɔna a sun seeyasiamɔ a mɛera mɔ
ye ya ñ bekuramɔ.

Sa bɔri yendu mara, adama sa ñ tu wa.
Sa mara a sun bekia, adama nɔni
swāaru sɔɔra sa wāa.

²⁰Yinni Gusunɔ, sa durum kua wunen
mi.

Sa tuba ma nuku kɔsura sa kua, bese ka
besen baababa.

²¹A wunen arukawani yaayo ye a ka
sun bɔkua.

Wunen yīsirin sɔ, a ku sun gem.

A ku maa Yerusalemu fune wā
mi a wunen sina gɔna yiikogia yii.

²²Būu goo sari wi u koo kpī u gura
neesia,

wollun tii, ta ñ kpē tu gura neesia.

Gusunɔ besen Yinni, wuna a ra de gura
yu nɛ.

Wuna sa maa naane sāa. Domi wuna a
ra ye kpuro ko.

15 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, na ñ nen tɔmbu Yudaba wɔn-wɔndu kuamme, baa Mɔwisi ka Samueli bà n na nen mi, bu ka man suuru kana ben sɔ. Kon bu sɔwa n nɛɛ, bu doonɔ nen wuswaan di. ²Bà n maa wune Yeremi bikia ba nɛɛ, mana ba koo da, kpa a bu wisi a nɛɛ, ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gɔɔ gbi, gɔɔ wiya
koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu
sua.

Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu
sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwɛeri, yoo tera
ba koo di.

³Kon de kēsinu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa bōnu nu ben gonu geeri, kpa gbeeku yeē ka gunɔsu bu di mam mam. ⁴Biti ka berum koo bwese tukunu mwa bā n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sō kpuro Yerusalemɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba seeyasia

⁵Saa ye sɔɔ, Yerusalemu, wara u koo wunen wɔnwɔndu wa. Wara u koo nun wanyo kua. Wara u koo na u bikia ye n nun mɔ. ⁶Wee a man deri, ma a biru wura. Yen sō, kon nun nɔma doke n nun kpeerasia. Domi na wasira ka baadomman wɔnwɔn te na nun kuamme. ⁷Kon nen tɔn be sarawa nge dobi wusun gbāra kɔnnɔsɔ. Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia. Domi ba yina bu ben swɛe kōsi deri. ⁸Kon de ben gɔminibu bu yani seeri dabiru kera yi yi wāa nim wōkun goorɔ. Kon de yibereba bu na bu ben aluwaasiban merobu wɔri sōɔ sɔɔ gbāara. Kpa nuku sankiraru ka berum ben mero be deema subaru sɔɔ. ⁹Wi ba raa beere wɛɛmɔ yèn sō u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara u wasikiramɔ. U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru. Be ba tie, kon de yibereba bu bu gowa tabu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

¹⁰Yeremi u nɛɛ,

nen mero, mban sōna a man mara. Wee na kua bōruro. Domi nen sōna tem men tɔmbu kpuro ba sikirinamɔ ba sannamɔ. Na ñ goon mi gāanu bɔkure, na ñ maa goo gāanu bɔkure. Adama ka mɛ, ba man bōrusimɔwa kpuro.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon nun yakia wunen gean sō, kpa n nun wunen yibereba kamia wahala ka nuku sankiranun saa. ¹²Goo kun kpɛ u sisu bɔɔku, si su wee sōɔ yɛsan nɔm geu gian di ka sere maa sii gandɔ. ¹³Kon de yibereba bu na bu tem men arumani kpuro gura nen tɔmbun durum sō ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹⁴Kon de bu ben yibereba sā tem tukumɔ mi ba ñ yɛ.

Domi nen mɔru seewawa be sɔɔ nge dōɔ. ¹⁵Yera Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari. A be ba man nɔni sōmɔ mɔru kɔsio. A ku man go, wunɛ wi a suuru mɔ. A yɛ ma wunen sōna na sekuru sɔɔwa.

¹⁶Wunen gari kpurowa na swaa daki. Ma na yi doke gōruɔ. Yiya yi man nuku dobu wɛ. Gusunɔ wollu ka tem Yinni, a n yɛ ma wunen yīsira na sɔɔwa. ¹⁷Meya na ñ wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu su ka nuku dobu ko sannu. Na tii gɔwawa na sō ne turo, domi a dera nen mɔru seewa.

¹⁸Yinni Gusunɔ, mban sōna na wahala mɔ sere ka tɛ. Mban sōna ya sāa nge boo wi u ku ra kpe.

Yinni, kaa n man sāawewa nge bwia ye ya ñ naane mɔ, ñ kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

¹⁹Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u neɛ,
à n gɔsirama nen mi,
kon de a maa ko nen sɔm kowo.
À n wura a mem saarinu deri
kpa a gari arufaanigii gere,
kon maa nen gari doke wunen nɔɔwɔ.
N ò mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,
beya n weene bu wurama wunen mi.
²⁰Kon de a n dam mɔ
nge gbàra te ba kua ka sii gandɔ.
Ba koo ka nun tabu ko,
adama ba ò nun kamiamɔ.
Domi ko na n ka nun wãa n nun faaba
ko.
²¹Kon nun yakia tɔn kɔsobun nɔman di.
Kpa n nun wɔra be ba nuki sosun nɔman
di.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ u yina

Yeremi u kurɔ sua

16 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ,
²a ku kurɔ sua, kpa a ku bibu ma tem mini.
³Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem me sɔɔ deema, ka
ben merobu ka ben tundobu.
⁴Barara ta koo bu go. Ba ò bu gɔɔ swiɔiyamme. Ba ò
maa bu sikumɔ. Ba koo kowa taaki tem sɔɔ.
Be ba tia kpa bu bu go tabu sɔɔ, ò kun me,
gɔɔru tu bu go, kpa gbeeku yeɛ ka gunɔsu
ben gonu di.

⁵Yinni Gusunɔ u maa neɛ, a ku du diru mi
ba gɔɔ wooru sɔ a ka bu duru. Domi na nen
bɔri yendu wuna tɔn ben min di. Na ò ben
kĩru mɔ, meya na ò maa ben wɔnwɔndu mɔ.
⁶Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu ba koo gbiwa. Ba ò
bu sikumɔ, ba ò maa ben gɔɔ wooru sinamɔ.
Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa kɔnimɔ
ben gɔɔn nuku sankiranun sɔ.
⁷Bèn tɔmba gu mi, ba ò goo wasi wi u
koo ka bu dīanu naawa u ka bu nukuru
yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu

tam naawa u ka bu dam kɛ, baa ò n ben
meron na u gu, ò kun me, ben tundo.

⁸Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u neɛ,
yenu mi ba tɔɔ baka dim mɔ, a ku du mi,
i di i nɔ ka be sannu.
⁹Domi ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi
na wɔllu ka tem mɔ, na kon yam min nuku
dobu kpeerasia beɛn nɔni biru. Ba ò maa
nuku dobun womusu ka be ba suanamɔ
nɔɔguru nɔɔmɔ mi.

¹⁰Sanam me kaa tɔn be gari yi nɔɔsia,
ba koo nun bikia bu neɛ, mban sɔna ne,
Yinni Gusunɔ na bu nɔni swãa tenin
bweserun gari sɔɔmɔ. Mba ba ne, Gusunɔ
ben Yinni torari.
¹¹Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a neɛ, ben
baababa ba man deri, ma ba da ba bũnu
sãwa ba yira nin nuurɔ, ma ba man biru
kisi, ba ò nen woodaba mem nɔɔwe.
¹²Ma ben tii ba kɔsa kua n kere ben baaba
be. Wee ben baawure u yɔrari u win gɔɔrun
kĩru kankam swi. Ba ò nen gari swaa
dakimɔ.
¹³Yen sɔ, kon bu yara tem minin di,
kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii
ba ò ye. Miya ba koo bũnu sã sɔɔ sɔɔ
ka wɔkuru. Domi na ò maa bu durom
gam kuamme.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, yen sɔna tɔnu ganu
sisi ni sɔɔ ba ò maa bɔrumɔ bu neɛ, ka
Yinni Gusunɔn wãaru wi u Isireliba yarama
Egibitin di.
¹⁵Adama ba koo bɔrewa bu neɛ,
ka Yinni Gusunɔn wãaru wi u Isireliba
yarama saa sɔɔ yeɛsan nɔm geu gian di
ka sere tem mi u raa bu yarinasian di.
Domi kon de bu wurama ben temɔ me
na raa ben baababa wɛ.

Seeyasia bi bu wee

¹⁶Yinni Gusunɔ u neɛ, wee, kon yibereba
seeya bu Isireliba mwɛeri nge me susure
kowobu ba ra swɛɛ mwɛeri. Yeniban biru,
kon maa yibere gabu seeya bu bu wɔri
bu go gungunu wɔllɔ ka guunɔ, ka sere
maa kpee baaba sɔɔ

nge me taasobu ba ra yee wari bu go.
¹⁷ Domi nen nani yi ben sanu sanusu meera, sin gasu kun berua nen nani so.
 Meya na maa ben toranu kpuro waama.
¹⁸ Kon bu ben durum are we mam mam.
 Domi ba nen tem disi doke me mu saa nen arumani, ma ba dera mu ben buun bwāarokunu yiba ni nu ñ wāaru m.

Tambu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u nee,
 Yinni Gusunɔ, a sāawa nen dam ka nen kuku yee damgiri, nani swāarun saa.
 Wunen miya handunian goonu nne kpuron tambu ba koo na,
 kpa bu nee, weesa ben baababa ba swi.
 Ben būnu nu ñ gāanu sosi, nu sāawa kam dirum.
²⁰ Tɔnu u koo kpī u tii kua ye u koo sã.
 Adama ka gem, nu ñ sã Gusunɔ.
²¹ Yen sōna, wune Yinni Gusunɔ a nee,
 kaa bu wunen dam soosi,
 kpa bu gia ma wuna a sã Yinni Gusunɔ.

Yudaban durum

ka ben seeyasiabu

17 Yudaban durum ya yorua ben gōrusɔ.
 Ya maa soosire ben yaku yenun kaanu so.
 Ma n saare ba ye yorua mi,
 ka yorutii sisugia ka kpee te ta bobunu bo.
² Ya sāawa seeda ye ya bu taare weemɔ.
 Nge meya ben buu turanu ka ben bwāarokunu
 ka ben dāa kubenu ka ben gungunu mi ba ra buu wi ba mē Asitaate sã,
 ya maa bu taare weemɔ.
³ Yen sōna ne, Yinni Gusunɔ,
 kon nen guu tēn mi ba ra man sã,
 ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra būnu sã
 yiberēba nōmu beria, ben durum yen saabu
 ye ba kua ben tem me kpuro so.
⁴ Ben toranun sōna ba koo ben tem bia me mu sã ben tubi.
 Kon bu ko ben yiberēban yobu,
 kpa bu da tem mi ba ñ yē.
 Domi ba dera nen mōru ya yabura nge dō.
 Ya ko n maa yaburewa sere ka baadommaɔ.

A kun tɔnu naane sã

⁵ Ne, Yinni Gusunɔwa na nee,
 bōrigiwa wi u win gōru siya nen min di,
 ma u tɔnu naane sã, u tãsa wi so.
⁶ U ko n wɔnwɔndu soorewa
 nge dāa kiki si su wāa mi gāanu ku ra kpi.
 U ñ nuku dobu wasi.
 U ko n wāawa tem saaramɔ mi goo sari.
⁷ Adama domarugiiwa wi u win naane doke ne, Yinni Gusunɔ so,
 ma win toro sindu ta wāa ne so.
⁸ Yēro ko n sāawa nge dāa te ta yō daarun gooro,
 tēn gbini yi ku ra nim bie.
 Dāa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.
 Ten wurusu ra n bekusu sāawa saa kpuro.
 Sō sārerun saa yā n na,
 ta ku ra gberē, baa wō ge ghebura yōra.
 Meya ta ku ra maa marubu yōre.
⁹ Tɔnun gōru ga ra kōsa berewa.
 Meya gen barara ku ra bekure.
 Goo u wāa wi u koo kpī u gen bwisikunu gia?
¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔwa
 na ra tɔnun gōru ka win bwisikunu wēeri,
 n ka nūn ye u kuan are wē.
¹¹ Wi u dukia guramɔ ka swaa kōsa,

u s̄awa nge kusu ge ga s̄a tuka wee ye
ga ñ ka.

Dukia ye, ya koo n̄n deriwa
win w̄aarun suunu suunuka s̄ɔ,
kpa u n s̄a nge gari b̄k̄ɔ win w̄a
d̄aakiru s̄ɔ.

Yinni Gusunɔ turowa

u s̄a w̄aarun bwia

¹² Besen s̄a yee d̄ɛɛru
ta s̄awa nge sina kita yikogiru
te ta w̄alle suare yellun di.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna bese Isireliba sa
ȳiyɔ.

Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n s̄awa nge b̄n ȳisa ba yorua
tua s̄ɔ.

Domi ba wunɛ Yinni Gusunɔ deri,
wunɛ wi a s̄a nge bwia ȳen nim mu
w̄aaru w̄ɛɛm̄ɔ.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man bekio,
kpa n wa n bekura mam mam.

A man faaba koowo kpa n faaba wa.
Domi wunɛ turowa na ra n siaramɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, wee, t̄mba man bik-
iamɔ ba m̄ɔ,
mana n̄ni sw̄aarun gari yi a bu s̄ɔwa
mi, yi woo.

I den bu w̄arima.

¹⁶ Adama na ñ yine n wunen t̄mbu
kpara.

N ñ nɛ, na sende n̄ni sw̄a ten t̄ru tu
ka na.

Wunen tii, a ȳɛ mɛ.

A maa ȳɛ gari yi na yara nen n̄n di
kpuro.

¹⁷ Yen s̄ɔ, a ku de na n maa berum soore
wunen s̄ɔ,

wunɛ wi a s̄a nen kuku yeru n̄ni
sw̄aarun saa.

¹⁸ A de be ba man n̄ni s̄ɔm̄ɔ bu sekuru
wa.

Kpa nɛ, na kun tu wa.

A de bu diiri, kpa nɛ, na n w̄a ka toro
sindu.

A de n̄ni sw̄aaru tu bu deema,
kpa a bu s̄ɛyasia n kp̄a.

T̄ɔ w̄ɛrarugirun beere w̄ɛbu

¹⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi, a
seewo a da a ȳra k̄n̄n̄ɔ ge ba m̄ɔ
t̄mbun k̄n̄n̄ɔ mi Yudaban sinambu ba
ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa

da a ȳra k̄n̄n̄ɔ si su tien mi. ²⁰ Kpa
a bu s̄ɔ a nɛɛ, be, Yudaba ka ben sunɔ
ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba
dumɔ k̄n̄n̄ɔ sin min di, bu nɛ Yinni

Gusunɔgia swaa dakio bu n̄ɔ. ²¹ Na nɛɛ,
ba n tii se kpa bu ku raa s̄munu s̄be
t̄ɔ w̄ɛrarugiru s̄ɔ. Bu ku raa maa nu
duusia Yerusalemun gb̄ara k̄n̄n̄ɔsun di.

²² Bu ku raa mam nu yara ben yenusun
di. Bu ku s̄mburu garu ko. Adama bu
sanam me yiyiyo nɛ, Yinni Gusunɔn s̄ɔ
nge mɛ na ben baababa yiire. ²³ Geema,
ben baaba be, ba swaa taaya. Ba ñ man
swaa daki. Ba nen s̄ɔsinu yina.

²⁴ Adama be, b̄n n man swaa daki
ka gem, ma ba ñ s̄munu ganu
duusie Yerusalemun k̄n̄n̄ɔsun di t̄ɔ
w̄ɛrarugiru s̄ɔ, ma ba t̄ɔ te yi nɛ,
Yinni Gusunɔn s̄ɔ, ma ba ñ s̄mburu

garu kue te s̄ɔ, ²⁵ saa yera sinam be
ba s̄ɔ Dafidin sina ḡn̄ɔ ka ben sina
asakp̄ɔbu ba koo du saa Yerusalemun
k̄n̄n̄ɔ sin min di, ba n tabu kekeba

dua, be dumi gawe, kpa gabu ba n
dumi s̄ni. Meya Yudaba kpuro ka
Yerusalemugibu kpuro ba koo maa
du mi, kpa Yerusalemu ya n t̄mbu

yiba sere ka baadommaɔ. ²⁶ T̄mba
koo na nen s̄a yerɔ Yudan wusu ka
Yerusalemun baru kpaanu kpuron di
ka Benyameen tem di, ka sere maa

guunun di ka w̄win di, ka s̄ɔ ȳsan
n̄m dwaru gian di, tem me kpuron di

gesi, bu yāku dōo mwaararuginu ko ka siarabun yākunu, kpa bu ka kēnu na, kpa bu turare dōo doke mi. ²⁷ Adama bà kun nen gari swaa daki, yi na nēē, bu man tōo wērarugii te yiya, ma ba dumo Yerusalemun kōnnōsun di, ba n sōmunu sōowa, tōo wērarugii te sōo, saa yera kon wuu ge dōo doke wi u n gbimō kpa be kpuro bu dōo mwaara.

Yeremi u da mōmōn yenu

18 Yinni Gusunō u Yeremi sōowa u nēē, ² a seewo kpa a da mōmōn yenu. Miya kon nun gari sō.

³ Ma u seewa u da mōmōn yenu mi. U deema wee u wekeru mō. ⁴ Weke te u mō mi, ta n gea kue. Ma u ten sōn te sua u ka weke kpaaru kua te ta nūn wēre. ⁵ Yera Yinni Gusunō u nēē, ⁶ mban sōna na n kpē n ka bēē Isireliba ko nge mē. Wee nge mē mōmō wi, u sōndu sua u neni win nōmuō, nge meya i maa wāa nen nōmuō. ⁷ Gasō, na ra gere bweseru garun sō n nēē, kon tu wuka n sura nge dāa, kpa n tu kam koosia. ⁸ Adama bwese te, tō n ten daa kōsa ta nuku kōsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kōsa kue. ⁹ Meya gasō, na ra maa gere bweseru garun sō n nēē, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, tō n kōsa mō ma ta n nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gōru doke mi. ¹¹ Yen sō, a Yudaba ka Yerusalemgibu sōowō a nēē, nē, Yinni Gusunō na sōoru mō n ka bu kōsa kua. Na yen kpunaa yi. N n men na, ben baawure u win daa kōsa derio u wurama nen mi.

¹² Adama ba koo gere bu nēē, mban sōna ba koo kōsi. Ben baawure u koo win bwisiku kōsunu swiwa u ko ye u kī.

Isireliba ba Gusunō yina

¹³ Yinni Gusunō u nēē, Isireliba ba gāa kōsunu kua n sara. I bwesenu kpuro bikio, wara u yenin bweseru nōore.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wōllun di?

Daa te ta kokumō, ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nen tōmbu ba man duari ba da ba būnu turare dōo dokeamme. Ya dera ba n yē ye ba mō ben swēē sōo. Ba ben yellun swaa dosu derimō, ma ba swaa kisi swi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira. Ma tōmbu ba bu yēmō baadomma.

Wi u sarō mi gesi, ū n mu wa, u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen sōna kon de bu yarina yibereban wuswaaō

nge tua ye sōo yari yerun woo ga yarinasia.

Kon bu biru kisi.

Na n bu mēerimō sanam mē ba nōni sōore.

Ba nōo tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tōn be, ba nēē, su Yeremi nōo tia kua su nūn mwa. Domi wooda kun gbimō baa yāku kowobu bà kun wāa. Bwisi kun kpeemō baa bwisigibu bà kun wāa. Gusunōn gari kun gbimō yēn sō win sōmōba sari. N n men na, i na su nūn wōri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nō su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunō kana u nēē,

Yinni Gusunō, a man swaa dakio.

A nen yibereban gari yi nōowō.

²⁰ Kaa de gea yu gōsira kōsa?

Wee ba dōkō kpiriru gba bu ka man kpēē sōo.

A yaayo ma na yōra wunen wuswaaō ben sō,

na ka nun gari kua

kpa a ku maa ka bu mōru ko.

²¹ Yen sō, a de gōoru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sōo,

kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia,
 kpa bu ko gɔminibu.
 A de baranu nu durɔ be go,
 kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.
²²A de tabu kowo wuunu nu bu wɔri.
 Kpa wuri yi nɔɔra ben yenusɔ.
 Domi ba dɔkɔ kpiriru gba
 bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.
 Ba man yina beria nen swaa sɔɔ.
²³Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ,
 a ben nɔɔsinaa kpuro yɛ,
 ye ba kua bu ka man go.
 Yen sɔ, a ku bu ben toranu wɔka.
 A ku ben durum ye duari.
 A de bu fukura wunen wuswaaɔ.
 A bu sɛeyasio wunen mɔrun saa sɔɔ.

Weke te ta kɔsira

19 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u
 nɛɛ, a doo mɔmɔn mi a boo dwe
 ge ba kua ka sɔndu. Kpa a yɔku kowo be
 ba bukure ka wuun guro gurobu menna,
²kpa i da wɔwa ye ba mɔ Beni Hin-
 muɔ ye ya wɔa kɔnnɔ gen mi gia, mi
 ba ra wekenu mɔm. Miya kaa nɔɔgiri
 sua a gari gere yi kon nun sɔ. ³Kaa
 Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu
 sɔ bu swaa dakio bu nɔ ye nɛ Gusunɔ,
 Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem
 mɔ na gerua. Kon de nɔni swaaru tu
 na Yerusalemɔ sere wi u ten gari nua
 kpuro, win swasu su sikari. ⁴Domi ba
 man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba
 bɔnu turare dɔɔ dokea mi, ni be ka ben
 sikadoba ka ben sinambu ba n̄ yɛ. Ma
 ba tɔn dabinu go mi, be ba n̄ gɔanu
 kue. ⁵Ba bɔu wi ba mɔ Baali yɔku yeru
 baniɔ gunguru wɔllɔ. Miya ba ra ka ben
 bibu yɔku dɔɔ mwaararugiru ko, yɔku
 tɛn bweseru na n̄ bu yiire, na n̄ mam ten
 bwisikunu koore.

⁶Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
 tɔnu ganu sisi n̄ sɔɔ ba n̄ maa wɔwa ye
 sokumɔ Tofeti n̄ kun mɛ Beni Hinɔmu.
 Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. ⁷Wɔwa
 yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugi-

bun nɔɔ tia ye ba kua kam koosia, kpa
 n de yibereba bu bu go tabu sɔɔ. Kon de
 gbeeku yɛɛ ka gunɔsu ben gonu di. ⁸Kpa
 n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo
 yɛɛ. Wi u sarɔ mi kpuro, n̄ n ye wa, u biti
 soora u wia ko nɔni swaa ten sɔ. ⁹Kon
 de yibere be, bu bu nɔni sɔ sere bu ben
 berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo
 ge kɔra tɔn be ba ka nun da min
 wuswaaɔ. ¹¹Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔ, wɔllu
 ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia
 kpa n wuu ge kɔsuku nge boo ge, ge
 ba n̄ kpɛ bu maa sɔmɛ. Tofetin wɔwa
 miya ba koo tɔmbu sike yɛn sɔ ba n̄ maa
 ayeru wasi gam. ¹²Meya kon tem mɛ ka
 men tɔmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko
 nge Tofeti. ¹³Yerusalemugibun yenusu
 ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu
 kpuro gesi mi ba ra bɔnu turare dɔɔ dok-
 eye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔɔ sɔ,
 ka sere mi ba ra maa bɔnu ganu sɔ, si
 kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴Yen biru, Yeremi u gɔsirama Tofetin
 di mi Yinni Gusunɔ u n̄n gɔra u win
 gari gere. Ma u na u yɔra Yinni Gusunɔn
 sɔa yerun yaaraɔ u tɔmbu kpuro sɔɔwa
 u nɛɛ, ¹⁵Gusunɔ Isireliban Yinni wi u
 wɔllu ka tem mɔ u nɛɛ, wee u koo de kɔsa
 ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka
 yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔmba
 swaa taaya, ba n̄ win gere nua.

Ba Yeremi dɔa doke

20 Yera sɔɔ teeru, Pasuri Imerin bii
 wi u sɔa yɔku kowo u ka maa
 sɔa Yinni Gusunɔn sɔa yerun kɔsobun
 tɔnwero u nua ma Yeremi u yeniban
 gari gerua. ²Yera u dera ba n̄n so,
 ma ba n̄n dɔa doke nge wiuro Yinni
 Gusunɔn sɔa yerɔ, kɔnnɔ ge ba sokumɔ
 Benyameɛn kɔnnɔn bera gia. ³Adama
 yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dɔa
 ye wuna. Ma Yeremi u n̄n sɔɔwa u
 nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun maa nun sokumɔ
 Pasuri. Yi si ten tubusiana bɔri yenda

ka nun sikerene. Adama tē, u nun sokumɔ Magɔ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene. ⁴Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, u koo wunɛ ka wunen bɔrɔba nandabu kpɛɛ. U koo de been yibereba bu been gabu go tabu sɔɔ, kpa a ye wa ka wunen nɔni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mweeri u ka da Babiloniɔ. ⁵U koo de yibereba bu Yerusalemun arumani gura, ka sɔma ye tɔmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sɔɔ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶Pasuri, wunɛ ka wunen yenugibu, ba koo bɛɛ yoru mwa bu ka da Babiloniɔ. Miya i ko i gbi, wunɛ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bɛɛ sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

⁷Yinni Gusunɔ, a man kɔkura, ma na wunen gari wura. A man sere a kamia. Wee tōru baatere tɔmbu kpuro ba ra n man yɛɛmɔwa, kpa ba n man gari bɔkɔ mɔ. ⁸Nà n kī n gari gere, sere n nɔɔgiru sua ka dam n nɛɛ, yibereba ba wee bu sun dam dɔre, kpa bu sun kam koosia. Yinni Gusunɔ, tɔmba ra n man yɛɛmɔwa wunen garin sɔ baadomma. ⁹Nà n nɛɛ, kon nun deriwa, na n maa wunen gari kparamɔ, n da n sāawa nge dɔɔ u wāa nen wasi sɔɔ u nen kukunu menimɔ. Kpa n kookari ko n ka tii marisi, adama na ku ra kpī. ¹⁰Na nɔɔmɔ tɔn dabinu nu man kōsa bwisikusimɔ. Ba mɔ, nandabu wāa baama.

Su ka win gari da wirugibun mi. Be ba raa ka man nɔɔ tia sāa ba mɛerimɔ nà n kon sokura. Ba mɔ, sɔrɔkudo kon de bu man samba ko. Kpa bu wa bu man mwa bu mɔru kɔsie. ¹¹Adama na yē ma wunɛ Yinni Gusunɔ, a wāa ka nɛ nge tabu durɔ damgii. Yen sōna be ba man nɔni sōmɔ ba koo sokura. Ba n kpɛ bu man kamia. Yen sōna ba koo sekuru wa kpa ba n tu yaaye sere ka baadomma. ¹²Wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, wunɛ wi a ra tɔnu wɛeri, a ka wa ù n sāa gemgii, kpa a n win bwisikunu ka win gōrun gari yɛ, wuna kon de a nen yibereba mɔru kɔsie. Domi wuna na tii nɔmu sɔndia. ¹³I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu. Domi u ra wɔnwɔndo wɔre saa tɔn kōson nɔman di. ¹⁴Tōɔ bōrigira tōɔ tɛ sɔɔ ba man mara. Tōɔ te, tu ku domaru wa. ¹⁵Bōrurowa wi u da u nen tundo sōɔwa u nɛɛ, wee, ba nùn bii tɔn durɔ marua. Ma labaari ye, ya nùn nuku doo bakabu wɛ. ¹⁶Durɔ wi, u kam koowo nge wuu si Yinni Gusunɔ u kam koosia u n sin wɔnwɔndu kue. Kpa u wuri nɔ bururu, kpa u tabun wurenu nɔ sōɔ sɔɔ gbāara. ¹⁷Mban sōna Gusunɔ u n yande dere n gbi sanam mɛ na wāa nen meron nukurɔ, kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru, kpa na n wāa mi sere ka tɛ. ¹⁸Mban sōna na yara nen meron nukurɔ di, na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waamɔ, ma nen wāara wiru gooramɔ ka sekuru.

Yerusalemu koo kam ko

21 ¹⁻²Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, yāku kowo Maseyan bii gora Yeremin mi, bu nūn sō bu nē, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunōn mi, domi Nebukanesaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu m̀. Sōrōkudo Yinni Gusunō u koo nūn maamaaki gaa kpare ben sō, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua.

³Ma Yeremi u tōn be wisa u nē, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu nē, ⁴ameniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nē, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win tōmbu sannamō wuun biruō bu duki su bu wura wuu ge sō. ⁵Kpa wi, Gusunōn tii u ka be Yudaba sanna ka mōru u bu win dam sōsō, ⁶u de bara kōsuru tu hunde koniba kpuro wōri tu go wuu ge sō, tōmbu ka yaa sabenu. ⁷Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukanesaa nōmu beria, wi ka win sōm kowobu ka win tōn be ba wāa wuu ge sō, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka gōrōn di. Be kpurowa Nebukanesaa u koo go. U ñ ben wōn-wōndu m̀. U ñ maa goo derimō.

⁸Wee ye Yinni Gusunō u maa Yeremi sōsōwa win tōmbun sō. U nē, wee, u bu swaa yiru yiyamme, swaa yèn mi wāara wāa, ka yèn mi gōu u wāa. ⁹Wi u koo gesi yōra wuu ge sō, u koo gbiwa tabu sō, ñ kun me ka gōrō, ñ kun me ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wē be ba bu tarusi, yēro koo win wāaru wōra. Teya ta ko n sāa win arumani ye u kpīa u yara. ¹⁰Domi u yōrariwa u wuu ge kōsa kua, n ñ mō gea. U koo gu Babilonin sina boko nōmu sōndiawa u gu dōo meni.

Gari yi Yinni Gusunō

u Dafidin bweseru sōsōwa

¹¹Yinni Gusunō u nē, ameniwa wune Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru sō. A nē, bu nē, Yinni Gusunōn gari nōkōwō.

¹²Be, Dafidin bweseru, ba n da gem swīi baadomma. Kpa bu be ba dam dōre yakia be ba bu dam dōremōn nōman di. Bā kun kue me, nen mōru ya koo bu yabure ben kom kōsum sō.

Ba ñ maa kpē bu ye go.

¹³Kon Yerusalemugibu wōri.

Be, be ba wāa wōwa sōo kperun wōllō, baa bā n gerumō ba m̀, wara u koo kpī u du ben wāa yerō, u ben kuku yeru turi.

¹⁴Kon bu seeyasia nge me ben kookoosu nē.

Kon ben sina kpaaru dōo meni te ba bana ka dāa ye ba m̀ sēduru, kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu dōo mwaara.

22 Yinni Gusunō u maa Yeremi sōsōwa u nē, a doo Yudan sina bokon yenuō kpa a bu gari yini sō. ²A nē, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u sō Dafidin sina gōnō, ka win bwāabu ka win tōmbu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi, ³bu nē, Yinni Gusunōn gari yini swaa dakio bu nō. Bu gem swīiyō. Bu be ba dam dōremō wōro be ba bu dam dōremōn nōman di. Bu ku sōbu ka gōminibu ka gobekuban gāanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴Bā n wooda yeni mem nōkōwa, gabu ben bweseru sō, ba ko n bandu diiwa ba n sō Dafidin sina gōna yeni sō. Ba koo du saa kōnnō minin di ba n dua tabu keke sō ye dumi gawe, ñ kun me, ba n dumi sōni, be ka ben bwāabu ka ben tōmbu. ⁵Adama bā n

yina bu ye men nɔɔwa, sere ka ne, Yinni Gusunɔn wāaru, sina kpaɔ te, ta koo kowa bansu.

⁶Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sɔ. Na nɛɛ, baa mɛ na sina kpaɔ te wa ta wā nge dāa sɔɔ ge ga wāa Galadiɔ, ñ kun mɛ, nge Libanin guurun wii kpiiru, ka gem kon tu bansu koosia. Goo kun maa sinamɔ mi.

⁷Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu wɔri.

Kpa bu ten gbere yi ba kua ka dāa ye ba mɔ̀ seduru wukiri bu dɔɔ doke.

⁸Tɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sɔɔna bu nɛɛ, mban sɔna Yinni Gusunɔ u wuu bɔkɔ geni kua mɛsum. ⁹Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, gen tɔmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba bīnu sāmɔ.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun sɔ

¹⁰Bɛɛ Yudaba, i ku wuri ko Yosiasi wi u gun sɔ. I ku maa win ario ko. Adama i wuri koowo Salumun sɔ, wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumɔ. Domi u ñ maa wee. Meya u ñ maa tem mɛ wasi mi ba nùn mara mini.

¹¹Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosiasi Yudaban sina bokon biin sɔ, wi u bandu dii win baan ayero. U nɛɛ, u doona, u ñ maa wee. ¹²U koo gbiwa desiru sɔɔ mi ba ka nùn da mi, u ñ maa tem mɛ wasi.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakimu gerusi

¹³Yeremi u Yoyakimu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wune Yoyakimu, bōrurowa a sāa. Wee a wunen sina kpaaru bana,

adama a ñ gem swīi.

A tu gidambisaba sosia adama ye n weene a tɔmbu kua, a ñ bu kuammɛ.

A ra gabu sɔmburu koosie kam.

A ku ra bu ben kɔsiaru wɛ.

¹⁴Ma a nɛɛ, kaa tii sina kpaɔ bakaru baniawa

kpa ta n gidambisa baka mɔ.

Ma a fenentiba doke,

a ten gani dāa gea ye ba mɔ̀ seduru wukiri.

Ma a tu swɛrsasia kom kom a ka sɔɔsi ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶Yɛn sɔ a ka sina kpaɔ te seduruba bana,

yeya n dera a sāa sina boko?

Wunen baaban tii u ñ sāa sina boko ro?

U ra diwa kpa u nɔ nge baawure,

adama u ra baawure kuewa ye n weene u ko.

U ra sārɔbu ka wɔnwɔndobu siriewa dee dee.

Yen sɔna ye kpuro ya nùn koora dee dee win wāaru sɔɔ.

Wi u maa mɔ̀ nge mɛ,

wiya u wi, Yinni Gusunɔ yɛ ka gem.

¹⁷Adama wune, wunen tiin arufaaniwa a kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dɔre kpa a bu go.

¹⁸Yen biru, Yeremi u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon sɔ. U nɛɛ,

ù n gu, ba ñ nùn gɔɔ swīiyammɛ bu nɛɛ, waiyo nen mɔɔ!

Waiyo nen sesu!

Waiyo nen yinni!

¹⁹Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusalemun di bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰Yeremi u nɛɛ,

wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, bɛɛ Yerusalemuḡibu,
i doo i yɔ guu te ba m̀ Libaniɔ,
ka Basanin guuru,
ka Abarimun gungunu wɔllɔ,
kpa i kuuki ko i nɔɔḡiru sua.
Domi be i ka arukawani bɔkua ba
munkira.

²¹ U bɛɛ kirɔ kua sanam mɛ i wāa b̄ri
yendu sɔɔ,
adama i nɛɛ, i ̀n ǹn swaa dakimɔ.
Nge meya b̄ɛn daa ya s̄aa saa b̄ɛn pi-
iburun di,

i ku ra ǹn swaa daki.

²² T̄ɛ, b̄ɛn kparobu ba koo ka woo
doona

kpa be i ka arukawani bɔkua
bu bu yoru mw̄eri bu ka da tem tukumɔ.
Saa ye s̄ɔɔra i ko i sekuru wa,
b̄ɛn kom k̄sum s̄ɔ.

²³ Bɛɛ Yerusalemuḡibu,
bɛɛ be i s̄ɔ s̄ɛɛ b̄ɛn dii buranu sɔɔ
ni i kua ka Libanin d̄aa gea,
amɔna b̄ɛn weeweenu ko n nɛ,
sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ,
kaa Yoyakini, wi ba maa m̀ Yekonia,
Yoyakimun bii, Yudaban sina boko s̄ɔ a
nɛɛ, sere ka nen wāaru, baa ̀n n s̄aan na
nge taabu nen nɔm geuɔ, kon ǹn wuna
min di. ²⁵ Kon ǹn win yibereba nɔmu
s̄ɔndia, be, be ba kasu bu ǹn go. Kon
ǹn bu nɔmu s̄ɔndia be, b̄n berum u mɔ
mi. Beya Nebukanɛsaa, Babilonin sina
boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu k̄ɔ,
wi ka win mero wi u ǹn mara. Kpa bu
ka bu da tem tukumɔ mi ba ̀n bu mara.
Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko
ba n k̄i bu ḡs̄irama ben temɔ adama ya
̀n koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi,
u s̄awa nge weke te ta k̄s̄ire, ̀n kun mɛ,

nge ḡaa ni goo kun maa k̄i? Aawo. ̀N n
men na, mban s̄na ba wi ka win bwe-
seru tem yara ma ba ka bu da sere mi
ba ̀n ȳɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nen temḡibu, i
nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ,
i durɔ wi garisio wi u ̀n kooramɔ win
wāaru sɔɔ. U ko n s̄awa nge wi u bibu
bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa
sinamɔ sina ḡna sɔɔ u Yudaba kpara.

Kparo k̄sobu

23 ¹⁻² Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ,
b̄ruroba kparo be ba nen t̄mbu
goomɔ, ma ba bu yarinasiama nge ȳaa
kparo k̄sobu. Na maa nɛɛ, wee ba nen
t̄mbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu
bu nɔɔri. Yen s̄ɔ, kon bu s̄ɛyasia ben
nuku k̄su ten saabu.

³ Kpa n nen tɔn be ba tie mw̄erima
tem kpuron di, mi na raa dera ba yarine,
n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu
marura bu dabia. ⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ
kon bu kparo kpaobu w̄ɛ be ba koo bu
kpara. Ba ̀n maa nandamɔ berum s̄ɔ.
Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi
yɛ sɔɔ kon gemḡii goo seeya Dafidin
bweserun di

nge d̄aa kp̄ii p̄tura,
kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.
U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.
Kpa u gem s̄ɔsi tem mɛ sɔɔ.

⁶ Win waati ye sɔɔ,
Yudaba ba koo faaba wa.
Kpa u de Isireliba ba n wāa b̄ri yendu
sɔɔ.

Kpa ba n ǹn sokumɔ ba n m̀,
Yinni Gusunɔwa u s̄aa ben faaba kowo.

⁷ Yen s̄na na nɛɛ, wee saa ya maa
sisi yɛ sɔɔ ba ̀n maa b̄rumɔ bu nɛɛ, ka
Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu yarama
saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da
gerewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru
wi u bu yarinasia s̄ɔ ȳɛsan nɔm geu

gia ka wusu gasu sɔɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

Gari yi Yeremi

u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa

⁹ Ñ n sɔmɔbun sɔn na,
nen gɔru ga sankira too,
ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ.
Na sãa nge wi tam mu goomɔ
Yinni Gusunɔ ka win gari dɛerin sɔ,
yi u man sɔɔwa u nɛɛ,
¹⁰ tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,
be ba sakararu mɔ.
Kɔsa ba naa gire.
Miya ben dam mu wãa.
Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,
ma men kpara yee ni nu wãa gbaburun
bera gia nu gbera.

Domi u mu bɔrusi.

¹¹ Gusunɔn sɔmɔbu ka yãku kowobu ba sankire,

u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ
sere ka win sãa yerɔ.

¹² Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,
kpa yu bu yam t̄ire.

U koo de bu bu bɔria,
kpa bu wɔruku saa ye u koo bu sɛeyasia
u de wahala yu bu deema.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn sɔmɔbun

kɔsan kpãaru

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kɔsa ye na wa nen sɔmɔbu ba mɔ

Samariɔ,
ya ñ ka nɔɔ gerurɔ.

Domi b̄uu wi ba mɔ Baalin ȳsira ba ka
gari mɔ.

Ma ba nen tɔmbu Isireliba gerasia nen
swaan di.

¹⁴ Adama kom kɔsum mɛ na wa
Gusunɔn sɔmɔbun suunu sɔɔ
Yerusalemɔ,
mu beɔnɔgim kere.

Ba sãawa sakara kowobu,
ma ba weesu mɔ,

ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben
kom kɔsum deri,
ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka
Gomɔran tɔmbu.

¹⁵ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni,

na nen sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔmɔ
ma wee kon de bu dãa kiku gagu *ge ga
sosu di,

kpa bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔ.

Domi beya ba dera tem men tɔmbu
kpuro ba ñ maa man beɛɛɛ wɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

¹⁶ Ameniwa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni na gerua. Na nɛɛ,
i ku maa nen sɔmɔ ben gari swaa daki.
Domi ba dera i ȳiyɔ ye i ñ wasi.

Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ,
n ñ mɔ yi yi wee nen nɔɔn di.

¹⁷ Ba ra mam be ba man gema sɔ bu nɛɛ,
na be gerua na nɛɛ,
ba koo bɔri yendu wa.

Kpa ba n be ba ben tii tiin gɔru k̄iru mɔ
sɔmɔ ba n mɔ,

ba ñ kɔsa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ,

ben wara u ka Yinni Gusunɔ wesiana.

Nge ben wara u win gari nua u yi
laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunɔn mɔru ya koo na
nge guru woo bɔku

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

²⁰ Win mɔru ye, ya ñ suremɔ,

ma n kun mɔ u win himba yibia.

Amen biru, ya koo beɛ nen tɔmbu yeeri.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

*23:15 dãa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

somɔ be, ba duki da, baa me na ñ bu gɔre.

Ba maa gari gerua, baa me na ñ ka bu gari kue.

²² Bã n daa nen gari swaa daki, nen gariya ba koo raa kpara nen tɔmbun suunu sɔɔ.

Kpa bu wa bu gɔru gɔsia bu ben kom kɔsum deri.

Yinni Gusunɔ

u wãa yam kpuro

²³ Nε Gusunɔ, na wãawa yam kpuro, turuku ka tontondeɔ.

²⁴ Goo u koo kpĩ u kuke na kun nùn wa? Na wãawa yam kpuro, wɔllɔ ka temɔ.

Mba yakasu ka dobi

yi mɔɔsine

²⁵ Na nɔɔmɔ ye sɔmɔbu ba gerumɔ. Be ba gari weesugii mɔ ka nen yĩsiru ba mɔ, na ka bu gari kua dosu sɔɔ, ²⁶ sere saa yerà sɔmɔ beni ba ko n gari weesugii mɔ, kpa ba n nen tɔmbu nɔni wɔkumɔ ka ben gɔrun gari. ²⁷ Ba kīwa ben dosu weesugisun gari yi de nen tɔmbu bu nen yĩsiru duari nge me ben baababa ba raa man duari biu wi ba mɔ Baalin sɔ.

²⁸ Sɔmɔ wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, mba yakasu ka dobi yi mɔɔsine.

²⁹ Nen gari kun sãa nge dɔɔ ro?

Yi ñ sãa nge matalaka ye ya ra kperu kɔre ro?

³⁰ Yen sɔna nε, Yinni Gusunɔ, kon sɔmɔ be sɛyasia, be, be ba ben winsim gari suamɔ ba ka gari weesugii mɔ.

³¹ Kon bu sɛyasia be ba ben tii tiin gari suamɔ ba gerumɔ ka nen yĩsiru. ³² Kon bu sɛyasia be ba ben dosu weesugisu tɔmbu sɔɔmɔ. Ma ba dera nen tɔmba kɔɔramɔ ben wee si ka ben tɔn biarun sɔ. Na ñ bu gɔre, na ñ maa bu wooda wɛ.

Meya ba ñ maa arufaani gaa mɔ tɔn ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi sãawa sɔmunu

³³ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nεε, tɔn ben goo, ñ kun me nen sɔmɔ goo, ñ kun me yãku kowo goo ù n nun bikia u nεε, mba nε, Yinni Gusunɔ na gerua, sɔmu nirà na bu sɔbi, kaa nùn wisiwa a nεε, bera ba sãa nen sɔmunu. Adama kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi nɔɔ wukia u nεε, nε, Yinni Gusunɔ na bu sɔmunu sɔbi, kon yɛro sɛyasiawa wi ka win yenugibu. ³⁵ Ye baawure u koo kpĩ u win winsim bikia, yera, u nεε, mba Yinni Gusunɔ u gerua, mba u wisa.

³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu nεε, na bu sɔmunu sɔbi. Wi u ye gerua, win gari koo wɔri win tii sɔɔ. Domi ba nen gari temamɔwa ne wi na sãa ben Yinni wi u ra n wãa, u dam kpuro mɔ. ³⁷ Kaa maa sɔmɔ be bikia a nεε, mba nε, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔwa. Mba na bu wisa.

³⁸ Bã n maa nun wisa ba nεε, nε, Yinni Gusunɔ na bu sɔmunu sɔbi, baa me na nεε, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa wɛ. ⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta ñ duarirɔ sere ka baadommaɔ. Kpa ba kun maa beere mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ.

Figie bii

ni nu wãa birenu yiru sɔɔn gari

24 Ye Nεbukanesaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakɔbu ka ben dãa dãkobu ka ben sekobu, u ka bu da Babiloniɔ, saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru sɔɔ sɔɔsi sãa yerun

kənnəwə. ²Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu sāa nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii kōsunu yiba ni nu n̄ diirō.

³Ma Yinni Gusunō u Yeremi bikia u n̄e, Yeremi, mba a waamō mi. Ma u wisa u n̄e, birenu yiruwa na waamō, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sāa, ma ganu kōsunu sāa, nu n̄ diirō.

⁴Yera Yinni Gusunō u n̄n sōwa u n̄e, ⁵wee ye na gerua, n̄e, Gusunō Isireliban Yinni. Na n̄e, nge m̄e figie bii gee ni, nu ra t̄mbu w̄ere, nge m̄eya kon Isireli be ba yoru mw̄era ba ka da Babiloniō m̄eri ka n̄onu geu. ⁶Kon de bu wurama ben tem mini. Na n̄ maa bu suramō, kon bu t̄sisiawa. Na n̄ maa bu wukamō, kon bu girawa n̄ sire. ⁷Kon bu ḡru kp̄w̄ w̄ē, kpa bu gia ma n̄ena na sāa kpuron Yinni. Ba koo wurama nen mi kpa ba n̄ sāa nen t̄mbu ba n̄ man s̄amō.

⁸Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakp̄bu ka t̄n be ba tie Yerusalemō ka be kpuro be ba s̄ō tem m̄e s̄w̄, ka sere be ba kpikuru da Egibitiō, kon dewa ba n̄ sāa nge figie bii kōsu ni nu n̄ diirō mi. ⁹T̄mbu b̄a n̄ bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu ȳewa bu bu yaakoru koosi kpa ba n̄ w̄a sekuru s̄w̄ kpa ba n̄ da ka ben ȳisuru t̄mbu b̄rusi. ¹⁰Kon bu tabu surema ka ḡōru ka baranu sere bu ka gbi tem m̄e kpuro s̄w̄, m̄e na be ka ben baababa w̄ē.

Yudaban m̄em n̄w̄ sarirun are

25 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄ō n̄ese s̄w̄ra Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua Yudaban s̄ō. Ya sāawa Nebukanesaa, Babilonin sina bokon bandun w̄ō gbiikuu. ²Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro s̄ōwa u n̄e, ³saa Yosias, Am̄w̄n biin bandun w̄ō w̄kura itasen di, n̄ ka

gisō girari, yen w̄ō yenda itawa mi. Saa min diya na ra n̄ b̄e Gusunōn gari s̄ōw̄o adama i ku ra man swaa daki. ⁴Yinni Gusunō u ra n̄ b̄e win s̄m̄ kowobu ḡriamme, bera win s̄m̄obu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i n̄ bu swaa daki, i n̄ ben gari wure. ⁵S̄m̄o be, ba ra n̄ gerumō ba n̄ m̄, i ḡru ḡsio kpa i b̄en daa kōsa deri, kpa i wa i n̄ w̄a b̄en tem s̄w̄, m̄e Yinni Gusunō u b̄e ka b̄en baababa w̄ē sere ka baadommao. ⁶I ku maa b̄u goo yiira i n̄n s̄a. I ku Gusunōn m̄ru seeya ka b̄en bw̄aroku ni i kua ka b̄en tii, kpa u ku maa b̄e kōsa gaa kua. ⁷Adama Yinni Gusunōn tii u n̄e, i n̄ n̄n swaa daki. I win m̄ru seeyawa b̄en bw̄aroku ni i kuan s̄ō. Ma ya ka b̄e kōsa naawa.

⁸Yen s̄ōna wi, Gusunō w̄ollu ka tem Yinni u n̄e, ȳen s̄ō i n̄ n̄n swaa daki, ⁹yen s̄ōna u koo maa s̄ō ȳesan n̄m̄ geun t̄mbu kpuro gurama ka win s̄m̄ kowo Nebukanesaa, Babilonin sina boko. Kpa bu b̄en tem men t̄mbu w̄ri bu kam koosia, ka be ba b̄e sikerene kpuro. Tem m̄e, mu koo kowa bansu sere ka baadommao. Wi u sarō mi, kpa biti yu n̄n mwa, sere u wia ko. ¹⁰Ba n̄ maa t̄ō bakanun womusu n̄w̄o mi, ka sere kurō kpaanun womusu. M̄eya ba n̄ maa nambun w̄kinu n̄w̄o. Ba n̄ maa fitilanu wasi mi. ¹¹Tem m̄e kpuro mu koo kowa bansu, kpa b̄e, win t̄mbu, i Babilonin sina boko yoru diiya w̄ō wata ka w̄kuru.

¹²Adama w̄ō wata ka w̄ku ten biru, Yinni Gusunō u koo Babilonin sina boko ka win t̄mbu seesima ben tora ni ba kuan s̄ō, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommao. ¹³B̄ri yi u gerua tem men s̄ō, ka sere ȳen gari n̄e, Yeremi na gerua na yoru tire te s̄w̄, bwesenu kpuron s̄ō, yi koo koorawa. ¹⁴Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mw̄eri.

Nge meya Gusunɔ u koo ka bu ben kōsa kōsie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro seeyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win mɔru weesina ka tam me u doke nɔra sɔɔ u ne, Yeremi t̄ii u neɛ, n ye mɔɔ kpa n de bwese nin mi u man gɔriɔ nu ye nɔ. ¹⁶ B̄a n wa ma u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ, ba ko n b̄aarimɔwa kpa ba n burisine nge wiirubu.

¹⁷ Yera na nɔra ye mwa Yinni Gusunɔn nɔman di. Ma na dera bwese nin mi u man gɔra nu win mɔru ye nɔra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu nɔrusia, ka Yudan wusu kpuron tɔmbu ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye tɔmbu b̄ɔrusi nge me ya kooru t̄ɛ.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye nɔrusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakpɔbu, ka win tɔmbu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu w̄a Egibitiɔ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Eko-ronigii, ka sere be ba maa tie Asidɔduɔ, ben sunɔ, ²¹ ka Edɔmuba, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba w̄a nim w̄ɔkun bera giɔ, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri kɔni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba w̄a gbaburɔ mi yani seeri w̄a, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere M̄ediban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba w̄a s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm geu gia kpuro, be ba w̄a tu-ruku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi w̄a handunia sɔɔ, ni ka nin sinambu ba mɔru ye nɔra ma

Babiloni ye ba maa m̄ɔ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔɔwa n Isireliba s̄ɔɔwa n neɛ, ameniwa wi, ben Yinni, wi u maa s̄a w̄ollu ka tem Yinni u gerua. U neɛ, bu nɔruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu wɔruku sere bu kpana bu se ȳɛn s̄ɔ u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ. ²⁸ U maa neɛ, bwese nin garu t̄a n yina tu nɔ ye na tu t̄ii, n tu s̄ɔɔwa n neɛ, tu nɔruo baa ñ n meren na. Wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u ñ win wuu Yerusalemu deri. Ñ n men na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u ñ derimɔ. Bwesenu kpuro sɔɔra u koo win mɔru sure. Wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man s̄ɔɔwa u neɛ, n bu s̄ɔɔwa n neɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri w̄ollun di. Win nɔɔ ga koo nɔɔra saa win w̄a yee deerarun di.

U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge tɔn dabi te ta d̄ianu ḡɛɛmɔ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

Domi u tɔmbu kpuro sokumɔ win siri gbaburɔ.

Wi siribu di, u koo ȳɛro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni, u maa neɛ,

win siribu bu ko n s̄aawa nge woo b̄ɔko ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ, ga handunian goonu nne kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi sɔɔ, ba ko n teriewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu menna u sike, kpa bu ben gɔɔ sw̄i. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ.

³⁴ B̄ɛɛ, win tɔmbun kparobu, i wuri koowo, i bindio temɔ.

Domi t̄ɔra tunuma t̄ɛ sɔɔ ba koo b̄ɛɛ sakiri.

I ko i wɔruma i k̄ɔsikira nge tem m̄ɔn weke buraru.

³⁵I ñ kisiramɔ

domi i ñ kuku yeru wasi.

³⁶Wee, kparo ben wuri yi koo nɔɔra
domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam
koosia

³⁷ka win mɔru baka.

Tem me, mu wāa bɔri yendu sɔɔ,
adama mu koo ko bansu.

³⁸Nge mɛ gbee sunɔ ga ra yari gen wāa
yerun di

gu ka dīanu kasu,

nge meya Yinni Gusunɔ u koo yari win
wāa yerun di,

u de bwesenu nu goona

kpa tem mu tɔmbu bia win mɔru bakan
sɔ̄.

Yeremi u wāa Yudaban

wirugibun wuswaaɔ

26 Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan
sina boko u bandu di, yen sɔ̄ɔ
mɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari
yini kua u nɛɛ, ²ameniwa nɛ, Yinni
Gusunɔ na gerua na nɛɛ, a yɔ̄ro sāa
yerun yaara mini. Tɔn be ba koo na saa
Yudan wusu kpuron di bu ka man sā,
kpa a bu gari yi kpuro sɔ̄ yi na nɛɛ, a
bu sɔ̄. Baa yin tia a ku ra bure. ³Bā n
wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben
dɔɔ sɔɔ, ba ben kom kɔ̄sum deri, kɔ̄sa ye
na raa gɔ̄ru doke n bu kua, kon ye deri.
⁴A bu sɔ̄wɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni
Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa
dakio bu nen woodaba swii ye na bu wē,
⁵kpa bu ku nen gɔ̄robun gari atafiiru ko.
Na ra be bu garie saa yellun di, adama
ba ñ bu swaa daki. ⁶Yen sɔ̄, kon sāa yee
te kam koosia nge mɛ na Silogiru kua,
kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen
yīsiru sia nù n bɔ̄rumɔ.

⁷Yāku kowobu ka Gusunɔn sɔ̄mɔbu ka
wuun tɔmbu ba Yeremin gari yi nua yi
u gerumɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ⁸Ye
u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ
u nùn yiire u tɔn be kpuro sɔ̄ mi, yera

yāku kowo be, ka Gusunɔn sɔ̄mɔ be,
ka sere wuun tɔn be ba tie kpuro ba
na ba nùn sēre. Ba gbāsukumɔ ba mɔ,
kaa gbiwa. ⁹Tɔmbu kpuro ba na ba
Yeremi menne Yinni Gusunɔn sāa yeru
mi, ba mɔ, mban sōna a gerumɔ ka Yinni
Gusunɔ yīsiru a mɔ, sāa yee teni ta koo
kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu
yu ko bansu.

¹⁰Ye Yudan wirugibu ba nua mɛ,
yera ba seewa sina kpaarun di ba da
Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, ma ba sina sāa
yee ten kɔ̄nɔwɔ ge ba sokumɔ kɔ̄nɔ
kpɔɔ. ¹¹Ma yāku kowo be, ka Gusunɔn
sɔ̄mɔ be, ba wirugibu ka tɔn be ba tie
kpuro sɔ̄wɔa ba nɛɛ, n weenewa bu durɔ
wini go. Domi gari kamwa u wuu geni
gerusimɔ. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn
swaa.

¹²Ma Yeremi u wirugii be ka tɔn be
kpuro sɔ̄wɔa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u
man gɔ̄rima n ka gari ko sāa yee teni
ka wuu genin sɔ̄, nge mɛ i nua kpuro.
¹³I gɔ̄ru gɔ̄sio kpa i kom kɔ̄sum deri.
I Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari swaa dakio,
kpa u kɔ̄sa ye deri ye u raa kī u bɛɛ kua.
¹⁴Adama nɛ wee bɛɛn nɔ̄mɔɔ, i ka man
koowo nge mɛ n bɛɛ dende. ¹⁵I yē ma
na ñ taare gaa mɔ. Yen sɔ̄, ñ n man go,
nen yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen
sɔ̄munu. Domi ka gem Yinni Gusunɔwa
u man gɔ̄rima n ka bɛɛ gari yini kpuro
sɔ̄.

¹⁶Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba
yāku kowo be, ka sɔ̄mɔ be sɔ̄wɔa ba nɛɛ,
n ñ weenɛ su durɔ wi go domi ka Gusunɔ
besen Yinnin yīsiru u gari yini gerua.

¹⁷Ma wuu gen guro gurobu gabu ba
seewa ba tɔn wɔru ge sɔ̄wɔa ba nɛɛ,
¹⁸Misee Mɔ̄resetigii u raa Gusunɔn gari
gerua Yudan sina boko Esekiasin waati
u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni u gerua. U nɛɛ,
ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,
kpa yu ko nge kpee ni ba suba,

kpa guu tèn wǎllɔ ba Yinni Gusunɔn s̄aa yee te bana,
tu dānu kpi n ko dāa s̄ɔɔ bɔkɔ.

¹⁹Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u ñ Yinni Gusunɔ nasie? Nge u ñ Yinni Gusunɔ suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunɔ u kōsa ye deri ye u raa kī u bu kua. Yera i ko de bese, su tii durum baka yeni s̄ɔbi?

Yoyakimu

u Gusunɔn s̄ɔmɔ Uri go

²⁰⁻²¹N deema Yoyakimun waati ye s̄ɔɔ, durɔ goo maa wāa wi ba m̄ɔ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunɔn yīsiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin s̄ɔ nge m̄ɔ Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua m̄ɔ, u berum soora, ma u kpkiru sua u da Egibitiɔ. ²²Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii ḡɔra Egibitiɔ ka t̄mbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³Ma ba Uri wi mwaama ba ka n̄n na sina bokon mi. Ma u dera ba n̄n go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra t̄n dirobu sike.

²⁴Adama Akikamu Safanin bii u ȳɔrawa ka Yeremi ma u yina bu t̄n be Yeremi n̄mu beria bu go.

Yeremi

u sugu s̄ɔndi win seru wǎllɔ

27 Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n t̄ɛ fiiko, yera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u n̄ɛɛ, ²Yeremi, a tii suguba kuo ka maa w̄ɛ a ye s̄ɔbe, ³kpa a ye s̄ɔmɔbu w̄ɛ be sinam beni, Ed̄muban sunɔ, ka M̄ɔabuban sunɔ, ka Am̄oniban sunɔ, ka Tirin sunɔ, ka Sidonin sunɔ ba ḡɔra Yerusalemɔ

Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴Kpa a maa bu s̄ɔ bu ben yinnibu s̄ɔ bu n̄ɛɛ, n̄ɛ, Gusunɔ, wǎllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba s̄aamɔ, na n̄ɛɛ, ⁵nena na tem taka kua ka t̄mbu ka yee yi yi wāa m̄ɔ s̄ɔɔ, ka nen dam bakam. Wi na kī, wiya na ra mu w̄ɛ. ⁶Wee t̄ɛ kon b̄ɛɛn tem m̄ɔ kpuro nen s̄ɔm kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko w̄ɛ. Kpa n de sere ka ḡbeeku ȳɛɛɔ yi n̄n s̄ɔmburu kua. ⁷Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu s̄a. Adama saa gaa koo na ȳɛ s̄ɔɔ bwese damginu ni nu sinam damgibu m̄ɔ, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸Bweseru garu t̄a n yina tu Nebukanɛsaa s̄a tu n̄n yoru diiya, n̄ɛ, Yinni Gusunɔ, kon de u bwese te tabu w̄ɔri. Kon maa tu bararu ka ḡɔɔru kp̄ɛɛ, u ka kp̄i u tu kpeerasia.

⁹Ñ n men na, b̄ɛɛ, i ku maa b̄ɛɛn s̄ɔmɔbu swaa daki, ka b̄ɛɛn s̄ɔrobu ka b̄ɛɛn tiin dosusu, ka b̄ɛɛn ḡɔri sokobu, be, be ba ra b̄ɛɛ s̄ɔ bu n̄ɛɛ, i ñ ko Babilonin sina boko s̄a. ¹⁰Domi weesa ba gerumɔ, ye ya koo de n b̄ɛɛ tondasia b̄ɛɛn tem di kpa n b̄ɛɛ kpeerasia.

¹¹Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu s̄ɔbe, tu n̄n yoru diiya, kon bwese te deri ten tem s̄ɔɔ kpa tu ḡbea ko mi, ta n wāa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹²Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi s̄ɔɔwa. U n̄ɛɛ, Sedesiasi, wun̄ɛ ka wunen t̄mbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i n̄n yoru diiya, wi ka win t̄mbu, kpa i wa i n wāa. ¹³Mban s̄ɔna kaa de bu wun̄ɛ ka wunen t̄mbu go tabu s̄ɔɔ, ñ kun m̄ɔ i ḡbi ḡɔɔru ka baranun s̄ɔ nge m̄ɔ Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄ɛɛ, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kp̄iɛɛ ta koo ḡbiwa nge m̄ɔ. ¹⁴U maa n̄ɛɛ, i ku s̄ɔmɔ ben gari swaa daki, be, be ba b̄ɛɛ s̄ɔmɔ bu m̄ɔ, i ñ Ba-

bilonin sina boko yoru diiyammē. Domi gari weesugiya ba m̀. ¹⁵N n̄ n̄, Yinni Gusun̄ na bu ḡra. Ba gari m̀wa ka nen ȳsiru adama weesa ba m̀. Ì n̄ bu swaa daki, kon b̄e girawa, kpa i gbi, b̄e ka be sannu.

¹⁶Ma Yeremi u maa ȳku kowobu ka t̄n be ba menne mi, gari yi s̄wa. U n̄e, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, i ku b̄en s̄m̄bun gari swaa daki, be ba gerum̄ ba m̀, ba koo ka Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳnu wurama saa Babilonin di n̄ n̄ t̄em̄. Domi gari weesugiya ba m̀ mi. ¹⁷I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kp̄iyo, kpa i wa i n̄ w̄a. Mban s̄na i ko i de besen wuu geni gu ko bansu.

¹⁸Yeremi u maa n̄e, s̄m̄ be, b̄a n̄ s̄an na Gusun̄ s̄m̄bu ka gem ma win gariya ba kparam̄, bu n̄n̄ kan̄, wi, w̄llu ka tem̄ Yinni, u ku de bu ȳa ni gura ni nu tie win s̄a yer̄ ka Yudaban sina kpaar̄ ka Yerusalemu s̄w̄ kpuro, bu ka da Babiloni. ¹⁹⁻²⁰Domi sanam m̄ Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakp̄bu, u ñ gina dendi ȳa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen s̄waritii, ka dendi ȳa ni nu tie Yerusalemu. ²¹Wee ye Yinni Gusun̄ u gerua dendi ȳa nin s̄. ²²U n̄e, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloni. Miya nu ko n̄ w̄a sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

Yeremi

ka Gusun̄ s̄m̄ Hanania

28 Sedesiasin bandun w̄w̄ nnese te s̄w̄, yen suru n̄w̄buse s̄w̄, Hanania, Asurin bii, wi u s̄a Gusun̄ s̄m̄ Gabaoni, u ka Yeremi gari kua ȳku kowobu ka t̄mbu kpuron wuswaa, Yinni Gusun̄ s̄a yer̄. ²U n̄e, ameniwa Gusun̄, Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem̄ m̄ u gerua. U n̄e,

u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta s̄a nge sugu ben w̄in̄. ³N ka ko w̄w̄ yiru u koo de Nebukanesaa u ka wi, Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloni. ⁴U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban t̄n be ba ka da Babiloni. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵Yera Yeremi u Gusun̄ s̄m̄ Hanania wisa ȳku kowobu ka t̄n be ba w̄a Yinni Gusun̄ s̄a yeru mi kpuron wuswaa, ⁶u n̄e, ami. Gusun̄ u de yu koorā nge m̄ a gerua. Kpa u de t̄n be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳa ni. ⁷Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a n̄, yi na gerum̄ wunen wuswaa ka t̄n ben wuswaa. ⁸Gusun̄ s̄m̄ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, n̄ni sw̄aru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu s̄wa. ⁹T̄ Gusun̄ s̄m̄ goo ù n̄ seewa u b̄ri yendun gari m̀, am̄na t̄mba koo ka tubu ma Gusun̄wa u ȳro ḡrima, ma n̄ kun m̄ ye u gerua mi, ya koorā.

¹⁰Yera Gusun̄ s̄m̄ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̄ka. ¹¹Ma u t̄mbu kpuro s̄wa u n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, n̄ ka ko w̄w̄ yiru u koo Babilonigibun dam m̄ bua nge m̄ na sugu ye b̄ka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n̄ doon̄.

¹²Sanam m̄ Hanania u sugu d̄a ye wuna Yeremin w̄irun di u b̄ka u kpa, yera Yinni Gusun̄ u Yeremi s̄wa u n̄e, ¹³a doo a Hanania s̄ a n̄e, u kp̄a u sugu d̄agia ye b̄ka, adama u koo yen k̄sire wa ye ya s̄a sisugia.

¹⁴N̄ Gusun̄, Isireliban Yinni, n̄ wi na w̄llu ka tem̄ m̄, na n̄e, wee na sugu sisugia dokem̄ bwese ni kpuron w̄in̄, kpa nu ka Nebukanesaa, Babilonin sina

boko yoru diiya. Baa ka gbeeku yeyɔ, kon nùn ye nɔmu beriawa.

¹⁵Yera Yeremi u Hanania sɔɔwa u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunɔ kun nun gɔre. Ka mɛ, a da a tɔmbu gari weesugii sɔɔwa, ma ba yi naane kua. ¹⁶Yen sɔ, tɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera tɔmba nùn seesi. Kaa gbi gisɔku ge.

¹⁷Ma Gusunɔn sɔmɔ Hanania wi, u gu wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

Yeremi u Yuda be ba wã

Babiloniɔ tireru kua

29 Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yãku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu tireru kua, tɔmbu kpuro gesi be Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u yoru mwɛera u ka da Babiloniɔ. ²N deema saa ye sɔɔ, ba sina boko Yoyakini mwa kɔ ka win mero ka win sɔm kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wã Yerusalemɔ ka Yudan wuu si su tie sɔɔ, ka dãa dãkobu ka sekobu. ³Wee saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gɔriɔ Nebukanɛsaan mi, Babiloniɔ. Ma Yeremi u bu win tire te wɛ. Wee ye tire te, ta gerumɔ.

⁴Ta nɛɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u maa sãa bɛɛ Isireliban Yinni. Wiya u ka bɛɛ gari mɔ, bɛɛ be u dera ba yoru mwɛera ba ka da Babilonin temɔ. ⁵U nɛɛ, i dia baniɔ kpa i n wã ye sɔɔ. I gbea koowo kpa i yen dīanu di. ⁶I kurɔbu suo kpa i bibu ma. I de bɛɛn bii tɔn durɔbu bu kurɔbu sua bu bibu ma, kpa i bɛɛn bii tɔn kurɔbu durɔbu kɛ kpa ben tii bu maa kɔwara. I dabio mi i wã mi, i ku kaara. ⁷I kasuo nge mɛ tem mɛ, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunɔ u dera i yoru dimɔ. Kpa i nùn kana tem men sɔ, domi mù n kuura, bɛɛn tii i ko i kuurawa.

⁸Gusunɔ, bɛɛn Yinni wi, u maa nɛɛ, i ku de nen sɔmɔ be ba wã bɛɛn suunu sɔɔ, bu bɛɛ nɔni wɔke. I ku sɔrobu ka be ba bɛɛ bɛɛn dosusu tubusiamɔ naane ko. ⁹Domi ba gerumɔ ba mɔ, wiya u bu gɔra, bu ka bɛɛ gari sɔ. Adama weesa ba mɔ, n ò wi.

¹⁰U maa nɛɛ, wɔɔ wata ka wɔkurun baa yà n doona, u koo na u bɛɛ yara u ka wurama bɛɛn temɔ. Nge meya u koo ka win nɔɔ mwɛeru yibia. ¹¹Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u yɛ himba ye u yii bɛɛn sɔ. Himba gea, n ò mɔ himba kɔsa. U koo de ye i yīiyɔ yu bɛɛ koorã sia. ¹²Saa ye sɔɔ, ò n nùn soka bɛɛn kanaru sɔɔ, u koo bɛɛ swaa daki kpa u bɛɛ wurari. ¹³Ì n nùn kasu ka bɛɛn gɔru kpuro, u koo de i nùn wa, ¹⁴kpa u bɛɛ be ba raa yoru mwɛera mi, mennama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sɔɔn di mi u dera i yarine, kpa u bɛɛ gɔsiamã i wurama bɛɛn temɔ, min di u dera ba bɛɛ gura. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵U bɛɛ yeni sɔɔmɔwa, domi i gerumɔ i mɔ, wiya u bɛɛ sɔmɔbu wɛ Babiloniɔ.

¹⁶Tɛ, wee ye u gerumɔ sunɔ wi u sɔ Dafidin sina gɔnaɔn sɔ, ka sere tɔn be ba wã Yerusalemɔ be ba ò yoru mwe ba ka de Babiloniɔn sɔ. ¹⁷U nɛɛ, wee, u koo de bu bu tabu wɔrimã kpa gɔɔru ka bararu tu bu wɔri. U koo bu wahala kpɛ kpa ba n sãa nge dãa marum me mu kɔsa ba yina bu di. ¹⁸Bà n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gɔɔru ka bararu tu bu wɔri sere bwesenu kpuro nu nanda nù n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sɔɔ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bɔrusi, ò kun mɛ, bu ka goo gã kɔsunu sie, ò kun mɛ gã nanumginu, ò kun mɛ, gã sekuruginu. ¹⁹Domi ba ò wi, Yinni Gusunɔn gari swaa sue baa mɛ u ra n bu yi sɔɔmɔ saa win sɔmɔbun nɔɔn di. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁰ Adama bɛɛ be u dera ba gura ba ka da Babiloniɔ, i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ.

²¹ U nɛɛ, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bɛɛ gari weesugii sɔɔmɔ ka win yīsiru, u koo bu Nebukanesaa, Babilonin sina boko nɔmu beria kpa u bu so u go, bɛɛn nɔni biru. ²² Kpa bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wāa Babiloniɔ, i tɔmbu yiru yen yīsiru sua i n da ka tɔmbu bɔrusi, i nɛɛ, Gusunɔ u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sɛɛwa dɔɔ sɔɔ. ²³ Domi tɔn be, ba gāa kɔsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurɔbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunɔn yīsiru, baa mɛ u n bu yiire. Adama u yɛ ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem taka kua, u Yeremi gɔra Semaya, Nɛɛlamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mɔrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶ Ye u gerua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, Sofoni, Yinni Gusunɔwa u nun gɔsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusunɔn sāa yeru kɔsu. Goo u n seewa u tii kua nge wiuro ma u tii sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, kpa a nɔn mwa a bɔke ka wɛɛ damgii ka yɔni. ²⁷ N n men na, mban sɔna a n Yeremi, Anatɔtugii mwe a sɛɛyasie, wi u tii kua Gusunɔn sɔmɔ bɛɛn suunu sɔɔ. ²⁸ Wee, u mam sun goo gɔriama Babiloni mini u sun sɔ ma sa ko yoru di mini n ka tɛ. Yen sɔ, su be dia baniɔ kpa sa n wāa ye sɔɔ, kpa su be gbea ko kpa su yen dīanu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ³¹ a be ba yoru mweera ba ka da Babiloniɔ mi gɔrio a nɛɛ, ³² wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Nɛɛlamugiin sɔ. Semaya wi, u bɛɛ gari

sɔɔwa, adama na n nɔn gari gɛɛ sɔɔwa bɛɛn sɔ. Wee tɛ u dera i weesu naane kua. Yen sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon nɔn wɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wāaru dimɔ bɛɛn suunu sɔɔ. U n maa durom mɛ wasi mɛ kon nen tɔmbu kua. Domi u dera ba man seesi.

Nɔɔ mweɛ ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

30 Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a gari yi kpuro yoruo tireru sɔɔ yi na nun sɔɔwa. ³ Na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon nen tɔmbu Isireliba ka Yudaba yakiaama yorun di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem mɛ na ben baababa wɛ sɔɔ, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Isireliba ka Yudaban sɔ. ⁵ U nɛɛ, na nandabun kuuki nɔɔmɔ. Tɔmba berum soore, ba n bɔri yendu mɔ. ⁶ I bikio kpa i nɔ tɔn durɔ u n da yiire u ma.

N n men na, mban sɔna na tɔmbu wa ba ben gāanu neni nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma. Mban sɔna be kpuron wuswaa burisine. ⁷ Anna a wahala baka wa ya wee. Tɔɔ te, tɔɔ kɔsura.

Ta n ka tɔru garu weene. Te sɔɔra Isireliba ba koo nɔni swāa bakaru wa.

Adama ka mɛ, kon bu faaba ko.

⁸ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ, nɛ wi na wɔllu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīinun di n bɔɔku kpa n wɛɛ yi ba raa ka bu sɔri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba n maa tɔn tukobu sāmɔ. ⁹ Nɛ, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo sā, ka sere maa Dafidin kɔsire wi kon swii ben sina gɔnɔɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru, bɛɛ be i sāa nen sɔm kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon bee yakiamaa saa tem tukum di mi i yoru dii,

bee ka been bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i wēra i n wāa bōri yendu sō.

Goo kun maa bee tōya mō.

¹¹ Domi ko na n ka bee wāa kpa n bee faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia n̄n mi i raa yarine i wāa.

Adama bee, na n bee kpeerasiamō.

Kon bee seeyasiawa nge me n weene.

Domi na n kpē n bee deri n nee, i n gāanu kue.

¹² Wee ye ne, Yinni Gusunō na maa bee Yerusalemugibu sōwō.

Na nee, been barara kpā, been meera ya n bekuramō.

¹³ Goo kun been wōnwōndu mō u been meera ye tim doke.

Tim gam sari me mu koo been meera ye bekie.

¹⁴ Be ba raa ka bee arukawani bōkua, ba n maa bee kasu,

domi na bee sowa nge me ba ra yibere so.

Na bee seeyasia ka dam been durum dabinun sō.

¹⁵ Mban sōna i meeran weeweenu mō ye i wa been toranun sō.

I n yē ma been durum bakan sōna na bee yeni kua.

¹⁶ Adama be ba bee wōri ba di, kon ben tii wōriwa n di.

Be ba sāa been yibereba kpuro

ba koo bu yoru mweeriwa.

Be ba been yānu guramō,

kon de bu maa ben tiin yānu gura.

¹⁷ Adama bee, be ba raa mō i kam kua,

ma goo kun been laakari mō,

kon been meeran bosu bekie.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁸ Na wure na nee,

wee, kon bee Isireliba Yakōbun bweseru yara yorun di,

kpa i wura been yenusō.

Kon been yenusun wōnwōndu ko,

kpa n been wuu bani gen bansō

n been sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wāa.

¹⁹ I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.

Kon bee dabiasia, i n maa kaaramō.

Kon de bu bee beere wē, kpa bu ku bee gem.

²⁰ I ko i n sāawa nge yellu,

kpa i n da been mennōsu ko nen wuswaa.

Kpa n be ba bee dam dōremō kpuro seeyasia.

²¹ Been turowa koo ko been sunō.

Kpa n de u man susima,

domi goo kun kākō u man susi,

ma n kun mō na n̄n soka.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²² Saa ye sōra i ko i n maa sāa nen tōmbu,

kpa n ko been Yinni.

²³ Wee, ne, Yinni Gusunōn mōru ya wee nge guru woo bōkō,

kpa yu tōn kōsobu wōri.

²⁴ Nen mōru ye, ya n suremō

ma n kun mō ya nen himba yibia.

Amen biru kpa yu bee yeeri.

Isireliba

ba koo gōsirama yenusō

31 Yinni Gusunō u nee, saa gaa sisi ye sō kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tōmbu.

² Sanam me ba wāa ghaburō,

na bu nen durom sōsi,

ben be ba yara tabun di,

ba wee bu wēra sere ka baadommaō.

³ Bee Isireliba, na bee nen tii sōsi saa yellun di.

Na bee kīwa sere ka baadommaō.

Yen sōna na bee nen durom derie.

⁴ Bee Isireliba, kon maa wure n bee swīi,

kpa i yōra.
 Kon de i been baranu so,
 kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu
 mɔn suunu sɔɔ,
⁵ i ko i maa resemba duure Samarin
 guunɔ,
 kpa i yen binu wa i sɔri.
⁶ Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun kɔsobu ba koo
 nɔɔgiru sua
 Efaraimun guuru wɔllun di
 bu nɛɛ, i seewo su da Siɔniɔ
 mi Gusunɔ besen Yinni u wāa.
⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku
 dobu.
 I yɛɛrio ten sɔ te ta sāa bwesenun wiru.
 I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko.
 I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli
 be ba tie faaba mɔ.
⁸ Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm
 geu gian di.
 Na bu mennamɔ handunian goonu nnen
 di.
 Tɔn be, ba dabi.
 Be sɔɔ, wɔkoba wāa ka yemɔbu ka
 gurigibu,
 ka be ba yiire ba kī bu ma.
⁹ Be wee ba wee ka swīi, ba man
 kanamɔ.
 Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ
 ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,
 mi ba ñ sokuramɔ.
 Domi na sāawa Isirelin bweserun
 Baaba.
 Ma ta maa sāa nen bii yeruma.
¹⁰ Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn
 gari swaa dakio,
 kpa i yi kpara
 i ka da sere mi n toma.
 I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru
 yarinasia,
 na kon maa tu menna,
 kpa n tu kɔsu nge mɛ yāa kparo u ra win
 yāanu kɔsu.
¹¹ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun
 bweseru yakia,

na tu wɔra saa wi u tu dam keren nɔmun
 di.
¹² Ba koo na Siɔnin guuru wɔllɔ,
 ba n nuku dobu mɔ ka kuuki.
 Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni
 Gusunɔ na bu wɛn sɔ.
 Yeya, dobi ka resem ka olifi ye ba ra ka
 gum ko, ka yāanu ka nɛɛ.
 Ben bwɛra koo yemiawa nge dāa gbaaru
 te ta nim waamɔ.
 Ba ñ koo maa wahala ko.
¹³ Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n
 yaamɔ.
 Mɛya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu
 ko n yɛɛrimɔ.
 Domi kon ben nuku sankiranu gɔsia
 nuku dobu,
 n bu nukuru yemiasia.
 Kpa n maa ben nɔni swāaru gɔsia bɔri
 yendu.
¹⁴ Kon de nen yāku kowobu bu dāa geenu
 di bu debu,
 kpa nen tɔmbu bu debu nen arumanin
 sɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
¹⁵ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U
 nɛɛ,
 ba swīi gɛɛ nɔɔmɔ Ramaɔ.
 Yɛro u sumɔ u weeweenu mɔ.
 Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.
 Ma u yinamɔ bu nɔn suuru kana
 domi bii be kpurowa ba gu.
¹⁶ Adama na nɛɛ,
 u mario,
 u win nɔni yīresu woko.
 Domi u koo are wa ye u win bibu kuan
 sɔ.
 Ba koo wurama yibereban tem di.
¹⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, win sia ya
 koo wɛra,
 domi win biba koo wurama ben temɔ.
¹⁸ Na Isireliban nɔɔ nɔɔmɔ ba weeweenu
 mɔ, ba mɔ,
 n de bu wurama nen mi ka gem.
 Ba sāawa nge naa buu ge ga gen tii
 kpare,

ma na bu seeyasia.

Domi nena na sāa Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din sɔ̄.

²⁰Isirelin bweseru ta sāawa nge nen bii kɪnasi.

Meya na maa tu kɪru sɔ̄si.

Domi nge mɛn nɔru na ten gari mɔ̄,

nge meya ten kɪru ta ra n wāa nen gɔ̄ruɔ.

Nen bwɛra kun kpunɛ ten sɔ̄.

Kon tu wɔnwɔn bakaru kua.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹Bɛɛ Isireliba, i yɪreru koowo been swaa sɔ̄ɔ

kpa i dāa gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swii.

Bɛɛ Isireliba, i wurama been wusɔ̄.

²²Sere saa yerà i ko i n kɔ̄re i n yaayaare mɔ̄, bɛɛ naane sariba.

Wee ne Yinni Gusunɔ, na gāa kpaanu kua temɔ̄.

Tɔn kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu wɛ̄

²³Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ̄ u gerua u neɛ, nà n ka Isireliba wurama saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro sɔ̄ɔ bu neɛ, Yinni Gusunɔ u guu te u gɔsa Yerusalemɔ domaru kuo,

mi gem mu wāa.

²⁴Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu marosɔ̄ ka mɛn baru kpaanɔ̄. ²⁵Domi kon wi nim nɔru ga mɔ̄ nim wɛ̄, kpa win gɔ̄ru gu yemia. Kpa n de wi u wɔkɔnu wɔrimɔ̄ gɔ̄ɔrun sɔ̄ u di u debu. ²⁶Saa ye sɔ̄ɔ, Yeremi u dom yanda, ma u meera u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, wee saa ya sisi yè sɔ̄ kon de yaa sabenu ka tɔmbu bu yibu Isireliɔ̄ ka Yudaɔ̄. ²⁸Nge me na raa bu wukura na surura nge dānu, na bu kɔsuka na kam koosia nge dia, nge meya kon maa wure n bu seeya n gira. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁹Saa ye sɔ̄ɔ, ba ñ maa gerumɔ̄ bu neɛ, baababara ba resem gɔma di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³⁰Adama wi u win resem gɔma di, win nɔɔwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, tɔnu ganu sisi ñ sɔ̄ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaa bɔke. ³²Adama ya ñ ko n sāa yèn bweseru na raa ka ben baababara bɔkua sanam me na bu nɔmu nenua na yarama Egibitin di. Ba ñ ye mem nɔɔwe, baa me ne, Yinni Gusunɔ na sāa ben Yinni. ³³Tɛ̄, arukawani kpaa ye wee, ye kon ka Isireliba bɔke. Ne, Yinni Gusunɔ, kon de nen woodaba ba n wāa ben bwisikunu sɔ̄ɔ, kpa n ye yorusi ben gɔrusɔ̄. Kpa na n sāa ben Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tɔmbu. ³⁴Domi tɔmbu kpurowa ba ko n man yɛ̄ saa bi-bun di sere ka bukurobɔ̄. Goo kun maa win winsim ñ kun me win mero bisi goo keu mɔ̄ u ka Gusunɔ gia. Kon bu ben durum wɔka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵Yinni Gusunɔwa u sɔ̄ɔ kua u ka yam deerasia sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ.

Ma u suru ka kperɪ yi yi, yi ka yam deerasia wɔ̄kuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim wɔ̄kun di, kpa nu wɔki.

Win yɪsira Yinni Gusunɔ wi u wɔllu ka tem mɔ̄.

Wiya u gerua u neɛ,

³⁶taka koora yeniba kpuro yà n koo kpe, Isireliban bwesera koo maa kpe, kpa ta kun maa wāa.

³⁷U maa gerua u neɛ,

ma ba kpia ba wɔllun kpāaru yira ba gia,

ma ba dua temɔ ba men kpɛɛkpɛɛkun
asansi gia,
saa yera u koo maa Isirelin bweseru
kpuro yina kɔsa ye ba kuan sɔ.

³⁸Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ ba koo
man beere wɛ bu Yerusalemu bani
saa Hananɛelin di sere n ka da wuun
gb̄ararun kɔnnɔwɔ ge ba m̄d gani
gamburun kɔnnɔ. ³⁹Kpa bu maa wɛɛ
demiamina min di bu ȳire bu ka da
Garebun gungurɔ, kpa bu besira bu da
sere Goatiɔ. ⁴⁰Wɔwa ye kpuro mi ba ra
gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka
gbea ye ya w̄a bera mi sere n ka da
Sedoronin daarɔ, ka kɔnnɔ ge ga w̄a
sɔɔ yari yeru gia, m̄n di dumi yi ra ka
du, yeba kpurowa ya ko n s̄a ne, Yinni
Gusunɔgia. Ba ñ maa ye kɔsukumɔ sere
ka baadommaɔ.

Yeremi u gberu garu dwa

32 Yudaban sina boko Sedesiasin
bandun w̄ɔ w̄akuruse sɔɔ, Yinni
Gusunɔ u ka Yeremi gari kua. N deema
Babilonin sina boko Nebukanesaan
bandun w̄ɔ yendu yiru sarisewa mi.
²Saa ye sɔɔra win tabu kowobu ba
Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u w̄a
pirisɔm sɔɔ Yudaban sina kpaarɔ.
³Sedesiasi wiya u n̄n pirisɔm ye kp̄ɛ
yɛn s̄ɔ u Gusunɔn gari gerua u n̄ɛ,
wee Yinni Gusunɔ u Babilonin sina
boko wuu geni n̄mu beria kpa u gu
kamia. ⁴Sedesiasi kun maa kisiramɔ
tabu kowobun n̄man di. Babilonin
sina boko u koo n̄n n̄ma turi, kpa
bu waana n̄ni ka n̄ni bu gari ko.
⁵Babilonin sina boko wi, u koo ka n̄n
da Babiloniɔ. Miya u ko n w̄a sere
Gusunɔ u ka win gari ko. Yen s̄ɔ, baa
i n ka Babilonigibu tabu m̄d t̄ɛ, i ñ bu
kamiamɔ.

⁶Yeremi u n̄ɛ, Yinni Gusunɔ u maa
man s̄ɔwa u n̄ɛ, ⁷wee, Hanameeli,
Salumun bii, nen baan tundo turosin bii,
u koo na u n̄ɛ, n na n win gberu dwe

Anatɔtuɔ, Benyameen temɔ. Domi nena
n weene n tem m̄ɛ yakia n tubi di.

⁸Yera n kooa nge m̄ɛ Yinni Gusunɔ
u gerua. Hanameeli wi, u na nen mi
pirisɔm dirɔ u n̄ɛ, n win tem m̄ɛ dweeyo
m̄ɛ mu w̄a Anatɔtuɔ Benyameen temɔ
domi nena n weene n mu yakia n tubi
di.

Saa ye sɔɔra na tuba ma Gusunɔwa u
k̄i m̄ɛ.

⁹Ma na gbee te yakia ka sii geesun
gobi w̄akura n̄ɔbu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹Ma
na seedagibu sua na tem men dwee
tirenu yorua yiru na n̄n ȳireru doke ten
teeru w̄ollɔ na wukiri nge m̄ɛ wooda ya
gerua ma na sii gee si sua na kilo s̄andi
seedagii ben wuswaaw. Ma na tire ni sua
¹²na Baruku, Neriyan bii, Maseyan de-
bubu w̄ɛ Hanameeli ka seedagii be ba
ben ȳirenu doke tire te sɔɔ ka sere maa
Yudaba be ba w̄a pirisɔm dii yaara min
n̄ni biru. ¹³Be kpuron n̄ni bira na maa
Baruku s̄ɔwa ¹⁴na n̄ɛ, Isireliban Yinni
wi u w̄ollu ka tem m̄ɔ, wiya u gerua u
n̄ɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba
ȳireru koosi, u da u nu doke wekeru sɔɔ
kpa nu ku raa sankira.

¹⁵Domi s̄ɔ teeru t̄mbu ba koo maa
dia ka gbea dwe tem m̄ɛ sɔɔ.

Yeremin kanaru

¹⁶Sanam m̄ɛ na tem men dwee tire ni
Baruku, Neriyan bii w̄ɛ na kpa, na Yinni
Gusunɔ kana na n̄ɛ, ¹⁷Yinni Gusunɔ, a
w̄ollu ka tem kua wunen dam bakam
ka wunen yiikon saabu. Ḡāanu sari ni
a kpane. ¹⁸A ra bwesenu durom kue
sere ka nin bibun bibɔ. Adama baababa
b̄a n tora, a ra ben bibu seeyasie tora
nin s̄ɔ. Gusunɔ, a s̄āawa Yinni boko, ma
a dam m̄ɔ. Wunen ȳisira w̄ollu ka tem
Yinni. ¹⁹Wunen himba ya kp̄ā, a maa
dam m̄ɔ a ka ye yibia. A ra n m̄ɛra ye
t̄mba m̄d kpa a baawure kua nge m̄ɛ
win kookoosu ne.

²⁰ A sɔm maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba wāa Egibitiɔ. Meya gisɔ a maa mɔ besen suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yisiru yara nge me sa nɔɔmɔ gisɔ. ²¹ A wunen dam sɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tɔmba nanda. Yera ya dera a wunen tɔmbu yara saa Egibitin di. ²² Ma a bu tem me wē me a ben baababa nɔ mwɛeru kua ka bōri, me mu tim ka bom yiba. ²³ Meya ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem nɔɔwɛ. Ba n maa wunen woodaba swii. Meya ba n maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kɔsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee tē Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wɔri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gɔɔru ka bararu. Meya ye a gerua kpuro ya kooru, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ. ²⁵ Wee wuu ge, ga wāa Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka me, a man sɔɔwa a neɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u neɛ, ²⁷ wee, ne Gusunɔ, na sāawa handuniagibu kpuron Yinni. Gāanu sari ni na kpane. ²⁸ Yen sɔna na neɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanesaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye wɔri kpa bu ye dɔɔ meni kpa bu dia yèn wɔllɔ Yudaba ba ra būu wi ba mɔ Baali yākuru kue dɔɔ sɔku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun būu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mɔru seeya.

³⁰ Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nen mɔru seeyewa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³¹ Saa min di ba wuu ge swii, n ka girari gisɔ, gen tɔmbu ba ra nen mɔru seeyewa. Yen

sɔna na n kī n gu wa nen wuswaaɔ. ³² Domi Yudaba ka Yerusalemu gibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu, ba kɔsa kua. Yera ya nen mɔru seeya. ³³ Ba yina bu man mɛeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sɔɔsiru nɔ. ³⁴ N n mam ye tɔna, ba maa ben bwāarokunu duusiawa nen sãa yerɔ ba tu disi doke. ³⁵ Ba būu wi ba mɔ Baali sãa yeru bania Beni Hinɔmun wɔwaaɔ. Miya ba ra ka ben bibu yāku dɔɔ mwaararuginu ko Mɔlɔkun sɔ. N deema na n bu yen gaa yiire. Na n mam bwisika bu kɔsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na neɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i neɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gɔɔru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen tɔmbu menna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wāa bōri yendu sɔɔ. ³⁸ Ba koo wure bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n wāa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na n bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔruɔ kpa bu ku raa maa gera nen swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swii mam mam tem me sɔɔ ka gɔru tia.

⁴² Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, nge me na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge meya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔɔ mwɛeru na kua. ⁴³ Yeremi, a gerua a neɛ, ba tem me Babilonigibu nɔmu beria. Wee, mu kua bansu. Tɔmbu ka yaa sabenu maa sari me sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wura

kpa bu gbea dwe. ⁴⁴Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyameen temo ka Yerusalemun baru kpaano, ka Yudan wuso, ka wuu si su waa guunun bera gia, ka si su waa wowi so, ka si su waa soo yesan nom dwaru gia. Domi sin ton be ba raa yoru mwera mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Noo mwee ni Yinni Gusuno

u kua Yerusalemun so

33 Yinni Gusuno u kpaam ka Yeremi gari kua sanam me u waa pirisom so. ²U nee, ne wi na ra n waa, ne wi na tem taka kua ma na mu neni, nena na nee, ³a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun ga baka asiriginu soosi ni a n ye. ⁴Ne Gusuno, Isireliban Yinni, na ganu mo ni na ki a no, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun so, ni Babilonigiba wari ba surura. ⁵Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge so, nen moru bakan so, domi Yerusale mugibu ba kosa kua sere na n maa ki n wuu ge wa.

⁶Wee, saa gaa sisi ye so kon gu wori nge baro. Kon gu bekia n bwaa dorasia, kpa n de gen tambu ba n waa bori yendu so. ⁷Kon de be ba yoru mwera Yudan di, ben waa ru tu kasi, kpa n bu swii nge yellu. ⁸Kon bu ben durum kpuro waka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam me ba man seesi suru kua. ⁹Saa ye so, na kon nuku dobu mo Yerusalemun so, kpa ya n nen yisuru beere weemo, kpa bwese tukunu nu n man siaramo. Bwese ni, nu n wa durom bakam me kon ye kua ka doo no te kon ye we, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰Yinni Gusuno u nee,

bee Yudaba, i nee, been tem mu kua bansu. Tumbu ka ye maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swee yi kua swee gonu yi goo ku ra maa si.

¹¹Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki no ka to bakarugii. Ba koo kuro kpaanun womusu no. Ba koo maa wure bu womu geni no, ge ga nee, i Gusuno, wollu ka tem Yinni siaro.

Domi u saa ton geo.

Win kiru ta n noru mo.

Meya ba koo maa ton be ba ka yakunu na saa yeron womusu no. Domi kon de ton be ba raa yoru mwera mi, bu wurama tem me so, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹²Yinni Gusuno u maa Yeremi soowa u nee,

tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari men wusu kpuro so. Adama te, ya kparobu ba koo waa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wera. ¹³Ya kparobu ba koo maa yaanu kpara baama kpuro wuu si su waa guunun bera gia ka si su waa wowi so, ka si su waa soo yesan nom dwaru gia, ka Benyameen temo ka Yerusalemun baru kpaano ka Yudaban wuso. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Gusuno

ku ra win no mweeru kobie

¹⁴Yinni Gusuno u nee, tra sisi te so kon nen no mwee gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵Saa ye, ya n tunuma, kon goo seeya nge daa kpii potura Dafidin bweseru so u n saa gemgii, kpa u tambu kpara gem so. ¹⁶Yen to te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n waa bori yendu so, kpa bu ye yisuru ke, Yinni Gusunon miya besen gem waa.

¹⁷Yinni Gusuno u maa nee, Dafidi sina boko u n goo biamo wi u koo sina

win bweserun sina gɔnɔɔ Isireliɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁸Meya maa Lefiba be ba sāa yāku kowobu, ba ñ kəsire biama ben bweseru sɔɔ bu ka man yāku dɔɔ mwaaruginu kua, kpa bu man turare dɔɔ dokea kpa ba n da yākunu ko tɔɔ baatere.

¹⁹Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁰nena na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua. Ì n ko i kpī i yen gaa yōrasia yu ku maa sɔmburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nen arukawani ye kusia, ²¹saa yera nen tii, kon maa nen arukawani kusia ye na ka Dafidi nen sɔm kowo bɔkua, kpa u kəsire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nen arukawani kusia ye na ka yāku kowobu Lefin bweseru bɔkua be ba ra sɔmburu ko nen sāa yerɔ. ²²Adama n ñ koorɔ mɛ. Kon Dafidin bweseru ka yāku kowobun bweseru dabiasawa nge kperi, ñ kun mɛ nge yani sɛeri yi yi wāa daarun goorɔ yi ba ñ kpē bu gari.

²³Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴a ñ nɔɔmɔ ye tɔmba gerumɔ? Ba mɔ, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔsa biru kisi. Yen sɔna ba bu gema, ba ñ bu gari si bweseru. ²⁵Adama wee ye na gerumɔ, nɛ wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua, ma na wɔllu ka tem wooda yiyi, ²⁶nena kon Isireliban bweseru ka Dafidi nen sɔm kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goo gɔsa u bandu di Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun bweserun suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwɛera mi, kpa n de bu wurama.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

34 Nebukanesaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba wāa mi, ka

handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ²u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nùn sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nùn sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ meni. ³Meya wi, Sedesiasi u ñ nùn kisirarimɔ. U koo nùn mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka nùn da Babiloniɔ.

⁴Yen sɔ, u nen gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u ñ gbimɔ tabu sɔɔ, ⁵u koo gbiwa bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba nùn gbiyegii kua. Ba koo nùn turare dɔɔ dokea kpa bu nùn gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔri. Wuu gbāraruɔgii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛera

⁸Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusale-mugibu nɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo yēro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹Adama amen biru tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa

sɔwī ba mwaama ba yoo sɔma koosia ka tilasi.

¹²Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be sɔɔwa a nɛɛ, ¹³wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam me na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nùn sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nùn karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba ñ man swaa daki bu sere nen gere nɔ. ¹⁵Wee tɛ ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nen nɔni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u nùn karo u n tii mɔ. N deema nen sãa yerɔwa ba nɔɔ tia kua. ¹⁶Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yīsiru sankaa. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenɛwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba ñ man mem nɔɔwɛ. Yen sɔna kon bu yɔsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpɛɛ kpa bwese ni nu tie nù n bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰Wee tɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yāku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen bɛsi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba ñ ye mem nɔɔwɛ, ba ñ ben nɔɔ mwɛɛ te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberɛ be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku yɛɛ yi ben gonu di. ²¹Mɛya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa bà n ka bu tonde. ²²Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ meni kpa Yudan

wusu su ko bansu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi ka Rekabun bweseru

35 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sãa yerɔ dia ye ya wãa ten yɛsi yɛsibun teerɔ kpa a bu tam wɛ mi, bu nɔ.

³Ma Yeremi u da u Yaasania Yeremin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sãa yerun dii teeru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u wãa. Dii te, ta wãawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gbãra kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔllɔ. ⁵Ma Yeremi u bu tam bwãanu wɛ ka nɔri u nɛɛ, bu nɔruo.

⁶Adama ba nùn wisa ba nɛɛ, sa ñ tam nɔrumɔ. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wɛ u nɛɛ, su ku ra tam nɔ sere ka besen bibun bibo, ⁷su ku ra dia bani, su ku ra gbenu ko, su ku ra maa resem gbaanu ko, sa ñ kpɛ sa n mam ye mɔ. Adama sa ko n wãawa kuu bekunuginu sɔɔ besen wãaru kpuro sɔɔ. Nge mɛya sa ko ka tɛ tem mɛ sɔɔ, mi sa wãa sa sɔru dimɔ mini.

⁸Yen sɔ, bese ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nɔɔwammɛ. Sa ñ tam nɔrumɔ besen wãarun tɔnu kpuro sɔɔ, bese ka besen kurɔbu ka besen bibu. ⁹Sa ñ maa dia banimɔ yɛ sɔɔ sa ko n wãa. Mɛya sa ñ gbea mɔ, sa ñ maa resem gbaanu mɔ. ¹⁰Sa wãa kuu bekuruginu sɔɔ. Mesuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem nɔɔwammɛ. ¹¹Adama sanam mɛ Nebukanesa, Babilonin sina boko u tem mɛ wɔrima, yera sa nɛɛ, su se su da Yerusalemuɔ, kpa su Babilonin tabu

kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sōna sa wāa Yerusalemu mini giso.

¹²Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sōwa u nɛɛ, ¹³nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sā Isireliban Yinni, na nɛɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sō a nɛɛ, ba ñ nen kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mem nɔwa? ¹⁴Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nɔwa ye u nɛɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Meya ba ñ maa tam me nɔra sere ka gison giso. Ba ben sikado mem nɔwa. Adama nɛ, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba ñ man swaa daki. ¹⁵Na bu nen sɔmbu gɔriama saa yellun di, bu ka ben baawure sō u win daa kōsa deri. Bu ku maa būnu sā kpa bu wa ba n wāa tem me sɔɔ, me na ben baababa wē. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki, bu sere man mem nɔwa. ¹⁶Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nɔwa. Adama be, nen tambu, ba ku ra man mem nɔwɛ.

¹⁷Yen sōna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sā Isireliban Yinni, na nɛɛ, wee kon de kōsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba ñ man swaa daki. Na bu soka, ba ñ man wurari.

¹⁸Yera Yeremi u Rekabun bwese te sōwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni wi u maa sā Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee i beɛn sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nɔwa. ¹⁹Yen sō, Yonadabu, Rekabun bii wi, u ñ kɔsireba biamɔ win bweseru sɔɔ be ba ko n nen sɔmburu mɔ.

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔn sāa yero

36 Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wōɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua

u nɛɛ, ²a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sōwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuro sō saa dɔma tɛn di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔɔ n ka giso girari. ³Yudaba bā n nua kōsa ye kon bu kua sɔɔkudo ba koo gōru gɔsia bu ben kom kōsum deri. Saa yera kon bu ben durum wōka.

⁴Yen biru Yeremi u Baruku Neriyān bii soka ma u nūn sōwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u nūn sōwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔɔ.

⁵Yera Yeremi u maa nūn sōwa u nɛɛ, wee ba man mwa ba neni, na ñ kpɛ n da Yinni Gusunɔn sāa yero. ⁶Yen sō, dɔma te ba koo nɔɔ bōke, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunɔn gari yi na nun sōwa a yore mi gari sāa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tɔn be ba ko n wāa mi kpuro bu yi nɔ. ⁷Sɔɔkudo ba koo gōru gɔsia bu ben daa kōsa deri, kpa bu Yinni Gusunɔ suuru kana. Domi win mɔru ya kpā ye u ka bu mɔ.

⁸Yera Baruku Neriyān bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u nūn sōwa. U Yinni Gusunɔn gari yi gara sāa yee ten mi. ⁹Yoyakimun ban ten wōɔ nɔɔbuse sɔɔ, yen suru nɔɔba nnese sɔɔ, yera ba nɔɔ bɔkurun tōru yi tɛ sɔɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu nɔɔ bōke Yinni Gusunɔn sāa yero. ¹⁰Yen tōɔ te sɔɔra Baruku u Yereḡin gari yi gara tɔn ben wuswaɔ Yinni Gusunɔn sāa yero, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sāa tire yoro. Dii te, ta wāawa kɔnnɔ ge ba mɔ kɔnnɔ kpɔɔn bera gia, gunguru wɔllɔ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sōwa

¹¹Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔn gari yi nua yi ba yorua tire te sɔɔ, ¹²yera u da sina bokon yenuɔ sere win tire yoron dirɔ.

Ma u deema wirugii beni ba menne mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³Ma Misee u bu sōwa kpuro gari yi u nua Baruku u tɔn be garia.

¹⁴Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu goria ba nɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵Ye u tura mi, yera ba nùn sōwa ba nɛɛ, a sinɔ kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶Ye ba gari yi nua, yera ba mɛerina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nɛɛ, ¹⁷a sun sōwɔ nge mɛ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸Yera Baruku u bu wisa u nɛɛ, Yeremiwa u man gari yi sōwɔ ma na yoruwɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹Ma wirugii be, ba nùn wisa ba nɛɛ, i doo i kuke wunɛ ka Yeremi, kpa goo u ku raa bɛɛ wa.

Sina boko u tire te dōw menɛ

²⁰Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nùn gari yi sōwa.

²¹Yera sina boko u Yehudi gɔra u nɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ. ²²N deema saa ye, puran saawa. Wōɔn suru nɔɔba nnese sɔɔra mɛ. Ma u deema sina boko u sō u dōw wōsu win diru mi u ra sine puran saa. ²³Yehudi ù n tire ten kabura ita, ù kun mɛ nne gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kōw piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dōw sɔɔ, sere te kpuro ta ka dōw mwaara muku muku. ²⁴Ye sina boko ka win bwāabu ba ye kpuro nua ba ù nande, ba ù maa

ben yānu gēeka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sō. ²⁵Sina boko u sere tire te dōw menɛ, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nùn suuru kana gem gem u ku ka tu dōw menɛ. Adama u ù bu swaa daki. ²⁶Yera sina boko u Yerameeli wi u sāa sunɔn bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda wē u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba ù bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷Sanam mɛ sina boko u tire te dōw menɛ, te Yeremi u Baruku sōwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sōwa u nɛɛ, ²⁸a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wāa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dōw menɛ mi. ²⁹Kpa a maa nùn sō a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dōw menɛ, ma u nɛɛ, mban sōna wunɛ Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u men tɔmbu ka men yaa sabenu gura. ³⁰Yen sōna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sōwɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Meyya ba koo maa win tiin goru deri tɔɔwɔ sōw sōw ka wōkuru ta n sōw ka pura sooramɔ. ³¹Kon bu sɛeyasia ben durum sō wi ka win bibun bweseru, ka win bwāabu. Kon de kōsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sōwa, yèn sō ba ù wure bu man swaa daki.

³²Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u sāa tire yoro wē. Yera u maa nùn tire te Yoyakimu u dōw menɛ min gari sōwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weene.

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

37 Babilonin sina boko Nebukanesaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaɔ, Yekonia Yoyakimun biin ayerɔ. ²Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tumbu ba ñ Yinni Gusunɔn gari yi swaa daki yi Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u bu sɔɔwa mi.

³⁻⁴N deema saa ye sɔɔ, ba ñ gina Yeremi pirisɔm doke. U ra dewa mi u kī, win tɔmbun suunu sɔɔ. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sãa yāku kowo gɔra win mi, bu ka nùn sɔ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu nɔnu geu mæeri. ⁵Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunɔn tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a Yudaban sina boko wi u nun gɔrima nen mi sɔɔwa a nɛɛ, wee, Egibiti sunɔn tabu kowo be ba raa wee bu ka nùn somi ba gɔsirɔ ben temɔ. ⁸Tɛ, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wɔri bu ye mwa, bu dɔɔ sɔku. ⁹Yen sɔ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii nɔni wōke bu nɛɛ, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n yɛ ma ba ñ gam de. ¹⁰Baa bà n Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba mæera kua, ka mɛ, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dɔɔ meni.

Ba Yeremi kpɛɛ pirisɔm dirɔ

¹¹Sanam mɛ Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunɔn tabu kowo ben sɔ, ¹²yera Yeremi u kī u yari Yerusalemun di u da

Benyameen temɔ u ka win baa sua tubi ye ba bɔnu mɔ sɔɔ. ¹³Sanam mɛ u yariɔ u kɔnnɔ tura ge ba mɔ Benyameɛ, ma u deema ben kɔsobun tɔnwero wi ba mɔ Yireya Selemian bii, Hananian debubu u yɔ mi. Ma u nùn yɔrasia u nɛɛ, a tii Babilonigibu wɛ.

¹⁴Yera u nɛɛ, aawo, na ñ nen tii Babilonigibu wɛ.

Adama durɔ wi, u ñ win gari yi wure. Ma u nùn mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵Yera wirugii ben mɔru ya seewa ba nùn mwa ba so ba pirisɔm doke Yonatam dirɔ wi u sãa tire yoro. N deema ba win dii te gɔsiawa pirisɔm diru. ¹⁶Nge meya ba ka nùn pirisɔm doke dirɔ wɔru sɔɔ sere n ka te.

¹⁷Sɔɔ teeru, sina boko Sedesiasi u gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nùn gari bikia asiri sɔɔ u nɛɛ, Yeremi, a gari gɛɛ mɔ yi yi wee Yinni Gusunɔn min di a man sɔ?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo. Yinni Gusunɔ u koo de Babilonin sina boko u nun nɔma turi.

¹⁸Ma Yeremi u maa nùn bikia u nɛɛ, tora terà na beɛ tora wune ka wunen bwāabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirisɔm kpɛɛ. ¹⁹Mana been sɔmɔ be, ba wāa be ba beɛ gari sɔɔwa ba nɛɛ, Babilonin sina boko kun nun wɔrim wee u sere tem mɛ mwa.

²⁰Tɛ, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ, kpa a man kua ye na kī. A ku maa de n wura Yonatam tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹Yera sina boko Sedesiasi u wooda wɛ u nɛɛ, bu nùn yiyo pirisɔm dirun yaaraɔ kpa ba n da nùn pɛɛ kuse teeru wɛ baadomma ye wuun pɛɛ kowoba ra ko sere wuu nukurun pɛɛ yu ka kpe. Nge meya u ka sina pirisɔm dirun yaara mi.

Ba Yeremi kpɛɛ

dɔkɔ kpiriru sɔɔ

38 Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tɔn be sɔɔwa. U nɛɛ, ² ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wi u sina Yerusalemu ye sɔɔ, yiberɛba ba koo nɔn gowa tabu sɔɔ, ɛn kun mɛ u gbi gɔɔrun saabu, ɛn kun mɛ ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nɔmu sɔndia, wiya ko n wāa. Win wāa tera ta ko n sāa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka tɔn be ba wāa wuu ge sɔɔ berum tiamɔwa ka win gari. U ɛn besen gea kasu sere besen kɔsa. N n men na, n weene bu nɔn go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u wāa besen nɔmuɔ. Na ɛn kpɛɛ n beɛ gāanu yinari.

⁶ Yera ba nɔn sua ba kpɛɛ sina bii wi ba mɔ, Maakiyan dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. Dɔkɔ kpiri te, ta wāawa pirisɔm dirun yaaraɔ. Te sɔɔra ba nɔn kpɛɛ ka wɛɛ. Adama ta ɛn nim mɔ. Pɔtɔkɔwa ta mɔ, ma u numa pɔtɔkɔ ye sɔɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba mɔ, Ebedi Meleki u wāa u sɔmburu mɔ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. Saa ye sɔɔ, sina boko u wāa u sɔ gbāra kɔnnɔwɔ ge ba sokumɔ Benyameɛ, u sirimɔ. ⁸ Yera Ebedi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ nen yinni sina boko, ye tɔn be, ba kua mi, ya ɛn wā, ye ba ka Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. U koo gbi mi, gɔɔrun sɔ, domi dīanu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Ebedi Meleki wooda wɛɛ u nɛɛ, a tɔmbu tena suo kpa i da i Yeremi yara saa dɔkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebedi Meleki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa tɔkɔnu yarama. U nu Yeremi kpɛɛya dɔkɔ ye sɔɔ ka wɛɛ. ¹² Ma u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a yāa tɔkɔ ni dokeo wunen būu bakusɔ a sere wɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua mɛ. ¹³ Ma ba nɔn yarama ka wɛɛ yi, saa dɔkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa pirisɔm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ Sɔɔ teeru Sedesiasi u maa gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u nɔn deema Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari gee mɔ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u nɔn wisa u nɛɛ, nà n nun ye sɔɔwa, a ɛn man goomɔ? Na yɛ ma nà n nun bwisi kɛmɔ a ɛn man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u bɔrua asiri sɔɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u sun wāaru wɛɛ, na ɛn nun goomɔ. Na ɛn maa nun tɔn be nɔmu beriamme be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sunɔn tabu sinambu wɛɛ kaa n wāawa wune ka wunen yenugibu. Meyu u ɛn maa wuu ge dɔɔ menimɔ. ¹⁸ Adama à kun bu tii wɛɛ, u koo bu wuu ge nɔmu beria kpa bu gu dɔɔ meni. A ɛn maa kisiramɔ ben nɔman di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wɛn sɔ. Na berum mɔ bu ku raa man bu nɔmu sɔndia kpa bu man nɔni sɔ.

²⁰Ma Yeremi u nùn wisa u nɛɛ, ba ñ nun bu nɔmu sɔndiammɛ. A nɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ saa nen min di, kpa a faaba wa, a n wāa. ²¹Adama à n yina a bu tii wē, wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi kāsiru sɔɔ. ²²Na wa ba wune Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mwɛera ba ka da Babilonin sunɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba mɔ, wee, be ba raa nun gari sɔɔwa ba nɛɛ, kaa n bɔri yendu mɔ mi, ba nun nɔni wɔkua ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ pɔtɔkɔ sɔɔ, ma ba yarina ba nun deri.

²³Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛeri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a ñ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge dɔɔ mɛni.

²⁴Yera Sedesiasi u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go. ²⁵Wirugibu bà n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gāanu berua ye a man sɔɔwa ka ye na nun sɔɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶saa ye sɔɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatam yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba nùn gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u nùn sɔɔwa mam mam, ma ba nɔɔ mari ba yara. Domi gari yi u nùn sɔɔwa mi, yi ñ gina yara tɔwɔ. ²⁸Pirisɔm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

*(I maa mɛerio 52:4-16,
Sinambu II, 25:1-12)*

Wee ye n koora sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39 Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nɔɔba nɛɛɛ, yen suru wɔkuruse sɔɔra Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba san-sani gira yen bɔkuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ²Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɛɛɛ, yen sɔɔ nɔɔba nɛɛɛ sɔɔra ba gbāraru yaba. ³Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔnnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yīsa wee, Nɛɛgali Saresɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Saresɛɛ wi u sǎa dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔkuru ba yara ka kɔnnɔ ge ga wāa gbāranu yirun baa sɔɔ sina bokon dǎa gbaarun bɔkuɔ wɔwan bera gia. ⁵Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swii ma ba nùn naamwe Yerikon wɔwɔɔ. Yera ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaɔ, Hamatin temɔ. Miya u nùn siri. ⁶Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win nɔni biru. ⁷Yen biru u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa ma u nùn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ.

⁸Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu dɔɔ mɛni, ma ba yen gbāraru surura. ⁹Yen biru Nɛbusarada, kɔsobun wirugii, u tɔn be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba nùn tii wē ka sere maa be ba tie tem mɛ sɔɔ gura u ka doona Babiloniɔ. ¹⁰Adama u ben bwēebwēɛ be ba ñ gāanu mɔ deri tem mɛ sɔɔ ma u bu gbea wē.

Ba Yeremi yara pirisɔm di

¹¹Ma Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Nɛbusarada, kɔsobun wirugii wooda wē Yeremin sɔ u nɛɛ, ¹²a

nùn mæerio kpa a nùn kōsu. A ku nùn kōsa gaa kua. Ye u nun sōwa kpuro, a koowo. ¹³Ma Nebusarada, kōsobun wirugii, ka Nebusasibani, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka Næegali Saresee, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ba gora bu Yeremi yarama pirisɔm dirun di, kpa bu ka nùn da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nɔmu sɔndia. Wiya u ka nùn da win yenuɔ. Nge mæya Yeremi u ka yara u wāa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebedi Meleki sōwa

¹⁵Saa yè sɔw Yeremi u wāa pirisɔm sɔw, Yinni Gusunɔ u nùn sōwa u nɛɛ, ¹⁶a doo a Ebedi Meleki, Etiopigii wi sō a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wollu ka tem mɔ, na raa gerua na nɛɛ, kōsa ya koo wuu ge deema, n ò mɔ gea. Tē, kon de kōsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo kooru win nɔni biru. ¹⁷Adama yen tōw te, kon nùn yakia. Bèn berum u mō mi, ba ò nùn nɔma turi. ¹⁸Na ò derimɔ bu nùn go. Kon win wāaru yakia, domi u man naane kua. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipaɔ

40 Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam mɛ Nebusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nùn bokuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dɔw Babiloniɔ. Min diya Nebusarada u nùn yara. ²Ma Nebusarada wi, u nùn soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, kōsa ya koo wuu geni deema. ³Wee, tē, ye u gerua mi, ya kooru yèn sō i nùn torari, i ò win gere mem nɔwɛ. ⁴Tē, kon nun yakia n nun

yɔni yi pota. Adama à n kī a ka man da Babiloniɔ, a na su da. Kon nun nɔwri. À kun maa kī, a sinɔ. A doo a sina mi n nun wēre.

⁵Sanam mɛ Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nɛɛ, ò n men na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanesaa u kua sunɔ Yudaban wusu sɔw. Kaa n ka nùn wāa ka tɔn be ba tie sannu, ò kun mɛ, a doo mi a kī.

Ma Nebusarada wi, u nùn dīanu kusenu kua ka sere maa kēnu ganu. Ma u dera u doona. ⁶Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipaɔ, u sina mi ka tɔn be ba tie tem mɛ sɔw sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mæerio Sinambu II, 25:23-24)

⁷Saa yè sɔw tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nùn tɔn be ba tie Yudaɔ kpuro nɔmu beria, ka sere bwēbwē be ba ò yoru mwɛ ba ka de Babiloniɔ, ⁸yera ba da Gedalian mi, Misipaɔ. Be ba da mi, bera, Isimeeli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatam, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tɔmbu. ⁹Yera Gedalia u bu sōwa ka bōri u nɛɛ, i ku berum ko i ka Babilonigibu sã. I gesi sinɔ besen tem mɛ sɔw kpa i Babilonin sina boko sã. Saa yera i ko i n wāa bōri yendu sɔw. ¹⁰Wee, na wāa Misipa mini na n ka sãa bɛen nɔni Babilonigii ben mi. Adama bɛɛ, i doo i gberun dāa marum sɔri mɛ ba ra di ka mɛ ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bɛen wekenɔ, kpa i sina i n wāa wuu si i mwa sɔw.

¹¹Ma Yuda be ba wāa Mɔabun temɔ ka Amɔniban temɔ ka Edɔmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben

kparo. ¹²Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dāa marum gam.

Ba Gedalia go

(*I maa mɛerio Sinambu II, 25:25-26*)

¹³Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipaɔ. ¹⁴Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimeɛli, Netanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u ñ ye wure. ¹⁵Ma Yokanani u da Misipaɔ u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n da n Isimeɛli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba menne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimeɛli go, domi ye a gerua win sɔ mi, weesa.

41 Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimeɛli u na Misipaɔ Gedalian mi. Isimeɛli wi, u sāawa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tɔmbu wɔkura ba nùn swiima ba ka na mi. Sanam mɛ ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia, ²yera Isimeɛli ka tɔn be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sɔkura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi. ³Isimeɛli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wāa mi go.

Isimeɛli u tɔmbu wene go

⁴N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵yera tɔmbu wene gabu ba seema saa Sikemu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yānu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Meyā ba maa alikama sɔɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ

yākuru kua Yerusalemuɔ win sāa yerɔ. ⁶Yera Isimeɛli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. ⁸N deema be sɔɔ, u ñ tɔmbu wɔkuru go yèn sɔ ba raa nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ. ⁹Dɔkɔ kpiri tɛ sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sāawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mɔ. Te sɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛera u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛera u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimeɛli u mwɛera

yakia

¹¹Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wāa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimeɛli u kua. ¹²Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimeɛli wɔri. Ma ba nùn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga wāa Gabaoniɔ. ¹³Tɔn be Isimeɛli u mwɛera mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴Ma be kpuro ba Isimeɛli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵Adama Isimeɛli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tɔmbu nɔɔba ita gabu, ma u da u wāa Amɔniban mi.

¹⁶Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛera Isimeɛlin nɔman di, be u raa mwɛera sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛerima saa Gabaonin di. ¹⁷Ma ba da ba wāa sɔbun sɔbia

yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun bōkuo. Yen biru, ba kpikuru da Egibitiō. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum mō yèn sō Isimeeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunō kana

42 Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tōn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwēebwēebu, ba na ba Yeremi sōwa ba nē, ² a de a nō ye sa nun bikiamō. A sun Gusunō kanō, bese be sa tien sō, domi sa raa dabi, adama tē sa kaara, nge mē a waamō. ³ A Gusunō wunen Yinni kanō u sun sōsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nē, na nua. Kon Gusunō besen Yinni kana nge mē i man bikia kpa n wurama n bē sō ye u man sōwa. Na n bē gānu beruamme.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nē, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunō u koo nun sō su ko. Wiya u koo ko besen seeda dio gemgii ka naanegii sà kun besen nō mwēeru yibie. ⁶ Wee besera sa nun gōra a sun Gusunō besen Yinni bikia. Yen sō, sa ko ko ye u sun sōwa su ko, baa yà kun sun wēre. Ka mē, sa ko n nuku dobu mō yèn sō sa nùn mem nōwamme.

Yinni Gusunō u Yeremi wisa

⁷ Sō wākurun biru, Yinni Gusunō u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nùn swii ka sere ben tōmbu kpuro be ba wāa mi, wirugibu ka bwēebwēebu. ⁹ Ma u bu sōwa u nē, wee beeya i man gōra n Gusunō bē Isireliban Yinni bikia. Ye u man sōwa wee. U nē, ¹⁰ i n sina tem mē sō, u koo de bēen tōmbu bu tāsi.

U n maa bu goomō.

U koo bē swiwa i n nuuru mō.

U n bē wukamō,

u n maa derimō kōsa yu bē deema

ye u raa bwisika u bē kua.

¹¹ N n men na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusunō u ko n ka bē wāa kpa u bē faaba ko.

¹² Wi, Gusunō u koo de u bēen wōn-wōndu wa.

Kpa u de i wurama bēen temō.

¹³ Adama i n nē, i n wi, Yinni Gusunō mem nōwamme, i n sinamō tem meni sō, ¹⁴ i ko i dawa Egibitiō mi i n tabu wasi, baa bin koban swii i n nōwamō, i n maa dīanu biamō, yen sō, miya i ko sina, ¹⁵ tē i swaa dakio ye Gusunō, bē Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mō, u gerumō. U nē, bē Yuda be i tie, i n gōru doke i ka da Egibitiō ka gem,

kpa i n wāa mi,

¹⁶ sanam meya taa bin berum i mō, bu koo bē deema Egibiti mi.

Gō tēn weeweenu i maa mō mi,

ta koo bē deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiō bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sō,

ka gōru sō, ka baranu sō.

Ben goo kun kisiramō kōsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nē, wee ye Gusunō, Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mō u gerua. U nē, nge mē u Yerusalemugibu win mōru seesi, nge meya u koo maa bē ye seesi, i n da Egibitiō. Saa ye sōra ba ko n da ka bēen yīsiru tōmbu bōrusi, n kun mē, bu ka goo gāa kōsunu sie, kpa bu bē gem i seku bakararu wa kpa i kun maa sine tem mē sō.

¹⁹ U maa nē, i ku Egibiti da, bē be i tie Yudaban bweseru sō. I de i n yē ma u bē ye yinariwa gisō. ²⁰ Sanam mē

i man gɔra n beɛ Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nɛɛ, n beɛ sɔɔwa mam mam ye Gusunɔ beɛn Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi giso, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nɛɛ, n beɛ sɔ. ²² Tē, mi i dɔɔ i sina mi, i n yē ma tabu sɔɔra i ko i gbi, ñ kun mɛ gɔɔru sɔɔ, ñ kun mɛ baranu sɔɔ.

Ba ka Yeremi da Egibitiɔ

ka dam

43 Sanam mɛ Yeremi u gari yi tɔn be ba wāa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nɛɛ, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nɛɛ, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ besen Yinni kun nun sɔɔwa a sun sɔ, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyan biiwa u nun bɔriemɔ a ka sun sɔ su ku da mi, domi u kīwa Babilonigibu bu sun mweeri bu go, ñ kun mɛ bu sun yoru mwa bu ka da ben temɔ.

⁴ Nge meya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tɔmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunɔn gari nɔ ye u nɛɛ, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiɔ, be, be ba raa kpikuru da tem tukumɔ ba wurama, ⁶ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon bii wɔndiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kɔsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyan bii. ⁷ Ba da ba wāa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesio. Nge meya ba ñ ka Gusunɔn gere mem nɔɔwe.

Ba koo Egibiti tabu wɔri

⁸ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Tapanesio u nɛɛ, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaaɔ mi ba ra birikiba wɔ ye ya

wāa Egibitin sina kpaarun kɔnnɔwɔ Tapanesio. ¹⁰ Kpa a Yudaba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, wee, kon de bu Nebukanesaa, nen sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swii kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mweeri u ko yobu kpa u mwɛeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben būu dia dɔɔ meni, kpa u būu nin tii gura kpa u maa ben yānu gura ya kun nūn sɛsie kpa u yari min di ka bɔri yendu, nge mɛ naa kparɔ u ra win kpara yaberu sebe u n doonɔ. ¹³ U koo Beti Semesin bwāarokunu kɔsuku, kpa u būu dia ye ya tie dɔɔ meni Egibiti mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikuru da Egibitiɔ

sɔɔwa

44 Yinni Gusunɔ u Yuda be ba wāa Migidolio ka Tapanesio ka Menfisio ka Paturɔsio Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yeremin min di u nɛɛ, ² wee, ye nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. ³ Domi ba kɔsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba būnu yākunu kuamme ni beɛ ka beɛn baababa i ñ daa yē. ⁴ Na beɛ nen sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka beɛ sɔ, i ku sāa kɔsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i ñ man swaa daki. I ñ beɛn kom kɔsum deri. I ñ maa būu yāku kobu deri. ⁶ Ma na ka beɛ mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swɛɛ kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mɛ i waamɔ giso.

⁷ Yen sɔ tē, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, mban sɔna i tii du-

rum baka yeni sɔbimɔ ye i ka dera ba kurɔbu ka durɔbu ka bibu ka bii wɛenu go sere goo kun maa tie. ⁸I kɪwa i nen mɔru seeya ka bɛen bɪu yɔku kookoo si i mɔ Egibitiɔ mi i wɔa? I kɪwa i tii kam ko, kpa i ko bɔrigibu ka sekurugibu handunia ye sɔɔ? ⁹I duariwa kɔsa ye bɛen baababa ka bɛen sinambu ka ben kurɔbu ka bɛen tii ka bɛen kurɔbu i kua Yudaɔ ka Yerusalemuɔ? ¹⁰Wee, sere ka tɛ i n̄ tii kawɛ i gɔru gosie. I n̄ man nasie, i n̄ maa nen woodaba swii ye na bɛɛ ka bɛen baababa wɛ.

¹¹Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na bɛɛ biru kisi ma na bɛɛ kɔsa kua n ka bɛɛ Yudaba kpuro kam koosia. ¹²Kon Yuda be ba kpikuru da Egibitiɔ kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n̄ goo buremɔ. Ba koo gbiwa tabu sɔɔ, ka gɔru sɔɔ kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yɪsiru sie bu ka goo bɔrusi, n̄ kun mɛ bu n̄n gɔa kɔsunu gerusi. ¹³Kon bu seeyasiawa nge mɛ na Yerusalemugibu seeyasia ka tabu, ka gɔru, ka maa baranu. ¹⁴Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temɔ baa mɛ ba ko n kɪ bu wurama amen biru.

Ba Asitaate yɔkuru kuamme

¹⁵Yera be kpuro be ba yɛ ma ben kurɔbu ba ra bɪnu turare dɔɔ dokeye ka tɔn kurɔ dabɪnu kpuro be ba wɔa mi, ka tɔn dabi te ta tie Paturɔsɔ, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ¹⁶sa n̄ gari yi mɛm nɔɔwamme yi a gerua a nɛɛ, yi weewa Yinni Gusunɔn min di. ¹⁷Sa ko kowa nge mɛ sa gerua, su bɪu wi ba mɔ Asitaate turare dɔɔ dokea, kpa su maa n̄n tam tɔra nge mɛ sa ra raa ko, bese ka besen baababa, ka besen sinambu ka besen wirugibu Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Domi saa ye sɔɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mɔ kpa sa kun wahala gaa

wa. ¹⁸Adama saa dɔma tɛn di sa n̄ maa bɪu wi turare dɔɔ dokeare, sa n̄ maa n̄n tam tɔrare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔra sun go.

¹⁹Ma tɔn kurɔ be, ba gerua ba nɛɛ, sanam mɛ sa bɪu wi yɔkunu kuamme, ka besen durɔbun yɛra. Ba yɛ ma sa ra bɪu wi kiraru kue su ka n̄n beere wɛ, kpa su n̄n tam tɔra temɔ.

²⁰Ma Yeremi u tɔn be kpuro wisa, kurɔbu ka durɔbu, u nɛɛ, ²¹bɛɛ ka bɛen baababa ka bɛen sinambu ka bɛen wirugibu, i ra bɪu yɔkunu kue Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa. ²²Aawo, u n̄ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛen kom kɔsum sɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔ. Yen sɔna bɛen tem mu kua bansu. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ gisɔ. ²³Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa gisɔ yɛn sɔ i bɪnu yɔkuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win sɔɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swii.

²⁴Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wɔa Egibitiɔ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ²⁵Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛen kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛen nɔɔ mwɛenu yibia ni i bɪu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa n̄n tam tɔra temɔ. Wee, i maa ye kua. ²⁶Yen sɔ tɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U bɔrumɔ ka win yɪsi bakararu ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa bɔrumɔ ka win yɪsiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru. ²⁷U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n̄ n̄ mɔ gea. Yuda be ba wɔa Egibitiɔ kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔru sɔɔ. ²⁸Ka mɛ, bɛen fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n̄ nen garin na

yi koorā, ñ n maa bæegiin na yi koorā.
²⁹U koo bæe deema Egibiti mi, kpa u bæe
 yīreru wē te ta koo bæe sōsi ma kōsa
 ye u raa gerua ya koo nawa ka gem.
 Yīre tera, ³⁰u koo Egibitin sunō Hofara
 win yiberēba nōmu beria be ba kasu bu
 nūn go, nge mē u Yudaban sina boko
 Sedesiasi Nebukanēsaa nōmu beria, wi,
 wi u kasu u nūn go. Yinni Gusunōwa u
 yeni gerua.

Gari yi Yeremi u Baruku

sōwa

45 Sanam mē Baruku Neriyan bii u
 gari yi yorua tireru sō yi Yeremi
 u nūn sōwa Yoyakimu, Yosiasin bii,
 Yudaban sina bokon bandun wōō nnese
 sōra mi. Yen biru Yeremi u Baruku
 sōwa u nēe, ²wee ye Gusunō Isireliban
 Yinni, u gerua wunen sō. ³U nēe, a
 gerumō a mō, a kam kuawa domi wi,
 Yinni Gusunō u wunen wahala sosimō.
 Ma a weeweenu mō sere a wasira.
 Adama a bia mi kaa wēra.

⁴Wee, ye Yinni Gusunō u nēe n nun sō.
 U nēe,
 u koo ye u raa bana kōsukuwa,
 kpa u ye u raa duura wukiri.
 Yen tubusiana, u koo tem mē kpuro
 sanku.

⁵U maa nēe,
 gāa bakana a kasu wunen tiin sō?
 A ku be nu kasu.
 Domi u koo de kōsa yu na yu tōmbu
 kpuro wari.
 Adama wunē u koo wunen wāaru yara
 mi a da kpuro.
 Tera ta ko n sāa nge wunen arumani ye
 a gura tabu sō.

46 Gari yiniwa Yinni Gusunō u
 Yeremi sōwa bwese tukunun sō.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisi

²Babilonin sina boko u Egibitin sunō
 Neko ka win tabu kowobu kamia
 Kaakemisiō, Efaratin daarun bōkuō. N
 deema saa ye sōō, Yoyakimu, Yosiasin
 bii, Yudaban sina bokon bandun wōō
 nnese sōra mi. Saa ye sōra Yinni
 Gusunō u gari yini gerua Egibitin sina
 boko ka win tabu kowobun sō u nēe,
³wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki
 mō ba mō,

i tērenu sōru koowo,
 bakanu ka piiminu,
 kpa i se i tabu da.

⁴I been tabu keke be dumi gawe sōru
 koowo.

Bæe maasōbu, i been dumi yōōwo,
 kpa i been tabu furōsu doke.

I been yaasi sunkuo yi balli,
 kpa i been tarakpenu sebe.

⁵Adama mba Yinni Gusunō u sere
 waamō ya kooramō ben suunu sō.
 U nēe, be wee ba mwia kpāna ba biruku
 yira wuramō.

Ba ben tabu durōbu kamia.
 Ma ba duki mō, ba ñ mam biru mēerimō.
 Tem mē kpuro mu berum duura.

⁶Kam sōra be ba sāu ba duki mō.
 Baa tabu durō dangibu bā n duki sua
 kama.

Domi sōō yēsān nōm geu gia, Efaratin
 daarun bōkuō,
 dabiru ta sokuramō ta wōrukumō.

⁷Wara u ka daa te ba mō Nilu weene tā
 n yiba.

Wara u ka tu weene sanam mē ten tora
 bō.

⁸Egibitigiba ba ka tu weene.
 Domi ba nēe, nge mē Nilun nim mu ra
 terie ka dam tem sōō,
 nge meya ben tabu kowobu ba koo maa
 teria tem sōō,
 kpa bu wusu ka sin tōmbu kam koosia.

⁹Wee ba m̀, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu keke be dumi gawe dua, bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tere piminu neni,

ka sere Ludiba be ba s̄a ten towobu, bu seewo.

¹⁰Adama t̄ɔ teni, ta ko n s̄awa Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n s̄awa t̄e s̄ɔ u win yibereba m̄ru kasiemo.

Takobi ya koo t̄mbu di, kpa yu yem debu.

Tɔn dabi te ya koo go,

Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin s̄,

ta ko n kp̄i nge ȳaku yaa

Efaratin daarun goorɔ,

s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia.

¹¹Bee Egibitigibu tabu kowobu,

baa ì n seewa i da Galadiɔ i tim kasu, kama.

Been meera ya ù kpeemo.

¹²Bwesenu kpuro nu koo nɔ

nge me ba bee sekuru doke.

Domi ba koo been desirun kuuki nɔ baama.

Been tabu durɔbu ba ko n b̄arimɔwa.

B̄a n yinna, ba koo w̄rukuwa sannu.

Nebukanesaa u Egibiti w̄ri

¹³Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa sanam me Babilonin sina boko, Nebukanesaa u na u Egibiti w̄ri. U nee,

¹⁴a Egibitigibu n̄sio

ka be ba w̄a yen wuu si ba m̀ Migidoli, ka Menfisi, ka Tapanesi s̄ɔ,

a nee, ben baawure u seewo u s̄ɔru ko.

Domi ba bu tabu w̄rima baaman di.

¹⁵Ben tabu durɔ damgibu ba w̄ruka.

Ba ù kp̄a ba ka tii yine.

Ne, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

¹⁶Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta w̄ruka.

Ma ba m̀, bu seewo bu wura ben temo

mi ba bu mara, mi tabu sari.

¹⁷Ne, Yinni Gusunɔ na nee,

bu Egibitin sunɔ ȳsi kpaaru k̄eeyɔ bu nee, woo kanɔ.

U dera saa gea n̄n doonari.

¹⁸Ne Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,

ne wi na s̄a sina boko,

sere ka nen w̄aru,

nge me ba ȳe ma guu te ba m̀ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge me ba ȳe ma guu te ba m̀

Kaameli

ta w̄a nim w̄kun b̄kuɔ,

nge meya ba n ȳe kam kam

ma yibereba ba koo na bu bu w̄ri.

¹⁹Bee Egibitigibu, i s̄ɔru koowo i been ȳanu gura,

ba koo bee yoru mw̄eri.

Domi wee, Menfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamɔ ye s̄ɔ.

²⁰Bee Egibitigibu, i s̄awa nge naa gbi-iba ye ya w̄.

Adama wee, daru sw̄a gaa ya wee

saa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gian di,

yu ye w̄ri.

²¹Been tabu kowo be ba ra bee somi gobin s̄,

ba b̄ɔru nge naa gungia.

Ka me, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi n̄ni sw̄ara koo bu w̄ri.

Ben seeyasiabun saa ya tura.

²²Egibitigiba duki m̀

nge wee yi yi doonɔ w̄kinu sari.

Domi yibereba ba bu w̄rimɔ ba suririmɔ,

nge d̄a buro wi u d̄a suririmɔ ka gb̄a, d̄a s̄ɔwɔ.

²³Baa me ben d̄a s̄ɔ ga kp̄a

sere goo kun kp̄e u du mi,

ka me, ba koo gu b̄ɔriwa.

Domi yibere be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kp̄e u ben geeru gia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁴Egibitigiba w̄a sekuru s̄ɔ.

Domi wee, ba bu sɔɔ yēsan nɔm geugibu nɔmu sɔndia.

²⁵ Ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na maa nee, kon bɔu wi ba mɔ Amɔɔ seeyasia wi u wāa Tebesiɔ, ka Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu kpuro ka ben bɔnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunɔ wi naane s̄aa. ²⁶ Kon bu Nebukanesaa, Babilonin sina boko ka win sɔm kowobu nɔmu beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Yinni Gusunɔ

*u koo Isireliba yakia
(I maa meerio 30:10-11)*

²⁷ Yinni Gusunɔ u nee,
bee Isireliba, Yakɔbun bweseru,
bee, nen sɔm kowobu,
i ku berum ko, i ku maa nanda.
Domi kon bee wɔrama saa tontonden di.
Kon been bweseru yakiaama saa yorun di.

I ko i wurama i wēra,
i n wāa bɔri yendu sɔɔ.
Goo kun maa bee nɔni sɔɔmɔ.

²⁸ I ku berum ko.
Domi na wāa ka bee.
Kon bwese ni kpuro kpeerasia,
nɔn suunu sɔɔ na raa bee yarinasia mi.
Adama bee, na n bee kpeerasiamɔ.
Kon bee seeyasiawa nge me n weene,
domi na n kpē na kun bee seeyasie.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban s̄

47 Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wɔri, wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Filisitiban s̄. U nee,
² wee, yibereba ba wee saa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di,

ba teriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim yibumɔ ta b̄ɔɔ saramɔ.

Ma ba tem ka ye ya wāa me sɔɔ wukiri ka men wusu ka tɔn be ba wāa si kpuro sɔɔ.

Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban uruuban wɔkinu nɔɔramɔ.
Baababa ba ben bibu derimɔ,
domi ben gɔma kpuro dwiiya.

⁴ Saa ya tunuma yè sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro go,
ka tɔn be ba koo kp̄i bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi,
ka tɔn be ba tie ba wāa tem bure te ba mɔ Kafitorio.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu sɔɔ
ba wii pɔɔnu pote.
Asikalonigibu ka be ba wāa wɔwɔɔ ba nɔɔ maari.

Bee be i tie, sere saa yerà i ko i n wāa i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swī.

⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ,
Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa wēra.

A wuro wunen kararɔ,
kpa a n wāa mi s̄e.

⁷ Amɔna ya koo ka wēra.
Domi Yinni Gusunɔn tiiwa u ye wooda wē,
yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkun goonugibu wɔri.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban s̄

48 Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerua Mɔabuban s̄. U nee,
Nebo ya kam kua domi wee ba yen yānu gura.
Kiriataimu ya wāa sekuru sɔɔ domi ba ye mwa.
Misigabu ya wāa sekuru sɔɔ,

domi ba ye kɔsuka.

² Mɔabun beere ya kpa.

Ma ba bwisikumɔ bu Hesiboni kam koosia.

Ba mɔ, su da su ye kam koosia kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.

Wunɛ Madimɛni, kaa ko bansu, domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.

³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ,

wee ba bɛsɛn yānu guramɔ.

Wee ba kpuro kɔsukumɔ.

⁴ Ba Mɔabu kam koosia.

Ma bibun nɔɔ ga nɔɔramɔ.

⁵ Ba wuri wennɛ guu te ba mɔ Lusitio, ma nuku sankiranun kuuki yi saramamɔ saa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba mɔ, i duki yakuro, i bɛɛn wāaru wɔra,

kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu gbaburɔ.

⁷ Domi i bɛɛn naane dokewa bɛɛn nɔman sɔmburu ka bɛɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, tɛ ba koo bɛɛn tii mwɛeri kpa bu bɛɛn bīu wi ba mɔ Kemɔsi ka win yāku kowobu ka win wirugibu yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.

Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.

Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔman di.

Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka tem tɛri sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,

i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,

domi ben gɔɔ turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.

Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.

¹⁰ Be ba Gusunɔn sɔmburu mɔ ka atafiru, u bu bɔrusio.

Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,

Gusunɔ u bu bɔrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wāa bɔri yendu sɔɔ.

Ba ñ yoru diire gam.

Ba sɔwa kpetɛɛ nge tam kɔrɔru.

Ba ñ bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

¹² Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu bu gɔsie wekenu ganu sɔɔ, kpa bu weke ni kɔsuku. ¹³ Mɔabu be, ba koo sekuru wa ben bīu wi ba mɔ Kemɔsin sɔ, nge mɛ Isireliba ba sekuru wa bīu wi u wāa Betelion sɔ, domi wi sɔra ba ben naane doke.

¹⁴ Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpɛ i gere i nɛɛ,

i sɔawa tabu durɔbu be ba wāa tabun sɔ.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.

Bɛɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yibereba ba bɛɛn aluwaasi damgibu mwɛera ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Mɔabun kam kobu turuku kua.

Nɔni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gɔɔ sinɔ.

Bɛɛ be i bu yɛ, i bu bikio i nɛɛ, amɔna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mɛ kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i bɛɛn sin yee bɛɛreginu derio,

kpa i na i sina temɔ.

Domi be ba Mɔabuba kam koosia,

ba wee bu bɛɛ wɔri,

kpa bu bɛɛn gbāra damginu kɔsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛegibu, i doo swaas i mɛɛri, kpa i Mɔabu be ba kpikiru sua bikia i nɛɛ,

mba n koora.

²⁰ Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,

ba wāawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbāra,

kpa i baawure nɔɔsia Aanɔɔwa

ma ba Mɔabuba gura.

²¹ Yinni Gusunɔwa u bu sɛɛyasiamɔ be ba wāa wɔwa sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ, si ba mɔ, Holoni ka Yahasi ka

Mefati, ²²ka Diboni ka Nēbo ka Beti Dibilataimu, ²³ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti Mēoni, ²⁴ka Keriotu ka Botisira, Māabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondē.

²⁵Ba Māabuban dam bua, ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

²⁶Māabuba ba tii sua Gusunōn wuswaa. Yen sō, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yē. ²⁷Bē Māabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yē. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbena mwa.

²⁸Tē, i yario bēen wusun di kpa i da i n wāa kpee baaba sō, kpa i kpee goominu saari, i bēen wāa yenu ko kpee baaba sō.

²⁹Sa Māabuban tii suabun gari nua, ka ben tōn biaru, ka sere maa ben woo kanabu, ka ben degangam, ka ben nōni yōnnu.

³⁰Yinni Gusunō u nē, nen tii, na yē ma ba ra tii sue ben gari gerubu sō. Adama ye ba mō kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mō.

³¹Yen sōna na Māabuba kpuro gōō swiyyammē. Ma na Kiri Heresigibu weeweenu kuammē.

³²Sibiman resēm gbaaru, na wuri mō wunen sō.

Nen wuri yi, yi Yaseegibugii kere. Yellu, wunen dāa kāasi yi nim wōku saramō.

Yi mam Yaseen daarun nim dekamō. Adama wee, kam koosio u yin marum wōri u kam koosia.

³³Nuku dobun womusu kun maa wāa Māabuban gbeaō.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sō.

Nuku dobun kuuki kun maa nōoramō mi, ma n kun mō tabugii.

³⁴Hesibonigibu ba nōogiru sue ba somiru kanamō. Ba ben nōō nōōmō

Elealeō, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimuō, ka Egalati Selasio. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵Yinni Gusunō u nē, kon den Māabuba kpeerasia, be, be ba yōomō ben būu turanō ba nu turare dōō dokeammē.

³⁶Yen sōna nen gōru ga sumō nge guuru Māabuba ka Kiri Heresigibun sō. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷Tōmbu kpuro ba ben seri ka ben toba kōna, ba tii murura nōma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sō. ³⁸Ba gōō wuri mō yenu baagere sō ka sere mi ba ra mēnne kpuro gesi domi na Māabuban tem kōsuka nge weke te goo kun maa kī. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³⁹I gōō swiīyo, Māabuba ba wōruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yēemō.

⁴⁰Yinni Gusunō u nē, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimo wōllō.

⁴¹Kpa bu wuu ge ba mō Keriotu mwa, bu gen gbāranu kōsuku.

Māabun tabu durō damgibu ba koo nanda nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

⁴²Ba koo Māabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo nōru ko, domi ba nē, Yinni Gusunō seesi.

⁴³Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴Wi u duka mō berum sō, u koo wōriwa suura ye sō.

Wi u maa yara suura yen di, kpa u taa mwaara.

Domi kon de Māabun seeyasiabun tōru tu na.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁴⁵Be ba kpikuru sua ba n maa dam tie, ba wēra yeru kasu Hesiboniō.

Adama dōō yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di, yi da yi Māabuban tem nōō bura yenu ka men guunu di.

⁴⁶Bē, Māabuba, i kam kuawa.

Bɛɛ Kemɔsigibu, i kpeerawa.
 Wee, ba koo bɛɛn bibu yoru mwɛeri bu
 ka doona.
⁴⁷ Adama saa gaa sisi
 yɛ sɔɔ kon ka Mɔabu be ba yoru mwɛera
 mi wurama ben temɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
 Nge meya kon ka Mɔabuba sɛɛyasia.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Amɔniban sɔ

49 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
 Amɔniban sɔ. U nɛɛ,
 mban sɔna bɔu wi ba mɔ Malikɔmu u
 Gadin tem mwa.
 Mban sɔna win tɔmbu Amɔniba ba Isire-
 liban wusu wɔra.
 Isireliba ba n̄ bibu mɔwa be ba koo mu
 tubi di?
² Yen sɔ tɛ, kon de tabun wurenu nu
 nɔɔra ben wuu maroɔ ge ba mɔ
 Raba.
 Raba ye, ya koo bansu ko,
 kpa yen baru kpaanu nu dɔɔ mwaakira.
 Nge meya Isireliba ba koo bu gira be, be
 ba raa bu gira.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
³ Bɛɛ, Hesibonigibu, i gɔɔ swiɔyɔ.
 Domi ba koo Ayi kam koosia.
 Raban baru kpaanugibu, i nɔɔgiru suo i
 somiru kana.
 I saaki deewo nuku sankiranun sɔ,
 kpa i n sirene i n gɔɔ sumɔ.
 Domi ba koo bɛɛn bɔu wi ba mɔ Ma-
 likɔmu sua,
 ka win yāku kowobu ka win wirugibu
 bu ka doona.
⁴ Bɛɛ Rabagibu, bɛɛ be i ku ra mem nɔ,
 wee i tii sue bɛɛn wɔwa ye ya tem gem
 mɔn sɔ.
 Ma i bɛɛn dukia naane sɔa.
 Ma i mɔ, wara u koo kp̄i u bɛɛ wɔrima.
⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,
 wee kon bɛɛ nɔni swāaru surema.
 Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.
 Goo maa sari wi u koo bɛɛ menna.
⁶ Adama amen biru kon de be ba yarinɛ
 mi, bu wurama.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edmuban sɔ

⁷ Wee ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni
 u gerua Edmuban sɔ. U nɛɛ,
 bwisi yi kpawa Temanio?
 Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?
 Mana yi kpuro yi doona.
⁸ Bɛɛ Dedanigibu, i gɔsiro,
 i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sɔɔ.
 Domi kon Esaugibu nɔni swāaru kpɛɛ
 sanam mɛ kon bu sɛɛyasia.
⁹ Be ba ra resɛm sɔri bā n na bɛɛn mi,
 ba ra fiiko deri.
 Gbenɔbu bā n tɔmbu wɔri,
 ba ra suewa ye ba koo kp̄i.
¹⁰ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ,
 kon Esaun bweseru kpuron yānu
 gurawa.
 Kon bu sikiamma ben kuku yenun di.
 Ba n̄ kpɛ bu kuke.
 Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu
 sikerene kpuro ba koo gbiwa.
 Goo kun tiaramɔ.
¹¹ Baa bā n ben bibu deri ba kua
 gobekuba,
 nena kon de ba n wāa,
 kpa ben gɔminibu bu man naane ko.
¹² Na maa nɛɛ, be na n̄ daa
 sɛɛyasiamɔ, kon bu sɛɛyasia. Yera
 bɛɛ, Edmuba, i tamaa i yara min
 di? Aawo, kon bɛɛ sɛɛyasiawa. ¹³ Na
 bōrumɔ sere ka nen wāaru ma bɛɛn
 wuu maro Bɔtisira ga koo bansu ko kpa
 n sɔa sekuru, kpa tɔmbu ba n da gu sie
 bā n goo bōrusimɔ. Meya maa bɛɛn
 wuu si su tie su koo ko bansu sere ka
 baadommaɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na
 yeni gerua.

¹⁴Yinni Gusunɔ u Yeremi labaari yeni sɔɔwa u nɛɛ,
ba sɔmɔ goo gɔra bwesenun suunu sɔɔ u nu sɔ u nɛɛ,
nu mennama nu Edɔmuba wɔri,
nu seewo nu bu tabu wɔri.

¹⁵Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu ko dɔakobu bwesenu kpuro sɔɔ,
be tɔmba ko n gema.

¹⁶Ben tii suabu ka ben nɔnigiru ta dera ba kɔɔra.
Be ba wɔa kpee baaba sɔɔ, ka sere gungunun wii kpiino,
baa bɔ n wɔa yenu kua sere wɔllun sɔɔ sɔɔwɔ, nge gunɔ bakeru,
kon bu surama min di.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷Edɔmu ya koo kowa bansu. Be ba sarɔ mi, bɔ n ye wa, biti ya koo bu mwa kpa bu wia ko asɔɔ yen sɔ. ¹⁸Domi ya ko n sɔawa nge mɛ ba Sodomu ka Gomɔra kpeerasia ka yen baru kpaanɔ. Goo kun maa sinamɔ mi.

¹⁹Ko na n sɔawa nge gbee sunɔ ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga dɔɔ gu nim nɔ.
Kpa n tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ. Saa ye sɔɔra kon Edɔmuba sunɔ kpao wɛ wi nen tii na gɔsa.

Nge wara u ka man nɛ.
Wara u koo kpɪ u man wooda wɛ.
Sina boko wara u koo kpɪ u yɔra nen wuswaaɔ.

²⁰Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na kua Edɔmuban sɔ,
ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun sɔ. Na nɛɛ, kam kam, kon de bu be kpuro mwɛeriwa nge yāanu
bu ka da tem tukumɔ.
Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹Kam koo bin wurenu sɔɔ, tem mu koo yīiri.
Tɔmba koo nɔɔgiri sua bu somiru kana, kpa ben nɔsu su nɔɔra sere nim wɔkuɔ, ge ba mɔ Sɔɔ.

²²Wee, yiberɛba ba koo Botisira wukiri nge mɛ yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi. Yen dɔma te, Edɔmun tabu durɔ damgibu ba ko n kpasa wɔri mɔwa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin sɔ

²³Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasin sɔ. U nɛɛ,
yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin tɔmba wɔa sekuru sɔɔ.
Ba labaari kɔsa nua, ma ba diirimɔ.
Ben laakari ya burisina nge nim wɔkun nim,
sere ya n kpɪa ya wurame.

²⁴Damasigibu ba mwia kpana ba gɔsira bu ka duki su,
adama ba berum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu neni nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma.

²⁵Wuu gɛn sɔ na ra n nuku dobu mɔ,
mban sɔna gen tɔmbu ba n kpikuru sua.
Wuu bɔko ge, ge ga yīsiru yara mi,
mban sɔna gen tɔmbu ba n gu deri.

²⁶⁻²⁷Sɔɔ teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swɛɛ sɔɔ. Ba koo maa gen tabu kowobu kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu dɔɔ meni ka Beni Hadadin sina kpaaru. Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sɔ

²⁸Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Kedaagibun sɔ ka bwese ni nu wɔa Hasoriɔn sɔ, ni Babilonin sina boko Nebukanesaa u kamia. U nɛɛ,
i seewo i Kedaagibu wɔri.

I be, sɔɔ yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,

ka ben beka ka ben sɔmunu ka ben
yooyoosu,

kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bɛɛ Hasorigibu i seewo i duki su
fuuku,

kpa i da i kuke wɔrusu sɔɔ.

Domi Babilonin sina boko Nebukanesaa
u kpunaa kua u ka bɛɛ wɔri.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ U maa nɛɛ,

i doo i bu wɔri be, be ba wāa bɔri yendu
sɔɔ, ba sɔ sɛɛ ben yenusɔ.

Ben wusu su ñ gamboba ka kɔkɔɔba
mɔ,

ma ba ka tɔmbu desire.

³² Yiberɛba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,

be, be ba ra ben wii baanu kɔni beri
berika.

Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu
kam koosia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,

kpa ga n sāa gbɛeku bɔnnun wāa yeru
sere ka baadommaɔ.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun sɔ

³⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ
Yeremi sɔɔwa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ,
Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun
torewa mi. ³⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni u nɛɛ,

wee, kon Elamugibun tennu bɔɔku
ni nu sāa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne
kpuron woo kparema, kpa n bu
yarinasia baama. Tem gam sari mi ba
ñ ko n wāa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri

ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon
wuswaaɔ.

Nɛn mɔrun saabu kon bu nɔni swāa
bakaru kpɛɛ.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu
go

kpa n nɛn tiin bandu swii.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁹ Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de
be ba raa yarina mi, bu wurama.

Babiloni ya kam kua

50 Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua
Babilonin sɔ ka yen tem kpuron

sɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni nɔɔsio.

I yirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔnu ni ba mɔ Beli ka Mɛrodaki

nu wāa sekuru sɔɔ.

Nin bwāarokunu nu berum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wāa mi.

Tɔmbu ka yɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo
wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni
kasu.

⁵ Ba koo Sionin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba ñ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, nɛn tɔmbu, wee ba sāa nge yāa gɔɔ
ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dera ba sirene guunu wɔllu

ba gasirimɔ gee ka giɔ,

sere ba ben wāa yeru duari.

⁷ Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nɛɛ,

ba ñ kōsa kue.

Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunɔ torari,

wi, wi u sāa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sāa.

⁸ Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,

nge boo ni nu gōɔ gbiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka

kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sōɔ yēsan nɔm geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sēenu nu ñ kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba ñ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yānu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nen arumani gura,

i nuki doro.

I n yōkumɔ nge naa kpemi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i been tem mɛerio.

Wee, mu wāa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.

¹³ Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa

kpa bu wia ko.

¹⁴ Bɛɛ be i ra tendu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sēenu tweeyo.

I ku yen wɔnwɔndu ko.

Domi ya ne, Yinni Gusunɔ torari.

¹⁵ I tabun kuuki koowo baama domi Babilonin gani yi wɔruka, yen gbārara suba.

Wee yen tɔmba nɔma yiiye

ba tii yibereba wē.

Ne, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,

na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.

I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.

¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumɔ

ka be ba gēemɔ.

Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wāa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u neɛ,

Isireliba ba sāawa nge yāa ni nu kōɔra ma gbee sinansu su nu naa swii.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wɔri u gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu wɔri u kɔsuka. ¹⁸ Yen sōna, ne Gusunɔ Isireliban Yinni, wi u wollu ka tem mɔ, na neɛ, kon Babilonin sina boko ka win temgibu sɛeyasia nge mɛ na Asirin sunɔ sɛeyasia.

¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerɔ,

kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mɔ Kaameliɔ

ka Basaniɔ ka guu te ba mɔ Efaraimuɔ, ka sere maa Galadin temɔ.

Ba ñ maa gāanun yāaru mɔ.

²⁰ Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa, domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wɔka.

²¹ Yinni Gusunɔ u neɛ,

i Merataimugibu ka Pekodigibu wɔrio.

I bu goowo i kam koosia mam mam.

I nen woodaba kpuro yibio.

²² Wee, tabun wurenu nɔɔramɔ tem mɛ kpuro sɔɔ.

Asɔɔ baka ya tunuma.

²³ Babiloni ye ya handunia kpuro kɔsuka, nge matalaka,

yen tii wee, ya kɔsikira,

ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

²⁴ Babiloni, na nun yina beria, ma ya nun mwa a ñ ka baaru.

Wee, tē, a kua pirisɔm,

domi a ne, Yinni Gusunɔ wɔri.

²⁵Ma na nen tabu yānun beru yeru wukia.

Ma na nen mɔru sɔɔsi ka tabu yāa ni. Domi ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na sɔmburu mɔ te kon ko Babiloniɔ.

²⁶Beɛ handuniagibu kpuro, i na i Babilonigibun biranu suriri, kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,

i ye kam koosia.

Gāanu nu ku ma tiara mi.

²⁷I ben tabu durɔ damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.

Ba kam kua, domi ben tɔra tunuma, tɛ sɔɔ ba koo bu seeyasia.

²⁸Yera Isireliba be ba kpikuru suuma ba na Yerusalemɔ ba mɔ, Yerusalemu, Yinni Gusunɔ u nun mɔru kɔsia.

U win sāa yee dɛeraru mɔru kɔsia.

²⁹I ten towobu menno bu Babiloni wɔri, kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,

kpa bu ku raa de goo u kisira min di.

Bu bu kɔsieyo nge me ben daa ya ne.

Bu bu kuo nge me ba raa gabu kua.

Domi ba tii wɔlle sua ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ,

ne wi na sāa Isireliban Yinni Deero.

³⁰Yen sɔ, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii bu gbisuku tɔɔ te.

³¹Ne, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na neɛ,

wune Babiloni, wune wi a tii sue,

na ka nun mɔru sāa.

Wunen tɔra tunuma tɛ sɔɔ kon nun seeyasia.

³²Wune wi a tii sue mi, kaa fukura a wɔruma.

Goo sari wi u koo nun seeya.

Kon wuu si su ka nun sikerene dɔɔ doke kpa u sin tem kpuro di.

³³Ne, Gusunɔ, Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na maa neɛ,

wee ba Isireliba ka Yudaba dam dɔre

ba bu yoru nenusi,

ma ba yinamɔ bu bu yɔsu.

³⁴Adama ne, ben yakio, na dam mɔ.

Nen yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Kon ka bu yina kpa n ben tem bɔri yendu wɛ,

kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunɔ u yi

Babilonin sɔ

³⁵Yinni Gusunɔ u maa neɛ,

i Babilonigibu tabu wɔrio

ka sere ben wuu bɔko gen tɔmbu

ka ben sina asakpɔbu ka ben bwisigibu.

³⁶I ben sɔmɔ tii suo be tabu wɔrio

kpa bu gɔsira wiirɔbu.

I ben tabu durɔ damgibu wɔrio

kpa bu nanda.

³⁷I ben dumi ka ben tabu keke yi dumi gawe tabu wɔrio.

I tɔn be ba kana ba bu somimɔ tabu sɔɔ, tabu wɔrio,

kpa bu berum soora nge tɔn kurɔbu.

I ben dukia wɔrio i gura.

³⁸Ben daanun nim mu gbero.

Domi tem mi, būna ba ra sā,

ma nu dera ba wiru bie.

³⁹Yen sɔna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommaɔ,

kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wāa mi.

⁴⁰Kon Babiloni ye kɔsukuwa nge Sodomu ka Gomɔra

ka sin wuu si ne, Yinni Gusunɔ na kam koosia.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴¹Wee, bweseru gara wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Bwese te, ta kpā.

Ten sinambu ba dam mɔ.

Be wee, ba swaa mɔ ba wee saa tonton-den di.

⁴² Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.

Ba ñ wɔnwɔndu mɔ, ba bɔɔbu.

Ba wɔki nge nim wɔkun nim.

Ba dumi yɔɔwa ba swiine swee swee.

Ba tabun sɔɔru sãa bu ka Babilonigibu wɔri.

⁴³ Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,

yera win gɔma dwiia.

Berum ka wuriribu nɔn mwa

nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔi u ma.

⁴⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, kon wuu gb̄araruguu wɔri

nge gbee sunɔ ge ga yarima

saa Yuudenin gbee surorun di,

kpa n gen tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.

Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wɛ wi nen tii na gɔsa.

Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpɔi u man wooda wɛ.

Sina boko wara u koo kpɔi u yɔra nen wuswaaɔ.

⁴⁵ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na yi

Babiloni ka yen tɔmbun sɔ.

Na nee, kam kam kon de bu be kpuro gura

nge yāanu bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben wāa yeru kpuro kam koosiawa.

⁴⁶ Babilonin kam koo bin wurenu sɔɔ,

tem mu koo yīiri,

kpa wɔki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U nee,

kon de woo gu Babiloni swee,

ye ka yen tɔmbu,

kpa gu bu kam koosia.

² Kon de tɔmbu bu bu yarinasia

nge me woo ga ra yakasu yarinasie.

Tɔɔ kɔsu te sɔɔ, ba koo ye wɔrima baaman di.

³ Ten towobu bu wuu gen tɔmbu tweeyo.

Bu yēro tweeyo wi u win tarakpe naane sãa.

Bu ku gen aluwaasiba deri.

Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

⁴ Kpa bu ben gonu deri

nu n kpɔi kpɔi ben tem kpuro sɔɔ ka Babilonin sweeyo.

⁵ Domi ba Gusunɔ Isireliban Yinni Deero torari n kpā.

Adama wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u ka win tɔmbu Isireliba ka Yudaba wāa.

⁶ I duki yario Babilonin di.

Baawure u win wāaru wɔro,

kpa u ku raa gbi Babiloni ye sɔɔ,

ye, ye ya koo ko bansu mi.

Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tɔra tunuma.

U koo Babilonigibu ben kookoosun are wɛ.

⁷ Babiloni ya raa sãawa nge nɔra wuragia Yinni Gusunɔn nɔma sɔɔ.

Yera u ka handuniagibu tam wɛ ba nɔra sere mu bu go ba wiru bia.

⁸ Wee subaru sɔɔ, Babiloni ya wɔruma ya kɔsikira.

I gɔɔ swiɔyɔ yen sɔ,

kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.

Sɔɔkudo ya koo bekura.

⁹ Sɔɔ be ba wāa mi, ba nee,

sa Babiloni tim kā,

adama ya ñ bekure.

Su ye deri su gɔsira besen temɔ,

domi yen seeyasia bi, bu kpā

sere bu nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

¹⁰ Gusunɔ besen Yinni u sun siria.

Su da Sionɔ su kpara ye u sun kua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u kɔi u Babiloni kam koosia, kpa u win sãa yee deerararu mɔru kɔsia.

Yen sɔna u Mɛdiban sinambu dam kɛmɔ bu ka ye wɔri.

I been sɛenun nɔsu sɔnwɔ,

kpa i been terenu sua.

¹² I yīreru koowo kpa i Babiloni wɔri.

Wuun kɔsobu, bu wureo bu yɔrɔ sɔme ben kɔsu yerɔ.

I Babiloni yɔɔru bwɛɛyɔ.

Domi ye Yinni Gusunɔ u yɔrari u ko ye
sɔɔ,
u koo ye kowa.

¹³ Wune Babiloni, wune wi a sɔ daa
bakanun bɔkuɔ,
wune wi a dukia yiba,
wee wunen kpeerun tɔru ta tura.
Wunen bine ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
u bɔrua u nɛɛ, sere ka win wāaru,
u koo nun tɔmbu kparema nge twee
kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunɔn yiiko

¹⁵ Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka
win dam.

Wiya u maa handunia swii ka win yɛru,
ma u wɔllu teria ka win bwisi.

¹⁶ Û n nɔɔgiru sua u wooda wɛ,
nim mu ra kpaasinewa wɔllu,
kpa guru winu nu n siimɔ,
kpa guru maakinu nu de gura yu nɛ,
kpa woo gu seema gen wāa yerun di.

¹⁷ Tɔmbu bā n ye kpuro mɛɛra,
ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bwāarokunun sekobu
mwa,

domi nu sāawa weesu, nu ñ wāaru mɔ.

¹⁸ Nu sāawa kam dirum mɛ mu tɔmbu
nɔni wɔkumɔ.

Ni kpuro nu koo doonawa
sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo nu
sɛɛyasia.

¹⁹ Adama Gusunɔ u ñ sāa nge bwāaroku
ni.

U sāawa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua,

wiya u maa Isireliba mɔ.

Win yisira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Babiloni, a raa sāawa nge nen matalaka
baka tabu sɔɔ.

Wuna na denda na ka bwese dabinu
kɔsuka,
ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasɔbu
ka ben dumi kɔsuka,
ka tabu keke yi dumi gawe ka yin
kparobu,

²² ka durɔbu ka kurɔbu,
tɔkɔnu ka bibu, aluwaasiba ka
wɔndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yāa
kparobu ka ben yāanu kɔsuka
ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakpɔbu.

²⁴ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
kon wune Babiloni ka wunen tem tɔmbu
kɔsie

wunen nɔni biru kɔsa ye i kua Siɔniɔ.

²⁵ Kon nun wɔrima, wune wi a sāa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam
koosia.

Kon nun nɔma demie,
kpa a binda a wɔruma temɔ.

Kaa kowa nge guu te ta dɔɔ mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,
ba ñ maa suamɔ bu ka dirun koru swii.

Kaa kowa bansu sere ka baadommaɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bɔra yɔrasio i Babiloni
wɔri.

I kɔba soowo kpa bwesenu nu menna.

I nu sɔɔru koosio.

I sinam be ba wāa Araratio ka Miniɔ

ka Asikenasio mennama bu Babiloni
tabu wɔri.

I tabu sinambu gɔsio

kpa i de dumi yi se nge twee

yi bu wɔri.

²⁸ I bwesenu kpuro sɔɔru koosio

n mam nɛɛre Mɛdiban sinambu

ka ben bera ka beran wirugibu

ka sere tɔn be ba wāa ben tem sɔɔ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yiiirimɔ.

Yinni Gusunɔn himba ya koo kooru Ba-
biloni sɔɔ.

U koo de yu ko bansu.

³⁰Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu
maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu
sɔɔ.

Ben dam mu koo kpe,

kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.

Ben gb̄ara kɔnnɔsu ko n wukiare,

kpa bu ben yenusu d̄ɔɔ doke.

³¹Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n
wuramamɔ

bu ka Babilonin sina boko s̄ɔ

ma ba win wuu mwa beri berika.

³²Ba swɛɛ kpuro bɔɔra.

Ba maa kuku yenu kpuro d̄ɔɔ meni.

Ma tabu durɔbu ba wurure.

³³Ameniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni
wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ,
wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu
suriri

kpa bu bu taaku nge dobi

yi yi w̄aa doo soo yerɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴Yerusalemu ya nɛɛ,

Babilonin sina boko Nebukanesaa u raa
man gura,

ma u man deri nge weke diiru.

U man s̄ere nge yaa gɔba,

ma u sua ye ya gea s̄aa kpuro nɛ sɔɔ.

Yen biru u nen tɔmbu gira.

³⁵Yen s̄ɔ, Babilonigii be, bu nɔni s̄ɔɔro
dam me ba man d̄oren s̄ɔ,

kpa yem mɛ ba yari mi, mu w̄ori ben
wiru w̄ollɔ.

³⁶Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
Yerusalemugibun s̄ɔ. U nɛɛ,

wee, kon bɛɛ sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro
gberasia.

³⁷Babiloni koo kowa bansu

mi gbeeku b̄ɔnu nu ko n w̄aa.

Tɔnu kun ko n maa w̄aa mi,

kpa bu ye ȳɛɛ.

³⁸Wee yen tɔmba gina s̄aa nge gbee
sinansu si su kukirimɔ.

³⁹Adama sanam me ba ḡari seewa,
kon de bu tam nɔ sere n banda,

kpa ba n nuku dobu m̄ɔ,

kpa mu bu go, bu dweeya sere ka
baadommaɔ.

Ba ñ maa seemɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁰Kon bu sakiriwa nge ȳaanu ka bonu
yaa goo yerɔ.

Ba Babiloni gɔɔ sw̄iyyamme

⁴¹Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Ba-
bilonin s̄ɔ. U nɛɛ,

anna a wa ma Babiloni,

wuu b̄okɔ ge tɔmba raa siaramɔ,

ya w̄ɔruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron su-
unu sɔɔ.

⁴²Nim kurenu nu ye swee,

ma nu ye wukiri.

⁴³Yen baru kpaanu nu kua bansu,

ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa w̄aa mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

kon Babilonin b̄uu wi ba m̄ɔ Beli seesi.

Kon n̄un siasia ye u raa mwe,

kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gb̄arara w̄ɔruma.

⁴⁵Bɛɛ, nen tɔmbu Isireliba, i yario min
di.

Baawure u win w̄ారు w̄oro nen m̄ɔru
baka ye ya ween di.

⁴⁶I ku nanda. I ku maa diiri labaari
ye ya n̄ɔramɔ tem mɛ kpuro s̄ɔɔn s̄ɔ.

W̄ɔɔ baagere ka gen labaariwa. Tɔmbu
ba ko n dam diinamɔ, kpa sinambu ba

n seesinamɔ.

⁴⁷Adama s̄ɔɔ teeru kon Babilonin b̄unu
seesi,

kpa yen tem kpuron tɔmbu bu sekuru
wa.

Gonu nu ko n t̄eriewa baama kpuro.

⁴⁸W̄ollɔ ka temɔ ka yam kpuro,

nuku dobun kuuki koo nɔra Babilonin sɔ̄.

Domi yiberɛba ba koo na saa sɔ̄ yɛsan nɔm geu gian di,

bu ye kpeerasia.

⁴⁹Yen tɔmba tɔn dabinu go handunia kpuro sɔ̄.

Tɛ yen tiin saa ya tunuma yu ka wɔruma.

Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰Bɛ Isireliba, bɛ be i kisira ben nɔman di,

i ku maa yɔra mini.

I doonɔ n toma Babilonin di.

Saa min di, i Yinni Gusunɔ yaayo

ka bɛen wuu Yerusalemu.

⁵¹Ma Isireliba ba nɛɛ,

sanam mɛ sa nua ba sun wɔmmɔ,

sekura ra sun mwɛwa.

Sanam mɛ yiberɛba ba Yinni Gusunɔn

sɔ̄a yeru wɔri ba kɔsuka,

sekura sun mwawa.

⁵²Adama wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

wee, tɔnu sisi nɔ sɔ̄ u koo Babilonin

bɔnu seesi,

kpa be ba mɛera wan wuri yi nɔra tem

kpuro sɔ̄.

⁵³Baa Babilonigibu bɔ n seewa ba da

wollɔ,

baa bɔ n ben gbɔranun dam sosi

sere goo kun kpɛ u da mi,

ka mɛ, u koo de yiberɛba bu bu wɔri bu

kam koosia.

⁵⁴Kam kobu Babilonin tem deema,

ma kuuki nɔramɔ yen wusu sɔ̄.

⁵⁵Yinni Gusunɔwa u ben wusu kam

koosia.

U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberɛba ba wee ba wɔki nge nim wɔku.

⁵⁶Ba wee bu Babilonigii be wɔri,

kpa bu ben tabu kowo damgibu mwɛeri

bu ben tɛnnu bɔɔku.

Domi Gusunɔ u sɔ̄awa Yinni

wi u ra baawure kɔsie ye u kua.

⁵⁷U sɔ̄awa sunɔ. Win yɛsira wollu ka tem Yinni. U nɛɛ, u koo de tam mu Ba-

bilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem yɛrobu ka ben wirugibu ka ben tabu durɔ damgibu kpa bu dweeya sere ka baadommaɔ ba kun maa seewe.

⁵⁸Babilonin gbɔra baka ni, nu koo wɔruma.

Nin kɔnnɔ baka si, su koo dɔɔ mwaara.

Nge meya sɔmbu te ba kua gbɔra ten sɔ̄, ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dɔɔ sɔ̄.

Ba Yeremin tireru kpɛɛ

daa te ba mɔ Efaratiɔ

⁵⁹Seraya, Nɛriyan bii, Maseyan debubu, u sɔ̄awa Sedesiasi, Yudaban sina bokon sɔm kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wɔɔ nnese sɔra ba da Babiloniɔ wi ka sina boko. ⁶⁰Yera Yeremi u yorua tireru sɔ̄ kɔsa ye ya koo Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ̄. ⁶¹Ma u Seraya yi-ire u nɛɛ, sanam mɛ a tura Babiloniɔ, a kookari koowo a gari yini gari ka dam tɔmbu bu nɔ. ⁶²Kpa a kanaru ko a nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wuna a gerua a nɛɛ, goo kun maa sinamɔ Babiloniɔ sere ka yɛɛyɔ. Ya koo kowa bansu sere ka baadommaɔ. ⁶³À n tire te gara a kpa, a tu kperu gbɔnisio kpa a tu kpɛɛ daa te ba mɔ Efaratiɔ, ⁶⁴kpa a nɛɛ, nge mɛ tire te, ta numa mi, nge meya Babiloni ya koo kam ko. Ya ñ maa seemɔ, kɔsa ye Yinni Gusunɔ u ye suremɔn sɔ̄. Ya koo wɔrumawa kpa ya kun maa dam mɔ.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya wɔruma

*(I maa mɛerio 39:4-7,
Sinambu II, 24:18-25:7)*

52 Wɔɔ yɛnda tia Sedesiasi u mɔ sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia bandu sɔ̄ Yerusalemuɔ. Win meron yɛsira Hamutali, Yeremi, Libinaqiin

bii. ²Sedesiasi wi, kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sō. U kua mam mam nge me Yoyakimu u raa kua. ³Yinni Gusunō u ka Yerusalemugibu ka Yudaba mōru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanesaa Babilonin sina boko seesi. ⁴Sedesiasin bandun wō nōba nnesen suru wōkuruse n sō wōkuruse, yera Nebukanesaa u na ka win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu wōri. Ma ba ben sansani gira gbāraru gāra. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gbāra te sikerena. ⁵Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wō wōkura tiase.

⁶Wō gen suru nnesen sō nōba nnese sō, yera gōra wuu ge nenua. Domi dīanu maa sari tem me sō ni tōmba koo di. ⁷Yera ba gbāraru yaba, ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wōkuru. Ba yara saa kōnōn di ge ga wāa gbāraru yirun baa sō sina bokon dāa gbaarun bōku. N deema saa ye sō, Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dō Yu-udenin wōwa gia. ⁸Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nūn mwa Yerikon wōwa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba nūn deri. ⁹Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribila, Hamatin tem. Ma u nūn siri. ¹⁰U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nōni biru Ribila mi. ¹¹Ma u Sedesiasin tiin nōni wōwa u nūn bōkua ka sii gandun yōni. Yen biru, u nūn sua u ka da Babiloni u nūn doke pirisōm sō sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunōn sāa yeru

dō meni

*(I maa mērio 39:8-10,
Sinambu II, 25:8-21)*

¹²Yeniban biru, Nebukanesaa bandun wō yendu tia sarise sō, yen suru nōbusen sō wōkuruse, yera Nebusarada wi u sāa sina bokon kōsobun guro guro u na Yerusalemu. ¹³Ma u Yinni Gusunōn sāa yeru dō meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu? ¹⁴Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gbāraru kōsuka ba surura.

¹⁵Ma ba bwēbwēbu gabu yoru mwēera ka be ba tie wuu ge sō ka be ba tii wē ka sere nōman sōm kowobu. ¹⁶Adama Nebusarada u bwēbwē ben gabu deri bu ka resēm gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸Yen biru, Babilonigii be, ba sāa yee ten torom gāritii sua ka kaatonu ka woba ka nōri ka gbēa yē sō ba ra yāku yem doke ka sere sāa yee ten dendi yā ni ba kua ka sii gandu. Ma ba sāa yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge kōsuka ka gen yōratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloni. ¹⁹Ma kōsobun guro guro wi, u maa gbēe yorukunu sua ka dō guratii ka nōri ka torom gāritii ka gbēa yē sō ba ra yāku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wōkura yiru ye ya boo ge sōwa, ye sina boko Salomō u kua ka sii gandu Yinni Gusunōn sāa yee ten sō, goo kun yen bunum geeru yē. ²¹Gbere yiru ye, ya gunum newa. Yen baayeren gunum mu

sāawa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma yen bɔɔrum mu sāa gɔm soonu wɔkura yiru. Yen baayere ya wem mɔwa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu sāa nɔm tararun saka. ²²Ba yen baayere furɔ dokea ge ba kua ka sii gandu. Furɔ gen baageren dɛɛbu sāawa gɔm soonu nɔɔbu, ma ba gen baagere sii yɔni ka dāa marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. ²³Dāa marum weenasii wunɔbuwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔbu nne sariwa ba koo kpī bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniɔ

²⁴Nebusarada sina bokon kɔsobun guro guro wi, u Seraya yāku kowo tɔn-wero mwa ka Sofoni wi u sāa yāku kowo Serayan yiruse ka sāa yerun kɔn-nɔn kɔsobu ita, ²⁵ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka tɔmbu nɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesiane ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun yīsa yore tireru sɔɔ ka sere maa tɔmbu wata be ba sāa wu-ugibu. ²⁶Be kpurowa u mwɛera, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ. ²⁷Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge meya ba ka Yudaba yoru mwɛera ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸Yuda be Nɛbukanesaa u yoru mwɛera u ka da win temɔ win bandun

wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹Be u maa yoru mwɛera Yerusalemɔ win bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, ben geera sāawa tɔmbu nene ka tena ka yiru (832).

³⁰Win bandun wɔɔ yenda itase sɔɔ, yera Nɛbusarada wi, u tɔmbu nata ka wunaa weeru ka nɔɔbu (745) mwɛera Yerusalemɔ u ka da. Yuda be ba mwɛera mi kpuro, ben geera kuawa tɔmbu nɔɔɔbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mɛerio Sinambu II, 25:27-30)

³¹Efili Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko wɔlle sua ma u nɔn yara pirisɔm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ.

³²U ka nɔn gari kua ka kīru ma u win bandu wɔlle sua n kere sinam be ba yoru mwɛera ba ka wāa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³Ma u win pirisɔm yānu kɔsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wāarun nɔɔɔ. ³⁴Babilonin sina boko wiya u ra nɔn nɔɔri baadomma kpa u nɔn wɛ yɛn bukata u mɔ kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swi Yerusalemu ye ba wɔri ba kɔsukan sɔ ka sere Yudaban toranun sɔ. U wigibu tubusia yɛn sɔ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba b̃a n g̃ɔru g̃ɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu sɔsi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya s̃aa nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɛɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni sw̃aaru sɔɔ, ỹiyɔbu w̃aa, wiru 3.
4. Yerusalemugibun wahala tabun sɔ, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya s̃aa nge kurɔ gɔmini

1 Yerusalemu yɛ sɔɔ tɔmba raa dabi, wee ya w̃aa ye tɔna, ya kua nge gɔmini. Ya raa ỹisuru yara bwesenun suunu sɔɔ. Wee t̃ɛ ba ye yoru diisiamɔ.
² Ya wuri m̃ɔ w̃ɔku giriru ma yen nɔni ỹiresu kokumɔ. Be ba raa s̃aa yen k̃inasibu, ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ. Be kpuro ba kuawa naane sariba, ma ba kua yen yiberɛba.
³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ. Meỹa, ba bu dam d̃ɔremɔ ba yoru diisiamɔ. Ba ku ra n w̃ɛrabu mɔ. Ben yiberɛba ba bu wɔri subaru sɔɔ ba deema ba w̃aa nɔni sw̃aaru garu sɔɔ.
⁴ Yerusalemu ya w̃aa nuku sankiranu sɔɔ, domi ba ku ra maa yen sweɛ s̃i bu t̃ɔɔ bakaru na. Goo kun maa w̃aa yen gb̃ara kɔnnɔwɔ.

Yen ỹaku kowobu ba weeweenu m̃ɔ. Yen wɔndiabab nuki sankira. Yen tii ya w̃aa nuku sankira bakaru sɔɔ.
⁵ Yen yiberɛba ba ye tabu di, ma ba w̃aa b̃ɔri yendu sɔɔ. Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kp̃ɛɛ yen tora dabinun s̃ɔ. Wee yiberɛba ba yen bibu kpara ba ka da ba yoru diisiamɔ.
⁶ Yerusalemun b̃ɛɛɛ ya kpa. Ma yen wirugibu ba ka gini weene yi yi ñ yakasu wa yi di. Yi ñ maa dam mɔ ma yi duki m̃ɔ taason wuswaan di.
⁷ Saa yeni sɔɔ, Yerusalemu ya w̃aa ỹaaru sɔɔ, yen tɔmba yaayaare m̃ɔ. Yera ya yaaya g̃aa gee ni ya raa mɔ yellu. Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia, ya goo bia u na u ye somi, ma n yiberɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.
⁸ Yerusalemu ya tora too. Yen s̃ɔna ba ye tusa. Be ba raa ye doke, b̃a n yen bansu wa ba ra ye gemwa. Wee, yen tii, ya weeweenu m̃ɔ, ya w̃aa sekuru sɔɔ.
⁹ Wee, yen durum ỹireru ta w̃aa yen yaberɔ. Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika. Ya wɔruma subaru sɔɔ goo kun ye nukuru yemiasie. Ma ya nɔngiruru sua ya nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a nen nɔni sw̃aaru m̃ɛɛrio. A m̃ɛɛrio nge m̃ɛ yiberɛ u tii sue.
¹⁰ Wee, ba nen g̃aa gee ni na mɔ gura. Wee, bwese tuku ni a yina nu n w̃aa ka wunen tɔmbu sannu, nu dua wunen s̃aa yerɔ.
¹¹ Wee, Yerusalemugibu kpuro ba wasire ba d̃ianu kasu ni ba koo di. Ma ba ka ben g̃aa geenu d̃ia ni kɔsina

bu wa ba n ka wāa.
 Yerusalemu ya nee,
 Yinni Gusunɔ, a meerio nge me na wɔn-
 wɔndu soore.
¹² Beeya na ka yā, bee be i sarɔ mini
 kpuro.
 I meerio nɔni swāaru garu tà n maa negii
 teni kere,
 te Yinni Gusunɔ u man kpēe win mɔrun
 saa sɔɔ.
¹³ Saa wɔllun di n sāare u dɔɔ surema
 nen wasi sɔɔ,
 ma u man di.
 U nen naasu yina beria.
 Ma u man sura gbaru gbara
 u man kpēe nuku sankiranu sɔɔ sere ka
 baadommaɔ.
¹⁴ U nen toranu kpuro menna
 nge wēe yi ba tara.
 Ma u nu gbinisi nen wīirɔ.
 U nen dam bua.
 Ma u man yibere nɔmu beria
 mi na ñ kpē n ka tii yina.
¹⁵ Yinni Gusunɔ u nen tabu kowobu
 surura.
 U tabu durɔbu menna
 bu ka nen aluwaasiba kam koosia.
 U ne, Yerusalemu taaka
 nge me ba ra resem taaku.
¹⁶ Yen sɔna na wura mɔ,
 na nɔni yiresu kokumɔ.
 Wi u koo man nukuru yemiasia u man
 wāaru wesia,
 u man deri.
 Nen biba nuki sankire,
 domi yibere u man kamia.
¹⁷ Na noma yiiya na kanaru kua.
 Adama goo kun ne u man nukuru
 yemiasia.
 Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nen tɔmbu
 Isireliba sikerene
 ba kua nen yibereba,
 ma ba man garisi disi.
¹⁸ Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua
 me.
 Domi na ñ win gere mem nɔɔwe.

Bee bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,
 kpa i nen nuku sankiranu wa.
 Nen wɔndiaba ka nen aluwaasiba ba
 yoru da tem tukumɔ.
¹⁹ Na nen kinasibu somiru kana,
 adama ba man bɔrɔ kɔɔru kua.
 Nen yāku kowobu ka wuun guro gurobu
 ba gu nen swēe sɔɔ
 sanam me ba dīanu kasu ni ba koo di ba
 n ka wāa.
²⁰ Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swāaru
 meerio,
 nen bwēra kun kpī.
 Na nuki sankire too,
 domi na ñ nun mem nɔɔwe.
 Tɔɔwɔ tabu sun dimɔ.
 Ma wuun sɔɔwɔ gɔɔ wāa.
²¹ Ba nen weweenu nua.
 Adama goo kun man nukuru yemiasie.
 Yibereban nukura dora, yèn sɔ a man
 kua me.
 Ñ n men na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua
 mi,
 kpa bu ko nge ne.
²² A ben nuku kɔsuru meerio,
 kpa a bu kua nge me a man kua nen du-
 rum kpāarun sɔ.
 A meerio nge me na weweenu mɔ, nen
 nuki sankire.

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyasia

2 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
 Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru
 wii bakaru.
 Yen beere ye ya raa girari sere guru
 win,
 u ye kara u kɔ temɔ.
 Win mɔru yen saa sɔɔ,
 u ñ yaaye ma Yerusalemu ya sāa win
 naa sɔnditia.
² U Isireliban wāa yenu
 ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka
 mɔru wɔnwɔndu sari.
 Ni wee nu wɔruka temɔ.
 U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.

³ U Isireliban dam kpuro bua win m̄oru bakan s̄o.

U tii b̄okua sanam me yibereba ba bu w̄orim na.

Ma u Isireli be d̄o kare, ma d̄o wi, u bu di beri berika.

⁴ U bu win tendu gawe ka win n̄om geu.

Ma u bu yiisi nge yibere, u kpuro go ye ya gea s̄a ben n̄oni s̄o. U dera win m̄oru yabura nge d̄o ben w̄a yen̄o Yerusalemu.

⁵ Yinni Gusun̄o u Isireliba w̄ori nge yibere.

U bu mwa nge d̄o u ben dii geenu di.

U ben gb̄aranu k̄osuka, ma u dera wuri yi n̄oaram̄o baama ben suunu s̄o.

⁶ U win s̄a yeru k̄osuka.

U dera ba ku ra maa s̄aarun t̄o bakanu ka t̄o w̄eraruḡiru di.

Win m̄oru seewa ka dam.

Ma u sina boko ka ȳaku kowobu yina.

⁷ U win s̄a yeru mi ba ra n̄un ȳakuru kue biru kisi.

U yibereba Yerusalemun dii geenu n̄omu beria.

Ma w̄okinu n̄ora win s̄a yeru mi, nge t̄o bakanun saa.

⁸ Yinni Gusun̄o u ḡ̄ru doke u Yerusalemun gb̄aranu k̄osuku.

Wee u nu k̄osuka kpuro mam mam.

Ya kua w̄onw̄ondu baama kpuro.

Gb̄aranu yiru ye kpuro ya kua bansu.

⁹ Yen k̄onn̄osu su numa tem̄o.

Sin d̄a ye ba ra ka su s̄esuku ya b̄okira.

Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura

ba ka da tem tukum̄o.

Wooda maa sari.

Baa Gusun̄on s̄om̄obu ba n̄ maa k̄asinu waam̄o win min di.

¹⁰ Wee, yen guro gurobu ba s̄o tem̄o ba n̄osu maari.

Ba tii torom wisi win̄o,

ba saaki deewa nuku sankiranun s̄o.

Ma yen w̄ondiaba ba s̄o ba tuke.

¹¹ Nen n̄oni yandam̄o wurin s̄o.

Nen wasi gb̄isim̄o ma nen torora kare.

Domi nen t̄omba kam kua.

Wee, bii w̄enu ka bibu ba w̄a Yerusalemun sw̄e s̄o,

ba n̄ maa dam m̄o.

¹² Ba ben merobu s̄om̄o ba m̄o, mana sa ko d̄ianu wa.

Ma ba w̄orukum̄o sw̄e s̄o nge be ba m̄era kua.

Gaba gb̄isukum̄o ben meron tororu w̄oll̄o.

¹³ Yerusalemu, mba kon nun s̄o.

Mba kon ka nun weesina.

Wara u maa n̄oni s̄ore nge wune,

n ka kp̄i n nun nukuru yemiasia.

Domi wunen n̄oni sw̄ara kp̄a nge nim w̄okun nim.

Goo sari wi u koo kp̄i u tu kpeesia.

¹⁴ Wunen s̄om̄obu ba nun gari weesugii s̄oowa.

Ba n̄ nun wunen toranu s̄osi

bu ka nun gbara yorun di.

Gari weesugiiya ba nun s̄oowa yi yi nun n̄oni w̄okua.

¹⁵ Wee, t̄e wi u sar̄o u ra nun taka koosiwa u ȳe,

kp̄a u w̄ia ko u n̄e,

wuu geniwa ba ra raa soku wuu bur̄o,

ḡ̄en s̄o handunian t̄ambu kpuro ba ra n nuku dobu m̄o?

¹⁶ K̄pa yibereba ba n n̄o tendu beri

ba n nun ȳem̄o ba n m̄o,

sa nun mwe nge d̄ia d̄ka.

Wee, t̄o te sa mara ta tunuma,

sa tu wa.

¹⁷ Yinni Gusun̄o u kua ye u ḡ̄ru doke.

U yibia ye u gerua saa yellun di u n̄e, u koo ko.

Wee u wune Yerusalemu kam kua.

U n̄ wunen w̄onw̄ondu wa.

U dera yibereban nukura dora wunen s̄o, domi u bu dam k̄a.

¹⁸ Yerusalemu, a Yinni Gusun̄o n̄oḡiru sueyo,

a de u wunen wuri n̄o.

A nɔni yĩresu kokuo nge daaru.

A ku wēra, a ku wuri mari.

¹⁹ A seewo a wuri ko wōkuru,
a wunen gōru kpuro kusia Yinni
Gusunɔn wuswaaw.

A nɔma yiiyo a nùn kana wunen bibun
sō

be ba gbimɔ swɛɛ sɔɔ gōɔrun sō.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a mɛerio a wa.

Wara a kuare nge mɛ.

Mban sōna a dera tɔn kurɔba ben bibu
tema be ba kī mi.

Mban sōna a dera yibereba ba maa
wunen sɔmɔbu ka yāku kowobu go
wunen sāa yerɔ.

²¹ Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpī
swɛɛ sɔɔ.

Ba nen wɔndiaba ka aluwaasiba go tabu
sɔɔ.

A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari,
wunen mɔrun saa.

²² A nen yibere be na nasie sokusia
baaman di

ba menna nge tōɔ bakarun saa.

Yen dɔma te, goo kun kisire.

Goo kun maa seewe bii be na kī na seeya
sɔɔ.

A dera nen yibere u bu go kpuro.

Nɔni swāaru sɔɔ, yiiyɔbu wāa

3 Na sāawa tɔnu wi u nɔni swāaru yē
te ta na Yinni Gusunɔn mɔrun sō.

² U dera na da yam wōkuru sɔɔ, mi yam
bururam sari.

³ Ne turowa u nɔma doke bururu ka
yoka.

⁴ U dera na woora saa nen wirun di sere
ka nen naasɔ.

N sāare u nen kukunu kɔsuka,

⁵ u ka man nuku sankiranu ka nɔni
swāaru bunana nge gbāraru.

⁶ U dera na da yam wōkuru sɔɔ
nge gɔri be ba gu n tɛ.

⁷ U man gbāraru bunana n ku ka yari,
ma u man bɔkua ka yɔni damgii.

⁸ Ma na nɔɔgiri sua na somiru kana.

Adama u n̄ man swaa daki u sere nen
kanaru mwa.

⁹ U nen swaa kenua ka kpee bakanu,
u ye go.

¹⁰ U kukua u man mara
nge gbeeku bōɔ ge ga yaa mara.

U man mara nge gbee sunɔ
ge ga yaa yɔɔru bwēeyɛ.

¹¹ U nen swɛɛ bɔɔra,

ma u man mwa u gēeka.

U man deri biti sɔɔ.

¹² U win tendu beri

ma u man kua nge yaa ye u koo to.

¹³ U nen yēsa yabura ka sēenu.

¹⁴ Ma tɔmbu kpuro ba man yēɛmɔ

ba womusu dokemɔ tōɔ baatere.

¹⁵ U dera na nɔni swāaru wa

ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

¹⁶ U dera na kpenu tema

ma nen donnu bɔɔkira.

Ma u man torom wisi.

¹⁷ U dera na n̄ maa wāa bɔri yendu sɔɔ,

na n̄ maa nuku dobu mɔ.

¹⁸ Ma na gerua na nɛɛ,

na n̄ maa dam mɔ,

na n̄ maa gāanu yiiyɔ wi, Yinni Gusunɔn
mi.

¹⁹ N̄a n̄ nen nɔni swāaru yaaya,

n̄ da n̄ sāarewa nge dāa sosurarun nima
na nɔra ka dēɛ.

²⁰ N̄a n̄ yeniba kpuro yaaya, na ra
wururewa.

²¹ Adama wee ye ya man yiiyɔbu
wēɛmɔ.

Na kī n̄ tii ye yaayasia n gere.

²² Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,
win wɔnwɔnda kun maa nɔru kue.

²³ Ta ra n̄ wuramamɔwa bururu
baatere.

Win bɔɔrɔkiniru ta kpā.

²⁴ Na nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sāawa negii.

Yen sōna na yiiyɔbu mɔ wi sɔɔ.

²⁵ U ra wi u nùn naane sāa kīru sōɔsi,

kpa u wi u nùn kasu durom kua.

²⁶ Ya wā tɔnu ù n̄ Gusunɔn somiru mara
ka temanabu.

27 Ya wā tōnu u Gusunōn yoru wura win
aluwaasiru sōw.

28 Û n laakari meeribu gabu wa,
u tii gawo sēe u da u n wāa wi turo,
domi Yinni Gusunōwa u nūn bu kpēe.

29 U n nūn wiru kpīiye win nuku
sankiranu sōw,

kpa u n yīiyō ma u koo nūn somi.

30 U wi u nūn baara soomō baaru tīiyō u
sōme,

kpa u wura bu nūn wōme.

31 Domi Yinni Gusunō u ku ra tōnu biru
kisi ka baadommaō.

32 Baa ù n dera yēro u nōni swāaru wa,
ka me, u nūn kī too,
domi win wōnwōnda kpā.

33 N ñ win kīru u ka tōnu nōni sō,
kpa u nūn nuki sanku.

34–36 Yinni Gusunō u yē
sanam me ba yobu nōni sōwō ba
taakumō.

U yē sanam me ba ñ tōmbu kuamme nge
me n weene.

U yē sanam me ba ñ bu siriamme dee
dee.

37 Goo kun kpē u nēe, gāanu nu kooro,
Yinni Gusunō ù kun nin wooda wē.

38 Wi, Gusunō Wōrukoo
wiya u ra de gea ka kōsa yu na.

39 Ñ n men na, mban sōna tōnu u ko n
weeweenu mō.

U de u weeweenu ko win durum sō.

40 Yen sō, i de su besen daa meeri
kpa su ye wēeri

su wa su ka gōsirama Yinni Gusunōn mi.

41 Gusunō u wāa wōllō.

I de su nōma yīiya su nūn kana.

42 Su nēe, Yinni, sa durum kua,
sa nun seesi.

A ñ sun suuru kue.

43 A tii berua wunen mōru bakan sō,
ma a sun naa gira a go wōnwōndu sari.

44 A dua guru wiru sōw a ku ka besen
kanaru nōn sō.

45 A dera ba sun garisi nge kubanu bwe-
senun suunu sōw.

46 Besen yibereba kpuro ba sun nōw
kuurimō.

47 Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,
domi ba besen yānu gura,
besen tem mu kua bansu.

48 Wee na nōni yīresu kokumō
yèn sō nen tōmba kam kua.

49 Nen nōni yīresu kokumō, su ñ yōre,

50 na ka mara Yinni Gusunō u nen
laakari kooma wōllun di,

51 kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu
deemamō,

ya nen nuki sanku.

52 Be ba man tusa kam sōw

ba man naa gira nge gunō.

53 Ba kī bu nen wāaru kpeesia wōru sōw.
Ba man kpenu kasuka.

54 Nim mu man mweemō,
ma na nēe, na kam kuawa.

55 Saa ye sōw, na kanaru kua na nēe,
Yinni Gusunō, na nun soka saa wōru ge
sōwn di,

56 ma a nen nōw nua.

A ku wunen swaa kōre.

A nen wuri ka nen weeweenu nōwōw.

57 Dōma te, a man susi,
a man sōwōwa a nēe, n ku berum ko.

58 Yinni a man siria
ma a nen wāaru yakia.

59 A wa kōsa ye ba man kua,
a man sirio.

60 A wa mōru ye ba man kōsiemō
ka nōw tia ye ba mō bu ka man seesi.

61 Yinni Gusunō, a ben wōma nua ye ba
man koosimō.

62 A ben nōw tia wa ye ba man koosi
ba ka man gerusimō tōw baatere.

63 Ye ba mō kpuro sōw gesi,
nena ba ra n womu dokemō.

64 Yinni Gusunō, na yē ma kaa bu kōsie
nge me ben kookoosu nē.

65 Kaa ben gōrun nōni wōke
kpa a de wunen bōri yi n sā ben baa.

66 Kaa bu naa gira ka mōru baka
kpa a bu kpeerasia

ba kun maa wāa tem me sōw.

Yerusalemugibun wahala tabun sɔ

4 Yinni Gusunɔn sãa yerun wura gea ye, ya tĩra.

Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro sɔɔ.

²Yerusalemun tɔn be ba raa garisi nge wura gea,

ba gisɔ ku garisiwa nge tem mɔnnu.

³Baa ka gbeeku bɔnɔ, nu ra nin binu bom kɛ.

Adama nen tɔmbu ba ñ ben bibun wɔn-wɔndu mɔ.

Ba sãawa nge taataa niru te ta wãa gbaburu.

⁴Ba dera ben bii wɛɛnun yari mani nin darosu sɔɔ nim nɔrun sɔ.

Bibu ba dĩanu kasu, adama goo sari wi u koo bu wɛ.

⁵Be ba ra raa dĩa geenu di,

ba gbisukumɔ swɛɛ sɔɔ.

Be ba seeya doo nɔɔru sɔɔ,

ba kubanu bũurimɔ.

⁶Nen tɔmbun seeyasiabu bu kpã, bu Sodomugibu kere,

wuu ge Yinni Gusunɔ u kpeerasia nɔni kpaki teeru

goon nɔma sari mi sɔɔ.

⁷Ben sina bibu ba raa wɛsu bururam kere.

Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin gɔna ra n sɔriwa

kpã ben wuswaa ya n ballimɔ nge kpee gobiginu.

⁸Adama tɛ ba dɔɔ durom tĩram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ sɔɔ.

Ba woorewa sere ben gɔna ya kukunu mani.

Ma ben wasi gbere nge dãa gbeba.

⁹Be ba gbimɔ tabu sɔɔ, ben gɔɔ buram bo

n kere be ba ra nɔni sɔɔre

bu woora gɔɔrun sɔ bu sere gbi.

¹⁰Baa me bii mɛrobu ba ben bibu kĩ too, ka me, ba bu yikumɔ ba dimɔ

wahala ye ya be, nen tɔmbu deeman sɔ.

¹¹Yinni Gusunɔ u win mɔru kpuro sɔɔsi,

u Yerusalemu dɔɔ sɔre

ma ya dɔɔ mwaara sere ka yen kpeekpeekuɔ.

¹²Sina boko goo ñ kun me tɔn diro goo sari handunia sɔɔ

wi u raa tamaa yibere u koo kpĩ u du Yerusalemun gbãrarun kɔnnɔn di.

¹³Wahala baka yeni ya nawa

Gusunɔn sɔmɔbu ka yãku kowobun toranun sɔ.

Domi bera ba be ba ñ toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun swɛɛ sɔɔ.

¹⁴Ba ra n sirenewa swɛɛ sɔɔ ba n babi nge wɔkobu

ba n disi sɔɔwa tɔmbun yem sɔ.

Goo kun kãkɔ u mam ben yãnu baba.

¹⁵Bà n da tɔmbun bɔkuɔ, ba ra bu girewa bu nɛɛ,

i doonɔ minin di, beɛ disigibu.

I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doone min di ba kun yɛ mi ba dɔɔ.

Bà n maa wãa bwese tukunun suunu sɔɔ, nu ra bu sɔwa nu nɛɛ,

i ku sina besen suunu sɔɔ mini n ka tɛ.

¹⁶Yinni Gusunɔn tii u bu yarinasia ka mɔru.

U ñ kĩ u bu wa.

U ñ ben yãku kowo goo doke gãanu.

U ñ maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.

¹⁷Sa swaa mɛera sa wasira

su ka wa min di somira koo sun naawa.

Sa raa bweseru garu mɛera

te sa yĩyɔ ta koo sun faaba ko.

Wee, ta ñ sun faaba kue.

¹⁸Yibereba ba besen sanu sanusu mɛera,

bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.

Besen gɔɔ turuku kua.

Besen wãarun tɔra kpawa mi.

¹⁹Besen yibere be, ba gunɔ bakeru sãabu kere.

Ba sun yɔɔru bwɛɛye gbaburu.

Ba sun naa gire sere guunu wɔllɔ.

²⁰Besen sina boko wi u dera sa wãa,

wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,

wee, ba nùn yina mwa.
 N deema sa raa nɛɛ,
 win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun su-
 unu sɔɔ.
²¹ Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wāa Usiɔ,
 i ko kpī i nuku dobu ko tɛ,
 adama i n yē ma siribu bɛɛ mara.
 I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i
 tereru yōra.
²² Bɛɛ Yerusalemugibu, been sɛɛyasiabu
 kpa.
 Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaamɔ bu ka
 doona.
 Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u
 koo bɛɛ mɔru kɔsia,
 kpa u been toranu terasia.

**Yinni Gusunɔ, a de su
 wurama wunen mi**

5 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun
 deema.
 A mɛɛriɔ a wa nge mɛ sa wāa sekuru sɔɔ.
² Besen tem mɛ a sun wē mu kua
 gabugim.
 Tɔn tukoba ba wāa besen diaɔ.
³ Besen baababa ba gu,
 ma besen merobu ba gɔminiru sɔ.
 Sa wāa tundobu sari.
⁴ Gobiya sa ra kɔsie su sere besen tiin
 dɔkɔn nim nɔ.
 Gobiya sa ra maa ka besen tem dāa dwe.
⁵ Wee, besen yibereba ba sun yoru
 diisiamɔ.
 Sa wasire, ba ñ maa sun wērabu wɛɛmɔ.
⁶ Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu
 kana.
⁷ Wee, besen baababa ba kōsa kua,
 adama ba ñ maa ka sun wāa.
 Besera sa yen wahala sɔɔwa.
⁸ Yoba ba kua besen yinnibu.
 Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben
 nɔman di.
⁹ Sa ra besen wāaru kari bɔriewa,

domi sa ra ka yibereba tabu kowa
 gbaburɔ
 su sere wa su di.
¹⁰ Gōɔrun sɔ besen wasi swīa nge pɛɛ wōɔ
 yeru.
¹¹ Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ
 Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere
 Yerusalemuɔ.
¹² Ba besen wirugibu mwɛera ba soora
 doke.
 Ba ñ durɔ tɔkɔnu bɛɛɛ wē.
¹³ Ba besen aluwaasiba mwɛera nge
 yobu bu ka som nam.
 Ma biba dāa guramɔ ba wɔrukumɔ yen
 bunum sɔ.
¹⁴ Besen bukurobu ba ku ra maa sine
 bu siribu ko siri yero.
 Meya besen aluwaasiba ba ku ra maa
 womusu ko.
¹⁵ Besen nuku dobu bu kpa.
 Besen nuku dobu yaabu gɔsira nuku
 sankiranu.
¹⁶ Besen bɛɛɛ ya kpa.
 Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan
 sɔ.
¹⁷ Gisɔ sa nuki sankire,
 ma sa nɔni yīresu kokumɔ,
¹⁸ yèn sɔ guu te ba mɔ Siɔni ta kua
 bansu,
 ma ta kua gbeku bōnun wāa yeru.
¹⁹ Adama wune Yinni Gusunɔ, a sāawa
 sunɔ.
 Kaa n bandu diiwa sere ka baadommaɔ.
²⁰ Kaa n sun deriwa n ka te?
 Mban sōna kaa n sun duari sere ka
 baadommaɔ.
²¹ Yinni Gusunɔ, à n nɛɛ, su wurama
 wunen mi,
 sa ko wurama.
 A de besen wāaru tu wurama nge yellu.
²² Kaa n ka sun mɔru baka sāawa?
 Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIELI

Sanam me Esekieli u Gusunɔn gari yini gerua u wāawa Babiloniɔ u yoru dimɔ ka win mero bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te sɔɔ, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kɔsuka.

Gbiikaa, u Yudaba sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu siri kpa u de yibereba bu Yerusalemu wɔri bu kamia. Yiruse, Gusunɔ u koo maa bwese tukunu siri yèn sɔ nu win tɔmbu dam dɔre. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiamɔ, domi Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemuɔ kpa ben sia yu wɛra. Nnese, u wa win kāsiru sɔɔ nge me Yinni Gusunɔn sāa yeru ta koo kparam wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban sɔ yibereba bu sere Yerusalemu wɔri, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Sāa yee kpaaru kāsiru sɔɔ, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusunɔ u tii Esekieli sɔɔsi

1¹⁻³ Wɔɔ tenasen suru nnesen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔra Esekieli, yāku kowo Busin bii u wāa daa te ba mɔ Kebarin goorɔ ka Yuu be ba yoru mwɛerima sannu. Miya u wa wɔlla kenjara ma Gusunɔ u dera u kāsiru wa. U ka nùn gari kua ma win dam nùn nenua. N deema sina boko Yoyakimun wɔɔ nɔɔbusewa mi, ye u ka wāa yoru sɔɔ Babiloniɔ.

⁴Wee ye u wa kāsiri te sɔɔ. U woo bɔkɔ wa ga seema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di ga guru wiru sɔɔwa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikereɛ. Ma ten suunu sɔɔ n ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia. ⁵Guru wii te sɔɔ, hunde koniba nne ba wāa mi be ba ka tɔmbu weene. ⁶Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nnewa u mɔ. ⁷Ben kōri yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia. ⁸Kasa yen baayeren temɔ, tɔnun nɔmuwa ga wāa mi. Nɔma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya mɛera. ⁹Kasa ye kpuro ya nɔsu girarinewa. Hunde koni be, bā n siimɔ, ba ku ra siire. Mi ba dɔɔ, miya ba ra n mɛera. ¹⁰Hunde koni ben baawure u wuswaa mɔwa nne. Tia ya sāa tɔnun wuswaa. Yen nɔm geu gia, gbee sunɔn wuswaa. Yen nɔm dwardu gia keten wuswaa. Yen biru gia maa gunɔ bakerun wuswaa. ¹¹Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wɔllɔ ma ya girarinɛ mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹²Mi wuswaa yen baayere ya wāa, mi giawa ya mɛera. Yen sɔna mi ba kī bu da kpuro, ba ra dewa ba kun siire. ¹³Hunde koni ben baa sɔɔ, dɔɔ gɛɛya yi wāa mi, yi fiama nge wii bɔnnu. Dɔɔ win yam bururam mu kpā. Min diya dɔɔ buri yi yarimɔ nge guru maakinu. ¹⁴Hunde koni be, ba ra n sāuwa nge guru maakinu, ba n dɔɔ, ba n wee.

¹⁵Ye u bu mɛera mesum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren bɔkuɔ. ¹⁶Uruu be, ba ballimɔwa nge kpee gobiginu. Ma ba weene. Ma n sāare uruu baayere ya wāa uruu gaa sɔɔ. ¹⁷Ba koo kpī bu da bera nne kpuro sɔɔ ba kun tii siye. ¹⁸Ben gunum mu nanum mɔ. Ma ben nɔsu sɔɔ n sāare gāanu mani mani ni nu ballimɔ. ¹⁹Hunde koni be, bā n sanum seewa, uruu be, ba ra n wāawa ben bɔkuɔ. Bā n maa yɔɔwa, ka be sanna. ²⁰Hunde koni be, ba ra dewa

mi ba kī, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe. ²¹Yen sōna bà n sīimō, uruu be, ba ra n maa sīimō. Bà n yōra kpa uruu be, bu yōra. Bà n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wāawa uruu be sō.

²²Ma gāanu terie hunde koni ben wollo nu ballimō nge kpee gobiginu. ²³Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarine gāa nin temō. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri. ²⁴Sanam me ba sīimō, yera na ben kasan wokinu nōmō nge nim wōkun wokinu, ñ kun me nge Gusunō Dam kpurogiin nō, ñ kun me nge tabu kowo wuurun wokinu. Adama ye ba yōra, ba ben kasa ye kuruawa. ²⁵Ma na maa wokinu nōmō gāa nin wollun di. ²⁶Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weene, nu ballimō nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sō sina kita ten wollo nu ka tōnu weene. ²⁷Ma n sāare tōnu wī, u ballimō nge sii gan te ba wōriasia dōn suunu sō. Ma yam bururam ka nūn sikerene. ²⁸Yam bururam me, mu ka guru waa weene ye ya ballimō sanam me gura nemō. Yeniba kpuro ya sāawa Yinni Gusunōn yiikon girima.

Gusunō u Esekieli gōra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa me, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nūn gari kua.

2 U nē, tōnun bii, a seewo a yōra, kpa n nun gari sō.

²Sanam me u ka nūn gari yi mō, yera Yinni Gusunōn Hunde u nūn yōwa ma u nūn yōrasia. Ma u yēro swaa daki wi u ka nūn gari mō mi. ³U nē, tōnun bii, na nun gōriō Isireliban mi, be ba man seesimō. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisō. ⁴Tōn be, ba swaa tau, ba maa gōru bōbu. Ben miya na nun

gōriō kpa a bu sō a nē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. ⁵Na nē, wee ba sāa mem nō sariba. Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? Ka me, ba koo gia ma Gusunōn sōmō u wāa ben suunu sō.

⁶Wune Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin berum ko, baa me n ko n sāare a wāa sāki ka niin suunu sō. Domi ba sāawa mem nō sariba. ⁷Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? A gesi bu sōwō ye na gerua, baa me ba sāa mem nō sariba.

⁸Adama wune, tōnun bii, a nōwō ye kon nun sō. A ku ko mem nō sari nge bwese te. A wunen nō wukio kpa a tem ye kon nun wē.

⁹Saa yera Esekieli u nōmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰Nōmu ge, ga tire te kusia win wuswaa. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yorua tire te sō, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3 U maa nē, tōnun bii, a tire teni temwō kpa a da a ka Isireliba gari ko.

²Ye u nō wukia, yera Gusunō u tire te kpē mi, u dera u tu tema. ³Ma u nē, tōnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wē mi.

Ye u tire te tema, ma ta nūn dore nge tim.

⁴Yera u maa nē, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sō. ⁵⁻⁶N ñ mō na nun gōriō bwese tuku dabinun mi, nūn barum mu nōbu sē, a ñ maa kpē a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gōriō. Nà n daa nun gōra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷adama wee, Isireliba ba ñ nun swaa dakimō. Domi ba ñ kī bu nen gere nō yèn sō be kpuro ba swaa tau ma ben gōru ga bōbu. ⁸Yen sō, kon maa wunen tii bōbiasia kpa a swaa taaya nge be, ⁹a n gōru bō nge kperu. A ku berum ko ben

swaa taa bin s̄. Domi ba s̄awa bwese te ta ku ra mem n̄.

¹⁰Ma u maa kpam n̄e, Esekieli, a swaa dakio a n̄ kpa a gari yi kon nun s̄ n̄e wunen ḡru. ¹¹Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dim̄. Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? A gesi bu s̄wa ma n̄na na ka bu gari m̄.

¹²Yera Gusun̄n Hunde u Esekieli sua ma u n̄ogiru nua win biru ta gerum̄ ka dam ta m̄, bu Yinni Gusun̄ siaro mi u w̄a u win yiiko baka s̄sim̄.

¹³Ma u hunde koni ben kasan w̄kinu n̄wa ya soonam̄ ka sere maa ben uruban w̄kinu. W̄ki ni, nu kp̄a n banda. ¹⁴Gusun̄n Hunde wi u n̄n sua mi, u ka n̄n doona, ma win dam n̄n n̄nua. Ma Esekielin m̄ru seewa u burisina. ¹⁵U tura Teli Abibu, Kebarin daarun b̄ku mi yoo be, ba w̄a. Ma u sina ka biti baka ben suunu s̄ s̄ n̄ba yiru.

Esekieli koo Isireliba kir̄ ko

¹⁶S̄ n̄ba yiru yen biru, Yinni Gusun̄ u Esekieli s̄wa u n̄e, ¹⁷wune t̄nun bii, kon de a Isireliba n̄ni doke. Kaa n da n̄n gari swaa daki kpa a ka bu kir̄ ko. ¹⁸Ne, Yinni Gusun̄, n̄ n t̄ n̄e, t̄n k̄so goo u koo gbi, ma a ñ n̄n kir̄ kue u win daa k̄sa ye deri u ka win w̄aru w̄ra, t̄n k̄so wi, u koo gbiwa win daa yen s̄. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹Adama à n̄ n̄n kir̄ kua, ma u ñ win daa k̄sa ye deri, u koo gbiwa win daa k̄sa yen s̄ kpa wune a wunen w̄aru w̄ra. ²⁰Gemgii ù n gem deri u k̄sa kua ma a ñ n̄n kir̄ kue, ma na n̄n yina beria, u koo gbiwa k̄sa yen s̄. Na ñ win yellun daa gea garisim̄, adama wuna kon win yem bikia. ²¹À n maa n̄n kir̄ kua u ku ka durum ko, ma u ñ durum ye kue, u ñ gbim̄. Wunen tii a maa wunen w̄aru w̄rawa mi, domi a n̄n kir̄ kua.

Esekieli

kun maa kp̄e u gari ko

²²Yinni Gusun̄n dam mu Esekieli ȳwa ma u n̄n s̄wa u n̄e, a seewa a da w̄wa. Miya kon nun gari s̄.

²³Ma u seewa u da w̄wa mi. Ma u Gusun̄n yiikon girima wa nge sanam me u raa w̄a Kebarin daarun b̄ku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴Yera Gusun̄n Hunde u maa n̄n ȳwa. Ma u n̄n seeya u ȳrasia. Saa ye s̄ra Yinni Gusun̄ u n̄e, a doo a tii kenusi wunen dir̄. ²⁵Meya ba koo nun b̄ke kpa a kpana a yari t̄wa, t̄mbu bu nun wa. ²⁶Kon de wunen yara yu wunen daro mani kpa a kpana a gari ko. Meya a ñ kaa kp̄i a maa bu gerusi be, be ba ku ra mem n̄ mi. ²⁷Adama n̄ n ka nun gari kua, kon wunen n̄n wukia. Saa ye s̄ra kaa t̄n be s̄ a n̄e, ameniwa ne, Yinni Gusun̄ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakim̄. Domi ba s̄awa bwese te ta ku ra mem n̄.

Gusun̄n s̄m̄ u n̄e,

ba koo Yerusalemu tarusi

4 Yinni Gusun̄ u n̄e, wune Esekieli t̄nun bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswaa a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen w̄l̄. ²A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a san-sani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³A sii si su yasu suo kpa a su doke wune ka ganan baa s̄, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunen tii kaa n gu ȳre, kpa ye kpuro ya n s̄a ȳreru Isireliban s̄.

⁴Yen biru kpa a kpuna ka wunen ȳsi n̄m dwarugia kpa a n Isireliban toranu s̄wa sere t̄ te kaa se. ⁵T̄ nin geeru ta kon s̄awa w̄ sin geeru,

sì sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu s̄awa s̄ɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔkuru (390). T̄ɔɔ ni kpuro s̄ɔɔra kaa n ben tora ni s̄ɔɔwa. ⁶Yen biru kpa a gɔsia a ka wunen ȳesi n̄m geugia kpuna s̄ɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun s̄ɔ. S̄ɔɔ teeru ta ko n s̄awa w̄ɔɔ tia. ⁷Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye ḡaseru kpare kpa a yen gari gere. ⁸Meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka nun w̄e b̄oke kpa a ku ra s̄ira. Meya kaa n kp̄i ka ȳesi tia ye, sere t̄ɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹Kpa a alikama ka swii ka gb̄e ka d̄asi ka dobi sua a ye m̄enna gb̄e teeru s̄ɔ a burina a ka p̄e ko. Yera kaa n da di sere s̄ɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka w̄oku te, tu ka yibu, kpa a n kp̄i ka ȳesi tia ye. ¹⁰P̄e kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka s̄ɔɔ teeru. Nge meya kaa n dim̄ mi sere t̄ɔɔ te, tu ka yibu. ¹¹Meya nim me kaa maa n̄ mu ko n saka m̄wa, ditiri tian sakawa kaa n da n̄ s̄ɔɔ teeru. ¹²T̄ɔmbun bii gbebusa kaa ka p̄e w̄. Kaa n da ye w̄wa ben n̄ni biru. ¹³Nge meya Isireliba ba ko n da ben d̄ianu di ka disi t̄n tukobun suunu s̄ɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u n̄e, na tii n̄enua disi kpuron di. Na n̄ yaa goru garu diire saa nen piiburun di. Na n̄ maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵Yinni Gusunɔ u wisa u n̄e, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a t̄mbun bisu deri.

¹⁶Kon d̄ianu fiiko ye ya tie Yerusalemu kpeesia kpa bu bu d̄ianu ka nim saka kua kpa bu di bu n̄ ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷Nge meya ba koo d̄ianu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun s̄ɔ.

Gusunɔ u koo Isireli s̄eyasia

5 Yinni Gusunɔ u n̄e, wune t̄nun bii, a k̄ɔɔ suo ge ga n̄ɔ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu k̄ni. Yen

biru kpa a kilo sua a seri yi ȳire kpa a yi b̄onu ko suba ita. ²Kpa a sube teeru sua a d̄ɔɔ doke Yerusalemun suunu s̄ɔ sanam me yen tarusibun t̄ra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu k̄ɔ ge soom̄ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa bua. ⁴Kpa yi s̄ɔ, a ḡe sua a d̄ɔɔ doke kpa d̄ɔɔ wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵Yinni Gusunɔ u n̄e, ȳire ni, Yerusalemuwa nu ka ȳa. Wee na ye kua handunian suunu. T̄n tukobun tem mu ye sikerene. ⁶Ma yen t̄mbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba n̄ nen gere swii. ⁷Yen s̄na ne, Yinni Gusunɔ na n̄e, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n̄ nen woodaba mem n̄ɔwe. Ba n̄ maa nen gere swii ye na bu s̄ɔwa. Ben daa k̄sa ya mam bwese ni nu ka bu sikerenegia kere. ⁸Yen s̄, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaa. ⁹Kpa n bu s̄eyasia bi na n̄ daa bu koo ben b̄u s̄anun s̄. Meya na n̄ maa bin bweseru m̄ kpam. ¹⁰Yen s̄na tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu n̄e s̄ɔ.

¹¹Wee ba nen s̄a yeru disi doke ka ben b̄inu kpuro. Yen s̄, sere ka nen w̄aru nen tii kon bu biru kisi, na n̄ maa bu m̄erim̄ ka w̄n̄w̄ndu. ¹²B̄a n bu b̄onu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukur̄, bararu ka ḡɔrun s̄, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu s̄ɔ Yerusalemun biru. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu n̄e kpuro s̄ɔ. Kon bu takobi suesiwa. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ kon bu nen m̄ru seesiwa mam mam sere nen bw̄era yu ka kpuna. N̄a n bu m̄ru k̄sie,

saa yera ba koo gia ma na ñ kī ba n sāa mem nɔɔ sariba. ¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu beere bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaaɔ. ¹⁵ Kon bu siriwa ka nen mɔru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yēe. Adama yeni ya ko n sāawa nge kirɔ ye ya koo de ben tii bu berum dura. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu gbisuku gɔɔrun sɔ. Gɔɔ te, ta koo bu nɔni sɔwa nge be ba seenu twee. Kon ben dīa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gɔɔrun sɔ. ¹⁷ Kon bu gɔɔru ka gbeeku yee sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tɔn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Be ba būnu sāamɔ

6 Yinni Gusunɔ u nee, ² wune tɔnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wāa min sɔ. ³ A nee, ne, Yinni Gusunɔ kon be ba wāa Isireliban guunɔ ka gungunɔ ka nin wɔwi sɔɔ wɔrima ka takobi, kpa n ben gunguu nɔn mi ba ra būu yākuru ko kɔsuku. ⁴ Kon ben būu yāku yenu kɔsuku ka mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye, kpa ben gonu nu n wɔruka ben būnun nuurɔ. ⁵ Kon Isireliban gonu kpī ben bwāarokunun wuswaaɔ. Kpa n ben kukunu yaruku ben būu yāku yeno. ⁶ Wuu sɔn mi ba wāa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yāku yenu kɔsuku ni ba kua gungunu wɔllɔ. Kon ben bwāaroku ni gura n kɔsuku, kpa nu kun maa wāa mi. Meya kon bwāaroku ni ba ra ka sɔɔ sã suriri. Ye ba gesi seka ka nɔma ya koo kam kowa mam mam. ⁷ Ben suunu sɔɔ gaba koo wɔruku bu gbisuku. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarine tem tukumɔ. ⁹ Saa ye sɔɔ, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimɔ. Domi kon ben gɔru ge wīa ge ga ñ ka ne turo

yɔ. Kon ben sakara nɔni wīa yi ba ka būnu meera. Ben tii ba koo tii tusi, kɔsa kpuro ye ba kuan sɔ. ¹⁰ Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ. N ñ kam sɔɔ na ka bu gerusi, ye na nee, kon bu wahala yeni kpēe.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na nun sɔɔmɔ. A nɔma suo kpa a ka naasu tem so a nee, wanyo. Wee Isireliba ba kɔsa kua ya kpā. Yen sɔ, ba koo gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔru sɔɔ, ka bararu sɔɔ. ¹² Wi u toma, barara ta koo nɔn go. Wi u maa wāa turuku, tabu sɔɔra ba koo nɔn go. Wi u koo sina yenuɔ, ba koo nɔn tarusiwa kpa u gbi gɔɔrun sɔ. Kon bu mɔru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ bā n wa gonu kpī ben būnun bɔkuɔ ka sere ben yāku yeno ka gungunɔ ka guunɔ ka dāa kubeno ka dāa koo bakano mi ba ra raa būnu turare dɔɔ dokeye, ya n nubu duroru mɔ. ¹⁴ Kon bu nen nɔmu demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa sɔɔ yēsan nɔm dwarun di n ka girari Dibilaɔ sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Mi ba wāa kpuro kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

7 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nee, ² wune tɔnun bii, a swaa dakio a nɔ ye na gerumɔ be Isireliban sɔ. Na nee, kpeera wee. Ta pusi been tem goonu nne kpuro sɔɔ. ³ Tē ta koo be deema. Kon de nen mɔru yu be wɔri. Kon be siriwa nge me been sanu sanusu sāa. Kpa n be kɔsa ye i kua kpuron are kɔsie. ⁴ Na ñ be meerimɔ ka wɔnwɔndu. Nā n be seeyasiamɔ, na ñ tii nenumɔ. Kɔsa ye i kua yera kon be kɔsia. Kpa i gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

⁵ Amenywa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, kɔsa wee, ya ñ maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee

ta seemo ta wee been mi. Wee ta sisi.
⁷ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i wāa tem mɛ so, saa ya turuku kua. Tso te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tōru. Tso te so, nuku dobon kuuki kun maa nōoramō gu-unu wollo. ⁸ Tē kon de nen mōru yu se. Na n ye yōrasiamō ma n kun mō ya ka tii sara. Kon bɛɛ siriwa nge mɛ been daa ya nɛ. ⁹ Na n bɛɛ mɛerimō ka wōnwōndu. Nā n bɛɛ seeyasiamō, na n maa tii nenumō. Kōsa ye i kua yera kon bɛɛ kōsie kpa i gia ma nɛ, Yinni Gusunōwa na bɛɛ seeyasia.

¹⁰ Tso te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bōbunu ka tii suabu bu sosimo. ¹¹ Bōbunu nu kua nge deka ye ba ra ka tōmbu so. Gāanu kun maa bɛɛ tiamme. Tōn dabiru ta koo gbi. Baa wōkinu kun maa nōoramō. Goo kun maa weeweenu mō been sō. ¹² Saa ya turuku mō. Tso te, ta wee. Wi u dwemō u ku yēeri. Wi u maa dōramō u ku swī. Domi nɛ, Yinni Gusunōn mōru sisi tōn be ba wāa tem mɛ so kpuron sō. ¹³ Wi u dōra u n maa ye u dōra wasi u mwa baa ū n wāa wāaru so. Domi gari yi ba gerua tōn be kpuron sō, yi koo koora. Goo sari wi u koo yakiaara yēn sō baawure u wāa kom bereteke so. ¹⁴ Wee ba kōba so ba soōru kpa. Adama ben goo kun tabu seemō, domi nɛ, Yinni Gusunōn mōru seewa be tōn dabi ten sō.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunō u maa Esekieli sōōwa u nɛɛ, tabu ko n wāawa swɛɛ so kpa baranu ka gōōnu nu n wāa yenusō. Tōmbu ba koo gbi tabu so yakaso. Be ba maa wāa wuu so ba koo gbiwa gōōru ka baranun sō. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikiru dawa guunu wollo nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sō.

¹⁷ Ben nōma ko n sāare dam sarirun sō. Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kōni nuku sankiranun sō.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kō swɛɛ so, kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu n kun mɛ wura yen gaa kun kpē yu bu faaba ko Gusunōn mōrun tōru so.

Ba n gāanu wasi ye ya koo bu debu, n kun mɛ ye ya koo ben bine kpunasia, domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran sō.

Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum mō.

Yen sōna nɛ, Yinni Gusunō kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de tōn tukobu bu ben dukia ye gura,

kpa be ba n Gusunōn bɛɛɛ yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na n ka bɛɛ yinamō

sanam mɛ gbenōbu ba koo nen sāa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yōni soōru koowo domi tem mɛ, mu tōn gowobu yibawa.

Meya been wuu ge, ga tōmbu yiba be ba daa bōōbōya mō.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kō-suru bo,

kpa nu been yenusu mwɛeri.

Kon been damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu been sāa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i n wasi.

²⁶ Kōsa ya koo sosi kōsa so.

Meya labaari kōsi yi ko yi n nōoramō yi n dō.

I ko i Gusunōn sōmōbu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bɛɛ sō ye ya koo na.

Adama yāku kowobu ba n ko n Yinni Gusunōn wooda yē.

Been guro gurobu ba n maa bwisi geɛ mō bu tōnu kē.

²⁷ Been sina boko u koo gōō sina kpa sina bibu ba n wurure.

Tõmbu kpuro ba ko n diirimõ.
Kon bu kuawa nge me ben kookoosu ne.
Saa ye sõõra ba koo gia ma nena na sãa
Yinni Gusunõ.

Ba bũnu sãamõ

Yinni Gusunõn sãa yerõ

8 Wõõ nõõba tiasen suru nõõba tiasen
sõõ nõõbuse sõõ, Esekieli u sõ win
dirõ ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni
Gusunõn dam nõn yõõwa. ²Yera u mæera
u wa gãanu kurama nu ka tõnu weene.
Win põran tem gia ya sãa nge dõõ ma
win wõllu gia ya ballimõ nge sii gan te
ba wõriasia. ³Ma u gãanu demia nge
nõõma u ka wi, Esekielin seri nenua. Kãsi
te sõõ, Gusunõn Hunde nõn sua wõllõ
ma u ka nõn da Yerusalemõ. U deema
yen kõnnõ ge ga wãa sõõ yẽsan nõm geu
gia ba bwãaroku gagu yõrasie ge ga
Gusunõn nisinu seeye. ⁴Ma Gusunõ Isire-
liban Yinnin yiikon yam bururam nõn
kure mi nge me u raa mu wa wõõwa. ⁵U
næe, tõnun bii, a mæerio sõõ yẽsan nõm
geu gia.

Ma u mæera. U wa yãku yerun duu
yerõ bwãaroku gaga yõ ge ga Gusunõn
nisinu seeye. ⁶Ma Yinni Gusunõ u næe,
tõnun bii, a wa ye ya kooramõ mi? Wee
Isireliba ba bũnu sãamõ bu ka man gira
nen sãa yerun di. N nõ maa ye tõna, kon
kõpam nun gam sõõsi.

⁷Ma u maa nõn sua u ka da tõõõ sãa
yerun yaaran kõnnõõõ. Ma u wõru gagu
wa ganõõ. ⁸Gusunõ u næe, tõnun bii, a
gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kõnnõ gaga
wãa mi. ⁹U næe, a duo kpa a wa kom
kõsum me tõn be, ba mð mini.

¹⁰U dua mi. Ye u wa wee, yæe yi yi
ra kabiri ka yæe kõsi geen weenasii ba
kua gani sõõ ba ka sikerena ka sere
maa bũnu kpuro ni ba ra sã. ¹¹Ma u
Isireliban guro gurobu wa tõnu wata
ka wõkuru yeen weenasii yi kpuron

wuswaõõ. Ma Yaasania Safanin bii u
wãa be sõõ. Bukuro ben baawure u
turare ka gãanu neni yè sõõ ba ra turare
dõõ doke. Ma turaren wiisu bõkua wõllõ
tuku tuku. ¹²Yinni Gusunõ u bikia u næe,
tõnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu
ba mð asiri sõõ? Ben baawure u win bũu
yeru mð. Ma ba tii gafara kuamme ba
mð, næe, Yinni Gusunõ na nõ bu waamõ.
Domi na ben tem deri.

¹³U næe, a na a maa wa ye ba mð ye
ya yeni kere.

¹⁴Ma u ka nõn da win sãa yerun kõn-
nõõõ ge ga sõõ yẽsan nõm geu gia mæera.
U deema tõn kurõõba sõõ ba bũu wi ba mð
Tamusi swiyyamme. ¹⁵Yera u maa næe,
a wa nge me mi n sãa? Tẽ, a na a maa
gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶Ma u nõn sua u ka da sãa yerun
yaaraõ yãku yeru ka dii deerarun kõn-
nõõõ baa sõõ. Miya u tõmbu yenda nõõbu
wa ba sãa yeru biru kisi ba yiire sõõ yari
yeru gia ba sõõ sãamõ. ¹⁷Gusunõ u maa
næe, wunen tii a wa ye ba mð. Yeniba
kpuron kobu ya nõ Yudaba tura, ma ba
maa kõõsa mð ba goonamõ tem me sõõ
bu ka nen mõru seeya. Adama beya ba
tii wõru deka sõkumõ. ¹⁸Nen tii kon bu
ye ba kua kõõsie ka nen mõru baka. Na nõ
bu mæerimõ ka wõnwõndu. Ba koo wuri
kowa ka dam bu ka man somiru kana.
Adama na nõ bu swaa dakimõ.

Yerusalemun seeyasiabu

9 Yen biru Esekieli u Yinni Gusunõn
nõõ nua. U næe, i susima bæe be i ko
i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n
win tabu yãnu neni ni u koo ka bu kam
koosia.

²Yera u wa wee tõmbu nõõõba tia ba
yarima saa sãa yerun kõnnõ ge ga wãa
gungunu wõllu gian di, sõõ yẽsan nõm
geuõ. Ma ben baawure u win tabu yãnu
neni ni u koo ka tõmbu kam koosia.
Ma ben suunu sõõ goo u wãa u yãku
kowon yaberu doke ba gãanu sõre win

kpaka sɔɔ nì sɔɔ u koo yore. Yera u na u yōra yāku yerun bɔkuɔ te ba kua ka sii gandɔ. ³Ma Gusunɔn yiiko ye ya raa wāa wɔllun kɔsobun weenasibu sɔɔ, ya seewa ya da sāa yerun kɔnnɔ gia. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka gāa nì sɔɔ u koo yore. ⁴U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo wuu suunu sɔɔ a tɔmbu yīreru koosi sirikanɔɔ be ba weeweenu mɔ̄ kōsa ye tɔmba mɔ̄ Yerusalemɔn sɔ̄.

⁵Ma Esekieli u nua durɔ wi, u be ba tie sɔɔmɔ u mɔ̄, i durɔ wi swīiyɔ wuu ge sɔɔ kpa i tɔmbu so i go. I ku bu mɛɛri ka wɔnwɔndu. I ku tii nɛnɛ. ⁶I bu goowo mam mam tɔkɔnu ka aluwaasiba ka wɔndiaba ka tɔn kurɔbu ka bibu. Adama i ku be ba yīreru koosi mi baba. I toruo saa nɛn sāa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wāa dii ten kɔnnɔwɔ. ⁷U nɛɛ, i sāa yee te disi dokeo i ten yaari tɔn gonu yibie. Yen biru kpa i da tɔɔwɔ i tɔmbu go.

Ma ba yara tɔɔwɔ ba tɔmbu sɛsuka ba go.

⁸Sanam mɛ tɔmba tɔn be goomɔ, Esekieli u yō mi. Yera u yīira u siriru tem girari, u nɔɔguru sua wɔllɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mɔru yen sɔ̄?

⁹Yinni Gusunɔ u nɛɛ, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpɛa. Wee ben tem mɛ sɔɔ, tɔn gobera ta wāa, gem sari. Domi ba mɔ̄, nɛ, Yinni Gusunɔ na ben tem deri. Na n̄ maa waamɔ ye ba mɔ̄. ¹⁰Yen sɔna nɛn tii n̄ n̄ bu sɛyiasiamɔ, na n̄ bu mɛerimɔ ka wɔnwɔndu. Na n̄ maa tii nenumɔ. Kon bu ben daa kɔsiewa ye ba kua.

¹¹Durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, na kua kpuro ye a man sɔɔwa.

Yinni Gusunɔ

u maa Esekieli tii sɔɔsi

(I maa mɛerio 1:1-28)

10 Esekieli u mɛera wɔllun kɔsobun weenasii ben wɔllɔ. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weenɛ. ²Ma Gusunɔ u durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi sɔɔwa u nɛɛ, a duo uruu ben baa sɔɔ, be ba wāa wɔllun kɔso ben temɔ. Kpa a dɔɔ gɛɛ gure wunen nɔmɔ wɔllun kɔso ben suunu sɔɔn di kpa a da a dɔɔ gɛɛ yi wisi wuu ge sɔɔ.

Yera Esekieli u wa durɔ wi, u da u dɔɔ gɛɛ yi sua. ³Sanam mɛ u tura sāa yee ten mi, wɔllun kɔso be, ba yō ten nɔm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴Ma Yinni Gusunɔn yikon girima ya seewa wɔllun kɔso ben wɔllun di ya da sāa yee ten kɔnnɔwɔ. Ma sāa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunɔn yikon giriman yam bururam sɔɔsira sere ka ten yaaraɔ. ⁵Ma wɔllun kɔsobun kasenu wɔkinu nu nɔɔra sere sāa yee ten yaaraɔ. Ma n̄ sāare nge Gusunɔ Dam kpurogiin nɔɔwa ga gari mɔ̄. ⁶Yera Yinni Gusunɔ u wi u yāku kowon yānu sebua mi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a dɔɔ sua uruu be sɔɔ, wɔllun kɔso ben baa sɔɔ. Ma durɔ wi, u da uruu ben bɔkuɔ. ⁷Ma kɔso ben turo u nɔma demie dɔɔ gia, wi u wāa ben suunu sɔɔ. Ma u ka ye dɔɔ gura u durɔ wi wɛ. Ma durɔ wi, u ka doona.

⁸Ma n̄ sāare tɔnun nɔma yarima saa kɔso ben kasan tem di. ⁹Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wāa wɔllun kɔso ben turon bɔkuɔ. Uruu yen baayere ya ballimɔwa nge kpee gobigiru. ¹⁰Ye kpuro ya weenewa ma n̄ sāare tia wāa tian sɔɔwɔ. ¹¹Ya koo kpī yu sī beri nne kpuro ya kun tii sīiye. Ma ya dɔɔ m̄ gia wɔllun kɔsobun wira wāa. ¹²Kɔso ben wasi ka biru ka nɔma ka kasenu, ye kpuro ya nɔni mɔwa. Nge

meya maa uruu nne ye kpuro ya m̄.
¹³Ma Esekieli u nua ba uruu be sokum̄
 woo guna. ¹⁴Wuswaa nnewa w̄llun
 k̄so ben baawure u m̄. Wuswaa gbi-
 ikaa ya ka Gusun̄n ḡradogia weene.
 Yiruse ya ka t̄nugia weene. Itase ya
 ka gbee sun̄gia weene. Nnese maa ya
 ka gun̄o bakerugia weene. ¹⁵Ma w̄l-
 lun k̄so be, ba ȳɔwa w̄ll̄. Ba s̄are
 nge hunde koni ye u wa Kebarin da-
 arun b̄ku. ¹⁶B̄ n swaa w̄ri, uruu be, ba
 ra n maa swaa w̄riwa. B̄ n seewa bu
 ka ȳ, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷B̄ n
 n ȳra, uruu ben tii ba ra ȳrewa. B̄ n
 ȳɔwa ba ra ka bu ȳwa. Domi hunde
 koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusun̄n yiiko

ya s̄a yee te derim̄

¹⁸Yera Yinni Gusun̄n yiikon girima
 ya doona dii k̄nn̄ gen min di ma ya na
 ya sina w̄llun k̄so be s̄. ¹⁹Yera Es-
 ekieli u wa k̄so be, ba ben kasi deria
 ba seewa ba ȳɔwa ka uruu be. Ma
 ba da ba ȳra s̄a yerun k̄nn̄w̄ ge
 ga w̄a s̄ɔ yari yeru gia. Ma Gusun̄
 Isireliban Yinnin yiikon girima ya bal-
 lim̄ ben w̄ll̄. ²⁰Hunde koni ben bwe-
 sera Gusun̄ u dera u raa wa Kebarī.
 Ma u gia ma w̄llun k̄sob̄a. ²¹Ben
 baawure u wuswaa nne m̄ ka kasenu
 nne. Ma ba n̄ma m̄ nge t̄nugia ya
 w̄a ben kasan tem̄. ²²Ben wusw̄e yi,
 yi ka hunde koni ye u wa Kebarī migii
 weene. Ben baawure u d̄ɔwa deedeeru
 mi u wuswaa kisi.

Yinni Gusun̄

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun s̄

11 Yinni Gusun̄n Hunde u Ese-
 kieli sua ma u ka n̄n da s̄a

yerun k̄nn̄w̄ ge ga w̄a s̄ɔ yari yeru
 gia. K̄nn̄ gen miya u t̄mbu yenda
 n̄ɔbu wa. Be s̄ɔ, u Yaasania Asurin bii
 tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro
 ba s̄awa Isireliban wirugibu. ²Yinni
 Gusun̄ u n̄e, t̄nun bii, t̄n be a wa
 mi, ba s̄awa be ba k̄sa bwisikum̄ ma
 ba t̄mbu bwisi k̄si k̄m̄ Yerusalem̄.
³Ba m̄, n ñ m̄ t̄ sa ko dinu bani. Domi
 Yerusalem̄ ya s̄awa nge wekeru. Ma
 bese yen t̄mbu sa s̄a nge yaa ye ya
 w̄a te s̄. ⁴Yen s̄, t̄ t̄nun bii, a bu
 gerusio.

⁵Ma Yinni Gusun̄n Hunde u n̄n
 ȳɔwa u n̄e, a bu s̄ɔw̄ a n̄e, n̄e,
 Yinni Gusun̄ na ȳ ye be Isireliba ba
 bwisikum̄ ka ye ba gerum̄. ⁶Wee ba
 begibu goom̄ dabi dabinu wuu ge s̄.
 Ma gonu yiba ben sw̄e s̄. ⁷Yen s̄,
 begii be ba go mi, ba s̄awa nge yaa. Ma
 wuu gen tii ga s̄a nge wekeru. Adama
 be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa
 bu ka doona. ⁸Wee ba tabun berum̄.
 Adama kon de taa bi, bu bu deema. N̄e,
 Yinni Gusun̄wa na ye gerua. ⁹Kon de
 bu yari wuu gen di. Kpa n bu t̄n tukobu
 n̄mu beria. Nge meya kon ka bu siris-
 ina. ¹⁰Tabu s̄ɔra ba koo gbi. Kon bu
 siri be Isireliba, ben tem̄ n̄ɔ bura yer̄.
 Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma n̄na na
 s̄a Yinni Gusun̄. ¹¹Wuu ge, ga ñ bu
 n̄num̄ nge wekeru. Ba ñ ko n maa s̄a
 nge yaa te s̄. Ben tem̄ n̄ɔ bura yer̄wa
 kon bu siri. ¹²Saa ye s̄, ba koo gia ma
 n̄na na s̄a Yinni Gusun̄ w̄n gere ba ñ
 mem̄ n̄ɔw̄, ka w̄n woodaba ba ñ sw̄i.
 Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sik-
 erenen gari sw̄i.

¹³Sanam me Esekieli u Yinni Gusun̄n
 gari yi gerum̄, yera Pelatia Benayan bii
 u kpuna u gu. Saa ye s̄ɔra Esekieli u
 wuswaa tem̄ girari u n̄ɔgiru sua u n̄e,
 Yinni Gusun̄, kaa dewa Isireli be ba tie
 bu gbisuku?

Yinni Gusunɔ u koo win tɔn

be ba yarine menna

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, ¹⁵tɔnun bii, wee, be ba wāa Yerusalemɔ ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kēmɔ ba mɔ, bu yōro mi ba yoru dimɔ mi, ba n ka Yinni Gusunɔ tonde, domi be, be ba wāa Yerusalemɔ mi, beya ba tem me wē. ¹⁶Adama a bu sōwɔ a neɛ, baa me na dera ba yarine mi, ba wāa tem tukumɔ, sō teeru ko na n ka bu wāa nge me na ra n wāa sāa yero. ¹⁷Kpa n bu menna n yara bwese nin suunu sɔɔn di mi ba yarine mi, n bu Isireliban tem wē. ¹⁸Meya ba koo na kpa bu būu ni kpuro wuna ni ba ra raa sā mi, ni ne, Yinni Gusunɔ na n kī. ¹⁹Kon bu gōru teu wē kpa n bu bwisiku kpaanu wē. Kon ben gōru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gōru kpɔɔ wē ge ga du. ²⁰Kpa bu ka nen gere mem nɔwɔ, bu nen woodaba swii. Ba ko n sāawa nen tɔmbu, kpa na n maa sāa Gusunɔ ben Yinni. ²¹Adama be ba yōrari ba ben kīru swii ba da ba būnu sāmɔ ni ne, Yinni Gusunɔ na n kī mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²²Yen biruwa wollun kōso be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sōsire ben wollɔ. ²³Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wāa guuru garun wollɔ, wuun sō yari yeru gia. ²⁴Ma Gusunɔn Hunde u Esekieli sua kāsī te sɔɔ, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kāsī te u waamɔ mi, ta kpa. ²⁵Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sōwɔ kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

Ba koo Isireliba yoru mwɛeri

12 Yinni Gusunɔ u Esekieli sōwɔ u neɛ, ²tɔnun bii, wee a wāa mem nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba n kī bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba n kī bu ka gari nɔ yèn sɔ ba bɔ. ³Yen sɔ, a sɔɔru kowoo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wāa gam. Sɔɔkudo ba koo gia ma ba sāa bwese mem nɔɔ sariba. ⁴Yen biru Yinni Gusunɔ u neɛ, a wunen yānu menɔ a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbāara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yānu yara min di. ⁶U maa neɛ, a yāa ni sɔwɔ ben nɔni biru kpa a ka nu yari wōkuru. Kpa a tii wōke ka yasa a ku ka tem me mɛeri. Domi na kīwa a n sāa yīreru Isireliban sɔ.

⁷Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sōwɔ. U yara sɔɔ sɔɔ gbāara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbāraru yaba ka nɔma u win yāa ni sua u yara wōkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua u neɛ, ⁹Isireliba, mem nɔɔ sari be, bā n nun bikia ba neɛ, mba a mɔ mi, ¹⁰a bu wisio a neɛ, Isireliban sunɔ wi u wāa Yerusalemɔ mi, wiya ye a mɔ ya ka yā, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wāa mi. ¹¹A sāawa yīreru te ta sōsimo ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa kooru. ¹²Sunɔ wi u wāa ben suunu sɔɔ u koo win yānu gura wōkuru kpa u yari. Ba koo gbāraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wōke u ku ka win tem wa. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ kon nùn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nùn da Babilonin temɔ. Adama u n tem me wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴Win sina asakpɔbu ka win kōsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sākiri. ¹⁵Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni

Gusunɔ, nà n bu yarinasia bwese tuku-nun suunu sɔɔ. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔɔrun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba ne, Yinni Gusunɔ kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nee, ¹⁸ tɔnun bii, ka nandaba kaa wunen pɛe di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ. ¹⁹ Kpa a Isireliba sɔ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, be, Yerusalemugibu ba koo ben dīanu diwa ka berum kpa bu nim nɔ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gãa ni nu wãa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tɔn dam dɔrebun sɔ. ²⁰ Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem me kpuro mu kam ko. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi koo kooraa

²¹ Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u nee, ²² mban sɔna Isireliba ba ra n mɔndu mɔ ba n mɔ, wee tɔra denyamɔ, adama kãsi nin gara kun kooramɔ. ²³ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nee, ne, Yinni Gusunɔ kon de mɔn te, tu kpe. Ba ñ maa tu gerumɔ Isireliɔ. Adama a bu sɔɔwɔ a nee, tɔra turuku mɔ. Kãsi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nen gari gɛe maa sari yi ba gerua bu ka bu nɔni wɔke Isireliɔ. ²⁵ Ne, Yinni Gusunɔ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya ñ teemɔ. Be, mem nɔɔ sariba, ka gem ben nɔni bira kon de gari yi, yi kooraa.

²⁶ Yinni Gusunɔ u maa nee, ²⁷ tɔnun bii, wee Isireliba ba nee, kãsi ni a wa mi, nu ñ kooramɔ tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nee, ²⁸ ne, Yinni Gusunɔ na nee, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya ñ teemɔ.

Sɔmɔ weesugibu

13 Yinni Gusunɔ u maa nee, ² tɔnun bii, a tɔn be gerusio be ba tii kua nen sɔmɔbu. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ. ³ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ. Na nee, kɔsa koo bu deema be, be ba sãa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swii ba ka gari gerumɔ, ba ñ gãanu ganu waamɔ. ⁴ Bɛe Isireliba been sɔmɔbu ba sãawa nge gbeeku bɔnu ni nu bɔsu bansu. ⁵ Wee ba ñ dere bu gbāraru kuunu kɔre. Ba ñ maa gbāraru bane tu ka bu gane ne, Gusunɔn mɔrun saa sɔɔ. ⁶ Wee ba kãsi weesuginu saarimɔ, ma ba gari gerumɔ yi yi ñ sãa gem. Ba mɔ, wee ne, Yinni Gusunɔwa na bu ye kpuro wɛ. Adama na ñ bu gɔre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na nen sɔmɔ be sɔɔmɔ ma ben kãsinu nu sãawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sãawa weesu. Ba tamaa nen gariya ba tɔmbu sɔɔmɔ. N deema na ñ mam ka bu gari koore. ⁸ Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kãsinu seka ma ba weesu kparamɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁹ Kon bu nen dam sɔɔsi be, be ba weesu kparamɔ mi. Ba ñ ayeru wasi nen tɔmbun suunu sɔɔ. Ba koo ben yisa go mi nen tɔmbun yisa yorua. Ba ñ maa wurɔ ben temɔ. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Wee ba nen tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yenda wãa. Adama bɔri yendu garu sari. Nen tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo teenimɔ. ¹¹ Adama a be ba soo teenimɔ mi sɔɔwɔ a nee, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo ne ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se. ¹² Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nee, mba soo yen arufaani ye ba teeni mi. ¹³ Yen sɔ, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, kon de nen mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu ne. Kpa guru kpenu nu ne ka dam nu

gāanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpɛekpɛeku gu sɔ̄sira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ. ¹⁵ Ne, Yinni Gusunɔ kon nen mɔru yɔsuwa mam mam gana yen s̄ɔ ka be ba ye soo doken s̄ɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa w̄aa! ¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun s̄ɔ, be, be ba ra n waamɔ k̄asiru sɔɔ ma b̄ari yenda w̄aa, adama b̄ari yendu garu sari. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nen sɔmɔbu s̄ɔwɔ a nɛɛ, ¹⁸ b̄ɔruoba ba s̄aa. Domi ba k̄iasu gbinumɔ tɔmbun nɔm w̄iinu sɔɔ nge b̄aki ma ba tɔmbu kpuro yasi s̄ekemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba k̄iwa bu nen tɔmbun w̄āru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba ñ man b̄ere w̄emɔ nen tɔmbun wuswaaɔ d̄ia nɔm wɔɔnun s̄ɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n ñ weene bu go. Ma ba gabu deri be n weene bu go. Meyā ba ra nen tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen s̄na ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon bu w̄ari ben k̄ia sin s̄ɔ, si ba ka tɔmbun w̄āru mw̄erimɔ mi. Kon bu si mw̄aariwa n ḡɛeku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi ḡɛeku kpa n nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba ñ maa kp̄ɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ. ²² Ben weesun s̄ɔ, ba gemgibu nukuru sankā, be, be na ñ daa k̄i n k̄ɔsa kua. Ba yina bu tɔn k̄ɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom k̄ɔsum deri kpa bu ben w̄āru yakia. ²³ Yen s̄ɔ, ba ñ maa k̄as-inu ka gari weesugii m̄ɔ. Kon nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge meya ba koo ka gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u b̄uu s̄āru yina

14 S̄ɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi. ² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, tɔn be, ba b̄uu s̄āamɔwa ben ḡɔruɔ, ma ba tii nu w̄ɛ, ma nu dera ba w̄ā durum s̄ɔ. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu s̄ɔwɔ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii w̄ɛ b̄uu s̄āru sɔɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nen sɔmɔ goon mi u ka n̄un bikiaru kua ne, Yinni Gusunɔn mi, nen tiiwa kon ȳero wisi nge m̄en nɔɔ win b̄unu dabiru ne. ⁵ Nen wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben ḡɔruɔ be, be ba man yina ben b̄uu s̄ārun s̄ɔ. ⁶ Yen s̄ɔ, a bu s̄ɔwɔ a nɛɛ, nena na nɛɛ, bu ḡɔru ḡɔsio kpa bu ben b̄unu deri ka maa kom k̄ɔsum me ba m̄ɔ, me mu ñ ne, Yinni Gusunɔ w̄remɔ.

⁷ Isireliban goo ñ kun me sɔɔ goo ben suunu sɔɔ ù n man deri u b̄unu s̄āamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nen sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nen mi, ne, Yinni Gusunɔn tiiwa kon n̄un wisi. ⁸ Kon ȳero w̄ariwa n s̄eeyasia kpa u n s̄āa seeda ye ba ko n da ka m̄ɔndu ko. Kon n̄un wunawa nen tɔmbun suunu sɔɔn di, kpa i gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

⁹ Nen sɔmɔ goo ù n wura durɔ wi, u n̄un n̄oni w̄ɔkua, ma u n̄un bikiaru kua, ne, Yinni Gusunɔwa na dera u kua me. Nen tiiwa kon sɔmɔ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹⁰ Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n s̄āa torobu. Ba koo maa ben tora nin are s̄obe. ¹¹ Nge meya be Isireliba ba ñ maa tondamɔ nen swaan di. Ba ñ maa ben tii disi dokemɔ ka ben tora dabi ni. Ba ko n s̄āawa nen tɔmbu kpa na n s̄āa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gāanu sari ni nu koo Gusunon siribu yōrasia

¹² Yinni Gusunō u maa gerua u nēē,
¹³ tōnun bii, su tē nēē, tem gam tōmbu
ba man mem nōōbu sariru kua. Ma na bu
nen dam sōōsi na ben dīanu kam koosia
na bu gōōru kpēē ba gbisukumō be ka
ben yaa sabenō kpuro, ¹⁴ baa tōmbu ita
beni Nōwē ka Danieli ka Yoobu bā n wāa
mi, ba ñ kpē bu tem men tōmbu kpuro
faaba ko ben gem sō. Ben tii tōnawa ben
gem mu koo de bu faaba wa. Ne, Yinni
Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁵ Ñ kun mē nā n dera gbeeku yēē yi
tem mē wōri yi bu go kpuro kpa tem mē,
mu ko bansu sere goo kun maa sarō mi,
gbeeku yēē yin sō, ¹⁶ sere ka nen wāaru,
baa tōmbu ita be, bā n wāa tem mē
sō, tem megibu ba ñ kpē bu faaba wa.
Tōmbu ita be tōnawa ba koo faaba wa,
baa ben tiin bibu ba ñ kpē bu faaba wa.
Ma tem mē, mu koo kowa bansu.

¹⁷ Ñ kun mē nā n dera ba tōn be tabu
wōrima, ma ba bu kam koosia sere ka
ben yaa sabenō, ¹⁸ baa tōmbu ita be, bā
n wāa mi, be tōnawa ba koo faaba wa.
Sere ka nē, Yinni Gusunon wāaru, ba ñ
kpē bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ Ñ kun mē nā n dera barara dua
tem mē sō, ma ba gbisuka be ka ben
yaa sabenō, ²⁰ baa Nōwē ka Danieli ka
Yoobu bā n wāa tem mē sō, tem men
tōmbu ba ñ kpē bu faaba wa ben sō. Be
ita ye tōnawa ba koo faaba wa ben gem
sō. Baa mam ben tiin bibu ba ñ kpē bu
faaba ko ben gem sō.

²¹ Yen biruwa Yinni Gusunō u nēē, wee
na Yerusalemu wahala baka nne yeni
kpēē n ka yen tōmbu ka ben yaa sabenu
go. Yera tabu ka gōōru ka gbeeku yēē
gōbi ka baranu. ²² Adama gabu ba koo
tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu bēē
deema kpiki yeru mi. Saa ye sō, ñ n ben
daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa
bēē mō kōsa ye na Yerusalemu kuan sō.

²³ Ya koo bēen nukuru yemiasia ñ n ben
daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sō, i
ko i gia ma n ñ kam sō na bu wahala
yeba kpēē. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni
gerua.

Resem dāa te ba dōō doke

15 Yinni Gusunō u nēē, ² tōnun bii,
resem dāa ya dāa ye ya tie bēere
kere? Yen dāa kāasa ya dāa kāasi yi yi
tie kere? ³ Ba koo kpī bu ye dendi bu ka
sōmburu garu ko? Ba koo kpī bu ka ye
gabatia ko? ⁴ Geema ya wāawa bu ka ye
dōō sōre adama yen nōsu yiru kpuro ka
yen suunu sō yā n dōō mwaara sōmbu
terā ya koo maa kpī yu ko. ⁵ Sanam mē
ya ñ dōō mwaare ba ñ ka ye gāanu kue.
Kaa sere gere ye ya den dōō mwaara, ya
ñ maa garu koorō?

⁶ Wee ye nē, Yinni Gusunō na gerumō.
Nge mē dānu sōo resem dāa ba ra
dōō doke, nge mēya kon maa Yerusale-
mugibu seeyasia. ⁷ Kon bu wōrima. Ba
tamaa ba yara dōōn di. Adama dōō wi,
u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena
na sāa Yinni Gusunō. ⁸ Kon de ben tem
mē, mu ko bansu, domi ba man mem
nōōbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunōwa
na yeni gerua.

Yerusalemu ya raa sāawa

nge bii wi ba kō

16 ¹⁻² Yinni Gusunō u Yerusalemu
yen kōsa sōōsi saa Esekielin nōn
di, u nēē, ³ Yerusalemu, ba nun marawa
Kananin temō. Wunen tundo u sāawa
Amōreban bweseru. Ma wunen mero u
sāa Hetiban bweseru. ⁴ Dōma te ba nun
mara ba ñ nun bwia bure. Ba ñ maa
nun wobura a ka dēera. Ba ñ nun sīre ka
bōru. Ba ñ maa nun bekuru tēkusi. ⁵ Goo
kun wunen wōnwōndu kue u sere nun
gāa nin gaa kua. Adama ba nun kōwa
yakaso dōma te ba nun mara, domi ba
nun tusa. ⁶ Saa ye nē, Yinni Gusunō na

sarɔ wunen bɔkuɔ, na wa a wɔri mɔ wunen maru yānu sɔɔ. Ma na gerua na nɛɛ, bu de a n wāa baa mɛ a yem wobura. ⁷Ma na dera a kpɛa nge dāa yakasɔ. A kpɛa a kua kurɔ burɔ. Wunen bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kpɛa. Adama terera a sīimɔ mam mam. ⁸Ma na sara wunen bɔkuɔ na nun mɛera ma na wa saa ya tura su ka kīru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bɔkua ka bōri na nɛɛ, a kua negii. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Ma na nun wobura ka nim, na yem mɛ a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰Ma na nun yabe te ba sɔma kua dokea ka bara ni ba kua ka gɔna ba buraru koosi, ka sɛkatia ye ba kua ka wɛɛ damgii, ka sere yabe geeru. ¹¹Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nɔmaɔ ka saba wīirɔ. ¹²Ma na taabu doke wunen wɛrɔ ka swaa tonkunu ka sere yasi bɛɛregia wunen wirɔ. ¹³Nge mɛya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wɛɛ damgii ka yabe te ba sɔma dokea. Dīa ni a ra maa di, nu sāawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimɔ a dɔɔ nge sina kurɔ. ¹⁴Ma a yīsiru yara bwesenun suunu sɔɔ wunen buram sɔ. Wunen buram mɛ, mu yibawa nen bura yāa ni na nun kuan sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kpɛɛ

¹⁵Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram sɔɔ. Ma a tii kua nge kurɔ tanɔ yīsi te a yaran sɔ. Tɔnu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra nùn tii wɛwa. ¹⁶Ma a wunen yāa nɔniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra būnu sā buraru kua. Miya a tii wɛ. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Mɛya

yen bwesera kun maa kooramɔ. ¹⁷Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka būu tɔn durɔbu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸Ma a wunen yāa ni ba sɔma doke sua a būu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu wɛ. ¹⁹Ma a maa dīa ni na ra ka nun diisie sua a ka būu ni yākuru kua nge mɛ ba ra man yāku nubu duruguru kue. Dīa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya kooru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁰Adama sakara te, ta n̄ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mwɛera a ka būu ni yākuru kua. ²¹Wee a nen bibu sakira a ka būnu yāku dɔɔ mwaararuguru kua. ²²Yen kom kōsum mɛ sɔɔ, a n̄ maa wunen wɔndiaru yaaye ka sanam mɛ a wāa tereru wunen maru yem sɔɔ.

²³Ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ ma a kua bōrura kōsa ye a kuan sɔ. ²⁴Wee a tii sakara kunu gira ka maa būu turanu baama kpuro. ²⁵Wee swaa keenanu baama a būu turanu kua, ma a kom kōsum kua a tii tɔmbu kpuro wɛ. Be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpɛasia. ²⁶A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mɔ mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpɛasia a ka nen mɔru seeya. ²⁷Yera na nun nen dam sɔɔsi na nun nɔma demie. Ma na nun doke nen yibereban nɔmu sɔɔ. Yibere bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kōsan sɔ. ²⁸Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a n̄ deba. A da a tii bu wɛ. Adama ka mɛ, a n̄ deba. ²⁹Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka mɛ, a n̄ deba. ³⁰Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹Domi a sakara kunu gira swaa keenanɔ ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurɔ tanɔ gobi mwe. ³²A sāawa nge kurɔ tanɔ sakara kowo wi u durɔ tukobu mwaamɔ win durɔn ayerɔ.

³³ Kurɔ tanɔ baawurewa ba ra gāanu kē. Adama wunɛ, a durɔ tanɔbu gāanu wēemɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴ Ye kurɔ tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kēnu mwaari, wunen tiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, Yerusalemu, a man swaa dakio wunɛ wi a sāa nge kurɔ tanɔ. ³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam me a sakararu mɔ ka būnu ni a kī, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua. ³⁷ Yen sōna kon wunen kīnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mennama baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaaɔ.

³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tɔn gowobu ka kurɔ tanɔbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu. ³⁹ Kon nun beri wunen kīnasi ben nɔmaɔ. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru. ⁴⁰ Saa ye sɔɔ, kon tɔmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sɔkiri.

⁴¹ Ba koo wunen dia dōɔ meniki kpa bu nun seeyasia kurɔ dabinun wuswaaɔ kpa n de wunen sakararu tu kpe. A ñ maa ben goo gāanu wēemɔ. ⁴² Nen mɔru koo sure. Na ñ maa ka nun nisinu mɔ. Meyā na ñ maa ka nun mɔru mɔ. ⁴³ Ka me, yèn sō a ñ yaaye nge me na nun nɔwri wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen sō, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mɔn teni ko bu nɛɛ, nge me mero u sāa, nge meya win bii wɔndia u ra n sāa, ba koo nɛɛ, wuna ta ka yā. ⁴⁵ A sāawa wunen meron bii

wi u durɔ ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durɔ ka bibu yina. Bɛɛn mero u sāawa Heti. Ma bɛɛn tundo u sāa Amɔregii. ⁴⁶ Wunen mɔɔ wi u wāa sōɔ yēsan nɔm geu gia, wiya Samari ka yen bii wɔndiaba. Wunen wɔnɔ wi u maa wāa sōɔ yēsan nɔm dwaru gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷ N ñ mɔ ben yira a swii tɔna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swɛɛ kpuro sɔɔ. ⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wɔnɔ ya ñ kue nge me a kua wunɛ ka wunen bibu. ⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nɔwru ka bɔri yendu sɔɔ. Ya ku ra wɔnwɔndobu ka sārɔbu somi. ⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tɔnu bie ba kōsa kua nen nɔni sɔɔ. Ye na wa me, yera na bu gira. ⁵¹ Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sanɔ kera. ⁵² Wunɛ wi a ra raa bu taare wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye meera ba ra deemewa be, ba mam deere. Tē a kua sekurugii yèn sō bā n wunen daa meera ba ra wa ba sanɔ sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sōɔwa u nɛɛ, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wɔndiaba seeya ka sere maa wunɛ Yerusalemugibu. ⁵⁴ Wunen mɔɔ Samari ye, ka wunen wɔnɔ Sodomu ben nukura koo yemia yèn sō wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meyā maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunɛ ka wunen bibu sannu. ⁵⁶ Sanam me a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa ya sere sōɔsira batuma sɔɔ. ⁵⁷ Tē, wuna Edɔmuba ka Filisitiba ba koo yēɛ. Wee ba nun gema yam kpuro. ⁵⁸ Ma a wunen

sekuru sariru ka daa kōsan are sōwa. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁵⁹ Ne, Yinni Gusunō na nee, wee a man gema. A ñ nen arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua. ⁶⁰ Adama ka me, na ñ nen arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkua wunen wōndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadomma. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa nā n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīiya nge wunen bibu. Adama na ñ ye mō arukawani ye na ka nun bōkuan sō. ⁶² Kon kpam ka nun nen arukawani bōke kpa a gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama ne kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gunō bakeru ka resem

17 Yinni Gusunō u gerua u nee, ² tōnun bii, a Isireliba mōndu kuo. ³ A nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, gunō bakeru gara wāa ta kasa dēu ma ta san bakasu mō si su nōni bwese bweseka mō. Ma ta yōōwa ta da sere Libanin guurun wii kpīirō. Ma ta da ta dāa ye ba mō sēdurun wii kpīiru wīa. ⁴ Ma ta dāa ten kāasa ye ya gunum bo wīa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gē sō tenkuba ba wāa. ⁵ Ma ta dāa kpīi pōtura gaa sua ta da ta gira nge dāa ye ya ra n wāa nim bōkuō mi tem gem mu wāa, mi nim mu yiba. ⁶ Kpīi pōtura ye, ya seewa ya kpēa nge resem koru te ta yasia adama ta ñ gunu. Ma ten kāasi yi mēera gunō bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem men sōōwō. Ma dāa ye, ya gōsia resem, ya kpara ya kāasi kua. ⁷ Yen biruwa gunō bakeru gara na ta kasa dēu. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka ten kāasi gōsie gunō bake ten mi gia,

domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N deema ta raa girewa tem gem sō mi nim yiba kpa tu kāasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sāa resem gea.

⁹ Wee ye ne, Yinni Gusunō na bikia. Na nee, resem yen bweseru ya koo kpī yu kuura? Gunō bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kpem me, mu gbera? Ñ n men na, n ñ maa tilasi tōn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sō yari yerun woo gā n tu baba, ta ñ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mōn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunō u maa nee, ¹² a Yudan mem nōō sari be bikio a nee, ba mōn ten tubusianu yē? A bu sōōwō a nee, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemu. U ben sina boko mwa ka win sina asakpōbu ma u ka bu da Babiloniō. ¹³ Ma u turo gōsa wi u sāa nge kpīi pōtura sina bibu sō, u ka nūn arukawani bōkua. U nūn bōrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temō. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mem nōōwa. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sōmōbu gōra Egibitiō bu ka dumi kasma ka sere maa tōn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunō na nee, sere ka nen wāaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunō wi u nūn bandu wēn temō. Domi u ñ win nōō mwēeru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Baa Egibitin sunō ù n tabu kowo dabiru mō be ba dam mō, u ñ kpē u bu somi bu ka tii yina sanam me Babilonin sina boko u koo na u wōrusu gbe u tabu sīa kpī u ka tōn dabinu go. ¹⁸ Domi durō wi, u maa win nōō mwēeru atafīru kua,

ma u arukawani kusia yè sɔɔ u raa win nɔɔ mweeru doke. Yen sɔ, u ñ kisiramɔ.

¹⁹Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wāaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa. ²⁰Kon nūn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nūn da Babiloniɔ. Miya kon nūn siri win naane sari te u kuan sɔ. ²¹Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔɔ mweeru

²²Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, nen tiiwa kon dāa kāasa kpema meeri seduru yen wii kpiirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu. ²³Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kāasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sāa dāa te ta waabu wā. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kāasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ. ²⁴Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. Nena na ra dāa ni nu gunu kawe, kpa n ni nu pi-iburu bo gunum sosi. Meya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gbere bɔrɔm dokea. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Meya ya koo maa koora.

Gusunɔ u ra baawure siriwa

nge me win daa ya ne

18 Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ²Esekieli, mban sɔna Isireliba ba ra mɔn teni ko bu nee, baababa ba resem birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³Adama ne, Yinni Gusunɔ, na bee sɔɔmɔ ma sere ka nen wāaru, i ñ maa mɔn teni gerumɔ Isireliɔ. ⁴Geema, nena na baawuren wāaru neni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵Su tē nee, goo u wāa u gea mɔ, win daa ya wā. ⁶U ku ra de gungunɔ u būu sā. U ku ra maa būu yākunu di. U ku ra ka goon kurɔ menne. Meya u ku ra maa ka tɔn kurɔ menne sanam me u yasa mɔ. ⁷U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ⁸U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nūn win gem wē. ⁹U ra nen woodaba mem nɔɔwe mam mam. Tɔnu win bwesera ne, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo daka da.

¹⁰Su maa tē nee, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wɔri u go, u ben yānu gura, ñ kun me u ra daa kɔsa gaa ko. ¹¹N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu menne. ¹²U ra bwēebwēe sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbeni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sā, kpa u n kom bereteke mɔ. ¹³U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weene tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kɔsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴Su tē nee, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u ñ win tondon yira ye swii. ¹⁵U ku ra būu yākunu de gungunɔ. U ku ra būnu sā ni Isireliba ba sāamɔ. U ku ra ka goon kurɔ menne. ¹⁶U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbeni. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ¹⁷U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mem nɔɔwe. Bii wi, u ñ gbimɔ win tondon toranun sɔ. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sɔ domi u tɔmbu tɔya kua u gbena.

¹⁹I bikiamɔ i mɔ, mban sɔna bii kun win tundon durum are sɔɔmɔ. Geema, bii kun ye sɔɔmɔ yèn sɔ u gea kua. Ma u sɔa dee dee nen yira sɔɔ, u nen woodaba mem nɔɔwa mam mam. Yen sɔna u ko n wāa. ²⁰Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba ñ ben baababan toranun are sɔɔmɔ. Meyā baababa ba ñ maa ben bibun toranun are sɔɔmɔ. Kon gemgii nùn win are wē yèn sɔ u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kɔso seeyasia yèn sɔ u kɔsa kua.

Kɔsan kirɔ

²¹Tɔn kɔso ù n win daa kɔsa deri, ma u gem swii nge mē nen wooda ya gerua kpuro, u ñ maa gbimɔ. ²²Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wāa gea ye u mɔn sɔ. ²³I tamaa ne, Yinni Gusunɔ na kī tɔn kɔso u gbi? Aawo. Ye na kī, yera u gɔru gɔsia kpa u n wāa. ²⁴Adama wi u gem deri, ma u daa kɔsa mɔ nge tɔn kɔso, i tamaa u ko n wāa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kɔsa ka win mem nɔɔ sarirun sɔ. ²⁵Bē Isireliba, i mɔ, nen gere ye, ya ñ sāa dee dee. I swaa dakio i nɔ. Nen gerewa ya ñ sāa dee dee? Nge beeya i saka saramɔ. ²⁶Gemgii ù n gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. ²⁷Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u daa gea mɔ, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸U ko n wāa, domi u gia ma kɔsa u raa mɔ, ma u ye deri. Ñ n men na, u ñ maa gbimɔ. ²⁹Bē Isireliba i mɔ, nen gere ya ñ sāa dee dee. Adama n ñ mē, beeya i saka saramɔ. ³⁰Yen sɔ, kon baawure siriwa nge mē win daa ya sāa. Ñ n men na, i been daa kɔsio i kɔsa deri. I ku de been daa kɔsa yu bē kam koosia. ³¹I been daa kɔsa derio kpa i been gɔrun bwisikunu gɔsia. Mban sɔna i ko i tii go. ³²I yē ma ne, Yinni Gusunɔ, na ñ goon gɔɔ kī. Ñ n men na, i gɔru gɔsio kpa i wa i n wāa.

Ba Isireliban sinambu

gɔɔ wuri kuamme

19 Yinni Gusunɔ u nee, a gɔɔ swiiyɔ Isireliban sina bibun sɔ, a nee, ²ben mero u sāawa nge gbee sunɔ niu geu

ge ba yē gbee sinansun suunu sɔɔ.

Ga ra n gen binu kpunewa ga n nu diisiamɔ.

³Ma ga gen buu teu seeya ga kua kpambu.

Ga gu yaa mwaabu sɔɔsi, ma ga tumbu sēsukum wɔri.

⁴Ye sɔba gen gari nua, ma ba gu yina beria.

Yera ba gu mwa ka kɔkɔru ba ka da Egibitio.

⁵Ma gen mero ga mara gu wurama. Adama ga temanabu kpana, ga wa n ñ koorɔ.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua ga seeya ga dam kua, ga kua gbee sunɔ kpambu.

⁶Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru sɔɔ. Ga yaa mwaabu mēera.

Ma ga tumbu sēsukum wɔri.

⁷Ga tem min sina kpaaru wɔri ga sura. Ma men wusu kua bansu. Ma tumbu ka ye ya wāa tem me sɔɔ kpuro

ya berum soora gen kukiribun sɔ.

⁸Ma bwesenu nu menna nu ka gu tabu kua.

Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.

Ba gu suura kua ga wɔri.

⁹Ma ba gen wēru yaba ba taabu doke

ba gu sɔri diru garu sɔɔ.

Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.

Ma ba gu kenusi

sere ba ñ maa gen kukiribu nɔɔmɔ Isireliban guunɔ.

¹⁰Yinni Gusunɔ u maa nee,

ben mero u sāawa nge reseṁ
 ye ba duura daa toran bōku.
 Resem ye, ya ra ma.
 Ya maa kāasi yiba nim me ya waamān
 sō.
¹¹ Ya kāasi damgii mō yi ba koo kpī bu
 ka sina dēki ko.
 Ya waabu wā, yen gunum ka yen kāasi
 dabinun sō.
¹² Adama ba ye wuka ka mōru
 ba sura temō.
 Woo ge ga wee sōo yari yerun di,
 ga yen marum gberasia.
 Yen kāasi damgii yi, yi gbera yi dōo
 mwaara.
¹³ Tē ya gire tem gbebum sōo
 mi gāanu ku ra kpi.
¹⁴ Ma dōo u yara saa yen kāasin di
 u yen marum mwa.
 Ya ñ maa kāasa damgia mō
 ye ya koo ko sina dēka.
 Womu geni ga sāawa gōo wuri. Geya ba
 ko n da ko bà n gōo wuri mō.

Isireliba

ba Yinni Gusunō seesi

20 Sanam me Isireliba ba wāa yoru
 sōo Babiloniō, yoo ten wōo nōba
 yirusen suru nōobusen sōo wōkuruse
 sōora ben guro gurobu gabu ba na Es-
 ekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni
 Gusunōn mi. Ma ba na ba sina win
 wuswaa. ² Yera Yinni Gusunō u nēe,
³ tōnun bii, a tōn beni sōowō a nēe,
 ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerumo.
 Na nēe, n ñ Isireliba ba nawa bu ka
 nen kīru bikia? Sere ka nen wāaru na
 ñ wuramō bu man gāanu bikia.

⁴ Tē a sōoru koowo a ka bu siri. A bu
 yaayasio kom kōsum me ben baababa
 ba man kua. ⁵ Ye nē, Yinni Gusunō na
 gerumō wee. Na nēe, sanam me na be,
 Isireliba gōsa be, be ba sāa Yakōbun

bweseru na bu nōo mwēeru kua ka bōri.
 Ma na bu tii sōosi Egibitiō, na bu sōowa
 na nēe, nena na ko n sāa ben Yinni. ⁶ Yen
 dōma tera na bu nōo mwēeru kua ka bōri
 na nēe, kon bu yara Egibitin di. Kpa n
 ka bu da tem me na bu gōsia sōo mi tim
 ka bom mu yiba. Tem me, mu sāawa
 me mu tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu
 sōowa na nēe, baawure u win būu ge u
 kōde sāa derio kpa u ku raa tii disi doke
 ka Egibitin būu ni. Domi nena na sāa
 Gusunō ben Yinni.

⁸ Ka me, ba man seesi ba yina bu
 man swaa daki. Ben goo kun būu ni
 deri, ni sōo ben kōde wāa. Ba ñ Egibitin
 būu ni deri. Ma na bwisika n bu mōru
 kpuro seesi n bu wōri Egibitiō. ⁹ Adama
 na bu deri, domi na ñ kī nen yīsiru tu
 sankira bwese tukunun suunu sōo yèn
 sō na tii bwese tuku ni sōosi ¹⁰ sanam
 me na Isireliba yara Egibitin di na ka
 da gburō. ¹¹ Ma na bu sōowa ye ba
 koo ko ka sere nen woodaba ye ba
 koo swii ba n ka wāa. ¹² Na bu tōo
 wērarugiru wē ta n sāa yīreru te ta
 sōosimō ma nē, Yinni Gusunōwa na bu
 wuna nenem. ¹³ Adama be Isireliba ba
 man seesi gburō ba ñ nen woodaba
 ka nen gere mem nōowe ye bà n swii ba
 ko n wāaru mō. Meyā ba ñ maa nen tōo
 wērarugiru mem nōowe sere na bwisika
 n ka bu mōru ko n bu kpeerasia gburō.
¹⁴ Adama nà n ye kua, bwese tukunu nu
 koo nen yīsiru gem, nìn nōni biru na bu
 yara Egibitin di. ¹⁵ Yen sōna gburō na
 nōmu sua na bōrua na nēe, na ñ maa
 ka bu dōo tem buram me sōo, mi tim ka
 bom mu kokumō me na bu nōo mwēeru
 kua. ¹⁶ Domi ba ñ nen woodaba ka nen
 gere mem nōowe. Meyā ba maa nen tōo
 wērarugii te disi doke yèn sō ben gōru
 ga woo būnun mi gia. ¹⁷ Ka me, na ben
 wōnwōndu wa na ñ bu go gburō.

Isireliba ba ñ ben

mem nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sɔɔwa gbaburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira swii, bu ku ko ye ba bu sɔɔwa, bu ku maa tii disɩ koosi ka ben bɩnu. ¹⁹ Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinni woodaba ka nen gere swiiyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko. ²⁰ Bu nen tɔɔ wɛrarugiru wunɔ nenem kpa ta n sɔa yireru nɛ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na sɔawa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba ñ nen woodaba ka nen gere mem nɔɔwe ye bɔ n swii ba ko n wɔaru mɔ. Ba nen tɔɔ wɛrarugiru disɩ doke. Ma na bwisika n ka bu nen mɔru seesi gbaburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nen yisuru gem sɔ, na ñ bu gɔanu kue. Domi bwese nin wuswaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gbaburu miya na nɔma sua wɔllɔ na bɔrua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba ñ nen woodaba ka nen gere mem nɔɔwe. Ma ba nen tɔɔ wɛrarugii te disɩ doke. Ma ba ben kɔde doke ben baababan bɩnu sɔɔ. ²⁵ Nena na maa bu wooda wɛ ye ya ñ bu gea maruamme ka ye ya ñ bu wɔaru wɛɛmɔ. ²⁶ Na dera ba disɩ duura ye ba ka ben bii gbiikobu yɔku dɔɔ mwaararugiru mɔ, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

bɩu sɔaru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, ben baababan tii ba man tora, ba ñ nen arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem me sɔɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛeru kua na sire ka bɔri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka dɔa kubenu gia. Ma ye kpuro ya

kua ben bɩu yɔku yenu. Miya ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun dɔanu ka tam kpa bu turare dɔɔ doke. Ye kpuro ya dera nen mɔru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nɛɛ, mba gunguu ni, nɩn mi i ra n naamɔ. Saa yen dɔma ten di, ba ben yɔku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii disɩ koosi nge ben baababa. Bu ku maa bɩnu gasiri bu sɔ. ³¹ Wee tɛ, ba tii disɩ mɔ ba bɩnu gasirimɔ ba ka nu kɛnu daawamme ma ba ka nu ben bibu yɔkunu kuamme. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nen mi? Aawo, sere ka nen wɔaru na ñ wuramɔ bu bikiaru ko nen mi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n dɔnu ka kpenu sɔamɔ. Adama n ñ koorɔ. ³³ Sere ka nen wɔaru ka dama kon bu wɔri kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be sɔɔ. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarine kpa n bu menna n bu nen dam ka nen mɔru sɔɔsi. ³⁵ Kon ka bu da gbaburɔ be tɔna mi goo kun wɔa. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge mɛ na ben sikadoba siri gbaburɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sɛna ba n ka sɔa nge nen yɔa gɔɔ kpa bu arukawani ye mem nɔɔwa ye na ka bu bɔkua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba sɔa tɔn kɔsobu kpa n bu yara tem mi ba wɔan di. Adama ba ñ dɔɔ Isireliɔ. Saa ye sɔɔra be, Isireliba ba koo gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ. ³⁹ Tɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sɔ. Na nɛɛ, bu doo bu ben bɩnu sɔ. Adama amen biru, ba koo man mem nɔɔwa. Ba ñ maa nen yisuru sankumɔ ka ben bɩu sɔaru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man sɔ Isirelin guurɔ te na gɔsa nen sɔ. Miya kon ka bu nɔnu geu mɛeri. Kpa n bu yɔkunu bikia ka kɛɛ gee ni ba sɔru

kua nen sō. ⁴¹ Nà n bu yara bwese tuku-nun suunu sōn di mi ba raa yarine ma na bu mennama, saa yera kon bu mwa nge yāku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, nū n wa me, kpa nu gia ma nena Yinni Gusunō Dēero. ⁴² Meya ben tii ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō nà n bu kpara na ka da Isireliō mi na ben baababa nō mwēeru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa kōsa ye ba kua yellu, yè sō ba tii disī doke kpa bu tii tusi kōsa ye ba kuan sō. ⁴⁴ Saa ye sō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō nà n bu sēyasia nen yīsirun beeren sō. N n̄ mō ben daa kōsa ye ba kuan sō. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Labaari kōsa Isireliban sō

21 Yinni Gusunō u gerua u nee, ² tō-nun bii, a mēerio sō yēsan nōm dwarō, kpa a bu gerusi be ba wāa dāa sō mi. ³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dāa sō ge ga wāa sō yēsan nōm dwaru gia mi. A nee, kon gu dō doke, kpa dō wi, u dāa bekunu ka gbeunu mwa. Dō wi, kun gbimō. Tōmbu kpurowa ba koo dō soora saa sō yēsan nōm dwarun di n ka da nōm geu. ⁴ Tōmbu kpurowa ba koo wa ma ne, Yinni Gusunōwa na dō wi sōrua, u n̄ maa gbimō.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunō sōwa u nee, wee ba ra n ka man wōki ba n mō, suka na ra n bu kuamme.

⁶ Ma Yinni Gusunō u nūn sōwa u nee, ⁷ wune, tōnun bii, a mēerio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka mēn sāa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sōwō a nee, wee ye na gerumō ben sō. Na nee, kon bu deema, kpa n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tōn kōso go. ⁹ Kon beē kpuro kpeerasia. Yen sōna kon nen takobi woma saa yen kararun

di, kpa n tōmbu go saa sō yēsan nōm dwaru gian di n ka da nōm geu. ¹⁰ Tōmbu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na n̄ maa ye wesiamō mi. ¹¹ Yen sō, wune tō-nun bii, a yāaro a weeweenu ko nge wīn gabu ga bōra. ¹² Bā n nun bikia mban sōna a weeweenu mō, kaa bu wisiwa a nee, labaari kōsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tōmbun toronu nu kara. Ba koo gōma dwiīya. Kpa ben wōrugōru tu kpe, bu dūunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunō u maa nee, ¹⁴ wune tō-nun bii, a tōmbu gerusio. A bu sōwō ye ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, takobi gaa wee ya wee, ya nō dēerawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimō,

yera ba koo ka tōmbu go.

I tamaa beēn bandu ta n̄ kpeemō †,

¹⁶ adama ba takobi ye nō dēerawa ba neni.

Ba ye tōn gowo nōmu berie.

¹⁷ A gbāro, kpa a weeweenu ko, wune tōnun bii.

Domi ba ye nen tōmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberēba nōmu beria.

A wunen nōma bōkuo,

nōni swāa bakara wee.

Beēn bandu tā n wōruma maa ni.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua ‡.

¹⁹ Tē wune tōnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nōn teeru,

yen biru nōn yiru, yen biru nōn ita,

a ka takobi yen dam sōsi.

Domi ya sāawa takobi

ye ya ka gō wee.

Gō bokowa ya ka wee baaman di.

†21:15 - Naa sin suku Heberum sō mu n̄ dēere.

‡21:18 - Naa sin sukum ka Heberum mu n̄ dēere.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ. Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wāa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu, ya sɔɔru sāa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔɔmɔ na mɔ, yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dwaru gia.

Takobi nɔɔ durora wunɛ, a doo mi ba nun tii.

²² Ne, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nen mɔru kpuro sɔɔsi mam mam sere yu ka sara. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpam gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔɔsi mìn di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔɔsi wuu gèn mi ya dɔɔ.

²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔɔ Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri.

²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wāa swaa yiru yen keenanɔ u bikiaru mɔ būu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔɔsi win nɔm geu sɔɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yānu yi yi Yerusalemun kɔnnɔɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n sāa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nùn bɔkuan sɔ. Adama u n ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ na mɔ, wee ben mem nɔɔbu sari te ta sɔɔsiramɔ ben daa sɔɔ, ta man ben toranu yaqyasiamɔ ma

nu bu taare wɛɛmɔ. Ba n maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura mɛ. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gāanu koo kɔsi. Be ba tii kawɛ ba koo wɔlle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum mɛ ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee, ba takobi nɔɔ dɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben kāsi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru bɔɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben toranu nu den tura mɛ. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karanɔ. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mɔru seesi n bu wure nge dɔɔ kpa n bu tɔmbu nɔmu beria be ba koo bu wɔri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de dɔɔ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu sɔɔ. Ba n maa bu yaqyamɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemugibun daa kɔsa

22 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a sɔɔru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba sāa tɔn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. ³ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Wee ba tɔmbu goomɔ. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bwāarokunu sekumɔ ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tɔn be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwāarokunu kua. Nge meya ba ka ben wāarun tɔnu kawa. Yen sɔna kon de bwese tukunu nu bu yɛɛ. ⁵ Be ba toma ka be ba wāa turuku ba koo bu yɛɛ yèn sɔ

ben wuu Yerusalemun yīsira beere bia, ma ya burisire.

⁶Wee be, Isireliban sinambu ba tōmbu dam dōremō ba goomō Yerusalemu ye sōw. ⁷Ma yen tōmbu ba ben merobu ka ben tundobu gema. Gaba sōbu dam dōremō. Gaba maa gobekuba ka gōminibu taki dimō. ⁸Tōmbu ba n̄ nen sāa yeru daabu kī. Ba n̄ maa kī bu nen tōw wērarugiru mem nōowa. ⁹Gaba wāa ba ben winsim kōsa gerumō bu ka n̄n̄n go. Meya maa tōmbu ba ra būnun dīanu di gungunun wōllō kpa ba n̄ sekuru sari kookoosu m̄. ¹⁰Gabu ba wāa ba ra ka ben tondon kurōbu kpunē. Gabu ba ra mam tōn kurōbu gabe sanam mē ba yasa m̄. ¹¹Gaba maa wāa ba sakararu m̄ ka ben bensim kurōbu, n̄ kun mē ka ben biin kurō n̄ kun mē ka ben sesu tundo turosibu. ¹²Gaba maa wāa be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tōmbu go. Gaba wāa ba ra are beke kasu bā n̄ ben winsim gobi bōkura. Gaba wāa be ba ben winsim taki dimō bu ka gobi ko. Ma ba nē, Yinni Gusunō duari mam mam. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹³Wee kon bu so be, Yerusale mugibu ben gbena ka tōn be ba gon sō. ¹⁴Nā n̄ bu wōri yen tōw te, ba n̄ ko n̄ maa dam ka mwia mō. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Ya koo maa kōora. ¹⁵Kon de bu yarina ba n̄ wāa bwese tukunu sōw. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sōwn di. ¹⁶Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sōw, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

¹⁷Yen biru, Yinni Gusunō u maa nē, ¹⁸tōnun bii, wee nen nōni sōw Isireliba ba sāa nge sii bisu n̄ kun mē nge sii gandu n̄ kun mē nge sii kpikisu n̄ kun mē nge pēerum n̄ kun mē nge sii wōkusu si ba doke sōwatia sōw bu ka su sōwa. Ba sāawa nge sii geesun bisu. ¹⁹Yen sōna nē, Yinni Gusunō na nē, kon bu menna Yerusalemu sōw. ²⁰Nge mē ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii wōkusu

ka sii kpikisu ka sii pēerum menne bu doke sōwatia sōw, kpa bu dōw doke su ka yanda, nge meya kon bu menna nen mōru sōw, kpa n̄ bu deri bu yanda. ²¹Kon bu menna sube teeru sōw, kpa n̄ bu kpēe nen mōrun sundu sōw kpa bu yanda nge sisu. ²²Nge mē sii geesu su ra yande dōw sōw, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sōw. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mōru seewa.

²³Yinni Gusunō u maa gerua u nē, ²⁴tōnun bii, a Yerusale mugibu sōwō a nē, ben tem mu sāawa nge mi gura ku ra nē. Yen sō, kon de mu kam ko nen mōrun saa sōw. ²⁵Ben sōmōbu ba sāawa nge gbee sinan si su kukirimō sanam mē su yaa wa su sēre. Domi ba tōmbu goomō. Ma ba gabun gobi ka dukia wōramō. Ma ba derimō kurō gōminibu ba dabiamō. ²⁶Ben yāku kowobu ba ku ra nen woodaba mem nōowe. Ba ku ra maa nen sāa yeru beere wē. Ba ku ra wunane ye ya sāa negia ka ye ya n̄ sāa negia. Ba ku ra maa tōmbu sōwsi ye ya dēere ka ye ya n̄ dēere. Ba ku ra mam nen tōw wērarugii te mem nōowe. Ye kpuro sōwra ba ku ra man beere wē. ²⁷Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku ye. Domi ba tōmbu goomō bu wa bu ka ben bine suresia. ²⁸Ben sōmōbu ba ye kpuro wukirimō nge gāa ni ba soo tēeni. Wee ba bu kāsī weesuginu ka gari weesugii sōwōmō. Ba gerumō ba m̄, gari yi ba tōmbu sōwōmō yi weewa nen min di. N deema nē, Yinni Gusunō na n̄ bu gāanu sōwōwa. ²⁹Tem men tōmbu ba dam dōrenamō ba gbenimō ba sāarobu ka be ba n̄ dam mō taaremō. Ma ba sōbu taki dimō ba gem biramō. ³⁰Wee na goo kasu ben suunu sōw u gbāraru bani u ka sikerena, n̄ kun mē u yōra kururu mi, u ka tem mē yina n̄ ku ka mu kam koosia. Adama na n̄ goo wa. ³¹Kon bu mōru seesiwa. Na n̄ yōramō sere nen mōru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kōsie. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Samari ya sāa nge kurō tano

23 Yinni Gusunō u nēē, ² tōnun bii, kurōbu yiruwa ba wāa be kpuro mero turo. ³ Ma ba da ba kurō tanaru di Egibitiō ben wōndiaru sō. Miya ba ben bwāsu sēkura. Ba ben toronu bākasi. ⁴ Mōon yīsira Ohola. Wōnōgira maa Oholiba. Ohola u sāawa Samari. Oholiba u maa sāa Yerusalemu. Na bu sua kurōbu ma ba man bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua. ⁵ Ohola wi, u kua naanē sarirugii, u kurō tanaru wōri. Ma u Asirigibu kīa too too be ba wāa win bōkuō. ⁶ Tōn be, ba yāa wunōmginu doke domi ba sāawa tem yērobu ka siri kowobu. Ba sāawa aluwaasi durō burabu. Ma ba maasōru yē. ⁷ Beya Ohola u tii wē. Be ba sāa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kīa too sere u ben būnu sāwa. ⁸ U ñ win sakara te deri te u raa kua Egibitiō. Domi sanam mē u sāa wōndia, ba ra n ka nūn kpunamō ba n win bwāsu babirimō, ma ba nūn sakararu kpēē. ⁹ Yen sōna na nūn deri win kīnasi Asirigii ben nōmuō. ¹⁰ Ma ba win yānu potira ba nūn yōsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U sēyiasiabu wa bi bu kua seeda tōn kurō be ba tien sō.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunō u maa nēē, Oholan wōnō Oholiba u win mōon sakara kookoo si wa. Ka mē, wigira ta boya sere ta ñ ka nō gerurō. ¹² Ma win tii u Asirin tem yērobu kīa ka ben siri kowobu. Tōn be, ba sāawa aluwaasi durō burabu. Ba yāa buranu doke, ba maa maasōru yē. ¹³ Nē, Yinni Gusunō na wa ma Oholiban tii u disi mō. Be kpuro swaa tia yera ba swii mi. ¹⁴ Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sō teeru u tōmbun weenasibu wa ba yorusi gani sō. Ba bu kuawa ka gāa swāanu. Tōn be,

ba sāawa Babilonigibu. ¹⁵ Ba kpaki sēke pōraō, ma ba dawani nōni bwese bwe-sekagii bōkua wirō. Be kpuro ba sāawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weene. ¹⁶ Ye u bu wa mē, yera u bu kīa sere u sōmōbu gōra Babiloni mi. ¹⁷ Ma ba na win mi ba ka nūn kpuna ba nūn sakararu kpēē sere win bwēra yōōwa ben min di. ¹⁸ U win sakara te sōsi batuma sō. Ma nen gōru ga doona win min di nge mē ga raa doona win mōon min di. ¹⁹ Ka mē, u sakara te mō u dōōwa nge mē u kua win wōndiarun saa sō Egibitiō, ²⁰ mi u tii kurō dama kowobu wē be ba ra n kurōbu yōōmō nge ketekunu ñ kun mē nge dumi.

Yerusalemun sēyiasiabu

²¹ Yinni Gusunō u maa nēē, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sō te a raa kua wunen wōndiaru sō sanam mē a dera Egibitigibu ba wunen bwāsu babura. ²² Wee ye nē, Yinni Gusunō na gerumō. Kon de wunen yel-lun kīnasi be a tusa mi tē bu nun seesi kpa bu na baama kpuro di bu nun wōri. ²³ Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durō burō be ka ben tem yērobu ka ben sinambu ka ben tabu durōbu be kpuro ba yōōwa dumin wōllō. ²⁴ Wee ba nun wōrim wee ba tabu yānu neni ka tabu kekeba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii fursu doke ma ba tērenu neni. Kon bu siribu nōmu sōndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵ Kon nun mōru seesi kpa n de bu nun wōri ka dam. Ba koo wunen wēru ka wunen swasu bōōri kpa bu nun dakura tabu sō, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dōō meni. ²⁶ Ba koo wunen yānu gura kpa bu wunen bura yānu wuna. ²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mō saa yee yellun di Egibitiō. Wunen

nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A ñ maa bu yaayamɔ.

²⁸ Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, wee na nun beri be a tusan nɔmuɔ, bèn mi wunen bwèra kun maa wāa. ²⁹ Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔɔsira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke bɔu sārurun swaa sɔɔ. ³¹ A wunen mɔɔn yira swii. Yen sɔna kon de a nen mɔɔrun nɔra ye nɔ nge wi. ³² Ne, Yinni Gusunɔ na maa neɛ,

kaa ka nɔra ye nɔ

ye wunen mɔɔ u ka nɔra.

Nɔra ye, ya yasuu, ya maa dɛu.

Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoruu koosi.

Nɔra ye, ya nen mɔru yibawa sere ka nɔɔɔɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranuu ka kam kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛera ko ka yen kɛki.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni geruu.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri.

Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔɔwo.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taare wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u neɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔɔwo kɔsa ye ba kua. ³⁷ Wee ba sɔawa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yɔku dɔɔ

mwaararuginu mɔ. N deema nena ba raa bii be wɛ. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nen sɔa yeru disi doke, ma ba ñ nen tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔɔwe. ³⁹ Domi dɔma te ba dua nen sɔa yerɔ ba ka ben bibu bɔu yɔkunu kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen sɔa yerun sɔɔwo. ⁴⁰ Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yɔnu doke durɔ ben sɔ. ⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaɔ yèn wɔllɔ ba nen turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubuu dururugim sɔndi. ⁴² Ma tɔn dabira bu naawa te ta ñ gāanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gɔbaburun di. Ma ba kurɔ be sumi dokea nɔm wiiɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasu dokea winɔ. ⁴³ Yera na neɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u ko n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba ko n maa nɔn naawammɛ? ⁴⁴ Wee durɔbu ba ra ne bu ka nɔn dendi nge kurɔ tanɔ. Nge meya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taare wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumu. Na neɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swāaru kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dɔɔ meniki. ⁴⁸ Nge meya kon ka sakararu kpeesia tem me sɔɔ. Kon tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swii. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔawa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

Yerusalemu ya sãa

nge weke te ta wuuru diira

24 Isireliban yorun wãwã nããba nnesen suru wãkurusen sãwã wãkuruse sãwã Yinni Gusunã u Esekieli sãwã u nãã, ²wune tãnun bii, a gisãn tãwã te yoruo. Domi gisãra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³A nen tãmbu mem nãwã sari be mãn teni sãwãwã a ka bu kirã ko. A nãã, nena na nun yiire na nãã, a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nãmun yaa gea sua a doke mi. Yen biru, kpa a yaa kuku bãrãkãba sãndi yen wãllã.

⁵A maa yãã geeru gãsio wunen yãã gãwã di

kpa a ten yaa doke weke te sãwã.

Kpa a doo dãã doke a yaa ye kpuro yike yu ye sere ka yen kukunãwã.

⁶Kpa a yaa ye wuna tia tia. Baa yen tia a ku ra deri mi. Wee ye nãã, Yinni Gusunã na gerua. Na nãã, Yerusalemu ya sããwã bãrura yen tãn goberun sãwã.

Ya sããwã nge sii weke te ta wuuru diire, te ba ñ kpã bu tea bu naamwe.

⁷Yem mãã Yerusalemu ya yari mi, mu wããwã yen suunu sãwã. Ya mu yariwa kperu wãllã, n ñ mãwã tem dira sãwã tua yu sere mu wukiri.

⁸Tãã kon yem mãã deri kpee ten wãllã mi, mi mu ñ berurã, kpa nen mãwã yu ku ka se n Yerusalemu ye mãwã kãsie.

⁹Nãã, Yinni Gusunã na nãã, Yerusalemu ya sããwã bãrura yen tãn goberun sãwã.

Nen tii kon dãã sube bakaru ko.

¹⁰A dãã taasio kpa a dãwã doke kpa a de yaa ye, yu ye metãã metãã.

A ye kpee yãnu dokeo kpa a de yen kukunu nu dãwã mwaara mam mam.

¹¹Yen biru, a weke dii te sãndio dãwã gãã sãwã

sere tu swãã tu swãã.

Kpa disi ni nu raa wãã te sãwã nu kpee ta kun maa wuuru diire.

¹²Ka mãã, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dãwã kun kpãã u wuu diiram men bweseru kpeesia. ¹³Nge meya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sãwã. Wee na kãã n ye dããrasia adama ya ñ wure. Yen sãã tãã, ya ñ maa kpãã yu dããra sere nen mãwã yu ka sure.

¹⁴Nãã, Yinni Gusunãwã na yeni gerua. Kon ye siriwa nge mãã yen daa ya nãã, na ñ yen wãnwãndu mãwã. Ya koo maa koorã. Kon ye kowa na ñ sika mãwã. Na ñ biru wuramãwã.

Esekielin kurãwã gãwã

¹⁵Yinni Gusunã u Esekieli sãwã u nãã, ¹⁶tãnun bii, kon nun wi a kããru bo goori subaru sãwã. Adama a ñ yããron gãwã yeru mãwã. A ñ win gãwã sinamãwã. A ñ maa gãwã sumãwã win sãwã. ¹⁷A weeweenu koowo wunen tii sãwã a ku de goo u nãã. A ku gãwã sina. A wunen dawani bãkuo kpa a wunen baranu doke nge mãã a ra ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gãwã dããnu di.

¹⁸Yera Esekieli u ye tãmbu sãwã bururu ma yen yoka win kurãwã u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge mãã Yinni Gusunã u nãã yiire. ¹⁹Yera tãmbu ba nãã bikiamãwã ba mãwã, u bu tubusio ye u mãwã mi. ²⁰Yera u bu wisa u nãã, Yinni Gusunãwã u nãã sãwã u nãã, ²¹u be Isireliba gari yini sãwãwã u nãã, wi, Yinni Gusunã u koo de bu win sãã yeru kãsuku tãã sãã ba tii sue ka te bãã n mããra ba ra n nuku dobu mãwã ka tãã sãã ba ben yããyãbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemu mweeri bu go. ²²Ba koo kowa nge mãã Esekieli u kua. Ba ñ ben wuswaa

wukirimō nuku sankiranun sō, ba ñ maa gōō dīanu dimō. ²³Ba koo ben dawani bōkewa kpa bu ben baranu doke. Ba ñ koo gōō yeru ko, ba ñ koo maa gōō swī. Adama ba koo woora ben toranun sō kpa ba n weeweenu mō. ²⁴Wi, Esekieli u ko n sāawa yīreru ben suunu sōō. Ba koo kowa nge me u kua. Sanam me yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sōra ba koo gia ma Gusunō u sāawa Yinni.

²⁵Yen biruwa Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u nē, u koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben kuku yeru mi, te bà n mēera ta ra bu nuku dobu wē mi, ka tēn sō ba tii sue mi, ma ba ben yīyōbu doke te sōō. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶Sanam me kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sō. ²⁷Yen tōō te, wunen nōō ga koo wukiara kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tōmbun sō. Saa ye sōō, ba koo gia ma nē Gusunō na sāawa Yinni.

Gari yi ba gerua Amōniban sō

25 Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u nē, ²tōnun bii, a wuswaa sīiyō Amōniban mi gia. ³Kpa a bu sō a nē, bu nē, Yinni Gusunōn gari swaa dakio bu nō. Yēn sō ba yēe sanam me nen sāa yera disi duura ka yēn sō Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴yen sō tē, kon bu sōō yari yerugibu nōmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sōō, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nō. ⁵Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sōra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

⁶Wee ye nē, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nē, yēn sō ba taki kua, ba yōōka ma ba nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nōni sōōre, ⁷yen sōna tē, kon bu nōmu demie, kpa n bu bwesenu

ganu nōmu beria nge gbeeku yē. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sōōn di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sōō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Mōabuban sō

⁸Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, yēn sō Mōabuba ka Edōmuba ba nē, Isireliba ba sāawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sōō, ⁹yen sō tē, u koo wuu si wōri si su dam mō mi, si su ñ derimō bu Mōabuban tem du. Wuu si, su koo wōrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Bēti Yesimōti ka Baali Mēōni ka Kiriataimu. ¹⁰U koo dewa sōō yari yerugibu bu bu wōri nge me ba Amōniba kua sere ba ñ maa bu yaqyamō sere ka baadommaō. ¹¹Ba koo win siribu wa. Saa ye sōra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Edōmuban sō

¹²Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, yēn sō Edōmuba ba tora ba Yudaba mōru kōsie, ¹³yen sō tē, u koo bu nōmu demie kpa u tōmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniō, kpa men tōmbu bu gbisuku tabu sōō. ¹⁴U koo de win tōmbu Isireliba bu bu mōru kōsie. Ba koo bu kua nge me win mōru ya kpāaru nē kpa bu gia ma ba ku ra nūn tore kam. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sō

¹⁵Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, wee Filisitiba ba Isireliba mōru kōsie ka dam domi ba sāawa ben yiberēba saa yellun di. ¹⁶Yen sō tē, u koo bu win nōmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wāa nim wōkun goorō. ¹⁷U koo bu seeyasia u mōru kōsia ka dam. Saa ye sōra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Tirin sō

26 Isireliban yorun wōō wākura tiasen surun tōō gbiikuru sōra Yinni Gusunō u ka Esekieli gari kua. U nēē, ²tōnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yēēmō ba mō, wee ya kam kua yèn mi gia tōmbu ba ra raa kpe bā n gam dōō. Tē ben mi gia tōmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³Yen sō tē, Yinni Gusunō u koo Tiri ye mōru seesi u de bwese dabinu nu ye wōri nu teria nge mē daara ra nim yibu. ⁴Kpa nu yen gbāranu kōsuku ka yen tabu durōbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sāa nge kpee saara. ⁵Ya koo kowa nge tem bureru te ta wāa nim wōku sōō mi surōkōba ba ra ben yāakoronu kewe. Yinni Gusunōwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wōri. ⁶Kpa nu be ba wāa gen turuku go go. Saa ye sōō, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

⁷Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēē, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sōō yēsān nōm geu gian di u Tiri ye wōri. U koo na ka dumi ka tabu kēke be dumi gawe ka sere maasōbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sīa kpī ba n terenu neni bu ka tii ganē. ⁹Ba koo Tiri yen gbāranu kasuku bu suriri ka ben tabu yānu. ¹⁰Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimō maasōbun wōkinun sō ka tabu kēke ben wōkinun sō. Domi ba koo Tiri ye wōriwa nge wuu ge ba kamia kō. ¹¹Ba koo ka dumi swēē kpuro swīiwa kpa ba n tōmbu goomō ka takobi kpa bu yen būu sāa yenun gbereba suriri bēn sō ya woo kanamō. ¹²Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya dōramō gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbāranu ka

yen dii geenu kōsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dāa ka yen kēki gura bu sure nim wōku sōō. ¹³U koo de ben womusu su nōru ko. Ba ñ maa mōrōkunun swīi nōōmō mi. ¹⁴U koo de yu kowa nge kpee saara yèn wōllō surōkōba ba ko n da ben yāakoronu kewe. Ba ñ yen bansu seeyamō. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵Wee ye Yinni Gusunō u gerumō Tiri yen sō. U nēē, be ba wāa n toma nim wōkun gooro, bā n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mēra wan weeweenunōōmō, ba koo diiri. ¹⁶Wee tem men kparo be ba wāa nim wōkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sōma doke potiri ba n wurure ba n sō temō. Saa kpuro sōō, ba ko n berum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sō. ¹⁷Ba ko n gōō wuri mō Tirin sō ba n mō, wee ya kam kua ye, ye ya raa yīsiru yara mi.

Ye, yèn tōmbu ba raa dabiru bo nim wōkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo, ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸Wee be ba wāa tem bureno ba diirimō Tiri yen kam kobun sō.

Be ba toma ba ka wāa nim wōkun gooro ba nande yen kpeerun sō.

¹⁹Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēē, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa wāa mi. Sanam mēya u koo de nim wōkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gōribun wāa yerō mi yeruku tōmba kpī. ²⁰U koo de yu da sere tem sōōwō mi yeruku tōmba wāa kpa ya n kōōre mi. U koo de ya n wāa mi ka gōribu. Goo kun maa sinamō ye sōō. Ya ñ maa ayeru wasobun suunu sōō. ²¹Tōmba koo nanda ye ya koo ye deeman sō. Ya ñ ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kōsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Wuri yi ba kua Tirin bansun sō

27 Esekieli u n̄e, Tiri, Yinni Gusun̄o u man sōwa u n̄e, ²n nun gōw wuri kuo, ³n nun sō n̄e, wune Tiri a wāawa nim wōkun gooro ma a ka bwese dabinu tenkuru m̄. Ye Yinni Gusun̄o u gerua wee. U n̄e, wune Tiri, a ra raa n̄e, a sāawa wuu bur̄o.

⁴Wunen dam mu wāawa sere nim wōku.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu bur̄o.

⁵Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba m̄ sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba dāa ye ba m̄ s̄duru ye ya wee Libanin di sua

ba ka wunen beku s̄retiru kua.

⁶Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba m̄ seeni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba m̄ buyi

ye ba ka na saa Kitimun di ma ba nu suunu donnu mani.

⁷Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiō ka w̄e damgii

ba sōma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi b̄ra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka w̄e gaaduragii,

ka maa w̄e wun̄mgii yi yi wee saa tem bure te ba m̄ Sipun di.

⁸Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wun̄gii be ba ȳru bo ba n bu kpare.

⁹Gebalin n̄man s̄m kowo be ba sōma ye ȳ s̄a s̄a,

bera ba ra wunen w̄rusu k̄re.

Be ba tenkuru m̄ ka goo nimkusu kpuro,

ba ra ȳrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰P̄esiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa s̄awa wunen tabu kowobu.

Ba s̄awa tabu dur̄bu ka gem.

Wunen miya ba ra ben terenu ka ben sii fur̄ k̄k̄onu bw̄e

kpa ye kpuro ya n nun b̄ere doke.

¹¹Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gb̄araru k̄su bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu k̄su. Wunen gb̄arar̄wa ba ra ben terenu bw̄e kpa nu n nun b̄ere doke.

Tiri ya sāawa wuu b̄k̄o

ḡen mi ba ra tenkuru ko

¹²Tiri, wunen arumani bakan s̄na Taasisigibu ba ra tenkuru ne wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naam̄o wunen yabur̄o. Niya sii gesu, ka sii w̄kusu, ka sii kpikisu, ka sii p̄erum. ¹³Wun̄e ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun yobu ka ḡa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka s̄mburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu d̄ram ne wunen yabur̄o. ¹⁵Wun̄e ka Dedanigibu ka be ba w̄a tem bur̄eru gia kpuro i ra maa tenkuru koosine. Ba ra nun wunen dibu k̄sie ka suunu donnu ka dāa ye ba m̄ ebeni. ¹⁶Wun̄e maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosine. Ḡa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu s̄a nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba sōma dokea, ka beku ni ba kua ka w̄e damgii, ka nim wōkun kpee buranu ¶, ka kpee gobigii ni nu s̄ri. ¹⁷Wun̄e ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun alikama ye ya

[¶]27:16 *nim wōkun kpee buran* Ya s̄awa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura ȳanu ko.

wee Minitin di ka p̄ē bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸Wunε ka Damasigibu i ra tenkuru koosine wunen arumani bakan s̄. Ba ra ka nun tam me mu wee Helubonin di ka w̄ē kpiki yi ba kua ka yāa sansu kiaru dweeri. ¹⁹Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerekiba ba ra ka kianu ne wunen yabur̄. Niya, sisu ka dāa gaa ka sere dāa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰Wunε ka Dedanigibu i ra tenkuru koosine kpa bu nun gaari beka d̄re. ²¹Wunε ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinam̄. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka yāa kpemminu ka yāa kinenu ka sere maa bonu. ²²Wunε ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosine. Ba ra ka turare ye ya gea bo ne wunen yabur̄ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³Wunε ka Haranigibu ka Kannegibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosine. ²⁴Yāa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Yāa ni ba ra ka ne wunen yabur̄ niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba s̄ma doke ka beka ye ba s̄ma doke ka sere maa w̄ē damgii yi ba tara.

Ba Tiri ḡw̄ sw̄iyyamme

²⁵Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu s̄w̄a.
Ma wunen dukia ka wunen beere ya kp̄ēa nim w̄kun bera mi gia.
²⁶Goo tem̄bu ba ka nun b̄su nim bakam s̄w̄.
Adama woo gaga koo na saa s̄w̄ yari yerun di
gu nun k̄suku nim w̄ku gen suunu s̄w̄.
²⁷Wunen dukia ka wunen kianu ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare
ka be ba ra wunen w̄rusu k̄re ka wunen kia d̄robu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba w̄a wunen tii s̄w̄
ba koo num nim w̄kun s̄w̄w̄ d̄ma te a w̄ruma.

²⁸Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko kpa nim w̄kun goonu nu diiri.

²⁹Be ba wunen sesenu bwiam̄ ka be ba bu kpare,
be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dir̄a.

³⁰Ba koo n̄w̄giru sua bu nun wuri k̄si koosi kpa bu tii tua wisi win̄
bu bindi torom s̄w̄ nuku sankiranun s̄.

³¹Ba koo ben winu k̄ni wunen s̄,
kpa bu saakiba dewe
bu nun ḡw̄ sw̄iyya nuku sankiranun s̄.

³²Ben nuku sankira ni s̄w̄,
ba koo nun womu koosi bu neε,
wunε Tiri, a ñ ka wuu gagu weene.
Wee a kam kua nim w̄kun suunu s̄w̄.

³³Sanam me a wunen tenkuru m̄ t̄n dabira a ra diisie.
Wunen dukia ka wunen kianun kp̄arun s̄,
a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴Adama a k̄sikira a w̄ri nim w̄kun s̄w̄w̄
ma wunε ka wunen kianu ka wunen t̄n dabi te kpuro i nim diira.

³⁵Be ba w̄a tem burenu s̄w̄ ba nuki sankire wunen s̄.

Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisine.

³⁶Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa
kpa bu nun wia koosi.

Domi a kam kua.

A ñ kaa n maa w̄a sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua

Tirin sun̄n s̄

28 Yinni Gusun̄ u gerua u neε, ²t̄-nun bii, a Tirin sun̄ s̄w̄w̄ a neε, ameniwa ne, Yinni Gusun̄ na gerum̄.

Na n̄e, wee u tii sua sere u gerum̄o u m̄e, wiya u s̄aa Gusun̄o. Ma u s̄o Gusun̄on sina kitaru w̄oll̄o nim w̄okun suunu s̄o. Adama u n ȳe ma u s̄awa t̄onu, n ñ m̄o Gusun̄o, baa m̄e u tamaa win bwisikunu s̄awa teenu ka n̄e Gusun̄oginu. ³U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄un berue. ⁴Win ȳeru ka win bwisin s̄o u tii kua dukiaqii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yer̄o. ⁵Win bwisi beke ka win tenkurun s̄o, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen s̄o.

⁶Yen s̄ona n̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e, ȳen s̄o u tamaa win bwisikunu nu s̄awa teenu ka n̄eginu, ⁷yen s̄ona kon n̄un t̄on tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄un takobi s̄okiri bwisi beke yin s̄o kpa bu win beere ye disi doke. ⁸Ba koo n̄un surewa ḡribun w̄aa yer̄o, kpa u gbi nim w̄okun suunu s̄o nge wi ba s̄okura. ⁹Saa ye s̄o, b̄a n n̄un goobu (200) na, u koo kp̄i u maa n̄e, u s̄awa Gusun̄o? Aawo, u ko n s̄awa t̄onu, n ñ m̄o Gusun̄o, wi u n̄un goom̄on n̄oma. ¹⁰U koo gbiwa nge wi u kun Gusun̄o ȳe. T̄on tukoba ba koo n̄un go. Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹¹Yinni Gusun̄o u maa n̄e, ¹²t̄onun bii, a maa ḡo sw̄īȳo Tirin sun̄on s̄o. A n̄un s̄ōw̄o a n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerum̄o. Na n̄e, wee u raa s̄aa wi u yiban ȳireru bwisi s̄o ka buram s̄o. ¹³U raa w̄awa Eden̄o, Yinni Gusun̄on gbaar̄o. Ma ba n̄un kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu n̄oni sw̄aar̄u m̄o ka d̄om buuru ka digi ka wuru beku ka sw̄aar̄u ka boogu ka sw̄aar̄u ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba n̄un ḡaasu ka guunu soowamme ni ba ka wura. Ma ba n̄un ḡaasu ka guunu soowamme ni ba s̄ōru kua win marubun t̄orun s̄o. ¹⁴U raa s̄awa nge w̄ollun k̄oso ma u kasa derie. Ma na dera u w̄aa nen guu d̄erar̄o u s̄im̄o kpee ni nu ballim̄on w̄oll̄o. ¹⁵Saa m̄in di ba n̄un

taka kua, win daa ya w̄awa sere n ka girari t̄ō te ba daa k̄osa gaa wa wi s̄o. ¹⁶Win tenkurun kp̄aar̄u ta dera u b̄obunu ka keeta w̄ori. Yen s̄o, kon n̄un sura saa nen guu d̄era ten min di, wi, wi u s̄aa nge w̄ollun k̄oso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballim̄o min suunu s̄on di. ¹⁷U tii sua win buram s̄o ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sank̄a. Yen s̄o, kon n̄un k̄o tem̄o kpa sinam be ba tie bu n̄un ka. ¹⁸Win durum kp̄aar̄u ka win keeta ye u m̄e tenkuru s̄on s̄o, u win wuun s̄aa yenu disi doke. Yen s̄o, kon de d̄ō u se win tiin min di kpa u n̄un ḡosia torom t̄on be ba n̄un m̄eran n̄oni biru. ¹⁹Saa ye s̄o, bwese ni nu n̄un ȳe kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U ñ ko n maa w̄aa sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua Sidonin s̄o

²⁰Yinni Gusun̄o u Esekieli s̄ōwa u n̄e, ²¹t̄onun bii, a m̄erio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²²A n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, wee kon ye w̄ori. Kon ye nen dam s̄osi kpa bu man beere w̄e yen suunu s̄o. N̄a n ye siri, ma na ye s̄osi ma na s̄awa D̄ero, saa yera ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusun̄o. ²³Kon de baranu nu ye w̄ori. Kon de bu t̄ambu go yen swee s̄o. T̄omba koo w̄oruku bu gbisuku taa bi ba koo ye w̄rima beri berikan din s̄o. Saa ye s̄ōra ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusun̄o.

Isireliba

ba ko n w̄aa b̄ori yendu s̄o

²⁴Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu ñ ko n maa s̄aa nge s̄aku ni nu bu m̄era m̄e nu ḡekum̄o. Saa yera ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusun̄o.

²⁵Ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na maa gerua. Na n̄e, sanam m̄e kon Isireliba mennama bwese tukunun suunu s̄on di mi ba yarine, kon s̄osi bwese tuku nin

nɔni biru ma na s̄awa D̄ero. Saa ye s̄ɔra Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ me na ben baaba Yakɔbu w̄e. ²⁶ Ba koo sina b̄ri yendu s̄ɔ. Ba koo dia bani kpa bu resemba duure. Ba ko n w̄a b̄ri yendu s̄ɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n seeyasia. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nena na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

Gari yi ba gerua Egibitin s̄

29 Isireliban yorun w̄ɔ w̄kurusen suru w̄kurusen s̄ɔ w̄kura yiruse s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nee, ² t̄nun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro s̄ ³ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, wee kon n̄n w̄rima wi, wi u s̄a nge karaku ge ga nanum m̄ ga kp̄i daa te ba m̄ Nilu. Ma u gerumɔ u m̄, daa te, ta s̄awa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon k̄k̄onu s̄re win baa saburosu s̄ɔ kpa n de daa ten sw̄e yi n s̄re s̄re win koko w̄rukis̄. Kpa n n̄n gawa n yara daa ten min di ka sw̄e yi sannu. ⁵ Kpa n n̄n sua n k̄ gbaburɔ ka sw̄e yi kpuro. U koo w̄riwa yakas̄. Goo kun n̄n seeyamɔ, goo kun maa n̄n d̄bamɔ. Gbeeku ye ka gunɔsa su koo win goru di. ⁶ Saa ye s̄ɔra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta s̄awa nge kabaru, ta ñ dam m̄. ⁷ Ba n̄n t̄sisi ma u b̄ɔra ben n̄mam̄ u ben senu m̄era kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen s̄, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, kon de bu n̄n w̄rima ka takobi kpa n de bu win t̄mbu ka ye kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nee, wiya u daa te ba m̄ Nilu m̄. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen s̄, kon wi ka win daa te w̄rima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migi-

dolin di n ka da Asuanɔ ka Etiopin tem n̄ɔ bura yeno. ¹¹ T̄nu kun maa sarɔ mi, meya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa w̄ɔ weeru goo kun maa w̄a mi. ¹² W̄ɔ weerun baa s̄ɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n w̄a bwese tukunun suunu s̄ɔ.

¹³ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nee, w̄ɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu s̄ɔn di mi ba yarine. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben temɔ bera mi ba m̄ Patur̄si. Miya ba koo bandu sw̄i te ta ñ dam m̄. ¹⁵ Ta ko n s̄awa ban te ta pi-iburu bo kpa ta kun dam m̄ bwese ni nu tie s̄ɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba ñ maa tu naane m̄. Ba ñ maa d̄ɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n s̄a ben durum. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nena na Yinni Gusunɔ.

Nebukanesaa u koo Egibiti

tabu w̄ri u mwa

¹⁷ Isireliban yorun w̄ɔ yenda n̄ɔbu ka yirusen suru gbiikoon t̄ɔ gbiikiru s̄ɔra Yinni Gusunɔ u nee, ¹⁸ t̄nun bii, wee Nebukanesaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba s̄m s̄s̄oginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka me, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba ñ arufaani gaa wa s̄mbu te s̄ɔ, te ba kua. ¹⁹ Yen s̄na ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro w̄e. U koo ben ȳanu gura kpa nu n s̄a win tabu kowobun k̄siaru. ²⁰ Kon n̄n Egibiti w̄wa ya n s̄a win s̄mbu te u kuan k̄siaru. Domi nena, wi ka win s̄m kowobu ba s̄mburu kua.

²¹ Yen t̄ɔ te, kon Isireliba dam k̄e kpa n maa wune t̄nun biin n̄ɔ wukia a ka

bu gari ko kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibiti seeyasia

30 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²tɔnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee tɔɔ kɔsura wee. Bu weeweenu koowo. ³Tɔɔ te, ta sisi tɛ sɔɔ nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu wɔri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sãawa yam wɔkuru. ⁴Tabu koo na Egibitiɔ kpa bu tɔn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mɛ, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wãa Etiopiɔ. ⁵Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen tɔmbu Isireli be ba ka bu nɔɔ tia sãa ba koo wɔruku bu gbisuku taa bi sɔɔ. ⁶Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, be ba ka Egibitigibu yinamɔ mi, ba koo bu go tabu sɔɔ saa Migidolin di n ka girari Asuanɔ kpa dam mɛ Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁷Ben tem mɛ, mu koo ko bansu n kere tem mɛ n tie handunia sɔɔ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸Nà n Egibitigibu dɔɔ sɔkuma ma na dera be ba ka bu yinamɔ min dam mu kpa, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ⁹Yen tɔɔ te sɔɔ, kon sɔmɔbu gɔri goo nimkusu sɔɔ bu Etiopigii be ba raa wãa bɔri yendu sɔɔ nandasia kpa bu berum soora Egibitigibu-wahalan tɔɔ te sɔɔ, te ta sisi.

¹⁰Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon sina boko Nebukanɛsaa dendi n ka Egibitin tɔn dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹Wi, ka win tabu kowo wɔnwɔndu sarirugii be, ba koo na bu tem mɛ wɔri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹²Kon de daa te ba mɔ Nilun kerɔ yi gbera

kpa n Egibitin tem tɔn kɔsobu nɔmu beria. Tɔn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, kon Nɔfun bũu turanun bwãarokunu kpuro kɔsuku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibitiɔ. Kon dewa tem mɛ, mu berum duura. ¹⁴Kon Paturɔsi kpeerasia kpa n Soani dɔɔ meni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵Kon ka Sini mɔru ko ye, ye ya sãa nge Egibitigibun gbãra bakaru kpa n Tebesin tɔn dabi dabi te go. ¹⁶Kon Egibiti dɔɔ sɔku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbãraru kɔra kpa yibereba bu Nɔfu kamia sɔɔ sɔɔ gbãara. ¹⁷Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tɔmba ba koo yoru mwa. ¹⁸Nà n Egibitigibun dam bua mɛ ba mɔ ba ka tɔmbu yoru diisie, ma dam mɛ ba raa ka tii sue mi, mu nɔru kua, yam mu koo tãra Tapanesiɔ kpa bu yen tɔmbu yoru mwɛeri. ¹⁹Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Babilonin sina boko

u sãawa Gusunɔn denditia

²⁰Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru gbiikoon sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ²¹tɔnun bii, na Egibitin sunɔn gãseru bua. Wee, ba ñ wa wi u koo nùn bekiã. Domi ba ñ win meera ye bɔkue u sere nɛɛ, u koo kpĩ u takobi nene. ²²Wee na Egibitin sunɔ wi wɔrim wee. Kon win gãsenu kpuro bɔɔku te ta gea sãa ka te ta ñ gea sãa. Kon de takobi yu wɔruma win nɔman di. ²³Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sɔɔ. Kon de bu da tem baamere sɔɔ. ²⁴Kon Babilonin sina boko dam wɛ kpa n nùn nen takobi nɔmu beria. Adama kon Egibitin sunɔn gãseru bua kpa u weeweenu ko

Babilonin sina bokon wuswaaw nge u gɔɔ dɔɔ. ²⁵ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nà n nen takobi Babilonin sina boko nɔmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wɔri, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Egibitin sina boko u sāawa

nge dāa ye ba m̀ seduru

31 Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru itasen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² tɔnɔn bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te sɔɔwɔ a nɛɛ,

wara ka ǹn weene win kpāaru sɔɔ.

³ Wee u sāawa nge Libanin dāa ye ba m̀ seduru.

Yen kāasi yi wā

ma yen wurusu kubenu sāa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kpēasia.

Nim mɛ mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mɛ kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi wāa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ dāa ni nu tien mi.

⁵ Yen sōna ya kpēa ya dānu kpuro gunum kera.

Yen kāasi yi dabia ma yi tɛria.

Domi ya nim waamɔ too.

⁶ Gunɔsu na su sin sokunu kua yen kāasio.

Ma gbeeku yɛɛ na yi maruramɔ yen kɔkɔɔ.

Ma bwese dabira na ta sō yen saarɔ.

⁷ Ya sāawa dāa buraru

ma ya gunu ya kāasi dēu.

Domi yen nuwi yi duawa sere tem sɔɔwɔ mi nim mu kpā.

⁸ Baa nɛ, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edeni sɔɔ,

seduru gaa sari ye ya ka ye weene.

Meya dāa ye ba maa m̀ sipere yen gaa sari ye ya kāasi bure mɔ nge ye.

Dāa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

Dāru garu sari te ta ka ye buram nɛ.

⁹ Kāasi bureya na ye wē sere dāa ni nu wāa nɛ, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo bɔɔra

nge dāa ye ba m̀ seduru

¹⁰ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, seduru ye, ya kpēa ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹ Yen sōna kon ye

gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere nɔmu beria kpa u ye

kua nge mɛ yen torara nɛ. ¹² Tɔn tuko be ba nuku kɔsuru bo ba koo ye kii bu

sura bu kō. Kpa yen kāasi yi wɔri guunu ka wɔwi sɔɔ kpa yi bɔɔkira tem mɛ

kpuron wɔwi sɔɔ. Kpa tɔn be ba raa wāa yen saarɔ bu yarina bu ye deri. ¹³ Yen

biiurun wɔllɔwa gunɔsu su koo na su sina. Kpa gbeeku yɛɛ yi yin wāa yeru ko yen

kɔkɔɔ. ¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa dāa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia

nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum sō. Domi dānu ka tɔmbu kpuro

ba koo gbiwa bu da bu gɔribu deema.

¹⁵ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, dɔma te seduru ye, ya koo du

gɔribun wāa yerɔ, kon de taka kooraa ye ya wāa yam mi kpuro yu gɔɔ wooru

sina. Kon nim yɔrasia yen sō, kpa n de daanu nu kokubu yɔra. Kon maa de yam

mu tira Libaniɔ, kpa n dānu gberasia yakasɔ. ¹⁶ Sanam mɛ kon de seduru ye,

yu wɔruma yu da gɔriɔ ka tɔn be ba dɔɔ mi sannu, be ba koo yen wɔrumaan

damu nɔ ba koo diiri berum sō. Gbaa te ba m̀ Edenin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea sāa ni kpuro ni nu gesi

nim waamɔ Libaniɔ nu ko n nuku dobu mɔwa sere tem sɔɔwɔ. ¹⁷Nin tii nu koo sara nu da gɔribun wāa yerɔ nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa sāawa yen dam ma ba wāa yen saarɔ tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸Edenin gbaa te sɔɔ, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sɔɔ ka kpāaru sɔɔ. Ka mɛ, ba koo nūn surewa gɔribun wāa yerɔ tem sɔɔ sɔɔwɔ ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kpī ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba n Gusunɔ yēn suunu sɔɔ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tɔn dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gɔɔ swīya

32 Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, a gɔɔ swīyɔ Egibitin sunɔn sɔ. A nūn sɔɔwɔ a nee,

wee u sāawa nge gbee sunɔ kpɛmbu bwesenun suunu sɔɔ.

Ma u maa sāa nge karaku nim wɔku sɔɔ. U ra tii kpare daa ten nim sɔɔ

kpa u ten nim buri ka naasu kpa ten kurenu nu soona.

³Yen sɔ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, kon nūn nen yāakororu surema sanam mɛ tɔn dabinu nu menne kpa bu nūn gawa bu yarama. ⁴Kon nūn yarawa kasɔ kpa n nūn kɔ yakasɔ. Kon dewa gunɔsu su na su sina win wɔllɔ kpa gbeeku yee yi nūn di. ⁵Kon win yaa yariwa guunu wɔllɔ kpa n ye ya tie taasi wɔwi sɔɔ. ⁶Kon de win yem mu n yari tem mɛ sɔɔ u wāa sere ka guunɔ kpa yem mu n yiba men wɔwi sɔɔ. ⁷Sanam mɛ u koo gbi, kon de wɔllu tu tīra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sɔɔ wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia. ⁸Kon wɔllun fitilanu kpuro

go win sɔ. Kpa n de yam mu tīra win tem sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹Kon de bwese dabinu nu biti soora nūn n win kpeerabun labaari nua, baa ka tem mɛ u n yē. ¹⁰Kon de bwese ni, nu n biti soore win sɔ. Kpa nin sinambu ba n diirimɔ berum sɔ sanam mɛ kon nen takobi fia ben wuswaɔ. Sanam mɛ u koo kpeera mi, ba ko n diirimɔwa saa kpuro sɔɔ, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹Domi ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nūn wɔri ka takobi.

¹²Kon nūn tabu kowo damgibu be ba nuku kɔsuru bo surema bu win tɔn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe.

¹³Kon win yaa sabenu go nim bakam bɔkuɔ kpa tɔmbu n kun mɛ yaa sabenun naasu su ku maa nim mɛ buri. ¹⁴Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumɔ nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁵Nà n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tɔmbu kam koosia, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁶Womu geniwa bwesenu kpuron tɔn kurɔbu ba koo ko Egibiti ka yen tɔn dabi ten sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swīya

¹⁷Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nee, ¹⁸tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpa a de wunen gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wāa yerɔ be ka bwese ni nu dam mɔn tɔmbu. ¹⁹A bu sɔɔwɔ a nee, ba tamaa ba gabu bɛɛɛ kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wāa yerɔ ba n kpī mi sannu ka be ba kun Gusunɔ yē. ²⁰Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be

ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹Tabu durɔ damgii be ba wāa gɔribun wāa yerɔ ka be, Egibitigibun somiɔ be ba gu, ba koo nɔɔgiri sua bu bu dam koosia bu nɛɛ, be wee ba sarama be, be ba ñ Gusunɔ yɛ. Wee ba kpī. Ba bu gowa ka takobi.

²²Meya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpī ma ben sika ya nùn sikerene. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ. ²³Siki ni, nu wāawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokogiru sikerene. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴Meya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī. Ma win tabu kowobun sikinu wigiru sikerene. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba ñ Gusunɔ yɛ. Wee ba wāa sikaɔ sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi. ²⁵Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpī ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶Meseke ka Tubali ba kpī ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie. ²⁷Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi, ba ñ ka bu yellun tabu durɔ damgibu menne ba sikua. Ba duawa gɔribun wāa yerɔ ka ben tabu yānu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tɔmbu ba raa nasie. ²⁸Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tɔn be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹Edɔmuba ka ben sina asakɔbu ben tii ba wāa gɔribun wāa yeru mi. Baa me ba wɔrugɔru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba ñ Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰Sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun

wāa yerɔ. Wee tɔn be, ba wāa sekuru sɔɔ baa me ba raa bu nasie ben wɔrugɔrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpī ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

³¹Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten sɔ ka win tabu kowobun sɔ be ba go tabu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³²Na dera tɔmbu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sɔ. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u Esekieli kua

Isireliban kirɔ kowo

(I maa mɛɛrio 3:16-21)

33 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²wunɛ tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tabu bù n wāa ben tem sɔɔ, ba ra gbamgba sowo gɔsiwa. ³Saa ye sɔɔ, gbamgba sowo wi, ù n yibereba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. ⁴Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yibere ù n nùn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ. ⁵U koo gbiwa yèn sɔ u gbamgba ye atafiiru kua. Ù kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wɔra. ⁶Su nɛɛ, gbamgba sowo wi, u yibereba waamɔ ba wee, ma u ñ gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. Saa ye sɔɔ, bà n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sɔɔ. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷Tɔnun bii, wuna na gɔsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sɔɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nen gari ka nen kirɔba swaa daki kpa a bu ye nɔɔsia. ⁸Nà n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirɔ kue u ka win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win durum sɔɔ kpa n nun win yem bikia. ⁹Adama à n nùn

kirɔ kua u ka win daa kōsa deri, ma u yina u ye deri, yēro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunε a wunen wāaru wɔra.

Wi u win daa kōsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nεε, tɔnɔn bii, a Isireliba yeni sɔɔwɔ a nεε, wee ba ra gere bu nεε, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sōna ba nɔni sɔɔre. Amona ba koo ka kpī ba n wāa.

¹¹ Adama a bu wisio a nεε, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sere ka nen wāaru, na n̄ tɔn kōson ɔɔ kī. Na kīwa u ɔ̄ru ɔ̄sia kpa u wa u n wāa. Yen sɔ, be, Isireliba bu ɔ̄ru ɔ̄sio. Mban sōna ba koo tii go.

¹² Tɔnɔn bii, a maa wunεgibu sɔɔwɔ a nεε, gemgii u n kōsa mɔ, win gea ye u raa kua ya n̄ win wāaru wɔramɔ. Tɔn kōso u n maa win daa kōsa deri u gea mɔ, win yellun daa kōsa ye, ya n̄ derimɔ u kam ko. Yen sōna gemgii u n kōsa mɔ, win yellun daa ya n̄ win wāaru wɔramɔ.

¹³ Nā n gemgii sɔɔwa na nεε, u ko n wāaru mɔ win daa gean sɔ, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kōsa wɔri, u n yē ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kōsan sɔ. ¹⁴ Nā n maa tɔn kōso sɔɔwa na nεε, u koo gbi, ma u ɔ̄ru ɔ̄sia u win daa kōsa deri, ma u gea mɔ u gem swīi, ¹⁵ ma u tɔruba ye u raa goo mwaari ka sere maa ɔ̄a ni u raa gbena wesia, ma u nen woodaba mem nɔɔwammε be ba wāaru wēemɔ, u n̄ gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mɔ. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnɔn bii, wunεgiba nεε, nen gere ye, ya n̄ sāa dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii u n win daa gea deri, ma u kōsa mɔ, u koo gbiwa kōsa

yen sɔ. ¹⁹ Tɔn kōso u n maa win daa kōsa deri, ma u gea mɔ, u ko n wāawa yen sɔ.

²⁰ Be, Isireliba ba nεε, nen gari yi, yi n̄ sāa dee dee. Ba n yē ma kon baawure siriwa nge mε win daa ya ne.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mε Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkurusen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nεε, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wē, ma win yara kusiara. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka n̄n̄n gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nεε, ²⁴ tɔnɔn bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba mɔ, Aburahamu u wāawa wi turo. Ka mε, u tem mε mwa. Kaa sere gere besε be sa dabi, ma ba sun tem mε wē? ²⁵ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔwɔ. Na nεε, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba būnu sāamɔ, ma ba tɔmbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n sāa begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane sāa. Ba ra n daa kōsa mɔwa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n sāa begim?

²⁷ A maa bu sɔɔwɔ a nεε, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔɔ, gbeku yeeya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mε ɔ̄sia bansu. Men dam mu koo kpe m̄n sɔ ba tii sue. Ba koo men guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nā n tem mε bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba seeyasia ben daa kōsan sɔ,

saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

³⁰Tɔnun bii, wunegibu Isireliba ba wunen faagi mɔ ganin bɔkuɔ ka dii kɔn-nɔɔ. Baawure u win winsim sɔɔmɔ u mɔ, a na su da su Yinni Gusunɔn gari nɔ.

³¹Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ñ mɔ ye a bu sɔɔmɔ. Ba wunen gari yaakoru sãa ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³²Wee a sãawa nge ben barɔ wi u dɔkɔru do. A maa bara soberu yɛ. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be mɛm nɔɔwe.

³³Adama ye a bu sɔɔwa mi kpuro yà n koorã, ba koo gia ma nen sɔmɔ u wãa ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

34 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛ, ²wune tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirɔba sɔɔwa. Wee ye na bu sɔɔmɔ. Na nɛ, be, Isireliban kparobu, ba kuawa bɔruobu. Domi ben tiin gariya ba mɔ. Ba ñ yãa gɔɔ nɔɔrimɔ. ³Wee ba yãa ni nu gum mɔ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom nɔrumɔ. Adama ba ñ nu kparamɔ. ⁴Ba ñ ni nu kpanamɔ somi. Ba ñ ni nu barɔ nɔɔri. Ba ñ ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Ba ñ ni nu geramɔ sure swaa gea sɔɔ. Meyã ba ñ ni nu kɔɔra kasu. Adama ba nu dam dɔremɔwa. ⁵Ma nu yarina domi nu ñ kparo mɔ. Nu kua gbeeku yeen dīanu. ⁶Ma nu sirene guunu ka gungunu wɔllɔ nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔɔmɔ. ⁸Nɛ, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wãaru, na wa ma ba nen yãanu wɔri ba goomɔ. Ma nu kua gbeeku yeen dīanu yèn sɔ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu nɔɔri. Ma ba sere ben tii

nɔɔrimɔ. ⁹Yen sɔ, bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔɔmɔ. ¹⁰Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ñ ko n maa sãa nen yãa-nun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wɔra ben nɔman di, kpa nu kun maa sãa ben dīanu.

Yinni Gusunɔ u ko n sãa

win yãanun kparo

¹¹Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa tɛn di. Na nɛ, nen tiwa kon nen yãanu menna n nu nɔɔri. ¹²Kon nu men-nawa nge me yãa kparo u ra win yãanu menne nù n yarina. Tɔɔ te nu yarina ta sãawa yam wɔku bakararu. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temɔ Isireliɔ. Kon nu kpara guunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere mi tɔmba wãa kpuro. ¹⁴Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yɔ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵Nen tiwa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶Kon ni nu kɔɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ nɔɔri nu dam ko. Adama kon ni nu bɔɔru go. Nen tiwa kon nen yãanu kpara gem sɔɔ.

Gusunɔ

u win tɔmbu somiru wee

¹⁷Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba sãa nge yãanu sɔɔmɔ. Na nɛ, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yãanu ka bonu wunana. ¹⁸Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumɔ. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu mɛ mu tie taaka nu burisi. ¹⁹Yaka si nu taaka mi, siya nen yãa ni nu tie nu dimɔ. Nim me nu maa burisi mi, meya nu nɔrumɔ. ²⁰Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nu sɔɔmɔ na mɔ, kon yãa ni nu bɔɔru ka ni nu woore wunana.

²¹ Domi ni nu bɔɔru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikia nu yarinasia. ²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mweeri. Kon nu siria. ²³ Kon nu kparo turo wē wi u koo nu nɔɔri. U koo yariwa nen sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔɔri kpa u n s̄a nin kparo geo. ²⁴ Ne Gusunɔ ko na n s̄a nin Yinni. Kpa nen sɔm kowo Dafidi u n s̄a nin kparo. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵ Na nɔɔ mweeru kua ma kon nu bɔri yendu wē. Kon de gbeeku yee kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kp̄i nu kpuna gɔburɔ ka d̄a s̄ɔwɔ. ²⁶ Kon de nu n w̄a guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ. ²⁷ D̄anu nu koo binu ma. Tem mu koo de d̄ianu nu ma, kpa baawure u n w̄a bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tɔmbun yorun yɔni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mweeran nɔman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸ Tɔn tukobu ba ñ maa bu dimɔ. Gbeeku yee yi ñ maa bu mweerimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹ Kon bu gbea wē ye ya koo ȳisiru yari. Ba ñ maa ḡɔrun wahala m̄ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba ñ maa bu sekuru dokemɔ. ³⁰ Ba koo gia ma ne Gusunɔ na s̄awa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba w̄a. Ba s̄awa nen tɔmbu. Nena na yeni gerua.

³¹ Be nen tɔmbu, beya ba s̄a nen ȳa ni na nɔɔrimɔ mi. Domi na s̄awa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi ba gerua Edɔmuban s̄ɔ

35 Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwɔ u nee, ² tɔnun bii, a m̄erio Seirin guurun bera gia, kpa a tu s̄ɔ a nee, ³ ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, wee kon tu wɔrima. Kon tu nen nɔmu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu ȳɔra diru. Saa ye sɔɔra ta koo gia ma nena na

s̄a Yinni Gusunɔ. ⁵ Wee ta ka Isireliba yibere teeru neni sere ka gisɔ. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi s̄akura sanam me ben durum ya yewa. ⁶ Yen s̄ɔ, ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen w̄aru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu sw̄ii. Domi ta ñ tɔmbun yem yaribu yine. Yen s̄ɔ, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarɔ mi kpuro go. ⁸ Tɔn be ba gon gonu nu ko n teriewa baama guunɔ ka gungunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere maa wurusɔ. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadommaɔ. Goo kun maa sinamɔ ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Seiri ya nee, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na w̄a mi. ¹¹ Yen s̄ɔ, sere ka ne, Yinni Gusunɔn w̄aru, kon ye m̄ɔru ka nisinu ka tusiru kɔsie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii s̄ɔsi sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ya koo gia ma ne, Yinni Gusunɔ na nua wɔma ye ya Isireliban guunu wɔnwa. Ya nee, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nɔmu sɔndia nge gbeeku yee. ¹³ Ya tii sua nen wuswaɔ ka yen gari gerubu. Ya man tɔn bia gari gerusi. Nen tiiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nee, sanam me tem kpuro mu ko n w̄a nuku dobu sɔɔ, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edɔmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba koo wurama ben tem

36 Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwɔ u nee, tɔnun bii, a Isireliban guunu nen gari s̄ɔwɔ kpa nu yi swaa daki.

Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u n̄e, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄e, ²wee yiberēba ba gerum̄o ba m̄, eh̄, t̄e i kua beginu. ³Yen s̄o, ameniwa wi, Yinni Gusun̄o u n̄e, n b̄e s̄o. U n̄e, u wa ma ba k̄ia bu b̄e kpeerasia beri berika kpuro, bu b̄e m̄we. Kpa bwese ni nu tie nu n b̄e m̄. Meya nu ra n b̄e ȳem̄o nu n ka faagi m̄d̄o yam kpuro. ⁴Yen s̄o, u n̄e, b̄e guunu ka gungunu ka daanu ka w̄owi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberēba ba w̄ori ba ȳanu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su ȳem̄o, i swaa dakio i n̄o ye u gerum̄o b̄en s̄o. ⁵Wi, Yinni Gusun̄o u gerua u n̄e, ka nisi bakana u ka Ed̄muba kpuro gari m̄d̄o ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem w̄e ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka men ȳanu kpuro gura. ⁶B̄e Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka w̄owi, wee ye u n̄e, n b̄e s̄o. U n̄e, wi wee u gari gerum̄o m̄oru ka nisinun s̄o. Domi bwese tukunu nu b̄e sekuru doke. ⁷Yen s̄ona u n̄oma ȳiia u b̄oru u n̄e, bwese ni nu ka b̄e sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸Saa ye s̄o, b̄e guunun d̄anu i ko kpara kpa i binu ma win t̄ambu Isireliban s̄o. Domi ben wuramaru ta turuku kua k̄. ⁹Wi wee u ka b̄e w̄a. U koo b̄e wuswaa kisima. Ba koo maa wuku b̄en tem̄o bu duure. ¹⁰U koo de t̄ambu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n w̄a b̄en suunu s̄o. Kpa bu bansu s̄o dii kpaanu bani. ¹¹U koo de t̄ambu ka yaa sabenu bu dabia bu k̄wara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye s̄o, ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusun̄o. ¹²U koo de win t̄ambu Isireliba bu s̄i b̄en w̄oll̄o kpa ba n b̄e m̄. I ko n s̄a ben tubi. Saa ye s̄o, i n̄ maa derim̄o bu ben bibu bia. ¹³Wee t̄amba gerum̄o ba m̄, Isirelin tem mu s̄a nge gb̄eeku yaa ye ya yen tiin binu tem̄o. ¹⁴Yen s̄ona i n̄ maa t̄ambu tem̄o. I n̄ b̄en

t̄ambu kam koosiam̄o. ¹⁵U n̄ maa derim̄o i bwese tukun̄un w̄oma n̄o. Ba n̄ maa b̄e sekuru dokem̄o. Meya i n̄ maa derim̄o b̄en t̄ambu bu kam ko. Wi, Yinni Gusun̄owa u yeni gerua.

Yinni Gusun̄o

u koo Isireliba menna

¹⁶Yinni Gusun̄o u maa gerua u n̄e, ¹⁷t̄nun bii, sanam m̄e Isireliba ba w̄a ben tem̄o, ba mu disi doke ben daan s̄o ka ben kookoosun s̄o. Ma na ben kookoo si garisi disi nge t̄on kuro wi u yasa m̄. ¹⁸Yen s̄ona na bu m̄oru seesi yem m̄e ba yari ben tem s̄on s̄o ka sere b̄u ni ba ka mu disi doke. ¹⁹Na bu siri ben daa ka ben kookoosun s̄o. Ma na bu yarinasia ba w̄a w̄a bwesenu ganu s̄o tem tukum̄o. ²⁰Ye ba w̄a bwese nin mi, ni ba tii w̄e, miya ba nen ȳisi d̄era te sank̄a sere t̄amba m̄, Yinni Gusun̄on t̄amba. Win tem diya ba yarima. ²¹Yen s̄ona na k̄i n̄ nen ȳisi d̄era te faaba ko te be, Isireliba ba sankum̄o bwesenun suunu s̄o mi ba w̄a. ²²Yen s̄o, t̄nun bii, a k̄am Isireliba s̄ow̄o a n̄e, n n̄ ben s̄o na yeni m̄. Nen ȳisi d̄era ten s̄ona te ba sank̄a bwesenu s̄o. ²³Kon nen ȳisi baka te b̄ere wesia te ba sank̄a bwesenun suunu s̄o mi. Bwese ni, n̄u n wa ba man b̄ere w̄em̄o, nu koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o.

²⁴Kon bu wuna bwese nin suunu s̄on di n bu menna n ka wurama ben tem̄o. ²⁵Kon bu nim d̄eram wisi kpa bu d̄era. Kon ben toranu kpuro w̄aka kpa n ben b̄inu kpuro wuna n k̄. ²⁶Kon bu bwisiku kpaanu ka ḡoru kpaasu w̄e. Kon ben ḡoru si su b̄obu nge kperu wuna kpa n bu ḡorusu w̄e si su du nge wasi. ²⁷Kon bu nen Hunde w̄e kpa n de bu nen woodaba mem̄ n̄ow̄a ba n ka ye s̄amburu m̄. ²⁸Ba koo sina tem m̄e na ben baababa n̄o m̄weeru kua s̄o, kpa bu ko nen t̄ambu kpa na n maa s̄a ben Yinni.

²⁹Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dīanu wa nu n kpā. Na ñ maa bu gōoru kparemō. ³⁰Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dīanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gōorun sō bwesenu sō. ³¹Saa ye sōra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya ñ wā kpa bu tii tusi yen sō. ³²Adama be, Isireliba ba n yē ma n ñ ben sō na mō me. Bu de sekuru tu bu mwa. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³³Ne, Yinni Gusunō na maa nee, dōma te kon bu dērasia ben toranu kpuron di, kon de tōmbu bu yibu wusu sō kpa bu ben bansu seeya. ³⁴Ba koo maa dīanu yewe tem me sō, me ba raa deri tōmbu kpuro bu ka wa ma gāanu ku ra kpi mi. ³⁵Kpa bu nee, tem mi gāanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mō Edeni. Men wuu si su raa bansu sāa su tē tōmbu yiba ma ba su gbāranu toosi. ³⁶Kpa bwese ni nu ka bee sikerene nu gia ma nena na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yāa gō. ³⁸Wuu si su raa bansu sāa, su koo tōmbu yibu nge yāa gō si ba gōsa yākurun sō, si ba ra ka ne Yerusalemō tō bakarun sō. Saa ye sō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Esekieli u kuku gbebuu wa

kāsiru sō

37 Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wōwa gaan suunu sō. Wōwa ye sō, kukuna nu yiba. ²Ma dam me, mu dera u sīa kuku nin suunu sō. U deema nu dabi wōwa ye sō, ma nu gbere woko woko.

³Ma Yinni Gusunō u nee, tōnun bii, kuku ni, nu koo kpī nu wāaru wa?

Ma u wisa u nee, wuna a yē me, Yinni.

⁴Ma u nūn sōwa u nee, a gari geruo kuku gbebu nin sō a nu sō a nee, nu ne, Yinni Gusunōn gari swaa dakio nu nō. ⁵Na nee, kon nu hunde kpaa wē kpa nu maa se nu n wāa. ⁶Kon nu sīi kpaanu wē kpa n de nu wasi kpaa. Kon nu hunde kpaa wē kpa nu se nu n wāa. Saa yera ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

⁷Ma Esekieli u gari yi gerua nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa. Sanam me u gari yi mō, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸Yera u wa nu sīinu kua ma nu wasi kpaa, adama nu ñ gina hunde mō. ⁹Yinni Gusunō u maa nee, tōnun bii, a gari geruo a hunde sō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, hunde yu na saa handunian goonu nnen di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wāa.

¹⁰Ma u gari gerua nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa. Ma hunde ya na ni sō, nu wāaru wa ma nu seewa nu yōra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹Yinni Gusunō u maa nee, tōnun bii, kuku ni, nu sāawa Isireliba. Wee ba mō, ben kukunu nu gbera. Ben yīyōbu bu doona ma ba kōra. ¹²Yen sō tē, a bu sōwa a nee, wee kon be, nen tōmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temō. ¹³Nà n bu kua me, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ¹⁴Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sina ben temō. Saa ye sōra ba koo gia ma ne, Yinni Gusunō na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵Yinni Gusunō u maa nee, ¹⁶wune tōnun bii, a dāa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten wollo.

Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wǎllǎ. ¹⁷Kpa a dāa kukunu yiru ye sweena nu ko nge dāa kuku teeru wunen nōma sǎ. ¹⁸Sanam me tamba koo nun bikia bu nē, a ñ kaa sun dāa yen tubusianu sǎ? ¹⁹Saa ye sǎra kaa bu wisi a nē, ameniwa nē, Yinni Gusunǎ na gerua. Na nē, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu sweena ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nōma. ²⁰Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunen nōma ba n waam. ²¹A maa bu sǎwǎ a nē, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarinē bwesenu sǎ, kpa n de bu wurama ben tem. ²²Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunǎ kpa ba n sunǎ turo m. Ba ñ ko n maa sǎa bwesenu yiru. Ba ñ ko n maa sinambu yiru m. ²³Ba ñ maa tii disi dokemǎ ben būu sāanun sǎ ka ben toranun sǎ. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu deerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tǎmbu kpa na n maa sǎa ben Yinni. ²⁴Dafidi nen sǎm kowon bibun bweseru sǎra ba koo sunǎ wa. Kparo turowa ba ko n m. Ba koo nen woodaba mem nǎwǎ kpa bu ka ye sǎmburu ko. ²⁵Ba koo wure ba n wāa tem me sǎ me na nen sǎm kowo Yakǎbu wē. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibǎ ka baadomma. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadomma. ²⁶Kon ka bu arukawani bǎri yendugia bǎke ye ya ko n wāa sere ka baadomma. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sǎa yeru gira ben suunu sǎ sere ka baadomma. ²⁷Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sǎ. Ba ko n sāawa nen tǎmbu kpa na n sǎa ben Yinni. ²⁸Nen sǎa yeru tǎ n wāa ben suunu sǎ sere ka baadomma, saa ye sǎra bwesenu nu koo gia ma nena na sǎa Yinni Gusunǎ wi u Isireliba gǎsa nenem.

Gari yi ba gerua Gǎgun sǎ

38 Yinni Gusunǎ u nē, ²tǎnun bii, a mēerio Gǎgun bera gia Magǎgun temǎ wi, wi u sǎa Meseke ka Tubalin kparo kpa a nǎn gerusi a nē, ³wee ye nē, Yinni Gusunǎ na gerum. Na nē, kon Gǎgu wǎrima wi u sǎa Meseke ka Tubalin kparo. ⁴Kon nǎn gǎsiamǎ kpa n kǎkǎnu doke win baa saburo, kpa n nǎn gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasǎbu, kpa win tǎn dabi te, ta n tabu yǎnu sebua ta n tere bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiam. ⁵Peesiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba terenu ka sii furǎ kǎkǎnu doke, be kpurowa ba koo ka nǎn da. ⁶Gomeen tabu kowobu ka Beti Togaamagii be ba wāa sǎa yēsan nǎm geun sǎ sǎ gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tǎmbu, be kpurowa ba koo nǎn swii. ⁷U gesi win sǎru koowo wi ka tǎn be ba koo nǎn swii kpa u n sǎru kpeere. Wiya u koo bu kpaa. ⁸Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wǎri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinewa tem tukumǎ ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wāa. Ba wurama ba menna Isireliban guunǎ ni ba raa deri n tē. Ma ba sina mi ka bǎri yendu. ⁹Adama wi ka win tǎn be ba nǎn swii ba koo tem me wukiriwa nge woo bǎkǎ ñ kun me nge guru wiru. ¹⁰Ne, Yinni Gusunǎ na nē, saa ye, yǎ n tunuma, bwisiku kǎsunu koo nǎn deema kpa u kǎsa himba ko. ¹¹U koo gǎru doke u nē, u koo tem gam tǎmbu wǎri be ba wāa bǎri yendu sǎ, bèn wusu su ñ gbǎranu ka gamboba m. ¹²U koo da u tǎmbu wǎri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yǎnu gura. Tǎn be, ba wuramawa saa tǎn tukobun suunu sǎn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wāa handunian suunu sǎ. ¹³Saban tǎmbu ka Dedanigibu ka Taa-sisin tenkuba ka sere be ba wāa turuku

mi, ba koo nùn bikia bu n̄e, mban s̄na u t̄n dabi teni menna. U k̄iwa u t̄mbu w̄ri u ben ȳanu gura? U k̄iwa u t̄mbun sii geesu ka ben wura gura? U k̄iwa u ben yaa sabenu ñ kun me ben dukia baka gura?

¹⁴ Wune t̄nun bii, a Ḡgu s̄w̄a a n̄e, ameniwa ne Yinni Gusun̄ na gerum̄. Na n̄e, d̄ma te nen t̄mbu Isireliba ba koo sina b̄ri yendu s̄w̄, u ko n̄ ȳ. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa win w̄a yerun di s̄w̄ ȳsan n̄m geu wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n̄ ȳw̄a dumin w̄ll̄. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen t̄mbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri n̄ge me guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem w̄ri kpa n̄ bwese ni nu tie s̄w̄si saa wi, Ḡgun min di ma nena na s̄a d̄ero.

¹⁷ Ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄ na gerua. Na n̄e, Ḡgu wi, u s̄awa win gari na dera nen s̄m̄bu ba gerua gas̄n di Isirelī. Na n̄e, kon de u nen t̄mbu w̄ri. ¹⁸ T̄w̄ t̄e s̄w̄ Ḡgu u koo Isireliban tem w̄ri, n̄e Yinni Gusun̄ kon w̄ru wura ka m̄ru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka m̄ru baka. Na n̄e, t̄w̄ te, tem mu koo ȳiri too too Isirelī. ²⁰ Sw̄e ka gun̄su koo diiri berum s̄ nen wuswaa ka sere gbeeku ȳe ka ȳe yi yi ra kabiri ka t̄mbu kpuro. Guunu nu koo w̄ruku kpa kpenu nu kankira kpa gb̄ranu kpuro nu w̄ruku. ²¹ Kon de tabu bu nùn w̄ri nen guunu kpuron w̄ll̄. Baawure u koo win winsim tabu w̄riwa. ²² Kon Ḡgu wi siri n nùn bararu kp̄e kpa n̄ de bu nùn go bu yem yari. Kon de guru baka yu n̄e ka kpenu kpa d̄w̄ ka s̄w̄ bisu yu wi ka win tabu kowobu w̄ri ka sere t̄n dabi te ta w̄a ka wi. ²³ N̄ge meya kon ka bwese dabinu s̄w̄si ma na kp̄a na maa s̄a d̄ero kpa nu gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄.

Ba Ḡgu kamia

39 Wune t̄nun bii, a Ḡgu gerusio a n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄ na gerua. Na n̄e, n̄e wee na Ḡgu seesi wi, wi u s̄a Meseki ka Tubalin kparo. ² Kon nùn yara win tem di me mu w̄a s̄w̄ ȳsan n̄m geun s̄w̄ s̄w̄w̄. Kpa n̄ de u Isireliba w̄ri. ³ Adama kon win tendu w̄ra win n̄m d̄warun di kpa n̄ win s̄enu mw̄eri win n̄m geun di. ⁴ U koo w̄ruma Isireliban guunu w̄ll̄ wi, ka win tabu kowobu ka t̄n be ba nùn sw̄ima. Kpa gun̄su ka gbeeku ȳe yi ben yaa di. ⁵ U koo w̄rumawa tem̄ n̄ge me n̄e, Yinni Gusun̄ na gerua. ⁶ Kon Maḡgu ye d̄w̄ doke ka sere be ba w̄a tem burer̄ b̄ri yendu s̄w̄. Saa ye s̄w̄, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄. ⁷ Kon de bu nen ȳsi d̄eraru gia Isireliban suunu s̄w̄. Na ñ derim̄ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na s̄a Gusun̄ Isireliban Yinni D̄ero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooram̄ ya wee. Ya koo koorawa t̄w̄ te nen tii na yi. N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua. ⁹ Yen t̄w̄ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibereban tere bakanu ka piiminu mw̄eri ka ben tema ka s̄enu ka ben yaasi ka ben b̄ri kpa bu ka ye kpuro d̄w̄ s̄re w̄w̄ n̄w̄ba yiru. ¹⁰ Ba ñ maa d̄a kaso d̄w̄ yakas̄. Meya ba ñ maa d̄a buram̄ d̄a s̄w̄w̄ bu ka doo ko. Domi tabu ȳa niya ba koo ka d̄w̄ s̄re. Ba koo ben yibereba mw̄eri be, be ba raa bu mw̄era. Ba koo t̄mbun ȳanu gura be ba raa ben ȳanu gura. N̄e Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

¹¹ Yen t̄w̄ te, Isirelī kon Ḡgu siku yeru w̄ nim w̄ku b̄ruguun s̄w̄ yari yeru gia, mi t̄mba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Ḡgu ka win t̄n dabi te sike, kpa bu yam mi soku Ḡgun t̄n dabinun w̄wa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem d̄erasia. Ba koo ye kowa suru n̄w̄ba

yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tɔɔ te, ba koo man beere wē, kpa bu mɔm. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁴ Suru nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Meya ba koo ka tem me kpuro deerasia. ¹⁵ Tɔn be ba bɔsu tem me sɔɔ, bɑ n tɔn kukunu wa, kpa bu yiruru ko mi. Be ba siku ten sɔmburu mɔ bɑ n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten wɔwa mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu yisuru kē Hamɔna. Yisi ten tubusiana dabiru. Nge meya ba koo ka tem me deerasia.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nee, tɔnun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gbeeku yee kpuro sɔɔwɔ a nee, yi mennama baama kpuron di nen yaku te kon kon sɔ. Kon yaku bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ. ¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba sɑa nge Basanin yɑa kinenu ka yɑa kpemminu ka bonu ka kete kine ni nu gum mɔ. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam nen yaku te kon yi kua min sɔ. ²⁰ Ne, Yinni Gusunɔ na nee, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yerɔ.

²¹ Kon bwesenu nen yiiko sɔɔsi kpa nu wa nge me na bu siri ka seeyasia bi na bu kua. ²² Saa yen dɔma ten di sere ka baadommaɔ, nen tɔmbu Isireliba ba koo gia ma nena na sɑa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwɛera ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yibereba nɔmu sɔndia ba bu go tabu sɔɔ. ²⁴ Na bu seeyasia nge me ben toranu nu ne ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua. ²⁵ Adama tē ne,

Yinni Gusunɔ na nee, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔɔ, kon nisinu se nen yisi deera ten sɔ. ²⁶ Sanam me ba koo sina ba n wɑa bɔri yendu sɔɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ Tɔmbu ba koo man beere wē nɑ n Isireliba wunama ben yibereban suunu sɔɔn di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma nena na sɑa Gusunɔ ben Yinni, ne wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sɔɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na n derimɔ u sina tem tukumɔ. ²⁹ Na n maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde wē. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN SAA YEE KPAARU WA KASIRU Sɔɔ

Esekieli u kasiru wa

40 Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda nɔɔbusen suru gbiikoon sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nenua. N deema ye ba Yerusalemu wɔri ba kɔsuka yen wɔɔ wɔkura nnese sɔɔra mi. Ma u nɔn kpara u ka da Isireliban temɔ ² kāsiru sɔɔ. U nɔn sua u yi guuru wɔllɔ te ta gunu too. Ten sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia, u dia wa ya sɑa nge wuu. ³ Ma u ka nɔn da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii ganduu weene u wēe damgii ka deka neni ye ba ra ka yiire. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ. ⁴ Durɔ wi, u nee, tɔnun bii, a meerio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka meeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔɔkisu

⁵ Wee ye u wa. U gbāraru wa ta sɑa yee te sikerene. U deka wa durɔ win

nɔma sɔɔ. Yen dɛɛbu bu ka gɔm soonu nɔɔba tia nɛ. Adama yen gɔm soo ten baatere ta dɛɛbu sosiwa ka nɔm wii teeru. Yen yasum maa kua deka tia. Yen gunum maa kua deka tia. ⁶Ma u da kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia ma u yɔɔwa gen yɔɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yīira. Ma mu kua deka tia. Aderɔ ga wāa dii ten suunu sɔɔ ma kɔsu yenu wāa gen yēsi yēsikaɔ. ⁷Kɔsu yee nin baateren dɛɛbu ka ten yasum mu newa. Ye kpuro ya sāawa deka tia. Batuma ye ya nu karane ya sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Gambo ye ya wāa dii sɔɔn kɔnnɔwɔ a sere sāa yerun tii du, yen yasum mu sāawa deka tia. ⁸⁻⁹Ma durɔ wi, u dii sɔɔ ge yīira. Gen ganan gunum mu sāawa deka nɔɔba ita. Ma gen gani tɔɔkii yi maa sāa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔɔwɔ. Diru gara wāa sāa yee ten bɔkuɔ. ¹⁰Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu wāa sɔɔ yari yeru gia nu newa. Dia ita itawa ya wāa aderɔ gen beri berikaɔ. Batuma ye ya bu karane ya maa newa. ¹¹Durɔ wi, u maa kɔnnɔ gen yasum yīira ma ya kua gɔm soonu wɔkuru. Ma gen dɛɛbu bu kua gɔm soonu wɔkura ita. ¹²Kɔsu yee nin baateren wuswaɔ ba batuma gaa wāa gɔm soo teeru. Kɔsu yee ten baateren goonu nu sāawa gɔm soonu nɔɔba tia tia. ¹³Durɔ wi, u yīira saa kɔsu yee teerun gana sɔɔn di n ka girari yirusen gana sɔɔ te ta gbiikii te mɛera. Ma n kua gɔm soonu yenda nɔɔbu. ¹⁴U maa dii sɔɔ ge yīira ma ga kua gɔm soonu yendu. Dii ten bera gia, sāa yee ten yaara ya ka kɔnnɔ ge sikerenewa. ¹⁵Batuma ye ya wāa kɔnnɔ gɛn min di ba ra ka du n ka da kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔwɔ, yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁶Ba kɔsu yee nin fenentiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔɔkiiɔ ka maa gani yi yi nu burane sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔɔwɔ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷Yen biru durɔ wi, u ka nūn da sāa yee ten yaara tɔɔkaaɔ mi dia tena ya wāa. N deema ba gāanu tāwa nge simaa ba ka yaara ye sikerena. ¹⁸Simaa ye ba tāwa mi, ya wāawa dia yen bɔkuɔ. Ma ya ka dia yen gani dɛɛbu nɛ. Adama ya ñ yaara sɔɔkaa gunum tura. ¹⁹Ma u batuma yen dɛɛbu yīira saa kɔnnɔ gbiikuun sɔɔn di n ka girari yaara sɔɔkaan ganaɔ ma n kua gɔm soonu wunɔbu (100). U ye yīira sɔɔ yari yeru gia ka sɔɔ yēsan nɔm geu gia. ²⁰Ma u maa yaara tɔɔkaan kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gian dɛɛbu ka yasum yīira. ²¹Kɔnnɔ ge, ga kɔsu yenu nɔɔba tia mɔ, ita ita gen aderɔn yēsi yēsikaɔ. Gen gani yi, ka gen dii sɔɔ ya ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia dɛɛbu ka yasum newa. ²²Yen fenentiba ka dii sɔɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sāawa tia ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru mi. A ka da yen kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia, kaa yɔɔtia yɔɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru. ²³Sɔɔ yēsan nɔm geun kɔnnɔn dee deeru, kɔnnɔ gaga wāa sɔɔwɔ gɛn min di ba ra ka du yaara sɔɔkaaɔ. Kɔnnɔsu yiru yen baa sɔɔ ya sāawa gɔm soonu wunɔbu nge mɛ n sāa sɔɔ yari yeru gia. ²⁴Ma u ka man da sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia mi kɔnnɔ gaga wāa. Ma u gen kɔsu yenu ka gen dii sɔɔ ka gen gani yīira. Ye kpuro ya ka kɔnnɔ siɔnɔgia newa. ²⁵Kɔnnɔ ge, ka gen dia ya fenentiba mɔ ya ka sikereɛ nge fenenti beɔnɔ. Gen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ²⁶Gen yɔɔtia ya mɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru a ka da dii sɔɔ gen mi. Ba dii ten gani sɔɔkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷Yaara sɔɔkaa ya maa kɔnnɔ mɔ sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia. Kɔnnɔsu yiru ye, ya tondinewa ka gɔm soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnnɔ sɔɔkisu

²⁸ Durɔ wi, u ka maa man da yaara sɔɔkaa yen mi, sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔ gian kɔnnɔn di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. ²⁹ Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. Kɔnnɔ ge, ga fenentiba mɔ ba ka sikerene. Gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sɔɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁰ Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔɔa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³¹ Dii sɔɔ gen kɔnnɔ ga mɛerawa yaara tɔɔkaaɔ. Ba gen gani sɔɔkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu mɔwa nɔɔba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara sɔɔkaa yen mi, saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gian di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi nɛwa. ³³ Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye kpuro ya nɛwa ka kɔnnɔ si u raa yīira. Yen biru ga fenentiba mɔ ya ka sikerene. Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁴ Gen dii sɔɔ ga yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa dabusanu mɔ nɔɔba ita.

³⁵ U ka maa man da kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kɔnnɔ ge, ka si u raa yīira mi, su dɛɛbu ka yasum nɛwa. ³⁶ Kɔnnɔ ge, ga maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu burane ka sere dii sɔɔ. Ma ba fenentiba kua ba ka gu sikerena. Gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sɔɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁷ Dii sɔɔ ge, ga yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu.

Gen yɔɔtian naa dabusanu sɔɔawa nɔɔba ita.

³⁸ Kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru garu mɔ te ta mɛera gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yāku sɔɔ mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sɔɔ gen beri berikaɔ tɔɔwɔ, tabulu yiru yiruwa ya wɔa. Tabulu ben wɔllɔwa ba ra yāku sɔɔ mwaararuginu ka toranun yākununu ka yāku ni ba ra ka toranu sɔmen yaa sake. ⁴⁰ Dii sɔɔ gen tɔɔwɔ, tabulu nɛwa ya wɔa. A n dɔɔ kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nɔɔba itawa ba mɔ yɛn wɔllɔ ba ra yāku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kɔnnɔ gen beri berikaɔ. ⁴² Tabulu yen nne sɔɔra ba ra yāku sɔɔ mwaararuginu sɔɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu, yen yasum maa sɔɔa gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yen gunum mu sɔɔa gɔm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku sɔm yānu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nɔɔ bɔki kua nɔm tararun yasum saka. Tabulu yen wɔllɔwa ba ra yāku yaa sɔndi. ⁴⁴ Yen biruwa durɔ wi, u ka man da yaara sɔɔkaaɔ. Ma na dia yiru wa mi. Teera wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta nɔɔ tīi sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔ gian. Teera maa wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔ gian ma ten kɔnnɔ ga maa tīi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴⁵ U man sɔɔwa u nɛɛ, dii tɛn kɔnnɔ ga tīi sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔ gian mi, ta sɔɔawa yāku kowobun diru be ba ra sɔɔa yerun sɔmburu ko. ⁴⁶ Dii tɛn kɔnnɔ ga maa tīi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta sɔɔawa yāku kowobuguru be ba ra yākuru ko yāku yerɔ. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadɔkun bwese kera ya koo kpī yu du sɔɔa yerɔ yu Yinni Gusunɔn sɔɔ.

Yinni Gusunɔn sɔɔa yeru

⁴⁷ Durɔ wi, u sɔɔa yee ten yaara sɔɔkaa kpuro yīira ma u deema yen goonu

kpuro nu newa. Yen dēebu bu s̄a ḡm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum maa s̄a ḡm soonu wunɔbu. Ma ȳaku yera w̄a s̄a yee ten k̄nnɔw̄. ⁴⁸Ma u maa ka man da s̄a yee ten aderɔw̄ min di ba ra ka du. Ma u aderɔ gen gbereba ȳira. Ma yen baayeren b̄orum mu s̄a ḡm soonu nɔbu. K̄nnɔ gen yasum mu s̄awa ḡm soonu w̄kura n̄e. Gen ȳesa baayeren d̄a ya maa s̄a ḡm soonu ita. ⁴⁹Aderɔ gen tiin dēebu bu s̄awa ḡm soonu yendu. Ma gen yasum maa s̄a ḡm soonu w̄kura tia. Ba ra gu duwa ka yɔtia ye ya naa dabusanu w̄kuru m̄. Ma ga gbere m̄ bera ka bera tia tia.

41 Durɔ wi, u ka maa man da s̄a yerun suunu s̄ɔ. Ma u ye kpuro ȳira. Aderɔ gen ganin sinum mu s̄awa ḡm soonu nɔba tia. ²K̄nnɔ gen yasum maa s̄awa ḡm soonu w̄kuru, gen beri berika nɔbu nɔbu. Ma u s̄a yee ten tii ȳira. Ten dēebu s̄awa ḡm soonu weeru. Ma ten yasum maa s̄a ḡm soonu yendu. ³Yen biru u dua dii ten s̄ɔw̄ u ten k̄nnɔn d̄a ȳira, ya kuawa ḡm soonu yiru. Ma k̄nnɔ gen tiin yasum s̄a ḡm soonu nɔba tia. Ma gen ganin yasum beri berikaɔ mu s̄a ḡm soonu nɔba yiru yiru. ⁴Ma u dii s̄ɔ gen tii ȳira, gen dēebu ka gen yasum mu newa. Ya s̄awa ḡm soonu yendu. Ma u man s̄ɔwa u n̄e, ga s̄awa dii te ta d̄ere gem gem.

Dia ye ba ḡri ḡri

⁵S̄a yee te, ta gani yiru m̄, tia s̄ɔw̄, tia maa t̄ɔw̄. Ma durɔ wi, u ten gana s̄ɔkaa ȳira ma yen sinum mu kua ḡm soonu nɔba tia. Ma ba dinu ḡri ḡri gani yiru yen baa s̄ɔ ba ka sikerena. ⁶Dii ni, nu sweenewa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera s̄awa tena. Dii nin gani yi ka t̄ɔkaaginu manine adama yi ñ ka s̄ɔkaaginu manine. ⁷Gidambisa ye, ya

yasum kerane w̄llu gia. Domi yen gana t̄ɔkaa ya sinum kaara. Meyā n s̄a ya ka s̄a yee te sikerena. Yen s̄na w̄llu gia batuma ya kp̄aru bo yen s̄ɔw̄. Saa gidambisa ye ya w̄a temɔn di, t̄nu koo kp̄i u yɔ u da sere ye ya w̄a w̄llɔ u kun kpa ka swaa gaa. ⁸Ma na dia ye kpuron gunum m̄era na deema ye ba ḡri ḡri mi, saa yen kp̄ekp̄ekun di, yen gunum mu s̄awa d̄eka nɔba tia tia. ⁹Dia yen gana t̄ɔkaan sinum mu s̄awa ḡm soonu nɔbu. Dia ye ba ḡri ḡri s̄a yee ten ȳsi ȳsikaɔ, ¹⁰ka ȳaku kowobun dian baa s̄ɔ, ba batuma deri ȳn yasum mu s̄a ḡm soonu yendu. ¹¹Dia ye ba ḡri ḡri mi, ya n̄ɔ t̄iwa batuma ye ba derin bera gia. K̄nnɔsu yiruwa ya w̄a mi. Teu s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia, teu maa s̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu s̄awa ḡm soonu nɔbu. ¹²S̄a yee ten s̄ɔ duu yeru gia, diru gara w̄a ta batuma ye ba deri mi n̄ɔ t̄i. Dii ten dēebu bu s̄awa ḡm soonu wene ka w̄kuru. Ma ten yasum mu s̄a ḡm soonu wata ka w̄kuru. Ten ganin sinum maa s̄a ḡm soonu nɔbu. ¹³Durɔ wi, u s̄a yee te ȳira ma ten dēebu kua ḡm soonu wunɔbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana s̄ɔ duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua ḡm soonu wunɔbu. ¹⁴S̄ɔ yari yeru gia, s̄a yee ten dēebu ka batuma ye ba deri min yasum mu s̄awa ḡm soonu wunɔbu. ¹⁵Ma u maa dii te ta w̄a s̄a yerun biru ȳira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua ḡm soonu wunɔbu.

S̄a yee ten s̄ɔw̄

S̄a yee ten duu yeru ka dii d̄eraru ka dii te ta d̄ere gem gem mi, ¹⁶ba ye kpuron gani ka fenentiban kadiriba d̄a besi maniwa. Meyā ba maa kua gidambisa yeba s̄ɔ. ¹⁷S̄a yee ten t̄ɔw̄ ka ten s̄ɔw̄ saa ten k̄nnɔn di sere ka dii te ta d̄ere gem gem mi, ba ye

kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ka wɔllun kɔsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wɔllun kɔsobun weenasii be, ba yɔwenewa. ¹⁹Wɔllun kɔsobun weenasii ben baawure u wuswaa mɔwa yiru. Wuswɛe yin tia ya ka tɔnugia weene ya kpakpa wuru sin weenasii teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunɔgia weene ma ya maa kpakpa wuru sin weenasii teu wuswaa kisi. Nge meya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰Ba wɔllun kɔsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganiɔ ka ten kɔnnɔsun wɔllɔ. ²¹Sāa yee ten kɔnnɔn kadirin dānu nu nɛwa.

Dii te ta deere gem gem wuswaaɔ, gāanu wāa mi. ²²Nu sāare nge yāku yeru te ba kua ka dāa. Ten gunum mu sāa gɔm soonu ita. Ten dɛɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu nɔɔ bɔka kuawa ka dāa. Yera durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunɔn wuswaaɔ yera mi.

²³Dii deeraru ka dii te ta deere gem gem nu mɔwa kɔnnɔsu yiru. ²⁴Gambo sikane yiruwaa kɔnnɔ si, su mɔ. Ye kpuro ya ra n keniarewa. ²⁵Ba gambo yen wɔllɔ wɔllun kɔsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge mɛ ba kua gani yi sɔɔ. Ma ba kɔbɛ kua ten tɔɔwɔ dii deera ten kɔnnɔwɔ. ²⁶Dii ten yɛsi yɛsikaa ka sere dii ni ba gɔri gɔri mi ka maa yen kɔbɛɔ, ba yen fɛnɛntiba kɔkɔrɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

Dinu ganu sāa yee ten bɔkuɔ

42 Durɔ wi, u ka man da sāa yee ten yaara tɔɔkaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, sere dia ye ya wāa batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruɔn deedeeru. ²Dia yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu sāa gɔm soonu weeraakuru.

³Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nɔɔ kisi. Batuma yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ya ka sāa yee te sikerɛnɛ. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tɔɔkaa ye ba simaa doke nɔɔ kisi. Ya gidambisa ita mɔ. Ma ba ye kɔbɛ kua kua. ⁴Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu wɔkurun saka. Ma ba swaa wāa ye sɔɔ gɔm soo teeru. Dia yen kɔnnɔsu su nɔɔ tiiwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁵Dia ye ya wāa wɔllɔ ya piiminu bo ya kere ye ya wāa temɔ ka ye ya wāa suunu sɔɔ. Domi kɔbɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶Adama yen kɔbɛ ya n gbereba mɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen sɔna dia ye ya wāa wɔllɔ ya n suunukinu ka temkinu kpāaru tura. ⁷Dia yen gana ye ya yaara tɔɔkaa mɛera, yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru. ⁸Domi dia yen tiin dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yenda nɔɔbu. Adama sāa yee ten bera gia, yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100). ⁹Ba n wee saa yaara tɔɔkaan di, kɔnnɔ gaga wāa dia yen temɔ sɔɔ yari yeru gia gɛn min di ba ra ka du. ¹⁰Kɔnnɔ ge, ga wāa mi yaara tɔɔkaan gana ya torua.

Dia maa wāa yaara tɔɔkaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruɔn deedeeru. ¹¹Dia yen wuswaaɔ, swaa wāa. Dia ye, ya ka ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia weene. Yen dɛɛbu ka yen yasum ka nge mɛ ba ye banisina ka yen kɔnnɔsu ye kpuro ya sāawa tia. ¹²Nge meya dia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔsu su sāa. Kɔnnɔ gaga wāa swaa yen duu yerɔ, yaara tɔɔkaan ganaaɔ sɔɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³Durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, dia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ka ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ya wāawa Yinni Gusunɔn sɔ. Miya yāku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ba ko n da yāku dīa ni di. Dia ye, ya deerewa.

Miya ba koo maa kēnu yi ka yāku yaa ye ba ka toranun yāku kua ka ni ba ka toranu sōnwa. ¹⁴Yāku kowobu bà n dua mi, ba ñ yariɔ tɔwɔ ka ben yānu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yāa ni, nu sāawa sāa yānu. Ben tiin yāna ba ko n da doke bu ka da sāa yerun yaaraɔ mi tɔn be ba tie ba yō.

Gani tɔkiin dēebu

¹⁵Sanam me durɔ wi, u dii ten sɔwɔ yīira u kpa, yera u dera na yara ka sɔwɔ yari yeru gian kɔnnɔ. Ma u batuma ye ya ka sāa yee te sikerene yīirubu wɔri. ¹⁶Yera u sɔwɔ yari yeru gian bera yīira ka win deka ma ya kua deka yen nēera wunɔbu (500). ¹⁷Ma u maa sɔwɔ yēsān nɔm geu gia yīira. Ma ya maa kua deka yen nēera wunɔbu. ¹⁸U maa sɔwɔ yēsān nɔm dwaru gia yīira ma ya kua deka yen nēera wunɔbu. ¹⁹U maa yīira sɔwɔ duu yeru gia ma mi gian tii maa kua deka nēera wunɔbu. ²⁰Nge meya u gana yen goonu nne kpuro yīira u ka sikerena. Yen dēebu ka yen yasum mu newa. Yen baayere deka nēera wunɔbu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔ.

Gusunɔ

u wurama win sāa yerɔ

43 Durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔ ge ga wāa sɔwɔ yari yeru gia. ²Yera Gusunɔ Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sɔwɔ yari yeru gian di. Ma win nɔwɔ ga nɔwramɔ nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam me Gusunɔ u kī u Yerusalemu kam koosiagiru weenewa. Meya ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daarun bɔkuɔginu weene. Ma u yiira u wuswaa tem girari. ⁴Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya dua sāa yee te sɔwɔ saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔwɔ yari yeru gian di. ⁵Yera Hunde nùn sua saa sāa yee

ten yaaran di ya ka nùn da sɔwɔ. Saa ye sɔwɔra Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yibumɔ. ⁶Yera u nua goo u ka nùn gari mɔ saa dii ten min di. Ma durɔ wi u ka nùn wāa mi, u yō win bɔkuɔ. ⁷Ma u nùn sɔwɔwa u nēe, tɔnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sɔndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaɔ. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yīsi dēera te sankumɔ ba n būnu gasirimɔ ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wollo mi ba ra yākuru ko. ⁸Domī ben sinam be, ba ben sina kpaarun kɔnnɔsu bakunasia nen sāa yerun kɔnnɔsun bɔkuɔ. Gana tia tɔna ya nu karane. Meya ba maa nen yīsi dēera te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen sōna na bu wɔri ka nen mɔru baka. ⁹Tē ben būu gasiribu bu koo nɔru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sɔwɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰Wunē tɔnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sɔwɔsio kpa bu sekuru wa ben toranun sɔ, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mēeri. ¹¹Sekuru tã n bu mwa yèn sɔ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sɔwɔsio nge me ba koo tu banisina, ten dēebu ka ten yasum ka ten kɔnnɔsu ka ten ganam buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nɔni biru. Ba koo wooda ye kpuro swiwa ten bana sɔwɔ. Yeni ya ko n sāawa ten banam wooda. ¹²Guuru wollo batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa dēera. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yāku

¹³Durɔ wi, u yāku yeru yīira ka yīiru-tia ye ya ka gɔm soo teeru ka nɔm wīi teeru ne. Wɔru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yīirutia tia. Ma yen nɔwɔ bɔkan biruɔ, ya sāa gɔm soorun bɔnu. ¹⁴Saa wɔru gen tem di n ka girari sāa yee ten temɔ ya kua yīirutii yiru.

Ma yen yasum mu maa sāa yīrutia tia. Saa yāku yee ten bōka piibun di n ka girari ten bōka bakaw, ya sāawa yīrutii nne. Ma yen yasum maa sāa yīrutia tia. ¹⁵Yāku yee ten wōllō mi ba ra dōw sōre, ten gunum mu sāawa yīrutii nne, ma ba kāanu nne kua ba gira tia ten goonun yinna yenc. ¹⁶Yāku yee ten goonu nne kpuro nu nēwa. Nu sāawa yīrutii wōkura yiru yiru. ¹⁷Ten bōka yirusen goonu nne kpuro nu nēwa. Ni kpuro nu mōwa yīrutii wōkura nne nne. Ma ba woru kua ye sōw ba ka ye sikerena yīrutia tian yasum saka. Bōka yen nōw bōka ya sāawa gōm soorun bōnu. Ma yen yōwtii yi mēera sōw yari yeru gia.

¹⁸Durō wi, u maa nūn sōwōwa u nēē, tōnun bii, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, dōma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dōw mwaaruginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swii wee. ¹⁹Lefiba sōw, Sadōkun bweseru sōwra kaa yāku kowobu wuna ba n da nūn yākuru kue kpa a bu naa kine kpendu wē torarun yākurun sō. ²⁰Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten kāanu nne ye sōw ka ten goonu nne ye sōw ka sere maa yen bōka yiruse ye sōw a ka sikerena. Nge meya kaa ka yāku yee te disi wōka kpa a tu sārasia. ²¹Kpa a naa kine ten yaa sua a doke dōw sōw batuma gaa sōw ye ba sōwru kua tōwō. ²²Tōru yiruse sōw, kaa ka boo kineru nawa te ta n alevu gaa mō kpa a ka tu yākuru ko torarun sō. Nge meya kaa ka sāa yee te sārasia nge me a raa kua ka naa kine te. ²³À n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yāa kineru sua ni nu kun alevu gaa mō. ²⁴Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunōn mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bōru yēkawa kpa bu ka nūn ye yāku dōw mwaaruginu kua. ²⁵Sōw nōwba yirun baa sōw tōw baatere, kaa n da boo kineru ka naa kineru ka yāa kineru gowa a ka torarun yākuru

ko. ²⁶Nge meya sōw nōwba yiru yen baa sōw ba koo ka yāku yee te sārasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunōn sō. ²⁷Sōw nōwba yiru yen biru, sōw nōwba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tōmbu yāku dōw mwaaruginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunōn mi. Kpa u ka beē nōnu geu mēeri. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Sāa yerun kōnnō

ge ga wāa sōw yari yeru gia

44 Durō wi, u maa ka Esekieli da tōwōwō kōnnō ge ga wāa sōw yari yeru gia. N deema kōnnō ge, ga kenuawa. ²Yera Yinni Gusunō u nūn sōwōwa u nēē, kōnnō ge, ga ko n kenuawa ba n gu keniamō. Goo kun maa sarō mi, domi nē, Gusunō Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sō, ga ko n kenuawa. ³Adama been kparo u koo kpī u sina mi, u ka di nē Yinni Gusunōn wuswaa. Wiya u koo maa kpī u du kōnnō gen aderōn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n duō

Yinni Gusunōn sāa yerō

⁴Ma durō wi, u ka Esekieli da kōnnōwō ge ga wāa sōw yēsān nōm geu gia sāa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mēera yera u wa wee Yinni Gusunōn yikon girima ya win sāa yee te yiba. Ma u yīira u wiru ten girari. ⁵Yera Yinni Gusunō u nēē, tōnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mēeri sāa sāa ka wunen tiin nōni kpa a swaa daki a nō ye kon nun sōw sāa yee ten woodaban sō. A yen dubu ka yen yari-bun wooda nōni dokeo.

⁶A Isireliba sōwōwō be, be ba sāa mem nōw sariba a nēē, ben daa kōsa ye, ya den man nua. ⁷Wee ba dera tōn tuko bango sariba be ba n man sāamō ba dua nen sāa yerō ba tu disi doke. Sanam mē be, Isireliba ba man yākuru kuamme ka pēē

ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nen arukawani mem nɔwɛ ben daa kɔsan sɔ̄. ⁸Ben tii ba ñ nen sãa yerun sɔm-buru nɔni doke. Adama sɔba ba tu nɔmu sɔndia. ⁹Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, tɛ, sɔ̄ goo ù n wãa ben suunu sɔ̄, ma u ñ man sãamɔ, ma u ñ maa bango kue, u ñ duɔ nen sãa yeru mi.

Wooda Lefiban sɔ̄

¹⁰Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u maa neɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mɛ Isireliba ba man deri ma ba da ba bũnu swii, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹Ba ko n sãawa nen sãa yerun sɔm kowobu. Bera ba ko n da n sãa yee ten kɔnnɔsu mara. Kpa ba n ten sɔma mɔ. Beya ba ko n da Isireliban yãku dɔ̄ mwaarugirun yaa sake kpa ba n wãa ne Yinni Gusunɔn sɔ̄. ¹²Wee tɛ, ba sãa Isireliban yãku kowobu bũnun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sɔ̄, kon nɔma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³Na ñ maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba yãkuru kua. Ba ñ maa duɔ nen sãa yerun dii dɛerarɔ ka dii te ta dɛere gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kɔsan are mwa. ¹⁴Sãa yerun nenubun sɔma kon bu wɛ bu ko.

Wooda

yãku kowo tɔnwerobun sɔ̄

¹⁵Adama yãku kowobu Lefiba Sadɔkun bweseru sɔ̄, be ba sɔmburu kua nen sãa yerɔ sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yãkuru ko ka pɛɛ ka yaa gum ka yaa yem. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶Beya ba ko n da du nen sãa yerɔ kpa bu susi nen tabuluɔ bu man sã. Kpa bu nen sãa yee ten sɔmburu nɔni doke. ¹⁷Bà n duɔ sãa yee ten yaara sɔ̄kaaɔ, kon de ba n sãa yãnu dokewa ni ba kua ka wɛɛ damgii. Bà n sɔmburu mɔ sãa yee ten yaara

mi ka sere ten tiin sɔ̄wɔ ba ñ yãnu dokemɔ ni ba kua ka yãa sansu. ¹⁸Ba ko n dawani bɔkuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sãa ye ba wesa ka wɛɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka sɛke bu ku ka wenyam sɔ̄. ¹⁹Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba menne, ba koo gina ben yãku yãa ni potiriwa bu yi sãa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban sɔ̄ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰Yãku kowobu ba ñ wii pɔ̄ru potamɔ. Ba ñ maa derimɔ ben seri yi denya. ²¹Yãku kowo goo u ku raa tam nɔ u sere da nen sãa yerun yaara sɔ̄kaaɔ. ²²Ben goo u ku raa maa gɔmini ñ kun me kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba sɔ̄ra u koo wɔndia wi u kun durɔ yɛ sua. Adama u koo kpɛ u yãku kowo goon gɔmini sua.

²³Ba koo nen tɔmbu sɔ̄siwa ye ya sãa ne Gusunɔgia ka ye ya ñ sãa negia. Yeya, ye ya dɛere ka ye ya ñ dɛere. ²⁴Bera ba koo nen tɔmbu siria nge me nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mem nɔwɔa ka nen tɔ̄ baka ni na bu wɛ, kpa bu nen tɔ̄ wɛrarugiru beɛre wɛ.

²⁵Yãku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpɛ u win tiin tundon goru baba ka win merogiru ka win bibuginu ka win mɔ̄giru ka win wɔ̄ngiru ka win sesu wi u kun durɔ yɛgiru. ²⁶Ù n tii dɛerasia goo ten sɔ̄, sɔ̄ nɔ̄ba yiruwa u koo ko u sere win sɔmburu tore. ²⁷Dɔma te u koo du dii te ta dɛere mi, u koo gina win tiin toranun yãkuru ko. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁸Wee ye ya ko n sãa ben tubi. Nena ba koo sɔmburu kua. Ba ñ bu tem gam wɛemɔ ba n mɔ Isireliɔ. Nena ko na n sãa nge ben tem kɔsire. ²⁹Ye ba ka torarun yãkunu ka yãku ni ba ra ka toranu sɔme kua ka kɛɛ ni ba ka naamɔ ka sere ye ba yi ne, Yinni

Gusunɔn sɔ, ye kpuro ya ko n s̄awa ben d̄ianu. ³⁰D̄ia gbiikii ni ba koo ka ne, Yinni Gusunɔ naawa, nu koo kowa ȳaku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben d̄ia bimin som gem ȳaku kowobu w̄ewa kpa n bu domaru kua. ³¹Adama ȳaku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun me gunɔ goru dimɔ ñ kun me ye ḡānu kasuka nu go.

Tem me ba koo wuna nenem

45 Yinni Gusunɔ u maa nee, sanam me ba koo Isireliban bwese keru yi tem bonu kua, ba koo tem gam wunawa mu n s̄aa k̄eru te ba Yinni Gusunɔ w̄e. Tem men d̄ēebu ko n s̄awa ḡom soonu n̄rɔbun suba yenda n̄ɔbu (25.000). Men yasum maa ḡom soonu n̄rɔbun suba w̄okuru (10.000). Me kpuro mu ko n s̄awa me ba wuna ba yi Yinni Gusunɔn s̄o. ²Tem me s̄ɔra ba koo batuma wuna s̄aa yerun s̄o. Yen d̄ēebu ka yen yasum mu ko n newa mu n s̄aa d̄eka neera wunɔm wunɔm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sik-erena ya n s̄aa ḡom soonu weeraakuru. ³Ba koo maa batuma gaa wuna gbi-ikaa ye s̄ɔ mi ba koo Yinni Gusunɔn s̄aa yeru sw̄i. Ya ko n s̄awa nenem Yinni Gusunɔn s̄o tem me s̄ɔ. ⁴Yera ya ko n s̄aa ȳaku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunɔ s̄omburu kue s̄aa yerɔ. Miya ben dia ko n w̄aa ka Yinni Gusunɔn s̄aa yeru. ⁵Batuma mi Lefiba ba ko n w̄aa yen d̄ēebu ko n s̄awa ḡom soonu n̄rɔbun suba yenda n̄ɔbu (25.000). Yen yasum maa ḡom soonu n̄rɔbun suba w̄okuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶Yinni Gusunɔn batuma yen deederu, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen d̄ēebu bu ko n s̄awa ḡom soonu n̄rɔbun suba yenda n̄ɔbu (25.000) kpa yen yasum mu n s̄aa ḡom soonu n̄rɔbun suba n̄ɔbu (5.000). ⁷Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon

s̄o. Ya ko n w̄awa Isirelibagian n̄ɔwɔ ka sere maa Yinni Gusunɔgian n̄ɔwɔ. Batuma ye, ya koo dawa saa s̄ɔ duu yerun di n ka girari nim w̄okuɔ, saa maa s̄ɔ yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu ȳra. Yen d̄ēebu bu ko n ka Isireliban bwese kera tian tem newa. ⁸Nge meya kparobu ba ko n ben tem mɔ Isireliɔ. Ba ñ maa nen t̄ambu dam d̄remɔ bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka t̄ambugia

⁹Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, bee Isireliban sina bibu ya den tura. I de w̄oraru ka dam d̄orebu bu kpe. I gem ka wooda sw̄iyo kpa i ku maa nen t̄ambu w̄orari ye ba mɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁰I de been kiloba ka been ȳiirutinu nu n s̄aa dee dee. ¹¹Sakaku ge ba ra ka d̄ia bimi ȳire ba m̄o efa ka ge ba ra ka ḡaa yarum ȳire ba m̄o bati, i de ni kpuro nu n ne. Kpa ye kpuro ya n s̄aa sakaku ge ba m̄o homerin bonu w̄okurun tia. ¹²Sii geesun gobi sikili tia ya n maa s̄aa gobi yi ba m̄o gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa s̄aa minu tia.

¹³Wee k̄ee ni i ko i n da w̄e. Ì n been alikama ka d̄ia bima ye ba m̄o ɔɔsu ḡa, i ko efan bonu n̄ɔba tian sube teeru suawa homeri tia s̄ɔ. ¹⁴Ì n maa gum w̄emɔ, i ko i mu ȳirewa ka sakaku ge ba m̄o bati. Bati w̄okuru ta s̄awa homeri tia. Homeri ka k̄ori ya s̄awa tia. Batin bonu w̄okurun tia i ko i wuna. ¹⁵Isireliɔ, ȳaa ḡɔ s̄ɔ, ȳānu goobu (200) n̄n w̄aa, ȳaa teera i ko i w̄e k̄erun s̄o ñ kun me ȳaku d̄ɔ mwaararugirun s̄o ñ kun me siarabun ȳakurun s̄o. Nge meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka bee been toranu suuru kua. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo k̄ee te w̄e. ¹⁷Domi wiya u ko n da ȳaku nin wunanɔsu ko Isireliban s̄o suru kpao baawure s̄ɔ ka t̄ɔ w̄eraruqiru

sɔɔ, tɔɔ bakaru baatere sɔɔ gesi. Yāku ni ba ko n da ko mi, niya yāku dɔɔ mwaaruginu ka kēnu ka yāku ni ba ra ko ka gberun dīanu ka torarun yākunu ka sere siarabun yākunu.

Yāku yerun deerasiabu

¹⁸ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, suru gbiikoon tɔɔ gbiikuru, ba koo naa kineru sua te ta ñ alebu gaa mɔ. Kpa bu ka sāa yee te disi wɔka. ¹⁹ Yāku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yēka sāa yee ten kɔnnɔn kadiriba sɔɔ ka sere yāku yerun goonu nnɛn nɔɔ bɔkan wɔllɔ ka sere dii yaara ye ya wāa sɔɔwɔn kɔnnɔwɔ kadiriba sɔɔ. ²⁰ Suru win sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ba koo maa yākuru ko be ba tora ba ñ ka baarun sɔ. Nge meya ba koo ka sāa yee te sārasia.

²¹ Suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnese sɔɔra ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Ba koo tɔɔ te diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Pɛɛ ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tɔɔ ni sɔɔ. ²² Yen dɔma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tɔmbuginun sɔ. ²³ Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tɔɔ baatere kete kinenu nɔɔba yiru ka yāa kinenu nɔɔba yiruwu u koo go u ka yāku dɔɔ mwaaruginu ko. Kpa u maa boo kinenu nɔɔba yiru go toranun yākunun sɔ, yen gaa ya kun alebu gaa mɔ. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri nɔɔba tia ba koo sɔndi naa ka yāaru baateren wɔllɔ.

²⁵ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, tɔɔ bakarun sanam, yāku tee niya ba koo ko sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ ka yen som me, ka gum me.

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swī

46 Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, sāa yerun yaara sɔɔkaan kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia, ga ko n

kenuawa sɔɔ nɔɔba tia yè sɔɔ ba ra sɔm-buru ko. Adama ba koo gu keniawa tɔɔ wɛraruguru sɔɔ ka sere maa suru kpao ù n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wāa tɔɔwɔn di kpa u na u yōra kɔnnɔ gen kadirin bɔkuɔ sanam me yāku kowobu ba nùn yāku dɔɔ mwaaruguru ka siarabun yākuru kuamme. Saa ye sɔɔ, u ko n yiirewa kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba ñ kɔnnɔ ge kenunɔ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunɔ beere wɛ kɔnnɔ gen mi tɔɔ wɛraruguru sɔɔ ka sere maa suru kpao baawure sɔɔ.

⁴ Tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, sina boko u koo yāku dɔɔ mwaaruguru ko ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka sere maa yāa kine teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tena sɔndi yāa kineru baateren wɔllɔ ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som men wɔllɔ. Som me u kīwa u koo sɔndi yāa kpemminu wɔllɔ. ⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kine kpendu gowa te ta ñ alebu mɔ ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka yāa kine teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ. ⁷ Meya u koo maa alikaman som kilo tena sɔndi naa kineru baateren wɔllɔ ka yāa kineru baateren wɔllɔ. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som me sɔɔ kpa u yāa kpemmi nin wɔllɔ som sɔndi me u kī. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba bā n man sāaru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Be ba maa dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Goo kun yariɔ kɔnnɔ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam me ba duɔ kpa u yari sanam me ba yariɔ.

Yākunun wooda

¹¹ T̄ṣṣo bakanun sanam, b̄a n yākuru m̄ḁ ka naa kineru ka yāa kineru, alikaman som kilo tena ba ko n da s̄ondi sabe nin baateren w̄oll̄ḁ ka gum ditiri n̄ḁḁba tia. Adama ñ n yāa kin̄e k̄pendun na ba ka m̄ḁ, som m̄en n̄ḁ ba k̄iwa ba koo ka na.

¹² Ben k̄paro ù n ḡṣru doke u yāku d̄ṣṣo m̄waaranugiru ñ kun m̄e siarabun yākuru ko, ba ko n da n̄n̄n̄ k̄onn̄ḁ ge ga wāa s̄ṣṣo yari yeru gia ken̄iwa. U koo tu kowa nge m̄e u ra ko t̄ṣṣo w̄er̄arugiru s̄ṣṣo. ù n yara u doona k̄pa bu k̄onn̄ḁ ge ken̄e.

¹³ T̄ṣṣo baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ḁ yāku d̄ṣṣo m̄waaranugiru k̄uewa ka yāaru w̄ṣṣo tiagiru te ta ñ alebu gaa m̄ḁ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere.

¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo n̄ḁḁbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Meȳa ba ko n da tu ko t̄ṣṣo baatere sere ka baadommaḁ. ¹⁵ Nge meya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ḁ yāku d̄ṣṣo m̄waaranugiru k̄ue ka yāa kin̄e k̄pendu ka som ka sere maa gum. Meȳa ba ko n da tu ko sere ka baadommaḁ.

Ye n s̄āa Isireliban k̄paron

bibugia

¹⁶ Amen̄iwa ne, Yinni Gusun̄ḁ na gerua. Na n̄e, Isireliban k̄paro ù n win bibun turo tem k̄ā, tem me, mu koo kowa bii win bibun bweserugim.

¹⁷ Adama ù n win yoo tem k̄ā, yakiabun w̄ṣṣo ḡà n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem m̄e m̄ḁ. Saa ye s̄ṣṣo, mu koo kowa wi, k̄paro wigim. Win bibu t̄nawa ba koo k̄p̄i bu win tem tubi di. ¹⁸ K̄paro wi, u ku raa win t̄mbu tem m̄waari. Ye u koo win bibu w̄e k̄puro u de ya n wee win m̄ḁrun di. K̄pa nen t̄mbu s̄ṣṣo goo u ku raa ka win tem bia.

S̄āa yerun doo koo yeru

¹⁹ Dur̄ḁ wi, u ka Esekieli da dir̄ḁ te ta wāa yāku kowobun s̄ṣṣo s̄āa yeru. U dua saa k̄onn̄ḁ ge ga wāa s̄ṣṣo ȳēsan n̄ḁm geu gian di. Yen s̄ṣṣo mi, ayeru gara wāa s̄ṣṣo duu yeru gia. ²⁰ Ma u n̄n̄n̄ s̄ṣṣowa u n̄e, aye te, ta s̄āawa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike k̄pa bu som m̄e ba ka yākunu kua s̄ḁm̄e. Nge meya ba ñ maa ka yi d̄ṣṣo t̄ḁḁḁ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya s̄āawa Yinni Gusun̄ḁgia.

²¹ Yen biru u maa ka n̄n̄n̄ da yaara t̄ḁḁḁḁ. Ma ba da yen goonu n̄ne ye k̄puron mi. Ma u deema ba batuma gaa w̄ā goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren d̄ēebu bu s̄āawa ḡḁm̄ soonu weeru ma yen yasum maa s̄āa ḡḁm̄ soonu tena. Ye n̄ne ye k̄puro ya n̄ewa. ²³ Ba gana kua ba ka ye n̄ne ye k̄puro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye s̄ṣṣo. ²⁴ Ma dur̄ḁ wi, u n̄n̄n̄ s̄ṣṣowa u n̄e, ya s̄āawa mi s̄āa yee ten s̄ḁm̄ kowobu ba ko n da yaa yike ye t̄mba ka yākuru na.

Daa te ta yarim̄ḁ

saa s̄āa yerun di

47 Yen biru dur̄ḁ wi, u ka Esekieli ḡḁsira s̄āa yerun k̄onn̄ḁḁ. Yera nim mu kuram̄ḁ dii ten k̄onn̄ḁn̄ tem di s̄ṣṣo yari yeru gia. Domi dii ten k̄onn̄ḁ ga m̄er̄awa s̄ṣṣo yari yeru gia. Ma nim me, mu kokum̄ḁ mu d̄ṣṣo s̄āa yerun n̄ḁm geu gia yāku yerun s̄ṣṣo ȳēsan n̄ḁm d̄waru gia. ² Ma u maa ka n̄n̄n̄ da k̄onn̄ḁ, ge ga wāa s̄ṣṣo ȳēsan n̄ḁm geu gia. Ma ba besira ba da t̄ḁḁḁḁ sere k̄onn̄ḁḁḁ ge ga wāa s̄ṣṣo yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim me, mu kokum̄ḁḁ n̄ḁm geu gia. ³ Dur̄ḁ wi, u da s̄ṣṣo yari yeru gia. N deema u w̄ēe neni win n̄ḁm̄ḁ. Nge me u d̄ṣṣo, u yam mi ȳiira ḡḁm̄ soonu n̄ḁḁḁbu (1.000). Ma u Esekieli t̄ḁburasia. Ma nim me, mu

na sere win naa wīnɔ. ⁴Yen biru u maa gɔm soonu nɔɔbu yīira. Ma u dera Esekieli u nim me tɔbura. Ma nim me, mu na sere win dūu wīnɔ. Ma u maa susi u yīira gɔm soonu nɔɔbu. Ma mu na sere win pɔraɔ. ⁵Ma u maa yīira gɔm soonu nɔɔbu mi n sāa nim bwee bakaru te Esekieli u ñ kpē u tɔbura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kpē u mu tɔbura ma n kun mɔ ka kēeri. ⁶Ma u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a ye kpuro mɛera sāa sāa?

Ma u ka nùn wurama daa ten bɔɔwɔ. ⁷Ye u ka nùn tura mi, yera u wa dānu nu dabi daa ten goo gookaɔ. ⁸Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nim me, mu koo kokuwa mu da wɔɔ bera ye ya wāa sɔɔ yari yeru giaɔ ka wɔwa ye ba mɔ Arabaɔ kpa mu sere da nim wɔkuɔ. Meyā mu koo nim wɔkun nim dɛerasia. ⁹Mi nim me, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya wāa mi ya ko n wāaru mɔwa. Kpa swēɛ yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpuro mu koo me mu tie dɛerasiawa. ¹⁰Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuɔ, surɔkɔba ba ko n da n wāawa mi, ba n yāakoronu keewa daa ten gooro. Ta ko n swēɛ bwese bweseka mɔwa nge nim wɔku ge ba sokumɔ Mediteranɛ. Swēɛ yi, yi ko n dabi. ¹¹Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bɔɔ te ta wāa min sɔ. ¹²Ten goonɔ dāa ko n kpiawa nìn wurusu kun deruramɔ, nìn marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamɔwa sāa yerun di. Ba ko n da dāa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

tem nɔɔ bura yenu yīimɔ

¹³Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bɛɛ Isireliba, tem me i ko i bɔnu ko, kon bɛɛ men nɔɔ bura yenu sɔɔsi. Yosefun bwese kera bɔnu

yiruwa ya koo wa. ¹⁴Bwese keri yi yi tien bɔnu ya ko n nɛwa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na nɔma sua na bɔrua na nɛɛ, bɛɛn baababara kon mu wē. Yen sɔna bɛɛ i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵Tem men nɔɔ bura yeru wee. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ta torua saa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen di n ka da Hetilonin swaɔɔ sere ka Sedadin wuu duu yero, ¹⁶ka Hamatiɔ ka Berɔtaɔ ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su wāawa Damasi ka Hamatin nɔɔ bura yerun baa sɔɔ ka Haseɛ Hatikonin temɔ Hafaranin tem nɔɔ bura yeru gia. ¹⁷Nge meya sɔɔ yɛsan nɔm geun tem nɔɔ bura yee te, ta ko n wāa saa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen di n ka girari Hasaa Enɔɔwɔ Damasin tem nɔɔ bura yero ka Safoniɔ Hamatin tem nɔɔ bura yero. ¹⁸Sɔɔ yari yeru gia maa tem men nɔɔ bura yeru ta koo daa te ba mɔ Yudenin swīiwa Hafaraniɔ ka Damasiɔ ka Galadiɔ ka Isireliban tem baa sɔɔ. Ta ko n wāawa saa tem nɔɔ bura yee te ta wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di n ka na nim wɔku bɔruguuɔ sɔɔ yari yeru gia. ¹⁹Sɔɔ yɛsan nɔm dwardu gian tem nɔɔ bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiaɔ Kadesiɔ kpa tu Egibitin daaru swīi sere n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ. Nɔɔ bura yee te ta wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwardu gia, tera mi. ²⁰Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n sāawa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ ma ya yɔra Hamatin deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yerugiara maa mi.

²¹Bɛɛ Isireliban bwese keri wɔkura yiru sɔɔ ²²i ko i tem me bɔnu ko ka tete bɛɛn tii tiine sɔɔ ka sɔɔ be ba wāa ka bɛɛ ba ka bibu mara bɛɛn suunu sɔɔ. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bɔnu ko ka be sannu ka tete. ²³I ko i sɔɔ nùn win baa wēwa bwese kera yè sɔɔ u wāa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba tem me bonu kua

48 Isireliban bwese kera baayeren yisuru wee ka bonu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hetilonio Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem me, mu wāawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia. ²Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru Aseɛbagima mu wāa mi. ³Aseɛbagim bɔkuɔ Nefitalibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁴Nefitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁵Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁶Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁷Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru.

Tem

me ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɔ sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yiire. Men dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa men yasum mu n sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn sāa yeru bani men suunu sɔɔ. ⁹Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba wɔkuru (10.000). ¹⁰Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔɔɔ bun suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dɛɛbu bu n sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn sāa yeru ta n wāa yen suunu sɔɔ. ¹¹Yāku kowo Sadɔkun bi-bun bwesera ta ko n tem me mɔ. Domi beya ba wāa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu sɔɔ sanam me Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹²Batuma ye, ya ko n sāawa nenem ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ. ¹³Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba wɔkuru. ¹⁴Ba n me sɔɔ gam gum dɔramɔ. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kɔsina n kun me bu mu goo wɛ. Domi meya mu kpuro kere yɛn sɔ mu sāa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n sāa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵Tem me mu tie, men yasum mu sāawa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba nɔɔbu (5.000). Ma men dɛɛbu bu sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba yenda nɔɔbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sāawa wuugibugia. Me sɔɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n nɛwa, ¹⁶gooru baatere ta n sāa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba nne ka nɛera wunɔbu (4.500). ¹⁷Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sāa gɔm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sɔɔ. ¹⁸Batuma ye ya tie wuugian yɛsi yɛsikaɔ ya ko n wāawa yāku kowobugian bɔkuɔ. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔ bun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔɔra ba koo dīanu

duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen s̄mburu m̄d̄ n̄c̄ri. ¹⁹Ba koo s̄m kowo be ḡsiwa bwese k̄era baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem m̄e s̄c̄. ²⁰Yinni Gusun̄c̄n tem m̄e kpuron goonu nne kpuro nu ko n newa, nu n s̄a ḡm soonu n̄c̄rbun suba yenda n̄c̄bu n̄c̄bu (25.000). M̄e s̄c̄ra ba koo wuun batuma w̄a. ²¹Batuma ye ya tie, ya ko n s̄aawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusun̄c̄gia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n s̄aawa ḡm soonu n̄c̄rbun suba yenda n̄c̄bu s̄c̄ yari yerun tem n̄c̄ bura yeru gia, yen d̄ēbu bu n maa s̄a ḡm soonu n̄c̄rbun suba yenda n̄c̄bu s̄c̄ duu yeru gia nim w̄ku ge ba m̄d̄ M̄editerane gia. Nge meya batuma ye ba wuna Yinni Gusun̄c̄n s̄c̄ ka s̄a yee ten s̄c̄, ye kpuro ya ko n w̄aawa tem men suunu s̄c̄. ²²Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia b̄nu s̄aawa yiru. Ya ko n w̄aawa Yudabagia ye ya w̄a s̄c̄ ȳsan n̄m geu gia ka sere Benyamēbagia ye ya w̄a s̄c̄ ȳsan n̄m dwaru gian baa s̄c̄.

Bwese keri yi yi w̄a

s̄c̄ ȳsan n̄m dwar̄n tem

²³Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamēbagim mu ko n w̄aawa saa Isireliban tem n̄c̄ bura yerun s̄c̄ yari yerun di n ka da nim w̄ku ge ba m̄d̄ M̄editerane s̄c̄ duu yeru. ²⁴Benyamēbagim b̄ku s̄imēbagima mu ko n w̄a mi, s̄c̄ yari yerun di n ka da s̄c̄ duu yeru. ²⁵Simēbagim b̄ku Isakaribagima mu ko n maa w̄a mi, saa s̄c̄ yari yerun di n ka da s̄c̄ duu yeru. ²⁶Isakaribagim b̄ku Sabulonibagima mu ko n maa w̄a mi, s̄c̄ yari yerun di n ka da s̄c̄ duu yeru. ²⁷Sabulonibagim b̄ku

Gadibagima mu ko n maa w̄a mi, s̄c̄ yari yerun di n ka da s̄c̄ duu yeru. ²⁸Gadibagima mu ko n s̄a Isireliban tem n̄c̄ bura yeru s̄c̄ ȳsan n̄m dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiāc̄ Kadesīc̄, kpa tu Egibitin daaru sw̄ii sere n ka da nim w̄ku ge ba m̄d̄ M̄editerane. ²⁹Tem meya i ko i b̄nu ko ka tete bē Isireliban bwese keri s̄c̄ kpa bēn baawure u win b̄nu wa. Ne, Yinni Gusun̄c̄wa na yeni gerua.

Yerusalemun k̄n̄c̄su

w̄kura yiru

³⁰⁻³¹K̄n̄c̄su w̄kura yiruwa ba koo doke Yerusalem̄. Sin baagere ga koo bwese k̄era tian ȳsiru s̄cbewa. S̄c̄ ȳsan n̄m geu gia, gana yen d̄ēbu s̄aawa ḡm soonu n̄c̄rbun suba nne ka neera wun̄bu (4.500). K̄n̄c̄su itawa ba koo doke mi. Teu s̄c̄, ba koo Rubenin ȳsiru doke, yiruse s̄c̄ Yudagiru, itase s̄c̄ maa Lefigiru. ³²S̄c̄ yari yeru gia maa gana ya ko n w̄a. Yen d̄ēbu bu ko n s̄a ḡm soonu n̄c̄rbun suba nne ka neera wun̄bu (4.500). Ba koo k̄n̄c̄su ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun ȳsiru m̄, yiruse Benyamēgiru, itase maa Danugiru. ³³S̄c̄ ȳsan n̄m dwaru gian gana ya ko n ka ȳc̄n̄ d̄ēbu newa. Ba koo maa k̄n̄c̄su ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simēc̄n ȳsiru m̄, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴S̄c̄ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie d̄ēbu newa. Kpa bu yi k̄n̄c̄su ita yaba nge m̄e ba ȳc̄n̄ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin ȳsiru m̄, yiruse Asegiru, itase maa Nefitaligiru. ³⁵Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron d̄ēbu bu ko n s̄aawa ḡm soonu n̄c̄rbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa d̄ma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusun̄c̄ u w̄a mini.

DANIELI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam me ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yibereban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naane doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsī dabinu wa ni nu sɔɔsimɔ nge me bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu ba wāa Babiloniɔ

1 Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanesaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ²Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yerɔ.

³Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina

kpaarɔ. ⁵Ma sina boko u win tiin dīa nɔn bweseru u ra di ka tam men bweseru u ra nɔ bu wē ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶Be ba gɔsa mi sɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenego. ⁸Danieli u gɔru doke u sina bokon dīanu ka win tam me yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nɔn tilasi ko u ka sese te di. ⁹Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛɛra u nɔn durom kua. ¹⁰U nɛɛ, na nen yinni sina bokon berum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. Û n da maa wa i n bɔɔru nge beegii be ba tie, saa ye sɔɔ, kari sɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹Yera Danieli u be nne yen nɔɔrio wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹²a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³Yen biru, kpa a besen wuswaa mɛeri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛeri. Yen me a wa kpa a sun kua me.

¹⁴Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶Ma Danieliban nɔɔrio wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam me wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷Gusunɔ u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanesaa u bura mi, yera sɔm

kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nùn bu daawa. ¹⁹Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n sāa win sɔm kowobu. ²⁰Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sɔrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem sɔɔ kpuro.

²¹Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanesaan dosu

2 Nebukanesaan bandun wɔɔ yiruse sɔɔ, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nùn berum mwa sere u kpana u dweeya. ²Yera u dobo dobogibu sokusia ka sɔrobu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka nùn win dosu ge sō. Ma tɔn be kpuro ba na ba menna win wuswaɔɔ. ³Ma u bu sōwa u nēe, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kīwa i man sō ye na dosa.

⁴Ma bwisigii be, ba sina boko sōwa ka Aramugibun barum ba nēe, yinni, wunen hunde yu daka da! A sun dosu ge sōwa kpa su nun gu tubusia.

⁵Ma sina boko u maa bu sōwa u nēe, wee ye na gōru doke n be kua. Ì kun man dosu gen tii sōwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu be bɔtiri bɔtiriwa kpa been yenusu su ko bansu.

⁶Adama ì n man gu sōwa ka gen tubusianu sannu, kon be kēe dabinu wē. Kpa i beere baka wa. Yen sō tē, i man dosu gen tii sōwa ka gen tubusianu.

⁷Ba kpam nùn wisa ba nēe, yinni, a sun wunen dosu ge sōwa kpa su nun gu tubusia.

⁸Sina boko u bu wisa u nēe, na yē sāa sāa ma i kī i gari gawawa. Domi i nua ye na gōru doke n be kua. ⁹Ma i ñ man dosu ge sōwa, ye na gōru doke n be kua mi, ya koo be kpuro deema. Domi i

sɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nen gere kasi. Yen sō, i man dosu gen tii sōwa kpa n gia ma i ko i kpī i gu tubusia.

¹⁰Yera ba nùn sōwa ba nēe, goo sari dunia sɔɔ mini wi u koo kpī u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wune, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, ñ kun me dobo dobogibun mi, ñ kun me Babilonin bwisigibun mi. ¹¹Ye wune sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpī u nun ye tubusia sere būnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wāa tɔmbun suunu sɔɔ.

¹²Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mɔru besira. Ma u wooda wē bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusunɔ

u Danieli dosu ge sōwa

¹⁴Sanam me Ariɔku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵U nēe, amona sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ me. Yera Ariɔku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sōwa. ¹⁸Ma u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sō kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹Yen biruwa Gusunɔ u Danieli dosu ge sōwa wōkuru, kāsiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nēe,

²⁰Yinni Gusunɔ,

wuna ko na n siaramɔ ka baadommaɔ. Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.
 Wuna a ra sinambu bandu wē.
 Wuna a ra maa bu bandu yare.
 Wuna a ra laakarigibu laakari wē,
 kpa a bwisigibu yēru kē.
²² Wuna a ra tɔnu sɔɔsi ye ya berua,
 ye u n̄ kpē u ka tii tubu.
 A yē ye ya wāa wōkuru sɔɔ.
 Domi yam bururam mu ra n wāawa
 wunen mi.
²³ Gusunɔ n̄n baababan Yinni, na nun
 siaramɔ.
 Na takaru m̄ bwisi ka dam m̄ a man
 k̄n s̄ɔ.
 Domi a man sɔɔsi ye sa nun bikia.
 A sun sina bokon dosu ge sɔɔwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariokun mi,
 wi sina boko u wooda wē u ka Babilonin
 bwisigibu go. Ma u n̄n sɔɔwa u n̄e,
 a ku tɔn be go. A de a ka man da
 sina bokon mi. Kpa n̄ n̄n win dosu ge
 tubusia.

²⁵ Ma Arioku u ka Danieli da fuuku
 sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina
 boko sɔɔwa u n̄e, wee na durɔ goo wa
 Yuda be ba mweerima sɔɔ, wi u koo nun
 wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sɔɔwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa
 yīsiru k̄a Belitasaa bikia u n̄e, kaa
 kp̄i a man n̄n dosu gen tii s̄ɔ ka gen
 tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔɔwa u n̄e,
 bwisigibu ka s̄robu ka dobo dobogibu
 ka b̄u sinambu ba n̄ kpē bu nun asiri
 ye a bikia mini s̄ɔ. ²⁸ Adama Yinni goo
 wāa w̄llɔ wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya
 Gusunɔ. U maa nun sɔɔsi ye n koo koorā.
 Sanam m̄ a kp̄i, ye a dosa ka ye a
 wa k̄asiru sɔɔ wee. ²⁹ Sian bwisikuna a
 m̄. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun
 sɔɔsi ye n koo koorā. ³⁰ Adama ba n̄ man
 asiri ye sɔɔsi ȳn s̄ɔ na tɔn be ba tie

bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n ka
 nun tubusia kpa a n ka yē ye a bwisika
 wunen ḡɔruɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku
 b̄kɔ gaga ga ȳ wunen wuswaaɔ.
 Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballimɔ gem
 gem. Ma ga nanum m̄ n kp̄a. ³² Gen
 wiru ta sāawa wura gean tii tii. Gen
 tororu ka gen ḡasenu maa sāa sii geesu.
 Gen nukuru ka gen taanu maa sāa
 sii gandu. ³³ Gen k̄ɔri yi maa sāa sii
 w̄kusu. Ma gen naasu sāa sii w̄ku si
 ba ka s̄ndu menna. ³⁴ Sanam m̄ a gu
 m̄era, yera kperu garu ta mendama gu-
 urun di te goo kun karam̄e. Ta na ta gen
 naasu so ta k̄suka muku muku. ³⁵ Ma
 sii w̄ku si, ka s̄n te, ka sii gan te, ka sii
 gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura
 muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi
 ba sara s̄ɔ s̄arerun saa. Ma yi ka woo
 doona. Baa yin yira a n̄ maa kpē a wa.
 Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta
 ḡsirawa guu bakarū. Ma ta handunian
 tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tē, gen tubusianu
 wee. ³⁷⁻³⁸ Wune sina boko, wuna a sāa
 sinambun sunɔ. Wuna a sāa nge wii
 wuragii te. W̄rukooowa u nun bandu
 ka dam ka yiiko ka beere wē. Ma u
 nun t̄mbu ka gbeeku yēe ka gunɔsu
 n̄ma beria a n ka sāa ye kpuron yinni.
³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se
 te ta n̄ wunegiru dam tura. Yen biru,
 bandu itaseru gara koo maa se kpa ta
 n dam m̄ handunia kpuro sɔɔ. Tera ta
 sāa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu n̄neseru
 gara koo maa se, kpa ta n dam m̄
 nge sii w̄kusu si su ra ḡāanu kpuro k̄-
 suku. Nge meya ban te, ta ko n dam
 m̄ tu ka bannu kpuro k̄suku. ⁴¹ Meya
 a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka
 gen niki binu sāawa sii w̄kusu si ba
 menna ka s̄ndu. Yen tubusiana ban te,
 ta ko n b̄nu sāawa yiru. Ka m̄, b̄nu
 tia ya ko n dam m̄ nge sii w̄ku si.
⁴² Kpa b̄nu tia yu dam bia nge naa niki

bii ni nu s̄aa sii w̄oku si ba ka s̄ondu menna. ⁴³Sii w̄okusu ka s̄on te a wa ya menne mi sannu, ya maa s̄ōsim̄o ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya ñ koor̄o nge me ya ñ koor̄o sisu ka s̄ondu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii w̄oku si, ka sii gan te, ka s̄on te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro k̄osuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati s̄o, W̄orukoo u koo bandu garu sw̄ii. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te t̄ona ta n w̄aa sere ka baadomma. Gusun̄o Dam kpurogii wiya u nun s̄ōsi ye n koo koor̄a. Ye a wa wunen dosu ge s̄o kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa s̄awa nge me na nun s̄ōwa.

⁴⁶Yera sina boko Nebukanesaa u yira u wiru tem girari Danielin wuswaa. Ma u dera ba ȳakuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷Sina boko u Danieli s̄ōwa u n̄e, ka geema been Yinni wini u būnu kpuro kere, u maa s̄awa sinambun Yinni. Wiya u ra t̄onu gari asirigii s̄ō. Domi u dera a kp̄ia a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸Yera sina boko u Danieli kua t̄on boko win bandu s̄o. Ma u n̄un k̄ē baka dabinu k̄a. Yen biru, u n̄un kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun t̄onwero. ⁴⁹Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenego Babilonin bera ye n̄omu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi k̄ō.

Nebukanesaa u wooda w̄ē

bu win bw̄aroku wuraguū s̄ā

3 Sina boko Nebukanesaa u bw̄aroku wuraguū kua. Gen gunum mu s̄aa ḡam soonu wata. Gen yasum maa s̄aa ḡam soonu n̄ōba tia. Ba gu ȳrasia ba-

tuma gaa s̄o ye ba m̄ò Dura, Babilonin tem bera mi. ²Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro menna ka men beri berikan wirugibu ka men bwisi k̄ōbu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bw̄aroku gen s̄aru tore. ³Ma t̄on be kpuro ba menna. Ben baawure u ȳra bw̄aroku gen wuswaa bu ka gen s̄aru tore.

⁴Saa yera sina bokon bar̄o u kpara u n̄e, b̄e bwesenu kpuro i swaa dakio i n̄o ye sina boko u b̄e yiirem̄o. ⁵Ma i nua ba k̄oba so ka guunu ka m̄or̄okunu ka baranu ka ḡasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bw̄aroku wuraguū ge s̄ā ge sina boko u kua mi. ⁶Wi u kun yiire u gu s̄awa ba koo n̄un kp̄ēwa mii mii d̄ō boko wi ba s̄ruan suunu s̄o.

⁷Yen s̄ōna saa ye t̄on be, ba nua ba k̄ōbi yi ka guu ni so ka m̄or̄oku ni, ka bara ni, ka ḡa si, ba yiira ba bw̄aroku wuraguū ge s̄awa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bw̄aroku ge s̄ā

⁸Yen d̄oma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba d̄ome sina bokon mi. ⁹Ba n̄un s̄ōwa ba n̄e, sina boko, wunen hunde yu daka da! ¹⁰Wune sina boko, wuna a wooda w̄ē a n̄e, baawure wi u nua ba k̄ōbi so ka guunu ka m̄or̄okunu ka baranu ka ḡasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bw̄aroku ge s̄ā. ¹¹Meya a maa n̄e, wi u kun yiire u gu s̄awa bu n̄un kp̄ēyo d̄ō boko wi ba s̄rua s̄o. ¹²Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba ñ wunen wooda ye garisi ḡānu. Ba ku ra wunen būnu s̄ā. Meya ba ñ maa yiire ba wunen bw̄aroku ge s̄awa.

¹³Ye sina boko u gari yi nua, yera win m̄oru ya seewa u n̄e, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba

da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴Ma sina boko Nebukanesaa u bu bikia u nee, ka gem, i yinawa i nen būnu ka nen bwāaroku wuraguu ge na kua mi sā? ¹⁵Tē, i doo i n sōru sā. Ì n kpm nua ba kōba so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i yiiru kpa i bwāaroku ge sā. Ì n yina, ba koo beē kpēewa mii mii dōo boko wi ba sōrua sōo kpa n wa ñ n būu weren na u koo beē wōra saa nen nōmun di.

¹⁶Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba nūn wisa ba nee, yinni, sa ñ ka tii yinamō. ¹⁷À n sun kpēē dōo boko wi sōo, Gusunō wi sa sāmō u koo kpī u sun yara dōo win min di kpa u sun wōra wunen nōman di. ¹⁸Baa ñ n meren na, a n yē ma sa ñ wunen būnu sāmō. Meya sa ñ maa wunen bwāaroku ge yiiramme.

¹⁹Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mōru kua. Ma u gerua u nee, bu dōo win kpāaru sosio gem gem. ²⁰Ma u durō ghebunu gōsa win tabu kowobu sōo be ba dam bo u nee, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bōkuo bu kpēē dōo boko wi sōo. ²¹Yera ba tōn be mwa ba bōkua, ma ba bu kpēē dōo boko wi sōo ka ben yāa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furōsu. ²²Ma ba dōo win kpāaru sosi nge me sina bokon wooda dangia ye, ya gerua. Yera dōo win yam susura tabu durō be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpēēbu da mi. ²³Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wōri dōo boko wi sōo nge me ba ka bu bōkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba ñ dōo mwaare

²⁴Yera sina boko Nebukanesaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nūn bwisi kē bikia u nee, n ñ tōmbu itawa sa bōkua sa kpēē dōo boko wi sōo?

Ba nūn wisa ba nee, oo, meya.

²⁵Ma u bu wisa u nee, wee tōmbu nnewa na waamō ba sīimō dōo boko win suunu sōo. Ba ñ dōo mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnese u ka wōllun tōnu weene.

²⁶Saa ye sōra Nebukanesaa u susi dōo boko win bōkuō u nee, Sadaki, Mesaki, Abenego, beē Wōrukoon sōm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dōo boko win min di. ²⁷Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dōo kun dam mō durō be sōo. Meya baa ben seri tia ya ñ dōo mwaare. Ben yāa ni ba sebua nu ñ dōo numie. ²⁸Ma Nebukanesaa u nōōguru sua u nee, i Gusunō siaro wi u sāa Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yinni. Domi wiya u win gōrado gōrima u ka win bwāa be ba nūn naane kua mi faaba ko. Ba ne sina bokon wooda yina, ba ñ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu būu goo sā ma n kun mō Gusunō. ²⁹Tē wooda ye na wēemō wee, tōnu baawure baa ñ n bwese teren na u sāa, ma u Gusunō, Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu yēro bōtiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kpī u tōnu faaba ko nge me.

³⁰Yeniban biru, sina boko Nebukanesaa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu wē Babilonin tem bera mi.

Nebukanesaan dosu yiruse

³¹Sina boko Nebukanesaa u bwese ni nu wāa handunia sōo kpuro tōbura u nee, Gusunō u de i n alafia mō.

³²N man wēre n ka beē sō yīrenu ka maamaaki be Wōrukoo u man sōosi.

³³Win yīre ni, nu kpā.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemō.

U ko n sāawa sunō sere ka baadommaō.

4 Ne, Nebukanesaa, na wāa nen sina kpaarɔ ka bɔri yendu ka nuku dobu. ²Yera wɔkuru garu sɔɔ, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. Kāsi ni na wa sanam me na kpī, nu man nanum mwa. ³Yen sōna na wooda yara na nee, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi kpa bu man dosu ge tubusia. ⁴Yera dobo dobogibu ka sɔrobu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge sɔɔwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵Yen biru, Danieli wi ba sokumɔ ka nen būun yisuru Belitasaa u na. N deema būu geeba ⁸ka nùn wāa. Ma na nùn nen dosu ge sɔɔwa. ⁶Na nee, wi, wi u sāa bwisigibu kpuron wirugii, na yē ma būu geebun hunde ya nùn wāasi. Yen sō, asiri gaa sari ye ya ka nùn sē. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷Sanam me na kpī, ye na dosa wee.

Dāru gara na wa ta yɔ handunian suunu sɔɔ.

Dāa te, ta gunu too.

⁸Ma ta dam mɔ.

Ten gunum mu sosi sere mu wɔllu girari. Handunian goonu nnegibu kpuro ba tu waamɔwa.

⁹Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te sɔɔra handuniagibu kpuro ba ra ben dīanu wa.

Ten saarɔwa gbeeku yee yi ra sɔɔ sure.

Ten kāasi wɔllɔwa gunɔsu su sokunu sāa.

Te sɔɔra hunde koni baayere ya ra yen dīanu wa.

¹⁰Ma na Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wɔllun di. ¹¹U nɔɔgiru sua u nee, i dāa te kīiyɔ i sura kpa i ten kāasi bɔɔri bɔɔri.

I ten wurusu wɔko

kpa i ten marum sɔri i yari.

Kpa gbeeku yee yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunɔsu su se saa ten kāasin di.

¹²Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ ka ten gbini yakasɔ

ta n bɔkua ka sisu ka sii gandun yɔni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yee.

¹³Bu tu tɔnun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n sāa me wɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁴Wooda ye, ya weewa saa Gusunɔn gɔradoban min di kpa tɔmbu kpuro bu ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra nu wē. U ra wi ba ñ mam garisi gāanu wɔlle sue.

¹⁵Dosu gera mi, ge ne, Nebukanesaa na dosa. Tē, wunɛ Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wāa nen tem me sɔɔ kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wunɛ, kaa kpī yèn sō būu geeba ka nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶Yera Danieli wi ba maa sokumɔ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanesaa u nee, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nee, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yibereba nera.

¹⁷A dāru wa ta kpā. Ma ta dam mɔ. Ten gunum mu girari wɔllɔ. Ma ba tu waamɔ handunia gira kpuro. ¹⁸Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dīanu waamɔ te sɔɔ. Gbeeku yee yi ra n wāa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kāasi wɔllɔ. ¹⁹Dāa te, ta sāawa wunɛ sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wɔllu girari. Ma wunen bandun dam mu sɔɔsira handunian goonu

§4:5 būu geebu - Nebukanesaa u ñ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u wāa ka Danieli. Yen sōna u nee, būu geeba ba Danieli somimɔ.

nne sɔɔ. ²⁰Yen biru, a Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wɔllun di ma u nɛɛ, i dāa te kīyɔ i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ mi, ka ten gbini ta n bɔkua ka sisu, ka sii gandun yɔni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yɛɛ sere wɔɔ nɔɔba yiru. ²¹Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win himba sɔɔsi ye u kua wunen sɔ. ²²Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yɛɛ sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wɛ. ²³Wooda ye ba wɛ ba nɛɛ, bu dāa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴Yen sɔ, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa kɔsa kpuro derio kpa a sārɔbu wɔnwɔndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koorɔ

²⁵Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanɛsaa deema. ²⁶Ye n kua suru wɔkura yirun biru, sɔɔ teeru yera u sīimɔ win dii tɛera wɔllɔ Babiloniɔ. ²⁷Ma u nɛɛ, Babiloni wee, wuu bɔkɔ ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sāa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere sɔɔsimɔ.

²⁸Sanam me sina boko u gari yi gerumɔ u n̄ kpa, yera nɔɔ gaga nɔɔra wɔllun di ga nɛɛ, sina boko Nebukanɛsaa, a swaa dakio a nɔ. Ba nun bandu yara. ²⁹Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yɛɛ sannu kpa a n yakasu dimɔ nge naa sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wɛ.

³⁰Yande gari yi, yi Nebukanɛsaa deema. Ba n̄n gira tɔmbun suunu sɔɔn

di. Ma u yakasu dim wɔri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunɔ bakerun sansu. Ma win nii kɔkɔsu su denya nge gunɔgisu.

Nebukanɛsaa

u maa wure u kua tɔnu

³¹Ma Nebukanɛsaa u nɛɛ, ye saa ye, ya doona, yera na nɔni seeya wɔllɔ. Ma nen bwisikunu wure nu kua tɔnuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beere wi u wāa sere ka baadommaɔ. Wiya u yiiko kpuro mɔ. Win sinanda kun nɔru mɔ. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadommaɔ. ³²Baa handunian tɔmbu kpuro b̄a n menna, ben dam kun s̄aa gāanu win nɔni sɔɔ. U ra ko nge mɛ u kī win gɔradoban suunu sɔɔ ka tɔmbun suunu sɔɔ. Goo sari wi u koo kpī u win nɔmu dɛba n̄ kun mɛ u n̄n sɔ u nɛɛ, mba u m̄ mɛ.

³³Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi k̄ɔɔbu ka nen sina asakpɔbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴Tɛ, nɛ Nebukanɛsaa, na wɔllun sina boko siara ka beere. Na n̄n wolle sua. Domi ye u m̄ kpuro ya s̄awa gea. Win swɛɛ kpuro yi s̄awa dee dee. U koo mam kpī u be ba tii suamɔ kawa.

Beesasaa u tɔmbu dim soka

5 Nebukanɛsaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔɔɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumɔ wi ka be sannu. ²Ye tam mɛ, mu Beesasaa nuka, yera u gɔra u nɛɛ, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanɛsaa u gurama saa Gusunɔn s̄aa yerun di te ta wāa Yerusalemɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam

nɔ. ³Yera ba ka nɔri wuragii yi na, ba ka yi tam nɔrumɔ wi ka win tɔn be kpuro. ⁴Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bɔnu siaramɔ nɔn bwāarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dāa ka kpenu.

⁵Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔsɔsire, ma ga yorumɔ sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛeni. ⁶Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimɔ sere win dūu winu soonamɔ. ⁷Yera u nɔɔgiru sua ka dam u nɛɛ, bu nɔn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka būu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpīa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yēro wuran saba dokea kpa u nɔn gurumusuru sebusia u nɔn win bandun dam sukum wē u n ka sāa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wāa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia. ⁹Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰Sina bokon mero u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba menne ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹Domi goo u wāa wunen tem me sɔɔ, wi u būu geebun **hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge būnu. Yen sɔna wunen baaba Nebukanesaan waati sɔɔ, u nɔn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹²Durɔ win yīsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesaa u yīsiru kā Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yēe bakaru mɔ, ma u

suka ka dosusu ka gāa ni nu sɛn tubusianun kēru mɔ. N n men na, a nɔn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sāawa Yuu ben turo be nen baaba sina boko u mweerima Yudan tem di? ¹⁴Ba man wunen gari sɔɔwa ma būu geeba ka nun wāa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gāa sɛsɔginu tubusia. ¹⁵Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana. ¹⁶Na maa nua ma a ra tɔmbu gāanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tē, à n kpīa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nen bandun dam sukum wē. Kpa a ko tɔnu itase nen bandu sɔɔ.

¹⁷Yera Danieli u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, a wunen kēe ni tii yiyo, n̄ kun me a goo wē. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸N n men na, yinni, a swaa dakio a nɔ. Wɔrukoo u wunen tundo Nebukanesaa bandu wē ka beere ka girima ka yiiko. ¹⁹Dam me u nɔn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nɔn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaaɔ. Ye u kī, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpī u nɔn go, n̄ kun me u nɔn deri, n̄ kun me u nɔn wolle sua, n̄ kun me u nɔn taare. ²⁰Adama saa ye sɔɔ, u tii sua u gɔru bɔbia, yera Gusunɔ u nɔn yara bandun di ma u gina nɔn yiiko ye mwaari. ²¹U nɔn wuna tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma win bwisikunu gosia nge gbeeku yaaginu. U da u wāa ka ketɛ gbeekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²²Wee, wune maa Beesasaa, wune wi a

**5:11 *būu geebu* - I wiru 4:5n tubusianu mɛerio.

sāa win bii, baa me a ye kpuro yē, a yina a tii kawa. ²³Ma a tii sue Yinni W̄rukoon wuswaa. A dera ba ka win sāa yerun n̄ri na i ka tam n̄ra wunε ka wunen sina asakp̄bu ka wunen kur̄bu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen būnu siaram̄ n̄n bwārokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii w̄kusu ka dāa ka kpenu, baa me nu n̄n gari n̄w̄m̄, nu n̄n yam waam̄, nu n̄n maa gāanu yē. Adama Gusun̄ wi u wunen wāaru n̄ni, a n̄n n̄n beere wē. ²⁴Yen s̄na u n̄mu ge ḡrima ge ga yora ye kua. ²⁵Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yīra, ba b̄nu kua. ²⁶Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerum̄wa Gusun̄ u wunen bandun sanam gara ma u tu n̄ru koosia. ²⁷Ba yīra, ya gerum̄wa ba wunen bunum yīra ba deema a n̄n bunu. ²⁸Ba b̄nu kua, ya maa gerum̄wa ba wunen bandu b̄nu kua. Ma ba tu Mediba ka P̄esiba wē.

²⁹Yande mi k̄, Beesasaa u n̄e, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kp̄ara ma u kua t̄nu itase win bandu s̄w̄.

³⁰D̄ma ten w̄kura ba Beesasaa Babilonin sina boko wi go.

6 Ma Darusi wi u sāa Medin bweseru u bandu di. Saa ye, u m̄wa w̄w̄ wata ka yiru.

Danielin yibereba

ba n̄n yina beria

²Darusi u t̄mbu wunaa teeru ḡsa ba n̄n sāa win tem beri berikan wirugibu. ³Ma u t̄mbu ita ḡsa u bu kua wirugii ben t̄nwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n̄n da n̄e bu ben s̄ma tusia. Kpa sun̄ u ku raa ka asara wa. Danieli u sāawa t̄nwerobu ben turo. ⁴U beri berikan wirugii be, ka ben t̄nwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem me kpuron wirugii. ⁵Saa ye s̄w̄ra Danielin t̄nwersii be, ka beri berikan

wirugii be, ba n̄w̄ tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa s̄w̄. Adama ba n̄n toraru garu wa wi s̄w̄. Domi u sāawa naanegii, u n̄n k̄sa gaa koore. U n̄n maa s̄mburu garu ata-fiiru koore. ⁶Yera t̄n be, ba n̄e, sa n̄n gāanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄n kun m̄ ye ya sāa win Gusun̄ s̄arun gari baasi.

⁷Ma ba n̄w̄ tia kua ba da sina bokon mi ba n̄e, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ⁸Bese beri berikan wirugibu ka t̄nwerobu ka siri kowobu ka wunen wesian̄sibu, bese kpurowa sa n̄w̄ tia kua a ka wooda yara ye ya gerum̄ baawure u nun s̄a sere s̄w̄ tena. Wi u ye yina ma u būu goo n̄n kun me t̄nu goo s̄awa sere n̄n ka ko s̄w̄ tena ye, ba koo ȳro kp̄ewa w̄ru m̄ s̄w̄ gbee sinansu wāa. ⁹T̄e yinni, a wooda ye sireo a n̄w̄ma doke kpa yu ko nge Mediba ka P̄esiban wooda ye ba ku ra k̄si.

¹⁰Ma sina boko u wooda ye n̄w̄ma doke ba ye yara.

Ba Danieli kp̄e

gbee sinansun w̄ru

¹¹Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye n̄w̄ma doke, yera u da win gidambisan w̄ll̄o u dua yen dii s̄w̄w̄ ḡn fenenti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yīra u kanaru kua u Gusun̄ siara nge me u ra ko t̄ru baatere n̄n ita. ¹²Yera s̄w̄ teeru t̄n be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusun̄ kanam̄ u somiru bikiam̄. ¹³Yen biru, t̄n be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n wooda ye yaayasia ba n̄e, n̄n wuna a wooda yara ye ya gerum̄ bu nun s̄a? N̄n wuna a n̄e, ma goo ù n̄n būu goo n̄n kun me t̄nu goo s̄awa s̄w̄ tenan baa s̄w̄, ba koo ȳro kp̄ewa w̄ru ge s̄w̄, mi gbee sinansu wāa?

Ma sina boko u wura u n̄e, wooda ye, ya wāawa dim dim nge me Mediba ka

Peesiban wooda ya sāa. N ñ koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u sāa Isireliban turo be ba mwɛerima Yudan di, u ñ nun garisi gāanu, u ñ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mem nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanewa tɔru baatere nɔn ita.

¹⁵Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gɔru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua. ¹⁶Adama tɔn be, ba kɔpam mennā ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Peesiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wāa mi. Saa yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a sāmɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸Ma ba kpee bakaru tama ba ka wɔru gen nɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun yīreru doke kpee ten wɔllɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. Wɔku te, u ñ di, u ñ nɔra, u ñ maa kpunɛ sinani goon bɔkuɔ. Meya u ñ maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wɔri ka nuku sankiranu u mɔ, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sāmɔ wɛrabu sari mi, u kpīa u nun wɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²²Saa yera Danieli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ²³Gusunɔ nen Yinni u win gɔrado gɔrima u gbee sinan sin nɔsu bɔkua. Su ñ man mɛera gaa kue domi u wa ma na ñ toraru garu kue win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba ñ mɛera gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sāa. ²⁵Ma sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu tɔn be ba raa Danieli taare wɛ mi mwaama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu sɛ-sukawa su kukunu kɔsuka.

²⁶Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nɛɛ, alafia ya n sosimɔ bɛɛ sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷Wooda ye na wɛɛmɔ wee. Be ba wāa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu nùn bɛere wɛ.

Domi u sāawa waso.

U ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta ñ kpeemɔ.

Ten dam mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

²⁸Wiya u ra tɔnu wɔre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yīrenu ko wɔllɔ ka temɔ.

Wiya u Danieli wɔra gbee sinansun nɔ-sun di.

²⁹Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi Peesin bandu sɔɔ.

Danieli u gbeeku yeɛ nne wa

dosu sɔɔ

7 Beesasaa Babilonin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpɔn yerɔ. Yen biru, u yorua ye n weene tɔmbu bu gia dosu ge sɔɔ. ²U gerua u nɛɛ, ye na wa kāsɛ te sɔɔ wɔkuru wee. Na woo gagu wa ga na wɔllun beri berika nnen di ga nim wɔku bɔkɔn nim so. ³Yera gbeeku yeɛ beke nne yi yarima nim wɔku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴Ye na gbɛa na wa ya ka

gbee sunɔ weene ma ya gunɔ bakerun kasa mɔ. Ye na maa mɛera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yɔrasia nge tɔnu. Ma ba ye tɔnun bwisikunu dokea. ⁵Yen yiruse ya ka yaa gɔba weene ma ya ka yɛsi tia yɔ. Yɛsan kukunu itawa ya nɔɔ beri. Ma ba ye sɔɔwa ba nɛɛ, yu seewo yu yaa mwe. ⁶Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mɔ yen biru wɔllɔ. Ma ya winu nne mɔ. Ba ye yiiko wɛ yu ka bandu di. ⁷Yeniban biru, yera na yaa nne wa nen kɔsi te sɔɔ. Yaa ye, ya nanum mɔ. Ya maa dam mɔ too. Ma ya don sisugii bakanu mɔ. Yà n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kɔsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya ñ ka yɛɛ gbiikii yi weene. Kɔbi wɔkura ya mɔ. ⁸Ye na kɔbi yi mɛera sã sã, yera na kɔbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wã yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbu piibu ge, ga kɔbi wɔku ten ita wuka. Ga nɔni mɔ nge tɔnu, ga maa nɔɔ mɔ ga gari mɔ ka tii suabu.

Gusunɔn siribu

⁹Ye na mɛera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimɔ. Ma na goo wa nge durɔ tɔkɔ u na u sina win sina kitaru sɔɔ. Yãa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimɔwa nge dɔɔ yari bakaru. Meyã maa ten naasun tii. ¹⁰Ma dɔɔ yari bakaru ta yarimɔ win sina kita ten min di ta kokumɔ nge nim. Gusunɔn gɔra-doba nɔrɔm nɔrɔm ba na ba nùn sãamɔ. Ma ben gabu ba yɔ win wuswaã. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹Ye na kɔbu piibu ge mɛera ga tii sua gari gerumɔ, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpɛɛ dɔɔ boko sɔɔ. ¹²Gbeeku yɛɛ yi yi tie, ba yin dam wɔra. Adama ba dera yi wã sere saa gaa.

¹³Wɔku te, kɔsi te sɔɔ, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wɔllun di guru wii wuroru sɔɔ. Ma u da durɔ tɔkɔ win mi gia. Ma ba nùn susisia win wuswaã. ¹⁴Ba nùn bandu ka beere ka yiiko wɛ. Ma ba nùn gãanu kpuro nɔmu sɔndia. Bwesenu kpuro nu nùn sãwa. Win banda kun nɔru mɔ. Ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Kãsinun tubusianu

¹⁵Nɛ Danieli nen bwɛra kun kpune domi kɔsi ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶Yera na gɔrado ben turo susi be ba wã mi. Ma na nùn bikia na nɛɛ, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷gbeeku yɛɛ beke nne ye, ya sãawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sɔɔ. ¹⁸Yen biru, Wɔrukoo u koo de win tɔn dɛerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommaɔ. ¹⁹Ka mɛ, na kasu n gbeeku yaa nne ye ya ñ ka ita yeɔnɔ weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mɔ too. Yen donnu nu sãawa sisu ma yen nikisu su sã sii gandu. Yà n yaa mwa ya ra yen kukunu kɔsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰Na maa kasu n kɔbi wɔku ten tubusianu gia te ya mɔ yen wirɔ ka sere maa kɔbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wã yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbi wɔku ten ita ya wɔruka yen wuswaã. Ga nɔni mɔ, ga nɔɔ mɔ, ma ga gari mɔ ka tii suabu, ga maa nanum mɔ ga yionɔn kere. ²¹Ma na kɔbu piibu ge wa ga ka Wɔrukoon tɔn dɛerobu tabu mɔ ga bu kamiamɔ. ²²Adama durɔ tɔkɔ wi, u na u Gusunɔn tɔn be gem wɛ. Sanam mɛ saa ya tura ma ba bandu di.

²³Ma durɔ wi, u man tubusia u nɛɛ, yaa nne ye, ya sãawa bandu nne te ba koo swii handunia yeni sɔɔ. Ban te, ta ñ ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴Kɔbi wɔku te, ta sãawa sinambu wɔkuru be ba koo ban te di.

Yen biru, sunɔ goo wi u ñ ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn deerobu nɔni sɔ. U ko n maa kɪ u saaba ka woodaba kɔsi. Ba koo nɔn tɔn deerobu nɔmu sɔndia sere saa ita ka bɔnu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u nɔn bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wɔa handunia sɔɔ kpuron dam ka nin yiiko Wɔrukoon tɔn deerobu nɔmu beria. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo sɔ kpa bu nɔn mem nɔɔwa.

²⁸ Ye ne Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nen wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nen gɔruɔ.

Danieli u yɔa kineru

ka boo wa kɔsiru sɔɔ

8 Beesasaan bandun wɔɔ itase sɔɔ, ne Danieli na kɔsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam me na kɔsi te meera n man sɔare na wɔa wuu bɔkɔ ge ba mɔ Susio Elamun temɔ. Ma n sɔare na wɔa daa te ba mɔ Ulain bɔkuɔ. ³ Ye na nɔni seeya na meera, yera na yɔa kineru wa ta kɔbu bakanu yiru mɔ ta yɔ daa ten dee deeru. Kɔbu teeru ta teeru dɛɛbu kere. Te ta dɛɛbu bo mi, tera ta kpia dɔkuru. ⁴ Yera yɔa kinɛ te, ta ten kɔbi soomɔ sɔɔ duu yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yibere wɔra ten nɔman di. Ta mɔwa ye ta kɪ. Ma ta kpɛamɔ ta dam mɔ.

⁵ Sanam me na laakari mɔ, yera na meera ma na boo wa ga yarima saa sɔɔ duu yeru gian di ka duki baka ga tem bɔsu ma n sɔare ga ñ tem deke. Boo ge, ga kɔba nanungia mɔ gen nɔnin

baa sɔɔ. ⁶ Ma ga tura sere yɔa kinɛ ten mi, te na raa wa ka kɔbi yiru mi, ta yɔ daa ten dee deeru. Ma ga yɔa kinɛ te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yɔa te susi ka mɔru ga tu so ga kɔbi bɔɔka. Yɔa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temɔ ga yasisimɔ. Goo sari wi u tu wɔra gen nɔman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpɛa. Ye ga kpɛa ga kpa, yera kɔba baka ye, ya bɔɔra. Kɔba yen ay-erɔwa kɔbi nne nanungii yi kpia. Ma yi meera handunian goonu nne kpuro sɔɔ, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa kɔbi yin tian di, kɔbu piibu gaga yara ga kpɛa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka sɔɔ yari yeru gia ka sere tem me mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wɔllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temɔ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yɔku te ba ra nɔn kue yɔrasia. Ma ga win sɔa yeru kɔsuka. ¹² Ga wɔllun tabu kowobu ka baadomman yɔkunu nɔma doke ga kamia toranun sɔ. Ma ga gem kasa kua temɔ. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tɔn deero goon gari nua. Yen biruwa tɔn deero goo u gbiikoo wi bikia u nee, sere saa yerà ba ko n baadomman yɔku ten kobu yɔrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wɔa gem sarirun sɔ. Sere saa yerà sɔa yee te, ta ko n disi dure mesum. Sere saa yerà ba ko n wɔllun tabu kowo be taakumɔ. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nee, sere tɔnu nɔɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) baa ya n doona. Yen biruwa yɔku yee te, ta koo wurama ta n deere nge yellu.

Kɔsi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me ne Danieli na kɔsi te waamɔ, ma na kasu tu man yeeri, yera na gɔanu wa nu ka tɔnu weene nu yɔ nen wuswaaɔ. ¹⁶ Ma na maa goon nɔɔ nua daa te ba mɔ Ulain suunun di. U nɔɔgiru

sua u nee, Gabirie, a durɔ wini kāsɪ te tubusio. ¹⁷Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wɔruma temɔ. U man sɔɔwa u nee, tɔnun bii, a de yi nun yeeri. Kāsɪ te, ta wāawa sanam dāakim sɔ. ¹⁸Sanam me u ka man gari mɔ, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yɔrasia mi na raa wāa. ¹⁹Yen biru, u maa man sɔɔwa u nee, wee kon nun sɔ ye ya koo na Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ sanam dāakim sɔɔ. ²⁰Yāa kine te a wa ta kɔbi yiru mɔ mi, ta sāawa Mediba ka Peesiban sinambu. ²¹Boo ge, ga sāawa Geresin sunɔ. Kɔba baka ye ya bɔkɪra mi, ya sāawa sunɔ gbiikoo. ²²Kɔba nne ye ya kpia baka ye ya bɔkɪran min di, ya sāawa sinambu nne gabu be ba koo yari sunɔ gbiikoo win min di. Adama ba ñ dam wasi nge wi. ²³Sinambu nne yen bandu tà n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunɔ goo u koo yari u tii sua kpa u n tɔmbu nɔni wɔkubu yē. ²⁴Win dam mu koo nuuru ko n ñ mɔ ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia ye ya ñ ka nɔ gerurɔ. Win ye u mɔ kpuro ya koo nùn koora. U koo bwese damginu go ka maa Gusunɔn tɔmbu. ²⁵U koo tii sua win dukian sɔ ka win bwisin sɔ. U koo tɔn dabinu go be ba wāa bɔri yendu sɔɔ. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kɔsikira goo u kun nùn babe. ²⁶Kāsɪ te a wa tɔnu nɔɔɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) sɔ, ta sāawa gem. A ye nenuɔ asiri sɔɔ. Domi ya wāawa sanam dāakim sɔ. ²⁷Ma ne Danieli na kua sɔɔ dabiru na barɔ. Na ñ dam mɔ. Yen biruwa na seewa na nen sɔmburu mɔ te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sɔɔ kāsɪ ten sɔ. Domi ta ñ man yeeri.

Danieli u kanaru kua

win tɔmbun sɔ

9 Saa ye Darusi, Asuresin bii, Medin bweseru u bandu dii Babilonin temɔ, ²win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, Danieli u tirenu meerimɔ ma u girari mi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yeremi sɔɔwa u nee, wɔɔ wata ka wɔkura Yerusalemu ya ko n sāa bansu. ³Ma u nɔɔ bɔkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sɔ. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunɔn mi gia, ⁴u win tɔmbun toranu tuuba mɔ.

U nee, Yinni Gusunɔ, a kpā ma sa nun nasie. A ra wunen nɔɔ mweeru yibie kpa a wunegibu kīru sɔɔsi be ba nun kī ba wunen woodaba mem nɔɔwamme. ⁵Sa tora, sa daa kɔsa kua, sa sāa nuku kɔsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶Sa ñ wunen sɔmɔbu swaa daki sanam me ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen tɔmbu kpuro wunen gari sɔɔwa. ⁷Yinni Gusunɔ, a sāawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa wāa sekuru sɔɔ gisɔ bese Yudaba ka be ba wāa Yerusalemuɔ ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondeɔ ka turukuɔ yèn sɔ sa ñ nun mem nɔɔwe. ⁸Yinni, wee sa sekuru sɔɔwa bese ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹Gusunɔ besen Yinni, a sun suuru kuo wunen wɔnwɔndun saabu baa me sa wunen gari yina. ¹⁰Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere nee, sa ko wunen woodaba swii ye wunen sɔmɔbu ba sun nɔɔsia. ¹¹Meya bese Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sɔna bɔri yi a dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ yi sun di. ¹²Nge meya a dera wunen gari yi koora yi a nee, kaa bese ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nɔni swāaru wa tèn bweseru ba ñ waare gam. ¹³Wahala ye

kpuro, ya sun deema nge me Mawisi u yorua woodan tireru sɔɔ. Ka me, sa ñ besen daa kōsa deri su wunen gem swii kpa su wunen kii geeru kasu. ¹⁴Gusunɔ besen Yinni, wahala ye a nee, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sãawa dee dee. Besera sa ñ nun mem nɔwɛ.

¹⁵Gusunɔ besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sɔɔsira. A yisuru yara te ta wãa sere ka gisɔ. Adama bese, sa durum ka daa kōsa kua gem gem. ¹⁶Tē Yinni, na nun kanamɔ wunen durom sɔ, a de wunen mɔru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wãa wunen guu te a gɔsan wɔllɔ. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bese wunen tɔmbu gema besen toranu ka besen baababan daa kōsan sɔ. ¹⁷Gusunɔ, a nen nɔ swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ. A wunen sãa yee te ta bansu sãa mi meerio wunen yisirun sɔ. ¹⁸Gusunɔ nen Yinni, a swaa dakio a nɔ. A nɔni seeyo a wuu ge ba ka wunen yisuru sokumɔ meeri nge me ga bansu kua. Sa yē ma besen deerara kun tura su ka nun gãanu ganu kana. Adama wunen wɔnwɔn bakarun sɔna sa nun yeni kanamɔ. ¹⁹Yinni, a besen kanaru nɔwɔ kpa a sun suuru kua. A besen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n te wunen yisirun sɔ. Domi wuna a wuu ge ka tɔn be kpuro mɔ.

Gabirie u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹Sanam me Danieli u kana te mɔ u gari gerumɔ u ñ kpa, u wi ka win tɔmbun toranu tuuba mɔ, ma u Gusunɔ win Yinni kanamɔ win sãa yee deeraten sɔ, yera durɔ wi, Gabirie wi u raa wa win kãsi gbiikiru sɔɔ, u nùn yɔɔsima ka dam u sura win bɔkuɔ saa yē sɔɔ ba ra yokan yākuru ko. ²²U ka nùn gari kua u nee, na nawa wunen mi, n ka nun kãsi te tubusia. ²³Saa yèn di a

wunen kanaru torua, Gusunɔ u tu mwa. Yen sɔna na nun win gari sɔɔbu na, domi Gusunɔ u nun kī. Ñ n men na, a swaa dakio n nun kãsi te tubusia. ²⁴Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka wɔkura Gusunɔ u himba kua yu doona u sere wunen tɔmbu ka wunen wuu deerɔ yakia toranu ka kōsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wē sere ka baadommaɔ. Gusunɔn sɔmɔbun gari ka kāsirinun baa ya koo doona kpa tɔn deerɔ goo u ko sunɔ. ²⁵Ñ n men na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa mìn di ba wooda wē bu Yerusalemu sɔmɛ bu bani, sere wirugii wi Gusunɔ u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swee sɔmɛ ka yen gbāraru saa nɔɔba yirun non wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n sãawa wahalan saa. ²⁶Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yà n doona, ba koo wirugii wi Gusunɔ u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nùn yina. Kpa sunɔ kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sãa yee te wisire bu kɔsuku kpa ba n asɔɔ mɔ sere Gusunɔ u ra ka nùn kpeerasia nge me u yi. ²⁷Wirugii wi, u ko n ka tɔn dabiru nɔɔ tia sãa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔnun biru, u koo de yākunu ka abɔnu nu kpe kpa u gãa kōsunu ko sãa yerɔ nìn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunɔ u yi win sɔ bu ka nùn deema.

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daarɔ kāsiru sɔɔ

10 Sirusi, Peesin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sãawa gem. Yi ka nɔni swãa bakaru yã te ta koo na. Ma gari yi, yi nùn yeeri. Saa ye sɔɔra u kãsi te tuba.

²N deema u wãa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita. ³Alusuma ita ye sɔɔ, u ñ dĩa geenu ganu diire. U ñ yaa tende.

Tam kun maa win nɔɔ duure. Meya u ñ maa tii gum saware. ⁴Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ yenda nnese sɔɔ, u wāa u yɔ daa te ba mɔ Tigirin bɔkuɔ. ⁵Yera u nɔni sua u durɔ goo wa u yānu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii ma u kpaka sɛke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nɔni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nɔni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu sāa nge sii gan te ba woriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷Danieli turowa u kāsī te wa. Tɔn be ba ka nùn wāa mi, ba ñ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸Wi turowa u yɔra ma u kāsī te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwi-iyā u dam bia. ⁹U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dūu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹Ma u nɛɛ, kīnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wāa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹²Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tɛn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yin-ñin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³Pɛɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yenda tia ma na sina win bɔkuɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kāsī te, ta ka yā.

¹⁵Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶Yera u gāanu wa nu ka tɔnu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nen Yinni, nen wuswaa ya burisina, na ñ maa dam gam mɔ kāsī te na wan sɔ. ¹⁷Ne wi na sāa wunen sɔm kowo, amɔna

kon ka kpī n ka nun gari ko. Domi na ñ dam gam mɔ. ¹⁸Wi u ka tɔnu weene mi, u maa nùn baba u dam kā. ¹⁹Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ kīnasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam kɛɛyɔ. Ye u ka nùn gari mɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kā. ²⁰Durɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yɛ yèn sɔ na na wunen mi? Tɛ, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wɔri. Nà n doona, Gerekiban sina boko u koo na. ²¹Adama kon nun sɔ ye ya yorua gem tireru sɔɔ. Goo kun man somimɔ tɔn ben sɔ, ma n kun mɔ Miseli bɛɛ Isireliban kɔso,

11 Wi nen tii na somi na dam kā Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ. ²Wee tɛ, kon wune Danieli gem sɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ. Yen biru, sina boko nnese u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. Û n dam kua win dukia yen sɔ, u koo Gerekiban sina boko seesi. ³Adama sina boko wɔrugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kī. ⁴Saa yè sɔɔ win banda dam kua, saa ye sɔra ta koo wɔruma kpa tu bɔnu ko handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Win bibun bweseru ta ñ ban te dimɔ. Ban te, ta ñ maa dam mɔ nge me ta raa sāa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔmuɔ.

⁵Sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpā. ⁶Wɔsu gasun biru, ba koo arukawani bɔkuna kpa sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian bii wɔndia u na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sunɔn mi bu ka arukawani bɔke, bu suana. Adama wɔndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bi-

bun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go ka be ba nùn yɔsirima ka win tundo ka tɔn be ba ka nùn yɔra waati ye sɔɔ kpuro gesi. ⁷Goo u koo se nge kpɛi pɔtura kurɔ win bweserun di u win tundo bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi wɔri gbāranu sɔɔ u ko ye u kī. Yēro u koo dam ko. ⁸U koo ben būnun bwāarokunu gura ni ba kua ka sii gandū ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii gesu kua u ka da Egibitiɔ. Kpa u ka sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹Yen biru, sunɔ wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia u koo da u sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii tabu wɔri kpa u gɔsirama win temɔ.

¹⁰Saa ye sɔɔra win bibu ba koo tabun sɔɔru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nɔɔ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bɔɔ saramɔ. U koo sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian sunɔn gbāraru wɔri kpa u gɔsira u wurama. ¹¹Saa ye sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, u koo mɔru se kpa u nɔm geugii wi, tabu wɔri. Nɔm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabɛnu menna bu wɔnɔn wɔri. Adama ba koo nɔm geugii win tabu kowo be kamia. ¹²Sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sɔ. U koo tabu kowo dabɛnu go. Adama ka me, u n nasara wasi mam mam. ¹³Yenibiru, sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabɛnu menna n kere be u raa menna yellu. Wɔsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nɔm dwarugii wi wɔri. ¹⁴Saa ye sɔɔ, tɔn dabɛnu nu koo sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia seesi. Tɔn kɔsobu ba koo maa nùn seesi wunɛ Danielin tɔmbun suunu sɔɔn di wunen kāsɛ ten gari yi ka koora. Adama ba koo ben tii

kamia. ¹⁵Sɔɔ yɛsan nɔm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbāraru gisu mwɛeri. Saa ye sɔɔ, ba koo sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba n dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶Wi u gesi seewa u nɔm geugii wi wɔri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpɛ u nùn yinari. Yēro u koo mam da tem mɛn mi n buram bo sɔɔ, kpa u go ye u nɔma tura. ¹⁷Yen biru, u koo gɔru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nɔm dwarugii wi bɔri yendun arukawani bɔke u nùn win bii wɔndia wɛ u sua kurɔ, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n nùn yaramɔ. ¹⁸Yen biru, u koo sīira wuu si su wāa nim wɔkun bɔkuɔ kpa u sin dabɛnu mwɛeri. Adama tabu sunɔ goo u koo win dam mɛ bua sere u kpama u mɔru kɔsia. ¹⁹Saa ye sɔɔra u koo gɔsirama win temɔ u ka kuke win wuu gbāraru gisu sɔɔ, adama u koo wɔruma u gbi, ba n maa win yira wasi. ²⁰Wi u koo nùn kɔsire ko, u koo dam dio doke tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama amen biru, dam dio wi, u koo bɔɔkɛra, n n mɔ mɔrun sɔ, n n maa mɔ tabu sɔɔ.

²¹Wi ba gema, wiya ba koo bandu kɔsire ko. Ba n nùn sina yānu wɛɛmɔ. Bɔri yendu sɔɔra u koo na u bandu di ka taki. ²²Tabu kowo be ba koo yari bu nùn wɔrima nge nim, u koo bu kɔsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bɔkuan wirugii turo. ²³U koo tɔn be u ka arukawani bɔkua nɔni wɔke. U koo bandu di kpa u dam wa ka tɔmbu fiiko. ²⁴U koo da bera mi tem gem wāa ka bɔri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n daa koore. U koo tem mɛn dukia gura kpa u win bɔrɔba bɔnu kua. U koo mam bwisiku u gbāranu wɔri. Adama u n yeni mɔ n ka te.

²⁵U koo win dam ka win wɔrugɔru ka win tabu kowobu dendi u ka sɔɔ yɛsan

nɔm dwarugii wi wɔri. Nɔm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u ñ kamiamɔ. Domi ba koo nùn murafitiru kuawa. ²⁶Be ba ka nùn dimɔ, beya ba koo nùn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kɔsa ko, kpa mi ba dimɔ mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimɔ. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yà n tura. ²⁸Sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, u koo gɔsira win temɔ ka dukia baka. Swaa sɔɔ, u koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkua seesi. Yen biru, u koo gɔsira u da win temɔ.

²⁹Saa ye ba yi yà n tunuma, nɔm geugii wi, u koo sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii wi seesi kpa. Adama u ñ nasara wasi nge mɛ u raa wa yellu. ³⁰Domi tɔmba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nùn wɔri. Saa ye sɔɔ, win kabia ya koo bɔɔra, kpa u gɔsira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkua mi, mɔru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri nɔɔ tia sãa. ³¹U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn sãa yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu tɔɔ baateren yãkunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwãaroku kɔsu gira yãku yeru mi. ³²U koo tɔmbu nɔni wɔke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama tɔn be ba Yinni Gusunɔ yɛ, ba ko n yɔwa dim dim ben daa gea sɔɔ. ³³Be ba bwisi mɔ, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sɔɔ, ba koo gabu go tabu sɔɔ, kpa bu gabu dɔɔ meni, kpa bu gabu yoru mwɛeri, kpa bu gabun yãnu gura. ³⁴Saa ye sɔɔ, ba koo somiru fiiko wa. Tɔn dabira ba koo ka bu nɔɔ tia ko ka murafitiru. ³⁵Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sɔwa bu dɛera mam mam sere kpeerun tɔru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sɔɔ.

³⁶Sina boko wi, u koo ko ye u kɔ. U koo tii sua u nɛɛ, wiya u bünü kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta ñ ka nɔɔ gerurɔ. Tɔmbu ba koo nùn naane ko sere Gusunɔn mɔru yu ka sɔɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷U ñ win sika-doban bünü gasirimɔ, u ñ maa bũu wi tɔn kurɔba kɔ gasirimɔ, bünü kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸Adama u koo bũu sã wi u ra n gbãranu kɔsu wi win sikadoba ba ñ yɛ. U koo nùn sã ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gãa ni nu gobi mɔ. ³⁹U koo wuu si su gbãraru mɔ tabu wɔri ka win bũu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bũu wi wura bɛɛɛ wɛ, kpa u de bu bandu di tɔn dabunun wɔllɔ, kpa u bu tem bɔnu kua mu n sãa ben are.

⁴⁰Kpeerun saa sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia u koo ka maa nùn sanna. Adama sɔɔ yɛsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dwarugii wi wukiri nge woo bɔkɔ ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹Kpa u maa wɔri tem men mi n buram bo sɔɔ. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nùn kisirari. ⁴²U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba ñ mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yãa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nùn sã. ⁴⁴Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di yu nùn nandasia. Saa ye sɔɔra u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛera ten baa sɔɔ. Saa yera gɔɔ u koo nùn deema subaru ba kun nùn somi.

Sanam dāakim

12 Sanam dāakim sɔɔ, Miseli, maleeka wi u sāa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wune Danielin tɔmbu yɔ. Saa ye, ya ko n sāawa nɔni swāarun tōru tèn bweseru ta ñ koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sɔɔra wunen tɔmbu ba koo faaba wa bèn yīsa ya yorua wāarun tireru sɔɔ. ²Dabiru be ba dɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swāaru wa sere ka baadommaɔ. ³Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wɔllun yam bururam. Be ba maa tɔn dabinu gem swaa sɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ.

⁴Wunɛ Danieli, a gari yi nenuɔ asiri sɔɔ kpa a yi yīreru koosi tire te sɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mɛ, tɔn dabinu nu koo yi gari kpa yēru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sāawa asiri

⁵Yen biru, Danieli u mɛera ma u tɔmbu yiru wa ba yɔ turo daarun gooru gee, turo maa wāa daarun gooru giɔ.

⁶Ma turo u wi u yānu doke ni ba kua ka wēɛ damgii u yɔ daa ten nim wɔllɔ bikia u nɛɛ, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷Yera Danieli u wa grado wi, u win nɔma yiru kpuro yīya wɔllɔ ma u bōrua ka wi u ra n wāa sere ka baadommaɔn yīsiru u nɛɛ, nɔni swāa te, ta ko n wāawa sere saa ita ka bɔnu kpa tu kpe dɔma te ba Gusunɔn tɔmbun dam bua mam mam.

⁸Danieli u gari yi nua adama yi ñ nùn yeeri. Ma u nɛɛ, nɛn Yinni, amɔna gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹Yera u nùn wisa u nɛɛ, Danieli, a wunen laakari kpīiyɔ. Gari yi, yi ko n sāawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰Ba koo dabinu sārasia bu dɛera mam mam. Tɔn kō-sobu ba ko n kōsa mɔ. Ben goo kun tubu ye ya kooramɔ. Adama be ba bwisi mɔ, beya ba koo tubu. ¹¹Saa dɔma tèn di ba koo tɔɔ baateren yāku ni ba ra Yinni Gusunɔ kue yōrasia ka saa ye kam koosion bwāaroku kōsu ga ko n wāa yāku yerɔ, ya ko n sāawa sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu wɔkuru sari (1.290). ¹²Doo nɔrugiiwa wi u temana sere sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔbu (1.335). ¹³Adama wunɛ Danieli, a de a temana sere ka nɔrɔ. Saa ye sɔɔra kaa wēra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa sɔɔ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wɔkura ta gerusimɔ yèn sɔ̄ ba kua naane sariba Yinni Gusunɔn mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirɔ̄ ko bu ka wa bu gɔ̄ru gɔ̄sia kpa bu wura Gusunɔn mi. U sɔ̄ɔsimɔ ma Yinni Gusunɔn kɪru ta kpā, ta ñ maa nɔru mɔ. Tire te, ta kii te ta wāa Gusunɔ̄ ka Isireliban baa sɔ̄ weesinamɔwa nge kii te ta wāa durɔ̄ ka win kurɔ̄ ka ben bibun baa sɔ̄.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurɔ̄ suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimɔ, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirɔ̄ mɔ̄ bu gɔ̄ru gɔ̄sia, wiru 14.

1 Sanam me sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temɔ̄, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temɔ̄, sanam meya Yinni Gusunɔ̄ u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurɔ̄ ka win bibu

²Gari yi Yinni Gusunɔ̄ u gbia u Osee sɔ̄ɔwa yi wee. U nɛɛ, Osee, a doo a kurɔ̄ sua wi u ra sakararu ko.

Been bibu ba koo maa win yira swii. Domi Isireliba ba būnu gasirimɔ̄ ba sāmam̄ nge kurɔ̄ sakara wi u durɔ̄bu gasirimɔ̄. Ma ba nɛ, Yinni Gusunɔ̄ deri.

³Ma Osee u seewa u Gomeɛ Dibilaimun bii sua kurɔ̄. Yera u ka nùn menna. Ma kurɔ̄ wi, u gura sua u nùn bii tɔn durɔ̄ marua. ⁴Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,

i bii wi yīsiru kēeyɔ̄ Yisireeli. Domi saa fiiko sɔ̄ kon Yehun yenugibu wɔri

yèn sɔ̄ ba tɔmbun yem yari Yisireeliɔ̄, kpa n Isireliban bandu kpeerasia. ⁵Tɔ̄ te sɔ̄, kon Isireliban tabu durɔ̄bun tennu bɔ̄oku Yisireelin wɔwam̄.

⁶Yeniban biru, Gomeɛ u maa gura sua ma u bii tɔn kurɔ̄ mara. Ma Yinni Gusunɔ̄ u Osee sɔ̄ɔwa u nɛɛ, a nùn yīsiru kēeyɔ̄ Lo Ruhama. Yen tubusiana bii wi ba yina. Domi na ñ maa Isireliba wɔnwɔndu kuammɛ.

Na ñ bu suuru kuammɛ.

⁷Adama kon Yudaba wɔnwɔndu kua, kpa nen tii n bu faaba ko ne wi na sāa Gusunɔ̄ ben Yinni. Adama n ñ mɔ̄ kon ka ben yiberɛba tabu ko. Na ñ tendu dendimɔ̄ ñ kun mɛ takobi ñ kun mɛ dumi ka yin maasɔ̄bu.

⁸Yeniban biru, Gomeɛ u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tɔn durɔ̄ mara. ⁹Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, a nùn yīsiru kēeyɔ̄ Lo Ami. Yen tubusiana n ñ nen tɔmbu. Domi i ñ maa sāa nen tɔmbu, na ñ maa sāa been Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2 Yinni Gusunɔ̄ u Osee sɔ̄ɔwa u nɛɛ, saa ya sisi yè sɔ̄ Isireliba ba koo dabia

nge nim wɔ̄kun yani seeri.

Ba ñ kpɛ̄ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tɔmbu, miya ba koo bu soku ne Gusunɔ̄, Yinni wason bibu.

²Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu

kpa bu goo gɔ̄si u n sāa be kpuron sunɔ̄. Domi ba koo dabia bu teria tem mɛ kpuro sɔ̄.

Yen dɔma te, tɔ̄ bakara Yisireeliɔ̄.

³Beɛ Yudaba ka Isireliba, i sɔ̄ɔm̄ ma i sāawa nen tɔn be na kī.

Isireli u s̄awa naane sarirugii

⁴Nen bibu, i been mero taare w̄eyɔ, domi u ñ maa s̄a nen kurɔ, meya na ñ maa s̄a win durɔ.
I nùn s̄ɔwɔ u de u win durɔ dama n̄oni yi wuna,
kpa u sakara kookoosu wuna win ḡrun di.
⁵Ma n kun m̄e, kon win ȳanu potiri mam mam
kpa n nùn ȳsu tereru nge m̄e ba ka nùn mara.
Kon de u n s̄a nge tem mi ḡanu ku ra kpi,
kpa n de nim n̄ru ku nùn go.
⁶Na ñ maa b̄e win bibun w̄nw̄ndu m̄, domi been mero u s̄awa sakara kowo.
⁷U kurɔ tanaru ka sekuru sariru d̄ra. Domi u n̄e, u koo win durɔ tanɔbu sw̄iwa
kpa bu nùn nim ka d̄ianu ka tam ka gum ka ȳanu w̄e ni u koo doke.
⁸Yen s̄, kon win swaa kene ka s̄aki,
kpa n ye d̄a s̄esuku kpa u kun maa win swaa ye sw̄i.
⁹Baa ù n daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,
u ñ maa bu naa turi.
Baa ù n bu kasu,
u ñ maa bu wasi.
Saa ye s̄ɔra u koo n̄e,
ñ n men na, a de n wura nen durɔ gbi-
ikoon mi,
domi na raa nuku dobu m̄ win mi n kere t̄e.
¹⁰Meya u ñ daa gie ma nena na nùn dobi ka tam kpam ka gum w̄em̄.
Meya na maa nùn sii gesu ka wura taasi.
Adama u ka ye b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa.
¹¹Yen s̄, kon ḡsirama n nen dobi mwa yin ḡebun saa s̄ɔ,

ka tam men saa s̄ɔ ka sere ȳa ni u se-
bua u ka win tereru wukiri,
¹²kpa n nùn sekuru doke win durɔ tanɔbun wuswaaɔ.
Goo sari wi u koo nùn w̄ra nen n̄man di.
¹³Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia ka t̄ɔ baka ni u ra ko suru ka suru ka t̄ɔ w̄erarugiru ka sere mennɔ si u ra ko s̄arun swaa s̄ɔ.
¹⁴Kon de win resem d̄anu ka win figieba bu kam ko
be u n̄e, u wa durɔ tanɔbun min di.
Kon de gbee ni, nu ko d̄a s̄ɔ,
kpa gbeeku ȳe yi d̄a nin marum di.
¹⁵Kon nùn seeyasia ȳen s̄ u man deri u b̄u wi ba m̄ Baali turare d̄ɔ dokeamme.
Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ tanɔbu sw̄i.
N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
¹⁶Adama saa ya sisi ȳe s̄ɔ kon nùn k̄kiri n ka da gbaburɔ
kpa n ka nùn gari ko ka k̄ru.
¹⁷Kon nùn win resem gbaaru wesia te ta w̄a Akɔɔn w̄waaɔ.
Ȳisi ten tubusiana n̄ni sw̄arun w̄wa.
Yera ya ko n s̄a win ȳiyɔbun tore,
kpa u womu ko nge sanam me u yarima saa Egibitin di win w̄ndiaru.

Yinni Gusunɔ*u koo ka win t̄mbu dora*

¹⁸Yen t̄ɔ te, u koo man soku win durɔ.
U ñ maa man sokum̄ Baali win yinni.
¹⁹Kon de u b̄u wi ba m̄ Baalin ȳisiru duari
kpa u kun mam kp̄a u tu sia.
²⁰Saa yera kon ka gbeeku ȳe ka gunɔsu ka sere ȳe yi ya kabiri arukawani b̄ke
yi ku ka nen t̄mbu k̄sa gaa kua.
Kon de tabu bu kpe, kpa ba n w̄a b̄ri yendu s̄ɔ.

21–22 Isireli, kon maa nun ko nge nen
kurɔ sere ka baadommaɔ,
kpa n nun gem ka wɔnwɔndu ka durom
sɔɔsi.

Bɔɔkɪnɪru sɔɔra kon ka nun arukawani
bɔke.

Saa ye sɔɔra kaa wura ma nena na sãa
Yinni Gusunɔ.

23–24 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni
gerumɔ.

Saa gaa sisi yè sɔɔ kon wɔllun kananu
nɔ,

kpa n tu nim kɛ.

Wɔlla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura
nɛesia.

Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin
kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisireelin bukata wunana.

25 Kon de nen tɔmbu bu sina tem me
kpuro sɔɔ

kpa n bu wɔnwɔndu kua

be, be na raa yina n wɔnwɔndu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔmbu,
n bu soku nen tɔmbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kurɔn

laakari mɛera

3 Ma Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u man
sɔɔwa u nɛɛ, n doo n kpam nen
kurɔ wi kɪa wi goo u kɪa ma u sekuru
sariru mɔ. N kurɔ wi kɪɔ nge mɛ wi,
Yinni Gusunɔ u Isireliba kɪ, baa me ba
nɔn biru kisi ba da ba bɔnu sãamɔ ma
ba resem kiranu kɪ ni ba ra ka bɔnu ni
sã. ²Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii
geesun gobi wɔkura nɔɔbu ka sere ɔɔsu
††ditiri nata ‡‡(600). ³Ma na nɔn sɔɔwa
na nɛɛ, a de a n wãa nen sɔ n ka te. A
ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ
goon mi. Nen tii kon maa tii nene.

⁴Nge meya Isireliba ba ko n wãa sunɔ
sari n ka te. Meya ba ñ ko n maa wirugii
mɔ. Ba ñ maa yãkunu mɔ. Ba ñ maa
bɔnu ganu sãamɔ. Meya yãku kowo goo
kun ko n maa wãa ben suunu sɔɔ u ka
bu bikiaru kua. ⁵Yeniban biru, ba koo
wurama bu Gusunɔ ben Yinni kasu ka
maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa
sãa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko
bà n Yinni Gusunɔ wa ka win kɪi te u koo
bu sɔɔsi saa ye sɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u Isireliba taare wɛ

4 Bɛɛ Isireliba, i ne, Yinni Gusunɔ
swaa dakio.

Domi na siribu mɔ ka bɛɛ tem men
tɔmbu

yèn sɔ wɔnwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ,
gemgii goo maa sari.

Meya bɛɛn goo kun maa man yɛ.

²I nɔɔ mwɛɛnu mɔ ka bɔri, adama weesa
i mɔ.

Meya i maa tɔmbu goomɔ, i gbenimɔ, i
sakararu mɔ.

I dam dɔrenamɔ, ma tɔn gobera sosimɔ
ta dɔɔ.

³Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ, kon de tem
mɛ, mu gbera.

Bɛɛ be i wãa mi kpuro, i ko woorawa
saa gbeeku yeɛn di n ka da gunɔɔ ka
wɛɛyɔ,

ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunɔ

u yãku kowobu taare wɛɛmɔ

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo u ku raa ka tii
yina

ñ kun mɛ u goo gerusi.

Domi wunɛ yãku kowo tɔnwerowa na ka
sannamɔ.

††3:2 ɔɔsu - Dɪa bimi gɛɛn bwesera yi yi ka gbɛɛ weene.

‡‡3:2 ditiri nata - Ya sãawa saaki nɔɔba yirun saka.

⁵Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ
gbāara

kpa wunen beruse nen sɔmɔ u maa
wɔruma wɔkuru.

Kon maa Isirelin bweseru go te ta s̄aa
nge wunen mero.

⁶Wee nen tamba gbimɔ yèn s̄ ba ñ man
yē.

Adama wunen tii, a yina a man wura.

Yen s̄, kon nun yina kpa a kun maa s̄aa
nen yāku kowo tɔnwero.

Nge me a ne, Yinni Gusunɔn woodaba
duari,

nge meya kon maa wunen bibu duari.

⁷Nge me ba dabiamɔ, nge meya ba man
torarimɔ ba dɔɔ.

Kon ben beere kpeesia kpa bu sekuru wa.

⁸Wee ba kuuramɔ nen tɔmbun toranun
s̄.

Ma ba bu bɔriemɔ ba n ka toramɔ ba n
dɔɔ.

⁹Yen s̄, seeyasia tee biya kon nen tɔmbu
ka ben yāku kowobu ko.

Kon bu seeyasiawa nge me ben daa ya
ne.

Kon bu kɔsiawa nge me ben kookoosu
ne.

¹⁰Ba koo di, adama ba ñ debumɔ.

Ba koo sakararu ko b̄u nuurɔ bu ka
bibu wan s̄.

Adama ba ñ marumɔ yèn s̄ ba ne, Yinni
Gusunɔn biru kisi

ba ñ nen woodaba swī.

¹¹Yinni Gusunɔn u nee, sakararu ka tama
mu nen tɔmbun wiru gɔsia.

¹²Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu
ka bu gari s̄.

B̄u gasiribu dera ba k̄ɔra ma ba ka
man tonda.

¹³Ba ra de ba n yākunu m̄ guunu w̄llɔ,
kpa ba n turare d̄ɔ dokemɔ gungunu
w̄llɔ

ka dāa baka bwese bwesekan nuurɔ ñin
saara bu w̄re.

Yen s̄na ben bii wɔndiaba ba sekuru
sariru m̄.

Ma ben biigii kurɔbu ba sakararu m̄.

¹⁴Na ñ ben bii wɔndia be, ka ben biigii
kurɔ be seeyasiamɔ

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba
m̄n s̄.

Domi ben m̄wɔbun tii ba sakararu m̄
ka kurɔ be ba wāa b̄u s̄aarun s̄.

Ma ba maa yākunu m̄ sannu ka be.

Adama ba n yē nge me m̄ndu gara
gerua ta nee,

tɔn be ba ñ laakari m̄, ba kam kobu
d̄ɔɔwa.

¹⁵Isireliba ba b̄nu gasirimɔ,

adama Yudaba bu ku raa bu swī.

Bu ku da Giligaliɔ ñ kun me Beteli Afenio

[¶]bu ka yākunu ko

kpa ba n b̄rumɔ ba n m̄,

sere ka Yinni Gusunɔn wāaru.

¹⁶Isireliba ba s̄awa nge naa gbiiba
ye ba kpna bu kpna. Adama tē, Yinni

Gusunɔ u koo bu ȳsu batuma s̄ɔ nge
yāanu. ¹⁷Isireliba ba b̄nu s̄amɔ. A bu

derio mi. ¹⁸B̄a n tam n̄ra ba kpa, ba ra
n yande d̄ɔɔwa bu sakararu ko. Wee ben

wirugibu ba ra n k̄wa ba n wāa sekuru
sari kom s̄ɔ. ¹⁹S̄ɔ teeru woo ga koo na

gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru
wa ben yāku nin s̄.

Keu koosio k̄sobu

5 Yinni Gusunɔn u nee,
beē yāku kowobu, i yeniba swaa
dakio.

Beē Isireliba, i swaa dakio i nɔ.

Beē sina kpaarugibu, i swaa tem kp̄iyyɔ
i nɔ.

Beeya siri bini bu ka yā.

Domi i kua tɔmbun yina Misipaɔ,
ma i kua ben taa Taborio.

²Ma ba man biru kisi ba numa durum
s̄ɔ.

Yen s̄, kon beē kpuro seeyasia.

[¶]4:15 *Beteli Afenio* yen tubusiana d̄ɔn wāa yeru

³ Na Isireliba yēwa sāa sāa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba būnu gasira
ba tii disidi doke.

⁴ Osee u n̄eē,

ba ñ kp̄e bu maa wurama ben Yinnin mi
ben kookoosun s̄ō.

Domi būu s̄aarun gasiribu gina wāa ben
ḡōru s̄ō.

Meya ba ñ maa wi, Yinni Gusun̄o yē.

⁵ Isireliban tii suabu bu s̄ōsim̄o m̄e ba
s̄āa.

Ba koo w̄oruma ben durum s̄ō.

Yudaban tii ba koo w̄oruma ka be
sannu.

⁶ Sanam gam sisi

m̄e s̄ō ba koo bikiaru da Yinni Gusun̄on
mi,

kpa bu ka n̄un yāanu ka ket̄eba yākuru
kua.

Adama ba ñ n̄un wasi,

domi u bu deri.

⁷ Beya ba n̄un t̄onu kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba
ñ n̄un yē.

Tē, n ñ t̄eem̄o u ka bu kam koosia be ka
ben arumani.

Gusun̄o u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusun̄o u n̄eē,

i tabun k̄oba soowo Gibeāo ka Ramaō.

I tabun wurenu koowo Beteli Afeniō.

B̄eē Benyam̄eēba, tabu dur̄oba wee b̄een
birun di.

⁹ Gari geeya na Isireliba s̄ōm̄o.

D̄oma te kon bu s̄eeyasia, ba koo kam
kowa.

¹⁰ Wee Yudaban wirugibu ba s̄āawa nge
be ba ra tem gbeni

bu ka ben tiin tem sosi.

Yen s̄ō, kon bu nen m̄oru wisi nge nim
tora.

¹¹ Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam
d̄orem̄o

ȳen s̄ō ba kam naa gire.

¹² Na kon bu di nge gemi.

Kpa na n Yudaba wahala m̄ò nge bara
te ta kukunu temm̄o.

¹³ Meya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba ḡora Asiriō

bu ka sina boko Yarebu somiru kana.

Adama u ñ kp̄e u bu bekia

u sere n̄eē, u koo ben bosu kpeesia.

¹⁴ Na ko n s̄āawa nge gbee sun̄o Isireliba
ka Yudaban s̄ō.

Kon bu w̄ori n yaaku kpa n bu sua n ka
doona.

Goo sari wi u koo bu w̄ora saa nen
n̄oman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵ Yinni Gusun̄o u n̄eē,

ñ n men na, kon bu biru kisi

kpa n wura nen wāa yerō

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben n̄oni sw̄āaru ta koo de bu man kasu
kpa bu man somiru kana.

6 Isireliba ba s̄ōna ba n̄eē,
i na su ḡosira Yinni Gusun̄on mi.

Wee u sun so u m̄eera kua.

Adama u koo besen m̄eera ye n̄ōri u sun
bekia.

² N ñ maa t̄eem̄o u ka sun wāaru w̄ē,

kpa sa n wāa win wuswaāo.

³ I de su kasu su n̄un gia.

Nge me sa ra n yē kam kam ma s̄ō u
koo yari,

nge meya sa n maa yē ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya
ra tem yemiasie.

⁴ Yinni Gusun̄o u n̄eē,

b̄eē Yudaba ka Isireliba, mba kon b̄eē
kua.

Wee b̄een k̄iru nen s̄ō ta s̄āawa nge bu-
rurun kakoru

ñ kun m̄e nge dirum m̄e mu ra yarine
fuuku.

⁵ Yen sōna kon beɛ nen sɔmɔbu gɔriama
bu beɛ sō ma kon beɛ seɛyasia.

Kpa bu maa beɛ sō ma kon beɛ go.

Nen siribu bu koo sōsira nge yam
bururam.

⁶ Domi wɔnwɔnda na kī, n ñ mɔ yākuru.

Meya na maa kī nen tɔmbu bu man gia
n kere bu man yāku dōɔ mwaararuginu
kua.

⁷ Ba nen arukawani kusia nge mɛ tɔmbu
ba ra n kuanamme.

Wee ba man tɔnu kandu kua.

⁸ Galadigibu ba sāawa tɔn kōsobu

ma ba yem yari baama.

⁹ Nge mɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,
nge meya yāku kowobun wuuru ta wāa
Sikemun swaaɔ ta tɔmbu goomɔ.

¹⁰ Na gāa kōsunu wa Isireliɔ,

niya ba būnu gasirimɔ,

ba tii disi dokemɔ nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yè sɔɔ kon maa beɛ Yudaba
seɛyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

sanam mɛ na kī nen tɔmbu Isireliba bu
wurama yorun di,

7 kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa sōsira
Samaris.

Gbenɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbenimɔ.

Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔɔ.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sō u nɛɛ,
na yaaye kōsa ye ba m̀.

Tɛ, wee ba mwaara ben kom kōsum mɛ
sɔɔ.

Na ye kpuro waamɔ.

³ Ben nuku kōsu kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu
wɛɛmɔ.

⁴ Be kpuro ba sāawa sakara kowobu ba
sum

nge pɛɛ wōɔ yeru te pɛɛ kowo u dōɔ doke
u deri.

Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere
mu ka se.

⁵ B̀a n ben sina bokon tōɔ bakaru m̀,
ben sina asakpɔbu ka sunɔn tii ba ra tam
nɔwa

kpa ba n tɔmbu yaa kasikimɔ.

⁶ Be ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,
ba sāa nge pɛɛ wōɔ yeru.

Wōkuru, ben wɔrugɔru ta ra yemiewa
kpa yam sāre bururu tu se nge ba gāanu
dōɔ doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dōɔ.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.

Adama ben goo ku ra maa man somiru
kane.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
Isireliba ba ka bwese tukunu menna.

Ma ba kua nge kira te ba ñ gɔsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.

Adama ba ñ yɛ mɛ.

Tɔkɔra bu deemamɔwa,

adama ba ñ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu sōsiramɔ.

Domi ba ñ gɔsirame nɛ Gusunɔ ben Yin-
nin mi.

Ka yen de kpuro, ba ñ man kasu.

¹¹ Ba sāawa nge totoberɛ

te ta ñ bwisi mɔ.

Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,

ma ba daamɔ Asiris.

¹² Adama b̀a n swaa wɔri na ra bu taa
beriewa

n bu mwɛeri nge gunɔsu.

Kpa n bu seɛyasia nge mɛ ba bu nɔɔsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka
suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nena kon daa bu faaba ko.

¹⁴ B̀a n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu
ko gōruɔ.

Adama ba ra sinewa ba n tii muririmɔ.

Kpa ba n yīiyɔ yeya ya koo de ben gbea
yu alikama ka resem gea ma.

Nge meya ba ra n m̀ bu ka man seesi.

¹⁵ N deema nena na bu nɔni doke na bu
dam wɛ.

Adama ka mɛ, ba man kɔ̄sa
bwisikusimɔ.

¹⁶ Ba gɔ̄sira goon mi gia.

Ba sãa nge ten te ta ñ gea sãa.

Yen sɔ̄, ba koo ben wirugibu go tabu sɔ̄
ben gari kam gerubun sɔ̄.

Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitiɔ.

Ye a duura yera kaa gɛ

8 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i kɔ̄ba soowo.

Wee yibereba ba nen sãa yeru wuusima
nge kasi.

Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.

Ma ba nen sɔ̄sɔ̄siru yina.

² Ba koo man nɔ̄ɔ̄guru suema bu nɛɛ,
ba nɛ ben Yinni yɛ.

³ Adama ba gea deri,
ma yibereba ba koo bu naa swĩi.

⁴ Ba tii sinambu kua
ba ñ man saawara kue.

Ma ba bũnu seka ka sii geesu ka wura.

Yen sɔ̄na ba koo kam ko.

⁵ Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia
ye tusa.

Na maa ka bɛɛ mɔ̄ru mɔ̄.

Saa yerà i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wɛ.

⁶ Wi u bwãarokunun sɔ̄mburu yɛ Isire-
liba sɔ̄

wiya u naa wuragia ye kua.

Ya ñ sãa Gusunɔ.

Yen sɔ̄na ba koo ye kɔ̄suku muku muku.

⁷ Wee i woo duura,

yen sɔ̄na i ko i woo bɔ̄kɔ̄ gɛ.

Mɔ̄ndu gara nɛɛ, dobi bem sari ku ra n
som mɔ̄.

I n maa yɛ ma bɛɛn gbean dĩanu nù n
daa gea kua,

sɔ̄ba ba koo nu gura.

⁸ Isireliba ba dera ba bu mwe.

Be wee bwesenu sɔ̄ nge weke te goo kun
maa kĩ.

⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku ketɛku
ge ga tii kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

¹⁰ Ba bwese tukunu gobi kɔ̄sia ba n ka
nɔ̄ɔ̄ tia sãa.

Adama ka mɛ, kon bu menna,
kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔ̄ma
koosia.

¹¹ Isireliba ba bũu turanu kua nu dabi.

Niya nu dera ba durum mɔ̄.

¹² Baa nà n bu nen woodaba yorua sere
ka yen gari piiminɔ,

ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔ̄n
tukon min di.

¹³ Ba ra yɛ go bu ka man yãkuru kua,
kpa bu yin yaa tem.

Adama ben yãku ni, nu ñ man doremɔ.

Na ñ ben toranu duari.

Kon bu sɛyasia.

Yen sɔ̄na ba koo gɔ̄sira bu da Egibitiɔ.

¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba nɛ ben taka kowo duari.

Yudaba ba maa ben wuu dabinu
gbãraru toosi.

Adama kon ben wusu dɔ̄ɔ̄ sɔ̄kiri kpa u
ben dii geenu di.

Yinni Gusunɔn tɔ̄mbu

ba koo kpuro bia

9 Bɛɛ Isireliba, i ku tɔ̄ɔ̄ bakaru ko
gɛɛbun saa sɔ̄

nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma i da i bũnu gasirimɔ

i nu siaramɔ mi ba alikama soomɔ
kpuro.

² Adama alikama ye ba soomɔ ka gum
me ba gamamɔ,

yen gaa kun ko n sãa beegia.

Meya i ñ tam kɔ̄m wasi i wuna.

³ Isireliba ba ñ sinamɔ tem mɛ Yinni
Gusunɔ u bu wɛ sɔ̄.

Ba koo wurama Egibitiɔ ñ kun me Asiriɔ.

Kpa bu dĩa sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye sɔ̄, ba ñ maa kpɛ bu yãkuru ko
ka tam.

Baa bà n tu kua,

ta ñ Gusunɔ wɛremɔ.

Ben yāku dīanu nu ko n sāawa nge gɔɔ
dīanu.

Wi u nu di, u koo disī duurawa.

Dīa ni, nu koo win gɔɔru kpeesia.

Adama ba ñ ka ye duɔ Yinni Gusunɔn
sāa yerɔ.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunɔn tɔɔ bakanu
sɔɔ.

⁶ Ì n been yenusu deri bansu,

Egibitigiba koo beɛ dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba mɔ Mɛnfisi ga ko
n sāawa nge been sikiru.

Awīi yi koo been arumani di.

Kpa sāki yi kpi been kunɔ.

⁷ Saa ya tura yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo
siri.

Saa ya tunuma yè sɔɔ u koo baawure
kɔsia ye u kua.

Beɛ Isireliba i ko ye wa.

Wee been toranu ka been tusirun
kpāarun sɔ,

i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.

Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam
nɔrawa.

N deema beɛ, i torewa n kpā, ma i nùn
tusa.

⁸ Adama sɔmɔ wi u beɛ kirɔ mɔ,

u wāa ka Gusunɔ.

Ka mɛ, i nùn yina beriammɛ mi u dɔɔ
kpuro.

I ra mam nùn seesiwa Gusunɔ win Yin-
nin sāa yerɔ.

⁹ Wee i da i kɔsa kua nge mɛ i raa kua
Gibeaa.

Yinni Gusunɔ kun been toranu duari.

U koo beɛ seeyasia nin sɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia
na Isireliba wa,

nen nɔni sɔɔ, ba sāawa nge resɛm
marum

mɛ ba wa mi gāanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie
marum gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peorio,

miya ba tii būu wi ba mɔ Baali wē.

Ma na bu tusa nge būu wi.

¹¹ Tē Isireliban beɛɛ ya koo doona nge
gunɔ mɔrin wuuru.

Ben kurɔbu ba ñ maa guri suamɔ bu sere
ma.

¹² Bā n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa
bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nà n bu biru
kisi.

¹³ Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,

ba sāawa nge dāa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yibereba nɔmu
beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, bà n koo
Isireliba seeyasia,

seeyasia birà ba koo gɔsi.

A de ben kurɔbu bu nukuru yari,

kpa ben bwāsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema ben nuku kɔsuru kpuro ta sɔɔsira
Giligaliɔ.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nen wuswaan di ye ba kuan
sɔ.

Na ñ maa bu kī.

Domi ben sinambu kpurowa ba man
seesimɔ.

¹⁶ Na be, Isireliba seeyasia.

Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di
kpuro.

Ta ñ maa binu marumɔ.

Baa bà n maa bibu mara, kon de bii be
ba kī mi, bu gbiwa.

¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nen Yinni u bu
yina

yèn sɔ ba ñ win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwese-
nun suunu sɔɔ.

Isireliban banda kpa

10 Isirelin bweseru ta raa sāawa
nge resɛm gea
ye ya ra ma too.

Adama nge me ba dabiama,
nge meya ba būu yenu dabiashama.
Nge me ben tem mu kuurama,
nge meya ba būu yenu sōmma ka kpee
geenu.

²Tōn be, ba sāawa gōrusu yiruḡibu.
Ba koo yen are sōbe.

Yinni Gusunō u koo ben būu yee ni ka
nin kpee geenu kōsuku.

³Ba koo tē nē, yēn sō sa ñ Gusunō nasie,
yen sōna sa ñ sina boko mā.

Adama tēn wāa te sa wāa mini,
mba sina boko koo maa kpī u sun
wunana.

⁴Wee ba gari kam gerumō,
ma ba arukawani bōkumō ka bōri
weesugii.

Yen sō, siribu dabiama nge yaka kōsusu
si su ra kpi gbee te ba wuka sō.

⁵Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu
sāama

ge ge wāa Beteli Afeniō bu nanda
kpa bu ḡōō sina gen sō.

Gen yāku kowobu ba koo diiri
bā n wa gen beere ya kpa.

⁶Domi ba koo ka gu da Asiriō
bu gu ben sina boko wē.

Isireliba ba koo sekuru wa.

Ba koo nā n daa yē koo
ye ba ka būu kua ben suunu sō.

⁷Ñ n Samarin sōn na, ye kpuro ya
kpawa mi.

Domi ba koo ka yen sina boko doona
nge deka ye nim mu ka doonō.

⁸Ba koo ben būu yenu kpuro kōsuku mi
ba tora.

Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.

Saa gaa sisi yē sō ba koo guunu ka
gungunu sō bu nē,

i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gē ye ba duura

⁹Yinni Gusunō u nē,

saa dōma tēn di Isireliba ba durum kua
Gibeao,

ba toramō ba dōwa.

N ñ weene tabu bu tōn kōso be wōri mi?
¹⁰Ne, Yinni Gusunō kon bu sēyasia nge

me na kī,

kpa bwesenu nu nōō tia ko nu bu wōri
ben tora bakanun sō.

¹¹Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi
yi ra dobi taaku.

Adama kon sugu doke ben wīi bura ni
sō.

Kon de Yudaba bu kōō ko,

kpa be, Yakōbun bweseru bu tem kusanu
kōsuku.

¹²Yen sō tē, beē Isireliba i gbee kpaaru
koowo i gem duure.

Kpa i durom gē.

Domi saa ya tura i ka ḡōsirama ne, Yinni
Gusunōn mi,

kpa n beē susi n beē gea kua.

¹³Adama beē, i kōsa duura ma i kōsa ḡā.
Ma i beēn weesun are di.

I beēn naane doke beēn tiin dam
ka tabu kowo dabi dabiru sō.

¹⁴Yen sōna tabun wurenu koo nōōra
beēn suunu sō.

Kpa bu beēn ḡbāranu kpuro kōsuku

nge me Saluman sina boko u Beti Aribeli
wōri,

ma u bii merobu ka ben bibu munkā.

¹⁵Beē Beteligibu, wee ye kon beē kua
beēn nuku kōsurun sō.

Bururu yam sāreru yande,

tabu sōōra ba koo beēn sina boko go.

Yinni Gusunō u win tōmbu kī

baa me ba nūn seesimō

11 Yinni Gusunō u nē,
saa Isirelin bweserun torubun
diya na tu kīa.

Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka
nen bii.

²Adama nge me na bu sokumō
nge meya ba ka man tondamō.

Ba da ba būu ni ba m̀ Baali s̄am̄.

Ma ba nu turare d̄ō dokeamme.

³N deema nena na bu kpare,
na ben n̄ma neni.

Adama ba ñ tuba
ma nena na bu n̄ōrim̄.

⁴Na bu gawama nen mi ka k̄iru
ma na bu d̄ianu w̄ē
nge wi u yaa sabenun sugu yiyam̄ u ka
nu n̄ōri.

⁵Adama ba yina bu na nen mi.
Yen s̄na na na n̄ē, ba koo da Egibit̄i
kpa Asirigii u ko ben sun̄.

⁶Ba koo ben wusu tabu w̄ri,
kpa bu ben damgibu k̄suku
ȳn s̄ ba ben tiin kpunaa sw̄i.

⁷Wee nen t̄mbu ba ȳrari bu ka man
tonda.

Ba bu soka bu ḡru ḡsia bu wurama n̄,
W̄rukoon mi.

Adama ben goo kun wure.

⁸Ka m̄, b̄ē Isireliba,
na ñ kp̄ē n b̄ē deri,
n b̄ē t̄nu kandu kua.

Na ñ kp̄ē n b̄ē kam koosia
nge m̄ na wuu si ba m̀ Adima ka Se-
boimu kua.

Wee nen ḡru ga sankire,
nen bw̄ra kun kpun̄.

⁹Na ñ maa b̄ē kpeerasiam̄ ka nen
m̄ru baka ye.

Na ñ maa wee n b̄ē kam koosia.
Domi na s̄awa Gusun̄ n ñ m̄ t̄nu.

Na s̄awa D̄ero b̄ēn suunu s̄.

Na ñ b̄ē w̄rim wee ka m̄ru.

¹⁰B̄ē nen bibu, i ko n̄, Yinni Gusun̄
sw̄i

n̄ na kukura nge gbee sun̄
kpa i duki na saa s̄ō duu yerun di.

¹¹I ko duki na saa Egibitin di nge gun̄
m̄ri

kpa i na saa Asirin di nge totober̄nu,
kpa n de i sina b̄ēn yenus̄.

Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusun̄n nuki sank̄a

12 Isireliba ba ra n man weesu
kuammewa,
kpa ba n man n̄ni w̄kum̄.

Adama Yudaba ba ka n̄, Yinni Gusun̄
D̄ero s̄im̄ dee dee.

²Isireliba ba Egibitigibu gum w̄ēm̄.
Ma ba ka Asirigibu arukawani b̄kum̄.
Nge meya ba ka kraasibu kasu be ba ñ
s̄a ḡānu.

N s̄are ba woo naa gire.

Ba ben weesu dabiasiam̄ t̄ō baatere.

Ma ba daa b̄ōb̄oya m̀ ba d̄ō.

³N̄, Yinni Gusun̄ na Yudaba siribu
sokum̄.

Kon be Yakobun bweseru w̄rima ben
daa k̄san s̄.

Kpa n bu ben k̄san are k̄sia.

⁴Ben baaba Yakobu u win m̄ōn naa
tokuru n̄nua
saa win meron nukurun di.

Ye ba n̄n mara u kp̄a,
ma u ka n̄ Gusun̄ w̄ri kua ka win dam
kpuro.

⁵U ka nen ḡrado w̄ri kua, ma u kamia.
U sw̄i, ma u ḡrado wi kana u n̄n
domaru kua.

Beteli miya u ka n̄ Gusun̄ yinna.

Ma na ka n̄n gari kua.

⁶Nena Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni.

Nen ȳsira Wi u ra n w̄a.

⁷B̄ē Isireliba, i de i wurama n̄ b̄ēn
Yinnin mi.

I de i gea ko kpa i n man naane s̄a
baadomma.

⁸B̄ē Isireliba i s̄awa nge tenku be ba
kilo weesugia n̄ni.

Ba ra gbena k̄.

⁹Kpa i n̄ē, ka gem i gobi wa, i dukia
baka gura.

K̄sa gaa sari ye s̄. B̄ēn s̄mburun
areya.

¹⁰ Adama nɛ, Gusunɔ na s̄awa been
Yinni

saa m̄n di i w̄a Egibitɔ.

Kon maa de i wura i n w̄a kuu beku-
ruginu s̄ɔ

nge sanam me na bɛɛ yarama Egibitin
di i w̄a gbaburɔ.

¹¹ Nɛn s̄ɔmɔba na ka gari kua k̄asinu s̄ɔ,
kpa be, bu maa ka bɛɛ gari ko.

Beya ba maa bɛɛ nɛn himba s̄ɔsi ya ka
gis̄ girari.

¹² Ka mɛ, Galadigibu ba kua t̄n k̄sobu.
Ma ba koo kam ko.

Ba ra ketɛ kinɛ dabinu go Giligaliɔ.

Adama ben ȳaku yenu nu koo ko kpee
subenu gbaanun kp̄i s̄ɔ.

¹³ Yakɔbu u kpikuru da Aramuɔ.

Miya u s̄ɔmburu kua u ȳaanu kpara u ka
kurɔ wa.

¹⁴ Adama s̄ɔmɔ goowa Yinni Gusunɔ u
gɔra

u da u win bweseru Isireliba yarama
Egibitin di.

S̄ɔmɔ wiya u bu kpara.

¹⁵ Adama yeniba kpuro s̄ɔ,

Isireliba ba Yinni Gusunɔ nuki sanku too
too.

Yen s̄ɔ, u koo de yem mɛ ba yari mi, mu
w̄ri ben wiru w̄llɔ.

U koo de bu yen sekuru wa.

Siri d̄aaki bi ba Isireliba kua

13 Yellu Efaraimubara ba dam bo
Isireliba s̄ɔ.

B̄a n bwese ker̄i yi yi tie gari s̄ɔwa,
ba ra nandewa.

Adama ba b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa,
ma ba gu.

² Wee sere ka t̄ɛ, ba durum m̄ ba d̄ɔ.

Ba tii bw̄aroku sii geesuginu kua.

Ben tiiwa ba bwisika

ma ba nu seka ka ben n̄oma

nu ka naa binu weene.

Ma ba gerumɔ nin s̄ɔ ba m̄,

be ba ȳakuru na,

bu yiuro bu naa bii ni s̄osu.

³ Yen s̄ona ba koo doona nge bururun
kakoru

̄n kun mɛ nge dirum.

Ba s̄a nge yaka si ba gura ba yari doo
soo yerun di

su ka woo doonɔ

̄n kun mɛ nge wii si su yarimɔ gbaburun
di.

⁴ Adama nɛ, na s̄awa Gusunɔ ben Yinni
saa m̄n di na bu yarama Egibitin di.

Ba ̄n maa Yinni goo m̄ ma n kun m̄ nɛ.
Faaba kowo maa sari nɛ baasi.

⁵ Na bu kpara saa m̄n di ba w̄a
gbaburɔ

mi ḡaanu ku ra kpi.

⁶ Sanam mɛ ba dua tem mɛ s̄ɔ,

ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷ T̄ɛ, ko na n s̄awa nge gbee sunɔ

na n bu mara swaaɔ nge musuku
gbeeku.

⁸ Kon bu w̄rimawa nge gbeeku yaa
gɔba

ȳn binu ba mwa.

Kpa n ben toronu besuku.

Meya kon bu kasuku

nge mɛ gbeeku yɛɛ yi ra yaa kasuku,

kpa gbee sunɔ niu gu bu tem.

⁹ Isireliba, wee i kam kua

ȳn s̄ɔ i man seesi nɛ wi kon kp̄i n bɛɛ
somi.

¹⁰ Mana been sina boko u w̄a.

I de u bɛɛ faaba ko been wusu kpuro s̄ɔ.
Mana been kparoba w̄a be i bikia i nɛɛ,

bu bɛɛ sinambu kua.

¹¹ Na raa bɛɛ sina boko w̄ɛ ka m̄ru.

Meya kon maa bɛɛ n̄n mwaari ka m̄ru.

¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere
saa gaa.

¹³ Isirelin bweseru ta s̄awa nge bii w̄n
marubun saa ya tura

ma u kpara w̄ri m̄,

adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴ Kon bu wuna saa ḡribun w̄a yerun
dam di.

Kpa n bu yakia ḡɔɔn n̄man di.

Gɔɔ, a na ka wunen bara te a ra ka tɔnu go.

Gɔribun wāa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domi na ñ maa ben wɔnwɔndu mɔ.

¹⁵ Baa Isireliba bà n kuura amɔ, begibun suunu sɔɔ, yiberaba ba koo na nge woo sum saa sɔɔ yari yerun di.

Ne, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamawa gbaburun di,

kpa bu dɔkɔba gberasia.

Kpa bwii yi nim kpe.

Gāa ni nu gea sāa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14 Na kon de bu Samari seeyasia yèn sɔ yèn tɔmbu ba ne Gusunɔ ben Yinni seesi.

Ba koo bu gowa tabu sɔɔ

kpa bu ben bii piiminu nam.

Kpa bu ben kurɔ be ba guri mɔn nukunu besuku.

Osee u Isireliba kɔkirimɔ

² Osee u Isireliba sɔɔwa u nee, bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi, domi ba wɔruma ben toranun sɔ.

³ Bu wurama win mi bu kana teni ko te ta nee, Yinni Gusunɔ, a sun besen toranu kpuro suuru kuo. Kpa a sun meeri ka nɔnu geu. Ye sa ko ka nun yɔkuru kua, sa ko nun siara.

⁴ Asirigii wi, u ñ kpɛ u sun faaba ko. Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba mɔ tabu sɔɔ.

Sa ñ maa bwāaroku ni sa tii kua sokumɔ besen yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.

⁵ Yinni Gusunɔ u nee, kon de nen tɔmbu bu ka den ne turo yɔra kpa n bu kīa too.

Na ñ maa ka bu mɔru mɔ.

⁶ Ko na n sāawa nge kakoru be, Isireliban sɔ.

Ba ko n wāwa nge dāa wɛsu, kpa bu nuuru gira nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.

⁷ Ben kāsasi yi koo teriawa kpa yi n wā nge dāa te ba mɔ olifi, kpa yi n nuburu do nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.

⁸ Ba koo gɔsirama bu sina nen kɔkɔrɔ kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge resen dāa kpa bu yīsiru yari nge Libanin tam.

⁹ Saa ye, Isireliba ba ñ maa būnu sāamɔ. Domi kon ben kanaru nɔ, kpa n bu nɔni doke.

Na kon sāawa nge dāa ye ya ku ra gbere ben sɔ.

Nen min diya ba koo domaru wa.

¹⁰ Wi u laakari mɔ, u de u n tii se gari yinin sɔ.

Wi u maa bwisi mɔ, u de yi nùn yeeri. Domi Yinni Gusunɔn swɛe yi sāawa dee dee.

Gemgiba ba koo sī yi sɔɔ.

Adama be ba nùn seesimɔ, ba koo wɔruma yi sɔɔ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya s̄aa k̄irɔ ye u win t̄mbu kua. U n̄ɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa s̄ɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn t̄ru. Saa ye s̄ɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge m̄ɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge meya Gusunɔ u koo maa t̄n be ba ñ n̄n naan̄ɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa n̄ɛ, sanam d̄aakim s̄ɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win t̄mbu s̄ɔɔ. Ya maa koora nge m̄ɛ sa garimɔ GK 2:16-21 s̄ɔɔ.

Yoeli, ȳisi ten tubusiana Gusunɔ u s̄aawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn t̄ru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn t̄mbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, P̄tuelin bii s̄ɔɔwa u Yudaba s̄ɔɔ.

Twee wuuru ka gbeburu

²U n̄ɛ, b̄ɛ Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i n̄ɔ.

B̄ɛ Yudaba kpuro kpuro i swaa tem kp̄iyo i gari yi n̄ɔ. Ḡaa ninin bweseru nu koore b̄ɛn waati s̄ɔɔ,

ñ kun m̄ɛ b̄ɛn sikadoban waati s̄ɔɔ?

³I b̄ɛn bibu yen gari s̄ɔɔwɔ. Kpa bii be, bu maa ben bibu s̄ɔɔ, kpa be, b̄a n̄ seewa bu maa begibu s̄ɔɔ.

⁴Wee d̄ia ni k̄ok̄onu nu di n̄ tiara, twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n̄ tiara ma sw̄iini yi na yi di.

Ye sw̄iini yi di n̄ tiara, ma gbaanu na nu ye di.

⁵B̄ɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i sw̄i.

B̄ɛ tam n̄robu, i weeweenu koowo.

Domi tam mu koo kpe resem biarun s̄ɔɔ.

⁶Domi twee wuura na nge tabu kowobu ta besen tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam m̄ɔ.

Yin donnu dam m̄owa nge gbee sinansuginu.

⁷Yi besen resem gbaanu kam koosiamɔ.

Yi besen figie d̄anu dimɔ.

Yi yen kokosu w̄iamɔ.

Ma yi yen k̄aasi derimɔ kokosu sari.

⁸I wuri koowo nge kurɔ kpao wi ḡominira deema.

⁹Ba ku ra maa ka k̄enu de Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ ni nu s̄aa alikama ka tam.

Yen s̄ona Yinni Gusunɔn s̄om kowo be ba s̄aa ȳaku kowobu ba s̄aare ba ḡɔɔ s̄ɔɔ.

¹⁰Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resem ka gum maa sari.

¹¹Gbee wukobu ba s̄ɔɔ biti s̄ɔɔ.

Be ba ra resem yewe, weeweena ba m̄ɔ.

Domi d̄ia bimi sari.

D̄ianu kpuro nu kam kua.

¹²Resem gbaanu nu gbera.

Figie ya della.

D̄aa gbaanu kpuro nu gea yina.

Ya dera t̄mbu ba ñ maa nuku dobu m̄ɔ.

Yoeli u t̄mbu kanamɔ

bu Yinni Gusunɔ suuru kana

¹³B̄ɛ Yinni Gusunɔn s̄om kowobu, ȳaku kowobu,

i saaki sebuo

i ka kpuna w̄ɔku giriru nuku sankiranun s̄ɔɔ.

Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam k̄enu ne

Gusunɔ besen Yinnin s̄aa yerɔ.

¹⁴I t̄ru garu wunɔ t̄ɛ s̄ɔɔ i ko i n̄ɔɔ b̄ake.

I tɔmbu kpuro mennɔ sere ka durɔ tɔkɔnɔ
Gusunɔ besen Yinnin s̄a yerɔ,
kpa i n̄n kana.

Yinni Gusunɔn mɔrun t̄ru

¹⁵ Yinni Gusunɔn t̄ru ta turuku kua.
T̄ɔ te, ta s̄awa win t̄ru.
Te s̄ɔra wi, Dam kpurogii u koo kpuro
kam koosia.
Anna a t̄ɔ k̄suru wa te ta sisi mi.
¹⁶ Wee sa m̄era ba ka besen d̄ianu
doonɔ.
Ma nuku dobu kpa Gusunɔ besen Yinnin
s̄a yerɔ.
¹⁷ Ye ba duura, ya gbera tem kusanu s̄ɔ.
D̄ianu kpa biranu s̄ɔ.
Ma bira ni, nu w̄rukumɔ.
Domi nu n̄ maa d̄ianu m̄.
¹⁸ I swaa dakio i n̄ nge m̄ ȳe yi wuri
m̄,
ma yi b̄su baama.
Domi yi n̄ yakasu wa kp̄ara yerɔ.
Baa ka ȳan̄n̄ nu n̄ni s̄ɔre.

Yoeli u kanaru m̄

¹⁹ Yinni Gusunɔ, wuna na n̄ɔguru
suem̄.
Domi wee, yakasu ka d̄a d̄ɔ m̄waaara
gberɔ.
²⁰ Ma ȳe yi n̄ɔguru sue yi nun kanam̄.
Domi daanu gbera, yakasu maa d̄ɔ
m̄waaakira gbaburɔ.

Yinni Gusunɔn t̄ru

ta turuku kua

2 I k̄ba soowo Siɔniɔ.
I de bu ye n̄ Yinni Gusunɔn guu
deerar̄u mi.
B̄e be i w̄a tem m̄ s̄ɔ kpuro, i diirio
berum s̄.
Domi Yinni Gusunɔn mɔrun t̄ra wee.
Wee ta mam turuku kua.
² T̄ɔ te, ta t̄riwa.
Ta guru wiru ka bukɔ s̄ɔwa.
Ma t̄wee wuura wee yi dabi,

yi maa dam m̄.
Yin wuu te, ta t̄riwa
nge yam w̄kura guuru wukiri.
Sa n̄ yen bweseru waare.
Sa n̄ maa yen bweseru wasi.
³ Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge d̄ɔ m̄waaara u doona.
Yi ku ra ḡānu deri.
Yellu besen tem mu gea s̄a
nge gbaa te ba m̄ Edeni.
Adama t̄e yi mu kua nge mi ḡānu ku ra
kpi.
⁴ T̄wee yi, yi s̄awa nge tabu maas̄bu
be ba d̄umi yakiam̄.
⁵ Yi ȳɔkum̄ yi guunu gasirim̄.
À n yen w̄kinu nua
a ra n tamaa nge tabu k̄k̄ebara,
n̄ kun m̄e yaka si su d̄ɔ m̄waaaram̄
w̄kinu.
Yi ra n weewa nge tabu durɔ be ba tabun
s̄ɔru s̄a.
⁶ T̄ombu kpuro ba ra n nandewa ȳi n
tunuma.
Kpa ben wuswaa yu burisina.
⁷ Yi ra tii ȳɔsuwa nge tabu durɔbu,
yi n gb̄araru gasirim̄,
yen baayere ya n yen swaa sw̄i.
Yi ku ra gam gere.
⁸ Yi ku ra maa baasine.
Yen baayere ya ra n yen s̄ia sw̄iwa.
Ḡa ni nu koo ye ḡnḡere ko,
yi ra nu w̄riwa sannu.
Nu ku ra maa ye ȳrasie.
⁹ Yi ra wuu wukiriwa
yi n gb̄araru ka yenusu gasirim̄,
kpa yi n dum̄ fenentiban di nge
gb̄enɔbu.
¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
kpa n s̄are w̄lla koo w̄ruma,
kpa suru ka s̄ɔ yam t̄ra,
kpa kperin ballibu kpe.
¹¹ Nge meya Yinni Gusunɔ n̄ n gari gerua
win tabu kowobun wuswaaɔ,
ba ra n̄n mem n̄ɔwewa.
Ba dabi, ba maa dam m̄.
Yen s̄ona win t̄ɔ te, ta nanum m̄.

Wara u koo yōra u tu ma.

I gōru gōsio

¹²⁻¹³ Yinni Gusunō u nēē,
na sāawa wōnwōndugii.
Nen kīru ta kpā.
Nen mōru ya ku ra fuuku se.
Na ra maa tōnu suuru kue
kōsa ye na raa kī n nūn kua sō.
Tē, i wurama ka bēen gōru kpuro nen mi,
i nō wōke, kpa i wuri ko.
Bēen gōruwa i ko i gōsia,
n n̄ mō i yānu gēeku tōna.
I wurama ne, Gusunō bēen Yinnin mi.
¹⁴ Sōrōkudo kon gōru gōsia,
kpa n bēē durom kua.
Saa ye sōra i ko i kpī i ka man alikama
ka tam kēnu naawa.

I kanaru koowo

ka nō bōkuru

¹⁵ I kōba soowo Sionio.
I tōmbu mennō,
kpa i nō bōkurun tōru yi.
¹⁶ I tōmbu mennō bu man sā,
guro gurobu ka bibu, ka bii wēēnō.
Baa ka be ba wāa kurō kpaā dirō,
bu yario ben kurō kpaā dirun di.
¹⁷ Kpa yāku kowo be ba man sāamō
bu du nen sāa yerō ka swīi,
yāku yeru ka kōnnōn baa sō,
bu nē ben Yinni kana bu nēē,
n ben wōnwōndu waawo, be, nen tōmbu.
N ku bu sekuru doke.
N ku de tōn tukobu bu bu yēē bu nēē,
mana nē, ben Yinni na wāa.

Yinni Gusunō

u win tōmbu wisimō

¹⁸ Yinni Gusunō u nisinu mō win tem sō.
U win tōmbun wōnwōndu mō.
¹⁹ Ma u win tōmbun kanaru wisa,
u nēē, kon bēē alikama kpaā wē, ka
resem, ka gum.

I ko i deburu wa.

Na n̄ maa derimō bweseru garu tu bēē
yēē.

²⁰ Kon bēē yiberē be ba na saa sōō yēsan
nōm geu gian di gira,
kpa n de bu da n toma
mi tem mu gbere ma gāanu ku ra kpi.
Kon de ben swaa gbiobu bu nim wōku
bōruguu wōri.

Kpa be ba wāa biruō bu nim wōku ge ba
mō Mēditerane wōri.

Ben gonu nu koo numia sere bu kpana
bu wēsia.

Geema, Yinni Gusunō u gāa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku berum ko,

a nuku dobu koowo,

domi Yinni Gusunō u gāa bakanu kua.

²² Bēē gbēeku yēē, i ku nanda.

Domi yakasu su koo wure su kpi temō,
kpa dānu nu ma.

Figie ka resem ya koo binu ma siki siki.

²³ Bēē Sionigibu i nuku dobu koowo
Gusunō bēen Yinni sō.

Domi u koo de gura yu nē yen saa sō
nge yellu.

U koo de yu nē saa ye ya ra tore

kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberamō.

Olifin gum, ka resem tam kun maa
biaramō wekenō.

²⁵ Kon bēē wōō si ka dīa nin kōsire wē,
ni nen tabu kowobu, kōkōnu, ka gbaanu,
ka twee yi di

wōō si su doona sō.

²⁶ Bēē nen tōmbu, i ko i di i debu.

I n̄ sekuru wasi.

Kpa i nē, Yinni Gusunō bēere wē,

nē wi na bēē sōm maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye sōō, i ko i gia

ma na wāa bēē Isireliban suunu sō.

Ma na sāa Gusunō bēen Yinni.

Nē baasi, Yinni goo maa sari.

Bēē nen tōmbu, i n̄ maa sekuru wasi.

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

3 Yen biru kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ.

Bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo nen gari gere,

kpa bɛɛn durɔ tɔkɔnu nu n dosusu mɔ, kpa bɛɛn aluwaasiba bu kāsīnu wa.

²Baa ka yobɔ, kon bu nen Hunde wēwa tɔɔ te.

³Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.

Kon de yem ka dɔɔ ka wii bakasu sɔɔsira wɔllɔ ka temɔ.

⁴Sɔɔ u koo yam tīra, kpa suru u swēra nge yem,

Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵Adama yen tɔɔ te,

wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo kisira nɔni swāa ten di

Sionin guurɔ Yerusalemuɔ

nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

Beya be u soka ba n ka wāaru mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen tɔɔ te, kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge yellu.

²Kpa n bwese tukunu kpuro menna n nu sure Yosafatin wɔwa sɔɔ.

Miya kon nu siri

kɔsa ye nu nen tɔmbu Isireliba kuan sɔ.

Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.

Ma nu ben tem bɔnu kua.

³Nu nen tɔmbu bɔnu kua ka tete.

Nu ben aluwaasiba mweera nu dɔra

nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.

Ma nu wɔndiaba mweera nu dɔra nu ka tam nɔ.

⁴Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba wāa Filisitiban temɔ,

mba i kī nen mi.

I kī i man mɔru kɔsiawa?

Ñ n men na, na ñ tɛɛmɔ n ka maa bɛɛ mɔru kɔsie.

⁵Wee i nen sii geesu ka nen wura ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi bɛɛn būu sāa yerɔ.

⁶Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mweera i Gerekiba dɔre.

Nge meya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷Adama nɛ, kon ka bu wurama mi ba raa wāa.

Kon de kɔsa ye i bu kua mi,

yu wɔri bɛɛn wiru wɔllɔ.

⁸Kon bɛɛn bibu Yudaba dɔre.

Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,

be ba wāa n toma.

Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa dāakibu ka siribu

⁹Yoeli u nɛɛ,

i bwese tukunu nɔsio bu tabun sɔɔru ko.

Nu tabu durɔ damgibu seesio, kpa bu swaa wɔri,

tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰Nu nin naa tebonu gɔsio takobiba,

kpa nu nin kɔmbɔnu gɔsia yaasi.

Be ba raa sāa bɛrurobu, bu tii koowo tabu durɔbu.

¹¹I seewo fuuku i na.

Bɛɛ bwese ni i wāa turuku, i mennama.

Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu bu na.

¹²Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ bwesenu kpuro,

i seewo i na Yosafatin wɔwa yen mi.

Domi miya kon sina

n bwese ni nu wāa mi kpuro siri.

¹³Domi ben nuku kɔsura banda.

I kɔmbɔnu suo i tɔn be gɛ nge dīa ni nu ye.

I na i bu munku nge resɛm ye ba doke gama yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴Wee tɔn wɔru ga wee wɔwa yèn mi ba koo tɔmbu siri.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura

tè sɔɔ kon nen mɔru sɔɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam t̄ira.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ Siɔnin guurun di.

Nen nɔɔ ga nɔɔramɔ Yerusalemun di.

Wɔllu ka tem mu ȳirimɔ.

Adama na nen tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nena na s̄aa ben kuku yeru.

¹⁷ Bɛɛ Isireliba, i ko i gia

ma ne Gusunɔ na s̄awa bɛɛn Yinni,

ne wi na w̄aa Siɔniɔ nen guu dɛɛraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko negia.

Tɔn tukobu ba ñ maa ye wɔrimɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yè sɔɔ resem ya koo gea ko

sere ka gungunu wɔllɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kp̄a.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunɔn s̄aa yerun di,

kpa yen nim mu da

sere Sitimun wɔwaa.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,

kpa Edɔmun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam dɔre,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tɔmbun yem yari mi mɔru kɔsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemuɔgibu ba n w̄aa ben temɔ

sere ka baadommaɔ.

Kpa ne, Yinni Gusunɔ na n w̄aa Siɔniɔ.

AMŌSU

Amosu wi, u sāawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusunō u ka nūn soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sō siri bi Yinni Gusunō u koo nu kua. Amosun waati ye sō, Isireliba ba dukia mōwa too, adama ben wāasinaa ka Gusunō ya biru wura. Baa me ba sāaru neni, ben gōru ga ñ wāa te sō. Ba ñ sāarobu nōōrimō. Ba bwēebwēebu gem biramō. Ba tōmbu taki dimō tenkurun swaa sō.

N deema saa ye sō, Asirigiba dam mō. Amosu u Isireliba yaayasiamō wooda ye Yinni Gusunō u Mōwisi wē ben sō ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sō, bā kun Gusunō sāamō ka gem, mem nōōbu sarira ba mō. U maa bu sōmō ma Yinni Gusunōn siribu wee be sō.

Amosu u sāawa Isireliban bwese kera wōkura yiru yen sōmō dāako wi Gusunō u bu gōria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusunō u koo win tōmbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirō ye Yinni Gusunō u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kāsīnu nōōbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusunō u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

1 Amosu u sāawa yāa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusunō u ka gari kua Isireliban sō, n kua wōō yiru tem mu sere yīira. Saa ye sō, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireli. ² Amosu u nee,

Yinni Gusunōn nōō ga nōōramō Siōnin guurō Yerusalemu.

Yakasu maa sari kpara yenō, ma guu te ba mō Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusunō

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusunō na nee, Damasiḡibun toranu nu kpēa. Yen sō, na ñ nen himba ḡōsiamō.

Domi ba Galadigibu taaka ba munka.

⁴ Tē, kon de dōō u na u sina boko Hasaelin yenu wōri,

kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasin ḡbāraran gam-boba kōsuku,

kpa n Bikati Afenin tōmbu kpeerasia.

Kpa n Beti Edenin sunō ḡo.

Kpa n de bu Sirigibu yoru mwēeri bu ka da Kirō.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusunō na nee,

Filisitiban toranu nu kpēa.

Yen sō, na ñ nen himba ḡōsiamō.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwēera

ba Edōmuba nōmu beria.

⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dōō sōku,

kpa u yen dii geenu di.

⁸ Kon Asidōdun tōmbu ka Asikalōnin sunō kpeerasia.

Kon Ekoronigibu wōri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ*u koo Fenisiba seeyasia*

⁹ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Fenisiban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru
mwɛera
ba Edɔmuba nɔmu beria.
Ba ɛ ben arukawani yibie ye ba raa ka
bu bokua.
¹⁰ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tiri dɔɔ
sɔku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusunɔ*u koo Edɔmuba seeyasia*

¹¹ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Edɔmuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa
swii ka takobi.
Ba ɛ bu wɔnwɔndu kue.
Ben mɔru kun maa sure.
Ma ba ka bu wereru sɔa dim dim saa
kpuro.
¹² Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tema dɔɔ
sɔku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusunɔ*u koo Amɔniba seeyasia*

¹³ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Amɔniban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba gurigibun nukunu besuka
Galadio,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamɔ
begim mu ka yasian sɔ.
¹⁴ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Raba tabu
wɔri bu ye dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.

Saa ye sɔɔ, tabun wurenu koo nɔɔra nge
woo bokɔ.

¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu
sinambu yoru mwɛeri.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ*u koo Mɔabuba seeyasia*

2 Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Mɔabuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba Edɔmun sina bokon kukunu dɔɔ
meni nu kua torom.
² Yen sɔ, kon de bu Mɔabuban tem dɔɔ
meni
kpa u ben wuu Kerictun dii geenu di
mam mam.
Kpa Mɔabu be, bu kam ko tabu gberɔ,
sanam me tabu swia ba kɔbi soomɔ, ba
kuuki mɔ.
³ Kon ben sina boko ka win tabu
sinambu kpuro kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ*u koo Yudaba seeyasia*

⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Yudaban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba nen woodaba yina.
Ba ɛ ye mem nɔwe.
Ma ba bɔnun weesu swii, ni ben
baababa ba raa swii.
Ma nu dera ba gera nen swaan di.
⁵ Yen sɔ, kon de bu ben tem dɔɔ meni.
Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu
di mam mam.

Yinni Gusunɔ*u koo Isireliba seeyasia*

⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
beɛ Isireliba, beɛn toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.

Domi i gemgibu dɔra i ka been dibu wa
i mwa.

Ma i ka s̄arobu baranun gobi
k̄osinamɔ.

⁷I ra n k̄iwa i wɔnwɔndobu taare
kpa ba n wiru tua s̄a nuku sankiranun
s̄ɔ.

Kpa i n bw̄ɛbw̄ɛbu dam d̄oremɔ.

Bii ka baa ba ka kurɔ turo mennamɔ.

Nge meya i ka ne, Yinni Gusunɔn ȳisi
deeraru sankumɔ.

⁸I ra n kp̄i kp̄i been b̄unun nuuno
ȳānu w̄ollɔ ni i t̄ruba mwa,
kpa i n tam n̄rumɔ m̄e i yokuma.

⁹Ka m̄e, na Am̄reba kam koosia mam
mam been s̄ɔ,

be, be ba gunu nge d̄āa ye ba m̄ɔ seduru.

Ma ba dam m̄ɔ nge d̄āa damgia.

¹⁰Meya na beɛ yarama Egibitin tem di.

Ma na beɛ kpara gbaburɔ w̄ɔɔ weeru
n ka beɛ Am̄re ben tem w̄ɛ.

¹¹Na s̄omɔbu seeya been bibu s̄ɔɔ.

Ma na gabu ḡɔsa nen s̄ɔ been
aluwaasiba s̄ɔɔ,

ma ba man tii w̄ɛ ba b̄ɔrua bu ku tam
nɔ.

Beɛ Isireliba geema? Nge weesa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bikiamɔ.

¹²I dera be na ḡɔsa mi, ba tam n̄ra.

Ma i nen s̄omɔbu wooda w̄ɛ i neɛ,
bu ku maa t̄mbu nen gari s̄ɔ.

¹³Wee t̄ɛ, kon beɛ munku muku muku
nge m̄e naa keke ye ya d̄ianu s̄ɔɔwa ya
ra tem k̄osuku.

¹⁴Yen d̄oma te, wasi kasanugiba kun
maa kp̄ɛ bu duka su.

Damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben dam
dendi bu ka ḡāanu ko.

Meya tabu durɔ damgiba kun maa kp̄ɛ
bu ben w̄āaru w̄ra.

¹⁵Ten towoba kun maa kp̄ɛ bu ka tii
yina.

Be ba maa naasu s̄āu, ba ñ kisiramɔ.

Meya maasɔba kun maa kp̄ɛ bu we ben
dumin dukin saabu.

¹⁶Be ba s̄āa tabu durɔ damgibu be s̄ɔɔ
d̄oma te,

ba koo ben tabu ȳānu k̄ɔwa bu duki su
n̄m dira.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn t̄mbu

ba koo ben daa tusia

3 I swaa dakio i nɔ ye ne, Yinni Gusunɔ
na gerumɔ, beɛ Isireliba kpuron s̄ɔ,
beɛ be na yarama Egibitin di.

²Handunian bwesenu kpuro s̄ɔɔ, beɛ
t̄nawa na ḡɔsa.

Yen s̄ɔna kon beɛ seeyasia been durum
ye i kua kpuron s̄ɔ.

Gusunɔ ù n gari gerua,

Gusunɔn s̄omɔ kun kp̄ɛ

u nɔɔ mari

³T̄mbu yiru ba koo swaa w̄ri sannu
ba kun gina n̄ɔsine?

⁴Gbee sunɔ ga ra gb̄are yakaso
ga kun yaa m̄we ro?

Gbee sunɔ buu ga ra kukiri gen kpin
yerun di

ga kun yaa wa ga dimɔ?

⁵Gunɔ ga koo taa mwaara temɔ
ba kun ye b̄eri?

Taa ya koo se w̄ollɔ
ḡāanu kun ye kesie?

⁶Ba ra tabun k̄ɔba so wuuɔ
wuugibu ba kun nande?

K̄ɛsiru garu ta ra koore wuuɔ
n kun nen min di?

⁷Aawo, na ku ra ḡāanu ganu ko
na kun ȳɛ nen s̄omɔ s̄ɔɔwa.

⁸Gbee sunɔ ḡa n gb̄ara,
wara ku ra nande.

Ne, Yinni Gusunɔ n̄a n gari gerua,
nen s̄omɔ wara kun yi kparamɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Samari seeyasia

⁹I Asidɔdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nɔɔgiru sueyo i nee, bu mennama Samarin guunɔ, kpa bu wa daa bereteke ka dam dɔrenaa ye ya waa ben suunu sɔɔ.

¹⁰Ba ku ra kaa bu gea ko.

Ma ba arumani guramɔ ka dam ka taki, ba taasimɔ ben sina kpaano.

¹¹Yen sɔna kon de yiberba bu na bu tem me tarusi, bu ben dam kpeerasia. Kpa bu ben sina kpaanu kɔsuku. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Faaba ye ya n̄ nuku dobu mɔ

¹²Wee ye na maa gerua. Na nee, nge me yaa kpara u ra win sabenun sukum wɔre gbee sunɔn nɔɔn di, nge meya kon bee Isireliba wɔra bee be i na i sɔ Samariɔ kpin yee buranu sɔɔ.

Kirɔba

¹³I swaa dakio i nɔ kpa i Yakɔbun bweseru kirɔ ko i bu sɔ ye ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

¹⁴Na nee, sanam me sɔɔ, kon Isireliba seeyasia ben durum sɔ.

Kon Betelin yaku turanu kɔsuku, kpa nin kaanu nu bɔkɔra nu wɔruku.

¹⁵Kon been dia mi i ra n waa yam susu-run saa ka puran saa kɔsuku.

Kpa n been sina kpaanu kam koosia ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu, ka sere dii gee ni nu tie.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

4 Bee Samarin tɔn kurɔbu, bee be i dimɔ i bɔriamɔ nge Basanin naa gbiibi

yi yi waa Samarin guurɔ, i wɔnwɔndobu dam dɔremɔ, i bwɛebwɛɛbu taki dimɔ,

ma i been durɔbu sɔɔmɔ bu ka tam na i nɔ.

Tɛ, i swaa dakio i nɔ.

²Ne, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nen tiin yiisi deeraru na mɔ, wee saa ya sisi ye sɔɔ ba koo bee ka been bibun bweseru kɔkɔnu sɔre bu gawa nge swɛe.

³Been baawure u koo yari kururun di kpa bu bee kuba sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliban gɔru bɔbunu

⁴Yinni Gusunɔ u nee, bee Isireliba, i doo yaku yee ten mi Beteliɔ,

kpa i n man torarimɔ.

I doo Giligaliɔ,

kpa i n man torarimɔ nge mɛn nɔɔ i ko kpɔ.

I n been yakunu mɔ bururu baatere, kpa i n ka been kɛnu naamɔ sɔɔ ita ka sɔɔ ita.

⁵I been siarabun yakunu koowo ka pɛe ye ba seeyatia doke.

Kpa i tɔmbu sɔ ma i kɛnu kua ka kiru.

Domi yera bee Isireliba i kiru bo.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

⁶N wee na dera gɔɔra dua been wuu marosu kpuro sɔɔ.

Ma i dɔnanu bia been yenusu kpuro sɔɔ.

Adama ka me, i n gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁷Na yina gura yu ne ye n tie suru ita bu ka dɔnanu gɛ.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.

Ma na n̄ wure yu ne gasun mi.

Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.

Ma na n̄ wure yu ne ganun mi.

Ma nu gbera.

⁸Yera been wusu gasun tɔmbu ba da wuu gagan mi

bu ka nim wa bu nɔ.

Adama ben nim nɔru ga n̄ kpa.

Ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Na dera been dīanu kusenu kua,
ma twee yi na yi been gbean dīanu ka
been dāa gbaanun wurusu kpuro di.
Adama ka me, i ñ gɔsirame ne Gusunɔ
been Yinnin mi.

¹⁰Na maa bee kēsi kēsi bararu sure nge
me na kua Egibitiɔ.

Na dera ba been aluwaasiba go tabu sɔɔ.
Ma ba ben dumi mwɛera.

Na dera i been tɔn be ba gun nuburu nua
been sansaniɔ.

Adama ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

¹¹Na bee sura na kɔsuka nge Sodomu ka
Gomɔra ye na kam koosia.

Ma i kua nge dāa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn
di.

Adama ka me, i ñ gɔsirame ne, Yinni
Gusunɔn mi.

¹²Yen sɔna bee Isireliba kon bee
seeyasia.

Ñ n men na, i n sɔɔru sāa i n ka ne
Gusunɔ been Yinnin siribu mara.

¹³Domi nena na guunu mɔma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam gɔsie yam
wɔkuru,

kpa na n sīimɔ guunu wɔllɔ.

Nen yīsira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

Isireliba, i de i gɔru gɔsia

5 Bee Isireliba, i swaa dakio i nɔ gɔɔ
swīi yi na mɔ been sɔ.

²Bee be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be
ba gu,

i ñ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo bee seeya.

³Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
been wuu ge ga tabu durɔbu nɔɔɔbu
(1.000) mɔ,

bà n tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100)
ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,
tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere dākuru ko

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa bee Isire-
liba sɔɔmɔ.

U nɛɛ; i n kī i n wāa, wiya i ko kasu.

⁵I ku maa sāaru da Beteliɔ ka Giligaliɔ
ka Beri Sebaɔ.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru
mwɛeri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷Bee be i ra gem gɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi gāanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n wāa,

kpa u ku raa bee Isireliba wɔri u mwa
nge dɔɔ.

Kpa i goo bia Beteliɔ wi u koo dɔɔ wi go.

⁸Yinni Gusunɔwa u kperi bwese bwe-
seka kua,

ma u yen baayere yi yen ayerɔ.

U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tīra, gu gɔsia
wɔkuru.

U ra nim wɔkun nim menne,

kpa u mu yēkana tem kpuro sɔɔ.

⁹Wiya u ra damgibun dam bue.

Kpa u de bu ben wusun gbāranu kɔsuku.

Ka gem, win yīsira Yinni Gusunɔ.

¹⁰Bee Isireliba, be ba bee sirimɔ dee dee,
i ra n bu tusa,

kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹I ra bwēebwēebu dam dɔre,

i n ben gbean dīanu mwɛerimɔ ka dam.

Yen sɔ, i ñ sinamɔ been dia sɔɔ

ye i bana ka kpee ni i dāka.

Meya i ñ maa been resem ye i duuran bii
duronun tam nɔrumɔ.

¹²Domi u been toranu yē nu kpā,

u maa yē ma i durum kua too.

I gemgibu nɔni sɔɔmɔ.

I nɔm biran kēnu mwaamɔ.

Ma i yinamɔ bu sāarobu ben gem wē siri
yerɔ.

¹³Sanam meni, sanam kɔsuma.

Yen sō, wi u laakari mō, wiya u ko n nō
maari.

¹⁴I de i n gea mō n kun mō kōsa.

Kpa i wa i n wāa.

Nge meya Gusunō wōllu ka tem Yinni u
ko n ka bēe wāa nge mē i ra gere.

¹⁵I kōsa tusio kpa i gea kīa.

I de gem mu siribu di siri yerō.

Sōrōkudo Gusunō, wōllu ka tem Yinni u
koo bēe Isireliban tōn be ba tiara
wōnwōndu kua.

¹⁶Yen sō, Gusunō wōllu ka tem Yinni u
gerua u nēe,

tōmba koo gōw wuri ko yam kpuro,
kpa ba n sumō swēe sōw, ba n mō, wee,
wee!

Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gōw
wooru sina,

kpa bu gōw swīgibu mennama.

¹⁷Sanam mē u koo bēe wōrima,

ka be ba wāa gberō kpuro ba koo gōw
swīwa.

Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Yinni Gusunōn siribun tōru

¹⁸Bōruroba bēe be i Yinni Gusunōn siri-
bun tōru mara.

Mba i yīiyō i wa tōw te sōw.

I n yē ma ta ko n sāawa yam wōkuru, n
n mō yam bururam.

¹⁹I ko i n sāawa nge tōnu wi u gbee sunō
duka suurimō,

ma u ka yaa gōba gaa yinna.

Ye u dua win dirō u gana nenua,
ma waa ya nūn dōma.

²⁰Yinni Gusunōn tōw te, ta sāawa yam
wōkuru n n mō yam bururam.

Ta tiriwa niki niki, yam bururam sari.

Sāa te Yinni Gusunō u tusa

²¹Yinni Gusunō u nēe, u bēen tōw baka ni
i ra nūn diiye tusa.

U n mam maa kī u bēen mennōsun woo
nō.

²²Ī n nūn yāku dōw mwaararugiru kua
ka maa kēnu,

u ku ra nu mwe.

Meya u ku ra maa bēen siarabun yākunu
mēeri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mō.

²³I ka bēen womusun wōkinu doonō win
bōkun di.

U n maa kī u bēen mōrōkunun wurenu
nō.

²⁴Adama i de gem mu n wāa bēen suunu
sōw,

mu n kokumō nge nim mē mu ku ra kpe.

²⁵Bēe Isireliba, i ka kua wōw weeru
gbaburu sōw, i nūn yākunu ka kēnu
kuare nge mē? ²⁶Būu wi ba mō Sakutu
wi i garisi bēen sunō ka sere kpera ye i
sāamō i mō Kewani, i nin bwāaroku ni i
tii kua sōore nge mē i sōowa gisō? Bēen
tii i yē ma i n koore mē.

²⁷Yen sō, u koo de bu bēe yoru mweeri
bu ka da sere Damasin bera giō.

Wi, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa u yeni
gerua.

Ba koo Isireliba kpeerasia

6 Bōruroba bēe be i wāa Siōniō bōri
yendu sōw,

ka bēe be i sō Samarin guurō ka toro
sindu.

Ma i tamaa i sāa bwese te ta kpāaru bon
wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bēen min
di.

²I doo Kalineō i wa.

Min di, kpa i da Hamatiō wuu bōkō gen
mī.

Kpa i sara i da Gatiō Filisitiban temō.

Ben wuu si, su bēe Isireliba ka Yudaban
wusu gea tura?

Ben tem mē, mu bēen tem kpāaru tura?

³Wee i n kī wahalan tōru tu bēe naawa.

Ma i sere tii daa kōsa gawemō.

Ma ya bandu dii bēen suunu sōw.

⁴Ma i kpī sau kpin yee buranu sōw, nī ba
buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kpeṃṃinu ka naa kpemi yi yi gum m̄ ḡsiamme ḡs̄sun di i temm̄.

⁵I m̄w̄akunu soom̄ i womusu m̄ bwisikunu sariru s̄w̄.

Ma i tamaa i nin soberu yēwa nge Dafidi.

⁶I tam n̄rum̄o ka n̄ri beke.

I tii gum turaregim sawam̄.

Ma i ñ nuki sankire yēn s̄w̄ been bweseru ta koo kam ko.

⁷Yen s̄na ba koo gbi bu b̄e yoru mw̄eri bu ka doona kpa been nuku dobun kuuki ka been t̄w̄o baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u b̄rua ka win tiin w̄aru u n̄e,

u ñ b̄e Isireliban tii suabu k̄i.

U maa been sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya w̄a ye s̄w̄ kpuro.

⁹T̄mbu w̄akuru b̄a n tie yenu gagu s̄w̄, ba koo gbiwa. ¹⁰Goo ù n win t̄nun goru sua yenun di u ka yara u d̄w̄ u d̄w̄ meni, u koo wi u w̄a yenu s̄w̄w̄o bikia u n̄e, goo maa tie u w̄a ka wune?

Kpa ȳero u n̄n wisi u n̄e, goo sari.

Kpa wini u n̄e, a mario. N ñ weene su Gusun̄on ȳisuru sia saa yeni s̄w̄ kpa u sun s̄irema.

¹¹Domi Yinni Gusun̄o u wooda yeni w̄e u n̄e,

u koo yenusu kpuro k̄sukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

¹²Ba ra dumi yakie kpee saara w̄oll̄o?

Ba ra ka n̄e wuku mi?

Adama wee b̄e i gem ḡsia d̄e.

Ma i gea ḡsia ḡa sosuranu.

¹³B̄e i nuku dobu m̄ kam s̄w̄, ma i gerum̄o i m̄, been tiin dama i ka nasara wa. ¹⁴Yen s̄na Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u n̄e, u koo de bwese tukuru garu

tu b̄e seesi. Kpa tu b̄e dam d̄ore saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim torāo ye ya w̄a ḡbaurun bera gia mi ḡanu ku ra kpi.

Amosun k̄asiru s̄w̄,

u twee wa yi terie

7 Wee ye Yinni Gusun̄o u dera na wa k̄asiru s̄w̄. Tweeya u dera yi k̄wara dabi dabinu sanam me yakasu kparam wee si sina boko u raa b̄w̄ra win yaa sabenun s̄w̄. ²Sanam me yi tem min yaka si kpuro di, yera na n̄e, Yinni Gusun̄o, a suuru koowo. Am̄na Yak̄obun bweseru ta ko n ka w̄a. Domi ta ñ maa dam m̄.

³Ma Yinni Gusun̄o u ḡru ḡsia k̄sa yen di. U n̄e, yeni ya ñ maa kooram̄.

Amosu u maa d̄w̄o wa

win k̄asiru s̄w̄

⁴Wee ye Yinni Gusun̄o u maa dera na wa k̄asiru garu s̄w̄. U n̄e, u koo t̄mbu seeyasia ka d̄w̄o. Kpa u de d̄w̄o wi, u nim me mu w̄a tem s̄w̄w̄o gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di. ⁵Ma na n̄e, Yinni Gusun̄o, a ye ȳrasio. Am̄na Yak̄obun bweseru ta ko n ka w̄a. Domi ta ñ dam m̄.

⁶Ma Yinni Gusun̄o u ḡru ḡsia k̄sa yen di u n̄e, yenin tii ya ñ maa kooram̄.

Amosu u nifoo wa

win k̄asiru s̄w̄

⁷Wee ye na maa wa k̄asiru garu s̄w̄. Na Yinni Gusun̄o wa u ȳo ganāo ma u nifoo neni. ⁸Ma u man bikia u n̄e, mba na waam̄o mi.

Na n̄n wisa na n̄e, nifoo.

Ma u man s̄w̄wa u n̄e, nifoowa kon ka nen t̄mbu Isireliba ȳire nge gana. Na ñ maa bu suuru kuamm̄e.

⁹Kon ben sikado Isakin b̄u turanu k̄suku,

kpa n Isirelin sāa yenu suriri,
kpa n Yeroboamun bandu sura ka
takobi
n tu kpeerasia.

Amosu ka yāku kowo Amasia

¹⁰Yera Amasia Betelin yāku kowo u
Yeroboamu Isireliban sina boko goria u
nee, wee Amosu u nun seesimō Isireliban
suunu sō. Win gari yi u maa gerua mi,
yi tumbu kpuro burisina. ¹¹Domi u nee,
wune Yeroboamu, ba koo nun gowa
tabu sō ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mwēeri ben tem di
bu ka da mi n toma.

¹²Yen biruwa Amasia u na Amosun
mi, u nūn sōwa u nee, Gusunōn sōmō
wune, a doo Yudan tem gia, kpa a n
wunen gari yi mō mi, a ka wa a n dimō.
¹³Adama a ku maa Gusunōn gari gere
Beteli mi, domi ya sāawa sina boko ka
Isireliba kpuron sāa yeru.

¹⁴Ma Amosu u nūn wisa u nee,
na n sāa Gusunōn sōmō. Na n maa
Gusunōn sōmōn bō. Ne, yāa kparowa.
Sikamōrewa ^{§§}na ra yewe. ¹⁵Yera Yinni
Gusunō u man gōsa sanam me na yāanu
kparamō. U man sōwa u nee, n doo n
win tumbu Isireliba win gari sō. ¹⁶Tē,
a swaa dakio a Yinni Gusunōn gari nō.
Wune Amasia, wune wi a nee, n ku Isire-
liba Gusunōn gari sō. ¹⁷Wee ye Yinni
Gusunō u gerua. U nee,
wunen kurō u koo sakararu ko wuu sō,
kpa bu wunen bibu go tabu sō,
kpa bu wunen gberu bōnu ko,
domi wunen ti kaa gbi tem tukumō mi
n toma,
mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

Amosu u bireru wa win

kāsiru sō ta dāa marum yiba

8 Wee ye Yinni Gusunō u maa man
sōsi kāsini teni sō. Na dāa marum
wa bireru sō me mu ye. ²Ma Yinni
Gusunō u nee, mba na waamō mi.

Na nūn wisa na nee, dāa maruma na
wa me mu ye.

Yera u maa man sōwa u nee,
saa ya tura u ka win tumbu Isireliba
sēyasia.

U n maa bu suuru kuamme.

³U maa nee, yen tō te,
sina kpaarun womusu koo gōsia nuku
sankiranun womusu.

Kpa tōn dabinun gonu nu n terie baama.
Kpa yam mu n maari sō sō.

Ba koo Isireliba sēyasia

⁴Yinni Gusunō u nee,
i swaa dakio bee be i sāarobu dam
dōremō.

Ma i bwēebwēebu kam koosiamō.

⁵I mō, domma suru kpaon tō bakara
koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama dōra.

Domma tō wērarugira koo kpe,
kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gōsia su ka tumbu gbeni.

Kpa su doo siinu dōra.

⁶Sa ko wōnwōndobu dwe ka gobi,
kpa su sāarobu ka baranun gobi kōsina.

⁷Ne, Yinni Gusunō, na bōrua ka nen tiin
yīsiru na nee,

na n bee Isireliba kōsa ye i kua duarimō.

⁸Been tem mu koo yīiri,

kpa bee nen tumbu i n gō wooru sō.

Tem me kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

§§7:14 *sikamōre* - Ya sāa dāa tēn binu ba ra di.

⁹Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ
u du sɔɔ sɔɔ gbāara
kpa yam mu tīra.

¹⁰Kon been tɔɔ bakanu gɔsia nuku
sankiranu,
kpa been womusu su n sāa weeweenu.
Kpa been baawure u saakiba doke u n
wii pɔɔru pote nuku sankiranun sɔ.
Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem me
sɔɔ
nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n sāawa nɔni swāarugiru.

¹¹Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
Na nee, kon de gɔɔru tu du tem me sɔɔ.
N n̄ mɔ dīanun gɔɔru, n n̄ maa mɔ nim
nɔru.

Adama nen garin gɔɔru ka yin nim
nɔruwa i ko i n mɔ.

¹²I ko i n yarinewa saa sɔɔ yēsan nɔm
dwaru gian di n ka da sɔɔ duu yerɔ,
saa maa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di n ka
da sɔɔ yari yerɔ,

i n bɔsu baama, i n kasu i nen gari nɔ.
Adama i n̄ wasi i yi nɔ.

¹³Saa ye sɔɔ, been wɔndia burɔbu ka
been aluwaasiba ba koo gbi nim
nɔrun saabu.

¹⁴Be ba bɔrumɔ ka Samarigibun b̄nun
yīsiru ba mɔ,

ka b̄nu wi u wāa Danuɔn wāaru,
n̄ kun me ka sāa te ba mɔ Beri Sebaɔ,
be kpurowa kon de bu wɔruku,
kpa bu kpana bu se.

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu siri

9 Amosu, u Yinni Gusunɔ wa u yɔ sāa
yerun yāku yerɔ. Ma u n̄n̄ sɔɔwa u
nee, u sāa yerun gbereba soowo saa ben
wollun di kpa tem mu diiri,
kpa bu wɔruku bu tɔn be ba wāa mi
kpuron winu kɔsuku.
Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie
go tabu sɔɔ ka takobi.
Baa ben goo kun kpɛ u kisira u doona.

²Baa b̄n̄ n̄ kukua gɔriɔ, win nɔmu ga koo
bu yarama.

Baa b̄n̄ n̄ yɔɔwa wollɔ, u koo bu
sarasiamaa.

³B̄n̄ n̄ da ba kukua guu te ba mɔ
Kaamelin wii kpiirɔ, u koo bu kasu,
kpa u bu mwa.

B̄n̄ n̄ numa nim wɔkun sɔɔwɔ,
u koo de waa baka yu bu dwēe migum.

⁴Ben yibereba b̄n̄ n̄ maa bu yoru
mwɛera,

u koo de yibere be, bu bu go ka takobi.

U ko n bu nɔni girariwa,
kpa u bu kɔsa kua, n n̄ mɔ gea.

⁵Ma Amosu u nee,
Gusunɔ wollu ka tem Yinni u tem baba,
ma mu kɔsikira.

Ma men tɔmbu kpuro ba gɔɔ wooru sɔ.

Me kpuro mu kukumɔ,
ma mu suremɔ

nge Egibitin daa baka te ba mɔ Nilun
nim.

⁶U win wāa yeru bana wollɔ,
ma u dera wolla kua tem girum kpeeru.

U nim wɔkun nim menna,
ma u mu yēka tem sɔɔ.

Win yīsira Yinni Gusunɔ.

Taaregibun siribu

⁷Yinni Gusunɔ u maa nee,
beɛ Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere nen nɔni
sɔɔ.

Geema, na beɛ yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin
di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸Wee, ne, Yinni Gusunɔ na Isireliban
bandu nɔni girari,
domi ta tora.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.

Adama n n̄ mɔ Isireliba kpurowa kon
kpeerasia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Wee, kon nen woodaba wē,

kpa n Isireliba s̄ire

bwese tukunun suunu sɔɔ

nge me ba ra dobi siire,
 baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.
¹⁰Nen tɔn be ba durum mɔ,
 ma ba gerumɔ ba mɔ,
 na n̄ bu nɔni swāaru suremɔ,
 ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

¹¹Tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon Dafidin
 bandu seeya
 te ta s̄a nge yenu ge ga bansu kua.
 Kon tu sɔme, kpa tu se tu wurama nge
 yellu.
¹²Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka
 bwese tuku ni nu raa man s̄amɔn
 tem mwa.
 Ne, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.
¹³Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ b̄a n ḡa, n n̄
 tɛmɔ bu ka kpam duure.

B̄a n resem duura, n n̄ tɛmɔ bu ka ye
 gama.
 Baa ka guunu wɔllɔ resem ya koo kpiwa
 ya n tɛrie bu ka tam ko.
¹⁴Kon nen t̄ambu Isireliba yakia yorun
 di.
 Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua
 seeya
 bu sina mi.
 Ba koo resemba duure,
 kpa bu yen tam nɔ.
 Ba koo d̄a gbaanu ko,
 kpa bu yen marum di.
¹⁵Kon den bu girawa n sire dim dim nge
 d̄a,
 ba n w̄a ben temɔ me na bu w̄ɛ mi.
 Goo kun maa bu wukamɔ me sɔɔn di.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam me Abudiasi wi, u win sɔmburu kua. Adama Yudaban temɔwa u Gusunɔn gari gerua Edɔmuban sɔ. Edɔmu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa me sikado turowa ba mɔ. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temɔ sanam me ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba wɔraa dewa bu ben yānu gura. Yen sɔna Abudiasi u bu sɔɔwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusunɔ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. Sɛyasia bi Gusunɔ u koo Edɔmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
 2. Yinni Gusunɔn siribun tɔru, naasu 6n di sere naasu 21.
- 1** Gari wee yi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Abudiasi u gere Edɔmuban sɔ. Yinni Gusunɔ u sɔmɔ gɔra bwese tuku-nun suunu sɔɔ u nɛɛ, nu seewo nu Edɔmuba tabu wɔri.

Edɔmuba ba koo kam ko

- ²Yinni Gusunɔ u Edɔmuba sɔɔwa saa Abudiasin nɔɔn di u nɛɛ, beɛ Edɔmuba, kon beɛ ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro sɔɔ. Tɔmbu kpuro ba koo beɛ gem.
- ³Wee beɛn tii suabu beɛ nɔni wɔkua, ma i sɔ kpee baaba sɔɔ mɔ goo kun kpɛ u beɛ naa turi. Ma i tii sɔɔmɔ i mɔ, wara u koo sun sura minin di.
- ⁴Yen sɔ, i n yē ma baa ñ n da sere mi gunɔ bakeru ta ten sokuru mɔ, ñ kun me, i dua kperio i beɛn wāa yenu kua mi, kon beɛ sarasiama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵Gbenɔbu bà n na ba beɛ wɔri subaru sɔɔ wɔkuru, ba koo beɛn yānu gurawa. Bà n beɛn resem gbea wɔri, ba koo ye sɔriwa, kpa bu beɛ fiiko deria.

⁶Adama beɛ Esaun bibun bweseru, yibereba ba koo beɛn arumani gura, baa ka beɛn dukia ye ya berua.

⁷Be i raa ka nɔɔ tia sāa, ba koo beɛ tɔnu kandu kua, kpa bu beɛ gira sere beɛn tem nɔɔ bura yerɔ.

Be ba raa sāa beɛn bɔrɔba, ba koo beɛ dam dɔre.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo beɛ yina beria.

Adama i ñ ye tubumɔ.

⁸Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nen mɔrun tɔru sɔɔ, kon bwisigibu kpeerasia Edɔmun tem sɔɔ, kpa n laakarigibu go.

⁹Beɛ Temagibu, beɛn tabu kowobu ba koo burisina kpa bu be kpuro go.

Yèn sɔ ba koo Edɔmuba

sɛyasia

¹⁰Beɛ Edɔmuba, wee i beɛn mero bisibu Yakɔbun bweseru mweera i go.

Yen sɔ, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommaɔ.

¹¹Domi i wāa mi sanam me yibereba ba Isireliba tabu kamia ma ba dua ben wusɔ.

Ma ba ben yānu gura Yerusalemɔ ba tete toosi.

Beɛn tii i sāa nge yibere be.

¹²Beɛ Edɔmuba, n ñ daa weene i beɛn mero bisibu Yudaba meeri ka nuku dobu

sanam me ba nɔni sɔɔre.

N ñ daa weene i nuku dobu ko

ñ kun me i bu wɔme sanam me ba nuki sankire.

¹³ Bɛɛ Edɔmuba, n ñ daa weene i du nen
tɔmbun wuuɔ
sanam mɛ yibereba ba gu kpeerasia.
N ñ daa weene i gen bansu mɛeri ka
nuku dobu.

N ñ daa weene i gen dukia gura i tii
koosi.

¹⁴ N ñ daa weene i yɔra swaa yinna yerɔ
i ben be ba duki mɔ mweeri i go,
ñ kun mɛ i bu mwa i yibereba nɔmu
sɔndia nɔni swāa te sɔɔ.

¹⁵ Domi saa ya turuku kua
yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo bwesenu
kpuro siri.

Saa ye sɔɔ, ba koo bɛɛ kua nge mɛ i gabu
kua.

Kɔsa ye i kua mi, ya koo wɔriwa beɛn
wiru wɔllɔ.

Isireliba

ba koo Edɔmuba mɔru kɔsie

¹⁶ Bɛɛ Isireliba, i nen mɔru ye na ka bɛɛ
sɛeyasia nɔra
nen guu dɛɛrarun wɔllɔ.

Mɛya bwese ni nu tie, nu ñ kpɛ nu ye nɔ
nu kpe.

Nu ko n ye nɔrumɔwa sere yu ka nu go
kpa nu kpeera mam mam.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, Siɔni koo maa ko nɛ
Gusunɔn guu dɛɛraru.

Be ba yara tabun di Yakɔbun bweseru
sɔɔ ba koo faaba wa mi,
kpa bu ben tem mwa be ba raa mu
mwan nɔman di.

¹⁸ Yakɔbun bibun bweseru ka Yosefun
bibun bwesera ko n sāawa nge dɔɔ.
Ba koo Esaun bweseru dɔɔ meniwa nge
yakasu.

Ba koo bu dɔɔ meniwa mam mam, ba ñ
goo derimɔ mi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerenen tem mwa

¹⁹ Yuda be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm
dwaru gia ba koo Edɔmuban tem
mɛ mwa. Be ba wāa wɔwaɔ, ba
koo Filisitiban tem ka Samarigim ka
Efaraimugim mwa, kpa Benyameɛba bu
maa Galadin tem mwa.

²⁰ Isireliban tabu kowo be ba raa
kpikuru sua saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian
di, ba koo Kananiban tem mwa sere n
ka da Sarepataɔ. Yerusalemugii be ba
maa kpikuru da Sefaradiɔ, ba koo wuu si
su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mwa.

²¹ Ka nasarawa ba koo Siɔnin guuru yɔ.
Min diya ba ko n Edɔmuba kpare.

Kpa Yinni Gusunɔ u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yē. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weene. Domi Gusunɔ u n̄n s̄ɔsi ma handuniagibu kpurowa u kī, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen s̄ɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka ḡɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄awa Isireliban yiberē kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun ḡɔru gɔsiabun arufaani s̄ɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun s̄ɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua u ka Gusunɔ duka suuri

1 S̄ɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii s̄ɔwa u n̄e, ²Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro b̄kɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku k̄suru ta banda sere ta man girari.

³Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa w̄ri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafɔɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi k̄sia. Nge m̄ya u ka Taasisin swaa w̄ri wi ka tɔn be ba d̄ɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴Adama Yinni Gusunɔ u dera woo b̄kɔ ga seewa nim w̄ku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim diira. ⁵Be ba goo ge temamɔ, ba berum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen

sɔmunu kawa ba sure nim w̄ku gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u d̄ɔ mam mam sere goo gen s̄ɔwɔ. ⁶Ma goo gen temɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u n̄e, mban s̄na a d̄ɔ. A seewo a wunen b̄u soku. Sɔrɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷Ma ba geruna ba n̄e, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win s̄ k̄sa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸Yera ba n̄n bikia ba n̄e, a sun s̄ɔwɔ wi u sun k̄sa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Am̄na wunen ȳsiru. Bwese terà a s̄a. Sɔmbu teren s̄na a w̄a mini.

⁹Ma Yonasi u bu wisa u n̄e, na s̄awa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u w̄llu ka tem ka nim w̄ku taka kua.

¹⁰⁻¹¹Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka su-urimɔwa domi win tii u bu s̄ɔwa m̄e. Ma ba n̄n bikia ba n̄e, mban s̄na a kua m̄e. Am̄na sa ko nun kua nim m̄e, mu ka kpuna.

N deema nim m̄e, mu seemɔ mu d̄ɔwa. ¹²Ma u bu wisa u n̄e, i man suo i kp̄e nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera nim m̄e, mu koo mari. Domi na yē ma nen s̄na woo b̄kɔ geni ga seewa.

¹³Ka m̄e, goo temɔ be, ba seewa ba hania m̄ɔ bu ka turi nim men goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim m̄e, mu seewawa. ¹⁴Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba n̄e, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄arun s̄ɔ. A ku sun wi u kun sun ḡānu kuen yem s̄ɔbi. Domi a ra kowa ye a kī.

¹⁵Yera ba Yonasi sua ba kp̄e nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera ga kpuna s̄e.

¹⁶Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳkuru kua. Ma ba n̄ɔ mw̄eru kua ma wiya ba koo s̄a.

Yonasin kanaru

swāan nukurɔ

2 Yinni Gusunɔ u dera swāa baka ya Yonasi mwe. Ma u kua wɔkuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita swāa yen nukurɔ. ²Swāa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³U nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na wāa nuku sankiraru sɔɔ, na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa. Saa gɔribun wāa yerun di na nun soka. Ma a nen nɔɔ nua.

⁴Wee a man kpɛɛ sere nim wɔkun sɔɔwɔ. Ma nim man mwe.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di, na da sere mi n toma.

Adama wee tɛ, kon maa wunen sāa yee deeraru wa.

⁶Nim man mwe sere na kī n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wāa men sɔɔwɔ

su man tɛkusi sere wirɔ.

⁷Na numa na da sere guunun kpɛɛkpɛkuɔ,

ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kenusi dim dim.

Adama Gusunɔ nen Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸Sanam mɛ na kom yaa bia

na wunɛ Yinni Gusunɔ yaaya,

ma a nen kanaru nua wunen sāa yee deerarun mi.

⁹Be ba būnu sāamɔ, ba ñ maa wunen durom wasi.

¹⁰Adama nɛ, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara,

kpɔ n nen nɔɔ mweeru yibia.

Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔɔwɔ u nɛɛ, yu doo yu Yonasi sia kasɔɔ. Ma swāa ye, ya da kasɔɔ ya Yonasi sia.

Yonasi u waasu mɔ Ninifuɔ

3 Yinni Gusunɔ u kpam Yonasi sɔɔwa u nɛɛ, ²Yonasi, a seewo a da Ninifuɔ wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ.

³Ma Yonasi u seewa u da Ninifuɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifuɔ sāawa wuu bɔkɔ gɛ sɔɔ ba koo sɔ sɔ ita bu sere gen gooru wa. ⁴Ye Yonasi u tura mi, u sɔa tɔɔ giriru, u nɔɔgiru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifuɔ ya koo kpe. ⁵Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naane kua. Ba nɔɔ bɔkuru kpɔra, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bwɛɛb-wɛɛbɔ.

⁶Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ.

⁷Ma u kpɔra Ninifuɔ u nɛɛ, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nɛɛ, saa tɔnu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ. ⁸Kpɔ tumbu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu nɔn kana, kpa bu ben kom kɔsum deri ka ben daa bɔɔbɔya ye ba ra raa ko. ⁹Sɔɔkudo Gusunɔ u koo gɔru gɔsia kpa win mɔru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba gɔru gɔsia, ba ben daa kɔsa deri, yera u win himba gɔsia. Ma u ñ maa bu kɔsa ye kue ye u raa gɔru doke u bu kua.

Yonasin mɔru

Gusunɔn durom sɔ

4 Yera Yonasin mɔru seewa gāa ni Gusunɔ u Ninifugibu kuan sɔ. ²Ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, yeniban beruma na mɔ sanam mɛ na wāa nen temɔ. Yen sɔna na duka yakura fuuku na dɔɔ Taasisiɔ. Na yɛ ma a sāawa wɔnwɔndugii, a maa suuru mɔ.

Wunen kīru ta kpā. A ra tōnu kōsa wāri ye a raa gōru doke a nūn kua. ³Tē, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a ñ gem mɔ Yonasi, a ka mɔru yenin bweseru ko.

⁵Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen sōɔ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶Ma Yinni Gusunɔ u dāa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nūn saaru kua, kpa win bwēra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷Adama sisiru bururu, Gusunɔ u maa dera kɔkɔru gara na ta dāa te di. Ma ta gbera. ⁸Sanam mɛ sōɔ yara, u dera woo sum ga na saa sōɔ yari yerun

di. Ma sōɔ wi, u Yonasi so wirɔ sere u wasikira. Ma u nɛɛ, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹Yera Gusunɔ u nūn sōɔwa u nɛɛ, a ñ gem mɔ a ka mɔru ko dāa kiku gen sō.

Ma Yonasi u nɛɛ, na gem mɔ n ka mɔru ko too too sere n gɔɔ kana.

¹⁰Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a ñ sɔmburu garu kue dāa ten sō. N ñ wunɛ a tu kpiisia. Wee ta kpēa wōku teeru, ma ta gu wōku kpaaru. Ka mɛ, wee a tu wɔnwɔndu kuammɛ. ¹¹Ninifu wuu bɔkɔ gen tɔmbu ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000), ba ñ maa gea ka kōsan wunanɔ yē. Yera a ñ kī n be ka ben yaa sabe dabinu wɔnwɔndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wāa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa s̄arobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yenusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran k̄enu mwaamɔ. Ben yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron s̄na Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu s̄ɔwa ma Gusunɔn durom mu kpā. Yen s̄, bu de bu ḡɔru gɔsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. M̄ya u maa s̄arobu dam k̄emɔ bu ka ben tii Gusunɔ w̄. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen s̄na n n̄ koorɔ u kun k̄ɔsan kowobu s̄eyasie. S̄ɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de b̄ri yendu ka gem mu n wāa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben s̄eyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔw mweɛ duronu, wiru 7:8-20.

1 Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Misee M̄resetigii s̄ɔwa ya ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taare w̄

² B̄e bwesenu kpuro, i swaa dakio. B̄e handuniagibu, i swaa tem kp̄iyo i nɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win wāa yee d̄eraran di u b̄e taare w̄.

³ Wee u yarim wee saa win wāa yee ten min di,

u s̄imɔ guunun w̄llɔ.

⁴ Û n nu taara, nu ra numwa.

Kpa w̄wi yi n yandamɔ nge gum yarum n̄ kun m̄e nge nim m̄e mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun s̄na yeni kpuro ya koora.

Wara u Isireliba dam kā bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ būu s̄aru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔ u n̄e, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu

kpa bu resem duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere w̄wan s̄ɔwɔ.

Kpa bu yen kp̄eekp̄eeku wa.

⁷ Ba koo yen bw̄arokunu kpuro kɔsuku.

K̄e ni ba raa wa, ba koo nu d̄ɔ meni.

U koo de bu yen būnun sāa yānu kpuro gura.

Dom̄i sakara gobiya *ba ka nu dwa.

T̄e, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka s̄aru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ N̄e Misee kon weeweenu ko n sw̄i.

Kon s̄i tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gb̄eeku b̄ɔɔ.

Kpa n sw̄i nge taataaru.

*1:7 sakara gobi - Ben būu s̄aru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n wāa ben būu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

⁹Samarin nɔni swāa te ya wa sere ta
Yudaba girari, ta ñ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nen
tɔmbun wuun kɔnnɔwɔ.

¹⁰I ku ye kpara Gatiɔ.

I ku maa swī Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Beti
Leafaraɔ.

¹¹Wee bɛɛ Safirigibu ba koo bɛɛ yoru
mwɛɛri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba ñ kākɔ bu yari ben wuun
di.

Betisalegibun weeweenu dera ba ñ wāa
yeru mɔ.

¹²Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.
Nɔni swāa te, ta weewa Yinni Gusunɔn
min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra kɔnnɔ
girari.

¹³Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn keke yi dumi
gawe sɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa kōsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusale mugibu ba man seesi.

¹⁴Yen sōna i ko tē karana ka Mɔreseti
Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban
sinambu somiru wee.

¹⁵Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo
kparam bɛɛ yiberɛ kpao nɔmu sɔndia.
Isireliban sina yikogibu ba koo da bu
kuke kpee te ba mɔ Adulamuɔ.

¹⁶Bɛɛ Yerusale mugibu, i bɛɛn seri kɔniɔ i
wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swīiyɔ bɛɛn bii be i kīn sɔ.

Wee ba koo bu mwɛɛri bu ka da tem
tukumɔ.

Be ba tɔmbu dam dɔremɔ

2 Bɔruroba be ba ra n kōsa bwisikumɔ
wōkuru mi ba kpī.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn
sɔ ba yen dam mɔ.

²Bà n goon gberu bine kua, kpa bu tu
mwa.

Bà n goon diru bine kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra yēro ka win yenugibu dam dɔrewa
kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³Yen sōna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na
kōsan sɔɔru mɔ tɔn ben sɔ.

Ba ñ maa kpē bu ye duka suuri.

Meya ba ñ maa kpē bu sī ba n wīiru
yōrasie dam dam.

Domi tōɔ te ta wee mi, tōɔ kōsura.

⁴Yen tōɔ te, ba koo gɔɔ wura yeni ko bu
nɛɛ,

wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tambu ba ñ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.

Mban sōna ba bu gura nge mɛ.

⁵Adama saa gaa sisi yè sɔɔ ben goo kun
maa tem wasi

Yinni Gusunɔn tɔmbu bà n tem bɔnu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba
nɛɛ,

a ku maa gari suni a n mɔ, kōsa ye, ya
weewa kam kam.

⁷Ba Isireliban bweseru bōrusiwa?

Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?

Nge meya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nɛɛ,

gari doriya na gerumɔ be ba kom gem
mɔn sɔ.

⁸Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u sɔɔmɔ u
mɔ,

i kua win tɔmbun yiberɛba.

I tɔmbu sɛre be ba wee tabu gberun di i
ben yānu potira.

⁹I ben kurɔbu gira saa yenu si ba kīn
min di,

ma i dera ben biba kun maa girima wasi
sere ka baadommaɔ yè na raa bu
wē.

¹⁰I seewo i doona,

i ñ maa bɔri yendu wasi tem mɛ sɔɔ.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mem
nɔɔbu sarirun sɔ.

¹¹ Domi Gusunɔn sɔmɔ benin bwesera i
ra kã
be ba ra bæ weesu kue bu nɛɛ,
i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔɔbɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bæ Isireliba, Yakɔbun bweseru,
kon bæ be i tie kpuro menna.
Kon bæ menna nge yãanu gɔɔ teu sɔɔ.
Kpa i n wãa sannu nge yãanu kpara
yerɔ.

Been tem mu koo tɔmbu yibu.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ been sina boko,
nena na bæ kpare.
Kon na n bæ swaa gbiiye.
Nena kon bæ swaa kenia i ka yakiara.
I ko i swaa gĩa kpa i yari min di.

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ mɔ

3 Bæ Isireliba Yakɔbun bweserun
wirugiba na ka yã.

N ñ bæya n weene i n woodaba yɛ?

² Adama wee i ñ gea kã,
kɔsa i kã.

I ra tɔmbu ben gãanu kpuro mwaariwa.
Kpa i bu yɔsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba
koka ba kukunu kɔsuka,
ma ba ye bɔtira ba doke wekerɔ.

⁴ Yen sɔna ñ n Yinni Gusunɔ kana u bæ
somi,
u ñ bæ wisimɔ.
U koo bæ biru kisiwa kɔsa ye i kua min
sɔ.

Gusunɔn sɔmɔ

be ba Isireliba nɔni wɔkumɔ

⁵ Misee u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ
u gerumɔ sɔmɔ be ba win tɔmbu nɔni
wɔkumɔn sɔ. U nɛɛ,

bà n bu gãanu nɔ dokea,
ba ra nɛɛwa, bɔri yenda wee.
Bà kun maa bu gãanu wɛ,
kpa bu nɛɛ, tabu sisi.

⁶ Yen sɔ, ba ñ maa yam wasi.

Ba ñ maa win gari mɔ.

Yam wɔkura koo ka bu sikerena.

Ba ñ maa gãanu wasi.

⁷ Sɔmɔ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa
sekurun sɔ.

Domi Yinni Gusunɔ u ñ bu wisimɔ.

⁸ Adama nɛ Misee, kon na n dam
yibawa.

Domi Yinni Gusunɔ u man win Hunde
wɛ.

Na gem ka wɔrugɔru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakɔbun bweseru
ben mem nɔɔbu sariru sɔɔmɔ.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ Bæ Isireliba Yakɔbun bweserun
wirugibu,

i swaa dakio i nɔ.

I ku ra gem kã.

I ra mu gɔsiewa kɔsa.

¹⁰ Wee i tɔmbu goomɔ,

i ben dukia suamɔ i ka Yerusalemu
banimɔ.

¹¹ Ma i nɔm biran kɛnu mwaamɔ i sere
siri.

Yãku kowobu ba ra gina tɔmbu gobi
mwaariwa bu sere wooda sɔɔsi,

kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu gobi mwa bu
sere win gari gere.

Kpa ba n sere mɔ ba sãawa Gusunɔn
tɔmbu.

Gãanu kun bu deemamɔ yèn sɔ u ka bu
wãa.

¹² Tɛ, been sɔ, ba koo Siɔni kera nge gbee
te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.

Kpa guu te ta wãa sãa yerɔ tu kikisu kpi.

Yerusalemu ya ko n wāa

bori yendu sɔɔ

4 Saa gaa sisi yè sɔɔ guu tèn mi Yinni
Gusunɔn sāa yera raa gire,
ta koo guu ni nu tie beere kera.

Kpa bwese dabinu nu na mi,
² nu nɛɛ, i na su da Yerusalemuɔ Yinni

Gusunɔn guurɔ
mi Isireliba ba ra nùn sā,
kpa u sun win swɛɛ sɔɔsi su sī yi sɔɔ.
Min diya u koo win wooda yara kpa u
gari geruma.

³ U koo bwese dabinu siri,
ni nu dam mɔ nu na tontonden di.
Kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔɔri nu
ka tebonu seku.

Mɛya nu koo nin yaasi bɔɔri nu woba so.
Bweseru gara kun garu seesimɔ.

Ba ñ maa tabun gari mɔ ben suunu sɔɔ.

⁴ Baawure u ko n wāa win gberu
kpaaneɔ bɔri yendu sɔɔ.

Goo kun maa nùn nandasiamɔ.
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni
gerua.

⁵ Bweseru baatere ta ra kāwa tu ten būu
mem nɔɔwa.

Adama bese, Gusunɔ besen Yinniwa sa
ko mem nɔɔwa sere ka baadommaɔ.

Yinni Gusunɔwa u sāa sunɔ

Yerusalemuɔ

⁶ Tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon be ba mɛera
kua menna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiamɔ,
be, be na raa nɔni sɔɔwa mi.

⁷ Kon be ba mɛera kua mi menna.

Kpa be, ba n sāa nen tɔmbun sukum me
mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko
bwese damguru.

Kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n sāa ben sunɔ
Siɔniɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Wunɛ Yerusalemun guuru,

wunɛ wi a sāa nge wuu kɔsobun diru,
a tɔmbu kɔsu,
kaa maa wunen beere wa nge yellu.
Domi Yerusalemu ya koo kparam ko Isire-
liban wuu maro.

Yerusalemugibun nɔni

swāaru ka ben yakiabu

⁹ Mban sɔna i kuuki mɔ beɛ
Yerusalemugibu.

Mban sɔna i tii tɛbirimɔ nge tɔn kurɔ wi
kī u ma.

Mana beɛn sunɔ u wāa.

Mana beɛn bwisi kɛɔbu ba da.

¹⁰ Beɛ Yerusalemugibu, i wuri koowo
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Domi tɛ, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n wāa yakasɔ.

Ba koo ka beɛ da sere Babiloniɔ.

Adama Yinni Gusunɔ u koo ra beɛ yak-
iama min di.

Kpa u beɛ wɔra beɛn yibereban nɔman
di.

¹¹ Tɛ, bwese dabinu nu mennamɔ nu ka
beɛ seesi.

Nu mɔ, su de ben wuu Yerusalemu ye,
yu beere bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su mɛera.

¹² Adama tɔn be, ba ñ yɛ himba ye Yinni
Gusunɔ u yi win tɔmbun sɔ.

Ba ñ win bwisikunu yɛ.

U kī u bu menna nge alikama ye ba suba
mi ba ra ye so.

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

beɛ Yerusalemugibu, i seewo i beɛn
yibereba so nge alikama.

Kon de i n dam mɔ nge keten kɔba ye ya
dam mɔ nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam mɔ nge sii
gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i nɛ Gusunɔ
tem kpuron Yinni yiiya.

¹⁴ Adama beɛ Yerusalemugibu,
i beɛn tabu kowobu mennama.

Wee ba bæ tarusi.
Ma ba been sina boko soomɔ baanɔ ka bokunu.

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Betelehemu, Efaratagibun wuu,
wuna a piiburu bo Yudan wusu sɔɔ.
Adama wunen min diya kparo koo yari wi u koo nen tɔmbu Isireliba kpara.
U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nen tɔn be deriwa ben yibereban nɔma sɔɔ sere kurɔ wì u koo kparo wi ma, u ka ma.

Be ba kpikuru da, ba koo gɔsirama bu Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na bæ nɔɔ mwɛɛru kua mi,
u bæ nen tɔmbu menna u kpara mam mam

ka nɛ, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko. Win tɔmbu ba ko n wāa bɔri yendu sɔɔ. Kpa u yīsiru yari handunian goonu nne ye sɔɔ.

⁴ Wiya u koo ka bɔri yendu na. Asirigibu bà n na, ba besen tem wɔri ba dua sere besen sina kpaarɔ, sa ko besen kparo be ba dam bo seeya bu bu wɔri.

⁵ Ben tabu yānun sɔɔ,
ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
kpa bu sun wɔra Asirigibu bà n besen tem wɔrima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔn dabinun suunu sɔɔ nge kako arufaanigiru
te Yinni Gusunɔ u dera ta wɔruma,

̀n kun mɛ nge gura ye ya nɛmɔ tɛɛru,
ya ̀n gāanu yīiyɔ tɔnun min di.
⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔmbun suunu sɔɔ,
kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga wāa gbeeku yɛɛn suunu sɔɔ,
̀n kun mɛ yāa gɔɔ sɔɔ.
Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwe.

Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.
⁸ Isireliba, i seewo i bæen yibereba wɔri. Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon been dumi ka been tabu kekeba kpeerasia.

¹⁰ Kpa n been wusu kam koosia.

Kpa n been gbāranu suriri.

¹¹ Kon been dobo dobogibu go.

I ̀n maa ben dobo dobo wasi been suunu sɔɔ.

¹² Kon bwāarokunu ka kpee ni i gira kɔsuku.

I ̀n maa nu sāmɔ.

¹³ Kon būu wi ba m̀ Asitaaten sāa yerun dānu wukiri.

Kpa n been wusu kɔsuku.

¹⁴ Nen mɔru koo se,

kpa n nen dam sɔɔsi bwese ni nu ̀n man mem nɔɔwammen m̀.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

taare wēemɔ

6 I swaa dakio ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ,
Isireliba, i seewo
i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaɔ.

² Bɛɛ guunu, i swaa dakio.

Bɛɛ tem kpeɛkpeɛku damginu,
nɛ, Yinni Gusunɔ na nen tɔmbu taare wēemɔ.

Na kī n bu siribu soku.

³ Bēe Isireliba, bēe nen tōmbu, kōsa mba na bēe kua.

Ma sōra na dera i wasira.

I man wisio.

⁴ I man taare wēemō yèn sō na bēe Isireliba yara saa Egibitin di?

Ñ kun me yèn sō na bēe yara saa yorun di?

Ñ kun me yèn sō na bēe kparo beni gōriama, Mōwisi ka Aroni ka Mariamu?

⁵ Bēe nen tōmbu, i yaayo kōsa ye Balaki Mōabun sina boko u bwisika u bēe kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn wisa.

Na bēe yōsiri been sanum sōo saa Sitimun di sere Giligaliō.

Ma i nen durom wa me ne, Yinni Gusunō na bēe kua.

Ye Yinni Gusunō u tōmbu

bikiamō

⁶ Kēe terā kon ka Yinni Gusunō wi, wi u kpuro kere daawa

nā n dōo win sāa yerō.

Kēe terā ko na n neni n ka nùn yiira.

Naa wōo tiagia kon ka nùn yāku dōo mwaararugiru kua?

⁷ Yinni Gusunō u yāa kinē dabi dabinun bukata mō?

Gum kotosun bukatawa u mō?

Nen bii gbiiikoowa kon nùn wē u sere man nen toranu suuru kua?

⁸ Aawo, Yinni Gusunō u tōmbu gea sōosi ye u ra kā.

Ye u bu kanamō bu ko,

yera bu ben berusebu wē ye n sāa begia.

Kpa bu bu kīru sōosi.

Kpa bu wi, Gusunō ben Yinni swīi ka tii kawabu.

Yinni Gusunō u ra gbenōbu

ka daa bōoboyagibu seeyasie

⁹ Yinni Gusunō u ka Yerusalemuḡibu yā.

Wi u bwisi mō, u koo nùn nasia.

Bēe Yudaba, i de nen siribu bu bēe yeeri.

¹⁰ Kon wura tōn kōso u dukia gure win dirō ka gbena?

Kpa u n sakaku mō ge na ñ kī?

¹¹ I tamaa wi u kilo weesugia mō u dēere?

¹² Wee bēen gobigibu ba tōmbu dam dōremō,

ba ra n weesu mō.

Kpa ba n gabu nōni wōkumō ka ben gari.

¹³ Tē, na sōoru kpa n ka bēe sēsuku been durum sō,

kpa i kam ko.

¹⁴ I ko i di, adama i ñ debumō.

I ko i nōogiru sua gōōrun sō.

Meya n ñ koorō i gāanu bere.

Ì n maa gāanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

¹⁵ I ko i duure, adama i ñ gēemō.

I ko i olifi gama,

adama i ñ wasi i yen gum sawa.

I ko i resem tam wīa,

adama i ñ wasi i mu nō.

¹⁶ Domi i sina boko Omirin daa kōsa saarimō ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimōwa mam mam.

Yen sōna kon de been wuu gu ko bansu.

Kpa n de bu bēe yēe.

I ko i sekuru wa bēe kpuro nge me nen tōmbu ba ra wa.

Misee u weeweenu mō

7 Misee u nēe, wee na wōnwōndu soore nge wi u dāa binu kunōnu mō.

Ma u ñ gāanu wa u di.

U ñ maa resem yeba wa ye win gōru ga kī u di.

² Domi tem me sōo, goo sari wi u Gusunō mem nōowamme.

Goo kun m̀ dee dee.
 Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tɔmbu go.
 Ma ba s̀kirianamme.
³ Ba k̀san kobun ỳru m̀.
 Ma sinambu ka siri kowobu ba tɔmbu
 nɔm biram k̀nu mwaarimɔ.
 Ben damgibu ba ben binɛ s̀simɔ.
 Ma be kpuro ba nɔɔ tia s̀a bu ka ko ye
 ba k̀i.
⁴ Ben wi u sanɔ bo, u s̀awa nge s̀aka.
 Ben wi u dɛere, u awii k̀si kere.
 Yen s̀ tɛ, t̀ɔ te Gusunɔn sɔmɔbu ba bu
 nɔɔsia
 tɛ sɔɔ ba koo bu sɛyasia ta tunuma.
 Wee ba burisinɛ kɔ nuku sankiranun s̀.
⁵ Yen s̀, a ku wunen berusebu naane ko.
 A de a wunen yara nenɛ wunen tiin
 kurɔn wuswaadɔ.
⁶ Domi bii u ra win tundo wɔmɛ,
 kpa bii wɔndia u win mero seesi,
 kpa bigii kurɔ u win dwaɔ mero seesi.
 Baawure u ra n win yibere mɔwa win
 tiin yenu sɔɔ.
⁷ Adama nɛ, Yinni Gusunɔwa ko na n
 mɛera.
 Wiya ko na n naane s̀a.
 Domi u ra man faaba ko.
 Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ Bɛɛ be i s̀a besen yibereba,
 i ku yɛɛ ye ya sun deeman s̀.
 Baa s̀ n wɔruma, sa ko se.
 S̀a n maa w̄a yam w̄okuru sɔɔ,
 Yinni Gusunɔwa u ko n s̀a besen yam
 bururam.
⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn mɔru sɔbe,
 domi sa ǹn tora.
 Adama saa gaa sisi yɛ sɔɔ u koo ka sun
 yina,
 kpa u sun gem w̄ɛ.
 U koo ka sun na yam bururam sɔɔ
 kpa u sun durom kua.
¹⁰ Besen yibereba ba koo ye wa.

Saa ye sɔɔra ba koo sekuru wa,
 be, be ba ra raa bikie bu nɛɛ,
 mana Gusunɔ besen Yinni u w̄a.
 Ba koo bu taaku nge pɔtɔkɔ,
 kpa su bu yɛɛ.
¹¹ T̄ru gara sisi tɛ sɔɔ ba koo Yerusale-
 mun gani seeya,
 kpa bu besen tem nɔɔ bura yeru yasia
 tu tonda.
¹² Saa ye sɔɔ, bɛsegii be ba w̄a Asirio
 ka Egibitio
 ka daa ni ba m̀ Nilu ka Efaratin goorɔ,
 ka sere maa be ba w̄a nim w̄okun goorɔ
 ka guunɔ,
 ba koo wurama besen temɔ.
¹³ Kpa tem me mu tie dunia sɔɔ mu ko
 bansu,
 tɔn be ba w̄a min kom k̄sum s̀.
¹⁴ Yinni Gusunɔ,
 a wunen tɔn be a gɔsa kparo ka wunen
 kpara dɛka.
 Be wee ba w̄a be tɔna d̄a s̄ɔwɔ mi
 tem gem w̄a.
 A bu kparo Basani ka Galadin kpara
 yeno nge yellu.
¹⁵ A sɔm maamaakigia koowo nge mɛ a
 kua
 sanam mɛ a sun yarama saa Egibitin di.
¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
 Kpa nu sekuru wa baa mɛ nu dam m̀.
 Nu koo nɔɔ nɔma wukiri, nu ȳra nu kun
 gari gerua,
 kpa nu kun ḡanu nua.
¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,
 n̄ kun mɛ nge yɛɛ yi yi kabirimɔ.
 Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka
 berum,
 nu na wunɛ Yinni Gusunɔn mi, nu n
 diirimɔ,
 kpa nu n nun nasie wunen dam s̀.
¹⁸ Wara u ka nun weenɛ.
 Wee, a ra ka bese wunen tɔmbun bwe-
 serun sukum me mu tie temane
 bese be sa s̀a wunen arumani
 kpa a sun besen toranu suuru kua.
 Wunen mɔru ku ra tɛ.

Domi kīra a ra sun sōsi.

¹⁹ Kaa maa besen wənwəndu wa.

Kpa a ku besen toranu garisi.

Kpa a besen durum wuna a kō yu da sere
nim wōkun temə.

²⁰ Kaa bese be sa sāa Aburhamu

ka Yakəbun sikadominu kīru ka

bərkīniru sōsi

nge me a besen sikadoba nəw mweeru
kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u sōwsimō win tireru sōw tora ni Ninifugibu ba mō. Yen sōna u bu sōwōmō ma ba koo ben wuu ge wōri bu kpeerasia. Yeniba kpuro sōw, Gusunō u koo be ba nūn naane sāa wōnwōndu ka durom kua sanam mē u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusunōn yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusunōn siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

1 Gari wee yi Yinni Gusunō u gerua wuu ge ba mō Ninifun sō. Nahumu Elikosigiiwa Gusunō u dera u yi wa kāsiru sōw ma u yorua.

Yinni Gusunō u do u sē

- ² Yinni Gusunō u sāawa nisinugii.
U ra mōru kōsie.
Win mōru ya kpā.
U ra win yibereba mōru kōsie.
U ku ra bu suuru kue.
³ U ku ra toro deri u kun nūn seeyasie.
Adama u ku ra mōru se fuuku.
Win dam mu kpā.
Ù n sīimō, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n sāa nge win naasun tua.
⁴ Ù n nim wōku gbāre, ga ra gberewa.
U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su wāa Basaniō ka Kaamelin gāanō su gbera,
kpa dāa wēe si su wāa Libaniō su della.
⁵ U dera guunu bāarimō.
Ma gungunu diirimō.
Ma tem ka men tōmbu ba yiyaramō win wuswaaō.
⁶ Wara u koo kpī u yōra u win mōru ma.

Wara u koo ka win mōru gabirina.
Win mōru ya ra pusiwa nge dōw.
Wee ya kpenu besukumō.

⁷ Yinni Gusunō u sāawa tōn geo.
U sāawa be ba wāa wahala sōwn kuku yeru.

Be ba nūn naane sāa, bera u ra nōwri.

⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,
kpa u win yibereba naa gira sere gōribun wāa yerō yam wōkuru sōw.

Gari yi Gusunō u gerua

Yuda ka Ninifun sō

⁹ Mba i Yinni Gusunō bwisikusimō.

Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra nōni swāaru wa nōn yiruse.

¹⁰ Yibere be, ba sāa nge sāki kōkōnu,
ba ra tam nō sere mu bu go.

Ka mē, ba koo dōw mwaarawa mam
mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara wi u Gusunō kōsa bwisikusimō,
ma u kī u nūn seesi.

¹² Yinni Gusunō u Yudaba sōwōwa u nēe,

baa been yibereba bā n dabi amō,

ma ba dam mō amō,

ka mē, kon bu gowa mam mam.

Na bēe sekuru doke.

Na ñ maa wuremō n bēe kua nge mē.

¹³ Kon ben yoo te ba bēe diisiamō
kpeerasia.

Kon ten yōni kasuku.

¹⁴ Bēe Ninifugibu, wee ye nē, Yinni
Gusunō na gerua been sō.

Na nēe, i ñ bweseru wasi

te ta koo been yīsiru sōbe.

Kon been bwāaroku dāaginu ka sisuginu
kpuro wuna been būu dirun di,

kpa n been sika sōwru ko.

Domi i ñ sāa gāanu.

2 Bēe Yudaba, wee goo u na guunu
wōllō

u bōri yendun labaari gea kparamō.

Yen s̄s̄, i been t̄s̄o baka ni i ra raa di Yinni
Gusun̄n s̄s̄ dio.

I been n̄o mweenu yibio.

Domi t̄n k̄s̄o wi, u ñ maa wee been su-
unu s̄o.

Na n̄n kpeerasiawa mam mam.

² B̄e Ninifugibu, kam koosio u b̄e
w̄rim wee.

Yen s̄s̄, i been gb̄araru maruo,
kpa i been sw̄e k̄s̄u.

I s̄o ru koowo,

kpa i w̄r̄uḡu s̄s̄i ka been dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusun̄o u Yak̄obun bweseru,
Isireliba ben b̄ere wesiam̄o,
be, be yibereba ba w̄ri ba ben ȳanu
gura

nge m̄e ba ra resem k̄asi yakiri.

Ba Ninifu w̄ri

ba yen ȳanu gura

⁴ Ninifun yibereban tabu dur̄o damgibun
ter̄enu nu s̄ri.

Ma ba ȳa wun̄mginu doke.

Tabun t̄ru t̄a n tura,

ben tabu keke be dumi gawe

yi ra kuramewa yi n ballim̄o nge d̄o
buri,

kpa ba n yaasi fiam̄o.

⁵ Ba tabu kekeba yakiam̄o sw̄e s̄o nge
wiir̄obu.

Ba daam̄o batuma kpuro s̄o ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa d̄o yariya.

Kpa ba n duki m̄o nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu dur̄o
damgibu yaaya u sokum̄o.

Adama be wee, ba s̄im̄o ba b̄arim̄o.

Ben yibereba ba sende ba ka d̄o wuun
gb̄araru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru s̄o, ba daanun sw̄e kenia,
ma sina kpaara w̄ruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen ȳanu gura ba
ka doona.

Yen t̄n kur̄obu ba sum̄o nge kparukonu,
ma ba toronu soom̄o.

⁹ Ninifu ye, ya s̄awa nge nim bwee
bakaru

t̄n nim mu ḡera mu doona.

Ma n̄ogira n̄oram̄o ta m̄o,
i ȳro, i ȳro.

Adama goo kun ȳre.

¹⁰ I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya ñ n̄ru m̄o.

Dukia bwese bwesekawa ba m̄o.

¹¹ Ba guram̄o, ba goom̄o, ba sankum̄o.

T̄mbu kpuron ḡama dwiia.

Ben d̄uunu soonam̄o, ma ben dam
doona.

Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya s̄awa

nge gbee sun̄o ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya w̄a t̄e,
ye, ye ya raa s̄a nge gbee sinansun w̄a
yeru,

mi gbee sun̄o dwa a ka ninu ka binu nu
ra n b̄su,

goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dwa ye, yu yen kur̄obu ka yen
binu yaa goowa,

kpa yu w̄a yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u n̄e, n̄e
wee.

Nena na s̄a yen yibere.

Kon de yen tabu kekeba bu d̄o mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu s̄o.

Kon de yu ku maa t̄mbun ȳanu gura.

Goo kun maa yen s̄am̄obun n̄o n̄om̄o.

Ba Ninifu kam koosia

3 Ninifugiba kua b̄r̄urobu.

Domi ba s̄awa t̄n gowobu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuram̄o ka gbana.

Ba ra n t̄mbun ȳanu guram̄owa.

² Wee senan damusu n̄oram̄o wuu ge
s̄o.

Wee tabu kekeban uruun w̄kinu
n̄oram̄o,

ma dumi yi yi gawe yi ȳokum̄o.

³Maasɔbu ba wee,
ba takobiba ka yaasi neni yi ballimɔ.
Wee ba tɔmbu mɛera kua,
ma gonu terie baama, nu ñ garirɔ.
Ma ba nu wɔrikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴Ninifu ya sɔawa nge kurɔ sakara kowo
kpoko.
Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram
ka yen sɔrorun sɔ.
⁵Yen sɔna ne Gusuno, wɔllu ka tem
Yinni, kon ye wɔrima.
Kon yen yaberu ghabia n ka yen
wuswaa wukiri,
kpa n yen tereru bwesenu sɔɔsi,
kpa yu sekuru wa.
⁶Kon ye kubanu sure, kpa tɔmbu bu ye
ka.
⁷Saa yera wi u ye wa u koo duka su,
kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.
Wara u koo ye wɔnwɔndu kua.
Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru
yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸Tebesi ya wɔa Nilun nim swɛɛ yi ba
gban bɔkuɔ.
Nim mu ka ye sikerene.
Ma mu sɔa yen gbɔraru.
Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sanɔ kere?
⁹Etiopigibu ka Egibitigiba ba sɔa yen
dam.
Putigibu ka Libigibu ba sɔawa yen
somiɔbu.
¹⁰Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.
Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ
kpuro sɔɔ.
Ba yen wirugibu tete toosi,
ma ba yen damgibu mwɛera ba yɔni
doke.
¹¹Wune Ninifu, kaa nɔni sɔɔrawa,
kpa a n sɔa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yibereban sɔ a
kuke.

¹²Saa ye sɔɔ, wunen gbɔranu kpuro nu
ko n sɔawa nge dɔa ñin marum mu
ye.

Bà n mu sira kpa mu wɔri wi u koo mu
din nɔɔwɔ.

¹³Wee wunen tɔmbu ba sɔa nge tɔn
kurɔbu wunen suunu sɔɔ.

Wunen tem wusun kɔnnɔsu su keniaru
mam mam yibereban wuswaaɔ.

Ma dɔɔ u sin kɔkɔrɔba di.

¹⁴Bɛɛ Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo beɛn wuu tarusi.

I beɛn gbɔrarun dam sosio.

I birikiba muro kpa i sɔndu taaku i ka tu
bani.

¹⁵Baa ñ n yeba kpuro kua,
ka mɛ, dɔɔ u koo na u bɛɛ di,
ñ kun mɛ bu bɛɛ go ka takobi.

Ba koo bɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi
ra dɔa wurusu di.

Ba Ninifun tɔmbu kpuro go

Wee, i dabia nge twee.

¹⁶Beɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona
nge twee yi yi yɔɔwa.

¹⁷Beɛn kɔsobu ba dabi nge gbabu swɛɛ.
Beɛn sɔm kowobu ba dabi nge twee
yi yi sina dɔa kikisɔ bururu.

Adama ye sɔɔ u yara ma yi yɔɔwa yi
doona,

ba ñ tuba mi yi da.

¹⁸Wune Asirin sina boko,

wee wunen kparobu ba dom yɔbirimɔ.

Wunen tabu durɔ damgibu ba ñ maa
wasi.

Ma wunen tɔmbu ba yarine yam kpuro
guunu wɔllɔ,

goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹Goo kun wunen mɛera ye nɔɔrimɔ.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka
kowa nuku dobun sɔ.

Domi goo sari wi a ñ nɔni sɔɔwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meyya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuamme. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wāara ko n sāa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naane doke, wiya u koo kpī u n wāa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wāa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

²Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴Goo sari wi u wooda mem nɔɔwamme.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wē nge mɛ n weene.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛerio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gāanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naane mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wāa yenu mwɛeri.

⁷Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kī.

⁸Ben dumi yi sannekunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpa yi yibere wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yānu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwɛerimɔ ba mennamɔ nge yani sɛeri.

¹⁰Ba sinambu gema.

Ba tem yɛrobu yɛɛmɔ.

Ba n wusun gbāranu gara.

Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbāra ni yɔ

kpa bu wuu si mwa.

¹¹Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,

kpa bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.

Ben dama ba naane sāa, mu sāa nge ben būu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku

¹²Saa yellun di, wuna a sāa Gusunɔ.

Wuna a sāa nen Yinni.

A deere. Yen sɔ, sa n gbimɔ.

Yinni, wuna a sāa nen kpee baa mi na
ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gɔsa,
ma a bu dam kā kpa bu ka sun seeyasia.
¹³ Adama a ñ kpē a yōra a n kōsa mēera,
domi a dēere too.

Ñ n men na, mban sōna a mēera ye tɔn
kōsoba mɔ,
ma a ñ gāanu gerumɔ.

Mban sōna a maari tɔn kōsobu ba
gemgibu goomɔ.

¹⁴ Mban sōna a tɔmbu kuamme nge
swēɛ,

ñ kun mē nge kɔkɔ ni nu ñ kparo mɔ.

¹⁵ Babilonigibu ba tɔmbu mweerimɔ
nge swēɛ yi ba mwa ka kɔkɔnu
ñ kun mē ka yāakoronu,
kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku
dobu.

¹⁶ Yen sōna ba ra ben yāakoronu yākunu
kue,

kpa bu nu turare dōɔ dokea.

Domi nin saabuwa

ba koo ka kpī bu dīa geenu wa
ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba we-
sia ben karanɔ.

Ba ko n bwesenu sakirimɔwa wɔnwɔndu
sariru sɔɔ sere ka baadommaɔ?

2 Adama nē, Habakuku na yōwa
gbāraru wɔllɔ nen kōsu yero
nge wi u yɔɔru bwēɛ,
kpa n ka nɔ ye Gusunɔ u koo man sō,
ka nge mē u koo man wisi nen weewe-
nun sō.

Gusunɔ u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusunɔ u man wisa u nēɛ,
n gari yi yoruo yi u man sōɔmɔ.

N yi yoruo kpasasa kpee besi sɔɔ.

³ Yin tōra kun gina tura yi ka koora.

Adama yi koo koora yin saa yà n tura.

Baa yì n tēemɔ, na n gesi yi mara.

Domi yi koo koorawa kam kam.

⁴ N yoruo ma wi u tii sue u ñ wāa swaa
gea sɔɔ.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu
sɔɔ, u ko n wāawa.

⁵ Wi u tii sue, u ku ra sine sēɛ.

U ra n sāawa nge tam nɔro,

kpa u n nɔɔ wukie nge gɔribun wāa yeru.

U ku ra debu nge gɔɔ.

U ra n tii bwesenu gawemɔwa u ka ko
nin yinni.

Bōrusibu nɔɔbu

⁶ Adama bwese ni u mweera mi,
nu koo nùn seesi nu nùn gari sō ka wɔma
ka mɔnnu, nu nēɛ,

u kuawa bōruro wi, wi u dukia mennamɔ
ye ya ñ sāa wigia,

ma u gabun yānu guramɔ u tɔruba
yiimɔ.

Sere saa yerà u ko n mɔ nge mē.

⁷ Bèn dibu u neni, ba koo nùn seesi sub-
aru sɔɔ,

kpa bu gura ye u mɔ.

⁸ Nge mē u tɔn dabinu wɔri u nin yānu
gura,

nge meya be ba tie, ba koo maa nùn wɔri
bu win yānu gura

yèn sō u tɔmbun yem yari,

ma u tem ka men wusu ka men tɔmbu
dam dɔre.

⁹ Bōrurowa wi u dukia guramɔ

ye ya ñ dēere win berusebun mi,

kpa u wa u n wāa aye bēeregiru sɔɔ,

mi u ñ maa nɔni swāaru wasi.

¹⁰ Adama win yenun sekura u sɔɔru kua
mi,

ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wāara u kari borie.

¹¹ Domi baa ka ganiɔ, yi koo wuri ko yi
nùn taare wē,

kpa kpeerun yari yi wuri wura.

¹² Bōrurowa wi u win wuun kpeekpeeku
swiimɔ yem wɔllɔ,

ma u tɔmbu dam dɔremɔ.

¹³ Ye tɔmba mɔ kpuro, ya koo dōɔ
mwaara.

Ba tii nɔwia mɔwa kam sɔɔ.

Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u koo ye
kpuro kam koosia.

¹⁴Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn beere yēru
ta ko n yibawa tem sɔɔ
nge mɛ nim wɔku ga ra n nim yiba.

¹⁵B̄rurɔwa wi u win beruse tam
bɔɔbɔm wēemɔ

mu ka n̄n go nge d̄ē, u n ȳɔ tereru,
kpa u n̄n sekuru doke u n m̄era.

¹⁶Yēro u tii sekuru dokem̄wa mi, n ñ
mɔ beere.

Win tii u mu n̄ruo kpa u tereru ȳra.

Yinni Gusunɔ u koo n̄n tilasi ko
u ka win m̄run n̄ra nɔ kpuro,
kpa win beere ye u raa mɔ yu gɔsia
sekuru.

¹⁷Daa k̄sa ye u kua Libaniɔ,
ya koo w̄ri win wiru wɔllɔ.

U yee go.

Adama yee yi, yi koo n̄n nandasia.

Yeni kpuro ya koo n̄n deema yem mɛ u
yarin s̄ɔ,

ka dam mɛ u tem mɛ ka men wusu ka
men t̄mbu d̄ren s̄ɔ.

¹⁸Arufaani yerà bwāarokunu nu mɔ
t̄nu u ka sina u nu seku.

Nu s̄awa ni ba seka ka sisu,
ma nu dera u weesu naane s̄a.

Mban s̄na t̄nu u koo win naane doke
bwāaroku ni u seka sɔɔ,

ni, ni nu ñ kp̄e nu gari gere.

¹⁹B̄rurɔwa wi u d̄a kuku s̄ɔmɔ u m̄,
gu seewo,

ma u kperu s̄ɔmɔ u m̄, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kp̄i yu n̄n bwisi k̄e?

Geema, u nu wura ka sii geesu pote.

Adama nu ñ hunde mɔ, nu n sere w̄aru
mɔ.

²⁰Yinni Gusunɔ u w̄a win s̄a yee
deerarɔ.

T̄mbu kpuro bu nɔɔ mario win
wuswaaɔ.

Habakukun kanaru

3 Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ
Habakuku u kua ka weeweenu.

²U n̄e, Yinni Gusunɔ, na nua ye a
gerua.

Ma na nanda.

A de yu kooa w̄ɔ sini sɔɔ.

A de t̄mbu bu ye wa besen waati yeni
sɔɔ.

Adama wunen m̄ru ye sɔɔ, a yaayo a
sun wɔnwɔndu kua.

³Gusunɔ, a na saa Ed̄mun di.

Wune, D̄ero, a na Paranin guurun di.

Wunen yiiko ya wɔllu yam bururasie.

Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.

⁴A na, ma yam mu burura.

S̄ɔ ȳna yara wunen n̄man di,
mi wunen dam mu w̄a.

⁵A dera baranu nu pusimɔ.

A nu derimɔ mi a sara kpuro.

⁶À n ȳra, tem mu ra ȳiriwa.

À n bwesenu m̄era, nu ra diiriwa.

Guu ni nu w̄a saa yee yellun di, nu
w̄ruka,

gunguu ni nu w̄a saa t̄ebun di, nu
k̄sikira,

domi niya nu raa s̄a wunen swaa ye a
ra s̄i.

⁷Na Kusanigibun weeweenu n̄mɔ.

Na maa wa ma Madianiba ba berum
soore.

⁸Yinni Gusunɔ, a ka daanu m̄ru m̄wa?

Nge nim w̄kuwa a ka m̄ru m̄.

Wee a yɔɔwa guru winu wɔllɔ

nge wi u yɔɔwa tabu k̄eken wɔllɔ,

ma ya n̄n nasara w̄e.

⁹A wunen tendu beri.

Wunen b̄ri yi s̄awa nge s̄enu.

A tem bera ma daanu koka min di.

¹⁰Guunu n̄ n nun wa, nu ra diiriwa.

Gura ya n̄mɔ ka dam, ma nim w̄kun
nim mu w̄ki,

mu nim kurenu k̄ɔmɔ sere wɔllɔ.

¹¹S̄ɔ ka suru ba ȳra ye ba wunen guru
maakinu wa

nu ballimɔ nge yaasa, ma nu d̄ɔ nge
s̄enu.

¹²Wee a tem bukianamɔ,

a bwesenu k̄sukumɔ ka m̄ru baka.

¹³Wee a yara
a wunen tumbu ka wunen suno wi a gosa
somiru na.

A ton kōsobun suno go.

A win bwāabu kpeerasia mam mam.

¹⁴A yibereban sinambun winu yabura
ka ben tiin sēenu.

Ba raa sun wōrim wee ka sendaru nge
woo bōko,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku doḃun kuuki mō.

Ba soḃru sāa bu ka sun go besen kuku
yenu.

¹⁵Yinni Gusunō, a sō wunen dumin
wōllō,

a nim wōku taakumō

ge ga nim kōmō ga wōki.

¹⁶Na gen wōkinu nōmō too.

Ma na nanda gem gem,

nen nōo ga diirimō berum sō.

Ma nen wasi yi wōkōnu wōrimō,
na yō sēe na nuku sankiranun tōru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dōren
sō.

¹⁷Figien dānu nu ñ ko n binu mō.

Resem dānu nu ñ maa marumō.

Olifin dānu nu ñ maa binu marumō.

Gbea kun maa dīanu wēemō.

Yāanu ka ketē kun ko n maa wāa gōwō.

¹⁸Adama ne, nen nuku doḃu weewa
wunē Yinni Gusunōn min di.

Na nuku doḃu mō yēn sō a ra man faaba
ko.

¹⁹Wuna a sāa nen dam.

A ra de na n sāu nge nemu.

Kpa na n sīimō guunu wōllō.

Womu geniwa ba wom kowobun
wirugii kua ka mōrōku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sɔwɔ ma Gusunɔ u koo bu seeyasia. Ma u maa tɔn tukobu kiro mɔ be ba ka bu sikerene u nɛɛ, Yinni Gusunɔn siri-bun tɔra wee. Tɔw te, nɔni swaarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔn mi kpa bu kparam Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

1 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Sofoni, Kusin bii sɔwɔa Yosiasi, Amɔn bii, Yudaban sina bokon bandun waati sɔw. Sofoni wi, u sɔawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yāasebu.

Yinni Gusunɔ

u koo handunia seeyasia

²Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia sɔw.
³Kon tɔmbu ka yɛɛ ka gunɔsu ka swɛɛ
kpeerasia
ka sere maa tɔn kɔsobu ka ye ya ra bu
sokurasie.
Kon tɔmbu kpuro kpeerasia handunia
sɔw.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu seeyasia

⁴Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro
nɔma doke.

Kon bɔu wi ba mɔ Baalin sɔa yee ni nu
tie kpeerasia min di.

Kon yen wirugibu ka yen yaku kowobun
yisa go.

⁵Be ba dii teeri wɔllɔ kperi ka suru
sɔamɔ

ka be ba bɔrumɔ ka nɛ, Yinni Gusunɔn
yisuru,

ma ba wure ba bɔrumɔ ka ben bɔun
yisuru,

be kpurowa kon go.

⁶Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man
kasu,

ka sere maa be ba ku ra man ben gari
saawara ko,

be kpurowa kon go.

⁷I nɔw mario wi, Yinni Gusunɔn
wuswaaɔ.

Domi win tɔru ta turuku kua.

U win yakuru sɔwru kua.

U maa gɔsa be ba koo tu di.

⁸Wi, Yinni Gusunɔn yaku ten tɔru sɔw,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wɔri,
ka sere maa be ba tɔn tukobun komanu
swii.

⁹Yen tɔw te, be ba ku ra sɔa yerun kɔnnɔ
suuku taaram kɔ nge bɔu sɔwbu,

ka sere be ba ben sunɔn yenu dukia
yibiamɔ

ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wɔri.

¹⁰Yen tɔw te, ba koo wuri nɔ sere kɔn-
nɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ,

ka maa wuun wɔw bera gaan mi.

Meya nɔni swaa bakara ko n waa guunu
wɔllɔ.

¹¹Beɛ Makitesigibu, i wuri koowo.

Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.

Be ba gobi kɔsimɔ kpuro ba koo kpeera.

¹²Yen tɔw te, u koo Yerusalemu bɔuri ka
fitilanu.

U koo tɔmbu wɔrima be ba sɔ kpetɛɛ nge
tam kɔwɔnu.

Ma ba gerumɔ ben gɔruɔ ba mɔ,

wi, Yinni Gusunɔ u nɔ gea mɔ, u nɔ maa
kɔsa mɔ.

¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.
Ba koo dia bani yè sɔɔ ba ñ sinamɔ.
Ba koo resem duure, adama ba ñ yen tam nɔrumɔ.

Yinni Gusunɔn tɔru

¹⁴ Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgira ta turuku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta nɔɔgiru sue.
Tabu durɔ damgii u koo kuuki ko dɔma te.

¹⁵ Tɔɔ te, ta sɔawa mɔrun tɔru.
Tɔɔ te, ta sɔawa nuku sankiranun tɔru.
Ta sɔawa kam kobun tɔru.
Tɔɔ te, yam wɔkura koo tu wukiriwa nge bukɔ ka guru winu.

¹⁶ Yen tɔɔ te, tabu kowobu ba koo kɔbi so
kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbāranu mɔ wɔri.

¹⁷ U koo tɔmbu nuku sankiranu kpɛe kpa ba n siimɔ nge wɔkobu.
Domi Yinni Gusunɔwa ba torari.
U koo de ben yem mu n terie nge tua,
kpa ben gonu nu n sɔa nge kubanu.

¹⁸ Yen dɔma te, ben sii geesu ñ kun me ben wura,
yen gaa kun kpɛe yu bu wɔra Yinni Gusunɔn mɔru baka yen min di.
Tem me kpuro mu koo dɔɔ mwaara win mɔrun sɔ.

U koo men tɔmbu kpuro gowa subaru sɔɔ.

I tii kawo

2 Bɛe sekuru sariba,
i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusunɔn himba yu sere koora.
Kpa tɔɔ te, tu ku raa bɛe samba ko nge doo sako ge ga ka woo doonɔ.
I de i sina i bwisiku

Yinni Gusunɔn mɔru baka yen tɔru tu sere tunuma
tu bɛe deema.

³ Bɛe be i tii kawo kpuro tem me sɔɔ,

i Yinni Gusunɔ kasuo.

Bɛe be i nùn mem nɔɔwɛ,
i gem kasuo, kpa i tii kawa.
Sɔɔkudo i ko i yari Gusunɔn mɔrun tɔɔ te sɔɔn di.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ duu yeru gian sɔ

⁴ Gasan tem mu koo bansu ko.
Kpa Asikaloni yu yɔra dira.
Ba koo Asidɔdun tɔmbu gira sɔɔ sɔɔ gbāara.

Kpa bu Ekoronin tɔmbu seeya ben wuun di.

⁵ Bɛe Keretin bweseru, bɛe be i wāa nim wɔkun gooro,
i kam kuawa.

Wune maa Kanani, wune wi a sɔa Fil-
isitiban tem,

Yinni Gusunɔ u nun gerusimɔ.
U nɛɛ, u koo nun kpeerasia.
Goo kun maa sinamɔ wune sɔɔ.

⁶ Nim wɔkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,
mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben yāanu kparamɔ.

⁷ Domi saa ye sɔɔ,
Gusunɔ, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara

kpa u ka ben yobu wurama.
Nim wɔkun goo te, ta koo ko begiru.

Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,
kpa yoka bu kpuna Asikaloni gibun dia mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸ U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba ka win tɔmbu sekuru doke.

Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu susisia.

⁹Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni, wi, wi u wɔllu ka tem mɔ, u nɛɛ, sere ka win wāaru, u koo de Mɔabuba bu kam ko nge Sodomugibu, kpa Amɔniba bu maa kam ko nge Gomɔragibu, ben tem mu yaka kɔ̄susu kpi, ñ kun me mu gɔsira bɔru. Gāanu kun maa kpiimɔ mi sere ka baadommaɔ.

Win tɔn be ba tie, ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri bu ben yānu gura bu tem tubi di. ¹⁰Yeniwa Gusunɔ u koo de yu bu deema ben tii suabun sɔ ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tɔmbu wɔnwa ba sekuru doke. ¹¹Wi, Yinni Gusunɔ, u ñ ka bu wɔn-wɔndu mɔ. U koo handunia kpuron būnu kam koosia. Baa bwese ni nu wāa tem burenɔ, nu koo yiira win wuswaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

¹²Bɛɛ Etiopigibu, ba koo maa bɛɛ sɔkiri ka win takobi bu go. ¹³U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ u Asirigibu kam koosia, kpa Ninifu yu ko bansu. Gāanu kun maa kpiimɔ mi. ¹⁴Yaa sabena nu koo sina mi, yɛɛ bwese bweseka gesi. Boorosu ka duuru bɛekuna nu koo kpuna furɔ si ba yen gbereba kuan sɔɔɔɔ. Ba koo kuuki nɔ saa fenentiban di.

Nɔni swāara ko n wāa yen kɔnnɔwɔ. Domi dirun bura te ba kua ka sedurun dāa ta koo kesikira. ¹⁵Nge meya wuu ge, ga koo ko, ge, ge ga raa tii sue mi, ma ga tamaa ga wāawa bɔri yendu sɔɔ, ma ga tii sɔɔmɔ ga mɔ, gera ga kpuro kere. Wee ga wɔruma ga bansu kua. Ga kua yɛɛn wāa yeru. Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

Yerusalemugibu

ba ñ Gusunɔn gere wure

3 Bɔruroba bɛɛ Yerusalemugibu. Domi i sāawa mem nɔɔ sariba, ma i disu mɔ, i dam diinamɔ. ²I ku ra googii nɔ. I ku ra maa seɛyasiabu wure. I ku ra Gusunɔ been Yinni naane ko. I ku ra maa nūn susi. ³Been sina asakpɔbu ba sāawa nge gbee sinan si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ. Ma been siri kowobu ba maa sāa nge yokan puruka ni nu ku ra dīanu yi bururun sɔ. ⁴Gusunɔn sɔmɔbu ba sāawa naane sariba. Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu sɔɔwa. Been yāku kowobu ba Gusunɔn sāaru disu dokemɔ. Ba ku ra woodaba mem nɔɔwe. ⁵Adama ka me, Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ. U sāawa gemgii, u ku ra weesu ko. U ra win gem terasiewa siribu sɔɔ bururu baatere. U ku ra tɔru bure. Adama tɔn kɔ̄soba ba kɔ̄sa mɔ, sekura kun bu mɔ. ⁶Wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u bwese girinu go,

ma u nin gbāranu ka nin kuku yenu
kɔsuka.

U dera goo ku ra maa sī nin swɛɛ sɔɔ.

U nin wusu kɔsuka, goo kun maa wāa
mi.

⁷ Yera u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, ì n
daa nùn nasie,

ma i win sɛɛyasiabu wuramɔ,

u ñ daa bɛɛn wāa yenu kɔsukumɔ.

U ñ daa maa bɛɛ sɛɛyasiamɔ nge mɛ u
kua,

adama i ra n sendewa kɔsan kɔbu sɔɔ.

⁸ Yen sɔ, wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i nùn maruo tɔɔ tɛ sɔɔ u koo se u bɛɛ
wɔrima.

Domi u gɔru doke u bwesenu ka nin
sinambu menna

u bu win mɔru sɔɔsi ka yen dam.

Kpa n sãare nge ba tem mɛ kpuro dɔɔ
doke win mɔrun sɔ.

Yinni Gusunɔ

u nɔɔ mwɛɛru kua

⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo tɔmbun
yari dɛɛrasia

kpa bu win yīsiru soku bu nùn sã sannu.

¹⁰ Be ba nùn sãamɔ ba yarine baama,
ba koo ka nùn kɛnu naawa saa Etiopin
daanun gurun di.

¹¹ Yen tɔɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,

i ñ sekuru wasi bɛɛn daa kɔsa ka bɛɛn
tora ni i kua sɔɔ.

Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu
sɔɔ wuna,

kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu
dɛɛrarun wɔllɔ.

¹² U koo de tɔmbu fiiko ba n wāa bɛɛn
suunu sɔɔ

be ba ñ tii sue.

Ba koo win yīsiru soku u ka bu kɔsu.

¹³ Isireli be ba tie, ba ñ maa kɔsa mɔ.

Ba ñ maa weesu mɔ.

Gari kɔsi yi ñ ko n wāa ben nɔɔ.

Ba ko n wɛrewa,

goo kun bu baasimɔ.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

¹⁴ Bɛɛ Siɔnigibu, i gɔru dobun kuuki
koowo.

Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun
kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛerio

kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔru
kpuro.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛɛyasiabu
kpeesia bi u koo raa bɛɛ ko.

U bɛɛn yibereba yarinasia.

Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni,
u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

I ñ maa kɔsa gaa wasi.

¹⁶ Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu
sɔ bu nɛɛ,

i ku berum ko Siɔnɔ.

I ku de bɛɛn gɔma dwiia.

¹⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn suunu
sɔɔ.

U sãawa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.

U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ.

U ñ maa gāanu gerumɔ yèn sɔ u bɛɛ kī.

U ko n nuku doo bakabu mɔ.

¹⁸ Be ba wāa nuku sankiranu sɔɔ

yèn sɔ ba ka Yerusalemu tonda,
ba wāa sekuru sɔɔ te ta bu buniemɔ nge
sɔmunu,

ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,

beya u koo mennama.

¹⁹ Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ
wɔri,

kpa u yɛmɔbu faaba ko.

U koo be ba raa gira menna

kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ

kpa bu yīsiru yari tem kpuro sɔɔ

mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.

²⁰ Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛrɛ wɛ

kpa i yīsiru yari handunian bwesenu
kpuron suunu sɔɔ

sanam me u koo ka been yobu wurama
i bu wa.
Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn s̄a yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba s̄a yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn s̄s̄ saa Samarigibun min di ka sere maa ḡɔ te ta dua ben suunu s̄ɔn s̄s̄. Yera be ba dukia m̄ɔ, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye s̄ɔ, ben goo kun maa k̄iru m̄ɔ u ka Yinni Gusunɔn s̄mburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam k̄em̄ɔ bu ka bana ye se. Win gari yi s̄ɔ, u n̄e, bu Gusunɔ mem̄ n̄ɔwɔ kpa bu win s̄mburu n̄ɔni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. S̄a yerun bana, wiru 1.
2. S̄a yee kpa ten girima, wiru 2.

S̄a yerun bana

1 Darusi P̄esiban sina bokon bandun w̄ɔ yirusen suru n̄ɔba tiasen t̄ɔ gbiikiru s̄ɔra Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka ȳaku kowo t̄nwerɔ Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win s̄m̄ɔ Aseen n̄ɔn di u n̄e, ² b̄e Isireliba i m̄ɔ, saa kun tura i ka nen s̄a yeru bani. ³ Yen s̄na na b̄e gari yini s̄m̄ɔ na n̄e, ⁴ n b̄e w̄re i n w̄a dii buranu s̄ɔ ni ba s̄ma kua, kpa nen s̄a yeru ta n bansu s̄a? ⁵ Yen s̄na n̄e, w̄llu ka tem Yinni na n̄e, i bwisikuo b̄en daa ye i m̄n s̄. ⁶ Wee i d̄ianu duurum̄ɔ too, adama fiikowa i ḡem̄ɔ. I dim̄ɔ, adama i n̄ debum̄ɔ. I n̄rum̄ɔ, adama b̄en n̄ru kun kpeem̄ɔ. I ȳanu dokem̄ɔ, adama nu n̄ b̄e wooru giramme. Ì n b̄en k̄s̄iaru

mwa, ta ra doonewa nge te ba doke b̄ɔ ḡere s̄ɔ. ⁷ Yen s̄, n̄e, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni na n̄e, i bwisikuo b̄en daa ye i m̄n s̄. ⁸ I seewo i da guurɔ i d̄a kasuma i ka nen s̄a yee te bani, kpa i man beere w̄. Ye s̄ɔra ko na n nuku dobu m̄. Ne, Yinni Gusunɔ na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too b̄en gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yen̄u mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban s̄. Ȳen s̄ i nen s̄a yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Ne, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen s̄na gura kun maa nem̄ɔ. Meya tem kun maa b̄e d̄ianu w̄em̄ɔ nge me n weene. ¹¹ Na dera gbebura kua b̄en tem kpuro s̄ɔ ka guun̄ɔ. Ma alikama ka resem ka olifi kpuro ya gbera. D̄a ni tem mu ra kpi-isie gesi kpuro, nu gberawa. Ma t̄mbu ka yaa sabenu n̄ɔni s̄ɔre. Ma b̄en s̄ma ye i m̄ɔ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka ȳaku kowo t̄nwerɔ Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mem̄ n̄ɔwa nge me Gusunɔ u win s̄m̄ɔ Asee s̄ɔwa u bu s̄. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn ḡɔrɔ u bu s̄ɔwa ye Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. U n̄e, Yinni Gusunɔ u w̄a ka b̄e.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, ȳaku kowo t̄nwerɔ ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u w̄llu ka tem m̄n s̄a yee ten s̄mburu torua, ¹⁵ Darusin bandun w̄ɔ yirusen suru n̄ɔba tiasen s̄ɔ yenda nnese s̄ɔ.

S̄a yee kpa ten girima

2 W̄ɔn suru n̄ɔba yirusen s̄ɔ yenda tiase s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Asee s̄ɔwa u n̄e, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka ȳaku kowo t̄n-

wero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sōwɔ a nɛɛ, ³be, be ba tie sɔɔ, ben wara u s̄aa yee ten yellu yē ten girima gbiikaa sɔɔ. Tē, amɔna ba tu waasine. Nge mɛ ta s̄aa mi, ta ñ s̄aare kam dirum ben nɔni sɔɔ? ⁴Yen s̄o tē, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam kēyɔ, kpa bu s̄mburu ko. Domi na w̄aa ka be. ⁵Nge mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, nge meya na maa bu s̄ɔmɔ gisɔ ma nen Hunde w̄aa ka be. Yen s̄o, bu ku berum ko. ⁶Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na ñ maa tɛmɔ n ka wɔllu ka tem ka nim w̄ɔku sira. ⁷Kon bwesenu kpuro sira kpa n de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen s̄aa yeru mini. Kpa n s̄aa yee te girima yibia. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸Nena na sii geesu ka wura mɔ. ⁹Tē, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tambu b̄ari yendu wē. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tɔn be ba ñ deere

¹⁰Darusin bandun w̄ɔɔ yirusen suru nɔɔba nnesen s̄ɔɔ yenda nnesɛ s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win s̄ɔmɔ Asee gari kua u nɛɛ, ¹¹a ȳaku kowobu woodan gari yini bikio a nɛɛ, ¹²goo ù n ȳaku yaa b̄ɔkua win yaberun kasaɔ, ma win yabe kasa ye, ya p̄ɛ baba, ñ kun mɛ kpee, ñ kun mɛ tam, ñ kun mɛ gum, ñ kun mɛ d̄ianu ganu, ba tamaa d̄ia ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia mɛ, yera ba wisa ba nɛɛ, aawo!

¹³Ma Asee u maa bu bikia u nɛɛ, goo ù n dis̄i duura yèn s̄o u goru baba, ma u seewa u maa d̄ia ni baba, d̄ia nin tii nu kua dis̄iginu?

Ma ȳaku kowo be, ba wisa ba nɛɛ, oo, d̄ia nin tii nu dis̄i duurawa mi.

¹⁴Yera Asee u maa nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, nge meya

beɛ Isireliba i s̄aa win nɔni sɔɔ. Meya maa beɛn nɔman s̄ɔma ya s̄aa. Ye i n̄n w̄ɛmɔ kpuro, ya dis̄i mɔ.

I laakari koowo saa t̄ɛn di

¹⁵Ñ n men na, i bwisikuo ye ya beɛ deema n ka gisɔ girari i sere kpenu menna i ka s̄aa yee te bani. ¹⁶Wee beɛn goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, w̄okura u ra wa. ù n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resem gama yerɔ, ditiri yenda u ra wa. ¹⁷Nɛ, Gusunɔ na beɛn s̄mburu kam koosia. Na dera guru kpenu beɛn d̄ianu sanku nu k̄ɔsa, nu bukusa duura. Adama ka mɛ, i ñ wurame nen mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸Yen s̄o, i bwisikuo ye ya beɛ deema n ka gisɔ girari saa m̄n di ba ka s̄aa yee ten kp̄ɛkp̄ɛku sw̄i ba deri. Gisɔn t̄ɔru ta s̄aawa w̄ɔn suru nɔɔba nnesen s̄ɔɔ yenda nneseru. I de i bwisiku. ¹⁹I maa d̄ianu mɔ biranu sɔɔ? Beɛn gbean d̄aa binuginu mara? Aawo, adama saa gisɔn di, kon beɛ durom kua.

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄n m̄ɛruse suru win s̄ɔɔ yenda nnesɛ te sɔɔ u nɛɛ, ²¹a Sorobabeli, Yudaban kparo s̄ɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon wɔllu ka tem sira. ²²Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpeesia. Kon beɛn tabu keke yi dumi gawe ka be ba dua yi sɔɔ fukiri ka sere maa dumi ka yin maasɔbu. Ben tii tiinewa ba koo goona ka takobiba. ²³Yen t̄ɔ te, kon nen s̄ɔm kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n n̄n ko nen ȳireru. Domi wiya na ḡosa. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

MALASI

Sanam me Malasi u tire te yorua, Isireliba ba wurama yorun di kɔ, ba wāa Yerusalemuɔ. Adama saa ye sɔɔ, wāara ka bu sē. Ma dabira Gusunɔn durom sika doke, wiru 1:2. Ma Gusunɔn sāara kun maa arufaani gaa mɔ ben wāaru sɔɔ. Ba ñ maa nùn sāmɔ ka gōru tia.

Yeya Malasi u wa win tɔmba mɔ, ma u bu gerusi. Isireliba bà n nɔni sōre, ba n yē ma ba torawa. Yen sō, bu de bu gōru gɔsia kpa Gusunɔ u bu domaru kua. Win sɔmɔ wi u gɔsa, wiya u koo win tɔmbu dɛerasia kpa u bu bekia, wiru 3:20,21. Malasi u sāawa Gusunɔn sɔmɔ dāako Nɔɔ Mwɛɛ Gururu sɔɔ. Win tire te, ta sāawa nge sasara ye ya ka sun dɔɔ Nɔɔ Mwɛɛ Kpaarun gari sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu, wiru 1:1n di sere wiru 2:16.
2. Gusunɔ u win tɔmbu kirɔ mɔ bu ka wurama win mi, wiru 2:17n di sere wiru 3:24.

1 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Isireliba sōɔwa saa Malasin nɔɔn di.

Yinni Gusunɔ u Isireliba kī

²Yinni Gusunɔ u nɛɛ, na bɛɛ Isireliba kīa. Ma i gerumɔ i mɔ, mba sɔra na bɛɛ kīa. Na nɛɛ, n ñ Esau u sāa Yakɔbun mɔɔ ro? Adama na Yakɔbu kīa ³ma na Esau yina. Na dera gāanu sari win tem guunɔ. Ma na dera gbɛeku yɛɛ kōsi yiba tem me sɔɔ. ⁴Esaun bibun bweseru tà n nɛɛ, ba ten wusu kɔsuka, adama ta koo sin bansu seeya, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, kon nɛɛ, baa tà n su bana, kon wure n su sura. Kpa bu ten tem soku nuku kōsurugibun tem, ben tii maa bwese te nɛ, Yinni Gusunɔ na ka mɔru sāa baadomma. ⁵Bɛɛ Isireliba, bɛɛn nɔni

koo ye wa. Kpa i gere i nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ, nen kpāara bɛɛn tem sare.

Yinni Gusunɔ

u yāku kowobu gerusimɔ

⁶Bɛɛ yāku kowobu, bɛɛ be i man gema, ma i mɔ, yen yere sɔra i man gema, wee ye nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bɛɛ sōmɔ. Bii u ra win tundo bɛɛre wē. Meyā sɔm kowo u ra maa win yinni bɛɛre wē. Nà n sāan na bɛɛn tundo, mana bɛɛre ya wāa ye i man wēɛmɔ. Nà n maa sāan na bɛɛn Yinni, mana bɛɛre ya wāa ye i man wēɛmɔ. ⁷Wee i yāku ni mɔ ka dīa ni ba ku ra ka yāku ko nen yāku yerɔ. Ma i gerumɔ i mɔ, yere sɔra i man gema. Nen yāku yera i gema. ⁸Ì n ka yaa saberu garu yāku kua te ta wōko sāa, ñ kun me te ta kōra barɔ, ñ kun me te ta gesi barɔ, n ñ sāa kōsa? Ì n tu bɛɛn tem wirugii wē, u koo bɛɛ siara? Nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁹Yen sō tē, ñ n nɛ, Yinni Gusunɔ suuru kana n bɛɛn wɔnwɔndu wa, i tamaa kon bɛɛ kua nge me n weene? Aawo, domi i kōsa kua. Nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰N buram bo bɛɛn turo u da u nen sāa yerun gamboba kenɛ. Kpa i ku ka dōɔ sōre kam sɔɔ nen yāku yerɔ. Na ñ nuku dobu mɔ bɛɛ sɔɔ. Meyā yāku ni i maa man kuammɛ nu ñ man wēremɔ. ¹¹Domi handunian goonu nne sɔɔ tɔmba nen kpāaru yē. Baama ba man turare dōɔ dokeammɛ ma ba man yāku geenu kuammɛ bu ka man bɛɛre wē. Ka gem tɔmbu kpurowa ba nen kpāaru yē. ¹²Adama bɛɛ, i man gemawa, i tamaa i ko kpī i ka dīa ni nu ñ gea sāa na nen yāku yerɔ. ¹³I mam gerumɔ i mɔ, anna a wahala baka wa ye i tii mɔ. Ma i ñ maa yāku ni mɛera gāanu. Adama i naamɔ i man yāku kuammɛ ka yaa sabe ni i gbena, ñ kun me ni nu kōri barɔ, ñ kun me ni nu gesi barɔ. I tamaa kon yāku

nin bweseru mwa? ¹⁴Bōruowa wi u win sabenu sɔɔ kinɛ geeru mɔ, ma u da u te ta alebu mɔ sua u ka man yākuru kua, u ka man nɔni wōke. Domi na sāawa sina boko. Tɔmbu kpurowa ba nen dam nasie. Ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Ba yāku kowobu kirɔ mɔ

2 Ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, bɛɛ yāku kowobu, bɛɛya na wooda yeni wɛɛmɔ. ²Ì n maa yina i ye mem nɔɔwa kpa i kun man bɛɛrɛ wɛ, kon bɛɛ bōrusi. Kpa doma te i raa mɔ, tu gɔsia bōri. Domi i ñ nen woodaba garisi gāanu been gōruɔ. ³Wee kon been bibun bweseru kam koosia. Kpa n been yaa sabe ni i ka yākuru mɔn bisu wisi been wuswaadɔ. Kpa bu bɛɛ gura bu kuba ka bii si sannu. ⁴Saa ye sɔɔ, i ko gia ma ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na bɛɛ kirɔ ye kua n ka nen arukawani sire ye na ka yāku kowobu be ba sāa Lefin bweseru bɔkua. ⁵Arukawani ye na ka bu bɔkua ya sāawa wāaru ka bōri yendugia. Ma na bu wāa te, ka bōri yen te wɛ kpa bu ka man nasia. Meyā ba maa man nasia. Ma ba diira nen yīsirun sɔ. ⁶Gema ba ra gere. Kōsa gaa sari ben nɔɔ sɔɔ. Bōri yendu ka gem sɔɔra ba sia nen swaa sɔɔ. Ma ba tɔn dabinu gbara kōsan di. ⁷N weenewa yāku kowobu bu tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsi. Domi ben min diya ba ra nɔ ye u kī yèn sɔ ba sāa wi, wɔllu ka tem Yinnin sɔmɔbu. ⁸Adama bɛɛ yāku kowobu Lefiba i swaa ye deri. Ma been sɔɔsira dera tɔn dabinu kōɔra. I ñ arukawani ye yibie ye na ka bɛɛ bɔkua. Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁹Yen sɔ, kon de bu bɛɛ gem kpa i bɛɛrɛ bia Isireliban suunu sɔɔ yèn sɔ i ñ nen woodaba mem nɔɔwe, i ku ra maa nen tɔmbu garisi tia ñ n bu siriämme.

Isireliba ba kua naane sariba

¹⁰N ñ tundo turo bese kpuro sa mɔ ro? N ñ Gusunɔ turo u sun taka kua ro? Mban sōna sa ñ naane mɔɔsine. Ma sa besen baababan arukawani kusiamɔ ye ba ka Gusunɔ bɔkua. ¹¹Yudaba ba kua naane sariba. Ma ba durum baka kua Yerusalemɔ ka Isirelin tem kpuro sɔɔ. Domi ba Yinni Gusunɔn sāa yee te u kī too disi doke. Ma ba da ba būugibun wɔndiaba sua kurɔbu. ¹²Wi u yenin bweseru mɔ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo yēro wuna Yakɔbun bweserun di, baa yēro ù n ka kēnu daamɔ yāku yerɔ.

¹³Wee ye i kɔm mɔ. I sumɔ, i weeweenu mɔ, ma i Yinni Gusunɔn yāku yeru nɔni yīresu wisimɔ yèn sɔ u ñ maa been yākunu mwaamɔ, u ñ maa kī u kēru garu mwa been nɔman di. ¹⁴Ma i gerumɔ i mɔ, mban sōna n sāa me. N sāa me yèn sɔ been baawure u ñ win arukawani yibie ye u ka win kurɔ gbiikoo bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaadɔ. ¹⁵Yinni Gusunɔ u ñ bɛɛ kue tia wasi sɔɔ ka bwisikunu sɔɔ? Mba i naa gire sannu. N ñ Gusunɔ u bɛɛ bibu kē? Ñ n men na, i n tii se kpa been baawure u ku win kurɔ gbiikoo yina. ¹⁶Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u kurɔ yinabu ka maa bɔbunu tusa. Yen sɔ, i n tii se, kpa been goo u ku raa win kurɔ gbiikoo tɔnu kandu kua u nùn yina.

Yinni Gusunɔn siribu

turuku kua

¹⁷I dera Yinni Gusunɔ u wasira been garin sɔ. Adama i gerumɔ i mɔ, yen yere sɔɔra i dera u wasira. Yera sanam mɛ sɔɔ i gerumɔ i mɔ, wi u kōsa mɔ, wiya u wā Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Yērowa u ra nùn wɛrɛ. Ñ kun me, kpa i n mɔ, mana Gusunɔ wi u ra siri dee dee mi, u wāa.

3 Ma Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wisa u nɛɛ, wee kon nen sɔmɔ

gərīma. U koo nen swaa sōmē. Kpa Yinni wi i kasu mi, u du win s̄āa yerō subaru s̄ō. Wee s̄ōmō wi i k̄ī mi, u sisi u ka nen arukawanin gari kpara. ²Wara koo kp̄i u ȳra u n̄n ma win naarun t̄ō te s̄ō. Nge wara koo kp̄i u ȳra sanam mē u koo kurama. Domi u ko n s̄āawa nge d̄ō wi u ra sisu yanie. Kpa u n s̄āa nge werem mē mu do. ³U koo sina u sun d̄erasia nge mē ba ra sii geesu yanie bu d̄erasie. U koo yāku kowobun bweseru Lefiba d̄erasia nge mē ba ra wura ka sii geesu d̄erasie. Kpa bu Yinni Gusunō yākunu kua nge mē wooda ya gerua. ⁴Saa ye s̄ō, Yudaba ka Yerusalemugibun k̄enu nu koo nē Yinni Gusunō w̄ere nge yellu. ⁵Kon susima b̄een b̄okuō n b̄ee siri. Kpa n dobo do bogibu seesi ka sakara kowobu ka be ba ra b̄ōre weesu s̄ō ka be ba ra s̄ōm kowobun gobi t̄eesi ka be ba ra ḡōminibu ka gobekuba ka s̄ōbu dam d̄ore, ma ba ñ man nasie. Nē, Gusunō w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

I Gusunō tia w̄ēeyō

w̄okuru baateren w̄ollō

⁶Nena na Yinni Gusunō wi u ra n w̄āa. Na ku ra k̄ōsi. Yen s̄ōna b̄ee, Yakōbun bweseru, ba ñ b̄ee kpeerasie. ⁷Saa b̄een baababan waatin diya i nen woodaba gerari. I ñ ye mem n̄ōwē. Yen s̄ōna nē Gusunō w̄ollu ka tem Yinni, na n̄ē, i ḡōsirama n̄en mi, kpa n maa ḡōsira b̄een mi. Adama i gerumō i m̄, am̄na sa ko koosina su ka ḡōsira wunen mi. ⁸Ma na bikia na n̄ē, t̄ōnu u ra nē Gusunō n̄ōni w̄ōke? Domi wee, i man n̄ōni w̄ōkumō. Ma i gerumō i m̄, yen yere s̄ōra sa nun n̄ōni w̄ōkumō. Ma na wisa na n̄ē, k̄enu w̄ēebu s̄ō ka tia tia ye i ra man w̄ē w̄okuru baateren w̄ollō. ⁹B̄ōruroba i s̄āa b̄ee Isireliba kpuro, domi i man n̄ōni w̄ōkumō. ¹⁰I b̄een ye i m̄ kpuro subuo suba w̄okuru, kpa i ka man yen sube

teeru naawa i doke nen arumanin beru yerō. Kpa d̄īanu nu n w̄āa nen s̄āa yerō. I nen laakari m̄erio, kpa i wa n̄a kun kon b̄ee w̄ollu kenia n b̄ee doma bakaru kua. ¹¹Na kon twee gira b̄een tem di. Kpa yi ku maa b̄een d̄āa binu sanku. Kon de resem ye ya ku ra raa ma yu ma b̄een gbeaō. Nē, Gusunō w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹²Bwesenu kpuro nu koo n̄ē, doo n̄ōrugiba b̄ee. Domi b̄een tem mu ko n doo n̄ōru m̄. Nē Gusunō w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Durom mē Yinni Gusunō

u koo be ba n̄n s̄āmō kua

¹³Yinni Gusunō u n̄ē, b̄een gari kun do yi i man gerusimō. Ma i m̄, mba i man gerusi. ¹⁴I gerua i n̄ē, kam s̄ōra i man s̄āmō. Arufaani yerà i wa ye i nen woodaba mem n̄ōwa, ma i nuki sankira i n̄ō b̄okua i ka nē Gusunō w̄ollu ka tem Yinnin n̄ōnu geu wa. ¹⁵Wee t̄ē, i tamaa be ba tii sue, bera ba dobu n̄ōmō. Meya i maa n̄ē, t̄ōn k̄ōsobun arumani ya maa kuuramō. Baa b̄a n Gusunō seesi, u ra bu deriwa u kun k̄ōsa gaa kue.

¹⁶Yera be ba Yinni Gusunō nasie, ba gerunamō. Ma Yinni Gusunō u win laakari wesia ben mi, u bu swaa daki. Ma ba be ba n̄n nasie ma ba n̄n b̄ere w̄ēem̄n ȳisa yorua tireru garu s̄ō win wuswaaō. ¹⁷Ma Gusunō w̄ollu ka tem Yinni u n̄ē, beya ba koo ko negibu t̄ō te kon n̄en yiiko s̄ōsi. Kon bu w̄ōnw̄ōndu kua nge mē t̄ōnu u ra win bii wi u n̄n n̄ōrimō w̄ōnw̄ōndu kue. ¹⁸Saa yera i ko i wa ye ya gemgii ka t̄ōn k̄ōso wunane ka ye ya maa wi u Gusunō s̄āmō ka wi u kun n̄n s̄āmō wunane. ¹⁹Wee t̄ōra sisi. Ta sum nge d̄ō boko. Saa ye s̄ō, be ba tii sue ka t̄ōn k̄ōsobu ba koo d̄ō mwaarawa nge yakasu. Ḡāanu kun bu tiarammē. Nē Gusunō w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ²⁰Adama b̄ee be i man nasie, wee ye na b̄ee s̄ōmō. Kon

de nen dam mu s̄sira nge s̄s̄ mu bæ faaba ko. Saa ye s̄s̄, i ko i n tii m̄ kpa i n ȳkum̄ ka nuku dobu nge ket̄ k̄p̄mi yi yi yarim̄ saa ḡs̄n di. ²¹T̄s̄ te s̄s̄, te kon nen yiiko s̄s̄si, i ko i t̄n k̄s̄obu taaku. Domi ba ko n s̄awa nge torom been naas̄. Ne Gusun̄ w̄llu ka tem Yin- niwa na yeni gerua.

Eli k̄p̄o

²²I de i nen s̄m̄ M̄wisin yiirebu ka win woodaba mem̄ n̄wa be na n̄n w̄ bæ Isireliba k̄p̄uron s̄ Horebun guur̄.

²³Ne, Yinni Gusun̄n t̄s̄ te, ta k̄p̄a, ma ta nanum̄ m̄. Adama tu sere tunuma, kon bæ nen s̄m̄ Eli ḡriama. ²⁴U koo de baababa ka ben bibu bu dora. Ma n kun me, kon na n been tem k̄peerasia.

LABAARI GEA

NGE MƐ MATEU U YORUA

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu nne ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄ ye ta naa gire. Mateun tireru s̄o u s̄ōsim̄ ma Yesu u s̄awa Kirisi wi Gusun̄ u ḡosa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄o Mw̄e Gururu s̄o. Yuuba ba Kirisi wi mara u na u bu yakia Romugibun n̄man di. Yenin s̄na Yesu u gerum̄ u sirem̄ ma win banda kun s̄a handunia migiru.

Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄o Mw̄e Gururu ka N̄o Mw̄e Kpaarun gari s̄weenam̄, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun batemu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄ōsinu guuru w̄ll̄, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄bun b̄kiabu ka ḡrobun ḡran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄ōsi ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄nnu ka s̄m maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡsiabu ka win Yerusalemun daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄ōsi d̄aakinu Yerusalemu, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡo ka win seebu ḡrin di, wiru 26n di sere wiru 28.

Yesu Kirisin bweserun t̄ka

(I maa m̄erio Luku 3:23-38)

1 Yesu Kirisin bweserun t̄ka wee, wi u s̄a Dafidin sikadobu. Dafidi maa s̄a Aburahamun sikadobu.

²Aburahamu u Isaki mara, Isaki u Yak̄bu mara. Yak̄bu u Yuda mara ka win maabu ka w̄n̄bu. ³Yuda ka Tamari ba Faresi ka Sara mara. Faresi u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara. ⁴Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saam̄o mara. ⁵Saam̄o ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yob̄di mara. Yob̄di u Isai mara. ⁶Isai u Dafidi mara.

Dafidi u kua sun̄, ma wi ka wi u raa s̄a Yurin kur̄ ba Salom̄o mara. ⁷Salom̄o u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara. ⁸Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoramu mara. Yoramu u Osiasi mara. ⁹Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara. ¹⁰Esekiasi u Manase mara. Manase u Am̄o mara. Am̄o u Yosiasi mara. ¹¹Yosiasi u Yekonia mara ka win w̄n̄bu sanam m̄ ba Isireliba gura ba ka da Babilonin tem̄.

¹²Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara. ¹³Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara. ¹⁴Asoru u Sad̄ku mara. Sad̄ku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara. ¹⁵Eliudu u Eleasaa mara. Eleasaa u Matani mara. Matani u Yak̄bu mara. ¹⁶Yak̄bu u Yosefu mara wi u kua Maarin dur̄. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kirisi.

¹⁷Nge meya ben bwese te s̄o, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba s̄awa t̄nu w̄kura nne. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin tem̄, ba s̄awa

tõnu wàkura nne. Yen biru saa min di ba ka bu da Babilonin temò n ka Kirisin saa girari, be, ba maa sàawa tõnu wàkura nne.

Yesu Kirisin marubu

(I maa meerio Luku 2:1-7)

¹⁸Wee nge me ba ka Yesu Kirisi mara. Win mero Maari u sãa Yosefun kurò kèero, adama bu sere suana Maari u deema u gura mò saa Hunde Deeron min di. ¹⁹Win durò Yosefu wi, u sãa geegii, u ò kī u Maari sekuru doke batuma sò. Yen sōna u gōru doke u nùn yina asiri sò. ²⁰Saa ye u ye bwisikumò saa yera Yinnin gòrado u nùn kure dosu sò u nùn sòwa u nne, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku berum ko a ka wunen kurò kèero Maari yenu doke, domi gura ye u mò mi, saa Hunde Deeron min diya. ²¹U koo bii tòn durò ma, kpa a nùn yīsiru kē Yesu †, domi u koo win tambu faaba ko saa ben durum di.

²²Yeni kpuro ya koora kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sòmòn nò sòn di yi ka koora, ²³yi yi nne, “Wòndia goo u koo gura sua kpa u bii tòn durò ma, kpa bu nùn yīsiru kē Emanueli.”

Yisi ten tubusiana, Gusunò wāa ka bese.

²⁴Yen sōna ye Yosefu u yanda, u kua ye Yinnin gòrado u nùn sòwa, u Maari yenu doke. ²⁵Adama u ò nùn yē kurò sere u ka win bii tòn durò mara. Ma u nùn yīsiru kā Yesu.

Sòbu saa sò yari yerun di

2 Ba Yesu marawa Betelehemuò Yudean temò, sina boko Herodun waati. Sanam me sò, kperin saria yērobu gabu ba na Yerusalemuò saa sò yari yerun di, ²ma ba nne, mana Yuuban sunò wi ba mara tē u wā.

Domi sa win kpera wa ya kura sò yari yerò, yera sa na su nùn sã.

³Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bwēra kun kpune, ka Yerusalemugi-bun tii kpuro. ⁴U yāku kowo tønwerobu kpuro menna ka wooda yērobu ma u bu bikia u nne, mana ba nne ba koo wi Gusunò u gosa ‡ma. ⁵Ba nùn sòwa ba nne, Betelehemuòra Yudean tem sò, domi Gusunòn sòmò u yorua u nne, ⁶“Wune, Betelehemu, Yudean tem sò, n ò mò wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu sò.

Domi wunen min diya sunò u koo yari wi u koo nen tambu Isireliba kpara.”

⁷Yera Herodu u kperin saria yēro be sokusia asiri sò ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam. ⁸Ma u dera ba da Betelehemuò. U bu sòwa u nne, bu doo bu bii win gari bikia sã sã. Bà n nùn wa bu gòsirama bu nùn sò, kpa win tii u maa da u nùn sã.

⁹Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa wəri. Wee, kpera ye ba raa wa sò yari yerò, ya kpam bu swaa gbiiye sere yam mi bii wi, u wā, ma ya yōra yam min wòllò. ¹⁰Ye ba kpera ye wa ben gōru ga dora n banda. ¹¹Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mero Maari. Yera ba yiira ba nùn sãwa. Ma ba ben bònku kusia, ba wura wuna ba nùn kã, ka turare bwesenu yiru. ¹²Ma Gusunò u bu sòwa dosu sò u nne, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba sĩa ben wuu ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikiru da Egibitiò

¹³Ye kperin saria yēro be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin gòrado u Yosefu kure dosu sò u nne, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa a ka bu kpikiru su Egibiti gia, a sina mi sere dõma te kon

†1:21 *Yesu* - Yisi ten tubusiana faaba kowo.

‡2:4 *wi Gusunò u gosa* - Ka Gerekim wiya ba sokumò Kirisi.

maa nun sō a sīima, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

¹⁴Ma Yosefu u seewa wōkuru u bii wi ka win mero sua ma u doona Egibiti gia.

¹⁵U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya koora kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sōmōn nō sōn di yi ka koora ye u nēe, “Egibitin diya na nen bii sokuma.”

Ba bii tōn durō piiminu go

¹⁶Ye Herodu u wa ma sōw be ba na saa sōw yari yerun di ba nūn yaakorū kua, u mōru besira. Ma u dera ba bii tōn durōbu kpuro go be ba n wōw yiru kere Betelehemu ka yen baru kpaano kpuro. Domi u yen sanam dooru kua mīn di sōw be, ba nēe ba kpera ye wa. ¹⁷Nge meya ye Gusunōn sōmō Yeremi u gerua, ya koora, ye u nēe,

¹⁸“Ba swīi gēe nōwō Ramaō. Yēro u sumō u weeweenu mō. Ase Raseliwa u sumō win bibun sō. Ma u yina bu nūn suuru kana domi bii be kpurowa ba gu.”

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

¹⁹Herodu u gu. Win gōwōn biru Yinnin gōrado u Yosefu kure dosu sōw Egibitiō.

²⁰U nēe, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa i wura Isirelin temō, domi be ba kī bu bii wi go, ba gu.

²¹Ma Yosefu seewa u bii wi ka win mero sua ba kpa m wura Isirelin temō.

²²Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean temō win baa Herodun ayero, u berum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen temō, nge me Gusunō u nūn sōwōwa dosu sōw. ²³Ma u da u sina wuu ge ba sokumō Nasaretio, kpa Gusunōn sōmōbun gari yi ka koora yi ye nēe, “Ba koo nūn sokuwa Nasaretigii.”

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mēerio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)

3Sanam me sōw, Yohanu Batemu kowo u na u waasu mō Yudean gbaburō. ²U nēe, i bēen gōru gōsio domi Gusunō u sisi u bandu swīi.

³Yohanu wiya wīn gari Gusunōn sōmō Esai u mō sanam me u nēe, “Goo u gerumō ka dam gbaburō u mō, i Yinnin swaa sōnwō, kpa i n ye nōw nerasiamaō yu denda.”

⁴Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u gōnan kpaka sēke pōraō. Win dīana twee ka tim bausu.

⁵Tōmba na win mi saa Yerusalemun di ka Yudean tem kpuro, ka tem kpuron di me mu daa te ba mō Yuudeni sikerene.

⁶Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batemu kua daa te ba mō Yuudenio.

⁷Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sadasiba dabinu ba na win mi u ka bu batemu ko, u bu sōwōwa u nēe, bēe waa gōsōnu wara u maa bēe sōwōwa i Gusunōn mōru duka suuri ye ya wee. ⁸I de bēen kookoosu su sōwōsi ma i gōru gōsia. ⁹I kun tamaa i ko gafara wa Aburahamun sō domi i gerumō i mō u sāa bēen baaba.

Na bēe sōwōmō Gusunō u koo kpī u kpee ni sua u ka Aburahamu bibu kua. ¹⁰Wee, ba gbāa wasi kō bu ka dāa wukiri. Dāru baatere te ta n bii geenu marumō tera ba koo bura kpa bu doke dōw sōw. ¹¹Ne na bēe batemu mō ka nim i ka gōru gōsiabun seeda di, adama wi u sisi nen biruō u koo bēe batemu ko ka Hunde Dēero ka dōw. U man dam kere gem gem, sere na n mam tura n ka win baranu sua n nene. ¹²U win saratia neni win nōmāō, u koo win alikama soo yeru kura kpa u win alikama gura u doke biraru sōw.

Adama u koo sakosu doke dōw sōw wi u ku ra gbi.

Yesun batemu

*(I maa meerio Maaku
1:9-11, Luku 3:21-22)*

¹³Sanam meya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba m̄ Yuudenio, Yohanu u ka n̄n batemu ko. ¹⁴Adama Yohanu u k̄i u yina. U n̄e, wuna n weene a man batemu ko, yera a maa na nen mi? ¹⁵Adama Yesu u n̄n wisa u n̄e, a de n koorā me gina, domi nge meya sa ko ka kpuro ko ye Gusun̄o u bikiamo.

Ma Yohanu u wura. ¹⁶Ye u Yesu batemu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim s̄on di. Yera w̄lla wukiara, ma u Gusun̄on Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru w̄ll̄o. ¹⁷Ma n̄o gagu ga n̄ora w̄llun di ga n̄e, winiwa nen Bii k̄inasi w̄i s̄o nen ḡru dobu kpuro w̄a.

Setam u Yesu k̄okura

*(I maa meerio Maaku
1:12-13, Luku 4:1-13)*

4Yen biru Hunde D̄ero u ka Yesu da ḡbabur̄o Setam u ka n̄n k̄okiri. ²Ye Yesu u n̄o b̄kua s̄o s̄o weeru ka w̄kuru weeru, yen biru ḡora n̄n m̄. ³Ma Setam u na win mi u n̄e, à n s̄a Gusun̄on Biin na, a kpee nini s̄ow̄o nu ḡsio p̄e.

⁴Yesu n̄n wisa u n̄e, Gusun̄on gari yi gerua yi n̄e, t̄nu kun ko n w̄a d̄ianu t̄nan s̄. U maa w̄awa Gusun̄on gere kpuron s̄.

⁵Ma Setam u ka n̄n da Yerusalemu wuu d̄er̄o gen mi, u n̄n s̄ondi s̄a yerun wii k̄piir̄o. ⁶Ma u n̄e, à n s̄a Gusun̄on Biin na, a ȳow̄o a sura tem̄o domi Gusun̄on gari yi gerua yi n̄e, “Gusun̄o u koo win ḡradoba n̄o k̄e wunen s̄ bu nun nene ka ben n̄ma, kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

⁷Yesu n̄n wisa u n̄e, adama Gusun̄on gari yi maa gerua yi n̄e, “A

ku ra Gusun̄o wunen Yinnin dam meeri a ka wa me mu ne.”

⁸Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun w̄ll̄o, u n̄n dunian tem kpuro s̄osi ka men beere mi sinamba bandu dii. ⁹Ma u n̄e, yeni kpurowa kon nun w̄e à n yiira a man s̄awa.

¹⁰Ma Yesu u wisa u n̄e, a doon̄o min di Setam. Domi ba yorua ba n̄e, “Kaa Gusun̄o wunen Yinni s̄a, kpa a n wi turon w̄aru w̄a.”

¹¹Yera Setam u doona win min di, ma Gusun̄on ḡradoba ba na ba n̄n n̄ori.

Yesu win s̄amburu torua Galileo

*(I maa meerio Maaku
1:14-15, Luku 4:14-15)*

¹²Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke p̄iris̄om s̄o, yera u doona Galileo. ¹³U n̄ sine Nasaretio, u da u sinawa Kapenam̄o, ye ya w̄a daa bu-rerun b̄k̄u te ba ra soku Galileo, Nefitali ka Sabulonin tem̄o. ¹⁴Kpa ye Gusun̄on s̄om̄o Esai u raa gerua yu ka koorā, ye u n̄e,

¹⁵“Sabulonin tem ka Nefitalin tem mu w̄a nim w̄ku gia, daa te ba m̄ Yuudenin guruo Galileo mi t̄n tukoba w̄a.

¹⁶Be ba s̄o yam w̄kuru s̄o mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be ḡon berum wukiri nge yam w̄kuru, bera yam bururam koo kurema.”

¹⁷Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U n̄e, i been ḡrusu ḡsio, domi Gusun̄o u sisi u bandu swii.

Yesu u susure kowobu n̄e soka

*(I maa meerio Maaku
1:16-20, Luku 5:1-11)*

¹⁸Nge me Yesu u siim̄o Galilen daa bu-rerun b̄k̄u u susure kowobu yiru gabu wa, m̄o ka w̄o, Sim̄o wi ba ra soku Piee ka win w̄o Andere. Ba susure m̄ daa bure te s̄o ka ȳakororu. ¹⁹Yesu u

bu sɔɔwa u nɛɛ, i man swiima, kon bɛɛ sɔɔsi nge me i ko ka tɔmbu kasu bu man swii. ²⁰Mii mii ba ben yāakoronu deri, ma ba nūn swii.

²¹Ye u susi wuswaaw u maa maw ka wɔwɔ wa Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba wāa ben goo nimkuu sɔɔ ka ben tundo Sebede, ba ben yāakoronu kɔrumɔ. Yesu u bu soka. ²²Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu sɔɔ, ma ba Yesu swii.

²³Yesu u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u keu sɔɔsimɔ ben mennɔ yenu u ban te Gusunɔ u koo swiin Labaari gea waasu mɔ, ma u tɔmbu ben bara bwese bwe-seka bekiamme. ²⁴Win baaru ya yēbi baama kpuro Sirin tem sɔɔ sere tɔmba ka ben barɔbu na win mi, be ba bara bwese bweseka mɔ ka be ba wuriri dabinun wahala mɔ ka be ba werekunu mɔ, ka girikpakpa wɔrobu ka bèn wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bekia. ²⁵Ma tɔn wɔru guni nūn swii saa Galile ka bera ye ba mɔ wusu wɔkurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem me mu wāa daa te ba mɔ Yuudenin gurun di.

Yesun waasu guuru wɔllɔ

5 Yesu u tɔn wɔru ge wa ma u yɔɔwa guuru garun wɔllɔ u sina. Win bwāaba menna win mi ²ma u gari gerubu wɔri u bu gāa dabinun keu sɔɔsi.

Doo nɔɔ geerun gari

(I maa meerio Luku 6:20-23)

³Yesu u nɛɛ, doo nɔɔrugiba bèn hunde ya Gusunɔn beke barɔ.

Beya ba ko n wāa mi Gusunɔ u bandu swii.

⁴Doo nɔɔrugiba be ba nukuru sankire. Gusunɔ u koo bu nukuru yemiasia.

⁵Doo nɔɔrugiba bèn daa ya du.

Beya ba koo tem me tubi di.

⁶Doo nɔɔrugiba be ba kasu bu ko ye Gusunɔ u bikiamɔ nge be ba dīanu ka nim kasu.

Ba koo debu.

⁷Doo nɔɔrugiba be ba wɔnwɔndu mɔ. Gusunɔ u koo bu wɔnwɔndu kua.

⁸Doo nɔɔrugiba bèn gōru ga deere. Ba koo Gusunɔ wa.

⁹Doo nɔɔrugiba be ba ra yibere tɛeru kpeesie.

Gusunɔ u koo bu soku win bibu.

¹⁰Doo nɔɔrugiba be ba nɔni sɔɔwa yèn sɔ ba kua ye Gusunɔ u bikia.

Beya ba ko n wāa mi Gusunɔ u bandu swii.

¹¹Doo nɔɔrugiba bɛɛ, sanam me ba bɛɛ yaakoru mɔ ma ba bɛɛ nɔni sɔɔmɔ ma ba kōsa weesugia baayere bɛɛ man-imɔ nen sɔ. ¹²I gōru doru kpa i n nuku doo bakabu mɔ yèn sɔ ba bɛɛ are beke yiiye wɔllɔ. Domi nge meya ba Gusunɔn sɔmɔbu nɔni sɔɔwa be ba bɛɛ gbiye.

Bɔru ka yam bururam

(I maa meerio Maaku 9:50, Luku 14:34-35)

¹³Yesu maa nɛɛ, beeya handunian bɔru ¹, adama bɔru tã n nɔɔ gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta ñ maa gāanu ganu ma n kun mɔ bu yari kpa tɔmbu ba n te taakumɔ ka ben naasu.

¹⁴Beeya handunian yam bururam. Wuu ge ba swii guuru wɔllɔ, ga ñ beruramɔ. ¹⁵Ba ku ra maa fitila meni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ kpa gu tɔmbu kpuro yam burura be ba wāa yenu sɔɔ. ¹⁶Nge meya i de been yam bururam mu burura tɔmbun wuswaaw kpa ba n ka been sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu been Baaba wɔrukoo beere wē.

¹5:13 *bɔru* - Bɔɔ te ba ka yã mini ta sãawa nge bɔɔ swãaru. Ta koo kpĩ tu nɔɔ gbi.

Woodan gari

¹⁷ Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mɔwisin wooda kpeesia ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tāsisia. ¹⁸ Domi na beɛ sɔɔmɔ ka gem, sere wɔllu ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga ñ kam mɔ sere ye kpuro yu ka kooru. ¹⁹ Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔɔmɔ bu ko mɛ, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunɔ u koo swii sɔɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔɔsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunɔn ban te sɔɔ. ²⁰ Domi na beɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i kua ye Gusunɔ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i ñ duɔ mi Gusunɔ u bandu swii.

Mɔrun gari

²¹ Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nùn da siri kowon mi. ²² Adama tɛ, nɛ na beɛ sɔɔmɔ, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nùn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nɛɛ, kambu, ba koo nùn siri tɔnwerobun wuswaaɔ, baawure wi u maa win tɔnusi mɔ gari bɔko u ñ koo dɔɔ wi u ku ra gbi sarari. ²³ Yen sɔna à n ka Gusunɔ kɛru naawa yāku yerɔ, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gāanu neni win gɔruɔ wunen sɔ, ²⁴ a wunen kɛɛ te derio mi, yāku yerun wuswaaɔ, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yɛro. Yen biru a wurama a Gusunɔ wunen kɛru kɛ.

²⁵ Goo ù n ka nun dɔɔ siri yerɔ, a yɛro suuru kanɔ fuuku swaa sɔɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔmu sɔndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔɔ. ²⁶ Na nun sɔɔmɔ ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔsia. Baa faram, a ñ buremɔ.

Sakararun gari

²⁷ Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “I ku ra sakararu ko.” ²⁸ Adama tɛ na beɛ sɔɔmɔ, tɔn durɔ ù n tɔn kurɔ mɛera, ma u nùn bine kua, u ka nùn sakararu kua kɔ win gɔruɔ. ²⁹⁻³⁰ Yen sɔna wunen nɔm geun nɔnu gá n nun torasia, a gu wɔwo a kɔ. Wunen nɔm geu gá n maa nun torasia a gu buro a kɔ. N sanɔ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ yinabun gari

(I maa mɛerio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18)

³¹ Ma Yesu nɛɛ, ba maa gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “Durɔ wi u win kurɔ yina, u koo kurɔ wi yinanaan tireru wɛ.”

³² Adama tɛ na beɛ sɔɔmɔ, baawure wi u win kurɔ yina gāanun sɔ ma n kun mɔ sakararu, durɔ wiya nùn sakararu koosia ù n durɔ kpao sua. Durɔ wi u maa goon kurɔ yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔɔ mwɛenun gari

³³ Ma Yesu nɛɛ, i maa nua ma ba kpam gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “A ku ra bɔre ka gari weesugii, adama kaa nɔɔ mwɛenu yibia ñ sɔɔ a bɔrua Yin-nin wuswaaɔ.” ³⁴ Adama tɛ na beɛ sɔɔmɔ ù n nɔɔ mwɛenu mɔ i ku ra bɔre. I ku ka wɔllu bɔre yèn sɔ ta sāa Gusunɔn sina gɔna. ³⁵ I ku ka tem bɔre yèn sɔ mu sāa Gusunɔn naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bɔre yèn sɔ ya sāa sina bokon wuu. ³⁶ I ku maa ka been wiru bɔre yèn sɔ ù ñ kpɛ i sera tia bururasia, ù ñ maa kpɛ i ye tɔrasia. ³⁷ I de beɛn gere ya n sāa meya, ñ kun mɛ aawo, n ñ mɛ. Ye i sɔndimɔ menin wɔllu kpuro, tɔn kɔson min diya ya naamɔ.

Mōru kōsiarun gari

(I maa mēerio Luku 6:29-30)

³⁸Ma Yesu nēē, i nua ma ba raa gerua, “Wi u win winsim nōnu wīā, ba koo maa wiguu wīā. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa.”
³⁹Adama nē na nēē, a ku ka tōn kōso sanna. Û n wunen nōm geun baaru so, a maa nūn nōm dwardugiru tīiyō. ⁴⁰Goo ù n maa ka nun da siri yerō u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua. ⁴¹Goo ù n nun tilasi kua a ka nūn win sōmunu daawa nge kilo tia, a ka nūn daawo kilo yiru. ⁴²Goo ù n nun gāanu kana, a nūn wēēyō. Goo ù n maa gāanu bōkuram na wunen mi, a ku yina.

Kīru yibereban sō

(I maa mēerio Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³Ma Yesu maa nēē, i nua ma ba raa gerua, “A wunen beruse kīō, kpa a wunen yibere tusi.” ⁴⁴Adama nē na bēē sōōmō, i bēēn yibereba kīru sōōsio, kpa i kanaru ko be ba bēē nōni sōōmōn sō. ⁴⁵Nge meya i ko ka sōōsi ma i sāa bēēn Baaba wōrukoon bibu. Domi u sōō yarisiamō tōn kōsobu ka tōn geobun mi. U gura nēesiamō geegibu ka gee sarirugibun mi. ⁴⁶Ï n bu kīru sōōsimō be ba bēē kī tōna, are yirā i ko n yīiyō. Gbere mwāōbun tii ba ra ko mē. ⁴⁷Ï n maa bēēgibu tōna tōbura, sanō yerā i gabu kere. Tōn tukobun tii mam, ba ra ko mē. ⁴⁸Ñ n men na, i de bēēn tōn giroru tu yibu nge mē bēēn Baaba wōrukoogira yiba.

Wōnwōndun kērun gari

6 Yesu u bu sōōwa u nēē, i laakari koowo, i ku bēēn gean kobu sōōsi batuma sōō, tōmbu bu ka wan sō. Ï n kua mē, i ñ are gēē wasi bēēn Baaba wōrukoon min di.

²Yen sō, à n sāarobu gāanu kā, a ku woo kana nge mē be ba yēēru kasu ba

ra ko mennō yenō ka swēēō. Ba ra ko mē, tōmbu bu ka bu siaran sō. Na bēē sōōmō ka gem, ba ben are kpuro wa kō. ³Ñ n men na, à n sāaro goo gāanu kēmō, a ku de wunen nōm dwardu tu gia ye wunen nōm geu ga mō. ⁴N weenē a gāa gee ni ko asiri sōō, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya koorā asiri sōō u nun are wē.

Kanarun gari

(I maa mēerio Luku 11:2-4)

⁵Yesu maa nēē, ì n maa kanaru mō, i ku ko nge be ba yēēru kasu. Ba ra kā bu kanaru ko ba n yō mennō yenō ka wuu suunun swaa kēenanu sōō kpa tōmbu kpuro bu ka bu wa. Na bēē sōōmō ka gem, ba ben are kpuro wa kō. ⁶Adama à n kanaru mō a doo wunen dii sōōwō a gambo kene, kpa a wunen Baaba kana wi u wāa asiri sōō mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waamō ye a mō asiri sōō, u koo nun are wē.

⁷I ku bēēn kanaru gawa nge tōn tukobu be ba tamaa Gusunō u koo ben kanaru nō ben gari gawabun sō. ⁸I ku bu saari. Bēēn Baaba u bēēn bukata yē i sere nūn kana. ⁹Yen sō, wee nge mē i ko i n da kanaru ko. I n da nēē, besen Baaba wi u wāa wōllō, a de ba n yē ma wuna sāa Dēero.

¹⁰A na a bandu swīi.

A de bu wunen kīru ko tem sōō mini, nge mē ba mō wōllō.

¹¹A sun besen gisōn dīanu kē.

¹²A sun besen toranu suuru kuo, nge mē be ba ra sun tore, sa bu suuru kuamme.

¹³A ku ka sun da kōkiribun bera gia.

Adama a sun wuna saa tōn kōson nōmun di.

[Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko mō sere ka baadommasō. Ami.]

¹⁴Domi ì n gabun toranu suuru kua, ni ba bēē kua, bēēn Baaba wōllugii u koo maa bēē suuru kua. ¹⁵Adama ì kun gabu

suuru kue, been Baaba u ñ koo maa bee been toranu suuru kua.

Nɔɔ bɔkurun gari

¹⁶Ma Yesu nee, ñ n maa nɔɔ bɔkua i ku de been wuswaa yu been wahala sɔɔsi nge be ba yeeru kasu. Ba ra ben wuswee kɔsi kpa gabu bu wa ma ba nɔɔ bɔkua. Na bee sɔɔmɔ ka gem ba ben are kpuro wa kɔ. ¹⁷Adama à n nɔɔ bɔkua a wubuo kpa a wunen wuswaa gum sawa, ¹⁸kpa tɔmbu bu ku tubu ma a nɔɔ bɔkua, ma n kun mɔ wunen Baaba wi u kun waaru. Wunen Baaba wi, wi u wāa asiri sɔɔ mi, u waamɔ ye a mɔ. U koo nun are wē.

A dukia beruo wɔllɔ

(I maa meerio Luku 12:33-34)

¹⁹Ma Yesu nee, i ku dukia bere han-dunia sɔɔ mini, mi gemi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbenɔbu ba koo du ka dam bu gbeni. ²⁰Adama i dukia beruo wɔllɔ mi gemi ka wurura yen gaa kun kpē yu ye sanku, mi gbenɔbu ba ñ kpē bu du bu gbeni. ²¹Domi mi wunen dukia wāa miya wunen gɔru ga ra n woo.

Wasin yam fitila

(I maa meerio Luku 11:34-36)

²²Ma Yesu nee, nɔni yi s̄awa nge wasin fitila. Wunen nɔni yi n bwāa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ. ²³Adama wunen nɔni yi n barɔ, wasi yi ñ yam bururam wasi. Ñ n men na, yam bururam me mu wāa wune sɔɔ mù n t̄ira, anna a yam wɔkurun kpāaru nɔ mi!

A ñ kpē a yinnibu yiru s̄a

(I maa meerio Luku 16:13)

²⁴Yesu maa nee, goo kun kpē u yin-nibu yiru s̄a. U koo turo tusi kpa u turo k̄iā, ñ kun me, u koo turo tii wē kpa u turo gem. I ñ kpē i Gusunɔ ka dukia menna i s̄a.

A Gusunɔ naane koowo

(I maa meerio Luku 12:22-31)

²⁵Yesu maa nee, yen s̄o, i ku wurura ka d̄ianun gari, ñ kun me ye i ko nɔ i n ka wāa, ñ kun me ye i ko been wasi wukiri. Wāaru ta d̄ianu kere, wasi maa yi yānu kere. ²⁶I gunɔsu meerio. Su ku ra duure su sere gē su sere gānu doke biraru sɔɔ. Ka me, been Baaba wɔllugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bee? I ñ gunɔ si beere kere? ²⁷Wara bee sɔɔ u koo kp̄i win wururabun saabu u win wāaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸Mban s̄ona i ra n wurure yānun s̄o. I biibii meerio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra sɔmburu ko, ya ku ra maa tari. ²⁹Adama na bee sɔɔmɔ, baa Salomɔɔ ka win yiiko baka u ñ buraru koore nge biibii yen tia. ³⁰Gusunɔwa u yakasu buraru wēemɔ gberɔ, si su wāa gisɔ adama sia ba koo su kp̄e d̄ɔɔ sɔɔ. Yera u ñ koo bee yānu wē n kere yaka si? Anna a wa me been naane dokebu pi-ibu kua. ³¹I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa ko nɔ, ñ kun me mba sa ko wukiri. ³²Gāa nini kpuron weeweena tɔn tukoba mɔ. Adama been Baaba wɔl-lugii u yē ma i yeni kpuron bukata mɔ. ³³Yen s̄o, i gina hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu sw̄i kpa i n s̄a win tɔn geobu. Yen biru u koo bee wē ye ya tie. ³⁴T̄ɔɔ baateren wahala ya tu tura. Yen s̄o, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala mɔ.

I kun da n tɔmbu sirimɔ

(I maa meerio Luku 6:37-38, 41-42)

7 Yesu u nee, i kun tɔmbu sirimɔ baa-domma, Gusunɔ u ñ maa ka bee sir-imɔ. ²Domi nge me i gabu sirimɔ, nge meya Gusunɔ u koo maa bee siri. Ma sakaku ge i ka gabu ȳiruamme, geya ba koo ka bee ȳirua. ³Mban s̄ona a yakɔ meerimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ ma a ñ d̄aā b̄iiru laakari m̄ɔ te ta wāa wunen

tiin nɔnɔ. ⁴ Amɔna kaa ka kp̄i a wunen kpaasi s̄o u de a yakɔ wuna win nɔnɔn di sanam me a dāa b̄iiru mɔ wunen tiin nɔnɔ. ⁵ Murafiti wunɛ, a gb̄iyo a dāa b̄i te wuna wunen tiin nɔnɔn di kpa a yam wa s̄a s̄a a ka yakɔ wuna wunen kpaasin nɔnɔn di.

⁶ I ku ḡāa deeranu b̄ɔnu wē nu ku ka gasira nu b̄e m̄nsima. I ku maa been goo gobiginu k̄o kurusɔnɔn suunu s̄ɔ. Su koo nu taaku.

Kanarun gari

(I maa m̄erio Luku 11:9-13)

⁷ Yesu u n̄e, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo b̄e kenia. ⁸ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo n̄n wē. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo ȳero kenia. ⁹ Durɔ wara b̄e s̄ɔ, win bii ù n n̄n p̄e bikia u koo wura u n̄n kperu wē. ¹⁰ Ñ kun me ù n n̄n swāa bikia u koo n̄n waa wē? ¹¹ B̄e be i s̄a t̄n k̄o-sobu ma i ȳe ma ba ra bibu k̄e geenu wē, been Baaba w̄llugii u ñ koo be ba n̄n kanamɔ ḡāa geenu wē n b̄e kere?

¹² Yen s̄na ye i k̄i t̄mbu bu b̄e kua i bu kuo me been tii, domi yeniwa M̄wisin woodan tireru ka Gusunɔn s̄mɔbun s̄ɔsibun tubusianu.

Kɔnnɔ ge ga ñ yasu

(I maa m̄erio Luku 13:24)

¹³ Yesu u n̄e, i duo ka kɔnnɔ ge ga ñ yasu, domi swaa ye ya d̄ɔ kam koo yerɔ ya ñ baasinaa mɔ, yen kɔnnɔ ga maa yasu ma t̄n dabinu dumɔ mi. ¹⁴ Adama swaa ye ya d̄ɔ wāaru s̄ɔ ya s̄e, yen kɔnnɔ ga ñ yasu. Ba ñ maa dabi be ba ge waamɔ.

Dāru ka ten binu

(I maa m̄erio Luku 6:43-44)

¹⁵ Yesu u maa n̄e, i laakari koowo ka s̄mɔ weesugibu. Yāa ḡɔna ba ra n tii pote, bu ka na been mi, adama s̄ɔwɔ

ba s̄awa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

¹⁶ I ko bu gia saa ben kookoosun di nge me ba ra dāru gie saa ten binun di. Ba ra berenu s̄ri aw̄i w̄llɔ? Ba koo gandun binu s̄ri s̄ka w̄llɔ? ¹⁷ Dāa geera ta ra bii geenu ma, kpa dāa k̄osuru tu bii k̄osunu ma. ¹⁸ Dāa geeru ta ñ kp̄e tu bii k̄osunu ma, meya maa dāa k̄osuru ta ñ kp̄e tu bii geenu ma. ¹⁹ Dāru baatere te ta ñ bii geenu marumɔ ba ra tu burewa bu k̄o d̄ɔ s̄ɔ. ²⁰ Nge meya i ko ka s̄mɔ weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na ñ b̄e ȳe gam

(I maa m̄erio Luku 13:25-27)

²¹ Yesu maa n̄e, n ñ mɔ baawure wi u man sokumɔ Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunɔ u bandu sw̄i, ma n kun mɔ wi u nen Baaba wi u wāa w̄llɔn k̄iru m̄. ²² T̄ɔ te, t̄n tunuma, t̄n dabira ta koo man s̄o tu n̄e, Yinni, Yinni sa ñ gari gerua ka wunen ȳisuru? Sa ñ werekunu gire ka wunen ȳisuru? Sa ñ maa s̄m damgii dabinu kue ka wunen ȳisuru? ²³ Sanam meya kon bu s̄o batuma s̄ɔ n n̄e, na ñ b̄e ȳe gam, i doonɔ nen min di, b̄e be i k̄sa m̄.

Banɔbu yiru

(I maa m̄erio Luku 6:47-49)

²⁴ Yesu maa n̄e, yen s̄o, baawure wi u nen gari yini n̄ɔmɔ, ma u yi mem n̄ɔwamme, u ko n ka durɔ bw̄isigii wini weene wi u win diru bana kpee saara w̄llɔ. ²⁵ Gura ya na, daanu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee. Adama ta ñ w̄rumɛ ȳen s̄o ba te bana kpee saara w̄llɔ. ²⁶ Adama baawure wi u nen gari yini n̄ɔmɔ ma u ñ yi mem n̄ɔwamme, u ko n ka durɔ gari b̄kɔ wini weene wi u win diru bana yani seeri w̄llɔ. ²⁷ Gura ya na, daanu nu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee, ma ta w̄ruma. Ma ten w̄rumaa kp̄e.

Yesun yiiko

²⁸Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tɔn wɔru ge, ga biti kua win sɔ̄sibun sɔ̄. ²⁹Domi u bu sɔ̄simɔ̄wa nge wi u yiiko mɔ, n ñ mɔ nge ben wooda yērobu.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bekia

*(I maa mēerio Maaku
1:40-45, Luku 5:12-16)*

8 Ye Yesu u sara guu ten min di, tɔn wɔrusu nùn swīi. ²Ma durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u na u kpuna win wuswaaɔ u nē, tɔnwero, à n wura kaa kpī a man bekia kpa n dēera.

³Yesu u win nɔmu demia u nùn baba ma u nē, na wura, a bekuro kpa a dēera.

Mii mii u bekura u dēera saa win bararun di. ⁴Ma Yesu u nùn sɔ̄wa u nē, a nɔmɔ? A ku goo yeni sɔ̄, adama a doo yāku kowon mi u nun mēeri, kpa a yākuru ko te Mɔwisi u yiire. Nge meya kaa ka baawure sɔ̄si ma a dēera.

Yesu u tabu sunɔ goon yoo bekia

(I maa mēerio Luku 7:1-10)

⁵Ye Yesu u dua wuu gagu sɔ̄ ge ba ra soku Kapenam, tabu sunɔ goo da u ka nùn yinna ma u nùn faaba kana ⁶u nē, tɔnwero, nen yoo u barɔ yenuɔ, baa nɔma u ku ra kpī u yīiya, u nɔni sɔ̄re gem gem.

⁷Ma Yesu u nē, ya wā, kon da n nùn bekia.

⁸Tabu sunɔ wi, u wisa u nē, aawo na ñ tura a du nen yenuɔ. A gesi gari geruo, nen yoo u koo bekura. ⁹Nen tii na ra gabu wiru kpīiye, ma na tabu kowobu mɔ be na kpare. Nà n turo sɔ̄wa u doo, u ra n dɔ̄wa. Nà n goo sɔ̄wa u na, u ra n sisiwa. Nà n maa nen yoo sɔ̄wa u yeni koowo, u ra n mɔwa.

¹⁰Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tɔmbu sɔ̄wa be ba nùn swīi u nē, ka gem na bē sɔ̄mɔ, na ñ goo waare baa Isireliba sɔ̄ wi u naane doke binin

bweseru mɔ. ¹¹Na bē sɔ̄mɔ ma tɔn dabira koo na saa sɔ̄ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swīi ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu sannu. ¹²Adama be, be n weene ba n wā mi, ba koo bu kɔ̄ tɔ̄wɔ̄ yam wɔ̄kuru sɔ̄ mi ba koo wiru nɔma sɔ̄ndi bu swīi.

¹³Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔ̄wa u nē, u doo yenuɔ. Ye u naane doke kpuro ya koo nùn kooara.

Ma saa ye sɔ̄ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bekura.

Yesu u tɔn dabinu bekia

*(I maa mēerio Maaku
1:29-34, Luku 4:38-41)*

¹⁴Yesu u da Piēen yenuɔ. Ma u deema Piēen kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kpī. ¹⁵Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nùn nɔ̄ri.

¹⁶Dɔ̄ma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba werekunu mɔ. Yesu u wereku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bekia be ba barɔ. ¹⁷U yeni kua kpa Gusunɔn sɔ̄mɔ Esain gari yi ka kooara, yi u nē, “Win tii u besen wasin dam sariru sua, ma u ka besen baranu doona.”

Be ba kī bu Yesu swīi

(I maa mēerio Luku 9:57-62)

¹⁸Ye Yesu u tɔn wɔrusu wa si su nùn sikerene, ma u nē, bu de bu da daa bu-rerun guruɔ. ¹⁹Sanam meya wooda yēro goo u na win mi, u nē, yinni, kon nun swīi yam kpuro mi a dɔ̄.

²⁰Yesu u nùn wisa u nē, semusu bweusu mɔ, gunɔsu su maa sokunu mɔ. Adama nē Tɔnun Bii na ñ nen tii ayeru garu mɔ̄we mi kon kpuna.

²¹Yesun bɔ̄ goo u maa gerua u nē, yinni, a de n gina da n nen tundo sike.

²²Yesu u nùn wisa u nē, a man swīiyɔ, kpa a de gɔribu bu ben gɔribu sike.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mærio Maaku
4:35-41, Luku 8:22-25)

²³ Yesu u goo nimkuu dua ma win bwāaba nùn swīi ge sɔɔ. ²⁴ Yande ma woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do. ²⁵ Bwāa be, ba da ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dɔɔ.

²⁶ Yesu u nɛɛ, mban sɔna i berum mɔ̀, bɛɛ naane doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sɔɔ sɔɔ. ²⁷ Be kpuro ba biti kua ba nɛɛ, durɔ weren bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nùn mem nɔɔwamme.

Yesu u werekunugibu yiru bekiã

(I maa mærio Maaku
5:1-20, Luku 8:26-39)

²⁸ Yesu u tura Gadaran temɔ daa bure ten guruɔ, ma durɔbu yiru gaba ka nùn yinna be ba yarima sikan di. Durɔ be, ba werekunu mɔ ba sɛ gem gem sere goo ku ra kãku u swaa ye sī. ²⁹ Ma ba yande gbãra ba nɛɛ, mba n sun menne besɛ ka wune Gusunɔn Bii. A nawa a ka sun tɔya ko saa yu sere turi?

³⁰ Ba kurusɔ wuu bakaru garu wende sãa ta dimɔ. ³¹ Wereku ni, nu Yesu kana nu nɛɛ, à n kaa sun gira a de su du kurusɔ ni sɔɔ.

³² Yesu u nɛɛ, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kurusɔ ni sɔɔ. Yera kurusɔ wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wɔri daa bure te sɔɔ, ta nim diira.

³³ Durɔ be ba raa kurusɔ ni kparamɔ, ba duki doona wuu sɔɔ. Ma ba tɔmbu gari yi kpuro sɔɔwa ka ye n werekunugii be yiru deema. ³⁴ Ma wuu gen tɔmbu kpuro ba yara ba Yesu sennɔ da. Ye ba nùn wa ba nùn suuru kana ba nɛɛ, u yario ben tem di.

Yesu u durɔ goo bekiã

win wasin bee tia gu

(I maa mærio Maaku
2:1-12, Luku 5:17-26)

9 Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tɔbura, ma u tura win tiin wuuɔ. ² Tɔmbu gabu ba ka nùn durɔ goo naawa win wasin bee tia ya gu. Durɔ wi, u kpī kpinu wɔllɔ. Ye Yesu u ben naane dokebu wa, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a ku mwia kpana, a wunen durum suuru wa.

³ Ma wooda yɛrobu gaba bwisika ba tii sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u Gusunɔ wɔmmɔwa.

⁴ Yesu u yɛ ye ba bwisikumɔ ma u nɛɛ, mban sɔna i kɔsa bwisikumɔ been gɔruɔ. ⁵ Yerà ya sɛsɔ bo, n tɔnu sɔ u win durum suuru wa, n̄ kun mɛ n nùn sɔ u seewo u sī. ⁶ Na kī i n yɛ ma Tɔnun Bii u yiiko mɔ handunia sɔɔ u ka tɔnun durum suuru ko.

Yen sɔna u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuɔ.

⁷ Durɔ wi, u seewa ma u sīa win yenuɔ. ⁸ Ye tɔn be, ba yeni wa berum bu mwa ma ba Gusunɔ siara yèn sɔ u yiiko yen bweseru tɔnu wɛ.

Yesu u Mateu soka

(I maa mærio Maaku
2:13-17, Luku 5:27-32)

⁹ Yesu u doona min di. Ye u sīimɔ swaaɔ u gbere mwaɔ goo wa wi ba ra soku Mateu u sɔ gbere yerɔ. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

Ma Mateu u seewa u nùn swīi.

¹⁰ Ye Yesu u dimɔ durɔ win yenuɔ, gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwāabu sannu. ¹¹ Falisi gaba wa mɛ, ma ba win bwāabu bikia ba nɛɛ, mban sɔna been

yinni u dimo ka gberere mwaabu ka kosan kowobu.

¹² Yesu u ben gari yi nua ma u nee, be ba bwaa do ba n timgiin bukata mo ma n kun mo be ba baro. ¹³ I doo i Gusunon garin tubusianu kasu yi yi nee, "Wonwonda na ki, n n mo yakuru." Domi na n ne n ka geegibu soku ma n kun mo torobu.

Noo bokurun gari

*(I maa meerio Maaku
2:18-22, Luku 5:33-39)*

¹⁴ Ma Yohanu Batemu kowon bwaaaba na Yesun mi ba bikia ba nee, mban s3na bese ka Falisiba sa ra noo boke, adama wune, wunen bwaaabu ba ku ra noo boke.

¹⁵ Yesu u bu wisa u nee, be ba soka kuro kpa yero ba ko n nukuru sankire sanam me kuro kpaon duro wa ben suunu so? Aawo, adama saa ya sisi ye so ba koo kuro kpaon duro w3ra ben min di. Saa yera ba koo noo boke.

¹⁶ Goo ku ra ya t3k3nu k3re ka yasi kpa ye ba n nim doke. U n kua me, yasi kpa ye, ya koo gawana kpa yu ya t3k3 ni gi3m sosi. ¹⁷ Goo ku ra maa tam kpa doke gonan bo t3k3nu so. U n kua me, bo ni, nu koo kura kpa tam me, mu yari kpa bo3nu nu sankira. Adama ba ra tam kpa wisiwa gonan bo kpaanu so. Sanam me, ye yiru yen gaa kun sankiram3.

**Wirugii goon bii ka kuro wi u
Yesun yaberu baban gari**

*(I maa meerio Maaku
5:21-43, Luku 8:40-56)*

¹⁸ Sanam me Yesu u bu yeni s33mo wirugii goo u na u yiira win wuswaa u nee, nen bii ton kuro u gu te, adama a na a nun komu s3ndi kpa u se.

¹⁹ Ma Yesu u seewa ka win bwaaabu ba duro wi swii.

²⁰ Sanam me ba doo, kuro goo wi u yem wiibu baro saa wo3 w3kura yirun

di, u susi Yesun biru3 u win yaberun swaa bua baba. ²¹ U gerua win tiin go3ru3 u nee, u n gesi win yaberu baba u koo bekura.

²² Yesu u siira u nun wa ma u nee, kuro wune, a ku mwia kpana, wunen naane dokebu nun bekia.

Yande ma kuro wi, u bekura.

²³ Ye Yesu u tura wirugii win dir3, yera u deema gaba guunu soom3 ma be kpuro ba sirene. ²⁴ Ma u nee, i yario bee kpuro, w3ndia wi kun gu, u dow3.

Ma be kpuro ba nun yaakoru w3ri. ²⁵ Ye ba t3mbu yara ba kpa Yesu u dua u w3ndia win komu nenua, ma w3ndia wi, u seewa. ²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem me kpuro so.

Yesu u w3kobu yiru bekia

²⁷ Yesu u doona min di. Nge me u win sanum doo, w3kobu yiru gaba nun swii. Ba no3guru sue ba mo, Dafidin sikadobu, a besen w3nw3ndu waawo.

²⁸ Ye Yesu u dua dir3 w3ko be, ba na win mi, ma u bu bikia u nee, i naane saa ma kon kpi n yeni ko?

Ma ba nee, meya Yinni.

²⁹ Sanam meya Yesu ben noni baba ma u nee, n bee kooro nge me i naane saa.

³⁰ Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu s33wa u sire u nee, bu ku raa goo yeni s3.

³¹ Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kparam w3ri tem me kpuro so.

Yesu u soso bekia

³² Ye ton be, ba doona ma gaba ka duro goo na Yesun mi, wi u saa soso yen s3 u wereku gagu mo win wasi so.

³³ Sanam me Yesu u wereku ge gira duro wi, u gari gerubu w3ri. Ma t3mba biti kua ma ba nee, sa n yenin bweseru waare Isireli so.

³⁴Adama Falisiba n̄e, werekunun wirugiiwa u n̄n dam w̄e u ka nu gira.

Yesu u t̄mbu w̄onw̄ondu kua

³⁵Yesu u b̄osu wuu marosu kpuro s̄oɔ ka baru kpaan̄o. U keu s̄os̄im̄o ben menno yeno u Gusun̄on bandun Labaari gea kparam̄o, ma u t̄mbu bekiam̄o saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwe-sekan di. ³⁶Ye u t̄n w̄orusu wa ben w̄onw̄onda n̄n mwa ȳen s̄o ba wurure ma ba yarine nge ȳa ni nu kun kparo m̄o. ³⁷Ma u win bw̄abu s̄owa u n̄e, ye ya ye bu ka ḡe ya kp̄a, adama be ba ḡem̄o ba n̄ dabi. ³⁸Yen s̄o, i gbee ȳero kan̄o u kparam̄o t̄mbu m̄orisiam̄a bu ka ḡe.

Bw̄abu w̄okura yiru yen ȳisa

*(I maa m̄erio Maaku
3:13-19, Luku 6:12-26)*

10 Yesu u win bw̄abu w̄okura yiru menna ma u bu yiiko w̄e bu ka werekunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia. ²Bw̄abu w̄okura yiru yen ȳisa wee. Gbiikoo Sim̄o wi ba ra soku Piee ka win w̄on̄o Andere, ka Yak̄obu ka win w̄on̄o Yohanu, Sebeden bibu, ³ka Filipu ka Baatelemi ka Tomaa ka Mateu wi u raa s̄aa gberē mwaɔ, ka Yak̄obu Alufen bii ka Tade, ⁴ka Sim̄o wi u win tem gari k̄i, ka Yudas̄i Isikarīotu wi u t̄mbu Yesu n̄omu s̄ondia.

Yesu u bw̄abu w̄okura yiru ḡara

(I maa m̄erio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵Yesu u t̄mbu w̄okura yiru ye ḡara ka wooda yeni u n̄e, i ku swaa gaa sw̄ii ye ya d̄o t̄n tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du. ⁶Adama i doo Isireliban mi, be ba k̄ora nge ȳaanu. ⁷I doo i kpara i n̄e, Gusun̄o u sisi u bandu sw̄ii. ⁸I bar̄obu bekio, i ḡaribu seeyo, i be ba bara disigiru m̄o bekio bu deera, kpa i werekunu gira t̄mbun wasi s̄on di. Ȳen s̄o i wa k̄osiaru

sari, i maa w̄eȳo n̄ kun ka k̄osiaru. ⁹I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura n̄ kun me sii geesu, n̄ kun me sii gandū been b̄oɔ. ¹⁰I ku ka ȳa kureru da, n̄ kun me yaberu yiruse, n̄ kun me baranu n̄ kun me deka. N weene bu s̄om kowo w̄e ȳen bukata u m̄o u n̄ ka w̄a.

¹¹I n̄ tura wuu maroɔ n̄ kun me wuu piibu s̄o, i de i m̄eri wi u weene u beē dam koosia, kpa i sina win yenuɔ sere i ka s̄i wuu gen min di. ¹²I n̄ yenu gagu dua i gen t̄mbu t̄birio kpa i n̄e, Gusun̄o u beē alafia k̄e. ¹³Yenu gegibu b̄a n̄ ka alafia ye weene, i de ya n̄ w̄a be s̄o, adama b̄a kun ka weene, i de yu wurama beē mi. ¹⁴Wuu gagu n̄ kun me yenu gagun t̄mbu b̄a n̄ maa yina bu beē dam koosia, bu sere beēn gari swaa daki, i doon̄o min di kpa i beēn naasun tua bu kpare. ¹⁵Ka geema na beē s̄om̄o, siribun sanam Gusun̄o u koo Sodomu ka Gom̄oɔgibu w̄onw̄ondu s̄osi n̄ kere wuu gen t̄mbu.

N̄oni sw̄aaru te ta sisi

*(I maa m̄erio Maaku
13:9-13, Luku 21:12-17)*

¹⁶Yesu maa n̄e, wee, na beē ḡrimo nge ȳaanu demakunun suunu s̄o. I de i n̄ bwisi m̄o nge wee, kpa i n̄ ka kparukonu weene taki sariru s̄o. ¹⁷I laakari koowo domi gaba koo beē mwa bu ka da siri yer̄o, kpa bu beē seni so ben menno yeno. ¹⁸Ba koo beē siri tem ȳerobu ka sinambun wuswaas̄o nen s̄o, kpa i ka seeda di ben mi ka t̄n tukobun mi. ¹⁹B̄a n̄ ka beē da siri yer̄o, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge me i ko gerusina. Saa ye, ȳa n̄ tura, i ko wa gari yi i ko gere. ²⁰Domi gari yi i ko gere yi n̄ ko n̄ s̄aa beegii, yi koo nawa saa beēn Baaban Hunden min di wi u w̄a beē s̄o.

²¹Gaba koo ben w̄on̄obu n̄ kun me ben maabu s̄osi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko me ben bibu s̄o, ma bibu ba koo ben m̄ow̄obu k̄orum̄ot̄onu kua bu ka bu

go. ²² Baawure u koo beɛ tusi nen yīsirun s̄. Adama wi u temana sere ka n̄r̄o u koo faaba wa. ²³ B̄a n beɛ n̄ni s̄owa wuu teu s̄o, i duki doon̄o wuu gagun mi. Na beɛ s̄om̄o ka gem, i ñ ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, T̄onun Bii u ka tunuma.

²⁴ M̄eero sari wi u win s̄osio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere. ²⁵ Ñ n men na, n tura m̄eero u ka win s̄osio weena kpa yoo u ka win yinni weena. B̄a n yenu ȳero sokum̄o Beseburu, ba koo win yenugibu yīsi k̄osunu k̄e n kere wi.

Wīn berum n weene i ko

(I maa m̄erio Luku 12:2-7)

²⁶ Yesu maa neɛ, yen s̄, i ku ben berum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin ḡānu maa sari ni ba ñ koo ḡia. ²⁷ Ye na beɛ s̄om̄o yam w̄okuru s̄o, i ye geruo yam bururam s̄o. Ye i maa nua asiri s̄o, i ȳowo gidambisa w̄oll̄o i ka ye kpuro kpara. ²⁸ I ku bu nasia be ba koo wasi t̄na go, be ba ñ kp̄e bu hunde go. Adama i ȳero nasio wi u koo kp̄i u wasi ka hunde go sannu d̄o wi u ku ra ḡbi s̄o. ²⁹ I ñ ko kp̄i i gun̄minu yiru dwe ka faram? Ka me, baa nin teu, ga ñ koo w̄oruma tem̄o ma n kun m̄o beɛn Baaba u wura. ³⁰ Beɛ maa, ba mam beɛn wirun serin geeru ȳe. ³¹ Ñ n men na, i ku berum ko, i gun̄minu beere kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

t̄mbun wuswaaɔ

(I maa m̄erio Luku 12:8-9)

³² Yesu maa neɛ, baawure wi u man wura t̄mbun wuswaaɔ, kon maa ȳero wura nen Baaban wuswaaɔ wi u w̄a w̄oll̄o. ³³ Adama wi u man yina t̄mbun wuswaaɔ, kon maa ȳero yina nen Baaban wuswaaɔ wi u w̄a w̄oll̄o.

Alafia ka takobin gari

(I maa m̄erio Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Yesu maa neɛ, i kun tamaa na nawa handuniaɔ n ka alafia w̄e, aawo, takobiwa na ka na. ³⁵ Na nawa n ka sann̄o doke bii t̄n dur̄o ka win tundon suunu s̄o, ka maa bii t̄n kur̄o ka win meron suunu s̄o, ka maa kur̄o m̄oro ka win dwaa meron suunu s̄o. ³⁶ T̄onun yenugibu beya ba ko n s̄a win yibereba.

³⁷ Wi u win tundo ñ kun me win mero k̄i n man kere u ñ tura u n ka s̄a negii. Nge meya wi u win bii k̄i n man kere u ñ tura u n ka s̄a negii. ³⁸ Ma wi u kun win d̄a bunanaru sue u n ka man sw̄i u ñ tura u n ka s̄a negii. ³⁹ Wi u k̄i u win w̄āru di ka win ḡr̄u k̄iru u koo tu bia. Adama wi u win w̄āru yina nen s̄o u koo tu wa ka gem.

Aren gari

(I maa m̄erio Maaku 9:41)

⁴⁰ Yesu maa neɛ, wi u beɛ dam koosia nena u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man ḡrima dam koosiawa. ⁴¹ Wi u Gusun̄on s̄om̄o dam koosia ȳen s̄o u s̄a Gusun̄on s̄om̄o, u koo are wa nge Gusun̄on s̄om̄ogii. Wi u maa t̄n geo dam koosia, ȳen s̄o u s̄a t̄n geo, u koo are wa nge t̄n geogii. ⁴² Wi u bw̄ēbw̄ē benin turo ḡānu k̄a ȳen s̄o u s̄a nen b̄o, baa ñ n nim n̄ruram na, na beɛ s̄om̄o ka gem, ȳero kun win are biamo.

Yohanu Batemu kowon ḡrobu

(I maa m̄erio Luku 7:18-35)

11 Sanam me Yesu u win bw̄āabu w̄okura yiru ye bwisi yi k̄a u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu ḡia u ka keu s̄osi kpa u maa ka waasu ko.

² N deema Yohanu Batemu kowo u Yesu wi ba m̄o Kirisin s̄oman gari nua sere p̄iris̄om diru mi u w̄a. Yera u n̄n

win bwāabun gabu goria ³bu ka nūn bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpao mara.

⁴Yesu bu wisa u nee, i gōsiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa. ⁵Wōkoba yam waamō, yemōba sīimō, ba be ba bara disigiru mō bekiamō bu ka deera, sosoba gari nōmō, ba gōribu seeyamō gōrin di, ma ba sāarobu Labaari gea waasu kuammē. ⁶Doo nōrugiiwa wi nen gari kun torasiamō.

⁷Ye Yohanun bwāaba sīa Yesu u Yohanun gari tōn dabiru sōōbu wōri u nee, mba i yara i mēerim da gbaburo. Yako ge woo ga toorimō? Aawo. ⁸Ŋ n men na, mba i mēerim da. Durō wi u yāa beereginu sebua? Na beē sōōmō be ba yāa beereginu sebua ba wāa sina kpaanō. ⁹Mba i re kobu da. Gusunōn sōmōwa i mēerim da? Meyā na beē sōōmō, yēro mam Gusunōn sōmō kere sere mi n toma. ¹⁰Domi Yohanu wiya win sō Gusunōn gari nee, “N wee na nen sōmō gōriō wunen wuswaā wi u koo wunen swaa sōmē.” ¹¹Ka gem na beē sōōmō, be tōn kurōba mara sōō goo kun Yohanu Batemu kowo kere. Adama wi u yākabu bo ban te Gusunō u swīi sōō u nūn kere. ¹²Saa mīn di Yohanu wi u waasu mō sere ka tē ba ban te kasuwa ka dam, ma damgiba tu mwaamō. ¹³Mōwisi u ban ten gari gerua win wooda sōō. Gusunōn sōmōbu kpuro ba maa yī gerua sere ka Yohanu Batemu kowon waati. ¹⁴Ŋ n kī i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na. ¹⁵Wi u swaa mō u ka nō, u nōwō.

¹⁶Mba kon ka tēn tōmbu weesina. Ba ka bibu weene be ba sō yaburō ba sokunamō ba mō, ¹⁷sa beē guuru soowa ma i n yawa, sa beē gōō womu kua, i n maa swī. ¹⁸Domi Yohanu Batemu kowo u na u n di u n nōra nge gabu, ma ba nee u werekunu mōwa. ¹⁹Tōnun Bii maa na u dimō u nōrumō, ma ba gerumō ba mō u sāa dim kīro ka tam nōro, ka maa

gbere mwaōbu ka kōsan kowobun bōrō. Ka mē, Gusunōn bwisi yi ra sōōsi ma yi sāa gem yin kookoosun di.

Wuu sīn tōmba yinamō

bu naane doke

(I maa mēerio Luku 10:13-15)

²⁰Ma Yesu u wuu si gerisim wōri mi u sōm maamaakigii dabinu kua, domi sīn tōmba kun bwisika ba ben gōru gōsie. ²¹U nee, nuku sankiranugiiwa wune Kōraseni. Nuku sankiranugiiwa wune Besaida, domi bā n sōm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sōō ye ba kua been suunu sōō, wuu sīn tōmbu ba ko n daa gōru gōsie saa tēebun di ba n sō torom sōō ba n saaki sebua nuku sankiranun sō. ²²Yen sō, na beē sōōmō, siribun sanam sōō Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka beē. ²³Wune maa Kapenamu, a yīiyō kaa suara sere wōlō? Aawo, ba koo nun surewa sere gōriō. Domi sōm maamaakigia ye ya kōora wune sōō, yā n kōora Sodomuō, wuu ge, ga n wāa ka gisō. ²⁴Yen sōna na beē sōōmō, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wune.

I na nen mi i wērabu mwa

(I maa mēerio Luku 10:21-22)

²⁵Saa ye sōō, Yesu u nee, Baaba, wōllu ka tem Yinni, na nun siara yēn sō a yabu ye bibu sōōsi baa mē a ye bwisigibu ka yērugibu berua. ²⁶N wā Baaba, domi meya n ka nun naawa wunen kīru sōō.

²⁷Nen Baaba man baayere kpuro wē. Goo sari wi u Bii wi yē ma n kun mō Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yē ma n kun mō Bii ka maa wi Bii u kī u nūn sōōsi.

²⁸I na nen mi beē kpuro, beē be i ka been sōmunu wasira, kon beē wērasia. ²⁹I wuro n beē kpara kpa i ko nen bwāabu, domi ne tōn duuduo ka tii ka-wowa, meya kon de i n wāa bōri yendu

sɔɔ. ³⁰Domi yoo te kon bɛɛ diisia ta n̄ wahala m̄, sɔmu ni kon maa bɛɛ sɔbi nu n̄ bunu.

Tɔw wɛrarugirun gari

(I maa mɛerio Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

12 Sɔw mɛerun biru, tɔw wɛrarugiru garu sɔɔ, Yesu ka win bwāabu ba alikama gbaaru bukiane ba doonɔ. N deema gɔɔra win bwāabu m̄ ma ba alikama wɔka ba temmɔ. ²Ye Falisiba ba wa mɛ, ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, u mɛerio ye win bwāaba m̄ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔw wɛrarugiru sɔɔ.

³Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ garire ye Dafidi kua sanam mɛ gɔɔra bu m̄ wi ka win tɔmbu? ⁴U dua Gusunɔn dirɔ ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yiiye ma wi ka win tɔmbu ba di. N deema n n̄ weene bu pɛɛ ye di ma n kun m̄ yāku kowobu tɔna. ⁵Nge i n̄ garire Mɔwisin wooda sɔɔ ma tɔw wɛrarugiru sɔɔ, yāku kowo be ba sɔmburu m̄ s̄a yerɔ, ba ku ra tɔw wɛrarugiru mem nɔɔwe. Ba n̄ maa s̄a taaregibu. ⁶Adama na bɛɛ sɔɔmɔ gāanu wāa mini ni nu s̄a yeru kpāaru kere. ⁷Ì n daa tuba ye Gusunɔn gari gerua yi yi nɛɛ, “Wɔnwɔnda na kī, n n̄ m̄ yākuru,” i n̄ daa taare sarirugibu taare wɛɛmɔ. ⁸I de i n̄ yɛ ma Tɔnu Biiwa u tɔw wɛrarugiru kua.

Durɔ win nɔm teu ga gu

(I maa mɛerio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)

⁹Ma Yesu doona min di, u dua ben mennɔ yerɔ. ¹⁰Durɔ goo wāa mi, win nɔm teu ga gu. Be ba wāa mi, ba Yesu bikia ba nɛɛ, n̄ n man na, n weene bu tɔnu bekia tɔw wɛrarugiru sɔɔ? Ba gerua mɛ, bu ka wa bu n̄n durum mani.

¹¹Ma Yesu maa bu bikia u nɛɛ, been goo ù n yāaru m̄ ma ta n̄n dɔkɔ kpiriru wɔriri tɔw wɛrarugiru sɔɔ, u n̄ koo da u tu gawa u yara? ¹²Tɔnu kun yāaru kere

mi n toma? Ñ n men na, ya wā tɔnu u gea ko tɔw wɛrarugiru sɔɔ.

¹³Yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u win nɔmu ge demio.

U ge demia ma ga wɛra nge gen teu.

¹⁴Falisiba ba yara ba da ba wesiana me ba koo ko bu ka Yesu go.

Sɔm kowo wi Gusunɔ u gosa

¹⁵Ye Yesu u gia ma ba kī bu n̄n gowa, u gɛera saa min di ma tɔn dabira n̄n swīi. Ma u barɔbu kpuro bekia.

¹⁶Adama u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raa goo s̄ wi u s̄a. ¹⁷N koorra nge mɛ, kpa gari yi Gusunɔn sɔmɔ Esai u yorua yi ka koorra. ¹⁸Gari yi sɔɔ, Gusunɔ u nɛɛ, “Nen sɔm kowo wi na gosa wee, nen kīnasi w̄i sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wāa.

Na kon n̄n nen hunde wɛ, kpa u nen gem kpara bwesenu kpuron mi.

¹⁹U n̄ ka goo sikirinamɔ u n̄ maa gbāramɔ.

Meya maa goo kun win nɔɔ nɔɔmɔ wuun suunu sɔɔ.

²⁰U n̄ koo tɔn be ba sunkure nge kaba dakura.

U n̄ koo maa bu go baa bà n s̄a nge fitila ge ga gɔɔ dɔɔ,

sere u ka de gem mu tabu di,

²¹kpa bwesenu kpuro nu nin yīiyɔbu doke win yīsiru sɔɔ.”

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mɛerio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)

²²Ba ka Yesu durɔ goo naawa wi wɛrekunu nu kua w̄ko ka soso. Yesu durɔ wi bekia. U yam wa ma u gari gerubu wɔri. ²³Ma tɔn wɔru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, n̄ n man na ka gem n̄ Dafidin sikadobu mini re?

²⁴Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛrekunun sunɔ Be-

seburun dama Yesu u ka werekunu giramɔ.

²⁵ Nge me Yesu ben bwisikunu yē, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ta koo ko bansu. Meya maa wuu baagere ñ kun me yenu baagere gɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ga ñ koo tɛ. ²⁶ Ñ n men na, Setam yà n Setam giramɔ, ya ka yen tii tabu mɔwa. Amɔna yen bandu ta koo ka tɛ. ²⁷ Ñ n sãa Beseburun dama na ka werekunu giramɔ, ka weren dama beɛn bwãaba ka nu giramɔ. Yenin sɔna ben tii ba koo sɔɔsi ma i tore. ²⁸ Adama ñ n Gusunɔn Hunden na, na ka werekunu giramɔ, yeya ya sɔɔsimɔ ma Gusunɔ u bandu swii beɛn suunu sɔɔ.

²⁹ Amɔna tɔnu koo ka du damgiin yenuɔ u ka win yãnu gura ma n kun mɔ u gina gbia u damgii wi bɔkua. Û n nùn bɔkua, yera u koo kpĩ u win yãnu gura.

³⁰ Wi u kun sãa negii u ka man yibere teeru neniwa. Ma wi u ku ra gãanu menne ka ne sannu u ra ni yarinasiewa. ³¹ Yen sɔna na beɛ sɔɔmɔ tɔmba koo kpĩ bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru wa. Adama wi u Hunde Deero gari kam gerusimɔ, u ñ yen suuru wasi pai. ³² Baawure wi u ne Tɔnun Bii gari kam gerusi ba koo yëro suuru kua. Adama baawure wi u Hunde Deero gari kam gerusimɔ, ba ñ yëro suuru kuamme saa gison di sere ka sia mam.

Dãru ka ten binu

(I maa mɛerio Luku 6:43-45)

³³ Ma Yesu maa nɛɛ, à n dãa geeru duura kaa bii geenu wa. À n maa dãa kɔsuru duura bii kɔsuna kaa sɔri. Domi dãrun binun diya ba ra tu tubu. ³⁴ Waa gɔɔrun bweseru beɛ! Amɔna i ko ka gari gee gere beɛ be i sãa tɔn kɔsobu. Domi ye ya yiba gɔruɔ ya yarimɔ, yeya nɔ ga gerumɔ. ³⁵ Tɔn geo u ra gãa geenu yarewa gãa geenu sɔɔn di ni nu berua win gɔruɔ. Tɔn kɔso maa gãa kɔsunu

yaramɔ gãa kɔsunu sɔɔn di ni nu berua win gɔruɔ. ³⁶ Na beɛ sɔɔmɔ gari kpuro yi tɔmba gerumɔ, yi sɔɔra ba koo bu siri siribun sanam. ³⁷ Domi wunen garin diya ba koo nun gem wē. Yin min diya ba koo maa nun taare wē.

Tɔmba yireru bikia

(I maa mɛerio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)

³⁸ Yera wooda yërobu ka Falisi gabu ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, keu koosio, sa kii a yireru garu ko su wa.

³⁹ U bu wisa u nɛɛ, tɛn tɔn kɔsobu be ba ñ ka Gusunɔ turo yɔ ba yireru bikiamɔ. Adama yireru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru. ⁴⁰ Domi nge me Yonasi kua sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita swãa bakan nukurɔ, nge meya maa ne Tɔnun Bii kon ko sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita tem nukurɔ.

⁴¹ Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taare wē domi ba ben wãaru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Wee tɛ gãanu wãa mini ni nu Yonasi kere. ⁴² Siribun sanam tɔn kurɔ sunɔ wi u na saa nim nɔɔn sɔɔ yɛsan di u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taare wē yèn sɔ win tem tonde min di u na u ka Salomɔn bwisin gari nɔ. Wee tɛ gãanu wãa mini ni nu Salomɔ kere.

Werekunun wuramaru

(I maa mɛerio Luku 11:24-26)

⁴³ Ma Yesu maa nɛɛ, werekunu nù n doona tɔnun min di, nu ra n bɔsuwa mi gãanu ku ra kpi nu n wëra yeru kasu nu n bie. ⁴⁴ Yera nu ra nɛɛ, nu koo gɔsira nin wãa yerɔ min di nu raa doona. Nu ra wurame kpa nu deema ta wãa diiru ta kurare ta sɔnde. ⁴⁵ Kpa nu da nu ganu nɔɔba yiru kasuma ni nu ni kɔsuru kere kpa nu du yëro sɔɔ nu n wãa mi. Ma durɔ win wãa gbiikuru ta koo sãaya ka sere dãakiru. Nge meya n ko n ko ka tɛn tɔn kɔso beni.

Berà ba sãa Yesun wònɔbu

ka win mero

(I maa mæerio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)

⁴⁶Sanam me Yesu u ka tɔn wɔru gari mɔ̀, wee win mero ka win wònɔbu ba yɔ̀ tɔwɔ̀ ba kī bu ka nùn gari ko. ⁴⁷Sanam meya goo nùn sɔ̀wɔ̀ u nɛɛ, wunen mero ka wunen wònɔbu ba yɔ̀ tɔwɔ̀ ba kī bu ka nun gari ko.

⁴⁸Adama Yesu u yɛro bikia u nɛɛ, wara nen mero. Berà maa nen wònɔbu.

⁴⁹Ma u win bwāabu nɔmu tīi u nɛɛ, beya mini be ba sãa nen mero ka nen wònɔbu. ⁵⁰Domi baawure wi u nen Baaba wɔrukoon kīru mɔ̀, wiya nen wɔnɔ ka nen sesu ka nen mero.

Dīa bwese yēkon gari

(I maa mæerio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)

13 Sɔ̀wɔ̀ tee te sɔ̀wɔ̀, Yesu u yara yēnun di u da u sina daa bure-nun goorɔ̀. ²Ma tɔn wɔru ga nùn menne sere u dua goo nimkuu sɔ̀wɔ̀ u sina. Ma tɔn be kpuro ba yɔ̀ daa bure ten goorɔ̀. ³U bu gāa dabinu sɔ̀wɔ̀wɔ̀ ka mɔ̀nnu u nɛɛ, durɔ̀ goowa yara u dīa bweseru yēkam dɔ̀wɔ̀. ⁴Nge me u yēkamɔ̀ sukum wɔri swaa baarɔ̀, ma gunɔsu na su di. ⁵Ma sukum gam wɔri kpee saara wɔllɔ̀ mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii yèn sɔ̀ tem kun duku mi. ⁶Sanam me sɔ̀wɔ̀ gura u kpīi te yania ta gbera yèn sɔ̀ ta n̄ gbini beke mɔ̀. ⁷Sukum gam maa wɔri sãkin suunu sɔ̀wɔ̀. Ma sãki ka mu kpɛa sannu ma yi mu sēkene yi go. ⁸Adama sukum gam wɔri tem gem sɔ̀wɔ̀ ma mu binu mara, gam gum wunɔbu (100), gam gum wata, gam gum tena.

⁹Ma u nɛɛ, wi u swaa mɔ̀ u ka nɔ̀, u nɔ̀wɔ̀wɔ̀.

Mɔ̀nnun asansi

(I maa mæerio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)

¹⁰Yera win bwāaba da ba nùn deema ba bikia ba nɛɛ, mban sɔ̀na u ra ka bu mɔ̀nnu gari sɔ̀.

¹¹Ma u bu wisa u nɛɛ, bɛɛya ba Gusunɔn bandun asiri sɔ̀wɔ̀si, adama be ba tie, ba n̄ bu sɔ̀wɔ̀si. ¹²Domi wi u gāanu mɔ̀, wiya ba koo sosia kpa win mɔru tu kpɛa. Adama wi u kun gāanu mɔ̀, fiiko ye u mɔ̀, yera ba koo maa nùn wɔrari. ¹³Yenin sɔ̀na na ka bu mɔ̀nnu gari sɔ̀wɔ̀mɔ̀. Domi ba mæerimɔ̀ adama ba n̄ waamɔ̀. Ba swaa daki adama ba n̄ nɔ̀wɔ̀mɔ̀ n sere bu yeeri. ¹⁴Nge meya gari yi Esai u gerua ben sɔ̀ yi sɔ̀wɔ̀siramɔ̀, ye u nɛɛ,

“I ko n nɔ̀wɔ̀mɔ̀ ka gem, adama n n̄ koo bɛɛ yeeri.

I ko n mæerimɔ̀ adama i n̄ ko i wa.

¹⁵Domi tɔn benin gɔru ga n̄ biti mɔ̀.

Ba ben tiin swaa kɔrua, ba nɔni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben nɔni.

Kpa bu ku nɔ̀ ka ben swaa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka gɔsiramama nen mi n ka bu bekia.”

¹⁶Doo nɔ̀rugiba bɛɛ, yèn sɔ̀ bɛɛn nɔni waamɔ̀, bɛɛn swaa maa nɔ̀wɔ̀mɔ̀. ¹⁷Ka geema na bɛɛ sɔ̀wɔ̀mɔ̀, Gusunɔn sɔ̀mɔbu dabiru ka win tɔn geobu ba kīa bu wa ye i waamɔ̀ tɛ̀, ba n̄ maa ye wa. Meya ba maa kīa bu nɔ̀ ye i nɔ̀wɔ̀mɔ̀ tɛ̀, ba n̄ maa nua.

Mɔ̀n ten tubusianu

(I maa mæerio Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)

¹⁸Ma Yesu u nɛɛ, tɛ̀ i mɔ̀n ten tubusianu nɔ̀wɔ̀wɔ̀ tɛ̀ ta ka bwese yēko yā mi. ¹⁹Be ba Gusunɔn bandun gari nɔ̀wɔ̀mɔ̀ ma yi n̄ bu yeeri, ba ka swaa baaru weene mi bwese te, ta wɔri. Tɔn kɔso wi, u ra nɛ u wuna ye ba duura ben

gõruɔ. ²⁰Gaba maa ka kpee saaran tem me weene mi bwese ten gara wɔri. Ba gari yi nɔɔmɔ, mii mii ba yi mwaamɔ ka nuku dobu. ²¹Adama ba ñ derimɔ yi gbini ko ben gõruɔ. Ma ba ñ yõramɔ n ka te. Sanam me wahala ñ kun me nɔni swāara tunuma gari yin sɔ kpa bu biru wura yande. ²²Gaba maa bwese te mwa nge tem sākunugum sɔɔ. Ba gari yi nua adama handunian wāarun wururabu ka gobin nɔni wɔkubu bu gari yi tɛsi, yi ñ maa binu mara. ²³Gaba maa bwese te mwa nge tem gem sɔɔ. Beya be ba gari yi nɔɔmɔ ma yi bu yeerimɔ. Ma ba binu marumɔ gabu wunɔbu (100), gabu wata, gabu tena.

Yaka kɔsusun mɔndu

²⁴Yesu kpam bu mɔndu kua u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandun gari yi ka weene. Durɔ goowa u dāa bwese geeru duura win gbaarɔ. ²⁵Sanam me baawure kpuro u dweeya, durɔ win yiberɛ u na, u yaka kɔsusu duura alikama ye sɔɔ, ma u doona. ²⁶Ma alikama ya kpia ya kpɛa ya marumɔ, ma yaka kɔsu si, su maa kpia ma ba kpɛa sannu. ²⁷Gbaa yɛron sɔm kowoba na ba nɛɛ, yinni, n ñ dāa bwese geera a duura wunen gbaarɔ? Ma gian diya yaka kɔsu sini. ²⁸Ma u bu wisa u nɛɛ, yiberɛwa, u kua mɛ. Sɔm kowo be, ba n̄n bikia ba nɛɛ, ñ n men na, a kī su da su yaka kɔsu si wukiri? ²⁹Ma u nɛɛ, aawo domi ñ n su wukirimɔ tɛ, ka alikama sanna ko i ra wukiri. ³⁰I de ye yiru kpuro yu kpɛa sannu sere gɛɛbun saa yà n tura. Sanam meya kon sɔm kowobu sɔ bu gina yaka kɔsu si mennɔ bu bɔkunu ko bu dɔɔ doke, yen biru bu sere alikama gɛ bu mennā nen biraru sɔɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛerio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

³¹Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka mutaadin bima weene ye durɔ goo u sua u duura win gbaarɔ. ³²Dāa binu kpuro sɔɔ yeya ya piiburu bo. Adama yà n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kpāaru kere. Domi ya ra ko dāru sere gunɔsu ra ne su sin sokunu ko ten kāasin wɔllɔ.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛerio Luku 13:20-21)

³³Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka pɛɛ seeyatia weene ye kurɔ goo sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ, ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

Mɔndun yaasi

(I maa mɛerio Maaku 4:33-34)

³⁴Ka mɔnna Yesu u ra tɔn wɔru gari yi kpuro sɔ, u ku ra bu gāanu sɔ n kun ka mɔnna. ³⁵Nge meya Gusunɔn sɔmɔn gari yi koora yi yi nɛɛ, “Mɔnna ko na n da ka bu gari sɔ. Na kon maa ye gere batuma sɔɔ ye ya kukua saa handunian taka kobun di.”

Yesu yaka kɔsusun gari tubusia

³⁶Sanam meya Yesu u seewa tɔn wɔru gen min di u dua yenuɔ. Ma win bwāaba da win mi ba nɛɛ, a sun mɔn te tubusio te ta ka yaka kɔsu sin gari yā mi.

³⁷Ma u bu wisa u nɛɛ, Tɔnun Bi-iwa u dāa bwese gee te duura. ³⁸Handunia yera ya sāa gbaaru. Gusunɔn bandun biba ba sāa dāa bwese gee te. Tɔn kɔso win biba ba maa sāa yaka kɔsu si. ³⁹Setamwa maa sāa yiberɛ wi u su duura. Gɛɛbun saa maa sāa handunian kpeeru. Gusunɔn gɔradobara ba maa sāa gbaa sɔm kowobu. ⁴⁰Nge mɛ ba

ra yaka kōsusu wune bu dōo doke, nge meya n ko n ko handunian kpeeru sɔɔ. ⁴¹Tɔnun Bii u koo win wɔllun gɔradoba gɔrima, bu ka baayere wuna ye ya tɔmbu torasiamɔ mi u bandu dii, ka be ba kōsa m̄. ⁴²U koo maa bu kp̄ɛɛ dōo wi u ku ra gbi sɔɔ, mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swī. ⁴³Sanam me sɔɔra be ba kua ye Gusunɔ u bikia ba ko n ballimɔ nge sɔɔ mi ben Baaba u bandu swīi. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Dukia ye ya beruan gari

⁴⁴Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa s̄awa nge dukia ye ya berua gbaaru sɔɔ. Ye durɔ goo ye kame ma u ye berum sɔnwa. Ma u da ka nuku dobu u dɔra kpuro ye u mɔ, ma u gɔsirama u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

⁴⁵Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa s̄awa nge goo gobigii ni nu wā, ni tenku goo u kasu. ⁴⁶Sanam me u nin teeru wa te ta gobi mɔ too, ma u da u win baayere dɔra ye u mɔ, ma u tu dwa.

Yāakororun gari

⁴⁷Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta kɔam s̄awa nge yāakororu te ba ra kp̄ɛɛ nim wōku sɔɔ kpa tu sw̄ɛɛ bwese bweseka mwa. ⁴⁸Tà n yiba ba ra gawame guruɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wā bu doke b̄ireru sɔɔ, kpa bu ye ya kun gea s̄aa yari. ⁴⁹Nge meya n ko n s̄aa handunian kpeeru sɔɔ. Wɔllun gɔradoba ba koo na bu tɔn kōsobu ka geegibu wunana. ⁵⁰Kpa bu tɔn kōso be doke dōo wi u ku ra gbi sɔɔ. Miya ba koo nɔma wiru sɔndi bu swī.

Dukia kɔaa ka gura

⁵¹Yesu u bu bikia u nɛɛ, yabu ye kpuro ba b̄ɛ yeeri?
Ma ba nɛɛ, oo.

⁵²Yera u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, wooda yēro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yenu yēro weene wi u gāa kpaanu ka gāa gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasaretigiba kun Yesu wure

*(I maa m̄erio Maaku
6:1-6, Luku 4:16-30)*

⁵³Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di. ⁵⁴U da win tiin wuuɔ ma u tɔmbu keu s̄ɔɔsim wɔri ben mennɔ yero sere be kpuro ba biti soora. Ma ba nɛɛ, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Amɔna u ka kp̄ia u sɔm maamaakigii nini m̄. ⁵⁵N n̄ dāa dākon bii wi mini? N n̄ wiya wi Maari mara? N n̄ win wɔnɔba Yakɔbu ka Yosefu ka Simɔɔ ka Yudu? ⁵⁶N n̄ ka win sesubu kpuro sanna sa wāa mini? N̄ n men na, man diya u dam me kpuro wa.

⁵⁷Yeni kpuro ya bu yinari bu n̄n naane doke. Yera Yesu bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n b̄ɛɛɛ mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win yenuɔ.

⁵⁸U n̄ maa sɔm damgii dabinu kue mi, ben naane dokebu sarirun s̄.

Yohanu Batemu kowon gɔɔ

*(I maa m̄erio Maaku
6:14-29, Luku 9:7-9)*

14 Saa ye sɔɔra Herodu, Galilen tem yēro u Yesun baaru nua. ²Ma u win sɔm kowobu s̄ɔɔwa u nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa u seewa grin di. Yen s̄na u dam mɔ u ka sɔm maamaakiginu m̄.

³⁻⁴N deema Yohanu Batemu kowo raa Herodu s̄ɔɔwa ma n n̄ weene u win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ. Yen s̄na Herodu u Yohanu Batemu kowo mwa ma u dera ba n̄n b̄ɔkua ba doke pirisɔm dirɔ Herodia win s̄.

⁵Ma u kī u n̄n go, adama u tɔmbun nɔnu nasie ȳen s̄ ba n̄n m̄era Gusunɔn sɔmɔ.

⁶ Adama dōma te ba Herodun maru tōru yaayamō, Herodian bii wōndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore, ⁷ sere u nūn nō mweeru kua ka bōri u ka nūn wē ye u koo nūn bikia kpuro. ⁸ Ye u win meron gere nua u Herodu sōwa u nē, a man Yohanu Batemu kowon wiru wēema mini perenti sō.

⁹ Sunō win nukura sankira, adama u nē bu nūn tu wēeyō. U gerua mē yēn sō u bōrua win tōmbun wuswaa. ¹⁰ Ma u gara ba Yohanu wiru bura pirisōm dirō. ¹¹ Ba wii te kpēema perenti sō ba bii wi wē ma u ka win mero tu daawa. ¹² Ma Yohanun bwāaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu sōwa.

Yesu u tōmbu nōrbun

suba nōbu diisia

*(I maa mērio Maaku 6:30-44,
Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)*

¹³ Ye Yesu u nua mē, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gbaburō wi turo. Sanam mē tōmba nua mē, ba yara wusun di ma ba nūn naa gira mi gia ka naasu. ¹⁴ Ye Yesu u yara goon di, u tōn wōru guna wa. Ben wōnwōnda nūn mwa ma u yande ben barōbu bekiam wōri.

¹⁵ Sanam mē sō dūō win bwāaba na win mi ba nē, wee, gbaburu sōra sa wāa mini, sō maa kpa. A tōn be karo bu da baru kpaanō bu ben tii dīanu dwia.

¹⁶ Ma Yesu bu sōwa u nē, n n̄ tilasi bu ka doona. Bēn tii i bu dīanu wēeyō.

¹⁷ Yera ba nē, pē nōbu tōnawa sa mō mini ka swēe yiru.

¹⁸ Ma u nē, i man ye wēema mini.

¹⁹ Yen biru u nē, tōn wōru ge, gu yakasu yamō gu sina. Ma u pē nōbu ka swēe yiru ye sua u wuswaa seeya wōllō u Gusunō siara. Ma u pē ye murura u win bwāabu wē ba tōn wōru ge yabua. ²⁰ Ben baawure di u deba. Ye ba di n tiara ba gure birenu wōkura yiru sō ba ka doona. ²¹ Be ba di ben geera tura tōnu

nōrbun suba nōbu (5.000), tōn kurōbu ka bibu baasi.

Yesu u sīimō nim wōllō

*(I maa mērio Maaku
6:45-52, Yohanu 6:15-21)*

²² Yen biru mii mii Yesu dera win bwāaba goo nimkuu dua ba nūn gbiiyō bu ka tōbura guru giō. Sanam meya win tii u tōn wōru yarinasiāmō. ²³ Ye u bu yarinasia u kpa u yōwa guuru wōllō wi turo u ka kanaru ko. Ma u wāa mi, wi tōna, sere yam mu ka tīra. ²⁴ N deema saa ye sō, goo nimkuu ge, ga wāa nim suunu sō. Nim kurenu gu bōrikiamō yēn sō woo ga gu nōm bira koosi. ²⁵ Buru buru yam sāreru, yera Yesu u sīimō nim wōllō u dōō win bwāabun bera gia. ²⁶ Adama sanam mē ba nūn wa u sīimō nim wōllō, ba berum soora ba nē siiniwa.

Ma ba kuuki wōri berum saabu. ²⁷ Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u nē, i ku mwia kpana, nena, i ku berum ko.

²⁸ Yera Piee nūn sōwa u nē, Yinni, n̄ n̄ wunen na, a man nō kēeyō n na wunen mi nim wōllō.

²⁹ Ma Yesu nē, a na.

Yera Piee u yara goon di u nim nō sōndi u sīimō u dōō Yesun mi. ³⁰ Adama ye u woo laakari kua berum nūn mwa. Ma nge mē u nummō u wura kua u nē, Yinni, a man faaba koowo.

³¹ Mii mii Yesu nōma demia u nūn nenua ma u nē, naane doke piibugii wune, mban sōna a sika kua.

³² Be yiru kpuro ba dua goo sō ma woo ga mari. ³³ Yera be ba wāa goo ge sō, ba yiira Yesun wuswaa ba nē, ka geema wune Gusunōn Biiwa.

Yesu u barōbu bekia Genesaretin temō

(I maa mērio Maaku 6:53-56)

³⁴ Ba tōbura ba kpa ba tura Genesaretin temō. ³⁵ Tem min tōmba

Yesu tuba ma ba win labaari yēbi yam kpuro ma u tunuma. Ma ba ka nūn ben barōbu kpuro naawa. ³⁶Ba nūn kana u gesi de bu win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

Sikadoban deema

(I maa mēerio Maaku 7:1-13)

15 Yera Falisiba ka wooda yērobu gabu ba na Yesun mi saa Yerusalemun di, ba nūn bikia ba nēē, ²mban sōna wunen bwāabu ba n besen sikadoban deema mem nōwamme. Domi ba ku ra nie bu sere di.

³Yesu bu wisa u nēē, bēē maa ni, mban sōna i ra Gusunōn wooda sare ma i sere bēēn deema neni. ⁴Domi Gusunō u nēē, “A wunen tundo ka wunen mero beere wēyō.” U maa nēē, “Wi u win tundo n kun mē win mero kōsa gerusi ba koo nūn gowa.” ⁵Adama bēē i gerumō ma goo ù n win tundo n kun mē win mero sōwa u nēē, win dukia ye u koo kpī u ka nūn somi ya kua Gusunōgia, ⁶n n maa weene durō wi, u win tundo n kun mē win mero somi. Nge meya i Gusunōn gari tēesimō ma i bēēn deema swīi. ⁷Murafiti bēē, ka geema bēēn sōna Gusunō u gerua saa Esain nōn di u nēē, ⁸“Tōn beni ba man beere wēēmō ka nō. Adama ben gōru ga ka man toma.

⁹Kama ba man sāamō. Domi tōmbun woodawa ya kua ben sōwsiru.”

Ye ya tōnu mō disigii

(I maa mēerio Maaku 7:14-23)

¹⁰Ma Yesu u tōn wōru soka u nēē, i nōwō kpa i de n bēē yeeri. ¹¹N n mō ye ya dumō tōnun nō sō yera ya nūn mō disigii, ma n kun mō ye ya yarimō saa win nōn di, yeya ya ra tōnu ko disigii.

¹²Yera win bwāaba na win mi ba nēē, n n a yē ma gari yi a gerua mi, yi Falisiba duawa mi ya.

¹³U bu wisa u nēē, dāru baatere te nen Baaba wōrukoo kun duure ba koo tu wukawa. ¹⁴I bu derio. Swaa gbio wōkoba. Wōko ù n maa win wōkosi swaa gbiiye be yiru kpurowa ba koo tokoro wōri.

¹⁵Piēē nūn sōwa u nēē, a sun mōn te tubusio.

¹⁶Yesu u nēē, n n bēēn tii yeeri ka tē? ¹⁷I n yē ma ye ya dumō nō sō kpuro nukurōwa ya dō? Ma n n sosi ya koo yari wasin di. ¹⁸Adama ye ya yarimō nōn di, gōrun diya ya wee. Yeya ya ra tōnu ko disigii. ¹⁹Domi gōrun diya bwisiku kōsunu wee, ka tōn goberu, ka sakararu, ka kōw mennabu tantanaru sō ka gbena ka weesu ka tōn sankubu. ²⁰Yeya mi, ye ya ra tōnu ko disigii. Adama nōm kesenun dibu ku ra tōnu ko disigii.

Kurō sōw goo u Yesu

naane doke

(I maa mēerio Maaku 7:24-30)

²¹Yen biru Yesu doona min di u da Tiri ka Sidonin bera gia. ²²Kurō Kananigii goo wi u wāa bera mi, u na win mi, ma u nōwōguru sua u nēē, Yinni, Dafidin sikadobu, a nen wōn-wōndu waawo. Nen bii tōn kurō u werekunu mō nu nūn nōni sōwa too.

²³Ka mē, Yesu kun nūn gari gēē wisa. Ma win bwāaba na win mi, ba nūn kana u de kurō wi, u doona min di domi u kuuki mō u ka bu swīi biru.

²⁴U bu wisa u nēē, Isireliba tōnan miya ba man gōrima be, be ba kōwre nge yāanu.

²⁵Adama kurō wi, u na Yesun wuswaaw u yiira u nēē, Yinni, a man somio.

²⁶Yesu nūn sōwa u nēē, n n weene bu bibun dīanu sua bu bōnu kōwa.

²⁷ Kurɔ wi nɛɛ, geema, Yinni. Ka mɛ, bɔnu ra dɛa buri di yi yi wɔruma nin yin-nibun tabulun di.

²⁸ Yera Yesu nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ wunɛ, wunen naane dokebu kpā too. N koo nun kua nge me a kī.

Saa ye sɔɔ, ma kurɔ win bii wi, u bekura.

Yesu u barɔ dabɛnu bekia

²⁹ Yesu u doona min di u da Galilen daa burerun goorɔ. Ma u yɔɔwa guuru wollo u sina. ³⁰ Yera tɔn wɔru guna na win mi. Ba ka yemɔbu na ka wɔkɔbu ka alebugibu ka sosobu, ka kpam barɔ dabɛnu ba yi Yesun wuswaɔɔ, ma u bu bekia. ³¹ Biti baka tɔn be mwa ye ba wa sosoba gari mɔ, alebugiba bekura, yemɔba sɛimɔ, wɔkɔba yam waamɔ, ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni siarabu wɔri.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nne diisia

(I maa mɛerio Maaku 8:1-10)

³² Yesu u win bwāabu soka u nɛɛ, tɔn benin wɔnwɔnda man mɔ. Yen sɔɔ ita wee ye ba ka wāa nen mi, gāanu kun maa bu tie ni ba koo di. Na n̄ maa kī n bu kara ka gɔɔru kpa bu ku raa dam bia swaɔɔ bu wɔri.

³³ Win bwāaba nɔn bikia ba nɛɛ, mana sa ko sere dīanu wa gɔbaburu sɔɔ mini ni nu koo tɔn dabi teni debu.

³⁴ Yesu bu bikia u nɛɛ, pɛɛ nyewa i sere mɔ.

Ma ba nɛɛ, wasi nɔɔba yiru ka swɛɛ piiminu ganu.

³⁵ Yesu u tɔn wɔru ge sinasia temɔ. ³⁶ Ma u pɛɛ nɔɔba yiru ye sua ka swɛɛ yi, u Gusunɔ siara ma u murura u win bwāabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua. ³⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu nɔɔba yiru sɔɔ ba ka doona. ³⁸ Be ba ye di ben gera tura tɔnu nɔrɔbun suba nne (4.000), tɔn kurɔbu ka

bibu baasi. ³⁹ Ye u tɔn wɔru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

Falisiba ka Sadusiba

ba yireru bikia

(I maa mɛerio Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

16 Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari mɛeri, ba nɔn bikia ba nɛɛ, u bu sɔɔsi ka yireru garu ma win dam weewa saa Gusunɔn min di. ² Adama Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ye sɔɔ kpeeyɔ i ra nɛɛ, yam koo dora gisɔ domi wolla sɔri. ³ N̄ n bururun na, i ra nɛɛ, gura koo ne gisɔ domi wolla swāa ka wɔka tobe kua. I wollun yirenu wunanamɔ, adama i n̄ kpɛ i saa yenin yirenu tubu. ⁴ Tɛn tɔn kɔsobu be ba n̄ ka Gusunɔ turo yɔ ba yirenu bikiamɔ. Adama yireru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

pɛɛ seeyatia

(I maa mɛerio Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwāaba tɔburɔ guru gisɔ, ba duari bu pɛɛ kusenu ko. ⁶ Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i kpure kpure ko, i n tii se ka Falisiba ka Sadusiban pɛɛ seeyatia.

⁷ Bwāa be, ba wesiana ba nɛɛ, u gerua me yɛn sɔ ba n̄ pɛɛ kusenu kue.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i wesiana i nɛɛ, yɛn sɔ i n̄ pɛɛ kusenu kue, yen sɔna na gerua me. Naane doke piibugii beɛ. ⁹ N̄ n̄ beɛ yeeri sere ka tɛ? I n̄ pɛɛ nɔɔbu ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔbun (5.000) sɔ? Ka sukum me n tian birenun geeru? ¹⁰ I n̄ maa pɛɛ nɔɔba yiru ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔrɔbun suba nnen (4.000)

sɔ̄? Ka sukum me n tian birenun geeru?
¹¹ Amɔna i ñ ka tuba ma na ñ ka pɛe yā. I n tii se ka Falisiba ka Sadusiban pɛe seeyatia.

¹² Sanam meya bwāa be, ba tuba ma u ñ ka pɛe seeyatia yā. Adama u bu sɔ̄mɔwa ba n tii se ka Falisiba ka Sadusiban sɔ̄sinu.

Piɛe u nɛɛ, Yesu u s̄awa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa meerio Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin temɔ. Ma u win bwāabu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ Tɔnun Bii u s̄a.

¹⁴ Ba n̄n wisa ba nɛɛ, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa a s̄a. Gaba maa m̄ Eliwa. Gaba maa kpam gerumɔ wune Yeremiwa ñ kun me, Gusunɔn sɔmɔbun turo.

¹⁵ Yesu u nɛɛ, bɛɛ maa ni, wara i gerumɔ na s̄a.

¹⁶ Simɔɔ Piɛɛ nɛɛ, wuna mi, wi Gusunɔ u gɔsa, wi, Yinni wason Bii.

¹⁷ Yera Yesu n̄n wisa u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wune Simɔɔ, Yohanun Bii, domi n ñ mɔ tɔnu u nun yeni s̄ɔsi, ma n kun mɔ nen Baaba wi u wāa wɔllɔ. ¹⁸ Nena na nun s̄ɔmɔ ma na nun soka kperu §. Kpee ten wɔllɔwa kon nen yigberu swii. Baa gɔɔn tii u ñ kpɛ u tu gāanu kua. ¹⁹ Wuna kon ban te Gusunɔ u swiin kɔkɔɔba wɛ. Ye a yinamɔ handuniaɔ ba koo ye yina wɔllɔ. Ye a maa wura handuniaɔ ba koo ye wura wɔllɔ.

²⁰ Yera Yesu win bwāabu nɔɔ goosi u nɛɛ, bu ku raa goo s̄ ma wiya wi Gusunɔ u gɔsa.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari m̄

(I maa meerio Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

²¹ Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwāabu gari s̄ɔmɔ batuma sɔɔ u nɛɛ, u ñ koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛroba koo n̄n n̄ni s̄. Ba koo n̄n go adama s̄ɔ itase u koo se.

²² Yera Piɛɛ ka n̄n da b̄ɔɔɔ u n̄n gerisim wɔri u nɛɛ, Gusunɔ u nun bere Yinni, yenin bwesera kun nun deemamɔ pai!

²³ Adama Yesu s̄ira u Piɛɛ s̄ɔwa u nɛɛ, a gɛero nen birun di Setam. A kasu a man torasiawa, domi a ñ bwisikumɔ nge Gusunɔ, ma n kun mɔ nge tɔnu.

²⁴ Yen biru Yesu win bwāabu s̄ɔwa u nɛɛ, goo ù n k̄i u man swii nge b̄ɔɔ, u win ḡɔru k̄iru derio kpa u win tiin dāa bunanaru sua u n ka man swii. ²⁵ Wi u k̄i u win wāaru di ka win ḡɔru k̄iru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nen s̄ u koo ra tu wa. ²⁶ Nge arufaani yerà tɔnu mɔ ù n handunian gāanu kpuro wa ma u win wāaru bia. Nge mba n wāa ye tɔnu u koo ka win wāaru kɔsina. ²⁷ Tɔnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gɔɔadoba sannu. Sanam meya u koo baawure n̄n win are kɔsia nge me win kookoosu nɛ. ²⁸ Geema na bɛɛ s̄ɔmɔ tɔn be ba wāa mini ben gaba kun gbimɔ bu ka Tɔnun Bii wa u na nge sunɔ.

Yesun wasi gɔsia

(I maa meerio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

17 S̄ɔn kɔɔba tian biru Yesu Piɛɛ sua ka Yakɔbu ka Yohanu, Yakɔbun wɔɔɔ, u ka bu da guu bakaru garun wɔllɔ be tɔna. ² Win wasi gɔsia tuki ben n̄ni sɔɔ, ma win wuswaa ballimɔ nge

§16:18 kperu - Yisi te ba m̄ Piɛɛ, ten tubusiana kperu.

sɔɔ, win yānu maa burura fem fem nge suru. ³Yen biru ba Mɔwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mɔ. ⁴Yera Piɛɛ u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, n wā sa n wāa mini. Å n kī, kon kunu ita ko, teeru wunɛguru, teeru Mɔwisiguru, teeru maa Eliguru.

⁵U ñ gari yi gerum kpa, bukɔ kpiku ga ka bu wukiri. Ma ba nɔɔ gagu nua saa bukɔ min di ga nɛɛ, winiwa nen Bii kīnasi wi sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wāa. I wigii swaa dakio.

⁶Ye bwāa be, ba nɔɔ ge nua berum bu mwa sere ba wɔruma ba wuswaa tem girari. ⁷Yesu na ben mi u bu nɔma sɔndi u nɛɛ, i seewo, i ku berum ko.

⁸Ye ba wuswaa seeya ba ñ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo.

⁹Sanam mɛ ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye ba wa mi, sere Tɔnun Bii u ka se gɔrin di.

¹⁰Bwāa be, ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yɛroba ra gere Eliwa koo gbɪ u na.

¹¹U bu wisa u nɛɛ, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayerɔ.

¹²Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ, ba ñ nùn tuba, ma ba nùn kua nge mɛ ba kī. Nge meya ba koo Tɔnun Biin tii nɔni sɔ.

¹³Yera n win bwāabu yeeri ma Yohanu Batemu kowon gariya u mɔ.

Yesu u bii wi wereku ga wāasi beki

*(I maa mɛerio Maaku
9:14-29, Luku 9:37-43a)*

¹⁴Ye ba tunuma mi tɔn wɔru ga wāa, durɔ goo u na u yiira Yesun wuswaaɔ ¹⁵u nɛɛ, Yinni, a nen biin wɔnwɔndu waawo. U giri kpakpanu barɔ nu nùn wahala mɔ gem gem sere nu ra gasɔ nùn kpɛɛ dɔɔ sɔɔ ñ kun mɛ nim sɔɔ. ¹⁶Na ka nùn wunen bwāabu naawa adama ba kpāna bu nùn beki.

¹⁷Yesu u nɛɛ, bɛɛ tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ

wāa. Nge sere domma ko na n kpam ka bɛɛ temane. I ka man bii wi naawa mini.

¹⁸Yesu u wereku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bekura mii mii.

¹⁹Yera Yesun bwāaba da win mi be tɔna ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna ba kpāna bu wereku ge gira.

²⁰Yesu bu wisa u nɛɛ, yèn sɔ bɛɛn naane dokebu kun kpā. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baa bɛɛn naane dokebu bù n piibu sāa nge ña bima ye ya piiburu bo i ko guu teni sɔ tu wukuro minin di tu da giɔ. Meyā ta koo maa wukura. Gāanu maa sari ni i ko kpāna i ko. [²¹Adama wereku genin bwesera ku ra doone ma n kun ka kanaru ka nɔɔ bɔkuru.]

Yesu u kpam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

*(I maa mɛerio Maaku
9:30-32, Luku 9:43b-45)*

²²Sɔɔ teeru nge mɛ bwāa be, ba mɛnɛ sannu Galileɔ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔma beria ²³bu nùn go, adama sɔɔ itase u koo se gɔrin di.

Yera bwāa ben nukura sankira gem gem.

Sāa yerun wɔɔ gobin kɔsiabu

²⁴Sanam mɛ Yesu ka win bwāabu ba tura Kapenamɔ, yera sāa yerun wɔɔ gobigiba na Piɛɛn mi ba nɛɛ, bɛɛn yinni u ku ra sāa yerun wɔɔ gobi kɔsie?

²⁵Piɛɛ nɛɛ, a, u ra kɔsie.

Ye Piɛɛ u durɔ dirɔ Yesu gbia u nùn bikia u nɛɛ, amɔna a wa Simɔɔ. Berà n weene bu handunia min sinambu gberɛ gobi kɔsia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶Piɛɛ nɛɛ, gabu.

Ma Yesu nɛɛ, ñ n men na sina bibu ba ñ kɔsiamɔ. ²⁷Ka mɛ, sa ñ kī su tɔn be mɔru kɔsiki. Yen sɔ, a doo daarɔ a kɔkɔru kɔ. Swāa ye ya gbia ya tu mwe, a ye gawo a yen nɔɔ baaya. Kaa sii geesun

gobi wa mi, yi yi koo ne ka wunen gobi turi. A yi suo a bu k̄sia.

Wara gisonkoru bo

(I maa m̄erio Maaku
9:33-37, Luku 9:46-48)

18 Saa ye s̄ora Yesun bwāaba da win mi, ba n̄n bikia ba n̄e, wara gisonkoru bo Gusun̄n bandu s̄o.

² Yesu u bii piibu gagu soka u ȳrasia ben wuswaa. ³ Ma u n̄e, ka geema na b̄e s̄ōm̄, ma n̄ kun m̄ i tii ḡsia i kua nge bibu, i n̄ kp̄e i n̄ wāa ban te Gusun̄ u swīi s̄o. ⁴ Wi u s̄a gisonko ban te Gusun̄ u swīi s̄o, wiya wi u tii kawa nge bii wini. ⁵ Wi u maa bii winin bwe-seru wura nen ȳsirun s̄, nena u wura.

Torarun baberu

(I maa m̄erio Maaku
9:42-48, Luku 17:1-2)

⁶ Yesu maa n̄e, wi u dera bii piimii ni nu man naane doke min turo w̄ri toraru s̄o, n̄ buram bo bu ȳro n̄e bakaru gbinisia win wīr̄o kpa bu n̄n kp̄e nim w̄ku s̄o u nim diira. ⁷ Anna a handunian wahala wa ye gāanu ka wāa ni nu derim̄ t̄mba w̄rim̄ toraru s̄o. Gāa ninin bwesera ko n̄ wāawa baadomma, adama n̄ni swāarugiiwa win min di nu koo yari.

⁸ Wunen n̄mu n̄ kun me wunen naasu, yen ye ya nun sure toraru s̄o, a ye buro a k̄ n̄ toma. Domi n̄ san̄ bo a ka n̄m teu n̄ kun me naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n̄ kere a n̄ n̄ma yiru ka naasu yiru m̄ kpa bu nun kp̄e d̄o wi u ku ra gbi s̄o. ⁹ N̄ n̄ maa wunen n̄nun na ga nun sure toraru s̄o a gu w̄wo a k̄ n̄ toma. Domi n̄ san̄ bo a ka n̄ni tia wāaru wa te ta ku ra kpe n̄ kere a n̄ n̄ni yiru m̄ kpa bu nun kp̄e d̄o wi u ku ra gbi s̄o.

Yāa te ta k̄ōra ta maa waara

(I maa m̄erio Luku 15:3-7)

¹⁰ Yesu maa n̄e, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na b̄e s̄ōm̄, ben ḡrado be ba wāa w̄ll̄o ba ra n̄ ȳwa baadomma nen Baaba w̄rukoon wuswaa. [¹¹ Domi T̄nun Bii u nawa u ka ye ya k̄ōra faaba ko.]

¹² Mba i tamaa. T̄nu ù n̄ yāanu wun̄bu (100) m̄ ma teera k̄ōra, u n̄ koo wun̄bu tia sari deri guuru w̄ll̄o kpa u da u tee te ta k̄ōra kasu? ¹³ ù n̄ maa tu wa, ka geema na b̄e s̄ōm̄, win nuku dobu ko n̄ kp̄a yāa ten s̄ n̄ kere wun̄bu tia sari ni nu n̄ k̄ōre. ¹⁴ Nge meya maa b̄en Baaba wi u wāa w̄ll̄o u n̄ k̄i baa bii piimii nin teu gu k̄ōra.

Naane dokeo ù n̄ tora

¹⁵ Yesu maa n̄e, naane dokeo goo ù n̄ tora a doo win mi wune t̄na a n̄n win toraru tubusia. ù n̄ wun̄gii nua, a n̄n faaba kua. ¹⁶ Adama ù n̄ yina u nun swaa daki, a t̄n turo n̄ kun me t̄nu yiru kasuo a ka da win mi, kpa t̄nu yiru n̄ kun me ita ye, yu gari yi kpuron seeda di nge me Gusun̄n gari gerum̄. ¹⁷ ù n̄ maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi n̄ōsio. ù n̄ den yina u yigberun gari n̄o, a n̄n garisio t̄n tuko n̄ kun me gbera mwaa.

Yinabu ka wurabu

¹⁸ Ma Yesu maa n̄e, ka geema na b̄e s̄ōm̄, ye i yinam̄ handunia s̄o ba koo ye yina w̄ll̄o. Ye i maa wura handunia s̄o, ba koo ye wura w̄ll̄o.

¹⁹ Na kpam b̄e s̄ōm̄ ma b̄en t̄mbu yiru b̄a n̄ n̄ō tia kua handunia mini ba gāanu bikia kanaru s̄o, nen Baaba wi u wāa w̄ll̄o u koo bu w̄. ²⁰ Domi mi t̄mbu yiru n̄ kun me ita ba menne ka nen ȳsiru, na wāa ben suunu s̄o.

Sɔm kowon gari wi u yina

u suuru wura

²¹ Yera Pisee u da Yesun mi u nùn bikia u nɛɛ, nɔn nyewa kon nen beruse wi u man torari suuru kua. Nɔn nɔɔba yiru?

²² Yesu nùn wisa u nɛɛ, aawo n ò mɔ nɔn nɔɔba yiru tɔna, nɔn wata ka wɔkuru n nɔn nɔɔba yiruwa. ²³ Yenin sɔna Gusunɔn bandun gari ka sunɔ goon gari weene wi u kī u win gobi dooru ko ka win sɔm kowobu. ²⁴ Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durɔ goo na wi u win dibu neni fɔrɔtɔ dabi dabiru. ²⁵ Wee, durɔ wi kun gāanu mɔ u ka dii bi kɔsia. Ma win yinni nɛɛ bu nùn dɔro ka win kurɔ ka win bibu ka ye u mɔ kpuro bu ka dii bi kɔsia. ²⁶ Yera sɔm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaaɔ u nùn suuru kana u nɛɛ, a ka man tɛmanɔ, kon nun kɔsia kpuro. ²⁷ Ma win yinni u win wɔn-wɔndu wa u dii bi go u dera u doona.

²⁸ Ye sɔm kowo wi, u yara min di, u ka win sɔm kowosi yinna wi u win dibu neni nge fɔrɔtɔ nɔɔbun saka. Yera u nùn sɛre u wiiru sɛka u nɛɛ, a nen dibu kɔsiama bi a neni. ²⁹ Yera win kpaasi u yiira win wuswaaɔ u nùn suuru kana u nɛɛ, a ka man tɛmanɔ, kon nun kɔsia. ³⁰ Adama u ò wure. U dera ba nùn doke piri sɔm sɔɔ sere u ka dii bi kɔsia u kpe. ³¹ Ye sɔm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sɔɔwa. ³² Yera yinni wi, u nùn sokusia u nɛɛ, sɔm kowo nuku kɔsurugii, na nun wunen dibu goowa yèn sɔ a man suuru kana. ³³ N daa weenewa wunen tii a maa wunen sɔm kowosi wi wɔn-wɔndu kua nge mɛ na nun kua. ³⁴ Yinni wi, u mɔru besira ma u sɔm kowo wi piri sɔm kɔsobu wɛ sere u ka dii bi kpuro kɔsia.

³⁵ Ma Yesu nɛɛ, nge meya nen Baaba wi u wāa wɔllɔ koo bɛɛ kua been wi u kun win winsim suuru kue win gɔrun di.

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛerio Maaku 10:1-12)

19 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya wāa Yuudenin daarun guru giɔ. ² Tɔn wɔru guna nùn swīi mi, ma u ben barɔbu bekia.

³ Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mɛeri ba nùn bikia ba nɛɛ, besen wooda ya wura tɔnu u win kurɔ yina gari baayiren sɔ?

⁴ Yesu u nɛɛ, i ò garire Gusunɔn gari sɔɔ ma “Toren di Taka kowo u bu kuawa durɔ ka kurɔ.” ⁵ Ma yi kpam nɛɛ, “Yen sɔna, durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.” ⁶ Nge meya ba ò maa sāa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. Ñ n man na, tɔnu u ku karana ye Gusunɔ u menna.

⁷ Falisiba ba nùn bikia ba nɛɛ, ò n men na, mban sɔna Mɔwisi u wooda wɛ u nɛɛ, durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

⁸ Yesu u bu wisa u nɛɛ, Mɔwisi dera i been kurɔbu yinamɔ been woo bɔbunun sɔ. Adama saa toren di gari yi, yi ò sāa mɛ. ⁹ Na bɛɛ sɔɔmɔ, wi u win kurɔ yina ma n kun mɔ sakararun sɔ, ma u kurɔ kpao sua, u sakararu kuawa.

¹⁰ Win bwāaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ò n men na n sāa durɔ ka win kurɔn suunu sɔɔ, n buram bo bu ku suana.

¹¹ Yesu u nɛɛ, tɔmbu kpuro ba ò kpɛ bu gari yi sua ma n kun mɔ be Gusunɔ u yen dam wɛ. ¹² Domi gabun mi marumara, gabu maa tɔmba ba bu kua mɛ, gabu maa kpam, Gusunɔn bandun sɔna ba ò kurɔ suamɔ. Wi u koo kpī u gari yi sua, u suo.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mæerio Maaku
10:13-16, Luku 18:15-17)

¹³Tomba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu noma sɔndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwāaba tɔn be gerusi. ¹⁴Yera Yesu nɛɛ, i de bii piiminu nu na nen mi, i ku bu yinari. Domi Gusunɔ u bandu swii tɔmbun sɔ be ba ka bu weenɛ.

¹⁵U bu noma sɔndi ma u doona min di.

Gobigii goon gari

(I maa mæerio Maaku
10:17-31, Luku 18:18-30)

¹⁶Durɔ goo na Yesun mi, u nɔn bikia u nɛɛ, yinni, gea mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁷Yesu nɔn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man gean kobun gari bikiamɔ. Tɔn tur-owa sāa geo. À n kī a wāaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swiiyɔ.

¹⁸U nɛɛ, yen yerà.

Yesu u nɛɛ, a ku tɔnu go, a ku sakararu ko, a ku gbeni, a ku goo gari mani, ¹⁹a wunen tundo ka wunen mero beere wēeyɔ, kpa a wunen tɔnusi kīa nge wunen tii tii.

²⁰Aluwaasi wi, u nɛɛ, yeni kpurowa na swii. Mba n maa man tie.

²¹Yesu nɔn sɔɔwa u nɛɛ, à n kī a yibu, a doo a dɔra kpuro ye a mɔ, kpa a yen gobi sāarobu bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ, kpa a na a man swii.

²²Adama ye aluwaasi wi, u nua me, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpā.

²³Yera Yesu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, n sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swii wura. ²⁴Yen sēsɔ ga kpā n kere yooyoo gu du yaburan wērɔ gu yari.

²⁵Ye bwāa be, ba gari yi nua, ba biti soora gem gem, ma ba nɛɛ, n n men na, wara u koo den faaba wa.

²⁶Yesu bu mæera ma u nɛɛ, tɔmbun miya n n koorɔ adama gāanu sari ni Gusunɔ u kpane.

²⁷Yera Piɛɛ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, n wee beɛ sa gāanu kpuro deri sa nun swii. Mba n ko n ko besɛgia.

²⁸Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, sanam me Tɔnun Bii u ko n sɔ win sina gɔni yiikogian wɔllɔ handunia kpaɔ sɔɔ, beɛ wɔkura yiru be i man swii beɛn tii i ko n sɔ sina gɔni wɔllɔ i ka Isireliban bwesenu wɔkura yiru siri.

²⁹Ma baawure wi u win yenu deri, n kun me wɔnɔbu, n kun me sesubu, n kun me tundo, n kun me mero, n kun me bibu, n kun me gbea nen yisirun sɔ, u koo yen kɔsire wa dabi dabinu, kpa u wāaru te ta ku ra kpe tubi di. ³⁰Adama dabiru be ba tē sāa gbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba tē sāa birukobu ba koo ko gbiikobu.

Sɔm kowo be ba wāa gbaarɔ

20 Ma Yesu u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandu ta ka weene. Yenu yēro goo u yara buru buru yellu u ka sɔm kowobu kasu bu da win gbaarɔ. ²U wura u bu kɔsia nge me ba ra sɔm kowo kɔsie sɔɔ teeru, ma u nɛɛ bu doo bu sɔmburu ko win gbaarɔ. ³Ye n kua bururun kɔba nɔɔba nɛɛ, u kpam yara ma u gabu deema ba sɔ tengɛɔ ba n garu mɔ. ⁴U bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛn tii i doo i sɔmburu ko nen gbaarɔ. Kon beɛ yen gobi kɔsia nge me n weene. ⁵Ma ba da mi. Yenu yēro wi, u kpam yara sɔɔ wii wɔllu, ka maa yokan kɔba ita, ma u kua me. ⁶Ye n da kua yokan kɔba nɔɔbu, u kpam yara u gabu wa be ba sɔ mi. U bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i sɔ mini saa bururun di i n garu mɔ. ⁷Ba wisa ba nɛɛ, yèn sɔ goo kun sun sɔmburu wē. Ma u nɛɛ, n n men

na, i doo nen gbaarɔ i sɔmburu ko been tii.

⁸Ye n kua yoka yenu yēro wi, u win sɔm kowobun wirugii soka u nɛɛ, a sɔm kowobu sokuo a bu ben gobi kɔsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi.

⁹Be ba sɔmburu torua yokan kɔba nɔɔbu ba na ma ba sɔɔ teerun sɔmburun gobi wa. ¹⁰Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa mɛ. Adama sɔɔ teerun sɔmburun gobiya ba maa ben tii kɔsia.

¹¹Ye ba gobi yi wa ba ka yenu yēro wi wɔki. ¹²Ba gerua, ba nɛɛ, be ba dākuru na mi, kɔbi tia tɔnawa ba kua ma a bu

kɔsia nge bɛsɛ be sa sɔmburu kua bururun di ka sɔɔ boko. ¹³Ma u ben turo wisa u nɛɛ, nen bɔrɔ, na n̄ nun taki di. A wura

ma kaa sɔɔ teerun sɔmburun gobi mwa, nge n n̄ mɛ. ¹⁴N̄ n men na, a wunen gobi mɔɔ a doona. N̄ n kī n biruko wini kɔsia nge wunɛ, mba n nun wa. ¹⁵N̄ n ye na kī yera kon ka nen ye na mɔ ko? Nge

a nisinu mɔwa yèn sɔ na tɔn geeru kua. ¹⁶Ma Yesu nɛɛ, nge meya birukobu ba

koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

**Yesu u win gɔɔ ka win
seebun gari m̄ nɔn itase**

*(I maa mɛerio Maaku
10:32-34, Luku 18:31-34)*

¹⁷Nge mɛ Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, swaɔɔ u win bwāabu wɔkura yiru ye tɔna sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸wee, sa dɔɔ Yerusalemu mi ba koo Tɔnun Bii yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu nɔma beria. Ba koo n̄n taarɛ wɛ bu go, ¹⁹kpa bu n̄n tɔn tukobu nɔmu sɔndia be ba koo n̄n yaakoru ko, bu n̄n seni so, yen biru bu n̄n kpare dāa bunanarɔ. Sɔɔ itase u koo maa se gɔrin di.

Ye Yakɔbu ka Yohanun mero u bikia

(I maa mɛerio Maaku 10:35-45)

²⁰Yera Sebeden bibun mero u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka

gāanu kana. ²¹Yesu u n̄n bikia u nɛɛ, mba a kī.

U nɛɛ, a de nen bibu yiru yeni yu sina, turo wunen nɔm geuɔ, turo maa wunen nɔm dɔwarɔ sanam mɛ kaa bandu di.

²²Yesu u wisa u nɛɛ i n̄ yē ye i bikiamɔ, i ko kpī i wahala sɔbe ye kon sɔbe?

Ma ba nɛɛ, sa ko kpī.

²³Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema i ko wahala sɔbe nge nɛ. Adama n n̄ nen baa n ka gɔsi be ba koo sina nen nɔm geuɔ ka nen nɔm dɔwarɔ. Tɔn bèn sɔ nen Baaba u aye ni sɔɔru kua beya ba koo nu wa.

²⁴Ye bwāabu wɔku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye mɔru kua. ²⁵Yera

Yesu bu soka u nɛɛ, been tii i yē nge mɛ tɔn tukobun tem yērobu ba ra n bu

dam dɔremɔ. ²⁶Adama n n̄ sāa mɛ been mi. Been goo ù n kī u ko wirugii, u de u

ko been sɔmɔ. ²⁷Meya maa been wi u kī u ko gbiikoo u koowo been yoo. ²⁸Nge

meya Tɔnun Bii kua. U n̄ nɛ bu ka n̄n s̄a ma n kun mɔ u ka gabu s̄a, kpa u win

wāaru wɛ u ka tɔn dabinu yakia.

Yesu wɔkobu yiru bekia

*(I maa mɛerio Maaku
10:46-52, Luku 18:35-43)*

²⁹Sanam mɛ ba yara Yerikon di, tɔn wɔru guna Yesu swīi. ³⁰Wɔkobu yiru

gaba sɔ swaa baarɔ ba nua ma Yesu sarɔ. Yera ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, Yinni,

Dafidin sikadobu, a besen wɔnwɔndu waawo.

³¹Tɔn wɔru guna ye, ya bu wɔkisimɔ bu mario. Ka mɛ, ba gbāramɔ too too, ba m̄, Yinni, Dafidin sikadobu, a besen wɔnwɔndu waawo.

³²Yera Yesu u yōra u bu soka ma u bu bikia u nɛɛ, mba i kī n bɛɛ kua.

³³Ba n̄n wisa ba nɛɛ, Yinni, sa kī besen nɔni yi yam wawa.

³⁴Yesu u ben wɔnwɔndu wa ma u ben nɔni baba. Yāatem mi, tɔnu yiru ye, ya yam wa ma ya n̄n swīi.

Yesu u Yerusalemu dua

(*I maa mæerio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19*)

21 Ye ba Yerusalemu bōku kua ba tura wuu ge ba ra soku Betefagiō, Olifin guurō ma Yesu u win bwāabu yiru gora. ²U bu sōwa u nēe, i doo baru kpaate i mæera bēen wuswaaw mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sōri. I nu sōsiamā i ka man naawa. ³Goo ù n bēe gāanu bikia, i nēe, Yinniwa u nin bukata mō. Mii mii ba koo de i ka nu na.

⁴Yeni ya kua kpa Gusunōn sōmōn gari yini yi ka koorā yi yi nēe,

⁵“I Yerusalemugibu sōwōw i nēe, wee, ben sunō sisi ben mi.

Wi, tōn duuduowa, u keteku sōni, keteku buu kpambu.”

⁶Ma bwāa be, ba da ba kua ye Yesu u bu sōwa. ⁷Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka teria nin wōllō ma ba dera Yesu u sōni. ⁸Ma tōn wōru ga gen beka teria swaa sōw. Gaba bāa kako bekusu bōwra ba teria swaaw. ⁹Tōn be ba nūn gbiiye ka be ba nūn swīi biruw, ba gbāramō ba mō, su Dafidin sikadobu wōlle sua. U sāawa domarugii. U sisi ka Yinnin yīsiru! Su Wōrukoo wōlle sua.

¹⁰Ye u dua Yerusalemu, wuugibu kpuro ba biti soora ba mō, wara wini.

¹¹Tōn wōru ga nēe, Gusunōn sōmō Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua sāa yero

(*I maa mæerio Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22*)

¹²Yesu u dua sāa yero ma u be ba kiaru dōramō ka be ba dwemō gira min di. U be ba gobi kōsimōn tabuluba fukura, ka totoberē dōrobun kitanu. ¹³Ma u bu sōwa u nēe, Gusunōn gari nēe, “Nen dira ko n sāawa kanarun diru.” Adama bēe i tu gōsia gbēnōbun wāa yero.

¹⁴Yera wōkōbu ka yemōba na win mi sāa yero mi ma u bu bekia. ¹⁵Yāku kowo tōnwerobu ka wooda yēroba mōru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gbāramō sāa yero ba mō, su Dafidin sikadobu wōlle sua. ¹⁶Ma ba Yesu sōwa ba nēe, a sere nōwōm ye ba gerumō?

Ma Yesu nēe, oo, i ñ garire Gusunōn gari sōw mi ba nēe, “A dera bii piiminu ka bii wēenu nu nun siaramō.”

¹⁷Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betaniō u kpuna mi.

Yesu dāru garu bōrusi

(*I maa mæerio Maaku 11:12-14, 20-24*)

¹⁸Sisiru bururu nge mē Yesu gōsiru wuu mi, gōwra nūn mō. ¹⁹U dāru garu wa swaa baarō te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu tōnawa u wa mi. Yera u tu sōwa u nēe, a ñ maa wāa a binu ma sere ka baadommasō.

Ma yande, figie ye, ya gbera. ²⁰Win bwāaba yabu ye wa ma biti bu mwa. Ba Yesu bikia ba nēe, amōna figie ye, ya ka gbera mē mii mii.

²¹Yesu bu wisa u nēe, ka geema na bēe sōwōm, ñ n naane doke ma i ñ sika mō, i ko kpī i ko ye na figie ye kua. N ñ mam mē tōna, i ko maa kpī i guu teni sō tu wukuro min di tu da tu nim wōku wōri. Ya koo maa koorā mē. ²²Ma i naane doke, ye i bikia kanaru sōw ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(*I maa mæerio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8*)

²³Yesu dua sāa yero u keu sōwsimō. Yera yāku kowo tōnwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba nēe, weren yiikowa a ka yeni mō. Wara nun yiiko ye wē.

²⁴Yesu bu wisa u nēe, nen tii kon bēe gari tia gaa bikia. ñ n man wisa, nen tii kon bēe sō win yiiko na ka yeni mō.

²⁵ Wara u Yohanu gɔrima u ka batemu ko. Gusunɔ? Nge tɔnu.

Ma ba gerumɔ ben tii tiine sɔɔ ba mɔ, sà n nɛɛ Gusunɔwa, u koo sun bikia mban sɔna sa ñ Yohanu naane doke. ²⁶ Sà n maa nɛɛ, tɔmba, ye tɔn wɔru ga koo ko sa yen berum mɔ, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

²⁷ Yera ba Yesu wisa ba nɛɛ, sa ñ yɛ.

Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, to, ñ n men na, nen tii na ñ maa bɛɛ sɔɔmɔ win yiiko na ka yeni mɔ.

Bibu yirun mɔndu

²⁸ Yesu maa nɛɛ, amɔna i wa. Durɔ goo win bii tɔn durɔbu yiru mɔ. Ma u gbiikoo sɔɔwa u nɛɛ, bii wune, a doo a sɔmburu ko nen gbaaru gisɔ. ²⁹ Ma u nɛɛ, na ñ dɔɔ. Adama ye n sosi u bwisika ma u da. ³⁰ Ma u maa da u win bii yiruse wini sɔɔwa mɛ. Bii wi, u nùn wisa u nɛɛ, too, baaba, kon da. Adama u ñ de. ³¹ Be yiru ye sɔɔ, wara u tondon kīru kua.

Ba nɛɛ, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, gberɛ mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu ba koo bɛɛ gbiiya bu da mi Gusunɔ u bandu swii. ³² Domi Yohanu na u bɛɛ swaa gea sɔɔsi, ma i ñ nùn naane doke. Adama gberɛ mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu beya ba nùn naane doke. Wee bɛɛ, baa mɛ i ye wa i ñ gɔru gɔsie i nùn naane doke.

Gbaa wuko kɔsobun gari

*(I maa mɛerio Maaku
12:1-12, Luku 20:9-19)*

³³ Yesu maa nɛɛ, i kpam mɔndu garu swaa dakio. Yenu yɛro goo u dāa gbaaru kua ma u tu kara kua, ma u dāa bii gama yeru kua ma u gbaa kɔsobun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye nɔmu beria ma u sanum da. ³⁴ Sanam mɛ dāa binun sɔribu tura u win sɔm kowobu gɔra gbaa wuko ben mi, bu win

bɔnu mwaama. ³⁵ Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka. ³⁶ Yenu yɛro wi, u kpam bu gabu gɔria be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua. ³⁷ Yen biru u bu win bii gɔria u nɛɛ, ba koo nen bii bɛɛre wɛ. ³⁸ Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba nɛɛ, i ñ nùn wa wi u koo ra gbaa te tubi di? I de su nùn go kpa gbaa te, tu ko besegiru. ³⁹ Ma ba nùn sɛre ba yara gbaa ten min di ba go.

⁴⁰ Yesu u bu bikia u nɛɛ, sanam mɛ gbaa yɛro win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

⁴¹ Ba nùn wisa ba nɛɛ, nɔni swāarun gɔɔwa u koo ka tɔn kɔso be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbaaru nɔmu sɔndia, be ba ko n da nùn win bɔnu wɛ dāa binun sɔribun saa sɔɔ.

⁴² Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i ñ garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ, “Kpɛɛ te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam. Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

⁴³ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ, ba koo bɛɛ Gusunɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wɛ te ta koo ban te mɛm nɔɔwa. [⁴⁴ Baawure wi u koo kpɛɛ te wɔri ta koo nùn bɔɔku, wi ta maa wɔri ta koo nùn namwa munu munu.]

⁴⁵ Ye yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka yā. ⁴⁶ Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa. Adama ba tɔn wɔrun berum kua yèn sɔ ga nùn garisi Gusunɔn sɔmɔ.

Kurɔ kpaarun dim gari

(I maa mɛerio Luku 14:15-24)

22 Yesu kpam ka bu mɔndu gari sɔɔwa u nɛɛ, ² n wee, ye Gusunɔn bandun gari ka weene. Sunɔ goo u win biin kurɔ kpaarun sɔɔru kua. ³ U win sɔmɔbu gɔra bu da bu be ba dim soka

sokuma. Adama ba ñ kī bu na. ⁴Ma u kɔam win sɔmɔbu gabu ɔra u nɛɛ, i doo i be na dim soka sɔ na sɔɔru kpa, na nen naa kinenu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya sɔɔru kpeera, bu na kurɔ kpa ya yɛɔ. ⁵Adama be ba dim soka mi, ba ñ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona. ⁶Ben gaba sɔmɔ be mwa ba nɔni sɔɔwa ba go. ⁷Sunɔ wi, u mɔru besira u win tabu kowobu ɔra bu ka tɔn gowo be go kpa bu ben wuu dɔɔ sɔku. ⁸Sanam meya u win sɔmɔbu sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ kpa dīanu ye, adama be na soka ba ñ maa ka nu weene. ⁹Ñ n men na, i doo swaa swaabu i be i waamɔ sokuma. ¹⁰Ma sɔmɔ be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro menna kɔsobu ka geobu. Nge meya tɔmba ka yiba kurɔ kpa yee te sɔɔ.

¹¹Ye sunɔ wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durɔ goo wa wi u kun kurɔ kpa yañu doke. ¹²U nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔɔ, amɔna a kua a ka duuma mini a ñ ka kurɔ kpa yañu doke. Durɔ wi kun gɛɛ wisa. ¹³Yera sunɔ wi, u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i win nɔma ka naasu bɔkuo kpa i nùn kasa ko yam wɔkuru sɔɔ tɔɔwɔ, mi u koo wiru nɔma sɔndi u swī. ¹⁴Ma Yesu u nɛɛ, dabira ba soka adama fiikowa ba ɔsa.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

*(I maa meerio Maaku
12:13-17, Luku 20:20-26)*

¹⁵Sanam meya Falisiba ba da ba menna bu ka kasu me ba koo ko bu ka Yesu garin yina beria. ¹⁶Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tɔmbu gabu ɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yē ma a ra gem gere, ma a tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔ dee dee, meya a ku ra goon nɔnu meeri, domi a ku ra gari gere bine ka berum sɔ. ¹⁷Ñ n men na, a sun sɔɔwɔ, yen me a wa. N weene bu tem yēro wɔɔ gobi kɔsia? Nge n ñ weene.

¹⁸Adama Yesu u ben bwisi kɔsi yi yē ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti be! Mban sɔna i kī i nen laakari meeri. ¹⁹I man gobi yi sɔɔsio yi i ra ka wɔɔ gobi kɔsie.

Ma ba nùn sii geesun gobi sɔɔsi. ²⁰Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yīrera mini.

²¹Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yērofia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yēro kɔsio ye ya sāa tem yērofia, kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya sāa Gusunɔfia.

²²Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nùn deri ba doona.

Gɔribun seebun gari

*(I maa meerio Maaku
12:18-27, Luku 20:27-40)*

²³Sɔɔ tee te sɔɔ, Sadusi be ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nùn bikia ²⁴ba nɛɛ, tɔnwero, Mɔwisi nɛɛ, durɔ goo ù n gu ù kun bii mara, win wɔnɔwa koo win gɔmini yenu doke kpa u ka win mɔɔ bweseru seeya. ²⁵N wee besen suunu sɔɔ tundo turosibu nɔɔba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u ñ bii mara, ma u win wɔnɔ gɔmini deria. ²⁶Ben yirusen tii meya, ka itase, sere ka nɔɔba yiruseɔ. ²⁷Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu. ²⁸Ñ n men na, dɔma te gɔriba koo se, tɔmbu nɔɔba yiru ye sɔɔ, ben wara ko n kurɔ wi mɔ, domi be kpuro ba nùn yēwa kurɔ.

²⁹Yesu bu wisa u nɛɛ, i tore yèn sɔ i ñ Gusunɔn gari yē, meya i ñ maa win dam yē. ³⁰Domi sanam me gɔriba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba ñ maa suanamɔ, ba ko n sāawa nge Gusunɔ wallun ɔra-doba. ³¹Ye n maa sāa gɔribun seebun gari, i ñ garire ye Gusunɔ u be sɔɔwa? U nɛɛ, ³²nena Gusunɔ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔ sāawa wa-sobun Yinni, u ñ sāa gɔribun Yinni.

³³Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win sɔɔsirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mærio Maaku
12:28-34, Luku 10:25-28)

³⁴Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sa-
dusiba nɔɔ mwaari, yera ba menna.
³⁵Ben turo wi u sãa wooda yëro u kī u
Yesun laakari mæri, ma u nùn bikia u
næ, ³⁶tɔnwero, wooda yerà ya kpāaru
bo woodaba sɔɔ.

³⁷Yesu nùn wisa u næ, “A Gusunɔ
wunen Yinni kīɔ ka wunen gõru kpuro
ka wunen bwëra kpuro ka wunen
bwisikunu kpuro.” ³⁸Yeya ya sãa
wooda gbiikaa, yera ya maa kpāaru
bo. ³⁹Yen yiruse wee, ye ya ka ye
weene yera “A wunen tɔnusi kīɔ nge
wunen tii tii.” ⁴⁰Wooda yiru ye sɔɔn
diya Mɔwisin wooda ka Gusunɔn
sɔmɔbun sɔɔsinu kpuro yari.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mærio Maaku
12:35-37, Luku 20:41-44)

⁴¹Ye Falisiba ba menne, Yesu u bu
gari yini bikia. ⁴²U næ, amɔna i tamaa
wi Gusunɔ u gɔsa u sãa. Weren bwe-
serun diya u yari.

Ba nùn wisa ba næ, Dafidin bweserun
diya.

⁴³Yesu bu sɔɔwa u næ, amɔna Da-
fidi ka nùn soka Yinni ka Hunde Dæeron
sɔɔsiru. Domi Dafidi gerua u næ,

⁴⁴“Yinni Gusunɔ u nen Yinni sɔɔwa u
næ,

a sinɔ nen nɔm geuɔ

sere n ka nun wunen yiberëba taarea.”

⁴⁵Ñ n men na, Dafidi ù n nùn soka Yinni,
amɔna u ko n ka kpam sãa win bii.

⁴⁶Baa ben turo kun maa kpāa u nùn
gæe wisi. Saa dɔma ten di goo kun maa
nùn gæe bikiare.

I tii laakari koowo

ka wooda yërobu ka Falisiba

(I maa mærio Maaku 12:38-39, Luku
11:43, 46, 20:45-46)

23Sanam meya Yesu u tɔn wɔru
ka win bwāabu sɔɔwa u næ,
²wooda yërobu ka Falisiba ba sɔ
Mɔwisin ayero. ³Ñ n man na, i bu mem
nɔɔwa kpa i ko ye ba bæe sɔɔmɔ adama
i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii
ba gerumɔ, ba ñ ye mɔ. ⁴Ba sɔmu ni nu
bunu bɔkumɔ ba tɔmbu sɔbimɔ adama
ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki
bii tia. ⁵Ben kookoosu si ba mɔ kpuro
ba mɔwa bu ka bu wan sɔ. Nge meya ba
ra tii bɔki beke gbinisi kpa ba n guru-
musu sari dendeniginu wukiri. ⁶Ba maa
sin yee bæereginu kī dii yenu ka menno
yeno. ⁷Ba ra kã tɔmba n bu tɔbirimɔ
yaburo ka bæere kpa ba n bu sokumɔ
yinni. ⁸Adama bæe, i ku kasu bu bæe soku
yinni domi bæe kpuro saara teera, ma i
yinni turo dege dege mɔ. ⁹I ku maa goo
soku baaba handunia sɔɔ, domi i Baaba
turo mɔ wi u wāa wollo. ¹⁰I ku maa
kasu bu bæe soku wirugii, domi wirugii
turo dege dege tɔnawa i mɔ, wiya Kiri-
si. ¹¹Wi u sãa gisonko bæe sɔɔ, wiya u ko
n sãa bæen sɔmɔ. ¹²Wi u tii sua ba koo
nùn kawa, wi u maa tii kawa ba koo nùn
wolle sua.

Yesu u wooda yërobu

ka Falisiba taare wë

murafitirun sɔ

(I maa mærio Maaku 12:40,
Luku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³Ma Yesu u næ, bæe wooda yërobu ka
Falisiba murafiti bæe, i ko nɔni swāaru
wa! Domi i ban te Gusunɔ u swiin gambo
kenumɔ. Bæen tii, i ñ tu wure. I ñ maa
wure be ba tu kī, bu tu wura.

[¹⁴ Bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i gɔminibu wɔrarimɔ ye ba mɔ kpuro, meya i maa kana dendennu mɔ i n ka sāare nge tɔn geobu. Yen sɔna been taare koo kpɛa.]

¹⁵ Bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i sirene yam kpuro temɔ ka nim wɔkuɔ i kasu wi u koo bɛɛ swii. Ma i n nɔn wa i ra nɔn ko kam koore wi u bɛɛ kere nɔn yiru.

¹⁶ I ko nɔni swāaru wa, bɛɛ swaa gbio wɔkobu. Domi i gerumɔ ma goo ù n ka sāa yeru bɔrua n ñ sāa gāanu, ù n maa ka ten wura bɔrua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka wɔkobu! Mba n kpāaru bo. Wura? Nge sāa yee ten tii te ta wura ye deerasie. ¹⁸ I kpam gerumɔ ma goo ù n ka yāku yeru bɔrua, n ñ sāa gāanu, ù n maa ka yākuru bɔrua te ta wāa yāku yeru wɔllɔ, u kua dibugii. ¹⁹ Wɔkobu bɛɛ! Yen mba n kpāaru bo. Yākuru? Nge yāku yee ten tii te ta yākuru deerasie. ²⁰ Ñ n man na, wi u ka yāku yeru bɔrua, tera u ka bɔrua ka maa kpuro ye ya sɔndi ten wɔllɔ. ²¹ Wi u ka sāa yeru bɔrua, tera u ka bɔrua ka maa Gusunɔ wi u wāa te sɔɔ. ²² Wi u maa ka wɔllu bɔrua, Gusunɔn sina gɔna u ka bɔrua ka maa Gusunɔ wi u sɔ mi.

²³ Bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i Gusunɔ kpee yi ba mɔ mantu ka aneti ka kume, yin wɔkuru baateren wɔllɔ tia wɛemɔ, adama i duarimɔ ye ya kpāaru bo wooda sɔɔ nge gem kobu ka tɔn geeru ka naane. Yeya n weene i ko kpa i ku ye ya tie duari. ²⁴ Swaa gbio wɔko bɛɛ, i ra been gāa nɔruranu wɔre kɔkɔbun sɔ, adama i yooyoo mwɛemɔ.

²⁵ Bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i nɔra ka gbɛɛrun biru teamɔ. Adama sɔɔwɔ been aka dim ka gbena i yibie mi.

²⁶ Falisi wɔko, a gina nɔra ka gbɛɛrun nukuru teo, birun tii ga koo maa deera.

²⁷ Bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i ka sikinu weene ni ba soo teeni. Nin wɔlla wā adama sɔɔwɔ gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kɔsa. ²⁸ Been tii, tɔwɔwɔ i sāare nge tɔn geobu adama been nukurɔ murafituru ka kɔsa ya yiba.

Yesu u nɔni swāarun gari mɔ

(I maa mɛerio Luku 11:47-51)

²⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, bɛɛ wooda yērobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swāaru wa! Domi i gāa buranu banimɔ Gusunɔn sɔmɔbun sika wɔllɔ ma i gemgibun sika kisa kisa kuamme. ³⁰ Ma i gerumɔ i mɔ, ñ n daa wāa been sika-doban waati, i ñ ko i n daa nɔma mɔ Gusunɔn sɔmɔbun goberu sɔɔ. ³¹ Ñ n men na, been tii i wura ma i sāa be ba Gusunɔn sɔmɔbu gon bweseru. ³² I hania koowo, i been sikadoban ye ba deri dakura. ³³ Waa gɔsɔ wuuru bɛɛ! Amɔna i ko ka dɔɔ wi u ku ra gbin taare suuri. ³⁴ Yen sɔ, i swaa dakio, kon bɛɛ Gusunɔn sɔmɔbu ka bwisigibu ka tire yērobu gɔriama. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dāa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so been mennɔ yeno kpa i n bu naa swii i n nɔni sɔɔmɔ wusu ka wusɔ. ³⁵ Nge meya been wiru wɔllɔwa be ba geegibu go kpuron nɔni swāara koo wɔri, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go sāa yeru ka yāku yerun baa sɔɔ. ³⁶ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, yeni kpuro ya koo wɔriwa tɛn tɔmbun wii wɔllɔ.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mɛerio Luku 13:34-35)

³⁷ Ma Yesu u nɛɛ, Yerusalemu, Yerusalemu, wune wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go kpa a be u nun gɔria kpenu kasuku. Nɔn nyewa na kīa n wunen

tombu kpaasina nen bəkuɔ nge me goo mero ga ra gen binu menne gen kasa sɔɔ, adama i ɛn wure. ³⁸N wee ba ko beɛ been yenu deria gu ko bansu. ³⁹Domi na beɛ sɔɔmɔ saa tɛn di i ɛn ko i maa man wa sere dɔma te i ko i neɛ, na sɔa domarugii wi u sisi ka Yinnin yisiru.

Yesu u sɔa yerun kɔrabun gari mɔ

*(I maa mɛerio Maaku
13:1-2, Luku 21:5-6)*

24 Yesu yara sɔa yerun di. Sanam me u doonɔ win bwɔaba da win mi bu ka nɛn sɔa yerun bana sɔɔsi. ²Yera u bu sɔɔwa u neɛ, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na beɛ sɔɔmɔ ba koo ye kpuro sura, baa kpee teeru ta ɛn ko n sɔndi ten tensim wɔllɔ.

Wahala ye ya koo na handunia ye sere kpe

*(I maa mɛerio Maaku
13:3-13, Luku 21:7-19)*

³Yesu u sɔ guu te ba mɔ Olifin wɔllɔ. Yera win bwɔaba da win mi be tɔna ba nɛn bikia ba neɛ, a sun sɔɔwɔ ɛn n doman na yabu ye, ya koo kora ka yire te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru sɔɔsi.

⁴Yesu bu sɔɔwa u neɛ, i n tii se kpa goo u ku raa beɛ nɔni wɔke. ⁵Domi tɔn dabira koo na ka nen yisiru ba n mɔ, beya ba sɔa wi Gusunɔ u gɔsa, kpa bu tɔn dabiru nɔni wɔke. ⁶I ko i n tabun damu damusu nɔmɔ. I ku de n beɛ berum ko. Yeni ya ɛn koo ko ya kun koore, adama n ɛn gina handunian kpeeru mi. ⁷Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Gɔɔru ka tem yiribu ko n wɔa bera ka bera. ⁸Ye kpuro ya ko n sɔawa nge tɔn kurɔn nuku wuriribun tore.

⁹Tɔmba koo beɛ gabu nɔmu sɔndia bu beɛ tɔya ko kpa bu beɛ go. Bwesenu kpuro nu koo beɛ tusi nen yisirun sɔ. ¹⁰Sanam me sɔɔ, tɔn dabira koo

biru wura. Ba koo kɔrumɔtɔnu kuana kpa bu tusina. ¹¹Sɔmɔ weesugii dabira koo yarima bu tɔn dabinu nɔni wɔke. ¹²Kɔsan koku koo dabia sere tɔn dabi dabinun kira koo yemia. ¹³Adama wi u temana sere ka nɔɔ, wiya u koo faaba wa. ¹⁴Gusunɔn bandun Labaari gea yeni ya koo nɔɔra handunia kpuro sɔɔ, kpa yu ko seeda bwesenu kpuron mi. Sanam me sɔɔra kpeerabu koo tunuma.

Gɔa kɔsunun gari

*(I maa mɛerio Maaku
13:14-23, Luku 21:20-24)*

¹⁵Yesu maa neɛ, Gusunɔn sɔmɔ Danieli u raa “Kam koosion bwɔaroku kɔsun” gari kua. Geya i ko wa ga yɔ yam deɛram sɔɔ. Wi u tire teni garimɔ, u tubuo sɔa sɔa. ¹⁶Sanam meya n weene be ba wɔa Yudeaɔ bu duki su bu da guunu gia. ¹⁷Wi u wɔa dii teeran wɔllɔ u ku raa sare u du dirɔ u yɔnu gura. ¹⁸Wi u maa woo gberɔ u ku gɔsira yenuɔ u ka win kumbooro sua. ¹⁹Amɔna kurɔ ben wahala ko n ne sanam me sɔɔ, be ba guri mɔ ka be ba bibu bɔm kɛmɔ. ²⁰I Gusunɔ kanɔ kpa been kpihirun sanam mu kun sɔa woorun saa ɛn kun me tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. ²¹Domi sanam me sɔɔ, nɔni swɔa bakara ko n wɔa tɛn bweseru ta ɛn koore saa handunian toren di sere ka gisɔ. Ten bwesera kun mam maa sisi. ²²Gusunɔ ɛn kun daa sanam me kawee goo kun tiarɔ. Adama u mu kawawa be u gɔsan sɔ.

²³Saa ye sɔɔ, goo ɛn n beɛ sɔɔwa u neɛ, Kirisi wi, u wɔa mini, ɛn kun me u wɔa gisɔ, i ku ra naane ko. ²⁴Domi Kirisi weesugibu ka Gusunɔn sɔmɔ weesugiba koo yari. Ba koo yire bakanu ka sɔm maamaakigia ko bu ka tombu nɔni wɔke, ka mam be Gusunɔ u gɔsa, ɛn n ko n kora. ²⁵N wee, na beɛ ye sɔɔwa ya sere na.

²⁶ Bà n maa bæ sōwā, wee u wāa gbaburō, i ku da mi. Nge bà n bæ sōwā, wee u wāa dii sōwō, i ku ra naane ko. ²⁷ Nge me guru maakinu ra balli wollo saa sōo yari yerun di n ka da duu yerō, nge meya Tōnun Biin naaru ta ko n maa sāa. ²⁸ Yam mi gora wāa, miya yaberekunu koo menna.

Tōnun Biin naaru

*(I maa meerio Maaku
13:24-27, Luku 21:25-28)*

²⁹ Ma Yesu maa næe, sanam men nōni swāarun biru, mii mii sōo koo yam tīra, suru kun maa win yam bururam sōosimō, kperi koo wōruma wollun di kpa wollun dam mu yīiri. ³⁰ Sanam meya Tōnun Biin yīrera koo kura wollo. Handunian bwesenu kpuro nu koo swī. Nu koo Tōnun Bii wa u wee wollun di guru wiru sōo ka dam bakam ka yiiko. ³¹ Kōbi baka koo swī kpa u win wōllun gōradoba gōri handunian goonu nne sōo. Ba koo be u gōsa menna handunia kpuron di.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōosimō

*(I maa meerio Maaku
13:28-31, Luku 21:29-33)*

³² Yesu maa næe, i de n bæ yeeri ye dāa te ba mō figie ta sōosimō. Saa mīn di ten kāasi dwiyya ma ta kpararu toruma, i yē ma tomburura ta turuku kua. ³³ Nge meya bæ maa, i n yabu ye kpuro wa, i n yē ma saa ya sisi ya turuku kooma. ³⁴ Ka geema na bæ sōomō, tōn be ba wāa tē ben kpuro kun gbimō yabu ye kpuro yu ka tunuma. ³⁵ Wōllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dōōnō pai.

Gusunō turowa

handunian kpeerun saa yē

*(I maa meerio Maaku 13:32-37,
Luku 17:26-30, 34-36)*

³⁶ Yesu maa næe, ye n sāa nen naarun saa, goo sari wi u yen tōru yē, baa gōradoba be ba wāa wollo, baa mam Biin tii, ma n kun mō Baaba turo. ³⁷ Nge me n kua Nōwen saa, meya n ko n maa ko sanam me Tōnun Bii u koo na. ³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tōmba dimō ba nōrumō ba kurō kraanu mō, ba ben bibu durōbu kēmō sere dōma te Nōwe dua goo sōo. ³⁹ Ba ñ gāanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge meya n ko n sāa sanam me Tōnun Bii u koo na. ⁴⁰ Sanam meya tōmbu yiru ba ko n wāa gberō. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴¹ Tōn kurōbu yiru ba ko n nammō. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴² Yen sō, i n swaa meera domi i ñ yē tōo te beēn Yinni u koo tunuma. ⁴³ I de yeni yu bæ yeeri. Yenu yēro ù n yē wōkurun saa ye gbenō u koo na, u koo dom se kpa u ku de u du win yenu. ⁴⁴ Yen sō, beēn tii i n sōōru sāa domi Tōnun Bii u koo nawa saa ye i ñ bwisika.

Yoo naanegii

ka naanē sarirugii

(I maa meerio Luku 12:41-48)

⁴⁵ Ma Yesu næe, wara sāa yoo laakarigii wi u naane mō. Wiya wi win yinni u win sōm kowo be ba tie nōmu sōndia, u ka bu nōōri saa ye n weene. ⁴⁶ Doo nōōrugiiwa sōm kowo wi, win yinni ù n deema u mō me, sanam me u koo wurama. ⁴⁷ Ka geema na bæ sōomō, yinni wi, u koo win dukia kpuro sōm kowo wi nōmu beria. ⁴⁸ Adama ù n sāa sōm kowo kam, ma u bwisikumō u mō, win yinni tēemō, ⁴⁹ ma u seemō u win sōm kowosibu soomō, ma u

dimɔ u nɔrumɔ ka tam nɔrobu sannu, ⁵⁰win yinni koo wurama dɔma te u ñ nùn yīiɔ ka saa ye u ñ yē. ⁵¹Kpa u nùn bɔɔri kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nɔni swāaru bɔnu ko. Miya u koo wiru nɔma sɔndi u swī.

Wɔndia wɔkurun gari

25 Yesu kparam nɛɛ, tɔɔ te, tã n na, Gusunɔn bandun gari yi ko n ka wɔndia wɔkuru garun gari weene be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurɔ kpaon durɔ sennɔ da. ²Ben nɔɔbu ba laakari mɔ, nɔɔbu maa ba ñ laakari mɔ. ³Nɔɔbu be ba ñ laakari mɔ ba ben fitilanu sua ba ñ gum kusenu kue. ⁴Adama be ba laakari mɔ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua. ⁵Nge mɛ kurɔ kpaon durɔ tɛɛmɔ, wɔndia wɔku te, ta dom yībirimɔ ta dweeyamɔ.

⁶Wɔkurun bɔnu goo u gbāra u nɛɛ, kurɔ kpaon durɔ wee, i yarima i wi sennɔ da. ⁷Yera wɔndia wɔku te, ta seewa ta ten fitilanu sɔnwa. ⁸Be ba ñ laakari mɔ mi, ba beɔnɔ sɔɔwa ba nɛɛ, i sun gum kē domi besen fitilanu gbiɔ. ⁹Laakarigii be, ba wisa ba nɛɛ, aawo domi n ñ koo bese kpuro turi. I yande doo i beɛgim dwe. ¹⁰Saa ye ba dwem da ma kurɔ kpaon durɔ u tunuma. Be ba sɔɔru sāa siba dua kurɔ kpaa yerɔ ka wi sannu ma ba gambo kɛnu. ¹¹Yen biruwa wɔndia be ba tie ba tunuma ba nɔɔgiri sua ba nɛɛ, yinni a sun kenɔ. ¹²Adama kurɔ kpaon durɔ nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, na ñ beɛ yē.

¹³Ma Yesu u nɛɛ, ñ n mɛn na, i n swaa mɛera, domi i ñ tɔɔ te ka saa ye yē.

Yobu itan gari

(I maa mɛerio Luku 19:11-27)

¹⁴Yesu maa nɛɛ, win naarun gari yi ko n sāawa nge durɔ goon gari wi u kī u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia nɔmu sɔndia. ¹⁵U turo gobi beke geen suba nɔɔbu wē, turo maa suba yiru,

itase sube teeru. U bu wē wē nge mɛ ben baawuren dam nɛ, ma u doona. ¹⁶Yoo wi ba suba nɔɔbu wē mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa nɔɔbu kpaa are wa. ¹⁷Wi ba maa suba yiru wē u kua nge mɛ, ma u maa yiru kpaa are wa. ¹⁸Adama wi ba sube teeru wē mi, u da u wɔru gba u win yinnin gobi yi sikua.

¹⁹Sanam dɔɔ sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua. ²⁰Yoo wi ba suba nɔɔbu wē u na ka suba nɔɔbu kpaa u nɛɛ, yinni, gobi yin suba nɔɔbuwa a man wē. N wee, nɔɔbu kpaa ye na are di. ²¹Win yinni nùn sɔɔwa u nɛɛ, na nun siara, wune yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, kon nun gāa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yēeri. ²²Wi ba maa suba yiru wē u na u nɛɛ, yinni, gobi yin suba yiruwa a man wē, n wee yiru kpaa ye na are di. ²³Win yinni nɛɛ, na nun siara wune yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, kon nun gāa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yēeri. ²⁴Yen biru yoo wi ba sube teeru wē mi, u na u nɛɛ, yinni na yē ma wune tɔn sɛsɔgiiwa. Mi a ñ duure miya a ra gbe, mi a ñ maa yēke, miya a ra gē. ²⁵Berum man mwa ma na da na wunen gobi berua temɔ. N wee wunenyam. ²⁶Win yinni nùn sɔɔwa u nɛɛ, wune yoo kɔso ka yikurowa. N ñ a yē ma na ra gbe mi na ñ duure? Kpa n gē mi na ñ yēke? ²⁷Ñ n mɛn na, n daa weenewa a nen gobi goo wē ka nim kēru, sanam mɛ na wuma kpa n nenyam wa ka are. ²⁸I nùn sube tee te mwaario kpa i wɔkurugii wi wē. ²⁹Domi wi u mɔ, win mɔru sɔɔra ba koo nùn sosia kpa u n mɔ n kpā, adama wi u kun mɔ, fiiko ye u mam mɔ ba koo nùn ye mwaari. ³⁰Yoo kam wi maa, i nùn kasa koowo tɔɔwɔ mi u koo wiru nɔma sɔndi yam wɔkuru sɔɔ u swī.

Siri dāakibu

³¹Ma Yesu n̄e, sanam me T̄onun Bii u koo na ka win yiiko baka, ka w̄al-lun ḡaradoba kpuro, u koo sina win sina ḡoni yiikogian w̄oll̄o. ³²Handunian bwe-senu kpuro nu ko n̄ men̄e win wuswaa, kpa u t̄mbu wunana nge me yāa kparo ra yāanu ka bonu wunane. ³³U koo yāanu yi win n̄m geu, bonu maa win n̄m d̄war̄o. ³⁴Sanam meya sun̄o u koo be ba wāa win n̄m geu s̄o u n̄e, i na b̄e be n̄n Baaba u domaru kua, i bandu tubi dio te ba b̄e s̄ōru kua saa handunian toren di. ³⁵Domi ḡōra man kua ma i man d̄ianu w̄e na di. Nim n̄ru ga man kua ma i man nim k̄a na n̄ra. Na s̄a s̄o ma i man dam koosia. ³⁶Na wāa tereru, ma i man biru wukiri. Na bar̄o ma i man n̄ōri. Na wāa piris̄m s̄o ma i man beram da. ³⁷Saa ye s̄ōra gemgii be, ba koo n̄n wisi bu n̄e, Yinni, domma sa wa ḡōra nun m̄ sere sa nun d̄ianu w̄e, ñ kun me nim n̄ru ga nun m̄ ma sa nun nim k̄a. ³⁸Domma sa nun s̄ru mwa ñ kun me domma sa nun wa tereru ma sa nun biru wukiri. ³⁹Domma sa nun wa a bar̄o, ñ kun me a wāa piris̄m dir̄o, ma sa nun beram da. ⁴⁰Sun̄o u koo bu wisi u n̄e, ka geema na b̄e s̄ōm̄o, men̄ n̄o i bw̄ēbw̄ē benin turo ye kua nena i kua. ⁴¹Yen biru sun̄o u koo win n̄m d̄warugibu s̄o u n̄e, i tii gawo nen b̄kun di, b̄e be Gusun̄o u b̄rusi. I doo d̄ō wi u ku ra gbi s̄o wi ba s̄ōru kua Setam ka win ḡaradoban s̄o. ⁴²Domi ḡōra man kua, i ñ man d̄ianu w̄e na di. Nim n̄ru ga man kua, i ñ man nim k̄a na n̄ra. ⁴³Na s̄a s̄o, i ñ man dam koosie. Na wāa tereru, i ñ man biru wukiri. Na bar̄o, na maa wāa piris̄m dir̄o, i ñ man n̄ōri. ⁴⁴Sanam meya be, ba koo maa n̄e, Yinni, domma sa nun wa ḡōra nun m̄, ñ kun me nim n̄ru ga nun m̄, ñ kun me a s̄a s̄o, ñ kun me a wāa tereru, ñ

kun me a bar̄o, ñ kun me a wāa piris̄m dir̄o, ma sa ñ nun somi. ⁴⁵Sun̄o u koo bu wisi u n̄e, ka geema na b̄e s̄ōm̄o, men̄ n̄o i ñ bw̄ēbw̄ē benin turo ye kue, nena i ñ ye kue. ⁴⁶Ma Yesu u n̄e, beniwa ba koo da mi seeyasia bi bu ku ra kpe bu wāa, gemgibu maa, wāaru te ta ku ra kpe s̄o.

Wirugiba wesianam̄o

bu ka Yesu go

(I maa m̄erio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

26 Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bwāabu s̄ōwa u n̄e, ²i ȳe ma n̄ tie s̄ō yiru bu ka Ḡō sararibun t̄ō bakaru ko. Ba koo T̄onun Bii t̄mbu n̄mu s̄ondia bu n̄n go dāa bunanaru w̄oll̄o.

³Sanam meya yāku kowo t̄nwerobu ka guro gurobu ba menna Kaifa yāku kowo t̄nweron yenu yaara. ⁴Ba n̄ō tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun ȳe kpa bu n̄n go. ⁵Adama ba n̄e, n̄ ñ m̄ t̄ō bakarun sanam, kpa n̄ ku raa ko gidi baka t̄mbun suunu s̄o.

Kur̄o goo turare ȳka

Yesun wir̄o

(I maa m̄erio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

⁶Sanam me Yesu wāa Betanīo Sim̄ōn yenu wi u raa bara disigiru m̄, ⁷kur̄o goo na win mi, u too buraru neni te ta turare gobi bekegia yiba. U too te wukia ma u turare ye ȳka Yesun wir̄o sanam me u dim̄o. ⁸Ye bwāa be, ba wa me, ben nuki gbisa ba n̄e, mban s̄ōna u yeni kam koosia. ⁹Sa ko raa kp̄i su turare ye d̄ra ka gobi beke kpa su s̄arobu yen gobi b̄nu kua.

¹⁰Yesu gia ye ba gerum̄o, ma u bu bikia u n̄e, mban s̄ōna i ka kur̄o wi w̄ki. Gāa geena u man kua. ¹¹Domi baa-

dommawa s̄aroba w̄a ka beɛ, adama nena, na ñ ko na n w̄a ka beɛ baadomma. ¹² U nen wasi turare ye wisi u ka nen sikubun s̄oɔru ko. ¹³ Ka geema na beɛ s̄oɔm̄o, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia s̄oɔ kpuro ba koo maa gere ye kur̄o wi kua ba n ka n̄un yaaye.

Yudasi u k̄i u Yesu ȳaku kowo t̄anwerobu n̄omu s̄ondia

(I maa m̄erio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

¹⁴ Sanam meya bw̄abu w̄okura yiru yen turo wi ba m̄o Yudasi Isikariot̄u, u da u ȳaku kowo t̄anwerobu deema. ¹⁵ U bu bikia u n̄eɛ, mba i ko i man k̄ɛ n̄a n beɛ Yesu n̄omu s̄ondia.

Ma ba sii geesun gobi tena gara ba n̄un w̄ɛ. ¹⁶ Saa saa yen diya u swaa kasu u ka n̄un bu n̄omu s̄ondia.

Yesu u Ḡoɔ sararibun

yaa dibu dim̄o ka win bw̄abu

(I maa m̄erio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹⁷ P̄ɛɛ ye ba ñ seeyatia doken t̄oɔ bakarun t̄oɔ gbiikuru Yesun bw̄aba na win mi, ba bikia ba n̄eɛ, mana a k̄i su nun Ḡoɔ sararibun yaa dibun s̄oɔru kua.

¹⁸ Yesu bu wisa u n̄eɛ, i doo wuu s̄oɔ waane kasan mi, kpa i n̄un s̄oɔ na n̄eɛ, nen saa ya tura, win miya kon Ḡoɔ sararibun yaa dibu di ka nen bw̄abu sannu.

¹⁹ Bw̄a be, ba kua nge me Yesu bu s̄oɔwa ma ba Ḡoɔ sararibun yaa dibu s̄oɔru kua.

²⁰ Ye n kua yoka, Yesu ka win bw̄abu w̄okura yiru ye, ba menna bu ka di. ²¹ Nge me ba dim̄o Yesu n̄eɛ, ka geema na beɛ s̄oɔm̄o been turo koo man d̄ome.

²² Bw̄a ben nukura sankira ma ba n̄un bikiam̄o tia tia ba m̄o, asa n ñ ne Yinni.

²³ Yesu u wisa u n̄eɛ, ne ka wi sa gb̄ɛɛ teer̄o s̄oram̄o, wiya wi u koo man d̄ome. ²⁴ T̄onun Bii u koo gbi nge me Gusun̄on gari yi win gari m̄o, adama n̄oni sw̄aarugiiwa wi u koo n̄un d̄ome. N buram bo ba kun daa ȳero mara.

²⁵ Yudasi wi u koo n̄un d̄ome u n̄eɛ, asa n ñ ne yinni.

Yesu n̄un wisa u n̄eɛ, wuna mi.

Yinnin d̄ia domaruginu

(I maa m̄erio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²⁶ Sanam me ba dim̄o, Yesu p̄ɛɛ sua. Ye u Gusun̄o siara u kpa u ye murura u win bw̄abu w̄ɛ u n̄eɛ, i m̄oɔ i di, yeniwa nen wasi.

²⁷ Yen biru u tam n̄ora sua. Ye u Gusun̄o siara u kpa, u bu w̄ɛ u n̄eɛ, i n̄oruo beɛ kpuro. ²⁸ Domi yeniwa nen yem, m̄ɛ s̄oɔ Gusun̄o u win n̄oɔ mw̄eeru sire, me mu yari t̄on dabirun s̄oɔ bu ka torarun suuru wa. ²⁹ Na beɛ s̄oɔm̄o, saa t̄ɛn di na ñ maa tam meni n̄orum̄o sere d̄oma te ne ka beɛ sa ko tam kpa m̄o nen Baaban bandu s̄oɔ.

³⁰ Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru w̄oll̄o.

Yesu u n̄eɛ, Pieɛ koo n̄un siki

(I maa m̄erio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

³¹ Yera Yesu u win bw̄abu s̄oɔwa u n̄eɛ, gis̄on w̄oɔku te, beɛ kpuro i ko tora nen s̄oɔ, domi ba yorua Gusun̄on gari s̄oɔ, “Kon ȳa kparo go, kpa ȳaanu nu yarina yam kpuro.” ³² Adama n̄a n seewa ḡorin di kon beɛ gbiiya Galileo.

³³ Pieɛ n̄un s̄oɔwa u n̄eɛ, baa be kpuro b̄a n tora wunen s̄oɔ, nena kun toram̄o pai.

³⁴ Yesu n̄un wisa u n̄eɛ, ka geema na nun s̄oɔm̄o, gis̄on w̄oɔku te, goo d̄oɔ gu sere sw̄i kaa man siki n̄on ita.

³⁵ Pieɛ n̄un s̄oɔwa u n̄eɛ, baa s̄a n ko gbi sannu na ñ nun sikim̄o.

Bwāa be ba tie meya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru m̄ Gesemane

(I maa meerio Maaku
14:32-42, Luku 22:39-46)

³⁶ Yera Yesu ka win bwāabu ba tura yam mi ba m̄ Gesemane. Ma u bu s̄owa u nee, i sino mini kpa n da n kanaru ko gi.

³⁷ U Piee ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaa. Ma nuku sankiranu n̄n deema, win wasi dwiia. ³⁸ Yera u bu s̄owa u nee, nen nukura sankira sere n ḡo gum girari. I ȳro mini i ka man dom se.

³⁹ U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u nee, nen Baaba, ñ n ko n koo, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n ñ m̄ nge me na k̄i ma n kun m̄ nge me a k̄i.

⁴⁰ Yen biru u wurama bwāabu ita yen mi, u deema ba do ma u Piee s̄owa u nee, ñ n man na, i kpana i ka man dom se baa k̄bi tia. ⁴¹ I n dom sera kpa i n kanaru m̄ kpa i ku ra du k̄kiribu s̄o. T̄nun ḡru ga k̄i adama wasi yen dam bie.

⁴² U kpm ka bu tondina n̄n yiruse u kanaru kua u nee, nen Baaba, wahala yeni ȳa kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunen k̄ru tu koo.

⁴³ U kpm wurama win bwāabun mi ma u deema ba do, domi ben n̄ni bunia. ⁴⁴ Yesu u kpm bu deri u doona u kanaru kua n̄n itase ka gari tee yi. ⁴⁵ Ma u kpm wurama win bwāabun mi u nee, i do ka t̄e i w̄ram̄? Saa ya turuku kooma ye ba koo T̄nun Bii t̄n k̄sobu n̄mu s̄ndia. ⁴⁶ Wee wi u koo n̄n d̄me u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa meerio Maaku 14:43-50, Luku
22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴⁷ Yesu kun gari yi gerum kpa Yudas i ka tunuma, bwāabu w̄kura yiru yen

turo. T̄n dabi dabira n̄n sw̄i ba takobiba ka bokunu neni. Ȳku kowo t̄nwerobu ka guro guroba ba bu ḡra. ⁴⁸ Yudas i wi u koo Yesu d̄me u raa bu ȳreru s̄osi u nee, wi kon nene n b̄kasi, wiya mi, i n̄n m̄o. ⁴⁹ Mii mii u susi Yesun mi u nee, yinni a s̄o kpa n do?

Ma u n̄n nenua u b̄kasi. ⁵⁰ Yesu u n̄n s̄owa u nee, b̄r̄, ye a kobu na a koowo.

Yera t̄n be, ba na ba Yesu s̄re ba mwa. ⁵¹ Yesun t̄mbun turo u win takobi woma, u ka ȳku kowo t̄nweron yoon soo s̄ra u bura. ⁵² Yera Yesu n̄n s̄owa u nee, a wunen takobi wesio yen karar̄, domi baawure wi u takobi neni, takobiwa ya koo n̄n go. ⁵³ A ñ ȳ ma kon kp̄i n̄n Baaba faaba kana kpa u yande man w̄llun ḡradoban wuunu ḡriama n kere w̄kura yiru? ⁵⁴ Adama n̄n kua me, am̄na Gusun̄n gari yi koo ka yibiara yi yi gerum̄ ma meya kon ka gbi.

⁵⁵ Ma Yesu u t̄n w̄ru ge s̄owa u nee, n weene i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? Baadom-mawa na ra n s̄ ka b̄e s̄a yer̄ na n keu s̄osim̄, i ñ maa man mwaare. ⁵⁶ Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusun̄n s̄m̄bun gari yi ka koo ya yi w̄a Gusun̄n gari s̄o.

Yera win bwāabu kpuro ba n̄n deri ba duki sua.

Ba Yesu sirim̄ Yuuban t̄nwerobun men̄n̄ yer̄o

(I maa meerio Maaku 14:53-65,
Luku 22:54-55, 63-71,
Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Be ba Yesu mwa ba ka n̄n da Kaifa ȳku kowo t̄nweron mi, mi wooda ȳrobu ka guro guroba menne. ⁵⁸ Piee u Yesu sw̄i dandankuru sere ka ȳku kowo t̄nweron yenu yaara. U dua yenu yaara ma u sina ka yenu k̄sobu u ka wa nge me gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁵⁹Yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobun mennɔ kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka nùn go. ⁶⁰Adama ba ñ wa, baa me seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru tɔmbu yiru gaba na. ⁶¹Ba nɛɛ, durɔ wini gerua u nɛɛ, u koo kpī u Gusunɔn sāa yeru sura kpa u tu bani sɔɔ itan baa sɔɔ.

⁶²Yāku kowo tɔnweru u seewa u Yesu bikia u nɛɛ, a ñ gɛɛ wisimɔ? Mban bwe-sera tɔn beni ba nun manimɔ.

⁶³Adama Yesu u maari. Ma yāku kowo tɔnweru nùn sɔɔwa u nɛɛ, a bɔruo ka Gusunɔ Yinni wason yīsiru, a sun sɔɔwɔ ñ n wunen na Gusunɔ u gɔsa, a sāa win Bii.

⁶⁴Yesu nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua kɔ. Adama na bɛɛ sɔɔmɔ sɔɔ teeru i ko i Tɔnun Bii wa u sɔ Gusunɔ Yinni damgiin nɔm geuɔ. I ko maa nùn wa u wee guru wirun di.

⁶⁵Yera yāku kowo tɔnweru u win tiin yaberu nenua u karana mɔrun sɔ ma u nɛɛ, u Gusunɔ gari kam gerusi, seedagii berà sa kpam mara. I nua tɛ gari kam ye u gerua. ⁶⁶Amɔna i wa.

Ba nɛɛ, n weenewa bu nùn go.

⁶⁷Yen biru ba nùn yāatam sie nɔniɔ, ma ba nùn nɔm kusa so, gaba nùn baari so. ⁶⁸Ba nɛɛ, Kirisi a de Gusunɔ u nun sɔ, kpa a sun sɔ wi u nun so.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛerio Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Piɛɛ u sɔ yɛnu yaaraɔ. Wɔndia goo u nùn susi u nɛɛ, wunen tii a raa wāa ka Yesu Galilegii wi sannu.

⁷⁰Adama u siki baawuren nɔni biru u nɛɛ na ñ yɛ mba a gerumɔ.

⁷¹Yen biru u seewa u da yenu yaaran kɔnnɔwɔ. Wɔndia goo kpam nùn wa ma u be ba wāa mi sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wini u raa wāa ka Yesu Nasaretigii wi.

⁷²Ma Piɛɛ kpam siki ka bɔri u nɛɛ, na ñ durɔ wi yɛ.

⁷³Ye n tɛ fiiko be ba wāa mi, ba susi Piɛɛn bɔkuɔ ba nɛɛ, ka gem, a sāawa ben turo, wunen gari geru gerusu nun terasia.

⁷⁴Yera u bɔrua u sɔnna u nɛɛ, na ñ durɔ wi yɛ.

Mii mii ma goo dɔɔ ga swī. ⁷⁵Ma Piɛɛ u Yesun gari yi yaaya yi u raa gerua u nɛɛ, goo dɔɔ gu sere swī kaa man siki nɔn ita. U yara tɔwɔ u swī gem gem.

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaaɔ

(I maa mɛerio Maaku 15:1,

Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

27 Ye n kua buru buru yellu yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu go. ²Ye ba nùn bɔkua ba kpa ba ka nùn da ba Pilati tem yɛro nɔmu beria.

Yudasin gɔɔ

(I maa mɛerio Gɔrobun Kookoosu 1:18-19)

³Ye Yudasi wi u Yesu dɔme u wa ba Yesu taare wɛ bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi tena ye wura yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobun mi. ⁴U nɛɛ, na durum kua ye na ka tɔn dɛero gɔɔ bɔrie.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, besen baaye, wunen gariya.

⁵Yudasi gobi yi yari sāa yerɔ ma u yara u da u tii soora doke.

⁶Yāku kowo tɔnwerobu ba gobi yi dɔbura ba nɛɛ, n ñ weene su gobi yi kpɛɛ sāa yerun gobi beru yerɔ, domi tɔnun yem gobiya.

⁷Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem dwa mɔmɔn mi, mi ba ko n da sɔbu sike. ⁸Yen sɔna ba tem me sokumɔ tem yɛmgim sere ka gisɔn gisɔ. ⁹Yera Gusunɔn sɔmɔ Yeremin gari yi kooru yi yi nɛɛ, “Ba sii geesun gobi tena ye sua,

gobi yi Isireliba ba wesiana ba wē win sō,¹⁰ ba ka tem dwa mōmōn mi, nge me Yinni u man yiire.”

Pilati u Yesu gari bikiamō

(I maa mēerio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu 18:33-38)

¹¹ Yesu yō tem yēro Pilatin wuswaaō ma tem yēro wi, u nūn bikia u nēē, wuna Yuuban sunō?

Yesu nūn wisa u nēē, wunen tii a gerua kō.

¹² Yen biru sanam me yāku kowo tōn-werobu ka guro gurobu ba nūn mem mani, u n̄ geē wisa. ¹³ Yera Pilati nūn bikia u nēē, a n̄ mem kpuro nōmō me ba nun manimō?

¹⁴ Adama Yesu kun nūn wisa baa nōn teeru sere biti baka tem yēro wi mwa.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa mēerio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

¹⁵ Gōō sararibun tōō bakaru baatere tem yēro ra pirisōm turo karewa wi tōn wōru ga kī. ¹⁶ N deema saa ye sōō, pirisōm yīsirugii goo wāa mi, wi ba sokumō Baraba. ¹⁷ Yen sōna sanam me ba menne, Pilati u bu bikia u nēē, wara i kī n beē kara, Baraba? Nge Yesu wi ba sokumō Kirisi.

¹⁸ Domi u yē sāa sāa ma nisinun sōna ba nūn Yesu nōmu beria.

¹⁹ Ye Pilati sō win siri yerō win kurō nūn tōnu gōria u nēē, a ku nōma doke durō gemgii win gari sōō domi wōku te, na wahala wa dosu sōō durō win sō.

²⁰ Yāku kowo tōnwerobu ka guro gurobu ba tōn wōru sōōmō gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go. ²¹ Pilati u bu bikia u nēē, be yiru ye sōō, ben wara i kī n beē kara.

Ba nēē, Baraba.

²² Ma Pilati nēē, n̄ n men na, mba kon ko ka Yesu wi ba mō Kirisi.

Be kpuro ba nēē, a nūn kpareo dāa bunanarō.

²³ Pilati u nēē, kōsa yerō u kua.

Adama ba nōōguru sua wōllō ba nēē, a nūn kpareo dāa bunanarō.

²⁴ Ye Pilati wa ma ye u mō kpuro kama, wurenu sosimōwa, yera u nim sōka u nia tōn wōru gen wuswaaō u nēē, durō gemgii win yem yaribu kun man wa, been gariya.

²⁵ Ma tōn be kpuro ba nēē, win yem mu ko bese ka besen bibun sōmunu.

²⁶ Yera Pilati bu Baraba kara, ma u dera ba Yesu seni so. Yen biru u nūn bu nōmu sōndia bu nūn kpare dāa bunanarō.

Tabu kowoba Yesu

yaakoru mō

(I maa mēerio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

²⁷ Pilatin tabu kowobu ba ka Yesu da tem yēron siri yerō, ma tabu kowobu kpuro ba menna mi. ²⁸ Ba nūn win yānu potari ma ba nūn gurumusu swāabu sebusia. ²⁹ Ma ba sāki tundu bōkana ba nūn dokea wirō, ma ba nūn deka wē win nōm geuō. Yen biru ba nūn yiramme ba yaakoru mō ba mō, Yuuban sunō, fōō baasira.

³⁰ Ba nūn yāatam siriki ma ba deka wēena ba ka nūn soomō wirō. ³¹ Ye ba nūn yaakoru kua ba kpa, ba nūn gurumusu te potari ba kpam nūn win yānu sebusia ma ba ka nūn da bu dāa bunanaru kpare.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wōllō

(I maa mēerio Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

³² Ye ba yariō ba ka Sirenin durō goo yinna wi ba mō Simōō, ma ba nūn Yesun dāa bunanaru sōbi ka tilasi. ³³ Ye ba tura yam mi ba ra soku Gōōgōta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weene,

³⁴ miya ba Yesu tam wē u nɔ ka tim me mu ra yem go. Ye u mu denda u n̄ wure u mwe.

³⁵ Ba n̄n kpare dāa bunanaru sɔɔ, ma ba win yānu tete toosi ba bɔnu kua. ³⁶ Ma ba sina ba n̄n k̄su. ³⁷ Win wii wɔllɔ ba yora gaa bwē ye ya win taare gerumɔ ya n̄e, winiwa Yesu, Yuuban sunɔ. ³⁸ Ba maa gbenɔbu yiru kpare dāa bunananɔ Yesun bɔkuɔ, turo win n̄m geuɔ, turo maa n̄m dwardɔ.

³⁹ Be ba sarɔ bera mi, ba n̄n wiru diirisimɔ ba wɔmmɔ. ⁴⁰ Ba m̄, wune wi kaa s̄a yeru sura kpa a tu bani s̄ɔ itan baa sɔɔ, a tii faaba koowo. À n s̄a Gusunɔn Biin na, a sarama dāa bunanarun di.

⁴¹ Nge meya yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba n̄n yaakoru m̄ ba n̄e, ⁴² u gabu faaba kua adama u kp̄ana u tii faaba ko. Isireliban sunɔwa. U den sarama dāa bunanarun di kpa su n̄n naane doke. ⁴³ U Gusunɔ naane s̄a ma u n̄e, wiya Gusunɔn Bii. N̄ n men na, Gusunɔ u n̄n faaba koowo ù n̄ n̄n k̄i.

⁴⁴ Meya maa gbenɔ be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba n̄n wɔmmɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa m̄erio Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

⁴⁵ Ye n kua s̄ɔ wii wɔllu, yera yam t̄ira tem m̄e sɔɔ kpuro sere n ka tura yokan kɔba ita. ⁴⁶ Kɔba itan saka Yesu u n̄ɔgiru sua u n̄e, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunɔ nen Yinni mba n kua a ka man deri.

⁴⁷ Tɔn be ba wāa mi, ye ben gaba nua m̄e, ba n̄e, u Eli soku.

⁴⁸ Yande ben turo u duka da u sw̄e duke dukesu sua u kp̄e tam m̄omm̄om sɔɔ u beri dekaɔ u ka n̄n t̄ii u n̄. ⁴⁹ Adama be ba tie ba n̄e, a ȳro gina, su wa nge Eli u koo na u n̄n faaba ko.

⁵⁰ Yesu u kp̄am n̄ɔgiru sua ma u n̄ɔ mari.

⁵¹ Saa ye s̄ɔra, beku kare te ta wāa s̄a yerɔ ta ḡera saa wɔllun di sere temɔ. Tem mu ȳira ma kp̄enu besikira. ⁵² Sikinu wukiara, ma Gusunɔgii dabinu be ba raa gu ba seewa. ⁵³ Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunɔn wuuɔ, ba tii tɔn dabinu s̄ɔsi.

⁵⁴ Tabu sinambu ka be ba wāa ka wi ba Yesu k̄su, ba tem ȳiri bi wa ka kpuro ye ya koor̄a, ma berum bakam bu mwa ba n̄e, ka geema Gusunɔn Biiwa. ⁵⁵ Tɔn kurɔ dabinu nu ȳ mi, nu Yesu m̄era saa sarun di. Ba raa n̄n sw̄imawa saa Galilen di bu ka n̄n n̄ɔri. ⁵⁶ Be sɔɔ, Maari Madalagii ka Maari, Yakɔbu ka Yosefun mero, ka Sebeden bibun mero, ba wāa mi.

Yesun sikubu

(I maa m̄erio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁵⁷ Ye n kua yoka, durɔ gobigii goo na, Arimategiiwa, win ȳsira Yosefu, u maa s̄a Yesun b̄ɔ. ⁵⁸ U da Pilatin mi, u n̄n kana u n̄n Yesun goru wē. Yera Pilati n̄n tu yollaa kua, u dera ba n̄n tu wē. ⁵⁹ Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru t̄ekusi te ba wesa ka w̄e damgii. ⁶⁰ U tu kp̄i win tiin sikirɔ te u dera ba n̄n d̄akua kperɔ. Yen biru u kpee bakaru bimiam̄a u ka siki ten n̄ɔ k̄rua ma u doona. ⁶¹ Maari Madalagii ka Maari wionɔ ba s̄ s̄i ten b̄kuɔ.

Sikirun k̄subu

⁶² Ye n kua sisiru, t̄ɔ w̄erarugiru, yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu. ⁶³ Ba n̄e, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam me u wāa handunia sɔɔ. U n̄e, s̄ɔ itan biru u koo se ḡrin di. ⁶⁴ Yen s̄, a wooda w̄eyɔ bu siki te k̄su sere s̄ɔ ita, kpa win bwāabu bu ku raa n̄e bu

win goru gbeni, kpa bu tɔmbu sɔ bu nɛɛ, u seewa gɔrin di. Wee dāaki sini su koo gbiiikisu kpāaru kera.

⁶⁵ Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tabu kowobu mɔ, i doo i tu kɔsu nge mɛ i ko kpī.

⁶⁶ Ba doona ma ba yīreru kua siki ten nɔɔwɔ bu ka tubu goo ù n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu kɔsu.

Yesun seebu gɔrin di

(*I maa mɛerio Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10*)

28 Tɔɔ wɛrarugirun biru, alusuma buu sɔnu buru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba siki te tendem da. ² Suaru sɔɔ tem yīiri bakabu seewa, ma Yinnin gɔrado u sarama wɔllun di u na u kpee te bɔria u sinari. ³ Win wuswaa ballimɔ nge guru maakinu ma win yānu buriri nge suru. ⁴ Berum bakam mu kɔso be mwa ba dira ma ba kua nge gonu. ⁵ Gɔrado wi, u kurɔ be sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko bɛɛ! Na yɛ ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare dāa bunanarɔ. ⁶ U ñ wāa mini, u seewa nge mɛ u raa gerua. I na i wa mi u raa kpī, ⁷ kpa i da fuuku fuuku i win bwāabu sɔ ma u seewa gɔrin di. Wee, u bɛɛ gbi-iyɔ u dɔɔ Galileɔ. Miya i ko nùn wa. Yera na bɛɛ sɔɔbu na.

⁸ Ba gɔsira kpaaka sikiru min di ka berum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bwāa be labaari ye sɔ. ⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u nɛɛ, na bɛɛ tɔbura.

Ma ba na ba win naasu nenua ba nùn sāwa.

¹⁰ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko, i doo i negibu sɔ bu doo Galileɔ. Miya ba koo man wa.

Kɔso ben gari

¹¹ Nge mɛ ba dɔɔ, kɔso ben gaba dua wuu sɔɔ ba yāku kowo tɔnwerobu sɔɔwa ye n kooru kpuro. ¹² Ma yāku kowo tɔn-wero be, ba menna ka guro gurobu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi beke kā. ¹³ Ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, i geruo ma win bwāaba ba na wɔkuru ba win goru gbena sanam mɛ i do. ¹⁴ Tem yɛro ù n gari yi nua sa yɛ mɛ sa ko nùn kua su ka bɛɛ yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge mɛ ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerumɔ sere ka gisɔ.

Yesu u win bwāabu tii sɔɔsi

(*I maa mɛerio Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8*)

¹⁶ Bwāabu wɔkura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu yīreru kua. ¹⁷ Ye ba nùn wa, ba nùn sāwa. Adama ben gaba gɔrusu yiru mɔ. ¹⁸ Yesu bu susi u nɛɛ, wɔllu ka tem yi-iko kpurowa ba man wɛ. ¹⁹ Yen sɔ, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu ko nen bwāabu. I bu batɛmu koowo ka Baan yīsiru ka Biigiru ka Hunde Dɛerogiru. ²⁰ Kpa i de ye na bɛɛ sɔɔwa ba n ye kpuro mem nɔɔwammɛ. N wee, ko na n ka bɛɛ wāa baadomma sere ka handunian kpeerɔ.

LABAARI GEA

NGE ME MAAKU U YORUA

Durɔ wi u tire te yorua, win yĩsira Yohanu Maaku. U ñ s̄a Yuu. U s̄awa Baanabasin dusi.

Maaku u k̄i u t̄ambu Yesun Labaari gea s̄ɔ. U s̄ɔsi ma Yesu u b̄osu u t̄ambu gea kuamm̄e, ma u be ba w̄a Setam n̄omuɔ bekiam̄o. Domi Gusunɔ u w̄a ka wi. Maakun tire ten gari mero ya w̄awa Maaku 10:45 s̄ɔ. Ya n̄e, T̄onun Bii u nawa u ka gabu s̄a kpa u gbi u ka t̄an dabinu yakia.

Tire ten kpunaa

1. Yesun Labaari gea, wiru 1:1-13.
2. Yesun s̄amburun tore Galileɔ, wiru 1:14n di sere wiru 9:50.
3. Yesun daaru Yerusalemu gia, wiru 10.
4. Yesun w̄aaru Yerusalemuɔ, wiru 11n di sere wiru 13.
5. Yesun ḡɔɔ ka win seebu ḡarin di, wiru 14n di sere wiru 16.

Yohanu Batemu kowon waasu

*(I maa m̄erio Mateu 3:1-12,
Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)*

1 Yesu Kirisi, Gusunɔn Biin Labaari gean torubu wee. ²Gusunɔn s̄omɔ Esai u yen gari yorua win tireru s̄ɔ u n̄e, Gusunɔ u n̄e,

“N̄ wee, na nen s̄omɔ ḡariɔ wunen wuswaaɔ u wunen swaa s̄ome.

³Nen s̄omɔn n̄ɔ ga gb̄aramɔ gbaburu s̄ɔ ga gerumɔ ga m̄e, i Yinnin swaa s̄onw̄ɔ, kpa i n̄ ye n̄ɔ nerasiamaɔ yu d̄enda.”

⁴Nge meya, Yohanu Batemu kowo u na gbaburu s̄ɔ. U kparamɔ u m̄e, bu ḡoru ḡasio ben toranun di kpa u bu batemu ko kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁵T̄ambu kpuro ba ra n̄ daamɔ win mi saa Yudean tem di ka maa Yerusalemu maron di. Ba ben toranu tuuba m̄e, ma ba derimɔ u bu batemu m̄e daa te ba m̄e Yuudenio.

⁶Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u ḡona s̄eke win p̄oraɔ. Twee ka tim bausa u ra di. ⁷Ma u waasu m̄e u gerumɔ u m̄e, goo u sisi nen biruɔ wi u man yiiko kere. Ne na kun mam tura n̄ yiira n̄ ȳeron baranun w̄e kusia. ⁸Ne na b̄e batemu m̄e ka nim, adama ȳero wi, u koo b̄e batemu kowa ka Hunde D̄ero.

Yesun batemu ka win k̄kiribu

*(I maa m̄erio Mateu 3:13-4:11,
Luku 3:21-22, 4:1-13)*

⁹Yen biru Yesu u na Nasaretin di ye ya w̄a Galilen temɔ, ma Yohanu n̄un batemu kua daa te ba m̄e Yuudenio.

¹⁰Sanam me u yariɔ nim di, yera u wa w̄olla wukiara, ma u Hunde D̄ero wa nge kparuko u saram wee win w̄olla.

¹¹Ma u n̄ɔ gagu nua w̄ollun di ga n̄e, wuna nen Bii k̄nasi w̄i s̄ɔ nen ḡoru dobu kpuro w̄a.

¹²Saa ye s̄ora Hunde D̄ero u Yesu sure gbaburu s̄ɔ. ¹³Ma u w̄a mi s̄ɔ weeru, Setam n̄un k̄kirimɔ. Wi ka gbeeku ye sanna ba w̄a mi, ma w̄ollun garadoba ba na ba n̄un n̄ori.

Yesu u susure kowobu n̄e soka

*(I maa m̄erio Mateu 4:12-22,
Luku 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴Ye ba Yohanu mwa ba piris̄om doke ba kpa, yera Yesu u da Galilen temɔ u Gusunɔn Labaari gea kparamɔ. ¹⁵U n̄e, saa ya tura, Gusunɔ u sisi u bandu sw̄i. I ḡoru ḡasio b̄een toranun di kpa i Labaari gea ye naane doke.

¹⁶Sanam me Yesu u s̄imɔ Galilen daa burerun goorɔ, u Simɔɔ wa ka win w̄onɔ Andere. Ba ben ȳaakororu kp̄emɔ daa bure te s̄ɔ, domi sw̄e gwoboba ba s̄a.

¹⁷ Yesu u bu s̄owa u nee, i man swiima, kon de i n da t̄mbu kasu bu man swii.

¹⁸ Yande ba ben ȳakoronus baa deri, ma ba n̄n swii.

¹⁹ Ye u susi wuswaaɔ fiiko, u Yakɔbu wa ka win wɔnɔ Yohanu be ba s̄a Sebeden bibu. Ba w̄a goo nimkuu s̄ɔ ba ȳakoronu k̄orumɔ. ²⁰ Mii mii u bu soka, ma ba n̄n swii. Ba ben tundo Sebede deri ka s̄m kowobu sannu goo nimkuu s̄ɔ.

Durɔ wi wereku gagu ga w̄asi

(I maa meerio Luku 4:31-37)

²¹ Ma ba da Kapenamɔ. Ye n kua t̄ɔ w̄erurugiru, ma Yesu u dua mennɔ yerɔ, u bu Gusunɔn garin keu s̄ɔsim w̄ri.

²² Biti bu mwa win keu s̄ɔsi bin s̄. U bu s̄ɔsimɔwa ka yiiko, n ñ mɔ nge me wooda ȳroba ra s̄ɔsi.

²³ N deema saa ye s̄ɔ, werekunugii goo u w̄a ben mennɔ yee te s̄ɔ. U gb̄ara u nee, ²⁴ mba sa m̄ɔsine bese ka wune, Yesu Nasaretigii. A nawa a ka sun kam koosia? Na ȳ wi a s̄a. Wune Gusunɔn t̄n Deerowa.

²⁵ Yesu u wereku ge gerusi u nee, a mario, kpa a yari durɔ win min di.

²⁶ Yera wereku ge, ga durɔ wi sura nge giri kpakpanugii, ma ga kuuki kua ga ka yara win min di. ²⁷ Biti t̄n be kpuro mwa gem gem sere ba s̄ɔnamɔ ba m̄, mban bwesera yeni. Gari tukiya u s̄ɔsimɔ ka yiiko. Baa ka werekunɔ u nu wooda w̄emɔ, ma nu n̄n mem n̄ɔwamme.

²⁸ Ma win baaru yande kparara Galilen tem kpuro s̄ɔ.

Yesu u t̄n dabinu bekiã

(I maa meerio Mateu 8:14-17, Luku 4:38-41)

²⁹ Ye Yesu yara mennɔ yerun di, wi ka Yakɔbu ka Yohanu ba da Simɔɔ ka Anderen yenuɔ. ³⁰ N deema, Simɔɔn kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kp̄i. Ye ba

yande tura mi, ba win gari Yesu s̄owa. ³¹ Ma u da win mi, u n̄n n̄ɔmu nenua u ka n̄n seesia. Yande wasi sun te, ta n̄n doonari, ma u bu n̄ɔrim w̄ri.

³² Ye n kua yoka, sanam me s̄ɔ dua, t̄mba ka barɔbu kpuro ka werekunugibu na win mi. ³³ Ma wuugibu kpuro ba menna dii t̄n mi u w̄an k̄onɔwɔ. ³⁴ U dabiru bekiã saa ben bara bwese bwesekan di, ma u maa wereku dabinu gira. Adama u ñ deri wereku ni, nu gari gere domi nu n̄n ȳ.

Yesu u b̄ɔsu Galilen temɔ

(I maa meerio Luku 4:42-44)

³⁵ Yen sisiru buru buru yellu, sanam me yam kun deeram kpa, Yesu u seewa u yara. U doona mi n desire, u kanaru m̄. ³⁶ Ma Simɔɔ ka win kpaasibu ba n̄n kasu. ³⁷ Sanam me ba n̄n wa ba n̄n s̄ɔwa ba nee, t̄mbu kpuro wɔɔ ba nun kasu.

³⁸ U bu s̄ɔwa u nee, n weene su da wusu gasu s̄ɔ si su ka sun sikerene, kpa n maa waasu ko mi, domi yen s̄na na na.

³⁹ Ma u b̄ɔsu Galilen tem kpuro s̄ɔ u waasu m̄ ben mennɔ yeno, u maa werekunu giramɔ.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bekiã

(I maa meerio Mateu 8:1-4, Luku 5:12-16)

⁴⁰ N wee, goo u na Yesun mi, wi u bara disigiru m̄ u yiira u n̄n faaba kana. U nee, ã n wura kaa kp̄i a man bekiã kpa n deera.

⁴¹ Yera wɔnwɔnda Yesu mwa, ma u win n̄ɔmu demia u n̄n baba u nee, na wura, a bekuro kpa a deera.

⁴² Yande bara disigii te, ta n̄n ȳɔsu, ma u bekura u deera. ⁴³⁻⁴⁴ Sanam meya Yesu u n̄n s̄ɔwa ka dam u nee, a ku goo gee s̄. Adama a doo a tii ȳaku kowo tusia, kpa a ȳakuru ko te M̄wisi raa bee yiire, a ka baawure seeda s̄ɔsi ma a bekura a deera. Ma u dera u doona.

⁴⁵ Adama durɔ wi, u doona ma u da u gari yi kparam wɔri batuma sɔɔ ye n kooro wi sɔɔ. U gari yi saarimɔ sere Yesu kun kp̄ia u wuu due, adama u ȳɔra wuun biruɔ mi n desire. Ma tɔmba naamɔ win mi saa baaman di.

Yesu u durɔ goo bekia w̄in wasin bee tia gu

(I maa m̄erio Mateu 9:1-8, Luku 5:17-26)

2 S̄ɔɔ m̄erun biru, Yesu u wura Kapenamɔ. Tɔmba nua ma u w̄aa yenuɔ. ²Ma tɔn wɔru ga menna sere ayeru maa sari baa kɔnnɔwɔ. Ma u bu Labaari gean gari nɔɔsiamɔ. ³Ba ka n̄un durɔ goo naawa w̄in wasin bee tia gu. Tɔmbu nn̄ewa ba n̄un sɔɔwa. ⁴Adama tɔn wɔru gen s̄ɔɔ ba kp̄ana bu Yesu susi. Yen s̄ɔna ba diru mi u w̄aan w̄ollɔ yaba win deedeeru. Ye ba yaba ba kpa, ma ba ka w̄ɛɛ beku bɔɔ te sarasia t̄ɛ sɔɔ durɔ wi, u kp̄i. ⁵Ye Yesu u durɔ ben naane dokebu wa bi ba mɔ wi sɔɔ, u barɔ wi s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, bii durɔbu, a wunen durum suuru wa.

⁶Wooda ȳɔrobu gabu ba s̄ɔ mi, ma ba tii bikiamɔ ḡɔruɔ ba m̄ɔ, ⁷mban s̄ɔna durɔ wi, u gari gerumɔ m̄esum. U Gusunɔ w̄ommɔwa. Wara koo kp̄i u durum suuru ko Gusunɔ turo baasi. ⁸Mii mii Yesu u gia ye ba bwisikumɔ. Ma u bu bikia u n̄ɛɛ, mban s̄ɔna i gari yinin bweseru bwisikumɔ beɛn ḡɔruɔ. ⁹Yer̄a ya s̄ɛs̄ɔ bo, bu ka barɔ wi s̄ɔ u win durum suuru wa, n̄ kun m̄e bu n̄un s̄ɔ u seewo u win kp̄in yeru kure, kpa u s̄i. ¹⁰Adama na k̄i i n ȳɛ ma Tɔnun Bii u yiiko m̄ɔ han-dunia ye sɔɔ u ka durum suuru ko.

Yera u barɔ wi s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, ¹¹na nun s̄ɔɔwɔ, a seewo a wunen kp̄in yeru kure, kpa a we yenuɔ.

¹²Nge m̄e tɔmbu kpuro ba n̄un m̄era swee, durɔ wi, u seewa u win kp̄in yeru sua, u n yariɔ. Biti baka tɔn be mwa gem gem, ma ba Gusunɔ beɛɛ w̄ɛɛmɔ.

Ba gerumɔ ba m̄ɔ, ba n̄ yenin bweseru waare.

Yesu u Lefi soka

(I maa m̄erio Mateu 9:9-13, Luku 5:27-32)

¹³Yera Yesu u kpam wura daa bure-run goorɔ. Tɔmbu kpuro ba naamɔ win mi, ma u bu Gusunɔn garin keu s̄ɔɔsimɔ. ¹⁴Sanam m̄e u sarɔ u Lefi wa, Alufen bii, u s̄ɔ gberɛ yerɔ. U n̄un s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, a man sw̄iiyɔ.

Lefi seewa ma u n̄un sw̄ii.

¹⁵N deema sanam m̄e Yesu u dimɔ Lefin yenuɔ, gberɛ mwaɔbu ka k̄ɔsan kowobu dabira s̄ɔ ka wi, ka win bw̄aabu sannu, domi ba dabi be ba n̄un sw̄ii. ¹⁶Ye Falisiban wooda ȳɔrobu ba Yesu wa u dimɔ ka gberɛ mwaɔbu ka k̄ɔsan kowobu sannu, ba win bw̄aabu bikia ba n̄ɛɛ, mban s̄ɔna u ka gberɛ mwaɔbu ka k̄ɔsan kowobu dimɔ sannu.

¹⁷Ye Yesu u ye nua, u wooda ȳɔro be s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, be ba bw̄aa do ba n̄ timgiin bukata m̄ɔ ma n kun m̄ɔ be ba barɔ. Na n̄ n̄ n̄ ka gemgibu soku. Na nawa n ka torobu soku.

Nɔɔ bɔkurun gari

(I maa m̄erio Mateu 9:14-17, Luku 5:33-39)

¹⁸Ye Yohanun bw̄aabu ka Falisibagibu ba nɔɔ bɔkua, tɔmba na ba Yesu bikia ba n̄ɛɛ, mban s̄ɔna Yohanun bw̄aabu ka Falisibagibu ba nɔɔ bɔkua, ma wigiba kun bɔkua.

¹⁹Yesu u bu bikia u n̄ɛɛ, kurɔ kp̄aon durɔn bɔrɔba ba koo kp̄i bu nɔɔ bɔke sanam m̄ɛ sɔɔ kurɔ kp̄aon durɔ w̄aa ka be? Aawo, baa n̄ n̄ saa yeren na, n̄ n̄ w̄aa ka be, ba n̄ kp̄ɛ bu nɔɔ bɔke. ²⁰Adama saa sisi ȳɛ sɔɔ ba koo bu kurɔ kp̄aon durɔ suari, sanam meya ba koo nɔɔ bɔke.

²¹Ba ku ra yabe t̄ɔk̄ɔru k̄ɔre ka k̄ia kp̄aa si ba n̄ nim doke. B̄a n̄ kua m̄e, k̄ia kp̄aa si, su koo gawana kpa su yabe

tɔkɔrugisu gĩa kpa gēerabu sosi. ²² Ba ku ra maa tam kɔam wisi gɔnan bɔɔnu sɔɔ ni nu diira. Bã n kua mɛ, tam kɔam mɛ, mu koo de bɔɔnu nu kura, kpa mu yari kpa bɔɔ ni ka tam mɛ, n kam ko kpuro. Adama ba ra tam kɔam wisiwa gɔnan bɔɔ kpaanu sɔɔ.

Tɔɔ wērarugirun gari

(I maa mɛerio Mateu 12:1-8, Luku 6:1-5)

²³ Tɔɔ wērarugiru garu sɔɔ, n deema Yesu ka win bwāabu ba sīimɔ swaa sɔɔ alikama gbaarun bɔkuɔ. Nge mɛ ba sīimɔ, win bwāabu ba alikama wɔkamɔ.

²⁴ Yera Falisiba ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, u mɛerio, mban sɔna win bwāaba mɔ ye wooda ya yina bu ko tɔɔ wērarugiru sɔɔ.

²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, i ñ garire ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔɔra bu mɔ wi ka win bwāabu, ma ba ñ gāanu mɔ ni ba koo di? ²⁶ U dua Gusunɔn dirɔ Abiataa, yāku kowo tɔnweron waati, ma u pɛɛ di ye ba Gusunɔ yiyiye, ye n ñ weene goo u di ma n kun mɔ yāku kowobu tɔna. Adama Dafidi u ye di, u maa win bwāabu wɛ.

²⁷ Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u tɔɔ wērarugiru wunawa tɔnun arufaanin sɔ. U ñ tɔnu taka kue tɔɔ wērarugirun sɔ. ²⁸ I de i n yɛ ma Tɔnun Biiwa u tɔɔ wērarugiru kua.

Durɔ wìn nɔm teu ga gu

(I maa mɛerio Mateu 12:9-14, Luku 6:6-11)

3 Ma Yesu u kɔam dua mennɔ yerɔ. Durɔ goo wāa mi, wìn nɔm teu ga gu. ² Tɔmba Yesu mɛera bu wa ù n koo durɔ wi bekia tɔɔ wērarugiru sɔɔ, kpa bu ka wa bu nùn durum mani. ³ Ma u durɔ wi sɔɔwa wìn nɔmu ga gu mi, u nɛɛ, a seewa a yɔra suunu sɔɔ.

⁴ Ma u tɔn be bikia u nɛɛ, mba n weene bu tɔmbu kua tɔɔ wērarugiru sɔɔ. Gea? Nge kɔsa. N weene bu tɔnu faaba ko? Nge bu nùn go.

Adama ba maari. ⁵ Yesu u bu mɛera ka mɔru u ka sikerena, ma win nukura sankira ben woo bɔbunun sɔ. Yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demio.

U ge demia ma ga wura nge mɛ ga raa sāa. ⁶ Yen sɔna Falisiba ba yara ma ba yande menna ka Herodun tɔmbu, ba wesiana nge mɛ ba koo ko bu ka Yesu go.

Tɔn wɔru guna ya na Yesun mi

⁷ Yesu ka win bwāabu ba tii gawa ba da Galilen daa bureru gia, ma tɔn wɔru guna nùn swīi. Tɔn be, ba nawa Galilen di ka maa Yudean tem di, ⁸ ka Yerusalemun di, ka Idumen tem di, ka Yuudenin gurun di, ka Tiri ka Sidonin baru kpaanun di. Tɔn wɔru guna ye, ya na Yesun mi yèn sɔ ba ye u mɔ kpuron labaari nua. ⁹ Tɔn wɔru guna yen kpāarun saabu Yesu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, bu nùn goo nimkuu sɔɔru kuo, kpa tɔn be, bu ku nùn baasi. ¹⁰ Yesu u raa tɔn dabinu bekia, yen sɔna be ba barɔ ba bɔrikianamɔ bu wa bu ka nùn baba. ¹¹ Werekunu nùn n nùn wa nu ra nùn kpunewa kpa nu n kuuki mɔ nu n gerumɔ, wuna Gusunɔn Bii. ¹² Adama Yesu u ra nu gerusi gem gem nu ku ka gere wi u sāa.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔsa

(I maa mɛerio Mateu 10:1-4, Luku 6:12-16)

¹³ Yen biru Yesu u da guuru wɔllɔ, ma u tɔmbu gabu soka be u kī. Ma ba da win mi. ¹⁴ Yera u ben wɔkura yiru gɔsa, [u bu yīsiru kã gɔrobu], be ba ko n ka nùn wāa, kpa u bu gɔri bu Labaari gea kpara, ¹⁵ kpa u bu dam wɛ bu ka werekunu gira. ¹⁶ Tɔnu wɔkura yiru ye u gɔsa wee, Simɔ wi u yīsiru kã Pieɛ, ¹⁷ ka Yakɔbu ka win wɔnɔ Yohanu, Sebeden bibu be u yīsiru kã Buanɛge, yen tubusiana guru kukirinugibu, ¹⁸ ka

Andere, ka Filipu, ka Baatelemi, ka Mateu, ka Tomaa, ka Yakɔbu Alufen bii, ka Tade, ka Simɔ wi u win tem gari kī, ¹⁹ka sere Yudasī Isikariotu wi u tɔmbu Yesu nɔmu sɔndia.

Yesu tɔmbu ba kī

bu ka nùn doona

²⁰Ma ba wura yenuɔ. Tɔn wɔru ga wure ga menna sere Yesu ka win bwāabu ba fɛɛ bia bu di. ²¹Sanam mɛ win dusiba ye nua, ba da bu ka nùn doona min di, domi ba gerumɔ u wiirawa.

Yesu u ka tii yinamɔ

*(I maa mɛerio Mateu 12:22-32,
Luku 11:14-23, 12:10)*

²²Ma wooda yēro be ba wee saa Yerusalemun di ba gerumɔ ba mɔ, Beseburu u nùn wāasiwa. Werekunun sunɔ wiya u nùn dam wē u ka werekunu gira.

²³Yen sōna Yesu u tɔmbu soka ma u bu bikia ka mɔndu u nɛɛ, amɔna Setam ya koo kpī yu yen tii gira. ²⁴Bandun tɔmbu bā n tabu mɔ ben suunu sɔɔ, ban te, ta ñ kpē tu tɛ. ²⁵Yenu gèn tɔmba maa sankinamɔ, ga ñ kpē gu tɛ. ²⁶Setam yà n maa ka yen tii tabu mɔ, yen dam mù n bɔnu kua, ya ñ kpē yu te, yen dam mu koo nɔru ko.

²⁷Goo kun kpē u du damgiin yenuɔ u ka win yānu gura u kun gina damgii wi bɔkue u sere win yānu gura.

²⁸Ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, toraru ka gari kam kpuro ye tɔmba gerumɔ, ba koo bu ye suuru kua. ²⁹Adama baawure wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ, u ñ suuru wasi. Win torara ko n maa nùn wāasiwa ka baadommaɔ.

³⁰Yesu u yeni geruawa yèn sɔ gaba nɛɛ werekuwa ga nùn wāasi.

Berà ba sãa Yesun wɔnɔbu

ka win mero

*(I maa mɛerio Mateu
12:46-50, Luku 8:19-21)*

³¹Sanam mɛya win wɔnɔbu ka win mero ba tunuma. Ba yōra tɔɔwɔ, ba goo gɔra u nùn sokuma. ³²Tɔn wɔru ga sɔ ga nùn sikerene, ma goo u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee, wunen mero ka wunen wɔnɔbu ba yō tɔɔwɔ ba nun soku.

³³Ma u nɛɛ, wara sãa nen mero. Berà ba sãa nen wɔnɔbu.

³⁴Ma u be ba nùn suunu bure mɛera u ka sikerena, ma u nɛɛ, nen mero ka nen wɔnɔbu wee. ³⁵Baawure wi u Gusunɔn kīru mɔ, wiya nen wɔnɔ, ka nen sesu, ka nen mero.

Dīa bwese yēkon gari

(I maa mɛerio Mateu 13:1-9, Luku 8:4-8)

4 Yesu u kpam Gusunɔn garin keu sɔɔsim wɔri daa burerun goorɔ. Tɔn wɔru guna ya menna ya nùn sikerena, yen sōna u bu deri goorɔ u goo dua ge ga wāa nim sɔɔ, ma u sina. ²Ma u bu gāa dabinu sɔɔsim wɔri ka mɔnnu. Win sɔɔsibu sɔɔ u gerua u nɛɛ, ³i swaa dakio. Durɔ goo u yara u ka dīa bweseru yēka.

⁴Sanam mɛ u yēkamɔ, sukum wɔruma swaa sɔɔ. Gunɔsu na su di. ⁵Sukum gam maa wɔri kpee saara wollo mi tem kun duku. Ma mu kpia yande yèn sɔ tem kun duku. ⁶Adama ye sɔɔ u bɔbia mu dɔɔ mwaara ma mu gbera yèn sɔ mu ñ gbini mɔ. ⁷Sukum gam maa kpam wɔri sãki sɔɔ. Sãki kpia fuuku ma yi yina mu kpēa. Mu ñ mara. ⁸Adama sukum gam maa wɔruma tem gem sɔɔ. Mu kpia ma mu kpēa ma mu mara sukum ten tenibu, sukum wata wata, sukum wunɔm wunɔm.

⁹Ma u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mənnun asansi

(*I maa məerio Mateu*
13:10-17, Luku 8:9-10)

¹⁰Sanam me Yesu u tia wi turo, be ba nùn swii ka bwāabu wākura yiru ye sannu, ba nùn mənnun asansi bikia. ¹¹U bu sōwa u nē, beeya Gusunō u win bandun asiri sōsi, adama be ba tie ba gari kpuro nōwō ka mənnu, ¹²kpa “Bu ka məeri ka kun wa. Bā n maa nua, kpa n ku bu yeeri, kpa bu ku raa ka gōru gōsie, Gusunō u sere bu suuru kua.”

Mən ten tubusianu

(*I maa məerio Mateu*
13:18-23, Luku 8:11-15)

¹³Ma u bu sōwa u nē, mən teni ta n be yeeri? N n men na, amōna ni nu tie kpuro nu koo ka be yeeri. ¹⁴Duro wi, Gusunōn gariya u yēkamō. ¹⁵Tōn be ba ka swaa baaru weene mi ba gari yi yēka, beya bā n gari yi nua Setam da nē u yi wuna ben gōrun di. ¹⁶Meya maa be ba ka kpee saaran tem weene, beya bā n gari yi nua mii mii ba ra yi mwē ka nuku dobu. ¹⁷Adama ba ku ra n gbini mō ben tii sō, ba ku ra yōre n ka te. Sanam me wahala ka nōni swāara tunuma gari yin sō, yande kpa bu biru wura. ¹⁸Gaba maa sāa be ba ka tem sākunugum weene. Beya ba ra gari yi nō ¹⁹adama ba ra n wurure ka ben handunian wāaru kpa dukian kīra n bu taki dii. Ba gāa dabinun kōde mō. Ye kpurowa ya ra gari yi teesi kpa yi kpana yi binu ma. ²⁰Be ba maa ka tem gem weene, beya ba ra gari yi nō kpa bu yi mwa kpa bu binu ma, gabu tena, gabu wata, gabu wunōbu (100).

Fitilan mōndu

(*I maa məerio Luku 8:16-18*)

²¹Yera Yesu u bu bikia u nē, ba ra fitila ge ga sōre kaaru wukiri? Ba ra gu

doke kpinun kōkōrō? Ba ku ra gu sōndi dabu wōllō? ²²Gāanu sari ni nu berua ma nu n koo tera, asirin gāanu maa sari ni nu n koo sōsira. ²³Wi u swaa mō u ka nō, u nōwō.

²⁴U maa bu sōwa u nē, i laakari koowo ye i nōwō. Sakaku ge i ka yīrumō, geya ba koo ka be yīrua, kpa bu be sosia. ²⁵Domi wi u mō, wiya ba koo sosia. Adama wi u kun gāanu mō, piiko ye u mam mō ba koo nùn ye wōrari.

Dīa bwese te ba yēkan gari

²⁶Ma Yesu u nē, Gusunōn banda sāawa nge duro goo wi u bweseru yēka gberō. ²⁷U kpunamō wōkuru, u seemō bururu. Saa ye kpurowa bwese te, ta kpiimō ta kpēamō. U n yē amōna n koosinamō. ²⁸Tema mu ka men tii tu kpiisiamō, gbiikaa kpī nōnu, yen biru kerī, dākuru kpa tu bem doke. ²⁹Sanam me bem mu ye, kpa bu gē ka kōmbō domi gēebun sanam mu tura.

Mutaadin biman gari

(*I maa məerio Mateu*
13:31-32, 34, Luku 13:18-19)

³⁰Yesu u kpan wure u nē, mba sa ko ka Gusunōn bandu weesina. Ka mən terā sa ko tu tubusia. ³¹Ta ka mutaadin bima weene. Bā n ye duurumō gberō, handunian gāa bweseru kpuro sō yeya ya piiburu bo. ³²Adama bā n ye duura bā n kpa ya ra kpēye yu ko dāru, kpa yu kāasi beke ko sere gunōsu su sokunu ko yin kukōsō.

³³Yesu u tōn be Labaari gean gari sōwa ka mən dabinu nge nini, nge mēn saka ba koo kpī bu nō. ³⁴U n ka bu gari diri kue ma n kun mō ka mōndu, adama ù n tia ka win bwāabu tōna, u ra bu kpuro tubusiewa.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mæerio Mateu
8:23-27, Luku 8:22-25)

³⁵Tõõ ten yoka, u win bwāabu sōowa u nēe, i de su tōbura guru giō.

³⁶Ba tōn wōru deri, ma ba dua goo ge sōō, mi u sō, ba tōburō sannu. Ma goosu gasu bu swīi. ³⁷Suaru sōō woo bōkō ga na ka dam ma nim kurenu wisi goo sōō sere ga kī gu yande nim yibu. ³⁸Adama Yesu u dō goo sōō biruō u leferi wiru kpīiri. Bwāa be, ba nūn yamia ba nēe, yinni n nē nun gam sāa ye sa kam kobu dōō?

³⁹Yera u yanda ma u woo gerusi ka dam ma u nim kurenu sōōwa u nēe, n tura mē, i mario sēē.

Woo ga mari ma yande nim kurenu kpa. ⁴⁰Yera u bu bikia u nēe, mban sōna i nanda nge mē. Amōna i nē ka man naane sāa.

⁴¹Ben yaro sua ma ba bikianamō, tōnu weren bwesera wini wi baa woo ka nim kurenu nu mēm nōōwamme.

Yesu u werekunugii bekie

(I maa mæerio Mateu
8:28-34, Luku 8:26-39)

5 Ba tura daa bure ten guru giō Gadaran temō. ²⁻³Ye Yesu u yande sara goon di yera durō werekunugii goo u ka nūn yinna, u wee sika gian di. Sika sōōra u ra n wāa. Ba ku ra kpī bu nūn bōke, baa ka yōni. ⁴Domi nōn dabira ba raa win nōma sunnu doke, ma ba win kōri bōkua ka yōni adama u ra yōni kasuku kpa u sun ni bōōku. Goo maa sari wi u dam mō u ka nūn dwiyyasia. ⁵Saa baayere wōkuru ka sōō sōō, u ra n wāawa sikan suunu sōō ka guunu wōllō u n kuuki mō kpa u n tii muririmō ka kpenu.

⁶Ye u Yesu wa sarun di u duka da u kpuna win wuswaaō. ⁷Ma u gbāra u

nēe, mba n sun menne Yesu, Wōrukoon Bii. Na nun suuru kanamō ka Gusunōn yīsiru, a ku man toori.

⁸U yeni gerua yēn sō Yesu u raa nēe, wereku ge, gu yario.

⁹Ma Yesu nūn bikia u nēe, amōna wunen yīsiru.

U wisa u nēe, nēn yīsira Nōrōbu domi sa dabi.

¹⁰Ma u Yesu suuru kana u nēe, u ku nu tem me yara.

¹¹N deema kurusō wuu bakaru gara wāa ta dimō guurō. ¹²Ma wereku ni, nu Yesu kana u de nu da kurusō nin mi, nu du ni sōō.

¹³Ma Yesu u dera nu da. Ma wereku ni, nu durō wi doonari nu dua kurusō ni sōō. Ma kurusō wuu te, ta duki sure saa guuru wōllun di daa bure te sōō. Kurusō nin geera tura nge nōrōbun suba yiru (2.000) ma ta nim diira.

¹⁴Be ba kurusō ni kpare ba duki sua, ba yen labaari kparamō wuu marōō ka baru kpaanō. Tōmba da bu wa ye n koora. ¹⁵Ba na Yesun mi, ma ba durō wi wa wi u raa wereku dabinu mō mi sere ba nu sokumō Nōrōbu. Win laakari ya wurama, u sō u yānu doke. Sanam meya be kpuro ba nanda. ¹⁶Be ba wa ye n durō werekunugii wi ka maa kurusō ni deema, beya ba tōn be nōōsia ye n koora. ¹⁷Ma tōn be, ba Yesu kana u doona ben tem di.

¹⁸Sanam mē Yesu u dumō goo sōō, wi werekunu raa wāasi mi, u nūn ayeru kana u ka nūn da sannu. ¹⁹Adama Yesu nūn yinari. Ma u nūn sōōwa u nēe, u doo yenuō wigibun mi kpa u bu nōōsia ye Yinni nūn kua kpuro ka nge mē u nūn wōnōwōndu kua.

²⁰Durō wi, u doona ma u kparamō tem me ba ra soku Wusu wōkuru sōō gāa baka ni Yesu nūn kua. Ma n tōmbu kpuro maamaaki sāa.

Yarusin bii ka kurɔ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mæerio Mateu
9:18-26, Luku 8:40-56)

²¹ Ye Yesu u kparam gɔsirama guru ge u raa wāa, tɔn wɔru guna maa menna win mi daa burerun goorɔ. ²² Durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mennɔ yerun wirugii, u na mi. Ye u Yesu wa u kpuna win wuswaaɔ. ²³ Ma u nùn kana gem gem u na u win bii wɔndia nɔma sɔndi wi u wasikiramɔ, kpa u bekura u n wāa.

²⁴ Yesu ka nùn da. Ma tɔn wɔru guna nùn swīi, ya nùn baasi.

²⁵ N deema, tɔn ben suunu sɔɔ kurɔ goo wāa mi, wi u yem wīibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di. ²⁶ Timgii dabiru be ba nùn nɔɔri ba nùn nɔni sɔɔwa gem gem, ma ya win ye u mɔ kpuro di ma n n̄ sanɔ kue adama n gɔɔgɔm mɔwa n dɔɔ. ²⁷ Ye u Yesun baaru nua u tɔn wɔru ge bukiana u nùn susi biruɔ, ma u win yaberu baba. ²⁸ Domi u gerua win gɔruɔ u n̄e, baa win yaberu, wi, ù n baba u koo bekura. ²⁹ Yera win yem wīi bi, bu yɔra migum migum, ma u gia win wasi sɔɔ ma u bekurawa. ³⁰ Ma Yesu tuba mii mii ma win dam mu sɔmburu kua. Ma u siira tɔn wɔrun suunu sɔɔ u n̄e, wara nen yaberu baba.

³¹ Win bwāaba nùn wisa ba n̄e, a tɔn wɔru mæerio ge ga nun mɔnsi. Miya a maa bikiamɔ wara nun baba?

³² U mæera u ka sikerena u ka wa wi u ye kua. ³³ Ma kurɔ wi, u diirimɔ ka nandabu, ma u na u kpuna win wuswaaɔ yèn sɔ u yē ye n kooru wi sɔɔ. Ma u nùn win garin dee dee sɔɔwa. ³⁴ Ma Yesu nùn sɔɔwa u n̄e, bii kurɔbu, wunen naane dokebu nun bekia. A doo ka alafia, kpa a n bwāa do.

³⁵ Sanam m̄e Yesu u gari yi gerumɔ gaba na saa Yarusi wirugii win yenun di, ma ba wirugii wi sɔɔwa ma win bii

u sariru kua. Mban sɔna u maa yinni baasimɔ.

³⁶ Adama Yesu u n̄ ben gari swaa sue, ma u mennɔ yerun wirugii wi sɔɔwa u n̄e, a ku berum ko, a gesi naane dokeo.

³⁷ U n̄ dere goo u nùn yɔsiri ma n kun mɔ Piee ka Yakɔbu ka Yakɔbun wɔnɔ Yohanu. ³⁸ Ye ba tura mennɔ yerun wirugii win yenuɔ, Yesu u tɔn dabiru wa ba wure bakanu mɔ, ba sumɔ ba kuuki mɔ. ³⁹ Sanam m̄e u dua dirɔ u bu bikia u n̄e, mban sɔna i sumɔ, i wure m̄e. Wɔndia wi, u n̄ gu u dɔwa.

⁴⁰ Ma ba nùn yaakoru mɔ. Adama ye u be kpuro yara u kpa, u dera wɔndia win tundo ka win mero ka be ba wāa ka wi sannu ba dua ka wi, mi wɔndia wi, u kpī. ⁴¹ U wɔndia win nɔmu nenua, ma u nùn sɔɔwa u n̄e, talita kum. Yen tubusiana, wɔndia wune, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

⁴² Ma yande wɔndia wi, u seewa u siimɔ, domi wɔɔ wɔkura yirugiiwa. Biti bu mwa sere n banda. ⁴³ Yesu u bu sɔɔwa u sire u n̄e, bu ku raa de goo u nɔ. Ma u n̄e, bu wɔndia wi dīanu wēeyɔ u di.

Nasaretigiba kun Yesu wure

(I maa mæerio Mateu
13:53-58, Luku 4:16-30)

6 Yesu u doona min di u da win tiin wuuɔ, ma win bwāaba ka nùn da. ² Ye n kua tɔɔ w̄erarugiru u Gusunɔn garin keu sɔɔsim wɔri mennɔ yerɔ. Tɔn dabi te ta nùn swaa daki, bitu bu mwa. Ma ba mɔ, man diya u yenin bweseru waama. Bwisi yirɔn bwesera ba nùn k̄a. Amɔna u ka sɔm damgii ninin bweseru mɔ. ³ N n̄ d̄a d̄a ko wi mini? Maarin bii? Yakɔbu ka Yosefu ka Yudu ka Simɔban mɔɔ? N n̄ bes̄e ka win sesuba sa wāa mini sannu?

Yeniban sɔna ba n̄ nùn naane doke. ⁴ Ma Yesu u bu sɔɔwa u n̄e, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n beere mɔ ma

n kun mɔ win tiin temɔ ka win tɔmbun suunu sɔɔ ka win yenuɔ.

⁵Yesu u ñ kpīa u sɔm damgiru garu kue mi, ma n kun mɔ ye u barɔbu gabu nɔma sɔndi u ka bu bekia. ⁶Ma u biti kua gem gem ben naane doke sarirun sɔ.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔra yiru yiru

(I maa mɛerio Mateu 10:5-15, Luku 9:1-6)

Yen biru Yesu u baru kpaanu daamɔ, u Gusunɔn garin keu sɔsɔsimɔ. ⁷Ma u wɔkura yiru ye soka u bu gɔrimɔ yiru yiru. U bu dam kā wɛrekunun wollo, ⁸ma u bu yiire bu ku gāanu kusenu ko sanum sɔ ma n kun mɔ deki. Bu ku dīanu sua, ñ kun mɛ bɔɔru, ñ kun mɛ gobi yansurɔru sɔɔ. ⁹U nɛɛ bu salubata dokeo adama bu ku yaberu yiruse sua.

¹⁰Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n wuu gagu dua, i koowo yenu teun sɔbu sere i ka wuu ge yari. ¹¹Bà kun bɛɛ dam koosie gam, ma ba kun bɛɛn gari swaa daki, ñ n doonɔ i bɛɛn naasun tua bu kpareo. Yeniwa n ko n sāa seeda ye ya bu taare wɛɛmɔ.

¹²Yera bwāa be, ba doona, ba waasu mɔ ba gerumɔ tɔmbu bu ben gɔrusu gɔsio toranun di. ¹³Ma ba wɛreku dabinu giramɔ, ba maa barɔ dabinu gum tāremɔ ba bu bekiamɔ.

Yohanu Batemu kowon gɔɔ

(I maa mɛerio Mateu 14:1-12, Luku 9:7-9)

¹⁴N wee, sunɔ Herodu u nua ye gɔro be, ba kua, domi Yesun yīsira yara. Ma ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa seewa gɔrin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka maamaaki mɔ.

¹⁵Gaba nɛɛ, Eliwa.

Ma gaba maa nɛɛ, u sāawa Gusunɔn sɔmɔ nge win sɔmɔ yerukobu.

¹⁶Adama ye Herodu u ye nua, u nɛɛ, Yohanuwa win wiru u dera ba bura, wiya u seewa gɔrin di.

¹⁷⁻¹⁹N deema Herodu wi, u raa win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ, ma Yohanu u nùn sɔɔwa ma n ñ ka nùn weene u win wɔnɔn kurɔ yenu doke. Yen sɔna Herodia u Yohanun mɔru neni, u kī u nùn go ma u kpāna. Adama Herodu u dera ba Yohanu mwa ba pirisɔm doke u ka Herodian gɔru yemiasia. ²⁰Domi Herodu u Yohanun beere yɛ. U yɛ ma Yohanu sāa tɔn geo win wāaru ta dɛere, ma u nùn berua u ku wahala wa. U ra kā u Yohanun gari swaa daki baa mɛ gari yi u ra nɔ, yi ra win laakari seeye.

²¹Dɔma te Herodu u dim bakam kua u ka win maru tɔru yaaya, u tɔnwerobu ka tabu wirugibu ka Galilen gobigibu soka. Dɔma teya sanam Herodia naawa. ²²Ye win bii tɔn kurɔ yaabu dua u yawa, n Herodu ka win sɔbu dore. Ma Herodu u wɔndia wi sɔɔwa u nɛɛ, a man bikio ye a kī, kon nun ye kɛ. ²³Yen biru u gerua ka bɔri u nɛɛ, ye a bikia kpuro kon nun kɛ, baa ñ n nen tem bɔnun na.

²⁴Ma wɔndia wi, u yara u da u win mero bikia mba n weene u sunɔ bikia.

Ma mero u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u Yohanu Batemu kowon wiru bikio.

²⁵Yande wɔndia wi, u wura ka sendaru sunɔn mi, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na kī a man Yohanu Batemu kowon wiru kɛ tɛn tɛ perenti sɔɔ.

²⁶Baa mɛ sunɔ win nukura sankira gem gem, ka mɛ, win bɔri ka win sɔbun sɔ, u ñ kī u nùn yinari. ²⁷Ma u win kiruku turo gɔra ka wooda u ka Yohanu Batemu kowon wiru na. Ma kiruku u da u Yohanun wiru bura pirisɔm dirɔ, ²⁸ma u ka wii te na perenti sɔɔ u wɔndia wi wɛ, ma wɔndia maa sua u win mero wɛ. ²⁹Ye Yohanun bwāaba gari yi nua, ba da ba win goru sua ba sikua.

Yesu u tǎmbu nǎrǎbun

suba nǎǎbu diisia

*(I maa mǎerio Mateu 14:13-21,
Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)*

³⁰ Gǎro be, ba wurama Yesun mi, ma ba nǎn saaria kpuro ye ba kua, ka yǎn keu ba sǎǎsi. ³¹ Ma tǎn dabira naamǎ ben mi ta wemǎ sere wi ka win bwǎaba fǎǎ bia bu di. Yen sǎna u bu sǎǎwa u nǎǎ, i na su tii kara su da gǎbaburu gia i wǎra fiiko.

³² Ma ba goo nimkuu dua ba doona gǎbaburu gia, wi ka win bwǎabu. ³³ Adama tǎn dabira wa ba doonǎ, ma ba bu tuba. Yen sǎna tǎmba gǎbia ba duki da wusu kpuron di mi Yesu ka win bwǎaba dǎǎ.

³⁴ Ye Yesu u yara goon di u tǎn wǎru guna wa, ma u yen wǎn wǎndu wa yǎn sǎ ba sǎa nge yǎanu ni nu kun kǎparo mǎ. Ma u bu gǎa dabinu keu sǎǎsim wǎri. ³⁵ Ye sǎǎ yǎara win bwǎaba nǎn susi ba nǎǎ, yam mi gǎbabura, sǎǎ wee maa yǎara. ³⁶ A de tǎn be, bu da baru kǎpaanǎ ka wuu si su wǎa turuku bu dwe ye ba koo di.

³⁷ Adama u bu sǎǎwa u nǎǎ, i bu dǎanu wǎǎyǎ beǎn tii.

Ba nǎn bikia ba nǎǎ, a kǎ su sǎǎ goobun (200) sǎmburun gobi sua su da su ka pǎǎ dwe kǎpa su bu wǎ bu di?

³⁸ Ma Yesu u bu bikia u nǎǎ, pǎǎ nyewa i mǎ. I doo i wa.

Ye ba wa ba nǎǎ, pǎǎ nǎǎbuwa ka maa swǎǎ yiru.

³⁹ Ma u win bwǎabu yiire bu tǎn be sinasia wuu wuuka yaka bekusu sǎǎ. ⁴⁰ Ma ba sina wuu wuuka gam wunǎbu (100), gam weeraakuru. ⁴¹ Yera Yesu u pǎǎ nǎǎbu ye sua ka swǎǎ yiru ye, ma u win nǎni sua wǎllǎ u Gusunǎ siara. Ma u pǎǎ ye murura u win bwǎabu wǎǎmǎ bu tǎn be yabua. U maa swǎǎ yi bǎnu kua tǎmbu kpuro bu ka wa. ⁴² Ma be kpuro

ba di ba deba. ⁴³ Ma win bwǎaba pǎǎ ka swǎǎn sukum gura ye tǎmba di n tiara ma n yiba birenu wǎkura yiru sǎǎ. ⁴⁴ Be ba pǎǎ ye di sǎǎ, tǎn durǎbun geera tura nǎrǎbun suba nǎǎbu (5.000).

Yesu u siimǎ nim wǎllǎ

*(I maa mǎerio Mateu
14:22-33, Yohanu 6:15-21)*

⁴⁵ Ye ba kǎpa yande, Yesu u win bwǎabu sǎǎwa bu goo nimkuu duo bu nǎn gǎbiya guru gǎǎ Besaida gia kǎpa win tii u n tǎn be yarinasiama. ⁴⁶ Ye u tǎn be nǎǎ kana u kǎpa, u doona guurun bera gia u ka kanaru ko. ⁴⁷ Sanam me yam tǎra bwǎa be, ba wǎa goo nimkuu sǎǎ daa burerun suunuu, ma Yesu tia wi turo guru. ⁴⁸ U wa ma ben sesera kun maa nim muramǎ yǎn sǎ woo damguu ga ka bu yinnamǎ. Sanam me yam sǎram dǎǎ, ma u bu turuku kooma u siimǎ nim wǎllǎ u kǎ u bu gǎbiiri. ⁴⁹ Adama ye ba nǎn wa u siimǎ nim wǎllǎ ba tamaa siiniwa, ma ba nǎǎgiri sua, ⁵⁰ domi be kpuro ba nǎn waamǎ ma ba nanda. Ma yande Yesu ka bu gari kua u nǎǎ, nena, i de beǎn laakari yu wurama, i ku nanda.

⁵¹ Ma u dua ben goo sǎǎ ma woo ga mari. Yera biti bu mwa n banda, ⁵² domi pǎǎ yen sǎm maamaakigira kun bu yeeri ben laakari sarirun sǎ.

Yesu u barǎbu bekia Genesaretin temǎ

(I maa mǎerio Mateu 14:34-36)

⁵³ Sanam me ba tǎbura ba kǎpa, ba tura Genesaretin temǎ, ma ba gooru girari. ⁵⁴ Ye ba yara goon di, migum migum tǎmba Yesu tuba. ⁵⁵ Yera tem men tǎmbu kpuro ba duki daamǎ ma ba ka ben barǎbu naamǎ baama kpuron di Yesun mi, mi ba gesi nua u wǎa. ⁵⁶ Yam kpuro mi Yesu u da, baru kǎpaanǎ ka wuu marosǎ ka gberu kǎpaanǎba sǎǎ ba ra ka barǎbu newa ben yaaraǎ kǎpa bu nǎn kana u de bu gesi win yaberun swaa

buu baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

Sikadoban deema

(I maa meerio Mateu 15:1-9)

7 N wee, Falisiba ka wooda yērobu gabu be ba na Yerusalemun di, ba menna Yesun mi. ²Ba wa win bwāabu gabu ba dimo ka nom gbeba, ba ñ nie.

³N deema Falisiba ka maa Yuuba be ba tie ba ben sikadoban deema swii. Bà kun nie wasa wasa ba ku ra gāanu di. ⁴Meya maa, bà n yara ba wurama tawon di, bà kun wobura ba ku ra di. Gāa dabina ba ra maa ko ni nu sāa ben deema nge narin teabu, ka wekenu, ka maa gbēa ye ba kua ka sii gandu.

⁵Yen sōna Falisiba ka wooda yērobu ba Yesu bikia ba nēe, mban sōna wunen bwāaba ku ra sikadoban deema swii. Mban sōna ba ra di ka nom gbeba.

⁶Ma Yesu u bu wisa u nēe, Esai u raa Gusunon gari gerua sāa sāa beē mura-fitiban sō sanam me u yorua,

“Gusunon u nēe,

bwese teni ta man beere wēemō ka nō.

Adama ten gōru ga ka man toma.

⁷Kama ta man sāmō.

Domi tōmbun woodawa ya kua ben sōsiru.”

⁸Ma Yesu u nēe, i Gusunon wooda derimō, ma i tōmbun komanu swii.

⁹U maa bu sōwa u nēe, anna a bwisi wa, ma i Gusunon wooda yina ma i been deema swii. ¹⁰Domi Mōwisi u gerua u nēe, “A wunen tundo ka wunen mero beere wēeyo.” Ma u kpam nēe, “Wi u win tundo ñ kun me win mero kōsa gerusi, ba koo yēro gowa.” ¹¹Adama beē i gerumō ma goo ù n win tundo ñ kun me win mero sōwa u nēe, win dukia ye u koo kpī u ka nūn somi, koobaniwa, yen tubusiana ya kua Gusunogia, ¹²n ñ maa weene yēro wi, u win tundo ñ kun me win mero somi. ¹³Nge meya i Gusunon gari tēsimō ma i been deema swii ye ba

beē deria. I maa gāa dabinu ganu mō ni nu ka ye weene.

Ye ya tōnu mō disigii

(I maa meerio Mateu 15:10-20)

¹⁴Ma Yesu u kpam tōn wōru soka win mi, ma u bu sōwa u nēe, i man swaa dakio beē kpuro i nō. ¹⁵Gāa tawonku sari ni nu dumō tōnu sō ni nu koo kpī nu nūn ko disigii. Adama gāa ni nu yarimō tōnu sōn di, niya nu nūn mō disigii. [¹⁶Goo ù n swaa mō u ka nō, u nōwō.]

¹⁷Sanam me u tōn wōru guna ye deri u dua yenuō, win bwāaba nūn mōn ten tubusianu bikia. ¹⁸U bu sōwa u nēe, been tii i maa sāa bwisi sarirugibu? I ñ tuba ma gāa tawonku ni nu dumō tōnu sō nu ñ kpē nu nūn ko disigii? ¹⁹Domi dīanu kun dumō win gōru sō ma n kun mō win nukurō, kpa nu kam ko.

Nge meya Yesu u bu sōsimō ma dīanu kpurowa nu deere.

²⁰⁻²¹Ma u nēe, gāa ni nu yarimō tōnun gōrun di niya nu nūn mō disigii. Niya bwisiku kōsunu ka kōwō mennabu tantanaru sō ka gbena ka tōn goobu (200) ²²ka sakararu ka kōde ka nuku kōsuru ka taki ka kom bereteke ka nōnu ka tōn sankubu ka tii suabu ka atafiru. ²³Gāa kōsu ni kpuro nu yarimōwa tōnu sōn di ma nu yēro mō disigii.

Kurō sōo goo u Yesu naane doke

(I maa meerio Mateu 15:21-28)

²⁴Ma Yesu u swaa wōri u doona Tirin tem gia. U dua yenu gagu sō, u ñ kī goo u n yē adama u ñ kpīa u kuke. ²⁵Ma kurō goo win bii tōn kurō sāa werekunugii, u nua ba Yesun gari mō, ma u na u kpuna win wuswaa. ²⁶Kurō wi, u sāawa Gerēki wi ba mara Fenisiō, Sirin tem sō. U Yesu kanamō u nūn win biin wēreku gira. ²⁷Adama Yesu nūn sōwa u nēe, n weene bu gina bibu dīanu wē, domi n ñ wā bu bibun dīanu sua bu bōnu kōwa.

²⁸Ma u Yesu wisa u n̄e, meya Yinni, adama baa b̄ō binu nu ra bibun d̄ia buri d̄obiri tabulun k̄k̄ōr̄ō.

²⁹Yesu u n̄n s̄ōwa u n̄e, wisi bin s̄ō, a wio. Wereku ge, ga wunen bii doonari.

³⁰Ye u tura yenū u deema bii wi, u kp̄i kp̄in yer̄ō, wereku ge, ga n̄n doonari.

Yesu u dur̄o soso goo bekia

³¹Yen biru Yesu u ḡosirama Tirin tem di u d̄ō Galilen daa bureru gia. Nge me u d̄ō u Sidonin tem ka tem me ba m̄d̄ Wusu w̄okuru bukiana. ³²Yera gaba ka soso goo na win mi, wi u ku ra kp̄i u gari ko s̄ā s̄ā. Ma ba Yesu kana u n̄n n̄ōma s̄ondi u bekia. ³³U ka n̄n da bee tia mi n ka t̄n w̄oru toma, ma u win niki binu doke soso win swasu s̄ō. Ma u ȳaatam sia u ka win yara baba. ³⁴Ma Yesu u n̄ni sua w̄oll̄ō, u wom mwe, ma u n̄e, Efata, yen tubusiana swasu su wukiaro.

³⁵Mii mii ma dur̄o win swasu wukiara, win yara denda, ma u gari kobu w̄ori dee dee. ³⁶Yesu bu yiire bu ku raa goo s̄ō adama nge me u bu s̄ōm̄ō kpeetim sari, meya ba maa gerum̄ō kpeetim sari. ³⁷Ma biti baka bu mwa n banda ma ba gerum̄ō ba m̄d̄, ye u m̄d̄ kpuro ḡā burana. U mam derim̄ō sosoba gari n̄ōm̄ō. Be ba ku ra raa maa gere, ba gerum̄ō.

Yesu u t̄mbu n̄r̄ōbun

suba n̄n̄e diisia

(I maa m̄erio Mateu 15:32-39)

8Sanam d̄ō sanam wee, t̄n w̄oru guna ya kpam menna win mi. N deema ba n̄ m̄ō ye ba koo di. Yera Yesu u win bw̄āabu soka u n̄e, ²t̄n w̄oru gen w̄ōn̄w̄ōnda man m̄d̄ domi yen s̄ō ita wee m̄n̄ di ba ka man w̄āa. Ba n̄ maa ḡānu m̄ō ni ba koo di. ³N̄a n maa n̄e bu wio,

ba kun ḡānu di ba koo w̄oruku swaa s̄ō, domi m̄n̄ di ben gaba na, n toma.

⁴Ma win bw̄āaba n̄n̄ bikia ba n̄e, mana sa ko p̄ē wa gbabu teni s̄ō ye ya koo t̄n beni debia.

⁵Yesu bu bikia u n̄e, p̄ē nyewa i m̄ō. Ma ba n̄e, n̄ōba yiru.

⁶Yera u t̄n w̄oru ge s̄ōwa gu sino tem̄ō. Ma u p̄ē n̄ōba yiru ye sua, u Gusun̄ō siara, ma u ye murura u win bw̄āabu w̄ē bu t̄n be yabuo. Ma ba ye t̄n w̄oru ge b̄ōnu kua. ⁷Ba maa sw̄ē piiminu ganu m̄ō. Ma Yesu u Gusun̄ō siara nin s̄ō, ma u win bw̄āabu s̄ōwa bu maa ni t̄n be yabuo. ⁸Ba di ba deba. Ma bw̄āaba sukum me n tie gura ma n yiba birenu n̄ōba yiru s̄ō. ⁹T̄n ben geera tura nge n̄r̄ōbun suba n̄n̄e (4.000). Yen biru Yesu u bu yarinasia. ¹⁰Mii mii wi ka win bw̄āabu ba goo nimkuu dua ba da tem gam gia me ba ra soku Damanuta.

Falisiba ba ȳireru bikiam̄ō

(I maa m̄erio Mateu 16:1-4)

¹¹Miya Falisi gaba na Yesun mi, ma ba ka n̄n̄ sikirin̄ō w̄ori. Ba n̄n̄ bikia u bu s̄ōsi ka ȳireru ma win dam weewa w̄ollun di. Ba gerua me bu ka win laakari m̄eri. ¹²Yera u wom mwe ma u bu bikia u n̄e, mban s̄ōna t̄n̄ t̄n̄ beni ba ȳireru bikiam̄ō. Ka geema, na b̄e s̄ōm̄ō, ȳireru garu sari te ba koo bu s̄ōsi.

¹³Ma u bu deri, u kpam goo nimkuu dua u ka t̄bura guru gīō.

Falisiban p̄ē seeyatia ka Herodugia

(I maa m̄erio Mateu 16:5-12)

¹⁴Bw̄āa be, ba duari bu p̄ē kusenu ko. Tia t̄n̄awa ba m̄ō goo nimkuu s̄ō.

¹⁵Yesu bu yiire u n̄e, i b̄een tii laakari koowo kpa i n Falisiban p̄ē seeyatia geri ka maa Herodugia.

¹⁶Ma ba gerunam̄ō ben tii tiine s̄ō ba n̄e, ȳen s̄ō ba n̄ p̄ē m̄ō yen s̄ōna u gerua me.

¹⁷ Yesu u tuba ye ba gerunamɔ ma u nɛɛ, mban sɔna i gerumɔ i nɛɛ, yɛn sɔ i n̄ pɛɛ mɔ yen sɔna. I n̄ gie? N n̄ bɛɛ yeeri gina? Bɛɛ swaa taoba rɔ? ¹⁸ I n̄ nɔni mɔ rɔ? I ku ra yam wa? I n̄ swasu mɔ? I ku ra gari nɔ? I n̄ yaaye ¹⁹ dɔma te na pɛɛ nɔɔbu murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔɔbun (5.000) sɔ? Birenu nye sɔɔra i gure ye ba di n tia.

Ba n̄n wisa ba nɛɛ, wɔkura yiru.

²⁰ Yesu u kparam ba bikia u nɛɛ, ye na pɛɛ nɔɔba yiru murura tɔmbu nɔɔɔbun suba n̄nɛn (4.000) sɔ, birenu nye sɔɔra i gure ye ba di n tia.

Ba nɛɛ, nɔɔba yiru.

²¹ Ma u nɛɛ, n n̄ bɛɛ yeeri ka tɛ?

Yesu u wɔko bekia Besaidaa

²² Sanam mɛ ba tura wuu ge ba ra soku Besaidaa, tɔmbu gaba ka wɔko goo na Yesun mi ma ba n̄n kana u n̄n baba. ²³ U wɔko win nɔma nenua u ka da wuun biruɔ. Yen biru u yɔatam sie win nɔnɔɔ ma u yi nɔma sɔndi u nɛɛ, a gɔanu waamɔ?

²⁴ Durɔ wi, u nɔni wukia u nɛɛ, na tɔmbu waamɔ. Ba ka dɔnu weene ba s̄imɔ.

²⁵ Ma Yesu kparam win nɔma sɔndi wɔko win nɔni wɔllɔ. Ye u yɔatem nɔni girari, u bekura ma u kpuro waamɔ s̄aa s̄aa. ²⁶ Yesu n̄n s̄ɔwa u wio, u ku maa wura wuu nukurɔ.

Piɛɛ nɛɛ Yesu u s̄awa wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛerio Mateu
16:13-20, Luku 9:18-21)

²⁷ Sanam meya Yesu u doona ka win bwāabu Sesareɔ, Filipin tem gia. Ma swaa sɔɔ u win bwāabu bikia u nɛɛ, na nɛɛ ya? Wara tɔmba gerumɔ na s̄aa.

²⁸ Ba nɛɛ, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa, gaba maa gerumɔ Eliwa, ma gaba kparam gerumɔ a s̄awa

Gusunɔn sɔmɔɔbun turo. ²⁹ Ma u bu bikia u nɛɛ, to, bɛɛ maa ni, amɔna bɛɛn tii i gerumɔ.

Piɛɛ n̄n wisa u nɛɛ, a s̄awa Kirisi wi.

³⁰ Yera Yesu u bu gerusi u nɛɛ, bu ku raa ye goo s̄ɔ.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu
16:21-28, Luku 9:22-27)

³¹ Ma u bwāa be s̄ɔɔbu wɔri u nɛɛ, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni swāa bakaru wa kpa guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu bu n̄n yina kpa bu n̄n go, adama u koo se gɔrin di s̄ɔ itase.

³² U gari yi geruawa kpasasa. Yera Piɛɛ ka n̄n da bɔkuɔ ma u n̄n gerusibu wɔri. ³³ Adama Yesu s̄ira u win bwāabu mɛera ma u Piɛɛ gerusi u nɛɛ, a desiro nen birun di Setam, domi wunen bwisikunu kun s̄aa Gusunɔginu, nu s̄awa tɔnuginu.

³⁴ Yen biru Yesu u tɔn wɔru soka ka win bwāabu sannu, ma u nɛɛ, goo ù n k̄i u nen yira sw̄ii nge b̄ɔɔ, u win ḡɔru k̄iru derio kpa u win tiin d̄aa bunanaru sua kpa u man sw̄ii. ³⁵ Domi baawure wi u k̄i u win wāaru di ka win ḡɔru k̄iru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wāaru yina nen s̄ɔ ka nen Labaari gean s̄ɔ, wiya u koo tu wa ka gem. ³⁶ Arufaani yerà tɔnu u mɔ, baa ù n handunian gɔanu kpuro wa, ma u win wāaru bia. ³⁷ Mba tɔnu u koo ka win wāaru kɔsina. ³⁸ N̄n men na, baawure wi u nen sekuru mɔ ka maa nen gari tɛn tɔn k̄ɔsobun suunu sɔɔ, be ba n̄ ka Gusunɔ turo yɔ, Tɔnun Bii u koo win sekuru ko ù n wurama win Baaban yiiko sɔɔ ka Gusunɔn gɔrado deero bu sannu.

9 U kparam bu s̄ɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔɔ gabu be ba yɔ mini, ba koo wa Gusunɔ u bandu sw̄ii ka ten yiiko bu sere gbi.

Yesun wasi gɔsia

(I maa mɛerio Mateu
17:1-13, Luku 9:28-36)

² Sɔɔ nɔɔba tian biru, Yesu u ka Pieɛ ka Yakɔbu ka Yohanu da bee tia, ma u bu kpara u ka da guu bakaru garun wɔllɔ be tɔna. Nge mɛ ba nùn mɛera ba wa win wasi gɔsia tuki. ³ Win yānu maa ballimɔ gem gem ma nu burura fem fem. Goo sari handunia mi, wi u koo kpī u bekuru tea tu burura nge men bweseru. ⁴ Yen biru Eli ka Mɔwisi ba bu kurema ba ka Yesu gari mɔ. ⁵ Ma Pieɛ u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, n wā sa n wā mini. A de su kunu ita ko, teeru wunɛgiru, teeru Mɔwisigiru, teeru maa Eligiru.

⁶ U yeni gerua yèn sɔ u n̄ yē ye u koo gere, domi ba nanda gem gem. ⁷ Ma guru wira na ta bu wukiri, ma ba nɔɔ gagu nua guru wii ten min di ga nɛɛ, winiwa nen Bii kīnasi, i wigii swaa dakio.

⁸ Mii mii ye bwāa be, ba mɛera ba ka sikerena, ba n̄ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo ka be.

⁹ Nge mɛ ba sarɔ guurun di, Yesu u bu yiire bu ku goo sɔ ye ba wa sere Tɔnun Bii u ka se saa gɔrin di.

¹⁰ Ba kua ye u bu yiire adama ba bikianamɔ ben tii tiine sɔɔ ba nɛɛ, mba seebu gɔrin din tubusianu.

¹¹ Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yēroba gerumɔ ma Eliwa koo gbi u na.

¹² U bu wisa u nɛɛ, mɛya Eliwa koo gbi u na u baayere kpuro wesia nge mɛ ya raa sāa. N̄ n men na, mban sɔna Gusunɔn gari maa Tɔnun Biin gari gerumɔ yi nɛɛ, u n̄ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem, kpa bu nùn gem. ¹³ Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ ma ba nùn kua nge mɛ ba kī, nge mɛ Gusunɔn gari yi win gari gerumɔ.

Yesu u bii wi wereku ga wāasi beki

(I maa mɛerio Mateu
17:14-21, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Sanam mɛ ba wurama bwāa be ba tien mi, ba tɔn wɔru wa ga bu sikereɛ, ma wooda yēroba ka bu sikirinamɔ. ¹⁵ Ye tɔn be kpuro ba Yesu wa, ba biti soora too too, ma ba duki daamɔ win mi bu ka nùn tɔbiri. ¹⁶ Ma u win bwāabu bikia u nɛɛ, mban sikirinɔwa i mɔ bɛɛ ka be.

¹⁷ Tɔn wɔru ge sɔɔn di goo u nùn wisa u nɛɛ, yinni, na ka nun nen bii naawawa yèn sɔ u wereku mɔ ge ga yinamɔ u gari gere. ¹⁸ Baama mi ga nùn seeri ga ra nùn surewa temɔ, kpa u yāatam pɔkeru yari u n donnu temmɔ kpa u bemi. Na maa wunen bwāabu kana bu gu gira adama ba kpana.

¹⁹ Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ tɔn naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ wāa. Sere domma ko na n ka bɛɛ temane. I ka man bii wi naawa mini.

²⁰ Ma ba ka nùn da win mi. Ye wereku ge, ga Yesu wa, yande, ga bii wi sura temɔ ka dam u bindimɔ ma u yāatam pɔkeru yarimɔ. ²¹ Yesu bii win baa bikia u nɛɛ, saa domman diya yeni ya nùn deema.

Ma u nɛɛ, saa win birun diya. ²² Kiri kiri ga ra nùn sure dɔɔ sɔɔ, n̄ kun me nim sɔɔ, kpa ga n kī gu nùn kam koosia. Adama à n kaa kpī a gāanu ko, a besen wɔnwɔndu waawo, kpa a sun faaba ko.

²³ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a nɛɛ, n̄ n kon kpī ro! Wi u naane doke, kpuro n koo nùn koora.

²⁴ Ma bii win baa u nɔɔgiru sua u nɛɛ, na naane doke, a man somiɔ kpa nen naane dokebu bu sosi.

²⁵ Ye Yesu wa ma tɔn wɔru ga duki naamɔ ga mennamɔ u wereku ge gerusi u nɛɛ, wereku wune, wune wi a ra tɔnu

ko soso kpa u kpana u gari gere, a bii wi doonario, a ku ra maa wurame win mi.

²⁶Yera ga bii wi sura ka dam, ma ga kuuki m̀ ga ka doonɔ. Ma bii wi, u kua nge goru sere tɔn dabira m̀, u guwa. ²⁷Adama Yesu u win nɔmu nenua u seeya, ma u yɔra.

²⁸Sanam me Yesu u dua yenuɔ tɔn tuko goo kun maa ka bu wāa, win bwāaba ǹn bikia ba nee, mban sɔna be, ba kpana bu wereku ge gira.

²⁹Ma u bu sɔwa u nee, wereku genin bwesera ku ra doone ma n kun m̀ ka kanaru.

Yesu u kpan win gɔɔ

ka win seebun gari m̀

*(I maa mɛerio Mateu
17:22-23, Luku 9:43b-45)*

³⁰Yen biru ba doona min di, ma ba Galilen tem bukiana. N deema u n̄ kī goo u n yē mi u wāa, ³¹domi u win bwāabu sɔɔmɔ u m̀, ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia bu ǹn go, adama sɔɔ itase u koo se gɔrin di.

³²Ye u gerua mi, ya n̄ bu yeeri. Ma ba berum m̀ bu ka ǹn yen tubusianu bikia.

Wara gisonkoru bo

*(I maa mɛerio Mateu
18:1-5, Luku 9:46-48)*

³³Ma ba tura Kapenamɔ. Saa ye u wāa yenuɔ u bu bikia u nee, mba ba sikirinemɔ swaa sɔɔ.

³⁴Adama ba mari sɔɔ yèn sɔ swaa sɔɔ ba sikirinamɔwa ba n̄ ka yē ben suunu sɔɔ wi u bo. ³⁵Ma u sina u wɔkura yiru ye soka u bu sɔɔwa u nee, goo u n̄ kī u ko be kpuron wirugii, u koowo be kpuron biruko ka be kpuron sɔmɔ.

³⁶Yera u bii piibu gagu nɔmu nenua u ka na ben suunu sɔɔ. U ǹn sua ma

u bu sɔɔwa u nee, ³⁷baawure wi u bii winin bweseru wura nen yīsirin sɔ, nena u wura. Baawure wi u maa man wura, n̄ n̄ ne turo u wura, u maa wi u man gɔrima wurawa.

Wi u kun ka sun yibere teeru neni, besegiiwa

(I maa mɛerio Luku 9:49-50)

³⁸Yohanu ǹn sɔɔwa u nee, Yinni sa goo wa u werekunu giramɔ ka wunen yīsiru, ma sa ǹn yinari yèn sɔ u n̄ nun swii ka bese sannu.

³⁹Adama Yesu u nee, i ku yēro yinari, domi goo sari wi u koo maamaaki ko ka nen yīsiru, u n̄ kpa u n̄ yande nen kɔsa gerumɔ. ⁴⁰Domi wi u kun ka sun yibere teeru neni besegiiwa. ⁴¹Ka geema, na bee sɔɔmɔ, baawure wi u bee nim k̄a i nɔra yèn sɔ i s̄aa Kirisigibu yēro u koo win are wa.

Torarun baberu

(I maa mɛerio Mateu 18:6-9, Luku 17:1-2)

⁴²Adama baawure wi u bii piimii ni nu man naane doke min teu torasia, n̄ sanɔ bu ǹn neeru gbinisia win wīirɔ, kpa bu ǹn kp̄e nim wɔku sɔɔ. ⁴³⁻⁴⁶N̄ n̄ men na, wunen nɔmu n̄ kun me wunen nɔɔ teu ḡa n̄ nun torasia a gu buro. N̄ sanɔ bo a ka nɔm teu n̄ kun me naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n̄ kere a n̄ nɔma yiru ka naasu yiru m̀ kpa bu nun kp̄e d̄ɔɔ sɔɔ [mi kɔkɔ ni nu ko n̄ ben wasi dimɔ nu n̄ gbimɔ, ka mi d̄ɔɔ kun gbimɔ.] ⁴⁷N̄ n̄ maa wunen nɔnun na, ga nun torasia a gu wɔwo. N̄ sanɔ a n̄ nɔnu teu m̀ a ka da mi Gusunɔ u bandu swii ka sere a n̄ nɔni yiru m̀ kpa bu nun kp̄e d̄ɔɔ sɔɔ, ⁴⁸mi kɔkɔ ni nu ko n̄ ben wasi dimɔ nu n̄ gbimɔ ka mi d̄ɔɔ kun gbimɔ. ⁴⁹Domi ba koo baawure d̄ɔɔ wisi nge me ba ra bɔru yēke dīanu wllɔ.

⁵⁰ Bɔru **gāa geena, adama bɔru tà n nɔɔ gu, ka mba ba koo kpam tu dorasia. I n bɔru mɔ beɛn tii sɔɔ, kpa i n nɔɔ ne beɛn tii tiine sɔɔ.

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu
19:1-12, Luku 16:18)

10 Yen biru Yesu doona min di u da Yuudean temɔ ka Yuudenin guruɔ. Tɔn wɔru guna kpam menna win mi. Nge mɛ win dɔnɛ u kpam bu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ.

² Falisi gaba na win mi bu ka win laakari mɛeri. Ba nùn bikia ba nɛɛ, wooda ya koo wura tɔnu u win kuro yina?

³ U bu wisa u nɛɛ, wooda yerà Mɔwisi u beɛ wɛ.

⁴ Ba nɛɛ, u nɛɛwa durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kuro u doona.

⁵ Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛn woo bɔbunun sɔna Mɔwisi u beɛ wooda ye yorua. ⁶ Adama sanam mɛ Gusunɔ u handunia taka kua u tɔmbu taka kuawa durɔ ka kuro. ⁷ Yen sɔna durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kuro ba n maninɛ, ⁸ kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee. Nge mɛya, ba ñ maa sãa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. ⁹ Ñ n men na, tɔnu u ku maa karana ye Gusunɔ u menna.

¹⁰ Sanam mɛ Yesu ka win bwãabu ba wura yenuɔ, ba nùn gari yin tubusianu bikia. ¹¹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, baawure wi u win kuro yina ma u kpao sua, u sakararu kuawa. ¹² Kuro goo ù n maa win durɔ yina ma u kpao sua, sakarara u kua.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mɛerio Mateu
19:13-15, Luku 18:15-17)

¹³ Yera tɔmba ka bibu na win mi u ka bu baba. Adama win bwãaba bu gerusi.

¹⁴ Ye Yesu wa ye ba mɔ u mɔru bara, ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bibu derio bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusunɔ u bandu swii tɔmbun sɔ be ba sãa nge bibu. ¹⁵ Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u swii wure nge mɛ bii yãkabu ga ra gen mɔwɔbu wure, u ñ kpɛ u n sãa ban tegii.

¹⁶ Yera u bibu sua, u ben baawure nɔma sɔndi, ma u bu domaru kua.

Gobigii goon gari

(I maa mɛerio Mateu
19:16-30, Luku 18:18-30)

¹⁷ N wee, ye Yesu u kpam swaa wɔri u doonɔ, durɔ goo duka da win mi u yiira win wuswaawɔ u nɛɛ, yinni, a sãawa tɔn geo, mba kon ko n ka wãaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁸ Ma Yesu nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a man sokumɔ tɔn geo. Goo sari wi u sãa geo, ma n kun Gusunɔ turo. ¹⁹ N ñ a wooda yɛ rɔ ye ya gerumɔ, “I ku tɔnu go. I ku sakararu ko. I ku gbeni. I ku goo gari mani. I ku goo taki di. I beɛn tundo ka mero beere wɛɛyo.”

²⁰ Ma u nɛɛ, yinni, wooda yeni kpurowa na swii nen birun di.

²¹ Yera Yesu u nùn mɛera u nùn kĩa ma u nɛɛ, gãa teena nu nun tie. A doo a dɔra kpuro ye a mɔ kpa a yen gobi sãarobu bɔnu kua. À n kua mɛ, kaa n dukia mɔ Gusunɔn mi. Yen biru kpa a na a man swii.

²² Adama u mɔrua gari yinin sɔ, ma u doona ka nuku sankiranu domi dukia bakagiiwa.

**9:50 bɔru - Bɔɔ te ba ka yã mini ta ka bɔɔ swãaru weene. Ta koo kpĩ tu nɔɔ gbi.

²³ Yesu u yam mæera u ka sikerena, ma u win bwāabu sōwa u næ, n sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swii wura.

²⁴ Ma biti baka bwāa be mwa win gari yin saabu. Yesu u kram næ, bɔrɔba, n sē gem gem be ba ben naanɛ doke dukia sɔɔ bu ka ban te Gusunɔ u swii wura.

²⁵ Yen sēsɔ ga kpā n kere yooyoo gu du yaburan wērɔ gu yari.

²⁶ Bwāa be, ba biti soora ma ba bikianamɔ ba mɔ, n n men na, wara koo den faaba wa.

²⁷ Yesu bu mæera tii, ma u næ, tɔmbun miya ya n koorɔ, adama Gusunɔn mi ya koo koora, domi Gusunɔ u ku ra gāanu ganu kpane.

²⁸ Ma Pīɛ nùn sōwa u næ, n wee, sa kpuro deri sa nun swii.

²⁹ Yesu næ, ka geema na bæ sōmɔ, goo ù n win kpaaru deri nen sɔ ka Labaari gean sɔ, n kun mɛ win maabu ka win wɔnɔbu ka win sesubu, n kun mɛ win mero ka win tundo, n kun mɛ win bibu, n kun mɛ win gbea, ³⁰ u koo kram kpaanu wa wunɔm wunɔm tē saa yeni sɔɔ. U koo dinu wa, ka maabu ka wɔnɔbu ka sesubu ka merubu ka bibu ka gbea, ka maa nɔni swāaru. Sia u koo maa wāaru te ta ku ra kpe wa. ³¹ Adama tɔn dabinu be ba tē sāa gbiikobu ba koo ra ko dāakobu, be ba maa tē sāa dāakobu, ba koo ra ko gbiikobu.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ nɔn itase

(I maa mærio Mateu 20:17-19, Luku 18:31-34)

³² Yesu u win bwāabu gbiiye ba swaa mɔ ba dɔɔ Yerusalemɔ. Biti win bwāabu mɔ, ma be ba bu swii ba nande. Ma Yesu kram gera bee tia ka wəkura yiru ye, u bu sōɔbu wɔri ye n koo nùn deema. ³³ U næ, n wee, sa Yerusalemu dɔɔ mi ba koo Tɔnun Bii yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu nɔmu sɔndia.

Ba koo nùn taare wē bu ka nùn go, kpa bu nùn tɔn tukobu nɔmu sɔndia. ³⁴ Beya ba koo nùn yaakoru ko, bu nùn yāatam sie, bu nùn seni so. Yen biru kpa bu nùn go. Sōɔ itase kpa u se gɔrin di.

Yakɔbu ka Yohanun bikiabu

(I maa mærio Mateu 20:20-28)

³⁵ Yera Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu, ba susi Yesun bɔkuɔ ma ba næ, yinni sa kī a sun kua ye sa ko nun bikia.

³⁶ Ma u bu bikia, mba i kī n bæ kua.

³⁷ Ba nùn sōwa ba næ, a de su sina, turo wunen nɔm geuɔ turo maa wunen nɔm dwarɔ, wunen yiiko sɔɔ.

³⁸ Yesu u næ, i n yē ye i bikiamɔ. I ko kpī i wahala sɔbe ye kon sɔbe? I ko batemu ye kpī yèn bweseru ba koo man ko?

³⁹ Ba næ, sa ko kpī.

Ma Yesu bu sōwa u næ, geema, i ko wahala wa ye kon wa, ba koo maa nen batemun bweseru bæ ko, ⁴⁰ adama n n nen baa n ka gɔsi be ba koo sina nen nɔm geuɔ ka nen nɔm dwarɔ. Tɔn bèn sɔ aye ni, nu sɔɔru sāa, beya ba koo nu wa.

⁴¹ Ye bwāabu wɔku te ta tie ta gari yi nua, ta ka Yakɔbu ka Yohanu mɔru kua.

⁴² Ma Yesu u bu soka u næ, been tii i yē nge mɛ be tɔn tukoba ra garisi ben tem yērobu, ba ra n bu dam dɔremɔ kpa ben wirugibu ba n bu taare. ⁴³ Adama n n sāa mɛ been mi. Been goo ù n kī u ko wirugii been suunu sɔɔ, u koowo been sɔmɔ. ⁴⁴ Meyya maa been wi u kī u ko gbiikoo, u koowo bæ kpuron yoo. ⁴⁵ Domi baa Tɔnun Bii, u n nɛ bu ka nùn sā, u nawa u ka gabu sā, kpa u gbi u ka tɔn dabinu yakia.

Yesu u Baatime wɔko wi bekia

(I maa mærio Mateu 20:29-34, Luku 18:35-43)

⁴⁶ Yera ba Yeriko dua. Sanam mɛ Yesu u yariɔ ka win bwāabu ka tɔn wɔru guna sannu, bara kowo wɔko goo

wi ba ra soku Baatime, Timen bii, u sɔ̄ swaa baarɔ. ⁴⁷Ye u nua ma Yesu Nasaretigiiwa wāa mi, u nɔɔgiri sua u mɔ̄, Yesu, Dafidin sikadobu, a nen wɔn-wɔndu waawo.

⁴⁸Ma tɔn dabira nùn gerusimɔ, ba nùn sɔ̄wɔmɔ u mario. Adama u gbāramɔ too too u mɔ̄, Dafidin sikadobu, a nen wɔn-wɔndu waawo.

⁴⁹Yesu yɔra, ma u nɛɛ bu nùn sokuma.

Ba wɔko wi soka ba nùn sɔ̄wɔwa u ku mwia kpana, u seewo, Yesu u nùn soku.

⁵⁰Wɔko wi, u win gɔ̄gɔ kakia u kɔ̄ u seewa fuuku, ma u na Yesun mi. ⁵¹Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, mba a kī n nun kua.

Ma wɔko wi, u nùn sɔ̄wɔwa u nɛɛ, yinni na kī n yam wawa.

⁵²Ma Yesu u nùn sɔ̄wɔwa u nɛɛ, a doo, wunen naane dokebu nun bekia.

Mii mii u yam wa, ma u Yesu swii swaa yen min di.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛerio Mateu 21:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

11 Sanam mɛ ba Yerusalemu turuku kua Betefagi ka Betanin bɔkuɔ, ba tura Olifin guurɔ. Yera Yesu u win bwāabu yiru gɔra. ²U bu sɔ̄wɔwa u nɛɛ, i doo baru kpaa te i mɛera been wuswaaɔ mi. Ì n dua mi, i ko keteku buu wa ga sɔri ge goo kun sɔnre, i gu sɔsiam a i ka na. ³Goo ù n bɛɛ bikia mban sɔna i gu sɔsiamɔ, i nɛɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ. Mii mii u koo de i ka gu na mini.

⁴Ma ba doona ba tura mi ba keteku buu ge wa ga sɔri yenu kɔnnɔn gambɔ swaa baarɔ. Ma ba gu sɔsia. ⁵Gabu be ba yɔ mi, ba bu bikia, amɔna! Mban sɔna i keteku buu ge sɔsiamɔ.

⁶Ba bu sɔ̄wɔwa nge mɛ Yesu u nɛɛ bu gere, ma ba bu deri ba ka doona. ⁷Ba keteku buu ge gawa ba ka Yesu daawa. Ma ba ben yabenu potira ba teria gen wɔllɔ, ma Yesu u nu sinari. ⁸Tɔn dabinu

nu nin yabenu teria swaa sɔ̄, ma gaba maa bāa kakosu bɔɔrimɔ ba teriamɔ swaa mi. ⁹Be ba nùn gbiiye ka be ba nùn swii biruɔ, ba gbāsukumɔ ba mɔ, “Baruka! U sāawa domarugii wi u sisi Yinnin yīsiru sɔ̄. ¹⁰Domarugira besen baaba Dafidin ban te ta sisi. Bu Gusunɔ siaro wɔllɔ!”

¹¹Yera Yesu u Yerusalemu dua u da sāa yerɔ, ma u gāanu kpuro mɛera u ka sikerena. Adama ye u wa yam tīra u yara u da Betani gia ka win bwāabu wɔkura yiru ye.

Yesu u dāru garu bōrusi

(I maa mɛerio Mateu 21:18-19)

¹²Yen sisiru, ye ba doona Betanin di, yera gɔ̄ra Yesu mɔ. ¹³Ma u dāru garu wa sarun di te ba mɔ figie ta wurusu kpare. U da mi, u ka wa nge ta mara. Adama ye u tura mi, u ñ gāanu ganu wa ma n kun mɔ wurusu yèn sɔ sanam mɛ, mu ñ sāa ten marubun saa. ¹⁴Yesu tu sɔ̄wɔwa u nɛɛ, goo kun maa ten binu dimɔ sere ka baadommaɔ.

Win bwāaba maa gari yi nua.

Yesu u dua sāa yerɔ

(I maa mɛerio Mateu 21:12-17, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

¹⁵Sanam mɛ ba tura Yerusalemuɔ Yesu u da sāa yerɔ. Ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ mi giram wɔri. U be ba gobi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totoberɛ dɔrobun kitanu. ¹⁶U ñ maa dere goo u ka gāanu bukiana sāa yeru mi. ¹⁷Yera u tɔn be sɔ̄ɔbu wɔri u nɛɛ, ba yorua ma Gusunɔ u nɛɛ, “Win diru ta ko n sāawa kanarun diru tɔmbu kpuron sɔ̄.” Adama bɛɛ i tu kua gbenɔbun wāa yeru.

¹⁸Ye yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba gari yi nua, yera ba swaa kasu bu ka Yesu go. Adama ba nùn berum sāa domi tɔn wɔru ge, ga biti soora win keu sɔ̄sibun sɔ̄.

¹⁹Ye sɔɔ kpa, Yesu ka win bwāabu ba yara wuun di.

Yesu ka dāa te ta gberan gari

(I maa mērio Mateu 21:20-22)

²⁰Yen sisiru bururu, nge mē ba sarɔ, ba dāa te Yesu u bōrusi mi wa ta gbera mam mam sere ka ten gbiniɔ. ²¹Yera Piē u yaaya ye Yesu raa gerua ma u nùn sɔɔwa u nē, Yinni a figie ye mērio ye a bōrusi, wee ya gbera.

²²Yesu u bu sɔɔwa u nē, i de i n Gusunɔ naane sāa. ²³Ka geema na bē sɔɔmɔ, baawure wi u guu teni sɔɔmɔ tu seewo tu tii sure nim wōku sɔɔ, ma u kun sika sika m̀ win g̃rɔɔ kpa u n naane doke ye u gerumɔ sɔɔ meya n koo maa nùn koorā. ²⁴Yenin sōna na bē sɔɔmɔ, gāanu baanire ni i bikiamɔ kanaru sɔɔ, i naane dokeo ma i nu wa i mwa kɔ, meya n koo maa bē kua. ²⁵Sanam mē i yō i kanaru m̀, ì n gāanu m̀ɔsine ka goo, i gina yēro suuru kuo, kpa bēen Baaba wi u wāa wɔllɔ u maa bē bēen toranu suuru kua. [²⁶Adama bē, ì kun gabu suuru kue, bēen Baaba wi u wāa wɔllɔ, u ñ koo maa bē bēen toranu suuru kua.]

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mērio Mateu 21:23-27, Luku 20:1-8)

²⁷N wee, ba kpm wura Yerusalemu. Nge mē Yesu u bɔsu sāa yerɔ, yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba na win mi, ²⁸ba nùn bikia ba nē, weren yiikowa a ka yeni m̀. Wara nun yiiko wē a ka yenin bweseru ko.

²⁹Yesu bu wisa u nē, kon bē gari tia gaa bikia. Ì n kpīa i man ye wisa, sanam meya kon bē sɔ yiiko ye na ka yeni m̀. ³⁰Batemu ye Yohanu u m̀, weren yiikowa u ka m̀. Gusunɔgia? Nge tɔnugia. I man wisio.

³¹Ma ba wesiana ben tii tiine sɔɔ ba nē, mba sa ko nùn wisi. Tē nɔ? Sā n gerua sa nē Gusunɔn yiikowa, u koo

nē, mban sōna sa ñ Yohanu naane doke. ³²Sā n maa gerua sa nē, tɔnugia, to.

N deema ba tɔmbun berum m̀ domi tɔmbu kpurowa ba wura kam kam ma Yohanu u sā Gusunɔn sɔmɔ.

³³Yen sōna ba Yesu sɔɔwa ba nē, ba ñ yē.

Ma Yesu maa bu sɔɔwa u nē, nena kun maa bē sɔmɔ win yiiko na ka yeni m̀.

Gbaa wuko kōsobun gari

(I maa mērio Mateu 21:33-46, Luku 20:9-19)

12Yen biru, Yesu u ka bu m̀ndu gari sɔɔwa. U nē, durɔ goo u gbaaru kua mi u dāa bii duronu duru ni ba ra soku resem, ma u kara kua u ka sikerena. U maa wɔru gba mi ba koo dāa bii ni gama ma u gbaa kōsu yeru kua. Yera u gbaa wukobu kasu u bu ye nɔmu beria ma u wigiru doona. ²Sanam mē dāa binun sɔribu tura, u win sɔm kowo g̃ra gbaa wuko ben mi bu win bɔnu mwaama. ³Yera gbaa wuko be, ba sɔm kowo wi mwa ba so ma ba nùn g̃sia nɔm dira. ⁴Yera u kpm bu sɔm kowo goo g̃ria ma gbaa wuko be, ba nùn so wirɔ ma ba nùn yaa kasiki. ⁵Gbaa yēro wi, u kpm maa bu sɔm kowo g̃ria, ma ba nùn go. Meya ba ben dabinu kua, ba gabu so ba gabu go. ⁶Tē, n tie gbaa yēro win bii kinasin tii tii. Wiya u bu g̃ria dākuru u nē, ba koo win biin nonu nasia. ⁷Adama gbaa wuko be, ba wesiana ba nē, winiwa gbaa ten tubi dio. I na su nùn go kpa gbaa te, tu ko besegiru. ⁸Yera ba aluwaasi wi mwa ba go. Ma ba win goru yara gbaarun di.

⁹Yesu u nē, tē, amɔna gbaa yēro wi, u koo ko. U koo da u gbaa wuko be go kpa u win gbaaru gabu nɔmu sɔndia. ¹⁰Bē i ñ gari yini gara Gusunɔn gari sɔɔ yi yi nē,

“Kpɛe te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.

¹¹ Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

¹² Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa, domi ba tuba ma ben sɔna u mɔn te kua. Adama ba tɔn wɔru nasia, ma ba nùn deri ba doona.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

*(I maa mɛerio Mateu
22:15-22, Luku 20:20-26)*

¹³ Ma ba Falisi gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra Yesun mi, bu ka nùn garin yina beria. ¹⁴ Ye ba tura win mi, ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere. Mɛya a ku ra goon nɔnu mɛeri, domi a ku ra gari gere bine ka berum sɔ, adama a tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔwa dee dee. N weene su tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia? Nge su ku kɔsia.

¹⁵ Adama Yesu u ben murafiti te tuba ma u nɛɛ, mban sɔna i ka man garin yina beriamme. I man sii geesun gobi sɔɔsima n wa.

¹⁶ Ba nùn sɔɔsi. Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yirera mini. Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛrogia.

¹⁷ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kɔsio ye ya sɔa tem yɛrogia kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya sɔa Gusunɔgia.

Yera biti baka bu mwa n banda win sɔ.

Gɔribun seebun gari

*(I maa mɛerio Mateu
22:23-33, Luku 20:27-40)*

¹⁸ Yera Sadusi be ba ra nɛɛ, gɔriba kun seemɔ, ba da Yesun mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, ¹⁹ yinni, Mɔwisi u sun wooda wɛ u nɛɛ, goo ù n gu ma u kurɔ deri, ma wi ka kurɔ wi, ba ù bii mɔ, n weene yɛro win wɔɔ u kurɔ gɔmini wi sua, kpa u ka mɔɔ bibu marua. ²⁰ Wee, tundo turosibu nɔɔba yiru gaba raa wɔa. Ben gbiikoo u kurɔ sua ma u gu, u ù ka kurɔ wi bii

mara. ²¹ Yera ben yiruse u kurɔ gɔmini wi sua. Win tii maa gu, u ù ka kurɔ wi bii mara. Nge mɛya ben itasen tii, ²² sere n ka girari ben nɔɔba yiruse, ba ù ka kurɔ wi bii mara. Be kpuron biruwa kurɔ win tii maa gu. ²³ Dɔma te gɔriba koo se, tɔn ben wara ko n kurɔ wi mɔ. Domi be nɔɔba yiru ye kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

²⁴ Yesu bu wisa u nɛɛ, i ù Gusunɔn gari ka win dam yɛ. N ù yen sɔna i tore? ²⁵ Domi sanam mɛ gɔriba koo se durɔbu ka kurɔbu ba ù maa suanamɔ, ba ko n sɔawa nge Gusunɔn gɔradoba. ²⁶ Ye n maa sɔa gɔribun seebun gari, i ù garire Mɔwisin tireru sɔɔ mi awii dɔɔgiin gari wɔa nge mɛ Gusunɔ u ka nùn gari kua u nɛɛ, “Wiya Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakɔbun Yinni.” ²⁷ Wee, Gusunɔ u ù sɔa gɔribun Yinni. U sɔawa wasobugii. Yenin sɔna been torara kpɔ.

Wooda ye ya bo

*(I maa mɛerio Mateu
22:34-40, Luku 10:25-28)*

²⁸ N wee, wooda yɛro goo u ben sikirinɔ ge nua. U wa ma Yesu u Sadusi be gari gee wisa, ma u da Yesun mi u nùn bikia u nɛɛ, woodaba kpuro sɔɔ yerà ya kere.

²⁹ Yesu u nɛɛ, wooda ye ya kere wee. “Bee Isireliba, i swaa dakio, Gusunɔ besen Yinni, wi turowa Yinni. ³⁰ A Gusunɔ wunen Yinni kɔɔ ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro ka wunen bwisikunu kpuro ka wunen dam kpuro.”

³¹ Yen yiruse wee. “A wunen tɔnusi kɔɔ nge wunen tii tii.” Wooda gaa maa sari ye ya yeni kere.

³² Ma wooda yɛro wi, u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, to, n wɔ yinni. Gema a gerua ye a nɛɛ Gusunɔ turowa wɔa, goo maa sari ma n kun mɔ wi. ³³ Ma tɔnu ù n Gusunɔ kɔa ka win gɔru kpuro ka win bwisikunu kpuro ka win dam kpuro, ù n maa win tɔnusi kɔa nge win tii tii, yeya ya yɔku

dɔ̃ mwaararuginu ka yāku ni nu tie kere.

³⁴Ye Yesu u wa ma u yeni geruawa ka yērun baa, yera u nūn sō̃wa u nē, a turuku kooma a ka du mi Gusunɔ̃ u bandu swii.

Yenin biru goo kun maa kāka u Yesu gānu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ̃ u gɔsa

*(I maa mēerio Mateu
22:41-46, Luku 20:41-44)*

³⁵Yen biru, nge mē Yesu u Gusunɔ̃ garin keu sō̃simɔ̃ sāa yerɔ̃, u tambu bikia u nē, amɔ̃na wooda yēroba koo kpī bu gere ma Kirisi u sāawa Dafidin bii. ³⁶Dafidin tii, ka Hunde Dēeron sō̃siru u nē,

“Yinni Gusunɔ̃ u nen Yinni sō̃wa u nē, a sinɔ̃ nen nɔ̃m geuɔ̃ sere n ka nun wunen yiberēba taarea.”

³⁷Dafidin tii u nūn soka Yinni. Amɔ̃na u ko n maa ka sāa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda yērobu

*(I maa mēerio Mateu
23:1-36, Luku 20:45-47)*

Ma tɔ̃n wɔ̃ru ge, ga Yesun gari swaa daki ka nuku dobu. ³⁸Win keu sō̃sibu sɔ̃ u nē, i tii laakari koowo ka wooda yērobu be ba kī ba n bɔ̃su ka yabe dendennu, ba maa tɔ̃birinaa kī batuma sɔ̃ ka bēere. ³⁹Ma ba sin yee bēereginu kī mennɔ̃ yenɔ̃ ka maa aye bēereginu tō̃ baka yerɔ̃. ⁴⁰Ba gɔ̃minibun yenusu dimɔ̃ ka taki ma ba kana dendennu m̃ bu ka bu wan s̃. Ba koo bu taare wē n kpā.

Gobi yi kurɔ̃ gɔ̃mini goo u kpēe

(I maa mēerio Luku 21:1-4)

⁴¹Yera Yesu u da u sina sāa yerun kpakoro te ba ra gobi doken bɔ̃kuɔ̃, ma u mēera nge mē tamba gobi kpēemɔ̃ te sɔ̃. Gobigibu dabiru ba gobi beke doke.

⁴²Yera gɔ̃mini sāaro goo u na ma u gobi piiminu yiru doke mi, yin geera sāa nge faram yirun saka. ⁴³Ma Yesu u win bwāabu soka u bu sō̃wa u nē, ka geema na bēe sō̃mɔ̃, gɔ̃mini sāaro wini, u gobi doke kpakoro teni sɔ̃ n tambu kpuro kere. ⁴⁴Domi be kpuro, ye n sɔ̃ndi ben mɔ̃ bakaru sɔ̃, yera ba wuna ba doke, adama kurɔ̃ wi, win yāaru sɔ̃ra u kpuro kpēe ye u ka tii kōsu.

Yesu u sāa yerun kɔ̃rabun gari m̃

(I maa mēerio Mateu 24:1-2, Luku 21:5-6)

13 Nge mē Yesu u yariɔ̃ sāa yerun di, win bō̃ turo u nē, yinni, anna a dii bakanu wa ka nin kpee buranu!

²Ma Yesu nūn sō̃wa u nē, a dii baka ni wa? Baa kpee teeru ta ñ ko n sɔ̃ndi ten tesim wɔ̃llɔ̃. Ba koo ni kpuro surawa.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe

*(I maa mēerio Mateu
24:3-14, Luku 21:7-19)*

³Yen biru Yesu u da Olifin guurɔ̃ u sina u wuswaa kisi sāa yeru gia. Yera Piee ka Yakɔ̃bu ka Yohanu ka Andere ba da be tɔ̃na ba nūn bikia ba nē, ⁴a sun sō̃wɔ̃, domma yabu ye, ya koo koora. Yire terà ta koo sun sō̃si ma yen saa ya tura.

⁵Ma Yesu u bu sō̃bu wɔ̃ri u nē, i tii laakari koowo, kpa goo ku raa bēe nɔ̃ni wō̃ke. ⁶Tɔ̃n dabira koo na ka nen yīsiru ba n m̃, beya ba sāa Kirisi wi, kpa bu tɔ̃n dabiru nɔ̃ni wō̃ke. ⁷Ì n tabun damu damusu nɔ̃mɔ̃, i ku de n bēe berum ko. Yeni ya ñ koo ko ya kun koore, adama n ñ gina handunian kpeeru mi. ⁸Domi bwesenu koo seesina. Sinamba koo seesina. Tem yīribu ka gō̃ru ko n wāa gam ka gam. Ye kpuro n ko n sāawa nge tɔ̃n kurɔ̃n nuku wuriribun tore.

⁹Adama bēe, i n been tii se. Domi ba koo bēe mwa kpa bu bēe siri kowobu

nōmu sōndia. Ba koo maa bēe so menno yeno, kpa bu ka bēe da tem yērobu ka sinambun wuswaa nēn sō kpa i ka seeda di. ¹⁰Yu sere kooa mē ba koo gina bwesenu kpuro Labaari gea waasu kua. ¹¹Adama sanam mē ba bēe gawe ba ka dōo bu bēe siri kowobu nōmu beria, i ku gbi i wurura ka ye i ko gere. Saa ye, yā n tunuma, i geruo ye Gusunō u koo bēe sō. Domi n n bēen tii i ko gere, ma n kun mō Hunde Dēero. ¹²Mōō ka wōōō ba koo kōrumōōōō kuana bu ka ben turo go, meya tundoba koo maa ben bibu kua. Bibu ba koo ben mōwōbu seesi kpa bu de bu bu go. ¹³Tōmbu kpurowa ba ko n bēe tusa nēn yīsirin sō. Adama wi u temana sere ka nōō, u koo faaba wa.

Gāa kōsunun gari

*(I maa mēerio Mateu
24:15-28, Luku 21:20-24)*

¹⁴Yesu maa nēe, adama i ko kam koo-sion bwāaroku kōsu wa ga yō mi n n weene ga n wāa. Wi u tire teni garimō u tubuo sāa sāa. Sanam meya n weene be ba wāa Yudea bu kpikuru su bu da guunō. ¹⁵Kpa wi u wāa dii teera wōōō u ku sara u du dirō u gāanu sua. ¹⁶Wi u maa woo gberō u ku gōsira yenuō u win yabe bakaru sua. ¹⁷Anna kurō ben nōni swāara ko n nē sanam mē, be ba guri mō ka be ba bibu bōm kēmō. ¹⁸I Gusunō kanō kpa saa ye, yu ku raa ko woorun sanam. ¹⁹Domi sanam mē sōō, nōni swāa bakara ko n wāa tēn bweseru ta n koore saa handunian toren di sere ka gisō. Ten bwesera kun mam maa sisi. ²⁰Yinni ù kun daa tōō te kawē, goo kun tiarō. Adama wigii be u gōsan sōna u tōō te kawē. ²¹Saa ye sōō, goo ù n bēe sōōōō u nēe, Kirisi wi, u wāa mini, n kun me u wāa miōōō, i ku ra naane ko. ²²Domi Kirisi weesugibu ka sōōō weesugiba koo yari. Ba koo yīrenu ka sōm maamaakigia ko, bu ka be Gusunō u gōsa nōni

wōke n n ko n kooa. ²³Wee, na bēe yeni kpuro sōōwa kō yu sere kooa. Yen sō, i n tii sē.

Tōnun Biin naaru

*(I maa mēerio Mateu
24:29-31, Luku 21:25-28)*

²⁴Yesu maa nēe, adama saa ye sōō, nōni swāarun biru, sōō u koo yam tira, suru kun maa waarō. ²⁵Wōllun kperi yi koo wōruma temō, kpa wōllun dam mu yīiri. ²⁶Saa yera ba koo Tōnun Bii wa u kurama guru winu sōō ka dam bakam ka yiiko. ²⁷U koo win gōradoba gōri handunian goonu nne sōō bu be u gōsa menna saa handunian nōrun di sere ka wōōō.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōōsimō

*(I maa mēerio Mateu
24:32-35, Luku 21:29-33)*

²⁸Yesu maa nēe, tē i de dāa te ba mō figie tu bēe gari geē sōōsi. Sanam mē ta kpararu torua, i yē ma tomburura ta turuku kua. ²⁹Nge meya maa, ì n wa yeni kpuro ya kooramō, i n yē ma nē Tōnun Bii na turuku kuawa, na mam wāa kōnnōōō. ³⁰Ka geema na bēe sōōō, tēn tōn beni ba n gbimō ye kpuro yu ka kooa. ³¹Wōllu ka tem baa ya koo doona, adama nēn gari kun doonō pai.

Gusunō turowa

handunian kpeerun saa yē

(I maa mēerio Mateu 24:36-44)

³²Yesu maa nēe, ye n sāa nēn naarun saa, goo sari wi u yen tōru yē, baa Gusunōn gōradoba be ba wāa wōōō, baa mam Biin tii, ma n kun mō Baaba turo. ³³I n tii se kpa i n swaa mēera, domi i n yē dōma te tōō te, ta koo tunuma. ³⁴N ko n sāawa nge durō goo wi u sanum dōō. U win yenu win sōm kowobu nōmu

sɔndia, u ben baawure win sɔmburu wē, ma u kɔnnɔ kɔsɔ sɔɔwa u n swaa mɛera. ³⁵ Ñ n men na, i n swaa mɛera, domi i ñ yē nge yenu yēro u koo tunuma yoka, ñ kun mɛ wɔku suunu, ñ kun mɛ saa ye gue sumɔ, ñ kun mɛ bururu. ³⁶ Û n tunuma suaru sɔɔ, kpa u ku raa bɛɛ deema i dɔ. ³⁷ Ye na bɛɛ sɔɔmɔ yera na maa baawure sɔɔmɔ, i n swaa mɛera.

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

*(I maa mɛerio Mateu 26:1-5,
Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)*

14 N wee, n tie sɔɔ yiru bu ka Gɔɔ sararibu ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Ma yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba swaa kasu bu ka Yesu mwa asiri sɔɔ bu go, ² domi ba gerumɔ ba mɔ, n ñ weene bu ko tɔɔ baka te sɔɔ, kpa n ku raa ko gari baka tɔmbun suunu sɔɔ.

Kurɔ goo turare yēka

Yesun wirɔ

*(I maa mɛerio Mateu
26:6-13, Yohanu 12:1-8)*

³ Sanam mɛ Yesu u wāa Betaniɔ Simɔɔn yenuɔ wi u raa bara disigiru mɔ, kurɔ goo u na win mi u too buraru neni te ba kua ka abatiri, te ta turare gobi bekegia yiba ye ba kua ka naadin gum. U too te kɔra ma u turare ye yēka Yesun wirɔ sanam mɛ u dimɔ. ⁴ Gabu ba sɔɔnamɔ ka mɔru ba nɛɛ, mban sɔna u turare ye kam koosia. ⁵ Sa ko raa kpī su ye dɔra yu ko sɔm kowon wɔɔ tian kɔsiarun saka, kpa su gobi yi sāarobu bɔnu kua.

Ma ba kurɔ wi wɔkisi. ⁶ Adama Yesu u nɛɛ, i nɔn derio. Mba n kua i ka nɔn wɔk-isimɔ. Gāa burana u man kua. ⁷ Baadommawa sāarobu ba wāa beɛn suunu sɔɔ. Sanam baamere mɛ i kī, i ko kpī

i bu durom kua. Adama nena na ñ ko na n wāa ka bɛɛ ka baadomma. ⁸ U kua nge mɛ win mɔra nɛ. U nawa u ka nen wasin sikubun sɔɔru ko bu sere yi sike. ⁹ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baama mi ba Labaari gea waasu mɔ handunia kpuro sɔɔ, ba koo maa kurɔ win gari gere ye u kua minin sɔ, ba n ka nɔn yaaye.

Yudasi u kī u Yesu yāku kowo

tɔnwerobu nɔmu sɔndia

*(I maa mɛerio Mateu
26:14-16, Luku 22:3-6)*

¹⁰ Yen biru Yudasi Isikariɔtu, bwāabu wɔkura yiru yen turo, u da yāku kowo tɔnwerobun mi u ka bu Yesu nɔmu sɔndia. ¹¹ Ben nukura dora gem gem ye ba win gari nua ma ba nɔn gobi nɔɔ mwɛeru kua yi ba koo nɔn kē. Ma u swaa kasu nge mɛ u koo ko u ka Yesu bu nɔmu sɔndia ù n saa wa.

Yesu u Gɔɔ sararibun yaa dibu

dimɔ ka win bwāabu

*(I maa mɛerio Mateu 26:17-25, Luku
22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)*

¹² Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakarun tɔɔ gbiikiru, tɛ sɔɔ ba ra Gɔɔ sararibun yāanu go, Yesun bwāaba na win mi ba nɛɛ, mana a kī su nun Gɔɔ sararibun yaa dibun sɔɔru kua.

¹³ Yera Yesu u win bwāabun yiru gɔra u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo wuu sɔɔ, i ko ka durɔ goo yinna u nim tooru sɔɔwa. I nɔn swiyyɔ. ¹⁴ Yenu mi u dua, i yenu gen yēro sɔɔwɔ i nɛɛ, yinni u nɛɛ, diru mana wi ka win bwāabu ba koo be Gɔɔ sararibun yaa dibu di. ¹⁵ Durɔ wi, u koo bɛɛ gidambisa baka sɔɔsi ye ba sɔɔru kua ka gāa nɔn bukata sa mɔ kpuro. Miya i ko i sun Gɔɔ sararibun sɔɔru kua.

¹⁶ Ma bwāa be, ba swaa wɔri ba tura wuu gen mi, ba ye kpuro wa nge mɛ

Yesu u raa bu s̄ōwa. Ma ba Ḡō sarari-bun yaa dibu s̄ōru kua.

¹⁷Ye n kua yoka Yesu u da mi ka win bwāabu wākura yiru ye. ¹⁸Ye ba s̄ō ba dim̄o Yesu u n̄e, ka geema na bēe s̄ōm̄o, been turo wi u dim̄o ka ne sannu u koo man d̄ome.

¹⁹Yeya bwāa be kpuron nuki sankira, ma ba n̄un bikiabu w̄ori tia tia ba m̄d̄, asa n̄ n̄ ne.

²⁰Ma Yesu u bu wisa u n̄e, bēe wākura yiru ye s̄ō, ne ka wi sa gb̄ē teeru s̄ōram̄o, wiya. ²¹Ka geema, T̄o-nun Bii u koo gbi nge me Gusun̄on gari gerum̄o win s̄ō. Adama n̄oni swāarugi-īwa wi u koo n̄un d̄ome. N san̄o ba kun daa ȳero mara.

Yinnin d̄ia domaruginu

(I maa m̄erio Mateu 26:26-30, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²²Mi ba dim̄o mi, Yesu u p̄ē sua u Gusun̄o siara ma u ye murura u win bwāabu w̄e. U n̄e, i m̄o, yeniwa nen wasi.

²³U maa n̄ra sua u Gusun̄o siara ma u bu w̄e, ma be kpuro ba n̄ra. ²⁴Ma Yesu u n̄e, yeniwa nen yem me mu Gusun̄on n̄o m̄wee kpaaru sire. Mu koo maa yari t̄on dabinun s̄ō. ²⁵Ka geema na bēe s̄ōm̄o, na n̄ maa tam menī n̄orum̄o sere n ka ko sanam me kon men kpm̄ n̄o ban te Gusun̄o u koo sw̄i s̄ō.

²⁶Ye ba womusu kua ba kpa, yera ba yara ba da Olifin guuru w̄oll̄o.

Yesu u n̄e, Piēe koo n̄un siki

(I maa m̄erio Mateu 26:31-35, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

²⁷Olifin guuru miya Yesu u bu s̄ōwa u n̄e, bēe kpurowa i ko i biru wura. Domi ba yorua Gusun̄on gari s̄ō ba n̄e, “Ba koo yāa kparo go, kpa yāanu nu yarina.” ²⁸Adama n̄a n̄ seewa ḡorin di kon bēe gb̄iyya Galilēo.

²⁹Yera Piēe n̄un s̄ōwa u n̄e, baa t̄ambu kpuro b̄a n̄ biru wuram̄o, n̄ n̄ ka ne!

³⁰Yesu u n̄un s̄ōwa u n̄e, ka geema na nun s̄ōm̄o, gison̄ w̄ōku te, sere goo d̄ōo gu ka sw̄i n̄on yiru, kaa man siki n̄on ita.

³¹Adama Piēe u n̄o ḡē dim̄o dim̄o u m̄d̄, na n̄ nun sikim̄o pai. Baa n̄ n̄ ḡōon na, sanna sa ko gbi.

Meya maa bwāa be kpuro ba gerua.

Yesu u kanaru m̄d̄ Geseman̄e

(I maa m̄erio Mateu 26:36-46, Luku 22:39-46)

³²Yen biru ba da gam gum mi ba ra soku Geseman̄e. Ma Yesu u win bwāabu s̄ōwa u n̄e, bu sin̄o mi, kpa u da u kanaru ko.

³³Ma u Piēe ka Yak̄abu ka Yohanu soka ba da ka wi. Ma u nanda, win wasi dw̄iyya. ³⁴Yera u bu s̄ōwa u n̄e, nen nukura sankira sere n̄ ḡōo gum girari. I ȳero mini kpa i n̄ tii kp̄arenu s̄āa.

³⁵Yen biru u bu desirari fiiko u kpuna u kibari u kanaru kua, n̄ n̄ koo koor̄a, wahalan saa ye, yu n̄un desirari. ³⁶Yera u gerua u n̄e, nen Baaba, kaa kp̄i a ḡāanu kpuro ko. A de wahala ye, yu man desirari. Adama a ku nen ḡōru k̄iru ko ma n̄ kun m̄o wun̄eḡiru.

³⁷Ma u wurama bwāabu ita ben mi, u deema ba d̄d̄. Ma u Piēe bikia u n̄e, Sim̄o a d̄ōwa? A kpana a n̄ wasi baa k̄obi tia? ³⁸I n̄ tii kp̄arenu s̄āa i n̄ kanaru m̄d̄, kpa i ku ra du k̄ok̄iribu s̄ō. Ka geema, t̄onun ḡōru ga k̄i adama wasi yen dam bie.

³⁹Ma u kpm̄ wura u kanaru kua. Gari tee yiya u gerum̄o. ⁴⁰Ye u kpm̄ wurama u deema ba do domi ben n̄oni bunia. Ba n̄ maa ȳe ye ba koo n̄un s̄ō.

⁴¹Ye u wurama ben mi n̄on itase u bu s̄ōwa u n̄e, i den d̄weeyo t̄ē, kpa i w̄era. N tura me. Saa ye, ya tunuma k̄o. N wee, ba T̄onun Bii t̄on k̄ōsobu n̄omu

sɔndiamme. ⁴²I seewo su doona. Wee, wi u man dɔmemɔ u sisi.

Yesun mwaabu

(I maa mɛerio Mateu 26:47-56, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴³Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma yande, bwāabu wɔkura yiru yen turo. Tɔn dabira nùn swii ba takobiba ka bokunu neni. Yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka guro guroba ba bu gɔra. ⁴⁴N deema dɔme wi, u raa tɔn be sɔwa yire te u koo ko. U nɛɛ, durɔ wi u koo nɛnɛ u bɔkasi, wiya mi, bu nùn mɔɔ, bu nɛnɛ kem kem bu ka doona. ⁴⁵Ye Yudasi tunuma, mii mii u da Yesun mi, ma u nɛɛ, yinni.

Ma u nùn bɔkasi. ⁴⁶Yera tɔn be, ba nɔmu demia ba Yesu mwa. ⁴⁷Adama be ba yɔ min turo u win takobi woma, ma u yāku kowo tɔnweron yoon soo sɔra u bura. ⁴⁸Yera Yesu bu bikia u nɛɛ, nena bɛɛ i mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? ⁴⁹Baadommawa na ra n ka bɛɛ wāa sāa yerɔ na n keu sɔsimɔ, ma i ñ man mwe. Adama Gusunɔn gari yi ñ koo ko yi kun koore.

⁵⁰Yera bwāa be kpuro ba yarina ba nùn deri.

⁵¹Aluwaasi goo maa Yesu swii biruɔ u bekuru wukiri. Yera gaba kɔ bu nùn mwa, ⁵²adama u duka tereru, u bu bekuru deria.

Ba Yesu sirimɔ

Yuuban tɔnwerobun mennɔ yerɔ

(I maa mɛerio Mateu 26:57-68,

Luku 22:54-55, 63-71,

Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵³Sanam meya ba ka Yesu da yāku kowo tɔnweron yenuɔ mi yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ka maa wooda yērobu ba menne. ⁵⁴Ma Pieɛ u bu swii dandankuru sere ka yāku kowo tɔn-

weron yenu yaaraɔ. Miya u sina, wi ka tabu kowobu sannu ba dɔɔ wɔsu.

⁵⁵Yāku kowo tɔnwerobu ka maa guro gurobun mennɔ ge kpuro ba seeda kasu ye ba koo Yesu mani bu ka nùn go. Adama ba ñ wa. ⁵⁶Domi tɔn dabiru ta nùn seeda weesugia diisimɔ adama seedagii be, ba ñ nɔɔ tia sāa.

⁵⁷Yera gaba seewa ba nùn weesu mani ba nɛɛ, ⁵⁸bɛɛ sa nua u nɛɛ u koo sāa yeru sura te ba ka nɔma bana, kpa sɔɔ itan baa sɔɔ u be ten kpaaru bani te ba ñ ka nɔma bane.

⁵⁹Ka mɛ, baa gari yinin tii sɔɔ ba ñ nɔɔ tia kue.

⁶⁰Ma yāku kowo tɔnweru u seewa u yɔra be kpuron wuswaaɔ, u Yesu bikia u nɛɛ, a ñ gɛɛ wisimɔ? Mba tɔn beni ba nun saarisimɔ.

⁶¹Adama Yesu u maari piti, u ñ bu gāanu wisa. Yera yāku kowo tɔnweru wi, u kɔm nùn bikia u nɛɛ, wuna Kirisi wi? Gusunɔ Yinni wi sa siaramɔn Bii?

⁶²Ma Yesu u nɛɛ, oo, nena mi. Sɔɔ teeru i ko Tɔnun Bii wa u sɔ Dam Kpurogiin nɔm geuɔ, u wee wɔllun di guru winu sɔɔ.

⁶³Sanam meya yāku kowo tɔnweru u win tiin yaberu nenua u karana, ma u nɛɛ, ee, seeda yerà i maa kasu. ⁶⁴Bɛɛ i nua gari kam yi u gerua. Amɔna i wa durɔ wi sɔɔ.

Ma be kpuro ba nùn taare wɛ ba nɛɛ, bu nùn go.

⁶⁵Yera ben gaba yande nùn yāatam siem wɔri, ba win nɔni wɔkuwa, ma ba nùn nɔm kusa soomɔ, ba nɛɛ u tubuo wi u nùn soomɔ.

Ma tabu kowobu ba nùn mwa ba soomɔ.

Pieɛ u Yesu siki

(I maa mɛerio Mateu 26:69-75, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Sanam mɛ Pieɛ u wāa yenu yaaraɔ, yera wɔndia goo wi u sɔmburu mɔ yāku

kowo tɔnweron mi u na mi. ⁶⁷Ye u Pieɛ wa u dɔɔ wɔsu, u nɔn mɛɛra tii. Yera u nɛɛ, wunɛ maa, a raa wāa ka Yesu Nasaretigii sannu.

⁶⁸Adama Pieɛ u gari yi siki, u nɛɛ, na ñ yɛ fa, ya ñ man yeeri ye a gerumɔ.

Ma u yara u da gongoroso gia. [Saa yera goo dɔɔ ga swī.] ⁶⁹Wɔndia sɔm kowo wi, u kɔam nɔn wa mi, ma u be ba yɔ mi sɔɔwa u nɛɛ, durɔ win tɔmbun turowa mini.

⁷⁰Adama Pieɛ u kɔam gari yi siki. Ye n te fiiko, be ba yɔ mi ba Pieɛ sɔɔwa ba nɛɛ, ka gem, wunɛ tɔn ben turowa domi wunen tii Galilegiwa.

⁷¹Yera Pieɛ u bɔrua u sɔnna u nɛɛ, na ñ durɔ wi yɛ wi bɛɛ i ka yā mini.

⁷²Mii mii ma goo dɔɔ ga swī nɔn mɛɛruse. Yera u Yesun gari yaaya yi u raa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, sere goo dɔɔ gu ka swī nɔn yiru, u koo nɔn siki nɔn ita. Ma u swīi wɔri.

Ba ka Yesu da

Pilatɔn wuswaao

(I maa mɛɛrio Mateu 27:1-2, 11-14, Luku 23:1-5, Yohanu 18:28-38)

15 Buru buru yellu yāku kowo tɔnwerobu ka maa guro gurobu ka wooda yɛrobu, ka be ba tie mɛnnɔ ge sɔɔ, ba mɛnna bu ka gari yi wesiana sannu. Ma ba Yesu bɔkua ba ka da ba Pilatɔ nɔmu sɔndia. ²Yera Pilatɔ nɔn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban sunɔ?

Yesu nɔn wisa u nɛɛ, meya nge me a gerua.

³Ma yāku kowo tɔnwerobu ba Yesu mɛm dabɔnu manimɔ. ⁴Yera Pilatɔ kɔam nɔn bikia u nɛɛ, a ñ gāanu wisimɔ? A ñ nɔɔmɔ nge me ba nun mɛm dabɔnu manimɔ?

⁵Adama Yesu kun yen gaa wisa sere bitɔ ya Pilatɔ mwa.

Ba Yesu taare wɛ bu go

(I maa mɛɛrio Mateu 27:15-26, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

⁶N deema, Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru baatere Pilatɔ u ra piriɔm turo karewa wi tɔmba kī. ⁷Sanam meya, tem gowobu gaba wāa piriɔm sɔɔ be ba tɔmbu go tem gooru garu sɔɔ. Ben turo yīsira Baraba. ⁸Ma tɔn wɔru ga susi Pilatɔn mi bu ka nɔn kana u bu kua nge mɛ u ra bu kue wɔɔ baagere tɔɔ te sɔɔ. ⁹Ma Pilatɔ u bu bikia u nɛɛ, i kī n bɛɛ Yuuban sunɔ kara?

¹⁰Domi win tii u yɛ kam kam ma nis-inun sɔna yāku kowo tɔnwerobu ba nɔn Yesu nɔmu sɔndia. ¹¹Sanam mɛ sɔɔra yāku kowo tɔnwerobu be, ba tɔn wɔru bɔrie gu ka Pilatɔ seesi kpa u bu Baraba kara. ¹²Ma Pilatɔ u kɔam bu bikia u nɛɛ, ñ n men na, mba i kī n ko ka durɔ wi bɛɛ i sokumɔ Yuuban sunɔ.

¹³Yera ba kɔam gbāsukum wɔri ba nɛɛ, a nɔn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁴Pilatɔ u bikia u nɛɛ, mban sɔna. Kɔsa yerà u kua.

Adama tɔn be, ba gbāsukum sosi ba nɛɛ, a nɔn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁵Pilatɔ u kī u ko ye n koo bu dore, yen sɔna u bu Baraba kara. Yen biru u dera ba Yesu so ma u nɔn tabu kowobu nɔmu sɔndia bu nɔn dāa bunanaru kpare.

Tabu kowobu

ba Yesu yaakoru mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 27:27-31, Yohanu 19:2-3)

¹⁶Sanam meya tabu kowobu ba Yesu gawa ba ka nɔn da tem yɛron agbara sɔɔkaaɔ ma ba tabu kowobu kpuro kpuro menna mi. ¹⁷Ba Yesu gurumusɔ swāabu sebusia, ma ba sāki tundu bɔkana ba doke win wirɔ nge furɔ. ¹⁸Ma ba nɔn tɔbirim wɔri ba mɔ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

¹⁹Ma ba nùn gāa bōo soomɔ wirɔ, ba nùn yāatam siemɔ, ba nùn yiiramme. ²⁰Ye ba nùn yaakoru kua ba kpa, ba nùn gurumusɔ swāabu ge potari ba win tiin yānu sua ba nùn sebusia. Ma ba nùn gawa ba ka yara bu ka nùn kpare dāa bunanaru sɔɔ.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛerio Mateu 27:32-44, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

²¹Sanam mɛ ba ka nùn dɔɔ, n wee durɔ goo u sarɔ mi, wi ba ra soku Simɔɔ Sirenigii, u wee gberu kpaanen di. N deema Simɔɔ wi, u sāawa Alesandu ka Rufusin baaba. Ma tabu kowobu ba nùn mwa ka dam ba nùn Yesun dāa bunanaru sɔbi. ²²Ba ka Yesu da mi ba ra soku Gɔɔgɔta, yīsi ten tubusiana, aye te ta ka wii koko weene. ²³Ma ba nùn tam wē mɛ mu ka tim menna mɛ ba ra soku miru, adama u yina u nɔ. ²⁴Yera ba nùn kpare dāa bunanarɔ. Yen biru tabu kowo be, ba win yānu tete toosi bu ka wa ye ben baawure u koo sua. Nge meya ba ka Yesun yānu bɔnu koosina. ²⁵Bururun kɔba nɔɔba nnen sakawa ba nùn kpare dāa bunanarɔ. ²⁶Tora te u kua ba ka nùn kpare, tera ba yorua ba mani ba nɛɛ, Yuuban sunɔ. ²⁷Ba maa gbɛnɔbu yiru gabu dāa bunananu kpare, turo Yesun nɔm geuɔ, turo win nɔm dwarɔ. [²⁸Nge meya Gusunɔn gari yi koora yi yi nɛɛ, “Ba nùn garisi kōsan kowobu sɔɔ.”]

²⁹Tɔn be ba sarɔ ba nùn wiru diirisimɔ ba wɔnsimɔ ba nɛɛ, ahā to, n ñ wuna ra nɛɛ kaa sāa yeru sura kpa a kpaaru bani sɔɔ itan baa sɔɔ? ³⁰Tē, a re tii faaba koowo a sara dāa ten min di.

³¹Nge meya maa yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba nùn yaakoru mɔ. Ba sɔɔnamɔ ba mɔ, u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko. ³²Tē i de Kirisi Isireliban sunɔ u sarama su wa

saa dāa bunana ten min di kpa su nùn naane doke.

Meya maa be yiru, be ba kpare dāa bunanaru sɔɔ ka wi sannu, ba maa nùn wɔmmɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa mɛerio Mateu 27:45-56, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

³³Yera dɔma ten sɔɔ sɔɔ, yam wɔkura tem mɛ kpuro wukiri sere n ka kua sɔɔ sɔɔn kɔba ita. ³⁴Kɔba ita yen sakawa Yesu u gbāra ka dam, u nɛɛ, “Eloi, Eloi, lema sabatani.” Yen tubusiana, Gusunɔ nen Yinni, mba n kua a ka man deri.

³⁵Be ba yɔ min gabu ba gari yi nua ma ba nɛɛ, i ñ nɔɔmɔ? U Eli soku.

³⁶Yera ben turo u duka na ka swēɛ duke dukesu si u wasa tam mɔmmɔm sɔɔ u beri dekaɔ. Ma u Yesu tii u nɔ, u nɛɛ, i de su wa Eli ù n koo na u nùn sarasia.

³⁷Yera Yesu u gbāra wɔllɔ too too, ma win hunde ya doona.

³⁸Ase saa yera maa beku kare te ta wāa sāa yeru sɔɔ ta gēerama saa wɔllun di sere temɔ. ³⁹Tabu kowobun tɔnwerɔ wi u yɔ Yesun wuswaɔ u wa nge mɛ u ka gu. Yera u nɛɛ, ka gem durɔ wi, Gusunɔn Biiwa.

⁴⁰Kurɔbu gaba maa wāa mi, ba mɛera sarun di. Be sɔɔra Maari Madalagii wāa, ka Salome, ka Maari wi u sāa Yose ka Yakɔbu yākabun mero. ⁴¹N deema beya ba raa Yesu swii ba nùn nɔɔrimɔ sanam mɛ u wāa Galileɔ. Kurɔbu dabiru gara maa wāa mi, be ba ka nùn na Yerusalemuɔ sannu.

Yesun sikubu

(I maa mɛerio Mateu 27:57-61, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁴²⁻⁴³Ye n kua yoka, Yosefu Arimategii u tunuma mi, wi u sāa beeregii Yuuban guro gurobu sɔɔ, u maa mara Gusunɔ u bandu swii. Tōɔ te, tōɔ wērarugirun sɔɔrun tōra, tèn yokan di tōɔ wērarugira

koo tore. Yen sōna Yosefu u da Pilatin mi ka toro sindu u ka Yesun goru kana. ⁴⁴Ma Pilati u biti kua too too ye u nua ma Yesu u gu kɔ. Yera u tabu sunɔ sokusia u ka nūn bikia Yesu ù n gu kɔ. ⁴⁵Ye tabu sunɔ wi, u nūn sōwa ma Yesu u gu, u Yosefu nɔ kã u ka goo te sua. ⁴⁶Yosefu u da u beku te ba wesa ka wēe damgii dwa, ma u goo te sarasia u tu beku te tēke. Ma u tu kpēe kpee wɔru ge ba dāka sɔɔ. Yen biru u kpee bakaru garu bimiana u ka wɔru gen nɔ kɔrua. ⁴⁷N deema, Maari Madalagii ka Maari Yosen mero, ba mēera mi ba Yesun goru kpēemɔ.

Yesun seebu gɔrin di

(*I maa mēerio Mateu 28:1-8, Luku 24:1-12 Yohanu 20:1-10*)

16 Ye tɔɔ wērarugira sara, Maari Madalagii ka Salome ka Maari Yakɔbun mero, ba turare dwa bu ka Yesun goru yēka. ²Ye n kua alusuma buun buru buru yellu kuro be, ba da siki ten mi. ³Swaaɔ ba bikianamɔ, wara u koo bu kpee te bimia siki ten nɔn di.

⁴Ye ba mēera ma ba wa, wee kpee te, ta bimiare baa mē ta kpā too. ⁵Ye ba dua siki te sɔɔ ba aluwaasi goo wa u sɔ ben nɔm geuɔ u yabe kpikuru sebua. Ma berum bu mwa gem gem. ⁶U bu sōwa u nē, i ku berum ko. Na yē ma Yesu Nasaretigiwa i kasu wi ba kpare dāa bunanaru sɔɔ. U seewa gɔrin di u ñ wā mini. I mēerio mi ba raa nūn kpīi. ⁷Ñ n men na, i doo i win bwāabu sɔ ka Pieen tii ma u koo bu gbiiya u da Galileɔ. Miya ba koo nūn wa nge mē u raa bu sōwa.

⁸Yera ba yarima ba duki doona sikuru min di ka diiribu domi berum bu mwa gem gem. Ba ñ maa goo gāanu ganu sōwa berum saabu.

Yesu u Maari Madalagii kure

(*I maa mēerio Mateu 28:9-10, Yohanu 20:11-18*)

[⁹Ye Yesu u seewa gɔrin di alusuma buun buru buru yellu, Maari Madalagiiwa u gbia u tii sōsi, wi sɔn di u werekunu nɔɔba yiru gira. ¹⁰Ma kuro wi, u da u win kpaasibu labaari ye sōwa be ba wā nuku sankiranu ka swii sɔɔ. ¹¹Sanam mē ba nua Yesu kua waso, kuro wi maa nūn wa, ba ñ ye wure.

Yesu u bwāabu yiru kure

(*I maa mēerio Luku 24:13-35*)

¹²Yenin biru, Yesu u wigibu yiru gabu kure ye ba siimɔ swaaɔ ba baru kpaaru garu dɔɔ adama u tii kɔsa ben nɔni sɔɔ. ¹³Ye ba wɔma wuu min di ba be ba tie yen labaari sōwa, adama ba ñ maa ye naane kue.

Yesu u tii bwāabu

wɔkura tia ye sōsi

(*I maa mēerio Mateu 28:16-20, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8*)

¹⁴Yen biru Yesu u bwāabu wɔkura tia ye kurema ye ba dimɔ. Ma u bu gerusi ben naane dokebu sarirun sɔ ka maa ben degangam sɔ, domi ba ñ tɔn ben gari wure be ba nūn wa u seewa gɔrin di. ¹⁵Ma u bu sōwa u nē, i doo handunian baama kpuro kpa i bweseru baatere Labaari gea waasu kua. ¹⁶Baawure wi u ye naane doke, ma ba nūn batemu kua, u koo hunden faaba wa. Baawure wi u kun maa ye naane doke, u koo taare wa. ¹⁷Sɔm maamaakiginu wee ni naane dokeobu ba koo ko. Ba koo werekunu gira ka nen yīsiru kpa bu ka barum kpam gari gere. ¹⁸Bà n waa gɔsɔnu sua nɔmaɔ, ñ kun mē bà n dēe nɔra, ba ñ wahala gaa wasi. Bà n maa barɔbu nɔmu sɔndi, ba koo bekurawa.

Yesu u doonɔ Gusunɔn mi

*(I maa meerio Luku 24:50-53,
Gɔrobun Kookoosu 1:9-11)*

¹⁹Ye Yinni Yesu ka bu gari yi kua u
kpa, u suara wɔllɔ u da u sina Gusunɔn

nɔm geuɔ. ²⁰Ma bwāa be, ba da ba
waasu kua baama kpuro. Ma Yinni
u ka bu sɔmbu te mɔ, u sɔsimɔ ka
sɔm maamaakiginu ma ben gari sāawa
gem.]

LABAARI GEA

NGE ME LUKU U YORUA

Luku, wi u tire te yorua, u s̄awa Gereki. U ȳeru m̄, u s̄awa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u ñ maa s̄a Yuu. Yen s̄na ye u Yesun bwese t̄kan gari m̄, u girariwa sere Adamun mi, wi u s̄a t̄mbu kpuron baaba. Luku u k̄i u s̄osiwa ma Yesu u s̄awa t̄mbu kpuron Faaba kowo, n ñ m̄ Yuuba t̄nagii. U maa s̄osi ma Yesu u t̄mbu kpuro k̄i, bw̄ebw̄ebu ka damgibu ka s̄arobu ka gobigibu ka kur̄bu ka dur̄bu ka bibu.

Tire ten gari mero ya w̄awa ten wiru 19:10 s̄o ye ya n̄e, T̄nun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ora u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Batemu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Batemu kowon waasu ka Yesun k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun s̄mburu Galileo, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u w̄a Yerusalemun swaa, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun s̄osi d̄akinu batuma s̄o, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam d̄akim handunia s̄o, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge me ba kua

ba ka tire te yorua

1¹⁻⁴ Teofiru, beere bakagii, n man w̄ere n nun tireru yorua n nun s̄o dee dee ye n koora besen suunu s̄o. Be ba ye wa toren di ba kua yen labaarin s̄m kowobu ma ba sun ye s̄owa. Dabiru be

ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. Nen tii na gari yi kpuro w̄era yin toren di. N maa man w̄ere n nun ye yorua a n ka yen gem ȳe ye ba nun s̄osi.

Gusunon gorado u Yohanu Batemu kowon marubun gari n̄osi

⁵To, Herodu Yudean tem ȳeron waati, ȳaku kowo goo w̄a ȳaku kowobun wuuru s̄o te ba m̄ Abia, win ȳisira Sakari. Win kur̄ maa s̄awa Aronin bweseru, win ȳisira Elisabeti. ⁶Be yiru kpuro geegiba Gusunon wuswaa. Ba siim̄o Yinni Gusunon wooda ka win s̄osibu kpuro s̄o dee dee. ⁷Adama ba ñ bii m̄o ȳen s̄o Elisabeti s̄a w̄iro, be yiru kpuro ba maa t̄k̄onu kua.

⁸N wee sanam me n ben wuuru girari, Sakari win ȳaku kobun s̄mburu m̄o Gusunon wuswaa. ⁹Ma tubu tubu ya n̄un mwa nge me ȳaku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusunon s̄a yero u turare d̄o doke. ¹⁰T̄n w̄oru kpuro ga kanaru m̄o t̄ow̄o sanam me u turare d̄o dokem̄o. ¹¹Ma Yinnin gorado u n̄un kure u ȳo mi ba ra turare d̄o doken n̄m geu. ¹²Ye Sakari u n̄un wa, u wom torura ma berum n̄un mwa. ¹³Ma gorado wi, u n̄un s̄owa u n̄e, a ku berum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kur̄ Elisabeti u koo nun bii t̄n dur̄o marua, kpa a n̄un ȳisiru k̄e Yohanu. ¹⁴Kaa nuku doo bakabu wa, t̄n dabira koo maa ȳeri win marubun s̄o. ¹⁵Domi u koo ko t̄n boko Yinni Gusunon wuswaa. U ñ tam n̄orum̄o. U ko n maa Hunde Deero yiba win meron nukurun di. ¹⁶U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusunon ben Yinnin mi gia. ¹⁷U koo n̄un swaa gbiiya kpa u n s̄a nge Gusunon s̄m̄o Eli, u n dam m̄o u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka mem̄o sariba wura geegibun swaa s̄o, kpa u maa t̄mbun ḡrusu s̄oru koosia mam mam Yinnin s̄o.

¹⁸ Sakari u gɔrado wi bikia u nɛɛ, amɔna ko na n ka yɛ ma gari yi gema. Domi nɛ durɔ tɔkɔra, nen kurɔn tii maa tɔkɔru kua.

¹⁹ Ma gɔrado wi, u nùn wisa u nɛɛ, nena Gabirɛ, ne wi na ra n yɔ Gusunɔn wuswaaɔ. Ba man gɔrimawa n ka nun gari ko kpa n ka nun labaari gea ye nɔɔsia. ²⁰ Adama a ñ nen gari naane doke yi yi koo koora yin saa sɔɔ. Yen sɔna, a ñ maa kpɛ a gari gere sere dɔma te yabu ye, ya koora.

²¹ Tɔmba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka te me sãa yerɔ. ²² Ye u yara, u ñ kpɛa u ka bu gari kue, ma ba gia ma u kãsiru wawa sãa yeru mi. U ka bu nɔma gari sɔɔmɔ, u ñ nɔɔ wukie.

²³ Ye win yãku kowo sɔmbura kpa, u sãa win yenuɔ. ²⁴ Yen biru win kurɔ Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru nɔɔbu. U nɛɛ, ²⁵ n wee ye Yinni Gusunɔ u man kua. U ka man nɔnu geu mɛera u man sekuru yara tɔmbun wuswaaɔ.

Wɔllun gɔrado

u Yesun marubun gari nɔɔsia

²⁶⁻²⁷ Elisabetin guran suru nɔɔba tiase, Gusunɔ u win gɔrado Gabirɛ gɔra Nasaretɔ, Galilen tem sɔɔ wɔndia goon mi, wi u kun durɔ yɛ. Wɔndia win durɔ kɛero Yosefu u sãawa Dafidi sina bokon bweseru. Wɔndia win tiin yisira Maari. ²⁸ Gɔrado wi, u da win mi ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na nun tɔbura, Gusunɔ u nun durom kua, u maa wãa ka wune.

²⁹ Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u nɛɛ, tɔbiri teren bwe-sera mini. ³⁰ Gɔrado u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko Maari domi Gusunɔ u nun durom kua. ³¹ Wee kaa gura sua a bii tɔn durɔ ma kpa a nùn yisuru kɛ Yesu. ³² U koo ko tɔn boko. Ba ko n da nùn soku Wɔrukoon Bii. Yinni Gusunɔ u koo nùn win sikado Dafidin bandu wɛ. ³³ U ko n

bandu dii Yakɔbun yenuɔ sere ka baadommaɔ. Win bandu ta ñ ko n nɔru mɔ.

³⁴ Ma Maari u gɔrado bikia u nɛɛ, amɔna yeni ya koo ka koora domi na ñ durɔ yɛ.

³⁵ Gɔrado u nùn wisa u nɛɛ, Hunde Deero u koo nun deema, kpa Wɔrukoon dam mu nun wukiri. Yen sɔna ba koo bii deero wi kaa ma mi soku Gusunɔn Bii. ³⁶ Wee wunen mero bisi Elisabeti wi ba raa sokumɔ wiro, win tii u bii tɔn durɔn gura mɔ win tɔkɔru sɔɔ. U wãa win suru nɔɔba tiase sɔɔ tɛ. ³⁷ Domi gãanu sari ni Gusunɔ kpane.

³⁸ Maari nɛɛ, nena Yinnin yoo. N man kuo nge me a gerua. Ma gɔrado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

³⁹ Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu sɔɔ ge ga wãa guunun bera gia. ⁴⁰ U dua Sakarin yenuɔ ma u Elisabeti tɔbura. ⁴¹ Ye Elisabeti u Maarin tɔbiribu nua, yera bii wi u wãa win nukurɔ u diira ma Elisabeti u Hunde Deero yiba. ⁴² Ma u gbãra u nɛɛ, domarugiiwa wune tɔn kurɔbu sɔɔ, domarugiiwa maa bii wi kaa ma. ⁴³ Wara ra n nɛ, nen Yinnin mero u ka man beram na. ⁴⁴ Domi wee, ye wunen tɔbiribun nɔɔ ga nen swaa wɔri, bii wi u wãa nen nukurɔ u diira ka nuku dobu. ⁴⁵ Doo nɔɔrugiiwa wune ye a ka naane doke ma ye kpuro ya koo koora ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

Maarin womu

⁴⁶ Maari u womu kua u nɛɛ, nen gɔru ga Yinni saabu mɔ.

⁴⁷ Nen hunde yɛɛrimɔ Gusunɔ nen Faaba kowon sɔ,

⁴⁸ yɛn sɔ u ka man nɔnu geu mɛera, ne wi na sãa win yoo bwɛɛbwɛɛ.

Wee, saa tɛn di saa baayeren tɔmbu ba koo man soku doo nɔɔrugii

⁴⁹yèn s̄ Gusunɔ dam kpurogii u man gāa bakanu kua.

Win yīsira Dɛero.

⁵⁰U ra be ba nùn nasie durom kue saa baayere.

⁵¹U win dam s̄ɔsi,

ma u be ba tii suabun bwisikunu mɔ yarinasia.

⁵²U sinambu bandu yara.

Ma u bwēebwēebu walle sua.

⁵³U ḡɔrobu debia ka gāa geenu.

Ma u gobigibu gira nɔm dira.

⁵⁴U win sɔmɔ Isireli somi

yèn s̄ u win durom yaaya

⁵⁵mɛ u Aburhamu ka win bibu kuammɛ sere ka baadomma

nge mɛ u besen baababa nɔɔ mwɛeru kua.

⁵⁶Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru u ḡɔsira win kpaarɔ.

Yohanu Batemu kowon marubu

⁵⁷Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tɔn durɔ mara. ⁵⁸Win berusebu ka win dusibu ba nua ma Yinni u nùn durom bakam kua, ma ba ka nùn nuku dobu m̄ sannu. ⁵⁹Ma n kua s̄ɔɔ nɔɔba itase ba menna bu ka bii wi bango ko, ma ba kī bu nùn yīsiru kē Sakari nge win tundon yīsiru. ⁶⁰Adama win mero u gerua u nɛɛ, aawo, Yohanuwa ba koo nùn soku.

⁶¹Ma ba nɛɛ, wunen bweseru sɔɔ, goo sari wi u yīsī te mɔ.

⁶²Yera ba win tundo gari bikia ka yīreru bu ka gia mɛ u kī bu nùn soku.

⁶³Ma u bu gāanu bikia n̄ sɔɔ u koo yore ma u yorua, Yohanuwa win yīsiru.

Ma biti ya tɔn be kpuro mwa. ⁶⁴Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara denda, u gari m̄ ma u Gusunɔ siaramɔ. ⁶⁵Berum be kpuro mwa be ba wāa bera mi, ma

ba gari yi kpuro s̄ɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wāa guunun bera gia. ⁶⁶Ma be ba gari yi nua kpuro,

ba yi berua ben ḡɔrusɔ, ba bikianamɔ ba

m̄, n̄ n men na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wāa ka wi.

Sakari u Gusunɔn gari gerua

⁶⁷Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dɛero yiba ma u gerua u nɛɛ,

⁶⁸su Gusunɔ Isireliban Yinni siara

ye u ka win tɔmbu naawa

ma u bu yakia.

⁶⁹Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa

wi u s̄a Dafidi win sɔm kowon sikadobu.

⁷⁰⁻⁷¹Wiya u koo sun faaba ko saa besen yibereban min di,

ka be ba sun tusa kpuron nɔman di,

nge mɛ u raa gerua

saa win sɔmɔ dɛerobun nɔsun di

be ba wāa yellu.

⁷²Meya u ka besen baababa durom kua, ma u maa win nɔɔ mwɛɛ dɛeraru yaaya.

⁷³Nge mɛ u raa b̄rua

Aburhamu besen baaban wuswaaɔ

⁷⁴u ka sun w̄ra saa besen yibereban nɔman di,

kpa u sun ayeru wē su ka nùn s̄a berum sariru sɔɔ,

⁷⁵kpa su ko dɛerobu ka gemgibu win wuswaaɔ

besen wāarun sanam kpuro sɔɔ.

⁷⁶Wunɛ maa nen bii,

ba koo nun sokuwa W̄rukoon sɔmɔ

domi kaa Yinni gbiiya a ka win swɛɛ sɔmɛ,

⁷⁷kpa a maa win tɔmbu s̄ ma ba koo faaba

wa b̄a n bu ben toranu suuru kua

⁷⁸besen Yinnin w̄nɔw̄ndun s̄ te ta kp̄a.

W̄nɔw̄n ten saabuwa

yam bururam ko n sun naawa w̄llun di nge buruku s̄ɔɔ yana,

⁷⁹u ka bu yam dɛerasia

be ba wāa yam w̄kuru sɔɔ

ka be gɔɔn berum wukiri nge yam wɔ̄kuru.

Kpa u ka besen naasu kpara alafian swaa sɔɔ.

⁸⁰Ma bii wi, u kpɛamɔ u bwisi mɔ, ma u da u wāa gɔɔɔ sere n ka kua tɔɔ te u tii sɔɔsi Isireliban wuswaaɔ.

Yesun marubu

(*I maa mɛerio Mateu 1:18-25*)

2 Sanam mɛ sɔɔ, tem yɛro Ogusitu u wooda yara bu tem baama kpuron tɔmbu gari. ²Gari gari gbiikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi Sirin tem yɛron waati. ³Ma baawure u da win wuuɔ bu ka nɔn tireru doke.

⁴Yosefu u maa seewa Galilen wuu gagun di ge ba ra soku Nasareti, u da Yudean temɔ sere Dafidin wuuɔ ge ba ra nɛɛ Betelehemu yɛn sɔ u sāa Dafidin sikadobu, ⁵kpa bu ka bu tireru doke, wi ka win kurɔ kɛɛro Maari. Maari wi, u gura mɔ. ⁶Ye ba wāa mi, win sanam yiba ye u koo ka ma. ⁷Ma u win bii gbiikoo mara tɔn durɔ, ma u nɔn sɛkatia tɛkusi u nɔn kpɛ yāanun yakasu wɔ̄lɔ, yɛn sɔ ba ñ ayeru wa sɔbun sɔbia yerɔ.

Gusunɔn gɔɔrado

u yāa kparobu kure

⁸N deema yāa kparoba wāa bera mi yakasɔ, ba ben yāanu kɔ̄su wɔ̄kuru. ⁹Yera Gusunɔn gɔɔrado u bu kure ma Gusunɔn yiikon girima ya bu burure ya ka sikerena ma berum bu mwa gem gem. ¹⁰Ma gɔɔrado u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku nanda domi na ka bɛɛ Labaari gea naawawa ye ya koo tɔmbu kpuro nuku doo bakabu wɛ. ¹¹Gisɔ Dafidin wuuɔ ba bɛɛ Faaba kowo marua wi u sāa Kirisi Yinni. ¹²Wee, nge mɛ i ko ka nɔn tubu, i ko bii wɛɛru wa ba sɛkatia tɛkusi, u kpɛ yāanun yakasu wɔ̄lɔ.

¹³Suaru sɔɔ wɔ̄llun tabu kowobu dabi dabiru ba kurama gɔɔrado win bɔkuɔ ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ,

¹⁴bu Gusunɔ beere wɛɛyɔ wɔ̄lɔ.

Bɔri yenda n wāa handunia sɔɔ be ba Gusunɔn nukuru dorasiamɔn suunu sɔɔ.

Yāa kparoba dɔɔ Betelehemuɔ

¹⁵Sanam mɛ wɔ̄llun gɔɔrado be, ba bu doonari ba wura Gusunɔ wɔ̄lɔ, yāa kparo be, ba geruna ba nɛɛ, ñ n men na, su da Betelehemuɔ su wa ye ya kooro ye Yinni Gusunɔ u sun sɔɔsi.

¹⁶Ba da ka sendaru ma ba Maari ka Yosefu wa ka bii wɛɛ te, ta kpɛ yāanun yakasu wɔ̄lɔ. ¹⁷Ye ba nɔn wa ba kpa ba saara ye gɔɔrado wi, u raa bu sɔɔwa bii win wɔ̄lɔ. ¹⁸Ma be kpuro be ba gari yi nua ba biti soora ka ye yāa kparoba bu sɔɔwa. ¹⁹Adama Maari u gari yi kpuro doke gɔ̄ruɔ u yi lasabu mɔ. ²⁰Ma yāa kparo be, ba gɔsira ba Gusunɔ beere wɛɛmɔ, ba nɔn siaramɔ yabu ye kpuron sɔ ye ba nua ka ye ba wa, nge mɛ gɔɔrado wi, u raa bu sɔɔwa.

Ba Yesu yɛsiru kã

²¹Ye sɔɔ nɔɔba ita ya yiba ba bii wi bango kua, ma ba nɔn yɛsiru kã Yesu, yɛsi te Gusunɔn gɔɔrado u nɔn kã ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusunɔ tusia sāa yerɔ

²²⁻²³Ameniwa ba yorua Yinnin wooda sɔɔ ba nɛɛ, “Bii tɔn durɔ gbiikoo baawure wi ba mara, ba koo nɔn wunawa nenem Yinni Gusunɔn sɔ̄.” Yen sɔ̄na ye sanam yiba bu ka tii sārasia nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua, Maari ka Yosefu ba ka bii wi da Yerusalemuɔ bu nɔn Yinni tusia, ²⁴kpa bu ka yākuru ko nge mɛ ba gerua Yinnin wooda sɔɔ ba nɛɛ, “Kparukonu yiru, ñ kun mɛ totoberɛ binu yiru.”

²⁵ Durɔ goo wāa Yerusalemɔ, win yīsira Simeɔ. Durɔ wi, u sāawa geegii wi u Gusunɔn beere yē. U wi u koo Isireliban nukuru yemiasia swaa daki ma Hunde Deero nùn wāasi. ²⁶ Hunde Deero wi, u maa nùn sōosi ma u koo Kirisi, wi Yinni u gɔsa wa u sere gbi. ²⁷ U da sāa yerɔ ka Hunde Deeron kparabu. Ye Yesun dusiba ka nùn dua bu nùn kua nge me wooda ya gerua, ²⁸ Simeɔ u nùn mwa win nɔmɔ ma u Gusunɔ saabu kua u nɛ,

²⁹ Yinni, tē kaa de nɛ wunen sɔm kowo, n handunia deri ka alafia nge me a man sōwa.

³⁰ Domi nen nɔni yi wunen faaba wa

³¹ ye a sɔru kua bwesenu kpuron wuswaaɔ.

³² Yeya yam bururam me mu koo tɔn tukobu wunen swaa sōosi.

Mu koo maa wunen tɔmbu Isireliba beere doke.

Simeɔ u Gusunɔn gari gerua

³³ Ye ba gerua bii win sɔ ya win baa ka win mero biti kua. ³⁴ Simeɔ u bu domaru kua ma u Maari, bii win mero sōwa u nɛ, ba bii wini gɔsa ba yi u ka tɔn dabiru wɔrumasia Isireliba sɔ, kpa u tɔn dabinu seesia. U koo maa ko yīreru Gusunɔn min di te tɔmba kun wuramɔ ³⁵ kpa dabirun gōrun bwisikunu nu sōsira. Wunen tii, nuku sankiranu nu koo nun sɔku gōruɔ nge takobi.

Ana, Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ

³⁶ Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ goo maa wāa, win yīsira Ana, Fanuelin bii Aseen bweseru sɔ. U tɔkuru kua gem gem. U raa sina ka win durɔ wōɔ nɔɔba yiru saa win wɔndiarun di. ³⁷ Ma u gɔminiru sina wōɔ wene ka nne. U ku ra kpe sāa yerɔ, u ra n Gusunɔ sāmɔ bururu ka yoka ka nɔɔ bɔkuru ka kanaru. ³⁸ U besirama saa ye sɔ, u Gusunɔ saabu mɔ, ma u bii

win gari tɔmbu kpuro sōmɔ be ba mara Gusunɔ u Yerusalemu yakia.

Ben wuramaru Nasaretio

³⁹ Sanam me ba baayere kua ba kpa nge me Yinni Gusunɔn wooda, ba gɔsira Nasareti ben wuuɔ Galilen temɔ. ⁴⁰ Ma bii wi, u kpɛamɔ ma u dam sosimɔ ma bwisi gee yiba wi sɔ. Gusunɔn durom maa wāa ka wi.

Yesu da sāa yerɔ win birun saa

⁴¹ Wōɔ baagere Yesun dusibu ba ra Gɔɔ sararibun tōɔ bakaru dewa Yerusalemɔ. ⁴² Sanam me Yesu u wōɔ wɔkura yiru mɔ ba tōɔ baka te da nge me ben komaru. ⁴³ Ye tōɔ baka ten sanam kpa sanam me ba wiɔ, bii wi, Yesu u sina Yerusalemɔ, win dusiba kun yē. ⁴⁴ Ba tamaa sāa u wāawa ben wuuru sɔ. Ye ba sīa tōɔ giriru ba nùn kasu ben dusibu ka ben bɔrɔba sɔ. ⁴⁵ Adama ba n nùn wa ma ba gɔsira Yerusalemɔ ba nùn kasu. ⁴⁶ Yen sōɔ itase ba nùn wa sāa yerɔ u sō wooda yērobun suunu sɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiamɔ. ⁴⁷ Be ba nùn swaa daki kpuro ba biti kua win bwisi ka win gari wisibun sō. ⁴⁸ Sanam me win dusiba nùn wa biti ya bu mwa ma win mero u nùn bikia u nɛ, nen bii amɔna a ka sun kua me. Ne ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nɛ, mba n kua i ka man kasu. I n yē ma na n kon ko na kun nen baaban wunanɔsu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu sōwa mi, yi n bu yeeri.

⁵¹ U ka bu sīa Nasaretio ma u bu mem nɔɔwa. Win mero u gari yi kpuro berua win gōruɔ. ⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔ ka wasi sɔ, ma Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛera, ma u sāa tɔn geo tɔmbu sɔ.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa meerio Mateu 3:1-12,
Maaku 1:1-8, Yohanu 1:19-28)

3 Ye tem yēro Tiberi kua wōw wākura nōwbu win bandu sōw, sanam me, Ponsu Pilatiwa sāa Yudean tem yēro, ma Herodu u sāa Galilen wirugii, ma Filipu win wōw u sāa Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u sāa Abilenin wirugii. ²Ya maa sāawa Ani ka Kaifa yāku kowo tōnwerobun waati. Sanam meya Gusunō u ka Yohanu Sakarin bii gari kua gbaburō. ³Ma u da Yuudenin baru kpaanō kpuro u kparamō u mō, bu gōru gōsio bu batemu ko, kpa Gusunō u bu ben toranu suuru kua.

⁴Nge meya ye Gusunōn sōmō Esai u yorua win tirerō ya koora ye u nē, “goo u gbāramō gbaburō u mō, i Yinnin swaa sōnwō.

Kpa i n ye nōw nerasiāmō yu denda.

⁵I yen wōwi kpuro kōruo, i maa yen guunu kpuroṅun gunum kawo kpa i yen gungunu nōw nerasia nu ko tem tēera,

kpa i yen mi n kōkure kpuro demia,

kpa i yen wōrusu kpuro kōre.

⁶Tōmbu kpurowa ba koo Gusunōn faaba wa.”

⁷Tōn wōrusu su daamō win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu sōwā u nē, bē waa gōsōnun bweseru, wara bē kirō kua i ka mōru ye ya sisi suuri. ⁸Ŋ n men na, i koowo ye ya koo bēen gōru gōsiabu sōsi, kpa i ku gere bēen tii sōw ma Aburhamuwa bēen baaba. Domi na bē sōmō Gusunō u koo kpī u Aburhamu bibu seeya saa kpee nini sōw di. ⁹Ba gbāa sue kō bu ka dānu bōwri nin nuurun di. Yen sō, dāru baatere te ta ñ bii geenu marumō, ba koo tu burawa bu dōw kpē.

¹⁰Ma tōn wōrusu nūn bikiamō, ñ n men na, amōna be, ba koo ko.

¹¹Ma u bu sōwā u nē, wi u yabenu yiru mō u teeru goo wēyō wi u kun mō, meya maa wi u dīanu mō, u ka gabu bōnu koowo.

¹²Gbere mwaōba maa da u ka bu batemu ko, ma ba nūn bikia ba nē, yinni, mba sa ko ko.

¹³Ma u bu sōwā u nē, i ku ra mwe n kere ye ba bē yiire.

¹⁴Tabu kowobu gaba maa nūn bikia ba nē, bese maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu sōwā u nē, i ku ra goo gobi mwaari ka dam, i ku maa goo gari mani, kpa i ku ra bēen kōsiaru gem.

¹⁵Tōn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamō ba mō, Yohanu sāawa Kirisi wi? ¹⁶Ye Yohanu u nua mē, u be kpuro sōwā u nē, nē na bē batemu mō ka nim, adama wi u man dam kere u sisi. Na ñ tura n win baranun wē kusia. Wiya u koo bē batemu ko ka Hunde Dēero ka dōw. ¹⁷U saratia neni win nōmāw, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sōw. Adama sako si su tie u koo su doke dōw sōw wi u ku ra gbi.

¹⁸Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tōmbu labaari gean waasu kuamme.

¹⁹Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win wōw Filipun kurōn sō, ka daa kōsa kpuro ye u raa kua. ²⁰Ma Herodu u kpa daa kōsa ye sōw daa kōsa sosi, u dera ba Yohanu pirisōm doke.

Yesun batemu

(I maa meerio Mateu
3:13-17, Maaku 1:9-11)

²¹Ye ba tōmbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yē sōw u kanaru mō ma wōlla wukiara, ²²ma Hunde Dēero u sarama win wōllō ka wasi gē nge kparuko. Ma nōw gaga nōwra saa wōllun di ga nē, wuna nen bii kīnasi, wī sōw nen gōru dobu kpuro wāa.

Yesun sikadoba

(I maa meerio Mateu 1:1-17)

²³ Yesu u wɔɔ tenan saka tura u sere win sɔmburu torua. Ba tamaa u sɔawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sɔa Heli ²⁴ ka Matati ka Lefi ka Meliki ka Yanai ka Yosefu, ²⁵ ka Matatia ka Amɔsi, ka Nahumu ka Esili ka Naga, ²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda, ²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Neri, ²⁸ ka Meliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri, ²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi, ³⁰ ka Simeɔ ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu, ³¹ ka Melea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi, ³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni ³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esiromu ka Faresi ka Yuda, ³⁴ ka Yakɔbu ka Isaki ka Aburahamu ka Tera ka Nakoru, ³⁵ ka Seruku ka Raga ka Faleki ka Ebeɛ ka Sala, ³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nɔwe ka Lameki, ³⁷ ka Matusala ka Enɔku ka Yaredi ka Maleleli ka Kainani, ³⁸ ka Enɔsi ka Seti ka Adamu ka Gusunɔ.

Setam u Yesu kɔkura

(I maa meerio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)

4 Yesu u Hunde Deero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u nɔn sure gɔbaburu sɔɔ. ² Miya Setam maa nɔn kɔkura sɔɔ weeru. U n maa gɔanu ganu di sanam me sɔɔ. Ye saa yen baa ya kpa, gɔɔra nɔn mwa. ³ Ma Setam nɔn sɔɔwa u neɛ, à n Gusunɔn Biin na, a kpee teni sɔɔwɔ tu gɔsira pɛɛ.

⁴ Ma Yesu nɔn sɔɔwa u neɛ, ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba neɛ, “Tɔnu kun ko n wɔa dɔanu tɔnan sɔ.”

⁵ Ma Setam u ka nɔn da guuru wɔllɔ u nɔn handunian tem kpuro sɔɔsi nɔni kpaki teeru mi sinamba bandu dii. ⁶ Ma

u nɔn sɔɔwa u neɛ, nin dam ka nin yiiko kpurowa kon nun wɛ domi ba man wɛ. Wi na kɔ, wiya kon maa wɛ. ⁷ N n men na, à n yiira a man sɔwa ye kpurowa ya koo ko wunegia.

⁸ Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u neɛ, Gusunɔn gari neɛ, “Gusunɔ wunen Yinniwa kaa n sɔamɔ, kpa a n wi turon wɔaru wɔa.”

⁹ Ma u ka nɔn da Yerusalemɔ, u nɔn sɔndi sɔa yerun wii kpiirɔ, ma u nɔn sɔɔwa u neɛ, à n Gusunɔn Biin na, a suro saa minin di, ¹⁰ domi Gusunɔn gari neɛ, “U koo win gɔradoba nɔɔ kɛwa wunen sɔ bu ka nun kɔsu.” ¹¹ “Ba koo nun nene ben nɔma sɔɔ, kpa wunen naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u nɔn sɔɔwa u neɛ, Gusunɔn gari maa neɛ, “A ku ra Gusunɔ wunen Yinnin dam meeri a ka wa me mu ne.”

¹³ Ye Setam u nɔn kɔkiri bi kpuro kua u kpa, u nɔn deri u doona sere saa gaa gina.

Yesu win sɔmburu torua Galileo

(I maa meerio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)

¹⁴ Yesu u wura Galileo ka Gusunɔn Hunden dam, ma win labaari ya nɔɔra n ka sikerena bera ye sɔɔ kpuro. ¹⁵ U Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ ben menno yenu sɔɔ, ma tɔmbu kpuro ba nɔn beere wɛɛmɔ.

Ba Yesu yina Nasaretio

(I maa meerio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)

¹⁶ Yesu u da Nasaretio mi u biru di. Nge me win dɔɔne u menno yeru dua tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ma u seewa u ka tireru gari. ¹⁷ Ba nɔn Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru wɛ. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba neɛ,

¹⁸ “Yinni Gusunɔn Hunde ka man wɔa. U man gɔsa n ka dam sarirugibu Labaari gea nɔɔsia.

U man gərɪma n ka yobu sɔ ma ba koo yakiara,

n ka wɔkɔbu sɔ ma ba koo yam wa,
n ka maa takasigibu yɔsu bu doona,

¹⁹ kpa n maa ka kpara ma saa ya wee yɛ sɔɔ Yinni u koo tɔmbu durom kua.”

²⁰ U tire te wukiri u mennɔ yerun sɔmɔ wesia ma u sina. Be ba mɛnne mennɔ yee te sɔɔ, ba nùn nɔni girari be kpuro. ²¹ Ma u win gari torua u bu sɔɔwa u nɛɛ, gisɔra Gusunɔn gari yini yi kooa yi i nua mi.

²² Be kpuro ba nùn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sɔ yi yi yarimɔ win nɔnɔn di. Ma ba mɔ, n ñ Yosefun bii wi mi?

²³ U bu sɔɔwa u nɛɛ, ka gem, i ko kpɪ i man mɔn te kua i nɛɛ, “Timgii, a wunen tii bekio,” kpa i gere n koowo nen tem sɔɔ mini ye i nua na kua kpuro Kapenamɔ.

²⁴ U maa nɛɛ, ka gem, na bɛɛ sɔɔmɔ, Gusunɔn sɔmɔ goo sari wi u bɛɛre mɔ win tiin temɔ. ²⁵ Na maa bɛɛ gem sɔɔmɔ, kurɔ gɔmini dabira ta raa wɔa Isirelin temɔ Elin waati, ye gura kun na wɔɔ ita ka suru nɔɔba tia, ma gɔɔ bakaru ta kua tem kpuro. ²⁶ Ka mɛ, ba ñ Eli gɔre ben goon mi ma n kun mɔ gɔmini turo wi u wɔa Sarepataɔ Sidonin temɔ. ²⁷ Dabiru be ba bara disigiru mɔ ba raa maa wɔa Isirelin temɔ Gusunɔn sɔmɔ Eliseen waati. Ka mɛ, ba ñ ben goo bekie, ma n kun mɔ Namani Sirigii.

²⁸ Ye ba gari yi nua mennɔ yee te sɔɔ, ba moru besira be kpuro. ²⁹ N deema ben wuu ga wɔawa guuru wɔllɔ. Yera ba seewa ba nùn bɔrikia ba ka da wuun biruɔ bu ka nùn sure wɔwa sɔɔ.

³⁰ Adama u bu bukiana ma u doona.

Durɔ wi wɛreku gagu ga wɔasi

(I maa mɛerio Maaku 1:21-28)

³¹ Yesu u sara u da Kapenamɔ, Galilen wuu gagu, ma u tɔmbu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³² Ma win sɔɔsira bu biti kua domi u

gari gerumɔwa ka yiiko. ³³ N deema durɔ goo wɔa mennɔ yeru sɔɔ wɪ sɔɔ wɛreku ga wɔa ma u wura kua wɔllɔ u nɛɛ, ³⁴ man diya bese ka wunɛ, Yesu Nasaretigii. A na a sun kam koosiawa? Na yɛ wi a sɔa, wunɛ Gusunɔn tɔn Deerowa.

³⁵ Ma Yesu u gu gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a doona win min di.

Ye wɛreku ge, ga durɔ wi tem kparana ben suunu sɔɔ, ma ga doona, ga ñ maa nùn mɛera kue. ³⁶ Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, gari yiren bwesera yini. Domi u wɛrekunu wooda wɛɛmɔ ka yiiko ka dam, ma nu doonamɔ.

³⁷ Ma win labaari ya nɔɔra n ka sik-erena bera ye sɔɔ kpuro.

Yesu u tɔn dabɪnu beki

(I maa mɛerio Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

³⁸ Ye Yesu u yara mennɔ yee ten min di u dua Simɔn yenuɔ. N deema Simɔn kurɔn mero u wasi sundu barɔ ta bɔɔbu, ma ba nùn suuru kana win sɔ. ³⁹ U kurɔ wi tuke u wasi sun te gerusi ma ta nùn deri. U seewa yande u bu nɔɔrimɔ.

⁴⁰ Ye sɔɔ duɔ, bɛn tɔmba bara bwese bweseka mɔ kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure nɔma sɔndi u bu beki. ⁴¹ Wɛrekunu maa doona tɔn dabirun min di, nu wuri mɔ nu mɔ, wuna Gusunɔn Bii. Adama u nu gerusi, u ñ maa dere nu gari gere yɛn sɔ nu yɛ ma Kirisiwa u sɔa.

Yesun waasu Yudeaɔ

(I maa mɛerio Maaku 1:35-39)

⁴² Ye yam sɔra Yesu u seewa u wuu yara u da gɔbaburɔ. Adama tɔn wɔru ga nùn kasu. Ye ba tura win mi, ba nùn suuru kana u ku bu deri. ⁴³ Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, u ñ koo ko u kun maa Gusunɔn bandun Labaari gea waasu

kue wusu gasu sɔɔ, domi yen sɔna ba nùn gɔrima.

⁴⁴Ma u waasu mò Galilen menno yenu sɔɔ.

Yesun bwāa gbiikobun sokubu

*(I maa mæerio Mateu
4:18-22, Maaku 1:16-20)*

5Ye Yesu u yōra daa burerun bɔkuu te ba ra soku Genesareti, tɔn wɔru ga nùn mɛnne gu ka Gusunɔn gari nɔ. ²Ma u goosu yiru wa daa bure ten goorɔ sɔn min di swɛɛ gowobu ba sara ba ben yāakoronu teɔ da. ³Ma u dua goo sin teu sɔɔ ge ga sāa Simɔɔguu, ma u nùn kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u tɔn wɔrusu Gusunɔn gari sɔɔsimɔ gen min di.

⁴Ye u win gari gerubu mari, u Simɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, a wunen goo bɔrieyo bw-erɔ kpa i been yāakoronu kpɛɛ i ka swɛɛ mwa.

⁵Simɔɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni wɔku girira sa sɔmburu kua, sa ñ maa gāanu wa sa mwe, adama wunen garin sɔ kon yāakoro te kpɛɛ.

⁶Ye ba kua mɛ, ba swɛɛ dabi dabiru gura sere ben yāakorora gɛɛrɔ. ⁷Ma ba ka yireru ben berusebu soka be ba wāa goo yiruse sɔɔ bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swɛɛ yibia sere su kɪ su num. ⁸Ye Simɔɔ Pieɛ u yeni wa u kpuna Yesun wuswaɔ u nɛɛ, Yinni, a tii gawo nen bɔkun di, domi nɛ torowa.

⁹Domi wi ka win berusebu kpuro ba biti kua swɛɛ dabi ten sɔ te ba gura. ¹⁰Meya maa biti ya Simɔɔn berusebu Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Simɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko, saa tɛn di tɔmba kaa n kasu bu man swii.

¹¹Sanam mɛ ba ka ben goosu da goorɔ, ma ba si kpuro deri ba nùn swii.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ

bekia

*(I maa mæerio Mateu
8:1-4, Maaku 1:40-45)*

¹²Sanam mɛ Yesu u wāa wuu gagu sɔɔ durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u nùn wa, ma u yiira win wuswaɔ u nùn suuru kana u nɛɛ, Yinni à n wura, na yɛ ma kaa kpɪ a man bekia kpa n deera.

¹³Ma Yesu u win nɔmu demia u nùn baba u nɛɛ, na wura, a bekuro kpa a deera.

Mii mii bara disigii te, ta nùn doonari.

¹⁴Yesu u nùn yiire u nɛɛ, u ku raa goo gāanu ganu sɔ, adama u doo u win tii yāku kowo tusia, kpa u yākuru ko win deerasiabun sɔ nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda tɔmbun wuswaɔ.

¹⁵Ka mɛ, win labaari ya yabi, ma tɔn dabira mennamɔ bu ka win gari nɔ, kpa bu ka bekura ben baranu sɔɔn di.

¹⁶Adama Yesu u ra dewa gɔburɔ wi turo u n kanaru mò.

Yesu u durɔ goo bekia

wɪn wasin bee tia gu

*(I maa mæerio Mateu
9:1-8, Maaku 2:1-12)*

¹⁷Sɔɔ teeru Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ ma Falisiba ka wooda yɛrobu ba sɔ mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barɔbu bekiamɔ. ¹⁸Saa ye yande, tɔmbu gaba durɔ goo sɔɔwa ka kpinu wɪn wasin bee tia ya gu. Ba kasu mɛ ba koo ka du kpa bu nùn yi Yesun wuswaɔ. ¹⁹Ye ba kun wa mi ba koo ka nùn duusia tɔn wɔrun sɔ, yera ba yɔɔwa diru mi u wāan wɔllɔ, ma ba tu yaba ba nùn sarasia ka win kpinu tɔn wɔru gen suunu sɔɔ Yesun wuswaɔ. ²⁰Ye u ben naanɛ dokebu wa,

yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen durum suuru wa.

²¹ Wooda yērobu ka Falisiba ba bwisikum wɔri ba tii bikiamɔ, wara wini wi u Gusunɔ wɔmmɔ. Wara koo kpī u tɔnu win durum suuru kua ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i bwisikumɔ mɛ been gɔruɔ. ²³ Yen yerà ya sɛsɔ bo, bu nɛɛ, ba tɔnu nùn win durum suuru kua, ñ kun mɛ bu nɛɛ, u seewo u sī. ²⁴ Ñ n men na, kon bɛɛ sɔsi ma Tɔnun Bii, u yiiko mɔ handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, na nun sɔɔmɔ, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuɔ.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaɔ u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunɔ siaramɔ u ka dɔɔ yenuɔ. ²⁶ Yera biti ya be kpuro mwa ma ba Gusunɔ siaramɔ. Berum maa bu mwa ma ba mɔ, sa gāa maamaakiginu wa gisɔ.

Yesu u Lefi soka

*(I maa mɛerio Mateu
9:9-13, Maaku 2:13-17)*

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwaɔ goo wa wi ba ra soku Lefi u sɔ gbere yerɔ, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nùn swīi.

²⁹ Yen biru u Yesu tɔɔ baka dim kua win yenuɔ. Gbere mwaɔ dabinu ka maa gabu ba ka bu dimɔ. ³⁰ Falisiba ka ben wooda yērobu gabu ba win bwāabu wɔkisi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna i dimɔ i nɔrumɔ ka gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mɔ ma n kun mɔ be ba barɔ. ³² Na ñ nɛ n ka geegibu soku. Na nawa n ka kɔsan kowobu soku bu ka ben gɔru gɔsia.

Nɔɔ bɔkurun gari

*(I maa mɛerio Mateu
9:14-17, Maaku 2:18-22)*

³³ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba ra nɔɔ bɔke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunegiba dimɔ ba nɔrumɔ.

³⁴ Ma u nɛɛ, i ko i kpī i kurɔ kpaon durɔn bɔrɔba nɔɔ bɔkusia sanam mɛ u wāa ka be? ³⁵ Adama sanam wee mɛ ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben nɔman di. Sanam mɛ sɔra ba koo nɔɔ bɔke.

³⁶ U maa bu mɔndu kua u nɛɛ, ba ku ra yabe kpaaru gīɛ bu ka yabe tɔkɔru kɔre. Bā n kua mɛ, ba koo kpaaru gīa, kpaarun yasa maa ya ko n sāa nenem yabe tɔkɔru sɔɔ. ³⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gɔnan bɔɔ tɔkɔnu sɔɔ. Û n kua mɛ, tam kpaam mɛ, mu koo bɔɔnu kurasia kpa mu yari, kpa bɔɔnu nu sankira. ³⁸ Adama ba ñ koo ko ba kun tam kpaam doke bɔɔ kpaanu sɔɔ. ³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpaam kī, sanam mɛ u tam gurum nɔra, domi u koo gere u nɛɛ, gurum ka nùn nerena.

Tɔɔ wɛrarugirun gari

*(I maa mɛerio Mateu
12:1-8, Maaku 2:23-28)*

6 Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu u alikama gbaaru garu sarɔ, ma win bwāaba alikama wɔkamɔ, ba sunkumɔ ka nɔma, ba temmɔ. ² Falisi gabu ba bu bikia ba nɛɛ, mban sɔna i mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³ Yesu u bu bikia u nɛɛ, i ñ gara tirerɔ ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔɔra wi ka win bwāabu mɔ? ⁴ U Gusunɔn diru dua ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yīiye, u ye di ma u win bwāabu wɛ. Adama besen wooda ya yina goo u ye di ma n kun mɔ yāku kowobu.

⁵ Ma u nɛɛ, i de i n yɛ ma Tɔnun Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

Durɔ wìn nɔm geu ga gu

(I maa mɛerio Mateu
12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶Ye n kpam kua tɔw wɛrarugiru garu, u dua mennɔ yerɔ u Gusunɔn garin keu sɔwɔsimɔ. N deema durɔ goo wāa mi wìn nɔm geu ga gu. ⁷Wooda yɛrobu ka Falisiba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen sɔna ba nùn mɛera bu ka wa ù n koo goo bɛkia tɔw wɛrarugiru sɔw. ⁸Adama u ben bwisikunu yɛ, ma u durɔ wi sɔwɔ wìn nɔmu ga gu mi u nɛɛ, a seewo a yɔra bu nun wa.

Ma u seewa u yɔra. ⁹Ma Yesu u nɛɛ, na bɛɛ bikiamɔ, gea ka kɔsa, yen yerà n weenɛ bu ko tɔw wɛrarugiru sɔw. Bu tɔnu faaba ko? Nge bu nùn go.

¹⁰Yera u be kpuro mɛera u ka sik-erena, ma u durɔ wi sɔwɔ u nɛɛ, a wunen nɔmu demio.

Ye u gu demia, ma ga bɛkura. ¹¹Ma ba mɔru besira ma ba wesianamɔ ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwāabu wākura yiru

gɔsa

(I maa mɛerio Mateu
10:1-4, Maaku 3:13-19)

¹²Sɔw mɛɛ te sɔw, Yesu u da guuru wɔllɔ u ka kanaru ko. Ma u Gusunɔ kana wɔku giriru. ¹³Ye yam sara u win bwāabu menna, ma u tɔnu wākura yiru gɔsa be sɔw, u bu yīsiru kā gɔrobu. ¹⁴Tɔn ben yīsa wee, Simɔw wi u yīsiru kā Piɛɛ, ka Andere win wɔnɔ, ka Yakɔbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi ¹⁵ka Mateu ka Tomaa ka Yakɔbu Alufen bii, ka Simɔw wi u win tem gari kī, ¹⁶ka Yudasi Yakɔbun bii, ka Yudasi Isikariɔtu wi u tɔmbu Yesu nɔmu sɔndia.

Bekiabu ka keu sɔwɔsibu

(I maa mɛerio Mateu 4:23-25)

¹⁷Ma u sara ka be, u yɔra tem tɛɛra gaa sɔw mi win bwāa dabiru ka tɔn wɔru guna wāa, be ba na saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka Sidonin di, wuu si su wāa nim wɔkun bera gia. ¹⁸Ba na win mi bu ka win gari nɔ kpa u ka bu bɛkia ben baranu sɔn di. Be ba wɛrekunu mɔ nu bu toorimɔ, ba maa bɛkura. ¹⁹Tɔn be kpuro ba kī bu nùn baba domi win dam mu sɔmburu mɔ, mu bu bɛkiamɔ kpuro.

Doo nɔwru ka nɔni swāaru

(I maa mɛerio Mateu 5:1-12)

²⁰Yera Yesu u win nɔni sua u win bwāabu mɛera u nɛɛ,

Doo nɔwrugiba bɛɛ sārɔbu domi bɛɛya i ko n wāa mi Gusunɔ u bandu swīi.

²¹Doo nɔwrugiba bɛɛ be gɔwra mɔ tɛ, domi i ko ra debu.

Doo nɔwrugiba bɛɛ be i sumɔ tɛ, domi i ko ra yɛɛ.

²²Doo nɔwrugiba bɛɛ, tɔmbu bà n bɛɛ tusa, ma ba bɛɛ gira ben min di, ma ba bɛɛ wɔmmɔ, ma ba bɛɛn yīsiru gɔsia gāa kɔsunu Tɔnun Biin sɔ. ²³Nge meya ben baababa ba Gusunɔn sɔmɔbu kua. Adama bɛɛ, i gɔru dorɔ dɔma te, i yɔwkuo ka nuku dobu, domi ka gem ba bɛɛ are yiye yi kpā Gusunɔ wɔllɔ.

²⁴Nɔni swāarugiba bɛɛ maa gobigibu, domi i bɛɛn nuku yemiabu wa ko.

²⁵Nɔni swāarugiba bɛɛ be i deba tɛ, domi gɔwru ta koo bɛɛ ko.

Nɔni swāarugiba bɛɛ be i yɛɛmɔ tɛ, domi i ko ra nukuru sankira kpa i swī.

²⁶Nɔni swāarugiba bɛɛ, tɔmbu kpuro bà n bɛɛn gea gerumɔ. Domi meya ben baababa ba sɔmɔ weesugibu kua.

Kīru yibereban sō

(I maa mēerio Mateu 5:38-48, 7:12a)

²⁷ Adama ne na bēe sōwō, bēe be i man swaa daki, i been yibereba kīru sōsio, i bu gea kuo be ba bēe tusa. ²⁸ I bu domaru kuo be ba bēe bōrusimō, i bu kanaru kuo be ba bēe kōsa kuamme. ²⁹ Goo ù n nun baa teeru so, a maa nùn tensim tīyō, wi u maa wunen yabe bakaru sua, a ku nùn yinari u kparam wunen yabe piibu sua. ³⁰ Wi u nun gāanu kana, a nùn kēeyō, goo ù n maa nun wunen gāanu suari, a ku maa nu bikia. ³¹ Ye i kī tambu bu bēe kua, i bu ye kuo been tii.

³² Ì n bu kī be ba bēe kī, siara birà i mō. Baa kōsan kowobun tii ba ra n ben kīnasibu kī. ³³ Ì n maa bu gea kua be ba bēe gea kua, siara birà i mō. Meyā kōsan kowobun tii ba ra ko. ³⁴ Ì n bu bōkura bèn mi i kōsire yīyō, siara birà i mō. Kōsan kowobun tii ba ra bōkuranewa, bu ka kōsiana. ³⁵ Adama i been yibereba kīru sōsio, i bu gea kuo, i maa bu bōkuro i kun kōsire yīyō, been are yi ko n kpā, i ko n maa sāa Wōrukoon bibu, domi win tii u ra guturuba ka tōn kōsobu durom sōsī. ³⁶ I de i n wōnwōndu mō nge mē been Baaba u wōnwōndu mō.

I kun da n tambu sirimō

(I maa mēerio Mateu 7:1-5)

³⁷ I kun da n tambu sirimō, Gusunō u ñ maa ka bēe sirimō. I kun da n tambu taare wēemō, Gusunō u ñ maa bēe taare wēemō. I suuru koowo, Gusunō koo maa bēe suuru kua. ³⁸ I kēeyō, Gusunō koo maa bēe kē. Yīirutii bakaru sōwra u koo bēe kēru kē, te u taasi u sire u yibia ka nōwō, kpa u bēe wisia been bōwō. Domi yīirutii te i ka gabu yīirua, teya Gusunō koo ka bēe yīirua.

³⁹ U maa bu mōndu garu kua u nēe, wōko u koo kpī u wōkosi swaa gbi-ya? Be yiru sannu ba ñ koo wōru wōri?

⁴⁰ Bōwō u ku ra win yinni kere, adama bōwō baawure wi u sōwsiru gia u kpa, u koo ka win yinni weena.

⁴¹ Mban sōna a yakō mēerimō wunen kpaasin nōnu sōw, ma a ñ dāa bīiru laakari mō te ta wāa wunen tiin nōnu.

⁴² Amōna kaa ka kpī a wunen kpaasi sō u de a nùn yakō wuna ge ga wāa win nōnu sōw, ma a ñ dāa bīiru waamō te ta wāa wunen tiin nōnu. Murafiti wunē, a gina dāa bīiru wunō te ta wāa wunen nōnu yen biru kaa yam wa a ka yakō wuna ge ga wāa wunen kpaasin nōnu sōw.

Dāru ka ten binu

(I maa mēerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Dāa geeru ta ku ra bii kōsunu ma. Meyā maa dāa kōsuru ta ñ bii geenu marumō. ⁴⁴ Domi dāru baatere, ten binun diya ba ra tu gie. Ba ku ra gandun binu sōri sākā wōllō, meya maa ba ku ra bereru sōri awīi wōllō. ⁴⁵ Tōn geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu sōwn di ni nu berua win gōruō. Tōn kōso maa gāa kōsunu yaramō gāa kōsunu sōwn di ni nu berua win gōruō. Domi ye ya yiba tōnun gōruō ya yarimō, yeya nōw ga ra gere.

Dinu yiru

(I maa mēerio Mateu 7:24-27)

⁴⁶ Mban sōna i man sokumō Yinni Yinni, ma i kun mō ye na bēe sōwō.

⁴⁷ Baawure wi u na nen mi ma u nen gari nōwō ma u yi mem nōwōwammē, kon bēe sōsī wi u ka weene. ⁴⁸ U ka durō goo weene wi u diru banimō, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpēekpēeku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya ñ kpīa ya dii te wuke yèn sō ta bana wā. ⁴⁹ Adama wi u nua, ma u kun kue, u sāawa nge durō goo wi u diru banimō tem dira wōllō, ma u kun kpēekpēeku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wōra, ma ten wōrumaa kpēa.

Yesu u tabu sunɔ goon yoo

bekia

(I maa meerio Mateu 8:5-13)

7 Ye Yesu u gari yi kpuro tɔmbu sɔɔwa u kpa, u da Kapenamɔ. ²Tabu sunɔ goo wāa mi u yoo mɔ, wi u kī gem gem. Yoo wiya u barɔ sere u wasikira. ³Ye tɔnwero wi, u Yesun labaaari nua, yeya u nùn Yuuban guro gurobu gabu gɔria bu nùn suuru kana u na u win yoo bekia. ⁴Ye ba tura Yesun mi ba nùn suuru kana gem gem ba nɛɛ, n tura a durɔ wi ye kua ⁵domi u besen bweseru kī. Wiya maa sun besen mennɔ yeru bania.

⁶Ma Yesu u ka bu swaa wɔri. Ye u yenu ge turuku kua yera tabu sunɔ wi, u win bɔrɔba gɔra bu Yesu sɔ u ku tii gɔngere ko, domi wi kun be tura u du win yenuɔ. ⁷Yen sɔna u n tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo u koo bɛkura. ⁸Domi wi, u gabu wiru kpīiye, u maa tabu kowobu mɔ be u kpare. Û n turo sɔɔwa u doo, u ra n dɔɔwa. Û n maa ben goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Û n win yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye mɔwa.

⁹Ye Yesu u gari yi nua biti ya nùn mwa, ma u sīira u tɔmbu sɔɔwa be ba nùn swīi u nɛɛ, na n gina naane doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba sɔɔ.

¹⁰Ye gɔro be, ba gɔsira yenuɔ ba deema yoo wi, u bwāa dora.

Yesu u gɔmini goon bii seesia

¹¹Yen sisiru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bwāabu ka maa tɔn wɔru guna nùn swīi. ¹²Saa ye u wuu gen gbāraran kɔnnɔ turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru sɔɔwa ba ka yariɔ bu sike. U sāawa win meron bii teere te u mɔ. Win mero maa, gɔminiwa. Wuugibu dabira wāa ka wi. ¹³Ye Yinni

u kurɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku swī.

¹⁴Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu sɔɔwa ba yɔra. Ma u nɛɛ, aluwaasi wune, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

¹⁵Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerumɔ. Ma Yesu nùn win mero wesia.

¹⁶Berum be kpuro mwa, ma ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ ba mɔ, Gusunɔn sɔmɔ damgiiwa u bu kurema. Gusunɔwa u win tɔmbu naawa. ¹⁷Yesun labaaari ye, ya yabi Yudea kpuro sɔɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Batemu kowon

gɔrobu

(I maa meerio Mateu 11:2-19)

¹⁸Yohanun bwāaba nùn ye kpuron labaaari sɔɔwa. Ma u win bwāa ben yiru soka, ¹⁹u bu gɔra Yesun mi bu nùn bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara. ²⁰Ye durɔ be, ba tura win mi, ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa sun gɔrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

²¹Saa ye sɔɔ, u tɔn dabirun baranu ka ben alebu bekia, ma u ben werɛkunu gira, u maa wɔko dabinu yam waasia.

²²Ma u bu wisa u nɛɛ, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. Wɔkoba yam waamɔ, yemɔba sīimɔ, be ba bara disigiru barɔ ba bɛkuramɔ ba dɛeramɔ, sosobu ba gari nɔɔmɔ, ba grību seeyamɔ, ma ba sāraru Labaaari gean waasu mɔ. ²³Doo nɔɔrugiiwa baawure win naane ya yɔ dim dim nɛ sɔɔ.

²⁴Ye Yohanun gɔroba sīa, ma u tɔn dabinu Yohanun gari sɔɔbu wɔri. U bu bikia u nɛɛ, mba i meirim da gɔburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ? ²⁵Durɔ wi u yāa bɛɛreginu sebua? Wee, be ba yāa gobiginu sebua ma ba wāaru dimɔ dukia sɔɔ, beya ba wāa sina kpaanɔ. ²⁶N n men na, mba i meirim da.

Gusunɔn sɔmɔ goo? Meya na beɛ sɔwɔmɔ yɛro mam Gusunɔn sɔmɔ kere mi n toma. ²⁷ Domi Yohanu wiya wɛn gari ba yorua ba nɛɛ,

“N wee, na nen gɔro gɔra wunen wuswaac wi u koo nun gbiiya u wunen swaa sɔmɛ.”

²⁸ Na beɛ sɔwɔmɔ ma be tɔn kurɔba mara sɔɔ, goo kun Yohanu kere, adama wi u yākabu bo Gusunɔn bandu sɔɔ, u Yohanu kere.

²⁹ Ye ba ye nua, tɔmbu kpuro ka gbere mwaɔbu sannu ba Gusunɔ gem wɛ, domi beya Yohanu u raa batemu kua.

³⁰ Adama Falisiba ka wooda yɛrobu ba n daa wure Yohanu u bu batemu ko. Nge meya ba ka yina ye Gusunɔ u gɔru doke u bu kua.

³¹ Ma Yinni u bikia u nɛɛ, mba kon ka tɛn tɔmbu weesina. Mba ba ka weene.

³² Ba sɔawa nge bibu be ba sɔ yaburɔ, ba sokunamɔ ba mɔ, sa beɛ guuru soowa ma i n yawa. Sa beɛ gɔɔ womu kua, i n maa swi. ³³ Domi Yohanu Batemu kowo u na, u n dɛanu dimɔ, u n maa tam nɔrumɔ, ma i nɛɛ, u werɛkunu mɔ.

³⁴ Tɔnun Bii u na, u dimɔ u nɔrumɔ, ma i gerumɔ u sɔa dim kiro ka tam nɔro, gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobun bɔrɔ.

³⁵ Ka mɛ, Gusunɔn bwisi yi ra tii sɔwɔn bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimɔ Falisi goon yenuɔ

³⁶ Falisi goo wi ba mɔ Simɔɔ u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirɔ u sina u ka di. ³⁷ Kurɔ tanɔ goo wɔa wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimɔ Falisi win yenuɔ, yera u ka too buraru na te ta turare yiba.

³⁸ U yɔra Yesun biruɔ win naasu gia u sumɔ. Ma win yiresu naa si waaya, ma u su sunkumɔ ka win seri, u su sɔsumɔ, ma u su turare ye wisi. ³⁹ Falisi wi u Yesu dim soka, ye u wa mɛ, u gerua win gɔruɔ u nɛɛ, durɔ wi, u n Gusunɔn sɔmɔn na, u ko n yɛ kurɔ weren bwesera wi u nɔn babamɔ, domi kurɔ tanɔwa. ⁴⁰ Ma Yesu

u nɛɛ, Simɔɔ, na gari gee mɔ yi kon nun sɔ.

Ma Simɔɔ u nɛɛ, yinni, a geruo.

⁴¹ Ma Yesu u nɛɛ, durɔ goo wɔa wɛn dibu tɔmbu yiru ba neni. Turo neni sii geesun gobi nɛera wunɔbu (500), turo maa weeraakuru. ⁴² Ye ba n gɔanu wa bu kɔsia, ma u be yiru kpuro suuru kua. Tɛ be yiru ye sɔɔ, wara koo nɔn kia n kere.

⁴³ Simɔɔ u nɛɛ, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, gema a gerua.

⁴⁴ Yera u siira kurɔ win mi gia ma u Simɔɔ bikia u nɛɛ, a kurɔ wi wa? Ye na dua wunen yenuɔ a n man nim kɔ n ka nen kɔri kpakia, adama kurɔ wini u nen naasu waaya ka win yiresu, ma u su sunka ka win seri. ⁴⁵ A n man tɔbura ka sɔsubu, adama kurɔ wini, mɛn di na dua, u n nen naasu sɔsum deri. ⁴⁶ A n gum wisi nen wiru wɔllɔ, adama kurɔ wini u turare wisi nen naasɔ. ⁴⁷ Yen sɔ, na nun sɔwɔmɔ ma kurɔ win durum baka ye, ba nɔn ye suuru kua. Yeya n dera win kira kpɛa. Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n kiwa fiiko.

⁴⁸ Ma u kurɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, ba nun wunen durum suuru kua.

⁴⁹ Be ba sɔ ba dimɔ ka wi, ba bikianamɔ, wara wini wi baa tɔmbun durum u mam suuru mɔ. ⁵⁰ Ma u kurɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, wunen naanɛ dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

Tɔn kurɔ be ba Yesu swii

8 Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu mɔ u Gusunɔn bandun labaari gea kparamɔ. Ma bwɔabu wɔkura yiru ye, ya wɔa ka wi, ² ka maa kurɔbu gabu bɛn werɛkunu ba gira, ka gabu be ba bekia ben baranu sɔɔn di. Beya Maari wi ba sokumɔ Madalagii, wɛn min di werɛkunu nɔɔba yiru nu doona, ³ ka Yoana wi u sɔa

Kusa, Herodun sɔm kowobun wirugiin kurɔ, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kurɔ beya ba bu nɔɔrimɔ ka ben tiin ye ba mɔ.

Dĩa bwese yēkon gari

*(I maa mēerio Mateu
13:1-9, Maaku 4:1-9)*

⁴Tɔn dabinu na saa wusu dabinun di ba menna Yesun mi. Yera u bu mɔndu kua u nɛɛ, ⁵durɔ goo yara u ka dĩa bwe-seru yēka. Nge me u yēkamɔ sukum wɔri swaa baarɔ, ma ba taaka, ma gunɔsu gɔsa su di. ⁶Sukum gam maa wɔri kpee saara wɔllɔ. Sanam mɛ mu kpiima, mu gbera yèn sɔ tem yendu sari mi. ⁷Sukum gam kpam wɔri sakin suunu sɔɔ, ma saki ka mu kpɛa sannu, ma yi mu sēkenɛ yi go. ⁸Sukum gam maa kpam wɔri tem gem sɔɔ, ma mu kpia mu binu mara wunɔm wunɔm. Ye u gerua mɛ u kpa, u nɔɔgiru sua u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

*(I maa mēerio Mateu
13:10-17, Maaku 4:10-12)*

⁹Ma win bwāaba nùn bikia ba nɛɛ, mba mɔn ten tubusianu. ¹⁰U nɛɛ, beɛya ba wē i ka Gusunɔn bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sɔɔmɔ ka mɔnnu, “kpa bu ka mēeri ba kun wa, bà n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mɔn ten tubusianu

*(I maa mēerio Mateu
13:18-23, Maaku 4:13-20)*

¹¹Yesu u nɛɛ, yeniwa mɔn ten tubusianu. Gusunɔn gariya ba yēkamɔ. ¹²Swaa baaru ta sāawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gɔrun di bu ku raa ka naane doke kpa bu faaba wa. ¹³Kpee saara ya

sāawa nge tɔn be ba ra gari yi mwɛ ka nuku dobu sanam mɛ ba yi nɔɔmɔ, adama ba n gbini mɔ. Ba ra naane dokewa saa fiiko sɔɔ, kpa bu biru wura laakari mēeribun sanam. ¹⁴Tem mi saki wāa mu sāawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, adama nge mɛ ba dɔɔ, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sēke yi go, ben binu ku ra ye. ¹⁵Tem gem mu maa sāawa nge tɔn be ba ra gari yi ba nua nene ben gɔru geu sɔɔ ka nuku tia, ma ba binu marumɔ ka temanabu.

Fitilan mɔndu

(I maa mēerio Maaku 4:21-25)

¹⁶Yesu kpam nɛɛ, goo sari wi u ra fitila meni kpa u gu wekeru wukiri, n kun mɛ u gu doke kpin yerun kɔkɔrɔ. Adama u ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ. ¹⁷Domi gāanu sari ni ba berua ma nu n koo tera, meya gāanu maa sari ni ba kua asiri sɔɔ ma nu n koo giara kpa nu sɔɔsira batuma sɔɔ.

¹⁸Yen sɔ, i n laakari sāa nge mɛ i nɔɔmɔ. Domi baawure wi u mɔ, wiya ba koo wē. Baawure wi u kun maa mɔ, ba koo nùn mwaari ye u tamaa u mɔ.

Berà ba sāa Yesun wɔnɔbu

ka win mero

*(I maa mēerio Mateu
12:46-50, Maaku 3:31-35)*

¹⁹Yesun wɔnɔbu ka win mero ba na win mi, adama ba kpama bu nùn susi tɔn dabinun sɔ. ²⁰Ba nùn sɔɔwa ma win wɔnɔbu ka win mero ba yɔ tɔɔwɔ ba kī bu nùn wa.

²¹Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, be ba Gusunɔn gari swaa daki, ma ba yi mem nɔɔwamme beya ba sāa win wɔnɔbu ka win mero.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mærio Mateu
8:23-27, Maaku 4:35-41)

²² Sõ teeru Yesu dua goo nimkuu sɔɔ ka win bwāabu, ma u bu sōwa u nɛɛ, i de su tɔbura daa burerun guru giɔ.

Ma ba goo wuka ba doona. ²³ Sanam mɛ ba dɔɔ, u dweeya. Yera woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, ma goo ga nim yibuɔ. Ba wāa kari sɔɔ. ²⁴ Ba nùn susi ma ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni, Yinni, sa kam kobu dɔɔ.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari sō sō. ²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, ma sɔɔra i been naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamɔ, durɔ weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wē, n da nùn mem nɔɔwɛ.

Yesu u werekunugii bekia

(I maa mærio Mateu
8:28-34, Maaku 5:1-20)

²⁶ Ma ba Gadaran tem tura mɛ n ka Galile wuswaa kisine. ²⁷⁻²⁹ Ye u sara temɔ u durɔ goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durɔ wi, u werekunu mɔ. Nɔn dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bɔke ka yɔni nɔma ka naasɔ kpa ba n nùn kōsu. Adama u ra bɔkubu kpuro kasuku kpa wereku ni, nu ka nùn da gbaburɔ. Terera u ra n wāa saa tɛɛbun di, u ku ra sine yenuɔ, ma n kun sikaa. Yera Yesu u wereku ni wooda wē nu doona durɔ win min di.

Ye durɔ wi, u Yesu wa u wura takana u wɔruma win wuswaaɔ ma u nɔɔgiru sua wɔllɔ u nɛɛ, mba n sun menne ne ka wune Yesu Wɔrukoon Bii. Na nun kanamɔ a ku man tōya ko.

³⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, amɔna wunen yīsiru. Ma u wisa u nɛɛ, Nɔrɔbu, domi u wereku dabinu mɔ.

³¹ Ma wereku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u ku de nu da wɔru bɔkɔ †sɔɔ.

³² N deema kurusɔ wuu bakaru gara wāa ta dimɔ guuru wɔllɔ. Ma wereku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u de nu da kurusɔ ni sɔɔ. Ma u nu yollaa kua. ³³ Ma nu durɔ wi doonari, nu da kurusɔ nin mi. Ma kurusɔ wuu te, ta duki sure daa bureru sɔɔ ta nim diira.

³⁴ Sanam mɛ be ba nu kpare ba wa ye n koorā, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yēbi wuu maroɔ ka baru kpaanɔ. ³⁵ Tɔmba yara bu ka wa ye n koorā. Ba da Yesun mi ma ba durɔ wi deema win min di werekunu doona, u sō Yesun bɔkuɔ u bekuru wukiri u wura win laakari sɔɔ, ma berum bu mwa. ³⁶ Bɛn nɔni biru ya koorā ba tɔmbu sōwa nge mɛ n kua werekunugii wi, u ka bekura. ³⁷ Gadaran tem girum tɔn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nɛɛ, u bu desirario, domi berum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gɔsira. ³⁸ Durɔ wi, win min di werekunu doona, u Yesu suuru kana u nɛɛ, u de bu da sannu. Adama Yesu u nùn gɔsia u nɛɛ, ³⁹ u gɔsiro win yenuɔ, kpa u kpara kpuro ye Gusunɔ u nùn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sɔɔ kpuro ye Yesu nùn kua.

Yarusin bii ka kurɔ

wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mærio Mateu
9:18-26, Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ye Yesu u wurama ma tɔn wɔru ga nùn dam koosia, domi ba raa nùn marawa be kpuro. ⁴¹ Wee durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, menno yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaaɔ u nùn su-

††8:31 wɔru bɔkɔ - Wɔru bɔkɔ ge, ga sāawa Setam wāa yeru te ta ñ nɔru mɔ.

uru kana u na win yenu. ⁴² Domi win bii teere te u mara, ta wasikiram. Bii wi, u s̄awa w̄andia wi u w̄o w̄akura yiru m̄o.

Ye u d̄o mi, t̄n w̄ru ga n̄n m̄nsi. ⁴³ N wee, kur̄o goo u w̄a mi, wi u yem w̄ibu bar̄o saa w̄o w̄akura yirun di. [U win gobi di kpuro tim n̄m̄bun mi,] ben goo kun maa kp̄a u n̄n bekie. ⁴⁴ U Yesu susi biru ma u win yaberun swaa bua baba. Yande win yem w̄i bi, bu ȳra. ⁴⁵ Ma Yesu u bikia u n̄e, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikim̄, Piē ka be ba w̄a ka wi, ba n̄e, Yinni, n̄ n̄ t̄n w̄ruwa ga nun s̄ke ga ka sikerene? [Ma a bikiam̄ wara nun baba?]

⁴⁶ Adama Yesu u n̄e, goo u man baba, domi na gia ma n̄n dam mu s̄mburu kua.

⁴⁷ Ye kur̄o wi, u gia ma ba n̄n tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaa. T̄mbu kpuron n̄ni biru u gerua ȳn s̄ u n̄n baba, ka maa me u bekura yande. ⁴⁸ Ma Yesu n̄n s̄owa u n̄e, bii kur̄bu, wunen naane dokebu nun bekie, a doo ka alafia.

⁴⁹ Sanam me u gari m̄, goo u na u menn̄ yerun wirugii wi s̄owa ma win bii u gu k̄, u ku maa keu koosio ḡngere ko.

⁵⁰ Yesu u ye nua, ma u n̄n s̄owa u n̄e, a ku berum ko, a gesi naane dokeo, u koo bekura.

⁵¹ Ye u tura yenu mi, u n̄ dere goo u ka n̄n due ma n̄ kun m̄ Piē ka Yohanu ka Yak̄bu ka bii win tundo ka win mero. ⁵² Be ba w̄a mi kpuro ba sum̄wa ba tii soom̄ bii win s̄. Adama Yesu u n̄e, i ku sw̄i, u n̄ gu, u d̄wa.

⁵³ Ba n̄n yaakoru w̄ri, domi ba ȳ ma u guwa. ⁵⁴ Ma Yesu u bii win n̄ma n̄nua ma u gerua ka dam, w̄andia a sewo.

⁵⁵ W̄andia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu s̄owa u n̄e, bu n̄n d̄ianu w̄eȳ. ⁵⁶ Ma biti ya win m̄w̄bu mwa, adama Yesu u bu yiire u n̄e, bu ku raa goo s̄ ye n̄ kooa.

Yesu u bw̄abu w̄akura yiru ḡra

(I maa meerio Mateu
10:5-15, Maaku 6:7-13)

9 Ma Yesu u win bw̄abu w̄akura yiru soka u menna u bu dam k̄ ka yiiko bu ka werekunu kpuro gira, bu ka maa baranu bekie. ² Ma u bu ḡra bu ka ban te Gusun̄ u koo sw̄in waasu ko kpa bu bar̄bu bekie. ³ Ma u bu s̄owa u n̄e, i ku ḡanu kusenu ko sanum me s̄o, baa deka n̄ kun me b̄oru n̄ kun me d̄ianu n̄ kun me gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nene. ⁴ Yenu ḡn mi i s̄bia, i sin̄ mi sere i ka doona wuu gen min di. ⁵ Wuu mi ba n̄ bē dam koosie, i yario wuu gen min di, kpa i bēn naasun tua bu kpare nge ȳreru te ta bu ben taare s̄sim̄.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparam̄ ma ba bar̄bu bekiam̄ yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(I maa meerio Mateu
14:1-12, Maaku 6:14-29)

⁷ Herodu sun̄ u nua kpuro ye Yesu u m̄, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerum̄ Yohanuwa wurama ḡrin di.

⁸ Gaba maa gerum̄ Eliwa kurama. Ma gaba gerum̄ Gusun̄n s̄m̄ yerukobun turowa wurama saa ḡrin di.

⁹ Ma Herodu u n̄e, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na n̄om̄ menin bweseru.

Ma u kasu u n̄n wa.

Yesu u tǎmbu nǎrǎbun

suba nǎǎbu diisia

*(I maa mǎerio Mateu 14:13-21,
Maaku 6:30-44, Yohanu 6:1-14)*

¹⁰ Yesun bwāa be, ba gǎra ye wǎma ba nǎn saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mena ba da wuu gagan bera gia ge ba ra soku Besaida. ¹¹ Tǎn wǎru ga gia gee u wāa, ma ga nǎn swii. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunǎ u koo swiin gari sǎǎmǎ, u maa bu bekiamǎ be ba barǎ.

¹² Ye sǎǎ kpeeyǎ be wǎkura yiru ye, ba nǎn susi ma ba nǎe, a tǎn be karo bu da wusǎ ka baru kpaanǎ bu kpin yeru kasu ka ye ba koo di, domi gbaburu sǎǎra sa wāa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sǎǎwa u nǎe, i bu dǎianu wǎeyǎ been tii bu di.

Adama ba nǎe, pǎe nǎǎbu ka swǎe yiru tǎnawa sa mǎ, ma n kun mǎ à n kǎ besen tii su da su dǎianu kasuma tǎn be kpuron sǎ baasi ya.

¹⁴ Tǎn be sǎǎ, tǎn durǎbun geera tura nge tǎnu nǎrǎbun suba nǎǎbu (5.000). Ma Yesu u win bwāa be sǎǎwa u nǎe, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuukuubu.

¹⁵ Ma ba kua mǎ ba be kpuro sinasia. ¹⁶ Yesu u pǎe nǎǎbu ye sua ka swǎe yiru ye, ma u nǎni seeya wǎllǎ u Gusunǎn domaru bikia, ma u ye murura u bwāa be wǎ bu tǎn dabi te yabua. ¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wǎkura yiru sǎǎ ye ba di n tiara.

Piee nǎe, Yesu u sǎawa

wi Gusunǎ u gǎsa

*(I maa mǎerio Mateu
16:13-19, Maaku 8:27-29)*

¹⁸ Sǎǎ teeru sanam mǎ Yesu u kanaru mǎ bee tia, ka win bwāabu sannu, u bu bikia u nǎe, wara tǎmba gerumǎ na sǎa.

¹⁹ Ba nǎe, Yohanu Batemu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nǎe, Gusunǎn sǎmǎ yerukobun turowa u wurama gǎrin di. ²⁰ Ma u bu bikia u nǎe, been tii maa ni, wara i gerumǎ na sǎa.

Piee u nǎe, wuna Kirisi wi Gusunǎ u gǎrima.

²¹ Ma u bu nǎǎ goosi bu ku raa goo sǎ.

Yesu u win gǎǎ ka win seebun

gari mǎ

*(I maa mǎerio Mateu
16:20-28, Maaku 8:30-9:1)*

²² Yesu u kparam nǎe, Tǎnun Bii u n koo ko u kun nǎni sǎǎre gem gem, kpa guro gurobu bu nǎn yina ka yǎku kowo tǎn-werobu ka wooda yǎrobu, kpa bu nǎn go kpa u sikura sǎǎ itase.

²³ Ma u be kpuro sǎǎwa u nǎe, goo ù n kǎ u man swii nge bǎǎ, u win gǎru kǎru derio, kpa u win tiin dǎa bunanaru sua baadomma, kpa u n man swii. ²⁴ Domi baawure wi u kǎ u win wǎaru di ka win gǎru kǎru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wǎaru yina nen sǎ, wiya u koo tu wa ka gem. ²⁵ Arufaani yerǎ tǎnu u mǎ, baa ù n handunian gǎanu kpuro wa, ma u tii kam koosia nǎ kun mǎ u win wǎaru bia. ²⁶ Domi baawure wi u nen sekuru mǎ ka maa nen gari, Tǎnun Bii u koo maa win sekuru ko ù n wurama ka win yiiko ka Baabagia ka wǎllun gǎrado dǎerobugia. ²⁷ Na bǎe sǎǎmǎ ka gem, gabu ba yǎ mini be ba nǎ gbimǎ bu ka ban te wa te Gusunǎ u koo swii.

Yesun wasi gǎsia

*(I maa mǎerio Mateu
17:1-8, Maaku 9:2-8)*

²⁸ Ye u gari yi gerua u kpa, yen sǎǎ nǎǎba itase u Piee ka Yohanu ka Yakǎbu sua u yǎǎwa guuru wǎllǎ u wa u ka kanaru ko. ²⁹ Nge me u kanaru mǎ win wuswaa gǎsia tuka, ma win yǎnu burura fem fem. ³⁰⁻³¹ N wee tǎmbu yiru,

Mɔwisi ka Eli, ba kurama ka wɔllun girima ba ka nùn win doonarun gari mɔ te u koo doona Yerusalemun di. ³²Piɛɛ ka win kpaasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kparura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tɔn be yiru be ba yɔ ka wi. ³³Nge mɛ tɔn be, ba Yesu desirarimɔ, Piɛɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, n wā sa n wāa mini. Su kunu ita ko, teeru wunɛgiri, teeru Mɔwisigiri, teeru maa Eligiru. Domi u ñ yɛ ye u gerumɔ.

³⁴Nge me u gari mɔ mesum, bukɔ ga na ga bu wukiri, ma bɛrum bwāa be mwa ye ba wa mesum. ³⁵Ma nɔɔ gagu ga nɔɔra bukɔ gen min di ga nɛɛ, winiwa nen Bii wi na tii gɔsia, i wigia nɔɔwɔ.

³⁶Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwāa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba ñ goo gɛɛ sɔɔwa sɔɔ mɛɛ te sɔɔ.

Yesu u bii wi werɛku ga wāasi

bekia

*(I maa mɛɛrio Mateu
17:14-18, Maaku 9:14-27)*

³⁷Yen sisiru, sanam mɛ ba sara guuru wɔllun di, tɔn wɔru guna ya Yesu sennɔ na. ³⁸Yera tɔn wɔru gen suunu sɔɔn di durɔ goo u gbāra u nɛɛ, yinni, na nun kanamɔ, a nen bii durɔbu ge mɛɛrio, domi u sāa bii teere te na mɔ. ³⁹Werɛku ga ra nùn sɛrewa kpa u gbāra suaru sɔɔ, kpa gu nùn bemisia, kpa gu de u n yāatam pɔkeru mɔ kpa u tii mɛera ko, yen biru kpa gu nùn doonari. ⁴⁰Na wunen bwāabu kana bu gu gira, adama ba ñ kpāa.

⁴¹Yesu nɛɛ, tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ wāa. Sere domma ko na n ka bɛɛ temane. Ma u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a ka wunen bii wi na mini.

⁴²Sanam mɛ u ka bii wi susiɔ, werɛku ge, ga nùn tem kparana ma ga nùn be-

misia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bekia, ma u nùn win tundo wesia. ⁴³Ma Gusunɔn sina te, ta tɔn be kpuro maamaaki kua.

Yesu kparam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

*(I maa mɛɛrio Mateu
17:22-23, Maaku 9:30-32)*

Sanam mɛ baawure u kāsa ka ye Yesu u mɔ, u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, ⁴⁴bɛɛ i gari yini swaa dakio sāa sāa. Ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia.

⁴⁵Adama win bwāaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba bɛrum mɔ bu ka nùn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

*(I maa mɛɛrio Mateu
18:1-5, Maaku 9:33-37)*

⁴⁶Sikirinɔ ga dua bwāa ben suunu sɔɔ domi ba kī bu gia be sɔɔ wi u bo. ⁴⁷Yesu u ben gɔrun bwisikunu yɛ. Yera u bii yākabu sua u yɔrasia win bɔkuɔ, ⁴⁸ma u nɛɛ, baawure wi u bii yākabu geni wura nen yīsirin sɔ, nen tiiwa u wura, baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa. Domi wi u sāa yākabu bɛɛn suunu sɔɔ, wiya kpuro kere.

Wi u kun ka bɛɛ

yibere teeru neni, bɛɛgiiwa

(I maa mɛɛrio Maaku 9:38-40)

⁴⁹Yohanu u nɛɛ, yinni, sa goo wa wi u werɛkunu giramɔ ka wunen yīsiru, ma sa nùn yinari yɛn sɔ u ñ nun swīi ka bese sannu.

⁵⁰Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, i ku yɛro yinari, domi wi u kun ka bɛɛ yibere teeru neni, bɛɛgiiwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

⁵¹ Sanam me saa ya turuku kooma bu ka nùn sua u da wallo, u gōru doke dim dim u Yerusalemu da. ⁵² Ma u sòmɔbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu sɔɔ bu ka nùn ayeru sɔɔru kua. ⁵³ Adama wuu migibu ba ñ nùn dam koosie yèn sɔ ba wa n sãare nge u dɔɔ Yerusalemu gia. ⁵⁴ Ye win bwãa beni Yakɔbu ka Yohanu ba wa me, ba bikia ba nɛɛ, Yinni, a kī su de dɔɔ u sarama wɔllun di u tɔn be wɔri?

⁵⁵ U bu siire ma u bu gerusi ka dam. [U nɛɛ, i ñ yē ye i bwisikumɔ. ⁵⁶ Domi Tɔnun Bii u ñ ne u ka tɔnun hunde kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

Be ba kī bu Yesu swii

(I maa mɛerio Mateu 8:19-22)

⁵⁷ Sanam me ba siimɔ swaa sɔɔ goo u nùn sɔɔwa ma u koo nùn swii baama mi u dɔɔ.

⁵⁸ Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, semusu bweusu mɔ, gunɔsu maa sokunu mɔ, adama Tɔnun Bii u ñ ayeru mɔ mi u koo kpuna.

⁵⁹ U kpam goo sɔɔwa u nɛɛ, a man swiyyɔ.

Adama yēro u nɛɛ, a de n gina da n nen tundo sike.

⁶⁰ Yera Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a derio gɔribu bu ben gɔribu sike, adama wune a doo a Gusunɔn bandun Labaari gea nɔɔsia baama.

⁶¹ Ma goo u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, kon nun swii adama a de n gina da n negibu nɔɔ kana.

⁶² Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, baawure wi u tebo nɔmu sɔndi, ma u biru siira, u ñ maa arufaani gaa mɔ ban te Gusunɔ u koo swii sɔɔ.

Yesu u bwāabu wata

ka wɔkuru gɔra

10 Yen biru Yinni u kpam gabu wata ka wɔkuru gɔsa, ma u bu gɔra yiru yiru win wuswaaɔ wuu maro baagere sɔɔ ka baama mi win tii u gōru doke u ra da. ² U nɛɛ, ye ya ye bu ka gē ya kpā, adama be ba gēemɔ ba ñ dabi. Yen sɔ, i gbee yēro kanɔ u kpam tɔmbu mɔrisiamu bu ka gē. ³ N wee na bɛɛ gariɔ nge yāa binu demakunun suunu sɔɔ. I seewo i da. ⁴ I ku ka yansurɔru da ka bɔɔru ka baranu, i ku maa goo tɔbiri swaaɔ. ⁵ Yenu gè sɔɔ i dua, i gbiiyo i bu sɔ i nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia kē. ⁶ Alafiagii ù n wāa mi, been alafia ya ko n wāa ka yēro. ù kun maa wāa mi, ya koo wurama bɛɛ sɔɔ. ⁷ I koowo yenu gen sɔbu kpa i n dimɔ i n nɔrumɔ ye ba bɛɛ wē, domi n weene bu sɔm kowo win kɔsiaru wē. I ku ko yenu dabinun sɔbu. ⁸ Wuu gè sɔɔ i dua, ma ba bɛɛ dam koosia, i dio ye ba bɛɛ wē, ⁹ i barɔbu bekio be ba wāa mi, kpa i bu sɔ ma Gusunɔ u sisi u bandu swii. ¹⁰ Adama wuu gè sɔɔ i dua ma ba kun bɛɛ dam koosie, i doo gen yaaraɔ, kpa i nɛɛ, ¹¹ baa ben wuun tua ye ya mani been naasɔ, i bu kparemɔ, kpa bu ka gia ma Gusunɔ u sisi u bandu swii. ¹² Na bɛɛ sɔɔmɔ, tɔɔ te sɔɔ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sìn tamba yinamɔ

bu naane doke

(I maa mɛerio Mateu 11:20-24)

¹³ Yesu maa nɛɛ, nɔni swāarugiiwa wune Kɔraseni, nɔni swāarugiiwa wune Besaida, domi bà n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ, ye ba kua been suunu sɔɔ, wuu sin tɔmbu ba ko n daa gōru gɔsie saa tɛɛbun di, ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun sɔ. ¹⁴ Yen sɔ, siribun sanam sɔɔ, Tiri ka

Sidonigia koo ko kpakaka ka sere beɛ.

¹⁵Wune maa Kapenamu, a yīiyɔ kaa suara sere wɔllɔ? Aawo, ba koo nun surewa sere gɔriɔ.

¹⁶Ma u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, wi u beɛ swaa daki, nena u swaa daki, wi u maa beɛ yina, nena u yina, wi u maa man yina u maa wi u man gɔrima yinawa.

Wata ka wɔku ten wuramaru

¹⁷Be wata ka wɔku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nɛɛ, Yinni, sere ka werekunɔ, nu sun wiru kpīiyawa wunen yīsirun sɔ.

¹⁸Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na Setam wa ya wɔrumamɔ wɔllun di nge guru maakinu. ¹⁹N wee, na beɛ yiiko wē i ka weɛ ka nii ka werɔn dam kpuro taaku, gāanu ganu kun maa kpē nu beɛ mɛera ko. ²⁰Adama, i ku gōru dora yèn sɔ werekunu nu beɛ wiru kpīiya, i gōru doro yèn sɔ ba been yīsinu yorua wɔllɔ.

Yesun gōru ga dora

(I maa mɛerio Mateu 11:25-27, 13:16-17)

²¹Saa tia ye sɔɔ, Yesun gōru ga dora too ka Hunde Deeron dam, ma u nɛɛ, Baaba, wɔllu ka tem Yinni na nun siara yèn sɔ a ka yabu ye yērugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu sɔɔsi. N wā Baaba, domi meya n ka nun naawa wunen kīru sɔɔ.

²²Nen Baaba u man baayere wē. Goo sari wi u Bii yē ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yē ma n kun mɔ Bii wi, ka maa wi Bii wi, u kī u Baaba sɔɔsi.

²³Ma u sīira win bwāabun bera gia u bu sɔɔwa be tɔna u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wɔn nɔni waamɔ ye i waamɔ. ²⁴Domi na beɛ sɔɔmɔ Gusunɔn sɔmɔbu ka sinambu dabira ba kīa bu wa ye i waamɔ tē, ba n maa wa. Ba kīa bu nɔ ye i nɔɔmɔ tē, ba n maa nua.

Samarigii wi u tɔn geeru kua

²⁵N wee, wooda yēro goo u seewa u ka Yesu laakari mɛeri ma u nɛɛ, yinni, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

²⁶Yesu nùn bikia u nɛɛ, mba ba yorua wooda sɔɔ. Mba a ra gari mi.

²⁷U wisa u nɛɛ, “Kaa Gusunɔ wunen Yinni kīa ka wunen gōru kpuro, ka wunen bwēra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tɔnusi kīa nge wunen tii tii.”

²⁸Yesu nɛɛ, a wisa n dende, a koowo mɛ, kaa n wāaru mɔ.

²⁹Adama durɔ wi, u kī u tii gem wē ma u bikia u nɛɛ, wara nen tɔnusi.

³⁰Yesu u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, durɔ goowa u wee Yerusalemun di u dɔɔ Yerikoɔ, ma u wɔri gbenɔbun nɔma sɔɔ. Gbenɔ be, ba nùn swaa di, ba nùn so, ma ba doona ba nùn deri u wasikiramɔ.

³¹N deema ka saabu, yāku kowo goo sarɔ ka swaa ye. U durɔ wi wa ma u sēena u doona. ³²Mena maa Lefi goo u tura yam mi. U nùn wa ma u sēena u doona. ³³Adama Samarigii goo u wuu dɔɔ u tura win bɔkuɔ. Ye u durɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa. ³⁴U susi ma u gum ka tam wisi win mɛeran bosu sɔɔ ma u su bɔkua. Yen biru u nùn sɔndi ye u sɔnin wɔllɔ u ka nùn da sɔbun sɔbia yerɔ ma u nùn nɔɔri. ³⁵Yen sisiru, u gobi sua yi yi ka sɔm kowon sɔɔ yirun gobi nɛ, u yi sɔbia yerun wirugii wē ma u nɛɛ, a durɔ wi nɔɔrio. À n maa di n menī kera win sɔ, kon nun kɔsia nà n wurama.

³⁶Ma Yesu nɛɛ, tɔmbu ita ye sɔɔ, ben wara a tamaa u sāa durɔ win tɔnusi wi u wɔri gbenɔbun nɔma sɔɔ mi.

³⁷U nɛɛ, wi u nùn wɔnwɔndu kua, wiya.

Ma Yesu u nɛɛ, n n men na, a doo kpa a n mɔ me.

Yesu da Maata ka Maarin mi

³⁸Sanam me ba wāa swaaw u wuu gagu dua ma kurɔ goo wi ba ra soku Maata u dera u sɔbia win yenuw. ³⁹Kurɔ wi, u wɔnɔ mɔ wi ba ra soku Maari. Wɔnɔ wi, u sɔ Yinnin bɔkuɔ u win gari swaa daki. ⁴⁰Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u nee, Yinni n ñ nun gam s̄aa ye nen wɔnɔ u man s̄oma ye derie ne turo? A ñ kaa de u na u man somi?

⁴¹Yinni u nùn wisa u nee, Maata, Maata, a tii gɔngere m̄ɔ a tii baasi ḡaa dabinun s̄. ⁴²Ḡaa teenun bukatawa tɔnu u m̄ɔ. Ḡaa geena Maari u gɔsa ni ba ñ nùn mwaarimɔ.

Kanarun gari

(*I maa m̄erio Mateu 6:9-13, 7:7-11*)

11 S̄ɔ teeru Yesu u kanaru m̄ɔ gam gum. Saa ye u kpa win bw̄abun turo u nee, Yinni kpa a sun s̄ɔsi me ba ra kanaru ko, nge me Yohanu u win bw̄abu s̄ɔsi.

²Yesu u bu s̄ɔwa bà n kanaru m̄ɔ ba n da nee, Baaba, a de ba n ȳe ma wuna s̄aa Deero. A na a bandu sw̄ii.

³A sun besen d̄ianu k̄e t̄ru baatere.

⁴A sun besen toranu suuru kuo domi besen tii sa ra wi u sun torari suuru kue.

A ku ka sun da k̄akiribun bera gia.

⁵U kpa bu s̄ɔwa u nee, nge me n t̄e w̄aa, beɛn turo u n bɔrɔ m̄ɔ, kpa u da win mi w̄ɔku suunu s̄ɔ u nee u nùn p̄e ita b̄okuro, ⁶domi win kpaasibun tur-owa gam wee, wi kun maa ḡaanu m̄ɔ u nùn w̄e. ⁷Saa s̄ɔn di kpa bɔrɔ wi, u nee, u ku nùn baasi, u kɔnnɔ kenua k̄ɔ, wi ka win bibu ba kp̄i. U ñ maa kp̄e u se u sere nùn p̄e w̄e. ⁸Yesu u nee, na beɛ s̄ɔm̄ɔ, baa ù kun seewe u nùn w̄e bɔrɔ-nun s̄, u koo se u nùn w̄e ȳen bukata u m̄ɔ kpuro win baasibun s̄. ⁹Na maa

beɛ s̄ɔm̄ɔ, i n da bikie, ba koo beɛ w̄e. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo beɛ kenia. ¹⁰Domi baawure wi u bikiam̄ɔ ba koo nùn w̄e. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soom̄ɔ, ba koo ȳero kenia. ¹¹Beɛ s̄ɔ, [goon bii ù n nùn p̄e bikia, u koo wura u nùn kperu w̄e?] Ñ kun me ù n sw̄aa bikia, u koo nùn waa w̄e? ¹²Ñ kun me ù n s̄eru bikia, u koo nùn nia w̄e? ¹³Beɛ be i s̄aa t̄n k̄s̄obu, ma i ȳe nge me ba ra bibu k̄e geenu w̄e, beɛn Baaba w̄ollugii u ñ koo be ba nùn kanam̄ɔ Hunde Deero w̄e?

Yesu ka tii yinamɔ

(*I maa m̄erio Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27*)

¹⁴Yesu u wereku gira ge ga t̄nu goo soso kua. Sanam me wereku ge, ga doona, soso wi, u gari gerubu w̄ri, ma t̄n w̄ru ga biti soora. ¹⁵Adama gaba nee, werekunun sunɔ Beseburu, win dama u ka werekunu giram̄ɔ.

¹⁶Gaba k̄i bu win laakari m̄eri, ma ba nùn bikia u s̄m maamaakigiru ko u ka s̄ɔsi ma win yiiko ya weewa w̄llun di. ¹⁷Yesu u ben bwisikunu ȳe, yera u nee, bandu baatere t̄n t̄mbu ba tabu m̄ɔ ben tii tiine s̄ɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten yenusu su w̄ruku. ¹⁸M̄eya maa Setam ȳa n ka yen tii tabu m̄ɔ, am̄ɔna yen banda koo ka ȳra. Domi i nee, Beseburun dama na ka werekunu giram̄ɔ. ¹⁹Ne, n̄a n werekunu giram̄ɔ ka Beseburun dam, waran dama beɛn bw̄abu ba ka ni giram̄ɔ. Ben tiwa ba koo s̄ɔsi ma i tora. ²⁰Adama ñ n ka Gusunɔn dam na, na werekunu giram̄ɔ, ka gem ban te Gusunɔ u sw̄ii, ta beɛ naawa.

²¹Sanam me durɔ damgii wi u tabu ȳanu m̄ɔ u win yenu k̄su win dukia ko n w̄awa alafia s̄ɔ. ²²Adama goo wi u nùn dam kere, ù n na u nùn w̄ri u kamia, u koo win tabu ȳanu kpuro gura

ni u naane s̄a kpa u win dukia gabu b̄onu kua.

²³ Wi u kun s̄a negii u ka man yibere t̄eru neniwa, wi u ku ra maa ḡānu menne ka ne sannu, u ra ni yarinasiewa.

Werekunun wuramaru

(I maa m̄erio Mateu 12:43-45)

²⁴ Yesu maa n̄e, werekunu n̄n doona t̄onun min di, nu ra n b̄osuwa mi ḡānu ku ra kpi nu n w̄era yeru kasu nu n bie. Yera nu ra n̄e, nu koo ḡasira nin w̄a yer̄o min di nu raa doona. ²⁵ Nu ra wurame kpa nu deema ta kurare ta s̄onde. ²⁶ Kpa nu da nu ganu n̄ɔba yiru kasuma ni nu ni k̄osuru kere, kpa nu du ȳero s̄ɔ nu n w̄a mi. Saa ye, ȳero win w̄a ḡbiikuru ta koo s̄āya ka sere d̄āakuru.

Nuku doo geebu

²⁷ Sanam me Yesu u gari gerum̄o m̄e-sum, t̄on w̄orun suunu s̄ɔn di kur̄o goo u n̄ɔḡiru sua u n̄e, doo n̄ɔruḡiwa wi u wunen gura sua, ma a win bw̄ā n̄ra.

²⁸ Ma Yesu u n̄e, n san̄o a gere, doo n̄ɔruḡiba be ba Gusun̄on gari swaa dakim̄o, ma ba yi nenum̄o.

T̄omba ȳireru bikia

(I maa m̄erio Mateu 12:38-42)

²⁹ Sanam me t̄on w̄oru ga m̄ennam̄o yera Yesu u n̄e, t̄en t̄ambu t̄on k̄soba. Ba ȳireru bikiam̄o adama ȳireru garu maa sari te ba koo bu s̄ɔsi ma n kun m̄o Gusun̄on s̄ɔm̄o Yonasigiru. ³⁰ Domi nge me Yonasi u kua ȳireru Ninifugibun s̄, meya maa T̄onun Bii, u koo ko ȳireru t̄en t̄ambun s̄. ³¹ Siribun sanam s̄ɔ Seban tem t̄on kur̄o sun̄o u koo t̄en t̄ambu seesi u bu taare w̄e, ȳen s̄ u na saa tem n̄orun di u ka Salom̄ɔn bwisin gari n̄o. T̄en wee, ḡānu w̄a mini ni nu Salom̄ɔ kere. ³² Siribun sanam s̄ɔ Ninifugibu ba koo t̄en t̄ambu seesi bu bu taare w̄e ye ba ka ḡoru ḡsia Yonasin waasun s̄. Ma

t̄en wee, ḡānu w̄a mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa m̄erio Mateu 5:15, 6:22-23)

³³ Yesu maa n̄e, goo ku ra fitila meni kpa u gu bere, n̄ kun me u kaaru wukiri, adama ba ra gu s̄ondiwa dabu w̄oll̄o, kpa be ba dum̄o ba n ka yam bururam waam̄o. ³⁴ Wunen n̄niya yi wunen wasin fitila. Wunen n̄ni ȳi n ala-fia m̄o, wunen wasi kpurowa yi yam bururam m̄o. Adama ȳi kun bw̄ā do, wunen wasi yi n̄ yam bururam wasi. ³⁵ Yen s̄, a laakari koowo yam bururam me mu w̄a wune s̄ɔ mu ku raa ko yam w̄kuru. ³⁶ Wunen wasi kpuro ȳi n yam d̄eram m̄o, ma yin gam kun w̄a yam w̄kuru s̄ɔ, yi kpurowa yi ko n d̄ere nge sanam me fitila ga nun yam bururasie ga ballim̄o.

Yesu u Falisiba ka wooda ȳerobu

ben toranu s̄ɔwa

(I maa m̄erio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

³⁷ Sanam me Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u n̄n kana u da u yaa dibu di win yenūo. Ma u da mi, u sina u ka di. ³⁸ Falisi wi, u n̄n m̄era ka biti ye u n̄ ka nīe nge me ben komaru u sere di. ³⁹ Adama Yinni u n̄e, bee Falisiba i ra n̄ra ka gb̄erun biru d̄erasie adama been s̄ɔw̄o i taki ka nuku k̄osuru yiba. ⁴⁰ Gari bakasu bee! Wi u wasin t̄ɔ kua, n n̄ wiya u maa yin s̄ɔ kua? ⁴¹ I s̄arobu w̄eȳo ye ya w̄a gb̄erun s̄ɔw̄o, kpa ye ya tie yu bee d̄era.

⁴² Bee Falisiba, i ko n̄ni sw̄āru wa ȳen s̄ i ra been karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin w̄okuru baateren w̄oll̄o tia w̄e. Ka me, i ra gean kobu n̄ni sarari, i n̄ maa Gusun̄o k̄iru s̄ɔsim̄o. Yeniwa n weene i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bɛɛ Falisiba, i ko nɔni swāaru wa yèn sɔ̄ i ra sin yee gbiikinu kã mennɔ̄ yenɔ̄, ka tɔbirinaa tɔn dabinun wuswaaɔ̄. ⁴⁴ I ko nɔni swāaru wa, bɛɛ, yèn sɔ̄ i ka sikiu weene ni goo kun waamɔ̄, nɔn wɔllɔ̄ ba ra sɔ̄ ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yēro goo u nɛɛ, yinni à n gerumɔ̄ mɛ, ka maa bɛsɛra a wɔmmɔ̄.

⁴⁶ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, bɛɛ maa wooda yērobu i ko nɔni swāaru wa, domi i tɔmbu sɔmunu sɔbimɔ̄ ni nu suabu sɛ̄, ma bɛɛn tii i ku ra ni ture baa ka bɛɛn niki bia. ⁴⁷ I ko nɔni swāaru wa bɛɛ, yèn sɔ̄ i Gusunɔn sɔmɔbun sika banimɔ̄, be bɛɛn baababa ba go. ⁴⁸ Nge meya i sɔ̄simɔ̄ ye ba kua, i ñ maa bu taare wɛ̄. Domi beya ba Gusunɔn sɔmɔbu go, ma bɛɛ i ben sika banimɔ̄. ⁴⁹ Yeya Gusunɔ̄ u yē u ka nɛɛ, wi, u koo bu Gusunɔn sɔmɔbu ka gɔrobu gɔria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu nɔni sɔ̄, ⁵⁰ kpa bu tɛn tɔmbu Gusunɔn sɔmɔ be kpuron yem bikia mɛ mu yari handunian toren di, ⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka sãa yerun baa sɔ̄. Ka geema na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, ba koo mu tɛn tɔmbu bikia.

⁵² I ko nɔni swāaru wa, bɛɛ wooda yērobu, yèn sɔ̄ i yērun gambo kɛnuu. Bɛɛn tii i ñ due, i maa yina gabu bu du be ba kɔ̄.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yērobu ka Falisiba ba nùn gari dabinu bikikia ka yiberɛ tɛru. ⁵⁴ Ba nùn yēri beriamme gari sɔ̄, kpa gee yi ka nùn samba ko.

I tii laakari ko ka murafituru

(I maa mɛerio Mateu 10:26-27)

12 Saa ye sɔ̄, tɔn wɔru guna ya menna sere ba bɔrikianamɔ̄ ma Yesu u gbã u win bwāabu sɔ̄wã u nɛɛ, i tii laakari ko ka Falisiban pɛɛ seeyatia ye ya sãa murafituru. ² Gãanu sari ni nu wukiri ma nu ñ koo tera. Asirin gãanu

maa sari ni ba ñ koo gia. ³ Yen sɔ̄na ye i gerua kpuro yam wɔkurɔ̄ ya koo nɔɔra yam bururam sɔ̄. Ye i maa gerua dia sɔ̄ soon bɔkuɔ̄ ya koo kparara gidam-bisa wɔllun di.

Wi i ko nasia

(I maa mɛerio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nɛɛ, na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, bɛɛ be i sãa nen bɔrɔba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba ñ kpɛ̄ bu maa gãanu ganu ko. ⁵ Na kon bɛɛ sɔ̄ wi n weene i nasia. I nùn nasio wi u yiiko mɔ̄ u ka kpɛ̄ dɔ̄ sɔ̄ wi u ku ra gbi, ù n go ù n kpa. Meya na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, wiya n weene i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunɔminu nɔɔbu dɔre faram yiru ro? Ka mɛ, baa nin teu, Gusunɔ̄ u ku ra duari. ⁷ Baa mam bɛɛn wirun seri u yin geeru yē. Yen sɔ̄, i ku gãanu nasia domi i gunɔmii dabinu bɛɛre kere.

Wi u Kirisi wura

tɔmbun wuswaaɔ̄

(I maa mɛerio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nɛɛ, na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, baawure wi u man wura tɔmbun wuswaaɔ̄, Tɔnun Bii u koo nùn wura wɔllun gradoban wuswaaɔ̄. ⁹ Adama wi u man yina tɔmbun wuswaaɔ̄, Tɔnun Bii u koo maa nùn yina wɔllun gradoban wuswaaɔ̄.

¹⁰ Baawure wi u Tɔnun Biin kɔsa gerua, ba koo nùn suuru kua, adama wi u Hunde Deero gari kam gerusi, u ñ suuru kobu wasi.

¹¹ Bà n ka bɛɛ da mennɔ̄ yenɔ̄, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mɛ i ko ka tii yina, ñ kun mɛ ye i ko gere. ¹² Domi Hunde Deero u koo bɛɛ sɔ̄si saa ye, ye n weene i gere.

Gobigii gari bɔkɔ goon gari

¹³ Goo tɔn wɔru sɔɔn di u Yesu kana u nɛɛ, u nɔn win mɔɔ sɔɔwɔ u de bu ben tubi bɔnu ko.

¹⁴ Yesu u yɛro wisa u nɛɛ, wara man kua siri kowo been suunu sɔɔ n̄ kun mɛ been tubi bɔnu kowo.

¹⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ba n ben tii laakari s̄aa gem gem ka bine baayere, domi dukian kp̄araa kun tɔnun w̄aarun wiru.

¹⁶ Ma u bu mɔndu garu kua u nɛɛ, durɔ gobigii goon gbera d̄ianu kua gem gem.

¹⁷ U bwisika u nɛɛ, mba u koo ko domi u n̄ ayeru mɔ mi u koo win d̄ianu doke.

¹⁸ U nɛɛ, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa u win alikama kpuro gure mi ka win d̄ia ni nu tie. ¹⁹ Kpa u win tii s̄ɔ u nɛɛ, wi, u ḡaa bakanu mɔ ni nu berua w̄ɔɔ dabinun s̄ɔ. U koo w̄era kpa u n̄ dimɔ u n̄ nɔrumɔ kpa u n̄ ȳerimɔ.

²⁰ Adama Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, gari bɔkɔ, w̄ɔku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u sɔɔru kua mi, weregia ya ko n̄ s̄aa.

²¹ Ma Yesu u nɛɛ, meya n ko n̄ s̄aa ka wi u dukia taasinamɔ win tiin s̄ɔ ma u n̄ dukia mɔ Gusunɔn mi.

A Gusunɔ naane koowo

(I maa m̄erio Mateu 6:25-34)

²² Yen biru Yesu u win bw̄aabu sɔɔwa u nɛɛ, yenin s̄ɔna na b̄ɛɛ sɔɔmɔ i ku wurura been w̄aarun s̄ɔ ye i ko i di, n̄ kun mɛ been wasin s̄ɔ ye i ko ka yi wukiri.

²³ Domi w̄aaru ta d̄ianu kere, wasi maa ȳānu kere. ²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa ḡɛ, nu n̄ beru yeru mɔ, meya nu n̄ maa biraru mɔ, Gusunɔ maa nu diisiamɔ. I n̄ gunɔsu b̄ɛɛɛ kere sere mi n̄ toma?

²⁵ Wara b̄ɛɛ sɔɔ, win wururabun saabu, u koo kp̄i u win w̄aarun d̄ɛɛbu sosi, baa ḡam soo teeru. ²⁶ Ì kun kp̄ɛ i ḡaa pi-

imii nini ko, mban s̄ɔna i wurure ka ye n tie. ²⁷ I biibii m̄erio. Ya ku ra s̄am-buru ko, meya ya ku ra maa tari. Ka mɛ, na b̄ɛɛ sɔɔmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka, u n̄ buraru koore nge biibii yen tia. ²⁸ Gusunɔ ù n̄ gberun yakasu buraru w̄ɛ nge mɛ, si su w̄aa gisɔ, ma sia su koo d̄ɔɔ mwaara, u n̄ koo b̄ɛɛ ȳānu sebusia n kere mɛ? Naane doke piibugibu b̄ɛɛ. ²⁹ I kun ye i ko di, ka ye i ko n̄ tɔnan kaso m̄ɔ, kpa i n wurure yen s̄ɔ. ³⁰ Handunian t̄mba ba yeni kpuro kasu, adama been Baaba u ȳɛ ma i yen bukata mɔ. ³¹ I kasuo i ka du mi Gusunɔ u bandu sw̄ii, yen biru u koo b̄ɛɛ w̄ɛ ye ya tie.

A dukia beruo w̄ollɔ

(I maa m̄erio Mateu 6:19-21)

³² Yesu maa nɛɛ, a ku nanda ȳāa ḡɔɔ piibu, domi n̄ been Baaban ḡɔru dua u ka b̄ɛɛ doke ban te u sw̄ii sɔɔ. ³³ I d̄oro ye i mɔ kpa i yen gobi s̄aarobu k̄ɛ. I tii yansurɔnu kuo ni nu ku ra t̄kɔ ko, ka beru yeru Gusunɔ w̄ollɔ t̄ɛ sɔɔ dukia ku ra kpe, mi gbenɔ sari wi u koo susi, mi gema maa sari ye ya koo sanku. ³⁴ Domi mi been dukia berua, miya been ḡɔru ga ra n woo.

S̄ɔm kowo be ba swaa m̄erra

³⁵ Ma Yesu kpaam nɛɛ, i de i n sɔɔru s̄aa i n kpaka s̄ɛke p̄ɔraɔ kpa i de been fitilanu nu n̄ s̄ɔre. ³⁶ I de i n ka t̄mbu weene be ba ben yinnin wuramaru mara kurɔ kpaay erun di, kpa bu ka n̄n̄ kenia mii mii sanam mɛ u tunuma u gambo so. ³⁷⁻³⁸ Doo n̄ɔrugiba s̄ɔm kowo be, b̄ɛn yinni u koo deema ba swaa m̄erra ù n̄ tunuma, baa n̄ n̄ w̄ɔku suunun na, n̄ kun mɛ goo gbiikaa ȳa n̄ sumɔ. Ka geema na b̄ɛɛ sɔɔmɔ, u koo sɔɔru ko kpa u bu sinasia u bu n̄ɔri. ³⁹ I de i n ȳɛ s̄aa s̄aa ma yenu ȳɛro ù n̄ ȳɛ saa ye gbenɔ u koo na, u koo dom se, u n̄ koo de bu win diru k̄ɔra. ⁴⁰ B̄ɛɛ maa, i n sɔɔru s̄aa domi Tɔ-

nun Bii, u koo nawa saa ye i ñ ka nùn yīiyɔ.

Yoo naanegii

ka naane sarirugii

(I maa mæerio Mateu 24:45-51)

⁴¹ Piɛɛ nɛɛ, Yinni besera a mɔn te kua? Nge tɔmbu kpuro.

⁴² Ma Yinni u nɛɛ, wara yoo laakarigii wi u naane mɔ. Wiya wi yenu yɛro u koo ko yobun wirugii u ka bu dīanu yabua saa ye n weenɛ. ⁴³ Doo nɔwɔrugiiwa yoo wi, win yinni ù n deema u mɔ mɛ, sanam mɛ u tunuma. ⁴⁴ Ka geema na bɛɛ sɔwɔmɔ, yinni wi, u koo nùn win dukia kpuro nɔmu beria. ⁴⁵ Adama yoo wi, ù n bwisikumɔ ma win yinni u tɛɛmɔ kpa u se u yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu soberu wɔri, kpa u n dimɔ u n nɔrumɔ, tam mu n nùn goomɔ, ⁴⁶ win yinni u koo tunuma dɔma te yoo wi, u ñ ka nùn yīiyɔ, ka saa ye u ñ yɛ. U koo nùn bɔwri kp̄iri kp̄irika kpa u de u bɔnu wa ka naane sarirugibu sannu.

⁴⁷ Yoo wi u win yinnin kīru gia, ma u ñ gāanu sɔwru kue, ma u ñ win kīru kue, win sobera ta koo kp̄ɛa. ⁴⁸ Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka sɛɛyasiabu nɛ, win sobera kun kp̄ɛamɔ. Wi ba gāa dabinu wɛ, ba koo nùn gāa dabinu bikia. Wi ba maa gāa dabinu nɔmu sɔndia, wiya ba koo bikia n kere.

Yesu ka karanabu na

(I maa mæerio Mateu 10:34-36)

⁴⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, dɔwɔwa na yɛkam na handuniaɔ, na kīwa u n daa yabure. ⁵⁰ Batemu gaa wāa ye na ñ kon ko na kun kue. Nen bw̄era kun kp̄i yèn sɔ ya ñ gina koore. ⁵¹ I tamaa na nawa n ka alafia wɛ tem mɛ sɔw? Aawo, na bɛɛ sɔwɔmɔ, karanaba na ka na. ⁵² Dɔmi saa tɛn di tɔmbu nɔwɔbu bà n wāa yenu teu sɔw, ba koo bɔnu ko. Nɔwɔsinaa sarira ko n wāa ita ka yirun suunu sɔw, ñ kun mɛ yiru ka

itan suunu sɔw. ⁵³ Baa ka bii ba ñ nɔwɔsinamɔ, mero ka bii wɔndia ba ñ nɔwɔsinamɔ, meya maa dwaa mero ka biin kuro ba ñ nɔwɔsinamɔ.

Saan yīrenu

(I maa mæerio Mateu 16:2-3)

⁵⁴ U kpam tɔn wɔru sɔwɔwa u nɛɛ, ì n guru wiru wa ta seemɔ sɔw duu yerun di, i ra gere yande i nɛɛ, gura wee, meya n da maa ko. ⁵⁵ Ì n maa wa woo ga mɔ saa sɔw yɛsan nɔm dwarun di, i ra nɛɛ, yam mu koo swīa. Meya n da maa ko. ⁵⁶ Murafiti bɛɛ, i wɔllu ka tem yīrenun tubusianu yɛ. Amɔna i ñ ka saa yenin tubusianu yɛ.

Garin wii goberu

(I maa mæerio Mateu 5:25-26)

⁵⁷ Ma Yesu kpam nɛɛ, mban sɔna i ku ra been tii bwisikue i ka wa ye n dende. ⁵⁸ Sanam mɛ wunen yibere u ka nun dɔw siri yerɔ, a nùn suuru kanɔ swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔw. ⁵⁹ Na nun sɔwɔmɔ a ñ yarimɔ a kun kɔsie ye ba nun bure. Baa yen faram, a ñ derimɔ.

À kun ḡɔru ḡɔsie kaa gbi

13 Saa ye sɔw, tɔmbu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam mɛ ba Gusunɔ yākuru kuamme. ² Yesu u bu wisa u nɛɛ, i tamaa Galilegii beni ba toranu mɔ n kere Galilegii be ba tie yèn sɔ ba wahala wa men bweseru? ³ Aawo, na bɛɛ sɔwɔmɔ, been tii ì kun ḡɔru ḡɔsie, bɛɛ kpurowa i ko gbi nge be. ⁴ Nge tɔmbu wɔkura nɔwɔbu ka ita ye, be Siloen dii wɔrukira wɔri ta go, i tamaa ba Yerusalemun tɔn be ba tie kpuro taare kerewa? ⁵ Aawo, na bɛɛ sɔwɔmɔ, been tii ì kun ḡɔru ḡɔsie, bɛɛ kpurowa i ko gbi nge be.

Figien dāru te ta ku ra binu ma

⁶U maa bu mən teni kua u nēē, durō goo u dāru mō te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarō. U na u ka ten binu kasu u sōri, ma u ñ wa. ⁷U win sōm kowo sōwōwa u nēē, n wee yen wōō itawa mi, nā n dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sōna ta ayeru dimō kam. ⁸Sōm kowo wi, u win yinni wisa u nēē, a te derio gina wōō geni sōō, kon ten nuurō gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke. ⁹Sōrōkudo gasōku ta koo binu ma. Tā kun mara, kpa a sere tu bura.

Yesu kurō goo bekia

tōō wērarugiru sōō

¹⁰Tōō wērarugiru garu sōō Yesu u Gusunōn garin keu sōōsimō mēnnō yeru garu sōō. ¹¹N wee kurō goo maa wāa mi, wi werekunu nu kua barō saa wōō wōkura nōōbu ka itan di. U ra n yāarewa, u ku ra kpī u tii demia baa fiiko. ¹²Ye Yesu u nūn wa ma u nūn soka u nēē, kurō wunē a bekurawa mi.

¹³Ma u nūn nōma sōndi. Yande u tii demia ma u Gusunōn siaram wōri. ¹⁴Adama mēnnō yerun wirugii u mōru bara yēn sōō Yesu u goo bekia tōō wērarugiru sōō, ma u tōn wōru sōōwa u nēē, sōō nōōba tia wāa yē sōō i ko sōmburu ko. I na ye sōō, bu ka bēē bekia, n ñ mō tōō wērarugiru sōō.

¹⁵Yesu u nūn wisa u nēē, murafiti bēē, been baawure u ku ra win naa ñ kun me win keteku sōsie gu da gu nim nō tōō wērarugiru sōō? ¹⁶Kurō wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nūn bōkua saa wōō wōkura nōōbu ka itan di. N ñ weene bu nūn kusia tōō wērarugiru sōō?

¹⁷Sanam me u yeni gerumō, sekura win werōbu kpuro mwa, ma tōn wōru

ga nuku dobu mō sōm maamaakiginu kpuron sō ni u mō.

Mutaadin biman gari

(I maa mēerio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

¹⁸U kpam nēē, mba Gusunōn bandu ta ka weene. Mba na kon ka tu weesina. ¹⁹Ta ka mutaadin bima weene, ye goo u sua u kō win gbaarū sōō. Ma ya kpia ya kua dāru, ma gunōsu su sina ten kāasi wōllō.

Pēē seeyatian gari

(I maa mēerio Mateu 13:33)

²⁰U kpam nēē, mba na kon ka Gusunōn bandu weesina. ²¹Ta ka pēē seeyatia weene ye kurō goo u sua u doke sakaku nōō itan som sōō ma me kpuro mu seewa mu kukua.

Kōnnō ge ga ñ yasū

(I maa mēerio Mateu 7:13-14, 21-23)

²²Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamō ma u Gusunōn garin keu sōōsimō u ka dōō Yerusalemu gia. ²³Goo u nūn bikia u nēē, yinni, tōmbu fiiko tōnawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nēē, ²⁴i kookari koowo i ka du saa kōnnō ge ga ñ yasun di. Domi na bēē sōōmō, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta ñ maa kpē.

²⁵Sanam me yenu yēro u koo ra se u win yenu kene, kpa bēē be i wāa tōōwō i n gambo soomō i n nūn kanamō u bēē kenia, u koo nēē, u ñ yē mīn di i na. ²⁶Saa yera i ko i nēē, i di i nōra win wuswaaō, u maa Gusunōn garin keu sōōsi been wuun sweeō. ²⁷Sanam meya u koo bēē sōō u nēē, u ñ yē mīn di i na, i doonō win mīn di, bēē kpuro bēē be i kōsa mō. ²⁸Miya i ko swī kpa i nōma wiru sōndi sanam me i ko Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu ka Gusunōn sōmōbu kpuro wa win bandu sōō, kpa bēē i deema ba bēē kōō tōōwō. ²⁹Gaba koo na

sɔɔ yari yeru ka sɔɔ duu yerun di, sɔɔ yɛsa ka sɔɔ yɛsan di, kpa bu sina bu di win bandu sɔɔ. ³⁰Wee dāakoba wāa be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa wāa be ba koo ko dāakobu.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mɛerio Mateu 23:37-39)

³¹Saa ye sɔɔ, Falisi gabu ba na ba nɛɛ, a doonɔ minin di domi Herodu u kī u nun go.

³²U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i semu ge sɔɔ, n wee na werekunu giramɔ, na tɔmbu bekiamɔ gisɔ ka sia, sɔɔ itaseru na kon nen sɔmburu dakura. ³³Adama na n̄ kon ko na kun wāa sanum sɔɔ gisɔ ka sia ka sin teeru, domi n n̄ koorɔ Gusunɔn sɔmɔ u kam ko gam gum, ma n kun mɔ Yerusalemu.

³⁴Yen biru u nɛɛ, Yerusalemu Yerusalemu, wune wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gɔriama, nɔn nyewa na kīa n wunen bibu menna nge mɛ goo mero ya ra yen binu menne yen kasa sɔɔ, ma a n̄ wure. ³⁵N wee, ba koo nun wunen yenu deria, adama na nun sɔɔmɔ, a n̄ maa man wasi sere a ka nɛɛ, na sāawa domarugii wi u sisi ka Yinnin yīsiru.

Yesu u barɔ goo bekia

14 Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu dua Falisiban wirugii goon yenuɔ u ka di. Ma ba n̄n laakari sāa. ²N wee durɔ goo win wasi yi mɔsa u yɔ Yesun wuswaaɔ. ³Ma Yesu u wooda yɛrobu ka Falisiba bikia u nɛɛ, n weene bu tɔnu bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ? Nge n n̄ weene.

⁴Ba maari. Yera u barɔ wi tii gawe u n̄n bekia ma u dera u doona. ⁵Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛen wara, win bii n̄ kun me win naa yà n dɔkɔ wɔri tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, u n̄ koo ye wuna fuuku.

⁶Yera ba kpana bu gari yi wisi.

Mi n weene a sina

dim soku yero

⁷Ye u laakari kua ma be ba dim soka nge maa wi, ba sin yee bɛereginu gɔsimɔ, u bu mɔndu kua u nɛɛ, ⁸sanam mɛ ba nun soka kurɔ kpaɔ yero, a ku sina sin yee bɛeregirɔ. Sɔrɔkudo ba koo ra goo soku wi u nun bɛere kere. ⁹Ma wi u bɛɛ kpuro soka u koo na u nɛɛ, a durɔ wi sin yee te wɛɛyɔ. Saa yera sekura koo nun mwa a ka da a sina sin yee birukirɔ. ¹⁰Adama sanam mɛ ba nun dim soka, a doo a sina sin yee birukirɔ, kpa wi u nun soka n̄ tunuma u nɛɛ, a seewo nen bɔrɔ a na wuswaaɔ. Saa ye, n ko n sāa bɛere baka wune sɔɔ be kpuron wuswaaɔ be ba sɔ ka wune sannu. ¹¹Ka geema baawure wi u tii sua wɔllɔ, ba koo n̄n kawa. Baawure wi u maa tii kawa, ba koo n̄n sua wɔllɔ.

¹²U maa wi u n̄n dim soka sɔɔwa u nɛɛ, sanam mɛ a tɔmbu yaa dibu n̄ kun me tɔɔ bakaruru soka, a ku wunen bɔrɔba soku, n̄ kun me wunen maabu, n̄ kun me wunen dusibu, n̄ kun me wunen beruse gobigibu, kpa ben tii bu ku raa nun soku bu ka nun kɔsia. ¹³Adama sanam mɛ a tɔmbu dim kana, a sāarobu sokuo ka alebugibu ka kōri barɔbu ka wɔkobu. ¹⁴Kaa ko doo n̄nɔrugii yèn sɔ ba n̄ mɔ bu ka nun kɔsia. Kaa wunen kɔsiaru wa Gusunɔn min di sanam mɛ ba koo geegibu seeya gɔrin di.

Dim bakam gari

(I maa mɛerio Mateu 22:1-10)

¹⁵Ye be ba dimɔ ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u nɛɛ, doo n̄nɔrugii-wi u koo di ban te Gusunɔn u swii sɔɔ.

¹⁶Ma Yesu n̄n wisa u nɛɛ, durɔ goo u dim bakam sɔɔru kua ma u tɔn dabiru soka. ¹⁷Ye dim saa ya tura u win sɔm kowo gɔra tɔn ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro sɔɔru kpeera.

¹⁸Adama be kpuro ba suuru kana ba nee, ba ñ fee wasi bu na. Gbiikoo nee, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa. ¹⁹Kpao maa nee, wi, u nee dwa wasi yiru yiru yen nɔɔbu, ma u koo den ka yi sɔmburu ko u wa. ²⁰Kpao kpam nee, tē gera wi, u kurɔ sua. Yen sōna wi, u ñ kpē u na. ²¹Sɔm kowo wi, u gɔsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni sōɔwa. Yera yinni win mɔru seewa ma u win sɔm kowo sōɔwa u nee, a doo fuuku wuun batuma ka gen swēe sɔɔ a ka s̄arobu na ka alebugibu ka w̄kobu ka k̄ri barɔbu. ²²Ma sɔm kowo wi, u nee, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie. ²³Ma yinni wi, u nee, a swēe swīiyɔ ka karan goonu a tɔmbu duusiamā ka kankansi, kpa nen yenu gu yibu. ²⁴Domi geema na gerumɔ, baa tɔn ben turo kun maa nen dīanu dendamɔ, be, be na gbia na soka.

Ye tɔnu koo ko

u ka ko Yesun b̄ɔ

(I maa m̄erio Mateu 10:37-38)

²⁵Tɔn wɔru guna ya swaa m̄ɔ ba s̄imɔ ka Yesu sannu, ma u s̄ira u bu s̄ɔwa u nee, ²⁶goo ù n k̄i u man swīi, ma u ñ man k̄ie n kere win baa ka win mero ka win kurɔ ka win bibu ka win maabu ka wɔnɔbu ka win sesubu ka mam win tiin w̄āaru, u ñ kpē u ko nen b̄ɔ. ²⁷Baawure wi u kun win tiin d̄āa bunanaru sue, u ka nen yira swīi, u ñ kpē u ko nen b̄ɔ. ²⁸Nge wara b̄e sɔɔ ù n k̄i u diru bani, u ñ koo gina sina u dooru ko u wa win gobi ȳi n tura u ka tu wiru go. ²⁹Ma n kun m̄e, ù n kp̄eekp̄eeku sura, ma u kp̄ana u dakura, be ba gu waamɔ kpuro ba koo n̄un yaakorɔ ko, ³⁰kpa bu nee, durɔ wi, u bana torua, ma u kp̄ana u ye dakura. ³¹Nge sunɔ wara ù n seewa

ka tabu kowobu n̄ɔɔɔbun suba w̄akuru (10.000) u ka tabu ko ka win sunɔsi goo wi u tabu kowobu m̄ɔ n̄ɔɔɔbun suba yendu (20.000), u ñ koo gina sina u m̄eri u wa ù n dam m̄ɔ u ka taa bi ko? ³²Û n wa u ñ kp̄ē, sanam me wini kun tunumam kpa, u koo n̄un s̄ɔmɔbu ḡoria bu n̄un bikia ye u koo m̄ɔru mwa bu ku maa ka tabu ko. ³³Yen sōna b̄een baawure wi u kun deri kpuro ye u m̄ɔ, u ñ kp̄ē u ko nen b̄ɔ.

B̄oru te ta n̄ɔ gu

(I maa m̄erio Mateu 5:13, Maaku 9:50)

³⁴Ma Yesu maa nee, b̄oru †ḡāa geena, adama b̄oru t̄a n n̄ɔ gu, mba ba koo maa ka tu dorasia. ³⁵Ba ñ maa ka tu bukata gaa m̄ɔ gberɔ baa taaki w̄ollɔ bu ka tem k̄ɔsisia. Ba ra kubewa t̄ɔwɔ. Wi u swaa m̄ɔ u ka n̄ɔ, u n̄ɔwɔ.

Ȳāa te ta k̄ɔra ta maa waara

(I maa m̄erio Mateu 18:12-14)

15 Gbere mwaɔbu ka k̄ɔsan kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari n̄ɔ. ²Ma Falisiba ka wooda ȳerobu ba w̄akinu w̄ari ba nee, durɔ wini u ka k̄ɔsan kowobu mennamɔ ma u ka bu dimɔ sannu.

³Yera u bu m̄ɔn teni kua u nee, ⁴wara b̄e sɔɔ, ù n ȳāanu wunɔbu (100) m̄ɔ, ma teera n̄un k̄ɔrari, u ñ koo wunɔbu tia sari yeni deri ḡbaburɔ kpa u tu kasum da sere u ka tu d̄ɔba. ⁵Saa ye u tu d̄ɔba, u koo tu seru s̄andi ka nuku dobu. ⁶Û n tunuma yenuɔ u koo win b̄ɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nee, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen ȳāaru d̄ɔba te ta raa k̄ɔra. ⁷Na b̄e s̄ɔwɔ, meya w̄ɔrukobun nuku dobu bu ko n kp̄a toro turon s̄ɔ wi u ḡru ḡsia n kere geegibu wunɔbu tia sari be ba kun ḡru ḡsiabun bukata m̄ɔ.

†14:34 *b̄oru* - B̄ɔ te ba ka ȳa mini, ta s̄āawa nge b̄ɔ sw̄āaru. Ta koo kp̄i tu n̄ɔ gbi.

Gobi yi yi kōra yi maa waara

⁸ Yesu maa nɛɛ, nge kurɔ wara, ù n sii geesun gobi wasi wɔkuru mɔ, ma yin tia kōra, u ñ koo fitila meni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa. ⁹ Û n wa, u koo win bɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen gobi yi yi raa kōra wa. ¹⁰ Nge meya na beɛ sōmɔ, nuku dobu wāa Gusunɔn ɔradoban wuswaɔɔ toro turon s̄ wi u ɔr̄u ɔsia.

Bii wi u kōra u maa waara

¹¹ U kpam nɛɛ, durɔ goo wāa u bii tɔn durɔbu yiru mɔ. ¹² Wi u yākabu bo u ben tundo sōwa u nɛɛ u nùn win dukian bɔnu wē ye ya ko n sāa wigia. Ma ben baa u bu win dukia bɔnu kua. ¹³ Sō mɛɛrun biru yākabu wi, u mennu kpuro ye u mɔ, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa bereteke. ¹⁴ Sanam mɛ u kpuro di ye u mɔ, ɔ̄ɔ bakara dua tem me sɔ, ma u wɔri yāaru sɔ. ¹⁵ U da u win tii wuu miɔii goo wē ma yēro ka nùn da gberɔ u ka win kurusɔnu kōsu. ¹⁶ U kīa u tii debia ka dīa kokosu si kurusɔnu dimɔ, adama goo kun nùn wē. ¹⁷ Sanam mɛ win laakari wurama u nɛɛ, nen baaban sɔm kowobu kpuro ba dīanu mɔ nu yiba, ma ne wee mini na gbimɔ ka ɔ̄ɔru. ¹⁸ Na kon se kpa n da nen baaban mi n nùn s̄ n nɛɛ, na nùn torari, na maa Gusunɔ torari. ¹⁹ Yen s̄, u ku man soku win bii. U man koowo win sɔm kowo. ²⁰ U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yèn di u toma, win baa nùn wa ma wɔnwɔnda nùn mwa. U duka da u nùn gaba ka nuku dobu, u nùn tɔbura ka kīru. ²¹ Bii wi, u nɛɛ, baaba, na nun torari, na maa Gusunɔ torari. Yen s̄, a ku maa man soku wunen bii. ²² Adama tundo wi, u win yobu sōwa u nɛɛ, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nùn sebusia. I nùn taabu wēeyɔ u doke,

ka maa baranu. ²³ I doo i naa kpema ye suama, ye ya gum mɔ, kpa i ye go. Su di kpa su tōɔ bakaru ko ka nuku dobu. ²⁴ Domi nen bii wi, n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru s̄. U raa kōra ma u waara. Ma ba nuku dobu wɔri.

²⁵ N deema bii yeruma u woo gberɔ. Saa ye u wee, ye u yenu turuku kua, u ɔ̄asu ka yaabu nɔmɔ. ²⁶ U yobun turo soka u bikia mba n kua. ²⁷ Yoo wi, u nɛɛ, wunen wɔnwɔwa u wɔma, yera been tundo u naa kpema ye go ye ya gum mɔ yèn s̄ u nùn wa alafia sɔ. ²⁸ Ma yeruma wi, u mɔru bara sere u ñ kī u du yenuɔ. Ma tundo u yarima u ka nùn kɔkiri. ²⁹ Yera u tundo wisa u nɛɛ, a mɛerio wōɔ dabi tèn di na nun sāamɔ. Na ñ wunen wooda ɔaa sarare, ma baa boo buu, a ñ man kēere n ka nuku dobu ko ka nen bɔrɔba. ³⁰ Adama sanam mɛ wunen bii wi, u tunuma, wi u wunen dukia di ka kurɔ tanɔbu, win sōna a naa kpema ye go. ³¹ Yera tundo nɛɛ, wune nen bii baadommawa a ka man wāa, ye na maa mɔ kpuro, wunegia. ³² Adama n weene su nuku dobu ko kpa su yēeri yèn s̄ wunen wɔnwɔ wini n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sɔ. U raa kōra, u maa waara.

Sɔm kowo gem sarirugii

16 Yesu u bwāa be sōwa u nɛɛ, durɔ gobigii goo wāa. U sɔm kowo mɔ wi u win yenu nɔmu sɔndia. Yera ba sɔm kowo wi kɔrumɔtɔnu kua ba nɛɛ u win yinnin dukia sankumɔ. ² Ma yinni wi, u nùn soka u nɛɛ, mba na nɔmɔ ba gerumɔ wunen s̄. A man sōwɔ nge mɛ a wunen sɔmburu koosina, domi a ñ maa kpē a ko nen sɔm kowo. ³ Sɔm kowo wi, u tii bikia u nɛɛ, mba u koo ko. Wee, win yinni u nùn yaramɔ win yenun sɔmburun di. U ñ dam mɔ u ka wuku, u ñ maa sekuru kpē u bara ko. ⁴ Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nùn mwa ben yenuɔ sanam mɛ ba nùn sɔm-

buru yara. ⁵Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbiikoo bikia u n̄e, nyewa a nen yinnin dibu neni. ⁶U wisa u n̄e, gum yīrutiru wunɔbu (100). U n̄n s̄ɔwa u n̄e, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru. ⁷Ma u kpm̄ goo bikia u n̄e, wun̄e, nyewa a neni. U wisa u n̄e, alikama sakaku wunɔbu. Ma u n̄n s̄ɔwa u win tireru suo kpa u yore wene. ⁸S̄m̄ kowo naane sarirugii win yinni u n̄e, bwisigiin ti-
iwa. Ma Yesu u n̄e, handuniagibu ba bwisi m̄ ben w̄asin̄a s̄ɔ n kere yam bururamgibu.

⁹Na maa beɛ s̄ɔm̄, i b̄rɔba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra beɛ mwa w̄a yenu s̄ɔ ni nu ku ra kpe, sanam m̄ dukia ye, ya kpa. ¹⁰Wi u naane m̄ ḡa piiminu s̄ɔ, u maa naane m̄ ḡa bakanu s̄ɔ. Wi u k̄sa m̄ ḡa piiminu s̄ɔ, u maa k̄sa m̄ ḡa bakanu s̄ɔ. ¹¹Yen s̄, ì kun naane m̄ handunia yen dukia s̄ɔ, wara koo beɛ dukia gea n̄mu s̄ndia. ¹²Ì kun maa naane m̄ goon ḡanu s̄ɔ, wara koo beɛ w̄e ye n s̄a beɛgia.

¹³S̄m̄ kowo kun kp̄e u yinnibu yiru s̄a. Domi u koo turo tusi kpa u turo k̄a, ñ kun m̄e, u koo turo tii w̄e, kpa u turo gem. I ñ kp̄e i Gusunɔ ka dukia menna i s̄a sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

*(I maa meerio Mateu 11:12-13,
5:31-32, Maaku 10:11-12)*

¹⁴Falisiba be ba gobin k̄iru m̄, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu n̄ɔ swiik-
inu m̄. ¹⁵U bu s̄ɔwa u n̄e, beɛ i s̄awa be ba tii gem w̄em̄ t̄mbun wuswaaɔ, adama Gusunɔ u been ḡrusu ȳe. Domi ye ba siaram̄ t̄mbun mi ḡa k̄suna Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁶Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusunɔn s̄m̄bu ba w̄a. Saa sanam

men di, ba bandun gari kparam̄ te Gusunɔ u sw̄i, ma baawure u kookari m̄ u ka du ka dam. ¹⁷Woodan gari pi-
ikon sankirabu s̄e, n kere w̄ollu ka tem kpeebu.

¹⁸Baawure wi u win kurɔ yina, ma u kpao sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kurɔ sua win durɔ n̄n yina, ȳero sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

¹⁹Ma Yesu kpm̄ n̄e, durɔ dukiagii goo raa w̄a, wi u ra n yabe n̄nigiru sebua te ta wesibu w̄a, ma baadomma win mi, t̄ɔ bakara. ²⁰S̄aro goo raa maa w̄a, wi ba sokum̄ Lasaa. U boo-
boosu barɔ, u ra n kp̄iwa dukiagii win yenu k̄n̄n̄w̄a. ²¹Domi u k̄i u tii debia ka d̄ia buri yi yi w̄rumam̄ saa gobigii win tabulu w̄ollun di. B̄nu ra mam ne nu n win booboo si dabirim̄. ²²S̄aro wi, u gu ma w̄ollun ḡradoba ba n̄n sua ba ka da ḡriɔ mi Aburhamu u w̄a. Dukiagii wi, u maa gu, ma ba n̄n sika. ²³U w̄a n̄ni sw̄aru s̄ɔ ḡriɔ, ma u n̄ni sua w̄ollu u Lasaa wa Aburhamun b̄kuɔ. ²⁴U n̄ɔgiri sua u n̄e, baaba Aburhamu, a nen w̄n̄w̄ndu waawo, a Lasaa ḡrima u win niki bian s̄eru doke nim s̄ɔ, kpa u nen yara yemiasia, domi na n̄ni sw̄a bakaru waam̄ d̄ɔ yara yen̄i s̄ɔ. ²⁵Aburhamu u n̄e, nen bii, a yaayo ma a wunen ḡa geenu wa wunen w̄arun sanam, meya maa Lasaa u ḡa k̄sunu wa. T̄e mini win nukura yem, wun̄e maa a n̄ni sw̄aru waam̄. ²⁶Ye kpuron biru bankokoro b̄k̄wa ga w̄a bese ka been baa s̄ɔ. Be ba k̄i bu sara minin di bu da been mi gia, ba ñ kp̄e. Meya goo kun maa kp̄e u na mini been min di. ²⁷Dukiagii wi, u n̄e, ñ n men na, na nun kanam̄, baaba, a Lasaa ḡriɔ nen baan yenuɔ, ²⁸domi na w̄n̄bu n̄ɔbu m̄ mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka ne aye t̄yagii te s̄ɔ. ²⁹Aburhamu u

nɛɛ, ba Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔbun tirenu mɔ, bu nigia nɔɔwɔ. ³⁰Ma u nɛɛ, aawo baaba Aburahamu, goo ù n da ben mi gɔrin di, ba koo gɔru gɔsia. ³¹Ma Aburahamu nùn sɔɔwa u nɛɛ, bà kun Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔbugia nua, ba ñ naane dokemɔ baa goo ù n seewa gɔrin di.

Torarun gari

*(I maa mɛerio Mateu
18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)*

17 Yesu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ koo ko kɔsan yēri yi kun due, adama nɔni swāarugiiwa wìn min di yi dua. ²N sanɔ bu nùn nɛeru (400) gbiniisi win wīirɔ, kpa bu nùn kpɛɛ nim wɔku sɔɔ, n kere ù n be ba gema minin turo kɔsan yina beria. ³I tii laakari ko.

Wunen tɔnusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gɔru gɔsia, a nùn suuru kuo. ⁴Baa ù n nun tora nɔn nɔɔba yiru sɔɔ teeru, ma nɔn nɔɔba yiru ye, u naamɔ u tuuba mɔ, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

⁵Gɔrobu ba Yinni sɔɔwa ba nɛɛ, a besen naane dokebu sosio.

⁶Ma Yinni u nɛɛ, baa bɛɛn naane dokebu bù n nɛ nge dīa bima, ma i dāa teni sɔɔwa tu wukuro tu tii gira nim wɔku sɔɔ, ta koo maa bɛɛ mem nɔɔwa.

Sɔm kowon wii kpīibu

⁷Yesu maa nɛɛ, bɛɛn goo ù n yoo mɔ wi u wukumɔ, ñ kun mɛ u nɛɛ kparamo, u koo nùn sɔ ù n wuma yenuɔ u nɛɛ, u na tɛ u sina u di? ⁸Aawo, u koo nùn sɔɔwa u nɛɛ, u nùn dīanu sɔɔru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn nɔɔri, sere u ka di u nɔ. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u nɔ. ⁹U koo yoo wi siara yèn sɔ u kua ye u nùn yiire? ¹⁰Aawo, meya maa bɛɛ ñ n kpuro kua ye ba bɛɛ yiire, i yande nɛɛ, i sāawa yobu. I gesi kua ye n weene i ko.

Yesu tɔmbu wɔkuru beki

¹¹Sanam mɛ Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sɔɔ. ¹²Sanam mɛ u duɔ wuu gagu sɔɔ, tɔmbu wɔkuru be ba bara disigiru mɔ ba nùn sennɔ da ma ba yōra n desire. ¹³Ba nɔɔguru sua ba nɛɛ, yinni Yesu, a besen wɔnwɔndu waawo.

¹⁴Ye u bu wa yera u nɛɛ, bu doo bu ben tii yāku kowoba sɔɔsi.

Sanam mɛ ba dɔɔ, n wee ba bekura ba dɛera. ¹⁵Ben turo, ye u wa ma u bekura, u gɔsirama u Gusunɔ siara ka nɔɔguru. ¹⁶U kpuna Yesun wuswaɔ u nùn siara. Samarigiiwa durɔ wi. ¹⁷Yesu nɛɛ, n ñ be wɔku te kpurowa ba bekura? Nɔɔba nne be ba tie, mana ba wāa. ¹⁸Sɔɔ wini tur-owa u wurama u ka Gusunɔ siara?

¹⁹Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a doona, wunen naane dokebu nun beki.

Ban te Gusunɔ u koo swīi

(I maa mɛerio Mateu 24:23-28, 37-41)

²⁰Falisiba ba nùn bikia dɔma te Gusunɔ u koo bandu swīi kpa ba n ka yē. Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn bandu ta ñ sisi nge mɛ ba koo ka tu wa. ²¹Ba ñ gerumɔ bu nɛɛ, i wa te wee mini, nge te wee miɔnɔ. Domi n wee, Gusunɔ u bandu swīi bɛɛn suunu sɔɔ.

²²Ma u bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, sanam sisi mɛ sɔɔ i ko n kī i Tɔnun Biin tɔɔ teeru wa, adama i ñ tu wasi. ²³Ba koo bɛɛ sɔ, i mɛerio mini ñ kun mɛ miɔnɔ. I ku ka duki da mi. ²⁴Ka geema nge mɛ guru maakinu ra balli wɔllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge meya Tɔnun Bii u ko n sāa win tɔɔ te sɔɔ. ²⁵Adama gbiikaa, u ñ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem kpa tɛn tɔmbu bu nùn yina. ²⁶Ye n kua Nɔwen sanam sɔɔ, n koo maa ko Tɔnun Biin sanam sɔɔ. ²⁷Tɔmba dimɔ, ba nɔrumɔ, ba suanamɔ, ba durɔbu ka kurɔbu kɛenamɔ sere n ka girari dɔma te Nɔwe u goo dua.

Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia. ²⁸ Meya n koo maa ko nge Lɔtun saa. Tɔmba dimɔ, ba nɔrumɔ ba dwemɔ ba dɔramɔ, ba dīanu duurumɔ, ba dia banimɔ. ²⁹ Adama dɔma te Lɔtu u yara Sodomun di, guri dɔɔgia ka sɔɔ bisu ya na wɔllun di ya be kpuro kam koosia. ³⁰ Meya n ko n maa s̄a t̄ɔ te Tɔnun Bii u koo kurama.

³¹ T̄ɔ te s̄ɔɔ, wi u w̄a win dii t̄era wɔllɔ ma win ȳanu w̄a dirɔ, u ku raa du u nu sua. Wi u maa w̄a gberɔ, u ku raa gɔsirama yenuɔ. ³² I Lɔtun kurɔ yaayo. ³³ Wi u k̄i u win w̄aru di ka win ḡru k̄iru, u koo tu bia, adama wi u win w̄aru yina, wiya u ko n tu m̄. ³⁴ Ka geema, w̄ku te, t̄ambu yiru ba ko n kp̄i kp̄in yee teeru s̄ɔɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri. ³⁵ Kurɔbu yiru ba ko n nammɔ sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [³⁶ Durɔbu yiru ba ko n w̄a gberɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri.] ³⁷ Bw̄a be, ba n̄n bikia ba n̄e, ma giara Yinni. Ma u n̄e, mi gora w̄a miya yaberekunu nu koo menna.

Gɔmini ka siri kowon gari

18 Yesu u bu mɔn teni kua u ka bu s̄ɔsi ma n weene ba n da n kanaru m̄ w̄rabu sari. ² U n̄e, siri kowo goo w̄a wuu maro gagu s̄ɔɔ, wi u n̄ Gusunɔ nasie, u n̄ maa goon beere ȳ. ³ Wuu teu ge s̄ɔɔ, gɔmini goo maa w̄a mi. U ra n̄e win mi, u n̄e, u bu sirio wi ka win yibere. ⁴ U yina n te. Adama yen biru u bwisika u n̄e, baa me na n̄ Gusunɔ nasie, ma na n̄ goon beere ȳ, ⁵ ka me, ȳn s̄ɔ gɔmini wini u man bande, kon bu siria ka win yibere, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u n̄e, i n̄ɔɔye ye siri kowo k̄so wi, u gerua. ⁷ Kaa sere gere Gusunɔ? U n̄ koo win tiin t̄ambu siria be ba n̄n wuri koosimɔ bururu ka yoka? U koo te u sere

bu n̄ɔri? ⁸ Na be s̄ɔɔmɔ u koo bu siria ka sendaru. Ka me, sanam me Tɔnun Bii u koo na u koo naane dokebu deema tem me s̄ɔɔ?

Falisi ka gberɔ mwaɔn

kanaru

⁹ U kpam mɔn teni kua t̄ambu gabun s̄ɔ be ba tii meera geegibu, ma ba gabu gema. ¹⁰ U n̄e, t̄ambu yiru ba dua s̄a yero bu ka kanaru ko. Turo s̄awa Falisi, turo maa gberɔ mwaɔ. ¹¹ Falisi wi, u ȳɔ u kanaru m̄ u win tiin gari m̄ u n̄e, Gusunɔ na nun siara ȳn s̄ɔ na n̄ s̄a nge be ba tie, be ba s̄a taki diobu ka k̄san kowobu ka sakara kowobu ka mam gberɔ mwaɔ nge durɔ wini. ¹² Na ra n̄ɔ b̄ke n̄n yiru alusuma tia s̄ɔɔ. Na ra maa nen m̄ru kpuron w̄kuru baateren wɔllɔ tia w̄. ¹³ Gberɔ mwaɔ wi, u ȳra n desire, u n̄ k̄a u win n̄ni sue wɔllɔ, ma u tii b̄kua u n̄e, Gusunɔ, na s̄awa toro, a nen w̄n̄w̄ndu waawo. ¹⁴ Na be s̄ɔɔmɔ gberɔ mwaɔ wiya u gem wa Gusunɔn wuswaɔ u ka wa yenuɔ n kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua wɔllɔ ba koo n̄n kawa. Wi u maa tii kawa ba koo n̄n sua wɔllɔ.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa meerio Mateu
19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naamɔ Yesun mi baa ka bii w̄ɛnɔ u ka nu nomu s̄andi. Adama ye win bw̄abu ba ye wa ba bu gerusi. ¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u n̄e, i de bibu bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusunɔ u bandu sw̄i t̄ambun s̄ɔ be ba ka bu weene. ¹⁷ Ka geema, na be s̄ɔɔmɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u sw̄i wure nge me bii u ra win m̄w̄ɔbu wure, u n̄ kp̄e u n̄ s̄a ban tegii.

Gobigii goon gari

(I maa mæerio Mateu
19:16-30, Maaku 10:17-31)

¹⁸Wirugii goo u Yesu bikia u nœe, yinni, a s̄awa t̄on geo. Mba na kon ko n ka w̄aru te ta ku ra kpe wa.

¹⁹Yesu nœe, mban s̄na a man sokum̄o geo. Goo sari wi u s̄a geo ma n kun m̄o Gusun̄o turo. ²⁰A wooda ȳe ye ya gerum̄o ya nœe, “i ku sakararu ko, i ku t̄onu go, i ku gbeni, i ku seeda weesugia di, i b̄een tundo ka mero b̄eere w̄e.”

²¹Ma dur̄o wi, u nœe, yeni kpurowa na wiru kp̄iye saa nen aluwaasirun di.

²²Ye Yesu u yeni nua u kpa, u kpm̄ nœe, ḡa teena nu nun tie. A d̄oro kpuro ye a m̄o, kpa a s̄arobu yen gobi b̄onu kua, kaa n dukia m̄o w̄oll̄o. Yen biru a na a man sw̄ii.

²³Ye dur̄o wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa. ²⁴Ye Yesu u n̄un m̄era u nœe, ka geema n ka dukiagibu s̄ewa bu ka ban te Gusun̄o u sw̄ii wura. ²⁵Domi dukiagii u ka ban te wura, yen s̄es̄o ga kp̄a ga kere yooyoo gu du yaburan w̄er̄o gu yari.

²⁶Be ba n̄un swaa daki ba nœe, ñ n men na, wara koo kp̄i u faaba wa.

²⁷Yesu u bu s̄owa u nœe, ye t̄onu kpan̄e, Gusun̄o kun ye kpan̄e.

²⁸Pīe u nœe, n wee sa deri kpuro ye sa m̄o, sa nun sw̄ii.

²⁹Ma Yesu u nœe, ka geema, na b̄e s̄ow̄m̄o, goo sari wi u win yenu deri ban te Gusun̄o u sw̄iin s̄o ñ kun m̄e win kuro ñ kun m̄e win maabu ka win w̄on̄bu ñ kun m̄e win mero ka win tundo ñ kun m̄e win bibu, ³⁰kpa u kun wa u mwe saa yeni s̄o n kere ye u deri, ka kpm̄ w̄aru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win ḡo ka win seebun

gari m̄o n̄on itase

(I maa mæerio Mateu
20:17-19, Maaku 10:32-34)

³¹Yesu u w̄kura yiru ye soka win mi ma u nœe, n wee sa Yerusalemu d̄o. Ye Gusun̄on s̄m̄ba yorua T̄onun Biin s̄o kpuro, ya koo koo. ³²Domi ba koo n̄un t̄on tukobu n̄omu s̄ondia bu n̄un yaakoru ko, bu n̄un n̄oni s̄o, kpa bu n̄un ȳatam sie. ³³B̄a n maa n̄un so ba kpa ba koo n̄un go, kpa u se ḡarin di s̄o itase.

³⁴Adama bw̄a be, ba ñ ḡānu tuba gari yi s̄o. N bu wini ye u ka ȳa. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u w̄oko bekia

(I maa mæerio Mateu
20:29-34, Maaku 10:46-52)

³⁵Nge m̄e Yesu u Yeriko dur̄o, w̄oko goo u s̄o swaa n̄ow̄o u bara m̄o. ³⁶Ye u t̄on w̄orun damu nua ga sar̄o, yera u bikia mba n kua. ³⁷Ma ba n̄un s̄owa ba nœe, Yesu Nasaretigiiwa u sar̄o. ³⁸Ma u n̄ow̄ogiru sua u nœe, Yesu Dafidin sika-dobu, a nen w̄on̄w̄on̄du waawo.

³⁹Be ba s̄im̄o wuswaa ba n̄un gerusi bu ka n̄un marisia. Adama u wure u gb̄ara n kere yellu u nœe, Dafidin sika-dobu, a nen w̄on̄w̄on̄du waawo.

⁴⁰Yesu u ȳra ma u nœe, bu ka n̄un na. Ye w̄oko wi, u tunuma Yesu n̄un bikia u nœe, ⁴¹mba a k̄i n nun kua.

U nœe, Yinni, na k̄i n yam wawa.

⁴²Ma Yesu u n̄un s̄owa u nœe, a yam waawo, wunen naane dokebu nun bekia.

⁴³Yande u yam wa, ma u Yesu sw̄ii u Gusun̄o siaram̄o. Sanam m̄e t̄on w̄oru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusun̄o saabu kua.

Yesu ka Sakeu

19 Yesu u dua wuu ge ba m̀ Yerikoo, u gu bukiane. ²Miya durɔ gobigii goo u wāa wi ba m̀ Sakeu wi u sāa gberɛ mwaɔbun wirugii. ³U kī u Yesu wa, adama u ̀n kpīa tɔn wɔrun s̄ s̄ yèn s̄ wi, tɔn kpiribuwa. ⁴Yera u duka da wuswaaɔ ma u yɔɔwa dāa te ba m̀ sikamɔren wɔllɔ u ka ǹn wan s̄, domi u yē ma miya u koo ka doona. ⁵Saa ye Yesu u tura yam mi, u nɔni seeya ma u ǹn s̄ɔwa u n̄e, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunen yenuɔra na kon sɔbia gisɔ.

⁶Sakeu sarama ka sendaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu. ⁷Ye tɔmba ye wa, be kpuro ba wɔki ba n̄e, u da u sɔbia k̄s̄an kowon yenuɔ.

⁸Sakeu u seewa u ȳra Yinnin wuswaaɔ u n̄e, n wee Yinni na nen dukian bɔnu s̄arobu w̄ɛmɔ. Nà n maa goo gāanu wɔrari ka taki na ǹn yen nɔn n̄e wesiamɔ.

⁹Yesu u ǹn s̄ɔwa u n̄e, gisɔ faaba dua yenu ge s̄ɔ yèn s̄ winin tii maa sāa Aburahamun bweseru. ¹⁰Domi Tɔn Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ɔra u bu faaba ko.

Nge m̄e s̄m kowoba ka gobi

mero kua

(I maa m̄erio Mateu 25:14-30)

¹¹Sanam m̄e tɔmba yeni swaa daki, u kparam m̄ndu kua yèn s̄ u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusunɔ u koo bandu swīiwa yande. ¹²Yera u n̄e, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, kpa u wurama yen biru. ¹³U sere doona u wɔkuru soka win yobu s̄ɔ, ma u ben baawure gobi beke ḡe w̄e u n̄e, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama. ¹⁴Win temgibu ba ǹn tusa ma ba n̄ɔ tia kua ba tɔmbu gɔra bu n̄e, ba ̀n kī durɔ wi, u bandu di ben temɔ.

¹⁵Sanam m̄e u wuma ye u ban te di-ima, u yoo be soka win mi be u raa gobi w̄e, kpa u ka wa nge m̄e baawuren gobi ǹn marua. ¹⁶Gbiikoo na u n̄e, yinni wunen gobi yi, yi mara wɔkuru. ¹⁷U ǹn s̄ɔwa u n̄e, ya wā yoo geo. Yèn s̄ a kua naanegii gāa piiminu s̄ɔ, na nun kua wuu marosu wɔkurun wirugii. ¹⁸Yiruse na u n̄e, yinni wunen gobi yi, yi mara n̄ɔbu. ¹⁹U ǹn s̄ɔwa u n̄e, wune maa, na nun kua wuu marosu n̄ɔbun wirugii. ²⁰Kpao na u n̄e, yinni wunen gobi wee yi na berua k̄iasu s̄ɔ. ²¹Domi na wunen berum m̄ɔ yèn s̄ a sāa tɔn s̄s̄ɔgii. A ra suewa ye a kun yii, kpa a ḡe mi a kun duure. ²²U ǹn s̄ɔwa u n̄e, na kon nun siriwa wunen gari s̄ɔn di, yoo kam. A yē ma na sāa tɔn s̄s̄ɔgii, na ra sue ye na kun yii, kpa n ḡe mi na kun duure. ²³̀n n men na, mban s̄na a ̀n goo nen gobi yi w̄e u ka gobi mero ko, kpa n nenyam mwa ka are sanam m̄e na wɔma. ²⁴Ma be ba wāa mi, u bu s̄ɔwa bu gobi yi m̄ɔ bu wɔkurugii wi w̄e. ²⁵Ba ǹn s̄ɔwa ba n̄e, yinni, u wɔkuru m̄ɔ kɔ. ²⁶U n̄e, na be s̄ɔmɔ, wi u m̄ɔ, win m̄ɔru s̄ɔra ba koo ǹn sosia. Wi u kun maa m̄ɔ, fiiko ye u mam m̄ɔ ba koo ǹn mwaari. ²⁷Yen biru i ka nen yibereba na mini be ba kun kī n bandu di kpa i bu sakiri nen wuswaaɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa m̄erio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

²⁸Ye Yesu yeni gerua u kpa, u win swaa mwa u bu gbiiya Yerusalemu gia. ²⁹Sanam m̄e u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u tɔmbu yiru gɔra win bwāabu s̄ɔ ³⁰u n̄e, bu doo wuu ge ga wāa ben wuswaaɔ mi. Bā n dua ba koo keteku buu wa ga s̄ri ge goo kun s̄n̄ire. U n̄e, bu gu s̄s̄iamama bu ka na. ³¹Goo ̀n bu bikia mban s̄na ba gu s̄s̄iamɔ, bu n̄e, Yinniwa u gen bukata m̄ɔ.

³² Be u gɔra ba doona, ma ba yabu baayere deema nge me u bu sɔɔwa. ³³ Ye ba keteku buu ge sɔsiamɔ, gen yinniba nee, mban sɔna i keteku buu ge sɔsiamɔ.

³⁴ Ba nee, Yinniwa u gen bukata mɔ.

³⁵ Ma ba ka Yesu keteku buu ge naawa. Ba ben yānu teria gen wɔllɔ ma ba Yesu sɔndi. ³⁶ Ye u dɔɔ, meya tɔmba ben yānu teriamɔ swaa sɔɔ. ³⁷ Sanam me u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan bɔkuɔ, win bwāabu kpuro ba nɔɔguru sua ba Gusunɔ siaramɔ ka nuku dobu som maamaakiginu kpuron sɔ ye ba wa. ³⁸ Ba nee, Gusunɔ u sunɔ wi u sisi ka win yīsiru domaru kuo, alafia ya n wāa wɔllɔ, kpa yiiko ya n wāa wɔwɔlleɔ.

³⁹ Falisi gabu saa tɔn wɔrun suunu sɔɔn di ba Yesu sɔɔwa ba nee, yinni a wunen bwāa be marisio.

⁴⁰ U bu wisa u nee, na bee sɔɔmɔ, baa beni bā n mari, kpenu koo gbāra.

Yesu Yerusalemu swīiya

⁴¹ Sanam me Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u swīi wɔri yen sɔ, ⁴² u nee, wune Yerusalemu à n daa tē yē ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisɔ! Adama wee, ya nun kukue.

⁴³ Sanam koo nun naawa mē sɔɔ wunen yibereba ba koo nun tarusi, kpa bu nun kooro bure bu nun sēkene beri berika kpuron di. ⁴⁴ Ba koo nun nam, wune ka wunen bibu be ba wāa wunen suunu sɔɔ. Ba ñ derimɔ kpenu nu sɔɔna wune sɔɔ, yèn sɔ a ñ tuba saa ye Gusunɔ u nun naawa.

Yesu u dua sāa yero

(I maa meerio Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

⁴⁵ Yesu dua sāa yero ma u kia dɔrobu giram wɔri. ⁴⁶ U bu sɔɔwa u nee, ba yorua, “Nen diru ta ko n sāawa kanarun diru.” Adama bee i tu kua gbenɔbun wāa yeru.

⁴⁷ Baadomma u ra n Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ sāa yero. Yera yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban wirugibu ba kī bu nùn go. ⁴⁸ Adama ba ñ yē nge me ba koo koosina, domi tɔmbu kpurowa ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sāa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa meerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

20 Sɔɔ teeru nge me Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ sāa yero, ma u Labaari gean waasu mɔ, yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama. ² Ba nee, a sun sɔɔwɔ wooda yerà a ka yeni mɔ. Wara u nun yen yiiko wē.

³ U bu sɔɔwa u nee, ne maa, na kon bee gari gee bikia, kpa i man sɔ. ⁴ Man diya Yohanu u wooda wa u ka tɔmbu batemu kua. Tɔnun min di? Nge wɔllun di.

⁵ Adama ba geruna ba nee, sà n gerua wɔllun diya, u koo nee, mban sɔna sa ñ nùn naane doke. ⁶ Sà n maa nee, tɔnun min di, tɔmbu kpuro ba koo sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

⁷ Yera ba wisa ba nee, sa ñ yē man diya. ⁸ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nee, ne maa, na ñ bee sɔɔmɔ yiiko ye na ka yeni mɔ.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa meerio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

⁹ Yen biru u tɔmbu mɔn teni kua u nee, durɔ goo u resem gbaaru kua u dānu duura ma u kɔsobu kasu u bu ye nɔmu beria, ma u wuu da n ka te. ¹⁰ Sanam me saa ya tura u sɔmɔ gɔra kɔso ben mi, bu ka nùn wēema ye n sāa wigia. Kɔso be, ba nùn so, ba nùn gira nɔm dira. ¹¹ U kpam kpao gɔra. Ba nùn so, ba nùn yaa kasiki, ba gira nɔm dira. ¹² U kpam itase gɔra. Ba nùn meera kua ma ba nùn gira.

¹³ Gbaa yēro wi, u n̄e, mba kon ko tē. Kon den nen tiin bii kīnasi bu gōriawa. Sōrōkudo ba koo n̄n b̄eere wē. ¹⁴ Adama ye kōso be, ba n̄n wa, ba geruna ba n̄e, wiya sāa tubi dio, su n̄n go, kpa gbaa te, ta ko b̄esegiru. ¹⁵ Ma ba n̄n yara gbaa ten biru, ba n̄n go.

Tē mba gbaa yēro wi, u koo bu kua. ¹⁶ U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te kōso kpaobu n̄mu beria.

Sanam m̄e t̄n be ba n̄n swaa daki ba ye nua, yera ba n̄e, su ku wa me.

¹⁷ Adama Yesu u bu n̄ni kō u ka da ma u n̄e, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba n̄e, “Kpee te ban̄ba yina, tera ta kua gani ḡmburun dam.”

¹⁸ Baawure wi u kpee te w̄ri, ta koo n̄n b̄ōku, wi ta maa w̄ri, ta koo n̄n namwa muku muku.

W̄ō gobin k̄siabun gari

*(I maa m̄erio Mateu
22:15-22, Maaku 12:13-17)*

¹⁹ Saa tia ye s̄ō, yāku kowo t̄nwerobu ka wooda yērobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben s̄na u m̄n te kua. Adama ba t̄n w̄ru nasie. ²⁰ Ba Yesun laakari m̄o kpuro s̄ō. Ma ba t̄n samba kowobu ḡra win mi, be ba sāare geegibu bu ka n̄n mwa win gari ḡe s̄ō, kpa bu n̄n tem yēro n̄mu beria. ²¹ T̄n be, ba n̄n bikia ba n̄e, yinni sa yē ma wunen gari ka wunen s̄ōsira sāa dee dee, a ku ra maa k̄iru gem wē, a Gusun̄n swaa s̄ōsim̄wa gem s̄ō. ²² N weene su tem yēro w̄ō gobi wē? Nge su ku wē.

²³ Ye Yesu u ben bwisiku k̄sunu wa, yera u n̄e, ²⁴ i man gobi s̄ōsima. Ma ba n̄n yi wē. Ma u n̄e, waran foto ka ȳirera mi.

Ba n̄e, tem yērogi.

²⁵ Ma u bu s̄ōwa u n̄e, ñ n men na, i tem yēro w̄eȳo ye n sāa tem yērogi, kpa i Gusun̄ wē ye n sāa Gusun̄gi.

²⁶ Ma ba kpana bu n̄n n̄ma turi win gari s̄ōn di t̄mbun wuswaa. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben n̄ō mari.

Ḡribun seebun gari

*(I maa m̄erio Mateu
22:23-33, Maaku 12:18-27)*

²⁷ Sadusiba be ba ra n̄e ḡriba kun seem̄, ben gabu ba n̄n susi ma ba bikia ba n̄e, ²⁸ yinni, n wee ye M̄wisi u sun yorua. U n̄e, “Goon b̄erē ñ n gu u kur̄o deri, ma u kun ka kur̄o wi bii mara, u koo kp̄i u n̄n tubi di, kpa u ka win b̄erē bweseru waawa.” ²⁹ Nge mena, tundo turosibu n̄ōba yiru gaba raa w̄a. Gbi-ikoo u kur̄o sua ma u gu, u ñ ka kur̄o wi bii m̄. ³⁰⁻³¹ Yiruse ka itase ba n̄n sua ḡminiru. M̄ya n kua sere be n̄ōba yiru ye, ba ka gu. Ba ñ bii mara. ³² Kur̄o wi, u ra gu. ³³ Ḡribun seebun sanam ben weren kur̄wa u ko n sāa. Domi be n̄ōba yiru ye kpurowa ba n̄n gia kur̄o.

³⁴ Yesu u bu wisa u n̄e, handunia yen t̄mba ba kur̄obu ka dur̄obu suam̄, ³⁵ adama sibu be ba ko n b̄nu m̄o sian w̄aru ka ḡribun seebu s̄ō, ba ñ kur̄obu ka dur̄obu suam̄. ³⁶ Ba ko n ka w̄llun ḡradoba weenewa ba ñ maa gbim̄. Ba ko n sāa Gusun̄n bibu domi ba bu seeya ḡrin di. ³⁷ M̄wisin tii u s̄ōsi sāa sāa ma ḡriba koo se, ye u Gusun̄n soka u n̄ewa, “Gusun̄n Aburhamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yak̄obun Yinni” aw̄ii d̄ōgii yin gari s̄ō. ³⁸ Gusun̄n kun sāa ḡribun Yinni. U sāawa wasobugii, domi win mi kpuro ba sāawa wasobu.

³⁹ Gabu wooda yērobu s̄ō ba n̄e, yinni, wunen gari yi, yi dende.

⁴⁰ Ba ñ maa k̄aka ba n̄n ḡānu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

*(I maa mɛerio Mateu
22:41-46, Maaku 12:35-37)*

⁴¹Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, amɔna ba koo ka kp̄i bu nɛɛ, Kirisi s̄awa Dafidin bii. ⁴²Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru sɔɔ u nɛɛ, “Yinni Gusunɔ u nen Yinni s̄ɔɔwa u nɛɛ, a sinɔ nen nɔm geuɔ, ⁴³sere n ka nun wunen yibereba taarea.” ⁴⁴Dafidi ù n nùn soka Yinni, amɔna u ko n maa ka s̄a win bii.

I tii laakari koowo

*ka wooda yērobu
(I maa mɛerio Mateu
23:1-36, Maaku 12:38-40)*

⁴⁵Sanam mɛ tɔn dabira nùn swaa daki, u win bwāabu s̄ɔɔwa u nɛɛ, ⁴⁶i tii laakari ko ka wooda yērobu be ba k̄i ba n bɔsu ka yabe dendennu, ba tɔbirinaa k̄i batuma sɔɔ, ba sin yee gbii kinu kasu mennɔ yenɔ ka aye bɛɛreginu dim soku yerɔ. ⁴⁷Ba gɔminibun yenusu dimɔ, ma ba kana dendennu m̄ bu ka bu wan s̄. Ba koo bu taare wē n kp̄a.

Gobi yi kuro gɔmini goo u kp̄ɛ

(I maa mɛerio Maaku 12:41-44)

21 Yesu u nɔni seeya ma u duk-iagibu wa ba gobi kp̄ɛmɔ s̄a yerun kpakororu sɔɔ mi ba ra gobi doke. ²U maa kuro gɔmini s̄aro goo wa u gobi piiminu yiru kp̄ɛmɔ mi. ³Ma u nɛɛ, na bɛɛ s̄ɔɔmɔ ka gem, gɔmini s̄aro wi, u kp̄ɛ n be kpuro kere be ba tie. ⁴Domi ye n sɔndi ben mɔɔ bakaru sɔɔ yera ba wuna ba doke, adama win yāaru sɔɔ u kpuro kp̄ɛ ye u ka tii k̄ɔsu.

Yesu u s̄a yerun

*kɔrabun gari m̄
(I maa mɛerio Mateu
24:1-2, Maaku 13:1-2)*

⁵Gaba gerumɔ ma s̄a yeru ta buraru m̄ ta wā ten kpee buranu ka k̄ɛ ni ba Gusunɔ w̄n s̄. Yera Yesu u nɛɛ, ⁶sanam sisi m̄ sɔɔ ye i waamɔ mini kpuro yen gaan kpera kun ko n wā ten tensim w̄llɔ. Ni kpurowa nu koo w̄ri.

Wahala ye ya koo na

*handunia yu sere kpe
(I maa mɛerio Mateu
24:3-14, Maaku 13:3-13)*

⁷Ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, ù n men na, domma yeni ya koo tunuma. Yire terà ta koo gbi tu kookoo si s̄ɔsi.

⁸Yesu u nɛɛ, i laakari koowo, i ku de bu bɛɛ nɔni w̄ke. Domi dabira koo na ka nen ȳisuru, kpa ba n gerumɔ ba n m̄, saa ya turuku kua, beya ba s̄a Kirisi wi. Adama i ku bu sw̄i. ⁹Ì n tabun damu nɔɔmɔ ka nɔɔsinaa sariru, i ku nanda. Domi yera n ko n gbi n tunuma, adama n ù kpee te mi gina.

¹⁰Yera u kram bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bwe-senu koo seesina, sinamba koo maa seesina. ¹¹Tem ȳiri bakabu ko n wā ka baranu ka ḡɔru, gam ka gam. Maamaaki berumgii ka yire bakanu nu ko n wā w̄llɔ.

¹²Adama yabu ye kpuro yu sere kooru ba koo bɛɛ mwa bu bɛɛ nɔni s̄. Ba koo bɛɛ siri kowobu nɔmu sɔndia mennɔ yenɔ, ba koo bɛɛ pirisɔm doke, kpa bu ka bɛɛ da sina bokobu ka tem yērobun kɔnnɔɔ nen ȳisirun s̄. ¹³Yera n koo bɛɛ ayeru wē i ka seeda di. ¹⁴I de i n yē ma n ù bɛɛn bwisikunu i ko ka tii yina. ¹⁵Domi kon de i gari gere ka bwisi yi bɛɛn yibereba kpuro ba ù kp̄ɛ bu yina, ù kun mɛ bu siki. ¹⁶Bɛɛn mɔwɔbu

mam, ka been maabu ka been wɔnɔbu ka been dusibu ka been bɔrɔba, ba koo bɛɛ bu nɔmu sɔndia kpa bu dabiru go bɛɛ sɔɔ. ¹⁷ Baawure koo bɛɛ tusi nen yīsirun sɔ. ¹⁸ Adama baa been wirun sera kun borimɔ. ¹⁹ Been temanabun saabu been hunde ya koo faaba wa.

Yerusalemun kpeerabun gari

*(I maa mɛerio Mateu
24:15-21, Maaku 13:14-19)*

²⁰ Ma Yesu maa nɛɛ, dɔma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n yɛ ma yen kpeerasiabu turuku kuawa. ²¹ Sanam mɛ, be ba wāa Yudeaɔ, bu suuwo guunu wɔllu gia. Be ba maa wāa Yerusalemun suunu sɔɔ bu yario, be ba maa wāa gberɔ bu ku wura wuuɔ. ²² Domi saa yeya mɔru kɔsiarun sanam, kpuro yu ka kooora ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ. ²³ Gurigibu ka tɔn kurɔ be ba bibu bɔm kɛmɔ saa ye sɔɔ, ba koo nɔni swāaru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n wāa tem sɔɔ, ka maa mɔru baka bu ka tɔn be seeyasia. ²⁴ Ba koo bu sɔsiri ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

Tɔnun Biin naaru

*(I maa mɛerio Mateu
24:29-31, Maaku 13:24-27)*

²⁵ Yesu kpam nɛɛ, yīrenu ko nu n wāa sɔɔ ka suru ka kperi sɔɔ. Tem sɔɔ, nɔni swāa bakara koo bwesenu deema kpa nu biti soora nim wɔku ka nim kurenun wurenun sɔ. ²⁶ Nandabu koo tɔmbu wasikira bā n mara ye n koo kooora handunia sɔɔ, domi wɔllun dam mu koo yīiri. ²⁷ Saa yera ba koo Tɔnun Bii wa u kurama guru wiru sɔɔ, ka dam bakam ka yiiko. ²⁸ Yeni yā n naabu torua, i yōrɔ sɔnwɔ kpa i been wiru seeya yèn sɔ been yakiabu turuku kua.

Yīre te dāa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ

*(I maa mɛerio Mateu
24:32-35, Maaku 13:28-31)*

²⁹ Ma u bu garin weenasii kua u nɛɛ, i dāa te ba mɔ figie mɛerio ka dānu kpuro. ³⁰ Nū n kpararu torua, been tii ì n mɛera, i yɛ ma yande tomburura ta turuku kooma. ³¹ Nge meya bɛɛ maa, ì n yabu ye wa ya wee, i n yɛ ma n turuku kuawa Gusunɔ u ka bandu swii. ³² Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, saa yenin tɔmbu gabu ba ñ gbimɔ yabu ye kpuro yu ka kooora. ³³ Wɔllu ka tem mu koo doona, adama nen gari kun doonɔ.

I tii laakari ko

³⁴ Ma Yesu kpam nɛɛ, i n been tii se, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka nɔrubun sɔ ka handunian wururabu, kpa tɔɔ te, tu ku bɛɛ suaru wɔri nge yina. ³⁵ Domi ta koo baawure deema wi u wāa tem mɛ kpuro sɔɔ. ³⁶ Yen sɔ, i n swaa mɛera kpa i n kanaru mɔ saa baayere, kpa i dam wa i ka kisira kpuro ye n koo nan di, kpa i ka kpī i yōra Tɔnun Biin wuswaaɔ.

³⁷ Bururu baatere Yesu ra Gusunɔn garin keu sɔɔsiwa sāa yerɔ, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru wɔllɔ. ³⁸ Ñ n kua bururu tɔmbu kpuro ba ra newa win mi sāa yerɔ bu ka win gari swaa daki.

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

*(I maa mɛerio Mateu 26:1-5,
Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)*

22 Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru, te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua. ² Yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba bwisi berinamɔ bu ka Yesu go domi ba tɔn wɔrun berum mɔ.

Yudasi u kī u Yesu

wirugibu nōmu sōndia

(I maa mēerio Mateu

26:14-16, Maaku 14:10-11)

³Yera Setam ya dua Yudasin gōruo wi ba sokumo Isikariotu. U sāawa bwāabu wōkura yiru yen turo. ⁴Ma u da u nōtia kua ka yāku kowo tōnwerobu ka sāa yerun kōsobun wirugibu u ka bu Yesu nōmu sōndia. ⁵Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka nūn gobi kē. ⁶U wura, ma u swaa kasu u ka bu Yesu nōmu sōndia saa ye n weene kpa tōn wōru ga kun yē.

Yesun sōru

Gōo sararibun yaa dibun sō

(I maa mēerio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)

⁷Pēe ye ba kun seeyatia doken tōru tē sōo ba ra Gōo sararibun yāanu go, ta tunuma. ⁸Ma Yesu u Piee ka Yohanu gōra u nēe, i doo i Gōo sararibun tōo bakarun sōru ko su ka te di.

⁹Ba nūn bikia ba nēe, mana u kī bu ten sōru ko.

¹⁰U bu wisa u nēe, n wee, i n wuu dua i kpa i ko ka durō goo yinna u nim tooru sōowa. I nūn swiyo yenu mi u dua, ¹¹kpa i yenu gen yēro sō i nēe, yinni nēe, diru mana u koo be Gōo sararibun tōo bakaru di ka win bwāabu. ¹²Yēro u koo bēe gidambisa baka sōosi ye ba sōnwa. Miya i ko sōru ko.

¹³Ba doona ma ba baayere deema nge me u raa bu sōowa, ma ba Gōo sararibun tōo bakarun sōru kua.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mēerio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)

¹⁴Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gōrobu sannu. ¹⁵Ma u nēe, na kīa

gem gem n Gōo sararibun tōo baka teni di ka bēe sannu n sere nōni sōora. ¹⁶Na bēe sōowa ma na n maa te dimō sere tu ka kōora ban te Gusunō u swiī sōo.

¹⁷Yera u nōra sua u Gusunō siara ma u nēe, i tam nōra ye mōo i nō bēe kpuro. ¹⁸Na bēe sōowa, saa tēn di na n maa tam meni nōrumō sere Gusunō u ka bandu swiī.

¹⁹Yen biru u pēe sua. Ye u Gusunō siara u kpa, u ye murura u bu wē u nēe, yeniwa nen wasi [yi ba wē bēen sō. I n da yeni ko i n ka man yaaye. ²⁰Ye ba dim kpa, u maa nōra sua u bu wē u nēe, nōra yeniwa nōo mwēe kpaaru te ba sire ka nen yem me mu yari bēen sō.] ²¹Adama n wee, wi u koo man dōme, win nōmu ga wāa gbēero ka neguu sannu. ²²Tōnun Bii u doonō nge me Gusunō u yi, adama nōni swāarugiiwa wi u koo nūn dōme.

²³Ma ba bikianaa torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu sōo.

Tōnwerorun sikirino

²⁴Ma sikirino ga kpaam seewa Yesun bwāabun suunu sōo, ba bikianamō ben wi u koo ko tōnwerō. ²⁵Yesu u bu sōowa u nēe, handunia min sinamba ba ben tōmbu dam dōremō, ka me, ba bu sokumō gean kowobu. ²⁶Adama i ku de n sāa me bēen mi. I de bēe kpuron tōnwerō u n sāa nge bēe kpuron yākabu, kpa wi u sāa wirugii u n sāa nge sōmō. ²⁷Wara kere, wi u dimō? Nge wi u ka dīanu naamō. N n wi u dimō? Wee, na wāa bēen suunu sōo nge sōmō.

²⁸Bēe i ka man tēmāna nen laakari mēeribun saa sōo. ²⁹Yen sōna nge me nen Baaba u man bandu yiiya, meya na maa bēe ayeru yiiye, ³⁰i ka di i nō ka ne sannu nen bandu sōo, kpa i n sō sina kitanu wōllō i ka Isireliban bwesenu wōkura yiru siri.

Yesu u n̄e, Piee koo n̄n̄ siki

(I maa m̄erio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)

³¹ Ma Yinni u n̄e, Simɔɔ Simɔɔ, Setam ya saa wa yu ka b̄e sara nge alikama. ³² Adama na kanaru kua wunen s̄o kpa wunen naane dokebu bu ku ka kpe. Sanam m̄e a ḡosirama nen mi, a wunen berusebu dam k̄̄eyɔ.

³³ Piee n̄e, Yinni na s̄ɔru kpa n ka nun da pirisɔm s̄ɔ ka ḡɔ s̄ɔ.

³⁴ Ma Yesu u n̄e, Piee na nun s̄ɔmɔ, gisɔ goo d̄ɔ gu sere sw̄i kaa man siki n̄n̄ ita a n̄e, a ñ man ȳe.

Yansurɔru ka b̄ɔ

wuu daatiru ka takobi

³⁵ U k̄pam bu s̄ɔwa u n̄e, sanam m̄e na b̄e ḡɔra yansurɔru ka b̄ɔ wuu daatiru ka baranu sari, i ḡānu bia? Ba n̄e, aawo, sa ñ ḡānu bie.

³⁶ Ma u n̄e, to t̄ē, wi u yansurɔru m̄ɔ u tu suo, meya maa wi u b̄ɔ wuu daatiru m̄ɔ. Wi u kun maa takobi m̄ɔ, u win yaberu d̄ɔro u ka ye dwe. ³⁷ Domi na b̄e s̄ɔmɔ, nge m̄e ba yorua, “Ba n̄n̄ garisi t̄n̄ k̄s̄o.” Ya ñ koo ko ya kun man koore m̄e. Ye n maa s̄āa nen gari ya wiru goorɔ.

³⁸ Ba n̄e, Yinni, takobi yiru wee. Ma u n̄e, su yen baa deri.

Yesu u kanaru m̄ɔ

Olifin guuru w̄llb

(I maa m̄erio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)

³⁹ Ye Yesu u yara u da Olifin guurɔ nge m̄e win d̄ɔɔn̄e. Ma win bw̄āaba n̄n̄ sw̄i.

⁴⁰ Ye ba tura yam mi, u bu s̄ɔwa u n̄e, i kanaru koowo kpa i ku du k̄k̄iribu s̄ɔ.

⁴¹ Yen biru u ka bu desira fiiko nge me t̄nu u koo kp̄i u kperu kara tu ȳɔran saka ma u yiira mi, u kanaru kua. ⁴² U

n̄e, Baaba à n k̄i, a de wahala ye, yu man desirari. Adama a de wunen k̄iru tu kooro, n ñ m̄ɔ n̄giru.

[⁴³ Yera Gusunɔn ḡɔrado u n̄n̄ kurema w̄llun di u ka n̄n̄ dam k̄e.

⁴⁴ Nuku sankira bakanu s̄ɔ u kanaru m̄ɔ ka dam, ma win wenyanu kua nge yem nu d̄āakumɔ temɔ.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bw̄āabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu. ⁴⁶ Ma u bu s̄ɔwa u n̄e, mban s̄na i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du k̄k̄iribu s̄ɔ.

Yesun mwaabu

(I maa m̄erio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam m̄e Yesu u gari yi m̄ɔ, yera t̄n̄ w̄ru ga tunuma, ma wi ba sokumɔ Yudasi, w̄kura yiru yen turo, u bu gb̄iye. U Yesu susi u ka n̄n̄ nene u b̄kasi. ⁴⁸ Ma Yesu n̄e, Yudasi, ka t̄biri tenin bwesera kaa ka T̄nun Bii yibereba n̄mu s̄ndia?

⁴⁹ Be ba w̄āa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba n̄e, Yinni, su ka bu takobi s̄ro?

⁵⁰ Ma ben turo u ȳaku kowo t̄n̄weron s̄m̄ɔ s̄ra u win n̄m̄ geun soo bura.

⁵¹ Ma Yesu n̄e, i den derio m̄e.

Ma u durɔ win soo ge baba u gu bekia. ⁵² Yen biru Yesu u ȳaku kowo t̄n̄werobu ka s̄āa yerun k̄s̄obun wirugibu ka Yuuban guro gurobu s̄ɔwa u n̄e, nena b̄e i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa dio? ⁵³ Baadommawa na w̄āa ka b̄e s̄āa yerɔ, ma i ñ man mwe. T̄ē b̄eya i saa yeni m̄ɔ, b̄e ka yam w̄kuru-damgii.

Piee u Yesu siki

(I maa m̄erio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka n̄n̄ da ȳaku kowo t̄n̄weron yenuɔ. Piee bu

swī dandankuru. ⁵⁵Ba dōw sōrua yenu yaaraɔ, ma gaba sō mi. Piɛɛ u maa sina ka be. ⁵⁶Sɔm kowo tɔn kurɔ goo u nùn wa u sō dōwɔn bɔkuɔ, ma u nùn nɔni girari u nɛɛ, durɔ wini maa, u raa wāa ka wi.

⁵⁷Adama u siki u nɛɛ, kurɔ wune na n nùn yē.

⁵⁸N tɛ fiiko, goo kparam nùn wa ma u nɛɛ, wune a maa sāawa tɔn begii.

Ma Piɛɛ u durɔ wi sōwa u nɛɛ, aawo, na n sāa begii.

⁵⁹Yen biru n kua kɔba tian saka, goo u maa wure u nɛɛ, ka geema durɔ wini maa, u raa wāa ka wi, domi Galilegiwa.

⁶⁰Piɛɛ u nɛɛ, wune, na n yē ye a kī a gere.

Yande nge mɛ u gari yi mɔ, goo dɔw ga swī. ⁶¹Ma Yinni u siira u Piɛɛ mɛera. Yera Piɛɛ u gari yi yaaya yi Yinni u raa nùn sōwa u nɛɛ, gisɔ goo dɔw gu sere swī, kaa man siki nɔn ita. ⁶²U yara tɔwɔw u swī ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru mɔ

(I maa mɛerio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³Tɔn be ba Yesu neni ba nùn gari bɔkɔ mɔ ba nùn soomɔ. ⁶⁴Ba nùn wuswaa wɔkuwa ma ba nùn sōwɔw u tubuo wi u nùn so.

⁶⁵Ma ba nùn wɔm dabinu ganu wɔmmɔ.

Ba Yesu sirimɔ Yuuban

tɔnwerobun mennɔ yera

(I maa mɛerio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶Ye yam sāra, Yuuban guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba menna ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yera. ⁶⁷Ba nɛɛ, a sun sōwɔw à n sāan na Kirisi wi.

Yesu bu wisa u nɛɛ, baa nà n bɛɛ sōwa i n naane dokemɔ. ⁶⁸Mɛya nà n

maa bɛɛ gāanu bikia, i n man wisimɔ. ⁶⁹Saa tēn di, Tɔnun Bii u koo sina Gusunɔ damgiin nɔm geuɔ.

⁷⁰Be kpuro ba nɛɛ, n n man na wune Gusunɔn Biiwa?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, nɛ Gusunɔn Biiwa, nge mɛ i gerua.

⁷¹Yera ba nɛɛ, mban seedawa sa maa kasu. Besen tii sa ye nua saa win nɔwɔn di.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaaɔ

(I maa mɛerio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

23 Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin kɔnnɔwɔ. ²Ba nùn durum manibu wɔri ba nɛɛ, sa wini deema u tɔmbu bwisi kēmɔ bu ka bandu kōri bwia, u maa yinamɔ bu tem yēro wɔw gobi kɔsia. U tii sokumɔ Kirisi, sina boko.

³Pilati u nùn bikia u nɛɛ, wune Yuuban sina bokowa?

Yesu u nɛɛ, oo, nge mɛ a gerua.

⁴Pilati u yāku kowo tɔnwerobu ka tɔn wɔru sōwa u nɛɛ, na n taare gaa wa durɔ wi sɔw.

⁵Adama ba nɔw girari ba nɛɛ, u tɔmbu bwisi kēmɔwa bu ka sanna, u bu yen keu sōwsimɔ. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro sɔw. Wee, u maa na mini tē.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaaɔ

⁶Ye Pilati u yeni nua, u bikia durɔ wi, n Galilegiin na. ⁷Ye u gia ma u weewa Herodun bandun tem di, u nùn gɔsia win mi. Herodu maa wāa Yerusalemɔ saa ye sɔw. ⁸Sanam mɛ Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa tɛebun diya u kasu u nùn wa, win labaari ye u nɔwɔw ba gerumɔn sō. Domi u yīiyɔw u Yesun sɔm maamaakigiru wa dɔma te u koo nùn wa. ⁹U nùn gari bikia n ka te

adama Yesu kun nùn gɛɛ wisa. ¹⁰Yāku kowo tɔnwɛrobu ka wooda yēroba wāa mi, ba nùn durum manimɔ ka dam. ¹¹Herodu ka win tabu kowobu ba nùn yaakoru kua ma ba nùn gari bɔkɔ kua. Ye ba nùn yabe buraru sebusia ba kpa ba nùn gɔsia Pilatin mi. ¹²Yen dɔma tera Pilati ka Herodu ba dora, be, be ba raa yibere tɛeru mɔssinɛ.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa mɛerio Mateu 27:15-26, Maaku 15:6-15, Yohanu 18:39-19:16)

¹³Pilati u yāku kowo tɔnwɛrobu ka Yuuban wirugibu ka tɔn wɔru sokusia. ¹⁴U bu sɔwɔa u nɛɛ, i ka man durɔ wini naawa nge wi u tɔmbu bwisi kēmɔ bu ka bandu kōri bwia. N wee, na gari yin asansi bikia bɛɛn wuswaaɔ, na ñ maa gāanu wa durɔ wi sɔɔ, ni nu sɔɔsimɔ ma geema ye i gerua win sɔ. ¹⁵Mɛya maa Herodun tii, domi u sun nùn wesiama. Durɔ wi kun gāanu kue ye n ka gɔɔ nɛ. ¹⁶Yen sɔ, na kon nùn kara nà n nùn sɛɛyasia na kpa.

[¹⁷N deema tɔɔ bakaru baatere tilasiwa Pilati u ka pirisɔm turo kara.]

¹⁸Ba nɔɔgiru sua be kpuro sannu ba nɛɛ, a wini goowo, kpa a sun Baraba kara!

¹⁹Ba raa Baraba wi doke pirisɔm sɔɔ yèn sɔ u tɔmbu sannɔ bɔrie wuu sɔɔ, u maa tɔnu go. ²⁰Pilati u kpam ka bu gari kua yèn sɔ u gōru doke u Yesu kara. ²¹Adama ba wurenu seewa ba nɛɛ, a kpareo, a nùn dāa bunanaru kpareo!

²²Pilati u kpam bu sɔwɔa nɔn itase u nɛɛ, kōsa yerà u kua. Na ñ gāanu wa wi sɔɔ ye n ka gɔɔ nɛ. Yen sɔ, nà n nùn sɛɛyasia na kpa, kon nùn kara.

²³Adama ba wure ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, bu nùn kpareo. Ma ben wurenu nu nùn kamia. ²⁴Ma Pilati u wooda yi nge mɛ ba bikia. ²⁵U wi ba bikia yōsu wi ba pirisɔm doke sannɔ ka tɔn goobun (200) sɔ, ma u bu Yesu deria ben gōru kīru sɔɔ.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛerio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Yohanu 19:17-27)

²⁶Sanam mɛ ba ka Yesu dɔɔ, ba goo mwa wi ba mɔ Simɔɔ Sirenigii, wi u win gberu wee, ma ba nùn dāa bunanaru sɔbi u ka Yesu swii.

²⁷Tɔn wɔru guna ya nùn swii. Ye sɔɔ, tɔn kurɔbu gaba wāa be ba sumɔ ba kpara wɔri mɔ win sɔ. ²⁸Yesu u siira ben mi gia ma u nɛɛ, Yerusalemun tɔn kurɔbu, i ku swi nen sɔ, adama i swiɔyɔ bɛɛn sɔ ka bɛɛn bibun sɔ. ²⁹Domi n wee, sanam sisi ye ba koo nɛɛ, doo nɔɔrugiba wirobu ka bèn nukura kun marure, ka bèn bwāa kun bii bɔm kēere. ³⁰Saa yera ba koo guunu sɔ bu nɛɛ, i sun sēsikio, kpa bu gungunu sɔ bu nɛɛ, i sun wukirio. ³¹Domi bà n yenin bweseru dāa bekuru kua, amɔna n ko n sāa dāa gbeburun mi.

³²Saa ye sɔɔ, ba maa kōsan kowobu yiru gabu ka da be ba koo go ka Yesu sannu. ³³Sanam mɛ ba tura yam mi n ka wii koko weenɛ, ba nùn dāa bunanaru kpare ka kōsan kowobu yiru ye, turo nɔm geuɔ, turo nɔm dwarɔ. ³⁴Yesu u nɛɛ, Baaba a bu suuru kuo domi ba ñ yē ye ba mɔ.

Ba win yānu tete toosi ba bɔnu kua. ³⁵Tɔn wɔru ga wāa mi, ga nùn mɛera. Ka wirugibɔ, ba Yesu yaakoru mɔ ba mɔ, u gabu faaba kua. Û n sāan na Kirisi wi Gusunɔ u gɔsa, u maa win tii faaba koowo.

³⁶Tabu kowobu ba maa susi bu ka nùn yaakoru ko, kpa bu nùn tam mɔm-mɔm wē. ³⁷Ma ba nɛɛ, à n sāan na Yuuban sina boko, a tii faaba koowo wunen tii.

³⁸Dāa tē sɔɔ ba nùn kparen wɔllɔ, yora gaa wāa ye ya gerumɔ winiwa Yuuban sina boko.

³⁹ Kōsan kowo ben turo be ba dāa bunanaru kpare mi, u Yesu gari kam gerusimɔ u m̀, ǹ ǹ wunɛ a s̄a Kirisi wi? A tii faaba koowo, kpa a maa sun faaba ko.

⁴⁰ Adama win turo u ǹn gerusi u nɛɛ, a ǹ Gusunɔ nasie? Wunɛ wi ba taare wē nge wi? ⁴¹ Besen mi, n ka sun dende domi besen kookoosun areya sa mwaamɔ, adama sii wini u ǹ ḡa kōsunu ganu kue.

⁴² Ma u nɛɛ, Yesu, d̄oma te a sina wunen bandu s̄ɔ, a man yaayo.

⁴³ Yesu u ǹn wisa u nɛɛ, ka geema na nun s̄ɔwɔ, gisɔ kaa n w̄a ka nɛ ḡaribun w̄a yee geeru s̄ɔ.

Yesun ḡɔ

(I maa m̄erio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Yohanu 19:28-30)

⁴⁴ Saa ye, s̄ɔ wii w̄lla, ma yam mu t̄ira handunia kpuro s̄ɔ sere s̄ɔ ka ȳara. Yen t̄ebu ka k̄ba ita nɛ. ⁴⁵ S̄ɔ yam t̄ira ma beku kare te ta w̄a s̄a yeru s̄ɔ ta ḡɛra ta b̄nu kua yiru. ⁴⁶ Yesu u gb̄ara ka dam u nɛɛ, Baaba, na nun nen hunde n̄mu s̄ndia.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sariru kua. ⁴⁷ Ye tabu kowobun t̄nweru u wa ye ya kora, u Gusunɔ siara u nɛɛ, ka geema, durɔ wini geegiwa.

⁴⁸ Yen biru t̄n w̄ru ge ga w̄a mi, ye ga wa ye ya kora, ga ḡsira ka biti baka. ⁴⁹ Be ba Yesu ȳ kpuro ka t̄n kurɔ be ba ǹn sw̄iima Galilen di, ba ȳ n desire ba ka m̄era ye n kooramɔ.

Yesun sikubu

(I maa m̄erio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Yohanu 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Durɔ goo w̄a wi ba sokumɔ Yosefu. U na saa Yuuban wuu gagun di ge ba m̀ Arimate. U s̄a geegii ka t̄n geo ma u mara Gusunɔ u na u win bandu sw̄i. U w̄a siri kowobun wuuru s̄ɔ, adama u ǹ daa ben gere ka ben

kookoosu wure. ⁵² Wiya u da Pilatin mi, u Yesun goru kana. ⁵³ U tu sarasia d̄a bunanarun di ma u ka tu bekuru t̄kua, u tu kp̄i siki kpee w̄rugirɔ, mi ba ǹ goo dokere. ⁵⁴ T̄ɔ te, t̄ɔ w̄rarugirun s̄ɔrun t̄ra, t̄n yokan di t̄ɔ w̄rarugira koo tore.

⁵⁵ Kurɔ be ba raa Yesu sw̄iima Galilen di, ba Yosefu ȳsiri ma ba siki te wa, ka nge m̄ ba Yesun goru kp̄isina. ⁵⁶ Ma ba ḡsira ba gum m̄ mu nuburu do ka turaren s̄ɔru kobu da.

T̄ɔ w̄rarugiru s̄nu ba w̄ra nge m̄ wooda ya gerua.

Yesun seebu ḡrin di

(I maa m̄erio Mateu 28:1-10
Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

24 Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurɔ be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim m̄ ba s̄ɔru kua. ² Ba deema kpera bimiare sikirun n̄n di. ³ Ba dua adama ba ǹ Yinni Yesun goru deemɛ. ⁴ Nge m̄ ba ka yen biti ȳ, n wee t̄mbu yiru gaba bu kurema ba ȳnu sebua ni nu ballimɔ. ⁵ Kurɔ be, ba nanda ma ba tuka ma durɔ be, ba nɛɛ, mban s̄na i waso kasu ḡaribun suunu s̄ɔ. ⁶ U ǹ w̄a mini, u seewa ḡrin di. I yaayo ye u raa b̄e s̄ɔwa sanam m̄ u w̄a Galileɔ. ⁷ U nɛɛ, ba ǹ koo ko ba kun T̄nun Bii t̄n k̄sobu n̄mu s̄ndie, kpa bu ǹn d̄a bunanaru kpare, kpa u kpm se s̄ɔ itase.

⁸ Ma kurɔ be, ba Yesun gari yi yaaya. ⁹ Ba ḡsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bw̄abu w̄kura tia ye ka be ba tie kpuro n̄s̄ia. ¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yak̄bun mero ka kurɔbu gabu, beya ba ye ḡro be s̄ɔwa. ¹¹ Adama gari yi, yi bu s̄are sukuru, ba ǹ kurɔ ben gere naane kue. [¹² Ma Pieɛ u seewa u duka da sikiru mi. Ye u ȳara, u ǹ ḡanu wa ma n kun m̄ beku te ba raa ka goo te t̄kua ta suba temɔ. Ma u ḡsira win yenuɔ ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa meerio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sɔɔ tee te sɔɔ, gɔro ben yiru ya wuu dɔɔ ge ba sokumɔ Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wɔkura tian saka. ¹⁴ Ye n kooru kpuro, ba yen faagi mɔ. ¹⁵ Sanam me ba gari yin faagi mɔ ba sikirinemɔ, Yesu u susi ben bɔkuɔ u swaa mɔ ka be sannu. ¹⁶ Ba nɔn wa adama gāanu yina bu nɔn tubu. ¹⁷ U bu bikia u nee, gari yirɔ i mɔ me, i ka siimɔ.

Ma ba yɔra ba wuswaa burisine ka nuku sankiranu. ¹⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Keleopa, u nee, ma n kun wune turo baasi, wara wāa Yerusalemu wi u kun yē ye n kooru sɔɔ mee te sɔɔ.

¹⁹ Ma u bikia u nee, mban bwesera n kua.

Ba nee, ye ba Yesu Nasaretigii kuan gariya sa mɔ. Durɔ wi, u sāa Gusunɔn sɔmɔ wi u ra sɔm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunɔ ka tɔmbu kpuron wuswaa. ²⁰ Besen yāku kowo tɔnwerobu ka wuun wirugibu ba nɔn tɔmbu nɔmu sɔndia bu ka nɔn taare wē bu go ma ba nɔn dāa bunanaru kpare. ²¹ Sa raa yīiyɔ wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sɔɔ itase wee, ye yeni kpuro ya ka kooru. ²² Yen biruwa kurɔbu gabu besɛ sɔɔn di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu, ²³ ba n Yesun goru deemɛ. Ma ba na ba nee, wɔllun gɔradoba ba bu kure ma ba bu sɔɔwa u be wasi. ²⁴ Gabu besen wuuru sɔɔ ba da siki ten mi ma ba baayere deema nge me kurɔ be, ba bu sɔɔwa, adama ba n win tii wa.

²⁵ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nee, tɔn bwisi sari beɛ, ka be ba ku ra naane doke fuuku ye Gusunɔn sɔmɔbu ba bu sɔɔwa, ²⁶ Kirisi u koo ko u kun nɔni sɔɔre u sere du win yiiko sɔɔ?

²⁷ Ma u torua Mɔwisin min di ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro, u bu win gari

tubusia yi yi wāa Gusunɔn gari kpuro sɔɔ.

²⁸ Sanam me ba wuu turuku kua ge ba dɔɔ, u kua nge u kī u da wuswaa. ²⁹ Ma ba nɔn suuru kana ba nee, u sɔnɔ ka be domi yoka kua kɔ, sɔɔ maa kpa. Ma u wura u ka bu sina. ³⁰ Sanam me u dimɔ ka be, u pēe sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wē. ³¹ Saa yera ben nɔni wukiara ba nɔn tuba, yande ma ba nɔn bia. ³² Ma ba sɔɔnamɔ ba nee, besen gɔru ga n ka sun gari kue swaa sɔɔ ye u ka sun gari mɔ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

³³ Ma ba yande seewa ba gɔsira Yerusalemu. Ba deema wɔkura tia ye ka gabu ba menne. ³⁴ Be ba menne mi, ba tɔnu yiru ye sɔɔwa ba nee, Yinni u seewawa gɔrin di ka gem, u tii Simɔɔ sɔɔsi.

³⁵ Ma tɔnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sɔɔ ka nge me ba nɔn tuba sanam me u pēe ye murura u bu wē.

Yesu u win bwāabu tii sɔɔsi

(I maa meerio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

³⁶ Sanam me ba gari yi mɔ, win tii u kurama ben suunu sɔɔ [u nee, Gusunɔ u beɛ alafia kē].

³⁷ Ba nanda, berum bu mwa. Ba tamaa siiniwa. ³⁸ Adama u bu sɔɔwa u nee, mban sɔna been laakari burisira. Mban sɔna bwisiku ninin bwesera wāa been gɔrusɔ. ³⁹ I nen nɔma ka nen naasu meerio. Nena. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu mɔ, nge me i wa na mɔ.

[⁴⁰ Sanam me u ye gerumɔ u bu win nɔma ka win naasu sɔɔsi.] ⁴¹ Ben nuku dobu sɔɔ, ba n gina naane doke, ma ba saaron sāa. Yen sɔna u bu bikia u nee, i gāanu mɔ n di?

⁴² Ba nɔn swāa kuseru wē te ba sēewa. ⁴³ U tu sua u tema ben wuswaa. ⁴⁴ Ma

u bu sɔ̄wa u nɛɛ, yeya na raa bɛɛ sɔ̄wa sanam mɛ na wā ka bɛɛ na nɛɛ, kpuro ye ba yorua nen sɔ̄ Mɔ̄wisin woodan tireru sɔ̄ ka Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄buginu ka yerukobun womusu sɔ̄, ya ñ koo ko ya kun koore.

⁴⁵Yera u ben bwisi wukia Gusunɔ̄n gari yi ka bu yeeri. ⁴⁶Ma u bu sɔ̄wa u nɛɛ, nge meya ba yorua, Kirisi u koo nɔ̄ni swāaru wa, kpa u se gɔ̄rin di sɔ̄ itase. ⁴⁷Kpa bu tem kpuron tɔ̄mbu sɔ̄ ka win yīsiru bu nɛɛ, bu gɔ̄ru gɔ̄sio bu ka ben toranun suuru wa. Ba koo torewa Yerusalemun di. ⁴⁸Bɛɛya maa yen seeda diobu. ⁴⁹Wee, kon bɛɛ mɔ̄risiama yèn

nɔ̄ mweeru nen Baaba u kua. Adama i n wā wuu ge sɔ̄ sere wɔ̄llun dam mu ka bɛɛ wukiri.

Yesu u doona wɔ̄llɔ̄

*(I maa mɛɛrio Maaku 16:19-20,
Gɔ̄robun Kookoosu 1:9-11)*

⁵⁰U ka bu da sere Betani gia, ma u win nɔ̄ma sua wɔ̄llɔ̄ u bu domaru kua.

⁵¹Sanam mɛ u bu doma te kuamme, u desira ben bɔ̄kun di [ma u suara wɔ̄llɔ̄].

⁵²Ba nùn sāwa ma ba gɔ̄sira Yerusalemu ka nuku doo bakabu. ⁵³Sāa yerɔ̄wa ba ra n wā ba n Gusunɔ̄ siaramɔ̄.

LABAARI GEA

NGE MƐ YOHANU U YORUA

Yohanu u kī u tumbu s̄ōsi win tire te s̄ō ma Yesu u s̄āawa Gusun̄on Bii. Wi u n̄un naane doke kpa ȳero u n wāaru m̄o sere ka baadommāo, wiru 20:30-31. Yohanu u n̄ m̄on dabinu yorua nge m̄e Mateu ka be ba tie ba yorua. Adama u garin weenasii sua u ka s̄ōsi m̄e Yesu u s̄āa. U marubu n̄om m̄eersen gari yorua, wiru 3, ka nim wāarugini gari, wiru 4, ka d̄ia wāaruginun gari, wiru 6, ka handunian yam bururam gari, wiru 8. U maa sun Yesun s̄omburun tore s̄ōm̄o ka win dim d̄aakim m̄e ba di ka win bwāabu, wiru 13, ka gari d̄aaki yi u bu s̄ōwa u ka bu nukuru yemiasia, wiru 14-16, ka sere maa kana te u kua win tumbu kpuron s̄ō, wiru 17.

U maa n̄e, Yesu u s̄āawa Gusun̄on gari, ka d̄ia wāaruginu ka handunian yam bururam ka swaa ye ya d̄ō Gusun̄on mi, ka gem, ka wāaru, ka t̄ōki mero.

Tire te s̄ō, Yohanu u maamaaki n̄ōba tia sia ye Yesu u kua ye Mateu ka Maaku ka Luku ba n̄ yorua. Adama u n̄ Yesun marubu ka win s̄omburu te u kua Galilēo yorua ka sere k̄kiri bi Yesu u wa ka Yinnin d̄ia domaruginun gari. Domi t̄on dabira ta yeni kpuro ȳē k̄ win waati ye s̄ō.

Tire ten kpunaa

1. Yam bururam ka wāarun gari, wiru 1:1-18.
2. Yesu u tii tumbu s̄ōsi, wiru 1:19n di sere wiru 12:50.
3. Yesu Kirsin gari d̄aaki yi u ka win bwāabu nukuru yemiasia, wiru 13n di sere wiru 17.

4. Yesun sanam d̄aakim handunia s̄ō, wiru 18n di sere wiru 21.

Yam bururam ka wāarun gari

1 Saa yee yellun di Gari wāa. Gari yi wāa ka Gusun̄o. Gari yi, yi maa s̄āawa Gusun̄o. ²Yi maa wāa saa yellun di ka Gusun̄o sannu. ³Saa yin min diya baayere ya taka koorā, ba n̄ gāanu ganu taka kue yin biru. ⁴Gari yi s̄ōra wāara wāa, wāa teya ta ka tumbu yam bururam naawa. ⁵Yam bururam m̄e, mu ballim̄o yam w̄okuro. Yam w̄oku te, ta n̄ maa yam bururam m̄e go.

⁶⁻⁷Durō goo raa wāa wi ba ra soku Yohanu, wi Gusun̄o u ḡosa u ka tumbu yam bururam men areru diiya, kpa ben baawure u ka naane doke saa win min di. ⁸N n̄ m̄o wiya yam bururam m̄e, adama ba n̄un ḡorimawa u ka yam bururam m̄e areru diiya. ⁹Yam bururam m̄e t̄onawa mu s̄āa yam bururam gem m̄e mu na handuniāo mu tumbu kpuro yam deerasiamme.

¹⁰Wi u s̄āa Gari yi, u na u wāa handunia ye s̄ō. Win min diya handunia ya taka koorā. Ka m̄e, handuniagiba kun n̄un tuba. ¹¹U na wigibun mi, ma wigiba kun n̄un wure. ¹²Adama gaba n̄un wura ma ba win ȳisuru naane doke ma u bu dam k̄a bu ka ko Gusun̄on bibu. ¹³N n̄ m̄o ba kua Gusun̄on bibu ka t̄onun marubu n̄ kun m̄e ka t̄onun yem n̄ kun m̄e ka wasin k̄iru, adama ba marurawa saa Gusun̄on min di.

¹⁴T̄ē, Gari yi, yi kua t̄onu wi u durom ka gem yiba, ma u ka sun sina. Sa win yiikon girima m̄era, yiiko ȳen bweseru Gusun̄o Baaba u win Bii teeruru w̄ē. ¹⁵Yohanu u win areru di u gb̄ara u n̄e, wiya mi, win gari na raa gerua, wi u sisi nen birūo, adama u man kere domi u wāa ba sere man mara.

¹⁶Win durom bakam s̄ōn diya besen baawure u win baa mwa, ma sa durom wa durom mensim w̄oll̄o. ¹⁷Gusun̄o u

sun wooda wē saa Mōwisin min di, adama durom ka gem mu nawa saa Yesu Kirisin min di. ¹⁸Goo sari wi u Gusunɔ waare. Adama sa win Bii teereru wa wi u wāa Baaban mi. Tē wiya u sun Baaba sɔɔsi.

Yohanu Batemu kowon waasu

*(I maa mēerio Mateu 3:1-12,
Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18)*

¹⁹Yeniwa Yohanu u gerua sanam mē Yuu be ba wāa Yerusalemɔ ba yāku kowobu ka Lefiba gɔrima win mi bu ka nùn bikia, wiya were.

²⁰Yohanu u bu wurari, u n̄ wisibu yine, u gerua batuma sɔɔ u n̄e, u n̄ s̄a Kirisin wi.

²¹Ba n̄e, n̄ n men na, wuna were. Wuna Eli?

Ma u bu wisa u n̄e, aawo.

Ba kparam nùn bikia ba n̄e, wuna Gusunɔn sɔmɔ wi?

Ma u n̄e, aawo.

²²Ba maa wure ba bikia ba n̄e, wuna were, a sun sɔɔwɔ kpa su wa ye sa ko bu tusia be ba sun gɔrima. Seeda yerà a tii diisimɔ.

²³Yohanu u n̄e, “nena nɔɔ ge ga gbāramɔ gɔburɔ ga m̄, i Yinni swaa dendasio,” nge mē Gusunɔn sɔmɔ Esai u raa gerua.

²⁴N deema gɔro ben gaba s̄awa Falisiba. ²⁵Ba Yohanu bikia ba n̄e, mban s̄na a tɔmbu batemu m̄, ma a kun s̄a Kirisin wi, n̄ kun mē Eli, n̄ kun mē sɔmɔ wi.

²⁶Yohanu u bu wisa u n̄e, ne na ka nim batemu m̄, adama goo u ȳɔ been suunu sɔɔ wi bee i n̄ ȳ. ²⁷Wiya u sisi nen biruɔ, adama u man kere, na n̄ mam tura n̄ ȳero win baranun wēe kusia.

²⁸Yeni kpurowa ya koora Betaniɔ, wuu ge ga wāa Yuudenin guruɔ mi Yohanu u batemu m̄.

Yesu,

Gusunɔn Yāa kine kpendu

²⁹Yen sisiru Yohanu u Yesu wa u sisi win mi ma u n̄e, i Gusunɔn Yāa kine kpendu “mēerio te ta handuniagi-bun durum wuuwa ta ka doonɔ. ³⁰Win gariya na raa gerua sanam me na n̄e, durɔ goo u sisi nen biruɔ u man kere, domi u wāa ba sere mam mara. ³¹Adama na n̄ daa nùn tuba. N deema ne, na nawa n̄ ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, kpa n̄ nùn Isireliba giasia.

³²Yohanu u maa are teni di u n̄e, na Hunde wa u saram wee saa Gusunɔn wɔllun di nge kparuko, ma u sina durɔ win wii wɔllɔ. ³³Na n̄ nùn tuba, adama Gusunɔn wi u man gɔra n̄ ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, win tiiwa u man sɔɔwa ma w̄in wirɔ na wa wi Gusunɔn Hunde u sarama u s̄, wiya u koo tɔmbu batemu ko ka Hunde Deero. ³⁴Na maa ye wa, ma na areru di ma durɔ wi, Gusunɔn Biiwa.

Yesun bwāa gbiiikobu

³⁵Yen sisiru Yohanu u kparam wāa mi, u ȳɔ ka win bwāabu yiru. ³⁶Sanam mē u Yesu wa u sarɔ, u n̄e, Gusunɔn Yāa kine kpendu wee. ³⁷Ye bwāabu yiru be, ba gari yi nua yera ba Yesu swii.

³⁸Yesu u s̄ira u bu wa ba nùn swii, ma u bu bikia u n̄e, mba i kasu.

Ba n̄e, wɔɔru mana a wāa, Rabi. Yisi ten tubusiana, keu s̄ɔsio.

³⁹U bu sɔɔwa u n̄e, i na i wa. Ma ba ka nùn da ba wa mi u wāa, ma ba s̄ɔ sura win mi. Saa ye, ya s̄awa yokan kɔba n̄e.

⁴⁰Andere, Simɔɔ Pieen wɔnɔ, u s̄a tɔmbu yiru yen turo be ba Yohanun gari yi swaa daki dɔma te, ma ba Yesu swii.

⁴¹U gina gbia u da u win mɔɔ Simɔɔ

[¶]1:29 *Yāa kine kpendu* Yesuwa ba ka yā wi u tii wē nge yāku yāaru.

sokuma ma u nùn sɔ́wa u nɛɛ, sa Mesi wa, wi ba sokumɔ́ Kirisi ka Gerekim.

⁴²Ma u ka Simɔ́ da Yesun mi. Yesu nùn mɛera ma u nɛɛ, wuna Simɔ́, Yohanun bii. Sefawa ba ko n da nun soku. Yisi te, ka te ba m̀ Pieɛ, ye kpuron tubusiana, kperu.

Yesu u Filipu ka Natanieli soka

⁴³Yen sisiru Yesu u gɔ́ru doke u da Galilen temɔ́. Ma u ka Filipu yinna, u nùn sɔ́wa u nɛɛ, a man swiima.

⁴⁴Filipu u s̄awa Besaidagii, wi ka Andere ka Pieɛ, wuu teugiba. ⁴⁵Filipu u da u Natanieli kasuma ma u nùn sɔ́wa u nɛɛ, sa ȳero wi wa w̄in gari ba yorua M̄owisi, ka Gusunɔ́n s̄mɔ́bun tirenɔ́. Ȳero wiya, Yesu Nasaretigii, Yosefun bii.

⁴⁶Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, ḡaa geenu koo kp̄i nu yari saa Nasaretin di?

Filipu u nɛɛ, u na u wa.

⁴⁷Ye Yesu u Natanieli wa u sisi win mi, u wi tusia batuma sɔ́ u nɛɛ, i mɛerio, Isirelin biin tii tiwa u wee mini, w̄in nukurɔ́ taki sari.

⁴⁸Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, man diya a man ȳɛ.

Ma Yesu u nɛɛ, na nun wa d̄arun nuurɔ́ Filipu u sere nun soka.

⁴⁹Natanieli u nɛɛ, yinni, wune Gusunɔ́n Biiwa! Wune Isireliban sina bokowa!

⁵⁰Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naane doke ȳen s̄ na nɛɛ, na nun wa d̄arun nuurɔ́? Kaa maa ḡaanu wa ni nu nini kp̄aaruu kere.

⁵¹Ma u bu sɔ́wa u nɛɛ, ka geema, na beɛ sɔ́wɔ́, i ko w̄ollu wa ta wukiara, kpa Gusunɔ́n ḡradoba ba n ȳɔ́wɔ́ ba n saramamɔ́ Tɔ́nun Biin wii w̄ollɔ́.

Kurɔ́ kpaaru Kanaɔ́

2Sɔ́ itase ba kurɔ́ kpaaru m̀ Kanaɔ́, Galilen temɔ́. N deema Yesun mero u w̄aa mi. ²Ba maa Yesu ka win bw̄āabu sokusia kurɔ́ kpaaruu yeru mi. ³Ye ben

tam mu k̄omia, yera Yesun mero u Yesu sɔ́wa ma ba ñ maa tam mɔ́.

⁴Ma Yesu u nɛɛ, na nɛɛ ya? A ku man s̄ ye kon ko, nen saa kun tura gina.

⁵Ma win mero u s̄m kowobu sɔ́wa u nɛɛ, bu koowo kpuro ye Yesu u gerua.

⁶N deema boosu nɔ́ba tia su w̄aa mi, m̄i sɔ́ Yuuba ba ra nim doke wasin s̄arasiabun s̄. Gen baagere ga koo ditiri wunɔ́bun (100) saka mwa. ⁷Yesu u s̄m kowo be sɔ́wa u nɛɛ, bu nim yibio boo si sɔ́.

Ma ba yibia ka nɔ́wɔ́. ⁸U maa nɛɛ, bu s̄ko yande bu ka da kurɔ́ kpaaruu ten t̄nweron mi.

Ma ba s̄ka ba ka da. ⁹Ma t̄nweron wi, u tam mɛ denda, mɛ Yesu u ḡosia mi. Adama u ñ ȳ man diya mu na, s̄m kowo be ba nim mɛ taka beya ba ȳɛ. Yera t̄nweron wi, u kurɔ́ kpaaruu durɔ́ soka ¹⁰u nùn sɔ́wa u nɛɛ, sii baawure u ra ka tam durom newa gina, yen biru kpaaruu ka na mɛ mu ñ mɛnɔ́ dobu tura, sanam mɛ t̄mba durom mɛ n̄ra ba tonda. Adama wune a raa tam durom meni berua sere ka t̄ɛ.

¹¹Maamaaki yeni ye Yesu u kua Kanaɔ́, Galilen temɔ́ mi, yeya ya s̄aa gbi-ikaa win maamaaki be u kua sɔ́. Miya u win yiiko s̄ɔ́si, ma win bw̄āaba nùn naane doke.

¹²Yen biru u sara u da Kapenamuu ka win mero ka win w̄nɔ́bu ka win bw̄āabu adama ba ñ te mi.

Yesu u dua s̄aa yerɔ́

(I maa mɛerio Mateu 21:12-13,

Maaku 11:15-17, Luku 19:45-46)

¹³Yuuban t̄ɔ́ bakaru te ba ra soku Ḡɔ́ sararibu, ta turuku kua. Ma Yesu u da Yerusalemuu. ¹⁴Ma u ȳaanu ka nɛɛ ka totoberɛ d̄orobu deema s̄aa yerun yaaraɔ́, ka maa be ba s̄ ba gobi k̄osimɔ́. ¹⁵Ma u w̄ɛn koromgba kua u bu gira be kpuro s̄aa yerun yaaran di, ka maa ȳaanu ka nɛɛ. Ma u be ba gobi k̄osimɔ́

gobi yari ye u ben tabulu fukamɔ. ¹⁶Ma u totoberɛ dɔrobu sɔɔwa u nɛɛ, i ka yabu ye kpuro yario min di, i ku nen Baaban yenu gɔsia yaburu.

¹⁷Yera win bwāaba yaaya ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nɛɛ, “Wunen dirun kīra man menimɔ nge dɔɔ.”

¹⁸Yera Yuuba ba nùn bikia, yīre terà kaa kpī a sun sɔɔsi su ka gia ma a kookoo sin yiiko mɔ.

¹⁹Yesu u bu wisa u nɛɛ, i sāa yee te suro, sɔɔ itan baa sɔɔ kon maa tu seesia.

²⁰Ma Yuuba ba nɛɛ, wɔɔ weeru ka nɔɔba tia ba kua sāa yee ten bana sɔɔ, amɔna kaa koosina a ka tu seeya sɔɔ ita sɔɔ.

²¹Adama sāa yee tèn gari u mɔ, win wasiya. ²²Sanam mɛ Yesu u seewa gɔrin di, win bwāaba gari yini kpuro yaaya yi u raa gerua, ma ba Gusunɔn gari naane doke ka sere maa gari yi Yesun tii u raa bu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu kpuro yē

²³Sanam mɛ Yesu u wāa Yerusalemɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔ, tɔn dabira nùn naane doke, ye ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua. ²⁴Adama u n win tii bu wē yèn sɔ u be kpuron gɔrusu yē. ²⁵N n maa tilasi goo u ka nùn tɔnun daa tusia, domi u yē sāa sāa ye ya wāa tɔnun nukurɔ.

Yesu ka Nikodemu

3 Durɔ goo wāa Falisiba sɔɔ wi ba ra nɛɛ Nikodemu, u sāawa Yuuban tɔnwero. ²Durɔ wi, u da Yesun mi sɔɔ teeru wɔkuru, ma u nɛɛ, yinni, sa yē ma Gusunɔwa nun gɔrima a ka sun keu sɔɔsi, domi goo sari wi u koo kpī u sɔm maamaakigii nini ko nùn bweseru a ra ko, ma n kun mɔ Gusunɔ wāa ka yēro.

³Ma Yesu u nɛɛ, ka geema, na nun sɔɔmɔ, ma n kun mɔ ba tɔnu mara nɔn mɛeruse, u n kpē u ko ban te Gusunɔ u swiigii.

⁴Nikodemu u nùn bikia u nɛɛ, amɔna ba koo tɔnu ma kpam sanam mɛ u bukura. U koo kpī u wura win meron nukurɔ bu sere nùn ma nɔn mɛeruse?

⁵Yesu u nùn wisa u nɛɛ, geema na nun sɔɔmɔ, goo sari wi u koo kpī u ko ban te Gusunɔ u swiigii ma n kun mɔ ba nùn mara ka nim ka Gusunɔn Hunde.

⁶Tɔnuwa tɔnu u ra ma, Gusunɔn Hunde maa, hundewa u ra ma. ⁷A ku biti ko yèn sɔ na nun sɔɔmɔ ma ba n koo ko ba kun tɔnu mara nɔn mɛeruse. ⁸Woo ga mɔ mi ga kī, ma a gen damu nɔɔmɔ, adama a n yē mìn di ga na ka mi ga dɔɔ. Mɛya n sāa ka baawure wi Gusunɔn Hunde u mara.

⁹Ma Nikodemu nùn bikia u nɛɛ, amɔna yabu ye, ya koo ka kooro mɛ.

¹⁰Yesu u nɛɛ, wune wi a keu sɔɔsimɔ Isireliban mi, ma a kun yabu yeni yē?

¹¹Ka geema na nun sɔɔmɔ, bese sa gerumɔwa ye sa yē, ma sa yen areru dimɔ ye sa wa. Ka mɛ, i n kī i besen areru wura. ¹²I n man naane doke sanam mɛ na bɛɛ handunia yen gari sɔɔmɔ. Amɔna i ko ka naane doke nà n bɛɛ Gusunɔ wɔl-lun gari sɔɔwa. ¹³Goo sari wi u yɔɔwa Gusunɔ wɔllɔ ma n kun mɔ Tɔnun Bii, wi u sarama saa Gusunɔ wɔllun di.

¹⁴Nge mɛ Mɔwisi u waa sua wɔllɔ gbaburu sɔɔ, nge mɛya Tɔnun Bii wi, u n koo ko u kun suare tem di, ¹⁵kpa baawure wi u nùn naane doke u n wāaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁶Domi Gusunɔ u handuniagibun kīru mɔ, sere u win Bii tɔn durɔ teeruru bu wē, kpa baawure wi u nùn naane doke, u ku kam ko, adama u n wāaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁷Gusunɔ u n win Bii gɔrimɛ handuniaɔ u ka handunia taare wē, adama handunia yu ka faaba waarawa saa win min di.

¹⁸Baawure wi u nùn naane doke, ba n nùn taare wēemɔ, adama wi u kun nùn naane doke ba yēro taare wē kɔ, yèn sɔ u n Gusunɔn Bii teeruru naane doke. ¹⁹N wee mìn di taare wēebu na. Yam bu-

ruram mu na handuniaɔ, adama tɔmba yam wɔkuru kɔ̄a n yam bururam kere yɛn sɔ̄ ben kookoosu kun wɔ̄ si ba mɔ̄. ²⁰Domi baawure wi u daa kɔ̄sa mɔ̄, u ra n yam bururam tusawa. U ku ra maa ne yam bururam sɔ̄ɔ, kpa win kookoosu su ku raa sɔ̄ɔsire. ²¹Adama wi u gea mɔ̄, wiya ra ne yam bururam sɔ̄ɔ kpa bu ka wa ma win kookoosu su kooramɔ̄wa Gusunɔ̄n min di.

Yesu ka Yohanu

²²Amen biru Yesu ka win bwɔ̄abu ba da Yudean temɔ̄. Miya u ka bu sina, ma u dera ba tɔmbu batemu mɔ̄. ²³Yohanun tii u tɔmbu batemu mɔ̄ Enɔ̄nuɔ̄, Salimun bɔ̄kuɔ̄, yɛn sɔ̄ nim yiba mi. Ma tɔmba daamɔ̄ win mi, u bu batemu mɔ̄. ²⁴Saa ye, ba ñ gina Yohanu pirisɔ̄m diru dokem kpa.

²⁵Sanam meya sikirinɔ̄ ga seewa Yohanun bwɔ̄abu ka Yuu goon suunu sɔ̄ɔ sɔ̄rasiabun garin sɔ̄. ²⁶Ma ba da Yohanun mi, ba neɛ, yinni a durɔ̄ wi yaaye? Wi u raa wɔ̄a ka wune sannu Yuudenin guruɔ̄, win seeda a di? N wee, u maa dera ba tɔmbu batemu mɔ̄ ni. Tɔmbu kpuro ba maa daamɔ̄ win mi.

²⁷Yohanu u bu sɔ̄ɔwa u neɛ, goo sari wi u koo gɔ̄anu wa ma n kun mɔ̄ ni Gusunɔ̄ u nɔ̄n wɛ̄. ²⁸Bɛɛn tii i sɔ̄a nen seedagibu ye na gerua ma n ñ ne, Kirisi wi, adama ba man gɔ̄rimawa n ka nɔ̄n swaa gbiiya. ²⁹I ñ yɛ̄ ma wi u kurɔ̄ kpaɔ̄ mɔ̄, wiya kurɔ̄ kpaɔ̄n durɔ̄? Durɔ̄ win bɔ̄ɔ wi u nɔ̄n yɔ̄re u win nɔ̄ɔ nɔ̄ɔmɔ̄, wiya nuku dobu mɔ̄. Yen sɔ̄na nen tiin nuku dobu yiba. ³⁰Yesun beere ya koo sosiwa, kpa negia yu kaara.

Wi u na saa Gusunɔ̄ wɔ̄llun di

³¹Wi u na saa wɔ̄llun di u kpuro kere. Wi u wɔ̄a handuniaɔ, handuniagiiwa u sɔ̄a, handuniagia u ra n gerumɔ̄. Wi u maa na saa wɔ̄llun di u kpuro kere. ³²Ye u wa ka ye u nua, yen arera u dimɔ̄.

Adama goo sari wi u win areru wura. ³³Baawure wi u win areru wura, u seeda diwa ma Gusunɔ̄ sɔ̄a geegii. ³⁴Wi Gusunɔ̄ u gɔ̄rima, wiya u Gusunɔ̄n gari gerumɔ̄, domi Gusunɔ̄n Hunde yibawa wi sɔ̄ɔ. ³⁵Baaba u win Bii kɔ̄, ma u nɔ̄n yabu kpuro nɔ̄mu sɔ̄ndia. ³⁶Wi u Bii naane doke u wɔ̄aru mɔ̄ te ta ku ra kpe. Wi u kun maa Bii wi mem nɔ̄ɔwe, u ñ wɔ̄a te wasi, adama Gusunɔ̄n mɔ̄ru wɔ̄a yɛ̄ron wirɔ̄.

Yesu ka kurɔ̄ Samarigii

4 Falisiba ba nua ma Yinni Yesu u bwɔ̄abu waamɔ̄ u batemu mɔ̄ n Yohanu kere. ²N sere deema n ñ Yesun tii u ra batemu ye ko, win bwɔ̄aba ba mɔ̄. ³Sanam me Yesu u nua ye ba gerumɔ̄, u yara Yudean di ma u gɔ̄sira u da Galile gia. ⁴Ye u dɔ̄ɔ mi, tilasiwa u ka Samari sara.

⁵Ma u tura Samarin wuu gagu sɔ̄ɔ ge ba ra neɛ Sikari, ge ga wɔ̄a tem men bɔ̄kuɔ̄ me Yakɔ̄bu u Yosefu win bii kɔ̄. ⁶Miya Yakɔ̄bun dɔ̄kɔ̄ ya wɔ̄a. Yesu u wasira win sanum sɔ̄ɔ, ma u sina dɔ̄kɔ̄ yen bɔ̄kuɔ̄. N deema saa ye, sɔ̄ɔ wii wɔ̄lla.

⁷N wee kurɔ̄ Samarigii goo u nim takam na mi, ma Yesu u nɔ̄n nim kana u nɔ̄.

⁸Saa ye, win bwɔ̄aba kusenu dwem da wuu sɔ̄ɔ. ⁹Ma kurɔ̄ Samarigii wi, u nɔ̄n bikia u neɛ, amɔ̄na wune wi a sɔ̄a Yuu, a ka man nim kanamɔ̄ a nɔ̄, ne wi na sɔ̄a Samarigii.

N deema Yuuba ka Samarigibu ba ku ra tɔbirine. ¹⁰Yesu u nɔ̄n wisa u neɛ, ã n daa Gusunɔ̄n kɛ̄ru yɛ̄, ma a maa nɔ̄n yɛ̄ wi u nun nim bikiamɔ̄, kaa raa man bikiawa kpa n nun nim wɔ̄arugim kɛ̄.

¹¹Ma kurɔ̄ wi, u neɛ, tɔ̄nwerɔ̄, ma a kun maa dɔ̄kɔ̄ kaaru mɔ̄ ni, dɔ̄kɔ̄ ye wee ya maa duku, ma giara kaa nim wɔ̄arugim me wa. ¹²Besen sikado Yakɔ̄bu wiya u sun dɔ̄kɔ̄ yeni gbeyya. Wi

ka win bibu ka win yaa sabenu kpuro ba maa n̄ra mi. Wune a Yakɔbu besen sikado wi kerewa?

¹³ Yesu u n̄n wisa u n̄e, baawure wi u nim me n̄rumɔ, nim n̄ru ga koo maa n̄n ko. ¹⁴ Adama baawure wi u koo nim n̄, me kon n̄n k̄e, nim n̄ru ga ñ maa ȳro m̄ ka baadommaɔ. Domi nim me na kon n̄n k̄e mu koo ko bwia ȳro s̄ɔ, ye ya ko n̄ nim sumɔ, me mu t̄nu w̄aru te ta ku ra kpe w̄emɔ.

¹⁵ Ma kurɔ wi, u n̄e, t̄nwerɔ, a man nim me k̄eyɔ kpa nim n̄ru gu ku maa man ko n̄ sere n̄e, kon nim takam na mini.

¹⁶ Yesu u n̄n s̄ɔwa u n̄e, a doo a wunen durɔ sokuma i na mini.

¹⁷ Ma kurɔ wi, u n̄e, na ñ durɔ m̄.

Ma Yesu u n̄e, gema a gerua ma a kun durɔ m̄, ¹⁸ domi durɔbu n̄ɔbuwa a raa m̄. Wi a maa m̄ t̄e, u ñ s̄a wunen durɔ. Gema a man s̄ɔwa.

¹⁹ Ma kurɔ wi, u n̄e, t̄nwerɔ, na wa ma wune Gusunɔn s̄mɔwa. ²⁰ Bese Samarigibu, besen sikadoba ba ra raa Gusunɔ s̄awa guu tenin w̄llɔ, ma b̄e Yuuba i n̄e, Yerusalem̄ra n̄ weene ba n̄ da Gusunɔ s̄a.

²¹ Yesu u n̄n s̄ɔwa u n̄e, kurɔ wune, a nen gari naane koowo yi na nun s̄ɔm̄. Saa ya sisi ȳe s̄ɔ ba ñ maa Gusunɔ Baaba s̄am̄ guu tenin w̄llɔ, ñ kun me Yerusalem̄. ²² B̄e Samarigibu, i ñ ȳe wi i s̄am̄. Bese Yuuba sa ȳe wi sa s̄am̄ domi faaba ya weewa saa Yuuban min di. ²³ Adama saa ya sisi, ya mam tunuma kɔ, ȳe s̄ɔ s̄a geobu ba ko n̄ Gusunɔ Baaba s̄am̄ hunde s̄ɔ ka gem s̄ɔ. Benin bwesera u kasu bu n̄n s̄a. ²⁴ Gusunɔ u s̄awa hunde, be ba maa n̄n s̄am̄, ba koo n̄n s̄awa hunde s̄ɔ ka gem s̄ɔ.

²⁵ Ma kurɔ wi, u n̄n s̄ɔwa u n̄e, na ȳe ma Mesi wi, wi ba ra maa soku Kirisi, u sisi. Wiya ñ n̄ tunuma u koo sun baayere n̄ɔsia.

²⁶ Ma Yesu u n̄e, nena mi, ne wi na ka nun gari m̄.

²⁷ Sanam me s̄ɔra Yesun bw̄aba tunuma. N bu biti kua too too ye ba wa u ka t̄n kurɔ gari m̄. Ka me, ben suunu s̄ɔ goo kun kurɔ wi bikie mba u k̄i. Ba ñ maa Yesu bikie, mba n̄ kua u ka kurɔ wi gari m̄.

²⁸ Sanam meya kurɔ wi, u win tooru deri, ma u ḡsira u da wuuɔ. ²⁹ U wuugibu s̄ɔwa u n̄e, i na i durɔ goo wa wi u man s̄ɔwa ye na raa kua kpuro. Ñ n̄ man na, n̄ ñ Kirisi wi mi re?

³⁰ Ba yarima wuun di ma ba da win mi gia.

³¹ Saa ye s̄ɔra win bw̄aba n̄n suuru kana ba n̄e, yinni a den ḡanu dio.

³² Adama u n̄e, na d̄ianu ganu m̄ ni b̄e i ñ ȳe.

³³ Yen s̄na bw̄a be, ba bikianam̄ nge goo u ko n̄ ka n̄n d̄ianu naawewa u di?

³⁴ Yesu u bu s̄ɔwa u n̄e, nen d̄iana n̄ wi u man ḡriman ḡru k̄iru ko kpa n̄ win s̄mburu wiru go. ³⁵ B̄e i ra gere i n̄e, n̄ tie suru n̄e ḡebun saa yu ka turi. Adama na b̄e s̄ɔm̄, i gbea meerio i wa nge me baayeren s̄mbu tura. ³⁶ Wi u ḡem̄ u win k̄siaru m̄waam̄ kɔ, u maa guram̄ ye ya ko n̄ w̄a sere ka baadommaɔ, kpa wi ka duuro ba n̄ nuku dobu m̄ sannu. ³⁷ M̄n teni, ta s̄a gem te ta gerum̄ ta n̄e, goo u duurum̄, goo maa ḡem̄. ³⁸ Na b̄e ḡra i ka ḡe mi i ñ daa duure. Gaba ba duura, wee b̄e i yen are dim̄.

³⁹ Samarigibu dabiru wuu ge s̄ɔ, ba Yesu naane doke kurɔ win seedan s̄, ye u gerua ma Yesu u n̄n s̄ɔwa yabu ye u raa kua kpuro. ⁴⁰ Yen s̄na ye Samarigibu ba da ba n̄n deema, ba n̄n suuru kana u ka bu sina. Ma u ka bu sina s̄ɔ yiru. ⁴¹ Be ba maa n̄n naane doke win tiin garin s̄, beya ba dabiru bo. ⁴² Ma ba kurɔ wi s̄ɔwa ba n̄e n̄ ñ m̄ win gere t̄nan s̄ be, ba Yesu naane

doke. Ba maa nùn naane dokewa win tiin gari yi ba nuan s̄, ma ba gia ka gem ma wiya Kiriṣi, handunian Faaba kowo.

Yesu u wirugii goon bii bekia

⁴³S̄o yiru yen biru Yesu u doona min di, ma u da Galilen tem̄. ⁴⁴Domi win tii u gerua u nee, s̄m̄ ku ra n beere m̄ win tiin tem̄. ⁴⁵Sanam me u tura Galileo, ma Galilegibu ba nùn dam koosia ka nuku dobu domi ben tii ba raa t̄o bakaru da Yerusalemuo, ba maa baayere wa ye u kua t̄o baka te s̄o.

⁴⁶Ma Yesu u kpam wura Kan̄o Galilen tem̄, mi u nim gosia tam. Dur̄o goo maa w̄a mi, sun̄on asakp̄o s̄o w̄in bii u bar̄o Kapenamuo. ⁴⁷Ye asakp̄o wi nua ma Yesu u yara Yudean di u na Galileo, yera u da win mi, ma u nùn suuru kana u na Kapenamuo u nùn win bii bekia, wi u wasikiram̄. ⁴⁸Yera Yesu nùn s̄oṅwa u nee, ma n kun m̄ bee i ȳireru wa ka s̄m̄ maamaakiginu, i ñ naane dokem̄.

⁴⁹Ma asakp̄o wi, u nee, Yinni a gem m̄, a na a bii wi wa u sere gbi.

⁵⁰Ma Yesu u nùn s̄oṅwa u nee, u doo, win bii u bekura.

Ma dur̄o wi, u Yesun gari naane doke yi u nùn s̄oṅwa ma u doona. ⁵¹Sanam me u d̄o yenuo, u ka win s̄m̄ kowobu yinna swaao ma ba nùn s̄oṅwa ma win bii u bekura.

⁵²Ma u bu bikia saa yer̄a u bekura. Ba nùn s̄oṅwa ba nee, ḡia s̄o s̄on̄ k̄ba tia dee deewa bara te, ta nùn deri.

⁵³Sanam meya bii win baaba u yaaya ma saa yera mam mam Yesu u nùn s̄oṅwa ma win bii u bekura. Ma asakp̄o wi ka win yenugibu kpuro ba Yesu naane doke.

⁵⁴Yeniwa maamaaki yiruse ye Yesu u kua, sanam me u yara saa Yudean di u da Galileo.

Yesu u bar̄o goo bekia

5 Yen biru Yuuban t̄o bakaru gara tura, ma Yesu u da Yerusalemuo. ²Yeru gaga w̄a wuu ge s̄o, ȳaanun duu yerun b̄kuo, ga k̄on̄os̄u n̄obu m̄. Gen ȳisira Betisata ka Heberum. ³K̄on̄o si s̄ora bar̄o dabira ra ne ta n kp̄i, w̄okobu ka yem̄bu ka b̄en wasin bee tia ya gu. [Miya ba ra n kp̄i ba nim buriru mara. ⁴Domi gas̄o ka gas̄o Yin nin grado u ra sarame u du yeru ge s̄o, kpa u nim me buri. Nim me, m̄ n burira mu kpa, wi u gbia u dua me s̄o u ra bekurewa baa ñ n bara teren na ȳero u m̄.] ⁵Dur̄o goo maa w̄a mi, wi u bar̄o saa w̄o weeru yiru sarin di. ⁶Yesu u nùn wa u kp̄i mi. Ye u maa gia ma u w̄a mi n te, u nùn bikia u nee, a k̄i a bekura?

⁷Bar̄o wi, u nùn wisa u nee, Yinni, na ñ goo m̄ wi u koo man sua u kp̄ee yeru ge s̄o, sanam me nim mu burira. N̄a n tatirim̄ n ka du mi, goo u ra man k̄asiwa.

⁸Yesu u nùn s̄oṅwa u nee, a seewo a wunen k̄o sua kpa a n s̄im̄o.

⁹Mii mii dur̄o wi, u bekura ma u win k̄o sua u s̄im̄o.

N deema t̄o te, ta s̄awa t̄o w̄erarugiru. ¹⁰Yen s̄na Yuuba ba dur̄o wi s̄oṅwa wi ba bekia mi, ba nee, t̄o w̄erarugira gis̄o, wooda ya maa yina goo u k̄o s̄obe.

¹¹Ma u bu s̄oṅwa u nee, wi u man bekia, wiya u nee n nen k̄o suo na n s̄im̄o.

¹²Ba nùn bikia ba nee, wara nun s̄oṅwa a wunen k̄o suo a n s̄im̄o.

¹³N deema dur̄o wi ba bekia mi, u ñ ȳero ȳe, domi Yesu u doona min di, t̄on w̄oru ge ga w̄a min s̄o.

¹⁴Yen biru Yesu u nùn wa s̄a yer̄o ma u nee, n wee a bekura, a ku ra maa durum ko, kpa k̄osa ye ya yeni kere yu ku raa maa nun deema.

¹⁵Ma dur̄o wi, u wura Yuu ben mi gia u bu s̄oṅwa ma Yesuwa u nùn bekia.

¹⁶Yenin saabuwa Yuuba ba Yesu nɔni sɔɔru torua yèn sɔ u yabu yen bweseru kua tɔw wɛrarugiru sɔw. ¹⁷Adama Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nge me nen Baaba u sɔmburu mɔ sere ka tɛ, meya nen tii na maa mɔ.

¹⁸Gari yin sɔna Yuuba ba kpam hania sosi bu ka nùn go, n ò mɔ yèn sɔ u tɔw wɛrarugiru sankã tɔna, adama yèn sɔ u maa nɛɛ win Baabawa Gusunɔ. Mesuma u ka win tii Gusunɔ nerasinamɔ.

Gusunɔn Biin yiiko

¹⁹Yera Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, nɛ Bii na ò kpɛ n gãanu ganu ko ka nen tii ma n kun mɔ gãa ni na wa nen Baaba u mɔ. Baayere ye Baaba u mɔ, yera nɛ Bii na maa mɔ. ²⁰Domi Baaba u win Bii kɪ, ma u nùn yabu baayere sɔɔsimɔ ye u mɔ. U koo nùn sɔmburu sɔɔsi te ta teni kere, kpa bɛɛ kpuro i ka biti ko. ²¹Nge me Baaba u ra gɔribu seeye kpa u bu ko wasobu, nge meya maa, be Bii u kɪ u wãaru wɛ, u bu tu wɛɛmɔ. ²²Baaban tii u ku ra maa goo siri, adama u siribu kpuro win Bii nɔmu sɔndia, ²³kpa tɔmbu kpuro bu ka Bii beere wɛ nge me ba Baaba beere wɛɛmɔ. Wi u kun Bii beere wɛ, Baabawa u ò beere wɛ, wi u nùn gɔrima.

²⁴Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u nen gari swaa daki, ma u wi u man gɔrima naane doke, yɛro wãaru mɔ te ta ku ra kpe. U ò maa sisi siri yero, adama u gɔɔ sarari u dua wãaru sɔw. ²⁵Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ, ye gɔribu ba koo Gusunɔn Biin nɔɔ nɔ. Be ba koo maa gu nɔ ba ko n wãaru mɔ. ²⁶Nge me Baaba win tii u sãa wãarun nuuru, nge meya u maa win Bii kua wãarun nuuru. ²⁷Ma u nùn yiiko wɛ u ka siribu ko yèn sɔ wiya Tɔnun Bii wi. ²⁸I ku biti ko yenin sɔ, domi saa ya sisi yɛ sɔw be ba wãa sikirɔ ba koo win nɔɔ nɔ ²⁹kpa bu yari. Be ba gea kua ba koo sikura bu ka wãaru di.

Be ba maa kɔsa kua kpa bu sikura bu ka bu siri.

Yesun yiikon areru

³⁰Yesu maa nɛɛ, na ò kpɛ n gãanu ganu ko ka nen tii. Nge me Baaba man sɔɔsimɔ, nge meya na ra ka siri, kpa nen siribu bu n ka sãa dee dee, domi n ò mɔ nen tiin gɔru kɪra na kasu, ma n kun mɔ wi u man gɔrimaguru. ³¹Nà n nen tii areru diiyamme, are te, ta ò naane mɔ. ³²Adama goo wãa wi u man areru diiyamme, na maa yɛ ma ye u man geruamme ya sãawa gem. ³³Bɛɛ i been sɔmɔbu gora Yohanun mi, ma u gem areru di. ³⁴N ò mɔ tilasi tɔnu u man areru diiya, na gesi yeni gerumɔwa kpa i ka faaba waara. ³⁵Yohanu u sãawa nge fitila ge ga meni ga yam bururasie. Bɛɛ i kɪa i n nuku dobu mɔ win yam bururam me sɔw saa fiiko. ³⁶Adama na areru mɔ te ta Yohanuguru kpãaru kere. Yera sɔma ye na mɔ, ye Baaba man nɔmu sɔndia. Yeya ya sɔɔsimɔ ma Baabawa u man gɔrima. ³⁷Baaba wi u maa man gɔrima win tii u man areru diiya. Bɛɛ i ò win nɔɔ nɔɔre baa nɔn teeru, i ò maa ka nùn nɔnu waare. ³⁸I ò win gari wure yèn sɔ i ò yɛro naane doke wi u gɔrima. ³⁹Bɛɛ i ra n meerimɔ Gusunɔn gari sɔw yèn sɔ i tamaa i ko wãaru te ta ku ra kpe wa mi sɔw. N deema gari yiya yi man areru diiyamme. ⁴⁰Ka me, i yina i na nen mi kpa i n ka wãaru mɔ.

⁴¹Na ò beere kasu tɔmbun mi. ⁴²Adama na bɛɛ yɛ. Na yɛ ma been tii i ò Gusunɔn kɪru mɔ been nukurɔ. ⁴³Na nawa ka nen Baaban yɪsiru, ma i ò man wure. Adama goo ò n na ka win tiin yɪsiru, wiya i ko wura. ⁴⁴Bɛɛ i ra kã i beere kuana, adama i ku ra Gusunɔ turon beere kasu. Ñ n men na, amɔna i ko ka naane doke. ⁴⁵Ka me, i ku bwisiku ma nena kon bɛɛ durum mani Baaban mi. Mɔwisiwa koo bɛɛ durum mani, win gari i naane sãa. ⁴⁶Bɛɛ i

n daa Mōwisi naane doke ka gem, i ko raa maa nen tii naane doke, domi nen gariya Mōwisi u yorua. ⁴⁷ Adama i ñ win gari naane doke. Ñ n men na, amōna i ko ka nen gari naane doke.

Yesu u tōmbu nōrōbun

suba nōobu diisia

*(I maa mēerio Mateu 14:13-21,
Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17)*

6 Amen biru Yesu u daa bure te tōbura te ba ra soku Galilen daa bureru, tera ba ra maa soku Tiberia. ² Miya tōn wōru guna ya nūn swīi yēn sō ba win sōm maamaakiginu wa ni u kua barōbu sō. ³⁻⁴ Ye Yuuban tōn baka te ba ra soku Gōw sararibu ta turuku kua, Yesu u yōwā guuru wōllō u sina ka win bwāabu sannu. ⁵ Ye u win nōni sua wōllō ma u tōn dabiru wa ta sisi win mi, ma u Filipu bikia u nē, ma gia sa ko dīanu wa su dwe tōn beni bu ka di. ⁶ U yeni geruawa u ka Filipun laakari mēeri, domi win tii u yē ko ye u koo ko.

⁷ Ma Filipu u nūn wisa u nē, baa sōm kowon sōw goobun (200) gobi kun tura su ka dīanu dwe tōn beni bu ka di, baa ñ n fiiko fiikon na.

⁸ Win bwāabun turo, wi ba ra soku Andere, Simōw Piēen wōnō, u nūn sōwā u nē, ⁹ bii tōn durō goo wāa mini wi u pēe nōobu mō ka swēe piiminu yiru. Adama mba yeni ya koo ko tōn dabi teni sō.

¹⁰ Ma Yesu u nē, i de tōn be, bu sina.

N deema yaka kpensu yiba mi, ma tōn be, ba sina si sō. Tōn durōbun geera tura nōrōbun suba nōobu (5.000). ¹¹ Ma Yesu u pēe ye sua u Gusunō siara. Ye u kpa u dera ba tōn be yabua be ba sō mi, meya maa ka swēe yi. Ma tōn be kpuro ba di nge mēn nōru ba kī. ¹² Ye ba deba ba kpa u win bwāabu sōwā bu guro ye n tie kpa n ku raa kam ko.

¹³ Ma ba pēe nōobu yen ye ba di n tiara gure birenu wōkura yiru sō.

¹⁴ Sanam mē tōn be, ba sōm maamaakigiru wa te Yesu u kua ba gerua ba nē, ka geema, wiya Gusunōn sōmō wi u sisi handuniaō.

¹⁵ Ye Yesu u gia ma ba wesianamōwa bu ka nūn mwa bu sunō ko, yera u gōsira u da guuru wōllō wi turo.

Yesu u sīimō nim wōllō

*(I maa mēerio Mateu
14:22-33, Maaku 6:45-52)*

¹⁶ Ye n kua yoka ma win bwāabu ba da Galilen daa burerun goorō. ¹⁷ Ba dua goo nimkuu sō ma ba daa bureru tōburō ba dōw Kapenamū gia. Saa ye, yam tīra kō, ma Yesu kun bu deemam kpa. ¹⁸ Wee daa bureru ta burinamō yēn sō woo damguu ga mō. ¹⁹ Ye ba ka sēsēru nim mura nge kilo nōoba tian saka, ba Yesu wa u sīimō nim wōllō u wee goo nimkuu gia, ma berum bu mwa. ²⁰ Adama Yesu u nē, nena, i ku berum ko.

²¹ Sanam meya ba ka nūn nuku dobu mwa goo nimkuu sō. Mii mii goo nimkuu ge, ga tura mi ba dō.

Tōn dabinu Yesu kasu

²² Yen sisiru tōn be ba gina wāa daa bure ten guru mi, ba yaaya ma goo nimkuu teuwa ga raa wāa mi. Ba maa yē ma Yesu kun due goo ge sō ka win bwāabu sannu, be tōnawa ba doona. ²³ Wee, goosu gasu maa na yam min bōkuō mi ba pēe di saa ye Yinni u Gusunō siara u kpa. ²⁴ Yen sōna ye ba wa ma Yesu ka win bwāabun goo kun wāa mi, ba goo si dua ba da Kapenamū ba Yesu kasu.

Yesuwa dīa wāaruginu

²⁵ Ye tōn be, ba Yesu wa daa bure ten gooru giō, ba nūn bikia ba nē, yinni, domma a na ge?

²⁶ Yesu u bu wisa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄wɔ̄, bɛɛ i man kasuwa yèn s̄ i p̄ɛ di i deba, n ò m̄ yèn s̄ i nɛn s̄m maamaakiginu wa. ²⁷ I ku d̄ia ni nu ra k̄si t̄nan s̄mburu ko, adama i d̄ia ni nu w̄aru te ta ku ra kpe w̄ɛm̄n s̄mburu koowo. D̄ia niya T̄nun Bii u koo bɛɛ w̄ɛ yèn s̄ wiya Gusunɔ̄ Baaba u win yiikon ȳireru dokea.

²⁸ Sanam meya ba nùn bikia ba nɛɛ, mba sa ko ko su ka s̄ma ko ye Gusunɔ̄ u k̄i.

²⁹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, s̄mbu te Gusunɔ̄ u k̄i, tera i win ḡoro naane doke.

³⁰ Ba nùn bikia ba nɛɛ, ȳire terà kaa sun s̄w̄si kpa su ka nun naane doke. Nge s̄mbu terà kaa ko. ³¹ Besen sikadoba ba d̄ia ni ba ra soku manna di gbaburu s̄w̄, nge mɛ ba yorua ba nɛɛ, “Saa Gusunɔ̄ w̄llun diya u bu d̄ianu k̄a ba di.”

³² Yesu nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄w̄w̄, n ò m̄ M̄wisiwa u bɛɛ d̄ianu w̄ɛ saa w̄llun di, adama nen tiin Baabawa u bɛɛ d̄ia geenu w̄ɛm̄ saa w̄llun di. ³³ Domi d̄ia ni Gusunɔ̄ u w̄ɛm̄, niya wi u sarama saa Gusunɔ̄ w̄llun di ma u handuniagibu w̄aru w̄ɛm̄.

³⁴ Ba nùn s̄w̄wa ba nɛɛ, Yinni, a n sun d̄ia ni w̄ɛm̄ baadomma.

³⁵ Yesu u bu s̄w̄wa u nɛɛ, nena d̄ia w̄aruginu. Baawure wi u na nen mi, ḡw̄ra kun maa nùn goom̄. Wi u maa man naane doke, nim n̄ru ga ò nùn goom̄ ka baadomma. ³⁶ Adama, nge mɛ na raa bɛɛ s̄w̄wa, i man wa k̄, i ò maa man naane doke. ³⁷ Baawure wi Baaba man w̄ɛ u koo na nen mi. Wi u maa na nen mi, na ò nùn yinam̄, baa ò n kua am̄. ³⁸ Domi na saramawa saa Gusunɔ̄ w̄llun di n ò m̄ n ka nen tiin ḡr̄u k̄iru ko ma n kun m̄ wi u man ḡrimagiru. ³⁹ Wi u man ḡriman ḡr̄u k̄ii te wee, n ku ra goo k̄ baa t̄n turo be u man w̄ɛ s̄w̄, adama n ka be kpuro seeyawa ḡrin di sanam d̄akim s̄w̄. ⁴⁰ Nen Baaban ḡr̄u k̄ii tera, baawure

wi u Bii wa, ma u nùn naane doke, u n w̄aru m̄ te ta ku ra kpe. Kon maa ȳero seeya ḡrin di sanam d̄akim s̄w̄.

⁴¹ Sanam meya Yuuba ba w̄ki, yèn s̄ u gerua ma wiya d̄ia ni nu sarama saa Gusunɔ̄ w̄llun di. ⁴² Ma ba bikiana ba nɛɛ, n ò Yesu wi mini? N ò Yosefun bii w̄n baaba ka mero sa ȳɛ? Am̄na u ka gerum̄ ma wiya sarama saa w̄llun di.

⁴³ Yesu u bu wisa u nɛɛ, i ku maa w̄ki. ⁴⁴ Goo sari wi u koo kp̄i u na nen mi ma n kun m̄ Baaba wi u man ḡrima u ȳero gawama. Nena kon maa nùn seeya ḡrin di sanam d̄akim s̄w̄. ⁴⁵ Gusunɔ̄n s̄m̄bu ba yorua ba nɛɛ, “Gusunɔ̄n tii u koo baawure keu s̄w̄si.” Ò n men na,

baawure wi u Baaban n̄w̄ nua, ma u win s̄w̄siru mwa, ȳero u koo na nen mi. ⁴⁶ N ò m̄ goo u Baaba waare ma n kun m̄ wi u na saa Gusunɔ̄n min di, wiya u Baaba wa. ⁴⁷ Ka geema na bɛɛ s̄w̄w̄, wi u man naane doke, u w̄aru m̄ te ta ku ra kpe. ⁴⁸ Nena d̄ia w̄aruginu.

⁴⁹ Been sikadoba ba manna di gbaburu s̄w̄ ma ba gu. ⁵⁰ Adama ne na ka d̄ianu ȳa ni nu sarama saa Gusunɔ̄ w̄llun di, ni t̄nu u koo di u kun ka gu. ⁵¹ Nena d̄ia w̄aruginu ni nu sarama Gusunɔ̄ w̄llun di. Baawure wi u nu di u w̄aru m̄ sere ka baadomma. D̄ia ni kon ȳero w̄ɛ, nen wasiya yi na w̄ɛm̄ handuniagibu ba n ka w̄aru m̄.

⁵² Gari yi, yi dera sikirin̄ ga dua Yuuba s̄w̄. Ba nɛɛ, am̄na dur̄ wi, u koo ka sun win wasi w̄ɛ su tem.

⁵³ Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄w̄w̄, ma n kun m̄ i T̄nun Biin yaa tema, kpa i win yem n̄, w̄aru sari bɛɛ s̄w̄.

⁵⁴ Domi baawure wi u nen yaa tema, ma u nen yem n̄ra, u w̄aru m̄ te ta ku ra kpe. Kon maa nùn seeya ḡrin di sanam d̄akim s̄w̄. ⁵⁵ Ka gem nen wasi d̄iana, nen yem maa ḡa n̄rurana. ⁵⁶ Domi wi u nen yaa tema ma u nen yem n̄ra, u ko n w̄awa ne s̄w̄, ma nen tii ko na n maa w̄a ȳero s̄w̄. ⁵⁷ Baaba wasowa u

man gɔrima, win saabuwa na maa wāa. Meya baawure wi u man tema, yēro u wāaru mɔ nen sō. ⁵⁸Na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunɔ wɔllun di. Nu ñ sāa nge dīa ni ba sokumɔ manna ni been sikadoba ba di, domi ba di, ba maa gu. Adama wi u nini di u ko n wāawa ka baadommaɔ.

⁵⁹Yeniwa Yesu u gerua mɛnnɔ yeru mi u bu keu sōsimɔ Kapenamua.

Wāaru te ta ku ra kpen gari

⁶⁰Sanam mɛ win bwāa dabira gari yi nua ba nɛɛ, gari yi, gari sēsɔgiyya, wara u koo kpī u yi nɔ.

⁶¹Yesu u gia win tii sɔɔ ma win bwāabu ba wɔki gari yin sō. Yen sōna u bu bikia u nɛɛ, gari yi, yi bɛɛ torasiamɔwa? ⁶²Bɛɛ ñ n maa wa Tɔnun Bii u yɔɔmɔ u wurɔ mi u raa wāa maa ni? ⁶³Hundewa ya ra tɔnu ko waso, wasi kun are gɛɛ mɔ. Gari yi na bɛɛ sōɔwa, hundewa, wāara maa. ⁶⁴Ka mɛ, gaba wāa bɛɛ sɔɔ be ba kun naane doke. Domi Yesu u yē saa yellun di be ba kun nùn naane doke, ka wi u koo nùn dɔmɛ.

⁶⁵U maa nɛɛ, yenin sōna na bɛɛ sōɔwa ma goo sari wi u koo kpī u na nen mi, n kun ka Baaban kēru.

⁶⁶Saa dɔma ten diya win bwāa dabira nùn suuri, ba ñ maa ka nùn sīimɔ. ⁶⁷Yen sōna u win bwāabu wɔkura yiru ye bikia u nɛɛ, been tii maa ni? I kī i doona?

⁶⁸Simɔɔ Piɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, weren miya sa ko da. Wuna a wāaru te ta ku ra kpen gari mɔ. ⁶⁹Tē sa naane doke, sa maa yē kam kam ma wuna Gusunɔn Bii Dɛero.

⁷⁰Yesu u bu bikia u nɛɛ, n ñ nena na bɛɛ wɔkura yiru ye gɔsa? Ka mɛ, been turo u sāa Setamgii.

⁷¹Yudasiwa u ka yā, Simɔɔ Isikariɔtun bii. Domi baa ù n wāa be wɔkura yiru ye sɔɔ, wiya u koo Yesu dɔmɛ.

Yesun wɔnɔbu

ba ñ nùn naane doke

7 Amen biru Yesu u sīimɔ Galilen tem sɔɔ. U ñ kī u da Yudean tem gia yèn sō Yuuba ba swaa kasu bu ka nùn go. ²Ma Yuuban tōɔ bakara turuku kooma te ba ra soku Kunun tōɔ bakaru. ³Yen sōna Yesun wɔnɔbu ba nùn sōɔwa u doonɔ min di, u da Yudeaɔ, kpa win bwāabu bu ka maa win sɔmburu wa te u mɔ. ⁴Domi goo ku ra gāanu ko asiri sɔɔ sanam mɛ u kasu bu nùn gia batuma sɔɔ. Ù n yabu yen bweseru mɔ, u win tii handunia sōsio.

⁵Baa win wɔnɔbun tii, ba ñ nùn naane doke. ⁶Yesu u bu sōɔwa u nɛɛ, nen saa kun turim kpa, adama been saa sɔɔra i wāa mi bɛɛ. ⁷Handuniagiba kun kpē bu bɛɛ tusi, adama ba man tusa nɛ, yèn sō na nɛɛ, ben kookoosu kun wā. ⁸Bɛɛ, i tōɔ baka te doo. Nɛ na ñ tu dɔɔ, domi nen saa kun tura gina.

⁹Ye u bu yeni sōɔwa u kpa, ma u sina Galile mi.

Yesu u tōɔ bakaru da

¹⁰Adama ye wi, Yesun wɔnɔ be, ba tōɔ baka te doona, yera win tii u maa seewa u da mi, asiri sɔɔ. ¹¹Yuuba ba nùn kasu tōɔ baka te sɔɔ, ba bikiamɔ ba mɔ, mana u wāa.

¹²Dabira tɔn wɔru ge sɔɔ, ba sikirinamɔ tɛru tɛru win sō. Gabu ba nɛɛ, wi tɔn geowa. Ma gaba nɛɛ, u tɔmbu nɔni wōkumɔwa. ¹³Adama goo sari wi u Yesun gari gerua batuma sɔɔ Yuuban berum sō.

¹⁴Sanam mɛ n kua tōɔ baka ten bɔnu, Yesu u da sāa yerɔ ma u bu keu sōsims wɔri. ¹⁵Ma biti Yuuba kua. Ba bikia ba nɛɛ, amɔna durɔ wi, u ka tireru yē, wi, wi u kun keu kue.

¹⁶Yesu u bu wisa u nɛɛ, nen sōsira kun sāa nen tiigiru. Gusunɔgira, wi u

man gɔrima. ¹⁷ Goo ù n kī u Gusunɔn kīru ko, u koo gia nge me nen sɔsira s̄a, ù n Gusunɔgirun na, ù n maa nen tiigirun na. ¹⁸ Goo wi u gari gerumɔ ka win tiin yiiko, u win tiin beere kasuwa. Adama wi u beere kasu ye ya s̄a wi u nùn gɔrimagia, siiwa gemgii, taki sari wi s̄o. ¹⁹ M̄wisi kun beɛ wooda wē ro? Ka me, goo sari beɛ s̄o wi u wooda ye mem n̄owē. Ñ n men na, mban s̄na i swaa kasu i ka man go.

²⁰ Tɔn wɔru ga nùn wisa ga n̄e, werekunu nu nun w̄asi. Wara swaa kasu u ka nun go.

²¹ Yesu u bu wisa u n̄e, s̄m maamaakigii teeru tɔnawa na kua, ma beɛ kpuro i biti kua. ²² Adama i bwisikuo. Bango ya weewa saa sikadoban min di, n ù m̄ M̄wisin min di, adama yèn s̄ M̄wisiwa u beɛ yen wooda wē, yen s̄na i ra bango ko baa t̄ɔ w̄eraruɣiru s̄o. ²³ Ñ n men na, ù n bii bango m̄ t̄ɔ w̄eraruɣiru s̄o kpa i ku ka M̄wisin wooda sara, mba n kua i ka man m̄ru m̄ sanam me na tɔnun wasi kpuro bekia t̄ɔ w̄eraruɣii te s̄o. ²⁴ I ku maa ḡanu siri nge me i ka nu waamɔ, adama i siri geebu koowo.

Yesuwa Kirisi wi Gusunɔ

u gɔsa

²⁵ Sanam me s̄ɔra Yerusalemugibu gaba bikia ba n̄e, n ù wi ba kasu bu go wiya mi? ²⁶ N wee, u gari m̄ batuma s̄o, ma goo kun ḡe gerua. Nge tɔnweroba tubawa ma wiya Kirisi ka gem de? ²⁷ Wee besɛ kpuro sa yē mìn di durɔ wi, u yari. Adama sanam me Kirisi koo na goo kun ko n yē mìn di u wee.

²⁸ Sanam me Yesu u keu s̄ɔsimo s̄a yerɔ ma u gb̄ara u n̄e, beɛ i man tuba. I maa yē mìn di na yarima. Ka me, na ù n̄e ka nen tiin yiiko. Gemgiiwa u man gɔrima, wi beɛ kun yē. ²⁹ Ne, na nùn yē

domi saa win min diya na na, wiya maa man gɔrima.

³⁰ Yenin s̄na ba ḡru doke bu ka nùn mwa, adama goo sari wi u nùn n̄omu s̄andi, domi win saa ya ù gina turim kpa. ³¹ Dabiru tɔn wɔru s̄o ba maa nùn naane doke. Ma ba n̄e, sanam me Kirisi koo na, u koo s̄m maamaakiginu ko n kere ni durɔ wini u kua?

Ba s̄a yerun k̄sobu

Yesu goria bu nùn mwa

³² Falisiba ba nua ma tɔn dabiru ba yabu yeni gerumɔ gb̄enum, yen s̄na be ka ȳku kowo tɔnwerobu ba s̄a yerun k̄sobu gɔra bu ka Yesu mwa. ³³ Ma Yesu u bu s̄ɔwa u n̄e, saa fiikowa ya tie ye ko na n ka beɛ w̄a. Yen biru kon doona wi u man gɔriman mi. ³⁴ Beɛ i ko man kasu adama i ù man wasi. Mi ko na n w̄a beɛ i ù kp̄e i na mi.

³⁵ Yuuba ba bikianamɔ ba m̄, ma giara durɔ wini u koo da sa kun ka nùn wa. U koo dawa Yuuban mi be ba yarina Gerekiban suunu s̄o, kpa u n Gerekiba keu s̄ɔsimo? ³⁶ Mba gari yinin bwe-serun tubusianu yi u gerua, sa ko be nùn kasu adama sa ù nùn wasi, ma mi u be w̄a, sa ù kp̄e su da mi.

Nim w̄arugim

³⁷ T̄ɔ baka ten t̄ɔ d̄akiru tera ta beere kera. T̄ɔ te s̄ɔra Yesu u seewa u n̄ɔgiru sua w̄llɔ u n̄e, baawure wi nim n̄ru ga goomɔ u na n̄en mi u n̄. ³⁸ Nge me ba yorua Gusunɔn gari s̄o ba n̄e, baawure wi u man naane doke, w̄arun bwii yi ko n kokumɔwa saa ȳron nukurun di.

³⁹ Gusunɔn Hunden gariya Yesu u ka ȳ mi, wi be ba nùn naane doke ba koo mwa. Domi ba ù gina Hunde Deero wē yèn s̄ Yesu kun gina wure win yiiko s̄o.

Tamba sikirina Yesun sō

⁴⁰ Gabu tɔn wɔru ge sɔɔ, be ba gari yi nua ba nɛɛ, durɔ wini sɔmɔ wiya ka gem.

⁴¹ Ma gaba maa gerua ma wiya Kirisi wi.

Adama gaba nɛɛ, ma gian diya! N ko n kooro Kirisi u yarima saa Galilen di? ⁴² Gusunɔn gari yi ñ gerumɔ ma Kirisi koo yarimawa saa Dafidin bwe-serun di? U ñ koo na saa Betelehemu Dafidin wuun di?

⁴³ Win sōna sikirino ga dua tɔn wɔru ge sɔɔ. ⁴⁴ Gabu ba kī bu nùn mwa adama goo kun nùn nɔmu sɔndi.

Yuuban tɔnwerobun

naane doke sariru

⁴⁵ Ma sãa yerun kōsobu ba gōsira yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiban mi. Ma ba bu bikia ba nɛɛ, mba n kua ba ñ ka Yesu mwaame?

⁴⁶ Ma kōso be, ba bu wisa ba nɛɛ, goo sari wi u gari gerure nge durɔ wi.

⁴⁷ Falisiba ba bu bikia ba nɛɛ, to, i dera durɔ wi, u maa beɛn tii nōni wōkua ya. ⁴⁸ I sere nɔɔre wirugii goo ñ kun mɛ beɛ Falisiban goo u nùn naane doke?

⁴⁹ I ñ yē ma tɔn wɔru ge, bōrigiba? Ba ñ Mōwisin wooda yē.

⁵⁰ Nikodemu, Falisi ben turo, wi u raa gasɔ daare Yesun mi wōkuru, u bu bikia u nɛɛ, ⁵¹ besen wooda ya sun yollaa kua su tɔnu siri sa kun win gari nua, kpa sa kun maa gie ye u kua?

⁵² Ba nùn bikia ba nɛɛ, ase wunen tii a maa sãawa Galilegii? A wēerio sãa sãa Gusunɔn gari sɔɔ, kaa wa ma sɔmɔ goo sari wi u koo yarima saa Galilen di.

[⁵³ Ma baawure u wa win yenuɔ.

Kurɔ sakara kowo goo

8 Ye ba doona Yesu u da guuru wɔllɔ te ba ra soku Olifi. ² Yen sisiru buru buru yellu u gōsira sãa yerɔ. Ma tɔmbu

kpuro ba da win mi, ma u sina u bu keu sōsim wɔri. ³ Ma wooda yērobu ka Falisiba ba ka kurɔ goo na win mi, wi ba mwaama sakararu sɔɔ, ba nùn yōrasia be kpuron wuswaaɔ. ⁴ Ma ba Yesu sōwa ba nɛɛ, yinni, sa kurɔ wi mwawa sakararu sɔɔ. ⁵ N wee, Mōwisi u sun sōwa wooda sɔɔ ma ba ra kurɔ winin bweseru kpenu kasukuwa bu go. Wune maa ni? Amɔna a wa.

⁶ Ba yeni geruawa bu ka win laakari mɛeri kpa bu fɛɛ wa bu nùn durum mani. Adama Yesu u tuka, ma u ka win niki bia yorumɔ temɔ. ⁷ Ye ba nùn bikiamɔ ba baasi, ma u tii demia u bu sōwa u nɛɛ, wi u kun torare beɛ sɔɔ, u gbiiyo u kurɔ wi kperu kara.

⁸ Ma u kɔam tuka u yorumɔ temɔ. ⁹ Ye ba yeni nua ma ba yara tia tia saa bukurobun min di sere ka bibɔ. Ma Yesu tia wi turo ka sere kurɔ wi. ¹⁰ Yesu u tii demia ma u nùn bikia u nɛɛ, kurɔ wune, be ba nun taare wēemɔ mana ba wãa. Ben goo kun maa tie?

¹¹ Kurɔ wi, u nɛɛ, goo sari Yinni. Ma Yesu u nɛɛ, a doonɔ, nen tii, na ñ maa nun taare wēemɔ, adama a ku maa tora.]

Yesu,

handunian yam bururam

¹² Yen biru Yesu u kɔam ka tɔmbu gari kua u nɛɛ, nena handunian yam bururam. Wi u man swii, u ko n yam bururam mɔ mɛ mu sãa wãaru, u ñ maa wãa u sī yam wōkuru sɔɔ.

¹³ Falisiba ba nùn sōwa ba nɛɛ, wee tē, a wunen tii areru diiyamme. Ñ n men na, wunen arera kun sun sōsimɔ ma gari yi, gema.

¹⁴ Ma Yesu u nɛɛ, mɛya, baa nà n nen tii areru diiyamme, ye na gerumɔ, gema. Na yē mìn di na wee ka mi na dɔɔ. Adama beɛ i ñ yē mìn di na wee ka mi na dɔɔ. ¹⁵ Me i tɔnu waamɔ, mɛya i ra

ka nùn siri, ne na ku ra goo siri. ¹⁶Baa nà n goo siri, nen siribu geema, domi n ò ne turo kon yēro siri. Ka nen Baaba wi u man g̃rimawa. ¹⁷Ba yorua been wooda s̄o ma t̄onu yirun areru geema. ¹⁸Na nen tii areru diiyamme, ma Baaba wi u man g̃rima u maa man areru diiyamme.

¹⁹Ba nùn bikia ba nee, mana wunen Baaba wi, u wāa.

Ma Yesu u bu wisa u nee i ò man yē, meya i ò maa nen Baaba yē. Ò n s̄ān na i man yē, i ko n daa maa nen Baaba yē.

²⁰Gari yiya Yesu u gerua sanam me u keu s̄ōsim̄o s̄āa yer̄o, ten bera mi ba ra arumani bere. Goo sari wi u maa nùn n̄omu s̄ondi yèn s̄o win saa kun turim kpa.

Ba ò kp̄e bu da mi Yesu u d̄o

²¹Yesu kpam bu s̄ōwa u nee, na doon̄o. Mi na d̄o bee i ò kp̄e i da mi. I ko maa man kasu, adama i ko gbi been toranu s̄o.

²²Yèn s̄o u nee, mi u d̄o ba ò kp̄e bu da mi, yen s̄ōna ba bikianam̄o ba m̄d̄, u koo tii gowa?

²³Ma Yesu u bu s̄ōwa u nee, bee i s̄āawa temkobu, ne maa, w̄rukoowa. Bee handunia migiba, ne na kun s̄āa handunia migii. ²⁴Yen s̄ōna na bee s̄ōwa na nee, i ko gbi been toranu s̄o. Ì kun naane doke ma nena yēro wi, ka geema i ko gbiwa been toranu s̄o.

²⁵Ma ba nùn bikia ba nee, wuna were.

Yesu u nee, na raa bee s̄ōwa k̄o. ²⁶Na gari dabinu m̄o yi kon kp̄i n gere n wunana been s̄o. Adama geggiwa wi u man g̃rima, ye na maa nua saa win min di yeya na handuniagibu s̄ōm̄o.

²⁷N ò maa bu yeeri ma Baaban gariya u bu s̄ōm̄o. ²⁸Yen s̄ōna Yesu u nee, sanam me i T̄onun Bii sua tem di i bw̄e, sanam meya i ko gia ma nena yēro wi. I ko maa gia ma na ò maa ḡānu ganu m̄d̄

ka nen tii. Ye Baaba man s̄ōsi, yeya na bee s̄ōm̄o. ²⁹Baaba wiya u man g̃rima. U maa wāa ka ne. U ò man deri ne turo yèn s̄o na ra ko ye n da nùn dore.

³⁰Ma t̄on dabiru be ba Yesun gari yi nua ba nùn naane doke.

Tii m̄ow̄bu ka jobu

³¹Yesu u Yuu be ba nùn naane doke s̄ōwa u nee, ò n nen s̄ōsiru mem n̄ōwa, i s̄āawa nen bw̄āabu ka gem. ³²I ko gem gia. Gem me, mu koo maa bee yakia yorun di.

³³Ba nùn s̄ōwa ba nee, bese Aburahaman bwesera, sa ò maa koore goon jobu. Am̄ona a ka nee sa ko yakia yorun di.

³⁴Yesu u nee, geema na bee s̄ōm̄o, baawure wi u durum m̄d̄, wiya durum yoo. ³⁵Yoo ku ra n wāa win yinnin yenūo ka baadomma, adama biiwa ra n wāa mi ka baadomma.

³⁶Yen s̄ōna ne Gusun̄on Bii nà n bee yakia, i kuawa tii m̄ow̄bu ka gem. ³⁷Na yē ma Aburahaman bwesera i s̄āa. Ka me, i swaa kasu i ka man go, yèn s̄o i ò nen gari wure.

³⁸Na bee s̄ōm̄o ye na wa nen Baaban mi, adama bee i m̄d̄ ye i gia been baaban mi.

³⁹Ba nùn s̄ōwa ba nee, Aburahamanuwa besen baaba.

Ma Yesu u bu wisa u nee, ò n daa s̄ān na Aburahaman bibu, i ko n daa Aburahaman kookoosu m̄d̄. ⁴⁰Adama tē bee i swaa kasu i ka man go, ne wi na bee gem s̄ōm̄o me na nua Gusun̄on min di. Aburahamanu kun yenin bweseru koore. ⁴¹Bee i been tundon kookoosu m̄d̄.

Ba nùn s̄ōwa ba nee, sa ò s̄āa seegeba. Baaba turowa sa m̄o, wiya Gusun̄o.

⁴²Yesu u bu s̄ōwa u nee, Gusun̄o ò n daa s̄ān na been baaba ka gem, i ko n daa man k̄i domi Gusun̄on min diya na yarima na ka wāa mi. Meya na ò ka nen tii ne, adama wiya man g̃rima. ⁴³Mban

sōna nen barum kun ka bēe yeeri. Mu ñ bēe yeeri yèn sō i ñ kpē i nen gari nɔ. ⁴⁴Setamwa bēen tundo, i maa kī i bēen tondon kīru ko. Tɔn gowowa saa toren di, u ñ maa gem swīi, domi gem sari wi sɔɔ. Sanam mē u weesu gerumɔ, u ra n gerumɔwa ka win tiin daa, yèn sō weesugiwa ka maa weesu kpuron baaba. ⁴⁵Adama gema na ra n gerumɔ. Yen sōna i ñ man naane doke. ⁴⁶Wara bēe sɔɔ u koo kpī u nēe, na tore. Sari. Ñ n men na, ma gema na gerumɔ, mban sōna i ñ man naane doke. ⁴⁷Wi u sāa Gusunɔgii, wiya ra Gusunɔn gari wure. Adama bēe i ñ sāa Gusunɔgibu. Yen sōna i ñ win gari wuramɔ.

Yesu ka Aburahamu

⁴⁸Ma Yuuba ba nùn bikia ba nēe, bese sa ñ gem mɔ ye sa nēe wune Samarigi-
iwa ka maa werekunugii?

⁴⁹Yesu u bu wisa u nēe, na ñ werekunu mɔ. Nen Baabawa na beere wēemɔ adama bēe i ñ man beere wēemɔ. ⁵⁰Na ñ nen tiin beere kasu. Goo u wāa wi u man ye kasumme, wiya maa sāa siri kowo. ⁵¹Ka geema na bēe sōmɔ, baawure wi u nen gari mem nɔɔwa, yēro u ñ gɔɔ wasi pai.

⁵²Ma Yuuba ba nùn sōɔwa ba nēe, tē sa gia ma a werekunu mɔwa ka gem. Aburahamu u gu, Gusunɔn sɔmɔbu ba maa gu. Ka mē, a gerumɔ a mɔ baawure wi u wunen gari mem nɔɔwa u ñ gɔɔ wasi. ⁵³Besen baaba Aburahamu u gu. A nùn kerewa? Sɔmɔbu ba maa gu. Wara a tamaa a sāa.

⁵⁴Yesu u nēe, nà n nen tii beere wēemɔ, nen beere kun gāanu sāa. Nen Baabawa u man beere wēemɔ, wi bēe i sokumɔ bēen Yinni. ⁵⁵Ka mē, i ñ nùn yē, adama nē, na nùn yē. Nà n nēe, na ñ nùn yē, ko na n sāawa weesugii nge bēe. Adama na nùn yē, na maa win gari mem nɔɔwe. ⁵⁶Besen baaba Aburahamu u yēera ka

gōru dobu ye u koo ka nen tōru wa. U maa tu wa ma win nukura dora.

⁵⁷Yuuba ba nùn sōɔwa ba nēe, a ñ gina wōɔ weeraakuru tura. Mana a ka Aburahamu waare.

⁵⁸Yesu u nēe, ka geema na bēe sōmɔ, na gbia na wāa ba sere Aburahamu mara.

⁵⁹Ma ba kpenu sua bu ka nùn kasuku, adama u kukura u yara sāa yerun di.

Yesu goo yam waasia

wi ba mara ka wōkoru

9 Nge mē Yesu u bɔsu, u durɔ goo wa wi ba mara ka wōkoru. ²Win bwāaba nùn bikia ba nēe, yinni, weren torarun sōna ba ka durɔ wi wōkoru mara. Win tiigira? Nge win tundo ka win merogira.

³Yesu u bu wisa u nēe, n ñ mɔ durɔ wi, ñ kun mē win tundo ka win mero ba tora, adama ba nùn marawa ka wōkoru kpa Gusunɔn sɔmburu tu ka sōsira wi sɔɔ. ⁴Sa ñ ko ko sa kun wi u man gɔriman sɔmburu kue sanam mē sōɔ wāa. Wōkura sisi tē sɔɔ goo kun kpē u sɔmburu ko. ⁵Sanam mē na wāa handuniaɔ nena na yen yam bururam.

⁶Ye u yeni gerua u kpa, u yāatam sia temɔ, ma u ka yāatam mē tem kōka, ma u tem mē wōko win nɔni tēni. ⁷Ma u nùn sōɔwa u nēe, u doo u wubu yeru ge ba mɔ Siloeɔ. Yisi ten tubusiana, gɔra.

Ma durɔ wi, u win swaa sua u da u wuba, ma u wurama ka nɔni sannu.

⁸Ma win wɔɔ beragibu ka be ba ra raa nùn wa u n bara mɔ, ba bikianamɔ, wi u ra raa sine mini u n bara mɔ, n ñ wiya mini?

⁹Ma gaba nēe, wiya.

Gaba maa nēe, n ñ wi mi, u ka nùn weenewa.

Ma win tii u bu sōɔwa u nēe, nena mi ni.

¹⁰ Ba nùn bikia, amɔna n kua wunen nɔni ka wukiara.

¹¹ Ma u bu wisa u nɛɛ, durɔ goo wi ba ra soku Yesu, wiya u tem kɔka ma u nen nɔni teeni, ma u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo Siloɛɔ n wubu. Na da na wuba ma na yam wa.

¹² Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana durɔ wi, u wāa.

Ma u nɛɛ, na ñ yɛ.

Falisiba ba durɔ bekuro

gari bikiamɔ

¹³ Ma ba ka durɔ wi da Falisiban mi, wi u raa sāa wɔko mi. ¹⁴ N deema tɔɔ wɛrarugiru sɔɔra Yesu u tem kɔka u ka nùn yam waasia. ¹⁵ Ma Falisiba ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, amɔna u kua u ka yam wa. U bu wisa u nɛɛ, durɔ wiya u nùn tem teenia win nɔniɔ, ma u wuba ma u yam wa.

¹⁶ Gabu Falisiba sɔɔ ba nɛɛ, durɔ wi u yeni kua u ñ ne saa Gusunɔn min di, yèn sɔ u ñ tɔɔ wɛrarugiru gara.

Gaba maa bikia ba nɛɛ, amɔna durumgii u koo ka kpī u sɔm maamaakigii nini ko. Ma sikirinɔ ga dua ben suunu sɔɔ.

¹⁷ Ba kpam wɔko wi bikia ba nɛɛ, wune maa ni? Wune wi durɔ wi, u yam waasia, amɔna a wi garisi.

Ma u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔwa u sāa.

¹⁸ Adama Yuuba ba ñ naane sāa ma durɔ wi, u raa wɔko sāa ma u kpam yam wa, sere ye ba win tundo ka win mero soka. ¹⁹ Ma ba bu bikia ba nɛɛ, been bi-iwa mini? Wi i nɛɛ i mara ka wɔkoru? Amɔna u ka yam waamɔ tɛ.

²⁰ Ma win tundo ka win mero ba bu wisa ba nɛɛ, sa yɛ kam kam ma besen biiwa mi, wi sa mara ka wɔkoru. ²¹ Adama mɛ u kua u ka yam wa, bese sa ñ yɛ, wi u maa nùn yam waasia, sa ñ yɛro yɛ. U bwisi mɔ win tii, i nùn bikio, u koo bɛɛ sɔ.

²² Ba yeni geruawa Yuuban berum sɔ. Domi Yuuba ba nɔɔ tia kua kɔ ma baawure wi u wura ma Yesu sāawa Kiriwi, ba koo yɛro girawa ben mennɔ yerun di. ²³ Yen sɔna ba gerua ba nɛɛ, u bwisi mɔ win tii, bu nùn bikio.

²⁴ Ma Falisiba ba durɔ wi u raa wɔko sāa soka nɔn mɛeruse, ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛɔ, be, ba yɛ ma Yesu wi, durumgiiwa.

²⁵ U bu wisa u nɛɛ, ù n durumgii na, nɛ na kun yɛ. Gāa teena na yɛ, na raa wɔko sāa, adama tɛ na yam waamɔ.

²⁶ Ba nùn bikia ba nɛɛ, amɔna u nun kua. Amɔna u koosina wunen nɔni ka wukiara.

²⁷ Ma u nɛɛ, na raa bɛɛ sɔɔwa, i ñ maa man swaa daki. Mban sɔna i kī i kpam nɔ. Nge been tii i kī i maa kowa win bwāabu.

²⁸ Ma ba nùn yaakoru wɔri ba nɛɛ, wuna a sāa siin bɔɔ mi, adama bese Mɔwisin bwāaba sa sāa. ²⁹ Bese sa yɛ ma Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua, adama wini, sa ñ mam yɛ min di u na.

³⁰ Ma durɔ wi, u bu sɔɔwa u nɛɛ, geema, bitin gariya ye i ñ ka yɛ min di u na. Ka mɛ, sii man yam waasia. ³¹ Sa yɛ ma Gusunɔ u ku ra toron gari nɔ, adama tɔn be ba nùn nasie, ma ba mɔ ye u kī, beya u ra swaa daki. ³² Saa toren di goo kun nɔɔre ba tɔnun nɔni wukia wi ba mara ka wɔkoru. ³³ Durɔ wi, ù kun wee saa Gusunɔn min di, u ñ kpɛ u gāanu ganu ko.

³⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, toraru sɔɔra ba nun mara mam mam. Yera a tamaa kaa sun keu koosia?

Ma ba nùn gira mennɔ yerun di.

Hunden wɔkoru

³⁵ Yesu u nua ma ba durɔ wi gira. Ye u nùn wa u nùn bikia u nɛɛ, a Tɔnun Bii naane doke?

³⁶Durɔ wi, u nɛɛ, tɔnwero, a man sɔwɔwara Tɔnun Bii wi, kpa n wa n ka nùn naane doke.

³⁷Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a nùn wa kɔ, wiya ka nun gari m̀ mi.

³⁸Durɔ wi, u nɛɛ, Yinni, na nun naane doke. Ma u yiira Yesu wuswaaɔ.

³⁹Yesu u nɛɛ, siribun sɔna na na handuniaɔ, be ba kun yam waamɔ kpa bu ka yam wa, be ba maa yam waamɔ bu ka ko wɔkɔbu.

⁴⁰Falisi gabu be ba waa ka wi sannu ba gari yi nua. Ba nùn bikia ba nɛɛ, besen tii maa wɔkɔba?

⁴¹Ma Yesu u nɛɛ, i n sãan na wɔkɔbu, i n̄ ko i n daa toraru mɔ. Adama yèn s̄ i gerumɔ i yam waamɔ, yen s̄na i waa toraru sɔw ka tẽ.

Yãanu ka nin kparon m̀ndu

10 Yen biru Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔwɔw, goo wi u kun dumɔ yãa gɔrɔ saa kɔnnɔn di ma u yɔwɔm u suremɔ gam di, wiya sãa gbenɔ ka wɔro. ²Adama wi u kɔnnɔn di dumɔ wiya yãanun kparɔ. ³Kɔnnɔ kɔso u ra nùn kenie, yãanu ra n maa win nɔw nɔwɔm. U ra win yãanu soku baatere ka ten yisuru kpa u nu yara tɔwɔ. ⁴Sanam mɛ u nu yara tɔwɔ kpuro, u ra nu gbiiye kpa nu n nùn swii yèn s̄ nu win nɔw yẽ. ⁵Nu n̄ wuramɔ nu tɔn tuko swii, adama nu koo duka suwa n toma saa win min di yèn s̄ nu n̄ win nɔw yẽ.

⁶Yesu u bu mɔn te kua adama ba n̄ tuba ye u ka yã.

Yesuwa yãa kparɔ geo

⁷Yen s̄na Yesu u kpam nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔwɔw, nena na yãa gɔrun kɔnnɔ.

⁸Be ba man gbiiye mi kpuro, gbenɔbu ka wɔroba ba sãa. Yãanu kun ben gari swaa daki. ⁹Nen tiywa kɔnnɔ ge.

Baawure wi u dumɔ saa nen min di wiya ba koo faaba ko. U koo du, u koo maa yari, u koo maa dii yeru wa.

¹⁰Gbenɔ u ra newa u ka gbeni u go kpa u sanku. Adama nɛ na nawa yãanu nu n ka wãaru mɔ, kpa nu n tu mɔ mam mam.

¹¹Nen tiywa yãa kparɔ geo. Yãa kparɔ geo u ra win wãaru wẽwa win yãanun s̄. ¹²Adama sɔm kowo wi u kun sãa kparɔ ma yãanu kun sãa win tiiginu, ù n demaku waama ga sisi, u koo yãanu deri u yakurawa. Kpa demaku gu yãanu mwa gu ni nu tie yarinasia. ¹³Durɔ wi, u koo yakura yèn s̄ gobin sɔmbura u m̀, u n̄ maa yãa nin wɔnwɔndu mɔ. ¹⁴⁻¹⁵Nena yãa kparɔ geo. Nge mɛ Baaba man yẽ ma na maa Baaba yẽ, nge meya na nen yãanu yẽ, nu maa man yẽ. Na maa nen wãaru wẽemɔ yãa nin s̄. ¹⁶Na maa yãanu ganu mɔ ni nu kun waa yãa gɔw teni sɔw. Niya na n̄ kon ko na kun maa ka nɛ. Nu koo maa nen nɔw nɔ, kpa nu ko gɔw teeru, kpa nu n kparɔ turo mɔ.

¹⁷Yen s̄na Baaba u man k̄i yèn s̄ na nen wãaru wẽemɔ kpa n kpam wa n tu mwa. ¹⁸Goo kun kpẽ u tu wɔra nen nɔmun di. Na tu wẽemɔ ka nen tii. Na yiiko mɔ n ka tu wẽ, na maa yiiko mɔ n ka tu mwa. Wooda yera na mwa saa nen Baaban min di.

¹⁹Ye Yuuba ba yeni nua, sikirinɔ ga kpam dua ben suunu sɔw gari yin s̄. ²⁰Tɔn dabiru be sɔw, ba gerua ba nɛɛ, wirowa, werɛkunu maa nùn wãasi. Mba n kua ba ka nùn swaa daki.

²¹Adama gaba nɛɛ, n n̄ werɛkunugiin gari mi. Werɛkunu koo kp̄i nu wɔko yam waasia?

Yuuba ba Yesu yina

²²Saa ya tura ye ba koo ka tɔw bakaru garu ko Yerusalemɔ te ba ra soku sãa

yerun deerasiabu ^{§§}. Saa ye, ya s̄awa woorun sanam. ²³Ma Yesu u maa w̄a s̄a yeru u siim̄ ten bee tiaɔ ye ba ra soku Salom̄on̄ k̄be. ²⁴Ma Yuuba ba n̄n sikerena ba n̄n bikia ba nee, sere saa yer̄a kaa n besen laakari doke sika s̄ɔ. A n s̄aan na Kirisi wi, a sun s̄ɔw̄ɔ kpasas kpasas.

²⁵Ma Yesu u bu wisa u nee, na raa bee s̄ɔwa, adama i n̄ man naane doke. Soma ye na m̄ ka nen Baaban ȳisuru, yeya ya man areru diiyamme. ²⁶Adama i n̄ naane doke ȳen s̄ɔ i n̄ s̄a nen ȳaanu. ²⁷Nen ȳaanu nu nen n̄ɔ n̄ɔw̄ɔ, na nu ȳe, nu maa man sw̄ii. ²⁸Na nu w̄āru w̄em̄ te ta ku ra kpe, nu n̄ maa kam m̄ ka baadommaɔ, goo maa sari wi u koo nu mwa nen n̄mun di. ²⁹Nen Baaba wi u man nu w̄e, u kp̄a u kpuro kere, goo maa sari wi u koo nu mwa saa nen Baaban n̄mun di. ³⁰Ne ka Baaba sa s̄awa tia.

³¹Ma Yuuba ba kpm̄ kpenu d̄ɔbura bu ka n̄n kasuku. ³²Yesu u bu s̄ɔwa u nee, na s̄om̄ gee dabiru kua been wuswaɔ ka Baaban yiiko. S̄ombu ni s̄ɔ, teren s̄na i k̄i i man kasuku.

³³Yuuba ba n̄n wisa ba nee, sa n̄ nun kasukum̄ s̄om̄ geerun s̄ɔ, adama ȳen s̄ɔ a Gusun̄ w̄omm̄, yen s̄na. Wune t̄nuwa, ma a k̄i a n̄ tii m̄ Gusun̄.

³⁴Yesu u nee, ba n̄ yorua been tiin wooda s̄ɔ ma Gusun̄ u nee, “I s̄awa W̄rukoon bibu?” ³⁵Sa ȳe ye Gusun̄n gari gerum̄ n̄ s̄awa gem ka baadommaɔ. Ma win tii u nee, ba s̄awa W̄rukoon bibu be ba win gari mwa. ³⁶T̄e nen tii maa, Baaba u man ḡɔsa ma u man ḡɔrima handuniaɔ. Am̄na i ka nee na Gusun̄ w̄omm̄ ȳen s̄ɔ na gerua ma nena na win Bii. ³⁷N̄a kun nen Baaban s̄omburu m̄, i ku man

naane doke. ³⁸Adama n̄ n̄ tu m̄, baa i kun man naane doke, i s̄ombu te naane dokeo kpa i n̄ ka ȳe saa t̄en di sere ka baadomma ma Baaba w̄a ne s̄ɔ, ne na maa w̄a wi s̄ɔ.

³⁹Ma ba kpm̄ swaa kasu bu ka n̄n mwa, adama u bu kisirari.

⁴⁰Yesu u kpm̄ Yuudenin daaru t̄ɔbura u da mi Yohanu u gb̄ia u batemu kua, miya u sina. ⁴¹Ma t̄on dabiru ba na win mi, ba nee, Yohanu u n̄ s̄om̄ maamaakigiru koore, adama ye u gerua dur̄o wini s̄ɔ, ye kpuro geema.

⁴²Ma t̄on dabira n̄n naane doke mi.

Lasaan ḡɔ

11 N wee dur̄o goo wi ba ra soku Lasaa wi u w̄a Betaniɔ u bara. Betani s̄awa Maari ka win m̄ɔ Maatan wuu. ²Maari wiya u gas̄o Yinnin naasu turare wisi, ma u ka win wirun seri su sunka. Win sesu Lasawa bara. ³Ma wi ka win m̄ɔ Maata ba Yesu n̄ɔ m̄risia ba nee, Yinni, wunen b̄ɔɔ k̄inasi u bar̄o.

⁴Ye Yesu u yeni nua u nee, bara te, ta n̄ ḡɔɔguru adama ta koo Gusun̄n yiiko s̄ɔsi, kpa bu ka Gusun̄n Bii beere w̄e.

⁵N deema Yesu u s̄awa Maata ka win w̄ɔɔ ka ben sesu Lasaan b̄ɔɔ k̄inasi. ⁶Ye u nua ma Lasaa u bar̄o, u gina sina wuu mi u w̄a mi s̄ɔ yiru. ⁷Yen biru u win bw̄āabu s̄ɔwa u nee, su kpm̄ wura Yudeaɔ.

⁸Win bw̄āaba nee, yinni, s̄ɔ m̄e tera Yuuba ba k̄i bu nun kpenu kasuku, ma a kpm̄ k̄i a wura mi?

⁹Yesu u bu bikia u nee, n̄ n̄ saa w̄okura yiruwa s̄ɔ ra n̄ w̄a s̄ɔ teeru s̄ɔ? Goo ù n̄ siim̄ s̄ɔ s̄ɔ, u n̄ sokuram̄ ȳen s̄ɔ u handunian yam bururam waam̄. ¹⁰Adama wi u siim̄ w̄okuru s̄ɔ u koo sokura domi yam bururam sari ȳero s̄ɔ.

§§10:22 s̄a yerun deerasiabun t̄ɔ bakaru Ta s̄awa te Yuuba ba ra di w̄ɔ ka w̄ɔ bu ka yaaya d̄oma te ba b̄uu s̄āru kpeesia s̄a yeru ma ba tu deerasia ba Gusun̄ s̄āru wesia mi.

¹¹ Yeniban biru u kparam nɛɛ, Lasaa besen bɔrɔ u dɔwa adama na dɔɔ n nùn yamia.

¹² Bwāa be, ba nɛɛ, Yinni, ù n dòn na, u koo bekura.

¹³ Adama Yesu u bu Lasaaan gɔɔ sɔwɔwa. Be, ba tamaa dom dirun gariya u bu sɔwɔ. ¹⁴ Yen sɔna Yesu u bu sɔwɔa kpasasa u nɛɛ, Lasaa u guwa, ¹⁵ adama beɛn sɔna nen nukura do ye na ò ka wāa mi, kpa i ka naane doke. I na su da win mi.

¹⁶ Tomaa wi ba ra maa soku Sika, u win bwāasibu sɔwɔa u nɛɛ, i de su da, kpa su ka yinni gbi sannu.

Yesuwa seeyo ka wāaru

¹⁷ Ye Yesu u tura mi, u deema Lasaa kua sɔɔ nne sikiru sɔɔ kɔ. ¹⁸ Betani ka Yerusalemun tondam kun kere kilo ita. ¹⁹ Ma Yuu dabiru ba yarima ben wuun di ba na Maata ka Maarin mi bu ka bu nukuru yemiasia ben sesun gɔɔn sɔ.

²⁰ Sanam mɛ Maata u nua ma Yesu u sisi, ma u nùn sennɔ da. Adama Maari u sɔ yenuɔ. ²¹ Ma Maata u Yesu sɔwɔa u nɛɛ, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimɔ. ²² Adama baa tɛ, na yɛ ma yabu baayere ye kaa bikia Gusunɔn nɔmuɔ u koo nun wɛ.

²³ Ma Yesu u nùn sɔwɔa u nɛɛ, wunen sesu u koo se gɔrin di.

²⁴ Ma Maata u nɛɛ, geema, na yɛ ma u koo kparam se, gɔribu bà n seemɔ sanam dāakim sɔɔ.

²⁵ Ma Yesu u nùn sɔwɔa u nɛɛ, nena na ra gɔribu seeye, nena na ra wāaru wɛ. Baawure wi u man naane doke u ko n wāawa wāaru sɔɔ baa ù n gu. ²⁶ Baawure wi u maa wasi ma u man naane doke, u ò gbimɔ ka baadommaɔ. A naane doke nge mɛ?

²⁷ Maata u Yinni wisa u nɛɛ, meya na naane doke ma wuna Kirisi wi, Gusunɔn Bii, wi u sisi handuniaɔ.

Yesun swii

²⁸ Sanam mɛ Maata u yeni gerua u kpa, u win wɔnɔ Maari sokum da, ma u nùn sɔwɔa teeru ma yinni u tunuma u nùn soku.

²⁹ Ye Maari u yeni nua u seewa ka sendaru ma u da win mi. ³⁰ N deema Yesu kun gina wuu dum kpa, u wāawa yam mi Maata ka nùn yinna. ³¹ Yuu be ba Maari nukuru yemiasiamɔ dirɔ, ye ba wa u seewa ka sendaru u yara tɔwɔ, ba nùn swii. Ba tamaa u dɔwɔa sikirɔ u swii.

³² Sanam mɛ Maari u tura mi Yesu u wāa, ye u nùn wa u yiira u nɛɛ, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimɔ.

³³ Ye Yesu u wa u sumɔ, ma Yuu be ba ka nùn na, ben tii ba sumɔ, yera u diira ka nuku sankiranu. ³⁴ U bu bikia u nɛɛ, mana i nùn sika.

Ma ba nɛɛ, Yinni a na a wa.

³⁵ Ma Yesu u swii. ³⁶ Yen sɔna Yuuba ba nɛɛ, i mɛerio i wa nge mɛ u nùn kɔ n nɛ.

³⁷ Adama ben gabu ba nɛɛ, durɔ wini u wɔko yam waasia. Mban sɔna u dera Lasaa u gu.

Lasaan seebu gɔrin di

³⁸ Yesu u kparam diira, ma u da sikirɔ. Siki te, kpee wɔruwa, ma ba gen nɔɔ kɔrua ka kperu. ³⁹ Ma Yesu u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee te bɔrio min di.

Ma Maata, wi u gun sesu, u nùn sɔwɔa u nɛɛ, Yinni, u numia kɔ, yen sɔɔ nne wee gisɔ ye u ka gu.

⁴⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, na ò daa nun sɔwɔa na nɛɛ, à n naane doke, kaa Gusunɔn yiiko wa?

⁴¹ Ma ba kpee te bimia min di. Ma Yesu u win nɔni sua wɔllɔ u nɛɛ, nen Baaba, na nun siara yèn sɔ a nen gari swaa daki. ⁴² Na yɛ ma a ra nen gari nɔ baadomma, adama na yeni gerumɔwa tɔn benin sɔ be ba yɔ mi, kpa bu ka naane doke ma wuna a man gɔrima.

⁴³Sanam me u yeni gerua u kpa, ma u gbāra ka dam u nee, Lasaa, a yarima!

⁴⁴Wi u raa gu mi, u yarima sikirun di ka win gorun bekuru te ba win nōma ka naasu tēkua ka maa wirō. Ma Yesu u bu sōɔwa u nee, bu nūn kusio u sī.

Ba wesianamō bu ka Yesu go

*(I maa mēerio Mateu 26:1-5,
Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2)*

⁴⁵N wee Yuu dabiru be ba Maari swīima mi, ma ba wa ye Yesu u kua, ba nūn naane doke. ⁴⁶Adama ben gabu ba gōsira ba da Falisiban mi, ba bu sōɔwa ye Yesu u kua. ⁴⁷Sanam mēya yāku kowo tōnwerobu ka Falisiba ba guro gurobu menna ma ba bikianamō ba mō, amōna sa ko ko. Durō wi wee, u sōm maamaakigii dabinu mō. ⁴⁸Sā n nūn deri mē, tōmbu kpurowa ba koo nūn naane doke. Romugibu ba koo maa na bu besen sāa yeru wōra kpa bu besen bweseru gura.

⁴⁹Adama ben turo wi ba ra nee Kaifa, wi u sāa yāku kowo tōnwerō wōɔ ge sōɔ, u bu sōɔwa u nee, bee i nē gāanu ganu yē baa fiiko. ⁵⁰Mēya, n nē maa bee yeeri ma been arufaaniwa tōn turo u ka gbi tōn dabirun sō, kpa besen bweseru kpuro tu ku ka kam ko. ⁵¹N nē mō ka win tiin yēra u yeni gerua. U ye geruawa yēn sō wiya u sāa yāku kowo tōnwerō wōɔ ge sōɔ, yen sōna u gerua u nee, Yesu koo gbi Yuuban bweserun sō. ⁵²N nē maa mō be tōnan sō, adama u ka maa Gusunōn bibu kpuro kowa tōn teebu be ba wāa baama.

⁵³Yen sōna saa dōma ten di, ba wesiana bu ka Yesu go. ⁵⁴Yenin sōna u nē maa sīimō batuma sōɔ Yuuban suunuɔ, adama u doona min di tem gam gīa gbaburu sōɔ, mi u wuu gagu dua ge ba ra soku Efaraimu. Miya u sina ka win bwāabu.

⁵⁵Yuuban tōɔ bakaru te ba ra soku Gōɔ sararibu ta turuku kua, ma tōn

dabiru saa baru kpaanun di ba da Yerusalemō bu ka tii sārasia tōɔ baka te, tu sere turi. ⁵⁶Ma ba Yesu kasu. Ba yō sāa yerō ba bikianamō, ba mō amōna i bwisikumō. U nē tōɔ bakaru sisiwa?

⁵⁷Yāku kowo tōnwerobu ka Falisiba ba raa wooda wē ba nee, goo ù n yē mi Yesu u wāa u bu sōɔwō kpa be, bu nūn mwa.

Maari u Yesun naasu

turare wisi

*(I maa mēerio Mateu
26:6-13, Maaku 14:3-9)*

12 Ye n tie sōɔ nōɔba tia tōɔ bakaru tu sere turi te ba ra soku Gōɔ sararibu, yera Yesu u da Betaniō mi Lasaa u wāa wi u seeya gōrin di. ²Miya ba nūn yaa dibu kua ma Maata u bu nōɔrimō, adama Lasaa u sō ka Yesu sōbun suunu sōɔ. ³Wee, Maari u turare gobi bekegia mō litirin bōnu, ye ba kua ka naadin gum tii tii, ma u ye sua u Yesun naasu wisi, ma u su sunka ka win seri. Yera dii te kpuro ta turaren nuburu yiba. ⁴Yesun bōɔ turo, wi ba ra nee Yudasi Isikariōtu, wi u koo yāku kowo tōnwerobu ka Falisiba nūn nōmu sōndia, u bikia u nee, ⁵mba n kua ba nē ka turare ye dōre sōm kowon wōɔ tian kōsiarun saka, kpa bu sāarobu bōnu kua.

⁶U nē yeni gerumō sāarobun wōn wōn-dun sō, adama yēn sō u sāawa gbēnō. Wiya u ra nē maa gobin bōɔru nēni, kpa u nē yi gbenimō. ⁷Adama Yesu u nee, a kurō wi derio. U yeni beruawa u ka nen gōɔ sikuru mara. ⁸Baadommawa sāarobu ba wāa been suunu sōɔ adama nēna na nē ko na nē wāa ka bee baadomma.

Ba wesianamō bu ka Lasaa go

⁹Yuuba dabira ta nua ma Yesu u wāa Betaniō ma ba da mi, n nē mō bu ka Yesu wa tōna, adama bu maa ka Lasaa wawa wi Yesu u seeya gōrin di.

¹⁰Yera yāku kowo tɔnweroba wesiana bu maa Lasaa go. ¹¹Domi win sōna Yuba dabira yarimɔ ben min di ba Yesu naane dokemɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

*(I maa mɛerio Mateu 21:1-11,
Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40)*

¹²Yen sisiru tɔn wɔru ge ga tɔɔ bakaru da ga nua ma Yesu u sisi Yerusalemuɔ.

¹³Ma ba bāa kako bekusu sua ba ka nùn sennɔ da. Ba gbāsukumɔ ba m̀, sa Gusunɔ siara! Domarugiiwa wi u sisi ka Gusunɔn yīsiru! Domarugiiwa Isireliban sunɔ!

¹⁴Ma Yesu u keteku kpembu gagu wa u sɔni nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nɛɛ,

¹⁵“I ku bɛrum ko, Yerusalemugibu. N wee bɛɛn sunɔ u sisi.

U keteku kpembu sɔni.”

¹⁶Yabu yeni ya n̄ win bwāabu yeeri saa ye sɔɔ, adama ye Yesu u wura win yiiko sɔɔ Gusunɔ wɔllɔ, saa ye sɔɔra ba yaaya ma ba yeni kpuro yorua Gusunɔn gari sɔɔ win sɔ, ba maa nùn ye kpuro kua.

¹⁷Tɔn dabiru te ta raa wāa ka Yesu sannu sanam mɛ u Lasaa soka u yara sikirun di, ye u nùn seeya gɔrin di, ta ra n yen areru dimɔ. ¹⁸Ma tɔn wɔru ge, ga nùn sennɔ da yèn sɔ ba nua ma u sɔm maamaakigii te kua. ¹⁹Yen sōna Falisiba ba geruna ba nɛɛ, i n̄ wa ma sa nùn kpanawa mam mam. Domi wee handunia kpuro ya nùn swii.

Gereki gaba Yesu kasu

²⁰Gereki gaba wāa be sɔɔ be ba sāaru da Yerusalemuɔ tɔɔ bakarun sanam.

²¹Ba da Filipun mi, Galilen Besaidagii, ma ba nɛɛ, tɔnwerɔ, sa kī su Yesu wa.

²²Filipu u da u Andere sɔɔwa, ma Andere ka Filipu ba da ba Yesu sɔɔwa. ²³Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura ye ba koo ka Tɔnu Bii wɔlle sua. ²⁴Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, dīa bima yà kun

wɔrume tem sɔɔ ya gu, ya wāawa ye tia. Adama yà n gu, ya koo bii dabinu ma. ²⁵Baawure wi u win wāaru dimɔ ka win tiin gōru kīru u koo tu bia. Baawure wi u kun maa win wāaru garisi gāanu handunia yeni sɔɔ, u tu beruawa wāaru te ta ku ra kpen sɔ. ²⁶Goo ù n nen wāaru wāa, yēro u man swīiyɔ. Mi na wāa kpa u n maa wāa mi. Goo ù n nen wāaru wāa, nen Baaba koo yēro bɛɛɛ wɛ.

Yesu u win gɔɔn gari gerumɔ

²⁷Yesu maa nɛɛ, tɛ nen gōru ga sankira too too. Na n̄ yɛ ye kon gere. Nge kon nen Baaba kanawa u man wɔra ye ya man deema mini sɔɔn di? Aawo, domi yenin sōna na na. ²⁸Baaba, a wunen yīsiru wɔlle suo.

Yera nɔɔ gagu ga gerua saa wɔllun di ga nɛɛ, na tu wɔlle sua kɔ, kon maa wure n tu wɔlle sua nɔn mɛeruse.

²⁹Tɔn wɔru ge ga wāa mi, ba nɔɔ ge nua ma ba nɛɛ, gura ya kukura.

Ma gaba nɛɛ, wɔllun gɔɔradowa ka nùn gari kua.

³⁰Adama Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, n n̄ mɔ nen sōna i nɔɔ ge nua, bɛɛn sōna. ³¹Tɛ gera handunia yenin siribu tunuma. Tɛ gera ba koo handunia yen wirugii gira. ³²Sanam mɛ ba koo man sua tem di bu bwɛ, sanam meya kon tumbu kpuro tii gawe.

³³U yeni geruawa u ka sɔɔsi gɔɔ wìn bweseru u koo gbi. ³⁴Tɔn wɔru ge, ga nùn sɔɔwa ga nɛɛ, sa nua besen woodan tireru sɔɔ ma Kiriis u ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Amɔna a ka gerumɔ ma ba n̄ koo ko ba kun Tɔnun Bii sue tem di. Wara Tɔnu Bii wi.

³⁵Yesu u bu wisa u nɛɛ, saa fiiko sɔɔra yam bururam mu wāa bɛɛn suunu sɔɔ. I n sīimɔ saa ye i yam bururam mɔ kpa yam mu ku raa bɛɛ tīre. Domi wi u sīimɔ yam wɔkuru sɔɔ u ku ra n yɛ mi u dɔɔ. ³⁶Yen sɔ, i yam bururam mɛ naane

dokeo saa ye i me mo kpa i ka ko yam bururam bibu.

Yuuba ba ñ Yesu naane doke

Ye Yesu u yeni gerua u kpa, u doona ben suunu soon di, u kukua. ³⁷Baa ye u ka maamaaki dabinu kua ben wuswaaɔ, ka me, ba ñ nùn naane doke. ³⁸Kpa gari yi Gusunɔn soomɔ Esai u gerua yi ka kooro, yi u nee,

“Yinni wara u naane doke ye sa noosia. Wara Yinni Gusunɔ u win dam soosi.”

³⁹Yenin soona ba ñ kpia ba naane doke domi Gusunɔn soomɔ Esai u kpa gerua u nee,

⁴⁰“Gusunɔ u bu kua wokobu ma u ben bwisi kawa.

Kpa bu ku raa ka ben noni yam wa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Bu ku raa goru gosia, kpa n bu beka.”

⁴¹Yeniwa Esai u gerua yen so u Kirisin yiiko wa ma u win gari gerua.

⁴²Ka me, Yuuban tonwero dabiru ba Yesu naane doke, adama Falisiban so ba ñ wure batuma so bu ku raa ka bu gire menno yerun din so. ⁴³Domi ba tunun siarabu ki n kere Gusunɔn siarabu.

Yesun gari yi koo tambu taare we

⁴⁴Ma Yesu u gbara u nee, baawure wi u man naane doke, n ñ mo nena u naane doke, wi u man gorimawa u naane doke.

⁴⁵Wi u man waamo u wi u man gorima waamowa mi. ⁴⁶Ne na na handuniaɔ nge yam bururam, kpa baawure wi u man naane doke u kun ka wa yam wokuru so. ⁴⁷Baawure wi u nen gari noomɔ, ma u kun yi wure, n ñ mo nena kon yero taare we. Na nawa n ka handunia faaba ko, n ñ mo n ka handunia taare we. ⁴⁸Baawure wi u man yina, ma u ñ nen gari wure, yero u mo ye n koo nùn taare we. Gari yi na gerua yiya yi koo yero taare we sanam daakim so.

⁴⁹Domi na ñ gari gerua ka nen tiin yiiko, adama Baaba wi u man gorima, wiya u

man wooda we ye kon gere ka ye kon soosi. ⁵⁰Na ye ma win woodan kokorowa waaru te ta ku ra kpe, yen soona ye na gerumo, na ye gerumowa nge me Baaba u man soowa.

Yesu u win bwāabun naasu tea

13 Yesu u ra n wigibu ki be ba wa handuniaɔ, yen so, bu sere too baka te ko te ba ra nee Goo sararibu, u bu win ki bakarar soosi. Domi u ye ma win saa ya tura u ka doona handunian di u da win Baaban mi.

²Wi ka win bwāabu ba yaa dibu dimo sannu. N deema Setam u raa Yudasai Isikariotu, Simoon bii borie u ka Yesu yaku kowo tonwero bu ka Falisiba nomu soondia. ³Yesun tii u ye ma Baaba u nùn gāanu kpuro nomu soondia, u maa ye ma u nawa saa Gusunɔn min di ma u maa wuru win mi. ⁴Yera u seewa dii yerun di u win yaberu pweta u yi, ma u yasa sua u tii seka. ⁵U nim soke gbēeru so, u ka win bwāabun naasu teamo, ma u si sunkumo ka yasa ye u seke. ⁶Ye u girari Simoo Pieen mi, ma Piee nùn bikia u nee, Yinni wuna kaa maa nen naasu tea?

⁷Yesu u nùn wisa u nee, a ñ gina tuba ye na mo te, adama amen biru n ko n nun yeeri.

⁸Piee u nee, ne na kun wuramo a nen naasu tea fa!

Yesu u nùn soowa u nee, na kun wunen naasu tee, a ñ maa bonu gaa wasi nen mi.

⁹Simoo Piee u nee, ñ n men na Yinni, n ñ maa mo nen naasu tonawa kaa tea, a maa nen nomo ka nen wiru teo.

¹⁰Yesu u nee, wi u wobura, mba n maa yero tie, ma n kun mo u win naasu tea u wa u ka deera mam mam. Bee i deere, adama n ñ mo bee kpuro.

¹¹N deema Yesu u win dome ye ko, yen soona u gerua u nee, n ñ mo be kpurowa ba deere.

¹²Sanam me u ben naasu tea u kpa u win yaberu sua u sebua ma u kpmam sina win sin yerɔ u neɛ, i yē ye na bɛɛ kua mi? ¹³Bɛɛ i man sokumɔ keu koosio ka Yinni. Geema i gerumɔ, meya na sāa. ¹⁴Ŋ n men na, ne wi na sāa beɛn Yinni ka beɛn keu koosio, nà n beɛn naasu tea, n weene beɛn tii i naasu teana. ¹⁵Wee na beɛ kom gem sɔɔsi kpa i n da maa kuane nge me. ¹⁶Ka geema, na beɛ sɔɔmɔ, yoo ku ra n win yinni kere, meya goro ku ra n wi u nùn gɔra kere. ¹⁷Tē wee, i sɔɔsi teni gia. Doo nɔɔrugiba beɛ, ì n tu swīi.

¹⁸Ŋ n mɔ beɛ kpuru gariya na mɔ. Na yē be na gɔsa. Adama Gusunɔn gari yi ñ koo ko yi kun koore yi yi neɛ, “Wi u ka man dimɔ sannu, u gɔsira nen yibere.” ¹⁹Na beɛ yabu yeni sɔɔmɔwa saa tēn di yu sere koora. Yà n koora kpa i ka naane doke ma nena yēro wi. ²⁰Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, baawure wi u yēro wura wi na gɔra, nena u wura. Baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa.

Yesu u Yudasi terasia

*(I maa meerio Mateu 26:20-25,
Maaku 14:17-21, Luku 22:21-23)*

²¹Ye Yesu u yeni gerua u kpa, win gɔru ga sankira too too, ma u bu sɔɔwa kpasasa u neɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, goo wāa beɛ sɔɔ wi u koo man dɔme.

²²Ma win bwāabu ba nɔni gia meerina. Ba ñ yē ben wara u ka yā. ²³Yesun bɔɔ turo, wi u kī, u sɔ win nɔm geuɔ. ²⁴Ma Simɔɔ Pieɛ u yīreru kua ka nɔmu durɔ wi, u Yesu bikio u neɛ, wara u ka yā. ²⁵Ma bɔɔ wi, u Yesu gballi u nùn bikia u neɛ, Yinni wara a ka yā.

²⁶Yesu u nùn wisa u neɛ, wi na kon dɔka wē ye na ka kpee sɔra, wiya mi.

Ma u dɔka ka kpee sɔra u Yudasi Isikariɔtu, Simɔɔn bii wē. ²⁷Ye Yudasi u dɔka ye mwa u kpa, mii mii ma Setam dua win gɔruɔ. Yesu u nùn sɔɔwa u neɛ, ye kaa ko, a koowo kpaaka.

²⁸Adama ben suunu sɔɔ goo sari wi u yē yèn sɔ u nùn sɔɔwa me. ²⁹Gaba tamaa yèn sɔ Yudasiwa u gobin bɔɔru neni, yen sɔna Yesu u nùn sɔɔmɔ u gāanu dweeyo nìn bukata ba mɔ tɔɔ bakarun sɔ, ñ kun me u nùn sɔɔmɔ u sāarobu gāanu kē. ³⁰Ye Yudasi u dɔka ye mwe ma u yara ka sendaru. N deema yam tira.

Wooda kpa

³¹Sanam me Yudasi u yara u kpa, Yesu u neɛ, tēra Tɔnun Bii u den wolle suara, ma Gusunɔ maa wolle suara win min di. ³²Gusunɔ ù n wolle suara win min di, Gusunɔn tii u koo maa Tɔnun Bii wi wolle sua, n ñ maa teemɔ. ³³Nen bibu, saa fiiko sɔɔra ko na n wāa ka beɛ, yen biru i ko man kasu. Adama na beɛ sɔɔmɔ tē nge me na raa Yuuba sɔɔwa, mi na dɔɔ i ñ kpē i da mi. ³⁴Wooda kpa na beɛ wēemɔ, i kīanɔ. I de i kīru sɔɔsina nge me na beɛ kīru sɔɔsi. ³⁵Ì n kīane, baawure u ko n yē ma i sāawa nen bwāabu.

Yesu u neɛ, Pieɛ koo nùn siki

*(I maa meerio Mateu 26:31-35,
Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34)*

³⁶Simɔɔ Pieɛ u nùn bikia u neɛ, Yinni, mana a dɔɔ.

Yesu u nùn wisa u neɛ, mi na dɔɔ a ñ kpē a man swīima tē, adama ñ n sosi kaa man swīima mi.

³⁷Pieɛ u nùn bikia u neɛ, Yinni, mban sɔna na ñ kpē n nun swīi mi tē. Domi na sɔɔru sāa n ka nen wāaru wē wunen sɔ.

³⁸Yesu u nùn bikia u neɛ, a sɔɔru sāa a ka wunen wāaru wē nen sɔ? Ka gem na nun sɔɔmɔ, goo dɔɔ gu ka sere swī kaa man siki nɔn ita.

Yesuwa swaa ye ya dɔɔ

Baaban mi

14 Yesu bu sɔɔwa u neɛ, i ku wuru. I Gusunɔ naane dokeo kpa i

maa man naane doke. ²Wāa yee dabina nu wāa nen Baaban yenu. N wee na dō mi, n beɛ wāa yerun sōru kua. Ñ kun sāa me, na ñ daa beɛ sōmō. ³Na n wāa yee ten sōru kua na kpa, kon kpm wurama n beɛ sua n ka da nen tiin mi. Mi na wāa kpa sa n wāa mi sannu. ⁴I ru swaa yē kō mi na dō.

⁵Tomaa u nùn sōwa u neɛ, Yinni, sa ñ yē mi a dō. Amōna sa ko n ka min swaa yē.

⁶Yesu u nùn sōwa u neɛ, nena na swaa, nena na gem, nena na wāaru, goo sari wi u koo da Baaban mi ma n kun mō saa nen min di. ⁷Beɛ ñ n daa man yē, i ko n maa nen Baaba yē. Saa tēn di i nùn gia, i maa nùn wa.

⁸Filipu u nùn sōwa u neɛ, Yinni a sun Baaba wi sōsio, n den tura me.

⁹Yesu u neɛ, mìn di na ka beɛ wāa n te, ka me, a ñ man gie Filipu? Baawure wi u gesi man wa u maa Baaba wawa. Amōna a ka gerua a neɛ, n beɛ Baaba sōsio. ¹⁰A ñ naane doke ma na wāa Baaba sō, Baaba maa wāa ne sō? Gari yi na beɛ sōmō, na ñ gerumō ka nen tiin yiiko. Baaba wi u wāa ne sō, wiya u win sōmburu mō. ¹¹I gesi naane dokeo ma na wāa Baaba sō, ma Baaba maa wāa ne sō. Ñ kun me, i naane dokeo sōma ye na kuan sō. ¹²Ka geema na beɛ sōmō, baawure wi u man naane doke, sōma ye na mō, yeya yēro koo maa ko. U koo mam sōma ko ye ya yeni kere domi na dō nen Baaban mi. ¹³Na kon maa beɛ gāanu baanire kua ni i gesi kana ka nen yīsiru, kpa bu ka Baaba wolle sua saa Biin min di. ¹⁴Ñ n gāanu kana ka nen yīsiru, kon beɛ ni kua.

Hunde Deeron naarun

nō mwēeru

¹⁵Yesu u neɛ, ñ n man kī i nen wooda mem nōwō. ¹⁶Kon Baaba kana, u koo beɛ Dam Kēō kpaō wē wi u ko n ka

beɛ wāa sere ka baadommaō. Wiya sāa Hunde gemgii. ¹⁷Handuniagibu ba ñ kpē bu nùn mwa yēn sō ba ñ nùn waamō, meya ba ñ maa nùn yē. Adama beɛ i nùn yē, domi u wāa ka beɛ, u kon maa wāa beɛn baawure sō.

¹⁸Na ñ beɛ derimō goberu. Kon kpm wurama beɛn mi. ¹⁹N tie fiiko ye handuniagibu ba ñ maa ka man wasi, adama beɛ i ko man wa. Yēn sō na wasi, beɛ i ko n maa wasi. ²⁰Dōma teya i ko n yē ma na wāa nen Baaba sō ma beɛ i wāa ne sō, ma na maa wāa beɛ sō.

²¹Wi u nen wooda mwa, ma u ye mem nōwō, wiya u man kī. Wi u man kī, nen Baaba koo nùn kīa. Nen tii kon maa yēro kīa, kpa n nùn tii sōsi.

²²Yudasi, n ñ mō wi ba ra neɛ Isikariōtu, u bikia u neɛ, Yinni, amōna kaa sun wunen tii sōsisisina handuniagibu ba kun ka nun wa.

²³Ma Yesu u nùn wisa u neɛ, baawure wi u man kī u koo nen gari mem nōwō. Nen Baaba u koo nùn kīa, ne ka nen Baaba sa ko maa na yēron mi kpa su besen wāa yeru ko wi sō. ²⁴Wi u kun man kī, u ñ maa nen gari mem nōwamme. Gari yi i nua, n ñ negii, yi sāawa Baabagii wi u man gōrima.

²⁵Na beɛ yeni kpuro sōmō tē ye na ka beɛ wāa. ²⁶Adama Hunde Deero, Dam kēō wi, wi Baaba koo gōrima ka nen yīsiru, wiya u koo beɛ baayere keu sōsi, u koo maa beɛ ye kpuro yaayasia ye na beɛ sōwō.

²⁷Bōri yenda na beɛ deria, nen bōri yenda na beɛ wēemō. Na ñ beɛ tu wēemō nge me handunia ya ra wē. I ku wurura, i ku maa nanda. ²⁸Beɛ i nua nge me na beɛ sōwō ma na doonō, adama kon kpm wurama beɛn mi. ñ n daa man kī i ko n nuku dobu mō ye na ka dō Baaban mi, domi nen Baaba u yiiko mō u man kere. ²⁹Na beɛ gāa ninin gari sōmō tē, nu sere koorā. Nùn n koorā kpa i ka man naane doke. ³⁰Na ñ maa kpē n ka beɛ

gari dabinu ko domi handunian wirugii u sisi. U ñ dam mɔ ne sɔɔ, ³¹ adama kpa handuniagibu ba n ka yē ma na Baaba kī, na maa kpuro mɔ nge me Baaba u man yen wooda wē. I seewo su doona.

Yesuwa resem dāa gea

15 Yesu u bu sɔɔwa u nee, nena resem dāa mero, nen Baabawa gbaa yēro. ²Nen kāasa baayere ye ya ku ra binu ma, yera u ra bure u kō. Kāasa baayere ye ya ra binu ma, u ra ye sɔmewa kpa yen marum mu ka sosi. ³Bee i dɛera kɔ gari yin saabu yi na bee sɔɔwa. ⁴I de i n ka man manine, na kon maa ka bee manina. Nge me kāasa ya ñ kpē yu ka tii binu ma, ma n kun mɔ ya ka dāa mero manine, meya maa been tii, i ñ kpē i binu ma, ñ kun ka man manine.

⁵Nena resem dāa mero, beeya yen kāasi. Wi u ka man manine ma na ka nùn manine, wiya u koo bii dabinu ma, domi nen sariru i ñ kpē i gāanu ganu ko. ⁶Baawure wi u kun ka man manine, ba koo nùn wunawa bu kō nge kāasi kpa u derura. Yen biru ba koo kāasi yi menna bu dōo doke, kpa yi dōo mwa. ⁷Bee ñ n ka man manine ma nen gari yi wāa bee sɔɔ, i bikio ye i kī, na kon bee kua. ⁸Ī n bii dabinu mara ya koo nen Baaba beere wē. Nge meya i ko maa sɔɔsi ma nen bwāaba i sāa. ⁹Nge me Baaba man kī, nge meya na maa bee kī. I yōro nen kīru sɔɔ. ¹⁰Nge me na nen Baaban wooda mem nɔɔwa ma na wāa win kīru sɔɔ, nge meya ñ n nen wooda mem nɔɔwa, i ko n wāa nen kīru sɔɔ.

¹¹Na bee yeni sɔɔwa kpa nen nuku dobu bu n ka wāa bee sɔɔ, kpa been nuku dobu bu ka yibu. ¹²Nen wooda wee, i kīanɔ nge me na bee kī. ¹³Goo ù n win wāaru wē win bɔrɔban sɔ kīrun saabu, kīi te, ta ñ saara mɔ. ¹⁴Nen bɔrɔbara bee i sāa ñ n mɔ ye na bee yiire. ¹⁵Na ñ maa bee sokumɔ yobu yèn sɔ yoo ku ra n yē ye win yinni u mɔ. Adama na bee sokumɔ

bɔrɔba, yèn sɔ gāanu baanire ni na nua nen Baaban min di niya na bee sɔɔwa. ¹⁶N ñ mɔ beeya i man gɔsa, nena na bee gɔsa. Na maa bee wuna nenem kpa i da i binu ma ni nu koo te. Kpa gāanu baanire ni bee i kana nen Baaban mi ka nen yīsiru, u bee wē. ¹⁷Ye na bee yiiremo wee, i kīanɔ.

Handunia ya Yesu ka wigibu tusa

¹⁸Yesu maa nee, handuniagibu bà n bee tusa, i n yē ma nena ba gbia ba tusa. ¹⁹Bee ñ n daa sāan na handuniagibu, handunia ya ko n bee kīwa nge yegibu. Adama na bee gɔsa handunia ye sɔn di, i ñ maa sāa yegibu, yen sōna handuniagiba bee tusa. ²⁰I gari yi yaayo yi na raa bee sɔɔwa na nee, yoo ku ra win yinni kere. Bà n man nɔni sɔɔwa ba koo maa bee nɔni sɔ. Bà n nen gari mem nɔɔwa ba koo maa beegii mem nɔɔwa. ²¹Adama yeni kpurowa ba koo bee kua nen yīsiran sɔ, domi ba ñ yēro yē wi u man gɔrima. ²²Nà kun daa ne, na ka bu gari kue, ba ñ daa taare mɔ. Adama tē ba ñ maa gafara mɔ. ²³Wi u man tusa u maa nen Baaba tusawa. ²⁴Nà kun daa sɔma kue ben suunu sɔ ye goo kun koore, ba ñ daa taare mɔ. Adama tē, ba sɔma ye wa kɔ, ma ba sun tusa ne ka nen Baaba. ²⁵Nge meya n sāa kpa gari yi ba yorua woodan tirerɔ yi ka koora, yi yi nee, “Ba man tusa, ba ñ ten wiru ka naasu yē.”

²⁶Adama Dam Kēɔ, Hunde gemgii wi, u sisi saa nen Baaban min di. Kon bee nùn gɔriama ka Baaba win yīsiru, kpa u bee nen areru diiya. ²⁷Bee i ko maa nen areru di, domi i wāa ka ne sannu saa toren di.

16 Yeni kpurowa na bee sɔɔwa kpa i ku ra ka biru wura. ²Ba koo bee gira saa mennɔ yerun di. Saa ya mam sisi ye baawure wi u bee goomɔ u ko n tamaa u Gusunɔ sɔmburu kuammewa. ³Ba koo bee yabu yeni kua yèn sɔ ba ñ

Baaba gie, ba ñ maa man gie. ⁴Adama na bɛe gāa nini sōmōwa, dōma te nin saa ya tura kpa i ka yaaya ma na raa bɛe nu sōre.

Hunde Deeron sɔmburu

Yesu maa nɛɛ, na ñ daa bɛe gāa nini sōmōwa saa yellun di yèn sō na wāa ka bɛe sannu. ⁵Adama tē na dō wi u man goriman mi. Goo maa sari bɛe sō wi u man bikia mi na dō. ⁶Adama yèn sō na bɛe yeni sōmōwa, bɛen gōru ga sankira too. ⁷Ka mɛ, na bɛe gem sōmō, bɛen arufaaniwa nà n da, domi nà kun de, Dam Kē wi, u ñ sisi bɛen mi. Adama nà n da kon bɛe nùn goriamā. ⁸Û n tunuma, wiya u koo de handuniagibu bu tubu ye n sāa toraru ka ye n sāa gem ka maa Gusunōn siribu. ⁹U koo bu taare wē yèn sō ba ñ man naane doke. ¹⁰U koo bu sōsi ma gem wāa ne sō ye na ka dō Baaban mi, ma ba ñ maa man wasi. ¹¹U koo maa de bu siribu tubu yèn sō Gusunō u handunia yenin wirugii siri kō.

¹²Na maa gāa dabinu mō n ka bɛe sō, adama nu bɛe kere gina. ¹³Sanam mɛ Hunde gemgii wi, u tunuma wiya u koo bɛe kpara i ka gem kpuro gia. U ñ koo gari gere ka win tiin yiiko. Ye u nua, yeya u koo gere, u koo maa bɛe sō ye ya sisi. ¹⁴Wiya u koo man bɛere wē, domi u koo negia nō, kpa u bɛe ye nōsōsia. ¹⁵Kpuro ye Baaba u mō negia. Yen sōna na gerua ma Hunde u koo negia nō, kpa u bɛe ye nōsōsia.

Nuku sankiranu koo ko

nuku dobu

¹⁶Yesu bu sōmōwa u nɛɛ, ñ n sosi fiiko i ñ maa man wasi. Ñ n maa kparam sosi fiiko, i ko man wa.

¹⁷Ma win bwāabu gabu ba bikianamō, mba yen tubusianu ye u sun sōmō, ñ n sosi fiiko sa ñ maa nùn wasi, ñ n maa kparam sosi fiiko sa ko nùn wa.

Mba maa yen tubusianu ye u nɛɛ u dō win Baaban mi. ¹⁸Ba bikianamō mba ñ n sosi fiikon tubusianu. Ba nɛɛ, sa ñ yē yèn gari u mō.

¹⁹Yesu u gia ma ba kī bu nùn gāanu bikia. Yen sōna u bu sōmōwa u nɛɛ, na nɛɛ yaa, ñ n sosi fiiko i ñ man wasi, ñ n maa kparam sosi fiiko i ko man wa. Gari yiniwa i bikianamō bɛen suunu sō ro? ²⁰Ka geema na bɛe sōmō, i ko swī, i ko kpara wōri ko, adama handuniagibu ba koo yēeri. Bɛen nukura koo sankira, adama bɛen nuku sankiranu koo gōsira nuku dobu. ²¹Sanam mɛ tōn kurō u yiire u ra n nōni swāaru mō domi win saa ya tura. Adama sanam mɛ u win bii mara, u ku ra maa nōni swāa te yaaye nuku dobu sō ye u ka tōnu mara handunia sō. ²²Meya n maa sāa bɛen mi. Tē, bɛe i nuku sankiranu mō, adama kon kparam bɛe wa, ma bɛen nukura koo dora. Goo maa sari wi u koo kpī u bɛe nuku doo bi mwaari.

²³Saa ye, yà n tunuma, i ñ ko man gāanu ganu bikia. Ka geema na bɛe sōmō, baayere ye i Baaba kana ka nen yīsiru, u koo bɛe kē. ²⁴Sere ka tē i ñ gāanu ganu kane ka nen yīsiru. I bikio, i ko wa, kpa bɛen nuku dobu bu ka yibu.

Yesu u handunia kamia

²⁵Yesu maa bu sōmōwa u nɛɛ, yeni kpurowa na bɛe sōmōwa ka mōndu. Adama saa ya sisi ye na ñ maa bɛe gari sōmō ka mōndu, kon bɛe Baaban gari sōwa kpasasa. ²⁶Saa ye, yà n tunuma, i ko Baaba kana ka nen yīsiru. Na ñ maa gerumō ma kon nùn kana bɛen sō, ²⁷domi Baaban tii u bɛe kī. U bɛe kī yèn sō i man kī, i maa naane doke ma na weewa Gusunōn min di. ²⁸Na yarimawa saa Baaban min di, na na handunia. Tē na handunia derimō na dō nen Baaban mi.

²⁹Win bwāaba nùn sōmōwa ba nɛɛ, tēra a re sun gari sōmōwa kpasasa, n ñ ka

mɔndu. ³⁰Tē sa gia ma a baayere kpuro yē, n ñ maa mɔ goo u nun gāanu bikia. Yenin sōna sa naane doke ma Gusunɔn min diya a yarima.

³¹Ma Yesu u bu bikia u nēe, tē i naane doke? ³²I laakari koowo, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ ye ba koo ka bēe kpuro yarinasia, baawure u ka da win yenuɔ. I ko man deri nē turo, adama na ñ wāa nē turo yèn sō Baaba u wāa ka nē. ³³Yabu yeniwa na raa bēe sōɔwa kpa i n ka bɔri yendu mɔ nē sɔɔ. Handunia ye sɔɔra i ko nɔni swāaru wa, adama i ku mwia kpana, na handunia kamia kɔ.

Yesu u kanaru mɔ

win bwāabun sō

17 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, u win nɔni seeya wɔllɔ u nēe, Baaba, saa ya tura. A nē wunen Bii wɔlle suo, kpa n maa nun wɔlle sua. ²Domi a man yiiko wē tɔmbu kpuron wɔllɔ, kpa n ka be a man wē kpuro wāaru wē te ta ku ra kpe. ³Wāaru te ta ku ra kpe tera mini, tɔmbu bu ka nun gia, wunē Gusunɔ turo, kpa bu maa man gia nē Yesu Kiriwi a gɔrima. ⁴Na nun wɔlle sua tem mē sɔɔ, na maa sɔmbu te wiru go te a man yiire. ⁵Baaba, na nun kanamɔ, a de na n yiiko mɔ tē wunen bɔkuɔ, nge mē na raa mɔ ka wunē sannu ba sere handunia taka kua.

⁶Na tɔn be wunen yīsiru giasia be a man wē handunia ye sɔɔ. Wunegiba ba raa sāa, ma a man bu wē. Ba maa wunen gari mem nɔɔwa. ⁷Tē ba yē ma gāanu kpuro ni a man wē, saa wunen min diya nu na. ⁸Domi na bu gari yi wē yi a man sōɔwa, ba maa yi mwa. Ma ba gia sāa sāa ma saa wunen min diya na yara, ba maa naane doke ma wuna a man gɔrima.

⁹Na bu kanaru kuamme n ñ mɔ handuniagibu. Tɔn be a man wē, beya na kanaru kuamme yèn sō wunegiba ba sāa. ¹⁰Negibu kpuro ba sāawa

wunegibu ma wunegibu kpuro ba maa sāa negibu, nen yiiko maa sōsira be sɔɔ. ¹¹Tē na sisi wunen mi. Na ñ ko na n maa wāa handunia sɔɔ, adama beya ba ko n wāa handunia ye sɔɔ. Baaba Deero, a bu beruo ka wunen yīsī te a man wēn dam, kpa ba n ka sāa tia, nge mē nē ka wunē sa sāa tia. ¹²Sanam me na wāa ka be, na bu berua ka wunen yīsī te a man wēn dam. Na bu kōsu, ma be sɔɔ baa tɔn turo goo kun kam kue ma n kun mɔ kam kooren bii, kpa Gusunɔn gari yi ka koorā. ¹³Tē na sisi wunen mi. Yeniwa na gerumɔ handunia ye sɔɔ, kpa ba n ka nuku dobu yiba nen sō. ¹⁴Na bu wunen gari wē, ma handuniagiba bu tusa yèn sō ba ñ sāa handuniagibu, nge mē nen tii na ñ sāa handuniagii. ¹⁵Na ñ nun kanamɔ a ka bu wuna handunia sɔɔn di, adama na nun kanamɔwa a bu kōsuo tɔn kōso win sō. ¹⁶Ba ñ sāa handuniagibu nge mē nen tii na ñ sāa handuniagii. ¹⁷A tii bu wunɔ nenem ka wunen gem gari. Wunen gari gema. ¹⁸Nge mē a man gɔrima handunia, meya na maa bu gɔra handunia sɔɔ. ¹⁹Ben sōna na nun nen tii wē kpa ben tii bu maa ka ko wunegibu ka gem.

²⁰N ñ mɔ beni tɔnawa na kanaru kuamme, adama ka maa be ba koo naane doke ben garin saabu. ²¹Na kanamɔwa be kpuro ba n ka sāa tia. Nge mē wunē Baaba a wāa nē sɔɔ, ma na maa wāa wunē sɔɔ, a de bu ko tia bese sɔɔ. Kpa handuniagibu bu ka naane doke ma wuna a man gɔrima. ²²Yiiko ye a man wē, yeya na maa bu wē, kpa ba n ka sāa tia nge mē nē ka wunē sa sāa tia. ²³Ne na wāa be sɔɔ, wuna a maa wāa nē sɔɔ, kpa bu ka ko tia mam mam. Kpa handunia yu ka gia ma wuna a man gɔrima, a maa bu kī nge mē a man kī.

²⁴Baaba, na kī be a man wē ba n wāa nen mi, mi na wāa, kpa ba n nen yiiko meera ye a man wē, domi a man kī ba sere handunia taka kua.

²⁵ Baaba gemgii, handuniagiba kun nun yē, adama ne na nun yē, ma beni ba tuba ma wuna a man gōrima. ²⁶ Na bu wunen yīsiru giasia, meya kon kpam bu tu giasiam sosi, kīi te a man kīa ta n ka wāa be sɔɔ, kpa na n maa wāa be sɔɔ.

Yesun mwaabu

(*I maa mēerio Mateu 26:47-56,
Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53*)

18 Sanam me Yesu u kana te kua u kpa, u yara ka win bwāabu sannu ba da daa tora gaan guruɔ ye ba ra soku Sedoroni. Batuma gaa wāa mi, yē sɔɔ u dua ka win bwāabu. ² Yudasi, win dōme, u yam mi yē domi Yesu ka win bwāabu ba ra raa menne mi nɔn dabiru. ³ Yen sōna Yudasi u da mi ka tabu kowobu ka sāa yerun kōsobu be yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba nūn wē. Ba ben tabu yānu neni, ka fitilakunu ka wīi bɔnnun dōɔ. ⁴ N deema Yesu u yē kɔ ye n koo nūn ko kpuro, yen sōna u susi u bu bikia u nee, wara i kasu.

⁵ Ma ba nūn wisa ba nee, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

Yesu u nee, nena mi.

Yudasi, win dōme, u yō mi, ka be sannu. ⁶ Ye Yesu u nee, nena mi, ma ba desira ba wɔruka.

⁷ Yesu u kpam bu bikia u nee, wara i kasu.

Ma ba nee, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

⁸ Yesu u nee, na raa be sōɔwa kɔ ma nena mini. N n nen na i kasu, i de beni bu doona.

⁹ U yeni gerua kpa gari yi u raa gerua yi ka koora ye u nee, baa tɔn turo kun kam kue be Baaba u nūn wē sɔɔ.

¹⁰ Sanam me, Simɔɔ Piee u win takobi neni ma u ye woma u ka yāku kowo tɔnweron yoo sōra u win soo nɔm geuguu bura. Yoo win yīsira Maliku. ¹¹ Ma Yesu u Piee sōɔwa u nee, a wunen takobi we-

sio yen kararɔ. Na n kon ka nɔni swāaru temana te nen Baaba u man yiire?

Ba ka Yesu da Anin wuswaaɔ

¹² Sanam meya tabu kowobu ka ben wirugii ka Yuuban sāa yerun kōsobu ba Yesu mwa ba nūn bɔkua ¹³ ma ba gbia ba ka nūn da Anin mi. Ani u sāawa Kaifan dokiri, Kaifa wiya u maa sāa yāku kowo tɔnweron wōɔ ge sɔɔ.

¹⁴ Kaifa wiya u raa Yuuba bwisi kā ma n arufaani mɔ tɔn turo u ka tɔmbu gbiiya.

Piee u Yesu siki

(*I maa mēerio Mateu 26:69-70,
Maaku 14:66-68, Luku 22:55-57*)

¹⁵ Simɔɔ Piee ka bōɔ goo ba Yesu swii. N deema yāku kowo tɔnweron wi, u bōɔ wi yē sāa sāa, ma bōɔ wi, u ka Yesu dua sannu yāku kowo tɔnweron yenun yaaraɔ. ¹⁶ Adama Piee u yōra tɔɔwɔ yenu kɔnnɔwɔ. Ma bōɔ wi yāku kowo tɔnweron u yē mi, u yarima u ka wɔndia kɔnnɔ kōso geruna, ma u Piee duusia. ¹⁷ Ma wɔndia wi u kɔnnɔ kōsu mi, u Piee bikia u nee, wune, a n maa sāa durɔ win bwāabun turo?

Piee u nee, aawo.

¹⁸ Ma yobu ka sāa yerun kōsobu ba yō dōɔ gēen bɔkuɔ yi ba sōrua woorun sō ba wōsu. Piee u da u maa yō mi, ba wōsu sannu.

Yāku kowo tɔnweron

u Yesu gari bikiamɔ

(*I maa mēerio Mateu 26:59-66,
Maaku 14:55-64, Luku 22:66-71*)

¹⁹ Ma yāku kowo tɔnweron u Yesu win bwāabun gari bikia, ka ye u tɔmbu sōɔsimɔɔ. ²⁰ Ma Yesu u nūn wisa u nee, na ka baawure gari kua batuma sɔɔ. Na nen keu sōsiru kpuro kuawa menno yenu sɔɔ ka maa sāa yerɔ, mi Yuuba kpuro ba ra menne. Na n gāanu ganu gerua asiri sɔɔ. ²¹ N n men na, mban

sōna a man gari bikiamɔ. Be ba nen gari nua, a ben tii bikio ye na bu sōwa. Beya ba yē ye na gerua.

²²Ye Yesu u yeni gerua u kpa, yera sāa yerun kōso turo wi u nūn yōre, u Yesu baara so, ma u nēe, yāku kowo tōnwerowa a kāka a gari wisimɔ me?

²³Ma Yesu u nūn wisa u nēe, ñ n gari kōsin na na gerua, a yi geruo baawure u nɔ. Ñ n maa gem na na gerua, mban sōna a man soomɔ.

²⁴Ma Ani u dera ba nūn bɔkua ba ka da Kaifa, yāku kowo tōnweron mi.

Piɛe u kɔpam Yesu siki

*(I maa mɛerio Mateu 26:71-75,
Maaku 14:69-72, Luku 22:58-62)*

²⁵Saa ye sɔɔ, Simɔɔ Piɛe u yō mi, u dōɔ wōsu. Ma ba nūn bikia ba nēe, wune maa, a ñ sāa durɔ win bwāabun turo?

Adama Piɛe u gari yi siki u nēe, aawo fa.

²⁶Yāku kowo tōnweron yoo turo, wīn soo teu Piɛe u buran dusi, u nūn bikia u nēe, na ñ daa nun wa ka wi batuma ye sɔɔ?

²⁷Piɛe u kɔpam siki u nēe, aawo. Yera yande goo dɔɔ ga swī.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaɔɔ

*(I maa mɛerio Mateu 27:1-2, 11-14,
Maaku 15:1-5, Luku 23:1-5)*

²⁸Saa Kaifan min di ba ka Yesu da tem yēron siri yerɔ. N deema buru buru yam sārera. Be ba sāa Yuuba ba ñ wure bu du siri yeru mi, kpa bu ku raa ko disigibu. Domi ba kī bu Gɔɔ sararibun tōɔ baka ten yaa dibu di. ²⁹Yen sōna Pilati u yarima u bu deema, ma u bu bikia u nēe, tora teren bwesera i durɔ wi waasi.

³⁰Ba nēe, ù kun kōsa kue, sa ñ daa ka nūn sisi su nun nōma beria.

³¹Pilati u bu sōwa u nēe, been tii i nūn mɔɔ, kpa i nūn siri ka been tiin wooda.

Ma Yuuba ba nēe, sa ñ yen dam mɔ su ka tōnu go.

³²Nge mɛya Yesun gari yi koora yì sɔɔ u sōsi gɔɔ wīn bweseru u koo gbi.

³³Pilati u kɔpam dua siri yerɔ, ma u Yesu soka u nūn bikia u nēe, wuna Yuuban sunɔ?

³⁴Ma Yesu u nūn bikia u nēe, wuna a ka tii yeni bikiamɔ? Nge gaba nun nen gari sōwawa.

³⁵Pilati u nēe, nē Yuuwa? Wunen bweseru ka yāku kowo tōnweroba ba man nun nɔmu sɔndia. Mba a kua.

³⁶Yesu u nēe, nen bandu ta ñ sāa handunia migiru. Tà n sāan na handunia migiru, nen bwāabu ba koo sanna kpa bu ku Yuuba man nɔmu sɔndia. Adama nen banda kun sāa handunia migiru.

³⁷Ma Pilati nūn bikia u nēe, ñ n man na, a sāawa sunɔ.

Yesu u nūn wisa u nēe, wunen tii a mam gerumɔ ma na sāa sunɔ. Na na handunia sɔɔ, ba man marawa n ka gem areru di. Baawure wi u sāa gemgii, wiya nen gari nɔmɔ.

³⁸Pilati u nūn bikia u nēe, mba ba ra soku gem.

Ba Yesu taare wē bu go

*(I maa mɛerio Mateu 27:15-31,
Maaku 15:6-20, Luku 23:13-25)*

Gari yin biru Pilati u kɔpam yarima u da Yuuban mi, ma u bu sōwa u nēe, nena kun toraru garu wa durɔ wi sɔɔ.

³⁹Adama i komaru garu mɔ te kon ka bɛe pirisɔm turo kara Gɔɔ sararibun tōɔ bakaru sɔɔ. I kī n bɛe Yuuban sunɔ kara?

⁴⁰Ma be kpuro ba gbāsukumɔ ka dam ba mɔ, aawo sa ñ durɔ wi kī, Barabawa sa kī.

N deema gbenɔwa Baraba wi, u sāa.

19 Sanam mɛya Pilati u Yesu mwa, ma u dera ba nūn so ka som kpaka. ²Ma tabu kowobu ba sāki tundu bɔkana ba ka nūn sina furɔ kua ba doke win wirɔ. Ba maa nūn gurumusu swāabu sebusia. ³Kiri kiri kpa bu nūn susi bu nēe, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

Ma ba nùn baari soomɔ.

⁴Ma Pilati u kɔam maa yarima u tɔn wɔru ge sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio. Wee, kon beɛ durɔ wi yarama kpa i ka gia ma na n̄ toraru garu wa wi sɔɔ.

⁵Yesu u yarima u s̄akin furɔ, ka maa gurumusɔ sw̄abu ge doke. Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi wee.

⁶Sanam mɛ ȳaku kowo tɔnwerobu ka s̄a yerun k̄sobu ba nùn wa, ma ba gb̄asukum w̄ari ba nɛɛ, a nùn kpareo, a nùn kpareo d̄aa bunanaru sɔɔ.

Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛn tii i nùn mɔɔ kpa i nùn kpare d̄aa bunanaru w̄ollɔ ka beɛn tii. Domi nɛ na kun toraru garu wa wi sɔɔ.

⁷Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa wooda gaa mɔ ye ya gerumɔ bu nùn go ȳɛn s̄ɔ u win tii nɛɛ Gusunɔn Bii.

⁸Ye Pilati u gari yi nua, win berum sosi. ⁹Ma u kɔam ka Yesu wura siri yerɔ, u nùn bikia u nɛɛ, man diya a na.

Adama Yesu kun nùn wisa baa n̄n teeru.

¹⁰Ma Pilati u nùn bikia u nɛɛ, nena a n̄ ka sere gari m̄ɔ? A n̄ ȳɛ ma na dam mɔ n̄ ka nun kara, na maa dam mɔ n̄ ka nun kpare d̄aa bunanaru sɔɔ?

¹¹Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a n̄ dam gam mɔ nɛ sɔɔ b̄a kun nun mɛ w̄ɛ w̄ollun d̄i. Yen s̄ɔna wi u man nun n̄mu s̄ondia, win taare ya wunɛgia kere.

¹²Ye Pilati u yenii nua yera u hania sosi u ka Yesu kara. Adama Yuuba ba gb̄asukunu b̄obia ba nɛɛ, à n durɔ wi kara, a n̄ maa tem ȳɛro k̄i. Domi baawure wi u win tii kua sunɔ u s̄awa tem ȳɛron yibere.

¹³Ye Pilati u gari yi nua, u ka Yesu yarima, ma u sina siri kowon sin yerɔ te ta w̄aa yam mɛ sɔɔ, mɛ ba sokumɔ Kpee turaru. Miya ba maa sokumɔ Gabata ka Heberum. ¹⁴N tie s̄ɔɔ teeru bu sere Ḡɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru ko, nge s̄ɔɔ wii w̄ollun saka. Ma Pilati u Yuuba sɔɔwa u nɛɛ, beɛn sunɔ wee.

¹⁵Ma Yuuba ba gb̄asuka w̄ollɔ, i ka nùn doo, i ka nùn doo, i nùn kpareo d̄aa bunanaru w̄ollɔ.

Ma Pilati u bu bikia u nɛɛ, amɔ ro! I k̄i n beɛn sunɔ kpare d̄aa bunanaru w̄ollɔ?

Ma ȳaku kowo tɔnweroba nùn wisa ba nɛɛ, bese sa n̄ sunɔ goo mɔ ma n̄ kun mɔ tem ȳɛro.

¹⁶Sanam meya Pilati u bu Yesu n̄mu s̄ondia bu ka nùn kpare d̄aa bunanaru w̄ollɔ.

Ba Yesu kpare d̄aa bunanaru w̄ollɔ

*(I maa meerio Mateu 27:32-44,
Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43)*

Ma ba Yesu mwa ba ka doona. ¹⁷Ma Yesu u win tiin d̄aa bunanaru sua u ka da sere aye ten mi, te ta ka wii koko weene, adama ka Heberum ba ra yam mi sokuwa Ḡɔɔgɔta. ¹⁸Miya ba nùn kpare d̄aa bunanaru w̄ollɔ. Ba maa tɔn durɔbu yiru gabu kpare turo n̄m d̄warɔ, turo n̄m geuɔ, ma Yesu w̄aa ben suunu sɔɔ.

¹⁹Ma Pilati u yorua u mani d̄aa bunana ten w̄ollɔ. Yora ye, ya nɛɛ, Yesu Nasaretigii, Yuuban sunɔ. ²⁰Yuuba dabira ba yora ye gara domi mi ba Yesu kpare n̄ ka wuu toma. Ma ba ye yorua ka Heberum, ka Gerekim, ka maa Latem.

²¹Ma Yuuban ȳaku kowo tɔnwerobu ba Pilati sɔɔwa ba nɛɛ, a ku yore Yuuban sunɔ, adama a yoruo, u nɛɛ wiya Yuuban sunɔ. ²²Ma Pilati u nɛɛ, ye na yorua na yoruawa.

²³Sanam mɛ tabu kowobu ba Yesu kpare ba kpa, ba win ȳanu b̄onu kua suba nne, tabu kowo ben baawure sube teeru, ba maa win yabe bakaru sua. Yabe te, ta n̄ yina mɔ, ba tu wesawa yaberu. ²⁴Ma tabu kowo be, ba geruna ba nɛɛ, bu ku raa te ḡia, adama bu de bu tu tete toosi kpa bu wa wigiru ta koo ko.

Nge meya Gusunɔn gari yi kooa yi yi nɛɛ,

“Ba nen yānu bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ. Ma ba nen yaberu tete toosi.”

Nge meya tabu kowo be, ba kua.

²⁵ N wee, Yesun mero, ka win meron wɔwɔ, ka Maari Kopan kurɔ, ka sere Maari Madalagii, ba yɔ Yesun dāa bunanarun bɔkuɔ. ²⁶ Yesu u win mero wa mi, ka bɔɔ wi u kī ba yɔ ba karine, ma u win mero sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ wune, wunen bii wee mi.

²⁷ U maa bɔɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunen mero wee mi.

Saa dɔma ten diya bɔɔ wi, u ka nùn wa win tiin yenuɔ.

Yesun gɔɔ

*(I maa mɛerio Mateu 27:45-56,
Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49)*

²⁸ Yen biru, sanam mɛ Yesu u gia ma gari yi kpuro yi wiru goora yi kpa, Gusunɔn gari yi ka kooa, u nɛɛ, nim nɔru ga man mɔ.

²⁹ Wekeru gara wāa mi, te ta tam mɔmmɔm yiba. Ma ba sweesu wasa tam mɔmmɔm mɛ sɔɔ, ba beri isɔpun dekaɔ ba ka susi win nɔwɔwɔ. ³⁰ Sanam mɛ Yesu u tam mɔmmɔm mɛ denda u nɛɛ, n kpa.

Yera u tuka, u win tii yɔsu, ma u sariru kua.

Ba Yesu sɔka yɛsɔ

³¹ Dɔma teya Yuuba ba Pilati bikia u de bu durɔ ben kɔri bɔɔku be ba go mi, kpa bu goo ni sarasia dāa bunanarun di. Ba yeni bikia yèn sɔ n tie sɔ teeru bu ka ben tɔ wɛrarugiru di, ba n maa kī goo ni, nu n wāa dāa bunanaru wɔllɔ tɔ wɛrarugii te sɔɔ, domi tɔ bakarun tii tiwa. ³² Yen sɔna tabu kowobu ba da ba gbiikoon kɔri bɔɔka ka maa yirusegii be ba kpare ka Yesu sannu. ³³ Adama sanam mɛ ba tura Yesun mi, ba deema u gu kɔ, ba n maa win kɔri bɔɔka. ³⁴ Adama tabu kowobun turo u Yesu

yaasa sɔka win yɛsɔ, ma yande yem ka nim mu yara. ³⁵ Wi u ye wa, u yen seeda di, win seeda ye, gema. U yɛ kam kam ma geeya u gerumɔ, kpa bɛɛ i maa ka naane doke. ³⁶ Yeniwa ya kua kpa Gusunɔn gari yi ka kooa yi yi nɛɛ, “Baa win kuku teeru, ta n kɔsiramɔ.” ³⁷ Gusunɔn gari maa nɛɛ, “Ba koo nùn mɛeri wi ba sɔka.”

Yesun sikubu

*(I maa mɛerio Mateu 27:57-61,
Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56)*

³⁸ Yen biru Yosefu Arimategii u Pilati Yesun goru kana. Yosefu wi, u sāawa Yesun bɔɔ, adama asiri sɔɔwa yèn sɔ u Yuuban berum mɔ. Ma Pilati u wura. Yen sɔna Yosefu u da u Yesun goru sua u ka doona. ³⁹ Nikodemu wi u raa da Yesun mi wɔkuru u Yosefu yɔsiri. Ma u turare bwesenu yiru, miru ka aloesi neni ye ya tura kilo tenan saka. ⁴⁰ Durɔ be yiru ba Yesun goru sua ma ba tu bekuru wukiri ka turare sannu. Domi nge meya Yuuba ba ra ka ben goru sike. ⁴¹ N deema batuma gaa ya wāa mi ba Yesu kporen bɔkuɔ. Siki wɔru kperuguu gaga wāa mi, batuma ye sɔɔ, gè sɔɔ ba n goo sikure. ⁴² Miya ba Yesu kpī domi yen sisira sāawa tɔ wɛrarugiru. Siki te, ta maa wāa turuku mi.

Siki diiru

*(I maa mɛerio Mateu 28:1-8,
Maaku 16:1-8, Luku 24:1-12)*

20 Alusuma buu sɔnu buru buru yellu, sanam mɛ yam kun saram kpa, Maari Madalagii u da sikiru mi. Ma u wa ba kpee te sua saa siki ten kɔnnɔn di. ² Ma u duka da Simɔɔ Pieen mi, ka bɔɔ win mi, wi Yesu u kī, u bu sɔɔwa ma ba Yinni sua saa sikiru min di, u n maa yɛ mi ba nùn kpī.

³ Sanam meya Pieɛ ka bɔɔ wi, ba yara ba da sikiru mi. ⁴ Ma be yiru ba duki da sannu, adama bɔɔ wi, u duka u Pieɛ gbi-

iri, ma u gbia u tura sikiru mi. ⁵ U yāara u tende siki te sɔɔ, ma u bekuru wa ta yii, adama u ñ due. ⁶ Yera Simɔɔ Pieɛ wi u sisi biruɔ u tura mi ma u dua siki te sɔɔ. U maa beku te wa ta yii, ⁷ ka yasa ye ba raa ka win wiru bɔkua. Adama yasa ye, ya ñ yii ka beku te sannu, ya kuruawa bee tia. ⁸ Sanam meya bɔɔ wi u raa gbia u tura sikiru mi, u maa dua. U wa, ma u naane doke. ⁹ Gusunɔn gari kun daa bu yeeri gina yi yi gerua ma u koo se gɔrin di. ¹⁰ Ma bwāa be, ba gɔsira ba da ben yenuɔ.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa meerio Mateu 28:9-10, Maaku 16:9-11)

¹¹ Adama Maari u yɔ tɔɔwɔ siki ten bɔkuɔ u sumɔ. Sanam me u sumɔ u yāara u tende siki ten sɔɔwɔ. ¹² Ma u wɔllun gɔradoba yiru wa ba yāa kpikinu doke ba sɔ mi Yesun goru ta raa kpī, ben turo wiru gia, turo maa naasu gia. ¹³ Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, kurɔ wunɛ, mba n kua a ka sumɔ.

Ma u bu wisa u nɛɛ, ba nen Yinni suawa saa minin di, na ñ maa yē mi ba nùn kpī.

¹⁴ Sanam me u yeni gerua u kpa, u sīira ma u Yesu wa u yɔ mi. Adama u ñ gie ma Yesuwa. ¹⁵ Yesu u nùn bikia u nɛɛ, kurɔ wunɛ, mba n kua a ka sumɔ. Wara a kasu.

Kurɔ wi, u tamaa yam min kɔsowa. Yera u nɛɛ, tɔnwero, ñ n wunen na a nùn sua, a man sɔɔwɔ mi a nùn kpīi, kpa n da n nùn sua min di.

¹⁶ Ma Yesu u nɛɛ, Maari.

Yera u sīira, ma u gerua ka Heberum u nɛɛ, Raboni. Yen tubusiana, keu sɔɔsio.

¹⁷ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku man baba, domi na ñ gina de nen Baaban mi wɔllɔ. Adama a doo nen bwāabun mi, a bu sɔ ma na dɔɔ Gusunɔn mi, wi u sāa ne ka been Baaba, u maa sāa ne ka been Yinni.

¹⁸ Ma Maari Madalagii u da u bwāa be sɔɔwa ma u Yinni wa, sere Yinni u nùn gari yini sɔɔwa.

Yesu u win bwāabu tii sɔɔsi

(I maa meerio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49)

¹⁹ Alusuma buu gen yoka, bwāa be, ba menna ma ba gamboba beri Yuuban berum sɔ. Miya Yesu u da u bu yɔre ben suunu sɔɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, alafia ya n wāa ka bɛɛ.

²⁰ Ye u yeni gerua u kpa, u bu win nɔma ka win yēsa sɔɔsi. Bwāa ben nukura dora ye ba Yinni wa. ²¹ Ma Yesu u kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, alafia ya n wāa ka bɛɛ. Nge me Baaba u man gɔrima nge meya ne na maa bɛɛ gɔra.

²² Ye u yeni gerua u kpa, yera u bu wēsie ma u nɛɛ, i Hunde Deero mɔɔ. ²³ Ì n goo nùn win toraru suuru kua u koo ten suuru wa. Ì n maa goon toraru suuru kobu yina ta ko n yēro wāasiwa.

Yesu ka Tomaa

²⁴ Tomaa, bwāabu wɔkura yiru yen turo, wi ba ra maa nɛɛ Sika, u ñ daa wāa ka be sanam me Yesu u na ben mi. ²⁵ Bwāa be ba tie ba nùn sɔɔwa ma ba Yinni wa.

Tomaa u bu wisa u nɛɛ, ma n kun mɔ u kurum bora wa Yinnin nɔma sɔɔ, ma u kun win niki bia doke mi kurum daa wāa, kpa u win nɔmu doke Yinnin yēsaa, u ñ naane dokemɔ.

²⁶ Sɔɔ nɔɔba itan biru bwāa be, ba maa menne sannu dirɔ. Tomaa wāa be sɔɔ. Ba gamboba beri adama Yesu u na u bu yɔre ben suunu sɔɔ ma u nɛɛ, alafia ya n wāa ka bɛɛ.

²⁷ Sanam meya u Tomaa sɔɔwa u nɛɛ, a nen nɔma meerio kpa a wunen niki bia doke ye sɔɔ. A wunen nɔmu demiamaa a doke nen yēsaa. A naane dokeo a ku maa ko gɔrusu yirugii.

²⁸ Tomaa u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, Gusunɔ̄ nen Yinni.

²⁹ Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naane doke yèn sɔ̄ a man waamɔ̄? Doo nɔ̄rugiba be ba kun man wa, ba ka naane doke.

Yèn sɔ̄ ba tire teni yorua

³⁰ Sɔ̄m maamaakigii dabina Yesu maa kua win bwāabun nɔ̄ni biru ni ba kun yorua tire teni sɔ̄. ³¹ Adama gari yiniwa ba yorua kpa i ka naane doke ma Yesuwa Kirisi wi, Gusunɔ̄n Bii, kpa naane doke binin saabu i n wāaru mɔ̄ te ta ku ra kpe win yīsirun sɔ̄.

Yesu u bwāabu nɔ̄ba yiru kure

21 Yen biru Yesu u kpm win bwāabu tii sɔ̄si Tiberian daa bu-rerun bɔ̄kuɔ̄. Wee nge mɛ u tii sɔ̄si. ² Simɔ̄ Pieɛ ka Tomaa wi ba ra nɛɛ Sika, ka Natanieli Galilen Kanagii, ka Sebeden bibu, ka win bwāabu gabu yiru, be kpurowa ba wāa sannu. ³ Simɔ̄ Pieɛ u be ba tie sɔ̄wa u nɛɛ, u susure dɔ̄.

Ma ba nɛɛ, ben tii ba koo ka nùn da.

Ma ba yara yande ba goo dua ba doona. Adama ba ñ gāanu ganu mwe wɔ̄ku te sɔ̄. ⁴ Ye yam sārɔ̄ Yesu u yɔ̄ daarun goorɔ̄, adama bwāa be, ba ñ yɛ Yesuwa. ⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, aluwaasi bɛɛ, i ñ gāanu mwe baa fiiko?

Ma ba nɛɛ, aawo.

⁶ Ma u bu sɔ̄wa u nɛɛ, i bɛɛn yāakororuru kɔ̄wɔ̄ goo gen nɔ̄m geuɔ̄, i ko gāanu wa mi.

Ba kua mɛ, ma ba kpna bu tu gawa swɛɛ dabirun sɔ̄. ⁷ Ma bɔ̄ wi Yesu u kī, u Pieɛ sɔ̄wa u nɛɛ, Yinniwa.

Ye Simɔ̄ Pieɛ u nua ma Yinniwa, yera u win yaberu pɔ̄ra sie domi basiwa u raa wāa mi. Ma u sure nim sɔ̄ goon di. ⁸ Adama bwāa be ba tie ba ka goo na daarun bɔ̄wɔ̄ ba ben yāakororuru gawe, ta swɛɛ yiba. Be ka daarun bɔ̄n tondam kun kere gɔ̄m soonu goobu (200). ⁹ Ye

ba sara temɔ̄ ma ba dɔ̄ gɛɛ wa, swɛɛ wāa yin wɔ̄llɔ̄, ka maa pɛɛ. ¹⁰ Ma Yesu u bu sɔ̄wa u nɛɛ, bu swɛɛ geɛ tama yi ba go tɛ ge.

¹¹ Simɔ̄ Pieɛ u goo dua ma u yāakoro te gawa temɔ̄ te ta swɛɛ beke yiba. Yin geera sāa wunaa weeru ka wɔ̄kura ita. Baa mɛ yi ka dabi mɛ, yāakoro te, ta ñ gɛɛre. ¹² Yesu u bu sɔ̄wa u nɛɛ, i na i sɔ̄ndu wuna.

Baa bwāa ben turo kun kākā u nùn bikie wara u sāa, domi ba yɛ ma Yin-niwa. ¹³ Yesu u da u pɛɛ sua ma u bu wɛ. Mɛya u maa kua ka swɛɛ yi.

¹⁴ Yeniwa nɔ̄n itase ye Yesu u tii win bwāabu sɔ̄si saa mìn di u seewa gɔ̄rin di.

Yesu ka Pieɛ

¹⁵ Ye ba sɔ̄ndu wuna ba kpa, Yesu u Simɔ̄ Pieɛ bikia u nɛɛ, Simɔ̄, Yohanun bii, a man kī n beni kpurogiru kere?

Ma u nɛɛ, Yinni, a yɛ ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a nen yāa binu nɔ̄rio.

¹⁶ Yesu u kpm nùn bikia nɔ̄n mɛɛruse, Simɔ̄, Yohanun bii, a man kī?

Ma u nɛɛ, Yinni, a yɛ ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a nen yāanu kparo.

¹⁷ Yesu kpm wure u nùn bikia nɔ̄n itase, Simɔ̄, Yohanun bii, a man kī?

Ma Pieɛn nukura sankira yèn sɔ̄ u nùn bikia nɔ̄n itase u nùn kī. Ma u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, Yinni, a baayere yɛ, a yɛ kam kam ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a nen yāanu nɔ̄rio. ¹⁸ Geema na nun sɔ̄mɔ̄, sanam mɛ a sāa aluwaasi, a ra raa ka wunen tii kpaka sɛke, kpa a da mi a kī. Adama sanam mɛ a tɔ̄kɔ̄ kua kaa wunen nɔ̄ma demiawa kpa goo u nun wunen kpaka sɛka u ka nun da mi a ñ kī.

¹⁹ Ka gari yiya Yesu u sɔ̄si gɔ̄ wìn bweseru Pieɛ u koo ka Gusunɔ̄ bɛɛre wɛ.

Ye u yeni gerua u kpa ma u n̄e, a man swīiyɔ.

Yesu ka Yohanu

²⁰ Yen biru Piɛɛ u sīira ma u wa ben biruɔ b̄ɔ wi Yesu u kī, u wee. B̄ɔ wiya, u raa Yinni gballi yaa dibun sanam ma u n̄n bikia wara koo n̄n d̄m̄e. ²¹ Sanam m̄e Piɛɛ u b̄ɔ wi wa u Yesu bikia u n̄e, Yinni, durɔ wini maa ni?

²² Yesu u n̄n wisa u n̄e, n̄a n kī n de u n w̄a sere n kpa ma wurama, mba n nun wa. Wun̄e, a gesi man swīiyɔ.

²³ Yen s̄na gari yi, yi n̄ɔra naane dokeobu s̄ɔ ma b̄ɔ wi, u n̄ gbimɔ.

Adama Yesu u n̄ gerua ma u n̄ gbimɔ, u gesi geruawa u n kī u de u n w̄a sere u kpa ma wurama, mba n n̄n wa.

²⁴ B̄ɔ wiya u yenin areru dimɔ, wiya u maa tire teni yorua, sa maa yē ma win areru geema.

Garin wii goberu

²⁵ Ḡa dabinu ganu maa w̄a ni Yesu u kua. B̄a n ni kpuro yorua tia tia, na n̄ tamaa handunia kpuro s̄ɔ bu yen ayeru wa mi ba koo tire ni kpuro doke ni ba koo ra yore.

GƏROBUN KOOKOOSU

Tire te, ta sāawa Lukun garin sukum mē u maa Teofiru yorua. Ye u sōwsimō tire te sōw, yera nge mē Hunde Dēero u Yesun bwāabu kpara, ka nge mē Labaari Gea ya ka nōra Yerusalemuō n ka da Yudeaō ka Samariō ka tem kpuro sōw mē Romugiba mō waati ye sōw, ka sere Gerekiban tem sōw.

Tire te, ta maa sun sōwsimō nge mē Pīe ka Pōlu ba sōmburu kua. Ta maa sun sōwsimō ma Yesun gari yi n nē yi ka tem yērobu seesi kpa yi ben woodaba go. Aawo, yi nawa yi ka Gusunōn kīru yibia, wiru 13:7-12 ka wiru 16:35-40 ka wiru 19:31. Ye ya maa sāa gāa girinu tire te sōw, yera Hunde Dēeron naaru tōmbu sōw Pantikotin tōru sōw. Saa dōma ten diya Hunde Dēero wi, u naane dokeobu kpare ma u Yesun yigberu tāsisiamaō.

Tire ten kpunaa

1. Seeda dibun sōwru, wiru 1:1-26.
2. Seeda dibu Yerusalemuō, wiru 2n di sere wiru 8:3.
3. Seeda dibu Yudeaō ka Samariō, wiru 8:4n di sere wiru 12:25.
4. Pōlun waasu daabu, wiru 13n di sere wiru 20.
5. Pōlun siribu, wiru 21n di sere wiru 28.

Ba gərobu Hunde Dēero

nōw mwēeru kua

1 Teofiru negii, nen tire gbiikuru sōw na kpuro yorua ye Yesu u kua ka ye u keu koosia saa mīn di u win sōmburu torua ²sere u ka wura Gusunō wōllō, ye u win gōro be u gōsa wooda wē u kpa ka Hunde Dēeron dam. ³Sōw weeru win tiin gōon biru, u win tii bu sōwsi nōn dabiru. Sōwsi bi, bu sāa seeda ye ya

kun sika mō ma u wasi. Ba nūn wa, u maa bu Gusunōn bandun gari tubusia. ⁴Sōw teeru, sanam mē Yesu u ka bu dimō sannu, u bu sōwwa bu ku raa doona Yerusalemun di, adama bu sina bu win Baaban nōw mwēeru ma, tēn gari u raa bu sōwwa u nēē, ⁵Yohanu u raa tōmbu batemu kua ka nim, adama sōw mēē te sōw, Hunde Dēerowa ba koo ka bēē batemu ko.

Yesu u da Gusunō wōllō

⁶Ma be ba menne mi, ba nūn bikia ba nēē, Yinni saa yeni sōwra kaa wunen bandu swīi Isireliō?

⁷U bu sōwwa u nēē, n n bēen baa i n ka tōru yē n kun mē saa ye Gusunō Baaba u yii ka win tiin yiiko. ⁸Adama i ko i dam mwa sanam mē Hunde Dēero u dua bēē sōw. I ko n sāa nen seeda diobu Yerusalemuō, ka Yudea kpuro sōw, ka maa Samariō, ka sere sere tem nōw.

⁹Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, ba nūn mēera u suara wōllō, ma guru wira nūn berua ben wuswaaō.

¹⁰Nge me ba nūn mēera swee u doonō wōllō, yera suaru sōw tōn durōbu yiru gabu be ba yabe kpikinu sebua, ba bu kure. ¹¹Ba nēē, bēē Galilegibu mban sōna i yō i wōllu mēera. Yesu wi, wi u suara wōllō bēen min di, u koo kparam wurama nge mē i wa u dōw wōllō.

Yudasin kōsire

¹²Sanam meya gōro be, ba gōsirama Yerusalemuō saa guu ten wōllun di te ba ra soku Olifi, te ta wāa kilo tian saka wuu bōkō gen min di. ¹³Ye ba Yerusalemu dua, ba da gidambisa yen wōllō, mi ba raa wāa. Pīeē wāa mi, ka Yohanu ka Yakōbu ka Andere ka Filipu ka Tomaa ka Baatelemi ka Mateu ka Yakōbu Alufen bii ka Simōw wi u win tem gari kī ka Yudu Yakōbun bii. ¹⁴Ka gōru teuwa tōn be kpuro ba ra n menne ba n kanaru mō ka temanabu ka kurōbu gabu

ka Maari Yesun mero ka maa Yesun wəwəbu.

¹⁵Sō mærun biru naane dokeoba kpm menna. Ben geera dō nge wunaa teeru, ma Piε u seewa u yōra ben suunu sō u nεε, ¹⁶nεgibu, Gusunən gari yi n̄ koo ko yi kun koore, yi Hunde Dεero u gerua saa Dafidin nō sōn di Yudasin sō, wi u kua durō ben swaa gbio be ba Yesu mwa. ¹⁷Yudasi wi, u raa sāa besen turo, u raa maa nōmu mō besen səmburu sō.

¹⁸Gobi yi u wa win kom kōsum sō mi, u ka yi tem dwa, ma u wəruma u kibari u kura, ma win nuki kpuro yara. ¹⁹Tōmbu kpuro be ba wāa Yerusalemō ba gari yi nua. Yen sō, ben barum sō ba tem me soka Akedama. Yīsi ten tubusiana, tem yemgim.

²⁰Domi ba yorua Dafidin womusun tirerō ba nεε,

“A de win wāa yeru tu ko bansu.

Goo u ku maa sina mi.”

Ba maa yorua,

“A de goo u ko win kəsire səmburu sō.”

^{21–22}Ŋ n men na, n weene su Yudasin kəsire gōsi, u n sāa Yinni Yesun seebu grin din seeda dio ka bese sannu. N weene yēro wi, u n sāa ben turo be ba sun swīi sanam me Yesu u ka sun wāa, saa mīn di Yohanu u n̄n batemu kua sere u ka wura wollo.

²³Ma ba durōbu yiru gabu gōsa, ben turon yīsira Yosefu, wi ba mō Baasaba, n̄ kun me Yusitu, yirusen yīsira Matiasi.

^{24–25}Ma ba kanaru kua ba nεε, Yinni wune wi a tumbu kpuron gōrusu yē, a sun sōwsio wi a gōsa wunen gōro be yiru ye sō u ka sōmbu te sua te Yudasi u deri u wigiru doona.

²⁶Ma ba tete toba ma Matiasi u tete di ma ba n̄n doke gərobu wəkura tia yen wuuru sō.

Hunde Dεeron naaru

2Yen biru, sanam me Pantikotin tōra tura, naane dokeobu kpuro ba menne sannu yāatem. ²Suaru sō ba kukiribu nua bi bu na saa wollo di nge woo damguu, ma bu dii te kpuro yiba mi ba sō. ³Bin biru ba gāanu wa nge dō yari yi teria, ma yi sina baawuren wirō. ⁴Be kpuro be ba wāa mi, ba Hunde Dεero yiba, ma ba ka barum tukum gari mō, nge me Hunde Dεero bu nō kā.

⁵Sanam me, Yuu gabu be ba Gusunən beere yē ba wāa Yerusalemō. Ba nawa tem baameren di. ⁶Ye ba kukiri bi nua, tōn dabira menna. Ma ba biti soora gem gem, yēn sō ben baawure u win tiin barum nua saa naane dokeobun nōn di. ⁷Biti bu mwa n banda, ma ba nεε, nεε yaa, tōn be ba gari mō mi, be kpuro ba n̄ sāa Galilegibu ro? ⁸Amōna n ka kua besen baawure u ka nōmō ba ka win barum gari mō. ⁹Sa na saa Paatin di ka Medi ka Elamu, saa Mesopotami ka Yudea ka Kapadosin di ka Pontu ka Asi, ¹⁰saa Firigin di ka maa Panfili, saa Egibitin di ka maa Libin beran di ye ya wāa Sirenin bōkuō, besen gaba maa na saa Romun di. Gabu Yuuba, gabu maa be ba gōsira Yuuba, ¹¹gaba na saa Keretin di ka maa Daarububan tem. Ka me, bese kpuro sa nōmō ba gerumō ka besen tiin barum gāa baka ni Gusunō u kua.

¹²Ma ba biti soora n sara, ba bikiana ba nεε, mba yenin tubusiana.

¹³Adama gabu ba bu yaakoru mō ba nεε, tama tōn be, ba nōra.

Piεen waasu

¹⁴Yera Piεe u seewa ka gərobu wəkura tia ye sannu u gbāra tōn wōru ge sō u nεε, beε Yudeagibu ka beε kpuro, beε be i wāa Yerusalemō i man swaa dakio, kpa i n yē ma ¹⁵tōn beni ba n̄ tam nōra nge me i gerumō. Domi bururun

kəba nəəba nnəwa sa wāa mi. ¹⁶ Adama ye i waamə buru teni, yera ye Gusunən səmə Yoeli u raa gerua. ¹⁷ U nəe, “Gusunə u nəe, yenīwa kon ko sanam dāakim səw.

Kon nən Hunde doke təmbu kpuro səw. Been bii tən durəbu ka tən kurəbu, ba koo Gusunən gari gere.

Been aluwaasiba ba ko n kāsīnu waamə, kpa been durə təkənu nu n dosusu mē.

¹⁸ Sanam mē səw, kon nən Hunde doke nən

səm kowobu səw tən durəbu ka tən kurəbu,

kpa bu Gusunən gari gere.

¹⁹ Kon gāa maamaakiginu sōosi wəllə, ka maa yīrenu temə,

nge yem ka dōw ka dōw wiisu.

²⁰ Sōw koo tīra kpa suru u swēra nge yem, sere Yinnin tōw te, tu ka na,

tōw nanumgii te.

²¹ Adama baawure wi u Yinnin yīsiru soka dōma te, u koo faaba wa.”

²² I gari yi swaa dakio, bēe Isireliba. Yesu Nasaretigiin gariya na bēe sōwə, wi Gusunə u bēe giasia səm damginu səw, ka səm maamaakigia ye u kua bēen suunu səw, saa win min di nge mē been tii i yē. ²³ Durə wi, wi ba bēe nōmu sōndia, nge mē Gusunə u bwisika u himba kua, i dera tən kōsoba nūn dāa bunanaru kpare ba go. ²⁴ Adama Gusunə u nūn wəra gəwə wahalan nōmun di ye u ka nūn seeya gərin di. Gəw kun kpīa u nūn nenua win dam səw. ²⁵ Win gari wee yi Dafidi u yorua. U nəe,

“Na Yinni Gusunə waamə baadomma. U wāa nən nōm geuə kpa n ku ka wurura.

²⁶ Yen sōna nən gōru ga do.

Ma na gari gerumə ka nuku dobu.

Meya maa nən wasi koo wēra bəri yendu səw.

²⁷ Domi a n nən hunde derimə gəribun wāa yerə.

Meya maa a n derimə wunegii wi u naane mən wasi yi kōsi.

²⁸ A man wāarun swēe sōosi.

Nā n maa wāa ka wunə, ko na n nuku dobu yiba.”

²⁹ Negibu, i de n bēe sō nōni ka nōni ma Dafidi besen baaba u gu, ma ba nūn sikua. Win sikira maa wāa besen suunu səw sere ka gison gisə. ³⁰ Adama yēn sō u sāa Gusunən səmə ma u yē ma Gusunə u nūn nōw mwēeru kua ka bōri u nəe, u koo ra win sikadobu gagu, Kirisi, sinasia win sina kitarə, ³¹ yen sō, Kirisi win seebu gərin diwa u ka yā ye u nəe, ba n nūn derimə gəribun wāa yerə, win wasi kun maa kōsimə. ³² Kirisi wiya Gusunə u seeya gərin di. Bese kpurowa sa sāa yen seeda diobu. ³³ Ba nūn sua u da Gusunən nōm geuə, ma u Hunde Dēero mwa Gusunə Baaban mi wīn nōw mwēeru ba kua. Ma u sun nūn wē. Yera ye i waamə ka ye i nōwə tē. ³⁴ Domi Dafidin tii u n de Gusunə wəllə, adama u nəe,

“Yinni Gusunə u nən Yinni sōwə u nəe, a sinə nən nōm geuə,

³⁵ sere n ka nun wunen yibereba taarea.”

³⁶ Yen sōna n weene Isireliba ba n yē kam kam ma Yesu wi, wi bēe i kpare dāa bunanaru wəllə, Gusunə u nūn kua Yinni ka maa Kirisi.

³⁷ Ye tən be, ba yeni nua, ben gōrusu bu taare wē, ma ba Piēe ka gəro be ba tie bikia ba nəe, besegibu, mba sa ko ko.

³⁸ Piēe u bu sōwə u nəe, bēe kpuro, i been gōru gəsiə, i batemu ko ka Yesu Kirisin yīsiru, i ka been toranun suuru wa. I ko maa Gusunən kēru mwa te ta sāa Hunde Dēero wi. ³⁹ Domi nōw mwēe te, ta sāawa bēe ka been bibugiru ka be kpuroguru be ba wāa n toma, be Gusunə besen Yinni u koo soku win mi.

⁴⁰ Ka kpa m gari dabina Piēe u bu seeda diiya ma u bu dam kā u nəe, i tii wunə tēn tən kōsobun min di kpa i faaba wa.

⁴¹ Be ba win gari wura ba bu batemu kua. Ma tumbu nərɔbun suba itan (3.000) saka sosi naane dokeobun wu-urɔ dɔma te. ⁴² Ma ba ra n gərobun keu swaa daki, ba nɔɔ tia s̄aa, ba ra n menne, ba yaa dibu dimɔ ka maa Yinnin d̄ia domaruginu, ba ra n maa kanaru m̄sannu.

Naane dokeobun w̄asinaa

⁴³ Berum baawure m̄ɔ, domi ḡɔro be, ba maamaaki dabinu ka s̄ɔm damginu m̄ɔ. ⁴⁴ Naane dokeobu kpuro ba w̄aa sannu ȳaatem ma ba ben ḡaa m̄oru kua tia. ⁴⁵ Ba ben tem ka ben dukia d̄arikiramɔ, ma ba yen gobi b̄ɔnu m̄ɔ nge m̄e n ka baawure weene. ⁴⁶ T̄ɔɔ baatere ba ra menne s̄aa yerɔ. Ba ra n maa Yinnin d̄ia domaruginu ka maa yaa dibu dimɔ sannu ȳenu ka ȳenu ka nuku dobu, murafiti sariru s̄ɔɔ. ⁴⁷ Ba ra n Gusunɔ siaramɔ, ma tumbu kpuro ba ka bu n̄ɔnu geu m̄eera. T̄ɔɔ baatere Yinni u ra n be ba faaba wa sosimɔwa naane dokeobu s̄ɔɔ.

Ba yemɔ bekia

3 S̄ɔɔ teeru, Piee ka Yohanu ba d̄ɔɔ s̄aa yerɔ yokan k̄ɔba ita, kanarun saa. ² N deema ba maa ka durɔ goo d̄ɔɔ mi, wi ba mara ka yem̄oru. Ba ra n̄un yiwa s̄aa yerun k̄ɔnnɔwɔ ge ba m̄ɔ Burɔ, u n ka bara m̄ɔ sanam me t̄ɔmba duɔ. ³ Ye u Piee ka Yohanu wa ba duɔ s̄aa yerɔ u bu bara koosi. ⁴ Piee ka Yohanu ba n̄un n̄ɔni girari, ma Piee n̄e, a sun m̄eerio. ⁵ Ma u bu m̄eera tii ȳen s̄ɔ u ḡaanu ȳīȳɔ ben mi. ⁶ Piee n̄un s̄ɔɔwa u n̄e, na n̄ gobi m̄ɔ, adama kon nun w̄e ye na m̄ɔ. Ka Yesu Kirisi Nasaretigiin ȳisira na nun s̄ɔɔm̄ɔ, a seewo a s̄i.

⁷ Ma u durɔ win n̄ɔm geu n̄enua, u ka n̄un seeya. Mii mii durɔ win naasu ka win naa w̄īnu dam kua. ⁸ U ȳɔɔwa u sura ma u sanum w̄ɔri u s̄aa yeru dua ka be sannu, u s̄īm̄ɔ u ȳɔɔkumɔ u Gusunɔ

siaramɔ. ⁹ T̄ɔmbu kpuro ba n̄un wa u s̄īm̄ɔ u Gusunɔ siaramɔ. ¹⁰ Ye ba tuba ma bara kowo wi u raa s̄ɔ s̄aa yerun k̄ɔn- n̄ɔwɔ ge ba m̄ɔ Burɔ, wiya mi, ba biti soora n sara ye n n̄un kooran s̄ɔ.

Pieen waasu s̄aa yerɔ

¹¹ T̄ɔmbu kpuro ba duki da ka biti s̄aa yerun bee tiaɔ ye ba ra soku Salomɔɔn k̄ɔbe, mi yem̄o wi, u w̄aa u Piee ka Yohanu neni. ¹² Ye Piee bu wa, u bu s̄ɔɔwa u n̄e, bee Isireliba, mban s̄na i biti soore i sun m̄eera me. I tamaa s̄aa besen tiin dam, n̄ kun me besen daa gea ya dera durɔ wi, u s̄īm̄ɔ? ¹³ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu be ba s̄aa besen sikadoba, Gusunɔ ben Yinni u win s̄ɔm̄ɔ Yesu kua yiikogii, wi i tem ȳerobu n̄ɔmu s̄ɔndia, ma i n̄un yina Pilatin wuswaaɔ, baa me Pilati u raa ḡɔru doke u n̄un ȳɔsu. ¹⁴ Adama bee i n̄un yina wi, wi u s̄aa t̄ɔn d̄eero ka gemgii, ma i Pilati bikia u bee t̄ɔn gowo kara. ¹⁵ I w̄aarun ȳero go, adama Gusunɔ u n̄un seeya ḡɔrin di, ma bese sa s̄aa yen seeda diobu. ¹⁶ Yesu win ȳisiru ka naane dokebu ȳisi te s̄ɔɔ, yera n durɔ wi bekia wi i wa, i tuba mi. Geema, naane dokebu Kirisi s̄ɔɔ biya bu durɔ wi bw̄aa dobu w̄e bee kpuron wuswaaɔ.

¹⁷ T̄e, negibu na ȳe ma ye bee i kua mi, i ye kuawa ȳeru sariru s̄ɔɔ, meya maa been wirugibu. ¹⁸ Nge meya gari yi, yi kooru yi Gusunɔ u kpara yellun di win s̄ɔm̄ɔbu kpuron n̄ɔɔ s̄ɔɔn di u n̄e, ma win wi u ḡɔsa u n̄ koo ko u kun n̄ɔni s̄ɔɔre. ¹⁹ Yen s̄ɔ, i ḡɔru ḡɔsio i ḡɔsira Gusunɔn mi, u ka been toranu wuna, ²⁰ kpa Yinni u sun w̄era geebu w̄e saa win min di, kpa u kparam Yesu ḡɔrima wi ba kua been Mesi. ²¹ Tilasiwa Yesu wi, u n w̄aa w̄allɔ sere saa yu ka turi ḡaanu kpuro nu ka wurama nge yellu, nge me Gusunɔ u gerua yellun di win s̄ɔm̄ɔ d̄eerobun min di. ²² Domi M̄ɔwisi u n̄e, “Yinni Gusunɔ u koo bee s̄ɔm̄ɔ goo

seeya beən bweserə nge wi. Ye u koo beə sō kpuro i ye swaa dakio. ²³Baawure wi u kun sōmō win gari swaa daki, ba koo nūn wuna Gusunōn tōmbun suunu sōn di bu nūn kpeerasia.” ²⁴Meya maa Samueli ka Gusunōn sōmō be ba na win biru, be kpurowa ba saa yenin gari gerua. ²⁵Beeya Gusunōn sōmōbun tubi diobu, i maa bōnu mō nō mwē te sō, te Gusunō u beən sikadoba kua, ye u Aburhamu sōwa u nē, “Handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa saa wunen bweserun di.” ²⁶Beeya Gusunō u gbia u win sōm kowo seeya, ma u nūn gōra, u ka beən baawure gōsia win kom kōsum di, kpa u beə domaru kua.

Piē ka Yohanu wuun wirugibun wuswaā

4 Nge mē Piē ka Yohanu ba ka tōn be gari mō, yāku kowobu ba tunuma ka sāa yerun kōsobun tōnwero ka maa Sadiusiba. ²Ba mōru bara yēn sō gōro be, ba tōmbu keu sōsīmō ba Yesun seebu gōrin di kparamō bi bu sōsīmō ma tōmba koo se gōrin di. ³Yen sōna ba bu mwa ba berisi pirisōm sō sere sisiru, domi yoka kua kō. ⁴Adama tōn dabīnu be ba gari yi nua ba naane doke. Ma ben geera sosi sere ba kua tōnu nōrōbun suba nōbun (5.000) saka.

⁵Yen sisiru wuun wirugibu ka guro gurobu ka maa wooda yērobu ba menna Yerusalemu. ⁶Ba menna ka yāku kowo tōnwero wi ba ra nē Ani ka maa Kaifa ka Yohanu ka Alesandu ka be kpuro be ba sāa yāku kowo tōnwerobun bweseru. ⁷Ba gōro be yōrasia ben wuswaā ma ba bu bikiam wōri ba nē, ka weren yikowa nge ka yīsi terà i ka yeni kua.

⁸Sanam meya Piē wi u Hunde Dēero yiba u bu wisa u nē, beə wirugibu ka guro gurobu, ⁹i n sōm geerun gari bikiam te sa yēmō kua ka nge mē u ka bekura, ¹⁰n weene beə kpuro ka maa Isireliba kpuro i n yē ma durō wi i

waamō u yō beən wuswaā, u bekurawa mam mam ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yīsirun dam, wi i kpare dāa bunanaru wōllō ma Gusunō nūn seeya gōrin di. ¹¹Yesu wiya, kpee te beə banōbu i yina, ma ta kua gani gōmburun dam. ¹²Faabagii goo sari ma n kun mō wi. Domi Gusunō kun maa tōmbu yīsiru garu wē handunia sō te ba koo soku bu ka faaba wa.

¹³Sanam mē ba gia ma Piē ka Yohanu ba sāawa bwēbwbēbu, ba n maa keu kue, ben wōrugōra bu biti kua, ma ba tuba ma ba raa wāa ka Yesu sannu. ¹⁴Ye ba durō wi u bekura wa u yō ka Piē ka Yohanu sannu, ba n fē wa bu gari gē gere. ¹⁵Yen sōna ba bu sōwa ba nē, bu yario mēnō yee ten min di. Ye ba yara, be ba wāa mi, ba wesiana ¹⁶ba nē, mba sa ko ka durō be ko. Domi Yerusalemugibu kpuro ba yē ma ba sōm damgii bakaru kua, sa n kpē su ye siki. ¹⁷Adama su bu gerusi su nē, bu ku raa maa goo gāanu sō ka yīsi te, kpa gari yi, yi ku maa kparara tōmbun suunu sō.

¹⁸Yera ba kparam bu soka ma ba bu yinari bu maa gari gere n kun mē bu waasu ko ka Yesun yīsiru. ¹⁹Adama Piē ka Yohanu ba bu sōwa ba nē, beən tii i bwisikuo i wa n n koo Gusunō wēre su beə mem nōwa, kpa su nūn deri. ²⁰Domi bese sa n kpē sa kun gerua ye sa wa ka ye sa nua.

²¹Ba kparam bu gerusi gem gem, ma ba bu yōsu. Ba n swaa wa ye ba koo ka bu seeyasia yēn sō tōmbu kpurowa ba Gusunō siaramō ye ya kooran sō. ²²Domi durō wi ba bekia ka maamaaki mi, u wōw weeru kere.

Naane dokeoba wōrugōru kanamō

²³Ye ba Piē ka Yohanu yōsu ba kpa, ba wura ben berusebun mi, ma ba bu kpuro saaria ye yāku kowo tōnwerobu ka guro guroba bu sōwa. ²⁴Sanam mē ba gari yi nua, be kpuro ba ka nō tia

Gusunə kana, ba nee, Yinni, wuna a wəllu ka tem ka nim wōku taka kua ka ye ya wāa mi sɔɔ kpuro. ²⁵Wuna a maa gerua ka Hunde Deeron baa saa besen sikado Dafidi wunen sɔm kowon nɔɔn di a nee,

“Mban sōna tɔn tukobu ba mɔru bara. Mban sōna tɔmba bwisikumɔ ye ya n̄ koorɔ.

²⁶Handunian sinamba seewa.

Ma wirugiba menna bu ka Yinni Gusunə ka win Kirisi tabu ko.”

²⁷Geema, wuu geni sɔɔra Herodu ka Ponsu Pilati ka tɔn tukobu ka maa Isireliba, be kpuro ba menna ba ka Yesu wunen sɔmɔ deero wi a kua Kirisi tabu kua. ²⁸Meya ba yabu baayere kua ye a raa yi wunen dam ka wunen himba sɔɔ. ²⁹Yen sɔ tē, Yinni a ben gerusibu laakari koowo, kpa a de bese wunen sɔm kowobu su wunen gari yi kpara ka wɔrugɔru. ³⁰A wunen nɔmu demio gu tɔmbu bɛkia, a de yirenu ka sɔm maamaakiginu nu koora ka wunen sɔmɔ deero Yesu win yisuru.

³¹Ye ba kanaru kua ba kpa yam mi ba menne mi, mu yiira diki diki. Be kpuro ba Hunde Deero yiba, ma ba Gusunən gari waasu wəri ka wɔrugɔru.

Naane dokeobun mɔɔ teeru

³²Naane dokeo be kpuro ba wāa nɔɔ tia sɔɔ mam mam. Goo sari wi u gerua gāa ni u mɔ wigina, ba ye kpuro menawa ba mɔ sannu. ³³Ka yiiko baka gɔro be, ba ka Yinni Yesun seebu gɔrin din seeda dimɔ, ma Gusunən durom bakam wāa be kpuro sɔɔ. ³⁴Goo sari be sɔɔ wi u sāaru mɔ. Domi be ba gbenu mɔ n̄ kun me yenusu, ba ye kpuro dɔrikirawa ma ba ka yen gobi na ³⁵ba gɔrobu wē, ma ba gobi yi bɔnu kua nge me baawuren bukata ne.

³⁶Nge meya Yosefu Lefi kua wi ba mara Sipuɔ, wi gɔroba maa m̄ Baanabasi, yiisi ten tubusiana dam kēɔ.

³⁷U tem mɔ ma u mu dɔra u ka men gobi na u gɔrobu wē.

Anania ka Safira

5 Adama durɔ goo maa wāa wi ba ra nee Anania, ka win kurɔ Safira. Durɔ wi, u win tem gam dɔra, ²ma u men gobin sukum tii yiya, ka win kurɔn yēru, ma u sukum me n tie gɔrobu wē. ³Yera Piee u nee, Anania, mban sōna a dera Setam dua wunen gōruɔ ma a Hunde Deero weesu kua, ma a tem men gobin sukum tii yiya. ⁴A sere tem me dɔra, n n̄ wuna a mu mɔ ro? Ye a mu dɔra a kpa, men gobi kun sāa wunegii? N̄ n men na, mban sōna a gōru doke a ka yenin bweseru ko. N n̄ tɔmbu a weesu kua, Gusunəwa a kua.

⁵Ye Anania u gari yi nua, mii mii u wɔruma u gu. Ma berum bakam tɔn be kpuro mwa be ba gari yi nua.

⁶Aluwaasiba ba seewa ba win goru bɔkua ba ka yara ba sikua.

⁷Yen biru n kua nge kɔba ita, ma win kurɔ Safira u duuma. N deema u n̄ yē ye n win durɔ kua. ⁸Piee n̄n bikia u nee, a man sɔɔwɔ, ame kasawa i tem me dɔra?

Ma u wisa u nee, oo, meya mi.

⁹Piee n̄n sɔɔwa u nee, mban sōna bee yiru kpuro i gōru doke i ka Gusunən Hunden laakari mɛeri mɛsum. Wee be ba wunen durɔ sikua ba wāa dii kɔn-nɔɔwɔ, ba koo maa ka nun yari.

¹⁰Mii mii u wɔruma Pieen wuswaɔ u gu. Ma aluwaasi be, ba dua ba deema u gu, ba maa win tii sua ba ka yara ba da ba sikua win durɔn sikirun bɔkuɔ.

¹¹Berum bakam Yesun yigberu kpuro mwa, ka maa baawure wi u gari yi nua.

Sɔm maamaakigii dabinu

¹²Gɔro be, ba maamaaki ka sɔm damgii dabinu m̄ tɔmbun suunu sɔɔ. Ma naane dokeobu kpuro ba menne sannu Salomɔɔn kɔbeɔ. ¹³Tɔn tuko goo kun kākā u ka bu menne, adama tɔmba

bu beere wē gem gem. ¹⁴Ma naane dokeo ben geera sosimə ta də, durəbu ka kurəbu dabinu, be ba Yinni naane doke. ¹⁵Ma ba barəbu yara swəə ba bu kpī kpin yenu ka kāasu wəllə, n wa Piee ù n sarə, win tiro gu ka ben gabu wukiri. ¹⁶Tən dabinu maa naamə saa Yerusalemun baru kpaanun di ka ben barəbu, ka be ba werekunu mə. Ma be kpuro ba bekuramə.

Gərobun nəni swāaru

¹⁷Adama yāku kowo tənwero, ka win təmbu be ba sāa Sadusiba ba ka gərobu nisinu seewa. ¹⁸Ba gəro be mwa, ma ba bu pirisəm doke. ¹⁹Adama yen wəkururu Yinnin gərado u na u pirisəm gamboba kenya, u bu yara. U bu sōwa ²⁰bu doo bu yōra sāa yerə kpa bu təmbu wāa ten gari kpuro nəsia.

²¹Ye gəro be, ba yeni nua ba kpa, ba dua sāa yerə yam sāreru, ba waasu wəri yande.

Ye yāku kowo tənwero ka win təmbu ba menna ba wuun wirugibu ka Isireliban guro gurobu kpuro soka, ma ba gəra pirisəm mi, ba nē, bu ka gəro be na. ²²Adama ye sāa yerun kōsoba tura mi, ba ñ gəro be wa pirisəm sə. Ma ba wura mennə yerə ²³ba nē, ye sa tura mi, sa deema pirisəm dira beri mam mam, sa maa kōsobu deema ba yō kən-nəwə. Adama ye sa gamboba besia, sa ñ goo wa dii te sə.

²⁴Ye sāa yerun kōsobun tənwero ka maa yāku kowo tənwerobu ba gari yi nua, ba biti soora, ba ñ gari yin wii goberu yē. ²⁵Yera durə goo u na u nē, ase tən be i pirisəm doke mi, ba wāa sāa yerə ba təmbu keu sōsimə!

²⁶Ma kōsobun tənwero wi, ka win təmbu gabu ba da ba ka bu na mennə yerə. Adama n ñ ka dam, yèn sō ba təmbun berum mə bu ku raa bu kpenu kasuku. ²⁷Ye ba ka bu na, ba bu yōrasia Yuuban guro gurobun wuswaə. Yāku

kowo tənwero wi, u bu gari bikia ²⁸u nē, sa bēe yinari mam mam sa nē, i ku maa waasu ko ka durə win yīsiru. Adama wee, i beən sōsiru kpara i keu sōsi Yerusalemu kpuro sə, ma i kī i sun durə win gəən taare wē.

²⁹Yera Piee ka gəro be ba tie ba nē, tilasiwa su ka Gusunə mem nəwə, n ñ mə təmbu. ³⁰Gusunə besen sikadoban Yinniwa u Yesu seeya gərin di, wi i raa dāa bunanaru kpare i go. ³¹Wiya Gusunə u sua wəllə u sinasia win nəm geu, u n sāa sunə ka Faaba kowo u ka de Isireliba bu gōru gəsia, kpa bu ben toranun suuru wa. ³²Besera sa sāa yen seeda diobu, besə ka Hunde Dəero wi Gusunə u təmbu kā be ba nùn mem nəwə.

³³Ye ba gari yi nua, ba məru bara too too sere ba kī bu gəro be go. ³⁴Adama Falisi turo be sə wi ba ra nē Gamalieli, wi u sāa woodan keu koosio, u beere mə gem gem təmbu kpuro sə, u seewa u yōra mennən wuswaə, u nē, bu gina gəro be yaro. ³⁵Ma u bu sōwa u nē, bēe Isireliba, i laakari koowo ye i kī i durə beni kua. ³⁶Gasə, durə goo u kurama wi ba sokumə Tedasi wi u tii beere wē gem gem, ma təmbu nge nēeru (400) ba nùn swii. Adama ba nùn go, win bwāaba yarina baama kpuro, ma ba win gari duari. ³⁷Win biru gari garin sanam, durə goo wi ba mē Yudasi Galilegii, u kurama. U maa tən dabinu wa be ba nùn swii. Adama ba maa durə wi go ma win tamba yarina. ³⁸Yen sō, na bēe bwisi kēmə gari yini sə, i durə beni derio i de bu doona. Ñ n tənun sōsirun na, ñ kun me tənun səmburu, n koo nəru ko. ³⁹Adama ñ n Gusunə səmburun na, i ñ kpē i bu kamia. I ku tii kari bərie i ka Gusunə sanna.

Ma ba win gari wura. ⁴⁰Ba gəro be soka ba seni so, ma ba bu yinari bu maa ka Yesun yīsiru gari ko pai. Ma ba bu yōsu. ⁴¹Ma gəro be, ba doona mennə

yeru min di ka nuku doo bakabu yèn s̄s̄ Gusun̄ u bu garisi be ba tura bu yaa kasiki Yesun ȳisirun s̄s̄. ⁴²T̄s̄ru baatere, s̄āa yer̄o ka yenus̄o, ba ra n Labaari gea waasu m̄d̄ kpa ba n keu s̄s̄osim̄o ma Yesuwa Kirisi wi.

Ba s̄om kowobu n̄w̄ba yiru ḡosa

6 S̄s̄o m̄e te s̄o, nge me naane dokeoba sosim̄o, Yuu be ba Gerekim t̄na gerum̄o ba ka be ba tie w̄ki yèn s̄s̄ ba ben ḡominibu duarim̄o t̄s̄o baateren d̄ianun b̄onu s̄o. ²Ma ḡrobu w̄kura yiru ye, ba naane dokeobu kpuro m̄enna ba n̄e, n ñ weene su Gusun̄n garin waasu deri kpa sa n d̄ianun gari m̄. ³Yen s̄s̄, bes̄egibu i t̄n dur̄bu n̄w̄ba yiru ḡosio b̄en suunu s̄o be ba seeda gea diiyamme, be ba Hunde D̄ero yiba kpa ba n bwisi m̄, kpa su bu s̄mbu te n̄mu s̄ndia. ⁴Kpa bes̄en tii sa n kanaru ka Gusun̄n garin waasu m̄d̄ sa n d̄o.

⁵T̄n be kpuro ba gari yi wura ka nuku dobu. Ma ba Etieni ḡosa wi u Hunde D̄ero yiba, win naane dokebu bu maa kp̄a, ka maa Filipu ka Pokori ka Nikan̄ri ka Tim̄o ka Paamenasi ka sere Nikola Ant̄sigii wi u ḡosira Yuu. ⁶Ba ka bu da ḡrobun mi, ma ḡroba bu kanaru kua ba bu n̄ma s̄ndi wir̄o.

⁷Nge meya Gusun̄n gari yi ka kpararam̄o baama. Ma naane dokeobun geera sosim̄o ta d̄o Yerusalemuo, ma ȳaku kowo dabira maa naane doke.

Ba Etieni mwa

⁸Etieni wi, Gusun̄ u n̄n durom bakam kua u n̄n dam k̄a, ma u s̄om maamaakiginu ka ȳirenu kua t̄m-bun suunu s̄o. ⁹Adama dur̄bu gabu saa Yuuban menn̄o yerun di te ba ra soku tii m̄w̄obugiru, ka Sirenin Yuu gabu ka Alesandirigibu ka gabu saa Silisi ka Asin di ba seewa ba ka Etieni sikirinam̄o. ¹⁰Adama ba kp̄ana bu n̄n kamia yèn s̄s̄ u gari gerum̄o ka

Hunde D̄eron dam ka bwisi. ¹¹Yera ba dur̄bu gabu gobi k̄a asiri s̄o bu ka gere ma ba nua u M̄owisi ka Gusun̄n gari kam gerusi. ¹²Meya ba ka t̄m-bun m̄ru seesia, ka guro gurobu ka wooda ȳrobu. Ba da Etienin mi ba n̄n mwa ma ba ka n̄n da Yuuban guro gurobu menn̄on wuswaa. ¹³Yen biru ba ka dur̄bu gabu na be ba n̄n seeda weesugia diisi ba n̄e, dur̄o wini u ra n bes̄en s̄āa yee d̄eraru ka M̄owisin wooda sankum̄wa. ¹⁴Domi sa nua u gerua ma Yesu Nasaretigii wi, u koo s̄āa yee teni sura, kpa u bes̄en deema kpuro k̄osi ye M̄owisi u sun w̄.

¹⁵Be kpuro be ba s̄s̄ menn̄o ge s̄o, ba Etieni n̄ni girari, ma ba wa win wuswaa ballim̄o nge Gusun̄n ḡradogia.

Etienin waasu

7 Yera ȳaku kowo t̄nwero u Etieni bikia u n̄e, gari yi, geema?

²Etieni u wisa u n̄e, nen bisibu ka nen baababa i man swaa dakio. Gusun̄n yi-ikogii u bes̄en baaba Aburhamu kure sanam me u w̄a Mesopotamin tem s̄o u sere sina Haranīo, ³u n̄n s̄s̄owa u n̄e, u win dusibu ka win tem derio kpa u da tem gam me u koo n̄n s̄s̄o. ⁴Yen s̄na Aburhamu u Kaladegibun tem yara, ma u da u sina Haranīo. Ye win baa u gu u kpa, Gusun̄ u n̄n seeyama min di, u na tem me s̄o, mi b̄e i w̄a t̄. ⁵Sanam me, u ñ n̄n ayeru garu k̄a tem me s̄o, baa naa dabusa teeru, adama baa me Aburhamu kun gina bii mara Gusun̄ u n̄n n̄o m̄w̄eru kua ma u koo n̄n tem me w̄, kpa mu n s̄āa wi ka maa win bibugim. ⁶Ye wee ye Gusun̄ u Aburhamu s̄s̄owa. U n̄e, win biba koo s̄ru di tem tukum̄o mi ba ko n s̄āa yobu, kpa bu n̄ni sw̄aru wa sere w̄o n̄eru (400). ⁷Gusun̄ u maa n̄e, win tii koo ka bwese te siri te ta koo bu ko yobu. Yen biru ba koo yari tem min di bu na tem

mε sɔɔ mi ba koo nùn sã. ⁸Saa ye sɔɔ, Gusunɔ maa Aburhamu bango kobun wooda wē. Ma Aburhamu u win bii Isaki bango kua ye ba wi mara u kua sɔɔ nɔɔba ita. Nge meya Isaki u maa Yakɔbu kua, ma Yakɔbu u maa win bibu wɔkura yiru kua nge mε. Bera ba kua Yuuban bwesenu wɔkura yirun baababa.

⁹Yakɔbun bii be, ba ka Yosefu nis-inu kua, ma ba nùn Egibitigibu dɔre ba ka doona. Adama Gusunɔ u wãa ka wi, ¹⁰ma u nùn yakia saa win wahala kpuron di. U maa nùn bwisi kã ma u durom wa, Egibitin sina bokon mi, ma u nùn kua Egibitin tem yēro ka maa win yenu yēro. ¹¹Gɔɔra tunuma Egibiti ka Kananin tem sɔɔ ta bu nɔni sɔɔwa too too. Besen sikadoba ba ñ gãanu wa bu di. ¹²Ye Yakɔbu u nua ma dīanu wãa Egibitiɔ, u besen sikado be gɔra mi, nɔn gbiikiru. ¹³Ye ba da mi nɔn mæeruse, Yosefu u tii win maabu tubusia, ma Egibitin sunɔ u maa Yosefun dusibu gia. ¹⁴Ma Yosefu u Yakɔbu win tundo sokusia ka win dusibu kpuro bu na win mi. Ben geera sãa tɔmbu wata ka wɔkura nɔɔbu. ¹⁵Nge meya Yakɔbu u ka da Egibitiɔ. Miya u gu, miya maa besen sikado be, ba gu. ¹⁶Ma ba ka be kpuron gonu wura Sikemuɔ ba nu kpēe siki kpee wɔrugiru sɔɔ te Aburhamu dwa Hamɔrin bibun mi Sikemuɔ.

¹⁷Ye saa ya turuku kua ye Gusunɔ u koo ka win nɔɔ mwæru yibia te u Aburhamu kua, besen tɔmba sosimɔ ba dabiamɔ Egibitiɔ ¹⁸sere n ka kua sina boko goon waati wi u kun Yosefun gari yē. ¹⁹Sina boko wi, u besen tɔmbu nɔni wɔkua u ka bu kɔsa kua, u bu tilasi kua bu ka ben bii wēenu kɔ kpa nu gbi. ²⁰Saa ye sɔɔra ba Mɔwisi mara. Bii burɔwa wi u Gusunɔ wēremɔ. Ba nùn nɔɔri suru ita win tundon yenuɔ. ²¹Ye ba ka nùn da ba kɔ, Egibitin sunɔn bii tɔn kurɔ u nùn sua u kua nge win tiin bii. ²²Ba nùn

Egibitigibun keu kpuro sɔɔsi ma u kua tɔn boko gari gerubu ka kookoosu sɔɔ.

²³Sanam mε u wɔɔ weeru tura, u gɔru doke u win tɔmbu Isireliba beram da. ²⁴U wa Egibitigii goo u ben turo nɔni sɔɔmɔ. U wigii faaba da, ma u Egibitigii wi so u go. ²⁵U tamaa sãa win tɔmba koo tubuwa ma Gusunɔwa nùn gɔra u ka bu yakia, adama ba ñ tuba. ²⁶Yen sisiru u deema ben gaba sannamɔ. Ma u kɔ u bu yakiana u nεε, i nen gari swaa dakio. Bεε, be i sãa dusinu, mban sɔna i mæera koonamɔ. ²⁷Adama durɔ wi u win beruse nɔni sɔɔmɔ mi, u Mɔwisi bɔria u nεε, wara nun kua besen wirugii ka siri kowo. ²⁸A kɔ a maa man gowa nge mε a Egibitigii wi go gĩa? ²⁹Ye Mɔwisi u gari yi nua, u kpikiru sua Madianin tem gia. Miya u bii tɔn durɔbu yiru mara.

³⁰Wɔɔ weerun biru, Gusunɔn gɔrado u Mɔwisi kurema awii gεε sɔɔ, yi yi sãare yi dɔɔ mwaaramɔ, gbaburu sɔɔ mi guuru gara wãa te ba ra soku Sinai. ³¹Mɔwisi u biti soora ye u yi wa, ma u yi susi u mæera tii. Sanam meya u Yinni Gusunɔn nɔɔ nua ga gerua ga nεε, ³²wiya Gusunɔ win sikadoban Yinni, wiya Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Ye Mɔwisi u nua mε, yera u diira, u ñ maa kãka u yam mi mæera. ³³Yinni Gusunɔ nùn sɔɔwa u nεε, u win salubata pweto, domi yam mi u yɔ mi, yam dεerama. ³⁴N wee, u win tɔmbun nɔni swãaru wa te ba waamɔ Egibitiɔ. U ben weeweenu nua, yera u sarama u ka bu faaba ko. Tē, u na u nùn gɔri Egibitiɔ.

³⁵Mɔwisi wi ba yina mi, ba nεε, wara nùn kua ben wirugii ka siri kowo, wiya Gusunɔ u gɔra u kua ben wirugii ka faaba kowo, ka Gusunɔn gɔrado win somiru wi u nùn kure awii sɔɔ. ³⁶Durɔ wiya u bu yara saa Egibitin di. U maamaaki ka sɔm damginu kua Egibitiɔ ka nim wɔku sɔɔ ge ba mɔ Naa yari ka maa gbaburu sɔɔ mi ba kua wɔɔ

weeru. ³⁷Məwisi wiya u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ koo bu sɔmɔ goo seeya ben bweserɔ, nge wi. ³⁸Məwisi wiya u wāa gɓaburɔ Isireliban suunu sɔɔ, ka besen baababa sannu, ka maa Gusunɔn ɓoradoban wi u ka nɔn gari kua guuru wɔllɔ te ba ra soku Sinai. Ma u Gusunɔn gari wāarugii mwa, u ka sun yi wē.

³⁹Adama besen baaba be, ba yina bu nɔn mem nɔɔwa. Ba nɔn yina ba kɪ bu kɓam wura Egibitiɔ. ⁴⁰Yen sɔna ba Aroni sɔɔwa ba nɛɛ, u bu bɔnu kuo ni nu koo bu swaa gbiyya. Domi Məwisi wi, wi u bu yarama saa Egibitin tem di, ba n̄ yē ye n nɔn deema. ⁴¹Dɔma tera ba bwāaroku kua ge ga ka naa buu weene, ma ba gu yākuru koosi. Ma ben nukura dora ben nɔman sɔmburun s̄. ⁴²Adama Gusunɔ u tii gawa ben min di, ma u dera ba sɔɔ ka suru ka kperi sāwa, nge mɛ u gerua win sɔmɔbun tireru sɔɔ u nɛɛ,

“Bɛɛ Isireliba i ka kua wɔɔ weeru gɓaburu sɔɔ i man yākunu ka kēnu kuare?

⁴³Bwāarokuna i sɔɔwa ni i kua i ka bɔnu s̄a, nge Mɔlɔkun kuu bekurugiru ka Refanin kpera.

Yen sɔna na kon bɛɛ bɔrie sere Babilonin bera giɔ.”

⁴⁴Besen baababa ba raa Gusunɔn kuu bekurugiru mɔ te ta s̄a seeda ma u wāa ka be. Məwisi u tu kua nge mɛ wi u ka nɔn gari kua, u nɔn sɔɔwa. U tu kuawa mam mam nge te u wa. ⁴⁵Ma besen baababa be ba tu tubi di, be ka Yosue ben gbiikoo, ba ka tu dua tɔn tukobun tem sɔɔ mɛ ba mwa sanam mɛ Gusunɔ u tɔn tuko be gira. Ma ta wāa mi sere Dafidin waati. ⁴⁶Gusunɔ u ka Dafidi nɔnu geu mɛera, ma u kanaru kua u ka kɓi u wi Yakobun Yinni diru bania. ⁴⁷Adama Salomɔɔwa u nɔn dii te bania.

⁴⁸Ka yen de kpuro Wɔrukoon wāa yera kun wāa dinu sɔɔ ni tɔnu u bana. Nge mɛ Gusunɔn sɔmɔ goo u yorua,

⁴⁹“Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wɔlla nen sina ɓɔna.

Ma tem mu s̄a nen naa sɔnditia.

N̄ n men na, dii teren bwesera i ko i man bania.

Nge wāa yee terà ta ko n s̄a nen wēra yeru.

⁵⁰N n̄ nen nɔma ya ye kpuro taka kua?”

⁵¹Etieni u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ degangamgibu! Bɛɛn ɓɔrusu ka bɛɛn swasu su s̄a nge be ba n̄ Gusunɔ nasiegisu, i ra n Hunde Dɛero yinamɔ, i mɔwa nge bɛɛn baababa. ⁵²Gusunɔn sɔmɔ wara bɛɛn baababa ba n̄ nɔni sɔɔwa. Ba bu go be ba Geegiin naarun gari kua, ma tē, bɛɛn tii i Geegii wi kɔrumɔtonu kua i nɔn go. ⁵³Bɛɛya i Gusunɔn wooda mwa ye ba bɛɛ wē Gusunɔn ɓoradoban min di. Adama i n̄ ye mem nɔɔwɛ.

Etienin ɓɔɔ

⁵⁴Ye ba Etienin gari yi nua, ba mɔru besira sere ba ben nikibii dwɛɛmɔ.

⁵⁵Adama Etieni u Hunde Dɛero yiba, ma u wɔllu nɔni girari u Gusunɔn yiiko wa, u maa Yesu wa u yɔ Gusunɔn nɔm geuɔ.

⁵⁶Ma u nɛɛ, wee, na wa wɔlla wukiare, ma Tɔnun Bii u yɔ Gusunɔn nɔm geuɔ.

⁵⁷Sanam mɛya ba ben swasu kɔrua ka nɔma, ba kuuki kua, ma ba duki da sannu ba nɔn kunisi. ⁵⁸Ba nɔn gawa ba yara wuun di, ma ba nɔn kpenu kasukum wɔri. Tɔn be, ba ben kumboorosu pweta ba yi aluwaasi goon mi wi ba ra nɛɛ Sɔɔlu. ⁵⁹Sanam mɛ ba Etieni kpenu kasukumɔ u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Yesu, a nen hunde mɔɔ. ⁶⁰U yiira u gbāra wɔllɔ u nɛɛ, Yinni a ku bu tora teni gari.

Ye u yeni gerua u kpa, ma u gu.

8 Saa ye, Sɔɔlu u ka be ba Etieni go nɔɔ tia s̄a.

Səwlu u Yesun yigberu nənɪ sɔwɔ

Saa dɔma ten diya ba Yesun yigbe te ta wāa Yerusalemuɔ nənɪ sɔwɔ bakabu torua. Naane dokeobu kpuro ma n kun mɔ gərobu, ba yarina ba da Yudean temɔ ka Samarin temɔ. ²Ma durɔbu gabu be ba Gusunɔn beere yē, ba Etiēni sikua ka nuku sankira bakanu.

³Adama Səwlu u kookari mɔ u ka Yesun yigberu kam koosia. U yenusu duurimɔ u tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu gawamɔ u bu kpɛemɔ pirisəm sɔwɔ.

Filipu u Labaari gea waasu mɔ Samari

⁴Be ba yarina ba da baama kpuro ba Labaari gea waasu mɔ. ⁵Filipu u da Samari marɔ ma u wuu gen tɔmbu Kirisi win gari waasu kua. ⁶Tɔn wɔrusu su win gari nua ma su sɔm maamaak-iginu wa ni u kua, ma be kpuro ba win gari swaa daki mam mam. ⁷Filipu u werekunu gira tɔn dabinun wasin di, ma nu yarimɔ ka wuri beke. U maa yemɔ dabinu bekia, ka bèn wasin bee tia gu. ⁸Ma nuku doo bakabu wāa wuu ge sɔwɔ.

⁹Durɔ goo wāa wuu ge sɔwɔ, wi ba ra nee Simɔw. U ra n ka dobo dobo maamaaki dabiru mɔ Samarigibun wuswaaɔ, u maa tii garisi tɔn boko. ¹⁰Tɔmbu kpuro bwɛɛbwɛɛbu sere ka damgibu, ba ra n win gari swaa daki gem gem kpa ba n mɔ, wiya Gusunɔn dam bakam mɔ.

¹¹Ba ra nùn swaa daki yèn sɔwɔ saa tɛebun di win dobo dobo ya ra n bu biti sãa. ¹²Adama ye tɔmba Labaari gea naane doke ye Filipu u bu waasu kua, ye ya ka Gusunɔn bandu ka Yesu Kirisin yīsiru yã, ba bu batemu kua tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. ¹³Simɔw tii maa naane doke ma ba nùn batemu kua. U Filipu swii baama kpuro ma u biti kua too ye u sɔm damginu ka maamaaki wa ye ya kooramɔ.

¹⁴Ye gɔro be ba wāa Yerusalemuɔ ba nua ma Samarigibu ba Gusunɔn gari naane doke ba bu Piee ka Yohanu gɔria.

¹⁵Ye ba tura mi, ba kanaru kua naane dokeo ben sɔwɔ Hunde Deero u ka du be sɔwɔ. ¹⁶Domi Hunde Deero kun gina saramɛ ben goon mi, ba gesi bu batemu kuawa ka Yinni Yesun yīsiru. ¹⁷Yera Piee ka Yohanu ba bu nɔma sɔndi wirɔ, ma Hunde Deero dua be sɔwɔ.

¹⁸Ye Simɔw u wa ma Hunde Deero dua be sɔwɔ sanam me gɔro be, ba bu nɔma sɔndi wirɔ, yera u kɪ u bu gobi kɛ. ¹⁹U nee bu maa nùn yiiko ye wɛɛyɔ, kpa baawure wi u nɔmu sɔndi wirɔ Hunde Deero u n da du yɛro sɔwɔ.

²⁰Adama Piee nùn sɔwɔwa u nee, wune kaa kam ko ka wunen gobi sannu yèn sɔwɔ a tamaa kaa kpɪ a Gusunɔn kɛru ka gobi dwe. ²¹A n kpɛ a n nɔma mɔ sɔmbu te sɔwɔ, domi wunen gɔru ga n dee dee sãa Gusunɔn wuswaaɔ. ²²Yen sɔwɔ, a gɔru gɔsio wunen kom kɔsum di, kpa a Yinni kana u nun wunen bwisiku kɔsunu suuru kua n n koo koorɔ. ²³Domi na wa ma wunen daa ya sosu, ma toraru ta nun bɔkua.

²⁴Simɔw u bu wisa u nee, been tii i man kanaru kuo Yinnin mi kpa gāa ni i man sɔwɔwa mi, nu ku man deema.

²⁵Ye ba seeda ye di ma ba Yinnin garin waasu kua ba kpa, ba gɔsira ba Yerusalemun swaa wɔri. Nge me ba dɔwɔ ba Labaari gean waasu mɔ Samarin baru kpaɔ dabinu sɔwɔ.

Filipu ka Etiopin wirugii goo

²⁶Adama Yinnin gɔrado goo u ka Filipu gari kua u nee, u seewo u da sɔwɔ yɛsan nɔm dwaru gia u swaa ye swii ye ya dɔwɔ saa Yerusalemun di sere ka Gasa. Swaa ye, swaa tɔkɔra.

²⁷Ma u seewa u da. Miya u Etiopin tɔn kurɔ sunɔn dukian wunanɔsun wirugii wa wi ba maatam kua. Durɔ wi, u da Yerusalemuɔ u ka Gusunɔ sã. ²⁸Yera u

wiɔ u sɔ win dumin keke sɔɔ u Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru garimɔ. ²⁹Hunde Deero u Filipu sɔɔwa u doo keke yen bɔkuɔ.

³⁰Filipu u duka da keke yen mi, ma u nua durɔ wi, u garimɔ Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru sɔɔ. U nɔn bikia u nɛɛ, n nun yeeri ye a garimɔ mi?

³¹Wirugii wi, u wisa u nɛɛ, amɔna n ko n ka man yeeri ma n kun mɔ goo u man yi tubusia.

Ma u Filipu kana u keke ye yɔɔma bu sina sannu. ³²Ye wee ye durɔ wi, u garimɔ saa Gusunɔn garin di.

“Ba ka nɔn da nge yāa te ba koo saka. Nge yāa buu ge ga maari sɛɛ sanam me ba gen sansu buramɔ, nge meya u n win nɔɔ baaye.

³³Ba nɔn kawa, ma ba yina bu nɔn siria dee dee.

Wara koo kpī u saa yen tɔmbun gari gere.

Domi ba nɔn wāaru wunari, u n maa wāa tem me sɔɔ.”

³⁴Durɔ wi, u Filipu bikia u nɛɛ, na nun kanamɔ, a man sɔɔwɔ waran sɔna Gusunɔn sɔmɔ wi, u yeni yorua. Win tiin sɔna? Nge goon sɔ.

³⁵Yera Filipu u waasu wɔri. U torua ka sɔmɔn gari yi, ma u nɔn Yesun Labaari gea tubusia.

³⁶Nge me ba dɔɔ sannu swaa ye sɔɔ, ba tura daaru garun mi, mi nim wāa. Ma durɔ wi, u nɛɛ, nim wee, mba n man tie na n kon ka batemu ko. [

³⁷Filipu u nɔn wisa u nɛɛ, kaa kpī a batemu ko à n naane doke ka wunen gɔru kpuro.

Durɔ wi, u nɛɛ, meya na naane doke ma Yesu Kirisī sāawa Gusunɔn Bii.]

³⁸Ma wirugii wi, u dera ba win keke yɔrɔasia. Wi ka Filipu ba sara ba da daaru mi, ma u nɔn batemu kua. ³⁹Ye ba yara min di, Yinnin Hunde u ka Filipu doona. Wirugii wi, u n maa nɔn wa, adama u win swaa wɔri u doona

ka nuku dobu. ⁴⁰Filipu maa deema u wāa wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Asɔtu. U Labaari gean waasu kua mi, ka maa wuu si su wāa swaa ye sɔɔ kpuro sere u ka tura Sesareɔ.

Sɔɔlun gɔru gɔsiabu

(I maa mɛerio Gərobun

Kookoosu 22:6-16, 26:12-18)

9 Sanam me sɔɔra Sɔɔlu u yɔrari dim dim u Yinnin bwāabu nɔni sɔ u bu go. Ma u da yāku kowo tɔnweron mi, ²u nɔn bikia u Yuuban mennɔ yenugibu tirenu kua be ba wāa Damasiɔ kpa n n gabu wa be ba swaa ye swī, n n tɔn durɔɔbun na, n kun me tɔn kurɔɔbu, u ka kpī u bu mwa u bɔke u ka da Yerusalemuɔ.

³Sanam me Sɔɔlu u dɔɔ, ye u Damasi turuku kua, suaru sɔɔ yam nɔn burure wɔllun di. ⁴Yera u wɔruma temɔ, ma u nɔɔ gagu nua ga nɛɛ, Sɔɔlu, Sɔɔlu, mban sɔna a man nɔni sɔɔmɔ.

⁵Sɔɔlu u bikia u nɛɛ, Yinni wuna were.

Ma Yinni nɛɛ, nena Yesu wi a nɔni sɔɔmɔ. ⁶A seewo a du wuu ge sɔɔ, ba koo nun sɔ ye kaa ko.

⁷Durɔ be ba sanum me dɔɔ ka wi, ba yɔra ba mari sɔɔ sɔɔ. Ba nɔɔ ge nua, adama ba n goo wa. ⁸Sɔɔlu u seewa tem di, adama baa me u win nɔni wukia u n yam wa. Ba win nɔmu nenuawa ba ka dua Damasiɔ. ⁹U wɔko kua sɔɔ ita. U n di saa ye sɔɔ, u n maa nɔra.

¹⁰N deema naane dokeo goo wāa Damasiɔ wi ba ra nɛɛ Anania. Yinni u ka nɔn gari kua kāsiru sɔɔ u nɛɛ, Anania.

Ma Anania u nɛɛ, ne wee Yinni.

¹¹Yinni nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a da swaaɔ ye ba ra nɛɛ Dendaru, Yudasin dirɔ, a bikia mi durɔ goo wāa wi ba ra soku Sɔɔlu Taasigii. Wee, u kanaru mɔ. ¹²Kāsiru sɔɔ u durɔ goo wa wi ba ra nɛɛ Anania, wi u dua mi u wāa ma u nɔn nɔma sɔndi wirɔ u ka kpam yam wa.

¹³Anania u nɛɛ, Yinni tɔn dabina nu man durɔ win labaari sɔɔwa, ka kɔsa kpuro ye u wunen tɔmbu kua Yerusalemuɔ. ¹⁴Ma sa nua yāku kowo tɔnweroba nùn nɔɔ kā u ka tɔmbu kpuro mwa be ba wunen yīsiru sokumɔ mini.

¹⁵Adama Yinni nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo domi na durɔ wi gɔsa nen sɔmɔ u ka nen yīsiru kpara tɔn tukobun mi, ka sinambu ka maa Isireliban suunu sɔɔ.

¹⁶Kon maa nùn sɔɔsi nge mɛ u koo nɔni swāaru wa nen yīsirin sɔ.

¹⁷Ma Anania u seewa u da u dua diru mi, u Sɔɔlun wiru nɔma sɔndi u nɛɛ, Sɔɔlu nen beruse, Yinni Yesu wi u nun kure swaɔ sanam mɛ a sisi, wiya man gɔrima a ka yam wa kpa a Hunde Dɛero yibu.

¹⁸Mii mii gāanu wɔruma win nɔnin di nge swāan kokosu, ma u kpam yam wa. U seewa, ma ba nùn batɛmu kua. ¹⁹Ye u di u kpa ma win dam mu wurama.

Sɔɔlu u waasu mɔ Damasiɔ

Ma Sɔɔlu u sina sɔɔ yiru ka naane dokeobu Damasiɔ. ²⁰Yande u da Yuuban mennɔ yɛnɔ u waasu mɔ u gerumɔ ma Yesu sāawa Gusunɔn Bii. ²¹Be kpuro be ba gari yi nua, ba biti kua ba bikiana ba nɛɛ, n ñ durɔ wiya mi, wi u raa be ba Yesun yīsiru sokumɔ goomɔ Yerusalemuɔ, ma u na mini u ka bu mwa u bɔke u ka da yāku kowo tɔnwerobun mi?

²²Sɔɔlun waasu ya dam sosimɔ, u bu sɔɔsimɔ kam kam ma Yesu u sāawa Kiriwi Gusunɔ u gɔsa, sere Yuu be ba wāa Damasiɔ ba kpana bu wi gari wisi.

²³Sɔɔ mɛerun biru Yuuba ba wesiana bu Sɔɔlu go, ²⁴ma Sɔɔlu u gari yi nua. Ma ba wuu gen gbāraran kɔnnɔsu kɔsum wɔri sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru bu ka nùn wa bu gon sɔ. ²⁵Adama wɔkuru sɔɔ, Sɔɔlun bwāabu ba nùn sarasia ka bireru saa gbāraran fenenti gaan di.

Sɔɔlu wāa Yerusalemuɔ

²⁶Ye Sɔɔlu u wurama Yerusalemuɔ u kī u ka naane dokeobu menna, adama be kpurowa ba nùn berum sāa, ba ñ tamaa u kua naane dokeo. ²⁷Yera Baanabasi u ka nùn da gərobun mi, ma u bu sɔɔwa nge mɛ Sɔɔlu u Yinni wa Damasin swaɔɔ, ma Yinni u ka nùn gari kua. U maa bu tubusia nge mɛ Sɔɔlu u ka Yesun yīsiru waasu kua ka wɔrugɔru Damasiɔ. ²⁸Gari yin biru Sɔɔlu u wāa ka be sannu, u bɔsu Yerusalemuɔ, u waasu mɔ ka wɔrugɔru Yinnin yīsiru sɔɔ. ²⁹U maa ka Yuu be ba Gerekim tɔna gerumɔ, gari kua gasɔ ka sikirinɔ, adama ba swaa kasu bu ka nùn go. ³⁰Sanam mɛ wigibu ba gari yi nua ba ka nùn da Sesareɔ ma ba dera u doona Taasiɔ.

³¹Nge meya Yesun yigberu Yudeaɔ ka Galileɔ, ka Samariɔ, ta ka alafia wa, ta dam mɔ, ma ta sosimɔ ta dɔɔ Yinni Gusunɔn nasiaru sɔɔ ka Hunde Dɛeron dam kɛru.

Enen bekiabu

³²Piɛɛ u maa bɔsu baama kpuro. Yera sɔɔ teeru u naane dokeobu beram da be ba wāa Lidaɔ. ³³Miya u durɔ goo wa, win yīsira Ene. U sāawa yɛmɔ, u ñ seere win kpɔn yerun di saa wɔɔ nɔɔba itan di. ³⁴Piɛɛ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Ene, Yesu Kiriwiwa nun bekiamɔ, a seewo a wunen kpɔn yeru sɔmɛ.

Mii mii u seewa. ³⁵Tɔmbu kpuro be ba wāa Lidaɔ ka Saronin baru kpaanu sɔɔ ba nùn wa, ma ba gɔru gɔsia ba Yinni naane dokeo.

Dɔɔkasi u wurama gɔrin di

³⁶N deema, Yopeɔ tɔn kurɔ naane dokeo goo wāa mi, win yīsira Tabita. Teya ba maa mɔ Dɔɔkasi ka Gerekim. Kurɔ wi, u ra n sɔm geenu mɔ kpa u n sāraru somimɔ. ³⁷Yera u bara u gu. Ba win goru disi wɔka ba ka da ba kpī

gidambisa wəllə. ³⁸Yope ka Lida kun tondine, yen sōna, ye naane dokeo be ba wāa Yopeə ba nua ma Piee u wāa Lidaə, ba nūn tumbu yiru goria bu nūn sō u na ben mi fuuku fuuku. ³⁹Ma Piee u seewa u ka bu da. Ye u tura mi, ba ka nūn da gidambisa yen wəllə. Gəminibu kpuro ba yō win bəkuə ba sumə ba nūn yabenu ka yānu ganu sōsimə ni Dəəkasi u kua sanam mə u wāa ka be. ⁴⁰Piee u be kpuro yara dii ten min di ma u yira u kanaru kua. Yen biru u siira goo ten bera gia u nəe, Tabita a seewo.

Yera kurə wi, u nōni wukia. Ye u Piee wa u seewa u sina. ⁴¹Ma Piee u nūn nōmu nenua u seeya u yōrasia. Ma u naane dokeobu ka gəmini be soka u bu Dəəkasi sōsi wasiru. ⁴²Yenin labaari ya nəwra Yopeə kpuro, ma tən dabinu nu Yinni naane doke. ⁴³Piee u sōw məeru kua Yopeə, yana kowo goon mi, wi ba ra soku Siməw.

Piee ka Kəwəru

10 Tabu sunə goo u wāa Sesareə tabu kowobun wuuru səw te ba ra nəe Italgiru, win yīsira Kəwəru. ²Durə wi, u Gusunə nasie too, wi ka win yenugibu kpuro ba Gusunə sāamə. U ra kanaru ko, u ra maa Yuuban sāarobu somi gem gem. ³Sōw teeru, kəba itan saka, u Gusunən gərado wa kāsiru səw, u na win mi u nūn soka u nəe, Kəwəru.

⁴U gərado wi nōni girari tii tii ka berum u nəe, mba n kua yinni.

Gərado nūn sōwə u nəe, Gusunə u wunen kanaru mwa, u maa wunen səm geenu wa ma u nun yaaya. ⁵Tē, a gabu gərio Yopeə bu durə goo sokuma wi ba ra nəe Siməw, wi ba maa mə Piee. ⁶U sāawa səw yana kowo goon yenuə wi ba mə Siməw. Win dira wāa nim wəkun bəkuə.

⁷Ye wəllun gərado wi, u ka nūn gari kua u doona u kpa, Kəwəru u win səm kowobu yiru soka ka tabu kowo be ba

ra n wāa win bəkuən turo wi u Gusunə nasie. ⁸U bu ye kpuro tubusia, ma u bu gəra Yopeə.

⁹Yen sisiru saa ye ba wāa swaaə ma ba Yope turuku kooma, Piee u yəwəa dii teera wəllə sōw səwən saka u ka kanaru ko. ¹⁰N deema gōwra wi mə ma u kī u di. Ye ba nūn doo kuamme yera u kāsa. ¹¹U wa Gusunə wəlla wukiara ma beku te ta sāare gōgə bəko ta sarama, ba ten goonu nne deria. ¹²Te səw, yeə bwese bwesekawa wāa mi, yi yi naasu nne mə ka yi yi kabirimə ka gunəsu. ¹³Ma Piee u nəw gagu nua ga nəe, Piee a seewo a ye go a tem.

¹⁴Adama Piee u nəe, aawo pai Yinni, na n yaa seserugia diire.

¹⁵Nəw ge, ga kpam gerua ga nəe, ye Gusunə u sokumə diira a ku maa ye garisi seseru.

¹⁶Nge meya n kua sere nən ita. Yande beku te, ta wura wəllə.

¹⁷Ma Piee u biti soora u tii bikia, mba kāsī ten tubusianu. Saa yera Kəwərun gəro be ba raa Siməwən yenu bikiamə, ba gu kame ba yō gen kənnəwə. ¹⁸Ba yenugibu nəw kə ba bikia səw goo u n wāa mi, wi ba ra soku Siməw Piee.

¹⁹Sanam me Piee u kāsī te bwisikumə, Hunde Dəero nūn sōwə u nəe, n wee, tumbu ita gaba nun bikiamə. ²⁰A seewo a sara a bu yōsiri a ku diriri domi nena na bu gərima.

²¹Ma Piee u sara u da ben mi u nəe, nena durə wi i kasu. Mba i kasum na.

²²Ba nəe, Kəwəru tabu sunəwə nun kasu, wi u sāa geegii u Gusunə sāamə ma Yuuba kpuro ba win seeda gea dimə. Wəllun gərado dəero goowa nūn sōwə u nun kasusio kpa u wunen nəwən gari nə.

²³Yera Piee u durə be duusia yenuə u bu yaare kua.

Yen sisiru u ka bu swaa wəri, ma Yopen naane dokeobu gaba maa nūn yōsiri. ²⁴Yen sōw itaseru ba Sesare tura, ba deema Kəwəru u win dusibu ka win

bərəba mənne u ka bu mara. ²⁵Saa ye Piee u yenu ge duə, Kəneru u ka nùn yinnə da u nùn kpuna. ²⁶Adama Piee u nùn seesia u nne, a seewo, domi nen tii tənua.

²⁷Saa ye u ka Kəneru gari m̀, u dua dirə u wa wee tən dabinu mənne. ²⁸Ma u nne, been tii i yē ma Yuuban wooda ya yina Yuu u ka tən tuko menna n̄ kun mē u da win yenuə. Adama Gusunə u man s̄osi ma n̄ n̄ weene n̄ goo soku disigii. ²⁹Yen s̄na na n̄ gafara kasu na na yande ye i man soka. Tē, na bēe kanamo, i man s̄wə mban s̄na i man kasusia.

³⁰Kəneru u nne, gisə s̄wə nnen amadaare, na kəba itan kanaru m̀ nen dirə. Suaru s̄wə durə goo u ȳra nen wuswaə u yaberu sebua ta ballimə. ³¹Ma u man s̄wə u nne, nē, Gusunə u nen kanaru nua, u maa nen kēnu yaaya ni na ra bwēebwēebu kē. ³²N goo gərio Yopeə u man Siməw Piee sokuama wi u s̄a s̄wə yana kowo goo wi ba m̀ Siməwən yenuə nim w̄kun b̄kuə. ³³Yen s̄na na nun ḡria yande, a maa kua ye a ka na fuuku. Tē bese kpuro sa w̄a mini Gusunən wuswaə su ka n̄ ye Yinni u nun s̄wə a sun s̄.

Pieen waasu Kənerun yenuə

³⁴Ma Piee u gari sua u nne, tē na gia ka gem ma Gusunə u tambu kpuro garisi tia. ³⁵Baawure wi u nùn nasie ma u m̀ dee dee, u ra yēro wure baa n̄ n̄ bwese teren na. ³⁶Bēe i Labaari gea yē ye u dera ba Isireliba waasu kua, ye n̄ s̄a alafian gari saa Yesu Kirisin min di wi u s̄a tambu kpuron Yinni. ³⁷I maa yē ye ya koorā Yudea kpuro s̄wə, ye ya torua Galileə, sanam mē Yohanu u win batemun gari waasu kua u kpa. ³⁸I Yesu Nasaretigiin baaru yē nge mē Gusunə u nùn Hunde Dēero ka dam wē. U da baama kpuro u s̄m geenu kua u tambu bekia be Setam u dam d̄re, domi Gusunə w̄a ka wi. ³⁹Bese sa

s̄a yen seeda diobu ye u kua Yuuban baru kpaanə ka Yerusalemə. Ba maa nùn kpare d̄a bunanaru w̄llə ba go. ⁴⁰Adama s̄wə itase Gusunə u nùn seeya ḡrin di, ma u dera u tii s̄osi. ⁴¹N n̄ maa m̄ t̄mbu kpurowa ba nùn wa ma n̄ kun m̄ bese seeda diobu t̄na be Gusunə u ḡsa yellun di, bese be sa di sa n̄ra ka wi win seebu ḡrin din biru. ⁴²Ma u sun yiire su win gari t̄mbu waasu kua kpa su seeda di ma wiya Gusunə u kua wasobu ka ḡribun siri kowo. ⁴³Gusunən s̄m̄bu kpuron gari yi win seeda dim̄ ma baawure wi u nùn naanə doke u koo win toranun suuru wa win ȳsirun s̄.

Tən tukobu ba Hunde Dēero mwa

⁴⁴Saa ye Piee u gari m̀, Hunde Dēero u sarama ben baawure s̄wə be ba gari yi swaa daki. ⁴⁵Yuuban naane dokeo be ba da mi ka Piee sannu, ba biti soora yèn s̄ Gusunə u maa win Hunde Dēero tən tukobu wē. ⁴⁶Domi ba nua tən be, ba ka barum tukum gari m̀ ba Gusunə siaramə. Piee u bikia u nne, ⁴⁷goo koo kp̄i u yina bu ka bu nim batemu ko bē s̄wə Hunde Dēero u dua nge bese?

⁴⁸U yiire bu bu batemu ko Yesu Kirisin ȳsiru s̄wə. Yen biru ba nùn kana u ka bu sina s̄wə yiru.

Piee u Yesun yigberu

win gari tubusia Yerusalemə

11 Gərobu ka naane dokeobu gabu Yudean tem kpuro s̄wə ba nua ma tən tukobu ba maa Gusunən gari nua ba yi wura. ²Sanam mē Piee u wura Yerusalemə, Yuuban naane dokeobu ba nùn taare wē. ³Ba nne u dua tən tukobun yenuə be ba n̄ bango kue, ma u yaa dibu di ka be sannu.

⁴Yen s̄na Piee u bu gari yi tubusia saa yin toren di sere ka yin n̄rə. ⁵U nne, sanam mē na w̄a Yope marə, ye na kanaru m̀ s̄wə teeru na k̄siru

wa. Na bekuru wa te ta s̄a nge ḡḡḡ b̄k̄k̄ ta sarama Gusun̄ w̄llun di, ba ten goonu n̄e derie ma ta ȳra nen b̄kū. ⁶Ye na tu n̄ni girari na m̄era na ȳe naasu n̄negii wa, ka gberun ȳe ka ȳe yi yi ra kabiri ka maa gun̄su. ⁷Ma na n̄w̄ gagu nua ga man soka ga n̄e, n seewo n go kpa n tem. ⁸Adama na n̄e, aawo pai Yinni, na ñ yaa seserugia di-ire. ⁹Na kpm̄ n̄w̄ ge nua saa w̄llun di ga n̄e, n ku ḡānu soku seseru ni Gusun̄ u sokum̄ diira. ¹⁰Yabu yeni ya koorawa n̄n ita, yen biru ya kpm̄ wura w̄ll̄. ¹¹Saa ye s̄w̄ mii mii, dur̄bu ita be ba man ḡriama saa Sesaren di ba tunuma ȳnu mi na w̄a. ¹²Hunde D̄ero u man s̄w̄wa u n̄e, n ka bu doo, n ku diriri. Besegibu n̄w̄ba tia beni ba man ȳs̄iri ma sa dua dur̄ win ȳnu. ¹³U sun s̄w̄wa nge m̄e u w̄llun ḡrado wa u ȳ win dir̄ u n̄e, u goo ḡrio Yopē u ka Sim̄w̄ sokuma wi ba maa m̄ Pīe. ¹⁴Wiya u koo n̄n gari s̄ yi yi koo de wi ka win ȳnuḡibu bu faaba wa. ¹⁵Ye na nen waasu torua Hunde D̄ero u sarama be s̄w̄ nge m̄e u kua bese s̄w̄ d̄ma te. ¹⁶Yera na Yinnin gari yaaya yi u n̄e, Yohanu u ka nim batemu kua, adama ba koo b̄e batemu ko ka Hunde D̄ero. ¹⁷Ñ n men na, Gusun̄ ù n bu k̄ru k̄ t̄n b̄weseru u sun k̄ sanam m̄e sa Yinni Yesu Kiri si naane doke, wara ne n ka Gusun̄ swaa gan̄e.

¹⁸Ye ba gari yi nua, ba ben sikirin̄ mari, ma ba Gusun̄ siara ba n̄e, Gusun̄ maa t̄n tukobu ayeru w̄ bu ka ḡru ḡsia, kpa ba n w̄aru m̄.

Yesun yigberu Antiōsi

¹⁹Naane dokeobu be ba raa yarina baama kpuro n̄ni sw̄arun s̄ te ta seewa sanam m̄e ba Etieni go, ben gaba da sere tem m̄e ba sokum̄ F̄nisi ka maa tem bureru garu s̄w̄ te ba sokum̄ Sipu, ka maa wuu gagun mi ge ba sokum̄ Antiōsi, ba Labaari gea kparam̄, Yu-

uba t̄nawa ba s̄w̄m̄. ²⁰Adama naane dokeobu gabu be ba Antiōsi da saa Sipu ka Sirenin di, ba maa t̄n tukobu Yinni Yesun Labaari gea ye waasu kua. ²¹Yinni Gusun̄n dam mu w̄a ka be, ma t̄n dabinu nu gari yi naane doke ma nu ḡru ḡsia nu wura Yinnin mi.

²²Yen labaari ya Yesun yigberu deema te ta w̄a Yerusalem̄, ma ba Baanabasi ḡra Antiōsi mi. ²³Sanam m̄e u tura mi, ye u wa nge m̄e Gusun̄ u t̄n be durom kua, win nukura dora. Ma u bu dam k̄a ba n ka Yinni manine ka ben ḡrusu kpuro, ²⁴domi u s̄a t̄n geo u Hunde D̄ero yiba ma win naane dokebu kp̄a. Ma t̄n dabinu tii Yinni w̄.

²⁵Yen biru u Taasi da u ka S̄w̄lu kasu. ²⁶Ye u n̄n wa u ka n̄n da Antiōsi mi. Be yiru ba sina mi w̄w̄ gira ba menna ka Yesun yigberugibu ma ba t̄n dabinu Gusun̄n garin keu s̄w̄si. Antiōsi miya ba gb̄ia ba naane dokeobu soka Kirisigibu.

²⁷Saa ye s̄w̄ra Gusun̄n s̄m̄bu gaba Antiōsi da saa Yerusalem̄ di. ²⁸Ben turo, wi ba sokum̄ Agabusi, u seewa u ȳra menn̄w̄ s̄w̄, ma u Gusun̄n gari gerua ka Hunde D̄eron somiru u n̄e, ḡw̄ bakara koo ko handunia kpuro s̄w̄. Nge meya ta maa kua tem ȳro Kolodun waati. ²⁹Yera naane dokeobu ba ḡru doke bu k̄ru m̄risia nge m̄e ben baawuren m̄ra ne, bu ka naane dokeobu somi be ba w̄a Yudea. ³⁰Ma ba kua m̄e, ba dera Baanabasi ka S̄w̄lu ba ka tu da guro gurobun mi.

Ba Yak̄bu go ma ba Pīe p̄ris̄m̄ doke

12 Sanam m̄e s̄w̄ra sina boko wi ba sokum̄ Herodu, u Yesun yigberun t̄mbu gabu n̄ma doke u ka bu n̄ni s̄. ²Wiya dera ba Yak̄bu, Yohanun m̄w̄ mwa ba go ka takobi. ³Ye u wa ma n Yuuba dore, u maa Pīe mwa. N wee saa ye, p̄e ye ba ñ seeyatia do-

ken t̄ɔ bakara. ⁴Ye ba n̄n mwa ba kpa, ba n̄n piris̄m doke ma tabu kowobu w̄kura n̄ɔbu ka tia ba n̄n k̄su. Ba bu yi n̄n n̄n. Herodu u ḡru doke u n̄n siri t̄mbun wuswāɔ Ḡɔ sararibun t̄ɔ bakarun biru. ⁵Ba Piē neni piris̄m s̄ɔ, adama Yesun yigberugibu ba kanaru m̄ gem gem win s̄ Gusun̄n mi.

Ba Piē yakia

⁶T̄ɔ te Herodu u k̄i u n̄n yara piris̄m di u ka da t̄mbun mi, ten w̄kuru Piē u dweya tabu kowobu yirun suunu s̄ɔ. Ba n̄n b̄kua ka ȳni yiru, ma k̄sobu gaba maa w̄a piris̄m k̄nn̄ɔw̄. ⁷Suaru s̄ɔ Yinnin ḡrado u kurama ma piris̄m dii te, ta yam burura. Ḡrado wi, u Piē so ȳs̄ɔ u n̄n yamia u n̄n, u seewo fuuku fuuku.

Mii mii ȳni yi, yi w̄ruma win n̄man di. ⁸Ma ḡrado u n̄n, a wunen yaberu sebuo kpa a wunen salubata doke.

Piē u kua m̄, ma ḡrado u k̄pam n̄n, a wunen ḡḡ wukirio kpa a man sw̄i.

⁹Piē u yara u n̄n sw̄i, adama u tamaa u dosim̄wa, u n̄ ȳ ye ḡrado u m̄ n s̄awa gem. ¹⁰Ba piris̄m k̄so gbiikobu sarari ka yiruse, ma ba gambo sisugia tura ye ya w̄a wuun bera gia. Yeya ya keniara ka tii ma ba yara ba swaa doo kame, ba gu sw̄i. Ma ḡrado wi, u Piē deri suaru s̄ɔ.

¹¹Sanam m̄ s̄ɔra Piē u tuba ye n̄n deema. Ma u tii s̄ɔwa u n̄n, t̄ na gia ma geema. Yinni Gusun̄wa u win ḡrado ḡrima u ka man yakia Herodun n̄man di, ka maa ye k̄puron di ye Yuba ba k̄i bu man kua.

¹²Ye gari yi, yi n̄n yeeri yi kpa, u da Maarin yenū wi u s̄a Yohanu Maakun mero. T̄n dabinu menne mi, ba kanaru m̄. ¹³Piē u gambo so yenū k̄nn̄ɔw̄ ma kur̄ s̄m kowo goo wi ba ra soku Roda, u da u swaa daki. ¹⁴Ye u Piēn n̄ɔ tuba nuku dobu kun dere u gambo kenī, ma u duka ḡsira dir̄ u bu s̄ɔwa ma Piēwa

w̄a k̄nn̄ɔw̄. ¹⁵Ba n̄n s̄ɔwa ba n̄n, a wiiram̄wa.

Adama u m̄, ka geema ni.

Ma ba m̄, win yarowa.

¹⁶N deema Piē u ȳ mi, u gambo soom̄. Ye ba ye kenī, ba n̄n tuba, ma ba bit̄ soora. ¹⁷U bu marisia ka n̄mu, ma u bu tubusia nge m̄ Yinni Gusun̄ u ka n̄n yara piris̄m di. U n̄n, bu gari yi Yak̄bu s̄ ka maa naane dokeo be ba tie.

Yen biru u doona u da gam gia.

¹⁸Yen sisiru bururu nanda bakabu w̄a tabu kowobun suunu s̄ɔ. Ba w̄ki ba m̄, mana Piē u doona. ¹⁹Herodu u yiire bu n̄n kasu, adama ba n̄ n̄n wa. Yen s̄na u piris̄m k̄sobu win gari bikia ma u wooda w̄ bu ka bu da bu go. Yen biru Herodu u seewa Yudean di u da u sina s̄ m̄eru Sesarē.

Herodun ḡɔ

²⁰N wee Herodu u ka Tirigibu ka Sidonigibu m̄ru bara gem gem. Yen s̄na t̄n be, ba k̄parana ba da win mi sannu. Gbiikaa ba ka Balatu b̄r̄nu kua wi u s̄a sina bokon yenun s̄m kowobun wirugii. Yen biru ba da Herodun mi bu ka n̄n suuru kana, domi ben temgibu ba ben d̄anu waam̄wa saa Herodun tem di.

²¹Herodu u t̄ru yi te u koo bu wa. Ye t̄ɔ te, ta tura, u win gurumusuru sebuo u sina win sina turaru w̄ll̄o ma u gari gerubu w̄ri. ²²T̄n be, ba n̄n, Gusun̄n n̄ɔwa mini, n̄ n̄ t̄nuguu.

²³Mii mii Yinnin ḡrado u na u Herodu so ma k̄k̄nu na nu win wasi di ma u gu ȳn s̄ wi t̄nu, u Gusun̄n yiiko mwa.

²⁴Saa ye s̄ɔ, ma Gusun̄n gari yi k̄pararam̄ yi sosim̄.

²⁵Ye Baanabasi ka S̄ɔlu ba ben s̄m-buru kua ba kpa, ba wura Yerusalem̄. Ma ba Yohanu Maaku sua, u ka bu da.

Ba Baanabasi ka Səɔlu gɔsa ba gɔra

13 Gusunɔn sɔmɔbu ka keu koosiobu gaba wāa Antiɔsin Yesun yigberu sɔɔ. Ben yīsa wee. Baanabasi ka Simeɔ wi ba sokumɔ tɔn wōko, ka Lusiu Sirenigii, ka Manaheni wi ba nenua yenu teu ka Herodu sina boko, ka maa Səɔlu. ²Sɔɔ teeru durɔ be, ba Yinni Gusunɔ sɔamɔ ka nɔɔ bɔkuru sannu, yera Hunde Deero u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu Baanabasi ka Səɔlu wunɔ nenem bu ka sɔmburu garu ko tɛn sɔ u bu soka.

³Yen biru ye ba nɔɔ bɔkuru ka kanaru kpa, durɔ be, ba Baanabasi ka Səɔlu nɔma sɔndi wirɔ, ma ba dera ba doona.

Baanabasi ka Səɔlu ba Sipu da

⁴Sanam mɛ Hunde Deero u bu gɔriɔ, Baanabasi ka Səɔlu ba tura wuu gagun mi ge ba ra soku Selesi. Min diya ba goo nimkuu dua, ba ka tem bureru garu da te ba ra soku Sipu. ⁵Sanam mɛ ba tura Sipun wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Salamini, ba Gusunɔn gari waasu kua Yuuban mennɔ yenɔ. Yohanu Maaku u bu yɔsiri u ka bu somi.

⁶Ma ba tem bure baka te kpuro sarari ba tura sere wuuɔ ge ba ra soku Pafɔsi. Miya ba Yuu dobo dobogii goo wa wi u sɔa sɔmɔ weesugii. Win yīsira Bariyesu. ⁷U wāa ka Seegiu Pɔlusi, Sipun tem yɛro. Tem yɛro wi, u sɔawa bwisigii, yera u Baanabasi ka Səɔlu soka yɛn sɔ u kī u Gusunɔn gari nɔ. ⁸Adama dobo dobogii wi, wi ba ra maa soku Elimasi ka Gerekim u bu yinari. U kookari mɔ u ka tem yɛro wi gɔsia naane dokebun swaan di. ⁹Sanam mɛya Səɔlu wi ba maa sokumɔ Pɔlu, wi u Hunde Deero yiba, u dobo dobogii wi nɔni girari ¹⁰u nɛɛ, wunɛ wi a taki dibu ka daa kɔsa yiba, wunɛ Setam bii ka gāa geenu kpuron werɔ, sere domma kaa n kasu a Gusunɔn gem gɔsia weesu. ¹¹Tɛ, wee,

Gusunɔ u koo nun nɔmu tii, kaa wōko ko, a n̄ maa yam wasi sɔɔ mɛeru.

Mii mii wōkora durɔ wi wəri, u yam bia, ma u siimɔ u babi u goo kasu wi u koo n̄n nɔmu nene. ¹²Ye tem yɛro wi, u wa ye n kooro, u Yesu naane doke. U biti soora Yinnin swaan garin sɔ.

Pɔlu ka Baanabasi ba wāa Pisidin tem sɔɔ

¹³Yen biru Pɔlu ka win kpaasibu ba goo nimkuu dua Pafɔsin di, ma ba wuu gagu tura ge ba ra soku Periga, Panfilin temɔ. Miya Yohanu u bu deri, u wura Yerusalemɔ. ¹⁴Saa Perigan di ba da Antiɔsiɔ, Pisidin temɔ. Tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ba da Yuuban mennɔ yerɔ, ba sina. ¹⁵Ye ba Mɔwisin woodan tirerun gam ka maa Gusunɔn sɔmɔbuginun gam gara ba kpa, mennɔ gen wirugibu ba bu gɔria ba nɛɛ mero bisibu, i n gari gɛɛ mɔ yi yi koo tɔmbu dam kɛ i geruo. ¹⁶Pɔlu u seewa u yɔra u ka bu nɔmu marisia. U nɛɛ, bɛɛ Isireliba, ka bɛɛ be i Gusunɔ nasie, i swaa dakio. ¹⁷Gusunɔ bese Isireliban Yinni u besen sikadoba gɔsa ma u dera ba kua bwese bakaru sanam mɛ ba wāa Egibitin temɔ. Yen biru u bu yara min di ka win dam bakam, ¹⁸ma u ka bu temana wɔɔ weeru gbaburɔ. ¹⁹U maa bwesenu nɔɔba yiru kpeerasia Kananin tem sɔɔ, ma u nin tem win tɔmbu wɛ mu n sɔa begim. ²⁰Ye kpuro ya kua wɔɔ nɛru ka weeraakuru (450).

Yen biru Gusunɔ u bu kparobu wɛ n ka girari Gusunɔn sɔmɔ Samuelin waati. ²¹Yera ba sunɔ bikia ma Gusunɔ u bu Səɔlu Kisin bii wɛ, saa Benyameen bweserun di, ma u bandu di wɔɔ weeru. ²²Ma Gusunɔ u n̄n bandu yara u Dafidi kɔsire kua, win sɔ u seeda di u nɛɛ, u wa ma Dafidi, Isain bii u sɔa tɔnu win bweseru u kī, wi u koo win kīru kpuro ko. ²³Dafidi win bweserun diya, Yesu u yara wi Gusunɔ u kua Isireliban Faaba kowo nge mɛ u nɔɔ mwɛru

kua. ²⁴Yesu u sere na, Yohanu u Isireliba kpuro waasu kua u bu sōwa bu gōru gōsia bu batemu ko. ²⁵Sanam me Yohanu u win sɔmburu kpeema, u ra nee, u n̄ s̄a wi ba mara, adama yēro u koo na win biru win baranu u n̄ tura u pota.

²⁶Tē, mero bisibu, bɛɛ Aburahamun bweserun bibu, ka bɛɛ be i Gusunɔ nasie, bɛsɛra ba faaba yen gari gariama. ²⁷Domi Yerusalemugibu ka ben wirugibu, ba n̄ Yesu wi tuba, ba n̄ maa Gusunɔn sɔmɔbun gari tuba yi ba garimɔ tō wɛraruguru baatere. Adama ba yi yibia sanam me ba Yesu taare wē.

²⁸Ba n̄ gāanu wa wi sɔɔ, ni nu ka gɔɔ weene, adama ka me, ba nee, Pilati u n̄n goowo. ²⁹Ye ba kpuro kua ba kpa ye ba yorua win s̄ɔ, ba n̄n sarasia dāa bunanaru wollun di, ba kp̄ɛ sikiru sɔɔ.

³⁰Adama Gusunɔ u n̄n seeya ḡrin di.

³¹S̄ɔɔ dabinun baa sɔɔ u tii t̄mbu s̄ɔɔsi be ba n̄n swīma Galilen di ba ka na Yerusalemuɔ. T̄n beya ba tē s̄a win seeda diobu Isireliban mi. ³²Sa maa bɛɛ Labaari gea n̄ɔsiamɔ ye ya ka Gusunɔn n̄ɔ mwɛru yā te u besen sikadoba kua.

³³Ye kpurowa u sun kua bese be sa s̄a ben bibu sanam me u Yesu seeya ḡrin di, nge me ba yorua Dafidin womu yiruse sɔɔ, mi Gusunɔ u nee,
“Wuna a s̄a nen Bii.

Gis̄ra na kua wunen tundo.”

³⁴Gusunɔ u raa gerua u koo n̄n seeya ḡrin di kpa u ku maa k̄si. Yeya u gerua u nee,

“Kon bɛɛ domaru kua te ta d̄ere ta n̄ sika mɔ,

t̄n n̄ɔ mwɛru na Dafidi kua.”

³⁵Yen s̄na u kpam gerua Dafidin womu gagu sɔɔ u nee,

“A n̄ derimɔ wunegii wi u naane m̄n wasi yi k̄si.”

³⁶Domi Dafidi u kua ye Gusunɔ u himba kua u ko win tiin waati sɔɔ. Yen biru u kpuna u gu ma ba n̄n sikua ka

win sikadoba sannu ma win wasi k̄sa.

³⁷Adama, wi Gusunɔ u seeya ḡrin di, win wasi kun k̄sa. ³⁸N̄ n men

na negibu, i de i n̄ yē ma saa win min diya sa bɛɛ toranun suurun gari n̄ɔsiamɔ. ³⁹Wiya maa baawure wi u n̄n naane doke yakia kpuron di, ye

M̄wisin wooda kun kp̄ɛ yu ko. ⁴⁰Yen s̄ɔ, i tii laakari koowo, kpa ye Gusunɔn sɔmɔba gerua n̄ ku bɛɛ deema, ye ba nee,

⁴¹“I meerio, bɛɛ t̄n yaako kowobu,

i biti sooro kpa i kam ko.

Domi kon gāanu ko been n̄ni biru ni i n̄ naane m̄ baa goo ù n̄ bɛɛ nu tusia.”

⁴²Sanam me P̄lu ka Baanabasi ba yara men̄n̄ yerun di, t̄n be, ba bu kanamɔ bu kpam bu gari yi s̄ɔ t̄ɔ wɛrarugii kpaaru sɔɔ. ⁴³Ye t̄mba yara men̄n̄ yerun di, Yuuba dabiru ka maa t̄n tukobu be ba ḡsira Yuuba, ba P̄lu ka Baanabasi swīi. Ḡro be, ba ka bu gari kua ba bu dam k̄a ba n̄ ka w̄a Gusunɔn durom sɔɔ.

⁴⁴T̄ɔ wɛrarugii kpa te sɔɔ, kaa nee wuu gen t̄mbu kpurowa ba menna bu ka Yinnin gari n̄. ⁴⁵Sanam me Yuuba ba t̄n w̄ru ge wa, ba nisinu kua. Ba P̄lun gari siki, ba gari k̄si gerumɔ.

⁴⁶Adama P̄lu ka Baanabasi ba gerua ka w̄rugru ba nee, tilasiwa bu bɛɛ Yuuba Gusunɔn gari s̄ɔ gbiikaa. Adama ȳn s̄ɔ i yi yina, ma i n̄ tii garisi be ba ka w̄aru te ta ku ra kpe weene, n̄ wee,

sa ko bɛɛ deri, kpa su da t̄n tukobun mi. ⁴⁷N̄ wee ye Yinni Gusunɔ sun yiire su ko.

U nee,

“Na bɛɛ kua t̄n tukobun yam bururam, kpa i ka faaba da handunian goonu nne kpuro sɔɔ.”

⁴⁸Sanam me t̄n tuko be, ba gari yi nua, ben nukura dora, ma ba Yinnin gari siara. Ma be Gusunɔ u raa ḡsa w̄aru te ta ku ra kpen s̄ɔ, ba naane doke.

⁴⁹Ma gari yi, yi n̄ɔra bera mi kpuro.

⁵⁰Adama Yuu be, ba wuun wirugibu

ka kuro yisirugibu be ba Gusuno sãamo mɔru seeya, ma ba bu kpare bu Pɔlu ka Baanabasi nɔni sɔ̄, ma ba bu gira bera min di. ⁵¹Gɔro be, ba bu ben naasun tua kpare, ma ba doona Ikonimuɔ. ⁵²Ka mɛ, naane dokeobu ba nuku dobu mɔ, ba Hunde Dɛero yiba.

Pɔlu ka Baanabasi Ikonimuɔ

14 Ikonimuɔ Pɔlu ka Baanabasi ba dua Yuuban mennɔ yero ma ba waasu kua sere tɔn dabinu naane doke, Yuuba ka maa Gerekiba. ²Adama Yuu be ba yina bu naane doke, ba tɔn tukobu mɔru seeya bu ka wa bu naane dokeobu kɔsa bwisikusi. ³Gɔro be, ba sina mi sɔ̄ mɛru, ba waasu mɔ ka wɔrugɔru ba Yinni naane sãa. U bu dam wɛ ba ka maamaaki ka sɔm damginu mɔ. Nge meya Yinni u ka sɔ̄si ma win durom mu sãawa gem. ⁴Adama wuu gen tɔmbu ba bɔnu kua yiru. Gaba yɔra ka Yuuba sannu. Gaba maa yɔra ka gɔro be.

⁵Sanam meya tɔn tukobu ka Yuu gabu, ka ben wirugibu sannu ba nɔ tia kua bu ka gɔro be wahala ko, bu be kpenu kasuku. ⁶Ye Pɔlu ka Baanabasi ba gia mɛ, yera ba kpikuru sua Likonin temɔ Lisiti ka Dɛɛbeɔ, ka yen baru kpaanɔ. ⁷Miya ba Labaari gea waasu mɔ.

Pɔlu ka Baanabasi

ba Lisiti da

⁸Lisitio Pɔlu ka Baanabasi ba durɔ goo wa win naasu gu u sɔ̄. U n̄ maa siire meya ba ka n̄n mara. ⁹U Pɔlun gari swaa daki. Yera Pɔlu u durɔ wi n̄ni girari ma u wa ma win naane dokebu tura u ka bekura, ¹⁰ma u gbãra u n̄ɛ, a seewo a yɔra ka wunen naasu.

Durɔ wi, u seewa fia ma u sanum wɔri.

¹¹Sanam mɛ tɔn wɔru ge, ga wa ye Pɔlu

kua ga nɔɔguru sua ka Likonin barum ga n̄ɛ, besen b̄na nu tɔmbu kɔsa ma nu na besen mi.

¹²Ba Baanabasi soka Susi, Pɔlu maa Herimesi *, yɛn sɔ̄ wiya u waasu kua. ¹³Ma yãku kowo goo wi u sãa Susin b̄nu kɔso, win b̄nu dira wãa wuun bɔkuɔ, u ka naa kinenu na, ka maa biibii wuu gen kɔnnɔwɔ. Wi ka tɔn be kpuro ba k̄i bu gɔro be yãkuru koosi. ¹⁴Sanam mɛ gɔro be, ba ye nua, ba ben yabenu ḡɛka ma ba duki da tɔn wɔru gen suunu sɔ̄ ba gbãsumɔ ba n̄ɛ, ¹⁵durɔ b̄ɛ, mban s̄na i yeni mɔ. Besen tii tɔmba nge b̄ɛ. Sa b̄ɛ Labaari gea tubusiamɔwa, kpa i ka ḡɔru gɔsia sãa kamgirun di i wura Gusuno Yinni wason mi, wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua, ka yabu kpuro ye ya wãa ye sɔ̄. ¹⁶Yellu u dera tɔmbu kpuro ba ben ḡɔru k̄iru kua. ¹⁷Adama u n̄ tii deri seeda sari, u gea kua, u b̄ɛ gura n̄ɛsiamme i ka d̄ianu wa gbeaɔ nin saa sɔ̄, kpa i n̄ ka nuku dobu mɔ.

¹⁸Baa mɛ ba gari yi gerua, ka n̄ni swãa bakara ba tɔn be yinari bu bu yãkuru koosi.

¹⁹Adama Yuu gaba na Antiōsi ka Ikonimun di ba tɔn wɔru ge swaa nim wia, ma ba Pɔlu kpenu kasuka ba n̄n gawa ba ka da wuun biruɔ domi ba tamaa u guwa. ²⁰Adama sanam mɛ naane dokeoba na ba yɔ̄ ba n̄n sikereɛ, u seewa ma u wura wuu sɔ̄. Yen sisiru wi ka Baanabasi ba doona Dɛɛbe gia.

Pɔlu ka Baanabasi

ba wura Sirin Antiōsi

²¹Pɔlu ka Baanabasi ba Labaari gean waasu kua Dɛɛbeɔ, ma tɔn dabinu kua Yesun bwãabu mi. Yen biru ba kpm̄ wura Lisitio ka Ikonimuɔ ka maa Antiōsi

*14:12 *Herimesi* - Herimesi u sãawa b̄nu wi u ra b̄nu ni nu tien gari tusie.

ye ya wāa Pisidiō. ²² Ba naane dokeobu tāsisia ba bu dam kā bu ka yōra dim dim naane dokebu sō. Ba bu sōwa ma ba ñ koo ko ba kun wahala dabinu wa bu sere du mi Gusunō u bandu swīi.

²³ Ma ba Yesun yigberu baatere sō guro gurobu kua. Ye ba kanaru kua ka nō bōkuru ba kpa, ba bu Yinni nōmu sōndia wi ba naane doke.

²⁴ Yen biru ba Pisidin tem sara ba tura Panfilin tem sō. ²⁵ Ye ba waasu kua Perigao ma ba sara ba da Ataliaō. ²⁶ Min di, ba goo nimkuu dua bu ka kpm wura Antioō, Sirin wuu mi, mi ba raa bu Gusunō nōmu sōndia u ka bu durom kē sōmbu ten sō te ba kua ba kpa.

²⁷ Sanam mē ba tura Antioō, ba Yesun yigberu menna, ma ba saara ye Gusunō ka bu kua kpuro, nge mē u swaa kua tōn tukobu bu ka naane doke. ²⁸ Ma ba tē mi, ka naane dokeo be sannu.

Ba mennō kua Yerusalemu

15 Saa ye Pōlu ka Baanabasi ba wāa Antioō, durōbu gaba na saa Yudean di, ma ba naane dokeobu sōwō ba mō, ba ñ faaba wasi ma n kun mō ba dera ba bu bango kua nge mē Mōwisin wooda ya gerua. ² Pōlu ka Baanabasi ba ka bu sikirina gem gem gari yin sō. Ma naane dokeoba gōru doke bu Pōlu ka Baanabasi ka maa gabu gōri Yerusalemu gōrobu ka guro gurobun mi gari yin sō.

³ Yera Yesun yigberu ta bu sōru kua ba swaa wōri, ma ba Fēni ka Samarin tem sara ba naane dokeobu sōwō nge mē tōn tukobu ba maa Yesu naane doke. Yen baaru ya bu nuku dobu wē gem gem. ⁴ Ye ba tura Yerusalemu, Yesun yigberu ka gōrobu ka maa guro gurobu ba bu dam koosia. Ma Pōlu ka Baanabasi ba bu saaria ye Gusunō u ka bu kua kpuro. ⁵ Adama Falisi gabu be ba naane doke, ba seewa ba nē, tilasiwa

bu naane dokeo tōn tuko be bango kua, kpa bu be sō bu Mōwisin wooda swīi.

⁶ Ma gōrobu ka guro gurobu ba menna bu ka gari yi wesiana. ⁷ Ye ba gari yi gawamō, Piee u seewa u yōra u nē, negibu i yē ma Gusunō u man wuna been suunu sōn di n tē, n ka tōn tukobu Labaari gea nōsia kpa bu naane doke.

⁸ Ma Gusunō wi u tōmbu kpurobun gōrusu yē, u tōn tuko be seeda diiya ye u bu Hunde Dēero kā nge mē u sun kā. ⁹ U ñ gāanu wunane bese ka ben suunu sō. U maa ben gōrusu dēerasia naane doke-bun sō nge mē u sun kua. ¹⁰ Ñ n men na, mban sōna i Gusunōn laakari mērimō tē ye i ka naane dokeo be sōmunu sōbimō ni besen sikadoba ka maa besen tii sa kpana su sōbe. ¹¹ Sa naane sāa ma sa faaba wa Yinni Yesun durom sō nge mē ben tii ba wa.

¹² Ma tōn wōru ge kpuro ga mari ga Baanabasi ka Pōlu swaa daki. Ba bu saaria nge mē Gusunō u ka bu denda bu ka yirenu ka sōm maamaakiginu ko tōn tukobun suunu sō. ¹³ Ye ba kpa, Yakōbu u seewa u nē, negibu i man swaa dakio.

¹⁴ Simō u bēe tubusia nge mē Gusunō u gbia u kua u ka tii tōn tukobu gabu gōsia be ba koo soku wigibu. ¹⁵ Gari yi, yi sāa tia ka gari yi Gusunōn sōmōba yorua Gusunōn gari sō, ba nē,

¹⁶ “Yinni Gusunō u nē,

saa yera na kon wurama

kpa n Dafidin diru seeya te ta wōruma.

Kon ten bansu seeya

kon kpm tu bani.

¹⁷ Kpa tōn be ba tie bu nē Yinni Gusunō kasu,

ka maa tōn tuko be ba sāa negibu.

¹⁸ Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua ne wi na gāa ni sōwōsi yellun di.”

¹⁹ Yen sōna nen bwisikunu sō, n ñ weene su gāa sēsōginu doke tōn tuko ben swaa sō be ba gōru gōsiamō ba wuramō Gusunōn mi. ²⁰ Adama su bu tireru kua su nē bu ku būu sāa dīanu di, bu ku kō

menna tantanaru sɔɔ, bu ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, bu ku maa yaa yem di. ²¹ Domi tɛɛbun di wuu baagere sɔɔ ba ra Məwisin tirenu gari Yuuban mennɔ yenɔ tɔɔ wɛrarugiru baatere, kpa bu win gari waasu ko.

Ba tɔn tuko naane dokeobu tireru mɔrisia

²² Ma n gərobu ka guro gurobu ka maa Yesun yigberu kpuro wɛre bu gabu gɔsi ben suunu sɔɔ, kpa bu be gəri Antioxiɔ ka Pɔlu ka Baanabasi sannu. Ba Silasi gɔsa ka Yudu wi ba maa sokumɔ Baasaba, be ba bɛere mɔ naane dokeobun suunu sɔɔ. ²³ Ma durɔ be, ba da ka tire te, te ta nɛɛ, bɛse gərobu ka naane dokeobun guro gurobu sa bɛɛ tɔbura, bɛɛ naane dokeobu Antioxiɔ ka bɛɛ be i wāa Siri ka Silisin temɔ, bɛɛ be ba mara tɔn tukobu. ²⁴ Sa nua ma besen gabu ba da bɛen mi ba bɛɛ burisina ba maa bɛen bwisikunu gɔsikia ka ben gari. Adama sa n̄ bu sɔɔwa bu ko mɛ. ²⁵ Yera sa wesiana su gabu gɔsi su bu bɛɛ gɔria ka besen kinasibu Baanabasi ka Pɔlu sannu, ²⁶ durɔ be ba ben wāaru kari bɔrie Yinni Yesu Kirisin yīsirin sɔ. ²⁷ Yen sɔna sa bɛɛ Yudu ka Silasi gɔria be ba koo bɛɛ gari yi sɔ nɔɔ ka nɔɔ. ²⁸ Domi bɛse ka Hunde Dɛero n sun wɛre su ku bɛɛ sɔmunu ganu sɔbi ma n kun mɔ nini. ²⁹ I ku būu sāa dīanu di, i ku yaa yem di, i ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, i ku maa kɔɔ menna tantanaru sɔɔ. Ì n tii nenua yabu yeni kpuron di n ko n wɛra. N kua tɛeru.

³⁰ Yera ba swaa wɔri ba doona Antioxiɔ. Ye ba tura mi, ba naane dokeobu menna, ba bu tire te wɛ. ³¹ Ye ba tire te gara ta bu dam kā ma ben nukura dora. ³² Yudu ka Silasi be ba maa sāa Gusunɔn sɔmɔbu, ba naane dokeobu dam kā ba maa bu tāsisia ka gari dabiru. ³³ Ye ba sɔɔ yiru kua mi, naane dokeoba bu nɔɔ kana, ba nɛɛ, bu gɔsira ka alafia be ba

bu gɔran mi. [³⁴ Adama n Silasi wɛre u ka gina bu sina.]

³⁵ Pɔlu ka Baanabasi ba sina Antioxiɔ. Be ka maa tɔn dabiru sannu ba Yinnin gari keu sɔɔsi, ba maa yi waasu kua.

Pɔlu ka Baanabasi ba karana

³⁶ Sɔɔ mɛerun biru Pɔlu u Baanabasi sɔɔwa bu kpam wura bu naane dokeobu bera wuu baagere sɔɔ mi ba raa Yinnin gari waasu kua, kpa bu wa nge mɛ ba ka wāa.

³⁷ Baanabasi u kī Yohanu Maaku u ka bu da sannu. ³⁸ Adama Pɔlu u gerua u nɛɛ, n n̄ weenɛ bu ka n̄n da domi u n̄ daa bu yɔsiri ben sɔmburu sɔɔ, u bu deriwa u gɔsira Panfilin di. ³⁹ Yera ba sikirina too sere ba karana. Baanabasi u Maaku sua ma ba goo nimkuu dua ba da Sipuɔ. ⁴⁰ Pɔlu u Silasi gɔsa, ma naane dokeobu ba bu kanaru kua ba nɛɛ, Gusunɔn durom mu n ka bu wāa. Ma ba ben sanum wɔri. ⁴¹ Ba da Siri ka Silisin temɔ ba Yesun yigbenu tāsisiamaɔ.

Timɔte u Pɔlu ka Silasi yɔsiri

16 Pɔlu u da Dɛɛbeɔ ka Lisitiɔ. Naane dokeo goo wāa Lisiti mi, wi ba m̄ Timɔte. Win mero sāawa Yuu naane dokeo, ma win tundo sāa Gereki. ² Naane dokeo be ba wāa Lisiti ka Ikonimuɔ, ba win seeda gea dimɔ. ³ Pɔlu u kī Timɔte u n̄n yɔsiri, ma u n̄n bango kua Yuuban sɔ be ba wāa bera mi, domi be kpuro ba yɛ ma win tundo Gerekiwa. ⁴ Ma ba da da wuu ka wuu ba naane dokeobu sɔɔwa ye gərobu ka yigbe guro guro be ba wāa Yerusalemuɔ ba wesiana ba yi, kpa bu ye mem nɔɔwa. ⁵ Nge meya Yesun yigbenu nu tāsia naane dokebu sɔɔ, ma nu dabiru sosimɔ tɔru baatere.

Pɔlu u kāsiru wa Torasio

⁶ Hunde Dɛero u n̄ dere bu Labaari gean waasu ko Asin temɔ. Yeya n dera

ba Firigi ka Galatin tem bukiana. ⁷Ye ba tura Misin temə, ba kīa bu Bitinin tem du, adama Yesun Hunde bu yinari. ⁸Yeya n dera ba Misin tem bukiana ba da yen wuu ge ba mə Torasiə. ⁹Pəlu u kāsiru wa wəkuru. Kāsi te sɔɔ, u Masedəniɡii goo wa u yɔ u nùn kanamə u na Masedəniə u ka bu somi. ¹⁰Ye u kāsı te wa, mii mii sa sɔɔru kua su ka da Masedəniə, domi sa tuba ma Gusunəwa u sun soku su ka bu Labaari gean waasu kua.

Lidia u naane doke Filipiə

¹¹Torasiəwa sa goo nimkuu dua, ma sa da Samətasin deedeeru, yen sisuru sa da Neapolisiə. ¹²Saa min diya sa da sa sɔɔ yiru kua wuu ge ba mə Filipiə. Wuu gera, sa gbia sa girari Masedənin tem sɔɔ. N deema Romugiba ba wuu ge mə. ¹³Tɔɔ wərarugiru sɔɔ, sa yara wuu min di sa da daru bɔɔ gagun mi, mi sa yīiyə kana yera ko n wāa. Sa sina sa ka kurəbu gabu gari kua be ba menne mi. ¹⁴Kurə goo wāa mi, wi ba mə Lidia Tiatiragii, wi u ra beku gobiginu dərə ni ba wəkua. U maa Gusunən beere yē. U swaa daki ma Yinni Gusunə u win gɔru wukia u ka Pəlu gari naane doke. ¹⁵Kurə wi ka win yenugibu ba batemu kua. Ma u sun kana su da su sina win yenuə, sà n nùn gari si naane dokeo Yinni sɔɔ ka gem.

U sun kəkura sere sa wura sa da.

Pirisəm sɔɔ Filipiə

¹⁶Sɔɔ teeru nge mē sa dɔɔ kana yerə, sa ka wəndia yoo goo yinna wi u wəreku mə. Wəreku ge, gà n seewa u ra n geruməwa ye n ko n koorə. Win yinniba maa gobi beke waamə win sɔ. ¹⁷U sun swii bese ka Pəlu ma u gbāramə u mə, durə beni Yinni Wərukoon səm kowoba, ba nawa bu ka beə faaban swaa sɔsɔsi.

¹⁸Meya u ra n gerumə yam sāreru baatere sere Pəlu u gari yi tusa. Ma u

sīira u wəreku ge sɔɔwa u nēə, ka Yesu Kirisin yīsira na nun sɔɔmə, a yario saa win min di.

Mii mii ma wəreku ge, ga yara. ¹⁹Ye win yinniba gia ma ba n maa gobi wasi win min di, ba Pəlu ka Silasi mwa ba bu bərikia ba ka bu da siri kowobun mi, mi təmbu ba ra menne. ²⁰Ba ka bu da Romun wirugibun wuswaaə ba nēə, durə beni ba besen wuu burisiməwa. Be Yuubara ²¹ba maa komanu ganu sɔsɔsimə ni besen woodaba ba yina su swii bese Romugibu.

²²Ma tən wəru ga bu məru seesi, ma wirugibu ba Pəlu ka Silasin yabenu kəsuka, ma ba wooda wē bu be dāa so. ²³Ye ba bu dāa kpasira ba kpa, ba bu kare pirisəm dirə, ma ba pirisəm dirun kɔso wooda wē u bu nənı dokeo gem gem. ²⁴Pirisəm kɔso wi, u wooda ye mem nɔɔwa ma u Pəlu ka Silasi kpēə sere dii sɔɔwə ma u ben naasu gan dāru doke.

²⁵Ye n kua wəkı suunun bənun saka, Pəlu ka Silasi ba kanaru mə ba womusu mə ba Gusunə siaramə. Ma pirisəm be ba wāa mi, ba bu swaa daki. ²⁶Suaru sɔɔ tem yīira ka dam ma pirisəm dira diira sere ka ten kpəkpeəkuə. Mii mii ten gamboba kpuro ba kenikiara, ma pirisəm baawuren yəni kusira yi wəruma. ²⁷Ye pirisəm kɔso u yanda, u wa pirisəm dirun gamboba ba wukiare, u tamaa pirisəmba kpuro ba yakurawa. Yera u win takobi woma u kī u tii go. ²⁸Adama Pəlu u gbāra too too u nēə, a ku tii kɔsa kua, bese kpurowa sa wāa mi.

²⁹Yera pirisəm kɔso wi, u fitila bikia ma u ka duka dua pirisəm dirə ma u yira ka diiribu Pəlu ka Silasin wuswaaə. ³⁰U bu yarama tɔɔwə ma u nēə, tənwerobu, aməna kon ko n ka faaba waara.

³¹Ba nēə, a Yinni Yesu naane dokeo, kaa faaba wa wunə ka wunen yenugibu.

³²Ma ba nùn Yinnin gari waasu kua, ka sere be kpuro be ba wāa win yenuə.

³³Saa tia ye, wōku te sɔɔ, pirisəm kōso wi, u ben bosu tea. Ma wi ka win yenugibu kpuro ba batemu kua yande.

³⁴U ka Pɔlu ka Silasi da win dirɔ, ma u bu dīanu wē ba di. Wi ka win yenugibu, ben nukura dora gem gem yèn sɔ ba Gusunɔ naane doke.

³⁵Ye yam ma s̄ara Romun wirugibu ba polisiba gɔra bu da bu gere bu be durɔ be karo.

³⁶Ma pirisəm kōso wi, u gari yi Pɔlu s̄ɔwa u n̄e, wirugiba wooda wē n ka b̄e kara wun̄e ka Silasi. Yen sɔ t̄e, i dɔɔɔ s̄e.

³⁷Adama Pɔlu u polisi be s̄ɔwa u n̄e, aawo, ba sun so batuma sɔɔ, ba ñ sun siri, ma besen tii sa maa s̄awa Romugibu. Yen biru ba sun kasa kua pirisəm dirɔ. Wee t̄e ba kī bu sun yara asiri sɔɔ? Aawo, sere bu na ben tii bu sun yara.

³⁸Polisiba ba ka gari yi da ba Romun wirugibu s̄ɔwa. Ye wirugii be, ba nua ma Pɔlu ka Silasi ba s̄awa Romugibu, yera ba nanda. ³⁹Ma ba da ba bu suuru kana ba bu yara pirisəm di, ma ba bu s̄ɔwa bu wuu ge yario. ⁴⁰Pɔlu ka Silasi ba yara pirisəm diru min di ba da Lidian yenuɔ. Ye ba naane dokeobu wa ba bu dam kā, yera ba doona.

Pɔlu ka Silasi ba Tesalonika da

17 Nge m̄e ba dɔɔ ba wusu yiru sara si ba sokumɔ Anfipolisi ka Apoloni, ma ba tura Tesalonikaɔ mi Yuuba ba mennɔ yeru m̄. ²Nge m̄e Pɔlun dɔɔne u da mennɔ yeru mi. Ma alusuma itan t̄ɔ w̄erarugiru baatere u ka bu wesiana Gusunɔn gari sɔɔ. ³U bu tubusia ma u bu s̄ɔsi gari yi sɔɔ ma Kirisi wi kun koo ko u kun n̄ni sw̄āru wa kpa u se ḡarin di. U maa bu s̄ɔwa ma Yesu w̄n gari u kparamɔ wiya Kirisi wi.

⁴Be ba n̄n swaa daki sɔɔ, gaba gari yi wura, ma ba ka n̄n n̄ɔ tia kua wi ka Silasi. Meyā maa t̄n tuko dabinu ba

kua be ba Gusunɔn beere ȳe, ka maa t̄n kurɔ dabinu be ba s̄a t̄n girobu wuu ge sɔɔ.

⁵Adama Yuuba ba nisinu seewa ma ba t̄n beretekeba menna wuu sɔɔ ba wuu kpuro burina, ma be kpuro ba da Yasonin yenuɔ bu wa bu Pɔlu ka Silasi yarama t̄n w̄run wuswaɔ. ⁶Ye ba kun bu wa, ba Yasoni ka naane dokeobu gabu gawa ba ka bu da wuun wirugibun mi. Ba gb̄asukumɔ ba m̄, t̄n be, be ba handunia kpuro ḡsikiamɔ, ba maa na mini, ⁷ma Yasoni u dera ba s̄obia win yenuɔ. Be kpuro ba tem ȳron wooda sankumɔ, ba n̄e sina boko goo maa w̄a wi ba m̄ Yesu.

⁸Yuuban gari yi, yi dera t̄n w̄ru ge ka wuun wirugii be ba gari yi nua ba burisina. ⁹Ma ba Yasoni ka naane dokeo be karabun gobi bikia, ma ba dera ba doona.

Ba da Bereɔ

¹⁰Mii mii naane dokeoba dera Pɔlu ka Silasi ba doona Bereɔ w̄kuru. Ye ba tura mi, ba da Yuuban mennɔ yerɔ.

¹¹T̄n be ba w̄a mi, ba laakari m̄ n kere t̄n be ba w̄a Tesalonikaɔ. Ba gari yi mwa ka nuku dobu. Ba ra Gusunɔn gari w̄eri t̄ru baatere bu ka wa ye Pɔlu bu s̄ɔm̄ ñ n gem na. ¹²Yen saabuwa ben dabira naane doke, ma Ḡereki t̄n kurɔbu gabu be ba ȳsinu yara ba naane doke, ka sere maa t̄n durɔ dabinu.

¹³Adama sanam m̄e Yuu be ba w̄a Tesalonikaɔ ba nua ma Pɔlu u maa Gusunɔn gari waasu m̄ Bereɔ, ba da mi, ma ba t̄n w̄ru m̄ru seeya ba burisina.

¹⁴Mii mii naane dokeo be, ba dera Pɔlu da nim w̄kun bera gia, adama Silasi ka Tim̄te ba sina Bereɔ. ¹⁵Be ba Pɔlu ȳsiri, ba ka n̄n dawa sere Aten̄. Yen biru ye ba kparam ḡsiri Bereɔ, Pɔlu u bu n̄ɔ m̄risia u n̄e, bu Silasi ka Tim̄te s̄ɔ bu n̄n naamwema fuuku.

Pəlu wāa Atenio

¹⁶Sanam me Pəlu u bu mara Atenio, win bwēra kun kpunə domi u wa bū turanu yiba wuu mi. ¹⁷U ra Yuuban mennə yeru de u ka bu wesiana, be ka Gereki be ba Gusunən beere yē. U ra maa tumbu waasu kue tōru baatere batuma mi wuugiba ra menne. ¹⁸Sanam me u ka bu gari m̄ keu koosiobu gabu be ba sāa Epikurigibu †ka Sitosiba ‡ba da win mi, ba ka n̄n sikirinamə. Ben gaba nee, mba durəsi gari bekegii wini u gerumə.

Ma gaba maa nee, bū tukoba u ka yā. Ba yeni gerua yèn s̄ Pəlu u Yesun gari ka win seebu gərin din waasu m̄.

¹⁹Ma ba ka n̄n da Arepagu †, wəw bera mi wirugibu ba ra menne, ma ba nee, sa kī su s̄wsi kpa te n̄wa te a kparamə mi. ²⁰Domi a sun gāa kpaanun gari s̄wsmə, sa maa kī su nin tubusianu gia.

²¹N deema Atenigibu kpuro ka sere s̄w be ba ra ne mi, ba ra ben wērabun saa kpuro deriwa bu ka gāa kpaanun baaru n̄, n̄ kun me bu ka gere.

²²Pəlu u yōra mennə yee ten suunu s̄w u nee, bee Atenigibu, na wa i sāawa be ba sāaru kī gem gem. ²³Domi sanam me na b̄su beən wuu mi, na gāa dabinu m̄eerimə ni i sāamə, na turaru garu wa t̄n mi ba yorua, Gusunə wi sa kun yē. Tē Gusunə wi, wi bee i sāamə yēru sariru s̄w mi, wiya na bee tubusiamə.

²⁴Wiya wi u handunia taka kua, ka yabu baayere ye ya wāa ye s̄w, u sāawa w̄llu ka tem Yinni, u ku ra sine dinu s̄w ni ba ka n̄ma bana. ²⁵Təmbun n̄ma kun kp̄e yu n̄n n̄wri, domi u n̄ gāanu ganun bukata m̄. Win tii tiwa u yabu baayere wāaru ka w̄siaru ka bukata

kpuro w̄emə. ²⁶Tən turon min diya u bwesenu kpuro taka kua ba ka terie handunia kpuro s̄w. Saa yellun di u saaba yi yi, ma u t̄mbun wāa yenu n̄w bura yenu kua. ²⁷Gusunə u yeni kpuro kua bu ka babi bu n̄n kasu kpa bu n̄n wa baa me u n̄ ka besen baawure toma. ²⁸Domi wi s̄wra sa wāaru m̄, wiya dera besen wasi suaramə, wi s̄wra sa wāa, nge me gabu beən tire yorobu s̄w ba nee, sa maa sāa Gusunən bibu. ²⁹N̄ n men na, s̄a n̄ sāa Gusunən bibu, n̄ n̄ weene su bwisiku ma Gusunə u sāa nge bwāaroku ge tonu u bwisika u ka n̄ma kua ka wura n̄ kun me ka sii geesu, n̄ kun me ka kperu. ³⁰Gusunə u n̄ t̄mbun yellun yēru sariru garisi, adama tē u baama kpuron tumbu wooda w̄emə bu ka ḡsira ben kom k̄sum di. ³¹Domi u tōru yi tē s̄w u koo handuniagibu kpuro siri dee dee ka durə win saabu wi u ḡsa, ma u n̄n baawure s̄wsi ye u n̄n seeya gərin di.

³²Ye ba nua Pəlu u seebu gərin din gari gerua, gaba n̄n yaakoru kua, adama gaba nee ba kī bu ra kpam gari yi n̄.

³³Sanam meya Pəlu u doona ben suunu s̄w di. ³⁴Ka me, durə ben gaba naane doke ma ba n̄n swii. Ben suunu s̄w durə goo wāa wi ba m̄ Deni, wi u sāa Arepagun siri kowo goo, ka maa kurə goo wi ba m̄ Damarisi, ka maa gabu.

Pəlu u Korinti da

18Yenin biru Pəlu u doona Ateni min di, u wuu gagu da ge ba ra soku Korinti. ²Miya u Yuu goo deema wi ba m̄ Akilasi, wi ba mara Pontus. N̄ n̄ te ye u ka na saa Italin tem di ka win kurə Pirisila sannu yèn s̄ tem yēro

†17:18 *Epikurigibu* - Ben yinni Epikuri u nee, doo n̄wra ta kpuro kere t̄nun wāaru s̄w.

‡17:18 *Sitosiba* - Ba durə wi ba m̄ Simwən s̄wsiwi swii wi u nee, n weene t̄nu u n̄ deere, u win t̄nusi k̄ia, kpa u Gusunə beere wē.

†17:19 *Arepagu* - Ya sāawa guuru Atenio mi wuun wirugiba ra menne.

Kolodu u wooda yara Yuuba kpuro bu yari Romun di. Ma Pɔlu u ka bu bɔrɔnu kua,³ u sina ka be domi sɔm bwese teera ba ra ko. Kuu bekurugina be kpuro ba ra ko. ⁴Tɔw wɛrarugiru baatere u ra Yuuban mennɔ yeru de u ka bu wesiana. U ra bu kɔkiri be ka Gerekiba bu ka Yesu naane doke.

⁵Sanam me Silasi ka Timote ba tunuma saa Masedɔnin di, Pɔlu u win tii wɛ u ka waasu ko saa kpuro, u Yuuba sɔwɔ ma Yesu sɔawa Kirisi wi ka gem. ⁶Adama ye ba nɔn siki ba nɔn gari kɔsi gerusi, Pɔlu u bu win yaberun tua kpare u nɛɛ, bɔ n kam kua ben tiin taarewa, n n wi Pɔlu wa. U maa nɛɛ, saa gisɔn di wi, u koo da u tɔn tukobu waasu kua.

⁷Ye u yara min di, ma u da u sina tɔn tuko goon yenuw wi ba mɔ Titu Yusitu, wi u Gusunɔ nasie. Durɔ win dira wɔa mennɔ yerun bɔkuw. ⁸Adama Kirisipu wi u sɔa mennɔ yerun wirugii, u Yinni naane doke ka win yenugibu kpuro. Korintigibu dabiru ba Labaari gea nua, ba maa Yesu naane doke, ma ba bu batemu kua.

⁹Gusunɔ u Pɔlu sɔwɔa wɔkuru kɔsiru sɔw u nɛɛ, a ku berum ko, a n gari yi gerumw, a ku mari, ¹⁰na wɔa ka wune, goo kun kpɛ u nun nɔma doke u sere nun gɔa kɔsunu kua. Domi tɔn dabina nu wɔa wuu ge sɔw ni nu sɔa negibu.

¹¹Pɔlu u sina wuu ge sɔw wɔw tia ka suru nɔwba tia u bu Gusunɔn gari sɔwɔsimw.

¹²Sanam me Galioni u sɔa tem yɛro Gerekiban tem sɔw, Yuuba ba nɔw tia kua ba Pɔlu seesi ba ka nɔn da siri yerɔ. ¹³Ba nɛɛ, durɔ wini u tɔmbu bɔriemɔwa bu Gusunɔ sɔa ka swaa gaa ye wooda ya yina.

¹⁴Ye Pɔlu kɔi u gari gere, yera Galioni u Yuu be sɔwɔa u nɛɛ, n n sɔan na

torarun gari, n kun me kɔsa gaa ye u kua, kon daa wura n beɛ Yuuba swaa daki. ¹⁵Adama n n garin sikirinɔsun na, ka yɔsa ka been tiin wooda, been gariya. Na n kpɛ n ko gari yin siri kowo.

¹⁶Ma u bu kpara yɔa yɔa siri yerun di. ¹⁷Saa yera tɔn be kpuro ba Sɔsiteni mwa, wi u sɔa Yuuban mennɔ yerun wirugii, ba nɔn soberu wɔri siri yerun wuswaaɔ. Adama gari yi kun Galioni gɔanu sɔa.

Pɔlu wura Antioxiɔ

¹⁸Pɔlu u kpam sina Korinti mi sɔw mɛɛru. Yen biru u naane dokeobu nɔw kana u da u kɔna Sankereɔ domi u raa Gusunɔ nɔw mwɛɛru §kua. Ma u goo nimkuu dua ka Piriisila ka Akilasi sannu ba doona Siri gia. ¹⁹Ma ba tura Efesu miya Pɔlu u Piriisila ka Akilasi deri. Ma u dua Yuuban mennɔ yerɔ, u ka bu wesiana. ²⁰Ba nɔn kana u sɔw yiru ko ka be, adama u n wure. ²¹Sanam me u doonw, u bu sɔwɔa u nɛɛ, n n Gusunɔn kɔrun na u koo kpam wurama ben mi.

Ma u goo nimkuu dua u doona saa Efesun di. ²²Ye u tura Sesareɔ u Yerusalemu da u Yesun yigberu tɔbura. Yen biru ma u da Antioxiɔ. ²³Ye u sɔw mɛɛru kua mi, u kpam swaa wɔri u bɔsu Galati ka Firigin tem sɔw u naane dokeobu kpuro dam kɛmɔ.

Apolo u Efesu ka Korinti da

²⁴Yuu goo wi ba mɔ Apolo, wi ba mara Alesandiriɔ, u Efesu da. U gari gerubun kɛru mɔ n banda, u maa Gusunɔn gari yɛ sɔa sɔa. ²⁵N deema ba raa nɔn Yinnin swaa sɔwɔsi ma u ye waasu mɔ ka kɔru, u ra maa Yesun gari tubusie dee dee, adama Yohanun batemu kobu tɔnawa u yɛ. ²⁶U waasu kua ka toro sindu Yuuban mennɔ yerɔ.

§18:18 *nɔw mwɛɛru* - Nɔw mwɛɛ te, ta sɔawa te Yuuba bɔ n Gusunɔ kua ba ku ra tam bɔmbɔm nɔ, ba ku ra maa kɔni sere bɔ n nɔw mwɛɛ te yibia.

Sanam me Pirisila ka Akilasi ba win waasu nua, ba ka nùn da bee tia, ba nùn Gusunən swaa tubusia dee dee. ²⁷Ye Apolo u gōru doke u Gerekiban tem da, naane dokeoba nùn yen dam kā ma ba ben berusebu tireru kua be ba wāa Gerekiban temə bu ka nùn dam koosia. Sanam me u tura mi, u bu somi gem gem be ba sāa naane dokeobu Gusunən durom sō. ²⁸Domi ka gari damgiya u ka Yuuban sikirinə kamia batuma sɔɔ, u bu sōosi saa Gusunən garin di ma Yesu sāawa wi Gusunə u gosa.

Pəlu u Efesu da

19 Sanam me Apolo wāa Korintio, Pəlu u kpa ka guunun bera ma u tura Efesu. Miya u naane dokeobu gabu deema ²u bu bikia u nē, Hunde Dəero u dua bēe sɔɔ sanam me i naane doke?

Ba nùn wisa ba nē, aawo sa n̄ mam nɔɔre ma Hunde Dəero wāa.

³Ma u nē, batemu yerà i kua.

Ba nē, Yohanun batemu.

⁴Ma Pəlu u nē, Yohanu u təmbu batemu kua be ba gōru gosia toranun di ma u bu sōowa u nē, durɔ goo u sisi win biru, wiya Yesu wiya ba koo naane doke.

⁵Ye ba Pəlun gari yi nua, ma ba batemu kua Yinni Yesun yīsiru sɔɔ. ⁶Pəlu u bu noma sɔndi winə ma Hunde Dəero u dua be sɔɔ, ma ba ka barum tukum gari m̄, ba maa gari gerumə yi yi wee Gusunən min di. ⁷Durɔ be kpuron geera tura tənə wəkura yirun saka.

⁸Ma Pəlu u Yuuban mennə yeru dua u ban te Gusunə u swiin waasu m̄ ka toro sindu sere suru ita u ka bu wesianamə u bu kəkirimə. ⁹Adama ben gabu ba bəbia ba yina bu Yesu naane doke, ba maa gari kōsi gerua win swaa yen sō tən wəru gen wuswaa. Yen sōna Pəlu u bu deri, wi ka naane dokeobu ba doona min di. Ba ra de bu wesiane tōru baatere mennə

yeru garu sɔɔ te ta sāa Tiranusigiru. ¹⁰Nge meya ba kua wōo yiru, ma təmbu kpuro be ba wāa Asiə, Yuuba ka maa Gerekiba, ba ka Yinnin gari nua.

Sekefan bii tən durɔbu

¹¹Gusunə u Pəlu dam wē u ka səm maamaaki damginu ko ¹²sere baa bā n win wenya wokatii n̄ kun me win səm koo yabenu sua ba sɔndi barɔbu wəllə, ba ra bəkurewa kpa werekunu nu yari ben wasin di. ¹³Yuu be ba bəsu baama kpuro ba werekunu yaramə, ben gaba maa kī bu Yinni Yesun yīsiru soku be ba werekunu mən sō bu nē, na nun wooda wēmə ka Yesun yīsiru, wi Pəlu u ka waasu m̄, a yario.

¹⁴Yuuban yāku kowo tənwerə wi ba sokumə Sekefa, win bii tən durɔbu nɔɔba yiru, ba ra maa ko me. ¹⁵Yera wəreku gagu ga nē, na Yesu yē, na maa Pəlu yē, adama wara bēe i sāa.

¹⁶Ma durɔ wī sɔɔ wəreku ge, ga wāa u yōowa u tən be sēre ma u bu so gem gem sere u bu kamia. Be kpuro ba yakura win yenun di tereru ka bosu. ¹⁷Yuuba ka Gerekiba kpuro be ba wāa Efesu ba gari yi nua, ma berum bu mwa be kpuro. Ma Yinni Yesun yīsira bēere wa gem gem. ¹⁸Dabiru be ba naane doke ba na ba gerua batuma sɔɔ ye ba ra raa ko, ma ba tuuba kua. ¹⁹Dabiru be ba ra raa dobo dobo ko, ba ka ben tirenu na ma ba nu dōw meni baawuren wuswaa. Goo u tire nin gobi dooru kua, nin geera kua fɔɔtɔ dabi dabiru. ²⁰Nge meya Yinni Gusunən gari yi kpararamə ka dam yi tāsimo.

Sannə Efesu

²¹Yeniban biru, Pəlu u gōru doke u bəsu Masedəni ka Gerekiban tem sɔɔ. Min di kpa u Yerusalemu da. U nē, n̄ n da mi, u n̄ koo ko u kun tura Romu.

²²Ma u win səməbu yiru, Timəte ka Erasutu gəra Masedəniə, adama win tii u sōo yiru kua Asiə.

²³N deema saa ye, wahala baka gaa seewa Yesun swaan s̄. ²⁴Sii geesun seko goo wi ba ra soku Demetiru u ra būu wi ba sokum̄ Aritemin **dirun weenasiru ko. S̄mbu te, ta s̄m kowobu are beke w̄em̄. ²⁵Demetiru u win s̄m kowobu menna ka maa sekobu gabu ma u n̄e, dur̄ bē i ȳe ma s̄mbu ten s̄na sa kuuram̄. ²⁶Been tii i waam̄, i maa n̄om̄ ma P̄lu wi, u t̄n dabinu k̄kura u maa bu swaa nim wia, n̄ n̄ m̄ Efesu mi t̄na, ka maa Asin tem wuu dabinu s̄w̄ra, u m̄, būu ni t̄mba ka n̄ma kua nu n̄ s̄a Gusun̄. ²⁷N̄ n̄ men na, besen s̄mbura koo fune wenna. N̄ n̄ mam te t̄na, ba n̄ koo maa besen būu Aritemin diru garisi ḡanu ganu. Būu win beere baka koo maa kpe, wi Asigibu ka maa tem baaman t̄mbu kpuro ba ra s̄a.

²⁸Sanam m̄e t̄n be, ba gari yi nua, ba m̄w̄u besira, ba gb̄asukum̄ ba m̄, beere bakagiiwa, Efesugibun Aritemi.

²⁹Ma wuugibu kpuro ba burinam̄. T̄n w̄ru ga duki daam̄ diru mi ba ra dwee. Ma ba P̄lun kpaasibu yiru gawa ba ka da mi. Beya Gayusi ka Aritaaki be ba s̄a Mased̄nigibu. ³⁰P̄lu u k̄i u da t̄n w̄ru gen mi, adama naane dokeoba yina. ³¹Tem men wirugibu gabu be ba s̄a win kpaasibu, ba maa n̄n n̄w̄ m̄risia ba n̄e, u ku tii s̄w̄si dii te s̄w̄. ³²Dii te s̄w̄ra t̄mbu kpuro ba gb̄asukum̄. Gabu ba gari tee gerum̄, gabu maa gari ḡe. Ben dabira kun mam ȳe ȳen s̄ ba menne mi. ³³Yuu gaba Alesandu b̄orie t̄n w̄ru gen wuswaa, ma t̄mbu gabu ba tamaa wiya u dera wahala kpuro ya seewa. Alesandu wi, u t̄n be ka n̄mu marisia, ma u k̄i u bu gari yin asansi s̄. ³⁴Adama sanam m̄e ba tuba ma u s̄awa Yuu, t̄n be kpuro ba gb̄asukum̄ sere k̄ba yirun saka, ba m̄, beere bakagiiwa Efesugibun Aritemi.

³⁵Amen biru, wuun guro guro u bu marisia u n̄e, bē Efesugibu, baawure u ȳe ma besen wuu Efesuwa Aritemi beeregiin dira w̄a sa te k̄su, ka maa win weenasii wi u surama saa w̄llun di.

³⁶Goo kun kp̄e u gari yi siki. Yen s̄, i tii n̄enū s̄e, i ku ḡanu ko ka sendaru.

³⁷I ka dur̄ beni na mini baa me ba n̄ ḡanu gbene besen būun dirun di, ba n̄ maa besen būu gari k̄si ḡe gerusi.

³⁸Demetiru ka win s̄m kowobu b̄a n̄ gari ḡe m̄ ka goo, sa siribun t̄ru m̄ ka maa siri kowobu, i de bu ben gari ko mi. ³⁹Ì n̄ maa gari ḡe m̄ yi yi yini kere, i ko kp̄i i ka yi da wuun wirugibun mi. ⁴⁰Domi ba koo kp̄i bu sun taare w̄e ḡis̄n̄ gari yinin s̄ ȳen s̄ yi n̄ wiru ka naasu m̄. B̄a n̄ maa sun yin asansi bikia, sa n̄ ȳe ye sa ko gere.

⁴¹Ye u yeni gerua u kpa, u bu yarinasia.

P̄lu u Mased̄ni

ka Gerehiban tem da

20 Sanam m̄e ba w̄ki ni kpa, P̄lu u naane dokeobu menna. Ye u bu dam k̄a, u bu n̄w̄ kana u doona Mased̄ni gia. ²Ye u b̄su tem m̄e kpuro s̄w̄, u naane dokeobu dam k̄a gem gem, ma u tura Gerehiban tem̄ ³u sina mi suru ita. Sanam m̄e u k̄i u goo nimkuu du u Siri da, u deema Yuuba n̄w̄ tia kua bu ka n̄n go. Ma u ḡru doke u k̄pam kpe ka Mased̄ni. ⁴Sopateri, Pirusin bii wi u na saa Beren di, u P̄lu ȳs̄iri, ka maa Aritaaki ka Sikundusi be ba na saa Tesalonikan di, ka Gayusi D̄ebegii ka Tim̄ote ka maa Tisiki ka Torofimu be ba na saa Asin di. ⁵Beya ba gb̄ia ba da ba sun mara Torasi. ⁶Ye ba p̄e ye ba n̄ seeyatia doken t̄w̄ bakaru kua ba kpa, sa da sa goo nimkuu dua Filipi. Ma s̄w̄

**19:24 Aritemin - Būu win mi ba ra bii n̄na de.

nəɔbun biru sa bu deema Torasiɔ mi sa alusuma tia kua.

Pɔlu bera dāakibu Torasiɔ

⁷ Alusuma buu, sa menne su ka yaa dibu ka maa Yinnin dīa domaruginu di sannu, ma Pɔlu u waasu wɔri. Yèn sɔ u kī u doona yen sisiru, u win waasu denyasia ya tura sere wɔkurun bɔnu. ⁸ Fitolaku dabira wāa gidambisa ye sɔɔ, mi sa menne. ⁹ Aluwaasi goo wi ba mɔ Etiki, u sɔ fenentiɔ. Nge me Pɔlu u win gari denyasiamɔ, aluwaasi wi, u dom yībura sere u dweeya, ma u wɔruma temɔ gidambisa itasen fenentin di. Ba nùn sua ba deema gora. ¹⁰ Adama Pɔlu u sarama ma u yāara u nùn sua u nne, i ku nanda, win hunde ya wāa.

¹¹ Ye Pɔlu u kpam wura gidambisa yen wɔllɔ, u pɛɛ sua u murura ma sa di, ma u waasu kua sere yam ka sāra, yen biru u doona. ¹² Ba ka aluwaasi wi wura yenuɔ wasiru, ma ben nukura yemia gem gem.

Pɔlu u Miletu da saa Torasin di

¹³ Sa goo nimkuu dua, sa Pɔlu gbi-iyi sa da Asosiɔ, mìn di u koo ka sun goo du. Domi meya sa wesiana yèn sɔ u kī u da mi ka naasu. ¹⁴ Ye sa ka nùn yinna Asosiɔ, min diya u ka sun goo dua sa ka da Mitileniɔ. ¹⁵ Min di, sa kpam goo nimkuu dua ma sa tura Kioɔ yen sisiru. Sisi kpaaru sa tura Samosiɔ, yen sɔɔ itasewa sa Miletu dua. ¹⁶ Domi Pɔlu u gɔru doke u ku yōra Efesuɔ, kpa u ku win saa kɔ Asin tem sɔɔ yèn sɔ u sende u turi Yerusalemuɔ Pantikotin tōru n̄ n koo kooru.

Pɔlu u ka yigbe guro gurobu gari mɔ

¹⁷ Pɔlu u nɔɔ mɔrisia Efesuɔ saa Miletun di, u Yesun yigbe guro gurobu sokusia bu na bu ka nùn yinna mi. ¹⁸ Ye ba tunuma u bu sɔɔwa u nne, been tii i yɛ nge me na sīisina been suunu sɔɔ

saa tōɔ tèn di na dua Asin tem sɔɔ. ¹⁹ Na Gusunɔn sɔmburu kua tii kawabu sɔɔ ka yīresu sannu. Na maa wahala dabiru wa yèn sɔ Yuuba swaa kasu bu nen wāaru kpeerasia. ²⁰ I maa yɛ ma na n̄ beɛ arufaanin gāanu berue, na beɛ gem kpuro sɔɔwawa batuma sɔɔ ka maa yenuso. ²¹ Na Yuuba ka maa Gerekiba sɔɔwa na nne, bu yario toranun di bu wura Gusunɔn mi kpa bu besen Yinni Yesu Kiri si naane doke. ²² Wee tɛ na Yerusalemu dɔɔ nge me Hunde Dɛero u man yiire, na n̄ maa yɛ yɛ n̄ koo man deema mi, ²³ adama u man sɔɔmɔ mi kon da kpuro pirisɔm ka wahala man mara. ²⁴ Ka me, na n̄ nen wāaru garisi gāanu n̄ gesi nen sɔmburu dakura te Yinni Yesu u man yiire n̄ ko. Sɔmbu tera n̄ Gusunɔn durom Labaari gea kpara.

²⁵ Na bɔsu been suunu sɔɔ na ban te Gusunɔ u swiin waasu kua. Tɛ na yɛ ma goo sari been suunu sɔɔ wi u koo man wa kpam. ²⁶ Yen sɔna na beɛ sɔɔmɔ batuma sɔɔ gisɔ, goo ù n̄ kam kua beɛ sɔɔ, na n̄ taare mɔ. ²⁷ Domi na n̄ gāanu ganu berua, na beɛ Gusunɔn himba kpuro nɔɔsia. ²⁸ I n̄ tii se, i maa gɔɔ kpuro kɔsuo ge Hunde Dɛero u beɛ nɔmu sɔndia, ge ga sāa Yinni Yesun yigberu. I tu kparo te u yakia ka win tiin yem. ²⁹ Na yɛ ma n̄ n̄ beɛ derin biru gaba koo du been suunu sɔɔ nge me demakunu ra du yāanun suunu sɔɔ, ba n̄ ko n̄ wɔn wɔndu mɔ. ³⁰ Saa mam been suunu sɔɔn di gaba koo gem gɔsia weesu kpa bu naane dokeobu swaa nim wia bu ka ko ben bwāabu. ³¹ N̄ n̄ men na, i n̄ tii se. I yaayo ma wɔɔ itawa, na been baawure kirɔ kua bururu ka yoka ka yīresu.

³² Tɛ na beɛ Gusunɔ nɔmu sɔndia na maa beɛ win durom gari nɔmu sɔndia. Gari yi, yi koo kpī yi beɛ tāsisia kpa yi beɛ faaba ko ka be kpuro be Gusunɔ u gɔsa u kua wigibu. ³³ Na n̄ goon sii geesu n̄ kun me win wura n̄ kun me win yaberu bine koore. ³⁴ Been tii i yɛ ma ka nen

tiin noma na səmburu kua na ka tii disia ka maa be ba ka man wāa. ³⁵Na beɛ sɔɔsi yabu kpuro sɔɔ ma n weene i səmburu ko gem gem nge mesum, kpa i dam sarirugibu somi, kpa i Yinni Yesun tiin gari yaaya ye u neɛ, kɛrun wɛɛbu bu nuku dobu mɔ n kere kɛrun mwaabu.

³⁶Sanam me Pɔlu u gari yi gerua u kpa, u yiira ma u kanaru kua ka be kpuro sannu. ³⁷Be kpuro ba swi. Ye ba nɔn bɔkasi, ba nɔn nɔɔ kana ka kɪru, ³⁸ben nukura sankira n banda yɛn sɔ u bu sɔɔwa ma ba n maa waanamɔ. Ma ba nɔn yɔsiri sere goo nimkuu mi.

Pɔlu u Yerusalemu dɔɔ

21 Ye sa nɔɔ kanana ka be sa kpa, sa goo nimkuu dua sa doona sɔru sɔrum me Kɔsiɔ. Yen sisiru sa da Roduɔ. Saa min di, sa maa da Patarau. ²Miya sa goo nimkuu wa ge ga dɔɔ Fɛnisi gia, ma sa gu dua sa swaa wɔri. ³Sa tem bureru garu wa te ba mɔ Sipu, sa tu sɛɛna besen nɔm dwarɔ ma sa da Sirin tem gia. Sa Tiri dua, mi goo nimkuu ga koo sɔmunu sarasia. ⁴Sa naane dokeobu kasu ma sa ka bu sina alusuma bɔɔ teeru. Hunde Dɛero dera ba Pɔlu sɔɔmɔ u ku Yerusalemu da. ⁵Adama ye besen saa tura sa kɔam wura goo nimkuu mi. Be kpuro ka ben kurɔbu ka bibu ba sun yɔsiri saa wuun di. Bese kpuro sa yiira nim wɔkun goorɔ ma sa kanaru kua. ⁶Ye sa nɔɔ kanana sa kpa sa goo nimkuu dua ma ba wura ben yenuɔ.

⁷Saa Tirin di sa kɔam swaa wɔri ma sa tura Tolemaisɔ. Miya sa sara goo nimkuun di ma sa da sa naane dokeobu tɔbura ma sa kpuna mi nɔn teeru. ⁸Yen sisiru sa kɔam swaa wɔri ma sa tura Sesareɔ, ma sa da sa sɔbia Filipun yenuɔ wi u sɔa waasu kowo. N deema u sɔa tɔnu nɔɔba yiru yen turo be ba gasɔ gɔsa Yerusalemu. ⁹Durɔ wi, u bii wɔndiaba nne mɔ be ba sɔa Gusunɔn sɔmɔbu. ¹⁰Ye sa sɔɔ mɛɛru kua mi, Gusunɔn sɔmɔ goo

wi ba ra neɛ Agabusi, u na mi saa Yudean di. ¹¹U na besen mi ma u Pɔlun kpaka sua u win tiin naasu ka noma bɔkua u neɛ, n wee ye Hunde Dɛero u gerumɔ. Wi u kpaka yeni mɔ, Yuu be ba wāa Yerusalemu ba koo nɔn bɔke mesum kpa bu nɔn tɔn tukobu nɔmu sɔndia.

¹²Ye sa gari yi nua, bese ka tɔn be ba wāa mi, sa Pɔlu suuru kanam wɔri u ku Yerusalemu ye da. ¹³Adama u neɛ, mban sɔna i sumɔ mesum ma i nen wɔrugɔru kpeesiamɔ. Na mam sɔɔru sɔa n ka gbi Yinni Yesun yisirun sɔ Yerusalemu, n n mɔ bɔkubu tɔna.

¹⁴Ye sa deema u n besen gari wure, sa mari ma sa neɛ, Gusunɔn kɪru tu kooru.

¹⁵Amɛn biru sa besen sɔɔru kua ma sa doona Yerusalemu gia. ¹⁶Naane dokeobu gabu saa Sesaren di ba sun yɔsiri ba ka sun da Nasoni Sipugiin wɔɔɔ mi sa ko sɔbia. Durɔ wi, u naane doke n te.

Pɔlu u Yakɔbu beram da

¹⁷Sanam me sa tura Yerusalemu, naane dokeoba sun dam koosia ka nuku dobu. ¹⁸Yen sisiru Pɔlu u ka sun Yakɔbu beram da ma Yesun yigbe guro gurobu kpuro ba menna mi. ¹⁹Ye Pɔlu u bu tɔbura u kpa u bu saaria tia tia sɔmbu te Gusunɔ u kua tɔn tukobun suunu sɔɔ win waasun sɔ. ²⁰Ye ba win gari nua, be kpuro ba Gusunɔ siara. Ma ba nɔn sɔɔwa ba neɛ, kɪnasi a wa? Yuuba nye nyewa ba naane doke, ma be kpuro ba kɔam ka tii Mɔwisin wooda bɔkua. ²¹Ba bu wunen gari sɔɔwa ma a Yuu be ba wāa tɔn tukobun mi sɔɔmɔ bu Mɔwisin gari deri, bu ku deema swi, bu ku maa ben bibu bango ko. ²²N n men na, mba sa ko ko. Ka gem ba koo nɔ ma a tunuma wuu mi. ²³Yen sɔ, a koowo ye sa ko nun sɔ. Durɔbu nne gaba wāa mi, be ba raa nɔɔ mwɛru kua. ²⁴A ka bu doo kpa i tii deerasia sannu kpa a ben kɔnan gobi

kəsia. Nge meya baawure u ko n ka yē ma ye ba nua wunen sō, n n̄ gem, sanam me, ba koo wa ma wunen tii a Məwisin wooda swii. ²⁵ Adama ye n sāa tən tuko naane dokeobugia sa bu wooda yiya ma sa bu yen tireru mərisia sa nee, bu ku būu sāa dīanu di, bu ku yaa yem di, bu ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, bu ku maa kōō menna tantanaru sō.

²⁶ Ma Pōlu u ka durō be da. Yen sisiru ba tii dēerasia, ma u sāa yeru dua u bu sōōwa saa ye dēerasia bin sanam koo kpe, kpa bu ben baawure yākuru kua dama te.

Ba Pōlu mwa sāa yerō

²⁷ Ye sōō nōōba yiru ye, ya kpeeyō, Yuu be ba na Asin di ba Pōlu wa sāa yerō. Ba tən wōru burinasia, ma ba Pōlu mwa. ²⁸ Ba gbāsukumō ba m̄, bēe Isireliba, faaba woo! Durō wiya u ra de baama kpuro u n Isireliban kōsa gerumō, ka ye n sāa Məwisin wooda ka maa sāa yee teni. Wee, u mam ka tən tukobu gabu na sāa yee dēera tenin mi ma u tu disidoke.

²⁹ Ba yeni gerua yēn sō ba raa Torofimu Efesugii wa ka Pōlu sannu wuu sō, yera ba tamaa Pōlu u ka n̄n dawa sāa yeru mi. ³⁰ Ma wuu ga buuburu yōra kpuro, tamba duki naamō baaman di ma ba Pōlu mwa ba gawa ba ka yara sāa yerun di. Mii mii ma ba ten gamboba kenua. ³¹ Sanam me ba kī bu n̄n go, yera Romun tabu sunō u nua ma Yerusalemu kpuro ya burinamō. ³² Mii mii u tabu wirugibu gabu sua ka tabu kowobu, ma u ka bu duka da tən wōru gen mi. Sanam me tən wōru ge, ga n̄n wa ka tabu kowobu sannu, ba Pōlu soberu deri. ³³ Tabu sunō wi, u da Pōlun mi, u n̄n mwa ma u wooda wē bu n̄n bōke ka yōni yiru. Ma u bu bikia, wara durō wi. Mba u kua. ³⁴ Gabu tən wōru ge sō, ba gari tee gbāsukumō, gabu maa gari gēe, sere tabu sunō u kpana

u gari yin gem gia wure bakanun sō. Yen sōna u wooda wē bu ka Pōlu da sansani gbārarugian mi. ³⁵ Ye ba gbāra ten yōōturu tura tabu kowoba Pōlu sua ba sōndi ben senu wōllō, tən wōru gen mōrun sō. ³⁶ Ma tən be kpuro ba bu naa kōtinu dimō ba gbāsukumō, ba m̄ i n̄n goowo!

Pōlu u tii tubusia

³⁷ Sanam me ba kī bu Pōlu duusia sansani gbārarugia mi, u tabu sunō bikia u nee, kon kpī n ka nun gari ko?

Tabu sunō u n̄n bikia u nee, a Gerekim nōōmō ro? ³⁸ N̄ n men na, a n̄ sāa Egibitigii wi? Wi u gasō dera tōmba tem yērobu seesi, wi u tōmbu nōōbun suba nne menna (4.000) swaa diobun yigberun di, ma u ka bu da gbaburō?

³⁹ Pōlu n̄n wisa u nee, ne Yuuwa, ba man marawa Taasiō, Silisin tem sō. Na sāa kpa yēro wuu ge sō, ge ga yīsiru yara. Na nun kanamō, a de n ka tən be gari ko.

⁴⁰ Tabu sunō wi, u n̄n ayeru wē. Ma Pōlu u yōōwa yōōturu wōllō u tən be ka nōmu marisia. Ye ba mari, u bu sōōwa ka Heberum u nee,

22 Bēe, nen bisibu ka baababa, i swaa dakio ye kon bēe sō n ka tii tubusia.

² Ye ba nua ma u ka Heberum gari m̄, ba mari sōō sōō. Ma u nee, ³ ne Yuuwa wi ba mara Taasiō, Silisin temō adama wuu geni sōōra na biru di. Gamalielin miya na keu kua, na besen sikadoban wooda gia sāa sāa, ma na Gusunōn beere yē nge me bēe kpuro i sāa gisō. ⁴ Na maa swaa yen tōmbu nōni sōōwa goo gookum, na yen tən durōbu ka tən kurōbu mwēera na bōkua na pirisōm doke. ⁵ Yāku kowo tōnwero ka Yuuban guro gurobu kpuro ba koo kpī bu man yen seeda diiya. Na tirenu mwa ben nōman di ni ba Yuuba yorua be ba wāa Damasiō. Ma na da mi n ka swaa yen tōmbu mwa n bōke be ba

wāa mi, kpa n ka bu na Yerusalemuɔ n seeyasia.

Pɔlu u bu

win gɔru gɔsiabun gari sɔɔwa

*(I maa meerio Gərobun
Kookoosu 9:1-19, 26:12-18)*

⁶Sanam me na dɔɔ na Damasi tu-
ruku kua sɔɔ wii wɔllun saka, suaru sɔɔ
yam bururam na bai wɔllun di mu man
wukiri. ⁷Na wɔruma temɔ, ma na nɔɔ
gagu nua ga nee, Sɔɔlu, Sɔɔlu mban sɔna
a man nɔni sɔɔmɔ. ⁸Na bikia na nee,
wuna were Yinni. U man sɔɔwa u nee,
nena Yesu Nasaretigii wi a nɔni sɔɔmɔ.
⁹Durɔ be ba man yɔsirio ba yam bu-
ruram me wa, adama ba n tuba ye yɛro
gerua wi u ka man gari kua. ¹⁰Na bikia
na nee, mba kon ko Yinni. Ma u man
sɔɔwa u nee, n seewo n du Damasiɔ.
Miya ba koo man sɔ kpuro ye Gusunɔ
u himba sɔa n ko. ¹¹Yam bururam men
kpɔara dera na wɔko kua. Yen sɔna nen
kpaasiba man nɔmu nenua sa ka dua
Damasiɔ.

¹²N deema durɔ goo wāa mi, wi ba
ra nee Anania, u Gusunɔn beere yɛ, u
Mɔwisin woodaba swii. Yuu be ba wāa
wuu ge sɔɔ kpuro ba win seeda gea
dimɔ. ¹³U na nen mi, u yɔra nen bɔkuɔ
ma u nee, Sɔɔlu nen beruse, a yam
waawo. Mii mii nen nɔni wukiara ma na
nɔn wa. ¹⁴U man sɔɔwa u nee, Gusunɔ
besen sikadoban Yinni u man gɔsa n ka
win kiru gia, n ka Geegii wa, kpa n maa
ka win nɔɔn gari nɔ. ¹⁵Domi kon ko win
seeda dio, kpa n ka tɔmbu kpuro sɔ ye
na wa ka ye na nua. ¹⁶Tɛ, mba n maa
tie. N seewo bu man batemu ko, kpa n
wobe n dɛera nen toranun di na n Yinnin
yisiru sokumɔ.

Nge me Yinni u Pɔlu gɔsa

u ka tɔn tukobu waasu ko

¹⁷Ye na wura Yerusalemuɔ, sɔɔ teeru
sanam me na kanaru mɔ sɔa yerɔ, na
kasa. ¹⁸Kasi te sɔɔ, na Yinni wa, u man
sɔɔwa u nee, n koowo kpaaka kpa n yari
Yerusalemun di mii mii. Domi wuu min
tɔmbu ba n koo win gari wura yin seeda
na dimɔ. ¹⁹Na nee, Yinni ba yɛ sɔa sɔa
ma na Yuuban mennɔ yenu da da, na
tɔmbu mwɛera na bu so be ba nun naane
doke. ²⁰Dɔma te ba wunen seeda dio
Etieni go, nen tii na wāa mi, na win gɔɔ
wura. Nena na win gowobun yānu kɔsu
ni ba suba. ²¹Ma Yinni u man sɔɔwa u
nee, n doo, domi u koo man gari n toma
tɔn tukobun mi.

Pɔlu ka Romun tabu sunɔ

²²Tɔn be, ba Pɔlun gari swaa daki
sere u ka yeni gerua u kpa. Sanam meya
be kpuro ba gbāsukum wari ba nee, i nɔn
goowo, n n weene win bweseru ta n wāa.

²³Ba kuuki mɔ, ba ben yabenu
yɔwemɔ, ba tua seeyamɔ wɔllɔ. ²⁴Romun
tabu sunɔ wi, u wooda wɛ bu ka
Pɔlu da sansani gbārarugia sɔɔ bu nɔn
seni so sere u ka gem gere. Domi u kɔi u
gia mban saabuwa ba nɔn wuremɔ me.
²⁵Ye ba Pɔlu bɔkua bu ka nɔn so, u tabu
sunɔ bikia wi u nɔn yɔre, u nee, n weene
i Romugii so i sere nɔn siri?

²⁶Ye tɔnwero wi, u gari yi nua, u da
win tabu sunɔn mi, ma u nɔn bikia u nee,
mba a kɔi a ko mi. Durɔ wi, Romugiiwa.

²⁷Ma tabu sunɔ u da u Pɔlu bikia u
nee, a man sɔɔwɔ, wune Romugiiwa?

Pɔlu u nee, meya.

²⁸Tabu sunɔ wi, u nee, gobi bekeya na
kɔsia na ka sere kua Romugii.

Pɔlu u nee, meya ba ne marawa.

²⁹Yen sɔna tabu kowo be ba sɔɔru sɔa
bu ka nɔn seni so u ka gem gere, ba
nɔn deri mii mii. Ma berum tabu sunɔ wi

mwa ye u nua ma Pəlu sāawa Romugii domi u dera ba nūn bəkuu.

Ba ka Pəlu da Yuuban

guro gurobun wuswaa

³⁰Tabu suno wi, u kī u gia kam kam yèn saabu wahala ye, ya seewa. Yen sōna sisiru u dera ba Pəlu kusia, ma u nēe yāku kowo tənwerobu ka Yuuban guro gurobu bu mennama. Ma u ka Pəlu da ben wuswaa.

23 Pəlu u be ba mēne nōni girari, ma u nēe, mero bisibu, nen gōru ga n̄ man taare wēemō domi na nen wāaru diwa dee dee Gusunon wuswaa, sere ka gison giso.

²Yāku kowo tənwero wi ba ra soku Anania u be ba yō Pəlun bəkuo sōwa bu nūn soowo win nōwō. ³Pəlu u nēe, Gusunō koo nun so, gani kpika wunē! A sōwa a ka man siri Mōwisin wooda sō, ma a maa kpam wooda sara a nēe, bu man soowo.

⁴Be ba yō win bəkuo ba nēe, Gusunon yāku kowo tənwerowa a kāka a wōmmō mē?

⁵Pəlu u nēe, mero bisibu na n̄ yē yāku kowo tənwerowa. Domi Gusunon gari yi nēe, “I ku been tōmbun wirugiin kōsa gere.”

⁶Ye Pəlu u tuba mennō ge sō, ma gaba sāawa Sodusiba, gabu maa Falisiba, yera u nōngiru sua mennō ge sō u nēe, mero bisibu, ne Falisiwa wi Falisiba ba mara. I man sirimōwa yèn sō na yīiyō ma gərība koo se gərin di.

⁷Ye u yeni gerua u kpa, Falisiba ka Sodusiba ba sikirinō wōri ma mennō ge, ga bōnu kua yiru. ⁸Domi Sodusiba ba ra nēe gərība kun seemō gərin di, hunde ka wəllun gərado maa sari adama Falisiba ba wura ma yabu ita ye kpuro ya wāa. ⁹Ma wure bakanu tunuma ben suunu sō ba sikirinamō ka dam, ma wooda yērobu gaba seewa Falisiba sō ba nēe,

sa n̄ taare gaa wa durō wi sō. Wara yē nge hundewa n̄ kun mē wəllun gərado goowa u ka nūn gari kua.

¹⁰Sikirinō ge, ga kpēa gem gem sere tabu suno wi, u berum kua bu ku raa Pəlu karana. Ma u win tabu kowobu wooda wē u nēe, bu doo bu Pəlu wōrama kpa bu ka nūn da sansani gbārugian mi.

¹¹Tō ten wōkuru sō, Yinni Gusunō u Pəlu yōre ma u nēe, a ku mwia kpana. Nge mē a man seeda diiya Yerusalemu mi, mēya kaa maa man seeda diiya Romu.

Ba Pəlun wāaru kasu

¹²Yen sisiru Yuuba ba mēna ba nō tia kua ba bōrua ba nēe ba n̄ gāanu dimō, baa nim ba n̄ nōrumō ma n̄ kun mō ba Pəlu go. ¹³Tōn be, ba tōnu weeru kere be ba nō tia ye kua. ¹⁴Ma ba da ba yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu deema ba nēe, sa bōrua sannu ma sa n̄ gāanu dimō sere su ka Pəlu go. ¹⁵N̄ n̄ men na, sa kī bēe ka guro gurobu i tabu suno sō u ka Pəlu na been mennō sō kpam, kpa n̄ sāare nge i kī i kpam win gari meirim sōmē. Bese sa ko n̄ sōru sāa su ka nūn go u sere tunuma.

¹⁶Adama Pəlun sesun bii tən durō u yina yen gari nua. U da u dua sansani gbārugia yen mi, ma u Pəlu gari yi sōwa. ¹⁷Ma Pəlu u tabu kowobun tənwero turo soka, u nūn sōwa u ka aluwaasi wi doo tabu sunon mi domi u gari mō u kī u nūn sō.

¹⁸Tabu kowobun tənwero wi, u ka nūn da tabu sunon mi, ma u nēe, Pəlu pirisom wi, u man soka ma u man kana n̄ ka aluwaasi wi na wunen mi domi u kī u nun gāanu sō.

¹⁹Tabu suno u aluwaasi win nōmu nenua u ka nūn da bōrō u nūn bikia u nēe, mba a kī a man sō.

²⁰U nēe, Yuuba ba nō tia kua bu ka nun bikia sia a ka Pəlu da guro gurobun

mennəwə, kpa n sāare nge ba kī bu win gari mēerim səməwa. ²¹ Adama a ku ben gari nə, domi ba tənū weeru kere be ba koo kuke swaa bu ka nūn mwa. Be kpuro ba bōrua ma ba n̄ dimə, ba n̄ maa n̄rumə ma n̄ kun mə ba nūn go. Baa tē ba sōru sāa bu ka ye ko. Wunen woodawa ba swaa daki.

²² Ma tabu sunə wi, u n̄e, a ku goo s̄ ma a man gari yini d̄mea. Ma u dera aluwaasi wi, u doona.

Ba ka Pəlu da Felisin mi

²³ Ma tabu sunə wi, u tabu kowobun wirugibu yiru soka u n̄e, i tabu kowo goobu (200) sōru koosio bu Sesare da, ka maasəbu wata ka wəkuru, ka sere yaasigibu goobu, ba n̄ sōru sāa bu swaa w̄ri kəba n̄əba n̄e w̄ku te. ²⁴ I maa dumi gaari b̄kuo kpa i ka Pəlu da sina wuu yēro wi ba ra soku Felisin mi, i turi ka alafia.

²⁵ Yen biru tabu sunə u tireru yorua t̄e s̄ə u n̄e, ²⁶ n̄e Kolodu Lisiasi, na nun t̄bura tem yēro Felisi beeregii. ²⁷ Yuuba ba dur̄ wi mwawa, ba kī bu nūn go. Ye na gia ma u sāa Romugii, yeya na da ka nen tabu kowobu na nūn w̄ra. Yen biru na ka nūn da ben guro gurobun wuswaa. ²⁸ Domi na kī na n̄ yē ȳen s̄ə ba nūn taare w̄em. ²⁹ Miya na gia ma u n̄ gānu ganu kue ni nu ka ḡə weene, baa mam p̄ris̄m. Na deema ba nūn taare w̄em̄wa ben woodan garin s̄. ³⁰ Sanam m̄e ba man s̄ōwa ma Yuuba ba n̄ə tia kua bu ka nūn go, yande na dera ba ka nun nūn naawa. Na win taare w̄əbu s̄ōwa bu na bu ben gari gere wunen wuswaa.

³¹ Yera tabu kowo be, ba win wooda kpuro swīi. Ba Pəlu sua w̄ku te, ma ba ka nūn da sere Antipatiri. ³² Yen sisiru

tabu kowo be, ba wura ben sansaniə ma dumigibu ba ka nūn da wuswaa. ³³ Ye ba tura Sesare bu tem yēro tire te w̄e, ba maa nūn Pəlu tusia. ³⁴ Ye tem yēro u tire te gara u kpa, u Pəlu bikia bera m̄in di u na. Pəlu n̄e, Silisin di. ³⁵ Tem yēro u n̄e u koo win gari n̄ə sanam m̄e win taare w̄əbu ba tunuma.

Ma u wooda w̄e bu Pəlu k̄su Herodun sina kpaarə.

Yuuba ba Pəlu gari mani

24 S̄ō n̄əbun biru, Anania yāku kowo t̄nwero u da Sesare wi ka guro gurobu gabu sannu ka sere wooda yēro goo wi ba m̄ Terituru. Ba da tem ȳeron mi, ma ba Pəlu taare gerum. ² Ba Pəlu soka, ma Terituru u nūn gari manibu w̄ri u n̄e, Felisi beeregii, sa alafia m̄ə gem gem ka wunen baruka. Wunen yam waa geebu bu dera a wooda dabiru k̄sa besen tem arufaanin s̄. ³ Sa ye kpuro wura baama kpuro saa baayere s̄ə, ka siarabu. ⁴ Adama na n̄ kī n̄ wunen saa kpuro di. Yen s̄, na nun kanam̄ a ka sun temam̄ gari pi-iko ye sa m̄ə s̄ə. ⁵ Sa wa ma dur̄ wini naanaanugiiwa, u ra sann̄su seeyewa Yuuban suunu s̄ə handunia kpuro s̄ə. U maa sāa wuuru garun wirugibun turo te ba ra soku Nasarenegibu ††. ⁶ U mam swaa kasu u ka sāa yeru disi doke. Sanam meya sa wi mwa. [Sa raa kī su nūn siri ka besen wooda, ⁷ adama tabu sunə Lisiasi u na, u sun nūn w̄rari ka dam. ⁸ Ma u wooda w̄e win taare w̄əbu bu na wunen wuswaa.] Wunen tii à n̄ nūn gari bikia, kaa kp̄i a gā ni kpuron gem wa n̄i s̄ə sa nūn taare w̄em.

⁹ Ma Yuuba ba gari yi kpuro wura ba n̄e, geema.

††24:5 *Nasarenegibu* - T̄n be ba na Nasaretin di. Ba maa naane dokeo gbiikobu soka m̄e ȳen s̄ə Yesu u na Nasaretin di.

Pəlu u win gari tubusia Felisin wuswaaw

¹⁰Yera tem yēro u Pəlu gari wē ka yīreru, ma Pəlu seewa u nē, na yē ma a sāa siri kowo tem me sōw saa wōw dabirun di. Yen sō, kon gari gere n ka tii yina ka toro sindu. ¹¹À n bikia ba koo nun sō, n ñ mō n sōw wəkura yiru kere ye na ka Yerusalemu da n sāaru ko mi. ¹²Ba ñ man wa na ka goo sikirinamō ñ kun me na tambu sannō nōw kuurimō sāa yerō ñ kun me ben mennō yeru sōw, ñ kun me wuu suunu sōw. ¹³Gari yi ba man manimō tē, ba ñ maa yin seeda gaa mō. ¹⁴Adama gāa teena na wura wunen wuswaaw, na Gusunō besen sikadoban Yinni sāamō ka swaa ye beni ba sokumō weesugia. Na maa Məwisin wooda kpuro naane doke ka maa Gusunōn sōmōbun tirenu. ¹⁵Na yīyō bini mō Gusunō sōw bi durō beni ba maa mō ma tambu kpuro, tən geegibu ka tən kōsobu, ba koo se gərin di. ¹⁶Yen sōna na hania mō baadomma, kpa nen gōru gu ku man taare wē Gusunōn wuswaaw ka maa tām̄bun wuswaaw.

¹⁷Wōw dabirun biru na tē wura Yerusalemuō n ka nen tambu somiru naawa kpa n maa Gusunō kēnu kē. ¹⁸Mi sōwra ba man deema sāa yerō, na tii deerasia. Tən wōru sari mi, sannō nōw kuribu maa sari mi. ¹⁹Adama Asin Yuu gaba wāa mi. N weene ben tii bu na wunen wuswaaw bu seeda di bā n gāanu wa ne sōw, ²⁰ñ kun me, a de durō beni bu gere taare ye ba wa ne sōw dōma te na yōra guro gurobun mennōn wuswaaw. ²¹Ma n kun mō gāa tee nì sōw na gbāra ye na yō ben suunu sōw na nē, bēe i man sirimōwa gisō yèn sō na naane doke ma gōriba koo se.

²²N deema Felisi u naane dokebun swaa yē, yera u Yuu be sōwwa bu de tabu sunō Lisiasi ù n tunuma. Dōma teya u koo ben gari yi wēeri.

²³U maa tabu kowobun tənwero wooda wē u n gina Pəlu doke pirisōm sōw, adama u de u n tii mō mi, u maa de win kpaasibu bu nùn beram na bu ka nùn nōwri.

Pəlu u da Felisi ka Durusilan wuswaaw

²⁴Sōw mēerun biru Felisi u na ka win kurō Durusila, wi u sāa Yuu. Ma u Pəlu sokusia. Ye u tunuma ma ba nùn swaa daki sanam me u naane dokebu Kirisi Yesu sōw n gari mō. ²⁵Adama sanam me Pəlu u bu gem kobu ka gaya ka maa siri bi bu ween gari tubusiamō, Felisi u nanda, ma u nē, a doonō gina. Kon kpaam nun soku nā n fēe wa.

²⁶U raa maa yīyō u koo gobi wawa Pəlun min di. Yenin saabuwa u ra nùn sokusie kiri kiri u ka nùn gari ko.

²⁷Wōw yirun biru Pōwsiyu Fesitu u kua Felisin kōsire. N deema Felisi u Pəlu deri pirisōm sōw yèn sō u kī u n bēere mō Yuuban mi.

Pəlu u kī u da tem yēron mi

25 Ye Fesitu u tunuma Sesareō u ka sōmburu sua, yen sōw nneke u Yerusalemu da. ²Miya yāku kowo tənwerobu ka Yuuban guro gurobu ba Pəlu durum mani, ba maa Fesitu suuru kana ³u ka Pəlu na Yerusalemuō, domi ba gōru doke bu nùn go swaa. ⁴Fesitu u bu sōwwa u nē, Pəlu wāa pirisōm sōw Sesareō, nen tii na ñ maa tēemō n ka wura mi. ⁵Yen sō, i de su da mi ka been wirugibu gabu sannu kpa bu gere tora te u kua.

⁶Fesitu kun sōw nōwba ita ñ kun me sōw wəkuru kere ben mi, u ka wura Sesareō. Ye u tura mi, sisiru u da u sina siri yerō ma u wooda wē bu ka Pəlu na win wuswaaw. ⁷Ye Pəlu u tunuma, Yuu be ba na Yerusalemun di ba nùn suunu bure ma ba nùn kōsan taare manimō yèn seeda ba ñ mō. ⁸Adama Pəlu u ka tii

yina u nee, na ñ Yuuban wooda torari, ñ kun me sāa yeru, ñ kun me Romun tem yēro.

⁹Fesitu wi, u kī u n beere mə Yuuban mi, yera u Pəlu sōwa u nee, a kī a da Yerusalemu bu nun siri gari yin sō nen wuswaa?

¹⁰Pəlu nee, aawo. Tem yēron woodan siri yerowa na yō, miya n weene bu man siri. Na ñ Yuuba torari nge me wunen tii a yē sāa sāa. ¹¹Nà n wooda sara, ñ kun me nà n gāanu ganu kua ni nu ka goɔ weene, na ñ yinamɔ bu man go. Adama mem me ba man manimɔ sɔɔ, gem mù kun wāa, goo sari wi u koo kpī u man bu nɔmu sɔndia. Yen sō, tē na ka nen siribu dɔɔwa tem yēron mi.

¹²Ye Fesitu u ka wīgibu wesiana u kpa, u Pəlu sōwa u nee, yèn sō a wunen siribu tem yēro nɔmu sɔndia, win miya kaa da.

Ba ka Pəlu da Agiripa ka Berenisin wuswaa

¹³Sō mēerun biru, sina boko Agiripa ka win sesu Berenisi ba Sesare da bu ka Fesitu tɔbiri. ¹⁴Ye ba sō yiru m̀ mi, Fesitu u sina boko wi Pəlun gari sōwa u nee, durɔ goo wāa piriɔm sɔɔ wuu mi, wi Felisi u deri. ¹⁵Sanam me na Yerusalemu da, Yuuban yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba man win toranu tubusia. Ma ba man bikia n nùn taare wē bu go. ¹⁶Adama na bu sōwa Romugibu ba ku ra de bu goo go ma n kun mə ba yēro siri. Ba ra dewa wi ka win taare wēɔbu bu gari ko nɔɔ ka nɔɔ. ¹⁷Sanam me be kpuro ba na wuu mi, na ñ dirira, adama yen sisira na bu sokusia siri yerɔ, ma na maa wooda wē bu ka Pəlu na. ¹⁸Wìn taare wēɔbu ba seewa, adama ba ñ nùn gāa kōsunun taare wē ni na raa tamaa. ¹⁹Ben tiin sāarun gariya ba ka nùn sikirinamɔ, ka maa durɔ goon gari wi ba sokumɔ Yesu wi u gu. Adama Pəlu u gerumɔ kam kam

durɔ wi, u wasi. ²⁰Na biti kua amɔna kon gari yin bweseru sirisina. Yen sōna na Pəlu bikia ù n kī bu nùn gari yin siribu kua Yerusalemu. ²¹Adama u win siribu tem yēro nɔma sɔndia. Yera na wooda wē bu kpm nùn doke piriɔm sɔɔ sere n ka nùn daasia mi.

²²Agiripa u Fesitu sōwa u nee, nen tii na kī n durɔ win nɔɔn gari nɔ.

Fesitu nee, sia kaa go.

²³Yen sōna sisiru Agiripa ka Berenisi ba tunuma siri yerɔ ka beere baka, ma tabu sinambu ka wuun wirugibu ba bu swii. Ma Fesitu u wooda wē bu ka Pəlu na. ²⁴Fesitu nee, sina boko Agiripa ka bee kpuro be i wāa mi ka besē sannu, durɔ wi wee, wìn gari Yuuba kpuro ba ka na nen mi, be ba wāa wuu mi ka be ba maa wāa Yerusalemu. Ba gbā-sukumɔ ba m̀, n ñ weene u n maa wāa. ²⁵Nen tii na ñ gāanu wa wi sɔɔ, ni nu ka goɔ weene. Adama yèn sō win tii u win siribu tem yēro nɔmu sɔndia, na gōru doke n nùn daasia win mi. ²⁶Ka me, na ñ gāanu wa ni kon nenusi win gari sɔɔ n ka nen yinni tireru kua. Yen sōna na ka nùn na bee kpuron wuswaa, n mam neere wune sina boko Agiripa, i ka win gari wēeri kpa n ka wa ye kon yore. ²⁷Domi n ñ man dee dee sāawe n ka piriɔm goo m̄risia kpa na kun gerua mban sōna.

Pəlu u tii tubusia

Agiripan wuswaa

26 Agiripa u Pəlu sōwa u ayeru mə u ka win gari tubusia.

Yera Pəlu u tɔmbu marisia ka nɔmu, ma u tii tubusia u nee, ²sina boko Agiripa, nen nukura dora gisɔ yèn sō kon kpī n tii tubusia wunen wuswaa gari yi kpuro sɔɔ yi Yuuba ba man manimɔ. ³Domi na yē ma a Yuuban komaru yē sāa sāa ka ben sikirinɔsun gari. Ñ n men

na, na nun kanamə a temanə a nen gari swaa daki.

⁴Yuuba kpuro ba nen wāaru yē saa nen aluwaasirun di. Ba yē ma Yerusalemuəra na biru di nen bweseru sɔɔ. ⁵Ba man yē n te. Yen sɔ, bā n kī ba koo kpī bu man seeda diiya ma Falisiban swaa sɔɔra na kpēa, ye ya Yuuban sāarun komaru neni n kpuro kere. ⁶Ma tē, ba man siri mini yèn sɔ na nɔ mwē te yīiyɔ te Gusunɔ u besen sikadoba kua. ⁷Nɔ mwē teya besen bwesenu wəkura yiru nu ka Gusunɔ sāmɔ gem ka tia bururu ka yoka. Sina boko, yīiyɔ bin sɔna Yuuba ba man mēm manimɔ. ⁸Mban sɔna bē Yuuba i ñ kpē i naane doke ma Gusunɔ u gɔribu seeyamɔ.

⁹Nen tii na raa tamaa n weene n Yesu Nasaretigiin yīsiru sanku ka swaa dabinu. ¹⁰Meya na kua Yerusalemuə. Na wooda mwa saa yāku kowo tənwerobun min di, ma na naane dokeobu dabiru doke pirisəm sɔɔ. Bā n maa kī bu ben gabu go nen nɔmu ga ra n wāa sɔɔ. ¹¹Nən dabira na ra bu so Yuuban mennɔ yenu kpuro sɔɔ, kpa n bu tilasi ko bu ka Gusunɔ gari kam gerusi. Na ka bu mɔru besira too sere na mam bu naa swīi wuu tukusɔ.

Pɔlu u win gɔru gɔsiabun gari mɔ

*(I maa meerio Gərobun
Kookoosu 9:1-19, 22:6-16)*

¹²Ma Pɔlu maa nē, yāku kowo tənweroba man yollaa kua na dɔɔ Damasiɔ ka ben yiiko. ¹³Sina boko, sɔ wii wɔllun saka swaa ye sɔɔ, na yam bururam wa mu na wɔllun di mu sun wukiri ne ka be ba man yɔsiriɔ. Yam bururam mē, mu sɔɔgim ballim kere. ¹⁴Bese kpuro sa wɔruma temɔ, ma na nɔɔ gagu nua, ga ka man gari mɔ ka Heberum ga nē, Sɔɔlu Sɔɔlu, mban sɔna a man nɔni sɔɔmɔ. Mēerawa a tii mɔ nge naa kine te ta ten yinnin deki nɔɔ semgia te-sumɔ. ¹⁵Ma na bikia na nē, wuna were

Yinni. Ma Yinni nē, nena Yesu wi a nɔni sɔɔmɔ. ¹⁶Tē, a seewo a yɔra. Na nun kuremawa n ka nun gɔsi a ko nen sɔmɔ, kpa a ka gāa nin seeda di ni a wa kɔ ka maa ni kaa wa sanam mē kon kpam nun kure. ¹⁷Kon nun yakia saa Isireliban nɔmun di, ka maa tən tukobun min di bèn mi kon nun gɔri, ¹⁸a ka ben nɔni wukia bu ka gɔsira yam wɔkurun di bu du yam bururam sɔɔ, kpa bu gɔsira Setam dam di bu na Gusunɔn mi, kpa bu ben toranun suuru wa bu ayeru tubi di ka be sannu be Gusunɔ u gɔsa u kua wigibu yèn sɔ ba man naane doke.

Pɔlu u win sɔmburun gari mɔ

¹⁹Pɔlu maa nē, sina boko Agiripa, yen sɔna na wɔllun kāsī te mēm nɔɔwa. ²⁰Na waasu kua, gbiikaa Damasiɔ ka maa Yerusalemuə, yen biru Yudean tem kpuro sɔɔ, ka maa tən tukobun mi. Na bu sɔɔwa bu ben gɔru gɔsio bu toranu deri bu wura Gusunɔn mi, kpa bu gɔru gɔsiabun kookoosu sɔɔsi. ²¹Yenin saabuwa Yuu gaba man mwa sāa yerɔ ba ka swaa kasu bu man go. ²²Adama sere ka gisɔn gisɔ Gusunɔ u man kɔsu, na ka wāa na seeda dimɔ tɔmbu kpuron wuswaaɔ, baka ka buu. Na ñ gāanu gerumɔ, ma n kun mɔ ye Gusunɔn sɔmɔbu ka Məwisi ba gerua ben tireru sɔɔ ba nē ya koo koor. ²³Yeya, Kirisi u ñ koo ko u kun nɔni sɔɔre, kpa u n sāa gbiikoo wi u koo se gɔrin di u ka yam bururam gari kpara Yuuban mi ka maa tən tukobun mi.

Pɔlu u kī Agiripa u ko Kirisigii

²⁴Sanam mē Pɔlu u tii tubusia mesum, Fesitu u gbāra u nē, Pɔlu, a wiiramɔwa! Wunen keu baka ya nun wiiru kua.

²⁵Pɔlu nē, Yinni Fesitu na ñ wiiramɔ. Gari yi na gerumɔ yi sāawa gem, yi maa swaa swīi. ²⁶Domi sina boko Agiripa u gari yin asansi yē. Na maa ka nùn gari mɔ ka toro sindu yèn sɔ na yē ma yen

geɛ kun nùn berue, domi gari yi, yi ñ kooɛ gbenum. ²⁷Sina boko Agiripa, a Gusunɔn sɔmɔbun gari naane doke ro? Na yē sāa sāa ma a yi naane doke.

²⁸Agiripa u Pɔlu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n sosi fiiko kaa n kī a de n ko Kirisigii.

²⁹Pɔlu u nɛɛ, baa ñ n domman na, Gusunɔ u de a ko Kirisigii n kun mam wune tɔna, n kooɛ me ka be ba nen gari nɔɔmɔ mini kpuro gisɔ, kpa i n sāa nge ne, yɔni yi ba man doke baasi.

³⁰Sanam meya sina boko ka tem yēro ka Berenisi, ka be ba sɔ mi, ba seewa.

³¹Ye ba yariɔ, ba sɔɔnamɔ ba mɔ, durɔ wi, u ñ gāanu kue ni nu ka gɔɔ weene, baa mam pirisɔm.

³²Ma Agiripa u Fesitu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi, ù kun win siribu tem yēro nɔmu sɔndie, sa ko raa kpī su nùn kara.

Ba ka Pɔlu Romu dɔɔ

27 Sanam me ba gɔru doke su ka Italin tem da ka goo nimkuu, ba Pɔlu ka pirisɔm gabu Yuliu nɔmu sɔndia wi u sāa Romun tabu kowo wuuru garun tɔnwero te ba sokumɔ tem yērogiru. ²Sa goo nimkuu dua ge ga na saa Adamitin di ga dɔɔ ga n Asin tem bewe. Ma sa swaa wɔri. N deema Aritaaki, Masedɔnigii wi u na saa Tesalonikan di, u wāa ka bese. ³Yen sisiru sa tura Sidoniɔ. Yuliu u Pɔlu tɔn geeru kua, u dera u da u win kpaasibu bera bu ka nùn wē yèn bukata u mɔ. ⁴Ye sa doona wuswaaɔ woo bɔkɔ ga sun sweemɔ. Yen sɔna sa da sa Sipun tem bewa mi woo ga ka ne. ⁵Ye sa Silisi ka Panfilin tem bewa, sa tura Miraɔ Lisin temɔ. ⁶Miya besen tabu kowo tɔnwero u goo nimkuu gagu wa ge ga na saa Alesandirin di ga dɔɔ Itali gia, ma u sun ge duusia.

⁷Sɔɔ dabira sa da tɛɛru tɛɛru ka wahala sa sere da Sinidin bɔkɔ. Ye woo bɔkɔ ga yina su da wuswaaɔ, sa gera sa da sa Keretin tem bewa sa kpa ka Saamɔnen bɔkɔ. ⁸Ma sa ye sara ka

wahala baka sa tura yam gam me ba mɔ Alafian Wēra yeru, me mu wāa wuu gen bɔkɔ ge ba mɔ Lase.

⁹Sa sina mi sɔɔ mɛɛru sere ba ka nɔɔ kusia, ma besen wuswaa daabu kua kari baka domi saa ye, ya ka goo nimkuu sē. Yen sɔna Pɔlu u bu kirɔ kua u nɛɛ, ¹⁰durɔ beɛ, na wa ma besen wuswaa daabu kun koorɔ n kun ka kari ka munuse. N ñ sɔmunu tɔna nu koo kam koo ka goon ti- iwa ka sere besen tiin wāaru.

¹¹Adama tabu kowo tɔnwero u goo temɔ ka goo yēron gari swaa daki n kere Pɔlugii. ¹²Goo yōra yee te, ta ñ weene bu yōra mi woorun sanam. Yen sɔna ben dabira nɛɛ, bu doona min di, kpa bu kookari ko bu ka turi Fenikiɔ mi Keretin tem goo yōra yeru gara wāa, te ta mɛɛra sɔɔ duu yerun yēsa ka yēsa. Miya ba kī ba n wāa woorun sanam.

Woo bɔkɔ ga seewa

nim wɔku wɔllɔ

¹³Woo fere ferebu ga seema nim wɔku gian di, ma durɔ be, ba tamaa ben daabu koo koorawa nge me ba kī. Yera ba goo yōratia gawama nim di, ba goo wuka ba Keretin tem bewe turuku turuku. ¹⁴Adama ye n sosi fiiko, woo bɔkɔ ge ba ra soku Erakilɔm ga seewa saa tem burerun beran di. ¹⁵Ga goo nimkuu swee ma yèn sɔ sa ñ kpīa su goo ge siisia woo gen deedeeru, sa ñ maa kookari gaa kue, sa dera woo ge, ga ka goo ge da mi ga kī. ¹⁶Ma sa da sa tem bure piibu bewa ge ba mɔ Koloda mi woo ga ka ne. Miya sa kpīa sa goo nimkuun goo piibu gawa ka wahala baka sa ka gu duusia. ¹⁷Ye sa gu duusia sa kpa, ba goo nimkuu ka wēɛ geɛ bɔkua ka dam. Yera ba gen beka ka wēɛ kusia, ma ba dera woo ga ka gu da mi ga kī yèn sɔ ba berum kua bu ku raa de Sirituɔ bu yani seeri kuru kara. ¹⁸Yen sisiru, nge me woo ge, ga sun sweemɔ ka dam,

ba goo nimkuun səmunu wiabu wəri ba sure nim sɔɔ. ¹⁹Yen sisi kpaaru, ba goo nimkuun dendi yānu wia ba sure nimɔ ka ben tiin nɔma. ²⁰Sɔɔ dabira sa n̄ sɔɔ ka kperi wa, ma woo damguu ga m̄, sa n̄ de maa tamaa sa ko yari baani.

²¹Ye goo kun gāanu di saa tɛɛbun di, yera Pɔlu u yōra ben suunu sɔɔ u n̄ɛ, durɔ b̄ɛ, i n̄ daa nen gari wura, s̄a kun daa dɔn̄ɛ Keretin di, i n̄ daa kari ka munɛɛ yeni wasi. ²²Adama t̄ɛ, na b̄ɛ kanamɔ, i de b̄ɛn bw̄ɛra kpuna. Goo sari wi u koo kam ko b̄ɛ sɔɔ ma n̄ kun m̄ goo nimkuu t̄na. ²³Domi ḡia w̄kuru Gusunɔ w̄gii na s̄a, wi na s̄amɔ, win ḡrado u na nen mi ²⁴u n̄ɛ, n̄ɛ Pɔlu n̄ ku berum ko. Na n̄ kon ko na kun yōre tem ȳron wuswaaɔ. N wee, Gusunɔ u maa man be kpuro yollaa kua be ba w̄a ka n̄ɛ sannu goo sɔɔ. ²⁵Yen s̄ɔ, durɔ b̄ɛ, i b̄ɛn wasi kusio. Domi na naane s̄a ma Gusunɔ u koo ko nge m̄ɛ u man s̄ɔwa. ²⁶Adama goo ga koo k̄sikira tem bureru garun ḡarɔ.

²⁷N wee, n̄ kua s̄ɔ w̄kura n̄ɛsen w̄kuru ma woo damguu ga sun b̄rikiamɔ nim w̄ku wollɔ ge ba ra soku Mediteran̄ɛ. W̄ku ten suunu sɔɔn saka, goo nimkuun s̄m kowoba tamaa sa tem turuku kuawa. ²⁸Ma ba sisu w̄ɛ gbinisi ba kp̄ɛ nim sɔɔ. Ba wa ma nim men dukum mu tura metiri t̄na ka n̄ɔba yiru. Ye n̄ t̄ɛ fiiko ba k̄pam ȳira ma ba wa nim men dukum tura metiri yenda n̄ɔbu ka ita. ²⁹Ba nande bu ku raa kpenu kuru kara, yen s̄na ba goo ȳratinu n̄ɛ s̄arusia gen biruɔ, ma ba kanamɔ yam mu fuuku s̄ara. ³⁰Yera goon s̄m kowobu gaba ḡru doke bu gb̄enum sara, ma ba goo piibu sariasia nimɔ nge ba k̄i bu goo ȳratinu ka da gen wuswaaɔ. ³¹Adama Pɔlu u tabu kowo t̄nwero ka tabu kowobu s̄ɔwa u n̄ɛ, ma n̄ kun m̄ s̄m kowo beni ba sina s̄ɛ goo nimkuu sɔɔ, i n̄ faaba wasi.

³²Yera tabu kowoba w̄ɛ bura yi yi goo piibu ge neni ma ba dera ga wəri nim sɔɔ.

³³Sanam me ba yam s̄areru mara Pɔlu u be kpuro kana bu di. U n̄ɛ, saa s̄ɔ w̄kura n̄ɛn diya i faaba swaa daki, i n̄ maa ḡanu ganu di. ³⁴Na b̄ɛ kanamɔ, i dio b̄ɛn faaban s̄ɔ. Domi baa b̄ɛn wirun seri tia kun borimɔ.

³⁵Ye Pɔlu u yeni gerua u kpa, u p̄ɛ sua u Gusunɔ siara be kpuron wuswaaɔ u ye mura ma u dim wəri. ³⁶Ma be kpuro ba wasi kusia, ba d̄ianu di ben tii. ³⁷Bes̄e be sa w̄a goo nimkuu ge sɔɔ, bes̄en geera tura t̄nu goobu ka wata ka w̄kura n̄ɔbu ka tia (276). ³⁸Ye baawure u di u deba, ba alikama sure nim w̄ku sɔɔ, goo nimkuun bunum mu ka kaara.

Goo nimkuu ga k̄sikira

³⁹Ye yam s̄ara, ba n̄ tem m̄ɛ tuba, adama ba daa ḡmburu garu wa te ta yani s̄eri m̄, ma ba ḡru doke bu goo nimkuu b̄rie mi, b̄a n̄ kp̄ia. ⁴⁰Yera ba goo ȳratinun w̄ɛ kusia ba dera nu nim wəri, ka sere maa s̄esenun w̄ɛ yi ba ka yi s̄ri. Ma ba beka seesia wollɔ goo nimkuu gen wuswaaɔ kpa woo gu ka goo b̄rie daa ḡmbu ten mi gia. ⁴¹Adama ba tura mi nim kurenu yinamɔ ka dam ma ba tem kuru kara. Ma goo nimkuun wuswaa ya tem gira, ba k̄pana bu ge wuka. Sanam m̄ɛya nim kure bakanu maa gen biru swee ka dam, ma ga k̄sikira.

⁴²Yera tabu kowobu ba ḡru doke bu p̄iris̄m be kpuro go, kpa bu ku raa k̄ɛri bu yakara. ⁴³Adama tabu kowo t̄nwero wi, u k̄i u Pɔlu faaba ko, yen s̄na u bu yinari. U wooda w̄ɛ be ba k̄ɛri ȳ bu gbi bu sure nim sɔɔ bu t̄bura gurɔ. ⁴⁴Kpa be ba tie bu goo nimkuun kpatakunu ȳ bu ka t̄bura n̄ kun m̄ gen tiin besi. Nge m̄ɛya t̄mbu kpuro ba ka tura gurɔ ka alafia.

Ba wāa Malituu

28 Sanam me sa tura tem bure ten mi ka alafia sa gia ma teya ba m̀ Malitu. ²Yam min t̄mba sun nenua ka k̄iru. Gura nem̄, ma woor̄a m̀. Yen s̄na ba d̄ō s̄rua, ba ka sun dam koosia. ³Ye P̄lu u d̄ā buri mennam̄ u dokem̄ d̄ō s̄ō, sanam meya waa ḡs̄ra yarima min di yam susurun s̄ō ma ta win n̄mu t̄ke. ⁴Yam min t̄mba waa ye wa P̄lun n̄mu, ma ba gerua ba n̄e, kam kam dur̄ wi, t̄n gowowa. Baa me u nim wahalan di yara, b̄u u n̄ koo de u n wāa.

⁵Adama P̄lu u waa ye kpare d̄ō s̄ō, ya n̄ maa n̄n wahala gaa kue. ⁶Ba mara bu wa win wasi m̄si, n̄ kun m̄ u w̄ruma suaru s̄ō u gbi. Ye ba n̄n m̄era tii tii n ka t̄, ba wa ḡanu ganu kun n̄n kue, ba n̄ō k̄bia ba n̄e, b̄uwa u s̄ā.

⁷Yam min b̄kūra dur̄ goon yenu ga wāa, wi u s̄ā tem bure ten sun̄, win ȳsira P̄bilusi. U sun dam koosia, ma u sun nenua ka k̄iru s̄ō ita win yenu. ⁸N deema P̄bilusin tundo u wasi sundu ka bandubandu bar̄ u kp̄. Ma P̄lu u dua win dir̄ u kanaru kua u n̄n n̄ma s̄ndi, ma u n̄n bekia. ⁹Yen biru tem men bar̄bu kpuro ba naam̄ win mi, ma u bu bekiam̄. ¹⁰Ba sun b̄ere kua ka ḡā dabinu. Sanam me sa goo nimkuu dū sa doon̄, ba sun kpuro w̄ ȳn bukata sa m̄.

P̄lu tura Romu

¹¹Suru itan biru sa goo nimkuu gagu dua ge ga na saa Alesandirin di, ge ga raa ȳ tem bure ten mi woorun saa. Goo nimkuu gen ȳrera s̄ā b̄u sikaba. ¹²Sa tura wuu gagun mi, ge ba m̀ Sirakusi, ma sa s̄ō ita kua mi. ¹³Sa kpam goo wuka min di sa da Regio. Yen sisiru woo ga seewa nim w̄ku gian di ma s̄ō yiruse sa tura Pusoli. ¹⁴Sa naane

dokeobu gabu deema mi, ma ba sun kana su ka bu sina alusuma b̄ō teeru. Nge meya besen sanum koosina sa ka tura Romu. ¹⁵Naane dokeo be ba wāa mi, ba nua ma sa wee, ma ba sun senn̄ na sere Apiyusin yabur̄. Gaba maa ka sun yinna mi ba m̀ s̄bun s̄bia yenu ita. Ye P̄lu u bu wa u Gusun̄ siara, ma win bw̄ra kpuna. ¹⁶Sanam me sa Romu dua, ba dera P̄lu u win diru m̄ win baa. Ma tabu kowo goo u n̄n k̄su.

P̄lu waasu kua Romu

¹⁷S̄ō itan biru, P̄lu u wuu gen Yuban wirugibu sokusia. Ye ba menna ba kpa u n̄e, b̄e nen mero bisibu, Yuu be ba wāa Yerusalem̄ ba man mwa, ma ba man Romugibu n̄mu s̄ndia, baa me na n̄ besen t̄mbu ḡānu ganu kue, na n̄ maa besen sikadoban komaru torari. ¹⁸Romugiba man siri ma ba k̄ bu man kara ȳn s̄ō ba n̄ taare gaa wa ne s̄ō ye ya ka ḡō weene. ¹⁹Adama Yuu be, ba n̄ gari yi wure, yera na nen siribu tem ȳro n̄mu s̄ndia, baa me na n̄ nen t̄mbu gari ḡe mani. ²⁰Yenin s̄na na b̄e bikia i ka na gis̄ n ka b̄e gari ko. Domi ba man ȳni yi dokewa wi Isireliba ba mara u nan s̄ō.

²¹Ba n̄n s̄ōwa ba n̄e, sa n̄ tirenu wa saa Yudean di wunen garin s̄ō, meya maa sa n̄ baaru k̄sa gaa nua saa besen mero bisibun n̄ōn di be ba na saa mi gian di. ²²Adama besen tii sa k̄ su n̄ ye a naane doke, domi sa ȳ ma baama kpurowa ba swaa yen k̄sa gerum̄.

²³Yen s̄na ba t̄ru yi te ba koo na win mi, ma t̄n dabinu na t̄ō te, diru mi u wāa. U bu gari yi kpuro tubusiabu w̄ri, u bu ban te Gusun̄ u swīn gari seeda diiya. U bu Yesun gari s̄ōsim̄ saa M̄wisin wooda ka Gusun̄n s̄m̄bun tirenun di. U bu yen keu s̄ōsi saa bururun di sere s̄ō ka kpa. ²⁴Gabu be s̄ō ba gari yi naane doke, adama gabu ba n̄ wure. ²⁵Ba gari yi sikirinem̄, ba

ka doona. Adama bu sere doona Pɔlu u
gari tee sosi win gari sɔɔ u nɛɛ, geema,
Hunde Dɛero u bɛɛn sikadoba sɔɔwa saa
Gusunɔn sɔmɔ Esain nɔɔ sɔɔn di,²⁶ u nɛɛ,
“A doo tɔn ben mi, a nɛɛ,
ba ko n nɔɔmɔ ka gem,
adama n n̄ koo bu yeeri.
Ba ko n mɛɛrimɔ,
adama ba n̄ koo wa.

²⁷ Domi tɔn benin gɔru ga n̄ biti mɔ.

Ba ben tiin swaa kɔrua.

Ba nɔni yinwa

kpa bu ku wa ka ben nɔni,

kpa bu ku nɔ ka ben swaa,

kpa bu ku gia ka ben gɔru,

kpa bu ku raa ka gɔsirama nen mi n ka
bu bɛkia.”

²⁸ Pɔlu u maa nɛɛ, n̄ n men na, i n yɛ ma
Gusunɔ u dera win faaba ye, ya da tɔn
tukobun mi. Beya ba koo ye swaa daki.
[²⁹ Ye Pɔlu u yeni gerua u kpa, Yuu be,
ba seewa ba sikirinamɔ gem gem ba ka
doonɔ.]

³⁰ Wɔɔ gira yiruwa Pɔlu u wāa diru
garu sɔɔ te u haya sāa. Be ba n̄n beram
da mi kpuro u ka bu faagi kua ka nuku
dobu. ³¹ U ban te Gusunɔ u swiin garin
waasu mɔ ma u Yinni Yesu Kirisin gari
tubusiamɔ ka toro sin bakaru. Goo sari
wi u n̄n yinari.

TIRE TE PĀLU

U ROMUGIBU KUA

Pōlu u tire te Romugibu yoruawa saa Korintin di sanam me u sōoru mō u ka da Romu mi, u Yesun yigberu dam kē. Domi u kī u sōmburu ko Romun Yesun yigberugibun suunu sōo saa fiiko kpa bu nūn somi u ka da Esipanin temō.

Pōlu u sōōsimō win tire te sōo ye ya sāa naane dokebu ka nge me naane doke bi, bu ra tōnun wāaru kōsi. Tire ten gari mero ya sāawa naane dokebu bu ra de tōnu u faaba wa, n ñ mō wooda n nenubu. Handuniagibu kpurowa ta gari yi sōōmō. Domi Gusunōn mi, goo kun goo.

Tire ten kpunaa

1. Tire ten gari mero, wiru 1:1-17.
2. Tōmbu kpurowa ba tore, wiru 1:18n di sere wiru 3:20.
3. Swaa ye Gusunō u ra ka tōmbu faaba ko, wiru 3:21n di sere wiru 4:25.
4. Wāa kpaaru Kirisi sōo, wiru 5n di sere wiru 8.
5. Gusunōn himba Isireliban sō, wiru 9n di sere wiru 11.
6. Nge me naane dokeo u koo win wāaru diisina, wiru 12n di sere wiru 15:13.
7. Tōbiribu, wiru 15:14n di sere wiru 16:27.

Tōbiribu

1 Nena Pōlu, Kirisi Yesun yoo, ne wi Gusunō u soka n ka ko win gōro ma u man wuna nenem n ka win Labaari gean waasu ko.

²Labaari gea ye, Gusunō u raa yen nōo mwēeru kua yellun di saa win sōmōbun min di, ma ba ye yoruwa win garin tireru sōo. ³Win Biiwa ya ka yā, Yesu Kirisi besen Yinni wi ba mara nge tōnu Dafidi

sina bokon bweseru sōo. ⁴Adama Hunde Dēero u sōōsi ka dam ma Gusunōn Bi-iwa u sāa sanam me u seewa gōrin di. ⁵Wiya man durom wē ma u man gōra bwesenu kpuron mi win yīsirin sō, bwese ni, nu ka nūn naane doke kpa nu nūn mem nōōwa. ⁶Bēe Romugibu, bēe be Yesu Kirisi u soka, i maa wāa be sōo.

⁷Na bēe kpuro tire teni yoruammē bēe be i wāa Romuō, bēe be Gusunō u kī ma u bēe soka i ka ko wigibu. Gusunō, besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom ka alafia kē.

Pōlu u kī u naane dokeobu beram da Romuō

⁸Gbiikaa na Gusunō nen Yinni siaramō Yesu Kirisin min di bēe kpuron sō yèn sō ba bēen naane dokebun gari mō handunia kpuro sōo. ⁹Gusunō wi na sāamō ka nen gōru kpuro na ka win Biin Labaari gea kparamō, wiya sāa nen seeda ma na ra n bēen gari mō kpeetim sari ¹⁰nen kanaru sōo. Na ra n bikiamō, Gusunō ù n kī u den man swaa kē tē, n ka na bēen mi. ¹¹Domi na gōru doke gem gem n bēe wa n ka bēe hunden kēru garu kē kpa i ka tāsi. ¹²Kpa sa n dam kēenamō besen naane dokebu sōo ne ka bēe sanam me ko na n wāa bēen mi.

¹³Negibu, na kī i n yē ma na gōru doke nōn dabiru n ka na n bēe wa kpa nen sōmburu tu binu ma bēen suunu sōo, nge me ta mara tōn tukobu gabun mi, adama sere ka gisō na ñ fēe wa. ¹⁴Na waasun dibu neni wuu marosugibun mi ka maa baru kpaanugibun mi, yērugibun mi ka maa yēru sarirugibun mi. ¹⁵Yen sōna na kī gem gem n maa bēe Labaari gea nōōsia bēe be i wāa Romuō.

Labaari gean dam

¹⁶Domi na ñ Labaari gean sekuru mō. Gusunōn dama me mu ra baawure faaba ko wi u naane doke, gbiikaa Yuuba,

yen biru tɔn tukobu. ¹⁷Labaari gea ye, ya sɔ̄sɔ̄simɔ̄ nge mɛ Gusunɔ̄ u ra tɔnu gem wɛ. Gem men torubu ka men nɔru, naane dokeba. Nge mɛ ba yorua, “Wi u kua gemgii naane dokebu sɔ̄, u ko n wāawa.”

Tɔmbun taare

¹⁸Ka geema, Gusunɔ̄ u win mɔru sɔ̄sɔ̄simɔ̄ saa wɔllun di kɔsa kpuron sɔ̄ ye tɔmba kua, ka win beere yɛru sariru. Ben kom kɔsum men saabu ba ñ dere gem mu sɔmburu ko. ¹⁹Gusunɔ̄ u mɔru mɔ̄ domi ye ya weene tɔnu u tubu Gusunɔ̄ sɔ̄ ya bu burura. Gusunɔ̄ win tiiwa u bu ye sɔ̄sɔ̄si kpasasa. ²⁰Ka gem, u ñ waarɔ̄ ka nɔni, adama saa tem toren di u tii sɔ̄sɔ̄si ma u s̄a Gusunɔ̄, u maa win sinaru sɔ̄sɔ̄si win sɔma ye u kua sɔ̄. Ñ n men na, ba ñ gafara wasi. ²¹Ba Gusunɔ̄ yɛ adama ba ñ nùn win sinandun beere wɛ bu sere nùn siara. Ma ben wira gu ma yam wɔ̄kura yiba ben gɔru bwisi sarirugisu sɔ̄. ²²Ba gerumɔ̄ ba bwisi mɔ̄ adama ba s̄awa gari bakasu. ²³Ma ba Gusunɔ̄ wi u ku ra gbin yiiko kɔsina ka bw̄arokunu ni nu ka tɔnu weene wi u ra gbi, ka gunɔsu, ka yɛɛ yi yi ra s̄i, ka yi yi ra kabiri.

²⁴Yen s̄na Gusunɔ̄ u bu daa disin-ugia sure ben tii tiine sɔ̄ nge mɛ ben gɔru ga k̄i, kpa ben wasi yi ka ko beere sarirugii. ²⁵Ba Gusunɔ̄n gem ka weesu kɔsina. Taka kooru ba s̄awa ma ba yen w̄aru w̄a, n ñ mɔ̄ taka kowon tii wi n weene bu siara ka baadommaɔ̄. Ami.

²⁶Yen s̄na Gusunɔ̄ u bu kɔde beere sarirugia kp̄ɛ. Ben tɔn kurɔbu ba kɔ̄ mennabu yina ka tɔn durɔbu ma ba kookoo si su ñ dende kɔsire kua. ²⁷Mɛya maa tɔn durɔbu ba kɔ̄ mennabu yina ka tɔn kurɔbu, ma ben k̄irun kɔde banda ben tii tiine sɔ̄. Ba sekuru sariru mɔ̄, tɔn durɔ̄ ka tɔn durɔ̄, ma ba are mwaamɔ̄ ben tii sɔ̄ yi yi ka ben toraru ne.

²⁸Gusunɔ̄ u bu deri ben bwisiku kɔ̄sunu sɔ̄ bu ka ko ye n kun weene yèn s̄ ba ñ wure bu nùn gia. ²⁹Ma ba kɔsa baayere yiba ka nuku kɔ̄suru ka bine ka tusiru ka nisinu ka tɔn goobu ka sannɔ̄ ka taki ka bwisi kɔ̄si. Ba ra w̄ine, ³⁰ba ra tɔnu yaa kasiki, ba Gusunɔ̄ tusa, ba ra tii wa, ba yɛkɔ̄ mɔ̄, ba ra woo kane, ba kɔsan kobun bwisi mɔ̄, ba ñ ben tundobu ka ben merobu beere wɛemɔ̄. ³¹Ba ñ bwisi mɔ̄, ba ñ naane mɔ̄, ba ñ k̄iru mɔ̄, ba ñ maa wɔnɔwɔndu mɔ̄. ³²Ba yɛ ma Gusunɔ̄n wooda ya gerumɔ̄ ma be ba yenin bweseru mɔ̄, gɔ̄wa ben kɔkɔ̄. Ka mɛ, ba ra ko. N ñ mɔ̄ mɛ tɔna, ba maa gabu siaramɔ̄ be ba mɔ̄ mɛ.

Gusunɔ̄n siribu

2 Ñ n men na, wune wi a gabun taare waamɔ̄, a ñ gafara wasi baa à n weren na, domi sanam mɛ a gabun taare waamɔ̄ ma a maa mɔ̄ nge be, a tii taare wɛemɔ̄wa. ²Sa yɛ ma Gusunɔ̄ u gem mɔ̄ ù n bu taare wɛemɔ̄ be ba men bweseru mɔ̄. ³Ñ n men na, a tamaa kaa yari Gusunɔ̄n siribun di wune wi a gabun taare waamɔ̄ ma a mɔ̄ nge be? ⁴Nge a win tɔn geeru ka win temanabu ka win suurun kp̄aru gemawa? A ñ yɛ ma Gusunɔ̄ u tɔn geeru mɔ̄wa u ka nun gɔru gɔsiasia? ⁵Adama yèn s̄ wunen gɔru ga bɔ̄bu ga degangam yiba, a wunen tii mɔru mennammewa Gusunɔ̄n mɔrun t̄run s̄ tɛ sɔ̄ u koo tɔmbu siri dee dee ⁶u ka baawure kɔsia nge mɛ win kookoosu s̄a. ⁷Be ba gea mɔ̄ ka temanabu ba ka yiiko ka beere ka w̄aru kasu, beya Gusunɔ̄ u koo w̄aru te ta ku ra kpe wɛ. ⁸Adama be ba ben tiin gɔru k̄iru mɔ̄, ma ba ku ra gem mem nɔ̄we ma n kun mɔ̄ kɔsa, beya ba koo mɔru ka nuku gbisibu wa. ⁹Tɔnu baawure wi u ra kɔsa ko u koo t̄ya ka nɔni sw̄aru wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tɔn tukobu. ¹⁰Baawure wi u ra maa gea ko u koo yiko ka beere ka b̄ri yendu wa, gbiikaa

Yuuba, yen biru tɔn tukobu. ¹¹ Domi Gusunɔn mi, goo kun goo.

¹² Be ba tora, ba koo kam ko ba kun bu siri ka wooda. Be ba maa wooda yē ma ba tora, wooda yera ba koo ka bu siri.

¹³ Domi n ñ mɔ be ba woodan garibu swaa daki beya ba gem mɔ Gusunɔn wuswaaɔ, ma n kun mɔ be ba mɔ ye wooda ya yiiremɔ. ¹⁴ Tɔn tukobu ba ñ Mɔwisin wooda mɔ, adama sanam me ba mɔ ka tii ye wooda ya gerumɔ, ba sɔɔsimɔ ma ba yē ye n weene bu ko, baa bà kun Mɔwisin wooda mɔ. ¹⁵ Ben daa ya sɔɔsimɔ ma woodan kookoosu su yorua ben gɔrusu sɔɔ. Ben gɔru ga maa yen seeda dimɔ, domi ben bwisikunu nu bu ben toranu sɔɔsimɔ, ñ kun me, nu ka bu yinamɔ. ¹⁶ Meya n ko n sãa tɔɔ te Gusunɔ u koo tɔmbun bwisiku asiriginu kpuro siri Kiriisi Yesun min di, nge me nen Labaari gea ya gerumɔ.

Yuuba ka wooda

¹⁷ Wunɛ maa ni. A tii sokumɔ Yuu, a wooda naane sãa, a woo kanamɔ wunɛ ka Gusunɔn wãasinaan sɔ. ¹⁸ A yē ye Gusunɔ u kī a ko, ma a gãa geenun wunanabu gia wooda sɔɔ. ¹⁹ A yiïyɔ ma kaa kpī a wɔkɔbu swaa gbiiya, kpa a tɔmbu yam dɛerasia be ba wãa wɔkuru sɔɔ. ²⁰ A tamaa ma kaa kpī a bwisi sarirugibu bwisi kē, kpa a bibu keu sɔɔsi. A yē ma a yēru ka gem nuuru mɔ wooda sɔɔ. ²¹ Wunɛ wi a gabu keu sɔɔsimɔ, mban sɔna a ñ tii sɔɔsimɔ. Wunɛ wi a gabu sɔɔmɔ bu ku gbeni, mban sɔna a gbenimɔ. ²² Wunɛ wi a gerumɔ bu ku sakararu ko, mban sɔna a mɔ. Wunɛ wi a būnu tusa, mban sɔna a gbenimɔ nin dɔnɔ. ²³ Wunɛ wi a woo kanamɔ woodan sɔ, mban sɔna a Gusunɔ funɛ wunamɔ ka woodan sarabu. ²⁴ Domi Gusunɔn gari sɔɔ ba yorua ba nɛɛ, “Bɛɛn saabuwa tɔn tukobu ba Gusunɔn yiïsi ru gari kam gerusimɔ.”

²⁵ À n wooda swii bango ya arufaani mɔ ka gem, adama à n wooda saramɔ wunen bango ya sãa kam. ²⁶ Ñ n men na, tɔn tuko wi ba ñ bango kue, ù n woodan gari mem nɔɔwa, Gusunɔ u ñ nùn meera bangogii? ²⁷ Tɔn tuko wi u wooda mem nɔɔwa baa me ba ñ nùn bango kue u koo bɛɛ Yuuba taare wē, domi i wooda saramɔ baa me i ye mɔ ma ba bɛɛ bango kua. ²⁸ N ñ mɔ wi u sãa Yuu wasi sɔɔ, wiya u sãa Yuu ka gem. ²⁹ Adama wi u sãa Yuu ka gem, wiya wi u sãa Yuu win gɔruɔ. Domi bango ya ñ sãa ye ba kua wasi sɔɔ. Ye ya sãa bango ka gem, yera gɔru gɔsiabu. Hunde Dɛeron sɔmbura, n ñ mɔ woodagiru. Gusunɔwa koo Yuu wi siara, n ñ mɔ tɔmbu.

3 Tē, arufaani yerà Yuu u mɔ. Nge are yirà bango ya mɔ. ² N arufaani baka mɔ swɛɛ kpuro sɔɔ. Gbiikaa Gusunɔ u win gere Yuuba nɔmu sɔndia. ³ Mba ya koo ko ben gabu bà n kua naane sarirugibu. Ben naane sarirun sɔ Gusunɔ u koo maa ko naane sarirugii? ⁴ Aawo, n ñ me. Baa bà n tɔnu baawure soka weesugii, ba n yē ma Gusunɔ sãawa geegii. Nge me Gusunɔn gari gerumɔ, “Ba koo nun gem wēwa wunen gari gerubu sɔɔ kpa a siribu di.”

⁵ Adama kɔsa ye sa mɔ yà n sɔɔsimɔ ma Gusunɔ sãa gemgii, mba sa ko gere. Gusunɔ ù n tɔnu seeyasiamɔ, u sãa gem sarirugii? Aawo, na gari gerumɔ ka tɔndun baa. ⁶ Domi Gusunɔ ù kun sãa gemgii, amɔna u koo ka handunia siri.

⁷ Adama nen weesu sù n Gusunɔn gem sɔɔsimɔ kpasasa, win yiiko yu ka sosi, mban sɔna ba koo kpam man taare wē nge toro. ⁸ Mban sɔna sa ñ ko nɛɛ, su kɔsa ko kpa yu gea ma. Gabu bu ka wa bu nen yiïsi ru sanku ba nɛɛ, meya na gerumɔ. Tɔn be, ba koo taare wa nge me n weene.

Goo sari wi u sãa gemgii

⁹ Ñ n men na, bese Yuuba sa gabu sano kerewa? Aawo, baa fiiko. Domi sa sãosi kɔ ma bese Yuuba ka tɔn tukobu bese kpuro sa wãawa torarun dam nɔmaɔ.

¹⁰ Nge me ba yorua,

“Gemgii sari, baa turo.

¹¹ Goo sari wi u bwisi mɔ.

Goo sari wi u Gusunɔ kasu.

¹² Be kpurowa ba kɔɔre.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba kɔsa mɔ.

Baa ben turo kun gea mɔ.

¹³ Ben yara ba ka sibu taki dimɔ.

Ben nɔ ga dɛɛ mɔwa nge surɔkɔru.

Ben nɔwa ba ra ka tɔnu go.

¹⁴ Ben nɔ ga bɔri yiba, ka gari yi yi sosu.

¹⁵ Ben naasu su sãu su ka tɔnun yem yari.

¹⁶ Kpeerabu ka nuku sankirana nu ra n wãa ben swaa sɔɔ.

¹⁷ Ba ñ alafian swaa yɛ.

¹⁸ Ba ñ Gusunɔ nasie.”

¹⁹ Tɛ sa yɛ ma kpuro ye wooda ya gerumɔ, ya ye gerumɔwa be ba wãa yen nɔmɔn sɔ, kpa nɔ baagere gu ka mari, kpa baawure u win daa tusia Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁰ Domi goo sari wi u koo gem wa Gusunɔn wuswaaɔ wooda nenubun sɔ, yɛn sɔ wooda ya ra tɔnun toraru sãosi.

Nge me Gusunɔ

u ra tɔnu gem wɛ

²¹ Adama tɛ Gusunɔ u sãosi nge me u ra tɔnu gem wɛ, n ñ mɔ ka woodan gari. Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbu ba yen seeda di. ²² Kpuro be ba Yesu Kirisi naane doke, Gusunɔ u bu gem wɛɛmɔ ben naane dokebun sɔ, domi goo kun goo. ²³ Tɔmbu kpurowa ba tora ma ba Gusunɔn yiiko bia. ²⁴ Adama Gusunɔ u bu gem wɛɛmɔ n kun ka kɔsiaru win

durom sɔ saa Yesu Kirisin min di wi u bu yakiamɔ. ²⁵ Gusunɔ u nùn kua abɔru batuma sɔɔ u ka tɔmbu toranun suuru waawa ka win yem be ba nùn naane doke. Gusunɔ u kua me, u ka sãosi ma u sãa gemgii. Yellu win suurun saa sɔɔ u raa temana ka tɔmbun toranu. ²⁶ Adama tɛ, saa yeni sɔɔ u kɔ u sãosi ma u sãa gemgii ma u maa bu gem wɛɛmɔ be ba Yesu naane doke.

²⁷ Ñ n men na, mba tɔnu u koo ka woo kana. Sari. Mban sɔna. Woodan mem nɔɔbun sɔ? Aawo. Naane dokebun sɔna. ²⁸ Domi sa wa ma tɔnu koo gem wa Gusunɔn wuswaaɔ ka naane dokebu tɔna, n ñ mɔ ka woodan mem nɔɔbu. ²⁹ Gusunɔ u sãawa Yuuba tɔnan Yinni? U ñ maa sãa tɔn tukobugii? U maa sãa tɔn tukobugii me. ³⁰ Domi Gusunɔ turowa wãa. Wiya u koo bangogibu gem wɛ ben naane dokebun sɔ ka maa bango sarirugibun tii ben naane dokebun sɔ. ³¹ Sa wooda goomɔ ka naane dokebu nge me? Aawo, sa mam yen dam siremɔwa.

Aburhamun gari

4 Ñ n men na, mba sa ko gere Aburhamu besen sikadon sɔ. Mba u nɔma tura. ² Meya bà n Aburhamu gem wɛ ye u kuan sɔ u koo kpɔ u woo kana, adama n ñ mɔ Gusunɔn wuswaaɔ. ³ Domi mba ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ. Ba nɛɛ, “Aburhamu u Gusunɔ naane kua, yen sɔna u nùn garisi gemgii.” ⁴ Tɛ, goo ù n sɔmburu kua, ba ku ra win kɔsiaru garisi durom, win areya. ⁵ Adama baa ù kun sɔmburu kue, ma u gesi Gusunɔ naane doke, Gusunɔ u koo win naane dokebu garisiwa gem. Domi wiya u koo kpɔ u taaregii gem wɛ. ⁶ Nge meya Dafidi u yɛron doo nɔɔrun gari mɔ wi Gusunɔ u gem wɛɛmɔ n kun ka sɔman baa. ⁷ U nɛɛ, “Doo nɔɔrugiiwa win toranu ba suuru kua,

ma ba win kōsa go.

⁸ Doo nɔɔrugiiwa win kōsa Yinni Gusunɔ kun garisi.”

⁹ Tē, doo nɔɔ te, bangogibugira? Nge ka maa bango sarirugibu. Domi sa gerumɔ ma ba Aburhamu garisi gemgii win naane dokebu sɔ. ¹⁰ Amɔna u s̄aa sanam mē. U bango kua? Nge u ñ kue. U ñ sanam mē gina bango kue. U s̄aawa bango sarirugii. ¹¹ Yen biruwa ba ñ bango kua ye ya s̄aa yīreru ma Gusunɔ u ñn gem wē. Ba ñn gem mē wē naane dokebu sɔ sanam mē u ñ gina bango kue. Nge mēya u ka kua bango sarirugibu kpuron baaba be ba naane doke, ma ba bu gem wē. ¹² Ma u maa s̄aa bangogibun baaba be n ñ mɔ bango tɔna ba mɔ, adama ba maa win naane dokebu yira swīi, bi u mɔ sanam mē u ñ gina bango kue.

Ba ra nɔɔ mwēru wure ka naane dokebu

¹³ Ba Aburhamu ka win bweseru nɔɔ mwēru kua ma ba koo handunia gira tubi di. Ba ñ ñn nɔɔ mwē te kue ka woodan baa, ma n kun mɔ yèn sɔ u gem wa naane dokebu sɔ. ¹⁴ Ñ n s̄aan na be ba wooda mēm nɔɔwa beya ba koo ko tubi diobu, naane dokebu kua kam, nɔɔ mwē te, ta maa tēsira. ¹⁵ Domi woodawa ya ka Gusunɔn mɔru naamɔ. Adama mi wooda sari, wooda sarabu maa sari.

¹⁶ Yen sɔ, ka naane dokebu baawa ba koo nɔɔ mwē te wura tu ka ko durom, kpa Aburhamun bweseru kpuro tu ka kpī tu tu wura. N ñ mɔ be ba wooda mɔ tɔna adama ka maa be ba naane dokewa nge Aburhamu wi u s̄aa bese kpuron baaba. ¹⁷ Nge mē Gusunɔn gari gerumɔ, “Na nun kua bwese dabinun baaba.” U s̄aa besen baaba, Gusunɔ wi u naane doken wuswaaɔ. Gusunɔ wiya u ra gɔribu seeye, u ra maa taka ko ye ya ñ daa wāa. ¹⁸ Aburhamu u Gusunɔ

naane doke ka yīiyɔbu, baa mē u ñ ka yen swaa wa ye u yīiyɔ. Yen s̄ona u kua “bwese dabinun baaba” nge mē Gusunɔ u raa gerua u nē, “nge mēya wunen bwesera koo dabia.” ¹⁹ Saa ye, u wɔɔ wunɔbun (100) saka tura adama win naane dokebu kun kaare sanam mē u win wasi laakari kua yi yi s̄aare yi gu, ka maa Saaraan nukuru te ta ñ wāa tu bii ma. ²⁰ U ñ naane dokebu deri, u ñ maa Gusunɔn nɔɔ mwē te sika koosi. Adama win naane dokebu ñn dam wē, ma u Gusunɔ beere wē. ²¹ Domi u yē kam kam ma Gusunɔ u dam mɔ u ka ko yèn nɔɔ mwēru u kua. ²² Yen s̄ona win naane dokebu saabu Gusunɔ u ñn garisi gemgii. ²³ Adama ye ba yorua ba nē, “ba ñn garisi gemgii,” ba ñ yi yorua wi turon sɔ. ²⁴ Ba maa yi yoruawa besen sɔ, bese be ba koo maa garisi gemgibu, bese be sa Gusunɔ naane doke wi u besen Yinni Yesu seeya gɔrin di. ²⁵ U dera ba ñn go besen toranun sɔ, u maa ñn seeya u ka sun ko gemgibu.

Nɔɔsinaa ka Gusunɔ

5 Tē ye Gusunɔ u sun gem wē naane dokebu sɔ, sa dora ka wi, saa Yesu Kiriisi besen Yinnin min di. ² Win min diya naane dokebu saabu sa durom mē wa mē sɔ sa yɔ dim dim, ma sa nuku dobu mɔ yèn sɔ sa yīiyɔ sa ko bɔnu wa Gusunɔn yiiko sɔ. ³ N ñ me tɔna, sa maa nuku dobu mɔ besen nɔni swāaru sɔ, domi sa yē ma nɔni swāaru ta ra temanabu ma. ⁴ Temanabu bu ra de tɔnu u laakari meeribu kamia, kpa u n yīiyɔbu mɔ. ⁵ Tē, yīiyɔ bi, bu ku ra sun dukiri kue, domi Gusunɔ u win kīru yibia besen ḡrɔɔ saa Hunde Dēeron min di wi u sun k̄a.

⁶ Sanam mē sa ñ gina dam mɔ, saa ye Gusunɔ u yi, Kiriisi u gu be ba ñ Gusunɔn beere yèn sɔ. ⁷ Geema n sē tɔnu u ka geegii gbiiya. Sɔɔkudo wɔrugɔ goo koo gbi gean kowo goon sɔ. ⁸ Adama

Gusunɔ u sun win kīrun kpāaru sōsi, ye u dera Kirisi u gu besen sō sanam me sa sāa torobu. ⁹Tē, win yem sōna sa kua gemgibu. Ñ n men na, sika sari u koo maa sun faaba ko Gusunɔn mɔrun di. ¹⁰Sanam me sa sāa Gusunɔn yibereba, u ka sun dora win Biin gɔɔn sō. Ñ n men na tē, ye u ka sun dora u kpa, sika sari u koo maa sun faaba ko ka Bii win wāaru. ¹¹Ñ n me tona, sa maa nuku dobu mu Gusunɔ sɔo saa besen Yinni Yesu Kirisin min di wi u dera sa dora ka Gusunɔ.

Adamu ka Kirisi

¹²Toraru ta dua handunia sɔo saa tɔn turon min di, ma win tora te, ta ka gɔɔ na. Gɔɔ wi, u tumbu kpuro girari domi kpurowa ba tora. ¹³Geema toraru ta wāa handunia sɔo wooda ya sere na, adama ba ku ra toraru garisi toraru mi wooda sari. ¹⁴Ka me, saa Adamun waatin di sere ka Mɔwisigia, gɔɔ u bandu dii tumbu kpuro suunu sɔo, ka mam be ba ñ Gusunɔ mem nɔwɛ nge me Adamu u kua.

Adamu u sāawa wi u koo ra nan weenasii. ¹⁵Adama durom me, mu kpā n tora te kere. Geema tɔn dabiru ta gu tɔn turo win torarun sō, adama Gusunɔn durom mu kere. Durom men kēru ta maa kere te u tɔn dabiru kā saa Yesu Kirisi turo win min di. ¹⁶Gusunɔn kēru ka tɔn turon tora te, ya wunane. Gbiikaa, siribu na tɔn turon torarun sō, ma bin kɔkɔɔ kua taare wēɛbu. Adama durom maa na tɔn dabinun toranun sō, ma men kɔkɔɔ kua gem wēɛbu. ¹⁷Geema, tɔn turon torarun sōna gɔɔ u bandu di. Ñ n men na, sika sari be ba Gusunɔn durom bakam mwa ka win gem kēru, ba koo maa bandu di wāaru sɔo tɔn turon min di. Wiya Kirisi.

¹⁸Ñ n men na, nge me tɔn turon toraru ta tumbu kpuro taare wē, meya tɔn turon gean kobu bu tumbu kpuro gem wēɛmɔ bu ka wāaru wa. ¹⁹Nge me tɔn turon

mem nɔɔbu sarirun sō tɔn dabiru ba kua torobu, nge meya maa Gusunɔ u koo tɔn dabiru gem wē tɔn turon mem nɔɔbun sō.

²⁰Wooda ya dua kpa toraru tu ka sosi, adama mi torara sosi, miya Gusunɔn durom mu maa sosi mu banda. ²¹Nge me torara bandu di ma ta ka gɔɔ na, meya maa Gusunɔn durom mu bandu dii gem sō mu ka sun wāaru wē te ta ku ra kpe saa besen Yinni Yesu Kirisin min di.

Sa kua gonu torarun wuswaaɔ,

adama wasobu Kirisi sɔo

6 Ñ n men na, mba sa ko gere. Sa ko n da n toramɔwa durom mu ka sosi? ²Aawo, n ñ me. Bese bè sɔo torara kun maa dam mɔ, amɔna sa ko n maa ka wāa ten dam nɔmuɔ. ³I ñ yeni yē? Sanam me ba sun batemu kua su ka gbinna ka Yesu Kirisi, win gɔɔ sɔora sa ka nùn gbinna. ⁴Batemu ye sɔo, ba sun sika ka wi sannu, ma sa win gɔɔ bɔnu kua, kpa nge me Kirisi u seewa gɔrin di ka Baaban yiiko, bese maa sa n siimɔ ka wāa kpaaru.

⁵Domi sà n gbinna ka wi sanam me sa win gɔɔ bɔnu kua, sika sari sa ko maa win seebu gɔrin di bɔnu ko kpa su gbinna ka wi. ⁶Sa yē ma ba besen daa gura kpare dāa bunanaru sɔo ka wi sannu, kpa besen wasi torarugii yi ko dam sarirugii kpa sa kun maa sāa torarun yobu. ⁷Domi wi u gu u yaklara torarun noman di. ⁸Tē, nge me sa gu ka Kirisi sannu, sa maa naane sāa ma sa ko maa wāaru di ka wi sannu. ⁹Domi sa yē ma Kirisi u seewa saa gɔrin di u ñ maa gbimɔ, gɔɔ kun maa dam mɔ wi sɔo. ¹⁰Domi gɔɔ wi u gu min sō, torara kun maa dam mɔ win wɔllɔ, adama wāa te u dimɔ tē, u tu dimɔwa Gusunɔn wuswaaɔ. ¹¹Meya maa been tii i tii garisio gonu torarun wuswaaɔ, kpa i n sāa wasobu Gusunɔn wuswaaɔ Kirisi Yesu sɔo.

¹² Ñ n men na, i ku maa de toraru ta n bandu dii been wasi yi yi koo gbi sɔɔ. I ku yin bine mem nɔɔwa. ¹³ I ku ra been wasin doo dooka toraru nɔmu sɔndia tu ka kɔsa ko, adama i been tii Gusunɔ nɔmu sɔndio nge wasobu be ba wurama gɔrin di, kpa i been wasin doo dooka Gusunɔ nɔmu sɔndia yu ka gea ko. ¹⁴ Toraru ta ñ ko n yiiko mɔ beɛ sɔɔ, domi i ñ wāa woodan nɔma sɔɔ ma n kun mɔ durom nɔmaɔ.

Gem yobu

¹⁵ Ñ n men na, amɔna sa ko ko. Sa ko n toramɔ yèn sɔ sa wāa durom nɔma sɔɔ, n ñ mɔ woodan nɔma sɔɔ? Aawo, n ñ mɛ. ¹⁶ I yē sāa sāa ma ñ n tii goo nɔmu sɔndia nge yobu i ka nùn mem nɔɔwa, win yoba i sāa. Ñ n torarun na, tera ta ka gɔɔ naamɔ. Ñ n maa mem nɔɔbun na, biya bu ka gem wēɛbu naamɔ. ¹⁷ Adama su Gusunɔ siara, domi i raa sāa torarun yobu, adama tē i sɔɔsi te mem nɔɔwammɛ ka gōru tia te ba beɛ nɔmu sɔndia. ¹⁸ Ye i maa yakiara torarun di i kpa, i kua gem yobu. ¹⁹ Na gari mɔ nge tɔn diro yèn sɔ i sāa dam sarirugibu. Nge mɛ gasɔ i been wasin doo dooka disinu ka kɔsa nɔmu sɔndia nge yobu i ka kɔsa ko, tē, i been wasin doo dooka gem nɔmu sɔndio nge yobu kpa been daa yu deera.

²⁰ Domi sanam mɛ i raa sāa torarun yobu, gem kun dam mɔ beɛ sɔɔ. ²¹ Are yirà i raa wa yè sɔɔ sekura beɛ mɔ tē. Yen wii goberu maa gɔɔwa. ²² Adama tē ye i yakiara torarun di i kua Gusunɔn yobu, been are sāa daa deera, been wii goberu ta maa sāa wāaru te ta ku ra kpe. ²³ Domi gɔɔwa torarun are, adama Gusunɔn kēra wāaru te ta ku ra kpe Yesu Kirisi besen Yinnin min di.

Ye suanabu sɔɔsimɔ

7 Be ba yē ye wooda ya sāa, beya na ka yā. Negibu, i ñ yē ma mèn nɔɔ

tɔnu u wāa wāaru sɔɔ u wāawa woodan nɔma sɔɔ? ² Nge meya tɔn kurɔ ka win durɔ ba ko n wāasine woodan saabu sere durɔ win wāarun nɔɔ, adama win durɔ ù n gu, u yakiara saa suanaan woodan dam di. ³ Yen sɔ, sanam mɛ win durɔ u wasi ma u durɔ kpao sua, ba koo nùn sokuwa sakara, adama win durɔ ù n gu, u yakiara woodan di. Sanam mɛ, ù n durɔ kpao sua u ñ sāa sakara. ⁴ Nge meya maa beɛ negibu, wooda ya ñ maa dam mɔ been wɔllɔ, yèn sɔ i gu ka Kirisi sannu, kpa i ka ko googibu. Tē, i sāa wi ba seeya gɔrin digibu, kpa sa n ka Gusunɔ binu maruamme. ⁵ Domi sanam mɛ sa wāa besen tiin daan nɔma sɔɔ, kankam kii toraruguru te wooda ya seeya ta sɔmburu mɔ besen wasin doo dooka sɔɔ ma ta ka sun dɔɔ gɔɔ gia. ⁶ Adama tē, sa yakiara woodan di ye ya raa sun neni nge desobu domi ya ñ maa dam mɔ besen wɔllɔ. Nge meya sa ko kpī su Gusunɔ sā ka bwisiku kpaanu ni nu wee Hunden di, n ñ maa mɔ ka bwisiku guru ni nu wee woodan di.

Wooda ka toraru

⁷ Ñ n men na, mba sa ko gere. Wooda ya sāa toraru? Aawo. Woodan saabuwa na mam toraru gia. Domi na ñ daa bine giamɔ wooda yā kun neɛ, “I ku ra bine ko.” ⁸ Ma toraru ta wooda tāsa ta ka bine baayere mara ne sɔɔ. Domi mi wooda kun wāa, toraru maa sari. ⁹ Gasɔ, sanam mɛ wooda sari, na raa wāa, adama ye wooda ya na torara seewa ¹⁰ ma nen tii na gu. Nge meya wooda ye ya weene yu wāaru wē, yeya na deema ya ka man gɔɔ naawa. ¹¹ Domi toraru ta wooda tāsa ta ka man nɔni wōkua, ma ta man go.

¹² Ñ n men na, wooda ya deere, yen gari maa deere, yi dende, yi maa wā. ¹³ Ñ n men na, ye n gea sāa yera ya ka man gɔɔ naawa? Aawo, torara ta man go kpa tu ka sɔɔsi ma te torara. Domi ta

gāa geenu denda ta ka man go kpa tu ka sēsia n banda saa woodan di.

Wi toraru ta taare

¹⁴Geema, sa yē ma wooda ya sāa Hundegia adama ne na sāawa wasigii wi ba toraru dōre. ¹⁵Domi ye na ra n m̀ na ku ra tubu. Ye na kī na ku ra ye ko, adama ye na tusa yeya na ra ko. ¹⁶Nà n da ko ye na kun kī na wura ma wooda ya wā. ¹⁷Meya n ñ maa m̀ nen tiiwa na m̀ ma n kun m̀ tora te ta man wāasi. ¹⁸Na yē sāa sāa ma gāa geenu sari ne sɔɔ, nen daawa na ka yā, domi baadomma gean kīra wāa ne sɔɔ, adama yen koba na ku ra kpī. ¹⁹Na ñ gea ye m̀ ye na kī mi, kōsa ye na tusa yeya na ra ko. ²⁰Adama nà n m̀ ye na kun kī, n ñ maa ne na m̀. Tora te ta man wāasi, tera ta ye m̀.

²¹Wooda yeniwa na wa ne sɔɔ. Sanam me na kī n gea ko, kōsa ya ra n man wāasi. ²²Na nuku dobu m̀ Gusunɔn wooda sɔɔ nen gōru, ²³adama nen wasin doo dooka sɔɔ na wooda tuka waamɔ ye ya sannamɔ ka nen bwisikunu. Ma ya man m̀ tora ten deso te ta wāa nen wasin doo dooka sɔɔ. ²⁴Gōru garin barɔwa ne! Wara koo man wɔra wasi yinin nɔman di, yi yi ka man gɔɔ dɔɔ. ²⁵Na Gusunɔ siara Yesu Kirisi besen Yinnin saabu.

Ñ n men na, na sāa Gusunɔn woodan yoo nen bwisikunu sɔɔ, adama nen daa sɔɔ na sāawa torarun yoo.

Wāa te Gusunɔn Hunde

u wēemɔ

8Yen sɔ tē, ba ñ bu taare wēemɔ be ba gbinne ka Kirisi Yesu. ²Domi Gusunɔn Hunden wooda ye ya wāaru wēemɔ Kirisi Yesu sɔɔ ya sun yakia saa toraru ka gɔɔn nɔman di. ³Ye wooda kun kpīa ya kue yèn sɔ tɔnun daa ya yen dam kpeesia, Gusunɔ u ye kua. U

toraru taare wē te ta wāa tɔnun daa sɔɔ sanam me u win tiin Bii gɔrima ka wasi yi yi ka tɔnun wasi torarugii weene, u ka ko abɔru torarun sɔ. ⁴U yeni kuawa kpa su ka gea ko ye wooda ya yiiremɔ, bese be sa sīimɔ win Hunden dam sɔɔ, n ñ m̀ besen daan dam sɔɔ. ⁵Domi be ba sīimɔ ben daan dam sɔɔ, beya ba ben daagia bwisikumɔ. Adama be ba sīimɔ Gusunɔn Hunden dam sɔɔ, beya ba Hundegia bwisikumɔ. ⁶À n wunen daagia bwisikumɔ, gɔɔwa yen kɔkɔɔ. À n maa Hundegia bwisikumɔ, wāaru ka alafiawa wunegia. ⁷Domi be ba ben daagia bwisikumɔ ba kua Gusunɔn yiberēba. Ba ñ Gusunɔn wooda mem nɔɔwamme, ba ñ mam kpē. ⁸Be ba ben daan wāaru wāa, ya ñ koorɔ bu Gusunɔ wēre.

⁹Adama bēe, i ñ maa bēen daan wāaru wāa ma n kun m̀ Gusunɔn Hundegiru yèn sɔ win Hunde u wāa bēe sɔɔ. Wune wi a kun Kirisin Hunde m̀, a ñ sāa wigii. ¹⁰Ñ n men na, Kirisi ù n wāa bēe sɔɔ, baa bēen wasi yì n gu torarun sɔ, bēen hunde ya wasi yèn sɔ i gem wa Gusunɔn mi. ¹¹Gusunɔ wi u Yesu seeya gɔrin di, win Hundewa wāa bēe sɔɔ. Yen sōna wi u Yesu Kirisi seeya gɔrin di u koo maa bēen wasi gɔɔgii wāaru wē saa win Hunden min di, wi u wāa bēe sɔɔ.

¹²Ñ n men na, negibu, sa dibu neni, adama n ñ m̀ daagibu sa n ka besen daan kīru mem nɔɔwamme. ¹³Domi ñ n bēen wasin kīru m̀ i ko gbi, adama ñ n bēen wasin kīrun kookoosu deri ka Hunde Deeron somiru i ko n wāa. ¹⁴Domi be Gusunɔn Hunde u kparamɔ, beya ba Gusunɔn bibu. ¹⁵Domi ba ñ bēe hunde kā ye ya koo bēe ko yobu kpa i n ka kpam nande. Adama ba bēe Hunde kāwa wi u bēe kua Gusunɔn bibu, ma ka win dam sa Gusunɔ sokumɔ Baaba. ¹⁶Gusunɔn Hunden tii u besen hunde sɔɔmɔ ma sa sāa win bibu. ¹⁷Tē yèn sɔ sa sāa win bibu sa maa sāa tubi diobu, ma sa ko win tubi bɔnu ko ka Kirisi sannu,

domi sà n Kirisin nɔni swāaru bɔnu kua, sa ko maa win yiiko bɔnu ko.

Yiiko ye ya sisi

¹⁸ Na ñ saa yenin nɔni swāaru garisi gāanu yiiko ye sa ko ra wan sɔ. ¹⁹ Taka kooa kpuro ya diira saa yu na yè sɔɔ Gusunɔ u koo win bibu terasia. ²⁰ Domi u taka kooa kpɛe kam kobun swaa sɔɔ, n ñ mɔ yen tiin gɔru kīrun sɔ, win kīrun sɔna. Adama yīiyɔ bini bu wāa, ²¹ ma ba koo ra taka kooran tii yakia saa kam kobun yorun di, kpa yu ka Gusunɔn bi-bun tii mɔɔ yīikogiru bɔnu ko. ²² Sa yɛ ma sere ka tɛ taka kooa kpuro ya kpsa wɔri mɔwa ka wuriribu nge marubun wuriribu. ²³ Adama n ñ mɔ taka kooa tɔna, besen tii besɛ be Gusunɔ u suna bura sanam mɛ u sun Hunde Dɛero kã, sa maa kpsa wɔri mɔ besen tii sɔɔ sa n ka mara sere Gusunɔ ù n besen wasi yakia mam mam, u ka sɔɔsi ma sa kua win bibu. ²⁴ Domi faaba ya sãa besegia, adama sa gina wāa yen yīiyɔbu sɔɔ. Sã n waamɔ ye sa yīiyɔ, yīiyɔbu kun maa wāa. Ye tɔnu waamɔ u ko n maa ye yīiyɔ? ²⁵ Adama sà n gāanu yīiyɔ ni sa ñ waamɔ, sa ko n nu marawa ka temanabu.

²⁶ Nge meya maa Hunde Dɛero u ra sun somi besen dam sariru sɔɔ, domi sa ñ yɛ ye n weene su Gusunɔ kana. Adama Hunde wi, u ra nùn kanɛ besen sɔ ka kpsa wɔri ye ya ñ ka nɔɔ geruru. ²⁷ Gusunɔ wi u ra tɔmbun gɔrusu tubu, u maa yɛ ye Hunde wi, u bwisikumɔ yèn sɔ ka win kīra Hunde wi, u ra n nùn kanamɔ naane dokeobun sɔ.

²⁸ Domi sa yɛ ma baayere kpuro sɔɔ ye ya ra tɔnu deeme, Gusunɔ u sɔmburu mɔ u ka bu gea kua be u soka win himba sɔɔ, ma ba nùn kī. ²⁹ Domi be u yɛ yellun di u maa bu gɔsa u yi bu ka ko win Biin weenasibu, kpa win Bii u ka ko yeruma wɔɔɔ dabirugii. ³⁰ Nge meya be u gɔsa u yi, u maa bu soka. Be u soka mi, u maa

bu gem wɛ. Be u gem wɛ u maa ka bu win yiiko bɔnu kua.

Gusunɔn kīrun kpāaru

³¹ Ñ n men na, mba sa ko gere ka gari yi. Gusunɔ ù n sãa besegii, wara koo ka sun yibere teeru ko. ³² Gusunɔ wi u kun win tiin Bii tii yīiye, adama u nùn wɛ besɛ kpuron sɔ, u ñ koo maa sun kpuro kɛ ka Bii wi sannu kɔsiaru sari? ³³ Wara koo tɔmbu durum mani be Gusunɔ u gɔsa. Sari, domi Gusunɔn ti-iwa u ra tɔnu gem wɛ. ³⁴ Wara koo bu taare wɛ. Sari, domi Kirisi Yesu u gu u maa seewa gɔrin di u wāa Gusunɔn nɔm geuɔ. Wiya u ra maa Gusunɔ kanɛ besen sɔ. ³⁵ Wara u koo kpī u sun karana ka Kirisin kīru. Tɔya? Wahala? Nɔni swāaru? Gɔɔru? Tereru? Kari? Takobi? ³⁶ Nge mɛ ba yorua, “Wunen sɔna ba sun goomɔ tɔru baatere.

Ba sun mɛera nge yāa ni ba koo saka.” ³⁷ Adama ye kpuro sɔɔra sa nasara wa mam mam saa win min di wi u sun kīa. ³⁸ Domi na yɛ kam kam ma gɔɔ ka wāaru ka wɔllun gɔradoba ka werekunu ka saa yeni, ka saa ye ya sisi, ka wɔllun yīikogibu, ³⁹ ka ye ya wāa wɔllɔ, ka ye ya wāa tem sɔɔwɔ, ka taka kooa gaa, yen gaa kun kpɛ yu sun karana ka Gusunɔn kīru te ta sɔɔsira Yesu Kirisi besen Yinni sɔɔ.

Gusunɔ ka Isireliba

9 Ne Kirisigiwi na gem gerumɔ, na ñ weesu mɔ. Nɛn gɔru ga man yen seeda diiyamme saa Hunde Dɛeron min di. ² Nɛn bweserun wɔnwɔndu ta man mɔ baadomma. Yen sɔna nɛn gɔru ga sankire gem gem. ³ Ñ n ko n kooran na, kon daa de bu man bɔrusi kpa bu man karana ka Kirisi ben sɔ. ⁴ Ba sãa Isireliba, be Gusunɔ u gɔsa bu ka ko win bibu. Beya u win yīikon girima sɔɔsi. Beya u ka arukawaniba bɔkua. U bu

wooda wē. Bera u sōosi me ba koo nùn sāsina. U maa bu nō mwēenu kua. ⁵ Ba sāa be Gusunō u gōsa yellun di. Ben bweseru sōon diya Kirisi wi u kpuro kere u yara nge tōnu. U maa sāa Gusunō wi n weene bu siara ka baadomma. Ami.

⁶ Na ñ gerunō ma Gusunōn gari yi kam wōruma. Domi be ba mara Isireliba n ñ mō be kpuro ba sāa Isireliba Gusunōn mi. ⁷ N ñ maa mō be kpuro be ba marura Aburahamun min di beya ba sāa win bibu Gusunōn mi. Domi Gusunō u Aburahamu sōowa u nē, “Isakin biba ba koo soku wunen bweseru.” ⁸ Yen tubusiana, n ñ mō be ba mara ka wasin baa beya Gusunōgibu, adama bii bèn nō mwēeru Gusunō u kua beya u garisi Aburahamun bweseru. ⁹ Gari yi wee, yi Gusunō u ka nō mwē te kua. U nē, “Gasōkun amadaare kon wurama, yen biru Saaraa koo bii tōn durō ma.”

¹⁰ N ñ mē tōna, Rebekan bibu yiru ba tundo turo mō, wiya besen sikado Isaki. ¹¹⁻¹² Adama Gusunō u ra tōmbu gōsiwa win himba sō, n ñ mō ben kookoosun sō, adama ka win sokura. U ka sōosi ma u win himba ye swī, u Rebeka sōowa u nē, “Mō u koo win wōnō wiru kpīiya.” U ye gerua Rebeka u sere win bibu mara sanam mē ba ñ gea ñ kun mē kōsa koore. ¹³ Nge mē ba yorua Gusunōn gari sō, “Na Yakōbu kīa adama na Esau yina.”

¹⁴ Ñ n men na, mba sa ko gere. Gusunō u sāawa gem sarirugii? Aawo, baa fiko. ¹⁵ Domi u Mōwisi sōowa u nē, “Win wōnwōndu na mō, wiya kon wōnwōndu kua. Wi na maa ka duure, wiya na kon ka duura.” ¹⁶ Nge meya n ñ sāa goon kīrun baa, n ñ maa goon sōmburrun baa, adama Gusunōn wōnwōndun baawa. ¹⁷ Domi ba yorua ma Gusunō u Egibitin sunō sōowa u nē, “Yenin sōna na nun seeya, kpa n ka nen dam sōosi wune sō, kpa nen yīsiru tu ka nōra handunia kpuro sō.” ¹⁸ Nge meya wi u kī u wōnwōndu kua u ra nùn wōnwōndu

kue, wi u maa kī u gōru bōbiasia u ra nùn gōru bōbiasie.

Gusunōn mōru

ka win wōnwōndu

¹⁹ Ñ n men na, kaa man bikia a nē, mban sōna u maa taare waamō tōnu sō. Wara koo kpī u win kīru yina. ²⁰ Adama wara ra n wune tōnu, a sere ka Gusunō sikirina. Mōndu ta koo mōmō bikia tu nē, mban sōna u tu kua mē? ²¹ Mōmō kun dam mō sōndun wōllō? Ka sōn tee te, u ñ kpē u tooru ko ka maa weke te ba ra swē?

²² Mba i yē i ko gere Gusunōn sō. U kī u win dam ka win mōru sōosi. Yen sōna u ka bu temana be ba koo kam ko win mōrun sō. ²³ U kua mē u ka sun win yikon kpāaru sōosi, bese be u wōnwōndu kua, bese be u sōru kua yellun di su ka win yiiko wa, ²⁴ bese be u soka n ñ mō Yuuban suunu sōon di tōna, ka maa tōn tukobun suunu sōon di. ²⁵ Yeniwa Gusunō u gerua win sōmō Oseen tireru sō. U nē,

“Tōn be ba ñ daa sāa negibu,
kon bu soku nen tōmbu.

Bwese te na ñ daa kīe,
kon tu soku nen kīnasiru.

²⁶ Yam mi ba raa maa bu sōowa ba nē,
ba ñ sāa nen tōmbu,
miya ba koo bu soku
Gusunō Yinni wason bibu.”

²⁷ Ma Gusunōn sōmō Esai u nōngiru sua u gerua Isireliban sō u nē, “Baa Isireliba bā n dabia, nge nim wōkun yanim, ben sukum tōnawa koo faaba wa. ²⁸ Domi Gusunō koo yande win gere yibia mam mam handunia sō ye u raa gōru doke.” ²⁹ N sāawa nge mē Esai u raa gerua u nē,

“Gusunō, wōllu ka tem Yinni ù kun daa
sun bweseru tie,

sa ko raa kowa nge Sodomu.

Sa ko raa ka Gomōra weena.”

Isireliba ka Labaari gea

³⁰ Ñ n men na, mba sa ko gere. Tɔn tuko be ba ñ daa kasu bu gem wa Gusunɔn mi, ba gem wa naane dokebun saabu. ³¹ Adama Isireliba be ba kasu bu wooda swii bu ka gem wa Gusunɔn mi, ba ñ mu wa. ³² Mban sɔna. Yɛn sɔ ba ñ mu kasu ka naane dokebu, ma n kun mɔ ka sɔma. Ba sokura kpee sokuratii te sɔɔ, ³³ tɛn gari ba yorua ba nɛɛ,

“N wee, na kpee sokuratiru dokemɔ Siɔniɔ,

kpee te ta ra torasie.

Adama wi u nɔn naane doke u ñ sekuru wasi.”

10 Negibu, ye na kɪ ka nen gɔru kpuro ka ye na ra n Gusunɔ kanamɔ, yeya nen bweseru tu faaba wa. ² Domi na bu seeda yeni diiyamme, ba hania mɔ Gusunɔn sɔ, adama yɛru sari. ³ Ba ñ swaa yɛ ye Gusunɔ u ra ka tɔnu gem wɛ, ma ba swaa kasu bu ka ben tiin gem yara. Yen sɔna ba ñ Gusunɔn gem swaa wiru kpɛiye. ⁴ Domi Kirisiwa sɔa woodan kɔkɔrɔ kpa baawure wi u nɔn naane doke u gem wa Gusunɔn mi.

Faaba sɔa baawuregia

wi u Yinni naane doke

⁵ Domi Mɔwisi u yorua u nɛɛ, “tɔnu wi u gea mɔ ye wooda ya yiiremɔ, gea yen min diya u koo wɔaru wa”. ⁶ Adama nge mɛ ba koo tɔnu gem wɛ naane dokebun sɔ, yen gari wee, “A ku gere wunen gɔruɔ a nɛɛ, wara u koo yɔ Gusunɔ wɔllɔ.” Yen tubusiana, u ka Kirisi sarasiana. ⁷ A ku maa gere, “Wara u koo du tem sɔɔwɔ.” Yen tubusiana, u ka Kirisi seesia gɔrin di. ⁸ Adama mba gari yi, yi gerua. Yi nɛɛwa, “Gusunɔn gari yi, yi wɔa wunen turuku, yi mam wɔa wunen nɔɔwɔ ka wunen gɔruɔ.” Yi sɔawa naane dokebun gari yi sa waasu mɔ, yi yi nɛɛ, ⁹ à n ka wunen nɔɔ wura ma Yesu sɔawa

Yinni, ma a naane doke wunen gɔruɔ ma Gusunɔ u nɔn seeya gɔrin di, kaa faaba wa. ¹⁰ Domi gɔru sɔɔra tɔnu u ra naane doke, u ka gem wa Gusunɔn mi, nɔɔwa ba ra maa ka seeda di bu ka faaba wa.

¹¹ Nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nɛɛ, “Baawure wi u nɔn naane doke, u ñ sekuru wasi.” ¹² Domi wunanabu sari Yuuba ka tɔn tukobu sɔɔ. Be kpuro Yinni turowa ba mɔ. Win dukia maa sɔa be ba nɔn sokumɔ kpurogia. ¹³ Domi ba yorua ba nɛɛ, “Baawure wi u Yinnin yɛsiru soka, u koo faaba wa.”

¹⁴ Adama amɔna ba koo ka nɔn soku, bɔ kun nɔn naane doke. Amɔna ba koo maa ka naane doke bɔ kun win gari nɔɔre. Amɔna ba koo maa nɔ goo ù kun gari yi waasu koore. ¹⁵ Amɔna ba koo ka gari yi waasu ko goo ù kun bu gɔre. Nge mɛ ba yorua, “Anna a ben naarun dobu nɔ be ba Labaari gea kparamɔ.”

¹⁶ Adama n ñ be kpuro ba Labaari gea wura, domi Gusunɔn sɔmɔ Esai u nɛɛ, “Yinni, wara u naane doke ye sa nɔɔsia.” ¹⁷ Nge meya naane dokebu bu wee ye tɔnu nɔɔmɔn di. Ye tɔnu nɔɔmɔ, ya maa sɔawa Kirisin gari.

¹⁸ Adama na bikiamɔ, ka geema ba ñ nɔɔre ro? Ba nua. Domi ba yorua, “Nɔɔ ge, ga nɔɔra tem kpuro sɔɔ, ma gari yi, yi tura sere handunian nɔɔrɔ.”

¹⁹ Na bikiamɔ kpam, Isireliba ba ñ yɛ ro? Gbiikaa, Mɔwisi u yorua, ma Gusunɔ u nɛɛ,

“Na kon been nisinu seeya ka bwese te i ñ garisi gāanu.

Kon maa been mɔru seeya ka bwese bwisi sarirugiru.”

²⁰ Yen biru Esai u yorua ka toro sindu ma Gusunɔ u nɛɛ,

“Be ba ñ man kasu ba man wa.

Na maa bu nen tii sɔɔsi be ba ñ man bikiamɔ.”

²¹ Adama u maa yorua Isireliban sɔ ma Gusunɔ u nɛɛ, “Na tɔn be ba ra n man seesimɔ nɔma gari tɔru kpuro.”

Gusunɔ u ɛ Isireliba yine

11 Ñ n men na, na bikiamɔ, Gusunɔ u win tɔmbu yinawa? Aawo. Su ku wa mɛ. Domi nen tii na sãa Isirelin bii, Aburahamun sikadobu Benyameen bweseru sɔɔ. ²Gusunɔ u ɛ win tɔmbu yine be u gia yellun di. Nge i ɛ yɛ ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ sanam mɛ Eli u ka Isireliban taare da Gusunɔn mi? U nɛɛ, ³“Yinni, ba wunen sɔmɔbu go ba wunen yãku yenu surura. Nɛ turowa na tie, ba maa kasu bu man hunde wuna.” ⁴Adama mba Gusunɔ u wisa. U nɛɛ, “Na nen tii tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) derie, be ba kun yiirare bũu wi ba mɔ Baalin nuurɔ.” ⁵Meya n maa sãa saa yeni sɔɔ. Ben sukum wãa be Gusunɔ u gɔsa win durom sɔ. ⁶U bu gɔsawa durom sɔ, n ɛ mɔ ben sɔman sɔ. Ma n kun mɛ, durom kun maa sãa durom.

⁷Ñ n men na, mba sa ko gere. Isireliba wee, ba ɛ wa ye ba kasu. Ben be Gusunɔ u gɔsa, beya ba wa. Be ba tie ba gɔru bɔbia. ⁸Nge mɛ ba yorua, “Gusunɔ u ben laakari sikarisia. U bu nɔni wɛ yi ba ɛ kpɛ bu ka yam wa. U maa bu swasu wɛ si ba ɛ kpɛ bu ka gari nɔ sere ka gisɔ.” ⁹Ma Dafidi u nɛɛ, “Kpa ben tɔɔ baka dim mu de bu tora kpa bu yina mwaara, kpa bu seɛyasiabu wa bi bu ka bu dende. ¹⁰A de ben nɔni yi wukiri bu ku ka wa. Kpa a de ba n bu taare ka baadommaɔ.”

¹¹Yen sɔna na bikiamɔ, sanam mɛ Isireliba ba sokura, ba wɔrumawa mam mam? Su ku wa mɛ. Ben torarun saabuwa tɔn tukobu ba faaba wa, kpa ben nisinu nu ka se. ¹²Tɛ Isireliban toraru tã n ka handuniagibu hunden dukia naawa, ben kaarabu bũ n maa tɔn tukobu kua gãa mɔwɔbu, anna yen domarun kpãaru ta ko n nɛ bã n wura nge mɛ ba raa sãa.

Tɔn tukobun faaba

¹³Na ka beɛ gari mɔ, beɛ tɔn tukobu. Nɛ wi na sãa gɔro tɔn tukobun mi, na nen sɔmburu beɛre wɛemɔ ¹⁴n ka nisinu seeya ɛ n koo koorã nen bweserun suunu sɔɔ kpa n ben gabu faaba ko. ¹⁵Geema sanam mɛ Gusunɔ u bu deri ya dera u ka handuniagibu nɔɔ tia kua. Tɛ, mba n ko n sãa ɛ n wure u kpam bu mwa. N ɛ wãaru gɔribun sɔ?

¹⁶I yɛ ma bã n pɛɛ kuse teeru Gusunɔ wɛ, pɛɛ ye ya tie ya kua Gusunɔgia. Dãrun gbina yã n sãa Gusunɔgia, meya maa ka ten kãasiɔ. ¹⁷Adama bã n kãasi gɛɛ bɔɔra olifin dãa gbaarugirun di, ma ba wunɛ wi a sãa yakasun dãrun kãasa gerefe kua yin ayerɔ, ma a ka olifin dãa ten gbinan dam bɔnu mɔ, ¹⁸a ku kãasi yi woo kane. Ɔ n woo kanamɔ, a yaayo ma n ɛ wunɛ a gbina sɔɔwa, gbina ya nun sɔɔwa.

¹⁹Kaa nɛɛ, ba kãasi yi bɔɔrawa bu ka nun gerefe ko. ²⁰Geema, ba yi bɔɔra naane dokebu sarirun sɔ, ma a yɔ naane dokebun sɔ. A ku woo kana, adama a berum koowo. ²¹Gusunɔ ɛ kun kãasi gbiikii deri, wuna u koo sere deri? ²²Ñ n men na, a Gusunɔn tɔn geeru ka maa win sɛsɔ mɛerio. U sɛ ka be ba wɔruma, adama u sãa tɔn geo wunen mi, ɛ n gesi yɔ dim dim win tɔn geeru sɔɔ. Ma n kun mɛ, ba koo maa wunen tii bura. ²³Be maa, bã n ben naane dokebu sariru deri, ba koo bu gerefe ko mi ba raa wãa domi Gusunɔ u koo kpĩ u kpam bu gerefe ko. ²⁴Bã n nun bura saa olifin dãa yakasugirun di, ma ba nun gerefe kua ka olifin dãa gbaarugiru, ye n kun ka nun weene, ɛ n men na, n ɛ sɛ bu ka kãasi yi gerefe ko yin tiin dãru sɔɔ.

Isireliba ba koo faaba wa

²⁵Negibu, asiri gaa wãa ye na kĩ i n yɛ, kpa i ku ka tii garisi bwisigibu. Asiri ye wee. Isireliba gabu ba gina gɔrusu

bɔbia sere tɔn tukobun geeru tu ka yibu faaba sɔɔ. ²⁶Nge meya Isireliba kpuro ba koo faaba wa, nge me ba yorua, “Yakio u koo na saa Siɔnin di.

Kpa u Gusunɔn beere yɛru sariru wuna saa Yakɔbun bweserun di.

²⁷Yeniwa arukawani ye kon ka bu bɔke sanam me kon ben toraru wuna.”

²⁸Sà n Labaari gean gari laakari kua, ba sàa Gusunɔn yibereba been sɔ. Adama sà n Gusunɔn gosiru laakari kua, ba sàa win kinasibu ben sikadoban sɔ.

²⁹Domi Gusunɔ u n tɔnu soka, u nùn sokawa. Ù n nùn kɛru wɛ, u nùn wɛwa. U ku ra gɔru gosie. ³⁰Nge me beɛ, i n daa Gusunɔ mem nɔwɛ, adama tɛ ba beɛ wɔnwɔndu kua ben mem nɔɔbu sarirun sɔ. ³¹Nge meya maa ben tii, ba n mem nɔɔm tɛ, kpa bu ka wɔnwɔndu wa nge me beɛ i wɔnwɔndu wa. ³²Domi Gusunɔ u tɔmbu kpuro kenisi mem nɔɔbu sariru sɔɔ, kpa u ka be kpuro wɔnwɔndu kua.

Gusunɔn kpãaru

³³Anna a Gusunɔn dukia ka win bwisi ka win yɛrun dukum wa! Goo kun kpɛ u win himba tubu. Goo kun maa kpɛ u win swɛɛ gia. ³⁴Ka geema ba yorua, “Wara u Yinnin bwisikunu yɛ.

Wara u nùn bwisi kɛere.

³⁵Wara u gbia u nùn gāanu kɛere, u n ka sere nin kɔsire yiiyɔ.”

³⁶Domi wiya kpuron wiru, win min diya kpuro naamɔ, ma kpuro wāa win sɔ. Wigia yiiko sere ka baadommaɔ. Ami.

Wāa kpaɔ

te ta Gusunɔn wāaru wāa

12Yen sɔ, negibu na beɛ kanamɔ wɔnwɔn te Gusunɔ u beɛ kuan saabu, i been wasi nùn yiiyo nge yāku wasiru te ta kun serere gaa mɔ, te ta koo nùn wɛre. Yeya ya sàa been sàa geeru. ²I ku maa ka tɛn tɔmbu weena, adama i kɔsio ka bwisiku kpaanu kpa i

ka wunana ye n sàa Gusunɔn kīru. Yeya ya gea sàa, ya maa wā, ma ya yiba.

³Durom men saabu me ba man wɛ na been baawure sɔɔmɔ, u ku tii garisi n kere nge me n weene u tii garisi, adama been baawure u tii garisio dee dee nge me Gusunɔ u nùn naane dokebu kã bu ne. ⁴Domi wasi tee yi doo dooka dabinu mɔ, ma yen baayere ya yen sɔmburu mɔ nennenska. ⁵Nge meya, baa sà n dabi, sa sàa wasi tee Kirisi sɔɔ, ma sa gbinne nge wasi teen doo dooka. ⁶Sa kɛɛ nennenska mɔ ni nu weene su dendi nge me Gusunɔ u sun kã win durom sɔɔ. Ñ n Gusunɔn gari gerubun kɛrun na, su ka tu dendi nge me besen naane dokebu ne. ⁷Ñ n nɔɔribun na, su ko ka nuku tia. Wi u sàa sɔɔsio, u win sɔɔsibu yibio. ⁸Wi u tɔmbu dam kɛmɔ, u ku wɛra. Wi u kɛnu wɛɛmɔ, u wɛɛyɔ ka gɔru tia. Wirugii u win sɔmburu ko ka hania. Wi u wɔnwɔndu mɔ, u koowo ka nuku dobu.

⁹I ku de been kīru ta n murafitiru mɔ. I kɔsa desirario, kpa i gea mani dim dim. ¹⁰I n kīane nge wɔnɔ ka mɔɔ. I n kookari mɔ i ka beere wɛɛna. ¹¹I ku de been hania yu kaara. I n Yinni sàamɔ ka kīru. ¹²I yɛɛrio been yiiyɔbun sɔ. I temanɔ nɔni swāaru sɔɔ. I ku wasira ka kanaru. ¹³I naane dokeobu wɛɛyɔ yɛn bukata ba mɔ. I n da sɔbu yaare ko.

¹⁴I bu domaru kuo be ba beɛ nɔni sɔɔmɔ. I ku bu bɔrusi. ¹⁵I ka bu nuku dobu koowo be ba nuku dobu mɔ, kpa i ka bu swi be ba sumɔ. ¹⁶I n wāa nɔɔ tia sɔɔ sannu. I ku de tii suabun bwisikunu nu n beɛ wāasi adama i koosio tii kawabun bera gia. I ku tii garisi bwisigibu.

¹⁷I ku goo kɔsa kɔsie. I gea kasuo tɔmbu kpuron nɔni sɔɔ. ¹⁸Ñ n koo kooru, i de i n nɔɔ ne ka tɔnu baawure nge mɛn nɔru i ko kpɛ. ¹⁹Kinasibu, i ku maa mɔru kɔsia been tii, adama i de Gusunɔ u beɛ mɔru kɔsia, domi ba yorua, Gusunɔ u nɛɛ, “Wiya u koo bu mɔru kɔsie. Kpa u

bu seeyasia.”²⁰ Ba maa yorua, “Gɔɔru tà n wunen yibere mɔ, a nùn dīanu kēeyɔ u di. Nim nɔru gà n nùn mɔ, a nùn nim kēeyɔ u nɔ. Domi à n kua me, a nùn dɔɔ sɔbiwa mi.”²¹ A ku de kɔsa yu nun kamia, adama a kɔsa kamiɔ ka gean kobu.

Besen wii kpīibu

tem yērobun mi

13 Kpa baawure u n tem yērobu wiru kpīiye domi tem yēro sari wi u kun wāa ka Gusunɔn yēru. Tem yēro be ba maa wāa, Gusunɔwa u bu kua.² Yen sōna, wi u tem yēron gari yina, u yinawa ye Gusunɔ u yiire. Be ba maa yinamɔ, ba ben tii taare kasuam-mewa.³ Domi tɔnu ù n gea mɔ, u ù ko n tem yēron berum mɔ, ma n kun mɔ ù n kɔsa mɔ. À kun kī a n tem yēron berum mɔ, a gea koowo, kaa win nɔnu geu wa.⁴ Tem yēro u Gusunɔn sɔmburu mɔwa wunen gean sɔ. Adama à n kɔsa mɔ, a berum koowo yèn sɔ u ù takobi neni kam. U sāawa Gusunɔn sɔm kowo u ka be ba kɔsa mɔ mɔru kɔsie.⁵ Yen sōna tilasi tɔnu u wiru kpī, n ù mɔ seeyasiabu tɔnan sɔ, adama yèn sɔ win gɔru ga koo nùn taare wē.

⁶Yen sōna i maa wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Domi be ba tem neni, Gusunɔn sɔm kowoba ba sāa ba maa tu tii wē mam mam.⁷ I baawure kɔsio ye n ka nùn weene. I bu wɔɔ gobi kɔsio be n weene i kɔsia. I bu gbererun gobi kɔsio be n weene i kɔsia. I bu nasio be n weene i nasia. I bu beere wēeyɔ be n weene i beere wē.

A wunen tɔnusi kīɔ

⁸I kun goon dibu neni ma n kun mɔ i n kīane, domi wi u win tɔnusi kī u wooda yibiawa.⁹ Domi wooda yeniba be ba nee, “I ku ra sakararu ko, i ku ra tɔnu go, i ku ra gbeni, i ku ra bine ko,”

ka wooda kpuro ye ya tie, ya wāa gari yini sɔɔ mi ba nee, “A wunen tɔnusi kīɔ nge wunen tii tii.”¹⁰ Kīru ta ku ra de goo u win tɔnusi kɔsa kue. Yen sōna kīru ta wooda yibiamɔ.

Sa n Kirisin naaru mara

¹¹N weene i ko me yèn sɔ i yē saa yè sɔɔ sa wāa mini. N den tura i yanda, domi besen faaba ya turuku sāa tē, n kere dɔma te sa gbia sa naane doke.¹² Wɔkura tonda, yam sārera turuku kua. Yen sɔ, su wɔkurun kookoosu deri kpa su yam bururam tabu yānu sebe.¹³ Su sī dee dee nge me ba ra sī sɔɔ sɔɔ, sa kun akanu mɔ dibu ka nɔrubu sɔɔ, sa kun kurɔ damaru ka bine baka mɔ, kpa su ku nɔɔ gɔmunu ka nisinu ko.¹⁴ Adama i Yinni Yesu Kirisin daa sebuo, kpa i ku been tiin daan bwisikunu ko i ka yen bine wuna.

A ku wunen naane dokeosi siri

14 I de u du be sɔɔ wi u kun dam mɔ naane dokebu sɔɔ. I ku win bwisikunu sikirine.² Wini yīiyɔ ma u koo kpī u kpuro di. Wiɔnɔ wi u kun dam mɔ naane dokebu sɔɔ, u ku ra yaa tem.³ Wi u dimɔ u ku wi u kun dimɔ gem, kpa wi u kun dimɔ u ku wi u dimɔ taare wē, domi Gusunɔ u yēro wura.⁴ Wara wune a ka goon sɔm kowo taare wēemɔ. ù n yɔ nge ù n wɔruma, win yinnin gariya. Adama u koo yōra domi Yinni u dam mɔ u ka nùn yōrasia.

⁵Wini u tɔɔ teeru garisi n kere ni nu tie, wiɔnɔ u ni kpuro garisi nu ne. I de baawure u n yē kam kam ye u mɔ.⁶ Wi u tōru lasabu mɔ u tu lasabu mɔ Yinnin sɔ. Wi u dimɔ, Yinnin sōna u dimɔ, yèn sɔ u Gusunɔ siaramɔ. Wi u kun maa dimɔ, Yinnin sōna u ù dimɔ, u maa Gusunɔ siaramɔ.⁷ Geema, sari bese sɔɔ wi u wāa win tiin sɔ, goo maa sari wi u gbimɔ win tiin sɔ. Domi sà n wāa sa wāawa Yinnin sɔ.⁸ Sà n maa gu, sa guwa Yinnin sɔ. Ñ

n men na, sà n wasi, ò kun me sà n gu, sa sàawa Yinnigibu. ⁹Domi Kirisi u gu ma u seewa gòrin di u ka ko gòribu ka wasobun Yinni. ¹⁰Ñ n men na wune, mban sàna a wunen wàno taare wèemò. Wune maa, mban sàna a wunen mào gemmò. Bese kpurowa sa ko yòra Gusunòn siri yerò. ¹¹Domi ba yorua, “Yinni Gusunò u nee, sere ka nen wàaru, òuru baatere ta koo yiira nen wuswaaò. Nò baagere ga koo maa man beere wè.” ¹²Nge meya besen baawure u koo wigia gere Gusunòn wuswaaò.

A ku wunen naane dokeosi

torasia

¹³Yen sò, su ku maa sirina, adama i bwisikuo nge me i ko ko, kpa i ku gāanu ko ni nu koo beegii torasia, ò kun me ni nu koo nùn sura. ¹⁴Na yè kam kam saa Yinni Yesun min di ma gāanu sari ni nu kun deere nin tii, adama goo ù n gāanu garisi nge ni nu kun deere, yèro sòra nu ò deere. ¹⁵À n gāanu di, ma ya wunegii bwisikunu kpèe, a ò maa siimò kīru sò. A ku de dīa ni a dimò nu tónu kam koosia win sò Kirisi u gu. ¹⁶Ye ya sàa bura bee sò, i ku de bu yen kòsa gere. ¹⁷Domi Gusunòn bandu ta ò sàa òim ka nòrubu ma n kun mò gem ka bòri yendu ka nuku dobu saa Hunde Deeron min di. ¹⁸Wi u Kirisin wàaru wāa nge me, u koo Gusunò wère, tamba koo maa nùn siara.

¹⁹Yen sò, su kasu ye n ka alafia naamo ka ye sa ko ka tāsiana. ²⁰A ku Gusunòn sòmburu kpeerasia dīanun sò. Geema, kpuro n deere, adama n ò wā tónu u gāanu di ni nu koo de goo u tora. ²¹N wā a ku yaa tem kpa a ku tam nò, kpa a ku gāanu ko ni nu koo kpī nu wunegii torasia. ²²Ye a naane doke, a ye nenu wunen tiin sò Gusunòn wuswaaò. Doo nòrugiiwa wi u ò tii taare wèemò ye u

bwisika u ko sò. ²³Adama wi u sika mò ye u dimòn sò, u taare mò, yèn sò u ò dimò ka naane. Kpuro ye tónu maa mò naane sariru sò, torara.

A koowo ye n koo gabu dore

15 Tè bese be sa dam mò, n weene su be ba kun dam mòn dam sariru sòbe, kpa su ku gòsi ye n ko n sun dore bese tona. ²Besen baawure u de u ko ye n koo win beruse dore, ye n koo maa nùn gea kua, kpa u ka tāsì. ³Domi baa Kirisin tii u ò gosa ye n da nùn dore, adama nge me ba yorua, u Gusunò sòwa u nee, “Be ba nun wòmò, ben wòma wòri ne sò.” ⁴Kpuro ye ba yorua yellu, ba yoruawa bu ka sun bwisi kè, kpa sa n ka yiyjobu mò saa Gusunòn garin di yi yi sun temanabu ka dam kèemò. ⁵Gusunò wi u temanabu ka dam kènu wèemò, u de i n nò ne been tii tine sò nge me i wa Kirisi u kua. ⁶Kpa bee kpuro i nò tia ko i ka nùn beere wè sannu sannu wi u sàa besen Yinni Yesu Kirisin Baaba, ka maa win Yinni.

Labaari gea

bwesenu kpuron sò

⁷Yen sò, i n wuranamò nge me Kirisi u bee wura kpa i ka Gusunò beere wè. ⁸Na bee sòwò ma Kirisi u kua Yuuban sòm kowo u ka nò mweenu yibia ni ba baababa kua, kpa u sòsi ma Gusunò u sàa gemgii. ⁹Kpa tòn tukobu bu nùn beere wè win wònwòndun sò nge me win gari gerua yi nee,

“Yen sàna, kon nun siara bwesenun sunu sò.

Kpa n womu ko n ka wunen yisuru beere wè.”

¹⁰Yi kpaam nee,

“Bee tòn tukobu,

i nuku dobu koowo ka win tambu sannu.”

¹¹Ma yi maa nee,

“Bee bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔ siaro.
Bee handuniagibu kpuro,
i nùn beere wēeyɔ.”

¹² Gusunɔn sɔmɔ Esai maa nee,
“Isain bweserun di,
goo u koo se nge dāa kp̄ii pɔtura.
Kpa u ko tɔn tukobun sɔnɔ.
Kpa ba n yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.”

¹³ Kpa Gusunɔ wi u sun yīiyɔbu wēemɔ
u bee nuku dobu kpuro ka bɔri yendu
kpuro yibia been naane dokebun sɔ kpa i
n yīiyɔbu mɔ n bande saa Hunde Deeron
dam di.

Pɔlu u yorua ka toro sindu

¹⁴ Negibu, n̄ n been sɔn na, na yē kam
kam nen tii ma i tɔn geeru ka yēru mɔ ta
kp̄ā, i ko maa kp̄i i bwisi kēena. ¹⁵ Ka me,
ka toro sinda na bee tire ten gam ka gam
yorua, n ka bee gari yaayasia durom
saabu me Gusunɔ u man kua ¹⁶ na ka
sāa Kirisi Yesun sɔm kowo tɔn tukobun
sɔ. Na Gusunɔn Labaari gean waasu m̄
nge yāku kowo, kpa tɔn tukobu ba n ka
sāa yāku te ta koo nùn wēre, te Hunde
Deero u deerasia u yi. ¹⁷ Yen sɔ, nge me
na gbinne ka Yesu Kirisi, n ka man ne n
tii siara nen sɔmburun sɔ te na Gusunɔ
kuamme. ¹⁸ Domi na n̄ kākɔ n gāanun
gari gere ma n kun mɔ ye Kirisi u kua
nen gari gerubu ka nen kookoosun di tɔn
tukobu bu ka Gusunɔ mem nɔɔwa. ¹⁹ U
ye kua ka yīrenu ka sɔm maamaakigi-
nun dam saa Hunde Deeron dam di. Nge
meyya saa Yerusalemun di sere n ka da
Iliri gia, na Kirisin Labaari gean waasu
kua na ka sikerena. ²⁰ Ma na kookari
kua n ka Labaari gea nɔɔsia mi ba n̄ daa
Kirisin yīsiru sokure, kpa n ku ka bani
gabun kp̄eekp̄eeku wɔllɔ. ²¹ Adama nge
me ba yorua,
“B̄en mi ba n̄ daa win gari gerure,
ba koo yam wa.
Be ba kun daa maa win baaru nɔɔre,
n ko n bu yeeri.”

Pɔlu u Romu daarun gari m̄

²² Yeya ya man nɔn dabinu yinari na
n̄ ka ne been mi. ²³ Adama tē na n̄ maa
ayeru mɔ tem m̄i sɔɔ n ka waasu ko,
na maa k̄i n na been mi saa w̄ɔɔ dabi-
nun di ²⁴ n̄ n̄ dɔɔ Esipani gia. N̄ n
sarɔ na yīiyɔ kon bee wa kpa n sɔɔ
m̄eru ko been mi. Yen biru kpa i man
nɔma kē n ka da tem mi. ²⁵ Tē na
dɔɔ Yerusalemun n ka naane dokeobu
nɔɔri. ²⁶ Domi Masedɔnigibu ka Gere-
kiba ba gobi sɔkua ka k̄iru, s̄aarobun sɔ
be ba wāa naane dokeobun suunu sɔɔ
Yerusalemun. ²⁷ Ba kua ka k̄iru, ya maa
sāa ben dibu. Domi Yuuba b̄a n ben hun-
den dukia bɔnu kua ka tɔn tukobu, n
weene tɔn tukobun tii bu maa be nɔɔri
ka ben handunian dukia. ²⁸ N̄ n yeni
kpa, n̄ n bu wē ye ba sɔkua, kon na been
mi na n ka sarɔ Esipani gia. ²⁹ Na yē ma
n̄ n na been mi, ka Kirisin doma bakara
kon ka na.

³⁰ Negibu, na bee hania koosiamɔ
besen Yinni Yesu Kirisin sɔ ka Hunde
Deeron k̄irun sɔ, i n ka man tabu m̄ ka
kanaru. ³¹ I Gusunɔ kanɔ u man wɔra
saa naane doke sarirugibun nɔman di be
ba wāa Yudeaɔ, kpa naane dokeobu bu
kēe te mwa ka nuku dobu te na ka dɔɔ
Yerusalemun. ³² Nge meya na kon turi
been mi ka nuku dobu ȳa n̄ sāa Gusunɔn
k̄iru, kpa n wēra fiiko been suunu sɔɔ.
³³ Gusunɔ wi u alafia wēemɔ, u n ka bee
kpuro wāa. Ami.

Pɔlu u tɔmbu tɔbirimɔ

16 Na bee besegii Fēbe tusiamɔ wi
u sāa Sankeren Yesun yigberugi-
bun sɔm kowo. ² I kurɔ wi mɔɔ Yin-
nin yīsirin sɔ nge me n weene naane
dokeobun suunu sɔɔ. Kpa i n nùn
somimɔ ka bukata kpuro ye u m̄ been
mi. Domi u tɔn dabiru somi, ka maa nen
tii.

³I Pirisila ka Akilasi tɔbiri, be ba s̄a nen s̄om kowosibu Yesu Kirisi s̄ɔ. ⁴Ba ben w̄aaru w̄e bu ka nen w̄aaru w̄ɔra. N ñ ne turo na bu siaramɔ, ka maa tɔn tuko Yesun yigbenugibu kpurowa ba bu siaramɔ. ⁵I maa Yesun yigberu te ta ra menne ben yenuɔ tɔbiri. I nen k̄inasi Epaneti tɔbiri wi u gb̄ia u ḡɔru ḡɔsia Kirisin mi Asin tem s̄ɔ. ⁶I Maari tɔbiri wi u s̄omburu kua gem gem b̄een s̄ɔ. ⁷I maa nen temgibu Andoniku ka Yunia tɔbiri ka be sa piris̄om kua sannu. Ba b̄eere baka mɔ ḡɔrobun suunu s̄ɔ. Ba mam gb̄ia ba kua Yesugibu na sere kua Yesugii.

⁸I Ampilatu tɔbiri wi u s̄a nen k̄inasi Yinni s̄ɔ. ⁹I besen s̄om kowosi Kirisi s̄ɔ Urubeni tɔbiri, ka Sataki nen k̄inasi. ¹⁰I Apelesi tɔbiri wi u tii s̄ɔsi naane dokeo geo laakari m̄eɛribun saa s̄ɔ. I Aritobun yenugibu tɔbiri. ¹¹I nen temgii Herodio tɔbiri. I Naasisin yenugibu tɔbiri be ba s̄a Yinnigibu. ¹²I Tirifeni ka Tirifosi tɔbiri, kurɔ be ba s̄a Yinnin s̄om kowobu. I P̄esidi besen k̄inasi tɔbiri wi u s̄omburu kua gem gem Yinnin s̄ɔ. ¹³I maa Rufusi tɔbiri wi u s̄a naane dokeo geo, ka win mero wi na garisi nen mero. ¹⁴I Asenkiti tɔbiri ka Felegoni, ka Herimesi ka Patobasi, ka Herimasi ka besegibu be ba w̄a ka be. ¹⁵I Filologu ka Yuli tɔbiri ka Nere, ka win sesu, ka Olimpa, ka naane dokeobu kpuro be ba ka bu w̄a.

¹⁶I tɔbirinɔ ka k̄iru. Kirisin yigbenu kpuro nu b̄e tɔbura.

Kirɔ d̄aaka

¹⁷Negibu, na b̄e kanamɔ i n da n tii se ka be ba karanaa dokemɔ, ka ye n koo b̄e w̄orumasia. I desiro ben min di, domi

ba s̄ɔsiru sikimɔwa te i nua kɔ. ¹⁸Domitɔn ben bweseru ba ñ s̄a be ba Kirisi besen Yinnin w̄aaru w̄a, ben nukurugia ba m̄. Ka gari dori ka k̄akiriba, ba ka taki sarirugibu swaa nim wiamɔ. ¹⁹Ñ n b̄een s̄ɔn na, tɔmbu kpuro ba b̄een mem nɔɔbu ȳe kɔ. Yen s̄ɔna nen nukura do ka b̄e. Adama na k̄i i n s̄a bwisigibu gean kobu s̄ɔ, kpa i n s̄a be ba kun k̄ɔsan kobu ȳe. ²⁰Gusunɔ wi u alafia w̄emɔ, u koo b̄e Setam dam k̄ɔra ñ n sosi b̄een naasun temɔ.

Besen Yinni Yesun durom mu n w̄a ka b̄e.

²¹Timote, nen s̄om kowosi, u b̄e tɔbura, ka maa nen temgibu Lusiu ka Yasoni, ka Sosipati.

²²Na b̄e tɔbura Yinni s̄ɔ, ne Teritiu, ne wi na tire te yorumɔ.

²³Gayusi nen kpa ȳero ka yigberu kpuron kpa ȳero, u b̄e tɔbura. Erasutu wi u ra wuun gobi bere, u b̄e tɔbura, ka maa besegii Kaatusi.

[²⁴Kpa besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n w̄a ka b̄e kpuro. Ami.]

Siara d̄aakibu

²⁵Su Gusunɔ siara wi u dam mɔ u ka b̄e t̄asisia ka nen Labaari gea ye na waasu m̄ na ka Yesu Kirisin gari kparamɔ, yi yi asiri s̄ɔsimɔ ye ya raa wukiri saa toren di. ²⁶Adama t̄e ya tera saa Gusunɔn s̄omɔbun yorin di, nge me Gusunɔ u yiire, wi, wi u ko n w̄a sere ka baadommaɔ. Ma ba bwesenu kpuro ye giasia nu ka naane doke kpa nu ka gari yi mem nɔɔwa.

²⁷Yen s̄ɔ, bu Gusunɔ wi u s̄a bwisigii wi turo, b̄eere w̄eɣyɔ saa Yesu Kirisin min di sere ka baadommaɔ. Ami.

TIRE GBIKIRU TE PŌLU

U KORINTIGIBU KUA

Korintigiba Pōlu u tire te yorua u ka ben bikia dabinu wisi. Waati ye sɔɔ, Korinti ya s̄awa wuu maro bakɔ Gerekiban tem sɔɔ. Romugiba ba tem me mɔ, ma ba Korinti ye kua ben bera ye ba sokumɔ Akain wuu maro mi yen wirugii u w̄a. Korintigibu ba s̄awa tenkuba, ma ba tii sue ȳru ka deema ye ba mɔ ben wuu ge sɔɔn s̄. Yen biru, b̄uu s̄aru ka sakararu nu dam mɔ wuu ge sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu ka k̄e ni ba mwa Kirisi sɔɔ, wiru 1:1-9.
2. Karanabu Yesun yigberu sɔɔ, wiru 1:10n di sere wiru 4:21.
3. K̄ɔ mennabu ka suanabun gari, wiru 5:1n di sere wiru 7:40.
4. Naane dokeon tii m̄ru, wiru 8:1n di sere wiru 11:1.
5. Nge me ba koo ka s̄aru ko Yesun yigberu sɔɔ, wiru 11:2n di sere wiru 14:40.
6. Seebu ḡrin din gari, wiru 15.
7. Kirɔba, wiru 16.

Tɔbiribu

1¹⁻² B̄e Gusunɔn yigberugibu, b̄e be i w̄a Korintio, b̄e be u soka i ka ko wigibu, ma u b̄e ḡsa u yii i n ka gbinne ka Kirisi Yesu, ne Pōluwa, wi Gusunɔ u soka win k̄iru sɔɔ n ka ko Yesu Kirisin ḡro, ka S̄siteni, besegii, sa b̄e tɔbura. Sa maa be kpuro tɔbura be ba Yinni Yesu Kirisin ȳsiru sokumɔ baama, wi u s̄a ben Yinni ka besen Yinni. ³ Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu b̄e durom kua kpa bu b̄e alafia w̄e.

K̄e ni ba mwa Kirisi sɔɔ

⁴ Baadomma na ra n Gusunɔ siaramɔ b̄en s̄, win durom saabu me ba b̄e w̄e b̄e ka Kirisi Yesun gbinnaa sɔɔ. ⁵ Ba b̄e kua dukiagibu baayere sɔɔ, ka garin gerubu, ka ȳru kpuro, saa win min di. ⁶ Ya s̄osimɔ ma seeda ye na Kirisi diiya b̄en suunu sɔɔ ya ñ kam kue. ⁷ I ñ Hunden k̄ru garu bie i n ka mara sere besen Yinni Yesu Kirisi u kurama. ⁸ Wiya u koo b̄e ȳre sere ka n̄rɔ, kpa i ka ȳra taare sariru sɔɔ t̄ɔ t̄e sɔɔ u koo na. ⁹ Gusunɔ naanegiiwa, wi u b̄e soka i n ka n̄ɔ tia s̄a ka win Bii Yesu Kirisi besen Yinni.

Karanabu Yesun yigberu sɔɔ

¹⁰ Na b̄e yiiremɔ negibu, ka besen Yinni Yesu Kirisin ȳsiru, i de i n gari tee gerunamɔ, kpa karanabu bu ku raa du b̄en suunu sɔɔ. I de i n bwisiku teenu mɔ. ¹¹ Domi Kolowen t̄mbu ba man s̄ɔwa ma sikirinɔsu w̄a b̄en suunu sɔɔ negibu. ¹² Yeniwa na nua ma wini gerumɔ wiya P̄lugii, kpa wini n̄e, wiya Apologii, kpa wini maa n̄e, wiya Sefagii, kpa goo u n m̄, wiya Kirisigii. ¹³ Kirisi u s̄a yiru ro? Ba Pōlu go d̄a bunanaru w̄llɔ b̄en s̄? Nge ka P̄lun ȳsira ba b̄e batemu kua?

¹⁴ Aawo, na Gusunɔ saabu kua ye na ñ ka b̄en goo batemu kue ma n kun mɔ Kirisipu ka Gayusi. ¹⁵ Nge meya goo kun kp̄e u gere ma ba b̄e batemu kua ka nen ȳsiru. ¹⁶ Geema, na maa Setefanin yenugibu batemu kua. Be baasi na ñ ȳ n̄a n goo batemu koore. ¹⁷ Domi Kirisi kun man ḡre n ka batemu ko ma n kun mɔ n ka Labaari gean waasu ko, n ñ maa mɔ ka gari ȳru, kpa Kirisin ḡɔ d̄a bunanaru w̄llɔn dam mu ku raa ko kam.

Kirisi s̄aa Gusunɔn dam

ka Gusunɔn bwisi

¹⁸ Domi Kirisin gɔɔ d̄aa bunanaru wɔl-lɔn gari, wiirara be ba kam m̄n mi, adama bese be sa faaba waamɔn mi, Gusunɔn dama. ¹⁹ Domi ba yorua ma Gusunɔ u nee,

“Kon laakarigibun laakari kam koosia, kpa n bwisigibun bwisi kpeerasia.”

²⁰ Mana bwisigii w̄aa. Mana wooda ȳero w̄aa. Mana saa yenin sikirinɔ-sugiba w̄aa. Gusunɔ u n̄ handunian bwisi kue wiiraru?

²¹ Domi Gusunɔn bwisi sɔɔ u n̄ dere handuniaqibu ba n̄n gie ka ben tiin bwisi. Yen s̄na n̄n w̄ere u ka t̄mbu faaba ko be ba n̄n naane doke, ka win garin waasu yi ba tamaa wiiraru.

²² Geema, Yuuba ba ȳirenu bikiamɔ, Gerekiba ba maa bwisi kasu. ²³ Adama bese sa Kirisin waasu m̄ wi ba kpare d̄aa bunanaru wɔllɔ, ye n kua wiiraru tɔn tukobun mi ma ya dera Yuuba ba n̄ naane doke. ²⁴ Adama be ba sokan mi, b̄a n̄ s̄aan na Yuuba n̄ kun me tɔn tukobu, Kirisi kua Gusunɔn dam ka Gusunɔn bwisi. ²⁵ Domi Gusunɔn wiiraru ta t̄mbun bwisi kere, Gusunɔn dam sariru ta maa t̄mbun dam kere.

²⁶ Negibu i m̄erio nge me ba ka bee soka. N̄ n̄ m̄ ma been dabinu s̄aa handunian bwisigibu n̄ kun me yen damgibu n̄ kun me sina bibu. ²⁷ Adama Gusunɔ u bu gɔsa be handuniaqiba m̄era nge gari bakasu u ka bwisigibu sekuru doke, u maa handunian dam sarirugibu gɔsa u ka damgibu sekuru doke. ²⁸ Gusunɔ u maa bw̄ebw̄ebu gɔsa ka be ba gema ka be ba n̄ s̄aa ḡaanu handunia ye sɔɔ u ka bu kawa mam mam be ba m̄era ḡaanu. ²⁹ Kpa goo u ku raa ka woo kane Gusunɔn wuswaaɔ, baa turo. ³⁰ Adama u dera i gbinne ka Yesu Kirisi ma u n̄n kua besen bwisi ka besen gem. Wi sɔɔra

sa maa deeraru ka yakiabu wa. ³¹ Yen s̄ɔ, “Wi u woo kanamɔ, u woo kanɔ Yin-nin s̄ɔ,” nge me ba yorua.

Ba Kirisin gari kparamɔ

wi ba kpare d̄aa bunanaru

2 Negibu, sanam me na na been mi na n̄ Gusunɔn gari kpare ka bwisi beke gee n̄ kun me ka nɔɔ dobu gabu. ² Domi na n̄ ḡru doke na n̄ ḡaa tukunu ȳe been suunu sɔɔ ma n̄ kun m̄ Yesu Kirisi wi ba kpare d̄aa bunanaru wɔllɔ. ³ Na da been mi ka dam sariru ka berum ka diiri bakabu. ⁴ N̄n gari ka n̄n waasu kun s̄aa n̄n tiin bwisi n̄ kun me n̄n nɔɔ dobu, adama n̄ s̄awa Hunden dam ka win s̄ɔs̄iru. ⁵ Kpa been naane dokebu bu ku ka ȳra tɔnun bwisi sɔɔ ma n̄ kun m̄ Gusunɔn dam sɔɔ.

Gusunɔn bwisin gari

⁶ Ka me, bese sa bwisi geen gari kparamɔ tɔn girobun suunu sɔɔ, yi yi kun s̄aa saa yenin bwisi, n̄ kun me saa yenin wirugibun bwisi be ba kam kobu dɔɔ. ⁷ Adama Gusunɔn bwisi asir-igiiya sa kparamɔ yi yi berua, yin sɔɔru Gusunɔ u kua saa toren di, su ka ko yiikogibu. ⁸ Saa yenin wirugibu ba n̄ yi tuba baa tɔn turo, domi b̄a n̄ daa yi tuban na, ba n̄ daa Yinni yiikogii kparemɔ d̄aa bunanaru. ⁹ Adama nge me ba yorua, “Ye n̄ni kun waare, ye swaa kun n̄ore, ye ya n̄ maa duure tɔnun ḡru sɔɔ, yeya Gusunɔ u bu sɔɔru kua be ba n̄n k̄i.”

¹⁰ Ma u sun ye s̄ɔsi saa win Hunden min di. Domi Hunde wi, u ra n̄ kpuro m̄era u n̄ ka ȳe, baa ye n̄ w̄aa Gusunɔn tii sɔɔ. ¹¹ Nge wara u tɔnun bwisikunu ȳe ma n̄ kun m̄ win tiin hunde ye ya w̄aa wi sɔɔ. Nge meya maa goo kun Gusunɔn bwisikunu ȳe ma n̄ kun m̄ win Hunde. ¹² Win Hunde wiya sa mwa, n̄ n̄ m̄ han-

dunian hunde, kpa sa n ka yē ye Gusunɔ u sun kā win durom sɔɔ. ¹³Sa ñ maa asiri ye tubusiamɔ ka gari yi yi wee tɔnun bwisin di, ma n kun mɔ saa Gusunɔn Hunden min di, sa n ka hunden gari bu sɔɔsimɔ be ba Hunde wi mɔ.

¹⁴Handuniagii u ñ Gusunɔn Hunden gari wuramɔ, domi wiirara yi sāa win mi. Yi ñ kpē yi nùn yeeri, domi Hunden tiwa u yi tubusiamɔ. ¹⁵Wi u wāa ka Hunden baa, wiya gāanu kpuro ra yeeri, adama goo sari wi win gari ra yeeri.

¹⁶“Domi wara u Yinnin bwisikunu yē.

Wara u nùn bwisi kēere.”

Goo sari. Adama besera sa Kirisin bwisikunu yē.

Gusunɔn sɔm kowobu

3 Negibu na ñ kpīa na ka bēe gari kue nge mē na ra ko ka be ba wāa ka Hunden baa. Adama na ka bēe kuawa nge be ba wāa ka wasin baa, be ba sāa bii wēenu Kirisi sɔɔ. ²Boma na bēe wē, n ñ mɔ dīa dɔka, domi i ñ tura be ba koo dīa dɔka mwe, i ñ mam tura ka tē ³yèn sɔ i wāa ka wasin baa gina. Domi sanam mē nisinu ka sikirinɔsu wāa been suunu sɔɔ, i ñ sɔɔsimɔ ma i wāa ka wasin baa? Been sanu sanusu kun sāa nge handuniagisu? ⁴Domi been goo ù n gerumɔ wiya Pɔlugii, kpa goo u nēe wiya Apologii, i ñ sāa nge tɔn be ba tie?

⁵Wara ra n Apolo. Nge wara ra n Pɔlu. Ba sāawa sɔm kowobu bèn min di i naane doke nge mē Yinni u ben baawure win sɔmburu wē. ⁶Nena na duura, ma Apolo u nim yēka, adama Gusunɔwa u kpēasiamɔ. ⁷Ñ n men na, wi u duurumɔ ka wi u nim yēkamɔ ba ñ sāa gāanu, ma n kun mɔ Gusunɔ wi u kpēasiamɔ. ⁸Duuro ka wi u nim yēkamɔ ba sāawa tia, ben baawure koo win are mwa nge me win sɔmbura nē. ⁹Domi bese Gusunɔwa sa sɔmburu kuamme sannu. Bēe maa i sāawa win gberu.

I maa sāa win gani beki. ¹⁰Durom mē Gusunɔ u man wēn saabu, nena na kpēekpēeku sura nge bani yēro, ma gaba banimɔ gen wɔllɔ. Adama i de baawure u laakari ko nge mē u banisinamɔ.

¹¹Domi goo kun kpē u maa kpēekpēeku gagu sura ma n kun mɔ ge ba sure, geya ga sāa Yesu Kirisi. ¹²Wi u bana kpēekpēeku gen wɔllɔ ka wura ka sii geesu, ka kpee kpikinu, wi u maa bana ka dāa ka taka nɔɔ ka wii, ¹³baawuren sɔmbura koo sɔɔsira domi siribun tōru ta koo tu terasia, yèn sɔ dɔɔwa ta koo ka na kpa dɔɔ wi, u baawuren sɔmburun dam meeri. ¹⁴Wi u bana kpēekpēeku gen wɔllɔ ma win bana kun dɔɔ mwaare, u koo are wa. ¹⁵Wìn sɔmbura maa dɔɔ mwaara, wiya u gbisira. Win tii u koo faaba wa, adama u ko n sāawa nge wi u dɔɔ soora u yara.

¹⁶I ñ yē ma i sāawa Gusunɔn wāa yeru? I ñ yē ma win Hunde wāa bēe sɔɔ? ¹⁷Yen sɔ, goo ù n Gusunɔn wāa yeru sanku, Gusunɔ u koo yēro sanku. Domi Gusunɔn wāa yera deere ta ka yii win sɔ, beeya maa wāa yee te.

¹⁸I ku de goo u win tii nɔni wōke. Been wi u tamaa u bwisi mɔ handunia ye sɔɔ, u de u ko gari bɔkɔ kpa u bwisi gee wa u mwa. ¹⁹Domi handunian bwisi sāawa wiiraru Gusunɔn nɔni sɔɔ. Ba yorua, “U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa.” ²⁰Ba kpam yorua ba nēe, “Yinni Gusunɔ u tɔmbun bwisikunu yē, u yē ma nu sāawa kam dirum.” ²¹Ñ n men na, goo u ku woo kana tɔnun sɔ domi gāanu kpuro beegina. ²²Pɔlu ka Apolo ka Sefa ka handunia ka wāaru ka gɔɔ ka ye n wāa gisɔ ka ye n sisi sia, ye kpuro ya sāawa beegia. ²³Bēe maa Kirisigiba, Kirisi maa sāa Gusunɔgii.

Kirisin gɔrobu

4 I de bu sun garisi Kirisin sɔm kowobu be Gusunɔ u win asirin gari nɔmu sɔndia. ²Be ba maa gāanu nɔmu

sɔndia n weenewa ba n s̄a naanegibu. ³Adama ḡa piimuna nen mi, beɛ ì n man siri, ò kun mɛ bà n man siri tɔmbun wuswaaɔ. Ka gem na ò nen tii siri. ⁴Na ò ḡānu yē ne sɔɔ ye ya man taare wēemɔ, adama n ò mɔ ba man gem wē yen s̄. Domi Yinniwa s̄a nen siri kowo. ⁵Yen s̄, i ku ra maa ḡānun siribu ko t̄ɔ te, tu sere na sere Yinni ù n tunuma. Wiya u koo kpuro yarama batumaa ye ya berua w̄kuru sɔɔ, kpa u tɔmbun ḡrusun bwisikunu s̄ɔsi. Sanam mɛ sɔra baawure u koo win siarabu nɔ Gusunɔn mi.

⁶Beɛn s̄na, negibu, na gari yi kpuro weesina nge ne ka Apolo, kpa i ka gia besen min di nge mɛ i ò ko wooda sara ye ba yorua, beɛn goo u ku ka tii sua besen turon s̄ kpa u n turo gema. ⁷A tamaa goo nun mɛera a gabu sanɔ kere? Mba a mɔ ye ba ò nun k̄. M̄a a yē ba nun k̄awa, mba n kua a ka woo kanamɔ nge wi u ka tii wa.

⁸I deba kɔ. I kua dukiagibu. I tamaa i bandu dii besen sariru. N ko n daa w̄ra ì n bandu dii ka gem, kpa bese ka beɛ sa n s̄a ban diobu sannu. ⁹Domi na lasabu kua ma Gusunɔ u sun aye d̄akiru wē, bese ḡrobu, nge be ba taare wē bu go. Baawure handunia sɔɔ, w̄llun ḡradoba ka t̄mbu kpuro ba sun mɛera nge be ba dweebu dua. ¹⁰Bese sa s̄a gari bakasu Kirisin s̄, adama beɛ i s̄a bwisigibu Kirisi sɔɔ. Bese sa ò dam mɔ, beɛya i dam mɔ. I kua atasiriba ma bese sa kua beere sariba. ¹¹Sere n ka kua saa yeni sɔɔ ḡɔra sun goowa ma nim n̄ru ga sun m̄, sa w̄a tereru, ba sun soomɔ, sa ò maa w̄a yeru garu mɔ. ¹²Ma sa hania m̄ sa ka besen n̄ma s̄mburu m̄. Bà n sun faara s̄ɔmɔ, sa ra n bu domaru kuammewa. Bà n maa sun n̄ni s̄ɔmɔ, sa ra n temanewa. ¹³Bà n sun mem manimɔ, sa ra n suuru kanamɔwa. Sere ka tē ba sun mɛera nge weke ḡɔri ka ḡānu kpuron kubanu.

¹⁴Na ò yeni yorumɔ n ka beɛ sekuru doke adama n ka beɛ gerisiwa nge nen bii k̄inasibu. ¹⁵Baa ì n baaba neruro dabinu mɔ Kirisi sɔɔ, i ò tundo dabinu mɔ, domi nena na kua been tundo Yesu Kirisi sɔɔ Labaari gean saabu. ¹⁶Ñ n men na, na beɛ yiiremɔ i n da man saari. ¹⁷Yen s̄na na beɛ nen bii k̄inasi Timɔte ḡoria wi na naane s̄a Yinni sɔɔ. Wiya u koo beɛ yaayasia nge mɛ nen w̄ara s̄a Kirisi sɔɔ, nge mɛ na ra s̄ɔsi baama Yesun yigbenu kpuro sɔɔ.

¹⁸Tē wee, gaba tii suamɔ nge na ò maa sisi been mi. ¹⁹Adama ò n sosi kon na been mi ò n s̄a Yinnin k̄iru. Kon maa be ba tii suamɔ min dam gia, n ò mɔ ben gari t̄na. ²⁰Domi Gusunɔn bandu ta ò s̄ɔsiramɔ gari gerubu sɔɔ, ma n kun mɔ dam sɔɔ mɛ mu s̄mburu m̄. ²¹Mba i k̄. N na ka bokuru? Nge ka k̄iru ka daa t̄erugia.

Sekuru sariru Yesun yigberu sɔɔ

5 Sa labaari gaa nua ba neɛ, sekuru sari k̄ɔsuru gara w̄a been suunu sɔɔ t̄en bweseru t̄n tukobun tii ba ò k̄akɔ bu ko. Ba neɛ been turo u win tundon kurɔ k̄. ²Ma i woo kanamɔ. N weene i n nuki sankire, kpa i ȳro wuna been suunu s̄ɔn di wi u daa ye kua. ³Baa ì kun man waamɔ been suunu sɔɔ, nen hunde w̄a mi. Na maa durɔ wi siri kɔ, wi u yenin bweseru kua, nge mɛ kon daa n̄n siri n̄a n w̄a mi. ⁴Ì n menna ka nen hunde sannu, ka Yinni Yesun ȳsiru ka win dam, ⁵i durɔ wi Setam n̄mu s̄ndio, win wasi yi ka kam ko kpa win hunde yu faaba wa Yinni Yesun t̄ɔ te sɔɔ.

⁶Beɛn woo kana bin bwesera kun w̄. I ò yē ma p̄ɛ seeyatia fiiko yeya ya ra p̄ɛ kpuro kukusie? ⁷Tē, n weene i p̄ɛ seeyatia t̄k̄oru wuna kpa i ko nge p̄ɛ kpa ye ya kun seeyatia mɔ, nge mɛ i s̄a. Domi ba Kirisi go kɔ wi u s̄a besen Ḡɔ sararibun ab̄ru. ⁸Ñ n men na, su t̄ɔ bakaru di, n kun ka p̄ɛ seeyatia t̄k̄oru

ye n sāa kōsa ka nuku kōsuru, adama ka pēe ye ba kun kukusie, ye n sāa gem ka murafiti sariru.

⁹Na beɛ tireru yorua na nɛɛ, i ku ka kurɔ dama kowobu menna. ¹⁰Na n̄ ka handunia yen kurɔ dama kowobu yā, ka yen binegibu ka yen gbenɔbu ka be ba būu sāmɔ. Domi n̄ n̄ ka be yā tilasi i ka yari handunian di. ¹¹Na nɛɛwa i ku ka goo menna wi ba sokumɔ kīnasi Yesu sɔɔ ù n sāa kurɔ dama kowo, n̄ kun mɛ binegii, n̄ kun mɛ būu sāɔ, n̄ kun mɛ atama gero, n̄ kun mɛ tam nɔro, n̄ kun mɛ taki dio. I ku mam dīa gbēeru menna ka ben bweseru.

¹²⁻¹³Domi Yesun yigberugiba n weene i siri. I tɔn kōso wi wunɔ been suunu sɔɔn di. N n̄ nen baa n̄ ka bu siri be ba n̄ wāa Yesun yigberu sɔɔ. Gusunɔwa ben siribu m̄.

Naane dokeobun sirinaa

6 Been goo ù n gari mɔ ka win winsim, u koo kākū u siribu da gem sarirugibun wuswaaɔ? Kpa n̄ kun maa mɔ naane dokeobun mi? ²Beɛ i n̄ yē ma naane dokeoba ba koo handunian tambu siri? N̄ n̄ been na i ko handunia siri, yera i n̄ kpē i gari piimunu siri? ³I n̄ yē ma besera sa ko wollun gɔradoban siribu ko? Kaa ra sere gere handunia yenin gari? ⁴N̄ n̄ men na, ì n gari yin bweseru m̄, i de be ba n̄ gāanu ganu tura Yesun yigberu sɔɔ bu ko been siri kowobu. ⁵Na beɛ sɔɔmɔ been sekura. Ka geema i n̄ goo mɔ been suunu sɔɔ win bwisi tura u ka win wɔnɔbun siribu ko? ⁶Adama i mam siribu sokunamɔ gem sarirugibun wuswaaɔ.

⁷Ì n gari mɔ been suunu sɔɔ, munusewa mam mam. Mban s̄na i n̄ toraru wuramɔ. Mban s̄na i n̄ derimɔ bu beɛ taki di. ⁸Adama beɛ i ra gabu tore, i ra gabu taki di, be ba mam sāa been naane dokeosibu. ⁹Beɛ, i n̄ yē

ma gem sarirugiba kun kpē bu ayeru wa ban te Gusunɔ u swīi sɔɔ? I ku de bu beɛ n̄ni wōke. Kurɔ dama kowobu ka būugibu, ka sakara kowobu ka be ba ka ben tɔn durɔsibu kpunamɔ ¹⁰ka gbenɔbu ka binegibu ka tam nɔrobu ka tɔn yaako kowobu ka taki diobu ba n̄ ayeru wasi ban te sɔɔ. ¹¹Meya been suunu sɔɔ gaba raa sāa. Adama ba beɛ wobura, ba beɛ deerasia ba yii, ba beɛ gem wē Yinni Yesu Kirisin yisirun s̄, ka maa besen Gusunɔn Hunden s̄.

I Gusunɔ beere wēyɔ

ka been wasi

¹²Ba n̄ man yinarimɔ n gāanu kpuro ko. Adama n̄ n̄ mɔ ni kpuro nu are m̄. Ba n̄ man yinarimɔ n gāanu kpuro ko adama na n̄ wuramɔ n ko gāanu ganun yoo. ¹³Dīanu wāawa nukurun s̄, nukura maa wāa dīanun s̄, ma Gusunɔ u koo ye yiru kpeesia. Adama wasi kun wāa kurɔ damarun s̄. Yi wāawa Yinnin s̄ ma Yinni maa wāa yin s̄. ¹⁴Gusunɔ wi u Yinni seesia, u koo maa sun seesia ka win dam.

¹⁵Beɛ i n̄ yē ma been wasi yi s̄awa Kirisin wasin k̄asi? N̄ n̄ men na, kon Kirisin wasin k̄asi sua kpa n̄ ka ko kurɔ tanɔn wasin k̄asi? Su ku wa me! ¹⁶I n̄ yē ma wi u ka kurɔ tanɔ menna, u kua wasi tee ka wi? Domi ba yorua, “Be yiru ba koo ko wasi tee.” ¹⁷Adama wi u ka Yinni manina, u kua hunde tia ka wi.

¹⁸I kurɔ damaru suurio. Toranu kpuro ni tɔnu u m̄ nu wāawa wasin tɔɔwɔ, adama wi u kurɔ damaru m̄ win wasiya u toraru koosimɔ. ¹⁹Nge i n̄ yē ma been wasi s̄awa Hunde Deeron wāa yeru wi u wāa beɛ sɔɔ, wi Gusunɔ u beɛ k̄a? I n̄ tii m̄. ²⁰Domi ba beɛ dwawa geeru nɔru sari. Yen s̄, i Gusunɔ beere wēyɔ ka been wasi.

Suanabun gari

7 Tē gari yìn tireru i man yorua, yiya na bēe wisimō. N wā tōn durō u ku kurō baba. ² Adama kurō damarun sō n weene baawure u n win tiin kurō mō, kpa kurō baawure u n win tiin durō mō. ³ Kpa durō ka win kurō ba n wāasine nge mē n weene. ⁴ Domi kurōn wasi yi ñ sāa win tiigii ma n kun mō win durōgii. Nge meya maa durōn wasi yi ñ sāa win tiigii ma n kun mō win kurōgii. ⁵ I ku n da menane ma n kun mō saa fiiko sōo ye i ko wuna been laakari yu ka wura kanaru sōo mam mam. Adama yen biru i maa wureo i menna, kpa Setam u ku raa bēe kōkiri been tii nenubu sarirun sō.

⁶ Na ñ yeni gerumō nge tilasin baa, na gesi kanamōwa. ⁷ N ko n man wēre tōmbu kpuro bà n sāa nge nen tii, adama baawurewa u win kērun baa mō saa Gusunōn min di, winigirun baa, wionōgirun baa.

⁸ Adama na tantanōbu ka gōminibu sōomō n ko n wēra bà n wāa nge me na ka wāa. ⁹ Adama bà kun kpē bu tii nene, bu de bu kasuna bu ka suana, domi n buram bo bu suana n kere ba n kii kamgiru wāasi.

¹⁰⁻¹¹ Tē, be ba suana kō, beya na wooda yeni sōomō. Kurō u ku raa win durō yina. Adama ù n yina, u sinō, u ku maa durō kpao sua, ñ kun mē u wuro win durō yinaro win mi. N ñ maa weene durō u win kurō yina. Adama n ñ ne na bu wooda dokeamme, ma n kun mō Yinni.

¹² Be ba tie, beya na maa yeni sōomō, n ñ mō Yinniwa u gerua. Naane dokeo goo ù n kurō mō ma kurō wi, u ñ sāa naane dokeo ma n kurō wi wēre ba n ka wāasine, u ku raa nùn yina. ¹³ Kurō goo ù n maa durō mō ma durō wi, u ñ sāa naane dokeo ma n durō wi wēre ba n ka wāasine, u ku raa nùn yina. ¹⁴ Domi durō naane doke sarirugii wi, ba nùn yii

nenem win kurōn sō. Meya ba maa kurō naane doke sarirugii wi yii nenem win durōn sō, ben bibu ba n ka yii nenem. Ma n kun mē, ba ko n sāa nge naane doke sariba. ¹⁵ Adama naane doke sarirugii wi, ù n doona, i nùn derio. Ñ n sāa mē, n ñ tilasi ba n ka wāasine domi Gusunō u sun sokawa sa n ka wāa alafia sōo. ¹⁶ Domi wunē kurō n ñ wunē kaa n yē wunen durō ù n koo faaba wa. Wunē durō, n ñ wunē kaa n maa yē wunen kurō ù n koo faaba wa.

Wāa tèn sō Yinni u bēe soka

¹⁷ Ñ n men na, i de baawure u win wāaru di nge mē Gusunō u ka nùn soka ka durom mē Yinni u nùn kua. Yeniwa na Yesun yigbenu kpuro yiiremō. ¹⁸ Ba goo bango kuawa Yinni u sere yēro soka? I ku yēron bango ye go. Ba ñ gina nùn bango kua Yinni ka nùn soka? I ku ra maa nùn bango kua. ¹⁹ Bango nge bango sariru, yen gaa kun sāa gāanu ganu, adama Gusunōn garin mem nōōba bu sāa gāanu. ²⁰ Kpa tōnu baawure u wa u yōra nge mē u sāa ba ka nùn soka. ²¹ À n sāan na yoo ba ka nun soka, a ku yeni garisi. Adama bà n nun tii mōru wē a mōo. ²² Domi yoo wi ba soka, u kua tii mōwō Yinni sōo. Nge meya maa tii mōwō wi ba soka, yēro kua Kirisin yoo. ²³ Ba bēe dwa geeru nōru sari. Yen sō, i ku de i n maa sāa tōmbun yobu. ²⁴ Ñ n men na negibu, i de baawure u yōra Gusunō sōo nge mē u sāa ba ka sere nùn soka.

Wōndiaba ka gōminibun gari

²⁵ Tē ye n sāa wōndiabaqia, na ñ gari gēe mō ye n sāa Yinnin wooda. Adama nge mē Yinni u man wōnwōndu kua na ka kua naanegii, na bēe nen laakari sōomō.

²⁶ Na tamaa, saa yenin wahalan sō ma n ko n wēra tōn durō baawure u n wāa nge mē u sāa. ²⁷ À n kurō mō, a ku ra swaa kasu i ka karana. À n maa wāa

tantanaru sɔɔ, a ku kurɔ kasu. ²⁸ Adama à n kurɔ sua, a òn tore. Wɔndia ù n maa durɔ sua, u òn tore. Adama be ba suana, ba ko n nɔni swāaru mɔ ben wāaru sɔɔ. Na òn maa kī n sāa me been mi.

²⁹ Nɛgibu, ye na gerumɔ wee, saa kun maa dēu. Yen sɔ, saa tēn di wi u kurɔ mɔ, n weene u n sāa nge u òn kurɔ mɔ. ³⁰ Kpa wi u nuku sankiranu mɔ u ko nge u òn mɔ. Wi u maa nuku dobu mɔ u koowo nge u òn nuku dobu mɔ. Wi u maa dwemɔ, u koowo nge u òn gāanu mɔ. ³¹ Wi u maa ka handunian dukia bukata mɔ u ku win laakari kpuro doke ye sɔɔ. Domi handunia yeni ya doonɔwa mi.

³² Na òn kī i n wurure. Wi u kun kurɔ mɔ, wiya ra n Yinnin gāanu kasu, ye n koo Yinni dore. ³³ Adama wi u kurɔ mɔ wiya ra n hania mɔ handunian gāanu sɔɔ u n kasu ye n koo win kurɔ dore. ³⁴ Win laakari ra n bɔnu sāawa. Kurɔ be ba òn durɔbu mɔ ka wɔndiaba ba ra n Yinnin gāanu kasu ba n ka sāa dēerobu wasi sɔɔ ka hunde sɔɔ. Adama wi u durɔ mɔ wiya ra n handunian gāanu kasu ye n koo win durɔ dore.

³⁵ Na yeni gerumɔwa been alafian sɔ, n òn mɔ n ka been wāaru sēsiasia, adama n ka bēe sɔsɔwa ye n weene i ko, kpa i ka tii Yinni wē mam mam.

³⁶ Goo ù n bwisika u wa ma ye u win bii wɔndia kuamme ya òn bēere mɔ, ma wɔndia wi, u ye, u de u ko nge me u kī, u de bu nùn kurɔ kpaaru sua. N òn toraru. ³⁷ Adama wi u yɔra sim sim ma u òn wāa tilasi sɔɔ ma u dam mɔ win gɔru kīru wɔllɔ ù n nēe, win bii wɔndia u ku durɔ sua, gea u bwisika. ³⁸ Nge meya wi u dera ba win bii wɔndia kurɔ kpaaru sua u gea kua, adama wi u òn dere ba nùn sue, wiya kua n kere.

³⁹ Tɔn kurɔ u ko n ka win durɔ gbinnewa win durɔn wāarun tɔru kpuro sɔɔ, adama durɔ wi, ù n gu, kurɔ wi, u tii mɔ u ka durɔ kpao sua wi u kī, yēro u n gesi sāa Yinnigii. ⁴⁰ Adama nen

laakari sɔɔ kurɔ wi, ù n tii deri gɔmini te sɔɔ win nuku dobu koo kpēa n kere. Na maa tamaa Gusunɔn Hundewa man yeni sɔɔwa.

Dīa ni ba ka būu yākuru kua

8 Tē, gāa ni ba ka būu yākuru kua, nin gari sɔɔra na wura.

Geema, bese kpuro sa yēru mɔ. Yēra tii suabu mɔ, adama kīra ta ra tɔnu tāsisiē. ² Goo ù n tamaa u gāanu yē, u òn yē gina nge me n weene u n yē. ³ Adama wi u Gusunɔ kī, Gusunɔ u yēro yē.

⁴ Tē dīa ni ba ka būu yākuru kua, ameniwa nin dibun gari sāa. Sa yē ma būu kun gāanu handunia sɔɔ. Sa maa yē ma Gusunɔ turowa wāa. ⁵ Domi baa bà n gerumɔ būnu wāa wɔllɔ ka temɔ, nge me sa yē ma būu dabinu ka yinni dabinu nu wāa, ⁶ ka me, besen mi, Gusunɔ turowa wāa. Wiya sāa Baaba wìn min di gāanu kpuro nu naamɔ. Win sɔna sa maa wāa. Yinni turowa maa wāa. Wiya Yesu Kiriisi wìn min di gāanu kpuro nu koora. Win saabuwa sa maa wāaru mɔ.

⁷ Adama n òn tɔmbu kpuro ba yeni yē. Gabu be ba gina būu sāarun dɔɔne mɔ, ba yaa ye temmɔ nge būu sāa dīanu, ma ben gɔru dam sariruguu ga bu taare wēemɔ. ⁸ N òn mɔ dīana nu koo ka sun susi Gusunɔn mi. Sà kun di, n òn kɔmiaru, sà n maa di, n òn turiru.

⁹ Adama i tii laakari koowo been tii mɔɔ te, tu ku raa de be ba òn dam mɔ bu tora. ¹⁰ Domi wune wi a yēru mɔ, ma a sɔ a dimɔ būu dirɔ, gɔru dam sarirugii ù n nun wa mi, u òn koo wɔrugɔru ko u ka būu sāa dīanu di? ¹¹ Kpa kīnasi wi, wìn sɔ Kiriisi u gu, u kam ko wunen yērun saabu. ¹² Nge meya òn n been berusebu torari ma i ben gɔru dam sariruguu ge meera mɔ, Kiriisiwa i torari. ¹³ Yen sɔ, dīanu nù n koo nen beruse torasia, na òn maa yaa temmɔ sere ka baadommaɔ, n ku ka nen beruse torasian sɔ.

Garon yiiko ka win sɔmburu

9 Na ñ tii mɔ rɔ? Na ñ sãa gɔro? Na ñ Yesu besen Yinni wa ro? Bɛɛ i ñ sãa nen nɔman sɔmburu Yinni sɔɔ? ²Baa nà kun sãa gɔro gabun mi, na sãa me been mi, domi beeya i sɔɔsimɔ ma ne Yinnin gɔrowa.

³Be ba kī bu man gari wēerisia, ye kon bu wisi wee. ⁴Sa ñ yiiko mɔ su ka di su maa ka nɔ? ⁵Sa ñ yiiko mɔ sa n ka kurɔ naane dokeo mɔ wi u koo sun yɔsiri nge me gɔrobu gabu ba mɔ ka Yinnin wɔnɔbu, ka Sefa? ⁶Nge ne ka Baanabasi tɔnawa sa ñ yiiko mɔ su ka nɔman sɔmburu deri? ⁷Wara dɔɔ tabu gberɔ ka win tiin gobi. Wara dāa duurumɔ gberɔ kpa yēro kun sere nin binu dimɔ. Nge wara u naa gɔɔ kparamɔ ma u ñ gen bom nɔrumɔ.

⁸Na ñ yeni gerumɔ ka tɔnun yiiko tɔna. N ñ gari tee yi wooda ya gerumɔ? ⁹Domi Mɔwisin wooda sɔɔ ba yorua, “I ku been naa kinerun nɔɔ bɔke saa ye ta sɔmburu mɔ dīanu sɔɔ.” Naan sɔna Gusunɔ u yeni gerua? ¹⁰Nge besen tiin sɔna u gari yi mɔ. Meyā besen sɔna ba yorua domi n weene wuko u wuku ka yīiyɔbu, kpa gēɔ u gē u n bɔnu yīiyɔ. ¹¹Sà n hunden gāanu duura been suunu sɔɔ, ñ n men na gāa bakana sà n wasin gāanu gā been mi? ¹²Gabu bà n yen yiiko mɔ been mi, bese maa ni. Sa ñ bu kere?

Adama sa ñ yiiko ye denda bɛɛ sɔɔ. Ye kpuro sɔra sa temane, kpa su ku ra ka Kirisin Labaari gea swaa gane. ¹³I ñ yē ma be ba sɔmburu mɔ sãa yerɔ ba ben dīanu waamɔ min di? Be ba maa yāku yeru kɔsu, ba ben bɔnu mɔ te sɔɔ. ¹⁴Nge meya maa Yinni u yiire be ba Labaari gean waasu mɔ bu ben dīanu wa ye sɔɔ.

¹⁵Adama na ñ yen gaa denda gāa ni sɔɔ. Meyā na ñ maa yeni yorumɔ bu ka man ye kuan sɔ. Na kīru bo n gbi. Goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sɔ. ¹⁶Domi n ñ weene n woo kana Labaari gean kparabun sɔ. Tilasiwa ye, ya man sãawe. Nà kun yen waasu kue, wahala baka. ¹⁷Nà n ye kua ka kīru kon are mwa. Nà kun maa kī na ka mɔ, ka me, kon ye kowa domi ba man ye nɔmu sɔndiawa. ¹⁸Ñ n men na, mba nen are. Nen areya n ka Kirisin Labaari gea waasu ko n kun ka gobin baa kpa n ku nen yiiko kpuro dendi ye na mɔ Labaari gean kparabun sɔ.

¹⁹Baa nà n tii mɔ tɔmbu kpuron wuswaaɔ na tii kua baawuren yoo kpa n ka tɔn dabiru gawama. ²⁰Yuuban mi na kua nge Yuu n ka Yuuba gawama. Be ba maa wooda nasie, na kua ben turo, kpa n ka bu gawama baa me nen tii na ñ wāa woodan nɔmaɔ. ²¹Be ba kun wooda mɔn mi, na maa kua ben turo kpa n ka bu gawama. N ñ mɔ ma na ñ Gusunɔn wooda nasie, na Kirisin wooda nasie. ²²Dam sarirugibun mi na kua wi u kun dam mɔ kpa n ka dam sarirugii be gawama. Na kua nge me baawure u sãa ben gabu bu ka faaba waara, baa ñ n meren na. ²³Ye kpurowa na mɔ Labaari gean sɔ kpa na n ka bɔnu mɔ ye sɔɔ.

²⁴I yē ma dukan garasa sɔɔ tɔmbu kpuro ba duki mɔwa adama tɔn turowa u koo yen are wa. Yen sɔ, i dukio nge me i ko ka are wa. ²⁵Wasi kasanugii baawure u ra n tii neniwa kpuro sɔɔ. Ba mɔ me bu ka are wa yi yi sãa wurusun furɔ ††ge ga koo gbera gu derura. Adama bese sa mɔ su ka mwa ge ga kun kpeemɔ. ²⁶Yen sɔna na duka mɔ dee dee na ñ geririmɔ. Na sannamɔ, adama n ñ mɔ nge wi u wom soomɔ. ²⁷Na nen wasi nɔwia mɔ gem gem n ka yi kamia, kpa

††9:25 *wurusun furɔ* - Gera ba ra raa doke goon wirɔ yellu wi u garasa gaa sɔɔ wiru gbia.

n ku ra ko wi ba koo gira nɔm dira nen tii sanam me na sibu gabu waasu kua.

Bũu s̄aarun kiro

10 Negibu na k̄i i n yē ma besen sika-doba kpuro ba wāa guru wii ten [¶]tɔbuɔ ma be kpuro ba s̄ia nim wōku gen ^{§§}suunu sɔɔ ka naasu. ²Ma be kpuro ba kua M̄owisin bwāabu ka batemu gaa guru wii te sɔɔ ka nim wōku ge sɔɔ. ³Ma be kpuro ba d̄ia teenu di ni nu na saa w̄ollun di, ⁴ma ba nim n̄oruram tem n̄ora me Gusunɔ u bu wē, domi ba nim n̄orumɔwa saa kpee Hundegirun min di te ta bu sw̄ii biruɔ. Kirisiwa s̄ia kpee te. ⁵Adama Gusunɔ u ben dabiru go gbaburu sɔɔ yèn s̄o ben daa ya n̄ n̄un wēre.

⁶Tē, yeya ya s̄ia ȳireru besen s̄o kpa sa kun maa s̄ia k̄ɔsan k̄irobu nge be. ⁷Kpa i ku ra maa b̄uu s̄a nge me beɔnɔn gabu ba kua. Domi ba yorua, “T̄ɔn be, ba sina ba di, ba n̄ora, ma ba seewa ba kom bereteke m̄.” ⁸Su ku ra maa kuro damaru ko nge me ben gabu ba kua, ma ben n̄orɔbun suba yenda ita (23.000) ba kam kua s̄o teerun s̄o. ⁹Su ku ra maa Yinni meeri nge me u ne, nge me ben gabu ba kua, ma w̄e bu go go. ¹⁰Su ku maa w̄oki nge me ben gabu ba kua, ma ḡɔɔn ḡɔrado u bu go.

¹¹Yeya ya bu deema nge ȳireru, ma ba ye yorua bu ka sun kiro ko, bes̄e be sa wāa handunian t̄ɔɔ d̄aaki teni sɔɔ. ¹²Yen s̄o, wi u tamaa u ȳo sim sim, u de u n tii se kpa u ku raa w̄ɔrume. ¹³I n̄ laakari meeribu gabu waare ma n kun m̄o bi t̄umbu kpuro ba ra wa. Gusunɔ wi u s̄ia naanegii, u n̄ derimɔ bu beɔn laakari meeri n kere ye i ko kp̄i i ka temana. Adama laakari meeribu

baabire sɔɔ u ra maa yari yeru ko kpa i ka kp̄i i temana bi sɔɔ.

¹⁴Yen s̄o, k̄inasibu, i b̄uu s̄aaru suurio. ¹⁵Na ka beɔ gari m̄ɔwa nge laakarigibu. I de i lasabu ko ye na gerumɔ. ¹⁶S̄a n b̄onu m̄o n̄ori domarugia ye sɔɔ, ye sa ka Gusunɔ siaramɔ, sa n̄ b̄onu m̄o Kirisin yem sɔɔ? S̄a n̄ p̄e ye yabua, sa n̄ b̄onu m̄o Kirisin wasi sɔɔ? ¹⁷P̄e tia ya wāa. Baa s̄a n̄ dabi, sa s̄ia wasi tee, domi bes̄e kpuro sa b̄onu m̄o p̄e tia ye sɔɔ.

¹⁸I bu meerio be ba mara Isireliba. Be ba yākunu dimɔ, ba n̄ b̄onu m̄o yāku yee te sɔɔ? ¹⁹N̄ n̄ m̄en na, mba na gerumɔ. Na gerumɔ ma yaa ye ba ka b̄uu yākuru kua ya s̄ia ḡāanu? B̄uuwa s̄ia ḡāanu? ²⁰Aawo. Adama na gerumɔ ma ye ba ka yākuru kua, b̄una ba ka yākuru kua, n̄ n̄ m̄o Gusunɔ. Na n̄ maa k̄i i n̄ b̄onu m̄o ka b̄unu. ²¹I n̄ kp̄e i n̄o Yinnin n̄ora sɔɔ kpa i maa n̄o b̄unun n̄ora sɔɔ. I n̄ kp̄e i di ye ya wāa Yinnin tabulu w̄ollɔ, kpa i maa di ye ya wāa b̄unun tabulu w̄ollɔ. ²²Sa k̄i su Yinnin nisinu seeyawa? Sa n̄un dam kere?

I kpuro koowo

i ka Gusunɔ beere wē

²³Ba n̄ t̄onu yinarimɔ u ḡāanu kpuro ko, adama n̄ n̄ m̄o ni kpuro nu arufaani m̄o. Ba n̄ t̄onu yinarimɔ u ḡāanu kpuro ko adama n̄ n̄ m̄o ni kpuro nu t̄onu t̄āsisiamɔ. ²⁴N̄ n̄ weene goo u win tiin arufaani kasu, ma n̄ kun m̄o win winsingia.

²⁵Ye ba gesi d̄oramɔ yaburɔ i dio, i ku ḡāanu bikia tii taare w̄eɔbun s̄o. ²⁶Domi tem s̄aawa Yinni Gusunɔgim, ka ḡāanu kpuro ni nu wāa me sɔɔ.

²⁷Naane doke sarirugii ù n̄ beɔ dim soka, ma i ḡɔru doke i ka da, ḡāanu

[¶]10:1 *guru wii te* - Ta s̄aawa te ta Isireliba gbiiye sanam me ba wāa gbaburɔ.

^{§§}10:1 *nim wōku ge* - Ga s̄aawa nim wōku ge ba m̄o Naa yari ge ga burana ba t̄obura ye ba yara Egibitin di.

kpuro ye ba beɛ wē, i dio, i ku ra gāanu bikie tii taare wēebun sō. ²⁸⁻²⁹ Adama goo ù n beɛ sōɔwa u neɛ, yeniwa ba ka yākuru kua i ku di yēron gōrun sō wi u beɛ sōɔwa, n ñ mō been tiin gōrun sō.

Domi mban sōna kon de bu nen tii mōru siri goon gōrun sō. ³⁰ Nā n Gusunɔ siara ye na dimɔn sō, mban sōna na kon de bu maa nen kōsa gere ye sō.

³¹ Ñ n men na, ñ n dimɔ ñ n nōrumɔ, ñ kun me ñ n gāanu ganu mō, i ye kpuro koowo i n ka Gusunɔ beere wēemɔ. ³² I ku ra Yuuba torasie ñ kun me Gerekiba ñ kun me Yesun yigberu te ta maa sāa Gusunɔguru. ³³ Nen tii na kookari mō n ka kpuro ko ye ya koo tambu kpuro dore, na kun nen tiin arufaani kasu ma n kun mō tɔn dabirugia, kpa bu ka faaba waara.

11 I man saario nge me nen tii na Kirisi saarimɔ.

Tɔn kurɔn wii kpīibu

² Na beɛ siara ye i ra ka man yaaye kpuro sō, ye i maa ka sōɔsi te neni sim sim te na mwa na beɛ wē. ³ Adama na kī i n yē ma Kirisiwa tɔn durɔ baawuren wirugii, tɔn durɔ maa sāa tɔn kurɔ baawuren wirugii, Gusunɔwa maa Kirisin wirugii. ⁴ Tɔn durɔ baawure wi u kanaru mō, ñ kun me u Gusunɔn gari gerumɔ, ù n win wiru wukiri, u ñ win wirugii beere wēemɔ. ⁵ Ma tɔn kurɔ baawure wi u kanaru mō, ñ kun me u Gusunɔn gari gerumɔ, ù kun win wiru wukiri, u ñ win wirugii beere wēemɔ. N sāawa nge ù n pɔɔru woka. ⁶ Tɔn kurɔ ù kun kī u yasa bōke, n weene u seri bura. Adama ñ n sāan na sekuru u ka seri bura ñ kun me u ka pɔɔru woka, u de u yasa bōke. ⁷ Ñ n weene tɔn durɔ u win wiru wukiri domi u sāawa Gusunɔn weenasii, u maa Gusunɔ beere wēemɔ, adama tɔn kurɔ u tɔn durɔ beere wēemɔ. ⁸ Domi tɔn durɔ kun yari tɔn kurɔn min di, tɔn kurɔwa yari tɔn durɔn min di.

⁹ Meya maa ba ñ tɔn durɔ taka kue tɔn kurɔn sō, tɔn kurɔwa ba kua tɔn durɔn sō. ¹⁰ Ñ n men na, wɔllun garadoban sō n weene tɔn kurɔ u yasa bōke u n ka sōɔsimɔ ma u goo wiru kpīiye. ¹¹ Adama Yinni sō, n ñ koorɔ tɔn kurɔ u n wāa n kun ka tɔn durɔn baa. Meya maa tɔn durɔ u ñ kpē u n wāa n kun ka tɔn kurɔn baa. ¹² Domi nge me tɔn kurɔ u yari tɔn durɔn min di, nge meya tɔn durɔ maa marura tɔn kurɔn min di, adama ye kpuro n kooramɔwa saa Gusunɔn min di.

¹³ I lasabu koowo been tii. N weene tɔn kurɔ u Gusunɔ kana u kun yasa bōkua? ¹⁴ I ñ yē been tii ma sekura tɔn durɔn seri yì n dēu? ¹⁵ Adama tɔn kurɔn seri yì n dēu, burara. Ba nùn win seri wēwa u ka yi dendi nge win sɔnditia. ¹⁶ Adama goo ù n kī u ka sun sikirina, na gesi gerumɔ ma bese sō ka Gusunɔn yigbenu sō sa ñ maa komaru garu mō.

Yinnin dīa domaruginu

*(I maa meerio Mateu 26:26-29,
Maaku 14:22-25, Luku 22:15-20)*

¹⁷ Gari yi na kī n beɛ yiire mini tē, na ñ beɛ siaramɔ yi sō, domi ñ n menne, n ku ra sanɔ gaa ko, n da n gɔɔgɔm mōwa. ¹⁸ Gbiikaa ba man sōɔwa ma, ñ n menne, wuunu ganu wāa been suunu sō ni nu ñ n nɔɔ tia sāa. Na mi gia wura ma geema. ¹⁹ Domi n ñ koo ko karanaa ya kun wāa been suunu sō, kpa be ba sāa geegibu bu ka sōsira. ²⁰ Wee, ñ n menne i ka dīanu dimɔ, n ñ ka Yinnin domaruginu weene. ²¹ Domi ñ n menna i ka di, baawure ra n sendewa u ka win tiin dīanu di, kpa gōɔra n gabu mō, kpa tam mu n gabu goomɔ. ²² I ñ been tiin yenusu mō mi i ko di kpa i nɔ? Nge i kī i n Yesun yigberu gemawa, kpa i sāarobu sekuru doke? Mba kon gere. Kon beɛ siara? Aawo, na ñ beɛ siaramɔ ye sō.

²³ Domi Yinnin min diya na sōsiru mwa te na beɛ wē. Na neɛ, wōku tē

sɔɔ ba Yinni Yesu tɔmbu nɔmu sɔndia u pɛɛ sua, ²⁴u Gusunɔ siara ma u ye murura. Ma u nɛɛ, yeniwa nen wasi yi ba go been sɔ. I n da yeni ko i n ka man yaaye. ²⁵Meya u maa nɔra sua ye ba dim kpa u nɛɛ, nɔra yeniwa Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ kpaɛ te u sire ka nen yem. Sanam baamere sɔɔ mɛ i ka ye nɔrumɔ, i n da ko i n ka man yaaye. ²⁶Domi sanam baamere sɔɔ mɛ i pɛɛ ye dimɔ ma i ka nɔra ye nɔrumɔ, Yinnin gɔɔwa i kparamɔ sere u ka wurama.

²⁷Yen sɔna wi u Yinnin pɛɛ di, ñ kun mɛ ù n ka win nɔra nɔra, ma u ñ kue nge mɛ n weenɛ u ko, u Yinnin wasi ka win yem torariwa. ²⁸Ñ n men na, baawure u tii wɛɛri u sere pɛɛ ye di u maa ka sere nɔra ye nɔ. ²⁹Domi ù n dimɔ ù n nɔrumɔ ù kun tuba ye n sãa Yinnin wasi, u tii taare suammewa win dibu ka nɔru bi sɔɔ. ³⁰Yen sɔna been dabira barɔ, ma dabira kua kpanɔbu, gaba maa gu. ³¹Sà n tii siri ka gem, ba ñ maa sun sirimɔ. ³²Adama Yinni ù n sun siri, u ra sun seeyasiewa, kpa su ku ra maa taare wa ka handuniagibu sannu.

³³Yen sɔ negibu, ì n menna i ka di, i de i maruna. ³⁴Gɔɔru tà n goo mɔ, u de u gina dīanu di yenuɔ, kpa been menɔ sɔɔ i ku ra taare sua. Gari yi yi tie, kon beɛ yin asansi sɔ ñ n tunuma.

Hunde Deeron kɛnu

12 Tɛ ye n sãa Hunde Deeron kɛnun gari, negibu na kī i n yin gem yɛ. ²I yɛ ma sanam mɛ i ñ Gusunɔ yɛ, ba ra n beɛ gawewa bīnun yiraɔ, ni nu ku ra gari gere. ³Yen sɔna na kī i tubu ma goo wi u gari mɔ saa Gusunɔn Hunden min di, u ñ gerumɔ ba Yesu bɔrusi. Goo kun maa kpɛ u nɛɛ Yesu sãa Yinni, ma n kun mɔ saa Hunde Deeron min di.

⁴Hunden kɛɛ bwese bwesekawa wãa, adama Hunde turo wiya nu wɛɛmɔ. ⁵Sɔm bwese bwesekawa wãa, adama Yinni turo wiya sa ko ye kua. ⁶Dam

bwese bwesekawa maa wãa mɛ tɔnu koo kpɛ u ka sɔmburu ko, adama Gusunɔ turo wiya mu tɔmbu kpuro wɛɛmɔ sɔmburu baateren sɔ. ⁷Ba baawure kɛru wɛ te ta sɔɔsimɔ ma u Hunde Deero mɔ kpa u ka tu dendi tɔmbu kpuron arufaanin sɔ. ⁸Hunde u ra goo kɛru wɛ u ka tɔmbu bwisi kɛ, kpa u goo kɛru wɛ u ka gari gere ka yɛru. ⁹Hunde turo wi, u ra goo naane dokebu wɛ, kpa u goo dam wɛ u ka barɔbu bɛkia. ¹⁰Meya Hunde turo wiya ra maa goo sɔm maamaakiginun dam wɛ, kpa u goo kɛru wɛ u ka tɔmbu Gusunɔn gari tusia, kpa u maa goo bwisi wɛ u ka Hunden kɛnu ka kɛɛ ni nu tie wunana. U ra goo bwisi wɛ u ka Hunden barum bwese bwesekan gari gere, kpa u goo bwisi wɛ u ka gari yi tusia. ¹¹Hunde turo wiya u ye kpuro mɔ. U baawure kɛɛ bwese bweseka wɛɛmɔ nge mɛ u kī.

Naane dokeobu kpuro

ba sãa wasi teen doo dooka

¹²Domi Kirisi sãawa nge wasi tee ka yin doo dooka dabiru. Wasi yi, yi sãawa tee baa mɛ yi doo dooka dabiru mɔ. ¹³Domi ba sun batemu kuawa ka Hunde turo kpa Yuuba ka tɔn tukobu, yobu ka tii mɔwɔbu, bese kpuro su ka ko wasi tee. Sa maa gbinne ka Hunde turo wi, bese kpuro.

¹⁴Wasi sãawa doo dooka dabiru n ñ mɔ tia. ¹⁵Baa naasu sù n nɛɛ, su ñ sãa nɔmu, ka mɛ, su ñ wãa wasi sɔɔ? Su wãawa wasi sɔɔ. ¹⁶Baa swaa yà n maa nɛɛ, ya ñ sãa nɔnu, ka mɛ, ya ñ wãa wasi sɔɔ? Ya wãawa wasi sɔɔ. ¹⁷Wasi kpuro yì n sãa nɔni, amɔna yi koo ka gari nɔ. Ñ kun mɛ, yi kpuro yì n sãa swaa, amɔna yi koo ka nuburu nɔ. ¹⁸Adama nge mɛ n sãa Gusunɔ u doo dooka baayere dokewa wasi sɔɔ nge mɛ u kī. ¹⁹Ya ñ koorɔ wasi yi kun doo dooka mɔ. ²⁰Tɛ, wasi sãa tee adama yi doo dooka dabiru mɔ.

²¹ Yen sōna nōni kun kpē yi nōmu sō yi ñ gen bukata mō. Wira kun maa kpē tu naasu sō ta ñ sin bukata mō. ²² Adama baa wasin doo dooka ye ya sāare ya ñ dam mō, wasi yen bukata mō too. ²³ Ye ya maa sun sāawe nge ya ñ beere mō, sa ye beere wēemō. Ye sa ñ maa kpē su sōsi sa ye wukirimō. ²⁴ Adama yen ye ya waabu wā, ya ñ wukiribun bukata mō. Gusunō u besen wasi sweena u ka yin gam beere wē mi n beere bia. ²⁵ U kuawa kpa wasi yi kun ka karane, adama doo dooka baayere ya n ka yen yensian laakari mō. ²⁶ Wasin gam mù n nōni swāaru wa, ka mi n tie sanna ba bōnu mō. Meyā bā n maa yin gam siara, ka mi n tie sanna ba nuku dobu bōnu mō.

²⁷ Tē bēe kpuro i sāawa Kirisin wasi, ma been baawure sāa yin doo dooka. ²⁸ Gbiikaa Gusunō u gbia u gōrobu gōsa Yesun yigberu sō, yiruse win sōmōbu, itase keu sōsiobu, yen biru be ba sōm maamaakiginun dam mō, ka maa be ba dam mō bu ka barōbu bekia, ka be ba gabu somimō, ka be ba tōmbu kparamō, ka be ba ka Hunden barum bwese bweseka gari mō. ²⁹ N ñ mō be kpuro ba sāa gōrobu, ñ kun mē Gusunōn sōmōbu, ñ kun mē keu sōsiobu. N ñ maa mō be kpuro ba dam mō bu ka sōm maamaakiginu ko, ³⁰ ñ kun mē bu ka barōbu bekia, ñ kun mē bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, ñ kun mē bu ka gari yi tusia. ³¹ Ñ n men na, i Hunden kēnu kasuo ni nu beere kere.

Kon maa bēe swaa sōsi ye ya kpuro kere.

Kīru

13 Baa nā n ka barum bwese bweseka gari mō ka mam wōllun gōradoban barum ma na kun tōnu kī, na sāawa nge yankokoru ñ kun mē yangireru te ba soomō. ² Baa nā n Gusunōn gari gerubun dam mō, ma na

asiri kpuro tuba ka yēru kpuro, ma na Gusunō naane doke sere kon kpī n guunu sō nu swenyō, nā kun tōnun kīru mō na ñ sāa gāanu. ³ Baa nā n nen dukia kpuro sāarobu wē, baa nā n dera ba nen wasi wōōwa, nā kun tōnun kīru mō na ñ are wasi.

⁴ Wi u tōnu kī u ra temane, u ra n maa tōn geeru mō, u ku ra n nisinu mō, u ku ra woo kanē, u ku ra maa tii sue. ⁵ Wi u tōnu kī u ra n tōmbun beere yē, u ku ra win tii tōnan arufaani kasu, u ku ra mōru ko fuuku, u ku ra maa torarun gari yi win nukurō. ⁶ Wi u tōnu kī u ku ra yēeri kōsan sō ma n kun mō gem sō. ⁷ Wi u tōnu kī u ra ka kpuro temane. Win naane dokebu ka win yīiyōbu ka win temanabu bu ku ra kpe.

⁸ Wi u tōnu kī win kīra ku ra n nōru mō. Gusunōn gari gerubu bu nōru mō, Hunden barum bwese bwesekan gerubu koo kpe, yēru ta koo maa kpe. ⁹ Domi besen yēru ka besen Gusunōn gari gerubu, yen gaa kun yiba. ¹⁰ Adama sanam mē ye ya yiba ya koo na, sanam meya ye ya kun yiba, ya koo doona.

¹¹ Sanam mē na sāa bii, na ra gari gere nge bii, na ra laakari ko nge bii, na ra maa bwisiku nge bii, adama tē ye na guro guro kua, na biin daa deri. ¹² Ye sa waamō tē ya sāare ye sa waamō bari bari tasa sō, adama sō teeru sa ko ra wa nōni ka nōni. Ye na yē tē ya ñ yiba, adama sō teeru kon da tubu sāa sāa nge mē Gusunō u man tuba.

¹³ Tē gāanu ita yeniwa ya wā, yeya naane dokebu, ka yīiyōbu, ka kīru. Adama kīra ta kere.

Hunde Deeron kēnun gari

14 Ñ n men na, kīra n weene i n kasu. I maa Hunden kēnu kasuo, n mam neere Gusunōn garin gerubun kēru. ² Wi u ka Hunden barum gari gerumō, n ñ tōnu u ka gari mō, Gusunōwa u ka gari mō, domi goo

kun yēron gari nɔɔmɔ. Gem asirigima u gerumɔ ka Hunde Deeron dam. ³Adama tɔmba, Gusunɔn sɔmɔ u ra ka gari ko. U ra bu tāsisiē, kpa u bu dam kē, kpa u bu nukuru yemiasia. ⁴Wi u ka Hunden barum gari mɔ, u win tii tāsisiāmɔwa. Adama Gusunɔn sɔmɔ, Yesun yigbera u tāsisiāmɔ.

⁵N ko n man dore bɛɛ kpuro ì n ka Hunden barum gari mɔ, adama ye na kī n kere, yera i n Gusunɔn gari gerumɔ. Domi wi u Gusunɔn gari gerumɔ u kere wi u Hunden barum bwese bweseka gerumɔ, ma n kun mɔ ù n win gari tusia, kpa u ka Yesun yigberu tāsisiā. ⁶Tē, negibu arufaani yerà i ko wa nà n na bɛɛn mi ka Hunden barum bwese bwesekan gerubu, ma na kun ka sɔɔsiru nɛ, ù kun mɛ yēru, ù kun mɛ Gusunɔn garin gerubu ù kun mɛ keu gaa.

⁷Baa gāa ni nu kun wāaru mɔ nge guuru ka mɔrɔku bà n nu soomɔ, bà kun nu gɔsikiāmɔ, amɔna gaba koo ka gia ye nu gerumɔ. ⁸Wi u maa kɔba soomɔ, ù kun soomɔ dee dee, wara u koo tabun sɔɔru ko. ⁹Nge meya bɛɛn gari yì kun deere, yi koo kowa kam. ¹⁰Barum bwese bweseka dabina nu wāa handunia sɔɔ, sari maa mɛ goo kun nɔɔmɔ. ¹¹Ñ n men na, nà kun barum nɔɔmɔ mɛ ba ka gari mɔ, wi u mu gerumɔ u ko n sāawa tɔn tuko nen mi, kpa nɛ n maa ko tɔn tuko yēron mi. ¹²Nge meya bɛɛ, yèn sɔ i Hunden kēnu kasu, i kookari koowo i ka nu wa nu n kpā ni nu koo Yesun yigberu tāsisiā.

¹³Yen sɔ, n weenɛ wi u ka Hunden barum gari gerumɔ u Gusunɔ kēru kana te u koo ka gari yi tusia. ¹⁴Domi nà n kanaru mɔ ka Hunden barum nen hundewa ya kanaru mɔ, adama nen bwisikunu kun wāa te sɔɔ. ¹⁵Tē, amɔna kon ko. Kon kanaru ko ka nen hunde, kon maa ko ka nen bwisikunu. Kon womu ko ka nen hunde, kon maa ko ka nen bwisikunu. ¹⁶À n Gusunɔ siara ka

hunde tɔna, amɔna naanɛ dokeo diro u koo ka kpī u nɛɛ, ami, wunen siarabun sɔ. U ù yē ye a gerumɔ. ¹⁷Baa wunen siarabu bù n wā, bu ù yēro tāsisiāmɔ.

¹⁸Na Gusunɔ siara yèn sɔ na ra ka Hunden barum bwese bweseka gari ko n bɛɛ kpuro kere. ¹⁹Adama Yesun yigberu sɔɔ na kīru bo n gari nɔɔbu gere ka nen bwisikunu n ka gabu keu sɔɔsi, n kere gari nɔɔbun saba wɔkuru (10.000) ka Hunden barum.

²⁰Negibu i ku maa bwisiku nge bibu. Daa kɔsa sɔra n weenɛ i n sāa nge bii wēnu, adama bwisikunu sɔɔ i n sāa tɔn girobu. ²¹Gusunɔn woodan tireru sɔɔ ba yorua,

“Yinni u nɛɛ, kon de bu nen gari nɔ

be ba barum tukum gerumɔn nɔɔn di, ka maa sɔbun nɔɔ sɔɔn di.

Adama ka mɛ, ba ù nen gari swaa dakimɔ.”

²²Ñ n men na, Hunden barum bwese bwesekan kēru ta sāawa yīreru be ba kun naanɛ doken mi, n ù mɔ be ba naanɛ doken mi. Adama Gusunɔn gari gerubun kēra ta sāa yīreru be ba naanɛ doken mi, n ù mɔ be ba kun naanɛ doken mi.

²³Ñ n men na, Yesun yigberu kpuro tã n menna, kpa baawure u n Hunden barum gerubu wɔri, naanɛ dokeo dirobu ù kun mɛ naanɛ doke sarirugibu bà n duuma, ba ù koo gere bu nɛɛ i wiirawa?

²⁴Adama baawure ù n Gusunɔn gari gerumɔ, sanam mɛ naanɛ doke sarirugii ù kun mɛ naanɛ dokeo diro goo u duuma, win gɔru ga koo nùn so, kpa gari yi, yi nùn siri yi tumbu kpuro ba gerumɔ.

²⁵Win bwisiku asiriginu nu koo maa sɔɔsira batuma sɔɔ, kpa u yiira u Gusunɔ sã u nɛɛ, geema, Gusunɔ u wāawa bɛɛn suunu sɔɔ.

Yesun yigberun sāarun wooda

²⁶Negibu, bɛɛn baawurewa u kēru mɔ, googiru womu, googiru tubusianu, googiru sɔɔsiru Gusunɔn min di, googiru

Hunden barum bwese bwesekan gerubu, googiru maa men tusaibu. Ì n menna, i de i n ye kpuro m̀ i ka tāsīsiana. ²⁷ Gabu bà n koo ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n weene ba n s̄a t̄mbu yiru ñ kun me ita t̄na kpa bu ko tia tia, kpa goo u maa ben gari yi tusia. ²⁸ Adama goo ù kun w̄a mi wi u koo kp̄i u gari yi tusia, i de bu mari menn̄ s̄o, kpa bu yi ko ka Gusun̄ t̄na. ²⁹ Ye ya maa s̄a Gusun̄n s̄m̄obun gari wee. I de ben yiru ñ kun me ita bu gari ko, kpa be ba tie bu ben gari yi ȳiya. ³⁰ Gusun̄ ù n goo wi u s̄o menn̄ s̄o ḡānu s̄ōsi u ka gere, i de wi u gari m̀ u mari. ³¹ Domi b̄e kpuro i ko kp̄i i Gusun̄n gari gere tia tia, kpa b̄e kpuro i ka ḡānu gia kpa i ka dam k̄ru wa. ³² Gusun̄n s̄m̄obu bu de ba n tii kp̄ia ben k̄ru s̄o. ³³ Domi Gusun̄n kun b̄eteke k̄i ma n kun m̄o alafia.

Nge me n s̄a naane dokeobun yigbenu kpuro s̄o, ³⁴ n weene t̄n kur̄bu bu mari menn̄ s̄o. N ñ weene bu gari gere, adama bu wiru kp̄iȳo nge me Gusun̄n wooda ya gerum̄. ³⁵ Bà n k̄i bu ḡānu gia i de bu ben dur̄bu bikia yenu, domi b̄een sekura t̄n kur̄ ù n gari m̀ menn̄ s̄o.

³⁶ Am̄na. B̄een min diya Gusun̄n gari yi gb̄ia yi torua? Nge b̄e t̄nan miya yi tura? ³⁷ Goo ù n t̄maa u s̄a Gusun̄n s̄m̄o, ñ kun me u ȳiȳo u Hunden k̄nu m̄o, n weene u wura ma ye na yorum̄, Yinnin yiireba. ³⁸ Goo wi u kun yeni wure, i ku ra ȳro wura.

³⁹ Yen s̄o, negibu i kasuo i ka Gusun̄n gari gere, kpa i ku yina bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko. ⁴⁰ Adama i kpuro koowo dee dee ka b̄eere.

Kirisin seebu ḡarin di

15 Negibu na b̄e Labaari gea ye yaayasiam̄o ye na raa b̄e n̄ōsia ma i ye mwa, i maa ȳo ye s̄o. ² Yen min

diya i faaba waam̄o i n gari yi neni dim dim yi na b̄e waasu kua. Ma n kun me, kama i naane doke.

³ Domi gari yi yi kpuro kere yiya na b̄e n̄omu s̄andia yi nen tii na mwa. Yiya mini. Kirisi u gu besen toranun s̄o nge me Gusun̄n gari gerum̄. ⁴ Ba n̄n sika ma u seewa ḡarin di s̄o itase nge me Gusun̄n gari gerum̄. ⁵ U win tii Sefa s̄ōsi, yen biru w̄kura yiru ye. ⁶ Yen biru u kura mi win bw̄aaba menne b̄en geera n̄era wun̄bu (100) kere. Ben dabira wasi ka t̄e, adama gaba gu. ⁷ Ma u maa win tii Yak̄bu s̄ōsi, yen biru ḡrobu kpuro.

⁸ D̄ākuru u maa man kure, ne wi na s̄a nge wi ba mara suru kun yiba. ⁹ Domi nena na piiburu bo ḡrobu s̄o. Na ñ weene bu man soku ḡro, domi na Gusun̄n yigberu n̄ni s̄ōwa. ¹⁰ Adama ka Gusun̄n duroma na ka s̄a me na s̄a t̄e, ma durom me u man kua mu ñ kue kam. Na kookari kua n ḡro be kpuro kere, adama n ñ m̄o nen tiiwa na kua ma n kun m̄o Gusun̄n durom me mu ka man w̄a. ¹¹ Ñ n men na, gari tee yiya sa waasu m̀ ne ka be, tee yiya i maa naane doke.

Besen seebu ḡarin di

¹² T̄e, bà n Kirisin gari waasu kua ma u seewa ḡarin di, am̄na b̄een gaba ka m̀ ḡriba kun seem̄o. ¹³ Ḡribu bà kun seem̄o, Kirisi kun maa seewe. ¹⁴ Kirisi ù kun seewen na, besen waasu kama, b̄een naane dokebu maa kama. ¹⁵ Sa maa Gusun̄n seeda weesugia diiya sanam me sa gerua ma u Kirisi seeya ḡarin di, domi ñ n s̄a gem ma ḡriba kun seem̄o, ñ n men na, Gusun̄n kun maa Kirisi seeye. ¹⁶ Domi ḡribu bà kun seem̄o Kirisi kun maa seewe. ¹⁷ Bà kun maa Kirisi seeye b̄een naane dokebu kama, i maa w̄a b̄een toranu s̄o gina. ¹⁸ Be ba maa Kirisi naane doke ba ka gu ba kam kuawa. ¹⁹ Ñ n w̄a teni t̄nan s̄n na sa Kirisi

yīiyɔ, sa sāawa wɔnwɔndobu n tɔmbu kpuro kere.

²⁰ Adama tē, Kirisi u seewa gɔrin di u kua gbiikoo be ba koo sen suunu sɔɔ. ²¹ Domi nge me gɔɔ na saa tɔnun min di, nge meya gɔribun seebu maa naamɔ saa tɔnun min di. ²² Nge me tɔmbu kpuro ba gbimɔ yèn sɔ ba gbinne ka Adamu, nge meya ba koo kpuro seeya yèn sɔ ba gbinna ka Kirisi. ²³ Adama baawure ka win wuura. Gbiikaa Kirisi, yen biru be ba sãa wigibu win naarun sanam. ²⁴ Yen biruwa handunian kpeera koo na. Sanam meya Kirisi u koo wiruguru ka yiiko ka dam kpuro kam koosia kpa u Gusunɔ Baaba bandu nɔmu sɔndia. ²⁵ Domi Kirisi u n̄ koo ko u kun bandu di sere Gusunɔ u ka n̄n win yiberɛba kpuro taarea. ²⁶ Gɔɔwa sãa wɛɔ dãako wi ba koo kam koosia. ²⁷ Domi ba yorua ba n̄e, “Ba dera u kua gãanu kpuron wirugii.” Adama sanam me u gerua ba dera u kua gãanu kpuron wirugii, n sun yeeri ma wi u dera u kua yen wirugii, u n̄ wãasi sɔɔ. ²⁸ Adama b̄ n̄ gãanu kpuro Kirisi nɔmu sɔndia, yera wi, Bii, u koo maa tii Gusunɔ nɔmu sɔndia, kpa Gusunɔ wi u n̄n gãanu kpuro nɔmu sɔndia, u bandu di kpuron wɔllɔ mam mam.

²⁹ Be ba batemu m̄ gɔribun sɔ maa ni. Arufaani yerà ya wãa mi. N̄ n sãa gem ma gɔriba kun seemɔ, mban sɔna ba bu batemu m̄ gɔribun sɔ. ³⁰ Besen tii maa, mban sɔna sa ra n̄ yɔ kari sɔɔ saa baayere. ³¹ Negibu, baadommawa na ra n̄ wãa gɔɔn yira sɔɔ. Na yeni gerumɔ yèn sɔ na woo kanamɔ been saabu besen Yinni Yesu Kirisi sɔɔ. ³² N̄ n sanna ka gberun yee Efesu mini nen tɔndun yiikon sɔ, arufaani yerà na mɔ. Gɔribu b̄ kun seemɔ, n̄ n men na, su di kpa su nɔ domi sia sa ko gbi.

³³ I ku de bu beɛ n̄ni wɔke. Kpaasi k̄-soba ba ra daa gea sanku. ³⁴ I de been laakari gea yu wurama nge me n̄ weene,

kpa i kookoo k̄susu deri. Been gabu ba n̄ Gusunɔ yē. Na yeni gerumɔ ma been sekura.

Seebun wasi kpeɛ

³⁵ Goo koo bikia u n̄e, amɔna ba koo ka gɔribu seeya. Wasi yiren bwesera ba ko n̄ mɔ. ³⁶ Bwisi sarirugii! À n̄ gãanun bia duura temɔ ya n̄ kpiimɔ ma n̄ kun mɔ ya gu. ³⁷ Ye a duurumɔ temɔ, bia tɔnawa, nge alikama bima, n̄ kun me gãanu ganun bima, n̄ n̄ mɔ kp̄i pɔtura. ³⁸ Gusunɔ u bia ye kp̄i pɔtura w̄emɔ nge me u k̄i. Bia baayere ya yen kp̄i pɔtura mɔ. ³⁹ Gãa wasinu kpuron yaa kun maa tia. Tɔmbugia nenem, yeeigia nenem, gunɔsugia nenem, sw̄eigia maa nenem.

⁴⁰ Wɔllun wasi yi wãa, handuniagii maa wãa. Wɔllun wasi yi yin buram mɔ, handuniagii maa yin buram mɔ. ⁴¹ Sɔɔ u win buram baa mɔ, suru maa wigim mɔ ka maa kperi. Kperin tiin buram wunane.

⁴² Meya n̄ ko n̄ sãa sanam me ba koo gɔribu seeya. B̄ n̄ wasi sika gɔɔgiiya mi, adama b̄ n̄ yi seeya yi n̄ maa gbimɔ. ⁴³ B̄ n̄ yi sika yi ku ra n̄ beere mɔ, adama b̄ n̄ yi seeya girima bakagiiya. B̄ n̄ yi sika, dam sarirugiiya, adama b̄ n̄ yi seeya yi dam mɔ. ⁴⁴ B̄ n̄ yi sika wasi bentekera, adama b̄ n̄ yi seeya yi sãawa hundegii. Domi wasi bentekeru t̄ n̄ wãa, wasi hundegii maa wãa. ⁴⁵ Nge meya maa ba yorua ba n̄e, tɔn gbiikoo Adamu, u kua waso, adama Adamu dãako u sãawa hunde wi u wãaru w̄emɔ. ⁴⁶ N̄ n̄ mɔ hundegiiya yi gbia yi na. Wasi bentekera ta gbia ta na, yen biru hundegii. ⁴⁷ Ba tɔn gbiikoo mɔma ka tem, ma u kua temgii. Tɔnu yiruse u nawa wɔllun di. ⁴⁸ Nge me temgii gbiikoo u sãa, meya maa temgibu kpuro ba sãa. Nge me wɔllugii u maa sãa meya maa wɔllugibu kpuro

ba sāa. ⁴⁹Nge me sa ka temgii weene, nge meya sa ko maa ka wöllugii weena.

⁵⁰Negibu yeniwa na gerumɔ, ma ye ya yaa ka yem mɔ, ya ñ kpē yu bɔnu wa mi Gusunɔ u bandu swīi. Ye ya maa sāa gɔɔgia ya ñ kpē ya n wāaru te ta ku ra kpe mɔ.

⁵¹Asirin gari wee, na bɛe sɔɔmɔ. N ñ mɔ bese kpurowa sa ko gbi, adama ba koo bese kpuro kɔsi ⁵²yande, nɔni kpaki teeru sɔɔ sanam me kɔbi dāaka ya koo swī. Domi ya koo swī kpa bu gɔribu seeya bu ku maa ka gbi, kpa bese su maa kɔsi. ⁵³Domi wasi yi yi ra sankire, yi ñ koo ko yi kun kɔsa yi yi ku ra sankire. Yi yi maa sāa gɔɔgii, yi ñ koo ko yi kun kɔsa yi yi ku ra gbi. ⁵⁴Tē yi yi ra sankire yi ñ kɔsa yi yi ku ra sankire, gɔɔgii yi ñ maa kɔsa yi yi ku ra gbi, yera ye ba yorua ya koo kooru ye ba nɛe, “U dera gɔɔ kpa, ma nasara sina.”

⁵⁵“Gɔɔ, mana wunen nasara wāa.

Gɔɔ, mana wunen sɔɔ dēegira wāa.”

⁵⁶Gɔɔn sɔɔ dēegira toraru, torarun dam maa sāawa wooda. ⁵⁷Yen sɔ, su Gusunɔ siara wi u sun nasara wēemɔ saa Yesu Kiriisi besen Yinnin min di.

⁵⁸Ñ n men na kinasibu, i yōro dim dim ka temanabu, i n hania mɔ Yinnin sɔmburu sɔɔ baadomma kpa i n yē ma sɔmbu te i Yinni kuamme ta ñ kam mɔ.

Gobi sɔkubu

naane dokeobun sɔ

16 Tē, gobin gari yi ba sɔkumu naane dokeobun sɔ. N weene i ko nge me na Yesun yigbenu sɔɔwa Galatiɔ.

²Alusuma baayeren tɔɔ gbiikiru i de baawure u gobi gɛe yi nenem, nge me win waara nɛ, kpa i ku de sanam me na tunuma i sere gobi sɔke. ³Nà n na kon tɔn be i gɔsa gɔri Yerusalemuɔ ka been kēru ka tire ni nu koo bu tusia. ⁴Ñ n maa kua n ka da nen tii, kon ka bu da.

Ye Pɔlu kī u ko

⁵Nà n Masedoni beram da, kon na been mi, domi na ñ kon ko na kun Masedoni de. ⁶Kon sɔɔ mɛeru ko been mi, a ku tuba, kpuran sanam kpuro. Yen biru kpa i man nɔma kē nen sanum sɔɔ mi na dɔɔ kpuro. ⁷Na ñ kī n bɛe wa barara tē nà n sarɔ, adama Yinni ù n wura, na yīyɔ kon na n ka bɛe sina sɔɔ mɛeru.

⁸Adama ko na n wāa Efesu mini gina sere Pantikotin tōru. ⁹Domi na ayeru mɔ mini n ka sɔm bakaru ko te ta koo arufaani ko. Yibereba ba maa dabi.

¹⁰Timote ù n na been mi i de i nùn dam koosia ka bɛere, domi u Yinnin sɔmburu mɔwa nge me na mɔ. ¹¹Yen sɔ, i ku de goo u nùn gem, adama i nùn somiɔ win sanum sɔɔ u ka na nen mi ka alafia, domi sa nùn mara nɛ ka besegibu sannu.

¹²Adama ye n sāa besegii Apolon gari, nɔn dabira na ra nùn dam kē u ka na u bɛe bera ka besegibu gabu sannu, adama u ñ kī u na gina. ù n ayeru wa, u koo na.

Yiire dāakibu ka tɔbiribu

¹³I n tii se, i yōro dim dim naane dokebu sɔɔ. I n wɔrugru sāa kpa i n dam mɔ. ¹⁴Kpuro ye i mɔ, i ye koowo ka kīru.

¹⁵I Setefani yē ka win yenugibu, ma beya ba sāa tɔn gbiikobu Geresi sɔɔ be ba naane doke, ba maa tii wē bu ka naane dokeobu nɔɔri. Negibu na bɛe kanamɔ, ¹⁶i tɔn ben bweseru wiru kpīyɔ ka baawure wi u sɔmbu te mɔ ka hania.

¹⁷Na nuku dobu mɔ Setefani ka Fɔɔ-tunatu ka Akai kun naarun sɔ, domi been sariru ba man kua ye i ko raa ko. ¹⁸Ba maa nen nukuru yemiasia ka bɛegiru sannu. N weene i tɔn ben bweseru takaru ko.

¹⁹Yesun yigbenu Asi sɔɔ nu bɛe tɔbura. Akilasi ka Pirisila ka maa Yesun

yigberu te ta ra menne ben yenuɔ, ba
 beɛ tɔbura gem gem Yinni sɔɔ. ²⁰Naane
 dokeobu kpuro ba beɛ tɔbura.

I tɔbirinɔ ka kīru.

²¹Ne Pɔlu, na beɛ tɔbura ka nen tiin
 yora.

²²Baawure wi u kun Yinni kī, u bōri
 wa.

Maranata. Yen tubusiana, Yinni, a na.

²³Yinni Yesun durom mu n wāa ka
 beɛ.

²⁴Nen kīru ta wāa ka beɛ kpuro Kiri
 Yesu sɔɔ. Ami.

TIRERU YIRUSE TE PĀLU U KORINTIGIBU KUA

Pōlu u Korintigibu tireru yorua nōn yiruse sanam me wi ka be, ba ñ nōōs-inamō. Win tire gbiikuru sō, u ben wahala dabi ni ba raa mōn wēē nōō wa. Adama ka me, be sō gaba wāa be ba tamaa Pōlu u ñ sāa Gusunōn sōm kowo. Yen sōna u wure u bu tire teni yorua u ka tii yina.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu ka siarabu, wiru 1:1-11.
2. Pōlu ka Korintigibun wāasināa, wiru 1:12n di sere wiru 7:16.
3. Kēnu Yudeagibun sō, wiru 8n di sere wiru 9.
4. Pōlu u ka tii yinamō, wiru 10:1n di sere wiru 12:10.
5. Yiire dāakibu ka tōbiribu, wiru 12:11n di sere wiru 13:13.

Tōbiribu

1 Bēē Gusunōn yigberugibu, bēē be i wāa Korintio, ka naane dokeobu kpuro be ba wāa Gerekiban tem girum sō, ne Pōlu Yesu Kirisin gōro Gusunōn kīru sō, ka Timōte besegii, besera sa bēē tōbura. ²Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē alafia wē.

Pōlu u Gusunō siaramō

³Su Gusunō siara, besen Yinni Yesu Kirisin Baaba wi u ra tōmbu wōnwōndu kue, kpa u bu dam kē saa baayere. ⁴U sun dam kēmō besen nuku sankiranu kpuro sō, kpa besen tii su ka kpī su be ba nuki sankire dam kē me besen tii sa wa Gusunōn min di. ⁵Nge me besen tii sa Kirisin nuku sankiranu sō bōnu mō n kpā, meya maa sa dam kēru waamō

n kpā Kirisin min di. ⁶Sà n nuki sankire been sōna, kpa i ka dam kēru ka faaba wa. Sà n maa dam wa been sōna, i ka maa dam wa me mu koo de i ka nōni swāaru temana te ta sāa tia ka te sa waamō. ⁷Sa ñ sika mō bēē sōō domi sa yē nge me i bōnu mō besen nōni swāaru sō, meya i maa bōnu mō besen dam sō me ba sun kā.

⁸Negibu sa ñ kī i kun yē nōni swāa te sa wa Asin temō. Ten kpāara banda ta besen dam kera sere sa ñ maa yīiyō sa ko n hunde mō. ⁹Sa raa tamaa ba sun taare wēwa bu ka sun go. Adama yenin bwesera sun deemawa kpa sa n ka yē ma n ñ weene sa n besen tii naane sāa ma n kun mō Gusunō turo wi u ra gōribu seeye. ¹⁰Wiya sun wōra wahala gōōgia yen bweserun di, u koo maa sun wōra. Geema wiya sa yīiyō u koo wure u sun wōra. ¹¹Domi been tii i n sun somimō ka been kanaru, Gusunō u koo kanaru mwa te tōn dabira kua besen sō, kpa u sun durom kua tōn dabiru tu ka nūn siara besen sō.

Pōlu u win wuu daabu kōbia

¹²Yenin sōna sekura kun sun mō, domi besen gōru ga sun seeda diiyamme ma besen wāaru handunia sō, su mam gere been mi, ta dēere. Gusunō u dera ta ñ murafitiru mani. Win duroma mu sun kpara, n ñ mō tōnun bwisi. ¹³Meya tire ni sa bēē kua sō sa ñ bēē gāa tukunu ganu yorue ma n kun mō ye i gara n bēē yeeri mi. Na maa yīiyō ma yeni ya koo bēē yeeri sāa sāa, ¹⁴nge me besen gari yi bēē yeerima ma Yinni Yesun tōru sō i ko kpī i woo kana besen sō, nge me besen tii sa ko ko been sō.

¹⁵Yīiyō bin saabuwa na gbia na gōru doke n da been mi kpa i ka domaru wa nōn yiruse. ¹⁶Na raa bwisika n gera n bēē wa nà n dōō Masedōni gia, kpa n kpam bēē wa nà n wee. Nge meya i ko raa ka man nōmu kē nen sanum sō n

ka da Yudea gia. ¹⁷Nge me na gari yi bwisika na gōrusu yiru kua ro? Nà n bwisikumɔ ye kon ko, na ra ko nge handuniagii na n sika mɔ? ¹⁸Nge me Gusunɔ sãa naanegii, ye na beɛ sɔɔwa, ya ñ sika mɔ. ¹⁹Domi Yesu Kirisi Gusunɔn Bii, win gari Silasi ka Timote ka sere nen tii sa beɛ waasu kua, win gari kun sika mɔ. Adama u sãawa wi Gusunɔ u wura. ²⁰Ka geema, Gusunɔn wura bi, bu win nɔɔ mweenu kpuro sire. Yen sɔna saa win min di sa mɔ ami, sa ka Gusunɔ beere wɛemɔ. ²¹Gusunɔ win tiiwa u sun tãsisia ka beɛ sannu Kirisi sɔɔ. Wiya u maa sun gɔsa nenem. ²²Wiya u sun win yireru kooi, wiya maa Hunde Deero doke besen gōrusu sɔɔ nge sian wāarun suna.

²³Gusunɔwa sãa nen seedagii, na ñ kīwa n ka beɛ gari sɛsɔgii ko. Yen sɔna na ñ wure Korintiɔ. ²⁴Sa ñ kī su beɛ dam dɔre beɛn naane dokebu sɔɔ, sa kīwa su sɔmburu ko ka beɛ sannu beɛn nuku dobun sɔ. Domi i yɔ dim dim beɛn naane dokebu sɔɔ.

2 Yen sɔna na gōru doke n ku ka da beɛn mi kpam ka nuku sankiranu. ²Domi nà n beɛ nukuru sankã, wara koo maa man nukuru dorasia ma n kun mɔ beɛ be na nuki sankã. ³Yenin sɔna na beɛ tireru yorua nge me na kua. Na ñ kī n turi beɛn mi kpa bu man nuki sanku be n weene bu man nuku dobu wɛ. Na beɛ kpuro naane sãa ma nen nukuru tã n dora, beɛ kpuron nuku doba. ⁴Meya na beɛ tireru yorua ka nɔni swāaru ka nuku sankiranu ka maa yīresu, n ñ mɔ n ka beɛ nuki sanku. Na kīwa i gia nge me na beɛ kī n ne.

Bu toro suuru kuo

⁵Goo ù n ka nuku sankiranu na, n ñ mɔ nena u nuki sankã, beɛ kpurowa, ñ kun me beɛn gabu, kpa n ku gere n ka tonda. ⁶Seeyasia bi beɛn dabinu durɔ wi seeyasia, bu nùn nua. ⁷Yen sɔ

tɛ, n weene i nùn suuru kua i nùn dam kē kpa nuku sankira bakanu nu ku raa de u kom yaa bia. ⁸Yen saabu na beɛ kanamɔ, i nùn kuo me u ko n ka yē ma i nùn kī. ⁹Domi na maa beɛ tireru yorua n ka beɛn laakari meeri n wa ñ n sãa mem nɔwɔbu kpuro sɔɔ. ¹⁰Ï n goo nùn win toraru suuru kua, na maa yēro suuru kua. Gāanu nùn n wāa ni na suuru kua, beɛn sɔna na kua Kirisin wuswaɔ. ¹¹Kpa Setam u ku ka sun kamia domi sa win bwisikunu yē sãa sãa.

Pɔlun laakari seebu Torasiɔ

¹²Ye na tura Torasiɔ n ka Kirisin Labaari Gea kpara, na wa ka Yinnin durom ma swaa man kusiara n ka sɔmburu ko mi. ¹³Adama nen laakari kun kpune sɛɛ yèn sɔ na ñ negii Titu wa. Yen saabuwa na Torasiɔgibu nɔɔ kana ma na doona Masedoni gia.

Nasara Yesu Kirisi sɔɔ

¹⁴Su Gusunɔ siara. Domi u ra n sun gbiiye ka nasara yèn sɔ sa gbinne ka Kirisi. U sun dendimɔ u ka tɔmbu Kirisi giasia yam kpuro nge turare yèn nuburu ta pusa baama. ¹⁵Geema, bese sa sãawa nge turare nubu durorugia ye Kirisi u Gusunɔ wɛemɔ. Ma ya pusa be ba faaba waamɔn mi, ka maa be ba kam kobu dɔɔn mi. ¹⁶Be ba kam kobu dɔɔn mi, nubu gɔɔgira te ta gɔɔ marumɔ. Be ba maa faaba waamɔn mi, nubu wāarugira te ta wāaru wɛemɔ. Wara tura u ka sɔmbu ten bweseru ko. ¹⁷Sa ñ sãa nge gabu be ba ka Gusunɔn gari tenkuru mɔ. Adama, yèn sɔ Gusunɔwa u sun gɔrima, yen sɔna sa gari gerumɔ ka murafiti sariru win wuswaɔ nge Kirisin sɔmɔbu.

Nɔɔ mwɛɛ kpaarun sɔm kowobu

3 Gari yi, yi sɔɔsimɔ ma sa kpam woo kanamɔwa? Sa ko ka tirenu na beɛn mi ni nu sun tusiamɔ nge me gaba ra ko? Ñ kun me, sa ko beɛ bikia i sun tire nin

bweseru kua? ²Been tiiwa i s̄aa besen tireru te ba yorua besen ḡōruo te t̄ambu kpuro ba tuba ma ba gara. ³Ya s̄ōsira ma i s̄aa tire te Kirisi u yorua besen s̄amburun s̄ō. Ba ñ tu yorua ka ankiri, ma n kun ka Gusunō Yinni wason Hunde. Ba ñ maa tu yorusi kpee besi s̄ō, ma n kun m̄o t̄ambun ḡōrusu s̄ō.

⁴Toro sin teya sa m̄o Gusunōn wuswaaō saa Kirisin min di. ⁵Geema, n ñ m̄o sa tii tura su ka gere sa ḡānu kua ka tii. Ye sa ko kp̄i su ko kpuro, ya weewa Gusunōn min di. ⁶Domi wiya u sun dam w̄e su ka ko n̄ō mw̄e kpaarun s̄om kowobu. N̄ō mw̄e te, ta ñ wooda dendim̄o ye ba yorua, ma n kun m̄o Gusunōn Hunde. Wooda, ḡōwa ya ka naam̄o, adama Gusunōn Hunde w̄āra u ka naam̄o.

⁷Sanam me ba wooda yorua yoru bii tia tia kpee besi w̄oll̄o, Gusunōn yiiko ya s̄ōsira. Ma M̄owisin wuswaa ya balla sere Isireliba ba kpana bu n̄un m̄eri baa me balli bi, bu koo doona. Wooda ye, ȳen s̄ambura ka ḡō naam̄o, ȳa n s̄ōsira ka yiiko yen bweseru, ⁸anna a maa yiikon kp̄āru wa ye Hunden s̄ambura ka s̄ōsira. ⁹S̄ambu te ta ra t̄ambu taare w̄e t̄a n yiiko m̄o, anna a maa s̄amburun yiiko wa te ta ra t̄ambu gem w̄e Gusunōn wuswaaō. ¹⁰Sa ko mam kp̄i su gere yiiko ye ya gas̄o balla ya ñ ḡānu tura ka sere t̄ēgia domi t̄ēgia ye, ya kp̄āru bo. ¹¹Geema, ye ya kun t̄e ȳa n kua yiikogia, anna a maa ye ya ko n w̄ā ka baadommaon yiiko wa.

¹²Ȳen s̄ō sa ȳiyo bini m̄o, yen s̄ōna sa gari gerum̄o ka toro sindu. ¹³Sa ñ s̄aa nge M̄owisi wi u win wuswaa s̄onditia wukiri kpa Isireliba bu ku ka balli kp̄iribu ge m̄eri sere ka gen n̄ō. ¹⁴Ben wira gu. Wee, sere ka gis̄o, b̄a n n̄ō mw̄e gururun tirenu garim̄o, s̄onditia ye, ya ben bwisi berum̄o ya ñ wunare. Domi ya ñ wunar̄o ma n kun wi u ka Kirisi gbinnen mi. ¹⁵Sere ka gis̄o mam,

b̄a n M̄owisin tirenu garim̄o, s̄onditia ye, ya ra n ben bwisi berum̄o. ¹⁶Adama nge me Gusunōn gari gerum̄o, “Sanam me t̄onu u Yinni wuswaa kisi, s̄onditia ye, ya ra wunarewa.” ¹⁷N sere deema, Yinni wi, u s̄āwa Hunde. Mi maa Yinnin Hunde w̄ā, miya tii m̄ora ra n w̄ā. ¹⁸Bese kpuro, bese b̄en wuswaa gbabiara, sa Yinnin yiiko m̄era. Nge meya sa ka k̄osim̄o su ka Yinni wi weena. Win yiiko maa sosim̄o bese s̄ō. Ka gem, Yinnin Hundewa u s̄ambu te m̄o.

Hunden dukia tem m̄ondu s̄ō

4 Gusunōwa u sun s̄ambu te n̄omu beria win durom s̄ō. Yen s̄ōna sa ñ mwia kpane. ²Sa daa sekurugia ye ya berua pota sa k̄ō. Sa ñ w̄ā ka bwisi k̄ōsin baa, sa ñ maa Gusunōn gari s̄iikiam̄o. Adama sa gem terasiam̄o kpasasa, kpa baawure u n ka ȳe win ḡōruo ma geegiba sa s̄aa Gusunōn wuswaaō. ³Labaari gea ye sa n̄ōsiam̄o ȳa n berua, kam koorebara ya berue. ⁴Ba ñ naane doke ȳen s̄ō handunia yen yinni u ben wiru go. U bu yam ganua bu ku ka Labaari gean yam bururam wa me mu Kirisin yiiko s̄ōsimo. Labaari gea ye, Kirisigia wi u s̄aa Gusunō, wasi s̄ō. ⁵Ka gem, n ñ besen tiin gari sa waasu m̄o. Sa gerum̄o ma Yesu Kirisiwa s̄aa Yinni ma bese sa s̄aa been yobu Yesun s̄ō. ⁶Gusunō wi u nee, yam bururam mu ballio yam w̄ōkuro, wiya maa win yam bururam ballisia besen ḡōruo, su ka win yiiko gia ye ya ballim̄o Kirisin wuswaan di.

⁷Adama bese be sa hunden dukia ye m̄o, sa ye m̄o besen wasi s̄ō yi yi s̄aa nge tem m̄ondu kpa dam bakam me, mu n ka s̄aa Gusunōgim, n ñ m̄o besen tiigim. ⁸Sa wahala bwese bweseka waam̄o adama sa ñ w̄ōk̄ōnu w̄ōra. Sa wurure adama sa ñ kom yaa bie. ⁹Ba sun n̄oni s̄ōm̄o adama Gusunō kun sun deri. Ba sun sura adama ba ñ sun go. ¹⁰Baadommawa sa

ra n Yesun gɔɔ sɔɔwa besen wasi sɔɔ kpa win wāaru tu maa ka sɔɔsira besen wasi sɔɔ. ¹¹Besen wāaru sɔɔ baadomma sa wāawa gɔɔ sɔɔ Yesun sɔ kpa win wāaru tu maa ka sɔɔsira besen wasi gɔɔgii sɔɔ. ¹²Nge meya gɔɔ u sɔmburu mɔ bese sɔɔ, adama wāara been mi.

¹³Besen naane dokebu bu sāa nge yērogibu wi u yorua u nee, “Na naane doke, yen sōna na gari gerua.” N̄ n men na, bese maa sa naane doke, yen sōna sa gari gerumɔ. ¹⁴Sa yē ka gem ma wi u Yinni Yesu seeya garin di, u koo maa sun seeya ka Yesu sannu kpa u de bese ka bēe su yinna win wuswaaw. ¹⁵Been sōna gāa ni kpuro nu kooramɔ, kpa tɔn dabiru tu durom wa, kpa tu Gusunɔ beere wē ka siara bakabu.

Wāaru ka naane dokebun baa

¹⁶Yen sōna sa n̄ mwia kpanamɔ. Baa me besen wasin wāaru ta kpeemɔ besen hunden wāaru ta ra n kpaaru mɔwa baadomma. ¹⁷Besen nɔni swāa kpiriru te ta n̄ kpā, ta sun yiiko ye ya ku ra kpe sɔɔru kuammewa, ye ya nɔni swāa te kpāaru kere. ¹⁸Domi besen laakari kun wāa ye nɔni waamɔ sɔɔ ma n̄ kun mɔ ye ya n̄ waarɔ. Ye nɔni waamɔ ya ku ra te, adama ye ya n̄ waarɔ ya ko n̄ wāawa ka baadomma.

5 Sa yē ka gem ma besen kuru te ta sāa besen wāa yeru tem me sɔɔ, t̄a n wɔruma, Gusunɔ u sun wāa yeru yiye wɔllɔ te win tii u kua, te ta ko n̄ wāa ka baadomma. Ba n̄ tu kue ka nɔma. ²Ma sa kpasā wari mɔ tē kuu teni sɔɔ, domi sa kī gem ka gem su besen wɔllun wāa yee te du. ³Geema, s̄a n̄ dua te sɔɔ, ba n̄ koo sun deema yara. ⁴Domi saa yē kpuro sa wāa kuu temkii teni sɔɔ sa kpasā wari mɔ nge wi u sɔmunu sɔɔwa. N̄ n̄ mɔ sa kī bu sun besen wasi temkii wunari, adama sa kīwa bu sun wɔllun wasi sebusia, kpa yi yi sāa gɔɔgii, wāaru tu yi mwe. ⁵Gusunɔwa u sun kua su ka

ye wa ma u sun win Hunde wē nge yen suna.

⁶Yen sōna sa wɔruguru mɔ baadomma. Sa maa yē ma sanam me sa wāa wasi yini sɔɔ sa ka Yinnin wāa yeru toma. ⁷Domi sa siimɔwa ka naane dokebu, n̄ n̄ mɔ ka ye sa waamɔ. ⁸Sa wɔruguru mɔ, sa maa kīru bo su wasi yini deri kpa su da sa n̄ wāa Yinnin mi. ⁹Sa wasi yini deriwa? Aawo, sa wāawa yi sɔɔ? Sa kīwa sa n̄ wā win nɔnuɔ. ¹⁰Domi sa n̄ ko ko sa kun yōre Kirisin wuswaaw u ka sun siri bese kpuro, kpa u ka baawure kɔsia nge me win kookoosu ne si u kua win wāaru sɔɔ, n̄ n̄ kɔsan na, n̄ n̄ maa gean na.

Kirisi sun dorasia bese ka Gusunɔ

¹¹Sa Yinnin beere yē. Yen sōna sa tɔmbu kɔkirimɔ. Adama Gusunɔ u sun yē sāa sāa, na maa yīiyɔ ma been tii i sun yē been gɔrusɔ. ¹²Sa n̄ besen tii gem wēemɔ kpa been mi. Sa bēe ayeru wēemɔwa i ka woo kana besen sɔ, kpa i ka kpī i tɔn be wisi be ba woo kanamɔ wasin sɔ, n̄ n̄ mɔ ye ya wāa gɔruɔn sɔ. ¹³S̄a n̄ laakari bia, Gusunɔn sōna sa sāa me. S̄a n̄ maa sāa laakarigibu, been sōna. ¹⁴Domi Kirisin kīra sun neni, bese be sa tuba ma tɔn turo n̄ n̄ gu tɔmbu kpuron ayerɔ, tɔmbu kpurowa ba gu. ¹⁵U guwa tɔmbu kpuron ayerɔ kpa be ba wasi ba kun maa ka wāa ben tiin sɔ ma n̄ kun mɔ win sɔ wi u gu u seewa ben sɔ.

¹⁶Yen sōna sa n̄ maa tɔnu meirimɔ ka nɔni tɔna. Baa me sa gasɔ Kirisi meera ka nɔni tɔna, tē sa n̄ maa n̄n̄ meirimɔ nge me. ¹⁷Goo n̄ n̄ gbinne ka Kirisi u kua tɔn kpaɔ. Gasɔn gāanu doona, wee gāa kpaanu tunuma. ¹⁸Ye kpuro Gusunɔn min diya ya wee wi u ka win tii sun dorasia Kirisin min di, ma u sun gɔra su ka de gabu bu dora ka wi. ¹⁹Domi saa Kirisin min di Gusunɔ u tɔmbu kpuro ka tii dorasia, u n̄ ben swaa sarabu garisi,

ma u sun dorasia bin gari nōmu sōndia su ka nōwsia.

²⁰ Ñ n men na, sa sāawa Kirisin sōmōbu. N sāare Gusunō win tii u beē sokumō besen min di. Yen sō, sa beē kanamō ka Kirisin yīsiru, i de i dora ka Gusunō. ²¹ Kirisi wi, wi u kun durum koore, wiya Gusunō u durum sōbi besen sō kpa su ka gem wa wi Gusunōn mi yēn sō sa ka Kirisi gbinne.

6 Besē be sa sōmburu mō ka Gusunō sannu, sa beē kanamō i ku de durom mē i mwa win mi, mu kam ko. ² Domi Gusunō u neē,

“Na nun swaa daki sanam mē na tōmbu durom kuamme.

Na nun somi faaban tōru.”

Wee, tēra n weene i Gusunōn durom mwa, gisōra faaban tōru.

³ Sa ñ kī goo u besen sōmburu taare wē. Yen sōna sa ñ gāanu mō ni nu koo tōnu torasia. ⁴ Adama besen kookoosu kpuro sō sa tii sōwsimō geegibu nge me n ka Gusunōn sōm kowobu weene. Sa temana gem gem nōni swāaru sō ka yāaru sō ka wahala sō. ⁵ Ba sun seni so ba kpēe pirisōm sō. Tōn dabinu sun seesi. Sa sōma kua sere sa wasira. Sa dom sera. Sa nō bōkua. ⁶ Sa sōwsimō ma sa sāa Gusunōn sōm kowobu ka besen wāa dēeraru ka besen yēru ka besen suru ka besen tōn geeru ka Hunde Dēero, ka kīru te ta ñ murafitiru mō, ⁷ ka gem gari ka maa Gusunōn dam. Gem mu sāa besen tabu yānu su ka sanna, su maa ka tii yina. ⁸ Gaba sun beere wēemō, gaba maa sun fune wunamō. Gaba besen gea gerumō, gaba maa besen kōsa gerumō. Ba sun mēera nge wee kowobu baa me sa gem gerumō. ⁹ Ba sun mēera nge be goo kun yē, adama Gusunō u sun yē sāa sāa. Ba sun mēera nge be ba wasikiramō, adama wee sa wāa sa wasi. Ba sun mēera nge be ba sēyasia, adama sa ñ gu. ¹⁰ Ba sun mēera nge nuku sankirobu, adama sa ra n nuku dobu

mō. Sa sāa nge sāarobu, adama sa tōn dabinu dukia wēemō. N sāare nge sa ñ gāanu mō, adama sa kpuro mō.

¹¹ Sa beē gari bururasia, beē Korintigibu. Besen gōru ga been kīru mō. ¹² Sa ñ beē besen kīru berue, beeya i sun beegiru berua. ¹³ Ñ n men na, na ka beē gari mō nge nen bibu, i sun kuo nge me sa beē kua. I de been gōru ga n besen kīru mō.

Kirō būu sōobun sō

¹⁴ I ku tii gbinna ka naane doke sarirugibu domi i ñ ka bu weene. Amōna gea ka kōsa ya ko n wāasine. Nge amōna yam bururam ka yam wōkura ko n menne. ¹⁵ Amōna Kirisi ka Setam ba koo ka nōwsina. Nge mba naane dokeo ka naane doke sarirugii ba mōwsine. ¹⁶ Amōna Gusunōn sāa yeru ka būnu ko n ka nōw tia sāa. Domi besera sa sāa Gusunō, Yinni wason wāa yeru nge me win tii u gerua,

“Kon sina na n wāa ben suunu sō.

Kon ko ben Yinni, kpa bu ko nen tōmbu.”

¹⁷ Yen sōna Yinni u neē,

“I yario bwese tukunun suunu sōn di.

I ku gāanu baba ni nu disi mō.

Kon beē wura.

¹⁸ Kon ko been Baaba.

Beē maa kpa i ko nen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu.

Yeya Yinni dam kpurogii u gerua.”

7 Nōw mwēe ni kpuro nu sāawa beseginu, kīnasibu. Yen sō, su tii sārasia saa gāanu kpuron di ni nu wasi ka hunde disinu tēnimō, kpa sa n dēeraru sosimō Gusunōn nasiaru sō.

Pōlun nuku dobu

² I sun ayeru kēeyō been gōru. Sa ñ goo torari, sa ñ goo kam koosie, sa ñ maa goo taki di. ³ Na ñ yeni gerumō n ka beē taare wē, domi na gerua kō ma sa been kīru mō besen gōru sa n ka wāa sannu, ñ kun me su ka gbi sannu. ⁴ Na

tororu soomɔ been sɔ̄, na maa been sɔ̄ woo kanamɔ. Besen nɔ̄ni swāaru kpuro sɔ̄ na dam kēru wa, nen gōru ga maa do n sara.

⁵Saa mìn di sa tura Masedɔ̄niɔ sa ñ wēre. Sa nɔ̄ni swāaru wa baama, gabun mi sannɔsa, besen tiin gōruɔ beruma.

⁶Adama Gusunɔ wi u bwēebwēebu dam kēmɔ, u dera Titun naara sun dam kā.

⁷N ñ mɔ win naaru tɔna ta sun dam kā, adama ye u maa gerua ma i nùn dam kā win tii. U maa sun sɔ̄wa nge me nen waara bee neni, ka nge me i nuki sankire, ka nge me i ka man suna. Yen sōna tē nen nuku dobu sosi.

⁸Geema, baa me tire te na bee yorua ta bee nuki sanki, na ñ gōrusu yiru mɔ tē. Na raa kua sanam me na wa ma ta bee nuki sanki saa fiiko sɔ̄.

⁹Adama tē nen nukura do. N ñ mɔ yèn sɔ̄ na bee nuki sanki, adama yèn sɔ̄ been nuku sankiranu dera i daa kɔsa. Gusunɔ u been nuku sankiranu denda kpa nu kun sãa kɔsa. ¹⁰Domi nuku sankira ni Gusunɔ u dendimɔ nu ra dewa tɔnu u daa kɔsi kpa u faaba wa. Ma nin bwe- sera ku ra n nà n daa yē mɔ. Adama han- dunian nuku sankirana nu ra gɔɔ ma.

¹¹Gusunɔ u been nuku sankiranu denda. Tē i mēerio nge me nuku sankira ni, nu dera i laakari kua ma i ka tii yina, nge me been nukura kun do ma i berum kua, nge me i kī i man wa kpa i man wura, nge me i hania mɔ i ka kɔsan kowobu seeyasia. Kpuro sɔ̄ i sɔ̄si ma i deere gari yi sɔ̄.

¹²Ñ n men na, sanam me na bee tireru yorua, na ñ tu yorua wi u kɔsa kuan sɔ̄, ñ kun me wi ya deeman sɔ̄ tɔna, adama na tu kuawa n ka sɔ̄sira Gusunɔn wuswaac nge me been kīra ne besɔ sɔ̄. ¹³Yen sōna sa dam kua. N ñ maa mɔ dam kēru tɔna sa wa, sa maa nuku dobu sosi sanam me sa Titun nuku dobu wa domi bee kpuro i win gōru yemiasia. ¹⁴Baa me na nùn woo kane fiiko been sɔ̄, i ñ man sekuru

doke. Nge me sa ra bee gem sɔ̄, nge meya besen woo kanabu Titun mi bu sɔ̄sira gem. ¹⁵Meya maa been kīra sosimɔ wi sɔ̄ ye u ka yaaye ma bee kpuro i nùn mem nɔ̄wa ma i nùn dam koosia ka berum ka diiribu. ¹⁶Nen gōru ga do yèn sɔ̄ na bee naane sãa kpuro sɔ̄.

Kēru ka nuku tia

8 Negibu sa kī i gia nge me Gusunɔn durom mu sɔ̄sira Yesun yigbenu sɔ̄ Masedɔ̄niɔ. ²Ba laakari mēeribu wa nɔ̄ni swāaru sɔ̄. Adama ben nuku doo bakabu dera ba kēru wē ka nuku tia, baa me ben sãara kpã. ³Na bu seeda diiya ma ba wē ka ben gōru kīru mèn nɔru ba koo kpī, ba mam wē n kere me. ⁴Ba sun suuru kana gem gem su ka de ba n bɔnu mɔ sɔmbu teni sɔ̄ naane dokeobun sɔ̄. ⁵N koori n kere ye sa raa yīiyɔ. Ba gina ben tii Yinni wē, ba sun wiru kpīiya ka Gusunɔn kīru. ⁶Yen sōna sa Titu kana u da been mi u durom men sɔmburu dakura nge me u raa gbia u tu torua. ⁷I dam mɔ kpuro sɔ̄, naane dokebu ka gari gerubu ka yēru ka hania baka ka besen kīru te i mɔ. Yen sōna sa kī i n maa dam mɔ durom sɔmbu te sɔ̄.

⁸Na ñ bee yiiremɔ, adama gabun haniawa na bee sɔ̄mɔ kpa i ka been kīrun gem mēeri nge me mu ne. ⁹Domi i besen Yinni Yesu Kirisin durom yē, wi u sãa dukiagii ma u tii kua sãaro been sɔ̄ kpa win sãa te, tu ka bee ko dukiagibu.

¹⁰Yen sɔ̄, na bee nen bwisikunu sɔ̄mɔ gari yi sɔ̄. N wã i da wuswaac ka ye i ginakuu torua, bee be i gabu gbiiya sɔmbu te sɔ̄, n ñ mɔ ten kobu tɔna adama ka maa ten kīrɔ. ¹¹Ñ n men na, i sɔmbu te dakuro tē. Nge me i gōru doke i ko ka kīru, i maa dakuro ka kīru nge me been mɔra ne. ¹²Domi à n ka kīru wē, wunen tiin mɔra Gusunɔ ra mēeri u ka mwɔ, n ñ mɔ goon mɔru.

¹³Na ñ kī i wɔri yāaru sɔ̄ gabun ala- fian sɔ̄, adama n weenewa mɔru ta n ne.

¹⁴Saa yeni sɔɔ been mɔra kpā. Yen sɔ, i ko kpī i bu somi be ba yāaru mɔ, kpa beɛ i n da maa yāaru barɔ, ben mɔru tã n kpā, bu ka kpī bu beɛ somi. Nge meya mɔru ta ko n ka ne. ¹⁵Nge me Gusunɔn gari gerua,
“Wi u gura n kpā u ñ saka sare.
Wi u maa gura fiiko u ñ saka kɔmie.”

Titu ka win kpaasibu

¹⁶Su Gusunɔ siara wi u dera Titu u been kīru mɔ nge me besen tii sa mɔ. ¹⁷Domi u besen yiirebu wura, win hania ya mam kpā sere u gɔru doke win tii u da been mi. ¹⁸Sa maa besegii goo gɔrimɔ ka wi sannu wi Yesun yigbenu kpuro nu siaramɔ Labaari gean sɔmburun saabu. ¹⁹Yen biru Yesun yigbenu nu maa nùn gɔsa u ka sun yɔsiri besen sanum me sɔɔ, su ka durom sɔmbu te ko kpa Yinnin tiin yiiko ka besen kīru tu sɔsira.

²⁰Sa kookari mɔ kpa goo u ku raa sun taare wē gobi beke yin nenubun sɔ yi ba sun nɔmu berie. ²¹Sa kī su gā geenu ko, n ñ mɔ Yinnin nɔni sɔɔ tɔna adama ka maa tɔmbun mi.

²²Sa bu gɔriɔ ka besegii goo kpa win laakari sa mɛera nɔn dabinu, sa maa wa u sã haniagii. Adama tē win hania ya sosi yèn sɔ u beɛ naane sãa gem gem. ²³Ñ n Titun sɔn na, u sãa nen beruse wi u ka man sɔmburu mɔ been suunu sɔɔ. Ñ n maa be ba nùn yɔsirɔn sɔn na, ba sãa Yesun yigbenun gɔrobu be ba Kirisi beere wēemɔ. ²⁴Yen sɔ, i bu sɔsio ma i bu kī ka gem, kpa Yesun yigbenu nu n yē ma sa gem mɔ su ka woo kana been sɔ.

Somiru naane dokeobun sɔ

9 Ñ n maa sãa tilasi n ka beɛ tireru yorua somirun sɔ te ba naane dokeobu mɔrisiamme. ²Domi na been kīru yē, na maa Masedɔnigibu woo kane been sɔ na nɛɛ, naane dokeo be ba wāa Gerekiban temɔ ba somirun sɔɔru

kpa saa ginakun di. Been hania ya ben dabiru kookari koosia. ³Ka me, na beɛ besegii beni gɔriamme kpa besen woo kanabu been sɔ gari yini sɔɔ bu ku ko kam. Na kī i n sɔɔru sãa nge me na gerua. ⁴Ñ kun me, Masedɔnigibu gabu bā n man yɔsirima, ma ba deema i ñ sɔɔru sãa, sekura koo sun mwa besen toro sin ten sɔ. Kaa maa sere gere beɛ? ⁵Yen sɔna n man wēre n besegii beni kana bu man gbiiya been mi bu ka kēe geeru sɔɔru ko tèn nɔɔ mwɛru i kua kɔ. Nge meya ta ko ta n yii kpa tu sɔsisi ma i wēemɔ ka kīru, n ñ mɔ ka gɔru swiini.

⁶I n yē ma wi u duura fiiko, fiikowa u koo gē. Wi u maa duura n kpā, u koo gē mu n kpā. ⁷Ñ n men na, n weene baawure u wē nge me u gɔru doke, n ñ mɔ ka gɔru swiini, ñ kun me, ka tilasi. Domi wi u wēemɔ ka nuku tia, Gusunɔ u yēro kī. ⁸U koo maa kpī u beɛ durom bwese bweseka kpuro wē n banda kpa i n ka baayere kpuro mɔ baadomma yèn bukata i mɔ, kpa n maa beɛ tia n kpā i ka sɔm geenu kpuro ko. ⁹Nge me Gusunɔn gari yi gerumɔ,

“U win dukia tɔmbu yabua.

U sãarobu kēnu wē ka nuku tia.

Win gem mu ko n wāawa ka baadomma.”

¹⁰Gusunɔ wi u wuko bweseru wēemɔ u duure, ka dīanu u ka di, wiya u koo beɛ bweseru kpuro wē tèn bukata i mɔ, kpa u tu kpiisia, kpa been gem mu bii dabinu ma. ¹¹U ko n da beɛ dukia wē ye ya koo turi i ka kēru wē baadomma ka nuku tia. Tɔn dabinu koo maa Gusunɔ siara been kēnun sɔ. ¹²Domi sɔmbu te i mɔ ta naane dokeobun bukata yibiamɔ. N ñ ye tɔna, ta maa derimɔ tɔn dabinu nu Gusunɔ siaramɔ. ¹³Sɔmbu tera ta koo sɔsisi nge me i sãa kpa dabiru bu ka Gusunɔ beere wē been mem nɔɔbun sɔ bi i ka Kirisin Labaari gea naane doke. Ba koo maa nùn beere wē yèn sɔ i been mɔru bɔnu kua ka nuku tia ka be, ka maa tɔmbu

kpuro. ¹⁴Ba koo bɛɛ kanaru kua ka kii bakaru durom bakam mɛn sɔ̄ mɛ Gusunɔ̄ u bɛɛ kua. ¹⁵Su Gusunɔ̄ siara win kɛrun sɔ̄ te ta ñ ka nɔɔ gerurɔ̄.

Pɔlu ka tii yinamɔ

win sɔmburun sɔ̄

10 Ne Pɔlu nen tiiwa na ka bɛɛ yã, ne wi ba nɛɛ na ra tii kawɛ nã n wãa bɛɛn mi, kpa na n ka bɛɛ wɔrugɔ̄ gari mɔ̄ nã n ka bɛɛ toma. Na bɛɛ kanamɔ̄ ka Kirisin daa laakari tɛɛrugia ka win tɔn geeru, ²i ku de n ka bɛɛ wɔrugɔ̄ gari ko sanam mɛ ko na n wãa bɛɛn mi. Domi na yɛ ma kon kpĩ n bu wɔrugɔ̄ru sɔ̄si be ba gerumɔ̄ sa s̄imɔwa ka wasin baa. ³Geema sa wãa wasi sɔ̄, adama sa ñ tabu mɔ̄ ka wasin tabu yãnu. ⁴Domi tabu yãa ni sa ka tabu mɔ̄, nu ñ sãa handuniaginu, nu sãawa Gusunɔ̄n tabu yãa damginu ni nu ra gbãranu suriri. Sa tɔnun bwisiku toraruginu kpeerasiamɔ̄, ⁵ka tii suabu kpuro bi tɔmba mɔ̄ bu ku ka Gusunɔ̄ gia. Sa tɔmbun bwisikunu kpuro dɔɔɛ mɔ̄ nu ka wa nu Kirisi mem nɔɔwa. ⁶Sa maa sɔ̄ru sãa su ka mem nɔɔ sarirugii baawure sɛɛyasia sanam mɛ bɛɛ kpuro i mem nua.

⁷I ku yam mɛɛri wɔru wɔrukum. Goo ù n tii garisi Kirisigii, u maa yeni bwisikuo win tii sɔ̄. Nge mɛ wi, u sãa Kirisigii, meya besen tii sa maa sãa Kirisigibu. ⁸Domi na ñ sekuru wasi, baa nen woo kanabu bù n kpɛa fiiko woodan sɔ̄ ye Yinni u sun wɛ su ka bɛɛ tãsisia, n ñ mɔ̄ su ka bɛɛ sura. ⁹Na ñ kĩ n sãare nge na bɛɛ narumɔ̄ ka nen tirenu. ¹⁰Domi ba nɛɛ, nen tirenu bɔɔbu, nu maa sɛ̄, adama nã n wãa bɛɛn suunu sɔ̄ na ñ dam mɔ̄, nen gari geru gerusu kun maa bɛɛɛ mɔ̄. ¹¹Wi u yeni gerumɔ̄ u n yɛ ma ye sa yorunɔ̄ tirenu sɔ̄ sanam mɛ sa toma, tia yera mi ka ye sa ko ko sanam mɛ sa wãa mi.

¹²Geema, sa ñ kãkã su ka bu tii yĩisina, ñ kun mɛ su ka bu tii weesina be ba ben tiin gea gerumɔ̄. Ba ñ bwisi mɔ̄ domi ba ben tiin yĩirutia kua bu ka tii yĩire, ba maa ben tii tiine weesinamɔ̄. ¹³Sa ñ woo kanamɔ̄ gãanun sɔ̄ ni nu kun wãa besen sɔmburun ayerɔ̄, adama sa ko kpĩ su woo kana besen sɔmburun swaa sɔ̄ ye Gusunɔ̄ u sun sure ye ya ka sun da sere bɛɛn mi. ¹⁴Sa ñ besen sɔmburun swaa sare, yɛn sɔ̄ sa tura sere bɛɛn mi. Domi ka gem sa tura bɛɛn mi sa ka bɛɛ Kirisin Labaari gea naawa. ¹⁵Nge meya sa ñ besen sɔmburun swaa saramɔ̄, sa ñ maa woo kanamɔ̄ gabun sɔmburun sɔ̄. Adama sa yĩiyɔ̄ ma bɛɛn naane dokebu koo sosi kpa su kpĩ su sɔmburu ko te ta teni dam kere bɛɛn suunu sɔ̄ sa kun swaa sare ye Gusunɔ̄ u sun sure. ¹⁶Yen biru sa ko kpĩ su ka Labaari gea sara bɛɛn wuswaaɔ̄ kpa sa kun woo kanamɔ̄ gabun sɔmburun sɔ̄ te siba kua ben tiin ayerɔ̄.

¹⁷Nge mɛ Gusunɔ̄n gari gerumɔ̄, “Wi u woo kanamɔ̄ u woo kanɔ̄ Yinnin sɔ̄.”

¹⁸Domi n ñ mɔ̄ wi u win tiin gea gerumɔ̄wa, ba koo siara sere win gea Yinni u gerumɔ̄.

Pɔlu ka gɔro weesugibu

11 Na kĩ i ka man tɛmana nen wi-iraru sɔ̄ fiiko. Geema, i ka man tɛmane. ²Na nisinu mɔ̄ bɛɛn sɔ̄ ni nu wee Gusunɔ̄n min di, domi i sãa nge wɔndia wi u kun durɔ̄ yɛ, wi na durɔ̄ turo kã. Durɔ̄ wiya Kirisi. ³Adama nge mɛ waa ya Efa torasia ka yen bwisi weesugii, na wurure bɛɛn bwisikunu nu ku raa ko kɔ̄sunu kpa nu gɔsira nu doona saa naanen di ye i mɔ̄ bɛɛ ka Kirisin gbinnaa sɔ̄. ⁴Domi i ku ra yine goo ù n na u bɛɛ Yesu tukon gari sɔ̄mɔ̄. I maa sɔ̄ru sãa i ka hunde tuka mwa ye i ñ daa mwe. I kparam kĩ i labaaari tuka wura ye i ñ daa wure.

⁵Na tamaa gãanu sari nì sɔ̄ bɛɛn gɔro gisonko be, ba man kere. ⁶Baa mɛ gari

geru gerusu ka man sē, n ñ mɔ na yēru bie nge me sa beɛ sōsi kpasasa kpuro sɔɔ.

⁷Ye na beɛ Gusunɔn Labaari gea nɔɔsia na ñ kɔsiaru garu mwe. Na tii kawa n ka beɛ sua wɔllɔ. Ye na kua me na torawa? ⁸Na dera Yesun yigbenu ganu man gobi kɔsia. Na sibu begia mwaari n ka beɛ somi. ⁹Sanam me na wāa beɛn mi, nà n gāanun bukata mɔ, n ku ra ka ko beɛn goon sɔmunu, domi besegii be ba na Masedonin di ba ka man ye kpuro naawa yèn bukata na mɔ. Na tii nenua kpuro sɔɔ kpa na kun sāa beɛn sɔmunu. Meya ko na n maa tii neni. ¹⁰Ka Kirisin gem me mu wāa ne sɔɔ, na beɛ sōmɔ ma goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sō Gerekiban tem kpuro sɔɔ. ¹¹Mban sōna. I tamaa na ñ beɛ kī? Gusunɔwa yē.

¹²Nge me na mɔ tē, meya ko na n mɔ kpa n bu swaa ganɛ be ba kasu bu woo kana bu nɛɛ, bese ka be, sa sāawa tia. ¹³Domi tɔn be, ba sāa gɔro weesugibu, be ba ra gabu nɔni wōke, ma ba tii sokumɔ Kirisin gɔrobu. ¹⁴Gāanu sari mi, ni nu biti mɔ domi Setam tii koo kpī u tii ko nge yam bururam gɔrado. ¹⁵Ñ n men na, biti gaa sari win sɔm kowobu bā n tii kua nge gem sɔm kowobu. Adama ba koo ben are wa nge me ben kookoosu sāa.

Nɔni swāa te Pɔlu wa

win gɔra sɔɔ

¹⁶Na kɔm gerumɔ goo u ku man mɛeri nge wiuro. Adama ñ n man mɛera wiuro, i man wuro nge me, kpa ne maa n woo kana fiiko. ¹⁷Ye kon gere tē, ya ñ wee Yinnin min di. Adama na ye gerumɔwa ka toro sindu domi na yē ma kon kpī n woo kana. Na gari gerumɔ nge wiuro. ¹⁸Yèn sō gabu dabini ba wasin sō woo kanamɔ, nen tii kon maa woo kana. ¹⁹Beɛ be i bwisi mɔ, i ra ka wi-

irobu temanɛ. ²⁰I maari ba beɛ kuammɛ nge yobu, ma ba beɛ gbenimɔ ma ba beɛ taki dimɔ ma ba beɛ gemmɔ ma ba beɛ baari soomɔ. ²¹Sekura man mɔ n ka beɛ sō ma dama ne na kun mɔ n ka beɛ kua me.

Ka me, goo ù n toro sindu mɔ na maa mɔ nen tii. Na gari saarimɔ nge wiuro. ²²Ba sāa Yuuba? Meya maa nen tii. Ba sāa Isireliba? Meya maa nen tii. Ba sāa Aburhamun bweseru? Meya maa nen tii. ²³Ba sāa Kirisin sɔm kowobu? Na bu kere te sɔɔ. Nen gari yi, wiira gariya. Na sɔmburu kua na bu kere, ba man pirisɔm doke n bu kere, ba man seni so na ñ yen geeru yē. Nɔn dabini na gɔɔ turuku kua. ²⁴Nɔn nɔɔbuwa Yuuba ba man seni nɔɔ weeru tia sari so. ²⁵Ba man dāa so tia tian nɔn ita. Ba man kpenu kasukure nɔn teeru. Nɔn itawa besen goo ga nim diira, ma nɔn teeru na wɔri nim sɔɔ na wāa mi bururun di sere sisiru bururu. ²⁶Nen sanum dabini sɔɔ na ra n wāa kari sɔɔ daa bakanun sō ka swaa diobun sō, gasɔ nen tiin bweseru sɔɔ, gasɔ tɔn tukobun mi, gasɔ wuu sɔɔ, gasɔ gbaburu, gasɔ nim wōku sɔɔ, gasɔ maa be ba sāare naane dokeobun mi. ²⁷Na sɔm damginu kua, na maa wahala wa. Na dom sera nɔn dabini. Na gōɔru ka nim nɔru wa. Na dīanu bia nɔn dabini. Wooru ka terera man deema. ²⁸Ye ya tie na ñ yen gari mɔ ma n kun mɔ gari yi na sɔɔwa baadomma, yiya Yesun yigbenu kpuron bwisikunu. ²⁹Goo ù n dam bie na ra n maa dam biewa. Bā n goo sokurasia, n da man meniwa.

³⁰Yà n kua tilasi n ka woo kana, nen dam sarirun sōna kon woo kana. ³¹Gusunɔ, Yinni Yesun Baaba, wi n weene bu siara ka baadomma, u yē ma na ñ weesu mɔ. ³²Sanam me na wāa Damasiɔ, wuu yēro wi sina boko Aretasi u yi, u dera ba wuun kɔnnɔsu kenua bu ka man mwa. ³³Adama ba man yara

saa gb̄ararun fenentini di ka bireru. Nge meya na ka n̄n kisirari.

Kāsinu ka s̄ōsi ni P̄lu wa

12 Na ñ kon ko na kun woo kane baa me n ñ wā. Tē kon kāsinu ka s̄ōsinun gari ko ni Yinni u man s̄ōsi. ²Na Kirisigii goo yē wi ba suare sere Gusun̄ w̄ll̄o n w̄ō w̄kura nne tura gis̄o. Ba tē wi suawa ka gem? Nge u kāsawa. Gusun̄ turowa yē. ³Meya na yē ma ba dur̄o wi sua sere Gusun̄n mi. Na maa wure na gerum̄o, ba n̄n suawa ka gem? Nge u kāsawa. Gusun̄ turowa yē. ⁴Miya u gari nua yi yi ñ weene t̄nu u gere, yi u ñ mam kp̄ē u gere. ⁵Kon dur̄o win s̄ō woo kana. Adama na ñ nen tiin s̄ō woo kanam̄o, ma n kun m̄o nen dam sarirun s̄ō. ⁶Baa n̄n woo kanabu kī, na ñ kon ko wiuro domi geeya kon gere. Adama na ñ wuram̄o n woo kana kpa goo u ku raa man meeri n kere nge me u man waam̄o, ñ kun me, nge me u n̄ōm̄o nen n̄ōn di.

⁷Adama n ku ka tii sua s̄ōsi nin kp̄ārun s̄ō, bararu gara man w̄ri nge s̄āka nen wasi s̄ō. Ta na nge Setam s̄ōm̄o tu ka man so kpa tu man yinari n tii sua. ⁸Na Yinni kana tia tian n̄n ita bara ten s̄ō u ka man tu wunari. ⁹U man wisa u nee, win durom mu man tura domi win dam mu ra s̄ōsire sanam me na ñ dam m̄o. Ñ n men na, na k̄iru bo n ka nen dam sariru woo kana kpa Kirisin dam mu n man w̄asi. ¹⁰Yen s̄ōna na nuku dobu m̄o dam sariru s̄ō ka w̄ma ka nuku sankiranu ka n̄ni sw̄āru, ka maa wururabu ye na s̄ōwa Kirisin s̄ō. Domi sanam me na ñ dam m̄o, sanam meya na s̄ā damgii.

P̄lu u ka Korintigibu wurure

¹¹Na gari m̄o nge wiuro, adama tilasiwa i man kua. Beeya n weene i nen gea gere. Domi baa n̄n kun s̄ā ḡanu, been ḡoro gisonko be, ba ñ man kere.

¹²Kookoo si su s̄ōsim̄o ma na s̄ā ḡoro, su kora been suunu s̄ō ka suuru baka. Siya ȳirenu ka s̄ōm maamaakigia ka s̄ōm damginu. ¹³Mba s̄ōra i ñ somiru wa ta tura nge Yesun yigbenu ganu ma n kun m̄o ye na kun kue been s̄ōmunu baasi. I man tora te suuru kuo.

¹⁴Wee na s̄ōru kpa n ka kpam na been mi n̄n itase, na ñ kon maa ko been s̄ōmunu. Beeya na kī, n ñ m̄o been gobi. Domi n ñ bibun baa bu ka gobi kasu yi ba koo ka ben m̄ōw̄bu n̄ōri, m̄ōw̄bun baawa bu ka ben bibu n̄ōri. ¹⁵Nen nuku doba n ka nen m̄ōru kpuro di kpa n ka nen tii tii dendi been hunden s̄ō. N̄n n bee k̄ia n kp̄ēa, k̄ii te i man k̄i ta koo kaarawa?

¹⁶I wura ka gem ma na ñ kue been s̄ōmunu adama gaba nee na bwisi m̄o, na bee taki di. ¹⁷Nge na bee diwa saa be na bee ḡorian turon min di? ¹⁸Nena na Titu kana u da been mi. Ka besegii wi sanna, na bu ḡora. Titu u bee taki di? N ñ ḡā teena sa naa gire ne ka wi? Sa ñ kookoo teesu kue?

¹⁹I tamaa teebun di sa ka tii yinam̄owa been wuswaa? Aawo, n ñ me, nen k̄inasibu. Gusun̄n wuswaa wa sa gari gerum̄o nge me Kirisi u kī kpa i ka t̄asi. ²⁰Na wurure sanam me kon turi been mi, kpa na kun bee deeme nge me na kī, bee maa, kpa i kun man wa nge me i kī. Na wurure sann̄osun s̄ō ka nisinu ka m̄ōru ka kinenu ka w̄nnaa ka t̄n w̄inu ka tii suabu ka n̄ō nee sariru. ²¹Na wurure Gusun̄ u ku raa man kawee been wuswaa sanam me kon kpam na been mi, kpa n ku ra sw̄i t̄n dabirun s̄ō be ba raa tora ma ba ñ ḡōru ḡosie saa ben daa disinugian di, ka k̄ō mennabu tantanaru s̄ō, ka daa bereteke ye ba ra raa ko.

Kir̄o d̄āaka ka t̄biribu

13 N̄n itasewa na sisi been mi. Nge me Gusun̄n gari gerum̄o, “Mem

mε ba koo tɔnu sie kpuro, n weene tɔnu yiru ñ kun mε tɔnu ita bu men seeda di.” ²Kon bu kirɔ ko be ba raa tora ka be ba tie kpuro. Na mam bu koore kɔ sanam mε na wāa been mi nɔn mæeruse. Na maa wure na mɔ ye na wāa n toma. Sanam mε kon kɔam na been mi kon sēsia. ³I kī n beε sōsi ma Kirisi gari gerumɔ nen min di. Ñ n men na, i ko i wa. N ñ mɔ Kirisi sāa dam sarirugii been mi, u win dam sōsimɔwa been suunu sɔɔ. ⁴Geema, ba nɔn kpare dāa bunanaru sɔɔ win dam sarirun sō, adama u wasi Gusunɔn dam saabu. Sa maa sāa dam sarirugibu bese ka win gbinnaa sɔɔ, adama sà n na been mi, i ko wa ma sa wasi ka wi Gusunɔn dam saabu.

⁵I laakari koowo kpa i tii wēeri i wa ñ n naane doke ka gem. I ñ tuba ma Yesu Kirisi wāa beε sɔɔ? Nge i wa ma i ñ tura mε. ⁶Ka mε, na yīiyɔ i ko tubu ma bese sa tura ka gem. ⁷Sa Gusunɔ kanamɔ i

ku ka kōsa gaa ko. N ñ mɔ sa kī su sōsi ma sa tura, adama gea sa kī i n da ko, baa ñ n sāare nge bese sa kpana. ⁸Domi sa ñ dam mɔ su ka gem kōsa kua, ma n kun mɔ su mu gea kua. ⁹Besen nukura ra n do sà n kua dam sarirugibu sanam mε i sāa damgibu. Meya maa sa bikiamɔ besen kanaru sɔɔ i ko tɔn yebunu. ¹⁰Yen sōna na beε yoruamme mìn di na toma, kpa nà n tunuma, n ku ka beε sēsia ka wooda ye Yinni u man wē n ka beε tāsisia, n ñ mɔ n ka beε sura.

¹¹Tē negibu, i n nuku dobu mɔ. I kookari koowo i ka ko tɔn yebunu i n dam kēenamɔ. I nɔɔ tia koowo, i n wāa alafia sɔɔ. Gusunɔ u ko n wāa ka beε, wi, wi u sāa kīrugii ka alafiagii.

¹²I tɔbirinɔ ka kīru.

Naane dokeobu kpuro ba beε tɔbura.

¹³Yinni Yesu Kirisin durom ka Gusunɔn kīru ka Hunde Deeron mennabu n ka beε kpuro wāa.

TIRE TE PĀLU

U GALATIGIBU KUA

Galatigiba Pālu u tire te kua. Galatin tem mu kpā. Gisō, tem meya ba sokumō Turuki. Pāluwa u gbia u waasu da tem mi, Gārobun Kookoosu wiru 13 ka 14. Yen biru, Yuu gaba na ba bu sōsōi tukunu sōsimō ni nu sāa Yuuban deema. Niya, bango kobu ka woodan mem nōbu. N deema Pālu u raa Galatigibu sōowa tokereke ma goo sari wi u koo win toranun suuru wa Gusunōn mi ma n kun mō yēro u gōru gosia ma u Yesu naane doke. Ye Pālu u nua ma naane dokeobu ba wuramō Yuuban sōsōi ni sō, yera biti nūn mwa too, wiru 1:6 ka 4:20. Yen sōna u tire teni yorua ka mōru u ka bu kirō ko Yuuban sōsōi nin sō. Domi sōsōi nin bweseru nu nē sāa Gusunōginu.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-5.
2. Labaari Gea ya sāawa tia, wiru 1:6-10.
3. Pālu u ka tii yinamō, wiru 1:11n di sere wiru 2:21.
4. Naane dokebu ka Gusunōn durom sōna tōnu u koo gem wa, wiru 3n di sere wiru 4.
5. Naane dokeon tii mōru, wiru 5:1n di sere wiru 6:10.
6. Kirō dāaka ka tōbiribu, wiru 6:11-18.

Tōbiribu

1¹⁻⁵ Bēe Yesun yigbenugibu, bēe be i wāa Galatin temō, nē ka besēgibu kpuro be sa wāa sannu, sa bēe tōbura. Gusunō Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia kē. Yesu Kirisi wi, u tii wē besen toranun sō u ka sun wōra saa handunia kōsa yen

nōman di, Gusunō besen Baaban kīru sō. Wiya u yiiko mō sere ka baadom-maō. Ami.

Nena Pālu. Yesu Kirisiwa u man soka n ka ko win gōro, wi ka Gusunō Baaba, wi u nūn seeya gōrin di. N nē mō tōmba ba man soka, nen sokura kun nē saa tōnu goon min di.

Labaari gea gaa maa sari

⁶N man biti kua, wee, i yēro derimō fuuku fuuku wi u bēe soka ka Kirisin durom, ma i kī i Labaari gea gaa swii. ⁷Sā n gem gerumō, Labaari gea gaa maa sari. Gaba gesi bēen laakari buris-inamōwa, ma ba kī bu Kirisin Labaari gea gōsia. ⁸Adama baa besen tii, nē kun mē gōrado wi u na wōllun di, nē bēe Labaari gea tuka waasu kua, ye ya nē sāa ye sa bēe sōowa bu nūn bōrusio. ⁹Sa raa gerua, na maa wure na gerumō, goo nē n bēe gari tuki waasu kua yi yi nē sāa yi i mwa kō, bu nūn bōrusio.

¹⁰Na tōnun siarabu kasu ka gari yini? Aawo, Gusunōn siaraba na kī. Na kookari mō n ka ko ye n koo tōmbu dore ro? Aawo. Nā n kī n ko sere ka tē ye n tōmbu doremō, na nē ko na n sāa Kirisin yoo.

Nge me Pālu u ka kua gōro

¹¹Negibu, na bēe sōwō ma Labaari gea ye na kparamō ya nē sāa tōnugia. ¹²Na nē ye mwe tōnun min di, goo kun maa man ye keu kue, Yesu Kirisiwa u man ye sōsōi.

¹³I nua nge me nen wāara raa sāa sanam mē na Gusunō sāamō nge me Yuuba ba ra ko. Na ra n Gusunōn yigberu nōni sōwō n banda n ka tu kam koosia. ¹⁴Nen sikadoban komarun kīrun sōna na nen Yuusi dabiru gbiiri Yuuban sāaru sō be ba sāa nen saaraba.

¹⁵Adama Gusunō u man gōsa ba sere man mara ma u man soka win durom sō. ¹⁶Ma sanam mē u gōru doke u

man win Bii s̄ōsi kpa n ka t̄n tukobu win Labaari gea waasu kua, na ñ de t̄mbu gabun mi bu ka man bwisi k̄ē. ¹⁷Na ñ maa de Yerusalemuɔ n ka bu wa be ba gbia ba kua Yesun ḡrobu na sere kua ḡro. Adama na yande dawa Daarububan tem s̄ō. Min diya na maa wura Damasio. ¹⁸N te n kua w̄ō ita na sere Yerusalemu da n ka Pieɛ gia, ma na sina win mi s̄ō w̄kura n̄ōbu. ¹⁹Na ñ maa ḡro goo wa mi, ma n kun m̄o Yak̄ōbu, Yinnin w̄n̄ō.

²⁰Ye na yorumo, gema. Gusun̄wa s̄a nen seedagii n̄a n weesu m̄.

²¹Yen biru na Sirin tem da ka Silisin tem. ²²Sanam m̄e, Kirisin yigbe ni nu w̄a Yudeaɔ nu ñ gina man waare. ²³Ba gesi nua ma wi u raa bu n̄ni s̄ōm̄, u t̄ Yesun faaban gari waasu m̄, yi u raa k̄i u kam koosia. ²⁴Ma ba Gusun̄ siara nen s̄.

P̄lu ka ḡro be ba tie

2 W̄ō w̄kura n̄en biru ma sa k̄pam wura Yerusalemuɔ, n̄e ka Baanabasi. Sa maa Titu sua u ka sun da. ²Na da ȳn s̄ Gusun̄ u man s̄ōsi ma n weene n da. N̄e ka wirugibu t̄nawa sa m̄nna, ma na bu Labaari gean gari tubusia yi na ra t̄n tukobu waasu kue, domi na ñ k̄i nen s̄mburu te na raa kua, ñ kun m̄e te na m̄ t̄, tu kam ko. ³Baa m̄e Titu nen k̄paasi u s̄a Gereki, ba ñ n̄n tilasi kue u ka bango ko. ⁴Adama t̄mbu gabu be ba ñ s̄a begibu ka gem, ba dua besen wuuro ma ba k̄i bu n̄n bango ko. Ba na ḡbenum nge k̄rum̄t̄ kowobu bu ka besen tii m̄ru m̄eri te Kiriisi Yesu u sun w̄. Ba k̄iwa su wure su ko yobu. ⁵Adama sa ñ ben gari wure baa fiiko ȳn s̄ sa k̄i Labaari gean gem mu n w̄a been suunu s̄ō.

⁶Ma be ba s̄are wirugibu, n ñ man ḡānu s̄a ye ba s̄a domi Gusun̄ kun t̄nun wuswaa m̄era. Wirugii be, ba ñ man gari ḡe sosie. ⁷Adama ba wa

ma Gusun̄ u man Labaari gea n̄mu s̄ndia t̄n tukobun s̄ nge m̄e u Pieɛ ye n̄mu s̄ndia Yuuban s̄. ⁸Domi wi u Pieɛ dam w̄e u ka ko ḡro Yuuban s̄, wiya maa man dam w̄e n ka ko ḡro t̄n tukobun s̄. ⁹Ma sanam m̄e Yak̄ōbu ka Pieɛ ka Yohanu, be ba s̄a nge yigberun gbereba, ba nen k̄eru tuba te ba man w̄, ba wura ma n̄e ka Baanabasi, sa kua begibu. Ba maa wura su da t̄n tukobun mi, k̄pa be, bu maa da Yuuban mi. ¹⁰Adama ba sun kana su ben s̄arobu yaaya. Na maa kookari kua na ka kua m̄e.

P̄lu u Pieɛ gerusi Antiōsi

¹¹Sanam m̄e Pieɛ u na Antiōsi na n̄n gerusi n̄ni ka n̄ni ȳn s̄ u taare m̄. ¹²Gabu be Yak̄ōbu u ḡra mi, bu sere tunuma, Pieɛ u ra raa di ka t̄n tuko naane dokeobu sannu. Adama ye t̄n be, ba tunuma ba k̄pa, u tii gawa ma u ñ maa dim̄ ka be bangon woodan s̄. ¹³Ma Yuu gaba maa murafitiru kua ka wi sannu sere ba Baanabasin tii gawe ben murafiti te s̄ō. ¹⁴Ye na wa ma ba ñ s̄iim̄ ka ḡru tia Labaari gean gem s̄ō, na Pieɛ s̄ōwa be k̄puron wuswaaɔ na n̄e, wune Yuuwa ma a m̄ nge t̄n tuko, n ñ m̄ nge Yuu. Ñ n men na, am̄na a ka t̄n tukobu gawam̄ bu ko nge Yuuba.

Yuuba ka t̄n tukobu

ba faaba m̄ naane dokebun s̄

¹⁵Ka geema, bese Yuubara, n ñ m̄ t̄n tuko be ba s̄a durumgibu, domi Yuubara ba sun mara. ¹⁶Ka m̄e, sa ȳe ma t̄nu u koo gem wa Gusun̄n wuswaaɔ ù n Yesu Kiriisi naane doke, n ñ m̄ ka wooda nenubu. Bese maa, sa Yesu Kiriisi naane doke su ka gem wa Gusun̄n wuswaaɔ, n ñ m̄ ka wooda nenubu. Domi goo sari wi Gusun̄ koo gem w̄e ȳn s̄ u wooda mem n̄ōwa. ¹⁷T̄ besen tii s̄a n s̄ōsira torobu nge m̄e t̄n tukobu

ba sāa yèn sō sa gem kasu saa Kirisin min di, ñ n men na, Kirisin sɔmbura ta toraru sosimɔ? Su ku wa mɛ. ¹⁸Domi nà n ye na raa sura bana, na tii sōsimo toro. ¹⁹Adama ñ n woodan sōn na, ya ñ maa dam mɔ nen wɔllɔ, yen tiiwa ya man go kpa na n ka wāaru mɔ Gusunɔn wuswaaɔ. Ba man kpare dāru sɔɔ ka Kirisi sannu. ²⁰Yen sōna n ñ maa mɔ nena na wasi, Kirisiwa u wāaru dimɔ ne sɔɔ. Ma wāa te na dimɔ tē, na tu dimɔwa ka naane dokebu Gusunɔn Bii sɔɔ wi u man kīa ma u win wāaru wē nen sō. ²¹Na ñ Gusunɔn durom kam koosiamɔ. Domi tɔnu ù n gem waamɔ Gusunɔn mi saa woodan di, Kirisin gɔɔ kua kam.

Wooda ka naane dokebu

3 Bɛɛ Galatigibu laakari sariba! Bɛɛ be ba sōɔwa kpasasa nge mɛ ba Yesu Kirisi kpare dāru sɔɔ, wara u bɛɛ do bua. ²I man gāa tee nini sōɔwɔ. I Gusunɔn Hunde mwa wooda nenubun sō? Nge Labaari gean sō ye i nua ma i naane doke. ³Amɔna i ka laakari bia mɛ. I torua ka Gusunɔn Hunde. Ma i kī i dakura ka been tiin dam? ⁴I nɔni swāa te kpuro wawa kam? Aawo, n ñ kam. ⁵Ye Gusunɔ u bɛɛ win Hunde wē, ma u sɔm maamaakiginu mɔ been suunu sɔɔ, u mɔ yèn sō i wooda mem nɔɔwa? Nge yèn sō i Labaari gea nua ma i ye naane doke.

⁶Nge mɛ ba yorua, “Aburhamu u Gusunɔ naane doke, yen sōna Gusunɔ u nùn garisi gemgii.” ⁷Yen sō, i de i n yē ma be ba Gusunɔ naane doke beya ba sāa Aburhamun bibu. ⁸Gusunɔn gari yi raa gerua ma Gusunɔ u koo tɔn tukobu gem wē naane dokebun sō. Yen sōna yi Aburhamu Labaari gea waasu kua yel-lun di yi nɛɛ, “Wunen min diya Gusunɔ u koo bwesenu kpuro domaru kua.” ⁹Aburhamu u Gusunɔ naane doke ma u domaru wa. Nge meya be ba maa

Gusunɔ naane doke, ba koo domaru wa ka wi sannu.

¹⁰Be ba woodan mem nɔɔbu gballi ba bu bōrusi. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Bōrurowa wi u yina u woodan gari kpuro mem nɔɔwa yi ba yorua.” ¹¹Tē ya sōsira kpasasa ma goo kun gem waamɔ Gusunɔn wuswaaɔ ka woodan mem nɔɔbu, domi ba yorua ba nɛɛ, “Wi Gusunɔ u gem wē naane dokebun sō, wiya u ko n wāa.” ¹²Tē, wooda ya ñ ka naane dokebu dendimɔ. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Wi u ye kpuro mem nɔɔwa, wiya u ko n wāa yen sō.”

¹³Adama Kirisi u sun yakia saa woodan bōrin di sanam me u kua wi ba bōrusi besen sō. Nge mɛ Gusunɔn gari yi gerumɔ, “Baawure wi ba bwē dāru sɔɔ, u kua bōruro.” ¹⁴Kirisi u kua mɛ kpa Aburhamun domaru tu maa ka ko tɔn tukobugiru saa Yesu Kirisi win min di, kpa su ka Hunde mwa naane doke-bun saabu wìn nɔɔ mweeru Gusunɔ u sun kua.

Wooda ka nɔɔ mweeru

¹⁵Negibu, kon gari yi weesina ka ye tɔmba yē. Tɔnu ù n nɔɔ mweeru kua u sire, goo kun kpē u tu seeya, goo kun maa tu sosimɔ. ¹⁶Tē, Aburhamu ka win sikadobuwa Gusunɔ u nɔɔ mweeru kua. Ba ñ gerua sikadominu nge ba ka tɔn dabinu yā. Adama ba gerua sikadobu, yen tubusiana tɔn turo tɔna, wi u sāa Kirisi wi. ¹⁷Ameniwa na kī n gere. Gusunɔ u nɔɔ mweeru kua ma u tu sire. Tē, wooda ye ya na wōɔ nɛeru ka tenan (430) biru, ya ñ kpē yu nɔɔ mwee te seeya, kpa Gusunɔn sire bi, bu ko kam. ¹⁸Domi bà n tubi dimɔ wooda nenubun sō, ba ñ dimɔ nɔɔ mweerun sō. Adama Gusunɔ u Aburhamu ye wēwa ka nɔɔ mweeru.

¹⁹Ñ n men na, mban sōna ba wooda wē. Ba ye wēwa kpa kookoo si su kun sāa Gusunɔn kīru su n ka sōsire sere

Aburahamun sikadobu ge, gu ka na gèn sã ba nɔ mwɛru kua. Wollun gɔradobara ba wooda ye tɔmbu nɔɔsia saa sɔmɔ goon min di. ²⁰Adama tɔn turo ù n gāanu m̀ ù n sɔmɔ goon bukata m̀. Wee Gusunɔ turowa u nɔ mwɛ te kua.

Woodan yaasi

²¹Ñ n men na, wooda ya ka Gusunɔn nɔ mwɛru sikirinamɔ? Su ku wa me. Domi bà n daa wooda wɛ ye ya koo kpɪ yu tɔnu wāaru wɛ, Gusunɔ u koo raa tɔnu gem wɛ saa woodan di. ²²Adama Gusunɔn gari gerumɔ ma tɔmbu kpuro ba wāa durum dam nɔmɔ, kpa kɛɛ tèn nɔ mwɛru Gusunɔ u kua ta n ka sãa be ba naane dokegiru yèn sã ba Yesu Kirisu naane doke.

²³Naane dokebun saa yu sere na, wooda ya sun dɔɔɛ sãawa ya neni sere naane doke bi, bu ka sɔɔsira. ²⁴Wooda ye, ya sun nenua sere Kirisu u ka tunuma, kpa Gusunɔ u sun gem wɛ naane dokebun sɔ. ²⁵Tɛ ye naane dokebun saa ya tura, sa ù maa wāa dɔɔɛ sɔɔ.

²⁶Domi Yesu Kirisu sɔɔ bɛ kpuro i kua Gusunɔn bibu naane dokebun sɔ. ²⁷Meya bɛ kpuro bɛ be i kua Kirisigibu batemu sɔɔ i Kirisin daa sebua. ²⁸Yen sɔna goo kun goo, Yuuba ka tɔn tukobu, yobu ka tii mɔwɔbu, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. Bɛ kpuro i sãa tia yèn sã i gbinne ka Yesu Kirisu. ²⁹Ñ n sãa Kirisigibu, i maa sãa Aburahamun sikadominu, i ko maa tubi di yèn nɔ mwɛru Gusunɔ u kua.

4 Ye na gerumɔ wee. Bii wi u koo win baan tubi di, sanam me u gina sãa bii, u ù yoo sanɔ gaa kere, baa me kpuro sãa wigia. ²Saa ye u sãa bii, tɔmba wāa be ba nùn neni, ba maa win wunanɔsu m̀ sere saa ye win baaba u nùn yi-ya. ³Nge meya n sãa ka bese. Sa raa sãa handunian bünun yobu. ⁴Adama sanam me saa ya tura, Gusunɔ u win bii gɔrima. Tɔn kurɔwa nùn mara, u maa

nùn marawa woodan nɔma sɔɔ, ⁵kpa u ka bu yakia be ba wāa woodan nɔmɔ kpa su ko Gusunɔn bibu.

⁶Gusunɔ u win Biin Hunde gɔrima besen gɔrusu sɔɔ u ka sɔɔsi ma win biba bese sa sãa. Hunde win saabuwa sa nùn sokumɔ, baaba. ⁷Ñ n men na, a ù maa sãa yoo, a kua bii. Tɛ ye a ka sãa bii, Gusunɔ u maa nun kua tubi dio.

Galatigibun gari Pɔlu neni

⁸Yellu i ù Gusunɔ yɛ, ma i sãa gāanun yobu ni nu ù sãa Gusunɔ. ⁹Adama tɛ nge me i Gusunɔ wura, nge n mam neere, Gusunɔ u bɛ wura, amɔna i ka kɪ i gɔsira handunian bünun mi, ni nu ù dam ka beere m̀. Mban sɔna i kɪ i maa ko nin yobu. ¹⁰I tɔnu ganun saria swii, ka suru ka tɔɔ bakanu ka wɔsu. ¹¹Tɛ berum man m̀ nen sɔmburu kpuro tu ku raa ko kam te na kua been sɔ.

¹²Na bɛ kanamɔ negibu, i been tii dokeo nen ayerɔ, domi na nen tii doke been ayerɔ. I ù man gāanu tore. ¹³Nge me i yɛ, ka wasin barara na bɛ Labaari gea waasu kua nɔn gbiikuru. ¹⁴Adama i ù man gema, i ù maa man yine, baa me nen bararu ta bɛ waabu tusa. I man mwawa nge me i ko Gusunɔn gɔrado mwa, ù kun me Yesu Kirisu win tii. ¹⁵I raa nuku dobu m̀. Tɛ, mba n bɛ kua. Na kon kpɪ n bɛ seeda diiya ma, ù n koo raa koora i ko i been nɔni wuka i man kɛ. ¹⁶Na kua been yibere yèn sɔ na bɛ gem sɔɔwa?

¹⁷Tɔn be, ba been kɪru kasu, adama ù n ka yaasi gea. Ba kɪ bu bɛ gɔwa besen min di, kpa i n ben kɪru kasu. ¹⁸Tɔnu ù n been kɪru kasu ka yaasi gea, gāa geena baadomma, n ù mɔ sanam me na wāa ka bɛ tɔna. ¹⁹Nen bii kɪnasibu, na kpam maa wahala m̀ nge tɔn kurɔ wi u marumɔ, sere Kirisin daa yu ka koora bɛ sɔɔ. ²⁰Na kɪ na n wāa ka bɛ tɛ kpa n nen gere kɔsi. Na wāa bitani sɔɔ been sɔ.

Agaa ka Saaraa

ba sāa gari yin weesinaa

²¹I de n beɛ bikia, beɛ be i kī i n wāa woodan nɔwɔ, i ñ nua ye wooda ya gerumɔ? ²²Ba yorua ma Aburahamu u bii tɔn durɔbu yiru mara, turo ka kurɔ wi u sāa tii mɔwɔ. ²³Yoo wi, u win bii mara nge me tɔmbu kpuro ba ra ma, adama tii mɔwɔ wi, u win bii marawa ka Gusunɔn nɔ mwɛeru. ²⁴Gari yini yi kua weesinaa. Kurɔ be yiru ba ka nɔ mwɛenu yiru weene. Teeru, te ta bibu marumɔ yoru sɔɔ, ta naamɔ saa Sinain guurun di, teya ta ka Agaa weene. ²⁵Agaa wi, u sãare nge Sinain guuru, Daarububan tem sɔɔ. U maa sāa nge Yerusalemu ye ya wāa tē, domi ya wāa yoru sɔɔ ka yen tɔmbu kpuro. ²⁶Adama Yerusalemu ye ya wāa wɔllɔ, ya tii mɔ, ya maa sāa besen mero. ²⁷Domi ba yorua, “A gɔru doro, kurɔ wune wi a ñ marure. A gbāro a kuuka ko ka nuku dobu, wune wi a ñ marubun wahala koore. Domi kurɔ wi ba raa deri, u koo bibu ma n kere kurɔ wi u wāa ka durɔ.”

²⁸Tē beɛ negibu, i sāa Gusunɔn nɔ mwɛerun bibu nge me Isaki u sāa. ²⁹Sanam meya bii wi ba mara nge baawure, u wi ba mara ka Gusunɔn Hunden dam nɔni sɔwɔ. Meya maa n sāa tē. ³⁰Adama mba Gusunɔn gari yi gerumɔ. Yi nɛɛwa, “A yoo wi giro ka win bii sannu, domi win bii wi, u ñ tubi dimɔ ka tii mɔwɔn bii sannu.” ³¹Nge meya negibu, sa ñ sāa yoon bibu. Sa sãawa tii mɔwɔn bibu.

I beɛn tii mɔru nenuɔ

5 Sa n ka tii mɔn sɔna Kirisi u sun yara yorun di. Yen sɔ, i yɔro sim sim kpa i ku de bu beɛ duusia yoru sɔɔ kɔam.

²I swaa dakio i nɔ. Ne Pɔluwa na beɛ yeni sɔwɔ, ñ n dera ba beɛ bango kua, i ñ arufaani gaa wasi Kirisin mi. ³Nen seeda wee ye na dimɔ kɔam. Baawure wi u dera ba nùn bango kua, na yɔro sɔwɔ u koo wooda kpuro mem nɔwɔwawa. ⁴Beɛ be i kī i gem wa Gusunɔn wuswaaɔ ka woodan nenubu, i tii kara kɔ Kirisin min di ma i kisira durom nɔman di. ⁵Domi sa yiyɔ ma Gusunɔ u koo sun gem wē ma sa me swaa daki ka win Hunden dam ka naane dokebu. ⁶Sà n gbinne ka Yesu Kirisi, bango ñ kun me bango sariru ya ñ gāanu. Ye n sāa gāanu yeya naane dokebu bi bu sɔm-buru mɔ ka kīru.

⁷I raa duki mɔ bura buram tɔna. Wara u beɛ swaa bunana i ñ maa ka gem mem nɔwɔwamme. ⁸Kɔkiri bi, bu ñ nɛ saa Gusunɔn min di wi u beɛ soku. ⁹Nge me ba ra nɛɛ, pɛɛ seeyatia fiiko, yeya ya ra pɛɛ kpuro kukusie. ¹⁰Adama Yinni u dera na beɛ naane sāa. Na yē ma i ñ ko gāa tukunun bwisikunu ko. Wi u maa beɛ bitani dokemɔ, Gusunɔ u koo nùn taare wē baa ñ n weren na.

¹¹Negibu, nen tii nà n kparamɔ sere ka tē ma n weene bu bango ko, mban sɔna ba man nɔni sɔwɔ. Nà n mɔ me, Yesun dāa bunanarun gɔɔn gari yi ñ maa tɔmbu torasiamɔ. ¹²Be ba beɛ bitani dokemɔ mi, bu doo bu tii maatam ko.

¹³Negibu, ba beɛ sokawa i ka ko tii mɔwɔbu. Ka me, i ku de beɛn tii mɔru tu de i n siimɔ ka wasin baa. Adama i n sominamɔ ka kīru. ¹⁴Domi wooda kpuron wira wāawa yiire tee bini sɔɔ bi bu nɛɛ, “A wunen tɔnusi kīɔ nge wunen tii tii.” ¹⁵Adama ñ n sankinamɔ nge gbeeku yɛɛ, i mɛera koonamɔ, i n yē ma i ko kam koosiana.

Gusunɔn Hunde ka tɔnun daa

¹⁶Ye na gerumɔ wee, i de Gusunɔn Hunde u beɛ kpara. Ñ n kooru me, i ñ

ko maa been tii tiin kīru kankam ko. ¹⁷Domi ye besen tii tiin daa ya kī, ya ñ ka Gusunɔn Hunden kīru nɔɔ tia s̄a. Ma Hunden kīru ta ñ ka besen tii tiin kīru nɔɔ tia s̄a. Kīru yiru ye, ya sannamɔ sere i ñ kp̄e i ko ye i kī. ¹⁸Adama Gusunɔn Hunde ù n beɛ kparamɔ i ñ w̄a woodan nɔmaɔ.

¹⁹Tɔnun tii tiin daa ya ra s̄ɔsire kpasasa. Yeya k̄ɔ mennabu tantanaru s̄ɔɔ, ka daa disinugia ka daa bereteke, ²⁰ka b̄uu s̄aru ka tim kankam, ka yibere t̄eru, ka sannɔ, ka nisinu, ka m̄uru, ka nɔɔ gɔmunu, ka sikirinɔ, ka karanabu, ²¹ka kinenu, ka tam n̄rubu, ka aka dibu, yen bweseru kpuro gesi. Na beɛ kirɔ m̄ nge m̄ na raa kua na n̄e, be ba yenin bweseru m̄, ba ñ kp̄e ba n w̄a mi Gusunɔ u bandu sw̄ii.

²²Adama Gusunɔn Hunden maruma, kīru, ka nuku dobu, ka b̄ori yendu, ka temanabu, ka t̄n geeru, ka nuku tia, ka naane, ²³ka daa duudwia, ka gaya. Wooda sari ye ya yeni taare w̄emɔ. ²⁴Ma be ba s̄a Yesu Kirisigibu ba ben tii tiin daa kpeerasia d̄a bunanarɔ, ka yen bine ka yen kīru kpuro. ²⁵Gusunɔn Hundewa u sun w̄aru w̄e. Ñ n men na, su maa de u n sun kpare. ²⁶Su ku tii sua kpa sa n sannɔ seeyamɔ besen suunu s̄ɔɔ, kpa sa n nisinu kuanamme besen tii tiine.

I s̄omunu deranɔ

6 Negibu, ì n goo mwa toraru garu s̄ɔɔ, beɛ be Gusunɔn Hunde u kparamɔ, i ȳero swaa gea sureo kparam ka tii kawabu, kpa i n tii ȳe bu ku raa ka been tii k̄kirin s̄. ²I n s̄omunu deranamɔ kpa i ka Kirisin wooda mem n̄ɔwa. ³Goo ù n tii m̄era goo ma u ñ s̄a ḡānu, u tii n̄ni w̄kumɔwa. ⁴I de baawure u win tiin kookoosu ȳiia kpa u wa si s̄ɔɔ, ye u koo ka woo kana, adama u ku woo kana ma u goo keren s̄. ⁵Domi baawurewa u koo win tii tiin s̄omunu s̄obe.

⁶Wi ba Gusunɔn gari s̄ɔsimo, i de ȳero u win ḡa gee ni u m̄ɔ b̄onu ko ka wi u n̄n s̄ɔsimo.

⁷I ku tii torasia. Ba ku ra Gusunɔ yaakoru ko. Domi ye t̄nu u duurumɔ, yeya u koo ḡe. ⁸Û n duurumɔ ye win tii tiin daa ya kī, kam koba ya koo n̄n marua. Û n maa duurumɔ ye Gusunɔn Hunde u kī, w̄aru te ta ku ra kpewa Gusunɔn Hunde koo n̄n marua. ⁹Ñ n men na, su ku wasira gean koba s̄ɔɔ, domi s̄a kun kpane, sa ko wa su ḡe sanam m̄e saa ya tura. ¹⁰Nge meya saa baayere ye sa ayeru m̄, su baawure durom kua, n mam n̄ere be ba Yesu naane doke.

Kirɔ d̄aaka ka t̄biribu

¹¹T̄e, i nen yori baka m̄erio ye na beɛ yoruamme ka nen tiin n̄ma. ¹²Be ba kī bu woo kana wasin s̄, beya ba kī bu beɛ tilasi ko i ka bango ko. Adama ba ye m̄ kpa bu ku ka n̄ni sw̄aru wa Kirisin d̄a bunanarun garin s̄. ¹³Baa be ba bango kua mi, ben tii ba ñ wooda mem n̄ɔwamme. Ma ba kī bu beɛ bango ko bu ka woo kana. ¹⁴Adama ne na kun woo kanamɔ ma n kun m̄ besen Yinni Yesu Kirisin d̄a bunanarun garin s̄, domi win d̄a bunanarun s̄na handunian ḡānu kpuro kun maa man s̄awe ḡānu, meya nu ñ maa man gawamɔ. ¹⁵Bango ka bango sariru yen gaa kun s̄a ḡānu. Ye n s̄a ḡānu, yeya a n s̄a taka kooraa kpa. ¹⁶Be ba taka kooraa kpaan wooda yeni sw̄ii, alafia ka durom mu n ka bu w̄a ka Gusunɔn t̄mbu kpuro.

¹⁷Saa ḡisɔn di goo u ku maa man wahala ko domi na boo bori m̄ nen wasi s̄ɔɔ, yi na wa Yesun s̄.

¹⁸Negibu, besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n w̄a ka beɛ. Am̄i.

TIRE TE PĀLU U EFESUGIBU KUA

Pōlu u wāawa pirišom sōw Romuō u ka tire te Efesugibu yorua. Ye u tu yorua u kpa, Tisikiwa u gōra u ka tu da. N sāare Efesun bera min Yesun yigbenu kpurowa u tire te yorua, n ñ mō teeru tōna.

Gbiikaa, u bu sōwsimō nge mē Yesun yigberugibu ba kua wasi tee Yesu sōw. U sōwsimō swaa ye Gusunō u kpa u ka win tōmbu gōsa ma u ben toranu suuru kua, ma u bu win Hunde Dēero wē.

Yiruse, u bu kirō mō bu ka ben wāaru di nōw tia sōw ye ya koo sōwsi ma Kirisi u wāa ben wāaru sōw ka gem.

Pōlu u garin weenasii dabinu sua u ka Yesun yigberun nōw tian gari bu yeerisia. U nēē, Yesun yigberu ta sāawa nge wasi, ma Yesu wi, u sāa yin wiru. Yigbē te, ta maa sāa nge diru, ma Yesu wi, u sāa ten gani gōmburun dam. Yigbē te, ta maa sāa nge kurō, ma Yesu wi, u sāa ten durō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Kirisi ka win yigberu, wiru 1:3n di sere wiru 3:21.
3. Wāa kpaaru Kirisi sōw, wiru 4:1n di sere wiru 6:20.
4. Nōw kana tōbiribu, wiru 6:21-24.

Tōbiribu

1 Bēē naane dokeobu, bēē be i wāa Efesuō ma i ka Yesu Kirisi yōra dim dim, nē Pōlu, nē wi na sāa Yesu Kirisin gōro Gusunōn kīru sōw, na bēē tōbura. ²Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē ala-fia kē.

Durom mē Gusunō sun kua

bese ka Kirisin

gbinnaan saabu

³I de su Gusunō siara besen Yinni Yesu Kirisin Baaba. Bese ka Kirisin gbinnaan saabu u sun wollun doma bwese bweseka kua saa win Hunden min di. ⁴Bu sere handunia taka ko, Gusunō u sun gōsa kō sa n ka sāa wigibu Kirisi sōw, kpa sa n sāa dēerobu ka taare sarirugibu win mi. Win kīru sōw ⁵u himba kua yellun di u sun ko win tiin bibu saa Yesu Kirisin min di. Win tōn geerun sōna u kua mē, ⁶kpa su ka win durom yiikogim siara mē u sun kua bese ka win Bii kīnasin gbinnaa sōw.

⁷Domi Kirisin yem saabuwa sa yak-iara ma ba sun besen durum suuru kua. Nge meya Gusunō u sun win durom bakam sōwsi, ⁸mē u sun kua n banda ye u sun bwisi beke ka laakari yabua. ⁹Ma u sun win asiri giasia ye win tii u gōru doke u ko yellun di saa Yesu Kirisin min di. ¹⁰Gusunōn himba ye, ye u koo yibia dōma te saa ya tura, yera u taka koorā kpuro menna sannu, ye kpuro ye ya wāa wollo ka ye ya wāa temō, kpa Kirisi u n sāa yen wirugii.

¹¹Domi gāanu kpuro nu kooramōwa nge mē Gusunōn himba ka win kīru. Ma bese ka Kirisin gbinnaan sō sa kua tubi diobu Gusunōn mi ka win tiin himba ye u gōru doke yellun di. ¹²Ñ n men na, i de su Gusunō beere wē, bese be sa gbīa sa yīyōbu mō Kirisin mi.

¹³Meya maa sanam mē i gem gari nua yi yi sāa Labaari Gea ye ya ka bēē faaba naawa, sanam meya i Kirisi naane doke. Ma Gusunō u win tiin yīreru doke bēē sōw ye u bēē Hunde Dēero kā win nōw mwēeru u raa kua. ¹⁴Hunde Dēero wiya u sāa nge besen tubin suna ye Gusunō u win tōmbu nōw mwēeru kua. Ma u sun

sɔwɔ kam kam ma sa ko tubi ye di sanam me Gusunɔ u koo wīgibu yakia mam mam. Kpa bu win yiiko siara.

Pɔlun kanaru

¹⁵Yenin saabuwa saa dɔma tɛn di na beɛn naane dokebu Yinni Yesu sɔɔn baaru nua ka nge me i naane dokeobu kpuro kī, ¹⁶na ñ wasirare na kun ka Gusunɔ siare beɛn sɔ. Na beɛ yaayamɔ nen kanaru sɔɔ, ¹⁷ma na besen Yinni Yesu Kirisin Yinni, wi u sãa Baaba yikogii kana u beɛ ko laakarigibu kpa u beɛ yam bururasia i ka nùn gia. ¹⁸Na maa nùn bikiamɔ u beɛn gɔrun nɔni wukia kpa i ka win yam bururam wa, kpa i n ka yē ye i yīiyɔ yèn sɔ u beɛ soka, ka nge me win tubi gean kpāara ne ye u naane dokeobu yiye, ¹⁹⁻²⁰ka nge me win dam bakam mu sɔmburu mɔ bese be sa nùn naane doke sɔɔ. Dam me, mu sãa tem ka dam bakam me u denda u ka Kirisi seeya gɔrin di ma u nùn sinasia win nɔm geu wɔllɔ. ²¹Miya Kirisi u wãa u wɔllun wirugibu kpuro kere ka min yikogibu ka damgibu ka yinnibu kpuro ka yīsiru baatere te ba koo kpī bu soku saa yeni sɔɔ ka maa saa ye ya sisi sɔɔ. ²²Ma Gusunɔ u dera u kua gãanu kpuron wirugii, ma u nùn wuna u ka ko wīgibun yigberun Yinni boko. ²³Yigbe te, ta sãa win wasi. Te sɔɔra win tii u wãa u yiba ma u yabu baayere yibiamɔ baama.

Gɔɔn suuribu

2 Gasɔ, i raa sãa nge be ba gu beɛn toranu ka beɛn mem nɔɔ sarirun sɔ. ²I ra raa handunian kom kɔsum kpuro ko, ma i hunde kɔsi yi yi wãa wɔllɔn wirugii wiru kpīiya wi u sãa hunde ye ya sɔmburu mɔ sere ka tē tɔn be ba kun Gusunɔ mem nɔɔwammen gɔruɔ. ³Geema, bese kpuro sa raa sãawa nge be. Besen gɔru kīru sɔɔra sa ra n sīimɔ ma sa baayere kua ye besen wasi kī ka

ye sa bwisika. Besen marumara ta dera sa raa sãa be ba koo Gusunɔn mɔru wa nge be ba tie.

⁴Adama Gusunɔn wɔnwɔndu ta kpā win kīi bakarun sɔ te u sun kīa. ⁵Sanam me sa sãa nge gɔribu besen toranun sɔ, u sun kua wasobu ka Kirisi sannu. Ñ n men na, win durom sɔna i faaba wa. ⁶Gusunɔ u sun seeya gɔrin di ka Kirisi sannu kpa su bandu di ka wi sannu wɔllɔ. ⁷U sun win tɔn geuru sɔɔsi saa Yesu Kirisin min di, kpa su ka win durom bakam wa me mu ñ nɔru mɔ sere ka baadommaɔ. ⁸Domi Gusunɔn duroma ba ka beɛ faaba kua naane dokebu sɔ. N ñ mɔ ka beɛn hania, Gusunɔn kēra. ⁹Ya ñ sãa beɛn sɔmburun are. Yen sɔna goo kun kpē u woo kana. ¹⁰Domi sa sãawa Gusunɔn nɔman sɔmburu. U sun taka kuawa bese ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ su ka sɔm geenu ko nìn sɔɔru u kua saa yellun di.

Bwesenu kpuro kua tia

Kirisi sɔɔ

¹¹Yen sɔ, i ku duari ma ba beɛ marawa tɔn tukobu. Yera n dera be ba sokumɔ bangogibu, be ba ben tiin wasi bango kua, ba ra ka beɛ soku bango sarirugibu. ¹²I yaayo ma sanam me, i ka Kirisi toma, i sãa tɔn tukobu Isireliban mi, i ñ bɔnu mɔ nɔɔ mweenu sɔɔ, ni Gusunɔ u win tɔmbu kua. I wãa handunia yeni sɔɔ n ñ ka yīiyɔbu, n ñ maa ka Gusunɔ. ¹³Adama tē ye i ka Yesu Kirisi gbinne, beɛ be i raa ka Gusunɔ toma, tē i wãa win bokuɔ Kirisin yem saabu. ¹⁴Domi Kirisin tiiwa u ka sun bɔri yendu naawa ye u ka bwesenu yiru kua bwese teeru, ma u tusiru wuna te ta sãa nge gana ye ya raa bu burane. ¹⁵Ka win gɔɔwa u wooda kpeesia ka yen yiirebu ka yen sesenu, kpa u ka kpī u bwesenu yiru ye ko bwese kpaa teeru dege dege win tii sɔɔ. Nge meya u ka bɔri yendu doke ben suunu sɔɔ. ¹⁶Kirisi u tusi te

kpeesia ka win gɔɔ dāa bunanaru wɔllɔ. Gɔɔ win saabuwa u bwesenu yiru ye kua teeru, ma u bu dorasia ka Gusunɔ. Be kpuro sannu ba kua nge wasi tee. ¹⁷Nge meya Kiriſi na u ka bɔri yendun labaari nɔɔsia been mi, beɛ be i raa ka Gusunɔ toma, ka be ba wāa win bɔkuɔ. ¹⁸Ka geema, Kiriſin min diya beɛ kpuro, sa ko kpī su da Baaban wuswaaɔ ka Hunde turo win somiru.

¹⁹Ñ n men na, i ñ maa sāa tɔn tukobu ñ kun me sɔbu, tē i kuawa wuu teugibu ka naane dokeobu kpuro, i maa kua Gusunɔn yenugibu. ²⁰Beɛ maa i sāa nge gani yi ba bana kpɛekpɛeku gen wɔllɔ ge gɔrobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba sura, Yesu Kiriſin tiiwa sāa gen gɔmburun dam. ²¹Wi sɔɔra dii te, ta swɛene ma ta guniamɔ tu ka ko Gusunɔn wāa yeru. ²²Beɛ ka Kiriſin gbinnāan sɔ ba beɛ banisi dii te sɔɔ, ka be ba tie sannu i ka ko Gusunɔn Hunden wāa yeru.

Pɔlun sɔmburu

tɔn tukobun suunu sɔɔ

3 Yenin saabuwa ne Pɔlu na kanaru mɔ, ne wi Kiriſi Yesu u dera na wāa pirisɔm sɔɔ beɛ tɔn tukobun sɔ. ²Na yīiyɔ kam kam ma i nua kɔ nge me Gusunɔ u man durom kua n ka sɔmbu teni ko been arufaanin sɔ, ³ka nge me win tii u man win asirin gari giasia. N wee na gari yin fiiko yorua kɔ. ⁴Ñ n gari yi gara i ko i tubu nge me na Kiriſin asirin gari yē. ⁵Ba ñ gasɔgibu asiri ye sɔɔsi, adama tē saa win Hunden min di Gusunɔ u ye win gɔro be u gɔsa ka win sɔmɔbu sɔɔsi. ⁶Asiri ye wee, Labaari Gean saabuwa tɔn tukoba kua tubi diobu ka Yuuba sannu. Be ka Yuuba ba kua wasi tee yin doo dooka, ba maa bɔnu mɔ nɔɔ mwɛe te sɔɔ, te Gusunɔ u kua Yesu Kiriſin min di.

⁷Na kua Labaari Gean sɔmɔ durom men saabu me Gusunɔ u man kua ka

win dam. ⁸Ne wi na sāa naane dokeobu kpuron yākabu, nena Gusunɔ u durom meni kua n ka gāa geenu nɔru sari ni nu wāa Kiriſi sɔɔn labaari kpara tɔn tukobun mi. ⁹Kpa n ka tɔmbu kpuro giasia nge me Gusunɔn himba asirigia ya koo ka koora. Gusunɔ wi u sāa gāanu kpuron Taka Kowo, u asiri ye berua saa yellun di, ¹⁰kpa wɔllun wirugibu ka yi-ikogibu bu ka win bwisin asansi gia saa Yesun yigberun di saa yeni sɔɔ. ¹¹U kua nge me, win himban sɔ ye u mɔ u sere handunia taka kua, ma ya wiru goora Yesu Kiriſi besen Yinni sɔɔ. ¹²Ye sa ka nùn gbinnen saabu ma sa nùn naane sāa, yen sɔna sa ko kākū su da Gusunɔn wuswaaɔ ka toro sindu. ¹³Ñ n men na, na beɛ kanamɔ i ku wurura nen nɔni swāarun sɔ te na waamɔ been saabu. Tera ta sāa been beere.

Kiriſin kīrun kpāaru

¹⁴To, gari yin saabuwa na yiire Gusunɔ Baaban wuswaaɔ, ¹⁵wɔn min di bweseru baatere ta yara te ta wāa wɔllɔ ka te ta wāa temɔ. ¹⁶Na nùn kanamɔ u de win Hunde u beɛ dam kē been gɔrusu nge me win yiikon kpāara ne, ¹⁷kpa Kiriſi u win wāa yeru ko been gɔrusu sɔɔ been naane dokebun saabu. Na maa kanamɔ u de i n nuuru mɔ kpa i n yɔ dim dim kīru sɔɔ. ¹⁸Kpa beɛ ka naane dokeobu kpuro sannu i ka kpī i Kiriſin kīrun yasum ka ten dēɛbu ka ten gunum ka ten dukum gia, ¹⁹kpa tu beɛ yeeri, baa me ta tɔnun yēru kere, kpa Gusunɔn daa ya n yiba beɛ sɔɔ mam mam.

²⁰Gusunɔ u yiiko mɔ u ka ko n kere ye sa bikiamɔ, ñ kun me ye sa mam bwisikumɔ win dam saabu me mu sɔmburu mɔ beɛ sɔɔ. ²¹Yen sɔ, su nùn beere wē Yesun yigberu sɔɔ saa Yesu Kiriſin min di saa baayere kpuro sere ka baadommaɔ. Ami.

Kirisin wasin nɔɔ tia

4 Ñ n men na, i n siimɔ nge me n weene be Gusunɔ u soka ba n siimɔ. Ne Pɔlu, ne wi na wāa piriɔm sɔɔ yèn sɔ na Yinnin wāaru wāa, nena na bɛe yeni kanam. ²I de i n siimɔ ka tii kawabu, ka daa duudwia, ka suuru, kpa i n kīru sɔɔsinamɔ ka temanabu. ³I hania koowo i n ka nɔɔ tia sāa ye ya wee Hunde Dɛeron min di kpa i n gbinne bɔri yendu sɔɔ. ⁴Sa Hunde turo mwa ma sa kua wasi tee. Nge meya maa yiyyɔ teeba sa mɔ yèn sɔ Gusunɔ u sun soka. ⁵Yinni turowa sa mɔ ka naane doke teebu ka maa batemu tia. ⁶Gusunɔ turowa wāa wi u sāa baawure kpuron Baaba. Wiya kpuron sunɔ, wiya sɔmburu mɔ tɔmbu kpuron min di, u maa wāa baawure kpuro sɔɔ.

⁷Besen baawure u kēru mwa nge me Kirisi u kī, ⁸nge me Gusunɔn gari yi gerumɔ yi nɛɛ, “Sanam me u yɔɔwa wɔllɔ, u ka yobu da. Ma u tɔmbu kēnu bɔnu kua.”

⁹Tɛ, mba “u yɔɔwa wɔllɔn” tubusianu. Yen tubusiana, u raa sarama wɔllun di u dua sere tem sɔɔwɔ. ¹⁰Ñ n men na, wi u sarama wiya maa yɔɔwa sere Gusunɔ wɔllɔ kpa u n wāa baama. ¹¹Wiya u gabu gɔsa bu ka ko gɔrobu, gabu sɔmɔbu, gabu waasu kowobu, gabu Yesun yigberun wirugibu, gabu keu koosiobu. ¹²U bu gɔsa bu ka naane dokeobu sɔru ko win sɔmburun sɔ, kpa bu ka Yesun yigberu te ta sāa win wasi tāsisia. ¹³Nge meya bese kpuro sa ko ka gia ma gāa teena sa naane doke, sa maa gāa teenu gia Gusunɔn Bii sɔɔ, kpa su ko tɔn girobu nge me Kirisin tɔn girora nɛ. ¹⁴Sa ñ ko sa n maa sāa nge bibu be ba koo ka sɔɔsi kpaaru baatere bɔrikiya nge woo guna, ñ kun me be ba nɔni wɔkumɔ ma ba bu swaa nim wiamɔ ka bwisi. ¹⁵Adama sa n gem kparamɔ ka kīru kpa su kpɛa gāanu kpuro sɔɔ

su ka Kirisi kpāaru turi wi u sāa wiru. ¹⁶Win miya bese be sa sāa win wasin doo dooka kpuro sa sɔrisine, ma wasi kpuro yi sweene ka yin gbin gbinka. Tɛ, gbindu baatere ta n sɔmburu mɔ nge me n weene, wasi kpuro ra n kpɛamɔwa yi n sosimɔ ka kīru.

Wāa kpaaru Kirisi sɔɔ

¹⁷Wee ye na bɛe sɔɔmɔ ka Yinnin yīsiru. I ku maa de i n siimɔ nge tɔn tukobu be ba ben bwisiku kamginu swii. ¹⁸Ba yam bia ben laakari sɔɔ. Ba ñ wāa te Gusunɔ u wɛɛmɔ yɛ, ben yɛru sariru ka ben gɔru bɔbunun sɔ. ¹⁹Ba ñ maa sekuru garu mɔ, ba ben tii yɔsusiwa toraru sɔɔ mam mam bu ka daa disinugia kpuro ko ka bine.

²⁰Adama bɛe, n ñ me, i gia Kirisin min di. ²¹Geema, i win gari nɔɔre kam kam, ma ba bɛe gem giasia me mu wāa Yesu sɔɔ. ²²Ye i gia, yera i bɛen daa gura pweto ye ya sāa bɛen gasɔn wāaru, ye bine kankam ya nɔni wɔkua ya ka kam kobu dɔɔ. ²³Kpa i n gɔru kpaasu ka bwisiku kpaanu mɔ mam mam, ²⁴kpa i daa kpa sebe ye ya ka Gusunɔgia weene ma ya sɔɔsiramɔ wāa geeru sɔɔ te ta dɛere ma ta wee saa gem garin min di.

²⁵Yen sɔ, i ku maa weesu ko. I de baawure u n da win winsim gem sɔ domi sa sāawa wasi teen doo dooka. ²⁶Baa i n mɔru bara, i ku de yu bɛe torasia, i ku maa de ya n bɛe wāasi sere sɔɔ u ka du. ²⁷I ku ra de Setam u naa swee yeru wa. ²⁸Wi u ra raa gbeni u ku maa gbeni adama u doo u ka win nɔma sɔm geeru ko kpa u n gāanu mɔ u ka sārɔbu somi. ²⁹I ku de gari kɔsi yi yari bɛen nɔɔ sɔɔn di, ma n kun mɔ gari gee yi yi somiru mɔ kpa yi n sāa arufaanigii be ba swaa dakin mi. ³⁰I ku Gusunɔn Hunde Dɛero nuki sanku, domi Hunde wi, u sāawa Gusunɔn yīreru bɛe sɔɔ te ta sɔɔsimɔ ma Gusunɔ u koo sun yakia mam mam. ³¹I

ku yibere tæeru yi gõruo, ka maa mæru ka nuku gbisibu. I ku maa wækisina ñ kun me i wonna, i nuku kõsu kom baamere derio. ³²I durom kuanõ kpa i n wõnwõndu mawõsine. I suuru kuanõ nge me Gusunõ u bæe suuru kua Kirisin sõ.

Wãaru yam bururam sã

5 Tẽ, yèn sõ i sãa bii be Gusunõ u kã, i hania koowo i n ka mð nge wi. ²I de been wãarun kookoosu su n kiru mð nge me Kirisu u sun kãa ma u win wãaru wẽ besen sõ nge yãku nubu durorugiru te ta Gusunõ dore.

³Yèn sõ i sãa naane dokeobu i ku de kãõ mennabu tantanaru sã ñ kun me daa disinugia ñ kun me bine, yen gaa yu nõora been suunu sã. ⁴I ku maa de sekurun gari ñ kun me wiira gari ñ kun me gari kankam yu yari been nõ sãõn di domi n ñ ka bæe weene, adama i de i n Gusunõ takaru mð. ⁵I de i n yẽ kam kam ma be ba kãõ mennamõ tantanaru sã, ñ kun me daa disinugiagibu, ben goo kun bõnu wasi Gusunõ ka Kirisin bandu sã. Meya maa binegii, domi binegii sãawa nge bũu sã.

⁶I ku ra de goo u ka bæe gari diri swaa nim wia, domi yenin sãna Gusunõn mæru wee ben wirõ be ba ñ nùn mem nõwamme. ⁷Yen sõ, i ku de i n gãanu mawõsine bæe ka tøn ben bweseru. ⁸Yellu been tii i raa wãawa yam wõkuru sã. Adama tẽ, bæe ka Yinnin gbinnaan sõ, i wãa yam bururam sã. Ñ n men na, i de i n siimõ nge yam bururamgibu. ⁹Domi wi u siimõ yam bururam sã wiya ra n tøn geerun kom bwese bweseka mð ka gean kobu ka maa gem gerubu. ¹⁰I kookari koowo i ka gia ye ya koo Yinni wẽre. ¹¹I ku tii kpẽe kookoo kamgisu sã si tamba mð yam wõkuru sã. Adama i su terasio yam bururam sã. ¹²Seku bakara ñ n nua ye tøn be, ba mð asiri sã. ¹³Adama kookoo si, sù n tera yam bururam sã, su koo sãõsira kpasasa.

¹⁴Geema gãanu baanire ni nu sãõsira kpasasa, nu ra kowa yam bururam. Yen sãna Gusunõn gari nẽe, “A yando wunẽ wi a do.

A seewo gõrin di.

Kpa Kirisu u nun yam bururasia.”

¹⁵Ñ n men na, i been sanu sanusu laakari koowo. I ku de i n siimõ nge be ba ku ra bwisiku, adama i n siimõ ka laakari. ¹⁶Saa ye i mð kpuro, i ye den-dio ka laakari domi saa yeni, saa kãsa. ¹⁷Yen sõ tẽ, i ku de i n sãa be ba ku ra bwisiku, adama i hania koowo i ka gia ye Yinni u kã i ko.

¹⁸I ku de tam mu bæe go, domi mi sãõra daa bereteke wãa, adama i de Hunde Dæero u n bæe yiba. ¹⁹I de womu si i ka Gusunõ siaramõ su n wãa been faagi sã, i n Yinni tãmamõ ka siarabun womusu been gõruo. ²⁰I n Gusunõ Baaba takaru mð saa baayere gãanu kpuron sõ ka besen Yinni Yesu Kirisin yĩsiru.

Durõbu ka ben kurõbu

wãasinaa

²¹I wiru kpĩyano yèn sõ i Kirisu beere wẽemõ.

²²Bæe kurõbu, i been durõbu wiru kpĩyõ nge me i ko Yinni kua. ²³Domi durõwa sãa win kurõn wirugii nge me Kirisu u sãa win yigberun wirugii. Yigbe te, ta sãa win wasi, wiya maa sãa ten Faaba kowo. ²⁴Nge me yigbe te, ta Kirisu wiru kpĩyẽ, nge meya n weene kurõbu ba n ben durõbu wiru kpĩyẽ gãanu baanire sã.

²⁵Bæe maa durõbu i been kurõbu kãõ, nge me Kirisu u win yigberu kãa ma u win wãaru wẽ ten sõ. ²⁶U kua me, u ka tu deerasia ka win gari yi yi sãa nge nim, kpa u ka tu tii yiiya. ²⁷Domi u kã tu na win wuswaaõ ka ten bæere kpuro, ta kun disinu ganu mð, ñ kun me suriki surik-inu, ñ kun me serere gaa. U kãwa ta n deere kpa ta kun taare gaa mð. ²⁸Meya

n weene durɔbu bu ben kurɔbu kīa nge me ba ben tiin wasi kī. Wi u win kurɔ kī, u win tii kīwa. ²⁹Goo sari wi u win tiin wasi tusa, u ra yi diisiewa kpa u yi nɔɔri nge me Kirisi u mɔ win yigberun sɔ. ³⁰Domi sa s̄awa win wasin doo dooka. ³¹Nge me Gusunɔn gari yi gerumɔ yi nee, “Yen s̄ona durɔ u koo win tundo ka win mero deri, kpa wi ka win kurɔ ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.” ³²Gari yi, yi s̄awa gari giri yi yi raa berua, adama Kirisi ka win yigberun w̄asinaawa na ka yā. ³³Ka me, i de durɔ baawure u n win kurɔ kī nge win tii, kpa kurɔ baawure u n win durɔn beere yē.

Bibu ka ben mɔwɔbu

6 B̄ee bibu i been mɔwɔbu mem nɔwɔ nge me Yinni u kī domi yeya ya wā. ²Wooda gbiikaa ye ya nɔ mweeru mɔ wee. “A wunen tundo ka wunen mero beere w̄eyɔ, ³kpa a n ka nuku dobu mɔ, kpa wunen hunde yu daka da handunia mi.”

⁴B̄ee tundobu i ku been bibu mɔru barasia, adama i bu nenuɔ ka nɔni dokebu kpa i bu Yinnin gari keu ko.

Yobu ka ben yinnibu

⁵B̄ee yobu i been yinnibu mem nɔwɔ handunia mi, ka nasiaru ka diiribu n kun ka murafitiru, kpa n s̄a nge Kirisiwa i s̄amɔ. ⁶N ñ mɔ sanam me ba b̄ee ȳre tɔna, i ka bu tɔn geeru s̄ɔsi. I Gusunɔn kīru koowo ka been ḡɔru kpuro nge Kirisin yobu. ⁷I bu s̄awɔ ka hania kpa n s̄a nge Yinniwa i kuamme, n ñ mɔ tɔnu tɔna. ⁸I n yē ma Yinni u koo baawure win sɔm gee ni u kuan are kɔsia, baa ñ n yoon na, ñ kun me tii mɔwɔ.

⁹Yen s̄ɔ, b̄ee yinnibu i maa been yobu kuo nge me, i ku bu dam d̄ore. I n yē ma b̄ee ka be, Yinni turowa i mɔ wɔllɔ win mi goo kun goo.

Naane dokeon tabu yānu

¹⁰Ye ya tie na kī n b̄ee s̄ɔ wee. B̄ee ka Yinnin gbinnaa sɔɔ i de win dam bakam mu b̄ee dam kē. ¹¹I tabu yānu kpuro sebuo ni Gusunɔ u b̄ee w̄emɔ, kpa i ka kpī i ȳra dim dim i Setam bwisi yina. ¹²Domi n ñ mɔ tɔmba sa ka gabirinamɔ, ma n kun mɔ ka wɔllun wirugibu ka yikogibu, ka yam w̄okurun sina bibu, ka maa wom dirum siini k̄osi. ¹³Yen s̄ɔ, i Gusunɔn tabu yānu kpuro suo i sebe kpa i ka kpī i ka tii yina wahalan t̄oru sɔɔ, kpa i ȳra dim dim ye kpuron biru.

¹⁴Ñ n men na, i seewo i ȳra dim dim kpa i n gem s̄eke been p̄ɔɔ nge kpaka, kpa i n kookoo geesu sebua nge tarakpe. ¹⁵I de alafian Labaari Gea ya n s̄a nge been baranu ni i ko ka t̄asi. ¹⁶Yeni kpuron biru i naane dokebu nenuɔ nge tereru kpa i ka kpī i tɔn k̄oson s̄ēe d̄ɔɔginu gbara. ¹⁷I faaba mɔ nge sii furɔ kɔkɔru, ka maa Gusunɔn gari nge takobi ye Hunde u b̄ee w̄emɔ. ¹⁸I n kanaru mɔ saa baayere kpa i n Gusunɔn somiru bikiamɔ nge me Hunde D̄ero u b̄ee s̄ɔsimɔ. I seewo i ȳra kpa i n temane, kpa i n kanaru mɔ naane dokeobu kpuron s̄ɔ. ¹⁹I maa kanaru koowo nen s̄ɔ, n̄a n nɔ wukia, n gari wa n gere n ka Labaari Gean gari yi yi raa berua nɔɔsia ka toro sindu. ²⁰Na s̄awa gari yin ḡɔro baa me na tē wāa pirisɔm sɔɔ. Yen s̄ɔ, i kanaru koowo kpa n kpī n gari yi kp̄ara ka toro sindu nge me n weene.

Nɔɔ kana tɔbiribu

²¹Besen kīnasi Tisiki wi u s̄a sɔm kowo naanegii Yinnin sɔmburu sɔɔ, u koo b̄ee nen labaari kpuro s̄ɔ kpa i n ka yē nge me na ka wāa. ²²Yen s̄ona na b̄ee n̄un ḡɔriamme u ka b̄ee s̄ɔ nge me sa ka wāa u ka been ḡɔrusu yemiasia.

²³Kpa Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu besegibu alafia ka kīru wē ka

naane dokebu sannu. ²⁴Kpa Gusunɔn besen Yinni Yesu Kirisi kɪ ka kii te ta ñ
durom mu n ka be kpuro wãa be ba nɔru mɔ.

TIRE TE PĀLU

U FILIPIGIBU KUA

Pāluwa u gbia u Filipigibu waasu kua ba ka Yesu naane doke, Gərobun Kookoosu 16:12-40. Yen biru, Lukuwa u Pālu kəsire kua Filipi mi. U Labaari gea kparamə ge sɔɔ, u ka Yesun yigberu tāsisiāmɔ. Saa ye Pālu u tire te yorua, u wāawa piriśəm sɔɔ. Min diya u Epa-foditi gora Filipi ka tire teni, wiru 2:25-30. Tire te sɔɔ, u Filipigibu siara kēē ni ba mərیشان sɔɔ, wiru 4:10-19, ma u bu sɔɔwa ye ya kooramə mi u wāa, wiru 1:12-26 ka wiru 2:17-24. U maa bu yoruawa u ka bu dam kēē kpa ben nuku dobu bu n ka wāa Yesu sɔɔ baadomma.

Tire ten kpunaa

1. Təbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pālu u Filipigibu kanaru kuamme, wiru 1:3-11.
3. Pālun tiin wāaru, wiru 1:12-26.
4. Filipigibun sanu sanusu Kirisi sɔɔ, wiru 1:27n di sere wiru 2:18.
5. Timəte ka Epafoditi, wiru 2:19-30.
6. Kirɔba ka dam kēru, wiru 3:1n di sere wiru 4:9.
7. Siarabu ka təbiribu, wiru 4:10-23.

Təbiribu

1 Bēē Yesu Kirisigibu bēē be i wāa Filipi, ka sere bēēn yigbē tənwerobu ka bēēn yigbē səm kowobu, nē Pālu ka Timəte, bēē Yesu Kirisin yobu, sa bēē tɔbura. ²Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē alafia kē.

Pālu u Filipigibu

kanaru kuamme

³Nē Pālu, na ra Gusunɔ nen Yinni siare mēn nɔɔ na bēē yaaya. ⁴Saa baayere nà n kanaru m̀ bēē kpuron sɔɔ, na ra tu kowa ka nuku dobu, ⁵yèn sɔɔ i man somi na ka Labaari gea nɔɔsia saa tɔɔ gbiikirun di sere ka gisɔ. ⁶Na yeni yē kam kam, Gusunɔ wi u səm gee te torua bēē sɔɔ u ko n tu m̀ sere u ka tu dakura Yesu Kirisin tōru sɔɔ. ⁷N ka man dende na n bēēn laakari m̀ mēsum bēē be i bɔnu m̀ durom mē sɔɔ mē Gusunɔ u man kua. Domi bēē kpuron kīra man neni, baa nà n wāa piriśəm sɔɔ n̄ kun mē nà n tii m̀ na ka Labaari gea yinamɔ na ye tāsisiāmɔ. ⁸Gusunɔwa sāa nen seedagii ma na bēē kpuro kīwa nge mē Yesu Kirisin kīra sāa.

⁹Ye na bikiamɔ nen kanaru sɔɔ, yera bēēn kīru ta n sosimɔ ta n dɔɔ, kpa i n Gusunɔ giamɔ kpa i n sāa bwisi geegibu, ¹⁰i ka kpī i gāa geenu tubu. Nge meya i ko n deere, kpa i kun taare gaa m̀ dɔma te Kirisi koo wurama. ¹¹Kookoo gee si su wee saa Yesu Kirisin min di, siya su ko n maa yiba bēēn wāaru sɔɔ, kpa su Gusunɔ bēēre wē kpa su de bu n̄n siara.

Kirisiwa wāaru

¹²Negibu, na kī i n yē ma ye n man deema n gɔsiawa Labaari gean wuswaa daabu. ¹³Nge meya sina kpa kɔsobu ka be ba tie kpuro ba yē ma Kirisin sɔna na wāa piriśəm sɔɔ. ¹⁴Besegibu dabiru, ye ba man wa piriśəm sɔɔ ba Yinni naane kua ma ba wɔrugɔru sosi ba Gusunɔn gari nɔɔsiamɔ ka toro sindu.

¹⁵Geema, gaba Kirisin gari waasu m̀ nisinu ka kinenun sɔɔ, adama gaba m̀ kīrun sɔɔ. ¹⁶Beni ba m̀ ka kīru domi ba yē ma nen sɔmbura n ka Labaari gea suna. ¹⁷Bēɔnɔ ba Kirisin gari waasu m̀, n n̄ m̀ ka nuku tia, adama ka kinena.

Ba tamaa ba koo man nuku sankiranu sosiawa pirisom sɔɔ.

¹⁸Ya ñ taare ben bwisikunu nù n sãa kɔsunu ñ kun me geenu. Baa ñ n meren na, Kirisin gari yi gesi kparara. Nen nukura yen dobu do, ta ko n maa doramɔwa ta n dɔɔ. ¹⁹Domi na yẽ ma yenin wii gobera sãawa nen faaba been kanarun saabu, ka maa Yesu Kirisin Hunden somiru. ²⁰Domi na mara na maa yiyɔ kam kam ma na ñ gãanun sekuru wasi. Nà n wãa hunde sɔɔ, ñ kun me nà n gu na toro sindu mɔ ma nen kookoosu su koo Kirisi beere wẽ nge baadomma. ²¹Domi nen mi, nà n wãa, Kirisin wãara na wãa, nà n maa gu, gɔɔ man sãawe are. ²²Nà n wãa wãaru sɔɔ kon kpĩ n sɔm geeru ko. Yen sɔ, na ñ yẽ ye kon gɔsi. ²³Ba man gawe bera yiru kpuro. Na kĩ n doona kpa na n wãa Kirisin mi, domi mi n buram bo. ²⁴Adama been arufaanin sɔ n weene na n wãa wãaru sɔɔ. ²⁵Yera na gia, yen sɔna na yẽ ma kon sina kpa na n wãa ka beɛ kpuro kpa i wuswaa da ka nuku dobu naane dokebu sɔɔ. ²⁶Nge meya sanam me ko na n kpam wãa been su-unu sɔɔ i ko i kpĩ i woo kana saa nen min di beɛ ka Yesu Kirisin wãasinaan sɔ.

²⁷I gesi de been sanu sanusu su n ka Kirisin Labaari gea weene. Nge meya, nà n na been mi, ñ kun me nà kun ne, kon been baaru nɔ ma i yɔ dim dim i nɔɔ ne, ma i sunamɔ sannu ka gɔru teu naane dokebun sɔ bi bu wee Labaari gean di. ²⁸I ku de been yibereba bu ka beɛ gãanu nare. Yeya ya koo bu sɔɔsi ma ba kam kobu dɔɔwa, ya koo maa beɛ sɔɔsi ma i wãa faaban swaa sɔɔ. Ye kpurowa ya wee saa Gusunɔn min di. ²⁹Domi Gusunɔ u beɛ durom kua i n ka Kirisi naane sãa. N ñ me tɔna, u maa beɛ durom kuawa i n ka nɔni swãaru waamɔ win sɔ, ³⁰kpa i n ka man taa tee bi mɔ bi i gasɔ wa na mɔ. Sere ka tẽ, biya na mɔ, nge me i yẽ.

Kirisin tii kawabu

ka win kpãaru

2 Kirisi u tɔnu tãsisiamɔ. Win kĩru ta ra n tɔnu dam kɛmɔ. Hunde Deero u ra maa tɔnu kpare kpa Kirisi u de tɔmbu bu wɔnwɔndu ka tɔn geeru sɔɔsina. ²Ñ n men na, na beɛ kanamɔ, i de i man nukuru dorasia ka been nɔɔ tia ka been kii teeru ka been gɔru teu ka been bwisiku teenu. ³I ku gãanu ko kinennun sɔ, ñ kun me tii suabun sɔ, adama i tii kawo kpa i wura ma gaba beɛ kere. ⁴Kpa been baawure u ku win tii tɔnagia bwisiku, adama u de u maa gabugia bwisiku. ⁵I de i n bwisiku tee ni mɔ ni Yesu Kirisi u raa mɔ.

⁶U ka Gusunɔ ne. Adama u ñ ka nùn kinenu kue.

⁷U kpuro deriwa ye u raa mɔ ma u gɔsira nge yoo.

U ka tɔnu weena.

Ye u kua tɔnu u kpa, ⁸u tii kawa ma u wiru kpĩ sere ka gɔɔwɔ wi u mam sãa dãa bunanarun gɔɔ.

⁹Yen saabuwa Gusunɔ u nùn sua wɔllɔ gem gem ma u nùn yĩsiru kã te ta yisa kpuro beere kere.

¹⁰Kpa dũuru baatere tu yiira tu Yesun yĩsiru beere wẽ wɔllɔ ka temɔ ka tem sɔɔwɔ.

¹¹Kpa nɔɔ baagere gu Gusunɔ Baaba beere wẽ kpa gu tuuba ko gu neɛ, Yesu Kirisi sãawa Yinni.

Fitila ni nu ballimɔ

handunia sɔɔ

¹²Yen sɔna nen kĩnasibu, nge me i ra raa mem nɔ sanam me na wãa ka beɛ, tẽ ye na ka beɛ toma, i kookari koowo n kere ka berum ka diiribu been faaba yu ka yibu. ¹³Domi Gusunɔwa u sɔmburu mɔ beɛ sɔɔ kpa i n ka gɔru kĩru mɔ te ta koo ko ye n koo nùn dore.

¹⁴I kpuro koowo n kun ka wākinu ñ kun me sikirinɔsu, ¹⁵kpa i n deere i kun taare gaa mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ, kpa i n s̄aa nge Gusunɔn bibu be ba ñ serere mɔ handunian tɔn kɔsobun suunu sɔɔ be ba swaa sare. I n ballimɔ ben suunu sɔɔ nge fitilanu, ¹⁶i n ka bu wāarun gari nɔɔsiamɔ. I n mɔ me, kon kp̄i n woo kana Kirisin t̄oru sɔɔ, yèn s̄o nen hania ka nen sɔmbura kun kam kue.

¹⁷Been s̄aa te i mɔ ka naane dokebu ta s̄aa nge yākuru. Baa bà n man go ba nen yem wisi nge doma tam been yāku ten wɔllɔ, nen nukura koo dora, kon maa ka beɛ nuku dobu bɔnu ko. ¹⁸Nge meya n maa weene beɛ i n nuku dobu mɔ kpa i ka man been nuku dobu bɔnu ko.

Timɔte ka Epafoditi

¹⁹Yinni Yesu ù n wura na yīiyɔ n beɛ Timɔte gɔriama ñ n sosi, kpa nen tii n ka dam wa nà n been labaari nua. ²⁰Domi wi turon bwisikuna nu kua teenu ka neginu, u maa been wɔnwɔndu mɔ ka gem. ²¹Be ba tie kpuro ben tii tɔnan bwisikuna ba mɔ, n ñ ka Yesu Kirisiginu. ²²Been tii i yē nge me Timɔte u tii s̄ɔɔsi naanegii ma u ka man Labaari gean sɔmburu kua nge bii ka win baaba. ²³Yen s̄ɔna na yīiyɔ n beɛ nùn gɔriama sanam me kon gia mi sɔɔ na wāa. ²⁴Na naane s̄aa ma Yinni u koo de n na been mi nen tii ñ n sosi.

²⁵I raa man besegii Epafoditi gɔriama ka somiru tèn bukata na mɔ, wi, wi u s̄aa nen beruse sɔmburu sɔɔ ka tabu sɔɔ. Tē na wa ma n weene n nùn gɔsiam a been mi. ²⁶Domi beɛ kpuron waabu nùn neni gem gem, win laakari maa seewa yèn s̄o i raa nua ma u barɔ. ²⁷U bara ka gem sere u gɔɔ turuku kua, adama Gusunɔ u win wɔnwɔndu wa. N ñ mɔ wi tɔnagiru, ka nen tiigira, kpa nen nuku sankiranu nu ku kp̄ea n banda. ²⁸Yen s̄ɔna na sende n ka beɛ nùn gɔsiam a kpa been nukuru tu ka dora ñ n nùn

wa, kpa nen nuku sankiranu nu maa ka kaara nen tii. ²⁹Ñ n men na, i nùn dam koosio nge beegii Yinni sɔɔ ka nuku doo bakabu kpa i tɔnu win bweseru beere wē. ³⁰Domi u gɔɔ turuku kua Kirisin sɔmburur s̄o. U win tii kari bɔrie u ka man somiru naawa te i ñ fēɛ wa been tii i ka man naawe.

Nge me ba ra gem wa

Gusunɔn wuswaaɔ

3Tē, negibu, i de i n nukuru do ye i ka s̄aa Yinnigibu. Nen mi, na ñ wasiramɔ n ka beɛ yaayasia ye na raa yorua kɔ, been mi maa, somira. ²I n tii se ka kɔsan kowobu be ba s̄aa nge bɔnu, ma ba wasin bango naane s̄aa. ³Besera sa s̄aa bangogii geebu, n ñ mɔ be, domi sa Gusunɔ s̄aamɔ ka win Hunde, sa woo kanamɔ Yesu Kirisin s̄o, sa ñ maa besen naane doke wasin komanu sɔɔ. ⁴Ka me, nen tii kon kp̄i n nen naane doke wasin komanu sɔɔ. Gabu bà n tamaa ba koo kp̄i bu ko me, kaa ra gere ne? ⁵Ba man marawa Isirelin bii, Benyameen bweseru sɔɔ. Na s̄aawa Yuu wi Yuuba ba mara. Ma ba man bango kua s̄o nɔɔba itase. Ñ n maa woodan s̄n na, na kua Falisi. ⁶Na raa mam hania mɔ sere na Yesun yigberu nɔni s̄ɔmɔ. Ñ n gem kason na, woodan mem nɔɔbu sɔɔ, goo kun kp̄e u man taare wē. ⁷Adama ye na raa meera are, tē na ye kpuro garisi wom dirum Kirisin s̄o. ⁸Na mam kpuro garisi wom dirum domi gāa bakana nà n nen Yinni Yesu Kirisi gia. Win s̄ɔna na kpuro deri, na maa ye meera kubanu na n ka Kirisi mɔn s̄o, ⁹kpa na n ka nùn gbinne. Na ñ maa yīiyɔ ma kon gem wa woodan mem nɔɔbun s̄o, adama kon gem wa yèn s̄o na Kirisi naane doke. Gem me, mu weewa saa Gusunɔn min di naane doke bin saabu. ¹⁰Ye na kī, yeya n Kirisi gia, ka maa dam me u ka seewa gɔrin di kpa na n bɔnu mɔ win wahala sɔɔ, kpa n ka

nùn weena win gɔɔ sɔɔ, ¹¹ kpa na n yīiyɔ nen tii ma kon se gɔrin di.

Aren naa girabu

¹² N ñ mɔ na are nɔma tura gina, n ñ maa mɔ na yiba. Adama na yi naa gire yi ka ko negii yèn sɔ Yesu Kirisi u man kua wigii. ¹³ Negibu, na ñ tamaa na gina yi nɔma tura, adama gāa teena na mɔ, na gāa birukinu duari, ma na wuswaaginu naa gire. ¹⁴ Nge meya na ye na naa gire duka swīi n ka are yi wa yi Gusunɔ u sun sokue wɔllɔ saa Yesu Kirisin min di.

¹⁵ Bese kpuro, bese be sa sāa tɔn girobu, su bwisiku nge mɛ. Adama bɛɛ ñ n bwisiku tukunu ganu mɔ, Gusunɔ u koo bɛɛ gem sɔɔsi. ¹⁶ Ka mɛ, baa ñ n man na sa tura, su gesi da wuswaɔ swaa tia sɔɔ.

¹⁷ Negibu, i man saario bɛɛ kpuro. Sa bɛɛ kom gem sɔɔsi. Ñ n men na, i bu nɔni girario be ba kom gem mɛ swīi. ¹⁸ Na bɛɛ sɔɔwa kɔ nɔn dabiru, na kɔm wure na bɛɛ sɔɔmɔ tɛ ka yīresu, tɔn dabira wāa be ba sīimɔ nge Kirisin dāa bunanarun garin yibereba. ¹⁹ Kam koba ba koo ka wiru go, domi ben nukura ta sāa ben yinni. Ye n weene n bu sekuru ko yera ba ka woo kanamɔ. Handunia yen gāanu tɔnawa ba bwisikumɔ. ²⁰ Adama bese, Gusunɔn wɔlla ta sāa besen wuu. Min diya sa besen Faabagii Yinni Yesu Kirisi mara u na. ²¹ Wiya koo besen wasi yiiko sarirugii kɔsi ka win dam mɛ mu koo de kpuro nùn wiru kpīiya, kpa yi ka win wasi yiikogii weena.

Yiirebu

4 Yen sɔna nen kīnasibu, bɛɛ bèn waara man neni, bɛɛ be i man nuku dobu wɛɛmɔ, ma na woo kanamɔ been sɔ, i de i n yɔ me dim dim Yinni sɔɔ, nen kīnasibu.

² Na Efodi ka Sentisi kanamɔ bu de ba n nɔɔ ne Yinni sɔɔ. ³ Wune maa, nen sɔm

kowosi naanegii, na nun kanamɔ a kuro be somiɔ. Ba suna Labaari gean sɔ ka ne sannu, ka maa Kelema ka sere nen sɔm kowosi be ba tie, bèn yīsa yorua wāarun tireru sɔɔ.

⁴ I de been nukura n do Yinni sɔɔ baadomma. Na kɔm wure na gerumɔ, i de been nukura n do.

⁵ I de tɔmbu kpuro bu been tɔn geeru wa, domi Yinnin naaru ta turuku kooma. ⁶ I ku wurura gāanun sɔ, adama baayere sɔɔ i n da Gusunɔ kane ka siarabu kpa i nùn bikia yèn bukata i mɔ. ⁷ Ma bɔri yendu te Gusunɔ u wɛɛmɔ, te ta tɔnun yɛru kpuro kere, ta koo been gɔru ka been bwisikunu kɔsu bɛɛ ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

⁸ Ye ya tie negibu, i bwisikuo ye ya wā ye ba koo siara. Yeya ye ya sāa gem kpuro, ka ye ya beere mɔ kpuro, ka ye ya swaa swīi kpuro, ka ye ya deere kpuro, ka ye ya do kpuro, ka ye n weene tɔmbu siara kpuro. ⁹ I n da ko ye i gia ka ye i mwa ka ye i nua nen min di, ka ye i wa na kua. Sanam meya Gusunɔ wi u bɔri yendu wɛɛmɔ u ko n wāa ka bɛɛ.

Pɔlu Filipigibu siaramɔ

ben kērun sɔ

¹⁰ Nen nukura do gem gem Yinni sɔɔ ye na ka wa ma i kɔm nen bwisikunu mɔ. Na ñ gerumɔ ma i ku ra raa nen bwisikunu ko, adama ayera i raa bie. ¹¹ Na ñ gerumɔ mɛ, yèn sɔ na wāa yāaru sɔɔ, domi na gia mɛ ko na n ka bɔri yendu mɔ baa ñ n meren na. ¹² Na yāarun dɔɔne mɔ, na maa mɔɔ bakaru dɔɔne mɔ. Yam kpuro ka ye n man deema kpuro sɔɔ, na gia mɛ kon ko deburun saa ka gɔɔrun saa. Na maa yɛ mɛ kon ko mɔɔ bakaru sɔɔ ka yāaru sɔɔ. ¹³ Kon ye kpuro kpīi saa Kirisin min di wi u man dam kɛmɔ. ¹⁴ Ka mɛ, i kua n wā ye i ka man nɔni swāaru bɔnu kua.

¹⁵ Bɛɛ Filipigibu bɛɛn tii i yɛ s̄a s̄a ma Labaari gean kparabun torubu s̄ɔ, sanam mɛ na s̄i Masedɔnin di, Yesun yigberu garu sari te ta man somi ma n kun bɛɛ tɔna. Nɛ ka bɛɛ tɔnawa sa kɛɛna.

¹⁶ Domi ye na w̄a Tesalonikaɔ, i man somi kɔ nen bukata s̄ɔ, n ñ mam mɔ nɔn teeru. ¹⁷ N ñ mɔ kɛra na kasu, na k̄iwa sosiru tu sosi bɛɛn are s̄ɔ. ¹⁸ Na ye kpuro wa ye i man m̄risiama. Ya maa tura ya tia. Tɛ ye Epafoditi ka man bɛɛn kɛnu naawa nu ka man saka kua, nu s̄awa nge ȳaku nubu durorugiru te ta Gusunɔ w̄ɛre ma u tu mwa. ¹⁹ Gusunɔ nen Yinni

u koo bɛɛ kpuro w̄ɛ yèn bukata i mɔ nge mɛ win dukia yiikogia nɛ, Yesu Kirisin min di. ²⁰ Su Gusunɔ besen Baaba bɛɛɛ w̄ɛ sere ka baadommaɔ. Ami.

Tɔbiri d̄aakibu

²¹ I Yesu Kirisigibu kpuro tɔbirio. Nɛ ka besɛgii be sa w̄a sannu sa bɛɛ tɔbura. ²² Naanɛ dokeobu kpuro be ba w̄a mini, n ku mam ko sina kpaarugibu ba bɛɛ tɔbura.

²³ Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bɛɛn baawure w̄a.

TIRE TE PĀLU U KOLOSEGIBU KUA

Kolose ya s̄āwa wuu maro burō ge ga wāa Efesun s̄ō yari yeru gia, Turukin temō. Goo kun yē s̄āa s̄āa nge me Yesun yigberu ta ka torua Koloseō. Adama Epafasi ka Filemōwa ba ka Labaari gea da mi. S̄ōrkudo be, ba maa ye nuawa Pōlun min di sanam me u sina Efesun wōō ita, wiru 1:6-7 ka wiru 4:12-13 ka Filemō 1:2-5. Pōlu kun Kolosegibu beram daare, adama u ben labaari nua ya do. Yen s̄ōna u tireru yorua u Tisiki ka Onesimu wē bu ka da. Ye ya s̄āa Kolosegibun yigberun wahala yera ba s̄āa dabinu mēna teeru. Ba gabun bwisikunu ka Gusunōn gari garisitia. Yigbe te s̄ō, Gerekiba ba wāa ka Yuba ka sere tem min tōmbu be ba mō Firisiba. Be kpurowa ba kasu bu ben deemaan gari sosi Yesun gari s̄ō kpa yi n s̄āa tia. Yen s̄ōna Pōlu u Kolosegibu yorua ye n weene bu ko, yera bu tii Yesu wē mam mam.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Siarabu ka kanaru, wiru 1:3-14.
3. Kirisin asansi ka win s̄ōmburu, wiru 1:15-23.
4. S̄ōmbu te ba Pōlu nōmu s̄ōndia, wiru 1:24n di sere wiru 2:5.
5. Besen gbinnaa ka Kirisin, wiru 2:6-19.
6. Wāa kpaaru Kirisin s̄ō, wiru 2:20n di sere wiru 4:1.
7. Kirōba ka tōbiribu, wiru 4:2-18.

Tōbiribu

1¹⁻² Bēe naane dokeobu Koloseō, bēe be i s̄āa besen k̄inasi b̄ōr̄ōkiniba Kirisin s̄ō, ne Pōlu, Kirisin Yesun ḡōro

Gusunōn k̄irun s̄ō ka besegii Timōte, sa bēe tōbura. Gusunō besen Baaba u bēe durom kua kpa u bēe alafia kē.

Siarabu kanaru s̄ō

³ Sa ra Gusunō besen Yinni Yesu Kirisin Baaba siare bēen s̄ō baadomma besen kanaru s̄ō, ⁴ yēn s̄ō sa nua nge me i Yesu Kirisin naane doke ka nge me i naane dokeobu kpuron k̄iru mō. ⁵ Sanam me Labaari gea ye ya s̄āa gem gari ya ḡbia ya tura bēen mi, i nua ma i ȳiȳōbu mō ma ba bēe gāanu ȳiye wōllō. Ȳiȳō bin s̄ōna i naane dokebu ka k̄iru mō. ⁶ Labaari gea ye, ya teriamō ya ka domaru naamō handunia kpuro s̄ō nge me ya kua bēen mi saa m̄in di i Gusunōn durom gari nua ma i tuba ma yi s̄āawa gem. ⁷ Epafasi besen k̄inasi s̄ōm kowosi, wi u s̄āa Kirisin s̄ōm kowo naanegii ma u kua besen k̄ōsire bēen mi, wiya u bēe ye giasia. ⁸ U maa sun k̄ii te Hunde Dēero bēe k̄ān baaru s̄ōwa.

⁹ Yen s̄ōna sa ra n kanaru mō bēen s̄ō kpeetim sari saa m̄in di sa bēen gari nua. Sa Gusunō kanamō u de i gia mam mam ye u k̄i, kpa u de win Hunde u bēe bwisi ka laakari kē. ¹⁰ Saa yera bēen sanu sanusu su ko n ka Yinnigi-igisu weene, kpa i n da ko ye n koo n̄un wēre. Bēen wāara koo maa kookoo geesu bwese bweseka s̄ōsi nge dāa te ta bii geenu marumō, kpa i Gusunō ḡiam sosi. ¹¹ Sa Gusunō kanamō u bēe t̄āsisia kpuro s̄ō ka win dam ȳiikogim, kpa i kp̄i i n ka yabu baayere temane ka suuru nuku dobu s̄ō. ¹² I n Baaba siaramō wi u dera i b̄ōnu mō tubi s̄ō ye Gusunō u naane dokeobu ȳiye yam bururam s̄ō. ¹³ Geema u sun w̄ōra saa yam w̄ōkurun dam di ma u sun sinasia mi win Bii k̄inasi u bandu dii. ¹⁴ Domi win saabuwa sa yakiaara ma ba besen durum suuru kua.

Kirisin tiin asansi

ka win sɔmburu

¹⁵ Gusunɔ u ɛn waarɔ adama Kirisi u sun nɔn sɔsi mam mam win wasi sɔɔ. U sɔa win Bii yeruma wi u wɔa ba sere gɔanu kpuro taka kua. ¹⁶ Domi win min diya Gusunɔ u baayere taka kua ye ya wɔa wɔllɔ ka temɔ, ye sa ka nɔni waamɔ ka ye sa ɛn waamɔ, nge wɔllun sinambu ka wirugibu ka yiikogibu ka sere damgibu. Gusunɔ u kpuro taka kua saa win min di, u maa ye kua win sɔ. ¹⁷ U wɔa ba sere gɔanu kpuro taka kua. Win dam saabuwa gɔanu kpuro nu ka wɔa nin ayerɔ. ¹⁸ Win yigberu ta sɔawa nge wasi, wiya maa sɔa nge yin wiru. Wiya wɔarun nuuru, wiya maa gbɔa u seewa gɔrin di, u ka ko kpuron gbɔikoo. ¹⁹ Domi Gusunɔn gɔru kɔra win daa kpuro ya n ka wɔa win Bii sɔɔ. ²⁰ Ma n nɔn wɛre u wi ka tɔmbun sannɔ kpeesia ka win Biin yem dɔa bunanaru wɔllɔ kpa u ka tii gɔanu kpuro dorasia saa win min di ni nu wɔa temɔ ka ni nu wɔa wɔllɔ.

²¹ Bɛe maa, i raa gasɔ ka Gusunɔ toma, i raa sɔa win yibereba been bwisikunu sɔɔ been kookoo kɔsusun sɔ. ²² Adama tɛ, Gusunɔ u ka tii bɛe dorasia sanam mɛ win Bii u gu nge tɔnu, kpa i ka yɔra win wuswaɔ i n deere, i n wɔa disinu ka taare sariru sɔɔ ²³ i n tɛmane i n tɔsa naane dokebu sɔɔ dim dim, kpa i ku ra been yiɔyɔbu deri bi i mɔ saa min di i Labaari gea nua, ye ba tɔnu baawure nɔɔsia wi u wɔa handunia sɔɔ. Ne Pɔlu na maa kua yen sɔmɔ.

Sɔmbu te ba Pɔlu

nɔmu sɔndia Yesun yigberun sɔ

²⁴ Tɛ nen nukura do yɛn sɔ na nɔni swɔaru waamɔ been sɔ. Ma na nɔni swɔa te yibiamɔ te Kirisi u koo ra wa

win yigberun sɔ te ta sɔa win wasi. ²⁵ Ma Gusunɔ u man kua yigbe ten sɔm kowo nge mɛ u man yiire been sɔ, kpa n ka win gari kpuro nɔɔsia. ²⁶ Gari yi, yi sɔa asiri ye u raa tɔmbu kpuro berue saa yellun di, adama tɛ u wigibu ye sɔsi. ²⁷ Domi u kɔi u bu giasia ma win asiri ya beere ka yiiko mɔ bwese tukunun suunu sɔɔ. Asiri ye wee, Kirisi wɔa bɛe sɔɔ, yeya ya gerumɔ ma i ko Gusunɔn yiiko bɔnu ko. ²⁸ Kirisi win gariya sa kparamɔ, ma sa tɔnu baawure kirɔ mɔ, sa maa bu keu sɔɔsimɔ ka bwisi gee, kpa bu ko tɔn girobu be ka Kirisin gbɔinnaa sɔɔ su sere bu tusia Gusunɔn wuswaɔ. ²⁹ Yen sɔna na sɔmburu mɔ na sunamɔ ka win dam mɛ mu sɔmburu mɔ ne sɔɔ gem ka tia.

2 I de n bɛe sɔ nge mɛ nen hanian kpɔara ne been sɔ ka Lodisegebun sɔ ka maa be kpuron sɔ be ba ɛn ka man nɔni waare. ² Na mɔ mɛ, n ka bu dam kɛ n kpɔ, kpa ben tii ba n gbɔinne ka kɔru, kpa ben yɛru ta n sosimɔ sika sariru sɔɔ. Nge meya ba koo ka Gusunɔn asiri gia ye ya sɔa Kirisin tii. ³ Wi sɔra bwisi ka yɛrun dukia kpuro berua.

⁴ Na bɛe yeni sɔɔmɔwa kpa goo u ku raa bɛe nɔni wɔke ka nɔɔ dobu. ⁵ Domi baa nen wasin kuseru tɔ kun wɔa been mi, ka mɛ, nen hunde ya ka bɛe wɔa. Na maa nuku dobu mɔ yɛn sɔ i wɔa nɔɔ tia sɔɔ, ma been naane dokebu yɔ dim dim Kirisi sɔɔ.

Wɔa te ta yiba Kirisi sɔɔ

⁶ ɛn n men na, nge mɛ i Yinni Yesu Kirisi wura, i n been wɔaru dimɔ i n gbɔinne ka wi. ⁷ I de been gbɔni yi n duku wi sɔɔ, kpa i n tii nɔɔrimɔ i n kpɛamɔ saa win min di, kpa i n tɔsa naane dokebu sɔɔ nge mɛ ba bɛe sɔsi, kpa siarabu bu n yiba been nɔɔ sɔɔ.

⁸ I n tii se kpa goo u ku raa bɛe yina mwa ka win yɛru garu ka taki dibu. Sɔsi ten bweseru ta naamɔwa saa tɔmbun deemaan di ka maa handunian

būnu, n ñ mɔ Kirisin min di. ⁹ Domi mèn nɔru Gusunɔ ne, ya sɔsira Kirisin wasi tɔnugii sɔɔ. ¹⁰ Ma i kpuro mɔ wi sɔɔ bɛɛ ka win gbinnaa sɔɔ wi u s̄aa wɔllun wirugibu ka yikogibun sina boko.

¹¹ Bɛɛ ka win gbinnaa ye sɔɔ, i maa bango wa, adama n ñ mɔ bango ye tɔnu ra ko. Yeni ya weewa Kirisin min di. Ya s̄aawa yakiabu saa wasi durumgiin dam di. ¹² Geema, sanam mɛ ba bɛɛ batɛmu kua n s̄aare ba bɛɛ sikuawa ka Kirisi ma ba bɛɛ seeya ka wi, yèn s̄i i Gusunɔn dam bakam naane s̄aa wi u nùn seeya gɔrin di. ¹³ Gasɔ, i raa s̄aa gɔribu bɛɛn toranun s̄i ka maa yèn s̄i i s̄aa be ba kun bango kue. Adama t̄ɛ Gusunɔ u bɛɛ kua wasobu ka Kirisi sannu sanam mɛ u sun besen toranu kpuro suuru kua. ¹⁴ Kirisi u yora ye wɔka ye ya sun taare w̄ɛ besen wooda sarabun s̄i, u maa ye kpare d̄aa bunanaru wɔllɔ u ka ye kpeesia. ¹⁵ Sanam mɛ u gu d̄aa bunanaru wɔllɔ u wɔllun wirugibu ka yikogibu kamia u bu sekuru doke batuma sɔɔ u maa ben dam kpeesia.

¹⁶ Ñ n men na, i ku de goo u bɛɛ taare w̄ɛ dim ka nɔrubu sɔɔ, ñ kun mɛ t̄ɔɔ bakanu ganun dibu sɔɔ, ñ kun mɛ suru kpaon yaribu ka t̄ɔɔ w̄ɛraruginun kookoosu sɔɔ. ¹⁷ Yeni kpuro ya s̄aawa ḡaa ni nu sisin yaayaasu. Kirisin tiwa ḡaa ni. ¹⁸ Goo wi u s̄aare u tii kawamɔ, ma u wɔllun gɔradoba s̄aamɔ, i ku de u bɛɛ bɛɛn sian are wɔrari. Domi tɔnu win bweseru u tii suamɔ k̄asinun s̄i, u maa tii ḡaamɔ kam win bwisiku tɔnuginun s̄i. ¹⁹ U ñ Kirisi neni kem kem wi u s̄aa wiru, tèn min di wasi kpuro yi menne ka yin gbin gbinka ka siinu, yi ka dam waamɔ yi kp̄ɛamɔ nge mɛ Gusunɔ u yi sosimɔ.

Gɔɔ ka w̄aaru Kirisi sɔɔ

²⁰ M̄a i gu ka Kirisi sannu i kisira handunian komanun di, mban s̄na i w̄aaru dimɔ nge handunia yenigibu.

Mban s̄na i derimɔ ba bɛɛ woodaba sɔbimɔ be ba nɛɛ, ²¹ a ku yeni bɛsu, a ku yeni denda, a ku yeɔnɔ baba. ²² Yeni kpuro ya koo kam kowa bà n ye dendimɔ. Tɔmbun wooda ka ben s̄osinu tɔnawa i sw̄i. ²³ Geema, wooda be, ba ka bwisin ḡaanu weene à n bu m̄era, ka ben s̄aaru te ta wee saa tɔnun ḡɔru k̄irun di, ka ben tii kawa weesugibu, ka maa ben wasin seserun serusigibu. Adama baa wooda ben tia kun dam gam mɔ yu ka wasin k̄iru kankam taare.

3 Ba bɛɛ seeya ka Kirisi sannu gɔrin di. Ñ n men na, i wɔllun ḡaanu kasuo mi Kirisi u s̄i Gusunɔn nɔm geuɔ. ² I wɔllun ḡaanun bwisikunu koowo, n ñ mɔ temginu. ³ Domi i gu, bɛɛn w̄aa geera maa berua ka Kirisi sannu Gusunɔn mi. ⁴ Kirisi wi, u s̄aawa bɛɛn w̄aaru. Sanam mɛ u koo kurama, bɛɛn tii maa i ko i tera ka wi sannu win yiiko sɔɔ.

W̄aa gururu ka w̄aa kpaaru

⁵ Ñ n men na, i handunian k̄irun ḡaanu kpuro goowo ni nu sɔmburu m̄ɔ bɛɛ sɔɔ, niya k̄ɔɔ mennabu tantanaru sɔɔ, ka daa disinugia, ka wasin bine, ka k̄iru kankam, ka kɔdɛ, domi kɔdɛ ya s̄aawa nge b̄uu s̄aaru. ⁶ Ḡaa ni kpuron s̄na Gusunɔn mɔru wee ben mi, be ba ñ nùn mɛm nɔwammɛ. ⁷ Geema, i raa gasɔ m̄ɔ nge be, sanam mɛ tora nin bwesera bɛɛ w̄aasi.

⁸ Adama t̄ɛ, i ye kpuro k̄ɔwɔ ye n s̄aa mɔru ka nuku gbisibu ka maa nuku k̄ɔsuru. I ku de wɔmburu ñ kun mɛ gari swininu nu yari bɛɛn nɔɔ sɔɔn di pai. ⁹ I ku weesu kuana domi i daa gura ka yen kookoosu pota kɔ, ¹⁰ ma i daa kpaɛ sebua. Gusunɔwa u bɛɛ daa kpaɛ ye w̄ɛ i n ka nùn ḡiamɔ kpa i n ka nùn weenamɔ. ¹¹ Nge meya bɛɛ sɔɔ goo kun goo, tɔn tuko ka Yuu, wi u bango kua ka wi u ñ bango kue, baru kpaarugii, nɔni w̄ɔkunugii, yoo ka tii mɔwɔ, adama

Kirisi tɔnawa s̄a ḡānu, u maa w̄a tɔmbu kpuron suunu s̄ɔ.

¹² Ñ n men na, yèn s̄ Gusunɔ u bɛe k̄ia ma u bɛe ḡasa i ka ko wigibu, wee ye n weene i sebe, wɔnwɔndu ka tɔn geeru ka tii kawabu ka daa duudwia ka suuru. ¹³ I n temanasine kpa i n suuru kuanamme gari gɛe yl n dua been suunu s̄ɔ. Nge mɛ Yinni u bɛe suuru kua, i n suuru kuanamme nge mɛ. ¹⁴ Yeni kpuron wɔllɔ i k̄iru sebuo te ta koo de i n nɔɔ nɛ mam mam. ¹⁵ Kpa i de Kirisin b̄ori yendu ta n been ḡorusu kpare, kpa i n takaru m̄. Ba bɛe sokawa i n ka s̄a wasi tee, kpa i n b̄ori yendu m̄. ¹⁶ I de Kirisin gari yi n yiba been ḡoruw nge dukia. I gari bia kuanɔ kpa i dam k̄ɛna ka bwisi gee kpa i n womusu m̄ i n Gusunɔ tɔmamɔ. I n̄un takarun womusu kuo been ḡorusɔ. ¹⁷ Been kookoosu ka been gere s̄ɔ, i ye kpuro koowo i ka Yinni Yesun ȳisuru beere w̄e kpa i Gusunɔ Baaba takaru ko win min di.

Tɔmbun nɔɔsinaa

w̄a kpaaru s̄ɔ

¹⁸ Bɛe kurɔbu i been durɔbu wiru kp̄iyo nge mɛ n weene Yinnigii u ko.

¹⁹ Bɛe durɔbu i been kurɔbu k̄i, i ku de i n s̄e be s̄ɔ.

²⁰ Bɛe bibu i been m̄wɔbu mem nɔɔwɔ ḡānu baanire s̄ɔ, domi meya Yinni u k̄i.

²¹ Bɛe maa tundobu i ku been bibu m̄run kookoosu kua kpa ben nuki yi sankira.

²² Bɛe yobu i been yinnibu mem nɔɔwɔ kpuro s̄ɔ handunia mi, n ñ m̄ sanam mɛ ba bɛe ȳɔre tɔna, i ka bu tɔn geeru s̄ɔsi, adama i bu mem nɔɔwɔ n kun ka murafitiru yèn s̄ i Yinni nasie. ²³ Ye i m̄ kpuro i ye koowo ka k̄iru, kpa n s̄a nge Yinniwa i kuamme, n ñ m̄ tɔmbu. ²⁴ I n ȳe ma Yinniwa u koo bɛe are k̄sia yi yi s̄a tubi ye u win tɔmbu yiye, domi

Kirisiwa been Yinni w̄in w̄āru i w̄a. ²⁵ Adama wi u tora, u koo win are wa nge mɛ win torara nɛ, domi Gusunɔn mi, goo kun goo.

4 Bɛe yinnibu i been yobu kuo dee dee nge mɛ n weene. I yaayo ma been tii i maa Yinni m̄ wɔllɔ.

Yiirebu

² I temanɔ kanaru s̄ɔ kpa i n ka swaa mɛera i n Gusunɔ takaru m̄. ³ I maa sun kanaru kuo kpa Gusunɔ u sun swaa kua su ka win gari waasu ko, su ka kp̄i su Kirisin asiri tubusia. Asiri yen s̄na na w̄a p̄irisɔm s̄ɔ t̄e. ⁴ Ñ n men na, i kanaru koowo kpa n ka kp̄i n ye s̄ɔsi nge mɛ n weene n gere.

⁵ I tii kparo ka bwisi be ba kun naane doken mi. I saa baayere dendio yu ka arufaani ko. ⁶ I de been gari yi n nɔɔbu do kpa yi n swaa sw̄i, kpa i n ka ȳe nge mɛ n weene i baawure wisi.

Tɔbiribu ka nɔɔ kanabu

⁷ Besen k̄inasi Tisiki, wi u s̄a s̄m kowo naanegii ka nen beruse Yinnin s̄mburu s̄ɔ u koo bɛe nen labaari kpuro s̄. ⁸ Na bɛe n̄un ḡoriammewa u ka bɛe s̄ nge mɛ sa ka w̄a, kpa u ka bɛe ḡoru yemiasia. ⁹ Onesimu, besen k̄inasi b̄ɔr̄k̄ini, wi u s̄a been migii, u koo n̄un ȳɔsirima. Bera ba koo bɛe s̄ ye ya sun deema mini kpuro.

¹⁰ Aritaaki, nɛ ka w̄i sa w̄a p̄irisɔm s̄ɔ u bɛe tɔbura. Maaku maa bɛe tɔbura wi u s̄a Baanabasin dusi. Na raa bɛe Maaku win gari s̄ɔwa, ù n na been mi, i n̄un dam koosio ka beere. ¹¹ Yosue wi ba m̄ Yusitu, u maa bɛe tɔbura. Be ita ye tɔnawa ba s̄a Yuu be ba naane doke ma ba ka man s̄mburu m̄ Gusunɔn bandun s̄. Ba man dam k̄a gem gem.

¹² Epafasi, Yesu Kirisin s̄mɔ wi u maa s̄a been migii, u bɛe tɔbura. U ra kanaru ko gem gem been s̄, u Gusunɔ kanamɔ i ka kp̄i i ȳra dim dim ka tɔn giroru kpa i

n sɔɔru sãa i ka Gusunɔn kɪru kpuro ko. ¹³Na kon kpɪ n nɔn seeda diiya ma u been bwisikunu mɔ gem gem, ka maa be ba wãa Lodiseɔ ka Herapolisiɔ. ¹⁴Luku besen kɪnasi dokotoro, wi ka Demasi ba bee tɔbura.

¹⁵I besegibu tɔbirio be ba wãa Lodiseɔ ka kurɔ wi ba mɔ Ninfa ka maa Yesun yigbe te ta ra menne win yenuɔ. ¹⁶Ì n tire teni gara i kpa i maa tu Yesun yigberu

wɛɛyɔ Lodiseɔ bu gari. Kpa been tii i maa garu gari te ta wee Lodisegibun min di.

¹⁷I maa Aasipu sɔɔwɔ u sɔmbu te nɔni dokeo te ba nɔn nɔmu sɔndia Yinnin sɔma sɔɔ u ka kpɪ u tu dakura.

¹⁸Wee na yorumɔ ka nen tiin nɔma, ne Pɔlu na bee tɔbura. I ku duari ma na wãa pirisɔm sɔɔ.

Kpa Gusunɔn durom mu n ka bee wãa.

TIRE GBIKII TE PĶLU U TESALONIKAGIBU KUA

Sanam me PĶlu u tire te yorua, Tesalonika ya sĳawa bera ye ba mĳ Masedĳnin wuu maro ge Romugibu ba mĳ. Gisĳ Tesalonika ye, ya sĳawa Gerekiban wuu maro yiruse sĳĳ yĳsan nĳm geuĳ. Miya goo nimkusu su ra yĳre. PĶluwa u ka Labaari gea da mi, Gĳrobun Kookoosu 17:10-11. Amen biru Yuuba ba nisinu seewa ye ba wa tĳn tukobu ba naane dokemĳ. Yen wahala ya dera PĶlu u doona Tesalonikan di u da Bereĳ. Yen biruwa u Tesalonikagibun labaari nua saa win bĳĳ Timĳten min di, yera u tire te yorua u ka bu tĳsisia.

Tire ten kpunaa

1. Tĳbiribu, wiru 1:1.
2. Siarabu, wiru 1:2-10.
3. PĶlun sĳmburu Tesalonikaĳ, wiru 2:1n di sere wiru 3:13.
4. Kirĳba, wiru 4:1-12.
5. Yesun wuramarun gari, wiru 4:13n di sere wiru 5:11.
6. Tĳbiribu ka kirĳ dĳaki, wiru 5:12-28.

Tĳbiribu

1 Bĳe Yesun yigberugibu, bĳe be i wĳa Tesalonikaĳ, bĳe be i sĳa Gusunĳ Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu, ne PĶlu ka Silasi ka Timĳte sa bĳe tĳbura. Durom ka alafia ya n ka bĳe wĳa.

Tesalonikagibun wĳaru

ka ben naane dokebu

²Sa ra n Gusunĳ siaramĳ bĳe kpuron sĳ, sa ra n maa bĳe yaaye baadomma kanaru sĳĳ. ³Sa yaaya Gusunĳ besen Baaban wuswaĳ nge me i ka been naane dokebu hania mĳ, ka nge me been

kĳra sĳĳsiramĳ been sĳm damginu sĳĳ, ka nge me been yĳyĳbu besen Yinni Yesu Kirisi sĳĳ bu yĳ dim dim. ⁴Besegibu, bĳe be Gusunĳ u kĳ, sa yĳ ma u bĳe gĳsa wigibu. ⁵Domi besen Labaari gea ya ĳ ne been mi ka gari tĳna, ka maa yen dama ya ka na ka Hunde Dĳero sannu ka maa sika sariru. Been tii i yĳ nge me sa siisina been suunu sĳĳ been arufaanan sĳ. ⁶Ma i kua be ba besen daa ka Yinnigia saarimĳ, domi i besen Labaari gea mwa ka nuku doo bi Hunde Dĳero bĳe wĳ, baa me ya ka bĳe nĳni swĳaru naawa. ⁷Yen biru been tii i kua bĳn daa Masedĳnin naane dokeobu ka Gerekiba ba saarimĳ. ⁸Domi Yinnin gari yi, yi nĳra saa been min di, n ĳ mĳ Masedĳni ka Gerekiban tem sĳĳ tĳna, adama been naane dokebu Gusunĳ sĳĳ bu sĳĳsira yam kpuro sere n ĳ maa tilasi su bin gari gere. ⁹Ba gerumĳ nge me i sun nenusina ye sa da been mi, ka nge me i gĳru gĳsia i bĳu sĳaru deri i wura Gusunĳn mi i ka nĳn sĳ, wi u sĳa Yinni waso ka gemgii, ¹⁰ka maa nge me i win Bii wi u seeya gĳrin di swaa daki u na wĳllun di. Wiya Yesu, wi u sun yakia saa Gusunĳn mĳru ye ya sisin di.

Sĳmbu te PĶlu kua

Tesalonikaĳ

2 Negibu, been tii i yĳ ma besen naaru been mi ta ĳ kue kam. ²I yĳ ma ba sun nĳni sĳĳwa ba sun tĳya kua Filipiĳ sa sere na been mi. Ka me, Gusunĳ sun wĳrugĳru wĳ sa ka win Labaari gea kpara been suunu sĳĳ, baa me tĳn dabira sun yinari. ³Besen waasu ya ĳ sĳa torarun gari, ya ĳ maa menne ka bwisiku kĳsunu ganu ĳ kun me ka taki. ⁴Adama, nge me Gusunĳ sun naane kua u ka sun Labaari gea nĳmu sĳndia, nge meya sa ka ye kparamĳ. Sa ĳ ye mĳ nge me ya koo ka tĳmbu dore ma n kun mĳ Gusunĳ wi u besen gĳrusu wĳerimĳ.

⁵ Domi been tii i yē sāa sāa ma sa ñ bee kəkura ka gari dure, sa ñ maa waasu kue su ka been gobi wan sō. Gusunōwa sāa besen seeda. ⁶ Sa ñ maa beere kasu been mi ñ kun me gabun mi, ⁷ baa me sa ko raa kpī su bee besen dam sōosi yèn sō sa sāa Kirisin gərobu. Adama sa kuawa kpure kpure been suunu sōo nge me bii mero ra win bibu nōori. ⁸ Yèn sō sa bee kī gem gem sa raa sōoru sāa, ñ ñ mō su ka bee Gusunōn Labaari gea wē tōna, adama ka maa besen tiin wāaru, domi been kīra sun neni. ⁹ Besegibu, i besen sōmburu ka besen wahala yaaye ye sa wa. Sa sōmburu kua sōo sōo ka wōkuru yèn sō sa ñ kī su been goo gōngere ko sanam me sa Gusunōn Labaari gea kparamō been suunu sōo.

¹⁰ Beeya i sāa besen seedagibu ka maa Gusunōn tii, ma besen daa ya deere bee naane dokeobun wuswaa, ya maa sāa dee dee, ya ñ taare gaa mō. ¹¹ I maa yē ma sa ka bee kuawa nge me tundo u ra ka win bibu ko. ¹² Sa bee dam kā, sa maa been gōrusu yemiasia, sa maa bee suuru kana i n ka sīimō nge me n weene Gusunōn wuswaa, wi u bee sokumō i n ka bōnu mō win yiiko sōo mi u bandu swīi.

¹³ Sa ra maa Gusunō siare baadomma yèn sō sanam me sa bee waasu kua i ñ gari yi garisi tōnugii, i yi wurawa ma yi sāa Gusunōgii. Meya yi sāa ka gem, ma yi sōmburu mō bee naane dokeobu sōo. ¹⁴ Negibu, i ka Yesu Kirisin yigbenu weena ni nu sāa Gusunōginu Yudea, domi i nōni swāaru wa saa been temgibun min di nge me tōn ben tii ba wa Yuuban min di. ¹⁵ Yuu beya ba Yinni Yesu ka Gusunōn sōmōbu go, ba maa sun nōni sōōwa. Ben daa kun Gusunō wēre, ba maa ka tōmbu kpuro yibere teeru neni. ¹⁶ Ba mam yinamō su tōn tukobu waasu kua bu ka faaba wa. Nge meya ben durum ya sosimō ya bandamō.

Adama Gusunōn mōru ya den sake fuke ben wirō.

Pōlu u kī u kpam

Tesalonikagibu wa

¹⁷ Negibu, nge me sa bee bia sōo yiru wasi sōo, ñ ñ mō gōru sōo, sa been beke mō gem gem sa sende su ka bee wa. ¹⁸ Sa kīa su wurama been mi. Ne Pōlu na kasu nge nōn yiru ñ ka na, adama Setam sun swaa ganua. ¹⁹ Dōma te Yinni Yesu koo wurama, mba ñ ko ñ sāa besen yīiyōbu ka besen nuku dobu, mba sa ko maa ka woo kana win wuswaa ma ñ kun bee. ²⁰ Geema, been sōna sa woo kanamō, sa maa nuku dobu mō.

3 Yen sō, sanam me besen bwēra yina yu kpuna, sa gōru doke ma ne na kon sina Atenio ne turo. ² Ma na besegii Timōte gōra wi u sāa Gusunōn sōm kowo Kirisin Labaari gean sō. Na nūn gōra been mi u ka bee tāsisia, kpa u bee dam kē been naane dokebu sōo, ³ kpa baa been turo u ku de nōni swāa teni tu nūn nanda. Domi been tii i yē ma yeni ya ñ koo ko ya kun sun deeme. ⁴ Baa sanam me sa raa wāa ka bee, sa bee sōōwa ko ma ba koo sun nōni sō. Meya ñ maa koorā nge me i yē sāa sāa. ⁵ Yen sōna, sanam me nen bwēra yina yu kpuna, na Timōte gōra been mi kpa ñ ka gia me been naane dokebu sāa. Na berum kua kōkuro kun da bee kəkura i ka durum ko, kpa besen sōmburu ta ñ kue kam.

⁶ Adama tē, ye Timōte u wurama been min di, u sun been naane dokebu ka been kīrun baaru gea sōōwa. U sun sōōwa ma i ra ñ sun yaaye ka kīru ma i kī i sun wa gem gem nge me besen tii sa kī su bee wa. ⁷ Yen sōna negibu, baa me sa nōni swāaru wa ka wahala kpuro, besen nukura yemia ka bee been naane dokeobun sō. ⁸ Tē, besen hunde ya wurama yèn sō i yō dim dim Yinni sōo. ⁹ Amōna sa ko Gusunō siara ñ ne been sō, ka nuku

doo baka bi i sun wēemɔ Gusunɔ besen Yinnin wuswaaɔ. ¹⁰Bururu ka yoka sa nūn kanamɔ gem gem u de su beɛ wa kɔam ka nɔni, kpa su sosi ye n kɔmia been naane dokebu sɔɔ.

¹¹Kpa Gusunɔ besen Baaban tii ka besen Yinni Yesu Kirisi bu sun swaa kua su ka na been mi. ¹²Kpa wi, Yinni u been kīru sosi tu kpēa been tii tiine sɔɔ ka maa tɔmbu kpuron mi nge me besen kīra s̄aa beɛ sɔɔ. ¹³Kpa u been ḡorusu t̄a-sisia su ka d̄era su ko taare sarirugisu Gusunɔ besen Baaban wuswaaɔ, sanam me besen Yinni Yesu koo wurama ka wigibu kpuro.

Kookoo si su Gusunɔ w̄ere

4 Ye n tie negibu, i gia besen min di me n weene i n s̄imɔ n ka Gusunɔ w̄ere, i maa m̄ɔ me kɔ. T̄e sa yiire sa beɛ kanamɔ ka Yinni Yesun ȳisuru, i n m̄ɔ me i n d̄ɔɔ. ²Domi i ȳe yiire bi sa beɛ w̄e ka Yinni Yesun yiiko. ³Wee, ye Gusunɔ u k̄i beɛ sɔɔ, yera i n d̄ere kpa i tii kp̄i mam mam sakararun kobu sɔɔ. ⁴Kpa durɔ baawure u n ȳe nge me wi ka win kurɔ ba ko n w̄asine d̄eraru ka beere sɔɔ, ⁵n ñ maa m̄ɔ ka wasin binen kīru nge me t̄ɔn tukobu ba m̄ɔ be ba kun Gusunɔ ȳe. ⁶Gari yini sɔɔ, n ñ weene goo u win kpaasi torari ñ kun me u nūn taki di. Sa beɛ yenin kirɔ kua kɔ, sa beɛ s̄ɔɔwa ma Yinniwa u koo yen m̄ɔru k̄isia. ⁷Domi Gusunɔ kun sun soka su ka daa disinugia ko ma n kun m̄ɔ sa n d̄ere. ⁸Yen s̄ɔ, baawure wi u s̄ɔɔsi te yina, n ñ t̄ɔnun gere u yina, Gusunɔn gerewa u yina wi u beɛ win Hunde D̄ero k̄ā.

⁹Ye n s̄aa naane dokeobun k̄iana, n ñ tilasi n ka beɛ ye yorua. Domi Gusunɔ u beɛ s̄ɔɔsi nge me n weene i n k̄iane been tii tiine sɔɔ. ¹⁰Geema, i m̄ɔ me ka naane dokeobu kpuro be ba w̄aa Mased̄oniɔ. Adama negibu, sa beɛ kanamɔ, i n m̄ɔ me i n d̄ɔɔ. ¹¹I kookari koowo i n ka n̄ɔ

tia s̄aa, kpa i n been tiin wunanɔsu m̄ɔ, i n s̄ɔmburu m̄ɔ nge me sa raa beɛ yiire. ¹²Nge meya been kookoosu su ko n w̄a be ba kun naane doken mi, kpa i kun maa ḡaanu ganun ȳaru m̄ɔ.

Yinnin naaru

¹³Negibu, sa k̄i i gem gia be ba gun s̄ɔ, kpa i kun nuki sankire nge be ba tie be ba kun ȳiyɔbu m̄ɔ. ¹⁴Sa naane doke ma Yesu u gu, ma u kɔam seewa ḡarin di. Yen s̄ɔ, sa naane s̄aa ma, be ba Yesu naane doke ba ka gu, Gusunɔ u koo ka bu wurama ka wi sannu.

¹⁵Yeniwa Yinnin s̄ɔɔsi bi sa beɛ s̄ɔmɔ. Bese be sa ko n w̄aa d̄ɔma te Yinni u koo na, sa ñ ko ḡaribu gbiya. ¹⁶Domi u koo de gb̄arabu bu n̄ɔra ka Gusunɔn ḡrado wirugiin n̄ɔguru ka win kɔban wurenu, kpa Yinnin tii u sarama saa w̄ollun di. Wigii be ba gu ba koo gbi bu se. ¹⁷Yen biru bese be sa tie sa wasi, ba koo sun sua ka be sannu guru winu sɔɔ, kpa su ka nūn yinna wom dirum sɔɔ. Meya sa ko n w̄aa ka wi sannu ka baadomma. ¹⁸Yen s̄ɔ, i de i dam k̄ena ka gari yini.

5 Negibu, n ñ tilasi su ka beɛ t̄ɔru ka sanam yorua m̄ɔ sɔɔ yabu yeni ya koo kooru. ²Domi been tii i ȳe gem ka gem ma Yinnin t̄ɔru ta koo nawa nge gbenɔ wi u sisi w̄ɔkuru. ³Sanam me t̄ɔmba kun ka ḡe nande ba m̄ɔ, alafia w̄aa, saa yera kpeerasiabu koo tunuma suaru sɔɔ nge me maru wuriribu bu ra guragii deeme, ba ñ maa kpiki yeru wasi. ⁴Adama beɛ negibu, i ñ w̄aa yam w̄ɔkuru sɔɔ, n ñ maa weene sanam me, mu beɛ biti mwa nge gbenɔn naaru. ⁵Beɛ kpurowa i s̄aa yam bururam t̄ɔmbu ka maa s̄ɔ s̄ɔɔgibu. Sa ñ s̄aa w̄ɔkurugibu be ba w̄aa yam w̄ɔkuru sɔɔ. ⁶Yen s̄ɔ, su ku dweeya nge be ba tie, adama n weene su se su ȳra sa n ka tii se. ⁷W̄ɔkura t̄ɔmbu ba ra dweeye, w̄ɔkura tam n̄ɔrobu ba ra maa tam n̄ɔ. ⁸Adama bese be sa s̄aa s̄ɔ s̄ɔɔgibu, n weene sa n

tii se. Su naane dokebu ka kīru sebe nge tarakpe, su maa faaban yīiyɔbu doke nge sii furɔ kɔkɔru. ⁹Domi Gusunɔ u n̄ sun soka su ka win m̄aru wa, u sun sokawa su ka faaba wa saa besen Yinni Yesu Kirisin min di ¹⁰wi u gu besen s̄ɔ, kpa sa n w̄aru dimɔ ka wi sannu, s̄a n w̄a hunde s̄ɔ n̄ kun me baa s̄a n gu. ¹¹Yen s̄ɔ, i n dam k̄ɛnamɔ kpa i n t̄a-sisianamɔ nge me i m̄ɔ t̄ɛ.

Tɔbiribu ka kirɔ d̄aaki

¹²Sa maa b̄e kanamɔ negibu, i bu b̄ere w̄ɛyɔ be ba s̄amburu m̄ɔ gem gem b̄een suunu s̄ɔ, be Yinni u dera ba b̄e kparamɔ ma ba b̄e swaa s̄ɔsimɔ. ¹³I n ben kīru m̄ɔ ta n kp̄a ka b̄ere ben s̄amburun s̄ɔ. I de i n n̄ɔ tia s̄aa b̄een tii tiine s̄ɔ.

¹⁴Sa b̄e kanamɔ negibu, i mem n̄ɔ sarirugibu kirɔ koowo. I bu dam k̄ɛyɔ be ba mwia kpane. I dam sarirugibu somiɔ. I ka t̄ambu kpuro temanɔ. ¹⁵I laakari koowo i ku de goo u win beruse k̄ɔsa k̄ɔsia, adama i n gea kuanamme ka maa be ba tie kpuro.

¹⁶I n nuku dobu m̄ɔ sanam baamere s̄ɔ. ¹⁷I n da n kanaru m̄ɔ saa baayere. ¹⁸I n siaramɔ baa n̄ n meren na. Yeniwa Gusunɔ u kī i ko b̄e ka Yesu Kirisin w̄asinaa s̄ɔ.

¹⁹I ku Hunde Deero yinari u s̄amburu ko b̄e s̄ɔ. ²⁰I ku Gusunɔn s̄ambun gari gem. ²¹Adama i ḡanu kpuro w̄erio kpa i nene ni nu s̄aa gem. ²²I tii nenuo k̄ɔsa baayeren di.

²³Kpa Gusunɔ, Yinni wi u ra alafia w̄ɛ, u b̄e wuna i ka ko wigibu mam mam, kpa u b̄een hunde ka b̄een bw̄era ka b̄een wasi kpuro bere taare sariru s̄ɔ sere ka besen Yinni Yesu Kirisin wuramarɔ. ²⁴Gusunɔ wi u b̄e soka u naane m̄ɔ, u koo maa ye kpuro ko.

²⁵Negibu, i n sun kanaru kuamme.

²⁶I besegibu kpuro tɔbirio ka kīru.

²⁷Na b̄e yiiremɔ ka Yinnin yīsiru, i besegibu kpuro tire teni gario.

²⁸Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n w̄a ka b̄e.

TIRERU YIRUSE TE PĀLU U TESALONIKAGIBU KUA

Pōlu u Tesalonikagibu tireru yiruse teni yorua domi u nua ma gaba burisine ben suunu sō Yesun wuramarun sō. Gaba tamaa Yesun wurama te, ta turuku kua. Yera ba ben sōmburu deri. Ba ñ maa garu mō ma mero bisibu gabu ba sere bu nōrimō. Gaba maa burisine yèn sō ba tamaa Yesu u wurama kō, ma u bu deri, ma n sāare nōni swāa te ba wa Yesun sō ta kua kam. Yen sōna Pōlu u bu sōsiru wē te ta gerumō me Yesun wuramaru ta ko n sāa. Ma u garu koo sari be gerusi bu ka sōmburu ko. Mēya u maa be ba nōni sōmō dam kā bu ka temana. Domi Yesu u koo baawure sir-iawa dee dee u sere nūn win are wē.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu ka nuku yemiasiabu, wiru 1.
2. Kōsan kowon kuramaru ka Yesun wuramaru, wiru 2:1-12.
3. Kirōba, wiru 2:13n di sere wiru 3:15.
4. Tōbiri dāakibu, wiru 3:16-18.

Tōbiribu

1 Bēe Yesun yigberugibu, bēe be i wāa Tesalonikaō bēe be i sāa Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu bese Pōlu ka Silasi ka Timōte, sa bēe tōbura. ²Gusunō Baaba ka Yinni Yesu Kiri si bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia kē.

Siribu ko n wāa

Kirisin naarun tōru sō

³Besegibu, n weene sa n Gusunō saramō saa baayere bēen sō. N wā sa n mō me yèn sō bēen naane dokebu bu sosimō gem gem, ma kīi te i mō bēen

tii tiine sō ta maa kpēamō ta sosimō. ⁴Yen sōna besen tii sa Yesun yigbenu woo kanē bēen sō, domi i temana i yō naane dokebu sō nōni swāaru ka tōyan saa.

⁵Yeniwa ya sōsimo kam kam ma Gusunō u ra siri dee dee, kpa bu ka bēe garisi be ba tura ba n ka wāa mi Gusunō u bandu swīi tèn sō i wahala waamō. ⁶Domi Gusunō u koo ko ye n sāa dee dee, u koo bu nōni sō be ba bēe nōni sōmō. ⁷Ma bēe be i nōni swāaru waamō, u koo bēe wērabu wē ka maa besen tii, sanam me Yinni Yesu koo kurama wollun di ka dōo yari ka win gōrado damgibu. ⁸Yesu wiya u koo bu sēyasia be ba kun Gusunō yē, ka be ba kun wi, Yinni Yesun Labaari gea wure. ⁹Ben dii kōsiaru ta ko n sāawa kam koo bi bu kun nōru mō sere ka baadomma. Ba ko n karanewa ka Yinni ka maa win yiiko damgia, ¹⁰sanam me u koo na kpa win bēere yu sōsira wigibu sō, kpa naane dokeobu kpuro ba n nūn kāsa tōo te sō. Bēen tii i ko n maa wāa mi, domi i besen seeda naane doke ye sa di.

¹¹Yen sōna sa kanaru mō baadomma bēen sō, Gusunō besen Yinni u ka kpī u bēen kookoosu siara wāa te u bēe sokua sō kpa win dam mu de i gea ko ye i gōru doke kpa mu maa de bēen naane doke-bun kookoosu su n yiba. ¹²Nge meya besen Yinni Yesun yisira koo ka bēere wa bēen min di, kpa bēe i maa bēere wa win min di Gusunō ka Yinni Yesu Kirisin durom saabu.

Kōsan kowo

2¹⁻²Negibu, na bēe kanamō i ku de bēen laakari yu burisina, besen Yinni Yesu Kirisin wuramarun garin sō ka maa besen mennabu win mi, i ku maa de sōmōbun gari gee ñ kun me waasu gaa ñ kun me tire te ba nēe na yorua, yen gaa yu bēe biti ko yā n gerua ma Yinnin tōra

tunuma kɔ. ³I ku de bu beɛ nɔni wɔke baa fiiko. Yinnin tɔɔ te, tu sere na tɔn dabira koo Gusunɔ seesi, yen biru kɔsan kowo wi, u koo kurama wi u sɔa kam kooren bii. ⁴U koo tii sua n kpuro kere kpa u ye kpuro seesi ye ba sokumɔ Yinni ka ye ba sɔamɔ. U koo mam da u sina Gusunɔn sɔa yerɔ kpa u tii soku Gusunɔ.

⁵I ñ yaaye ma na beɛ yeni sɔɔwa sanam me na wɔa been mi? ⁶Tɛ, i yɛ sɔa sɔa ye ya nɔn nenusi sere win saa yu ka turi. ⁷Domi kɔsa ya sɔmburu mɔ kɔ asiri sɔɔ. Adama wi u gina ye yinasiamɔ u ko n ye yinasiamɔwa sere bɔ n ka nɔn doona. ⁸Saa yera kɔsan kowo wi, u koo kurama kpa Yinni Yesu u nɔn wom wure u go, kpa u nɔn kpeerasia ka win naarun yiiko. ⁹Kɔsan kowo wi, u koo na ka Setam dam, kpa u sɔm maamaakigii bwese bweseka ko ye ya sɔa weesugia. ¹⁰U koo maa bu nɔni wɔke bu ka kom kɔsum ko, be ba koo kam ko yɛn sɔ ba yina bu gem kɔa me mu koo bu faaba ko. ¹¹Yenin sɔna Gusunɔ u koo de gɔa damginu ganu nu bu torasia bu ka weesu naane ko. ¹²Nge meya, be ba ñ gem naane doke ma ba kom kɔsum kua ka nuku dobu, ba koo taare sua.

Ba beɛ gɔsa i ka faaba wa

¹³Negibu, beɛ be Yinni u kɔ, sa ñ ko ko sa kun Gusunɔ siare been sɔ saa baayere. Domi Gusunɔ u beɛ gɔsa saa toren di i ka faaba wa ka Hunde Dɛeron dam wi u beɛ kua Gusunɔgibu, ka maa been naane ye i mɔ gem sɔɔ. ¹⁴Yenin saabuwa Gusunɔ u beɛ soka ka besen Labaari gean kparabu, i n ka bɔnu mɔ besen Yinni Yesu Kirisin yiiko sɔɔ. ¹⁵Ñ n men na negibu, i yɔro dim dim i n sɔɔsi ni neni ni sa beɛ sɔɔsi nɔɔ ka nɔɔ ka maa tireru sɔɔ.

¹⁶Gusunɔ besen Baaba wi u sun kɔa, ma win durom saabu u sun dam kɔ me mu kun nɔru mɔ ka maa yiɔyɔ geebu, wi ka besen Yinni Yesu Kirisin tii ¹⁷bu been

gɔrusu dam kɛ, kpa bu beɛ tɔsisia i ka sɔm geenu ka gari gee kpuro ko.

I sun kanaru kuo

3 Ye n tie negibu, i sun kanaru kuo kpa Yinnin gari yi wa yi kparara fuuku, kpa yi n yiiko mɔ nge me ye kua been suunu sɔɔ. ²I maa kanaru koowo kpa Gusunɔ u sun wɔra tɔn kɔso wiru sariban nɔman di, domi n ñ tɔmbu kpuro ba gari yi naane dokemɔ.

³Adama Yinni u sɔa bɔrɔkini. U koo beɛ tɔsisia kpa u beɛ kɔsu tɔn kɔso win sɔ. ⁴Yinni u dera sa beɛ naane sɔa. Sa yɛ ma i mɔ ye sa beɛ yiire, meya i ko n maa mɔ i n dɔɔ.

⁵Kpa Yinni u de been bwisikunu nu n woo Gusunɔn kɔru gia ka maa Kirisin tɛmanabu sɔɔ.

N weene tɔnu u sɔmburu ko

⁶Negibu, ka Yinni Yesu Kirisin yɔsiru sa beɛ yiiremɔ, i naane dokeo baawure gɔwo wi u sɔa garu koo sari ma u ñ sɔɔsinu swii ni sa beɛ wɛ. ⁷Been tii i yɛ me n weene i besen daa saari. Domi sa ñ kue garu koo sariba been suunu sɔɔ. ⁸Sa ñ goon dɔanɔ di sa kun nin gobi kɔsie, adama sa sɔm sɛsɔguru kua bururu ka yoka sere sa wasira kpa su ku ka ko goon sɔmunu. ⁹N ñ mɔ sa ñ yen yiiko mɔ, adama sa kɔwa besen tii su beɛ kom gem sɔɔsi me i ko saari. ¹⁰Sanam me sa wɔa been mi sa beɛ yiire sa nɛ, wi u kun kɔ u sɔmburu ko, n ñ maa weene yɛro u di.

¹¹Wee, sa nua ma been gabu ba sɔa yikurobu be ba kun garu mɔ ma n kun mɔ gari wɔbia wɔribu. ¹²Sa tɔn ben bweseru yiiremɔ sa bu suuru kanamɔ Yinni Yesu Kirisin sɔ, bu de bu sɔmburu ko laakari sɔɔ kpa bu ben tii diisia.

¹³Adama beɛ negibu, i ku wasira ka gean kobu. ¹⁴Goo ñ n yina u gari yi mem nɔɔwa yi sa yorua tire teni sɔɔ, i n nɔn laakari sɔa kpa i kun maa gɔanɔ mɔɔs-

ine ka wi, n wa sekuru tu nùn mwa. ¹⁵I ku nùn garisi nge yibere, adama i nùn swaa s̄s̄sio mero bisi bisikum.

Domaru ka t̄biribu

¹⁶Yinni wi u ra alafia wē u beɛ alafia kē saa baayere ye n beɛ deema kpuro s̄s̄ kpa u n ka beɛ kpuro wāa.

¹⁷Ka nen tiin n̄muwa na yeni yorua. Ne P̄lu na beɛ t̄bura. Yera n s̄a nen ȳreru nen tirenu kpuro s̄s̄.

¹⁸Nen yora mi. Kpa besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka beɛ kpuro wāa.

TIRE GBIKII TE PĀLU

U TIMŌTE KUA

Timote u Yesu naane dokewa win aluwaasirun di, sanam me Pōlu u da Lisitiō nōn gbiikuru. Win daaru yiruse sōra u Timote gōsa u ka nūn yōsiri bu Labaari gea kparam da, Gōrobun Kookoosu wiru 16:1-3. Timōten tundo u sāawa Gereki, ma win mero u sāa Yuu wi u Gusunōn beere yē too, wiru 1:1-5. Pōlu u tire te yoruawa win tōkuru sō. U Timote sōwa u nee u de u n tāsā win naane dokebu sō, kpa u Yesun Labaari gean taa geebu ko, kpa win sanu sanusu su n dēere Yesugibun suunu sō, wiru 3:15. U maa nūn ka swaa sōsi ye ya weene Yesun yigbe kparobu ka Gusunōn sōm kowobu kpuro bu swī. Meyā u maa nūn sōwō nge me Yesugibu ba ko n wāasine. U maa nūn kirō mō u ka sōsi geenu sōsi ni nu dēere keu koosio weesugibun sō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Sōsi te Pōlu u Timote wē Yesun yigberu ka ten sōm kowobun sō, wiru 1:3n di sere wiru 3:16.
3. Sōsi te Pōlu u Timote wē win sōmburu sō, wiru 4n di sere wiru 6.

Tōbiribu

1¹⁻²Timote, wune wi a kua nen bii yēn sō a Yesu naane doke, Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wōnwōndu kua kpa bu nun alafia kē. Ne Pōlu, Yesu Kirisin gōro nge me Gusunō besen Faaba kowo ka Yesu Kirisi wi u sāa besen yīyōbu, ba man yiire, na nun tire teni kuamme.

Sōsi weesugirun kirō

³Tē, na kī a sina Efesuo nge me na nun yiire sanam me na dō Masedōni gia kpa a bu yinari be ba sōsi tukunu sōsimō. ⁴A bu sōwō bu ku raa ben laakari doke gari yi tōmba seka sō, ka maa sikadoban yīsa sō. Yeya ya sikirinōsu seeyamō, ya ñ maa Gusunōn himba wuswaa daasiamō ye tōnu ra gie ka naane dokebu. ⁵Adama na yiire bi mōwa n ka beēn kīru seeya te ta wee saa gōru ge ga dēeren di ka laakari taare sarirugian di ka maa naane doke kpkibun di. ⁶Wee, gaba gera saa gari yin min di ma ba kōra sikirinō kamgisu sō. ⁷Ba kī ba n sāa Gusunōn woodan keu sōsiobu, adama ba ñ ben tiin garin tubusianu yē baa yi ba gerumō ka naane baka.

⁸Ka me, sa yē ma wooda ya wā tōnu ù n ye dendimō nge me n weene. ⁹Kpa u n yē ma ba ñ wooda kue gemgibun sō. Ba ye kuawa wooda sarobu ka mem nō sarirugibun sō, ka be ba ñ Gusunōn beere yē, ka durumgibu, ka maa tōn be ba ñ Gusunō ka gāa dēeranun beere yē, ka sere be ba ben tundo bu ñ kun me ben merobu goomō, ka maa tōn gowobu gabu, ¹⁰ka maa sakara kowobu, ka tōn durō be ba kō mennamō ben tii tiine, ka be ba tōmbu gbenimō ba dōramō, ka weesugibu, ka be ba weesu sō bōrumōn sō, baayere kpuro gesi ye ya kun sāa sōsi geeru. ¹¹Sōsi te, ta wāawa Labaari gea ye ba man nōma beria sō. Gusunōwa ya ka yā. Wiya u yiiko mō, u maa sāa domarun nuuru.

Siarabu

Gusunōn wōnwōndun sō

¹²Na Yesu Kirisi besen Yinni siara wi u man dam kā n ka nen sōmburu ko. Na saabu kua yēn sō u man garisi naanegii ma u man gōsa win sōmburu sō, ¹³baa

mε na ra raa nùn gari kam gerusi ma na nùn nɔni sɔɔwa ma nen mɔru ku ra n toma. Ka mε, u man wɔnwɔndu kua yèn sɔ na ò yē ye na m̀, domi na ò daa naane doke. ¹⁴Ma besen Yinnin durom mu banda ne sɔ. U man naane dokebu ka k̄ru wē. ¹⁵Gari naanegii yi yi weene i nɔma ḡari i mwa mam mam yiya, Yesu Kirisi u na handunia sɔ u ka durumgibu faaba ko bè sɔ na sāa ben kpoko. ¹⁶Adama yenin s̄na Gusunɔ u man wɔnwɔndu kua, kpa Yesu Kirisi u ka kp̄i u win suuru nɔru sarirugia s̄ɔsi ne sɔ ne wi na sāa kpoko, kpa na n ka sāa ȳireru ben s̄ be ba koo nùn naane doke bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa. ¹⁷Tē, Gusunɔ turo wi, sina boko wi u ko n wāa ka baadommaɔ, wi u kun gbimɔ, wi ba ò ka nɔni waare, wigia beere ka yiiko sere ka baadommaɔ. Ami.

¹⁸Timote nen bii, na nun yiire bini m̀ nge mε Gusunɔn sɔmɔbu ba raa gerua wunen s̄. A de sɔmɔ ben gari yi, yi n sāa wunen tabu yānu kpa a ka taa geebu ko ¹⁹a n naane doke kpa wunen ḡɔru ga kun nun taare wēemɔ. Adama sibu gabu ba ò ḡɔru gen bweseru swaa sue, ma ba ben naane dokebu kam koosia nge goo nimkuu ge ga nim diira. ²⁰Tɔn be sɔɔra Himene ka Alesandu ba wāa be na Setam nɔmu sɔndia bu ka gia ma n ò weene bu Gusunɔ gari kam gerusi.

Kanarun gari

2 Yen s̄na na bæ kanamɔ gbiikaa, i n kanaru m̀ tɔmbu kpuron s̄ i n bikiamɔ ka tii kawabu, kpa i n da maa Gusunɔ siare. ²Nge meya i maa kanaru koowo tem ȳerobun s̄ ka sere be ba wāa aye damginu sɔ kpuro, kpa su wa su besen handunian wāaru di ka b̄ri yendu ka alafia, sa n Gusunɔ beere wēemɔ kpa sa n daa gea m̀. ³Kana ten bwesera ta wā ta ra maa Gusunɔ besen Faaba kowo wēre ⁴wi u k̄i tɔmbu kpuro bu faaba wa, kpa bu wa bu gem tubu. ⁵Domi Gusunɔ

turowa wāa, sannɔ yakianɔ turowa maa wāa bese ka Gusunɔn baa sɔɔ, wiya Yesu Kirisi wi u kua tɔnu, ⁶ma u tii wē u kua baawuren abɔru. Seeda yera ya s̄ɔsira sanam me yen saa ya tura. ⁷Yenin s̄na ba man ḡɔsa waasu kowo ka ḡɔro, kpa n ka tɔn tukobu naane dokebu ka gem keu s̄ɔsi. Geema na gerumɔ na ò weesu m̀.

⁸Yen s̄na na k̄i baama mi ba kanaru m̀ tɔn durɔbu bu tu ko ba n nɔma ye ya deere sue wɔllɔ n kun ka mɔru n kun ka sikirinɔ.

⁹Meya maa na k̄i tɔn kurɔbu bu tii sɔme saka sɔ ka girima kpa ben buraru ta kun sāa tara gidigia ò kun mε wura ò kun mε goonu, bu ku maa yāa gobi bekeginu doke. ¹⁰Adama ben bura yānu nu n sāa kookoo burasu nge mε n weene kurɔ be ba tii garisi Gusunɔ s̄ɔbu bu ko.

¹¹A de tɔn kurɔ u gia laakari sɔɔ ka wii kp̄ibu mam mam. ¹²Na ò wure tɔn kurɔ u keu s̄ɔsi, ò kun mε u n sāa tɔn durɔn wirugii adama u n da n maari. ¹³Domi Adamuwa Gusunɔ u gb̄ia u taka kua, yen biru Efa. ¹⁴Meya n ò mɔ Adamu Setam u nɔni w̄kua, win kurɔwa, u nɔni w̄kua ma u wooda sara. ¹⁵Adama tɔn kurɔ u koo faaba wa ò n bibu marumɔ ò n gesi wāa naane dokebu ka k̄ru ka wāa deeraru sɔɔ ka tii ȳeru sannu.

Yesun yigbe kparobu

3 Gari naanegii wee. Goo ò n k̄i u n sāa Yesun yigbe kparo, sɔm geera u k̄i. ²N weenewa ȳero u n sāa taare sarirugii kpa u n kurɔ turo dege dege mɔ, yen biru u n maa sāa gayagii kpa u n tii yē u kun sāa tɔn bereteke, adama u n sāa sɔbun yaare kowo ka maa wi u koo keu s̄ɔsibu kp̄i. ³Kpa u kun sāa tam nɔro ò kun me sannɔ k̄iro adama u n sāa suurugii wi u alafia k̄i, kpa u kun sāa gobin k̄iro. ⁴Kpa u n sāa wi u win yenu nɔma sikerene mam mam, kpa u win bibu mem nɔɔbu ka tɔnun beere

wēebu kpuro sōsi. ⁵ Domi tōnu ù kun yē me u koo ko u ka win tiin yenu nōma sikerena, amōna yēro wi, u koo ka kpī u Gusunōn yigberu nēne. ⁶ N ñ maa weene yēro u n sāa naane dokeo kpao, ye n koo de u n tii gāamō kpa u taare wa nge me Setam u wa. ⁷ Yen biru n weene be ba ñ naane doke ba n yēro win seeda gea dimō, kpa bu ku nūn gem, kpa u ku raa maa Setam yina wōri.

Yesun yigbe sōm kowobu

⁸ Meya maa n ñ weene Yesun yigbe sōm kowobu ba n sāa be ba ñ bæere mō nge nōsu yirugibu ñ kun me tam yobu ñ kun me be ba ka bwisi kankam gobi kasu, ⁹ adama ba n naane dokebu gem me mu tera neni ka gōru deerō. ¹⁰ N weene bu maa gina ben laakari mēeri. Bā n wa ba ñ taare gaa mō kpa bu sere ben sōmburu wōri. ¹¹ Nge meya n maa weene kurōbun tii ba n sāa be ba koo bæere wē, kpa ba kun sāa tōn wīōbu ma n kun mō gayagibu be ba naane mō kpuro sō. ¹² Kurō tia tiawa yigbe sōm kowobu ba ko n mō, kpa ba n sāa be ba ben bibu ka ben tiin yenusu nōma sikerene mam mam. ¹³ Sōm kowo be ba ben sōmburu mō ka nuku tia ba koo ten baruka di ben wāaru sō, kpa ba n toro sindu mō ben naane dokebu sō bi Yesu Kirisi sun wēemō.

Asiri baka

¹⁴ Na yīiyō n na n nun wa, adama na nun tire teni yoruammewa, ¹⁵ baa nā n tēemō, amen biru a n ka yē nge me n weene a n tii kpare Gusunōn tōmbun sunu sō be ba sāa Gusunō Yinni wason yigberu. Yigbe tera ta sāa gem gbera ka men maro. ¹⁶ Ka gem, goo sari wi u koo kpī u besen sāarun asiri yen kpāaru siki. Gusunō u sōsira tōnun wasi sō. Hunde Deero nūn gem wē. Wōllun gōradoba ba maa nūn wa. Ba win gari bweseru baatere wasu kua.

Ma ba yi naane doke handunia sō.

Ma ba kpaam nūn sua wōllō u wura win yiiko sō.

Keu koosio weesugibu

4 Adama Gusunōn Hunde gerumō kpasasa ma sanam gam sisi mè sō gaba koo naane dokebu swaa deri bu hunde koni weesugibu mem nōwa, kpa bu maa werekunun sōsiru swīi. ² Sōsi te, ta weewa saa wee kowobun min di be ba tii mēera gabu. Tōn ben gōru ga gu nge ge ba sii sunsu mani. ³ Tōn ben bwesera ba gerumō ma n ñ wā tōmbu bu suana, yen biru n ñ maa weene bu dīanu kpuro di. Adama Gusunō u ye kpuro taka kuawa naane dokeobu be ba gem gia bu ka di ka siarabu sannu. ⁴ Domi gāanu baanire ni Gusunō u taka kua gāa geena, gāanu sari ni sō, ni ba koo kō, adama bu gesi ni kpuro mō ka siarabu. ⁵ Domi Gusunōn gari ka kanara ni kpuro deerasiāmō.

Yesu Kirisin sōm kowo geo

⁶ Wee, à n naane dokeobu bwisi yini kēmō kaa n sāawa Yesu Kirisin sōm kowo geo, kaa n maa wunen tiin hunde diisiamō ka naane dokebu ka sōsi geerun gari yi a swīi. ⁷ Adama a wiira gari yinō yi tōmba seka kpa a n wunen hunde dendimō Gusunōn bæere wēebu sō. ⁸ Geema, wasin dendibu arufaani gaa mō, adama Gusunōn bæere wēebu bu arufaani kpuro mō yèn sō bu gisōn wāaru ka maa siagirun nō mwēeru mō. ⁹ Gari naanēgiya mi. N wā bu yi nōma gāri mam mam bu mwa. ¹⁰ Yen sōna sa sunamō sa sōmburu mō, domi sa besen yīiyōbu doke Gusunō Yinni waso sō wi u sāa tōmbu kpuron Faaba kowo, su mam nēere be ba naane doke.

¹¹ A n bu sōsi te yīiremō kpa a n bu tu sōsimō. ¹² A ku de ba n wunen aluwaasiru gema, adama a de a n naane dokeobu kom gen sōsimō wunen gari

gerubu sɔɔ, ka wunen wāarun kookoosu sɔɔ, ka wunen kīru sɔɔ, kpa a n naane mɔ ka maa gōru kpiku. ¹³Sere n ka tunuma, a n tɔmbu Gusunɔn gari gariamme kpa a n bu dam kēmɔ kpa a n bu keu sōsimɔ. ¹⁴A ku hunden kēru atafiiru ko te ta wāa wune sɔɔ, te ba nun nɔmu beria Gusunɔn sɔmɔbun gari sɔɔ sanam me yigbe guro guroba nun nɔma sɔndi wirɔ. ¹⁵A gari yini nɔni dokeo, a maa yi tii wēeyɔ mam mam, kpa tɔmbu kpuro bu wunen wuswaa daabu wa. ¹⁶A n tii se, a maa wunen sōsiru laakari dokeo kpa a n temane gāa nini sɔɔ. Domi à n mɔ me, kaa tii faaba ko ka maa be ba nun swaa daki.

Dobonia naane dokeobun sɔ

5 A ku durɔ bukuro gerusi ka dam, adama a temanɔ a nùn dam kē nge wunen tiin tundo. Meyā maa aluwaasi-ban tii, a bu koowo nge wunen maabu ka wɔnɔbu. ²N n maa kurɔ tɔkɔnun na, a nin baawure koowo nge wunen tiin mero, a maa kurɔ mɔro kpemminu ko nge wunen sesubu daa dɛera sɔɔ.

³A gɔminibu bɛere wēeyɔ be ba sāa gɔminibu ka gem. ⁴Adama gɔmini goo ù n bibu mɔ ù kun me nikurɔminu, n weene bu gbi bu gia bu gea ko ben tii tiin mero bisibu sɔɔ kpa bu wa bu ben mɔwɔbu gea dibu kɔsia, domi yeni ya wā Gusunɔn mi. ⁵Kurɔ wi u sāa gɔmini ka gem wiya wi u ù goo mɔ wi u koo nùn nɔɔri. Win yīiyɔbu wāawa Gusunɔ sɔɔ kpa u n kanaru mɔ u n win somiru bikiamɔ bururu ka yoka. ⁶Adama gɔmini wi u win wāarun yēeritia tɔna kasu u kua gɔri kɔ baa me u wasi. ⁷A n bu gāa ni kpuro sōmɔ kpa goo u ku raa ka bu taare wē. ⁸Wi u kun win dusibu nɔɔri n ku mam ko win yenugibu, wiya u naane dokebu yina, ma u naane doke sarirugii dukuram kera.

⁹A ku gɔmini goo sosi gɔminibun wuuru sɔɔ ma n kun mɔ yēro u wōɔ wata

mɔ, kpa u n sāa wi u ka durɔ turo yōra, ¹⁰ma ba win sɔm geerun seeda dimɔ. U n sāa kurɔ wi u bibu nenum yē, kpa u n daa sāa sɔbun yaare kowo ka maa wi u naane dokeobu nɔɔrire ka tii kawabu, kpa u n daa wahalagibu somire, kpa u n sāa wi u ra n sɔm geenu baanire mɔ ka kīru.

¹¹Adama a ku gɔmini kpemminu sosi gɔminibun wuuru sɔɔ, domi sanam me ben kīra koo bu bɔria bu ka Kirisi atafiiru ko, ba koo kīa bu durɔbu sua ¹²kpa bu ben tii taare wē yèn sɔ ba ben nɔ mwɛe gbiikuru kua kam. ¹³Yèn sɔ ba ù garu mɔ ba koo se ba n yenusu duurimɔ. N ù mam ye tɔna, adama ba ko n da tɔmbu wī kpa bu gari wɔbia wɔri kpa ba n gari swinimɔ. ¹⁴Yenin sōna na kī gɔmini kpemminu nu durɔbu sua kpa bu bibu ma, kpa bu ben yenu nɔni doke kpa bu ku raa besen yibereba ayeru deria bu ka besen kōsa gere. ¹⁵Domi gɔmini ben gaba gera kɔ ba Setam swīi. ¹⁶Adama naane dokeo goo ù n gɔminibu mɔ win dusibu sɔɔ, a de u bu somi. A ku de u Yesun yigberu sɔmu ni sɔbi kpa tu ka kpī tu gɔmini be ba kun goo mɔ somi.

¹⁷Yen biru yigberun guro guro be ba hania mɔ ben sɔmburu sɔɔ, n weene bu bɛere bakan arufaani di, n ku mam ko be ba ra sunɛ gem gem waasu ka keu sōsibu sɔɔ. ¹⁸Domi Gusunɔn gari yi gerumɔ yi nɛɛ, “I ku bɛen naa kinenu nɔɔ bɔke saa ye nu sɔmburu mɔ dīanu sɔɔ.” Yi maa gerumɔ, “N weene sɔm kowo u win kɔsiaru wa.” ¹⁹Bà n ka nun yigbe guro guro goon taare naawa, a ku gari yi wura ma n kun mɔ tɔnu yiru ù kun me ita ba yen seeda di. ²⁰A be ba tora gerusio yigberugibu kpuron nɔni biru kpa be ba tie bu berum duura.

²¹Na wure na nun sōmɔ Gusunɔ ka Yesu Kirisi ka win gɔrado be u gɔsan wuswaaɔ, a sōsi nini mem nɔwɔ n kun ka goon nɔnu nasiaru. A ku maa gāanu ko kpaasirun kīrun sɔ. ²²A ku maa senda

a ka goo nɔma sɔndi. Meyya, a ku maa de a n bɔnu mɔ gabun toranu sɔɔ. A tii nenuɔ deɛraru sɔɔ.

²³Wee, a kun da maa nim tɔna nɔ, adama a n da tam nɔ fiiko wunen nukurun alafian sɔ yɛn sɔ a ra bare kiri kiri.

²⁴Gabun toranu nu ra sɔɔsire batuma sɔɔ bu sere bu siri. Adama gabuginu ra sɔɔsirewa amen biru. ²⁵Nge meya maa sɔm geenun tii, nu ra sɔɔsire kpasasa. Baa ni nu kun tere sɔa sɔa nu ñ berurɔ ka baadomma.

6 Be ba yoru dimɔ n weene bu ben tiin yinnibu beɛɛ wɛ gāanu kpuro sɔɔ, kpa goo u ku raa ka fɛɛ wa u Gusunɔn yisuru ka besen sɔɔsinu gari kam gerusi. ²Yoo be ba maa yinni naane dokeobu mɔ, bu ku raa bu gem bu nɛɛ, ba sɔa dusinu Yinni sɔɔ. Adama bu de bu yinni be sɔa ka girima kpa bu ben sɔman arufaani di n kpā yɛn sɔ ba sɔa naane dokeobu ka maa kinasibu Yesu sɔɔ.

Sɔɔsi weesuginu

ka arumani gea

Yeya n weene a waasu ka keu ko. ³Baawure wi u sɔɔsi tukuru garu sɔɔsimɔ ma u yina u besen Yinni Yesun Kirisin gari gemgii nene, ka maa sɔɔsi te ta Gusunɔn beɛɛ wɛɛbu sɔɔsimɔ, ⁴yɛro u tii suewa, u ñ maa gāanu yɛ. Adama sikirinɔsu ka gari wɛɛrinun kira u barɔ. Min diya nisinu ka sannɔsu ka yaa kasikibu ka tɔn naane sarira wee. ⁵Tɔn ben wira siira ba ñ maa gem yɛ ma ba sikirinamɔ nɔru sari. Ba tamaa ma Gusunɔn sɔaru ta koo bu ko arumanigibu.

⁶Geema, Gusunɔn sɔaru ta sɔawa arumani baka, ye tɔnu u mɔ yà n ka nùn nerena. ⁷Domi sa ñ ka gāanu ganu ne handunia ye sɔɔ, meya sa ñ maa ka gāanu wiɔ. ⁸Ñ n men na, sà n dīanu ka yānu mɔ n ko n sun turia. ⁹Adama be ba kī ba n sɔa arumanigibu, beya ba ra

wɔri kɔkiribu sɔɔ, kpa wiirarun kīru ka kīi gɔburu tu bu yina mwa ba n ka dɔɔ kam kobu ka kpeerasiabu sɔɔ. ¹⁰Domi gobin kīra sɔawa kom kɔsum kpuron nuu teeru. Sibɔ gaba tu naa gira sere ba naane dokebu geerari ba tii kpɛɛ nuku sankira dabinu sɔɔ.

Ye Pɔlu u Timote yiire

¹¹Adama wune Gusunɔgii, a yeni kpuro duka suurio kpa a gem naa gira ka maa Gusunɔn beɛɛ wɛɛbu ka naane dokebu ka kīru ka tɛmanabu ka sere daa duudwia. ¹²A naane dokebu taa geebu koowo kpa a wāaru te ta ku ra kpe are di. Domi wāa te sɔɔra Gusunɔ nun soka, ten sɔna a maa naane dokebu seeda gea di seedagii dabinun nɔni biru. ¹³Na nun yiiremɔ Gusunɔn wuswaaɔ wi u ra yabu kpuro wāaru wɛ, ka maa Yesu Kirisin wuswaaɔ wi u seeda gea di Pɔnsu Pilatin wuswaaɔ, ¹⁴a wooda ye nenuɔ kpa a n wāa deɛraru ka taare sariru sɔɔ sere tɔɔ te besen Yinni Yesu Kiri si u koo kurama. ¹⁵Gusunɔ, wi u koo de tɔɔ te, tu sɔɔsira ten saa sɔɔ, wi turo dege degewa sɔa domarugii ka yiikogii ka sina boko ka yinnibun Yinni. ¹⁶Wi turowa sɔa wi u kun gbimɔ. U wāa yam bururam sɔɔ me goo kun kpɛ u susi. Goo kun nùn waare, goo u ñ kpɛ u mam nùn wa. Wigia beɛɛ ka sinaru te ta ku ra kpe. Ami.

¹⁷A tem men arumanigibu laakari seeyo bu ku woo kana bu ku raa maa ben yiijɔbu yi dukia ye ya koo kpe sɔɔ. Adama bu bu yiijo Gusunɔ sɔɔ wi u sun kpuro wɛemɔ ka nuku tia besen nuku dobun sɔ. ¹⁸A bu sɔɔwɔ bu gea ko bu ko arumanigibu sɔm geenu sɔɔ, kpa ba n nuku tia mɔ ba n sɔɔru sɔa bu ka ben mɔru gabu bɔnu ko. ¹⁹Nge meya ba koo tii arumani gea berua ye ya ñ sankiramɔ sian sɔ. Sanam meya ba koo kpī bu wāa geeru naamwe.

²⁰Timote, a ye ba nun nɔmu sɔndia nenuɔ n wā. A desiro saa handunian gari

kankamgiin di. A ku maa sikirina ka
be ba tamaa ba yēru mɔ. ²¹ Ben yēe te,
ta dera ben gaba kɔɔra naane dokebun
swaan di.

Gusunɔn durom mu n ka bεε wāa.

TIRERU YIRUSE TE PŌLU

U TIMŌTE KUA

Sanam me Pōlu u Timote tireru yiruse te yorua u wāawa pirisom sōw Romuō, u ka gōw mara, wiru 4:6-8. U Timote kana u nūn naamwema kpa u ka nūn win puran yaberu naawa ka sere maa win tirenu ganu mī sōw Gusunōn gari yorua. U maa Timote yiiremō u de u n sāa naanegii Yesun mi ka sere Labaari gean kparabu sōw. U maa nūn kirō mō daa kōsi yi tōmba koo ra ko sanam dāakim sōw sō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pōlu u Timote kirō mō u n ka sāa naanegii, wiru 1:3n di sere wiru 2:26.
3. Tōmba koo Gusunōn gari siki, wiru 3:1-9.
4. Pōlun wāaru, wiru 3:10n di sere wiru 4:8.
5. Gari dāaki, wiru 4:9-22.

Tōbiribu

1¹⁻²Na nun tire teni kuamme Timote, nen bii kīnasi. Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wōnwōndu kua kpa bu nun alafia kē. Nena Pōlu, wi Yesu Kirisi kua win goro Gusunōn kīru sōw, n ka wāa te sa mō Yesu Kirisin min din nōw mwēeru kpara.

Siarabu ka dam kēru

³Na Gusunō saabu kua wi na sāmō ka laakari taare sarirugia nge me nen sikadoba ba raa kua. Na ra n maa nun yaayamō nen kanaru sōw bururu ka yoka. ⁴Na wunen yīresu yaaye ma na kī n nun wa gem gem kpa nen gōru dobu bu ka yibu. ⁵Na wunen naane

dokebu yaaye bi bu n murafitiru mō. Bin bwesera wunen nikurō Loisi ka wunen mero Enisi ba raa mō. Na yē kam kam ma a maa bu mō. ⁶Yenin sōna na nun yaayasiamō, a kēe te dōw yabio te Gusunō u nun wē sanam me na nun nōma sōndi. ⁷Domi hunde ye Gusunō u sun wē ya n koo de su berum ko, ya koo dewa sa n dam ka kīru ka gaya mō.

⁸Yen sō, a ku besen Yinnin seeda dibun sekuru ko, a ku maa nen tiin sekuru ko ne wi na wāa pirisom dirō win sō. Adama a de sa n bōnu mō sannu nōni swāaru sōw Labaari gean sō nge me Gusunō u nun yen dam wēemō. ⁹Wiya u sun faaba kua ma u sun soka sa n ka sāa win tiin tōmbu, n n mō ye besen tii sa kuan sō ma n kun mō win himba ka win durom sō me u sun kua Yesu Kirisin min di saa toren di. ¹⁰Tē, besen Faaba kowo Yesu Kirisin naara sun durom me sōwsi. Domi u gōwn dam kpeesia ma u wāaru te ta ku ra kam ko sōwsi Labaari gean min di.

¹¹Gusunō u man kua goro ka keu sōw-sio n ka Labaari gea ye kpara. ¹²Yen saabun sōna na nōni swāa teni waamō. Adama sekura kun man mō, domi na yē wi na naane doke, na maa yē kam kam u koo kpī u ye u man kerea kōsu sere tōw te, tu ka turi. ¹³A nen sōwsiru nenuō ka naane dokebu Yesu Kirisi sōw ka kīi te a mō win min di. Sōwsi te, ta sāa gari gee yi na nun nōwsia. ¹⁴Gāa gee ni ba nun nōma beria a nu nenuō ka Hunde Dēeron dam wi u wāa bese sōw.

¹⁵Wunen tii a nua kō ma be ba wāa Asin tem sōw, be kpurowa ba man deri bē sōw Figeli ka Hēemōgeni ba wāa. ¹⁶Kpa Yinni u Onesifun yenugibu wōnwōndu kua domi u man dam kā nōn dabinu. U n maa nen pirisom sekuru kue. ¹⁷Ye u mam tunuma Romuō u man kasuwa ka nuku tia ma u man wa. ¹⁸Kpa Yinni u de Gusunō u nūn wōnwōndu kua tōw te

сӱ. Wunen tii a yē sāa sāa sōma ye u kua nen sō Efesus.

Yesu Kirisin tabu kowo geo

2 Wune maa nen bii, a n tāsa durom me сӱ, me sa mō Yesu Kirisin min di. ²Gāa ni a nua nen min di seedagii dabinun wuswaa, a nu gabu nōmu berio be a naane sāa be ba koo maa kpī bu nu gabu sōosi.

³A wuro a ko nge Yesu Kirisin tabu kowo geo nōni swāaru сӱ. ⁴Tabu kowo wi u wāa tabu gberɔ, u ku ra maa win wāarun wunanɔ ko yēn sō u kī u win tabu sunɔn kīru ko. ⁵Wasi kasanugii ù n dukan garasa m̀, u ù kpē u yen are wa ma n kun mō u yen wooda swīi. ⁶Meya maa gbee wuko wi u sɔmburu kua ka wahala, wiya u gina weene u gberun marum sɔri. ⁷A nen gari yi kpuro bwisikuo yi na nun sōmō mi, domi Yinni u koo nun somi a ka kpuro tubu.

⁸A Yesu Kirisi yaayo wi u yari Dafidin bweserun di, ma u sikura gɔrin di. Win gari yi wāa Labaari gea сӱ ye na waasu m̀. ⁹Labaari gea yen sōna na nōni swāaru waamɔ sere ba ka man yōni sɔri nge tɔn kōso. Adama ba ñ Gusunɔn gari sɔri. ¹⁰Yenin sōna na kpuro kpīa be ba gɔsan arufaanin sō, kpa ben tii bu maa faaba wa Yesu Kirisin mi ka yiiko ye ya ku ra kpe. ¹¹Gari naanegii wee. Sā n gu ka wi sannu, sa ko n maa wāa ka wi.

¹²Sā n temana ka suuru, sa ko bandu di ka wi sannu.

Sā n maa nùn yina, win tii u koo sun yina.

¹³Sā n sāa naane sarirugibu, ka me, u sāa naanegii.

Domi u ñ kpē u win tii yina.

Sɔm kowo wi u tii sōosi gemgii

¹⁴Yeni kpurowa kaa wunen tɔmbu yaayasia kpa a maa bu kirɔ ko Gusunɔn wuswaa bu ku sikirina gari wēerinun

sō. Domi yenin bwesera kun arufaani gaa mō ma n kun mō yu tɔmbu kam koosia be ba swaa daki. ¹⁵A hania koowo a n m̀ ye kaa ka siarabu wa Gusunɔn wuswaa, nge sɔm kowo wi sekura kun m̀ win sɔmburu сӱ, wi u ra n gem gari sōsimɔ dee dee. ¹⁶Adama a handunian gari kankamgii suurio, domi yi ra tɔmbu desirasiewa n toma Gusunɔn beere yērun di. ¹⁷Ye tɔn ben bwesera sōsimɔ, ya sāawa nge boo kōso wi u wasi kōsisiamɔ. Be sɔra Himene ka Filetu ba wāa. ¹⁸Ba gem swaa deri ma ba gabun naane dokebu suramɔ, domi ba nē, gɔribun seebu sara kɔ. ¹⁹Adama kpeekpeeku damguu ge Gusunɔ u sura ga ñ yīirurɔ. Gari wee yi ba yorua gen wallo. Yinni u wigibu yē. Yen biru maa, baawure wi u Yinnin yīsiru soku, u kom kōsum kpuro derio.

²⁰Dii buraru сӱ gbēe bwese bwe-sekawa ra n wāa. Ba nin ganu kua ka sii gesu ka wura ni ba ra dendi bu ka gāa beereginu ko. Ba maa nin ganu kua ka dāa kaaru ka sɔndu ni ba ra dendi bu ka ko ye ba tura. ²¹Baawure wi u tii sārasiamɔ kom kōsum di, ba koo nùn dendi bu ka gāa beereginu ko. Domi u sāa wi ba wuna nenem wi Yinni u koo ka dendi, u maa sɔru sāa u ka sɔm geeru baatere ko. ²²A aluwaasirun kīru kankam suurio kpa a gem ka naane dokebu ka kīru ka alafia naa gira, wune ka be sannu be ba Yinnin yīsiru sokumɔ ka gōru deɔrɔ. ²³Adama a tii gawo saa wiira gari ka sikirino yēru sarirugisun di. A yē kam kam ma siya su ra sannu ma. ²⁴Wee n ñ weene Yinnin sɔm kowo u n sāa nɔɔ gɔmunugii, adama u tɔmbu kpuro daa gea kuo, u n sāa wi u koo keu sōsibu kpī kpa u n da temane. ²⁵N weene u be ba kun ka nùn nɔɔ tia sāa gerusi tēeru. Sɔrɔkudo Gusunɔ u koo de bu ben gōru gɔsia kpa bu gem gia. ²⁶Sanam meya ben laakari koo wurama

kpa bu kisira Setam yinan di wi u raa bu neni u toorimɔ win gɔru kɪru sɔɔ.

Sanam dāakim

3 A n yē ma sanam dāakim sɔɔ wāara koo sēsia. ²Tɔmbu ba ko n ben tii tɔnan arufaani kasu, gobin kɪra ko n bu neni, ba ko n sāa woɔ kanɔbu ka tii suobu kpa ba n Gusunɔ gari kam gerusimɔ. Bibu ba ñ koo ben mɔwɔbu mem nɔɔwa, tɔmba ko n sāa guturuba ka Gusunɔn beere yēru sarirugibu. ³Ba ko n sāa kɪru ka wanum sarirugibu. Ba koo tɔmbu mem mani kpa ba n sāa mɔru kankamgibu be ba nɔni tau. Ba ko ba n gean kowobu tusa. ⁴Ba ko n sāa kɔrumɔtɔnugibu ka lasabu sarirugibu ka be ba tii sue ba gāamɔ. Ba ko n handunian dobun kɪru mɔ n kere Gusunɔn kɪru. ⁵Ba ko n sāa bèn Gusunɔ sāara sakua, ba ñ koo ten dam wura. A tɔn ben bweseru suurio. ⁶Ben gaba ko n yenusu duurimɔ kpa bu ka ben gari tɔn kurɔ dam sarirugibu kamia, bèn durum ya dera ba kom yaa bie ma ba kɪru baatere diiriamme. ⁷Baadamma kurɔ be, ba kasu bu gāanu gia adama ba ñ kpē bu gem gia. ⁸Nge me Yanesi ka Yambesi ba ka Mɔwisi kinenu kua, nge meya tɔn be, ba maa ka gem kinenu mɔ, ba ñ maa biti mɔ kōsan bwisikunun sɔ. Ba ñ garu koorɔ naane dokebu sɔɔ. ⁹Adama ben hania kun ka bu gam dɔɔ, domi baawure u koo ben wiraru wa nge me n Yanesi ka Yambesi deema.

Yiire dāakibu

¹⁰Adama wune Timote, a nen sōsiru ka nen kookoosu wa, ka nen himba handunian wāaru sɔɔ ka nen naane dokebu ka nen suuru ka nen kɪru ka maa nen temanabu, ¹¹ka bɔne ye ba man dɔre ka nen nɔni swāa te ta man deema Antisio ka Ikonimɔ ka Lisitiɔ. Bɔne gaa sari ye na kun wa mi. Adama Yinni u man yakia saa ye kpuron di. ¹²Ka gem,

baawure wi u kɪ u Gusunɔ beere wē wi ka Yesu Kirisin wāasinaa sɔɔ, u ñ koo ko u kun nɔni swāaru wa. ¹³Adama tɔn kōsobu ka wee kowobu ben kōsuru ta ko ta n sosimɔwa. Nge me ba gabu nɔni wōkumɔ, meya ba maa tii nɔni wōkumɔ. ¹⁴Adama wune, a n gāa ni neni ni ba nun sōsi ni a naane doke. A yaayo tɔn bèn min di wunen yēru ta wee. ¹⁵Saa wunen birun diya a Gusunɔn gari yē yi yi koo kpī yi nun bwisi kē a ka Yesu Kirisi naane doke kpa a faaba wa. ¹⁶Gusunɔn gari kpuro yi weewa saa Gusunɔn min di. Yi maa arufaani mɔ yi ka gem sōsi, kpa yi ka tɔnu win toranu sōsi, kpa yi ka nùn seeyasia, kpa yi maa nùn sōsi nge me u ko n ka wāa gem sɔɔ. ¹⁷Kpa Gusunɔgii u ka ko tɔn giro wi u sɔɔru sāa u ka sɔm geeru baatere ko.

4 Na nun yiiremɔ ka gem Gusunɔn wuswaaɔ ka Kirisi Yesun wuswaaɔ wi u koo wasobu ka gɔribu siri, na maa nun yiiremɔ win wuramaru ka win bandun sɔ, ²a Gusunɔn gari waasu koowo a n sɔɔru sāa baa ñ n meren na, ba wura ba ñ wure. A bu kabia buo, a bu gerusio, kpa a bu dam kē ka suuru baka, kpa a n bu Gusunɔn garin keu sōsimɔ. ³Domi saa gaa wee yē sɔɔ tɔmba kun ko n kɪ bu sōsi geeru swaa daki, adama ba koo ben tii keu koosio dabinu kasua be ba koo ben swaa nukiri ka gari yi ba nɔɔbu kɪ, ⁴kpa bu ben swaa siiya saa gem di bu wura gari yi tɔmba seka sɔɔ. ⁵Adama wune, a de a n yē ye a mɔ kpuro sɔɔ. A ka nɔni swāaru temanɔ, a Labaari gean waasu kowon sɔmburu koowo, a maa wunen sɔma yibio mam mam.

⁶Adama ne maa, nen wāara kua nge doma tam, nen saa ya turuku kua ye kon ka dunia deri. ⁷Na taa geebu kua na kpa, na maa tura yōra yerɔ, na naane dokebu neni dim dim. ⁸Tē, nasaran are man mara, yi yi sāa gem me Yinni siri kowo gemgii koo man wē tō te. N ñ

mɔ nɛ tɔna, ka be kpurowa be ba win wuramaru mara ka kīru.

Ye Pɔlu u maa Timote yiire

⁹A kookari koowo a man naamwema a ku te. ¹⁰Domi Demasi u man deri u doona Tesalonika gia yèn sɔ̄ u handunian kīru mɔ̄ too. Keresansi u doona wi maa Galati gia, ma Titun tii maa da Darumasi gia. ¹¹Luku turowa ka man wāa mini. À n sisi a de i na ka Maaku sannu, domi u koo kpī u man somi nen sɔ̄mburu sɔ̄. ¹²Na Tisiki gɔra Efesuo. ¹³À n wee, a nen woorun yaberu tama te na deri Torasiɔ̄ Kaapusin wɔ̄wɔ̄, ka maa nen tirenu, n ku mam ko ni ba kua ka gɔna.

¹⁴Alesandu seko wi, u man kɔ̄sa kua gem gem. Yinni u koo nùn kɔ̄sie ye u kua. ¹⁵A tii laakari koowo ka wi, domi u kɔ̄rua gem gem u besen gari yina.

¹⁶Goo sari wi u ka man yɔ̄ra nɔn gbi-kiru ye na ka tii yinamɔ̄, be kpurowa

ba man deri. Gusunɔ̄ u ku ye garisi ben wirɔ̄. ¹⁷Adama, Yinni ka man yɔ̄ra u man dam kã na ka kpīa na Labaari gea waasu kua tɔn tukobu kpuron wuswaaɔ̄. Na maa yara gbee sunɔn nɔ̄n di. ¹⁸Yinni koo man yakia saa kɔ̄sa kpuron di kpa u ka man du win bandu sɔ̄ wɔ̄llɔ̄ ka alafia. Wiya yiiko mɔ̄ sere ka baadommaɔ̄. Ami.

Nɔ̄ kanabu

¹⁹Na Pirisila ka Akilasi tɔbura ka maa Onesifun yenugibu. ²⁰Erasutu u yɔ̄ra Korintio, na maa Torofimu deri Miletuo yèn sɔ̄ u barɔ̄. ²¹A kookari koowo a na woorun saa yu sere turi.

Ebulusi ka Pudensi ka Linusi ka Kolodia ka besegibu kpuro gesi ba nun tɔbura.

²²Yinni u n ka nun wāa.

Kpa Gusunɔn durom mu n ka bee kpuro wāa.

TIRE TE PĀLU U TITU KUA

Titu u s̄awa Gereki. U Yesu naane dokewa P̄lun min di, wiru 1:4. U P̄lu ȳsiri Labaari gean kparabu s̄o. P̄lu u n̄n ḡra n̄n ita u ka Korintigibun k̄nu mwaama ni ba w̄e Yerusalemugibun s̄o, Korinti II, 8:6 ka 12:18. Ḡra yeni ya sun s̄̄osi ma P̄lu u Titu naane s̄a. Sanam me P̄lu u Keretigibu beram da, u Titu deri mi, u ka Yesun yigberugibu t̄asisia, domi P̄lu kun kp̄a u t̄e mi, wiru 1:5. Yen biruwa u n̄n tire teni yorua u ka n̄n s̄o nge me u koo koosina u ka yigbe te kpara. Tire ten gari yi s̄̄osim̄o nge me Gusun̄n s̄m kowo u ko n s̄a ka sere maa nge me Yesugii u koo win w̄aru diisina handunia ye s̄o. Meya ta sun s̄̄osim̄o ma Yesun Labaari gea ya ra t̄nu faaba ko kpa yu n̄n s̄arasia, wiru 1:1-3 ka wiru 2:11-14 ka wiru 3:3-7.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, wiru 1:1-4.
2. Yesun yigbe s̄m kowo, wiru 1:5-16.
3. Nge me Yesugii u koo win w̄aru diisina, wiru 2.
4. Kir̄ba, wiru 3:1-11.
5. Gari d̄aki, wiru 3:12-15.

T̄biribu

1¹⁻⁴ Titu, na nun tire teni kuamme wun̄e wi a s̄a nen bii maruro naane dokebu saabu b̄i sa m̄o Yesu Kirisi s̄o bese kpuro. Kpa Gusun̄ Baaba ka Yesu Kirisi besen Faaba kowo bu nun durom kua kpa bu nun alafia k̄e. Nena P̄lu, Gusun̄n yoo ka Yesu Kirisin ḡro. Ba man ḡra n ka be Gusun̄ u ḡsa somi bu ka naane doke, kpa n ka bu gem ḡasia me mu Gusun̄ beere w̄em̄o, ba n ka w̄aru te ta ku ra kpe ȳiȳo. Gusun̄ u

ku ra weesu ko. Wiya u sun w̄a te n̄o mw̄eru kua toren di. Ma t̄e, win saa ye u ḡsa s̄o, u win gari terasia waasu s̄o yi ba man n̄ma beria nge me Gusun̄ besen Faaba kowo u yiire.

S̄ambu te ba Titu

n̄mu s̄ndia Keretio

⁵ Na nun deriwa Keretio a ka ye ya tien wunan̄ ko, kpa a Yesun yigbe t̄nwerobu ḡsi wuu baagere s̄o nge me na nun yiire. ⁶ Wi n weene a ḡsi wee, wi u s̄a taare sarirugii kpa u n kuro turo dege dege m̄o kpa win biba n s̄a naane dokeobu, n n̄ m̄o be ba ka daa bereteke w̄im̄o n̄ kun me mem̄ n̄o sariru. ⁷ N weenewa yigbe kparo u n s̄a taare sarirugii ȳn s̄o u Gusun̄n s̄mburu neni. N n̄ weene u n s̄a tii suo, n̄ kun me m̄rugii, n̄ kun me tam̄ n̄ro, n̄ kun me n̄o ḡmunugii, n̄ kun me wi u dukia kasu ka keeta. ⁸ Adama u n s̄a s̄obun yaare kowo kpa u n da gean kobu k̄a. U n s̄a wi u tii ȳe. U n s̄a dee dee ka t̄n d̄ero kpa u n gaya m̄o. ⁹ N weene u n Gusun̄n gari naan̄gii neni dim̄ dim̄ nge me ba n̄n yi ḡasia, kpa u ka kp̄i u maa gabu dam̄ k̄e ka s̄̄osi geeru kpa u maa sikirin̄sugibu kamia.

¹⁰ Domi t̄n bereteke dabinu w̄a ka wiira gari gerobu ka be ba t̄mbu n̄ni w̄kum̄o, n kun mam̄ ko Yuuba. ¹¹ Ben bwesera n weene bu n̄su marisia, domi ba yenu dabinun t̄mbu bitani dokem̄o ȳn s̄o ba bu s̄̄osim̄o ye n kun weene bu ka gobi wan̄ s̄o. ¹² Keretigii ben tiin s̄m̄o turo u n̄e, baadommawa ba s̄a wee kowobu ka gbeeku ȳe k̄si ka maa dim̄ k̄iro yikurobu. ¹³ Geema u gerua. Yen s̄o, a bu gerusio gem gem kpa ba n t̄asa naane dokebu s̄o dim̄ dim̄, ¹⁴ kpa bu ku raa maa Yuuban gari sekure nene, bu ku maa t̄n ben yiirebu sw̄ii be ba gem yina. ¹⁵ Ḡānu baanire nu d̄ere be ba d̄eren mi, adama ḡānu sari ni nu

dēere disinugibu ka naane doke sarirugibun mi, yèn sō ben bwisikunu ka ben gōrusu kun dēere. ¹⁶ Ba gerumō ka nō ba Gusunō yē, adama ben kookoosu ben gari siki. Ba sāa tōn kōsobu ka mem nō sarirugibu, ba ñ kpē bu gāa geenu ganu ko.

Sōosi geeru

2 Adama wunē, a n sōosi geerun gari gerumō. ² A durō bukurobu sōwō bu de ba n gaya mō, kpa ba n sāa bēeregibu ka be ba tii yē, kpa ba n yō dim dim naane dokebu sō ka kīru ka temanabu. ³ Meyā maa kurō tōkōnu, a nu sōwō nu de nin sanu sanusu su n dēere, kpa nu kun sāa tōn wīōbu ñ kun mē tam yobu. N weenewa nu n bwisi gee sōōsimō ⁴ kpa nu kpī nu kurō mōro kpemminu sōosi nge mē n weenē bu ben durōbu ka bibu kīa, ⁵ kpa ba n tii yē ba n sāa tōn dēerobu ka tōn geobu be ba ben mōraru nōni doke, ma ba ben durōbu wiru kpīiyamme, kpa goo ku kpī u Gusunōn gari gari kam gerusi.

⁶ Meyā maa, a aluwaasiba sōwō bu de ba n gaya mō. ⁷ Wunen tii maa, a n bu kom gem sōōsimō. A n da Gusunōn garin keu sōosi ka bēere, murafiti sariru sō. ⁸ A bu sōōsio ka gari gee yi ba ñ kpē bu taare wē, kpa sekuru tu wunen yiberēba mwa yèn sō ba gāa kōsunu bia ni ba koo gere bese sō.

⁹ A maa yobu sōwō bu ben yinnibu wiru kpīiya kpuro sō, kpa bu ko ye ya koo bu wēre bu ku ka bu sikirina. ¹⁰ Ba kun sāa bèn nōma yam mō, adama ba n tii sōōsimō naanegibu kpuro sō, kpa bu kpuro ko Gusunō besen Faaba kowon sōōsiru tu ka ko bēeregiru.

¹¹ Domi Gusunō u win durom sōōsi tōmbu kpuron faaban sō. ¹² Durom mē, mu sun sōōsimō ma n weenē su wāa te ta kun Gusunō bēere wēemō deri ka maa handunian kīru kankam, kpa sa n wāa handunia mini gem sō ka laakari ka

Gusunōn bēere wēebu, ¹³ kpa sa n tōw doo nōwugii te swaa daki ka yīiyōbu, tē sōw Gusunō besen Yinni boko ka besen Faaba kowo Yesu Kirisin yiiko ya koo sōōsira. ¹⁴ Yesu Kirisi wi, u win tii wē besen sō u ka sun yakia saa kom kōsum kpuron di, kpa u ka sun ko tōn dēerobu be ba sāa wi tōnagibu be ba maa hania mō bu ka sōm geenu ko.

¹⁵ Nge meya n weenē a gari gere. A tōmbu dam kē kpa a maa bu gerusi ka wunen yiiko kpuro. A ku de goo u nun gem.

Yesugibun sanu sanusu

3 A wunen tōmbu yaayasio ba n tem yērobu ka wuun tōnwerobu wiru kpīiyamme ba n bu mem nōwamme, kpa ba n sōōru sāa sōm geenu kpuron sō. ² A bu sōwō bu ku raa goon kōsa gere bu ku maa goo nōw kasu, adama bu baawure ben daa duudwia sōosi. ³ Domi besen tii sa raa sāa gari bakasu ka mem nōw sarirugibu ka be ba tore. Sa raa sāa gōru kīru kankam ka handunian kīru baateren yobu. Sa raa wāa nuku kōsuru ka bine sō. Sa sāa be tōmba tusa, sa maa tusine. ⁴ Adama sanam mē Gusunō besen Faaba kowo u win tōn geeru sōosi ka win kīru tōmbu sō, ⁵ u sun faaba kua ka sārāsia bi bu dera sa marura nōn mēeruse, ma Hunde Dēero sun wāa kpaaru wē. U ñ sun faaba kue sōm gee ni besen tii sa kuan sō ma n kun mō win wōnwōndun sō. ⁶ Domi Gusunō u sun Hunde Dēero wi wē n banda Yesu Kirisi besen Faaba kowon saabu, ⁷ kpa win durom sō su ka ko geegibu Gusunōn mi, kpa su ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di te sa yīiyō. ⁸ Gari yi, gari naanēgiya.

Na kī a yi gere a sire kpa be ba Gusunō naane doke bu ben saa di sōm geenun kobu sō. Gari yi, yi wā yi maa sāa tōmbun arufaani. ⁹ Adama a wiira gari surio ka maa sikadoban yīsan mēeribu ka sikirinōsu ka maa woodan sannōsu.

Yeni kpuro ya sãawa kam, ya ñ arufaani gaa mɔ. ¹⁰Wi u karanaa dokemɔ, a nùn gerusio nge nɔn yiru a sere nùn fēra bee tia. ¹¹Domi a yē ma tɔnu win bwesera sankire, u toramɔ ma u tii taare wēemɔ.

Yiire dāakibu

¹²Sanam mɛ kon nun Aatemasi ñ kun mɛ Tisiki gɔriama, a hania koowo a ka man naamwema Nikopolisiɔ, domi miya na gɔru doke na n wāa woorun saa. ¹³A

Senasi wooda yēro wi ka Apolo kusenu kuo nu n wā ben sanum sɔɔ, kpa gāanu ku raa bu kɔmia. ¹⁴N weene besegibun tii bu hania ko sɔm geenun kobu sɔɔ, kpa ba n nɔmu mɔ bukata tilasigia ye sɔɔ, kpa ba kun wāaru dimɔ kam sɔɔ.

¹⁵Be ba wāa nen mini ba nun tɔbura be kpuro. A bu tɔbirio be ba besen kīru mɔ naane dokebu sɔɔ.

Kpa Gusunɔn durom mu n ka bɛɛ kpuro wāa.

TIRE TE PɔLU U FILEMɔɔ KUA

Filemɔɔ u s̄awa Pɔlun b̄ɔɔ wi u Yesu naane doke Koloseɔ, Kolose 4:9. Wiya u dera Yesugibu ba ra menne win dirɔ bu ka s̄aru ko. N deema u yoo m̄ wi ba m̄ Onesimu. Onesimu wi, u n̄n gobi gbena, ma u duka yakura u da wuu maroɔ, ge ba m̄ Romu. Romu miya Onesimu u Pɔlu gia, miya u maa Yesu naane doke. Saa yera Pɔlu u n̄n kua nge win tiin bii. Yen s̄na u Filemɔɔ tire te yorua u ka win yoo Onesimu suuru kua, domi u daa k̄sa. Yen s̄, u ku maa n̄n garisi nge yoo, ñ kun me gbenaɔ, adama u n̄n garisio win dusi Yesu s̄ɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-3.
2. Pɔlu u Gusunɔ siaramɔ Filemɔɔn s̄, naasu 4-7.
3. Pɔlu u Filemɔɔ suuru kanamɔ Onesimun s̄, naasu 8-21.
4. Tɔbiri d̄akibu, naasu 22-25.

Tɔbiribu

1¹⁻³ Filemɔɔ, besen k̄nasi ka besen s̄m kowosi, ka maa Yesun yigbe te ta ra menne wunen yenuɔ ka besen sesu Apia ka maa Aasipu besen tabu kowosi s̄mburu s̄ɔɔ, beeya sa tire teni kua. Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bee durom kua kpa bu bee alafia k̄. Nena Pɔlu wi ba piris̄m s̄a Yesu Kirisin s̄, ne ka besegii Timɔte, sa bee tɔbura.

Filemɔɔn k̄ru

ka win naane dokebu

⁴Na ra n nen Gusunɔ siaramɔ baadomma n̄ n kanaru m̄ wunen s̄,

⁵domi na wunen k̄run baaru n̄ɔɔ te a naane dokeobu k̄ ka maa wunen naane doke bi a m̄ Yinni Yesu s̄ɔɔ. ⁶Na n̄n kanamɔ u de n̄ɔ tia ye bese ka wune sa m̄ɔsine naane dokebun s̄ yu s̄ɔsira kookoosu s̄ɔɔ kpa a ḡa geenu kpuro tubu ni sa m̄ Kirisin saabu. ⁷Wunen k̄ru ta man nuku doo bakabu w̄ nen k̄nasi, ta man dam k̄a gem gem, domi a Gusunɔgibun bw̄era yemiasia.

Pɔlu u Onesimu

suuru kanamme

⁸Yen s̄, baa me nen toro sindu Kirisin s̄ ta tura n ka nun yiire a ka ko me n weene, ⁹ka me, k̄run s̄na na nun suuru kanamɔ, ne Pɔlu, ne wi na bukura ma na t̄ w̄a piris̄m s̄ɔɔ Yesu Kirisin s̄. ¹⁰Na nun suuru kanamɔ Onesimun s̄ wi u kua nen bii naane dokebu s̄ɔɔ piris̄m diru mini. ¹¹Yellu u ñ daa s̄a ḡānu wunen mi, adama t̄, u arufaani m̄ wunen mi ka nen tiin mi.

¹²Na nun n̄n ḡriama t̄, a n̄n m̄ɔ nge nen tii tii. ¹³Na raa k̄ u n w̄a nen b̄kuɔ piris̄m s̄ɔɔ mi na w̄a Labaari gean s̄ u ka man somi wunen ayerɔ. ¹⁴Adama na ñ k̄ n ḡānu ganu ko ma n kun m̄ a wura, kpa wunen somiru ta kun s̄a tilasi. Na k̄wa ta n s̄a wunen ḡru k̄ru.

¹⁵À ku tuba yenin saabuwa i ka karana wune ka Onesimu saa fiiko kpa a wa a n ka n̄n m̄ ka baadommaɔ, ¹⁶n ñ m̄ nge yoo t̄na, adama t̄ u yoo kera. U kua k̄nasi Kirisi s̄ɔɔ n ku mam ko nen mi, adama n weene u n kere me gem gem wunen mi, domi u ñ s̄a wunen yoo t̄na, u maa s̄awa wunen k̄nasi Yinni s̄ɔɔ.

¹⁷Yen s̄, à n man garisi wunen s̄m kowosi, a n̄n dam koosio nge me kaa man dam koosia. ¹⁸Û n nun ḡānu tora ñ kun me ù n wunen dibu neni, n kua nen s̄munu. ¹⁹Wee, na yeni yorumɔ ka nen

tii tiin nɔma. Ne Pɔlu, kon nun ye kpuro kɔsia. Baa nà kun gerua, wunen tii a yẽ ma wunen wāara nen dibu neni. ²⁰Yen sōna negii, a man durom me kuo Yinnin sō. A man gōru yemiasio Kirisi sɔɔ.

²¹Na nun tire teni kuamme yèn sō na wunen mem nɔɔbu naane sāa, domi na yẽ kam kam kaa ko n kere ye na mam nun kanamɔ. ²²Gāa teena nu tie, a man diru kasuo yèn sō na yīiyɔ Gusunɔ u koo been kanaru mwa kpa u man beɛ wesia.

Nɔɔ kana tɔbiribu

²³Epaɔasi, ne ka wì sa wāa piriɔm dirɔ Kirisi Yesun sō, u nun tɔbura.

²⁴Meɔa maa nen sɔm kowosibu Maaku ka Aritaaki ka Demasi ka sere Luku, ba nun tɔbura.

²⁵Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka beɛ wāa.

TIRE TE BA HEBERUBA KUA

Ba ñ yē wi u tire te yorua. Gaba nēe, Pɔluwa u tu yorua yèn s̄ ba Timɔten gari m̄ te s̄, wiru 13:23. Ba ko n tu yoruawa bu sere Yerusalemun s̄a yeru k̄suku, wiru 10:11.

Saa ye ba tire te yorua, Heberu be ba Yesu naane doke ba dam k̄run bukata m̄. Domi ben gabu ba w̄a sika s̄. Ma ba wuram̄ ben yellun ȳki ȳki s̄. Yeniba kpuron s̄na ba tire te yorua bu ka Yuu be s̄osi ma ben yellun ȳki ȳki kpuro yi kpa. Yesu Kirisi u yellun wooda kpuro yibia ye u gu. U kua ȳku kowo t̄nwero wi u Yuuban ȳku kowo t̄nwero bu kpuro kere.

Tire te, ta maa sun s̄om̄ ma Yesu u Gusun̄n ḡradoba kere ka M̄wisi ka Aroni ka Yosue. Meya n̄w̄ m̄w̄e k̄pa te Yesu u sun kua t̄, ya kere ye Gusun̄n u M̄wisi kua. Domi Yesu u na u ka yel-lugii te yibia kpa u sun yakia ye kpuron kookoosun di.

Tire ten kpunaa

1. Gusun̄n u ka t̄mbu gari m̄ saa yellun di, wiru 1:1-3.
2. Yesu u kpuro kere, wiru 1:4n di sere wiru 10:18.
3. Be ba gbia ba Gusun̄n naane do-ken seeda, wiru 10:19n di sere wiru 13:19.
4. Domaru ka dam k̄ru, wiru 13:20-25.

Gusun̄n u gari gerua

win Biin min di

1 Gas̄ Gusun̄n u ka besen sikadoba gari kua n̄n dabinu ka swaa dabinu saa win s̄om̄bun min di. ²Adama sanam d̄akim meni s̄ u ka sun gari

kua saa win Biin min di. Bii wiya u handunia taka kua, Gusun̄n u maa n̄n ḡsa u ka n̄n ḡanu kpuro n̄mu beria. ³Win yiiko ya s̄s̄iram̄ win min di. Bii wi, u s̄a Gusun̄n tii tiin weenasii, u maa baayere kpuro neni ka win gari damgii. Ye u t̄mbu s̄rasia ben toranun di u kpa, u da u sina w̄ll̄ Gusun̄n dam kpurogiin n̄m geu.

Gusun̄n Bii

u Gusun̄n ḡradoba kere

⁴Nge m̄e Gusun̄n u win Bii ȳsiru k̄ te ta win ḡradobaginu k̄p̄aru kere, nge meya maa Bii win tii u Gusun̄n ḡra-doba kere. ⁵Ka gem, Gusun̄n u ñ win ḡradoban goo s̄ore u n̄e, “Wuna a s̄a nen Bii.

Gis̄ra na kua wunen tundo.” N ñ maa m̄ win ḡrado goo u ka ȳa ye u n̄e,

“Kon ko win tundo, u koo maa ko nen bii.”

⁶Adama saa ye u win Bii yeruma ḡri handunia s̄ u n̄e, “Gusun̄n ḡradoba kpuro bu yiio bu n̄n s̄.”

⁷Wee ye u gerua win ḡradoban s̄. U n̄e,

“Gusun̄n u win ḡradoba kuawa nge woo, ma u win s̄m̄ kowobu kua nge d̄o yari.”

⁸Adama win Biin s̄na u n̄e, “Gusun̄n, ba wunen bandu sw̄i sere ka baadomma.

Gema a ka wunen bandu neni.

⁹A gea k̄i ma a k̄sa tusa.

Yen s̄na Gusun̄n wi u s̄a wunen Yinni u nun ḡsa.

U maa nun nuku dobu w̄

ye u ka nun aye beeregiru w̄ te ta wunen k̄pasibuginu k̄p̄aru kere.”

¹⁰U maa k̄pam n̄e,

“Yinni, toren di wuna a tem taka kua.

Wunen nɔma a maa ka wɔllu kua.

¹¹Ye kpuro ya koo doona adama wune kaa n wāa.

Ya koo tɔkɔru ko nge yānu.

¹²Kaa ye kure nge yaberu.

Ya ko ya n maa kɔsimɔwa nge yānu.

Adama wune, wuna mi, a n̄ tɔkɔru m̄.”

¹³Gusunɔ kun maa win gɔradoban goo s̄ɔre u n̄e,

“A sinɔ nen nɔm geuɔ

sere n ka nun wunen yiberɛba taarea.”

¹⁴N̄ n men na, mba wɔllun gɔradoba ba s̄aa. Ba s̄aawa hundeba be ba Gusunɔ s̄aamɔ. Bera u ra maa gɔri bu da bu be ba koo faaba wa somi.

Faaba ye, ya kp̄a too

2Yen s̄ɔ, n weene su gari yi sa nua nene sim sim kpa su ku ka nim doona. ²Gari yi wɔllun gɔrado ba ka na, yi yin dam s̄ɔsi sere baawure wi u yi sara n̄ kun me wi u n̄ yi mem nɔwɛ, u seeyasiabu wa bi u ka weene. ³N̄ n men na, amɔna sa ko ka kp̄i su seeyasiabu suuri, s̄a n faaba baka yen bweseru ata-fiiru kua. Yinnin tii u gbia u faaba yen gari nɔɔsia. Yen biru be ba yi nua ba sun yi s̄ɔwa ba sire ma gema. ⁴Saa ye s̄ɔra Gusunɔ u ben seeda dam sosi ka yirenu ka maamaaki ka s̄ɔm damgii bwese bweseka. U maa kpam tɔmbu Hunde Dɛeron k̄enu bɔnu kua nge me u k̄i.

Wi u tɔmbu kparamɔ

bu ka faaba wa

⁵Geema, n n̄ mɔ wɔllun gɔradobara Gusunɔ u handunia ye ya koo nan dam w̄e, ȳen gari sa m̄. ⁶Adama Gusunɔn gari s̄ɔɔ, goo u gerua u n̄e,

“Yinni Gusunɔ, mba tɔnu s̄aa a n sere ka n̄n yaaye.

Wara ra n tɔnu a n sere ka n̄n n̄ɔrimɔ.

⁷A n̄n kua u wunen gɔradoba k̄mie fiiko.

Ka me, a n̄n yiiko ka beere w̄e nge sunɔ.

⁸A n̄n kua wirugii taka kooa kpuron wɔllɔ.”

Sanam me Gusunɔ u tɔnu dam w̄e ḡaanu kpuron wɔllɔ, ḡaanu sari ni u n̄ deri nu n̄n wiru kp̄iia. Adama sa n̄ gina wa ma ḡaa ni kpuro nu n̄n wiru kp̄iye.

⁹Ka me sa Yesu wa. Saa fiiko s̄ɔɔ ba n̄n kua wi u n̄ Gusunɔn gɔradoba tura, kpa u ka gbi tɔmbu kpuron s̄ɔ Gusunɔn durum saabu. T̄e, sa n̄n waamɔ ka win yiiko ka beere nge sunɔ, win gɔɔ wi u gun s̄ɔ. ¹⁰Ka gem, n weene Gusunɔ wi u kpuro taka kua ma ya w̄aa win s̄ɔ, u Yesu ko tɔn giro n̄ni sw̄aaru s̄ɔɔ, kpa u ka tɔn dabinu ko win bibu be ba koo win yiiko bɔnu ko. Domi Yesu wiya u bu kparamɔ bu ka faaba wa.

¹¹Yesu wi u tɔmbu s̄arasiamɔ ben toranun di, wi ka be ba s̄are ba kua tundo turon bibu. Yen s̄ɔna sekura kun n̄n m̄ u ka bu soku wigibu ¹²sanam me u n̄e,

“Yinni Gusunɔ, kon negibu wunen gari s̄ɔ.

Kon nun siara ka womusu mi ba menne.”

¹³U maa kpam n̄e,

“Kon nen naane doke Gusunɔ s̄ɔɔ.”

Yen biru kpam u n̄e,

“Ne wee ka bii be Gusunɔ u man k̄a.”

¹⁴Nge me bii be, ba wasi mɔ ka yem, Yesu win tii u kua nge be. U kua me kpa u ka gbi. Win gɔɔ wi, u Yibirisi kpeerasia ye ya raa gɔɔn dam neni.

¹⁵Kpa u maa ka bu yakia be ba s̄aa nge jobu ben w̄aaru kpuro s̄ɔɔ gɔɔn berum s̄ɔ. ¹⁶Ka gem, n n̄ mɔ win gɔradobara u somiru na, Aburahamun biba u somiru na.

¹⁷Yen s̄ɔna u n̄ koo ko u kun ka win wɔnɔbu weene kpuro s̄ɔɔ, kpa u ka ko ben ȳaku kowo tɔnwero wi u wɔnɔwɔndu ka naane mɔ Gusunɔn s̄amburu s̄ɔɔ, kpa u ka tɔmbun torarun ȳakuru ko. ¹⁸T̄e, u

koo kp̄i u bu somi be ba w̄aa k̄kiribu s̄ɔɔ ȳen s̄ɔ win tii u n̄ni sw̄aaru wa k̄kiribu s̄ɔɔ.

Yesu u Mawisi beere kere

3 Yen sō negibu, beɛ be Gusunɔ u soka i ka ko wigibu, i de i n Yesu mɛera wi Gusunɔ u ɔrima u ka ko yāku kowo tɔnwero win seeda sa dimɔ. ² Wiya u ka Gusunɔ turo yōra wi u nūn ɔsa sɔmbu ten saabu nge mɛ Mawisi u kua win sɔmburu sɔɔ Gusunɔn yenugibu kpuron suunu sɔɔ. ³ Wi u yenu kua u beere mɔ u kere yenu gen tii. Nge mɛya Yesu u ka beere baka nɛ ye ya Mawisigia kere. ⁴ Geema, yenu baagere ga gen yēro mɔ, adama Gusunɔwa u sāa kpuron yēro. ⁵ Mawisi u kua sɔm kowo naanegii Gusunɔn yenugibu kpuron suunu sɔɔ u ka garin seeda di yi Gusunɔ u koo ra gere. ⁶ Adama Kirisi u sāa Bii naanegii wi Gusunɔ u kua win yenu yēro. Besera sa sāa win yenugibu sà n yiīyɔbu mɔ sere ka nɔɔ ka toro sindu ka naane.

Wēra te Gusunɔ u wigibu

wēemɔ

⁷ Yen sōna nge mɛ Hunde Dɛero u gerua,
 “Ī n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ ɔisɔ,
⁸ i ku de beɛn ɔrusu bɔbia nge mɛ beɛn baababa ba kua dɔma te ba Gusunɔ seesi ka sanam mɛ ba win laakari mɛera gbaburu sɔɔ.
⁹ Miya ba man wēera ka laakari mɛeribu.
 Ba maa wa ye na kua sere wɔɔ weeru.
¹⁰ Yen sōna na ka tɔn be mɔru kua. Ma na nɛɛ, baadommawa ba toramɔ ben bwisikunu sɔɔ.
 Ba n̄ nen swɛɛ tuba.
¹¹ Na mɔru kua ma na bōrua na nɛɛ, ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.”
¹² Yen sō negibu, i tii laakari koowo, i ku de beɛn goo u n ɔruru kōsu mɔ ge ga n̄ naane doke, ge ga koo nūn biru wurasia Gusunɔ, Yinni wason min di. ¹³ Adama

i n dam kēenamɔ baadomma saa yè sɔɔ ba m̄ ɔisɔ, kpa beɛn goo u ku de toraru tu win nɔni wōke tu win ɔruru bɔbiasia. ¹⁴ Geema, sa kua be ba gbinnɛ ka Kirisi sà n toro sindu mɔ sere ka nɔɔ te sa m̄ toren di.

¹⁵ Nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ,
 “Ī n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ ɔisɔ,
 i ku de beɛn ɔruru bɔbia nge mɛ beɛn baababa ba kua dɔma te ba nūn seesi.”
¹⁶ Berà be ba Gusunɔn nɔɔ nua ma ba nūn seesi. Beya be Mawisi u kpara kpuro saa Egibitin di. ¹⁷ Berà Gusunɔ u ka mɔru m̄ sere wɔɔ weeru. Beya be ba tora ma ba gbisuka gbaburu sɔɔ.
¹⁸ Sanam mɛ Gusunɔ u bōrua u nɛɛ, “ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre,” berà u ka yā ma n kun mɔ be ba n̄ nūn mem nɔɔwɛ. ¹⁹ Nge mɛya sa wa ma ba n̄ kpīa ba due wēra yee te sɔɔ yèn sō ba n̄ naane doke.

4 Gusunɔ u sun nɔɔ mweeru kua u nɛɛ, sa ko kpī su du mi sa ko wēra ka wi sannu. N̄ n men na, su laakari ko, kpa beɛn goo u ku raa deeme u wēra yee te bia. ² Domi ba sun Labaari gea waasu kua nge mɛ ba bu kua be ba ɔasɔ wāa gbaburu sɔɔ. Ba gari yi nua, adama yi n̄ bu arufaani gaa kue domi sanam mɛ ba yi nua, ba n̄ yi naane doke. ³ Bese be sa naane doke, sa ko du wēra yee te sɔɔ tèn sō Gusunɔ u nɛɛ,
 “Na mɔru kua ma na bōrua na nɛɛ, ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.”
 U gari yi gerua baa mɛ win sɔmbura kpa saa mìn di u handunia taka kua.
⁴ Ka geema, gam gum Gusunɔn gari sɔɔ ba sɔɔ nɔɔba yirusen gari gerua ba nɛɛ,
 “Gusunɔ u win sɔmburu kpuro deri u wēra sɔɔ nɔɔba yiruse.” ⁵ Ma Gusunɔ u kpam gari tee yi gerua u nɛɛ, “Ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.” ⁶ Be ba gbia ba Labaari gea ye nua ba n̄ due wēra yee te sɔɔ yèn sō ba n̄ mem nua.

Ñ n men na, ayera wāa gina gabu bu ka du te sɔɔ. ⁷Yen sōna Gusunɔ u kpmam tōru yii te u soka gisɔ. Wōɔ dabinun biru u ten gari gerua saa Dafidin min di, nge me sa wa kɔ. U neɛ,

“Ï n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ gisɔ,
i ku de been gōrusu bɔbia.”

⁸Geema, Yosue ù n daa tɔn be kpara u ka dua wēra yee te sɔɔ, Gusunɔ u ñ daa maa tōru garun gari mɔ. ⁹Ñ n men na, wēra te ta ka Gusunɔn sōɔ nɔɔba yirusegiru weene, ta wāa Gusunɔn tɔmbun sō. ¹⁰Domi wi u dua Gusunɔn wēra yerɔ u win sɔmburu deriwa nge me Gusunɔ u wigiru deri. ¹¹Ñ n men na, su hania ko su ka du wēra yee te sɔɔ, kpa goo u ku ko mem nɔɔ sarirugii nge tɔn be, kpa u kam ko.

¹²Domi Gusunɔn gari yi wasi yi maa dam mɔ. Yi nɔɔ do n kere takobi ye ba dēera biru ka wuswaa. Yi dam mɔ yi ka tɔnun gōru ka win hunde sɔku ka maa win gbinnu sere yu kpēru girari. Yi tɔnun gōrun kīru ka gen bwisikunu sirimɔ. ¹³Gāanu sari ni nu Gusunɔ berue win taka koorɔ sɔɔ. Kpuro ya wukiarewa ya yii win wuswaaɔ. Wiya bese kpuro sa ko maa besen wāaru tusia.

Yesu,

yāku kowo tɔnwerɔ boko

¹⁴Ka geema sa yāku kowo tɔnwerɔ boko mɔ wi u tura sere Gusunɔn mi, wiya Yesu Gusunɔn Bii. Ñ n men na, su yōra dim dim besen seeda ye sa di sɔɔ. ¹⁵Domi sa yāku kowo tɔnwerɔ mɔ wi u koo kpī u ka sun duura besen dam sariru sɔɔ yèn sō ba nùn kɔkura gāanu kpuro sɔɔ nge bese, adama u ñ durum koore. ¹⁶Ñ n men na, su Gusunɔ duromgiin sina turaru susi ka toro sindu kpa su ka wɔnwɔndu wa ka durom me mu koo sun somi saa ye sa men bukata mɔ.

5 Yāku kowo tɔnwerɔ baawure wi ba gɔsa tɔmbun suunu sɔɔn di, ba nùn

yiiwa u ka Gusunɔ sā ben sō. U ra Gusunɔ ben kēnu wē kpa u yāku ko ben toranun sō. ²U koo kpī u suuru ko ka yēru sarirugibu ka be ba swaa sare yèn sō win tii u dam biare. ³Yen sōna maa, u ñ koo ko u kun yāku kue win tiin toranun sō nge me u mɔ tɔmbuginun sō. ⁴Goo kun kpē u tii yāku kowo tɔnwerorun beere wē. Gusunɔwa u ra tɔnu gɔsi u wē nge me u Aroni kua.

⁵Nge meya Kirisi kun tii yāku kowo tɔnwerorun yiiko wē. Gusunɔwa u nùn ye wē wi u neɛ,

“Wuna nen Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

⁶Gam gum maa u kpmam gerua u neɛ,

“Wuna kaa ko yāku kowo ka baadommaɔ
nge MEEKISIDEKI.”

⁷Yesun handunian wāaru sɔɔ u Gusunɔ kana wi u koo kpī u nùn wɔra gɔɔn nɔman di. U maa nùn suuru kana ka wuri beke ka yīresu. Ma Gusunɔ u nùn swaa daki win wii kpīibun sō.

⁸Baa me u sāa Gusunɔn Bii, u mem nɔɔbu gia nɔni swāa te u wan sō. ⁹Ye u yiba u kpa, u ka faaba na ye ya ku ra kpe, be kpuron sō be ba nùn mem nɔɔwa. ¹⁰Ma Gusunɔ u nùn kua yāku kowo tɔnwerɔ nge MEEKISIDEKI.

Naane doke deribun kiro

¹¹Gāa dabinu wāa ni sa ko kpī su gere gari yin sō, adama ya sē n ka beɛ yi tubusia domi i kua be gari ku ra yeeri fuuku. ¹²Saa ya tura i ka ko keu koosiobu. Ka me, i gina goon bukata mɔ wi u koo beɛ Gusunɔn garin torubu sōɔsi. Beɛ be n weene i n dīa daki dimɔ, i kpmam bɔm bukata mɔ. ¹³Wi u bɔm nɔrumɔ kpuro biiwa, u ñ Gusunɔn gari geen dɔɔne mɔ. ¹⁴Adama dīa daki sāawa guro gurobun dīanu be ba gea ka kōsan wunanabu gia yèn sō ba yen dɔɔne mɔ.

6 Ñ n men na, su Kirisin garin torubu deri kpa su da wuswaaɔ su ka

ko tɔn yebunu. Su ku maa gari yin kpɛɛkpɛɛku sura, gera gɔru gɔsiabu kookoo kamgisun di ka naane dokebu Gusunɔ sɔɔ, ²ka wasi deerasiabun woronu ka nɔman sɔndibu yākurun wɔllɔ ka gɔribun seebun gari ka sian siribu. ³Wuswaa daa biya sa ko hania ko Gusunɔ ù n wura.

⁴Ñ n ben sɔn na, be ba raa yam wa Gusunɔn gari sɔɔ, ma ba win kɛnu denda, ma ba bɔnu wa Hunde Deero sɔɔ, ⁵ma ba wa ma Gusunɔn gari wā, ma ba sian wāarun dam gia, ⁶yen biru bà n biru kisi ba naane dokebu deri mam mam, n ù maa koorɔ bu bu gɔru gɔsiasia. Domi ba kpam Gusunɔn Bii kparemɔwa ben tii dāa bunanarɔ ma ba nùn sekuru dokemɔ batuma sɔɔ.

⁷Sanam me tem mu guri nim nɔrumɔ kiri kiri ma mu dīanu kpiisiamɔ ni nu koo men yērobu arufaani kua, Gusunɔ u ra mu domaru kuenta. ⁸Adama mù n sāki ka awii kpiimɔ mu ù garu koorɔ. Ñ n sosi Gusunɔ u koo mu bɔrusi, amen biru kpa mu dɔɔ mwaara.

⁹Adama kinasibu, baa sà n gari yin bweseru gerumɔ, sa beɛ naane sāa sa yīiyɔ ma i ko n wāa faaban swaa sɔɔ. ¹⁰Gusunɔ u sāawa gemgii, u ù been sɔm-buru duarimɔ ka kii te i sɔɔsi win yīsirin sɔ, sanam me i wigibu nɔri nge me i bu nɔrimɔ tē. ¹¹Ka me, sa kī been baawure u n hania ye mɔ sere ka nɔrɔ, kpa ye i yīiyɔ yu ka koorɔ mam mam. ¹²Sa ù kī i ko nge be ba tɛmanabu kpāna, adama i bu saario be ba naane doke ma ba tɛmana ba ka tubi dimɔ ye Gusunɔ u bu nɔɔ mwɛeru kua.

Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ

te ta ù sika mɔ

¹³Sanam me Gusunɔ u Aburhamu nɔɔ mwɛeru kua, ka yen bɔri sanna. U bɔrua ka win tiin yīsiru yèn sɔ goo sari wi u maa nùn kere win yīsiru u koo ka

bɔre. ¹⁴U neɛ, kon nun domaru kua ka gem, kon de wunen bweseru tu dabia. ¹⁵Nge meya Aburhamu u tɛmana, ma u wa yèn nɔɔ mwɛeru Gusunɔ u nùn kua. ¹⁶Tɔmbu bà n bɔrumɔ ba ra bɔrewa ka wi u bu keren yīsiru, kpa bɔri yi, yi ben gari sire kpa yi sikirinɔsu kpuro kpeesia. ¹⁷Nge meya Gusunɔ u kīa u be ba koo kɛru mwa te u bu nɔɔ mwɛeru kua sɔɔsi kpasasa ma win gari kun kɔbiarɔ. Yen sɔna u nɔɔ mwɛeru kua u sire ka bɔri. ¹⁸Ñ n men na, gari yiru wāa yi yi ù kɔsirɔ, yi sɔɔ Gusunɔ kun kpɛ u weesu ko. Yiya yi sun dam kāa gem gem bese be sa kuku yeru kasu, kpa su ka wa su mwa ye sa yīiyɔ ba sun yiye. ¹⁹Yīiyɔ bi, bu besen gɔru neni sim sim nge goo nimkuun marutia gu ku ka kɔɔra. Bu dam mɔ, bu ù sika mɔ, ma bu dua sere Gusunɔn wāa yerun suunu sɔɔ. ²⁰Miya Yesu u gbia u dua besen sɔ u kua yāku kowo tɔnwero ka baadommaɔ nge Meekisideki.

Meekisideki u sāa sunɔ

ka maa yāku kowo

7 Meekisideki wi, u sāawa Salemun sunɔ ka Wɔrukoon yāku kowo. Ye Aburhamu u sinambu tabu diima u wee, yera Meekisideki nùn sennɔ da u nùn domaru kua. ²Aburhamu u ye u waama bɔnu kua ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nùn wē. Gbiikaa win yīsirin tubusiana sunɔ gemgii. Yen biru u sāa Salemun sunɔ, yen tubusiana alafian sunɔ. ³Goo kun win tundo ka win mero ka win sikado goo yē. Ba ù win marubu ka win gɔɔn gari koore. U ka Gusunɔn Bii weene, u sāawa yāku kowo ka baadommaɔ.

⁴I meerio nge me durɔ win kpāara ne. Domi Aburhamu besen sikado boko u gāa gee ni u tabu diima u ka wee bɔnu kua, ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nùn wē. ⁵Wooda ya Lefin bibu be ba sāa yāku kowobu yiire bu de Isire-

liba bu ben m̄aru kpuro b̄onu ko, kpa bu w̄kuru baateren w̄ll̄o tia tia sua bu bu w̄. Be ba bu b̄onu ye w̄em̄o ba s̄aa ben dusibu, ben tii maa Aburahamun biba. ⁶ Adama M̄eekisideki u ñ yara Lefin bweserun di. Ka me, Aburhamu u n̄n b̄onu ye w̄. Yen biru M̄eekisideki u n̄n domaru kua, wi, wi Gusun̄o u n̄o mw̄e ni kua. ⁷ Sika gaa sari, wi u bo wiya u ra ȳakabu domaru kue. ⁸ Lefin bibu, be ba w̄kuru baateren w̄ll̄o tia tia mwaam̄o ba s̄aa be ba ra gbi, adama M̄eekisideki, wi, u s̄aa wi u ñ gbim̄o nge m̄e Gusun̄on gari gerua. ⁹ T̄e, su gere ma sanam m̄e Aburhamu u n̄n b̄onu ye w̄, Lefi w̄n biba b̄onu mwaam̄o u maa b̄onu ye w̄ win tii saa Aburahamun min di. ¹⁰ Domi baa m̄e ba ñ gina n̄n mara sanam m̄e, u w̄a win baaban wasi s̄o ye u ka M̄eekisideki yinna.

¹¹ Wooda ye Gusun̄o u Isireliba w̄e yera ȳaku kowo Lefigiba ka s̄amburu m̄. T̄e, ȳaku kowo be, b̄a n s̄amburu kua te ta yiba, n ñ tilasi ȳaku kowo tuko goo u kpam na wi u s̄aa nge M̄eekisideki wi u ñ s̄aa Aronin bweseru. ¹² Domi b̄a n ȳaku kowobun bweseru k̄sa tilasi bu maa wooda k̄si. ¹³ Geema bes̄en Yinni wi gari yi, yi ka ȳa, u s̄awa bweseru garugii t̄en t̄amba kun ȳaku kobun s̄amburu koore. ¹⁴ Domi sa ȳe ma ba n̄n marawa Yudan bweseru s̄o. M̄owisi kun maa bwese ten gari gerua ȳaku kowobun gari s̄o.

Ȳaku kowo goo

wi u s̄aa nge M̄eekisideki

¹⁵ Gari gee wee yi yi ye kpuro bururasiam̄o. Ȳaku kowo tuko goo yara wi u s̄aa nge M̄eekisideki. ¹⁶ Ba ñ n̄n kue ȳaku kowo marumarurun di ma n kun m̄o ka w̄aru te ta ku ra kpen dam. ¹⁷ Ka geema, Gusun̄on gari gerua win s̄o yi n̄e,

“Wuna kaa ko ȳaku kowo ka baadommao nge M̄eekisideki.”

¹⁸ Nge meya ba ka wooda gura go ȳen s̄o ya ñ dam m̄o ya ñ maa arufaani m̄o.

¹⁹ Geema, M̄owisin wooda ya ñ ḡaanu ganu yibie. Adama t̄e, sa swaa gea m̄o ȳen min di sa ko Gusun̄o susi.

²⁰ Yen biru Gusun̄o u b̄rua. Beño ba kua ȳaku kowobu n ñ ka b̄ri. ²¹ Adama wi u Yesu kua ȳaku kowo u ye kuawa ka b̄ri u n̄e,

“Yinni Gusun̄o u b̄rua.

U ñ maa win gari seeyam̄o.

U n̄e, kaa ko ȳaku kowo ka baadommao.”

²² Yen s̄ona Yesu ka sun n̄o mw̄eru naawa te ta buram bo.

²³ Mi Yesun̄o gari ka ȳaku kowo ben gari yi kpam wunana wee. Ȳaku kowo be, ba dabia ȳen s̄o ḡo ku ra wure ba n w̄a s̄ambu te s̄o ka baadomma, ²⁴ adama Yesu u ko n w̄awa ka baadommao. Ba ñ maa win ȳaku kowo s̄amburu suam̄o bu goo w̄. ²⁵ Yen s̄ona u koo kp̄i u bu faaba ko t̄en di ka baadommao be ba Gusun̄o susim̄o win min di, domi u w̄awa u ka Gusun̄o suuru kana ben s̄o.

²⁶ Ñ n men na, Yesu s̄awa ȳaku kowo t̄nweru w̄n bukata sa m̄o. U Gusun̄o w̄ere, u d̄ere, u ñ durum koore. Wi ka durumgibu ba wunane. Ba n̄n sua ba ka da sere w̄ll̄o. ²⁷ U ñ s̄aa nge ȳaku kowo t̄nweru beño. U ñ baadoman ȳaku kobun bukata m̄o, gbiikaa win tiin toranun s̄o ka sere gabuginu. U ȳaku teeru kua te ta tura sere ka baadommao sanam me u ka win tii ab̄oru kua. ²⁸ M̄owisin wooda ya dam sarirugibu kua ȳaku kowo t̄nwerobu. Adama Gusun̄on gari yi u kua ka b̄ri, yi yi na woodan biru, yi Bii wi u yiba ka baadommao kua ȳaku kowo t̄nweru.

Yesu

besen yāku kowo tɔnwero

8 Tē gari yin wiru wee. Besē sa yāku kowo tɔnwero win bweseru mɔ wi u s̄ wɔllɔ Gusunɔ dam kpurogiin sina turarun nɔm geuɔ. ²U yāku kowo tɔnwero run sɔmburu m̄ aye d̄eraru sɔɔ te ta s̄a Gusunɔn w̄a yerun tii tii, te Yinni u kua, n ñ mɔ tɔnu.

³Ba ra yāku kowo tɔnwero gɔsiwa u ka Gusunɔ k̄ɛnu w̄e kpa u yāku u ko. Ñ n men na, besen yāku kowo tɔnwero tii u ko n ḡānu mɔwa ni u koo ka yāku u ko. ⁴Û n w̄a handunia sɔɔ, u ñ ko n mam s̄a yāku kowo domi yāku kowoba w̄a be ba ra yāku u ko nge m̄ M̄wisiin wooda ya yiiremɔ. ⁵Yāku kowo ben sɔmburu ta s̄a te ta w̄a wɔllɔn weenasiru tɔna ka ten yaayaasu, nge m̄ Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa sanam m̄ u k̄i u kuu bekurugiru ko, u n̄e, “A de a kuu te ko ta n s̄a nge te na nun s̄ɔsi gururu wɔllɔ.” ⁶Adama t̄e ba Yesu sɔmburu n̄mu s̄ndia te ta begiru beere kere, domi u s̄a arukawani ye ya beere bon swaa s̄mɔ. Ba arukawani ye b̄kuawa ka n̄ɔ mw̄e ni nu beere bo.

⁷Arukawani gbiikaa yà kun serere mɔ, n ñ maa koorɔ gaa yu ye k̄sire ko. ⁸Adama Gusunɔ u win tɔmbu gerusimɔ ye u n̄e,

“Yinni Gusunɔ u n̄e, t̄ɔnu ganu sisi ñ sɔɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpa a b̄ke.

⁹Adama ya ñ ko n s̄a ȳen bweseru na raa ka ben baababa b̄kua d̄ma te na bu n̄mu n̄enua na yara Egibitin tem di.

Ba ñ ka nen arukawani ye ȳre ye na ka bu b̄kua.

Yen s̄na na bu atafiiru kua.

Yeya Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁰U kpa n̄e, arukawani kpa a ye wee, ye kon ka Isireliba b̄ke amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu sɔɔ. Kon ye yorusi ben ḡrusɔ.

Kon ko ben Yinni kpa bu ko nen tɔmbu. ¹¹Goo sari be sɔɔ wi u koo win wuugii ñ kun m̄ win temgii keu s̄ɔsi u n̄e, u Yinni Gusunɔ gio.

Domi be kpurowa ba ko n man ȳe saa bii piimunun di sere ka bukurobɔ.

¹²Kon bu ben toranu suuru kua.

Na ñ maa ben toranu yaayamɔ.”

¹³Sanam m̄ Gusunɔ u arukawani kpaan gari m̄, ya geruawa u gbiikaa kua gura. Ye ya maa s̄a gura ya t̄kɔ m̄ ya doonɔ.

S̄a temkuru ka w̄rukuru

9 Arukawani gbiikaa ya s̄arun wooda mɔ ka maa s̄a yeru handunia sɔɔ. ²Ba kuu bekurugiru gira. Ten ad̄ɔwa ba soka dii d̄eraru. Miya fitila ga w̄a ka tabulu ka Yinni Gusunɔn p̄e. ³Ta maa dii sɔɔ m̄ ge ba kua ka beku kareru. Geya ba soka dii te ta d̄ere gem gem. ⁴Miya kpakorora w̄a te ba wura pote t̄en wɔllɔ ba ra turare d̄ɔ doke. Miya maa woodan kpakorora w̄a te ba maa wura pote. Kpakoro te sɔɔ, weke wuragira w̄a, mi ba manna doke ka Aronin d̄ka ye ya kpara ka kpee besi mi ba woodan gari yorusi. ⁵Kpakoro ten wɔllɔwa wɔllun k̄sɔbun weenasiba w̄a be ba Gusunɔn yiikon girima s̄ɔsimɔ. Ben kasa ya deriare ya wukiri mi ba ra yāku yem ȳke toranun s̄. Adama sa ñ kp̄e su ḡa ni kpuron gari saari t̄e.

⁶Tē, b̄a n ye kpuro yi yi nge m̄, yera yāku kowoba ba ra du ad̄ɔ ge sɔɔ bu ben s̄arun sɔmburu ko. ⁷Adama yāku kowo tɔnwero wi turowa u ra du dii sɔɔ ge sɔɔ, w̄ɔ ka w̄ɔ n̄on teeru ka yāku yem m̄ u ra Gusunɔ tusie win tiin toranun s̄ ka maa t̄mbuginu ni ba kua ȳru sariru sɔɔ. ⁸Nge meya Hunde D̄ero u s̄ɔsimɔ ma swaa ye ya d̄ɔ dii te ta d̄ere gem gem sɔɔ ya ñ gina keniare

saa yè sɔɔ aderɔ ge, ga wāa, ⁹domi ga sāawa saa yen weenasia. Ya gerumɔ ma kēnu ka yāku ni ba Gusunɔ kuamme, nu ñ kpē nu tɔnu wi u sāa te m̄n gōru deerasia mam mam. ¹⁰Domi ya sāawa wasi tɔnan wooda ye ya ka dim ka nɔrubu ka wasin deerasiabun woronu yā. Ba wooda ye yi sere kpaɔ yu ka na.

¹¹Adama Kirisi nawa u n ka sāa gāa gee ni nu wāa tēn yāku kowo tɔnwero. U dua kuru garun min di te ta kpāaru bo ma ta buram bo. N ñ mɔ tumbu ba tu kua. Ta ñ wāa handunia ye sɔɔ. ¹²Ye Kirisi u dua nɔn teeru ten dii te ta deere gem gem sɔɔ ya tura sere ka baadom-maɔ. U ñ due ka bonu ka naa binun yem. Win tii tiin yema u ka dua, ma u sun yakia sere ka baadommaɔ. ¹³Ba ra bonu ka naa kinenun yem ka naa ye ba d̄ɔ menin torom yēke tumbu sɔɔ be ba ñ deere bu ka deera woodan nɔni sɔɔ. ¹⁴Ñ n men na, amɔna Kirisin yem arufaani ko n nɛ. Domi Gusunɔn Hunde wi u ku ra kpen saabuwa u tii Gusunɔ wē nge yāku te ta ñ bau mɔ. Win yema mu koo besen gōru deerasia saa sɔm kamginun di kpa su ka kpī su Gusunɔ, Yinni waso sā.

¹⁵Yen sōna Kirisi u sāa nɔɔ mwɛɛ kpaarun swaa sɔmɔ. Win min diya be Gusunɔ u soka ba gāa ni nu ku ra kpe tubi dimɔ ni Gusunɔ u bu nɔɔ mwɛɛru kua. Ba koo kpī mɛ, yèn s̄ɔ gɔɔn gari dua sɔɔ, wi u tumbu yakiamɔ ben toranun di ni ba kua nɔɔ mwɛɛ gururun saa sɔɔ.

¹⁶Domi nɔɔ mwɛɛ ten bweseru tu ka kooro tilasi wi u tu kua u gbi. ¹⁷Geema, nɔɔ mwɛɛ ten bweseru ta ñ arufaani mɔ ma n kun mɔ wi u tu kua u gu. Ta ñ dam gam mɔ saa ye yēro u wasi. ¹⁸Yen sōna nɔɔ mwɛɛ gbiikiru ta ñ yibiare sanam mɛ ba ñ yem yēke. ¹⁹Gbiikaa Mɔwisi u tumbu kpuro wooda baayere nɔɔsia nge mɛ Gusunɔ u yi. Yen biru u naa binu ka bonun yem sua ka nim, u yāa san swāasu ka isɔpun kikisu kpēɛ, ma u

woodan tireru ka tumbu kpuro yem mɛ yēke. ²⁰Ma u nɛɛ, yeniwa yem mɛ mu woodan gari sire ye Gusunɔ u wē been s̄ɔ. ²¹Mɔwisi u maa kuu bekurugii te ka gāanu kpuro ni ba ra ka sāaru ko yem yēke. ²²Woodan komaru sɔɔ yema mu ra gāa dabinu deerasie. Toranu kun maa suuru waarɔ ma n kun mɔ ba yem yēka.

Kirisin yākura

durum wɔkamɔ

²³N weene bu wɔllun gāanun weenasii ni deerasia nge mɛ. Adama wɔllun gāanun tii nu yākunun bukata mɔ ni nu beere kere. ²⁴Domi Kirisi u ñ due dii deerraru sɔɔ te tɔnu kua, te ta sāa Gusunɔn wāa yerun weenasiru. U duawa sere wɔllun tii tii sɔɔ u n ka ȳɔ tē Gusunɔn wuswaaɔ besen s̄ɔ. ²⁵Yuuban yāku kowo tɔnwero u ra du w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ dii te ta deere gem gem sɔɔ ka yem mɛ mu ñ sāa win tiigim. Adama Kirisi u ñ due u ka tii abɔru ko nɔn dabinu. ²⁶Û n kua mɛ, u koo raa nɔni s̄ɔɔra nɔn dabinu saa toren di. Adama u dua tē nɔn teeru sanam dāakim meni sɔɔ u ka toraru wuna sanam mɛ u ka tii wē nge abɔru. ²⁷Nge mɛ Gusunɔ u baawure bure u gbi nɔn teeru u sere n̄n siri, ²⁸nge mɛya Kirisi u tii wē nɔn teeru nge abɔru u ka tɔn dabinun toranu sɔbe. U koo maa kurama nɔn mɛeruse, n ñ mɔ u ka toranu sɔbe, adama u ka bu faaba kowa be ba n̄n mara.

10 Yuuban wooda ya ñ gāa gee ni nu wāa tēn gari tubusie sāa sāa, ya sāawa nin yaayaasu. Yen sōna ya ñ kpē yu ka yāku tee ni ba ra ko w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ tumbu deerasia mam mam be ba Gusunɔ susimɔ ka ni. ²Tɔn be ba Gusunɔ sāmɔ nge men bweseru, bà n daa deera mam mam ben toranun di, ben gōru ga ñ koo raa maa bu taare wē, yākunu kun ko n daa maa wāa. ³Adama yāku ni, nu sāawa ni nu koo

tambu ben toranu yaayasia wɔɔ ka wɔɔ.
⁴ Domi naa kinenu ka bonun yem mu ñ kpɛ mu toranu wuna.

⁵ Yen sɔna, sanam me Kirisi u kɪ u na handunia sɔɔ, u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ,
 “A ñ yākuru kɪ ñ kun me kɛru.

Yen sɔna a man wasi kua.

⁶ A ñ nuku dobu mɔ yāku dɔɔ mwaararuginu ñ kun me torarun yākunun sɔ.

⁷ Ma na nɛɛ, nɛ wee Gusunɔ, na sisi n ka wunen kɪru ko nge me ba nen gari yorua woodan tireru sɔɔ.”

⁸ Gbiikaa u gerua u nɛɛ, “A ñ yākuru kɪ ñ kun me kɛru, ñ kun me yāku dɔɔ mwaararugiru, ñ kun me torarun yākuru. A ñ maa nuku dobu mɔ ni sɔɔ.” Ka me, ba ni mɔ nge me wooda ya yiire.

⁹ Yen biru u nɛɛ, “Nɛ wee na sisi n ka wunen kɪru ko.” Nge meya u ka sãa gururu kpeerasia ma u kpaaru kɔsire kua.

¹⁰ Yesu Kirisi u Gusunɔn kɪ te kua, yen sɔna sa dɛera besen toranun di ka abɔ te u kua ka win wasi nɔn teeru.

¹¹ Tɔru baatere yāku kowo baawure ra n yɔwa u ka win sɔmburu ko. Yāku tee niya u ra n mɔ baa me nu ñ kpɛ nu toranu wuna. ¹² Adama yāku teera Kirisi u kua toranun sɔ te ta tura sere ka baadommaɔ. Yen biru u da u sina Gusunɔn nɔm geuɔ, ¹³ u n ka mara sere Gusunɔ u ka win yibereba sura bu ko win naa sɔnditiru. ¹⁴ Domi ka abɔ teera u bu dɛerasia mam mam sere ka baadommaɔ be Gusunɔ u kua wigibu.

¹⁵ Hunde Dɛero u maa sun ye sɔɔmɔ. Gbiikaa u nɛɛ,

¹⁶ “Yinni Gusunɔ u nɛɛ, arukawani kpaɔ ye wee ye kon ka bu bɔke amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu sɔɔ. Kon ye yorusi ben gɔrusɔɔ.”

¹⁷ Ma u kpaɔ nɛɛ, “Na ñ maa ben toranu ka ben wooda sarabu yaayamɔ.” ¹⁸ Tɛ

bà n goon toranu wuna, n ñ maa tilasi bu yākuru garu ko ten sɔ.

Su Gusunɔ susi

¹⁹ Yen sɔna negibu sa toro sindu mɔ su ka du dii te ta dɛere gem gem sɔɔ Yesun yem saabu. ²⁰ U sun swaa kpaɔ yaba ye ya wasi saa karerun min di te ta sãa win wasi. ²¹ Sa maa yāku kowo tɔnwerɔ mɔ wi ba swii Gusunɔn tɔmbun sɔ. ²² Ñ n men na, i de su Gusunɔ susi ka murafiti sariru ka naane doke bi bu toro sindu mɔ ka gɔru dɛero ge ga ñ taare mɔ ka wasi yi ba dɛerasia ka nim dɛeram. ²³ Su de sa n yiyo bini neni dim dim bin seeda sa dimɔ, domi Gusunɔ wi u nɔɔ mwɛeru kua u sãa naanegii. ²⁴ Su laakari kuana kpa su dam kɛɛna, sa n ka kɪru sɔɔsimɔ kpa sa n sɔm geenu mɔ. ²⁵ Su ku mennɔsu sina nge me n sãa gabun dɔɔnɛ. Adama su dam kɛɛna n kere, yèn sɔ i waamɔ ma Yinnin tɔru ta turuku kooma.

²⁶ Domi sà n yɛ ma torara sa ka mɔ sanam me sa gem gia kɔ, yākuru garu maa sari te ta koo besen toranu wuna.

²⁷ N tiewa sa n siribu mara ka dɔɔ boko wi u koo Gusunɔn yibereba kam koosia.

²⁸ Baawure wi u Mɔwisin wooda sara ba ra nɔn gowa ka wɔnwɔndu sariru, tɔnu yiru ñ kun me ita bà n seeda di ma u taare mɔ. ²⁹ Ñ n men na, amɔna n ko n sãa siribun sanam ka wi u Hunde duromgii wɔnwɔ ma u Gusunɔn

Bii gema ma u win yem kam mɛera me Gusunɔ u ka win nɔɔ mwɛerun gari sire ma u ka yɛro dɛerasia. I n yɛ ma yɛro win seeyasiabu koo kpɛa. ³⁰ Domi bese sa yɛro yɛ wi u gerua u nɛɛ, “Nena kon mɔru kɔsia, nena kon dibu kɔsia.”

U maa kpaɔ nɛɛ, “Yinni Gusunɔ u koo win tambu siria.” ³¹ Gari kɔsiya Gusunɔ Yinni waso ù n tɔnu nɔma doke.

³² I yaayo nge me i gasɔ kua. Sanam me i Gusunɔn yam bururam wa i kpa, i nɔni sɔɔra gem gem adama i yɔra sim sim taa bi sɔɔ. ³³ Gasɔ ba bɛɛ wɔmmɔ ma

ba beɛ nɔni sɔɔmɔ batuma sɔɔ, gasɔ maa i gabu dam kɛmɔ be ba wahala yen bwe-seru waamɔ. ³⁴Geema, i ka piriɔmba nɔni swāaru bɔnu kua. Ye ba maa beɛ been dukia wɔrari, i wura ka nuku dobu, domi i yɛ ma i dukia mɔ ye ya beɛre bo ye ya ko n wāa ka baadommaɔ. ³⁵Ŋ n men na, i ku wɔrugɔru kpana, domi ten are kpā. ³⁶Ka gem, i ñ ko ko i kun temane i ka Gusunɔn kīru ko kpa i wa i mwa yèn nɔɔ mwɛru u beɛ kua. ³⁷Geema, nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ, “N tiewa fiiko, kɛɛriki tɔna.

Wi u koo na u ka tunuma, u ñ tɛemɔ.

³⁸Ma wi u sāa gemgii nen nɔni sɔɔ, u ko n wāa naane dokebun saabu.

Adama ù n biru wura, nen gɔru ga ñ maa ka nùn doramɔ.”

³⁹Sa ñ wāa be ba biru wurɔ bu ka kam kon wuurɔ, sa wāawa be ba naane doke bu ka ben hunden faaba wan wuurɔ.

Naane dokebu

11 Wi u naane doke u yɛ kam kam ma ye u yīyɔ u koo ye wa. U maa yɛ ma ye ya ñ waarɔ ka nɔni ya wāawa ka gem. ²Naane doke bin bwe-sera yeruku tɔmba mɔ. Yen sɔna ba bu seeda gea diiya.

³Ka naane dokeba sa tuba ma Gusunɔn gariya handunia ya ka taka koorā. Nge meya ba ye sa waamɔ kua ye sa kun waamɔn di.

⁴Ka naane dokeba Abeli u Gusunɔ yākuru kua te ta Kaenigiru beɛre kere. Win naane dokebun saabuwa ba nùn soka gemgii domi Gusunɔn tii u win kɛnu mwa. Ka naane dokeba Abeli u maa gari mɔ ka tɛ baa me u gu.

⁵Naane dokebun sɔna ba Enɔku sua Gusunɔn mi u ñ gu. Goo sari wi u maa ka nùn nɔni waare, domi Gusunɔ u nùn sua u ka da win mi. Gusunɔn gari maa gerumɔ, bu sere nùn sua win kookoosu Gusunɔ wɛre. ⁶N deema goo sari win kookoosu koo Gusunɔ wɛre n kun ka

naane dokebu. Geema, wi u Gusunɔ susimɔ u naane sāa ma Gusunɔ u wāa ma u ra be ba nùn kasu durom kue.

⁷Ka naane dokeba Nɔwe u Gusunɔn gari swaa daki sanam me u nùn kiro kua ye ya sisin sɔ ye u ñ gina wa. U Gusunɔ nasia u nùn mem nɔɔwa ma u goo nimkuu dāka gè sɔɔ wi ka win yenugibu ba faaba wa. Nge meya u handuniagibu taare wɛ ma u gem wa Gusunɔn nɔni sɔɔ naane dokebun saabu.

⁸Ka naane dokeba Aburhamu u Gusunɔn sokuru wura ma u swaa wɔri u dɔɔ tem gam gia mɛ Gusunɔ u koo nùn wɛ nge tubi ma u dɔɔ mi u ñ yɛ. ⁹Ka naane dokeba u sina nge sɔɔ tem me sɔɔ, mɛ Gusunɔ u nùn nɔɔ mwɛru kua. U wāa kuu bekuruginu sɔɔ wi ka Isaki ka Yakɔbu. Ben tii, nɔɔ mwɛ tee tera Gusunɔ u maa bu kua. ¹⁰Domi Aburhamu u wuu bɔkɔ mara ge ga kpeɛkpeɛku damguu mɔ. Gusunɔwa u wuu gen kpunaa kua ma u gu bana.

¹¹Naane dokebun saabuwa Saaraan tii maa dam wa u ka gura sua baa me u yen saa doona. U yɛ ma Gusunɔ wi u nɔɔ mwɛru kua u sāa naanegii. ¹²Nge meya, saa tɔn durɔ turon min di, wi u gɔɔ tura, tɔmba marura ba dabia nge wɔllun kperi ka nim wɔkun yani seeri yi goo kun kpɛ u gari.

¹³Naane dokebu sɔɔra tɔn be kpuro ba gu. Ba ñ gāa gee ni wa ba mwe nìn nɔɔ mwɛru Gusunɔ u kua, adama ba nu wawa sarun di ba dam koosia ma ba wura ma ba sāa sɔbu ka tem yarobu handunia sɔɔ. ¹⁴Be ba gerumɔ me, ba sɔɔsimɔ kpasasa ma ba tem kasu.

¹⁵Tem me ba derin beke yà n daa bu mɔ, ba koo raa ayeru wa bu ka gɔsira mi. ¹⁶Adama tɛ ba tem kasu me mu buram bo, tem meya tem wɔllugim. Yen sɔna sekura kun Gusunɔ mɔ bu ka nùn soku ben Yinni domi u bu wuu gagu sɔɔru kua.

¹⁷ Naane dokebun sōna Aburahamu u ka Isaki yākuru kua ye Gusunō u win laakari mēerimō. Aburahamu wiya Gusunō u nō mweeru kua. Ka me, u sōuru kpa u ka win bii teereru yākuru ko.

¹⁸ Gusunō u raa nūn sōwa u nee, “Isakin min diya wunen bwesera koo yari.” ¹⁹ U bwisika ma Gusunō u dam mō u ka tōnu seesia gōrin di mam, ma ka gem u Isaki wa nge u wurama gōrin di.

²⁰ Ka naane dokeba, Isaki u Yakōbu ka Esau domaru kua, ma u bu sōwa ye ya koo koora.

²¹ Ka naane dokeba Yakōbu u Yosefun bibu domaru kua tia tia ye u gōw turuku kua, ma u dēka tāsā u ka Gusunō sāwa.

²² Ye Yosefu u gōw turuku kua, ka naane dokeba u Isireliba sōwa ma saa ya sisi yē sōw ba koo yari Egibitin di, ma u bu sōwa nge me ba koo win kukunu koosina.

²³ Sanam me ba Mōwisi mara, ka naane dokeba win mōwōba nūn berua suru ita, domi ba wa ma u sāa bii durō burō, ba ñ maa berum kue bu ka sunōn wooda sara.

²⁴ Ka naane dokeba, ye Mōwisi kpēa u yina bu nūn soku Egibitin sunōn bii tōn kurōn bii. ²⁵ U kīa bu nūn nōni sō ka Gusunōn tōmbu sannu ka sere ye u koo yēeri durum sōw saa fiiko. ²⁶ U bwisika u wa n sanō bu nūn gem nge wi Gusunō u gōsa n kere u Egibitin dukia wa, domi sian areya u mēera.

²⁷ Ka naane dokeba Mōwisi u yara Egibitin di, u ñ sunōn mōrun berum kue. U yōra dim dim nge wi u Gusunō waamō baa me u ñ waarō. ²⁸ Ka naane dokeba u ka Gōw sararibun tōw bakararu torua ma u dera ba yem yēka dii kōnōsōw kpa wi u bii yerumaba goomō u ku Isirelibagibu baba.

²⁹ Ka naane dokeba Isireliba ba nim wōku ge ba mō Naa yari tōbura nge tem dira. Adama sanam me Egibitigiba kīa bu ko nge me, ba nim diira.

³⁰ Naane dokebun sōna Yerikon gbārara ka wōruma ye Isireliba ba wuu ge sikerena sōw nōwba yiru. ³¹ Naane dokebun saabuwa Rahabu kurō tanō wi, u ñ gu ka be ba ñ Gusunō mem nōwwe sannu yēn sō u Isireliban gōrobu dam koosia ka nuku tia.

³² Mba kon maa gere. Ayera kun man turi n ka Gedeonin gari gere ka Barak-igii, ka Sanson ka Yefite ka Dafidi ka Samueli ka sere Gusunōn sōmōbu.

³³ Naane dokebun sōna ba sinambu tabu di, ba kua ye ya wā, ba wa ba mwa ye Gusunō u bu nōw mweeru kua. Ba gbee sinansun nōsu kōrua, ³⁴ ba dōw boko go, ba takobin gōw kisirari. Ba ñ daa dam mō adama ba kua damgibu. Ba bu nasia tabu sōw, ba tōn tukobu tabu di. ³⁵ Tōn kurōbu gabu ba ben tōmbu wa ba wurama gōrin di.

Ba gabu tōya kua ba ka go. Ba yina bu bu faaba ko bu ka wa bu se bu du wāaru sōw te ta buram bo. ³⁶ Ba maa kpam gabu yaakoru kua, ba bu seni so. Ba gabu bōkua ka yōni ba doke pirisōm sōw. ³⁷ Ba gabu kpenu kasuka ba go, ba gabu bōtira kpirinu yiru, ba gabu go ka takobi. Ba yāa gōni ka boo gōni deewa ba ka bōsi. Ba sāa sāarobu, ba nōni sōwra, ba tōya wa. ³⁸ Ben gem sō, handunia kun weene ya n sāa ben wāa yeru. Ba yaayaare kua gbabunō ka guunu wōllō ka kpee baaba sōw ka wōrusō.

³⁹ Ba tōn be kpuro seeda gea diiya ben naane dokebun saabu. Ka me, ba ñ wa ba mwe yēn nōw mweeru Gusunō u kua. ⁴⁰ Geema, nge me Gusunō u sun gāanu yiye ni nu bēere bo, u ñ kīe bu ko be ba yiba n kun ka bese sannu.

Gusunō besen Baaba

12 Bese maa, seeda dio dabi teniwa ta sun sikerene. Ñ n men na, i de su ye fēra su kō ye ya sun baasi besen sanum sōw ka durum ye ya ra sun fuuku mani sim sim, kpa su temana

garasan duka sɔɔ ye ya sun mara. ²Su nɔni wukia sa n Yesu mɛera. Win min diya besen naane dokebu wee, wiya maa bu yibiamɔ. U wura ba nùn go dāa bunanaru sɔɔ, u ñ gɔɔ win bweserun sekuru mɛera domi u nuku dobu yīiyɔ bu nùn yiye. Tē u sō Gusunɔn sina kitarun nɔm geuɔ.

³I win gari bwisikuo nge mɛ u temana ka yibere tɛɛ te durumgiba ka nùn nenua, kpa i ku mwia kpana i dam bia. ⁴Domi bɛɛ ka durum gabirinaa sɔɔ, i ñ gina gabirine sere n ka ko gɔɔ. ⁵I dam kēɛ gari duari yi Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ nge win bibu? U nɛɛ,

“Nen bii, a ku Yinni Gusunɔn sɛɛyasiabu atafiiru ko.

A ku maa nuki sankira ù n nun gerusimɔ.

⁶Domi wi Yinni u kī wiya u ra sɛɛyasie, kpa u tɔnu baawure sena so wi u garisi win bii.”

⁷I ka bɛɛn nɔni swāaru temanaɔ, Gusunɔ u bɛɛ kuammewa nge win bibu. Bii wara wāa wi win baaba ku ra sɛɛyasie. ⁸Bà kun bɛɛ sɛɛyasie, nge bii be ba tie, ñ n men na, i ñ sāa baan bibu, bɛɛ bii seegebara. ⁹Su besen tundobu yaaya. Ba sun sɛɛyasie sa maa bu bɛere wē. Ñ n men na, sa ñ ko besen Baaba wɔrukoo wiru kpīiya kpa sa n wāaru mɔ? ¹⁰Besen tundo be, ba sun sɛɛyasie saa fiiko sɔɔ nge mɛ n bu wēre. Adama Gusunɔ u ra sun sɛɛyasie besen arufaanin sō kpa sa n ka dɛere nge wi. ¹¹Bà n sun sɛɛyasiamɔ n da n gina sāawa nuku sankiranu, n ñ mɔ nuku dobu. Adama amen biru be ba swaa gea gia sɛɛyasie bi sɔɔ, ba ra bin arufaani di ye ya sāa bɔri yendu ka daa gea.

Bwisi kēru ka kirɔ

¹²Bɛɛ be i wasire i nɔma sāare, i tii tāsisi i nɔma sua kpa i de bɛɛn dūa ya n dam mɔ. ¹³I n sīimɔ swɛɛ yi yi wā sɔɔ,

kpa naa si su ñ bwāa do, su ka bekura kpa su ku ka kirira.

¹⁴I hania koowo i n ka nɔɔ tia sāa ka tumbu kpuro kpa i n wāaru dimɔ te ta dɛere, domi goo sari wi u koo Yinni wa, win wāaru tà kun dɛere. ¹⁵I n tii se kpa bɛɛn goo u ku raa Gusunɔn durom bia. I n tii se kpa mɔru ye i yi gōruɔ yu ku raa se nge kpai pɔtura yu wahala doke, kpa yen dɛɛ yi tɔn dabinu baba. ¹⁶I n tii se kpa goo u ku ka goo kōɔ menna tantanaru sɔɔ, kpa goo u ku maa yina u gāa dɛeranu bɛere wē, nge Esau wi u bii yerumarun tubi dɔra dīa gbɛɛ teerun sō.

¹⁷Amen biru bɛɛn tii i yē ma u kīa win baaba u nùn domaru kua adama u nùn yinari domi u ñ swaa wa u ka kɔsi ye u kua baa mɛ u kasu ka swīi.

¹⁸Bɛɛ, i ñ susime guurɔ te ba koo kpī bu baba, nge mɛ Isireliba ba guu te ba mɔ Sinai susi. Guu te, ta dōɔ boko mɔ, ka yam wōkuru ka yam tīreru ka woo guna, ¹⁹ka kɔban wurenu ka nɔɔguru. Ye Isireliba ba nɔɔgii te nua ba suuru kana nɔɔ ge, gu ku maa ka bu gari gɛɛ ko. ²⁰Domi ba ñ yiire bin dam mɔ bi bu nɛɛ, “Hunde koni baayere ye ya guu te baba baa ñ n gbeku yaan na, ba koo ye kpenu kasukuwa bu go.” ²¹Ye ba wa mi, ya berum mɔ sere Mɔwisi u gerua u nɛɛ, “Berum man mɔ sere na diirumɔ.”

²²Adama bɛɛ, Sionin guura i susi ka Gusunɔ Yinni wason wuu ge ga sāa Yerusalemu wɔrukaa, ka gen gɔrado dabi dabiru te ta ñ garirɔ te ta mɛnɛ ka nuku dobu. ²³Gusunɔwa i susi wi u sāa tumbu kpuron siri kowo, ka win bii yerumaban mɛnɔ bèn yīsa yorua wɔllɔ, ka maa tɔn geebun hundeba be Gusunɔ u dɛerasia mam mam. ²⁴Yesuwa i susi wi u sāa nɔɔ mwɛɛ kpaa ten swaa sɔmɔ, ka win yem mɛ mu yēkara, mɛ mu gari mɔ yi yi Abelin yemgii nɔɔbu dobu kere.

²⁵Ñ n men na, i n tii se kpa i ku yēron nɔɔ yina wi u ka bɛɛ gari mɔ. Be ba yina bu win gari swaa daki wi u bu kirɔ mɔ

handunia sɔɔ, ba ñ seeyasiabu kisirari. Kaa sere gere bese? Sa ñ kisiramɔ sà n nùn biru kisi wi u ka sun gari m̀ wòllun di. ²⁶ Win nɔɔ ga tem yīira sanam me, adama tē u sun nɔɔ mwēe teni kua u nēe, “Kon kɔam wure n tem yīire nɔn teeru, adama n ñ maa m̀ me tɔna, ka wòlla.” ²⁷ Ye u nēe, “Kon kɔam ko nɔn teeru,” ya s̀sɔsimɔ ma taka kooa koo yīirura yu doona kpa ye ya kun yīirurɔ ya n ka wāa.

²⁸ Yen s̄, su Gusunɔ siara domi sa bandu m̀ te ta ñ yīirurɔ kpa su nùn s̄a nge me u kī ka beere wēebu ka nasiaru. ²⁹ Geema, Gusunɔ besen Yinni u s̄awa nge d̄ɔ wi u ra kam koosie.

Nge me besen kookoosu

koo ka Gusunɔ wēre

13 I n da n been naane dokeosibu kī. ² I yaayo ma n weene i sɔbu yaare ko, domi be ba kua me, ben gaba wòllun ḡaradoba yaare kua ba ñ ka baaru. ³ I p̄irisɔmba yaayo nge me i ko ko ñ n ka bu wāa sannu. I be ba nɔni s̄ɔmɔ yaayo domi been tii, wasiya i maa m̀.

⁴ I de baawure u n durɔ ka kurɔn suanaan beere yē kpa durɔ ka kurɔ s̄ɔ torara kun wāa. Domi Gusunɔ u koo bu siri be ba k̄ɔ mennamɔ tantanaru s̄ɔ ka be ba sakararu m̀.

⁵ I ku de gobin kīru ta n bēe neni. I de ye i m̀ yu ka bēe nerena domi Gusunɔ u nēe, “Na ñ nun derimɔ pai, meya na ñ maa nun biru kisimɔ ka baadommaɔ.” ⁶ Yen s̄na sa ko k̄pī su tororu so su nēe, “Yinni Gusunɔwa s̄a wi u koo man somi.

Na ñ ḡāanu ganun berum m̀. Mba t̄nu koo k̄pī u man kua.”

⁷ I been gasɔn swaa gbiobu yaayo be ba bēe Gusunɔn gari nɔɔsia. I bwisikuo nge me ba ben wāaru diisina ma ba gu, kpa i ben naane dokebu saari. ⁸ Yesu Kirisi turo wiya mi, ḡia ka gisɔ ka baa-

dommaɔ. ⁹ I ku de bu bēe torasia ka s̄ɔsi tuku dabinu. Domi Gusunɔn duroma mu weene mu n been ḡorusu t̄asisiamɔ, n ñ m̀ d̄ianun sesenu. Be ba yabu ye kpuro swīi ba ñ yen arufaani gaa waare.

¹⁰ Sa yāku yeru m̀ t̄en yāku nu Yu-uban yāku kowo be ba ra raa s̄omburu ko dii d̄eerarɔ ba ñ k̄pē bu di. ¹¹ Domi ba ra yaa sabe nin gonu d̄ɔɔ meniwa wuun biruɔ sanam me yāku kowo t̄nweru u ka nin yem dua dii te ta d̄eere gem gem s̄ɔ u ka mu Gusunɔ tusia t̄ambun durum s̄. ¹² Yen s̄na Yesun tii maa nɔni s̄ɔra wuun biruɔ u ka wa u t̄ambu d̄eerasia ka win tii tiin yem. ¹³ Ñ n men na, su da win mi wuun biruɔ kpa ba n sun gema nge wi. ¹⁴ Domi sa ñ wuu gagu m̀ tem me s̄ɔ, ge ga ko n wāa ka baadommaɔ. Wuu ge ga wee geya sa kasu. ¹⁵ Ñ n men na, sa n Gusunɔ siaramɔ saa Yesun min di k̄peetim sari nge yāku kobu, yera sa n da win yīsiru siare ka besen nɔɔ. ¹⁶ I ku gean kobu duari, kpa i n sominamɔ ka ye i m̀. Ya s̄awa nge yāku ni nu ra Gusunɔ wēre.

¹⁷ I been swaa gbiobu mem nɔɔwɔ kpa i bu wiru k̄pīya. Domi been hunden gariya ba ra n ka wasire ȳen s̄ Gusunɔ u koo bu yen gari bikia. I de bu k̄pī bu wisi ka nuku dobu, n kun ka nuku sankiranu. B̄a n wisa ka nuku sankiranu, ya ñ bēe arufaani gaa kuamme.

¹⁸ I n da sun kanaru kue. Sa yē kam kam ma besen ḡru ga d̄eere domi sa kīwa sa n tii kpare dee dee ḡānu kpuro s̄ɔ. ¹⁹ Ye na bēe bikiamɔ gem gem, yera i kanaru ko kpa Gusunɔ u de n wurama been mi fuuku.

Kanaru

²⁰ Gusunɔ wi u alafia wēemɔ u besen Yinni Yesu seeya ḡarin di, ma Yesu wi, u kua besen yāa kparɔ boko win yem s̄ me mu nɔɔ mwēe te ta ku ra kpen gari sire. ²¹ Gusunɔ turo wi, u bēe dam kē i ka daa gea ko kpa i ka win kīru ko, kpa

u maa sɔmburu ko bɛɛ sɔɔ te ta koo ǹǹ w̄ere saa Yesu Kirisin min di wi sa ko n bɛere w̄ɛɛmɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

Garin wii goberu ka tɔbiribu

²² Nɛgibu, na bɛɛ kanamɔ i de i dam k̄ɛɛ gari yi swaa daki ka tɛmanabu, domi ye na bɛɛ yorua tire teni sɔɔ ya ǹ

d̄ɛu. ²³ Na k̄i i n ȳɛ ma ba besegii Timɔte kara pirisɔm di. Û n tunuma yellu, sa ko na bɛɛn mi sannu.

²⁴ I bɛɛn swaa gbiobu kpuro tɔbirio ka maa naane dokeobu kpuro. Italin naane dokeobu ba maa bɛɛ tɔbura.

²⁵ Gusunɔn durom mu n ka bɛɛ kpuro w̄aa.

TIRE

TE YAKÖBU U YORUA

Yaköbun tire te, ta ka naane dokeobu yā be ba yarine baama mi Romugiba bandu dii. Ta sun sōmō nge mē n weene Yesugii u win wāaru diisina. Wahala yā n nūn deema, n weene u temana, u ku Gusunō taare wē. Domi win min diya u koo somiru wa. N weenewa u win yara kpī, kpa u sōsi win kookoosu sō ma u sāa Yesugii. N ñ weene u goo gem. Tōmbu kpuro ba sāawa tia Gusunōn nōni sō.

Tire ten gari mero ya sāawa kookoosu sōra tōnun naane dokebu bu koo sōsira.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1.
2. Naane ka bwisi, wiru 1:2-8.
3. Sāaro ka gobigii, wiru 1:9-11.
4. Laakari meeribu ka kōkiribu, wiru 1:12-18.
5. Nōobu ka kobu, wiru 1:19-27.
6. A ku goo gem, wiru 2:1-13.
7. Naane dokebu ka bin kookoosu, wiru 2:14-26.
8. Yesugii ka win yara, wiru 3:1-12.
9. Bwisi yi yi wee wōllun di, wiru 3:13-18.
10. Kookoo kōsusun kirōba, wiru 4:1n di sere wiru 5:6.
11. Temanabu ka kanaru, wiru 5:7-20.

Tōbiribu

1 Bē, bwesenu wōkura yiru, bē be i yarine handunia kpuro sō, ne Yaköbu, Gusunō ka Yinni Yesu Kirisin yoo, na bē tōbura.

A bwisi kanō ka naane

²Negibu, laakari meeri bwese bwe-seka yē sō i wōri kpuro i ye garisio gōru dobu. ³Domi i yē ma been naane dokebu bū kun laakari meeribu kpane bu koo bē temanabu marua. ⁴Adama i de temanabu bu bin sōmburu ko sāa sāa kpa i n ka sāa tōn girobu be ba yiba, kpa gāanu kun maa bē tie. ⁵Bwisi yī n been goo kōmie u Gusunō bikio, u koo nūn yi wē domi Gusunō wiya u yi tōmbu kpuro wēemō ka nuku tia gerusibu sari. ⁶Adama yēro u bikio ka naane, n kun ka sika. Domi wi u sika mō u sāawa nge nim wōkun nim mē woo ga suamō ga bōrikiamō yam kpuro. ⁷⁻⁸U sāawa gōrusu yirugii wi u ñ swaa tia swīi win wāaru sō. Tōnu win bweseru u ku bwisiku ma u koo gāanu ganu wa Yinni Gusunōn mi.

Sāaro ka gobigii

⁹I de naane dokeo bwēebwēē u woo kana yēn sō Gusunō u nūn wōlle sua. ¹⁰Dukiagii maa u woo kanō win kawabun sō, domi u koo doona nge yakasun wēsu. ¹¹Sō yara ka win yam susuru ma yakasu gbera, sin wēsu derura ma sin buram kpa. Nge meya dukiagii u koo derura win sōma sō.

Laakari meeribu ka kōkiribu

¹²Doo nōrugiiwa wi u laakari meeribun saa sō temana. Domi win laakari meeribun biru u koo wāaru wa tēn nō mweeru Yinni bu kua be ba nūn kī. ¹³Bā n ka goo kōsa kōkura u ku raa gere u nē, Gusunōwa u nūn kōkura. Domi ba ku ra ka Gusunō kōsa kōkiri, meya win tii u ku ra maa ka goo kōsa kōkiri. ¹⁴Adama sanam me tōnun kīru kankam ta nūn soka ta gawa, yera u kōkirira. ¹⁵Yen biru kīru kankam ra gura sue kpa tu toraru ma, toraru tā n maa kpēa ta kpa, kpa tu gōō ma.

¹⁶Nen kīnasibu, i ku tii nōni wōke. ¹⁷Kēe geeru baatere ka kēe buranu kpuro saa wöllun diya nu ra ne. Nu maa weewa Gusunōn min di wi u sōo ka suru taka kua. Wiya wi u ku ra kōsi, u ñ maa tiro mō. ¹⁸Win tii tiin kīru sōra u ka sun kua win bibu ka win gari gee su ka ko nge yāku gbiikii te u mwa win taka koora kpuron di.

Nōwbu ka kobu

¹⁹Nen kīnasibu, i yeni yē sāa sāa, adama i de baawure u n da nō kpaaka, kpa u n da saku u sere gere, kpa u n da te u sere mōru bara. ²⁰Domi tōnun mōru ku ra kom gem ko Gusunōn nōni. ²¹Yen sō, i daa disinugia ka kom kōsum kpuro derio kpa i gari yi mwa ka tii kawabu yi Gusunō u duura been gōruō domi yiya yi koo kpī yi been hunde faaba ko.

²²Adama i de i ko gari yin kowobu, n ñ mō yin nōwōbu tōna be ba tii nōni wōkumō. ²³Domi wi u gari nua ma u ñ kue, u sāawa nge durō goo wi u win wuswaa mēera diki sō. ²⁴Ye u mēera u kpa u doona ma u duari mii mii nge mē u sāa. ²⁵Adama wi u wooda gea wēerimō ye ya tōnu yakiamō ma u ye mem nōwamme ka temanabu, ma u ñ sāa nōwō wi u koo duari, wiya sāa doo nōwugii win sōmburu sō.

²⁶Goo ù n tamaa u Gusunō sāamō ma u ñ win yara kpīa, u tii weesu kuammewa, win sāaru kama. ²⁷Wi Gusunō Baaba u garisi win sōw geon tii, wiya wi u ra gobekuba ka gōminibu nōri ben nōni swāaru sōo kpa u tii nene handunian disinun di.

A ku goo gem

2 Nēgibu, bēe be i besen Yinni yiikogii Yesu Kirisi naane doke, i ku tōmbun bēere keranaa mēeri. ²Nge mē n tē wāa, gobigii goo u du been menno yerō ka wuran taabu ka yabe buraru, kpa sāaro goo u maa duuma ka yabe kīanu. ³Ï n

yabe burarugii bēere wē i nēe, u sinō tōn giro sin yerō, ma i maa sāaro sōwō wi, u yōro giō, ñ kun mē u sinō temō, ⁴i ñ tōmbun bēere keranaa mēerimō? I ñ maa bu sirimō ka bwisiku ni nu kun dende?

⁵Nen kīnasibu, i swaa dakio. Gusunō u bu gōsa be ba sāa sāarobu handunian nōni sōo bu ka ko dukiagibu ben naane dokebun sō, kpa bu bandu di te u be ba nūn kī nōw mweeru kua. ⁶Adama bēe i sāaro be gema. N ñ dukiagii bera ba bēe dam dōremō ba bēe gawamō ba ka daamō siri yerō? ⁷Beya ba maa yīsi gee te gari kam gerusimō te Gusunō u bēe wē.

⁸Ka gem, gea i mō, ñ n ban te Gusunō u swiin wooda mem nōwō nge mē Gusunōn gari gerua yi nēe, “A wunen tōnusi kōw nge wunen tii tii.” ⁹Adama ñ n tōmbun bēere keranaa mēera durumwa i mō, ma wooda ya bēe taare wēemō yēn sō i ñ ye mem nōwō. ¹⁰Domi baawure wi u woodaba kpuro swii ma u tia tora, yēro ye kpuro torariwa. ¹¹Geema, wi u nēe, “I ku sakararu ko,” wiya maa nēe, “I ku tōnu go.” Yen sō, à kun sakararu kue, adama ma a tōnu go, a wooda sarawa. ¹²I gari geruo kpa i n mō nge be Gusunō koo siri ka wooda ye ya tōnu yakiamō. ¹³Domi wi u kun wōnwōndu mō, wōnwōndu sariru sōra ba koo yēro siri, adama wōnwōnda ta koo kpī tu woo kana siribun wuswaaō.

Naane dokebu

ka bin kookoosu

¹⁴Nēgibu, are yerā n mō, goo ù n gerua u nēe, u naane dokebu mō, kpa u kun bin kookoosu mō. Naane doke bi, bu koo yēro faaba ko? ¹⁵Su gesi nēe, bēegii goo, tōn durō ñ kun mē tōn kurō u yānun yāaru mō ma u ñ maa mō ye u koo di. ¹⁶Been goo ù n nūn sōwō u nēe, kpuna mu n do, a ku de wooru tu nun go, kpa a di a debu, adama u ñ nūn wē yēn

bukata u mɔ wasin sɔ, arufaani yerà n mɔ. ¹⁷Nge meya naane dokebu bù n wāa bi tɔna, bù kun sɔsɔsire ka kookoosu, bu kua kam.

¹⁸Adama goo u koo nee, wini u naane doke, wiɔnɔ maa u kookoosu mɔ. Kon gere, a man wunen naane dokebu sɔsɔsio n kun ka kookoosu, kpa ne maa n nun nen naane dokebu sɔsɔsi ka nen kookoosu. ¹⁹Geema, a naane doke ma Gusunɔ turowa wāa. N wēra me. Werekunun tii nu maa yē me, ma nu diirimɔ berum sɔ. ²⁰Adama wune laakari sarirugii, a ñ tuba ma naane doke bi bu ñ sɔsɔsire kookoosu sɔ bu sāawa kam? ²¹Mba n dera besen sikado Aburahamu u gem wa Gusunɔn wuswaaɔ. Win kookoosa, ye u ka win bii Isaki yākuru kua. ²²A ñ wa win naane dokebu ka win kookoosu sīimɔ sannu? Ma win kookoosu sɔsɔsi ma win naane dokebu yiba. ²³Ma Gusunɔn gari koora yi yi nee, “Aburahamu u Gusunɔ naane kua, ma Gusunɔ u nùn garisi gemgii.” Ma ba nùn soka Gusunɔn bɔrɔ. ²⁴Ñ n men na, i wa ma Gusunɔ u tɔnu gem wēemɔ win kookoosun sɔ, n ñ mɔ win naane dokebu tɔnan sɔ.

²⁵Nge meya n maa sāa ka Rahabu, kurɔ tanɔ wi. U gem wa Gusunɔn wuswaaɔ win kookoosun sɔ ye u ka dera Yuuban gɔro be, ba dua win yenɔ ma u bu yara ka swaa tuka gaa. ²⁶Nge me wasi yi yi kun hunde mɔ gora, nge meya maa naane doke bi bu kun sɔsɔsire kookoosu sɔ, bu kua kam.

Yesugii ka win yara

3 Negibu, i ku de i n dabi bæ be i kī i ko Gusunɔn garin keu koosiobu. Domi i yē ma besē be sa Gusunɔn garin keu sɔsɔsimɔ ba koo sun siri ka wɔn-wɔndu sariru n kere gabu. ²Gāa dabinu sɔɔra besē kpuro sa ra tore. Goo ù kun tore gere sɔ u sāawa tɔnun tii wi u koo kpī u win wasi kpuro yaruka doke. ³Sa

ra dumi yaruki dokeye yi ka sun mem nɔɔwa. Nge meya sa ko kpī su yin wasi kpuro gɔsikia. ⁴I kpam goo nimkusu meerio. Baa me su kpā ma woo damgisu su bɔrikiamɔ, sese piibuwa ba ra ka su gɔsikie, nge me goo temɔ u kī. ⁵Nge meya yara ya sāa gāa piibu wasi sɔ. Adama ya ra woo kane gāa bakanan sɔ.

I meerio nge me dɔɔ yē piibu ga koo kpī gu dāa sube bakaru dɔɔ meni. ⁶Yara ya maa sāawa nge dɔɔ. Ya sāa nge kɔsan wāa yeru besen wasin doo dookan suunu sɔ, ma ya wasi kpuro sankumɔ, ya maa besen handunian wāaru kpuro dɔɔ menimɔ ka gɔrin dɔɔ. ⁷Tɔnu u koo kpī u yē bwese bweseka kamia, yi yi naasu nne mɔ ka yi yi kabirimɔ ka yi yi wāa nim sɔ, ka sere gunɔsu. U mam yi kamia kɔ. ⁸Adama goo sari wi u koo kpī u yara kamia. Ya sāawa gāa kɔsunu ni goo kun kpē u dwiiyasia. Ma ya dēe gɔɔgii yiba. ⁹Yera sa dendimɔ sa ka Yinni besen Baaba siaramɔ, sa maa kpam ka ye tɔmbu bɔrusimɔ be Gusunɔ u taka kua win weenasibu. ¹⁰Siarabun gari ka bɔrin gari yarimɔ nɔɔ teu gen min di. Negibu, n ñ weene n sāa nge me. ¹¹Bwii tian di nim durom ka nim taatam ko n swī sannu? ¹²Negibu, mango ya koo sɔɔbun binu ma? Nge bere tɔka ya koo mango ma? Meya maa ba ku ra nim durom sɔke nim me mu bɔru mɔn di.

Bwisi yi yi wee wɔllun di

¹³Been wara u bwisi ka yēru mɔ. U bwisi yi sɔsɔsio win daa gea sɔ ka kookoo si u mɔ ka tii kawabu ka laakari. ¹⁴Adama ñ n nisi kɔsunu ka kinenu mɔ been gɔruɔ, i ku woo kana. I ku maa gem weesu kua. ¹⁵Bwisi yin bwesera kun wee wɔllun di. Yi sāawa handuniagii, ka wasigii, ka Setamgii. ¹⁶Domi mi nis-inu ka kinenu wāa, miya daa bereteke ka kɔsa kpuro ra n wāa. ¹⁷Adama bwisi yi yi na wɔllun di, gbiikaa yi deere, yen biru yi nɔɔ tia kasu, yi du, yi ñ ka we-

sianɔ sɛ, yi wɔnwɔndu mɔ ma yi ra sɔm geenu ko. Yi ñ kīru gem wɛɛmɔ, yi ñ maa murafitiru mɔ. ¹⁸Be ba nɔɔ tia kasu ba duurumɔ ka alafia, ma ba gem gɛɛmɔ.

Handunian kīru

4 Man diya sannɔsu ka sikirinɔsu naamɔ been suunu sɔɔ. Su naamɔwa gāa dabinun binen di ye ya ra n tabu mɔ been wasi sɔɔ. ²I kī i n gāanu mɔ ni i ñ kpɛ i wa, ma i sɔɔru sāa i ka tɔnu go. I gāanun bine mɔ ni i ñ kpɛ i wa, ma i sikirinamɔ, i sankinamɔ. Ye i kī, i ñ ye mɔ domi i ku ra Gusunɔ bikie. ³Ñ n maa bikia i ku ra wa yèn sɔ torara i ka bikiamɔ kpa i ka ye dendi been tii tiin kīru sɔɔ. ⁴Bee be i ñ ka tɔn turo yɔ, i ñ yɛ ma handunian bɔɔ Gusunɔn yiberewa? Ñ n men na wi u kī u ko handunian bɔɔ, u tii kua Gusunɔn yiberɛ. ⁵I kun tamaa kam sɔɔra Gusunɔn gari gerua yi nɛɛ, “Gusunɔ u besen hunde ye u sun wɛn kīru bikiamɔ ka nisinu.” ⁶Adama u ra tɔnu durom kue mɛ n kpāaru kere, domi Gusunɔn gari nɛɛ, “Gusunɔ kun wāa be ba tii suen biruɔ, adama u tii kawobu durom kuamme.” ⁷Ñ n men na, i Gusunɔ wiru kpīiyɔ. I Setam yinɔ kpa u bɛɛ suuri. ⁸I Gusunɔ susio, u koo maa bɛɛ susi. I been nɔma deerasio, bɛɛ durumgibu. I been gɔrusu sārasio, bɛɛ gɔrusu yirugibu. ⁹I de i n nuki sankire kpa i n gɔɔ wooru sɔ kpa i swī. I de been yɛɛsu su gɔsia swī kpa been nuku dobu bu gɔsia nuku sankiranu. ¹⁰I been tii kawo Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u bɛɛ sua wɔllɔ.

A ku wunegii siri

¹¹Negibu, i ku kɔsa manina. Wi u win winsim kɔsa gerumɔ, ñ kun mɛ wi u nùn sirimɔ, woodan kɔsa u gerumɔ ma u ye sirimɔ. Wee, à n wooda sirimɔ, a ñ maa sāa wi u ra ye mem nɔɔwe ma n kun mɔ wi u ye sirimɔ. ¹²Gusunɔ turowa wooda wɛɛmɔ, wiya maa sāa siri kowo. Wi tur-

owa koo kpī u faaba ko, wiya koo maa kam koosia. Ñ n men na, wara ra n wunɛ a ka wunen winsim siri.

I ku tii sua

¹³I man swaa dakio tɛ, bɛɛ be i mɔ, gisɔ ñ kun mɛ sia i ko da wuu kasa i ko mi wɔɔ tia kpa i tenkuru ko i are di. ¹⁴Domi i ñ yɛ ye been wāara ko n sāa sia. I sāawa nge bukɔ ge ga ra wɔrume saa fiiko sɔɔ, yen biru kpa gu yarina. ¹⁵Mɛ n weenɛ i gere wee. Yinni Gusunɔ ù n kī, ma i wāa, i ko yeni ko, ñ kun mɛ yeɔɔ. ¹⁶Adama tɛ i woo kanamɔ i tii suamɔ. Woo kana bin bweseru kpuro bu ñ wā. ¹⁷Nge meya baawure wi u gean kobu yɛ ma u kun kue, u torawa.

Dukiagibun kiro

5 Tɛ bɛɛ dukiagibu, i man swaa dakio. I swīiyɔ kpa i n araru mɔ wahala ye ya bɛɛ sisien sɔ. ²Been dukia sankira, ma gemi been yānu di. ³Been wura ka been sii geesu wurura diira. Wurura yera ya koo bɛɛ are kɔsuru diiya, kpa yu been wasin yaa baasi di nge dɔɔ. I dukia gura i taasine sanam dāakim meni sɔɔ. ⁴Wee, i ñ sɔm kowobu ben gobi kɔsie be ba ka bɛɛ dīanu gura gberɔ, ma gobi yi, yi wuri mɔ. Dīa guro ben wuri maa dumɔ wɔllu ka tem Yinnin swaa sɔɔ. ⁵I been wāaru di handunia sɔɔ ka dukia baka ka yɛɛribu. I dimɔ i bɔriamɔ nge yāa saka yāaru. ⁶I geegii taare wɛ i go, u ñ maa ka bɛɛ gabirine.

Temanabu ka kanaru

⁷Yen sɔ, negibu, i temanɔ sere Yinni u ka wurama. I mɛerio nge mɛ gbee wuko ra n suuru sāa u n ka tem mara mu nùn dīa geenu marua. U ra n guri gbiikii ka dāaki mara. ⁸Been tii maa, i n suuru sāa, i n yɔ dim dim domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁹Negibu, i ku gɔburu waana kpa bu ku raa bɛɛ taare wɛn sɔ. Wee siri kowo

u yō dii kənnəwə. ¹⁰Negibu, i Gusunən səməbu yaayo be ba gari gerua ka Yinnin yīsiru. I ben suuru saario ye ba kua nənī swāaru sɔɔ. ¹¹Wee, sa bu sokumə doo nɔɔrugibu yèn sō ba yōra dim dim. I Yoobun tēmanabun baaru nua, i maa yē ye Yinni Gusunə u nùn kua yen biru. Domi Yinni u ra wənwəndu ka tən geeru ko.

¹²Ye n kpuro kere negibu, i ku ka wəllu bōre, n̄ kun mē ka tem, n̄ kun mē ka gāanu ganu. I gesi geruo meya sanam mē n sāa mē, kpa i gere aawo, n n̄ mē, sanam mē n n̄ mē, kpa i ku ka wəri Gusunən siribu sɔɔ.

¹³Nənī swāara been goo deemawa? U kanaru koowo. Goon nukura ta do? U Gusunə siaro ka womusu. ¹⁴Been goowa barɔ? U Yesun yigbe tənwerobu soku-sio. Bera ba koo nùn gum tāre ka Yinnin

yīsiru kpa bu nùn kanaru koosi. ¹⁵Kana naanegii te, ta koo barɔ wi faaba ko. Yinni Gusunə u koo nùn bwāa dobu wē. Û n daa maa tora, ba koo nùn suuru kua. ¹⁶N̄ n men na, i been durum tuuba kuanə, kpa i n kanaru kuanamme, kpa i ka wa i bekura. Gemgiin kanaru ta dam arufaanigum mɔ n kpā. ¹⁷Eli, tōnuwa nge bese. U kanaru kua gem gem gura yu ku ne, ma gura kun na sere wōɔ ita ka suru nɔɔba tia. ¹⁸Yen biru u kparam kanaru kua, ma Gusunə u gura neesia ma u dera dīanu kpia temə.

¹⁹Negibu, been goo ù n ka gem tonda ma goo ka nùn wurama mi kparam, ²⁰i n yē ma wi u ka toro wurama saa torarun swaan di, u koo toro win hunde wəra gɔɔn noman di kpa u de bu tora dabinu kpeesia.

TIRE GBIKII

TE PIEE U YORUA

Piee, Yesun bɔɔ turowa u tire te yorua. Yuu be ba yarine Asin temɔwa u tu yorua. U bu yoruawa u ka bu dam kɛ ben nɔni swāaru sɔɔ te ba waamɔ yɛn sɔ ba Yesu naane doke. Nɔni swāa ten biru Gusunɔ u koo bu tāsisia be ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ, wiru 1:3-12.
3. Tii nenubu dɛeraru sɔɔ, wiru 1:13n di sere wiru 2:10.
4. Gusunɔn sɔm kowon wāaru, wiru 2:11-25.
5. Kurɔbu ka ben durɔbun wāasinaa, wiru 3:1-7.
6. Yesugiin temanabu nɔni swāarun saa, wiru 3:8n di sere wiru 4:19.
7. Gusunɔn yāa gɔɔn nɔɔribu, wiru 5:1-11.
8. Tɔbiri dāakibu, wiru 5:12-14.

Tɔbiribu

1¹⁻² Bɛɛ be Gusunɔ u gɔsa ma i yarina i sāa sɔbu Pontuɔ ka Galatiɔ ka Kapadosiɔ ka Asiɔ ka Bitiniɔ, Gusunɔ Baaba u bɛɛ gɔsa nge mɛ u raa gɔru doke u ko. Ma i kua wigibu win Hunden saabu, kpa i ka Yesu Kirisi mem nɔɔwa, kpa win yem mu bɛɛ dɛerasia. Ne Piee, Yesu Kirisin gɔrowa, na bɛɛ tire teni yoruamme.

Durom ka alafia n bɛɛ sosia.

Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ

³Su Gusunɔ siara, besen Yinni Yesu Kirisin Baaba. Win wɔnɔwɔn bakaru sɔɔra u sun mara nɔn mɛeruse Yesu Kirisin seebu gɔrin din sɔ kpa sa n ka

yīiyɔ wāarugibu mɔ ⁴kpa su ka tubi di ye Gusunɔ u wigibu yīiye. Tubi ye, ya ñ sankiramɔ, ya ñ disinu mɔ, yen buram kun maa kpeemɔ. Yera ba bɛɛ yīiye wɔllɔ, ⁵bɛɛ be Gusunɔn dam mu kɔsu naane dokebun saabu i ka faaba wa ye ya sɔru sāa yu ka sɔsira sanam dāakim sɔɔ.

⁶Yen sɔna i nuku doo bakabu mɔ, baa mɛ nuku sankiranu nu kua tilasi tɛ saa fiiko sɔɔ, laakari mɛeri bwese bwesekan sɔ. ⁷Laakari mɛeri bi, bu been naane dokebu wɛerimɔ. Nge mɛ ba ra wura mɛeri ka dɔɔ, baa mɛ ya koo kam ko, nge meya ba been naane dokebu mɛerimɔ, bi bu wura bɛere kere gem gem, bu ka bin dam gia. Kpa i siarabu ka yīiko ka bɛere wa sanam mɛ Kirisi koo kurama. ⁸I nùn kī baa mɛ i ñ nùn waare. I nùn naane doke baa mɛ i ñ gina nùn wa. Ma i nuku doo bakabu mɔ bi bu ñ ka nɔɔ gerurɔ. ⁹Domi i been naane dokebun are waamɔ, yeya been hunden faaba.

¹⁰Gusunɔn sɔmɔbu ba faaba yen gari mɛera, ba yen saria kasu, ma ba durom men gari gerua mɛ Gusunɔ u bɛɛ yīiye. ¹¹Domi Kirisin hunde wi u wāa be sɔɔ u bu sɔɔwa yellu ma Kirisi u koo nɔni swāaru wa, yen biru u koo maa yīiko wa. Ma ba hania kua bu ka gia sanam merà ka swaa yerà u ka yā. ¹²Gusunɔ u win sɔmɔ be sɔsɔsi ma gari yi u bu nɔmu sɔndia, yi ñ sāa ben tiigii, ma n kun mɔ bɛegii. Tɛ i gari yi nua. Labaari gean waasu kowoba bɛɛ yi nɔɔsia. Ba gari gerua ka Hunde Dɛeron dam wi u na wɔllun di. Ma Gusunɔn gɔradoban tii ba kī bu gari yin saria gia.

Tii nenubu dɛeraru sɔɔ

¹³Yen sɔ, i de i n tii sɛ. I ku dom yībiri, kpa i n durom mɛ yīiyɔ kam kam mɛ ba koo bɛɛ wɛ sanam mɛ Yesu Kirisi koo kurama. ¹⁴I koowo bii mem nɔwɔbu kpa i ku de been wāarun daa yu ka kɔde menna ye i raa mɔ sanam mɛ i ñ

gāanu yē. ¹⁵Adama i de i n deere been sanu sanusu kpuro sɔɔ nge me Gusunɔ wi u beɛ soka u deere. ¹⁶Meya Gusunɔ u gerua win gari sɔɔ u nɛɛ, “I n deere domi nen tii na deere.”

¹⁷Been kanaru sɔɔ i Gusunɔ sokumɔ Baaba. Wee, wiya u tɔmbu kpuro ka siri teebu sirimɔ nge me baawure u kua. Yen sɔ, saa ye ya beɛ tie handunia sɔɔ, i ye dio ka win nasiaru. ¹⁸Been tii i yē ye ba ka beɛ yakia saa been wāa kamgirun di te i tubi di been sikadoban min di. N n̄ mɔ ka gāa ni nu koo sankira, nge sii geesu n̄ kun me wura. ¹⁹Ka Kirisin yem beeregima ba ka beɛ yakia wi u ka yāa kine kpendu weene te ta n̄ alebu n̄ kun me disinu ganu mɔ. ²⁰Gusunɔ u Kirisi wi gɔsa u yi ba sere handunia taka kua, ma u sɔsira been arufaanin sɔ sanam dāakim meni sɔɔ. ²¹Saa win min diya i Gusunɔ naane doke wi u n̄n seeya gɔrin di ma u n̄n yiiko wē. Nge meya i been naane ka been yīyɔbu doke Gusunɔ sɔɔ.

²²Tē ye i tii sārasia sanam me i gem mem nɔɔwa, ma i been naane dokeosibu kī murafitiru sariru sɔɔ, n̄ n men na, i n kīane gem gem ka been gɔru kpuro. ²³Domi ba n̄ beɛ mara n̄n mēeruse ka bwese te ta koo gbi. Ba beɛ marawa ka bwese te ta n̄ gbimɔ te ta sāa Gusunɔn gari yi yi wasi yi yi ku ra kpe. ²⁴Nge me Gusunɔn gari gerumɔ,

“Tɔmbu kpuro ba sāawa nge yakasu.

Ma ben beere kpuro sāa nge sin wēsu.

Yakasu ra gberɛ, kpa sin wēsu derura.

²⁵Adama Yinni Gusunɔn gari ko n wāawa ka baadomma.”

Gari yi, yi sāawa Labaari gea ye ba beɛ waasu kua.

Kpee wasiru ka bwese deɛraru

2 N̄ n men na, i kōsa kpuro derio ka weesu kpuro ka murafitiru, ka nis-inu, ka tɔn yaa kasikibu. ²Nge me bii wēenu ra bɔm kā, i hunden dīa deɛranu kīo ni nu sāa Gusunɔn gari kpa i ka kpēa

faaban swaa sɔɔ. ³Domi i Yinnin durom denda.

⁴I susio win mi, wi u sāa nge kpee wasiru te tɔmba yina adama Gusunɔ u tu gɔsa ta maa beere mɔ win mi. ⁵I na been tii nge kpee wasinu bu ka beɛ dendi bu ka hunden wāa yeru bani. Miya i ko n sāa yāku kowo deɛrobu be ba tii Gusunɔ wēemɔ nge yāku ni u koo mwa Yesu Kirisin saabu. ⁶Domi ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, Gusunɔ u nɛɛ,

“Na kpee beereguru gɔsa na tu kua gani gɔmburun dam Siɔnɔ. Wi u tu naane doke, u n̄ sekuru wasi.”

⁷Kpee te, ta beere mɔ beɛ be i naane doken mi, adama be ba n̄ naane doken mi, ba yorua ba nɛɛ,

“Kpee te banɔba yina,

teya ta kua gani gɔmburun dam.”

⁸Ma gam gum ba kpam nɛɛ,

“Kpee tera ta tɔmbu sokurasiamɔ.

Teya ta maa bu suramɔ.”

Ba sokura yèn sɔ ba yina bu gari yi naane doke. Yeya Gusunɔ u raa gɔru doke ben sɔ.

⁹Adama beɛ i sāawa bwese te ba gɔsa, i maa sāa sina bokon yāku kowobu, i sāa bwese te Gusunɔ u yakia u yii nenem, kpa i ka win tɔn geeru kpara wi, wi u beɛ soka yam wɔkurun di i ka du win yam bururam maamaakigim sɔɔ.

¹⁰Gasɔ, i n̄ sāa bwese te goo u yē, adama tē i kua Gusunɔn tɔmbu. Gasɔ i n̄ daa wɔnwɔndu wa, adama tē i wɔnwɔndu wa.

Gusunɔn sɔm kowon wāaru

¹¹Kīnasibu na beɛ kanamɔ, beɛ be i sāa nge sɔbu ka kpikobu handunia ye sɔɔ, i de i tii kpī ka wasin bine ye ya ra n̄ tabu mɔ ka been hunde. ¹²I de i n̄ daa gea mɔ be ba n̄ naane doken wuswaaɔ. Nge meya baa bā n̄ beɛ daa kōsa mani ba koo been sɔm geenu wa kpa bu Gusunɔ siara sanam me u koo bu siri.

¹³I wirugibu kpuro wiru kp̄īyɔ Yin- nin s̄ō, ñ n tem ȳeron na, wi u dam bo, ¹⁴ñ n maa wuu ȳerobun na, be u ḡrimɔ bu ka k̄ōsan kowobu seeyasia kpa bu gean kowobu siara. ¹⁵Ka gem, ye Gusunɔ u k̄i, yera i ka been s̄om geenu gari baka ȳeru sariba marisia. ¹⁶I tii kparo nge be ba tii mɔ, adama i ku been tii m̄aru dendi i ka k̄ōsa wukiri. I n been w̄āaru dimɔ nge Gusunɔn yobu. ¹⁷I t̄mbu kpuro beere w̄eeyɔ, i been naane dokeosibu k̄i, i Gusunɔ nasio, kpa i tem ȳero beere w̄e.

Ye Kirisin n̄oni sw̄āara

sun s̄ōs̄imɔ

¹⁸Beē s̄om kowobu, i been yinnibu wiru kp̄īyɔ ka beere w̄e bakabu, n ñ mɔ be ba s̄āa t̄n geobu ka be ba du t̄na, adama ka be ba s̄en tii. ¹⁹Ka gem, siaraba, ñ n ka n̄oni sw̄āaru temana Gusunɔn s̄ō, te i ñ ka weene. ²⁰Nge arufaani yer̄a ñ m̄ ñ n ka soberu temana tora te i kuan s̄ō. Adama ñ n n̄oni sw̄āaru wa gea ye i kuan s̄ō, ma i temana, siaraba Gusunɔn mi. ²¹Yenin s̄ōna Gusunɔ u beē soka domi Kirisin tii u n̄oni sw̄āaru wa been s̄ō ma u beē kom gem s̄ōsi kpa i ka win yira sw̄i. ²²U ñ torare, ba ñ maa weesu n̄ore win n̄on di. ²³Ye ba n̄un w̄nwa u ñ w̄mburu k̄sie. Ye ba n̄un n̄oni s̄ōwa u ñ bu b̄rusi, adama u tii Gusunɔ wi u ra siri dee dee w̄ewa. ²⁴Kirisin tii u besen toranu s̄ōwa win wasi s̄ō d̄āa bunanaru w̄llɔ, kpa su ka toranu karana kpa sa n w̄āaru dimɔ gem s̄ō. Win meeran bosun s̄ōna i bekura. ²⁵Domi i raa s̄āawa nge ȳāa ni nu k̄ōre, adama t̄ē i wurama been hunden kparon mi, wi u beē k̄ōsu.

Kurɔbu ka ben durɔbun

w̄āasinaa

3 Beē maa kurɔbu, i been durɔbu wiru kp̄īyɔ, kpa baa ben gabu b̄a kun Gusunɔn gari naane doke, been daa yu de bu naane doke. N ñ maa tilasi i gari gere, ²domi ba koo wa ma been w̄āara d̄eere i maa t̄nun beere ȳe. ³I ku kasu i tii ko kurɔ burabu ka been serin tara, ka wuraba, ka ȳāa buranu. ⁴Adama i de been buraru ta n s̄āa s̄ōkiru te ta ñ kpeemɔ, teya daa du- udwia. Yeniwa ḡāa beeregini Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵Nge meya yellun t̄n kurɔ be ba Gusunɔ s̄āamɔ ma ba n̄un ȳīyɔ, ba ra raa tii s̄ome, ma ba ben durɔbu wiru kp̄īya. ⁶Meya Saaraa u kua, u Aburhamu mem n̄ōwa sere u n̄un soka yinni. T̄ē, beē ñ n gea m̄ ma berum kun beē m̄, i s̄āawa win bii t̄n kurɔbu.

⁷Beē maa durɔbu, i n w̄āsine ka been kurɔbu i n yaaye ma ba ñ beē dam tura. I bu beeren kookoosu kuo, domi Gusunɔ u koo maa bu w̄āaru k̄ē ka beē sannu. I n m̄ me kpa ḡāanu ganu nu ku been kanaru gbara.

N̄oni sw̄āaru gem saabu

⁸Ye kpuron biru i n bwisiku teenu ka k̄i teeru m̄. I n k̄iane nge maabu ka w̄nɔbu. I n w̄n̄w̄ndu m̄ōsine ka tii kawabu. ⁹I ku k̄ōsa k̄ōsiena, i ku w̄nna, adama i domaru kuanɔ, domi Gusunɔ u beē sokawa i ka ko me kpa i domaru wa. ¹⁰Nge m̄ Gusunɔn gari gerumɔ, “Wi u k̄i u w̄āa geeru di, kpa u n nuku dobu m̄ t̄ru baatere, u k̄ōsan gerubu de kpa u win n̄ō kp̄i ka weesu.

¹¹U de u k̄ōsa suuri kpa u gea ko, kpa u n alafia naa gire.

¹²Domi gemgiba Yinni Gusunɔ u n̄oni w̄e.

Ma u ben kanaru swaa daki.

Adama u kōsan kowobu nōni menimō.”

¹³ Wara u koo bee nōni sō ì n hania m̀ ì ka gea ko. ¹⁴ Baa ì n nōni swāaru wa gem sō, doo nōwugiba bee. I ku tōmbun berum ko, i ku maa wurura. ¹⁵ Adama i de Kirisi u n sāa Yinni been gōruō. I n sōru sāa i ka bu wisi be ba bee been yīiyōbun asansi bikiamō. ¹⁶ Adama i bu wisio tēru ka beere. I de been gōru ga n deere kpa be ba been daa gea ye ya wee Kirisin min di kōsa gerusimō bu sekuru wa sanam me ba bee nōw mani. ¹⁷ Domi n sanō tōnu u nōni swāaru wa gean kobun sō, ì n sāa Gusunōn kīru, n kere u tu wa kōsan kobun sō. ¹⁸ Nōn teera Kirisi u gu gem sarirugibun durum sō, wi, wi u sāa gemgii, kpa u ka bee da Gusunōn mi. Ba nùn go, u guwa nge me tōmba ra gbi, adama ba nùn seeya ka Hunde Deeron dam. ¹⁹ Ka Hunde win dama u da u gōribu waasu kua be ba neni gōriō, ²⁰ be ba ì daa Gusunō mem nōwe sanam me u temane sere Nōwe u ka goo nimkuu dāka u kpa. Goo nimkuu ge sō, tōmbu fiikowa ba dua nge be nōwba ita, ma ba faaba wa saa nim di. ²¹ Nim me, mu raa sāawa batemun weenasia ye ya bee faaba m̀ tē. N ì mō ya wasin disinu wōkamō, adama ya sāawa seeda ma sa tii Gusunō wē ka gōru deero Yesu Kirisin seebun sō, ²² wi u da wōllō ma u wāa Gusunōn nōm geuō. Miya Gusunōn gōra-doba ka wōllun yiikogibu ka damgibu ba nùn wiru kpiye.

Wāaru te ta kōsa

4 Kirisi u nōni swāaru wa win wasi sō, yen sō, bee maa n weene bwisiku tee ni, nu n bee dam kāa. Domi wi u ka nōni swāaru temana win wasi sō u torarun baa deriwa, ² kpa saa ye ya nùn tie win handunian wāaru sō u n ka wāa u ka Gusunōn kīru ko, n ì mō wasin kīru kankam. ³ Geema, gasōn saa ye i raa di i ka kua ye tōn tukoba ra kā, ya tura. I raa wāa daa bereteke sō ka bine ka aka

tam nōrubu ka tam nōrubun wōrusu ka būu sāaru te Gusunō u yina. ⁴ Tē, ba biti soore yèn sō i ì maa ka bu koma bereteke ni m̀, ma ba bee wōmmō. ⁵ Adama ba ì koo ko ba kun gari yi Gusunō tusie wi u sōru sāa u ka wasobu ka gōribu siri. ⁶ Yen sōna ba raa bu Labaari gea waasu kua be ba gu kpa ben hunde ya n ka wasi nge me Gusunō u wasi, baa me ba bu siri nge tōmbu handunian wāaru sō.

Be ba ka Gusunōn kēnu

sōmburu m̀ dee dee

⁷ Baayere kpuron kpeeru ta turuku kua. Ì n men na, i tii nenuō ka laakari, kpa i se i yōra i ka kpī i kanaru ko. ⁸ Ye n kpuro kere, yera i hania koowo i n kīane domi kīru ta tora dabinu wukirimō. ⁹ I dam koosianō been tii tiine sō ka nuku tia. ¹⁰ Been baawure u de u ka win kēe te Gusunō u nùn nōmu sōndia dendi gabun sō nge wi u ka Gusunōn kēe bwese bweseka sōmburu m̀ dee dee. ¹¹ Wi u waasu m̀ u de u Gusunōn gari gere. Wi u maa goo sōmburu kuamme u tu koowo ka dam me Gusunō u nùn wē, kpa gāanu kpuro sō bu Gusunō beere wē saa Yesu Kirisin min di, wi u yiiko ka dam mō sere ka baadommaō. Ami.

Kirisigiin temanabu

nōni swāaru sō

¹² Kīnasibu, i ku biti soora ka laakari meeri bi bu bee wēerimō nge dōw. I ku bu garisi gāa tukunu. ¹³ Adama i gōru dorō ye i ka Kirisin nōni swāaru sō bōnu mō, kpa i n maa nuku doo bakabu mō tōw te win yiiko ya koo sōwōsira. ¹⁴ Doo nōwroba bee, bā n bee wōmmō Kirisin yīsirun sō, domi Gusunōn Hunde yiikogii u wāa ka bee. ¹⁵ Been goo u ku de u nōni swāaru wa tōn goberun sō, ì kun me gbenan sō, ì kun me kōsan kobun sō, ì kun me yèn sō u gari wōbia wōri. ¹⁶ Adama ù n nōni

swāaru wa yèn sō u sāa Kirisigii, u ku de sekuru tu nùn mwa. N weenewa u Gusunō beere wē yèn sō u yīsi te mō.

¹⁷Saa ya tura siribu bu ka tore. Gusunōn tōmba bu koo maa gbi bu ka tore. Too, b̀n n torua besen min di, amōna bin wii goberu ta ko n sāa be ba yina bu Gusunōn Labaari gea naane do-ken mi. ¹⁸Nge me Gusunōn gari gerumō, “Geegiin faaba yà n sēsia, amōna n ko n sāa kōsan kowo ka durumgiin mi.”

¹⁹Nge meya, be Gusunō u dera ba nōni swāaru waamō, ba n da gea ko, kpa bu ka ben Taka kowo wi u naane mō yōra.

Gusunōn yāa gōnōn nōribu

5 Yesun yigbe guro guro be ba wāa beēn suunu sō, bera na ka yā. Nen tii na sāawa yigbe guro guro nge be, na maa sāa Kirisin nōni swāarun seeda dio ma na bōnu mō yiiko ye ya koo sōsira sō. ²Na beē kanamō, i Gusunōn tōn be ba wāa beēn suunu sō kparō ka kīru nge me Gusunō u kī, n n̄ mō ka tilasi n̄ kun me kōsia bakarun sō, adama i tii wēyō beēn sōmburu sō. ³I ku bu dam dōre be ba beē nōmu sōndia i kōsu, adama i bu kom gem sōsio me ba koo swīi. ⁴Ma sanam me kparobun wirugii koo kurama, i ko are yiikogii mwa yin buram kun kpeemō.

⁵Meya maa, beē aluwaasiba, i yigbe guro gurobu wiru kpīiyō. Beē kpuro i tii kawabu sebuo nge yaberu beēn wāasinaa sō, domi Gusunōn gari gerumō,

“Gusunō kun wāa be ba tii suen biruō, adama u tii kawobu durom kuamme.”

⁶N̄ n men na, i tii kawo kpa i tii deri Gusunōn nōm damguuō, kpa u beē sua wōllō saa ye u yi yā n tura. ⁷I beēn wahala kpuro sōbio win mi, u koo beē nōri.

⁸I seewo i yōra kpa i n tii se, domi Setam, beēn yibere u bōsu u wuri mō nge gbee sunō u kasu wi u koo go u tem. ⁹I ka tii yinō win wuswaawō ka toro sindu naane dokebun sō kpa i n yē ma nōni swāa tenin bwesera ta beēgibu wāasi be ba yarine handunia sō. ¹⁰Gusunō durom kpurogii, wi u beē soka i n ka bōnu mō win yiiko nōru sari sō, beē ka Kirisin gbinnāan saabu, wiya u koo beē ko tōn yebunu kpa u beē yōrasia sim sim, kpa u beē dam kē, kpa u beē tāsisia, sanam me i nōni swāaru wa saa fiiko sō i kpa. ¹¹Wiya ko n bandu dii sere ka baadommaō. Ami.

Tōbiri dāakibu

¹²Ka Silasi, besegii wi na naane sāan somira na ka beē gari fiiko ye yorua n ka beē dam kē kpa n seeda di ma Gusunōn durom mē sō i yō sim sim, mu sāawa gem.

¹³Yesun yigbe te ta wāa Babiloniō, te Gusunō u gōsa nge beē, ta beē tōbura, meya maa Maaku nen bii u beē tōbura.

¹⁴I tōbirinō ka kīru.

Kpa alafia ya n ka beē wāa beē be i sāa Kirisigibu.

TIRERU YIRUSE TE PIEE U YORUA

Pieen tireru yiruse teni, Yesugibu kpurowa u tu yorua. Ten gari mero sãawa, ba n tii se ka keu koosio weesugibu be ba koo kurama ka ben sãosi weesuginu ka kom bereteke. N weene bu Gusunɔ ka Yesu besen Yinnin beere nene bu wa bu ka sãosi ni fãra ben suunu sɔɔn di. U maa bu tubusia yèn sɔ Yesu kun wurame fuuku. U nɛɛ, Gusunɔ kun kī tɔmbu bu kam ko. U kīwa bu wurama win mi kpa bu ben durum tuba ko. Yen sɔna Yesu u tɛɛmɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Yesugiin daa, wiru 1:3-15.
3. Be ba Kirisin yiiko wa, wiru 1:16-21.
4. Keu koosio weesugibu, wiru 2.
5. Yinnin wuramarun nɔɔ mwɛeru, wiru 3.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ be Yesu Kirisi besen Yinni ka besen Faaba kowo geegii u naane dokebu wɛ nge bese, nɛ Simɔɔ Piee, win yoo ka win gɔro, nena na bɛɛ tire te yoruamme. ²Durom ka alafia n bɛɛ sosia yèn sɔ i Gusunɔ yɛ ka maa Yesu besen Yinni.

Yesugiin daa

³Win sinaru ta sun kpuro wɛ yèn bukata sa mɔ sa n ka wãaru mɔ sa n Gusunɔ sãamɔ, kpa sa n nùn giamɔ wi, wi u sun soka ka win yiiko ka win tɔn geeru. ⁴Nge meya u sun nɔɔ mwɛɛ baka beereginu kua kpa i n ka bɔnu mɔ win daa sɔɔ, sanam me i sankiranu suuri ni nu wãa handunia sɔɔ binen sɔ. ⁵Yen sɔ, i kookari koowo i ka been naane dokebu

sɔɔ lasabu gea sosi, kpa i lasabu gea sɔɔ yɛru sosi, ⁶kpa i yɛru sɔɔ gaya sosi, kpa i gaya sɔɔ, suuru sosi, kpa i suuru sɔɔ Gusunɔn beere yɛru sosi, ⁷kpa i Gusunɔn beere yɛru sɔɔ tɔn geeru sosi, kpa i tɔn geeru sɔɔ kīru sosi. ⁸Gãa nini, nùn n wãa bɛɛ sɔɔ ma nu sosimɔ nu n derimɔ i ko garu koo sarirugibu. Bɛɛn sɔmbura kun maa mɔ arufamani sarirugiru n wa i ka besen Yinni Yesu Kirisi gia sãa sãa. ⁹Adama win mi gãa ni, nu n wãa, wiya sãa nge wɔko, u ku ra wa saru. U maa duari ma ba nùn dɛɛrasia win gasɔn durum di.

¹⁰Yen sɔ, negibu, i hania sosio i ka gia sãa sãa ma Gusunɔwa u bɛɛ soka ma u bɛɛ gɔsa, domi i n kua mɛ, i n sokuramɔ ka baadommaɔ. ¹¹Nge meya ba koo de i du ka beere mi besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi u bandu dii sere ka baadommaɔ.

¹²Yen sɔna, ko na n da n sɔɔru sãa n ka bɛɛ gãa ni yaayasia baa mɛ i nu yɛ kɔ, baa mɛ i maa yɔ dim dim gem mɛ sɔɔ, mɛ i wura. ¹³Adama na tamaa n weene saa ye na wãa hunde sɔɔ, na n da n bɛɛ gãa ni yaayasiama kpa been laakari ya n ka seewa. ¹⁴Domi na yɛ ma n n sosi kon wasi yini deri nge mɛ besen Yinni Yesu Kirisi u man sãosi. ¹⁵Meya kon kookari ko kpa i ka kpī i gãa ni yaaya saa baayere nen doonarun biru.

Be ba Kirisin yiiko wa

¹⁶Ka gem, sa n suka swii ye tɔmba kua ka ben bwisi, sanam me sa bɛɛ besen Yinni Yesu Kirisin dam ka win wuramaru giasia. Sa win kpãaru wawa ka besen nɔni. ¹⁷Domi sanam mɛ Gusunɔ Baaba u nùn beere ka yiiko wɛ, u nɔɔ gagu nua saa yiiko bakagiin min di ga nɛɛ, “Winiwa nen Bii kīnasi wì sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wãa.” ¹⁸Besen tii sa nɔɔ ge nua ga na wɔllun di sanam me sa wãa ka wi guu dɛɛra ten wɔllɔ.

¹⁹Nge meya Gusunɔn sɔmɔbun gari yi sirera. N weene i yi swaa daki domi yi s̄awa nge fitila ge ga ballimɔ yam w̄kuru sere yam mu ka s̄ara kpa Yesu wi u s̄aa nge yam s̄arerun kpera yu ka been ḡrusu bururasia. ²⁰Gbiikaa i de i n yeni yē ma gari yi Gusunɔ u win sɔmɔbu s̄ɔwa yin geɛ sari yi tɔnu u koo kp̄i u tubusia ka win tii. ²¹Domi Gusunɔn gari geɛ kun w̄a yi tɔnu u gerua ka win tiin k̄iru. Adama t̄amba Gusunɔn gari gerua nge m̄e Hunde Deero u bu s̄ɔsi.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄erio Yudu 4-13)

2 Adama sɔmɔ weesugiba raa w̄a tɔn ben suunu s̄ɔ. Meya maa keu koosio weesugiba koo kurama been suunu s̄ɔ. Ba koo ka s̄ɔsi weesuginu na ka bwisi, ni nu ra t̄ambu kam koosie kpa bu Yinni wi u bu yakia yina. Nge meya ba koo tii kam kobu sure suaru s̄ɔ. ²Tɔn dabira koo ben daa bereteke sw̄i, kpa ben s̄ɔ, gabu bu gem swaa w̄m̄e. ³Keu koosio weesugii ben binen s̄ɔ, ba koo beɛ taki di ka ben gari yi ba bwisika ba seka. Adama saa t̄ebun di ben siri kowo s̄ɔru s̄aa u ka bu siri. Wi u koo maa bu kam koosia u ñ d̄ɔ.

⁴Domi Gusunɔ u ñ w̄llun ḡradoba deri be ba raa tora, adama u bu sure ḡriɔ mi ba bu neni w̄ru s̄ɔ yam w̄kuru sere siribun t̄ru. ⁵U ñ maa yeruku t̄ambu deri adama u N̄we faaba kua wi u gem kpara ka kpm t̄ambu n̄ɔba yiru gabu ye u ka dera nim yibu bakara na ta handunian t̄ambu wukiri be ba ñ win beere yē. ⁶U wuu si ba sokumɔ Sodomu ka Gom̄ra taare w̄e ma u su kam koosia ka d̄ɔ. Nge meya su kua ȳreru tɔn k̄so be ba koo ra nan s̄ɔ. ⁷Ma u tɔn geo wi ba m̄ɔ L̄tu yara wi u ra n nuki sankire tɔn k̄so ben daa bereteken s̄ɔ. ⁸Domi durɔ wi, u s̄aa tɔn geo tɔn ben suunu s̄ɔ. Yam s̄areru baateren k̄sa ye u waamɔ ka ye u n̄ɔmɔ ya win ḡru d̄erɔ t̄ya m̄. ⁹Ñ

n men na Gusunɔ u yē m̄e u koo ka be ba win beere yē yara saa laakari m̄eribun di. U maa yē m̄e u koo tɔn k̄sobu yi u ka bu wahala ko siribun sanam, ¹⁰n mam neere be ba ben wasin k̄iru kankam m̄ɔ ma ba Gusunɔn yiiko gema.

Keu koosio weesugii be, ba s̄awa w̄biagibu ka tii suobu, ba ñ maa berum m̄ɔ bu ka w̄llun yiikogibu w̄m̄e. ¹¹Baa Gusunɔn ḡradoba, be ba bu dam ka yiiko kere gem gem, ba ñ w̄llun yiikogibu taare w̄emɔ ka w̄mburu Yinni Gusunɔn wuswaa. ¹²Adama marumara tɔn be, ba ka yeni m̄ɔ nge yee yi yi w̄a bu ka mwa bu gon s̄ɔ. Ye ba kun tuba yera ba w̄mm̄ɔ. Ba koo maa kam kowa nge yee yi. ¹³K̄sa ye ba gabu kua, yera ba koo bu k̄sie. Ba ra n nuku dobu m̄ɔ b̄a n ben wasin k̄inu kankam m̄ɔ s̄ɔ s̄ɔ gb̄ara. Ba s̄aa nge too ȳkuru, sanam m̄e ba dimɔ ka beɛ sannu ka ben akanu, ma ba ȳerimɔ ben taki ye ba t̄ambu dimɔ s̄ɔ. ¹⁴Ba ra n sakararun n̄ni m̄ɔ, toranu ku ra bu turi. Ba ra be ba kun ȳ dim dim yina m̄we. Ben ḡru ga binen d̄ɔne m̄ɔ. Gusunɔ u bu b̄rusi. ¹⁵Ba swaa gea deri ma ba k̄ɔra. Ba Balamu, Beorun biin swaa sw̄i wi u k̄san kobun are k̄ia. ¹⁶Adama Gusunɔ u n̄n gerusi win torarun s̄ɔ. Geema keteku ge ga ku ra gari ko ga ka n̄n gari kua nge tɔnu ma ga Gusunɔn sɔmɔ win wiira kookoosu ȳrasia.

¹⁷Tɔn be, ba s̄awa bwii nim sariba ka bukɔ ge woo ga b̄rikiamɔ. Gusunɔ u bu yam w̄kuru yiye ta kp̄a. ¹⁸Ba woo kana gari gerumɔ yi yi ñ wiru m̄ɔ. Ba tɔnun ḡrun bine kankam dendimɔ bu ka gabu yina mwa be ba kisirama saa be ba toren min di. ¹⁹Ba bu tii m̄ru n̄ɔ m̄weeru kuamme, adama ben tii ba s̄awa ye ya ka bu kam koore d̄ɔn yobu. Domi baawure s̄awa ye ya n̄n kamian yoo. ²⁰Geema, t̄ambu b̄a n handunian daa bereteke kisirari ȳn s̄ɔ ba besen Yinni Faaba kowo Yesu Kiri

gia, ma ba kpam dera ya bu mwa ya kamia nɔn meeruse, ben wāa gbiikira koo sāaya ka sere dāakiru. ²¹N ko n daa sanɔ ba kun gem swaa giare ka sere bu ye gia kpa bu wooda deera biru kisi ye ba bu wē. ²²Ye n bu deema ya sōsimɔ ma mɔn teni ta gem gerumɔ te ta nēe, “Bōɔ ga wura ga gen sianu dabirimɔ, ma kurusɔ ge ba wobura ga kpam yironu burimɔ.”

Yinnin wuramarun

nɔɔ mwɛeru

3 Nen kīnasibu, tire teni ta sāawa tireru yiruse te na bēe yoruamme. Ten baatere sɔɔ na kasu n bēen bwisi gee yamia ka sōsi te na bēe yaayasiama. ²Na kī i Gusunɔn sɔmɔ deerobun gari yaaya yi ba raa gerua, ka maa Yinni Faaba kowon wooda ye gɔroba bēe sōsi. ³Gbiikaa, i n yē ma sanam dāakim sɔɔ, tɔmba koo yarima ba n siimɔ ka ben tiin gōru kīru. Ba koo bēe yaakoru ko ⁴kpa bu gere bu nēe, Yesu u nɔɔ mwɛeru kua ma u koo na, nge n ñ mē. Ñ n men na, mana u wāa. Domi saa mīn di besen sikadoba ba gu, baayere ya wāawa nge toren di. ⁵Ba yeni duari sobun sō, ma gasɔ gariya Gusunɔ u gerua u ka wollu ka tem taka kua. U tem wuna nim sɔɔn di, ma u mu mɔma ka nim. ⁶Nim meya u dera mu handunia yerukaa kam koosia, ka men yibu bakaru. ⁷Ka gari tee yiya ba maa ka tēn wollu ka tem yii dōɔn sō, sere tō te Gusunɔ u koo be ba ñ win beere yē siri, kpa u bu kam koosia.

⁸Adama nen kīnasibu, i ku maa de i gāa tee nini duari ma Yinni Gusunɔn mi, sō teera sāawa nge wōɔ nɔɔɔbu, wōɔ nɔɔɔbu ya maa sāa nge sō teeru.

⁹Gaba tamaa Yinni u teemɔ u ka win nɔɔ mwɛeru yibia. Adama u ñ teemɔ. Ñ n sāare u teemɔ, u ka bēe suuru sāawa domi u ñ kī baa tɔn turo u kam ko. U kīwa tɔmbu kpuro bu gōru gōsia.

¹⁰Ka mē, Yinnin tōra koo nawa nge gbena. Tō te sɔɔra wolla koo doona ka wure bakanu. Ye ya wāa wom dirum sɔɔ ya koo yanda ka yam susu bakaru, kpa tem mu dōɔ mwaara ka gāa ni nu wāa mē sɔɔ. ¹¹Yēn sō gāa ni kpuro nu koo kam ko nge mē, i yē sāa sāa nge mē n weene bēen sanum mu n deere kpa i n Gusunɔn beere yē. ¹²Kpa i n win tōru mara i n kookari mō tu ka na fuuku. Tō te sɔɔra dōɔ koo wollu kam koosia, kpa ye ya wāa handunia sɔɔ yu yanda ka dōɔn yam susuru. ¹³Adama Gusunɔ u wɔn kpaaru ka tem kpam nɔɔ mwɛeru kua mi gem ko n wāa. Yera sa mara.

¹⁴Yen saabu kīnasibu, nge mē i tō te mara, i kookari koowo u ka bēe deema bōri yendu sɔɔ kpa i kun disinu ka toraru mɔ. ¹⁵Besen Yinni ù n temane, ayera u sun derie su ka faaba wa, nge mē besen kīnasi Pɔlu u maa bēe yorua ka bwisi yi Gusunɔ u nùn kā. ¹⁶Yera u yorua tirenu kpuro sɔɔ mi u gari yi gerua. Win tirenu sɔɔ gam ka gam wāa mi n tubusianu sē, ma yēru sarirugibu be ba ñ yō dim dim, ba gari yi gōsikiamɔ, nge mē ba ra ko ka Gusunɔn gari gēe. Nge meya ba ka ben tii kam kobu gawemɔ.

¹⁷Adama bēe nen kīnasibu i gāa ni yē ko. Ñ n men na, i n tii se kpa i ku de i kōra i wɔruma be ba ñ Gusunɔn beere yēn torarun sō. ¹⁸Adama i n kpēamɔ besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisin durom sɔɔ kpa i n nùn giama. Su nùn beere wē tēn di sere ka baadommaɔ. Ami.

TIRE GBIKII TE YOHANU U YORUA

Tomba tamaa Yohanuwa u tire te yorua baa me win yisiru ta ñ wāa mi. Mban sōna u tire teni yorua. Ben waati ye sɔɔ, sɔɔsiru gara tem pusi. Tera ba mɔ, ye tɔnu u koo kpī u baba u nene, ya ñ deere. Adama ye ya ñ waarɔ ka nɔni nge hunde, yen bwesera ya deere. Adama sɔɔsi te, ta sāawa weesu. Ta ñ wure ma Yesu u kua tɔnu. Ta nɛɛ, u sāawa hunde tɔna ye ya ñ kpē yu gbi. Yen sōna Yohanu u win tɔmbu kirɔ mɔ. U nɛɛ, Yesu ù kun daa kue tɔnu ma u ñ gu besen sɔ, u ñ daa kpē u sun faaba ko. Adama u gu ma sa kua win bibu. Sɔɔ teeru sa ko n ka nùn weene.

Tire te, ta maa nɛɛ, Gusunɔ u sāawa yam bururam. Meyā u maa kī tɔmbu ba n wāa me sɔɔ. U maa sāawa kīrun nuuru. Yen sōna n weene win tɔmbu ba n kīane.

Tire ten kpunaa

1. Wāasinaa ka Gusunɔ ka maa tɔnusi, wiru 1:1n di sere wiru 2:17.
2. Kirisin yiberɛ, wiru 2:18-29.
3. Gusunɔn bibun daa, wiru 3.
4. Gusunɔn Hunde ka yiberen hunde, wiru 4:1-6.
5. Gusunɔ u sāawa kīrun nuuru, wiru 4:7-21.
6. Naane dokeobun nasara, wiru 5.

Gari wāarugii

1¹⁻² Wāaru te ta ku ra kpe ta sɔɔsira. Sa tu wa. Sa ten seeda dimɔ, sa bɛɛ ten gari nɔɔsiamɔ te ta raa wāa Baaban mi, ma ba sun tu sɔɔsi. Ye wāa ten gari ka yā, ye ya wāa toren di, sa ye nua, sa ye wa ka nɔni, sa ye mɛera mam mam, besen nɔma maa ye baba. ³ Yeya sa maa

bɛɛ sɔɔmɔ kpa sa n ka sāa nɔɔ tia bese ka bɛɛ, nge me sa nɔɔ tia sāa ka Gusunɔ Baaba ka win Bii Yesu Kirisi. ⁴ Sa bɛɛ gari yini yoruammewa kpa bese kpuron nuku dobu bu ka yibu.

Gusunɔ sāawa yam bururam

⁵ Labaari wee ye sa nua saa Yesu Kirisi win min di, ma sa bɛɛ ye nɔɔsiamɔ. Gusunɔ sāawa yam bururam, yam wɔkuru sari win mi. ⁶ Sà n nɛɛ, sa nɔɔ tia sāa ka wi, ma sa sīimɔ yam wɔkuru sɔɔ, sa weesu mɔwa, sa ñ maa gem kookoosu mɔ. ⁷ Adama sà n sīimɔ yam bururam sɔɔ, nge me win tii u wāa yam bururam sɔɔ, sa ko n nɔɔ tia sāa besen tii tiine. Win Bii Yesun yem mu maa sun deerasiamɔ saa toraru kpuron di.

⁸ Sà n nɛɛ, sa ñ toraru mɔ, sa tii nɔni wɔkumɔwa, gem sari bese sɔɔ. ⁹ Adama sà n besen toraru wura, Gusunɔ u koo sun suuru kua kpa u sun deerasia besen kom kɔsum kpuron di domi u sāawa naanegii, wi u ra ko dee dee. ¹⁰ Sà n nɛɛ, sa ñ tore sa Gusunɔ weesugii mɔwa, win gari kun maa wāa bese sɔɔ.

Kirisi sun somimɔ

2 Bɛɛ nen bibu, na bɛɛ gari yini yoruammewa, i ku ka tora. Adama goo ù n tora, sa goo mɔ, wi u koo sun suuru kana Baaban mi, wiya Yesu Kirisi geegii. ² Win tii u kua abɔru te ta ka besen toranu kpuro doona, n ñ mɔ beseginu tɔna, ka handuniagibu kpuron torana.

³ Sà n win wooda mem nɔɔwamme, sanam meya sa ko gia ma sa nùn yē. ⁴ Goo ù n nɛɛ, u nùn yē, ma u kun win wooda mem nɔɔwamme, yēro sāawa weesugii, gee sari wi sɔɔ. ⁵ Adama wi u win gari mem nɔɔwa, wi sɔɔra Gusunɔn kīra yiba ka gem. Ameniwa sa ko n ka yē ma sa gbinne ka wi. ⁶ Wi u gerumɔ u

ka nùn manine, n weene u n sīimɔ nge me win tii u sīa.

Wooda kpaa

⁷Nen kīnasibu, n ñ mɔ wooda kpaa na beɛ yoruamme, wooda gura, ye i raa mɔ saa toren di. Wooda gura ye, ya s̄awa gari yi i nua kɔ. ⁸Ka mɛ, wooda ye na beɛ yoruamme ya s̄awa wooda kpaa, ma yen gem mu s̄ɔsira Kirisi s̄ɔ ka maa beɛ s̄ɔ. Domi yam w̄kura doonɔ, ma yam bururam gem mu ballimɔ.

⁹Wi u gerumɔ u w̄a yam bururam s̄ɔ, ma u win beruse tusa, u w̄awa yam w̄kuru s̄ɔ gina. ¹⁰Wi u win beruse kī, ȳro w̄awa yam bururam s̄ɔ, ḡānu maa sari wi s̄ɔ ni nu koo goo sokurasia. ¹¹Adama wi u win beruse tusa, u w̄awa yam w̄kuru s̄ɔ, u maa s̄imɔ yam w̄kurɔ. U ñ ȳ mi u dɔ yèn s̄ɔ yam w̄kura nùn w̄ko kua.

¹²Na beɛ yoruamme nen bibu, yèn s̄ɔ ba beɛ been toranu kpeesia Yesun ȳsirun s̄ɔ. ¹³Na beɛ yoruamme beɛ baababa, yèn s̄ɔ i nùn ȳ wi u w̄a saa toren di. Na beɛ yoruamme beɛ aluwaasiba, yèn s̄ɔ i tɔn k̄so wi tabu di.

¹⁴Na beɛ yorua beɛ bibu, yèn s̄ɔ i Gusunɔ Baaba gia. Na beɛ yorua beɛ baababa, yèn s̄ɔ i nùn ȳ wi u w̄a saa toren di. Na beɛ yorua beɛ aluwaasiba, yèn s̄ɔ i dam mɔ, Gusunɔn gari maa w̄a beɛ s̄ɔ, ma i tɔn k̄so wi tabu di.

¹⁵I ku ra handunian yakande kīa, ka ḡa ni nu w̄a handunia s̄ɔ. Wi u ye kī, Baaban kīra kun w̄a wi s̄ɔ. ¹⁶Domi kpuro ye ya w̄a handunia s̄ɔ, tɔnun kīru kankam, ka ye nɔni wan k̄de, ka tii suabu, yen gaa kun ne saa Baaban min di, handunia miya ya w̄a. ¹⁷Handunia maa doonɔwa mi, ka yen bine, adama wi u Gusunɔn kīru m̄, u ko n w̄awa sere ka baadommaɔ.

Kirisin yibere

¹⁸Nen bibu, saa d̄aaka mini. Nge me i nua ma Kirisin yibere u koo na, n wee t̄ɛ, Kirisin yibere dabira tunuma. Yen s̄na sa ȳ ma saa d̄aaka mini. ¹⁹Besen suunu s̄ɔn diya ba yara, adama ba ñ s̄a besegibu. Domi b̄a n daa s̄an na besegibu, ba ko n daa w̄a ka besɛ. Adama ba yara, ma ya s̄ɔsira ma be kpuro ba ñ daa s̄awa besegibu ka gem.

²⁰Adama beɛ i Hunde Dɛero mwa Kirisin min di ma beɛ kpuro i kua ȳrugibu. ²¹Na beɛ yorua, n ñ mɔ yèn s̄ɔ i ñ gem ȳ, adama yèn s̄ɔ i mu ȳwa, i maa ȳ ma weesu kun kp̄ su yari gem di.

²²Wara s̄a wee kowo ma n kun mɔ wi u neɛ Yesu kun s̄a Kirisi. Ȳro wi, Kirisin yiberewa wi u Gusunɔ Baaba ka win Bii yinamɔ. ²³Domi wi u Bii yina, u ñ maa Baaba mɔ. Wi u Bii wura, u maa Baaba m̄wa.

²⁴Beɛ maa, i de ye i nua saa toren di, ya n w̄a been ḡruɔ, i ko n gbinne ka Bii ka Baaba. ²⁵Nɔɔ mwɛeru wee te Kirisi sun kua, teya w̄aru te ta ku ra kpe.

²⁶Na beɛ yeni yoruawa be ba kī bu beɛ nɔni w̄ken s̄ɔ. ²⁷Adama beɛ, Hunde Dɛero wi i mwa Kirisin min di, u w̄a beɛ s̄ɔ. Yen s̄ɔ, i ñ goon bukata mɔ wi u koo beɛ ḡānu keu koosia. Adama yèn s̄ɔ Hunde Dɛero wi, u beɛ ḡānu baanire keu koosiamɔ, ni nu s̄a gem, n ñ mɔ weesu, yen s̄ɔ, i n ka Kirisi manine, nge me Hunde Dɛero u beɛ s̄ɔsi.

²⁸T̄ɛ nen bibu, i n manine ka wi, kpa sa n ka w̄ruguru mɔ sanam me u koo kurama, kpa su ku tii bere sekurun s̄ɔ t̄ɔ te u koo na. ²⁹Ì n ȳ ma Kirisi u s̄awa geegii, i n maa ȳ ma baawure wi u m̄ dee dee, Kirisin biiwa.

Gusunɔn bibu

3 I mɛerio i wa, kī baka te Baaba sun kīa, sere ba sun soka Gusunɔn

bibu. Geema, meya sa sāa. Yenin sōna handuniagibu ba ñ sun yē yèn sō ba ñ nùn yē. ²Nen kīnasibu, tē sō sa sāa Gusunōn bibu, sa ñ yē gina amōna sa ko n sāa sia. Adama sa yē ma sanam me Kiriisi u koo kurama sa ko n ka nùn weene domi sa ko nùn wa nge me u sāa. ³Baawure wi u yīiyō binin bweseru mō, u tii sārasiama, nge me Kiriisi u sāre.

⁴Baawure wi u toramō, u wooda saramōwa, domi toraru, wooda saraba. ⁵I yē ma Yesu u nawa u ka toraru wuna, toraru maa sari wi sō. ⁶Baawure wi u ka Kiriisi manine, u ku ra n toramō. Wi u ra n toramō, yēro kun nùn waare, u sere nùn gia.

⁷Nen bibu i ku de goo u bēe nōni wōke. Wi u gea mō u sāawa gemgii, nge me Yesu tii u sāa. ⁸Wi u ra n toramō, Setamgiiwa, domi saa toren diya Setam toramō. Ma Gusunōn Bii u na u ka Setam sōma kpeerasia.

⁹Baawure wi u sāa Gusunōn bii, u ku ra n maa toramō yèn sō Gusunōn wāara wāa wi sō. U ñ kpē u n toramō domi u kua Gusunōn bii. ¹⁰Tē, sa ko kpī su tubu wi u sāa Gusunōn bii ka wi u sāa Setamgii. Baawure wi u kun gea mō, ka maa wi u kun win beruse kī, u ñ sāa Gusunōgii.

Su kīana

¹¹Gari wee yi i nua saa toren di. Su kīana ¹²kpa sa kun sāa nge Kaeni wi u sāa tōn kōso wigii ma u win wōnō go. Mban sōna u nùn go. U nùn go yèn sō win tii u kom kōsum kua, wōnō maa kom gem kua.

¹³Negibu, i ku biti soora handuniagibu bà n bēe tusa. ¹⁴Yèn sō sa besen berusebu kī, sa yē ma sa gō sarari, sa dua wāaru sō. Wi u kun tōnun kīru mō, u wāawa gō sō. ¹⁵Baawure wi u win beruse tusa, u sāawa tōn gowo. Bēen tii i maa yē ma tōn gowo goo sari wi u wāaru te ta ku

ra kpe mō. ¹⁶Yeni sōra sa ka gia nge me kīra sāa, domi Kiriisi u win wāaru wē besen sō. Nge meya, n maa weene su besen tiin wāaru wē besen berusebun sō. ¹⁷Goo ñ n dukia mō handunia ye sō, ma u wa win beruse u yāaru mō, ma u nùn biru kisi, amōna Gusunōn kīra ko n ka wāa yēro sō. ¹⁸Nen bibu i ku de su kīana ka gari tōna, adama su kīi geeru sōosi besen kookoosu sō.

Gusunōn wuswaaō

¹⁹Kookoo si sōnō diya sa ko n yē ma sa sāa gemgibu kpa sa n toro sindu mō Gusunōn wuswaaō. ²⁰Domi besen gōru gā n sun taare wēemō sa yē ma Gusunō u besen gōru kere, u maa kpuro yē. ²¹Yen sō, nen kīnasibu, besen gōru gā kun sun taare wēemō, sa ko n toro sindu mō Gusunōn wuswaaō. ²²Ma baayere kpuro ye sa bikiamō, sa ye waamō saa win min di, domi sa win wooda neni, sa maa mō ye n wā win nōni sō. ²³Win wooda wee, su win Bii Yesu Kiriisin yīsiru naane doke, kpa su kīana nge me u sun sōwa. ²⁴Wi u win woodaba swīi u ka Gusunō manine, Gusunō maa ka nùn manine. Yenin min diya sa yē ma u ka sun manine win Hunde Deero wi u sun wēn sō.

Gusunōn Hunde

ka yiberen hunde

4 Nen kīnasibu i ku tōmbu kpuro naane ko be ba gerumō ba Hunde Deero mō, adama i bu wēerio bà n sāa Gusunōgibun na, domi Gusunōn sōmō weesugiba yiba handunia ye sō. ²Yenin min diya i ko kpī i tubu be ba Gusunōn Hunde mō. Baawure wi u wura ma Yesu Kiriisi u kua tōnu, wiya u sāa Gusunōgii. ³Wi u kun maa wure ma Yesu u kua tōnu, u ñ sāa Gusunōgii, Kiriisin yiberewa, wìn gari i nua u sisi, u mam tunuma handunia sō kō.

⁴ Bɛɛ nen bibu, i s̄a Gusunɔgibu i maa sɔmɔ weesugii be kamia kɔ. Domi wi u w̄a bɛɛ sɔɔ u dam mɔ u kere wi u w̄a handunia ye sɔɔ. ⁵ Beni handuniagiba ba s̄a, yen s̄na ba ka handunian bwisi gari m̄, ma handuniagiba bu swaa daki. ⁶ Bese sa s̄awa Gusunɔgibu. Baawure wi u Gusunɔ yɛ u ra sun swaa daki, adama wi u kun Gusunɔ yɛ u ku ra sun swaa daki. Yenin min diya sa ko kp̄i su gem ka weesu wunana.

Gusunɔ u s̄awa k̄irun nuuru

⁷ Nen k̄inasibu, i de su k̄iana, domi k̄ira naamɔwa saa Gusunɔn min di. Baawure wi u tɔnun k̄iru mɔ u s̄awa Gusunɔn bii, u maa Gusunɔ yɛ. ⁸ Wi u kun tɔnun k̄iru mɔ, yɛro kun Gusunɔ yɛ domi Gusunɔ s̄awa k̄irun nuuru. ⁹ Wee mɛ Gusunɔ u sun win k̄iru s̄ɔɔsisina, u win Bii teeruru ḡrima handunia ye sɔɔ sa n ka w̄aru te ta ku ra kpe mɔ wi sɔɔ. ¹⁰ Ameniwa k̄ii te, ta s̄a, n ñ mɔ besera sa Gusunɔ k̄ia, adama wiya sun k̄ia, ma u win Bii ḡrima u ka ko abɔru besen toranun s̄.

¹¹ Nen k̄inasibu, Gusunɔ ù n sun k̄i too nge mɛ, n weene besen tii su maa k̄iana. ¹² Goo kun Gusunɔ waare. S̄a n k̄iane, Gusunɔ u ka sun manine, ma win k̄ira yibumɔ bese sɔɔ.

¹³ Sa yɛ ma sa ka n̄n manine, win tii maa ka sun manine domi u sun win Hunde Dɛero k̄a. ¹⁴ Bese maa sa wa, sa maa seeda dimɔ ma Baaba u win Bii ḡrima u ka ko handunian Faaba kowo. ¹⁵ Baawure wi u wura ma Yesu s̄awa Gusunɔn Bii, Gusunɔ ka n̄n manine, ma yɛro maa ka Gusunɔ manine. ¹⁶ Ma bese sa k̄ii te yɛ, sa maa tu naane doke te Gusunɔ u mɔ bese sɔɔ.

Gusunɔ s̄awa k̄irun nuuru. Baawure wi u tɔnun k̄iru mɔ u ka Gusunɔ manine, Gusunɔ maa ka n̄n manine. ¹⁷ Nge meya win k̄ira yibusine bese sɔɔ, kpa sa n ka toro sindu mɔ siribun sanam, domi

nge mɛ Kirisi u s̄a, meya maa besen tii sa s̄a handunia ye sɔɔ. ¹⁸ Berum sari k̄iru sɔɔ, k̄ii te ta yiba ta ra berum kpuro gire. Ñ n men na, wi u berum mɔ, k̄ira kun yiba wi sɔɔ, domi u s̄eeyasiabu ȳiyɔ.

¹⁹ K̄ira w̄a bese sɔɔ yèn s̄ Gusunɔ u gb̄ia u sun k̄ia. ²⁰ Goo ù n nɛɛ u Gusunɔ k̄i ma u win beruse tusa, u s̄awa wee kowo. Domi wi u kun win beruse k̄i wi u waamɔ, u ñ kp̄ɛ u Gusunɔ k̄ia wi u kun waare. ²¹ Gusunɔ maa sun wooda yen i w̄ɛ u nɛɛ, wi u n̄n k̄i, u de u n maa win beruse k̄i.

Handunian kamiabu

5 Baawure wi u naane doke ma Yesu s̄a Kirisi wi, yɛro s̄awa Gusunɔn bii, ma baawure wi u tundo k̄i, u maa bii k̄iwa. ² S̄a n Gusunɔ k̄i ma sa win wooda mem nɔɔwamme, sa ko n yɛ ma sa win bibu k̄i. ³ S̄a n Gusunɔ k̄i sa ko maa win wooda nene. Win wooda kun maa s̄. ⁴ Domi Gusunɔn bii baawure u ra handunia kamie. Ka besen naane dokeba sa ra handunia kamie. ⁵ Wi u handunia kamiamɔ, wiya wi u naane doke ma Yesu s̄awa Gusunɔn Bii.

Seeda ye ba Yesu Kirisi diiya

⁶ Yesu Kirisi wiya wi u na ka nim ka yem. U ñ nɛ ka nim tɔna, adama ka yem sanna. Hunde Dɛeron tii u yen seeda dimɔ, yèn s̄ u s̄a gemgii. ⁷ Domi seedagibu itawa ba w̄a [Gusunɔ w̄ollɔ, Baaba, ka Gari, ka Hunde Dɛero. Be ita ye, ba s̄a nɔɔ tia. Ma seeda ita maa w̄a handunia ye sɔɔ,] ⁸ Hunde Dɛero, ka nim, ka yem. Be ita ye, ba maa s̄a nɔɔ tia. ⁹ Bese sa tɔmbun seeda wuramɔ, adama Gusunɔn seeda kp̄aru kere mɛ, domi Gusunɔn seeda s̄a seeda ye u win Bii diiya. ¹⁰ Wi u Gusunɔn Bii naane doke, u seeda ye mɔ win tii sɔɔ. Wi u kun naane doke, u Gusunɔ wee kowo kuawa yèn s̄ u ñ seeda wure ye u win Bii diiya. ¹¹ Seeda ye wee, Gusunɔ sun w̄aru te ta

ku ra kpe wē. Wāa te, ta wāawa win Bii sɔɔ. ¹²Wi u Bii mɔ, u maa wāa te mɔ. Wi u kun Gusunɔn Bii mɔ, u n̄ wāa te mɔ.

Wāaru te ta ku ra kpe

¹³Na bɛɛ yeni yoruawa bɛɛ be i Gusunɔn Biin yisiru naane doke, kpa i n ka yē ma i wāaru te ta ku ra kpe mɔ.

¹⁴Sa naane sāa ma sà n n̄n gāanu kana ni nu sāa win kīru, u sun swaa daki.

¹⁵Sà n maa yē ma u besen kanaru swaa daki, sa yē ma baayere ye sa kanamɔ win mi, besegia kɔ.

¹⁶Goo ù n wa win beruse u toramɔ te ta kun sāa gɔɔguru, u kanaru koowo. Gusunɔ u koo bu wāaru wē be ba toramɔ te ta kun sāa gɔɔguru. Adama toraru gara wāa te ta ra gɔɔ ma. Na n̄ gerumɔ

goo u kanaru ko ten sɔ. ¹⁷Gem sariru baatere ta sāawa toraru, adama n̄ n̄ m̄ te kpuro ta sāa gɔɔguru.

¹⁸Sa yē ma baawure wi u sāa Gusunɔn bii u ku ra n toramɔ, domi Gusunɔn Bii n̄n kōsu, tɔn kōso wi kun maa kpē u n̄n baba.

¹⁹Bese sa yē ma sa sāa Gusunɔgibu, adama handunia kpuro wāa tɔn kōso win nɔma sɔɔ.

²⁰Sa maa yē ma Gusunɔn Bii u na, ma u sun bwisi kã su ka Gusunɔ Yinni gemgii gia. Sa gbinne ka gemgii wi, win Bii Yesu Kirisin min di. Yesu Kiriwi wiyā sāa Gusunɔ Yinni gemgii. U maa sāa wāaru te ta ku ra kpen nuuru.

²¹Nen bibu, i n tii se ka būu sāaru.

TIRERU YIRUSE TE YOHANU U YORUA

Dabiru ba nee, Yesun yigberu gara ba ka yā mini te Yohanu u soka kuro ka win bibu. U bu sōmō bu kīana. U maa bu kirō mō ba n tii se ka keu koosio weesugibu ka ben sōsinu.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, naasu 1-3.
2. Gem ka kīru, naasu 4-11.
3. Gari dāaki, naasu 12-13.

Tōbiribu

1 Kurō wune *, ne wi na sāa Yesun yigbe guro guro, na nun tōbura, wune wi Gusunō u gōsa ka wunen bibu be na kī gem sō. N ñ mō ne tōna na bu kī, ka be ba gem gia kpurowa, ²yèn sō gem me, mu wāa besen gōruō, mu ko n maa ka sun wāa sere ka baadomma.

³Gusunō Baaba, ka Yesu Kirisi win Bii bu sun durom, ka wōnwōndu kua, kpa bu sun alafia wē kīru ka gem sō.

Gem ka kīru

⁴Nen nukura dora gem gem ye na wa wunen bibu gaba siimō gem sō nge

me Gusunō Baaba sun yiire. ⁵Tē, kurō wune, ye na nun yoruamme, ya ñ sāa wooda kpa, ya sāawa ye sa mō toren di. Na nun kanamō, su de su kīana. ⁶Kīru ta sāawa Gusunōn woodan mem nōōbu. Yeya wooda ye i nua saa toren di, yē sō n weene i n siimō.

⁷Dabira ba yarine handunia sō ba tōmbu swaa nim wiamō. Ba ñ wure ma Yesu Kirisi u na handunia sō u kua tōnu. Wi u sāa nge me, wiya swaa nim wio ka Kirisin yibere. ⁸I tii laakari koowo, kpa i ku besen sōmburun are kō, i de i ten arufaani wa.

⁹Baawure wi u ñ yōre Kirisin sōsiru sō, ma u tu sarari, u ñ Gusunō mō. Adama wi u yō te sō, u Baaba ka maa Bii mō. ¹⁰Goo ù n na been mi, ma n kun ka Kirisin sōsi te, i ku yēro dam koosia, i ku maa nūn domaru kua. ¹¹Domi wi u nūn yen gaa kua, u bōnu mō win kom kōsum sō.

Gari dāaki

¹²Baa me na gāa dabiru mō n bee yorua, na ñ kī n ni kpuro yore tireru sō. Adama na yīiyō n bee beram na, kpa n ka bee gari ko nō ka nō kpa besen nuku dobu bu ka yibu.

¹³Wunen wōnō wi Gusunō u maa gōsa, win biba nun tōbura.

*1:1 *kurō wune* - Dabiru ba nee, Yesun yigberu gara ba ka yā mini, te ba soka kuro ka win bibu.

TIRERU ITASE

TE YOHANU U YORUA

Gayusiwa Yohanu u tire te yorua. Durɔ wi, u s̄awa tɔn geo. U ra waasu kowobu somi. Adama goo u w̄aa ka wi, wi ba m̄ Diotefu. Wi, u k̄iwa u n s̄aa tɔnwero. U Yohanun gari yina. Tire te, ta sun s̄ɔsimɔ nge me yellu, Yesugibu ba wahala m̄ n̄ɔsinaa sarirun s̄.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-4.
2. Waasu kowobun dam koosiabu, naasu 5-8.
3. Diotefu ka Demetiru, naasu 9-12.
4. Tɔbiri d̄aakibu, naasu 13-15.

Tɔbiribu

1 Gayusi, wunɛ wi na k̄i ka gem, nɛ wi na s̄aa Yesun yigbe guro guro, nena na nun tɔbura.

²Nen k̄inasi na kanamɔ a n kuuramɔ ḡaanu baanire s̄ɔɔ, kpa wunen wasi yi n bw̄aa do nge me wunen hunde ya s̄aa.

³Nen nukura dora too too sanam me naane dokeobu gaba na, ma ba seeda di nge me gem mu w̄aa wunɛ s̄ɔɔ, ka nge me a siimɔ gem me s̄ɔɔ. ⁴Nuku dobu gabu sari bi bu kere n nɔ nen biba siimɔ gem s̄ɔɔ.

Waasu kowobun

dam koosiabu

⁵Nen k̄inasi, naane dokeon koma a m̄ sanam me a naane dokeobu n̄ɔrimɔ,

n ku mam ko be ba s̄aa s̄ɔbu. ⁶Ba wunen k̄irun seeda dimɔ Yesun yigberun wuswaaɔ. A de a n da bu kusenu kue ben sanum s̄ɔɔ nge me n weene Gusunɔgii u ko. ⁷Domi Yinnin ȳisirun s̄ɔna ba doona, ba ñ ḡaanu mwe naane doke sarirugibun mi. ⁸Yen s̄ɔ, besera n weene su tɔn ben bweseru somi, kpa besen tii sa n bɔnu m̄ ka be, gem kparabu s̄ɔɔ.

Diotefu ka Demetiru

⁹Na Yesun yigberu tire piibu gagu yorua, adama Diotefu, wi u k̄i u n s̄aa ben gbiikoo u ñ nen gari wure. ¹⁰Yen s̄ɔna n̄a n na, kon gere daa ye u m̄ u ka sun gari k̄ɔsi manimɔ. N ñ ye tɔna, u ku ra maa naane dokeobu dam koosie. Be ba maa k̄i bu bu dam koosia, u ra bu yinariwa, kpa u bu gira saa Yesun yigberun di.

¹¹Nen k̄inasi a ku kom k̄ɔsum saari ma n kun m̄ kom gem. Wi u gea m̄ u s̄awa Gusunɔgii, adama wi u k̄ɔsa m̄ u ñ Gusunɔ ȳɛwa.

¹²Demetiru u seeda gea m̄ baawure kpuron mi, ka maa gem tiin wuswaaɔ. Besen tii sa n̄un seeda diiyamme, a maa ȳɛ ma besen seeda s̄awa gem.

Tɔbiri d̄aakibu

¹³Na ḡaa dabinu m̄ n ka nun yorua, adama na ñ k̄i n ni kpuro yore tireru s̄ɔɔ.

¹⁴Na ȳiyyɔ sa ko waana ñ n sosi, kpa su gari ko n̄ɔ ka n̄ɔ.

¹⁵Alafia ya n w̄aa ka wunɛ.

Wunen b̄ɔrɔba kpuro ba nun tɔbura. A maa man besen b̄ɔrɔba tɔbirio tia tia.

TIRE

TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄on̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄oosi weesuginu s̄oosim̄o ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄on be ba s̄oosi ni m̄o mi, ba w̄awa kom bereteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge m̄e u yeruku t̄ambu gabu kua be ba ñ n̄un m̄em n̄ow̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on gari m̄o yi yi s̄a gem sere ka baadommāo. Yiya n weene ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄obiribu

1 Ne Yudu, Yesu Kirisin yoo, ne wi na s̄a Yak̄obun w̄on̄o, na b̄e tire teni yoruamme, b̄e be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄e k̄i, ma u b̄e k̄osu Yesu Kirisin s̄o.

²Gusun̄o u n b̄e w̄on̄w̄on̄du ka alafia ka k̄iru sosiamme.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄erio Pie II, 2:1-17)

³Nen k̄inasibu, na raa k̄i n b̄e tireru yorua, ne ka been faaban garin s̄o, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄e tire teni yorua n ka b̄e hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄on teeru sere ka baadommāo. ⁴Domi t̄on k̄osobu gaba dua gbenum been suunu s̄o be ba Gusun̄on durom ḡosikia, bu ka ben kom k̄osum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄a besen Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on

diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵Baa m̄e i ye kpuro ȳe s̄a s̄a, ka m̄e, na k̄i n b̄e yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄ambu w̄ra saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶I maa w̄ollun ḡradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄e yam w̄okuru s̄o ba ka siribun t̄o ben-tembereru mara. ⁷Meya maa Sodomu ka Gom̄ra, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄ambu ba maa daa bereteke kua, t̄on dur̄bu ka t̄on dur̄bu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru t̄ambun s̄o.

⁸Ka m̄e, t̄on k̄so be maa, ben bwisikunu s̄o ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamme ma ba w̄ollun yiikogibu w̄omm̄o.

⁹Adama Miseli, wi u s̄a Gusun̄on ḡradoban wirugii, u ñ k̄a u Setam taare w̄e ka w̄mburu d̄oma te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄ow̄awa u nee, “Yinni Gusun̄owa u koo nun gerusi.” ¹⁰Adama t̄on k̄so be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄omm̄o, ye ba maa m̄o ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄o.

¹¹N̄oni sw̄aarugiba ba s̄a. Domi ba Kaenin yira sw̄ii, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan s̄o nge m̄e Balamu u kua, ma ba tii kam koosia. ¹²T̄on be, ba s̄awa sankara kowobu been t̄o baka ni i ra ko k̄irun s̄o s̄o, ba ka b̄e dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄ona. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄orikiam̄o, ni nu ku ra ka gura ne. Ba s̄a nge d̄a ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gbinīo, ni nu gu mam mam. ¹³Ba s̄awa nge nim w̄okun nim kure ni nu kukum̄o. Nge m̄e nu nin yakeru k̄om̄o meya ba maa ben

sekuru sari kom sɔɔsimɔ. Ba s̄awa nge wɔllun kperi yi yi yin swaa bie, Gusunɔ u bu yam wɔku te ta kp̄a yiye t̄e sɔɔ ba koo du ka baadomma.

¹⁴Enɔku maa, wi u s̄a Adamun sika-dobun t̄ɔka nɔɔba yiruse u Gusunɔn gari gerua ben s̄ɔ u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win gɔrado deero dabi dabiru ¹⁵u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunɔn beere ȳeru sarirugibu kpuro taare w̄e ben kom k̄osum kpuron s̄ɔ me ba kua Gusunɔn gendun s̄ɔ, ka maa gari k̄osin s̄ɔ yi torobu be ba ñ Gusunɔn beere ȳe ba n̄un gerusi. ¹⁶Tɔn be, ba ra n wure, ḡāanu sari ni nu ra bu w̄ere, ben bine bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa t̄ombu gari dori s̄ɔɔmɔ bu ka ȳerobun ḡāanu wa.

Yiirebu ka kiro

¹⁷Adama beɛ nen k̄inasibu, n weene i gari yi yaaya yi besen Yinni Yesu Kirisin ḡroba raa gerua. ¹⁸Domi ba beɛ s̄ɔɔwa ma sanam d̄āakim sɔɔ t̄ɔn yaako kowoba koo na be Gusunɔn beere ȳe

sarira koo de ben bine ya n bu kpare. ¹⁹Beya ba ka karanaa naamɔ, ba ben tiin bwisikunu m̄, ba ñ Hunde Deero mɔ. ²⁰Adama beɛ nen k̄inasibu, i tii t̄asisio been naane doke deerabu sɔɔ i n kanaru m̄ ka Hunde Deeron dam. ²¹I tii nenuɔ Gusunɔn k̄iru sɔɔ, i n ka besen Yinni Yesu Kirisin wɔnwɔndu mara te ta koo ka beɛ w̄āaru te ta ku ra kpe naawa.

²²I ben wɔnwɔndu waawo be ba ḡɔrusu yiru yiru m̄. ²³I n gabu gawamɔ d̄ɔɔ sɔɔn di i n bu faaba m̄. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka berum menne, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabeno ni ben daa ya disinu t̄eni.

Siara d̄āakibu

²⁴⁻²⁵Gusunɔ turo s̄a besen Faaba kowo wi u koo kp̄i u beɛ k̄osu i ku ka wɔruma, kpa u beɛ terasia win yiiko sɔɔ taare sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kp̄āaru ka dam ka girima m̄ saa besen Yinni Yesu Kirisin min di, yee yel-lun di, ka t̄e, sere ka baadommaɔ. Ami.

YOHANUN KĀSIRU

TE TA YESU KIRISI SŌSI

Yohanu u win kāsī teni yoruawa sanam me ba Yesugibu nōni sŏmō ben naane dokebun sŏ. Yera u bu yorua u ka bu dam kē ben nōni swāaru sŏ. Tire ten gari dabinu nu sāawa yirenu ni nu tubum sē.

Tire teni, ta sāawa Bibelin tire dāakiru. Ta sun sŏsimō nge me handunia ya koo ka wiru goora ka nge me Yesu u ko n sāa sanam me u koo wurama.

Ta maa sun sŏmō nge me Yesu u sāa. U sāawa wi u raa wāa, meya u wāa gisō, u ko n maa wāawa sere ka baadommaō. U sāawa gāanu kpuron tore ka nin wii gowo. U maa sāa sinambun sunō ka yin-nibun Yinni. U maa sāa win yigberun wirugii. U sāawa nge gbee sunō ge ga yara Yudan bweserun di. U sāawa yāku kowo tōnwerō, ma u maa sāa nge yāa kinē kpendu te ba ka yākuru kua.

Tire ten gari mero ya sāawa, Gusunō u koo Setam tabu di mam mam saa Yesu Kirisin min di. Meya u koo be ba nūn naane sāa doo nōru wē ù n wōn kpaaru ka tem kpm swīi.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-8.
2. Tire ni ba Yesun yigbenu nōba yiru yorua, wiru 1:9n di sere wiru 3:22.
3. Ye ya koo koorā sia, wiru 4:1n di sere wiru 22:5.
4. Yesun wuramaru, wiru 22:6-21.

Tire tenin asansi

1 Tire teni sŏ ba gāa ni yorua ni Yesu Kirisin terasia. Gusunōwa u nūn gāa ni wē u ka win sōm kowobu sŏsi ye ya koo koorā ñ n sosi. Ne Yohanu, ne

wi na sāa Kirisin yoo, u man ye sŏsi, saa win gōradon min di wi u man gōria. ²Na ye kpuron seeda di ye na ka nōni wa. Na Gusunōn gari nōsia ka seeda ye Yesu Kirisin u di. ³Doo nōrugiiwa wi u Gusunōn gari yinin gari garimō, doo nōrugiba maa be ba yi swaa daki, ma ba neni ye ba yorua sŏ. Domi yen saa ya turuku kooma.

Yesun yigbenu nōba yirun

tōbiribu

⁴⁻⁵Ne Yohanu, na bēe Yesun yigbenu nōba yiru tōbura Asin tem sŏ.

Gusunō Yinni wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, ka hundeba nōba yiru be ba wāa Gusunōn sina kitarun wuswaaō, ka maa Yesu Kirisin wi u sāa seeda dio naanēgii wi ba gbia ba seeya gōrin di, wi u maa sāa sina boko, bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia wē.

Yesu u sun kī. Ka win yema u sun yakia besen toranun di. ⁶Ma u sun menna u kua besen sunō, u sun kua win Baaba Gusunōn yāku kowobu. Wiya u sinandu ka yiiko mō sere ka baadommaō. Ami.

⁷Wee, u sisi guru winu sŏ. Baawure u koo nūn wa, baa be ba nūn sōkan tii. Handunian bwesenu kpuro nu koo gō wuri ko win sŏ. Meya n ko n sāa. Ami.

⁸Gusunō Yinni Dam kpurogii, wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, u nēe, wiya gāanu kpuro torua, u koo maa ni wiru go.

Yohanu u Kirisin wa kāsiru sŏ

⁹Nena Yohanu bēegii, ne wi na maa bōnu mō ka bēe nōni swāaru sŏ ka Gusunōn bandu sŏ ka temanabu sŏ yēn sŏ sa gbinne ka Yesu. Ba ka man na tem bure teni sŏ te ba mō Patumōsi Gusunōn garin sŏ ka Yesun seedan sŏ. ¹⁰Yinnin tōru sŏ Hunde Dēero dera na kāsā, ma na nō damguu nua nen biru

nge kāakāagi ¹¹ ga nēē, n yoruo tireru sɔɔ ye na waamɔ, kpa n tire te m̄risia Yesun yigbenu nɔɔba yirun mi, Efesuɔ, ka Simiinio, ka P̄egamuɔ, ka Tiatiraɔ, ka Saaduɔ, ka Filadēefio, ka Lodiseɔ.

¹² Ye na siira n ka wa wi u ka man gari m̄, yera na dabu wuraginu nɔɔba yiru wa. ¹³ Ma na goo wa nge tɔnun bii u yɔ dabu nin suunu sɔɔ. U yaberu sebua ta wāa sere win naa kɔɔɔ ma u kpaki wuragia s̄ke win gāaso. ¹⁴ Win wiru ka win seri buririwa nge w̄su ñ kun mē nge gunsu ma win n̄ni s̄a nge d̄sɔ yara. ¹⁵ Win naasu ballimɔwa nge sii gan te ba yania ba tea, ma win n̄ɔ ga s̄a nge surun bakaru. ¹⁶ Ma u kperi nɔɔba yiru neni win n̄m geuɔ, ma takobi n̄ɔ durora ye ba d̄era biru ka wuswaa ya yarimɔ win n̄ɔn di, ma win wuswaa ballimɔ nge s̄ɔ wii w̄llun s̄ɔ. ¹⁷ Ye na n̄n wa, na w̄ruma win naaso nge goru. Ma u man win n̄m geu s̄andi u nēē, n ku berum ko, wiya u s̄a gbiikoo ka d̄ako. ¹⁸ Wiya u s̄a waso, u raa gu adama t̄ē u ko n wāawa ka baadommaɔ. U yi-iko m̄ gɔɔn w̄llɔ ka ḡribun wāa yerɔ. ¹⁹ Ñ n men na, n yoruo ye na wa, ka ye ya kooramɔ t̄ē, ka ye ya koo koorā amen biru. ²⁰ Kperi nɔɔba yiru ye na wa nen n̄m geuɔ ka dabu wuraginu nɔɔba yiru ye kpuron tubusianun asansi wee. Kperi nɔɔba yiru ye, ya s̄awa Yesun yigbenu nɔɔba yiru yen ḡradoba. Dabu wuraginu nɔɔba yiru ye maa, ya s̄awa yigbe nin tii.

Gari yi ba Efesugibu s̄ɔwa

2 Kirisi u Yohanu s̄ɔwa u nēē, a Efesun Yesun yigberun ḡrado yoruo a nēē, nē wi na kperi nɔɔba yiru ye neni nen n̄m geuɔ, ma na siimɔ dabu wuraginu nɔɔba yiru yen suunu sɔɔ na nēē, ² na win kookoosu ȳē ka win s̄oma ka win temana bi u m̄. Na ȳē ma u ñ kp̄ē u ka t̄n k̄sobu temana, ma u ben laakari m̄era be ba tii sokumɔ

ḡrobu, adama ba ñ s̄a mē, u deema wee kowoba ba s̄a. ³ U suuru m̄, u ka n̄ni swāaru temana nen ȳisirun s̄ɔ, u ñ maa wasire. ⁴ Adama ye na n̄n waasi wee, u ñ maa man k̄i nge yellu. ⁵ Ñ n men na, u yaayo m̄n di u w̄ruma kpa u ḡru ḡsia u ko nge mē u ra raa ko. Û kun kue mē, kon na n win dabu sua gen ayeron di. ⁶ Ka mē, u gāa teenu m̄ ni nu wā. U Nikolaitigibun kookoosu tusa nge mē nen tii na su tusa.

⁷ Baawure wi u swaa m̄ u n̄ɔɔwa ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ɔm̄.

Wi u tabu di, kon de u d̄a w̄arugii te ta wāa Gusunɔn wāa yerɔn binu di.

Gari yi ba Simiinigibu s̄ɔwa

⁸ Kirisi u maa nēē, a Simiinin Yesun yigberun ḡrado yoruo a nēē, nē wi na n̄ni swāaru ȳē, na maa win s̄aru ȳē. Ka mē, u s̄a atasiri. Na ȳē k̄sa ye ba n̄n gerusimɔ be ba tii sokumɔ Yuuba adama ba ñ s̄a mē, Setam t̄omba ba s̄a. ¹⁰ U ku berum ko n̄ni swāa te ta n̄n sisien s̄ɔ. Wee, Setam u koo de bu ben gabu piris̄m̄ doke u ka ben laakari m̄eri. Ba koo wahala wa sere s̄ɔ w̄kuru. U de u n s̄a b̄r̄kini sere ka ḡɔɔwa, kpa n n̄n wāaru w̄ē nge sina furɔ.

¹¹ Baawure wi u swaa m̄ u n̄ɔɔwa ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ɔm̄.

Wi u tabu di, ḡɔɔ yiruse kun n̄n wasi.

Gari

yi ba P̄egamugibu s̄ɔwa

¹² Kirisi u maa nēē, a P̄egamun Yesun yigberun ḡrado yoruo a nēē, nē wi na takobi n̄ɔ durora ye ba d̄era biru ka wuswaa neni na nēē, ¹³ na win wāa yeru ȳē mi Setam sina kpaara wāa. U nen ȳisiru wure, u ñ win naane ye u man s̄a f̄ere, baa sanam mē ba nen seeda dio naanegii Antipasi go ben mi, mi

Setam wāa yera wāa. ¹⁴ Adama ka me, gāanu fiiko ni na nùn waasi wee, gaba nùn wāasi be ba Balamun sōsiru swii. Balamu wi, u ra n Balaki sōsimō nge me u koo ko u ka Isireliba torasia, kpa bu būu sāa dīanu di, kpa bu kōw menna tantanaru sōw. ¹⁵ Nge meya gaba nùn wāasi be ba Nikolaitigibun sōsiru swii. ¹⁶ Ñ n men na, u gōru gōsio. Û kun kue me, kon nùn naa swiima tē, kpa n ka bu tabu ko ka takobi ye ya yarimō nen nōn di.

¹⁷ Baawure wi u swaa mō u nōwō ye Hunde Dēero u Yesun yigbenu sōwō.

Wi u tabu di, wiya kon manna ye ya berua wē u di. Kon nùn kpee kpikuru wē tē sōw ba yīsi kpaaru yorua te goo kun yē ma n kun mō wi ba tu wē.

Gari yi ba Tiatiragibu sōwō

¹⁸ Kirisi u maa nēē, a Tiatiran Yesun yigberun gōrado yoruo a nēē, ne Gusunōn Bii wìn nōni sāa nge dōw yara ma nen naasu ballimō nge sii gan te ba yania ba tea, na nēē, ¹⁹ na win kookoosu yē. Na win kīru yē, ka win bōwkiniru, ka win tōn geeru ka maa win tēmanabu. Na yē ma win sōm dāakuru ta gbiikuru kere. ²⁰ Adama ye na nùn waasi wee. Kurō wi ba mō Yesabeli wi u tii sokumō Gusunōn sōmō, u dera u nen sōm kowobu swaa nim wia ka win sōsiru bu ka kōw menna tantanaru sōw kpa bu būu sāa dīanu di. ²¹ Na nùn ayeru wē u ka gōru gōsia adama u ñ kī u win kom bereteke deri. ²² Yen sōna kon nùn kpī ka bararu kpa n be ba ka nùn sakararu kua kpēē nōni swāa bakararu sōw bā kun gōru gōsie ba kom kōsum deri me u bu sōsi. ²³ Yen biru kon win bibu go. Saa yera Yesun yigbenu kpuro nu koo gia ma nena na tōmbun bwisikunu ka ben gōrusu yē. Kon ben baawure kōsie nge me win kookoosu ne.

²⁴ Adama be ba tie Tiatira sōw, be ba ñ sōsi kōsu ni swii, ba ñ gie ye gaba

sokumō Setam asiri baka, na bu sōwō, na ñ kon maa bu sōmunu ganu sōbi. ²⁵ Adama ye ba mō bu ye nenuō sim sim sere n ka tunuma. ²⁶⁻²⁷ Wi u tabu di ma u mō ye na kī sere ka nōw, wiya kon yiiko ye wē ye na mwa nen Baaban min di. Kon nùn yiiko ye wē bwesenu kpurun wōllō u n bu kpate ka sii bokuru kpa u bu so u kōsuku nge wekenu. ²⁸ Na kon maa nùn yam sārerun kpera wē.

²⁹ Baawure wi u swaa mō u nōwō ye Hunde Dēero u Yesun yigbenu sōwō.

Gari yi ba Saadugibu sōwō

3 Kirisi u maa nēē, a Saadun Yesun yigberun gōrado yoruo a nēē, ne wi na Gusunōn Hundeba nōwba yiru ye mō ka maa kperi nōwba yiru ye, na nēē, na win kookoosu yē. Na yē ma ba gerumō u sāa waso baa me u sāa gōri. ² Ñ n men na, u yando kpa u ye ya nùn tie tāsisia yu sere gbi mam mam. Domi na wa ma win kookoosu kun dende sāa sāa Gusunōn nen Yinnin mi. ³ Yen sō, u yaayo ye ba nùn sōsi ka nge me u ye nua. U ye mem nōwō kpa u win gōru gōsia. Û kun yande, kon na n nùn deema wōkuru nge gbenō. U ñ ko n maa yē saa ye kon na. ⁴ Ka me, gaba wāa Saaduw be ba kun tii disinu tēni, beya ba koo ka man si kpa ba n yāa kpikinu doke, domi beya n ka weene. ⁵ Wi u tabu di, wiya u koo yāa kpikinu doke mesum. Na ñ kon maa win yīsiru go wāarun tireru sōw. Batuma sōw kon wura nen Baaban wuswaaw ka win gōradoban mi ma u sāa negii.

⁶ Baawure wi u swaa mō u nōwō ye Hunde Dēero u Yesun yigbenu sōwō.

Gari yi ba Filadēefigibu sōwō

⁷ Kirisi u maa nēē, a Filadēefin Yesun yigberun gōrado yoruo a nēē, ne wi na sāa Dēero ka Gemgii, ne wi na sina boko Dafidin yenun kōkōwō neni, ne wi nā n kenya, goo ku ra kenē, ne wi nā n maa kenua, goo ku ra kenie, nena na nēē, ⁸ na

win kookoosu yē. Na yē ma win dam kun kpā. Ka me, u nen gari mem nɔɔwa, u ɛ nen yīsiru siki. Yen sōna na nùn gambo kenya ye goo kùn kpē u kene. ⁹Wee kon nùn Setam tɔn be nɔmu sɔndia be ba tii sokumu Yuuba adama ba ɛ s̄a me, domi weesa ba m̄. Kon de bu na win wuswaaɔ bu kpuna bu nùn beere wē. Be kpuro ba koo gia ma na nùn kī. ¹⁰Yèn s̄o u temana u man mem nɔɔwa, yen sōna kon nùn bere wahalan saa sɔɔ ye ya sisi handunia kpuro sɔɔ yu ka tɔmbun laakari m̄eri be ba wā handunia sɔɔ. ¹¹Na sisi na ɛ t̄em̄. Ye u m̄, u ye nenu kem kem kpa goo u ku raa nùn win nasaran are mwaari. ¹²Wi u tabu di wiya kon ko gbere Gusunɔ nen Yinnin s̄a yerɔ, u ɛ maa yariɔ. Kon nen Yinnin yīsiru yore win wɔllɔ ka maa win wuun yīsiru ge ga s̄a Yerusalemu kpa, ge ga koo sarama win wɔllun di. Kon maa nen yīsi kpaaru yore win wɔllɔ.

¹³Baawure wi u swaa m̄ u nɔɔwɔ ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ɔm̄.

Gari yi ba Lodisegibu s̄ɔwa

¹⁴Kirisi u maa n̄e, a Lodisen Yesun yigberun gɔrado yoruo a n̄e, ne gemgii, ne wi na s̄a seeda dio geo naan̄gii, Gusunɔn taka kooran nuuru, na n̄e, ¹⁵na win kookoosu yē. Na yē ma u ɛ yem, u ɛ maa sum. Na raa kīwa u n sum ɛ kun me u n yem. ¹⁶Adama yèn s̄o u s̄a wurɔ wurɔ, u ɛ sum u ɛ maa yem, kon nùn pura nen nɔɔn di. ¹⁷U gerum̄ u m̄, u s̄a atasiri, u kua dukiagii, u ɛ gānun yāaru m̄. Adama na nùn s̄ɔm̄, wi, ḡru garin barɔwa, ka wɔnwɔndo, ka masaasi ka w̄ko ka tererugii. ¹⁸Yen saabuwa na nùn bwisi k̄m̄, u de u wura dwe nen mi ye d̄ɔ sɔnwa, kpa u ka ko dukiagii. U maa kpam yāa kpikinu dweo ni u koo ka win tereru bere kpa u kun maa sekuru m̄. U kpam maa n̄nin tibu dweo u doke kpa u yam wa. ¹⁹Be na kī kpuro beya na ra n̄ni doke kpa

n bu seeyasia. Yen s̄o, u hania koowo kpa u ḡru ḡsia. ²⁰Wee, na ȳo dii kɔn-nɔwɔ na taka m̄. Baawure wi u nen nɔɔ nɔɔm̄ ma u kenya, kon du win mi, kpa n ka nùn di kpa u maa ka man di. ²¹Wi u tabu di, wiya kon de u ka man sina nen sina gɔnɔ, nge me na tabu di ma na sina ka nen Baaba win sina gɔnɔ.

²²Wi u swaa m̄ u nɔɔwɔ ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ɔm̄.

S̄a te ta wā Gusunɔ wɔllɔ

4 Yen biru ne Yohanu na m̄era na wa kɔnɔ gagu ga keniare Gusunɔ wɔllɔ.

Ma na maa nɔɔ ge nua ge ga s̄a nge kākāagi ge ga raa gbia ga ka man gari kua. Ga kpam n̄e, n yɔɔma mi kpa u man s̄ɔsi ye ya koo na amen biru. ²Mii mii Hunde D̄ero dera na k̄sa. Wee, na sina kitaru wa Gusunɔ wɔllɔ, goo u s̄o te sɔɔ. ³Wi u s̄o mi, win wuswaa ballim̄ nge ni nu n̄ni bwese bweseka m̄ ka ni nu n̄ni swāaru m̄. Guru waa ya sina kita te sikerene ya ballim̄ nge kpee te ta n̄ni wuru beku m̄. ⁴Ma sina kitanu yenda nne nu sina kita te koro bure. Ma guro gurobu yenda nne ba s̄o kita nin wɔllɔ ba yāa kpikinu doke ka furɔ wuragisu. ⁵Yera saa sina kita ten min di guru maakinu yarim̄ ka wurenu ka guru gbāsukunu. Fitolakunu nɔɔba yiru ni nu s̄re nu wāa sina kita ten wuswaaɔ. Niya nu s̄a Gusunɔn hundeba nɔɔba yiru. ⁶Sina kita ten wuswaaɔ yeru gagun bwesera wāa mi, ge ga ka diki weene.

Sina kita ten suunu sɔɔ ka ten gɔn gɔnka, hunde koniba n̄e ba wāa mi, ba n̄ni dabinu m̄ biru ka wuswaa. ⁷Hunde koni gbiikaa ya s̄a nge gbee sunɔ, ma yiruse s̄a nge naa buu. Itasen wuswaa s̄a nge tɔnugia, ma n̄ese ya ka gunɔ bakeru weene te ta ȳɔwa. ⁸Hunde koni n̄e yen baayere ya kasa nɔɔba tia tia m̄, ma yi n̄ni m̄ yam

kpuro tɔɔwɔ ka sɔɔwɔ. Ba ra n womu m̀^ɔ
kpeetim sari sɔɔ sɔɔ ka wɔ̄kuru ba n m̀^ɔ,
Deero! Deero! Deero!

Meya Yinni Gusunɔ̄ Dam kpurogii u sāa,
wi u raa wāa, wi u wāa, wi u maa sisi.

⁹Sanam mɛ hunde koni be, ba yiiko ka
beere ka takarun womusu ǹn kuamme
wi u wāa ka baadommaɔ, ma u sɔ̄
sina kita ten wɔ̄llɔ, ¹⁰sanam meya guro
gurobu yenda nne ye, ba ǹn kpunamme
ba ǹn sāamɔ. Ba maa ben furɔsu pwe-
tirimɔ ba kasi m̀ɔ sina kita ten wuswaaɔ
ba m̀ɔ,

¹¹Gusunɔ̄ besen Yinni, wuna a dam ka
yiiko mɔ,

wuna sa ko beere wē.

Domi wuna a gāanu kpuro taka kua.

Wunen k̄irun saabuwa nu ka wāa nu
wasi.

Ten saabuwa nu maa ka taka kooru.

Tire kureru

ka Yāa kinɛ kpendu

5 Wee na wa wi u sɔ̄ sina kita ten
wɔ̄llɔ u tire kureru garu neni win
nɔm geuɔ. Ba tire te yoruawa biru ka
wuswaa, ma ba tu yirenu nɔɔba yiru
koosi. ²Ma na wɔ̄llun gɔrado damgii
goo wa u gbāra ka dam u neɛ, wara yi-
iko mɔ u ka yire ni kusia kpa u tire kure
te wukia.

³Adama goo sari wi u wāa wɔ̄llɔ n̄ kun
mɛ temɔ n̄ kun mɛ tem sɔɔwɔ wi u kp̄ia
u tire kure te wukia u mɛera ten sɔɔwɔ.

⁴Na swī gem gem yèn sɔ̄ goo sari wi u
yiiko mɔ u ka tire kure te wukia u ten
sɔɔ mɛeri. ⁵Yera guro guro ben turo man
sɔ̄wɔa u neɛ, n ku swī. Wee, gbee sunɔ̄ ge
ga yara Yudan bweserun di, ge ga sāa
nge kp̄ii kpaaru Dafidin yenuɔ, ga tabu
di, ga koo kp̄i gu yirenu nɔɔba yiru ye
kusia kpa gu tire te wukia.

⁶Na mɛera ma na Yāa kinɛ kpendu wa
ta yɔ̄ sina kitarun suunu sɔɔ, ma hunde
koni nne ka guro guro be, ba tu sikerene.

Yāa kinɛ kpem te, ta sāare ba ka tu
yākuru koore, ta kɔba nɔɔba yiru mɔ ka
maa nɔni nɔɔba yiru yi yi sāa Gusunɔ̄n
hundeba nɔɔba yiru, be u gɔra handunia
kpuro sɔɔ. ⁷Yāa kinɛ kpem te, ta da win
mi wi u sɔ̄ sina kitarɔ, ma ta tire kure te
mwa win nɔm geun di. ⁸Ye ta kua mɛ,
yera hunde koni nne ye ka guro gurobu
yenda nne ye, ba kpuna Yāa kinɛ kpem
ten wuswaaɔ. Ben baawure u mɔrɔku mɔ
ka wuran bweebu mi sɔɔ turare wāa ye
ya sāa naane dokeobun kananu. ⁹Ma ba
wom kpɔɔ kua ba m̀ɔ,

wuna a yiiko mɔ a ka tire kure te mwa
kpa a yire ni kusia.

Domi ba raa ka nun yākuru kua.

Ma a Gusunɔ̄n tɔmbu yakia ka wunen
yem

saa bweseru baatere ka barum baamere
ka tɔmbu kpuro ka tem baameren min
di.

¹⁰A bu menna a kua ben sunɔ̄,

a bu kua Gusunɔ̄ besen Yinnin yāku
kowobu.

Ba koo bandu di handunia kpuro sɔɔ.

¹¹Na kpam mɛera ma na wɔ̄llun
gɔrado dabirun nɔɔ nua, ben geera tura
nɔrɔn nɔrɔn suba nɔrɔbu. Ba sina kita te
ka maa hunde koni nne ye ka guro guro
be sikerene. ¹²Ba nɔɔguru sua ba m̀ɔ,
Yāa kinɛ kpem te ba raa ka yākuru kua,
ta tura bu ka tu yiiko wē,

ka dukia, ka yēru, ka dam,

ka beere, ka girima, ka siarabu.

¹³Ma na nua taka kooru kpuro, ye ya
wāa wɔ̄llɔ ka temɔ, ka tem sɔɔwɔ, ka
nim wɔ̄ku sɔɔ, ye ya wāa handunia sɔɔ
kpuro gesi ya nɔɔguru sue ya m̀ɔ,

wi u sɔ̄ sina kitarɔ ka Yāa kinɛ kpem te,
beya ba siarabu ka beere ka yiiko ka
sinandu mɔ

sere ka baadommaɔ.

¹⁴Ma hunde koni nne ye, ya wura ya
neɛ, ami. Ma guro guro be, ba kpuna ba
sāaru kua.

Yīrenu

6 Yera na wa Yāa kinē kpem te, ta yīrenu nɔɔba yiru yen teeru kusia, ma na nua hunde koni ben turo gbāra nge gura u goo sɔɔwa u nɛɛ, a yarima. ²Ye na mɛera, yera na dum kaa wa. Wi u ye sɔni u tendu neni, ma ba nùn sina furɔ dokea. U swaa wɔri nge tabu dio wi u dɔɔ u kɔam tabu diima.

³Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru yiruse kusia, ma na nua hunde koni ben yiruse u goo sɔɔwa u nɛɛ, a yarima. ⁴Duma gaa kɔam yara ya sāa dum swāa. Wi u ye sɔni ba nùn dam kā u ka tabu yēbi handunia sɔɔ kɔa tɔmbu bu ka goona. Ma ba nùn takobi baka gaa wē.

⁵Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru itase kusia, ma na nua hunde koni ben itase u goo sɔɔwa u nɛɛ, a yarima. Na mɛera ma na dum wɔka wa. Wi u ye sɔni u tongoro neni win nɔmaɔ. ⁶Ma na nɔɔ gagu nua ga sāare ga wee hunde koni nne yen min di ga nɛɛ, alikama kilo tian geera sāa sɔɔ teerun sɔmburun gobi. Meya maa ɔɔsu kilo itan geera ne. Adama a ku gum ka tam sanku.

⁷Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru nnese kusia. Ma na nua hunde koni ben nnese u goo sɔɔwa u nɛɛ, a yarima. ⁸Na mɛera ma na wa dum berɔ wuruwa. Wi u ye sɔni, win yīsira Gɔɔ, ma ɔribun wāa yera nùn swīi. Beya ba yiiko wē bu ka handunian bɔnu nnese go ka takobi, ka gɔɔru, ka baranu, ka maa gbeku yeɛ yi yi wāa tem mɛ sɔɔ.

⁹Yen biruwa Yāa kinē kpem te, ta yīreru nɔɔbuse kusia. Ma na tɔmbun hundeba wa yāku yerun kɔkɔɔ be ba go Gusunɔn gari ka seeda ye ba dīn sɔ. ¹⁰Tɔmbun hunde beya ba gbāra ba nɛɛ, Yinni dɛero, gemgii, sere saa yerà a mara a ka handunian tɔmbu siri kɔa a bu sɛyasia yèn sɔ ba sun go.

¹¹Ba ben baawure yabe kpikuru sebusia, ma ba bu sɔɔwa bu wēro fiiko

gina sere ben sɔm kowosibu ka begibun geeru tu ka yibu be n tie bu go, nge mɛ ba maa be go.

¹²Na kɔam mɛera sanam mɛ Yāa kinē kpem te, ta yīreru nɔɔba tiase kusia. Ma tem mu yīira ka dam, ma sɔɔ tīra niki niki nge beku wɔku sinumgiru, ma suru swēra kom kom nge yem. ¹³Kperi maa wɔrukumɔ temɔ nge mɛ gandun bii birenu ra derure sanam mɛ woo damguu ga tu siramɔ. ¹⁴Ma wɔlla kurura nge tīreru ma guuru baatere ka tem bureru baatere nu sin yenu kɔsa. ¹⁵Sanam meya handunian sinambu ka tem yērobu ka tabu sinambu ka atasiriba ka damgibu, tɔmbu kpuro gesi, yobu ka tii mɔwɔbu, ba tii berua kpee wɔrusɔ ka kpee baaba sɔɔ. ¹⁶Ba guunu ka kpenu nɔɔgiru mɔ ba mɔ, i sun sēsikio, i bere saa win wuswaan di wi u sɔ sina kitarɔ ka sere Yāa kinē kpem ten mɔrun di. ¹⁷Domi ben mɔrun tɔɔ be mbere te, ta tunuma. Wara u koo kpī u yōra u tu ma.

Isirelin tɔmbu 144.000

7 Yen biruwa na wɔllun ɔradoba nne wa ba yɔ handunian goonu nne sɔɔ ba handunian wosu nne neni, kɔa woo gu ku ka ko tem sɔɔ, ka nimɔ, kɔa gu ku dāru garu yīiri. ²Na maa wɔllun ɔrado goo wa u wee saa sɔɔ yari yerun di, u Gusunɔ Yinni wason yīreru neni. U ɔradoba nne ye nɔɔgiru kua be Gusunɔ u dam kā bu ka tem ka nim wɔku kɔsa kua, ³u nɛɛ, i ku handunia ka nim wɔku ka dānu kɔsa gaa kua sere su ka Gusunɔ besen Yinnin sɔm kowobu yīreru kua ben sirinɔ. ⁴Yera ba man ben geeru sɔɔwa Isirelin bibun bwesenu kpuro sɔɔ bèn sirinɔ ba Gusunɔn yīreru doke. Ba sāa tɔnu nɔɔɔbun suba wunaa weeru ka nne (144.000). ⁵Yudan bweseru sɔɔ tɔnu nɔɔɔbun suba wɔkura yiruwa (12.000) ba yīreru kua. Meya maa Rubenin bweseru sɔɔ tɔnu nɔɔɔbun

suba wākura yiru. Gadin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. ⁶Aseɛn bweseru sɔɔ, tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Nefitalin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Manasen bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. ⁷Simeɛn bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Lefin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Isakarɛn bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. ⁸Sabulonin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Yosefin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru. Benyameɛn bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wākura yiru.

Tɔn wɔru guna

⁹Yen biru na kpam mɛera ma na tɔn dabi dabinu wa be goo kun kpɛ u gari. Ba yara saa tem baamere ka bweseru baatere ka tɔmbu kpuro ka barum baameren min di. Be kpuro ba yɔra sina kitaru ka Yāa kine kpendun wuswaaɔ, ba yabe kpikinu sebua, ma ba bāa kakosu neni nɔmaa. ¹⁰Ba nɔɔgɛru kua ba nɛɛ, besen faaba ya weewa Gusunɔ besen Yinnin min di wi u sɔ sina kitarɔ, ka maa Yāa kine kpɛm ten min di. ¹¹Ma wɔllun gɔradoba kpuro ba yɔra ba sina kita te ka guro guro be ka hunde koni nne ye sikerene. Yera ba kpuna sina kita ten wuswaaɔ ba Gusunɔ sɔamɔ ¹²ba nɛɛ, ami. Gusunɔ besen Yinniwa u siarabu ka girima ka yɛru ka takaru ka bɛere, ka dam, ka yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

¹³Yera guro guro ben turo man bikia u nɛɛ, berà beni be ba yabe kpikinu sebua. Man diya ba na.

¹⁴Na wisa na nɛɛ, na n̄ yɛ ni tɔnwero, wuna kaa n yɛ.

U man sɔɔwa u nɛɛ, tɔn beni ba yarimawa bɔne bakan di. Ba ben yabenu tea ba bururasia ka Yāa kine kpɛm ten yem. ¹⁵Yenin sɔna ba yɔ Gusunɔn sina kitarun wuswaaɔ ba n̄n

sɔamɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ win sɔa yero. Wi u sɔ sina kitarɔ u koo bu win wāaru wukiri. ¹⁶Ba n̄ maa gɔɔru wasi, n̄ kun mɛ nim nɔru. Sɔɔ kun maa bu soomɔ, meya maa yam susura kun bu wahala m̄. ¹⁷Domi Yāa kine kpɛm te ta wāa sina kitarun suunu sɔɔ, tera ta koo bu kpara, tu ka da wāarun bwiaɔ. Gusunɔ u koo maa bu ben n̄ni yiresu kpuro woka.

Yireru nɔɔba yiruse

8 Sanam mɛ Yāa kine kpɛm te, ta yireru nɔɔba yiruse kusia, ma yam mari Gusunɔ wɔllɔ nge n̄ni kpakinu tenan saka. ²Yen biru na wɔllun gɔradoba nɔɔba yiru wa be ba ra n yɔ Gusunɔn wuswaaɔ. Ba bu kɔbi nɔɔba yiru wɛ.

³Yen biru wɔllun gɔrado goo na u yɔra yāku yerun bɔkuɔ u wuran bweebu neni ge ga turare mɔ. Ba n̄n turare wɛ ya kpā u ka ye naane dokeobun kananu menna yāku yee wuragirun wɔllɔ te ta wāa Gusunɔn sina kitarun wuswaaɔ. ⁴Turare yen wiisu seewa wɔllɔ Gusunɔn wuswaaɔ ka naane dokeobun kananu sannu saa gɔrado win nɔman di. ⁵Yera gɔrado wi, u turaren bweebu ge sua u gu dɔɔ yibia saa yāku yeru min di, ma u gu kɔɔma temɔ. Sanam mɛ sɔɔra guru gbāsukunu na ka wurenu ka guru maakinu ka maa tem yiiribu.

Kɔbi

⁶Yen biru wɔllun gɔradoba nɔɔba yiru be ba kɔbi nɔɔba yiru ye neni, ba sɔɔru kua bu ka yi so.

⁷Gɔrado gbiikoo u win kɔba so. Yera guru kpenu ka dɔɔ ka yem sannu n burina, ma ya nɛera ka dam saa wɔllun di. Ma tem bɔnu itase ya dɔɔ mwaara ka dāan bɔnu itase ka maa yaka bekusu kpuro.

⁸Ma gɔrado yiruse u win kɔba so. Ma gāa ni nu sāare nge guu bakaru te ta dɔɔ mwaamɔ, ba nu kasa kua nim wɔku sɔɔ.

Nim wōkun bōnu itase ya gōsira yem, ⁹ma hunde koniba kpuro be ba wāa nim wōku sōon bōnu itase ba gu, goo nimkusu kpuron bōnu itase ya maa kam kua.

¹⁰Yen biru, gōrado itase u win kōba so. Yera kperi baka gaa ye ya dōo yabure nge wii bōndu, ya wōruma wōl-lun di daru kokin bōnu itase sōo ka maa bwii sōo. ¹¹Wee, kpera yen yīsira so-subu. Ma nim men bōnu itase sosia ma tōn dabira gu ye ba nim me nōra yēn sō mu sosia.

¹²Yen biru gōrado nnese u win kōba so. Yera sōon bōnu itase ka surun bōnu itase ka kperin bōnu itase tīra, ma sōo sōon bōnu itasen yam bururam kun maa wāa, meya maa wōkurun bōnu itasen yam bururam.

¹³Na kpam mēera ma na guno bakerun swīi nua ta yōowa sere sere Gusunō wōllō ta gbāramō too too ta mō, waiyo, waiyo, amōna handuniagi-bun nōni swāara koo nera sanam me gradoba ita be ba tie ba koo ben kōbi so.

9 Yen biru gōrado nōobuse u win kōba so. Ma na kpera wa ye ya raa wōruma temō saa wōllun di, ba ye wōru bōko nōru sariruguun kōkōwō wē. ²Kpera ye, ya wōru ge wukia ma wiisu yara nge dōo bokon wiisu, ma sōo ka wom tīra wōru gen wii sin saabu. ³Ma twee yi yarima wii sin min di yi teria temō, ma ba yi dam kā nge nian bwāaru. ⁴Ba yi wooda wē yi ku yakasu sanku, ñ kun me gāa bekunu, ñ kun me dāru garu ma n kun mō tōn be ba kun Gusunōn yīreru mō ben sirinō. ⁵Twee yi, yi ñ wooda wa yi ka tōmbu go ma n kun mō yi bu nōni sō sere suru nōobu. Nōni swāa ten wuriribu sāawa nge nia yā ñ tōnu toban wuriribu. ⁶Suru nōobu ye sōo, tōmba koo gōo kasu adama ba ñ wasi. Ba koo gōo kīa adama u koo bu duka suuri.

⁷Twee yi, yi sāawa nge dumi yi ba sōoru kua tabun sō. Yin winō gāanu wāa nge furō wuragisu, ma yin wuswēē sāa nge tōmbugii. ⁸Yin serum sāa nge tōn kurōbun seri, ma yin donnu sāa nge gbee sunōginu. ⁹Yin toronu maa sāawa nge tarakpe sisuginu, ma yin kasan wurenu sāa nge keke sisugii yi dum dabinu gawe tabu sōo. ¹⁰Yi sinu mō ka sōsōnu nge nia, sii ni sōora dam wāa yi ka tōmbu nōni sō suru nōobu. ¹¹Yi sunō mō yin suunu sōo wi u sāa wōru bōko nōru sariruguu gen gōrado wirugii. Win yīsira ka Heberum Abadoni. Ka Gerekim maa wiya ba mō, Apolioni.

¹²Tē, ye gbee swāa gbiikira doona n tie gbee swāanu yiru ni nu sisi.

¹³Yera gōrado nōoba tiase u win kōba so. Ma na nōo gagu nua saa yāku yee wuragirun kaanu nnen di te ta wāa Gusunōn wuswāa. ¹⁴Nōo ge, ga gōrado nōoba tiase wi u kōba neni sōowa ga nēē, a gōradoba nne ye yōsuo be ba bōkua daa baka ten mi te ba mō Efarati. ¹⁵Yera ba gōradoba nne ye yōsu be ba sōoru sāa wōo gen suru win tōo ten kōba yen sō ye Gusunō u yii bu ka handunian bōnu itasen tōmbu go. ¹⁶Ba man tabu kowo be ba dumi sōnin geeru sōowa. Ba nēē, ba sāawa yako goobu (200.000.000). ¹⁷Me na dumi ka yin maasōbu waasina nen kāsiru sōo wee. Ba tarakpenu doke ni nu sōri nge dōo, ma nu boogu sāa nge bura, ma nu maa sāa nge sōo bisu. Dumi yin winu sāa nge gbee sunōn wiru, ma yin nōon di dōo ka wiisu ka sōo bisu yarimō. ¹⁸Handunian bōnu itasen tōmbu ba gu gāa sēsōginu ita yen saabu, dōo, ka wiisu, ka sōo bisu, ye ya yarimō dumi yin nōsun di. ¹⁹Domi dumi yin dam wāawa yin nōso ka maa yin sinō. Yin sinu sāawa nge wēē, nu winu mō. Niya yi ra ka tōmbu nōni sō.

²⁰Handunian tōmbu be ba tie, be ba kun gu ka gāa sēsōgii ni, ba ñ gōru gōsie, bu ye ba ka nōma kuan sāaru deri, ka

Setam bwāabu ka būu ni ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka kpenu ka dāa, ni nu kun kpē nu gari nɔ, nu ñ maa kpē nu yam wa, nu sere sī. ²¹ Meya maa tɔn be, ba ñ ben tɔn goberu deri ka ben dobo dobo, ka ben kɔɔ mennabu tantanaru sɔɔ, ka ben gbenā.

Wollun gɔrado

ka tire kure piibu

10 Na maa kpam wollun gɔrado damgii goo wa u saram wee wɔllun di. Guru wira nùn wukiri, guru waa win wiru tēke, win wuswaa ballimɔ nge sɔɔ, ma win naasu sāare dɔɔ yari. ² U tire kure piibu gagu neni ga wukiare win nɔmuɔ. U win nɔm geun nɔɔ sɔndi nim wɔkun wɔllɔ, ma u maa nɔm dwaruguu sɔndi temɔ, ³ ma u kukura nge gbee sunɔn swii. Ye u kukura u kpa, yera guru kukiribu nɔɔba yiru ya nɔɔra. ⁴ Ye guru kukiri bi, bu nɔɔra bu kpa, mii mii na sɔɔru kpa n ka gari yi yore. Adama na nɔɔ gagu nua saa wollun di ga nɛɛ, ye guru kukiribu nɔɔba yiru ye, ya gerua a ku ye yore. A gari yi nenuɔ asiri sɔɔ.

⁵ Yera gɔrado wi na raa wa u yɔ tem sɔɔ ka nimɔ, u win nɔm geu yiya wɔllɔ, ⁶ ma u bɔrua ka Gusunɔn yisiru wi u wāa sere ka baadommaɔ, wi u wɔllu ka ten gāanu taka kua, ka tem ka men gāanu ka maa nim wɔku ka gen gāanu. Gɔrado wi, u gerua u nɛɛ, saa kun maa denyasiarɔ. ⁷ Adama sanam me gɔrado nɔɔba yiruse u koo win kɔba so, sanam meya Gusunɔ u koo win himba ye goo kun yē yibia nge me u raa win sɔmɔbu sɔɔwa.

⁸ Yen biruwa nɔɔ ge na raa nua wollun di ga ka kpam man gari kua ga nɛɛ, a doo a tire kure piibu ge ga wukiare mi mwa gɔrado win nɔmun di wi u yɔ tem ka nim wɔllɔ.

⁹ Na da gɔrado win mi, na nùn kana u man tire kure piibu ge wē. Ma u man

sɔɔwa u nɛɛ, n gu mɔɔ n tem n mwɛ. Ga koo sosia nen nukurɔ, adama nen nɔɔwɔ ga koo dorawa nge tim.

¹⁰ Na tire kure piibu ge mwa win nɔmun di, ma na gu tema. Geema, nen nɔɔwɔ ga dorawa nge tim, adama ye na gu mwɛ na kpa, ga sosiawa daka daka nen nukurɔ.

¹¹ Yera ba man sɔɔwa ba nɛɛ, kon kpam Gusunɔn gari gere tɔn dabiru ka tem dabirinun sɔ, ka bwese dabiru ka maa sinam dabirinun sɔ.

Seeda diobu yiru

11 Yen biru, ba man yīrutia gaa wē, ye ya sāa nge deka ma ba man sɔɔwa ba nɛɛ, n seewo n da n Gusunɔn sāa yeru yīire ka yāku yeru, kpa n bu gari be ba sāaru mɔ mi. ² Adama n ku yen tɔɔ yaara yīire, domi ba ye tɔn tukobu kā be ba koo wuu dɛɛrɔ taaku sere suru weeru ka yiru. ³ U koo de win seeda diobu yiru bu win gari gere ba n saakiba sebua, sere sɔɔ nɔɔɔbu ka goobu ka wata (1.260).

⁴ Seeda diobu yiru ye, ba sāa olifin dānu yiru ye, ka dabunu yiru ni nu yɔ Gusunɔ tem kpuron Yinnin wuswaaɔ. ⁵ Goo ù n kī u bu kōsa kua, dɔɔwa ra yari ben nɔsun di u ben yibereba kpeerasia, nge meya wi u kasu u bu kōsa kua, u koo ka gbi. ⁶ Ba dam mɔ bu ka wɔllu kenɛ, gura yu ku ka nɛ saa ye ba Gusunɔn gari gerumɔ. Ba maa dam mɔ nim wɔllɔ bu ka mu gɔsia yem. Ba maa kpam dam mɔ bu ka handunia bara bwese bweseka kpēɛ nge men nɔɔ ba kī.

⁷ Sanam me ba koo seeda di bu kpe, yera gbeeku yaa ye ya yara wɔru nɔru sariruguu gen min di ya koo ka bu tabu ko, yu bu kamia kpa yu bu go. ⁸ Ben gonu ko n kpī wuu bɔkɔ gen swaa sɔɔ, wuu mi ba ben Yinni dāa bunanaru kpare. Wuu gen yīsira ba weenasina ka Sodomu, ñ kun me ka Egibiti. ⁹ Tɔn dabinu saa handunian tɔmbu kpuron

min di ka bwesenu kpuron di ka barum baameren di ka sere tem kpuron di ba koo ben gonu mæeri sɔɔ ita ka bɔnu, ba ñ koo wura bu bu sike. ¹⁰Handunian tɔmbun nukura koo dora, ba koo tɔɔ bakaru ko kpa bu kɛnu mɔrisiana yɛn sɔ Gusunɔn sɔmɔbu yiru be ba raa handuniagibu tɔya kua mi, ba gu. ¹¹Sɔɔ ita ka bɔnu yen biru, Gusunɔ u kɔam goo ni wɛsia wāarugiru wesia, ma nu seewa nu yɔra. Bɛrum bakam tɔn be kpuro mwa be ba nu wa. ¹²Yera Gusunɔn sɔmɔbu yiru ye, ba nɔɔguru nua wɔllun di ba nɛ, i yɔɔma gee. Ba yɔɔwa wɔllɔ guru wiru sɔɔ sanam mɛ ben yibereba ba bu mæera. ¹³Mii mii ma tem yīira gem gem, ma wuu gen bɔnu wɔkuruse ya wɔruma. Tɔn be ba gu tem yīiru bi sɔɔ, ben geera sãa tɔnu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru (7.000). Tɔn be ba tie, ma ba nanda gem gem, ma ba Wɔrukoo bɛrɛ wɛ.

¹⁴Tɛ, gbee swãa yirusera doona, wee itasera nɔɔ kɔruma.

Kɔba nɔɔba yiruse

¹⁵Yen biru wɔllun gɔrado nɔɔba yiruse u win kɔba so. Yera nɔɔ damgisu nɔɔra Gusunɔ wɔllɔ su nɛ, handunia yenin banda kua Gusunɔ besen Yinni ka win Kirisigiru. U ko n bandu dii sere ka baadomma. ¹⁶Sanam meya guro gurobu yenda nne ye, be ba sɔ ben sina kitanu wɔllɔ Gusunɔn wuswaa, ba kpuna ba Gusunɔ sãamɔ ¹⁷ba mɔ, Gusunɔ Yinni dam kpurogii, wune wi a wãa tɛ,

a raa maa wãa,
sa nun siaramɔ
yɛn sɔ a wunen dam bakam denda,
ma a wunen ban dibu torua.

¹⁸Handuniagibu ba mɔru besira. Ma wunen mɔru ya tunuma. Saa ya tura bu ka gɔribu siri. Saa maa tura bu ka wunen sɔmɔbu are wɛ,

ka be ba nun naane doke

ka be ba wunen yīsiru nasie, baka ka buu.

Saa maa tura bu ka bu kam koosia be ba handunia kam mɔ.

¹⁹Yera ba sãa yee te ta wãa Gusunɔ wɔllɔ kenia ma woodan kpakorora tera win sãa yee te sɔɔ. Ma guru maak-inu wãa mi, ka wurenu, ka guru gbāsukunu ka tem yīirubu, ka maa guru kpee bakanu.

Kurɔ goo ka yaa binti bintiru

12 Yera yīre bakaru gara sɔɔsira Gusunɔ wɔllɔ. Kurɔ goo wãa mi, sɔɔwa sãa win yaberu ma u suru yɔrari ma u furɔ kperi wɔkura yiruguu doke. ²Kurɔ wi, u gura mɔ, marubun wahala ka nuku wuriribu dera u wuri mɔ.

³Yera yīreru gara kɔam sɔɔsira Gusunɔ wɔllɔ. Yaa binti binti swãaru garu ta wãa mi, ta winu nɔɔba yiru mɔ ka kɔba wɔkuru ma ta sina furɔsu nɔɔba yiru doke. ⁴Yaa ye, ya ka yen siru wɔllun kperin bɔnu itase wɔka ya kɔ temɔ. Ma ya da ya yɔra kurɔ win wuswaa wi u kī u ma mi, yu ka wa yu win bii tem ù n wɔruma. ⁵Yera kurɔ wi, u bii tɔn durɔ mara wi u koo bwesenu kpuro kpara ka sii bokuru. Adama ba bii wi mwa ba ka nùn da Gusunɔn mi, mi u sɔ win sina kitarɔ. ⁶Kurɔ wi, u maa duka doona gbaburu gia mi Gusunɔ u nùn ayeru sɔɔru kua bu ka nùn nɔɔri sɔɔ nɔɔɔbu ka goobu ka wata (1.260).

⁷Yera tabu seewa wɔllu mi, Misieli Gusunɔn gɔradoban wirugii ka win gɔradoba ba tabu kua ka yaa binti binti te. Yaa ye, ka yen bwãa be, ba tabu kua.

⁸Adama ba bu tabu di, ba ñ wure yaa ye, ka yen bwãabu ba n wãa wɔllu mi.

⁹Ba yaa binti binti bembere te kasa kua temɔ. Yaa ye, ya sãawa gasɔ gasɔn waa ye ba mɔ Yibirisi, ñ kun mɛ Setam, ye ya handuniagibu kpuro nɔni wɔkua. Ba ye kasa kua temɔ ka yen gɔradoba sannu.

¹⁰Yen biru, ma na nɔɔgiru garu nua wɔllɔ ta nɛɛ, tɛ sɔɔra Gusunɔ besen Yinni u ka faaba na. Win dam ka win banda sɔɔsira, ka win Kirisin yiiko. Domi ba besegibun mem manio kasa kua wɔllun di wi u ra n bu mem manimɔ bururu ka yoka Gusunɔn wuswaaɔ. ¹¹Besegii be, ba nɔn tabu di ka Yāa kinɛ kpɛm ten yem ka ben seedan gari. Ba ñ ben wāaru garisi gāanu, ba tu gɔɔ deria. ¹²Yen saabu, wɔllu ka wɔrukobu i nukuru doru. Adama tem ka nim wɔkun gbee swāara ko n kpā! Domi Setam ya bɛ sarema ka mɔru baka yèn sɔ ya yɛ ma saa fiikowa n ye tie.

¹³Ye yaa ye, ya wa ma ba ye kɔwa temɔ, yera ya kurɔ wi nɔni sɔɔbu wɔri wi u bii tɔn durɔ mara mi. ¹⁴Adama ba kurɔ wi gunɔ bake bakarun kasa yiru wɛ u ka yɔ sere win ayerɔ gbaburɔ mi n toma waa yen bɔkun di, mi ba koo nɔn nɔri saa ita ka bɔnu. ¹⁵Yera waa ye, ya yen nɔɔ wukia ma ya nim sia nge daa bakaru kurɔ win biruɔ kpa u ka nim diira. ¹⁶Adama tem mu kurɔ wi faaba kua, mu mɛn nɔɔ baaya mu nim mɛ mwe mɛ mu yara yaa yen nɔɔn di. ¹⁷Sanam meya yaa ye, ya ka kurɔ wi mɔru bara gem gem, ma ya da yu ka win bwese te ta tie tabu ko, be kpuro be ba Gusunɔn wooda mem nɔɔwamme, be ba Yesun seeda dimɔ. ¹⁸Ma yaa ye, ya da ya yɔra yani sɛeri sɔɔ nim wɔkun goorɔ.

Gbeeku yɛɛ yiru

13Yen biruwa na gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ nim wɔkun di. Ya kɔbi wɔkuru mɔ ka winu nɔɔba yiru, ma sina furɔ ga wāa kɔbi yin baayeren wɔllɔ, ma yīsi kɔsunu yorua yen winɔ. ²Gbeeku yaa ye na wa ya sāa nge musuku gbeeku, ma yen naasu sāa nge wɔm gbārogisu, yen nɔɔ ga maa sāa nge gbee sunɔguu. Yaa binti binti te, ta ten tiin dam gbeeku yaa ye wɛ ka maa ten sina kitaru ka ten yiiko baka.

³Gbeeku yaa yen wii teeru ta sāare ta mɛera wa goo gookum, adama mɛera ye, ya bekura. Handuniagibu kpuro ba ye mɛera ka gidi, ma ba ye swī. ⁴Tɔmbu kpuro ba yaa binti binti te sāwa yèn sɔ ta ten yiiko gbeeku yaa ye wɛ. Ba maa gbeeku yaa ye sāwa ba mɔ, wara sāa nge gbeeku yaa yeni. Wara koo kpī u ka ye tabu ko.

⁵Ba dera gbeeku yaa ye, yu woo kana gari ka gari kam gere, ba maa ye yiiko kã yu ka yegiru ko suru weeru, ka yiru. ⁶Yera ya yen nɔɔ wukia ya Gusunɔ gari kam gerusim wɔri ka maa win yīsiru, ka win wāa yeru, ka be ba wāa wɔllɔ. ⁷Ba ye swaa kã yu ka naane dokeobu tabu ko kpa yu bu tabu di. Ba maa ye yiiko wɛ bweseru baateren wɔllɔ, ka tɔmbu kpuro ka barum baamere ka tem baamere. ⁸Bèn yīsini ba ñ yorua bu sere handunia tore, wāarun tireru sɔɔ te ta sāa Yāa kinɛ kpendugiru te ba ka yākuru kua, beya ba koo gbeeku yaa ye sā.

⁹Ñ n men na, baawure wi u swaa mɔ, u nɔɔwɔ. ¹⁰Wi ba koo pirisɔm mwa, pirisɔmwa ba koo nɔn mwa. Wi ba koo go ka takobi, takobiwa ba koo ka nɔn go. Saa ye sɔɔ, n weenɛ naane dokeobu ba n temanɛ ben naane dokebu sɔɔ.

¹¹Yen biruwa, na kɔm gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ tem sɔɔn di. Ya kɔbi yiru mɔ nge yāa kinɛ kpendun kɔbi, ma ya gari mɔ nge yaa binti bintiru. ¹²Yaa gbiikaa ya dera ya yen yiiko dendimɔ yen nɔni biru. Ya tem ka men tɔmbu tilasi kua bu ka yaa gbiikaa ye sā ye ba raa mɛera kua goo gookum, ma ya bekura. ¹³Yaa yiruse yeni ya maamaaki dabinu kua, sere ya dera dɔɔ u sarama wɔllun di temɔ tɔmbun wuswaaɔ. ¹⁴Ya handunian tɔmbu nɔni wɔkua ka maamaaki yèn yiiko ba ye wɛ yu ko yaa gbiikaa yen nɔni biru. Ya handuniagibu sɔɔmɔ bu yaa gbiikaa yen weenasia koowo ye ba raa ka takobi mɛera kua, ma ya kun gu.

¹⁵Yaa dāaka ye, ya yiiko wa yu ka yaa gbiikaan weenasia ye wēsia wāarugiru wē yu ka kpī yu gari ko nge tōnu, kpa yu be ba yina bu ye sā kpuro go. ¹⁶Ma yaa ye, ya tumbu kpuro tilasi kua, damgibu ka bwēebwēebu, gobigibu ka sāarobu, yobu ka tii mawabu bu ka bu yīreru kua ben nōm geuō ñ kun me ben sirinō. ¹⁷Goo sari wi u koo kpī u dwe ñ kun me u dōra ma n kun mō ka gbeeku yaa yen yīreru te ta sāa yen yīsiru, ñ kun me yen yīsirin damba.

¹⁸Ye ya bwisi bikiamō wee. Baawure wi u bwisi mō u koo kpī u gbeeku yaa yen damban tubusianu gia. Domi damba ye, ya sāawa tōnu goon damba. Yeya nata ka wata ka nōba tia (666).

Be ba yakian womu

14Yen biruwa na mēera ma na Yāa kinē kpem te wa ta yō Sionin guuru wōllō. Tōnu nōrōbun suba wunaa weeru ka nne (144.000) ba ka nūn wāa mi, be ba win yīsiru ka win Baaban yīsiru yorua ben sirinō. ²Ma na nōo gagu nua wōllun di nge surun bakarun wurenu, nge guru gbāra bakabu. Nōo ge na nua ga sāawa nge ni mōrōku sowoba soomōn swīi. ³Ba yō sina kitarun wuswaa, mi hunde koniba nne ye ka guro guro be, ba wāa. Ba womu kpōō mō ge goo kun kpē u gia ma n kun mō tōnu nōrōbun suba wunaa weeru ka nne be ba yakia handunian di.

⁴Tōn be, ba sāa be ba tii nenua deeraru sō, ba ñ kurō damaru koore. Ba Yāa kinē kpem te swīiwa baama kpuro mi ta dō. Ba bu yakiaawa saa tōmbun suunu sōon di ba n ka sāa nge yāku gbiikii te ba Gusunō ka Yāa kinē kpem te kua. ⁵Goo kun weesu nōore ben nōon di, ba sāawa taare sarirugibu.

Wōllun gōradoba ita

⁶Yera na kpam wōllun gōrado goo wa u yōowa sere sere Gusunō wōllō, wi

u koo Labaari gea ye ya ku ra kpe kpara handuniagibun mi, tem baamere ka bweseru baatere ka barum baamere ka tumbu kpuron mi. ⁷U nōogiru sua u nē, i Gusunō nasio kpa i nūn beere wē, domi saa ya tura u ka tumbu kpuro siri. I nūn sāawō wi u wōllu ka tem taka kua ka nim wōku ka bwii.

⁸Wōllun gōrado yiruse u gbiikoo swīi u nē, Babiloni, wuu bōkō ge, ga wōruma, ga wōruma, ge, ge ga tumbu kpuro tilasi kua ba ka gen daa bereteke bakan tam nōra.

⁹Gōrado itase u gbiikobu yiru ye swīi, ma u nōogiru sua u nē, baawure wi u gbeeku yaa ye sāamō ka yen weenasia, ma u yen yīsiru mō win sirinō ñ kun me win nōmuō, ¹⁰wiya u koo maa Gusunōn mōrun tam nō me u koo wisi ka men dam win mōrun nōra sō. Baawure wi u mō nge me, u koo tōya wa dōō ka sōō bisu sō, gōrado deerobu ka Yāa kinē kpem ten wuswaa. ¹¹Dōō wi u nūn tōya mō win wiisu su ko su n seemōwa wōllō ka baadommaō. Ba ñ ko ba n maa wērabu mō bururu ka yoka, be ba gbeeku yaa ye sāwa ka yen weenasia, ka be ba yen yīsirin yīreru mō.

¹²Gari yi sō, n weene naane dokeobu bu temana, be ba Gusunōn wooda mem nōowa ma ba Yesu naane kua.

¹³Yen biru na kpam nōo gagu nua wōllun di ga nē, n yeni yoruo, doo nōrugiba be ba gbimō saa tēn di Yin-nin naane dokebu sō. Gusunōn Hunde gerumō u mō, mēya ni, ba koo wēra, domi ben sōm geerun are koo bu swīi.

Handunian gēebu

¹⁴Yen biru na mēera ma na guru wii kpikiru wa, goo sō mi nge tōnun bii. Yēro sina furō wuraguu doke win wirō, ma u kōmbō neni ge ga nōo do. ¹⁵Wōllun gōrado goo u yara sāa yerun di, ma u wi u sō guru wiru wōllō nōogiru sua u nē, a wunen kōmbō suo a gē, domi gēebun

sanam mu tura, handunia ya ye bu ka gē. ¹⁶Yera wi u sō guru wiru wōllō u win kōmbō doke handunia sō, ma u ye gā.

¹⁷Gōrado goo kram yara sāa yerun di te ta wāa wōllō, win tii maa kōmbō neni ge ga nō do.

¹⁸Gōrado goo maa yarima saa yāku yerun di, wi u dam mō dōn wōllō. U gbāra tāa tāa u wi u kōmbō nō durorō neni sōowa u nē, a wunen kōmbō dokeo kpa a handunian dāa bii ni ba mō resēm sōri, domi nu ye. ¹⁹Gōrado wi, u win kōmbō doke ma u dāa binu sōra. Ma u nu wisi Gusunōn mōru bakan dāa bii gama yerō. ²⁰Ba resēm dāa bii ni gama nin gama yerō wuun biruō. Ma dāa bii gama yee ten min di yem mu koka mu teria sere kilo gooba wunōbu (300), ma men dukum maa tura sere dumin toro gendē.

Wōllun gōradoba

ka gbee swāa dāakinu

15 Yen biru, na kram yīreru garu wa Gusunō wōllō, ta kpā ma ta berum mō. Ye na wa wee. Wōllun gōradoba nōba yiru ba gbee swāanu nōba yiru neni. Niya nu sāa gbee swāa dāakinu, domi ni sōra Gusunōn mōru ya koo ka kpe.

²Yera na gāanu wa ni nu sāare yeru dikiguu ge ga burine ka dō. Na maa tōn be wa be ba gbeeku yaa ye ka yen weenasia, ka yen yīsirun damba tabu di. Tōn be, ba yō yeru gen wōllō ba mōrkunu neni ni Gusunō u bu wē. ³Ba Mōwisi Gusunōn sōm kowon womu mō ka maa Yāa kinē kpenduguu ba mō, “Yinni Gusunō dam kpurogii, wunen sōma kpā, ya maa sāa maamaaki.

Wuna a tem kpuron sina boko.

Wunen swēe yi sāa gem, yi dende.

⁴Yinni, wara kun wunen berum mō.

Wara koo yina u wunen yīsiru beere wē.

Domi wunē turowa a sāa deero.

Tem baameren tōmba koo na wunen mi, bu nun sā.

Domi baawure u wunen sōm geenu wa.”

⁵Yen biru na mēera na wa ba sāa yeru kenia Gusunō wōllō mi win kuu bekurugira wāa. ⁶Wōllun gōradoba nōba yiru be ba gbee swāanu nōba yiru neni mi, ba yara sāa yee ten min di. Ba yāa kpikinu sebua ni nu deere wasa wasa ma ba kpaki wuragii sēke ben gāasō. ⁷Yera hunde koniba nne ben turo u gōrado nōba yiru ye yoruku wuraginu nōba yiru wē ni nu Gusunōn mōru yiba. Gusunō u sāawa Yinni wi u wāa sere ka baadommaō. ⁸Ma sāa yee te, ta wiisu yiba Gusunōn yiiko ka win dam sō. Goo kun maa kpē u du mi sere wōllun gōradoba nōba yirun gbee swāanu nōba yiru ye, yu ka wiru goora.

Gusunōn mōrun yorukunu

16 Yera na nōguru garu nua saa sāa yee ten min di ta wōllun gōrado be sōowa ta nē, bu doo bu Gusunōn mōrun yorukunu nōba yiru wisi handunia sō.

²Gōrado gbiikoo u da ma u win yoruku wisi temō. Yera bwisi tobi bu wisi nge fōrōnu be ba gbeeku yaa yen yīreru mō ba yen weenasia sāmō.

³Sanam meya gōrado yiruse u win yoruku wisi nim wōku sō. Nim mē, mu gōsia nge tōn gorun yem, ma hunde koni baayere ya gu nim mē sō.

⁴Yera gōrado itase u win yoruku wisi daa bakanu ka bwii sō, ma nim mu gōsia yem. ⁵Ma na gōrado winin nō nua wi u dam mō nim wōllō, u nē, Deero, wunē wi a wāa, a raa maa wāa, wuna a sāa gemgii a ka siri mesum. ⁶Domi ba naane dokeobu ka Gusunōn sōmōbun yem yari, ma a bu yem wē bu nō. Meya ba ka weene. ⁷Yen biru na nō gagu nua saa yāku yeru min di ga

nɛɛ, geema Gusunɔ Yinni dam kpurogii, wunen siribu s̄a gem bu maa dende.

⁸Yera gɔrado nnese u win yoruku wisi s̄ɔ wɔllɔ, ma s̄ɔ u dam wa u ka tɔmbu d̄ɔ kpakiri. ⁹Ma tɔmba d̄ɔ kpakirira yam susu bakarun s̄. Ma ba Gusunɔn yīsiru gari kam gerusi wi u yiiko mɔ gbee swāa nin wɔllɔ. Adama ba yina bu ḡru gɔsia bu n̄n beere wē.

¹⁰Yera gɔrado nɔɔbuse u win yoruku wisi gbeeku yaa yen sina kitaru wɔllɔ. Ma n kua yam w̄kuru ketem yen bandun tem s̄ɔ. Ma tɔmbu ba ben yari temmɔ wuriribun s̄. ¹¹Ma ba W̄rukoo gari kam gerusi ben wuriribu ka bwisun s̄. Adama ba yina bu ben kom k̄sum deri.

¹²Yera gɔrado nɔɔba tiase u win yoruku wisi daa bakaru s̄ɔ te ba m̄ Efarati, ma ta gbera mam mam tu ka s̄ɔ yari yerun sinambu swaa kē bu tɔbura.

¹³Ma na werekunu ita wa ni nu tii gɔsia nge surenu, nu yarimɔ yaa binti binti ten nɔɔn di ka gbeeku yaa yen nɔɔn di ka maa s̄mɔ weesugiin nɔɔn di.

¹⁴Wereku ni, nu s̄awa Setam bwāabu, be ba maamaaki m̄, ma ba d̄ɔ handunia kpuron sinambun mi bu ka bu menna bu tabu ko Gusunɔ Yinni dam kpurogiin siribun t̄ru s̄ɔ.

¹⁵Ma Yesun nɔɔ ga nɔɔra u nɛɛ, wee, na sisi nge gbenɔ. Doo nɔɔrugiiwa wi u swaa meera ma u win yānu kparenu s̄a u ku ka swaa w̄ri tereru kpa u sekuru wa batuma s̄ɔ.

¹⁶Yera wereku ni, nu sinambu kpuro menna gam gum mi ba ra soku ka Heberum Aamagedom.

¹⁷Yen biru, gɔrado nɔɔba yiruse u win yoruku wisi wom dirum s̄ɔ. Ma nɔɔgiri gara nɔɔra sina kitarun di s̄a yerɔ ta nɛɛ, gari kpa. ¹⁸Yera guru maakinu seewa ka wurenu ka guru gbāsukubu ka tem yīru bakabu. Tem yīru bin kpāara banda. Bin bweseru ta ñ koore saa m̄n di ba t̄nu taka kua. ¹⁹Wuu b̄kɔ ge, ga

kurana wasi ita, ma t̄n tukobun wusu su w̄ruka. Gusunɔ u Babiloni, wuu b̄kɔ ge yaaya ma u gu win m̄ru bakan nɔɔran tam wē gu nɔ. ²⁰Tem burenu kpuro nu doona, guunu kun maa waarɔ. ²¹Yera guru kpee bakanu, nin teera kilo weeru tura, nu tɔmbu w̄riki wɔllun di. Ma ba Gusunɔ gari kam gerusi guru kpee nin n̄ni swāarun s̄ domi n̄ni swāa te, ta banda.

Kurɔ tanɔ kpoko

17 Yera gɔradoba nɔɔba yiru be ba yorukunu nɔɔba yiru ye neni, ben turo u na u man s̄ɔwa u nɛɛ, n na u koo man s̄ɔsi nge me ba koo ka kurɔ tanɔ kpoko wi siri bu s̄eyasia wi u s̄ nim bakam wɔllɔ. ²Handunian sinamba ka kurɔ tanɔ kpoko wi daa bereteke kua, ma kurɔ tanɔ win daa bereteke tam mu handunian tɔmbu laakari bira.

³Sanam meya gɔrado wi, u nen bwēra sua k̄asi k̄asikum u ka da gbaburɔ. Miya na kurɔ goo wa u s̄ gbeeku yaa swāa gaan wɔllɔ. Yen baama ba yīsi k̄osunu yorua ma ya winu nɔɔba yiru m̄ ka k̄ɔbi w̄kuru. ⁴Kurɔ wi, u yānu sebua ni nu k̄ɔɔnɔ ka swāa tobe s̄a, ma u buraru kua ka wura ka goo kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu. U wuran n̄ra neni win n̄maɔ yē s̄ɔ ḡa k̄osunu ka win kurɔ tanɔ disi yiba. ⁵Win sirirɔ yīsiru gara yorua t̄n tubusianu s̄a asiri. Yīsi te wee, Babiloni baka, handunian kurɔ tanɔbu ka daa bereteke kpuron mero. ⁶Ma na wa t̄n be ba Yesu naane doken yem ka maa be ba win seeda din yem mu kurɔ wi b̄arumɔ.

Ye na n̄n wa, na biti soora gem gem. ⁷Yera gɔrado wi, u man s̄ɔwa u nɛɛ, mban s̄na na biti soore. U koo man kurɔ win asiri tubusia ka maa gbeeku yaa ye u s̄ni, ye ya winu nɔɔba yiru ka k̄ɔbi w̄kuru m̄. ⁸Gbeeku yaa ye na wa mi, ya raa wasi adama ya ñ maa wāa. Ñ n sosi ya koo yari w̄ru b̄kɔ

¹¹Handunian tenkuba ba koo ye swīisi ka nuku sankiranu yèn sō goo kun maa ben kianu dwemō ¹²ni nu sāa wura ka sii geesu ka kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu ka beka ye ba kua ka wēe damgii, ka ni ba kua ka kōrōnnō ka beku mari marinu ka maa beku wunōmginu. Goo kun maa dāa gobigia dwemō ka yabu bwese bweseka ye ba kua ka suunu donnu ka dāa yīsinuginu ka sii gandu ka sisu ka kpee kpikinu, ¹³ka maa dārun kokosun buuru te ba mō kanēli, ka kpee yānu ka turare ka gum mē ba mō miru, ka gum swām ka tam ka gum ka som ka alikama ka nēe ka yāanu ka dumi ka yin kekeba ka maa tōmbun tii. ¹⁴Ma tenku be, ba ye sōōwa ba nēe, gāa geenu kpuro ni a ra raa kā nu n sāa wunēginu nu nun doonari, wunen dukia ka gāa buranu kpuro nu nun nōma yande, tōnu kun maa ni wasi pai. ¹⁵Gāanu kpuron tenkuba be ba yen sō kua dukiagibu, ba koo yōra n tonde, ba n sumō ba n weeweenu mō yen nōni swāarun berum sō ¹⁶ba n mō, wee, wuu bōkō ge, ga kam kua ge ga raa tii buraru bera ka yāa ni ba kua ka wēe damgii ka ni ba kua ka kōrōnnō ka beku wunōmginu ka sere maa wuraba ka kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu. ¹⁷Ma kōbi tia sō gen dukia kpuro ya kam kua.

Goo nimkusu kpuron wirugibu ka be ba dua sō ka goo nimkusun sōm kowobu ka be kpuro gesi be ba dim waamō nim wōku sō, ba yōra ba desire ¹⁸ba nōōgiru sua ye ba wuu gen dōō mwaarabun wiisu wa ba nēe, wuu gagu maa sari nge wuu bōkō geni. ¹⁹Ba tii yanim wisimō winō ba sumō ka nuku sankiranu ba nōōgiru mō ba mō, wuu bōkō ge, ga kam kuawa. Gen dukiawa be ba goo nimkusu mō ba ka kua gobigibu. Ma kōbi tia sō ye kpuro ya kua bansu.

²⁰Wōllu, a gōru dorō wuu gen sō. Bēe maa naane dokeobu ka gōrobu ka

Gusunōn sōmōbu, i gōru dorō yèn sō Gusunō u gu siri ye ga bēe kuan sō.

²¹Yera wōllun gōrado damgii goo kperu sua ta ka nēe bakaru ne ma u tu sure nim wōku sō u nēe, nge meya ba Babiloni wuu bōkō ge sura temō ka dam, ga n maa waarō pai. ²²Ba n koo maa mōrōkunun swīi nō wunen mi ka wom kowobu ka gaasiranu ka kōbi. Ba n koo maa sōm bwese bwesekan kowobu wa, ba n koo maa nēe te ba nammōn damu nō. ²³Ba n maa fitilan yam bururam wasi mi, ba n maa kurō kpaa durōbu ka kurō kpaobun nō nōmō. Wunen tenkubara ba raa dam bo handunia gira sō, ma a ka wunen dobo dobo tem kpurogibu nōni wōkua.

²⁴Ba maa Gusunōn sōmōbun yem ka naane dokeobugum wa wunē sō ka be kpuron yem gesi be ba go handunia kpuro sō.

19Yen biru na nō nua nge tōn wōrun wurenu wōllō ga nēe, su Gusunō besen Yinni siara. U sāawa faaba kowo, u yiiko ka dam mō. ²Win siribu sāa gem bu maa dende. Domi u kurō tanō kpoko wi siri wi u handunia kpuro sankā ka win daa bereteke ma u nūn sēeyasia yèn sō u win sōm kowobu go. ³Ma ba kpam nōōgiru sua ba nēe, su Gusunō siara, wuu bōkō gen dōō wiisu ko n yōmōwa sere ka baadommaō. ⁴Yera guro gurobu yenda nne ye ka hunde koni nne ye, ba kpuna Gusunōn wuswaawō mi u sō win sina kitarō, ba nūn sāwa ba nēe, ami, su Gusunō siara.

Yāa kine kpendun

kurō kpaa tōō bakaru

⁵Sanam meya nōō gaga maa nōōra saa sina kitaru gian di ga nēe, i Gusunō besen Yinni siaro bēe win sōm kowobu kpuro, bēe be i nūn nasie, baka ka buu. ⁶Yera na nōō nua nge tōn wōrun wurenu, ga sāa nge surun bakaru nō kun

mε guru gbāsuku bakanu, ga nεε, su Gusunɔ besen Yinni dam kpurogii siara domi u bandu di. ⁷I de su yēeri kpa besen nuki yi dora. I de su nūn beere wē domi Yāa kinε kpendun kurɔ kpaara tunuma, kurɔn tii maa sɔɔru kpa. ⁸Ba dera u yāa kpiki beereginu sebua ni nu dεere wasa wasa. Yāa beeregii ni, nu sāawa naane dokeobun kookoo geesu.

⁹Yera gɔrado wi, u man sɔɔwa u nεε, a yeni yoruo, doo nɔɔrugiba be ba dim soka Yāa kinε kpendun kurɔ kpaaya yerɔ.

U maa man sɔɔwa u nεε, gari yi, Gusunɔn gari geen tii tiiwa.

¹⁰Yera na yiira win naasɔ n ka nūn sā, adama u nεε, n ku ko mε, u sāawa nen sɔm kowosi ka maa nen berusebu kpurogii be ba Yesun gem seeda di, n Gusunɔ sāawɔ.

Domi seeda ye ba Yesu diiya, yeya ya sāa Gusunɔn sɔmɔbun garin nuuru.

Maasɔ dum kaagii

¹¹Na maa wa Gusunɔ wɔlla wukiara ma dum kaa gaa kurama. Wi u ye sɔni win yīsira Gemgii ka Bɔrɔkini. Gem sɔɔra u ra siri, mɛya u ra maa ka tabu ko. ¹²Win nɔni sāawa nge dɔɔ yara, ma u sina furɔ dabinu doke win wirɔ. Ba yīsiru garu yorua win sirirɔ te goo kun yē ma n kun mɔ wi turo. ¹³U yaberu sebua te ba wasa yem sɔɔ. Win yīsira Gusunɔn gari. ¹⁴Wɔllun tabu kowobu ba nūn swii ba dum kaaba sɔni, ma ba yabe kpiki beereginu sebua ni nu dεere wasa wasa. ¹⁵Win nɔn di takobi nɔɔ doragɔia yara ye u koo ka tem dabinun tɔmbu tabu di. U koo bu kpara ka sii bokuru kpa u dāa binun nim gama mε mu sāa Gusunɔ Yinni dam kpurogiin mɔru baka. ¹⁶Win yaberɔ ka win taarɔ yīsi teniwa ta yorua, sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁷Na maa wɔllun gɔrado goo wa u yɔ sɔɔ sɔɔ. Ma u gunɔsu kpuro nɔɔgiru sue si su yɔɔwa sere sere wɔllɔ u nεε, i men-nama Gusunɔn dim soku yerɔ. ¹⁸I na

kpa i sinambu ka tabu sinambun yaa di ka tabu kowo damgibugɔia, ka dumi ka yin maasɔbugɔia ka sere tɔmbu kpuron yaa, yobu ka tii mɔwɔbu, baka ka buu.

¹⁹Yera na gbeeku yaa ye wa ka handunian sinambu ka ben tabu kowobu. Be kpuro ba menna bu ka wi u duma sɔni mi tabu ko ka win tabu kowobu. ²⁰Ba gbeeku yaa ye mwa ka sɔmɔ weesugii wi sannu, wi u raa sɔm maamaakiginu kua gbeeku yaa yen nɔni biru. Win sɔm maamaakiginun sɔna u bu nɔni wɔkua be ba raa gbeeku yaa yen yīreru mɔ, ma ba yen weenasia sāwa. Ba gbeeku yaa ye ka sɔmɔ weesugii wi kpεε wasi wasiru dɔɔ bweru sɔɔ, wi u mwaaramɔ ka sɔɔ bisu. ²¹Ba ben tabu kowobu go ka takobi ye ya yara saa maasɔ win nɔn di. Ma gunɔsu kpuro su ben yaa di su deba.

Wɔɔ nɔɔɔbu

20 Yen biru na kpam wɔllun gɔrado goo wa u saram wee wɔllun di, u wɔru bɔkɔ nɔru sariruguu gen kɔkɔɔ neni ka yɔni beke. ²U yaa binti binti te sere ye ya sāa gasɔn waa ye ba mɔ Yibirisi ka Setam, ma u ye bɔkua ka yɔni yi, sere wɔɔ nɔɔɔbu (1.000). ³Ma gɔrado wi, u ye bɔrie wɔru bɔkɔ ge sɔɔ, u berisi ma u yīreru doke kpa yu ku maa ka bwe-senu kpuro nɔni wɔke sere wɔɔ nɔɔɔbu yu ka kpe. Yen biruwa ba koo ye kenia bu ye kusia saa fiiko.

⁴Na maa sina kitanu wa. Be ba sɔ nin wɔllɔ ba bu yɔllaa kua bu ka siribu ko. Na maa tɔmbun hundeba wa be ba wiru bura Gusunɔn gari ka Yesun seedan sɔ, ka be ba n gbeeku yaa ye sāwa n kun mε yen weenasia, ba n maa wure ba n yen yīreru mɔ ben sirinɔ n kun mε ben nɔmasɔ. Ba seewa gɔrin di ma ba bandu di ka Kirisi sannu wɔɔ nɔɔɔbu. ⁵Yeniwa ya sāa gɔribun see gbiikibu. N deema, gɔri be ba tie ba n seewe gɔrin di sere wɔɔ nɔɔɔbu ye, yu ka yibu. ⁶Doo

nɔɔrugiba be ba bɔnu mɔ see gbiikibu sɔɔ. Ba s̄a be ba wuna nenem Gusunɔn s̄ɔ. Gɔɔ yiruse kun maa yiiko mɔ be sɔɔ, domi ba ko ba n s̄awa Gusunɔ ka K̄irisin ȳaku kowobu, ba ko n ka n̄un bandu dii w̄ɔ nɔɔɔbu.

Ba Setam tabu di

⁷W̄ɔ nɔɔɔbu yà n yiba ba koo Setam ȳs̄u yen piris̄m di, ⁸ya koo yari yu da yu handunian bwesenu kpuro n̄oni w̄ke ni ba m̄ Magɔgu ka nin wirugii Gɔgu, kpa yu nu menna bu ka tabu ko. Ba koo dabia nge nim w̄kun goorun yani s̄eri. ⁹Be wee ba wee ba t̄erie, tem kpuro sɔɔ ma ba naane dokeobun sansani sikerena ka wuu ge Gusunɔ u k̄i. Adama u dera d̄ɔ u sarama w̄llun di, ma be kpuro ba d̄ɔ mwaara. ¹⁰Yera ba Setam ye ya raa t̄ambu n̄oni w̄kua kp̄ɛ d̄ɔ bwerɔ wi u mwaaramɔ ka s̄ɔ bisu, m̄i sɔɔ ba raa gbeku yaa ye ka s̄mɔ weesugii wi kp̄ɛ. Miya ba koo n̄oni sw̄a bakaru wa w̄kuru ka s̄ɔ sɔɔ sere ka baadommaɔ.

Siri d̄aakibu

¹¹Yera na maa sina kita kpiki bakaru wa ka wi u s̄ ten w̄llɔ. Ma tem ka w̄lla duka doona win wuswaan di, yen gaa kun maa waarɔ. ¹²Yen biru na ḡribu wa, baka ka buu, ba ȳ sina kita ten wuswaaɔ. Ma ba tirenu wukia ka maa tireru garu te ba m̄ w̄aarun tireru. Ba ḡribu siri nge m̄ ben kookoosu n̄e si ba yorusi tire ni sɔɔ. ¹³Sanam meya nim w̄ku ga ka gen ḡribu na, ma ḡɔ ka ḡribun w̄a yera maa ka begibu na be ba raa neni. Ma ba be kpuro siri nge me ben baawuren kookoosu n̄e. ¹⁴Yera ba ḡɔ ka ḡribun w̄a yee te sua ba kp̄ɛ d̄ɔ bwee te sɔɔ. N deema, d̄ɔ bwee tera ta s̄a ḡɔ yiruse. ¹⁵Baawure w̄n ȳs̄iru ba ñ yorua w̄aarun tire te sɔɔ, ba n̄un sua ba kp̄ɛ d̄ɔ bwee te sɔɔ.

Wɔn kpaaru ka tem kpaam

21 Yen biruwa na wɔn kpaaru ka tem kpaam wa. Wɔn gururu ka tem gurum baa doona, nim w̄ku ga ñ maa w̄a. ²Ma na wuu d̄erɔ wa, ge ga s̄a Yerusalemu kpaɔ, ga saram wee Gusunɔ w̄llun di, ga s̄ɔru s̄a nge kuro kpao wi u buraru s̄a u win durɔ mara. ³Na maa n̄ogiru nua sina kitarun di ta n̄e, wee t̄ɛ, Gusunɔn w̄a yera w̄a t̄mbun suunu sɔɔ, u ko n w̄a ka be, ba koo maa ko wigibu. Gusunɔn tii u ko n w̄a ben suunu sɔɔ. ⁴U koo bu ben n̄oni ȳiresu kpuro woka. Gɔɔ kun ko n maa w̄a ka win nuku sankiranu ka sw̄i ka wuriribu domi gasɔn ḡaanu nu doona kpuro.

⁵Sanam meya wi u s̄ sina kitarɔ u n̄e, wee na ḡaanu kpuro kua kpaanu.

U maa man s̄ɔwa u n̄e, n yeni yorusu domi win gari, gari geeya, yi maa s̄a naanegii.

⁶Ma u man s̄ɔwa u n̄e, ye kpuro ya kpa, wiya ḡaanu kpuron tore ka nin wii gowo wiya maa gbiikoo ka d̄aako. Baawure wi nim n̄ru ga m̄ u koo n̄un nim k̄ nim w̄aarugim bwian di n kun ka k̄s̄iaru. ⁷Baawure wi u tabu di, win tubi wee, u ko n s̄a win Yinni kpa wi, u maa ko win bii. ⁸Adama berurobu ka naane doke sarirugibu ka kom k̄sumgibu ka t̄n gowobu ka sakara kowobu ka dobo dobogibu ka b̄u s̄ɔbu ka wee kowobu kpuro, ba koo ben bɔnu wa d̄ɔ bwerɔ wi u mwaamɔ ka s̄ɔ bisu. Yera ya s̄a ḡɔ yiruse.

Yerusalemu kpaɔ

⁹Yera ḡɔradoba n̄ɔba yiru be ba raa yorukunu n̄ɔba yiru neni ñ sɔɔ gbee sw̄aanu n̄ɔba yiru w̄a, ben turo u na u man s̄ɔwa u n̄e, n na, u koo man kuro kpao s̄ɔsi wi u s̄a Ȳa kine kpem ten kuro.

¹⁰Sanam meya ḡɔrado wi, u nen bw̄era sua k̄si k̄sikum u ka da guu

bakaru garun wǎllɔ. U man Yerusalemu wuu dɛɛrɔ ge sɔ̄si ga saram wee Gusunɔ wǎllun di, ¹¹ga ballimɔ Gusunɔn yi-ikon giriman sɔ̄ nge kpee sɔ̄ tiro gobi bekeguu ge ba mɔ yasipu, ge ga dɛɛre nge diki kpika. ¹²Ma gbāra bakara gu sikerene te ta kɔnnɔsu wɔkura yiru mɔ, ma wǎllun ɔradoba wɔkura yiru ba kɔnnɔ si kɔ̄su. Kɔnnɔ si sɔ̄ra Isirelin bi-bun bwesenu wɔkura yirun yīsa yorua. ¹³Gbāra ten goonu nne nne ye, kɔnnɔsu ita itawa nu mɔ. Kɔnnɔsu ita wāa sɔ̄ duu yeru gia, ita maa wāa sɔ̄ yari yeru gia, ma ita ita wāa yēsa ka yēsa. ¹⁴Ba wuu gen gbāraru swīwa kpenu wɔkura yirun wǎllɔ, nin wǎllɔ ba Yāa kinɛ kpen-dun ɔrobu wɔkura yirun yīsa yorua.

¹⁵Wǎllun ɔrado wi u ka man gari kua u yīrutia wuragia neni u ka wuu ge yīre ka gen kɔnnɔsu ka gen gbāraru. ¹⁶Wuu gen goonu kpuro nu newa, gen yasum ka gen dɛɛbu tia. ɔrado wi, u gu yīra ka win yīrutia. Wee, gen dɛɛbu kua kilo nɔrɔbun suba yiru ka goobu (2.200). Meya maa gen yasum ka gen gurum. ¹⁷ɔrado wi, u maa gbāra te yīra ma ta kua ɔm soonu wunaa weeru ka nne. U yīrumɔ ka win yīrutia yèn bweseru tɔmba maa mɔ. ¹⁸Ba wuu gen gbāraru kuawa ka kpee gobiginu ni nu nɔni bwese bweseka mɔ ma ba wuu gen tii kua ka wuran tii tii ye ya dɛɛre nge diki. ¹⁹Ba wuu gen gbāraru kpeɛkpeɛku buraru kua ka kpee gobiginu. Kpee nin gbiikira ni nu nɔni swāaru mɔ, nin yiruseru ni nu nɔni boogu mɔ, itaseru ni nu nɔni bwese bweseka geɛ mɔ, nneseru ni nu nɔni wuru beku mɔ. ²⁰Nɔɔbuseru ni nu nɔni berɔ wuru mɔ, nɔɔba tiaseru ni nu nɔni swāaru mɔ, nɔɔba yiruseru ni nu nɔni wuru beku mɔ, nɔɔba itaseru ni nu nɔni berɔ wuru mɔ, nɔɔba nneseru ni nu nɔni dɔm buuru mɔ, wɔkuruseru ni nu nɔni wuru beku ka dɔm buuru mɔ, wɔkura tiaseru ni nu nɔni dɔm buuru ka

swāaru mɔ, wɔkura yiruseru ni nu nɔni gaadura mɔ. ²¹Ma ba gamboba wɔkura yiru kua ka kpee kpiki gobi bekeginu wɔkura yiru. Ba gambo baayere kua ka kpee kpiki nin teeru. Ma ba wuu gen swaa kua ka wuran tii tii ye ya sāa nge diki kpika.

²²Na ñ sāa yeru wa wuu ge sɔ̄ yèn sɔ̄ Gusunɔ Yinni dam kpurogiin tii ka maa Yāa kinɛ kpem te, ba sāa gen sāa yeru. ²³Wuu ge, ga ñ maa sɔ̄ ñ kun me surun bukata mɔ ga n ka yam dɛɛre, yèn sɔ̄ Gusunɔn yiikon girima ballimɔ ge sɔ̄, ma Yāa kinɛ kpem te, ta sāa gen fitila. ²⁴Tem kpuron tɔmbu ba koo sī gen yam bururam sɔ̄, kpa tem girum sinambu bu ka ben yiiko ye ba raa mɔ na ge sɔ̄. ²⁵Wuu gen kɔnnɔsu su ko su n keniarewa saa baayere, domi wɔkura kun maa koorɔ mi. ²⁶Ba koo ka tem kpuron yiiko ka men beere na wuu ge sɔ̄. ²⁷Adama gāa kɔ̄sunu kun duɔ wuu ge sɔ̄ pai, meya maa tɔnu wi u kom kɔ̄sum ka weesu mɔ. Be ba koo du mi, beya bèn yīsa ba yorua Yāa kinɛ kpem ten tireru sɔ̄ te ta sāa wāarun tireru.

22 ɔrado wi, u man nim wāarugim daaru sɔ̄si te ta ballimɔ nge diki kpika, te ta kokumɔ Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpem ten sina kitarun di. ²Ma ta kokusimɔ wuu gen swaan suunu sɔ̄. Dāa wāaruginu yɔ̄ daa ten goo gooka ni nu ra ma nɔn wɔkura yiru wɔ̄ tia sɔ̄, nɔn teeru suru baawure. Dāa nin wurusa ba ra ka tim ko bu ka tem kpuron tɔmbu bekia. ³Bōri geɛ kun ko n maa wāa wuu ge sɔ̄.

Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpem ten sina turara ta ko n wāa mi, kpa win sɔm kowobu bu nùn sā. ⁴Ba koo win wuswaa wa kpa win yīsiru ta n yorua ben sirinɔ. ⁵Wɔkura kun ko n maa wāa mi. Ba ñ ko ba n fitilan yam bururam bukata mɔ ñ kun me sɔ̄gim, domi Yinni Gusunɔwa u ko n sāa ben yam bururam. Ba koo maa bandu di sere ka baadommaɔ.

Yesun wuramaru

⁶Yera ɣorado wi, u man sōwa u nɛɛ, gari yini gari geen tiiwa, yi maa naane mɔ. Gusunɔ wi u win sɔmɔbu kpare, u win ɣorado ɣorima win sɔm kowobun mi u ka bu sōsi ye ya koo ko ñ n sosi fiiko.

⁷Yesu nɛɛ, wee u sisi u ñ tɛɛmɔ. Doo nɔrugiiwa wi u tire tenin gari mem nɔwa.

⁸Ne Yohanu na yabu yeni nua, na maa ye wa. Ye na ye nua na ye wa na kpa, na kpuna wɔllun ɣorado win wuswaa wi u man ye kpuro sōsi, n ka nùn sã. ⁹Adama u man sōwa u nɛɛ, n ku ko mɛ, u sãawa nen sɔm kowosi ka nen beruse Gusunɔn sɔmɔbugii, ka sere be kpurogii be ba tire tenin gari mem nɔwa. N Gusunɔ sãawɔ.

¹⁰Yera u maa nɛɛ, n ku tire tenin gari bere domi saa ya turuku kua yi ka koorã. ¹¹Wi u kōsa mɔ u n win kōsa mɔ u n bɔ. Wi u daa disinugia mɔ, u n win daa disinugia mɔ u n bɔ. Wi u maa gea mɔ u n win gea mɔ u n bɔ. Wi u maa sãa tɔn dɛero u de Gusunɔ u n maa nùn dɛerasiamɔ.

¹²Yesu nɛɛ, wee, u sisi u ñ tɛɛmɔ. U koo ka are na u baawure kōsia nge mɛ win sɔmbura nɛ. ¹³Wiya u sãa gbiikoo ka biruko, wiya gãanu kpuron tore ka nin wii gowo.

¹⁴Doo nɔrugiba be ba ben yãnu tea wasa wasa, ba n ka bɔnu mɔ dãa

wāarugirun binu sɔɔ kpa bu du wuu ge sɔɔ, saa gen kɔnnɔn di. ¹⁵Adama kom kōsum kowoba kun duɔ wuu ge sɔɔ, ka dobo dobo kowobu ka sakara kowobu ka tɔn gowobu ka būu sãɔbu ka baawure wi u weesu kī u mɔ.

¹⁶Wi, Yesu u bɛɛ win ɣorado ɣoria u ka bɛɛ gari yini sō win yigbenun sō. Wiya Dafidin sikadobu wi u sãa nge kpii kpaaru win yenuɔ. U sãawa yam sãre-run kpera ye ya ballimɔ.

¹⁷Hunde Dɛero ka maa kurɔ kpaɔ ba gerumɔ, u na.

Baawure wi u gari yi nɔwɔmɔ u de u maa nɛɛ, u na.

Wi nim nɔru ga mɔ u na. Wi u maa nim wāarugim kī, u mɔɔ n kun ka kōsiaru.

Garin wii goberu

¹⁸Ne Yohanu na baawure sōwɔmɔ, wi u tire tenin gari nɔwɔmɔ, goo ù n gari gɛɛ sosi yi ba yorua mini sɔɔ, Gusunɔ u koo yēron tōya sosi ka gbee swãa ni ba yorua tire teni sɔɔ. ¹⁹Mɛya maa wi u gari gɛɛ kawa tire tenin garin di Gusunɔ u koo yēro bɔnu bira dãa wāarugirun binu sɔɔ, ka maa wuu dɛerɔ ge sɔɔ, ge ba tubusia tire teni sɔɔ.

²⁰Wi u gari yini kpuro gerua u yi sirewa u nɛɛ, mɛya, u sisi u ñ tɛɛmɔ.

Ami, a na Yinni Yesu.

²¹Yinni Yesun durom mu n ka wigibu kpuro wãa. Ami.